Collegij Romani Societatis Iesu catalogo inscriptus. ex lib. Morelli

TOMVS
DECIMVS OPERVM DIVI AVRELII AVGVSTINI HIPPONENSIS EPISCOPI,

continens reliqua tractata apud populum, quorum summam indicabit haec pagina versa.

PARISIIS,

Apud Carolam Guillard viduam Claudij Cheuallonij, & Gulielmum Desboys, sub Sole aureo, in via diui Iacobi.

1555.

AD LECTOREM.

CATALOGVS SERMONVM.

De verbis domini,	Euangelium audiuimus.	fol.2.colum.1.
De verbis Apoſtoli,	Sancta & diuina eloquia.	55.colum.1.
Homiliæ 50.	Vocans genus humanum.	90.colum.2.
Homiliæ de tempore,	Appropinquante iam.	125.colum.2.
Homiliæ de Sanctis,	Fratres chariſsimi.	255.colum.1.
Ad fratres in eremo,	Fratres mei & læticia.	278.colum.4.
Decem & ſeptem Sermones & nonnulli alij.		316.colum.2.

FINIS.

A

DIVI AVRELII AVGVSTINI HIPPONENSIS Episcopi, Liber De verbis domini saluatoris.

DE VERBIS DOMINI IN EVANGELIO SECVNDVM MATTHAEVM.

Matth. 4. *De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthaeum, Agite pœnitentiam, appropinquabit enim regnum cælorum: Tractatus ac sermo primus.*

Matth. 16. VANGELIVM AVDIVImus, & in eo dominum eos arguentē qui faciem cœli volunt† *† aliâs, norunt.* probare, & tempus fidei regni *Luca. 12.* cœlorum appropinquantis nesciunt inuenire. Iudæis autē hoc dicebat, sed etiam ad nos sermo B peruenit. Dominus autem ipse Iesus Christus Euangelij sui prædicationem ita cœpit, *Matth. 4.* *Agite pœnitentiam, appropinquabit enim regnum cælorum.* ‖ Et Ioannes Euangelista Apostolus eius, ‖ similiter & Ioannes Baptista præcursor ipsius *Matth. 3.* ita cœpit, Agite pœnitentiam, appropinquabit enim regnum cœlorum. Et modo corripit eos dominus qui nolunt agere pœnitentiam, appropinquante regno cœlorum. Regnum cœlorum, sicut ipse ait, non veniet cum *Luca. 17.* obseruatione: & iterum ipse ait, Regnum cœlorum, intra vos est. Prudenter ergo accipiat vnusquisque monita præceptoris, vt non perdat tempus misericordiæ saluatoris, quæ modo impenditur quandiu generi humano parcitur. Ad hoc enim parcitur homini vt conuertatur, & non sit qui damnetur. Viderit deus quando veniet finis seculi: Est tamen modo tempus fidei: Finis seculi vtrum hîc aliquem nostrum inueniat nescio, & fortasse non inueniet. Tempus enim cuique nostrum proximum est, quia mortales sumus. Inter casus ambulamus. Si vitrei essemus, minus casus timeremus. Quid fragilius vase vitreo, & tamen seruatur & durat C per secula? Et si enim casus vitreo vasi timentur, senectus ei & febris non timetur. Nos ergo fragiliores & infirmiores sumus, quia & casus omnes qui non cessant in rebus humanis, fragilitate vtique nostra quotidie formidamus: & si ipsi casus non accedant, tempus ambulat, vitat homo ictum, nunquid vitat exitum? Vitat quæ extrinsecus eueniunt, nunquid quod intus nascitur, pellitur? Denique nunc lumbricos gignunt interiora, nunc morbus quilibet subito occupat: Postremo quantumuis homini parcatur, nouissime senectus cum venerit, non est quo differatur. Proinde audiamus dominum in nobisipsis, agamus quod præcepit. Videamus quis est ille aduersarius, de quo nos ter*Luca. 12.* ruit, dicens, Si vadis cum aduersario tuo ad principem, da operam in via liberari ab illo, ne forte tradat te principi, & princeps ministro, & mitteris in carcerem, vnde non exies donec soluas nouissimum quadrantem. *Aduersarius noster diabolus.* Quis est iste aduersarius nisi diabolus? Iam† liberati sumus ab illo. *† al. aduersarius? si diabolus iā, &c.* Quale precium pro nobis datum est, vt ab illo redimeremur? De quo dicit Apostolus de ipsa redemptione nostra, *Coloss. 1.* Qui eruit nos de

potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filij claritatis suæ, D Redempti sumus, diabolo renunciauimus: Quo modo dabimus operam liberari est illo, ne nos iterum captiuos faciat peccatores? Sed non est ipse aduersarius, de quo nos dominus commonet. Alio enim loco, alius Euangelista sic illud posuit, vt si vtraque verba iungamus, & vtraque verba sibi Euangeliorum duorum comparemus, aduersarium istum cito intelligamus. Ecce enim hic quid dixit? Cum vadis ad principem cum aduersario tuo, da operam in via liberari ab eo. Alius autem Euangelista hoc ipsum sic posuit, Esto consentiens aduersario tuo cito cum es cum *Matth. 5.* illo in via. Cætera similia sunt: ne forte aduersarius tradat te iudici, iudex ministro, minister in carcerem. Ambo Euangelistæ similiter hoc explicauerunt: vnus dixit, Da operam in via liberari ab illo: alter dixit, Consenti illi. Non enim poteris liberari ab illo, nisi ei consenseris. Vis liberari ab illo? consenti illi. Nunquid diabolus est cui debet consentire Christianus? Quæramus ergo istum aduersarium cui debemus consentire, ne tradat nos iudici, & iudex ministro. Quæramus illum, & consentiamus illi. Si peccas, aduer- E sarius tuus sermo dei est: verbi causa, Forsitan delectat te inebriari, dicit tibi, Noli. *Aduersarius noster sermo dei est cum peccamus.* Delectat te spectare & nugari, ille dicit tibi, Noli. Delectat te adulterari, dicit tibi sermo dei, Noli. In quibuscunque peccatis volueris facere voluntatem tuam, dicit tibi, Noli. Aduersarius est voluntatis tuæ, O quàm bonus aduersarius, quàm vtilis aduersarius, non quærit nostram voluntatem sed vtilitatem. Aduersarius est nobis, quandiu sumus & ipsi nobis. Quandiu tu tibi inimicus es, inimicum habes sermonem dei. Esto tibi amicus & concordas cum illo. Non homicidium feceris, audi & concordasti. Non furtum facias, audi & concordasti. Non falsum testimonium dicas, audi & concordasti. *Matth. 19.* Non concupisces vxorem proximi tui, audi & concordasti. Non concupisces res proximi tui, audi & concordasti. In his omnibus cum tuo isto aduersario concordasti, dic mihi quid perdidisti? Non solum nihil perdidisti, sed & teipsum qui perieras inuenisti. Via, vita ista est. Si concordauerimus cum illo, si consenserimus illi, finita est via, non timebimus iudicem, ministrum, carcerem. Quando finitur via, non omnibus vna hora finitur. Vnusquisque habet horam, quando finiat viam. Via, vita ista dicta est: finisti istam vitam, finisti viam. F Ambulamus, & ipsum viuere accedere est. Nisi forte putatis, quia tempus accedit & nos stamus. Non potest fieri. Quo modo accedit tempus, accedimus & nos. Et non anni nobis accedunt, sed magis decedunt. Valde errant homines, quando dicunt, Puer iste adhuc minus sapit, accedunt illi anni, & prudens erit. Attende quid dixisti. Accedunt dixisti, Ego ostendo quia decedunt, cum tu dicis, accedunt: & audi quod facile probo, Putemus nos scisse annos ipsius ex quo natus est: verbi gratia, vt bene illi optemus, octoginta annos victurus est, peruenturus est ad senectutem. Scribe octoginta annos. Vixit vnum annum. Quot habes in summa? Quot tenes? Octoginta. Deduc vnum. Vixit decem, septuaginta restiterunt. Vixit viginti, sexaginta restiterunt, Certe accedebant. Quid est hoc? Veniunt vt abeant. Anni nostri veniunt, inquam, vt eant. Non enim veniunt vt stent nobiscum, sed cum transeunt per nos, terunt nos & minus minúsque valere nos faciunt. Talis est via in qua venimus. Quid facturi sumus cum aduersario illo, id est, cum sermone dei? Concorda

G cum illo: Nescitis enim quando via finiatur. Cum via
finita fuerit, iudex restat & minister & carcer, vt si ser-
uaueris aduersario tuo bonam voluntatem, & cum eo
consenseris, pro iudice inuenias patrem, pro ministro
sæuo angelum tollentem in sino Abrahæ, pro carcere
paradisum, quàm cito in via cuncta mutasti, quia tuo
aduersario consensisti.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est: & cætera, Attendite ne iusticiam vestram faciatis corã hominibus vt videamini ab eis.

Sermo secundus.

OLET multos mouere fratres charissimi,
quòd dominus noster Iesus Christus in ser-
Matth.5. mone euangelico, cum prius dixisset, *Lu-*
ceat lumen vestrum coram hominibus, vt videant
bona opera vestra, & glorificent patrem vestrum qui in cœlis est:
Matth.6. postea dixit, *Attendite ne iusticiam vestram faciatis coram*
hominibus vt videamini ab eis. Turbatur enim mens pa-
H rum intelligentis, & præcepto vtrique obaudire cupi-
Ibidem. entis, & per diuersa & aduersa distenditur. Tam ne-
mo enim potest quamuis vni domino obtemperare re-
pugnantia iubenti, quàm nemo potest etiam duobus
dominis seruire: quod eodem sermone saluator ipse
testatus est. Quid ergo faciet animus nutans, cum se
obtemperare non posse existimat, & non obtempera-
re formidat? Si enim bona opera sua in luce posuerit
hominibus intuenda, vt faciat quod præceptum est,
Sic luceat lumen vestrum coram hominibus vt vide-
ant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum
qui in cœlis est, reum se teneri arbitrabitur, quia con-
tra præceptum fecit, vbi dicitur, Attendite ne iusticiam
vestram faciatis coram hominibus, vt videamini ab
eis. Rursùmque si hoc timens & cauens, ea quæ bene
facit absconderit, non se putabit seruire imperanti &
dicenti, Luceat lumen vestrum coram hominibus, vt
videant bona opera vestra. Qui autem recte intelligit,
vtrunque implet & seruiet vniuersissimo domino, qui
seruum pigrum non damnaret, si ea quæ fieri nullo mo-
do poterant imperaret. Audite enim Paulum seruum
Roma.1. Christi Iesu vocatum Apostolum, segregatum in Euan-
I gelium dei, vtrunque & facientem & dicentem, Vi-
dete quemadmodum luceat lumen eius coram homi-
nibus, vt videant bona opera eius. Commendamus,
2.Cor.4. inquit, nosmetipsos ad omnem conscientiam homi-
num in conspectu dei: & iterum, Prouidemus enim bo-
2.Cor.8. na, non solum coram deo, sed etiam coram homini-
1.Cor.10. bus: & iterum, Placete omnibus per omnia, sicut & e-
go omnibus per omnia placeo. Videte rursus quàm at-
tendat ne faciat iusticiam suam coram hominibus vt
Gala.6. videatur ab eis: Opus autem suum probet, inquit, vnus-
quisque, & tunc in semetipso habebit gloriam & non
in altero: & iterum, Nam gloria nostra hæc est, testi-
2.Cor.1. monium conscientiæ nostræ: & illud quo nihil mani-
Gala.1. festius, Si adhuc, inquit, hominibus placerem, Chri-
sti seruus non essem. Sed ne quisquam eorum qui de
præceptis quasi repugnantibus ipsius domini mouea-
tur, multo magis Apostolo eius ingerat quæstionem &
dicat, Quo modo tu dicis, Placete omnibus per om-
nia sicut & ego omnibus per omnia placeo: & tu idem
dicis, Si adhuc hominibus placerem, Christi seruus
non essem? adsit ipse dominus, qui etiam in suo ser-
uo & Apostolo loquebatur, & aperiat nobis volunta- K
tem suam, & tribuat obediendi facultatem. Ipsa quip-
pe verba euangelica secum portant expositiones suas,
nec intercludunt ora esurientium, quia pascunt con-
cordia † pulsantium. Intentio quippe cordis humani Al.corda.
quò dirigatur, & quò spectet intuendum est. Si enim
qui vult videri ab hominibus bona opera sua, gloriam
& vtilitatem suam ponit ante homines, & hanc in
conspectu hominum quærit, nihil eorum quæ de hac
re dominus præcepit implebit, quia & attendit facere
iusticiam suam coram hominibus vt videretur ab eis,
& non sic eluxit lumen eius coram hominibus, vt ad
hoc viderent bona opera eius, vt glorificarent patrem
qui in cœlis est. Se quippe voluit glorificare, non de-
um, & suam quæsiuit vtilitatem, non dilexit domini
voluntatem, de quibus dicit Apostolus, Omnes enim Philip.2.
quæ sua sunt quærunt, non quæ Iesu Christi. Itaque non
illic sententia terminata est, vbi ait, Sic luceat lux ve- Matth.5.
stra coram hominibus, vt videant bona opera vestra:
sed continuo subiunxit cur faciendum sit, Vt glori-
ficent patrem, inquit, vestrum qui in cœlis est: vt ho-
mo cum bene faciens videtur ab hominibus intentio-
nem boni facti habeat in conscientia sua, intentio- L
nem vero innotescendi non habeat nisi in laudibus
dei, propter eorum quibus innotescit vtilitatem: qui-
bus hoc prodest vt deus placeat qui hoc præstitit homi-
ni, atque ita non desperent etiam sibi si voluerint hoc
posse præstari: itaque aliam sententiam, vbi ait, Atten- Matth.6.
dite ne iusticiam vestram faciatis coram hominibus:
non alibi terminauit, quàm vbi dixit, Vt videamini
ab eis: nec addidit, Et glorificent patrem vestrum qui
in cœlis est, sed potius addidit, Alioquin mercedem
non habebitis apud patrem vestrum qui in cœlis est.
Hinc enim ostendit eos qui tales sunt, quales suos fide-
les esse non vult, in eoipso mercedem quærere quod
videntur ab hominibus, ibi constituere bonum suum,
ibi oblectare vanitatem cordis sui, ibi exinaniri & infla-
ri, ibi tumescere & contabescere. Cur enim non suffe-
cit, vt diceret, Attendite ne faciatis iusticiam vestram
coram hominibus: sed addidit, Vt videamini ab eis:
nisi quia sunt quidam qui sic faciunt iusticiam suam co-
ram hominibus, non vt videantur ab eis, sed vt ipsa o-
pera videantur, & glorificetur pater qui in cœlis est,
qui eam iustificatis impiis donare dignatus est? Qui ta-
les sunt, nec suam iusticiam deputant, sed eius ex cuius M
fide viuunt: vnde & Apostolus dicit, Vt Christum lu- Iusticia co-
crifaciam & inueniar in illo non habẽs meam iusticiam ram hõibus
quæ ex lege est, sed eam quæ per fidem Christi quæ est quomodo fa
ex deo iusticiam ex fide: & in alio loco, Vt nos simus iu- cienda est.
sticia dei in illo: vnde & Iudæos ita reprehendit, Igno- Philip.3.
rantes, inquit, dei iusticiam & suam volentes statuere, iu- 2.Cor.5.
sticiæ dei non sunt subiecti. Quisquis ergo ita vult vi- Roma.10.
deri ab hominibus opera sua, vt ille glorificetur à quo
ea quæ in illo videntur accepit, & sic ad imitandum bo
num idem ipsi qui vident pietate fidei prouocentur, ve-
re lumen eius lucet coram hominibus: quia lux de illo
lumine charitatis radiatur, non superbiæ fumus euo-
mitur: & in eo ipso cauet ne iusticiam suam faciat co-
ram hominibus vt videatur ab eis, quia nec suam de-
putat illam iusticiam, nec ideo facit vt ipse videatur,
sed vt intelligatur quia laudatur in homine iustificato,
vt faciat & in laudante quod laudatur in altero, id est,
vt laudantem faciat esse laudabilem. Attendite & Apo-
stolum cum dixisset, Placete omnibus per omnia si-
cut & ego omnibus per omnia placeo, quo modo non 1.Cor.10.
ibi

A ibi remansit quasi ibi constituerit finem intentionis suæ vt placeret hominibus: alioquin falsum dixisset, Si ad- Gala.1. huc hominibus placerem Christi seruus non essem: sed statim subiunxit quare hominibus placeret, Non quærens, inquit, quod mihi vtile est, sed quod multis ve salui fiant. Ita & non placebat hominibus propter suam vtilitatem, ne Christi seruus non esset, & placebat hominibus propter illorum salutem, vt Christi esset dispensator idoneus: quia & illi coram deo conscientia sufficiebat, & de illo coram hominibus quod imitarentur elucebat.

Matth.7.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Qui fecerit & docuerit sic, maximus vocabitur in regno cœlorum.

Sermo tertius

CVM nobis pro officio competat dicere, vobis autem conueniat pro deuotione audire, quid tam necessarium támqne pertinens poterit vtrisque contingere, quàm vt quod religiose dicitur & deuote auditur, obsequiis competentibus teneatur? Nam si religiosa non tacere lucrum est, tacere dispendium, quanto itaque potiora lucra potuerint B prouenire, cum operationis effectu monstratur quicquid magisteriis cœlestibus & discitur & tenetur? Par etenim causa & docentem & audientem constringit, vt vtriusq; professio sanctorum testificatione signetur. Et quamuis dissimile sit doctoris discentisque officium, tamen vtriusque debet sanctarum legum obsequium: vt iungantur factis qui separantur officiis, copulentur opere qui diuersi sunt nomine, & quos vocabula abinuicem separant, eos obseruantia præceptorum fideliter ac deuote coniungat. Quare sic fit vt vtriusque diuersus sit actus, sed obseruantiæ par sit necessarius in vtrisque effectus, vt factorum in ambobus conspiret assensus, quibus diuersus est in vocabulis sonus. In doctore enim molesta est causa, [dicere,] nec facere, præcipere, nec obseruare: in discente vero audire velle quod nolit implere, aures auditui accommodare, & ab opere volūtatem Matth.5. auertere. Cæterum qui facit quod docet, & qui quicquid imperat complet, maximus in cœlestibus sententia do- 1.Retra.18. mini declaratur. At vero qui quod dicit negligit, & qui quod audit contemnit, salutis reus existit, qui obseruanda contempsit, & pericula non vitauit. Amat enim mortem, qui vitæ præcepta non seruat, & horret vitam qui C peccata morti debita desperata morte frequentat. Vt e- enim per obseruantiam legis vita acquiritur, ita per contemptum mors contumacibus inuenitur: dicente do- Matth.19. mino, Si vis vitam inuenire, † serua mandatum. Ita e- † al. vis in vitā venire. nim perfectus doctor liber est à discente quem docuit, & discipulus contemptor inexcusatus erit, qui facienda didicit & contempsit. Nam & doctor econtrario grauius affligitur, & obsequentis discipuli exemplo plectitur, qui facienda aliis tradidit, quæ ipse non fecit: vt nec à discipulis quos docuit potuisset ediscere, vt quibus doctrinæ tradidit magisterium, ab hisdem factorum imitaretur exemplum. Neque enim perfectio in le- Roma.2. gum est noticia constituta, cum sit scriptum, Non enim auditores legis iusti sunt apud deum, sed factores legis iustificabuntur. Neque enim, inquam, is religiosus & sanctus est, qui nouit legem cessantibus factis, cum expediat facere magis quàm docere, quia molestum est Ioan.15. docere & non facere. Vos amici mei estis, inquit, si feceritis ea quæ mando vobis. O magna bonitas dei: Cui cum pro conditione reddere debeamus obsequia, vtpote serui domino, famuli deo, subiecti potenti, mancipia redemptori, amiciciarum nobis præmia repromit- D tit, vt à nobis obsequia debitæ seruitutis extorqueat: vt quos nolle seruire conspicit sponte, suorum beneficiorum possit promissionibus inuitare, & quorum voluntates à se compescit alienas, eorum mentes præmiorum liberalitatibus cōstituat suas. Nam vnde frequenter aut inuitat præmio aut terret supplicio, nisi vt benignitatis consilio à se formato homini consulat, redempto prouideat, vt qui non terretur supplicio, inuitetur præmio: & quem metus à factis reuocare non possit, promissionum benignitas prosit? Cupit enim etiam nolentibus subuenire, desiderat misereri peccanti, qui si peccauerit, dignos fructus exhibeat pœnitentiæ. Inuitus enim in reos vindicat, si rei indulgentiam miserantis non contemnant. Amat enim corrigi peccatores, qui in vitam non in mortem à principio constituit homines. Ipse enim sibi infert interitum, qui medentis domini contemnit consilium, Reuertimini, inquit; ad me, & reuer- Malac.3. tar ad vos: & iterum, Nolo mortem morientis, tantum Ezech.18. reuertatur & viuat. Non vult dominus in quenquam dominari mortem, non vult in pœnam deduci hominem, quem in vita constituit. Cæterum homo ipse se di E gnum efficit morte, qui non paruerit legi. Odit vitam, qui diuinam contempserit disciplinam. Nam cum dominus vellet homini demonstrare, quæ obseruanti vitam contemnenti afferunt mortem, inuitauit præmio, terruit supplicio. Ita enim de contemptu vita nō poterit prouenire, vt de obseruantia mora euenire non poterit, vt iam homo quod voluerit mereatur, & eo quod meruerit iudicetur, & hoc totum in potestate hominis consistit, qui sibi ex qualitate vitæ meritum quod haberet inuenit. Quare his sollicite perpensis, id est, vnde salus & vnde periculum enascatur, salutis commodum diligenti obseruantia teneamus, & periculorum incommoda de legis contemptu & prouidi caueamus, & contemnentes prospera & repellentes aduersa in conspectu domini inueniamur ab ipso cum omnibus sanctis in æterna secula seculorum, Amen.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Qui dixerit fratri suo fatue, reus erit gehennæ ignis & cætera.

Sermo quartus.

SAncti Euangelij capitulum quod modo cum F legeretur audiuimus, valde nos terruit si fidem habemus: Eos autem non terruit qui fidem non habent. Et quia non terret eos, volunt esse peruerse securi nescientes distribuere & distinguere tempora timoris & securitatis. Timeat ergo qui ducit modo vitam cum fine quo possit in illa vita habere securitatem sine fine. Si ergo timuimus, quis enim non timeat loquentem veritatem & dicentem, *Qui* Matt.5. *enim dixerit fratri suo fatue, reus erit gehennæ ignis?* Lin- Iacobi.3. guam autem nullus hominum domare potest. Et homo domat feram, nō domat linguam. Domat leonem, & non refrænat sermonem. Domat ipse, & non domat seipsum. Domat quod timebat, & vt se domet non timet quod timere debebat. Sed quid infit sententia vera? & ista processit de oraculo veritatis, Linguam autem nullus hominum domare potest. Quid ergo faciemus Iacobi.3. fratres mei? Video me quidem ad multitudinem loqui, sed quia vnum sumus omnes in Christo, tanquam in secreto cōsilium capiamus. Nullus nos audit extraneus, vnum sumus, quia in vnum sumus. Quid faciemus? Qui dixerit fratri suo fatue, reus erit gehennæ ignis: Linguam autem nullus hominum domare potest. Ibunt er-

G go omnes in gehennam ignis? Absit. Domine refugium
Psal. 89. tu factus es nobis, à generatione in generationem. Ira
tua iusta est, neminem in gehennam mittis iniuste. Quò
Psal. 138. ibo à spiritu tuo, & à te quo fugiam nisi ad te? Ergo in-
telligamus charissimi, quia si linguam nullus hominũ
domare potest, ad deum confugiendum est, qui domet
linguam nostram. Si enim tu eam domare volueris, nõ
potes, quia homo est linguam nullus hominum domare
potest. Attendite similitudinem ab ipsis bestiis quas do-
mamus. Equus non se domat: Camelus non se domat:
Elephantus non se domat: Aspis non se domat: Leo nõ
se domat: sic & homo non se domat. Sed vt dometur
equus, bos, camelus, elephantus, leo, aspis, quæritur ho-
mo: Ergo deus quæratur vt dometur homo. Ergo, Do-
Psal. 89. mine refugium tu factus es nobis. Conferimus nos ad
te, & bene nobis erit de te. Malum est enim nobis, de
nobis, quia dimisimus te, dimisisti nos nobis. Inuenia-
mur ergo in te, quia perieramus in nobis. Domine re-
fugium factus es nobis. Quid ergo fratres mei? Dubita-
re debemus quia mansuetos nos faciet dominus, si nos
domandos ei præbeamus? Domuisti leonem quem non
fecisti, non domat te qui fecit te? Vnde enim bestias tam
H immanes domare potuisti? Nunquid eis æquaris viri-
bus corporis? Qua ergo virtute ingentes bestias doma-
re potuisti? Ipsa iumenta quæ dicuntur bestiæ sunt. Non
enim indomita tolerantur, sed quia non eas nouit con-
suetudo nisi in manibus hominum & sub frænis homi-
num & sub potestate hominum, putas eas mansuetas na
sci potuisse? Certe feras immanes attende. Fremit leo,
quis non timeat? Et tamen vnde te intelligis fortiorem?
Non corporis virtute, sed mentis ratione interiore.
Fortior es leone, vnde factus es ad imaginem dei. Ima-
go dei domat feram, & non domat deus imaginem
suam? In illo spes est, ei nos subdamur, & misericor-
diam precemur. In illo spem nostram ponamus, & do-
nec domemur & perdomemur, id est, perficiamur, do-
mitorem feramus. Plerunque enim profert domitor no
ster etiam flagella. Si enim tu ad domanda iumenta tua
profers virgam, profers flagellum, deus non profert ad
domanda iumẽta sua quod sumus nos, qui de iumentis
suis faciet filios suos? Domas equum tuum, quid daturus
es equo tuo cum te cœperit portare, mansuetus ferre di-
sciplinam tuam, obedire imperio tuo, esse iumentum, hoc
est adiumentum infirmitatis tuæ? Quid ei retribuis quẽ
I nec saltem sepelis cum mortuus fuerit, sed discerpen-
dum volatilibus proiicis? Domito tibi deus hæreditatẽ
seruat, quod est ipse deus: & ad tempus mortuum resu-
scitat te, carnem tuam vsque ad numerum capillorum
reddet tibi: & cõstituet te cum angelis in æternum, vbi
iam non indigeas domari, sed tantummodo à piissimo
1. Cor. 15. possideri. Erit enim tunc deus omnia in omnibus, nec
erit vlla infœlicitas quæ nos exerceat, sed fœlicitas sola
quæ pascat. Ipse autem pastor noster, deus noster est. Ipse
opilio noster, deus noster. Honor noster, deus noster.
Diuitiæ nostræ, deus noster. Quæcunque hic varia quæ-
ris, ipse tibi vnus omnia erit. Ad hanc spem homo do-
matur, & domitor intolerabilis habetur? Ad hanc spem
homo domatur, & contra istum vtilem domitorem, si
forte flagellum proferat murmuratur? Audistis exhor-
Hebr. 12. tantem Apostolum, Si separetis vos à disciplina, ergo
nothi & non estis filij. Nothi sunt adulteri. Quis enim
est filius, cui non det disciplinam pater eius? Et carnis
quidem nostræ, inquit, patres habebamus correptores,
Valida, re- & ferebamus,† non multo magis subiiciemur patri spi-
rebamur. rituum & viuemus? Quid enim tibi potuit pręstare pater

tuus, quia corripuit te, quia verberauit te, quia flagellum K
protulit & cæcidit te? Nunquid præstare potuit vt viue-
res in æternum? Quod non potuit præstare sibi, quo mo
do præstaret tibi? Propter pecuniam suam quantulam-
cunque, quam de vsuris & labore collegit, erudiebat te
flagellis, ne tibi dimissus labor eius te male viuente dis-
perderetur. Et cædit filium timens perire labores suos,
quoniam reliquit tibi quod nec tenere hic poterat, nec
auferre. Non enim hic aliquid tibi dimisit quod ipsius
esse possit: Cessit vt sic cederes. Deus autem tuus, redem
ptor tuus, domitor tuus, castigator tuus, pater tuus, eru-
dit te. Quò? Vt accipias hæreditatem, vbi non efferas pa
trem, sed hæreditatem habeas ipsum patrem. Ad hanc
spem erudiris, & murmuras, & si quid triste acciderit,
fortasse blasphemas? Quò ibis à spiritu eius? Ecce dimit-
tit te & non flagellat, deserit blasphemantem, non sen-
ties iudicantem? Nõnne melius est vt flagellet te & re-
cipiat te, quàm parcat tibi & deserat te? Dicamus ergo
domino deo nostro, Domine refugium tu factus es no Psal. 89.
bis, in generatione & generationem. In prima genera-
tione & altera generatione, refugiũ factus es nobis. Tu
refugium, vt nasceremur qui non eramus: Tu refugium,
vt renasceremur qui mali eramus: Tu refugium, vt pa- L
sceres desertores tuos: Tu refugium, vt erigas & diri-
gas filios tuos: Tu refugium factus es nobis: A te non
recedemus cum liberaueris nos ab omnibus malis no-
stris, & impleueris nos bonis tuis. Bona das, blandiris
ne fatigemur in via. Corripis, cædis, percutis, dirigis,
ne aberremus à via. Siue ergo blandiris ne fatigemur
in via, siue castiges ne aberremus à via. Domine refu-
gium tu factus es nobis.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Petite & dabitur vobis, quærite & inuenietis, & cætera.

Sermo quintus.

IN lectione sancti Euangelij hortatus est nos Matth. 7.
dominus ad orandum. Petite, inquit, & da- 1. Retra. 18.
bitur vobis, quærite & inuenietis, pulsate & a-
perietur vobis. Omnis enim qui petit accipit, & quærẽs
inuenit, & pulsanti aperietur. Aut quis est ex vobis ho-
mo à quo petit filius eius panem, nunquid lapidem por
riget ei? Aut si piscem petierit, nunquid serpentem por-
riget ei? Aut cum petit ouum, nunquid scorpionem por-
riget ei? Si ergo vos, inquit, cum sitis mali nostis bo- M
na data dare filiis vestris, quanto magis pater vester
qui in cœlis est, dabit bona petentibus se. Cum sitis, in-
quit, mali, nostis bona data dare filiis vestris. Miran-
da res fratres, mali sumus, & bonum patrem habemus.
Quid euidentius? Audiuimus nomen nostrum, Cum
sitis, inquit, mali, bona data nostis dare filiis vestris. Et Pater noster
quos dixit malos, videte qualem patrem illis ostendit, deus est.
Quanto magis pater vester. Quorum pater? Certe ma-
lorum. Et qualis pater? Nemo bonus, nisi solus deus. Luca. 18.
Ergo fratres ideo mali bonum patrem habemus, ne sem
per mali remaneamus. Nemo malus facit bonum. Si
nemo malus facit bonum, homo malus quo modo se fa
cit bonum? Facit de malo bonum, qui semper est bo-
nus: Sana me domine, inquit, & sanabor: saluum me Hiere. 17.
fac, & saluus ero. Quid mihi dicunt vani vana, tu te sal-
uum facis si volueris? Sana me domine, & sanabor. Nos Eccles. 7.
boni conditi sumus à bono, Fecit enim deus hominem
rectum, arbitrio autem nostro facti sumus mali. Potui-
mus esse ex bonis mali, & poterimus esse ex malis bo-
ni. Sed qui semper est bonus, ipse facit ex malo bonum,
quia ipse homo voluntate sua se sanare non potuit.
Non

A Non quęris medicum vt vulneres te, sed cum vulneraueris te, quęris qui sanet te. Bona ergo secundũ tempus bona temporalia, corporalia, carnalia nouimus dare filiis nostris etiam cum simus mali. Bona sunt enim & ista, quis dubitet? Piscis, ouum, panis, pomum, frumentum, lux ista, aër iste quem ducimus. Bona sunt hæc, ipsæ diuitię in quibus homines extolluntur, & pares suos homines alios non agnoscunt. *In mundanos.* In quibus, inquam, homines extolluntur, magis amantes vestem fulgentem, quàm cogitantes communem cutem. Ipsę ergo diuitię bonæ sunt, sed ista omnia bona quæ commemoraui a bonis & malis haberi possunt. Et cum bonę sint, bonos tamen facere nõ possunt. Est ergo bonum quod faciat bonum, & est bonum vnde facias bonum. Bonũ quod facit bonum, deus est. Non enim facit hominem bonum, nisi ille qui semper est bonus, Ergo vt sis bonus, deum inuoca. Aliud autem bonum est vnde facias bonum, id est, quicquid habueris. Aurũ est, argentũ est, bonum est, non quod te faciat bonum, sed vnde facias bonum: habes aurum, habes argentum, & concupiscis aurum, & concupiscis argentum. Et habes & cõcupiscis,

B & plenus es & sitis, morbus est non opulentia, Sunt homines in morbo, humore pleni sunt, & semper sitiunt. [Humore pleni sunt, & humorem sitiunt.] Quo modo ergo delectas opulentiam, qui habes hydropem conscientiam. Habes ergo aurum, bonum est: Habes non vnde sis bonus, sed vnde facias bonum. Quod bonum, inquis, facturus sum de auro? Non audisti Psalmũ, *Psal.111.* Dispersit, inquit, dedit pauperibus, iusticia eius manet in seculum seculi. Hoc est bonum, hoc est bonũ vnde sis iusticia bonus: si habes bonũ vnde sis bonus, fac bonũ de bono vnde non es bonus. Habes pecuniam, eroga. Erogando pecuniam, auges iusticiã. Dispersit enim, distribuit, dedit pauperibus, iusticia eius manet in seculũ seculi. Vide quid minuatur, & quid augeatur. Minuitur pecunia, augetur iusticia. Illud minuitur quod eras dimissurus, illud minuitur quod eras relicturus. Illud augetur quod in æternum es possessurus. Consiliũ do lucrorum, disce mercari. Laudas enim mercatorem qui vendit plumbum & acquirit aurum, & nõ laudas mercatorem qui erogat pecuniam & acquirit iusticiã? Sed ego, inquis, non erogo pecuniam, quia non habeo iu-

C sticiam. Eroget pecuniam, qui habet iusticiã. Ego non habeo iusticiam, habeam vel pecuniam. Ergo quia nõ habes iusticiam, ideo non vis erogare pecuniam? Magis eroga pecuniam, vt habeas iusticiam. A quo enim habebis iusticiam, nisi à deo fonte iusticiæ? Ergo si vis habere iusticiam, esto mẽdicus dei, qui te pauloante ex Euãgelio vt peteres, quæreres, pulsares, monebat. Mendicum suum sciebat, & ecce paterfamiliàs & magnus diues, diuitiarum scilicet spiritalium & æternarũ, hortatur, & dicit tibi, *Matth.7.* Pete, quære, pulsa. Qui petit accipit, quærens inueniet, pulsanti aperietur. Hortatur vt petas, negabit quod petis? Attende à contrario similitudinem vel comparationem, de illo diuite iniquo, hortãtem nos ad orationem, quando ait dominus, *Luca.18.* Erat quidam iudex in ciuitate, nec deũ timebat, nec hominem reuerebatur. Quædam vidua interpellabat eum quotidie, & dicebat, Vindica me. Nolebat ille per tempus. Illa interpellare nõ desinebat, & fecit tædio quod nolebat beneficio. Sic enim à cõtrario nos admonuit vt petamus. Venit, inquit, ad amicũ suum cui hospes venerat, *Luca.11.* & cœpit pulsare & dicere, Hospes mihi venit, commoda mihi tres panes: respondit ille, Iam requiesco &, mecum serui mei requiescunt, Ille non cessat, astat, instat, pulsat, & tanquam amicus ab amico mendicat. Et

D quid ait. Dico vobis, quia surgit, & non propter amiciciam eius, sed propter improbitatem dat illi quantos voluerit. Non propter amiciciam, quia amicus eius sit, sed propter improbitatem. Quid est propter improbitatem? Quia pulsare non destitit, quia & cum esset negatum, non se auertit. Ille qui nolebat dare, quod petebatur fecit, quia ille in petendo non defecit. Quãto magis dabit deus bonus qui nos hortatur vt petamus, cui displicet si non petamus: Sed eũ aliquando tardius dat, cõmendat dona nõ negat. Diu desiderata dulcius obtinentur, cito autem data vilescunt. Pete, quære, insta. Petendo & quærẽdo crescis vt capias. Seruat tibi deus quod non vult cito dare, vt & tu discas magna magne desiderare. Inde oportet semper orare, & nõ deficere. *Luca.18.* Si ergo fratres mei mendicos suos nos fecit deus, monendo nos, hortando & iubendo vt petamus, quæramus, pulsemus, attendamus & nos qui à nobis petunt. Petimus nos. A quo petimus? Quid petimus? A quo vel qui vel quid petimus? Petimus à deo bono, petimus homines mali. Petimus autem iusticiam, vnde simus boni. Hoc ergo petimus, quod in æternum habea-

E mus: Quo cum saturati fuerimus, vlterius nõ egeamus. Sed vt saturemur, esuriamus & sitiamus. Esuriendo & sitiendo petamus, quæramus, pulsemus. Beati enim qui esuriunt & sitiunt iusticiam. Quare beati? Esuriunt & *Matth.5.* sitiunt & beati sunt? Aliquando enim egestas beata est. Non inde beati sunt, quia esuriunt & sitiunt, sed quia ipsi saturabũtur. Ibi erit beatitudo in saturitate, nõ in fame. Sed præcedat saturitatem fames, ne fastidium non perueniat ad panes. Ergo diximus à quo petamus, qui petamus, quid petamus. Sed petitur & à nobis: Mendici enim dei sumus: Vt agnoscat ille mendicos suos, agnoscamus nos nostros. Sed & ibi etiam cogitemus quãdo petitur à nobis, qui petunt à quibus petunt, quid petunt? Qui petunt? Homines. A quibus petunt? Ab hominibus. Qui petunt? Mortales. A quibus petunt? A mortalibus. Qui petunt? Fragiles. A quibus petunt? A fragilibus. Qui petunt? Miseri. A quibus petunt? A miseris. Excepta substantia facultatum, tales sunt qui petunt, quales sunt à quibus petunt. Quam frontem habes petendo ad dominum deum tuum, qui non agnoscis parem tuum? Non sum, inquit, talis, absit à me

F vt talis sim. Inflatus obsericatus ista loquitur de pannoso. Sed ego nudos interrogo. Non interrogo in vestibus, quales sitis, sed quales nati fueritis. Ambo nudi, ambo infirmi, ambo miseram vitam inchoantes, ideo ambo plorantes, Ecce recole diues primordia tua, vide vtrum huc aliquid attuleris. Iam venisti, & tanta inuenisti: dic ergo rogo te quid attulisti? Dic quid attuleris: aut si dicere erubescis, Apostolum audi, *1.Timo.6.* Nihil intulimus in hunc mundum, Nihil, inquit, intulimus in hunc mundum. Sed forte qui nihil attulisti, & hic multa inuenisti, aliquid hinc tecum ablaturus es? Et hoc fortasse amore diuitiarum trepidas confiteri: audi & hoc, & hoc Apostolus dicat, qui te non palpat, Nihil intulimus in hunc mundũ, vtique quando nati sumus. Sed nec auferre aliquid possumus, vtique quando de mundo eximus. Nihil attulisti, nihil hinc auferes, quid te inflas contra pauperem? Quãdo nascuntur infantes, recedant de medio parẽtes, serui clientes, recedant de medio turbæ obsequentes, & agnoscãtur pueri diuites flentes. Pariant simul diues & pauper, pariãt simul mulier diues & mulier pauper, non attendant quod pariunt, discedant paululum, redeant & agnoscant. Ecce

G diues nihil intulisti in hunc mundum, sed nec auferre hinc aliquid potes. Quod dixi de natis, hoc dico de mortuis. Certe quādo casu aliquo vetera sepulchra frā guntur, ossa diuitis agnoscantur? Ergo diues audi Apo-
Vbi supra. stolum, Nibil intulimus in hunc mundum: Agnosce, verum est. Sed nec auferre aliquid possumus: Agnosce,
1.Timo.6. & hoc verum est. Quid ergo sequitur? Victum & tegumentum habentes, his contenti simus. Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & desideria multa & noxia, quæ mergunt hominem in interitum & perditionem. Radix est enim omnium malorum auaricia, quam quidam sequentes, à fide pererrauerūt. Attende quid dimiserunt. Doles quòd hoc dimiserūt, vide quo se inseruerunt. Audi, A fide pererrauerūt, & in-
Aliud est esse diuitē, aliud velle diuitē fieri. seruerunt se doloribus multis. Sed qui? Qui volunt diuites fieri. Aliud est esse diuitem, aliud velle diuitē fieri. Diues est qui à diuitibus natus est, non quia voluit diues est, sed quia multi hæreditates dimiserunt. Video facultates, non interrogo voluptates. Hic cupiditas accusatur, non aurum, non argentum, non diuitiæ, sed cupiditas. Nam qui nolunt diuites fieri, vel qui nō curāt,
H vel qui non ardent cupiditatibus, non auariciæ facibus accenduntur, sed diuites sunt, audiant Apostolum, ho-
1.Timo.6. die lectum est, Præcipe diuitibus huius mūdi. Præcipe,
Diuitiæ superbiam generant. Quid? præcipe ante omnia, nō superbe sapere. Nibil est enim quod sic generent diuitiæ, quomodo superbiam. Omne pomum, omne granum, omne frumentum, omne lignum habet vermem suū. Et alius est vermis mali, alius piri, alius fabæ, alius tritici: vermis diuitiarum superbia. Ergo præcipe diuitibus huius mundi, non superbè sapere. Exclusit vicium, non superbe sapere. Doceat vsum de eo quod sequitur. Neque sperare in incerto diuitiarum. Qui non sperant in incerto diuitiarum, non superbè sapiunt. Qui altum sapiunt, timeant. Si ti-
Diuites male taxātur. ment, non altum sapiunt. Quàm multi heri diuites, hodie pauperes. Quàm multi dormiunt diuites, & venientibus latronibus & cuncta auferentibus euigilāt pauperes. Ergo non sperare in incerto diuitiarum, sed in deo viuo qui præstat nobis omnia abundanter temporalia & æterna, sed magis ad fruendum æterna, ad vtendum temporalia. Temporalia tanquam viatoribus, æterna tanquam habitatoribus. Temporalia, vnde bona faciamus: æterna, vnde boni efficiamur. Ergo hoc faciant diuites, non superbe sapiāt, neque sperēt in incerto di-
I uitiarū, sed in deo viuo qui præstat nobis omnia abundanter ad fruendum. Hoc faciant. Ex eo autem quod habent quid faciant? Audi quid. Diuites sunt in operibus bonis, facile tribuant. Facile tribuant, habent enim vnde. Quare non faciunt? Paupertas, difficultas est, Facile tribuant, habent vnde. Communicent, id est, pares suos mortales agnoscant. Communicent, thesaurizent sibi fundamentum bonum in futurum. Non enim quia dico, inquit, facile tribuant, communicent, expoliare illos volo, nudare illos volo, inanes relinquere volo. Doceo lucrum, cum ostendo quod thesaurizent sibi. Non enim volo vt pauperes remaneant. Thesaurizent sibi, non vt perdant dico, sed quò migrent ostendo. Thesaurizent sibi fundamentum bonum in futurum, vt apprehendant veram vitam. Hæc ergo fal-
Eccles.1. sa vita est, apprehendant veram vitam. Vanitas enim vanitatum & omnia vanitas. Quæ abundantia tanta hominis in omni labore suo, quo ipse laborat sub sole? Apprehendenda est ergo vera vita, migrandæ sunt facultates nostræ ad locū veræ vitæ, vt hoc ibi inuenia-
1.Timo.6. mus quod hîc damus. Mutat illa, qui mutat & nos. Date ergo pauperibus fratres mei, Victum & tegumētum K
habentes his contenti simus. Nihil diues habet de diuitiis suis, nisi quod ab illo postulat pauper, victum & tegumentum. Hinc tu quid plus habes ex omnibus quæ habes? Accepisti victum, accepisti necessarium tegumentum. Necessarium dico, non inane, non superfluū. Quid plus de diuitiis tuis capis? Dic mihi, Certe omnia tua superflua erunt. Quæ sunt tua superflua, sint pauperibus necessaria. Sed ego, inquit, preciosas epulas accipio, preciosis cibis vescor. Pauper quid? Vilibus. Vili- *In gulosos.*
bus cibis vescitur pauper, ego, inquit, preciosis. Interrogo vos quando fueritis ambo satiati, preciosus cibus ad te intrat: quid fit cum intrauerit? Nonne si specularia in ventre haberemus, de omnibus cibis preciosis erubescere emus, quibus saturatus es? Esurit pauper, esurit diues. Saturari quærit pauper, saturari quærit diues. Saturatur pauper de vilibus cibis, saturatur diues de preciosis cibis. Saturitas æqualis est, possessio vna est, quò ambo volunt, peruenere. Sed ille per compendiū peruenit, ille multum circuit. Sed melius, inquit, mihi sapiunt apparata preciosa. Vix fastidiosus satiaris. Nescis quomodo sapit, quod fames accēdit. Neque ita hoc di- L
xi, vt diuites cogam epulis & cibis pauperum vesci. Vtantur diuites consuetudine infirmitatis suæ, sed dole- *41. dist. nō negantur.*
ant aliter se nō posse. Melius enim possent, si aliter possent. Si ergo non extollitur pauper de mendicitate, tu quare extolleris de infirmitate? Vtere cibis electis preciosis, quia sic consuesti, quia non aliter potes, quia si consuetudinem mutas, ægrotas. Conceditur tibi, vtere superfluis, da pauperibus necessaria. Vtere preciosis, da pauperibus vilia. Expectat à te, expectas à deo. Expectat ille manum quæ facta est secum, expectas tu manū quæ fecit te. Sed nō solum te fecit, sed & pauperem tecum. Dedit vobis vnam viā istam vitam. Inuenistis vos comites, vnam viam ambulatis. Ille nihil portat, tu nimiū oneratus es. Ille nihil secum portat, tu interim plus portas quam opus est. Oneratus es, da illi de eo quod habes, & illum pascis, & pondus minuis. Date ergo pauperibus, rogo, moneo, præcipio, iubeo. Quicquid vultis date pauperibus. Non enim occultabo charitati vestræ, quare hunc sermonē necesse habui vobis promere. Ex quo hîc sumus euntes ad ecclesiam & redeuntes, pauperes interpellant nos, & dicunt vt dicamus vobis vt aliquid accipiant à vobis. Nos mouerunt loqui vobis, & cum se vident non accipere à vobis, inaniter arbitrantur nos laborare in vobis. Expectāt & aliquid à no- M
bis. Damus quantum habemus, damus sicut possumus. Nunquid tamen ad eorum necessitatem implendam idonei sumus? Quia ergo ad eorum necessitatem implendam idonei non sumus, vel ad vos legati ipsorum sumus. Audistis, laudastis, deo gratias. Semē accepistis, verba reddidistis. Laudes istæ vestræ grauant non potius & in periculum mittunt. Toleramus illas, & tremimus inter illas. Tamē fratres mei istæ laudes vestræ folia sunt arborum, fructus quæritur.

De puero Centurionis & verbis eius indignum se præsentia domini indicantis, in Euangelio secundum eundem. *Sermo VI.*

Vdiuimus cum Euāgelium legeretur, fidem nostram in humilitate laudari. Ad domum quippe Centurionis cum se promitteret dominus Iesus iturum vt puerum eius sanaret, ille respondit, *Non sum dignus vt sub tectum meum intres, sed tantum dic verbo & sanabitur.* Dicendo se indignū, præsti- *Matth.8.*
tit

A tit dignnm,nó in cuius parietes,sed in cuius cor Christus iotraret. Neqoe hoc diceret cum taota fide & humilitate, nisi iam illum quem timebat intrare domum suam corde gestaret. Nam oon erat magna fœlicitas, si dominus Iesus intraret in parietes eius, & noo esset in pectore eius. Magister quippe humilitatis & verbo & *Luca.7.* exemplo, discubuit & in domo cuiusdam Pharisæi superbi,nomine Simonis. Et cum in domo recumberet, nó erat in corde eius vbi caput filius homiois reclinaret. *Matth.8.* Ita enim quendam superbum quantum intelligitur *Luca.9.* ex verbis ipsius domini, vltrò secum ire cupiētem à suo discipulatu reuocauit, Sequar te domine quocuoq; ieris. Et dominus in corde eius inuisibilia videns, Vulpes, inquit, foueas habent, & volatilia cœli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput suum reclinet: hoc est, habitant in te insidiæ sicut vulpes, habitat superbia sicut cœli volatilia, filius autem homiois simplex contra insidias, humilis contra superbiam, noo habet vbi caput suum reclioet. Et ipsa reclinatio capitis ooo erectio,sed humilitatis magistra est. Reuocat ergo istū ire cupientem,trahit alterum recusantem. Eodem quippe *Matth.8.* loco ait cuidā, Sequere me. Et ille, Sequar domine,sed B sine me primò ire & sepelire patrē meum. Pie quidem excusauit, & ideo dignior cuius excusatio remoueretur,vocatio firmaretur. Pium erat quod volebat facere, sed docuit magister quid debuisset præponere. Volebat enim eum esse viui verbi prædicatorem, ad faciendos victuros. Erant autē alij per quos illa necessitas impleret. *vbi supra.* Sioe,inquit,mortuos sepelire mortuos suos. Iofideles cadauer quando sepeliuot, mortui mortuum sepeliunt. Illius corpus aoimam perdidit, illorum anima deū. Sicut enim anima est vita corporis, sic vita animæ deus. Sicut expirat corpus cum aoimam emittit, ita expirat anima cum deum amittit. Deus amissus,mors aoimæ,anima emissa,mors corporis. Mors corporis necessaria,mors animæ voluotaria. Discumbebat ergo do- *Luca.7.* minus in domo cuiusdam Pharisæi superbi. Io domo eius erat,vt dixi,& in pectore eius oon erat. In huius vero Centurionis domum nō iotrauit, & pectus possedit. *Luca.19.* Zachæus vero dominum & domo suscepit & animo. Huius tameo fides in humilitate laudatur. Dixit eoim, Non sum dignus vt sub tectum meum intres. *Et dominus, Amen dico vobis, non inueni tātam fidem in Israel,* secundū C carnem. Nam & iste iam Israëlites erat secundum spiritum. Venerat dominus ad Israëlem carnalem, id est,ad Iudæos, ibi primum quærere oues perditas, in quo populo & de quo populo etiam corpus assumpserat, oon ibi inuenit tantam fidem,ipse dicit. Possumus oos metiri fidem hominū sicut homines? Ille qui interiora cernebat, ille quem nemo fallebat perhibuit testimonium cordis hominis,audiens verba humilitatis,pronunciās sententiam saoitatis. Vnde autem hoc præsumpsit? *Et ego,*inquit,*homo sum sub potestate constitutus, habens sub me milites, & dico huic vade & vadit, & alio veni & venit, & seruo meo fac hoc & facit.* Potestas sum quibusdam sub me positis, sub potestate quadam super me. Si ergo ego,inquit,homo sub potestate, iubendi habeo potestatem, quid tu possis cui omnes seruiunt potestates? Erat autē iste de gentibus, erat quippe centurio. Iam Iudæa gens habebat militem,habebat Romanum imperium. Ibi iste oilitem agebat, quantum agere Centurio poterat. Et habens potestatem, & sub potestate, subditus, obediens, subditos regens. Dominus autem quod intendat præcipue necessario charitas vestra, quanuis in populo Iudaico esset, iam pronunciabat ecclesiam toto orbe terrarum futuram, in qua erat missurus Apostolos, Ipse à D gentibus non visus & creditus, à Iudæis visus & occisus. Quo modo enim domum huius dominus corpore non iotrauit,& eius tamen fidem, atque ipsam domum absens corpore,presens maiestate sanauit: sic & idē dominus in solo Iudaico populo corpore fuit, apud alias gentes nec de virgine oatus est,oec passus est,nec pedibus ambulauit, nec humana pertulit, nec diuina mirabilia fecit. Nihil horum in cæteris gentibus, & tamen de illo impletum est, quod dictum erat, Populus qoem *Psal.17.* non cognoui seruiuit mihi. Quo modo si noo cognouit? In auditu auris obediuit mihi. Iudęa gens cogoouit & crucifixit, orbis terrarum audiuit & credidit. Haoc quodam modo absentiam corporis sui & præsentiam virtutis suæ in omnibus gentibus, & in illa muliere significauit quæ fimbriam vestimenti eius tetigerat, cum requirit dicens, Quis me tetigit? Tanquam absens re- *Luca.8.* quirit, tāquam præsens saoat. Turbæ te,inquiuot discipuli,comprimunt,& dicis,quis me tetigit? Quasi enim sic ambularet vt à oullo prorsus corpore tangeretur,ita dixit, Quis me tetigit? Et illi, Turbæ te comprimunt. Et tanquam diceret dominus,tangentem quęro,non prementem. Sic etiam ounc est corpus eius, id est, ecclesia E eius. Tāgit eam fides paucorum,premit eam turba multorum. Corpus eoim Christi esse ecclesiam tanquam filij eius audistis,& si vultis ipsi estis. Apostolus multis locis hoc dicit, Pro corpore,inquit, eius quod est ecclesia. Et iterum, Vos autem estis corpus Christi, & membra. *Colo.1.* Si ergo eius corpus sumus,quod tūc corpus eius io tur- *1.Cor.12.* ba patiebatur, hoc patitur ecclesia ipsius. A turbis premitur, à paucis tangitur. Caro eam premit,fides tangit. Erigite quippe oculos obsecro vos, qui habetis vode videatis. Habetis enim quod videatis. Erigite oculos fidei,tangite extremam fimbriam vestimenti,sufficiat ad salutem. Videte quod audistis ex Euangelio tunc futurum, nunc præsens est. Ideo,inquit, dico vobis propter laudatam Ceoturioois fidem,taoquam alieoigenæ carne,domestici corde. Propterea,ioquit, multi ab Oriente & Occidente venieot. Non omnes,sed multi, tamen ipsi ab Oriente & Occidente, istis partibus doabus, totus orbis designatur. *Multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, & Isaac, & Iacob in regno cœlorum, filij autem regni eiicientur in tenebras exteriores.* Filij regni, Iu- F dæi scilicet. Vnde filij regni? Quia legem acceperunt, ad quos prophetæ missi sunt,apud quos templum & sa- *Iudæi quare filij regni.* cerdotium fuit, qui celebrabant figuras omnium futurorum. Quarum enim rerum figuras celebrauerūt, præsentiam non agoouerunt. *Filij ergo regni ibunt,*ioquit,*in tenebras exteriores, ibi erit ploratus, & stridor dentium.* Videmus Iudæos reprobatos, videmus Christianos ab Oriente & Occidente vocatos ad quoddam conuiuium cœleste, vt recumbant cum Abraham, Isaac, & Iacob, vbi paois iusticia, vbi potus sapientia. Attēdite ergo fratres, Hoc enim vos estis, ex hoc populo estis, iam tunc prædicato, ouoc præsentato, De his vtique estis qui vocati sunt ab Oriente & Occidente recumbere in regno cœlorum, non io templis idolorum. Estote ergo corpus Christi, non pressura corporis Christi. Habetis vestimenti fimbriam, quam tangatis, vt à profluuio sanguinis, id est, à caroalium voluptatum fluxu sanemioi. Habetis, inquam, vestimenti fimbriam quam tangatis, Vestem putate Apostolos, sub textura vnitatis adhærentes lateribus Christi. In his Apostolis erat tanquam fimbria minimus & nouissimus Paulus, ipso dicente, Ego sum mi- *1.Corin.15.* nimus Apostolorum. In veste oouissimū & mioimum

fimbria

G fimbria est. Fimbria cum contemptu aspicitur, sed cum
1.Cor.4. salute tangitur. Vsque ad hãc horam, & esurimus, & si-
timus, & nudi sumus, & colaphizamur. Quid tam extre-
mum, quid tam contemptibile? Tange si fluxũ sangui-
nis pateris, exiet virtus de illo cuius vestis est, & sanabit
te. Fimbria modo tangenda proponebatur, quando ex
1.Cor.8. eodem Apostolo legebatur, Si enim quis viderit eum
qui habet scientiam in idolio recumbentẽ, nônne con-
scientia eius cum sit infirma, ędificabitur ad mãducan-
dum idolothyta? Et peribit infirmus in tua scientia fra-
ter, propter quem Christus mortuus est? Quo modo pu-
tatis decipi posse simulacris homines, quæ à Christianis
honorari putantur? Nouit, inquit, deus cor meum, sed
frater tuus non nouit cor tuum. Si infirmus es, caue ma-
iorem ægritudinem. Sin firmus es, cura infirmitatẽ fra-
tris. Qui vident ista ædificantur ad idolia, vt non tan-
tum ibi manducare, sed & sacrificare desiderent. Ecce
perit infirmus in tua scientia frater. Audi frater, Si con-
temnebas infirmum, etiam fratrem contemnis. Exper-
giscere. Quid in ipsum Christum peccas? Attẽde enim
quod nullo pacto possis contemnere. Sic autem pec-
cantes, inquit, in fratres, & percutientes conscientiam
H eorum infirmam, in Christum peccatis. Eant nunc qui
ista contemnunt, & recumbant in idolio, nônne erunt
prementes non tãgentes? Et cum recubuerint in idolio,
veniant & impleant ecclesiam, non salutem accepturi,
sed pressuram facturi. Sed timeo, inquies, ne offendam
maiorem. Time prorsus ne offendas maiorem, & non
times ne offendas deum? Quid enim times, ne offendas
maiorem? Vide ne forte maior sit isto quem times of-
fendere. Maiorem certe noli offendere. Hæc tibi regula
proponitur. Nônne manifestum est eum minime offen-
dendum, qui maior est cæteris? Discute nunc maiores
tuos. Primi tibi sunt pater & mater, Si recte educantes,
si in Christum nutrientes, audiẽdi in omnibus, obtem-
perandum eis in omni iussione, contra maiorem si ni-
hil iubeant, & seruiatur illis. Quis est, inquis, maior eo
qui me genuit? An ille qui teipsum creauit? Generat e-
nim homo, creauit deus. Vnde generat homo nescit,
quid generaturus sit nescit. Ille qui te vidit vt faceret
antequã esset quem fecit, certe maior est patre tuo. Ma-
ior sit patria & ipsis parẽtibus tuis, vt quicquid iusserint
parentes contra patriam non audiãtur, & quicquid ius-
I serit patria contra deum, non audiatur. Si enim sanari
vis, si post fluxũ sanguinis, si post xij. annos in illo mor-
bo, si post consummata omnia in medicis, & non re-
cepta sanitate aliquando vis sana fieri ô mulier, quam
alloquor in typo ecclesiæ, iubet illud pater tuus, & illud
iubet populus tuus. Sed dicit tibi dominus tuus, Obliui-
scere populum tuum, & domum patris tui. Quo bono,
Psal.44. quo fructu, qua mercede? Quoniam concupiuit, inquit,
rex decorem tuum. Concupiuit quod fecit, quoniam vt
pulchram faceret fœdam amauit. Pro infideli & fœda
sanguinem fudit, fidelem ac pulchrã reddidit, dona sua
in te amauit. Quid enim sponso tuo contulisti? Quid in
dotẽ à priore patre & priore populo accepisti? Nônne
luxurias & pannos peccatorum? Abiecit pãnos tuos, di-
scidit ciliciũ tuum, misertus est vt ornaret, ornauit vt
1.Cor.8. amaret. Quid plura fratres Christiani? Audistis quia pec
cantes in fratres, & percutientes conscientiam eorum
infirmam, in Christum peccatis. Nolite contemnere, si
non vultis deleri de libro vitæ. Quãdiu conamur lucu-
lente & delectabiliter vobis dicere, quod dolor noster
cogit quomodocunque dicere & tacere non permittit?
Quicunque voluerint ista contẽnere, in Christum pec-
cant, videant quid agant. Paganos reliquos colligi vo- K
lumus. Lapides estis in via, venire volentes offendũt &
redeunt. Dicunt enim in cordibus suis, Quare nos re-
linquamus deos, quos Christiani ipsi nobiscum colũt?
Absit à me, inquis, vt ego deos gẽtium colam. Noui, in-
telligo, credo. Quid facis de conscientia infirmi quam
percutis? Quid facis de precio? Si contẽnis quod emptũ 1.Corin.8.
est, vide quanti emptum est. Peribit, inquit, infirmus in
tua scientia quam te dicis habere, vt scias quia nihil est
idolum, & animo cogites deum, & sic recũbas in ido-
lio. In hac scientia perit infirmus. Et ne contemnas in-
firmum addidit, Propter quem Christus mortuus est.
Quem vis contemnere, precium eius attende, & cum
morte Christi totum mundum appende. Et ne adhuc
te putares in infirmum peccare, & leue duceres pecca-
tum ac paruipẽderes, In Christum, inquit, peccatis. So-
lent enim homines dicere, in hominem pecco, nũquid
in deum? Negas deum Christum. Audeas negare Chri-
stum deum? An aliquid in idolio cũ recumberes didi-
cisti? Non admittit istam doctrinam Christi doctrina.
Quæro vbi didiceris Christum non esse deum. Pagani
hoc solent dicere. Vides quid faciunt mensæ malæ? Vi- L
des quo modo corrumpunt mores bonos colloquia
mala? Tu ibi de Euangelio loqui non potes, & de idolis 1.Cor.15.
loquentes audis. Amittis ibi quòd Christus deus est. Et
quod ibi bibis, in ecclesia vomes. Forte hic audes loqui,
forte inter turbas audes murmurare. Nũquid Christus
non homo fuit? Nônne crucifixus est? A Paganis hoc
didicisti, salutem perdidisti, fimbriam non tetigisti.
Tange & in hoc fimbriam, recipe salutem, sicut eam te
tangere docuimus in eo quod scriptum est, Qui viderit 1.Cor.8.
fratrem in idolio recumbentem. Tange illam de diui-
nitate Christi. Et de Iudæis dicebat eadẽ fimbria, Quo- Rom.9.
rum patres, & ex quibus Christus secũdum carnem, qui
est super omnia deus benedictus in secula. Ecce in quẽ
verum deum peccas, dum discumbis apud deos falsos.
Non est, inquit, deus, quia genium est Carthaginis, quasi
si Mars aut Mercurius esset, deus esset. Sed quo modo ab
ipsis habeatur attende, non quid sit. Nam & ego tecum
scio, quia lapis est. Si genium ornamentum est aliquod,
ciues Carthaginis bene viuant, & ipsi erunt geniũ Car-
thaginis. Si autẽ genium dæmonium est, audisti & ibi,
Quæ immolant gentes, dæmonibus immolant, & non 1.Cor.10.
deo. Nolo vos socios fieri dæmoniorũ. Nouimus quia M
non est deus, vtinam & illic sic norint. Sed propter eos
qui hoc non norunt infirmos, non debet percuti con-
sciẽtia ipsorũ. Hoc monet Apostolus. Nam & illi quòd
numen habeant & pro numine accipiant illã statuam,
ara testatur. Quid illic faciat ara, si illud nõ habetur pro
numine? Nemo mihi dicat, Nõ est numen, nõ est deus.
Iam dixi, vtinã sic ipsi norint hoc, quo modo nouimus
omnes nos. Sed quid habeant, pro qua re habeant, quid
ibi faciant, ara illa testatur. Conuincit omniũ colẽtium
mentes, non conuincat recumbentes, sed non preman-
tur Christiani, si premuntur pagani. Corpus Christi est.
Nõne hoc dicebamus, quia corpus Christi premebatur
& non tangebatur? Tolerabat prementes, quęrebat tan-
gentes, atque vtinam fratres à Paganis prematur cor-
pus Christi, à quibus premi solet, Christiani nõ premãt
corpus Christi. Fratres, ad nos pertinet verbũ vobis di-
cere, ad nos pertinet Christianis loqui. Quid enim mi- 1.Cor.5.
hi de his qui foris sunt iudicare? Ipse Apostolus ait. Illos
alloquimur aliter, tanquam infirmos. Blandiendum est
illis vt audiant veritatem, in vobis secãda putredo est.
Si quæritis vnde vincantur pagani, vnde illuminentur,
vnde

A vnde ad salutem vocentur, deserite omnes solennitates eorum, deserite nugas ipsorum, & si non consentiūt veritati nostræ, erubescant paucitati suæ. Bonus si fuerit qui tibi præest, nutritor tuus est. Malus si fuerit, tentator tuus est, & nutrimenta libenter accipe, & in tētatione approbare. Esto autem, attende mundum istum tanquam fornacem aurificis. In vno angusto loco tria sunt, aurum, palea, ignis. Ad illa duo & ignis apponitur, palea vritur, aurū purgatur. Cessit nescio quis minis & adductus est ad idolum, Væ mihi quia paleam plāgo, cinerem video. Non cessit minis, non cessit terroribus, adductus ad iudicem stetit in confessione sua, non est flexus ad idolum. Quid facit flamma? Nōnne aurū purgatur? State in domino fratres, potētior est qui vocauit vos, minas impiorum ne timueritis, inimicos patimini. Habetis pro quibus oretis. Prorsus non vos terreant. Hæc sanitas, haurite hinc in isto cōuiuio, hic bibite vnde satiemini, non illic vnde insaniatis. State in domino. Aurum eritis, argētei estis. Ista similitudo non à nobis est, de diuina scriptura est. Legistis, audistis, Sicut in fornace aurum probauit illos, & sicut holocausti hostiā

Sap. 3.

B accepit illos. Ecce quid eritis ad thesauros dei: Estote diuites de deo, non eum facturi diuitem, sed de illo futuri diuites. Impleat vos, aliud non admittatis ad cor vestrum. Nunquid in superbiam vos erigimus, aut dicimus vobis vt aduersus potestates ordinatas cōtemptores sitis. Non hoc dicimus. Qui & hinc ægrotatis, tangite & hinc fimbriam illam vestimenti, Ipse dicit Apostolus, Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit: non est enim potestas nisi à deo. Quæ autem sunt, à deo ordinatæ sunt. Qui enim resistit potestati, dei ordinationi resistit. Sed si illud iubeat quod non debeas facere: Hic sanè contemne potestatem. Timendo potestatem, ipsos humanarum rerum gradus aduertite. Si aliquid iusserit curator, nōnne faciendum est? Tamen si contrà proconsul iubeat, non vtique contemnis potestatem, sed eligis maiori seruire. Nec hinc debet minor irasci, si maior prælata est. Rursum si aliquid ipse proconsul iubeat, & aliud iubeat Imperator, nunquid dubitatur illo contempto illi esse seruiendum? Ergo si aliud imperator, & aliud deus, quid iudicatis? Solue tributum, esto mihi in obsequium. Rectè, sed non in ido-

Roma. 13.

11. q. 3. Qui resistit.

C lio. In idolio prohibet. Quis prohibet? Maior potestas. Da veniam, tu carcerem, ille gehennam minatur. Hinc iam tibi assumenda est fides tua, tāquam scutum, in quo possis omnia ignita iacula inimici extinguere. Sed insidiatur contra te potens, acuit nouaculam vnde capillos radat, non vnde caput incidat. Quod dixi modo, audistis in Psalmo, Sicut nouacula acuta fecisti dolum. Quare dolum potentis malæ nouaculæ comparauit? Quia non admittitur nisi ad superflua nostra. Sicut capilli in corpore nostro tanquam superflui videntur, & sine detrimento carnis raduntur, sic quicquid potest tibi facere iratus potens, inter superflua tua numera. Tollit paupertatem tuam, nunquid tollit diuitias tuas? Paupertas tua, diuitiæ tuæ in corde tuo. Superflua tua potuit tollere, damno potuit afficere, permissus & vsq; ad lædendum corpus. Etiam ista vita cogitantibus aliā vitam, ista, inquam, vita inter superflua deputanda est. Nā & martyres contempserunt illam, Non vitam perdiderunt, sed vitam acquisierunt. Certi estote fratres inimicos nonamitti aduersus infideles, nisi quātum prōdest tentandis & probandis fidelibus. Certi estote fratres, nemo aliud dicat, Omnem curam vestram super dominum mittite, prorsus vosipsos totos proiicite in illū.

Ephe. 6.

Psal. 51.

Dolus potētis malæ nouaculæ cōparatur.

Non se subducit vt cadatis, ille qui nos creauit, & de ipsis capillis nostris securitatem nobis dedit, Amen dico vobis, inquit, & capilli capitis vestri numerati sunt. Capilli nostri numerati sunt deo, quanto magis mores nostri, cui sic noti sunt capilli nostri? Videte, quia minima nostra non contemnit deus. Nam si contemneret, nec crearet. Nam & capillos nostros ipse vtique creauit, & numeratos habet. Sed modo cum sunt, inquis, forte peribunt, & hinc audi vocem eius, Amen dico vobis, capillus capitis vestri non peribit. Quid times hominē, homo in sinu dei positus? Tu de illius sinu noli cadere, quicquid ibi passus fueris, ad salutem valebit, non ad perniciem. Laniatus membrorum martyres pertulerūt, & timent Christiani iniurias temporum Christianorum? Qui tibi facit iniuriam modo, timens facit, Non dicit aperte, veni ad idolum, non dicit aperte, veni ad aras meas, ibi conuiuare. Et si dixerit, & nolueris, hoc conqueratur, hoc in postulationem, hoc in querimoniam deponat, Noluit venire ad aras meas, noluit venire ad templum quod veneror. Hoc dicat. Non audet dicere, sed alia machinatur dolose. Para capillos, nouaculam acuit, ablatur* est superflua tua, rasurus quicquid relictur* es. Tollat quicquid permanebit si potest. Quid tulit potēs nocēs? Quid magnum tulit? Quod fur, quod effractor, vt multum sæuiat quod latro. Si & ad ipsum corpus occidendum permissus fuerit, quid tollit nisi quod latro? Honoraui cum dixi latro. Nam qualiscunque latro, homo est. Quod febris, quod scorpius, quod fungus malus, Ista tota potentia sæuientium est, facere quod fungus. Manducant homines fungum malum, & moriuntur. Ecce in qua fragilitate est vita humana, quā quandoque relicturus es, noli pro illa sic pugnare vt tu relinquaris. Via nostra Christus est, Christum attende. Pati venit, sed & glorificari. Contemni, sed etiam exaltari. Mori, sed etiam resurgere. Opus te terret, mercedē vide. Quare vis peruenire delicatus ad eam rem, ad quā non perducit nisi labor? Sed times ne perdas argentum tuum, quia ad argentum tuum cum magno labore peruenisti. Si ad argentum tuum, quod quandoque vel moriens amissurus es, non peruenisti sine labore, ad vitam æternam sine labore vis peruenire? Charior sit tibi illa ad quam post omnes labores sic peruenies vt nūquam amittas. Si hoc tibi charum est, ad quod post omnes labores sic peruenisti, vt aliquando amissurus sis, quanto magis illa perpetua desiderare debem*? Verbis ipsorum ne credatis, nec timeatis, hostes nos dicunt idolorum suorum. Sic præstet deus & det omnia in potestate, quo modo dedit quod fractum est. Hoc enim dicimus charitati vestræ, ne faciatis ista, quando in potestate vestra non est vt faciatis illud. Prauorum hominum est, furiosorum Circumcellionum, & vbi potestatem non habent sæuire, & velle mori, Properant sine causa. Audistis quæ vobis legimus, omnes qui nuper in mapalibus affuistis. Cum data vobis fuerit terra in potestatem. Prius ait in potestatem, & sic dixit quæ facienda sunt. Aras eorum, inquit, destruetis, lucos eorum cōminuetis, & omnes titulos eorum confringetis. Cum acceperitis potestatem hoc facite, vbi nobis non est data potestas non facimus, vbi data est nō prætermittimus. Multi Pagani habēt istas abominationes in fundis suis, nūquid accedimus & confringimus? Prius enim agimus, vt idola in eorum cordibus confringamus. Quando Christiani & ipsi facti fuerint, aut inuitant nos ad tam bonum opus, aut præueniunt nos. Modo orandum est pro illis, non irascendum illis. Si mouet dolor magnus, aduersus

Matt. 10. D

Luc. 21.

E

F

Deut. 7. & 12.

G aduersus Christianos mouet, aduersus fratres nostros mouet, qui sic volunt intrare in Ecclesiam vt hic corpus habeat, alibi cor. Totus intus esse debet. Si intus est quod videt homo, quare foris est quod videt de⁹? Sciatis autem charissimi murmura eorum coniungere se cum hæreticis, cum Iudæis. Hæretici, Iudæi & Pagani vnitatem fecerunt contra vnitatem, quia contigit vt

1. Retrac. 5. quibusdam locis disciplinam acciperent Iudæi propter improbitates suas, criminantur & suspicantur, aut fingunt, quia talia de illis semper quæramus: quia contigit vt alicubi hæretici pœnas darent legibus pro impietate & furore violentiarum suarum, iam nos dicunt per omnia quęrere aliquam incommoditatem ipsorum ad perniciem. Rursus quia contra Paganos placuit vt leges ferrentur, immo pro Paganis si sapiant, Sicut enim pueris insensatis ad lutum ludentibus, & manus coinquinantibus pædagogus cum venit seuerus, lutum de manu excutit, codicē porrigit, ita voluit deus per principes subditos sibi terrere corda insensata puerilia, vt abiiciant lutum de manibus, & aliquid vtile faciant.

Esa. 58. Quid est vtile de manibus? Frange esurienti panem

H tuum, & egenum sine tecto induc in domum tuam. Et tamen pueri euadunt ab oculis pædagogi, & redeunt ad lutum furtim, & quando inueniuntur abscondunt manus suas ne videantur. Quia ergo voluit deus, putant nos vbicunque quærere idola, quæ cum inuenerimus in omnibus locis frangere. Quare? Non ante nos sunt loca in quibus sunt? Aut vere ignoramus vbi sint ista? Et tamen non facimus, quia non dedit in potestatem deus. Quando dat deus in potestatē? quando Christianus erit cuius res est, modo fractum voluit cuius res est. Si nollet ipsum locum dare Ecclesiæ, & tantum iuberet in re sua, non esse idola puto, quia debuit summa deuotione fieri à Christianis, vt adiuuaretur absens Christiana anima quæ de terra vnde vult deo gratias agere, non vult ibi aliquid esse in contumeliam dei. Huc accidit, quia Ecclesia dedit ipsa loca, & in re Ecclesiæ idola futura erant. Fratres, ecce quod displicet Paganis? Parum est illis, quia de villis ipsorum non illa tollimus, non illa frangimus, & in nostris volunt ea seruari. Contra idola prædicamus, de cordibus illa tollimus, sumus persecutores idolorum, Profitemur. Nun-

I quid seruatores? Non facio vbi non possum, non facio vbi conqueritur dominus rei. Vbi autē vult fieri & gratias agit, reus ero si non fecero.

De tribus quorum vnus dixit, Domine sequar te quocunque ieris, & reprobatus est. Alius non audebat, & excitatus est, Tertius differebat, & culpatus est.

Sermo *VII.*

DE hoc capitulo Euangelij quod dominus donauit, audite. Lectum est dominum Iesum differenter egisse, cum obtulit se vnus vt eum sequeretur, & reprobatus est, alius non audebat, & excitatus est, tertius differebat, culpatus est. Quod e-

Matth. 8. nim dixit, *Domine sequar te quocunque ieris.* Quid tam

Luca 9. promptum, quid tam impigrum, quid tam paratum, & quid ad tantum bonum aptissimum, sequi dominum quocunque ierit? Miraris hoc, quid est hoc, quod magistro bono domino Iesu Christo inuitāte discipulos, quibus daret regnum cœlorum, displicuit tam paratus? Sed quia talis magister erat qui futura præuideret, intelligimus fratres istum hominē si sequeretur Christum,

Philip. 2. sua quæsiturum fuisse, non quæ Iesu Christi. Ipse enim

Matt. 7. dixit, Non omnis qui dicit mihi domine domine, intrabit in regnum cœlorum. Et iste de ipsis fuit, nec ipse sic nouerat quo modo medicus inspiciebat. Nam si iam K se fictum esse sperabat, si iam dolosum & insidiosum se nouerat, cui loqueretur non nouerat: Ipse est enim de quo Euangelista ait, Non opus habebat vt quisquam ei Ioan. 2. testimonium perhiberet de homine. Ipse enim sciebat quid esset in homine. Quid ergo respondit? *Vulpes* Matt. 8. *foueas habent, & volatilia cœli nidos, filius autem hominis non habet vbi caput recliner.* Sed vbi non habet? In fide tua. Vulpes enim foueas habent in corde tuo, quia dolosus es. Volatilia cœli habent nidos in corde tuo, elatus es. Dolosus & elatus, non me sequeris. Quo modo dolosus sequitur simplicitatem? Et ad alterum continuo tacentem, & nihil dicentem, nihil promittentem dicit, *Sequere me.* Quantum mali in illo, tantum boni videbat in isto. Sequere me dicis nolenti. Ecce habes hominem paratum, Sequor te quocunque ieris, & tu dicis nolenti, Sequere me? Istum, inquit, declino, quia video vbi foueas, video nidos. Quid ergo molestus es huic, quem prouocas, & excusat? Ecce iam compellis & non venit, hortaris & non sequitur. Quid enim dicit? *Ibo primus sepelire patrem meum.* Fides cordis eius domino se o- L stendebat, sed pietas differebat. Dominus autem Christus quando parat homines Euangelio, nullam excusationem vult interponi carnalis huius temporalisq; pietatis. Equidem, & lex dei habet, & ipse dominus arguit Iudæos, quia destruebant ipsum mandatum dei. Et Paulus Apostolus in epistola sua posuit & dixit, Hoc est mādatum primum in repromissione, Honora patrem tuū & matrem tuam: deus vtique dixit. Volebat ergo iste iuuenis obtemperare deo, & sepelire patrem suum, sed est locus, & est tempus, & est res, qui huic rei, huic tempori, huic loco seruiat. Honorandus est pater, sed obediendum est deo. Amandus est generator, sed præponendus est creator. Ego, inquit, ad Euangelium te voco, ad aliud opus mihi necessarius es. Maius est hoc quàm quod vis facere. *Sine mortuos sepelire mortuos suos.* Pater tuus mortuus est, sunt alij mortui qui sepeliant mortuos. Mortui sepelientes mortuos qui sunt? Potest ne mortuus à mortuis sepeliri? Quo modo inuoluunt, si mortui sunt? Quo modo plangunt, si mortui sunt? Et M inuoluunt, & plangunt, & mortui sunt, quia infideles sunt. Docuit nos quod scriptum est in Cantico canticorum, dicente Ecclesia, Ordinate in me charitatem. Quid est, ordinate in me charitatem? Facite gradus, & Cant. 2. cuique quod debetur restituite. Nolite anteriora posterioribus subdere. Amate parentes, sed præponite deum parentibus. Attendite matrem Maccabæorum, Filij, inquit, nescio quo modo apparuistis in vtero meo, Concipere vos potui, párere vos potui, formare vos nō potui. Illum ergo audite, illum mihi præponite. Nolite attendere, ne sine vobis remaneā, Præcepit, & secuti sunt. Quod docuit mater filios hoc docebat dominus Iesus Christus istum cui dicebat, sequere me. Quia nūc alius discipulus misit se in medio, cui nemo aliquid dixit,

Prosequar te domine, ait, *sed vado primùm renunciare his qui in domo sunt.* Credo hic sensus est, Nunciem meis, ne Luca 9. forte quo modo fieri solet, quærant me. *Et dominus, Nemo ponens manum super aratrum, & respiciens retro, aptus est regno cœlorum.* Vocat te Oriens, & tu attendis Occidentem? In hoc capitulo hoc discimus, quotiam quos voluit dominus, hos elegit. Elegit autem, sicut dicit Apostolus, & secundum suam gratiam, & secundum illorum iusticiam. Talia enim sunt verba Apostoli, Attēdite, inquit, quid dicit Helias, Domine, Prophetas tuos Ro. 11. & 3. occiderunt, altaria tua euerterunt, & ego relictus sum Rom. 19. solus,

Euangelio quo modo homines parat Christ.

Ephe. 6.

Parētes quo modo honorandi.

Mortui mortuos sepeliētes.

Charitatem ordinare.

2. Macc. 7.

A solus,& quærunt animam meam. Sed quid dicit illi responsum diuinum? Reliqui mihi septem milia virorum,qui non curuauerunt genu ante Baal. Solum te putas esse seruum bene laborantem,sunt & alij me timentes, & non pauci. Nam septem milia habeo. Et adiunxit, Sic ergo & in hoc tempore. Crediderunt ergo aliqui Iudæi, & multi fuerunt reprobati, sicut & ille qui vulpium foueas gestabat in animo. Sic ergo, inquit, & in hoc tempore, reliquiæ per electionem saluæ factæ sunt; id est, idem Christus est nunc qui tunc, & modo qui & illic tunc Heliæ dixit, Reliqui mihi. Quid est reliqui mihi? Ego illos elegi, quia vidi mentes eorum de me præsumentes non de se,nec de Baal. Non sunt mutati, sic sunt vt à me facti sunt, & tu qui loqueris nisi de me præsumeres, vbi esses? Nisi grana mea plenus esses, nonne ante Baal etiam ipse genu flecteres? Gratia autem mea plenus es, quia nihil de tua virtute, sed totum de mea gratia præsumpsisti. Noli ergo in hoc gloriari, vt putes te in seruitio tuo non habere conseruos, sunt quos elegi sicut & te, de me scilicet præsumentes. Sicut

B ait Apostolus,Et nunc reliquiæ per electionem gratiæ saluæ factæ sunt. Caue ô Christiane, caue superbiam. Licet enim imitator sanctorum sis, totum gratiæ semper reputa, quia vt esset aliquid reliquum, gratia in te dei, non tuum meritum fecit. De ipsis denique reliquiis, dixerat Propheta Esaias commemorans, *Esa.1.* Nisi dominus sabaoth reliquisset nobis semen, sicut Sodoma facti essemus, & sicut Gomorra similes fuissemus. Sic *Rom.11.* ergo, inquit, & in hoc tempore reliquiæ per electionem *Gratia non ex operib⁹.* gratiæ saluæ factæ sunt. Si autem gratia,inquit,iam non ex operibus, id est, iam non de tuo merito extollaris. Alioquin gratia iam non est gratia. Si enim de tuo opere præsumis, ergo merces tibi redditur, non gratia condonatur. Si autem gratia est, gratis datur. Interrogo nūc,Credis ô peccator Christo. Dicis,Credo. Quid credis? Gratis vniuersa peccata per ipsum tibi posse remitti? Habes quod credidisti. O gratia gratis data. Quid tu iuste credis? Te sine deo non posse seruare iustitiam ipsius? Ergo totum reputa, quod iustus es, pietati. Quod autem peccator es, tuæ iniquitati ascribe.

C Esto accusator tuus,& ille erit indultor tuus. Omne enim crimen facinus vel peccatum nostræ est negligentiæ, & omnis virtus & sanctitas dei est indulgentiæ. Conuersi ad dominum.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Confiteor tibi pater domine cœli & terræ, & cætera quæ sequuntur.

Sermo VIII.

SAnctum Euangelium cum legeretur, audiuimus exultasse dominum Iesum in spiritu, *Matth.11.* & dixisse, *Confiteor tibi pater domine cœli & terræ, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus,& reuelasti ea paruulis.* Hucusque interim verba domini, si digne, si diligenter, si quod primum est pie consideremus, inueniemus primitus non semper cum *Confeßio.* in scripturis legimus confessionem debere nos intelligere vocem peccatoris. Maxime autem hoc dicendum fuit,& hinc admonenda charitas vestra,quia mox vt hoc verbum sonuit lectoris, secutus est etiam sonus tunsionis pectoris vestri, audito scilicet quod dominus ait,Confiteor tibi pater. In hoc ipso quod sonuit,Con- *Tundere pectus.* fiteor, pectora vestra tutudistis. Tundere autem pectus quid est, nisi arguere quod latet in pectore, & euidenti pulsu occultum castigare peccatum? Quare hoc fecistis, nisi quia audistis, Confiteor tibi pater? Confiteor audistis,qui confitetur non attendistis. Nunc ergo ad- D

uertite. Si confiteor Christus dixit,à quo est longe omne peccatum,nō solius est peccatoris, sed etiam laudatoris. Confitemur ergo,siue laudantes deum, siue accusantes nosipsos. Pia est vtraque cōfessio, siue cum te reprehendis qui non es sine peccato, siue cum illū laudas qui non potest habere peccatum. Si autem bene cogitemus, reprehensio tua laus ipsius est. Quare enim iam cōfiteris in accusatione ipsius tui? Quare cōfiteris, nisi quia ex mortuo viuus factus es? Scriptura quippe ait, A mor- *Eccli.17.* tuo quasi qui non sit perit confessio. Si perit à mortuo confessio, qui confitetur viuit. Et si peccatum confitetur, vtique à morte reuixit. Si peccati confessor reuixit à morte, quis eum suscitauit? Nullus mortuus est suipsius suscitator. Ille se potuit suscitare,qui mortua carne non mortuus est, Etenim hoc suscitauit quod mortuum fuerat. Ille se suscitauit qui viuebat in se, in carne autem suscitanda mortuus erat. Non enim pater solus filium suscitauit, de quo dictū est ab Apostolo, Propter quod *Philip.2.* eum deus exaltauit: sed etiam dominus seipsum, id est, *Ioan.2.* corpus suum: Vnde dicit, Soluite templum hoc, & in E

triduo suscitabo illud. Mortuus autem est peccator, maxime ille quem moles consuetudinis premit, quasi sepultus est Lazarus. Parum enim erat quia mortuus,etiā *Lazarus.* sepultus. Quisquis igitur malæ consuetudinis, malæ vitæ,terrenarum scilicet cupiditatum mole premitur, ita vt in illo iam factum sit, quod in quodam Psalmo miserabiliter dicitur, Dixit stultus in corde suo, non est *Psal.13. & 52.* deus. Fit talis de quali dictum est, A mortuo velut qui non sit perit confessio. Quis eum resuscitabit, nisi qui *4.sent. dis. 17.ca.1.* remoto lapide clamauit dicens, Lazare prodi foras? Quid est autem foras prodire, nisi quod occultum erat *Eccli.17.* foras prodere? Qui confitetur,foras prodit. Foras prodire non posset nisi viueret, Viuere non posset nisi re- *Foras prodire.* suscitatus esset. Ergo in confessione,sui accusatio, dei laudatio est. Dicit ergo aliquis, Quid prodest Ecclesia, si iā confessor voce dominica resuscitat⁹ prodit? Quid prodest Ecclesia confitenti, cui dominus ait, Quæ sol- *Matt.16.* ueritis in terra,soluta erunt & in cœlo? Ipsum Lazarum *Ioan.11.* attende, Cum vinculis prodit, Iam viuebat confitendo, sed nondum liber ambulabat vinculis irretitus. Quid F

ergo facit Ecclesia cui dictum est, Quæ solueritis soluta erunt, nisi quod ait dominus cōtinuo ad discipulos, Soluite illum & sinite abire? Siue ergo nos accusemus, siue deum laudemus,bis deum laudamus: si pie nos accusamus, deum vtique laudamus. Quando deum lau- *Laudare deum.* damus,tanquam eum qui sine peccato est,prædicamus. Quando autem nosipsos accusamus, ei per quem re- *Accusare nosipsos.* surreximus gloriam damus. Hoc si feceris, nullam occasionem inuenit inimicus qua te circūueniat ante iudicem. Cum enim tu ipse fueris accusator, & dominus liberator,quid erit ille nisi calūniator? Merito ille hinc sibi tutelam prouidit aduersus inimicos non conspicuos, carnem & sanguinem miserandam potius quàm cauendam, sed aduersus illos inimicos contra quos Apostolus nos hortatur vt armemur, Non est nobis col- *Ephe.6.* luctatio aduersus carnem & sanguinem,id est,aduersus homines quos videtis sæuire in vos. Vasa sunt,alius vtitur. Organa sunt,alius tangit. Immisit se,inquit,diabo- *Ioan.13.* lus in cor Iudę,vt traderet dominum. Ait aliquis,Quid ergo ego feci? Audi Apostolum, Neque detis locum *Ephes.4.* diabolo. Tu mala voluntate locum dedisti, intrauit, possedit, vtitur. Si locum non dares, non possideret. Ergo nos admonens ait,Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes & potestates

G potestates. Possit quisque putare aduersus reges terræ, aduersus potentes seculi. Quare? Ipsi non caro & sanguis? Semel dictum est, non aduersus carnem & sanguinem, Auertere ab omni homine. Qui ergo restant inimici? Aduersus principes & potestates spiritalis nequiciæ, rectores mundi, Quasi plus dedit diabolo & angelis eius. Plus dedit, rectores mundi appellauit. Sed ne male intelligas, exponit quid sit mundus, cuius sint illi rectores. Rectores mūdi tenebrarum harum. Quid est mundi tenebrarum harum quibus est rector? Dilectoribus suis & infidelibus plenus est mundus. Hos appellat Apostolus tenebras, Harum rector est diabolus & angeli eius. Hæ tenebræ non naturales sunt, non incommutabiles sunt, mutantur & lumen efficiuntur, credunt, & credendo illuminantur. Quod cum in eis factum fuerit, audient, *Ephe.5.* Fuistis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux in domino. Nam quando tenebræ, non in domino. Iterum quando lux, non in te, sed in domino. *1.Cor.4.* Quid enim habes quod non accepisti? Quia ergo sunt inuisibiles inimici, inuisibiliter sunt expugnandi. Quippe hostem visibilem vincis feriendo, H inuisibilem vincis credendo. Visibilis est hostis homo, visibile est & ferire. Inuisibilis est hostis diabolus, inuisibile est credere. Est ergo pugna inuisibilis aduersus inuisibiles inimicos. Ab his inimicis quomodo se tutum dicit quidam? Hoc enim cœperam dicere, & necesse habui de his inimicis aliquando cum mora tractare. Iam ergo cognitis inimicis, videamus tutelam, *Psal.17.* Laudans inuocabo dominum, & ab inimicis meis saluus ero. Habes quid agas, Laudans inuoca, sed dominum laudans inuoca. Si enim te laudaueris, ab inimicis tuis saluus non eris. Laudans inuoca dominum, & ab inimicis tuis saluus eris. Quia quod ait ipse dominus, *Psal.49.* Sacrificium laudis glorificabit me, & ibi via est vbi ostendam illi salutare meum, Vbi via? In sacrificio laudis. Noli pedem extra hanc viam mittere. In via esto, noli à via recedere. A laude domini nec vnguem, nedum pedem. Si enim volueris ab hac via deuiare, & pro domino te laudare, nō eris saluus ab illis inimicis, quia *Psal.139.* de illis dictum est, Iuxta semitam scandala posuerunt mihi. Quicquid ergo putaueris boni te habere abs te, I deuiasti à laude dei. Quid iam miraris si te seducit inimicus, quando tuiipsius seductor es? Audi Apostolum, *Gala.6.* Qui enim putat se aliquid esse cū nihil sit, seipsum seducit. Dominum ergo attende confitentem, Confiteor tibi domine pater cœli & terræ. Confiteor tibi, laudo te. Laudo te, non accuso me. Quantum autem pertinet ad ipsius hominis susceptionem, tota gratia, singularis gratia, perfecta gratia. Quid meruit homo ille qui Christus est, si tollas gratiam? Et tantam gratiam, qua vnum oportebat esse Christum, & ipsum esse quem nouimus. Tolle gratiā istam, quid est Christus nisi homo? Quid nisi quod tu? Suscepit animam, suscepit corpus, suscepit plenum hominem, Coaptat sibi, vnam facit dominus cum seruo personam. Quanta ista gratia, Christus in cœlo, Christus in terra. Simul Christus & in cœlo & in terra, nec duo Christi, sed idem Christus in cœlo & in terra. Christus apud patrem, Christus in vtero virginis, Christus in cruce, Christus apud inferos subueniēs quibusdam. Eo autē ipso die Christus in paradiso cum latrone confitente. Et ibi latro quid meruit, nisi quia illam viam tenuit, vbi ostendit salutare suum? A qua tibi pes non exeat. In eo enim quod se accusauit, deum laudauit, & vitam suam beatam fecit. Præsumpsit quidem *Luca.23.* à domino, & ait illi, Domine memento mei dum veneris in regnum tuum. Cōsiderabat enim facinora sua, K & pro magno habebat si ei vel in fine parceretur. Dominus autem continuo cum ille diceret, memēto mei: sed quando, cum veneris in regnum tuum, Amen, inquit, dico tibi, hodie mecū eris in paradiso. Misericordia obtulit, quod miseria distulit. Audi ergo dominum confitentem, Cōfiteor tibi domine pater cœli & terræ. *Matt.11.* Quid est confiteor? In quo te laudo. Hæc enim confessio, vt dixi, laudem habet. Quia abscondisti hæc à prudentibus & sapientibus, & reuelasti ea paruulis. Quid est hoc fratres? A contrario sensu intellige, Abscondisti hæc, inquit, à sapientibus & prudentibus: & non dixit, reuelasti ea stultis & imprudentibus: sed ait, Abscōdisti quidem à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. *Sapientes. Prudentes.* Sapientibus & prudentibus irridendis, arrogantibus falsò grandibus, vere autē tumentibus, opposuit non sapientes, non prudentes, sed paruulos. Qui sunt paruuli? Humiles. *Paruuli.* Ergo abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus. Nomine sapientium & prudentium, superbus intelligi potest, ipse exposuit cum ait, Reuelasti ea paruulis. Ergo abscondisti non paruulis. Quid est non paruulis, nisi superbis? Non humilibus. Quid est non humili- L bus, nisi superbis? O via domini, aut nō erat, aut latebat vt reuelaretur nobis. Vnde dominus exultauit, nisi quia reuelatum est paruulis? Debemus esse paruuli, nā si voluerimus esse magni, quasi sapientes & prudentes, non nobis illud reuelatur. Qui sunt magni? Sapientes & prudentes, Dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt. Habes remedium à contrario. *Rom.1.* Si dicēdo te esse sapientem stultus factus es, dic te stultum, & sapiens eris. Sic dic. Dic, & intus dic, quia sic est vt dicis. Si dicis, coram hominibus noli dicere, & coram deo non dicere. Prorsus quod ad teipsum pertinet, quod ad tua, tenebrosus es. Quid est enim aliud esse stultum, nisi esse tenebrosum in corde? *Stultus tenebrosus in corde.* Denique de illis sic ait, Dicentes se esse sapiētes, stulti facti sunt. Antequam hoc dicerent quid rursum? Et obscuratum est insipiens cor eorum. *Rom.1.* Sic quia tu tibi lumen non es. Vt multum, oculus es, lumen non es. Quid prodest patens & sanus oculus, si lumen desit? Ergo dic à te tibi lumē non esse, & clama quod scriptū est, Tu illuminabis lucernam meam domine. Lumine *Psal.17.* tuo domine illuminabis tenebras meas. A me enim ni- M hil nisi tenebræ, tu autem lumen fugans tenebras illuminans me, non à me mihi lumen existens, sed lumen non participans nisi in te. Sic & Ioannes amicus sponsi, Christus putabatur, lumē putabatur. Non erat ille lu- *Ioan.1.* men, sed vt testimonium perhiberet de lumine. Quod autem erat lumen, erat lumen verum. Quid est verum? Quod illuminat omnem hominem. Si verum lumen quod illuminat omnem hominem, ergo & Ioannem rectè dicentem, rectè confitentem, Nos autem de plenitudine eius accepimus. *Ioannes lumē putabatur, sed nō tamen erat lumen.* Vide si aliud dixit quàm tu illuminabis lucernam meam domine. Denique iam illuminatus, testimonium perhibebat. Propter cæcos, lucerna diei testimonium perhibebat. Vide quia lucerna est, *Ioan.1.* Vos, inquit, misistis ad Ioannem, & voluistis exultare *Ioan.5.* ad horam in lumine eius. Ille erat lucerna ardens & lucens. Ille lucerna, hoc est, res illuminata, accensa vt luceret. Quæ accendi potest, potest & extingui. Sed vt nō extinguatur, ventum superbiæ non patiatur. Ergo confiteor tibi domine pater cœli & terræ, qui abscondisti hæc à sapientibus, & prudentibus, lumen se putātibus, & tenebræ erant. Et eo quod tenebræ erant, & lumen se putabāt, nec illuminari potuerunt. Illi autem qui tenebræ erant, & tenebras se esse cōfitebantur, paruuli erāt,

non

A non magni, humiles erant, non superbi. Rectè ergo di-
Psal.17. cebant: tu illuminabis lucernam meam domine. Se ag-
noscebant, dominum laudabant, à via salutari non re-
cedebant. Laudantes dominum inuocabant, & ab ini-
micis suis salui erant.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos &c.

Sermo IX.

Mirum quibusdam videtur fratres charissimi,
Matt.11. cum audiunt dominum dicentem, *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos, & discite à me quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue.*
Et considerant eos qui iugum ipsum intrepida ceruice
subierunt, & illam sarcinam mansuetissimis humeris
acceperunt, tantis agitari & exerceri difficultatibus hu-
ius seculi, vt non à laboribus ad quietem, sed à quiete
ad laborem vocati videantur, cum & Apostolus dicat,
2.Time.3. Omnes qui volũt in Christo pie viuere, persecutionem
B patientur. Ait ergo aliquis, Quo modo iugum leue est,
Iugũ & sar- & sarcina leuis, quando quidem illud iugum & sarci-
cinã domi- nam ferre, nihil est aliud quàm pie viuere in Christo?
ni ferre Et quo modo dicitur, Venite ad me qui laboratis & o-
quid sit. nerati estis, & ego reficiam vos, ac non potius dicitur,
Matt.20. Venite qui vacatis vt laboretis? Nam & vacantes inue-
nit quos conduxit in vineam, vt ferrent æstum diei. Et
sub illo iugo leni & sarcina leui, audiamus Apostolum
2.Cor.6. dicere, In omnibus commendantes nosmetipsos tan-
quam dei ministros, in multa patientia, in tribulationi-
bus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis &c. Et alio
2.Cor.11. loco in eadem epistola, A Iudæis quinquies quadrage-
nas vna minus accepi, Ter virgis cæsus sum, semel la-
pidatus sum, ter naufragium feci, nocte & die in pro-
fundo maris fui, Et cætera quæ numerari quidem peri-
cula possunt, sed tolerari nisi spiritu sancto iuuãte non
possunt. Omnia ergo illa quæ commemorauit aspera
& grauia, frequentius & abundantius sustinebat, sed
profecto aderat ei spiritus sanctus, qui in exterioris ho-
C minis corruptione interiorem renouaret de die in diẽ,
2.Cor.4. & gustata requie spiritali in affluentia deliciarum dei,
in spe beatitudinis futuræ omnia præsentia deliniret
aspera, & omnia grauia releuaret. Ecce quàm suaue iu-
gum Christi portabat, & quàm leuem sarcinam, & om-
nia illa quæ superius enumerata dura, & immania om-
nis auditor horrescit, leuem tribulationem diceret, in-
tuens interioribus & fidelibus oculis, quanto precio tẽ-
poralium emenda sit futura vita, non pati ęternos labo-
res impiorum, & sine vlla sollicitudine perfrui æterna
fœlicitate iustorum. Secari & vri se homines patiuntur,
vt dolores non æterni, sed aliquanto diuturnioris vl-
ceris acriorum dolorum precio redimantur, in langui-
da & incerta vacationis breuissimæ atque vltimæ vitę.
Immanissimis bellis miles atteritur, pluribus fortasse
annis in laboribus inquietus, quàm in ocio quieturus.
Quibus tempestatibus & procellis, quàm horribili &
tremendæ sæuiciæ cœli & maris importuni sunt mer-
† al. horribi- catores†, vt diuitias ventosas acquirat, maioribus quàm
li & tremẽ- quibus acquisiuri sunt periculis & tẽpestatibus plenas.
da sæuicia Quos æstus, quæ frigora, quæ pericula, ab equis, à fossis,
cœli & ma- à præcipitiis, à fluminibus, à feris perferunt venatores,
ris impleti quem laborem esuriendi & sitiendi, quantas vilissimi
sunt merca- & sordidissimi cibi & potus angustias, vt bestiam ca-
tores &c. piant, & interdum nec ipsius bestiæ carnes, propter quã
hæc tanta sustinent, epulis necessarias. Quanquam & si D
aper ceruúsve capiatur, magis suaue sit venantis animo
quia captus est, quàm comedentis palato quia coctus
est. Quantis cruciatibus propè quotidianarum plaga-
rum tenera puerorum ætas subditur? Quantis etiam in
scholis vigiliarum & abstinentiæ molestiis exercentur,
non propter discendam sapientiam, sed propter opes
honorésque vanitatis, vt numeros, & literas, & disertas
fallacias eloqui discant? Sed in his omnibus qui hæc nõ
amant, eadem grauia patiuntur. Qui vero amãt, eadem
quidem, sed non grauia pati videntur: Omnia enim sę-
ua & immania, prorsus facilia & propè nulla efficit a-
mor. Quanto ergo certius ac facilius ad veram beati-
tudinem charitas facit, quod ad miseriam quantum po
tuit cupiditas fecit. Quàm facile toleratur quælibet ad-
uersitas temporalis, vt æterna pœna vitetur, æterna re-
quies comparetur. Non immerito ille vas electionis
cum ingenti lætitia dixit, Non sunt condignæ passio- *Roma.8.*
nes huius temporis, ad futuram gloriam quæ reuelabi-
tur in nobis. Ecce vnde illud iugum suaue est, & sarci-
na leuis. Et si angusta est paucis eligentibus, facilis ta- E
men omnibus diligentibus. Dicit Psalmista, Propter *Psal.16.*
verba labiorum tuorum, ego custodiui vias duras. Sed
quæ dura sunt laborantibus, eisdem ipsis mitescunt a-
mantibus. Propter quod ita diuinæ pietatis dispensa-
tione actum est, vt interior homo qui renouatur de die *2.Cor.4.*
in diem, non adhuc sub lege positus, sed iam sub gra-
tia exoneratus sarcinis innumerabilium obseruationũ, *Obseruatio-*
quod erat reuera graue iugum, sed durę ceruici conue- *nũ sarcinæ*
nienter impositum, facilitate simplicis fidei, & bonæ *graue iugũ*
spei, & sanctę charitatis, quicquid molestiarum exterio-
ri homini forinsecus intulisset ille princeps qui missus
est foras, interiori gaudio leue fieret. Nihil enim tam fa
cile bonæ voluntati est, quàm ipsa sibi, & hæc sufficit
deo. Quantumlibet ergo sæuiat iste mundus, verissime
angeli nato in carne domino clamauerunt, Gloria in *Lucæ 2.*
excelsis deo, & in terra pax hominibus bonæ volunta-
tis, quia qui natus erat suaue iugũ est & sarcina leuis. Et
sicut dicit Apostolus, Fidelis deus qui nos non sinit tẽ- *1.Cor.10.*
tari supra quod possumus ferre, sed facit cum tentatio-
ne etiam exitum vt possimus sustinere. F

De eo quo supra, Venite ad me omnes, &c.

Sermo X.

Audiuimus in Euangelio dominum exhilara-
tum spiritu dixisse deo patri, *Confiteor tibi do-* *Matt.11.*
mine pater cœli & terræ, qui abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Ita pater, quia sic placitum est ante te. Omnia mihi tradita sunt à patre meo. Et nemo agnoscit filium nisi pater, neque patrem quis agnoscit nisi filius, & cui voluerit filius reuelare. In clamãdo labora-
mus, in audiendo laboratis. Audiamus ergo eum qui
sequitur & dicit, *Venite ad me omnes qui laboratis.* Qua-
re enim omnes laboramus, nisi quia sumus mortales, *Laborandi*
fragiles, infirmi, lutea vasa portantes quæ faciunt inui- *necessitas.*
cem angustias? Sed si angustiantur vasa carnis, dilaten-
tur spacia charitatis. Quid ergo dicit, Venite omnes
qui laboratis, nisi vt non laboretis? Denique promissio
eius in promptu est, quoniam laborãtes vocauit, Quæ-
rent forte qua mercede vocati sunt. *Ecce ego vos*, in-
quit, *reficiam. Tollite iugum meum super vos, & discite à me*, nõ
mundum fabricare, non cuncta visibilia & inuisibilia
creare, non in ipso mũdo mirabilia facere, & mortuos
suscitare: sed, *Quoniam mitis sum, & humilis corde.* Ma-
gnus esse vis, à minimo incipe. Cogitas magnam fabri-
cam construere celsitudinis, de fundamento prius co-
gita

G gita humilitatis. Et quantam quisque vult & disponit
superimponere molem ædificij,quanto erit maius ædi-
ficium,tanto altius fodit fundamentum.Et fabrica qui-
dem cum construitur,in superna cõsurgit, Qui autem
fodit fundamentum,ad ima deprimitur. Ergo & fabri-
ca ante celsitudinem humiliatur, & fastigium post hu-
miliationem erigitur.Quod est fastigium construendę
fabricæ quam molimur?Quò peruenturum est cacumē
ædificij? Cito dico, vsque ad conspectum dei. Videtis
quàm excelsum est,quanta res est cõspicere deum. Qui
desiderat, & quod dico, & quod audit,intelligit. Pro-
mittitur nobis conspectus dei,veri dei,summi dei.Hoc
enim bonum est,videntem videre. Namqui colunt fal
sos deos,facile illos vident,sed eos vidēt qui oculos ha-
bent & non vident. Nobis autem promittitur visio dei
viuentis & videntis,vt illum deum videre concupisca-
Psal.93. mus,de quo dicit scriptura, Qui plantauit aurem,nõne
audiet?Qui finxit oculum,nõnne considerat? Nõ ergo
audit qui fecit tibi vnde audias? Et non videt qui crea-
uit vnde videas?Bene autē proloquitur in ipso Psalmo,
H & dicit, Intelligite ergo qui insipientes estis in populo,
& stulti aliquãdo sapite. Multi enim propterea mala fa-
ciunt,dum putant quod non videantur à deo, & diffi-
cile est quidem vt cum credant videre non posse, sed
putant nolle. Pauci inueniuntur tantę impietatis,vt im-
Psal.13. pleatur in eis quod scriptum est, Dixit stultus in corde
& 52. suo,non est deus.Insania ista paucorum est.Sicut enim
magna pietas paucorum est, ita & magna impietas ni-
hilominus paucorum est. Hoc autem quod dico,turba
dicit, Ecce modo inde cogitat deus vt sciat quid faciã
in domo mea, & curat deus quid velim agere in lecto
meo?Quis dicit?Intelligite qui insipientes estis in popu-
Psal.93. lo,& stulti aliquãdo sapite. Tu homo cum sis,qui labo-
ras,si omnia domus tuæ noueris,& pertineāt ad te om-
nia verba,omnia facta seruorum tuorum, putas & deũ
sic laborare,vt attendat ad te, qui nõ laborauit vt crea-
ret te? Oculum in te non intendit suum qui fecit tuum?
Non eras, & creauit te vt esses. Non te curat cum iam
Roma.4. sis,qui vocat ea quæ non sunt tanquam sint? Non ergo
tibi hoc promittas,velis,nolis,videt te, & ab eius oculis
Psal.138. non est vbi abscondas te. Si enim cœlum ascenderis,
I ibi est:si descenderis in infernum,adest. Laboras,nolēs
recedere à factis malis,& volens non videri à deo. Ma-
gnus labor. Facere vis mala quotidie,suspicaris te non
Psal.93. videri,audi scripturam dicentem, Qui plãtauit aurem,
nõnne audiet? Qui finxit oculum, nõnne considerat?
Vbi mala facta tua abscondis ab oculis dei? Si vis rece-
dere ab ipsis,multum laboras. Audi dicētem, Venite ad
me omnes qui laboratis. Non finis laborem fugiendo.
Ab illo eligis fugere,non ad illum. Inueni quò,& fuge.
Si autem propterea non potes ab illo fugere, quia vbi-
que præsens est, de proximo fuge ad deũ, quia præsens
est vbi stas,Fuge. Ecce fugiendo excessisti cœlos,ibi est.
Descendisti ad inferos,ibi est: quascunque terrarum so
Hiere.23. litudines elegeris, ibi est qui dixit, Cœlum & terrã ego
impleo.Ergo si cœlum & terram ipse implet, & quò fu-
gere possis ab illo non est, noli laborare. Fuge ad præ-
sentem,ne sentias venientem. Præsume te visurum be-
ne viuendo,à quo videris & male viuendo.Male enim
viuendo videri potes,videre nõ potes. Bene autem vi-
uendo & videris & vides. Quanto enim te familiarius
videbit qui coronat dignum, qui misericorditer vidit
vt vocaret indignũ. Nathanaël ait domino quem nõ-
Ioan.1. dum sciebat, Vnde me nosti?Ait ei dominus, Cũ esses
sub arbore fici vidi te. Videt te Christus in vmbra tua,

non te videbit in luce sua? Quid est enim,cum esses sub K
arbore fici vidi te? Quid sibi hoc vult? Quid significat?
Recordare originale peccatũ Adæ, in quo omnes mo- Gene.3.
rimur. Quando primo peccauit,de foliis ficulneis suc-
cinctoria sibi fecit. Significans in illis foliis pruritum li
bidinis, quò peccando peruenit. Inde nascimur,sic na-
scimur,in carne peccati nascimur,quam sola sanat simi
litudo carnis peccati. Ideo misit deus filium suum in si- Rom.8.
militudine carnis peccati. Inde venit, sed sic non ve-
nit. Non enim cum virgo libidine, sed fide concepit.
Venit in virginem, qui erat ante virginē. Quam crea-
uit elegit, quam eligeret, creauit. Attulit virgini fœ-
cunditatem, non abstulit integritatem. Qui ergo sine
pruritu foliorum ficus venit ad te, cum esses sub arbo-
re fici vidit te. Para te videre sublimiter, à quo visus es
misericorditer. Sed quia magnum fastigium est, de
fundamento cogita. Quo,inquis, fundamento? Disce
ab illo,quoniam mitis est, & humilis corde. Hoc in te
fode fundamentum humilitatis, & peruenies ad fasti-
gium charitatis.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eun- L
dem, Qui dixerit verbum contra spiritum sanctum,
non remittetur ei neque in hoc seculo, neque in futuro.

Sermo XI.

MAgna quæstio est de recenti Euangelica le-
ctione proposita, Cui soluendæ quantum ad
nos attinet,impares sumus,sed sufficientia no 2.Cor.3.
stra ex deo est, quantum eius adiutorium vel
accipere vel capere possumus. Prius ergo magnitudinē
aduertite quæstionis, vt cum eius molem humeris no-
stris impositam videritis, oretis pro laboribus nostris,
atque in auxilio quod nobis præbetur inueniatis ædifi-
cationem mentibus vestris. *Cum domino fuisset oblatus* Matt.12.
dæmonium habens,cæcus & mutus,& curasset eum ita vt loquere-
tur & videret, & stuperent omnes turbæ dicentes, nunquid hic est
filius Dauid? Pharisæi audientes dixerunt,Hic non eiicit dæmones,
nisi in Beelzebub principe dæmoniorum. Iesus autem sciens cogita-
tiones eorum dixit eis, Omne regnum in seipsum diuisum desolabi-
tur,& omnis ciuitas vel domus diuisa contra se non stabit. Et si Sa-
tanas Satanam eiicit, aduersum se diuisus est. Quo modo ergo sta-
bit regnum eius? Hoc dicens ex ipsorum confessione vo
lebat intelligi, quòd in eum non credendo in regno M
diaboli esse delegissent,quod vtique aduersum se diui-
sum stare non possit. Eligant ergo Pharisæi quod vo-
luerint. Si Satanas Satanam non potest eiicere, nihil
contra dominum quod dicerent inuenire potuerunt.
Si autem potest, multo magis sibi prospiciant, & rece-
dant de regno eius, quod aduersum se diuisum stare
non potest. In quo autem dominus Christus eiiciat
dæmones, ne dæmoniorum principem existiment, at-
tendant quod sequitur, *Et si ego*, inquit, *in Beelzebub* Ibidem.
eiicio dæmones, filij vestri in quo eiiciunt? Ideo ipsi iudices vestri
erunt. Dixit hoc vtique de discipulis suis, illius populi
filiis, qui certè discipuli domini Iesu Christi bene sibi
conscij fuerant, nihil se malarum artium à bono ma-
gistro didicisse, ne † in principe dæmoniorum eiice- † al. ve.
rent dæmones. Ideo, inquit, ipsi iudices vestri erunt,
Ipsi,inquit, ipsi ignobilia & contemptibilia huius mun-
di,in quibus non artificiosa malignitas, sed sancta sim-
plicitas meæ virtutis apparet, ipsi testes mei,iudices ve-
stri erunt. Deinde subiungit, *Si autem ego in spiritu dei* Matth.12.
eiicio dæmones, igitur peruenit in vos regnum dei. Quid est
hoc? Si ego,inquit, in spiritu dei dæmones eiicio, non
aliter possunt filij vestri eiicere, quibus non malignam
doctrinam, sed fidem simplicem dedi, proculdubio
peruenit

A peruenit in vos regnum dei, quo subuertitur regnum diaboli, cum quo & vos subuertimini. Et quoniam dixerat, Filij vestri in quo eiiciunt, vt ostēderet in eis gra- *Vbi suprà.* tiam suam, non meritū illorum: *Aut quomodo potest quisque,* inquit, *intrare in domum fortis, & vasa eius diripere, nisi prius alligauerit fortem, & sic domum eius diripere?* Filij, inquit, vestri, vel qui crediderunt in me, vel adhuc credituri sunt & eiecturi dæmones, nō in dæmonum principe, sed in simplici sanctitate, qui certe vel fuerunt, vel hoc sunt quod etiam vos estis, id est, peccatores atque impij, & ideo in domo diaboli, & vasa diaboli, quomodo ab illo possent erui, quos præualente iniquitate fortiter obtinebat, nisi alligaretur iusticiæ meæ vinculis, & vasa eius diriperem quæ fuerant vasa iræ, & ea facerem mea vasa misericordiæ? Hoc est quod etiam beatus Apostolus superbis, & quasi de suis meritis gloriantibus incre- *1.Cor.4.* pans dicit, Quis enim te discernit? Hoc est, à massa perditionis ex Adam, & à vasis iræ quis te discernit? Et ne quisquā diceret iusticia mea, Quid enim habes, inquit, *Vbi suprà.* quod non accepisti? Vnde & de seipso dicit, Fuimus e- *Ephes.2.* nim & nos aliquādo naturaliter filij iræ sicut & cæteri. B Ergo & ipse vas erat in domo illius male fortis, cū esset Ecclesiæ persecutor, blasphemus, iniuriosus, in malicia & inuidia, sicut fatetur agens. Sed ille qui alligauit fortem, ab eo vasa perditionis eripuit, & vasa electionis effecit. Denique ne putarent increduli & impij aduersantes nomini Christiano, propter diuersas hæreses & schismata eorum, qui sub nomine Christiano greges colligunt perditorum, etiam Christi regnum aduer- *Matth.12.* sum se esse diuisum, consequenter adiungit, *Qui non est mecum, contra me est: & qui non congregat mecum, spargit.* Nec ait, qui non est sub voce nominis mei: aut, sub specie sacramenti mei: sed, qui non est mecum, contra me est. Nec ait, qui non congregat sub inuocatione nominis mei: sed, qui non congregat mecū, spargit. Non est ergo aduersum se diuisum regnum Christi, & si homines conantur diuidere, quod emptū est precioso sanguine *2.Timo.2.* Christi. Nouit enim dominus qui sunt eius. Et recedat, inquit, ab iniquitate omnis qui nominat nomen domini. Nam si ab iniquitate non recedit, non pertinet ad regnum Christi, etiam nominans nomen Christi. Vt ergo aliqua, exempli gratia, commemorem, spiritus auariciæ, & spiritus luxuriæ, quia ille contrahit, ille C profundit, diuisi sunt aduersum se, & ambo pertinent ad regnum diaboli. Apud idolorum cultores spiritus Iunonis, & spiritus Herculis diuisi sunt aduersum se, & ambo pertinent ad regnum diaboli. Paganus & Iudæus hostes Christi, diuisi sunt aduersum se, & ambo pertinent ad regnū diaboli. Arrianus & Photinianus ambo hæretici, & aduersum se ambo diuisi. Donatista & Maximinianista ambo hæretici, & aduersum se ambo diuisi. Omnia vitia errorésque mortalium inter se contrarij, diuisi sunt aduersum se, & omnes pertinent ad regnum diaboli, ideo non stabit regnum eius: iustus autem & impius, fidelis & incredulus, catholicus & hæreticus, diuisi quidem sunt aduersum se, sed non ambo pertinent ad regnum Christi. Nouit dominus qui *Ibidem.* sunt eius. Nemo sibi de vocabulo blandiatur. Si vult sibi prodesse nomen domini, recedat ab iniquitate qui inuocat nomen domini. Sed ista verba euangelica & si habebant aliquid obscuritatis, quod domino arbitror adiuuante explanatum, non erant tamen tantæ difficul- *Matth.12.* tatis, quantæ apparet esse quod sequitur. *Ideo dico vobis, Omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus, spiritus autem blasphemia non remittetur. Et quicunque dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo neque in futuro.* Quid ergo fiet de his quos lucrari cupit Ecclesia? Nunquid nam correctis & ad eam ex quocunque errore venientibus spes falsa promittitur in remissione omnium peccatorum? Quis enim non conuincitur dixisse verbum contra spiritum sanctum, antequam Christianus vel catholicus fieret? Primò ipsi qui pagani appellantur multorum deorum falsorúmque cultores, & idolorum adoratores, cum dicunt dominum Christum magicis artibus fecisse miracula, nónne isti sunt similes eis qui eum dixerunt in principe dæmoniorum eiecisse dæmonia? Deinde cum quotidie nostram sanctificationem blasphemant, quid aliud blasphemant quàm spiritum sanctum? Quid Iudæi qui dixerunt de domino vnde iste ortus est sermo? Nónne adhuc vsque verbum contra spiritum sanctum loquuntur, sic negantes eum esse in Christianis, sicut illi in Christo esse negauerunt? Neque enim & illi spiritu sancto non maledixerunt, aut non eum dicentes esse: aut esse quidem, sed deum non esse, sed esse creaturam: aut ad dæmones eiiciendos nihil valere: non ista indigna, non aliquid E simile de spiritu sancto locuti sunt? Saducæi enim spiritum sanctum negabant, Pharisæi vero eum esse contra Saducæorum hæresim defendebant, sed esse in domino Iesu Christo negabant, quem dæmones eiicere in principe dæmoniorum putabant, cum eiiceret ille in spiritu sancto. Ac per hoc & Iudæi & quicunque hæretici spiritum sanctum confitentur, sed cum negant esse in Christi corpore, quod est vnica eius Ecclesia non vtique nisi vna catholica, proculdubio similes sunt Pharisæis qui tunc etiam si esse spiritum sanctum fatebantur, negabant tamen eum esse in Christo, cuius opera in dæmonibus eiiciendis dæmoniorum principi tribuebant. Omitto quòd quidam hæretici ipsum omnino spiritum sanctum vel nō creatorem sed creaturam esse contendunt, sicut Arriani & Eunomiani & Macedoniani: vel eum prorsus ita negant, vt ipsum deum negent esse trinitatem, sed tantummodo esse deum patrem asseuerant, & ipsum aliquando vocari filium, aliquando vocari spiritum sanctum: sicut Sabelliani, quos quidam Patripassianos vocant, ideo quia patrem prohibent passum, cuius negant esse aliquem filium, sine dubio negant esse spiritum sanctum. Pho- F tiniani quoque patrem solum esse dicentes deum, filium vero non nisi hominem dicunt, negantes omnino tertiam personam spiritum sanctum. Manifestum est igitur & à Paganis, & à Iudæis & ab hæreticis blasphemari spiritum sanctum. Nunquid nam ergo deserendi sunt & sine vlla spe deputandi, quoniam fixa sententia est, Qui verbum dixerit contra spiritum san- *De peccato* ctum, non ei dimittetur neque in hoc seculo neque in *in spiritum* futuro: & illi soli æstimandi sunt ab huius grauissimi *sanctum.* peccati reatu liberi, qui ex infantia sunt catholici? Nam quicunque verbo dei crediderunt vt catholici fierent, vtique aut ex Paganis, aut ex Iudæis, aut ex hæreticis in gratiam Christi pacémque venerunt: quibus si non est dimissum quod dixerunt verbum contra spiritum sanctum, inaniter promittitur & prædicatur hominibus vt conuertantur ad deum, & siue in baptismo siue in Ecclesia pacem remissionémque accipiant peccatorum. Neque enim dictum est, Non remittetur ei nisi in baptismo: sed, non remittetur, inquit, neque in hoc seculo, neque in futuro. Nonnullis videtur eos tantummodo peccare in spiritum sanctum, qui laua-

G ero regenerationis abluti in Ecclesia, & accepto spiritu sancto, velut tanto postea dono Saluatoris ingrati, mortifero aliquo peccato se immerserint, qualia sunt adulteria vel homicidia, vel ipsa discessio, siue omni modo à nomine Christiano siue à catholica Ecclesia. Sed iste sensus vnde probari possit ignoro, cum & pœnitentiæ quorumque criminum locus in Ecclesia non negetur, & ipsos hæreticos ad hoc vtique corripiendos 2.Timo.2. dicat Apostolus, Ne forte det illis deus pœnitentiam ad cognoscendam veritatem, & resipiscant de diaboli laqueis à quo captiui tenentur secundum ipsius voluntatem. Quis enim est fructus correctionis sine vlla spe remissionis? Postremo non ait, qui fidelis catholicus dixerit verbum contra spiritum sanctum: sed, qui dixerit: hoc est, quilibet dixerit, quicunque dixerit, non remittetur ei, neque in hoc seculo neque in futuro. Siue ergo sit ille paganus, siue Iudæus, siue Christianus, siue hæreticus, siue quodlibet aliud habeat nomen erroris, non dictum est ille aut ille, sed qui dixerit verbum contra spiritum sanctum, id est, blasphemauerit spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo neque in futuro. Porrò autem si omnis error contrarius veritati H & inimicus catholicæ paci, sicut supra ostendimus, dicit verbum contra spiritum sanctum, nec tamen cessat Ecclesia ex omni errore corrigere atque colligere, qui remissionem peccatorum & ipsum quem blaspemauerant accipiant spiritum sanctum: puto quòd grande secretum tam magnæ huius quæstionis ostendimus. Lumen ergo expositionis à domino requiramus. Erigite itaq; fratres, erigite ad me aures, ad dominum mentes. Dico charitati vestræ, Forte in omnibus sanctis scripturis nulla maior quæstio, nulla difficilior inuenitur. Vnde vt vobis aliquid de meipso fatear, semper in sermonibus quos ad populum habui, huius quæstionis difficultatem molestiamq; vitaui: non quia nihil haberem quod inde vtcunque cogitarem, neque enim in re tanta petere, quærere, pulsare negligerem: sed quia ipsi intelligentię quæ mihi aliquantum aperiebatur, verbis ad horam occurrentibus me posse sufficere non putarem. Hodie autē lectiones audiens de quibus vobis esset sermo reddendus cum Euangelium legeretur, ita pulsatū est cor meum, vt crederem deum velle aliquid hinc per meum ministerium vos audire. Prius ergo vt aduertatis & intelligatis admoneo, nō dixisse dominum, Om-
I nis blasphemia spiritus non remittetur ei: [neque dixisse, Quodcunque verbum contra spiritum sanctum nō remittetur ei:] sed, qui dixerit verbum. Illud enim si dixisset, nihil nobis omnino remaneret vnde disputare possemus: quoniam si omnis blasphemia & omne verbum quod dicitur contra spiritum sanctum non remittetur hominibus, ex nullo genere impietatis eorum qui dono Christi & sanctificationi Ecclesiæ contradicunt, vel Paganorum vel Iudæorum vel quorumlibet hæreticorum, nōnullorum etiam in ipsa catholica imperitorum quenquam in Ecclesia lucraretur. Sed absit vt hoc dominus diceret: absit, inquam, vt veritas diceret, omnem blasphemiam & omne verbum quod contra spiritum sanctum diceretur, non habere remissionem, neq; in hoc seculo neq; in futuro. Exercere quippe nos voluit difficultate quæstionis, non decipere sententiæ falsitate. Quapropter non est necesse vt omnē blasphemiam & omne verbum quod dicitur contra spiritum sanctum, remissionem quisquam existimet non habere: sed necesse est planè vt sit aliqua blasphemia, & aliquod verbum: quod si dicatur contra spiritum sanctum, nullam vnquam veniam remissionemq; mereatur: K
quia si omne acceperimus, quisnam poterit saluari? Si autem rursus nullum putauerimus, contradicimus Saluatori. Est ergo sine dubio aliqua blasphemia & aliquod verbum: quod si dictum fuerit contra spiritum sanctum, non remittetur. Quid sit autem hoc verbum, quæri à nobis dominus voluit, ideo nō expressit. Quæri, inquam, voluit, non negari. Solent enim scripturæ ita loqui, vt quando aliquid sic dicitur; vt neque ex toto neque ex parte dictum finiatur, non sit necesse vt ex toto fieri possit, vt ex parte non intelligatur. Ista ergo sententia ex toto, id est, vniuersaliter pronunciaretur, si diceretur, Omnis blasphemia spiritus non remittetur: [aut qui dixerit] qualecunque verbum contra spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo neque in futuro. Ex parte autē, id est, particulariter pronunciaretur si diceretur, Quædam blasphemia spiritus non remittetur. Quia ergo nec vniuersaliter nec particulariter enunciata sententia est. Non enim dictum est, Omnis blasphemia spiritus: aut, quædam blasphemia, sed tantummodo indefinite dictum est, spiritus blasphemia non remittetur. Nec dictum est, Quicunq; dixerit quodcūque verbum: aut, qui dixerit quoddam L
verbum: sed indefinite, qui dixerit verbum: non est necesse vt omnem blasphemiam vel omne verbum intelligamus, sed necesse est planè vt quādam blasphemiam & quoddam verbum voluerit intelligi dominus: quanuis id exprimere noluerit, vt petendo, quærendo, pulsando, si quid recti intellectus acceperimus, non viliter habeamus. Hoc vt manifestius videatis, illud attendite quod ait item ipse Iudæis, Si non venissem & lo- Ioan.15.
cutus fuissem eis, peccatum non haberent. Neque enim De gratia
ita dictum est, vt sine vllo peccato omnino vellet in- & libero arbit.cap.2.
telligi futuros fuisse Iudæos si non venisset & locutus eis fuisset. Plenos quippe inuenit, oneratósque peccatis. Propter quod dicit, Venite ad me omnes qui laborātis & onerati estis. Matth.11.
Vnde, nisi sarcinis peccatorum & transgressionibus legis? Quoniam lex subintrauit, vt Roma.5.
abundaret delictum. Cum ergo etiam ipse alibi dicat, Non veni vocare iustos, sed peccatores: quomodo si Matth.9.
non venisset peccatum non haberent, nisi quia sententia ista nec vniuersaliter nec particulariter, sed indefinite pronunciata non omne peccatum cogit intelligi? Sed planè nisi aliquod peccatum intellexerimus, quod non haberent nisi Christus venisset & locutus eis M
fuisset, falsam, quod absit, sententiam diceremus. Non ergo ait, Si non venissem & locutus fuissem eis, nullum peccatum haberent: ne veritas mentiretur: nec Ioan.15.
rursus definite dixit, Si non venissem & locutus fuissem eis, quoddam peccatum non haberent: ne pium studium parū exerceretur. In omni quippe copia scripturarum sanctarum pascimur apertis, exercemur obscuris. Illic fames pellitur, hic fastidium. Quia ergo nō est dictum, peccatum nullum haberent, non perturbemur, cum peccatores Iudęos etiam si dominus non venisset agnoscimus. Sed tamen quia dictum est, Si non venissem, peccatum non haberent: vnde necesse est etiam si non omne, aliquod tamen eos ex aduentu domini quod non habebant contraxisse peccatum: illud ipsum profecto est, quod in præsentem sibique loquentem non crediderunt, eúmque inimicum deputantes quoniam vera dicebat, insuper occiderunt. Hoc peccatum tam magnum & tam horrendum, si non venisset & locutus eis fuisset, vtique non haberent. Sicut ergo ibi cum audimus, Peccatū non haberent: nō omne, sed ali-

A ſed aliquod peccatum intelligimus:ita in hodierna le-
Matth.12. ctione cum audimus,Spiritus blaſphemia non remitte-
tur: non omnem blaſphemiam, ſed quandam,Et cum
audiuimus,Qui dicit verbum cõtra ſpiritum ſanctum,
non remittetur ei : non omne verbum , ſed quoddam
verbum intelligere debemus.Nam & hoc ipſum quod
ait, Spiritus autem blaſphemia non remittetur: vtique
non omnis ſpiritus, ſed ſpiritus blaſphemia neceſſe eſt
intelligamus. Quod & ſi planius alibi nõ diceret,quis
tam vecors eſſet vt aliquid aliud intelligeret ? Secun-
Ioan.3. dum hanc regulam locutionis, & illud accipitur, Niſi
quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu . Non enim & ibi
ait,ſpiritu ſancto, hoc tamẽ intelligitur. Nec quoniam
dixit , ex aqua & ſpiritu , omnem ſpiritum quiſque in-
telligit . Quocirca cum audis , ſpiritus autem blaſphe-
mia non remittetur , ſicut non omnem ſpiritum , ita
non omnis ſpiritus blaſphemia oportet accipias.Audi-
re iam velle vos video , quoniam non eſt omnis , quæ
nam ſit illa blaſphemia ſpiritus quæ non remittetur: &
quod ſit verbum , quoniam non eſt omne, quod ſi di-
ctum fuerit contra ſpiritum ſanctum non remittetur,
neque in hoc ſeculo neq; in futuro. Iam & ego vellem
B dicere quod intentiſſime expectatis audire, ſed tolera-
te aliquantas maioris diligentiæ moras , donec adiu-
uante domino , totum quod occurrit expediam . Alij
quippe duo Euangeliſtæ Marcus & Lucas, cum de hac
re loquerentur, non dixerunt blaſphemiam ſeu verbũ,
vt intelligeremus non omnem blaſphemiam,ſed quan
dam : nec verbum omne, ſed quoddam.Quid ergo di
Marci.3. xerunt? Apud Marcum ita ſcriptum eſt,Amen dico vo
bis, quoniam omnia dimittuntur filiis hominum pec-
cata & blaſphemiæ quibus blaſphemauerunt : qui au-
tem blaſphemauerit in ſpiritum ſanctum, nõ habet re-
miſſionẽ in æternum,ſed reus erit æterni delicti. Apud
Lucæ.12. Lucam ita,Omnis qui dicit verbum in filium hominis,
remittetur ei : ei autem qui in ſpiritum ſanctum blaſ-
phemauerit , non remittetur . Nunquid propter non-
nullam verborum diuerſitatem receditur ab eiuſdem
veritate ſententiæ?Nam neque alia cauſa eſt cum Euan
geliſtæ eadem non eodem modo dicant , niſi vt inde
diſcamus res verbis,non rebus verba præponere,nihil-
que aliud in loquente quærere niſi voluntatem , prop-
ter quam inſinuandam verba promuntur. Quid enim
ad rem intereſt,vtrum dicatur, ſpiritus blaſphemia nõ
C remittetur: an dicatur, qui blaſphemauerit in ſpiritum
ſanctum non ei remittetur:niſi forte quod eadem aper-
tius iſto modo quàm illo dicuntur , & alium Euange-
liſtam non deſtruit alius, ſed exponit ? Spiritus autem
blaſphemia, clauſe dictum eſt, quia non expreſſum eſt,
cuius ſpiritus . Non enim quicunque ſpiritus , ſpiritus
Nõ quicũque ſpirit⁹, ſpiritus ſanctus eſt. ſanctus eſt . Item poteſt dici ſpiritus blaſphemia , cum
ſpiritu quiſque blaſphemat , quomodo poteſt dici ſpi-
ritus oratio cum ſpiritu quiſque orat. Vnde dicit Apo
ſtolus , Orabo ſpiritu , orabo & mente . Cum vero di-
1.Corin.14. ctum eſt,Qui blaſphemauerit in ſpiritum ſanctum:illæ
Marci.3. ambiguitates ſolutæ ſunt.Item quod ſcriptum eſt,Non
habet remiſſionem in æternum , ſed reus erit æterni
delicti : quid eſt aliud quàm id quod ſecundum Mat-
Matth.12. thæum legitur , Non remittetur ei , neque in hoc ſecu-
lo neque in futuro? Aliis quippe verbis, & alio loquen-
di modo eadem ipſa eſt expreſſa ſententia. Et quod eſt
Vbi ſuprà. apud Matthæum, Qui dixerit verbum contra ſpiritum
ſanctum , ne aliud aliquid quàm blaſphemiam intelli-
geremus,planius alij dixerunt, Quia blaſphemauerit in
ſpiritum ſanctum.Eadem tamen res ab omnibus dicta

Tomus decimus.

eſt , nec aliquis eorum à loquentis voluntate diſceſſit, D
propter quam intelligendam verba dicuntur, ſcribun
tur,leguntur,audiuntur.Sed non ait aliquis,Ecce acce-
pi & intellexi,quia cum dicitur blaſphemia,nec expri-
mitur omnis aut quædam,poteſt quædam intelligi,aut
omnis. Sed non neceſſe eſt vt omnis. Niſi autem quæ-
dam intelligatur,falſum eſt quod dicitur.Ita & verbum
ſi non dicatur omne ſeu quoddam , non eſt neceſſe vt
omne intelligatur: ſed niſi vel quoddam fuerit intelle-
ctum,nullo modo poteſt verum eſſe quod dicitur. Sed
vbi legitur , qui blaſphemauerit , quomodo intelligo
quandam blaſphemiam vbi non legitur niſi blaſphe-
mia,vel quoddam verbum vbi nõ legitur niſi verbum:
ſed tanquam generaliter dici videtur, qui blaſphema-
uerit? Huic contradictioni ſic reſpondemus,qui etiam
hic ſi diceretur, qui blaſphemauerit quamcunque blaſ-
phemiam in ſpiritum ſanctum , nihil eſſe cur aliquam
blaſphemiam quærendam eſſe putaremus,quando om
nem intelligere deberemus , Sed quia omnis non po-
teſt intelligi,ne Paganis,Iudæis,hæreticis omnique ho-
minum generi, qui diuerſis erroribus & contradictio-
nibus ſuis blaſphemãt in ſpiritum ſanctum, ſpes remiſ-
ſionis ſi ſe correxerint auferatur : reſtat vtique vt in eo E
quod ſcriptum eſt,qui blaſphemauerit in ſpiritum ſan-
ctum non habere remiſſionem in æternum,ille intelli-
gatur qui non omnimodo , ſed eo modo blaſphema-
uerit vt ei nunquam poſſit ignoſci.Sicut in eo quod di
ctum eſt, Deus neminem tentat, nõ omni,ſed quodam *Ioan.1.*
tentationis modo deus neminem tẽtare intelligendus
eſt,ne falſum ſit illud quod ſcriptũ eſt, Tentat vos do- *Deuter.13.*
minus deus veſter: & ne Chriſtum negemus deum, vel
dicamus falſum Euangelium vbi legimus, Quia inter- *Iacobi.6.*
rogabat diſcipulum tentans,ipſe autẽ ſciebat quid eſſet
facturus.Eſt enim tentatio adducens peccatũ,qua deus *Tẽtatio adducens peccatum.*
neminem tentat, & eſt tentatio probans fidem, qua &
deus tentare dignatur. Ita cum audimus,Qui blaſphe-
mauerit in ſpiritum ſanctum : nõ omne blaſphemandi *Tentatio probans fidẽ.*
genus debemus accipere, ſicut nec ibi omne tentandi.
Item cum audimus,Qui crediderit & baptizatus fuerit *Marci.16.*
ſaluus erit : non vtique intelligimus eo modo creden- *Iacobi.2.*
tem quo & dæmones credunt & cõtremiſcunt, nec in
eo numero baptizatos, in quo Simon Magus baptizari *Acto.8.*
potuit,ſed ſaluus eſſe non potuit.Sicut ergo cũ diceret,
Qui crediderit & baptizatus fuerit,ſaluus erit:non om-
nes credẽtes & baptizatos, ſed quoſdam intuebatur, in F
ea ſcilicet fide conſtitutos quæ Apoſtolo diſtinguente *Gala.5.*
per dilectionem operatur.Ita cum dixit, Qui blaſphe- *Marci.3.*
mauerit in ſpiritum ſanctum non habet remiſſionem
in æternum : nõ omnem, ſed quendam blaſphemantis
in ſpiritum ſanctum intendebat reatum , quo quiſquis
fuerit obligatus , nulla vnquam remiſſione ſoluetur.
Illud etiam quod ait, Qui manducat carnem meam & *Ioan.6.*
bibit ſanguinem meũ, in me manet & ego in illo: quo-
modo intellecturi ſumus? Nunquid etiam illos hic po-
terimus accipere,de quibus dicit Apoſtolus,quòd iudi- *1.Cor.11.*
cium ſibi manducent & bibant,cũ ipſam carnem man-
ducent & ipſum ſanguinem bibant? Nunquid & Iudas
magiſtri venditor & traditor impius,quamuis primum
ipſum manibus eius confectum ſacramentum carnis
& ſanguinis eius cum cæteris diſcipulis ſicut apertius
Lucas Euangeliſta declarat, mãducaret & biberet,mã- *Lucæ.22.*
ſit in Chriſto,aut Chriſtus in eo? Multi denique qui vel
corde ficto carnem illam manducant & ſanguinem bi
bunt, vel cum manducauerint & biberint apoſtatæ fi-
unt, nunquid manent in Chriſto , aut Chriſtus in eis?

4.sen. dis.9.ca.1. *Quidā modus mādu- cādi carnē & bibendi sanguinem Christi.*

G Sed profectò est quidā modus manducandi illam carnem & bibendi illum sanguinem, quo modo qui manducauerit & biberit, in Christo manet & Christus in eo. Non ergo quocunque modo quisq; manducauerit carnem Christi, & biberit sanguinem Christi, manet in Christo & in illo Christus: sed certo quodā modo, quem modum vtique ipse videbat quādo ista dicebat. Sic igitur & in eo quod ait, Qui blasphemauerit in spiritum sanctum non habet remissionem in æternum, non quocūque modo blasphemauerit reus est huius irremissibilis delicti, sed modo quodam quem nos quærere atque intelligere voluit, qui hanc sententiam veram terribilemque deprompsit. Quisnam sit autem iste blasphemandi modus, vel potius immoderatio, quænam sit ista blasphemia, & quod sit verbum contra spiritum sanctum: iam, quantum existimo, ipse ordo expostulat vt dicamus, vestramq; expectationē tamdiu, sed necessario detentam, non vlterius differamus. Nostis charissimi in illa inuisibili & incorruptibili trinitate, quam fides vestra & catholica Ecclesia tenet & prædicat, deum patrem non spiritus sancti patrem esse,

H sed filij: & deū filium non spiritus sancti filium esse, sed patris: deum autem spiritum sanctum non solius patris aut solius esse filij spiritum, sed patris & filij. Et hanc trinitatem quamuis seruata singularium proprietate & subsistentia personarum: tamen propter ipsam indiuiduam & inseparabilem æternitatis, veritatis, bonitatis essentiam vel naturam, non esse tres deos, sed vnum deum. Ac per hoc pro captu nostro quantū ista per speculum & in ænigmate, præsertim talibus, quales adhuc sumus, videre conceditur, insinuatur nobis in patre authoritas, in filio natiuitas, in spiritu sancto patris filiiq; communitas, in tribus æqualitas. Quod ergo commune est patri & filio, per hoc nos voluerunt habere communionem, & inter nos & secum: & per illud donum nos colligere in vnum quod ambo habent vnum, hoc est, per spiritum sanctum deum & donum dei. In hoc enim reconciliamur diuinitati, eaq; delectamur. Nam quid nobis prodesset quicquid boni nossemus, nisi etiam diligeremus? Sicut autem veritate discimus, ita charitate diligimus, vt & plenius cognoscamus, & beati cognito perfruamur. *Romā.5.* Charitas porrò diffusa est in cordibus nostris, per spiritum sanctum qui datus est

I nobis. Et quia peccatis alienamur à possessione verorum bonorum, *1.Petri.4.* Charitas cooperit multitudinem peccatorum. Est ergo pater filio veritati origo verax, & filius de veraci patre orta veritas, & spiritus sanctus à patre bono & filio bono effusa bonitas: omnium est autem non impar bonitas † nec separabilis vnitas. *† aliàs, diuinitas.* Primum ergo in nos, ad accipiēdam vitam æternam quæ in nouissimo dabitur, de bonitate dei munus venit ab initio fidei, remissio peccatorum: illis enim manentibus manent quodammodo inimicitiæ aduersus deum, & ab illo alienatio quæ à nostro malo est, quoniam nō mentitur scriptura dicens, *Esaia.59.* Peccata vestra separant inter vos & deum. Non itaque nobis infert bona sua, nisi auferat mala nostra. Et intantum illa crescunt, inquantum ista minuuntur: nec illa perficientur nisi ista finiantur. Iam vero quòd dominus Iesus sic in spiritu sancto peccata dimittit, quemadmodum in spiritu sancto dæmones eiicit: hinc intelligi potest, quòd posteaquam resurrexit à mortuis, cum dixisset discipulis suis: *Ioan.20.* Accipite spiritum sanctum: continuo subiecit, Si cui dimiseritis peccata, dimittentur ei: si cui tenueritis, tenebuntur. Nam & illa regeneratio vbi fit omnium præteritorum remissio peccatorum, in spiritu sancto K fit, dicente domino, *Ioan.3.* Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu, non potest introire in regnum dei. Sed aliud est nasci de spiritu, aliud pasci de spiritu: sicut aliud est nasci de carne, quod fit cum parit mater, aliud pasci de carne, quod fit cum lactat infantem, ad hoc conuersum vt cum voluptate biberet, vnde natus est vt viueret: vt inde accipiat viuendi alimentum, vnde accepit nascendi initium. *Aliud est nasci de spiritu et pasci de spiritu. Aliud est nasci de carne & pasci de carne.* Primum itaque credentium beneficium est benignitatis dei, in spiritu sancto remissio peccatorum. Vnde ita cœpit & prædicatio Ioannis Baptistæ, qui præcursor domini missus est. Sic enim scriptū est, In diebus illis venit Ioannes Baptista prædicans in deserto Iudææ & dicens, *Ioan.3.* Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum, [Hinc & ipsius domini, quod ita legitur, Exinde cœpit Iesus prædicare & dicere, Agite pœnitentiam, appropinquauit enim regnum cœlorum.] Ait autem Ioannes inter cætera quæ locutus est ad eos qui venerunt vt ab illo baptizarentur, *Vbi suprà.* Ego quidem vos baptizo aqua in pœnitentiam, qui autem venturus est post me, fortior me est, cuius non sum dignus calceamenta portare, ipse vos baptizabit L in spiritu sancto & igni. Ait & dominus, *Acto.1.* Ioannes quidem baptizauit aqua, vos autem baptizabimini spiritu sancto nō post multos hos dies, quē accepturi estis vsq; ad Pentecosten. Quod autem dicit Ioannes, Et igni, *Ignis, tribulatio* quamuis possit intelligi & tribulatio quam pro nomine Christi credentes fuerant perpessuri, tamen non ab re est eundem spiritum sanctum etiam nomine ignis significatum videri. *Ignis, spiritus sanct.* Propter quod & in aduentu eius dictum est, *Acto.2.* Visæ sunt illis linguæ diuisæ velut ignis, qui & insedit super vnumquenquam eorum. Hinc & ipse dominus ait, *Lucæ.12.* Ignem veni mittere in mundum. Hinc & Apostolus dicit, *Roma.12.* Spiritu feruentes: quoniam hinc feruet charitas. *Roma.5.* Diffunditur quippe in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Cui feruori contrariū est quod dominus ait, *Matth.24.* Refrigescet charitas multorum. Sed perfecta charitas, perfectum donum est spiritus sancti. Prius est autem illud quod ad remissionem pertinet peccatorum, per quod beneficium eruimur de *Coloss.1.* potestate tenebrarum, & princeps huius mundi mittitur *Ioan.12.* foras fide nostra, qui operatur in filiis infidelitatis, *Ephe.2.* nulla alia re nisi societate & obligatione peccati. In spiritu enim sancto quo in vnum dei populus congrega- M tur, eiicitur spiritus immundus, qui in seipsum diuisus est. *In spiritu sancto eiicitur spiritus immundus.* Contra hoc donum gratuitū, contra istam dei gratiam loquitur cor impœnitens. Ipsa ergo impœnitentia est spiritus blasphemia, quæ non remittetur neq; in hoc seculo neque in futuro. *2.sent. dist. 43.cap.Sed quæritur.* Contra spiritum enim sanctum quo baptizantur quorum peccata omnia dimittuntur, & quem accepit Ecclesia, vt cui dimiserit peccata, dimittantur ei: verbum valde malum & nimis impium, siue cogitatione, siue etiam lingua sua dicit, quem patientia dei cum ad pœnitentiam adducat, ipse secundum duriciam cordis sui & cor impœnitens thesaurizat sibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicii dei, *Roma.2.* qui reddet vnicuique iuxta opera eius. *Impœnitentia est spiritus blasphemia quæ nō remittetur.* Hæc ergo impœnitentia: sic enim vno aliquo nomine possumus vtcunque appellare & blasphemiā & verbum cōtra spiritum sanctum, quod remissionem nō habet in æternum: hæc, inquam, impœnitentia contra quam clamabat & præco & iudex dicentes, *Matth.3. & 4.* Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum: contra quam dominus os Euangelicæ prædicationis aperuit, & contra quam ipsum Euangelium in toto orbe prædicandum esse prædixit:

A dixit: vbi posteaquam resurrexit à mortuis, ait discipulis, *Lucæ.24.* Oportebat pati Christū, & resurgere à mortuis tertio die, & prædicari in nomine eius pœnitentiam & remissionem peccatorum per omnes gentes, incipientibus ab Hierusalem. Hæc omnino impœnitētia non habet remissionem, neque in hoc seculo neque in futuro, quia pœnitentia impetrat remissionem in hoc seculo, *2.sē.di.43.ca.Est etiā.* quæ valeat in futuro. Sed ista impœnitentia vel cor impœnitens quamdiu quisque in hac carne viuit, non potest iudicari. *De nullo desperandum est in præsenti vita.* De nullo enim desperandum est quamdiu patientia dei ad pœnitentiam adducit, nec de hac vita rapit impium, qui non mortem vult impij, quantum vt reuertatur & viuat. *Roma.2. Ezech.33.* Paganus est hodie, vnde scis vtrum sit futurus crastino Christianus? Iudęus infidelis est hodie, quid si cras credit in Christo? Hæreticus est hodie, quid si cras sequatur catholicam veritatem? Schismaticus est hodie, quid si cras amplectatur catholicam pacem? Quid si isti quos in quocunque genere erroris notas, & tanquam desperatissimos damnas, antequam finiant istam vitam agant pœnitentiam, & inueniant veram vitam in futuro? Proinde fratres etiam ad hoc vos admoneat quod ait Apostolus, *1.Cor.4.* Nolite ante tēpus quic-B quam iudicare. Hæc enim blasphemia spiritus cui nunquam est vlla remissio (quoniam non omnē, sed quandam intelleximus, eamq; perstuerantē duriciam cordis impœnitētis vel diximus vel inuenimus, vel etiā quantum existimauimus ostendimus) non potest in quoquā, vt diximus, dum in hac adhuc vita est, deprehendi. Quod non ideo videatur absurdum, quia cum homo vsque in finem huius vitæ in dura impœnitentia perseuerans, diu multumq; loquatur aduersus hanc gratiam spiritus sancti, Euangelium tamē tam longam contradictionē cordis impœnitentis, quasi breue aliquod verbum appellauit dicens, *Matth.12.* Quicunq; dixerit verbum contra filium hominis, remittetur ei: qui autem dixerit contra spiritum sanctum, non remittetur ei, neque in hoc seculo neque in futuro. Hæc enim quāuis prolixa sit & pluribus verbis contexta & producta blasphemia, solet tamen scriptura etiam multa verba verbum appellare. Neque enim vnum verbum locutus est quicūque propheta, & tamē sic legitur, Verbum quod factum est ad illum vel ad illum prophetam. *1.Timo.5.* Et Apostolus, Presbyteri, inquit, duplici honore honorētur, maxime qui labo-C rant in verbo & doctrina. Non ait in verbis, sed in verbo. *Iacobi.1.* Et sanctus Iacobus, Estote, inquit, factores verbi, & non auditores tantum. Non ait & ipse verborū, sed verbi: quāuis tam multa verba de scripturis sanctis in Ecclesia celebriter & solenniter legātur, dicantur, audiantur. Sicut ergo quantocunq; tempore quisque nostrum in prædicādo Euangelio laborauerit, non verborū sed verbi dicitur prædicator: & quātocunq; tempore quisque vestrum nostram prædicationem diligenter atque instanter audierit, non verborū sed verbi audiendi studiosissimus nuncupatur, Ita eo more quo scripturæ loquuntur, & quem nouit ecclesiastica consuetudo, *Verbum dicere contra spiritū sanctū quid?* quisquis vniuersa sua vita, qua istam gerit carnem, quantalibet longitudine protendatur, quęcunque verba vel ore vel sola cogitatione locutus fuerit corde impœnitenti, contra remissionem peccatorū quæ fit in Ecclesia verbum dicit contra spiritum sanctum. Ideo autem nō solum verbum quod dictum fuerit cōtra filium hominis, sed omne prorsus peccatum & blasphemia remittetur hominibus, quia vbi hoc peccatum non fuerit cordis impœnitentis cōtra spiritum sanctum, quo in Ecclesia peccata soluuntur, cuncta alia dimittuntur. Quomodo

autem hoc dimittitur, quod etiam remissionem impe- D dit aliorum? Omnia ergo dimittuntur eis, in quibus non est quod nūquam dimittetur. In quibus est autem, quomodo hoc nunquam dimittitur, nec alia dimittuntur, quia omnium remissio vinculo istius impeditur. Non ergo propterea quicunque dixerit [verum contra filium hominis, remittetur ei: qui autem] contra spiritum sanctum, nō remittetur ei, quia in trinitate maior est filio spiritus sanctus, quod nullus vnquam vel hæreticus dixit: sed quoniam quisquis restiterit veritati, & blasphemauerit veritatē, quod est Christus, etiam post tantam sui prædicationem apud homines, vt verbum caro fieret, & habitaret in nobis: *Ioan.1.* quod est filius hominis, id est, ipse Christus, si nō dixerit verbum illud cordis impœnitentis contra spiritum sanctum, de quo dictum est, Qui non renatus fuerit ex aqua & spiritu: & *Ioan.3.* de quo item dictum est, Accipite spiritum sanctum, si *Ioan.20.* cui dimiseritis peccata, dimittuntur ei: id est, si pœnituerit eum, accipiet per hoc donum remissionem omnium peccatorum: simul & huius, quod verbum dixit contra filiū hominis: quia peccato ignorantiæ siue contumaciæ vel cuiuscunque blasphemiæ, non addidit peccatum impœnitentiæ cōtra donū dei & gratiam rege- E nerationis vel reconciliationis quę fit in Ecclesia spiritu sancto. Proinde nec illud sentiendum est, quòd quidam putant ideo remitti verbum quod dicitur contra filium hominis, non remitti autem quod dicitur contra spiritum sanctum, quia propter susceptam carnem factus est filius hominis Christus, qua carne vtique maior est spiritus sanctus, qui substātia propria æqualis est patri & vnigenito filio secundum eius diuinitatem, secundum quam & ipse vnigenitus filius æqualis est patri & spiritui sancto. Nam si hoc propterea dictū esset, profecto de omni blasphemia taceretur, hæc sola irremissibilis videretur, quæ cōtra filium hominis dicitur, quasi cum homo solus putatur. Cum vero præmissum sit omne peccatum, & blasphemia remittetur hominibus: quod etiam apud alium Euangelistam ita positum est, *Marci.3.* Omnia dimittentur filiis hominum peccata & blasphemiæ, quibus blasphemauerint: proculdubio & illa blasphemia quæ cōtra patrem dicitur, ista generalitate concluditur, & tamen hæc sola irremissibilis definitur quę dicitur contra spiritum sanctum. Nunquid nam & pater formam serui accepit, qua sit maior spiritus san- F ctus? Non vtique, sed ideo post vniuersalem commemorationem omnium peccatorum omnisque blasphemiæ, eminētius voluit exprimere blasphemiam quæ fit cōtra filium hominis, quia etiam si in illo peccato fuerint homines obligati, quod commemorauit, vbi ait, Si *Ioan.15.* non venissem & locutus eis fuissem, peccatum non haberent: quod etiam in Euangelio secundum Ioannem valde graue ostendit esse peccatum, vbi ait de spiritu *Ioan.16.* sancto, cum eum se missurum esse promitteret: ille arguet mundū de peccato & de iusticia & de iudicio, De peccato quidem quia non crediderunt in me: tamen si non dixerit illa cordis impœnitentis duricia verbum contra spiritū sanctum, etiam hoc quod dictū est: contra filium hominis remittetur. Hic fortassis aliquis quærat, vtrū tantummodo spiritus sanctus peccata dimittat, an pater & filius? Respōdemus quòd & pater & filius. Ipse enim filius de patre dicit, Si dimiseritis pec- *Matth.6.* cata hominibus, dimittet vobis & pater vester peccata vestra. Cui nos quoque dicimus in oratione dominica: Pater noster qui es in cælis. *Ibidem.* Atq; inter cætera & hoc petimus, dicentes, Dimitte nobis debita nostra. De seipso

Matth.9. autem ait, Vt sciatis, quòd habeat filius hominis potesta
G tem in terra dimittendi peccata. Si ergo inquis, & pa-
ter & filius & spiritus sanctus dimittũt peccata, cur illa
impœnitentia quæ nunquam dimittetur, tantummodo
ad spiritus blasphemiam dicitur pertinere: tãquam ille
qui hoc impœnitentiæ peccato fuerit obligatus, dono
spiritus sancti resistere videatur, quòd eo dono fiat re-
Ioan.14. missio peccatorum? Vbi & ego quæro, vtrum Christus
eiecerit dæmonia, an & pater & spiritus sanctus? Si enim
tantummodo Christus, quid est quod ipse dicit, Pater
autem in me manens, ipse facit opera? Ita enim dictum
est, Ipse facit opera, tanquam filius non faciat, sed pater
manens in filio. Cur ergo alio loco dicit, Pater meus
Ioan.5. vsquemodo operatur, & ego operor? Et paulopost,
Ibidem. Quæcunque enim ille fecerit, hæc & filius eius simili-
Ioan.15. ter facit. Quod alio loco dicit, Si opera non fecissem
in eis quæ nemo alius fecit, ita dicit quasi solus faciat.
Si autem hæc ita dicuntur vt tamen inseparabilia sint
opera patris & filij, quid credendum est de spiritu san-
cto, nisi quia & ipse pariter operatur? Nam in eo ipso lo
co vnde exorta est ista quæstio quam discutimus, cum
filius eiiceret dæmonia, ipse tamen ait, Si ego in spiritu
H sancto eiicio dæmonia, igitur peruenit in vos regnum
dei. Hic forte quis dicat, spiritum sanctum dari potius
à patre & filio, quàm sua voluntate aliquid operari: &
ad hoc pertinere quod dictum est, in spiritu sancto eii-
cio dæmonia, quòd non ipse spiritus sanctus, sed Chri-
stus id faceret spiritu: vt sic intelligatur quod dictũ est,
in spiritu sancto eiicio, tanquam diceretur, spiritu eii-
Iosue.5. cio. Solent quippe ita loqui scripturæ, Interfecerunt in
gladio, id est, gladio. Succenderunt in igne, id est igni.
Et accepit Iesus cultros petrinos in quibus circuncide-
rat filios Israël: [id est, quibus circunciderat filios Is-
raël.] Sed qui propterea demunt in spiritu sancto pro-
priam potestatem, illud attẽdant quod à domino di-
Ioan.3. ctum legitur, Spiritus vbi vult spirat. Illud vero quod
1.Cor.12. Apostolus ait, Omnia autem hæc operatur vnus atque
idem spiritus: verendum est ne quisquam arbitretur
quòd ea non operetur pater & filius, cum in eis operi-
bus commemorauerit donationes curationum & ope-
Vbi suprà. rationes virtutũ, vbi est vtique & expulsio dæmonio-
rũ. Cum vero adiungit & dicit, Diuidens propria vni-
I cuique prout vult: nonne manifestat etiam sancti spi-
ritus potestatem, sed à patre & filio planè indiuiduam?
Si ergo hæc ita dicuntur, vt tamen inseparabilis intel-
ligatur operatio trinitatis, ita vt cum operatio patris di
citur, nõ eam sine filio & spiritu sancto intelligatur o-
perari: vt cum operatio filij nõ sine patre & spiritu san-
cto: & cum operatio spiritus sancti non sine patre & fi-
lio: satis notum est rectè credentibus, vel etiam vt pos-
sunt intelligentibus, & illud ideo dictum esse de patre,
Ioan.14. Ipse facit opera, quòd ab illo sit etiam origo operum, à
quo est existentia cooperantium personarum: quia &
filius de illo natus est, & spiritus sanctus principaliter
de illo procedit, de quo natus est filius, & cum quo illi
cõmunis est idem spiritus. Et illud quod ait dominus,
Ioan.15. Si opera non fecissem in eis quæ nemo alius fecit: non
ad patrem vel spiritum retulisse, quod ei non sint in il-
lis operibus cooperati: sed ad homines, à quibus legun
tur, multa facta miracula, & tamen à nullo quæ filius fe
1.Cor.12. cit. Et quod ait Apostolus de spiritu sancto, Omnia au-
tem hæc operatur vnus atque idem spiritus: non ideo
dictum, quia non ei cooperatur pater & filius: sed quia
in his operibus non sunt multi, sed vnus spiritus, & in
diuersis suis operationibus nõ est à se ipse diuersus. Nec
tamen inaniter, sed rationabiliter & veraciter dicitur K
patrem dixisse, non filium & spiritum sanctum, Tu es *Luca.3.*
filius meus dilectus, in quo mihi complacui. Sed hoc
miraculum de cœlo sonabilis verbi, quanuis ad perso-
nam patris tantummodo noscamus pertinere, coope-
ratores esse tamen filium & spiritum sanctum non ne-
gamus: neq; enim quia tunc filius carnem portans cum
hominibus conuersabatur in terra, ideo nõ erat etiam
in sinu patris tanquã vnigenitum verbum, quando illa
de nube vox facta est: aut sapienter aut spiritaliter cre-
di potest, deum patrem operationẽ verborum suorum
sonantium atque transeuntium à suæ sapientiæ siúque
spiritus cooperatione separasse. Eodem modo cum re-
ctissime dicamus, non patrẽ nec spiritum sanctum, sed *Matth.14.*
filium super mare ambulasse, cuius vnius caro erat illa
& plantæ fluctibus innitentes, illud tamen opus tanti
miraculi patrem & spiritum sanctum cooperatos esse
quis abnuat? Sic enim & solum filium verissime dici-
mus, ipsam suscepisse carnem, non patrem aut spiritum
sanctum, & tamen hanc incarnationem ad solum fi-
lium pertinentem, quisquis negat cooperatum patrem
aut spiritum sanctum, nõ rectè sapit. Item dicimus, nec
patrem nec filium, sed solum spiritum sanctum, & in
columbæ specie, & in linguis velut igneis apparuisse & L
sedisse, pronunciare illis in quos venerat, multis & va- *Matth.3.*
riis linguis magnalia dei: à quo tamen miraculo ad so- *Acto.2.*
lum spiritum sanctum pertinente, cooperationem pa-
tris & verbi vnigeniti separare nõ possumus. Ita quoq;
singulorum in trinitate opera trinitas operatur, vni-
cuique operanti, cooperantibus duobus, cõueniente in
tribus agendi concordia, non in vno deficiente effica-
cia peragendi. Quæ cum ita sint, hinc est quòd domi-
nus Iesus in spiritu sancto dæmones eiicit. Neque enim *Christus in*
& solus hoc implere non poterat, atq; illud adiutorium *spiritu san-*
tanquam huic operi non sufficiens assumebat: sed spiri *cto dæmo-*
tum diuisum in semetipsum, eo spiritu congruebat ex- *nes eiicie-*
pelli, quem pater & filius indiuisi in semetipsis commu *bat.*
niter habent. Sic & peccata quia prçter Ecclesiam non
dimittũtur, in eo spiritu dimitti oportebat, quo in vnũ
Ecclesia congregatur. Denique si quenquam extra Ec-
clesiam suorum pœniteat peccatorum, & huius tanti
peccati, quo alienus est ab Ecclesia dei, cor impœnitens
habeat, quid ei prodest illa pœnitentia, cum isto solo
peccato verbum dicat contra spiritum sanctũ, quo ex- M
traneus est ab Ecclesia, quæ accepit hoc donum, vt in
ea in spiritu sancto fiat remissio peccatorũ? Quam re-
missionem cum trinitas faciat, propriè tamen ad spiri-
tum sanctum intelligitur pertinere. Ipse enim est spiri- *3. sent. dist.*
tus adoptionis filiorum, in quo clamamus, abba pater, *37. ca. Ter-*
vt ei possimus dicere, Dimitte nobis debita nostra. Et *tium vero.*
in hoc cognoscimus, sicut dicit Apostolus Ioãnes, quo- *Roma.8.*
niam Christus manet in nobis de spiritu suo quem de- *Matth.6.*
dit nobis, Ipse spiritus testimonium reddit spiritui no- *1.Ioan.3.*
stro, quia sumus filij dei. Ad ipsum enim pertinet socie-
tas, qua efficimur in vnum corpus vnici filij dei. Vnde *Roma.8.*
scriptũ est, Si qua igitur exhortatio in Christo, si quod
solatium charitatis, si qua societas spiritus. Propter hãc *Philip.2.*
societatem illi in quos primitus venit, linguis omnium
gentium sunt locuti, quia per linguas consociatior est
societas generis humani. Sic oportebat per linguas om
nium gentium significari istam societatem filiorum
dei & membrorum Christi futuram in omnibus gen-
tibus: vt quemadmodum tunc ille apparebat accepisse
spiritum sanctum qui loquebatur linguis omnium gen
tium: ita se nunc ille agnoscat accepisse spiritum san-
ctum,

A ctum, qui tenetur vinculo pacis Ecclesiæ, quę diffundi-
Ephes.4. tur in omnibus gentibus, Vnde dicit Apostolus, Studẽ-
tes seruare vnitatẽ spiritus in vinculo pacis. Quòd au-
Ioan.15. tem sit ipse spiritus patris, ipse filius dicit, De patre pro-
Matth.10. cedit. & alio loco, Non enim vos estis qui loquimini,
sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Quòd ve
Gala.4. ro ipse sit & spiritus filij, Apostolus dicit, Misit deus spi
ritũ filij sui in corda nostra, clamantem abba pater, hoc
est, clamare facientẽ. Nos enim clamamus, sed in illo,
id est, ipso diffundẽte charitatẽ in cordibus nostris, sine
qua inaniter clamat quicunq; clamat. Vnde item dicit,
Roma.8. Quisquis autem spiritum Christi nõ habet, hic non est
eius. Ad quem ergo in trinitate proprie pertineret hu-
ius cõmunio societatis, nisi ad eum spiritum qui est pa-
tri filioq; communis? Hunc spiritum quòd illi non ha-
beant qui sunt ab Ecclesia segregati, Iudas apostolus a-
Iudæ.1. pertissime declarauit dicens, Qui seipsos segregãt ani-
males, spiritũ non habẽtes. Vnde in ipsa Ecclesia etiam
illos qui per nomina hominum quamuis in vnitate eius
cõstitutorum quædam schismata moliebantur, Paulus
1.Corin.2. Apostolus arguens inter cætera ait, Animalis autem ho
mo non percipit quæ sunt spiritus dei: stultitia enim est
B illi & non potest intelligere, quoniam spiritaliter diiu-
dicatur. Ostendit quid dixerit, Non percipit: id est, sci-
entiam nõ capit verbi. Hos in Ecclesia constitutos par-
uulos dicit, nondũ spiritales, sed adhuc carnales, & la-
1.Cor.3. cte alendos non esca, Quasi paruulis, inquit, in Christo
lac vobis potum dedi non escam, nondum enim pote-
ratis, sed nec adhuc quidem potestis. Vbi dicitur, Non-
dum vel non adhuc, profectò nõ desperatur, sed eò ten
ditur vt sit aliquando quod nondum est. Adhuc enim
estis, inquit, carnales. Et ostendens vnde sint carnales,
Cũ enim sit, inquit, inter vos æmulatio, nõnne carnales
† diidis, hominum. estis & secundum carnẽ† ambulatis? Atq; idipsum pla-
nius aperiẽs, cũ enim quis dicat, Ego, inquit, sum Pauli,
1.Cor.3. alius autẽ Apollo, nõnne homines estis? Quid ergo est
Apollo? quid autem Paulus? Ministri Christi per quos
credidistis. Hi ergo, id est Paulus & Apollo, concordes
erant in vnitate spiritus, & vinculo pacis, & tamẽ quia
eos isti inter se diuidere & pro altero inflari aduersus
Hoies carnales et animales quo. alterũ cœperant, dicuntur & homines carnales & ani-
males, non valentes percipere quæ sunt spiritus dei: &
tamen quia nõ sunt ab Ecclesia segregati, paruuli appel
C lantur in Christo, quos vtique vel angelos vel deos esse
cupiebat, quos arguebat, quia homines erãt, id est, in his
contentionibus nõ quæ dei sunt, sed quæ hominũ sunt
sapiebant. De illis vero qui sunt ab Ecclesia segregati,
non dictum est, ea quæ sunt spiritus nũ percipientes, ne
ad scientiæ perceptionem referrentur: sed dictum est,
spiritum non habentes. Non est autem consequens, vt
qui habet, etiam sciendo percipiat quod habet, Habent
ergo istum spiritum in Ecclesia constituti paruuli in
Christo, adhuc animales, adhuc carnales: quid habeant
percipere non valentes, id est, intelligerere & nosse. Nã
quomodo essent paruuli in Christo, nisi renati ex spiri-
tu sancto? Nec mirũ videri debet quod quisq; aliquid
habeat, & quod habeat ignorat. Vt enim taceã de om-
nipotentis diuinitate atque incommutabilis trinitatis
vnitate, quis facile scientia percipit quid sit anima, &
quis non habet animam? Postremo vt certissime noue-
rimus quòd paruuli in Christo non percipientes quæ
sunt spiritus dei, habent tamen spiritum dei: paulopost
intueamur quemadmodum eosipsos increpans ait, Ne-
1.Corin.3. scitis quia templũ dei estis, & spiritus dei habitat in vo
bis? Hoc vtique nullo modo diceret ab Ecclesia segre-
Tomus decimus.

gatis, qui dicti sunt spiritum non habentes. Sed nec ille D
dicendus est esse in Ecclesia, & ad istam societatem spi
ritus pertinere, qui ouibus Christi corporali tantum
commixtione ficto corde miscetur. Sanctus enim spi- *Sapien.1.*
ritus disciplinæ fugiet fictum. Quapropter quicunque
in schismaticis vel hæreticis congregationibus vel po
tius segregationibus baptizantur, quamuis non sint re-
nati spiritu, tanquam Hismaëli similes, qui secundum
carnem natus est Abrahæ, non secundum Isaac, qui se- *Gala.4.*
cundum spiritum, quia per repromissionẽ: tamen cum
ad catholicam fidẽ veniunt, & societati spiritus aggre-
gantur, quem foris proculdubio non habebant, non eis
repetitur lauacrum carnis. Non enim defuit etiam fo-
ris positis ista forma pietatis, sed accedit eis quæ nisi in-
tus non potest dari vnitas spiritus in vinculo pacis. Ta
les quippe erant antequam catholici essent: de qualibus
dicit Apostolus, Habentes formã pietatis, virtutem au- *2.Timo.3.*
tem eius abnegantes. Potest enim esse visibilis forma
palmitis etiam præter vitem, sed inuisibilis vita radicis
haberi nõ potest nisi in vite. Proinde corporalia sacra- *1.quæst.1.c.*
menta quæ portant & celebrãt etiam segregati ab vni- *Corporalia.*
tate corporis Christi, formam possunt exhibere pieta-
tis. Virtus enim pietatis inuisibilis & spiritalis, ita in eis E
non potest esse, quemadmodum sensus nõ sequitur ho
minis membrum quando amputatur à corpore. Quæ
cum ita sint, remissio peccatorum, quoniam non datur
nisi in spiritu sancto, in illa Ecclesia tantummodo dari
potest, quæ habet spiritum sanctũ. Hoc enim fit remis-
sione peccatorũ, ne princeps peccati spiritus qui in se-
ipsum diuisus est regnet in nobis, vt eruti à potestate spi
ritus immundi, templũ deinceps efficiamur sancti spi-
ritus: & à quo mũdamur accipiendo indulgentiam, ip-
sum accipiamus habitatorẽ ad faciendam, augendam,
perficiendãmque iustitiam. Nam & in primo eius ad-
uentu cum hi qui eum acceperãt linguis omnium gen- *Actu.2.*
tium loquerentur, & stupẽtes eos qui aderant alloque-
retur Apostolus Petrus, compuncti sunt corde, & dixe-
runt ad Petrum & ad Apostolos, Quid ergo faciemus
fratres, monstrate nobis? Et dixit Petrus ad eos, Agite
pœnitentiam, & baptizetur vnusquisq; vestrum in no-
mine Iesu Christi in remissionem peccatorum, & acci-
pietis donum spiritus sancti. Vtiq; in Ecclesia vtrunque
factum est, id est, & peccatorum remissio, & doni huius
acceptio in qua erat spiritus sanctus. Ideo autẽ in nomi F
ne Iesu Christi, quia cum eundem spiritum sanctũ pro-
mitteret, quẽ mittit, inquit, pater in nomine meo. Neq;
enim habitat in quoq; spiritus sanctus sine patre & filio, *Ioan.14.*
sicut nec filius sine patre & spiritu sancto, nec sine illis
pater inseparabilis quippe est habitatio, quorum insepa
rabilis operatio, sed singillatim plerunque per creaturæ
significationes non per suam substantiam demonstran
tur: sicut sua temporum spacia syllabis occupantibus
separatim voce pronunciantur, nec tamen à seipsis vl-
lis interuallis momentisq; temporum separantur. Non
enim vnquam dici possunt simul, cum esse non possint
nisi semper simul. Sed vt iam non semel diximus, ideo
remissio peccatorum qua in se diuisi spiritus euertitur
& expellitur regnũ, ideo societas vnitatis Ecclesiæ dei,
extra quam non fit ipsa remissio peccatorum, tanquam
proprium est opus spiritus sancti, patre sanè & filio
cooperantibus, quia societas est quodam modo patris
& filij ipse spiritus sanctus. Nam pater non communi-
ter habetur pater à filio & spiritu sancto, quia non est
pater amborum. Et filius non communiter habetur fi-
lius à patre & spiritu sancto, quia non est filius amborũ.
b iij Spiritus

G Spiritus autem sanctus communiter habetur à patre &
filio, quia spiritus est vnus amborum. Quisquis igitur
reus fuerit impœnitentię contra spiritum in quo vnitas
& societas communionis congregatur Ecclesiæ, nun-
quã illi remittetur, quia hoc sibi clausit vbi remittitur:
& merito damnabitur cum spiritu qui in seipsum diui-
sus est, diuisus & ipse contra spiritum sanctũ qui in se-
ipsum diuisus nõ est. Hocipsum & Euangelica testimo
nia nos admonent, si ea perscrutemur attentius. Nam
& secundum Lucam quidem non ibi hæc dicit domi-
nus, vbi respondet eis qui dixerũt quòd in principe dę-
moniorum eiicit dæmones, non ei remitti qui blasphe-
mauerit in spiritum sanctum. Vnde apparet non semel
à domino dictum hoc: sed ibi quoque non negligẽter
prætereundum quo loco dictum sit. Loquebatur enim
de his qui eum confessi essent vel negarent coram ho-
Luca.12. minibus, vbi ait, Dico autem vobis, quicunq; confessus
fuerit me coram hominibus, & filius hominis confite-
bitur illum coram angelis dei. Qui autẽ negauerit eum
coram hominibus, denegabitur coram angelis. Et ne
ex hoc Apostoli Petri desperaretur salus, qui eum co-
ram hominibus ter negauit, continuo subiecit, Et om-
H nis qui dicit verbum in filium hominis remittetur ei,
ei autem qui in spiritum sanctum blasphemauerit non
remittetur: illa scilicet blasphemia cordis impœniten-
tis qua resistitur remissioni peccatorũ quæ fit in Eccle-
sia per spiritum sanctum. Quam blasphemiam Petrus
Matth.26. non habuit quem mox pœnituit quando amarè fleuit,
victòque spiritu qui in seipsum diuisus est, & qui eum
vexandum poposcerat, contra quem pro illo dominus
Luca.22. rogauit ne deficeret fides eius, accepit etiam ipsum cui
non restitit spiritum sanctum, vt non solum ei remit-
teretur peccatum, sed per eum prædicaretur & daretur
remissio peccatorum. Apud duos autem alios Euange-
listas quod narratur, vt de blasphemia spiritus hæc sen
tentia diceretur, causa extitit ex commemoratione spi-
ritus immũdi, qui in seipsum diuisus est. Dictum enim
erat de domino, quòd in principe dæmoniorum eiice-
ret dęmones. Ipse se dominus ait in spiritu sancto eiice-
re dæmones, vt spiritus qui non est in se diuisus, eũ qui
in se diuisus est vincat atq; eiiciat. Ille autem homo in
eius perditione maneat, qui in huius qui in se diuisus
non est pacem per impœnitentiam transire detrectat.
Marci.3. Hoc enim Marcus ita narrat, Amen dico vobis, quia
I omnia dimittuntur hominibus peccata & blasphemiæ
quibus blasphemauerint, qui autem blasphemauerit in
spiritum sanctum nõ habet remissionem in æternum,
sed reus erit æterni delicti. Hæc verba domini cum di-
xisset, sua deinde coniunxit dicens, quoniam dicebant
spiritum immundum habet: vt ostenderet hinc fuisse
exortam causam, vt hoc diceret, eo quòd dixissent eum
in Beelzebub principe dæmoniorum dæmones pelle-
re: non quia esset blasphemia quæ non remittitur, cum
& hæc remittatur si recta pœnitentia consequatur: sed
quòd hinc, vt dixi, causa extitit, vt à domino illa senten
tia proferretur, facta mẽtione spiritus immundi: quem
aduersum seipsum diuisum dominus ostendit propter
spiritum sanctum, qui non solum aduersum se diuisus
non est, sed etiam quos colligit efficit indiuisos, pecca-
ta quæ aduersum se diuisa sunt dimittendo, eosq; mun
datos inhabitando, vt sit, quemadmodum scriptum est
Acto.4. in Actibus Apostolorum, multitudinis credentium cor
vnum & anima vna. Cui dono remissionis non resistit,
nisi qui duriciam cordis impœnitentis habuerit. Nam
Ioan.8. & alio loco dixerũt Iudæi de domino, quòd dæmoniũ
haberet, nec tamen ibi aliquid dixit de blasphemia spi- K
ritus sancti: quoniam non ita obiecerunt spiritũ immun
dum, vt in se diuisus ex ore ipsorum posset ostendi, si-
cut Beelzebub à quo eiici dæmones posse dixerunt. In
hac vero lectione secundum Matthæum multo mani-
festius aperuit dominus quòd hic vellet intelligi: id est,
quòd ipse dicat verbum contra spiritum sanctum, qui
vnitati Ecclesiæ corde impœnitenti resistit, vbi in spi-
ritu sancto fit remissio peccatorum. Hunc enim spiri-
tum non habent, vt iam dictum est, qui etiam Christi
sacramenta portantes atque tractantes, ab eius congre-
gatione seiuncti sunt. Nam vbi dixit de diuisione sata-
næ aduersus satanam, quòd ipse in spiritu sancto eiice-
ret dæmones, vtiq; in spiritu qui nõ aduersus seipsum,
sicut ille, diuisus: ibi continuo ne per illos qui sub no-
mine Christi extra eius ouile conuenticula sua congre
gant, quisque putaret etiam regnum Christi aduersum
se esse diuisum, Qui non est mecum, inquit, contra me Matth.12.
est, & qui non congregat mecum, spargit: vt illos osten
deret ad se non pertinere, qui extra congregando nol-
lent cõgregare sed spargere. Deinde subiunxit, Ideo di-
co vobis, omne peccatũ & blasphemia remittetur ho-
minibus, spiritus autem blasphemia non remittetur. L
Quid est hoc? Ideo sola spiritus blasphemia nõ remit-
tetur, quoniã qui non est cum Christo, cõtra ipsum est,
& qui cum illo non cõgregat, spargit: Ideo vtique. Qui
enim non cum illo congregat, quomodolibet sub eius
nomine congreget non habet spiritum sanctũ. Hic om
nino, hic cõpulit nos nõ alibi intelligere fieri remissio-
nem omnis peccati, omnisq; blasphemiæ, nisi in Chri-
sti cõgregatione quæ non spargit. Congregatur quippe
in spiritu sancto qui non est contra seipsum diuisus, si-
cut ille immundus spiritus. Et propterea omnes con-
gregationes, vel potius dispersiones, quæ se Christi ec-
clesias appellant, & sunt inter se diuisæ atq; contrariæ,
& vnitatis cõgregationi, quæ vera est Ecclesia eius, ini-
micæ, non quia videntur eius habere nomen, idcirco
pertinent ad eius congregationẽ. Pertinerent autem si
spiritus sanctus, in quo sociatur hæc cõgregatio, aduer-
sus seipsum diuisus esset. Hoc autem quia non est: qui
enim nõ est cum Christo contra ipsum est, & qui cum
illo non congregat, spargit: ideo peccatum omne atq;
omnis blasphemia dimittetur hominibus in hac con-
gregatione, quam in spiritu sancto, & non aduersus se- M
ipsum diuiso, congregat Christus. Ipsius autem spiritus
blasphemia illa, quæ fit vt corde impœnitenti huic tan
to dei dono vsq; in finem vitæ istius resistatur, non re-
mittetur, Nam & si quisquam ita sit contrarius veritati,
vt deo loquenti, non in prophetis sed in vnico filio, cũ
propter nos eum vt nobis in eo loqueretur filiũ homi-
nis esse voluit, reluctetur, remittetur ei, cum pœnitẽdo
cõuersus fuerit ad dei benignitatem: qui cum mortem Ezech.33.
impij nollet quantum vt reuertatur & viuat, dedit Ec-
clesiæ suæ spiritum sanctum, vt quicunq; in eo peccata
dimitteret, dimitterentur ei. Qui vero huic dono exti- Quomodo
terit inimicus, vt non illud per pœnitentiam petat, sed peccata fit
ei per impœnitentiam contradicat, fit irremissibile: nõ irremissi-
quodcunq; peccatũ, sed contempta vel oppugnata ip- bile.
sa remissio peccatorum: atq; ita dicitur verbum contra 1. quæstio. 1.
spiritum sanctum, cum ex dispersione ad congregatio- cap. Ita fit.
nem nũquam venitur, quæ ad remittenda peccata ac-
cepit spiritum sanctũ. Ad quam cõgregationem etiam
si per malum clericum, sed tamen catholicum mini-
strum, reprobum & fictum, aliquis accesserit corde non
ficto, in ipso sancto spiritu remissionem accepit pecca-
torum:

A totum: qui ſpiritus in ſancta Eccleſia, etiã iſto tempore *1.q.1.cap. Spiritus ſanctus.* quo velut area cũ palea trituratur, ſic operatur vt nullius veram cõfeſsionem aſpernetur, nullius ſimulatione fallatur, atq; ita reprobos fugiat, vt etiam per eorum miniſterium probos colligat. Vnũ ergo ſuffugium eſt, ne ſit irremiſsibilis blaſphemia, vt cor impœnitens caueatur: nec aliter pœnitentia prodeſſe credatur, niſi vt teneatur Eccleſia, vbi remiſsio peccarorum datur, & ſocietas ſpiritus in pacis vinculo cuſtoditur. Vt potui difficillimam quæſtionem, ſi tamẽ aliquateous potui, domino miſerante atque adiuuante tractaui: quicqoid tamen in eius difficultate apprehendere non potui, non imputetur ipſi veritati quæ ſalubriter pios etiam cum occultatur exercet: ſed infirmitati meæ, qua vel intelligenda conſpicere, vel intellecta explicare non potui. De his autem quæ forte potuimus & cogitando inoeſtigare & dicendo expedire, illi ſunt agendæ gratiæ à quo quæſiuimus, à quo petiuimus, ad quẽ pulſauim⁹, vt haberemus vnde & nos meditando aleremur, & vobis loquendo miniſtraremus.

B

De eo quod ſcriptum eſt in euangelio ſecundum eundem, Aut facite arborem bonam, & fructum eius bonũ &c.

Sermo XII.

ADmonuit nos dominus noſter Ieſus Chriſtus vt bonæ arbores ſimus, & fructus bonos habere poſsimus. Ait enim, *Mat.12.* *Aut facite arborem bonam, & fructum eius bonum: aut facite arborem malam, & fructum eius malum. De fructu enim arbor cognoſcitur.* Vbi ait, Facite arborem bonam, & fructum eius bonũ, hoc vtique non eſt admonitio, ſed præceptum ſalubre, cui obedientia neceſſaria eſt. Quod autem dicit, Facite arborem malam, & fructum eius malum, nõ præceptum eſt vt facias, ſed admonitio ne facias. Contra hos enim dixit, qui putabãt ſe, cum mali eſſent, loqui bona poſſe, vel bona opera habere. Hoc dominus Ieſus dicit non poſſe. Prius eſt enim mutandus homo, vt opera mutentur. Si enim manet homo in eo quod malus eſt, bona opera habere non poteſt. Si manet in eo quod bonus eſt, mala opera habere non poteſt. Quis autem à domino bonus inuentus eſt, *Rom.5.* cum Chriſtus pro impiis mortuus ſit? *Ioan.1.* Omnes ergo malas arbores inuenit, ſed dedit poteſtatem filios dei fieri, credentibus in nomioe eius. Quiſquis igitur homo hodie bonus eſt, id eſt, arbor C bona, mala inuenta eſt, & booa facta eſt. Et ſi quando venit malas arbores eradicare, vellet vtique remanere quæ non digna eſſet eradicari, ſed venit prærogare miſericordiam, vt poſtea exerceret iudicium, cui dicitur, *Pſal.100.* Miſericordiam & iudicium cantabo tibi domioe. Dedit ergo credentibus remiſsionem peccatorum, noluit cum eis & de præteritis chartis rationem habere. Remiſsio enim peccatorum facit arbores bonas. Diſtulit ſecurim, dedit ſecuritatem. De hac ſecuri Ioànnes loquitur, *Mat.3.* dicens, Iam ſecuris ad radicem arborum poſita eſt. Omnis arbor quæ non facit fructum booum, excidetur, & in ignem mittetur. De hac ſecuri comminatur *Luca.13.* paterfamiliàs in Euangelio, dicẽs, Ecce triennium eſt quod venio ad hanc arborem, & fructum in ea non inuenio. Non debeo locum euacuare: proinde amputetur. Et intercedit colonus, dicens, Domioe dimitte eam & hoc anno, circumfodiam eam, & adhibebo cophinum ſtercoris, ſi fecerit fructum bene, ſi minus, venies & amputabis eam. Tãquam per triennium dominus *Domin⁹ tribus tẽporibus viſitauit.* viſitauit genus humanum, hoc eſt, tribus temporibus, Quibus? Primum tempus ante legẽ, ſecundum tempus in lege, tertium, quod modo eſt, tempus eſt gratiæ. Nam ſi non viſitauit genus humanũ ante legem, vnde D *Viſitauit genus humanũ, ſcilicet ante legẽ, in lege, & poſt legem.* Abel, vnde Enoch, vnde Noë, vnde Abraham, vnde Iſaac, Iacob, quorum dominum ſe dici voluit? & cuius omnes gentes erant; quaſi trium hominũ deus eſſet, Et ego ſum, inquit, deus Abrahã, & Iſaac, & Iacob. In lege autem ſi noo viſitaret, ipſam legem non daret. Poſt legẽ venit & ipſe paterfamiliàs, paſſus eſt, mortuus eſt, & reſurrexit, ſpiritum ſanctum dedit, Eoangelium per totum *Matt.22.* orbem terrarũ prædicari fecit, & adhuc quædam arbor infructuoſa permanſit. Eſt quædam adhuc pars *Arbor quædã infructuoſa remanens.* generis huoiani, quæ adhuc ſe non corrigit, Intercedit colonus, pro plebe orabat Apoſtolus, Flecto, inquit, genua mea pro vobis ad patrem, vt in charitate radicati & fundati, valeatis apprehendere cum omnibus ſanctis *Ephe.3.* quæ ſit latitudo, lõgitudo, altitudo & profundum. Cognoſcere etiam ſupereminentem ſciẽtiam charitatis Chriſti, vt impleamini in omnem plenitudinẽ dei. Flectendo genua pro nobis intercedit apud patremfamiliàs, ne eradicemur. Ergo quia neceſſe eſt vt veoiat, agamus vt fructuoſos nos inueniat. Circumfoſsio arboris, *Circũfoſsio arboris.* eſt humilitas pœnitentis. Omnis enim foſſa humilis. Cophinom ſtercoris, ſordes pœnitentiæ. Quid E enim ſtercore ſordidius, [& tameo ſi bene vtaris quid *Cophinum ſtercoris.* fructuoſius?] Sit ergo vnuſquiſque arbor bona, non ſe arbitretur habere fructus bonos, ſi manet arbor mala. Non erit fructus bonus, niſi arboris bonæ. Muta cor, & mutabitur opus. Extirpa copiditatem, plaota charitatem. Sicut radix enim eſt omnium malorum cupiditas, *1.Timo.6.* ſic eſt radix omoium bonorum charitas. Quid ergo muſsitant homines inter ſe vel cootendunt, dicentes, Quid eſt bonum? *Quid eſt bonum.* O ſi ſcires, quid ſit bonum. Quod habere non vis eſt valde booum, quod eſſe non vis, hoc eſt bonum. Vis enim habere ſanitatẽ corporis, hoc eſt bonum, oec tameo putes magnum bonum eſſe quod habet & malus. Aurum & argeotum habere vis, ecce & hoc dico bonum eſt, ſed ſi bene vſus fueris. Bene autem non vteris ſi malus fueris, ac per hoc aurum & argentum malis malum eſt, bonis bonum eſt: nõ quia eos bonos aurum & argeotum facit, ſed quia bonos inuenit, in vſum bonum conuertitur. Honorem habere vis, bonũ eſt, ſed hoc ſi bene vtaris, Quàm multis honor occaſio exitij fuit. [Quàm multis honor miniſterium boni operis fuit.] Diſcernamus ergo iſta bona, ſi poſſomus, quia de bonis arborib⁹ loquimur. Et hic nihil eſt quod F ſic quiſq; cogitare debeat, niſi vt in ſemetipſum oculos cõuertat, in ſe diſcat, ſe inſpiciat, ſe diſcutiat, ſe quærat, & ſe iueniat, & quod diſplicet necet, quod placet optet & plãtet. Cum enim ſe homo inanẽ inuenerit meliorũ bonorũ, & quid eſt auid⁹ exteroorũ bonorũ? Ecce quid prodeſt plena bonis arca, inanis coοſcientia? Bona vis habere, & bonus non vis eſſe. Non vides te erubeſcere debere de bonis tuis, ſi domus tua plena eſt bonis, & te habet malũ? Quid enim eſt quod velis habere malum? Dic mihi. Nihil omnino. Non vxorẽ, non filium, nõ filiam, non ſeruũ, non ancillam, non villã, non tunicam, poſtremo nõ caligam, & tamen velis habere malam vitam. Rogo te, præpone vitam tuam caligæ tuæ. Omnia quæ circa iacent oculis tuis, elegantia, & pulchra tibi chara ſunt, & tibi ipſe vilis es, fœdus es. Si tibi poſſent reſpondere bona, quibus eſt plena domus tua, quæ habere optaſti, quæ perdere timuiſti, nõnne & tibi clamarent, Sicut tu nos bona vis habere, ſic & nos volumus bonum habere dominũ? Tacita voce interpellant cõtra te dominum tuum, Ecce bona taota dediſti huic, & ipſe malus eſt. Quid ei prodeſt quod habet, quãdo eum

qui

G qui omnia dedit nõ habet? Quærit ergo aliquis admonitus his verbis meis,& forte cõpunctus quęrit quid sit bonum,quale bonum, vnde bonum? Bene intellexisti, hoc te quærere debere,Respõdebo quærenti & dicam,
Bonũ quid. Hoc est bonum,quod nõ potes inuitus amittere. Potes enim aurum perdere,& nolens,potes domũ,potes honores,potes ipsam carnis salutem. Bonũ vero quo vere bonus es,nec inuitus accipis,nec inuitus amittis. Quæro ergo quale sit hoc bonum? Psalmus quidã admonet nos rem magnam forte,quã quærimus. Ait enim, Filij
Psal.4. hominum, quousq; graues corde? [Quousque arbor illa in triennio? Filij hominũ quousq; graues corde?] Quid est graues corde? Vt quid diligitis vanitatẽ, & quæritis mendacium? Et à tergo ait quod quærendũ est, Scitote quoniã dominus magnificauit sanctum suum. Iam & Christus venit,iam magnificatus est,iã surrexit, & ascẽdit in cœlum,iam nomẽ eius toto mundo prędicatur, quousq; graues corde? Sufficiãt præterita tempora. Iam magnificato illo sancto, quousque graues corde? Post triennium quid restat nisi securis? Quousq; graues corde? Vt quid diligitis vanitatem,& quæritis mendaciũ? Adhuc vana,adhuc inutilia,adhuc pompatica,& vola-
H tica, ita Christo sancto magnificato, adhuc ista requiruntur? Iam clamat veritas, & adhuc quæritur vanitas? Quousq; graues corde? Merito fortiter flagellatur hic mundus. Cognouit enim iam verba domini mundus.
Lucæ.12. Et seruus,inquit,nesciens voluntatem domini sui,& faciens digna plagis,vapulabit paucis. Quare? Vt quærat voluntatem domini sui. Seruus ergo nesciẽs voluntatem, hoc erat mũdus antequam magnificaret sanctum suum. Seruus erat nesciens voluntatem domini sui, & ideo vapulabat paucis. Seruus autem iam voluntatem sciens domini sui, hoc est, modo ex quo magnificauit deitas sanctum suum, & non faciens voluntatem eius vapulabit multis. Quid ergo mirum si mundus multa vapulat? Seruus est sciens voluntatem domini sui,& faciens digna plagis. Non ergo recuset vapulare multis, quoniam si nõ vult audire præceptorem iniustè, iustè patietur vltorem,vel non murmuret contra castigatorem, cũ videat se plagis dignum, vt misericordiã mereatur per Christum dominum nostrum, qui viuit & regnat cum patre & spiritu sancto, Amen.

De domino Christo ambulante super aquas maris, & Petro titubante, In Euangelio secundum eundem.

I *Sermo XIII.*

EVangelium quod recentissime recitatum est de domino Christo, qui super aquã maris am
Matt.14. bulauit, & de Apostolo Petro qui ambulans timendo titubauit,& diffidendo mersus,confitendo rursus emersit, admonet nos intelligere mare
Mare, seculum. præsens seculum esse,Petrum vero Apostolum ecclesię vnicæ typum. Ipse enim Petrus in Apostolorũ ordine
Petrus, Ecclesia. primus,in Christi amore promptissimus,sæpe vnus respõdit pro omnibus. Ipse deniq; domino Iesu Christo requirẽti,quem nam homines dicerent eũ esse, & opiniones varias hominũ discipulis respondentibus, rursusq; domino interrogante,& dicente, Vos autẽ quem
Matt.16. me esse dicitis? Respondit Petrus, Tu es Christus filius dei viui. Vnus pro multis dedit responsum, vnitas in multis. Tunc ei dominus ait, Beatus es Simon bar Iona, quia non reuelauit tibi caro & sanguis, sed pater meus qui est in cœlis. Deinde addidit, Et ego dico tibi, Tanquam diceret, Quia tu dixisti mihi, Tu es Christus filius dei viui: & ego tibi, Tu es Petrus. Simon quippe antè vocabatur. Hoc autem nomen ei vt Petrus appellaretur à domino impositum est, & hoc vt ea figura si- K
gnificaret Ecclesiam. Quia enim Christus petra, Petrus *Christus, petra.*
populus Christianus. Petra enim principale nomẽ est, ideo Petrus à petra,non petra à Petro,quomodo nõ à *Petrus, populus Christianus.*
Christiano Christus, sed à Christo Christianus vocatur. Tu es ergo,inquit,Petrus, & super hãc petram quã confessus es, super hanc petrã quam cognouisti, dicẽs,
„ Tu es Christus filius dei viui, ædificabo ecclesiã meam:
„ id est,super meipsum filium dei viui, ædificabo Eccle-
„ siam meam. Super me ædificabo te, non me super te.
Nam volẽtes homines ædificari super homines, dice-
bant, Ego quidẽ sum Pauli, ego autem Apollo, ego ve- *1.Cor.1.*
ro Cephæ,ipse est Petrus. Et alij qui nolebant ædificare super Petrum, sed super petram, ego autẽ sum Christi. Apostolus autem Paulus vbi cognouit se eligi, & Christum contemni, Diuisus est,inquit,Christus? Nunquid Paulus pro vobis crucifixus est? aut in nomine Pauli baptizati estis? Quomodo nõ in Pauli,sic nec in Petri,
sed in nomine Christi, vt Petrus ædificaretur supra pe- *1.Petr.10.*
tram,& non petra super Petrũ. Idem ergo Petrus à petra,cognominatus beatus, Ecclesiæ figurã portãs,apostolatus principatum tenens, continuo post paululum
iam audito quòd beatus esset, iam audito quòd Petrus L
esset,iã audito quòd supra petrã ædificatus esset,postea quàm audiuit futuram domini passionem, quia prædixerat eam cito futuram discipulis suis,displicuit ei. Timuit ne perderet morientem, quem cõfessus fuerat vi-
tæ fontem, Turbatus est, Absit à te,inquit,domine, ne *Matt.16.*
fiat istud. Propicius esto tibi domine,nolo te mori. Petrus dicebat Christo, Nolo te mori: sed melius dicebat Christus, Volo pro te mori. Deniq; continuo reprehendit,quem pauloante laudauerat,& quem beatum dixerat,satanam appellat. Redi,inquit,post me satana, scandalũ mihi es,non enim sapis quę dei sunt,sed quæ sunt hominum. Quid nos vult facere ex hoc quod sumus, qui sic culpat quia homines sumus? Vultis scire quid
nos velit facere? Audite Psalmum, Ego dixi,dij estis,& *Psal.81.*
filij excelsi omnes. Sed humana sapiẽdo, Vos autem sicut homines moriemini. Idem ipse Petrus paulo antè beatus,postea satanas. In momẽto vno, infra pauca verba miraris,differentias attende causarum. Quid miraris,quia pauloante beatus,postea satanas? Attende cau-
sam quare beatus, Quia non tibi reuelauit caro & san- *Matth.16.*
guis,sed pater meus qui in cœlis est, Ideo beatus,quia ti
bi nõ caro & sanguis reuelauit. Si enim caro & sanguis M
hoc tibi reuelaret de tuo, quia vero non caro & sanguis tibi reuelauit, sed pater meus qui in cœlis est, de
meo,nõ de tuo. Quare de meo? Quia omnia quæ habet *Ioan.16.*
pater mea sunt. Ecce audisti causam, quare beatus, & quare Petrus. Quare autem illud quod horrescimus, & repetere nolumus? Quare,nisi quia de tuo? Nõ enim sapis quæ dei sunt,sed quæ sunt hominum. Hoc intuentes nos Ecclesiæ membrum, discernamus quid de dei, quid de nostro. Tunc enim non titubabimus, tunc in petrã fundabimur,fixi & stabiles erimus aduersus ventos,imbres,flumina, tentationes videlicet præsentis seculi. Illum tamen videte Petrum, qui tunc erat figura vestra, Modo fidit, modo titubat, modo immortalem cõfitetur,modo timet ne moriatur. Proinde quia ecclesia Christi habet firmos, habet & infirmos, nec sine firmis potest esse,nec sine infirmis. Vnde dicit Apostol[us],
Debemus autem nos firmi infirmorum onera sustine- *Roma.15.*
re. In eo quòd dixit Petrus, Tu es Christus filius dei vi- *Matt.16.*
ui,firmos significat. In eo autem quòd trepidat & titubat,& Christum pati nõ vult,mortem timendo,vitam

non

A non agnoſcendo, infirmos Eccleſiæ ſignificat. In illo ergo vno Apoſtolo, id eſt, Petro in ordine Apoſtolorum primo & præcipuo, in quo figurabatur Eccleſia, vtrunque genus ſignificandum fuit, id eſt firmi & infirmi, quia ſine vtroque nõ eſt Eccleſia. Hinc eſt ergo,
Matt.14. & quod modo lectum eſt, *Domine, ſi tu es, iube me venire ad te ſuper aquas.* Si tu es, iube me. Nõ enim poſſum hoc in me, ſed in te. Agnouit quid ſibi eſſet à ſe, quid ab illo cuius voluntate credidit ſe poſſe, quod nulla infirmitas humana poſsit. Ergo ſi tu es, iube, quia cum iuſſeris fiet. Quod ego non valeo præſumendo, tu potes iubendo. Et dominus, veni inquit. Et ſine vlla dubitatione Petrus ad verbum iubentis, ad præſentiam ſuſtentantis, ad præſentiã regentis ſine vlla cunctatione deſiliuit in aquas, & ambulare cœpit. Potuit quod dominus, non in ſe, ſed in domino. Fuiſtis enim aliquando
Ephe.5. tenebræ, nunc autem lux, ſed in domino. Quod nemo
1.Cor.1. poteſt in Paulo, nemo in Petro, nemo in alio vllo Apoſtolorum, hoc poteſt in domino. Ideo bene Paulus vtiliter ſe contemnens, illum commendans, nũquid Paulus inquit, pro vobis crucifixus eſt, aut in nomine Pauli baptizati eſtis? Non ergo in me ſed mecum, non ſub
B me, ſed ſub illo. Ergo ambulauit Petrus ſuper aquas in iuſſu domini, ſciens hoc ſe à ſe habere non poſſe. Fide valuit quod humana infirmitas non valeret. Hi ſunt firmi Eccleſiæ, Attendite, audite, intelligite, agite. Neque enim agendum eſt cum firmis alibi vt ſint infirmi, ſed agendum eſt cum infirmis vt ſint firmi. Multos autem impedit à firmitate, præſumptio firmitatis. Nemo erit adeo firmus, niſi qui ſe à ſeipſo ſentit infirmum.
Pſal.67. Pluuiam voluntariam ſegregans deus hæreditati ſuæ. Quid præceditis, qui quod dicturus ſum noſtis? Temperetur velocitas, vt ſequatur tarditas. Hoc dixi & hoc dico, audite, capite, facite. Nemo à deo fit firmus, niſi qui à ſeipſo ſentit infirmum. Pluuiam ergo voluntariã, ſicut Pſalmus dicit voluntariam, non meritorum noſtrorum, ſed voluntariam ſegregans deus hæreditati ſuæ, etenim infirmata eſt: tu vero perfeciſti eam, quia pluuiam voluntariam ſegregaſti, non attendens hominum merita, ſed tuam gratiam & miſericordiam. Infirmata eſt ergo ipſa hæreditas, & agnouit ſe infirmam in ſe, vt firma eſſet in te. Non firmaretur, ſi non infirmaretur, vt abs te in te perficeretur. Vide huius infirmitatis portiunculam, Paulum vide infirmatum qui di-
1.Cor.15. xit, Non ſum idoneus vocari Apoſtolus, quia perſecu-
C tus ſum Eccleſiam dei. Quare ergo Apoſtolus es? Gratia dei ſum id quod ſum. Non ſum idoneus, ſed gratia dei ſum quod ſum. Infirmatus eſt Paulus, tu vero perfeciſti eum. Iam vero quia gratia dei eſt quod eſt, vide quid ſequatur, Et gratia dei in me nõ fuit vacua, ſed plus omnibus illis laboraui. Vide ne præſumptione perdas, quod infirmitate meruiſti. Bene hoc bene. Non ſum idoneus vocari Apoſtolus, gratia eius ſum quod ſum, & gratia eius in me non fuit vacua. Omnia optime, ſed plus illis omnibus laboraui: quaſi tibi cœpiſti tribuere, quod paulo antè deo dederas. Agnoſce & ſequere. Non ego autem, ſed gratia dei mecum. Bene infirme firmiſsime eris exaltatus, quia non es ingratus: tu es idem ipſe Paulus, in te paruus, in domino magnus. Tu es qui ter dominum rogaſti, vt ſtimulus carnis angelus Satanæ à quo colaphizabaris auferretur à te. Quid
2.Cor.12. tibi dictum eſt, quid audiſti quãdo hoc petiſti? Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur. Etenim infirmatus eſt, tu vero perfeciſti eum: ſic & Petrus, Iube me, inquit, venire ad te ſuper aquas, homo audio, ſed non hominem rogo. Iubeat deus homo vt poſſit, quod non poteſt homo. Veni, inquit. Et cœpit ambulare ſuper aquas, & potuit Petrus, quia iuſſerat petra. Ecce quid Petrus in domino, quid in ſe? *Videns ventum validum, timuit, & cum cœpiſſet mergi, exclamauit, Domine pereo, libera me?* Præſumpſit de domino, potuit de domino. Titubauit vt homo, rediuit ad dominum. Si dicebam, motus eſt pes meus. Pſalmus loquitur, Sancti cantici Pſal.93. vox eſt, & ſi agnoſcamus & noſtra, imò ſi velimus & noſtra eſt. Si dicebam, motus eſt pes meus. Quare motus, niſi quia meus? Et quid ſequitur? Miſericordia tua domine adiuuabat me, non virtus mea, ſed miſericordia tua. Nunquid enim dominus deſeruit titubantem, quem audiuit inuocantem? Vbi eſt illud. Quis inuocauit deum, & deſertus eſt ab eo? Vbi & illud, Et omnis Iohel.2. qui inuocauerit nomen domini, ſaluus erit? Continuo porrigens adiutorium dexteræ ſuæ, leuauit mergẽtem, increpauit diffidentem. *Modicæ fidei quare dubitaſti?* De me præſumpſiſti, de me dubitaſti? Eia fratres ſermo cõcludendus eſt. Attendite ſeculum quaſi mare, ventus validus, & magna tempeſtas. Vnicuique ſua cupiditas, tempeſtas eſt. Amas deum, ambulas ſuper mare, ſub pedibus tuis eſt timor ſeculi. Amas ſeculum, abſorbebit E te. Amatores ſuos vorare nouit, non portare. Sed cum fluctuat cupiditate cor tuum, vt vincas tuam cupiditatem, inuoca Chriſti diuinitatem. Putatis tunc eſſe ventum contrarium, quando eſt huius ſeculi aduerſitas? Quando enim bella, quando tumultus, quando fames, quando peſtilentia, quando cuique hominum, etiam ſingulo euenit priuata calamitas, tunc putatur ventus aduerſus, ibi putatur inuocandus deus. Quando autem temporali fœlicitate ſeculum arridet, quaſi non eſt ventus contrarius. Noli huic interrogare temporis trãquillitatem, interroga, ſed tuam cupiditatem. Vide ſi tranquillus eſt in te, vide ſi non te ſubuertit vẽtus interior. Hoc vide, Magnæ virtutis eſt cum fœlicitate luctari, ne illiciat, ne corrumpat, ne ipſa ſubuertat fœlicitas. Magnæ, inquam, virtutis eſt cum fœlicitate luctari, magnæ fœlicitatis eſt à fœlicitate non vinci. Diſce calcare ſeculum, memento fidere te in Chriſto. & ſi motus eſt pes tuus, ſi titubas, ſi aliqua non ſuperas, ſi mergi incipis, dic, domine pereo, libera me. Dic, domine pereo, ne pereas. Solus enim à morte carnis liberat te, qui mortuus eſt in carne pro te. Conuerſi ad dominum.

De eo de quo ſuprà. *Sermo XIIII.* F

CVM ſanctum Euangeliũ legeretur, audiuimus nauicellam † periclitantẽ, Chriſtum periclitan- †al. nauicu-
tibus ſubuenientem, Petrum venienti Chriſto lam,
occurrentem. In quibus omnibus miraculum expecta- Matt.14.
uimus, myſterium requiramus. Quãdo enim poſſumus de diuinis operibus quæ leguntur, intellectum alicuius myſticæ ſignificationis excuſpere, quaſi de abſtruſis fauorum cellis mella producimus, vel Chriſti diſcipulos imitantes, ſpicas manibus confricamus, vt ad latentia grana perueniamus, & in eis vitam inueniamus. Aſcẽdit ergo dominus noſter Ieſus Chriſtus, vt lectum eſt, in montem ſolus orare. Mons altitudo eſt. Quid enim in hoc mundo altius cœlo? Quis vero in cœlum aſcendit, nouit optime fides veſtra. Cur autem ſolus aſcendit? Quia nemo aſcẽdit in cœlum, niſi qui de cœlo de- Ioan.3.
ſcendit, filius hominis qui eſt in cœlo. Quanuis & in fine cum venerit, & nos omnes ſua membra collegerit, ac leuauerit in cœlum, etiam tunc ſolus aſcendet, quia caput cum corpore ſuo vnus eſt Chriſtus. Nunc

G autem solũ caput ascendit, mediator dei & hominum
1.Timo.2. homo Christus Iesus. Ipse ascēdit solus orare, quia ipse
ascendit ad patrem, pro nobis interpellare. Veruntamen
charissimi, dum ille orat in excelso, nauicula turbatur
fluctibus in profundo: quia insurgunt fluctus, potest
ipsa nauicula turbari, sed quia Christus orat non
Nautella, potest mergi. Nautellam quippe istam fratres Eccle-
Ecclesia. siam cogitate, turbulentum mare hoc seculum. Quan-
Mare, secu- do aliquis impiæ voluntatis, maximæ potestatis perse-
lum. cutionem indicit Ecclesiæ, & quâtum in ipso est, Christianum
nomen conatur extinguere, super nauiculam
Christi grandis vnda consurgit. Sed in his tentationi-
Antemna, bus erigatur antemna, vt suspensa arbori crucem figu-
crux. ret. Hanc Christus respiciat & non deficiat, quia sicut
1.Pet.2. dicit Apostolus Petrus, Christus pro nobis passus est,
relinquēs nobis exemplum, vt sequamur vestigia eius.
1.Ioan.3. Dicit etiam beatus Ioannes, Sicut enim Christus pro
nobis animã suam posuit, sic & nos debemus pro fratribus
animas ponere. Huic ergo antemnæ, id est, cruci
Christi, simplex conuersatio & pura cõfessio tanquam
candentia vela religentur. Et hæc vela nostra fluctibus
abluantur, vestisq; tendatur, vt sine macula & ruga in-
H ueniatur. Quantumlibet mare sæuiat, ventus incumbat
inter fluctus & fluctus, nauis ista turbetur tantum, non
mergatur & currit. Denique postea quàm nauis hæc
ędificata est in Hierusalem, atque inde in medio pelagi
huius frementis emissa est, æstuantium volumina vndarum,
& furentium flabra ventorum, dum eam huc
atque illuc circumferunt, omnium gentium littoribus
appulerunt, peregrinas merces quacunque inuenit aduexit.
Quid enim tam peregrinũ in terra nostra quàm
per pœnitentiam remissio peccatorum, regnumq; cœ-
Luce.24. lorum? & tamen oportebat Christum pati, & resurgere
à mortuis tertia die, & prædicari in nomine eius pœnitentiam,
& remissionem peccatorum per omnes gentes,
incipientibus ab Hierusalem. Venit ergo dominus
ad visitandos discipulos suos, qui turbabantur in mari
quarta vigilia noctis, Quarta vigilia noctis, extrema
Vigilia. pars noctis. Vigilia vna tres horas habet, ac per hoc nox
quatuor vigilias habet, ternis horis per singulas vigilias
distributis. Quarta ergo vigilia noctis, hoc est, pene
iam nocte finita. Sic veniet in fine seculi, iniquitatis
nocte transacta, ad iudicandos viuos & mortuos. Venit
enim nunc, sicut audistis, valde mirabiliter, ambu-
I lans super aquas, Surgebant fluctus, sed calcabantur.
Fremens pelagus sub domini vestigiis murmurabat,
sed tamen eum volens nolens portabat. Quantumlibet
tumores seculi potestatésque consurgant, premit
eorum caput, nostrum caput. Cum vero appropinquaret
nauiculæ, turbati sunt præ timore discipuli, & exclamauerunt
putantes phantasma esse, quibus dominus
ait, Habete fiduciam, ego sum, nolite timere. Quid est,
ego sum? Non sum phantasma quod putatis, agnoscite
quem videtis. Ad hanc vocem exiliit Petrus & ait, *Do-*
Matt.14. *mine si tu es, iube me venire ad te super aquas.* Si tu es, non miror
quod solidam carnem super liquentis elemēti terga
suspendis. Quid enim mirum, si conditori suo creatura
famulatur? Hoc ego non miror, fac quod mirer,
ambulet Petrus. Fac quod mirer, iube me venire ad te
super aquas. Scio enim quod corpus humanum naturæ
lege non sinitur in fluctibus liquidis habere fixa vestigia,
sed accedat donum gratiæ, & paululum cesset
lex ista naturæ. Si tu es, iube me venire ad te sup aquas.
Tu deus es, ego homo sum, Voluisti de meo habere infirmitatem
in carne quã portas, habeam & ego de tuo
potestatem vt vnda me portet. Domine si tu es, iube K
me venire ad te super aquas. Quomodo enim mihi in
mari non erit via si tu iusseris, qui propter nos factus
es via? *Et dominus, veni,* inquit. Nec dubitauit Petrus,
audiuit domini verbum, & mox cucurrit ad verbum.
Cito credidit, quia fidelis homo erat. Sed cum surrexisset
ventus validus titubauit, quia homo erat. Titu- *Titubatio*
batio ista fratres, quasi mors fidei fuit. Sed vbi excla- *Petri, quid*
mauit, fides iterum resurrexit, Non ambularet nisi cre- *obumbret?*
deret, sed nec mergeretur nisi dubitaret. In Petro itaq;
communis omnium nostrûm consideranda conditio
est, vt si nos in aliquo tentationum ventus conatur subuertere,
vel vnda submergere, clamemus ad Christum.
Quid est clamemus? Oremus, porriget ille manum &
eruet de profundo. Etenim manus eius deducet nos, &
continebit nos dextera eius, donec nos ad sempiterna
sua promissa perducat.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum inter te & ipsum solum.

Sermo XV.

HEsterna die, sanctum Euangelium admonuit L
nos non negligere peccata nostrorum, *Sed* Matt.18.
si peccauerit, inquit, *in te frater tuus, corripe eum inter te
& ipsum. Si te audierit, lucratus es fratrem tuum. Si autem
contempserit, adhibe tecum duos vel tres, vt in ore duorum vel
trium testium stet omne verbum. Si autem & ipsos contempserit, dic
Ecclesiæ. Quod si & Ecclesiam contempserit, sit tibi sicut ethnicus &
publicanus.* Hodierna etiam die ad ipsam rem pertinet
capitulum quod sequitur, quod modo cum legeretur,
audiuimus. Cum enim dixisset hoc dominus Iesus Petro,
subiecit & interrogauit magistrum, quoties ignosceret
fratri qui in illo peccasset, & quæsiuit vtrum sufficeret
septies. *Respondit illi dominus, Non solum septies, sed
etiam septuagies septies.* Deinde narrauit similitudinē valde
terribilem, Quia simile est regnum cœlorum homini
patrifamiliâs, qui posuit rationem cum seruis suis, in
quibus inuenit debitorem decem milium talentorum.
Et cum iussisset vt omnia quæ habebat, & omnis eius
familia, & ipse venderetur & debitum solueretur, aduolutus
genibus domini sui rogabat dilationē, meruit
remissionem. Misertus est enim dominus eius, sicut audiuimus,
& omne debitum dimisit illi. At ille debito li
ber, sed iniquitatis seruus, posteaquam egressus est à fa- M
cie domini sui, inuenit etiam ipse debitorem suum qui
debebat, non decem milia talentorum, quantum ipsius
debitum fuit, sed centum denarios, cœpit eum suffocatum
trahere, & dicere, Redde quod debes. At ille roga
bat conseruum, sicut & ipse rogauerat dominum, sed
non talem iste inuenit conseruum, qualem ille dominum.
Non solum remittere illi debitum noluit, sed nec
dilationem dedit, contortum rapiebat ad solutionem.
Iam debito dominico liber, displicuit conseruis, & renunciauerunt
domino suo quod actum esset, & dominus
fecit adesse seruũ, & dixit ei, Serue nequã, cum mihi
tanta deberes, misertus tui omnia dimisi tibi. Nõne
ergo & te oportebat misereri conserui tui, sicut & tui
misertus sum? Et iussit omnia quæ illi dimiserat exigi.
Ergo hãc similitudinē ad nostram instructionem proposuit,
& admonēdo perire nos noluit. Sic, ĩquit, & vobis
faciet pater vester cœlestis, si non remiseritis vnusquisq;
vestrũ fratribus vestris ex corde vestro, Ecce fratres
res in aperto est, admonitio vtilis & valde salubris.
Obedientia debetur, vt quod iustum est impleatur, quia
omnis

A omnis homo & debitor est dei, & debitorem habet fratrem suum. *Homo est dei debitor, & debitorem habet fratrem.* Quis est enim qui non sit debitor dei, nisi in quo nullum potest inueniri peccatum? Quis est autem qui non habeat debitorem fratrem, nisi in quem nemo peccauit? Putás ne quisquam in genere humano reperiri potest, qui non & ipse aliquo peccato obstrictus sit fratri suo? Debitor est ergo omnis homo, habens tamen & ipse debitorem. Ideo deus iustus constituit tibi regulam in debitore tuo, quod faciet & ipse cum suo. *Misericordiæ duo sunt opera quæ nos liberãt. Lucæ.6.* Duo sunt enim opera misericordiæ, quæ nos liberant, quæ breuiter ipse dominus posuit in Euangelio, Dimittite, & dimittetur vobis: date, & dabitur vobis. Dimittite, & dimittetur vobis, ad ignoscendũ pertinet. Date, & dabitur vobis, ad præstandum beneficium pertinet. Quod ait de ignoscendo, & deus tibi ignoscit quod peccas, & habes aliũ cui tu possis ignoscere. Rursus quod pertinet ad tribuendum beneficiũ, petit te mendicus, & tu es dei mendicus. Omnes enim quando oramus, mendici dei sumus, ante ianuam magni patrisfamiliás stamus. Immo etiam prosternimur, supplices ingemiscimus aliquid volentes accipere, &

B ipsum aliquid ipse deus est. Quid à te petit mendicus? Panem. Et tu quid petis à deo, nisi Christum, qui dicit, *Ioan.6.* Ego sum panis viuus, qui de cœlo descendi? Ignosci võbis vultis, ignoscite, Remittite, & remittetur vobis. Accipere vultis: date, & dabitur vobis. Sed quid in hac aperta præceptione mouere possit, audite. In remissionem vbi venia petitur, & ab ignoscente debetur. Hoc potest mouere, quod & Petrũ mouit, Quoties debeo, inquit, ignoscere? Sufficit vsque septies? Non sufficit, ait dominus, Non dico septies, sed septuagies septies. Iam tu enumera quoties in te peccauerit frater tuus. Si potueris peruenire vsque ad septuagesimam culpam & octauam, vt transeas septuagies septies, tunc moliris vindictam. Itá ne verum est quod dicit? Et vere ita se res habet, vt si peccauerit septuagies septies, ignoscas. Si autem peccauerit septuagies octies, iam liceat tibi non ignoscere? Audeo dicere, vt & si septuagies octies peccauerit, ignoscas. Si autem peccauerit, vt dixi, septuagies octies, ignosce. Et si cẽties peccauerit, ignosce. Et quid dicam toties & toties? Omnino quoties peccauerit, ignosce. Ergo ego ausus sum supergredi modum domini mei? Ille in septuagesimo & septimo numero ignoscendi limitem fixit, hunc ego limitem transire

C præsumam? Non est verum, nõ sum ausus plus aliquid. Ipsum dominum meum audi loquentem in Apostolo suo, vbi modus & numerus præfixus non est. Ait enim, *Coloss.3.* Donantes vobismetipsis si quis aduersum aliquem habet querelam, sicut deus in Christo donauit vobis. Audistis formam. Si septuagies septies peccata tibi Christus donauit, si hucusque ignouit, & vltra negauit, pone & tu limitem, & tu vlterius noli ignoscere. Si autem Christus milia peccata peccatorum inuenit, & tamen omnia donauit, noli subducere misericordiam, sed posce illius numeri solutionem. Nõ enim sine causa dominus septuagies septies dixit, cum omnino nulla culpa sit quam nõ debeat ignoscere. Ecce ille ipse seruus, cuius debentis inuentus est debitor, decẽ milia talentorum debebat. *Talentum, peccatum.* Puto enim quia decem milia talentorum, vt parum sit, decem milia peccatorum sunt. Nolo enim dicere vnum talentum, quod omnia peccata cõcludat. Seruus autem ille quantum ei debebat? Centum denarios debebat. Iam plus est quàm septuagies septies, & tamen iratus est dominus, quia ei non dimisit. Non solum enim centum plus sunt quàm septuaginta septẽ, sed centum denarij forte mille asses sunt. Sed quid ad D decem milia talentorum? Ac per omnes culpas quæ in nos committũtur, parati simus ignoscere, si nobis desideramus ignosci. Si enim consideremus peccata nostra & murmuremus, quid facto, quid oculo, quid aure, quid cogitatione, quid innumerabilibus motibus, nescio vtrum dormiamus sine talento. Ergo quotidie petimus, quotidie diuinas aures orando pulsamus, quotidie nos prosternimus & dicimus, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. *Matt.6.* Quæ debita tua? Omnia an aliquam partem? Respondebis, omnia. Sic ergo & tu debitori tuo. Hãc ergo regulam ponis, hanc cõditionem loqueris. Hoc pacto & placito quando oras, cõmemoras vt dicas, Dimitte nobis, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. *Ibidem.* Quid sibi ergo vult septuagies septies? Audite fratres magnũ mysterium, admirabile sacramentum. Quando dominus baptizatus est, Lucas euangelista sanctus ibi commemorauit generationes eius, quo ordine, qua serie, *Lucæ.3.* quo stemmate ad illam generationem ventum fuerit, qua natus est Christus, Matthæus cœpit ab Abraham, & *Matt.1.* venit vsq; ad Ioseph descendendo, Lucas autem ascen- E dendo cœpit numerare. Quare ille descendendo, iste ascendendo? *Li.2. quæst. Euãg.c.21. 1. Retr.12.* Quia Matthæus generationem Christi commendabat qua descendit ad nos, ideo quando natus est Christus, cœpit numerare descendendo. Lucas autem quia tunc cœpit numerare, quãdo baptizatus est Christus, ibi est initium ascensionis. Iste ascẽdendo numerare cœpit, numerãdo autem compleuit generationes septuaginta & septem. A quo numerabat? Intẽdite à quo. Exorsus est numerare vsque ad ipsum Adã, qui primus peccauit, & nos cum peccati obligatione generauit. Peruenit vsque ad Adam, & numerãtur generationes septuaginta septem, Hoc est, à Christo vsque ad Adam, quas dicimus septuaginta septem. Et ab Adam vsque ad Christum septuaginta septẽ. Si ergo nulla generatio prætermissa est, nulla culpa præteritur, vbi non debet ignosci. Nam ideo ipsius septuaginta septem generationes enumerauit, quem numerũ dominus in peccatorum remissione commẽdauit, quoniã à baptismo cœpit numerare, vbi omnia peccata soluũtur. Et in hoc fratres adhuc accipite sacramentum maius. In septuagesimo septimo numero mysteriũ est remissionis peccatorum, Tot generationes inueniuntur à Christo vsq; F ad Adã. Deinde paulo diligentius interroga ipsius numeri secretum; latebrasq; eius inquire, pulsa diligẽtius vt aperiatur tibi. Iusticia lege dei cõstat, Verũ est, Nam lex in decem præceptis commendatur, ideo ille debebat decem milia talentorum. Ipse est ille memorabilis decalogus scriptus digito dei, traditus populo per Moysem famulum dei. Debebat ergo ille decem milia talẽtorum, omnia peccata significat propter numerũ legis. Debebat & ille cẽtum denarios, non minus ab eodem numero, Nã & centies centũ fit decem milia, & decies deni fit centum. Et ille decem milia talentorum, & ille decies dena. A legitimo enĩ numero non recessum est, in quo vtroq; inuenies vtraq; peccata. Vterq; debitor, & vterq; veniæ deplorator & impetrator, sed ille seruus malus, seruus ingratus, iniquus noluit rependere quod accepit, noluit præstare quod illi indigno præstitũ fuit. Videte ergo fratres, Quisque incepit à baptismo liber exit, dimissa sunt illi decem milia talentorum, & cum exierit, inuenire habet conseruum suum debitorẽ. Obseruet ergo ipsum peccatum, quia numerus vndenarius transgressio legis est, Lex enim denarius, peccatum vndenarius

G vndenarius. Lex enim per decem, peccatum per vndecim. Quare peccatum per vndecim? Quia transgreſsio denarij eſt vt eas ad vndenarium. In lege autem modus fixus eſt, transgreſsio autem peccatum eſt. Iam vbi transgrederis denarium, ad vndenarium venis. Adeo magnum myſterium figuratum eſt, quando iuſſum eſt tabernaculũ fabricari. Multa ibi numeroſa dicta ſunt, *Exod.26.* in magno ſacramento. Inter cætera vela cilicina iuſſa ſunt fieri, nõ decem, ſed vndecim, quia per cilicium oſtẽditur confeſsio peccatorum. Quid autem amplius quæris? Vis noſſe omnia peccata cõtineri numero iſto *† al. Septuplum.* ſeptuageſimo ſeptimo? Septimum † ſolet pro toto cõputari, quoniam ſeptem diebus voluitur tempus. Et finito ſeptenario, rurſus ad caput reditur, vt eadem forma voluatur, Per huiuſmodi formę reuolutiones ſecula tranſeunt, à ſeptenario tamen numero non recedunt. Omnia enim peccata dixit, quando ſeptuagies ſepties dixit, quia illud vndecim ductum ſepties, ſunt ſeptuagies ſepties. Omnia ergo dimitti peccata voluit quie a ſeptuageſimo ſeptimo numero præſignauit. Nemo contra ſe teneat non ignoſcendo, ne contra illum teneatur quando orat. Dicit illi deus, Dimitte & di-
H mittuntur tibi, Si ego prior dimiſi, dimitte vel poſtea. Nam ſi non dimiſeris, reuocabo te, & quicquid tibi dimiſeram, replicabo tibi. Non enim mentitur veritas, non fallit aut fallitur Chriſtus, qui ſubiecit, di-
Matt.18. cens, Sic & vobis faciet pater veſter qui eſt in cœlis. Inuenis patrem, imitare patrem. Si enim imitari non vis, exhæredari diſponis. Faciet ergo vobis iſta, inquit, pater veſter cœleſtis, ſi non remiſeritis vnuſquiſque fratribus veſtris ex cordibus veſtris. Ne dicas in lingua, ignoſco, & corde differas. Supplicium enim oſtendit tibi deus, minando vindictam. Nouit deus vbi dicas. Vocem tuam homo audiuit, conſcientiam tuam deus conſpicit. Si dicis dimitto, dimitte. Melius eſt cum clamas ore & dimittis in corde, quàm blandus ore, crudelis in corde. Iam ergo obſecrant pueri indiſciplinati & nolunt vapulare, qui ſic præſcribunt nobis quando volumus dare diſciplinam, Peccaui, ignoſce mihi. Ecce ignoui, & iterum peccat, Ignoſce, ignoui. Peccat tertio, Ignoſce, tertio ignoui. Iam quarto vapulet. Et ille, Nunquid ſeptuagies ſepties te fatigaui? Si hac præſcriptione ſeueritas diſciplinæ dormiat, repreſſa diſciplina ſæuit impunita nequicia. Quid ergo fa-
I ciendum eſt? Corripiamus verbis, & ſi opus eſt & verberibus, ſed delictum dimittamus, culpam de corde abiiciamus: ideo enim dominus ſubdidit, De cordibus veſtris, vt ſi per charitatem imponitur diſciplina, de corde lenitas nõ recedat. Quid enim tam pium quàm medicus ferens ferramentum? Plorat ſecandus & ſecatur, plorat vrendus & vritur. Non eſt illa crudelitas, abſit vt ſæuicia medici dicatur. Sæuit in vulnus vt homo ſanetur, quia ſi vulnus palpetur, homo perditur. Sic ergo iſta monuerim fratres mei, vt fratres noſtros qui peccauerint omni modo diligamus de corde noſtro. Charitatem in eos nõ dimittamus, & diſciplinam cum opus eſt demus, ne per ſolutionem diſciplinæ creſcat nequicia, & incipiamus propter deum accuſari, quia re-
1.Timo.5. citatum eſt nobis, Peccatores coram omnibus corripe, vt cæteri timorẽ habeant. Certe ſi quis quod ſolum eſt verum, diſtinguit tempora, & ſoluit quæſtionem, verum eſt. Si peccatum in ſecreto eſt, in ſecreto corripe. Si peccatum publicum eſt & apertum, publice corripe, vt ille emendetur, & cæteri timeant.

De eo, de quo ſuprà, Si peccauerit in te frater tuus: &c. Et de verbis Salomonis, Annuens oculis cum dolo, congerit hominibus mœſtitiam, Qui autem arguit palàm, pacem facit. K

Sermo XVI.

Dmonet nos dominus noſter non negligere inuicem peccata noſtra, non quærendo quid reprehendas, ſed videndo quid corrigas. Eius *Matth.7.* quippe dixit acutũ oculum ad eiiciendã feſtucam de oculo fratris tui, qui trabẽ in oculo ſuo non habet. Quid autẽ hoc ſit, breuiter inſinuo charitati veſtrę. Feſtuca in oculo ira eſt, Trabes in oculo odium eſt. *Feſtuca in oculo, ira: Trabes, odium.* Quando ergo qui odit reprehendit iraſcentem, feſtucam vult de oculo fratris tollere, ſed trabe impeditur quam ipſe portat in oculo ſuo. Feſtuca initiũ trabis eſt. Nam trabes quando naſcitur, prius feſtuca eſt. Rigãdo feſtucã perducis ad trabem, Alendo iram, malis ſuſpicionibus perducis ad odium. Multum autem intereſt inter peccatum iraſcentis, & crudelitatem odio habentis. Nam & filiis noſtris quandoque iraſcimur. Odiſſe vero filios quis inuenitur? In ipſis quoq; pecoribus mater aliquãdo bucula ſugentem vitulum tædio quodam auertit iraſcẽs, ſed viſceribus amplectitur matris. Qua- L ſi tædium facit cum impingit, quæritur tamen ſi deeſt. Nec damus aliter filiis diſciplinã, niſi aliquantum iraſcendo & indignando, nec tamen daremus diſciplinam, niſi amando. Vſqueadeo non omnis qui iraſcitur odit, vt aliquando magis odiſſe conuincatur qui non iraſcitur. Fac enim puerũ velle in aqua fluminis ludere, cuius impetu pereat, tu ſi vides & patienter permittis, odiſti. Tua patientia illius mors eſt. Quanto melius eſt ſi iraſceris & corrigis, quàm ſi non iraſcendo interire permittis? Odium ergo ante omnia vitãdum eſt, trabes de oculo eiicienda eſt. Multum quippe aliud eſt quãdo quiſque iraſcens in aliquo verbi modum excedit, quod poſtea deleat pœnitendo, & aliud eſt ſeruare inſidias incluſas in corde. Multũ poſtremo intereſt inter hæc verba ſcripturæ, Turbatus eſt præ ira oculus meus. De *Pſal.6.* illo autem quid dictum eſt: Qui odit fratrem ſuum ho- *1.Ioan.3.* micida eſt. Multum intereſt inter turbatum oculum & extinctum. Feſtuca turbat, trabes extinguit. Hoc ergo primũ nobis perſuadeamus, vt quod hodie admoniti ſumus bene facere atq; implere poſsimus, ante omnia non odiſſe. Tunc enim quando trabes nõ eſt in oculo tuo, vides recte quicquid fuerit in oculo fratris tui, & M vim pateris donec eiicias de oculo fratris tui, quod vides nocere oculo fratris tui. Lumen quod in te eſt, non te permittit negligere lumen fratris tui. Nã & ſi odiſti, & vis corripere, quomodo emendas lumen qui perdidiſti lumẽ? Dixit enim & hoc aperte eadem ſcriptura, vbi dictum eſt, Qui odit fratrem ſuum homicida eſt. Qui odit, inquit, fratrẽ ſuũ in tenebris eſt vſq; adhuc. *Vbi ſuprà.* Odium tenebrę ſunt. Nõ poteſt autem fieri, vt qui odit alterum, nõ ſibi prius noceat. Illũ enim lędere conatur extrinſecus, ſe vaſtat intrinſecus. Quantum autem animus noſter corpore maior eſt, tantũ ei proſpicere debemus, ne ipſe lædatur. Lædit autẽ animum ſuũ, qui odit alterum. Et quid facturus eſt ei quem odit? Quid facturus? Tollit pecuniã, nunquid fidem? Lædit famam, nũquid conſcientiam? Quicquid nocet, forinſecus nocet. Sibi attende quid noceat. Intus enim ſibiipſe inimicus eſt, qui odit alterũ. Sed quia non ſentit quid ſibi mali faciat, in alterũ ſæuit, eo perículoſius viuẽs, quo nõ ſentit quid ſecum mali agat, quia & ſæuiendo ſenſum perdit. Sæuiſti in inimicum tuum, te ſæuiente, ille nudatus eſt: tu iniquus

A tu iniquus es. Multum interest inter nudum & iniquũ. Ille perdidit pecuniam, tu innocentiam. Quære quis grauius damnum perpessus est, Ille perdit rem perituram, tu factus es periurus. Ideo debemus amando corripere, non nocendi auiditate, sed studio corrigendi. Tales si fuerimus, optime facimus quod hodie admoniti sumus, *Si peccauerit in te frater tuus, corripe illum inter te & ipsum solum.* Quare illum corripis? Quia tu doles ꝙ peccauerit in te. Absit. Si amore tui id facis, nihil facis. Si amore illius facis, optime facis. Denique in ipsis verbis attende, cuius amore id facere debeas, vtrum tui an illius. *Si te audierit*, inquit, *lucratus es fratrem tuum.* Ergo propter illum fac vt lucreris illum. Si faciendo lucraris, nisi fecisses perierat. Quid est ergo quod pleriq; homines ista peccata contemnunt & dicunt, Quid magnum feci? In hominem peccaui. Noli contemnere. In hominem peccasti, vis nosse quia in hominem peccando peristi? Si te ille, in quem peccasti corripuerit inter te & ipsum solum, & audieris illũ, lucratus est te, Quid est lucratus est te, nisi quia perieras, si non lucraretur te? Nam si nõ perieras, quomodo te lucratus est? Nemo ergo contemnat, quando peccat in fratrem. Ait enim

Qualiter corripiendus frater.

1.Cor.8.

B quodam loco Apostolus, Sic autem peccantes in fratres, & percutientes conscientiam eorum infirmam, in Christum peccatis, ideo quia membra Christi omnes facti sumus. Quomodo non peccas in Christum, qui peccas in membrum Christi? Nemo ergo dicat, quia non peccaui in deum, sed peccaui in fratrem, in hominem peccaui, leue peccatum est, aut nullum peccatum. Forte inde dicis, leue est, quia cito curatur. Peccasti in fratrem, fac satis, & sanatus es. Cito fecisti mortiferam rem, sed remedium cito inuenisti. Quis nostrum speret regnum cœlorum fratres mei, quando dicit Euangelium, Qui dixerit fratri suo fatue, reus erit gehennæ ignis? Magnus terror, sed vide ibi remedium: Si obtuleris munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque munus tuum ante altare. Non irascitur deus, qui differs imponere munus tuum, Te quærit deus magis quàm munus tuum. Nam si malum animum gerens aduersus fratrem tuum, veneris cum munere ad deum tuum, respondet tibi, Tu peristi, mihi quid attulisti? Offers munus tuum, & tu non es munus dei. Plus quærit Christus quem redemit sanguine suo, quàm quod tu inuenisti in horreo

Matt.5. Vbi suprà.

C tuo. Ergo relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offer munus tuum. Ecce ille reatus gehennæ quàm cito solutus est. Nondum reconciliatus, eras gehennæ reus: reconciliatus, securus offers munus tuũ ad altare. Homines autem faciles sunt ad irrogãdas iniurias, & difficiles ad concordiam requirendam. Pete, inquit, veniam ab homine quem offendisti, ab homine quem læsisti. Respondet, Non me humiliabo. Vel deum tuum audi, si fratrẽ tuum contemnis, Qui se humiliat, exaltabitur. Non vis humiliare quid cecidisti? Multũ interest inter se humiliantem, & inter iacentem. Iam iaces, & humiliare te non vis? Bene diceres, nolo descẽdere, si noluisses ruere. Hoc ergo debet facere qui fecit iniuriam. Qui autẽ passus est, quid debet? Quod audiuimus hodie, Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum inter te & ipsum solum, Si neglexeris, peior es. Ille iniuriam fecit, & iniuriam faciendo graui seipsum vulnere percussit, tu vulnus fratris tui contemnis? Tu eum vides perire & negligis? Peior es tacendo quàm ille conuiciando. Quãdo ergo in nos aliquis peccat, habeamus magnam cu-

Luca.14.

ram, non pro nobis. Nam gloriosum est iniurias obli- D uisci, sed obliuiscere iniuriam tuam, non vulnus fratris tui. Ergo corripe inter te & ipsum solum, intuens correctioni, parcens pudori. Forte enim præ verecundia incipit defendere peccatum suum, & quem vis correctiorem, facis peiorem. Corripe ergo inter te & ipsum solum. Si te audierit, lucratus es fratrem tuum, quia perierat nisi faceres. *Si autem non te audierit*, id est peccatũ suum quasi iusticiam defenderit, *adhibe illi duos vel tres, quia in ore duorum vel trium testium stat omne verbum. Si nec ipsos audierit, [refer ad Ecclesiam: Si nec Ecclesiam audierit,] sit tibi sicut ethnicus & publicanus.* Noli illum deputare iam in numero fratrum tuorum, nec ideo tamen salus eius negligenda est. Nam & ipsos ethnicos, id est, gentiles, & paganos in numero quidem fratrum non deputamus, sed tamen eorum salutem inquirimus. Hoc ergo audiuimus dominum ita monentem, & tanta cura præcipientem, vt etiam hoc adderet continuo, Amen dico vobis, quæcunque ligaueritis super terram, ligata erunt & in cœlo: & quæcunque solueritis super terram, soluta erunt & in cœlo. Cœpisti habere fratrem tuum tanquam publicanum, ligas illum in terra, sed vt iuste alliges vide. Nam iniusta vincula dirumpit iusticia. Cum E autem correxeris, & concordaueris cum fratre tuo, soluisti illum in terra. Cum solueris in terra, solutus erit & in cœlo. Multum non tibi præstas sed illi, quia multum nocuit non tibi, sed sibi. Hęc cum ita sint, quid est quod ait Salomon, quod hodie ex alia lectione primitus audiuimus? *Annuens oculis, cum dolo congerit hominibus mœstitiam: qui autem arguit palàm, pacem facit.* [Si qui arguit palàm, pacem facit,] quomodo ergo corripe illum inter te & ipsum solum? Metuendum est, ne sibi contraria sint præcepta diuina. Sed intelligamus esse ibi summam concordiam, non quemadmodum quidam vani sapiamus, qui errantes opinantur contraria sibi esse duo testamenta in libris veteribus & nouis, vt ideo putemus hoc ipsum esse contrarium, quoniam illud est in Salomonis libro, hoc in Euangelio. Si enim aliquis imperitus & calumniator diuinarum scripturarum diceret, Ecce vbi sibi contradicunt duo testamenta. Dominus dicit, Corripe illum inter te & ipsum solum: Salomon dicit, Qui arguit palàm, pacem facit: ergo nescit dominus quid præcepit. Salomon vult contundi frontem peccantis, Christus parcit pudori erubescentis. Ibi enim scriptum est, Qui arguit palàm, pacem fa- F cit: hic autem, Corripe illum inter te & ipsum solum: non palàm, sed in secreto & occulte. Vis nosse quisquis talia cogitas, non sibi repugnare duo testamenta, quia illud in libro Salomonis, hoc in Euangelio reperitur? Apostolum audi. Certe Apostolus minister est noui testamenti. Audi ergo Apostolum Paulum Timotheo præcipientem & dicentem, Peccantes coram omnibus argue, vt cæteri timorem habeant. Iam non Salomonis liber cum Euangelio, sed Pauli Apostoli epistola videtur confligere. Salomonem paululum sine iniuria seponamus, Christum dominum & Paulum seruum eius audiamus. Quid dicis domine? Si peccauerit in te frater tuus, corripe illum inter te & ipsum solum. Quid dicis Apostole? Peccantes coram omnibus argue, vt cæteri timorem habeant. Quid facimus? Controuersiam istam velut iudices audimus? Absit. Immo sub iudice constituti pulsemus vt nobis aperiri impetremus, fugiamus sub alas domini dei nostri. Non enim Apostolo suo contrarium locutus est, quia & in illo ipse loquutus est, sicut dicit,

Deut.17.

Matt.18.

11.q.3. cap. Cœpisti.

Testamẽta duo non repugnant.

1.Timo.5.

2.Cor.13.

An vultis

G An vultis experimentum eius accipere, qui in me loquitur Christus? Christus in Euãgelio, Christus in Apostolo, Christus ergo vtrũque dixit: vnum ore suo, alterum ore præconis sui: quia quando præco de tribunali aliquid dicit, nõ scribitur in gestis, præco dixit, sed ille dixisse scribitur, qui præconi quod diceret imperauit. Duo ergo ista præcepta fratres sic audiamus, vt intelligamus, & inter vtraque præcepta pacati constituamur, cum corde nostro nos concordemus, & scriptura sancta in nulla parte discordat. Verum est enim omnino, vtrunque verum est. Sed discernere debemus, aliquando illud, aliquãdo illud esse faciẽdum: aliquando corripiendum fratrem inter te & ipsum solum, aliquando corripiendum fratrem coram omnibus, vt & cæteri timorem habeant. Si aliquando illud, aliquãdo illud fecerimus, cõcordiam scripturarum tenebimus, & in faciendo atq; tẽperando non errabimus. Sed dicit mihi aliquis, Quando facio illud, quando illud: ne tunc corripiam inter me & ipsum solum, quando debeo coram omnibus corripere: aut tunc corripiam coram omnibus, quando debeo in secreto corripere? Cito videbit
H charitas vestra, quid quãdo facere debeamus, sed vtinã
a.q.1.ca. Si peccauerit. facere pigri non simus. Intendite & videte, Si peccauerit, inquit, in te frater tuus, corripe eũ inter te & ipsum solum. Quare? Quia peccauit in te. Quid est, in te peccauit? Tu scis, quia peccauit. Quia enim secretum fuit, quando in te peccauit, secretũ quære cũ corrigis quod in te peccauit. Nam si solus nosti quia peccauit in te, &
Matt.1. eum vis coram omnibus arguere, nõ es correptor sed proditor. Attende quemadmodum vir iustus Ioseph, tanto flagitio quod de vxore fuerat suspicatus, tanta benignitate pepercit, antequã sciret vnde illa cõceperat, quia grauidam senserat, & se ad illam nõ accessisse nouerat. Restabat itaque certa adulterij suspicio, & tamẽ quia ipse solus senserat, ipse sol⁹ sciebat, quid de illo ait Euangelium? Ioseph autem cum esset vir iustus, & nollet eam diuulgare. Mariti dolor non vindictam quæsiuit. Voluit prodesse peccanti, non punire peccantem. Cum, inquit, nollet eam diuulgare, voluit eam occulte dimittere. Hæc eo cogitante, ecce angelus domini apparuit ei in somnis, & indicauit quid esset, quia nõ violauit viri torum, quia de spiritu sancto conceperat dominum amborum. Peccauit ergo in te frater tuus, si tu
I solus nosti, tunc vere in te solum peccauit. Nam si multis audientibus tibi fecit iniuriam, & in illos peccauit, quos testes suæ iniquitatis effecit. Dico enĩ fratres charissimi, quod & vosipsi in vobisipsis potestis agnoscere, Quando me audiente, fratri meo quisque iniuriam facit, absit vt à me iniuriã illam alienam putem. Prorsus & mihi fecit, immo mihi plus fecit, cui putat placere quod fecit. Ergo ipsa corripienda sunt coram omnibus, quæ peccantur coram omnibus. Ipsa vero corri-
" pienda sunt secretius, quæ peccantur secretius. Distribuite tempora, & concordat scriptura. Sic agamus, & sic agendum est, non solum quando in nos peccatur, sed quando peccatur ab aliquo, vt ab altero nesciatur, in secreto debem⁹ corripere, in secreto arguere, ne vo-
Correctionis modus & ratio. lẽtes publice arguere, prodamus hominem. Nos volumus corripere & corrigere, quid si inimicus quærit audire quid puniat? Nouit enim nescio quẽ homicidam Episcopus, & alius illum nemo nouit, Ego volo illum publice corripere, & tu quæris inscribere. Prorsus nec prodo, nec negligo, corripio in secreto, pono ante oculos dei iudicium, terreo cruentam cõscientiam, persuadeo pœnitentiã. Hac charitate præditi esse debem⁹. Vnde aliquãdo homines reprehẽdunt nos, quòd quasi K non corripiamus, aut putant nos scire quod nescimus, aut putant nos tacere quod scimus. Sed forte quod scis & ego scio, sed non coram te corripio, quia curare volo, non accusare. Sunt homines adulteri in domibus suis, in secreto peccant, aliquando nobis produntur ab vxoribus suis plerunque zelantibus, aliquãdo maritorum salutem quærentibus, nos nõ prodimus palàm, sed in secreto arguimus. Vbi contigit malum, ibi moriatur malum. Nõ tamen vulnus illud negligimus, ante omnia ostendentes homini in tali peccato constituto, sauciamq; gerenti conscientiam, illud vulnus esse mortiferum: quod aliquãdo non cõmittunt, nescio qua peruersitate contemnunt, & nescio vnde sibi testimonia nonnulla & vana conquirunt, dicentes, Peccata carnis deus non curat. Vbi est quod hodie audiuimus, Forni- Hebr.13. catores & adulteros iudicat deus? Ecce quod attende, quisquis tali morbo laboras, quod dicit deus, audi non quod tibi dicit fauẽs peccatis tuis amicus tuus, aut eadem tecum iniquitatis catena ligatus amicus tuus, vel potius inimicus tuus & su⁹. Audi ergo quod dicit Apostolus, Honorabiles, inquit, nuptiæ in omnibus, & to- L Ibidẽ. rus immaculatus. Fornicatores autem & adulteros iudicat deus. Age ergo frater, esto correctus. Times ne Timor dei, hominum. te inscribat inimicus, & non times ne te iudicet deus? Vbi est fides, time cum est quando timeas. Longe est quidem dies iudicij, sed vniuscuiusq; hominis dies vltimus longe esse nõ potest, quia breuis est vita. Et quia ipsa breuitas semper incerta, quando sit dies tuus vltimus, nescis. Corrige te hodie propter cras. Prosit tibi & modo in secreto correptio. Palàm enim loquor, & in secreto arguo. Aures omnium pulso, sed conscientias quorundam conuenio, Si dicerem, tu adulter corrige te, primo forte dicerem quod nescirem, forte quod temere audieram suspicarer. Non dico, tu adulter corrige te: sed, quisquis in hoc populo adulter es, corrige te. Publica est correptio, sed secreta correptio. Scio, quia ille qui timuerit, corrigit se. Non dicat quis in corde suo, peccata carnis nõ curat deus. Nescitis, inquit Apo- 1.Cor.3. stolus, quia tẽplum dei estis, & spiritus sanctus habitat in vobis? Quisquis templum dei violauerit, disperdet illum deus, Nemo se fallat. Sed forte ait aliquis, Templum dei animus meus est, non corpus meum: adiecit M etiam testimonium, [Omnis caro fœnum, & omnis cla Esa.40. & 1.Pet.1. ritas carnis vt flos fœni.] Infœlix interpretatio puniẽda cogitatio. Fœnum dictũ est caro, quia moritur, sed quod ad tempus moritur, vide vt nõ resurgat cum crimine. Vis nosse apertã inde sẽtẽtiam? Nescitis, inquit idem Apostolus, quia corpora vestra templũ in vobis est spiritus sancti, quem habetis à deo. Contemnis cor- Templum dei, nostra corpora. porale peccatum, cõtemnas quod peccas in templum, ipsum corpus tuum templum in te est spiritus dei. Iam vide quid facias de templo dei. Si eligeres in Ecclesia facere adulterium intra istos parietes, quid te esset sceleratius? Modo autem tuipse es templum dei, templum intras, templum exis, templũ in domo tua manes, templum surgis. Vide quid agas, vide ne offendas tẽpli habitatorem, ne deserat te & in ruinam vertaris. Nescitis, Vbi suprà. inquit, quia corpora vestra (& hoc de fornicatione loquebatur Apostolus, ne contemnerent corporalia peccata) templum in vobis est spiritus sancti quem habetis à deo, & non estis vestri. Empti enim estis precio magno. Si contemnis seruum tuum, † considera precium † al. corpus tuum. tuum. Scio ego & mecum omnis homo qui pauló attẽtius cõsiderauerit, neminem deum timẽtem sub verbis 1.Cor.6. eius

A eius non ſe corrigere, niſi qui putat quia plus habet viuere. Ipſa res eſt quæ multos occidit, cum dicunt, cras, cras, & ſubito oſtiũ clauditur. Remanſit foris cũ voce coruina, quia nõ habuit gemitum columbinum. Cras, cras, corui vox, Geme vt columbus, & tũde pectus, ſed plagas tibi dando in pectus, cæſus correctus eſto, ne nõ videaris conſcientiam cædere, ſed malam conſcientiã pugnis pauimento ſolidiorem reddere, nõ correctiorem: Geme nõ inani gemitu. Forte enim dicis tibi, promiſit mihi deus indulgentiam, quando me correxero, ſecurus ſum: lego diuinam ſcripturã, Iniquus in qua die conuerſus fuerit ab iniquitatibus ſuis, & fecerit iuſticiã, omnes iniquitates eius obliuiſcar. Securus ſum, quãdo me correxero dat mihi deus indulgentiam de malis meis: Et quid ego dicturus ſum contra deũ? Reclamaturus, dicturus ſum deo, noli illi dare indulgentiã? Dicturus ſum hoc ſcriptum non eſſe, hoc deum nõ promiſiſſe? Si iſta dixero, omnia falſa dico, Bene dicis, verũ dicis. Indulgentiã correctionis tuæ promiſit deus, negare nõ poſſum, ſed dic mihi rogo te, Ecce ego cõſentio & cõcedo & cognoſco, quia indulgentiã deus promiſit tibi. B Craſtinum enim dié, quis tibi promiſit? Vbi mihi legis indulgentiam te accepturum ſi te correxeris, lege ibi mihi quantum victurus ſis. Non lego, inquis. Neſcis ergo quantum victurus ſis. Eſto correctus & ſemper paratus. Noli timere diem vltimum tanquã furem, qui dormienti perfodiat parietem, ſed vigila & corrige te hodie. Quid differs in craſtinum? Longa vita erit. Ipſa longa bona ſit. Prandium bonum longũ nemo differt, & vitam malam longam vis habere? Vtique ſi lõga erit, melius bona erit. Si breuis erit, bene factum eſt vt bona produceretur. Sic autẽ homines negligunt vitam ſuã vt nolint habere malam niſi ipſam. Villam emis, bonam quæris. Vxorem vis ducere, bonã eligis. Filios tibi vis naſci, bonos optas. Caligas locas & nõ vis malas, & vitã amas malam? Quid te offendit vita tua quam ſolam vis malam, vt inter omnia bona tua ſolus ſis malus? Ergo fratres mei ſi aliquem veſtrũ vellem in parte corripere, forte audiret me, multos enim veſtrum publice corripio, omnes me laudant. Audiat me aliquis, nõ amo in voce laudatorem, & in corde contemptorem. C Cum enim laudas & non te corrigis, cõtra te teſtis es. Si malus es, & quod dico placet tibi, diſplice tibi: quia ſi malus diſplicueris tibi, correctus placebis tibi. Quod nudiuſtertius, niſi fallor, dixi, in omnibus verbis meis ſpeculum propono, Nec mea iſta ſunt verba, ſed domino iubẽte loquor, quo terrente nõ taceo. Nam quis non eligeret tacere, & rationẽ de vobis nõ reddere? Sed iam ſuſcepimus onus, quod ab humeris noſtris excutere nõ poſſumus nec debemus: audiſtis fratres mei, cum epiſtola ad Hebræos legeretur, Obedite præpoſitis veſtris & ſubditi eſtote, quia ipſi vigilant pro animabus veſtris, tanquã rationem reddituri pro vobis, vt cum gaudio hoc faciant & non cum triſticia: Non enim expedit vobis. Quãdo facimus iſta cũ gaudio? Quãdo videmus homines proficere in verbis dei? Quãdo laborat cum gaudio operarius in agro? Quando attendit in arborem & fructum videt, quãdo attendit ſegetem & in fructu areæ proſpicit vbertatẽ: nam nõ ſine cauſa laborauit, nõ ſine cauſa dorſum curuauit, non ſine cauſa manus attriuit, non ſine cauſa frigus & æſtus tolerauit: hoc eſt quod ait, Vt cum gaudio hoc faciant & non cum triſticia: Nõ enim expedit vobis. Nunquid dixit, non illis expedit? Sed dixit, non expedit vobis. Nam illi prępoſiti quando contriſtãtur de malis veſtris, expedit illis, ipſa triſticia prodeſt illis, ſed D non expedit vobis. Nihil autẽ nobis volumus expedire, quod non expedit vobis. Simul ergo in dominico agro fratres bonum operemur, vt ſimul de mercede gaudeamus.

Ezech. 18.

Correctio nõ eſt in craſtinũ differenda.

Heb. 13.

De eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum eundem, Si vis venire ad vitam, ſerua mandata. *Matth. 19.*

Sermo XVII.

Dixit dominus cuidam adoleſcenti, *Si vis venire ad vitam, ſerua mandata.* Non dixit, ſi vis venire ad vitam æternam: ſed, ſi vis venire ad vitam: eam definiens vitam quæ fuerit æterna vita. Huius ergo vitæ amorem nos primitus commendemus. Etenim amatur & qualiſcunq; vita iſta, & ipſam qualemcunque ærumnoſam, miſeram, finire homines timent & paueſcunt. Hinc videndum eſt, hinc conſiderandũ, quemadmodum amanda ſit æterna vita, quando ſic amatur miſera iſta & quandoque finienda vita. Conſiderate fratres quantum amanda ſit vita, vbi nunquam finias vitam. Amas ergo iſtam vitam vbi tantum laboras, curris, ſatagis, anhelas, & vix ennumerantur quæ neceſſaria ſunt in miſera iſta vita: Seminare, arare, nouel- E lare, nauigare, molere, coquere, texere, & poſt hæc omnia finire habes vitam. Ecce quæ pateris in miſera iſta quam diligis vita, & putas te ſemper victurum, & nunquam moriturũ? Tẽpla, ſaxa, mormora, ferro, plũboq; cõſolidata, tamẽ cadunt, & homo nunquã ſe putat moriturum? Diſcite ergo fratres quærere æternã vitã, vbi iſta nõ tolerabitis, ſed in æternum cum deo regnabitis. Qui enim vult vitã, ſicut dicit Propheta, diligit dies videre bonos. Nam in diebus malis mors potius optatur quàm vita. Nõne audimus & videmus homines in aliquibus tribulationibus & anguſtiis & cõflictationibus & ægritudinibus dũ ſunt cõſtituti, & vidẽt ſe laborare, nihil aliud dicere, niſi, Deus mitte mihi mortẽ, accelera dies meos? & aliquãdo venit ægritudo, curritur, adducũtur medici, ſolidi & munera promittũtur. Dicit tibi ipſa mors, Ecce aſſum, quã pauloante à domino petebas, quid me modo fugere vis? Inueni te falſatorẽ, & miſeræ vitæ amatorẽ: de his autẽ diebus quos agimus, ait Apoſtolus, Redimẽtes tẽpus, quoniã dies mali ſunt. Nõ ſunt ergo dies mali quos agimus in corruptela huius F carnis, in tãta vel ſub tanta ſarcina corruptibilis corporis, inter tãtas tẽtationes, inter tãtas difficultates, vbi falſa voluptas, nulla ſecuritas gaudij, timor torquẽs, cupiditas auida, triſticia arida? Ecce q̃ malos dies, & nemo vult finire ipſos malos dies, multumq; hinc rogant homines deũ vt diu viuant. Quid eſt autẽ diu viuere, niſi diu torqueri? Quid eſt aliud diu viuere, niſi q̃ malos dies malis diebus addere? Et cũ creſcũt pueri, quaſi accedunt illis dies & neſciũt quia minuũtur, & ipſa eſt falſa cõputatio. Creſcẽtibus enim decedũt dies potius q̃ accedũt. Cõſtitue alicui homini nato, verbi gratia, octoginta annos, quicquid viuit de ſumma minuit. Et inepti homines gratulantur plurimis nataliciis, tam ſuis q̃ filiorũ ſuorum. O virum prudentẽ, ſi tibi vinum minuatur in vtre triſtaris, dies perdis & gaudes? Mali ergo ſunt dies, & eo peiores quia diligũtur. Sic blãditur hic mundus, vt nemo velit finire ærumnoſam vitam. Vera enim vita vel beata hæc eſt, cũ reſurgemus & cũ Chriſto regnabimus. Nam & impij reſurrecturi ſunt, ſed in ignẽ ituri. Vita itaq; non eſt niſi beata. Et vita beata eſſe nõ poteſt niſi æterna, vbi ſunt dies boni, nec multi, ſed vnus. Ex cõſuetudine huius vitæ appellati ſunt dies. Dies ille neſcit ortũ, neſcit occaſum. Illi diei nõ ſuccedit

Vita æterna & miſera.

Pſal. 33.

Ephe. 5.

Viuere diu quid.

Sermone. 1.

G craſtinus,quia non præcedit eum heſternus. Hunc diẽ vel hos dies & haoc vitam & veram viiam in promiſſis habemus. Alicuius ergo operis merces eſt. Si enim mercedem amamus,in opere non deficiamus, & in æternum cum Chriſto regoabimus.

De duobus cæcis ſedentibus ſecus viam & clamantibus, Domine miſerere noſtri fili Dauid, In Euangelio ſecundum eundem. Matth.20.

Sermo XVIII.

BEne nobiſcum nouit ſanctitas veſtra dominũ noſtrum & ſaluatorẽ Ieſum Chriſtum medicum noſtræ ſalutis eſſe & ſalutis æternæ,& ad hoc eum ſuſcepiſſe infirmitatem naturæ noſtræ ne ſempiterna eſſet infirmitas noſtra. Aſſumpſit enim corpus mortale in quo occideret mortem. Et quamuis crucifixus eſt ex infirmitate noſtra:ſicut ait Apoſtolus, ſed viuit ex virtute dei:eiuſdem Apoſtoli verba ſunt,Et quia iam non moritur, & mors ei vltra non dominabitur, Hæc ergo bene nota ſunt fidei noſtræ,ſimul & hoc cõſequens eſt,vt nouerimus omnia miracula,quę corporaliter fecit,valere ad admonitionẽ noſtram, vt percipiamus ab eo quod non eſt tranſiturum neq; finem habiturũ. Oculos reddidit cæcis,quos erat vtiq; mors aliquãdo clauſura:reſuſcitauit Lazarum, iterum moriturum,Et quæcunq; ad ſalutẽ corporum fecit, nõ ad hoc fecit vt ſempiteroa eſſent,cum tamen daturus ſit etiam ipſi corpori in fine ſempiternam ſalutem.Sed quia illa quæ non videbantur nõ credebãtur, per iſta temporalia quæ videbantur ædificauit fidẽ ad illa quæ nõ videbantur. Nemo itaq; fratres dicat,non facere iſta modo dominum noſtrũ Ieſum Chriſtum,& propter hoc præſentibus eccleſię tempuribus priora pręponere. Quodã quippe loco ipſe dominus videntibus & ideo credẽtibus,præponit eos qui non vident & credunt. Nanque euſque illo tempore diſcipulorum eius nutabat infirmitas,vt quem videbant iam reſurrexiſſe, etiam cõtrectandum putarent vt crederẽt. Non ſufficiebat oculis quod viderẽt,niſi & manus admouerẽtur membris, & cicatrices recentium vulnerum tangerentur,vt ille qui dubitabat diſcipulus,repente tactis & cognitis cicatricib⁹,exclamaret,Dominus meus & deus meus. Cicatrices oſtendebant eum,qui omnia vulnera in aliis ſanauerat. Nũquid nõ poterat dominus ſine cicatricib⁹ reſurgere? Sed in corde diſcipulorũ vulnera nouerat, ꝓpter quæ ſananda cicatrices in corpore ſuo ſeruauerat: & quid dominus illi confitenti ac dicenti, Dominus meus & deus meus? Quia vidiſti,inquit,credidiſti,beati qui non viderunt & crediderũt. Quos dixit fratres, niſi nos? Nõ quia ſolos nos,ſed & poſt nos. Poſt paruũ enim tempus poſteaquam ab oculis mortalibus receſſit vt firmaretur fides in cordibus, quicunque crediderũt non videntes crediderũt,& magnum meritum habuit fides eorum,cui fidei comparandæ,cor tantum admouerunt pium,& non palpantem manum. Hæc ergo fecit dominus vt inuitaret ad fidem. Hæc fides nunc feruet in eccleſia,toto orbe diffuſa. Et nunc maiores ſanitates operatur,propter quas non eſt dedignatus tũc exhibere illas minores. Sicut enĩ animus melior eſt corpore,ſic & melior ſalus animi q̃ corporis. Modo caro cæca nõ aperit oculos miraculo domini,& cor cęcum aperit oculos ſermone domini. Modo nõ reſurgit mortale cadauer,reſurgit anima quæ mortua iacebat in viuo cadauere. Modo aures corporis ſurdæ non aperiuntur,ſed quàm multi habent aures clauſas cordis,quę tamen verbo dei penetrãte pateſcunt,vt credant qui nõ credebant,& bene viuant qui male viuebãt,& obediãt K qui nõ obediebãt: & dicimus ille credidit,ac miramur cum audimus de his quos aliquãdo duros noueramus. Cur ergo nuoc miraris credentem, innocentem, deo ſeruientem,niſi quia conſpicis videntem quẽ noueras cæcum, conſpicis viuẽtem quem noueras mortuũ,cõſpicis audientem quem noueras ſurdum? Nam videte aliter mortuos,de quibus mortuis dicebat dominus cuidam ideo tardanti ne dominum ſequeretur,quia ſepelire patrem volebat, Sine,inquit, mortuos ſepelire mortuos ſuos. Certe mortuos ſepulturi non ſunt corpore mortui,quia ſi hoc eſſent,mortua corpora ſepelire non poſſent. Tamen mortuos eos vocat. Vbi,niſi intus in anima? Sicut enim etiam viſibiliter plerunque in domo integra & ſalua, dominus eiuſdẽ domus mortuus iacet:ſic in corpore integro multi habent intus animã mortuam,& hos ſic excitat Apoſtolus,Surge qui dormis,exurge à mortuis & illuminabit te Chriſtus. Ipſe illuminat excæcatum,qui excitat mortuum. Eius enim voce per Apoſtolum clamatur ad mortuum,Surge qui dormis. Cæcus luce illuminabitur cũ reſurrexerit. Surdos autem quammultos ante oculos ſuos dominus intuebatur,cum diceret,Qui habet aures audiẽdi audiat. L Quis enim ante illũ ſine corporeis auribus ſtabat? Quas ergo alias aures niſi interioris hominis requirebat? Itẽ quales oculos quærebat cum loqueretur vtique videntibus,ſed videntibus per oculos carnis? Nam cum ei diceret Philippus, Domine oſtende nobis patrem & ſufficit nobis: bene quidem hoc intelligebat vt demonſtratus pater poſsit ſufficere, ſed cui non ſufficiebat æqualis patri,quomodo ſufficeret pater? Quare autem non ſufficiebat? Quia non videbatur. Quare non videbatur? Quia nondum erat ſanus oculus vnde poſſet videri. Hoc enim quod in carne domini videbatur, his oculis non ſoli diſcipuli viderunt qui honorauerunt,ſed & Iudęi qui crucifixerunt. Qui ergo aliter ſe videri volebat, alios oculos requirebat: & ideo ſic reſpondit dicenti,Oſtende nobis patrem & ſufficit nobis: Tanto tempore vobiſcum ſum & non me cognouiſtis:Philippe,qui me videt, videt & patrẽ. Et vt interim fidei oculos ſanaret, prius admonetur ſecundũ fidem vt poſsit ad ſpeciem peruenire. Et ne ſic putaret Philippus cogitandum deũ quomodo videbat in cor- M pore dominum Ieſum Chriſtum, ſtatim ſubiecit, Non credis quia ego in patre & pater in me eſt? Iamdudum dixerat,Qui me videt,videt & patrem. Sed nondũ habebat Philippus ſanum oculum vnde videret patrem, atque ideo nec vnde videret ipſum filiũ patri coæqualem. Itaque aciem mentis adhuc ſauciam & tantam lucem aſpicere non valẽtem,ſanandam atq; firmandam fidei medicamentis fomentiſq; ſuſcepit,& ait, Nõ credis quia ego in patre & pater in me eſt? Qui ergo nondum poteſt videre quod demonſtraturus eſt dominus, non quærat prius videre quod credat, ſed prius credat vt poſſit oculus ſanari quo videat. Sola enim forma ſerui exhibebatur ſeruilibus oculis,quia ille qui nõ rapinã arbitratus eſt eſſe æqualis deo, ſi ab eis quos ſanari voluit iam videri poſſet æqualis deo,non opus haberet ſemetipſum exinanire,& formã ſerui accipere. Sed quia nõ erat vnde videretur deus,& erat vnde videretur homo,qui deus erat factus eſt homo,vt per id quod videbatur ſanaret illud vnde nõ videbatur: ipſe enim alio loco ait, Beati mundo corde quoniam ipſi deum videbunt. Poterat vtique Philippus reſpondere & dicere, Domine ecce te video. Talis ne eſt pater quale eſt hoc

quod

Marginal notes: 2.Corin.13. — Roma.6. — Quæcũque Chriſtus ad ſalutem corporũ fecit, non fecit,vt ſempiterna eſſent. — Ioan.20. — Matth.8. Mortuus mortuos ſepeliẽtes. — Ephe.5. — Matth.11. — Ioan.14. — Ibidem. — Ioan.14. — Philip.2. — Matth.5.

A quod video, quoniam dixisti, Qui videt me videt & patrem? Antequaoi hoc respóderet Philippus, vel fortasse antequam cogitaret, cum dixisset dominus, Qui videt me videt & patrem: continuo subiunxit, Nó credis quia ego in patre, & pater in me est? Illo ení oculo oõdum videre poterat, nec patrem nec æqualem patri filium, sed vt sanaretur oculus ad videndú, inuogendus erat ad credendum. Ideo antequam videas quod videre non potes, crede quod nondú vides. Ambula per fidem, vt peruenias ad speciem. Species nó lætificabit in patria, quem fides non consolatur in via: sic enim dicit Apostolus, Quádiu sumus in corpore, peregrinamur à domino: Statimq; subnectit qoare à domino peregrinamur, quanuis iam crediderimus, Per fidem, ioquit, ambulamus, oon per speciem. Tota igitur opera nostra fratres in hac vita est, sanare oculú cordis vnde videtur deus. Ad hoc sacrosancta mysteria celebrantur, ad hoc sermo dei prædicatur, ad hoc exhortationes ecclesiæ morales, id est, pertinentes ad corrigendos mores, ad emendandas carnales concupiscentias, ad renun-

Ioan. 14.

2. Corin. 5.

B ciandum non voce tantum, sed mutata vita huic seculo, ad hoc quicquid agút diuinæ sanctæq; literæ, vt purgetur illud interius ab ea re quæ nos impedit ab aspectu dei. Sicut enim oculus factus ad hanc lucem temporalem videndam, & quanuis cœlestem tamé corpoream atque conspicuam, nó solum hominibus, sed etiá vilissimis animantibus, Ad hoc enim factus est vt hác lucem videat: tamen si aliquid iniectum fuerit vel irruerit vnde turbetur, secluditur ab hac luce, & quanuis eum sua præsentia circunfundat, ille tamen se auertit atque absens est. Non solum autem absens fit perturbatione sua à luce præsenti, sed etiam pœnalis illi est lux ad quam vidédam factus est: Sic & oculus cordis perturbatns atq; saciatus, auertit se à luce iusticiæ, oec audet eam cootéplari nec valet. Quid turbat oculú cordis? Cupiditas, auaricia, iniquitas, concupiscentia secularis turbat, claudit, excæcat oculum cordis. Et tamen quomodo quæritur medicus cum oculus carnis turbatus est, quomodo non differtur vt aperiatur atque purgetur, & sanetur, vnde lux ista videatur? Curritur, nemo requiescit, nemo differt si vel stipula in oculo ca-

Oculus corporalis, cordis.

C dat. Solé certe, qué saois oculis videre volumus, deus fecit. Multo est vtiq; lucidior ille qui fecit, nec hui[us] generis lux est quæ pertineat ad oculú mentis. Lux ista est æterna sapientia. Fecit autem te deus ô homo ad imagioem suam, darèt ne tibi vnde videres solem qué fecit, & non tibi daret vnde videres eum qui te fecit? Cú te ad imaginem suam fecerit, dedit & hoc. Vtrúq; dedit tibi, sed multum hos oculos exteriores diligis, multum illum interiorem negligis. Detritum portas atque sauciatum, pœna tibi est si se voluerit ostendere fabricator tuus, pœoa est oculo tuo antequam curetur atque sanetur. Nam & in paradiso peccauit Adam, & abscondit se à facie domini. Cum haberet ergo cor sanum puræ consciétiæ, gandebat ad præseotiam dei. Postquam peccato oculus ille sauciatus est, cœpit lucé formidare diuiná, refugit in tenebras atq; in densa ligoorum: veritaté fugiens, vmbras appetens. Ergo fratres mei, quoniam & nos inde nati sumus: & sicut dicit Apostol[us], In Adam omnes moriútur: omnes eoim nos duo homines aliquando fuimus: si noluimus obtemperare medico vt nó ægrotaremus, obtemperemus vt ab ægritudine liberemur. Dedit nobis præcepta medicus sanis, dedit præcepta medicus oe medico iodigeremus. Nó opus est, inquit, sanis medicus, sed ęgrotátibus. Sani præ-

Gene. 3.

1. Corin. 15.

Matth. 9.

D cepta contempsimus, & experimento sensimus in quátam perniciem nostram præceptum illud contempserimus. Aegrotare iam cœpimus, laboramus, in lecto infirmitatis sumus, sed non desperemus. Quia enim ad medicum venire nó poteramus, ipse ad oos venire dignatus est. Non contempsit saucium contemptus á sano. Non destitit dare alia præcepta languenti, qui prima custodire noluit ne langueret: taoquá diceret, Certe experimento sensisti verum me dixisse, quando dixi, Noli tágere hoc. Sanare ergo tandem & reuiuisce. Ecce porto infirmitatem tuam, Bibe amarum calicem, tu enim tibi fecisti. Præcepta illa mea quæ sano data sunt tam dulcia, non laboriosa contempta sunt. Cœpisti laborare, sanari non potes nisi amarum calicem biberis: Calicem teotationum quibus abuodat hæc vita, calicé tribulatiooum, angustiarum, passionú. Bibe, inquit, bibe vt viuas. Et ne respóderet ei languidus: Nó possum, non fero, non bibo, prior bibit medicus sanus, vt bibere nó dubitaret ægrotus. Quid enim amarum est in tali poculo quod ille nó biberit? Si contumelia, prior au-

E diuit cum dæmones expelleret, Dæmooium habet, & quod in Beelzebub eiicit dæmonia. Vode vt & ipse có solaretur ægros, ait, Si patremfamiliàs Beelzebub vocauerunt, quanto magis domesticos eios? Si dolores amari sunt, ligatus & flagellat[us] & crucifixus est. Si mors amara est, etiam mortuus est. Si genus mortis exhorrescit infirmitas, nihil illo tempore fuit ignominiosius quàm mors crucis. Non enim frustra commendás eius obedieotiam Apostolus, addidit dicens, Factus est obediens vsque ad morté, mortem autem crucis. Sed quia ipse honoraturus erat fideles suos in fine huius seculi, prius honorauit crucé io hoc seculo, vt terrarum principes credentes in eum prohiberét aliquem nocentiú crucifigi, & quod cú magna insultatiooe persecutores Iudæi domino procurarunt, magoa fiducia serui eius etiá & reges in fronte nunc portant. Non tantum apparet modo qualem mortem pro nobis dominus subire dignatus est: sicut ait Apostolus, Factus pro nobis maledictum: & cú ei pendenti Iudæorú cæcitas iosultaret, posset vtiq; desceodere de cruce, qui si nollet nó esset in cruce, sed amplius erat de sepulchro resurgere, quàm de cruce descendere. Hæc ergo dominus faciés

Ioan. 9.

Matth. 12.

Matth. 10.

Philip. 2.

Gala. 3.

F diuina, patiés humana, admonet nos corporalibus miraculis & patientia corporali, vt credamus & sanemur ad cóspiciéda illa inuisibilia quæ carnis oculus nescit. Hoc ergo agens curauit cęcos istos, de quibus núc Euangelium recitatum est, & in curando videte quid admonuerit ægrotum interiorem. Attendite ipsius facti exitum & ordinem rerum. Sedent illi in via duo cæci, transeunte domino exclamabant vt eorú misereretur. A turba vero quæ cú domino erat, comprscebantur ne clamarent. Neq; hoc sine mysterio derelictum putetis. Illi autem compescenté se turbam perseuerantissimo clamore vincebant, vt perueniret vox eorum ad aures domini, quasi non iam ille cogitata cognosceret. Clamauerunt ergo duo cæci vt audireotur à domioo, & turbis comprimi oequierút. Transiebat dominus, & illi clamabant, Stetit dominus, & sanati sunt. *Nam stetit Iesus & vocauit eos, Quid vultis vt vobis faciam? At illi dixerunt, Vt aperiantur oculi nostri.* Pro fide illorum Fecit † dominus, instaurauit oculos eorum. Si intellexerimus iam interiorem ægrotum, interiorem surdum, interiorem mortuú, ibi quæraoius & interiorem cæcú. Clausi sunt oculi cordis, tránsit Iesus vt clamemus. [Quid est transit Iesus? Agit temporalia Iesus.] Quid est transit Iesus?

Matth. 20.

Matth. 20.

† aliás stetit.

Iesum trásire quid est

G Agit transitoria Iesus. Attendite & videte quanta eius
gesta transierint, Natus est de virgine Maria, nunquid
semper nascitur? Infans lactatus est, nunquid semper su
git? Per ętates cucurrit vsque ad iuuentutem. Nunquid
semper corporaliter crescit? Infantiæ pueritia, pueritiæ
adolescentia, adolescentiæ iuuentus transeunti cedenti
q; successit. Ipsa etiam, quę fecit, miracula transierunt.
Leguntur & creduntur. Quia enim talia scripta sunt vt
legi possint, transiebant cũ fierent. Postremo ne in mul
tis moremur, crucifixus est, nunquid semper pendet in
Roma.6. cruce? Sepultus est, resurrexit, ascendit in cœlũ, iam nõ
moritur, & mors ei vltra nõ dominabitur, & diuinitas
eius semper manet, & immortalitas iam corporis eius
nunquam deficiet. Sed tamẽ illa omnia, quæ tempora-
liter ab eo gesta sunt transierũt, & legenda scripta sunt,
Cæci duo & credenda prędicantur. In illis ergo omnibus transiit
iuxta viã, Iesus. Quid duo cæci iuxta viã sunt, nisi duo populi ad
duo sunt po quos sanãdos venit Iesus? Ostendamus hos duos popu
puli. los in scripturis sanctis: est in Euangelio scriptum, Ha-
Ioan.10. beo alias oues quæ non sunt de hoc ouili, & illas opor-
H tet me adducere, vt sit vnus grex & vnus pastor, Qui
sunt ergo duo populi? Vnus Iudęorum, & alius gentiũ.
Matth.15. Non sum missus, ait, nisi ad oues quæ perierunt domus
Israël. Quibus hoc dixit? Discipulis, quando illa Cha-
nanæa clamabat, quæ se esse canem confessa est, [vt mi-
cas de mensa dominorum mereretur.] Et quia meruit,
iam duo demonstrati sunt ad quos venerat, Iudaicus
scilicet populus, de quo ait, Non sum missus nisi ad o-
ues quæ perierunt domus Israël: & gentium populus,
cuius typum prætẽdebat hæc mulier, quam primo res-
Vbi supra. puerat, dicens, Non est bonum sumere panem filiorum
& mittere canibus: & cui dicenti, Ita domine, nam &
canes edunt de micis quæ cadunt de mensa domino-
rum suorum: responderat, O mulier magna est fides
tua, fiat tibi sicut vis. Inde enim erat & ille centurio, de
Matth.8. quo dicit idem dominus, Amen dico vobis, non inueni
tantam fidem in Israël: quia ille dixerat, Non sum di-
gnus vt intres sub tectum meum, sed tantum dic ver-
bo & sanabitur puer meus. Ita ergo dominus ante pas-
sionem & clarificationem suam duos iam populos de-
I signabat: Vnum ad quem venerat propter promissa pa
trum, & alterum quem propter misericordiam nõ re-
Gene.12. pellebat, vt impleretur quod promissum erat Abrahæ,
In semine tuo benedicentur omnes gẽtes. Propterea &
Apostolus iam post resurrectionem domini & ascen-
sionem vbi contemptus est à Iudæis, perrexit ad gen-
tes, nec tamen ecclesiis quæ de Iudæis crediderant ta-
Gala.1. cuit, Erã, inquit, ignotus facie ecclesiis Iudææ quæ sunt
in Christo: Tantum autem audiebant, quia qui aliquã-
do nos persequebatur, nũc euangelizat fidem quam a-
liquando vastabat: & in me, inquit, magnificabant deũ.
Ephe.2. Sic & angularis lapis dicitur Christus, qui fecit vtrun-
que vnum. Angulus enim duos parietes copulat de di-
Christus la uerso venientes. Quid tam diuersum quàm circuncisio
pis angula & præputium? Habes vnum parietem de Iudæa, alterũ
ris. parietem de gentibus, sed angulari lapide copulantur.
Psal.117. Lapidem enim quẽ reprobauerunt ædificantes, hic fa-
ctus est in caput anguli. Angulus in ædificio nõ est, nisi
cum duo parietes ex diuerso venientes in illum cõue-
niunt, & quadã vnitate iunguntur. Isti ergo duo parie-
tes secundum typum, duo cæci erant clamãtes ad do-
minum. Attendite nũc dilectissimi, Dominus transie-
bat, cæci clamabant. Quid est transiebat? Transitoria
†aliàs adi opera faciebat, sicut iam diximus. Secundũ hæc transi-
ficatur. toria opera fides nostra operatur. † Credimus enim in
filium dei, non tantũ quia verbũ dei est per quem facta K
sunt omnia: Si enim semper in forma dei manẽs æqua-
lis deo, non semetipsum exinaniret formã serui accipi- Philip.2.
ens, nec sentirẽt cæci vt possint clamare: Sed cũ opera-
retur trãsitoria, id est, humiliaret se factus obediẽs vsq;
ad mortẽ, mortem autẽ crucis: clamauerunt duo cæci,
Miserere nostri fili Dauid, quia & hoc ipsum quod domi- Matth.20.
nus & creator Dauid, etiam filius Dauid esse voluit, in
tempore hoc egit, transiens hoc fecit. Quid est autẽ cla Clamare
mare ad Christum, nisi gratiæ Christi congruere bonis ad Christũ
operibus? Hoc dico fratres, ne forte simus strepẽtes vo- quid?
cibus & muti moribus. Quis est qui clamat ad Christũ
vt pellatur interior cæcitas transeunte Christo, id est,
dispensante nobis temporalia sacramenta, quibus ad-
moneamur ad ęterna capienda? Quis est qui clamat ad
Christum? Qui contemnit mundum, clamat ad Chri-
stum. Qui spernit seculi voluptates, clamat ad Christũ.
Qui dicit non lingua, sed vita, Mihi mundus crucifixus Gala.6.
est, & ego mundo. Qui dispergit dat pauperibus, vt iu- Psal.111.
sticia eius maneat in seculũ seculi, clamat ad Christũ. L
Qui enim audit & non surdus audit, Res vestras ven- Luca.12.
dite & date pauperibus: Facite vobis sacculos non ve-
terascentes, thesaurum non deficientem in cœlis: tan-
quam vestigiorum sonitum Christi transeuntis audiẽs
clamet, adhuc cæcus: id est, faciet ista. Vox eius in factis
sit, incipiat mundum contemnere, inopi sua distribue-
re, pro nihilo habere quę homines amant: contẽnat in-
iurias, non appetat vindicari, paret maxillam percuti- Matth.5.
enti, oret pro inimicis, si quis ei abstulerit sua non repe- Luca.19.
tat, si quid alicui abstulit, reddat quadruplum. Cum ista
facere cœperit, omnes sui cognati, affines, amici isania
cõmouentur. Qui diligũt seculum, contradicũt. Quid
insanis? Nimius es. Nunquid alij nõ sunt Christiani? Ista
stultitia est, ista dementia est, & cætera talia turba cla-
mat. Ne cæci clament, turba clamantes corripiebat, sed
eorũ clamores nõ vincebat. Intelligant quid faciãt, qui
volunt sanari, Et nunc Iesus transit, qui iuxta viã sunt
clament. Hi sunt enim qui labiis honorant, cor autem Esaia.29.
eorũ longe est à deo. Ipsi sunt iuxta viam, quibus præci- Matth.15.
pit dominus obtritis corde. Nam cum recitãtur ea quæ
fecit dominus trãseuntia, semper nobis exhibetur trãs- M
iens Iesus, quia vsq; in finem seculi non desunt cæci se-
dentes ad viam. Opus est ergo vt clament illi iuxta viã
sedentes. Turba quæ cum domino erat cõpescebat cla
morem quærentiũ sanitatem. Fratres videtis quid di-
cã, Nescio enim quomodo dicã, sed plus nescio quo-
modo taceã. Hoc dico, & aperte dico. Timeo enim Ie-
sum transeuntem & manentẽ, & ideo tacere non pos-
sum. Bonos Christianos, vere studiosos, volẽtes facere
præcepta dei quæ in Euangelio scripta sunt, Christiani
mali & tepidi prohibẽt. Turba ipsa quæ cum domino
est, prohibet clamãtes, id est, prohibet bene operantes,
ne perseuerando sanentur, Clament illi, non deficiãt,
neque ducãtur quasi authoritate turbarum, nec eos qui
priores Christiani facti sunt male viuentes & bonis o-
peribus inuidentes imitentur. Nõ dicãt, quomodo isti
viuunt tam multi, sic viuamus. Quare non potius quo
modo dicit Euangelium? Quare vis viuere secundum
increpationem turbæ prohibentis, & non secundũ ve-
stigia domini transeuntis? Insultabũt, vituperabunt, re-
uocabunt, tu clama quousq; peruenias ad aures Iesu. Nã
qui perseuerauerint in faciendo talia qualia præcepit
Christus, & non attenderint turbas prohibentes, neque
magni pẽderint quod Christũ videntur sequi, id est, quod Chri
stiani appellãtur, sed plus amauerint lucẽ quã Christus
est red-

A est redditurus, quàm timuerint strepitum prohibētiũ, nullo modo separabũtur, & stabit Iesus & sanabit eos. Quomodo enim sanãtur oculi nostri? Quomodo per fidem sentimus Christum transeuntem temporali dispensatione, sic intelligamus Christum stantem incommutabili æternitate. Ibi enim sanatur oculus, quãdo intelligitur Christi diuinitas. Percipiat hoc charitas vestra: attendite quod dicam grande sacramentũ, Omnia temporaliter gesta à domino nostro Iesu Christo, fidē nobis inserunt. Credimus in verbum dei, nõ solum in verbum, per quod facta sunt omnia, sed ipsum verbum factum carnem vt habitaret in nobis, natum de virgine Maria, & cætera quę fides habet, quę nobis exhibita sunt, vt Christus trãsiret, & à cæcis vestigia transeuntis audiētibus, clamaretur operibus vitæ, professione fidei commemorãtes. Iam vt clamantes sanentur, stat Iesus. Etenim iam stantem videt Iesum, qui dicit, Et si noueramus Christum secundũ carnē, sed iam nunc non nouimus. Christi enim diuinitatē videbat, quantũ in hac

Ocul⁹ quomodo sanatur. *Oia tēporaliter gesta à Christo fidē nobis iserũt.* *Ioan. 1.* *2. Corin. 5.*

B vita potest. Est diuinitas Christi, est humanitas Christi. Diuinitas stat, humanitas transit. Quid est, diuinitas stat? Non mutatur, nõ conuellitur, non recedit. Non enim sic ad nos venit vt à patre discederet, nec ita ascēdit vt loco moueretur. Assumpta carne, locũ mutauit, deus autem assumens carnem, quia in loco non est nec mutat locum. Tangamur stante Christo, sanētur oculi nostri. Sed quorũ oculi? Clamãtium scilicet cum trãsit, id est, bene operantium per eam fidem quæ dispensata est temporaliter ad erudiendos nos paruulos, Sanatis autē oculis, quid preciosius habere poterimus fratres? Lumē hoc qui vident quod factum est, [quod fulget] de cœlo, vel quod exhibetur de lucerna, gaudēt. Et quomodo miseri videntur qui hoc videre nõ possunt? Ego autem quare loquor, quare ista dico, nisi vt horter omnes vos ad clamandum dũ transit Iesus? Lucem cõmendo sanctitati vestræ amandã, quam forte non videtis. Credite dũ nondũ videtis, & clamate vt videatis. Quanta putatur infœlicitas hominum qui lucē istã corporalē non vident. Excæcatus est aliquis, continuo dicitur, Iratum deum habuit, aliquid mali cõmisit. Hoc vxor Tobiæ dicebat viro, Clamabat ille propter hædũ

Diuinitatē Christi stare quid? *Tobiæ. 2.*

C ne de furto esset, nolebat sonum furti audire in domo sua. Illa defendens factum suũ, opprobrio percutiebat maritum: & cum ille diceret, Reddite si de furto est: illa respondebat insultans, Vbi sunt iusticiæ tuæ? Quàm cæca erat si furtum defendebat, & quam lucē videbat qui furtum reddi imperabat. Illa erat foris in luce solis, ille erat intus in luce iusticiæ. Quis eorum erat in luce meliore? Ad hanc lucem fratres amandã hortamur dilectionem vestrã, vt clametis operibus. Cum dominus transit, sonet vox fidei, vt stans Iesus, id est, incommutabilis manens dei sapientia, & maiestas verbi dei, per quod facta sunt omnia, aperiat oculos vestros. Idē Tobias monens filiũ suum ad hoc monebat vt clamaret, id est, ad bona opera monebat. Dicebat illi vt daret pauperibus, præcipiebat vt eleemosynas faceret indigentibus, & docebat dicēs, Fili, eleemosynæ nõ sinunt ire in tenebras. Consiliũ percipiendæ atq; obtinēdæ lucis cæcus dabat. Eleemosynæ, inquit, nõ sinũt ire in tenebras. Si ei filius respõderet miratus, quid ergo pater, tu eleemosynas nõ fecisti, vt modo cæcus loquaris, tu nũc nõne in tenebris es, qui mihi dicis, Eleemosynę nõ sinunt ire in tenebras? Nouerat ille de qua luce doceret filiũ, nouerat in interiore homine quod videbat. Filius patri porrigebat manum vt ambularet per terrã, & pa-

Tobiæ. 4.

D ter filio vt habitaret in cœlo. Breuiter vt concludã fratres sermonem istum ex eo quòd nos plurimum tangit, atque angit, videte esse turbas qui corripiebant cæcos clamãtes, Omnes qui in hac turba sanari vultis nõ vos deterreant, quia multi sunt nomine Christiani & operibus impij, non vos deterreant à bonis operibus. Clamate inter turbas cõpescentes, reuocãtes, insultantes, male viuentes. Nõ enim solis vocibus comprimunt bonos Christianos mali, sed & malis operibus. Nõ vult bon⁹ Christianus ire spectare. Hoc ipsum quod frænat concupiscentiam suam ne pergat ad theatrum, clamat post Christum, clamat vt sanetur. Alij concurrunt, sed forte Pagani, forte Iudęi. Imò vero tam pauci essent in theatris vt erubescendo discederent, si Christiani ad theatra non accederent. Currunt ergo & illi portantes & sanctum nomen ad pœnam suam. Clama ergo non eundo premens in corde tuo temporalē concupiscentiam, & tene te in clamore forti & perseueranti ad aures saluatoris, vt stet Iesus & curet te. Inter ipsas turbas

E clama, ne desperes de auribus domini. Non enim & illi cæci ex illa parte clamauerunt vbi turba nõ erat, vt ex ea parte audirentur vbi non esset impedimentum prohibentium. Inter ipsas turbas clamauerunt, & tamē dominus audiuit. Sic & vos etiam inter peccatores & luxuriantes, inter amatores secularium vanitatum, ibi clamate, ibi clamate vt sanet vos domin⁹. Nolite per aliã partem clamare ad dominum, nolite ad hæreticos ire, & ibi clamare ad deum. Attendite fratres, quia in illa turba quæ clamare prohibebat, illi sanati sunt qui clamabant. Nam & hoc attendat sanctitas vestra, quid sit perseuerare in clamãdo. Dicã quòd multi mecum experti sunt in nomine Christi. Non enim cessat ecclesia tales prohibentes parere. Cũ quisque Christianus cœperit bene viuere, feruere bonis operibus, mundumq; contēnere, in ipsa nouitate operum suorum patitur reprehensores & contradictores frigidos Christianos: si autem perseuerauerit & eos superauerit perdurando, & nõ defecerit à bonis operibus, iidem ipsi iam obsequētur qui antè prohibebãt. Tandiu enim corripiũt & perturbant & vetant, quãdiu sibi cedi posse præsumunt. Si autem victi fuerint perseuerantia proficientium, conuertunt se & dicere incipiunt, Magnus homo, sanctus

F homo, fœlix cui deus concessit. Honorant, gratulãtur, benedicunt, laudant, quomodo illa turba quæ cum domino erat: Ipsa prohibebat ne cæci clamarēt, sed postquàm illi ita clamauerunt vt mererentur audiri & impetrare misericordiam domini, ipsa turba rursum dicit, Vocat vos Iesus. Iam & hortatores fiunt qui paulo ante corripiebant vt tacerent. Solus autem ille non vocatur à domino, qui nõ laborat in hoc seculo. Sed quis in ista vita nõ laborat in peccatis & iniquitatibus suis? Si autem omnes laborant, omnibus dictum est, Venite ad me omnes qui laboratis. Si autem omnibus dictum est, quare culpam tuam tribuis inuitatori tuo? Veni. Non tibi sit angusta domus eius, pariter ab omnibus, totum à singulis possidetur. Regnum dei crescente possessorum numero nõ minuitur, quia non diuiditur. Vnicuique integrum est, quod concorditer habetur à multis. Hoc tamen in mysterio lectionis huius cognouimus fratres, quòd aliis librorum sanctorum locis, apertissime sonat, esse intus in ecclesia & bonos & malos, quod sæpe dicimus & frumētum & paleam. Nemo ante tempus deserat aream, toleret paleam in tritura, toleret in area. Quod enim toleret, in horreo non habebit. Veniet ventilator, qui diuidit ma-

Matth. 11.

 los à

G los à bonis. Erit etiã corporalis ſeparatio, quam modo
23.queſt.4. ſpiritalis præcedit. A malis corde ſemper diiúgimini,
A malis. ad tẽpus caute corpore copulamini, nec tamẽ negligẽ-
tes ſitis in corrigẽdis veſtris, ad curam ſcilicet veſtram
quoquo modo pertinentibus monẽdo, docendo, hor-
tando, terrendo. Quibuſcunq; modis poteſtis agite, ne
cum inuenitis in ſcripturis & in exẽplis ſanctorum, ſi-
ue qui antè, ſiue qui poſt domini aduentum in hac vita
fuerunt, quod mali bonos in vnitate non maculant, ef-
Malus non ficiamini pigri ad corrigendos malos: Duobus modis
te maculat nõ te maculat malus, ſi ei nõ cõſentias, & ſi redarguas:
duobus mo hoc eſt nõ cõmunicare, nõ cõſentire. Communicatur
dis. quippe quando facto eius conſortiũ voluntatis vel ap-
probationis adiungitur: hoc ergo admonẽs Apoſtolus
Ephe.5. ait, Nolite cõmunicare [operibus infructuoſis tenebra-
rum,] magis autem & redarguite. Et quia parũ erat nõ
cõſentire, ſi ſequeretur negligẽtia diſciplinę. Magis au
tem, inquit, & redarguite. Videte quemadmodũ vtrũ-
que cõplexus eſt, Nolite communicare, magis autẽ &
H redarguite. Quid eſt, nolite communicare? Nolite con
ſentire, nolite laudare, nolite approbare. Quid eſt, ma-
gis autem & redarguite? Reprehẽdite, corripite, coër-
cete. Deinde in ipſa correptione vel coërcitiõe alieno-
rum peccatorũ cauẽdũ eſt, ne ſe extollat qui alterũ cor-
1.Corin.10. ripit, & apoſtolica illa cogitãda ſententia, Quapropter
qui ſe putat ſtare, videat ne cadat. Foris terribiliter per-
ſonet increpatio, intus lenitatis teneatur dilectio. Si
præoccupatus fuerit homo in aliquo delicto, ſicut dicit
idem Apoſtolus, vos qui ſpiritales eſtis huiuſmodi in-
Gala.6. ſtruite in ſpiritu manſuetudinis, intendens teipſum ne
& tu tenteris: Alter alterius onera portate, & ſic adim-
2.Timo.2. plebitis legem Chriſti: item alio loco, Seruum, inquit,
domini nõ oportet litigare, ſed mitem eſſe ad omnes,
docibilem, patientem, in modeſtia corripientẽ diuerſa
ſentientes, ne forte det illis deus pœnitentiam ad co-
gnoſcendam veritatem, & reſipiſcãt à diaboli laqueis
23.queſt.4. à quo capti tenentur ad ipſius voluntatem. Neque ergo
A malis. conſentientes ſitis malis vt approbetis, neq; negligen-
tes vt non arguatis, neq; ſuperbientes vt inſultanter ar-
guatis. Qui autem deſeruerit vnitatem, violat charita-
I tem: & quiſquis violat charitatem, quodlibet magnum
1.Corin.13. habeat, ipſe nihil eſt, Si linguis hominũ loquatur & an
gelorum, ſi ſciat omnia ſacramenta, ſi habeat omnẽ fi-
dem vt mõtes trãsferat, ſi diſtribuat omnia ſua paupe-
ribus, ſi corpus ſuum tradat vt ardeat, [charitatẽ autem
non habeat] nihil eſt, nihil ei prodeſt. Vniuerſa inuti-
liter habet, qui vnum illud quo vniuerſis vtatur nõ ha-
bet. Amplectamur itaq; charitatem, ſeruate vnitatẽ ſpi-
ritus in vinculo pacis. Nõ vos ſeducant qui carnaliter
Ephe.4. intelligunt, & corporaliter ſeparationẽ facientes, ab ec
Matth.13. cleſiæ frumẽtis toto orbe diffuſis ſpiritali ſacrilegio ſe-
parantur. Per totũ enim mundum ſeminatum eſt bonũ
ſemen. Bonus ille ſeminator filius hominis, non in A-
* Sed tamẽ frica ſola, ſed vbiq; ſparſit ſemen bonũ. Inimicus autẽ
quid ait pa ſuperſeminauit zizania, * Sed tamen quid ait paterfa-
terfamili- miliàs? Sinite vtraq; creſcere vſq; ad meſſem. Per quid
às? Sinite creſcere? Vtiq; per agrũ, Quis eſt ager? Nunquid nã A-
vtraq; cre- frica? Non. Quis eſt ergo? Non interpretemur nos, do-
ſcere, vtiq; minus dicat, Neminẽ ſinamus aliquid pro arbitrio ſuſ-
per agrum. picari: dixerunt enim magiſtro diſcipuli, Enarra nobis
Quis eſt a- parabolã zizaniorum. Et enarrauit dominus, Semẽ bo-
ger? Per num dixit, filij ſunt regni, zizania vero filij mali. Quis
quid creſce ea ſeminauit? Inimicus autẽ, inquit, qui ea ſeminauit, dia
re? Vtiq; per bolus eſt. Quis eſt ager? Ager eſt, inquit, hic mũdus, Quę
agrũ. Quis eſt meſſis? Meſſis eſt, ait, finis ſeculi. Qui ſunt meſſores?

Meſſores, inquit, angeli ſunt. Nunquid Africa eſt mun- K
dus? Nunquid meſſis hoc tempus? Nũquid meſſor Do- eſt ager?
natus? Per totum orbem terrarum expectate meſſem, Nunquid
per totum orbem terrarum creſcite in meſſem, per to- nam Afri-
tum orbem terrarum zizania tolerate vſq; ad meſſem. ca? Non.
Non vos ſeducant peruerſi, paleæ nimis leues euolant
ante aduentum ventilatoris ex area. Non vos ſeducãt.
Tenete eos ad iſtam vel ſolam ſimilitudinẽ zizaniorũ,
neque illos ſinatis loqui amplius. Ille codices tradidit?
Nõ. Sed ille codices tradidit. Quilibet tradiderit, nun-
quid infidelitas traditorũ fidẽ dei euacuauit? Quę eſt fi-
des dei? Quã promiſit Abrahæ, dicẽs, In ſemine tuo be- Gene.22.
nedicentur omnes gẽtes. Quæ eſt fides dei? Sinite vtra- Fides dei.
que creſcere vſq; ad meſsẽ. Per quid creſcere? Per agrũ. Matth.13.
Quid eſt per agrum? Per mundum. Hic illi dicunt, Cre-
uerat quidem vtrunq; per mundum, ſed iam frumenta
diminuta ſunt, & in iſtã noſtrã regionem paucitatemq;
reuocata. Nõ te permittit dominus interpretari quod
vis. Ipſe qui exponit hanc parabolã claudit os tuum, os
ſacrilegum, os impium, os prophanum, os tibi contra- L
rium, qui contradicis teſtatori etiã te ad hæreditatẽ vo
canti. Quomodo claudit os tuũ? Dicendo, Sinite vtraq; Vbi ſupra.
creſcere vſq; ad meſſem. Si iam finiit meſsis, credamus
eſſe frumenta diminuta, quanquã ne tunc quidem mi-
nuentur, ſed in horreum recondẽtur: ſic enim ait, Col-
ligite primum zizania & alligate faſciculos ad cõburẽ-
dum ea, frumentũ autem recondite in horreum meũ.
Si ergo vſq; ad meſſem creſcunt, poſt meſſem recõdũ-
tur, improbe, impie, quãdo minuuntur? Cõcedo in cõ-
paratione zizaniorũ ſimul atq; palearum frumenta eſſe
pauciora, tamen vtraq; creſcunt vſq; ad meſſem. Cum Matth.24.
enim abundat iniquitas, refrigeſcit charitas multorum,
creſcũt zizania, creſcit palea. Sed quia toto agro deeſſe
non poteſt frumentum quod perſeuerãdo vſq; in finẽ
ſaluum fiat, creſcũt vtraq; vſq; ad meſſem. Et ſic prop-
ter abundantiam dictum eſt malorum, Putas veniens Luca.18.
filius hominis inueniet fidem in terra? hocq; nomine
ſignificantur quicunq; legis præuaricatione imitantur
eum cui dictum eſt, [Terra es & in terrã ibis: tamen &
propter abundantiã bonorum, & propter eum cui di-
ctum eſt,] Sic erit ſemen tuum ſicut ſtellæ cœli, & ſicut M
arena maris: etiã illud non tacitũ eſt, Quia multi ab O- Gene.15.
riente & Occidente venient & recumbent cũ Abrahã Matth.8.
& Iſaac in regno dei. Vtraq; ergo creſcũt vſq; ad meſ-
ſem, & ſuas ſententias in ſcripturis habent zizania vel
paleæ, ſuas autem frumenta. Quæ qui non intelligunt
confundunt & confundũtur, atq; ita perſtrepunt cæca
cupiditate, vt nolint obmuteſcere vel patefacta verita-
te. Ecce, inquiunt, dicit Propheta, Recedite, exite inde, 23.queſt.4.
& immundũ ne tetigeritis. Quomodo ergo malos pro Ecce inquiũt
pace tolerabimus, à quibus exire & recedere iubemur Eſaia.52.
ne tangamus immundum? Nos iſtam receſsionem ſpi-
ritaliter intelligimus, illi corporaliter. Nam & ego cla-
mo cum Propheta, & qualiacunque ſumus vaſa, vtitur
nobis deus in diſpenſatione veſtra. Clamamus & nos 23.queſt.4.
& dicimus vobis, Recedite, exite inde, & immundum Clamam⁹.
ne tetigeritis, ſed contactu cordis non corporis. Quid
eſt enim tangere immundum, niſi conſentire peccatis?
Quid eſt autem exire inde, niſi facere quod pertinet ad
correptionem malorum, quantum pro vniuſcuiuſque Tãgere im
gradu atque perſona ſalua pace fieri poteſt? Diſplicuit mundum,
tibi quod quiſque peccauit, non tetigiſti immundum. quid? Exi-
Redarguiſti, corripuiſti, monuiſti, adhibuiſti etiam ſi re inde qd.
res exigit congruam & quæ vnitatem nõ violet diſci-
plinam, exiſti inde. Attendite in facta ſanctorũ, ne for-
te noſtra

A te nostra videatur interpretatio. Quomodo hęc verba intellexerunt sancti, sic vtique intelligenda sunt. Exite inde, inquit Propheta. Prius vsitata ipsius verbi cõsuetudine assero istam sententiam, & postea ostendo oon meam. Plerũque accusantur homines, & cum accusati fuerint defendunt se. Cum autem se ille qoi accusatur homo rationabiliter iusteq; defenderit, qui audiunt, dicunt, Exiit inde. [Quomodo inde exiit?] Manens loco, exiit inde. Quomodo iode exiit? Ratione reddita, & *Lucæ.10.* defeosione iustissima. Hoc est quod faciebant sancti, quãdo excutiebãt puluerẽ de pedibus aduersus eos qui sibi pacem nunciatam non accipiebant. Exiit inde ille *Ezech.3.* speculator, cui dictum est, Speculatorẽ posui te domus Israël: illi enim dicitur, Si dixeris iniquo vt auertat se, & nõ se auerterit ab iniquitate & à via sua, iniquus in illa sua iniquitate morietur, & tu animam tuam liberabis. Hoc si facit, exiit inde, nõ separatione corporis, sed defensione operis sui. Fecit enim iste quod faciendum B fuit, etiam si ille non obtemperauit, cui obtemperandũ *23. quæst. 4 Recedite. circa medium.* fuit. Hoc est, exite inde. Clamauit ista Moyses, clamauit Esaias, clamauit Hieremias, clamauit Ezechiel. Videamus si hoc ipsi fecerunt, si dimiserunt populum dei, & se ad gentes alias transtulerunt. Quàm multa & quàm vehementer Hieremias increpauit in peccatores & sceleratos populi sui, inter eos tamen erat. Vnum cum illis templum intrabat, eadem sacramenta celebrabat. In ea *23. quæst. 4. Tolerandi. circa finem.* hominum sceleratorũ congregatione viuebat, sed clamando exibat inde. Hoc est exire inde, hoc est, immundum non tangere, & voluntate non consentire, & ore non parcere. Quid dicã de Hieremia, de Esaia, de Daniële, de Ezechiele, de cæteris Prophetis, qui ooo recesserunt à populo malo, ne desererent bonos, illi populo commixtos, vbi & ipsi tales esse potuerunt? Moyses ipse, fratres, cũ acciperet legem in monte, populus deorsum idolum fecit: Populus dei, populus ductus cedẽtibus fluctibus rubri maris, qoi sequẽtes inimicos obruerant, post tanta signa & miracula in Aegyptiorum plagis ad mortem, & in sua protectione ad salutem, tamẽ idolum poposcit, idolum extorsit, idolum fecit, idolũ adorauit, idolo sacrificauit. Indicat de⁹ famulo suo populi factũ, & dicit eos se perditurũ à facie sua. Interce C dit Moyses ad ipsum populum rediturus, & habuit occasionem recedendi & exeundi ab eis, sicut isti intelligunt, ne immundum tangeret, ne cum talibus viueret. Nõ fecit tamẽ. Et ne forte hoc necessitate potius quàm charitate fecisse videretur, obtulit illi deus alium popu *Exod.32.* lum: Facio te, inquit, in geotem magnam, vt illos deleret. At ille non accepit, cohæret peccatoribus, petit pro peccatoribus. Et quomodo petit? Magna probatio dilectionis fratres. Quomodo petit? Videte illã de qua sępe locuti sumus maternam quodã modo charitatem. Cũ deus minaretur sacrilego populo, pia Moysi viscera tre *Vbi supra.* muerunt, opposuit se pro illis iracundiæ dei, Domine, inquit, si dimittis ei peccatum dimitte, sin autẽ dele me de libro quem scripsisti. Quàm paternis maternisq; visceribus, quàm securus hoc dixerit, attẽdens iusticiam & misericordiam dei, vt quia iustus est ne perderet iustũ, quia misericors, ignosceret peccatoribus. Certe iam manifestũ est prudentiæ vestræ: quomodo accipienda sint omnia talia testimonia scripturarum, vt quando scriptura sonat, recedere nos debere à malis, noo aliud intelligere iubeamur, nisi vt corde recedamus, ne mai⁹ malum in separatione bonorum committamus quàm in malorum coniunctione fugiamus, sicut ipsi Donatistæ fecerunt. Qui si vere boni malos arguerent, ac non potius ipsi mali bonos infamarent, qualeslibet pro pace D tolerarent qui Maximinianistas receperunt tanquam integros, quos tanquam perditos antea damnauerunt: certe manifeste dixit Propheta, Recedite, exite inde, & *Esaiæ.52.* immundum ne tetigeritis. Ego vt intelligam quod dixit, attẽdo quod fecit. Facto suo mihi exponit dictum suum. Dixit recedite. Quibus dixit? Vtique iustis. A quibus vt recederent dixit? Vtique à peccatoribus & iniquis. Quæro à talibus vtrum ipse recesserit? Iouenio quòd noo recesserit. Ergo aliter intellexit. [Nam vtique prior faceret quod præcepit.] Recessit corde, obiurgauit atque arguit, continendo se à consensu non tetigit immundum. Obiurgando autem exiit liber in cõspectu dei, cui oeque sua deus peccata imputat quia non fecit, neque aliena quę noo approbauit, neque negligentiam quia non tacuit, neque superbiam quia in vni- *23. quæst. 4. Ecce iquiũt* tate permansit. Sic ergo fratres mei quotquot habetis inter vos qui adhuc amore seculi prægrauãtur, auaros, E periuros, adulteros, spectatores nugarum, consultores mathematicorum, phanaticorum, augurum, auspicũ, ebriosos, luxuriosos, quicquid inter vos malorum esse nostis, quantum potestis improbate, vt corde recedatis, & redarguite vt exeatis inde, & nolite cõsentire vt immundum non tangatis.

De eo quod scriptum est in Euãgelio secundum eundem, Reddite quæ sunt dei deo, & quæ sunt Cæsaris Cæsari: Et de stipendiis militantium. Sermo XIX. *Matth. 22.*

NOnnulli fratres qui aut militiæ cingulo detinentur, aut in actu sunt publico constituti, cũ peccant grauiter, hac solent à peccatis suis prima se voce excusare quòd militant, & ne bene aliquãdo faciant occupatos se malis actibus conqueruntur: *23 quæst. 1. Militare.* Perinde quasi militia hominum non voluntas in culpa sit, ita quod ipsi gerunt, officiis suis ascribunt. Non enim militare delictum est, sed propter prædam militare peccatum est. Nec rempublicam gerere criminosum est, sed ideo agere rempublicam vt rem familiarẽ potius augeas, videtur esse damnabile. Propterea enim prouidentia quadam militantibus sunt stipendia cõstituta, ne dum sumptus quæritur, præda grassetur. Illud autem quale est, cum ob errorem aliquem à senioribus F arguuntur, & imputatur alicui de illis cur ebrius fuerit, cur res alienas peruaserit, cædem cur turbulentus admiserit: statim respondeat, quid habebam facere, homo secularis aut miles, nũquid monachum sum professus aut clericum: quasi omnis qui clericus non est aut monachus, possit ei licere quod non licet. Cunctis igitur officiis sacris literis præscribitur norma viuẽdi, omnis ad bene viuendum prouocatur sexus, ætas & digoitas. Igitur nemo se excuset publicis actibus, nemo de occupatione militiæ conqueratur. Apud omnem Christianum prima honestatis debet esse militia. Nã vt id quod dicimus authoritate euangelica comprobemus, videamus lectionem quę pauloante decursa est: ait eoioi Euangelium, Venerunt autem & publicani ad Ioannẽ vt *Lucæ.3.* baptizarẽtur ab eo, & dixeruot ad eum, Magister quid faciemus? At ille dixit, Nihil amplius exigatis, q̃ quod constitutũ est vobis. Honesta planè publicanorum interrogatio, ac sancti Prophetæ iusta respõsio. Illi enim solicite interrogãt, ne aut ignorãtes plus exigendo in peccatũ incidãt, aut cessantes publicã decipiãt functionem. Hic autẽ moderate præcepit, vt & ioiquitas locũ *Exactio nõ quæ apud deum damnatur.* non habeat, & constitutũ habeat vectigal effectũ. Non enim dixit, Nihil exigatis: sed, nihil amplius exigatis. Vnde intelligimus quòd apud deum non tam exactio

G quàm exactio iniqua dānetur: dicit enim ipse domin⁹, *Matth. 22.* *Reddite quæ dei sunt deo, & quæ Cæsaris Cæsari.* Igitur quod *23. quæst. 1.* Cæsar præcipit ferendum est, quod imperator indicit *Militare ā-* tolerandum est: sed fit intolerabile, dum illud præda *te medium.* exactionis accumulat. Hoc autem quale est, quòd iidē ipsi qui huiusmodi necessitates procurāt, peccatis suis peccata congeminant, hoc est, quòd fraudes suas ac rapinas commodum vocant, cum ipsa præda inferatur incommodum. Illud autem addunt sceleribus suis, vt quos indefensos viderint, ipsos potius persequantur, & putēt se necessitates decepisse publicas nisi domos deceperint orphanorum: ita quorum pater ante biduum forsitan fuerit amicus, collega vel frater, interueniente morte, eiusdem liberi habeantur tanquam ignoti, viles & miseri. Vidua autem si qua fuerit, aut sic iniuriis exagitatur vt nubat, aut si voluerit in castitatis permanere proposito, dādo munera in facultate vix permanet. Cū his ergo fraudib⁹ repleuerint sacculos suos, videas illos lætos & accuratos ad ecclesiam properare, & deo gratias agere, quasi ab ipso illis hæc pecunia conferatur, il-
H lud quoque peccantes quòd rapinarum suarum deum volunt esse participem: dicit enim sanctum Euangeliū, *Luca. 3.* Interrogauerunt illū & milites, quid faciemus & nos? *23. quæst. 1.* Ait illis Ioannes, Neminem concutiatis, neque calum- *Militare* niam faciatis, sed contēti estote stipendiis vestris. Hic *circa finē.* iam cognoscere se debet omnis homo qui militat. Nō *Miles quis?* enim tantum de his militātibus scriptura loquitur, qui armata militia detinentur, sed quisque militiæ suę cingulo vtitur, dignitatis suæ miles ascribitur, atque ideo hæc sententia potest dici: Verbi gratia, militibus, protectoribus, cunctisq; rectoribus. Quicunque stipendia sibi publicè decreta consequitur, si amplius quærit, tanquam calumniator & concussor, Ioannis sententia cōdemnatur. Vsqueadeo autē hoc inoleuit malum, vt iā quasi ex consuetudine vendantur leges, corrumpantur iura, sententia ipsa venalis sit, & nulla iam causa possit esse sine causa. Hæc autem diuina sententia quæ ad milites loquitur, potest etiam ad clericos retorqueri, quia etiā si non militare videamur seculo, tamen deo & do- *2. Timo. 2.* mino militamus, sicut ait Apostolus, Nemo militans deo, obligat se negociis secularibus. Videmur, inquam,
I non militare remissis ac fluētibus tunicis, sed habemus militiæ nostræ cingulū, quo castimonię interiora constringimus: de quo cingulo dominus ait ad discipulos *Luca. 12.* suos, Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ vestræ ardentes in manibus vestris. Milites igitur Christi sum⁹, & stipendiū ab ipso donumq; percipimus, sicut dicit *2. Corin. 1.* Apostolus, Qui dedit nobis pignus spiritus, hoc est qui spiritus sancti nos remuneratione ditauit. Si quis ergo Christianorum hoc donatiuo contentus forte nō fuerit, & quærit amplius, incipit hoc ipso carere quod meruit. Quod specialiter contingit hęreticis Arrianis, Dū enim nescio quid amplius quærunt, inuenientes erroris spiritum, gratiam sancti spiritus perdiderunt. Nam & catholicus clericus hac sententia retinetur. Si enim non contētus stipendiis fuerit quæ de altario domino iubente consequitur, sed exercet mercimonia, intercessiones vendit, viduarum munera libenter amplectitur, hic negociator magis potest videri quàm clericus. Nec dicere possumus, nemo vos inuasores arguit, violentiæ nullus accusat, quasi non interdum maiorem prædam à viduabus blandimenta eliceant quàm tormenta. Nec interest apud deum vtrum vi an circumuentione quis res alienas occupet, dummodo quoquo pacto teneat alienum.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Væ prægnantibus & nutrientibus. K *Matth. 24.*
Sermo XX.

SCire & intelligere debemus fratres charissimi, quia Christianis dum in hoc corpore viuunt, tribulatio deesse non poterit. Sic enim nos, sicut audistis, cōtestatur Apostolus, dicēs, Omnes qui volunt pie viuere in Christo, persecutionē *2. Timo. 3.* patientur: & iterum, Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnū cœlorum. Venturi sunt dies tribu- *Acto. 14.* lationum, & malarum tribulationū venturi sunt, sicut dicit scriptura, Et quantū accedunt dies, augentur tribulationes. Nemo sibi promittat quod Euangeliū non promittit. Quomodo enim appropinquāte fine mundi, sicut dicit dominus in Euāgelio, Abundauit iniqui- *Matth. 24.* tas, refrigescet charitas: sic propter ipsas iniquitates nūquam deerit aduersitas: Opus est vt animum nostrum non solum ad pœnitentiam, sed etiam ad patientiam præparemus. Fratres mei, obsecro vos, attēdite scripturas sanctas, si aliquid fefellerunt, si aliquid dixerunt, & aliter accidit quàm dixerunt: necesse est vt vsque ad fi- L nem sic fiat quemadmodum dixerunt. Non nobis pro- *Tribulationes in hoc seculo in sacris literis nobis promittuntur.* mittunt scripturæ sanctæ in hoc seculo, nisi tribulationes, pressuras, angustias, augmenta dolorum, abundantiam tentationum. Sicut & ipse dominus in Euangelio dicit, In mundo pressuram habebitis. Et iterum, Mūdus gaudebit, & vos tristes eritis, sed tristitia vestra vertetur in gaudium. Ad ista præcipue nos paremus, ne imparati deficiamus. De ipsis enim tribulationibus cum Euan- *Ioan. 16.* geliū legeretur audistis, *Væ prægnantibus & nutrientibus.* Prægnantes sunt, qui in spe intumescunt. Nutriētes au- *Prægnātes.* tem, id est, lactantes, qui iam adepti sunt quod concu- *Nutrientes* pierant. Etenim mulier prægnans in spe tumet filij, nōdum videt filiū: quæ autē iam lactat, amplectitur quod sperabat. Prægnans est, qui res alienas concupiscit: nutriens est, qui iam rapuit quod concupierat. Et vt hoc apertius etiam simplices intelligere possint, aliquā similitudinem proponamus. Cōcupiscit aliquis villam alie- *Matth. 24.* nam & dicit, Bona est ista villa vicini mei, ô si mea esset, ô si adiungerē illā & facerē de isto fundo & de illo vnitatē. Amat & auaricia vnitatē. Quod amat bonum est, sed vbi amandum sit nescit. Forte diues est vicinus ille qui habet villā bonam, & suspicatur quòd illam nō M possit tollere, quia potēs homo est, & præualet se contra illum defendere, nec cōcupiscit, nec imprægnatur, nihil sperans nō concepit, non est pręgnans animo. Si vero iuxtà aliquis vicinus sit pauper, qui vel in necessitate positus est vt possit vendere, vel potest opprimi vt cogatur vēdere: iniicitur oculus, sperat se posse tollere aut villā aut coloniam vicini pauperis, & immittit illi aliquas tribulationes. Verbi gratia, Agit secretius apud eos qui possunt, vt illū exactores aut afflictum, aut in aliqua publica administratione constringant, ex quibus cōtractis debitis multis necesse habeat infœlix vēdere casellā, vnde aut ipse aut filij sui sustentabantur. Necessitate ergo cōpulsus venit ad illū, per cuius nequiciam premitur & affligitur, & Nesciens ꝙ ipsius immissione hoc patitur, dicit ad eū, Da mihi domine, rogo te, paucos solidos, patior necessitaté, vrgeor à creditore. Et ille, Nō habeo in manibus. Ideo se dicit in manibus non habere, vt ille oppressus calumnia, necesse habeat vendere. Deniq; cum ei dixerit, quòd pro nimia afflictione sua cōpellatur distrahere, statim ille respondet, Et si nō habeo pecuniam propriam, vndecūque studeo mutuare vt tibi amico meo subueniā, & si ita necesse est etiā argentelum

A argentelum meũ diſtraho ne tu iniuriã patiaris. Quando beneficium petebat, profeſſus eſt ſe penitus nũ habere: at vbi dixit quòd poſſeſsionem ſuam venderet, quaſi amico ſe ſubuenire dixit, & cum eum ad hãc neceſsitatem adduxerit, dicit illi, vt venditionẽ facere debeat, & caſellam pro qua prius, verbi gratia, forte centum ſolidos offerebat, vt eum opprimi viderit, nec medietatem precij dare acquieſcit. Iſtis enim talibus, ſicut iam ſupra *Matth.24.* dictum eſt, Euangeliſta proclamat, Væ prægnãtibus & nutriẽtibus. Iſtis enim væ erit in die iudicij, & ab audi- *Matth.25.* tu malo non poterunt liberari, ſed audituri ſunt, Diſcedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo & angelis eius, quia eſuriui, & nõ dediſtis mihi mãducare: ſitiui, & non dediſtis mihi bibere. Hoc loco diligenter attẽdat charitas veſtra. Si in ignem mittitur qui non dedit rem propriã, putas vbi mittendus eſt qui inuaſit alienam? Si cũ diabolo ardere habet qui nudum nõ veſtiuit, putas vbi arſurus eſt qui expoliauit? Et ideo quotieſcunque vobis euãgelica lectio recitata fuerit in qua dicit, Væ prægnantibus & nutrientibus: nõ hoc de mulieribus legitimos viros habentibus credite. Quid

B enim mali fecit mulier quæ de proprio marito concepit? Quare illi in die iudicij male erit, quæ hoc fecit quod deus iuſsit? Non ergo de mulieribus quę iuſte cõcipiunt & pariunt, hoc credendum eſt, ſed de illis quos ſupra diximus, qui iniuſte cõcupiſcendo rem alienam, imprægnati eſſe videntur. De quibus ſcriptum legimus, Cõcepit dolorem, & peperit iniquitatem. Omnis enim homo concipit, nec vllus poteſt eſſe ſine conceptu. Sed alij concipiunt de Chriſto, alij de diabolo. Sicut enim *Pſal.7.* de illis qui à diabolo concipiunt, dicitur, Cõcepit dolorem & peperit iniquitatem: Ita & de illis qui à ſpiritu *Eſaiæ.26.* ſancto concipiunt: ſcriptum eſt, A timore tuo in vtero concepimus, & peperimus ſpiritum ſalutis tuæ. Hæc enim quæ diximus fratres chariſsimi qui diligenter attẽdit, & ſupradicta mala aut fuiſſe in ſe aut forſitan adhuc eſſe cognoſcit, cito ſe corrigat. Non enim nocent mala præterita ſi non placent: adhuc enim eſt pœniten- *Matth.25.* di & corrigendi locus. Nõdum facta eſt illa diſiunctio *Lucæ.16.* aliorum ad dexteram, aliorum ad ſiniſtram. Non dum apud inferos ſumus, vbi eſt diues ille ſitiens & ſtillã de-

C ſiderãs. Audiamus, dum viuimus corrigamur. Nõ concupiſcamus res alienas & imprægnati tumeamus, nec velimus peruenire ad illas, & eas adipiſcendo tanquam filios oſculemur. Quando enim cõcupiſcit aliquis rem alienam, ſicut iam dictum eſt, anima ſua quaſi concepiſſe videtur. Si vero quod concupiſcit per aliquam calliditatem aut nequiciam potuerit obtinere, quaſi natum filiũ oſculari ac nutrire cognoſcitur. Non ergo ſic amemus iſta terrena fratres, vt perdamus cœleſtia. Mutandũ eſt cor, leuandum eſt cor, nõ hic habitemus iam corde. Mala religio eſt amor mundi, ſufficiat quòd hic adhuc *Coloſ.3.* in carne eſſe videmur. Audiamus Apoſtolum dicẽtem, Si reſurrexiſtis cum Chriſto quę ſurſum ſunt ſapite, quę ſurſum ſunt quærite, non quæ ſuper terram. Non apparet quod nobis promiſſum eſt. Iam enim paratũ eſt, ſed non videtur. Concupiſcendo imprægnari vis, hinc imprægnare. Concupiſce vitam æternam, ad quam vitam te inuitat deus, ipſa ſit ſpes tua. Certus erit partus tuus, non erit aborſus. Non temporaliter amplecteris quod pepereris, ſed in æternum poſsidebis. Quod enim promiſſum eſt, ſine dubio dandum eſt, ſed adhuc retro eſt. Nõ dabitur modo, ſed dabitur poſtea. Videte iam quãta data ſint fratres. Quis illa vel enumerare præualet? De omnibus enim rebus quæ nobis in ſcripturis diuinis promiſſa ſunt, vna tantũmodo remãſit. Deus enim D qui nobis in tantis rebus verum dixit, in vna nos fallit? Scriptum eſt de Eccleſia, quia erit, & videtur quia eſt. Scriptum eſt de idolis, quia non erunt, & videtur quia non ſunt. Scriptum eſt, quia perdituri erant Iudæi regnum, & videtur. Scriptum eſt de hæreticis, quia futuri erãt, & videtur. Scriptum eſt & de die iudicij: ſcriptum eſt & de præmiis bonorũ & de pœna malorum: nemo ſe circumueniat fratres. Quomodo illa omnia venerũt quæ promiſſa ſunt, ſic & dies iudicij, & malorũ pœna, & iuſtorum pręmia ſine vlla dubitatione ventura ſunt. Et ideo vnuſquiſque noſtrum dum licet & cum dei adiutorio in poteſtate noſtra conſiſtit, & peccata vitare, & quod bonum eſt exercere contendat: vt cũ ille dies terribilis & metuendus aduenerit, non cum impiis & peccatoribus perenni incendio cõcremetur, ſed cum iuſtis & deum timentibus peruenire ad æternum præmium mereatur, quod ipſe præſtare dignetur cui eſt honor & imperium in ſecula ſeculorum, Amen. *Matth.24.*

De eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum eundem, De die illo & hora nemo ſcit, neque angeli cælorum & cætera. Sermo XXI. E

FRatres quod audiſtis monentem ſcripturam atque dicentem, vt propter diem nouiſsimum vigilemus, vnuſquiſque de nouiſsimo ſuo die cogitet, ne forte cum ſecureritis vel putaueritis lõge eſſe nouiſsimũ ſeculi diem, dormitetis ad nouiſsimum veſtrum diem. *De die nouiſsimo ſeculi huius,* audiſtis quid *Matth.24.* dixerit, *quia neſciunt eum neque angeli cælorum neque filius, niſi pater.* Vbi quidem magna quæſtio eſt, ne carnaliter ſapientes putemus aliquid patrem ſcire quod neſciat filius. Nam vtique cum dixit, Pater ſcit, ideo hoc dixit, quia in patre & filius ſcit. Quid enim eſt in die quod non in verbo factũ eſt, per quod factus eſt dies? Nemo, inquit, quærat nouiſsimum diem quãdo futurus ſit, ſed vigilemus omnes bene viuendo, ne nouiſsima dies cuiuſcunque noſtrum nos inueniat imparatos, & qualis quiſque hinc exierit ſuo nouiſsimo die, talis inueniatur in nouiſsimo ſeculi die. Nihil te adiuuabit, quod hic [illegible] feceris. Vnumquẽque opera ſua iuuabunt, aut ope- [illegible] ſua preſſura ſunt. Et quomodo in Pſalmo cãtauimus F domino, Miſerere mei domine, quoniam conculcauit *Pſal.55.* me homo? Homo dicitur qui ſecundum hominem vi- *Homo quis* uit. Denique illis qui ſecundum deum viuunt dicitur, *dicatur?* Dij eſtis, & filij excelſi omnes: Reprobis autẽ qui vocati *Deus quis?* ſunt vt eſſent filij dei, & eſſe potius voluerũt homines, *Pſal.81.* id eſt, ſecũdum hominem viuere, Vos autem, inquit, ſicut homines moriemini, & ſicut vnus ex principibus cadetis. Etenim quòd mortalis eſt homo, ad diſciplinã illi debet valere, non ad iactantiam. Vnde ſe iactat vermis, craſtino moriturus? Dico charitati veſtræ fratres, de diabolo debent erubeſcere mortales ſuperbi. Ille enim & ſi ſuperbus, tamẽ immortalis eſt, ſpiritus eſt etſi malignus. Illi dies nouiſsimus pœnalis ſeruatur in finẽ, tamen mortem quam nos patimur, ille nõ patitur. Audiuit autem homo, Morte morieris: vtatur bene pœna *Gene.2.* ſua. Quid eſt quòd dixi, Vtatur bene pœna ſua? Non inde eat ad ſuperbiam vnde accepit pœnam, agnoſcat ſe mortalem, & frangat elationem: audiat ſibi dici, Quid *Eccle.10.* ſuperbit terra & cinis? Etiam ſi ſuperbit diabolus, nõ eſt terra & cinis. Ideo dictum eſt, Vos autẽ ſicut homines moriemini, & ſicut vnus de principibus cadetis. Non *Pſal.81.* attenditis quia mortales eſtis, & ſicut diaboli ſuperbi eſtis. Vtatur ergo homo pœna ſua fratres, & bene vtatur malo

G malo suo, vt proficiat bono suo. Quis nescit quia pœna est necesse esse vt moriamur, & quod est grauius, quando nescimus? Pœna certa est, hora incerta: & de ista pœna sola certi sumus in rebus humanis. Cætera nostra & bona & mala incerta sunt, sola mors certa est. Quid est quod dico? Conceptus est puer, forte nascitur, forte abortum facit. Ita incertum est, Forte crescit, forte non crescit. Forte senescit, forte nõ senescit. Forte diues erit, forte pauper. Forte honoratus, forte humiliatus. Forte habebit filios, forte non habebit. Forte ducet vxorem, forte nõ ducet. Quicquid aliud nominaueris in bonis, respice & ad mala. Forte ægrotat, forte non ægrotat. Forte à serpente percutitur, forte non percutitur. Forte à bestia deuoratur, forte non deuoratur. Et respice omnia mala, vbique est, forte erit, forte non erit. Nunquid potes dicere, forte moritur, forte nõ moritur? Quomodo medici quando inspexerunt valitudinem & mortiferam esse cognouerint, hoc pronunciãt, moritur, inde non euadit. Ex quo nascitur homo, dicendum est non euadit. Quando natus est, ægrotare cœpit. Quãdo mortuus fuerit, finit quidem ægritudinem, sed nescit vtrum

Lucæ.16. pergat in peiorem. Finierat diues ille ægritudinem de-
H liciosam, venit ad tortuosam. Pauper vero ille finiit ægritudinem, & peruenit ad sanitatem. Sed quod postea haberet hic elegit, & quod ibi messuit, hic seminauit. Ideo cũ viuimus vigilare debemus, & eligere debemus quod in futuro teneamus. Mundum non amemus. Premit amatores suos, non eos ad bonũ adducit. Laborandum est in eo potius ne capiat, quàm timendum ne cadat. Ecce cadit mundus, stat Christianus, quia nõ cadit Christus. Nam quare dicit dominus, Gaudete, quia ego

Ioan.16. vici mundũ? Respondeamus ei si placet, Gaude, sed tu. Si tu vicisti, tu gaude. Quare nos? Quare nobis dicit, gaudete, nisi quia nobis vicit, nobis pugnauit? Vbi enim

Philip.2. pugnauit? Quia hominem suscepit. Tolle quod de virgine natus, tolle quod semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, in similitudine hominum factus, & habitu inuentus vt homo. Tolle hoc: vbi luctamẽ, vbi certamen, vbi tentatio, vbi victoria quam non præcessit pugna? In principio erat verbum, & verbum erat apud

Ioan.1. deum, & deus erat verbũ. Omnia per ipsum facta s[unt] & sine ipso factum est nihil. Nunquid hoc verbum Iudæus crucifigeret? Nunquid huic verbo impius insulta-
I ret? Nunquid hoc verbũ colaphis cæderetur? Nunquid hoc verbum spinis coronaretur? Vt autẽ ista pateretur, verbum caro factum est, & ista passus resurgẽdo vicit. Ergo nobis vicit quibus securitatẽ resurrectionis ostendit. Dicis ergo deo, Miserere mei domine, quoniã conculcauit me homo. Tute noli cõculcare, & non te vincit homo. Ecce enim homo potens terret te, Vnde te

Psal.55. terret? Spolio, dãno, torqueo, occido, & clamas tu, Miserere mei domine, quoniam conculcauit me homo. Si verum dicis, teipsum attendis, quia times minas hominis, mortuus te conculcat. Et quia non timeres nisi esses homo, cõculcat te homo. Quod est ergo remedium ô homo? Hære deo à quo factus est homo, illi hære, in ipso præsume, ipsum inuoca, virtus tua ipse sit. Dic illi, In te domine virtus mea, & à cõminationibus hominum cantabis: & quid postea cantes ipse dominus dicit, In deo sperabo, non timebo quid faciat mihi homo.

De decem virginibus, In Euangelio secundum eundem, Sermo XXII.

INter parabolas à domino dictas, solet quærẽtes multum mouere ista, quæ de decem virgi- K *Matth.25.*
nibus posita est. Et multi quidem hinc multa senserunt quæ non sunt præter fidem, sed quomodo partibus eius omnibus conueniat expositio, id elaborandum est. Legi etiam in quadam scriptura, ex earum genere quæ apocriphæ nominantur, quòd non sit contra catholicam fidem, sed huic loco nihil mihi minus congruere visum est, consideranti omnes huius similitudinis partes. *De quæstio. Euãge lib. 1. cap. 43.* De qua tamen expositione temere nihil audeo iudicare, ne forte non eius inconuenientia mihi angustiam fecerit,* sed mea tarditas in eam cõuenientiam non venerit. **aliàs, si.* Quid autem mihi videatur non absurde de hoc loco accipi, quantum potero breuiter & diligenter exponam. Interrogatus igitur dominus noster à discipulis de consummatione seculi: inter multa quæ est locutus, hoc quoque dixit, *Tunc simile æstimabitur regnum cælorum decem virginibus, quæ acceperunt lampades suas, & venerunt obuiam sponso. Quinque ex eis erant fatuæ, & quinque prudentes. Sed quinque fatuæ acceptis lampadibus suis non sumpserunt oleum secum. Prudentes autem acceperunt oleum secum in vasis cum lampadibus. Tardante autem sponso, dormierunt omnes.* *Matth.25.*
L *Media autem nocte clamor factus est, Ecce sponsus venit, surgite obuiam ei. Tunc surrexerunt illæ virgines & aptauerunt lampades suas. Et dixerunt illæ stultæ ad sapientes, Date nobis de oleo vestro, quia lampades nostræ extinguuntur. Responderunt autem sapientes dicentes, Ne forte non sufficiat nobis & vobis, ite potius ad vendentes & emite vobis. Et dum eunt emere, venit sponsus, & quæ paratæ erant intrauerunt cum eo ad nuptias, & clausa est ianua. Nouissime autem venerunt reliquæ virgines dicentes, Domine domine, aperi nobis. At ille respondens ait, Amen dico vobis, nescio vos: vigilate ergo quia nescitis diem neque horam.* Decem vtique virginum quod quinque admittuntur, quinque excluduntur, bonorum & malorum discretionem significat. *Virgines decẽ quid significãt.* Quapropter si virginitatis nomen honorabile est, cur receptis exclusisq; commune est? Deinde, quid sibi vult numerus in vtraque parte quinarius? Quicquid autem significet oleum, mirum videtur quod sapiẽtes petentibus non communicant: cum inuidere fas non sit eas quæ ita perfectæ sunt vt ab ipso sponso recipiantur, quo nomine nullo dubitante dominus Iesus Christus significatur: & misericordes esse oporteat ad prestandũ ex eo quod habent, præscribente illa sententia eiusdem
M domini dicentis, Omni petenti te tribue. Quid est au- *Lucæ.6.*
tem quod possit dãdo non sufficere vtrisque? Hęc maxime augent quęstionis difficultatem: quanquam & cętera diligenter considerata vt omnia in vnã rationem concurrant, nihilq; in vnam partem dicatur quo impediatur alia, magna cautio est adhibenda. Videntur itaque mihi quinque virgines significare quinquepartitã continentiam à carnis illecebris. Cõtinendus est enim animi appetitus à voluptate oculorum, à voluptate aurium, à voluptate olfaciendi, gustandi, tangendi. Sed quia ista cõtinentia partim coram deo fit, vt illi placeatur interiore gaudio conscientiæ, partim coram hominibus tantum vt gloria humana capiatur, quinque dicuntur sapientes, & quinque stultæ, vtræque tamen virgines, quia vtraque continentia est, quamuis diuerso fomite gaudeat. Lampades autem sunt, quia manibus portantur, opera quæ secundum istam cõtinentiam fiunt. *Lampades, opera.* Dictum est autem, Luceant opera vestra coram hominibus. *Matth.5.* Omnes vero acceperunt lampades suas, & venerunt obuiam sponso. Intelligendũ est ergo Christi nomine censeri, de quibus agitur: Non enim possunt qui Christiani non sunt, spõso Christo venire obuiam. Sed

quinque

A quinque fatuæ acceptis lampadibus suis nõ sumpserunt
oleum secum. Multi enim quanuis de Christi bonitate
plurimum sperent, gaudium tamen non habent dum
continenter viuunt, nisi in laudibus hominum. Nõ er-
Oleũ, lætitia. go habent oleum secum, Nam ipsam lætitiam oleo si-
gnificari arbitror. Propterea, inquit, vnxit te deus deus
Psal. 44. tuus oleo lætitiæ. Qui autem nõ propterea gaudet, quia
deo intrinsecus placet, non habet oleum secum. Prudẽ-
tes autem acceperũt oleum secum in vasis cum lampa-
dibus suis, id est, lætitiam operum bonorũ in corde atq;
Galat. 6. conscientia posuerunt. Sic & Apostolus monet, Probet
se, inquit, homo, & tunc in semetipso habebit gloriã &
non in altero. Tardante ergo sponso dormierunt om-
nes, quia ex vtroque genere continentiũ hominum, siue
eorum qui coram deo exultãt, siue eorum qui in laudi-
bus hominum acquiescunt, moriuntur hoc interuallo
temporis, donec sub aduentu domini fiat resurrectio
mortuorum. Media autem nocte, id est, nullo sentiente
aut sperãte: quippe cum ipse dominus dicat, De die au-
Matth. 24. tem illa & hora nemo scit: Et Apostolus dicat, Dies do-
1. Thess. 5. mini sicut fur ita in nocte veniet: ex quo significat peni-
B tus latere cum venit: clamor factus est, ecce sponsus ve-
nit, surgite obuiã ei. In ictu oculi, nouissima tuba, om-
1. Cor. 15. nes resurgemus. Ergo surrexerunt omnes illæ virgines
& aptauerunt lampades suas, id est rationes reddendas
2. Cor. 5. operum suorũ. Oportet enim nos exhiberi ante tribu-
nal Christi, vt illic recipiat vnusquisque quod gessit in
corpore, siue bonum siue malum. Et dixerunt stultæ ad
sapientes, Date nobis de oleo vestro, quia lãpades no-
stræ extinguũtur. Quorum enim facta aliena laude ful-
ciuntur, eadem subtracta deficiunt, & de consuetudine
id semper inquirit vnde animus gaudere solet. Itaque
hominum qui corda non vident, testimonium volunt
habere apud deum, qui cordis inspector est. Sed quid
responderunt sapientes? Ne forte non sufficiat nobis.
Vnusquisque enim pro se rationem reddet, nec alieno
testimonio quicquam adiuuatur apud deum, cui secre-
ta cordis apparent, & vix sibi quisque sufficit, vt ei testi-
Prouer. 20. monium perhibeat conscientia sua. Quis enim gloria-
bitur mundum se habere cor? Inde est quod Apostolus
1. Cor. 4. dicit, Mihi minimũ est vt à vobis diiudicer, aut ab hu-
mano die, sed neque meipsum iudico. Quapropter cũ
C de se quisq; aut non omnino, aut vix possit veram pro-
ferre sentẽtiam, quomodo potest de alio iudicare, cum
sciat nemo quid agatur in homine, nisi spiritus homi-
1. Cor. 2. nis? Ite magis ad vẽdentes & emite vobis. Non consiliũ
dedisse putãdæ sunt, sed crimen earum ex obliquo cõ-
memorasse. Vendunt enim oleum adulatores, qui siue
falsa, siue ignorata laudando, in errores animas mittũt,
& eis vana gaudia tanquam fatuis cõciliando, aliquam
de his mercedem, siue ciborũ, siue pecuniæ siue hono-
ris, siue alicuius commodi tẽporalis accipiunt, non in-
Esaiæ. 3. telligentibus quod dictum est, Qui vos fœlices dicunt,
Ecclés. 7. in errorem vos mittunt. Melius est autem obiurgari à
Psal. 140. iusto, quàm à peccatore laudari. Emendauit me iustus,
inquit, in misericordia & arguit me, oleum autem pec-
catoris non impinguet caput meũ. Ite ergo ad venden-
tes magis & emite vobis: id est, videamus nũc quid vos
adiuuat, qui vobis laudes vendere cõsueuerunt, & vos
in errorem inducere, vt nõ coram deo sed ab homini-
bus gloriam quæreretis. Euntibus autem illis emere, ve-
nit sponsus: id est, inclinantibus se illis in ea quæ foris
sunt, & solitis gaudere quærentibus, quia gaudia inter-
na non nouerant, venit ille qui iudicat. Et quæ paratæ
erant, id est, quibus bonum coram deo testimonium
conscientia perhibebat, intrauerunt cum eo ad nuptias: D
id est, vbi munda anima sempiterno dei verbo fœcun-
data copulatur. Clausa est ianua: id est, receptis illis qui
sunt in angelicam vitam immutandi, Omnes enim re- 1. Cor. 15.
surgemus, inquit, sed non omnes immutabimur: clausus
est aditus ad regnum cœlorũ. Non enim post iudicium
patet precum aut meritorum locus. Nouissime autẽ ve-
niunt & reliquæ virgines dicentes, Domine domine
aperi nobis. Non dictũ est quòd emerint oleum, & ideo
intelligendæ sunt nullo iam remanente de alienis lau-
dibus & magnis afflictationibus redire ad imploratio-
nem dei. Sed magna est eius seueritas post iudiciũ, cu-
ius ante iudiciũ ineffabilis misericordia prærogata est.
Itaq; respõdens ait, Amẽ dico vobis, nescio vos. Ex illa
scilicet regula quam non habet ars dei, hoc est, sapiẽtia
dei, vt intrent in gaudium eius qui non coram deo, sed
vt placerent hominibus, visi sunt aliquid secundũ præ-
cepta eius operari. Atque ita concludit, Vigilate ergo,
quia nescitis diem neque horam: non modo illius vlti-
mi temporis quia venturus est sponsus: sed suæ quisque
dormitionis diem & horam nescit. Quisquis autẽ para- E
tus est vsque ad somnum, id est, vsque ad mortem, quæ
omnibus debetur, paratus inuenietur etiã cum illa vox
media nocte sonuerit, qua omnes euigilaturi sumus.
Quod vero spõso dixit obuiam venire virgines, sic in-
telligendum puto, vt ex ipsis virginibus constet ea quæ
dicitur sponsa, tanquam si omnibus Christianis in Ec-
clesiam concurrentibus filij ad matrem concurrere di-
cantur, cum ipsis filiis congregatis constet ea quæ dici-
tur mater. Nunc enim desponsata est Ecclesia, & virgo
est ad nuptias deducenda, id est, cum se cõtineat à cor-
ruptione seculari. Illo autẽ tempore nubit, quo vniuersa
mortalitate prætereunte immortali cõiunctione fœta- 2. Cor. 11.
tur. Desponsaui vos, inquit, vni viro virginem castã ex-
hibere Christo. Vos, inquit, virginem, à plurali ad sin-
gularẽ concludẽs: ideo & virgines dici possunt & vir-
go. Cur autem quinque, vt mihi videtur expositum est.
Sed videmus nũc in ænigmate, tunc autẽ facie ad faciẽ:
& nunc ex parte, tunc autem ex toto. Ipsum autem in
ænigmate & ex parte nũc in scripturis aliquid cernere,
quod tamen sit secundũ catholicam fidẽ, ex illo pigno-
re contigit quod accepit virgo Ecclesia humili aduen- F
tu sponsi sui, quæ illo vltimo aduentu cũ veniet in cla-
ritate nuptura est, cum iam facie ad faciem contuebitur.
Dedit enim nobis pignus spiritũ, sicut dixit Apostolus: 2. Cor. 1.
& ideo ista expositio nihil certũ intuetur nisi vt secun-
dum fidem sit, neque aliis præiudicat quæ nihilominus
secundum fidem esse potuerint.

De eisdem de quibus supra. *Sermo* XXIIII.

Esterno die qui affuistis, promissionẽ nostram
tenetis, quæ hodie non solis vobis, sed pluri-
bus etiam qui conuenerunt, domino adiuuã-
te, reddenda est. Quæ sint decẽ virgines, qua- Matth. 25.
rum sunt quinque prudentes, quinque stultæ, non faci-
le indagari potest. Veruntamen secundum ea quę con-
tinet ipsa lectio, quam charitati vestræ etiam hodie vo-
lui recitare, quãtum mihi dominus intellectum dona-
re dignatur, nõ mihi videtur ista parabola vel similitu-
do ad eas solas pertinere propria & excellentiori san-
ctitate virgines quæ in Ecclesia nominãtur, quas etiam
vsitatiori vocabulo sanctimoniales appellare cõsueui-
mus: sed nisi fallor, hęc similitudo ad vniuersam Eccle-
siam pertinet. Quanuis & si illas solas intelligeremus
quæ sanctimoniales vocantur, nunquid decem sunt?
Absit,

G Absit, vt tanta virginum multitudo ad tam exiguũ numerum reuocetur. Forte autẽ dicat aliquis, Quid si multæ sunt nomine, & tã paucæ sunt in veritate, vt vix decem inueniantur? Nõ ita est. Nam si solas decẽ intelligi vellet bonas, non ibi ostẽderet quinque fatuas. Si enim multę sunt virgines quæ vocantur, quare contra quinq; ostia domus magnæ claudũtur? Intelligamus ergo charissimi ad omnes nos, id est, ad vniuersam omnino Ecclesiam istam pertinere parabolam, nõ ad solos præpositos, de quibus hesterno die locuti sumus: nec ad solas plebes, sed prorsus ad omnes. Quare ergo quinque? Quinque istę & quinque virgines, omnes omnino sunt animæ Christianorũ. Sed vt dicamus vobis quod deo inspirante sentimus, non qualescunque animę, sed tales animæ quę habent catholicã fidem: & habere videntur bona opera in Ecclesia dei: & tamẽ ex ipsis quinq; sunt prudẽtes, & quinque fatuæ. Quare ergo appellatæ sunt quinque, & quare virgines prius videamus, & deinde cætera consideremus. Omnis anima in corpore ideo quinario numero cẽsetur, quia quinque sensibus vtitur. Nihil est enim quod sentimus in corpore nisi ianua
H quinquepartita, aut videndo, aut audiẽdo, aut odorando, aut gustando, aut tangendo. Qui ergo se abstinet ab illicito visu, abstinet ab illicito auditu, ab illicito odoratu, ab illicito gustatu, ab illicito tactu, propter ipsam integritatem virginis nomẽ accepi. Sed si bonũ est abstinere ab illicitis sentiendi motibus, & ideo vnaquæque anima Christiana virginis nomen accepit, quare quinq; admittuntur, quinque autem repelluntur? Et virgines sunt & repelluntur. Parum est quia virgines sunt & lãpades habent, virgines propter abstinentiam ab illicitis
Matth. 5. sensibus, lampades habent propter opera bona. De quibus operibus dominus dicit, Luceant opera vestra corã hominibus, vt videant bona facta vestra, & glorificent
Lucæ. 12. patrem vestrum qui in cœlis est. Itẽ discipulis dicit, Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes. In lumbis accinctis virginitas, in lucernis ardentibus opera bona. Non solet dici virginitas vtique in coniugatis, tamen etiam ibi est fidei virginitas quę exhibet pudicitiã coniugalem. Nam vt nouerit sanctitas vestra, non importune secundum animam & secundum integritatem fidei, qua etiam ab illicitis abstinetur, & bona opera fiũt,
I vnumquenque vel vnamquanque animam virginẽ dici, tota Ecclesia quæ constat ex virginibus & pueris, & maritatis fœminis, & vxoratis viris vno nomine virgo est appellata. Vnde hoc probamus? Apostolum audi dicentem, non solis sanctimonialibus, sed vniuersę prorsus Ecclesiæ, Despõsaui vos vni viro virginem castam exhibere Christo. Et quia huius virginitatis corruptor diabolus cauendus est, continuo ipse Apostolus cum
2. Cor. 11. dixisset, Desponsaui vos vni viro virginem castam exhibere Christo: adiunxit & ait, Timeo autem ne sicut serpens Euam seduxit in versutia sua, sic & vestri sensus corrumpantur à castitate quæ est in Christo. In corpore virginitatẽ pauci habent, in corde omnes habere debent. Si ergo ab illicitis abstinentia bona est, vnde virginitas nomen accepit, & opera bona laudabilia sunt quæ significantur lampadibus: quare quinque admittuntur, & quinque repelluntur? Si & virgo est & lampades fert, & tamen non admittitur, vbi se videt qui nec virginitatem ab illicitis seruat, nec opera bona volens habere, in tenebris ambulat? De istis ergo fratres mei, de istis potius disputemus. Qui non vult videre quod malum est, qui non vult audire quod malum est, ab illicitis sacrificiorum nidoribus auertit odoratum, ab illicitis sacrificiorum cibis auertit gustatum, fugit complexum K
alienæ, frangit panem esuriẽti, hospitem inducit in domum, vestit nudum, cõcordat litigiosum, visitat ægrotum, sepelit mortuum: ecce virgo, ecce habet lãpades. Quid quærimus amplius? Adhuc quæro. Quid adhuc quæris, inquis? Adhuc quæro, intentũ me fecit Euangelium sanctum. Etiam ipsas virgines & ipsas ferentes lãpades, alias dixit prudẽtes, alias stultas. Vnde intuemur, vnde discernimus? De oleo. Aliquid magnum significat oleum, valde magnum. Putas non charitas est? Quę- *1. Cor. 12.*
rendo dicimus, non sententiam præcipitamus, Vnde *Oleum, cha-*
mihi videatur oleum charitas significari, dicam vobis. *ritas.*
Apostolus dicit, Adhuc supereminẽtiorem vobis viam demonstro. Supereminentiorem viam quam demon-
strat? Si linguis hominum loquar & angelorum, chari- *1. Corin. 13.*
tatem autem non habeam, factus sum æramentum sonans, aut cymbalum tinniens. Ipsa est supereminẽs via, id est, charitas, quæ merito oleo significatur. Omnibus enim humoribus oleum supereminet. Mitte aquam, & superinfunde oleum, oleum supereminet. Mitte oleum, superinfunde aquam, oleum supereminet. Si ordinem seruaueris vincit, si ordinem mutaueris vincit, Charitas L
nunquam cadit. Quid ergo fratres? Iam disceptemus de *Vbi supra.*
quinque virginibus prudentibus, & quinque fatuis. Voluerunt obuiam ire sponso. Quid est ire obuiam sponso? Corde ire, expectare eius aduentum, sed ille tardabat. Dũ tardat ille, dormierunt omnes. Quid est omnes? Et fatuæ & sapientes, dormitauerũt omnes & dormierunt. Putamus bonus est somnus iste? Quid est som-
nus iste? Ne forte tardante sponso, quoniam abundat *Matth. 24.*
iniquitas, refrigescet charitas multorum? Siccine intellecturi sumus istum somnum? Non mihi placet, dico quare, quia sunt ibi prudentes, & vtique quãdo dixit dominus, Quoniam abundauit iniquitas, refrigescet charitas multorum: subiecit & ait, Qui autem perseuerauerit
vsque in finem, hic saluus erit. Vbi vultis esse istas pru- *Matth. 12.*
dentes? Nõnne in his quæ perseuerauerunt vsque in fi- *& 24.*
nem? Nõ ob aliud prorsus admitterẽtur intrò, nisi quia perseuerauerunt vsque in finem. Non ergo eis obrepsit frigus charitatis, non in eis refriguit charitas, sed feruet vsque in finem. Quia feruet vsque in finem, ideo sponsi ianuæ patuerunt, ideo eis dictum est vt intrarent, sicut
illi optimo seruo, Intra in gaudium domini tui. Quid M
est ergo, dormitauerũt omnes? Est alius somnus quem
nemo euadit. Non recordamini Apostolum dicẽtem, *Matth. 25.*
De dormientibus autem nolo vos ignorare fratres: id *1. Thess. 4.*
est de his qui mortui sunt? Quare enim dormiẽtes vo- *Mortui, qua-*
cantur, nisi quia suo die resuscitantur? Ergo dormiunt *re dormiẽ-*
omnes. Putas, quia prudens est, ideo non habet mori? *tes.*
Fatua sit virgo, prudens sit virgo, somnum mortis omnes patiuntur. Aliquando autẽ sibi dicunt homines, Ecce iam dies iudicij venit, tanta mala fiunt, tantæ tribulationes crebrescunt: ecce omnia quæ prophetæ dixerunt penè completa sunt, iam dies iudicij instat, Qui hoc dicunt & fideliter dicunt, tanquam obuiam eunt spõso cogitationibus talibus, Sed ecce bellũ super bellum, tribulatio super tribulationem, terræmotus super terræmotum, fames super famem, gens super gentem, & nondum venit sponsus. Cum ergo expectatur vt veniat, dormiunt omnes qui dicunt, Ecce venit dies iudicij, ecce hic nos inuenit. Cum dicit, dormit, ergo, obseruet ad somnum suum, & perseueret in charitate vsque ad somnum suum, expectãtem illum inueniat somnus.
Puto enim quia dormit. Nũquid qui dormit non adii- *Psal. 40.*
ciet vt resurgat? Dormierunt ergo omnes, & de illis prudenti-

A prudentibus, & de illis fatuis dictum est, dormierunt.
4.sen. dist. Ecce media nocte clamor factus est. Quid est media
43. media nocte? Quando non speratur, quando omnino nó cre-
nocte. ditur. Noctem posuit pro ignoratione, ne aliquis quasi
computet sibi & dicat, Ecce ab Adam tot anni transie-
runt, & ecce complentur sex milia annorum: & conti-
nuo quomodo quidam tractatores cõputauerunt, con-
tinuo veniet dies iudicij: & veniunt & transeunt com-
putationes, & adhuc remoratur sponsi aduentus, & dor
miunt virgines quæ obuiam ierant. Ecce dum non spe-
ratur, dum dicitur sex milia annorum expectabantur,
& ecce transierunt, vnde scimus iam quãdo veniet? me-
dia nocte veniet. Quid est, media nocte veniet? Dum
Act.1. nescis veniet. Quare dum nescis veniet? Ipsum dominũ
audi, Nó est vestrum scire tempora, quæ pater posuit in
1.Thess.5. sua potestate. Dies domini, ait Apostolus, tanquam fur
in nocte ita veniet. Ecce vigila nocte ne furem patiaris.
Nam somnus mortis velis nolis veniet. Sed cum factus
fuerit clamor media nocte: quis iste clamor, nisi de quo
1. Corin.15. Apostolus dicit, In ictu oculi in nouissima tuba? Canet
4.sen. dist. enim tuba, & mortui resurgent incorrupti, & nos im-
43.cap.2. mutabimur. Denique clamore facto media nocte quo
B clamabitur, ecce sponsus venit, quid sequitur? Surrexe-
Ioan.5. runt omnes. Quid est surrexerunt omnes? Veniet hora,
dixit ipse dominus, quando omnes qui sunt in monu-
mentis audient vocem eius & procedent. Ergo ad no-
uissimam tubam surgent omnes. Prudẽtes autẽ illæ tu-
lerunt oleum secũ in vasis suis, stultæ vero illæ nó tule-
runt oleum secum. Quid est non tulerũt oleum secum
2.Corin.1. in vasis suis? Vnde dicit Apostolus, Gloria nostra hæc
est, testimoniũ conscientiæ nostræ. Ibi oleum, magnum
oleum, De dono dei est hoc oleum, Denique homines
oleum mittere intrò possunt, oliuã creare non possunt.
Ecce habeo oleum: nũquid tu creasti oleum? De dei do
no est. Habes oleum, porta tecũ. Quid est porta tecum?
Intus habe, ibi place deo. Etenim ecce istę virgines stul-
tæ quæ non portauerunt oleum secum, abstinentia sua
qua virgines appellantur, & bonis operibus suis quan-
do lampades ferre videntur, hominibus volunt place-
re, & ideo omnia ista laudabilia faciunt, oleum secum
non portant. Tu ergo tecum porta, intus porta. Vbi vi-
det deus, ibi porta testimonium conscientiæ tuæ. Qui
autem ambulat ad testimoniũ alienum, oleum nó por-
C tat secum. Si ideo abstines ab illicitis, & facis bona ope-
ra vt ab hominibus lauderis, non est intus oleum. Deni-
que cum cœperint homines, non deficiunt lãpades. In-
tendat itaque charitas vestra, Antequam dormirent il-
læ virgines, non est dictum, quia extinguebãtur lampa-
des illarum. Sapientium lampades ardebant de oleo æ-
terno, de conscientiæ securitate, de interiore gloria, de
intima charitate. Ardebant tamen & illarum fatuarum.
Quare tunc ardebant? Quia non deerant laudes homi-
num. Postea vero quàm surrexerunt, id est, in resurre-
ctione à mortuis, cœperũt aptare lampades suas, id est,
parare deo operum suorum reddere rationem. Et quia
tunc nemo est qui laudet, omnis homo causæ suæ va-
cat, nemo est tunc qui non de se cogitet. Nó ergo erant
qui oleum venderent, cœperunt deficere lampades, &
conuerterunt se fatuæ ad quinque prudentes. Date no-
bis, inquiunt, de oleo vestro, quia lampades nostræ ex-
tinguuntur. Hoc quærebant quod consueuerant, id est,
alieno lucere, ad alienas laudes ambulare. Date nobis
de oleo vestro, quia lampades nostræ extinguuntur. At
illæ, Neforte, inquiunt, non sufficiat nobis & vobis, ite
potius ad vendentes & emite vobis. Non cõsulentium,
sed irridentium est ista responsio. Quare irridentium? D
Quia sapientes erant, quia sapientia erat in illis. Non e-
nim sapientes de suo erant, sed illa in illis erat sapiẽtia,
de qua scriptum est in quodã libro, quæ dicit contẽpto-
ribus suis cum venirent ad mala, quæ illis minata est, Et
ego vestræ perditioni superridebo. Quid mirũ est quia Prouer.1.
sapientes irrident fatuas? Quid est irridere? Ite ad ven-
dentes & emite vobis, quæ non solebatis bene viuere,
nisi quia vos homines laudabant, quia vobis oleũ ven-
debãt. Quid est oleum vendebant? Laudes vendebant.
Qui vendunt laudes nisi adulatores? Quanto magis nó
acquiesceretis adulatoribus, & intus oleũ portaretis, &
propter bonam conscientiam omnia bona opera face-
retis: tunc diceretis, Emendauit me iustus in misericor- Psal.140.
dia & arguit me, oleum autem peccatoris non impin-
guet caput meum. Melius, inquit, emendet me iustus, ar-
guet me iustus, colaphizet me iustus, corriget me iu-
stus, quàm impinguet caput meum oleum peccatoris.
Quid est oleum peccatoris, nisi blandimenta adulato-
ris? Ite ergo ad vendentes & emite vobis, hoc facere cõ-
sueuistis. Nos autem non vobis damus. Quare? Ne forte
non sufficiat nobis & vobis. Quid est nó sufficiat? Non
desperatione dictum est, sed sobria & pia humilitate. E
Quamuis enim bonus habeat bonam conscientiam, vn-
de scit, quemadmodũ iudicet ille qui neminem fallit?
Habet bonam conscientiam, non illi titillant crimina
in corde cõcepta: sed propter quotidiana quædam vi-
tæ humanæ peccata, licet bona cõscientia sit, tamen di-
cit deo, Dimitte nobis debita nostra: quia fecit quod se- Matth.6.
quitur, Sicut & nos dimittimus debitorib⁹ nostris. Fre-
git panem esurienti ex corde, vestiuit nudum ex corde,
de oleo interiore fecit opera bona, & tamen in illo iu-
dicio trepidat ipsa bona cõscientia. Vide quid est, Date
nobis oleum: audierunt, Ite potius ad vendentes: quia
laudibus humanis viuere consueuistis, vobiscum oleum
non portatis: non autem nos damus, ne forte non suffi-
ciat nobis & vobis. Vix enim de nobis iudicamus, quã-
to minus de vobis possumus iudicare? Quid est vix de
nobis possumus iudicare? Quia cum rex iustus sederit in Prouer. 20.
throno, quis gloriatur castũ se cor habere? Forte tu non
inuenis aliquid in conscientia tua, & inuenit ille qui
melius videt, cuius acies diuina penetrat altiora. Videt Psal.142.
forte aliquid, inueniet forte aliquid. Quanto melius illi F
dicis, Ne intres in iudicium cum seruo tuo? Etiam quã- Matth.6.
to melius dicis, Dimitte nobis debita nostra? Quia & Matth.25.
dicitur tibi propter illas faces, propter illas lampades,
Esuriui, & dedistis mihi manducare. Quid ergo? Et illæ
non illud fecerunt? Non fecerunt ante illum. Sed quo-
modo fecerunt: Quomodo prohibet dominus qui di- Matth.6.
xit, Cauete iusticiam vestram facere coram hominibus
vt videamini ab eis, alioquin non habebitis mercedem
apud patrem qui in cœlis est. Et nolite similes esse hy-
pocritis quando oratis, Amant enim stare in plateis &
orare vt videantur ab hominibus. Amen dico vobis,
receperunt mercedem suam. Emerunt oleum, precium
dederunt. Emerunt, non sunt fraudati laudibus huma-
nis. Quæsierunt laudes humanas, & habuerunt. Istæ lau- Matth.5.
des humanæ in die iudicij non eos adiuuãt. Illæ autem
quomodo fecerunt? Luceant opera vestra coram ho-
minibus vt videant bona facta vestra, & glorificent pa-
trem vestrum qui in cœlis est, Non ait vos. Non enim
de tuo habes oleum. Iacta te, & dic habeo, sed non ha-
beo. Quid enim habes quod non accepisti? Ergo illæ sic 1.Corin 4.
fecerunt, illæ sic. Non est autem mirandum cum eunt
emere, cum quærunt à quibus laudentur, & non inue-
niunt,

G niunt,cum quærunt à quibus consolentur,& non inue-
niunt,aperta est ianua,venit sponsus & spõsa. Tunc glo
rificata est cũ Christo Ecclesia, vt singula mẽbra ad to-
tum se colligant. Et intrauerunt cum eo ad nuptias, &
clausum est ostium. Et illæ fatuæ postea venerunt, sed
nunquid oleum emerunt,á quibus emerent aut inuene-
runt? Ideo ianuas clausas inuenerunt: pulsare cœperũt,
sed sero. Dictum est,verũ est, non fallaciter dictum est,
Math.7. Pulsate & aperietur vobis. Sed modo quando tempus
est misericordiæ,non quando tempus est iudicij. Non
enim possunt cõfundi ista tẽpora, cum misericordiam
Psal.100. & iudicium domino suo cantet Ecclesia. Tẽpus est mi-
sericordiæ,age pœnitẽtiam. Tempore iudicij illam ha-
bes agere? Eris in virginibus illis, contra quas clausum
est ostium. Domine domine aperi nobis. Nunquid non
pœnitentiam egerunt,quæ secum oleum non portaue-
runt? Et quid illis profuit sera pœnitentia, quando eas
irridebat vera sapientia? Clausum est ergo ostium. Et
quid illis dictum est? Non noui vos. Nõ illas nouit, qui
omnia nouit? Quid ergo est, Non noui vos? Improbo
vos,reprobo vos. In arte mea nõ vos agnosco, ars mea
H nescit vitia. Hoc est autem magnum, & nescit vitia, &
iudicat vitia. Nescit faciendo,iudicat arguendo. Sic er-
go non noui vos, ierunt, intrauerunt quinque pruden-
tes. Quàm multi estis fratres mei in nomine Christi,sint
in vobis quinque prudentes, sed nolite quinque homi-
nes. Sint in vobis quinque prudentes, ad istam pruden-
tiam quinarij numeri pertinentes. Veniet enim hora,&
quando nescimus veniet. Media nocte veniet,vigilate.
Sic clausit Euangelium, Vigilate,quia nescitis diem ne-
que horam. Si ergo dormituri sumus,quomodo vigila-
mus? Corde vigila,fide vigila,spe vigila,charitate vigi-
la,operibus vigila,& quãdo corpore dormieris, veniet
tempus vt surgas. Cum autẽ surrexeris, præpara lampa-
des, Tunc non extinguantur,tunc in interiore cõscien-
tiæ oleo vegetentur: tunc spõsus ille in corporeis nexi-
bus amplectatur,tũc te introducat in domum vbi num-
quam dormias, vbi nunquam posit tua lampas extin-
gui. Hodie vero laboramus, & lampades nostræ inter
ventos seculi huius tentationesq; fluctuant: sed ardeat
in rubore flamma nostra, vt ventus tentationis augeat
ignem potius quàm extinguat.

I

DE VERBIS DOMINI IN Euangelio secundum Lucam.

Luca.10. *De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Qui vos spernit me spernit.* *Sermo XXIIII.*

DOMINVS noster Iesus Chri-
stus quod discipulis suis loque-
batur illo tempore scribebatur,
& nobis audiẽdum parabatur.
Audiuimus ergo verba eius.
Quid enim nobis prodesset si
videretur & nõ audiretur? Nec
modo aliquid obest, quia nõ vi
detur & tamen auditur. Dicit
Luca.10. ergo, *Qui vos spernit me spernit.* Si solis Apostolis dixit,
Qui vos spernit me spernit: spernite nos. Si autem ser-
mo eius peruenit ad nos & vocauit nos,& in eorũ loco
constituit nos,videte ne spernatis nos, ne ad illum per-
ueniat iniuria quam nobis feceritis. Si enim nos non ti-
metis,illũ timete qui dixit, Qui vos spernit me spernit.
Quid autem nos loquimur vobis qui sperni nolumus à
vobis,nisi vt de vestris bonis moribus gaudeamus? Peri- K
culorum nostrorũ sint solatia,vestra bona opera. Viui-
te bene,ne moriamini male. Nec in his verbis quę dixi,
Viuite bene,ne moriamini male,attẽdatis eos qui forte
male vixerunt,& in lectulis suis mortui sunt, & acta est
pompa funeris eorum, & positi sunt in preciosis sarco-
phagis, in sepulchris pulcherrime & operosissime fa-
bricatis. Et quia forte dicit sibi vnusquisque vestrum,sic
vellẽ mori putetis me rem vanam dicere voluisse,quo-
niã dixi velle me vt bene viuatis, ne male moriamini?
Contra forte occurrit aliquis,qui & bene vixit, & secũ-
dum opinionẽ hominũ male est mortuus. Forte à ruina
est mortuus, à naufragio mortuus est, à bestiis mortuus
est. Et dicit vnusquisque carnalis in corde suo, Quid est
bene viuere? Ecce ille sic vixit,& sic est mortuus. Redite
ergo ad cor,& si fideles estis inuenietis ibi Christũ. Ipse
vobis loquitur ibi, Ego enim clamo,ille vero in silentio
plus docet. Ego loquor per sonum sermonis: ille intus
loquitur per timorem cogitationis. Ergo ipse asserat in
corde vestro verbum meum, quoniã dicere ausus sum,
bene viuite ne male moriamini. Ecce quomodo fides
est in cordibus vestris, & ibi est Christus, & ipse habet L
docere quod ego cupio psonare. Recordamini in Euã
gelio diuitem illum,& pauperem illum. Diuitem indu-
tum purpura & bysso,& quotidianis epulis saginatum,
pauperem vero illum iacẽtem ante ianuam diuitis esu-
rientem, & de mensa eius micas requirẽtem, vlceribus
plenum, à canibus linctum, Recordamini ergo. Vnde Luca.16.
recordamini, nisi quia Christus ibi est in cordibus ve-
stris? Dicite mihi quod ipsum intus interrogaueritis, &
responderit vobis. Sequitur enim & dicit, Cõtigit mori
inopem illum, & auferri ab angelis in sinum Abrahæ.
Mortuus est autẽ & diues, & sepultus est in infernum.
Cum autem in tormentis esset, leuauit oculos & vidit
Lazarum requiescentem in sinu Abrahæ. Tunc clama-
uit dicẽs, Pater Abraham, miserere mei, mitte Lazarum
vt intingat digitum suum in aqua vt stillet in linguam
meam,quia crucior in hac flamma. Superbus temporis,
mendicus inferni. Pauper enim ille perueniebat ad mi-
cam,ille vero non perueniebat ad guttam. De duobus
ergo istis dicite mihi, quis est bene mortuus, & quis est
male mortuus? Nolite oculos interrogare, ad cor redi-
te. Si enim oculos interrogaueritis, falsa vobis respon-
dent. Multum enim splendida sunt & seculariter fuca- M
ta,quæ illi diuiti morienti exhiberi potuerunt. Quę po-
tuerunt agmina plangentium esse seruorum & ancilla-
rum, quæ pompa clientum, qui splendor funeris,quod
precium sepulturæ? Credo eum aromatibus obrutum.
Quid ergo dicturi sumus fratres, bene istum mortuum
an male mortuum? Si oculos interrogatis,optime mor-
tuus est, si magistrum vestrum interiorem requiritis,
pessime mortuus est. Si ergo sic moriuntur superbi rerũ
suarum cõseruatores, & nihil inde pauperibus largien-
tes, quomodo moriuntur qui rapiunt res alienas? Ve-
rũ ergo dixit, viuite bene ne male moriamini, ne quo-
modo diues ille moriamini. Non probat malam mor-
tem,nisi tempus post mortem. Econtra attendite illum
pauperem, sed noli oculis: nam errabitis. Fides atten-
dat, cor videat. Constituite illum ante oculos vestros
iacentem in terra vlcerosum, venientes canes lingen-
tes vlcera eius. Sed cum talem illum reuocatis ante ocu
los vestros, continuo expuitis, faciẽ auertitis, nares ob-
turatis. Cordis oculis videte. Mortuus est & ablatus est
ab angelis in sinum Abrahæ. Familia diuitis videbatur
plangens,angeli non videbantur gaudẽtes. Quid ergo
respondit

A respondit diuiti Abraham? Memento fili, quia percepisti bona in vita tua. Nihil bonum putasti nisi quod in ista vita habuisti. Accepisti bona, sed transierunt dies, & totum perdidisti, & torquendus in inferis remansisti. Opportunum ergo est fratres, vt hęc vobis dicãtur. Attendite pauperes, siue iacentes, siue ambulantes. Attendite pauperes, facite bona opera. Qui soletis facite, & qui non soletis facite. Crescat numerus bene operantiũ, quoniam & crescit fideliũ numerus. Quod facitis quãtum bonum sit nondũ videtis, quia & rusticanus quando seminat segetem nõ videt, sed terræ credit. Tu deo quare nõ credis? Veniet messis nostra. Puto quia modo laborantes agimus, laborantes operamur, recepturi sicut scriptum est, Euntes ibant & flebant iactantes semina sua, venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos. *Psal. 125.*

De diuite & Lazaro, In Euangelio secundum eundem. *Luca. 16.*

Sermo XXV.

ADuertit sanctitas vestra fratres charissimi, & mecum, vt arbitror, tota mentis intentione perspexit opulentiam diuitis, & indigentiam mendicantis: vnũ cibis æstuantem, & alium fa- B me deficientem. Ambo quidem homines, ambo carnales, ambo mortales, sed non ambo ęquales. Natura vna, sed vita non vna. Nullus eorũ à conditione mortis immunis, & tamen vnus epulatur splẽdide, & alter in pãnis & in ęrumna sordescit. Ille delicatis escis ad inuentionem coquorum gaudebat, iste si caderent micæ de mensa eius expectabat. Audiant nunc diuites qui nolũt esse misericordes, audiant quia vna omnes nascimur lege, vna viuimus luce, vnũ spiramus aërem, vna quoque extinguimur morte, quę si nõ intercederet, nec pauper ipse duraret. Hic vlcerosus & nudus iacẽs Lazarus, ad Abrahæ sinum angelorum portatur manibus. Ecce diues refectus & splendidus tartareo carcere clauditur. Vbi est vestis illa byssina? Vbi vita abundans & affluẽs copiis multis? Nõnne morte omnia transeunt tanquam vmbra? Nihil intulimus in hunc mundũ, dicit Apostolus, sed nec quicquã auferre possumus. *1. Tim. 6.* Nihil nobiscum tollimus aut rapimus. Quod si aliquid tolleremus, nõnne viuos homines voraremus? Quæ est ista auiditas cõcupiscentiæ, cum ipsæ beluæ habeant modum? Tunc enim rapiunt quando esuriunt, parcunt vero prædæ cũ C senserint satietatem. Inexplebilis est sola auaricia diuitum, semper rapit, & nũquam satiatur, nec deum timet, nec hominem reueretur: non patri parcit, non matrem agnoscit, nec fratri obtemperat, nec amico fidẽ seruat: viduam opprimit, pupilli rem inuadit, liberos in seruitium reuocat, testamentum falsum profert. Res mortui occupantur, quasi non & ipsi qui hoc faciunt moriantur. Quæ est ista rogo animarũ insania, amittere vitam, appetere mortem, acquirere aurum & perdere cœlum? Sed quia nemo cogitat deum, ideo manet in morte iudicium. Merito dictum est diuiti, *Quia percepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala: nunc autem hic consolatur, tu vero cruciaris.* Audiant ista diuites, qui nolunt esse misericordes. Audiant irrogari supplicia, eis qui nolunt erogare subsidia. Audiant pauperem refrigerantem, audiãt diuitem pœnis grauioribus æstuãtem. *Pater Abraham,* inquit, *dimitte Lazarum vt intingat extremum digiti sui in aquam & refrigeret linguam meam, quia crucior in hac flamma. At ille, Memento,* inquit, *fili, quia percepisti bona in vita tua, & Lazarus similiter mala.* Pensantur pro diuitiis pœnæ, refrigerium pro paupertate, pro purpura flamma, refectio pro nuditate, vt salua sit æquitas stateræ, & non mentitur modus illius mensurę, In qua, inquit, mensi fueritis mensu- D ra, ita metietur vobis. *Matth. 7.* Ideo negatur in pœnis misericordia diuiti, quia ipse dum viueret noluit misereri. Ideo rogans diues non exauditur in tormentis, quia rogantem pauperem non exaudiuit in terris. Diues & pauper duo sibi sunt contraria, sed iterum duo sibi sunt necessaria. Nullus indigeret si inuicem se supportarẽt, & nemo laboraret si se ambo iuuarent. Diues propter pauperem factus est, & pauper propter diuitem, Pauperis est orare, & diuitis erogare. Dei est pro paruis magna pẽsare. De misericordia eius parua, magna nascitur copia. Fœcundus est ager pauperum, cito reddit dominãtibus fructum. Via cœli est pauper, per quam venitur ad patrem. Incipe ergo erogare si non vis errare. Patrimonij tui, quo es ligatus, compedem in hac vita resolue, vt libere ad cœlum possis accedere. Abiice abs te diuitiarum onera, abiice vincula voluntaria, abiice anxietates & tædia, quæ te pluribus in annis inquietant. Da petenti vt possis ipse accipere: tribue pauperi, si non vis flammis exuri. Da in terra Christo, quod tibi reddat in cœlo. Obliuiscere quod es, & attende quid futurus es. Prę- E sens vita fragilis est, & in mortem procliuis. Nemo potest stare, sed omnes cogimur transire. Nolentes imus, inuiti eximus, quia mali sumus. Si autẽ ante nos aliquid mitteremus, nõ ad inane hospitium veniremus. Quod enim pauperi damus, ante nos præmittimus, quod autem rapimus, hic totum dimittimus.

De Martha & Maria, In Euangelio secundum eundem. *Luca. 10.*

Sermo XXVI.

VErba domini nostri Iesu Christi quæ modo ex Euangelio recitata sunt, admonent nos, esse vnum aliquid quò tendamus, quãdo in huius seculi multitudine laboramus. Tendimus autem adhuc peregrinantes, nõdum manentes, adhuc in via, nondum in patria: adhuc desiderando, nondũ fruendo. Tamen tẽdamus & sine pigritia & sine intermissione tendamus, vt aliquãdo peruenire valeamus. Martha & Maria duæ sorores erant, ambæ nõ solum carne, sed etiam religione germanæ, ambæ domino cohæserunt, ambæ domino in carne præsenti concorditer seruierunt. Suscepit eum Martha, sicut solent suscipi peregrini. *Luca. 10.* Sed tamen suscepit famula dominũ, ægra saluatorem, creatura creatorem. Suscepit autẽ spiritu pascen- F da in carne pascẽdum. Voluit enim dominus formam serui accipere, & accepta forma serui in illa pasci à seruis, dignatione non conditione. Nam & ista dignatio fuit, se præbere pascẽdum, Habebat carnem in qua esuriret quidem & sitiret, sed nescitis quia in eremo esurienti angeli ministrabant? Ergo quod pasci voluit, pascenti præstitit. Quid autem mirum si & de sancto Helia præstitit viduæ quem prius coruo ministrante pascebat? *3. Reg. 17.* Nunquid pascendo defecerat, quando ad viduam mittebat? Non, Sed religiosam viduam per obsequium exhibitum seruo suo benedicere disponebat. Sic ergo susceptus est dominus tanquam hospes, qui in sua propria venit: & sui eum non receperunt: *Ioan. 1.* sed quotquot receperunt eum dedit eis potestatem filios dei fieri, adoptans seruos & liberos* faciens, redimens captiuos & faciens cohæredes. **aliàs, fratres.* Ne quis tamen vestrum forsitan dicat, O beati qui Christum suscipere in domum propriam meruerunt. Noli dolere, noli murmurare, quia temporibus natus es, quando iam dominum non vides in carne, non tibi abstulit istam dignationem, Cum vni, inquit, ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. *Matth. 25.* Hæc de domino pascendo pascente in spiritu, pauca pro tempore diximus,

G dixerimus, Veniamus ad causam quam de vnitate proposui. Martha dominum pascere disponens & præparans, circa frequẽs ministerium occupabatur, Maria soror eius pasci à domino magis elegit. Deseruit quodam modo sororem suam circa multum ministeriũ laborantem, & sedit ipsa ad pedes domini, & vacans audiebat verbum eius. Auris fidelissima audierat, *Psal.145.* Vacate & videte quo modo † ego sum dominus. *† alias, quoniam.* Illa turbabatur, ista epulabatur. Illa multa disponebat, ista vnũ aspiciebat. Vtrunque officium bonum, sed tamen quod sit melius, quod nos dicamus? Habemus quem interrogemus, patienter audiamus. Quid sit melius, iam cũ Euangelium legeretur audiuimus, & bene commemorãtem audiamus. Interpellat Martha hospitẽ, ad iudicem deponit postulationẽ piarum querelarum, quòd eam soror deseruerit, & sic laborãtem in ministerio adiuuare neglexerit. Noo respoodente illa, sed tamen præsente, iudicat dominus. Maria causam suam tanquam ociosa iudici maluit committere, nec in respondendo voluit laborare. Si enim pararet respondendi sermonem, re-

H mitteret audiendi intentionem. Respõdit ergo dominus, qui in verbo non laborabat, quia verbũ erat. Quid ergo dixit? *Martha Martha.* Repetitio nominis est indicium dilectionis, aut forte mouendæ intentionis, vt audiret attẽtius, Bis vocata est Martha Martha, Audi, tu circa multa es occupata, *Vnum autẽ opus est*, Id est, vnũ necessarium est. Non vnum, quasi singulare opus, sed opus est, expedit, necessarium est. Quod vnum elegerat Maria? Vnũ cogitate fratres mei, & videte in ipsa multitudine si delectat nisi vnum. Ecce deo propicio quàm multi estis, Quis vos ferret, nisi vnum saperetis? Vnde in multis ista quies? Da vnum, & populus est. Tolle voum, & turba est. Quid est enim turba, nisi multitudo turbata? *1.Corin.1.* Sed audite Apostolum, Obsecro autẽ vos fratres, Multitudini dicebat, sed omnes in vnũ facere volebat, Obsecro autẽ vos fratres, vt idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata, sitis autem perfecti in eodẽ sen- *Philip.2.* su, & in eadem scientia. Et alio loco, Vnanimes vnum sentientes, nihil per contentionem, neque per inanem *Ioan.17.* gloriam. Et dominus ad patrẽ de suis, Vt sint vnum, si- *Acto.4.* cut & nos vnũ sumus. Et in Actibus Apostolorũ, multi- *Psal.33.* tudinis autem credentiũ erat anima vna, & cor vnum.

I Ergo magnificate dominum mecum, & exaltemus nomẽ eius in vnum, quia vnum est necessarium, vnũ illud supernum, vnum vbi pater & filius & spiritus sanctus sunt vnum. Videte nobis commẽdari vnitatem. Certe trinitas est deus noster. Pater non est filius, filius nõ est pater, spiritus sanctus nec pater est nec filius, sed amborum spiritus, & tamen ista tria non tres dij, nõ tres omnipotẽtes, sed vnus omnipotẽs, ipsa trinitas vnus deus, quia vnum necessarium est. Ad hoc vnum nõ nos perducit, nisi multi habeamus cor vnum. Bona sunt ministeria circa pauperes, & maxime circa sanctos dei seruitia debita, obsequia religiosa. Reddũtur enim, nõ dan- *1.Cor.9.* tur, dicente Apostolo, Si nos vobis spiritalia seminauimus, magnũ est si carnalia vestra metamus? Bona sunt, exhortamur ad hæc, & io verbo domini ædificamus *Hebr.13.* vos, nolite pigri esse ad suscipiendos sanctos. Aliquando nescientes, suscipiẽdo quos nesciunt, angelos susceperũt. Bona sunt hæc, melius est tamen quod elegit Maria. Illud enim habet ex oecessitate occupationẽ, illud ex charitate suauitatem. Vult homo occurrere quando ministrat, & aliquando nõ potest. Quæritur quod deest, paratur quod adest, distẽditur animus. Nam si Martha illa sufficeret adiutorium sororis nũquã posceret. Multa sunt, diuersa sunt, quia carnalia sunt, quia temporalia K sunt, & si bona sunt, transitoria sunt. Maria autem quid? ait dominus, *Maria autem meliorem partem elegit.* Non tu *Luca.10.* malam, sed illa meliorẽ, Audi vnde meliorem, quia nõ auferetur ab ea, A te auferetur aliquãdo onus necessitatis, æterna est dulcedo veritatis. Non auferetur ab ea quod elegit. Non auferetur, sed tamen augetur. In hac vita augetur, in alia vita perficietur, nũquam auferetur. Cæterũ tu Martha, pace tua dixerim, io bono ministerio benedicta pro isto labore tuo mercedem quæris quietem, modo occupata es circa multũ ministerium, pascere vis mortalia corpora, licet sanctorum, Nũquid cum veneris ad illam patriam inuenies peregrinum quem suscipias hospitio? Inuenies esuriẽtem cui panem frangas, sitientem cui potum porrigas, ægrum quem visites, litigantem quem concordes, mortuum quem sepelias? [Omnia ista ibi nõ erunt: sed quid ibi erit?] quod Maria elegit. Ibi pascimur, non pascimus. Ideo hoc erit plenum atque perfectum, quid hic elegit Maria. De illa mensa opulenta, de verbo domini micas colligebat. L Nam vultis nosse quid ibi erit? Dominus ipse dicit de *Luca.12.* seruis suis, Amen dico vobis, quia faciet eos recumbere, & transibit, & ministrabit illis. Recumbere quid est, nisi vacare? Recumbere quid est, nisi requiescere? Quid est, transibit & ministrabit illis? Prius transibit, & sic ministrat. Sed vbi? In illo conuiuio superno de quo dicit, Amen dico vobis, multi ab Oriente & Occidente ve- *Matth.8.* nient, & recumbent cum Abraham, Isaac, & Iacob, in regno cœlorum. Ibi dominus pascit, sed prius hinc transit. Nam vt noueritis, Pascha trãsitus interpretatur. Venit dominus, fecit diuina, passus est humana. Nunquid adhuc conspuitur? Nunquid adhuc expalmatur? Nunquid adhuc spinis coronatur? Nunquid adhuc flagellatur? Nunquid adhuc crucifigitur? Nunquid adhuc lancea vulneratur? Transiuit. Denique & Euangeliũ sic loquitur, quãdo Pascha fecit cum discipulis suis. Quid dicit Euangelista? Cum autem venisset hora, vt Iesus *Ioan.13.* transiret de hoc mundo ad patrem. Ergo ille transiuit vt pascat, nos sequamur vt pascamur.

De eisdem, de quibus suprà. *Sermo* XXVII.

SAnctum Euangelium cum legeretur, audiui- *Luca.10.* mus à fœmina religiosa susceptum esse dominum hospitio, eàque Martha vocabatur. M Et cum esset ipsa occupata in cura ministrandi, soror eius Maria sedebat ad pedes domini, & audiebat verbum eius. Laborabat illa, vacabat ista. Illa erogabat, hæc implebatur. Veruntamen Martha, laborans multum in illa occupatione & negocio ministrandi, interpellauit dominum: & de sorore sua conquesta est, quòd eam laborantem non adiuuaret. Dominus autem pro Maria respondit Marthæ, & ipse eius factus est aduocatus, qui iudex fuerat interpellatus. *Martha*, inquit, *circa multa es occupata, quando vnum est necessarium. Maria meliorem partem elegit, quæ non auferetur ab ea.* Audiuimus enim interpellationem interpellantis, & sententiam iudicis. Quæ sententia interpellanti respondit, susceptam defendit. Erat enim Maria intenta dulcedini verbi domini, intenta erat Martha quomodo pasceret dominum, intenta Maria quomodo pasceretur à domino. A Martha conuiuium domino parabatur, in cuius conuiuio Maria iam iocundabatur. Cum ergo Maria suauiter audiret verbum dulcissimum, & corde intẽtissimo pasceretur, interpellato domino à sorore sua, quomodo putamus eam timuisse, ne diceret ei dominus,

Surge

A Surge & adiuua sororem tuam? Mira enim suauitate tenebatur, quæ profectò maior est mentis quàm ventris. Excusata est, sedit securior. Quomodo autem excusata est attendamus, inspiciamus, perscrutemur quod possumus. Pascamur & nos. Quid enim? Putamus nos reprehensum esse ministerium Marthæ, quam cura hospitalitatis occupauerat, quæ ipsum dominum suo hospitio recepera? Quomodo rectè reprehēdebatur, quę tanto hospite lętabatur? Hoc si verū est, dimittant homines quod ministrant egētibus, eligant sibi partem meliorem, quæ non auferetur ab eis, vacent verbo, inhient doctrinæ dulcedini, occupentur circa scientiam salutarem, nihil eis curæ sit quisque peregrinus in vico sit, quis egeat pane, quis indumento, quis visitandus, quis redimendus, quis sepeliendus, vacent opera misericordiæ, vni instetur scientiæ. Si melior pars est, cur non omnes hoc faciunt, quando ipsum dominum in hac causa patronum habemus? Non enim timemus in hac re, ne offendamus eius iusticiam, cū patronam teneamus eius sententiam: Et tamen ita non est, sed sicut dixit dominus,

B ita est. Quomodo intelligis non est, est autem quomodo intelligere debeas, Ecce aduerte, Circa multa es occupata, quādo vnum est necessarium, Maria meliorem partem elegit. Non tu malam, sed ista meliorem. Sed vnde meliorem? Quia tu circa multa, illa circa vnum. Præponitur vnum multis. Non enim à multis vnum, sed multa ab vno. Multa sunt quæ facta sunt, vnus qui fecit cœlum, & terram, mare & omnia quæ in eis sunt. Quàm multa sunt, quis ista enumeret? Quis horū mul-

Gene. 1. titudinem cogitet? Quis hoc fecit? Deus omnia. Ecce bona valde. Bona valde quę fecit, quāto melior ille est qui fecit? Attendamus igitur occupationes nostras circa multa, necessarium est ministerium corpora refecturis Quare hoc? Quia esuritur, quia sititur, misericordia miseris necessaria est. Frangis panem esurienti, quia inuenisti esurientem. Tolle famem, cui frangis panem? Tolle peregrinationem, cui exhibes hospitalitatem? Tolle nuditatem, cui præparas vestem? Non sit ægritudo, quem visitas? Non sit captiuitas, quem redimis? Non sit rixa, quem concordas? Non sit mors, quem sepelis? In illo seculo futuro non erunt ista mala, ergo

C nec ista ministeria. Bene ergo Martha circa corporalem domini, quid dicam necessitatem an voluntatem, ministrabat carni mortali. Sed quis erat in carne mor-

Ioan. 1. tali? In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum, Ecce quod Maria audiebat: Verbum caro factum est, & habitabit in nobis, Ecce Martha cui ministrabat. Ergo Maria meliorem partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Hoc enim elegit, quod semper manebit, ideo non auferetur ab ea. Circa vnum

Psalm. 72. se voluit occupari, iam tenebat. Mihi autem adhærere deo, bonum est. Sedebat ad pedes capitis nostri, Quanto humilius sedebat, tanto amplius capiebat. Confluit enim aqua ad humilitatem conuallis, denatat de tumoribus collis. Non ergo dominus opus reprehendit, sed munus distinxit. Circa multa es occupata, porrò vnum est necessarium. Iā hoc sibi Maria elegit. Transit labor multitudinis, & remanet charitas vnitatis. Ergo quod elegit, non auferetur ab ea, à te autem quod elegisti, vtique hoc sequitur, vtique hoc subintelligitur, à te quod elegisti auferetur Sed bono tuo auferetur, vt quod melius est detur. Auferetur enim à te labor, vt requies detur. Tu nauigas, illa iam in portu est. Videtis ergo charissimi, & quantum arbitror, iam intelligitis, in his duabus mulieribus, quæ ambæ fuerunt domino

gratæ, ambæ amabiles, ambæ discipulæ. Videtis ergo, & D magn... n aliquid intelligitis, quicumque intelligitis, quod audire & scire debetis, etiam qui non intelligitis, in his duabus mulieribus, duas vitas esse figuratas, præsentem & futuram, laboriosam & quietam, ærumnosam & beatam, temporalem & æternam. Duæ sunt vitæ, de illis vos copiosius cogitate. Quid habeat hęc vita, non dico mala, non iniqua, non nefaria, non luxuriosa, non impia, sed laboriosa, ærumnis plena, timoribus castigata, tentationibus solicita. hanc ipsam innocentem vitam dico, qualem decebat habere Martham: hanc ergo quātum potestis, inspicite, & de hac, vt dixi, copiosius quàm loquimur cogitate. Vita vero iniqua aberat ab illa domo, nec cum Martha erat, nec cum Maria. Et si aliquando fuit, domino intrante fugit. Remanserunt ergo in illa domo, quæ susceperat dominum, in duabus fœminis duę vitæ, ambæ innocentes, ambę laudabiles. Vna laboriosa, altera ociosa, nulla facinorosa, nulla desidiosa. Ambæ innocentes, ambę, inquam laudabiles, sed vna laboriosa, altera ociosa, nulla facinorosa, quam cauere debet laboriosa nulla desidiosa, quam cauere debet ociosa. Erant ergo in illa domo istæ duę vi- E tæ, & ipse fons vitæ. In Martha erat imago pręsentium, in Maria futurorum. Quod agebat Martha, ibi sumus: quod agebat Maria, hoc speramus. Hoc agamus bene, vt illud habeamus plene. Nam quid inde habemus? Inquantum habemus? Quamdiu hic sumus, quantum est quod inde habemus? Nam & modo inde aliquid agimus, remoti à negociis, sepositis familiaribus curis, conuenistis, statis, auditis. Inquantum hoc agitis, Mariæ similes estis. Et facilius vos intenditis quod agit Maria, q̄ ego qui prærogo. Si quid tamen dico, Christi est. Ideo vos pascit, quia Christi, quia panis communis est, vnde & ego vobiscum viuo. Nunc autem viuimus, si vos fratres statis in domino, Nolo in nobis, sed in domino, 1. Cor. 3. quia neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat deus.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Domine, doce nos orare. *Sermo XXVIII.*

Postoli sancti dicebant ad dominum Iesum, Domine doce nos orare, sicut Ioannes docuit discipulos suos. Tunc ait dominus orationem, Pater noster qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum, Adueniat regnum tuum, per totum. Vides quàm breuis oratio, & omniū plena virtutum. Primus sermo quantæ sermo gratiæ. O homo, faciem tuam non audebas ad cœlum attollere, oculos tuos in terram dirigebas, & subito accepisti gratiam Christi. Omnia tibi peccata dimissa sunt. Ex malo seruo, factus es bonus filius, Ideo præsume non de operatione tua, sed de Christi gratia. Gratia enim saluati estis Ephe. 2. Apostolus ait. Non ergo hic arrogantia est, sed fides: prædicare quod acceperis, non est superbia, sed deuotio. Ergo attolle oculos ad patrem, qui te per lauachrū genuit, ad patrem qui per filium te redemit, & dic, Pater noster, Bona pręsumptio, sed moderata. Patrem dicis, quasi filius, sed noli tibi aliquid specialiter vendicare. Solius Christi specialis est pater, nobis omnibus in commune est pater, quia illum solum genuit, nos creauit. Dic ergo & tu per gratiam, Pater noster, vt filius esse merearis Ecclesiæ. Contuitu & consideratione teipsum commenda, Pater noster qui es in cœlis. Quid est in cœlis? Audi scripturam dicentem, Excelsus super omnes cœlos dominus. Et vbique habes, quòd super cœlos cœlorum dominus sit, quasi non in cœlis & angeli, quasi non in cœlis & dominationes, sed in cœlis Psalm. 56.

Lucæ. 11. F

Pater noster expositur.

G illis, de quibus dictum est, Cœli enarrant gloriam dei.
Psal. 18. Cœlum est, vbi culpa cessauit. Cœlũ est vbi flagitia non
sunt. Cœlum est, vbi nullum mortis vulnus est. Pater no
ster qui es in cœlis, sanctificetur nomen sanctum tuum
in nobis. Quid est sanctificetur? Quasi optemus vt san-
Leui. 19. ctificetur, ille qui ait, Estote sancti, quia & ego sanctus
sum, quasi aliquid ei ex nostra prædicatione sanctifica-
tionis accedat? Non. Sed sanctificetur in nobis, vt ad
nos possit eius sanctificatio peruenire. Pater noster qui
es in cœlis, sanctificetur nomen sanctum tuum in no-
bis, *adueniat regnum tuum.* Quasi non sempiternum sit
Ioan. 18. dei regnum, ipse domin⁹ dicit, Ego in hoc natus sum,
& tu dicis, pater veniat regnum tuum, quasi non vene-
rit. Sed tunc venit regnum dei, quando estis gratiã eius
Luc. 17. consequuti. Ipse enim ait, Regnum dei intra vos est. Ve
niat regnum tuum, *Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra.*
Coloss. 1. *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.* Sanguine Christi
pacificata sunt omnia, vel in cœlo, vel in terra. Sancti-
ficatum est cœlum, detectus est diabolus. Ibi versatur,
vbi & homo quem ille decepit. Fiat voluntas tua (sicut
in cœlo & in terra:) hoc est sit pax in terra, quemadmo-
H dum in cœlo, Panem nostrum quotidianum da nobis
hodie. Memini sermonis mei, Cum de sacramentis tra-
ctarem, dixi vobis, quòd ante verba Christi quod of-
fertur panis dicatur, vbi Christi verba deprompta fue-
rint, iã non panis dicitur, sed corpus appellatur. Quare
ergo in oratione dominica quæ postea sequitur, ait, Pa
De consf. di. nem nostrum. Panem quidem dixit, sed ἐπιούσιον dixit,
2. Nõ iste. hoc est, supersubstantialem. Non iste panis qui vadit in
4. sen. dist. corp⁹, sed ille panis vitæ æternæ, qui animæ nostræ sub-
12. Quid stantiam fulcit. Ideo ergo Græce ἐπιούσιος dicitur. Lati-
autem. nus autem hunc panem quotidianum dixit, quia Græci
dicunt aduenientem. Ergo quod Latinus dixit & Græ-
cus, vtrumque vtile videtur. Græcus vtrumque vno ser
mone significauit, Latinus quotidianum dixit. Si quo-
tidianus est panis, cur post annum illum sumas, quem
iam modum Græci in Oriente facere consueuerunt?
Vbi supra. Accipe quotidie, quod quotidie tibi prosit. Sic viue, vt
quotidie merearis accipere. Qui non meretur quotidie
Iob. 1. accipere, non meretur post annum accipere. Quõ mo
do sanctus Iob quotidie pro filiis offerebat sacrificium,
I ne forte aliquid vel in corde vel in sermone peccas-
sent. Ergo tu audis quod quotiescunque offertur sacri-
ficium, mors domini, resurrectio domini, eleuatio do-
mini significetur & remissio peccatorum, & panem
istum vitæ nostræ quotidianum non assumis? Qui vul-
nus habet, medicinam requirit. Vulnus est, quia sub pec
cato sumus, medicina est cœleste & venerabile sacra-
mentum. Panem nostrum quotidianum da nobis ho-
Psalm. 2. die. Quotidie si accipis, quotidie tibi hodie est, Tibi ho-
Heb. 13. die est Christus, tibi quotidie resurgit. Quomodo? Fi-
lius meus es tu, ego hodie genui te. Hodie est, quando
Roma. 13. Christus resurgit. Heri & hodie ipse est, Paulus Aposto-
lus ait, Sed alibi dicit, Nox præcessit, dies appropinqua-
uit. Nox hesterna præcessit, dies hodiernus appropin-
quauit. Sequitur, *Et dimitte nobis debita nostra, sicut & nos di-*
Debitum *mittimus debitoribus nostris.* Debitum quid est, nisi peccatũ?
peccatum. Ergo si non accepisses alieni fœnoris pecuniam, non
egeres, & ideo peccatum tibi imputatur. Habuisti pecu-
Gene. 1. niam cum qua diues nascereris. Diues eras, ad imaginẽ
dei & similitudinem factus, perdidisti quod habebas,
hoc est, humilitatem. Dum arrogantiam desideras ven
dicare, perdidisti pecuniam. Sicut Adam nudus es fa-
Gene. 3. ctus, accepisti à diabolo debitum, quod non erat neces
sarium. Et ideo qui eras liber in Christo, debitor factus

es diabolo. Cautionem tuam tenebat inimicus, sed eam K
dominus crucifixit, & suo cruore diluit. Abstulit debi-
tum tuum, reddidit libertatem. Bene ergo ait, Dimitte
nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitori-
bus nostris. Vide quid dicas. Quomodo ego dimitto,
sic & tu dimitte mihi. Si dimiseris, bene conuenis vt di
mittatur tibi. Si non dimittis, quomodo eum cõuenis?
Et ne patiaris nos induci in tentationem, quam ferre non possu
mus, *sed libera nos à malo.* Vide quid dicat, Quam ferre
non possumus. Non dicit, non inducas nos in tẽtatio-
nem, sed quasi athleta talem vult tentationem quam
ferre possit humana conditio, & vnusquisque vt à ma-
lo, hoc est, ab inimico, & à peccato liberetur. Potens
est autem dominus qui abstulit peccatum vestrum, &
delicta vestra donauit, tueri & custodire vos aduer-
sum diaboli aduersantis insidias, vt non vobis obrepat
inimicus qui culpam generare consueuit, Sed qui deo
se committit, diabolum non timet, Si enim deus pro Roma. 8.
nobis, quis contra nos? Ipsi ergo gloria à seculis nunc
& semper, & in omnia secula seculorum, Amen.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Quis Luca. 11.
vestrum habet amicum, & ibit ad illum media nocte & cætera. L

Sermo XXIX.

AVdiuimus nos exhortatũ dominum nostrũ
cœlestẽ magistrũ & fidelissimũ cõsiliarium,
eundẽ hortatorẽ, vt petamus & datorẽ cum
petimus. Audiuimus enim in euangelio hor- Vbi supra.
tantem nos eum petere instanter & pulsare vsque ad si-
militudinem improbitatis. Proposuit enim nobis exẽ-
pli gratia, si quis vestrum haberet amicum, à quo nocte
peteret tres panes, cum illi amicus de via venisset, &
quod ei apponeret non haberet. Si autem ille respon-
deat iam se requiescere & seruos suos secum, nec debe-
re illius precibus inquietari, pulsando ille instet & per-
seueret, nec pulsare † territus abscedat, sed necessitate †al. pudore
coactus immineat, surrecturũ illum, & si non propter
amicitiam, certe propter illius improbitatem, & datu-
rum ei quantos voluerit, Quantos autem voluerit? Ni-
hil plus ille voluit quàm tres. In hac ergo similitudine
adiunxit hortationem domini, & omnino stimulauit
nos quærere, petere, pulsare, donec accipiamus quod pe
timus, quod quærimus, quod pulsamus, vsus exemplo
à cõtrario: sicut de illo iudice qui nec deũ timebat, nec M
homines reuerebatur, & tamen cum eum quædam vi-
dua interpellaret quotidie, tædio victus dedit quod nõ
beneficio potuit inuitus. Dominus autem noster Iesus
Christus inter nos petitor, cum patre dator, non vtiq;
nos tantũ hortaretur vt peteremus, nisi dare vellet. Eru
bescat humana pigritia, plus vult ille dare quam nos ac-
cipere. Plus vult ille misereri, q̃ nos à miseria liberari, &
vtiq; si non liberati fuerimus, nos miseri remanebimus.
Nam ille quod nos hortatur, propter nos hortatur. Eui
gilemus, & hortanti credamus, promittenti obsequa-
mur vt ad datorem gaudeamus. Fortassis enim & nobis
aliquãdo venit amicus de via, & non inuenimus quod
ei apponeremus, & necessitatem passi sumus, & accepi-
mus & nobis & illi. Fieri enim nõ potest, nisi vt aliquis
passus fuerit amicum aliquid interrogantem quod res-
pondere non possit, & tunc se inuenit nõ habere quan
do coactus est dare. Venit amicus tibi de via, id est, de
vita huius seculi, in qua omnes velut peregrini trans-
eunt, nec vllus quasi possessor manet, sed omni homini
dicitur, Refectus trãsi, age iter, da venturo locum. Aut Eccl. 29.
forte de via mala, hoc est, de vita mala fatigatus nescio
quis amicus tuus, non inueniens veritatẽ, qua audita &
percepta

A percepta beatus fiat, sed lassatus in omni cupiditate & egestate seculi, venit ad te tanquã ad Christianum, & dicit, Redde mihi rationẽ, Fac me Christianum Et interrogat forte quod tu per simplicitatem fidei nesciebas, Et non est vnde reficias esurientem, & te admonitus inuenis indigentem, & cum vis docere aliquem, cogeris discere. Et dum erubescis eum qui te interrogauit, quod quęrebat non in re inueniens, cõpelleris quærere vt merearis inuenire. Et vbi quęras? Vbi, nisi in dominicis libris? Fortassis quod ille interrogauit, in libro positum est, sed obscurum est. Forte dixit hoc Apostolus in epistola sua. Sic dixit, vt intelligere possis, aut intelligere non possis, †transire non permitteris. Vrget enim interrogator, ipsum Paulum aut Petrum, aut aliquẽ Prophetam interrogare non sineris. Iam enim requiescit familia ista cum domino suo, & seculi huius ignorantia valida est: hoc est, nox media, & vrget amicus esuriens. Tibi forte sufficiebat simplex fides, illi non sufficit, Nũquid deserendus est? Nunquid de domo proiiciendus est? Ergo ad ipsum dominum, ad ipsum cum quo familia requiescit, pulsa orando, pete, insta. Non quo modo amicus ille in similitudine positus, tædio victus, surgit

†al. vt intelligere possis, intelligere non possis & cætera.

B & dabit, Dare vult, tu pulsans nõdũ accepisti, pulsa, dare vult. Et quod dare vult differt, vt amplius desideres dilatũ, ne vilescat cito datum. Cum autem perueneris ad tres panes: hoc est, ad cibum & intelligentiam trinitatis, habes & vnde viuas, & vnde pascas. Ne peregrinũ venientem de via reformides, sed excipiendo ciuẽ domesticum facies, nec timeas ne finias. Non panis ille finietur, sed indigentiam tuam finiet, Panis est, & panis est, & panis est, deus pater, deus filius, deus spiritus sanctus. Aeternus pater, coæternus filius, coęternus spiritus sanctus. Incommutabilis pater, incommutabilis filius, incommutabilis spiritus sanctus, Creator & pater, & filius, & spiritus sanctus. Pastor, & vitæ dator, pater, & filius, & spiritus sanctus. Cibus & panis ęternus, & pater, & filius, & spiritus sanctus. Disce & doce, viue & pasce. Deus qui tibi dat, nihil melius quàm se tibi dat. Auare quid aliud quærebas? Aut si aliud petas, quid tibi sufficit, cui deus non sufficit? Sed opus est vt habeas charitatem, habeas fidem, habeas spem, vt possit tibi dulce

Roma. 12. esse quod datur. Et hæc ipsa tria sunt, fides, spes, chari-

C tas. Et hæc ipsa dona dei sunt. Nam fidem ab ipso accepimus, sicut deus, inquit, vnicuique partitus est mensuram fidei, Et spem ab ipso accepimus, cum dicitur, In

Psalm. 118. quo spem dedisti mihi. Et charitatem ab ipso accepi-

Roma. 5. mus, de qua dicitur, Charitas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est nobis. Sed

1. Cor. 13. hęc omnia itidem aliquãtulum diuersa, sed omnia dei dona. Manent enim tria hæc, fides, spes, charitas. Maior autem horum est charitas, In illis panibus non est dictus aliquis panis maior aliis, sed simpliciter petite, & dat tres panes. Ecce alia tria. Quis est vestrum, à quo petit filius suus panem, nunquid lapidem porriget ei? Aut quis est vestrum à quo petit piscem, nunquid serpentem porriget ei? Aut à quo petit ouum, nunquid porriget ei scorpionem? Si ergo vos cum sitis mali, nostis bona da

†al. qui in cœlis est. ta dare filiis vestris, quanto magis pater vester de cœlo† dabit bona petentibus se? Tria ergo rursus ista consideremus, ne forte ibi sint illa tria, fides, spes, charitas. Maior autem horum est charitas, Pone ergo tria, panem,

panis, charitas. piscem, ouum. Maior horum panis, Ideo panem bene intelligimus in his tribus charitatem. Propterea pani lapidem opposuit, quia duricia contraria est charitati.

Piscis, fides. Piscem, fidem intelligamus. Dixit quidam sanctus, &

nos dicere delectat, Piscis bonus, pia est fides. Viuit in- D ter fluctus, nec frangitur aut soluitur fluctibus. Viuit inter tentationes tempestatesq; huius seculi, pia fides. Sæuit mundus, & integra est. Tantum contrariũ fidei serpentem illum obserua. In fide enim desponsata est illa, cui dicitur in Canticis canticorum, Veni de Libano Can. 4. sponsa mea, veniens & pertransiens ab initio fidei. Ideo & desponsata, quia & desponsatis † initio fides est. †al. desponsantis. [Promittitur enim ab ipso aliquid, & promissa fide detinetur. Opposuit autem dominus serpentem pisci, diabolum fidei.] Propterea desponsatæ huic dicit Apostolus, Desponsaui vos vni viro, virginẽ castam exhibere 2. Cor. 11. Christo. Et timeo ne sicut serpens seduxit Euam astutia sua, sic & vestri sensus corrũpantur à castitate quę est in Christo, id est, quæ est in fide Christi. Habitare enim, Ephe. 3. inquit, Christũ per fidem in cordibus vestris, Diabolus ergo non corrumpat fidem, ne deuoret piscem. Restat spes, quę, quantum mihi videtur, ouo comparatur. Spes enim nondũ peruenit ad rem, Et ouum est aliquid, sed Ouũ, Spes. nondum est pullus. Quadrupedes ergo pariunt filios, aues autem spem filiorum. Spes ergo ad hoc nos hortatur, vt pręsentia contẽnamus, futura expectemus, ea quę E retro sunt obliuiscentes, cum apostolo in anteriora extendamur. Sic enim dicit, Vnum autẽ quę retro oblitus Philip. 3. in ea quæ antè sunt extentus, secundum intẽtionem sequor ad palmã supernę vocationis dei in Christo Iesu. Spei inimicum. Nihil ergo tam inimicum spei quàm retro respicere, id est, in eis rebus, quæ præterlabuntur & transeunt spem ponere, sed in his quæ nondũ datæ sunt, sed dãdę quãdocũq; nunquã transibunt non sperare. Quãdo autem scatet tentationibus mundus velut pluuia Sodomę sulphurea, metuẽdum est exẽplũ vxoris Loth. Retro enim Gene. 19. respexit, & vbi respexit, ibi remansit. In salem conuersa est, vt prudentes condiret exẽplo. Apostolus Paulus de hac spe ita loquitur, Spe enim salui facti sumus. Spes au- Roma. 8. tem quæ videtur, non est spes. Quod enim videt quis, quid sperat? Si autem quod nõ videmus speramus, per patientiam expectamus. Quod enim videt quis, quid Spes. sperat? Ouum est. Est ouum, & nondum pullus est, & testudine tectum est, non videtur quia operitur, cum patientia expectetur, feruescat vt viuescat. Intende exten- Philipp 3. dere in anteriora, obliuiscere præterita. Quæ enim vi- 1. Cor. 4. dentur temporalia sunt. Non respicientes, inquit, quæ videntur, sed quæ non videntur. Quæ enim videntur, F temporalia sunt, quæ autẽ non videntur, æterna, In illa ergo quę non videntur, extende spem, expecta, sustine, noli retro respicere. Ouo tuo scorpium time. Vide quia de cauda percutit, quam retro habet, Nõ ergo scorpius perimat ouum tuum, mundus iste spem tuam, vt ita dicã, veneno ouo cõtrario. quo contrario? Quanta tibi loquitur mũdus, quanta post dorsum strepit vt retro respicias? id est, vt in rebus præsentibus nec præsentibus, non enim dicenda sunt pręsentia nunquã stantia, spem tuam ponas, & ab eo quod promisit Christus & nõdũ dedit, sed quia fidelis est dabit, auertas animum tuum, & velis requiescere in mundo pereũte. Ideo enim deus fœlicitatibus terrenis amaritudines miscet, vt alia quæratur fœlicitas, cuius dulcedo non est fallax? & de ipsis amaritudinibus conatur mundus auertere ab eo quod intendis interiora, & retro conuertere. De ipsis amaritudinibus, de ipsis tribulationibus murmuras & dicis, Ecce pereunt omnia Christianis tẽporibus. Quid strepis? Non hoc promisit mihi deus, quod ista nõ peribũt, Non hoc mihi promisit Christus. Aeterna promisit æternus, si credidero, ex mortali fiam ęternus. Quid stre-

G pis? O munde immunde, quid strepis? Quid auertere co
naris? Tenere vis periens, quid faceres si maneres? Quẽ
noo deciperes dulcis, si amarus alimenta mentiris? Ego
si habeo spem, si teneo spem, ouum meũ non est à scor-
Psalm. 33. pione percussum, Benedicã dominum in omni tempo
re, semper laus eius in ore meo. Fœlix sit mundus, euer-
tatur mundus, Benedicã dominom qui fecit mundum.
Benedicam prorsus. Secundum carnem bene sit, secun
dum carnem male sit, Benedicam dominum io omnĩ
tempore, semper laus eius in ore meo. Nam si benedi-
co, quando bene est, & blasphemo, quãdo male est, sus-
cepi scorpionis aculeũ, compũctus respexi retro. Quod
Iob. 1. abiit à nubis. Dominus dedit, dominus abstulit, sicut
domino placuit, ita factum est, sit nomen domini be-
nedictũ, Manet ciuitas quæ oos carnaliter genuit. Deo
gratias. Vtinam & spiritaliter generetur, & nobiscum
transeat ad æternitatem. Si manet ciuitas quæ nos car-
Psalm. 146 naliter genuit, manet quæ nos spiritaliter genuit. Aedi-
Psalm. 126. ficans Hierusalem dominus. Nunquid dormitando æ-
dificium suum perdidit, aut non custodiendo hostes
Psalm. 120 admisit? Nisi dominus custodierit ciuitatem, frustra vi-
H gilat qui custodit eam. Et quam ciuitatem? Non dor-
mit, nec dormitabit, qui custodit Israël. Quid est Israël,
Gala. 3. nisi semen Abrahæ? Quid est semen Abrahæ, oisi Chri-
1. Cor. 3. stus? Et semini tuo, inquit, quod est Christus. Et nobis
quid? Vos autẽ Christi, ergo semen Abrahæ estis, secun-
duo promissionem hæredes. In semine tuo, inquit, be-
nedicentur omnes gentes. Ciuitas sancta, ciuitas fide-
Gene. 22. lis, ciuitas in terra peregrina, in cœlo fundata est. O fi-
delis, noli corrumpere spem, noli amittere charitatem,
accinge lumbos tuos, accende, prætende lucernas tuas,
Luc. 12. expecta dominũ quãdo veniat à nuptiis. Quid expaues
cis, quia pereũt regna terrena: Ideo tibi cœleste promis-
sum est, ne cum terrenis perires. Nam ista peritura præ-
dicta sunt, prędicta omnino, Non enim negare possu-
mus, quod prædictum est. Dominus tuus quẽ expectas,
Marci. 13. dixit tibi, Exurget gens contra gentem, & regnum ad-
uersus regnũ. Habent immutationes terrena regna. Ve-
Luce. 1. niet ille de quo dictum est, Et regni eius non erit finis.
Qui hoc regois terrenis promiserunt, non veritate du-
cti suot, sed adulatione mentiti sunt. Poëta illorũ qui-
Virg. lib. 1. dam ioduxit Iouem loquẽtem, & ait de Romanis, His
I ego nec metas rerum, nec tempora pono. Imperiũ sine
fide dedi. Noo plane ita respondet veritas. Regnũ hoc,
quod sine fine dedisti, io terra est an in cœlo? Vtique in
terra. Et si esset in cœlo, Cœlum & terra transient.
Transient quæ fecit ipse deus, quanto citius quod con-
didit Romulus? Forte si vellemus hinc exagitare Vir-
gilium, & insultare quare hoc dixerit, in parte tolleret
nos, & diceret oobis, Et ego scio. Sed quid facerem qui
Romanis verba vendebam, oisi hac adulatione aliquid
promitterem quod falsum erat? Et tamẽ in hoc cautus
fui, quando dixi, Imperium sine fine dedi, Iouem ipsorũ
induxi, qui hoc diceret, Non ex persona mea dixi rem
falsam, sed Ioui imposui falsitatis personam. Sicut deus
falsus erat, ita mendax vates erat. Nam vultis nosse
quia ista noueram? Alio loco quando non Iouem lapi-
dem induxi loquentem, sed ex persona mea locutus
sum, dixi. Non res Romanæ perituráque regna. Vide-
te quia dixi peritura regna. Dixit peritura regoa, non
tacuit peritura. Peritura veritate non tacuit, semper
mansura adulatione promisit. Non ergo deficiamus
fratres, finis erit terrenis omnibus regnis. Nuoc si fi-
nis est, deus videt. Forte enim nondum est, & iofirmi-
tate quadam vel misericordia, vel miseria hoc opta-
mus, vt nondum sit, nunquam tamen ideo non erit? Fi K
gite spem in deum, æterna concupiscite, æterna expe-
ctate. Christiani estis fratres, Christiani sumus. Non ad
delicias Christus in carnem descendit, toleremus po-
tius præsentia quàm diligamus, aduersorum manifesta
est pernicies, prosperorum falsa blandicies. Time ma-
re, & quando mollicies † est. Omnino non frustra au- † al. tran-
diamus, Sursum cor. Quid ponimus cor in terra, cum quillum.
videamus quia euertitur terra? Nos non possumus nisi
exhortari vos, vt habeatis quod dicatis, & quod pro spe
vestra respõdeatis insultatoribus, & blasphematoribus
nominis Christiani. Nemo vos murmurando auertat
ab expectatione futurorũ, Omnes qui propter istas ad-
uersitates blasphemant Christum nostrum, cauda scor-
pionis sunt. Nos ouum nostrum sub alis illius gallinæ
ponamus, euangelicæ gallinæ, quæ clamat, Hierusalem, Matt. 23.
Hierusalem, illi falsæ & perditæ, quoties volui collige-
re filios tuos tanquam gallina pullos suos, & noluisti?
Non nobis dicatur, qooties volui & noluisti. Illa enim
gallina diuina sapientia est, sed assumpsit carnẽ vt pul-
lis congrueret. Videte gallinam hispidam plumis, di-
missis alis, voce fracta, & quassa, & lassa, & languida cõ L
gruere paruulis suis. Ouum ergo nostrum, id est, spem
nostram sub alis illius gallinæ ponamus. Animaduerti-
stis forte, quomodo gallina concidat scorpionem. Vti-
nam ergo & istos blasphemantes, in terra reptaotes, de
cauernis prodeuntes, & male pungentes, illa gallina cõ
cidat & deuoret, io corpus suum traiiciat, & in ouum
vertat. Non irascantur, commoti videmur, sed male-
dicta maledictis non reddimus, Maledicimur & bene- 1. Cor. 4.
dicimus, blasphemati deprecamur, Sed non dicat de
Roma, dictum est de meo. Sed taceat de Roma, quasi
ego insultor sim, & non potius domini deprecator, &
vester qualiscumq; exhortator. Absit à me vt insultem.
Auertat deus à corde meo, & à dolore conscientiæ Psalm. 113.
meæ. Ibi multos fratres non habuimus? Non adhuc ha-
bemus? Portio peregrinantis Hierusalem ciuitatis, non
ibi magna degit, non ibi temporalia pertulit, sed æter-
na noo perdidit? Quid ergo dico cum de illa non ta-
ceo, nisi quia falsum est, quod dicũt de Christo nostro,
quòd ipse Romam perdiderit, quòd dij lapidei Romã
tuebantur & lignei? Adde precium, ærei: adde plus, ar-
gentei & aurei. Idola gẽtium argentum & aurum. Non M
dixit lapides, non dixit lignum, nõ dixit testa, sed quod
pro magno habent aurum & argentum. Tamen ipsum
aurum & argentum oculos habent & non vident. Deus
aureus, & deus ligneus ad precium dispares sunt, & ha-
bere oculos & non videre pares sunt, fratres possunt.
Ecce qualibus docti homines Romam custodibus cõ-
miserunt: habentibus oculos, & non videntibus. Aut si
Romam seruare potuerunt, quare ipsi antè perierunt?
Inquiunt, tunc periit Roma. Tamen perierũt? Non, in-
quiunt, ipsi perierunt, sed simulachra eorum. Quo mo-
do ergo custodirent tecta vestra qui non potuerunt cu
stodire simulachra sua? Alexandria olim tales deos per-
didit, Constantinopolis ex quo cõdita est in magnam
ciuitatem, quoniam à Christiano imperatore condita
est, olim deos ipsos falsos perdidit, & tamen creuit, &
crescit, & manet. Quãdiu vult deus manet. Non & illi
ciuitati quia hoc dicimus, æternitatem promittimus.
Carthago in nomine Christi manet, & olim euersa est
à scelestis, quia non fuit cœlestis, sed terrestris. Et illud
quod dicuot non est verũ, quia diis perditis Roma cap
ta est, afflicta est. Prorsus non est verũ, ante simulachra
ipsa euersa sunt, & sic victi sunt Gothi cũ Rhadagaiso.
Menen-

A Mementote fratres, mementote, non est longum, pauci *De ciui dei lib. 1.* anni sunt, recordamini. Euersis in vrbe Roma omnib⁹ simulacbris, Rhadagaisus rex Gothorum cum ingenti exercitu, multo numerosiore q̃ Halarici fuit, venit, Paganus homo erat Rhadagaisus, Ioui sacrificabat quotidie. Nũciabatur vbique, quòd sacrificiis non desisteret Rhadagaisus. Tunc omnes isti, Ecce nos non sacrificamus, ille sacrificat, vinci habemus à sacrificante, quibus non licet sacrificare. Deus ostendens quia non in istis sacrificiis est ipsa temporalis salus, ipsa regna terrena, victus est Rhadagaisus adiuuante domino miro modo. Postea venerunt Gothi non sacrificantes, & si fide Christiana non catholici, tamẽ idolis inimici venerũt, idolis aduersantes, & ipsi ceperunt. Vicerunt de idolis pręsumentes, & perdita idola adhuc quærentes, & perditos adhuc sacrificare cupientes, sed ibi erant & nostri, & afflicti sunt, sed nouerant dicere, Benedicam do- *Psalm. 33.* minum in omni tempore. Afflicti sunt in regno terreno, sed regnum cœlorum non perdiderunt, imò ad illud capessendum exercitatione tribulationũ meliores effecti sunt. Et si in tribulationibus non blasphemauerunt, tanquam integra vasa de fornace exierunt, & do-

B minica benedictione repleti sunt. Isti autẽ blasphematores, terrena sectantes, terrena desiderãtes, in terrenis spem ponẽtes, cum ista velint nolint perdiderint, quid tenebunt? vbi remanebũt? Foris nihil, intus nihil, inanis arca, inanior cõsciẽtia, Vbi requies? Vbi salus? Vbi spes? Veniãt ergo, desinãt blasphemare, discãt adorare, scorpij pũgentes à gallina comedantur, in corpus traiicientis cõuertãtur, in terra exerceantur, in cœlo coronẽtur.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Nunc vos pharisæi quod foris est paropsidis lauatis, &c. Ser. XXX. *Luc. 11.*

In corporis mũdatione nulla est iusticia.

AVdistis sanctum Euangelium, quomodo domin⁹ Iesus in eo quod Phariseis dicebat, suos vtique discipulos commonebat, ne in corporis mundatione putarent esse iusticiam. Omni die enim Pharisæi antequam pranderent abluebant se aqua, quasi quotidiana lauatio posiit cordis esse mũdatio. Denique quales tales essent ostendit. Ille dicebat qui videbat, non enim tantum facies eorum, sed etiam interiora cernebat. Deniq; vt hoc sciatis, ille Pharisæus

C cui respondit Christus, apud seipsum cogitauit, voce non sonuit, & ille tamen audiuit. Apud se enim reprehendit dominum Christum, quia sic venit ad conuiuium eius non lotus. Ille cogitabat, hic audiebat, ideo respondebat. Quid ergo respondit? *Nunc vos Pharisæi quod foris est paropsidis lauatis, intus autem pleni estis dolo & rapina.* *Luca. 11.* O venire ad prandium, quomodo pepercit homini à quo fuerat inuitatus? Magis obiurgando pepercit, vt correcto in iudicio parceret. Deinde quid osten- *Baptisma.* dit nobis? Quia & baptismum quod semel adhibetur, per fidem mundat. Fides autem intus est, non foris. Vn- *Act. 15.* de dicitur & legitur in Actibus Apostolorũ, Fide mundans corda eorum. Et Apostolus Petrus in epistola sua *1. Petri. 3.* ita loquitur, Sic, inquit, & nobis dedit similitudinem de arca Noë quomodo octo animę saluę factæ sunt per aquam. Et adiunxit, Sic & vos simili forma baptisma saluos faciet, non carnis depositio sordium, sed conscientiæ bonæ interrogatio inter deum. Hanc conscientiæ bonæ interrogationem Pharisæi contemnebant, & quod erat foris lauabant, intus inquinatissimi permanebant. Et quid eis ait postea? *Veruntamen date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.* Laudata est eleemosyna, facite & probate, Sed paulisper attẽdite quod Pharisæis dictum est. Pharisęi isti Iudæi erant, quasi egregij

Iudæorum, Nobiliores enim atque doctiores tunc Pha D risæi vocabantur, Baptismo Christi abluti non erant, in Christum filium dei vnigenitum qui inter illos ambulabat, & ab eis non agnoscebatur, nondum crediderãt. Quomodo eis dicit, Date eleemosynam, & ecce omnia *Luca. 11.* munda sunt vobis? Si audirent illum Pharisæi, & darẽt *Eleemosyna.* eleemosynas, iam secundum verbum eius mnnda illis essent omnia, quid opus erat vt crederent in eo? Si autẽ mundari non possent, nisi credentes in eum qui fide mundat cor, quid est, date eleemosynas, & ecce omnia munda sunt vobis? Attendamus, & forte ipse exponit. Cum hæc dixisset, sine dubio cogitauerunt illi qui dabant eleemosynas. Et quo modo dabãt? Omnia sua decimabant, & de omnibus fructibus suis decimam partem detrahebant, & ipsam dabant. Non facile hoc facit aliquis Christianus. Ecce quod faciebant Iudęi, Non triticum suum, sed oleum & vinum, neque hoc solum, sed etiam & res cõtemptibiles propter pręceptum dei, cyminum, rutam, menthã, & anethum totum decimabãt, id est, decimam partem detrahebant, & eleemosynas dabant, Credo ergo quia reuocauerunt ad se, & putauerunt dominum Christum inaniter loqui, quasi eis qui non facerent eleemosynas, cum ipsi scirent opera sua, quod & minutissima, & contemptibilia fructuum suo- E rum decimabant, & eleemosynas dabant, irriserunt illũ apud se talia dicentem, quasi hominibus qui eleemosynas non facerent, Hoc dominus sciens, continuo subiunxit, *Veruntamen vę vobis Scribæ & Pharisæi, qui decimatis menthã, cyminum & rutam, & omne olus,* Vt sciatis, noui eleemosynas vestras. Certe istæ sunt eleemosynæ vestrę, istę sunt decimę, etiam minuta quæque & contemptibilia fructuum vestrorum decimatis. *Et relinquitis grauiora legis, iudicium & charitatem.* Attendite. Reliquistis iudicium & charitatem, & decimatis olera. Non est hoc facere eleemosynam. *Et hæc,* inquit, *oportet facere, & illa non omittere.* Quæ facere? Iudicium & charitatem, iusticiam & misericordiam, & illa non omittere. Facite illa, sed ista præponite. Si hæc ita sunt, quid est quod illis dixit, Facite eleemosynas, & ecce omnia munda sunt vobis? Quid est, facite eleemosynam? Facite misericordiam. Quid est, facite misericordiam? Si intelligis, à te incipe. Quomodo enim est misericors alteri, si crudelis sis tibi? Date eleemosynam, & omnia munda sunt vobis. Fa F cite veram eleemosynam. Quid est eleemosyna? Misericordia. Audi scripturam, Miserere animæ tuæ placens *Eccl. 30.* deo, Fac eleemosynã, miserere animę tuæ placens deo. Mendicat à te anima tua, redi ad conscientiam tuam. Quicumque male viuis, quicumque infideliter viuis, redi ad conscientiam, & ibi inuenis mendicantem animam tuam, inuenis egentem, inuenis pauperem, inuenis ęrumnosam, inuenis forte nec egentem, sed egestate obmutescentem, Nam si mendicat, esurit iusticiam. Quando inueneris animam tuam talem, intus in corde tuo sunt illa. Fac prius eleemosynam, da illi panem. Quem panem? Si Pharisæus interrogaret, diceret illi dominus, Fac eleemosynam cum anima tua. Hoc enim illi dixit, sed ille non intellexit, quando illis enarrauit eleemosynas quas faciebant, & putabant latere Christũ, & ait illis, Noui quid facitis, decimatis mentam & anetum, ciminum & rutam. Sed ego alias eleemosynas loquor, Contemnitis iudicium & charitatem. In iudicio & charitate fac eleemosynam cũ anima tua. Quid est iudicium? Respice & inueni, displice tibi, pronũcia in te. Et quid est charitas? Dilige dominũ in toto corde tuo, *Matt. 22.* & tota anima tua, & tota mente tua, Dilige proximum tanquam

G tanquam teipsum, & fecisti misericordiam prius cum anima tua, in conscientia tua. Hanc autem eleemosynā si prætermittis, de quanto vis dona, quantū vis retrahe de fructibus tuis, non decimas, sed dimidias: nouē partes da, & vnam tibi dimitte: nihil facis, quando tecum non facis, & tecum pauper es. Anima tua vescatur, ne fame pereat. Da illi panem. Quem panem, inquit? Ipse tecum loquitur. Tu si audires, & intelligeres, & crederes dominū, ipse tibi diceret, Ego sum panis viuus, qui descendi de cœlo. Nónne istum panem primum dares animæ tuæ, & faceres cum illa eleemosynam? Si ergo credis, facere debes, vt prius pascas animam tuam. Crede in Christum, & mundabuntur quæ intus sunt, & quę foris sunt munda erunt. Conuersi ad dominum deum patrem omnipotentem puro corde, & quantum potest paruitas nostra, maximas atque veras † gratias agamus, precantes toto animo singularem mãsuetudinem eius, vt preces nostras in beneplacito suo exaudire dignetur, inimicum quoq; à nostris actibus & cogitationibus sua virtute expellat, nobis multiplicet fidem, mentē gubernet, spirituales cogitationes concedat, & ad beatitudinem suam perducat, per Iesum Christum filium suū.

Ioan. 6. — *† al. vberes*

H *De arbore ficulnea, quæ per triennium fructum non afferebat: & de muliere, quæ decem & octo annos habebat in infirmitate, In Euangelio secundum eundem. Sermo XXXI.*

Luc. 13. DE arbore ficulnea, quæ triennium habebat, & fructum non afferebat, & de muliere quæ decē & octo annos habebat in infirmitate, quod dominus donauerit audite. Arbor ficulnea genus humanum est. Triennium autem tria sunt tempora, vnum ante legem, alterum sub lege, tertium sub gratia. Non est autem importunum, vt arbor ficulnea intelligatur genus humanum. Primus enim homo quando peccauit, foliis ficulneis pudenda velauit. Hæc velauit, vnde nati sumus, membra. Quæ enim ante peccatū fuerant glorianda, post peccatum pudenda sunt facta. Denique antea nudi erant, & non confundebantur. Non enim erat vnde erubescerent, quando peccatum non præcesserat, nec poterant de sui creatoris operibus erubescere, qui operibus sui creatoris bonis nullum adhuc malū opus suum miscuerant. Nondum enim mā-

Ficulnea, genus humanum. — *Gene. 3.*

I ducauerant de ligno scientiæ boni & mali, vnde manducare prohibiti erant. Postea ergo quàm manducauerūt & peccauerunt, natum est de illis genus humanum, id est, homo de homine, obnoxius de debitore, mortalis de mortali, peccator de peccatore. Hos ergo appellat in hac arbore, qui per omne tempus fructum dare noluerunt, & propter hoc imminebat securis radicibus arboris infructuosæ. Intercedit colonus, differtur supplicium, vt adhibeatur auxilium. Qui autem intercedit colonus, est omnis sanctus, qui intra ecclesiam orat pro eis qui sunt extra Ecclesiam. Et quid orat? Domine dimitte illam & hoc anno, id est, tempore isto sub gratia, parce peccatoribus, parce infidelibus, parce sterilibus, parce infructuosis. Circumfodio eam, & adhibeo cophinum stercoris. Si fecerit fructum, bene, sin autem minus, venies & amputabis eam. Venies, quando? In iudicio venies, quando venturus es iudicare viuos & mortuos. Interim modo parcitur. Quid est autē fossa, quid est circumfodere, nisi humilitatem, pœnitentiam & patientiam docere? Fossa enim humilis terra est. Cophinum stercoris, in bono intellige. Sordes sunt, sed fructum dant. Sordes cultoris, dolor est peccatoris. Qui agunt pœnitentiam, in sordibus agunt, si tamen intelligant, & veraciter agunt. Huic ergo arbori dicitur,

Colonus.

Agite pœnitentiam, appropinquabit enim regnum cœlorum. Quid illa mulier decem & octo annos habens in infirmitate? Sex diebus deus perfecit opera sua. Ter seni, decem & octo faciunt. Quod ergo significauit triennium in arbore, hoc decem & octo anni in illa muliere. Curua erat, & sursum aspicere non poterat, quia sursum cor, sine causa audiebat. Sed erexit eam dominus. Est ergo spes, sed filiis. Quousque veniat dies iudicij, multum sibi dat homo. Et quid est homo? Iustus homo, magnum aliquid est homo, sed tamē iustus homo. Gratia dei iustus est homo. Nam quid est homo, nisi quòd memor es eius? Vis videre quid est homo? Omnis homo mendax. Cantauimus, Exurge domine, non præualeat homo. Quid est, non præualeat homo? Nónne Apostoli erant homines? Nónne martyres homines erant? Ipse dominus Iesus deus esse non desistens, homo esse dignatus est. Quid est ergo? Exurge domine, nō prævaleat homo? Si omnis homo mendax, exurge veritas, non præualeat falsitas. Homo ergo, si vult esse aliquid boni, non sit de suo proprio. Si enim de suo esse voluerit, mendax erit. Si verax esse voluerit, de dei, non de suo erit. Exurge ergo domine, non prçualeat homo. Tantum valuit mendacium ante diluuium, vt post diluuium octo remansissent homines. Per ipsos terra rursus impleta est hominibus mendacibus, & electus est populus dei. Facta sunt miracula multa, prærogata diuina beneficia. Ad terram promissionis perductus est, ab Aegyptiorum seruitute liberatus. Prophetæ in illo excitati sunt, Templum accepit, sacerdotium accepit, vnctionem accepit, legem accepit. Sed de ipso postea dictum est, Filij alieni mentiti sunt mihi. Ad extremum missus est ille per prophetas ante promissus. Non præualeat homo, vel quia deus factus est homo, sed etiam ipse faciens diuina contemptus est, præstans tam multa beneficia prensus est, flagellatus est, suspensus est. Huc vsque præualuit homo dei filium prendere, dei filium flagellare, dei filium spinis coronare, dei filium ligno suspendere. Tantum præualuit homo. Sed quousque, nisi quousque de ligno depositus, positus est in sepulchro? Si ibi remansisset, vere homo præualuisset. Sed Propheta iste etiam ipsum dominum Iesum alloquitur, dicens, Exurge domine, non præualeat homo. Domine in carne venire dignatus, verbum caro factus, verbum super nos, caro inter nos, verbum caro inter deum & hominem, virginem vnde nascereris secundum carnem elegisti, virginem concipiendus inuenisti, natus virginem reliquisti, sed non agnoscebaris. Apparebas & latebas. Apparebat infirmitas, latebat potestas. Hoc totum factum est, vt sanguinem funderes, quod est precium nostrum. Fecisti miracula tanta, valetudinibus ægrotorum sanitatem tribuisti, beneficia multa præstitisti, & recepisti mala pro bonis. Insultatum est tibi, pependisti in ligno, agitatum est ante te caput ab impiis, & dictum est, Si filius dei es, descende de cruce. Itá ne tu perdideras potentiam, an potius demonstrabas patientiam? Et tamen illi insultauerunt, & tamen illi riserunt, tamen illi te occiso quasi victores discesserunt. Ecce in sepulchro iaces, Exurge domine, non præualeat homo. Non præualeat impius inimicus, non præualeat cæcus Iudæus. Cum enim crucifigereris, præualuisse sibi visus est Iudæus cæcus. Exurge domine, nō præualeat homo. Factum est, omnino factum est. Et quid restat, nisi vt iudicentur gentes in conspectu tuo? Resurrexit enim, sicut nostis ascendit in cœlum, inde venturus est iudicare viuos & mortuos. Eia arbor

Matt. 3. — *Luce. 13.* — *Mulier habēs decem & octo annos in infirmitate.* — *Psalm. 8.* — *Psalm. 115.* — *Psalm. 9.* — L — *1. Petri. 3.* — *Psalm. 17.* — *Ioan. 1.* — M — *Matt. 27.*

A arbor infructuosa, non derideas quia parcitur tibi, dilata est securis, noli esse secura, veniet, & amputaberis. Crede quia venturus est. Ista omnia quæ vides non erãt, Christianus populus toto orbe terrarum aliquando nõ erat. In prophetia legebatur, in terra nõ videbatur, modo autem & legitur & videtur. Ipsa Ecclesia sic est com-
Psal. 44. pleta. Non ei dictum est, Vide filia & audi: sed, audi & vide. Audi prædicta, vide completa. Quomodo ergo fratres charissimi non erat Christus natus de virgine, promissus est, & natus est, Non fecerat miracula, promissa sunt & fecit, Nondum erat passus, promissum est & factum est, Nõ resurrexerat, prædictum est & impletum est, Nomen eius per totum mundum non erat, prædictum est & impletum est, idola deleta & fracta non erant, prædictum est & impletum est, Hæretici impugnãtes Ecclesiam non erant, prædictum est & impletum est: Sic & dies iudicij nondum est, sed quia prædictus est, implebitur. An fieri potest vt qui in tantis verax apparuit, de die iudicij mendax sit? Promissorum suorum nobis chirographum fecit. Non debendo, sed promittendo debitorem se deus fecit, id est, non mutuo acci-
Roma. 11. piendo. Non possumus ergo ei dicere, Redde quod accepisti, Quoniam quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Non possumus dicere, Redde quod accepisti, sed pla-
B nè dicimus, Redde quod promisisti. Inde namque est
Matt. 6. quod audemus dicere quotidie, Adueniat regnum tuũ: vt adueniente regno eius, & nos cum illo regnemus. Quod nobis in his verbis promissum est, Tunc dicam
Matt. 25. illis, Venite benedicti patris mei, percipite regnũ quod vobis paratum est ab origine mundi. Sed planè, si fecerimus quod ibi sequitur, Esuriui enim, & dedistis mihi manducare, &c. Promisit patribus nostris, sed cautionem fecit quam legeremus & nos. Si faciat nobiscum rationem qui dignatus est facere cautionem, & dicat, legite debita mea, hoc est, debita promissionum mearum, & computate quæ reddidi, computate etiam quæ debeo, ecce quàm multa reddidi, modicum est quod debeo: pro modico quod restat, infidelem me promissorem esse putabitis? quid respondemus contra mani-
Mat. 3. festissimam veritatem? Ergo qui sterilis est agat pœni-
Luca. 13. tentiam, & faciat fructum dignum pœnitentiæ. Qui curuus est, vt terram intueatur, terrena fœlicitate lętatur,
C istam solam putat esse vitam beatam vbi beatus esse possit, aliam non credit: Quicumque tam curuus est erigatur, si per seipsum non potest, inuocet dominum. Nunquid enim & mulier illa per seipsam erecta est? Væ illi esset, si manum ille non porrexisset.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Domine si pauci sunt qui saluantur? Et quomodo per angustam portam pauci intrant. Sermo XXXII.

Ubi supra. Tria sata farinæ de quibus dominus loquebatur, genus humanum est. Recolite diluuium, vnde cæteri repararentur, tres remanserunt.
Gene. 9. Tres filios habebat Noë, de ipsis reparatũ est genus humanum. Mulier illa sancta quæ abscondit fermentum, sapientia est, Ecce clamat orbis totus in eccle-
Psalm. 134 sia dei: Ego cognoui quia magnus est dominus. Certe pauci sunt qui saluantur. Recolitis quæstionem ex Euãgelio nobis modo propositam? *Domine, dictum est, si pauci*
Luca. 13. *sunt qui saluantur?* Dominus ad hoc quid? Non ait, Non pauci, sed multi sunt qui saluantur. Non hoc dixit. Sed quid dixit? Cum audisset, si pauci sunt qui saluantur: *Contendite, inquit, intrare per angustam portam.* Quando audis ergo, Pauci sunt qui saluantur, confirmauit dominus quod audiuit, & inquiens, Per angustam portã pau-

Tomus decimus.

ci intrant: alio loco ipse hoc ait, Arcta via est & angu- D
Mat. 7. sta quæ ducit ad vitam, & pauci sunt qui ingrediuntur per illam. Lata autem & spaciosa est via quæ ducit ad interitum, & multi sunt qui ambulant per eam. Quid gaudemus ad multitudines? Audite me pauci, Scio quia multi auditis & pauci obauditis. Aream video, & grana quæro. Et vix videntur grana quando area trituratur, sed venturum est vt ventiletur. Pauci ergo qui saluantur in comparatione multorum periturorum. Nam ipsi pauci magnam massam facturi sunt, cũ venerit ventilator ferens ventilabrum in manu sua, & mundabit aream suam, frumenta recondet in horreo, paleam autẽ comburet igni inextinguibili. Nõ subsannet palea granum, hoc verum loquitur, neminem fallit. Estote ergo inter multos multi, sed in comparatione quorumdam multorũ pauci. Tanta massa processura est de hac area, vt impleat horreum cœli. Non enim cõtrarius sibi esset dominus Iesus, qui dixit, Pauci sunt qui intrant per angustam portam, multi per latam viam pereunt: Con-
Matt. 8. trarius sibi esset qui alio loco dixit, Multi ab Oriente & Occidẽte venient. Multi certe & pauci, & pauci & multi. Alij ergo pauci, alij multi? Nõ. Sed ipsi pauci qui multi, Pauci in comparatione multorum perditorum, mul-
Apoca. 7. ti in societate angelorum. Audite charissimi, Apocalypsis hoc scriptũ habet, Post hæc vidi ex omni lingua & gente & tribu venientes cum stolis albis & palmis mul- E titudinẽ quam nemo dinumerare potest. Hæc est massa sanctorum, Quanto clariore voce dictura est area vẽtilata, à turba impiorum & malorum falsorumq; Christianorum segregata, ad ignes ęternos separatis his qui
Luc. 8. premunt non tãgunt: Mulier enim quædam fimbriam tangebat, turba Christũ premebat. Segregatis ergo omnibus damnandis, massa purgata stans ad dexterã, nullum sibi misceri timens malorum, nullum timens perdere bonorum, regnatura cum Christo, quanta fiducia
Psalm. 134 dictura est, Ego cognoui quia magnus est dominus? Si ergo fratres mei granis loquor, si agnoscunt quod dico prædestinati in vitam ęternam, operibus loquantur nõ vocibus. Cogimur loqui vobis quod non debuimus. Inuenire enim in vobis debuimus quod laudaremus, non quærere quod admoneremus. Ecce tamen breuiter dico, non immoror, Agnoscite hospitalitatem, per quam peruentum est ad dominum: Suscipite hospitem, cuius & tu es comes in via, quia omnes peregrini sum'. Ipse est Christianus, qui & in domo sua, & in patria sua F peregrinum se esse cognoscit, Patria nostra sursum est, ibi hospites non erimus. Nam vnusquisque hic & in domo sua hospes est. Si non est hospes, non inde transeat. Si transiturus est, hospes est. Non se fallat, hospes est, Velit nolit, hospes est. sed dimittit illam domum filius suis, hospes hospitibus. Quare? Et in stabulo si esses, nõ alio veniẽte discederes? Hoc facis & in domo tua. Cessit tibi locum pater tuus, cessurus es locũ filiis tuis, Nec mansurus manes, nec mansuris relinquis. Si omnes trãsimus, aliquid quod transire non potest operemur, vt cũ transierimus & illò venerimus, vnde non transeamus, opera nostra bona ibi inueniamus. Custos est Christus. Quid times ne perdas quod erogas? Conuersi ad dominum. Et post sermonẽ quod nouit charitas vestra fugerimus. Dies anniuersarius ordinationis domini senis Aurelij crastinus illucescit, rogat & admonet per humilitatem meam charitatem vestram, vt ad basilicam Fausti deuotissime venire dignemini.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Homo quidam fecit cœnam magnam &c. Luca. 14. Sermo XXXIII.

G Lectiones sanctę propositę sunt, & quas audiamus, & de quibus aliquid sermonis adiuuante domino proferamus. In lectione apostolica gratiæ aguntur deo de fide gentium, vtique ideo quia ipse fecit: In Psalmo diximus, Deus virtutum conuerte nos, & ostende faciem tuam & salui erimus. In Euangelio, ad cœnam vocati sumus, imò alij vocati, nos non vocati sed ducti: Non solum ducti, sed etiam coacti Sic enim audiuimus, quia *Homo quidam fecit cœnam magnam.* Quis est iste homo, nisi mediator dei & hominum, homo Christus Iesus? *Misit vt venirent inuitati, quia hora iam erat vt venirent.* Qui sunt innitati, nisi per præmissos vocati prophetas? Quia olim ex quo mittuntur prophetæ & inuitant ad cœnam Christi: Mittuntur ergo ad populum Israël. Sæpe missi sunt, sæpe vocauerunt vt ad horam cœnæ venirent. Illi autem inuitantes acceperunt, cœnam repudiauerunt. Quid est inuitantes acceperunt, cœnam repudiauerunt? Prophetas legerũt, & Christum occiderunt. Sed quando occiderunt, tunc nobis cœnam nescientes præparauerunt, Parata iam cœna immolato Christo, post resurrectionem Christi commendata quam sciunt fideles cœna domini, eiusq;

Psalm. 79.
Luc. 14.
1. Timo. 2.
Inuitati qui?

H manibus & ore firmata, missi sunt Apostoli ad quos missi antè fuerant prophetæ. Venite ad cœnam. Excusauerunt qui venire noluerunt, Quomodo? Tres fuerũt excusationes, *Vnus dixit, Villam emi, eo videre illam, habe me excusatum. Alius dixit, Iuga boum emi quinque, ea volo probare, habe me excusatum. Tertius dixit, vxorem duxi, habe me excusatum, non possum venire.* Putamus non istæ sunt excusationes quę impediunt omnes homines, qui ad istam cœnã venire detrectãt: Quæramus eas, discutiamus, inueniamus, sed vt caueamus. In villa empta dominatio notatur, ergo superbia castigatur: Habere enim villam, tenere, possidere, homines sibi in illa subdere & dominari delectat, Vitium malum, vitium primũ. Primus enim homo dominari voluit, qui dominum habere noluit. Quid est dominari, nisi propria potestate gaudere? Est maior potestas, illi subdamur vt tuti esse valeamus. Villam emi, habe me excusatum. Inuenta superbia, venire noluit: alius dixit, Quinque iuga boum emi: Nónne sufficeret boues emi? Aliquid proculdubio est quod nos ad quęrendum & intelligendum obscuritate sui prouocat. Et quia clausum est, vt pulsemus hortatur.

Villa.
Dominari.
Quinque iuga boũ.

I Quinque iuga boum, sensus huius carnis quinque numerantur. Sensus carnis huius, quod omnibus notum est, & qui forte non aduertunt, commoniti sine dubio recognoscunt. Sensus ergo carnis huius quinque inueniuntur, In oculis visus est, auditus in auribus, odoratus in naribus, gustus in faucibus, tactus in omnibus membris. Alba & nigra & quoquo modo colorata, lucida & obscura sentimus videndo. Rauca & canora, audiendo sentimus. Suaue olentia & graue olentia, odorando sentimus. Dulcia & amara, gustando sentimus. Dura & mollia, lenia & aspera, calida & frigida, grauia & leuia, tangendo sentimus. Quinque sunt & iuga sunt, Sed quia iuga sunt, in tribus prioribus sensibus facilius apparet. Duo sunt oculi, duæ sunt aures, geminæ nares. Ecce tria iuga. In faucibus, id est, sensu gustandi, geminatio quædam inuenitur, quia nihil gustando sapit nisi lingua & palato tangatur. Voluptas carnis quæ ad tactum pertinet in occultis geminatur. Est enim & forinsecus & intrinsecus, ergo & ipsa gemina est. Quare boũ dicuntur iuga? Quia per sensus istos carnis terrena requiruntur. Boues enim terram versant. Sunt autem homines remoti à fide, terrenis dediti, carnalibus occupati, nolunt credere aliquid nisi ad quod sui corporis sensu quinquepartito perueniunt. In eis quinque sensibus totius voluntatis sibi regulas ponunt, Non, inquit, credo ego, nisi quod video. Ecce quod noui, ecce quod scio. Album est, nigrum est, rotundum est, quadratum est, sic vel sic coloratum est, noui, sentio, teneo, natura ipsa me docet. Non cogor credere, quod mihi non potes ostendere. Vox est, sentio, quia vox est. Bene cantat, male cantat, suauis est, rauca est, noui, scio peruenit ad me. Bene olet, male olet, scio, sentio. Hoc dulce est, hoc amarum, hoc salsum, hoc insulsum: Quid mihi plus dicas nescio. Tangendo noui quod durum est, quid molle sit, quid lene sit, quid asperum sit, quid caleat, quid frigeat: Quid mihi plus monstraturus es? Tali impedimẽto tenebatur Apostolus noster Thomas, qui de domino Christo, id est, de Christi resurrectione nec solis oculis credere voluit, Nisi misero, inquit, digitos meos in clauorum & vulnerum loca, & nisi manum meam in latus eius misero, non credam. Et dominus qui posset sine vllo signo vulneris resurgere seruauit cicatrices, quæ à dubitante tangerentur & cordis vulnera sanarẽtur: Et tamen vocaturus ad cœnam contra excusationẽ

K
Ioan. 20.

L quinque iugorum boum, Beati, inquit, qui non vident & credunt. Nos fratres mei ad cœnam vocati, ab istis quinque iugis non sumus impediti. Non enim carnis faciem domini videre in hoc tempore concupiuimus, aut vocem ex ore carnis illius procedẽtem auribus admittere desiderauimus, nullum in illo temporalem odorem quęsiuimus. Perfudit enim eum quædam mulier preciosissimo vnguento, domus illa odore impleta est, sed nos ibi non fuimus, & non olfecimus & credimus. Cœnam manibus suis cõsecratam discipulis dedit, sed nos in illo conuiuio non discubuimus, & tamen ipsam cœnam fide quotidie manducamus. Nec magnum putetis in illa cœna quam suis manibus dedit sine fide interfuisse, melior extitit fides postea quàm tunc perfidia. Non ibi fuit Paulus qui credidit, ibi fuit Iudas qui tradidit. Quam multi & modo in ipsa cœna quamuis illã tunc mensam non viderint, nec panem quem dominus gestauit in manibus oculis suis non aspexerint vel faucibus gustauerint, tamen quia ipsa nunc præparatur, quam multi etiam nunc in ipsa cœna iudicium sibi mãducant & bibunt.

Ioan. 12.
1. Cor. 11.

M Vnde autem tanquam occasio nata est domino, vt de ista cœna loqueretur, dixerat vnus de discũbentibus, in conuiuio enim erat quo fuerat inuitatus, Beati qui manducant in regno dei panẽ: quasi in longinqua iste suspirabat, & ipse panis ante illũ discũbebat. Quis est panis de regno dei, nisi qui dicit, Ego sum panis viuus qui de cœlo descẽdi? Nolite parare fauces sed cor. Inde cõmendata est ista cœna, Ecce credimus in Christum, cum fide accipimus. In accipiẽdo nouimus quid cogitemus. Modicum accipimus, & in corde saginamur, Non ergo quod videtur, sed quod creditur pascit. Non ergo etiam sensum illum externum quæsiuimus nec diximus, Crediderint qui dominũ ipsum resurgentem si verum est quod dicitur, viderunt oculis, manibus palpauerunt, nos non tangimus, quare credimus? Si talia cogitaremus, quinq; illis iugis boum ad cœnam impediremur. Vt noueritis fratres istorum quinque sensuum nõ delectationem quæ permulcet & ingerit voluptatem, sed curiositatem quandam notatã fuisse: non ait, Quinque iuga boum emi, eo pascere illa: sed, eo probare illa. Qui vult probare per iuga boũ non vult dubitare, quomodo sanctus Thomas per iuga noluit dubitare. Videam, tangam, digitos mittam, Ecce, inquit,

Luca. 14.
Ioan. 6.
Ioan. 20.

A inquit, Digitos tuos mitte per latus meum, & noli esse incredulus. Occisus sum propter te, per locum quē vis tangere, sanguinem fudi vt redimerem te, & adhuc dubitas de me nisi tetigeris me? Ecce & hoc præsto, ecce & hoc exhibeo, Tāge & crede, inueni locum vulneris, sana vulnus dubitationis. Tertius dixit, Vxorem duxi.

Vxor, voluptas carnis. Ista voluptas carnis quę multos impedit, vtinam foris & non intus. Sunt homines qui dicunt, Non est bomini bene, nisi cui assunt carnis deliciæ: ipsi sunt qnos notat Apostolus, dicentes, Manducemus & bibamus, cras enim moriemur. *1. Cor. 15.* Quis inde huc surrexit? Quis nobis quod ibi agitur dixit? Hoc nobiscum tollimus quod in hoc tempore bene est nobis. Qui hoc dicit, vxorem duxit, carnem amplexatur, carnis voluptatibus iocundatur, à cœna excusatur, obseruet ne fame interiore moriatur: attendite sanctum Ioannem apostolum & Euangelistā, *1. Ioan. 2.* Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. O qui ad cœnam domini venitis, nolite diligere mundum, nec ea quæ in mundo sunt: non dixit, Nolite habere: sed, nolite diligere. Habuisti, possedisti,

B dilexisti. Amor rerum terrenarum, viscum est spiritaliū pennarum. *Psalm. 54.* Ecce concupisti, hæsisti, Quis dabit tibi pennas vt columbæ? Quando volabis, vbi vere requiescas, quando hic vbi male hæsisti, peruerse requiescere voluisti? Nolite diligere mundum, tuba diuina est. Continuo huius tubæ verbis, orbi terrarum & vniuerso dicitur mundo, Nolite diligere mundum, nec ea quę in mūdo sunt. *1. Ioan. 2.* Quisquis dilexerit mundum: non est charitas patris in illo. Quoniam omnia quæ in mundo sunt, cōcupiscentia carnis sunt, & concupiscentia oculorum, & ambitio seculi. Ab vno cœpit quo Euangelium terminauit. Inde ille cœpit vbi Euangelium terminum posuit. Concupiscentia carnis, vxorem duxi. Concupiscentia oculorum, quinque iuga boum emi. Ambitio seculi, villam emi. *Vil. à parte totū p, &c.* Ideo autem à parte seculi per͂ solos oculos commemorati sunt isti sensus, quia oculorum est in quinque sensibus principatus. Propterea cū proprie ad oculos pertineat visus, ipsum videre per omnes quinque sensus solemus appellare. Quomodo? Primo quod ad ipsos oculos pertinet dicis, vide quàm candidum est, intende & vide quàm candidum est, hoc ad oculos pertinet. Audi & vide quàm canorum est. Num

C quid conuersim potes dicere, Audi & vide quàm candidum est? Hoc quod dicitur, vide, per omnes sensus currit. [cæterorum autem sensuum proprietas non per se recurrit.] Intende & vide quàm canorum est: odora & vide quàm suaue est, Gusta & vide quàm dulce est. Tange & vide quàm molle est. Vtique quoniam sunt sensus, sic potius diceremus, Audi & senti quàm canorum est. Odora & senti quàm suaue est, Gusta & senti quàm dulce est. Tange & senti quàm calidum est. Palpa & senti quàm lene est. Palpa & senti quàm molle est. Nihil horum. Nam ipse dominus post resurrectionem cum apparuit discipulis suis, cumq; cernentes adhuc titubarent in fide putantes se spiritum videre, *Luca. 24.* Quid, inquit, dubitatis, & quare cogitationes ascendunt in cor vestrum? Videte manus meas & pedes meos. Et parum est videre, tangite & palpate, inquit, Intendite & videte, palpate & videte, in solis oculis videte, in omnibus sensibus videte. Quia interiorem sensum fidei quærebat, exterioribus corporis sensibus adiacebat. Nos nihil ab istis exterioribus sensibus in domino carpsimus, auditu audiuimus, corde credidimus, & ipsum auditum non ab illius ore, sed ab ore prædicatorum eius, ab ore illorum qui iam cœnabant & nos ructando inuitabant. Tollamus ergo de medio excusationes vanas & D malas, & veniamus ad cœnam qua intrinsecus saginemur. Non nos impediat extollentia superbiæ, non nos extollat, vel non nos terreat curiositas illicita & auertat à deo. Non nos impediat voluptas carnis à voluptate cordis. Veniamus & saginemur. Et qui venerunt nisi mendici, debiles, claudi & cæci? Illi autem non venerunt diuites, sani, quasi bene ambulantes & acute cernentes, multum de se præsumentes, & ideo desperationes quanto superbiores. Veniant mendici, quia ille inuitat qui propter nos pauper factus est cum diues esset, *2. Cor. 8.* vt illius paupertate mendici ditaremur. Veniant debiles, quia non est opus sanis medico, sed male habentibus. Veniant claudi qui ei dicant, Compone gressus meos in semitis tuis. *Mat. 9.* Veniant cæci qui dicant, Illumina oculos meos ne vnquam obdormiam in morte. *Psalm. 16.* Tales venerunt ad horam. *Psalm. 12.* Illis prius inuitatis, sua excusatione reprobatis, venerunt ad horam, intrauerunt de plateis & vicis ciuitatis. *Et respondit seruus*, qui missus erat, *Luc. 14.* *Domine factum est quod iussisti, & adhuc locus est.* Exi, inquit, *in vias & sepes, & quos inueneris coge intrare.* Quos inueneris E vt dignentur noli expectare, coge intrare. Magnam cœnam, magnam domum paraui, non ibi patior locum vacare. Venerunt de plateis & de vicis gentes, veniant de sæpibus hæretici, hic inueniunt pacem. *De correct. Donatist. cap. 16.* Nam qui con struunt sepes, diuisiones quærunt. Trahantur à sepibus, euellantur à spinis. In sepibus hęserunt, cogi nolunt. Voluntate, inquit, nostra intremus. Non hoc dominus imperauit? Coge, inquit, intrare. Foris inueniatur necessitas, nascitur intus voluntas.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Homo quidam habuit duos filios &c. Sermo XXXIIII.

IN lectione Euangelica quam audiuimus, de homine dictum est qui habuit duos filios. *Luca. 15.* Denique filius minor qui voluit in suam potestatem habere substantiam quæ illi apud patrem optime seruabatur, factus suæ potestatis, profectus est in regionem longinquam. Hæsit principi malo, & porcos pauit: fame correptus est, qui saturitate superbus abscesserat. Ergo quisquis ita vult similis esse deo, vt ad illum stet, fortitudinémque suam, sicut scriptum est, *Psalm. 58.* ad illum custodiat, non ab illo recedat ei cohærendo, F signetur tanquam ex annulo cera affixus, habeat imaginem eius, faciens quod dictum est, Mihi autem adhærere deo bonum est, *Psalm. 72.* vt custodiat similitudinem & imaginem ad quam factus est. Porrò autem si peruerse vult imitari deum, *Gene. 1.* vt quomodo deus non habet alium à quo formetur, non habet à quo regatur, sic ipse velit sua potestate vti, vt quomodo deus nullo formante, nullo regente viuat: quid restat fratres nisi vt recedens ab eius calore torpescat, recedens à veritate vanescat, recedens ab eo quod summe atque incommutabiliter est: in deterius mutatus deficiat? Hoc diabolus fecit. Imitari deum voluit: *Esa. 14.* sed peruerse, non esse sub illius potestate, sed habere contra illum potestatem. Homo autem positus sub præcepto audiuit à domino deo, Noli, inquit, tangere hanc arborem. *Gene. 2.* Quid est enim illa arbor? Si bona est, quare non tango? Si mala est, quid facit in paradiso? Prorsus ideo est in paradiso, quia bona est, sed nolo eam tangas. Quare non tango? Quia obedientem te volo, non contradicentem. Serue audi, adhuc serue, sed noli male serue. Serue audi prius domini iussum, & tunc inbentis disce consilium. Bona est arbor, nolo tangas. Quare? Quia dominus sum & tu seruus. Hæc tota causa est. Si parua est, dedignaris esse

seruus?

G seruus? Quid autem tibi expedit, nisi esse sub domino? Quomodo eris sub domino, nisi fueris sub præcepto? Porrò si expedit tibi esse sub domino & sub præcepto, quid tibi iussurus erat dominus deus? Aliquid eni quærit abs te. Offer mihi sacrificium, dicturus est tibi: nónne ipse fecit omnia, in quibus te fecit? Obsequere mihi, dicturus est tibi, siue ad lectum cum requiesco, sine ad mensam cum reficio, siue ad balneum cum lauo? Quia ergo nihil abs te indiget deus, nihil ergo tibi debuit iubere? Si autem debuit aliquid iubere, vt te, quod tibi expedit, sentires esse sub domino, necesse ab aliquo prohibendus eras, non propter illius arboris maliciam, sed propter tuam obedientiam. Non potuit Deus perfectius demonstrare, quantum bonum sit obedientia, nisi cum prohibuisset ab ea re quæ non erat mala. In qua
H obedientia tenet palmam, sola ibi inobediētia inuenit pœnam. Bonum est, sed nolo tangas. Non enim non tāgendo moriturus eras. Nunquid qui hinc prohibuit alia subtraxit? Nōne est paradisus fructuosus, plenus arboribus? Quid tibi deest? Hoc nolo tangas, hinc nolo gustes. Bonum est, sed obedientia melior est. Proinde cum tetigeris, nūquid arbor illa malum erit vt moriaris? Sed inobediētia te subiecit morti, qui prohibita te-
1.sen.d.17. tigisti. Ideo arbor illa appellata est scientiæ dinoscen-
ca.lignum. di boni & mali, non quia inde talia quasi poma pendebant, sed quicquid esset arbor illa cuiuslibet pomi, cuiuslibet fructus esset, ideo sic vocata est, quia homo qui nollet bonum à malo discernere per præceptum, discreturus erat per experimentum, vt tangendo vetitum inueniret supplicium. Quare autem tetigit fratres mei? Quid deerat illi? Dicatur mihi quid deerat illi in paradiso constituto, in media opulentia mediisque deliciis, cui magnę deliciæ erāt visitatio dei, cuius faciem quasi inimici timuit post peccatum? Quid illi deerat vt tangeret, nisi quia sua potestate vti voluit: præceptum rumpere delectauit, vt nullo sibi dominante fieret sicut deus, quia Deo vtique nullus dominatur? Male elatus, male præsumens, futurus mortuus recedendo à via iustitiæ, ecce soluit præceptum. Excussit à ceruice iugum, & disciplinæ habenas non vescendi libidine, sed exultandi animositate dirupit. Vbi est nunc? Certe captiuus cla-
I mat, Domine quis similis tibi? Volui esse peruerse similis tibi, & factus sum similis pecori. Sub tua domina-
Psal. 48. tione, sub tuo præcepto vere similis eram. Sed homo in honore positus non intellexit, comparatus est iumētis insipientibus & similis factus est illis. Iam de simili-
Psalm. 70. tudine iumentorum clamat sero, & dicit, Domine quis similis tibi? Quantas ostendisti mihi tribulationes mul-
Gene. 1. tas & malas. Merito superbe serue: Voluisti enim superbè esse similis domino tuo, qui factus eras ad imaginem domini tui. Bene tibi velles vt esset, recedenti ab illo bono. Prorsus dicit tibi deus, Si recedis à me & bene est tibi: ergo non sum bonū tuum. Proinde si ille bonus, & nullo alieno bono bonus, & nostrum summum bonum, ipse recedendo inde, quid eris nisi malus? Item si ipse est beatitudo nostra, quid erit recedenti nisi miseria? Redi ergo post miseriam & dic, Domine quis similis tibi? Quantas ostendisti mihi tribulationes multas & malas, sed disciplinæ fuit admonitio non desertio. Denique gratias agens quid dicit? Et conuersus viuificasti me, & de abyssis terræ iterum reduxisti me. Quando enim antea? Quid est hoc iterum? Cecidisti ab altitudine ô homo mancipium inobediens, superbè aduersus dominum cecidisti: Factum est in te, Omnis
Luc. 14. qui se exaltat humiliabitur: (fiet in te, Omnis qui se humiliat exaltabitur.) Redi de profundo. Redeo, inquit, K
Redeo agnosco. Deus quis similis tibi? Quantas osten- *Psalm. 70.*
disti mihi tribulationes multas & malas, & conuersus viuificasti me, & de abyssis terræ iterum reduxisti me. Intelligo, audio. Reduxit te enim de abyssis terræ. Reduxisti enim de abyssis terræ. Reduxisti enim à profunditate & submersione peccati. Sed quare iterum, quando iam factum erat? Sequamur ne forte posteriora Psalmi ipsius exponant nobis quod hic non intelligimus, quid dixerit, iterum. Ergo audiamus, Quantas ostendisti mihi tribulationes multas & malas, & conuersus viuificasti me, & de abyssis terræ iterum reduxisti me. Quid deinde? Multiplicasti iusticiam tuam, & conuersus consolatus es me, & de abyssis terræ iterum reduxisti me. Ecce alterum, iterum, Si hoc iterum soluere laboramus semel positum, quis soluere poterit geminatum? Iam ipsum, iterum, geminatio est: & rursus positum est iterum. Assit ille à quo gratia. Assit brachium quod annunciamus omni generationi superuenturæ. Assit ipse & tanquā claue crucis suę clausum sacramentū aperiat.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Facite vobis amicos de mammona iniquitatis. *Luc. 16.* L

Sermo XXXV.

Vod admonemur, admonere debemus. Recens Euangelica lectio admonuit facere amicos de mammona iniquitatis, vt eos qui faciunt recipiant & ipsi in æterna tabernacula. Qui sunt qui habebunt tabernacula ęterna, nisi sancti dei? Et qui sunt qui ab ipsis accipiendi sunt in tabernacula æterna, nisi qui eorum indigētiæ seruiunt, & quod eis opus est, hilariter subministrant? Recordemur ergo in nouissimo iudicio dominum esse dicturum eis qui stabunt ad dexteram eius: Esuriui & dedistis mihi manducare, & *Matt. 25.*
cætera quæ nostis. Et cum illi quęrerent quando ei obsequia ista præbuissent, respondit, Quando vni ex minimis meis fecistis. Isti minimi sunt qui recipiuntur in ęterna tabernacula. Hoc dixit dextris qui fecerunt, hoc dixit sinistris, quia facere noluerunt. Sed dextri qui fecerunt quid acceperunt, vel potius quid accepturi sunt?
Venite, inquit, benedicti patris mei, possidete paratum *Vbi supra.*
vobis regnum à constitutione mundi. Esuriui enim & dedistis mihi manducare. Quādo vni ex minimis meis M
fecistis, mihi fecistis. Minimi ergo qui sunt Christi? Hi *Minimi*
illi sunt, qui omnia sua dimiserunt & secuti sunt eum, *qui sint?*
& quicquid habuerunt pauperibus distribuerūt, vt deo sine seculari compede expediti seruirent, & ab oneribus mundi liberatos, velut pennatos sursum humeros tollerent. Hi sunt minimi. Quare minimi? Quia humiles, quia non elati, non superbi. Appēde minimos istos, & graue pōdus inuenies. Sed quid est quod ait eos esse amicos de mammona iniquitatis? Quid est mammona iniquitatis? Primū quid est mammona? Verbum est enim quod Latinū non est. Hebræum verbum est, cognatum linguę Punicę. Istę enim linguę sibi significatiōis qua- N
dam vicinitate sociantur. Quod Punici dicunt mam- *Mammon.*
mon, Latine lucrum vocatur. Quod Hebræi dicunt mā *Mammona*
mona, Latine diuitiæ vocantur. Vt ergo Latine totum dicamus, hoc ait dominus noster Iesus Christus, Facite
vobis amicos de diuitiis iniquitatis. Hoc quidam male *Concor. 14.*
intelligendo rapiunt res alienas, & aliquid inde pau- *quæst. 5. ca.*
peribus largiuntur, & putant se facere quod præceptum *Forte.*
est. Dicunt enim: rapere res alienas, mammona est iniquitatis: erogare inde aliquid maxime egentibus sanctis, hoc ita est facere amicos de mammona iniquitatis. Intellectus iste corrigendus est, imò de tabulis cordis

A dis vestri omnino delẽdus est. Nolo sic intelligatis. De
iustis laboribus facite eleemosynas, ex eo quod recte ha
betis date. Non enim corrupturi estis iudicem Christũ,
vt non vos audiat cum pauperibus quibus tollitis. Si e-
nim deprędareris aliquem inualidũ, tu validior & po-
tentior, & veniret tecum ad iudicem hominem quem-
libet in hac terra, habentem iudicandi aliquam pote-
statem: velletq; tecum causam dicere, si tu de præda &
spoliatione illa inopis dares aliquid iudici, vt pro te iu
dicaret iudex ille, vel tibi placeret? Nempe pro te iudi-
cauit, & tamen tãta vis est iusticiæ vt & tibi displiceat.
Noli tibi talem pingere deum, noli collocare in tem-
plo cordis tui tale idolum. Non est talis deus tuus, qua-
lis non debes esse nec tu. Si tu non sic iudices, sed iuste
iudices, etiam sic melior est te Deus tuus, non est infe-
rior, iustior est fons iusticię. Quicquid boni fecisti, inde
sumpsisti, & quicquid boni eructasti, inde bibisti. Lau-
das vas, quia habet inde aliquid, & vituperas fontem?
14. quæst. Noli velle eleemosynas facere de fœnore & vsuris. Fi-
5. cap. 2. delibus dico, eis quibus corpus Christi erogamus dico.
B Timete, corrigite vos, ne dicam postea, tu facis & tu fa
cis. Et puto quia si fecero non mihi debetis irasci, sed
vobis vt corrigamini, ad hoc enim valet quod dictum
Psalm. 4. est in Psalmo, Irascimini & nolite peccare. Volo vos
irasci, sed non vt peccetis. Vt autem non peccetis, qui-
bus habetis irasci nisi vobis? Quid est enim homo pœ-
nitens, nisi homo iratus sibi? Vt accipiat veniam, de se-
Psalm. 50. ipso exigit pœnam, & recte dicit Deo, Auerte faciem
tuam à peccatis meis, quoniam peccatum meum ego
agnosco. Si tu agnoscis, & ille ignoscet, quæ faciebatis
nolite facere. Non licet. Sed iam si fecistis & pecunias
tales habetis, & inde saccellos implestis, inde thesauri-
zabitis. De malo est quod habetis, iam nolite malum
facere, & facite vobis amicos de mammona iniquita-
Lucæ. 19. tis. Nunquid Zachæus de bono habebat? Legite & vi-
dete. Maior erat publicanorum, id est, cui vectigalia pu
blica conferebant. Inde habebat diuitias; Multos pres-
serat, multis abstulerat, multa coogesserat. Intrauit do-
mum eius Christus, & venit salus super domum eius: sic
enim ait ipse dominus, Hodie salus huic domui facta
C est. Sed ipsam salutem videte. Primo desiderabat do-
minum videre, quia statura pusillus erat, sed turba im-
pediente ascendit in arborẽ sycomorum & vidit trans-
euntem, Ille autem aspexit eum & ait, Zachæ descen-
Vbi supra. de, apud te oportet me manere, Tu pendes, sed non te
suspendo, hoc est non te differo. Volebas videre trans-
euntem, hodie me apud te inuenies habitantem. Ingres
sus est ad eum dominus, repletus ille gaudio ait: Dimi-
diom rerum mearum do pauperibus. Ecce quomodo
currit qui currit facere amicos de mammona iniquita-
14. quæst. 5. tis. Et ne reus aliunde teneretur: Si cui aliquid tuli, ait,
ca. Qui ha quadruplum reddam. Inflixit sibi condemnationem,
betis. ne incurreret damnationem. Ergo qui habetis de ma-
lo, facite inde bonum. Qui non habetis de malo, noli-
te acquirere de malo. Esto bonus tu qui bonum facis
de malo, & cum cœperis boni aliquid facere de malo,
noli remanere tu malus. Nummi tui conuertuntur in
bonum, tu autem remanes malus? Est quidem & alius
Mãmona intellectus, nec ipsum tacebo. Mammona iniquitatis,
iniquitatis. diuitiæ sunt seculi omnes vndecumq; sint. Vndecum-
que congregentur, mammona iniquitatis est, id est, di-
uitiæ sunt iniquitatis. Quid est diuitiæ sunt iniquitatis?
Pecunia est quam nomine diuitiarum appellat iniqui-
tas. Si enim veras diuitias quæris, aliæ sunt. Talibus
Iob. 2. Iob nudus abundabat, quãdo in deum cor plenum ha-
bebat, & laudes deo perditis omnibus rebus tanquam D
gemmas preciosissimas proferebat. De quo thesauro si
nihil habebat, ipsa sunt veræ diuitiæ, [istę autem ab ini
quitate appellantur diuitię.] Habes illas, non reprehen-
do, hæreditas venit, pater tuus diues fuit & dimisit tibi.
Honeste acquisisti, de iustis laboribus plenam domum
habes, non reprehendo. Tamen etiam si non illas di-
ces diuitias: Nam si dicis illas diuitias, amabis illas. Et si
amaueris illas: peribis cum illis. Perde ne pereas, dona
vt acquiras, semina vt metas. Has diuitias nolli appella-
re, quia verę non sunt. Paupertate plenæ sunt, & sem-
per obnoxiæ casibus. Quales diuitiæ sunt, propter quas
latronem times, propter quas times seruum tuum, ne te
occiso auferat & fugiat? Si veræ diuitiæ essent, securi- Diuitiæ
tatem tibi darent. Ergo illæ sunt veræ diuitię, quas cum veræ.
habuerimus perdere non possumus. Et ne forte prop-
ter illas furem timeas, ibi erunt vbi nullus auferet: Audi
dominum tuum, Thesaurizate vobis thesauros in cœ- Matt. 6.
lo, quò fur non accedat. Tunc erunt diuitiæ, quando
eas migraueris. Quamdiu in terra sunt, diuitiæ nõ sunt:
sed diuitias vocat illas mundus, iniquitatis vocat deus:
ideo mammona iniquitatis, quia diuitias vocat iniqui- E
tas: audi Psalmum, Domine libera me de manu filio- Psalm. 143
rum alienorum quorum os locutum est vanitatem, &
dextera eorum dextera iniquitatis. Quorum filij sicut
nouellæ constabilitæ à iuuentute sua. Filiæ eorum or-
natæ, circumornatæ vt similitudo templi. Cellaria eo-
rum plena eructantia ex hoc in illud. Boues eorum cras
sæ, oues eorum fœcũdæ, multiplicatæ in itineribus suis.
Non est ruina maceriæ neque transitus, neque clamor
in plateis eorum. Vidisti psalmum qualem fœlicitatem
descripsit, sed audi quid sit, quos proposuit filios ini- Iniquitatis
quitatis. Quorum os locutum est vanitatem, & dextera filij.
eorum dextera iniquitatis. Ipsos proposuit, & dixit fœ-
licitatem eorum tantum super terram: & quid adiun-
xit? Beatum dixerunt populum cui hæc sunt. Sed qui
dixerunt? Filij alieni, alienigenæ & non pertinentes
ad semen Abrahæ. Ipsi dixerunt populum beatum cui
hæc sunt. Qui dixerunt? Quorum os locutum est vani-
tatem. Ergo vanum est, dicere beatos esse eos quibus
hæc sunt, & tamen dicitur ab eis, quorum os locutum
est vanitatẽ. Ab ipsis dicuntur istæ diuitiæ, quæ vocan-
tur mammona iniquitatis. Tu autem quid dicis? Quia F
illi filij alieni, quia illi quorum os locutum est vanitatẽ, Psalm. 143
dixerunt beatum esse populum cui hæc sunt, tu quid di
cis? Falsæ sunt istæ diuitiæ, da mihi veras. Reprehendis
istas, ostende quod laudas. Vis vt contemnam hoc, o-
stende quid pręferam. Dicat ipse Psalmus, Qui enim di
xit, beatum dixerunt populum cui hæc sunt, tale no-
bis dat responsum, quasi diceremus illi, id est, ipsi Psal-
mo, Ecce hoc nobis tulisti, & nihil nobis dedisti. Ecce
ista contemnimus, vnde viuimus, vnde beati erimus?
Quia qui locuti sunt, ipsi de ipsis recipiẽt. Omnes enim
diuitias habentes beatos esse dixerunt: Tu quid dicis?
Respondet quasi sic interrogatus & dicit, Illi dicunt di
uites beatos, ego dico, beatus populus cuius est domi-
nus Deus eius, Audistis veras diuitias, fac amicos de
mammona iniquitatis, & eris beatus populus cuius est
dominus deus ipsius. Aliquando trãsimus viam, & vi-
demus amœnissimos & vberes fundos & dicimus, Cu-
ius est ille fundus? Asseritur illius, & nos dicimus, Bea-
tus homo: vanitatẽ loquimur, Beatus est cuius illa do-
mus, beatus est cui ille fundus, beatus est cuius illud pe-
cus, beatus est cuius ille seruus, beatus est cuius illa fa-
mula: Tolle vanitatem, si vis audire veritatem. Beatus
est,

G est, cuias est dominus deus ipsius. Non enim cuius est
fundus iste beatus est,sed ille cuius est deus. Sed vt aper-
tissime beatitudinem rerum annűcies,dicis, ꝙ beatum
te fecit fundus tuus. Quare? Quia inde viuis. Nam quan
do laudas pro magoo fuodum tuum hoc dicis, Ille paſ
cit me,inde viuo, Atteode vnde viuas. Ille est vnde vi-
Psal. 53. uis, cui dicis, Apud te est fons vitę, Beatus populus cu-
ius est domious deus ipsius. O domine deus meus,ô do
mine deus noster, vt veniamus ad te, fac oos beatos de
te. Nolumus de auro neque de argento, nec de fundis:
Nolumus de terrenis istis & vanissimis, & de caducæ
vitæ transitoriis. Noo loquatur os nostrum vanitatem:
Fac nos beatos de te,quia non perdimus te. Cum tenu-
erimus te, nec te perdimus, nec nos perimus. Fac nos
beatos de te, quia beatus populus cuius est domious
deus ipsius. Nec irascitur autē si dixerimus de deo,fun-
Psal. 15. dus noster. Legimus enim, Dominus pars hæreditatis
meæ. Magna res fratres, & hæreditas ipsius sumus, &
hæreditas nostra est, quia & colimus eum & colit nos.
Nulla est ioiuria illi, quia colit nos. Quia si oos coli-
mus illum vt deum nostrum, ille colit nos vt agrum
H suum. Et vt sciatis quia colit nos,audite eum quem mi-
Ioan. 15. sit oobis,Ego sum,inquit,vitis,vos estis palmites, pater
meus agricola est. Ergo colit nos,sed si fructum redda-
mus parat horreum. Si autem sub tanto custode stirpes
†al. tanto esse † voluerimus, & pro frumeoto spioas proferimus,
cultore, ste- nolo dicere quod sequitur, ad gaudium finiamus.
riles esse.

De iudice iniquo, qui nec deum timebat, nec homines reuerebatur, In Euangelio secundum eundem,

Sermo XXXVI.

Ectio sancti Euaogelij ædificat nos ad oran-
dum & credendum,& non de nobis, sed de
domino præsumendum. Quæ ad orandum
maior hortatio,quàm vt nobis de iudice ini-
Lucæ. 18. quo propooitur similitudo? Iudex enim iniquus oec
deum timens oec hominem reuerens, audiuit tamen
viduam interpellantem se,victus tędio ooo pietate in-
clioatus. Si ergo exaudiuit qui oderat quod rogabatur,
quomodo noo exaudit qui vt rogemus hortatur? Cum
ergo nobis ista è cőtraria comparatiooe dominus sua-
I deret, *Quia oportet semper orare, & non deficere:* adiecit & ait,
Veruntamen cum venerit filius hominis, putas inueniet fidem in terra? Si fides deficit, oratio perit. Quis eoim orat qui
non credit? Vnde & beatus Apostolus cum ad oran-
dum exhortaretur, ait, Omnis quicumque inuocauerit
Roma. 10. nomen domini,saluus erit. Et vt ostenderet fidem fon-
Fides, fons tem esse oratioois, oec posse ire riuum vbi caput aquæ
orationis. siccaretur, adiunxit atque ait, Quomodo autem iouo-
cabuot in quem oon crediderunt? Ergo vt oremus cre-
†Ver. repe- damus, & vt ipsa non deficiat fides qua oramus, ore-
rit hāc sen- mus,† Fides fundit orationem, fusa oratio fidei impe-
tentiam, Fi- trat firmitatem. Etenim ne in tentationibus deficeret
des, inquā, fides, propterea domious ait, Vigilate & orate ne io-
fundit ora- tretis in tentationem. Quid est, in tentationem intra-
tionē, fusa re, nisi à fide exire? Intantum eoim teotatio proficit,
oratio eniā inquantum fides deficit: Et iotantum tentatio deficit,
ipsi fidei inquantum fides proficit. Nam vt apertius nouerit cha
impetrat fir- ritas vestra de fide oe deficeret & periret dixisse domi-
mitatem. nųm, Vigilate & orate, ne intretis teotatiooem: eo lo-
Intrare, in co Euaogelium ait, Hac oocte postulauit Sataoas vexa-
tentationē. re vos sicut triticum, & ego rogaui patrem pro vobis
Luc. 22. ne deficiat fides vestra. †Rogat qui tuetur, & non rogat
†al. pro te qui periclitatur. Quod autem ait dominus, Cum vene-
Petre ne de- rit filius hominis, putas inoeniet fidem io terra? de fide
ficiat fides tua. dixit quæ perfecta est. Ipsa enim vix inuenitur in terra,
Ecce plena est dei ecclesia, Quis huc accederet, si nulla K
esset fides? Quis oon montes traosferret, si plena esset
fides? Atteodite ipsos apostolos, Dimissis omnibos suis
calcata spe seculi dominum ooo sequerentur, nisi mag-
nam haberent fidem. Et tamen si plenam haberent fi-
dem, noo dicereot domioo, Auge nobis fidem. Vide
etiam vtrumque illum de se coofiteotem. Vide fidem,
& non plenam fidem. Qui cum obtulisset domioo fi- *Luc. 17.*
lium à malo dæmonio sanandum, & esset ioterrogatus
vtrum crederet, respondit & ait, Credo domioe, adiu-
ua incredulitatem meam. Credo, inquit, credo domi-
ne, ergo est fides. Sed adiuua incredulitatem meam, er- *Marci. 9.*
go non plena est fides. Sed quia oon est fides superbo-
rum, sed humilium, *Dixit ad quosdam qui sibi iusti vide-
bantur, & spernebant cæteros similitudinem hanc: Duo homines as-* *Luc. 18.*
*cenderunt in templum orare, vnus Pharisæus, & alter Publica-
nus: Pharisæus dicebat, Gratias tibi deus, quia non sum sicut
cæteri homines.* Diceret saltem, sicut multi homioes.
Quid est cæteri homines, nisi omnes præter ipsum?
Ego, ioquit, iustus sum, cæteri peccatores. *Non sum
sicut cæteri homines, iniusti, raptores, adulteri.* Et ecce tibi L
ex vicino Publicano maioris timoris occasio. *Sicut,*
inquit, *Publicanus iste.* Ego, inquit, solus sum, iste de
cæteris est. Non sum, inquit, talis qualis iste, per iusti-
cias meas quibus ioiquus noo sum. *Ieiuno bis in sabba-
to, decimas do omnium quæ possideo.* Quid rogauerit deum,
quære in verbis eius, nihil iouenies. Ascendit orare, oo-
luit deum rogare, sed se laudare. Parum est oon deum
rogare, sed se laudare, insuper & roganti insultare.
Publicanus autem de longinquo stabat. Et deo tamen ip-
se propinquabat, cordis conscientia remouebat, pie-
tas applicabat. Publicanus autem de longioquo sta-
bat, sed dominus eum de propinquo attendebat. Ex- *Psalm. 137*
celsus eoim domious & humilia respicit. Excelsos au-
tem qualis erat ille Pharisæus, Excelsa autem à looge
cognoscit. Deus autem à longe cogooscit, sed ignos-
cit, Adhuc audi humilitatem Publicaoi. Parum est,
quia de loogioquo stabat: *Nec oculos suos ad cælum leua-
bat:* vt respiceretur oon aspiciebat. Premebat consci-
entia, spes subleuabat: adhuc audi, *Percutiebat pectus
suum.* [Pœnas à seipso exigebat, propterea dominus
coofitenti parcebat. Percutiebat pectus suum] dicens, M
Domine, propicius esto mihi peccatori. Ecce qui rogat.
Quid miraris si deus igooscit, quando ipse agnoscit?
Denique de Pharisæo & Publicano accepisti contro-
uersiam: audi sententiam, Audisti superbum accusa-
torem, audisti reum humilem: audi nunc iudicem,
Amen dico vobis: veritas dicit, deus dicit, iudex dicit,
*Amen dico vobis, descendit iustificatus Publicanus ille de tem-
plo, magis quàm ille Pharisæus.* Dic domine causam, Ec-
ce video Publicanum iustificatum magis de templo
descendere quàm Pharisæum. Quæro quare? Quæris
quare, audi quare, *Quia omnis qui se exaltat humiliabi-
tur, & qui se humiliat exaltabitur.* Audisti seotentiam,
caue causam malam: aliud dico, Audisti seoteotiam,
caue superbiam. Videaot nuoc, audiant ista nescio qui
impie garrientes & de suis virtutibus præsumentes: au-
diant qui dicunt, Deus me hominem fecit, iustum ip-
se me facio. O peior & detestabilior Pharisæo. Phari-
sæus ille superbè quidem iustum se dicebat, sed tamen
inde ille Deo gratias agebat. Iustum se dicebat, sed
tameo deo gratias agebat. Gratias tibi deus, quia non
sum sicut cæteri homines, Gratias tibi deus, gratias deo
agit, qui non est sicut cæteri homines, & tamen tan-
quam superbus & inflatus reprehenditur, non quia deo
gratias

A gratias agebat, sed quia velut nihil sibi addi cupiebat. Gratias tibi, quia non sum sicut cęteri homines iniusti: Ergo tu iustus, ergo nihil rogas, ergo iam plenus es. Ergo non est tētatio vita humana super terram. Ergo iam plenus es, ergo iam abundas. Ergo iam non est, quare dicas, Dimitte nobis debita nostra. Quid est ergo qui impiè oppugnat gratiam, si reprehenditur qui superbè agit deo gratias? Et ecce post dictam controuersiam, prolatamq; sententiam, procedunt & paruuli, imò afferuntur & offeruntur tangendi. Cui tangendi, nisi medico? Certe insani cui offeruntur infantes tangendi? Cui? Saluatori. Sed si saluatori, vtique sanandi. Cui nisi illi qui venit quærere & saluare quod perierat? Vbi isti perierant, quantum ad ipsos proprie attinet innocentes? Video reatum, quæro vnde, Apostolum audio, Per vnum hominem intrauit peccatum in orbem terrarū. Per vnum, inquit, hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiuit in quo omnes peccauerunt. Veniant ergo B paruuli, veniant: audiatur dominus dicens, Sinite paruulos venire ad me. Veniant paruuli, veniant languidi ad medicum, veniant perditi ad redemptorem, veniant, nemo prohibeat. In ramo adhuc nihil commiserunt, sed in radice perierunt. Benedicat dominus pusillos cum magnis. Tangat medicus & pusillos & magnos. Causam paruulorum commendamus maioribus. Loquimini pro tacentibus, orate pro flentibus. Si non frustra estis maiores, estote tutores, tuemini eos qui adhuc causam suam agere non possunt. Communis fuit perditio, sit communis inuentio. Simul perieramus, simul inueniamur in Christo. Dispar est meritum, sed communis est gratia. Nihil mali habent, nisi quod de fonte traxerunt. Nihil habent mali, nisi quod de origine traxerūt. Non eos impediat à salute, qui ad id quod traxerunt multa addiderunt. Qui maior est ætate, maior est iniquitate. Sed gratia dei delet quod traxisti, delet & quod addidisti. Vbi enim abundauit peccatum, superabundauit gratia.

Iob. 7. Mat. 6. Luc. 19. Roma. 5. Luca. 18.

Luca. 10. *De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Homo quidam descendit ab Hierusalem in Hiericho, & incidit in latrones.* C

Sermo XXXVII.

Philip. 4. Iacobi. 4. Matt. 6.

Gaudere nos Apostolus præcipit, sed in domino non in seculo. Quicumque enim voluerit amicus esse huius seculi, sicut scriptura dicit, inimicus dei reputabitur. Sicut autem non potest homo duobus dominis seruire, sic & nemo in hoc seculo potest gaudere & in domino. Multum inter se hęc duo gaudia differunt, suntque omnino contraria. Quando gaudetur in seculo, non gaudetur in domino. Quando gaudetur in domino, non gaudetur in seculo. Vincat gaudium in domino, donec finiatur gaudium in seculo. Gaudium in domino semper augeatur, gaudium in seculo semper minuatur donec finiatur. Non ideo ista dicuntur, quia in hoc seculo cum sumus gaudere non debemus, sed etiam in hoc seculo constituti iam in domino gaudeamus. Sed ait aliquis, In hoc seculo sum, vtique si gaudeo, ibi gaudeo vbi sum. Quid enim? Quia es in seculo, in domino non es: audi eundem Apostolum ad Athenienses loquentem, & in Actibus Apostolorum dicentem de deo & de domino creatore nostro, In illo viuimus, mouemur & sumus. Qui enim vbique est, vbi non est? Nonne ad hoc nos exhortabatur, D Dominus in proximo est, nihil soliciti fueritis? Magnū est hoc quòd ascendit super omnes cœlos, & proximus est eis qui adhuc versantur in terris. Quis est iste longinquus & proximus, nisi qui nobis misericordia factus est proximus? Totum enim genus humanum est homo ille qui iacebat in via semiuiuus à latronibus relictus, quem contempsit transiens sacerdos & leuites, & accessit ad eum curandum eiq; opitulandum transiens Samaritanus. Vt autem narraret hoc vnde causa descendit, quendam quærētem quæ sint optima præcepta & summa in lege, admonuit hæc duo esse, *Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo & ex tota anima tua, & ex tota mente tua, & diliges proximum tuum sicut teipsum. Ille autem, Et quis est meus proximus?* Et narrauit dominus, *Homo quidam descendit ab Hierusalem in Hiericho.* Ostendit illum quodam modo Israëlitam. *Et incidit in latrones. Quem cum expoliassent & plagas ei graues irrogassent, dimiserunt eum semiuiuum in via. Transiit sacerdos,* vtique genere proximus, prěteriit iacētem, Transiit leuites, & hic genere proximus, iacentem etiam ipse contempsit. Transiit Samaritanus, genere longinquus, misericordia proximus, fecit quod nostis. In quo Samaritano se voluit intelligi dominus E noster Iesus Christus. Samaritanus enim custos interpretatur. Ideo resurgens à mortuis iam non moritur, & mors ei vltrà non dominabitur, quia non dormit neque dormitat qui custodit Israël. Denique quando convitiis tantis blasphemabant Iudæi, dixerunt illi, Nónne verum dicimus, quia Samaritanus es & dęmonium habes? Cum ergo duo essent conuiciosa obiecta domino, dictumq; illi esset, Nónne verum dicimus, quia Samaritanus es & dæmonium habes: poterat respondere, Nec Samaritanus sum, nec dęmoniū habeo: respondit autem, Ego dæmonium non habeo. Quod respondit, refutauit: quod tacuit, cōfirmauit. Negauit se habere dæmonium qui se nouerat dæmoniorum exclusorem, non se negauit infirmi custodē. Ergo dominus in proximo est, quia dominus nobis factus est in proximo. Quid tam longinquum, quid tam remotum q̄ deum ab hominibus, immortalem à mortalibus, iustum à peccatoribus? Non loco longe, sed dissimilitudine. Nā solemus etiam ita loqui, cum de duobus hominibus dicimus, quando diuersi sunt mores. Iste longe est ab illo. Etiam si iuxta steterint, etiam si vicinius inhabitent, F etiā si vna catena colligentur, longe est pius ab impio, longe est innocens à reo, longe est iustus ab iniusto. Si hoc de duobus hominibus dicitur, quid de deo & hominibus? Cum ergo longe à nobis esset immortalis & iustus tanquam à mortalibus & peccatoribus, descēdit ad nos vt fieret nobis proximus ille lōginquus. Et quid fecit cum haberet ipse duo bona, & nos duo mala? Ille duo bona, iustitiam & immortalitatem: nos duo mala, iniquitatem & mortalitatem. Si vtrūq; malum nostrum suscepisset, pater noster fact^9 esset, & liberatore nobiscū opus haberet. Quid ergo fecit vt esset proximus nobis? Proximus, non hoc quod nos, sed prope nos. Duo attēde, Iustus est, immortalis est. In duobus tuis malis, vna est culpa, altera est pœna. Culpa est quòd iniustus es, pœna est, quia mortalis es. Ille vt esset proximus suscepit pœnam tuam, non suscepit culpam tuam. Et si suscepit, delendam suscepit non faciendam, iustus & immortalis, longe ab iniustis & mortalibus. Peccator mortalis, longe eras à iusto immortali. Non est factus ille peccator quod tu, sed factus est mortalis quod tu. Manens iustus, factus est mortalis. Suscipiendo pœnam & non suscipiendo

Philip. 4. Luca. 10. Roma. 6. Psalm. 120. Ioan. 8. Acto. 17.

G suscipiendo culpam, & culpam deleuit & pœnam, dominus ergo in proximo est, nihil soliciti fueritis. Et si super omnes cœlos ascendit corpore, non recessit maiestate. Vbique præsens est qui fecit omnia. *Philip. 4.* Gaudete in domino semper. In seculo gaudium quod est? Gaudere de iniquitate, gaudere de turpitudine, gaudere de dedecore, de deformitate. De his ergo omnibus gaudet seculum. Quæ omnia non essent, nisi homines voluissent. Alia sunt quæ faciunt homines, alia sunt quæ patiuntur, & si nolunt, ferunt. Quid ergo est hoc seculum, & quod est gaudium seculi? Dico fratres breuiter quantum possum, quantum deus adiuuat, festinanter, breuiter dico. *Læticia seculi est impunita nequicia.* Seculi læticia, est impunita nequicia: Luxurientur homines, fornicētur, in spectaculis nugentur, ebriositate ingurgitentur, turpitudine fœdentur, nihil mali patiantur, & videte seculi gaudium. Ista mala quæ commemoraui, non castiget fames, non belli timor, nō aliquis timor, non aliquis morbus, non vlla aduersitas, sed sint omnia in rerum abundantia, in pace carnis, in securitate malæ mentis, ecce vide seculi gaudiū. Sed non cogitat deus sicut homo. Alia est dei cogitatio, alia hominis. Magnę misericordiæ est, nequiciæ impunitatem H non relinquere, & ne cogatur in extremo gehennę dānare, modo flagello dignatur castigare. Nam vis nosse nulla pœna quanta sit pœna, non tamen insto, sed peccatori, cui est temporalis pœna ne succedat ęterna: Vis ergo nosse, nulla pœna quanta sit pœna? Psalmum interroga, *Psal. 9.* Irritauit dominum peccator. Exclamauit vehementer, attēdit, considerauit, exclamauit, Irritauit dominum peccator. Quare obsecro? Quid vidisti? Qui autem hoc exclamauit, vidit peccatorem impune luxuriantem, male facientem, bonis abundātem, & exclamauit, Irritauit dominū peccator. Quare hoc dixisti? Quid enim vidisti? Præ magnitudine iræ suæ non requiret. Intelligite fratres Christiani misericordiam dei, quando castigat mundum, non vult damnare mūdum. Præ magnitudine iræ suæ non exquirit. Ideo non exquirit, quia multum irascitur. Magna est ira eius. Parcendo sęuit, sed iuste sæuit. Est enim seueritas, quasi sæua veritas. Si ergo aliquando sæuit parcendo, bonum est nobis vt subueniat castigando. Et tamen si facta generis humani consideremus, quid patitur? *Psalm. 102* Nō secundum peccata no-I stra fecit nobis. Filij eius sumus. Vnde hoc probamus? Mortuus est pro nobis vnicus, ne remaneret vnus. Noluit esse vnus, qui mortuus est vnus. Multos enim filios dei fecit vnicus filius deo. Emit sibi fratres sanguine suo: Probauit reprobatos, redemit venditos, honorauit iniuriatos, viuificauit occisos. †Dubitas quòd dabit tibi bona sua, qui nō dedignatus est suscipere mala tua? Ergo fratres gaudete in domino non in seculo, id est, gaudete in veritate non in iniquitate. Gaudete in spe æternitatis, non in flore vanitatis. Ita gaudete & vbiq;, & quādiucumq; hic fueritis, dominus in proximo est, nihil soliciti sitis.

† al. Probauit reprobatos, redemit venditos, honorauit iniuriatos, viuificauit occisos.

DE VERBIS DOMINI IN Euangelio secundum Ioannem.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, *Ioan. 1.* *In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum: Et reprehensione Arrianorum.*

Sermo XXXVIII.

CApitulum Euangelij quod lectum K est fratres dilectissimi, purum oculum cordis inquirit. Dominū enim nostrum Iesum Christum accepimus secundum diuinitatem ad cōdendam vniuersam creaturam, secundum humanitatem ad reparandam lapsam creaturam, euangelizante Ioanne. In ipso autem Euangelio quantus & qualis vir Ioannes fuerit inuenimus, vt ex dignitate dispensatoris intelligatur, quanti precij sit verbum quod per talem dici potuit, immò quàm nullius sit precij quod superat omnia. Precio enim aut comparatur res venalis, aut subiicitur, aut excedit eam. Quando tanto quisque comparat quanto valet, ęquatur precium rei quæ comparatur: quando vilius, subiicitur ei: quando carius, superat eam. Verbo autem dei nec æquari aliquid potest, nec ad mutationem *Verbo nil potest æquari.* subiici, nec superponi aliquid. Subiici enim omnia possunt verbo dei, quia omnia per ipsum facta sunt: *Ioan. 1.* non tamen subiiciantur quasi precium sint verbi, vt quisque det aliquid vt illud accipiat. Tamē si dici potest & ad- L mittit nomen hoc ratio aliqua vel loquendi consuetudo, precium comparandi verbi ipse comparator est, qui seipsum pro seipso dederit huic verbo. Itaque quando aliquid emimus, quærimus aliquid quod demus, vt habeamus rem dato precio quam volumus emere. Et extra nos est quod damus, & si apud nos erat fit extra nos illud quod damus, vt sit apud nos illud quod comparamus. Quicquid precij inuenerit qui emit aliquid, necesse est vt tale inueniat, vt det quod habet, accipiat quod non habet, Manet tamen ille à quo abscedit precium, & accedit illud pro quo dat precium. Qui autem vult comparare verbum hoc, qui vult habere, nō quærat extra seipsum quod det, seipsum det, Quod cum fecerit, non se amittit, sicut amittit precium, quando aliquid emit. Verbum ergo dei propositum est omnibus. Comparent qui possunt, possunt autem qui pie voluerint. In illo enim verbo pax, & pax in terra ho- *Luca. 2.* minibus bonæ voluntatis. Ergo qui vult comparare, det seipsum. Quasi precium est hoc verbi, si dici ali- M quo modo potest, quando nec se perdit qui dat, & acquirit verbū pro quo se dat, & seipsum in verbo acquirit cui se dat. Et quid dat verbum? Non aliquid ab ipso alienum pro quo se dat, sed quod per ipsum verbum factum est, hoc ei redditur vt reficiatur, Omnia per ip- *Ioan. 1.* sum facta sunt. Si omnia, vtique & homo. Si cœlum, si terra, si mare, si omnia, quæ in ipsis, si vniuersa creatura, vtique ille manifestius qui ad imaginem dei factus per verbum factus est homo. Non modo fratres tractamus, quomodo possit intelligi quod dictum est, *In principio erat verbum & verbum erat apud deum, & deus erat verbum.* Ineffabiliter potest intelligi. Non verbis hominis fit, vt intelligatur verbum dei. Tractamus & dicimus, quare non intelligatur. Nunc non dicimus vt intelligatur, sed dicimus quid impediat ne intelligatur. Est enim forma quædam, forma non formata, sed forma omnium formatorum: Forma incommutabilis, sine lapsu, sine defectu, sine tempore, sine loco, superans omnia, existens in omnibus†, & fundamētū quoddam *† al. eminēs omnibus.* in quo sint, & fastigium sub quo sint. Si dicis, quia omnia in illo sunt, non mentiris. Dictum est enim ipsum *Verbum sapiētia dei.* verbum sapientia dei: habemus autem scriptum, Omnia in sapientia fecisti. *Psal. 103.* Ergo in illo sunt omnia, & tamen quia deus est, sub ipso sunt omnia. Dicimus quàm incōprehensibile sit quod lectum est, & tamen lectum

est,

A est, non vt comprehenderetur ab homine, sed vt doleret homo, quia non comprehendit, & inueniret vnde impeditur à comprehensione, & remoueret ea, & inhiaret perceptioni incommutabilis verbi, ipse ex deteriore in melius commutatus. Nō enim verbum proficit aut crescit accedente cognitore, sed integrum manet si permanseris, integrum si recesseris, integrum cum redieris, manens in se & innouans omnia. Ergo est forma omnium rerum: Forma infabricata sine tempore, vt diximus, & sine spaciis locorum. Quicquid enim loco capitur, circumscribitur. Forma circumscribitur finibus, habet metas, vnde & quousque sit. Deinde quod loco capitur & mole quadam & spacio distenditur, minus est in parte quàm in toto. Faciat deus vt intelligatis. Quotidie autem de corporibus quę ante oculos nostros sunt, quæ videmus, quæ tangimus, inter quæ sumus, possumus iudicare corpus quodlibet in loco habere formam. B Omne autem quod spacium loci occupat, minus est in parte quàm in toto. Pars corporis humani, verbi gratia, brachium. Vtique minus est brachium quàm totum corpus. Et si minus est brachium, breuiorem locum occupat. Item caput, quia pars est corporis, in minori loco est, & minus est quàm totum corpus, cui caput est. Sic omnia quæ sunt in loco, minora sunt in parte quàm in toto. Nihil tale de illo verbo sentiamus, nihil tale cogitemus. Non de suggestione carnis spiritalia imaginemur. Non est ille sermo, non est ille deus minor in parte quàm in toto. Sed non potes tale aliquid cogitare. Magis pia est talis ignorantia quàm præsumpta scientia. Loquimur enim

Ioan. 1. de deo. Dictum est, Et deus erat verbum. De deo loquimur, quid mirum si non comprehendis? Si enim comprehendis, non est deus. Sit pia confessio ignorantiæ magis quàm temeraria professio scientię. Attingere aliquantum te mente deum, magna beatitudo est: comprehendere autem omnino impossibile. Ad mentem deus pertinet, mente intelligendus est: ad oculos corpus, videndum est†. Sed corpus oculo comprehendere te putas? Omnino non potes. Quicquid enim aspicis, non totum aspicis. Cuius hominis faciem vides,

† al. ab oculis cordis videndus est.

C dorsum non vides eo tempore quo faciem vides. Et quando dorsum vides, eo tempore faciem non vides. Non sic ergo vides vt comprehendas, sed quando aspicis aliam partem quam non videras, nisi memoria tecum faciat vt memineris te vidisse vnde recedis, nunquam te diceres aliquid vel in superficie comprehendisse. Tractas quod vides, versas huc atque illuc, vel ipse circuis vt totum videas. Vno ergo aspectu totum videre non potes. Et quamdiu versas vt videas, partes vides, & contexendo quia vidisti alias partes, videris totum inspicere. Non autem hic oculorum visus, sed memoriæ viuacitas intelligitur. Quid ergo de illo verbo fratres dici potest? Ecce de corporibus dicimus subiacentibus oculis nostris, non illa possunt comprehendere aspectu, quis ergo oculus cordis comprehendit deum? Sufficit vt attingat, si purus est oculus. Si autem attingit, tactu quodam attingit incorporeo & spiritali, non tamen comprehendit: & hoc si purus est, & homo fit beatus contingendo corde illud quod semper beatum manet: & est illud ipsa beatitudo perpetua, & vnde fit homo viuus, vita perpetua, vnde fit homo sapiens, sapientia perfecta, vnde homo fit illuminatus, lumen sempiternum est. Et vide quemadmodum tu contingendo efficeris quod non eras, non illud quod contingis facis esse quod non erat. Hoc dico, Deus non crescit ex cognitore, sed cognitor ex cognitione dei. D Ne putemus fratres charissimi, quia beneficium præstamus deo, quia diximus precium nos dare quodam modo. Non enim vnde augeatur ille damus, qui & te lapso integer est, & te redeunte integer manet, paratus videre vt beatificet conuersos, & auersos puniat cęcitate. [Vindicat enim primo in animia auersa à se exordium pœnarum ipsa cæcitate.] Qui enim se auertit à lumine vero, id est, à deo, iam cæcus efficitur. Nondum sentit pœnam, sed iam habet. Itaque verbum dei fratres charissimi incorporaliter, inuiolabiliter, incommutabiliter, sine temporali natiuitate, natum tamen intelligamus à deo. Putamus ne possumus aliquo modo persuadere quibusdam infidelibus non abhorrere à vero, quod dicitur à nobis fide catholica quæ contraria est Arrianis, à quibus Ecclesia dei sæpe tentata est; cum carnales homines facilius illud accipiunt quod videre consuerunt? Ausi sunt enim quidam dicere, Maior est pater filio & præcedit eum tempore: id est, maior est filio pater, & minor est patre filius, & E à patre in tempore procedit. Et sic disputant: si natus est, vtique erat pater antequam filius illi esset natus. Attendite, Adsit ipse nobis, adiuuantibus orationibus vestris, & pia intentione accipere cupientibus quod ipse donauerit, quod ipse suggesserit: Assit nobis vt possimus quoquo modo explicare quod cepimus. Tamen fratres antè dico, Si non potuero ego explicare, non rationem putetis, sed hominem defecisse. Itaque vos hortor & deprecor vt oretis, assit misericordia dei, & ita rem à nobis dici faciat, vt vos audire oportet, & nos dicere. Hoc ergo illi dicunt, Si filius dei est, natus est. Hoc fatemur. Non enim esset filius si natus non esset. Manifestum est, admittit fides, approbat Ecclesia catholica, verum est. Adiungunt deinde, Si natus est patri filius, erat pater antequam filius ei nasceretur. Hoc respuit fides, respuunt aures catholicæ. Anathematizatur, extra est qui hoc sapit, non pertinet ad participationem societatémque sanctorum. Ergo ait, Rationem mihi redde, quomodo & filius potuit nasci patri, & coæuus ei esse à quo natus est? Et quid facie- F mus fratres, quando carnalibus ista spiritalia intimamus, si tamen & nosipsi non carnales sumus, quando carnalibus ista spiritalia insinuamus homini assuefacto natiuitate terrena, & videnti istius creaturæ ordinem, vbi successus & decessus, gignentes & genitos ætate distinguit? Post patrem enim nascitur filius, patri vtique morituro successurus. Hoc in hominibus, hoc in aliis animantibus inuenimus, parentes priores tempore, filios tempore posteriores. Hac consuetudine videndi, carnalia transferre illi ad spiritalia cupiunt, & intentione carnalium facilius seducuntur. Non enim ratio audientium sequitur talia prædicantes, sed consuetudo quę etiam inuoluit eos vt talia prędicarent. Et quid faciemus nos? Silebimus? Vtinam liceret. Forsitan enim silendo aliquid dignum de re ineffabili cogitaretur. Nam quicquid potest fari, non est ineffabile. Ineffabilis est autem deus. Si enim raptum se dicit vsque in tertium cœlum Apostolus Paulus, & dicit se audisse *2. Cor. 12.* ineffabilia verba, quanto magis ipse ineffabilis qui talia demonstrauit, quæ fari non possit cui demonstrata sunt? Itaque fratres, melius erat si possemus tacere & dicere, Hoc habet fides, sic credimus. Non potes capere, paruulus es, patienter tolerandus donec pennas nutrias, ne cum volare implumis volueris, non sit tibi aura libertatis, sed casus temeritatis. Quid ille con-

tia?

G tra? O si haberet quod diceret, diceret mihi. Defi-
cienti ista excusatio est. Victus est, nescit qui respon-
dere non vult. Ille cui hoc dicitur, si non respondeat,
& in seipso victus non est, vincitur tamen in tituban-
tibus fratribus. Audiunt enim fratres infirmi & putant
reuera non esse quod dicatur, & forsitan verum putant
non esse quod dicatur, non tamen non esse quod sen-
tiatur. Homo enim nihil potest dicere, quod non et-
iam sentire possit. Potest etiam aliquis sentire quod
dicere non possit, Tamen seruata illius maiestatis in-
effabilitate, ne cum aliquas similitudines contra illos
dederimus, putet nos aliquis per istas similitudines
iam peruenisse ad id quod nec dici nec cogitari po-
test, certe à paruulis: & si potest ab aliquibus maiori-
bus, potest ex parte, potest in ænigmate, potest per
speculum, nondum autem facie ad faciem: demus
& nos aliquas similitudines aduersus illos vnde illi re-
fellantur, non vnde illud capiatur. Etenim cum dici-
mus valde posse fieri, posse intelligi, vt & natus sit &
coæternus sit ei à quo natus est, vt hoc refellant & qua-
H si falsum est demonstrent, similitudines nobis dant.
Vnde? De creatura, & dicunt nobis, Homo vtique
erat antequam generaret filium, maior est filio suo.
Et equus erat antequam generaret filium, & ouis & cæ-
tera animalia. Similitudines adhibent de creaturis.
Quid? Nobis laborandum est vt nobis inueniamus si-
militudines earum rerum quas astruimus? Quid si non
inuenirem? Non recte possem dicere, natiuitas crea-
toris fortasse similitudinem in creatura non habet?
Quanto enim superat ea quæ sunt hic, in eo quod ibi
est: tanto superat ea quæ hic nascuntur, in eo quod ibi
natus est. Omnia per deum hic sunt. Et quid tamen
est comparandum deo? Sic omnia quæ hic nascun-
tur, illo efficiente nascuntur. Et sic forsitan non inue-
nitur aliqua similitudo natiuitatis eius, quomodo non
inuenitur & substantiæ eius & immutabilitas diuini-
tatis ac maiestatis eius. Quid enim simile hic inueni-
ri potest? Si ergo forsitan nec natiuitatis similitudo
inueniatur, nunquid inde oppressus sum, quia non
inueni similitudines, creatori omnium in creatura,
cupiens inuenire quod esset simile creatori? Et reue-
I ra fratres non sum inuenturus temporales similitudi-
nes quas æternitati possim comparare. Sed & tu quas
inuenisti, quid sunt? Quid enim inuenisti? Quia pa-
ter maior est tempore quàm filius, & ideo vis vt filius
dei tempore minor sit quàm pater æternus, quia inue-
nisti minorem filium patre temporali. Da mihi æter-
num patrem hic, & inuenisti similitudinem. Filium
minorem inuenis patre in tempore, filium tempora-
lem minorem patre temporali. Nunquid inuenisti mi-
hi filium temporalem minorem æterno patre? Quia
ergo in æternitate stabilitas est, in tempore autem va-
rietas, in æternitate omnia stant, in tempore alia ac-
cedunt, alia succedunt, potes inuenire filium minorem
in varietate temporis, succedentem patri, quia etiam
patri suo ipse successit non æterno patri temporalis.
Quid ergo possumus fratres mei in creatura inuenire
coæternum quando in creatura nihil inuenimus æter-
num? Inueni æternum patrem in creatura, & inuenio
Aliud est coæternum filium. Si autem non inuenis æternum, &
coæternum vincunt se in tempore, sufficit vt ad similitudinem in-
& aliud ueniamus coæuum. Aliud est enim coæternum, aliud
coæuum. coæuum. Coæuos quotidie dicimus eos, qui eandem
†al. esse cœ- habent mensuram temporum. Non alter ab altero
pisse. præceditur tempore, ambos tamen † esse cœpimus
quos dicimus coæuos. Si potuerimus inuenire coæuum K
quod nascitur ei à quo nascitur: si possunt inueniri co-
æua duo generans & generatus, hic inuenimus coæua,
ibi intelligimus coæterna. Si hic inuenero genitum ex
eo esse cœpisse ex quo cœpit generator, intelligimus
certe filium dei ex eo esse non cœpisse ex quo non cœ-
pit generator. Ecce fortasse fratres inuenimus aliquid
in creatura quod de alia re nascatur, & tamen ex eo
tempore esse incipiat, ex quo cœpit illud vnde nasci-
tur, hoc ex eo ex quo illud cœpit, illud ex eo ex quo il-
lud non cœpit. Hoc ergo coæuum, illud coæternum.
Arbitror sanctitatem vestram iam intellexisse quod
dico, non posse comparari temporalia æternis, sed pos
se ex aliqua tenui & parua similitudine coæua coæter-
nis. Inueniamus itaque coæua, & de scripturis admo-
neamur ad has similitudines. Legimus in scripturis de
ipsa sapientia, Candor est enim lucis æternæ. Item le-
gimus, Speculum sine macula dei maiestatis. Ipsa sa- *Sapien. 7.*
pientia dicta est, Candor est enim lucis æternæ. Dicta
est imago patris. Hinc capiamus similitudinem, vt in- L
ueniamus coæua, ex quibus intelligamus coæterna. O
Arriane si inuenero genitorem non præcedere tem-
porale illud quod genuit, si genitum non esse mino-
rem tempore illo à quo generatus est, iustum est vt con
cedas mihi posse ista coæterna inueniri in creatore,
quando coæua in creatura inueniri potuerũt. Iam qui-
dem aliquibus fratribus hoc occurrere puto. Nam præ-
uenerunt aliqui ex quo dixi, Candor est enim lucis æ-
ternæ. Ignis enim lucem fundit, lux ab igne funditur.
Quid à quo existat si quæramus, quotidie cum lucer-
nam accendimus admonemur rei cuiusdam inuisibi-
lis & inenarrabilis, vt lucerna aliqua intelligentiæ no-
stræ in ista nocte seculi possit accendi. Attende eum
qui lucernam accendit. Non accensa lucerna nondum
est ignis, nondum est & fulgor qui ab igne exit. Inter-
rogo autem ego & dico, Fulgor ab igne existit, an ignis
à fulgore? Omnis anima mihi respondet (voluit enim
deus inseminare omni animæ initia intellectus, initia
sapientiæ.) Omnis mihi anima respondet & nemo du-
bitat quòd splendor ille de igne existit, non ignis de
splendore. Ponamus ergo ignem patrem illius splen- M
doris, quia iam prælocuti sumus coæua nos quærere, nõ
coæterna. Si lucernam accendere cupio, nondum est
ibi ignis, nondum & ille splendor. Mox autem vt accẽ
dero, simul cum igne & splendor existit. Da mihi hic
ignem sine splendore, & credo tibi patrem fuisse sine fi
lio. Attendite, Dicta est vt tanta res potuit à nobis dici,
domino adiuuante intentionem orationis vestræ &
præparationem cordis vestri, excepistis quantum ca-
pere potuistis. Illa tamen ineffabilia sunt. Nihil dig-
num putetis dictum, vel eo ipso quo coæuis coæterna
comparantur, temporalia semper manentibus, extin-
guibilia incomparabilibus†. Sed quia dictus est filius & *†al. immor-*
imago patris, accipiamus & aliquam similitudinem *talibus.*
hinc in rebus longe differentibus, vt prælocuti sumus.
Imago existit de speculo hominis intuentis speculum.
Non nobis potest suffragari ad euidentiam rei huius
quam explicare vtcumque conamur. Etenim dicitur
mihi, Ille qui attendit speculum iam vtique erat, & iam
natus erat. Existit imago vt aspector extiterit. Nam il-
le qui inspicit erat, & antequam accederet ad specu-
lum. Quid ergo inueniemus vnde possimus eruere ta-
lem similitudinem, sicut eruimus de igne & splendo-
re? Faciamus hoc animo†. Facile nostis quemadmodũ *†al. à mi-*
aqua corporum sæpe reddat imagines. Hoc dicimus, *nimo.*
quando

A quando quisque vel transit super aquam vel stat, videt ibi imaginem suam. Ponamus ergo aliquid super aquã natum, vel virgultum aut herbam, nónne cum imagine sua nascitur? Mox vt incipit existere, incipit cum illo existere imago eius, non præcedit nascendo imaginem suam, non mihi osteoditur natum esse aliquid super aquam, & postea apparuisse imaginem eius, cum illud sine imagine prius non apparuisset,† sed nascitur cum imagine sua, & tamen imago ab illo, non illud ab imagine. Nascitur ergo cum imagine sua, & simul esse incipiunt virgultum & imago eius. Nunquid non fateris imaginem esse de illo virgulto, nõ virgultum de imagine? Genitam ergo de virgulto illo cõfiteris imaginem. Itaque & generans & quod genitum est simul esse cœperunt. Ergo coæua sunt, si semper virgultum, semper & imago de virgulto. Quod autem de alio est, vtique natum est. Potest ergo semper esse generaos, & semper cum illo quod de illo natum est. Ibi enim æstuabamur, ibi laborabamus, quomodo intelligeretur sempiterna natiuitas. Ergo filius dei secundum hoc dicitur quòd pater est, quòd habet de quo sit, non secundum hoc quòd prior esset pater, & postea filius. Semper pater, semper filius de patre. Et quia quicquid de aliquo est, natum est: semper igitur filius natus, semper pater, semper imago de illo, quo modo imago illa virgulti, & de virgulto nata est, & si semper virgultum, semper nata esset & imago de virgulto. Non potuisti inuenire coæterna genita æternis genitoribus, & inuenisti coæua nata temporalibus gignentibus. Intelligo coæternum filium natum æterno gignẽti. Quod enim est temporali coæuum, hoc est, æteroo coæternũ. Hinc etiam est modicum quod aduertatis fratres propter blasphemias. Semper enim dicitur, Ecce dedisti similitudines, sed splendor qui funditur de igne minus lucet quàm ipse ignis, & imago virgulti minus vtique habet quàm illud virgultum vnde imago est. Habent ista similitudinem, sed non habent omni modo æqualitatem, quare non videntur esse eiusdem substantiæ. Quid ergo dicemus, [Si dicat aliquis, Talis est ergo filius ad patrem, qualis ad igoem splendor, & imago ad virgultum?] Ecce intellexi æternum patrem, iotellexi coæternum filium. Tamen sicut effusum splendorem minus lucentem igoe, aut sicut effusam imaginem minus quàm virgultum existentem dicimus? Non, Sed æqualitas omnimoda est. Noo credo ait, quia non iouenisti similitudinem, sed credo Apostolo, qui potuit videre quod dixi. Ait enim, Non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Aequalitas omni modo coniungitur. Et quid dixit? Non rapinam. Quare? Quia illud est rapina quod alienum est. Tamẽ ex istis duabus collatiooibus, & generibus duobus, similitudinẽ fortassis inuenimus in creatura, quomodo intelligamus filium coæternum patri, & nequaquam minorem. Sed non illud possumus inuenire in vno genere similitudinum. Iungamus ambo genera, vnum vnde ipsi dant similitudines, & alterum vnde nos dedimus. Dederunt enim similitudines illi ex his qui nascũtur in tempore & præceduntur tempore ab eis à quibus nascuntur, sicut homo de homine. Maior ille tempore prior natus, sed tamen homo & homo, id est eiusdem substantiæ. Homo enim hominem generat, & equus equum, & pecus pecudem. Ad eandem substantiam generat ista, sed non ad idem tempus. Diuersa sunt tempora, sed non sunt diuersa natura. Quid ergo hic laudamus in ista natiuitate? Certe æqualitatẽ naturæ. Quid autem deest? Aequalitas tem-

† alias, priº appareret.

Filiº dei dicitur, quia pater est & habet de quo sit. B

C

Philip. 2. *Rapina.*

poris. Teneamus hic vnum quod laudatur, id est, æqualitatem naturæ. D In illo autem genere similitudinum quod nos dedimus de splendore ignis, & de imagine virgulti, æqualitatem naturæ oon inuenis, inuenis coæuitatem. Quid hic laudamus? Coæuitatem. Quid deest? Aequalitas naturæ. Coniunge quæ laudas. In creaturis enim deest aliquid quod laudas, in creatore deesse nihil potest, quia quod inuenis in creatura, à creatore artifice processit. Quid ergo in coæuis? Nónne hoc deo dandum quod ibi laudas? Quod autem deest non tribuendum maiestati, in qua nullus defectus est. Ecce offero tibi genitis coæua gignentia. Laudas ibi coæuitatem, sed disparilitatem reprehendis. Quod reprehendis noli tribuere deo: quod laudas tribue: & tribuis illi ex isto geoere similitudinum pro coæuitate coæternitatem, & coæternus sit natus cum eo à quo natus sit. De alio autem similitudinum genere, quæ & ipsa creatura dei est, & debet laudare creatorem, quod ibi laudas? Aequalitatem naturæ. Iam propter illam distinctionẽ dederas coæternitatem, da propter istam æqualitatem, & perfecta est natiuitas eiusdem substantiæ. Quid enim dementius fratres mei, quàm vt in aliquo laudent creaturam quod non sit in creatore? Laudo in homine æqualitatem naturæ, & non credo in eo qui fecit hominem? E Quod de homioe natũ est homo est, & quod de deo natum est, non id erit quod ille de quo natum est? [Non versor in operibus quæ deus non fecit.] Laudent ergo creatorem omnia opera sua. Inuenio hic coæuum, cognosco ibi coæternum. Hic æqualitatem inuenio naturæ, ibi intelligo æqualitatem substantiæ. Totum ergo ibi quod hic ex partibus singulis & rebus singulis iouenitur. Totum ergo ibi simul & ooo hoc solũ quod in creaturis totum inuenio ibi, sed tanquam in creatore, quanto amplius quòd hæc visibilia, illa inuisibilia: hæc temporalia, illa æterna: hæc commutabilia, illa incõmutabilia: hæc corruptibilia, illa incorruptibilia? Postremo in homine ipso ea quæ inuenimus homo & homo duo homines sunt, ibi pater & filius vnus deus. Domino deo nostro gratias ago inenarrabiles, quòd ex hoc loco scrupulosissimo & laboriosissimo infirmitatem meam liberare dignatus est, petentibus vobis. Ante omnia tamen seruate hoc, quicquid de creatura potuimus colligere, aut sensu corporis, aut cogitatione animi inenarrabiliter transcendere creatoreo. Sed si vis illum mente contingere, purga meotem, purga cor F tuum. Mundum fac oculum, vnde illud quicquid est possit attingi. Mundum fac oculum cordis, Beati enim mundo corde, quoniam ipsi deum videbunt. Non autem mundato corde, quid potuit misericordius procurari aut donari ab eo, nisi vt illud verbum de quo tanta & tam multa diximus, & nihil dignum diximus, nisi vt illud verbũ per quod facta sunt omnia, fieret quod nos sumus, vt attingere possimus illud quod oon sumus? Non enim deus sumus, sed possumus mente vel cordis acie interiore videre deum. Peccatis acies nostræ obtritæ, obtusæ, infirmitate deiectæ cupiunt videre: sed in spe sumus, in re nondum sumus. Filij dei sumus. Hoc ait Ioannes qui ait, In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum: qui supra pectus domini discumbebat, qui secreta ista de sinu illius cordis hauriebat. Ipse ait, Dilectissimi filij dei sumus, & nondum apparuit quod erimus. Scimus quia cum apparuerit similes ei erimus, quooiam videbimus eũ sicuti est. Hoc nobis promittitur. Sed vt perueniamus, si nondum possumus verbum videre deum,

Matth. 5. *Ioan. 1.* *Ioan. 13.* *1. Ioan. 3.*

G audiamus verbum carnem, quia carnales facti sumus, audiamus verbum carnem factum. Ideo enim venit, ideo suscepit infirmitatem nostram, vt possis firmam locutionem capere dei portantis infirmitatem tuam. & vere dictum est lac, Lac enim dat paruulis, vt cibum sapientiæ det maioribus. Lactare patienter, vt auide pascaris. Quomodo enim fit etiam lac quo lactantur infantes? Nonne esca erat in mensa? Sed inualidus est infans ad comedendam escam, quæ in mensa est: quid facit mater? Incarnat escam, & conficit lac de ipsa. Conficit nobis quod capere possimus. Sic verbum caro factum est, vt lacte paruuli nutriremur, qui ad cibum quidem eramus infantes. Verum hoc interest, quia quando cibum mater incarnatum lac facit, cibus in lac conuertitur. Incommutabiliter autem manens verbum carnem assumpsit, vt esset quodam modo contextum. Quid est, non corrupit? Non commutauit, vt per habitum tuum tibi loqueretur, non in hominem transmutatus atque conuersus. Inconuertibilis enim & incommutabilis & omnino inuiolabilis manens, factus est quod tu ad te, quod ipse ad patrem. Ipse enim infirmis quid dicit vt possint recuperato visu verbum

Christ' quare venerit et suscepit infirmitatem nostram suscepit

Ioan. 1.

H ex aliqua parte attingere, per quod facta sunt omnia? Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos, & discite à me quia mitis sum & humilis corde. Quid magister filius dei, sapientia dei per quem facta sunt omnia concionatur? Vocat humanum genus & dicit, Venite ad me omnes qui laboratis, & discite à me. Putabas forte dicturam sapientiam dei, Discite quo modo cœlos feci & astra. Omnia etiam in me antequam fierent numerata erant, quo modo in virtute rationum incommutabilium etiam capilli vestri numerati sunt. Hæc putabas & talia esse dicturam? Non. Sed prius illud. Quoniam mitis sum & humilis corde. Ecce quod capiatis, videte fratres, certe paruum est. Ad magna nos tendimus, parua capiamus, & magni erimus. Vis capere celsitudinem dei, cape prius humilitatem dei. Dignare esse humilis propter te, quia deus dignatus est humilis esse propter eundem te, non enim propter se. Cape ergo humilitatem Christi, disce humilis esse, noli superbire. Confitere infirmitatem tuam, iace patienter ante medicum. Cum ceperis humilitatem eius, sur-

Matth. 11.

Matth. 10.

I gis cum illo: non quasi & ipse surgat secundum quod verbum est, sed tu potius vt magis magisque à te capiatur. Intelligebas primo titubanter atque hæsitanter, intelligis postea certius & clarius. Non ille crescit, sed tu proficis, & quasi tecum videtur surgere. Sic est fratres, Credite præceptis dei & facite illa, & donabit vobis robur intelligentiæ. Non præsumatis & quasi anteponatis scientiam præcepto dei, ne inferiores non solidiores remaneatis. Arborem attendite. Petit ima prius, vt sursum excrescat. Figit radicem in humili, vt verticem tendat ad cœlum. Nunquid nititur nisi ab humilitate? tu autem sine charitate, sine humilitate vis excelsa comprehendere, sine radice auras petis. Ruina est ista, non incrementum. Habitante Christo per fidem in cordibus vestris, in charitate radicamini atque fundamini, vt impleamini in omnem plenitudinem dei.

Ephe. 3.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, In mundo erat, & mundus per ipsum factus est, & mundus eum non cognouit.

Ioan. 1.

Sermo XXXIX.

Dominus noster Iesus Christus, & venit ad homines & abscessit ab hominibus, & venturus est ad homines. Et tamen hic erat quando venit, nec recessit quando abscessit, & ad eos venturus est quibus dixit, Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi. Secundum formam serui quam suscepit pro nobis quodam tempore natus est, occisus est & resurrexit, & iam non moritur, nec mors illi vltra dominabitur. Secundum diuinitatem autem quæ æqualis est patri, *in hoc mundo erat, & mundus per ipsum factus est, & mundus ipsum non cognouit.* De hoc audistis modo Euangelium, quid monuerit nos vel admonuerit, cautos nos faciens, & volens esse expeditos & paratos ad expectandum nouissima, vt post nouissima quæ sunt in hoc seculo metuenda, succedat requies quæ non habet finem, beati qui participes facti fuerint. Erunt autem tunc securi, qui modo non sunt securi, & iterum tunc timebunt, qui modo timere nolunt. Ad hanc expectationem & propter hanc spem Christiani facti sumus. Nonne spes nostra non est de hoc seculo? Non amemus seculum. Ab amore seculi huius vocati sumus, vt aliud seculum

K

Matth. 28.

Roma. 6.

Ioan. 1.

L speremus & diligamus. In hoc abstinere nos debemus, ab omnibus illicitis cōcupiscentiis, hoc est, lumbos accinctos habere debemus, & feruere & lucere in operibus bonis, hoc est, lucernas ardentes in manibus habere. Dixit enim ipse dominus discipulis suis alio loco Euangelij, Nemo accendit lucernam & ponit eam sub modio, sed super candelabrum, vt luceat omnibus qui in domo sunt. Et vt ostenderet vnde dicebat, subiecit & ait, Sic luceat lux vestra coram hominibus vt videant bona facta vestra, & glorificent patrem vestrum qui in cælis est. Ideo lumbos nostros accinctos esse voluit, & lucernas ardentes. Quid est lumbos accinctos? Declina à malo. Quid est lucere? Quid est lucernas ardentes habere? Hoc est, Et fac bonum. Quid est quod adiunxit & ait, Et vos similes estote hominibus expectantibus dominum suum quando reuertatur à nuptiis, nisi quod in illo Psalmo sequitur, Inquire pacem & persequere eam? Hæc tria, hoc est, abstinentia à malo, & operatio boni, & spes præmij æterni commemorata sunt in actibus Apostolorum, vbi scriptum est, Quia docebat eos Paulus de continentia, de iustitia & spe

Christiani quare facti sumus.

Seculū istud nō amandum.

Matth. 5.

Vbi suprà.

Lumbi accincti.

Lucernæ ardentes.

Luca. 12.

M vitæ æternæ. Ad continentiam pertinet. Sint lumbi vestri accincti. Ad iustitiam pertinet. Et lucernæ ardentes. Ad expectationem domini pertinet, Quæ est spes vitæ æternæ. Ergo declina à malo, hæc est continentia, hi sunt lumbi accincti. Et fac bonum, hæc est iustitia, hæ sunt lucernæ ardentes. Quære pacem & sequere eam: hæc est expectatio futuri seculi. Ergo similes estote hominibus expectantibus dominum suum, quando veniat à nuptiis. Habentes autem ista præcepta & promissa, quid quærimus in terra dies bonos, vbi eos inuenire non possumus? Scio enim quia eos quæritis quādo aut ægrotatis, aut in tribulationibus estis, quæ abundant in hoc seculo, quoniam quando ætas vergit ad finem, & senex plenus est querelis & nullis gaudiis, inter omnes tribulationes quibus conteritur genus humanum nō quærunt homines nisi dies bonos, & vitam volunt longam quam hic habere non possunt: quia & longa hominis vita tanta breuitate constringitur ad vniuersi seculi illius latitudinem, quasi si vna gutta ad vniuersum mare comparetur. Quid ergo est vita hominis, etiam illa quæ longa dicitur? Longam vitam dicunt quæ in seculo isto breuis est, & sicut dixi, abundant ge-

Acto. 24.

Luca. 12.

A dant gemitus vsq; ad decrepitam senectutem. Hoc totum modicum & breue est, & tamen quo modo quæritur ab hominibus, quanta diligentia, quanto labore, quanta cura, quantá vigilantia, quanto opere quærunt homines vt diu hic viuant & senescant? Ipsum autem *Viuere diu quid?* diu viuere, quid est aliud nisi ad finem currere? Habuisti hesternum diem, habere vis & crastinum diem. Sed cum dies iste transierit & crastinus, minus illum habes. Ideo optas vt lucescat dies, vt appropinquet tibi quò tu non vis peruenire. Exhibes aliquam solennitatem amicis tuis, audis ibi à bene optauribus, dicitur tibi, multos annos viuas, & veniat quod illi dixerunt. Quid? Vt veniant anni & anni, & non vis vt veniat finis annorum. Studia tua contraria sunt. Ambulare vis, & peruenire non vis. Veruntamen, vt dixi, si tanta cura inest hominibus, vt quotidianis magnis perpetuisque laboribus capiant vt tardius moriantur, quanta cura agendum est vt nunquam moriantur? Inde nemo vult cogitare. Quotidie quæruntur in isto seculo dies boni vbi non inueniuntur, & nemo vult sic viuere vt illuc perueniat vbi inueniuntur. Ideo eadem scriptura admonet & dicit, Quis est homo qui vult vitam, & *Psal. 33.* diligit dies videre bonos? Sic interrogauit scriptura, vt B sciret quid illi responderetur, sciens quòd omnes homines vitam quærerent & dies bonos. Pro desiderio ipsorum interrogauit, tanquam sibi de omnium corde responderetur. Ego volo. Sic dixit, Quis est homo qui vult vitam, & diligit dies videre bonos? Quemadmodum etiam ista hora qua vobis loquor, cum audistis me dixisse, Quis est homo qui vult vitam, & diligit dies videre bonos: omnes respondistis in corde vestro, Ego. Nam & ego qui vobiscum loquor, vitam volo & dies bonos. Quod quæritis vos, hoc quæro & ego. Quomodo si aurum nobis omnibus esset necessarium, & ego ad aurum vna vobiscum peruenire volens, & esset alicubi in agro vestro in loco vestræ potestatis subdito, & viderem vos quærentes aurum, & dicerem vobis, quid quæritis, responderetis mihi aurum: & ego vobis dicerem, aurum quæritis, & ego aurum quæro: quod quæritis & ego quæro, sed non quæritis vbi possumus inuenire. Ergo audite me, vbi possimus inuenire: vobis non tollo, locum vobis ostendo, immo sequamur omnes eum qui nouit vbi sit quod quærimus. Sic & nunc, quia desideratis vitam & dies bonos: non posC sumus vobis dicere, nolite desiderare vitam & dies bonos: sed illud dicimus, nolite hic quærere in hoc seculo vitam & dies bonos, vbi boni esse nō possunt. Nónne vita ipsa morti similis est? Dies autem ipsi properantes transeunt, quia hodiernus dies hesternum exclusit. Crastinus ideo nascitur, vt excludat hodiernum. Ipsi dies non stant, tu quare cum illis vis stare? Desiderium ergo vestrum quod vitam vultis & dies bonos, non solum non reprimo, sed etiã vehementius accendo. Prorsus quærite vitam, quærite dies bonos, sed vbi possunt inueniri, ibi quærãtur. Vultis enim audire mecum consilium eius qui nouit vbi sint dies boni, & vbi sit vita? Audite non à me, sed mecum simul, Ait enim nobis quidam, Venite filij audite me, & concurramus & stemus, & aures erigamus, & corde intelligamus pa*Ibidem.* trem qui ait, Venite filij audite me, timorem domini docebo vos. Et quam rem vult docere, & cui rei vtilis est timor domini. Sequitur, Quis est homo qui vult vitam & diligit dies videre bonos? Respondemus omnes, Nos volumus. Quid sequitur audiamus, Cohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum. Modo dic, Ego. Iamdudum quando dicebam, Quis est D homo qui vult vitam, & diligit dies videre bonos? omnes respondebamus, Ego. Heia respondeat mihi aliquis, Ego. Ergo cohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum, Dic modo, Ego. Ergo dies bonos & vitam vis, cohibere linguam tuam non vis à malo, & labia tua ne loquãtur dolum? Ad mercedem alacer, ad opus piger, & cum non operanti non redditur merces, vtinam in domo tua, vel operanti mercedem reddas. Nam scio quia nō operanti non reddis? Quare? Quia nihil operanti nihil debes. Et deus proposuit mercedem. Quam mercedem? Vitam & dies bonos quos omnes desideramus, ad quos dies omnes conamur venire. Promissam mercedem daturus est. Quam mercedem? Vitam & dies bonos. Et qui sunt dies boni? *Dies boni.* Vita sine fine, requies sine labore. Magnam mercedem proposuit. In tanta proposita mercede, videamus quid iussit. Iam enim mercede tantæ pollicitationis & amore mercedis accensi, paremus iussioni eius vires nostras, latera, lacertos. Quasi iussurus est onera grandia nos portare, forte aliquid fodere, forte aliquam machinam erigere? Non iussit tibi rem laboriosam, sed membrum quod inter omnia membra cito moues, ipsum tibi præcepit, Cohibe linguam tuam à malo. Non E est labor erigere fabricam, & labor est tenere linguam? Cohibe linguam tuam à malo. Noli loqui mẽdacium, *Lingua cohibenda.* noli loqui criminationes, noli loqui calumnias, noli loqui falsa testimonia, noli loqui blasphemias. Cohibe linguam tuam à malo. Vide quomodo irasceris, si quis de te male loquatur. Quomodo irasceris alteri quando de te male loquitur, sic irascere tibi, quando de altero male loqueris. Labia tua non loquantur dolũ. Quod est intus in corde tuo, hoc dicatur foris. Non aliud pectus tegat, & aliud lingua proferat. Declina à malo & fac bonũ. Nam quo modo dicturus sum ei, Vesti nudum, qui adhuc spoliare vult vestitũ? Nam qui premit ciuem suum, quo modo habet suscipere peregrinũ? Ergo per ordinem, prius declina à malo & fac bonum: prius accinge lumbos tuos, & tunc lucernam accende. Et cum *Luca. 12.* hoc feceris, securus expecta vitam & dies bonos: quære pacem & sequere eam, & tũc bona fronte dices domino, Feci quod iussisti, redde quod promisisti.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem de Nathanaele, Cum esses sub arbore fici vidi te: *Ioan. 1.*

Sermo XL. F

QVod dictum audiuimus à domino Iesu Christo Nathanaëli, si bene intelligamus, non ad ipsum pertinet solũ. Ipse quippe dominus Iesus sub ficu vidit omne genus humanũ. Isto enim loco intelligitur per arborem fici significasse pecca*Ficus peccatũ designat, & quare.* tum. Non vbique hoc significat, sed hoc loco vt dixi, ea scilicet significandi congruentia, qua nostis primum hominem quando peccauit, foliis ficulneis fuisse sub*Gene. 3.* tectum. His foliis enim pudenda texerunt, quando de peccato suo erubuerunt, & quæ deus illis membra, ipsi sibi pudenda fecerunt. Non enim erubescendum est de opere dei, sed confusionem præcessit causa peccati. Si non præcessisset iniquitas, nunquam erubesceret nuditas. Nudi enim erant, & non confundebantur. Non enim commiserant vnde confunderentur. Hoc autem quare dixi, vt per ficum intelligamus significatum esse peccatum? Quid est ergo, Cum esses sub ficu vidi te? Cum esses sub peccato vidi te. Et ad rem quidem respiciens gestam recordatus est Nathanaël sefuisse sub ficu, vbi non erat Christus. Non autem ibi erat præsentia

G corporali, scientia vero spiritali vbi non est? Et quo-
niam sciebat se solum fuisse sub ficu, vbi dominus Chri
Ioan.1. stus non erat: dixit ei, *Cum esses sub arbore fici vidi te.* Et
agnouit in illo diuinitatem, & exclamauit, *Tu es rex*
Israel. Dominus ait, Quia dixi, vidi te cum esses sub arbore fici
inde miraris, maiora horum videbis. Quæ sunt ista maiora?
Et dixit, Videbitis cælum apertum, & angelos dei ascendentes
& descendentes super filium hominis. Recolamus veterem
historiam conscriptam in libro sancto, id est, in Ge-
Gene.28. nesi. Quando Iacob obdormiuit, lapidem ad caput
posuit, & in somnis vidit scalam à terra pertingentem
vsque ad cælum, & dominus incumbebat super eam.
Angeli autem ascendebant & descendebant per eam.
Hoc vidit Iacob. Somnium hominis non scriberetur,
nisi magnum in illo aliquod figuraretur (mysterium,
& magnum aliquid prophetatum illa visione intelli-
geretur.) Denique ipse Iacob quia intellexit quid vi-
derit, posuit ibi lapidem & perfudit oleo. Agnoscitis
Psal.117. chrisma, agnoscite & Christum. Ipse est enim lapis
quem reprobauerunt ædificantes, ipse factus est in ca-
Matth.21. put anguli. Ipse est lapis de quo ipse dixit, Quicunque
offenderit in lapidem illum, conquassabitur: super
H quem vero venerit lapis ille, conteret eum. Offenditur
in iacentem, veniet autem super eum. Cum venerit de
alto iudicare viuos & mortuos, væ Iudæis, quia cum ia-
Ioan.9. ceret humiliter Christus, offenderunt in eum. Non est,
Marci.15. dicunt, homo iste à deo, qui soluit sabbatum. Si filius
dei est descendat de cruce. Insane, iacet lapis, & ideo
rides. Sed cum rides, cæcus es. Cum cæcus es, offendis.
Cum offendis, conquassaris. Conquassatus fueris illo
modo iacente, postea veniente desuper cõtereris. Ergo
vnxit lapidem Iacob. Nunquid idolum fecit? Signifi-
cauit, non adorauit. Modo autem istum Nathanaëlem
attendite, per cuius occasionem dominus Iesus expo-
Iacob dictꝰ nere nobis voluit visionem Iacob. Nostis qui in scho-
est et Israel, la Christi eruditi estis, Iacob ipsum esse & Israël. Duo
et quare bi- sunt nomina, nam homo vnus fuit. Primum nomen
nominis? Iacob quãdo natus est accepit, quod interpretatur sup-
Gene.25. plantator. Quando autem illi gemini nati sunt, prior
natus est frater Esau, & inuenta est manus illius mi-
16. Decimi. noris, in pede maioris. Tenebat pedem fratri suo præ-
dei, cap.39. cedenti nascendo, postea & ipse secutus est. Et prop-
I ter hoc factum, quia plantam tenuit fratri suo appella-
Gene.32. tus est Iacob, id est, supplantator. Postea vero cum re-
diret de Mesopotamia, luctatus est cum eo angelus in
via. Quæ virtus comparari potest angeli & hominis?
Ergo mysterium est, ergo sacramentum est, ergo pro-
phetia est, ergo figura est, ergo intelligamus. Videte
enim etiam luctaminis modum. (Dum luctatur, præ-
ualuit angelo Iacob,) Magna significatio, vt præua-
luisset homo angelo. Tenuit illum, tamen ipse homo
eum quem vicerat tenuit. Et ait illi, Non te dimittam,
nisi benedixeris mihi, Quando victor à victo benedi-
cebatur, Christus figurabatur. Angelus ergo ille qui
intelligitur dominus Iesus, ait ad Iacob, Iam non vo-
caberis Iacob, sed erit nomen tuum Israël, quod est in-
terpretatum, videns deum. Deinde tetigit neruum fe-
moris eius, id est, latitudinem femoris, & aruit ei, &
factus est claudus Iacob. Ipse est ille victus. Tantum
potuit victus vt femur tangeret, & claudum faceret.
Ioan.10. Ergo si volens victus est: potestatem enim habuit po-
nendi virtutem suam, & potestatem habuit assumendi
eam: non irascitur victus, qui non irascitur crucifixus.
Nam & benedixit eum dicens, Non vocaberis Iacob,
sed Israel. Tom supplantator factus est, videns deum.

Et tetigit sicut dixi, femur eius, & fecit eum claudica- K
re. Attende in Iacob populum Iudæorum in illa mi-
lia sequentium & præcedentium iumentum domini,
qui iuncti Apostolis adorabant dominum & clama-
bant, Osanna filio Dauid, benedictus qui venit in no- Matth.21.
mine domini. Ecce Iacob benedictus. Iam claudus in
eis remansit, qui modo Iudæi sunt. Latitudo enim fe-
moris, significat multitudinẽ generis. De quibus Psal-
mus, cum gentes credituras prophetasset dicens, Po- Psal.17.
pulus quem non cognoui seruiuit mihi, in auditu auris
obediuit mihi. Non ibi fui & auditus sum, affui & oc-
cisus sum. Populus quem nõ cognoui seruiuit mihi, in
auditu auris obediuit mihi. Igitur fides ex auditu, au-
ditus autem per verbum Christi. Et sequitur, Filij alieni Roma.10.
mentiti sunt mihi, de Iudæis. Filij alieni mentiti sunt
mihi, filij alieni inueterauerunt, & claudicauerunt a
semitis suis. Assignaui vobis Iacob, & benedictum &
claudum. Verum ex hac occasione non est prætereun-
dum, quod potest fortasse sua sponte vestrum aliquem
commouere. Quid sibi vult quod commutatum est no
men Abrahæ aut huius Iacob? Nam & ipse Abram vo-
cabatur prius, & deus mutauit illi nomen & dixit, Non Gene.17.
vocaberis Abram, sed Abraham: ex illo non est vo- L
catus Abram. Quærite in scripturis, & videbitis supe-
rius antequam acciperet aliud nomen, non est voca-
tus nisi Abram: posteaquam accepit, non est vocatus
nisi Abraham. Iste autem Iacob quando accepit aliud
nomen, eadem verba audiuit, Non vocaberis Iacob, Gene.32.
sed Israël. Quærite scripturas & videte, quia vtrunque
vocatus est semper, & Iacob & Israël. Accepto alio no-
mine Abraham, non aliud est vocatus nisi Abraham.
Accepto autẽ alio nomine Iacob, & Iacob vocatus est
& Israël. Nomen Abrahæ in hoc seculo explicandum
fuit. Hic est enim factus pater multarum gentium, vn-
de nomen accepit. Nomen autem Israël ad alterum se-
culum pertinet, vbi videbimus deum. Populus ergo
dei, populus Christianus in hoc tempore, & Iacob est
& Israël. Iacob in re, Israël in spe. Supplantator enim
fratris dicitur populus minor populi maioris. Nunquid
nos supplantauimus Iudæos? Sed supplantatores dici-
mur illorum, quia nostri causa sunt supplãtati. Nisi ex-
cæcati essent, Christus non crucifigeretur: Si Christus
non crucifigeretur, sanguis ille preciosus non fundere- M
tur. Si sanguis ille non funderetur, orbis terrarum non
redimeretur. Quia ergo nobis profecit cæcitas illorum,
ideo à minore fratre maior supplantatus est, & appella-
tus est minor supplantator, Sed quamdiu hoc? Veniet
tempus, veniet finis seculi, & credet totus Israël. Non
illi qui modo sunt, sed filij ipsorum qui tunc erũt. Nam
modo isti per vias suas ambulantes ibunt ad loca sua,
transibunt ad damnationẽ perpetuam. Quando autem
factus fuerit vnus populus totus, fiet illud quod cani-
mus, Satiabor dum manifestabitur gloria tua. Dum ve- Psal.16.
nerit promissio quæ promittitur, vt videamus facie ad
faciem. Modo videmus per speculum in ænigmate & 1.Cor.13.
ex parte: quando autem vterque populus iam purgatus,
iam resuscitatus, iam coronatus, iam in immortalem
formam & in incorruptionem perpetuam commuta-
tus, videbit deum facie ad faciem, etiam nõ erit Iacob,
sed solus erit Israël, tunc eum in persona huius sancti
Nathanaël videbit dominus & dicet, Ecce vir Israëli- Ioan.1.
ta, in quo dolus non est. Quando audis, Ecce vir Israëli-
ta, veniat tibi in mentem Israël. Cum venerit in men-
tẽ tibi Israël, veniat tibi in mentem somnium illius, in Gene.28.
quo somnio scalam vidit à terra vsq; ad cælum, deum
superincum-

A superincumbentem angelos dei ascendentes & descendentes. Hoc somnium vidit Iacob. Post hoc autem appellatus est Israël, id est, post paululum veniens de Mesopotamia & agens iter. Si ergo Iacob vidit scalam, qui est & Israël appellatus: est autem & Nathanaël iste vere Israëlita, in quo dolus non est: ideo cum miratus esset quia dixit ei dominus, Sub arbore fici vidi te: dixit ei, Maius his videbis. Et itẽ dixit somniũ Iacob. Cui dixit? Ei quem appellauit Israëlitã, in quo dolus non est. Quasi qui diceret, Cuius nomine te appellaui, ipsius somniũ in te apparebit, noli festinare mirari, maiora horum videbis. Videbis cœlum apertũ, & angelos dei ascendentes & descendentes ad filium hominis. Ecce quid vidit Iacob. Ecce quare perfudit lapidẽ oleo Iacob. Ecce quare Christum prophetam significauit, & figurauit Iacob. Illud enim factum prophetia erat. Nunc quid expectetis noui, quid à me velitis audire, intelligo. Dicã, & hoc breuiter, vt dominus donat, ascendentes & descẽdentes angelos ad filium hominis. Quomodo si descendunt ad illum, hic est: si ascẽdunt ad illum, sursum est: Si autem ad illum ascendunt, ad illum descendunt, & sursum est, & hic est: nullo pacto fieri potest vt ad illum ascendant, & ad illũ descendant, nisi & ibi sit quò ascendunt, & hîc sit quò descendunt. Quomodo probamus & illic eum esse, & hic eũ esse? Respondeat nobis Paulus, qui primo Saulus. Expertus est illud ipse quãdo prius erat persecutor, & postea factus est prædicator: prius Iacob, postea Israël: qui erat & ipse de genere Israël, de tribu Beniamin erat. In illo videamus Christũ sursum, Christum deorsum. Primo ipsa domini vox de cœlo hoc ostendit, Saule Saule quid me persequeris? Nunquid Paulus in cœlum ascenderat? Nunquid Paulus lapidem saltem in cœlum miserat? Christianos persequebatur, ipsos ligabat, ipsos occidendos trahebat, ipsos vbique latentes quærebat, ipsis inuentis nulla ratione parcebat. Cui ait dominus Christus, Saule Saule. Vnde clamat? De cœlo. Ergo sursum est. Quid me persequeris? Ergo deorsum est. Omnia, etsi breuiter, vt potui exposui charitati vestræ. Erogaui quod ad me pertinet, quod autem ad vos pertinet, pauperes cogitate. Conuersi.

Ioan.1. *Philip.3.* *Acto.9.*

B

De conuersione aquæ in vinum, In Euangelio secundum eundem:

Sermo XLI.

Ioan.2.

C SCitis fratres, in Christum enim credẽtes didicistis, & assidue etiam nos ministerio nostro commendauimus vobis, quòd medicina tumoris hominis, humilitas est Christi. Non enim perisset homo, nisi superbia timuisset, Initium enim, sicut dicit scriptura, omnis peccati superbia. Contra initium peccati, initium iustitiæ necessarium fuit. Si ergo omnis peccati superbia initium, vnde sanaretur tumor superbiæ, nisi deus dignaretur humilis fieri? Erubescat homo esse superbus, quoniam factus est humilis deus. Nam quando dicitur homini vt humiliet se, dedignatur: & vt velint homines vindicari quando læduntur, superbia facit. Cum humiliari dedignantur, vindicari volunt, quasi pœna cuique prodesse possit aliena. Læsus & iniuriam passus, vindicari vult, de aliena pœna sibi quærit medicamentum, & acquirit grande tormentum. Ideo in omnibus dominus Christus humiliari dignatus est, præbens nobis viam, si tamen dgnemur ambulare per eam. Ecce inter cætera filius virginis venit ad nuptias, qui cum apud patrem esset instituit nuptias. Quo modo facta est pri-

Eccli.10. *Ioan.2.*

ma mulier, per quam venit peccatum, de viro sine fœmina: sic vir per quem deletum est peccatum, de fœmina sine viro. Per illum ruimus, per hunc surgimus. Et quid in ipsis nuptiis fecit? De aqua vinum. Quid potentius? Qui poterat talia facere, dignatus est indigere. Qui fecit de aqua vinum, potuit facere & de lapidibus panem: eadem potentia erat. Sed tunc diabolus tentauit, ideo Christus non fecit. Scitis enim quia quando tentatus est dominus Christus, huc ei suggessit diabolus. Esuriuit enim, quia & hoc dignatus est, quia & hoc ad humilitatem pertinuit. Esuriuit panis sicut defecit via, sicut vulnerata est sanitas, sicut mortua est vita. Cum ergo esuriret vt nostis, ait illi tentator, Si filius dei es, dic lapidibus istis vt panes fiant. Et respondit tentatori, docens te respondere tẽtatori. Ad hoc enim pugnat Imperator vt milites discant. Quid respondit? Non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo dei. Et non fecit de lapidibus panes, qui vtique sic potuit facere sicut de aqua vinum. Eiusdem enim potentiæ erat facere de lapide panem, sed non fecit vt voluntatem contemneret tentatoris. Aliter enim tentator non vincitur nisi contemnatur. Et cum vicisset diabolum tentatorem, venerunt angeli & ministrabant ei. Qui ergo tantum poterat, quare illud nõ fecit, & hoc fecit? Lege, immo recole, quod modo audisti quando fecit hoc, id est, de aqua vinum. Quid addidit Euangelista? Et crediderunt in eum discipuli eius. Nunquid tũc diabolus fuerat crediturus? Qui ergo tan ta potuit, esuriuit, sitiuit, fatigatus est, dormiuit, comprehensus est, cæsus est, crucifixus est, occisus est. Ista est via, ambula per humilitatem vt venias ad æternitatem. Deus Christus, patria est quo imus, homo Christus via est qua imus, ad illum imus, per illum imus. Quid timemus ne erremus? Non recessit à patre, & venit ad nos. Vbera sugebat, & mundum continebat. In præsepi iacebat, & angelos pascebat. Deus & homo, idem deus qui homo, idem homo qui deus. Sed non vnde homo, inde deus, quia verbum homo, quia verbũ caro factum est, & deus manendo, & hominis carnem assumendo, addendo quod nõ erat, non perdendo quod erat. Ergo & modo iam passus per ipsam humilitatem, iam mortuus, iam sepultus, iam resurrexit, iam ascendit in cœlum, ibi est & sedet ad dexteram patris, sed hic est egens in pauperibus suis. Etiam hesterno die hoc commendaui charitati vestræ, propter illud quod dixit Nathanaëli, Maius his videbis. Dico autem vobis, videbitis cœlum apertum, & angelos dei ascendentes & descendentes ad filium hominis. Quæsiuimus quid esset, & diu locuti sumus: nunquid & eadem hodie replicare debemus? Qui affuerunt recordentur, breuiter tamen commemoro, Non diceret ascendentes ad filium hominis, nisi sursum esset: non diceret descendentes [ad filium hominis,] nisi desursum esset. Ipse sursum, ipse deorsum. Sursum in se, deorsum in suis. Sursum apud patrẽ, deorsum in nobis. Vnde & vox illa ad Saulum, Saule Saule quid me persequeris? Nõ diceret Saule Saule, nisi quia sursum erat. Sursum eum Saulus non persequebatur. Nõ diceret quid me persequeris, qui sursum erat, nisi esset & deorsum. Timete Christum sursum, agnoscite deorsum. Habe Christum sursum largientem, hic agnosce indigẽtem. Hic pauper est, ibi diues est. Quod hic pauper est Christus, pro nobis, ipse loquitur, Esuriui, sitiui, nudus fui, in carcere fui: & quibusdam dixit, mi nistrastis mihi: quibusdam dixit, non mihi ministrastis. Ecce probauimus Christum pauperem, Christum diuitem,

D *Gene.2.* *Christus aqua re de aqua fecit vinũ, & nõ de lapidibus panem* *Matth.4.* E *Ioan.2.* *Lucæ.2.* *Ioan.1.* *Vbi suprà.* F *Acto.9.* *Matth.25.* *Christus pauper et diues.*

G diuitem,quis nescit?Et hic ad diuicias pertinebat,aquā
in vinum vertere. Si diues est qui habet vinum, qualis
diues est qui facit vinū?Ergo diues & pauper Christus.
Tanquā deus diues,tanquam homo pauper.Iam & ip-
se homo diues ascendit in cœlum,sedet ad dexterā pa-
tris,adhuc tamen hic pauper esurit, sitit,nudus est. Tu
quid es?Diues an pauper?Multi mihi dicūt,pauper sum,
& verum dicunt. Agnosco pauperem aliquid habentē
agnosco & indigentem. Sed habet quidam multum au
ri & argenti,O si agnoscat se pauperē,Agnoscit se pau-
perem,si agnoscit iuxta se pauperē.Quid enim? Quan-
tum vis habeas quicunq; diues es,dei mendicus es. Ve-
nitur ad horā orationis,& ibi te probo.Petis. quo mo-
Matth.6. do non pauper es qui petis?Plus addo.Panem petis.An
non es dicturus, Panem nostrum quotidianum da no-
bis:Qui panem quotidianum petis,pauper es an diues?
Et tamē Christus dicit tibi,Da mihi ex eo quod tibi de-
di. Quid enim attulisti quando venisti? Omnia quæ
creaui,creatus hic inuenisti,nihil attulisti,nihil hinc tol
les. De meo mihi quare non donas? Quia tu plenus es,
& pauper inanis est. Primordia vestra attendite,ambo
nudi nati estis.Et tu ergo nudus natus es. Multa hic in-
H uenisti,Nunquid tecum aliquid attulisti? De meo quæ-
ro,da & reddo.Habuisti me largitorem,facito debito-
rem.[Parum est quod dixi,Habuisti me largitorem,fac
me debitorem,] habeam te fœneratorem. Pauca mihi
das,plura reddam.Terrena mihi das,cœlestia reddam.
Temporalia mihi das,æterna restituam. Teipsum tibi
reddam,quando te mihi reddidero.

Ioan.5. *De infirmo iacente ad piscinam, In Euangelio secun-
dum eundem, Sermo XLII.*

†alias,reue rēdissima. REcentissima † in auribus nostris sonuit euan-
gelica lectio, & ad cognoscendū quid sibi
vellent quæ lecta sunt,fecit attentos.Hoc de
me expectari arbitror,hoc me pro viribus ex-
positurum,domino adiuuante,polliceor. Proculdubio
enim nō frustra fiebant illa miracula, & aliquid nobis
pro æterna salute figurabant. Nam salus corporis quæ
reddita est homini,quanti temporis fuit?Quæ est enim
Iacobi.4. vita vestra,dicit scriptura? Vapor,inquit,ad modicum
apparens, deinceps exterminabitur. Quòd ergo illius
hominis corpori ad tempus reddita est sanitas, reddi-
ta est nonnulla diuturnitas vapori. Non itaque pro ma
Psal.59. gno illud habendum est, Vana salus hominis. Et illud
I recolite fratres, illud propheticum & euangelicum,
Esaiæ.40. Omnis caro fœnum,& omnis honor carnis vt flos fœ-
ni: fœnum aruit, flos decidit, verbum domini manet
in æternum. Verbum domini etiam fœno dat hono-
rem, & honorem non transitorium. Dat enim & car-
ni immortalitatem. Sed prius transit tribulatio vitæ
Psal.59. huius, de qua nobis præstat auxilium, cui diximus, Da
nobis auxilium de tribulatione. Tota quippe ista vita
intelligentibus tribulatio est. Sunt enim duo tortores
animæ, non simul torquentes, sed cruciatus alternan-
Tortores animæ, timor & dolor. tes. Horum duorum tortorum nomina sunt timor &
dolor. Quando tibi bene est times,quando male est do
les.Seculi huius quē non decipit prosperitas, non fran-
git aduersitas? Tenenda est in hoc fœno, & in diebus
fœni via tutior, verbum dei. Cum enim dictum esset,
Omnis caro fœnum,& omnis gloria eius vt flos fœni:
fœnum aruit, flos decidit: quasi quæramus quæ fœno
spes,quæ flori fœni stabilitas: sed verbum, inquit,domi-
ni manet in æternum. Et vnde, inquis, ad me verbum
Ioan.1. domini? Verbum caro factum est,& habitauit in nobis.
Verbū enim domini dicit tibi, Noli respuere promis-
sum meum, quia non respui fœnum tuum. Hoc ergo K
quod nobis præstitit verbum domini vt ad ipsum nos
teneremus, ne cum flore fœni transiremus: hoc ergo
quod nobis præstitit vt verbum caro fieret, suscipiens
carnem nō mutatum in carnem, manens & assumens,
manens quod erat, assumens quod non erat: hoc ergo
quod nobis præstitit, etiam piscina illa significat. Bre-
uiter dico, Aqua illa, Iudaicus populus erat: quinque
porticus, lex. Quinque enim libros scripsit Moyses.
Ergo aqua quinque porticibus cingebatur,sicut ille po *Piscinæ mysterium.*
pulus lege coërcebatur. Aquæ perturbatio,in illo popu
lo est domini passio. Qui descendebat sanabatur non
nisi vnus, quia ipsa est vnitas. Quibuscunque ista dis-
plicet Christi passio, superbi sunt, nolunt descendere,
non sanantur. Et ego,inquis, crediturus sum deum in
carne, deum natum ex fœmina, deum crucifixum, fla-
gellatum, mortuum, vulneratum, sepultum? Absit vt
hoc credam de deo, indignum est, Cor loquatur non
ceruix. Superbo videtur domini humilitas indigna,
ideo à talibus longe fit sanitas. Noli te extollere, si vis
sanari descende. Expauescere pietas debuit, si Christus
in carne mutabilis diceretur. Nunc autem commen-
dat tibi veritas immutabilem Christum quantum at- L
tinet ad verbum. In principio enim erat verbum, & *Ioan.1.*
verbum erat apud deum, non quod sonaret & transi-
ret,quia deus erat verbum. Manet ergo incommutabi-
lis deus tuus. O verax pietas,manet deus tuus. Noli ti-
mere, non perit, & per ipsum nec tu peris. Manet, na-
scitur ex fœmina,sed in carne. Verbum antē & matrem
fecit, Qui erat antequam fieret, fecit sibi in qua fieret,
Infans fuit,sed in carne. Suxit,creuit,alimenta sumpsit,
per ætates cucurrit, ad iuuentam peruenit,sed in carne.
Fatigatus dormiuit, sed in carne. Esuriem, sitimq; pas-
sus est,sed in carne. Comprehensus,ligatus,flagellatus,
contumeliis affectus, postremo crucifixus,occisus, sed
in carne. Quid expauescis? Verbum domini manet
in æternum. Qui respuit istam dei humilitatem, non
vult sibi à mortifero tumore superbiæ sanitatem. Præ-
stitit ergo dominus Iesus Christus per carnem suam
carni nostræ spem. suscepit enim quod noueramus in
hac terra: quod hic abundabat, nasci & mori. Nasci &
mori hic abundabat, resurgere, & in æternum viuere
non hic erat. Inuenit hic viles merces terrestres, attu-
lit peregrinas cœlestes. Si expauescis mortem, ama re-
surrectionem. Dedit tibi auxilium de tribulatione sua, M
nam vana † remanserat salus tua. Salutem itaq; in hoc *†alias,vana*
mūdo peregrinam,hoc est,sempiternam fratres agno-
scamus & diligamus, & in hoc mundo tanquam pere-
grini viuamus. Transire nos cogitemus, & minus pec-
cabimus. Agamus potius deo gratias, quia huius vitæ
vltimum diem & breuem esse voluit & incertum. A
prima infantia vsque ad decrepitam senectutem, spa-
cium breue est. Quod tam diu vixerat, quid profuisset
ei si Adam hodie mortuus esset? Quid diu est,vbi finis
est? Hesternum diem nemo reuocat, hodiernus crasti-
no vrgetur vt trāseat. Ipso paruo spacio bene viuamus,
vt illò eamus vnde non transeamus. Et modo cum lo-
quimur vtique transimus. Verba currunt, & horæ vo-
lant: sic ætas nostra,sic actus nostri, sic honores nostri,
sic miseria nostra,sic ista fœlicitas nostra. Totū transit,
sed non expauescamus, Verbum domini manet in æ-
ternum. Conuersi ad dominum.

*De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem,
Si ego testimonium perhibeo de me,&c.
Sermo XLIII.* *Ioan.5.*

Audiuimus

A AVdiuimus verba sancti Euangelij, & hoc potest aliquem permouere, quod ait dominus Iesus, *Si ego testimonium perhibeo de me, testimonium meum non est verum.* (Ioan.5.) Quomodo ergo non est verum testimonium veritatis? Nónne ipse est qui dixit, Ego sum via, & veritas, & vita? (Ioan.14.) [Cui ergo credendum est, si veritati non est credendum?] Profecto enim non vult credere nisi falsitati, qui non eligit credere veritati. Dictum est ergo hoc secundum ipsos, vt sic intelligas, & ex his verbis hunc sensum concipias, Si ego testimonium perhibeo de me, testimonium meum non est verum: id est, sicut putatis. Ille enim nouerat verum esse de se testimonium suum, sed propter infirmos, propter incredulos, propter non intelligentes sol lucernas quærebat. Fulgorem quippe solis, lippitudo eorum ferre non poterat. Ideo quæsitus est Ioannes qui testimonium perhiberet veritati, & audistis quid ait, *Vos venistis ad Ioannem. Ille erat lucerna ardens & lucens, & vos voluistis exultare ad horam in lumine eius.* Lucerna ista ad illorum confusionem parata est, quia de hoc dictum est ante tantum tempus in Psalmis, Paraui lucernam Christo meo. (Psal.131.) Vt quid lu-

B cernam soli? Vt inimicos eius induam confusionem, super ipsum autem efflorebit sanctificatio mea. Denique hinc sunt confusi quodam loco per ipsum Ioannem, quando dixerunt domino Iudæi, In qua potestate ista facis? (Matth.21.) Dic nobis. Quibus respondit, Dicite mihi & vos, Baptismum Ioannis de cœlo est, an ex hominibus? Audierunt & tacuerunt. Cogitauerunt enim apud se cito, Si dixerimus, ab hominibus, lapidabit nos populus, quia prophetam habent Ioannem. Si dixerimus, de cœlo, dicturus est nobis, Quare ergo non credidistis ei? Quia Ioannes perhibebat Christo testimonium. Angustati in cordibus suis quæstionibus suis, & illaqueati laqueis suis, responderunt, Nescimus. Quæ potuit alia vox esse tenebrarum? Rectum est quidem homini, vt quando nescit, dicat, Nescio. Quando autem seit, & dicit, Nescio, testis est contra se. Vtique nouerant excellentiam Ioannis, & quia de cœlo erat baptismum eius, sed nolebāt acquiescere cui testimonium perhibuit Ioannes. At vbi dixerunt, Nescimus, respondit eis Iesus, Nec ego dicam vobis in qua potestate ista facio. Et confusi sunt, & impletum est, Paraui lucernam Christo meo, vt inimicos eius induam confusione. (Psal.131.)

C Martyres nónne testes sunt Christi, & testimonium perhibent veritati? Sed si diligentius cogitemus, quando illi martyres perhibent testimonium, ipse sibi perhibet testimonium. Ipse enim habitat in martyribus, vt perhibeant testimonium veritati. Audi vnum ex martyribus, ipsum Apostolum Paulum, Nunquid experimentum vultis accipere eius qui in me loquitur Christus? (2.Cor.13.) Dum perhibet ergo testimonium Ioannes, Christus sibi perhibet testimonium qui habitat in Ioanne. Perhibeat testimonium Petrus, perhibeat Paulus, perhibeant cæteri Apostoli, perhibeat Stephanus, ipse sibi perhibet testimonium, qui habitat in omnibus. Ipse enim sine illis deus est, illi sine illo quid sunt? De ipso dictum est, Ascendit in altum, captiuauit captiuitatem, (Psal.67.) dedit dona hominibus. Quid est, captiuauit captiuitatem? (Ephes.4.) [Vicit mortē. Quid est captiuauit captiuitatem?] Mortem procurauit diabolus, & ipse diabolus de morte Christi est captiuatus. Ascendit in altum. Quid altius cœlo? (Acto.1.) Nouimus euidenter & ante oculos discipulorum suorum ascendit in cœlum. Hoc scimus, hoc credimus, hoc fatemur, Dedit dona hominibus. Quæ dona? Spiritum sanctum. Qui tale dat donum, qualis ipse est? Ma- D
gna est autem misericordia dei. Donum dat æquale sibi, quia donum eius spiritus sanctus est, & vnus deus tota trinitas, pater & filius & spiritus sanctus. Quid nobis præstitit spiritus sanctus? Apostolum audi, Charitas dei, inquit, diffusa est in cordibus nostris. (Roma.5.) Vnde tibi ô mēdice charitas dei diffusa est in corde tuo? Quid, aut in quo charitas dei diffusa est in corde humano? Habemus, inquit, thesaurum istum in vasis fictilibus. Quare in vasis fictilibus? Vt eminentia virtutis sit dei. (2.Corin.4.) Denique cum dixisset, Charitas dei diffusa est in cordibus nostris, ne putaret quisque à se sibi esse quod diligit deum, cōtinuo addidit, Per spiritum sanctum qui datus est nobis. (Roma.5.) Vt ergo ames deum, habitet in te deus, & amet se de te, id est, ad amorem suum moueat te, accendat te, illuminet te, excitet te. Lucta est enim in isto corpore. (Roma.8.) Quamdiu viuimus pugnamus, quamdiu pugnamus periclitamur, Sed in his omnibus superamus, per eum qui dilexit nos. Pugnam nostram modo cum Apostolus legeretur audiuimus. Omnis, inquit, lex in vno sermone impletur, (Gala.5.) in eo quòd diligis proximum tuum sicut teipsum, Ista dilectio de spiritu sancto est,

E Diligis proximum tuū sicut teipsum, prius vide si iam nosti diligere teipsum, & cōmitto tibi proximum quem diligas sicut teipsum. Si autē nondum nosti diligere te, timeo ne decipias proximū sicut te. Si enim amas iniquitatem, non diligis te, Psalmus testis est, Qui autem diligit iniquitatem, odit animam suam. (Psal.10.) Si autem odisti animam tuam, quid tibi prodest quia diligis carnem tuam? Si odisti animam tuam, & diligis carnē tuam, resurgit caro tua, sed vt torqueatur anima tua. Ergo prius anima diligenda est, quę deo subdenda est, vt ordinem suum seruitus ista custodiat, anima deo animæ caro. Vis seruiat caro tua animæ tuæ. Deo seruiat anima tua. Debes regi, vt possis regere, Nam lucta ista tam periculosa est, vt si dimiserit rector, ruina sequatur. Quæ lucta? Si autem mordetis & comeditis inuicem, videte ne ab inuicem consumamini. (Gala.5.) Dico autem, spiritu ambulate, & cōcupiscentias carnis ne perfeceritis. [Apostoli verba dico, quæ modo recitata sunt de epistola ipsius.] Dico autem, spiritu ambulate, & concupiscentias carnis, non dixit, non habueritis, neq; hoc dixit, ne feceritis, sed ne perfeceritis. Quid sit autē hoc, adiuuante domino dicam vt potero, adeste vt intelligatis, si spiritu ambulatis.

F Dico autem, spiritu ambulate, & concupiscentias carnis ne perfeceritis. Sequitur, ne forte aliquid in hoc quod hic obscurum est, in eius sequētibus verbis facilius possit intelligi. Dixi enim non frustra Apostolum noluisse dicere, [Concupiscentias carnis ne habueritis: neq; hoc saltem voluisse dicere,] Concupiscētias carnis ne feceritis: sed dixisse, Concupiscentias carnis ne perfeceritis: ipsam nobis luctam proposuit. In hoc prælio versamur, si deo militamus. Quid ergo sequitur? Caro enim concupiscit aduersus spiritum, spiritus aduersus carnem. Hæc enim sibi inuicem aduersantur, vt non ea quę vultis faciatis. Hoc si nō intelligatur, periculosissime auditur, ideo solicitus ne male homines intelligendo pereant, suscepi hæc verba Apostoli, adiuuāte domino exponere vestræ charitati, Vacat nobis, matutina cœpimus, hora prandij nō vrget, ad istum diem, id est, sabbatum maxime hi assolent conuenire, qui esuriunt verbum dei. Audite, attendite, dicam, quantum potero, diligenter. Quid est hoc quod dixi, Periculose auditur, si nō intelligatur? (*Concupiscentia carnales vitāda.*) Multi concupiscentiis carnalibus & damnabilibus victi, committunt quæque

G facinora atque flagitia, & immundiciis tam pessimis volutantur, quæ turpe est etiam dicere, & dicunt sibi ista verba Apostoli. *Roma.7.* Vide quid dixit Apostolus, Vt non ea quæ vultis faciatis. Nolo facere, cogor, compellor, vincor, facio quæ nolo, sicut ait Apostolus, *Gala.5.* Quia caro concupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus carnem, vt non illa quæ vultis faciatis. Videtis quàm pe riculose auditur, si non intelligatur. Videtis quemadmodum pertineat ad officium pastoris opertos fontes aperire, & aquam purā innoxiam sitientibus ouibus ministrare. Noli ergo vinci quando pugnas. Videte quale bellum proposuit, qualem pugnā, qualem rixam intus intra teipsum, Caro concupiscit aduersus spiritum. Si non concupiscit & spiritus aduersus carnem, fac adulterium. Si autem spiritus concupiscit aduersus carnem, luctam video, victum non video. Pugna est, concupiscit caro aduersus spiritū, delectat adulterium. Fateor quia delectat, Sed spiritus cōcupiscit aduersus carnem, [delectat & castitas, ergo vincat spiritus carnem, aut] certe non vincatur à carne. Adulterium tenebras quærit, castitas lucem desiderat. Quomodo vis innotescere, sic viue. Quomodo vis hominibus innotescare,

H etiam præter oculos hominum sic viue, quoniā qui fecit te, & in tenebris videt te. Quare laudatur castitas publice ab omnibus? Quare non laudant adulteriū nec adulteri? Qui ergo quærit veritatem, venit ad lucem. *Ioan.3.* Sed delectat & adulterium, contradicatur, resistatur, repugnetur. Non enim non habes vnde pugnes, Deus tuus in te est, spiritus bonus datus est tibi. Et tamen permittitur ipsa caro concupiscere aduersus spiritum, suggestionibus prauis, [& delectationibus genuinis.] Fiat quod ait Apostolus, *Roma.6.* Non regnet peccatum in vestro mortali corpore. Non dixit, Non sit. Iam enim est ibi. Quod ideo peccatū vocatur, quia merito peccati contigit. Non enim in paradiso caro concupiscebat aduersus spiritum, aut erat ibi ista pugna vbi pax erat sola, sed facta transgressione, posteaquam homo noluit seruire deo, & donatus est sibi, nec sic donatus sibi vt possit salté possidere se, sed ab eo possessus, à quo deceptus, cœpit caro concupiscere aduersus spiritum. Et hoc, in bonis concupiscit aduersus spiritum: nam in malis non habet contra quem concupiscat. *Vbi inceperit caro cōcupiscere aduersus spiritū.* Ibi enim concupiscit aduersus spiritum, vbi est spiritus. Quod enim ait, Caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem, *Gala.5.* noli putare spiritui hominis tantundem datum,

I Spiritus dei est qui pugnat in te aduersus te, aduersus illud quod est in te contra te. Noluisti enim stare ad dominum, cecidisti. Fractus es, quomodo vas quando de manu hominis cadit in terram, Fractus es. Et quia fractus es, ideo aduersus es tibi, ideo es contra te. Nihil sit in te contra te, & integer stabis. Nam vt noueritis ad spiritum sanctum hoc officium pertinere, alio loco dicit Apostolus, *Roma.8.* Si enim secundum carnem vixeritis, moriemini, Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. [In his verbis iam extollebat se homo, quasi spiritu suo facta carnis posset mortificare, Si secundū carnem vixeritis, moriemini. Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis.] Expono nobis Apostole quo spiritu. Habet enim & homo spiritū ad naturam propriam pertinentē, quo homo est. Homo enim constat ex corpore & spiritu, Et de ipso spiritu hominis dictum est, *1.Cor.2.* Nemo scit quæ sunt hominis, nisi hominis spiritus qui in ipso est. Video ergo & ipsum hominem habere spiritum suum pertinentem ad naturam suam, & audio te dicentem, Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis, Quæro quo spiritu? Meo, an dei? K

Audio enim verba tua, & adhuc ambiguitate permoueor. Spiritus enim cum dicitur, & hominis est aliquando, & pecoris, sicut scriptum est, *Gene.7.* Per diluuium mortuam esse omnem carnem quæ habebat in se spiritum vitæ. Ac per hoc & pecoris spiritus dicitur, & hominis spiritus dicitur. Aliquando & ventus spiritus dicitur, sicut habetur in Psalmo, *Psal.148.* Ignis, grando, nix, glacies, spiritus tempestatis. Cum ergo multis modis dicatur spiritus, quo spiritu dixisti ô Apostole, facta carnis mortificanda, meo an dei? Audi quod sequitur, & intellige. Sublata est quæstio sequentibus verbis. Cum enim dixisset, Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis viuetis: continuo addidit, Quotquot enim spiritu dei aguntur, hi filij sunt dei. Agis si agaris, & bene agis, si à bono agaris. Ergo quod dixit tibi, Si spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis: & ambiguum tibi erat de quo spiritu dixerit, in sequentibus verbis intellige præceptorem, agnosce redemptorem. Etenim ille redemptor tibi spiritum dedit, quo mortifices facta carnis. Quotquot enim spiritu dei aguntur, hi filij sunt dei, *Roma.8.* Non sunt filij dei, si non aguntur spiritu dei. Si autem spiritu dei aguntur, pugnant, quia magnum habent adiutorem. L

Non enim deus sic nos expectat pugnantes, quo modo expectat populus venatores. Populus venatori fauere potest, periclitantem adiuuare non potest. Si ergo hic caro non concupiscit aduersus spiritum, & *Gala.5.* spiritus aduersus carnem, & quid est vt non ea quæ vultis faciatis? Hic enim periculum est mali intellectoris. Sit nunc officium qualiscunque expositoris, vt non ea quæ vultis faciatis, Attendite sancti quicunque pugnatis, prælantibus loquor. Intelligunt qui pugnant, non me intelligit qui non pugnat. Nam qui pugnat nō ideo intelligit me, sed præuenit me, quia vult homo castus vt nulla omnino surgat in membris eius concupiscentia aduersaria castitati. Pacem vult, sed nondum habet. Quando enim ad illud ventum fuerit, vt nulla omnino exurgat concupiscentia aduersanda, nullus erit hostis cum quo luctemur, nec expectatur ibi victoria, quia de hoste iam victo triumphatur. Audi ipsam victoriā, ipso Apostolo dicēte, Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem, *1.Cor.15.* & mortale hoc induere immortalitatem. Cum autem incorruptibile hoc induerit incorruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatem, tunc fiet sermo qui scriptus est, Absorpta est mors in M

victoria. Audi voces triumphantiū, vbi est mors contentio tua? Vbi est mors aculeus tuus? Percussisti, vulnerasti, deiecisti, sed vulneratus est propter me qui fecit me. O mors, ô mors vulneratus est pro me qui fecit me, & de morte sua vicit te. Et tunc triumphantes dicturi sunt, Vbi est mors contentio tua? Vbi est mors aculeus tuus? Modo autem quando caro cōcupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnē, contentio mortis est. Non quod volumus facimus. Quare? Quia volumus vt nullę sint concupiscentiæ, sed non possumus. Velimus nolimus habemus illas, velimus nolimus titillant, blandiuntur, stimulant, infestāt, surgere volunt, premuntur, nondum extinguūtur, quamdiu caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem. Nunquid hoc etiam cum mortuus fuerit homo? Absit. Deponis carnem, quomodo tecum trahis cōcupiscentias carnis? Sed si bene pugnasti, recipieris ad quietem. De qua quiete coronandus es, nō damnandus, vt postea perducaris ad regnum, Ergo quamdiu hic viuitur fratres, sic est sicut & nos qui senuimus in ista militia.

Minores

A Minores quidem hostes habemus, sed tamē habemus. Fatigati sunt quodam modo hostes nostri iam etiam per ætatem, sed tamen etiam fatigati non cessant qualibuscunque motibus infestare senectutis quietem. Acrior pugna iuuenum est. Nouimus eam, transiuimus per eam. Caro enim concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem, vt non ea quæcunque vultis faciatis. Quid enim vultis ô sancti, ô boni prœliatores, ô fortes milites Christi? Quid vultis? Vt non sint omnino concupiscentiæ malæ, sed non potestis. Exercete bellum, sperate triumphū. Modo enim interim pugnamr. Caro enim concupiscit aduersus spiritū, & spiritus aduersus carnem, vt non ea quæ vultis, faciatis: id est, vt omnino nullæ sint cōcupiscentiæ carnis. Sed facite quod potestis, quod ait ipse Apostolus in alio loco, Roma.6. quod commemorare iam cœperam, Non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ad obediendum desideriis eius. Ecce quod nolo mala desideria surgunt, sed noli obedire. Arma te, sume instrumēta bellorum. Præcepta dei arma tua sunt. Si bene me audis, & quod Ibidem. loquor, armaris. Non, inquit, regnet peccatū in vestro B mortali corpore. Quādiu enim portatis mortale corpus, pugnat contra vos peccatum, sed nō regnet. Quid est non regnet? Id est, ad obediendnm desideriis eius. Si cœperitis obedire, regnat. Et quid est obedire, nisi vt exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato? Nihil hoc doctore preclarius. Quid vis iam vt exponā tibi? Fac quod audisti. Non exhibeas membra tua arma iniquitatis peccato. Dedit tibi deus potestatem per spiritum sanctum, vt mēbra tua teneas. Surgit libido, tene tu membra. Quid factura est quæ surrexit? Tu tene mēbra, Noli exhibere membra tua arma iniquitatis peccato. Noli armare aduersarium tuum contra te. Tena pedes ne eant ad illicita. Libido surrexit, tu tene membra tua. Tene manus ab omni scelere. Tene oculos ne male attendant. Tene aures, ne verba libidinis libenter audiant. Tene totum corpus, tene latera, tene summa, tene ima. Quid facit libido? Surgere nouit, vinci non nouit? Surgendo assidue sine causa, discit & non surgere. Redeamus ergo ad verba quę obscura de Apostolo proposueram, & plana iam esse videbimus. Hoc Galat.5. enim proposueram, quod non dixit Apostolus, Spiritu ambulate, & concupiscentias carnis ne habueritis, quia necesse est vt habeamus illas. Quare ergo non dixit, C Concupiscentias carnis ne feceritis? Quia facimus eas, cōncupiscimus. Ipsum concupiscere, facere est. Sed ait Rom.7. Apostolus, Iam nō ego operor illud, sed quod habitat in me peccatū. Ergo quid tibi cauendum est? Hoc sine dubio ne perficias. Surrexit libido dānabilis, surrexit, suggessit, non audiatur. Ardet, nō se compescit, & valles vt non arderet. Et vbi est, vt non ea quæ vultis faciatis? Noli dare membra. Ardeat sine causa, & consumit se. In te ergo fiunt ipsæ concupiscentiæ. Fatendum est, fiunt. Ideo dixit, Nē perfeceritis. Sed non perficiantur. Decreuisti facere, perfecisti. Perfecisti etenim, si decernas faciendum esse adulterium, & ideo non facis, quia locus non est intentus, quia opportunitas nō datur, quia forte illa casta est, de qua videris esse commotus. Ecce iam illa casta est, & tu adulter es. Quare? Quia perfecisti cōcupiscentias. Quid est, perfecisti? In animo tuo faciendū esse adulterium decreuisti. Iam quod ab-
Mar.5. sit, si & membra fuerint operata, in mortem deuolutus
Concor. de es. Suscitauit Christus mortuam in domo filiam archi-
pe. di. 5. c. synagogi. In domo erat, elata nondum erat. Sic est ho-
Summi^o. mo qui flagitium decreuit in corde, Mortuus est, sed intus iacet. Si autem vsque ad membrorum perpetra- D tionem peruenerit, elatus est foras. Sed & iuuenē filium Luca.7. viduæ suscitauit dominus, quādo extra portam ciuitatis mortuus efferebatur. Sic ergo audeo dicere, aliquid decreuisti in corde tuo, si reuocaberis ab actu tuo, sanatus eris antequā perpetres. Si enim egeris in corde tuo pœnitentiam, quia rem malam, & sceleratam, & flagitiosam, dannabilemq; decreueras, ibi vbi mortuus iacebas intus, sic intus surrexisti. Si autem perfeceris, iam es foras elatus, sed habes qui tibi dicat, Iuuenis tibi dico surge. Etiam si perpetrasti, & pœniteat te, de proximo redi, noli in sepulchrū venire. Sed & tertius mor- Ioan.11. tuus est, qui etiam perductus est ad sepulchrum, iam supra se habet consuetudinis pondus, moles eum terrena multum premit. Multum enim exercitatus est in flagitiis, cōsuetudine sua nimia pręgrauatur, clamat & Christus, Lazare prodi foras. Homo enim pessimæ consuetudinis iam putet, merito ibi Christus clamauit. Nec solū clamat, sed magna voce clamauit. Ad Christi enim clamorem etiā tales licet mortui, licet sepulti, licet putentes, resurgent tamen & ipsi. De nullo enim iacente desperandum est sub tali suscitatore. E

De tribus mortuis, quos dominus suscitauit

Sermo XLIIII.

Miracula domini nostri & Saluatoris Christi Iesu, omnes quidem audientes & credentes mouent, sed alios atque alios, aliter & aliter. Quidam enim corporalia eius miracula stupentes, maiora intueri non norunt. Quidam vero ea quæ gesta audiunt in corporibus, nunc amplius in animis mirantur. Dicit ipse dominus, *Sicut enim pater suscitat mortuos & viuificat, sic & filius quos vult viuificat.* Ioan.5. Non vtique alios filius, alios pater, sed eosdem pater & filius, quia omnia pater per filium. Nemo ergo dubitet qui Christianus est, etiam nūc mortuos suscitari. Sed omnis homo habet oculos, quibus videre potest mortuos resurgere ita vt resurrexit filius huius viduæ, qui modo ex Euangelio recitatus est. Vnde autem videant homines resurgere mortuos in corde, non omnes habēt, nisi qui iam resurrexerunt in corde. Amplius est resuscitare semper victurū, quàm suscitare iterum moriturum. De iuuene illo resuscitato, gauisa est mater vidua, de Luca.7. hominibus in spiritu quotidie suscitatis, gaudet mater Ecclesia. Ille quidem mortuus erat corpore, illi autem mente. Illius mors visibilis visibiliter plāgebatur, illorū F mors inuisibilis nec quærebatur nec videbatur. Quæsiuit ille qui nouerat mortuos, ille solus nouerat mortuos, qui poterat facere viuos. Nisi enim ad mortuos suscitandos venisset, non Apostolus diceret, Surge qui dormis, exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Ephe.5. Dormientem audis eum dicit, Surge qui dormis. Sed mortuum intellige, cum audis, Exurge à mortuis. Dicti sunt sępe dormiētes & mortui visibiliter. Et planè omnes, ei qui potest excitare dormiunt. Mortuus enim tibi mortuus est, qui quantumlibet pulses, quantumlibet vellices, quantumlibet lanies, non expergiscitur. Christo autem ille dormiebat, cui dictum est, Surge, & continuo surrexit. Nemo tam facile excitat in lecto, quàm facile Christus in sepulchro. Tres autem mortuos inue- Tres mortui à dño suscitati. nimus à domino suscitatos visibiliter, milia inuisibiliter. Quot autem mortuos visibiles suscitauerit, quis nouit? Non enim omnia quæ fecit scripta sunt. Ioannes hoc dicit, Multa alia fecit Iesus, quæ si scripta essent, ar- Ioan.21. bitror tamen totum mundum nō posse libros capere. Multi ergo sunt alibi sine dubio suscitati, sed nō tres

frustra

G frustra commemorati. Dominus enim noster Iesus
Christus ea quæ faciebat corporaliter, etiam spiritali-
ter volebat intelligi. Neq; enim tãtum miracula prop-
ter miracula faciebat, sed vt illa quæ faciebat mira es-
seot videntibus, vera essent intelligentibus. Quemad-
modum qui videt literas in codice optime scripto, &
noo nouit legere, laudat quidem antiquarij manum,
admirãs apicum pulchritudinem, sed quid sibi velint,
quid indicent illi apices nescit, & est oculis laudator,
mente non cognitor. Alius autem & laudat artificium,
& capit intellectum, ille vtique qui noo solum videre
quod commuoe est omnibus potest, sed etiam legere
quod qui ooo didicit nõ potest. Ita qui viderunt Chri
sti miracula, & non intellexerunt quid sibi vellent, &
quid intelligentibus quodam modo innuerent, mirati
suot tantum quia facta sunt. Alij vero & facta mirati,
& intellecta assecuti. Tales nos in schola Christi esse
debemus. Qui enim dicit Christum propterea tantum
fecisse miracula, vt non essent nisi miracula, potest il-
lum etiam dicere nescire quòd non esset tẽpus pomo-
rum quaodo ficus quæsiuit in arbore. Non enim erat
H illius pomi tempus, sicut Euangelista testatur, & tamen
esuriens poma quæsiuit io arbore. Christus nesciebat
quod rusticus sciebat? Quod oouerat arboris cultor,
Matt.21. non nouerat arboris creator? Cum ergo esuriens poma
quæsiuit in arbore, significauit aliquid se esurire, & ali-
quid aliud quærere, & arborem illam sine fructu foliis
plenam reperit, & maledixit, & aruit. Quid arbor fece-
rat fructum non afferendo? Quæ culpa arboris infœ-
cunditas? Sed sunt qui fructum volũtate dare possunt.
Illorum est culpa sterilitas, quorum fœcunditas est vo-
luntas. Erant ergo Iudæi habentes verba legis, & facta
non habentes, pleni foliis, & fructus non ferentes. Hoc
dixi, vt persuaderem dominum nostrum Iesum Chri-
stum ideo miracula fecisse, vt aliquid illis miraculis si-
gnificaret, vt excepto eo quod mira, & magna, & diui-
na erant, aliquid iode etiam disceremus. Videamus er-
go quid nos discere voluit in tribus mortuis, quos su-
Mar.5. scitauit. Resuscitauit filiam mortuam archisyoagogi,
ad quam ægrotantem petebatur, vt eam de ægritudine
liberaret. Et cum pergit, mortua nunciatur, & quasi
iam frustra fatigaretur, renunciatum est patri eius,
I Puella mortua est, quid adhuc fatigas magistrum? Ille
autem perrexit, & ait patri puellæ, Noli timere, crede
tantummodo. Venit ad domum, & inuenit iam obse-
quia funeri debita præparata, & dicit illis, nolite flere,
non enim est mortua puella, sed dormit. Verum dixit,
dormiebat, sed illi à quo poterat excitari. Hanc exci-
Luc.7. tans, reddidit viuam parentibus. Excitauit & hunc iu-
uenem filium viduæ, de quo nunc admoniti sumus, vt
hinc ista quæ ipse largiri dignatur, cum vestra charita-
te loqueremur. Modo audistis quo modo excitatus est.
Appropinquabat domious ciuitati, & ecce ferebatur
mortuus iam extra portam. Misericordia commotus,
quòd flebat mater vidua, & destituta voico filio, fecit
quod audistis, dicens, Adolescens tibi dico surge. Sur-
rexit ille mortuus, cœpit loqui, & reddidit illum matri
Ioan.11. suæ. Excitauit & Lazarum de sepulchro. Et ibi cũ ægro-
tantem scirent discipuli cum quibus loquebatur (dili-
gebat autem illum) Lazarus, ioquit amicus ooster dor-
mit. Illi putantes ægri somnum salubrem, Si dormit,
inquiuot, domioe saluus est. Et ille: dico vobis, apertius
iam loquens, Lazarus amicus noster mortuus est. Verũ-
que verum dicens, Mortuus est vobis, dormit mihi.
Ista tria genera mortuorum, sunt tria genera peccato-
rum, quos hodieq; suscitat Christus. Illa enim mortua K
filia archisynagogi intus erat in domo, oondum erat Concor. de
de secretis parietibus elata io publicum. Ibi intus susci- pæ. di. 2. c.
tata est, viua parẽtibus reddita. Iste autem iam quidem Sicut trib.
noo in domo, sed tamen noodum in sepulchro parie-
tibus elatus erat, terræ mandatus oon erat. Qui suscita-
uit mortuam nõdum elatam, suscitauit mortuum iam
elatum, nondum sepultum. Tertium restabat vt & se-
pultum suscitaret, & hoc fecit in Lazaro. Sunt ergo in-
tus qui peccatum in corde habent, in facto nõdum ha-
bent. Nescio qui commotus est aliqua concupiscentia.
Dicit enim ipse dominus, Qui viderit mulierem ad Matt.5.
coocupiscendum eam, iam mœchatus est in corde suo.
Nondum accessit corpore, consensit in corde, mortuũ
iotus habet, nondum extulit. Et fit vt nouimus, vt quo-
tidie homines in se experiuntur aliquando audito ver-
bo dei, taoquam domino dicente, Surge, cõdemnatur
consensus ad iniquitatem, respiratur in salutem & iu-
sticiam. Surgit mortuus in domo, reuiuiscit cor in co-
gitationis secreto. Facta est ista resurrectio animæ
mortuæ iotus intra latebras conscientiæ, tanquam in-
tra domesticos parietes. Alij post cõsensum eunt in fa- L
ctum, taoquam efferentes mortuum, vt quod latebat in
secreto, appareat io publico. Nunquid iam isti quia in
factum processerunt, desperaodi sunt? Nónne & illi iu-
ueni dictum est, Tibi dico surge? Núnne & ille reddi-
tus est matri suæ? Sic ergo & qui iã fecerit, si forte com-
monitus & cõmotus verbo veritatis ad Christi vocem
resurgit, viuus redditur. Potuit progredi, in æternum
perire noo potuit. Qui autem facieodo quod malũ est,
etiam mala consuetudine se implicaot, vt ipsa consue-
tudo mali non eos sioat videre quia malum est, fiuot
defensores malorum factorum suorum. Irascũtur cum
reprehenduotur, intantum vt Sodomitæ quondam di
cerent viro iusto reprehendenti nequissimam volun-
tatem, Habitare venisti, oon leges dare. Tanta ibi ne- Gene.19.
fandæ turpitudinis consuetudo erat, vt iam nequi-
cia esset iusticia, & prohibitor potius reprehenderetur
quàm factor. Tales consuetudine maligoa pressi, tan-
quam sepulti sunt. Sed quid dicamus fratres? Ita sepul-
ti, vt de Lazaro dictum est, iam putet. Moles illa im-
posita sepulchro, ipsa est vis dura consuetudinis qua
premitur aoima, nec resurgere, nec respirare permitti- M
tur. Dictum est autem, Quatriduanus est. Reuera ad
istam consuetudinem de qua loquor, quarto quodam Ad malã
progressu peruenit anima, Prima est enim quasi titilla- consuetudi
tio delectatioois io corde, secunda consensio, tertia fa nẽ quarto
ctum, quarta consuetudo. Sunt enim qui res illicitas quodã pro-
obuias cogitationibus suis prorsus ita abiiciunt, vt oec gressu pue-
delectentur. Sunt qui delectaotur & non consentiunt. nit anima.
Nõdum perfecta mors est, sed quodam modo inchoa-
ta. Delectationi accedit consensio. Iam est illa damna-
tio. Post consensionẽ in factum proceditur. Factum in
cõsuetodioem vertitur, & fit quædam desperatio, vt di
catur, Quatriduanus est, iam putet. Venit ergo domi-
nus cui vtiq; facilia erãt omnia, & difficultatem quan-
dam ostendit. Ibi infremuit spiritu, ostendit multo cla
more obiurgationis opus esse ad eos qui consuetudine
durueruot. Tamen ad vocem clamantis domini, rup-
ta sunt viocula necessitatis. Tremuit inferni domina-
tio, redditus est Lazarus viuus. Liberat enim & de ma-
la consuetudine dominus quatriduanos mortuos.
Nam ipse quatriduanus, Christo volenti resuscitare
dormiebat. Sed quid ait? Videte genus resuscitationis.
Processit de monumento viuus, & ambulare non po-
terat.

Ioan.11. terat. Et dominus ad discipulos, Soluite eum, & sinite
A abire. Ille suscitauit mortuum, illi soluerunt ligatum. Aliquid pertinere videte, ad propriam maiestatem dei suscitantis. Increpatur aliquis in mala cõsuetudine positus, verbo veritatis, Quammulti increpantur & non audiunt, Quis ergo agit intus cum illo qui audit? Quis vitam inspirat intrinsecus? Quis est qui secretam pellit mortem, secretam dat vitam? Nõnne post obiurgationes, post increpationes dimittuntur homines cogitationibus suis, & incipiunt secum voluere, quàm malam vitam gerant, quàm pessima consuetudine premantur? Deinde displicentes sibi, mutare vitam instituunt. Resurrexerunt isti, reuixerunt quibus displicet quod fuerunt. Sed reuiuiscentes ambulare nõ possunt. Hæc sunt vincula ipsius reatus. Opus est ergo vt qui reuixit soluatur, & ire permittatur. Hoc officium discipulis dedit, quibus ait, Quæ solueritis in terra, soluta Matt.18. sunt & in cœlo. Hæc ergo charissimi sic audiamus, vt qui viuunt viuant, qui mortui sunt reuiuiscant. Si vero adhuc peccatum corde conceptum est, & non processit in factum, pœniteat, corrigatur cogitatio, surgat
B mortuus intra domum conscientiæ, Siue iam quod cogitauit admisit, nec sic desperetur. Non surrexit mortuus intus, surgat elatus. Pœniteat facti, de proximo reuiuiscat, non eat in profundum sepulturæ, non accipiat desuper consuetudinis molem. Sed forte iam illi loquor, qui iam duro sui moris lapide premitur, qui iam vrgetur consuetudinis pondere, qui iam quatriduanus putet. nec ipse desperet, profundus mortuus est, sed altus est Christus. Nouit clamando terrena onera rumpere, nouit intrinsecus per seipsum viuificare, soluendum discipulis tradere. Agant etiam tales pœnitentiam. Neque enim Lazaro resuscitato post quatriduum vllus putor in viuente remanserat. Ergo qui viuunt viuant. Quicunque autem mortui sunt, in quacunque harum trium morte se inuenerint, agant vt celeriter iam resurgant.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Scrutamini scripturas, in quibus putatis vos vitam æternam habere:

Sermo XLV.

C AD euangelicam lectionem quæ recens sonuit in auribus nostris, aduertat charitas vestra, dum pauca loquimur quæ dominus donat. Ad Iudæos dominus loquebatur Iesus, & di-
Ioan.5. cebat eis, *Scrutamini scripturas, in quibus putatis vos vitam æternam habere, ipsæ testimonium perhibent de me.* Deinde post paululum. *Ego,* inquit, *veni in nomine patris mei, & non accepistis me, Si alius venerit in nomine suo, ipsum accipietis.* Deinde post paululum, *Quomodo potestis mihi credere, gloriam ab inuicem expectantes, & gloriam quæ à deo solo est non quærentes?* Ad extremum ait, *Non ego vos accuso apud patrem, est qui vos accusat Moyses, in quem vos speratis. Si enim crederetis Moysi, crederetis forsitan & mihi. De me enim ille scripsit. Cum autem verbis illius non creditis, quomodo potestis mihi credere?* Ad hæc proposita nobis diuinitus, ex ore lectoris, sed ministerio saluatoris, audite pauca non numeranda, sed appendenda. Nam ista omnia facile est intelligere de Iudæis. Sed cauendum est ne cum illos nimis attendimus, à nobis oculos auferamus. Discipulis enim suis dominus loquebatur, & vtique quod eis loquebatur, & nobis posteris loquebatur. Neque enim ad illos perti-
Matt.28. net quod ait, Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem seculi, sed ad omnes etiam postea futuros Christianos, & vsque in finem seculi prouenturos. D
Loquens ergo illis ait, Cauete à fermento Pharisæorum. Matt.16. Tunc putauerunt ideo dominum dixisse hoc, quia panes non tulerant, non intellexerunt, quia cauete à fermento Pharisæorum, hoc dictum est, cauete à doctrina Pharisæorum. Quæ fuit doctrina Pharisæorum, nisi quam modo audistis? Gloriam ab inuicem quærentes, gloriam ab inuicem expectantes, & gloriam quæ à solo deo est non quærentes. De his Apostolus Paulus dicit ita, Testimonium eis perhibeo, quia ze- Rom.10. lum dei habent, sed non secundum scientiam, Zelum inquit, dei habent, noui, scio, apud illos fui, talis fui. Zelum dei habent, sed non secundum scientiam. Quid est hoc Apostole, Non secundum scientiam? Expone nobis quam commendes scientiam, quam doleas in illis non esse, & in nobis velis esse. Secutus adiunxit, & quod clausum posuerat, aperuit. Quid est, Zelum dei habent, sed non secũdum scientiam? Ignorantes enim dei iusticiam, & suam volentes constituere, iusticiæ dei non sunt subiecti. Ignorare ergo dei iusticiam, & suam velle constituere, hoc est, ab inuicem gloriam expectare, & gloriam quæ à solo deo est non requirere, Hoc E
est fermentum Pharisæorum. Ab hoc cauere dominus iubet. Si seruus iubet, & dominus non iubet, caueamus ne audiamus, Vt quid mihi dicitis domine domine, & Luca.6. non facitis quæ dico? Relinque ergo paululum Iudęos, quibus dominus tunc loquebatur. Foris sunt, audire nos nolunt. Ipsum Euangelium oderunt, falsa testimonia in dominum procurauerunt, vt damnarẽt viuum, alia testimonia emerunt pecunia contra mortuum. Quando eis dicimus, Credite in Iesum, Respondent nobis, In hominem mortuum credituri sumus? Cum autem addimus, Sed resurrexit, Respondent, Absit. Di- Matt.28. scipuli eius furati sunt eum de sepulchro. Amant falsitatem Iudæi emptores, & contemnunt veritatem domini redemptoris. Quid loqueris Iudæe, parentes tui pecunia emerunt, & hoc in te remansit, quod emerunt, Attende potius eum qui emit te, non qui mendacium emit tibi. Sed istos, vt diximus, relinquamus, istos attendamus fratres nostros, cum quibus agimus. Nam Christus caput est & corpus. Caput in cœlo est, corpus in terra est. Caput dominus est, corpus eius Ecclesia est. Sed meministis dictum, Erunt duo in carne vna. Sa- Ephe.5. cramẽtum hoc magnum est, ait Apostolus, Ego autem dico in Christo & in Ecclesia. Si ergo duo sunt in car- F
ne vna, duo sunt in voce vna. Caput nostrum dominus Christus locutus est ad Iudæos ea, quæ audiuimus cum Euangelium legeretur. Caput ad inimicos suos loquatur, & corpus ad inimicos suos loquatur, & corpus, id est, Ecclesia ad inimicos suos nostis ad quos loquatur. Qui habet loqui, non dixi de meo, vt vox vna sit, quia caro vna, vox vna, Hoc ergo illis dicamus, Vocem Ecclesiæ loquor. O fratres, filij dispersi, oues errantes, rami præcisi, quid mihi calumniamini? Quid me nõ agnoscitis? Scrutamini scripturas, in quibus vos putatis vitam æternam habere, ipsæ testimonium perhibent de me. Iudæis dicit caput nostrum, quod vobis corpus dicit. Quæretis me, & non inuenietis. Quare? Ioan.7. Quia non scrutamini scripturas, quę testimonium perhibent de me. Testimonium pro capite. Abrahæ dictæ Galat.3. sunt promissiones & semini eius. Non dicit, & seminibus, tanquam in multis, sed tãquam in vno, & semini tuo quod est Christus. Testimonium pro corpore ad Abraham, quod commemorauit Apostolus, Abrahæ dictæ sunt promissiones, Viuo ego, dicit dominus, Gene.22.

per

G per memetipsum iuro, quia obaudisti voci meæ, & non pepercisti dilecto filio tuo propter me, nisi benedicés benedicam te, & implendo implebo semen tuum sicut stellas cœli, & sicut arenam maris, & benedicentur in semine tuo omnes gétes terræ. Habes testimonium pro capite, habes pro corpore. Audi aliud breue, & prope vna senté tia complexum pro capite & pro corpore. De resurrectione Christi Psalmus loquebatur,
Psal.56. Exaltare super cœlos deus. Continuo pro corpore, Et super omnem terram gloria tua. Audi testimonium
Psal.21. pro capite, Foderunt manus meas & pedes meos, dinumerauerunt omnia ossa mea. Ipsi vero considerauerunt & conspexerunt me, diuiserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem. Audi continuo pro corpore, post pauca verba, Commemorabuntur & conuertentur ad dominum vniuersi fines terræ, Et adorabunt in conspectu eius vniuersæ patriæ gentium, Quoniam domini est regnum, & ipse dominabitur gentium. Audi pro capite. Et ipse tanquam
Psal.44. sponsus procedens de thalamo suo, In ipso Psalmo au-
Psal.18. di pro corpore, In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Hæc Iudæis & istis
H nostris. Quare? Quia istas scripturas veteris testamenti & Iudæi accipiunt, & nostri ipsi accipiunt. Sed ipsum Christum quem illi non accipiunt, videamus si isti accipiunt. Dicat & ipse, dicat & pro se qui caput est, & pro corpore suo quod est Ecclesia, quia & in nobis ca-
Luc.24. put loquitur pro corpore. Audi pro capite, Resurrexit à mortuis, inuenit discipulos hæsitantes, dubitantes præ gaudio, non credentes, aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas, & dicit eis, Quia sic scriptum est, & sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis die tertio. Habes pro capite, dicat & pro corpore. Et prædicari in nomine eius pœnitentiam, & remissionem peccatorum per omnes gentes, incipientibus ab Hierusalem. Dicat ergo Ecclesia inimicis suis, dicat. Dicit planè, non tacet, sed si illi audiant. Fratres audistis testimonia, iam noscite me. Scrutamini scripturas, in qui-
Ioan.5. bus vos speratis vitam æternam habere, ipsæ testimonium perhibent de me. Quæ dixi non sunt de meo, sed de domini mei, & tamen adhuc auersamini, adhuc tergiuersamini. Quomodo potestis mihi credere gloriam ab inuicem expectantes, & gloriam quæ à solo
I deo est non quærentes, quia ignoratis dei iustitiam?
Roma.10. Zelum dei habetis, sed non secúdum scientiam. Ignorantes enim dei iustitiam, & vestram volentes constituere, iustitiæ dei non estis subiecti. Quid est aliud ignorare dei iustitiam, & suam velle constituere, nisi dicere, Ego sanctifico, ego iustifico, quod ego dedero sanctum est? Dimitte deo quod dei est, Agnosce homo quod hominis est. Ignoras dei iustitiam, & tuam vis cóstituere. Iustificare me vis, sufficit tibi, vt mecum iustificeris. De Antichristo dictum est, & omnes sic
Ioan.5. intelligunt quod ait dominus, Ego veni in nomine patris mei, & non suscepistis me, si alius venerit in nomine suo, hunc suscipietis. Sed audiamus & Ioannem. Au-
1.Ioan.2. distis quia venit Antichristus, & nunc Antichristi multi facti sunt. Quid autem expauescimus in Antichristo, nisi quia nomen suum honoraturus est, & nomen domini contempturus? Quid aliud facit qui dicit, Ego iustifico? Respondetur ei, Ego ad Christum veni, non pedibus, sed corde veni. Vbi Euangelium audiui, ibi credidi, [ibi baptizatus sum, quia in Christum credidi,] in deum credidi. Et ille, Non es mundus. Quare? quia non ibi fui. Dic quare non sum mundatus, homo qui baptizatus sum in Hierusalem, homo qui baptizatus K sum, verbi gratia, apud Ephesios, ad quos datam epistolam legis, & quorum pacem spernis? Ecce ad Ephesios scripsit Apostolus. Fundata est Ecclesia, manet vsque núc, & vberius manet, multiplicius manet, tenet quod accepit ab Apostolo, Si quis annunciauerit vobis præ- Galat.1.
ter quàm quod accepistis, anathema sit. Quid ergo? Quid dicis mihi mundus non sum? Ibi baptizatus múdus non sum? Etiam non es. Quare? Quia ego ibi non fui. Sed qui vbique est, ibi fuit, in cuius nomen credidi. Tu nescio vnde veniens, imò non veniens, sed volens vt ego ad te veniam, hic positus dicis mihi, Non es recte baptizatus, quia ego ibi non fui. Vide quis ibi fuit. Quid dictum est Ioanni? Super quem videris spiritum Ioan.1.
descendentem quasi columbam, hic est qui baptizat. Ipsum habes quærentem te, immo quia mihi ab ipso baptizato inuidisti, ipsum perdidisti. Intelligite ergo fratres mei vocem nostram & illorum, & videte quid eligatis. Nos hoc eleganter dicimus. Simus sancti, deus scit, Simus iniqui, & hoc magis ipse scit. Vos in nobis 1.Cor.4.
spem non ponatis, qualescunque simus. Si boni sumus, facite quod scriptum est: Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. Si autem mali sumus, nec sic deserti estis, L
nec sic sine consilio remansistis. Audite dicétem, Quæ Matt.23.
dicunt facite, quæ autem faciunt facere nolite, Illi autem contrà, Nisi boni fuerimus, peristis. Ecce est alius qui veniet in nomine suo. Ergo vita mea ex te pendebit, & salus mea ex te religabitur? Ità ne oblitus sum fundamentum meű? Nónne petra erat Christus? Nón- 1.Cor.10.
ne qui ædificat supra petram, ipsum non deiicit ven- Matth.7.
tus, pluuia, flumina? Veni ergo mecum si vis super petram, & noli mihi esse velle pro petra. Dicat ergo & nouissimum illud Ecclesia, Si crederetis Moysi, crede- Ioan.5.
retis & mihi. De me enim ille scripsit, quia corpus sum eius de quo scripsit. Et de Ecclesia Moyses scripsit. Ná Moysi verba dixi, In semine tuo benedicentur omnes Gene.22.
gentes. Moyses hoc in primo libro scripsit, Si crederetis Moysi, crederetis vtique & Christo. Quia verba Moysi contemnitis, necesse est vt Christi verba contemnatis. Habent ibi, inquit, Moysem & Prophetas, an Luca.16.
diant illos. Non pater Abraham, si quis à mortuis venerit, ipsum audient. Et ille, Si Moysem & prophetas nó audiunt, nec si quis à mortuis resurrexerit, credét. Hoc de Iudæis dictum est, Ergo non dictum est de hæreti- M
cis? A mortuis resurrexerat qui dicebat, Oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertia die. Hoc credo. Credo, inquit, Credis. Quare non credis quod sequitur? Quia credis, Oportebat Christum pati, & re- Luca.24.
surgere die tertio à mortuis? Hoc dictum est de capite, crede quod sequitur de Ecclesia. Prædicari in nomine eius pœnitétiam, & remissionem peccatorum per omnes gentes. Quare credis de capite, & non credis de corpore? Quid tibi fecit Ecclesia, vt eam velis quodam modo decollare? Tollere vis Ecclesiæ caput, & capiti credere, corpus relinquere, quasi exanime corpus. Sine causa capiti, quasi famulus deuotus blandiris. Qui decollare vult, & caput & corpus conatur occidere. Erubescunt negare Christum, & non erubescunt negare verba Christi. Christum nec nos vidimus oculis, nec vos. Iudæi viderunt & occiderunt. Nos non vidimus & credimus, verba ipsius nobiscum sunt. Comparate vos Iudæis. Illi contempserunt pendentem in ligno, vos contemnitis sedentem in cœlo. Illis suggerentibus stetit titulus Christi, vobis stantibus deletur baptismus Christi. Sed quid restat fratres, nisi oremus &

pro

A pro superbis, oremus & pro elatis, qui se sic extollunt? Dicamus pro illis deo, Cognoscant, quia tibi nomen dominus, & non homines, sed tu solus altissimus super omnem terram.

Ioan.6. *De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum &c.*

Sermo XLVI.

Sicut audiuimus, cum sanctum Euangelium legeretur, dominus Iesus Christus exhortatus est promissione vitæ æternæ ad manducandam carnem suam, & bibendum sanguinem suum. Qui audistis hæc, nondum omnes intellexistis. Qui enim baptizati & fideles estis, quid dixerit nostis. Qui autem inter vos adhuc catechumeni, vel audientes vocantur, potuerunt esse cum legeretur audientes, nunquid & intelligentes? Ergo sermo noster ad vtrosque dirigitur. Qui iam manducant carnem domini, & bibunt sanguinem eius, cogitent quid manducent, *1.Cor.11.* & quid bibant, ne, sicut Apostolus dixit, Iudicium sibi manducent & bibant. Qui autem nondum manducant, B & nondum bibunt, ad tales epulas inuitati festinent. Per istos dies magistrati pascunt, Christus quotidie pascit, mensa ipsius est illa in medio constituta. Quid causæ est ô audientes, vt mensam videatis, & ad epulas nõ accedatis? Et forte modo cum Euangelium legeretur, dixistis in cordibus vestris, Putamus quid est *Ioan.6.* quod dicit, Caro mea vera esca est, & sanguis meus vere potus est. Quomodo manducatur caro domini, & bibitur sanguis domini? Putamus quid dicit? Quis cõtra te clausit vt hoc nescias? Velatum est. Sed si volueris, erit reuelatum. Accede ad professionem, & soluisti quæstionem. Quid enim dixit dominus Iesus, iam fideles nouerunt. Tu autem catechumenus diceris, audiens & surdus es. Aures enim corporis patentes habes, quia verba quæ dicta sunt audis, Sed aures cordis adhuc clausas habes, quia quod dictum est non intelligis. Disputo, non differo. Ecce pascha est, da nomen ad baptismum. Si non te excitat festiuitas, ducat ipsa curiosi- *Vbi suprà.* tas, vt scias quid dictum sit, Qui manducat carnem meam, & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in illo, Vt scias quid dictum sit, pulsa, & aperietur tibi. Et vt tibi dico, pulsa, & aperietur tibi, ita & ego pulso, aperi mihi. Auribus persono, & ad pectus pulso. Sed si C catechumeni exhortandi sunt fratres mei, vt ad tantam gratiam regenerationis accedere non morentur, quanta nobis cura esse debet in ædificandis fidelibus, vt prosit eis quod accedunt, ne sibi tales epulas in iudicium manducent & bibant? Vt autem non in iudicium manducent & bibant, bene viuant. Exhortatores estote non sermonibus, sed moribus vestris, vt illi qui non sunt baptizati, sic vos sequi festinent, vt non pereant imitando vos. Qui coniugati estis, fidem thori seruate coniugibus vestris. Reddite quod exigitis. Vir à fœmina exigis castitatem, præbe illi exemplum, non verbum. Tu es caput, qua is vide. Hac enim debes ire, quà illi non sit periculosum sequi, Immo tuipse quà vis eam sequi, illuc debes ambulare. Ab imbecilliori sexu exigis fortitudinem, carnis concupiscentiam ambo habetis, Qui fortior est prior vincat. Et tamen quod dolendum est, multi viri à fœminis vincuntur. Seruant fœminæ castitatem, quam viri seruare nolunt, & in eo quod non seruant, se viros videri volunt, quasi propterea sit fortior sexus, vt eum facilius subiuget ini- *Ephe.5.* micus. Lucta est, prælium est, pugna est. Vir fortior fœmina, vir caput est fœminæ. Fœmina pugnat & vincit, D tu hosti succumbis? Stat corpus, & caput iacet. Qui autem vxores nondum habetis, & tamen ad mẽsam dominicam iam acceditis, & carnem Christi mãducatis, & sanguinem bibitis, si ducturi estis vxores, seruate vos vxoribus vestris. Quales eas vultis ad vos venire, tales *32.q.6.ca. Seducturi:* & vos debent ipsæ inuenire. Quis iuuenis est, qui non castam velit ducere vxorem? Et si accepturus est virginem, quis non intactam desideret? Intactam quæris, intactus esto. Puram quæris, noli esse impurus. Non enim illa potest, & tu non potes. Si fieri non posset, nec illa posset. Quia vero illa potest, doceat te quia fieri potest. Et illam vt possit, deus regit. Sed tu gloriosior eris, si feceris. Quare gloriosior? Illam premit parentum custodia, refrenat infirmioris sexus ipsa verecundia. Postremo leges timet, quas tu non times. Ideo ergo gloriosior eris si feceris, quia tu si feceris, deum times. Habet illa multa quæ timeat præter deum, tu solum deũ times. Sed tu quem times, maior est omnibus. Ipse timendus est in publico, ipse in secreto. Procedis, videris: intras, videris, Lucerna ardet, videt te: lucerna extincta est, videt te. In cubile intras, videt te. In corde E versaris, videt te. Ipsum time, illum cui cura est vt videat te, & vel timendo castus esto. Aut si peccare vis, quære vbi te non videat, & fac quod vis. Qui vero iam nouistis, corpus arctius castigate, & concupiscentiæ frenos nec ad ipsa quæ permissa sunt patiamini relaxare, vt non solum à cõcubitu illicito diuertatis, sed etiam licitum contemnatis aspectum. Mementote in quocunque sexu sitis, siue mares siue fœminæ, angelorum vitã ducere vos in terra. Angeli enim non nubunt, neque *Matt.22.* vxores ducunt, Hoc erimus cum resurrexerimus. Quãto vos meliores, qui id quod erunt homines post resurrectionem, hoc vos incipitis esse ante mortem? Seruate gradus vestros, seruat enim deus honores vestros. Cõparata est resurrectio mortuorum, stellis in cœlo constitutis. Stella enim ab stella differt in gloria, vt Apostolus dicit, Sic & resurrectio mortuorum. Aliter ibi *1.Cor.15.* lucebit virginitas, aliter ibi lucebit castitas coniugalis, aliter ibi lucebit sancta viduitas. Diuersæ lucebunt, sed omnes ibi erunt. Splendor dispar, cœlum commune. Cogitantes ergo gradus vestros, seruantes & professionem vestram, accedite ad carnem domini. Qui se scit aliter esse, non accedat. Compungimini magis sermone meo. Congratulantur enim qui sciunt seruare F coniugibus quod à coniugibus exigunt, qui sciunt seruare omni modo continentiam, si hanc deo vouerunt. Qui vero audiunt dicentem me, Quicunque non seruatis castitatem, nolite accedere ad illum panem, contristantur. Et ego nollem hoc dicere. Sed quid facio? Timebo hominem & taceam veritatem? Ergo si illi serui non timent deum, etiam ego non timeam, quasi non sciam dictum esse, Serue nequam & piger, tu da- *Matt.25.* res, & ego exigerem. Ecce dedi domine deus meus, ecce in conspectu tuo & angelorum tuorum, & in conspectu ipsius plebis tuæ erogaui pecuniam tuã: Timeo enim iudicium tuum. Ego dedi, tu exige, Et si non dicam, facturus es. Ergo hoc potius dico, Ego dedi, tu cõuerte, tu parce. Fac pudicos qui fuerunt impudici, vt simul in tuo conspectu cum iudicium venerit gaudeamus, & qui erogauit, & cui erogatũ est. Placet hoc? Placeat. Quicunque impudici estis, corrigite vos dum viuitis. Ego enim verbum dei loqui possum, impudicos autem & in nequicia perseuerantes, de iudicio dei & damnatione liberare non possum.

Ioan. 8. *De muliere deprehensa in adulterio, In euangelio secundum eundem; Sermo XLVII.*

G

MEminit charitas vestra sermone pristino, ex
occasione lectionis Euãgelij locutos nos es-
se vobis de spiritu sancto. Ad hunc potãdum
cum dominus inuitasset credentes in se, lo-
queos inter eos qui illum tenere cogitabant, & interfi-
Ioan. 7. cere cupiebant, nec valebant, quia ille nolebat. Cum er
go hæc locutus esset, nata est de illo in turba dissensio,
aliis putãotibus quod ipse esset Christus, aliis dicenti-
bus, quia de Galilæa non exurget Christus. Qui vero
missi fuerant, vt eum tenerent, redierunt immunes à
crimine, & pleni admiratione. Nam testimonium per-
hibuerunt diuinæ doctrinæ, cum dicerent, à quibus
missi erant, Quare oon adduxistis eum? Responderunt
enim, nunquam se audisse hominem ita locutum. Non
enim quisquam sic loquitur homo. Ille autem sic locu-
tus est, quia deus erat & homo, Tamen Pharisæi testi-
monium eorum repellentes, dixerunt eis, Nunquid &
vos seducti estis? Videmus enim delectatos vos esse
sermonibus illius. Nunquid aliquis de principibus cre
didit in eum, aut ex Pharisæis? Sed turba hæc quæ oon
H nouit legem, maledicta est. Qui non noueraot legem,
ipsi credebant in eum qui miserat legem, & eum qui
miserat legem contemoebaot illi qui docebant legem,
Ioan. 9. vt impleretur quod dixerat ipse dominus, Ego veni
vt non videntes videaot, & videotes cæci fiant. Cæci
enim facti sunt Pharisæi doctores, illuminati sunt po-
puli legem nescientes, & in authorem legis credentes.
Ioan. 7. Nicodemus tamen vnus ex Pharisæis, qui ad domi-
num nocte venerat, & ipse quidem non incredulus,
sed timidus: nam & nocte venerat ad lumen, quia illu-
minari volebat, & sciri timebat, respondit Iudæis, Nũ-
quid & lex nostra iudicat quenquam homioeoı, nisi
audierit ab ipso prius, & cognouerit quid faciat? Vo-
lebant illi peruerse ante esse damnatores quàm cogni-
tores. Sciebat enim Nicodemus, vel potius credebat,
quia si tantummodo vellent eum patienter audire, for-
te similes fierent illis qui missi sunt tenere, & malue-
runt credere. Illi responderunt præiudicio cordis sui,
quod & illis, Nunquid & tu Galilæus es, id est, quasi à
Galilæo seductus? Dominus enim Galilæus dicebatur,
quoniam de Nazareth ciuitate erant parentes eius. Se-
cuodum Mariam dixi parentes, non secundum virile
I semen. Non enim quæsiuit in terra patrem, quia iam ha
bebat desuper patrem. Nam vtraque eius natiuitas mi-
rabilis fuit, diuina sine matre, humana sine patre. Quid
ergo illi quasi legis doctores ad Nicodemum? Scruta-
re & vide, quia Propheta à Galilæa non surget, sed do-
minus prophetarum inde surrexit. Reuersus est, inquit
Ioan. 8. Euangelista, vnusquisque in domum suam. Inde perre-
xit Iesus in montem: In montem autem Oliueti, in
montem fructuosum, in montem vnguenti, in mon-
tem chrismatis. Vbi enim decebat docere Christum,
nisi in monte Oliueti? Christi enim nomen à chrisma-
te dictum est. Chrisma autem Græce, Latine vnctio nũ-
cupatur. Ideo nos vnxit, quia luctatores contra diabo-
lum fecit. Et diluculo iterum venit in templum, & om-
nis populus venit ad eum, & sedens docebat eos, & nõ
tenebatur, quia tunc non pati dignabatur. Nunc au-
tem attendite vbi ab inimicis tentata sit domini man-
Ibidem. suetudo. *Adducunt autem illi Scribæ & Pharisæi mulierem in
adulterio deprehensam, & statuerunt eam in medio, & dixerunt ei,
Magister, hæc mulier modo deprehensa est in adulterio. In lege au-
tem Moyses mandauit nobis huiusmodi lapidare: Tu ergo quid di-
cis? Hæc dicebant tentantes vt possent accusare eum.* Vnde ac- K
cusare? Nunquid ipsum in aliquo facinore deprehen-
derant, aut illa mulier ad eum aliquando pertinuisse
dicebatur? Quid est ergo tentantes vt possent accusa-
re eum? Intelligimus fratres admirabilem mansuetu-
dinem in domino præminuisse, animaduerteruot eum
nimium esse mitem, nimium mansuetum. De illo quip-
pe fuerat antè prædictum. Accingere gladio tuo circa *Psal. 44.*
femur tuum potentissime. Specie tua & pulchritudi-
ne tua, iotende prospere procede & regna. Propter ve-
ritatem & mansuetudinem & iusticiam. Ergo attulit *Christ⁹ at-*
veritatem vt doctor, mansuetudinem vt liberator, iu- *tulit verita*
sticiam vt cognitor. Propter hæc eum esse regnaturum *tem, mãsue*
in spiritu sancto Propheta prædixerat. Cum loqueba- *tudinẽ &*
tur, veritas agnoscebatur: cum aduersus inimicos non *iusticiam.*
moueretur, mansuetudo laudabatur. Cum ergo de
duobus istis, id est, de veritate & mansuetudine eius
inimici liuore & inuidia torquerentur: in tertio, id est,
iusticia scandalum posuerunt. Quare? Quia lex iusse- *Leuit. 20.*
rat adulteros lapidari, & vtique quod iustum erat lex
iubere non poterat. Sed si quis aliter diceret quàm lex
iusserat, iniustus deprehenderetur. Dixerunt ergo apud
semetipsos, Verax putatur, mansuetus videtur, de iu- L
sticia illi quærenda calumoia est. Offeramus ei mulie-
rem in adulterio deprehensam, dicamus de illa quod
in lege scriptum est. Si eam iusserit lapidari, mansue-
tudinem non habet. Si eam dimitti censuerit, iusticiam
noo tenebit. Vt autem mansuetudinem, inquiunt, non
perdat, in qua populis iam amabilis factus est, sine du-
bio dimitti eã iubebit. Hinc nos inueniemus occasio-
nem accusandi, & reum faciemus tanquam legis præ-
uaricatorem, dicentes ei, Hostis es legis, contra Moy-
sem respondes, immo contra eum qui per Moysem
dedit legem: Reus es mortis, cum illa & tu ipse lapi-
dandus. Posset his verbis atque sententiis inflammari
inuidia, feruere accusatio, flagitari damnatio. Sed cui
hæc? Peruersitas rectitudini, falsitas veritati, curuum
directo, stulticia sapientiæ? Quando illi laqueos para-
rent, in quos non ipsi prius caput iniicerent? Non est
captus cui ipsi tendebant, sed potius capti sunt qui ten-
debant, quia non crediderunt in eum qui eos posset
de laqueis eruere. Ecce dominus in respondendo & iu-
sticiam seruaturus est, & à mansuetudine non est re-
cessurus. Quid enim respondit dominus Iesus? Quid
respondit veritas? Quid respondit sapientia? Quid M
respondit ipsa cui calumnia parabatur iusticia? Non
dixit, non lapidetur, ne contra legem dicere videre-
tur. Absit autem, vt diceret, lapidetur. Venit enim non *Luca. 19.*
perdere quod inuenerat, sed quærere quod perierat.
Quid ergo respondit? Videte quàm plenus est iusticia,
plenus mansuetudine & veritate. *Qui sine peccato est ve-
strum,* inquit, *prior in illam lapidem mittat.* O responsio sa-
pientiæ, quomodo eos intromisit in se. Foris enim ca-
lumniabantur, seipsos intrinsecus non perscrutaban-
tur. Adulteram videbant, se non respiciebant. Præua-
ricatores legis legem implere cupiebant, & hoc calum-
niando non vere tanquam adulteria castitate dam-
nando. Audistis Iudæi, audistis Pharisæi, audistis legis
doctores legis custodem, sed nondum intellexistis le-
gislatorem. Quid aliud vobis significat, cũ digito scri- *Lex quare*
bit in terrã? Digito enim dei lex scripta est: [sed prop- *scripta in*
ter duros in lapidem scripta est.] Nunc dominus in *lapidẽ, &*
terra scribebat, quia fructum requirebat. Audistis ergo, *Christ⁹ qua*
impleatur lex, lapidetur adultera. Sed nunquid quia pu *re scripserit*
nienda est, lex implenda est à puniendis? Considerer *in terram.*
se vnus-

A se vnusquisque vestrum, intret in semetipsum, ascen-
dat tribunal mentis suæ, constituat se ante cogitatio-
1.Cor.2. nem suam, cogat se confiteri. Scit enim qui sit, quia ne-
mo scit hominum quæ sunt hominis nisi spiritus ho-
minis qui in ipso est. Vnusquisque in se intendens, pec-
catorem se inuenit. Ita planè. Ergo aut istam dimitte,
aut simul cum illa legis pœnam excipite. [Si diceret nō
lapidetur, iustus non videretur.] Si diceret, lapidetur,
mansuetus non videretur. Dicit quod dicere debet: &
mansuetus & iustus. Qui sine peccato est vestrũ, prior
in illam lapidem mittat. Hæc vox iusticiæ est: Puniatur
peccatrix, sed non à peccatoribus. Impleatur lex, sed
non à præuaricatoribus legis. Hæc vox omnino iusti-
ciæ est, qua iusticia illi tãquam trabali telo percussi se-
se inspicientes, & reos se inuenientes, vnus post vnum
omnes recesserunt. Relicti sunt duo, misera & miseri-
cordia. Dominus autem cum eos telo iusticiæ percus-
sisset, nec dignatus est cedentes attendere, sed auerso
ab eis obtutu rursus scribebat in terra. Relicta autem il-
la sola muliere omnibusq; abeuntibus, leuauit oculos
suos ad mulierem. Audiuimus vocem iusticiæ, audia-
mus & mansuetudinis. Plus enim credo territa erat il-
B la mulier, cum audisset à domino dictum, Qui sine pec
cato est vestrum, prior in illam lapidem mittat. Illi e-
nim attendentes & ipso abscessu confessi, dereliquè-
runt mulierem cum magno peccato, ei qui erat sine
peccato. Et quia illa hoc audierat, Qui sine peccato est
vestrum, prior in illam lapidem mittat, ab illo se pu-
niendam sperabat, in quo peccatum inueniri non po-
terat. Ille autem qui aduersarios eius repulerat lingua
iusticiæ, leuans in eam oculos mansuetudinis interro-
gauit eam, *Nemo te condemnauit? Respondit illa, Domine nemo.
Et ille, Nec ego condemnabo te.* à quo forte damnari timui-
sti, quia in me peccatum non inuenisti. Nec ego te cō-
demnabo. Quid est domine? Faues ergo peccatis? Non
planè ita: attende quod sequitur, *Vade, deinceps iam noli
peccare.* Ergo & dominus damnauit, sed peccatum nō
hominem. Si autem peccatorum fautor esset, diceret,
Nec ego te damnabo, vade viue vt vis, de mea libera-
tione esto secura, ego te quantumcunque peccaueris ab
omni pœna, etiam à gehennæ & inferni tortoribus li-
berabo. Non dixit hoc, Intendant ergo qui amant in
domino mansuetudinem & timeant veritatem. Et-
Psal.24. enim dulcis & rectus dominus, Amas quod dulcis est,
C time quod rectus est. Tanquam mansuetus dixit, Ta-
Esa.42. cui: sed tanquam iustus, Nunquid semper tacebo? Mi-
Psal.102. sericors & miserator dominus. Ita planè. Adhuc adde,
Longanimis. Adde adhuc, Et multum misericors. Sed
time quod est in nouissimo, Et verax. Quod enim mo-
do sustinet peccantes, iudicaturus est contemnentes.
Rom.2. An diuitias longanimitatis eius contemnis? Ignoras
quia patientia dei ad pœnitentiam te adducit? Tu au-
tem secundum duriciam cordis tui & cor impœnitēs
thesaurizas tibi iram in die iræ & reuelationis iusti iu-
dicij dei, qui reddet vnicuique iuxta opera sua. Man-
Psal.102. suetus dominus, longanimis dominus, misericors do-
minus, sed & iustus dominus & verax dominus. Largi-
tur tibi spacium correctionis, sed tu plus amas dilatio-
nem quàm emendationem. Malus fuisti heri, hodie bo
nus esto. Et hodiernum diem in malicia peregisti, vel
saltem cras mutare. Sed expectas, & de misericordia
dei tibi plurimum polliceris, quasi ille qui tibi pœnitē-
tiam promisit salutem, promiserit tibi etiam lōgam vi-
Prouer.23. tam. Vnde scis quid pariat crastinus dies? Rectè dicis
in corde tuo, quando me correxero, deus mihi omnia
peccata dimittet. Negare non possumus quod corre- D
ctis atque conuersis indulgentiam deus promisit. Nam
in quo Propheta mihi legis, quia promisit deus corre-
cto indulgentiam, non mihi legis quia promisit tibi
longam vitam. Ex vtroque igitur homines periclitan-
tur, sperando & desperando contrariis rebus. Sperā-
do decipitur, qui dicit, Bonus est deus, misericors est
deus, faciam quod mihi placet, quod libet, laxabo ha-
benas cupiditatibus meis, impleā desideria animę meę.
Quare hoc? Quia misericors est deus, mansuetus est de-
us. Spe isti periclitantur. Desperatione autem, qui cum
inciderint in grauia peccata, putantes sibi iam nō pos-
se ignosci pœnitentibus, & statuentes se ad damnatio-
nem sine dubio destinatos, dicunt apud seipsos, Iam
damnati sumus, quare non quod volumus facimus? a-
nimo gladiatorum ferro destinatorum. Ideo molesti
sunt desperati. Iam enim quod timeant non habent, &
vehementer timendi sunt. Istos desperatio necat, illos
spes. Inter spem & desperationem æstuat anima. Me-
tuendum est, ne te occidat spes, & cum multum speras
de misericordia, incidas in iudicium. Metuendum est
rursus ne te occidat desperatio, & cum putas iam non
tibi ignosci quæ grauia commisisti, non agas pœniten- E
tiam, & incurras iudicem sapientiam, quæ dicit, Et ego
vestræ perditioni superridebo. Quid ergo egit deus Prouer.1.
cum periclitantibus vtroque morbo? Illis qui spe peri-
clitantur, hoc dicit, Ne tardes conuerti ad deum, neq; Eccli.5.
differas de die in diem. Subito enim veniet ira eius, &
in tempore vindictæ disperdet te. Illis qui desperatio-
ne periclitantur quid dicitur? In quacunque die ini- Ezech.18.
quus conuersus fuerit, omnes iniquitates eius obliui-
scar. Propter illos qui desperatione periclitantur, pro-
posuit indulgentiæ portum. Propter illos qui spe peri- *Indulgētiæ*
clitantur & dilationibus illuduntur, fecit deus diem *portus pro-*
mortis incertum. Quando veniat vltimus dies nescis. *ponitur, &*
Ingratus es, qui hodiernum habes, in quo corrigaris? *mortis dies*
Sic ergo ad istam mulierem, Nec ego te condemna- *quare sit*
bo. Sed facta secura de præterito, caue futura. Deleui *incertus?*
quod commisisti, obserua quod præcepi vt inuenias Ioan.8.
quod promisi.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem,
Si manseritis in verbo meo, vere discipuli mei estis.

Sermo XLVIII.

NOuit charitas vestra omnes nos vnum magi-
strum habere, & sub illo condiscipulos esse. F
Nec ideo magistri sumus, quia de loco supe-
riore loquimur vobis, sed magister est omniũ
qui habitat in nobis omnibus. Ipse modo in Euāgelio
nobis omnibus loquebatur, & dicebat nobis, quod etiā
ego dico vobis. Dicit autem ille de vobis & nobis. Si
manseritis in verbo meo, non vtique in meo qui mo-
do loquor, sed in eius qui modo in Euangelio loque-
batur, *Si manseritis in verbo meo,* inquit, *vere discipuli mei estis.*
Ad discipulum parum est accedere, sed manere: non
ergo ait, Si audieritis verbum meum, aut si accesseritis
ad verbum meum, aut si laudaueritis verbum meum.
Sed videte quid dixerit, *Si manseritis in verbo meo, vere di-* Ibidem.
scipuli mei eritis, & cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos.
Quid diximus fratres? Manere in verbo dei, labor est
an non est? Si labor est, attende magnum præmium.
Si labor non est, gratis accipis præmium. Maneamus
ergo in eo qui manet in nobis. Nos si non manserimus
in illo, cademus. Ille autem si in nobis non manse-
rit, non ideo domum perdidit. Nouit ille manere in
se, qui nunquam deserit se. Absit autem ab homine vt
maneat

G maneat in se, qui perdidit se. Ergo nos in illo manem' indigentia, ipse in nobis manet misericordia. Iam ergo si propositum est quod facere debeamus, quid accepturi sumus, videamus. Indixit enim opus, & promisit mercedem. Quod est opus? Si mãseritis in verbo meo. Breue opus. Verbum breue, magnum opere: Si manseritis. Quid est si manseritis? Si in petra ædificaueritis. O quàm magnum est fratres hoc, supra petram ædificare quàm magnum est. Venerunt flumina, flauerunt venti, descenderunt imbres & impegerunt in domum illam & non cecidit, fundata enim erat supra petram. Quid est ergo in verbo dei manere, nisi nullis tẽtationibus cedere? Præmium quod est? Cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos. Compatimini nobis, quia vocem meam sentitis obtusam. Adiuuate me tranquillitate. O præmium. Cognoscetis veritatem. Forte aliquis diceret, & quid mihi prodest cognoscere veritatem? Et veritas liberabit vos. Si non delectat veritas, delectet libertas. In consuetudine Latinæ linguæ liberari duobus modis dicitur. Et maxime in eo consueuimus audire hoc verbum, vt quicunque liberatur, intelligatur periculum euadere, molestiis carere. Liberari

Matt. 7.

In verbo dei manere quid.

Ioan. 8.

Liberari duobus modis dicitur.

H autem proprie dicitur liberum fieri: Quomodo saluari saluum fieri, sanari sanum fieri, sic liberari liberum fieri. Ideo dixi, Si non delectat veritas, delectet libertas. Hoc in Græca lingua euidentius sonat, nec potest aliter intelligi. Et vt noueritis: quia aliter intelligi non potest, loquente domino, responderunt Iudæi, Nos nemini seruiuimus vnquam, quomodo dicis, veritas liberabit vos. Id est, veritas liberos vos faciet, quomodo dicis nobis qui nemini vnquã seruiuimus: quos vides, inquiunt, nõ habere seruitutis necessitatem, quomodo eis polliceris libertatem? Audierunt quod debuerunt, sed non fecerunt quod debuerunt. Quid audierunt? Quia dixit, Veritas liberabit vos. Attendistis vos quia nõ seruistis homini, & dixistis, Nemini seruiuimus vnquam. Omnis Iudæus & Græcus, diues & pauper, honoratus & priuatus, imperator & mendicus, Omnis qui facit peccatum, seruus est peccati. Omnis, inquit, qui facit peccatum, seruus est peccati. Si agnoscant homines seruitutem, videbunt vnde accipiũt libertatem. Ingenuus est aliquis, captiuatur à Barbaris, ex ingenuo factus est seruus. Audit homo miserator, considerat se habere pecuniam, fit redemptor, pergit ad Barbaros,

I dat pecuniam, redimit honorem. Planè reddidit libertatem, si abstulit iniquitatem. Sed quis abstulit iniquitatem? Homo homini? Ille qui seruiebat apud Barbaros, à redemptore suo redemptus est. Et multum interest inter redemptorem & redemptum, tamẽ sub domina iniquitate forte conserui sunt. [Interrogo redemptum, habes peccatum? Habeo, inquit.] Interrogo redemptorem, habes peccatum? Habeo, inquit: Ergo nec tu te iactes redemptum, nec tu te extollas redemptorem, fugite ambo ad verum liberatorem. Parum est, quia qui sub peccato sunt, serui dicti sunt & mortui dicuntur. Quod timet homo ne faciat illi captiuitas, iam illi fecit iniquitas. Quid enim, quia videntur viuere? Nunquid ideo errauit ille, qui dixit, Dimitte mortuos sepelire mortuos suos? Ergo mortui omnes sub peccato, serui mortui, seruiendo mortui, moriendo serui. Quis ergo liberat à morte & à seruitute, nisi in mortuis liber? Quis est in mortuis liber, nisi inter peccatores sine peccato? Ecce venit princeps mundi, ipse dicit redemptor noster, liberator noster: Ecce venit princeps mundi, & in me nihil inueniet. Tenet quos decepit, quos seduxit, quibus peccatum mortemq; persuasit,

Matt. 8.

Psal. 87.

Ioan. 14.

K in me nihil inueniet. Veni domi redemptor, veni: Agnoscat te captiuus, fugiat te captiuator, tu esto mihi liberator. Ille me perditum inuenit, in quo diabolus nihil inuenit quod caro agit. Inuenit carnem in illo princeps huius mundi: Inuenit. Et qualem carnem? Mortalem, quam possit tenere, quam possit crucifigere, quam possit occidere. Erras deceptor, non fallitur redẽptor. Erras. Vides in domino carnem mortalem, non est caro peccati, similitudo est carnis peccati. Misit enim deus filium suum in similitudinem carnis peccati. Vera caro, mortalis caro, sed non peccati caro. Misit enim deus filium suum in similitudinẽ carnis peccati, vt de peccato damnaret peccatum in carne. Misit enim deus filium suum in similitudinem carnis peccati: in carnẽ, non tamen in carnem peccati, sed similitudinem carnis peccati. Propter quid? Vt de peccato, certe nullum peccatum, vt de † peccato damnaret peccatum in carne, vt iusticia dei impleretur in nobis, qui non secundum carnẽ ambulamus, sed secundum spiritum. Si ergo similitudo carnis erat peccati, non caro peccati, quomodo vt de peccato damnaret peccatum in carne? Solet & similitudo capere nomen eius rei, cuius est similitudo. Homo dicitur verus, sed etiam si pictum in pariete ostendas, & quæras quid sit, respondetur homo.

Rom. 8.

† al. vt de peccato, q̃d certe nullũ in se erat peccatũ, scilicet vt de &c.

L Peccatum ergo appellata est caro, habens similitudinem carnis peccati, vt esset sacrificium pro peccato: dicit idem Apostolus alio loco, Eum qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit. Eum qui non nouerat peccatum: Quem qui non nouerat peccatum, nisi eum, qui dixit, Ecce venit princeps mundi, & in me nihil inueniet? Eum qui non nouerat peccatum, peccatum pro nobis fecit: Eum ipsum Christum nescientem peccatum, fecit deus pro nobis peccatum. Quid est hoc fratres? Si diceretur, Fecit in illum peccatum, aut fecit illum habere peccatum, intolerabile videretur. Quomodo toleramus quod dictum est, Fecit eum peccatum vt ipse Christus sit peccatum? Qui nouerunt scripturas veteris testamenti, recognoscunt quod dico. Nõ enim semel dictum est, sed aliquoties creberrime. Peccata dicta sunt, sacrificia pro peccatis. Offerebatur, verbi gratia, pro peccato hircus, aries, quodlibet, ipsa victima quæ offerebatur pro peccato, peccatum nominabatur. Peccatum ergo dicebatur sacrificium pro peccato, ita vt alicubi dicat lex sacerdotes ponere debere

2. Cor. 5.

Ioan. 14.

Peccata dicta sunt sacrificia pro peccatis.

Leuit. 4.

M manus suas super peccatum. Ergo eum qui non nouerat peccatum, fecit pro nobis peccatum, id est, sacrificium pro peccato. Factus est Christus peccatum, oblatus est, & deletum est peccatum. Fusus est sanguis redemptoris, & deleta est cautio debitoris. Ipse est sanguis qui pro multis effusus est in remissionem peccatorum. Quid est ergo quòd insipienter exultasti meus captiuator, quia carnem mortalem habuit meus liberator? Si habuit peccatum vide. Si aliquid tuum in eo inuenisti tene. Verbum caro factum est, Verbum creator est, caro creatura est. Quid ibi tuum inimice? Et verbum deus est, & anima hominis creatura est, & caro hominis creatura est, & caro mortalis dei creatura est. Peccatum quære. Sed quid quæras veritas loquitur, Veniet princeps mundi, & in me nihil inueniet. Non ergo non inuenit carnem, sed nihil suum, id est, nullum peccatum. Decepisti innocentes, fecisti nocentes. Occidisti innocentem, peremisti quem non debebas, redde quod tenebas: Quid ergo? Ad horam insultasti, quia inuenisti in Christo carnem mortalem.

Matt. 26.

Ioan. 1.

Ioan. 14.

Muscipula

A Muſcipula tua erat. Vnde lætatus es, inde captus es. Vbi te exultaſti aliquid inuenisſe, inde nunc doles quod poſſederas perdidiſſe. Ergo fratres qui credimus in Chriſtum, maneamus in verbo eius. Si enim manſeri- *Ioan.2.* mus in verbo eius, vere diſcipuli eius ſumus. Nõ enim ſoli illi duodecim, ſed omnes qui manemus in verbo eius, vere diſcipuli eius ſumus, & cognoſcemus veritatem, & veritas liberabit nos: id eſt, Chriſtus filius dei, qui dixit, Ego ſum veritas, liberos nos faciet, hoc eſt li- *Ioan.14.* berabit nos, non à Barbaris, ſed à diabolo, nõ à corporis captiuitate, ſed ab animæ iniquitate. Solus eſt qui ſic liberat. Nemo ſe liberum dicat ne ſeruus remaneat. Non remanebit in ſeruitute anima noſtra, quia quotidie dimittuntur debita noſtra.

Ioan.10. *De paſtore & mercenario & fure, In Euangelio ſecundum eundem: Sermo XLIX.*

NOn ignorat fides veſtra chariſsimi, & ita vos didiciſſe nouimus, dicente magiſtro de cœlo in quo ſpem veſtram poſuiſtis, quia dominus noſter Ieſus Chriſtus qui iã pro nobis paſſus B eſt & reſurrexit, caput eſt eccleſiæ, & eſt corpus eius eccleſia, & in eius corpore vnitas membrorũ, & cõpago charitatis tanquam ſanitas exiſtit. Quicunque autẽ in charitate friguerit, infirmatur in corpore Chriſti. Sed potens eſt ille qui exaltauit caput noſtrum, etiã infirma membra ſanare, dum tamen nõ nimia impietate præcidantur, ſed hæreant corpori donec ſanetur. Quicquid enim adhuc hæret corpori, non deſperatæ. ſanitatis eſt, Quod autem præciſum fuerit, nec curari, nec ſanari poteſt. Cum ergo ille ſit caput eccleſiæ & ſit corpus eius eccleſia, totus Chriſtus caput & corpus eſt. Reſurrexit iam ille. Caput ergo habemus in cœlo. Caput noſtrum interpellat pro nobis. Caput noſtrũ ſine peccato & ſine morte, iam propiciat pro peccatis noſtris deum, vt & nos in fine reſurgentes & immutati in gloriam cœleſtem, ſequamur caput noſtrum. Quò enim eſt caput ibi ſequãtur & cætera membra. Sed dum hic ſumus, mẽbra ſumus, ne deſperemus, quia ſecutura ſumus caput noſtrum. Videte enim fratres dilectionem illius capitis noſtri, Iam in cœlo eſt, & hic laborat quã- C diu hic laborat eccleſia. Hic Chriſtus eſurit, hic ſitit, nudus eſt, hoſpes eſt, infirmatur, in carcere eſt. Quicquid enim hic patitur corpus eius, ſe dixit pati: & in fine ſegregans ipſum corpus ſuum ad dexteram, & reliquos à quibus modo conculcatur ſegregans ad ſiniſtram, dicturus eſt his qui ſunt ad dexteram, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum eſt *Matth.25.* ab origine mundi. Quibus meritis: Eſuriui enim & dediſtis mihi manducare &c. Sic exequitur tanquam ipſe accepiſſet, vſque adeo vt illi non intelligentes, reſpondeant & dicant, Domine, quando te vidimus eſurientem, hoſpitem, & in carcere? Et dicit eis, Cum vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis, Sic etiam in noſtro corpore caput ſurſum eſt, pedes in terra ſunt, tamẽ in aliqua conſtipatione & coarctatione hominũ, quãdo tibi aliquis pedem calcat, nõnne dicit caput, calcas me, nec caput tuum nec linguam tuam quiſquam calcauit, Surſum eſt, in tuto eſt, nihil ei mali contigit, & tamen quia per connexionem charitatis vnitas eſt à capite vſque ad pedes, non ſe inde lingua ſeparauit, ſed dixit, Calcas me, cum eam nemo contigerit. Quo modo ergo lingua quam nemo contigit dicit, Calcas me? Sic Chriſtus caput quod nemo calcat, dixit, Eſuriui & dediſtis mihi manducare. Et illis qui hoc non fecerũt, dixit, Eſuriui & non dediſtis mihi manducare. Et quo modo concluſit? Sic, Ibunt illi in combuſtionem æter- D nam, iuſti autem in vitam æternam. Cum ergo nunc loqueretur dixit ſe eſſe paſtorẽ, dixit ſe eſſe & ianuam. Vtrunque ibi habes, & ego ſum ianua, & ego ſum pa- *Ioan.10.* ſtor. Ianua eſt in capite, paſtor eſt in corpore, Dicit enim Petro, in quo vno format eccleſiam, Petre amas me? Reſpondit, Domine amo. Paſce oues meas. Et tertio, Petre amas me? Contriſtatus eſt Petrus, quòd eum tertio interrogauit, quaſi ille qui videbat conſcientiam negatoris, non videbat fidem confitentis. Nouerat illum ſemper, nouerat illum & quãdo ſe Petrus ipſe non nouerat. Tunc enim ſe non nouerat, quando dixit, Te- *Luca.22.* cum ero vſque ad mortem, & quàm eſſet infirmus neſciebat. Quomodo plerunque reuera & infirmis contingit, vt ægrotus neſciat quid cum illo agatur, medicus autem ſciat: cum ille ægritudinem illam patiatur, medicus non patiatur. Magis dicit medicus quid agatur in altero, quàm ille qui ægrotat quid agatur in ſeipſo. Petrus ergo tunc infirmus, dominus autem medicus. Dicebat ſe habere vires quas nõ habebat. Ille autem tangens venam cordis eius, dicebat quòd ter eum E eſſet negaturus. Et ita factũ eſt quomodo prædixit medicus, non quomodo præſumpſit ægrotus. Ergo poſt reſurrectionem ſuam dominus interrogauit eum, non neſciens, quo ille animo confiteretur amorem Chriſti, ſed vt trina confeſſione amoris, deleret trinam negationem timoris. Ergo hoc dominus exigit à Petro, Petre amas me? Quaſi quid mihi dabis, quid mihi præſtabis, quia amas me? Quid erat præſtaturus Petrus reſurgenti domino & eunti in cœlum, atque ſedenti ad dexteram patris? Quaſi diceret, hoc mihi dabis, hoc mihi præſtabis, ſi amas me, vt paſcas oues meas, Per ianuam intres, non per aliam partem aſcendas: audiſtis enim cum Euangelium legeretur, *Qui intrat per ia-* *Ioan.10.* *nuam, paſtor eſt: quia autem ex alia parte aſcendit, fur eſt & latro.* Et diſsipare quærit & ſpargere & tollere. Quis eſt qui intrat per ianuam? Qui intrat per Chriſtum. Quis eſt ille qui imitatur paſsionem Chriſti? Qui cognoſcit humilitatem Chriſti, vt cum deus factus ſit homo pro nobis, cognoſcat ſe homo non eſſe deum, ſed hominem. Qui enim deus vult videri cum ſit ho- F mo, non imitatur illum qui cum deus eſſet homo factus eſt. Tibi autem non dicitur, eſto aliquid minus quàm es: ſed, cognoſce quid es. Cognoſce te infirmũ, cognoſce te hominem, cognoſce te peccatorem, cognoſce te quia ille iuſtificat, cognoſce quia maculoſus es. Appareat in confeſsione tua macula cordis tui, & pertinebis ad gregem Chriſti: quia confeſsio peccatorum inuitat medicum ſanaturum, quomodo in ægritudine qui dicit, Sanus ſum, non quærit medicũ. Nunquid nõ ad templum aſcenderat Phariſæus ille & Pu- *Luca.18.* blicanus? Ille de ſua ſanitate gloriabatur, ille vulnera ſua medico oſtendebat: dicebat enim ille, Deus gratias tibi ago, quia nõ ſum ſicut Publicanus iſte: Gloriabatur ſuper alterũ. Ergo ſi Publicanus ille ſanus eſſet, inuideret illi Phariſæus, quia non haberet ſuper quem extolleretur. Quomodo ergo venerat qui ſic inuidebat? Non erat vtique ſanus. Et cum ſe ſanum diceret, non deſcẽdit curatus, Ille autem ad terram oculos deiiciens, & non audens in cœlum attollere, percutiebat pectus ſuum, dicens, Propicius eſto mihi peccatori. Et quid dicit dominus? Amen dico vobis, quia deſcendit iuſtificatus de templo Publicanus magis quàm Phariſæus. Quia omnis qui ſe exaltat humiliabitur, & qui *Luca.18.* ſe humiliat exaltabitur. Qui autem ſe exaltant, per alteram

G teram partem volunt aſcendere ad ouile. Qui autem
ſe humiliant, per ianuam intrant ad ouile. Ideo de illo
dicit, intrat, de illo, aſcendit. Qui aſcendit videtis quia
alta petit, non intrat, ſed cadit, Ille autem qui ſe ſubmit
23. quæſt. 4. tit vt per ianuam intret, nec cadit, ſed paſtor eſt. Sed
Tres. tres perſonas dixit dominus, & debemus illas inueſti-
gare in Euangelio, paſtoris, mercenarij & furis. Cum le
geretur puto quòd animaduertiſtis, deſignauit paſto-
rem, deſignauit mercenarium, deſignauit furē. Paſto-
Paſtor. rem dixit animam ſuam ponere pro ouibus ſuis, & in-
Fur. trare per ianuam. Furem dixit aſcendere per aliam par
tem. Mercenarium dixit lupum vel furem ſi videat fu-
Mercena- gere, quia non eſt illi cura de ouibus. Mercenarius eſt
rius. enim non paſtor. Ille intrat per ianuam, quia paſtor
eſt. Ille aſcendit per aliam partem, quia fur eſt. Ille
videns eos qui volunt tollere oues, timet & fugit, quia
mercenarius eſt, quia non eſt illi cura de ouibus: Mer-
cenarius eſt enim. Si inuenerimus tres iſtas perſonas,
inuenit ſanctitas veſtra & quos diligatis, & quos tole-
H retis, & quos caueatis. Diligendus eſt paſtor, toleran-
dus eſt mercenarius, cauendus eſt latro. Sunt homi-
Philip. 1. nes in eccleſia, de quibus dicit Apoſtolus, qui ex occaſi-
one euangelizant, quærentes ab hominibus commoda
ſua, ſiue pecuniaria, ſiue bonorum vel laudis humanæ.
Quomodo libet volentes accipere munera euangeli-
zant, & non tam ſalutem eius quærunt cui annunci-
ant, quàm commodum ſuum. Ille autem qui audit ſa-
lutem ab eo qui non habet ſalutem, ſi ei crediderit
quem ille annunciat, neque in illo ſpem poſuerit per
quem illi annunciatur ſalus, qui annunciat habebit
detrimentum, cui annunciatur habebit lucrum. Ha-
Matth. 23. bes dominum dicentem de Phariſæis, Cathedram
Moyſi ſedēt. Non eos ſolos ſignificabat dominus, qua-
ſi vero eos qui crederent in Chriſtum ad Iudæorum
ſcholam mitteret, vt ibi diſcerent quemadmodum iter
ſit ad regnum cœlorum? Nónne ideo dominus venit
vt inſtrueret eccleſiam, ipſoſq; Iudæos bene credentes
& bene ſperantes & bene diligentes ſegregaret tanquā
frumenta à paleis, & faceret vnum parietem circun-
ciſionis, cui coniūgeretur alius paries ex præputio gē-
I tium, quibus duobus parietibus de diuerſo venienti-
Ephe. 2. bus eſſet ipſe lapis angularis? Nónne ergo idem domi-
nus de duabus iſtis plebibus in vno futuris dixit, Ha-
beo & alias oues, quæ non ſunt ex hoc ouili? Loqueba-
Ioan. 10. tur autem Iudæis, Oportet me, inquit, & eas adduce-
re, vt ſit vnus grex & vnus paſtor. Ideo duæ naues e-
rant vnde vocauerat diſcipulos, duas perſonas plebis
Luca. 5. ſignificabant, quando miſerunt retia & leuauerunt tā-
tam vim & tantum numerum piſcium, ita vt penè re-
tia rumperētur: Et onerauerunt, inquit, duas naues.
Duæ naues ſignificabant vnam eccleſiam, ſed de dua-
bus plebibus factam, coniunctam in Chriſto, quan-
uis de diuerſo venientem. Hoc ſignificant etiam duæ
Gene. 29. vxores habentes vnum virum Iacob, Lia & Rachel.
Has duas ſignificant etiam duo cæci, qui ſedebant iux-
Matth. 20. ta viā quos dominus illuminauit. Et ſi aduertatis ſcrip-
turas, in multis locis inuenietis ſignificari duas Ec-
cleſias, quæ non ſunt duæ, ſed vna. Ad hoc enim va-
let lapis angularis, vt ex duabus faciat vnam. Ad hoc
valet ille paſtor, vt de duobus gregibus faciat vnum.
Ergo dominus docturus eccleſiam, & habiturus ſcho-
lam ſuam præter Iudæos, ſicut videmus modo, nun-
quid credentes in ſe ad Iudæos miſſurus erat vt di-
ſcerent? Sed nomine Phariſæorum & Scribarum ſi-
gnificauit quoſdam in eccleſia ſua futuros, qui dicerēt

& non facerēt: Se autem figurauerat in perſona Moy- K
ſi. Etenim perſonam eius gerebat Moyſes, & velum
ante ſe ideo ponebat, quando loquebatur populo, quia
quandiu illi in lege carnalibus gaudiis & voluptatibus
dediti erant, & regnum terrenum quærebant, velamen
poſitum erat contra faciem eorum ne viderent Chri-
ſtum in ſcripturis. Ablato enim velamine, poſteaquàm
paſſus eſt dominus, viſa ſunt ſecreta templi. Ideo cum *Matth. 27.*
in cruce penderet, ſciſſum eſt velum templi à ſummo
vſque deorſum: & aperte dicit Apoſtolus Paulus, Cum *2. Corin. 3.*
autem tranſieris ad Chriſtum, auferetur velamen. Qui
autem non tranſierit ad Chriſtum, quanuis legat Moy
ſem, velamen poſitum eſt ſuper cor eius, ſicut dicit A-
poſtolus. Cum ergo præfiguraret quoſdam tales futu-
ros dominus in eccleſia ſua, quid ait? Scribæ & Pha-
riſæi cathedram Moyſi ſedent, quæ dicunt facite, ſed *Matth. 23.*
quæ faciunt facere nolite. Quando illud audiunt cle-
rici mali quod in ipſos dicitur, volunt peruertere iſtam
ſententiam. Nunquid non ſi illis liceret, delerent il- L
lam de Euangelio? Quia vero delere illam non poſ-
ſunt, peruertere illam quærunt. Sed adeſt domini gra-
tia & miſericordia, nec ſinit eos facere, quia circun-
ſepſit veritate ſua omnes ſententias ſuas & liberauit:
vt quiſquis inde aliquid præcidere voluerit, aut indu-
cere male legendo vel interpretando, ille qui cor ha-
bet, quod præciſum eſt iungat ſcripturæ, & legat ſu-
periora vel inferiora, & inueniet ſenſum quem vole-
bat ille male interpretari, Quid ergo putatis iſtos di-
cere de quibus dicitur, Quæ dicunt facite? Quia re-
uera à ſanis laicis dicitur. Laicus enim qui vult bene
viuere, cum attenderit clericum malum, quid ſibi di-
cit? Dominus dixit, Quæ dicunt facite, quæ faciunt
facere nolite. Ambulabo viam domini, non ſequar
iſtius mores. Audiam ab illo, non verba ipſius, ſed dei.
Sequar deum, ſequatur ille cupiditatem ſuam: Quia ſi
voluero apud deum ſic me defendere vt dicam, Do-
mine vidi male viuētem illum clericum tuum, & ideo
male vixi: nónne mihi dicturus eſt, Serue nequam non
à me audieras, Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt
facere nolite? Malus autem laicus, infidelis, non perti-
nens ad gregem Chriſti, non pertinens ad frumentum
Chriſti, qui tanquam palea in area toleratur, quid ſibi M
dicit quando cœperit illum arguere verbum dei? Exi:
Quid mihi loqueris? Ipſi epiſcopi, ipſi clerici non illud
faciunt, & me cogis vt faciam. Quærit ſibi non patro-
num ad cauſam malam, ſed comitem ad pœnam. Nam
nunquam eum ille defenſurus eſt in die iudicij, quem-
cunque malum voluerit imitari. Quomodo enim dia-
bolus omnes quos ſeducit nō ſeducit cum quibus reg-
net, ſed cum quibus damnetur: Sic omnes qui ſequun-
tur malos, comites ſibi ad gehennam quærunt, non pa-
trocinia ad regna cœlorum. Quomodo ergo peruer-
tunt iſti hanc ſententiā, quando illis dicitur male viuē-
tibus, merito dictum eſt à domino, Quæ dicunt facite,
quæ autem faciunt facere nolite? Recte dictum eſt, in-
quiūt. Dictum eſt enim vobis, vt quæ dicimus faciatis,
quæ autem nos facimus vos non faciatis. Nos enim of-
ferimus ſacrificium, vobis non licet. Videte verſutias
hominum, Quid dicam mercenariorū? Nam ſi paſto-
res eſſent, iſta non dicerent. Ideo dominus vt os illis
clauderet, ſecutus eſt, & dixit, Cathedrā Moyſi ſedent, *Matth. 23.*
Quæ dicunt facite, quæ autem faciunt facere nolite. Di
cunt enim & nō faciunt. Quid eſt ergo fratres? Si de ſa-
crificio diceret offerendo, diceret, dicunt & nō faciūt.
Faciunt enim ſacrificium deo. Offerunt, quid eſt quod
dicunt,

A dicunt,& non faciunt:audi quid sequatur, Alligant enim onera grauia & importabilia, & imponunt ea super ceruices hominum, quæ ipsi vno digito nolunt attingere. Aperte exprobrauit, descripsit & ostendit, Sed illi quando sic volunt peruertere sententiam, ostendunt quia nihil quærunt in ecclesia nisi commoda sua, nec Euangelium legerūt. Si enim nossent ipsam paginam, & totum legissent, nunquam hoc dicere auderent. Sed apertius attendite, quia habet tales ecclesia. Ne quis dicat nobis, prorsus de Pharisæis dixit, de Scribis, de Iudæis dixit, Nam tales non habet Ecclesia. Qui sunt ergo illi de quibus dominus dicit, Non omnis qui mihi dicit, domine domine, intrabit in regnum cœlorum? Et addidit, Multi dicent mihi in illa die, domine domine, nónne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus, & in nomine tuo manducauimus & bibimus? Nunquid in nomine Christi Iudæi faciunt ista? Certum est, manifestum est, quia de his dicit qui nomen Christi habent. Sed quid sequitur? Tunc dicam illis, Nunquam vos cognoui. Recedite à me omnes qui operamini iniquitatem. Audi Apostolum gementem de talibus. Dicit alios annunciare Euangelium per charitatem, alios per occasionem: de quibus dicit, Annunciant Euangelium non recte. Rem rectam, sed ipsi non recti. Quod annunciant rectum est, sed qui annunciant non sunt recti. Quare non est rectus? Quia aliud quærit in Ecclesia, non deum quærit. Si deum quæreret, castus esset, quia legitimum maritum anima deum habet. Quisquis à deo præter deum aliquid quærit, non caste deum quærit. Videte fratres, si vxor amet maritum quia diues est, non est casta. Non enim maritum amat, sed aurum mariti. Si autem maritum amat, & nudum amat, & pauperem amat. Si enim propterea amat quia diues est, quid si, quomodo sunt casus humani, proscribatur, subito egens remaneat? Renunciat illi forte, quia quod amabat non maritus erat, sed res eius. Si autem vere maritum amet, etiam pauperem plus amat, quia cum misericordia amat. Et tamen fratres deus noster nunquam pauper esse potest, diues est, ipse fecit omnia, cœlum & terram, mare & angelos.

C Quicquid videmus, quicquid non videmus in cœlo, ipse fecit. Sed tamen non diuitias amare debemus, sed eum qui fecit illas: Non enim tibi promisit nisi se, Inueni aliquid preciosius, & hoc dabit. Pulchra est terra, cœlum & angeli, sed pulchrior est qui fecit hæc. Qui ergo annunciant deum, amantes deum, qui annunciāt deum propter deum, pascunt oues, & non sunt mercenarij. Ipsam castitatem exigebat dominus noster Iesus Christus, quando dicebat Petro, Petre amas me? Quid est, amas me? Castus es. Non est cor tuum adulterum. Non tua quæris in ecclesia, sed mea. Si ergo talis es & amas me, pasce oues meas. Non enim eris mercenarius, sed eris pastor, Illi autem non caste annunciabant, de quibus gemit Apostolus. Sed quia dicit, Quid enim? Dum omnimodo siue occasione siue veritate Christus annuncietur, permisit ergo esse mercenarios. Pastor veritate Christum annunciat, mercenarius occasione Christum annunciat, aliud quærens. Tamen & ille Christum annunciat, & ille Christum: audi vocem pastoris Pauli, Sine occasione siue veritate Christus annuncietur. Ipse pastor voluit habere mercenarium, Faciunt enim vbi possunt, vtiles sunt quantum possunt. Quando autem ad alios vsus, quærebat Apostolus cuius vias imitarentur infirmi, Misi

[Margin: Matth.7. — Philip.1. Euangelium annūciant quidā per charitatē, quidā vero per occasionem. — Ioan.21. — Philip.1. — Philip.2.]

vobis, inquit, Timotheum qui vos commonefaciat D vias meas. Et quid ait? Misi pastorem qui vos commoneret vias meas: id est, quia quo modo ego ambulo & ipse ambulat. Et mittens pastorem, quid ait? Neminem enim habeo tam vnanimem, qui sincera affectione pro vobis solicitus sit. Nónne cum illo erant multi? Sed quid sequitur? Omnes enim sua quærunt, non quæ sunt Christi Iesu: id est, ego vobis pastorem mittere volui, nam multi mercenarij sunt, sed non oportuerat vt mercenarius mitteretur, Ad alias res & negocia peragenda mittitur mercenarius, ad illas autem quas tunc volebat, pastor erat necessarius. Et vix inuenit vnum pastorem inter multos mercenarios, quia pauci pastores, multi mercenarij. Sed quid dicitur de mercenariis? Amen dico vobis, perceperunt mercedem suam. De pastore autem, quid ait Apostolus? Quisquis autem mundauerit se ab huiusmodi, erit vas in honorem sanctificatum, & vtile domino ad omne opus bonum paratum semper. Non ad quasdam res paratum, & ad quasdam non paratum, sed ad omne opus bonum paratum. Hæc de pastoribus dixi. De mercenariis autem iam diximus. Mercenarius quando videt E lupum insidiantem ouibus fugit. Hoc dominus dixit, Quare? Quia non est ei cura de ouibus. Tamdiu est ergo vtilis mercenarius quamdiu non videt lupum, quādiu non videt furem & latronem. Cum autem viderit, fugit. Et quis est de mercenariis qui fugit de Ecclesia, quando videt lupum aut latronem? Abundant lupi, abundant latrones. Ipsi sunt qui ascendunt: per alteram partem ascendunt. Qui sunt isti qui ascendūt? Qui de parte Donati volūt deprædari oues Christi. Ipsi per alteram partem ascendunt, non per Christum intrant, quia nō sunt humiles. Quia superbi sunt, ascendunt. Quid est ascendunt? Extolluntur. Vnde ascendunt? Per alteram partem. Vnde de parte dici volunt, qui in vnitate non sunt, de altera parte sunt, & de ipsa parte ascendunt, id est, extolluntur, & volunt tollere oues. Quomodo ascendunt, videte, Nos, inquiunt, sanctificamus, nos facimus iustos. Ecce quo ascenderunt: Sed qui se exaltat humiliabitur. Potens est dominus deus noster, humiliare eos. Lupus F autem diabolus est, insidiatur vt decipiat & qui illum sequuntur: nam dictum est, quod sint induti quidem pellibus ouium, intus autem sunt lupi rapaces. Si viderit mercenarius aliquem peccare, aut sentire secundum perniciem animæ suæ, aut aliquid facere sceleratum & obscœnum, & tamen quia videtur haberi alicuius momenti in ecclesia, vnde sibi sperat commoda, non reprehendit, mercenarius est. Et cum videt hominem perire in peccato, videt illum sequi lupum, videt illius guttur trahi morsu ad supplicium: non illi dicit, Peccas, non illum obiurgat, ne perdat commoda sua. Hoc est ergo, cum viderit lupum fugit: non illi dicit, Scelerate facis. Non corporis, sed animæ hæc fuga est. Quem vides corpore stare, fugit animo, cum videt peccatorem & non dicit illi, peccas, cum etiam consilium cum illo habet. Fratres mei, nunquid non ascendunt aliquando aut presbyter aut Episcopus: & non dicit aliud de superiori loco nisi ne rapiantur res alienæ, ne fraudes fiant, ne scelera admittantur? Non possunt dicere aliud, quia cathedram Moysi sedent, & ipsa loquitur de illis non ipsi. Quid est ergo, nunquid colligunt de spinis vuas, aut de tribulis ficus? Et, Omnis arbor ex fructu cognoscitur. Pharisæus potest bona loqui? Pharisæus spina est. Quomodo de spina

[Margin: Matth.6. — 2.Timo.2. — Ioan.10. — Luca.14. — Matth.7. — Matth.7.]

Ǭ lego vuas? quia tu domine dixisti, Quæ dicunt facite,
Matth. 23. quæ autem faciunt, facere nolite. De spinis me iubes vuam decerpere, cum dixeris, Nunquid colligunt de spinis vuam? Respondet tibi deus, Non iussi te de spinis vuam legere, sed vide & attēde bene, Forte vt fieri solet, vitis cum circumgyrat per terram, inuoluta fit in spinis. Nam aliquando inuenimus illud fratres mei, vitem positam super caricem, quia ibi habet sepem spinosam, extendit palmites suos & inserit in sepem, extendit in spinas botros, & qui videt botrum carpit, non tam de spinis quàm de vite quæ circumplexa est spinis, Sic ergo illi spinosi sunt, sed sedendo in cathedra Moysi, inuoluit eos vitis, & pendent ad eos botri, id est, verba bona, & bona præcepta. Tu lege vuam, nō te pungit spina quando legis, Quæ dicunt facite, sed quæ faciunt facere nolite. Pungit autē te spina, si quod faciunt facis. Vt ergo legas vuam, & non inhæreas spinis, quæ dicunt facere debetis, sed quæ faciunt nolite facere. Facta ipsorum spinæ sunt, verba ipsorum vua est, sed de vite, id est, de cathedra Moysi. Fugiunt ergo isti quando vident lupum, quando vident latronem.
H Hoc autem inceperam dicere, quia de loco superiore non possunt dicere isti, nisi, bene facite. Nolite periurare, nolite fraudare, nolite aliquem circumuenire. Aliquando autem sic viuunt, vt de tollenda villa aliena, cum episcopo consilium habeatur, & petatur ab illo tale consilium. Aliquando nobis contigit, experti dicimus, nam non crederemus. Multi à nobis consilia mala petunt, consilia mentiendi, circumueniendi, putantes quia placeant talia nobis. Sed in nomine Christi, si domino placet quod dicimus, nullus talis nos tētauit, & inuenit quod volebat in nobis. Quia si vult ipse qui nos vocauit, pastores sumus non mercenarij,
1. Corin. 4. Sed quid ait Apostolus? Mihi minimum est vt à vobis iudicer aut ab humano die, sed neq; ego memetipsum iudico. Nihil enim mihi conscius sum, sed non in hoc iustificatus sum. Qui autem iudicat me, dominus est. Non ideo bona est consciētia mea, quia vos illam laudatis. Quid enim laudatis quod non videtis? Ille laudet qui videt. Ille etiam corrigat si quid ibi videt quod eius oculos offendit, quia & nos non dicimus perfecte I nos sanos, sed tundimus pectus nostrum, & dicimus deo, Propicius esto ne peccem. Tamen puto, coram illo enim loquor, nihil aliud à vobis quærens nisi salutem vestram. Et gemimus plerunque in peccatis fratrum nostrorum, & vim patimur, & torquemur animo, & aliquando corripimus illos: Imò nunquam non corripimus,† testes sunt omnes qui recordantur quod
†aliàs imò nūquā nos, sed de corripit. dico, quotiens sunt à nobis correpti fratres peccantes, & vehementer correpti. Modo consilium nostrum tracto cum sanctitate vestra. In nomine Christi plebs dei estis, plebs catholica estis, membra Christi estis. Non estis diuisi ab vnitate. Communicatis membris Apostolorum, communicatis memoriis sanctorum martyrum diffusorum per orbem terrarum, & pertinetis ad curam nostram, vt rationem bonam de vobis reddamus. Tota autem ratio nostra quæ est, scitis, Domine scis quia dixi, scis quia non tacui, scis quo animo dixi, scis quia fleui tibi cum dicerem & non audirer. Ipsa puto quod integra ratio nostra est. Securos enim nos fecit spiritus sanctus per Ezechielem prophetam. No-
Ezech. 33. stis enim ipsam lectionem de speculatore. Fili, ait, hominis speculatorem posui te domus Israël. Si me dicēte ad impium, Impie morte morieris: non dixeris: hoc est, ego enim tibi dico vt dicas: si non annunciaueris

veneritque gladius & tulerit eum, id est, quod minatus K sum peccatori: ille quidem impius impietate sua morietur, sanguinem autem eius de manu speculatoris requiram. Quare? Quia non dixit. Si autem speculator viderit gladium venientem, & cecinerit tuba vt fugiat, & non se obseruauerit, id est, non se correxerit, vt non eum inueniat in supplicio quod minatur deus, veneritque gladius & tulerit aliquem, ille quidem impius in iniquitate sua mortuus est, tu autē, inquit, animam tuā liberasti. Et in illo loco Euāgelij quid aliud dicit seruo, cum diceret: Domine sciebam te molestum siue durū Luca. 19. hominem, quia metis vbi non seminasti, & colligis vbi non sparsisti, & timens abij & abscōdi talentum tuum in terra, ecce habes quod tuum est. Et ille, Serue, inquit, nequam & piger, magis quia me sciebas molestum & durum esse, metere vbi non seminaui, & colligere vbi non sparsi, ipsa auaricia mea debuit te docere, quia lucrum quæro de pecunia mea? Oportuit te ergo vt dares pecuniam meam numulariis, & ego veniens cum vsuris exegissem meum. Nunquid dixit, dares vt exigeres? Nos ergo fratres damus, veniet ille qui exigat. [Orate L vt paratos suos inueniat.]

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Ego sum pastor bonus &c. Ioan. 10.
Sermo L.

AVdiamus dominum Iesum commendantem nobis boni pastoris officium. In qua cōmendatione admonuit nos vtiq;, vt intelligi datur, bonos esse pastores. Et tamen ne intelligeretur peruerso modo multitudo pastorum, *Ego sum,* Ioan. 10. inquit, *pastor bonus.* Et vnde sit pastor bonus, consequēter ostendit, *Pastor,* inquit, *bonus animam suam pro ouibus ponit. Mercenarius autem & qui non est pastor, videt lupum venientem & fugit, quia non est ei cura de ouibus, mercenarius enim est.* Pastor ergo bonus Christus. Quid Petrus? Nōnne bonus pastor? Nōnne & ipse animam suā pro ouibus posuit? Quid Paulus? Quid cæteri Apostoli? Quid eorum tempora consequentes beati Episcopi martyres? Quid etiā iste sanctus Cyprianus? Nōnne omnes pastores bo M ni, non mercenarij, de quibus dicitur, Amē dico vobis, Matth. 6. perceperūt mercedem suam? Omnes ergo isti pastores boni, nō solum quia sanguinem fuderunt, sed quia pro ouibus fuderunt: Non enim fuderunt elatione, sed charitate. Nam & apud hæreticos qui propter iniquitates & errores suos aliquid molestiarum perpessi fuerint, nomine martyrij se iactant, vt hoc pallio dealbati facilius furentur, quia lupi sunt, Si autem vultis scire in quo numero habendi sunt, pastorem bonum Paulum Apostolum audite: Quoniam non omnes qui corpora sua in passione etiā ignibus tradunt, æstimandi sunt sanguinem fudisse pro ouibus, sed potius contra oues, 1. Corin. 13. Si linguis hominum loquar & angelorum, charitatem autem non habeam, factus sum velut æramentum sonans, & cymbalum tinniens. Si sciero omnia sacramēta & habuero omnem prophetiam, & omnem fidē ita vt montes transferam, charitatem autem non habeam, nihil sum. Magna ergo res est, postremo fides montes transferēs. Illa quidem magna sunt, sed si ego hæc sine charitate habeā, inquit, nō illa, sed ego nihil sum. Sed adhuc istos non tetigit, qui falso martyrij nomine in passionibus gloriātur. Audite vt eos tāgat, imò vt trāsfodiat. Si distribuero, inquit, omnia mea pauperibus, & tradidero corpus meū ita vt ardeam, iam ipsi sunt. Sed 1. Corin. 13.
vide

A vide quid sequitur, Charitatem autem non habeam,
nihil prodest. Ecce venitur ad passionem, ecce venitur
& ad sanguinis effusionem, venitur & ad corporũ in-
censionem, & tamen nihil prodest, quia charitas deest.
Charitas. Adde charitatem, prosunt omnia. Detrahe charitatem,
nihil prosunt cætera. Quale bonum est charitas ista fra
tres? Quid preciosius, quid luminosius, quid firmius,
quid vtilius, quid securius? Multa sunt dei dona quę ta
Matth. 7. men habent & mali, qui dicturi sunt, Domine in no-
mine tuo prophetauimus, in nomine tuo dæmonia e-
iecimus, in nomine tuo virtutes multas fecimus. Nec
respondebit ille, Non fecistis. Non enim in conspectu
tanti iudicis audebunt mentiri, aut iactare quæ non fe-
cerunt. Sed quia charitatem non habuerunt, responde-
bit omnibus illis, Non noui vos. Quomodo autem ha-
bet vel exiguam charitatem, qui etiam conuictus non
amat vnitatem? Hanc dominus vnitatem commen-
dans pastoribus bonis, non commendans pastores bo-
nos, noluit multos appellare pastores. Neque enim, vt
dixi, iam non erat pastor bonus Petrus, Paulus, Apo-
stoli cæteri, posteriores sancti Episcopi, beatusq; Cy-
B prianus? Omnes hi pastores boni, & tamen ille pasto-
ribus bonis non commendauit pastores bonos, sed pa-
storem bonum. Ego sum, inquit, pastor bonus. Inter-
rogemus dominum qualicunque sensu, & humillima
disceptatione cum tanto patrefamiliàs colloquamur.
Quid dicis domine bone pastor? Tu enim bonus pa-
stor qui bonus agnus: Idem pastor & pascua, idem a-
gnus & leo. Quid dicis? Audiamus, & adiuua vt intel-
ligamus. Ego sum, inquit, bonus pastor. Quid Petrus?
Aut non pastor aut malus? Videamus si non pastor. A-
mas me? Tu ei dixisti domine, Amas me: & respondit,
Ioan. 21. Amo. Et tu ei, Pasce oues meas. Tu domine interroga-
tione tua, firmamento oris tui, amatorem fecisti pa-
storem. Pastor est ergo cui pascendas oues credidisti.
Ipse commendasti, pastor est. Videamus iam vtrum
non bonus. Ipsa id interrogatione & responsione eius
inuenimus. Quæsisti vtrum amet te, Respondit, Amo.
Vidisti cor, quia verum respondit. Non est ergo bonus,
qui amat tantum bonum? Vnde illa responsio ex inti-
C mis prolata visceribus, vnde ille Petrus testes oculos
tuos habens in corde suo, contristatus quòd eum non
solum semel, sed iterum & tertio interrogasti, vt trina
confessione amoris, deleret trinæ peccatum negatio-
nis? Vnde ergo contristatus quòd sępe interrogatus es-
set ab eo qui sciret quod interrogabat, & donauerat
quod audiebat? Vnde contristatus, talia verba retulit,
Domine tu scis omnia, ipse nosti quoniam te amo. Itá-
ne ille talia confitens, imò profitens mentiretur? Ve-
raciter ergo respondit, amorem tuum, & de intimo
Matth. 12. corde protulit amantis vocem. Tu autem dixisti, Bo-
nus homo de bono thesauro cordis sui profert bona.
Ergo & pastor & bonus pastor, nihil quidem ad pote-
statem ac bonitatem pastoris pastorum, sed tamen e-
tiam ipse & pastor & bonus, & cæteri tales pastores bo
ni. Quid est ergo quod pastoribus bonis commendas
vnum pastorem, nisi quia in vno pastore doces vnita-
tem? Et exponit apertius ipse dominus per ministeriũ
nostrum, ex ipso Euangelio commemorans charitatẽ
vestram, & dicens, Audite quid commẽdaui, Ego sum
pastor bonus dixi, quia omnes cæteri, omnes pastores
Pastorvm, boni membra mea sunt. Vnum caput, vnum corpus,
Christus. vnus spiritus. Ergo & pastor ipse est pastorum, & pa-
stores multi sunt vnius pastoris, & oues cum pastorib⁹
1. Corin. 12. sunt sub pastore. Quid sunt hæc nisi quod dicit Apo-
stolus? Sicut enim corpus vnum est & membra habet D
multa, omnia autem membra corporis cum sint mul-
ta vnum est corpus, sic & Christus. Ergo si sic & Chri-
stus, merito Christus in se habens omnes pastores bo-
nos, vnum commendat, dicẽs, Ego sum pastor bonus.
Ego sum, vnus sum, mecum in vnitate omnes vnum
sunt. Qui extra me pascit, contra me pascit: Qui me- *Matth. 12.*
cum non colligit spargit. Ergo audite ipsam vnitatem
vehementius commendatam, Habeo, inquit, alias o-
ues, quæ non sunt de hoc ouili. Loquebatur enim pri-
mo ouili de genere carnis Israël. Erant autem alij de
genere fidei ipsius Israël, & extra adhuc erant in gen-
tibus. Erant prædestinati, nondum cõgregati. Hos no-
uerat quos prædestinauerat, nouerat qui redimere san
guine suo fuso venerat. Videbat eos nondum viden-
tes eum, nouerat eos nondum credentes in eum, Ha-
beo inqoit, alias oues, quæ non sunt de hoc ouili, quæ
non sunt de genere carnis Israël, sed tamen non erunt
extra hoc ouile, quia oportet me adducere eas, vt sit
vnus grex & vnus pastor. Merito huic pastori pasto-
rum, amata eius, sponsa eius, pulchra eius, sed ab ip-
so pulchra facta, prius peccatis fœda, post indulgen- E
tiam & gratiam formosa, loquitur amans & ardens *Canti. 1.*
in eum, & dicit ei, Vbi pascis? Et videte quemadmo-
dum quo affectu hic erigatur amor spiritalis. Melius
isto multo affectu delectantur, qui aliquid ex huius a-
moris dulcedine gustauerunt. Illi hoc bene audiunt,
qui amant Christum. In ipsis enim hoc, & de ipsis can-
tat ecclesia in canticis canticorum. Qui amant Chri-
stum, quasi fœdum & solum formosum, Vidimus e- *Esaiæ. 53.*
nim eum, inquit, & non habebat speciem neque de-
corem. Talis in cruce apparuit, talem se spinis coro-
natus exhibuit, fœdum & sine decore, quasi amissa po-
tentia, quasi non filium dei. Talis visus est cæcis. Ex
persona quippe Iudæorum hoc dixit Esaias, Vidimus
eum & non habebat speciem neque decorem: quan- *Marci. 15.*
do dicebatur, Si filius dei est descendat de cruce. A-
lios saluos fecit, seipsum non potest. Et percutientes
calamo in caput, dicebant: Prophetiza nobis Christe, *Matth. 26.*
quis te percussit: nõ habebat speciem neque decorem.
Talem Iudæi videbatis, Quia cæcitas ex parte Israël *Roma. 11.*
facta est, donec plenitudo gentium intraret, donec F
aliæ oues venirent. Quia ergo cæcitas facta est, ideo
decorum sine decore vidistis. Si enim cognouissetis, *1. Corin. 2.*
nunquam dominum gloriæ crucifixissetis. Fecistis au-
tem quia non cognouistis. Et tamen ille qui vos qua-
si fœdus tolerauit, pro vobis formosus orauit, Pater, *Lucæ. 23.*
inquit, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Si e-
nim sine decore, quid est quod amat ista, quæ dicit,
Annuncia mihi, quem dilexit anima mea? Quid est *Canti. 1.*
quod amat, quid est quod ardet, quid est quod tantum
ne ab illo aberret timet? Quid est quod tantum dele-
ctatur in ipso, cui sola pœna est esse sine ipso? Quid es-
set vnde amaretur, nisi formosus esset? Verum quomo-
do illa sic amaret, si ille illi sic apparet, quomodo cæ-
cis persequentibus, & quid faciant nescientibus? Qua-
lem ergo illa amauit? Speciosum forma præ filiis ho- *Psal. 44.*
minum, diffusa est gratia in labiis tuis. Ergo de ipsis
labiis tuis annũcia mihi quem dilexit anima mea. An- *Canti. 1.*
nuncia, inquit, mihi, ô quem dilexit non caro mea, sed
anima mea. Annuncia mihi vbi pascis, vbi cubas in
meridie, ne forte fiam sicut operta super greges soda-
lium tuorum. Obscurum videtur. Obscurum sanctua-
rium thalami sacri mysterium est: ipsa enim dixit,
Introduxit me rex in cubiculum suum. Talis cubi-

G culi hoc secretum est. Sed vos qui ab isto cubiculo profani non estis, audite quod estis, & dicite cum illa, si amatis cum illa. Amatis autem cum illa, si estis in illa. Dicite omnes & tamen vna dicat, quia vnitas dicit, Annuncia mihi quem dilexit anima mea. Erat enim
Act.4. illis in deum vna anima & cor vnum. Annuncia mihi vbi pascis, vbi cubas in meridie. Quid significat meridies? Magnum feruorem, magnumq; splendorem. Ergo notum fac mihi qui sint sapientes tui, Spiritu feruē-
Psal.89. tes, doctrina fulgentes. Dexteram tuam notam fac mihi, & eruditos corde in sapiētia. Ipsis inhæream in corpore tuo, ipsis socier, cum ipsis te fruar. Dic mihi. Ergo annuncia mihi vbi pascas, vbi cubes in meridie, ne incurram in eos qui alia de te dicunt. Aliud dicūt, aliud de te sentiunt: Alia de te credunt, alia de te prædicant. Et greges suos habent, & sodales tui sunt, quia de tua mensa viuunt, & mensæ tuæ sacramenta pertractant.
Sodales quasi simul edales. Sodales enim dicti sunt quòd simul edant, quasi simul edales. Tales exprobrantur in Psalmo, Si enim inimicus super me magna locutus fuisset, abscondissem me
Psal.54. vtique ab eo. Et si hic qui oderat me super me magna
H locutus fuisset, absconderem me vtique ab eo: tu vero vnanimis meus, dux meus, & notus meus: qui simul mecum dulces capiebas cibos, in domo dei ambulaui-
1.Ioan.2. mus cum consensu. Quare cōtra domum domini modo cum dissensu, nisi quia ex nobis exierunt, sed non erant ex nobis? Ideo ô tu quem dilexit anima mea, ne in tales incidam sodales tuos, sed quales fuerunt sodales Sampson, non seruantes amico fidem, volētes eius corrumpere vxorem. Ergo ne in tales incurram, ne fiā super eos, id est, incidam in eos, velut operta, velut la-
Cant.1. tens & obscura, non velut in monte constituta. Annūcia ergo mihi ô quem dilexit anima mea, vbi pascis, vbi cubas in meridie, qui sint sapientes & fideles in quibus maxime requiescis, ne forte sicut latens incurram in greges non tuos, sed sodálium tuorùm. Nam tu Pe-
Ioan.21. tro non dixisti, Pasce oues tuas: sed, pasce oues meas. Respondeat ergo amatæ huic pastor bonus, & speciosus forma præ filiis hominum: respōdeat ei quam formosam fecit ex filiis hominum. Audite quid respondeat, itelligite, cauete quod terret, amate quod monet.
I Quid ergo respondit? Quàm non blande, sed blandicus seueritatem reddit. Corripit vt constringat, vt ser-
Cant.1. uet. Nisi cognoueris temetipsam, inquit, ô pulchra inter mulieres: quantūlibet enim sint aliæ pulchræ donis viri tui, hæreses sunt, ornatu non visceribus pulchræ sunt foris, extrinsecus nitent, nomine iusticiæ se dealbant: omnis autem pulcbritudo filiæ regis intrinsecus.
Psal.34. Nisi ergo cognoueris temetipsam quia vna es, quia per omnes gentes es, quia casta es, quia colloquio peruerso malorum sodalium corrumpi non debes. Nisi cogno-
2.Corin.11. ueris temetipsam, quia recte mihi desponsauit ille virginem castam exhibere Christo, recteq; mihi teipsam exhibeas, ne malis colloquiis, sicut serpens Euam seduxit astucia, sic & tui sensus corrumpantur à castitate mea. Nisi ergo talem cognoueris temetipsam, exi. Tu exi. Aliis enim dicturus sum, Intra in gaudium domi-
Matth.25. ni tui. Tibi non dicam, intra, sed exi, vt sis inter eos qui ex nobis exierunt, exi tu. Sed nisi cognoueris temetipsam, tunc exi. Si autem cognoueris temetipsam, intra. Si autem non cognoris, exi tu in vestigiis gregum, & pasce hædos tuos in tabernaculis pastorum. Exi in vestigiis non gregis, sed gregum: & pasce non sicut Petrus oues meas, sed hædos tuos in tabernaculis non pastoris, sed pastorum: non vnitatis, sed dissensionis.

Non ibi posita vbi est vnus grex & vnus pastor. Con- K
firmata est, ædificata est, amata fortior est facta, parata mori pro viro, & viuere cum viro. Hæc verba quæ cōmemorauimus de sanctis canticis canticorum, de spōsi & sponsæ epithalamio quodam, spiritales enim nuptiæ sunt, in quibus nobis magna castitate viuendum est, quia ecclesiæ concessit Christus in spiritu, quod mater eius habuit in corpore, vt & mater & virgo sit. Hæc vero verba Donatistæ accipiunt ad sensum suum peruersum multo aliter. Et quemadmodum, non tacebo, & quid eis respondeatis, adiuuante domino, quantum potero, breuiter admonebo. Cum eos vrgere cœperimus, luce vnitatis ecclesiæ diffusæ toto orbe terrarum, & poposcerimus vt ostendant ipsi de scripturis aliquod testimonium, vbi deus prædixit in Africa futuram ecclesiam, quasi perditis cæteris gentibus: hoc solent testimonium in ore habere & dicere, Africa in meridie est. Interrogans ergo, inquiunt, ecclesia dominum vbi pascat, vbi cubet, respondet ille, in meridie: vt quasi vox interrogantis sit, Annuncia mihi *Cant.1.*
quem dilexit anima mea, Vbi pascis? Vbi cubas? Et vox quasi respondentis, In meridie: hoc est, in Afri- L
ca. Si ergo quæ interrogat ecclesia est, & dominus vbi pascat, respondet, in Africa, quia in Africa erat, ecclesia quæ interrogat non erat in Africa. Annuncia, inquit, mihi quem dilexit anima mea, vbi pascis, vbi cubas: & respondit ille cuidam ecclesię præter Africam, In meridie, In Africa cubo, in Africa pasco, quasi te non pasco. Porrò si quæ interrogat, ecclesia est, quod nullus ambigit, quod nec ipsi contradicunt, & audiunt nescio quid de Africa, hæc ergo quæ interrogat præter Africam, & quia ecclesia est, est præter Africam ecclesia. Ecce accipio in meridie esse Africam, quanquam magis in meridie sub sole medij diei Aegyptus quàm Africa. Illic autem in Aegypto quo modo pastor est iste, qui norunt agnoscunt: qui non norunt, requirant quàm magnum illic gregem colligat, quantam numerositatem sanctorum atque sanctarum habeat contemnentium penitus mundum. Grex ille tantum creuit, vt etiam inde superstitiones expulerit, Vt ergo omittam quomodo inde omnem idolorum superstitionem quæ illic valida fuerat cre- M
dendo † fugauerit, accipio quod dicitis ô sodales ma- *† alids, cre-*
li, accipio prorsus, assentio Africam in meridie esse, & *scendo.*
Africam significatam in eo quod dictum est, Vbi pascis, vbi cubas in meridie. Sed & vos æquitatem attendite, adhuc ista verba sponsæ esse nondum sponsi. Adhuc sponsa dicit, Annuncia mihi quem dilexit anima mea, vbi pascis, vbi cubas in meridie, ne forte sicut operta fiam. Surde, cæce, si in meridie vides Africam, quare inopertam non intelligis fœminam? Annuncia mihi dicit quem dilexit anima mea. Vtique virum alloquitur cum dilexit, quomodo si diceret, Annuncia mihi quem dilexit anima mea, intelligeremus sponsum hæc loqui ad sponsam. Sic cum audis, Annuncia mihi quem dilexit anima mea, vbi pascis, vbi cubas, illuc adde: ad hæc huius verba pertinent, & quæ sequuntur in meridie. Quæro vbi pascas in meridie, ne forte fiam sicut operta super greges sodalium tuorum. Audio prorsus, accipio de Africa quod intelligis in meridie ipsa significata est. Sed ecclesia Christi sicut intelligis transmarina alloquitur sponsum suum, timens errorem incidere Africanum. O quem dilexit anima mea, annuncia mihi, doce me. Audio enim in meridie, id est, in Africa duas esse partes, immo multas

concisiones

A concisiones. Annuncia ergo mihi vbi pascis, quæ oues
ad te pertinēt, quod ouile illic me iubes amare, cui me
debeo sociare, ne forte fiam velut operta. Illudūt enim
quasi latenti, insultant quasi perditæ, quasi nusquam a-
libi existenti. Ne ergo quasi operta quasi latens fiam su-
per greges sodalium tuorum Donatistarum, Maximi-
nianistarum, Rogatistarū, cæterarúmq; pestium extra
colligentium & ideo spargentium, rogo te, annuncia
mihi, si illic pastorem meum requiram, vt non in gur-
gitem rebaptizationis incurram. Hortor vos, obsecro
vos per sanctitatem talium nuptiarum, amate hāc Ec-
clesiam, estote in tali ecclesia, estote talis ecclesia, ama-
te pastorem bonum virum tam pulchrum, neminem
fallentem, neminem perire cupientem. Orate & pro
dispersis ouibus, veniant & ipsi, cognoscāt & ipsi, amēt
& ipsi vt sit vnus grex, & vnus pastor. Conuersi.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem,
Ego & pater vnum sumus. *Sermo LI.*

Ioan.10.

DOminus deus Iesus filius dei vnicus, natus de
deo patre sine aliqua matre, & natus de vir-
B gine matre sine homine patre, audistis quid
Ioan.10. dixerit, *Ego & pater vnum sumus.* Sic accipite,
sic credite, vt mereamini intelligere. Fides enim debet
præcedere intellectū, vt sit intellectus fidei præmium.
Esaia.7. Propheta enim apertissime dixit, Nisi enim credideri-
tis, non intelligetis. Quod ergo simpliciter prædicatur
credendum est, quod subtiliter disputatur intelligendū
est. Primitus ergo ad imbuendas vestras mentes per fi-
dem, prædicamus vobis Christum dei patris vnicum.
Christ⁹ quo modo dei patris vnicus. Quare additur vnicum? Quia cuius est vnicus, multos
filios habet gratia. Cæteri ergo omnes sancti filij dei
sunt gratia, solus ille natura. Qui gratia filij sunt, non
sunt quod pater. Denique nullus sanctorū ausus est di-
cere, quod ille vnicus ait, Ego & pater vnū sumus. Nū
quid non pater est & noster? Si non est pater noster,
Matth.6. quomodo dicimus orantes, Pater noster qui es in cœ-
lis? Sed nos filij sumus quos voluntate sua filios fecit,
non ex natura sua filios genuit. Genuit quidem &
nos, sed quomodo dicitur adoptatos, ab adoptante ge
Ephe.1. neratos, beneficio non natura. Denique & hoc dicti su
mus, quia vocauit nos deus in adoptionem filiorum.
C Homines adoptati sumus. Ille dicitur vnigenitus, quia
hoc est quod pater, nos autem homines sumus, deus
est pater, Quia ergo ille hoc est quod pater: dixit, & ve
rum dixit, Ego & pater vnum sumus. Quid est, vnum
sumus? Vnius naturæ sumus. Quid est, vnum sumus? V-
nius substantiæ sumus. Forte minus intelligitis. Quid
est vnius substantiæ? Laboremus vt intelligatis, adiuuet
deus, & me loquentem & vos audientes. Me vt ea dicā
quæ recta sunt & apta sunt vobis: vos autē ante omnia
& præcipue vt credatis, deinde vt quomodo potestis
intelligatis. Quid est ergo vnius substantiæ? Similitu-
dines vobis adhibeam, vt quod minus intelligitur, ex-
emplo clarescat. Vtputa aurum est deus, aurum & filius
eius. De terrenis si ad cœlestia non sunt dandæ simili-
tudines, quomodo scriptū est, Petra erat Christus? Er-
1.Corin.10. go quicquid est pater, hoc est & filius. Sicut dixi, verbi
gratia, aurum est pater, aurum est filius. Nam qui dicit,
non est ipsius substantiæ filius cuius pater, (quid aliud
dicit nisi aurum est pater,) argētum est filius? Si aurum
est pater, argentū est filius, degenerauit à patre vnicus
filius. Homo hominem generat, Cuius substātiæ est pa
ter qui generat, ipsius substātiæ est filius qui generatur.
Quid est ipsius substantiæ? Homo est ille, homo & ille.
Animam habet ille, animam & ille. Carnem habet ille,

carnem & ille. Quod est ille, hoc & ille. Sed respondet D
mihi & dicit hæresis Arriana, Quid mihi dicit? Atten-
de quod dixisti. Quid dixi? Quia filius hominis com-
parandus est filio dei. Planè comparandus, sed non vt
putas ad proprietatem, sed ad similitudinem. Tu autē
quid vis hinc facere? Dic. Non vides dicit, quia maior
est pater qui genuit, & minor est filius qui generatus
est. Quomodo ergo vos dicitis? Dicite mihi. Quomo-
do ergo vos dicitis quòd æquales sunt pater & filius,
deus & Christus, cum videatis quia homo quando ge
nerat filium, minor est filius & maior est pater? Homo
sapiens in æternitate tempora inquiris, vbi non sunt
tempora quæris ætates. Quando maior est pater, minor
est filius, ambo temporales sunt. Ille senescit, quia ille
crescit. Nam per naturam homo pater, per naturam, vt
dixit, non genuit minorem, sed per ætatem. Vis nosse,
quia per naturam non genuit minorem? Expecta, cre-
scat, & patri erit æqualis. Puer enim paruus vel crescen
do peruenit ad magnitudinem patris sui. Tu autem sic
dicis minorem dei filium natum, vt nunquam crescat, E
& ad sui patris magnitudinem vel crescendo perue-
niat. Iam ergo filius hominis natus ex homine, melio-
re conditione natus est quàm filius dei. Quomodo?
Quia ipse crescit, & peruenit ad magnitudinem patris
sui. Christus autem, sicut dicitis, ideo minoratus est, vt
remaneat minor, & non sit expectandus saltem ætatis
accessu. Sic ergo dicis, Quæ est in natura diuersitas?
Sed quare dicis, nisi quia non vis eiusdem substantiæ
credere filium, cuius substantiæ est pater? Postremo
prius confitere ipsius substantiæ, & dic minorem. At-
tende hominē, homo est. Quæ est substantia eius? Ho-
mo est. (Quid ille quem generat? minor est, sed homo
est.) Aetas dispar est, æqualis natura est. Dic & tu, Quod
est pater, hoc est filius, sed minor est filius. Dic, fac gra-
dum, dic eiusdem substantiæ, sed minorem, & peruenis
ad æqualem. Non enim parum accedis, non parum
propinquas veritati, quia confiteris æqualem, si eiusdē
substantiæ confessus fueris & minorem. Si nō est eius-
dem substantiæ hoc dicis, aurum & argentum. Ergo
quia hoc dicis, aurum & argentum, tale est quod dicis,
quale si homo generaret equum. Alterius enim substā-
tiæ est homo, alterius equus. Si ergo filius alterius sub- F
stantiæ est quàm pater, monstrū generauit pater. Quan-
do enim creatura, id est, mulier parit quod nō est ho-
mo, monstrum dicitur, Vt autem non sit monstrum,
hoc est, qui natus est, quod est ille qui genuit, id est, ho-
mo & homo, equus & equus, columba & columba, pas
ser & passer. Creaturis suis dedit deus, creaturis morta-
lib⁹ terrenis dedit, donauit vt hoc quod sunt generēt:
& putas quia hoc tibi nū potuit ipse seruare qui est an-
te secula, qui non habet initium temporis, vt qui gene-
raret filium nō hoc quod ipse est, generaret, sed dege-
nerē? Audi & quāta blasphemia sit dicere, vnicum dei
filium, esse alterius substātiæ. Prorsus si ita est, degener
est. Si dicas alicui filio hominis degener, quanta iniu-
ria est? Et quomodo dicitur filius hominis degener?
Vtputa pater ipsius fortis est, ille timidus & ignauus.
Quicunque illum viderit, & vult corripere, attendens
patrem ipsius virum fortem, quid ei dicit, Porrò vade
degener. Quid est degener? Fortis vir fuit pater tuus,
& tu timore cōtremiscis. Ille cui hoc dicitur, vitio de-
gener est, natura par est. Quid est, natura par est? Ho-
mo est, quod est & pater ipsius. Sed ille fortis, ille igna-
uus: ille audax, ille timidus, tamen homo & homo. Vi-
cio ergo degener est, nō natura. Tu quando dicis vni-

G cum filium, vnum patris filium degenerem esse, non aliud dicis, nisi quia non hoc est quod pater, & iam nō natus degener factus est dicis, sed generatus est. Istam blasphemiam quis ferat? Qualibuscunque oculis, si istā blasphemiam videre possint, fugerēt eam, & catholici fierent. Sed quid dicam fratres? Non eis irascamur, sed pro eis oremus, vt det dominus eis intellectum, quia forte hoc nati sunt. Quid est, hoc nati sunt? Hoc acceperunt à parentibus suis quod tenent. Præponūt genus veritati, fiant quod non sunt, vt possint seruare quod sunt, hoc est, fiāt catholici vt possint seruare quod homines sunt, vt non in illis pereat dei creatura, accedat dei gratia. Putant enim, quia patrē honorant per contumeliā filij, Quando illi dixeris, blasphemas: respondet, Quare blasphemo? Quia dicis filium non hoc esse quod pater est. Et ille mihi, Imò tu blasphemas. Quare? Quia æquare vis patri filium. Aequare volo patri filium, nunquid extraneum? Gaudet pater, quando illi æquo filium vnicum. Gaudet, quia nō inuidet. Et deus
H quia filio vnico nō inuidet, ideo quod ipse est hoc generauit. Tu & filio facis iniuriam, & ipsi patri, in cuius honorem vis contumeliam facere filio. Certe enim ideo dicis non esse eiusdem substantiæ filium, ne iniuriā facias patri ipsius. Ego tibi cito ostendo, quia iniuriam facis ambobus. Quomodo, inquit? Si dicam filio alicuius, degener, non es similis patri tuo: degener, non hoc es quod pater: audit illud filius & irascitur, & dicit, Ergo degener natus sum? Audit illud pater, & plus irascitur. Iratus autem quid dicit? Ergo ego filium degenerem generaui? Ergo si aliud sum, & aliud generaui, mōstrum generaui. Quid est quia cum vis vni deferre, per alterius iniuriam, ambobus facis iniuriam? Filium offendis, sed patrem non propiciabis. Cum de filij contumelia honoras patrem, & filium offendis & patrem. A quo fugis, ad quem confugis? Nunquid irascente tibi patre, fugis ad filium? Quid tibi dicit? Ad quem fugis, quem degenerem fecisti? Nunquid offenso filio curris ad patrem? Dicit & ipse tibi, Ad quem fugis, quem degenerem genuisse dixisti? Sufficiat vobis, hæc tenete, hoc memoriæ commēdate, hoc in vestra fide conscribite. Hoc autem vt intelligatis, ad deum patrem & filium,
I qui vnum sunt, preces effundite.

De resuscitatione Lazari quatriduani, in Euangelio secundum Ioannem, Sermo LII.

LIcet omnes virtutes quas in terris dei filius maiestatem suam prodituros impleuit, mirari tantum homines valeant, & verbis definire nō possint, excedit tamen omne miraculum quod Christus circa Lazarum fecit, cui nō ægro reddidit sanitatē, nec debilitatis languore viribus medelam protinus verbo restituit. *Ioan.11.* Non denique reliquias animæ adhuc possidēti vitam rursus reddidit, sed iam sepulto, iam monumentis recondito, iam legitimis tēporum spaciis ascripto inferis inquilino: ab ipsa sede pallente, destructa lege tartarea, mancipium mortis redire iussit ad superos: & post cōcilia stridentium vmbrarum, post profundas noctis æternæ caligines vitam ducere, in conuiuio discumbere, frui discumbentium colloquio, prandere & gaudere fecit: atque vt miraculum diuinæ virtutis accresceret, dum cōuiuis interrogantibus tristia loca pœnarum, sedesq; alta nocte semper obscuras, Lazarus indicat diligenti narratione per ordinem, diu quæsiti longisq; temporibus ignorati, inuenerunt tandem inferi proditorem. Nec leues iam præcesserant in multis curationibus diuersæ virtutes.

Neq; eni leuia sunt vel ludicra prçter Lazarū quę Christus impleuit: quòd claudi redeuntes gratis † gressibus cucurrerūt, & accepto beneficio sanitatis domino gratias retulerunt: quòd manci vtrasque manus ad cœlum cum laudibus leuauerūt, quòd resoluta sunt mutis claustra linguarum, & post horrificum vocis inarticulatæ mugitum, vinculo nodatæ linguæ dirupto, ex ore diuiduo sensibilia verba processerunt: quòd cæcus recepit lucem, quam violentus dolor nube crassi humoris obscurās ab orbium sede rapuerat, & noctem funeratæ frontis excutiens dum totum recipit visum, resurrectionem cæcus meruit oculorum. Recepit hic quidē oculos, alter accepit, & quod natura non dederat, manus Christi formauit. Imposuit enim fronti puluerem sputo conspersum, & ad tactū sacræ manus operis disciplina festinans luciferas gemmas orbibus præparatis infixit, & quod natura nō dederat, Christus artifex integrauit. Hæc omnia cunctis fuere miraculo dum fiebant. Quis enim protinus saxeus mirari non cogatur, cum omnia damna membrorum non medicinæ pigmentis, nec arte aliqua, nec remediis, sed solo tantum modo videret sermonis imperio restituta? Parua hæc tamen ad Christi potentiam videbantur, nisi amicus Christi Lazarus moreretur. Quem ideo Christus vitæ naturæ restituit, vt mutaret naturam, & vitæ ordinem verteret: vt vnus homo semel nasci & bis mori disceret, vt conditionem mortis noua resurrectionis lege turbaret. Inuadit igitur Lazarum pernicies inimica languoris, & fornace febris anhelo corpus exurens, miserandi hominis robur quotidie edax incendium absumebat. Iacebat visceribus anhelis exæstuans, crebrisque singultibus corpus excussum, migraturam de domo corporis animam promittebat. Non amici, nō consilia, non fomenta, non artis magisterio remedia prouisa succurrunt, Omnia enim quæ pro salute data fuerant, in contrarium vertebantur. Languor enim iste non aliquo remedio, sed sola morte fuerat finiendus, & mors ipsa per resuscitationem Christi vincenda. Aderant autem duæ sorores languēti, & casum dolentes iuuenis, ægrotantis lectulo iugiter inhærebant. Fouebant vero iacentem talibus frequenter alloquiis: Patienter, inquiunt, sustine, fortiter dura, noli desperatione corruere. Dum enim languorem istum fortitudine toleras, cum sustines, cum foueris, venit inter hæc Christus, vt credimus, forsitan sanaberis. Sed quid vos ô Maria & Martha pro germano tātus dolor exurit? Quid iugibus suspiriis optatis mori cum fratre? In contrarium potius vota pectoris imputate, precamini crementa languoris, augmenta febrium quærite, & vt in extrema vitæ lumina tempestas morbi sæuientis citi⁹ impinguat optate. Frater enim vester Lazarus, cuius ingemiscitis tanto affectu languorem, nisi mortuus fuerit non recipiet sanitatem. Vrebat igitur ægrotum febris assidua, edax flamma penetrabili vapore siccabat. Incumbit quæstionarius corporis dolor, totus homo sæuientium morborum oneribus premitur, vt corporis vinculis anima resoluatur. Vicit tandem succum corporis ægritudo, & caminus febrium extremo diuortio de sede corporis animam compulit emigrare. Scindebant Maria & Martha germànæ vestes, laniabant iratis vnguibus genas, spargebant euulsos crines, vlulatibus astra pulsabant: & tamen incumbētes funeri amplexęq; corpus exanime, inania fugientes oscula, sæpius hoc dicebāt, Poteras miser nec ægrotare nec mori, si nulla ratio fecisset Christum absentē.

Inter

Marginalia (right column): K; *Matth.11.*; † *aliàs redintegratis*; *Matth. 12.*; *Luca. 18.*; *Ioan.9.*; L; *Ioan.11.*; M

A Inter omnes enim quibus ſermone medico deſiderata conceſsit, ſi te quoque languentem contingeret aut videret, nō te frigidi corporis ſopore oppreſſum, nō ſpoliatum lumine videremus. Immo illo præſente non tibi febris accederet, non inuaderet dolor, non ægritudo vaſtaret. Tāta eſt enim illius omnipotentia, vt etiā iam mortuus reſurgeres, ſi veniret. Procedit interea funus, longoq; ordine triſtibus obſequiis decoratum, infertur ſepulchris. Abſcōditur cauato ſaxo, luctuoſiſq; vocibus conclamatur. Venit igitur ad Bethaniā Chriſtus, clauſtra mortis diuina potentia deſtructurus. Occurrunt lachrymoſæ ſorores, funus hominis conteſtantes dei auxilium requirebant. Erat enim inſitus amore Lazari, erat ſororum eius quędam delectatio apud dominū, de ſeruitiis amoris ſui pignus intrinſecus deponentes, in viſceribus habere dominum videbantur, Sed interrogat de lachrymis deus, & licet ſciret quid cōtigerit, tamen ex illarum voce optat audire. Lazarus, inquiunt, quem diligebas, mortuus eſt. O inuidia, ô infidelis cōuentio. Te adhuc poſito in ſeculo, Lazarus amicus tuus moritur: Si amicus moritur, inimicus quid patiatur? Parū eſt
B ſi tibi nō ſoli ſuperi ſeruiunt, ecce tuum dilectum inferi rapuerunt. Lazarus, inquiunt, quem diligebas, moritur. Excluſit humanitatis cōſuetudinem, & vox illa mortalis dicit, Amicus dei plus debuit viuere, ſed moritur. Dominus noſter Chriſtus intendens in lachrymas mulierum, quę iugibus ſuſpiriis optabant mori cum fratre, ad mauſoleum Lazari vna cum diſcipulis ſuis vel prolixis turbis accelerat. Iam enim intra cauatū ſaxum quatuor dies habuit vt iacebat, iam flueſcentium membrorum teterrimus fœtor prohibebat acceſſum, iam in concauis orbibus tabido ſitu marceſcentes reſederant oculi, iam deficiebat narū mollitudo, iam rictus oris dentibus nudatis horrebat, iam nudata cute, laxa temporibus cerebri ſedes tegmine attenuato palleſcens, capillis ſubinde rareſcentibus apparebat, iam Maria & Martha ſorores Lazari, quæ Chriſtum frequenter reſuſcitaſſe mortuos viderant, fratrem ſuum poſſe reſuſcitari penitus non credebant. Ibi vere Chriſtus probatus eſt deus, vbi tantum fecit, quantum auſa non eſt etiam ipſa fides optare. *Et commotus ſpiritu dixit, Vbi poſuiſtis eum?* Non tamen locum ſepulti ignorare credi debuerat, ſed fidem
C populi approbare volebat. Venit igitur Chriſtus ad monumentum in quo Lazarus dormiebat, & nō tanquam mortuum, ſed tāquam ſanum, tanquā viuum, tanquam audire paratum, de ſepulchro protinus euocauit, *Lazare*, inquit, *prodi foras*. Ideo dicit nomē, ne omnes mortui cogerentur exire. Clamat tamen ad monumentum, turbant ſe inferi, expectant audientiam omnes mortui, quęrebāt ſua nomina vocitari, Ne, inquiunt, & nos dominus ſuſcitabit? Vbicunque Chriſtus ſteterat, patebant inferi. Subito vna vox intercepit cæteros, Lazare veni foras. Non dilatio vlla retinet reſurgentem, non tardāt reditus animæ, non impediunt vincula ſepulturæ. Inuolutus linteis nodiſq; lineis irretitus, voce Chriſti citius egreditur. Surgit, ambulat, currit. Et ne quid quiſquam deeſſe diceret reſurgenti, præſentibus cunctis agit gratias redemptori.

De eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Ioannem,
Qui credit in me, credit in eum qui me miſit:
Sermo LIII.

Ioan. 12. HOc admonuit dominus cum Euangelium legeretur, quoniam *qui credit in eum, credit in illū qui miſit eum*. Miſſum eſſe ad nos ſaluatorem mūdi fides veriſsima tenet, quoniā Chriſtum ipſe prędicat Chriſtus, hoc eſt corpus Chriſti toto orbe D diffuſum. In cœlis enim ille erat, & ſęuienti in terra perſecutori dicebat, Quid me perſequeris? Vbi dominus ſic expreſsit, & ſic ſe eſſe in nobis. Sic totus creſcit, quia quemadmodum ille in nobis eſt hic, ſic & nos ibi in illo ſumus. Hoc facit cōpago charitatis. Ipſe qui caput noſtrum, ſaluator eſt corporis ſui. Prædicat ergo Chriſtus Chriſtum, prædicat corpus caput ſuum, & tuetur caput corpus ſuum, & ideo nos mūdus odit, ſicut ab ipſo domino audiuimus. Nō enim Apoſtolis hoc dicebat paucis, quòd odiſſet eos mundus, & quia gaudere deberēt Act. 9. cum eis detraherent homines & dicerent omnia mala aduerſus eos, quia propter hęc merces eorum maior eſt in cœlis. Non eis ſolis dixit dominus cum hæc dixit, ſed dixit vniuerſo corpori ſuo, dixit omnibus membris ſuis, Quicunque in corpore eius & membrorum eius Ioan. 15. eſſe voluerit, non miretur, quia odit eum mundus. Corporis autem eius ſacramētum multi accipiunt, ſed non omnes qui accipiunt ſacramentum, habituri ſunt apud eum etiam locum promiſſum membris eius. Penè quidem ſacramentum omnes corpus eius dicunt, qui omnes in paſcuis eius ſimul paſcunt: ſed venturus eſt qui E diuidat, & alios ponat ad dexteram, alios ad ſiniſtram & vtraque pars dictura eſt, Domine domine, quando Math. 5. te vidimus & non miniſtrauimus tibi? [vel quando te vidimus & miniſtrauimus tibi?] Pars vtraque dictura eſt, vni tamen dicet, Venite benedicti patris mei percipite regnum. Alteri, Ite in ignem ęternum, qui præparatus eſt diabolo & angelis eius. Non ergo ſolos inimicos noſtros deputare debemus chariſsimi, quicunque bona conſcientia Chriſti membra ſumus, non ſolos eos inimicos noſtros putare debemus, qui aperte foris ſunt. Multo enim peiores ſunt qui intus videntur, & foris ſunt. Amant enim mundum, & ideo mali ſunt. Et quidem de nobis ea ſentiunt, quæ ipſi diligunt, & in huius mundi quaſi proſperitatibus quibus ingemiſcimus, inuident nobis. Ibi nos fœlices putant, vbi nos periclitamur. Fœlicitatem vero noſtram internam nec nouerūt quia non guſtauerunt: quia vero quicquid nobis temporaliter mundus arridet, magis eſt periculū quam ornamētum noſtrum neſciunt, quia iſta diſtinguere gaudia nō nouerunt. Vnde hortamur charitatem veſtram, Math. 25. maxime quia vos videmus frequentius conueniſſe, qui propoſitum altius habetis, id eſt, in ipſo corpore Chriſti F ex eius munere non meritis veſtris excellentiorem locum tenetis, habentes ſcientiam† quæ à deo donata eſt. Nā & ipſa malis & inuidis noſtris in ſuſpicionē venit. Ad hoc tamen mordetur, vt probetur. Si enim in ipſius conſcientiæ profeſsione laudes quærimus hominum, deficimus repræhenſionibus hominum. Cum ſis caſtus ſeruus dei, ecce te mundus ſuſpicatur forſitan impudicum & mordet & reprehendit, & libenter in tuis detractionibus immoratur. Maleuolę quippe animæ quaſi dulciter ſapit, quod peſsimè ſuſpicatur. Tu autem ſi propter laudes humanas cōtinentiam ſuſcipere voluiſti, reprehenſionibus humanis defeciſti, & totum quod tibi propoſueras perdidiſti. Porrò autem ſi noſti dicere cum Apoſtolo, Gloria noſtra hęc eſt, teſtimonium con- 2. Cor. 12. ſcientia noſtræ, non ſolum tibi reprehenſionibus mercedem non minuit, ſed & facit ampliorem: tu tamen pro illo ora, ne tua mercede moriatur. Nā & hinc probamus chariſsimi, quia ſi nō haberemus inimicos, non eſſent pro quibus oraremus ex præcepto domini noſtri dicentis, Diligite inimicos veſtros & orate pro his qui Marci. 5. vos oderūt. Vnde probamus, vnde cor noſtrum interrogamus,

† *aliàs, cōſcientiam.*

G rogamus, vtrum hoc facere valeamus: si nullum inimicum, nullum reprehēsorem, nullum detractorem, nul-
Mali bonis lum maledicum experiremur? Videtis ergo, quia & ma-
necessarij. li necessarij sunt bonis. In fornace quodam modo aurificis sumus, hoc est in hoc mundo. Si aurum es, simul ardes. Si aurum es, palea tua est malus, Si & tu palea es, simul eritis fumus. Veruntamen primum vt noueritis charissimi, in corpore Christi excellentiora membra esse: non sola est enim coniugalis vita laudabilis, & habet in corpore Christi locum suum: sicut & in nostro corpore non ea sola habent locum quæ excellentius locata sunt, sicut sensus in facie superiorem corporis partem occupauerunt: sed nisi pedes portarent, quic-
1.Cor.12. quid sublime est, in terra iaceret. Vnde Apostolus dicit, Et quæ inhonesta sunt nostra, magis necessaria sunt. Deus temperauit corpus vt non essent scissuræ in corpore. Nouimus autem membra Christi quæ coniugalem agunt vitam, si membra Christi sunt, id est, si fideles sunt, si futurum speculum sperant, si quare signum Christi portent, sicut nouimus quod honorem deferant vobis, nouimus quod meliores esse vos iudicant,
H quàm ipsi sint. Sed quantum vos illi honorant, tantum & vos mutuam honorificentiam eis præstare debetis. Si enim est in vobis sanctitas, timete ne perdatis eam. Vnde? Per superbiam. Aliter perit sanctitas casti si adulter fuerit, aliter perit si superbus fiat. Et audeo dicere: coniugalem agentes vitam, si tenent humilitatem, superbis castis meliores sunt. Consideret enim charitas vestra
** Diabolū attendite, Nūquid enim in iudicium dei erit adulterium aut fornicatio? Nihil horū facit, qui nō habet carnē. Sola enim superbia & inuidia mittit in ignē æternum.* quod dico, * Diabolum attendite: Nunquid ei in iudicio dei obiiciendum erit adulterium aut fornicatio? Nihil horum facit, qui non habet carnem. Sola eum superbia & inuidia mittit in ignem æternum. Seruo ergo dei cui surrepserit superbia, continuo ibi est & inuidia. Non potest superbus esse non inuidus, Inuidia filia est superbiæ, sed ista mater nescit esse sterilis, vbi fuerit, cōtinuo parit. Vt autem nō sit in vobis, hoc cogitate, persecutionis tēpore non solā Agnem fuisse ornatam † virginem, sed & Crispinam mulierem, & fortè quod non dubitatur, aliqui tunc de continentibus defecerunt, & multæ de coniugatis pugnauerunt atque vicerunt. Vnde non frustra dicit Apostolus omnibus mēbris Christi, Alter alterum existimantes superiorem sibi: & honore mutuo præuenientes. Hæc etenim si cogiteris nō eritis apud vos magni. Magis enim cogitare debetis quid vobis desit, quam quod vobis assit. Quod habes caue ne
I perdas, quod nondū habes, supplica vt habeas. In quā-
† aliàs, coronatam. tis sis minor, tibi cogitandum est, non in quātis sis maior. Si enim cogitas quantum præcessisti alterum, time
Philip.2. tumorem. Si vero cogitas quantum tibi deest adhuc,
Rom.12. ingemiscis, & cum ingemiscis curaris, humilis eris, tutior ambulabis, non præcipitaris, non inflaberis. Et vti-
Charitas. nam possint omnes de vna charitate cogitare. Sola est enim quæ & vincit omnia, & sine qua nihil valent omnia, & quæ vbicunque fuerit, trahit ad se omnia, Ipsa est quæ non æmulatur. Quæris causam, attende quod se-
1. Corin.13. quitur. Non inflatur. Prior est in vitiis superbia, vt dicere cœperam: deinde inuidia. Non enim inuidia peperit
Superbia peperit inuidiam. superbiam, sed superbia peperit inuidiam. Nō enim inuidet, nisi amor excellentiæ. Amor excellentię, superbia vocatur. Cum ergo in ordine prior sit superbia, sequatur autem inuidia, Apostolus in laudibus charitatis noluit dicere prius, Non inflatur, & postea, non ęmulatur, sed prius dixit, Non æmulatur, & postea, non inflatur. Quare hoc? Quia cum dixisset, Non æmulatur, quasi quæsiturus eras causam. Quare nō æmulatur? Subdidit,

Non inflatur. Ergo si ideo non æmulatur, quia non in- K
flatur: si inflaretur æmularetur. Hoc in vobis crescat, & anima solidatur, quia non inflatur. Scientia, ait Aposto-
lus, inflat. Quid ergo? Scientiam fugere debetis, & ele- *1.Cor.8.*
cturi estis nihil scire potius quam inflari? Vt quid vobis loquimur, si melior est ignorantia quàm scientia? Vt quid vobis disputamus, vt quid ista distinguimus, vt quid quod nostis admonemus, quod non nostis, inferimus? Scientia cauenda est ne inflet. Ergo amate scientiam, sed anteponite charitatē. Scientia si sola sit, inflat. Quia vero charitas ædificat & nō permittit scientiam inflari, ibi ergo inflat scientia, vbi charitas nō ædificat: vbi autē ędificat, solidata est. Non est ibi inflatio vbi petra est fundamentum. Quando autem tentat inflatio,
hoc est, elatio? [vtique quando charitas deest. Nā] prop- *2.Cor.12.*
ter hoc vitium etiam tantus ille Apostolus, appositum sibi esse dicebat stimulum carnis angelū Satanæ, à quo colaphizaretur. Qui colaphizatur, tunditur caput eius ne erigatur, nam & ibi de scientia metus erat inflationis, hoc est, elationis. Ait enim in magnitudine reuelationum mearum ne extollar: ibi metuenda erat elatio,
vbi magnarum rerum erat reuelatio: in magnitudine L
reuelationum mearū ne extollar, datus est mihi stimulus carnis meæ angelus Satanæ qui me colaphizet, Propter quod ter dominum rogaui vt auferret eum à me, & dixit mihi, Sufficit tibi gratia mea. Nam virtus in infirmitate perficitur. Petit ęger vt quod ad salutem apponit medicus, cum voluerit ægrotus auferatur. Medicus dicit, Non mordet sed sanat. Tu dicis, Tolle quod mordet. Medicus dicit, Nō tollo quia sanat. Tu ad medicum quare venisti? Sanare, an molestiā non pati? Non ergo exaudiuit dominus Paulum ad voluntatem, quia exaudiuit ad sanitatem. Nam non est magnum exaudiri à deo ad voluntatem, non est magnum. Nec putetis magnum esse hoc, quando quisque orat pro magno, si exauditur. Quære quid orat, quære in quo exaudiatur. Nam non habeatis pro magno exaudiri ad voluntatem, habete pro magno exaudiri ad vtilitatem. Ad voluntatem etiam dæmones exauditi sunt, & ad porcos
quos petiuerant, ire permissi sunt. Ad volūtatem etiam *Matth. 8.*
princeps eorū exauditus est diabolus, à quo petitus Iob *Iob.1.*
teotandus non est negatus, vt esset ille probatus, iste cō-
fusus. Ad voluntatem etiam Israëlitæ exauditi sunt, & *Psal. 77.*
cum adhuc cibus esset in ore ipsorum, nostis quæ con-
secuta sunt. Nolite ergo pro magno habere ad volun- M
tatem exaudiri. Aliquando deus iratus dat quod petis, & deus propicius negat quod petis. Cum vero deus ea quæ laudat, quæ deus præcepit, quæ deus in futuro seculo promittit ab illo petitis, securi petite, & incumbite quātum potestis orationibus vt sumatis. Illa enim propicio deo cōceduntur, illa eius non ira sed misericordia largiuntur. Quando autem petistis temporalia, cum modo petite, cum timore petite, illi committite, vt si prosint, det: si scit obesse, nō det. Quid autem obsit, quid prosit, medicus nouit non ægrotus. Sunt ergo cōtinentes humiles, sunt superbi. Non sibi promittant superbi regnū dei. Excellentior locus est, quod ducit cōtinen-
tia. Sed qui se exaltat humiliabitur. Quid quæris celsio- *Luca.14.*
rem locum, appetitu celsitudinis, quem potes apprehēdere retentione humilitatis? Si extollis te, deus deiicit te. Si tu deiicis te, deus eleuat te. Sententia domini est, nec addi aliquid, nec detrahi potest. Vsq; eo autem cōtinentes homines plerunque superbiunt, vt non solum quibuscunque hominibus, sed etiam parentibus ingrati sint, & aduersus parentes extollantur. Quare? Quia illi

genuerunt

A genuerũt,isti nuptias contẽpserunt. Vnde ingrati essent
qui nuptias contempsissent,nisi illi genuissent? Sed me-
lior est filius patre suo coniugato, quia ipse non duxit
vxorem. Et melior est filia matre sua maritata,quia ipsa
non quæsiuit virum. Si superbior,nullo modo melior: si
melior,sine dubitatione vlla humilior. Si vis te inueni-
re meliorẽ, interroga animã tuam si vides ibi inflatio-
nẽ. Vbi inflatio,inanitas est. Diabol⁹ vbi inane inuene-
rit,nidũ [& laqueum deceptionis suæ] facere molitur.
Denique fratres mei audeo dicere, superbis continen-
tibus expedit cadere, vt in eoipso in quo se extollunt
humilientur. Quid enim prodest cui inest continentia,
si dominatur superbia? Contempsit vnde natus est ho-
mo,& appetit vnde cecidit diabolus. Nuptias cõtẽpsi-
sti,bene fecisti. Aliquid melius elegisti,sed noli superbi-
re. De nuptiis homo natus est, de superbia angeli ceci-
derunt. Si singula bona vestra cõsiderem, melior es pa-
tre tuo qui nuptias cõtempsisti, & tu melior matre tua,
quæ nuptias contempsisti. Etenim melior est virginalis
sanctitas, quàm pudicicia coniugalis. Ista duo simul si
cõparẽtur,melius est illud quàm illud,quis dubitat? Sed
addendo alia duo, superbiam & humilitatem: in istis
B duobus interrogo vos, & de his respõdete mihi. Quid
est melius,superbia an humilitas? Respondes, Humili-
tas. Iunge illam virginali sanctitati. Superbia vero non
solum non sit in virginitate tua,sed non remaneat nec
in matre tua. Si enim tu tenueris superbiam,& tua ma-
ter humilitatem, [melior erit mater quàm filia.] iterum
comparabo vos. Iamdudum singula cum intenderem
meliorem te inueneram,modo bina cum intẽdo, non
dubito præferre humilem mulierẽ virgini superbæ. Et
quomodo præferre? Videte quomodo præferrem illam,
quomodo cõparabam. Bono pudiciciæ coniugalis, est
melior integritas virginalis. Duo bona cõparabam, nõ
malum & bonum,sed & bonum melius distinguebam.
Porrò autem duo illa cũ posuero, superbiam & humi-
litatem,nunquid possumus dicere,bonum est superbia,
sed melior est humilitas? Sed quid dicimus? Superbia
malum est,humilitas bonum: & superbia magnum ma-
lum,humilitas magnũ bonum. Si ergo borũ duorum,
vnum est malum,& alterum bonum,iũgitur malum ad
maius tuum bonum,& fit totum malum. Iungitur bo-
num ad matris tuæ minus bonum, & fit magnum bo-
C num. Minorem enim locum habebit mater in regno
cœlorum,quoniã maritata est,quàm filia quoniã virgo
est. Maiorem enim locum filia virgo, minorem locum
mater maritata: ambæ tamẽ ibi, quomodo fulgida stel-
la,obscura stella, ambæ tamẽ in cælo. Si vero mater tua
fuerit humilis,tu superba, illa habebit qualemcũque lo-
cum,tu autem nullum locum. Et quis inuenit alterũ lo-
cum qui ibi nõ habuerit locum, nisi eũ illo qui inde ce-
cidit,stantẽq; deiecit? Inde cecidit diabolus vnde stan-
tem deiecit hominem. Deiecit stantẽ, sed Christus de-
Philip.2. scendens erexit iacentem. Vnde te tamen erexit domi-
nus tuus. Attende, Humilitare erexit,factus obediẽs vsq;
ad mortem,humiliauit semetipsum. Princeps tuus hu-
milis,& tu superbus? Caput humile,& membrũ superbũ?
Absit. Nõ vult esse de corpore capitis humilis,qui amat
superbiã. Si autem non fuerit,videat vbi erit. Ego nolo
dicere, ne amplius videar terruisse. Immo vtinam ter-
ruerim & aliquid egerim. Vtinã qui sic fuerat, vel quæ
sic fuerat,non sit vlterius. Vtinam verba ista infuderim
& non effuderim. Totum sperandum est de misericor-
† aliàs, cõ- dia dei,quia qui terret,contristat: qui contristat,conso-
solatus. latur: sed si quis contristatus † est,emendatur.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Ego D
sum via,veritas & vita: Sermo LIIII.

ERigunt nos diuinæ lectiones ne desperatione
frangamur: & rursus terrent, ne superbia ven-
tilemur. Tenere autem viam mediam veram
rectam tanquam inter sinistram desperationis
& dexteram præsumptionis,& difficillimũ nobis esset, *Ioan.14.*
nisi Christus diceret *Ego sum*,inquit, *via, veritas & vita.*
Tanquã diceret, Quà vis ire? Ego sum via. Quò vis ire?
Ego sum veritas. Vbi vis permanere? Ego sum vita. Se-
curi ergo ambulem⁹ in via,sed insidias timeamus iuxta
viam. Inimicus insidiari non audet in via,quia Christus
est via. Sed iuxta viam planè non desinit. Vnde in Psal- *Psal.139.*
mo dicitur, Iuxta semitam scandala posuerũt mihi. Di- *Eccli.9.*
cit & alia scriptura, Mementò quia in medio laqueorum
ingrederis. Isti laquei inter quos ingredimur, non sunt
in via,sed tamen sunt iuxta viam. Quid formidas,quid
metuis,si in via ambulas? Tunc time,si deseris viã. Nam
ideo etiam permittitur inimicus ponere iuxta viam la-
queos,ne securitate exultationis via deseratur, & in in-
sidias incidatur. Via Christus est,humilis Christus,veri-
tas & vita Christus, excelsus & deus. Si ambules in hu-
mili,peruenies ad excelsum. Si infirmus humilem non E
asperneris,in excelso fortissim⁹ permanebis. Quæ enim
causa humilitatis Christi,nisi infirmitas tua? Valde enim
& irremediabiliter te obsidebat infirmitas. Et hæc res
fecit,vt veniret ad te tantus medicus. Si enim vel sic æ-
grotares vt tu posses ire ad medicum, poterat tolerabi-
lis videri ipsa infirmitas. Sed quia tu ire non potuisti ad
eum,ille venit ad te. Venit docens humilitatem. Quare?
Videamus. Quia † superbia nos redire nõ sinebat ad vi- *† aliàs, do-*
tam,& ipsa fecerat nos à vita recedere. Exaltatũ enim *cẽs humili-*
humanum cor aduersus deum, & negligens in ipsa sa- *tatẽ qua re-*
nitate præcepta salutaria, decidit anima in infirmitatẽ. *deamus.*
Discat audire infirma, audire illum quem contempsit *Quia &c.*
incolumis. Audiat vt surgat, quem spreuit vt caderet.
Audiat tandem experimento edocta, quod præcepto
docta noluit obtinere. Docuit enim eam miseria sua
quam fecit negligentem fœlicitas, heu quid mali sit à
domino fornicari de se præsumendo: & quàm bonum
sit semper adhærere domino, semper humilia sentien-
do. Recedere enim ab illo simplici & singulari bono, *Fornicari à*
in istas multitudinum voluptates & in amorem seculi *domino.*
corruptionésque terrenas accedere, hoc est, fornicari à F
domino. Hinc clamatur, Facies fornicaria facta est ti- *Hiere.3.*
bi, & impudorata facta es tota. Videamus nunc obiur-
gationis consilium. Non enim sic increpat vt insultet,
sed ad cõfusionem vult perducere præsumptionem vt
sanet. Exclamauit scriptura vehementer, nec palpauit
adulando,quos voluit reparare sanando. Adulteri,ne- *Iacobi.4.*
scitis quia amicus huius mundi, inimicus deo cõstitui-
tur? Amor mundi adulterat animam, amor fabricatoris
mundi castigat animam. Sed nisi de corruptione eru-
buerit, ad amplexus illos castos redire non cõcupiscit.
Confundatur vt redeat, quæ se iactabat ne rediret. Su-
perbia ergo impediebat animæ reditum. Qui autem in-
crepat non facit peccatum, sed ostendit peccatum
quod nolebat anima videre. Ponitur ei ante oculos, &
quod post dorsum habere cupiebat, ad faciem illi ad-
mouetur. Vide te in te, qui vides stipulam in oculo fra- *Marci.7.*
tris tui,trabem autem in oculo tuo non vides. Reuoca-
tur ad se anima tua,quæ ibat à se. Sicut à se ierat,sic à do
mino suo. Sic enim respexerat sibiq; placuerat,suęq; po-
testatis amatrix facta fuerat, recessit ab illo & non re-
mansit in se. Ideo & à se pellitur & à se excluditur,& in

G exteriora prolabitur. Amat mundum, amat temporalia,
amat terrena, quæ si seipsam amaret, neglecto à quo fa-
cta est, iam minus esset, iam deficeret amãdo quod mi-
nus est. Minus est enim ipsa quàm deus, & lõge minus,
tantoq; minus, quantũ minus est res facta quàm factor.
Ergo amandus est deus pro amore eius, ita vt si fieri po-
test nosipsos obliuiscamur. Quis ergo est iste transitus?
Oblita est anima seipsam, sed amando mundum, nunc
obliuiscatur se, sed amando artificem mundi. Pulsa est
ergo à se, quod amãdo perdidit se, & quia nec facta sua
†alias, vult nouit †videre, Iustificat iniquitates suas. Effertur & su-
perbit in petulantia, in luxuria, in honoribus, in potesta-
tibus, in diuiciis, in potentia vanitatis. Arguitur, corri-
pitur, ostenditur sibi. Displicet sibi, confitetur fœdita-
tem, desiderat pulchritudinem, & quæ ibat effusa, redit
Psal. 82. confusa. Contra illam videtur orare qui dicit, Imple fa-
cies eorum ignominia: Imple, inquit, facies eorũ igno-
minia, & quęrunt nomen tuũ domine. Oderat eos quo-
rum facies impleri ignominia cupiebat? Vide quemad-
modum amet eos, quos vult quærere nomen domini.
Amat tantum, an odit tantum? An & odit & amat? Im-
H mo & odit & amat. Odit tua, amat te. Quid est odit tua,
amat te? Odit quod fecisti, amat quod deus fecit. Quæ
sunt enim tua nisi peccata? Et quid es tu nisi quod fecit
deus? Negligis quod factus es, diligis quod fecisti, amas
extra te opera tua, negligis in te opus dei. Merito is, me-
rito laberis, merito & à teipso pergis, merito audis, Spi-
Psal. 77. ritus ambulans & non reuertens. Audi potius vocan-
Zacha. 1. tem & dicentem, Conuertimini ad me, & cõuertar ad
vos. Non enim deus auertitur & conuertitur, manens
corripit, incommutabilis corripit. Auersus est quia tu te
auertisti, Tu ab illo fecisti casum, non ipse à te fecit oc-
casum. Ergo audi dicentem tibi, Cõuertimini ad me, &
ego conuertar ad vos: hoc est enim quod conuertar ad
vos, quia cõuertimini ad me. Fugientis dorsa persequi-
tur, qui faciem redeuntis illuminat. Quò enim fugies à
deo? Fugiens quò fugies? Fugiens ab illo qui nullo loco
continetur, & nusquam absens est? Qui cõuersum libe-
rat, punit auersum, Quem habes iudicem fugiens, hunc
patrem habeto rediens. Tumuerat autem superbia, & in
Matth. 7. ipso tumore per angustum redire non poterat. Clamat
ille qui factus est via, Intrate per arctam portam. Cona-
I tur ingredi, impedit tumor, & tanto magis perniciose
conatur, quãtomagis impedit tumor. Tumidum enim
vexat angustia. Vexatus autẽ amplius tumebat. Amplius
tumens quando intrabit? Ergo detumescat si cupit in-
gredi. Vnde autẽ detumescat? Accipiat humilitatis me-
dicamentum, bibat cõtra tumorem poculum amarum,
sed salubre poculum bibat humilitatis. Qui se arctat?
Non sinit moles, non magna sed tumida. Magnitudo
enim soliditatem habet, tumor inflationem. Non sibi
magnus tumidus videatur. Detumescat vt magnus sit,
vt certus & solidus. Nõ ista desideret, non de statu põ-
parum rerum labentium corruptibiliúmque glorietur.
Matth. 7. Audiat eum ipsum qui dixit, Intrate per angustam por-
Ioan. 14. tam, dicentem, Ego sum via. Quasi enim quæreret tu-
midus quà intrabo, respõdit, Ego sum via, per me intra.
Non nisi per me ambules vt intres per ianuam. Nam si-
cut dixit, Ego sum via: ita, ego sum ianua. Quid quæris
quà redeas, quò redeas, quà intres? Ne alicubi erres, ipse
tibi omnia factus est. Breuiter ergo dicit, Humilis esto,
mitis esto. Audiamus hoc apertissime dicentem, vt vi-
deamus quà sit via, quæ sit via, quò sit via, quò vis veni-
Matth. 11. re. Certe forte auaricia omnia vis possidere, Omnia mi-
hi tradita sunt à patre meo, inquit. Fortasse dicturus es,
Christo sunt tradita, nunquid mihi? Audi Apostolũ di- K
centem, audi vt dixi iamdudum, ne desperatione fran-
garis. Audi quo modo amatus es, non amandus. Audi
quo modo amatus es fœdus, turpis, antequam esset in te
quod amari dignum esset. Amatus es prius, vt dignus
fieres qui amareris. Etenim Christus, sicut ait Apostolus,
pro impiis mortuus est. An forte impius amari mereba-
tur? Quare, Quid merebatur impius? Damnari respon-
des. Christus tamen pro impiis mortuus est. Ecce quid
tibi præstitũ est impio iam pio quid seruatur? Quid prę-
stitum est impio? Christus pro impiis mortuus est. Desi-
derabas autẽ omnia possidere. Noli per auariciam, per
pietatem hoc quære. Si enim ita quæsieris, possidebis.
Tenebis enim eum per quem facta sunt omnia, & cum
ipso omnia possidebis.

De eo de quo supra, Ego sum via, veritas, & vita.
Sermo LV.

INter cætera, cum sanctum Euãgelium legere- *Ioan. 14.*
tur, audistis. Ait dominus Iesus, *Ego sum via,*
veritas & vita. Veritatem & vitam omnis ho- L
mo cupit, sed viam non omnis homo inuenit. Deũ esse
quãdam vitam æternam, immutabilem, intelligibilem,
intelligentem, sapientem, sapientes facientem, nonnul-
li etiam huius seculi philosophi viderunt, veritatem fi-
xam, stabilem, indeclinabilem, vbi sunt omnes rationes
rerum omnium creatarum. Viderũt quidẽ, sed de lon-
ginquo viderunt, sed in errore positi, & idcirco ad eam
tam magnam & ineffabilẽ & beatificam possessionem,
qua via perueniretur non inuenerunt. Nã qui viderunt,
etiam ipsi quãtum videri ab homine potest, creatorem
per creaturam, factorem per facturam, fabricatorẽ mũ-
di per mũdũ: Paulus Apostolus testis est, cui vtique de-
bẽt credere Christiani. Ait enim cum de talibus loque-
retur, Reuelatur ira dei de cœlo super omnẽ impieta- *Rom. 1.*
tem & iniusticiam hominũ, qui veritatem in iniquita-
te detinent. Nunquid dixit eos, nõ detinere veritatem?
Sed veritatem in iniquitate detinent. Bonum est quod
tenent, sed malum vbi tenent. Veritatem in iniquitate
detinẽt. Occurrebat autem vt diceretur ei. Vnde autem
illi impij veritatẽ detinent? Nũquid deus ad quenquam M
eorũ locutus est? Nunquid legẽ acceperunt sicut Israëli-
ta populus per Moysem? Vnde ergo detinẽt veritatem,
vel in ipsa iniquitate? Audite quid sequitur, & ostendit.
Quia quod notum est dei, inquit, manifestũ est in illis.
Deus enim illis manifestauit. Manifestauit illis quibus
legem non dedit? Audi quo modo manifestauit. Inuisi-
bilia enim eius per ea quæ facta sunt intellecta conspi-
ciuntur. Interroga mundum, ornatum cœli, fulgorem
dispositionemq; syderum, solem diei sufficientem, lu-
nam noctis solatium: interroga terram fructificantem
herbis & lignis, animalibus plenam, hominibus exor-
natam: interroga mare quantis & qualibus natatilibus
plenum, interroga aëra quantis volatilibus viget, inter-
roga omnia & vide si nõ sensu suo tanquã tibi respon-
dent, Deus nos fecit, Hæc & philosophi nobiles quæsie-
runt, & ex arte artificem cognouerũt. Quid ergo? Qua-
re reuelatur ira dei super ipsam impietatem? Quia veri-
tatem in iniquitate detinent. Veniat, ostendat quo mo-
do. Iam enim dixit, quo modo cognouerunt inuisibi-
lia eius, id est, dei, & per ea quæ facta sunt intellecta cõ-
spiciuntur. Sempiterna quoque eius virtus & diuinitas
vt sint inexcusabiles, quia cum cognouissent deũ nõ si-
cut deum honorificauerunt aut gratias egerũt, sed eua-
nuerunt

A nuerunt in cogitationibus suis, & obscuratū est insipiēs
cor eorum. Apostoli verba sunt, non mea. Et obscuratū
est cor eorum. Dicētes enim se esse sapientes, stulti facti
sunt. Quod curiositate inuenerūt, superbia perdiderūt.
Dicentes enim se esse sapientes, id est, donū dei sibi tri-
buentes, stulti facti sunt. Verba, inquam Apostoli sunt,
Dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt. Ostēde, pro-
ba stulticiam eorū. Ostende Apostole, & sicut ostendisti
nobis, vnde potuerunt peruenire ad cognitionem dei,
quoniā inuisibilia eius per ea quæ facta sunt intellecta
conspiciuntur: ita nunc ostende quo modo dicentes se
esse sapientes, stulti facti sunt. Audi, quia immutauerūt,
ait, gloriam incorruptibilis dei in similitudinē imagi-
nis corruptibilis hominis & volucrū & quadrupedum
& serpentium. Figura enim istorū animalium, sibi deos
pagani fecerunt. Inuenisti deum, & colis idolum. Inue-
nisti veritatem, & ipsam veritatem in iniusticia detines.
Et quod per dei opera cognouisti, per opera homiois
perdis. Totum considerasti, cœli, terræ, maris, elemēto-
rum omnium ordinem collegisti, istud non vis attēde-
re quòd muodus opus est dei, Idolum opus est fabri? Si
B faber idolo, sicut dedit figuram, cor daret, ab ipso idolo
faber adoraretur. Quo modo enim ô homo faber tuus
deus est, sic homo idoli faber est. Quis est deus tuus?
† *alias, Quis est, deus idoli? qui fecit idolū. Ergo & cæt.* Qui te fecit quis est? Deus fabri. † Qui illud fecit quis
est? Deus idoli. Ergo si idolum cor haberet, nónne fabrū
adoraret qui illud fecit? Ecce in qua iniquitate veritatē
tenuerunt, & ad possessionē illam quam viderūt viam
perducentem non inuenerūt. Christus autem quia ipse
est apud patrem veritas & vita, verbum dei de quo di-
Ioan. 1. ctum est, Vita erat lux hominū, Quia ergo ipse est apud
patrem veritas & vita, & nō habebamus quà iremus ad
veritatem, filius dei qui semper in patre veritas & vita
est, assumēdo hominem factus est via. Ambula per ho-
minem, & peruenis ad deū. Per ipsum vadis, ad ipsum
vadis. Noli quærere quà ad illum peruenias præter ip-
sum. Si enim via ipse esse noluisset, semper erraremus.
Factus ergo via est, quà venias, non tibi dico quære viā.
Ipse via ad te venit, surge & ambula. Ambula moribus,
non pedibus. Multi enim ambulant bene pedibus, &
male ambulant moribus. Aliquādo enim ipsi bene am-
bulantes, præter viam currunt. Inuenies quippe homi-
nes bene viuentes, & nō Christianos. Bene currunt, sed
C in via nō currunt. Quanto plus currūt, plus errant, quia
à via recedūt. Si autē tales homines perueniant ad viā,
& teneāt viam, ô quanta securitas est, quia & bene am-
bulant, & non errant. Si autem non tenent viam, quan-
tumuis bene ambulent, heu quantum dolendū est. Me-
lius est enim in via claudicare, quàm præter viam for-
titer ambulare. Hæc satis sint charitati vestræ.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem,
Quæ ego loquor vobis, à meipso non loquor.
Sermo LVI.

AVdite auribus, accipite mentibus dilectissimi,
loquentibus quidē nobis, sed ipso docente qui
nō recedit à nobis. Dominus dicit, quod mo-
Ioan. 14. do cum legeretur audistis, *Verba quæ loquor vo-
bis, à meipso non loquor. Pater autem in me manens, ipse facit opera.*
Ergo & verba opera sunt? Planè ita est. Nam profecto
qui proximum loquendo ædificat, bonum opus opera-
tur. Sed quid est, à meipso noo loquor: nisi, à meipso nō
sum qui loquor? Ei quippe tribuit quicquid facit, de
quo est ipse qui facit. Pater enim deus nō est de aliquo,
filius autem deus patri æqualis, sed de patre deo [est lu-
men de lumine:] ideo ille deus, sed non de deo, & lu- D
men, sed nō de lumine, iste vero deus de deo, lumen de
lumine. Nam in his duabus sententiis, vna qua dictū est,
Non à meipso loquor: alia qua dictum est, Pater autē in
me manens ipse facit opera: singulas tenētes diuersi no-
bis aduersantur hæretici, qui nō ex vna parte, sed in cō-
traria conantes, à via veritatis exorbitāt. Arriani quip-
pe dicunt, Ecce inęqualis est patri filius, nō à seipso lo-
quitur. Dicunt Sabelliani cōtrà, id est, Patripassiani, Ec-
ce qui pater est, ipse est & filius. Quid est enim pater in
me manens ipse facit opera, nisi in me maneo ego qui
facio? Contraria dicitis, sed non eo modo sicut falsum
est contrariū vero, sed sicut sunt inter se duo falsa con-
traria. Errando in diuersa itis. In medio est via quam re-
liquistis, inter vosipsos lōgiore interuallo separati estis,
quàm ab ipsa via cuius desertores estis. Vos hinc, vos
autem illinc, huc venite, alteri ad alteros transire noli-
te, sed hinc atque illinc ad nos veniendo inuicem vos
inuenite. Sabelliani agnoscite quem prætermittitis, Ar-
riani æquate quem subditis, & in via vera nobiscū am-
bulatis. Est enim quod inuicem ex vobis alteri ex alte-
ris admoneri vtrique debeatis. Audi Sabelliane, Vsque- E
adeo nō est ipse pater qui filius, vt eū Arrianus inæqua-
lem asserat patri. Audi Arriane, Vsqueadeo est filius æ-
qualis patri, vt Sabellianus euodem esse dicat & patrē.
Tu adde quem tollis, tu adimple quem minuis, & oo-
biscum ambo cōsistitis: quia nec tu tollis, nec tu minuis
eum, qui & alter est à patre, vt cōuincat Sabellianum, &
æqualis patri, vt conuincat Arrianum. Vtrisque enim
clamat, Ego & pater vnum sumus. Quod ait, Vnum, au- *Ioan. 10.*
diant Arriani. Quod ait, Sumus, audiant Sabelliani. Et
nec illi æqualem, nec illi alterum, negando sint vani. Si
ergo quando dixit, Verba quæ ego loquor vobis, à me- *Ioan. 14.*
ipso nō loquor, propterea putatur esse in patris potesta-
te, vt non quod ipse vult faciat: audiatur quod dixit. Si- *Ioan. 5.*
cut pater suscitat mortuos & viuificat, sic & filius quos
vult viuificat. Item si quando dixit, Pater in me manens
ipse facit opera, propterea putatur non alius esse pater
alius ipse: audiatur quod dixit, Quæcunque facit pater,
hæc & filius similiter facit. Et intelligatur non bis vnus,
sed duo vnum. Verum quia sic ęqualis alter alteri, vt ta-
men alter ex altero: ideo nō loquitur à seipso, quia non
est à seipso. Ideo pater in me manens, ipse facit opera,
quia & per quē, & in quo facit, nō est nisi ab ipso, Deniq; F
adiungit & dicit, Non creditis, quia ego in patre, & pa- *Ioan. 14.*
ter in me est. Alioquin propter ipsa opera credite. Antē
solus Philippus arguebatur, nunc autem nō eum ibi so-
lum fuisse qui esset arguendus ostenditur.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem,
Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis:
Sermo LVII.

DOmini vox est fratres charissimi, *Pacem meam* *Ioan. 14.*
do vobis, pacem meā relinquo vobis. De pace dictu-
ri, prius quæ pacis sint cōmoda videamus. Est *Pax quid?*
pax serenitas mentis, tranquillitas animi, sim-
plicitas cordis, amoris vinculum, cōsortium charitatis.
Hæc est quæ simultates tollit, bella compescit, compri-
mit iras, superbos calcat, humiles amat, discordes se-
dat, inimicos concordat, cunctis est placita. Non quæ-
rit alienum, nihil deputat suum, docet amare quę odisse
non nouit. Nescit extolli, nescit inflari. Hanc ergo qui
accepit teneat, qui perdidit repetat, qui amisit exquirat,
quoniam qui in eadem non fuerit inuentus, abdicatur à
patre, exhæredatur à filio, nihilominus & à sancto spi-
ritu

G ritu alienus efficitur. Respuit enim munus oblatum, qui datæ legis contempserit bonum. Nec poterit ad hæreditatem dei peruenire, qui testamẽtum noluerit obseruare. Non potest concordiam habere cum Christo, qui discors voluerit esse cum Christiano. Cõtumaciæ ergo crimen est, quod iubetur contemnere, quod præcipitur nolle, quod imperatum est declinare, Quid tibi cõmune cum discordia Christiane? Quid simultates amas, quod authori pacis placere non potuit? Quid exerces inimicicias, quas euadere nõ potuit, nec ille qui eas primus inuenit? Initio nãque inimicicias in protoplastum dum serpens exerit interficitur, dũ homini inuidet, ipse prosternitur. Dum Adam cupit decipere, ipse primitus iugulatur. Quare aut Christi charitatem amplectere Christiane, aut discordiæ authori de similitudine operum parem te esse cognosce.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Non turbetur cor vestrum, neque formidet:

Sermo LVIII.

Ioan.14. H ACcepimus fratres verba domini dicentis ad discipulos suos, *Non turbetur cor vestrum neque formidet. Audistis quia ego dixi vobis, quia vado, & venio ad vos. Si diligeretis me, gauderetis vtiq, quia vado ad patrem, quia pater maior me est.* Hinc ergo turbare & formidare poterat cor illorum quod ibat ab eis, quãuis vẽturus ad eos, ne forsitan gregem lupus hoc interuallo inuaderet pastoris absentia. Sed à quibus homo abscedebat, deus nõ relinquebat, quia idem ipse Christus homo & deus. Ergo & ibat per id quod homo erat, & manebat per id quod deus erat. Ibat per id quod vno loco erat, & manebat per id quod vbique erat. Cur itaque turbaretur & formidaret cor, quando sic deserebat oculos, vt nõ desereret cor? Quãuis deus etiam qui nullo continetur loco, discedat ab eorũ cordibus, qui eum relinquunt moribus, nõ pedibus, & veniat ad illos, qui conuertuntur ad eum, non facie, sed fide, & accedũt ad eum mente, non carne. Vt autem intelligerent secundũ Ioan.14. id quod homo erat, eum dixisse, Vado, & venio ad vos, Adiecit atque ait, Si diligeretis me, gauderetis vtique, quia vado ad patrem, quia pater maior me est. Per quod ergo filius non est æqualis patri, per hoc erat iturus ad I patrem, à quo & vẽturus est viuos iudicaturus & mortuos. Per illud autem, in quo æqualis est gignẽti vnigenitus, nunquam recedit à patre, sed cum illo est, vbique Philip.2. totus, pari diuinitate, quam nullus continet locus. Cum enim in forma dei esset, sicut Apostolus loquitur, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem deo. Quo modo enim rapina posit esse natura, quæ non erat vsurpata sed nata? Semetipsum autem exinaniuit, formam serui accipiens. Non ergo amittens illam, sed accipiẽs istam, eo modo se exinaniẽs quo hic minor apparebat, quàm apud patrem manebat. Forma quippe serui accessit, nõ forma dei recessit. Hæc assumpta est, nõ illa cõsumpta. Propter hanc dicit, Pater maior me est, propter illã veIoan.10. rò, Ego & pater meus vnum sumus. Hoc attendat Arrianus, & hac attentione sit sanus, nec contentione remaneat insanus. Hæc est enim forma serui, in qua dei filius minor est, non patre solo, sed etiam spiritu sancto. 1. sen. dist. 16. ca. Notandum. Neque id tantum, sed etiã seipso, quia idem ipse in forma dei maior est seipso. Neq; enim homo Christus non dicitur filius dei, quod etiã sola caro eius in sepulchro meruit appellari. Nam quid aliud cõfitemur, cum dici- Marci. 27. mus credere nos in vnigenitũ filium dei, qui sub Põtio Pilato crucifixus est & sepultus? Et quid eius sepultum K est, nisi caro sine anima? Ac per hoc cũ credimus in dei filium qui sepultus est, profecto filiũ dei dicimus & carnem quæ sola sepulta est. Ipse ergo Christus filius dei æqualis patri in forma dei, quia semetipsum exinaniuit, non formam dei amittens, sed formam serui accipiens, Philip.2. maior est & seipso, quia maior est forma dei quæ amissa nõ est, quàm serui quæ accepta est. Quid itaque mirum, vel quid indignum, si secundum hãc formam serui loquens ait [dei filius, Pater maior me est: & secũdum dei formã loquens ait] idem dei filius, Ego & pater vnum Ioan.10. sumus? Vnum enim sunt secundum id quod deus erat Ioan.1. verbum, & minor est patre secũdum id quod deus verbum caro factum est. Dicam etiam quod Arriani & Eunomiani negare non possunt. Secũdum hanc serui formam puer Iesus etiam parẽtibus suis minor erat, quando paruus maioribus, sicut scriptum est, subditus erat. Quid igitur hæretice, cũ Christus sit deus & homo, lo- Luca.2. quitur vt homo, & calumniaris deo? Ille in se naturam commendat humanam, tu in illo audes deformare diuinam? [Infidelis, ingrate, ideòne tu minus ęstimas eum qui fecit te, quia dicit ille quid factus est propter te?] L Aequalis enim patri filius, per quẽ factus est homo, [vt minor esset patre, fact⁹ est homo,] Quod nisi fieret, quid esset homo? Dicat planè dominus & magister noster, Si Ioan.14. diligeretis me, gauderetis vtique, quia vado ad patrem, quia pater maior me est. Cum discipulis audiamus verba doctoris, non cum alienis sequamur astuciam deceptoris, Agnoscamus geminam substantiam Christi, diuinam scilicet, qua æqualis est patri: humanã, qua maior est pater. Vtrunque autem simul, non duo, sed vnus Christus, ne sit quaternitas, nõ trinitas deus. Sicut enim vnus est homo anima rationalis, & caro, sic vnus est Christus deus & homo. Ac per hoc Christus deus & anima rationalis & caro. Christũ enim in his omnibus, Christũ in singulis confitemur. Quis est ergo per quem factus est mundus? Christus Iesus, sed in forma dei. Quis est sub Pontio Pilato crucifixus? Christus Iesus, sed in forma serui. Item de singulis quibus homo cõstat. Quis 3. sen. di. 22. Hic quæritur. non est derelictus in inferno? Christus Iesus, sed in anima sola. Quis resurrecturus triduo iacuit in sepulchro? Christus Iesus, sed in carne sola. Dicitur ergo & in his singulis Christus. Verum hæc omnia non duo vel tres, sed vnus Christus. Ideo dixit, Si diligeretis me, gaude- M retis vtique quia vado ad patrem. Quia naturę humanę Ioan.14. gratulandum est, eo quòd sic assumpta est à verbo vnigenito, vt immortalis constitueretur in cœlo, atque ita fieret terra sublimis, vt incorruptibilis puluis sederet ad dexterã patris: [hoc enim modo se iturum dixit ad patrem.] Nam profecto ad illum ibat, qui cũ illo erat. Sed hoc erat ire ad eum, & recedere à nobis, mutare, atque immortale facere quod mortale suscepit ex nobis, & leuare in cœlum per quod fuit in terra pro nobis. Quis non hinc gaudeat? quis non sic diligat Christum, vt & suam naturam iam immortalem gratuletur in Christo, atque se speret futurũ esse immortalem per Christum? Obiiciunt nobis Arriani, creaturã dei filium asserentes. Quid est quod Salomon ad hoc ex persona Christi cõsentit & dicit, Dominus creauit me, in principio via- Prouer. 8. rum suarum in opera sua ante seculum fundauit me: in initio priusquam terram faceret, priusquam prodirent fontes aquarum, priusquam montes stabilirentur, ante omnes colles genuit me? Aduersus quos ita respondemus. Multi quidem doctissimi viri, hoc ex persona illius sapientiæ dictum asserunt, quam Salomon ad iudicandum

A dicandum regendumq; populum acceperat. Sed quia
vos animo pertinaci hoc à nobis ex Christi persona di
ctum exigitis, non reluctamur, neq; renitimur, sed ipsius
veritatis auxilio roborati, quocunque duxeritis sequi-
mur. Primo quia iā, vt superins diximus, licet vnā per-
sonam in Christo credamus, duas tamen substantias, id
est, naturas fatemur, diuinitatis scilicet & humanitatis,
assumptricis & assumptę, creatricis & creatæ, Quę tamē
substantiæ non sunt cōfusæ, sed vnitæ, atque in vna ea-
dèmque persona inseparabiles, & in sua semper pro-
prietate manentes. Quapropter vnicuique substantiæ
propria vtique aptanda sunt, id est, infirmitates huma-
nitati quæ creata est, signa vero vel mirabilia diuinitati
quæ creauit. Intātum enim hæ duę naturæ sibimet vni-
tæ sunt atque cōiūctæ, vt idem Christus deus & homo,
aliquando res aut agat, aut loquatur humanas, aliquan-
Matth.8. do diuinas, Sicut illud est quòd dormit in naui, & im-
Matth.4. perat ventis & mari: & quòd esurierit, & quòd quinque
Matth.14. milia hominum de quinque panibus & duobus pisci-
Ioan.11. bus saturarit. Postremo quòd moritur, & quòd Lazarū
quatriduanum authoritate diuina iubeat à mortuis re-
B uocari. Ex quo mirari non debes, si Christus de huma-
Prouer.8. nitate sua dixerit, Dominus creauit me in initio viarū
suarum in opera sua: quia subsequens dictum quod di-
uinitati conueniebat, priori præmisso ostendit, dicens,
Ante seculum fundauit me initio priusquam terram
faceret, & priusquam abyssos faceret, priusquam prodi-
rent fontes aquarum, priusquam montes stabilirentur,
ante autem omnes colles genuit me. Hoc est dicere, Li-
cet creauerit me deus, vt initia viarum atque operum
eius per Euangelium demonstrarem, sed ante seculum,
id est, ante initium, antequam vel cœlum vel terra, vel
tempora fierent, genuit me, hoc est, vt sine tempore &
†aliàs, se à sine initio separatim † genitum demonstraret. Nam vt
patre. totum breuiter comprehēdam, Christus filius dei deus
& homo, secūdum diuinitatem ante tēpora sine initio
Esaie.53. inenarrabiliter à patre genitus est, sicut Esaias dicit, Ge-
nerationem eius quis enarrabit? Nouissimo autē tem-
Luce.2. pore secundum humanitatem creatus est, Adueniens
Gene.2. enim diuinitas in vterum virginis Mariæ, authoritate
illa qua in paradiso Adam de limo formauit, carnem
sibi ex substantia ipsius Mariæ fabricauit, quam pro sa-
lute nostra suscipiens, & sibi coadunans natus est deus
C & homo. Quam generationem Matthæus enarrat di-
Matth.1. cens, Christi autem generatio sic erat & cæt. Item so-
lēt aduersum nos huiusmodi venenatum componere
syllogismum dicentes, Si coæternum patri creditis fi-
lium, dicite quæsumus, dum esset genitus est, an dum
non esset? Si dum esset, duo ergo ingeniti antè fuerunt,
& postmodum vnus alium generauit, aut si, vt ratio ve-
ra permittit, dum non esser, genitus est, erit vtique patre
posterior. Ad quam rem nobis non aliud agendum est,
nisi vt tam grandi hæreticorū maliciæ, exemplis Apo-
stolicis resistamus, quibus facile sapientia secularis eli-
ditur. Dum ergo nobis memorata superius obiecerint,
dicimus. Nos sicut solum patrem semper, & sine initio
ingenitum nouimus, ita filium semper & sine initio ex
patre genitum confitemur. Nec alia aliqua causa est quę
diuisionem faciat personarum, nisi quod hic ingenitus
est, & ille genitus, id est, hic pater est, & ille filius: quia
pater semper pater est, nunquam filius, quia vt diximus
nō est genitus, sed ipse genuit. Et filius semper filius est,
nunquam pater, quia non genuit, sed genitus est. Qua
de re non alius quàm Apostolus ipse in medio prouo-
candus est, Qui preuidens Eunomij & Arrij maliciam,
exemplis rerum visibilium, inuisibilē & inenarrabilem, D
& incomprehensibilem rem, inquantum potuit, vel res
ipsa permisit explanare conatus est. Quid enim scribēs
ad Hebręos de filio dicit? Qui est, inquit, splendor glo- Hebr.1.
riæ, & figura substantiæ eius. Videamus ergo quid cau-
sæ est, quod filium splendorem nominauit. Splendor
enim, nisi fallor, non dicimus nisi aut solis, aut lunæ, aut
cuiuslibet certi luminis. Quid ergo est? Nunquid tam
insanimus, vt Apostolum putemus inęstimabilem illam
diuinitatis speciem, soli aut igni assimilasse? Absit. Sed
vt exemplo illo intelligamus, quia sicut splēdor ex sub-
stantia solis nascitur, ita & filium ex substantia patris
genitum. Et sicut non est sol aut ignis prior splendore
suo, licet ex illo nascatur: sic ex quo sol aut ignis proces-
sit, simul & cum eo splendor eius apparuit, nec dici po-
test splēdor sole vel igne posterior, cum tamen, vt dixi,
ex ipso nascatur, [sic agnoscamus non esse patrem filio
priorem, aut filium patre posteriorem.] Si ergo in crea-
turis aliquid inuenitur, quod & nascatur, & posterius
non sit genitore suo, cur hoc hæretice à creatore fieri
posse desperas? Accipe etiam huius rei aliam similitudi-
nem. Sicut splendor ex sole natus, replet orbem terra- E
rum, & tamen à genitore suo non abscinditur aliquàn-
do nec recedit: ita & filius ex patre genitus vbique dum
sit, in patre semper permaner. Et sicut substantialiter
splendor in sole est, & sol in splendore: ita substantiali-
ter pater in filio, & filius in patre est. Et sicut soli & splē-
dori vna substantia dum sit, non tamen est vna perso-
na: quia nec solem splendorem esse, nec splēdorem di-
cimus solem, quia scimus quòd sol genuit splendorem,
splēdor vero natus ex sole est: ita & pater & filius cum
sint vnius essentiæ, non tamen sunt vnius personæ, sicut
iam superius ad plenum memorauimus. Et sicut sol per
splendorem & calefacit, & illuminat, & siccat, & can-
didat, & denigrat, & omnia quæ ei à deo iniuncta sunt
operatur: ita & patrem per vnigenitum filiū suum om-
nia legimus fuisse operatum. Creatum inquiunt esse fi-
lium à patre, non genitum. Ad quod breuiter respon-
dendum est. Si creatus est, vtique & seruus, quia omne
quod creatum est, necesse est vt creatori deseruiat. Et si Philip.2.
seruus est filius, quomodo in forma dei constitutus for- 3 sen. dist. 9
mam serui accepit? Seruus enim serui formam accipe- cap. 2.
re non potest. Idem dicunt, non natura esse dei filium, F
sed creatum. Aduersus huiusmodi quæstiones solito re-
spondendum est. Quia si natura deus non est filius, sed
creatura, nec colēdus est omnino, nec vt deus adoran-
dus, Dicente Apostolo, Et coluerūt & seruierūt creatu- Rom.1.
ræ potius quàm creatori, qui est benedictus in secula: Et
ad Galatas, Sed tunc ignorantes deum, his qui natura Galat.4.
non sunt dij seruiebatis. Sed illi ad hæc replicabunt &
dicent: Quid quod carnem eius quam creaturam esse
non negas, simul cum diuinitate adoras, atque ei non
minus quàm diuinitati deseruis? Ego dominicam car-
nem, imò perfectam in Christo humanitatē, propterea
adoro, quòd à diuinitate suscepta, atq; deitati vnita est,
vt non aliū atque alium, sed vnum eundémque deum
& hominem dei filium confitear. Denique si hominem
separaueris à deo, vt Photinus, vel Paulus Samosate-
nus, illi ego nūquam credo nec seruio. Velut si quis no-
strum aut purpurā, aut diadema regale iacens inueniat,
nunquid ea conabitur adorare? Cum vero ea rex fuerit
indutus, periculum mortis incurrit, si ea simul cum rege
quis adorare contempserit, Ita etiam in Christo domi-
no humanitatem non solam aut nudam, sed diuinitati
suæ vnitam, vnum dei filium deum verum & homi-
nem

G nem verum qui adorare contempserit, æternæ mortis pœnam patietur.

Ioan. 15. *De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Ego sum vitis, vos estis farmenta, pater meus agricola.*

Sermo LIX.

E sancto Euangelio præsenti tempori consonãtem similitudinem audistis, de his qui operantur in vinea. Est enim modo tempus vindemiæ temporalis. Est autem & spiritalis vindemia, vbi deus gaudet ad fructum vineæ suæ. Colimus enim deum,& colit nos deus. Sed nos sic deũ colimus,vt non eum meliorem faciamus. Colimus enim eum adorando, non arando, ille autem colit nos tanquam agricola agrum. Quod ergo nos ille colit, meliores nos reddit, quia & agricola agrum colendo facit meliorem,& ipsum fructum in nobis quærit vt eum colamus. Cultura ipsius est in nos, quòd non cessat verbo suo extirpare semina mala de cordibus nostris, aperire cor nostrum tanquam aratro sermonis, plantare semina præceptorum, expectare fructum pietatis. Cum enim istam culturam sic acceperimus in cor nostrum, vt eum
H bene colamus, non existimus ingrati agricolæ nostro, sed fructum reddimus quo gaudeat. Et fructus noster non illum ditiorem facit, sed nos beatiores. Ecce audite quia sicut dixi, Colit nos deus. Nam quia colimus nos deum, nõ opus est vt probetur nobis. Omnes enim homo hoc habet in ore, quia homines colunt deum, Quia vero deus colit homines, quasi expauescit auditor quando audit: quia non est in vsu hominum vt dicatur, quia deus colit homines, sed quia deũ colunt homines. Debemus ergo probare vobis, quia & deus colit homines, ne forte putemur verbum indisciplinatũ dixisse,& aliquis in corde suo disputet contra nos, & nesciens quid dixerimus reprehendat nos. Hoc ergo constitutum est demonstrare vobis, quia & deus colit nos, sed iam dixi, sicut agrum, vt meliores nos faciat. Dominus dicit in Euangelio, *Ego sum vitis, vos estis sarmenta, pater meus agricola.* Quid facit agricola? Interrogate vos qui agricolæ estis, quid facit agricola. Puto quia agrum colit. Si ergo pater deus agricola est, habet agrum, & colit agrum suum, & expectat inde fructum. Denique plantauit vineam, sicut ipse dominus Iesus Christus dicit, Et locauit eam agricolis, qui redderent ei fructum
I temporibus propriis. Et misit ad eos seruos suos vt peterent mercedem vineæ. Illi autem contumeliis eos affecerunt, aliquos occiderunt, & fructum reddere contempserunt. Misit alios, talia perpessi sunt. Et dixit ille pater familiâs, cultor agri sui,& plantator & locator vineæ suæ, Mittam vnicum filium meum, forte vel ipsum reuerebuntur. Et misit, inquit, etiam filium suum. Dixerunt illi apud semetipsos, Hic est hæres, venite occidamus eum,& nostra erit hæreditas. Et occiderunt eum, & proiecerunt eum extra vineam. Cum venerit dominus vineæ, quid faciet illis malis colonis? Responsum est, Malos male perdet, & vineam suam locabit aliis agricolis qui reddent ei fructum in tempore suo. Plantata est vinea, lege data in cordibus Iudæorum. Missi sunt Prophetæ, quærentes fructum, bonam vitam eorum. Prophetæ ab eis contumeliis affecti,& occisi sunt. Missus est Christus vnicus filius patrisfamiliâs, & ipsum occiderunt hæredem, & ideo perdiderunt hæreditatem. In contrarium eis vertit malum consilium, Vt possiderent occiderunt, & quia occiderunt perdiderunt. Et modo audistis similitudinem ex Euangelio sancto, Quia simile est regnum cœlorum patrisfamiliâs, qui exiit conducere operarios in vineam suam. Exiit mane, & quos inuenit conduxit in vineam suam, & placuit cuui eis mercedem denarium. Exiit & hora tertia, inuenit alios,& adduxit ad opus vineæ. Et sexta hoc fecit, & nona hoc fecit. Exiit etiam & hora vndecima propè ad finem diei, inuenit quosdam vacuos & stantes, & ait illis, Quid hic statis? Quare non operamini in vinea? Responderunt, Quia nemo nos conduxit. Venite, inquit, & vos, & quod iustum fuerit dabo vobis. Mercedem denarium placuit. Isti qui vna hora erãt operaturi, quãdo tibi auderent sperare denarium? Sed tamen se aliquid accepturos gratulabantur. Adducti sunt & ipsi ad vnam horam. Finito die, iussit omnibus reddi mercedem, à nouissimis vsque ad primos. Inde cœpit reddere ab eis qui hora vndecima venerant, & iussit eis dare denarium. Illi qui prima hora venerant videntes illos accepisse denarium, quem cum ipsi placuerat, sperauerunt se plus aliquid accepturos. Ventum est & ad ipsos,& acceperunt denarium. Murmurauerũt aduersus patremfamiliâs dicentes, Ecce nos qui sustinuimus ardorem diei,& æstum diei, æquasti,& pares fecisti illis qui vna hora operati sunt in vinea. Et ait pa- L
terfamiliâs, iustissimum responsum reddẽs vni eorum. Sodalis non tibi feci iniuriam, hoc est te non fraudaui, quod placui reddidi tibi. Fraudem tibi non feci, quicquid pactus sum reddidi tibi. Huic non volo reddere, sed donare. Non licet mihi facere quod volo de meo? an oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? Si alicui tollerem alienum, rectè apprehenderer quasi fraudator & negator alieni. Cum vero debitum reddo, & cui volo etiam dono, nec cui debebam potest me reprehendere,& cui donatur debet amplius gaudere. Non erat quod responderetur,& æquati sunt omnes,& facti sunt nouissimi primi, & primi nouissimi, quia tantundem acceperunt & primi & nouissimi. Quid est ergo quòd à nouissimis cœpit reddere? Nonne omnes sicut legimus simul accepturi sunt? Legimus enim in alio loco Euãgelij, quod dicturus est eis quos ponet ad dexteram, Venite benedicti patris mei, percipite regnum Matth. 25.
quod vobis paratum est ab initio mundi. Si ergo omnes simul accepturi sunt, quo modo hic intelligimus priores accepisse illos qui vndecima sunt operati,& po
steriores illos qui prima? Si potuero sic dicere, vt perue- M
niat ad intellectum vestrum, deo gratiam, illi enim debetis gratias agere, qui vobis per nos erogat. Non enim de nostro erogamus. Si interroges de duobus, verbi gratia, quis prior acceperit, qui post vnam horam accepit, an qui post duodecimam, omnis homo respondet, quia prior accepit, qui post vnam horam accepit, quàm qui post duodecim. Si ergo quamuis vna hora acceperint omnes, tamen quia alij acceperunt post vnam horam, alij acceperunt post duodecim horas, illi dicti sunt priores accepisse, qui post modicum temporis acceperunt: primi iusti, sicut Abel, sicut Noë, quasi prima hora vocati fœlicitatem resurrectionis nobiscum accepturi sunt. Alij iusti post illos Abraham, Isaac, Iacob, & quicunque erant seculi ipsorum, quasi tertia hora vocati, fœlicitatem resurrectionis accepturi sunt nobiscum. Alij iusti, Moyses & Aaron, & quicunque cum illis tanquam hora sexta vocati: fœlicitatem resurrectionis nobiscum accepturi sunt. Post ipsos Prophetæ sancti tanquam nona hora vocati, eãdem fœlicitatem nobiscum accepturi. In fine seculi omnes Christiani tanquam vndecima hora vocati, fœlicitatem illius resurrectionis cum illis accepturi sunt. Omnes simul accepturi sunt,
sed

Margin notes: Vindemia spiritalis. — Ioan. 15. — Matth. 21. — Matth. 20.

A sed videte illos primos post quantum tẽpus accipiunt. Si ergo illi primi post multum tempus, non post modicum tempus, quamuis simul accipiamus, priores videmur accepisse, quia merces nostra nõ tardauit. Erimus ergo in illa mercede omnes æquales, tãquam primi nouissimi, & nouissimi primi, quia denarius ille vita æterna est, & in vita æterna omnes æquales erunt. Quanuis enim meritorum diuersitate fulgebunt, alius maius alius minus, quod tamen ad vitam æternam pertinet, æqualis erit omnibus. Non enim alteri erit longior, alteri breuior, quod pariter sempiternum est, quod non habebit finem, nec mihi, nec tibi. Alio modo ibi erit castitas coniugalis, alio modo ibi erit integritas virginalis. Alio modo ibi erit fructus boni operis, alio modo corona passionis. Illud aliẽ modo, aliud alio modo: tamen quantum pertinet ad viuere in æternum, nec ille plus viuit illo, nec ille plus illo. Pariter enim sine fine viuunt, cum in suis quisq; claritatibus viuat, & ille denarius vita æterna est. Non murmuret ergo qui post multum tempus accipit, cõtra eum qui post modicum tempus accipit. Illi redditur, illi donatur, vtrisque tamen

B vna res donatur. Est & in ista vita simile aliquid, & excepta illa solutione similitudinis, huius qua intelliguntur prima hora vocati Abel & ipsius seculi iusti, tertia Abraham & ipsius seculi iusti, sexta Moyses & Aaron & ipsius seculi iusti, nona Prophetæ & ipsius seculi iusti, vndecima tanquam in fine seculi Christiani omnes: excepta solutione ista similitudinis, & in hac vita nostra potest aduerti hæc similitudo. Tanquam enim prima hora vocantur qui recẽtes ab vtero matris incipiũt esse Christiani, quasi tertia pueri, quasi sexta iuuenes, quasi nona vergentes in senium, quasi vndecima omnino decrepiti. Vnum tamen vitæ æternæ denarium omnes accepturi. Sed attendite & vos fratres mei, ne ideo quisque differat venire ad vineam, quia securus est quoniam quandocunque venerit, ipsum denarium accepturus est. Securus est quidem quod ipse denarius illi promittitur, sed differre non iubetur. Nunquid enim & illi qui sunt ad vineam conducti, quãdo ad illos exibat paterfamiliâs, vt conduceret quos inuenit hora tertia & conduxit, verbi gratia, dixerunt illi, expecta, nõ illuc imus nisi hora sexta, aut quos inuenit hora sexta dixerunt, non imus nisi hora nona, aut quos nona inuenit

C dixerunt, non imus nisi vndecima? Omnibus enim daturus est tantundẽ, quare nos amplius fatigamur? Quid ille daturus sit, & quid facturus sit, penes ipsum consilium est. Tu quando vocaris veni. Merces enim cunctis æqualis promittitur, sed de ipsa hora operandi magna quęstio est. Si enim illi, verbi gratia, qui vocati sunt hora sexta, in hac ætate corporis constituti, vbi iuueniles anni feruent, sicut ipsa hora sexta feruet: si dicerent illi iuuenes vocati, expecta, audiuimus enim in Enãgelio, quia omnes vnam mercedem accepturi sunt, cum senes fuerimus hora vndecima veniemus, tantundem accepturi, quare laboraturi? responderetur eis & diceretur, Laborare non vis, qui vtrum viuas vsque ad senectam, nescis? Sexta hora vocaris, veni. Paterfamiliâs tibi quidem etiam vndecima venienti denarium promisit, sed vtrum viuas vsque ad septimam nemo tibi promisit. Non dico vsque ad vndecimam sed vsq; ad septimam. Quare ergo differs vocantem te certus de mercede, incertus de die? Vide ne forte quod tibi ille daturus est promittendo, tu tibi auferas differendo. Si hoc recte dicitur de infantibus tãquam ad horam primam pertinẽtibus, si recte dicitur de pueris, tanquam ad ho-

ram tertiam pertinentibus, si recte de iuuenibus, tan- D quam in hora sexta flagrantia constitutis, quanto magis recte dicitur decrepitis, Ecce iam hora vndecima est, & adhuc stas, venire piger es? An forte non exiit ad te vocandum paterfamiliâs? Si non exiit, quid est quod loquimur? Nempe nos serui de familia ipsius sumus, conducere operarios missi sumus. Quid ergo stas? Finisti iam annorum numerum, festina ad denarium. Hoc est enim exire patremfamiliâs, innotescere: quoniam qui in domo est, in abdito est, non videtur ab eis qui foris sunt. Cum autem exiit de domo, videtur ab eis qui foris sunt. Christus quando non intelligitur & non agnoscitur, in secreto est. Quando autem agnoscitur, exiit conducere: ex occulto enim processit ad noticiam, notus est Christus, vbique prædicatur Christus, gloriam Christi omnia quæcunque sunt sub cœlo clamant. Fuit irrisibilis quodam modo & reprehẽsibilis inter Iudæos, visus est humilis, contemptus est. Occultabat enim maiestatem, promptam habebat infirmitatem. Contemptum est in illo quod promptum erat, nec cognitum quod occultum erat. Si enim cognouis- *1.Corin.2.* sent, nunquam dominum gloriæ crucifixissent. Nun- E quid adhuc contemnendus est sedens in cœlo, si contemptus est cum penderet in ligno? Agitauerunt caput *Matth. 27.* qui eum crucifixerunt, & ante crucẽ eius stantes, & tan- *Marci.15.* quam ad fructum suę sæuiciæ peruenientes, insultantes dicebant, Si filius dei est descendat de cruce. Alios saluos fecit, seipsum saluum facere non potest. Descendat de cruce, & credimus in eum. Non descendebat, quia latebat. Multo enim facilius poterat de cruce descendere, qui potuit de sepulchro resurgere. Ad nostram informationem demonstrabat patientiam, differebat potentiam, & nõ est agnitus. Non enim tunc exierat conducere operarios, non exierat, non innotuerat. Tertio die resurrexit, demonstrauit se discipulis, ascendit in *Matth. 28.* cœlum, & misit spiritum sanctum quinquagesimo die, Post ascensionem missus spiritus sanctus, impleuit omnes qui fuerunt in vno conclaui, centum viginti homines impleti illi spiritu sancto, cœperunt loqui linguis *Act.2.* omnium gentium, & expressa est vocatio, exiit ille conducere. Cœpit enim veritatis potentia omnibus innotescere. Nam tunc etiam vnus accepto spiritu sancto, etiam vnus loquebatur omniũ gentium linguis. Modo autem in Ecclesia ipsa vnitas tanquam vnus loquitur, loquitur omnium gẽtium linguis. Ad quam linguam religio Christiana non peruenit? Ad quos fines non per- F tendit? Iam nõ est qui se abscondat à calore eius. Adhuc *Psal.18.* fit mora ab eo qui stat in vndecima. Manifestum est ergo fratres mei, omnino manifestum est, tenete, certi estote, quoniam deus noster Iesus Christus, quando quisque se cõuerterit ad fidem ipsius, à via sua vel superflua vel nequissima, omnia illi præterita dimittuntur & omnino, iamq; donatis debitis, fiunt cum illo tabulę nouæ. Prorsus omnia dimittuntur. Nemo sit solicitus quod aliquid ei non dimittatur. Sed iterum nemo peruerse *Desperatio & peruersa spes occidũt animas.* sit securus. Ista enim duo occidunt animas, aut desperatio, aut peruersa spes. De his duobus malis pauca audite. Nam sicut liberat bona spes & certa spes, ita decipit peruersa spes. Prius attendite quemadmodum decipiat desperatio. Sunt homines qui cum cogitare cœperint mala quæ fecerunt, non sibi putant ignosci posse, [& dum non putant posse sibi ignosci,] dant animam iam perire desperationi, pereunt, dicentes in cogitationibus suis, Iam nulla nobis spes, neque enim tanta illa quæ cõmisimus donari nobis aut ignosci possint, Quare er-

 go non

G go non satisfacimus cupiditatibus nostris? Impleamus
saltem præsentis temporis voluptatem, quia nullam in
futuro habemus mercedem. Faciamus quicquid libet,
etsi non licet, vt habeamus suauitatem vel temporalem,
quia percipere non meremur æternam. Talia dicentes
desperando pereunt, Siue antequam omnino credant,
siue iam Christiani, & in aliqua peccata & scelera male
viuendo prolapsi. Procedit ad eos dominus vineæ, &
tanquam desperantes & vacantes, tergum dantes, pul-
Ezech.18. sat & clamat in propheta Ezechiel, In quacunque die
conuersus fuerit homo à via sua pessima, omnes iniqui-
tates eius obliuiscar. Hac voce audita & credita à despe
ratione recreantur, & ab illa altissima & profunda vo-
ragine qua submersi fuerant emergunt. Sed his timen-
dum est ne in aliam voraginem incurrant, & peruerse
sperando moriantur, qui desperando mori non potue
runt. Mutant enim cogitationes longe quidem diuer-
sas, sed tamen perniciosas, & rursus incipiunt dicere
in cordibus suis, Si quacunque die cõuersus fuero à via
mea pessima, deus misericors, sicut veraciter per pro-
phetas promisit, omnes iniquitates meas obliuiscitur,
quare hodie conuertor & non cras? Quare hodie &
H non cras? Eat hodiernus dies sicut hesternus, sit in ne-
quissima voluptate, sit in flagitiorum gurgite, volute-
tur in mortifera delectatione. Cras conuertar, & finis
est. Respondetur tibi, Cuius rei finis? Dicis, iniquitatum
mearum, Bene, gaude, quia crastino iniquitatum tua-
rum erit finis. Quid si ante crastinum tuus erit finis?
Ergo bene quidem gaudes, quia propter iniquitates tu-
as conuerso tibi indulgentiam deus promisit, sed cra-
stinum diem tibi nemo promisit. Aut si forte promisit
Mathematicus, longe aliud est. Quàm ô deus multos
mathematici fefellerunt, quia sibi plerunque lucra pro-
miserunt, & damna inuenerunt. Ergo etiam propter
istos male sperantes, procedit paterfamiliâs. Quemad-
modum processit ad illos qui male desperauerunt, &
perierunt desperando, & reuocauit eos in spem, Sic
procedit etiam ad istos qui male sperando volunt pe-
rire, & dicit eis per alium librum, Ne tardes conuerti
Eccli.5. ad dominum. Quomodo illis dixerat, In quacunq; die
Ezech.18. iniquus conuersus fuerit à via sua mala, omnes iniqui-
tates eius obliuiscar: & tulit eis desperationem qua iam
I dederant animas suas perditioni, omni modo indul-
gentiam desperantes: sic procedit etiam ad istos qui
sperando & differendo volunt perire, & loquitur ad
Eccli.5. eos & increpat eos, Ne tardes conuerti ad dominum,
neque differas de die in diem. Subito enim veniet ira
eius, & in tempore vindictæ disperdet te. Ergo noli dif
ferre, noli quod patet contra te claudere. Ecce indulgẽ-
tiæ dator aperit tibi ostiũ. Quid moraris? Gaudere de-
beres, si aperiret aliquando pulsanti. Non pulsasti & a-
perit, & foris remanes? Ne ergo differas. De misericor-
Prouer.3. diæ operibus quodam loco scriptura dicit, Ne dixeris
vade & reuertere, cras ego dabo, cũ possis continuo be-
ne facere, Non enim scis quid contingat sequenti die.
Audisti præceptum non differendi, vt in alium sis mi-
sericors, & differendo in te es crudelis? Non debes dif-
ferre panem daturus, & differs indulgentiam acceptu-
rus? Si miserando alterum non differs, miserere & a-
Eccli.30. nimæ tuæ placens deo. Exhibe & animæ tuæ eleemo-
synam. Non dicimus vt tu eis des, sed ne repellas ma-
num dantis. Sed aliquando homines inde sibi pluri-
mum nocent, cum alios offendere timent. Multum va
lent boni amici ad bonum, & mali amici ad malum.
Ideo dominus pro salute nostra potentium amicitias
contemnens, noluit prius eligere senatores, sed pisca- K
tores. Magna artificis misericordia. Sciebat enim quia *Christus qua-*
si eligeret senatorem, diceret senator, Dignitas mea *re simplices*
electa est. Si eligeret diuitem, diceret diues, Opulentia *& pauperes*
mea electa est. Si prius eligeret imperatorem, diceret *elegerit*
imperator, Potestas mea electa est. Si prius eligeret ora-
torem, diceret orator, Eloquentia mea electa est. Si eli-
geret philosophum, diceret philosophus, Sapiẽtia mea
electa est. Interim, inquit, differantur superbi isti, mul-
tum tument. Distat autem inter magnitudinem & tu-
morem. Vtrunque grande est, sed non vtrũque sanum
est. Differantur ergo, inquit, isti superbi, aliqua solidita-
te sanandi sunt. Da mihi, inquit, prius istum piscatorẽ.
Veni tu pauper sequere me, nihil habes, nihil nosti, se-
quere me. Idiota pauper, sequere me. Nõ est quod in te
expauescatur, sed multũ est quod in te impleatur. Tam
largo fonti vas inane admouendum est. Dimisit retia
piscator, accepit gratiam piscator, & factus est diuinus
orator. Ecce quid fecit dominus, de quo dicit Aposto-
lus, Infirma mundi elegit deus, vt confundat fortia, & 1.Cor.1.
ignobilia mundi elegit deus, & ea quæ non sunt tan-
quam quæ sint, vt ea quę sunt euacuentur. Deniq; legun
tur modo verba piscatorum, & colla subduntur orato- L
rum. Tollantur ergo de medio inanes vẽti, tollatur de
medio fumus qui crescendo euanescit, prorsus pro sa-
lute ista contemnantur. Si quisque in ciuitate aliquo pe
riculoso morbo corporis ægrotaret, & esset in ciuitate
peritissimus medicus amicus ægrotantis, potentibus
inimicus, qui dicerent amico suo: noli eum adhibere,
nihil nouit: dicerent autem, non iudicante animo, sed
inuidente, nónne ille pro salute sua remoueret amico-
rum potentium fabulas, & vt paucis diebus plus viueret
cum illorum qualibet offensione, pellendo sui corporis
morbo medicum illum quem peritissimũ commenda-
uerat adhiberet? Aegrotat humanum genus, non mor-
bis corporis, sed peccatis. Iacet toto orbe terrarum ab
Oriente vsque ad Occidentem grandis ægrotus. Ad sa
nandum grandem ægrotũ descendit omnipotens me-
dicus. Humiliauit se vsque ad mortalem carnem, tan-
quam vsq; ad lectum ægrotantis. Dat salutis præcepta,
contemnitur, qui audiunt liberantur. Contemnitur, cũ
dicunt amici potentes, nihil nouit. Si nihil nosset, po- M
tentia eius gentes non impleret. Si nihil esset, non esset
antequam apud nos esset, prophetas ante se non mitte-
ret. Nónne modo implentur quæ antè prædicta sunt?
Nónne probat medicus iste artis suę potentiã promissa
complendo? Nónne per totũ mundum perniciosi euer
tuntur errores, & tritura mundi donantur cupiditates?
Nemo dicat, Antea melior erat mundus quàm modo,
Ex quo cœpit iste medicus artẽ suã exercere, multa hic
videmus horrenda. Noli mirari. Antequam aliquis cu-
raretur, munda à sanguine statio medici videbatur: imò
iam tum hoc vidẽs excute vanas delicias, veni ad me-
dicum, sanitatis tempus est, nõ voluptatis. Curemur er-
go fratres. Si nec medicũ agnoscimus, non in eum tan-
quam phrenetici sæuiamus, non ab eo tanquam lethar-
gici auertamur. Multi enim sæuiendo, multi dormien-
do perierunt. Phrenetici sunt qui non dormiendo in-
saniunt. Lethargici sunt qui multum dormiendo pre-
muntur. Prorsus tales sunt homines. Contra istum me-
dicum alij sæuire in eum volunt: & quoniã ipse iam in
cœlo sedet, membra eius in terra persequuntur. Curat
& tales. Multi ex eis conuersi ex inimicis facti sunt ami-
ci, ex persecutoribus facti sunt prædicatores. Tales etiã
ipsos Iudæos, in seipsum cum hic esset sæuientes, tan-

quam

A quam phreneticos sananit, pro quibus in ligno pēdens
Lucæ.23. orauit. Dixit enim, Pater ignosce illis, quia nesciūt quid
faciunt. Multi tamē eorum, sedato furore, tanquā phre-
nesi oppressa cognouerunt deum, cognouerunt Chri-
stum. Post ascensionem misso spiritu sancto, conuersi
sunt ad eum quem crucifixerunt, & in sacramento cre-
dentes sanguinem eius biberunt, quem sæuiendo fude-
runt. Habemus exēpla. Persequebatur membra eius iam
sedētis in cœlo Saulus, persequebatur grauiter in phre-
nesi mente perdita, morbo nimio. At ille vna voce de
Act.9. cœlo clamans ei, Saule Saule quid me persequeris? per-
cussit phreneticum, erexit sanum: occidit persecutorē,
viuificauit prædicatorē. Et iam lethargici multi sanan-
tur. Ipsis enim similes sunt qui non sæuiunt in Christū,
nec maliciosi sunt aduersus Christianos, sed tātum dif-
ferendo languescunt verbis somnolentis, in lucem ocu
los extendere pigrescūt, & qui eos excitare volunt mo-
lesti sunt. Recede à me, inquit lāguidus lethargicus, ob-
secro te, recede à me. Quare? Dormire volo. Sed ille,
Morieris inde. Ille amore somni, mori volo, respōdet.
Et charitas desuper, Nolo. Plerunq; istū charitatis affe-
B ctum exhibet etiam filius seni patri morituro post pau-
cos dies, iam vtique ætate finita, si lethargicum videt, &
lethargico morbo premi suū patrem à medico agno-
scit, dicente sibi, Excita patrem tuum, noli eum permit-
tere dormire, si vis vt viuat: adest puer seni, pulsat, velli-
cat, pungit, pietate molestus est, nec mori cito permit-
tit cito moriturum, & si viderit vt aliquādo plures dies
viuat cum decesserit successurus, Quanto maiore chari
tate nos amicis nostris molesti esse debemus, cum qui-
bus non paucos in hoc mundo dies, sed apud deum in
æternum viuamus? Ament ergo nos, & faciant quod au
diunt per nos, & colant quem colimus & nos, vt reci-
piant quem speramus & nos.

*De eo quod scriptum est in Euangelio secundum
Ioannem, Ego veritatem dico vobis, expe
dit vobis vt ego vadam:*

Ioan.16. *Sermo LX.*

Edicina animæ omnium vulnerum, & vna
propiciatio pro delictis omnium est, credere
in Christo, Nec omnino quisquam mundari
potest, siue ab originali peccato quod ex Adā
traxit, in quo omnes peccauerunt, & filij iræ naturali-
C ter facti sunt: siue à peccatis quæ ipsi nō resistendo car-
nali concupiscentiæ, sed eam sequendo, eique seruien-
do in flagitiis & facinoribus addiderunt: nisi per fidem
coadunentur & compaginentur corpori eius, qui sine
vlla illecebra carnali & mortifera delectatione cōcep-
tus est, Nec eum in delictis mater in vtero aluit, & pec-
1.Petri.2. catum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius. In
eum quippe credentes filij dei fiunt, quia ex deo nascun
tur per adoptionis gratiam, quæ est in fide Iesu Chri-
sti domini nostri. Quapropter charissimi merito idem
dominus & saluator noster hoc vnum peccatū dicit,
de quo arguit mundum spiritus sanctus, quia non cre-
Ioan.16. dit in eum. *Ego, inquit, veritatem dico, expedit vobis vt ego va-
dam. Si enim ego non abiero, paracletus non veniet ad vos. Si autem
abiero, mittam eum ad vos. Et cum venerit, ille arguet mundum de
peccato, & de iusticia, & de iudicio. De peccato quidem, quia in me
non credunt. De iusticia, quia ad patrem vado, & iam non vide-
bitis me. De iudicio autem, quia princeps huius mundi iudicatus
est.* De hoc ergo vno peccato voluit mundum argui,
quòd non credunt in eum: videlicet quia in eum cre-
dendo cuncta peccata soluuntur, hoc vnum imputari
voluit, quo cætera colliguntur. Et quia credendo na-

scuntur ex deo, & filij dei fiunt, Dedit enim, inquit, il- D
lis potestatem filios dei fieri, credentibus in eum, Qui Ioan.1.
ergo credit in filium dei, inquantum adhæret illi, &
fit etiam ipse per adoptionem filius & hæres dei, co- Roma.8.
hæres autem Christi, intantum non peccat. Vnde dicit
Ioannes, Qui natus est ex deo non peccat. Et ideo pec- 1.Ioan.3.
catum vnde mundus arguitur, hoc est, quod non cre-
dunt in eum, hoc est peccatum de quo itidem dicit, Si
non venirem, peccatum non haberent. Nunquid enim Ioan.15.
alia innumerabilia peccata non habebant? Sed aduentu
eius hoc vnum peccatum accessit non credentibus quo
cætera tenerentur. In credentibus autē quia hoc vnum
defuit, factum est vt cuncta dimitterentur credentibus.
Nec ob aliud Apostolus Paulus, Omnes, inquit, pecca- Roma.3.
uerunt, & egent gloria dei, vt qui crediderint in eum
non confundantur, sicut & Psalmus dicit, Accedite ad Psal.33.
eum, & illuminamini, & vultus vestri non confunden-
tur. Qui ergo in se gloriatur, confunditur. Non enim
sine peccatis inuenietur. Ille itaque tantummodo non
cōfunditur, qui in domino gloriatur. Omnes enim pec Roma.3.
cauerunt, & egent gloria dei. Itaque Apostolus cum de
Iudæorum infidelitate loqueretur, nō ait, Etenim si qui- E
dam illorum peccauerunt, nunquid peccatum illorum
fidem dei euacuauit? Quomodo enim diceret, Si quidā
illorum peccauerunt, cū ipse dixerit, Omnes enim pec- Ibidem.
cauerunt? Sed ait, Si quidam illorum non crediderunt,
nunquid incredulitas eorū fidem dei euacuauit? Vt hoc
peccatum expressius demonstraret, quo vno clauditur
aduersus cætera, ne per dei gratiam relaxentur. De quo
vno peccato per aduentum spiritus sancti, hoc est, per
donum ipsius gratiæ quod fidelibus datur, mundus ar-
guitur, dicente domino, De peccato quidem, quia non
credunt in me. Non autem esset meritum grande cre-
dentium & beatitudo gloriosa, si semper dominus in
resuscitato corpore humanis oculis appareret. Spiritus
ergo sanctus hoc magnum munus attulit credituris, vt
eum quem carnalibus oculis nō viderent, à carnalibus
cupiditatibus mente sobria, & spiritalibus desideriis e-
bria suspirarent. Vnde & ille discipulus qui se dixerat
non crediturū, nisi cicatrices eius manu tetigisset, cum
cōtrectato corpore domini quasi euigilās exclamasset,
Dominus meus & deus meus, Ait illi dominus, Quia Ioan.20.
vidisti, credidisti, beati qui nō vident & credunt. Hanc
beatitudinē spiritus sanctus paracletus attulit, vt ab ocu F
lis carnis serui forma remota, quā de virginis vtero ac-
cepit, in ipsam dei formam, in qua patri æqualis, etiam
cū in carne apparere dignatus est, permansit, purgata
mentis acies tenderetur: vt eodem spiritu repletus Apo
stolus diceret, Et si noueramus Christum secundū car- 2.Corin.5.
nem, sed iam non nouimus: quia & carnem Christi nō
secundum carnem, sed secundum spiritum nouit, qui
virtutem resurrectionis eius, nō palpando curiosus, sed
credendo certus agnoscit, Non dicens in corde suo Roma.10.
quis ascendit in cœlum, hoc est Christum deducere: aut
quis descendit in abyssum, hoc est Christum à mortuis
reducere: sed prope est, inquit, verbū in ore tuo, quia do-
minus est Iesus, & si credideris in corde tuo, quia deus
illum suscitauit à mortuis, saluus eris. Corde enim cre-
ditur ad iusticiam, ore autem confessio fit ad salutem:
Hæc fratres Apostoli verba, sunt ipsius sancti spiritus,
sancta ebrietate eructātis. Cum ergo hanc beatitudinē
quam non videmus & credimus, nullo modo habere-
mus, nisi eam à spiritu sancto acciperemus, merito di-
ctū est, Expedit vobis vt ego vadam. Si enim non abie- Ioan.16.
ro, paracletus nō veniet ad vos. Si autē abiero, mittam

G illum ad vos. Semper quidem diuinitate nobiſcum eſt. Sed niſi corporaliter abiret à nobis, ſemper eius corpus carnaliter videremus, & nunquam ſpiritaliter crederemus: *Roma.5.* quia fide iuſtificati & beatificati, id ipſum verbum *Ioan.1.* deum apud deũ, per quod facta ſunt omnia, & quod caro factum eſt vt habitaret in nobis, corde mũdato contẽplari mereremur. Et ſi non manu tangendo, ſed corde creditur ad iuſticiã, recte de iuſticia noſtra mundus arguitur, qui non vult credere niſi quod videt. Vt autẽ nos haberemus iuſticiam fidei, de qua mundus argueretur incredulus, propterea dominus ait, De iuſticia, quia ad patrem vado, & iam non videbitis me. Tanquam ſi diceret, Hæc erit iuſticia veſtra, vt credatis in me mediatorem, quem reſuſcitatum ad patrem iſſe certiſſime habebitis, quamuis eum carnaliter non videatis, vt per ipſum recõciliati deum ſpiritaliter videre poſſitis. Vnde *Ioan.20.* figuram eccleſiæ geſtanti mulier, cum ei poſt reſurrectionem ad pedes caderet. Noli me tangere, inquit, nondum enim aſcendi ad patrem. Quod myſtice dictum intelligitur, Noli me per corporeum contactum carnaliter credere, ſpiritaliter autem credis, id eſt, fide ſpiritali me tangis, cum aſcendero ad patrem, quia bea-
H ti qui nõ vident & credunt. Et hæc eſt iuſticia fidei qua mundus carens, de nobis qui ea non caremus arguitur, quia iuſtus ex fide viuit. Siue ergo quia in illo reſurgen- *Abacu.2.* tes, & in illo ad patrem venientes inuiſibiliter & in iu- *Roma.1.* ſtificatione perficimur: ſiue quia nõ videntes & credentes ex fide viuimus, quoniã iuſtus ex fide viuit: propterea dixit, De iuſticia, quia ad patrem vado, & iam nõ videbitis me. Nec inde ſe mundus excuſet, quod à diabolo impeditur, ne credat in Chriſtum. Credẽtibus enim princeps mundi mittitur foras, vt iam non operetur in cordibus hominum, quos Chriſtus per fidem cœperit poſſidere, ſicut operatur in filiis diffidẽtiæ, quos ad tentandos & tribulandos iuſtos plerunque concitat. Quia enim miſſus eſt foras, qui intrinſecus dominabatur, ex- *Pſal.24.* trinſecus præliatur. Etſi ergo per eius perſecutiones do- *Ioan.16.* minus dirigit mites in iudicio, tamen iam ipſe hoc ipſo quòd foras miſſus eſt, iudicatus eſt, Et de hoc iudicio mundus arguitur, quia fruſtra de diabolo queritur, qui non vult credere in Chriſtum, quem iudicatum, id eſt, foras miſſum, & propter noſtrã exercitationem forinſecus expugnare permiſſum, non ſolum viri, ſed etiam
I mulieres, & pueri, & puellæ martyres vicerunt. Sed in quo vicerunt, niſi in illo quem crediderunt, & quem non videntes dilexerunt, & quo dominante in cordibus ſuis peſſimo dominatore caruerunt. Et hoc totum per gratiam, hoc eſt, per donum ſpiritus ſancti. Recte itaque idem ſpiritus arguit mũdum, & de peccato, quia non credidit in Chriſtum: & de iuſticia, quia qui voluerunt crediderunt, quamuis in quem crediderunt non viderunt, & per eius reſurrectionem ſe quoque in re- *Ibidem.* ſurrectione perfici ſperauerunt: & de iudicio, quia ipſi ſi vellent credere, à nullo impedirentur, quoniam princeps huius mundi iam iudicatus eſt.

De eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Ioannem, Ipſe arguet mundum de peccato, de iuſticia, & de iudicio:

Sermo LXI.

CVm dominus & ſaluator noſter Ieſus Chriſtus de aduentu ſpiritus ſancti, quem ſe miſſurũ eſſe promiſit & miſit, multa diceret, ait in- *Ioan.16.* ter cætera, *Ipſe arguet mundum de peccato, de iuſticia, & de iudicio.* Neq; hoc cum dixiſſet, ſermonẽ traiecit in aliud, ſed ipſa aliquanto expreſſius inſinuare dignatus eſt. *De peccato quidem,* inquit, *quia nõ crediderunt in me. De iuſticia autẽ,* K *quia ad patrem vado. De iudicio vero, quia princeps huius mundi iam iudicatus eſt.* Oboritur ergo nobis intelligendi deſiderium, cur peccatũ hominum quaſi ſolum eſſet non credere in Chriſto, ita de hoc ſolo dixit, quod mundũ ſpiritus ſanctus argueret. Si autem manifeſtũ eſt præter hanc infidelitatem alia multa hominũ eſſe peccata, cur de hoc ſolo mundum ſpiritus ſanctus arguat? An quia peccata omnia per infidelitatem tenentur, per fidem dimittuntur? Propterea hoc vnum præ cæteris imputat deus, per quod fit vt cætera nõ ſoluantur, dum non credit in humilem deum homo ſuperbus. Sic enim ſcriptum eſt, Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gra- *Iacobi.4.* tiam. Gratia quippe dei, donum dei eſt. Donum autem *Spiritusſanctus, gratia dei dicitur.* maximum ipſe ſpiritus ſanctus eſt, & ideo gratia dicitur. Cum enim omnes peccaſſent, & egerẽt gloria dei, quia per vnum hominem peccatum intrauit in mun- *Roma.3.* dum, & per peccatum mors, in quo omnes peccauerũt, *Roma.5.* ideo gratia, quia gratis datur. Ideo gratis datur, quia nõ quaſi merces redditur poſt diſcuſſionem meritorum, ſed donum datur poſt delictorum veniam. De peccato igitur arguuntur infideles, id eſt, dilectores mundi, nam ipſi ſignificantur mundi nomine. Cum enim di- L citur, Arguit mundum de peccato, nõ alio quàm quòd non crediderunt in Chriſto: hoc denique peccatum ſi non ſit, nulla peccata remanebunt, quia iuſto ex fide viuente cũcta ſoluuntur. Sed multum intereſt, vtrũ quiſ- *Roma.1.* que credat ipſum eſſe Chriſtum, & vtrũ credat in Chriſtum. Nam ipſum eſſe Chriſtũ & dæmones crediderũt, *Iacobi.2.* nec tamen in Chriſtũ dæmones crediderunt. Ille enim *Credere in Chriſtum.* credit in Chriſtum, qui & ſperat in Chriſtum, & diligit Chriſtum. Nam ſi fidem habet ſine ſpe, ac ſine dilectione, Chriſtum eſſe credit, non in Chriſtum credit. Qui ergo in Chriſtum credit, credendo in Chriſtum veniet in eum Chriſtus, & quoquo modo vnitur in eũ, & membrum in corpore eius efficitur. Quod fieri non poteſt, niſi & ſpes accedat & charitas. Quid ſibi etiã vult quod ait de iuſticia, quia ad patrem vado? Et primo quærendum eſt, ſi de peccato mundus arguitur, cur & de iuſticia? Quis enim de iuſticia recte argui poſſit? An de peccato quidem ſuo, de iuſticia vero Chriſti mũdus arguitur? Non video quid aliud poſſit intelligi, quandoquidem de peccato, inquit, quia non crediderũt in me, De M iuſticia, quia ad patrem vadu, illi non crediderunt, ipſe ad patrem vadit. Illorum ergo peccatum, ipſius autem iuſticia. Sed cur in eo ſolo voluit nominare iuſticiam, quia vadit ad patrem? Num nõ iuſticia eſt etiam quod huc venit à patre? An illa potius miſericordia eſt, quod à patre ad nos venit, iuſticia vero quod ad patrẽ vadit? Iſta fratres expedire arbitror, vt in tanta profunditate ſcripturarum, in quibus forte verbis abſconditũ aliquid latet quod opportune aperiendum ſit, tãquam ſimul fideliter inquiramus, vt ſalubriter inuenire mereamur. Cur ergo hanc appellat iuſticiam, quia vadit ad patrẽ, & non etiam quia venit a patre? An quia miſericordia eſt quòd venit, ideo iuſticia eſt quòd vadit, vt & in nobis diſcamus impleri poſſe iuſticiam, ſi pigri non fueri- *Philip.2.* mus prerogare miſericordiã, non quæ noſtra ſunt quærentes, ſed quæ aliorum? Quod cum monuiſſet Apoſtolus, continuo de ipſo domino coniunxit exemplum. Nihil, inquit, per contentionem, neque per inanem glo- *Ibidem.* riam, ſed in humilitate mentis alter alterutrum exiſtimantes ſuperiorẽ ſibi, non quæ ſua ſunt vnuſquiſq; intendentes, ſed & quæ aliorum. Deinde ſtatim addidit: Singuli quiq; hoc ſentite in vobis, quod & in Chriſto Ieſu,

A Iesu. Qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo, sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, in similitudine hominũ factus & habitu inuentus vt homo, humiliauit se, factus obediẽs vsque ad mortem, mortẽ autem crucis. Hæc est misericordia qua venit à patre. Quæ igitur iusticia est qua vadit ad patrẽ? Sequitur & dicit, Propter quod & deus illum exaltauit, & donauit illi nomẽ quod est super omne nomen, vt in nomine Iesu omne genu flectatur, cœlestium, terrestrium, & inferorũ, & omnis lingua confiteatur, quia dominus Iesus Christus in gloria est dei patris. Hæc est iusticia qua vadit ad patrẽ. Sed si solus vadit ad patrẽ, quid nobis prodest? Vt quid ab spiritu sancto de hac iusticia mũdus arguitur? Et tamen nisi solus
Ioan.3. iret ad patrem, non alio loco diceret, Nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descẽdit, filius hominis qui
Philip.3. est in cœlo. Sed etiã Paulus Apostolus dicit, Nostra autem conuersatio in cœlis est. Sed quare hoc? Quia item
Coloss.3. dicit, Si resurrexistis cũ Christo, quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera dei sedens, quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram. Mortui enim istis, & vita vestra abscondita est cũ Christo in deo. Quo mo-
B do ergo ille solus? An ideo solus, quia Christus vnus est cum omnibus membris suis, tanquã caput cum corpo-
1.Cor.12. re suo? Quæ autem corpus eius nisi ecclesia? Sicut dicit idem doctor, Vos autem estis corpus Christi, & mem-
Ioan.3. bra ex parte. Cũ ergo nos ceciderimus, & propter nos ipse descenderit, quid est, Nemo ascẽdit, nisi qui descendit nisi quia nemo ascendit, nisi vnum cum eo factus, & tanquam membrum compactus in eius corpore qui
Ioan.15. descendit? Sic & discipulis dicit, Quia sine me nihil po-
Christus aliter est vnum cũ patre & aliter vnũ nobiscum. testis facere. Aliter enim est vnũ cum patre, aliter vnũ nobiscum, Vnum cum patre est, quia vna substantia est patris & filij. Vnum cum patre est, quia cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Vnus autem nobiscum factus est, quia semetipsum exi-
Philip.2. naniuit, formam serui accipiens. Vnus nobiscum factus
Gala.3. est secundum semen Abrahæ, in quo benedicentur om-
Acto.3. nes gentes. Quod cum Apostolus cõmemorasset, Non dicit in seminibus tanquam in multis, sed tanquam in vno, & semini tuo quod est Christus. Et quia & nos ad id pertinemus quod est Christus, nobis simul incorporatis, & illi capiti cohærentibus, vnus est Christus, quia
Gala.3. & nobis dicit, Ergo semẽ Abrahæ estis secundum pro-
C missionem hæredes. Si enim vnum est semen Abrahæ, & illud vnum semen Abrahæ nõ intelligitur nisi Christus, hoc autem semen Abrahæ etiam nos sumus, hoc ergo totum, id est, caput & corpus vnus est Christus. Et ideo nos non debemus ab illa iusticia separatos putare,
Ioan.16. quam dominus ipse commemorat, dicens, De iusticia, quia ad patrem vado. Cum Christo enim & nos resurreximus, & nos cum capite nostro Christus sumus interim fide & spe. Complebitur autem spes nostra in vltima resurrectione mortuorum. Cum autem complebitur spes nostra, tũc complebitur etiam iustificatio nostra. Quam completurus dominus, quid sperare debeamus ostendit in carne sua, hoc est, in capite nostro, in qua resurrexit & ascendit ad patrem, quia sic scriptum
Roma.4. est, Traditus est propter delicta nostra, & resurrexit propter iustificationem nostram. Arguitur ergo mundus de peccato in eis qui non credunt in Christo, & de iusticia in eis, qui non resurgunt in membris Christi.
2.Cor.5. Vnde dictum est, Vt nos simus iusticia dei in ipso. Si enim non in ipso, nullo modo iusticia. Si autem in ipso, totus nobiscum vadit ad patrem, & hæc in nobis

implebitur perfecta iusticia. Propter hoc & de iudicio D
mundus arguitur, quia princeps huius mundi iam iudicatus est, id est, diabolus princeps iniquorũ qui corde nõ habitant nisi in hoc mundo, quem diligunt, & ideo mundus vocantur, sicut nostra cõuersatio in cœlis est, si resurreximus in Christo. Ergo quemadmodũ nobiscũ, id est, cum corpore suo vnus est Christus: Sic cum omnibus impiis quibus caput est, cũ quodam corpore suo vnus est diabolus. Quapropter sicut nos nõ separamur à iusticia, de qua dominus dixit, Quia ad patrem vado: sic impij non separantur ab illo iudicio, de quo dixit, Quia princeps huius mundi iam iudicatus est. Ioan.6.

De trina interrogatione domini si Petrus se diligeret, & trina Petri responsione: Ioan.21.

Sermo LXII.

LEctione hodierna animaduertit charitas vestra, dictum esse Petro à domino per interrogationem, *Diligis me? Cui respondit ille: Scis domine quia amo te.* Hoc secundo, hoc tertio: & ad singula verba respondentis dicebat dominus, *Pasce agnos meos.* Commendabat Petro Christus agnos suos pascendos, qui pascebat & Petrum. Quid enim Pe-
trus poterat præstare domino, maxime iam immorta- E
le corpus gerenti & in cœlum ascensuro? Tanquam ei diceret, Amas me? In hoc ostende quia amas me, Pasce oues meas. Ergo fratres cum obedientia audite oues vos esse Christi, quia & nos cum timore audimus, Pasce oues meas. Si nos cũ timore pascimus & timemus pro ouibus, ipsæ oues quomodo pro se debent timere? Pertineat ergo ad nos cura, ad oues obedientia: ad nos vigilantia pastoralis, ad vos humilitas gregis: Quanquam & nos qui vobis videmur de superiore loqui loco, cũ timore sub pedibus vestris sumus, quoniam nouimus quàm periculosa ratio de ista quasi sublimi sede reddatur. Proinde charissimi catholica germina membra Christi, cogitate quale caput habeatis. Filij dei cogitate qualem patrẽ inueneritis. Christiani cogitate, quæ vobis hæreditas promittatur. Non talis qualis in terra possideri à filiis non potest, nisi cum mortui fuerint parentes eorum. Nullus enim in terra possidet hæreditatẽ patris, nisi mortui. Nos viuo patre nostro possidebimus quod donabit, quia pater noster mori nõ poterit. Plus addo, plus dico, & verum dico, ipse pater erit hæreditas nostra. Congruenter viuite, maxime vos candidati
Christi recẽns baptizati, modo regenerati, sicut vos an- F
te admonui & modo dico & solicitudinem meã pronuncio, quia timorem mihi maiorem ingessit præsens euangelica lectio. Obseruate vos, nolite imitari malos Christianos. Nolite dicere, faciã hoc, quia multi fideles hoc faciunt. Hoc non est defensionem parare animæ, sed comites ad gehennã inquirere. Crescite in hac area dominica, in hac inuenietis bonos qui & vobis placẽt, si & vos boni fueritis. Nunquid enim peculium nostrũ estis? Hæretici & schismatici, & de furtis dominicis peculia sibi fecerunt, & greges non Christi, sed suos cõtra Christũ pascere voluerunt. Planè in ipsis deprædationibus suis titulũ illius posuerunt, vt prædæ ipsorũ quasi defenderentur per titulũ potentis. Quid facit Christus, quando tales conuertuntur, qui foris ab Ecclesia titulum eius baptismatis acceperunt? Eiicit prædatorem, titulum non deponit, & possidet domum, quia inuenit ibi titulum suum. Quid opus est vt mutet nomen suũ? Nunquid attendũt quod ait dominus Petro, Pasce agnos meos, pasce oues meas? Nunquid dixit ei, Pasce agnos tuos, aut pasce oues tuas? Exclusis autẽ, quid dixit in

G canticis canticorum ad Ecclesiam? Loquēs sponsus ad sponsam, ait, *Canti.1.* Nisi cognoueris temetipsam pulchrā inter mulieres, exi tu. Tāquam dicens, Non ego te eiicio, exi tu, nisi temeipsam cognoueris temetipsam pulchrā inter mulieres, nisi cognoueris te in speculo scripturæ diuinæ, nisi attēderis ô mulier pulchra speculum quod te falso nitore non fallit, nisi cognoueris quia de te dictum est: *Psal.56.* Super omnem terram gloria tua: quia de te dictum est, *Psal.2.* Dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ: Et alia innumerabilia testimonia quę catholicam ecclesiam commendant. Nisi ergo cognoueris patrem non habes, hæredem non te potes facere. *Canti.1.* Ergo exi tu in vestigiis gregum, non in societate gregis, & pasce hædos tuos, nō quo modo Petro dictum est, oues meas. *Ioan.21.* Petro dicitur, oues meas, schismaticis dicitur, hædos tuos. Hic oues, ibi hædi. Hic meas, *Matth.25.* ibi tuos. Recolite dexteram & sinistram iudicis nostri, recolite vbi stabunt hædi & vbi oues, & apparebit vobis vbi dextera, vbi sinistra, cādida & nigra, luminosa & tenebrosa, pulchra & deformis, acceptura regnū & inuentura supplicium sempiternum.

Matth.3. Luca.3. Ioan.1.

De manifesta ostensione trinitatis in deo nostro ex Euangelio de baptismo domini apud flumen Iordanem.

Sermo LXIII.

H EVangelica lectio proposuit nobis vnde loquamur ad charitatem vestram, quæ domini imperio & vere domini imperio proposita est: ab illo enim expectauit cor meum, tanquam iussionem proferendi sermonis, vt hinc eum intelligerem loqui me velle, quod recitari ipse voluisset. Audiat ergo studium & deuotio vestra, & adiuuet apud ipsum dominum deum nostrum laborē meum. Videmus enim & tanquam proposito diuino speculo contuemur, apud flumen Iordanem commendari nobis deum nostrū in trinitate. Cum enim veniret Iesus & baptizatus esset à Ioanne, dominus à seruo, quod fecit ad humilitatis exemplum: in ipsa quippe humilitate ostendit impleri iusticiam, quando dicēte sibi Ioanne, Ego debeo à te baptizari & tu venis ad me: *Matth.3.* Respondit, Sine modo vt impleatur omnis iusticia. Cum ergo baptizatus esset, aperti sunt cœli & descendit super eum spiritus sanctus in specie columbæ. Deinde vox desuper cōsecuta est, Hic est filius meus dilectus in quo bene sensi. Habemus ergo distinctam quodam modo trinitatē. I In voce patrem, in homine filium, in columba spiritum sanctum. Hoc quidem cōmemorare opus erat: Nam videre facillimū est. Euidenter enim nec vllo dubitationis scrupulo cōmendatur hæc trinitas, cum ipse dominus Christus in forma serui veniens ad Ioannem, vtique filius est. Non enim dici potest quòd pater sit, aut dici potest quòd spiritus sanctus, Venit, inquit, Iesus, vtiq; filius dei. De columba quis dubitet? Aut quis dicat quid est columba, cū ipsum Euangelium testetur apertissime, Descēdit super eum spiritussanctus in specie columbę? De voce autem illa similiter nulla dubitatio quòd patris sit, cum dicit, Tu es filius meus. Habemus ergo distinctam trinitatē. Et si consideremus loca audeo dicere, quanuis timide id dicam, [tamē audeo dicere quasi separabilem trinitatem.] Cum Iesus venit ad fluuium, ex alio loco in aliū locum: Columba descendit de cœlo ad terram, de alio loco ad alium locum: Vox ipsa patris nec de terra, nec de aqua sonuit, sed de cœlo. Tria hæc quasi separantur locis, separantur officiis, separātur operibus, Dicat mihi aliquis, Ostende inseparabilem trinitatem. Memento catholicū te loqui, catholicis loqui. Fides enim nostra, id est, fides vera, fides recta, fides catholica, nō opi- K nione præsumptionis, sed testimonio lectionis collecta, nec hæretica temeritate incerta, sed Apostolica veritate fundata, hoc insinuat, hoc nouimus, hoc credimus. Hoc & si non videmus oculis, nec adhuc corde quādiu fide mundamur, ipsa tamē fide rectissime ac robustissime retinemus patrem, filium, spiritum sanctum, inseparabilem esse trinitatē, vnum deū, non tres deos. Ita tamen vnum deum vt filius non sit pater, vt pater non sit filius, vt spiritus sanctus nec pater sit nec filius, sed patris & filij spiritus. Hanc ineffabilem diuinitatē apud seipsam manentem, omnia innouantem, creantē, recreantem, mittentem, reuocantem, iudicantem, liberantem. Hanc ergo trinitatem ineffabilem simul nouimus & inseparabilē. Quid ergo agimus? Ecce seorsum venit filius in homine, seorsum spiritus sanctus de cœlo descendit in specie columbæ, seorsum vox patris de cœlo sonuit, Hic est filius meus. Vbi est inseparabilis trinitas? Fecit vos per me deus intentos. Orate pro nobis, & quasi aperientes sinum, donet ipse vnde quod aperuistis impleatur, collaborate nobis. Videtis enim quod suscepimus, non solum quid, verumetiam qui, vnde volumus dicere, vbi positi, quomodo positi in *Sapien.9.* corpore quod corrumpitur & aggrauat animā, & de- L primit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Quando ergo istum sensum à multis extraho, & ad vnum deum trinitatem ineffabilem colligo, vt aliquid videam quod dicam, putásne in hoc corpore quod aggrauat animam, vt aliquid vobis digne loquar, potero dicere, Quoniam ad te domine animam meam leuaui? *Psal.85.* Adiuuet me, leuet eam mecum. Nam infirmus sum illi, & grauis est mihi. Solet hæc quæstio ab studiosissimis fratribus proponi, solet in amatorum verbi dei sermone versari, solet pro hac multum pulsari ad deū, dicentibus hominibus, Facit aliquid pater quod nō facit filius, aut facit aliquid filius quod non facit pater? Interim de patre & filio dicimus. Cum autem hinc expedierit conatum nostrum, cui dicimus, Adiutor meus *Psal.26.* esto domine ne derelinquas me, intelligitur etiam spiritus sanctus ab operatione patris & filij nequaquam discedere. De patre ergo & filio fratres audite. Facit aliquid pater sine filio? Respondemus, Non. An dubitatis? Quid enim facit sine illo, per quem facta sunt omnia? Omnia, inquit, per ipsum facta sunt. *Ioan.1.* Et faciatè inculcans tardis, duris, litigiosis, addidit, Et sine ipso factum M est nihil. Quid igitur fratres? Si per ipsum facta sunt omnia, intelligimus vtique vniuersam creaturam factam per filium, fecisse patrem per verbū suum deum, per virtutem & sapientiam suam. Nunquid dicturi sumus, omnia quidem quando creata sunt per ipsum facta sunt, sed nunc non omnia per ipsum facit pater? Absit. Recedat hæc cogitatio à fidelium cordibus, abigatur à sensu deuotorū, ab intellectu piorum. Fieri non potest vt per ipsum creauerit, & non per ipsum gubernet. Absit vt sine ipso regatur quod est, quando per ipsum factum est vt esset. Sed & hoc testimonio scripturæ doceamur, non solum per ipsum facta & creata omnia sicut in Euangelio cōmemorauimus, Omnia per ipsum facta sunt & sine ipso factum est nihil: *Ibidem.* sed per ipsum etiā regi & disponi quæ facta sunt. Agnoscitis ergo Christum dei virtutē & dei sapientiam, agnoscite dictum & de sapientia, Attingit à fine vsque ad finem *Sapien.8.* fortiter, & disponit omnia suauiter. Non ergo dubitamus per ipsum regi omnia, per quem facta sunt omnia. Nihil itaque pater sine filio, nihil filius sine patre facit.

Occurrit

A Occurrit itaque quæstio, quam in nomine domini & eius voluntate soluendam suscepimus. Si nihil facit pater sine filio, & nihil filius sine patre, nónne quasi consequens erit, vt & patrem dicamus natum de virgine Maria, patrem passum sub Pontio Pilato, patrem resurrexisse & in cœlum ascendisse? Absit. Non hoc dicimus, quia non hoc credimus. Credidi enim propter *Psal.116.* quod locutus sum: & nos credimus, propter quod & lo- *2.Corin.4.* quimur. Quid est in fide? Quia filius de virgine natus est, non pater. Quid est in fide? Quia filius passus est sub Pontio Pilato & mortuus, non pater. Excidit nobis quosdam male intelligentes vocari Patripassianos, qui dicunt ipsum patrem natum ex fœmina, ipsum patrem passum, ipsum esse patrē qui est filius, duo esse nomina, non res duas: & remouet istos Ecclesia catholica à communione sanctorum ne aliquem deciperent, vt separati litigarent. Reuocemus ergo difficultatem quæstionis sensibus vestris. Dicat aliquis mihi, Tu dixisti, nihil patrem facere sine filio, neque filium sine patre, & testimonia de scripturis adhibuisti, nihil *Ioan.1.* facere patrē sine filio, quia omnia per ipsum facta sunt: nec quod factum est regi sine filio, quia ipse est sapien-

B tia patris, attingens à fine vsque ad finem fortiter, & *Sapien.8.* disponens omnia suauiter. Modo mihi dicis quasi contra te ipsum loquens, Filius natus est de virgine non pater, filius passus est non pater, filius resurrexit non pater. Ecce teneo aliquid facere filium quod non facit pater. Aut ergo confitere, facere aliquid filium sine patre, aut confitere etiam patrem natum, passum, mortuum, resurrexisse. Aut illud, aut illud dic, Elige vnum de duobus. Ego neutrū eligo, nec hoc nec illud dico, nec aliquid facere filium sine patre dico, [quia mentior si hoc dixero: nec patrem natum, passum, mortuum, resurrexisse dico,] quia nihilominus mentior si hoc dixero. Quomodo, inquit, explicaberis ab his angustiis? Placet vobis quæstio proposita, deus adiuuet vt placeat & soluta. Ecce quod dico, vt liberer & me & vos: In vna enim fide stamus in nomine Christi, & in vna domo sub vno domino viuimus, & in vno corpore membra sub vno capite sumus, & in vno spiritu vegetamur. Vt ergo dominus ab his angustiis molestissimæ quæstionis liberet, & me qui loquor & vos qui auditis, hoc dico. Filius quidem, inquam, non pater natus est de vir-

C gine Maria, sed ipsam natiuitatem filij nō patris de virgine, & pater & filius operatus est. Non est quidem passus pater sed filius, passionem tamen filij, & pater & filius operatus est. Non resurrexit pater sed filius, resurrectionem tamen filij, & pater & filius operatus est. De quæstione ista videmur iam expediti, sed forte verbis meis, videamus etiam vtrum verbis diuinis. Pertinet ergo ad me sanctorum librorū testimoniis demonstrare, natiuitatem filij & patrem operatum & filium, ita passionem, ita resurrectionem: vt cum filij tantum sit & natiuitas & passio & resurrectio, hæc tamen tria quæ ad filium solum pertinent, nec à patre solo facta sint, nec à solo filio, sed à patre vtique & filio. Probemus singula, iudices auditis, causa proposita est, testes procedant. Dicat mihi iudicium vestrum, quod solet causas agentibus dici. Doce quod promittis. Doceo planè adiuuante domino, & cœlestis iuris recito lectionem. Intente audistis proponentem, audite intentius iam probantem. De Christi natiuitate mihi primo dicendum est, quo modo eā & pater fecerit, & filius fecerit, quanuis nō nisi ad filium pertineat quod fecit pater & filius. Paulum recito, idoneū iuris diuini consultum. Nam & causidici habent hodie Paulum dictantem iura litiga- D torum, non Christianorum. Recito, inquam, Paulum dictantem pacis iura non litis. Ostendat nobis sanctus *Gala.4.* Apostolus, quomodo natiuitatis filij pater operatus sit. Cum autem venit, inquit, plenitudo temporis, misit deus filium suum in terris natum ex muliere, factum sub lege, vt eos qui sub lege erant redimeret. Audistis, & quia planum & apertum est, intellexistis, Ecce pater fecit filium nasci de virgine. Cum enim venisset plenitudo temporis misit deus filium suū, vnque pater Christum. Quomodo eum misit? Factum ex muliere, factū sub lege. Fecit ergo eum pater ex virgine sub lege. An forte hoc mouet quia de virgine dixi, & Paulus dicit ex muliere? Non moueat, non immoremur. Neque enim rudibus loquor. Vtrunque scriptura dicit, & ex virgine, & ex muliere. Ex virgine quo modo? Ecce virgo in vtero accipiet & pariet filium, Ex muliere autem sicut *Esaia.7.* audistis. Non est contrarium. Proprietas enim locutionis Hebrææ mulieres non corruptas virginitate, sed & fœminas appellat. Habes euidentem scripturam Gene- *Gen.2.* seos, quando ipsa primo facta est Eua, formauit eam in mulierem. Dicit enim alio loco scriptura, iubere deū separare mulieres, quæ non cognouerunt cubile viri. E Hoc ergo iam notum esse debet, nec teneat vos, vt alia *Nume.31.* quæ merito tenebunt, domino adiuuāte explicare pos- *Iudi.21.* simus. Probauimus ergo natiuitatē filij à patre factam, probemus & à filio factam. Quid est natiuitas filij de virgine Maria? Certe assumptio formæ serui in virginis vtero. Nunquid nam est aliud nasci filio, nisi acci- *Philip.2.* pere formam serui in virginis vtero? Audi quia hoc & filius fecit, Qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo, sed semetipsum exinaniuit formā serui accipiens. Cum venit plenitudo tem- *Gala.4.* poris, misit deus filium suum factum ex muliere, qui fa- *Roma.1.* ctus est ei ex semine Dauid secundum carnem. Vide- *Philip.2.* mus ergo natiuitatem à patre factam, sed quia ipse filius semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, videmus natiuitatem filij ab ipso filio factam. Probatum est, transeamus hinc, intenti aliud accipite quod ex ordine sequitur. Probemus & passionem filij, & à patre factam & à filio factam. Faciat pater passionem filij. Qui *Roma.8.* proprio filio suo non pepercit, sed pro omnibus tradidit illum. Faciat & filius passionē suam. Qui me dilexit, *Gala.2.* & tradidit seipsum pro me. Tradidit pater filiū, tradi- F dit filius seipsum: [Passio hęc vni facta est, sed ab vtroq; facta est. Sicut ergo natiuitatem, ita passionē Christi nec pater fecit sine filio, nec filius sine patre. Tradidit pater filium, tradidit filius seipsum.] Quid hic fecit Iudas nisi peccatū? Transeamus & hinc, veniamus ad resurrectionē. Videamus filium quidem nō patrem resurgentem, sed resurrectionem filij & patrem & filium facientem. Operetur pater resurrectionem filij. Propter hoc enim *Philip.2.* exaltauit eum, & donauit ei nomen quod est super omne nomen. Resuscitauit ergo pater filium, exaltando eum & excitando eum à mortuis. Nunquid & filius resuscitat semetipsum? Resuscitat planè. In figura sui corporis de tēplo dixit, Soluite templum hoc, & in tribus *Ioan.2.* diebus resuscitabo illud. Postremo sicut ad passionem pertinet animam ponere: sic ad resurrectionem, animā iterum sumere. Videamus si filius quidem animam suā posuit, & ei animam suam pater reddidit non ipse sibi. Pater enim quia reddidit, manifestū est: Inde enim Psalmus dicit: Et suscita me, & reddam illis. Sed quia & fi- *Psal.40.* lius animā suam reddidit, quid à nobis expectatis? Ipse dicat, Potestatem habeo ponēdi animam meam. Non- *Ioan.10.*

G dum dixi quod promiſi. Ponendi dixi, ſed iam clama-
ſtis, quia præuolatis. Eruditi quippe in ſchola magiſtri
cœleſtis, tanquam lectiones in mente audientes, pie red-
dentes, quid ſequatur non ignoratis. Poteſtatem, inquit
habeo ponendi animā meam, & poteſtatem habeo ite-
rū ſumendi eam. Nemo tollit eam à me, ſed ego pono
eā à me, & iterum ſumo eā. Exoluimus quę promiſimus
propoſitiones noſtras firmiſſimis, vt arbitror, teſtimo-
niorū documentis probauimus. Tenete quod audiſtis.
Breuiter replico, & rem vtiliſſimam quantum exiſtimo,
mentibus veſtris collocandam cōmendo. Pater nō eſt
natus de virgine, natiuitatē tamen iſtam filij & pater &
filius operatus eſt ex virgine. Pater non eſt paſſus in cru
ce, paſſionē tamen filij & pater & filius operatus eſt. Nō
reſurrexit pater à mortuis, reſurrectionem tamen filij &
pater & filius operatus eſt. Habetis perſonarum diſtin-
ctionem, & operationis inſeparabilitatem. Non ergo
dicamus aliquid patrem operari ſine filio, nec aliquid
filium ſine patre. An forte miracula quæ fecit dominus
Ieſus mouent vos, ne forte aliqua ipſe fecerit quæ non
Ioan.14. fecit pater? Et vbi eſt, Pater autem in me manens facit
opera ſua? Hæc quæ diximus plana erant, tantū dicen-
H da erant, non laborandum vt intelligerentur, ſed curan
dum vt cōmemorarentur. Aliquid adhuc volo dicere,
vbi vere & acriorem intentionem veſtram requiro, &
deuotionem apud deum. Etenim locis corporalibus
non tenentur nec occupātur niſi corpora, Vltra locos
corporales eſt diuinitas, nemo eam tanquam in ſpaciis
requirat. Vbique inuiſibilis & inſeparabiliter adeſt, nō
in parte maior, in parte minor, ſed vbiq; tota nuſquam
diuiſa. Quis videt hoc? Quis capit hoc? Compeſcamus
nos, meminerimus qui vnde loquamur illud & illud.
Quicquid eſt quod deus eſt, pie credatur, ſancte cogi-
tetur, & quantum datur quātum poteſt ineffabiliter in-
telligatur. Quieſcant verba, ceſſet lingua, cor excitetur,
1.Corin.2. cor illuc leuetur. Nō enim eſt illud tale quod in cor ho
minis aſcendit, ſed quo cor homininis aſcendat. Atten
Roma.1. damus creaturam: Inuiſibilia enim eius à creatura mun
di per ea quæ facta ſunt intellecta cōſpiciuntur, ne for-
te quæ fecit deus in quibus habemus quandam conſue-
tudinis familiaritatem, inueniamus aliquam ſimilitudi
nem, vnde probemus aliqua tria, quæ tria ſeparabiliter
proferātur, inſeparabiliter operētur. Eia fratres adeſto-
te toto animo, videte prius quid promittam, ne forte in
I creatura inueniam, quia creator à nobis excelſus eſt: Et
forte verba cuiuſquā noſtrū, cui fulgor veritatis aliquā
mentem quaſi coruſcatione perſtringit, poteſt dicere
Pſal.30. verba illa, Ego dixi in extaſi mea. In extaſi tua quid di-
xiſti? Proiectus ſum à facie oculorum tuorum. Etenim
videtur mihi iſte qui hoc dixit, leuaſſe ad deum animā
ſuam, & effudiſſe ſuper ſe animam ſuam, cum ei dicere-
tur quotidie, vbi eſt deus tuus, perueniſſe ſpiritali quo-
dam contactu ad illam incommutabilem lucem, eam-
que infirmitate conſpectus ferre non valuiſſe, & in ſuā
quaſi ægritudinē atque languorem iterum recidiſſe, &
comparaſſe ſe illi, & ſenſiſſe adhuc contemperari non
poſſe aciem mentis ſuæ luci ſapientiæ dei, & quia hoc
in extaſi fecerat, abreptus à ſenſibus corporis & ſubrep-
tus in deū. At vbi quodam modo à deo ad hominē re-
uocatus eſt, ait, Ego dixi in extaſi mea. Vidi enim quid
neſcio in extaſi quod diu ferre non potui, & redditus
mortalibus membris, & multis mortalium cogitationi-
bus à corpore quod aggrauat animam dixi, Quid? Pro-
iectus ſum à facie oculorum tuorum. Longe ſurſum es,
lōge deorſum ſum. Quid ergo dicamus fratres de deo?

Si enim quod vis dicere ſic cepiſti, non eſt deus. Si cō- K
prehendere potuiſti, aliud pro deo comprehendiſti. Si
quaſi comprehendere potuiſti, cogitatione tua te dece-
piſti. Hoc ergo non eſt, ſi comprehendiſti. [Si autē hoc
eſt, non comprehendiſti.] Quid ergo vis loqui, quod
cōprehendere nō potuiſti? Videamus ergo ne forte in
creatura inueniamus aliquid, vbi probemus aliqua tria
& ſeparabiliter demonſtrari, & inſeparabiliter operari.
Quo ibimus? Ad cœlū, vt de ſole & luna & ſyderibus
diſputemus? Ad terram, vt forte de fructetis, de arbori-
bus, de animalibus terram implentibus? An de ipſo cœ-
lo, an de ipſa terra, quę cōtinent omnia quæ ſunt in cœ-
lo & in terra? Quandiu homo circuis creaturam? Ad te
redi, te vidi, te inſpice, te diſcute. In creatura quæris ali-
qua tria, & ſeparatim demonſtranda & inſeparabiliter
operantia. Si in creatura quæris, in te prius quære. Non
enim tu non es creatura. Similitudinē quæris, quæſitu-
rus es in pecore? De deo enim loquebaris, cum quære-
res quandam ſimilitudinem. De trinitate ineffabilis ma
ieſtatis loquebaris, & quia defeciſti in diuinis, tuámque
infirmitatem debita humilitate confeſſus es, ad huma-
na veniſti, ibi diſcute. Quæris in pecore, quæris in ſo-
le, in ſtellis? Quid enim horum factum eſt ad imagi- L
nem & ſimilitudinem dei? Prorſus familiarius & me-
lius aliquid horum quæris in te. Hominem enim deus Gene.1.
fecit ad imaginem & ſimilitudinem ſuam. In te quære,
ne forte imago ſimilitudinis † habeat aliquod veſtigi-
um trinitatis. Et quæ? Imago facta longe diſtans, ſimi- † aliàs, hominis.
litudo tamen, & imago longe diſtans, non quo mo-
do imago filius hoc quod pater. Aliter enim imago in
filio, aliter in ſpeculo. Multum diſtat, In filio imago
tua, tu ipſe es. Hoc eſt enim filius tuus quod tu natu-
ra. Subſtantia hoc quod tu, perſona alius quàm tu. Non
ergo homo imago tanquam vnigenitus filius, ſed ad
imaginem quandam & quādam ſimilitudinem factus.
Quærat in ſe aliquid ſi poſſit inuenire, & tria quædam
quæ ſeparabiliter pronuncientur, inſeparabiliter ope-
rentur. Quæram, quærite mecum, Non ego in vobis,
ſed vos in vobis, & ego in me. Quæramus communi-
ter, & communem naturam atque ſubſtantiam commu
niter pertractemus. Vide homo, aduerte ſi verum eſt
quod dico. Habēſne corpus, habes carnem? Habeo, in-
quis, Nam vnde eſt vnde in loco ſum, vnde de loco in
locum moueor, vnde verba loquentis audio, niſi per
aurem carnis? Vnde os loquentis video, niſi per oculos M
carnis? Habes, conſtat, nec diu ſatagendum eſt de re
manifeſta. Vide aliquid aliud quod operatur per car-
nem. Audis enim aure, ſed non ab aure audis. Alius eſt
intus qui audit per aurem. Vide per oculum, ipſum in-
tuere. An domū agnouiſti, habitatorem neglexiſti? Nun
quid nā videt oculus per ſeipſum? Nónne alius eſt qui
videt per oculum? Non dico non videt oculus mortui,
de quo conſtat corpore habitatorem abſceſſiſſe: ſed o-
culus de re alia cogitantis non videt faciem præſentis.
Reſpice ergo interiorem hominē tuum. Ibi enim ma-
gis aliqua ſimilitudo quærenda eſt quorundam trium
ſeparatim demōſtratorum, inſeparabiliter operantium.
Quid habet mens tua? Forte ſi quæram, multa inuenio.
Si aliquid proximū eſt, quod facilius intelligitur. Quid
habet anima tua? Intus commemoro, recole. Non enim
quod dicturus ſum id poſco vt credatur mihi, noli ac-
ceptare, ſi in te non inueneris. Intuere ergo ſed pri- 1.ſent. diſt.
mo quod non filij tantum imago eſt, aut patris tantum 16. c. Quo-
imago eſt, ſed patris & filij, & vtique iam conſequen- circa.
ter & ſpiritusſancti. Geneſis loquitur, Faciamus, inquit, Gene.1.
hominem

A hominem ad imaginẽ & similitudinem nostram. Non ergo facit pater sine filio, nec filius sine patre. Faciamus hominem ad imaginem & similitudinẽ nostram. Faciamus, non faciam, aut fac, aut faciat ille, sed faciamus ad imaginem non tuam, aut meam, sed ad nostram. Ergo interrogo, dissimilem rem dico. Nemo dicat, Ecce quod comparauit deo. Iam locutus sum, & prælocutus, & cautos reddidi & cautus fui. Lõge distant à summis ima, ab incommutabilibus mutabilia, à creantibus creata, à diuinis humana. Ecce primo hoc commendo, quia quod dicturus sum longe distat, nemo mihi calũnietur. Ne forte ergo & ego aures quæram & ille dentes paret, hoc me promisi exhibiturum, aliqua tria demonstrata separatim, operantia inseparabiliter. Quàm sint ista similia vel dissimilia trinitati omnipotenti nõ nunc ago, sed in ipsa creatura ima & mutabili inuenimus aliqua tria, quæ possint separabiliter demonstrari, & inseparabiliter operari. O carnalis cogitatio, & cõscientia pertinax atque infidelis. Quid de illa maiestate ineffabili in ea re dubitas, quam in te inuenire potuisti? Ecce dico, ecce interrogo. Homo habes memoriã? Si nõ habes, quod dixi quomodo tenuisti? Sed forte iã quod pauloante dixi oblitus es. Hoc ipsum quod dico, dixi, duas istas syllabas non teneres, nisi per memoriam. Vnde enim scires duas esse, si sonante secunda oblitus es primam? Quid ergo diutius immoror? Quare sic vrgeor? Quare sic cogor conuincere? Manifestum est, habes memoriam. Quæro aliud, Habes intellectum? Habeo, inquis: Si enim non haberes memoriam, non teneres quod dixi. Si non haberes intellectum, non agnosceres quod tenuisti. Habes & hoc. Intellectum tuũ ad id quod intus tenes reuocas & vides, & videndo formaris vt sciens dicaris. Tertiũ quæro, Habes memoriã qua teneas quod dicitur, habes intellectum, quo intelligas quod tenetur: De his duobus requiro abs te volens tenuisti & intellexisti? Volẽs, plane inquis. Habes ergo voluntatẽ. Hæc sunt tria quæ me dicturum esse promiseram auribus & mẽtibus vestris, tria hæc quæ sunt in te, quæ potes numerare & non potes separare. Hæc ergo tria, memoriam, intellectum, voluntatem, hæc, inquã, tria animaduerte separatim pronunciari, inseparabiliter operari. Aderit dominus, & video quod adsit. Ex intellectu vestro intelligo eũ adesse. Ex his enim vocibus vestris quemadmodum intellexeritis aduerto, præsumo eum adiuturum vt omnia intelligatis. Tria promisi separabiliter demonstrari, inseparabiliter operari. Ecce nesciebam quid esset in animo tuo, demonstrasti mihi dicendo memoriam, hoc est, verbum sonus iste, vox ista processit ad aures meas ab animo tuo. Hoc enim quod est memoria tacite cogitabas, & non dicebas. Erat in te, & nondum venerat ad me. Vt autem quod erat in te proferretur ad me, dixisti ipsum nomen, id est, memoria, audiui. Quatuor has syllabas in nomine memoriæ audiui, Quatuor syllabarum nomen est, vox est, sonuit, ad aurem meam processit, mẽti aliquid insinuauit. Quod sonuit trãsiit, vnde insinuatũ & quod insinuatũ est manet. Sed hoc quæro, qnãdo dixisti hoc nomen memoriæ, vides certe, quia hoc nomen nõ pertinet nisi ad memoriã. Cetera enim duo habẽt nomina sua. Nãq; aliud vocatur intellectus, aliud voluntas, nõ memoria. Illud antẽ vnum vocatur memoria. Sed vt hoc diceres, vt quatuor istas syllabas operareris, vnde operatus es? Hoc nomẽ quod pertinet ad solam memoriam operata est in te & memoria, vt teneres quod dicebas, & intellect⁹ vt scires quod

Memoria.
Intellectus.
Voluntas.

B

C

tenebas, & voluntas vt proferres quod sciebas. Gratias D domino deo nostro. Adiuuit nos, & in vobis & in nobis. Vere dico charitati vestræ, hoc discutiẽdum & insinuandum trepidissime aggressus eram. Metuebam enim ne forte lætificarem capacium ingenium, & facerem graue tardioribus tędium. Nunc autem video vos & attentione audiendi, & celeritate intelligendi, non solum percepisse dictum, sed præuolasse me dicturum. Gratias domino. Videte ergo, iam securus commendo quod intellexistis, nõ inculco incognitum, sed repetẽs commendo perceptum. Ecce de tribus illis vna res nominata est, vnius rei nomen dictum est. Memoria nomen est vnius ex illis tribus, (& tamen nomẽ vnius ex illis tribus) tria ipsa operata sunt. Non potest dici sola memoria nisi operante volũtate, intellectu, memoria. Non potest dici solus intellectus, nisi operante memoria, voluntate & intellectu. Nec potest dici sola voluntas, nisi operante memoria & intellectu & voluntate. Explicata sunt, vt arbitror, quæ promissa sunt, quod separatim pronunciaui, inseparabiliter cogitaui. Vnum E horum omnium tria fecerunt, sed tamen hoc vnum quod tria fecerunt, non ad tria pertinet, sed id vnum tria fecerunt. Nomen memoria est, sed hoc non pertinet nisi ad solam memoriam. Tria fecerunt nomen intellectus, sed non pertinet nisi ad solum intellectum. Tria fecerunt nomen voluntatis, sed non pertinet nisi ad solam voluntatem. Ita trinitas fecit carnem Christi, sed non pertinet nisi ad solum Christum. Trinitas fecit de cœlo columbam, sed non pertinet nisi ad solum spiritum sanctũ. Trinitas fecit de cœlo vocem, sed nõ pertinet vox nisi ad solum patrem. Nemo ergo dicat mihi, nemo calũniosus me infirmum vrgere conetur. Quid ergo in his tribus quæ in mente nostra vel in anima esse ostendisti, quid ex his tribus pertinet ad patrem, id est, quasi ad similitudinem patris, quid horum ad filij, quid horum ad spiritus sancti? Non possum dicere, nõ possum explicare. Aliquid & cogitantibus relinquamus, aliquid & silentio largiamur. Redi ad te, ab omni strepitu tolle te. Intra te vide, si habes illic aliquod secretarium dulce conscientiæ tuæ, vbi non perstrepas, vbi non litiges, aut lites pares, vbi non dissensiones & peruicaciam mediteris. Esto mãsuetus ad audiẽdum verbum vt intelligas. Forte dicturus es, Auditui meo dabis exultationem & lætitiam, & exultabunt ossa, sed humiliata, non elata. Sufficit ergo quia ostendimus tria quædam separabiliter demonstrari, inseparabiliter operari. Si hoc in te inuenisti, si hoc in homine, si hoc in quadam persona in terra ambulante, corpus fragile quod aggrauat animam apportante, crede patrem & filium & spiritum sanctum per singula queq; visibilia, per species quasdam assumptæ creaturæ posse & separabiliter demonstrari, & inseparabiliter operari, Sufficit hoc. Non dico, Pater memoria est, filius intellectus est, spiritus voluntas est, non dico quomodolibet intelligatur, non audeo. Seruemus maiora capiẽtibus, infirmis infirmi quod possumus. Nõ dico ista illi trinitati velut æquanda, quasi ad analogiam, id est, ad rationem quãdam comparationis dirigenda. Nõ hoc dico, sed quid dico? Ecce in te inueni tria separabiliter demonstrata, inseparabiliter operata, & eorum trium vnumquodq; nomen à tribus factum, quod tamen nõ ad tria, sed ad trium horum vnum aliquod pertinet. Crede iam ibi quod non potes videre, si hic audisti & vidisti & tenuisti. In te enim quod est potes nosse, in eo qui te fecit quod est, quicquid est, quando potes nosse?

F *Psal. 50.*

Et si

G Et si poteris, nondum potes, Et tamen cum poteris, nũ-
quid sic poteris tu nosse deum, quomodo se nouit de⁹?
Sufficiat ergo charitati vestræ, quod potuimus, dixim⁹.
Exigentibus promissa reddidimus, cætera quæ addẽda
sunt, vt perficiatur sensus vester, à domino quærite.

De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioan-
Ioan. 5. *nem, Amẽ dico vobis, quia venit hora & nunc est quãdo*
mortui audient vocem filij dei, & qui audierint viuent:

Sermo LXIIII.

SPes nostra fratres non de isto tempore, neque
de hoc mundo, neq; in ea fœlicitate qua excę-
cantur & homines qui obliuiscuntur deum.
Hoc nosse primitus & Christiano corde te-
nere debemus, non ad pręsentis temporis bona nos fa-
ctos esse Christianos, sed ad nescio quid aliud quod
deus iam promittit & homo nondum capit. De hoc e-
1. Cor. 2. nim bono dictum est, Quod oculus nõ vidit, nec auris
audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit
deus diligentibus se. Ergo quia hoc bonũ tam magnũ,
tam præclarum, tam ineffabile, non inuenit hominem
H perceptorem, tenebit deum promissorem. Nunc enim
quod ei promissum est, homo cæcus corde non perci-
pit, nec ei potest ostendi in præsenti, quid ipse cui pro-
mittitur sit futurus: quia & infans natus si possit verba
loquentis intelligere, cũ ipse loqui non possit, nec am-
bulare, nec aliquid agere, sed sicut eum videmus infir-
mum, iacentem, indigum opis alienæ, tãtummodo in-
telligere possit eũ qui sibi loqueretur & diceret ei, Ecce
sicut me vides ambulantem, operantẽ, loquentem, post
paucos annos talis eris: attendens se & illum, quamuis
quod promitteretur videret, tamen suam considerans
infirmitatem, non crederet, & videret tamẽ quod pro-
mittebatur. Nobis autem tanquã infantibus in hac car-
ne atq; infirmitate iacẽtibus, & magnum est quod pro-
mittitur & non videtur, & erigitur fides qua credimus
quod non videmus, vt mereamur videre quod credi-
mus. Quicunque irridet hanc fidem, vt ideo putet non
sibi esse credendũ quia nõ videt, quando venerit quod
non credebat erubescit, cõfusus separatur, separatus dã
natur. Qui autem crediderit segregatur ad dexteram,
I & stabit cũ magna fiducia & lætitia, inter illos quibus
Matt. 25. dicetur, Venite benedicti patris mei, percipite regnum
quod vobis paratũ est ab origine mundi. Conclusit au-
tem dominus cũ hæc verba diceret sic, Ibunt isti in cõ-
bustionem æternã, iusti autem in vitam æternam. Hæc
est vita æterna quæ nobis promittitur. Quia amant ho-
mines viuere in hac terra, promissa est illis vita, & quia
multum timent mori, promissa est illis æterna. Quid
amas, viuere? Hoc habebis. Quid times, mori? Non pa-
tieris. Hoc sufficere visum est humanæ infirmitati, vt
diceretur, habebis vitam æternam. Capit hoc mens hu-
mana, vtcunque ex hoc quod agit quod futurum est ca
pit. Sed quãtum capit ex hoc paruo quod agit, quia vi-
uit & mori nõ vult, amat vitam æternam, vult semper
viuere, nunquam mori. Sed & illi qui torquebuntur in
pœnis, velle habent mori & nõ possunt. Non ergo ma
gnum est diu viuere aut semper viuere, sed magnum
est beate viuere. Amemus vitam æternam, & ex eo no-
uerimus quantum pro vita æterna laborare debemus,
cum videmus homines amatores præsentis vitæ tem-
poralis atque finiendæ sic pro illa laborare, vt quando
venerit metus mortis, quicquid possunt faciant, nõ vt
auferant, sed vt differant mortem. Quantũ laborat ho-
mo quando mors imminet, fugiendo, latẽdo, quicquid
habet dando & se redimendo, laborando, cruciatus
molestiasq; sustinendo, medicos adhibendo, & quic- K
quid aliud homo potest. Videte quàm cõsumptis labo
ribus & facultatibus suis, vt aliquantum viuat potest fa
cere, vt semper viuat non potest. Si ergo labore tanto,
tanto conatu, tantis impendiis, tanta instantia, tanta
vigilantia, tanta cura agitur vt aliquantum plus viua-
tur, quomodo agẽdum est vt semper viuatur? Et si pru-
dentes dicuntur qui omnibus modis agunt vt differãt
mortem, & viuant paucos dies ne perdãt paucos dies,
quàm stulti sunt qui sic viuũt vt perdant diem æternũ?
Hoc solũ ergo nobis promitti potest, vt dulcescat no-
bis vtcunque munus dei ex hoc quod habemus modo,
quia de munere ipsius habemus vt viuamus, vt salui si-
mus. Ponamus ergo nobis ante oculos talem vitã cum
promittitur æterna, vt remoueam⁹ ab illa quicquid hic
molestum patimur. Facilius enim inuenimus quid ibi
non sit, quam quid ibi sit. Ecce hic viuimus, viuemus &
ibi: Salui sumus quãdo non ægrotamus, neque aliquid
dolet in corpore, salui erimus & ibi. Et quãdo nobis est
bene ĩ hac vita, nullas pœnas patimur, nullas patiemur
& ibi. Pone ergo hic hominem viuentem saluum, nul- L
las pœnas patientem, si ei donaret quisquam vt semper
sic esset, & hoc bonum non desineret, quantum gaude-
ret, extolleretur, quomodo se non caperet lætitia sine
pœna, sine cruciatu, sine fine vitæ? Si hoc solum nobis
promitteret deus, quod dixi modo, quib⁹ potui verbis
descripsi & commendaui, quanti erat emendum si ve-
nale esset, quantum dandum erat vt emeretur? Suffice-
ret quicquid haberes, etiam si totum mundum possíde-
res? Et tamen venale est: Eme si vis. Nec multum ex-
æstues de re magna propter precij magnitudinem. Tã-
tum valet, quantum habes. Ad aliquid ergo magnum
& preciosum comparãdum comparares aurum & ar-
gẽtum vel pecuniam vel fructus aliquos pecorum aut
frugum qui in tua possessione nascerentur, vt emeres
nescio quid hoc magnum & præclarum, quo viueres
in hac terra fœlix. Et hoc eme si vis. Noli quærere quid
habeas, sed qualis sis. Res ista tanti valet, quãtum es tu.
Te da & habebis illam. Quid exæstuas? quid turbaris?
Nũquid quæsiturus es te, aut empturus es te? Ecce tu qui
es, qualis es, da te illi rei, & habebis illam. Sed malus
sum, inquies, & forte me non accipit. Dando te illi, bo- M
nus eris. Vt huic fidei promissioniq; te des, hoc est bo-
num esse. Cum autem bonus fueris, precium ipsius rei
eris, & habebis, nõ hoc dixi, solum salutem, incolumi-
tatem, vitam, & sine fine vitam, non hoc solum habe-
bis: adhuc talia tollo, Nõ ibi erit lassari & dormire, nõ
ibi erit esurire & sitire, non ibi erit crescere & senesce-
re, quia nec nasci erit, vbi numeri integri manent. Nu-
merus qui est ipse est, nec opus est vt augeatur, quia nõ
ibi fit vt minuatur. Ecce quãta tuli, & nondũ dixi quid
ibi erit, Ecce iam vita est, iam incolumitas est, iam nul-
la pœna, nulla fames, nulla sitis, nullus defectus, nihil
horum, & tamen nondum dixi, quod oculus nõ vidit,
nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit: si enim
dixi, falsum est quod scriptum est, Quod oculus nõ vi- 1. Cor. 2.
dit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit. Vn-
de enim ascenderet in cor meum, vt dicerem, quod in
cor hominis nõ ascendit? Creditur & non videtur, nõ
solum nõ videtur, sed nec dicitur. Quomodo ergo cre
ditur si non dicitur? Quis credit quod non audit? Si au-
tem audit aut credit, dicitur: si dicitur, cogitatur: si cogi
tatur & dicitur, & in auribus hominum intrat. Et quia
non diceretur, nisi cogitaretur, & in cor hominis ascẽ-
dit. Iam ecce ista quæstio tantę rei cõturbat nos, vt non
possimus

A possimus verbis explicare quæstionem: Quis explicat rem? Attendamus itaque Euangelium, modo dominus loquebatur, & faciamus quod ipse dixit, *Qui credit in me, inquit, transitum facit à morte in vitam, [& in iudicium non veniet.] Amen dico vobis: quia venit hora & nunc est, quando mortui audient vocem filij dei, & cum audierint viuent. Sicut enim pater habet vitam in semetipso, sic dedit & filio habere vitam in semetipso.* Ioan. 5. Generãdo dedit: quia genuit, dedit. Filius enim de patre est, pater non est de filio, sed pater filij pater est, & filius patris est filius. Veruntamen filius de patre genitus, non pater de filio, & semper filius: Semper ergo genitus. Quis hoc capiat, semper genitum? Omnis enim homo cum audit genitum, occurrit illi, Ergo erat tempus, quando non erat iste qui genitus est. Quid ergo dicimus? Non sic erat tempus ante filiũ, quia omnia per ipsum facta sunt. Ioan. 1. Si omnia per ipsum facta sũt, & tempora per ipsum facta sunt: Quomodo possent esse tempora ante filium, per quem facta sunt tempora? Tolle ergo omnia tempora, semper cum patre filius. Si semper cum patre filius, & tamen filius semper geni-B tus. Si semper genitus, semper cum genitore erat qui genitus est. Nunquam hoc vidi, inquies tu, aliquem generantem & semper cum illo quem generauit: sed præcessit ille qui generauit, & secutus est tempore ille qui generatus est. Bene dicis, nunquam hoc vidi, quia hoc ad illud pertinet quod oculus non vidit. 1. Cor. 2. Quæris quomodo dicatur: non potest dici, quia nec auris audiuit, nec in cor hominis ascẽdit. Credatur & colatur. Cum creditur, colitur: cum colitur creditur, cum creditur capitur. Adhuc enim in ista carne quãdiu peregrinamur à domino, ad angelos sanctos qui hoc vident infantes sumus, lactandi fide, pascẽdi specie: sic enim dicit Apostolus, 2. Cor. 5. Quandiu sumus in corpore, peregrinamur à domino. Per fidem enim ambulamus, non per speciem. Venturi sumus ad speciem, quæ nobis sic promittitur per Ioannem in epistola eius, 1. Ioan. 3. Dilectissimi, filij dei sumus, & nondum apparuit quid erimus. Filij dei sumus iam per gratiam, per fidem, per sacramentũ, per sanguinem Christi, per redemptionem saluatoris, filij dei sumus, & nondum apparuit quid erimus. Scimus quia cũ C apparuerit ei similes erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Ecce ad quod nutrimur capiendum, ecce ad quod nutrimur percipiendum, comedendum, vt tamẽ quod comeditur non minuatur, & qui comedit vegetetur. Non modo cibus vegetat comedẽdo, sed minuitur cibus qui comeditur. Quando autẽ cœperimus comedere iusticiam, comedere sapientiam, comedere illum immortalem cibum, & nos vegetamur, & cibus non minuitur. Si enim nouit oculus pasci luce, nec tamen minuit lucem: nõ enim minor erit lux, quia videtur à pluribus, plurium oculos pascit, & tamen tãta est quanta erat, & illi pascuntur & illa non minuitur. Si deus dedit hoc luci quam fecit ad oculos carnis, quod est ipse lux ad oculos cordis? Si ergo laudaretur tibi aliquis cibus magnus quem pransurus esses, parares ventrem: Laudatur tibi deus, para mẽtem: ecce quid tibi dicit dominus tuus, Veniet hora, inquit, & nunc est. Veniet hora, & ipsa hora nunc est. Quando, quid? Quãdo mortui audient vocem filij dei, & qui audierint, viuẽt. Qui ergo non audierint non viuent. Quid est, qui audierint? Qui obedierint. Quid est qui audierĩt? Qui crediderint & obtemperauerint, ipsi viuẽt. Ergo antequã crederent & obedirent mortui iacebant, & ambulabãt & mortui erant. Quid valebat qui ambulabãt mortui? Et tamẽ si quis inter illos moreretur corpore, currerẽt, sepulchrum pararent, inuoluerent, portarent, sepeli-D rent mortui mortuum: de quibus dictum est, Sine mortuos sepelire mortuos suos. Matt. 8. Tales mortui sic suscitantur verbo dei, vt viuant in fide. Qui mortui erant in infidelitate, verbo excitantur: de ipsa hora dicit dominus, Veniet hora & nunc est. Verbo enim suo suscitabat mortuos infideles: de quibus dicit Apostolus, Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Ephe. 5. Hæc resurrectio mẽtium est, hæc resurrectio interioris hominis est, hæc resurrectio animæ est. Sed non ista sola est, restat & corporis. Qui resurgit in anima, bono suo resurgit in corpore. Non enim omnes resurgunt in anima, omnes resurrecturi sunt in corpore. In anima, inquam, non omnes resurgunt, sed qui credunt & obediunt, quia qui audierint, viuẽt: sicut autem ait Apostolus, Non omnium est fides. 2. Thess. 3. Si ergo non omnium est fides, non omnes resurgunt in anima. Cũ venerit hora resurrectionis corporis, omnes resurgent: Boni sint, mali sint, omnes resurgent, Sed qui prius resurgit in anima, bono suo resurgit in corpore: Qui nõ resurgit in anima, malo suo resurgit in corpore. Qui resurgit in anima, resurgit in corpore ad vitã. Qui nõ E resurgit in anima, resurgit in corpore ad pœnam. Quia ergo dominus commẽdauit nobis resurrectionẽ istam animarum, ad quam omnes debemus festinare, in qua laborare vt viuamus, & viuendo vsque ad finem perseueremus, restabat vt commendaret nobis etiam resurrectionem corporum quæ futura est in fine seculi. Sed audite quomodo & ipsam commendauit, cum dixisset, Amen dico vobis, quia veniet hora & nunc est quãdo mortui, id est, infideles audient vocem filij dei, id est, Euangelium: & qui audierint, id est, qui obedierint, viuent, id est, iustificabuntur, & infideles iam non erũt: cum ergo dixisset, quoniam vidit docendos nos esse & de resurrectione carnis, non sic relinquendos, secutus est & ait, Sicut enim habet pater vitam in semetipso, sic dedit & filio habere vitam in semetipso: hoc ad suscitandas mentes, hoc ad viuificandas mentes: deinde adiecit, *Et potestatem dedit ei facere iudicium, quoniam filius hominis est.* Ioan. 5. Iste filius dei, filius hominis est. Etenim si filius dei filius dei maneret, & filius hominis nõ fieret, filios F hominum non liberaret. Ipse qui fecerat hominem, factus est quod fecit, ne periret quod fecit. Sic autem factus est homo, vt maneret filius dei. Factus est homo suscipiendo quod non erat, non perdẽdo quod erat. Manens deus, factus est homo. Accepit te, non cõsumptus est in te. Talis ergo ad nos venit, filius dei filius hominis, faciens & factus, creator & creatus: creator matris, creatus ex matre. Talis ad nos venit. Secũdum id quod filius dei est, ait, Veniet hora, & nunc est, quando mortui audient vocem filij dei. Non dixit filij hominis. Veritatem enim commendabat, in qua æqualis est patri. Et qui audierint viuent. Sicut enim pater habet vitam in semetipso, sic dedit & filio habere vitam in semetipso. Non participãdo, sed in semetipso. Nos enim non habemus vitam in nobisipsis, sed in deo nostro. Ille autem pater vitam in semetipso habet, & talem genuit filium qui haberet vitam in semetipso. Non fieret vitæ particeps, si ipse vita non esset cuius nos vitæ participes essemus: Planè vt haberet vitam in semetipso, & esset ipse vita. Vt autem fieret filius hominis, à nobis accepit. Filius dei in semetipso, filius hominis vt esset à nobis accepit. De suo filius dei, de nostro filius hominis, Quod min⁹ est, à nobis suscepit: quod plus est, nobis dedit. Nã & mortuus est ex illo quo filius hominis,

non

G non ſecundum illud quod filius dei. Mortuus eſt tamẽ
filius dei, ſed ſecundum carnẽ mortuus, nõ ſecundum
Ioan. 1. verbum quod caro factum eſt, & habitauit in nobis. Er
go quod eſt mortuus, de noſtro mortuus eſt. Quod vi-
uimus, de ipſius viuimus. Nec ille potuit mori de ſuo,
nec nos viuere de noſtro. Hoc ergo tanquã deus, tanq̃
vnigenitus, tanquam generanti æqualis, commẽdauit
nobis dominus Ieſus, quod ſi audierimus viuemus. Sed
& poteſtatem, inquit, dedit ei iudiciũ facere, quoniã fi-
4. ſen. diſt. lius hominis eſt. Ergo ad iudicium illa forma ventura
43. cap. 3. eſt. Forma hominis ventura eſt ad iudicium, ideo ait,
Ioan. 5. Poteſtatem dedit ei iudicium facere, quoniã filius ho-
minis eſt. Iudex hic erit filius hominis, forma illa hic iu
dicabit quæ iudicata eſt. Audite & intelligite: iam hoc
Zacha. 12. Propheta dixerat, Videbunt in quem pupugerunt. Ip-
& Ioã. 19. ſam formam videbunt quam lancea percuſſerũt. Sede-
bit iudex, qui ſtetit ſub iudice. Dãnabit veros reos, qui
factus eſt falſus reus. Ipſe veniet, forma illa veniet. Hoc
& in Euágelio habes, Cum ante oculos diſcipulorum
H ſuorum iret in cœlum, ſtabant illi & attendebant, & ſo
Acto 1. nuit vox angelica, Viri Galilæi quid ſtatis &c. Hic Ie-
ſus ſic veniet, quomodo vidiſtis euntẽ in cœlum. Quid
eſt, ſic veniet? In ipſa forma veniet. Poteſtatem enim
dedit ei iudicium facere, quoniam filius hominis eſt.
Videte autem qua ratione hoc oportebat, & hoc rectũ
erat vt iudicandi viderent iudicem. Iudicandi autem
Matt. 5. erant & boni & mali. Beati enim mundo corde, quo-
niam ipſi deum videbũt. Reſtabat vt in iudicio forma
ſerui & bonis & malis oſtenderetur, forma dei ſolis bo
nis ſeruaretur. Quid enim accepturi ſunt boni? Ecce iã
dico quod pauloante non dixi, & tamen dicendo non
dico. Dixi enim, quia erimus illic ſalui, erimus incolu-
mes, erimus viuentes, erimus ſine pœnis, erimus ſine fa
me & ſiti, erimus ſine defectu, erimus ſine orbitate ocu
lorum noſtrorum. Totum hoc dixi, & quid habebimus
plus? Nondum dixi, Videbimus deum. Hoc autem tã-
tum erit & tanta res erit, vt in eius comparatione nihil
ſit totum. Dixi quod viuentes erimus, quòd ſalui & in-
columes, quòd famem ſitimq́; non patiemur, quòd in
laſſitudine non cadimus, quòd ſomnus non nos pre-
I mit. Totum hoc quid eſt ad illam fœlicitatem qua deũ
videbimus? Quia ergo deus ipſe vt eſt, modo oſtendi
non poteſt, quem tamen videbimus, ideo quod oculus
1 Cor. 2. non vidit, nec auris audiuit, hoc videbunt boni, hoc
videbunt pij, hoc videbunt miſericordes, hoc videbũt
fideles, hanc videbunt bonam ſortem in reſurrectione
corporis, qui habuerunt bonam obedientiam in reſur-
rectione cordis. Ergo & malus deũ viſurus eſt: de quo
dicit Eſaias, Tollatur impius ne videat gloriam dei. Er
go & pij & impij videbunt formam dei, & cum fuerit
dicta ſententia tolletur impius ne videat claritatẽ dei,
reſtat vt circa pios & bonos impleatur quod dominus
ipſe promiſit cum hic in carne eſſet, & videretur non
ſolum à bonis, ſed etiam à malis. Loquebatur inter bo-
nos & malos, & cõſpicuus omnibus, deus occultus, ho-
mo manifeſtus, deus regens homines, homo apparens
inter homines loquebatur: ergo inter illos & dicebat,
Qui diligit me mandata mea cuſtodit, & qui diligit
Ioan. 14. me diligetur à patre meo, & ego diligam eum. Et quaſi
diceretur illi, & quid ei dabis? Et oſtendam meipſum
illi. Quando hoc dixit? Quando ab hominibus vide-
batur. Quando hoc dixit? Quando & ab eis videbatur,
à quibus non diligebatur. Quomodo ergo ſe oſtẽſurus
erat dilectoribus ſuis, niſi quia talem qualem non vide-
bant dilectores ſui? Ergo quę forma dei ſeruabatur, for
ma hominis oſtendebatur. Per formam hominis homi K
nibus loquens, conſpicuus & viſibilis & bonis & ma-
lis omnibus oſtendebat ſe, dilectoribus ſuis ſeruabat ſe.
Quando ſe demonſtraturus eſt dilectoribus ſuis? Poſt
reſurrectionẽ corporis quando tolletur impius ne vi-
deat claritatem dei. Tũc enim cum apparuerit ſimiles 1. Ioan. 3.
ei erimus, quoniam videbimus eum ſicuti eſt. Ipſe eſt
vita æterna: Nam totum quicquid dicebamus, nihil eſt
ad illam vitam qua viuimus quidem qui ſalui ſumus,
quia videbimus deum magnũ. Ipſe eſt vita æterna: ip-
ſe hoc dicit, Hæc eſt autem vita æterna, vt cognoſcant
te vnũ verum deum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum.
Hæc eſt vita æterna, vt cognoſcãt, videant, capiant, no Ioan. 17.
rint quod crediderant, percipiant quod nondum ca-
pere poterant. Iam videat mens, quod oculus non vi- 1. Cor. 2.
derat, nec auris audierat, nec in cor hominis aſcende-
rat: hoc illis dicetur in fine, Venite benedicti patris Matt. 25.
mei, percipite regnum quod vobis paratum eſt ab ini-
tio mundi. Ibunt ergo illi mali in combuſtionem æter-
nam. Iuſti autem quo? In vitam æternam. Quid eſt vita
æterna? Hæc eſt vita æterna, vt cognoſcãt te ſolum ve-
rum deum, & quem miſiſti Ieſum Chriſtum. Loquens Ioan. 17.
ergo de futura reſurrectione corporis, & non ſuos di- L
mittens, ait, *Poteſtatem dedit ei iudicium facere, quia filius ho-* Ioan. 5.
minis eſt. Nolite mirari hoc quia veniet hora. Ibi non addidit,
Et nũc eſt, quia iſta hora poſtea erit: quia iſta hora in fi-
ne ſeculi erit, quia iſta hora nouiſſima erit, ĩ nouiſſima
tuba erit. Nolite mirari quia hoc dixi, Dedit ei poteſta-
tem iudicium facere, quia filius hominis eſt. Nolite mi-
rari: Ideo dixi, Quia hominem ab hominibus oportet
iudicari. Quibus hominibus iudicatis, quos inuenerit
viuos non ſolum: Sed quid? Veniet hora quando hi
qui ſunt in monumentis. Quo modo expreſſit carne
mortuos, qui ſunt in monumentis, quorum iacent ſe-
pulta cadauera, quorum fauillæ ſunt tectæ, quorũ oſſa
diſperſa ſunt, quorum caro iam non eſt, & tamen deo
integra eſt? *Veniet hora quando omnes qui ſunt in monumentis*
audient vocem eius, & prodeunt omnes. Boni ſint, mali ſint,
audient vocem & exient. Rumpuntur omnia vincula
inferorum, omne quod periit, imò periiſſe putatur re-
ſtituetur. Si enim deus fecit hominem qui non erat, nõ M
reparare poteſt quod erat? Puto quia cum dicitur, Deus
mortuos ſuſcitaturus eſt, non res incredibilis dicitur,
quia de deo non homine dicitur. Magna res eſt quæ
fiet, & incredibilis res eſt quæ fiet, ſed non incredibi-
lis, quia vide qui facit. Ille dicitur quòd ſuſcitabit te,
qui creauit te. Non eras & es, & factus non eris? Abſit, ne
credas. Mirabilius aliquid fecit deus quãdo fecit quod
non erat, & non creditur reparaturus quod erat, ab eis
ipſis quos fecit quod non erant? Hoc eſt quod repen-
dimus deo, qui non eramus, & facti ſumus? Hoc illi re-
pendimus, vt eum reſuſcitare quod fecit non poſſe cre
damus? Hæc eſt merces quam illi reddit creatura ſua?
Ideo te feci dicit tibi deus ô homo antequam eſſes, vt
non mihi credas futurum te eſſe qui eras, qui potuiſti
eſſe quod non eras? Sed ecce, inquit, in ſepulchro quod
video fauilla eſt, cinis eſt, oſſa ſunt, & hoc item accipiet
vitam, cutem, pulpas, carnem, & reſurget? Quid fauilla
iſta quæ video in ſepulchro? Vel in ſepulchro vides fa-
uillam, vides oſſa, in vtero matris tuæ nihil erat. Hoc
vides, vel fauilla ſunt vel oſſa ſunt, tu antequam eſſes
nec fauilla erat, nec oſſa erant, & tamen factus es, cum
omnino non eſſes, & non credis quia oſſa iſta quoquo
modo ſunt, qualiacunque ſunt, ſunt tamẽ, recipient for
mam quam habebant, cum tu acceperis quod non ha-
bebas.

A bebas. Crede, quia si credideris hoc, tunc suscitabitur anima tua. Et sic suscitabitur anima tua, tunc venier hora & nunc est. Tunc bono tuo resurget caro tua, quando veniet hora, vt omnes qui sunt in monumentis audiant vocem eius & procedant. Nõ enim quia audis & prodis, iam gaudere debes: audi quod sequitur, *Qui bona egerunt, in resurrectionem vitæ, qui autem mala egerunt, in resurrectionem iudicij*. Conuersi ad dominum &c.

Libri sermonum de verbis domini, Finis.

DIVI AVRELII
AVGVSTINI HIPPONENSIS Episcopi, Liber Sermonum de verbis Apostoli.

De indiuidua trinitate & inseparabili vnitate, Arrianorúmque confutatione, ac fidelium populorum de
B *fide catholica confirmatione:*

Sermo I.

Ancta & diuina eloquia fratres iugiter, immo quotidie nobis salubriter recitãtur, vt animæ nostræ pascantur: in futuro autẽ seculo æternis epulis saginẽtur, di-
Psal.16. cente Propheta, Satiabor dũ manifestabitur gloria tua. Qualis sit autẽ hęc gloria futura, & quibus diuitiis floreat, quãtoq; splẽdore præfulgeat, laudare possumus, explicare nõ possu-
Esa.64. mus. Quare? Quia legimus, Nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit quæ præparauit deus diligentibus se. Si igitur tanta & talia sunt bona æterna cœlestia quæ dominus omnipotens præparauit sanctis suis catholicis & fidelibus populis, quid est ipse deus qui talia & tanta præparauit? Quid est, inquã, omnipotens deus? Quid nisi inæstimabilis, ineffabilis, incõprehensibilis, vltra omnia, extra omnia, præter omnia? Omnem enim creaturam suam excedit, omnẽ factu-
C rã præterit, vniuersa præcellit. Si enim quæras magnitudinem, maior est, si pulchritudinem, pulchrior, si dulcedinem, dulcior, si splendorem, fulgidior, si iusticiam, iustior, si fortitudinem, fortior, si pietatem, clemẽtior. Nulla enĩ ratio patitur, vt vel factura factori suo æquetur, vel opus artifici cõparetur, sicut legitur in Prophe-
Sapien.13. ta, Qui fecit fortia, fortior est, & qui fecit pulchra, pulchrior illis est. Sic autem huius vnicæ deitatis præcelsa insignia prædicamus, vt tamen nõ sicut Iudæi, sed sicut Christiani, trinitatis diuina mysteria pariter fateamur. Sicut enim omnipotens & ineffabilis pater est, ita omnipotens & incomprehẽsibilis filius, ita etiam spiritus sanctus in patre & filio indiscrete connexus, ineffabilis atq; immẽsus est. Pater enim & filius & spiritus sanct9, vnus omnipotens deus, vnus in trinitate, vnus in potestate, vnita trinitas, sempiterna maiestas, vnum potens per omnia, & trinitas in vnitate & vnitas in trinitate cõsistit, sed nec trinitas diuiditur, nec vnitas separatur. Hac igitur catholica fide armati atq; instructi charissimi, nefandos Arrianos hæreticos qui se hoc tẽpore impie iactitant, & multos Christianos nostros seducẽdo corrumpunt atq; decipiunt, breuiter percõtemur, quomodo orant dominum, qui sentiunt cõtra dominum. Respondẽt nobis dicentes, Oramus dominum vtique in trinitate, sed vt legimus patrem maiorem, filium minorem, spiritum sanctum inferiorẽ, quia ipse Christus D
dicit, Pater maior me est. His respondemus, Sic, inquã, Ioan.14.
oratis & colitis deum? Sic plane, sic legimus, sic colimus, sic oramus. Ad hos dicimus, Si ergo ita deum colitis & oratis, hoc non est deum magnum vnum colere & rogare, sed tres deos facere: & vbi est quod in lege diuina legitur? Audi Israël, dominus deus tuus deus
vnus est. Et iterum alibi ait, Dominum deum tuũ ado- Deut.6.
rabis, & illi soli seruies. Si enim aliud est pater, aliud filius, aliud spiritus sanctus, iam non est vna trinitas, sed diuisa potestas. Quomodo autem discrepans potestas
stare potest? Iuxta Euangelium legimus, Domus in se- Matt.12.
metipsa diuisa vel regnum, stare nõ potest. Quomodo autem diuinitas à semetipsa discernitur, cũ lucis splendor aut solis calor nullatenus separatur? Ecce enim sicut videmus, in sole tria sunt, & separari non possunt.
Quæ autem tria sunt videamus, Cursus, splendor & ca- In sole tria
lor. Videmus enim solem in cœlo currentem, fulgen- sunt insepa
tem, calentem. Diuide ergo, si potes, Arriane solem, & rabilia.
tum demum diuide trinitatẽ. Sed fortassis de sole di- E
scernẽdo difficilis est ratio, quia in cœlo est, & à nobis longe positus est. Ecce aliud proponimus elementum
quod minus est, & in terra nobiscum est, Ignẽ dico qui In igne tria
in manibus nostris habetur, & tamen non diuiditur. Et inspara-
ignis enim tria habet, & diuidi non potest, hoc est, mo- bilia.
tum, lucem & feruorem. Si igitur nefande hæretice diuidere non potes creatum solem & ignem, quomodo potes diuidere deum omnium creatorem? Audi autem & disce hanc magnam & vnicam trinitatem ab exordio generis humani fuisse ostensam. Audi in lege & in Prophetis, in Psalmis & in Euangelio. Audi in Apostolo proculdubio declaratam. Audi, inquam, in Genesi,
Fecit deus hominem ad imaginem dei, Vt simul ostẽ- Gene.1.
deret inseparabilem trinitatem, ait in eo libro, Et spiritus dei ferebatur super aquas. Audi Prophetam dicen-
tẽ ex persona Christi, Spiritus domini super me, prop- Esa.61.
pter quod vnxit me, euangelizare pauperibus misit me.
Audi in Psalmis, Verbo domini cœli firmati sũt, & spi- Psal.32.
ritu oris eius omnis virtus eorum. Et iterum, Redde Psal.50.
mihi læticiam salutaris tui, & spiritu principali confir-
ma me. Audi hoc idem in Euangelio confirmatũ. Do- F
minus Christus Apostolis dicit, Data est mihi omnis Matt.28.
potestas in cœlo & in terra, Euntes baptizate omnes gentes in nomine patris & filij & spiritus sancti. Audi
Apostolum, O altitudo diuitiarum sapientiæ & scien- Roma.11.
tiæ dei, quàm inscrutabilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius. Quis enim cognouit sensum domini, aut quis consiliarius eius fuit? Aut quis prior dedit illi, & reddetur ei? Quoniam ex ipso & per ipsum & in ipso sunt omnia, ipsi gloria in secula seculorum Amen. Si igitur tã veteribus quàm nouis scripturis satis apertèque probatum est diuinam vnitatem, trinitatem inseparabilem, spretis penitus hæreticis secundum Apo-
stolum, Hereticum post vnam correptionem deuita, ad Tit.3.
iam fideles nostros populos de ipsa fide catholica cõfirmemus. Nullæ quippe sunt maiores diuitiæ, nulli thesauri, nulli honores, nulla mundi huius maior substantia, quàm est fides catholica, quæ peccatores homines saluat, cæcos illuminat, infirmos curat, catechumenos baptizat, fideles iustificat, pœnitẽtes reparat, iustos augmentat, martyres coronat, virgines, viduas & cõiugales casto pudore cõseruat, clericos ordinat, sacerdotes consecrat, regnis cœlestibus præparat, in æterna hæreditate cum angelis sanctis communicat. Sicut ipse do-
minus promittendo cõfirmat, In resurrectione neque Matt.22.
nubunt,

G nubunt,neque vxores ducunt,ſed erunt æquales ange-
lis dei, per Chriſtum dominum noſtrum, qui cum pa-
tre & ſpiritu ſancto viuit & regnat deus per omnia ſe-
cula ſeculorum,Amen.

De corpore & ſanguine domini Ieſu Chriſti,& de
humilitate tenenda arrogantiaq; vitanda:
Sermo II.

Ioan.6. V diuimus veracem magiſtrum , diuinum re-
demptorem, humanum ſaluatorem commē-
dantem nobis precium noſtrum , ſanguinem
ſuum . Locutus eſt enim nobis de corpore &
ſanguine ſuo,quod corpus dixit eſcam,ſanguinem po-
tum,ſacramentum fideliū.Agnoſcunt fideles.Audien-
tes autem quid aliud quàm vitam audiunt ? Cum ergo
commendans talem eſcam & talem potū diceret, Niſi
manducaueritis carnem meam & biberitis ſanguinem
meum,nō habebitis vitam in vobis : & hoc diceret de
vita: quis ali⁹ quàm ipſa vita?erit autē illi homini mors
non vita,qui mendacem putauerit vitam: ſcandalizati
ſunt diſcipuli eius,non quidem omnes,ſed plurimi,di-
Ibidem. centes apud ſemetipſos, Durus eſt hic ſermo,quis eum
poteſt audire?Cum autem hoc dominus apud ſemetip-
ſum cognouiſſet , & murmur ac cogitationes audiſſet,
H cogitantibus nec ſonantibus voce reſpondit , vt ſe au-
ditos eſſe cognoſcerent , & talia cogitare deſinerent.
Quid ergo reſpondit?Hoc vos ſcandalizat?Si ergo vi-
deritis filiū hominis aſcēdentem vbi erat prius . Quid
ſibi vult,hoc vos ſcandalizat?Putaſtis quia de hoc cor-
pore quod videtis partes facturus ſum , & mēbra mea
conciſurus & vobis daturus?Quid ſi ergo videritis filiū
hominis aſcendentem vbi erat prius:Certe qui integer
aſcendere potuit,conſumi non potuit.Ergo & de cor-
pore ac de ſanguine ſuo dedit nobis ſalubrē refectio-
nem,& tam magnam breuiter ſoluit de ſua integritate
quæſtionem.Mãducent ergo qui manducant, & bibãt
qui bibunt,eſuriant & ſitiant,vitam manducent,vitam
bibant.Illud mãducare refici eſt,ſed ſic reficeris , vt nō
deficiat vnde reficeris.Illud bibere quid eſt niſi viuere?
Manduca vitam,bibe vitam,habebis vitam, & integra
eſt vita. Tunc autem hoc erit,id eſt, vita vnicuique erit
corpus & ſanguis Chriſti:ſi quod in ſacramēto viſibi-
liter ſumitur , in ipſa veritate ſpiritaliter manducetur,
I ſpiritaliter bibatur. Audiuimus enim ipſum dominum
Ioan 6. dicentem,Spiritus eſt qui viuificat, caro autem non po
teſt quicquam. Verba quę locutus ſum vobis,ſpiritus &
vita ſunt. Sed ſunt,inquit,quidam qui non credunt,ipſi
dicebant , Durus eſt hic ſermo,quis poteſt eum audire?
Ibidem. Durus eſt, ſed duris, id eſt incredibilis, ſed incredulis.
Sed vt doceret nos etiam ipſum credere doni eſſe nō
meriti, Sicut,inquit,dixi vobis, nemo venit ad me niſi
cui datum fuerit à patre meo. Vbi autem hoc dominus
dixerit, ſi ſuperiora Euangelij recolamus , inueniemus
eum dixiſſe,Nemo venit ad me, niſi pater qui miſit me
traxerit eum. Non dixit,duxerit,ſed traxerit.Iſta violē-
tia cordi fit nō carni,Quid ergo miraris? Crede & ve-
nis,ama & traheris. Ne arbitreris iſtam aſperam mole-
ſtámque violentiam, dulcis eſt, ſuauis eſt, ipſa ſuauitas
te trahit.Nónne ouis trahitur, cum eſurienti herba mō
ſtratur ? Et puto quia non corpore impellitur, ſed deſi-
derio colligatur:ſic & tu veni ad Chriſtum, noli longa
itinera meditari . Vbi credis,ibi venis . Ad illum enim
qui vbiq; eſt amando venitur,nō nauigãdo . Sed quo-
niam etiam in tali itinere abundant fluctus & tempe-
ſtates diuerſarum tentationum:in crucifixum crede,vt
fides tua lignum poſſit aſcendere.Non mergeris,ſed li
gno portaberis. Sic ſic in huius ſeculi fluctibus nauiga K
bat ille qui dicebat, Mihi autē abſit gloriari,niſi in cru- *Galat.6.*
ce domini noſtri Ieſu Chriſti . Mirum eſt autem quòd
prædicato Chriſto crucifixo, audiūt duo,vnus contē-
nit,alter aſcendit.Qui contemnit imputet ſibi,qui aſcē
dit non arroget ſibi . Audiuit enim à veraci magiſtro,
Nemo venit ad me, niſi datū fuerit ei à patre . Gaudeat
quia datum eſt , gratias agat danti corde humili , non
arroganti , ne quod humilis meruit, ſuperbus amittat.
Nam etiam qui iam in ipſa via iuſti ambulant , ſi ſibi
eam tribuerint & viribus ſuis,pereunt de illa. Ideo hu-
militatem docens nos ſancta ſcriptura,per Apoſtolum
dicit , Cum timore & tremore veſtram ipſorum ſalu- *Philip.2.*
tem operamini. Et ne ſibi aliquid inde darent quia di-
xit,operamini, continuo ſubiunxit , Deus enim eſt qui
operatur in vobis,& velle & operari pro bona volūta-
te . Deus eſt qui operatur in vobis, ideo cum timore &
tremore vallem facite , imbrem ſuſcipite, depreſſa im-
plentur,alta ſiccantur.Gratia pluuia eſt. Quid ergo mi- *Iaco.4.*
raris,ſi deus ſuperbis reſiſtit , humilibus autem dat gra-
tiam ? Ideo cum timore & tremore,id eſt, cum humili- L
tate . Noli altum ſapere , ſed time . Time vt implearis, *Roma.11.*
noli altum ſapere ne ſicceris . Sed iam,inquis, ambulo
viam iſtam,opus erat vt diſcerem, opus erat vt per do-
ctrinam legis ſcirem quid agerem. Habeo liberum vo-
luntatis arbitrium, quis me ab iſta via ſeparabit ? Si le-
gas diligenter, inuenies quendam de ſua quadam abū-
dantia quam tamen acceperat extollere ſe cœpiſſe, do-
minum autem miſericordem vt doceret humilitatem,
quod dederat abſtuliſſe: illum vero ſubito inopem re-
manſiſſe, & miſericordiā dei recordatione confeſſum
dixiſſe , Ego dixi in abundantia mea,non mouebor in *Pſal.29.*
æternum. Ego dixi in abūdantia mea. Sed ego dixi,ho-
mo dixi,Omnis homo mendax. Ego dixi. Ego ergo di *Pſal.115.*
xi in abundantia mea. Tanta erat abundãtia vt hoc di
cere auderem,Non mouebor in æternum. Quid dein-
de?Domine in volūtate tua præſtitiſti decori meo vir- *Pſal.29.*
tutem,Auertiſti autem faciem tuam à me,& factus ſum
conturbatus. Oſtendiſti,inquit, mihi, quia illud quo a-
bundabam de tuo erat. Oſtendiſti mihi vnde peterem,
cui retribuerem quod acceperam, cui gratias agere de-
berem,ad quem currerem ſitiēs vnde implerer , & quo M
impletus eſſem ad quem cuſtodirem . Fortitudinem e- *Pſal.58.*
nim meam ad te cuſtodiam . Quod te largiente im-
pleaui,te ſeruatore non perdam. Fortitudinem meam
ad te cuſtodiam . Hoc vt oſtēderes mihi,auertiſti faciē
tuã à me,& factus ſum conturbatus,Conturbatus,quia
ſiccatus: ſiccatus,quia exaltatus . Dic ergo ſiccus & ari-
dus,vt rurſus implearis , Anima mea velut terra ſine a- *Pſal.142.*
qua tibi . Dic anima mea velut terra ſine aqua tibi . Tu
enim dixeras,non dominus dixerat, Non mouebor in *Pſal.29.*
æternum,Tu dixeras præſumens de te,ſed non de tuo,
& quaſi putabas de tuo. Quid ergo dominus dicit? Ser
uite domino in timore , & exultate ei cum tremore. *Pſal.2.*
Sic Apuſtolus , Cum timore & tremore,veſtram ipſo- *Philip.2.*
rum ſalutem operamini. Deus eſt enim qui operatur in
vobis . Ergo exultate cum tremore,ne quãdo iraſcatur
dominus. Video quia clamãdo præuenitis. Quid enim
dicturus ſim ſcitis,clamando præuenitis . Et hoc vnde
habetis , niſi quia docuit ad quem credendo veniſtis?
Hoc ergo dicit,audite quod noſtis,non doceo,ſed cō-
memoro prædicando , immo nec doceo, quia noſtis:
nec commemoro quia meminiſtis ,ſed ſimul dicamus
quod nobiſcum tenetis. Hoc dominus dicit, Apprehē
dite diſciplinam & exultate,ſed cum tremore, vt ſem-
per

A per humiles teneatis quod accepistis, ne quando irasca
tur dominus, vtique superbis sibi quod habent tribuē-
Psal. 2. tibus, non illi à quo habent gratias agentibus. Nequā-
do irascatur dominus, & pereatis de via iusta. Nūquid
dixit, nequando irascatur dominus & non veniatis ad
viam iustam. Nunquid ne quando irascatur dominus,
& non vos perducat ad viam iustam, aut non vos ad-
mittat ad viam iustam? Iam in illa ambulatis, nolite su-
perbire, ne etiam de illa pereatis. Et pereatis, inquit, de
via iusta, cum exarserit in breui ira eius super vos. Non
in lōgum, Vbi superbis, ibi quod acceperas perdis. His
territus homo quasi diceret, Quid ergo faciam? Sequi-
tur, Beati omnes qui cōfidunt in eum, non in se, sed in
Ephe. 2. eum. Gratia salui facti sumus, non ex nobis, sed dei do-
num est. Forte dicatis, Quid sibi vult quod hoc sępe di
cit? Iterum hoc, & tertiò hoc, & propè nūquam loqui-
tur nisi quando dicit, Vtinam nō sine causa dicā. Sunt
enim homines ingrati gratiæ, multum tribuentes in-
opi sauciæq; naturæ. Verū est, magnas arbitrij liberi vi-
res homo cum conderetur accepit, sed peccando ami-
B sit. In mortē lapsus est, infirmus factus est, à latronibus
Luca. 10. semiuiuus in via relictus est, in iumētum suum leuauit
eum transiens Samaritanus, quod interpretatur custos,
ad stabulō adhuc perducitur. Quid extollitur? Adhuc
curatur. Sed sufficit, inquit, mihi, quod in baptismo ac-
cepi remissionem omnium peccatorum. Nūquid quia
deleta est iniquitas, finita est infirmitas? Accepi, inquit,
remissionem omnium peccatorum. Prorsus verū est,
deleta sunt cuncta peccata in sacramento baptismatis,
cuncta prorsus dicta, facta, cogitata, cuncta deleta sunt.
Sed hoc est quod infusum est in via, oleum & vinum.
Retinetis, semiuiuus in via ille à latronibus sauciatus,
quomodo sit consolatus, accipiens oleū & vinum vul-
neribus suis. Iam vtique errori eius indultum fuit, & ta-
men sanatur languor in stabulo. Stabulū si agnoscitis,
Ecclesia est. Stabulū modo quia viuēdo transimus, do-
mus erit vnde nunquam migrabimus cum ad regnum
cœlorum sani peruenerimus. Interim in stabulo liben-
ter curemur, nō adhuc lāguidi de sanitate gloriemur,
C ne nihil aliud superbiendo faciamus, nisi vt nunquam
Psal. 102. curando sanemur. Benedic anima mea dominum, dic
animæ tuæ, dic, Adhuc in hac vita es, adhuc carnē fra-
Sapien. 9. gilem portas, adhuc corpus quod corrumpitur aggra-
† al. remis- uat animam: adhuc post integritatē resurrectionis † ac-
sionis. cepisti remedium orationis: adhuc vtiq; dicis, donec
Matt. 6. sanentur languores tui, Dimitte nobis debita nostra.
Dic ergo animæ tuæ, humilis vallis, non erectus collis,
Psal. 102. dic animæ tuæ, Benedic anima mea dominum, & noli
obliuisci omnes retributiones ei⁹. Quas retributiones?
Dic, enumera, gratias age. Quas retributiones? Qui p-
picius fit omnibus iniquitatibus tuis. Hoc factum est in
baptismo. Quid fit modo? Qui sanat omnes languores
tuos. Hoc fit modo, Agnosco. Sed q̃diu hic sum, cor-
Sapien. 9. pus quod corrumpitur aggrauat animam. Dic ergo &
quod sequitur, Qui redimit de corruptione vitam tuā
Post redemptionem de corruptione quid restat? Quā-
1. Cor. 15. do corruptibile hoc induerit incorruptionem, & mor
tale hoc induerit immortalitatem, tunc fiet sermo qui
scriptus est, Absorpta est mors in victoria. Vbi est mors
cōtentio tua? Ibi recte. Vbi est mors aculeus tuus? Quæ-
ris locum & non inuenies. Quid est aculeus mortis?
Quid est, vbi est mors aculeus tuus? Vbi est peccatum?
Quæris, & nusquam est. Aculeus enim mortis est pec-
catum. Apostoli, nō mea verba sunt. Tunc dicetur, Vbi
est mors aculeus tu⁹? Nusquā erit peccatū, nec quod te

capiat, nec quod te impugnet, nec quod conscientiam D
tuā titillet. Tunc nō dicetur, Debita nostra dimitte no *Matth. 6.*
bis: sed quid dicetur? Domine deus noster pacē da no- *Esa. 26.*
bis, omnia enim reddidisti nobis. Deniq; post redemp-
tionē ab omni corruptione, quid restat nisi corona iu
sticiæ? Ipsa certe restat, sed etiā in ipsa vel sub ipsa non *2. Timo. 4.*
sit caput turgidum, vt recipiat coronam. Audi, attende
Psalmū quàm nolit corona illa turgidū caput. Cū di-
xisset, Qui redimet de corruptione vitā tuā, qui coro-
nat te, inquit. Iam hic dicturus eras, Corona te, merita
mea fatentur, virtus mea fecit hoc, debitum redditur,
non donatur. Audi potius Psalmū, nā & hoc tu dicis.
Omnis homo mendax. Audi deus quid dicat, Qui co-
ronat te in miseratione & misericordia. De misericor-
dia te coronat, de miseratione te coronat. Nō enim di
gnus fuisti quē vocaret, & vocatū iustificaret, & iustifi-
catum glorificaret. Reliquiæ per electionem gratię sal- *Roma. 11.*
uæ factæ sunt. Si autem gratia, nō ex operibus, alioquin
gratia iam nō est gratia. Nā ei qui operatur, merces nō
imputabitur secūdum gratiam, sed secundū debitum.
Apostolus loquitur, Nō secundum gratiā, sed secundū
debitum. Te autem coronat in miseratione & miseri- E
cordia: & si tua merita pręcesserunt, dicit tibi deus, Di-
scute bona merita tua, & videbis quia dona sunt mea.
Hæc est iusticia dei. Quomodo dicitur, Domini est sa- *Psal. 3.*
lus, nō qua saluus est dominus, sed quā dat eis quos sal-
uos facit: sic & dei gratia per Iesum Christum dominū
nostrū, iusticia dei dicitur, non qua iustus est dominus,
sed qua iustificat eos quos ex impiis iustos facit, Quidā *Roma. 4.*
vero, quoniam aliquando Iudæi & Christianos se dici *Rom. 10.*
volunt, & adhuc ignorantes dei iusticiam, suam volūt
cōstituere, etiam tēporibus nostris, temporibus apertæ
gratiæ, temporibuus nunc reuelatæ, prius occultatę gra
tiæ, nunc in area manifestæ gratiæ quæ aliquando late-
bat in vellere: paucos intellexisse video, plures non in-
tellexisse nequaquam tacendo fraudabo. Quidam de
antiquis iustis Gedeō petiuit à domino signū & dixit, *Iudic. 6.*
Peto domine vt vellus quod in area pono cōpluatur, &
area sicca sit. Factum est, cōplutum est vellus, area tota
sicca erat. Expressit mane vellus in peluim, quoniā hu- F
milibus datur gratia, & in pelui dominus nostis quid *Iaco. 4.*
fecerit discipulis suis. Itē petiuit alterum signū, Volo,
inquit, domine, vt vellus siccū sit, area cōpluta. Et hoc *Iudicū. 6.*
factum est. Repete tempus veteris testamenti, gratia oc-
cultata est in nube tanquam imber in vellere. Attende
modo tempus noui testamenti, discute gentem Iudæo-
rum, quasi vellus siccum inuenies, orbis vero totus tan-
quam illa area plenus est gratia, nō occulta, sed mani-
festa. Vnde multum plangere cogimur fratres nostros,
qui non contra occultam, sed cōtra apertam gratiam
manifestāq; cōtendunt. Ignoscitur Iudæis. Quid Chri-
stiani? Quare inimici gratiæ Christi? Quare de vobis
præsumentes? Quare ingrati? Quare enim Christus ve-
nit? Nunquid natura hic nō erat? Natura nō erat, quam
multum laudando decipitis? Nunquid lex hic nō erat?
Sed ait Apostolus, Si per legem iusticia, ergo Christus *Galat. 2.*
gratis mortu⁹ est. Quod ait Apostolus de lege, hoc nos
istis dicim⁹ de natura. Si per naturā iusticia, ergo Chri
stus gratis mortuus est. Quod ergo dictū est de Iudæis,
hoc omnino in istis videmus. Zelū dei habent, sed nō
secundū scientiā. Quid est non secundū scientiā? Igno *Rom. 10.*
rantes enim dei iusticiam & suam volentes cōstituere,
iusticiæ dei non sunt subiecti. Fratres mei, cōpatimini
mecū. Vbi tales inueneritis, occultare nolite, non sit in
vobis peruersa misericordia: prorsus vbi tales inuene-
ritis

G ritis occultare nolite. Redarguite cõtradicentes, & re-
sistentes ad nos perducite. Iam enim de hac causa duo
consilia missa sunt ad sedẽ apostolicam, inde etiam re-
scripta venerunt. Causa finita est, vtinã aliquãdo finia-
tur error. Ergo vt aduertant monemus, vt instruantur
docemus, vt mutentur oremus. Cõuersi ad dominum.

Galat.5. *De verbis Apostoli, Spiritu ambulate, & desideria carnis ne perfeceritis.* *Sermo III.*

SI consideremus fratres, ante gratiam domini
quid fuerimus, & per gratiã domini quid esse
cœperimus, profecto inueniemus, sicut homi-
nes in melius cõmutantur, ita etiã terrarum lo
ca quæ prius cõtra dei gratiã fuerunt, dei gratiæ dedi-
2.Cor.6. cantur. Nos enim, sicut dicit Apostolus, tẽplum dei vi-
ui sumus, propter quod dicit de⁹, inhabitabo in illis &
deambulabo. Quæ autẽ hic simulachra fuerunt, figi no
uerunt, ambulare nõ nouerunt. Deambulat autẽ in no-
bis præsẽtia maiestatis, si latitudinẽ inuenit charitatis.
Ibidem. Ad hoc nos exhortans Apostolus ait, Dilatamini, ne si-
tis iugũ ducentes cum infidelibus. Si dilatemur, deam-
H bulat in nobis deus, sed vt dilatemur operetur ipse de⁹.
Si enim latitudinẽ charitas facit, quæ non nouit angu-
stias, videte quia deus sibi in nobis latitudinẽ facit, ipso
Roma.5. dicente Apostolo, Charitas dei diffusa est in cordibus
nostris, per spiritum sanctũ qui dat⁹ est nobis. Propter
hanc latitudinem, inquam, in nobis deambulat deus.
Modo Apostoli epistola cũ recitaretur audiuimus, Spi
Galat.5. ritu ambulate, & desideria carnis ne perfeceritis, caro
enim cõcupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus
carnem. Hæc inuicẽ aduersantur, vt non ea quæcũque
vultis faciatis. Baptizatis dicebat, sed templũ dei ædi-
ficabat adhuc, nondum dedicabat. Videte fratres mei,
quemadmodum cum loca ipsa terrena in melius con-
uertantur, alia diruuntur atq; franguntur, alia in melio-
res vsus commutantur, sic & nos sumus. Opera carnis
fuerunt in nobis. Audistis cum commemorarẽtur, Ma-
nifesta sunt, inquit, opera carnis, quæ sunt fornicatio-
nes, immundiciæ, idolorũ seruitus, veneficia, nõ benefi
cia, id est, nõ à bonis dicta, sed à venenis, contentiones,
inimicitiæ, hæreses, inuidiæ, ebrietates, & his similia:
deiicienda sunt non mutanda, quę prędico vobis sicut
I prædixi, quoniam qui talia agunt, regnum dei nõ pos-
sidebunt. Ista in nobis tanquam idola frangenda sunt,
in vsus autem meliores vertenda ipsa corporis nostri
mẽbra, vt quæ seruiebant immundiciæ cupiditatis, ser-
uiant gratię charitatis. Sed videte quid dixerit, & dili-
genter aduertite. Operarij dei sumus, adhuc ædificatur
templum dei: in capite suo iam dedicatũ est, quoniam
dominus resurrexit à mortuis, deuicta morte, mortali-
tate consumpta, ascendit in cœlum, quia scriptus de il-
lo erat psalmus dedicationis domus. Ideo post passio-
Psal.29. nem dicit, Conuertisti luctũ meum in gaudium mihi,
concidisti saccum meũ, & accinxisti me iocũditate, vt
psallat tibi gloria mea, & non cõpungar. Facta est ergo
Aedificatio nostra à fit per fidẽ, Dedicatio per vltimã resurrectionẽ. illa post passionẽ dedicatio in resurrectione. Ergo &
nostra modo fit ædificatio per fidẽ, vt fiat & ipsa dedi-
catio per vltimã resurrectionem. Deniq; post istũ psal-
mum dedicationis domus, vbi ostenditur resuscitatio
capitis nostri, alius est psalmus post istũ, nõ ante istum.
Sic habet titulus, Quando domus ædificabatur post
Psal.95. captiuitatem. Recolite captiuitatem, vbi ante fuerimus
quando totum mundũ velut massam infidelium diabo
lus possidebat. Propter hãc captiuitatẽ redemptor ad-
uenit, preciũ nostrũ sanguinẽ suũ fudit. Fuso suo sangui
Roma.7. ne, captiuitatis nostræ instrumenta deleuit. Lex, inquit
Apostolus, spiritalis est, ego autem carnalis sum, venũ- K
datus sub peccato. Antea sub peccato venundati, sed
postea gratia liberati. Post illã captiuitatẽ domus mo-
do ædificatur, & vt ædificetur euangelizatur. Sic enim
incipit psalmus iste, Cãtate domino cãticum nouũ. Et
ne putes domũ istã in vno angulo ædificari, sicut ædi-
ficant schismatici vel hæretici: attende quod sequitur,
Cantate domino omnis terra. Cãtate domino canticũ Psal.95.
nouum, contra canticum vetus: testamentum nouum,
quia prius testamẽtum vetus. Nouus homo, vt depona-
tur vetus homo. Exuite vos, inquit, veterẽ hominẽ cum Coloss.3.
actibus suis, & induite nouũ qui secundum deum crea- Ephe.4.
tus est, in iusticia & sanctitate veritatis. Ergo cãtate do-
mino canticum nouum, cantate domino omnis terra.
Cantate & ædificate, cantate & bene canite. Annũcia-
te diẽ ex die salutare eius, annũciate diem ex die † Chri- † al. de die in diem.
stũ eius. Quid est enim salutare eius, nisi Christus eius?
Pro isto salutari orabamus in psalmo, Ostẽde nobis do Psal.84.
mine misericordiã tuam, & salutare tuũ da nobis, De-
siderabãt hoc antiqui iusti salutare, de quibus dominus L
dicebat discipulis, Multi voluerunt videre quæ vos vi- Lucæ.10.
detis, & non potuerunt. Et salutare tuum da nobis. Di-
xerunt hoc antiqui iusti, Salutare tuum da nobis. Chri-
stum tuũ cum in hac carne viuimus videamus, videa-
mus in carne qui nos liberet à carne, veniat caro mun
dans carnem, patiatur caro, & redimat animam & car
nem, Et salutare tuũ domine da nobis. In hoc deside- Psal.84.
rio erat ille sanctus senex Simeon, In hoc, inquam, de-
siderio erat senex ille sanctus & de deo bene meritus
Simeon, sine dubio & ipse dicebat, Ostende nobis do-
mine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis.
In hoc desiderio, in talibus precibus respõsum accepit,
quia non gustaret mortẽ, nisi videret Christum deum.
Natus est Christus, veniebat ille, ille ibat, sed donec ve-
niret ille ire nolebat. Iam senectus matura excludebat,
sed syncera pietas detinebat. At vbi venit, at vbi natus
est, at vbi eum portari matris manibus vidit, & diui-
nam infantiam pia senectus agnouit, accepit eum in
manus suas & dixit, Nũc dimittis domine seruũ tuum Lucæ.2.
in pace, quia viderunt oculi mei salutare tuũ. Ecce vn-
de dicebat, Ostẽde nobis domine misericordiã tuam, Psal.84.
& salutare tuum da nobis. Impletum est desiderium se- M
nis, mundi ipsius senectute vergẽte. Ipse ad senem ho-
minem venit, qui mundum veterem inuenit. Ergo si
mũdum veterem inuenit, audiat mundus, Cantate do- Psal.95.
mino canticum nouum, cantate domino omnis terra.
Destruatur vetustas, nouitas surgat. Cantate domino
canticum nouum, cantate domino. Videte certamen
ædificantium. Cantate domino, benedicite nomẽ eius,
bene nunciate, quod est Græce euangelizate. Quid?
Diem ex die. Quem diem ex die? Lumen ex lumine, fi-
lium de patre, salutare eius. Annunciate in gẽtibus glo
riam eius, in omnibus populis mirabilia eius. Ecce quo-
modo domus ædificatur post captiuitatem. Terribilis
est super omnes deos. Super quos deos? Quoniam om-
nes dij gentium dæmonia, dominus autem cœlos fecit.
Sanctos fecit, Apostolos fecit, Quoniam cœli enarrant Psal.18.
gloriam dei. Non sunt loquelæ neque sermones quo-
rum non audiantur voces eorum. In omnem terrã ex-
iuit sonus eorum, quia omnis terra cãtat canticum no-
uum. Audiamus ergo & Apostolum, architectum ma-
gistri, Vt sapiens, inquit, architectus fundamentum po- 1.Cor.3.
sui. Audiamus ergo istum architectum quædam noua
construentem, quædam vetera deiicientem. Spiritu, Galat.5.
inquit, ambulate. Noua est ista constructio. Et concu-
piscentias

A piſcentias carnis ne perfeceritis. Veterum eſt iſta de-
ſtructio. Caro enim, inquit, concupiſcit aduerſus ſpiri-
tum, & ſpiritus aduerſus carnem. Hæc enim inuicem
aduerſantur, vt non ea quæ vultis faciatis. Adhuc enim
ædificamini, nondum dedicamini, vt non ea quæ vul-
tis faciatis. Quæ enim vultis? vt omninó nullæ ſint cō-
cupiſcentiæ malarum & illicitarum delectationū. Qui
ſanctus hæc non velit? Sed non efficit, quamdiu hic vi-
uitur, hoc non impletur. Caro enim concupiſcit aduer
ſus ſpiritum, & ſpiritus aduerſus carnē. Hæc enim in-
uicem aduerſantur, vt nō ea quæ vultis faciatis, vt nul-
læ ſint in vobis prorſus rerum illicitarum cōcupiſcen-
tiæ, non poſsitis. Quid ergo reſtat? Spiritu ambulate. Et
quia non poteſtis efficere vt concupiſcētias carnis cō-
ſumatis, concupiſcentias carnis ne perficiatis. Conſu-
mere quidem illas atque finire & penitus extirpare om
nino velle debetis: ſed quamdiu ſunt in vobis, & eſt
alia lex in membris veſtris repugnans legi mentis ve-
ſtræ, concupiſcētias carnis ne perfeceritis. Quid enim
vultis? Vt omnino non ſint concupiſcentiæ carnis: nō
vos permittunt implere quod vultis, nolite eas permit-
tere implere quod volunt. Quid vultis? Vt omnino nō
ſint, ſed ſunt: caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, con
cupiſcat ſpiritus aduerſus carnem, vt nō ea quæ vultis
faciatis: id eſt, vt non ſint in vobis ipſæ concupiſcentiæ
carnis, nec ipſę faciant quod volunt, vt opus earū per-
ficiatis. Si non tibi in totum ceditur, noli & tu cedere.
Prius æquetur pugna, vt aliquādo ſit victoria. Etenim
proculdubio fratres mei erit, credamus, ſperem⁹, ame-
mus, erit aliquādo victoria in dedicatione domus quę
1. Corin. 15. modo ædificatur poſt captiuitatem. Nouiſsima enim
inimica deſtruetur mors, cum corruptibile hoc indue-
rit incorruptionem, & mortale hoc induerit immor-
talitatem. Præmeditamini verba triumphantium. Vbi
eſt mors contentio tua? Triumphantium iſta vox eſt,
Pſal. 6. non pugnantium. Pugnātium autem vox eſt, Miſerere
mei domine quoniam infirmus ſum, ſana me domine
quoniam conturbata ſunt oſſa mea, & anima mea tur-
bata eſt valde, & tu domine vſquequo? Vide laboran-
tem in certamine. Et tu domine vſquequo? Quid eſt
vſquequo? Quouſque: vt probes, quia ego ſubuenio. Si
enim cito ſubuenirem, luctamen non ſentires, tanquā
de tuis viribus ſuperbires, & per iſtam ſuperbiam nun-
C quam ad victoriam peruenires. Dictum eſt quidem,
Eſaia. 58. Adhuc te loquente, dicam, ecce aſſum. Sed deus & cū
differt adeſt, & differendo adeſt, ne pręproperam cum
implet voluntatem, perfectam nū impleat ſanitatem.
Non enim fratres mei apoſtolo Paulo non aderat, qui
2. Corin. 12. cum certaret, ne extolleretur, timebat, In magnitudine,
inquit, reuelationum mearum ne extollar, Videte in
conflictatione certantem, nondū in ſecuritate trium-
phantem. In magnitudine reuelationum mearum ne
extollar, Quis dicit, ne extollar? O terror, ô tremor,
Quis dicit ne extollar? Cum tanta eius verba ſint re-
tundentia elationem, compeſcentia tumorem, & dicit
ne extollar? Parum eſt quia dicit, ne extollar: videte
medicamentum, quod ſibi dicit appoſitum. Ne extol-
lar, inquit, datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ, angelus
Satanæ. O venenum quod non curatur niſi veneno.
Datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ angelus ſatanæ,
qui me colaphizet. Caput cædebatur, ne caput extolle-
retur. O antidotum, quaſi quod de ſerpente conficitur,
& propterea theriacum nuncupatur. Serpens enim ille
Gene. 3. ſuperbiam perſuaſit. Guſtate & eritis ſicut dij, ſuperbiæ
perſuaſio eſt. Vnde cecidit, inde deiecit. Merito ergo

venenum ſerpētis ſanatur. Quod ait Apoſtolus, Prop- D
ter quod ter dominum rogaui, vt auferret eum à me. 2. Corin. 12.
Vbi eſt, Adhuc te loquente dicam, ecce aſſum? Propter
quod nō ſemel, ſed iterum & tertio dominum rogaui.
Nónne tunc & ipſe dicebat, Et tu domine vſquequo? Pſal. 6.
Sed nunquid quia differebat, inde nō aderat, & falſum
erat, Adhuc te loquēte, dicam ecce aſſum? Quid enim?
Medicus quando dat quod deſideras adeſt, quādo ſe- Eſaia. 58.
cat, non adeſt? Nónne ſub medici ferramento clamas
vt parcat? Et quia magis adeſt, magis ſecat. Denique vt
ſcias quia aderat, videte quod ter roganti reſpondit.
Dixit, inquit, mihi, Sufficit tibi gratia mea, nam virtus 2. Corin. 12.
in infirmitate perficitur. Ego, inquit, noui medic⁹ opti-
mus, ego, inquit, noui in quem tumorem pergat quod
volo ſanare, quieſce, adhibeam quod ſcio. Sufficit tibi
gratia mea, non tibi ſufficit voluntas tua. Hæc erant
vtique verba certantis, & in certamine periclitantis, &
diuinum auxilium poſtulantis. Triumphantis autem
verba quæ erunt? Verba certantis dum domus ędifica-
tur: ſequuntur verba triumphantis cum domus in vlti-
mo dedicatur, Vbi eſt mors contētio tua? vbi eſt mors 1. Corin. 15.
aculeus tuus? Aculeus autem mortis eſt peccatum. Sic
iſta dicebat Apoſtolus, quaſi ipſe iam ibi eſſet. Denique E
poſt hæc verba quæ conſtat eſſe de futura perceptione,
non de præſenti conflictatione quando quidem dicit,
tunc fiet, non modo fit, ſed tunc fiet. Quid tunc fiet?
Sermo qui ſcriptus eſt, Abſorpta eſt mors in victoriā.
Vbi eſt mors contentio tua? Vbi eſt mors aculeus tuus?
Tunc fiet vt nuſquam ſit aculeus mortis, nuſquam poſ-
ſit inueniri peccatum. Quid feſtinas? tunc fiet, tunc fiet.
Mereatur in te humilitas vt tunc in te fiat, ne ſuperbia
non permittat, vt vel tunc in te fiat, Tunc fiet, modo
interim dum pugnas, dum laboras, dum periclitaris,
dic dic, Dimitte nobis debita noſtra. Dic omnino dū Matth. 6.
pugnas, verum dic, ex animo dic, Si dixerimus quia 1. Ioan. 1.
peccatum non habemus, noſipſos ſeducimus. Tu tibi
diabolus eris, noſipſos ſeducimus, & veritas in nobis
non eſt. Non enim verum dicimus, dicendo nos non
habere peccatum, cum hic non ſimus ſine peccato. Di-
camus ergo veritatem, vt aliquando inueniamus ſecu-
ritatem. Sit veritas in pugna, vt acquiratur ſecuritas in
victoria. Tunc fiet, Vbi eſt mors aculeus tuus? aculeus
enim mortis eſt peccatum. Sed de lege præſumis, quia F
data eſt tibi lex, & datum eſt tibi præceptū, Bonum eſt 2. Corin. 3.
tibi vt ſpiritus te viuificet, ne litera occidat. Volo vt ve
lis, ſed non ſufficit vt velis. Adiuuandus es vt plene ve
lis, & impleas quod velis. Nam vis videre quid valeat
ſine ſpiritu adiuuante litera iubens? Ibi dixit, Cum di-
ctum eſt, Vbi eſt mors aculeus tuus, aculeus autem mor
tis eſt peccatum: continuo ſubiunxit, Virtus autem pec Roma. 5.
cati lex. Quid eſt virtus peccati lex? Num mala iuben-
do, vel bona prohibendo? immo vero mala prohiben-
do, & bona iubendo. Virtus autem eſt peccati lex, quia
ſubintrauit, inquit, lex vt abundaret delictum. Quid eſt
vt abundaret delictum? Quia vbi gratia non erat, auxit
prohibitio deſiderium, & cum quaſi de propria præſu-
mitur virtute, factum eſt grāde vitium. Sed quid fecit
gratia? Vbi abundauit peccatum, ſuperbundauit gra- Ibidem.
tia. Venit dominus, totum quod de Adam traxiſti, to-
tum quod tuis prauis moribus addidiſti, totum dimi-
ſit, totum deleuit, orationem docuit, gratiam promiſit,
certamen indixit, laboranti ſubuenit, victorem coro-
nauit. Itaque, inquit Apoſtolus, Lex quidem ſancta, & Roma. 7.
mandatum ſanctum & iuſtum & bonum. Quod ergo
bonum eſt, mihi factum eſt mors? Abſit. Sed peccatum,

G vt appareat peccatum. Nam quādo non prohibebaris,
erat, sed non apparebat. Nam concupiscētiam, inquit,
nesciebam, nisi lex diceret, Non concupisces. Occasio-
ne igitur accepta, peccatum per mādatum fefellit me,
1.Corin.3. & per illud occidit. Ecce quid est, litera occidit. Si vis
ergo euadere legem minantem, ad spiritum fuge ad-
iuuantem. Quod enim lex imperat, fides sperat. Clama
ad deum tuum, adiuuet te, nō remaneas sub litera reus,
sed spiritu suo te adiuuet deus, ne similis sit tibi super-
1.Corin. 15. bus Iudæus. Cum enim aculeus mortis esset peccatum,
virtus autem peccati lex, quid ageret humana infirmi-
Roma.7. tas, in qua fatigabatur voluntas? Velle, inquit, adiacet
mihi, perficere autem bonum non inuenio. Quid ergo
ageret? Ecce aculeus mortis peccatum, ecce virtus pec-
Roma.5. cati lex, id est, lex subintrauit vt abundaret delictum.
Gala.3. Si enim lex posset viuificare, omnimodo ex lege esset
iusticia. Sed conclusit scriptura omnia sub peccato.
Quomodo conclusit? Ne vagareris, ne præcipitareris,
ne mergereris. Cancellos tibi fecit lex, vt non inue-
niendo quà exires, ad gratiam conuolares. Sed conclu-
sit scriptura omnia sub peccato, vt promissio. Qui pro-
misit quod facit, non promisit quod tu facis. Si tu fa-
cturus esses, prænunciator esset deus, non promissor.
H Sed conclusit, inquit scriptura, omnia sub peccato, vt
promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus. Au-
di, daretur. Quid superbis? Audi, daretur. Quid enim
1.Corin. 4. habes quod nō accepisti? Ergo quia aculeus mortis est
peccatum, virtus autem peccati lex, & hoc de bona
prouidentia dei, vt concluderentur homines sub pec-
cato, & quærerent adiutorem, quærerent gratiam, quæ-
rerent deum, non de sua virtute præsumerent: ideo &
1.Corin.15. hic cum dixisset, Aculeus autem mortis peccatum, vir-
tus autem peccati lex: quid times? quid laboras? quid su-
das? Audi quod sequitur, Gratias autem deo qui dedit
nobis victoriam per dominum nostrum Iesum Chri-
stum. Certe tu tibi das victoriam? Gratias deo qui de-
dit nobis victoriam per dominū nostrum Iesum Chri
stum. Ergo cum cœperis laborare pugnans contra con
cupiscentias carnis, spiritu ambula, spiritu inuoca, do-
num dei quære, & si lex in membris repugnat legi men
tis tuæ ex parte inferiori, id est, à carne captiuum te te-
net sub lege peccati, & hoc emendabitur, & hoc tran-
siet in iura victoriæ. Tu tantum clama, tu tantum in-
Luca.18. uoca: oportet semper orare & nō deficere, Inuoca om-
I nino, inuoca adiutorium. Adhuc te loquente dicit,
Esaie.58. Ecce assum. Intellige & audi dicentem animæ tuæ, Sa-
Psal.34. lus tua ego sum. Cum ergo lex carnis repugnare cœpe-
Roma.7. rit legi mentis, & captiuum te ducere in lege peccati,
quæ est in membris tuis, orando dic, confitendo dic,
Miser ego homo. Quid est enim aliud homo? Quid est
Psal.8. homo, nisi quia memor es eius? Dic, miser ego homo,
quia nisi venisset filius hominis, perisset homo. Excla-
Roma.7. ma in angustiis, Quis me liberabit de corpore mor-
tis huius, vbi lex in membris meis repugnat legi men-
tis meæ? Condelector enim legi dei secundum interio-
rem hominem: Quis me liberabit de corpore mortis
huius? Si hoc fideliter, si humiliter dicis, verissime re-
spondetur, Gratia dei per Iesum Christum dominum
Augustini oratio. nostrum. Conuersi ad dominum deum patrem omni-
potentem puro corde ei quantum potest paruitas no-
stra, maximas atque vberes gratias agamus, precantes
toto animo singularem mansuetudinē eius, vt preces
nostras in beneplacito suo exaudire dignetur: inimi-
cum quoque à nostris actibus & cogitationibus sua vir
tute expellat, nobis multiplicet fidem, mentem guber-
net, spiritales cogitationes concedat, & ad beatitudi- K
nem suam perducat per dominum &c.

De verbis Apostoli, Cum essemus in carne, passiones peccatorum, quæ per legem sunt, operabantur in membris nostris vt fructum ferrent morti: Cum Manichæorum confutatione. Roma.7.

Sermo IIII.

AVdiuimus concorditérque respondimus, &
deo nostro consona voce cantauimus, Beatus Psal.93.
vir quem tu erudieris domine, & ex lege tua
docueris eum. Silentium si præbeatis, auditis.
Non inuenit locum sapiētia, vbi non est patientia. Nos
loquimur, sed erudit deus: nos loquimur, sed deus do-
cet. Non enim beatus dictus est quem docet homo, sed
quem tu erudieris domine. Nos plantare possumus &
rigare, sed dei est incremētum dare. Qui plantat & qui 1.Corin.3.
rigat forinsecus operatur, qui vero dat incrementum,
intus opitulatur. Quæ nobis lectio de sancti Apostoli
epistola proposita sit ad loquendum, quàm difficilis,
quàm latebrosa, quàm si non intelligatur aut male in-
telligatur periculosa: puto fratres, immo scio, quia no-
bis cum recitaretur, audistis, & fluctuastis si aduertistis:
aut si aliqui intellexistis, quàm sit arduū sine dubitatio-
ne vidistis. Hanc itaque lectionē totúmque ipsum mo- L
lestum & obscurum, sed intelligentibus salubrem epi-
stolæ Apostoli locum suscepimus, adiuuante misericor
dia dei, exponere disserendo. Charitati vestræ debito-
res nos esse scio, exactores vos esse sentio. Quemadmo-
dum nos, vt ista percipiatis oramus, sic & vos orate, vt
ea vobis explicare valeamus. Si enim oratio nostra con
cordet, & vos facit deus idoneos auditores, & nos de-
biti huius fidelissimos redditores. Cum enim essemus Roma.7.
in carne, ait Apostolus, passiones peccatorum quæ per
legem sunt operabantur in membris nostris, vt fru-
ctum ferrent morti. Hic videtur, quod non intelligen-
tibus primum & grande periculum est Apostolum re-
prehendere, & culpare legem dei. Dicit aliquis, Absit
hoc ab animo qualiscunque Christiani. Quis hoc vel
insanus audeat de Apostolo suspicari? Et tamē, fratres
mei, verba ista male intellecta, fomitem insaniæ furo-
ri Manichæorum subministrarunt. Manichæi enim le-
gem dei per Moysem datam, dicunt nō à deo datam,
& eam Euangelio contrariā esse contendunt: & quan-
do cum eis agitur, in his testimoniis Apostoli Pauli M
quæ non intelligunt, conantur conuincere, quid di-
cam catholicos non intelligentes & non potius negli-
gentes? Non enim multum est, si quis velit esse diligens,
post calumnias ab hæretico auditas saltem considera-
re in codice circunstantiam lectionis: quod si fecerit,
ibi mox inueniet vnde aduersarium loquacem redar-
guat, vnde hostes legis rebellésque prosternat. Et si e-
nim tardus est ad intelligēda verba Apostoli, manifesta
ibi laus est expressa legis dei. Videte enim prius & ad-
uertite. Cum enim essemus in carne ait, passiones pec-
catorum quæ per legem sunt, operabātur. Hic iam Ma-
nichæus erigit ceruicem, exaltat cornua, impetit te &
facit impetum. Ecce, inquit, passiones peccatorum quæ
per legē sunt. Quomodo bona est lex per quam in no- Ibidem.
bis sunt passiones peccatorum, & operantur in mem-
bris nostris, vt fructum ferant morti? Lege aliquantum,
progredere, totum audi patienter & si non intelligen-
ter. Hoc enim quod ait, Passiones peccatorum quę per
legem sunt operabantur in membris nostris: multum
est vt intelligas, sed prius esto mecum legis laudator, &
tunc fieri mereberis intellector. Clausum cor habes &
clauem

A clauem accuſas? Ecce interim quod non intelligimus paululum ſeponamus, ad laudem legis quæ aperta eſt veniamus. Paſsiones, inquit, peccatorum quæ per legem ſunt, operabantur in membris noſtris vt fructum ferremus morti. Nunc ergo euacuati ſumus à lege mortis in qua detinebamur, ita vt ſeruiamus in nouitate ſpiritus, & non in vetuſtate literæ. Adhuc videtur legem arguere, culpare, improbare, deteſtari, ſed non intelligentibus. Cum enim dicit, Cum eſſemus in carne, paſsiones peccatorum quæ per legem ſunt operabātur in membris noſtris vt fructum ferrent morti: Nunc ergo euacuati ſum⁹ à lege mortis in qua detinebamur, ita vt ſeruiamus in nouitate ſpiritus, & non in vetuſtate literæ: quaſi vtique videtur legem accuſare atq; culpare. Vidit hoc & ipſe, vidit, ſenſit ſe non intelligi, & contra obſcuritatem verborum ſuorum cogitationes hominum commoueri: ſenſit quid poſsit quis contradicere, & prior hoc voluit dicere, vt tu non inuenias quod diceres. Quid ergo dicimus, inquit? Hoc ſequitur. Quid ergo dicimus? Lex peccatum eſt? Abſit. Vno verbo legem abſoluit, legis accuſatorem damnauit. Authoritatē Apoſtoli contra me proferebas ô Manichæe,
B & dicebas mihi cum legem reprehenderes, ecce audi Apoſtolum, lege Apoſtolum, Paſsiones peccatorū, quæ per legem ſunt, operabantur in mēbris noſtris, vt fructum ferrent morti. Nunc ergo euacuati ſumus à lege mortis in qua detinebamur, ita vt ſeruiamus in nouitate ſpiritus, & non in vetuſtate literæ. Iactabas te, clamabas, dicebas, audi legem. Vide iſta dixeras, & iam verſo tergore ire cupiebas. Expecta, audiui te, audi me, immo nec ego te, nec tu me, ſed ambo audiamus Apoſtolum, qui ſoluit ſe & alligat te. Quid ergo dicimus, inquit? Lex peccatum eſt? Hoc dicebas, lex peccatum eſt, hoc nempe dicebas. Ecce audiſti quod dicebas, audi quod dicas. Legem dei peccatum eſſe dicebas, quādo eam cæcus & improuidus reprehendebas. Erraſti. Vidit Paulus errorem tuum. Quod dicebas, ipſe dixit. Quid ergo dicimus? Lex peccatum eſt? Quod dicebas, hoc dicimus. Lex peccatum eſt? Abſit. Si apoſtoli ſequebaris authoritatem, appende verbum, & cape inde conſilium. Audi, Lex peccatum eſt? Audi. Abſit. Si Apoſtolum ſequeris, ſi eius authoritatem plurimi pendis. Audi, Abſit, & quod ſentiebas à te abſit. Quid er-
C go dicimus? Quid dicimus, quia dixi, Paſsiones peccatorum, quæ per legem ſunt, operabantur in membris noſtris vt fructum ferrent morti: quia dixi, Euacuati ſumus à lege mortis in qua detinebamur: quia dixi, Seruiamus in nouitate ſpiritus, & non in vetuſtate literæ? Lex peccatū eſt? Abſit. Quare ergo Apoſtole poſt tanta illa dixiſti, Lex abſit vt ſit peccatum? Sed peccatum, inquit, non cognoui niſi per legem. Nam concu-
Deute. 5. piſcentiam neſciebam niſi lex diceret, Non concupiſces. Iam modo interrogo te Manichæe, modo te interrogo, reſponde mihi. Mala eſt lex quæ dicit, non cōcupiſces? Hóc ne luxurioſus mihi, & nequam aliquis reſpondet? Etenim ipſi homines flagitioſi quando reprehenduntur erubeſcunt, & quando ſunt inter caſtos, laſciuire non audent. Si ergo malam dicis eſſe legem quæ dicit, non concupiſces, impune vis concupiſcere, accuſas legem, quia percutit libidinem. Fratres mei ſi non audiremus Apoſtolum dicentem, lex peccatum eſt, abſit: ſed tantummodo verba legis commemorantem, vbi dictum eſt, non concupiſces, etiam legem illo non laudante, nos eam laudare deberemus, illam laudare, nos accuſare. Ecce lex, ecce deſuper tuba diui-

na clamat homini, Non concupiſces. Non cōcupiſce- D
re, reprehende ſi potes: fac ſi reprehendere non potes. Audiſti, non concupiſces, reprehendere non audes. Quia bonum eſt quod dixit, non concupiſces, malum eſt concupiſcere. Malum culpat lex, à tuo malo te prohibet lex. Ergo concupiſcere malum culpat lex, à tuo malo te prohibet lex. Ergo fac quod iubet lex, noli facere quod vetat lex, noli concupiſcere. Sed quid ait Apoſtolus? Concupiſcentiam neſciebam niſi lex diceret, Non concupiſces. Ibam enim poſt concupiſcentiam meam, & quà trahebat currebam, eiúsque illecebras blandas, & ex carnali ſuauitate iocundas magnam fœlicitatē arbitrabar. Laudatur enim peccator, ait lex, in Pſal. 9.
deſideriis animæ ſuæ, & qui iniqua gerit, benedicitur. Inuenia hominem concupiſcentias ſuas carnales ſectantem, totúmque ſe illis ſeruum donantem, occupari vndique voluptate, fornicari, inebriari, non dico amplius fornicari, inquam, inebriari. Hæc dixi quæ licite committuntur, ſed non dei legibus. Quis enim aliquando ad iudicem ductus eſt, quia meretricis lupanar intrauit? Quis enim aliquando in publicis tribunalibus accuſatus eſt, quia per ſuas liſtrias laſciuus immūdusq;
defluxit? Quis aliquando habens vxorem quia ancil- E
lam ſuam vitiauit, crimen inuenit? Sed in foro, non cœlo, in lege mundi, non in lege creatoris mundi. Luxurioſus autem immundus atque laſciuus fœlix dicitur, abundare voluptatibus, frui deliciis. Iam vero ſi ſe etiam vino ingurgitet, ſi bibat menſuras ſine menſura, parum eſt quia non inuenit crimen, etiam viri fortis accipit nomen, tanto nequior, quanto ſub poculo inuictior. Cum laudantur iſta & dicitur, fœlix eſt, magnus eſt, bene eſt illi, & non ſolum hoc non putatur eſſe peccatum, ſed etiam putatur vel dei donum, vel certe ſuaue, blandum & licitum bonum, procedit lex dei & dicit, Non concupiſces. Ille homo qui putabat magnum bonum eſſe, magnamq; fœlicitatem æſtimabat, licita ea quæ poſsit ſuæ concupiſcentiæ non negare, ſequi quà trahitur, audit, Nō concupiſces, & cognoſcit eſſe peccatum. Deus dixit, homo audiuit, deo credidit, peccatum ſuum vidit, quod bonum putabat, malum eſſe cognouit, voluit frēnare concupiſcentiā, non ire poſt eam, ſtrinxit ſe, conatus eſt, victus eſt, qui fuit antea neſcius malorum ſuorum, factus eſt doctus, &
peius eſt victus, cœpit eſſe non ſolum peccator, ſed F
etiam præuaricator. Peccator enim & antea erat, ſed antequam legem audiret, peccatorem ſe eſſe neſcitbat, Legem audiuit, peccatum vidit, conatus eſt vincere, ſuperatus atque proſtratus eſt, factus eſt & legis præuaricator, qui fuit antea neſcius peccator. Hoc dicit Apoſtolus, Lex peccatum eſt? Abſit. Sed peccatum non cognoui niſi per legem. Nam concupiſcentiam neſciebam niſi lex diceret, Non concupiſces. Occaſione autem accepta, peccatum per mandatum operatum eſt in me omnem concupiſcentiā. Minor erat concupiſcentia quando ante legem ſecurus peccabas, nunc oppoſitis tibi obicibus legis, fluuius concupiſcentiæ quaſi frænatus eſt, paululum ſiccatus, ſed increſcēte impetu qui te ducebat obicibus nullis, obruit te obicibus ruptis, Concupiſcentia tua minor erat quādo tuam mouebat libidinem, omnis eſt quando tranſcendit legem. Vis noſſe quia magna ſit? Vide quid ruperit, Non concupiſces. Non homo dixit, deus dixit, creator dixit, iudex æternus dixit, non quicunque dixit. Fac ergo quod dixit. Non facis, obſerua iudicantem qui dixit. Sed quid faciā ô homo? Ideo nō viciſti, quia de te præſumpſiſti.

G Attende ergo nunc verba superiora, quæ videbantur
obscura. Cum enim essemus in carne. Verba quæ supe-
riora diximus, vnde cœpit lectio quæ obscura videba-
Roma.7. tur: attendite, Cum ergo essemus in carne, passiones
peccatorum quæ per legem sunt. Vnde per legẽ sunt?
Ibidem. Quia eramus in carne, præsumebamus de carne. Num
enim qui loquebatur Apostolus, iam exierat de ista car
ne? Non vtique, sed secundum huius vitæ modum, &
qui loquebatur, & quibus loquebatur in carne erant.
Quid ergo est, Cum essemus in carne: nisi cum de car-
ne præsumeremus: hoc est, de nobis confideremus?
Homini enim dictum est, & de hominibus dictum est:
Esaia. 40. Videbit omnis caro salutare dei. Quid est, Omnis ca-
Luca.3. ro, nisi videbit omnis homo? Et quid est, Verbum caro
Ioan.1. factum est, nisi verbum homo factus est? Non enim
verbum & caro erat & anima ibi non erat, sed carnis
nomine homo significatus est, in eo quod legitur, Ver-
bum caro factum est. Ergo cum essemus in carne, id
est, in concupiscentiis carnis versaremur, ibi totam
spem nostram tanquam in nobis poneremus, passio-
nes peccatorum quæ per legem sunt, auctæ sunt per le-
H gem: prohibendo enim fecerunt præuaricatorem le-
gis, quia ille qui præuaricator est factus, deum non ha-
buit adiutorem. Operabantur ergo in membris no-
stris, vt fructum ferrent. Cui, nisi morti? Si damnan-
dus erat peccator, quam spem habet præuaricator? Er-
go ô homo vicit te concupiscentia tua, vicit, quia in
malo loco te inuenit. Inuenit te in carne, ideo te vicit.
Migra inde, quid expauescis? Nõ tibi dixi vt moriaris,
Colos.3. immo audeo dicere, dixi vt moriaris, Si mortui estis
cum Christo, quæ sursum sunt quærite. In carne viuens,
Esaia. 40. noli esse in carne, Omnis caro fœnum, verbum autem
domini manet in æternum. Dominus fiat refugium
tuum. Instat concupiscentia, vrget te, magnas vires ac-
cepit aduersum te, prohibitione legis grandior facta
est, maiorem hostem pateris, sit dominus refugium
Psal.60. tuum, turris fortitudinis à facie inimici. Noli ergo esse
in carne, in spiritu esto. Quid est, in spiritu esto? In deo
spem pone. Nam si posueris spem in ipso spiritu, quo
modo est iterum spiritus tuus? In carne labitur, quia
non eum dedisti illi à quo suspendatur. Non se conti-
net. Si non continetur, noli remanere in te, transcende
te, in illo te pone qui fecit te. Nam si spem in te habue-
I ris, accepta lege prẹuaricator eris. Inuenit te hostis, nu-
Psal.49. dum refugio, inuadit te. Ne forte rapiat velut leo, &
non sit qui eruat: attende verba Apostoli legem lau-
dantis, se accusantis, reum se sub lege facientis, & per-
sonam forte tuam in se transfigurantis & dicentis tibi,
Roma.7. Peccatum non cognoui nisi per legem. Nam concupi-
scentiam nesciebam nisi lex diceret, Non concupisces.
Occasione autem accepta, peccatum per mandatum
operatum est in me omnem concupiscentiam. Sine le-
ge enim peccatum mortuum est. Quid est mortuum
est? Latet nõ apparet, omnino tanquam sepultum igno-
ratur. Adueniente autem mandato, peccatum reuixit.
Quid est, reuixit. Apparere cœpit, sentiri cœpit, rebel-
lare aduersum me cœpit. Ego autem mortuus sum.
Quid est, mortuus sum? Præuaricator factus sum, & in-
uentum est mihi mandatum quod erat in vitam. Vi-
dete quia lex laudatur, mandatum quod erat in vitam.
Qualis enim vita est non concupiscere? O vita dulcis.
Dulcis est quasi voluptas concupiscentiæ. Verum est,
nec eam homines sequerentur nisi dulcis esset. Thea-
trum, spectaculum, meretrix lasciua, turpissima canti-
lena, dulcia sunt ista concupiscẽtiæ? Dulcia planè, sua-
uia, delectabilia: sed narrauerunt mihi iniusti delecta- K
tiones suas, sed non sicut lex tua domine. Suauia sunt, *Psal.118.*
dulcia sunt, delectabilia sunt, sed audi meliora. Narra-
uerũt mihi iniusti delectationes suas, sed non sicut lex
tua domine. Fœlix anima quæ huiusmodi delectatio-
nibus delectatur, vbi turpitudine nulla inquinatur, &
veritatis serenitate purgatur. Quem enim delectat lex
dei, & sic delectat, vt omnes delectationes lasciuiæ vin
cat, nõ sibi arroget istam delectationem, dominus da-
bit suauitatem. Quid dicam? Domine das mihi illam
suauitatem vel illam? Suauis es domine, & in tua sua-
uitate doce me iusticias tuas. In tua suauitate doce me
domine, & doces me. Tunc disco vt faciam, si in tua
suauitate doceas me. Cæterum quandiu blanditur ini-
quitas, & dulcis est iniquitas, amara est veritas. In tua
suauitate doce me, vt suauis sit veritas, dulcedine tua
contaminetur iniquitas. Multo melior est & suauior ve
ritas, sed sanis suauis est panis. Quid melius & præcla-
rius pane cœlesti? Sed si nõ obstupefecit dentes iniqui-
tas. Scriptura enim dicit, Sicut vua acerba dentibus no *Prouer. 10.*
xia est, & fumus oculis, sic iniquitas vtentibus ea. Quid
prodest qoia panem laudatis, si male viuatis? Quod lau-
datis non manducatis. Cum ergo audis verbum, cum L
audis verbum iusticiæ & veritatis, & laudas, multo lau-
dabilius est si facias. Fac ergo quod laudas. An dicturus
es, volo & non valeo. Quare non vales? Quia sanitas
non est. Vnde sanitatem perdidisti, nisi quia peccando
creatorem offendisti? Ergo vt eius panem quem laudas
cum suauitate, id est, cum sanitate manduces, dic illi,
Ego dixi domine miserere mei, sana animam meam *Psal.40.*
quia peccaui tibi. Ergo, inquit, inuentum est mihi man
datum quod erat in vitam, hoc esse in mortem. Erat e-
nim sibi antea ignotus peccator, factus est manifestus
præuaricator. Ecce inuentum est illi in mortem, quod
erat in vitam. Occasione autem, inquit, accepta, pecca- *Roma.7.*
tum per mandatum fefellit me, & per illud occidit. Sic
factum est primò in paradiso. Fefellit, inquit, me occa-
sione accepta per mandatum. Vide serpentem mulieri
illi susurrantem. Quæsiuit ab ea, quid dixerit deus. Re-
spondit illa, Dixit nobis deus, Ex omni ligno quod est *Gene.3.*
in paradiso edetis, de ligno autem sciẽtiæ boni & ma-
li non edetis. Ex eo si ederitis, morte moriemini. Hoc
est dei mandatum. Contrà serpens, Non, inquit, morte
moriemini. Sciebat enim deus, quia qua die ederitis, M
aperientur oculi vestri, & eritis tanquam dij. Occasio-
ne ergo accepta peccatum per mandatum fefellit me,
& per illud occidit. Gladio quem portabas te inimicus
occidit, armis tuis te vicit, armis tuis te interemit. Re-
cipe mandatum, scito esse arma, non quibus occidat te,
sed quibus à te occidatur inimicus. Sed noli præsume-
re de viribus tuis. Vide paruum Dauid cõtra Goliam, *1.Reg.17.*
vide paruum cõtra ingentem, sed in nomine domini
præsumentẽ. Tu venis ad me, inquit, cum clypeo & lan
cea, ego in nomine domini omnipotẽtis. Sic sic, aliter
nõ, omnino aliter nõ prosternitur inimicus. Qui præ-
sumit de viribus suis, antequam pugnet ipse prosterni-
tur. Videte tamen charissimi, videte etiam atque etiam
Paulum Apostolum cõtra furorem Manichæorũ esse
legis diuinæ apertissimũ laudatorem, videte quid ad-
iungat, Itaque lex quidem sancta, & mandatum sanctũ,
& iustum, & bonum. Nunquid vberius laudari potest?
Paulo ante verbo illo quod dixit, Absit, defenderat cri-
men, non laudauerat. Aliud est à crimine obiecto de-
fendere, aliud debito præconio prædicare. Crimen ob-
iectum fuit, Quid ergo dicimus? Lex peccatum est? De-
fensio,

A fensio, Absit, Vno verbo desieditur veritas quia magna est apostoli defendentis authoritas. Quid diu defen-
2.Corin.13. dat? Sufficit, Absit. An vultis, inquit, experimentum accipere eius qui in me loquitur Christus? Modo autem.
Roma.7. Itaque lex sancta quidem, & mandatum sanctum, & iustum & bonum. Quod ergo bonum est, mihi factū est mors? Absit, quia bonum non est mors, sed peccatum vt appareat peccatum, per bonum operatum est mihi mortem. Mors non est lex, sed peccatum est mors. Iamdudum autem dixerat, Sine lege peccatū mortuum est. Vbi vos admonueram, quia mortuum est, dixit, absconditum latet, non apparet, modo videte quàm vere ita dictum sit, Peccatum, inquit, vt appareat peccatū. Non dixit vt sit, quia erat & quando non apparebat. Peccatum vt appareat peccatum, quia concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret, Non concupisces. Nō ait, concupiscentiam non habebam: sed, concupiscentiam nesciebam. Sic etiam hic non ait, Vt sit peccatum, sed vt appareat peccatum, per bonum mihi operatū est mortem. Quam mortem? Vt fiat supra modum peccator, aut peccatum per mandatū. Supra modum peccator. Quare supra modum? Quia iam & præuaricatio. Vide-
B te ergo fratres, videte genus humanum à prima illius
Roma.5. primi hominis morte defluxisse. Etenim peccatum à primo homine intrauit in hunc mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit. Pertransiit, verbum attendite, quod audistis considerate, videte quid est pertrāsiit. Pertransiit, inde est & paruulus reus, peccatum nondum fecit, sed traxit. Etenim illud peccatum non in fonte mansit, sed pertransiit, non in illum aut illum, sed in omnes homines pertransiit. Genuit peccatores morti obnoxios primus peccator, primus præuaricator, Venit ad sanandos de virgine saluator, qui ad te non quà venisti, venit. Non enim ille de concupiscentia maris & fœminæ, non de illo vin-
Luca.1. culo cōcupiscētiæ. Spiritus, inquit, sanctus superueniet in te. Dictum est hoc virgini, dictum est fidei feruenti, non concupiscētiæ carnis æstuanti. Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi.
C Quæ tale obumbraculum haberet, quando ardore libidinis æstuaret? Quia ergo non qua venisti ad te venit, liberat te. Vbi te inuenit? Venundatum sub peccato, iacentem in morte primi hominis, trahentem peccatum primi hominis, habentem reatum antequam habere possis arbitrium. Ecce vbi te inuenit, quando paruulum inuenit. Sed paruuli ætatem excessisti, Ecce creuisti, primo peccato multa addidisti, legem accepi-
Roma.5. sti, præuaricator extitisti. Sed noli esse solicitus, Vbi abundauit peccatum, superabundauit gratia. Conuersi ad dominum.

Roma.7. *De verbis Apostoli, Lex peccatum est? Absit. Sed peccatum non cognoui nisi per legem.*

Sermo V.

HEsternam lectionem de sancti Apostoli Pauli epistola qui sermoni affuistis, audistis, illa lectio sequitur quæ hodie recitata est. Adhuc versatur ille difficilis & periculosus loc⁹, quē vobis in adiutorio domini nostri, quantū me religioso apud eū adiuuatis affectu, pro viribus quas dare dignatur exponere & enodare suscepimus. Patientiam mihi præbeat charitas vestra, vt si habeo propter obscuritatē rerum difficilem disputationem, saltem habeam facilem vocem. Si enim vtrunque fit difficile, multum laboratur, & vtinam non sine causa laboretur. Vt autem prosit labor noster, sit patiens auditus vester. Quia le-

gem non culpat Apostolus, hesterna die audientibus D
quantum existimo satisfecimus. Ibi quippe ait, Quid ergo dicimus? Lex peccatum est? Absit. Sed peccatum Roma.7.
non cognoui nisi per legem. Nam concupiscentiam nesciebam, nisi lex diceret, Non concupisces. Occasione autem accepta, peccatum per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. Sine lege enim peccatum mortuum est, id est, latet non apparet. Ego autem viuebam aliquando sine lege, Adueniente autem mandato peccatum reuixit. Ego autem mortuus sum, & inuentum est mihi mandatum quod erat in vitam. Quid enim tam pertinens ad vitam, quàm, Non concupisces? Hoc esse in mortem. Peccatum enim occasione accepta per mandatum fefellit me & per illud occidit, concupiscentiam nanque terruit, non extinxit, terruit, non oppressit, fecit timorem pœnæ, non amorem iusticiæ. Itaq;, inquit, lex quidem sancta, & mādatum sanctum, & iustum & bonum. Quod ergo bonum est, mihi factum est mors? Absit. Non enim lex mors, sed peccatum mors. Quid ergo ex occasione mandati? Sed peccatum vt appareat peccatum. Latebat enim quando mortuum dicebatur: per bonum mihi operatum est mortem, vt addita præuaricatione fiat E
supra modum peccator augens peccatum per mandatū, quia præuaricatio peccato nō adderetur, si non esset mandatum. Alio enim loco dicit aperte idem Apostolus, Vbi enim lex non est, nec præuaricatio. Quid ergo? Roma.4.
Quid dubitamus ad hoc legem esse datam vt inueniret se homo. Quando enim deus nō prohibebat à malo, latebat se homo, vires suas languidas non inuenit, nisi quando legem prohibitionis accepit. Inuenit ergo se, in malis inuenit se. Quò fugit se? Quocunque enim fugerit se, sequitur se. Et quid ei prodest de se inuento scientia, quam sauciat conscientia? Loquitur ergo & in ista lectione quæ hodie recitata est ille qui inuenit se. Scimus, inquit, quia lex spiritalis est, ego autem carna- Roma.7.
lis sum, venundatus sub peccato. Quod enim operor ignoro. Non enim quod volo hoc ago, sed quod odi illud facio. Quæritur hoc loco magna diligentia quis intelligatur, vtrum ipse Apostolus qui loquebatur, an alium aliquem in se transfigurauie quem tangeret in se, sicut dixit quodam loco, Hęc autem omnia transfi- 1.Corin.4.
guraui in me, & Apollo propter vos, vt à nobis discatis. F
Si ergo Apostolus loquitur, quod nemo dubitat, & cum dicit, Non quod volo ago, sed quod odi illud facio, non de altero, sed de seipso dicit, quid sumus intellecturi fratres mei? Itā ne Apostolus Paulus nolebat, verbi gratia, facere adulterium, & faciebat adulterium? Nolebat esse auarus, & erat auarus? Quis autem nostrū audeat se induere tali blasphemia, vt de Apostolo hoc sentiat? Forte ergo alius est aliquis, forte tu es, aut tu es, aut ille est, aut ego sum. Si ergo aliquis nostrum est, ipsum quasi de ipso audiamus, & non irati nos corrigamus. Si autem ipse est, forte enim & ipse est, non sic intelligamus quod dixit, Non quod volo ago, sed quod odi illud facio, tanquam velit esse castus & esset adulter, aut velit esse misericors, & esset crudelis, aut velit esse pius, & esset impius. Non ad hoc accipimus, Non enim quod volo ago, sed quod odi illud facio. Sed ad quid? Volo non concupiscere, & cōcupisco. Lex quid dicit? Non concupisces. Homo legem audiuit, vitium agnouit, bellum indixit, captiuitatē inuenit, sed forte aliquis homo, non Apostolus. Quid ergo dicimus fratres mei? Non habet vllam concupiscentiam Apostolus in carne sua quā habere nollet, cui tamen existenti, titillanti,

G titillanti, ſuggerenti, ſolicitanti, æſtuanti, tentanti non conſentiret? Dico charitati veſtræ, Si crediderimus Apoſtolum nullam prorſus habuiſſe infirmitatem concupiſcētiæ cui reluctaretur, multum eredimus de illo, æque vtinam ita ſit. Non enim inuidere nos oportet Apoſtolis, ſed Apoſtolos imitari. Veruntamen chariſſimi audio ipſum Apoſtolum confitentem, nondum eum ad tantam perfectionem iuſticię perueniſſe, quantam in angelis eſſe credimus, quorum angelorum æqualitatem ſperamus, ſi ad hoc quod volumus perueniamus. Quid enim aliud nobis promittit in reſurre-
Matth. 22. ctione vbi ait, In reſurrectione mortuorum, neque nubent, neque vxores ducent, non enim incipient mori, ſed erunt æquales angelis dei? Dicit ergo aliquis, Et tu vnde ſcis quia Paulus Apoſtolus angeli iuſticiā & perfectionem nondum habebat? Non facio iniuriam Apoſtolo, non credo niſi Apoſtolo, alium teſtem non quæro, ſuſpicantem non audio, nimium laudantem non curo. Dic mihi ſancte Apoſtole de teipſo, vbi nemo dubitat, quia de teipſo loqueris. Nam vbi dixiſti,
Roma. 7. Non quod volo ago, ſed quod odi illud facio, exiſtunt
H qui dicant, quod alium in te, neſcio quem transfigurateris laborantem, deficientem, vinctum, captiuum. Tu mihi dic de te, vbi nemo dubitat quia loqueris de te.
Philip. 3. Fratres, ait Apoſtolus, ego meipſum non arbitror apprehendiſſe. Et quid facis? Vnum autem, quæ retro oblitus in ea quę ante ea ſunt extentus, ſecundum intentionem ait, non ſecundum perfectionem, ſecundum intentionem ſequor ad palmā supernę vocationis dei in Chriſto Ieſu. Suprà iam dixerat, Non quia iam acceperim, aut iam perfectus ſim, Adhuc contradicitur & dicitur. Dicebat iſta Apoſtolus, quia nondum peruenerat ad immortalitatem, non quia nondum peruenerat ad iuſticiæ perfectionem: Iam ergo tam iuſtus erat quàm ſunt angeli, ſed nondū immortalis ſicut angeli ſunt. Ergo perfectionem iuſticiæ iam tenebat, ſed ſequendo palmam ſupernam, immortalitatē quærebat. Dic nobis ſancte Apoſtole alium aliquem manifeſtiorem locum, non vbi quæris immortalitatem, ſed vbi
†aliàs, infirmitatem. confiteris mortalitatem.† Et hic iam ſuſurratur, iam cōtradicitur. Videor mihi audire quorundam cogitationes, & hic dicitur mihi. Verum eſt, noui quid dicturus es, Confitetur infirmitatem, ſed carnis, non men-
I tis: confitetur infirmitatem, ſed corporis, non animi. In animo autem eſt perfecta iuſticia, non in corpore: Nam quis ignorat vtique Apoſtolum in corpore fuiſſe
2. Corin. 4. fragilem, corpore fuiſſe mortalem, ſicut dicit, Habemus theſaurum iſtum in vaſis fictilibus? Quid tibi ergo cum vaſe fictili? De theſauro aliquid loquere, Si aliquid minus habuit, ſi erat quod ei ad aurum iuſticiæ poſsit addi inueniamus, ipſum audiamus, ne iniurioſi exiſtimemur. Et ne magnitudine reuelationum mea-
2. Corin. 12. rum. Apoſtolus dicit, In magnitudine reuelationum mearum ne extollar. Nempe hic agnoſcitis Apoſtolum habentem magnitudinem reuelationum, & timentem elationis præcipitium. Vt ergo noueris quia & ipſe Apoſtolus qui volebat alios ſaluos facere adhuc curabatur, vt noueris quia & ipſe adhuc curabatur, ſi magnipendis ipſius honorem, audi non me, ipſum audi, audi confitentem vt ſentias docentem: audi, Et ne magnitudine reuelationum mearum extollar. Ecce iam poſſum dicere Apoſtolo Paulo, Ne extollaris ſancte Apoſtole, tu ne extollaris, adhuc cauendum eſt tu ne extollaris? Adhuc timendum eſt, tu ne extollaris? Adhuc huic infirmitati medicina quærenda eſt? Quid mihi, inquit, dicis tu? Et tu audi quid ſim, & noli altum ſape- K
re, ſed time, Audi quomodo breuis agnus ingrediatur, Roma. 11.
vbi aries ſic periclitatur. Ne magnitudine, inquit, reuelationum mearum extollar, datus eſt mihi ſtimulus carnis meæ, angelus Satanæ qui me colaphizet. Qualem tumorem timuit, qui mordaciſsimum epithema accepit? Iam ergo modo dic quia tanta in illo erat iuſticia, quanta eſt in angelis ſanctis: an forte & angelus ſanctus in cœlo ne extollatur, accepit ſtimulum angelum Satanæ à quo colaphizetur? Abſit, hoc de ſanctis angelis ſuſpicari. Homines ſumus, Apoſtolos ſanctos homines agnoſcamus, vaſa electa, ſed adhuc fragilia, adhuc in hac carne permanentes, nondum in cœleſti patria triumphātes. Ergo quoniam dominum ter rogauit vt ab illo ille ſtimulus auferretur, nec auditus eſt ad voluntatem, quia exauditus eſt ad ſanitatem, forte non indecenter ipſe loquitur vbi dicit, Scimus autem quia Roma. 7.
lex ſpiritalis eſt: ego autem carnalis ſum. Ergo carnalis Apoſtolus qui aliis dicebat, Vos qui ſpiritales eſtis, in- Gala. 6.
ſtruite huiuſmodi in ſpiritu lenitatis: alios tanquam ſpiritales alloquitur, & ipſe carnalis eſt? Sed quid dixit & ipſis ſpiritalibus? quia nondum erant ſecuri, nondum L
erant in perfectione cœleſti & angelica, nondum erant in illius patriæ ſecuritate, ſed in huius peregrinationis ſolicitudine verſabātur. Quid eis dixit? Certe ſpiritales eos vocauit. Vos, inquit, qui ſpiritales eſtis, inſtruite huiuſmodi in ſpiritu lenitatis, intendens teipſum, ne & tu tenteris, Ecce quē ſpiritalem iam appellauit, & timuit illi tentationis fragilitatem. Vnde poſsit tentari ſpiritalis? Et ſi non ex mente, vtique ex carne. Spiritalis enim quia ſecundum ſpiritum viuit, adhuc autem ex parte mortalis carnis, idem ſpiritalis, idémque carnalis. Ecce ſpiritalis, Mente ſeruio legi dei: ecce carnalis, Carne autem legi peccati. Idem ergo ipſe & ſpiritalis & carnalis? Idem planè quamdiu hic viuit itā eſt. Noli mirari quiſquis es, quicunque carnalibus concupiſcentiis cedis atque conſentis, qui eas vel bonas putas ad explendam libidinis ſaturitatem, vel certe ſic iam vides malas, vt eis tamen cedendo conſentias, & quò ducunt ſequaris, & ea quæ male ſuggerunt perpetres, totus carnalis es tu, tu tu quiſquis talis es, totus carnalis es. Si autem concupiſcis quidem, quod lex vetat cum dicit, Non concupiſces: ſeruas tamen aliud Roma. 7.
quod item lex iubet, Poſt concupiſcentias tuas non eas: M Eccleſiaſtici 18.
mente ſpiritalis es, carne carnalis. Aliud eſt enim non concupiſcere, aliud poſt concupiſcentias ſuas non ire. Aliud eſt non cōcupiſcere, & aliud poſt cōcupiſcētias ſuas nō ire.
Non concupiſcere omnino perfecti eſt, poſt concupiſcentias ſuas non ire pugnantis eſt, luctantis eſt, laborantis eſt. Vbi feruet pugna, quare deſperatur victoria? Quando erit victoria? Quādo abſorbetur mors in victoria, tunc enim vox erit triumphantis, non ſudor pugnantis. Quando futura eſt vox illa triumphan- 1. Corin. 15.
tis? Cum corruptibile hoc induerit incorruptionem, & mortale hoc induerit immortalitatem. Vides victoriam, audi exultantem, expecta triumphantē. Tunc fiet ſermo qui ſcriptus eſt, Abſorpta eſt mors in victoria. Vbi eſt mors contentio tua? Vbi eſt mors aculeus tuus? Vbi eſt? Ecce erat, & non eſt. Vbi eſt mors contentio tua? Ecce mortis contentio, [Nō quod volo, ago. Ecce mortis contentio,] Scimus quia lex ſpiritalis eſt, ego Roma. 7.
autem carnalis ſum. Si ergo de ſeipſo Apoſtolus dicit, ſi dico non confirmo. Si Apoſtolus dicit, Scimus quia lex ſpiritalis eſt, ego autem carnalis ſum: mente enim ſpiritalis, corpore carnalis: quando totus ſpiritalis? Cum ſeminatur corpus animale, reſurget corpus ſpi- 1. Corin. 15.
ritale.

A ritale. Modo ergo quando feruet mortis contentio, non quod volo ago, ex parte spiritalis, ex parte carnalis: Ex parte meliori spiritalis, ex parte inferiori carnalis. Adhuc confligo, nondum vici, magnum mihi est non vinci. Non quod volo ago, sed quod odi illud facio. Quid facis? Concupisco. *Roma. 7.* Etsi concupiscentiæ non consentio, etsi post concupiscentias meas non eo, tamen adhuc concupisco, & vtique etiam in ipsa parte ego sum. Non enim ego alius in mente, & alius in carne. Sed quid igitur ipse ego? Quia ego in mente, ego in carne, Non enim duæ naturæ cõtrariæ, sed ex vtroque vnus homo, quia vnus deus à quo factus est homo. Igitur ipse ego, ego ipse mente seruio legi dei, carne autẽ legi peccati: mente non consentio legi peccati, sed tamen nollem esset in membris meis lex vlla peccati. Quia ergo nollem, & tamen est, non quod volo ago, quia concupisco & nolo, nõ quod volo ago, sed quod odi illud facio. Quid odi? Concupiscere. Odi concupiscere, & tamen ago illud carne non mente. Quod odi illud facio. Si autem quod nolo illud facio, consentio legi quoniam bona est. Consentires legi, si quod velles faceres: si facis quod lex odit, quomodo consen-
B tis legi? Prorsus si quod nolo hoc facio, consentio legi quoniam bona est. Quo modo? Quid iubet lex, Non concupisces. Quid volo ego? Non concupiscere. Volendo quod vult lex, consentio legi quoniam bona est. Si diceret lex; non concupisces, & ego vellem concupiscere, non consentirem legi, & omnino ab illa voluntatis peruersitate diuersus existerem. Dicente enim lege, non concupisces, & ego vellem concupiscere, nõ consentirem legi dei. Quid modo? Quid dicis ô lex? Non concupisces. Et ego nolo cõcupiscere, & ego nolo, quod non vis: nolo, ideo consentio, quia quod non vis nolo. Non implet legem infirmitas mea, sed legem laudat voluntas mea. Ergo si quod nolo hoc ago, & ideo consentio legi, quia nolo quod non vult, nõ quia ago quod nolo, Ipsum enim agere cõcupiscere est, non concupiscentiæ consentire: ne aliquis iam in Apostolo peccãdi sibi quærat exemplum, & det malum exemplum, non quod volo ago. Quid enim lex dicit? Non concupisces. Et ego nolo concupiscere, & tamen concupisco, quanuis concupiscentiæ meæ assensum non præbeam, quãuis post eam non eam. resisto enim, auerto mentem, nego arma, teneo membra, & tamen fit in
C me quod nolo. Quod non vult & lex, nolo cum lege, quod non vult nolo, ergo consentio legi. Sed quia ego sum in carne, ego sum in mente, sed magis ego sum in mente quàm in carne. Quia ego sum in carne, ego sum in mente, ego sum in regente. Mens enim regit, caro regitur, & magis sum ego in eo quod rego, quàm in eo in quo regor. Quia ergo magis ego in mente, nunc autem iam non ego operor illud. Nunc autem quid est? Nunc autem iam redemptus, qui fui antea sub peccato venundatus, iam accepta gratia Saluatoris, vt mente condelecter legi dei, non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum, Scio enim quia non habitat in me. Iterum ergo in me, audi quod sequitur, hoc est in carne mea bonum. Velle enim mihi adiacet, Scio. *Roma. 7.* Quid scis? Quia non habitat in me, hoc est, in carne mea bonum. Iamdudum dixeras, quod operor ignoro. Si ignoras, quomodo scis? Modo dicis ignoro, modo dicis scio, ego quo modo intelligam nescio. An hoc est quod intelligo? Vbi enim ait, quod operor ignoro, dixit ignoro, non approbo, non accepto, non mihi placet, non consentio, non laudo. Non enim & Chri-

stus eos ignorabit quibus dicturus est, Non noui vos. D
Prorsus etiam hoc intelligo, Quod enim operor igno- *Matth. 7.* ro, quia non quod facio ignoro. Non enim ego operor illud, sed id quod in me habitat paccatum, ideo ignoro, qnia nõ ego facio, sicut dictum est de dnmino, Eum *2. Corin. 5.* qui non nouerat peccatum. Quid est qui non nouerat? Ergo non nouerat quod arguebat? Non nouerat quod puniebat? Si ergo non nouerat quod puniebat, iniuste puniebat. Quia vero iuste puniebat, nouerat quod puniebat, & tamen peccatum nõ nouerat, quia peccatum non fecerat. Quod enim operor ignoro, non enim quod volo ago, sed quod odi illud facio. Si autẽ qund nolo hnc facio, consentio legi quoniam bona est. Nũc autem accepta iam gratia, non ego operor illud, libera est mens, caro captiua. Non ego operor illud, sed id quod in me habitat peccatum. Scio enim quia non habitat in me, hoc est, in carne mea bonum. Velle enim *Roma. 7.* adiacet mihi, perficere autem bonum non. Non adiacet perficere. Adiacet velle, perficere non adiacet. Non dixit facere, sed perficere. Num enim nihil facis? Rebellat concupiscentia, & non consentis, delectat vxor aliena, & non annuis, mentem auertis, in secretarium mentis intras. Vides foris strepentem concupi- E scentiam, profer aduersus eam sententiam, mundans conscientiam. Nolo, inquis, non facio. Puta quia delectat, non facio, habeo cui condelecter. Condelector enim legi dei secundum interiorem hominem. Quid tu de carne tua tumultuaris? Quid delectationes stultas, temporales, fluxas, vanas, noxias, tumultuosè suggeris, & eas quasi garrula mihi narras? Narrauerunt mihi in- *Psal. 118.* iusti delectationes, vnde est & ista concupiscẽtia, Narrat mihi delectationes, sed non sicut lex tua domine. Condelector enim legi dei, non de me, sed de gratia dei. Tu concupiscentia in carne tumultuaris, mentem tibi non subdis. In deo sperabo, non timebo quid faciat mihi caro, hoc est, mente nõ consentiente tumultuatur caro. In deo, inquit, sperabo, nõ timebo quid fa- *Psal. 55.* ciat mihi caro. Sicut nec aliena, ita nec mea. Qui ergo in se hæc agit, nihil facit? Multum facit, magnum est *1. Corin. 15.* quod facit, sed tamen non perficit. Quid est enim perficere? Vbi est mors contentio tua? Ergo velle adiacet mihi, perficere autem bonum non. Nõ enim quod volo facio bonum, sed quod nolo malum hoc ago. Et repetit, Si antem quod nolo ego hoc facio, id est, concupisco, iam non ego operor illud, sed id quod in me ha F bitat peccatum. Inuenio ergo legem mihi volenti facere bonum. Bonam inuenio legem, bonum est lex, bonum aliquid est lex. Vnde probo? Quia implere volo. Inuenio ergo legem mihi volenti facere bonum, quoniam mihi malum adiacet. Mihi, & hoc mihi. Num enim caro non mea, aut de alia substantia caro, aut de alio principio caro, aut anima ex deo, & caro de gente tenebrarum? Absit. Languor repugnat sanitati. Semi- *Lucæ 10.* uiuus iacebat in via, curatur adhuc, sanẽtur omnes languores eius. Non quod volo ago, sed quod odi illud facio. Si autem quod nolo ego illud facio, inuenio ergo legem volenti mihi facere bonum, quoniam mihi malum adiacet. Quod malum? Cõdelector enim legi dei secundum interiorem hominem. Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mẽtis meæ, & captiuum me ducentem in lege peccati quæ est in membris meis. Captiuum, sed ex carne. Captiuum, sed ex parte. Nam mens repugnat & condelectatur legi dei. Sic enim intelligere debemus, si de seipso Apostolus loquitur. Iam ergo si mens non consentit peccato titil-

G lanti,ſuggerenti,blandienti,ſi mens non cõſentit quoniam habet alias interius delectationes ſuas, delectationibus carnis nulla ex parte conferendas:ſi ergo non cõſentit, & eſt in me quiddam mortuum,mors adhuc contendit,ſed mens viua non conſentit.Nunquid ipſa mors non eſt in te? Nunquid illud quod mortuum eſt non pertinet ad te?Adhuc tibi eſt contentio.Quid etiã inde ſperãdum eſt? Miſer ego homo,& ſi non in mente, tamen in carne miſer homo. Non enim in mente homo,& in carne nõ homo. Quis enim vnquam carnem ſuam odio habuit? *Ephe.5.* Miſer ego homo,quis me liberabit de corpore mortis huius? *Roma.7.* Quid eſt hoc fratres? Quaſi carere vult corpore?Quid feſtinas, ſi tantum ibi eſt intentio tua vt corpore careas? Mors quandoque ventura eſt,& te ab iſto corpore mortis dies adueniens vltimus proculdubio liberabit.Quid eſt quod pro magno gemis? Quid eſt quod dicis, Quis me liberabit? Mortalis loqueris,moriturus loqueris, ſeparatio mentis à carne quandoqoe ventura eſt, propter breuitatem vitæ nunquam longe eſt, propter quotidianos caſus quando ſit neſcis.Ergo ſiue feſtines, ſiue tardes, omnis vita humana breuis eſt. Quid pro magno gemis & di-

H cis,Quis me liberabit de corpore mortis huius? Et adiungit, Gratia dei per Ieſum Chriſtum dominum noſtrum. Pagani enim qui non habent gratiam dei per Ieſum Chriſtum dominum noſtrum, non morientur? non die vltimo à carne ſoluentur? non illo die à corpore mortis huius liberabuntur? Tu quid eſt quod pro magno gratiæ Chriſti, gratiæ dei per Ieſum Chriſtum dominum noſtrum,vis tribuere,quia de corpore mortis huius liberaberis? Reſpondit tibi Apoſtolus, ſi ſenſum eius cepimus, immo quia domino adiuuante ſine dubio cepimus,reſpondet tibi Apoſtolus & dicit, Scio quid loquar, Paganos dicis liberari à corpore mortis huius, quia veniet dies vltimus vitæ huius, & ſoluendos ad tempus à corpore mortis huius, *Ioan.5.* Veniet & dies quando omnes qui ſunt in monumeotis audient vocem eius, & procedent qui bene fecerunt in reſurrectionem vitæ, Ecce liberati à corpore mortis huius. Qui male fecerunt, in reſurrectiooem iodicij, Ecce redierunt ad corpora mortis huius.Corpus mortis huius redit ad impium, nec inde aliquaodo ſoluetur. Tunc oon erit vita æterna,ſed mors æteroa, quia pœna æter-

I na. Tu autem ô Chriſtiane roga quantum potes, clama & dic, Miſer ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? *Roma.7.* Reſpondetur tibi,Securus efficeris non de te, ſed de domino tuo, Securus efficeris de pignore tuo.Spera cum Chriſto regnum Chriſti,iam pignus tenes ſanguinem Chriſti.Dic dic,quis me liberabit de corpore mortis huius? Vt reſpondeatur tibi,Gratia dei per Ieſum Chriſtum dominum noſtrum. Non enim ſic liberaberis de corpore mortis huius, vt hoc corpus non habeas, habebis, ſed non mortis huius. Ipſum erit, ſed non ipſum erit.Ipſum erit, quia ipſa caro erit.Non ipſum erit,quia mortale non erit. Sic ſic liberaberis à corpore mortis huius, vt mortale hoc induat immortalitatẽ, & corruptibile hoc induat incorruptionem. A quo?Per quem? *1.Corin.15.* Gratia dei,per Ieſum Chriſtum dominum noſtrum, quia per vnum hominem mors,& per vnum hominem reſurrectio mortuorum. Sicut in Adam omnes moriuntur, inde eſt quod gemis,inde eſt quod cum morte cõfligis, inde eſt corpus mortis huius.Sed ſicut in Adam omnes moriuntur, ſic & in Chriſto omnes viuificabũtur.Viuificatus accepto corpore immortali, vbi dicas, Vbi eſt mors contentio tua? liberatus eris à corpore mortis huius, non tamen K virtute tua, ſed gratia dei per Ieſum Chriſtum dominum noſtrum.Conuerſi ad dominum.

De verbis Apoſtoli, Igitur ipſe ego mente ſeruio legi dei, carne autem legi peccati: *Roma.7.*

Sermo VI.

Eſterna lectio ſancti Apoſtoli eouſque terminata eſt,vbi dictum eſt,Igitur ipſe ego mente ſeruio legi dei, carne autem legi peccati. In qua concluſione demonſtrauit Apoſtolus ad hoc ſe dixiſſe quæ ſupra dixerat,Iã non ego operor illud,ſed id qood in me habitat peccatum,quia nõ mente operabatur conſentiendo,ſed carne cõcupiſcendo. Hoc enim peccati nomine appellat,vnde oriũtur cuncta peccata,id eſt,ex carnali concupiſcentia. *Peccati nomine, quid Apoſtolus appellet.* Quicquid enim eſt peccatorum in dictis,in factis,in cogitationibus, non exoriuntur niſi ex mala cupidirate, non exoriuntur niſi ex illicita delectatione. Huic ergo illicitæ delectationi ſi reſiſtamus,ſi non cõſentiamus, ſi membra velut arma non miniſtremus, noo regnat peccatum in noſtro mortali corpore. *Roma.6.* Peccatum enim ante regnum perdidit, & ſic periit. In hac ergo vita quantum ad ſanctos attinet regnum perdit,in alia perit. Hic L enim regnum perdit, quando poſt cõcupiſcentias noſtras non imus, ibi autem perit quando dicetur, Vbi eſt mors cõtentio tua? *1.Corin.15.* Ergo cùm dixiſſet Apoſtolus,Mente ſeruio legi dei,carne autem legi peccati:non dando membra committendis iniquitatibus, ſed tantùm concupiſcendo, nec tamen illicitæ concupiſcentiæ manus dando, Ergo cum dixiſſet, Mente ſeruio legi dei, carne autem legi peccati:ſubiecit & ait, *Roma.7.* Nulla ergo condemnatio eſt ounc his qui ſunt in Chriſto Ieſu.His qui ſunt in carne condemnatio eſt,his qui ſunt in Chriſto Ieſu nulla condemnatio eſt. Ne putares hoc poſtea futurum,ideo addidit,Nunc.Poſtea illud expecta,vt nec concupiſcentia ſit in te contra quam contendas, cum qua confligas,cui non conſentias, quam frenes & domes, poſt expecta quia nec ipſa erit. Si enim quod nobiſcum cõtendit ex mortali corpore etiam poſtea erit, vbi eſt mors cõtentio tua, falſum erit. Quid ergo poſtea futurum ſit ſciamus, Tũc enim fiet ſermo qui ſcriptus eſt, Abſorpta eſt mors in victoria. Vbi eſt mors *1.Corin.15.* cõtentio tua? Vbi eſt mors aculeus tuus? Aculeus enim M mortis eſt peccatum, virtus autem peccati lex, quia ex prohibitione auctum eſt deſiderium, non extinctum. Lex peccato dedit virtutem tantummodo per literam iubendo,non per ſpiritum ſubueniendo.Ergo tunc nõ erit hoc, ſed quid nunc?Quid ſit nunc quęris,quod & paulo antè dixit. Nunc autem iam non ego operor illud, & ibi nunc. Quid eſt, non ego operor illud?Non conſentio,non annuo, non deceroo,ſemper mihi diſplicet, membra mea teneo, Et magnum eſt hoc. Cum ſit ex carne concupiſcentia, & ad carnem pertineant corporis membra,quando nõ regnat peccatum,id eſt, carnis concupiſcentia, plus habet iuris mens ad tenenda membra carnis ne dètur in arma iniquitatis, quàm ipſa concupiſcentia carnis ad mouenda membra carnis.Itaque concupiſcẽtia eſt carnis, & membra carnis: mens tamen quia dominatum habet, ſi tamen deſuper adiuuetur, ne cum ei multum contra dei gratiam damus, non regem,ſed vt tyrannum faciamus, Tantum ergo valet mens, ſic regit cum regitur, vt de membris ipſius carnis contra concupiſcentiàs carnis ipſius poſſit agere, quod ait Apoſtulus, Non ergo regnet peccatum in veſtro mortali corpore ad obediendum deſi- *Roma.6.*

deriis

A deriis eius,nec exhibeatis membra veſtra arma iniquita-
tis peccato. Nulla ergo condemnatio eſt nunc his qui
Rom.8. ſunt in Chriſto Ieſu, Non ſint ſoliciti, ſi concupiſcen-
tiis illicitis titillantur, non ſint ſoliciti, quod videtur
adhuc eſſe lex in membris repugnãs legi mentis. Nulla
enim condemnatio eſt. Sed quibus etiamnunc? Qui-
bus? Qui ſunt in Chriſto Ieſu. Et vbi eſt illa ſententia de
Rom.7. qua dicebat paulo antè, Video aliam legem in mem-
bris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuan-
tem me in lege peccati quæ eſt in membris meis? Sed
me dicebat ex carne, non ex mente. Vbi ergo illa lex,ſi
nulla condemnatio eſt his qui ſunt in Chriſto Ieſu? Lex
enim ſpiritus vitæ in Chriſto Ieſu,Lex enim non illa in
monte Syna per literam, Lex enim non illa in vetuſta-
te literæ, ſed lex ſpiritus vitæ in Chriſto Ieſu, liberauit
te à lege peccati & mortis. Vt enim condelecteris le-
gi dei ſecundum interiorem hominem, vnde haberes,
niſi lex ſpiritus vitæ in Chriſto Ieſu liberaret te à lege
peccati & mortis? Ideo mens humana ne tibi tribuas,
ne multum ſuperbias, immo ne omnino ſuperbias ô
mens humana quod non conſentis deſideriis carnis,
B quod lex peccati non te de arce deponit: lex ſpiritus
vitæ in Chriſto Ieſu liberabit te à lege peccati & mor-
tis:non te illa lex liberabit, de qua ſupra dictum eſt, Vt
ſeruiamus in nouitate ſpiritus, & non in vetuſtate lite-
Exod.31. ræ. Quare illa non liberabit? Nónne & ipſa digito dei
ſcripta eſt? Nónne digitus dei ſpiritus ſanctus intelligi-
tur? Lege Euãgelium & vide, quia vbi dicit vnus Euan-
Matth.12. geliſta, domino dicente, Si ego in ſpiritu dei eiicio dæ-
Luca.11. monia: alius dicit, Si ego in digito dei eiicio dæmo-
Digit' dei, ſpiritus ſanctus. nia. Si ergo & lex illa digito dei ſcripta eſt, hoc eſt, in
ſpiritu dei, quo ſpiritu victi magi Pharaonis dixerunt,
Exod.8. Digitus dei eſt hic: Si ergo & ipſa, imò cum & ipſa ſpi-
ritu dei,hoc eſt, digito dei conſcripta ſit, quare non de
illa dicitur,Lex enim ſpiritus vitæ in Chriſto Ieſu? Lex
enim mortis nõ ipſa dicitur,lex peccati & mortis, non
Exod.31. illa lex dicitur quæ data eſt in monte Syna. Lex pecca-
Rom.7. ti & mortis illa dicitur de qua gemens ait,Video aliam
legem in membris meis repugnãtem legi mentis meæ.
Sed illa lex ipſa eſt quæ dicta eſt,Itaque lex quidem ſan-
cta, & mandatum quidem ſanctum, & iuſtum, & bo-
num: Et ſubiecit, Quod ergo bonum eſt, mihi mors fa-
ctum eſt? Abſit. Sed peccatum vt appareat peccatum,
C per bonum mihi operatum eſt mortem, vt fiat ſupra
modum peccator aut peccatum per mandatum. Quid
eſt ſupra modum? Vt addatur præuaricatio. Data eſt
ergo lex illa, vt inueniretur infirmitas. Parum eſt hoc,
non ſolum vt inueniretur, ſed etiam vt augeretur, &
vel ſic medicus quæreretur. Si enim leuis morbus eſſet,
contemneretur: ſi morbus contemneretur, medicus
non quæreretur: ſi medicus non quæreretur, morbus
Roma.5. non finiretur. Ideo vbi abundauit peccatum, ſuper-
abundauit gratia,quæ deleuit cuncta peccata quæ inue-
nit, & ad non peccandum voluntati noſtræ conanti
adiutorium ſubminiſtrauit, vt ipſa voluntas noſtra
non in ſeipſa,ſed in domino laudaretur. In domino e-
Pſal.43. nim laudabimur tota die,Et in domino laudabitur ani-
Pſal.33. ma mea,audiant mites,& lætentur. Audiant mites,nam
ſuperbi & litigioſi non audiunt. Ergo quare non ipſa
eſt lex digito dei ſcripta, quæ dat adiutorium hoc gra-
tiæ de qua loquimur? Quare? Quia in tabulis lapideis
2. Corin.3. ſcripta eſt, non in tabulis cordis carnalibus. Denique
fratres mei in magno myſterio videte concordiam,
videte diſtantiam. Concordiam legis, diſtantiam ple-
Exod.12. bis. Celebrabatur Paſcha in veteri populo, ſicut noſtis
occiſione agni cum azymis: vbi occiſio ouis Chriſtum D
ſignificat, azyma autem nouam vitam, hoc eſt, ſine ve-
tuſtate fermenti, Vnde nobis Apoſtolus dicit, Expur- *16. de Ciui. dei, ca. 43.*
gate vetus fermentum, vt ſitis noua conſperſio, ſicut
eſtis azymi, Paſcha enim noſtrum immolatus eſt Chri- *1. Corin.5.*
ſtus. Celebratum eſt ergo Paſcha in illo veteri populo, *Exod.19.*
nondum in luce fulgente, ſed in vmbra ſignificante
celebratum eſt, & poſt quinquaginta dies à celebratio-
ne Paſchæ, ſicut computans inueniet qui voluerit, da-
tur lex in monte Syna, ſcripta digito dei. Venit verum
Paſcha, immolatur Chriſtus, tranſitum facit à morte ad
vitam, Tranſitus enim interpretatur Hebraice Paſcha.
Quod expreſsit Euangeliſta dicens, Cum autem veni- *Ioan.13.*
ret hora, vt tranſiret Ieſus de hoc mundo ad patrem.
Celebratur ergo Paſcha, reſurgit dominus, facit tranſi-
tum à morte ad vitam quod eſt Paſcha. Et numeran-
tur quinquaginta dies, & venit ſpiritus ſanctus digi-
tus dei. Sed videte ibi quo modo, & hic quo modo. Ibi
plebs longe ſtabat, timor erat, amor non erat, nam vſ-
queadeo timuerunt, vt dicerent ad Moyſem, Loquere *Exod.20.*
tu ad nos, & non ad nos loquatur dominus, ne moria-
mur. Deſcendit ergo ſicut ſcriptum eſt, deus in Syna E
in igne, ſed plebem longe ſtantem territans, & digito
ſuo ſcribens in lapide, non in corde. Hic autem quan-
do venit ſpiritus ſanctus, congregati erant fideles in
vnum, nec in monte terruit, ſed intrauit in domum,
De cœlo quidem factus eſt ſubito ſonus, quaſi ferretur *Acto.2.*
flatus vehemens ſonuit, ſed nullus expauit. Audiſti ſo-
num, vide & ignem, quia & in monte vtrunque erat &
ignis & ſonitus, ſed illic etiam fumus, hic & ignis ſere-
nus. Viſæ ſunt enim illis, inquit ſcriptura, linguæ diui-
ſæ velut ignis. Nunquid de longinquo territans? Abſit.
Nam inſedit ſuper vnumquenque eorum, & cœperunt
linguis loqui ſicut ſpiritus dabat eis pronunciare. Audi
linguam loquentem, & intellige ſpiritum non in lapi-
de, ſed in corde ſcribentem. Lex ergo ſpiritus vitæ
ſcripta in corde, non in lapide, in Chriſto Ieſu, in quo
celebratum eſt veriſsimum Paſcha, liberabit te à lege
peccati & mortis. Nam vt noueris ipſam eſſe diſtan-
tiam euidentiſsimam veteris & noui teſtamenti, Vnde
& dicit Apoſtolus, Non in tabulis lapideis, ſed in tabu- *2. Cor.3.*
lis cordis carnalibus: dominus apud Prophetam dixit,
Ecce dies veniunt, dicit dominus, & conſummabo ſu- *Hiere.31.*
per domum Iacob teſtamentũ nouum, non ſecundum F
teſtamentum quod cõſtitui patribus eorum, in die qua
apprehendi manum eorum, & eduxi eos de terra Ae-
gypti. Deinde ipſam differentiam euidenter oſtendit,
Dans, inquit, leges meas in cordibus eorum, in cordi-
bus, inquit, eorum ſuperſcribam eas. Si ergo ſcribatur
lex dei in corde tuo, non foris terreat, ſed intus mul-
ceat, tunc lex ſpiritus vitæ in Chriſto Ieſu liberabit te à
lege peccati & mortis. Quod enim impoſsibile erat le-
gi, hoc ſequitur in lectione Apoſtoli. Quod enim im-
poſsibile erat legi, & ne ipſa culparetur, quid ſubiunxit?
In quo infirmabatur per carnem. Lex enim iubebat, &
non implebat, quia caro vbi non erat gratia, inuictiſsi-
me reſiſtebat: & lex infirmabatur per carnem, quia lex
ſpiritalis eſt, ego autem carnalis ſum. Quo modo ergo *Rom.7.*
lex mihi opitularetur iubens per literam, & non dans
gratiam? Infirmabatur per carnem. Quid fecit deus cum *Roma.8.*
hoc impoſsibile eſſet legi, & infirmaretur per carnem?
Deus filium ſuum miſit. Per quid infirmabatur lex, &
propter quid erat hoc impoſsibile legi? Infirmabatur
per carnem. Quid ergo deus? Contra carnem miſit car-
nem, [immo etiam pro carne miſit carnem.] Peccatum
enim

G enim carnis occidit, carnis substantiam liberauit. Misit deus filium suum in similitudine carnis peccati. In carne quidem vera, sed non in carne peccati. Quid autem in similitudinem carnis peccati? Id est, vt esset caro, vera caro. Et vnde similitudo carnis peccati? Quia de peccato mors. Mors est vtique in omni carne peccati, de qua dicit Apostolus, Vt euacuaretur corpus peccati. Quia ergo est in omni carne peccati, sed vtrunque ibi est, & mors & peccatum in carne: cæterum in carne peccati & mors est, & peccatum est: in similitudinem carnis peccati mors erat, & peccatum non erat. Si enim caro peccati esset, & merito peccati pœnam mortis lueret, non diceret ipse dominus, Ecce venit princeps mundi, & in me nihil inueniet. Quare ergo me occidit? Quia quę non rapui tunc exoluebam. Prorsus quod fecit de tributo, hoc fecit de morte. Exigebatur tributum, didragma. Quare, inquit, tu & discipuli tui non redditis tributum? Vocauit ad se Petrum, & ait ei, Reges mundi à quibus exigunt tributum, à filiis suis an ab alienis? Responsum est, Ab alienis. Ergo, inquit, liberi sunt filij. Tamen ne scandalizemus eos, vade ad mare,

Rom. 8. *Roma. 6.* *Ioan. 14.* *Psal. 68.* *Matth. 17.*

H & mitte hamum, & qui primus surrexerit, id est primogenitus à mortuis: aperi, inquit, os eius, & inuenies ibi staterem, id est duas didragmas, quatuor dragmas: quia didragma, id est, duo dragmata in capite exigebatur. Inuenies ibi staterem, hoc est, quatuor dragmata, da eis pro me & te. Quid est? Ipse Christus, Petrus, Ecclesia Christi, Ecclesiæ quatuor Euangelia. Mysterium latebat, Christus tamen tributum non debitum persoluebat. Sic persoluit & mortem, non debebat & persoluebat. Ille nisi indebitum solueret, nunquam nos à debito liberaret. Quod ergo impossibile erat lege quæ faciebat præuaricationem, quia nondum mens conuicta quæsierat saluatorem, in quo infirmabatur per carnem, misit deus filium suum in similitudine carnis peccati, & de peccato damnauit peccatum in carne. Quo modo ergo non habebat peccatum, si de peccato damnauit peccatum? Iam aliquando exposuimus vobis hoc, sed qui meminerunt recognoscant, qui non audierunt audiant, qui obliti sunt recolant. Peccatum vocabatur in lege sacrificium pro peccato. Assidue lex hoc commemorat. Non semel, non iterum, sed sæpissime peccata dicebantur sacrificia pro peccatis. Tale peccatum erat Christus. Quid enim dicamus? Peccatum

Roma. 8. *De verbis domini, sermo. 48.*

I habebat? Absit. Peccatum non habebat, & peccatum erat. Peccatum erat, dixi secundum illam intelligentiam, quia sacrificium pro peccato. Audi quia hoc modo peccatum erat, ipsum Apostolum audi, de illo loquens ait, Eum qui non nouerat peccatum. Ipsam sententiam vobis exponebam, quando ista dicebam, Eum, inquit, qui non nouerat peccatum, id est, dominum nostrum Iesum Christum, Deus pater eum qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit, cum ipsum Christum qui non nouerat peccatum, deus pater pro nobis peccatum fecit, vt nos simus iusticia dei in ipso. Videte duo, Iusticia dei non nostra, in ipso non in nobis. Inde illi magni sancti, de quibus dicit Psalmus, Iusticia tua sicut montes dei. Et quasi diceretur in ipso Psalmo, vbi dictum est, Iusticia tua, non enim iusticia eorum, sed iusticia tua velut montes dei, Leuaui enim oculos meos in montes, vnde veniret auxilium mihi: sed non à montibus. Auxilium meum à domino, qui fecit cœlum & terram. Ergo cum dixisset, Iusticia tua sicut montes dei: quasi quæreretur, vt quid ergo aliqui nascuntur qui non pertinent ad iusticiam dei? subiecit, Iudicia tua sicut abyssus multa. Quid est sicut multa abyssus? Al- K tum est, impenetrabile est, inaccessum est humanæ intentioni. Diuitiæ enim dei inscrutabiles, Inscrutabilia iudicia eius, inuestigabiles viæ eius. Ergo & huc misit deus filium suum propter præscitos & prædestinatos, vocandos, iustificandos, glorificandos, vt montes dei dicant, Si deus pro nobis, quis contra nos? Misit deus filium suum in similitudine carnis peccati, & de peccato damnauit peccatum in carne, vt iusticia legis impleretur in nobis. Non implebatur per se, impleta est per Christum. Non enim venit legem soluere, sed implere. Sed quo modo iusticia legis impleretur in nobis, vel quo modo impletur nobis, vel quibus nobis? Vis audire in quibus nobis? Qui non secundum carnem ambulamus, sed secundum spiritum. Quid est secundum carnem ambulare? Carnalibus concupiscentiis consentire. Quid est secundum spiritum ambulare? Adiuuari spiritu in mente, & concupiscentiis carnis non obedire. Sic ergo impletur in nobis lex, impletur in nobis iusticia dei, modo interim impletur, Post concupiscentias tuas non eas. Post concupiscentias tuas cum audis, illicitas accipe. Post concupiscen- L tias tuas non eas: debet impleri ex voluntate nostra. Adiuta gratia dei debet impleri, post concupiscentias tuas non eas. Quicquid enim illa concupiscentia carnis egit in nobis præteritorum peccatorum, siue in factis, siue in dictis, siue in cogitationibus, totum deletum est sacro baptismate, omnia debita deleuit vna indulgentia, Restat ergo cum carne conflictus, quia deleta est iniquitas, sed manet infirmitas, inest, titillat delectatio illicitæ concupiscentiæ: pugna, resiste, noli consentire, & impletur hic, Post concupiscentias tuas non eas: quia & si quando surrepunt, & vsurpant sibi oculum, aurem, linguam, volaticam cogitationem, nec sic desperemus de salute nostra. Ideo quotidie dicimus, Dimitte nobis debita nostra. Iusticia, inquit, legis impleatur in nobis. Sed in quibus nobis? Qui non secundum carnem ambulamus, sed secundum spiritum. Qui enim carnis sunt, quæ carnis sunt sapiunt, qui autem secundum spiritum, quæ sunt spiritus. Prudentia enim carnis mors est, prudentia autem spiritus vita & pax. Prudentia enim carnis inimica in deum, Legi enim dei non est subiecta, neque enim potest.

2. Cor. 5. *Psal. 35.* *Psal. 120.* *Roma. 11.* *Roma. 8.* *Matth. 5.* *Roma. 8.* *Ambulare secundum carnem & secundum spiritum.* *Eccle. 18.* *Matth. 6.* *Roma. 8.*

M Quid est neque enim potest? Non homo non potest, non anima non potest, non denique ipsa caro, quia dei creatura non potest: sed prudentia carnis non potest, vitium non potest, non natura, quo modo si diceres, claudicatio rectæ ambulationi non est subiecta, neque enim potest. Pes potest, sed claudicatio non potest, Tolle claudicationem, & videbis rectam ambulationem. Sed quamdiu claudicatio est, nō potest: sic quamdiu prudentia carnis est, non potest. Non sit prudentia carnis, & homo potest. Prudentia spiritus vita & pax. Quod ergo ait, Prudentia carnis inimica in deum: noli sic accipere quasi inimica ista possit lædere deum. Resistendo inimica es, non occidendo. Illi autem nocet, in quo est prudentia carnis, quia vitium naturæ nocet in qua natura inest. Medicina autem ideo inuenta est, vt pellatur vitium, & sanetur natura. Venit ergo Saluator ad genus humanum, nullum sanum inuenit, ideo magnus medicus venit. Hoc propterea dixi, quia Manichæi volentes aliam contra deum inducere naturam mali, quasi de hoc Apostoli testimonio errorem suum existimant adiuuari, & putant quasi naturaliter dictum, quia dictū est, non potest, inimica est in deum.

Legi

A Legi enim dei non eſt ſubiecta, neque enim poteſt: & non attenderunt nõ de carne dictum eſſe, non poteſt: non de homine dictum eſſe, non poteſt: non de anima dictum eſſe, non poteſt, ſed de prudentia carnis. Prudentia iſta vitium eſt. Vis noſſe quid eſt? Sapere ſecundum carnẽ mors eſt. Sed ille ipſe vnus homo, eademq́; natura à domino deo vero & bono condita, heri ſapiebat ſecundum carnem, hodie ſapit ſecundum ſpiritum, expulſum eſt vitium, ſanata eſt natura. Nam quamdiu eſſet prudentia illa carnis, omnino legi dei ſubiecta eſſe non poſſet. Quamdiu enim ineſt per vitiũ claudicatio, nullo modo poteſt eſſe recta ambulatio. Sanato autem vitio, reparata eſt natura. *Ephe.5.* Fuiſtis aliquãdo tenebræ, nunc autem lux in domino. Videte ergo quid ſequitur. Qui autem in carne ſunt, id eſt, qui in carne confidunt, qui concupiſcentias ſuas ſequuntur, qui in his habitant, qui earum voluptatibus oblectantur, qui in earum delectationibus beatam fœlicẽmque vitam conſtituunt, ipſi ſunt in carne, deo placere non poſſunt. Nõ enim ſic dictum eſt, Qui autem in carne ſunt, deo placere non poſſunt: quaſi dictum eſſet, in hac vita cum B ſunt homines, deo placere non poſſunt. Ergo non placuerunt ſancti patriarchæ? Ergo non placuerunt ſancti prophetæ? Ergo non placuerunt ſancti apoſtoli? Non placuerunt ſancti martyres, qui antequam corpus patiendo deponerent Chriſtum confitendo, non ſolum voluptatem contemnebãt, ſed dolores quoque patientiſsime perferebant? Placuerunt, ſed in carne non fuerunt. Portabant carnem, non portabantur à carne. Iam *Ioan.5.* enim paralytico dictum erat, Tolle grabbatum tuum. Qui enim in carne ſunt, quemadmodum dixi, quemadmodum iam expoſui, non in hoc ſeculo viuendo, ſed carnis concupiſcentiis conſentiendo, deo placere non poſſunt. Denique audite ipſum, quæſtionem ſine vlla dubitatione ſoluentem. Viuens vtique in hoc corpore *Roma.8.* loquebatur, & tamen adiunxit, Vos autem non eſtis in carne, Putas eſt hic aliquis in vobis cui dictum eſt? Ecce populo dei dixit, Eccleſiæ dixit, Romanis quidem ſcribebat, ſed vniuerſæ Chriſti Eccleſiæ dixit, ſed tritico dixit non paleæ, maſſæ dixit latenti, non ſtipulæ apparenti. Vnuſquiſque in corde ſuo cognoſcat, Nos auribus loquimur, conſcientias non videmus, tamen ſecundum ea quæ ſuperius locuti ſumus, exiſtimo in nomine Chriſti eſſe in plebe Chriſti quibus dictum eſt, C Vos autem nõ eſtis in carne, ſed in ſpiritu, ſi tamen ſpiritus dei habitat in vobis. Non eſtis in carne, quia non facitis opera carnis conſentiendo concupiſcentiis carnis, ſed eſtis in ſpiritu, qui ſecundum interiorem hominem condelectamini legi dei, & hoc eſt ſi tamen ſpiritus dei habitat in vobis. Nam ſi de ſpiritu veſtro præſumitis, adhuc in carne eſtis. Sic ergo non eſtis in carne, vt in ſpiritu dei ſitis, tunc enim in carne nõ eſtis. Nam ſi recedat ſpiritus dei, pondere ſuo ſpiritus hominis reuoluitur in carnem, redit ad facta carnalia, redit *Luca.11.* ad concupiſcentias ſeculares, Et erunt illius hominis peiora nouiſsima quàm erant prima. Sic enim habete liberum arbitrium, vt imploretis auxilium. Non eſtis *Roma.8.* in carne, & hoc ex viribus veſtris? Abſit. Vnde ergo? Si tamen ſpiritus dei habitat in vobis. Si quis autem ſpiritum Chriſti non habet, hic non eſt eius. Non ergo ſe extendat, non ſe iactet, non ſibi arroget virtutem propriam, egena & vitiata natura. O Adam quando ſanus eras non ſtetiſti, & tuis viribus ſurrexiſti? Si quis ſpiritum Chriſti non habet, Ipſe enim ſpiritus dei, qui ſpiri- *Roma.8.* tus Chriſti, & patris eſt enim & filij: Si quis ſpiritum dei non habet, non ſe fallat, hic non eſt eius. Ecce adiuuan- D te ipſius miſericordia ſpiritum Chriſti habemus, ex ipſa *Spiritũ Chriſti habere.* dilectione iuſticiæ, integra fide, catholica fide ſpiritum dei nobis ineſſe cognoſcimus. Sed quid de carne illa mortali? Quid de lege in membris noſtris repugnante legi mentis? Quid de illo gemitu? Audi. Si autem Chriſtus in vobis, corpus quidem mortuum eſt propter peccatum, ſpiritus autem vita eſt propter iuſticiam. Ergo de corpore mortuo propter peccatum iam deſperandum eſt? Nulla ſpes eſt? Sic dormit, vt non adiiciat vt *Pſal.40.* ſurgat? Abſit. Corpus quidem mortuum eſt propter peccatum, ſpiritus autem vita eſt propter iuſticiam. Remanſit triſticia de noſtro corpore. Nemo autem car- *Ephe.5.* nem ſuam odio habuit. Videmus quàm ſolicite curetur ſepultura mortuorum. Corpus quidem mortuum eſt propter peccatum, ſpiritus autem vita eſt propter iuſticiam. Iam dicebas ad conſolationem, Vellem quidem & corpus meum eſſe in hac vita, ſed quia non poteſt, ſit vel ſpiritus meus, ſit vel anima mea. Expecta, no- *Roma.8.* li eſſe ſolicitus. Si enim ſpiritus eius qui ſuſcitauit Ieſum à mortuis, habitat in vobis, qui ſuſcitauit Chriſtum Ieſum à mortuis, viuificabit & mortalia corpora veſtra. E Quid timetis? Quid etiam pro iſta carne ſoliciti eſtis? Capillus capitis veſtri non peribit. Adam peccando *Luca.21.* damnauit in mortem corpora veſtra, ſed Ieſus ſi eſt ſpiritus eius in vobis, viuificabit & mortalia corpora veſtra, quia ſuum ſanguinem dedit pro ſalute veſtra. Promiſſum reddi dubitas, qui tale pignus tenes? Sic ergo homo non erit mortis illa contentio, ſic implebitur quod dictum eſt, Miſer ego homo, quis me liberabit de *Roma.8.* corpore mortis huius? Quia Chriſtus Ieſus ſi ſpiritus eius in vobis eſt, viuificabit & mortalia corpora veſtra: ſic liberaberis de corpore mortis huius, nõ corpus non habendo, vel alterum habendo, ſed non vlterius moriendo. Si enim non adderet, Mortis huius, & diceret, Quis me liberabit de corpore? forte ſuggereretur error cogitationi humanæ, & diceretur, Vides quia non vult deus nos eſſe cum corpore? De corpore, inquit, mortis huius. Mortem tolle, & bonum eſt corpus. Detrahatur mors nouiſsima inimica, & erit mihi in æternum caro mea amica. Nemo enim vnquam carnem ſuam odio habuit. Et ſi ſpiritus concupiſcit contra carnem, & ca- *Ephe.5.* ro concupiſcit aduerſus ſpiritum, etſi modo rixa eſt in *Galat.5.* iſta domo, maritus litigans nõ perniciem, ſed concor- F diam quærit vxoris. Abſit fratres mei, abſit, vt ſpiritus concupiſcendo contra carnem oderit carnem. Vitia carnis odit, prudentiam carnis odit, contentionem *1. Corin.15.* mortis odit. Corruptibile hoc induat incorruptionem, & mortale hoc induatur immortalitate, ſeminetur corpus animale, reſurgat corpus ſpiritale, & vide plenam perfectámque concordiam, videbis creaturam, lauda creatorem. Si ergo ſpiritus eius qui ſuſcitauit Ieſum à *Roma.8.* mortuis habitat in vobis, qui ſuſcitauit Chriſtum à mortuis, viuificabit & mortalia corpora veſtra propter inhabitantem ſpiritum qui habitat in vobis, non propter merita veſtra, ſed propter munera ſua. Conuerſi ad dominum.

De verbis Apoſtoli, Peto non infirmari in tribulationibus meis pro vobis, quæ eſt gloria veſtra, Et de libero arbitrio: *Ephe.3.*

Sermo VII.

Poſtolum audiuimus, pſalmum audiuimus, Euangelium audiuimus, conſonant omnes diuinæ lectiones, vt ſpem non in nobis, ſed in domino collocemus. Peto, inquit Apoſtolus,

G lus, vos non infirmari in tribulationibus meis pro vobis, quæ est gloria vestra. *Ephe.3.* Peto, inquit, vos non infirmari: id est, vt non infirmemini, quando audistis me pati pro vobis tribulationes, quia hæc est gloria vestra. Petit ergo eos vt non infirmentur, quod non faceret, nisi eorum vellet excitare volũtatem. Si enim responderent, Quid nos petis quod in potestate non habemus: nunquid non viderentur sibi iustum reddidisse responsum? Et tamen Apostolus nisi sciret esse in eis voluntatis propriæ consensionem, vbi & ipsi aliquid agerent, non diceret, peto. Et si diceret, iubeo, nisi eos nosset adhibere posse iussioni suæ voluntatem, sine causa hoc verbum de eius ore procederet. Sed rursus sciens sine dei adiutorio infirmam esse hominis voluntatem, non solum ne dicerent, voluntatis arbitrium non habemus, dixit peto, verumetiam ne dicerent, volũtatis arbitrium sufficit nobis, videte quid addidit, Huius rei gratia. Cuius rei gratia, nisi quia supra dixerat, Peto non infirmari in tribulationibus meis pro vobis, quæ est gloria vestra? *Ibidem.* Quia ergo voluntatis habetis arbitrium, peto. Quia vero vobis voluntatis non sufficit arbitrium ad implendũ quod peto,

H Huius rei gratia flecto genua mea ad patrem domini nostri Iesu Christi, ex quo omnis paternitas in cœlo & in terra nominatur. Vt det vobis. Quid det vobis? Quod peto à vobis, rogo det vobis. Peto enim à vobis propter arbitrium voluntatis, rogo det vobis propter auxiliũ maiestatis. Sed Apostoli verba præuenimus. Adhuc fortasse expectatis audire, qui textum eiusdem lectionis memoria non tenetis, vtrum reuera ideo Apostolus pro ipsis ad patrẽ genua flectat, vt det illis quod dixerat eis, peto. Memẽtote ergo quid petierit ab eis. Peto vos nõ infirmari in tribulationibus meis pro vobis. Hoc ab eis petit. Modo videte quid illis petit. Flecto genua mea ad patrem domini mei Iesu Christi, vt det vobis secundum diuitias gloriæ suæ virtute corroborari. Quid est aliud, nisi non infirmari? Virtute corroborari, inquit, per spiritum eius. Iste spiritus gratiæ videte quid petit. Hoc à deo petit, quod ab hominibus exigit, quia vt deus velit dare, debes & tu ad accipiendum accommodare voluntatem. Quomodo vis accipere gratiam diuinæ bonitatis, qui sinum nõ aperis voluntatis? Det, inquit, vobis. Non enim habetis, nisi det vobis. Det vobis virtute corroborari per spiritum eius.

I Si enim dederit vobis virtute corroborari, ibi dabit vobis non infirmari, in interiore homine habitare Christum per fidem in cordibus vestris. *Ephe.3.* Totum hoc det vobis. In charitate radicati & fundati, vt præualeatis cõprehendere cum omnibus sanctis. Quid comprehendere? Det vobis per spiritum suum virtute corroborari, & habitare in interiore homine vestro Christum per fidem, atque ita in charitate radicati & fundati possitis comprehendere. Quid? Quæ sit latitudo, longitudo, altitudo, & profundum. Altitudo quidem in Latina lingua vtrunque significat, & quod sursum versum est altitudinis nomen habet, & quod in profundum altum est, altitudinis nomen habet. Ideo bene respondet interpres ad id quod sursum est altum, altitudinem dicere, ad illud quod deorsum altum est, profundum dicere. Quid est ergo fratres mei? Exponam hoc vobis, quod facilius forte sit cuiquam quàm sibi sit quis? Quid ergo? Quia latitudinem, longitudinem, altitudinem, & profundum, quatuor ista quæ dicit Apostolus, minus idoneus sum vel comprehendere vel proferre, transibo ab hoc, an forte pulsabo, & vt vobis salubre aliquid proferam, vestris orationibus adiuuabor. Quid corde pergis homo Christiane per latitudinem terræ, longitudinem temporum, altitudinem cœli, profunditatẽ abyssi? K

Quando ista comprehendis vel mẽte vel corpore, hoc est, siue cogitando siue carnis oculis intuendo? Quando ista cõprehendis? Ipsum audi Apostolum dicentem sibi, Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. *Galat.6.* Et nos in illa gloriemur, vel quia super illam incumbimus? In illa gloriemur omnes boni fratres, in illa gloriemur: Ibi forte inueniemus & latitudinem, & longitudinem, & altitudinem, & profundum. *Crucis mysterium.* His enim Apostoli verbis, crux quodã modo nobis ante oculos constituta est. Habet enim latitudinem in qua manus figuntur, habet longitudinem quod inde vsque ad terram ducitur lignum, habet & altitudinem quod ab ipso transuerso in quo figuntur manus, excedit aliquantum vbi caput crucifixi ponitur, habet & profundum, hoc est quod in terra figitur & nõ videtur. Videte magnum sacramentum. Ab illo profundo quod non vides, surgit totum quod vides. Vbi ergo est latitudo? Confer te ad vitã moresq; sanctorum, qui dicunt, Absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. *Galat.6.* Inuenimus in moribus eorum latitudinem charitatis: Vnde L

illos admonuit ipse Apostolus, dicens, Dilatamini, ne sitis iugum ducentes cum infidelibus. *2.Cor.6.* Et quia ipse latus erat qui eos ad latitudinem exhortabatur, audi quid dicat: Os nostrũ patet ad vos ô Corinthij, cor nostrũ dilatatum est. Latitudo ergo charitas est, quæ sola bene operatur: *Latitudo quid?* Latitudo facit vt hilarem datorẽ diligat deus. *2.Cor.9.* Si enim angustiam passus fuerit, tristis dabit, si tristis dabit, perit quod dabit. Opus est enim latitudine charitatis, ne pereat quicquid boni facitis. Sed quoniam ait dominus, Vbi abundabit iniquitas, refrigescet charitas multorum: *Math.24.* Da mihi & longitudinem. Quę est longitudo? Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. *Math.10. & 24.* Hæc est lõgitudo crucis, vbi totum corpus porrigitur, vbi quodam modo statur, quo stando perseueratur. *Longitudo quid?* Si ergo quæris qui in cruce gloriaris habere crucis latitudinem, habeto bene operandi virtutem, Si vis habere crucis longitudinem, habeto perseuerandi longanimitatem. *Altitudo crucis.* Si autẽ vis habere crucis altitudinem, nosti quid audias & vbi audias: Sursum cor. Quid est sursum cor? Ibi spera, ibi ama: Inde pete virtutem, ibi expecta mercedem. Nam si bene operaris & hilariter tribuis, videris habere latitudinem. M

Si in hisdem bonis operibus vsque in finem perseueraueris, videris habere longitudinem. Sed si omnia hæc nõ propter supernam mercedem facis, altitudinẽ non habebis, & illa iam nec latitudo erit, nec longitudo. Quid est enim habere altitudinem, nisi cogitare deum, amare deum, & gratis amare ipsum deum adiutorem, ipsum expectatorem, ipsum coronatorem, ipsum præmij largitorem, postremo ipsum præmiũ deputare, nõ aliud ab ipso quàm ipsum expectare? Si amas, gratis ama: si vere amas, ipse sit merces quem amas. An vero tibi cara sunt omnia, & vilis est qui condidit omnia? Hæc vt possimus flexit genua sua pro nobis Apostolus, vtique ideo vt det nobis. Terret enim & Euangelium, Vobis datũ est scire mysterium regni, illis autem non est datum. *Math.13.* Qui enim habet, dabitur ei. Quis autem habet cui dabitur, nisi cui datum est? Qui autem nõ habet, & quod habet auferetur ab eo. Quis autẽ non habet, nisi cui non est datum? Quare ergo illi datum est, & illi non est datum? Nõ me piget dicere, hoc est profundum crucis. *Profundũ crucis.* De profundo nescio quo iudiciorũ dei quæ perscrutari contemplariq; non possumus, procedit omne quod possumus: de profunditate, inquam, nescio qua

A qua iudiciorum dei, quæ inscrutabilia cõtemplari non possumus, perscrutari nõ valemus, procedit omne quod possumus. Quod possum video, vnde possim non video, nisi quia & hoc hactenus video quod noui esse à deo. Quare autem illum & non illum? Multum est ad me: Abyssus est, profundum crucis est, admiratione exclamare possum, disputatione demonstrare nõ possum, Psal. 91. Quid possum exclamare de ista profunditate? Quàm magnificata sunt opera tua domine. Gentes illuminantur, Iudæi excęcantur. Quidam paruuli sacramẽto baptismatis abluuntur, quidam vero paruuli in morte primi hominis relinquũtur. Quàm magnificata sunt opera tua domine, nimis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ: & sequitur, Vir imprudens non cognoscit, & stultus non intelliget hæc. Quid non intelligit stultus & imprudens? Quia vel profundum est. Nam si stultus non intelligit, & sapiens intelligit, non est nimis profundum. Sed si sapiens intelligit quia profundum est, stultus nõ intelligit quia vel profundum est. Ideo multi de isto profundo quærentes reddere rationem, in fabulas vanitatis abierũt. Aliqui dixerũt, quia animæ sur-

B sum in cœlo peccant, & secundum sua peccata ad corpora pro meritis diriguntur, & dignis sibi quasi carceribus includuntur. Ierunt post cogitationes suas loqui volentes de dei profundo, mersi sunt in profundũ. Occurrit enim eis Apostolus, volens gratiam commendare, & elegit illos geminos in vtero Rebeccæ, & dicit, Rom. 9. Nondum enim natis, nec quia aliquid egerint boni aut mali. Vide quemadmodũ tulit vanis hominibus phantasias conuersationis animarum ante corpus in cœlo. Si enim ibi iam conuersatæ sunt, iam aliquid boni egerũt vel mali, & pro meritis suis ad corpora terrena detrusę 1. sen. di. 41 sunt. Si placet cõtradicamus Apostolo, qui dixit, Non- cap. Multi. dum natis, nec quia aliquid egerint boni aut mali. Hoc autẽ quia propter Apostoli euidẽtem sententiã respuit catholica fides, quod animæ in cœlis prius viuãt & cõuersentur, & illic recipiendorum corporum merita assumant, modo isti nouelli non audent dicere. Sed quid dicunt aliqui sicut audiuimus ipsorum? Ista disputant. Prorsus, inquiũt, pro meritis suis omnes homines moriuntur quia peccauerunt, non enim esset mors nisi veniens de peccato. [Optime quidem & verum dictũ est, non esset mors nisi veniens de peccato.] Sed ego cum

C hæc audio ideo laudo, quia illam primam mortem intueor, & illius primi hominis peccatum: audio enim 1. Cor. 15. Apostolum, Sicut in Adam omnes moriuntur, sic & in Roma. 5. Christo omnes viuificabuntur: Per vnum hominẽ peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccauerunt. Omnes enim vnus fuerunt. Sic te audio dicẽtem mortem hominis de peccato esse. Non, inquit. Et quid dicis? Omnem hominem deus immortalem creat modo. Mirabilis nouitas, Quid dicis? Prorsus, inquit, omnem hominem deus immortalem creat. Quare ergo moriuntur paruuli infantes? Nam si dicam, Quare moriuntur grãdes homines, dicturus es mihi, peccauerunt. Ergo de maiorum ætate non disputabo, paruulorum infantiam contra te testem citabo. Non loquuntur & conuincunt, tacent & quod dico probant. Ecce infantes in suis vtique operibus innocentes sunt, nihil secum nisi quod de primo homine traxerunt habentes, quibus propterea est Christi gratia necessaria, vt in Christo viuificentur, qui in Adam mortui sunt, vt quia inquinati sunt generatione, purgentur regeneratione: Ipsos ergo testes citabo. Respõde mihi, quare moriuntur si omnes homines immortales nascuntur, & quo- D niam peccant, ideo moriuntur? Quid putatis dici potuisse? Quæ aures ferant? Peccauerunt & ipsi. Vbi peccauerunt rogo, quando peccauerũt, quo modo peccauerunt? Bonum & malum quid sit nesciunt. Peccatum accipiunt, qui præceptum nõ capiunt? Proba mihi peccatores infantes. Quid dixisti? Vere quia oblitus es quod fuisti, proba mihi peccata infantum. An quia plorãt peccant, quia motibus quasi mutorum animaliũ, molestias repellunt, voluptates accipiunt, ideo peccant? Si motus isti peccata sunt, ampliores peccatores in baptismo fiunt, quia cum baptizantur vehementissime reluctantur. Quare illis in tanta reluctatione nõ imputatur peccatum, nisi quia nullum est adhuc volũtatis arbitrium. Sed aliud dico. Isti quia nati sunt, vt arbitraris, peccarunt: Nam si non peccarent, inquis, non morerentur? Quid de illis dicis qui in vtero moriuntur? O angustia. Et ipsi, inquit, peccarunt, ideo moriuntur. Mentiris, an falleris? Contradicit Apostolus, Nondum natis, nec aliquid agentibus boni aut mali. Magis Apostolum audio quàm te, magis Apostolo credo quàm tibi, nõdum na- E tis nec aliquid agẽtibus boni aut mali. Si autem hoc testimonium refellis, vade potius ad illas vagationes & dic, Quia in cœlo peccauerunt, & inde in corpora pręcipitantur. Non dico, inquis. Quare non dicis? Quia dicit Apostolus, Nondum natis nec aliquid agẽtibus bo- Rom. 9. ni aut mali. Si ergo nõ eos accusas in cœlo, quare accusas in vtero? Ad vtrunque respondet Apostolus, & eis respõdet qui dicunt in cœlo, & qui dicũt in vtero peccauerunt, quia ad vtrunque valent illa verba quę dicũt, antequam nascerentur nihil egisse vel boni vel mali. Quare ergo moriuntur? Et hic te auditurus sum, & non potius magistrum gentium? Dic mihi Paule apostole, quare moriũtur? Per vnum hominem peccatum intra- Rom. 5. uit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertransiit, in quo omnes peccauerunt. Ecce primus homo totam massam damnabilẽ fecit. Veniat, veniat, dominus noster secũdus homo: Veniat, veniat, ex alio tramite veniat, per virginem veniat, viuus veniat, mortuos inueniat, moriatur vt moriẽti subueniat, mortuos ad vitam transferat, mortuos redimat morte, seruet vitam in mortem, occidat mortẽ de morte. Sola est ista gratia paruulorũ, sola maiorum, sola liberat pu- F sillos cum magnis. Quare illum & quare illum, quare non illum atque illum? Nolo à me quæras. Homo sum, profundum crucis aduerto nõ penetro, expauesco non scrutor: Inscrutabilia sunt iudicia eius, inuestigabiles Roma. 11. sunt viæ eius. Homo sum, homo es, homo erat qui dicebat, O homo tu quis es qui respõdeas deo? Homo di- Rom. 9. cebat, homini dicebat, Audiat homo, ne pereat homo propter quem deus factus est homo. In hac ergo crucis profunditate, in hac rerum tanta obscuritate teneamus quod cantauimus, non de nostra virtute præsumamus, non ingenioli nostri viribus in hac quæstione aliquid arrogemus, psalmum dicamus, cum psalmo dicamus, Miserere mei deus, miserere mei deus, miserere mei. Psal. 56. Quare? Quia virtutem habeo qua te promerear? Non. Quare? Quia voluntatis arbitrium gero, vnde gratiam tuam meritum meum præcedat? Non. Sed quare? Quoniam in te confidit anima mea. Magna sciẽtia ista continentia. Conuersi ad dominum.

De verbis Apostoli, Humanus sermo & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in hunc mundum peccatores saluos facere, quorum primus ego sum: 1. Tim. 1.

Sermo VIII.

Audiuimus

G Vdiuimus heatum Apostolum Paulum dicē-
1.Timo.1. tem, Humanus sermo & omni acceptione di
gnus, quia Christus Iesus venit in bunc mun-
dum peccatores saluos facere, quorum pri-
mus ego sum. Humanus ergo sermo & omni acceptio-
ne dignus. Quare humanus & non diuinus? Proculdu-
hio nisi iste humanus sermo etiam diuinus esset, dignus
omni acceptione non esset. Sed sic est sermo iste hu-
manus & diuinus, quo modo & ipse Christus, homo &
deus. Si ergo recte intelligimus sermonem istum, non
solum humanum esse verumetiam diuinū, quare Apo-
stolus humanum maluit dicere quàm diuinum? Pro-
culdubio enim qui non mentiretur si diceret diuinum,
non sine causa maluit dicere humanum. Hoc ergo ele-
git, per quod Cbristus in mundum venit. Venit enim
per quod homo erat, nam per quod deus erat: semper
hic erat. Vbi enim non est deus, qui dixit, Cœlum &
Hiere.23. terram ego impleo? Cbristus est certe virtus & sapich-
Sapien.8. tia dei, de qua dicitur, Attingit à fine vsque ad finem
Ioan.1. fortiter, & disponit omnia suauiter? Ergo in hoc mun-
do erat, & mundus per eum factus est, & mundus eum
H non cognouit. Et hic erat & venit. Hic erat per diui-
nam maiestatem, venit per bumanam infirmitatem.
Quia ergo venit per infirmitatem humanam, ideo præ-
dicans aduentum eius, dixit, Humanus sermo est. Non
liberaretur bumanum genus, nisi sermo dei dignare-
tur esse humanus. Nam & homo ille dicitur humanus,
qui se exhibet hominem, & maxime qui hospitio susci-
pit hominem. Si ergo humanus dicitur qui in domo
sua suscipit bominem, quàm humanus est qui in seip-
so suscipit bominem? Ergo humanus sermo & omni
acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in mun-
Luca.19. dum peccatores saluos facere: attende Euangelium,
Venit enim filius hominis quærere & saluare quod
perierat. Si homo non perisset, filius hominis non ve-
nisset. Ergo perierat homo, venit deus homo, & inuen-
tus est homo. Perierat homo per liberam voluntatem,
venit deus bomo per gratiā liberatricem. Quæris quid
valeat ad malum liberum arbitrium, recole hominem
peccatorem. Quæris quid valeat ad auxilium deus &
homo, attende in eo gratiam liberantem. Nusquam po
tuit sic ostendi, quantum valeat volūtas hominis vsur-
I pata per superbiam, ad vtendum sine adiutorio dei ma-
lum, non potuit plus & manifestius exprimi, quàm in
homine primo. Ecce perit primus homo, & vhi esset
nisi venisset deus secundus homo? Quia & ille homo
& iste homo, & ideo iste bumanus sermo. Prorsus nun-
quam sic apparet benignitas gratię & liberalitas omni-
1.Timot.2. potentiæ dei, quàm in bomine mediatore dei & ho-
minum, homine Christo Iesu. Quid enim dicimus fra-
tres mei? In fide catholica nutritis loquor, vel in pa-
cem catholicam lucratis. Nouimus & tenemus, media-
torem dei & bominum, hominem Christum Iesum,
inquantum homo erat eius esse naturæ cuius nos su-
mus. Non enim alterius naturæ caro nostra & caro il-
lius, nec alterius naturæ anima nostra & anima illius.
Hanc suscepit naturam quam saluandam esse iudica-
uit. Nihil minus habebat in natura, sed nihil habebat in
culpa. Natura pura, sed non sola humana. Ibi erat deus,
ibi erat verbum dei. Et sicut tu vnus homo anima es &
caro, sic & ille vnus Christus deus & homo. Audebit
ergo aliquis dicere, quia natura nostra in illo mediato-
re primum per liherum arbitrium promeruit deum, &
sic suscipi meruit vt esset homo & deus vnus Christus
Iesus? Ecce nos possumus dicere virtutibus nostris, mo-
ribus nostris, conuersatione vitæ nostræ meruisse vt ef- K
ficiamur filij dei? possumus dicere, accepimus præcep-
tum, si seruauerimus & bene vixerimus, recipiemur in
numero filiorum dei? Numquid & ille prius vixit filius
hominis, & hene viuendo factus est filius dei? Inde
cœpit & inde incepit, & susceptione factus est. Ver- Ioan.1.
bum enim caro factū est, vt habitaret in nobis: verbum
dei vnicus dei filius assumpsit animam & carnem ho-
minis, non antea se promerentis, nec ad illam perci-
piendam sublimitatem virtute propria laborantis, sed
omnino gratis. Nihil enim præcessit illam susceptio-
nem. Susceptus est dei filius, susceptione factus est. Vir-
go concepit, ante conceptum virginis homo media-
tor, non vtique prius iustus fuit. Quo modo enim iustus
fuit, qui nec fuit? Virgo concepit, & susceptio hominis
inde cœpit. Merito dictum est, Vidimus gloriam eius, Ibidem.
gloriam tanquam vnigeniti à patre, plenum gratia &
veritate. Amas liberam voluntatem tuam, dicturus es
patri tuo, Da mihi suhstantiam meam quæ me contin- Luca.15.
git. Quid te tibi committis? Melius te potest seruare, qui
te potuit antequam esses creare. Agnosce ergo Chri-
stum, gratia plenus est. Hoc tibi vult fundere quo ple- L
nus est, hoc tibi dicit, Quære dona mea, ohliuiscere me-
rita tua: quia si ego quærerem merita tua, non venires
ad dona mea. Noli te extollere, pusillus esto, Zachæus
esto. Sed dicturus es, Si Zachæus fuero, præ turba non Luca.19.
potero videre Iesum, Noli esse tristis, ascende lignum
vhi pro te pependit Iesus, & videbis Iesum. Et quale ge-
nus ligni ascendit Zachæus? Sycomorum. In regioni-
bus nostris aut omnino nusquam aut raro forte alicu-
hi nascitur, in illis autem partibus multum est huius ge-
neris ligni. Et poma sycomora dicuntur, pomo qui-
dem fici similia, sed tamen distant aliquid, quod pos-
sunt nosse qui viderunt vel gustauerunt. Quantum ta-
men indicant interpretatione nominis, sycomora ficus
fatuæ Latine interpretātur. Iam vide Zachæum meum,
vide illum obsecro te volentem in turba videre Iesum,
& non valētem. Humilis enim erat, turba superba erat,
& ipsa turba ad videndum hene dominum, sicut solet
turba seipsam impediebat, ascendit à turba, & vidit Ie-
sum non impediente turha. Turba enim dicit humili-
hus, humilitatis viam gradientibus, iniurias suas deo
dimittentibus, vindictam de inimicis non requirenti- M
bus, turba insultat & dicit, Indefense, qui te non potes
vindicare. Turba impedit ne videatur Iesus, turba glo-
rians & exultans, quando se potuerit vindicare, impe-
dit ne videatur ille qui pendens, ait, Pater ignosce illis, Luca.23.
quia nesciunt quid faciunt. Hunc ergo volens videre
Zachæus, in quo figurahatur persona humilium, non
attendit turbam impedientem, sed attendit sycomo-
rum quasi fatui pomi lignū. Nos enim, inquit Aposto- 1.Corin.1.
lus, prædicamus Christum crucifixum, Iudæis quidem
scandalum, attende sycomorum, gentibus autem stul-
ticiam. Denique de cruce Christi nobis insultāt sapiē-
tes huius mundi, & dicunt, Quale cor habetis, qui deum
colitis crucifixum? Quale cor habemus? Non vtique ve- 1.Cor.3.
strum. Sapientia huius mundi, stulticia est apud deum.
Non ergo vestrum cor habemus. Sed dicitis cor no-
strum stultum, dicite quod vultis, nos ascendamus sy-
comorum & videamus Iesum. Ideo enim vos Iesum
videre non potestis, quia sycomorum ascendere eruhe-
scitis. Apprehendat Zachæus sycomorum, ascendat hu
milis crucem: Parum est ascendat, ne de cruce Christi
eruhescat: In fronte illam figat vhi sedes pudoris est, ibi
omnino, ibi in quo membro erubescitur, ibi figatur
vnde

A unde non erubescitur. Puta quia tu irrides sycomorum, & ipsa me fecit videre Iesum. Sed tu irrides sycomorũ qui homo es, stultum autem dei sapiẽtius est quàm hominũ. Et vidit dominus ipsum Zachæum. Visus est & vidit, sed nisi visus esset non videret. Quos enim prædestinauit, illos & vocauit. Ipse est qui Nathanaëli dixit, iam quasi testimonio suo adiuuans Euangelium & dicenti, A Nazareth potest aliquid boni esse. Dominus ad illum, Priusquam te Philippus vocaret cũ esses sub arbore fici vidi te. Nostis vnde sibi succinctoria fecerunt primi peccatores Adam & Eua? Quando peccauerunt, de foliis fici succinctoria sibi fecerunt & pudenda texerunt, quia quod eos puderet peccando fecerunt. Ergo si succinctoria sibi primi peccatores fecerũt, vnde originem ducimus, in quibus perieramus, vt veniret ille quærere & saluare quod perierat, de foliis fici ad pudenda tegenda fecerunt, quid aliud dictum est, Cum esses sub arbore fici vidi te: nisi non venires ad purgatorem peccati, nisi prior te vidisset in vmbra peccati? Vt videremus, visi sumus, vt diligeremus dilecti sumus. Deus meus misericordia eius præueniet me. Iam ergo domi-

Roma.8. *Ioan.1.* *Gene.3.* *Luca.19.* *Psal.58.*

B nus qui Zachæum in corde susceperat, in domum eius dignatus est suscipi, & dixit, Zachæ descende, quia in domo tua oportet me manere. Magnum beneficium ille arbitrabatur Christum videre: quia magnum & ineffabile beneficium putabat transeuntem videre, subito meruit in domo habere. Infunditur gratia, operatur fides per dilectionẽ, suscipitur Christus in domum qui iam habitabat in corde. Dicit Christo Zachæus, Domine dimidium rerum mearũ do pauperibus, & si quid aliquem fraudaui, quadruplum reddo: quasi diceret, Ideo mihi dimidium teneo, non quòd habeam, sed vnde reddam. Vere ecce quod est suscipere Iesum, in corsuscipere: Ibi enim erat Christus, in Zachæo erat, & de illo sibi dicebat quod ex ore eius audiebat. Sic enim Apostolus dicit, Habitare Christum per fidem in cordibus nostris. Iam ergo quia Zachæus erat, quia princeps publicanorum erat, quia valde peccator erat, quasi sana illa turba quæ impediebat videre Iesum admirata est, & reprehendit quòd in domum peccatoris intrasset Iesus. Hoc erat reprehẽdere quòd in domum ægroti intrauit medicus. Quia ergo velut peccator Zachęus

Luca.19. *Galat.5.* *Suscipere Iesum in cor.* *Ephe.3.*

C irrisus est, irrisus est autem ab insanis sanatus, dominus respondit irridentibus, Hodie salus huic domui facta est. Ecce quare intraui, salus hodie facta est. Vtique si Saluator non intrasset, salus in illa domo facta non esset. Quid ergò miraris ægrote? Voca & tu Iesum, noli tibi sanus videri. Cum spe ęgrotat qui medicum suscipit, desperatè ægrotat qui per insaniam medicum cædit. Qualis ergo eius insania qui medicum occidit. Quanta vero bonitas & potẽtia medici, qui de sanguine suo, insano interfectori suo medicamẽtum fecit? Neque enim ille qui venerat quærere & saluare quod perierat, pendens sine causa dicebat, Pater ignosce illis, quia nesciũt quid faciunt. Insani sunt, medicus sum, sæuiant, patienter fero, cum occiderint tunc sanabo. Simus ergo inter illos quos sanat humanus sermo & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in mundum peccatores saluos facere, magnos, pusillos peccatores saluos facere: Venit filius hominis quærere & saluare quod perierat. Qui dicit infantilem ætatem non habere quod saluet Iesus, omnibus fidelibus infantibus Christum negat esse Iesum: Qui dicit, inquam, infantilem ætatem non habere quod saluet Iesus in ea, nihil aliud dicit quàm Christum dominum fidelibus infantibus, id est,

Luca.19. *Luca.23.* *1. Tim.1.* *Luca.19.*

in Christo baptizatis infantibus non esse Iesum. Iesus D enim quid est? Interpretatur Iesus saluator, Saluator est Iesus. Quos non saluat, non habẽdo quod in eis saluet, non est illis Iesus. Iam si corda vestra tolerant, aliquibus baptizatis Christum non esse Iesum, nescio vtrum fides vestra in regula sana possit agnosci. Infantes sunt, sed membra eius fiunt. Infantes sunt, sed sacramenta eius accipiunt. Infantes sunt, sed mensæ eius participes fiunt, vt habeãt in se vitam. Quid mihi dicis? Sanus est, non habet vitium. Quare cum illo curris ad medicum, si non habet vitium? Non times ne dicat tibi, aufer hinc eum quem putas sanum? Filius hominis non venit nisi quærere & saluare quod perierat. Quare illum ad me affers si nõ perierat? Humanus sermo & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in mundum. Quare venit in mundum? Peccatores saluos facere. Alia causa non fuit quare veniret in mundum: Non enim de cœlo ad terram merita nostra bona, sed peccata duxerunt. Hæc est causa, cur veniret peccatores saluos facere. Et vocabis, inquit, nomen eius Iesum. Quare vocabis nomen eius Iesum? Ipsum enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum. Vocabis nomẽ eius Iesum. E Quare Iesum? Quę ratio est huius nominis? Audi quare. Ipse enim saluum faciet populum suum. Vnde? A peccatis eorum. Populum suum à peccatis eorum. Nũquid ad istum populum non pertinent paruuli, quos saluos faciet Iesus à peccatis eorum? Pertinent planè, pertinent fratres mei: Sic habete in corde, sic credite, cum ista fide paruulos ad gratiam Christi portate, ne si hanc fidem in corde nõ habueritis, pro quibus respondetis lingua vestra occidatis. Prorsus fratres qui cum ista fide cum paruulo non cucurrerit, fingit, sanus est; nihil mali habet, nihil vitij habet, sed tollam illum ad medicum. Quare? Quia sic solet fieri. Non times ne tibi dicat medicus, Tolle hinc tecum ipsum, non est opus sanis medicus, sed male habentibus? Commendauerim charitati vestræ causam eorum, qui pro se loqui nõ possunt. Omnes paruuli tanquam paruuli considerentur, etiam qui nondum parentes proprios extulerunt. Omnis prædestinatorũ numerus paruulorum, populus dei quærit tutorem, qui expectat dominum saluatorẽ. Vniuersam massam generis humani in homine primo venenator ille percussit, nemo ad secundum transit à pri- F mo, nisi per baptismatis sacramentum. In paruulis natis & nondum baptizatis agnoscitur Adam, in paruulis baptizatis & ob hoc renatis agnoscitur Christus. Qui Adam non agnoscit in paruulis natis, nec Christum agnoscere poterit in renatis. Sed quare, inquiunt, iam baptizatus homo fidelis iam dimisso peccato, generat eum qui est cum primi hominis peccato? Quia carne illum generat non spiritu. Quod natum est de carne, caro est. Et si exterior homo noster, ait Apostolus, corrumpitur, sed interior renouatur de die in diem. Ex eo quod in te renouatur, non generas paruulũ, [ex eo quod in te corrumpitur generas paruulũ.] Tu vt non in æternum moriaris, natus es & renatus es, ille adhuc natus renatus non est. Si tu renascendo viuis, sine vt & ille renascatur, & viuat, sine, inquam, renascatur, sine renascatur. Quare contradicis, quare nouis disputationibus antiquæ fidei regulam frangere conaris. Quid est enim quod dicis. Paruuli non habẽt omnino vel originale peccatum? Quid est quod dicis, nisi vt non accedant ad Iesum? Sed tibi clamat Iesus, Sine paruulos venire ad me. Conuersi ad dominum.

Luca.1. *Matth.9.* *De verbis domini, ser mo 36.* *Ioan.3.* *2.Cor.4.* *Marci.10.*

De verbis

G *De verbis Apostoli, Fidelis sermo & omni acceptione dignum*
1.Tim.1. *Sermo IX.*

Vod lectum est modo de sancto Euangelio,
hoc & Paul⁹ apostolus dicit, Cuius verba ista
sunt, Fidelis sermo & omni acceptione di-
gnus, quia Christus Iesus venit in mundũ pec-
catores saluos facere, quorum primus ego sum. Nulla
causa fuit veniẽdi Christo domino, nisi peccatores sal-
uos facere. Tolle morbos, tolle vulnera, & nulla causa
est medicinæ. Si venit de cœlo magnus medicus, ma-
gnus per totum orbem terræ iacebat ęgrotus: Ipse ęgro-
1.Thess.3. tus genus humanum est. Sed nõ omniũ est fides. Nouit
dominus qui sunt eius. Superbiebant Iudæi, extollebãt
se, alta sapiebant, iustos se putabant, & dominum colli-
gentem peccatores insuper accusabãt. Qui ergo super-
biebant, & alta sapiebant, relicti sunt in mõtibus, ad no-
Matth.18. nagintanouem pertinent. Quid est relicti sunt in mon-
tibus? Relicti sunt in tumore terreno. Quid est ad no-
nagintanouem pertinent? In sinistra sunt, non in dexte-
ra. Nonaginta enim & nouem in sinistra numerantur,
vnum adde, ad dexteram transitur. Venit ergo, vt ipse
Luca.19. alio loco dicit, Venit filius hominis quærere & saluare
H quod perierat. Totum enim perierat, ex quo peccauit
vnus. Vbi erat totum, perierat totum, sed venit vnus si-
ne peccato, qui saluos faceret à peccato. Isti autem su-
perbiendo quod est peius, & ægrotabant & sanos se esse
credebant. Periculosius ęgrotant, qui mentem febribus
perdiderunt. Illi rident, & sani plorant. Ridet enim
phreneticus, sed non est sanus. Porrò autem qui mentis
est sanæ, plorat phreneticum ridentem. Primum, si duo
ista proponas, quid est melius, ridere an plorare? quis
non sibi eligat ridere? Denique propter dolorem salu-
brem pœnitentiæ, in fletu dominus posuit officium, in
risu beneficium. Quo modo? Quando ait in Euãgelio,
Beati qui plorant, quia ridebunt. Ergo in ploratu offi-
Luca.6. cium est, in risu præmium sapientiæ. Risum enim pro
gaudio posuit, non cachinnationem, sed exultationem.
Ergo si duo ista proponas, & quæras quid horũ sit me-
lius, ridere an plorare, omnis homo plorare non vult,
& ridere vult. Porrò si addas personas ad istos affectus,
& ita proponas cum personis, quid est melius ridere
phreneticum, an plorare sanum? eligit sibi homo fle-
tum cum sanitate, quàm risum cum amentia. Tantum
I valet mentis sanitas, vt etiam cum planctu eligatur. Isti
enim qui sanos se putabãt, multo periculosius & despe-
ratius ægrotabant, & ipsa ægritudine qua mentes per-
diderant, etiam medicum cædebant. Parum est, cæde-
bant, dicam totum, non solum cædebant, sed etiam oc-
cidebant. Ille autem etiam cum occideretur medicus
erat, vapulabat & curabat: patiebatur phreneticum, nec
deserebat ęgrotum: tenebatur, alligabatur, colaphis per-
cutiebatur, harundine plagas accipiebat, irridebatur, in-
sultabatur ei, postremo audiebatur, damnabatur, ligno
suspendebatur, vndique circunfremebatur, & medicus
Luca.23. erat. Agnoscis phreneticos, agnosce & medicum. Pa-
ter ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Illi perdita
mente sæuiebant, & medici sanguinem sæuiendo fun-
debant, ille autem etiam de ipso sanguine suo ægrotis
medicamenta faciebat. Non enim vere frustra dixit, Pa
ter ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Orat Chri-
stianus, & exauditur, orat Christus & non exauditur?
Nam qui exaudit cum patre quia deus est, quo modo
non exauditur homo quod pro nobis factus est? Pror-
sus exauditus est. Ibi erant, ibi sæuiebãt, de his erant qui
Luca.5. reprehendebant eum, & dicebant, Ecce cum publica-
nis & peccatoribus conuescitur. Erant in ipso populo K
à quo ipse medicus occidebatur, & in eius sanguine
etiam ipsis antidotum parabatur. Cum enim dominus
non solum sanguinem funderet, verumetiam ipsam
suam mortem ad medicamenti confectionem impen-
deret, resurrexit ad demonstrandum resurrectionis ex-
emplum. Patientia sua passus est, vt doceret patientiam
nostram, & in resurrectione sua præmium patientię de-
monstrauit. Item, vt nostis, & omnes cõfitemur, Ascen-
dit in cœlum, deinde ab eo spiritus sanctus est missus,
anté promissus. Dixerat enim discipulis suis, Sedete in *Luca.24.*
ciuitate donec induamini virtute ex alto. Venit ergo
& promissio ipsius, venit spiritus sanctus, impleuit di-
scipulos, cœperunt loqui linguis omnium gentium, si-
gnum in illis procedebat vnitatis. Loquebatur enim
tunc vnus homo omnibus linguis, quia locutura erat
vnitas Ecclesiæ in omnibus linguis. Expauerunt qui au- *Acto.2.*
diebant. Nouerant enim homines idiotas fuisse, vnius
tantum linguę: & mirabantur ac stupebant, quòd vnius
linguæ homines vel vt multum duarum, linguis om-
nium gentium loquerentur: suspensi sunt stupore, per-
diderunt elationem, de monte facti sunt valles. Iam si
humiles sunt, valles sunt, quod infuderis capiunt, non L
dimittunt. Si venerit aqua super altitudinem, decurrit
& defluit: si venerit aqua ad concauum & humilem lo-
cũ, & capitur & stat. Tales iã illi erant, stupebant, mira-
bantur, perdiderunt sæuiciam. Denique loquente sibi
Petro, compuncti sunt, & factum est in illis quod Psal-
mus prædixerat, Conuersus sum in ęrumna, cum confi- *Psal. 31.*
geretur spina. Quid est spina? Compunctio pœniten-
tiæ. Sic habes & verba ipsa scripturæ in Actibus Apo-
stolorum, Compuncti sunt corde, & dixerunt ad Apo- *Acto.2.*
stolos, Quid faciemus? Quare dixerunt, quid faciemus?
Nouimus quid fecimus. Quid faciemus? Quantum ad
nostrum factum pertinet, desperatio est salutis: sit er-
go in vestro consilio, si fieri potest, spes aliqua sanita-
tis. Nouimus quid fecerimus, dicite quid faciamus.
Quid est quod fecimus? Non enim quemcunque ho-
minem occidimus, & multum mali fecissemus si quem-
cunque hominem innocentem occidissemus. Latro- *Ioan.18.*
nem elegimus, innocentem occidimus, mortuum ele-
gimus, medicum occidimus, dicite quid faciemus? Et
Petrus, Agite pœnitentiam, & baptizetur vnusquisque M
vestrum in nomine patris & filij & spiritus sancti: vt † *Acto.2.*
transeatis de nonagintanouem ad centum: quia cum *† aliàs, no-*
nonaginta & nouem essetis, pœnitentiam vobis neces- *mine domi*
sariam non putabatis, & domino colligente peccato- *ni nostri Ie*
res, & volente eos facere pœnitentes, insuper insulta- *su Christi:*
batis: Modo ergo compuncti, quia cognouistis pecca- *vt &c.*
tum vestrum. agite pœnitentiam, & baptizetur vnus-
quisque vestrum in nomine domini nostri Iesu Christi:
baptizetur in eius nomine quem occidistis sine crimi-
ne, & remittuntur vobis peccata vestra. Reducti sunt
in spe, doluerunt, gemuerunt, conuersi sunt, sanati sunt.
Ipsi erant illi, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid fa- *Luca.23.*
ciunt. Vnusquisque ergo fratres charissimi, quando au-
dit dominum Iesum Christum non venisse propter iu-
stos sed propter peccatores, non amet esse peccator: Ne
forte dicat in corde suo, Si iustus fuero non me amat
Christus: si peccator fuero amat me, quia propter pec-
catores descendit, non propter iustos. Respondit enim
tibi, Si medicum agnouisti, febrem quare non timuisti?
Vtique medicus ad ægrotum venit, constat, sed ideo
venit medicus ad ægrotum, ne ille sit semper ægrotus.
Quid ergo dicimus? Quid pronunciamus? Quid defi-
nimus?

animus? Aegrotum amat medicus, an sanum? Quod vult facere amat, non quod inuenit. Ad aegrotum quidem venit, ad sanum non venit. Noli attendere quia ad illum venit, ad illum non venit. Plus enim amat sanum quàm aegrotum, Nam, vt noueritis, quia plus amat sanum quàm aegrotum, nûquid faceret quod odisset? Ergo Paulum Apostolum attende, Fidelis sermo & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in mundû peccatores saluos facere, quorum primus ego sum. Dixit, quorum primus ego sum, quomodo erat primus? Ante illum non fuerunt peccatores, tot Iudaei? Ante illum non fuerunt peccatores in genere humano? Ante illum in omnibus hominibus nô peccato tenebatur Adam? Non ante illum fuit qui primus peccauit, & nos omnes in montem praecipitauit? Quid est, quorum primus ego sum? Ad quos venit, primus ego sum. Sed nec hoc verum est. Primus electus est Petrus, primus Andreas, primi alij Apostoli, tu Apostolus es nouissimus, quomodo dicis, quorum primus ego sum? Ego Apostolus nouissimus, primus peccator. Et hoc quomodo primus peccator? Ante te peccauit Petrus, quando ipsum dominum ter negauit. Nolo dicere, quia & ipse nisi peccator inuentus esset, de sinistra ad dexteram non transisset. Quid est ergo, quorum primus ego sum? Quia omnibus peior sum. Ergo peiorem voluit intelligi primû. Quomodo in artificibus, quicumq; vult aedificare quid dicit? Quis est hic primus structor? Quis est primus faber? Aut si curari vult, quis est hic primus medicus? Non vtiq; interrogat quis prior sit aetate, aut quis prior sit professione, sed quis prior sit arte. Quomodo illi in arte primi, sic iste in iniquitate primus. Quare Paulus in iniquitate primus? Recolite Saulum, & inuenietis: Attenditis Paulum, & obliti estis Saulum: Attenditis ad pastorem, obliti estis lupum. Nônne ille est cui ad lapidandum Stephanum manus vna non sufficiebat, & aliorum vestimenta seruabat? Nônne ipse est, qui Ecclesiam vbique persequebatur? Nônne ipse est qui literas acceperat à principibus sacerdotum, quia parum illi erat persequi Christianos qui erant in Hierusalem, sed volebat ad alia loca venire vbi eos inueniret, & ligaret, & puniendos adduceret? Nônne cum iter agens spirat & anhelat ad caedes, de coelo percussus est, & vocem domini audiuit ad salutê fulminatus? Dum ambulat prosternitur, vt videat excaecatur. Ipse est ergo qui primus erat persecutor, illo peior non fuit. Audite vnde plus intelligatis. Ananiae loquebatur ipse dominus Christus, iam illo prostrato, iam erecto, & dicebat ei, Vade ad vicum illum, ibi inuenies Saulum à Tarso Ciliciae, loquere ei, Quoniam videt virum Ananiam intrantem ad se, & baptizantem se. Ille audiuit nomen Sauli, & inter manus ipsius medici tremuit. Quid est autem dulcius? Saulus vnde vocaretur, credo quia recolitis, & propter eos qui non recolunt, commemorem: Saul erat ille persecutor Dauid. In Dauid Christus erat, in Dauid Christus praefigurabatur, in Saule Saulus praefigurabatur, tanquam à Dauid Sauli dictum est de coelo, Saule Saule, quid me persequeris? Ananias ouis interpretatur. Loquebatur oui pastor, & timebat ouis lupum. Tanta huius lupi fama praecesserat, vt non se putaret tutam ouis, nec inter manus pastoris. Et dominus ad illum, quasi ad ouem trementem. Ille enim cum audisset hoc dixit: Domine, audiui de isto homine quanta mala fecit sanctis tuis in Hierusalem, & quomodo dicitur epistolas accepisse à principibus sacerdotum, vt quoscumque tenuerit, alligatos ducat: Quò me mittis? Ouem ad lupum? Sed ille non audiuit hanc excusationem. Iam enim dixerat paucis ouiculis suis, Ecce mitto vos sicut oues in medio luporum. Si missae sunt oues in medio luporum, quare trepidas ire Anania, ad eum qui iam non est lupus? Lupum timebas, sed respondet tibi dominus deus tuus, De lupo ouem feci, facio de oue pastorem. Quomodo ergo ipse Saulus postea Paulus gratulatur se ad dei peruenisse misericordiā, quia primus, hoc est, excellens in peccatis inuentus est? Et tamen misericordiam consecutus sum, vt in me ostenderet Christus Iesus omnem longanimitatem, propter eos qui credituri sunt illi in vitam aeternam: vt dicant sibi omnes, Si Paulus sanatus est, ego quare despero? Si à tanto medico tam desperatus aeger sanatus est, ego cur vulneribus meis illas manus non optabo, ad illas manus nô festinabo? Vt hoc dicerêt homines, ideo Saulus factus est ex persecutore Apostolus: quia quô venit medicus, quaerit aliquê ibi desperatum, & ipsum sanat, & si pauperrimû inueniat, tamen desperatum inuenit, non ibi quaerit mercedem, sed commêdat artem. Dicā ergo quod coeperā. Quomodo ergo Saulus tû gratulabatur se à Christo, quia peccator erat, assumptum atq; sanatum, nec dixit, Maneā in peccato, quia propter me venit Christus, nô propter iustum: ita & tu quia audieras, quia Christus ppter peccatores venit, noli tibi dormire in dulci stratu, sed audi ipsum Paulum dicêtem, Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Noli amare stratum peccati, totû stratum eius vertisti in infirmitate eius. Dictum est antea, Surge, sanus esto, sanitatê ama, & noli rursus per superbiam de dextera ire ad sinistram, de valle ad montem, de humilitate ad tumorem. Cum factus fueris sanus, id est, cum iuste coeperis viuere, deo tribue, non tibi, Non enim laudando te saluus factus es, sed contra te pronûciando. Nam si te laudaueris per superbiā, graui' egrotabis. Omnis enim qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur.

De eisdem verbis Apostoli, quibus in sermone praecedenti:
Sermo X.

De diuinis lectionibus quod dominus admonere dignatur, intenti audite fratres, illo dante, me ministrante. Primam lectionem audiuimus Apostoli, Fidelis sermo & omni acceptione dignus, quia Christus Iesus venit in mundum peccatores saluos facere, quorum primus ego sum. Sed ideo misericordiam consecutus sum, vt in me ostenderet Christus Iesus omnem longanimitatem suam ad informationê eorum qui credituri sunt illi in vitam aeternam. Hoc de apostolica lectione percepimus. Deinde cantauimus Psalmum exhortantes nos inuicem vna voce, vno corde dicentes, Venite adoremus & prosternamur ei, & fleamus coram domino qui fecit nos, & ibi praeueniamus faciem eius in confessione, & in Psalmis iubilemus ei. Post haec euangelica lectio, decem leprosos mundatos nobis ostendit, & vnum ex eis alienigenam gratias agentem mundatori suo, Has tres lectiones quantum pro tempore possumus pertractemus, dicentes pauca de singulis, & quantum conari possumus, adiuuante domino, non in aliqua earû sic immorantes vt aliis duabus impedimentum afferamus. Proponit nobis apostolus, scientiam gratiarum actionis. Memento te quid vltima euangelica lectio resonet, quomodo Iesus dominus laudat gratias agentem, ingratos improbat mundatos in cute, leprosos in corde. Quid ergo Apostolus? Fidelis, inquit, sermo, & omni acceptione dignus. Quis est iste sermo? Quia Christus Iesus venit in

G in mundum. Vt quid? Peccatores ſaluos facere. Quid
tu? Quorum primus ego ſum. Qui dicit, vel non ſum
peccator, vel non fui, ingratus eſt ſaluatori. Nullus ho-
minum in iſta quæ ex Adam defluit maſſa mortalium,
nullus omnino hominum non ægrotus, nullus ſine gra
tia Chriſti ſanatus. Quid de paruulis pueris, ſi ex A-
dam ægroti? Nam & ipſi portantur ad Eccleſiam, &
ſi pedibus illuc currere non poſſunt, alienis pedibus
currunt vt ſanentur: accommodat illis mater Eccleſia
aliorum pedes vt veniant, aliorum cor vt credant, a-
liorum linguam vt fateantur, vt quoniam quòd ægri
ſunt alio peccante prægrauantur, ſic cum hi ſani ſunt
alio pro eis confitente ſaluentur. Nemo ergo vobis ſu-
ſurret doctrinas alienas. Hoc Eccleſia ſemper habuit,
ſemper tenuit, hoc à maiorum fide percepit, hoc vſ-
Matt. 9. que in finem perſeueranter cuſtodit. Quoniam non eſt
opus ſanis medicus, ſed ægrotantibus. Quid neceſſa-
rium ergo habuit infans Chriſtum ſi non ægrotat? Si ſa
nus eſt, quare per eos qui eum diligunt medicum quæ-
H rit? Si quando portantur infantes dicũtur omnino nul-
lum propaginis habere peccatum, & veniunt ad Chri-
ſtum, cur non eis dicitur in Eccleſia qui eos portant, au
ferte hinc innocentes iſtos: Non eſt opus ſanis medi-
cus, ſed male habentibus: Non venit Chriſtus vocare
iuſtos, ſed peccatores? Nunquam dictum eſt, ſed nec a-
liquando dicetur. Quiſque ergo quod poteſt fratres lo
quatur pro eo qui loqui pro ſe non poteſt. Pro magno
cõmendãtur Epiſcopia patrimonia pupillorum, quan-
to magis gratia paruulorum? Pupillum tuetur Epiſco-
pus, ne mortuis parentibus ab extraneis opprimatur:
Clamet plus pro paruulo, cui timet ne à parentibus oc-
cidatur, clamet cum Apoſtolo, Fidelis ſermo & omni
acceptione dignus, quia Chriſtus Ieſus venit in mun-
dum, nullam aliam ob cauſam, niſi peccatores ſaluos
facere. Qui venit ad Chriſtum, habet quod in eo ſane-
tur, qui non habet, non eſt cauſa quare medico offera-
tur. Eligant parentes vnum de duobus, aut confiteantue
in paruulis ſuis ſanari peccatum, aut eos medico offer-
re deſinant. Hoc nihil eſt aliud quàm velle medico ſa-
num offerre. Quid offers baptizandum? Quem? Infan-
tem. Cui offers? Chriſto: Ei certe qui venit iu mundum.
I Ita, inquit. Quare venit in mundum? Peccatores ſaluos
facere. Ergo quem offers, habet quod in illo ſaluũ fiat?
Si dixeris, habet, confitendo deles: ſi dixeris, non habet,
negando tenes. Peccatores, inquit, ſaluos facere, quorũ
primus ego ſum. Ante Paulum non erant peccatores?
Gene. 3. Certe vel ipſe Adam ante omnes, & plena peccatori-
Gene. 7. bus terra deleta diluuio, & deinceps quammulti: Vnde
verum eſt, ego primus ſum? Primum ſe dixit, non pec-
catorum ordine, ſed peccati magnitudine. Magnitudi-
ne peccati ſui, vnde ſe primum dixit peccatorum: quo
modo dicũtur inter aduocatos, verbi gratia, primi: pri-
mus eſt iſte non quia plures annos habet ex quo cauſas
agit, ſed quia ex quo cœpit cæteros ſuperauit. Dicat er-
go Apoſtolus alio loco, vnde primus ſit peccatorum,
1. Cor. 15. Ego, inquit, ſum nouiſſimus Apoſtolorum, qui nõ ſum
dignus vocari Apoſtolus, quia perſecutus ſum Eccleſiã
dei. Nemo acrior inter perſecutores, ergo nemo prioe
1. Timo. 1. inter peccatores. Sed miſericordiam, inquit, cõſecutus
ſum. Et quare ſit miſericordiã conſecutus, exponit cau-
ſam, Vt in me, inquit, oſtẽderet Chriſtus Ieſua omnem
longanimitatem, ad informationem eorum qui credi-
turi ſunt illi in vitam æternam. Chriſtus, inquit, daturus
veniam conuerſis ad ſe peccatoribus vſque ad inimi-
cos ſuos, me primo elegit acriorem inimicum, quem

cum ſanaret, nemo in cæteris deſperaret. Faciunt hoc K
medici quãdo ad ea loca veniunt vbi ignoti ſunt, quos
curent primitus eligunt deſperatos, vt in eis & bene-
uolentiam exerceant, & commendent doctrinam, vt
vnuſquiſque in illo loco dicat proximo ſuo, Vade ad
illum medicum, ſecurus eſto, ſanat te. Et ille, Me ſanat?
Non vides quid patiar? Ego noui quid ſimile, Tu quod
pateris, & ego quidem paſſus ſum. Sic dicit Paulua vni-
cuique ægroto, & de ſe volenti deſperare, Qui cura-
uit me, miſit me ad te, & dixit mihi: Illi deſperanti va-
de, & dic quid habuiſti, quid in te ſanaui, quàm cito ſa-
naui. De cœlo vocaui, vna voce percuſſi & deieci, alia Acto. 9.
erexi & elegi, tertia impleui & miſi, quarta liberaui &
coronaui. Vade dic ægrotis, clama deſperatis, Fidelis
ſermo & omni acceptione dignus, quia Chriſtus Ie- 1. Timo. 1.
ſus venit in mundum peccatores ſaluos facere. Quid
timetis? Quid trepidatis? Quorum primus ego ſum.
Ego, inquit, vobis loquor, ſanus ægrotantibus, ſtans ia-
centibus, ſecurus deſperantibus, Ideo enim miſericor-
diam conſecutus ſum, vt in me oſtenderet Chriſtus Ie-
ſus omnem longanimitatem. Morbum meum diu per-
tulit & ſic abſtulit, tanquam bonus medicus phreneti- L
cum patienter tolerauit, ſuſtinuit me ferientem ſe, do-
nauit mihi feriri pro ſe. Omnem, inquit, longanimita-
tem oſtendit in me, ad informationem eorum qui cre-
dituri ſunt illi in vitam æternam. Nolite ergo deſpera-
re. Aegroti eſtis, accedite ad eum & ſanamini: Cæci e-
ſtis, accedite ad eum & illuminamini: & qui ſani eſtis
ei gratias agite, & qui ægrotatis, ad eum ſanandi curri-
te: dicite omnes, Venite adoremus, & proſternamur ei, Pſalm. 94.
& ploremus coram domino qui fecit nos & homines
& ſaluos. Nam ſi ille nos fecit homines, nos autem ip-
ſi nos fecimus ſaluos, aliquid illo melius fecimus. Me-
lior eſt enim ſaluus homo quàm quilibet homo. Si er-
go te deus fecit hominem, & tu te feciſti bonum ho-
minem, quod tu feciſti melius eſt. Noli te extollere ſu-
per deum, ſubde te, deum adora, proſternere, confitere
illi qui fecit te, quia nemo recreat, niſi qui creat, nemo
reficit, niſi qui fecit: hoc & in alio Pſalmo, Ipſe fecit nos Pſalm. 99.
& non ipſi nos. Sanè quando te fecit, quod tu faceres
non habebas. Quando autem iam es, habes & tu ipſe M
quid facias, ad medicum curras, medicum implores,
qui vbique eſt. Et vt implorares excitauit cor tuum, &
poſſe implorare donauit tibi. Deus eſt enim, inquit, qui Philip. 2.
operatur in vobis, & velle & operari pro bona volun-
tate, quia vt haberes bonam voluntatem, illius vocatio
præceſſit. Clama, Deus meus, miſericordia eius præue-
niet me. Vt eſſes, vt ſentires, vt audires, vt conſentires, Pſalm. 58.
præuenit te miſericordia eius. Præuenit te in omnibus,
prçueni & tu in aliquo iram eius. In quo, inquis: in quo?
Cõfitere iſta omnia à deo te habere qnicquid boni ha-
bes, à te quicquid mali. Ne in bonis tuis illum contem-
nas, te laudes, ne in malis tuis illum accuſes, te excuſes,
ipſa eſt vera confeſſio. Ille qui in tantis bonis præuenit
te, venturus eſt ad te, & inſpecturus dona ſua & mala
tua, quomodo bono eius vſus fueris inſpicit te. Ergo
quia in omnibus iſtia donis præueni te, vide in quo tu
præuenias faciem venturi: audi Pſalmum, Præuenia- Pſalm. 94.
mus faciem eius in confeſſione. Præueniamua faciem
eius. Antequam veniat propicietur, antequam aſſit pla-
cetur. Habes enim ſacerdotem per quem poſſis placare
deum tuum, & ipſe cũ patre deus eſt ad te, qui homo eſt
propter te. Ita iubilabis in Pſalmis, præueniẽs faciẽ eius
in confeſſione. Iubila in Pſalmo, præueniens faciem e-
ius in confeſſione: Accuſa te, iubilans in Pſalmo. Lauda
illum

A illum accusando te, & laudando eũ qui fecit te: Veniet qui mortuus est pro te, & viuificabit te. Hæc tenete, in hoc persistite. Nemo variet, nemo leprosus sit. Doctrina inconstans, non habens vnum colorem, mentis le- *Luce. 17.* pram significat, & istam Christus mundat. Forte in aliquo variasti & inspexisti, & in melius sententiam commutasti, & quod varium erat vnius coloris effectum est. Noli tibi tribuere, ne sis inter nouem qui gratias non egerunt. Vnus egit gratias: Cæteri Iudæi erant. Ille alienigena erat, gentes alienigenas significabat, numerus ille Christo decimas dedit. Illi ergo debemus quod sumus, quod viuimus, quod intelligimus, quod homines sumus, quod bene viximus, quod recte intelligimus, illi debemus. Nostrum nihil nisi peccatum quod habemus. *1. Corin. 4.* Quid enim habes quod non accepisti? Vos ergo, maxime qui scitis quid audiatis, curatũ ab ægritudine, mundatũ à varietate sursum cor ponite, & deo gratias agite.

De Psalmo nonagesimoquarto, Cum confutatione Pelagianorum: Sermo XI.

Psal. 94. Psalmus quem cãtauimus domino, & nos inuicem exhortati sumus vt adoremus eum, & B prosternamur illi, & fleamus ante dominum qui fecit nos, admonet quærere aliquanto diligentius, quid sibi velit, quod ait, Qui nos fecit. Quod enim homo à deo creatus est, nullus dubitat homo, nisi qui in- *Gene. 1.* gratus est. Nouimus enim, quia ita legimus, & ita credimus, quòd fecit deus hominem, inter multa quæ fecit ad imaginem suam. Hæc hominis est prima conditio, hæc est humana prima creatura. Non tamen arbitror hoc nos pro magno voluisse commonere spiritum sanctum in hoc Psalmo, quod ait, Fleamus ante dominum qui fecit nos: alio enim loco dicit, Ipse fecit nos & non *Psalm. 99.* ipsi nos. Vnde quidem, vt dixi, Christianus dubitat nemo, quia non solum deus creauit primum hominum ex quo omnes homines, sed deus hodieq; creat singu- *Hiere. 1.* los homines, ille qui ait cuidam sancto suo, Priusquam te formarẽ in vtero noui te. Prius ergo creauit hominem sine homine, [modo creat hominem ex homine, tamen siue hominem sine homine,] siue hominẽ ex ho- C mine, ipse fecit nos & non ipsi nos. Ad istum itaque primum verborum istorum & facilem sensum, sed tamen verum, adoremus eum fratres, & prosternamur ei, & ploremus ante dominum qui fecit nos. Non enim fecit & deserit, non enim curauit facere, & non curat custodire. Ploremus ante dominum qui nos fecit, quia nõ plorauimus quando nos fecit, & tamen fecit. Qui ergo fecit antequã rogaretur, deserit cum rogatur? Tanquam ergo dubitaret homo vtrum exaudiretur orans, admonuit eũ scriptura, cum dicit, Ploremus ante dominum qui fecit nos. Vtique exaudit quos fecit, vtique non potest non curare quos fecit. Verumtamen iuxta altiorem intellectum & quãtum existimo vtiliorem, vidit quosdam spiritus sanctus dicentes vel dicturos, quòd deus eos fecerit homines, iustos autem ipsi se faciunt, præuidit eos, admonuit eos, & ab hac extollentia reuocauit *Psalm. 99.* eos, dicens, Ipse fecit nos & non ipsi nos. Quare enim addidit, & non ipsi nos, cum sufficeret dicere, ipse fecit nos, nisi quia illam facturam voluit admonere, vbi dicunt homines, Ipsi fecimus nos: id est, vt iusti essemus, iustos nos libera voluntate fecimus? Quando conditi sumus, liberum arbitrium accepimus, vt ergo iusti simus, libero id arbitrio agimus. Quid adhuc deum inuocamus, vt iustos nos faciat, quod habemus in potestate, vt iustos nos ipsi faciam⁹? Audite audite, & iustos & iniustos, ipse fecit nos & non ipsi nos. Creatus est pri-

mus homo in natura sine culpa, in natura sine vitio, D creatus est rectus, non se fecit rectum: Quid se autem *Eccles. 7.* ipse fecerit notum est, cadens à manu figuli fractus est. Regebat enim eum ipse qui fecerat, voluit deserere à quo factus erat, permisit deus, tanquam dicens, Deserat me & inueniat se, & miseria sua probet, quia nihil potest sine me. Hoc modo ergo ostendere voluit deus homini quid valeat liberum arbitrium sine Deo. O malũ liberum arbitrium sine deo. Experti sumus quid valeat sine deo. Ideo miseri facti sumus, quia sine deo quid valeat experti sumus. Experti ergo tandem aliquando nouerimus, & venite adoremus eum, & prosternamur ei. Venite adoremus & prosternamur illi, & fleamus co- *Psalm. 94.* ram domino qui fecit nos, vt perditos nos per nos, reficiat nos qui fecit nos. Ecce bonus factus est homo, & per liberum arbitrium factus est homo malus. Quando facturus est bonum hominem malus homo, per liberum arbitrium deserens deum? Seruare se non potuit bonus bonum, & facturus est se malus bonum? Cum esset bonus nõ se seruauit bonum, & cum sit malus dicit, Facio me bonum? Quid facis malus, qui peristi bonus, nisi reficiat te qui permanet bonus? Ipse ergo fecit nos & non ipsi nos. Nos autem populus eius, & oues pascuę E eius. Ecce fecit nos homines populum suum, qui nos fecit. Non enim creati homines iã populus eius eramus, Videte fratres mei, & de ipsius Psalmi verbis attendite, vnde dixerit, Ipse fecit nos & non ipsi nos. Hinc dixit, Fecit nos & non ipsi nos: vt simus populus eius & oues pascuæ eius. Ipse fecit nos. Nam & Pagani nascuntur, & omnes impij, omnes aduersarij Ecclesiæ eius, vt nascerentur ipse fecit eos: Non enim alius deus creauit eos. Qui de Paganis nascuntur, ab ipso facti sunt, ab ipso creati sunt, & nõ sunt populus eius, nec oues pascuæ eius. Communis est omnibus natura, non gratia. Natura non putetur gratia, sed & si putetur gratia, ideo putetur gratia, quia & ipsa gratis concessa est. Non enim homo qui nõ erat promeruit vt esset: si promeruit, iam erat, sed nondũ erat. Ergo qui promereretur non erat, & tamẽ factus est, nec vt pecora factus est, nec vt arbor factus est, nec vt saxum factus est, sed factus est ad imaginem creatoris. Hoc beneficium quis dedit? Deus qui erat, & ex æterno erat. Cui dedit? Homini qui nondum F erat. Dedit qui erat, accepit qui non erat. Quis autẽ hoc *Roma. 4.* facere potuit, nisi qui vocat ea quæ non sunt tanquam ea quę sunt? De quo dicit Apostolus, Qui nos elegit an- *Ephe. 1.* te mundi constitutionem. In mundo isto facti sumus, nec mundus erat quando electi sumus, Ineffabilia mi- *1. sen. di. 35 ca. Ad qd* rabilia fratres mei. Quis hoc explicare sufficerit? Quis saltem quod explicet cogitare? Eliguntur qui nõ sunt, nec errat qui eligit, nec vane eligit, elegit tamẽ & habet electos quos creaturus est eligẽdos, habet autẽ apud semetipsum, non in natura sua, sed in pręscientia sua. Ergo nolite extolli: Homines sum⁹, ipse nos fecit, & fideles sumus, si tamen sumus, quando ista contra gratiam disputamus. Sed ecce fideles sumus, & iam fideles, & iã iusti: Quia iustus ex fide viuit: Ipse fecit nos & non ipsi nos. Quæro quid nos fecerit? Dicturus es, Homines. Nõ inde Psalmus loquebatur, illud scimus, illud notum est, illud patet, nec magna, vt hoc nouerimus, doctrina indigemus, quia homines ipse nos fecit. Sed vnde loquebatur, vide, Ipse fecit nos & non ipsi nos. Quid nos fecit, nisi quod sumus? Quid autem sumus? Nos autem ecce quid sumus? Quid? Populus eius & oues pascuæ eius. Ipse nos fecit populum suum, ipse nos fecit oues pascuę suæ, qui misit iugulandam ouem innoxiam, fecit oues

G de lupis, Hæc est gratia. Excepta illa communi gratia naturæ, qua homines facti sumus, nec digni fuimus, qui non fuimus: Excepta illa gratia, est maior gratia qua facti sumus populus eius & oues pascuæ eius, per Iesum Christum dominum nostrum. Sed dicit aliquis, Per Iesum Christum facti sumus, vt etiam homines essemus. Ita vero per Iesum Christum facti sunt & Pagani, non
Ioan. 1. vt essent Pagani, sed vt essent homines. Quis est enim Iesus Christus, nisi in principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum? Hoc erat in principio apud deum. Omnia per ipsum facta sunt. Illi ergo debent & Pagani quod homines creati sunt, & tanto magis puniendi, quia dimiserunt eum à quo facti sunt, & coluerunt quod ipsi fecerunt. Excepta ergo illa gratia qua condita est humana natura, hæc enim Christianis Paganisq; communis est, hæc est maior gratia, non quod per verbum homines creati sumus, sed quòd per
1. Timo. 2. verbum carnem factum fideles facti sumus. Vnus enim
H deus, & vnus mediator dei & hominum, homo Christus Iesus, in principio erat verbum. Nondum erat homo Christus Iesus, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum. Ipse mundus non erat, quando deus erat
Ioan. 1. verbum. Omnia per ipsum facta sunt, & mundus per ipsum factus est. Ergo tunc quando nos fecit vt homines essemus, nondum erat homo. Magnam istam gratiam
1. Timo. 2. cõmendat Apostolus Christianis, vbi dicit, Vnus enim deus, & vnus mediator dei & hominum. Non ait, Christus Iesus, ne tu putares secundum verbum dictum, sed addidit, homo mediator dei & hominum, homo Christus Iesus. Quid est mediator? Per quem cõiungeremur,
Mediator quid? per quem reconciliaremur, quia peccatis propriis separati iacebamus, in morte eramus, prorsus perieramus. Nõ erat Christus homo quando creatus est homo, [sed postea factus est homo] ne periret homo ille qui factus est homo. Hæc vobis contra nouellam hæresim quæ tentat assurgere, vt sæpe disputare cogimur, quia vos firmos volumus esse in bono, integros autem à malo. Hęc enim est disputatio eorum quando primo exoriri cœperunt, & contra gratiam disputare, multum tribuentes non libertati hominis, sed infirmitati, & iacentem
I miserum hominem ideo extollentes, ne manu sibi desuper porrecta valeat surgere. Disputantes ergo contra gratiam pro libero arbitrio, fecerunt auribus piis & catholicis offensionem, cœperunt horreri, cœperunt ve certa pernicies deuitari, cœpit de illis dici, quòd contra gratiam disputarent, & inuenerunt ad reuelandam istam inuidiam tale commentum. Non, inquit, contra gratiam dei disputo. Vnde probas? Eo ipso, inquit, non cõtra gratiam dei disputo, quòd liberum arbitrium defendo. Videte acumen, sed vitreum. Quasi lucet vanitate, sed frangitur veritate. Attendite quàm sit quasi acute excogitatum quod dicere voluerunt. Hoc ipso, inquit, quia liberum arbitrium hominis defendo, & dico quia libero arbitrio sufficiens est vt iustus sit, non sine gratia dei dico, Erectæ sunt aures piorum, iam qui ista audit, incipit gratulari. Deo gratias. Non sine dei gratia defendit liberum arbitrium. Est enim liberum arbitriũ, sed nihil valet sine dei gratia. Si ergo liberum arbitrium non sine dei gratia defendunt, quid mali dicunt? Expone ergo nobis ô doctor quam dicas gratiam. Cum dico, inquit, liberum hominis arbitrium, vide quia hominis dico. Quid deinde? Homo est, quis creauit? Deus. Quis ei liberum arbitrium dedit? Deus. Si ergo hominem deus creauit, & homini deus liberum donauit arbitrium, quicquid potest homo de libero arbitrio, cuius gratię debetur nisi eius qui eum condidit cum libero arbitrio? Et hoc quasi acute ab ipsis dictum. Videte K
tamen fratres mei quomodo illam generalem gratiam prædicent, qua creatus est homo, qua homines sumus, & vtique & cum impiis homines sumus, sed non cum impiis Christiani sumus. Hanc ergo gratiam qua Christiani sumus, ipsam volumus prædicent, ipsam volumus agnoscant, ipsam volumus, de qua dicit Apostolus, Non irritam facio gratiam dei. Nam si per legem iu *Gala. 2.*
sticia, ergo Christus gratis mortuus est. Videte vnde dixit Apostolus. De lege dixit, Si per legem iusticia, ergo Christus gratis mortuus est. Quia ergo ex lege non erat iusticia, ideo mortuus est Christus, vt per fidem iustificentur qui ex lege non iustificabantur. Si enim, inquit, *Gala. 3.*
data esset lex quæ posset iustificare, omni modo ex lege esset iusticia. Quod etiam hesterno die commemorauimus: sed conclusit scriptura omnia sub peccato, vt promissio, non prædictio. Qui promisit ipse facit. Vt promissio, inquit, ex fide Iesu Christi daretur credentib⁹. Ecce quales nos inuenit gratia saluatoris, quos nec L
lex sanos facere potuit. Quare lex data, si sufficiebat natura? Et tamen nec lex sufficere potuit, ita infirma erat ipsa natura: data est lex, sed non quæ posset viuificare. Quare ergo data est lex? Lex, inquit Apostolus, præuaricationis gratia data est, præuaricationis gratia posita est, vt te faceret præuaricatorem. Quare, vt me faceret præuaricatorem? Quia nouerat deus superbiam tuam, nouerat quia dicebas, O si sit qui doceat, ô si sit qui mihi ostendat. Ecce lex tibi dicit, Non concupisces. Cog- *Roma. 7.*
nouisti legem dicentem, Non concupisces: Surrexit cõcupiscentia quam non noueras: inerat enim, sed nesciebatur, cœpisti conari vincere quod inerat, & apparuit quod latebat, Superbe per legem factus es præuaricator: agnosce gratiam & esto laudator. Sed legẽ, inquis, quis dedit? Quia sunt homines vani, & peius impij, qui dicunt legem ab alio datam, gratiam vero per domi- *Ioan. 1.*
num nostrum Iesum Christũ: quasi legem malam, quasi legem peruersam, gratiam vero rectam: & volunt ita discernere duo testamenta, vt vetus testamentum dicant esse, nescio à quo principe tenebrarum: nouum autem testamentum à domino deo patre domini nostri M
Iesu Christi. Ipsum Paulum audi, Si propterea putas legem datam ab alio non à deo, quia per illam factus est præuaricator, audi ipsum apostolum legis laudatorem. Itaq; inquit, lex quidem sancta, & mandatum sanctum, *Roma. 7.*
adde & iustum, adhuc adde & bonum. Quod ergo bonum est, inquit, mihi factum est mors? Absit. Sed peccatum vt appareat peccatum. Erat enim peccatum, sed latebat peccatum, Quando latebat peccatum? Quando te aduersarium nondum patiebatur. Cœpisti conari, & apparuit qui tenebat, Quando sequebaris, catenam nõ sentiebas, quęsisti refugium & apparuit vinculum, voluisti fugere & cœpisti trahi. Quia ergo cœpisti trahi, subueniat tibi qui non est ligatus. Quis nõ est ligatus, nisi qui dixit, Si inuenistis in me peccatum, dicite? Quis nõ est ligatus, nisi qui dixit, Ecce venit princeps mundi, & in *Ioan. 8.*
me nihil inueniet quare me occidat. Quare nihil inue- *Ioan. 14.*
niet? Quia mors peccato iusta debetur. Quare ergo moreris? Vt sciant, inquit, omnes, quia voluntatem patris mei facio. Ipse soluit qui ligatus non est, ipse à mortuis liberat, qui est in mortuis liber. Sed ipse misit & legem *Psalm. 87.*
& gratiam. Per seruum suum legem, per seipsum gra- *Ioan. 1.*
tiam. Attende Helisæum in magno altóque mysterio, *4. Reg. 4.*
tanquam Prophetam, agendo prænunciantem, non solum loquendo. Mortuus erat filius hospitę ipsius, Quid significauit

A significanit mortuus puer nisi Adam? Nunciatum est
sancto Prophetæ, gerenti in Prophetia typum domini
nostri Iesu Christi, misit per seruum baculum suum, &
ait illi, Vade, vade, pone supra puerum mortuum. Per-
rexit ille tanquam seruus obediens. Sciebat Propheta
quid fecerat. Posuit baculum supra mortuum, non sur-
Gala. 3. rexit. Si enim data esset lex quæ posset viuificare, om-
nino ex lege esset iusticia. Non ergo potuit lex viuifica-
re. Venit ipse grandis ad paruulum, saluator ad saluan-
Philip. 2. dum, viuus ad mortuum, venit ipse. Et quid fecit? Iuue-
nilia membra contraxit tanquam seipsum exinaniens,
vt formam serui susciperet. Iuuenilia ergo membra cõ-
traxit, paruum se paruo coaptauit, vt efficeret corpus
Philip. 3. humilitatis nostræ conforme corpori gloriæ suæ. Itaque
in isto typo Christo prophetice expresso suscitatus est
mortuus, tãquam iustificatus est impius. Ista gratia præ-
dicetur, ista est gratia Christianorum per hominẽ me-
diatorem, per passum & resuscitatum, qui ascendit in
cœlum, & captiuauit captiuitatem, & dedit dona homi
B nibus. Ista, inquam, gratia prædicetur, contra istam gra-
tiam ab ingratis non disputetur. Baculus propheticus
mortuo non suffecit, ipsa mortua natura sufficeret? Et
istam qua conditi sumus, quamquam hoc nomine ap-
pellatam minime legerimus, tamẽ quia gratis data est,
gratiam fateamur, Sed ostendamus vobis maiorem es-
se istam qua Christiani sumus: attendite. Antequam cõ-
diti essemus nihil boni merebamur, & ideo gratia qua
conditi sumus, cũ boni nihil mereremur. Si ergo mag-
na est gratia quãdo nihil boni merebamur, quanta gra-
tia est quando tantum mali merebamur? Qui nondum
erat, bene non merebatur, peccator etiam male mere-
batur. Nondum erat qui factus est, nondum erat, sed
nec offenderat, Nondum erat, & factus est, offendit &
saluus est. Qui nondum erat, nihil sperabat, factus lap-
sus est, lapsus autem damnationem expectabat, & libe-
Psal. 99. ratus est. Hæc est gratia per Iesum Christum dominum
nostrum. Ipse fecit nos, & antequam essemus omnino
ipse fecit nos, & factos & lapsos ipse iustos fecit nos, &
2. Cor. 5. non ipsi nos. Si qua igitur in Christo noua creatura, lap
sa est vetus, facta est noua. Vna erat massa perditionis
C ex Adam, cui non nisi supplicium debebatur, facta sunt
vasa inde in honorem ex eadem massa. Habet enim po
testatem figulus luti, ex eadem massa. Qua massa? Certe
iam perierat, certe iam illi massæ iusta damnatio debe-
Roma. 9. batur. Gratulare, quia euasisti, mortem quippe debitam
euasisti, & vitam non debitam reperisti. Habet potesta-
tem figulus luti ex eadem massa facere aliud vas in ho-
norem, aliud in contumeliam. Sed dicis, Me quare fe-
cit in honorem, & alium in contumeliam? Quid res-
ponsurus sum? Auditurus es Augustinum qui non au-
Vbi supra. disti Apostolum dicentem, O homo tu quis es qui res-
põdeas deo? Duo paruuli nati sunt, si debitum quæras,
ambo tenent massam perditionis. Sed cur mater alium
portat ad gratiam, alium mater dormiens suffocat? Di-
cturus es mihi, Quid ille meruit qui portabatur ad gra-
tiam? Quid ille meruit quem mater dormiendo suffo-
cat? Ambo nihil boni meruerunt. Sed habet figulus lu-
ti potestatem ex eadem massa facere aliud vas in ho-
norem, aliud in contumeliam. Disputare vis mecum?
Immo mirare mecum & exclama mecum, O altitudo
diuitiarum. Ambo in pauore concordemus, ne in erro
Roma. 11. re pereamus. O altitudo diuitiarum sapientiæ & sciẽtiæ
Dei, quàm incomprehensibilia sunt iudicia eius, & in-
uestigabiles viæ eius. Scrutare inscrutabilia, fac impos-
sibilia, corrumpe incorruptibilia, vide inuisibilia. Inscru
tabilia sunt iudicia eius, audisti, sufficiat tibi, & inuesti- D
gabiles viæ eius. Quis enim cognouit sensum domini,
aut quis consiliarius eius fuit? Aut quis prior dedit illi,
& retribuetur ei? [Quis prior dedit cum totum gratia
accepit? Quis prior dedit illi, & retribuetur ei?] Si domi
nus retribuere vellet, nihil nisi pœnam debitam retri-
buisset. Nihil dederunt vt eis retribueretur, pro nihilo
saluos faciet illos. Quis prior dedit illi, quasi suorum *Psalm. 55.*
gratia meritorum, quis prior dedit illi, quis præuenit
gratiam quæ gratis datur? Si aliquid meritorum ante-
uenit gratiam, iam non gratis datur, sed ex debito red-
ditur: si autem gratis non datur, gratia quare vocatur?
Quis ergo prior dedit illi, & retribuetur ei? Quoniam
ex ipso, & per ipsum, & in ipso sunt omnia. Quæ vtique
nisi omnia bona quæ ab illo accepimus & accepimus
vt boni simus? Omne enim datum optimum, & omne *Iacobi. 1.*
donum perfectum, de sursum est, descendens à patre
luminum, apud quem non est immutatio. Nam tu in pe
ius mutatus es. Apud quem nõ est immutatio. Ipse sub-
uenit apud quem non est nec momenti obumbratio, E
nam tu in tenebris noctis tuæ iaces. Ab illo ergo omnia.
Nemo illi prior aliquid dedit, nemo exigat debitum,
Gratia salui facti estis per fidem, & hoc non ex vobis, *Ephe. 2.*
sed dei donum est. Sed mouet me, inquis, quòd ille pe-
rit, ille baptizatur, mouet me, mouet tanquam hominẽ.
Si verum vis audire, & me mouet quia homo sum. Sed
si & tu homo & ego homo, ambo audiamus dicentem,
O homo: vtique si ideo mouemur quia homines sumus,
ipsam naturam humanam infirmam ac debilem Apo-
stolus alloquitur dicens, O homo tu quis es qui respon *Roma. 9.*
deas deo? Nunquid dicit figmẽtum ei qui se finxit, cur
me sic fecisti? Si posset loqui pecus & dicere deo, quare
istum hominem fecisti, & me pecudem? nõnne iuste sue
censeres & diceres, O pecus tu quis es qui respondeas
deo? Et tu homo es, sed ad deum pecus es, & vtinam sis
pecus eius, & ouis pascuæ eius. Agnosce beneficia pasto *Psalm. 94.*
ris, & non sequeris lupum erroris. Lupi eramus. Fuimus *Ephe. 2.*
& nos natura filij iræ sicut & cæteri, sed mortua est ouis,
& fecit nos oues. Ecce agnus dei, ecce qui tollit pecca- *Ioan. 1.*
tum, non huius aut illius, sed mundi. Nihil ergo fratres
mei ex eo quod aliquid sumus, si tamen in eius fide ali- F
quid sumus quantumcumque sumus, nihil nobis arro-
gemus, ne & quod accepimus perdamus: sed in eo quod
accepimus, illi gloriam demus, ipsum honoremus, se-
mina sua ipse compluat. Quid haberet terra nostra, nisi
ipse seminasset? Sed dat & pluuiam, non deserit quod
seminauit. Dominus dabit suauitatem, & terra nostra *Psalm. 84.*
dabit fructus suos. Conuersi ad dominum.

De verbis Psalmi centesimi decimi octaui, Gressus *Psalm. 118.*
meos dirige secundum verbum tuum. Et quòd lex
spiritalis & non carnalis sit. De pugna quoque inter
carnem & spiritum:

Sermo XII.

Sine dubio fratres grauem quãdam sarcinam,
& grande iugum iniquitatis vitare cupiebat,
qui deo dicebat, Gressus meos dirige secũdũ *Vbi supra.*
verbum tuum, & nõ dominetur mihi omnis
iniquitas. Videamus ergo quando homini dominetur
iniquitas, vt intelligamus quid orantem audierimus, &
quid respondendo etiam ipsi nos orauerimus. Omnes
enim ad sanctum Psalmum, quantum arbitror, deuoto
& veraci corde respondimus, orantes & dicentes do-
mino deo nostro, Gressus meos dirige secundum ver-
bum tuum, & non dominetur mihi omnis iniquitas.

G Ab huius peſsimæ dominę dominatu,precioſo ſangoi-
ne redempti ſumus. Et quid proderat legem accepiſſe
iubentem ac minantem & non adiuuantem, vt ſub illa
eſſemus rei ante gratiam dei? Fruſtra lex minatur,quan-
do iniquitas dominatur. Lex enim non eſt corporalis,
Ioan. 4. non eſt carnalis, Sed quoniam deus ſpiritus eſt qui le-
gem dedit, proculdubio lex ſpiritalis eſt. Sed quid ait
Roma. 7. Apoſtolus? Scimus enim quia lex ſpiritalis eſt, ego autē
carnalis ſum venundatus ſub peccato. Noli ergo mira-
ri ô venundate ſub peccato, ſi tibi dominatur cui es ve-
1. Ioan. 3. nundatus. Audi Apoſtolum Ioannem, Peccatum ini-
quitas eſt. Cōtra talem ergo dominam inuocamus do-
Pſalm. 118. minum cui dicimus, Greſſus meos dirige ſecundum
verbum tuum, & non dominetur mihi omnis iniqui-
tas. Venundatus clamat, redemptor exaudiat. Ipſe ho-
mo ſe vendidit per liberum arbitrium, ſed dominan-
te iniquitate, & accepit precium exiguum, de arbore ve
tita voluptatem. Ipſe ergo clamat, Itinera mea dirige
quæ ego diſtorſi, Greſſus meos dirige, quos ipſe meo ar
bitrio deprauaui. Dirige ſecundum verbum tuū. Quid
H eſt dirige ſecundum verbum tuum? Vt recti ſint greſ-
ſus mei, quia rectum eſt verbum tuum. Ego, inquit, di-
ſtortus ſum ſub pondere iniquitatis, ſed verbum tuum
eſt regula veritatis. Me ergo diſtortū à me, corrige tan-
quam ad regulam, hoc eſt, ad verbum tuum. Ergo greſ-
ſus meos dirige ſecundum verbum tuum, & nō domi-
netur mihi omnis iniquitas. Vendidi me, redime me.
Vendidi me arbitrio meo, redime me ſanguine tuo. In
venditore erubeſcat ſuperbia, in redemptore glorietur
Iacobi. 4. gratia. Deus enim ſuperbis reſiſtit, humilibus autem
Roma. 7. dat gratiam. Lex enim ſpiritalis eſt, ego autem carnalis
ſum venundatus ſub peccato. Quod enim operor ig-
noro, non enim quod volo ago. Non quod volo ago,
cum carnalis dicit, non legem, ſed ſe accuſat, nam lex
ſpiritalis non habet culpam. Carnalis venundatus in-
currit in culpam, non agit quod vult, cum vult non po
teſt, quia quando poterat noluit. Per malum velle, per-
didit bonum poſſe, & captiuus iā loquitur & dicit cap-
tiuus, Non quod volo ago, non enim quod volo facio
bonum, ſed quod odi malum hoc ago, non quod volo.
Homo, vis prorſus. Nō quod volo ago. Omnino quod
I vis agis. Non quod volo ago. Crede mihi frater, non
quod volo ago. O ſi velles ageres, quia non vis non a-
gis bonum. Nō quod volo ago. Crede mihi, noui quid
in me agatur, non quod volo ago. Cōtradictor gratiæ,
1. Corin. 2. non es arbiter conſcientiæ. Ego me noui non quod vo
lo agere, & tu dicis quod vis agis? Nemo ſcit quid aga-
tur in homine, niſi ſpiritus hominis qui in ipſo eſt. Et
tu homo es, ſi non vis credere mihi, intende tibi. Itá ne
tu ita viuis in hoc corruptibili corpore quod aggrauat
Sapien. 9. animam, vt caro non concupiſcat aduerſus ſpiritum
Gala. 5. tuum, & ſpiritus aduerſus carnem tuam? Iſta rixa non
eſt in te? Nulla eſt concupiſcentia carnis, quæ reſiſtet le-
gi mentis? Si nihil in te alteri reſiſtit, vide totum vbi ſit.
Si ſpiritus tuus à carne contra concupiſcente non diſ-
ſentit, vide ne forte carni mens tua tota conſentiat, vi-
de ne forte ideo non ſit bellum, quia pax peruerſa eſt.
Forte in totum carni conſentis, & nulla rixa eſt. Quam
ſpem habes quòd poſsis aliquando vincere, qui nondū
cœpiſti pugnare? Si autem condelectaris legi dei ſecun
dum interiorem hominem, vides autem aliam legem
in membris tuis repugnantem legi mentis tuæ, ſi hac
condelectaris, hac ligaris, liber es in mēte, ſeruus in car
ne: ſi iam ita eſt, compatere potius homini dicenti, Nō
quod volo ago. Tu enim non vis vt concupiſcentia il
la quę reſiſtit menti tuę, omnino non ſit in te? Mali vo K
ti homo es, ſi tali aduerſario non vis carere. Ego fateor
tibi, quicquid in me rebellat aduerſus mentem meam,
& litigat mecum delectatione contraria, quicquid tale
in me eſt omnino interficere volo. Et ſi forte, adiuuan-
te domino, non conſentio, nolo habere cum quo liti-
gem. Multo eſt mihi optabilius inimicum non habere
quàm vincere. Neque enim illud ipſum quod caro con
cupiſcit aduerſus ſpiritum, non eſt mecum: aut vero ex
contraria natura compactus ſum? Et illud meum eſt, &
quòd ei non conſentio, meum eſt. Pars aliquantum li-
bera reſiſtit reliquiis ſeruitutis, totum ſanum ſit volo,
quia totus ſum. Ergo nolo vt à me caro mea tanquam
extranea in æternum ſeparetur, ſed vt mecum tota ſa-
netur. Si hoc totum non vis, neſcio quid de carne ſen-
tias, arbitror te putare quod neſcio vnde ſit, quaſi de
gente contraria. Falſum eſt, hęreticum eſt, blaſphemum
eſt, mentis & carnis vnus eſt artifex, ipſe quando homi-
nem creauit vtrumque fecit, vtrumque coniunxit, car-
nem animæ ſubdidit, animam ſibi. Si ſemper illa ſtaret
ſub domino ſuo, ſemper & iſta obediret dominæ ſuæ. L
Noli ergo mirari, ſi ea quę deſeruit ſuperiorem, pœnas
patitur per inferiorem. Caro enim concupiſcit aduer- *Gala. 5.*
ſus ſpiritum, ſpiritus autem aduerſus carnē. Hæc enim
ſibi, inquit, inuicem aduerſantur, vt non ea quæ vultis
faciatis. Inde & iſte, Non quod volo ago. Concupiſ-
cit enim caro aduerſus ſpiritum, & nolo vt concupiſ-
cat, pro magno habeo ſi non conſentiam, opto tamen
vt caream. Ergo non quod volo ago. Volo enim vt nō
concupiſcat caro aduerſus ſpiritum, & non poſſum:
hoc eſt quod dixi, Non quod volo ago. [Quid mihi *Roma. 7.*
hic calumniaris? Ego dico, Non quod volo ago: & tu
dicis, Quod vis agis.] Quid mihi calumniaris? Ingrate
medico, quid calumniaris infirmo? Sine vt medicum
rogem, Redime me à calumniis hominum, & cuſto- *Pſalm. 118.*
diam legem tuam. Cuſtodiam per redemptionem tuā,
non per poteſtatem meam. Ideo mihi ſanitatem quia
nondum habeo non arrogo, quia medicum rogo. Tu
autem naturæ defenſor, quod vtinam non eſſes, non
quaſi ſanę defenſionem falſam adhiberes, ſed pro non-
dum ſana medicum rogares. Nunc vero tu naturæ de- M
fenſor, vel potius oppugnator, dum quaſi de natura ſa-
na laudas creatorem, excludis à languida ſaluatorem.
Qui creauit ſanat, ruentem per ſeipſam, leuat per ſeip-
ſum. Ipſa fides eſt, ipſa veritas, hoc eſt Chriſtianæ fidei
fundamentum, vnus & vnus. Vnus homo per quem rui
na, alius homo per quem ſtructura. Per illum ruina, per
hūc ſtructura. Cecidit qui nō manſit, erigit qui non ce-
cidit. Ruit ille quia dimiſit manentem, manēs ille deſ-
cēdit ad iacentē. Si ergo concupiſcit caro aduerſus ſpi
ritum, vt in hoc ipſo non quod vis agas, quia vis vt nō
cōcupiſcat, & non potes, tene ſaltem in gratia domini
voluntatem, & in eius adiutorio perſeuera: dic ei quod
cantaſti, Greſſus meos dirige ſecundū verbum tuum, &
non dominetur mihi omnis iniquitas. Quid eſt, ne do-
minetur mihi omnis iniquitas? Audi Apoſtolum, Non *Roma. 6.*
regnet peccatum in veſtro mortali corpore. Quid eſt
non regnet? Obediendo deſideriis eius. Non dixit, noli
habere deſideria mala. Quomodo enim in hac carne
mortali, vbi caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, & ſpi-
ritus aduerſus carnem, nō habeo deſideria mala? Illud *Gala. 5.*
ergo fac, Non regnet peccatum in veſtro mortali cor-
pore ad obediendū deſideriis eius. Et ſi ſunt deſideria, *Roma. 6.*
nō eis obediatur, ne iniquitas dominetur. Nec exhibea-
tis membra veſtra, arma iniquitatis peccato. Non fiant
membra

A membra tua arma iniquitatis, & non dominatur tibi
omnis iniquitas. Sed etiam hoc vt non fiant membra
arma iniquitatis, nũquid tu tibi viribus tuis pręstas? Hoc
ipsum inquam, hoc ipsum quòd non sint membra tua
arma iniquitatis, [tu tibi præstas viribus tuis? Cum enim
non fiũt membra arma iniquitatis,] est quidem iniqui-
tas in membris tuis in desideriis illicitis, sed non reg-
nat. Quo modo regnet, qui arma non habet? Pars tua,
caro tua, concupiscentia carnis tuæ languor rebellat
aduersus te, languor iste tyrannus est. Si vis te tyranni
esse victorem, Christum inuoca imperatorem. Nã scio
quid mihi eras dicturus, vel quid apud teipsum modo
dicas, Quisquis talis hic es & audis me, scio quid tibi
intus loquatur iniquitas. Adhuc enim sub iugo es ini-
quitatis, quando non agnoscis precium redemptoris.
Scio quid tibi dicas, Ecce concupiscit caro mea aduer-
sus spiritum meũ, concupiscit adulterium, sed non con
sentio, non annuo, non decerno, non solum non ago,
sed nec agere consentio. Non solum foris per carnem
B non perpetro, sed nec ipsa mente sequor rebellantem.
Consentio repugnanti, cedo luctanti? Non facio. Ecce
non dominatur mihi omnis iniquitas. Ita est, verum
est, Gratias age, si ita est, ei qui tibi donauit vt ita sit. No-
li tibi hoc arrogare, ne perdas quod accepisti, & inci-
Iacob. 4. pias frustra rogare. Non times, Deus superbis resistit, hu
milibus autem dat gratiam? Ergo tu tibi pręstas, vt non
dominetur tibi omnis iniquitas? Si vera est ista tua præ
sumptio, vana est nostra oratio, vbi dicimus deo, Non
dominetur mihi omnis iniquitas. Cantasti verba ista
hodie, an non? Hic eras quando omnes dicebamus,
Psalm. 118. Gressus meos dirige secundum verbum tuum, & non
dominetur mihi omnis iniqoitas? Hic eras, cantasti ver
ba ista, puto te non negaturum. Ergo cantasti in popu
lo dei, & rogasti deum dicens, Gressus meos dirige se-
cundum verbum tuum, & non dominetur mihi omnis
iniquitas. Si tibi hoc præstabas, quare mecum rogabas?
Teneo precantem, conuinco laborantem: simul ergo
audiamus dicentem, Venite ad me omnes qui labora-
tis. Audiamus & veniamus. Quid est veniamus? Cre-
dendo proficiamus, gratias agendo accipiamus, perse-
uerando perueniamus, veniamus ad eum qui dicit, Ve-
C nite ad me omnes qui laboratis. Et tu laboras, & ego la
boro, illum audiamus, ad illũ veniamus, inter nos quare
litigamus? Ambo audiamus, quia ambo laboram⁹: qua-
re inter nos litigamus? an vt medicum vocantem non
audiamus? O infœlix infirmitas, ad se vocat medicus,
& litibus occupatur ægrotus. Vide quid dicat vocan-
do, Venite ad me omnes qui laboratis. Vbi laboratis,
nisi sub sarcinis peccatorum, nisi sub iugo malæ domi-
Matt. 11. næ iniquitatis? Venite ergo ad me omnes qui laboratis,
Ioan. 15. & onerati estis, & ego vos reficiam. Ego qui feci refi-
ciam, ego, inquit, vos reficiam, quia sine me nihil pote-
Matt. 11. stis facere. Quo modo vos reficiam? Tollite iugum
meum super vos, & discite à me. Quid discimus à te?
Nouimus te domine in principio verbum, verbum
Ioan. 1. Deũ, verbum apud Deum, omnia per te facta nouimus
quæ vidimus & quæ non vidimus. Quid discimus à te?
Non enim alium mundum discipuli tui tanquam dis-
cipuli artificis & fabricatoris conditori simus: vnum
mũdum condidisti, cœlum & terram fecisti, vtrumque
suit creaturis ornamentisque illustrasti. Quid à te dis-
cimus? Discite à me, inquit, cum essem in principio a-
pud Deum creaui vos? Hoc nolo discatis à me, sed fa-
ctus sum quod feci, ne perirent quæ feci. Vnde sum fa-
Philipp. 2. ctus quod feci? Semetipsum exinaniuit, formam serui
accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu D
inuentus vt homo, humiliauit semetipsum. Hoc discite
à me. Humiliauit enim semetipsum, inquit. Discite à Matt. 11.
me, quia mitis sum & humilis corde. Non enim, inquit,
hoc vos doceo, quasi in forma dei aliquando fuissetis,
non rapinam arbitrantes, esse vos æquales deo. Illi vni
proprium erat, illi rapina non erat cui natura erat. In
patris æqualitate, natus est de patre. Quid tamen fecit
propter te? Semetipsum exinaniuit, formam serui acci- Philip. 2.
piens, in similitudinem hominum factus, & habitu in-
uentus vt homo. Ecce propter te deus factus est homo,
& non te vis agnoscere, cum sis homo. Ecce propter te
deus factus est homo sine peccato, & non vis te agnos-
cere cum peccato, vt venias ad illum qui ait, Venite ad Matt. 11.
me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego vos re-
ficiam. Tollite iugum meum super vos. Tulisti hoc iu-
gum? Tulisti? Sentis te habere sessorem? Tulisti hoc iu-
gum? Dicis, tuli. Sentis te habere sessorem? Sentis te ha-
bere rectorem? Sẽtio, inquis. Illi ergo dic, Gressus meos Psal. 118.
dirige secundum verbum tuum. Regit te sub iugo suo, E
& sub sarcina sua. Vt enim sarcina eius sit tibi leuis, &
iugum eius suaue, ille tibi amorem inspirauit. Amanti
suaue est, non amanti durum est. Amanti suaue est, do-
minus dedit suauitatem. An forte quia vel venisti, au-
diens, venite ad me: hoc ipsum tibi arrogare intendis,
quia venisti? Ecce, inquis, veni ad illũ arbitrio meo, vo-
luntate mea. Quia veni, reficit me: quia veni, iugum suũ
imponit mihi suaue, quia dat amorem: sarcinam suam
leuem imponit mihi amanti & diligenti. Hæc omnia
fecit in me, sed quia veni ad eum. Ergo hoc sapis quia
venisti, tu tibi hoc præstitisti? Quid enim habes quod
non accepisti? Quo modo venisti? Credendo venisti, 1. Cor. 4.
sed nondum peruenisti. Adhuc in via sumus, venimus,
sed nondum peruenimus. Seruite domino in timore,
& exultate ei cum tremore, ne quando irascatur domi- Psal. 2.
nus, & pereatis de via iusta. Time, ne cum tibi arrogas,
quia inuenta est à te via iusta, ipsa arrogantia pereas de
via iusta. Ego, inquis, veni, arbitrio meo veni, volunta-
te mea veni. Quid turgescis? quid tumescis? Vis nosse
quia & hoc præstitum est tibi? Ipsum audi vocantem,
Nemo venit ad me, nisi pater qui me misit traxerit eũ. Ioan. 6.
Conuersi ad dominum. F

De verbis Apostoli, Si enim data esset lex quæ posset viuificare, omnino ex lege esset iustitia: Gala. 3.

Sermo XIII.

VErbi dei altitudo exercet studium, non dene-
gat intellectum. Si enim omnia clausa† essent, †al. clara.
nihil esset vnde reuelarentur obscura. Rursus
si omnia tecta essent, non esset vnde alimentũ
anima perciperet, & haberet vires quibus possit ad clau
sa pulsare. In lectionibus apostolicis superioribus quas
charitati vestræ, quantum dominus adiuuare dignatus
est, exposuimus, multum laborem & solicitudinem
passi sumus. Compatiebamur vobis, & soliciti eramus,
& pro nobis & pro vobis. Quantum autem existimo,
adiuuit & nos & vos dominus, & ea quæ prorsus diffi-
cillima videbantur, sic per nos enodare dignatus est, vt
nulla quæstio remaneret quæ conturbet mentem piam.
Impia enim mens odit etiam ipsum intellectum, & ho
mo aliquando nimium mente peruersa timet intellige-
re, ne cogatur quod intellexerit facere. De talibus ait Psalm. 35.
Psalmista, Noluerunt intelligere vt bene agerent. Vos
charissimi, quia bonum est bene sentire de vobis, exigi-
tis intellectum, exiget Deus fructum. Intellectus enim Psalm. 110.
sicut scriptum est, bonus omnibus facientibus eum.

G Hoc tamen quod reſtat & hodie recitatum eſt, quãuis
non habeat tantam difficultatem quantam habuerunt
ſuperiora, quæ iam, vt potuimus, adiuuante domino,
tranſuecti ſumus, deſiderat tamen intentionem veſtrã:
velut enim concluſio fit, propter illa quæ dicta ſunt. In
ſuperioribus lectionibus laboratur, ne forte reus conſti
tueretur Apoſtolus omnium quodã modo peccatorũ
Roma.7. dicendo, Non enim quod volo ago. Deinde ne lex vi-
deretur aut ſufficere poſſe homini habenti liberum ar-
bitrium, etiam ſi nullum vltra auxilium diuinum por-
rigeretur, aut certe fruſtra data fuiſſe crederetur, dicta
eſt & cauſa quare ſit lex data, quia & ipſa in adiutorium
data eſt, ſed nõ ſicut gratia. Data eſt enim, ſicut iam ex-
poſuimus, & tenete debetis, & vobis vehementius & di
ligentius nos commendare debemus, Data eſt vt inue-
niret ſe homo, vt non morbus ſanaretur, ſed vt prædi-
†al. præua- catione† morbo creſcente medicus quæreretur. Et quis
ricatione. eſt iſte medicus, niſi qui dixit, Non eſt opus ſanis medi-
Mat.9. cus, ſed male habentibus? Qui ergo non confitetur crea
torem, negat ſuperbus authorem. Qui autem negat æ-
H gritudinem ſuam, ſuperfluum iudicat ſaluatorem. Ergo
& in natura noſtra creatorem laudemus, & propter vi-
cium quod nobis inflix imus, ſaluatorem quæramus. Et
quo modo quærimus ſaluatorem? Vt det legem? Parum
eſt. Si enim data eſſet lex quæ poſſet viuificare, omnino
Gala.3. eſſet ex lege iuſticia. Si ergo non eſt data lex quæ poſſet
viuificare, quare data eſt? Sequitur & oſtendit quare ſit
data, quia etiam ſic in adiutorium data eſt, oe te ſanum
putares. Si ergo data eſſet lex quæ poſſet viuificare, om-
nioo ex lege eſſet iuſticia. Et quaſi quæreremus, quare er
go data eſt? Sed cõcluſit, inquit, ſcriptura omnia ſub pec
cato, vt promiſſio ex fide Ieſu Chriſti daretur creden-
tibus. Quando audis promiſſorem, expecta factorem.
Idonea fuit humana natura per liberum arbitrium vul-
nerare ſe, ſed iam vulnerata & ſauciata non eſt idonea
per liberum arbitrium ſanare ſe. Si enim volueris in-
temperanter viuere vt ægrotes, ad hoc medicum non
requiris, ad labem ſufficis tibi. Cum autem intemperan
ter agens cœperis eſſe ægrotus, non ſic potes ab ægritu-
dine liberare te, quo modo potuiſti per intemperantiã
I te in ęgritudinem præcipitare: & tamen medicus etiam
ſano pręcipit temperantiam. Bonus medicus hoc facit,
non vult eſſe neceſſarius ęgrotanti. Sic etiam dominus
deus creato homini ſine vicio temperantiam præcipe-
re dignatus eſt, quam ſi ille ſeruaſſet, medicum poſtea
morbo ſuo non deſideraret: ſed quia non ſeruauit, lan-
guidus factus eſt, cecidit infirmus, creauit infirmos, id
eſt, infirmos genuit infirmus: & tamen in omnibus qui
naſcuntur infirmis deus quod bonum eſt operatur, for-
mando corpus, viuificãdo corpus, alimenta præbẽdo,
Matt.5. pluuiam ſuam & ſolem ſuum ſuper bonos & malos dã
do, non eſt vnde accuſent boni nec mali: etiam inſuper
genus humanum iuſto ſuo iudicio condemnatum no-
luit in interitum ſempiternum relinquere, ſed miſit &
medicum, miſit ſaluatorem, miſit eũ qui gratis ſanaret.
Parum eſt qui gratis ſanaret, qui ſanatis etiam mercedẽ
daret. Nihil addi ad iſtam beneuolentiam poteſt. Quis
eſt qui dicat, ſanẽ te & do tibi mercedem? Optime fecit.
Sciebat enim ſe diuitem veniſſe ad pauperem, & ſanat
ægrotos, & ſanatis donat, & nõ aliud q̃ ſeipſum donat.
Saluator eſt adiutorium languidi, ipſe ſaluator eſt præ-
mium ſanati. Ergo fratres quod hodie admoniti eſtis,
Roma.8. debitores ſumus non carni, vt ſecundum carnem viua
mus: ad hoc enim adiuti ſumus, ad hoc ſpiritum dei ac-
cepimus, ad hoc etiam in laboribus noſtris quotidianũ
adiutorium poſtulamus. Lex cui minatur non implen- K
do quod iubet, eum facit eſſe ſub ſe, hi ſunt ſub lege, nõ
ſub gratia. Bona eſt lex, ſi quis ea legitime vtatur. Quid *Lege vti le*
eſt ergo legitime vti lege? Per legem agnoſcere mor- *gitime qd.*
bum ſuum & quærere ad ſanitatem diuinum adiuto- *Gala.3.*
rium: quia ſicut dixi, & ſæpe dicendum eſt, Si lex poſſet
viuificare, omnino ex lege eſſet iuſticia, nec quęreretur
ſaluator, nec veniret Chriſtus, nec ſanguine ſuo ouem
perditam quæreret. Sic enim dicit alio loco idem Apo
ſtolus, Nam ſi per legem iuſticia, ergo Chriſtus gratis *Gala.2.*
mortuus eſt. Quæ igitur vtilitas legis, & quod adiuto-
rium? Quia concluſit ſcriptura omnia ſub peccato, vt *Gala.3.*
promiſſio ex fide Ieſu Chriſti daretur credentibus. Ita-
que lex, inquit, pædagogus noſter erat in Chriſto Ieſu.
Ex iſta ſimilitudine rem de qua loquor attendite. Pæ- *Pædagog°.*
dagogus puerum non ducit ad ſeipſum, ſed ad magi-
ſtrum: ſed cum puer bene inſtitutus iam creuerit, ſub
Pædagogo non erit. Tractans de his Apoſtolus etiam
alio loco, valde enim aſsidue hoc commendat, ſed v-
tinam non ſurdis. Commendat autem hoc aſsidue,
commendans fidem gentibus, qua fide impetrant ad- L
iutorium vt impleant legem, non per legem, ſed vires
implendi impetrantes per fidem: ad hoc aſsidue du-
cit & commendat iſta Apoſtolus, propter Iudæos, qui
de lege gloriabantur, & libero ſuo arbitrio legem ſuf-
ficere arbitrabantur: ac per hoc quia libero ſuo arbitrio
legem ſufficere arbitrabantur, Ignorantes Dei iuſti- *Roma.10.*
ciam, id eſt, ex fide iuſticiam datam à domino, & ſuam
volentes ſtatuere, quaſi ſuis viribus impletam, non dan-
te fide impetratam, iuſticiæ Dei, ſicut dicit, non ſunt
ſubiecti. Finis enim legis Chriſtus, ait, ad iuſticiam
omni credenti. Ergo cum de his tractat, oppoſuit ſi-
bi, Quid ergo lex? Quaſi quæ vtilitas legis? Reſpon- *Gala.3.*
dit, Præuaricationis gratia poſita eſt. Hoc eſt quod di- *Roma.5.*
cit alibi, Lex ſubintrauit, vt abundaret delictum. Et ibi
quid addidit? Vbi autem abundauit delictum ſuper-
abundauit gratia, quia leuiore ægritudine contemne-
batur adiutorium medicinę, creuit morbus, & quęſitus
eſt medicus. Quid ergo lex? Præuaricationis gratia po-
ſita eſt, vnde humiliaretur ceruix ſuperborum multum
ſibi tribuentium, & voluntati ſuę tantum arrogantium, M
vt ſibi liberum arbitrium poſſe putarent ad iuſticiam
ſufficere: quæ tunc quando erat integra libertate, id eſt,
in paradiſo oſtendit vires ſuas, oſtendit quantum poſ-
ſet, ſed ad tuendum non ad ſurgendum. Lex ergo prę- *Gala.3.*
uaricationis gratia poſita eſt, donec veniret ſemen cui
promiſſum eſt, diſpoſitum per angelos in manu media
toris. Mediator autem vnius non eſt, Deus autem vnus
eſt. Quid eſt, mediator vnius non eſt? Quia inter duos
vtique mediator eſt. Si vnus eſt Deus, & mediator non
eſt vnius, inter quid & Deum quærimus mediatorem,
quia mediator vnius non eſt, Deus autem vnus eſt? In-
ter quid & quid ſit mediator, inuenimus ipſo Apoſto-
lo dicente, Vnus enim Deus, & vnus mediator Dei & *1.Timo.2.*
hominum, homo Chriſtus Ieſus. Si non iaceres, me-
diatorem neceſſarium non haberes: quia vero iaces, &
ſurgere non potes, mediatorem quodã modo deus ti-
bi porrexit brachium ſuum. Et brachium domini cui *Eſa.53. &*
reuelatum eſt? Nemo ergo dicat, quoniam non ſumus *Ioan.12.*
ſub lege, ſed ſub gratia: ergo peccemus, ergo quod volu
mus faciamus. Qui hoc dicit, ægritudinem amat, non
ſanitatem. Gratia medicina eſt. Qui vult ſemper ægro-
tare, ingratus eſt medicinæ. Ergo fratres accepto adiu-
torio, porrecto nobis deſuper diuino auxilio brachio
domini, & ipſo brachio domini porrecto nobis auxi-

A lio spiritu sancto, debitores sumus non carni, vt secun-
Roma. 8. dum carnem ambulemus, quia fides bene operari non
potest nisi per dilectionem. Ipsa est enim fidelium fides
Iacobi. 2. ne sit dæmonum fides, quia & dæmones credunt & cō
Fides lau- tremiscūt. Illa est ergo laudabilis fides, ipsa est vera gra
dabilis. tiæ fides, quæ per dilectionem operatur. Vt autem ha-
beamus dilectionem, & ex ea possimus habere bonam
operationem, nunquid eam nobis dare nos possumus,
Roma. 5. cum scriptū sit, Charitas dei diffusa est in cordibus no-
stris per spiritum sanctum qui datus est nobis? Charitas
vsqueadeo est donum dei vt deus vocetur, Apostolo Io
1. Ioan. 4. anne dicente, Deus charitas est, & qui manet in chari-
tate in deo manet, & deus in eo manet. Ergo fratres de-
bitores sumus non carni, vt secundum carnem viua-
Roma. 8. mus. Si enim secundum carnem vixeritis, moriemini:
non quia caro malum est, nam & ipsa dei natura est, &
ab eo condita à quo & anima, nec illa, nec illa pars dei,
sed & illa & illa creatura dei. Ergo caro nō est malum,
sed secundum carnem viuere malum est. Deus summe
Exodi. 3. bonus est, quia summe est qui ait, Ego sum qui sum. De⁹
ergo summe bonus est, anima magnum bonum, sed nō
B summum bonum. Cum autem audis, Deus summe bo-
nus est, noli putare de deo tantum patre dictum, sed de
patre & filio & spiritusancto. Hæc enim trinitas vnum
sunt, & vnus est deus, & sūme bonus est. Ita planè vnus
est Deus, vt quando de ipsa trinitate interrogaris, hoc
respondeas, ne forte cum audieris, Vnus est deus, putes
ipsum esse patrem, ipsum esse filium, ipsum esse spiritū
sanctū. Non ita est, sed qui pater est in illa trinitate non
est filius, qui filius est in illa trinitate non est pater, qui
spiritus sanctus est in illa trinitate, nec filius est nec pa-
ter, sed spiritus patris, idémque spiritus filij: ipse est enim
vnus spiritus sanctus & patris & filij coæternus, patri &
filio consubstantialis & æqualis. Hęc tota trinitas, vnus
1. Retra. 8. deus summe bonus. Anima vero, vt dixi, creata à sum-
mo bono, non tamen summum bonum, sed magnum
bonum. Ita caro nec summum bonum, nec magnū bo-
num, sed paruum tamē bonum. Anima ergo magnum
bonū, sed non summum bonum, viuēs inter summum
bonum & paruum bonum, id est, inter deum & carnē,
inferior deo, carne superior. Quare nō viuit secundum
summum bonum, sed viuit secūdum paruum bonum?
Hoc planius dicitur, quare non viuit secundum deum,
C sed viuit secundum carnem? Debitrix enim est non car
ni, vt secundum carnem viuat. Caro debet secundum
ipsam viuere, non ipsa secundum carnem. Ipsa viuat
secundum ipsam quæ viuit de ipsa. Certe vna quæque
secundum hoc viuat, vnde viuit. Vnde viuit caro tua?
De anima tua. Vnde viuit anima tua? De deo tuo. Vna-
quæque harum secūdum vitam suam viuit. Caro enim
non est vita, sed anima carnis est vita. Anima sibi non
est vita, sed deus est animæ vita. Anima ergo quæ debet
secundum Deum viuere, non debitrix est carni, vt se-
cundum carnem viuat. Ergo quæ secundum deum de-
bet viuere, si secundum seipsam viuat, deficit, secūdum
Caro quo carnem viuit & proficit? Tunc autem recte viuit caro
modo recte secundum animam, si anima viuat secundum Deum.
secundū a- Nam si anima, non dico secundum carnem, sed secun-
nimam vi- dū seipsam, vt dixi, voluerit viuere, dicturus vobis sum
uat. quid sit secundum seipsam viuere: bonum est enim vt
hoc noueritis & valde salubre. Fuerūt philosophi secu-
Secundum li huius, alij putauerunt non esse beatitudinem nisi se-
carnem vi- cundū carnem viuere, & bonum hominis in voluptate
uere quid? corporis posuerunt. Isti philosophi Epicurei dicti sunt,
Epicurei. ab Epicuro quodam authore magistro suo, & alij simi-
les eorum. Extiterunt autem alij superbi quasi à carne se D
remouentes, & totam spem beatitudinis suæ in anima
sua constituentes posuerunt summum bonum in virtu
te sua. Vocem Psalmi in vobis affectus pietatis agno-
uit: scitis, nostis, agnouistis quo modo irrisi sunt in san-
cto Psalmo, Qui cōfidunt in virtute sua. Tales fuerunt *Psalm. 48.*
Philosophi qui Stoici nuncupati sunt. Illi secundū car- *Stoici.*
nem viuentes, isti secundum animam viuentes, nec illi
nec isti secundum deum viuentes. Ideo cum ad vrbem
Atheniensium, vbi istæ philosophorum disciplinæ stu-
dio & contentione feruebant, venisset Apostolus Pau- *Acto. 17.*
lus, sicut in Actibus Apostolorum legitur, vbi vos gau-
deo nostrum agnoscendo & recolendo præuenire ser
monē: sicut ibi scriptum est, Contulerunt cum illo qui-
dam philosophorum Epicureorum & Stoicorum, con *Epicureorū*
tulerunt cum illo secundum carnem viuentes, contu- *Stoicorum*
lerunt cum illo secundum animam viuentes, contulit *Christiano-*
cum illis secundum deum viuens. Dicebat Epicuræus, *rum discri*
Mihi frui carne bonum est. Dicebat Stoicus, Mihi frui *men.*
mea mente bonum est. Dicebat Apostolus, Mihi autem *Psalm. 72.*
adhærere Deo bonum est. Dicebat Epicureus, Beatus
cuius est in fructu voluptas carnis eius. Dicebat Stoi-
cus, Immo beatus cuius est in fructu virtus animi eius. E
Dicebat Apostolus, Beatus cuius est nomē domini spes *Psalm. 39.*
eius. Errat Epicureus, falsum est enim esse hominem
beatum cuius est in fructu voluptas carnis eius. Fallitur
& Stoicus, falsum est enim & omnino mendosissimū,
beatum esse hominem cuius est in fructu virtus animi
eius. Beatus ergo cuius est nomen domini spes eius. Et
quia illi vani sunt & mētiuntur, Et non respexit, inquit, *Vbi supra.*
in vanitates & insanias mendaces: ergo fratres debito- *Roma. 8.*
res sumus non carni, vt secundum carnem viuamus,
sicut Epicurei: sed etiam si secūdum seipsam sibi volue-
rit viuere anima, carnalis erit, carnem sapit, de carne
non surgit: non est enim quemadmodum inde surgat
qui brachiū porrectum iacēti non tenet. Si enim secun *Ibidem.*
dum carnem vixeritis, moriemini. Vbi enim dictum
est, Quid mihi faciat homo, ibi dictum est, Quid faciat *Psalm. 55.*
mihi caro. Si secundum carnem vixeritis, moriemini: *Roma. 8.*
non ista morte cum de corpore exitur, ista enim mo-
riemini & si secundum spiritum vixeritis, sed illa mor-
te de qua dominus in Euangelio terribiliter dicit, Eum *Mat. 10.*
timete qui habet potestatem & animam & corpus per
dere in gehennam ignis. Si ergo secundum carnem vi F
xeritis, moriemini: si autē spiritu actiones carnis mor-
tificaueritis, viuetis. Hoc est opus vestrum in hac vita,
actiones carnis spiritu mortificare, quotidie affligere,
minuere, frenare, interimere. Quàm multos enim profi-
cientes non iam delectāt quę antea delectabant. Quan
do ergo delectabat, & non ei cōsentiebatur, mortifica-
batur: quia iā nō delectat, mortificatum est. Calca mor-
tuū, transi ad viuum. Calca iacentem, conflige cum re-
sistente. Mortua est enim vna delectatio, sed viuit alte-
ra, & illam dum non consentis mortificas, cum cœpe-
rit omnino non delectare, mortificasti. Hæc est actio
nostra, hæc est militia nostra. In hoc agone cum confli-
gimus, deum habemus spectatorem: in hoc agone cum
laboramus, deū poscimus adiutorem. Si enim nos ipse
non adiuuat, non dico vincere, sed nec pugnare pote-
rimus. Cū ergo dixisset apostolus, Si autē spiritu actio- *Roma. 8.*
nes carnis mortificaueritis viuetis: id est, illas concu-
piscentias carnis morbidas, & de morte habentes con-
tentionem: quibus non consentire magna laus est, quas
non habere perfectio est: hic iam metuendum est, ne
quisquam rursus ad mortificandas actiones carnis de
spiritu

G spiritu suo audeat præsumere. Non solum enim deus
spiritus est, sed & anima tua spiritus est,& mens tua spi
Ioan. 4. ritus est. Et cum dicis, Mente seruio legi dei, carne au-
Roma. 7. tem legi peccati, quia spiritus concupiscit aduersus car
Gala. 5. nem, & caro aduersus spiritũ, Ergo ne ad carnis actio-
nes mortificandas de spiritu tuo præsumas & superbia
pereas,& tibi superbo resistatur, non humili gratia con
Iacobi. 4. cedatur, Deus enim superbis resistit, humilibus autem
dat gratiam, Ne forte ergo suboriretur tibi ista super-
Roma. 8. bia, vide quid sequatur. Cum enim dixisset, Si spiritu a-
ctiones carnis mortificaueritis, viuetis: ne hic se extol-
leret humanus spiritus, & ad hoc opus se idoneum fir-
múmque iactaret, subiecit & ait, Quotquot enim spi-
ritu dei aguntur, hi filij sunt dei. Qui te ergo iam vole-
bas extollere, vbi audisti, Si spiritu actiones carnis mor
tificaueritis viuetis? Dicturus enim eras, hoc potest vo-
luntas mea, hoc potest liberum arbitrium meum. Quæ
voluntas? Quod liberum arbitrium? Nisi ille regat ca-
dis, nisi regat iaces. Quomodo ergo spiritu tuo, cum an
Vbi supra. dias Apostolum dicentem, Quotquot enim spiritu dei
aguntur, hi filij sunt dei? Tu te vis agere, à teipso vis agi
ad actiones carnis mortificandas? Quid tibi prodest
H quia non eris Epicureus & eris Stoicus? Siue Epicureus
eris, siue Stoicus eris, inter filios dei non eris. Quotquot
enim spiritu dei aguntur, hi filij sunt dei, non qui secun
dum carnem viuunt suam, non qui secundum spiritum
suũ viuunt, non qui carnis voluptate ducuntur, non qui
spiritu suo aguntur, sed quotquot spiritu dei agũtur, hi
filij sunt dei. Dicit mihi aliquis, Ergo agimur, non agi-
mus. Respondeo, Immo & agis & ageris. Et tunc bene
agis, si à bono agaris. Spiritus enim dei qui te agit, agen
tibus adiutor est ipsum nomen adiutoris præscribit ti-
bi, quia & tuipse aliquid agis. Agnosce quid poscas, ag-
Psalm. 26. nosce quid confitearis, quando dicis, Adiutor meus e-
sto ne derelinquas me. Adiutorem vtiq; inuocas deum.
Roma. 8. Nemo adiuuatur, si ab illo nihil agatur. Quotquot eni,
inquit, spiritu Dei aguntur, hi filij sunt Dei, non litera,
sed spiritu, non lege præcipiente, minante, promitten-
te, sed spiritu exhortante, illuminante, adiuuante, Sci-
Ibidem. mus, inquit idẽ Apostolus, quia diligentibus deum, om
nia cooperantur in bonum. Si non esses operator, ille
I non esset cooperator. Sed hic fortiter vigilate, ne forte
dicat spiritus vester, si subtraxerit se cooperatio dei, &
adiutorium Dei, spiritus meus facit hoc, & si cum labo-
re, & si cum aliqua difficultate, potest tamen implere.
Non potest. Quomodo si aliquis dicat, Remis quidem
peruenimus, sed cum aliquo labore: ô si ventum habea-
mus facilius peruenimus. Non sic est adiutorium Dei,
non sic est adiutorium Christi, non sic est adiutorium
spiritus sancti. Prorsus si defuerit, nihil boni agere pote
ris, agis quidem illo non adiuuante libera voluntate,
sed male. Ad hoc idonea est voluntas tua quæ vocatur
libera, & male agendo fit damnabilis ancilla. Cum di-
co tibi, sine adiutorio dei nihil agis, nihil boni dico. Nã
ad male agendum habes sine adiutorio dei liberam vo
luntatem, quãquam non est illa libera. A quo enim quis
2. Petri. 2. deuictus est, huic & seruus addictus est: & omnis qui fa
Ioan. 8. cit peccatum seruus est peccati, & si vos filius liberaue-
rit, tunc vere liberi eritis. Prorsus hoc credite, sic vos
agere bona voluntate, quia viuitis vtique agitis: non e-
nim adiutor est ille si nihil agatis, non enim coopera-
tor est ille si nihil operamini. Sic vos tamẽ scitote age-
re bona, vt sit rector spiritus adiutor: qui si vero defue-
rit, nihil boni omnino agere valetis: non sicut quidam
dicere cœperunt, qui coarctati sunt aliquando gratiam

confiteri, & benedicimus deum, quia vel hoc aliquãdo K
dixerunt. Accedendo enim proficere potuerunt, & ad
id quod vere rectum est peruenire, Iam ergo dicũt ad-
iutricem esse gratiam dei, ad facilius facienda, Ista sunt
verba eorum. Ad hoc dedit, inquiunt, deus gratiã suam
hominibus, vt quod facere iubentur per liberum arbi-
trium, facilius possint implere per gratiam. Velo faci-
lius, remo difficilius, tamen & remo itur. Iumento faci-
lius, pedibus difficilius, sed tamen & pedibus perueni-
tur. Non est sic. Magister enim verus qui neminem pal-
pat, neminem fallit, verax doctor idemque saluator ad
quem nos duxit molestissimus pædagogus, cum de bo
nis operibus, id est, de sarmentorum & palmitum fru-
ctibus loqueretur: non ait, sine me facere quidem pote- *Ioan. 15.*
stis aliquid, sed facilius per me: nõ ait, fructum vestrum
sine me potestis aliquid facere, sed vberiorem per me:
non hoc dixit, legite quid dixerit, Euãgelium sanctum
est, omniũ superba colla subduntur. Non hæc dicit Au-
gustinus, hęc dicit dominus. Quid dicit dominus? Sine *Vbi supra.*
me nihil potestis facere. Iam nunc cum audis, Quot- *Roma. 8.*
quot spiritu dei aguntur, hi filij sunt dei, nolite vos de-
mittere. Neque enim templum suum sic de vobis ædi- L
ficat deus quasi de lapidibus, qui non habent motum
suum, leuantur, ab structore ponuntur. Non sic sunt la-
pides viui, & vos tanquam lapides viui coædificamini
in templum dei. Ducimini, sed currite, & vos ducimini *Ephe. 2.*
sed sequimini, quia cum secuti fueritis, verum erit il-
lud, quia sine illo nihil facere potestis. Non enim volen
tis neque currentis, sed miserentis est dei. Forte dicturi *Roma. 9.*
eratis, Et lex sufficit nobis. Lex timorem dedit: & vide-
te quid hinc subiunxit Apostolus cum diceret, Quot-
quot enim spiritu dei aguntur, hi filij sunt Dei, quia qui *Roma. 5.*
cum spiritu dei aguntur, charitate aguntur, Charitas e-
nim dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum san
ctum qui datus est nobis: locutus adiunxit, Non acce-
pistis spiritum seruitutis iterum in timore. Quid est ite-
rũ? Quo modo terrente molestissimo pędagogo. Quid
est iterum? Sicut in monte Sina accepistis spiritum ser- *Exo. 19.*
uitutis. Dicit aliquis, Alius est spiritus seruitutis, alius *Spiritus ser*
spiritus libertatis. Si alius esset, non diceret Apostolus: *uitutis, li-*
Iterum, Idem ergo spiritus, sed in tabulis lapideis in ti- *bertatis.*
more, in tabulis cordis in dilectione. Iam nudiuster- *2. Cor. 3.*
tius qui affuistis audistis, quo modo longe positam ple- *Supra ser. 6*
bem, voces, ignis, fumus in monte terrebat: quo modo M
autem veniens spiritus sanctus, id est, ipse digitus Dei *Exodi. 20.*
quinquagesimo die post vmbram Paschæ quo modo *Acto. 2.*
venerit, & igneis linguis super vnumquemque eorum
insederit. Iam ergo non in timore, sed in dilectione,
vt non serui, sed filij simus. Qui enim adhuc ideo bene
agit, quia & pœnam timet, Deum non amat, nondum
est inter filios, vtinam tamen vel pœnam timeat. Ti-
mor seruus est, charitas libera est: & vt sic dicamus, ti-
mor est seruus charitatis. Ne possideat diabolus cor tu-
um, præcedat seruus in corde tuo, & seruet dominę vẽ
turæ locum. Fac fac, vel timore pœnę, si nondum potes
amore iusticiæ. Veniet domina, & seruus abscedit, quia
cõsummata charitas foras mittit timorem. Non enim *1. Ioan. 4.*
accepistis spiritum seruitutis iterum in timore. Nouum *Roma. 2.*
testamentum est non vetus. Vetera transierunt, & ecce *2. Cor. 5.*
noua facta sunt omnia, omnia autem ex Deo. Denique
quid sequitur? Quid ergo accepimus, si diceres? Sed ac-
cepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clama-
mus abba pater. Dominus timetur, pater amatur. Acce- *Roma. 8.*
pistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus
abba pater. Clamor iste cordis est non faucium, non
labiorum,

A labiorum, intus sonat, auribus dei sonat. Clausis ore, la-
Danie. 13. biisque immotis Susanna ista voce clamabat. Sed acce-
pistis spiritũ adoptionis filiorum, in quo clamamus ab-
Mat. 6. ba pater. Cor clamet, Pater noster qui es in cœlis. Ergo
quare non tantum pater? Quid sibi vult abba pater? Si
enim quæris quid sit abba, respondetur tibi, pater. Abba
enim Hebraicè, pater dicitur. Quare voluit vtrumque
Psalm. 117. Apostolus ponere? Quia videbat lapidem angularem
quem reprobauerunt ædificantes, & factus est in caput
anguli: nõ sine causa angularem dictum, nisi quia in os-
†al. angulum. culum † recipit vtrumque parietem de diuerso venien-
tem. Hinc circumcisio, inde præputium, tanta à se &
inter se longe, quantum ab angulo longe: quantum au-
tem ad angulum prope, & inter se vtique prope, in an-
gulo autem inter se iuncti. Ipse est enim pax nostra, qui
Ephe. 2. fecit vtraque vnum, Ergo inde circumcisio, inde præpu
Roma. 8. tium, parietem concordia, anguli gloria. Accepistis spi-
ritum adoptionis filiorum, in quo clamamus abba pa-
ter. Qualis res est, si pignus tale est? Non pignus, sed ar-
ra dicenda est. Pignus enim quando ponitur, cum fue-
rit res ipsa reddita pignus aufertur. Arra autem de ipsa
re datur, quæ dando promittitur, vt res quando reddi-
B tur, impleatur quod datum est, non mutetur. Vnusquis-
que ergo attendat cor suum, vtrum ex intimis cordis
medullis & syncera charitate dicat, Pater. Non modo
quæritur quanta sit ipsa charitas, vtrum magna an par-
ua, an mediocris, vtrum vel sit, quæro. Si nata est, laten-
do crescit, crescendo perficietur, perfecta permanebit.
Non enim perfecta vergit in senium, & à senectute ve-
niet ad mortem: ad hoc perficietur vt æterna perma-
neat. Vide enim quid sequitur, Clamamus abba pater,
Ipse spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quia
Vbi supra. sumus filij dei. Non spiritus noster reddit testimonium
spiritui nostro, quia sumus filij dei, sed spiritus dei arra
reddit testimonium pro ea re quæ nobis promissa est.
Ipse spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quia su
mus filij dei. Si autem filij, & hæredes. Non enim inani-
ter filij, hæc est merces, & hæreditas. Hoc est quod pau-
lo antè dicebam, quia medicus noster & sanitatem no-
bis donat, & mercedem insuper largiri dignatur. Quæ
est illa merces? Hæreditas, sed non quo modo est homi
nis patris hæreditas. Relinquit enim filiis suis, non pos-
sidet cum filiis suis, & tamen magnum se facit, & gra-
C tias sibi agi desiderat, quia voluit dare quod non possit
auferre. Moriens enim tolleret secum: puto quia si pos-
set, nihil hic filiis suis dimisisset. Hæredes dei sic sunt, ve
Psalm. 15. ipse deus sit hæreditas nostra. Cui dicit Psalmus, Domi
nus pars hæreditatis meæ. Hæredes quidem Dei: si pa-
rum vobis est audite, quod amplius gaudeatis. Hæredes
quidem dei, cohæredes autem Christi. Conuersi ad do-
minum.

De baptismo paruulorum, contra Pelagianos.
Sermo XIIII.

NAtale sancti Ioannis inter cætera quæ dicenda
videbãtur ad baptismum paruulorum noster
sermo deductus est, & quia iam prolixus erat,
& de illo terminando cogitabatur, non tanta
dicta sunt de tanta quæstione, quanta in periculo tanto
à solicitis dici debuerunt. Solicitos autem nos facit nõ
ipsa sententia iam olim in Ecclesia catholica summa
authoritate fundata, sed disputationes quorundam
quæ modo crebrescere, & multorum animos euertere
moliuntur. Hodie ergo adiuuante domino placuit no-
bis hinc loqui. Diem quidem solennem martyris cele-
bramus, sed maior causa est omnium fidelium quàm
tantummodo martyrum. Non enim omnes fideles et- D
iam martyres, sed ideo illi martyres, quia fideles. Vi-
deamus ergo quid ab eis proponatur, quid eos mouet,
quoniam & de ipsis non tam refellendis quàm sanan-
dis cogitare debemus. Concedunt paruulos baptizari
oportere. Non ergo quæstio est inter nos & ipsos vtrũ
paruuli baptizãdi sunt, sed de causa quæritur quare bap
tizandi sint. Hoc ergo quod conceditur, sine vlla cum
illis dubitatione teneamus. Baptizandos esse paruulos
nemo dubitet, quãdo nec illi hinc dubitant, qui ex par-
te aliqua contradicunt. Sed nos dicimus eos aliter sa-
lutem & vitam æternam non habituros, nisi baptizen-
tur in Christo, illi autem dicunt non propter salutem,
non propter vitam æternam, sed propter regnum cœ-
lorum. Quid sit hoc dum exponimus vt possumus, pa-
rumper attendite. Paruulus, inquiunt, & si non baptiza-
retur, merito innocentiæ, eo quod nullum habeat om-
nino nec proprium, nec originale peccatum, nec ex se,
nec de Adam tractum, necesse est, aiunt, vt habeat salu-
tem, & vitam æternam, etiam si non baptizetur: sed
propterea baptizandus est, vt intret etiam in regnum
Dei, hoc est, in regnum cœlorum. Si discutiendum est E
hoc, discutiendum est propter illos, non propter nos.
Fratres enim nostri permoti sunt profunditate quæstio-
nis, sed regi debuerunt gubernaculo authoritatis. Cum
enim dicunt non esse baptizandos, salutis & vitæ æter-
næ percipiendæ causa, sed tantũmodo regni cœlorum,
& regni Dei: baptizandos quidem fatentur, sed non
propter vitam æternam, sed propter regnum cœlorum.
Quid de vita æterna? Habebunt, inquiunt. Quare habe-
bunt? Quia nullum peccatum habent, & ad damnatio-
nẽ pertinere possunt. Ergo est æterna vita extra regnum
cœlorum? Primus hic error auersandus ab auribus, ex-
tirpandus à mentibus. Hoc nouum in ecclesia prius in-
auditum est, esse vitam æternam præter regnum cœlo-
rum, esse salutem æternam præter regnum dei. Prius vi-
de frater, ne forte hinc consentire nobis debeas, quis-
quis ad regnum Dei non pertinet, eum ad damnatio-
nem sine dubio pertinere. Venturus est dominus, & iu-
dicaturus de viuis & mortuis, sicut Euangelium loqui-
tur, duas partes facturus est, dexteram, & sinistram. Si-
nistris dicturus, Ite in ignem æternum, qui paratus est F
diabolo & angelis eius. Dextris dicturus, Venite bene- *Matt. 25.*
dicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum
est ab origine mundi. Hanc regnũ nominat, hanc cum
diabolo damnationem. Nullus relictus est medius lo-
cus, vbi ponere queas infantes. De viuis & mortuis iu-
dicabitur, alij erunt ad dexteram, alij ad sinistram, non
noui aliud. Qui inducis medium, recede de medio, nõ
te offendat qui dexteram quærit, & teipsum admonet,
recede de medio, sed noli in sinistram. Si ergo dextera
erit & sinistra, & nullum medium locum in Euange-
lio nouimus, ecce in dextera regnum cœlorum est, Per-
cipite, inquit, regnum. Qui ibi non est, in sinistra est.
Quid erit in sinistra? Ite in ignem æternum. In dextera
ad regnum vtique æternum, in sinistra in ignem æter-
num. Qui non in dextera, proculdubio in sinistra. Er-
go qui non in regno, proculdubio in ignem æternum.
Certe habere non potest vitam æternam qui non bap-
tizatur, non erit in dextera, id est, in regno non erit. Vi-
tam æternam computas ignem æternum? Et de ipsa vi-
ta æterna audi expressius, quia nihil aliud est regnum q̃
vita æterna. Prius regnum nominauit, sed in dextris,
ignem æternum in sinistris. Extrema autem senten-
tia vt doceret quid sit regnum, & quid sit ignis æternus.
Tunc,

G Tunc, inquit, abibunt iſti in combuſtionem æternam,
Matt. 25. iuſti autem in vitam æternam. Ecce expoſuit tibi quid
ſit regnum, & quid ignis æternus, vt quando confiteris
paruulum non futurum in regno, fatearis futurum in
ignem æternum. Regnum enim cœlorum eſt vita æter
na. Nec aliud etiam Paulus Apoſtolus, cum terreret ho
mines, non paruulos non baptizatos, ſed ſceleſtos, fa-
cinoroſos, contaminatos, perditos: nõ eos terruit quod
erunt in igne ſempiterno, quò ſine dubio ibunt ſi non
corriguntur: ſed tantũ terruit, quia in regno non erunt:
vt cum viderint ſe perdere ſpem regni, non viderent
1. Cor. 6. eſſe cõſequens, niſi pœnam ignis æterni. Nolite, inquit,
errare, neq; fornicatores, neq; idolis ſeruientes, neq; ad-
ulteri, neq; molles, neq; maſculorum concubitores, neq;
fures, neq; auari, neque ebrioſi, neq; maledici, neque ra-
paces, regnum dei poſsidebunt. Non dixit, illi & illi, ta-
les & tales igni æterno torquebuntur: ſed, regnum Dei
non poſſidebunt. Subtracta dextera, nõ remanebit ni-
ſi ſiniſtra. Vnde autem euadunt ab igne ſempiterno, nõ
ob aliud niſi quia erunt in regno. Seqitur, Et hæc qui-
dem fuiſtis, Et vnde iam non ſunt? Sed abluti eſtis, ſed
H ſanctificati eſtis in nomine domini noſtri Ieſu Chriſti,
& in ſpiritu Dei noſtri. In nomine domini noſtri Ieſu
Acto. 4. Chriſti. Non enim eſt aliud nomen ſub cœlo, in quo o-
portet ſaluos fieri omnes, puſillos cum magnis. Si autẽ
ſaluos fieri oportet nos in hoc nomine, ſine hoc nomi
ne proculdubio, nec ſalus erit quę ſine Chriſto promit-
titur paruulis. Pace eorum dicam, qui cuiquam ſalutem
promittit ſine Chriſto, neſcio vtrum ipſe ſalutem habe
re poſſit in Chriſto. Deinde quærimus ab eis. Quod ſi
aliquis dicat, paruulos merito innocentiæ ſuæ, ſicut di-
citis, atque immunes ab omni delicto, non ſolum ha-
bituros ſalutem & vitam æternam, ſed & regnum dei:
vnde apud vos definitum certumq; eſt, ſine baptiſmo
regnum dei non habituros paruulos: vt diuideretis eis
pro arbitrio veſtro non adiutores paruulorum, ſed op-
preſſores miſerorum, vt diuideretis eis pro arbitrio ve-
ſtro, & daretis eis ſalutem & vitã æternam præter reg-
num cœlorum? Alius beneuolẽtior vobis & miſericor-
dior, & vt putatis iuſtior, totum eis dabit, & vitam æter
nam, & regnum cœlorum. Iſtum quo modo ſuperabi-
tis? quoniam vos aliquando contra euidentiſsimam au
I thoritatem ratio humana delectat, proferte ipſam regu
lam rationis veſtræ, & aſſerite quantis viribus value-
ritis, vnde deuincatur iſte qui paruulis propter merita
innocentiæ, propter nullam ſicut dicitis culpam, hoc
eſt, originale peccatum, dare voluerit etiam non bapti-
zatis, non ſolum vitam æternam, verumetiam regnum
cœlorum. Iſtum vincite. Ego ſine præiudicio partes hu
ius parumper ſuſcipio, & dicam quod ipſe non ſentio,
ſed admoneo vos, vt acriorem aduerſarium videatis.
Ecce exiſtit neſcio quis & dicit, Paruulus nõ habens vl
lum omnino peccatum, nec quod ſua vita cõtraxit, nec
quod de vita primi parentis traxit, habebit & regnum
cœlorum, & vitam æternam. Reſpondete, vincite ho-
minem reſiſtẽtem vobis, qui aliter diuiditis. Vos enim
dicitis, Vitam quidem habebit iſte non baptizatus æter
nam, ſed non habebit regnũ cœlorum. Ille contrà, Imò
& vitam & regnum cœlorum. Quare enim patrimo-
nium regni cœlorum abripis innocẽti? A quo regnum
cœlorũ non acquiritur, profecto magno bono frauda-
tur. Quæ eſt iſta iuſticia? Dic quare. Quid offendit par-
uulus non baptizatus, nullam habens culpam, nec ſuã,
nec de parente tractam? Quid offendit dic mihi, vt nõ
intret in regnum cœlorum, vt ſeparetur à ſorte ſancto-
rum, vt ſit exul à ſocietate angelorum? Videris enim ti- K
bi miſericors, quia non aufers ei vitam, damnas tamen
quem ſeparas à regno cœlorum. Damnas, nõ eum per-
cutit, ſed in exilium mittis. Nã & qui exulantur, viuũt,
ſi ſani ſunt, in doloribus corporis non ſunt, nec tor-
quentur, non carceris tenebris affliguntur, hæc illis ſola
pœna eſt non eſſe in patria. Si amatur patria magna pœ
na, ſi autem non amatur patria, peior eſt cordis pœna.
Paruum malum eſt in hominis corde, qui ſocietatem
non quærit ſanctorum, qui non deſiderat regnum cœ-
lorum? Si non deſiderat, pœna eſt de peruerſitate: ſi au-
tem deſiderat, pœna eſt de fraudata charitate. Sed ſi,
quod vis, parua ſit pœna, & ipſa parua magna eſt, ſi nul-
la culpa eſt. Hic defende iuſticiam dei. Quare vel parua
pœna infligitur innocẽti in quo nullum inuenitur om-
nino peccatũ? Dic cõtra iſtũ aduerſarium, qui paruulis
non baptizatis, miſericordia & iuſticia maiore quã tu,
dare vult non ſolum vitam æternam, verumetiam reg-
num cœlorum. Reſponde ſi potes, ſed rationem affer,
hac enim te gloriari delectat. Ego iſtam quæſtionem
profundam ſentio, & ad eius fundum rimandum vires
meas idoneas non agnoſco. Libet me & hic exclamare L
quod Paulus, O altitudo diuitiarum. Paruulus nõ bap- Roma. 11.
tizatus pergit in damnationem, Apoſtoli enim verba
ſunt, Ex vno in condemnationem. Non ſatis inuenio Roma. 5.
dignam cauſam, quia non inuenio, non quia non eſt.
Vbi ergo non inuenio in profundo profundum, atten
dere debeo humanam infirmitatem, non damnare di-
uinam authoritatem. Ego prorſus exclamo nec me pu-
det, O altitudo diuitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei, Roma. 11.
quàm inſcrutabilia ſunt iudicia eius, & inueſtigabiles
viæ eius. Quis enim cognouit ſenſum domini, aut quis
conſiliarius eius fuit, aut quis prior dedit illi, & retribu-
etur ei? Quoniam ex ipſo, & per ipſum, & in ipſo ſunt
omnia. Ipſi gloria in ſecula ſeculorum, Amen: Ego infir
mitatem meam his verbis munio, & hac cautela circũ-
ſeptus, aduerſus ſagittas ratiocinationum tuarum mu-
ratus aſſiſto. Sed tu bellator, hoc eſt, fortis ratiocinator,
huic reſponde qui tibi dicit, Prorſus innocẽs paruulus
& immunis ab omni peccato, & proprio & originali,
non ſolam vitam æternam habebit, ſed etiam regnum
cœlorum. Hoc eſt iuſtum. Qui nihil mali habet, quare
aliquid boni nõ habet? Sed ſcio, inquis. Vnde ſcis? Quia M
dominus dixit, Tandem veniſti. Non ergo quia tu ra-
tiocinaris, ſed quia dominus dixit. Laudo hoc planè,
quia ſanum eſt: ſicut homo non inueniſti rationem, fu-
gis ad authoritatem, Approbo, prorſus approbo. Bene
facis, non inuenis quid reſpondeas, ad authoritatem fu
ge, non ibi te perſequor, non inde expello, imò fugien-
tem recipio & amplector. Profer ergo authoritatem,
ſtemus in ea ſimul contra cõmunem inimicum. Quia
enim paruulus non baptizatur, non intrat in regnum
cœlorum, & tu dicis & ego. Illi igitur communi aduer
ſario qui dicit non baptizatum paruulum intraturum
in regnum cœlorum, reſiſtamus ambo, & aduerſus eius
inſidioſiſſima iacula ſcutum fidei proferamus. Cedant
paulìſper coniecturæ rationis humanæ, aſſumantur ar-
ma diuina. Aſſumite, inquit Apoſtolus, armaturam dei. Ephe. 6.
Ecce ſimul dicamus huic homini, Chriſtianus es? Chri
ſtianus inquit. Audi Euãgelium qui vis non baptizatos
paruulos mittere in regnũ cœlorum, audi euangelium,
Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto, non Ioan. 3.
intrabit in regnum cœlorum. Domini ſententia eſt,
huic non reſiſtit niſi non Chriſtianus. Repulſus eſt ille,
remanet mihi tecum certamen, & forte vnde viciſti

bono

A bono illius, inde bono vinceris tuo. Nam quem vicisti, si durus non est docuisti. Noli ergo esse durus & tu, simul teneamus interim sententiam istam, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritusancto, nō intrabit in regnum cœlorum. Ideo, inquis, paruulo non baptizato pollicerí regnum dei non possum, contra domini sententiam apertam. Ecce quare dico, regnum dei non habebunt. Ecce quare dico, ideo baptizandi sunt vt habeāt regnum dei. Ideo dicis: Ideo inquit, Vide tamē propter illa quæ supra diximus, ne forte non inuenias vitam æternam præter regnum dei. Multum enim aperta sunt dicta de duab' illis partibus, dextera & sinistra, vbi nullum in medio dedit locum vitæ sine regno. Parum te hoc corrigit, parum admonet, ipsam mecum lectionem vnde hāc sententiam protulisti paululum aduerte. Dixisti enim te ideo regnum cœlorum non baptizatis pueris nolle promittere, quia sententia domini aperta est, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu non intrabit in regnum cœlorum. Non ibi aduertisti cū quæreret Nicodemus quo modo ista fierent, id est, quo modo renasceretur homo, quo modo denuo nasceretur, quoniam non potest vtique iterum introire in vterū matris, & denuo nasci, quid audierit à domino, quid audierit à magistro bono, quid audierit error à veritate? Inter cætera enim ostendens quemadmodum fiat, etiam similitudinem posuit, sed prius ait, Nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descendit filius hominis qui est in cœlo. In terra erat, & in cœlo se esse dicebat, & quod est maius in cœlo filium hominis: vt vnam demonstraret in vtraque natura personam: in eo quod Dei filius erat æqualis patri, verbum dei in principio deus apud deum: & in eo quod filius hominis erat, assumens animam humanam, & carnem humanam, & indutus hominē exiens ad homines: quia in hoc vtroque non duo Christi sunt, nec duo filij dei, sed vna persona, vnus Christus dei filius, idēmque vnus Christus, non alius filius hominis, sed dei filius secundum diuinitatem, hominis filius secundum carnem. Quis autem nostrū qui parum aduertimus, aut parum sapimus, non potius ita vellet distinguere, filius dei in cœlo, & filius hominis in terra? Sed ne sic diuideremus, & ita diuidendo duas personas induceremus, Nemo ascendit in cœlū, inquit, nisi qui de cœlo descendit, filius hominis. Filius ergo hominis descendit de cœlo? Nōnne filius hominis in terra factus est? Nōne filius hominis per Mariā factus est? Sed ô homo, noli, inquit, separare, quem volo copulare. Parum est quia filius hominis descēdit, Christus enim descendit, idēmque filius hominis qui filius est dei, sedet in cœlo, qui ambulat in terra. In cœlo erat, quia vbique Christus, idemque Christus & filius dei, & filius hominis, Propter vnitatem personæ in terra filius dei, propter eandem vnitatem personæ esse probamus in cœlo filium hominis, ex his verbis domini, Filius hominis, inquit, qui est in cœlis. Propter vnitatem personæ, nōnne in terra constituto atque conspicuo Petrus dicit, Tu es Christus filius dei viui? Ergo discat Nicodemus quomodo fiat illud quod ei minus intelligēti incredibile, & quasi impossibile videbatur, Nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descēdit. Omnes autem qui renascuntur, vtique ascendunt in cœlum, cæterorum nemo prorsus. Et omnes qui renascuntur per gratiam dei ascendunt in cœlum, & nemo ascendit in cœlū, nisi qui de cœlo descendit, filius hominis qui est in cœlo. Vnde hoc? Quia omnes qui renascuntur, membra ipsius fiunt, & solus Christus de Maria natus vnus est Christus, & cum corpore suo caput vnus est Christus Hoc ergo dicere voluit, Nemo ascēdit nisi qui descendit, Non ergo ascendit nisi Christus. Si vis ascendere, esto in corpore Christi. Si vis ascendere, esto mēbrū Christi. Sicut enim in vno corpore multa mēbra habemus, omnia autem membra corporis cū sint multa, vnū est corpus: sic & Christus, quia caput & corpus Christus. Et quomodo fit hoc, adhuc quæramus. Later quæstio, exaltatur illa profunditas. Christus peccatum non habet, nec originale traxit, nec suum addidit, extra voluptatem carnalis libidinis venit, non ibi fuit complexus maritalis, de virginis corpore non assumpsit vulnus, sed medicamentum, non assumpsit quod sanaret, sed vnde sanaret. Quantum ad peccatum pertinet dico. Solus ergo ille sine peccato, quo modo erunt membra eius, quorū nullus est sine peccato? Quo modo? Audi similitudinem quæ sequitur, Et sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, vt omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Vnde tibi nō videbatur peccatores homines posse fieri membra Christi, id est, illius, qui nullum omnino haberet peccatum? Serpentis morsu mouebaris, ideo crucifigitur Christus, ideo fundit sanguinem Christus in remissionē peccatorum, quia propter peccatum, id est, serpentis venenum, Sicut exaltauit Moyses serpentem in eremo, vnde sanarentur qui in illo deserto à serpentibus mordebantur, & illum exaltatum attendere iubebantur, & quisquis attenderet sanabatur: sic oportet exaltari filium hominis, vt omnis qui credit in eum, id est, qui attendit exaltatū, qui non erubescit crucifixum, qui in cruce Christi gloriatur, nō pereat, sed habeat vitam æternam. Non pereat. Vnde? Credendo in eum. Vnde non pereat? Attendēdo exaltatum, alioquin perisset. Hoc est enim, Omnis qui credit in eum, nō pereat, sed habeat vitam æternam. Profers paruulum mihi, & iubes attendat exaltatum, quem negas habere serpentis venenum. Imò si faues ei, si mouet te innocentia in vita propria, noli negare tractum aliquem reatum de vita prima, non sua, sed parentis sui primi. Noli negare, confitere venenum vt poscas medicamentum, aliter non sanatur. Aut vt quid ei dicis ve credat? Hoc enim respondetur à portante paruulum. Ad verba aliena sanatur, quia ad factum alienum vulneratur. Credit in Iesum Christum, fit interrogatio, respondetur, credit. Pro non loquēte, pro silente, flente & flendo quodam modo vt subueniatur orāte, respondetur & valet. An etiam hoc serpens ille persuadere conatur, quia non valet? Absit à corporibus qualiumcūq; Christianorum. Ergo respondetur & valet. Cōspiratione quadam communicat spiritus, credit in altero, quia peccauit in altero. An vero inuenit vitam præsentis seculi quem parturiuit infirmitas, & non inuenit vitam futuri seculi, quem parturiuit charitas? Ergo Moyses exaltauit serpentem in eremo, vt omnis à serpente percussus intueretur exaltatum, & sanaretur. [Sic oportuit exaltari filium hominis, vt omnis à serpente venenatus intueatur exaltatum & sanetur.] Adam primus accepit morsum serpentis cum veneno, Ergo natus in carne peccati, fit saluus in Christo per similitudinem carnis peccati. Misit enim deus filium suum, non in carne peccati, sed sicut sequitur qui scripsit, In similitudine carnis peccati, quia non de complexu maritali, sed de vtero virginali. Misit in similitudinem carnis peccati. Vt quid hoc? Vt de peccato damnaret peccatum in carne, de peccato damnauit peccatum, de serpente serpentem,

Margin notes: Ioan. 3. — Ibidem. — Ioan. 1. — Ioan. 3. — Matt. 16. — Roma. 12. — Ioan. 3. — Nume. 21. — Gene. 3. — Roma. 8. — Section letters: A, B, C, D, E, F

G pentem, [Quis enim dubitet nomine ſerpentis appellari peccatum? Ergo de peccato peccatum, de ſerpente ſerpentē.] Sed de ſimilitudine, quia in Chriſto nullum peccatum, ſed ſola ſimilitudo carnis peccati. Ideo exaltatus eſt ſerpens, ſed æreus. Exaltata eſt ſimilitudo carnis peccati, vt ſanaretur origo peccati, quia miſit Deus filium ſuum in ſimilitudinem carnis peccati, non in ſimilitudinem carnis. Nam vera caro eſt, ſed in ſimilitudinem carnis peccati, quia mortalis caro ſine vllo omnino peccato, vt de peccato propter ſimilitudinem dānaret peccatum in carne, propter veram iniquitatem: Vera iniquitas in Chriſto nō fuit, ſed mortalitas in illo fuit. Peccatum non ſuſcepit, ſed pœnam peccati ſuſcepit. Suſcipiendo ſine culpa pœnam, & pœnam ſanauit & culpam. Ecce quomodo fiūt iſta. Quæ admiratus Nicodemus dixerat, *Ioan. 3.* Quomodo poſſunt iſta fieri? Sic enim ſanamur, non quia meremur. Ecce quomodo fiunt iſta. Modo vbi mihi paruulos ponis? Iam dicis, nullo veneno ſauciati ſunt, Aufer eos à conſpectu exaltati ſerpentis. Si autem non aufers, ſanandos dicis, venenatos confiteris. Deinde ipſe dominus in eodem ſermone ad Nicodemum non audiſtis quid dixerit, cum eadem lectio hodie legeretur? *Vbi ſupra.* Qui credit in eum non iudicatur, qui

H autem non crediderit, iam iudicatus eſt. Et hic quæris medium homo de medio, & diſputas, & attēderis, nec attendis, Qui credit in eum non iudicatur, qui autem non crediderit, iam iudicatus eſt. Quid eſt autem, iam iudicatus eſt? Damnatus eſt. *Iudiciū p dānatione.* Nam iudicium pro damnatione plærumque poni noſtis, ſcripturæ teſtes ſunt, maxime illo vno teſtimonio apertiſsimo, cui nemo eſt qui contradicat. De reſurrectione cum ageret dominus, *Ioan. 5.* Qui bene fecerunt, in reſurrectionem vitæ, qui male egerunt, in reſurrectionem iudicij: vtique iudicium pro damnatione poſuit, & tu aliter audes diſſerere aut credere? *Ioan. 3.* Qui non credit, iam diiudicatus eſt. Alio loco, *Ibidem.* Qui credit in filium, habet vitam æternam, quam tu paruulis promittebas non baptizatis. Qui credit in filium, habet vitam æternam. Sed habet, inquit, & qui non credit paruulus, quamuis non habeat regnum dei. Sed vide quod ſequitur, Qui autem incredulus eſt filio, *Vbi ſupra.* non habet vitam, ſed ira dei manet ſuper eum. Vbi ponis paruulos baptizatos? Profecto in numero credētium. Nam ideo & conſuetudine Eccleſiæ antiqua ca-

I nonica fundatiſſima, paruuli baptizari fideles vocātur, Et ſic de his quærimus, Iſte infans Chriſtianus eſt? Reſpondetur, Chriſtianus, Catechumenus, an fidelis? Fidelis vtique à fide, fides à credendo: Inter credentes igitur baptizatos paruulos numerabis, nec iudicare vllo modo aliter audebis, ſi non vis eſſe apertus hæreticus. Ergo ideo habent vitam æternam, quia qui credit in filium, habet vitam æternam. Noli eis ſine iſta fide, & ſine iſto ſacramento huius fidei promittere vitam æternam. Qui autem incredulus eſt filio, & qui non credit in filium, non habet vitā: ſed, ira dei manet ſuper eum. Non dixit, veniet ſuper eum: ſed manet ſuper eum. Reſpexit originem cum ait, Ira Dei manet ſuper eum. Quam reſpiciens & Apoſtolus dixit, Fuimus & nos aliquando natura filij iræ. *Ephe. 2.* Non accuſamus naturam, Naturę author deus eſt. A deo bona eſt inſtituta natura, ſed per malam voluntatem à ſerpēte vitiata eſt, ideo quod fuit in Adam culpæ non naturę, nobis propagatis factū eſt iam naturæ. Ab hoc vitio naturæ cum quo naſcitur homo: non liberat niſi qui natus eſt ſine vitio. Ab hac carne peccati, non liberat niſi ille qui natus eſt ſine peccato per ſimilitudinem carnis peccati. Ab hoc veneno ſerpentis, non liberat niſi exaltatio ſerpentis. Quid ad K

hæc dicis? Satis ne hoc eſt? Eſt vnū aliquid acutiſsimū, quod ab eis profertur. Paululum attendite. Cum cœperint vrgeri verbis Apoſtoli dicentis, *Roma. 5.* Per vnum hominem peccatum intrauit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines pertranſiit, in quo omnes peccauerunt: quæ verba neſcio quis non intelligat, in quibus verbis neſcio vtrum quiſquam expoſitorem requirat: conantur reſpondere & dicere, ideo dictum eſt hoc ab apoſtolo, quia primus peccauit Adam, & qui poſtea peccauerunt, illum imitando peccauerunt. Hoc quid eſt aliud, quàm conari tenebras aperto lumini offundere? Peccatum per vnum hominem intrauit, & per *Vbi ſupra.* peccatum mors, & ita in omnes homines pertranſiit, *2. ſen. diſt.* in quo omnes peccauerūt. *30. cap. hoc* Propter imitationem dicis, quia primus peccauit Adam. *autem.* Reſpondeo prorſus, non primus peccauit Adam. Si primum peccatorem requiris, diabolum vide. Sed humani generis maſſam volēs oſtendere Apoſtolus de origine venenatam, ideo eum poſuit vnde nati ſumus, non eum quem imitati ſumus. Dicitur quidem & pater tuus, quem fueris imitatus. Filij mei, inquit, quos iterum parturio. Quid idemtidem

L dicit, Imitatores mei eſtote. Et propter ipſam imitationem dicitur impiis, *Gala. 4.* Vos à patre diabolo eſtis, *1. Cor. 4. & 11.* Nam conſtat in catholica fide, quod diabolus nec generauit noſtram naturam nec condidit, ſola in illa ſeductio eſt *Ioan. 8.* præcedentis, imitatio conſequentis. Deniq; quo modo dictum eſt de Adam, in quo omnes peccauerunt, legatur mihi alicubi, omnes in diabolo peccauerunt. Aliud eſt illo præcedente & ſeducente peccare, aliud in illo peccare, Quia ſecundum propaginē carnis in illo eramus omnes antequam nati eſſemus tanquam in parente, tanquam in radice ibi eramus, ſic venenata eſt iſta arbor, ibi eramus. Nam quia ad diabolum, hoc eſt, principem peccati, & vere primum peccatorem non pertinet origo, ſed imitatio, cū de illo ſcriptura loqueretur, Inuidia, inquit, diaboli, mors intrauit in orbem terrarum. *Sapien. 2.* Imitantur autem eum qui ſunt ex parte ipſius. Imitando eum fiunt ex parte ipſius. Nunquid dictum eſt, in illo peccauerunt? Cum vero de Adam diceretur propter originem, propter poſteritatem, propter propaginem viſcerum, In quo omnes, inquit, peccauerūt. *Roma. 5.* Nam ſi propterea primus conſtitutus eſt Adam, quia primus peccauit, tanquam in exēplo ſit, non in origine, vt quid tā in longinquo, poſt tam prolixa tēpora contra Adam

M quæritur Chriſtus? Si omnes peccatores ad Adā propterea pertiſſent, quia primus peccator, omnes iuſti debuerunt ad Abel pertinere, quia primus iuſtus. Quare Chriſtus quæritur? Expergiſcere frater, Quare Chriſtus quæritur, niſi quia in Adam damnata eſt generatio, in Chriſto quæritur regeneratio. Proinde nemo nos fallat. Scriptura euidens eſt, authoritas fundatiſsima eſt, fides catholiciſsima eſt. Omnis generatus damnatus, nemo liberatus, niſi regeneratus. Vnde & alteri verſutiæ illorū iam vos inſtructi, reſpondete chariſsimi. Quando dicunt & paruulos turbant, ſi de peccatore peccatores nati ſunt, quare non de baptizato iam fideli, cui remiſſa ſunt omnia peccata iuſti naſcuntur? Cito reſpondete, Ideo de baptizato non iuſtus naſcitur, quia nō eū generat vnde regeneratus eſt, ſed vnde generatus eſt. De Chriſto dictum eſt, Mortificatus carne, viuificatus *1. Petri. 3* ſpiritu: ſic de homine dici poteſt, Tabefactus carne, iuſtificatus ſpiritu. *Ioan. 3.* Quod naſcitur de carne, caro eſt. Quęſis vt de iuſto iuſtus naſcatur, cum videas iuſtum eſſe niſi regeneratum omnino non poſſe, Nec attendis do-

mini

A mini sententiã, quam tuipse in ore habes, Si quis nõ renatus fuerit ex aqua & spiritu? Puto quia non hoc factũ est in concubitu. Miraris quare peccator nascatur de semine iusti, non te delectat mirari quare oleaster nascatur de semine oliuæ? Accipe aliam similitudinem. Iustum baptizatum, pone granum purgatum. Non attendis quia de grano purgato frumentum cum palea nascitur, sine qua seminatur. Deinde cum sit in propagine natorum [generatio carnalis, in propagine renatorum] generatio spiritalis, vis vt de baptizato baptizatus nascatur, cum videas de circũciso non nasci circũcisum? Carnalis est certe ista generatio & carnalis est circumcisio, & tamen de circũciso non nascitur circũcisus: sic ergo de baptizato non potest nasci baptizatus, quia nemo renatus, antequam natus. Aliud eorum quasi acutissimum. Sed quid acutum non obtunditur scuto veritatis? Aliud dicunt, videte quale. Si Adam, inquiunt, nocet his qui non peccauerunt, ergo & Christus prodesse debet etiã his qui non crediderunt. Videtis certe quàm hoc acutum sit contra veritatem, audite quantum adiuuet veritatem. Qui enim hoc dicit, nihil aliud dicit, nisi

B si Christum nihil prodesse non credentibus. Hoc est verum. Quis non acceptet? Quis nõ consentiat, quia Christus non credentibus non prodest, credẽtibus prodest? Sed dic mihi obsecro te, Paruulis baptizatis Christus aliquid prodest, an nihil prodest? Necesse est vt dicat prodesse. Premitur mole matris Ecclesiæ, forte quidem vellet hoc dicere. Nam ratiocinationes eorum ad hoc videntur compellere, sed authoritate reprimuntur Ecclesiæ, ne non dicam, sputis hominum obruantur, sed ipsorum infantium lachrymis tanquam fluuio pertrahantur. Si enim dixerint nihil prodesse Christum baptizatis infantibus, nihil aliud dicunt quàm superfluo baptizantur infantes. Vt autem non superfluo baptizẽtur, quia hoc dicere non audent, prodesse Christũ baptizatis infantibus confitentur. Si prodest baptizatis, quæro quibus prosit, credentibus an non credentibus? Eligant quod volunt. Si dixerint non credentibus, vbi est ergo quod calumniabaris, quia Christus non credentibus prodesse non potest? Ecce tu cõfiteris prodesse infantibus, non tamen credentibus. Ad quodlibet prodest? Non putas ad vitam æternam? Non putas ad salutem æternam? Ad ipsum regnum cœlorum percipien-

C dum? Vtique prodest Christus paruulis baptizatis. Prodest ergo non credentibus? Sed absit, vt ego dicam nõ credentes infantes. Iam superius disputaui, credit in altero, qui peccauit in altero, dicitur, credit & valet, & inter fideles baptizatos computatur. Hoc habet authoritas matris ecclesiæ, hoc fundatus veritatis obtinet canon, contra hoc robur, contra hunc inexpugnabilem murum quisquis arietat, ipse confringitur. Ergo prodest Christus aliquid infantibus baptizatis, & sicut ego doceo, & sicut mecum tota Ecclesia dicit credentibus prodest, fidelibus prodest, tu quod vis elige. Volo quidem vt quod verius est, eligas, vt nobiscum dicas quia credentibus prodest. Sed si dixeris, non credentibus prodest, contra te dixisti. Si dixeris, credentibus prodest, mecum dixisti. Elige vtrum contra te dicas quod falsum est, an mecum dicas quod verum est. Tu enim paulo ante dicebas, Christum non credentibus nihil prodesse, volens efficere quia sic & Adam non peccantibus nihil nocuit, quomodo Christus non credentibus nihil prodest. Ecce iam fateris infantibus non credentibus baptizatis aliquid prodesse Christum. Sed si credentibus dicis, bene dicis, mecum dicis, credunt & infantes. Vnde credunt? Quomodo credunt? Fide pa- D rẽtum. Si fide parentum purgantur, peccato parentum polluti sunt. Corpus mortis in primis parentibus generauit eos peccatores, spiritus vitę in posterioribus parẽtibus regenerauit eos fideles. Tu das fidem non respondenti, & ego peccatum nihil agenti. Sancti, inquit, de sanctis nasci debuerũt, quia sicut dicit Apostolus, Alioquin filij vestri immundi essent, nunc autẽ sancti sunt. 1. Cor. 7. Et quo modo hoc accipis? Quomodo intelligis de fidelibus natũ ita sanctũ, vt baptizari non debeat? Quomodo libet accipias istam sanctitatem. Multi enim modi sunt sanctitatis, & multi modi sunt sanctificationis. Non enim omne quod sanctificatur, ad regnum cœlorum mittitur. De esca nostra dixit Apostolus. Sanctificatur per verbum dei, & orationem. Nũquid quia esca 1. Tim. 4. nostra sanctificatur, non scimus quò mittatur? Disce ergo esse aliquem modum, & quasi vmbraculum quoddã sanctificationis, quod non sufficiat ad perceptionẽ salutis. Distat, & quid distet deo notum est. Tamen cũm cum filio fidelium curratur ad baptismum, non sic errent parentes, vt putent eum iam fidelem natum. Natũ enim possunt dicere, non renatũ. Nam vt noueris quo E modo intelligas sanctificatos filios fidelium, vt modo non quæram, quia longum est, modum sanctificationis huius, ibi & maritum habes infidelem, ibi habes & vxo 1. Cor. 7. rem fidelem. Sanctificatur, inquit, vir infidelis in vxore, sanctificatur mulier infidelis in fratre. Nũquid quia est ibi forte modus aliquis sanctificationis, vt vir infidelis sanctificetur in vxore fideli, ideo iam securitatem debet accipere, quòd in regnum cœlorum intraturus est, & non baptizandus, non regenerãdus, non Christi sanguine redimẽdus? Quomodo ergo sanctificatur vir infidelis in vxore, & tamen perit, nisi baptizetur: sic filij fidelium, & si ad quendam modum sanctificati sunt, pereunt tamẽ si non fuerint baptizati. Rogo vos vt paululum acquiescatis. Lego tãtum. Sanctus Cyprianus est, quem in manus sumpsi, antiquus episcopus sedis huius, quid senserit de baptismo paruolorum, imò quid semper Ecclesiam sensisse monstrauerit, paululum accipite. Parum est enim quia isti disserunt & disputant, nescio quas impias nouitates, & nos conantur arguere, quod aliquid nouũ dicamus. Ad hoc ergo lego sanctum Cyprianum, vt videatis quomodo sit intellectus canoni- F cus, & catholicus sensus in his verbis, quę paulo ante tractaui. Interrogatus est sanctus Cyprianus, vtrum infans baptizari debeat ante octauum diem, quia in veteri lege non licebat circumcidi infantem, nisi octauo die. Quæstio inde erat nata de die baptizandi, nam de ori- Gene. 17. gine peccati nulla erat quæstio, & ideo ex ea re, vnde nulla erat quæstio, soluta est exorta quęstio. Sanctus Cyprianus dixit inter cætera quæ superius dixit: Propter quod neminem putamus ad gratiam consequendam impediendum esse à lege quæ iam statuta est, nec spiritalem circumcisionem impediri carnali circumcisione debere, sed omnem omnino admittendum esse ad gratiam Christi, quando & Petrus in Actibus Apostolorũ Acto. 10. loquitur & dicit, Deus mihi dixit neminem hominem communem dicendum & immundum. Cęterum si homines impedire aliquid ad consecutionem gratiæ posset, magis adultos & prouectos, & maiores nam possint impedire grauiora peccata. Porro autem etiam grauissimis delictoribus & in domino multum ante peccantibus, cum postea crediderint, remissio peccatorum datur, & à baptismo atque gratia nemo prohibetur, quãto magis non debet prohiberi infans, qui recens natus nihil

G hil peccauit, nisi quod secundum Adam carnaliter natus contagium mortis antiquæ prima natiuitate contraxit, qui ad remissam peccatorum accipiendam, hoc ipso facilius accedit, quod illi dimittuntur nō propria, sed aliena peccata. Videte quemadmodum de hac re nihil dubitans, soluit illam vnde dubitabatur, Hoc de fundamento Ecclesiæ sumpsit ad confirmandum lapidem nutantem. Impetremus ergo, si possumus à fratribus nostris, ne nos insuper appellent hæreticos, quòd eos talia disputantes nos appellare possemus forsitan si vellemus, nec tamen appellamus. Sustineat eos mater piis visceribus sanandos, portet docendos, ne plangat mortuos. Nimium est quò progrediuntur, multum est, vix ferendum est, magnæ patientiæ adhuc ferri. Non abutantur hac patientia Ecclesiæ, corrigantur, bonū est, vt amici exhortamur, non vt inimici litigamus. Detrahunt nobis, ferimus, canoni detrahunt, veritati nō detrahant. Ecclesiæ sanctæ pro remissione peccati originalis paruulorum quotidie laboranti non contradicant. Fundata ista res est, ferendus est disputator errans in aliis quæstionibus non diligenter digestis, nondum plena Ecclesiæ authoritate firmatis, ibi ferendus est error, non tantum progredi debet, vt etiam fundamentū H ipsum Ecclesiæ quatere moliatur. Non expedit, adhuc forte nostra non est reprehendenda patientia, sed debemus timere ne culpetur etiam negligentia. Sufficiat charitati vestræ, habete ad illos qui nostis illos, habete cum illis amice, fraterne, placide, amanter, dolenter, quicquid potest faciat pietas, quia postea diligenda nō erit impietas, Conuersi ad dominum.

Philip. 3. *De verbis Apostoli, Nos enim sumus circuncisio, qui spiritui dei seruimus:* *Sermo XV.*

AD apostolicam lectionem aures & animum intendat sanctitas vestra, adiuuante nos affectu vestro apud dominum deū nostrum, vt ea quæ illic nobis reuelare dignatur, ad vos apte atque salubriter proferre possimus. Ergo cum legeretur, audistis dicentem Apostolum Paulum, Nos enim sumus circumcisio, qui spiritui dei seruimus. Scio plerosque codices habere, qui spiritu Deo seruimus. *Vbi supra.* Quantum autem inspicere potuimus, plures Græci hoc habēt, qui spiritui dei seruimus. Sed non ibi quęstio est. Manifestum est enim vtrumque, & congruum regulæ I veritatis, quia & spiritui dei seruimus, & non carne, sed spiritu deo seruimus. Carne enim seruit deo, qui de rebus carnalibus sperat se placere deo. Cum vero & ipsa caro ad bona opera spiritui subditur, spiritu seruimus Deo, quia carnem domamus, vt spiritus obtemperet deo. Spiritus enim regit, caro regitur, nec spiritus bene regit, si non regatur. Cum ergo ait, Nos sumus circūcisio, videte quid voluerit intelligi in illa circumcisione, quæ in vmbra data est significante, quæ remota est luce veniente. Cur autem non dixerit, Nos habemus circūcisionem, sed nos sumus circūcisio? Sic accipite hoc voluisse Apostolum dicere, Nos sumus iusticia, Circūcisio enim iusticia est. *Circūcisio iusticia est.* Magis enim commendat, cum dicit dicendo nos esse iusticiam, quàm dicendo nos esse iustos, ita tamen vt cum iusticiam dicit, esse iustos intelligamus. Non sumus illa incommutabilis iusticia, cuius participes facti sumus, sed quēadmodum dicitur, magna ibi iuuentus est, pro multis iuuenibus, sic dicitur iusticia, vt intelligantur iusti. Audite hoc ipsum euidentius, eodem dicente Apostolo, Vt nos, inquit, simus iusticia dei in ipso. Nos simus iusticia nō nostra, sed dei, ab illo accepta, non à nobis assumpta, impartita, non vsurpata, donata non rapta. Cuidam enim rapina erat K esse æqualis dei, & quoniam quæsiuit rapinam, inuenit ruinam, Dominus autem noster Iesus Christus, cum in *Philipp. 2.* forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Cui enim æqualitas dei natura erat, rapina non erat, sed tamen semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, vt nos essemus iusticia dei in ipso. Si enim ille paupertatem vitaret, nos paupertate non careremus. Pauper enim ille factus est, cum diues esset, vt illius paupertate, sicut scriptum est, nos ditaremur. Diuitiæ illius *2. Corin. 8.* quid nobis factæ sunt, cuius paupertas nos diuites fecit? Apostolus ergo non tibi negauit circūcisionem, sed exposuit, lucem prætendit, vmbram remouit. Nos sumus, inquit, circūcisio, qui spiritu deo seruimus, & gloriamur in Christo Iesu, & nō in carne fidētes. Respexit quosdam in carne fidentes, ipsi erant qui de carnis circumcisione gloriabantur. De quibus alio loco dicit, *Philip. 3.* Quorum deus venter est, & gloria in pudendis eorum. Intellige tu circūcisionem, & esto circūcisio, intellige & esto. Intellectus enim bonus, sed omnibus qui faciunt eum. Non vtique frustra octauo die iussus est infans *Psalm. 110.* *Gene. 17.* circūcidi, nisi quia petra qua circūcidimur Christus erat. Cultellis enim petrinis circūcisus est populus. Petra autem erat Christus. Quare ergo octauo die? Quia L in hebdomadis idem primus qui & octauus. Completis enim septem diebus reditur ad primum, finitus septimus, dominus sepultus, reditur ad primum, dominus *Iosue. 5.* *1. Cor. 10.* resuscitatus. Domini enim resuscitatio promisit nobis æternum diem, & cōsecrauit nobis dominicum diem. *Circūcisio quare octauo die fiebat.* Qui vocatur dominicus, ipse videtur proprie ad dominum pertinere, quia eo die dominus resurrexit. Reddita est petra, circumcidantur qui volunt dicere, Nos enim sumus circumcisio. Traditus est enim propter *Philip. 3.* peccata nostra, & resurrexit propter iustificationem no *Roma. 4.* stram. Iustificatio tua, circūcisio tua, non est à te. Gratia salui facti estis per fidem, & hoc non ex vobis, sed dei donum est, Non ex operibus, ne forte dicas, Prome *Ephe. 2.* rui, & ideo accepi. Non putes te promerendo accepisse, qui non promereres nisi accepisses. Gratia præcessit meritum tuum, non gratia ex merito, sed meritum ex gratia. Nam si gratia ex merito, emisti, non gratis accepisti. Pro nihilo, inquit, saluos facies eos. Quid est, Pro nihilo saluos facies? Nihil in eis inuenis vnde salues, & *Psal. 55.* tamen saluas. Gratis das, gratis saluas. Omnia merita M prȩcedis, vt dona tua consequantur merita tua. Prorsus gratis das, gratis saluas, qui nihil inuenis vnde salues, & multum inuenis vnde damnes, Nos ergo, inquit, sumus *Philip. 3.* circumcisio qui spiritui dei seruimus, & gloriamur in *1. Cor. 10.* Christo Iesu. Qui gloriatur, in domino glorietur. Et nō in carne fidentes. Et quid est fidere in carne? Audite, inquit. *Fidere in carne.* Quāquam ego, inquit, habeam fiduciam & in carne. Si quis alius in carne putat se habere fiduciam, magis ego. Ne arbitremini, inquit, me hoc cōtēnere quod non habeo. Quid magnum est, si homo abiectus, plebeius, ignobilis, contemnat nobilitatem, & tunc exhibeat veram humilitatem? Quamquam ego, inquit, habeam fiduciam & in carne. Ideo vos, inquit, doceo contemnere, quoniam videtis me habere quod contemnā. Si quis alius in carne putat se habere fiduciam, magis ego. Et audi in carne fiduciam: circūcisione octaui diei, id est, non proselytus, non aduena ad populum dei, nō maior circumcisus, sed à parentibus natus Iudæus. Habeo circūcisionem octaui diei ex genere Israël, de tribu Beniamin, Hebræus ex Hebræis, secundum legem *Philip. 3.* Pharisęus. Primarij quidem erant, & quasi ad nobilitatē

Iudaicam

A Iudaicam ſegregati,non cótemptibili plebi commixti,
Phariſæi. qui dicebantur Phariſæi, Nam dicitur hoc verbũ,quaſi
ſegregationem interpretari, quomodo in Latina lin-
Egregius gua egregius,quaſi à grege ſeparatus. Fuerunt autem Iſ-
Iſraelitæ. raëlitæ, id eſt ex genere Iſraël,etiam illi qui ſeparati fue
3.Reg.12. runt à templo. Remanſit autem ad templum tribus Iu-
da, & tribus Beniamin, Tribus Leui in ſacerdotibus,
tribus Iuda regia,& tribus Beniamin: hoc ſolum remã-
ſit in Hieruſalem & ad templum dei, quando facta eſt
ſeparatio illa in ſeruo Salomonis. Non ergo leuiter ac-
cipiatis quod ait, Tribus Beniamin inhærens Iudæ,nõ
Philip.3. recedens à templo. Hebræus ex Hebræis,ſecundum le-
gem Phariſæus, ſecundum æmulationem perſequeris
Eccleſiam dei. Inter merita ſua cómemorat quòd fue-
rit perſecutor: ſecundum æmulationem, inquit. Qua
æmulatione? Non eram,inquit,piger Iudæus,quicquid
erat quod legi meæ aduerſarium videbatur, impatien-
ter ferebam, acriter inſequebar. Hæc apud Iudæos no-
bilitas,ſed apud Chriſtum quæritur humilitas. Ideo ibi
1.Reg.10. iſte Saulus, hic Paulus. Saulus à Saüle nomẽ deriuatur.
Qui fuerit Saül noſtis, ipſius electa eſt ſtatura procera.
B Sic eum deſcribit ſcriptura, quod ſupereminẽs eſſet de
omnibus,quando electus eſt vt vngeretur in regẽ. Non
fuit ſic Saulus, ſed factus Paulus, Paulus enim paruus,
Philip.3. ideo Paulus modicus. Ergo ſecundum æmulationem,
inquit, perſequens Eccleſiam. Hinc intelligant homi-
nes qualis apud Iudæos fuerim, qui Chriſti Eccleſiam
perſeqoebar æmulatione traditionum paternarũ. Ad-
dit, Secundum iuſticiam quæ eſt in lege,qua fuerim ſi-
ne querela. Nouit charitas veſtra dictos eſſe ſine que-
rela, ambulaſſe in omnibus iuſtificationibus domini,
Luca.1. Zachariam & Elizabeth. In omnib', inquit ſcriptura,
iuſtificationibus domini ambulaſſe ſine querela. Ecce
hoc erat & Paulus noſter. Quando Saulus erat, in lege
ſine querela ambulabat. Et quod in eo fuit ſine quere-
Philip.3. la, hoc de illo faciebat magnam querelam. Quid ergo
putamus fratres eſſe ſine querela? Secundum iuſticiam
quæ in lege eſt eſſe malum eſt? Si malum eſt ſecundum
iuſticiam quæ in lege eſt eſſe ſine querela, ergo aliquid
mali eſt lex? Sed habemus eundem Apoſtolum dicen-
Roma.7. tem, Itaque lex quidem ſancta,& mandatum ſanctum,
& iuſtum, & bonum. Si lex ſancta, & mandatum ſan-
ctum,& iuſtum,& bonum,ſecundum iuſticiam quæ eſt
C ex lege ſancta cõuerſaris ſine querela,quomodo poteſt
non eſſe bonum? Quomodo poteſt non eſſe ſanctum?
An forte ſanctum nõ eſt? Audiamus ipſum Apoſtolum
Philip.3. quid dicat, Quæ mihi lucra fuerunt,hæc propter Chri-
ſtum damna eſſe dixi. Damna ſua dicit,& inter dam-
na ſua computat, quod in iuſticia quæ eſt in lege fue-
rit ſine querela. Veruntamen, inquit,& arbitror omnia
damna eſſe propter eminantem ſcientiam Chriſti Ieſu
domini noſtri. Attendo,inquit, laudes meas,comparo
eminentiæ domini noſtri Ieſu Chriſti. Illud ſitio, hoc
contemno. Parum eſt hoc. Propter quem arbitror,in-
quit,omnia non ſolum detrimenta eſſe, verum & ſter-
cora exiſtimaui eſſe, vt Chriſtum lucrifacerem. Quæ-
ſtio maior exorta eſt ô Paule,Si ſecundum iuſticiã quæ
in lege eſt verſabaris ſine querela, & hoc in detrimen-
tis tuis, in damnis, in ſtercoribus computas, vt Chri-
ſtum lucrifacias,ergo iuſticia illa à Chriſto prohibebat?
Obſecro te, expone hoc paululum. Deo potius dica-
mus,vt illuminet & nos, à quo & ipſe illuminatus eſt,
qui epiſtolam iſtam ſcripſit nobis, non atramento, ſed
ſpiritu dei viui. Videtis chariſſimi quàm ſit arduum,
2.Cor.3. quàm difficile intelligere hoc, cum conſtet legem ſan-

ctam eſſe,& mandatum ſanctum,& iuſtum,& bonum, D
conſtétque omnino inter fideles catholicos, ita vt ne-
mo diſſentiat niſi qui non vult eſſe catholicus,hanc le-
gem non datam niſi à domino deo noſtro: ſecundum
iſtam iuſticiam quæ in lege eſt,conuerſari ſine querela,
impedimentum fuiſſe Apoſtoli,ne veniret ad Chriſtũ:
nec eum veniſſe ad Chriſtum,niſi hoc quod fuit ſecun
dum iuſticiam,quæ in lege eſt ſine querela inter damna
& detrimenta, & ſtercora computaſſet. Sequamur er-
go,& accedamus aliquantulum,ne forte in ipſis verbis
Apoſtoli elucescat nobis aliquid,vnde iſta remoueatur
& ſoluatur obſcuritas. Detrimenta,inquit,credidi hæc
omnia,& ſtercora exiſtimaui, vt Chriſtum lucrifacerẽ.
Intendite obſecro. Damna,detrimẽta,ſtercora iſta exi-
ſtimaui, in quibus etiam illud commemoro quod fue-
rim ſine querela ſecundum iuſticiã quæ in lege eſt. Exi- *Philip.3.*
ſtimaui ergo hæc omnia detrimẽta & ſtercora,vt Chri
ſtum lucrifaciam, & inueniar in illo, non habens meã
iuſticiam quæ ex lege eſt. Qui præueniſtis intellectu ex-
poſitionem, arbitramini vos tanquam veloces in via
cum tardioribus ambulare. Celeritas aliquantum repri
matur,ne comes tardior deſeratur. Vt Chriſtũ, inquit, E
lucrifaciam, & inueniar in illo, non habens meam iu-
ſticiam, quæ ex lege eſt. Si meã dixerat, quare addidit
ex lege? Si enim ex lege eſſet,quo modo tua eſt? Nũquid
tu tibi impoſuiſti legem? Deus legem dedit,deus legem
impoſuit, deus legi ſuæ te obtemperare præcepit. Lex ſi
non te doceret: quemadmodũ viuere deberes,quo mo
do poſſes habere iuſticiam ſine querela ſecundum legẽ?
Si ſecundũ legem habes, quomodo dicis, non habens
meã iuſticiam quæ ex lege eſt,ſed eam quę eſt per fidem
Chriſti quæ eſt à deo? Iam ergo dicam vt potero, reue-
let melius qui vos poſſidet,donet & intellectum & effe
ctum. Donabit enim effectũ,ſi donabit affectum,† hoc *† aliàs, intellectum.*
eſt enim quod volo dicere. Lege dei propoſita: ipſa e-
nim dixit, Non concupiſces: Lege ergo dei propoſita, *Exod.20.*
exceptis illis carnalibus ſacramentis quæ fuerunt vm-
bræ futurorum, Lege dei propoſita quiſquis tumuerit,
& ſuis viribus eam implere ſe poſſe putauerit, & fece-
rit quod lex iubet, non amando iuſticiam, ſed timen-
do pœnam,fuit quidem ſecundum iuſticiam quæ ex le-
ge eſt homo ſine querela, non furatur, non adulterat,
non dicit falſum teſtimonium,non facit homicidium,
non concupiſcit rem proximi ſui. poteſt hoc,poteſt,for F
taſſis. Vnde? Timore pœnæ, quanquam qui timore pœ-
næ non concupiſcit,puto quia concupiſcit. Terrore in-
genti armorum atque telorum,& circundantis forſitan
multitudinis vel obuiam euntis, etiam leo reuocatur à
præda: & tamen leo venit,leo redit,prædã non rapuit,
nõ maliciam poſuit. Si talis es,adhuc iuſticia tua eſt,qua
iuſticia tibi conſulis ne torquearis. Quid magnum eſt
pœnam timere? Quis eam non timet? Quis latro, quis
ſceleratus, quis nefarius? Sed hoc intereſt inter timo-
rem tuum, timorémque latronis, quòd latro timet le-
ges hominum, & ideo facit latrocinium,quia ſperat ſe
fallere leges hominum: tu autem leges eius times, eius
pœnam times, quem fallere non potes. Nam ſi fallere
poſſes,quid non feciſſes? Ergo & concupiſcentiam tuã
malam non amor tollit,ſed timor premit. Ad ouile ve-
nit lupus, latratu canum, & clamore paſtorum ab ouili
reuerſus eſt lupus. Ipſe tamen lupus in ouem vertatur.
Facit enim & hoc dominus,ſed ipſa eſt iuſticia eius,nõ
tua. Nam quandiu habes tuam,potes timere pœnã,non
amare iuſticiam. Ergo fratres mei, habet delicias ſuas
iniquitas, & iuſticia nõ habet? Delectat malum,& non

G delectat bonum? Delectat omnino, sed dominus dabit suauitatem, & terra nostra dabit fructum suum. Ille nisi prior det suauitatem, terra nostra non dabit nisi sterilitatem. Hanc ergo iusticiam cõcupiuit Apostolus, delectatus est, memor fuit dei, & delectatus est: concupiuit anima eius & æstuauit in atria domini: & viluerũt omnia quæ pro magno habebat, facta sunt damna, detrimenta, stercora. Hinc enim erat & illud quod Ecclesiã persequebatur, secundũ æmulationem paternarũ traditionum. Inde erat quia suã iusticiam constituebat, nõ iusticiã dei quærebat. Videte enim quia inde persequebatur Ecclesiam. Quid ergo dicimus? Ait alio loco ipse Apostolus, Quia gentes quæ non sectabantur iusticiam, apprehenderunt iusticiam. Sed quam? Iusticiam autem quæ ex fide est. Gentes autem quæ non sectabantur iusticiam quæ ex lege est, quasi propriam suam quæ sit de timore pœnæ, non de amore iusticiæ, quia nõ sectabantur iusticiam, apprehenderunt iusticiam, iusticiam autẽ quæ ex fide est. Israël autem, inquit, persequẽs legem iusticiæ, in legem iusticiæ non peruenit. Quare? Quia nõ ex fide. Quid est quia non ex fide? Non sperauit in deũ, non illam petiuit à deo, non credidit in eum qui iustificat impium, Non fuit similis publicano oculos in terH ram deiicienti, pectus suum percutienti & dicenti, Domine propicius esto mihi peccatori. Ergo persequẽs legem iusticiæ, in legem iusticiæ non peruenit. Quare? Quia non ex fide, sed quasi ex operibus offenderunt in lapidẽ offensionis. Ecce vnde Saulus persequebatur ecclesiam: quando enim persequebatur ecclesiam, in lapidem offensionis offendebat. Christus humilis in terra iacebat, in cœlis quidem & ipse erat, leuata illo & carne sua à mortuis resuscitata: sed nisi & in terra Christus iaceret, nõ ipsi Saulo clamaret, quid me persequeris: ergo ille iacebat quia humilitatẽ piam perferebat: ille offendebat, quia non videbat. Et totum hoc nõ videre, vnde erat? De tumore superbiæ. Quid est de tumore superbiæ? Quasi de iusticia sua. Ex lege quidem, sed sua. Quid est ex lege? Quia in mandatis legis. Quid est, sua? Tanquam de viribus suis. Amor deerat, amor iusticiæ, amor charitatis Christi. Et vnde illi amor? Solus possidebat timor, charitati vẽturæ locum in corde seruabat. Cum sæuiret erectus, iactabundus, glorians apud ipsos Iudæos, quòd secundum æmulationem paternarũ traditionum persequebatur Ecclesiam, cum sibi videretur excel I sus, audiuit desuper vocẽ domini nostri Iesu Christi iã in cœlo sedentis, & adhuc humilitatem cõmẽdantis, Saule inquit Saule quid me persequeris? Durum est tibi aduersus stimulum calces mittere. Possum te dimittere, tu enim vexareris punctionibus meis, non ego frangerer calcibus tuis, sed non te dimitto. Sæuis & misereor. Quid me persequeris? Non enim timeo te, ne iterũ crucifigas me, sed volo agnoscas me, ne occidas, non me, sed te. Horruit ergo Apostolus, percussus & prostratus, erectus & instructus. Factum est enim in illo, Ego percutiam, & ego sanabo. Non enim ait, Sanabo & percutiam: sed percutiam & sanabo. Percutiam te, & dabo tibi me. Sic prostratus horruit iusticiam suam, in qua erat certe sine querela, laudabilis, magnus, quasi gloriosus apud Iudæos. Detrimenta existimauit, damna credidit, stercora deputauit vt inueniretur in illo nõ habens suã iusticiam quæ ex lege est, sed eam quæ per fidẽ est Christi, quæ est, inquit, ex deo, Illi autem qui offenderunt in lapidem offensionis, quid de illis dicit ipse Apostolus? Quia nõ, inquit, ex fide, sed tanquam ex operibus, quia ipsi quasi sua iusticia offenderũt in lapidem offensionis,

Psal. 84. *Psal. 83.* *Philip. 3.* *Gala. 1.* *Roma. 9.* *Roma. 4.* *Luca. 18.* *Roma. 9.* *Acto. 9.* *Gala. 1.* *Acto. 9.* *Deuter. 32.* *Philip. 3.* *Roma. 9.*

sicut scriptum est, Ecce pono in Sion lapidem offensio K nis, & petrã scandali, & qui crediderit in eum non confundetur. Qui enim crediderit in eum, non habebit suã iusticiam quæ ex lege est, quãuis sit bona lex, sed implebit ipsam legem, non sua iusticia, sed data ex deo. Ita enim non confundetur, Charitas enim plenitudo est legis. Et vnde ista charitas diffusa est in cordibus nostris? Non vtique à nobis, sed per spiritum sanctum qui datus est nobis. Offenderunt ergo illi in lapidem offensionis, & petram scãdali, Et ait de illis, Fratres, bona voluntas quidem cordis mei, & deprecatio ad dominum pro illis in salutem. Deprecatur Apostolus pro non credentibus vt credant, pro auersis vt cõuertantur. Videtis quia nec ipsa conuersio sine adiutorio est. Deprecatio, inquit, ad deum pro illis ad salutem. Testimonium enim perhibeo, quia zelum dei habent. Sic habebat & ipse: zelum dei habebat. Sed quo modo? Quo modo habebat? Sed non secundum scientiam. Quid est hoc, non secundum scientiam? Ignorantes enim dei iusticiam, & suam volentes constituere. Vnde iste correctus, inquit, non habens meam iusticiam. Illi volunt suã constituere, adhuc eos delectat in stercore iacere. Ego non habeo meam iusticiam, sed eam quæ est per fidem Christi, iusticiam ex deo, iusticiam, inquam, ex deo, qui L iustificat impium. Tolle te, tolle inquam te à te, impedis te, si tu te ædificas, ruinã ædificas. Nisi dominus ædificauerit domum, inuanum laborauerunt qui ædificant eam. Noli ergo velle habere iusticiam tuam. Certe ex lege est, nempe ex lege est. Certe deus dedit legem, & quia iusticia ex lege est, non sit tua. Apostolus Paulus loquitur, minantes iusticiam suam nõ calumnientur. Ecce vbi illum habes, Aperi, lege, audi, vide, tuã iusticiam noli habere, stercora illam deputat Apostolus, quamuis sit ex lege, tamen quia suam. Ignorantes enim dei iusticiam, & suam volentes constituere, iusticiæ dei non sunt subiecti. Noli putare quia Christianus vocaris, ideo te non posse offendere in lapidem offensionis. Cuius gratiæ derogas, in ipsum offendis. Minus est offendere Christum in cruce pendentem, quàm in cœlo sedentem. Iusticia sit, sed ex gratia sit, à deo tibi sit, non tua sit. Sacerdotes tui, inquit, induantur iusticia. Vestis accipitur, non cum capillis nascitur, pecora de suo vestiuntur. Hanc prædicat Apostolus Paulus, à deo tibi sit, Geme vt impetres, plora vt impetres, crede vt impetres. M Qui inuocauerit nomen domini saluus erit. An putatis sic dictum esse, Qui inuocauerit nomen domini saluus erit, quasi à febre, aut à peste, aut à podagra, aut aliquo dolore corporis? Non sic, sed saluus erit, iustus erit, Quia non est opus sanis medicus, sed male habentibus, Exposuit cum dicit, Non veni vocare iustos, sed peccatores. Videte ergo quid sequitur. Et inueniar, inquit, in illo, non habens meã iusticiam quæ ex lege est: quamuis ex lege, tamen meam: sed eam quæ per fidem Christi, quæ impetratur à deo, quæ est ex deo, iusticiam in fide ad cognoscẽdum eum, & virtutem resurrectionis eius. Aliquid magnum est, agnoscere virtutem resurrectionis Christi. Hoc putatis esse magnum, quia carnẽ suam resuscitauit? Ipsam dixit virtutem resurrectionis eius? Nõnne erit etiã nostra in fine seculi resurrectio? Nõnne & nostrũ corruptibile hoc induet incorruptionem, & mortale hoc induet immortalitatem? Nõnne quo modo ipse resurrexit à mortuis, & iam non moritur, & mors ei vltra nõ dominabitur, sic & nos mirabilius, vt ita dicam? Nam illius caro non vidit corruptionẽ, nostra de cinere reparatur. Magnum est quidẽ quia præcessit

Esai. 28. *Roma. 13.* *Roma. 5.* *Roma. 9.* *Roma. 10.* *Vbi suprà.* *Roma. 10.* *Roma. 4.* *Psal. 126.* *Roma. 10.* *Psal. 131.* *Ioelis. 2.* *Matth. 9.* *Philip. 3.* *1. Cor. 15.* *Roma. 6.* *Acto. 2.*

A præcessit in exemplo, & dedit nobis quid speraremus,
sed non hoc est solum, Ille qui de iusticia loquebatur nō
sua, sed illa quæ ex deo est, & ibi nominauit virtutē re-
surrectionis Christi: Agnosce ibi iustificationem tuam,
Ex illius enim resurrectione iustificamur, tāquam à pe-
tra circuncidamur, propterea inde cœpit, Nos sumus
circuncisio. Vnde circūcisio? A petra. Qua petra? Chri-
sto. Quo modo? Octauo die. Quo modo resurrexit do-
minus? Dominico die. Hanc ergo fratres mei iustifica-
tionē, & habeamus inquantū habemus, & augeamus in-
quantum minores sumus, & perficiamus cum illuc ve-
1.Cor.15. nerimus, vbi dicetur, Vbi est mors victoria tua? Vbi est
mors aculeus tuus? Sed totum ex deo, non tamen quasi
dormientes, nō quasi vt non conemur, non quasi vt nō
velimus. Sine voluntate tua, non erit in te iusticia dei.
Voluntas quidem ooo est nisi tua, iusticia non est nisi
dei. Esse potest insticia dei sine voluntate tua, sed in te
esse non potest, nisi per voluntatem tuam. Demonstra-
tū est quid agere debeas. Iussit lex, non facias illud, non
illud, fac hoc atq; illud, Demonstratum est tibi, iussum
est tibi, apertum est tibi, si tibi est cor intellexisti quid fa
cias, roga vt facias, si cognoscis virtutem resurrectio-
Roma.4. nis Christi. Traditus est enim propter delicta nostra, &
B resurrexit propter iustificationē nostrā. Quid est pro-
pter iustificationem nostram? vt iustificet nos, & iustos
faciat nos, Eris opus dei, noo solum quia homo es, sed
etiam quia iustus es, Melius est enim iustum esse, quàm
te hominem esse. Si hominem te fecit deus, & iustum
tu te facis, melius aliquid facis quàm fecit deus, sed sine
te fecit te deus. Non enim adhibuisti aliquē consensum
vt te faceret deus. Quomodo cōsentiebas qui nō eras?
Qui ergo fecit te sine te, non te iustificat sine te: Ergo fe
cit nescientem, iustificat volentem. Tamen ipse iustifi-
cat ne sit iusticia tua, ne redeas ad damna, ad detrimen-
ta & stercora, inuenire in illo noo habens iusticiā tuam
quæ ex lege est, sed iusticiam per fidem Christi quæ est
ex deo: iusticiam ex fide ad cognoscēdum eum & vir-
tutem resurrectionis eius, & communicationem pas-
sionum eius: & ipsa virtus tua erit, communicatio pas-
sionum Christi virtus tua erit. Quid autem erit in cum
municationibus passiooum Christi, si charitas oon erit?
Nōnne inueniuntur torti latrones in tanta fortitudine
corporū, vt quidam eorum non solum cōscios prode-
re noluerint, sed nec omnia sua confiteri dignati sint?
C Inter cruciatus, inter tormenta effossis lateribus, & pe-
ne perditis membris, manserit animus in obstinatione
nequissima. Vide ergo quid amabant. Facere tamē ista
sine magno amore oon poterant, Sed non sic amator
dei. Deus non amatur nisi de deo. Amauit ille nescio
quid aliud de carne, sicut bomo: Quodlibet amauit, so
cios suos amauerit, conscientiam scelerum amauerit,
gloriam in facinoribus amauerit, quodlibet amauerit.
Multum amauit, qui torqueri non potuit, deficere non
potuit. Si ergo ille non potuit tanta perferre sine amo-
re, nec tu poteris communicare Christi passionibus si-
ne amore. Sed quæro quo amore, Non sit cupiditas, sed
1.Cor.13. sit charitas. Si enim, inquit, tradidero corpus meum vt
ardeam, & charitatem nō habeam, nihil mihi prodest.
Vt prosit tibi communicatio passionum Christi, chari-
Charitas vnde nobis? tas assit. Vnde tibi charitas? O mendicissima infirmitas,
vnde tibi charitas dei? Vis ostendo tibi vnde sit tibi? Ip-
sum interroga horrearium dominicum. Si enim in te
fuerit charitas dei, communicabis Christi passionibus,
& verus eris martyr in quo charitas coronatur. Ipse erit
verus martyr. Vnde ergo tibi? Habemus thesaurū istum

in vasis fictilibus, ait ipse Apostolus, vt eminentia vir- D
tutis dei sit, & non ex vobis. Ergo vnde tibi charitas, ni- 2.Corin.4.
si quia diffusa est in cordibus nostris per spiritum san- Roma.5.
ctū qui datus est nobis? Ecce ad quod geme, Contemne
spiritum tuū, accipe spiritum dei. Nō te timeat spiritus
tuus, ne cū cœperit in te habitare spiritus dei, angustias
patiatur in corpore tuo. Cum habitare in corpore tuo
cœperit spiritus dei, nō inde excludet spiritum tuū. No-
li timere. Si diuitem aliquem hospitio suscipias, pateris
angustias, vbi maneas tu non inuenis, vbi illi lectus pa-
retur, vbi cōiunx, vbi filij, vbi familia: Quid ago, inquis?
Quò eo? Quò migrabo? Suscipe diuitē spiritum dei, di-
lataberis, non angustaberis. Dilatasti gressus tuos subtus Psal.17.
me: dic, Dicis hospiti tuo, Dilatasti gressus meos subter
me. Quando non hic eras, angustias patiebar, implesti
cellam meam, & oon me exclusisti, sed angustiā meam.
Cum enim dicit, Charitas dei diffusa est, ipsa diffusio la Roma.5.
titudinem significat. Non ergo timeas angustias, recipe
hospitē istum, & non sit hospes quasi de transeuntibus.
Non enim babet dare discedendo, veniens habitet in
te, & debet. Ipsius esto, non te deserat, non inde migret,
tene illū omnino, & dic illi, Domioe deus noster pos-
side nos. Ergo ad hoc, inquit, habeamus iusticiā quæ ex
deo est ad cognoscēdum eum, & virtutem resurrectio- E
nis eius, & communionem passionum eius, conformati
morti ipsius. Consepulti enim, inquit, sumus cū Christo Roma.6.
per baptismū in morte, vt quemadmodū Christus sur-
rexit à mortuis, sic & nos in nouitate vitæ ambulemus.
Morere vt viuas, sepelire vt resurgas. Cū enim sepultus
fueris & resurrexeris, tunc verū erit, sursum cor. Sapuit
quod dixi. Nūquid iste sermo saperet, nisi esset in vobis
interna dulcedo? Conformatus inquit, morti ipsius, si
quo modo occurrā in resurrectiooe mortuorū. De iu-
sticia loquebatur, iusticia quæ est ex fide Christi, iusticia
quæ à deo est, & sic cuncta executus est. Et cum iusticiā
quæreret, dicens, Vt inueniar in illo nō habens meam Philip.3.
iusticiā quæ ex lege est, sed iusticiā quæ est ex fide Chri-
sti, quæ est ex deo, dicit modo, Si quo modo occurrā in
resurrectione mortuorum. Quare dixisti, si quo modo
occurram? Non quia iam acceperim aut iam perfectus Vbi suprà.
sim, sequor autē si quo modo apprehendā, in quo & ap
prehēsus sum à Christo Iesu. Preuenit me iusticia ipsius,
sequatur illum mea. Tunc autē sequatur mea, si non sit
mea. Si quo modo occurram, non quia iam acceperim F
aut iā perfectus sim. Cœperūt mirari qui hoc audiebant
dicentē Apostolum, nō quia iam acceperim aut iā per-
fectus sim, Quid est quod nondū acceperat? Fidem ha-
bebat, virtutē habebat, spem habebat, charitate flagra-
bat, virtutes operabatur, inuictissime prædicabat, om-
nes persecutiones tolerabat, in omnibus patiens, amās
Ecclesiam, solicitudinem omoium Ecclesiarum corde 2.Corin.11.
gestans. Quid nondum acceperat? Non quia iam acce-
perim, aut iam perfectus sim. Quid est quod dicis? Dicis Philip.3.
& miramur, dicis & stupemus. Nouimus enim quid au
diamus. Quid dicis? Fratres ait. Quid est quod dicis?
Quid dicis? Ego me nō arbitror apprehendisse. Nolite,
inquit, in me falli, plus meipse noui quā vos. Si nescio,
quid mihi desit: nescio, quid assit, Ego meipsum noo ar
bitror apprehendisse, Vnum autem, hoc non me arbi-
tror apprehendisse, Multa habeo, & vnum nondum ap
prehendi. Vnam petij à domino, hanc requiram. Quid
petisti, aut quid requiris? Vt inhabitem in domo domi- Psal.26.
ni per omoes dies vitæ meæ? Vt quid? Vt contempler
delectationem domini. Ipsum est vnum quod dice-
bat nondum apprehendisse Apostolus, & quantum illi

G deerat, intantum nondum perfectus erat. Meministis fratres mei Euangelicæ illius lectionis, vbi duæ sorores dominum susceperunt, Martha & Maria. Certe recolitis, Martha in multo ministerio conuersabatur, & occupata erat circa curam domini, quippe dominũ hospitio eeceperat & discipulos eius. Satagebat omni cura religiosissima, ne sancti apud eã vllam paterẽtur iniuriam. Cum ergo esset occupata circa mulum ministeriũ, Ma- *Luca.10.* ria soror eius sedebat ad pedes domini, & verbum eius audiebat. Illa in labore stomachabunda, quòd illam videret sedentem, & de suis laboribus nihil curantem, interpellauit dominum. Placet, inquit, tibi domine quòd soror mea deseruit me, & ecce tantum in ministerio laboro? Et dominus, Martha Martha circa multũ es occupata. Portò vnum est necessarium. Maria meliorem partem elegit quæ non auferetur ab ea. Tu bonam, sed ista meliorem. Tu bonam, bonum est enim conuersari in obsequio sanctorũ, sed ista meliorem. Deniq; quod tu elegisti transit. Ministras esuriẽtibus, ministras sitientibus, ministras lectulos dormituris, præbes domum habitare volentibus, omnia ista transeũt. Erit tempus vbi nemo esuriat, nemo sitiat, nemo dormiat. Ergo cura H tua auferetur à te. Maria meliorẽ elegit partẽ, quæ non auferetur ab ea. Non auferetur: Contemplari elegit, verbo viuere elegit. Qualis erit vita de verbo sine verbo? Modo ista viuebat de verbo, sed sonante verbo. Erit vita de verbo, nullo sonante verbo. Ipsum verbum vita est. Similes ei erimus, quoniã videbimus eum sicuti est. *1.Ioan.3.* Ipsa erit vna, vt contempletur delectationem domini. *Psal.5.* Hoc in seculi huius nocte non possumus. Mane astabo tibi & contemplabor. Ergo ego, inquit, me nõ arbitror apprehendisse. Vnum autem, Quid ergo facio? Quæ retro oblitus in ea quæ antè sunt extentus, secundum in- *Philip.3.* tentionẽ sequor. Adhuc sequor ad palmã supernæ vocationis dei in Christo Iesu: adhuc sequor, adhuc proficio, adhuc ambulo, adhuc in via sum, adhuc me extendo, nondũ perueni. Ergo si & tu ambulas, si te extendis, si ea quæ ventura sunt cogitas, obliuiscere præterita, noli in ea respicere, ne ibi remaneas vbi respexeris. Memẽ- *Luca.17.* tote vxoris Loth, Quotquot ergo perfecti, hoc sapia- *Philip.3.* mus, Dixerat, nõ sum perfectus, & dicit, Quotquot perfecti hoc sapiamus. Ego me non arbitror apprehendisse, non quia iam acceperim, aut iam perfectus sim & I dicit, quotquot perfecti hoc sapiamus, Perfecti, & non perfecti. Perfecti viatores, nondum perfecti possessores. Et vt noueritis, quòd perfectos viatores dicat, qui iam in via ambulant perfecti viatores sunt: Vt scias viatores eum dixisse non habitatores, non possessores: audi quod sequitur, Quotquot ergo perfecti boc sapiamus, & siquid aliter sapitis, ne forte surrepat vobis quia *Gala.6.* vos aliquid estis: Qui autem seipsum putat esse aliquid *1.Cor.8.* cũ nibil sit, seipsum sedue it: Et qui se putat aliquid sci- *Philip.3.* re, nondum scit quemadmodum oporteat scire: ergo & siquid aliter sapitis, quasi paruulis id quoque vobis deus reuelabit. Veruntamen in quod peruenimus in eo ambulemus, vt reuelet nobis deus, & quod aliter sapimus, in quo peruenimus non in eo remaneamus, sed in eo ambulemus. Videtis quia viatores sumus. Dicitis, Quid est ambulare? Breuiter dico, proficere, ne forte nõ *Ambulare quid?* intelligatis & pigrius ambuletis. Proficite fratres mei, discutite vos semper sine dolo, sine adulatione, sine palpatione. Non enim aliquis est intus tecum, cui erubescas, & iactes te, Est ibi, sed cui placet humilitas, ipse te probet. Proba & teipsum tuipse. Semper tibi displiceas quod es, si vis peruenire ad id quod nondum es. Nam vbi tibi placuisti, ibi remansisti. Si autem dixeris, suffi- K cit, & peristi: semper adde, semper ambula, semper profice, noli in via remanere, noli retro redire, noli deuiare. Remanet qui non proficit, retro redit qui ad ea reuoluitur vnde iam abscesserat, deuiat qui apostatat. Melius it claudus in via, quam cursor præter viam.

De verbis Apostoli, Si deus pro nobis quis contra nos. *Roma.8.*

Sermo XVI.

APostolum beatum audiuimus exhortantem & confirmantem nos, cum diceret nobis, Si deus pro nobis, quis contra nos? Pro quibus *Vbi suprà.* autem sit deus, superius ostẽdit, vbi ait, Quos autem prædestinauit, illos & vocauit: quos autem vocauit, illos & iustificauit: quos autem iustificauit, illos & glorificauit. Quid ergo dicimus ad hæc? Si deus pro nobis, quis contra nos? Deus pro nobis vt prædestinaret nos, deus pro nobis vt vocaret nos, deus pro nobis vt iustificaret nos, deus pro nobis vt glorificaeet nos. Si deus pro nobis, quis contra nos? Prædestinauit antequã essemus, vocauit cum auersi essemus, iustificauit cum peccatores essemus, glorificauit cum mortales essemus. Si deus pro nobis, quis contra nos? Pędestinatis à deo, vocatis, iustificatis, glorificatis, qui vult aduersari, paret L se si potest bellare aduersus deum. Vbi enim audiuimus, Si deus pro nobis, quis contra nos: ibi audiuimus, nisi qui deũ vincit non lædit nos. Et quis est qui vincit omnipotentem? Quicunque reluctari voluerit sibi nocet. Hoc est quãdo & Paulo adhuc Saulo de cœlo Christus clamauit, non tibi expedit contra stimulum calcitrare. *Acto.9.* Sæuiat sæuiat quantũ potest, qui calces aduersus stimulum mittit, nónne in seipsum sæuit? In his autẽ quatuor rebus quas commendauit Apostolus insignes, quæ pertineant ad deum pro quibus est deus, id est, prædestinatione, vocatione, iustificatiõe, glorificatione: In his ergo quatuor rebus cõsiderare debemus quid iam habeamus, & quid iam expectemus. In his enim quæ iam habemus, laudemus deum largitorem, in his quæ nõdum habemus, tenemus debitorem. Debitor enim factus est, nõ aliquid à nobis accipiendo, sed quod ei placuit promittendo. Aliter enim dicimus homini, debes mihi quæ dedi tibi: & alitee dicimus, debes mihi quia promisisti mihi. Quando dicis, debes mihi, quia dedit tibi, à te processit beneficium, sed mutuatum non donatum: Quando autem dicis, debes mihi quia promisisti mi- M hi, tu nihil dedisti & tamen exigis. Bonitas enim eius qui promisit dabit, ne in maliciam fides conuertatur. Qui autem fallit, malus est. Deo igitur quid dicimus? Redde mihi, quia dedi tibi? Quid dedimus deo, quando totum quod sumus, & quod habemus boni, ab illo habemus? Nihil ergo ei dedimus, non est quemadmodum ista voce exigamus debitorem deum, maxime dicente nobis Apostolo, Quis enim cognouit sensum do- *Roma.11.* mini, aut quis consiliarius eius fuit, aut quit prior dedit illi & retribuetue ei? Illo ergo modo possumus exigere dominum nostrum, vt dicamus, redde quod promisisti, quia fecimus quod iussisti, & hoc tu fecisti qui laborantes iuuisti. Nemo ergo dicat, ideo me vocauit deus quia colui deum. Quo modo coluisses si vocatus non fuisses? Si propterea te vocauit deus quia coluisti deũ, ergo prior dedisti, & retribuetur tibi. Nónne istam tibi vocem Apostolus tollit, cũ dicit, Aut quis prior dedit illi & retribuetur ei? Sed ecce quãdo vocatus es vel iam eras, quando prædestinaueris non eras, quid deo dedisti quando qui aliquid dares non eras? Quid ergo fecit deus, quando prædestinauit qui non eeant? Quod

ait

A ait Apostolus, Qui vocat ea quæ nõ sunt tanquã ea quę
Roma.4. sunt. Si iam esses, non prædestinareris, nisi auersus esses,
non vocareris, nisi impius esses, non iustificareris, nisi
terrenus & abiectus esses, non glorificareris. Quis ergo
prior dedit illi & retribuetur ei? Quoniã ex ipso & per
ipsum & in ipso sunt omnia. Quid ergo reddimus? Ipsi
gloria quia nõ eramus quãdo sumus prædestinati, quia
auersi eramus quãdo sumus vocati, quia peccatores era
mus quando sumus iustificati. Agamus deo gratias, nec
remaneamus ingrati. Proposueramus autẽ considerare
de his quatuor rebus quid iam cõsecuti fuerimus, quid
adhuc adipiscendũ expectemus. Prędestinati enim iam
sumus & antequã essemus, vocati simus quando Chri-
stiani facti sumus. Iam ergo & hoc habemus, Iustificati
quid? Quid est iustificari? Audemus dicere, iam hoc ter-
tiũ habere nos? Et erit quisquam nostrũ qui audeat di-
cere, iustus sum? Puto enim hoc esse iustus sum, quod est
peccator nõ sum. Si audes hoc dicere, occurrit tibi Io-
1.Ioan.1. annes, Si dixerimus quia peccatũ nõ habemus, nosipsos
decipimus, & veritas in nobis non est. Quid ergo? Ni-
hil habemus de iusticia, an habemus? Sed nõ totum ha-
B bemus. Hoc ergo quæramus, Si enim aliquid habemus
& aliquid non habemus, crescat quod habemus, & im-
plebitur quod non habemus. Ecce enim baptizati sunt
homines, omnia illis peccata dimissa sunt, iustificati
sunt à peccatis, negare non possumus, restat tamen lu-
cta cum carne, restat lucta cum mũdo, restat lucta cum
diabolo. Qui autem luctatur aliquando ferit, aliquãdo
percutitur, aliquando vincit, aliquando perimitur, quo
modo de stadio exeat attendatur. Nã si dixerimus, quia
peccatum nõ habemus, nosmetipsos decipimus, & ve-
ritas in nobis non est. Itẽ si dixerimus quia iusticię nihil
habemus, aduersum dei dona mentimur. Si enim iusti-
ciæ nihil habemus, nec fidem habemus. Si fidem nõ ha
bemus, Christiani non sumus. Si autẽ fidem habemus,
iam aliquid habemus iusticiæ. Ipsum aliquid, vis nosse
Abacu.2. quantum sit? Iustus ex fide viuit: iustus, inquam, ex fide
Roma.1. viuit, quia credit quod non videt, Patres arietes sancti
duces Apostoli, quando annunciauerunt nõ solum vi-
derunt oculis, sed etiam manibus tractauerunt, & ta-
men dominus seruans nobis donum fidei, cuidam di-
scipulorum suorã tractanti, palpanti, veritatem digitis
Ioan.20. inquirenti & inuenienti exclamanti, Dominus meus &
deus meus, ait ipse dominus & deus, Quia vidisti credi
C disti, & nos futuros intuens, Beati, inquit, qui non vide-
runt & crediderunt. Non vidimus, audiuimus & credi-
dimus. Beati prædicti sumus, & de iusticia nihil babe-
mus? Venit dominus carnaliter ad Iudæos, & occisus
Psal.17. est, non venit ad nos, & acceptus est, Populus quem nõ
cognoui seruiuit mihi, in obauditu auris obaudiuit mi
hi. Nos sumus, & de iusticia nihil habemus? Omnino
habemus. Grati simus ex eo quod habemus, [vt addatur
quod non habemus,] & nõ perdamus quod habemus.
Ergo & hoc tertium iam agitur in nobis. Iustificati su-
mus, sed ipsa iusticia cũ proficimus crescit. Et quo mo-
do crescit dicam, & vobiscũ quodam modo cõferam,
vt vnusquisq; vestrũ iam in ipsa iustificatione constitu-
tus, accepta scilicet remissione peccatorũ per lauacrum
regenerationis, accepto spiritu sancto, proficiẽs de die
in diem, videat vbi sit, accedat, proficiat & crescat do-
nec consummetur, non vt finiatur, sed vt perficiatur.
Fides. Incipit homo à fide. Quid pertinet ad fidem? Credere.
Sed adhuc ista fides discernatur ab immũdis spiritibus.
Ad fidem quid pertinet? Credere. Sed ait Apostolus Ia-
Iacobi.2. cobus, & dæmones credunt, & contremiscunt. Si tan-

tum credis & sine spe viuis, vel dilectionem nõ habes, D
& dæmones credunt & contremiscũt. Quid magnum
est? Dicis Christum filium dei, hoc dixit Petrus, & au-
diuit, Beatus es Simon bar Iona: hoc dixerunt dæmo- Matth.16.
nes, & audierũt, obmutescite. Ille beatus, dicitur ei, Quia
nõ reuelauit tibi caro & sanguis, sed pater meus qui in
cœlis est: Illi autem audiunt, obmutescite, & hoc ipsum
dicunt & repelluntur. Vna vox est, sed dominus radicẽ
interrogat non florem. Vnde dicitur ad Hebræos, Ne Hebr.12.
qua radix amaritudinis sursum germinans molestet, &
per illam contaminentur multi. Prius ergo discerne fi-
dem tuam à fide dæmonis. Vnde eam discernis? Dæ-
mones hoc dixerunt timendo, Petrus amãdo. Adde er
go fidei spem. Et quæ spes est nisi de aliqua cõscientiæ Spes.
bonitate? Speiq; ipsi adde charitatem. Desuper eminen
tem viam habemus, dicente Apostolo, Supereminen- 1.Cor.13.
tem viam vobis demonstro, Si linguis hominum lo-
quar & angelorum, charitatem autem non habeam, fa- Charitas.
ctus sum velut æramentum sonans, aut cymbalum tin-
niens: & cætera narrat bona, & sine charitate nihil pro-
desse confirmat. Maneant ergo hæc, fides, spes, charitas,
Maior autem horum est charitas. Sectamini charitatẽ. E
Discernite ergo fidem vestram. Iam estis de prædesti-
natis, vocatis, iustificatis: Paulus Apostolus dicit, Neque Gala.5.
circuncisio aliquid valet, neque præputium, sed fides.
Dic adhuc Apostole, adde, discerne, quia & dæmones
credunt & contremiscunt: ergo adde, Dæmones enim Iacobi.2.
credunt & contremiscunt quod oderunt. Distingue
Apostole & circuncide fidem meam, & discerne cau- Psal.42.
sam meam de gente non sancta. Planẽ distinguit, di-
scernit, circuncidit. Et fides, inquit, quæ per dilectio- Gala.5.
nem operatur. Vnusquisque ergo fratres mei inspiciat
se intus, appendat se, probet se in omnibus factis suis bo
nis operibus suis, quæ faciat cum charitate, non expe-
ctans retributionem temporalem, sed promissum dei,
faciem dei. Non enim quicquid deus tibi promittit va
let aliquid præter ipsum deum. Omnino non me satia-
ret deus, nisi promitteret mihi seipsum deum. Quid est
tota terra? Quid est totum mare? Quid est totũ cœlum?
Quid sunt omnia sydera? Quid sol, quid luna, quid ex-
ercitus angelorum? Omnium istorum creatorem scio,
ipsum sitio, ipsum esurio, ipsi dico, Quoniã apud te est Psal.35.
fons vitæ. Quid mihi dicit? Ego sum panis viuus qui de Ioan.6.
cœlo descendi. Esuriat & sitiat peregrinatio mea vt sa- F
tietur. Præsentia mea arridet mundus, multis rebus pul
chris, fortibus, variis, pulchrior est ille qui fecit, fortior
& clarior ille qui fecit, suauior ille est qui fecit. Satia- Psal.16.
bor cum manifestabitur gloria tua. Fides ergo quæ per Gala.5.
dilectionem operatur si est in vobis, iam pertinetis ad
prædestinatos, vocatos, iustificatos, ergo crescat in vo-
bis. Fides enim quæ per dilectionem operatur, sine spe
esse non potest. Cum autem venerimus, iam erit ibi fi-
des? Dicetur nobis, crede? Non vtiq;. Videbimus enim, 1.Ioan.3.
contemplabimur enim. Dilectissimi filij dei sumus, &
nondum apparuit quod erimus. Quia nondum appa-
ruit, ideo fides. Filij dei sumus prædestinati, vocati, iu-
stificati. Filij dei sumus, & nondum apparuit quod eri-
mus. Modo ergo fides, antequã appareat quod erimus,
Scimus quòd cum apparuerit similes ei erimus. Nun-
quid quia credidimus? Non. Quare ergo? Quoniam vi-
debimus eum sicuti est, Quid spes erit tibi? Spes iam nõ
erit, quando erit res. Etenim ipsa spes peregrinationi
necessaria est, ipsa est quæ consolatur in via. Viator e-
nim quãdo laborat ambulando, ideo laborem tolerat,
quia peruenire sperat. Tolle illi spem perueniendi, con

G tinuo franguntur vires ambulandi. Ergo & spes quæ nunc est, ad iusticiam pertinet peregrinationis nostræ. Roma.8. Ipsum Apostolum audi, Adoptionem, inquit, expectantes, in nobismetipsis ingemiscimus adhuc. Vbi est gemitus, iam non potest dici illa fœlicitas, de qua scriptura dicit, Transiit labor & gemitus. Ergo adhuc, inquit, in nobismetipsis ingemiscimus, adoptionē expectantes redemptionem corporis nostri. Adhuc ingemiscimus. Quare? Spe enim salui facti sumus. Spes autem quæ vi- Ibidem. detur non est spes. Si enim videt quis, quid sperat? Si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus. In hac ergo patientia martyres coronabantur, desiderabant quæ nō videbant, cōtemnebant quę ferebant. In hac spe dicebant, Quis nos separabit à charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an gladius? Quia propter te. Et vbi est Psal.42. propter quē? Quia propter te, inquit, mortificamur tota Ioelis 20. die. Propter te. Et vbi est? Beati qui non viderunt & crediderūt? Ecce vbi est, In te est, quia & fides ipsa in teipso Ephe.3. est. An fallit nos Apostolus, qui dicit habitare Christū per fidē in cordib⁹ nostris? Modo per fidē, tūc per speciē, modo per fidem quādiu in via, quādiu in peregri-

H natione. Quādiu enim sumus in corpore, peregrinamur 2.Cor.5. à domino. Per fidē enim ambulamus, nō per speciem. 2.Cor.15. Si hoc est fides, quid erit species? Audi quid erit, Vt sit deus omnia in omnibus. Quid est omnia? Quicquid hic quærebas, quicquid hic pro magno habebas, Ipse tibi erit: quicquid hic volebas, quicquid hic amabas, manducare & bibere, ipse tibi erit cibus, ipse tibi erit & potus: quicquid hic volebas, sanitatē corporis fragilem, transeunte, ipse tibi immortalitas erit. Quid hic quærebas, diuitias amabas? Auare, Quid enim tibi sufficit, si deus ipse non sufficit? Sed quid amabas? Gloriā: honores? deus Psal.3. tibi erit gloria, cui & modo dicitur, Gloria mea, & ex- Ephe.5.& altans caput meum. Iam enim exaltauit caput meū. Ca- Coloss.1. put nostrum Christus est. Sed quia miraris, quia caput Ephe.1. & cætera membra exaltabuntur, tunc erit deus omnia in omnibus: hoc modo credimus, hoc modo speram⁹, cum venerimus, tenebimus, & iam res visio erit, non fides: cum venerimus tenebimus, & iam res erit, nō spes. Charitas quid? Nunquid & ipsa modo est, & tunc non erit? Si amamus credendo & non videndo, quo modo amabimus videndo & tenendo? Ergo charitas erit sed

I perfecta erit: sicut Apostolus ait, Fides, spes, charitas 1.Cor.13. tria hæc, maior autem horum charitas. Hanc babentes, & in nobis nutrientes, securi illo adiuuante perseuerantes in eo dicamus, Quis nos separabit à charitate Chri- Roma.8. sti, donec ipse misereatur? Tribulatio, an angustia, an fa- Psal.43. mes, an nuditas, an periculū, an gladius? Quoniā propter te mortificamur tota die, deputati sumus vt oues occisionis. Et quis supportat? Quis omnia tolerat? Sed in his omnibus superamus. Vnde? Per eum qui dilexit nos. Roma.8. Ergo si deus pro nobis, quis contra nos?

Roma.6. *De verbis Apostoli, Humanum dico propter infirmitatem carnis vestræ. Sermo XVII.*

HESTERNO die de iustificatione nostra, quæ nobis est à domino deo nostro, sermo productus est, ministrantibus nobis donante illo, audientibus vobis, & cum simus in hac vita onerati sarcina corruptibilis carnis, non vtique sine peccato: Quia si dixerimus quia peccatum non habemus, nosipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Iustificatos tamen nos esse secundum modum peregrinationis nostræ, viuentes ex fide quousque fruamur specie, claruit quantum arbitror charitati vestræ. Incipitur ergo à fide, vt perueniatur ad speciem, via curritur, patria K quæritur: In peregrinatione dicit anima nostra, Quoniam ante te est omne desiderium meum, & gemitus Psal.37. meus à te non est absconditus: In patria vero nullus orandi locus erit, sed tantum laudandi. Quare orandi locus nullus erit? Quia nihil deest. Quod hic creditur, ibi videtur, quod hic speratur, ibi tenebitur, quod hic petitur, ibi accipitur. Perfectio tamen in hac vita nonnulla est, ad quam sancti martyres peruenerunt: Ideoque habet ecclesiastica disciplina quod fideles nouerunt, cum martyres eo loco recitantur ad altare dei, vbi non pro ipsis oretur, pro cæteris autem cōmemoratis defunctis oretur. Iniuria est enim pro martyre orare, cuius nos Iniuria est debemus orationibus cōmendari: Certauit enim con- pro martyre orare. tra peccatum vsque ad sanguinem. Quibusdam vero adhuc imperfectis & tamen ex parte iustificatis, ad He- 4.sent.dist. bræos dicit Apostolus, Nondum enim vsque ad san- 45.Est quidem. guinem pugnastis, aduersus peccatum certantes. Si ergo illi nondum vsque ad sanguinem, proculdubio ali- Hebræ.12. qui vsq; ad sanguinem. Qui vsq; ad sanguinem? Vtique sancti martyres: de quibus lectio sancti Apostoli Iacobi modo audita est, Omne gaudium existimate fratres Iacobi.1. mei cū in tentationes varias incideritis. Perfectis iam L dicitur qui etiam possunt dicere, Proba me domine & Psal.138. tenta me. Scientes, inquit, quia tribulatio patientiā ope- Roma.5. ratur, patientia autem opus perfectum habet. Amanda est enim iusticia, & in hac iusticia amanda gradus sunt proficientiū, Prius est vt amori iusticiæ non præponantur omnia quæ delectant, ipse est primus gradus. Quid est quod dixi? vt inter omnia quæ delectant plus te delectet ipsa iusticia, non vt alia non delectent, sed prius ipsa delectet. Delectant enim quædam naturaliter infirmitatem nostram, vt cibus, vt potus, delectant esurientes atque sitientes: vt nos delectat hæc lux quæ de cœlo funditur sole exorto, vel quæ syderibus & luna fulget, vel quæ in terra accenditur luminibus consolantibus tenebras oculorum: delectat canora vox & suauissima cantilena, delectat odor bonus: delectat etiam tactum nostrum quæcunque pertinent ad carnis aliquā voluptatē: & hæc omnia quæ nos delectant in sensibus corporis, aliqua licita sunt. Delectant enim, vt dixi, oculos & spectacula ista magna naturæ, sed delectant oculos etiam spectacula theatrorum: Hæc licita, illa illicita. Psalmus sacer suauiter cantatus delectat auditum, M sed delectant auditum etiam cantica histrionum: Hoc licite, illud illicite. Delectant olfactū flores & aromata, & hæc dei creatura, delectant olfactum etiam thura in aris dæmoniorum: Hoc licite, illud illicite. Delectat gustum cibus non prohibitus, delectant gustum etiam epulæ sacrilegorum sacrificiorum: Hoc licite, illud illicite. Delectant coniugales amplexus, delectant etiam meretricum: Hoc licite, illud illicite. Videtis ergo charissimi etiam in istis corporis sensibus licitas esse & illicitas delectationes. Iusticia sic delectet, vt vincat etiam licitas delectationes, & ei delectationi qua licite delectaris præpone iusticiam. Constituamus ante oculos, propter hoc quod dixi, exemplum certaminis. Interrogo vtrum ames iusticiam, respondebis, amo. Quod non responderes veraciter, nisi te aliquatenus delectaret, Non enim amatur nisi quod delectat. Delectare in domino, scriptura dicit, Dominus autem iusti- Psal.36. cia est. Nō enim tibi fingere debes deum quasi idolum. Inuisibilibus similis est deus, & ea in nobis sunt meliora quæ sunt inuisibilia. Melior est fides quàm caro, melior est fides quàm aurum, & melior est fides quàm argen-

A argentum, quàm pecunia, quàm prædia, quàm familia, quàm diuitiæ, & ista omnia videntur, fides non videtur. Cui ergo similiorem putabimus deum, visibilibus vilibus, an preciosis inuisibilibus? De vilioribus loquar. Habes duos seruos, vnũ deformem corpore, alium pulcherrimum, sed illum deformem fidelem, alterum infidelem. Dic mihi quem plus diligas, & video te amare inuisibilia. Quid ergo? Quando plus amas seruum fidelem, licet corpore deformem, quàm pulchrum infidelem, errasti, & fœda pulchra præposuisti? Vtique non, sed pulchriora fœdis præposuisti. Contempsisti enim oculos carnis, & erexisti oculos cordis. Interrogasti oculos carnis, & quid tibi renunciauerunt? Ille pulcher est, ille fœdus. Repulisti eos, eorum testimonium reprobasti, erexisti oculos cordis in seruum fidelem, & nõ in seruum pulchrum. Illum inuenisti fœdum carne, illum pulchrum, sed pronunciasti & dixisti, Quid fide pulchrius? Quid infidelitate deformius? Ergo præ omnibus voluptatibus, hoc est delectationibus etiam licitis, amanda est iusticia. Si enim habes sensus interiores, omnes illi interiores sensus delectantur delectatione iusticiæ.

B Si habes oculos interiores, vides iusticie lumen, Quoniam apud te est fons vitæ, in lumine tuo videbimus lumẽ: (*Psal. 35.*) de illo lumine dicit Psalmus, Illumina oculos meos ne vnquam obdormiam in morte. (*Psal. 12.*) Item si habes aures interiores audis iusticiam. Tales aures quærebat, qui dicebat, Qui habet aures audiẽdi, audiat. (*Luca. 8.*) Si habes olfactum interius, audis Apostolum, Christi bonus odor sumus deo in omni loco. (*2. Cor. 2.*) Si habes gustũ interius audis, Gustate & videte quoniam suauis est dominus. (*Psal. 33.*) Si habes tactum interius, audi quid sponsa cantet de sponso, Sinistra eius sub capite meo, & dextera eius amplexetur me. (*Canti. 2.*) Exemplum ergo, vt dicere cœperam, huius certaminis proponamus. Videamus fratres mei quis nam sit, interroget & respondeat, quod dicturus sum†, vtrum sic delectetur iusticia vt eam cæteris ad hos sensus corporis pertinentibus delectationibus anteponat. Ecce delectat te aurum tuum, oculos tuos delectat, metallum est pulchrum, fulgentissimũ, delectat, pulchrum est non nego, nam si pulchrum negauero, creatori iniuriam facio. Venit ergo tentator, & dicit tibi, Tollo tibi aurum nisi dixeris pro me falsum testimonium, si autem dixeris, addo tibi. Delectantur† in te duæ delectationes. Modo interrogo te quid proponas, quid te

(*† alias, Ut venari desit dicto interroget, & clausula, quod dicturus sum.*)

(*† alias, Delectationes.*)

C plus delectet, aurum an veritas, aurum an verum testimonium, an hoc lucet & illud nõ lucet? Fides quæritur in vero testimonio. Aurum lucet, fides non lucet? Erubesce, habeto oculos, quod amabas in seruo tuo, redde domino tuo. Iam dudum enim cum interrogarem de duobus seruis tuis, vno deformi fideli, alio pulchro infideli, quem magis diligeres, respondebas mihi iustè, & præponebas quod præponendum fuit. Redi in te, quia modo agitur de teipso. Certè amasti seruum fidelem. Dominus tuus indignus est si te habeat seruũ fidelem, & tu seruo tuo fideli pro magno quid promittebas, vt multum diligeres, summum præmium libertatis. Quid magnum promittebas fideli seruo tuo? Libertatem temporalem. Nónne videmus multos seruientes non egentes, & liberos mendicantes? Et exigebas ab eo fidem cui promittebas libertatẽ, nec ei seruas fidem qui tibi promittit æternitatem? Longum est per singulos corporis sensus excurrere, sed quod de oculis dixi, hoc de cæteris intelligite, & præponite delectationi carnis delectationem mentis. Carnem quippe vestram delectant illicitæ voluptates, mentem vestram delectet inuisibilis, pulchra, casta, sancta, canora, dulcis iusticia, vt non ad

D eã timore cogamini, Si enim ad eam timore cogimini, nondum delectat, peccare non debes, non timore pœnæ, sed amore iusticiæ. Hinc Apostolus dicit, Humanũ dico propter infirmitatem carnis vestræ. (*Roma. 6.*) Sicut enim exhibuistis membra vestra seruire iniusticiæ & iniquitati, sic nunc exhibete membra vestra seruire iusticiæ in sanctificatione. Quid dixi? Humanum dico, quod potestis portare dico. Quando exhibuistis membra vestra iniquitati ad flagitia perpetranda, timore adducti estis, an delectatione inuitati? Quid dicitis? Respondete nobis, quia & qui bene viuitis, malè aliquando fortasse vixistis. Quando peccabatis, delectabamini in peccatis vestris, timor vos adducebat ad peccandum, an suauitas peccati? Respondebitis, suauitas. Ad peccatum suauitas adducit, & ad iusticiam timor impingit? Probate vos, inspicite vos, tollat aurum qui minatur, suauior est iusticia, lucidior est iusticia. Non det aurum qui promittit, præponenda auro iusticia, delectãdo præponenda est, fulgentior est, lucidior est, suauior est, dulcior est. Iam ergo si quis se probat & in hoc certamine superauit, audiuit Apostolum dicentem, Humanum dico propter infirmitatem carnis vestræ.

E Sine dubio peperit infirmitati, & nescio quid gratius minus idoneis dicere tentauit. Ecce, inquit, hoc dico quod capere potestis, Exhibuistis membra vestra delicijs illicitis, peccatorum suauitate ducti estis vt illa faceretis: ducat vos ad recta facta suauitas & dulcedo iusticiæ, amate iusticiam quo modo amastis iniquitatem. Digna est iusticia quæ à vobis impetret vt exhibeatis illi quod exhibuistis iniquitati: hoc est, humanum dico, hoc est quod infirmitas vestra tolerare adhuc potest. Quid ergo suspendit Apostolus? Quid distulit dicere? Quid distulit? Dicam si potero. (*Ibidem.*) Appende iusticiam & iniquitatem. Tantúmne digna est iusticia, quantum digna fuit iniquitas? Sic amanda est ista iusticia, quo modo amata est illa? Absit vt sic, sed & vtinã vel sic. Ergo plus? Plus omnino. In iniquitate secutus es voluptatem, pro iusticia tolera dolorẽ. In iniusticia in quam sectatus es delectatione, pro iusticia tolera dolorem, hoc est plus. Ecce nescio quis ætatis lubricæ impudicus adolescens, suauitate illiciente iniecit oculos in coniugem alienã, amauit, cupit peruenire, quærit tamen latere. Sic enim amat voluptatẽ, vt plus timeat dolorẽ. Quare quærit latere? Timet apprehendi, ligari, adduci, includi, produci, torqueri, occidi, Hæc e-

F nim omnia timẽdo, illa appetitione suauitatis suæ latebras quærit, aucupatur absentiam mariti, ipsum adiutorem flagitij sui timet inuenire, quia conscio se formidat implicare: Et videmus eum suauitate duci, sed suauitas illa non est tanta vt vincat etiam timorem & dolorem timoremq́; pœnarum. Da mihi pulchram iusticiam, da mihi fidei pulchritudinem. Procedat in medium, ostẽdat se oculis cordis, inspiret seruorem amatoribus suis. Iam tibi dicitur, Frui me vis, contemne quicquid te aliud delectat, contemne pro me. Ecce contempsisti, parum est illi: Humanum est hoc propter infirmitatẽ carnis vestræ. (*Ibidem.*) Parum est vt contemnas quicquid te delectabat, contemne quicquid te terrebat, cõtemne carceres, contemne vincula, contemne equuleum, contẽne tormẽta, contemne mortem, Hæc vicisti, me inuenisti. In vtroq; gradu amatores iusticiæ vos probate. Inuenimus forsitan aliquos qui præponãt iusticiæ delectationem, voluptatibus & delectationi corporis sui. Qui autem pro illa pœnas, dolores mortemq́; contemnat, putas est aliquis in vobis? Saltem cogitemus quòd profi-

G teri nō audemus. Quid cogitamus? Vbi cogitamus? Milia martyrum adiacent oculis nostris, ipsi veri amatores perfectiq; iusticiæ: de illis dictum est, *Iacobi.1.* Omne gaudiū existimate fratres mei cum in tentationes varias incideritis, scientes quòd probatio fidei vestræ patientiam operatur, patientia autem opus perfectum habet. Quid addi potest vt opus perfectum habeatur, amat, ardet, feruet, calcat omnia quæ delectant & transit, venit ad aspera, hortenda, truculenta, minacia, calcat, frangit & transit. *Matth.10.* O amare, ô ire, ô sibi perire, ô ad deū peruenire. Qui animam suam amat perdet illam, & qui perdiderit animam suam propter me, in vitam æternam inueniem illam. Sic armandus est amator iusticiæ, sic armādus est amator inuisibilis pulchritudinis. Quæ dico vobis in tenebris, *Ibidem.* dicite in lumine, & quæ in aure auditis, super tecta prædicate. Quid est quæ dico vobis in tenebris, dicite in lumine? Quæ dico & auditis mente, dicite præsumētes. Et quod in aure auditis, super tecta prædicate. Quid est, in aure auditis? In secreto auditis, quia profiteri & confiteri adhuc timetis. Quid est ergo super tecta prædicate? Domus vestræ corpora vestra, domus vestræ carnes vestræ. Ascende in tectum, calca car-

H nem & prædica verbum. Sed prius fratres mei plangite quod eratis, vt quod nondum estis esse possitis, hoc est quod loquor. Magnum est. Et vnde nobis magnū? Summum est, perfectum est, optimum est. Vnde nobis? *Iacobi.1.* Audite vnde nobis, Omne datum optimū, & omne donum perfectum desursum est, descendens à patre luminum, apud quem non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio. Inde est, quod nōdum habemus bonū, inde est quod nondum habemus. Non habetis, petite & accipietis. *Matth.7.* Si vos, ait Saluator, si vos cū sitis mali nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis pater vester cœlestis dabit bona petentibus se? Examinet se ergo omnis homo, & quicquid in se boni inuenerit, quod pertineat ad iustificationem nostrā, agat gratias illi qui dedit, & agēdo gratias illi qui dedit, ab illo petat & quod nondum dedit. Non enim tu in accipiendo proficis, & ille in dando defecit. Quantumlibet capaces fauces, capacem ventrem afferas, fons vincit sitientem.

1.Cor.6. *De verbis Apostoli, Nescitis quia corpora vestra membra Christi sunt: Sermo XVIII.*

I APostolum audiuimus cum legeretur, corripientem & coërcentem humanas libidines, & dicentem, Nescitis quia corpora vestra membra Christi sunt? *Vbi suprà.* Tollens ergo membra Christi, faciam membra meretricis? Absit. Corpora ergo nostra membra Christi esse dixit, *Ephe.5. & Col.1.* quoniam Christus caput nostrū est, eo quòd homo factus est propter nos. Caput de quo dictum est ipse Saluator corporis nostri, corpus autē eius ecclesia est. Si ergo domin⁹ noster Iesus Christus tantummodo animā humanam susciperet, mēbra eius non essent nisi animæ nostræ: quia vero & corpus suscepit, per quod etiā caput est nobis qui ex anima & corpore cōstamus, profecto illius membra sunt & corpora nostra. Si ergo vnusquisq; cupiens fornicari vilescat sibi, & in seipso cōtemnat seipsum, vt nō in se contemnat Christū, *Esaia. 40.* non dicat, Faciā, nihil sum: omnis caro fœnum: sed corpus tuū membrum est Christi. Quò ibas? Redi. Quo te præcipitare cupiebas? Parce in te Christo, agnosce in te Christū. Tollens ergo membra Christi, faciam membra meretricis? Meretrix est enim quæ tibi in adulterium consentit, & cum forte ipsa Christiana tollit membra Christi, & facit membra adulteri, inuicem in vobis contemnitis Christum, nec agnoscitis dominū vestrum, nec cogitatis precium vestrum. K

Qualis autē ille dominus, qui seruos suos fecit fratres suos? Sed parum erat fratres suos, nisi faceret membra sua? Itáne tanta dignitas viluit? Quia tam benigne præstita est, non honor ei retribuitur? Si non præstaretur, desideraretur: quia præstita est, contemnitur. Hæc autem corpora nostra, quę dicit Apostolus membra esse Christi *1.Cor.6.* propter corpus Christi quod ex genere corporis nostri suscepit: hæc ergo corpora nostra dicit idem Apostolus, templum esse in nobis spiritus sancti quem habemus à deo. Propter corpus Christi corpora nostra mēbra sunt Christi, propter inhabitantem spiritum Christi corpora nostra sunt templum spiritus sancti. *Roma.8.* Quid horum in te contemnis? Christum cuius membrum es, an spiritum sanctum cuius templum es? Ipsam meretricem quæ tibi consentit ad malum, non audes fortasse introducere in cubiculum tuum, vbi habes lectum tuum coniugalem, sed quæris aliquem abiectum in domo tua & turpem locum in quo turpiter voluteris. Defers ergo honorem cubiculo vxoris tuæ, & non defers templo dei tui? Non introducis impudicā vbi dormis cum coniuge tua, & tuipse is ad impudicam cū sis templū dei? Puto quia melius est templum dei, quā cubicu- L

lum vxoris tuæ. Quocunq; enim ieris Iesus videt te qui fecit te, & perditū redemit te, & pro mortuo mortuus est pro te. Tu te non cognoscis, sed ille à te oculos non auertit, non ad adiuuandū sed ad puniendum. Oculi enim domini super iustos, & aures eius ad preces eorum. *Psal.33.* Continuo subiecit, & terruit eos qui sibi malam securitatem dabāt, qui sibi dicebant, Faciam, Non enim deus me tam turpia facientem dignatur attēdere. Audi quid sequitur, cuius sis attende, quoniam quocunq; ieris, Iesus videt. Vultus autem domini super faciētes mala, vt perdat de terra memoriam eorū. Sed de qua terra? Vbi dicitur, Spes mea es, tu portio mea in terra viuentium. *Psal.141.* Forte enim malus, iniquus, adulter, impudicus, fornicarius gaudet quia facit, & senescit in quo libido non senescit, dicit apud se, Certe verum est, Vultus autem domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriā eorum. Ecce ego iam senui, qui ab ineunte ætate vsque ad hodiernū diem tanta committo, multos castos ante me sepeliui, multorum castorum funera iuuenum ad sepulchrum ipse deduxi, & pudicis impudicus superui-

M xi. Quid est quod dicitur, Vultus domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum? *Psal.33.* Est alia terra, vbi non est impudicus, est alia terra in regno dei. *1.Corin.6.* Nolite errare, neque fornicatores, neque idolis seruientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque auari, neque ebriosi, neque maledici regnum dei possidebunt: hoc est, *Psal.33.* Perdit de terra memoriam eorum. Multi enim talia committentes, spem sibi ponunt: propter eos qui perdite viuentes, spem sibi ponunt in regno dei, quò non accessuri sunt: dictum est, Perdit de terra memotiam eorum. Erit enim cœlum nouum, & terra noua quam iusti inhabitabunt: *Apoca.21.* Ibi impij, ibi mala, ibi nequissimi habitare non sinuntur. Eligat modo qui talis est vbi desideret habitare cum tempus est vt possit mutari. *Habitationes duæ.* Duæ quippe habitationes sunt, vna in igne æterno, alia in regno æterno. Puta quia in igne æterno aliter ille, aliter ille torquebūtur, vbi erunt, tamen ibi omnes cruciabuntur, *Matth.10.* minus ille, plus ille, Quia tolerabilius erit Sodomæ in die iudicij quam alteri ciuitati: & quidam circumeunt mare & terram facere vnum proselytum, quem cum fecerint, faciūt eum filium gehennæ duplo quàm *Matth.23.*

sint

A sint ipsi. Puta quia alij duplo, alij simplo, puta quia alij
plus, alij minus. Non est regio vbi eligas locum. Quæcunque ibi mitiora tormenta sunt, peiora sunt quàm
quæ formidas in isto seculo. Cogita quo modo tremebas si tibi aliquis calumnietur, ne mittaris in carcerem:
& tuipse contra te male viuis vt mittaris in ignẽ? Contremiscis, conturbaris, pallescis, ad Ecclesiam curris,
Episcopum videre desideras, ad pedes eius volutaris.
Quæris, quare? Libera me. Quid agitur? Ecce ille mihi
calumniatur. Et quid tibi facturus est? Domine concutior, domine in carcerem mittor, miserere mei, libera
me. Ecce quomodo timetur carcer, quomodo timetur
† al. confusio. conclusio†, & non timetur gehennę exustio. Postremo
quãdo augetur calamitas, & pressura sæuit atrocior, &
vsque ad mortem sæuit, quãdo bonum videtur homini ne moriatur, ne occidatur, debere succurri omnes
clamant, adiutoria cuncta implorantur, subuenite, currite, propter animam. Tota exaggeratio calamitatis est,
quia dicitur, propter animam. Succurrẽdum est quidẽ,
B nec huic timori adiutorium denegandum, faciendum
quod fieri potest à quo potest. Veruntamen ego interrogare volo periclitantem, & isto nomine mea viscera
commouẽtem, quoniam dicit, currite propter animã.
Facile huic ego respõdeo, Ego quidem curro propter
carnem tuam, vtinã tu curreres propter animã tuam.
Et vt noueris, quia propter corpus tuum curro, non
propter animam tuam, melius audio Christum vera dicentem, quàm te timore falso murmurãtem. Ipse enim
Matt.10. dominus dicit, Nolite timere eos qui corpus occidũt,
animam autem non possunt occidere. Certe propter
animam tuam me vis currere. Ecce quem times & sub
cuius comminationibus expallescis, non potest occidere animam tuam, vsque ad corpus sæuit, tu noli sęuire in animam tuam. Ab illo occidi non potest, à te potest, non lancea, sed lingua. Inimicus qui te percutit finit hanc vitam: Os autem quod mentitur, occidit ani-
Sapien.1. mam. Ex his ergo quæ in hoc tẽpore homines timent,
coniiciant quę timere debeant. Timet enim carcerem,
& non timet gehennam, timet quęstionarios tortores,
& non timet infernales angelos, timet cruciatum tem-
C poralem, & non timet pœnas ignis æterni, postremo timet ad modicum mori, & non timet in æternum mori. Ille qui te occisurus est quem times, quem exhorrescis, quem fugis, à cuius timore non sineris dormire, &
ipsum in somnis si vides cum dormieris, expauescis,
quid est facturus tibi? Exclusurus est de carne tua animam tuam. Anima tua exclusa quò eat vide. Nec enim
potest ille aliter carnem tuam occidere, nisi inde excludat animam tuam, per quam viuit caro tua. Præsentia
quippe animæ tuæ caro viuit, & quandiu in carne tua
præsens est anima tua, necesse est vt viuat caro tua. Ille
autem qui tuam mortem quærit, eiicere vult de carne
tua vitam tuam qua viuit caro tua. Putas, non est aliqua
vita qua viuit ipsa anima tua? Est enim anima tua vita
quædã, qua viuit caro tua. Putas nulla alia vita est: qua
viuit ipsa anima tua? Aut quo modo habet caro tua vitam, animã qua viuit caro tua? Fit & ipsa anima tua vt
habeat aliquam vitam suam: & quomodo caro cũ moritur expirat animam vitam suam, sic & anima quãdo
moritur expirat aliquam vitam suã. Si inuenerimus quę
sit hæc vita, nõ corporis tui quod est anima tua, sed vita vitæ corporis tui, hoc est vita animæ tuæ, Si inuenerimus eã ex hac morte qua times ne de carne eiiciatur
anima tua, puto quia plus debes timere illam mortem,
ne vita animæ tuæ proiiciatur de anima tua. Breuiter
ego dicam, Et quid multis teneor? Vita corporis anima D
est, vita animæ deus est. Spiritus dei habitat in anima,
& per animã in corpore, vt & corpora nostra tẽplum 1.Cor.6.
sint spiritus sancti quem habemus à deo. Venit enim
spiritus ad animam nostrã, quia charitas dei diffusa est Roma.5.
in cordibus nostris per spiritum sanctum qui datus est
nobis, & totũ possidet qui principalẽ tenet. In te quippe illud principatur quod melius est. Tenẽs deus quod
melius, id est, cor tuum, mentem tuam, animam tuam,
profecto per meliorem possidet & inferiorẽ quod est
corpus tuum. Sęuiat igitur inimicus, minetur mortem,
faciat si permittitur, excludat de carne animam tuam,
anima tua non excludat à se vitam suam. Si recte plangis, & putas te miserabiliter dicere potẽti inimico tuo,
Noli ferire, parce sanguini meo, nõ tibi dicit deus, Miserere animæ tuæ placens deo? Anima tua forte dicit, Eccli.30.
Roga illum ne feriat, nam dimitto te. Si enim percusserit, manere tecum non possum: Roga ne feriat, si vis
vt non te dimittam. Quæ tibi dicit, si vis vt non te dimittã? Tu ipse. Tu enim qui loqueris, anima es. Si enim E
percusserit carnẽ, tu fugis, tu exis, tu migras, iacet terra
in terra. Vbi erit quod animauit terram, quod flatu dei
tibi datum est, vbi erit? Si non efflauit vitam suam, id
est, deum suum, in illo erit quem non perdidit, in illo
erit quem non à se exclusit. Si autem obtemperas infirmitati animæ tuæ, dicenti tibi, Ferit & dimitto te, non
times deum dicentem tibi, Peccas, & dimitto te. De timore vano timorem vtilem capiamus, Timor vanus
est omnium hominum timentium amittere temporalia, quandoq; migraturorum & migrare trepidantium,
volentium semper differre quod non possunt auferre.
Vanus est iste timor hominum, & tamen est & vehemens est, & resisti ei non potest. Hinc increpandi, hinc
obiurgandi, hinc plangendi, hinc lugendi homines timentes mori, & nihil aliud agentes, nisi serius mori.
Quare non agunt non mori? Quoniã qui id agunt, nõ
efficiunt vt non moriantur, Possunt autẽ aliquid agere, quò efficiant vt nunquam moriantur? Nullo modo, Prorsus quicquid egeris, quantumcũque inuigilaueris, quocunque fugeris, quælibet munimenta quæsieris, quibuslibet diuitiis te redemeris, quibuslibet callidi- F
tatibus hostem fefelleris, non fallis febrem. Nihil enim
aliud agis vt non cito ab hoste moriaris, nisi vt serius
aliquando à febre moriaris. Habes quod agas vt nunquam moriaris. Si times mortem, ama vitam. Vita tua
deus est, vita tua Christus est, vita tua spiritus sanctus
est. Non illi places male agendo, templum ruinosum
non inhabitat, templum sordidum non ingreditur, sed
geme ad illum vt mũdet sibi locum, geme ad illum vt
ædificet templum sibi, quod tu destruxisti ipse cõstruat,
quod tu exterminasti ipse reformet, quod tu deiecisti
ipse erigat. Clama ad deum, clama interius, clama vbi
audit, quia & ibi peccas vbi videt, clama vbi audit: &
cũ timore te correxeris, & vtiliter timere cœperis, non
temporales cruciatus, sed æterni ignis supplicia, & ideo
adulter non fueris: Hinc enim loquebamur propter Apostolum, qui dixit, Corpora vestra membra Christi 1.Cor.6.
sunt: Cum ergo ideo adulter esse non cœperis, quia times ardere in igne sempiterno, nõdum laudandus es,
non quidem ita dolendus vt antè, sed tamen nondum
laudandus. Quid enim magnum est timere pœnam?
Magnum est, sed amare iusticiam. Interrogo te, & moneo te. Tu inspice interrogationem meam sonãtem, &
fac de teipso interrogationem silẽtem. Dico ergo tibi,
Libidine victus habes consentientem, quare nõ com-
mittis

G mittis adulterium? Et respondebis, quia timeo gehen-
nam, timeo supplicium ignis æterni, timeo iudicium
Christi, timeo societatem diaboli, ne puniar ab illo,
cũ illo ardeam: Quid dicturus sum? Male times? Quo
modo tibi dicam de aduersario, quia quærebat corpus
tuum occidere? Ibi enim recte dicebam, male times, se-
Matt.10. curum te fecit dominus tuus, dicens, Nolite timere eos
qui corpus occidunt. Modo cum dicis mihi, gehẽnam
timeo, ardere timeo, in æternũ puniri timeo, Quid di-
cturus sum? Male times? vane times? Non audeo, quan-
doquidem ipse dominus ablato timore subiecit timo-
rem, & ait, vbi dixit, Nolite timere eos qui corpus oc-
cidunt, & postea non habent quid faciant: sed eum ti-
mete, qui habet potestatem & corpus & animam mit-
tere in gehennam ignis: ita dico vobis, hunc timete.
Cum ergo dominus timorem incusserit, & vehemen-
ter incusserit, & repetendn verbum, comminationem
ingeminauerit, dicturus ego sum, male times ista? Non
dicam, Planè time, nihil melius times, nihil est quod
H magis timere debeas. Sed interrogo te, Si non te vide-
ret deus, quando facis, nec quisquam te conuinceret in
iudicio illius, faceres? Tu te vide. Non enim potes ad
verba omnia mea respõdere, inspice teipsum. Faceres?
Si faceres, ergo pœnam times, charitatem nondum ha-
†al. castitatem nõdum amas. best†, seruiliter times, formido est mali, nondum dele-
ctatio boni, sed time etiam vt ista formido custodiat
te, vt perducat ad dilectionem. Timor enim iste quo
gehennam times, & ideo mala non facis, continet te,
& sic volentem peccare animo interiote non sinit: est
quidam custos timor, quasi pædagogus legis, litera est
minans, nondum gratia iuuans. Custodiat tamẽ timor
iste dum non facis timendo, & veniet charitas, intrat
in cor tuum, & quantum illa intrat, tantum timor exit.
Timor enim id agebat ne faceres, charitas hoc agit vt
nolis facere etiã si impune possis admittere. Dixi quid
timeatis, dixi quid appetatis. Sectamini charitatem, in-
tret charitas, admittite illam, timendo peccare admit-
tite amorem non peccantem, admittite amorem bene
viuentem. Illa vt dicere cœperam intrante, incipit ti-
mor exire. Quanto plus illa intrauerit, tanto timor mi-
I nor erit. Cum illa tota intrauerit, nullus timor erit, quia
1.Ioan.4. perfecta charitas foras mittit timorẽ. Intrat ergo cha-
ritas, pellit timorem, non autem intrat & ipsa incomi-
tata. Habet secum suum timorẽ quem introducit ipsa,
Psal.18. sed illum castum permanentem in seculum seculi. Ser-
uilis timor est quo times cum diabolo ardere, timor ca
stus est quo times deo displicere. Considerate charissi-
mi, & ipsos humanos interrogate affectus. Timet ser-
uus offendere dominum suum, ne iubeat eum verbera-
ri, iubeat in compedes mitti, iubeat carcere includi, iu-
beat eum pistrino conteri. Hæc timens seruus non pec-
cat, sed quãdo senserit absentes oculos domini sui, nec
habuerit testem à quo possit conuinci facit. Quare fa-
cit? Quia pœnam timebat, non iusticiam diligebat. Vir
autem bonus, vir iustus, homo liber (nam solus iustus li
ber. Omnis enim qui facit peccatum, seruus est pecca-
Ioan.8. ti) delectatur ipsa iusticia, & si possit sine teste peccare,
& testem reformidat & deum: & si possit audire deum
dicentem sibi, video te cum peccas, non te damnabo,
sed displices mihi, ille nolens displicere oculis patris,
non formidolosi iudicis, timet non ne damnetur, non
ne puniatur, nõ ne crucietur: sed ne offendat gaudium
paternum, ne displiceat oculis amantis. Si enim amat
ipse, & amantem sui dominum sentit, non facit quod
displicet amanti se. Lubricos & inhonestos amores at-
tendite. Si qnis amore fœminæ lasciuus & nequam ve- K
stit se aliter quàm illi placet, vestit se aliter quàm amatę
suæ placet, aut ornat se aliter quàm illi placet, & illa di-
xerit, nolo te habere tale byrrhum, nõ habet: si per hye-
mem illi dicat, in lacerna te amo, eligit tremere quam
displicere. Nunquid illa cui displicet damnatura est?
Nunquid in carcerem missura? Nunquid tortores ad-
hibitura? Hoc solum ibi timetur, non te videbo, hoc so
lum ibi contremiscitur, faciem meam non videbis. Si
hoc impudica dicit & terret, deus dicit & non terret?
Sanè plurimum, sed & si amamus. Si autem non ama-
mus, non inde terremur, sed terremur vt serui de igne,
de gehenna, de atrocissimis tartareis minis, de exagge-
ratissimis diaboli angelis, eiusque suppliciis, vel inde
terreamur. Si illud minus amamus, vel illa timeamus:
non ergo fiant fornicationes. Templum dei estis, & spi 1.Cor.3.
ritus dei habitat in vobis. Si quis templum dei corrupe
rit, corrumpet illum deus. Licita sunt matrimonia, ni-
hil amplius requiratis. Non enim grande onus impnsi-
tum est virginibus, maior amor imposuit maius onus. L
Virgines quod licebat noluerunt, vt plus placerent ei
cui se deuouerunt. Ambierunt illam maiorem pulchri-
tudinem cordis sui. Quid iubes? Tanquam dicerent,
Quid iubes? Ne adulteræ simus hoc præcipis? Amando
te, plus facimus quàm iubes. De virginibus, ait Aposto- 1.Cor.7.
lus, præceptum domini non habeo. Ergo quare hoc fa
ciunt? Consilium autem do. Illæ autem amantes, quibus
terrenæ nuptiæ viluerunt, quæ terrenos amplexus non
desideraueruot, vsqueadeo acceptauerunt præceptum,
vt non recusarent consilium, vt plus placerent, plus se
ornauerunt. Corporis enim huius, id est, exterioris ho-
minis ornamenta, quanto magis appetũtur, tanto sunt
interioris maiora detrimenta. Quãto autem minus ap-
petuntur ornamenta exterioris hominis, tanto magis
moribus pulchris homo interior adornatur. Vnde di-
cit & Petrus, Ornantes se non intortis crinibus. Cum 1.Pet.3.
enim dixisset, Ornãtes se, quid aliud à carnalibus quàm
visibilia ista ornamenta putarentur? Continuo tulit co
gitationi quod cupiditas inquirebat. Non, inquit, in-
tortis crinibus, neq; auro, vel margaritis, vel veste pre-
cinsa, sed ille absconditus cordis homo, qui est ante M
deum dites. Neque enim deus diuitias daret exteriori
homini, & inopem relinqueret interiorem: dedit inui-
sibili diuitias inuisibiles, & inuisibilem ornauit inuisibi-
liter. His ornamentis studentes dei puellæ, sanctæ vir-
gines, nec quod licebat appetierunt, nec quod cogebã-
tur consenserunt. Multæ etiam parentum suorum cõ-
trarios conatus, igne superni amoris superauerunt. Ira-
tus est pater, plorauit mater, nnn curauit illa, cui ante
oculos versabatur speciosus forma prę filiis hominum.
Ei quippe se ornare desiderauit, vt totam eius curam ge Psal.44.
reret. Et quia quæ nupta est cogitat quæ sunt mundi, 1.Cor.7.
quo modo viro placeat: quæ autem innupta est, cogitat
quæ sunt dei, quo modo placeat deo. Videte quid sit a-
mare. Non dixit, cogitat ne damnetur à deo. Adhuc
enim iste timor ille seruilis est, custos quidem malorũ
vt abstineant à malis, & abstinẽdo digni sint ad se ad-
mittere charitatem. Sed illæ non cogitant quemadmo
dum non puniantur à deo, sed quo modo placeãt deo
pulchritudine interiore, decore occulti hominis, de-
core cordis, vbi illius oculis nudæ sunt, nudæ intus nõ
foris, integræ & intus & foris. Vel virgines doceant cõ
iugatos & coniugatas, non ire in adulterium. Illæ fa-
ciunt plus quàm licet, illæ non faciant quod non licet.

De

A *De verbis Apostoli, Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt recipiat vnusquisque prout gessit, siue bona siue mala: Sermo XIX.*

Sermo XXXIIII.

Omnium Christianorum spes fratres charissimi in futurum tempus extéditur, vt quod hic seruimus deo, alibi nos seruisse lætemur. Hic enim nobis posita sunt certamina, sed in futuro seculo certaminũ præmia reseruata. Iuste siquidẽ & prouide diuina sapientia separauit tẽpus laboris & premij. Hic ergo laboramus, hic seruimus deo & mãdata eius seruamus, vt in futuro seculo, id est, in cœlorũ regno æterna præmia capiamus. Scire enim debemus fratres dilectissimi quid nobis scriptura diuina cõmẽdet, id est, futurum esse iudiciũ dei, quod post resurrectionẽ cõplebitur mortuorum. Hoc est quod præcipue Christianos à gentili errore secernit, quia illi hanc tantummodo vitam esse credũt, & ideo sine deo esse & diuersis peccatis atque criminibus non metuunt inquinari. Nos vero ita in hac vita conuersemur, vt nos ad aliam
B præparemus, in qua & bonis bona & malis mala retribuentur, sicut dixit Apostolus, Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt recipiat vnusquisque prout gessit, siue bona siue mala. Sicut hic modo astamus in Ecclesia & nos inuicẽ præsentes aspicimus, ita etiam post resurrectionem mortuorum astituri sumus ante tribunal Christi. Hãc enim etiam ipsam animam tunc habebimus quam modo habemus, & in hoc ipso quo nunc induimur sumus corpore resuscitandi. Non enim sicut muta animalia facti sumus, nõ sicut equi & boues vt æterna morte pereamus, quia postquã hic vixerimus, alibi iudicabimur, vt aut pro peccatis pœnas, aut pro bonis operibus præmia consequamur æterna. Nemo ergo fratres mei charissimi de resurrectiõe desperet, in qua Christianorum spes tota consistit. Credite fratres Apostolo prædicanti, & nihil de resurrectione dubitantes, ad diem iudicij vos præparate. An forte sicut impij & increduli nõ putatis fieri posse vt à mortuis resurgamus? Planẽ dicat hoc qui omnipotentẽ nõ credit esse deum, qui hoc promittit futurum: nos autẽ qui scimus dei omnipotentis esse virtutem, qua promisisse deum legimus quòd resurrectionem mortuorum faciat, non possumus de resurrectione mortuorum du-
C bitare, quam se facturum esse promittit, qui & omnipotens est, & mentiri nescit. Sed te appello quicunq; infideli animo de resurrectione dubitas, & putas non posse mortuos resuscitari. Quid est amplius, ex nihilo homines facere qui viuant, an eos qui facti sunt atq; vixerunt reparare post mortẽ? Vtique plus est facere quod nunquam fuit, quàm reparare quod fuerit. Quomodo ergo impossibile esse dicis, vt deus qui hominem formauit ex nihilo reformet? Quomodo nos suscitare nõ potest conuersos in puluerem, qui si etiam in nihilum rediremus, facere poterat vt essemus, sicut & fecit nos esse, cum antea nunquam fuissemus? Ita enim beatus Apostolus Paulus dixit. Sed dicunt aliqui, Quomodo resurgunt mortui? Quali autẽ corpore veniunt? Insipiens tu quod seminas non viuificatur nisi prius moriatur, & quod seminas non corpus quod futurum est, seminas, sed nudum granum, vtpote tritici aut alicuius cæterorum. Deus autem dat illi corpus sicut voluit, & vnicuique seminum proprium corpus. Noli ergo incredule homo de resurrectione dubitare. Qui grana seminum mortua & putrefacta viuificat, per quę in hoc seculo viuas, multomagis teipsum resuscitabit vt viuas in æternũ. Qui illa reparat quæ tibi sunt necessaria: quomodo teipsum non reparat, propter quem & alia reparare dignatus est? Itaq; si velimus considerare quæ in isto seculo videmus, diuinæ administrationis opera signa sunt futurorum. Tota ergo huius mũdi administratio testimonium est resurrectionis futuræ. Videmus certe hyemis tẽpore vel aduentu arbores spoliari pomis, nudari foliis: sed eas rursus verno tẽpore speciem resurrectionis exprimere: quę primo quidem incipiunt turgere in gemmis, dehinc ornari in floribus, vestiri & foliis, & postmodum pomis grauari. Interrogo te infidelis homo qui de resurrectione dubitas, vbi sint ista quæ tempore quo deus disposuit producuntur? Dic mihi vbi latitant antequam producantur, quæ nusquam videntur, sed tamen deus qui omnipotens est & ea ex nihilo cõdidit, secreta sua virtute producit? Hinc iam ad campos & prata respicite, quæ æstate transacta herbis suis spoliantur ac floribus, & nuda remanent ipsa spacia terrarum, sed iterum verni tempore reuestiũtur, & nouo vbique germine incipiente lætatur agricola. Certe herba quæ ante vixit & moritur, rursus reuiuiscit ex
E semine: sic etiam & nostrum corpus reuiuiscet ex puluere. Sed dicis ô homo incredule, Ideo credimus futurum vt arbores & herbæ & omnia reuiuiscant, quia illa iam facta cognoscimus. Vnde autem cognoscere possumus quia mortui resurgunt, cũ adhuc a mortuis nemo surrexerit? Quisque hoc dicis vel cogitas, audi patienter, & intellige sapienter. Ideo enim dominus noster Iesus Christus mori voluit & resurgere, ne tu de resurrectione dubitares. Tamẽ quomodo potes dubitare quia non sumus resurrecturi à mortuis, cũ hoc promittat deus qui nescit aliquando mentiri, qui potest facere quicquid vult, quia omnipotens est, & implet omnia quæ promittit, quia verax est, & mendacium in eo non est? Et dedit nobis pius & misericors dominus virtutis suæ pignus, & grandi testimonio spem nobis resurrectionis ostendit, quia vnigenitum filium suum pro nobis hominem factum & mortuũ à mortuis suscitauit. Ideo enim dominus noster Iesus Christus nasci ex homine, id est, ex Maria virgine est dignatus, & à Iudæis crucifigi, & die tertia resurgere, vt nos tali exẽplo animati, resurrectionẽ ex mortuis certissime crederemus: quàm qui non credit futuram, nec hoc quidem credit quòd Christus resurrexit à mortuis. Qui autem domi-
F num Iesum resurrexisse à mortuis confitetur, nec de sua poterit dubitare. Abstinete ergo vos ab omni opere malo, ab inimiciciis, ab ebrietate, à fornicatione, à furto, à periurio, à falso testimonio, detractione, quia hæc omnia odit deus, & eos qui ista faciunt puniet in futuro. Estote autem benigni, misericordes, inuicem honorem habentes, & ea semper operantes, quæ in sanctis suis diligit deus, vt possitis cum sanctis eius ad æternam & immortalem gloriam peruenire, & viuere in secula seculorum, Amen.

2.Cor.5.

2.Cor.15.

De eisdem verbis Apostoli, quibus in sermone præcedenti: Sermo XX.

Sermo XXXV.

Fratres charissimi, dum diuina lectio legeretur, audiuimus beatũ Apostolum terribiliter nos & salubriter admonentem. Sic enim ait, Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, vt referat vnusquisq; propria corporis sui prout gessit, siue bonum, siue malũ. Quam rem etiam dominus in Euangelio denunciat dicens, Filius hominis venturus est in gloria sua cum angelis suis, & tunc reddet vnicuique secundum opera sua. Diligenter quæso attendite fratres, & mecum pariter pauescite, quia non dixit

2.Cor.5.

Matt.16.

G dixit quod reddat vnicuique secũdum misericordiam suam, sed secũdum opera sua. Hic enim est misericors, ibi iustus. Nam quod non statim in peccatores vindicat, patientia est, non negligentia. Non ille potentiam perdidit, sed nos ad pœnitẽtiam reseruauit. Vnde valde timendum est, ne quanto diutius expectat vt corrigamur, tanto grauius vindicet si emẽdari noluerimus, Scire & intelligere debem⁹ fratres charissimi nihil nobis esse salubrius, quàm vt damnatis omnium præsentium rerum voluptatibus, id potius cogitemus quando erimus de hoc seculo transituri, vel quãdo tabernaculum corporis vltimo die superueniente depositnri, & iterum illud resurrectionis tempore recepturi, vt cum eodem recipiamus prout gessimus, siue bonũ siue malũ. Et ideo rogo fratres, vt quotidie cogitemus quales erimus in die iudicij, purissimis angelorum conspectibus offerendi, & æterno iudici rationem de libris consciẽtię reddituri, remotis omnibus probationibus. Certum est in die illa ipsum ante se hominem constituendum, & ipsam sui vitã in cordis speculo demonstran-
H dam, & testes contra eam non deforis aliquando, sed intus de ipsa anima proferendos. Adũcienda erunt nõ aliqua peregrina, sed nimium nota testimonia, id est, opera sua. Ordinabuntur ante infœlicem animam peccata vel crimina sua, vt eam & conuincat probatio & confundat agnitio, secũdum illud quod scriptum est.
Psal.49. Arguam te & constituã te ante faciem tuam. Quicunque se modo dum licet emendare neglexerit, ante illũ cœlestem populum primum excepturus erit de confusione supplicium: & anima quæ modo per pœnitẽtiam compendiosam transactas peccatorum suorum putredines curare dissimulat, ante illud tribunal metuendũ sine vllo remedio, in perpetuo tartaro manebit. Quæ cum ita sint, bene nobiscum ageretur, si iã nunc sic pœniterem⁹ super malis nostris, quo modo tunc sine vllo remedio pœnitebimus: si fœditates & confusiones nostras quemadmodum tunc visuri sumus, sic iã eas nunc videre & horrere possemus. O si iam nunc faciẽ peccatricis animæ liceret oculis corporis intueri, & cõscien-
I tiæ nostræ vultum in oculorum præsentiam permitteremur adducere. Quod si liceret, nec dici potest, quanto studio quãtoq; metu vrgeremur fœdata componere, maculata tergere, vulnerata curare. Ideoq; quia non possumus oculis corporis, inspiciamus nos, inquãtum possumus oculis cordis, & vnusquisque conscientiam suam ante conspectum interioris hominis constituat. Ipsi nosmetipsos castigemus, ipsi nobiscũ rationem de quotidiana cõuersatione faciamus, ipsi nos accusemus quotidie iudici nostro & dum in hac carne sumus cõtra ipsam carnem auxiliãte domino, quotidie dimicemus, vincamus voluptates & delectationes nostras: vt nobis tempus illud spectatissimum ac beatissimũ æternæ vitæ pro fœlici mactatione succedat, quando im-
Matth.22. plebitur illud quod dominus dixit, Et erũt similes an-
Matt.13. gelis. Et iterum, Tunc iusti fulgebunt sicut sol in regno patris eorũ. Putas qualis tunc erit splendor animarum, quando solis claritatem habebit lux corporum? Tunc enim cum ad istam beatitudinẽ venerimus, nulla erit tristicia, nullus timor, nulla infirmitas, nulla mors. Habebimus plenam beatitudinem fratres inter illa immensa beneficia domini nostri, vt nunquam cessemus referendo ei gratiarum actionem de beatitudine qua sumus fruituri, cohæredes effecti eius qui dixit, Venite
Matt.25. benedicti, percipite regnum quod vobis paratũ est ab origine mundi, donãte ipso cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen. K

De verbis Apostoli, Non sic pugno quasi aerem cædens. Et de constituendis Episcopis: 1.Cor.9.

Sermo XXI.

BEati Apostoli epistola cum legeretur de con- Ser.XIX. stituendis Episcopis commemorauit nos sine dubio respicere in nos & vos, cõmemorauit iudicare nos, maxime quia omnes audiuimus capitula Euangelicæ recentis lectionis nouissima sententia, Nolite iudicare personaliter, sed iustum iudicium iudica- Ioan.7. te. Personam itaqne iudicando nemo accipit alienam, si nõ accipit suam. Beatus Apostolus ait quodam loco, Non sic pugno quasi aërem cędens, sed castigo corpus 1.Cor.9. meum & in seruitutem redigo, ne forte alus prædicãs ipse reprobus inueniar. Suo timore nos terruit. Quid enim faciet agnus, vbi aries tremit? Inter multa ergo quibus scripsit Apostolus, qualis esse Episcopus debeat, etiã illud audiuimus, vnde modo forsitã loqui & disputare nõ sufficiat. Si enim singula discutere, & de singulis, vt dignum est, disputare conemur, nec nostræ vires sufficiunt ad loquẽdum, nec vestræ ad audiendũ. Quid L ergo est quod volo dicere, si adiuuet me quod terruit me? Inter cætera ait Episcopum potentem esse debere ad Titũ.1. in doctrina sana, vt contradicentes redarguere possit. Magnum opus est grauis sarcina, procliuum', arduum. Sed sperabo, inquit, in deum, quoniã ipse liberabit me Psal.90. de laqueo venantiũ & à verbo aspero. Nulla enim causa est quæ magis facit hominem dispensatorem dei pigriorem ad redarguendos cõtradicentes, quàm timor verbi asperi. Prius ergo quid sit contradicentes redarguere, vt dominus donauerit, exponam vobis. Contradicentes non vno modo intelligendi sunt. Paucissimi enim nobis contradicunt loquẽdo, sed multi male viuendo. Quãdo mihi audet dicere Christianus, bonum esse rapere res alienas, quãdo qnidem non audet dicere bonum esse tenaciter seruare res suas? Nũquid enim Luca.12. diues ille cui successerat regio, & nõ inueniebat vbi poneret fructus suos, & se consilium inuenisse gaudebat destruendi veteres apothecas, & cõstruendi nouas ampliores, vt impleret eas, & diceret animæ suæ, Anima M habes multa bona in multum tempus, lætare, iocũdare, satiare. Nũquid ergo iste diues aliena quærebat? Fruct⁹ suos colligere disponebat, vbi poneret consulebat, nõ de cuiusq. vicini agris, non limite perturbato, non expoliato paupere, non circumuento simplice, sed tantũmodo de suis colligẽdis cogitabat. Audite quid audierit qui tenaciter seruabat sua, & hinc intelligite quid expectẽt qui rapiũt aliena. Cũ ergo se prudentissimum cõsilium inuenisse arbitraretur, de apothecis veteribus angustis deiiciẽdis, & amplioribus nouis ædificandis, & omnibus suis fructibus colligendis & recondendis, non alienis concupiscendis atq; rapiendis: ait illi deus, Stulte, vbi tibi sapiens videris ibi stulte. Stulte, inquit, hac nocte repetũt à te animam tuam, hæc quæ præparasti cuius erũt? Si seruaueris tua nõ erunt, si erogaueris tua erũt. Qnid, inquit, reponis, quod relicturus es? Ecce increpatus est stultus male recondens. Si stultus est qui recondit sua, vos inuenite nomẽ eius qui tollit aliena. Si sordidus est recõditor suorum, vlcerosus est raptor alienorũ. Sed nõ qualis ille vlcerosus qui iacebat ante Luca.16. ianuã diuitis, & cuius canes lingebant vlcera. Ille enim vlcerosus erat in corpore, raptor i corde. Fortassis aliquis respondeat & dicat, Non valde magna pœna erat illi homini, cui dixit deus, Stulte. Nõ sic dicit deus, stulte, quomodo homo dicit. Tale in quẽquam dei verbũ iudicium

A iudicium est. Nûquid enim deus stultis daturus est regnum cœlorum? Quibus autem nô est daturus regnum cœlorû, quid eis restat nisi pœna gehennarû? Conůcere hoc videmur, aperte hoc manifestéq; videamus. Nam & ille diues ante cuius ianuâ iacebat pauperrimus vlcerosus, non est dictus raptor rerum alienarû. Erat quidam diues, inquit, qui induebatur purpura & bysso, & epulabatur quotidie splêdide. Diues, inquit, erat: nô dixit, calûniator: non dixit, pauperum oppressor: non dixit, rerum alienarû raptor, aut delator, aut receptor: nô dixit, pupillorum spoliator: non dixit, viduarû persecutor: Nihil horû, sed erat quidam diues. Quid magnum est? Diues erat, de suo diues erat. Cui aliquid tulerat? An forte ille auferret, & dominus de illo reticeret, & personam eius acciperet, si crimina eius absconderet, qui nobis dicit, Nolite personaliter iudicare? Si vis ergo audire crimen diuitis illius, noli amplius quærere quàm audis à veritate. Diues erat, induebatur purpura & bysso, & epulabatur quotidie splendide. Quod ergo eius crimen? Iacens ante ianuam vlcerosus & nô adiutus. Hoc

Ioan. 7.

B enim aperte de illo dictû est, quòd immisericors erat. Nunquid enim charissimi, si pauper ille ante ianuam iacens sufficientem panem à diuite acciperet, diceretur de illo, quia cupiebat saturari de micis quæ cadebât de mensa diuitis, Propter hâc solam inhumanitatem qua contemnebat pauperem ante ianuam suam iacentem, nec congrue dignéq; pascebat, mortuus & in inferno sepultus est. Et cum apud inferos in tormentis esset, leuauit oculos suos, & vidit pauperê in sinu Abrahæ. Et quid multis immorer? Desiderauit guttam, qui non dedit micam. Nônne accepit iustam sententiam, qui non dedit crudeli auaricia? Si hæc ergo pœna est auarorû, quæ pœna raptorû? Sed ait mihi raptor rerum alienarum. Ego similis illius diuitis non sum, Agapes facio, vinctis in carcere victum mitto, nudos vestio, peregrinos suscipio. Dare te putas, tollere noli, & dedisti. Cui dederis gaudet, cui abstuleris plorat: quem duorû istorum exauditurus est dominus? Dicis ei cui dederis, Gratias age quia accepisti. Sed alter tibi ex alia parte dicit, Ego gemo cui abstulisti: & penè totum tenuisti, & exiguum illi dedisti. Si ergo quod alteri abstulisses egentibus dedisses, nec talia opera diligit deus. Dicit tibi

C deus, stulte, iussi vt dares, sed non de alieno. Si habes, da de tuo: si non habes quod des de tuo, melius nulli dabis, quàm alteros spoliabis. Dictur^e est domin^e Christus cû in iudicio suo sederit, & alios ad dexterâ, & ad sinistrâ alios separauerit, bene operantibus, Venite benedicti patris mei percipite regnum. Sterilibus autem qui nihil boni in pauperes operati sunt, Ite in ignem æternum. Et quid dicturus est bonis? Esuriui enim, & dedistis mihi manducare, & cætera. Et respondebunt illi, Domine quâdo te vidimus esurientem? Et ille ad eos, Cum vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Intellige ergo stulte, qui vis eleemosynas facere de rapinis, quoniâ si quâdo pascis Christianum, pascis Christum: quando spolias Christianum, spolias Christum. Attendite quid sinistris dicturus est, Ite in ignem æternum. Quare? Esuriui, & nô dedistis mihi manducare: nudus fui, & nô vestistis me. Ite. Quò? In ignem æternû. Prorsus ite. Quare? Nudus fui, & non vestistis me. Si ergo in ignem æternû ibit cui dicturus est Christus, Nudus fui, & non vestisti me: quem locû in igne æterno habebit, cui dicturus erit, Vestitus fui, & spoliasti me? Hic forsasse vt euadas hanc vocem, ne dicat tibi Christus, vestitus fui, & spoliasti me: mutata consuetudine, cogitas

Matt. 25.

spoliare Paganum, & vestire Christianû. Et hic respon D debit tibi Christus, immo respondet tibi nunc per seruum qualemcunque ministrum suum, respondebit tibi Christus & dicet, Etiam hic parce damnis meis. Cum enim qui Christianus es spolias Paganû, impedis fieri Christianum. Etiam & hic fortasse respôdebis, Adhuc ergo non odio pœnam ingero, sed dilectione potius disciplinæ, Ideo spolio Paganum, vt per hanc asperam & salubrem disciplinâ faciam Christianum. Audirem & crederem, si quod abstulisti Pagano, redderes Christiano. Diximus contra vnum vitium rapinarum, quo res humanę vsquequaq; vastâtur, diximus, & nemo nobis côtradicit, Quis enim audet apertissime loquendo contradicere veritati? Nô ergo facimus quod Apostolus monuit, non contradicentes redarguimus, obediêtes alloquimur, laudantes instruimus, non contradicêtes redarguimus. Ita vero non côtradicunt lingua, sed vita. Moneo, rapit: doceo, rapit: præcipio, rapit: arguo, rapit. Quomodo nô contradicit? Dicam ergo quod de hac re sufficere existimo. Abstinete vos fratres, abstinete vos filij, abstinete vos à consuetudine rapiendi, & vos E qui sub manibus raptorum gemitis, abstinete vos à cupiditate rapiendi. Alius potens est & rapit, tu in manu raptoris gemis, quia rapere non potes, ideo non facis. Habeto facultatem, & ibi laudabo domitam cupiditatem. Beatum sancta scriptura dicit, qui post aurum nô abiit, qui potuit transgredi, & non est transgressus, qui facere mala potuit & non fecit. Tu autê dicis, Nunquâ negaui rem alienam. Quia forte nemo tibi commêdauit, aut forte commendauit, sed sub testibus commêdauit. Dic mihi, Reddidisti quâdo à solo solus accepisti, vbi deus inter vos fuerat? Si tunc reddidisti si mortuo qui commendauerat, nescienti filio reddidisti, tunc te laudabo, quia post aurum non isti, quia potuisti trâsgredi & non es transgressus, quia potuisti mala facere & nô fecisti. Si forte alienum sacculû solidorum, vbi nemo te vidit in via inuenisti, & sine vlla mora cuius fuerat reddidisti. Eia fratres, redite ad vos, inspicite vos, interrogate vos, vera respondete vobis, & iudicate vos non secundû personam, sed iustum iudicium iudicate. Ecce Christianus es, Ecclesiam frequentas, verbum dei audis, de lectione verbi dei lætissime commoueris, Tu laudas tractantem, ego quæro facientem: tu nunquâ laudas dicentem, ego quæro facientem. Christianus es, frequentas Ecclesiam, amas verbum dei, libêter audis. Ecce hoc quod propono in eo te examina, in eo te appende, in eo ascende mentis tuæ tribunal, & côstitue te ante te, iudica te, & si prauû inueneris, corrige te. Propono ergo. Deus dicit in lege sua, inuentionem esse reddêdam: deus in lege sua dicit, quam primo populo dedit, pro quibus Christus nondum erat mortuus innentionem tanquam alienum esse reddendam. Si quisquâ, verbi gratia, in via inueniat alienum sacculum solidorû, deberet reddere, sed nescit cui. Nô se excusat ignorantia, si nô dominetur auaricia. Dicat vestrę charitati, quoniam dona dei sunt, & sunt in populo dei qui non frustra audiunt verbû dei. Dicam quid fecerit pauperrimus homo, nobis apud Mediolanum côstitutis, tam pauper, vt proscolus esset Grâmatici, sed planê Christianus, quàuis ille esset Paganus Grammaticus, melior ad velum quàm ad cathedram. Inuenit sacculum, nisi forte me numerus fallit, cum solidis fermè ducentis, memor legis proposuit pitacium publice. Reddendum enim sciebat, sed cui redderet ignorabat, proposuit pitacium publice, Qui solidos perdidit, veniat ad locum illum,

ad Tim. 2.

Eccl. 31.

F

G illum,& quærat hominem illum. Ille qui plangens circumquaque vagabatur, inuento & lecto pitacio, venit ad hominem: & ne forte quæreret alienum, quæ fuit signa, interrogauit facculi qualitatē, sigillum solidorum, etiam & numerum. Et cum omnia illi fideliter respondisset, reddidit quod inuenerat. Ille autem repletus gaudio & quærens vicem rependere, tāquam decimas obtulit illi viginti, qui noluit accipere. Obtulit vel decē, noluit accipere. Saltem rogauit vel quinque acciperet, noluit ille. Stomachabūdus homo proiecit facculum, Nihil perdidi ait. Si non vis aliquid à me accipere, nec ego aliquid perdidi. Quale certamen fratres mei, quale certamen, qualis pugna, qualis conflictus: theatrum mundus, spectator deus. Victus tandem ille quod offerebatur accepit, & continuo totum pauperibus erogauit, vnum solidum in domo sua nō dimisit. Quid est? Si aliquid egi in cordibus vestris, si verbum dei insedit in vobis, si requiē inuenit apud vos, facite hoc fratres mei, nolite putare damnum vos pati si feceritis, magnū lucrum est si feceritis quod dico. Perdidi viginti solidos, perdidi ducentos, quingentos. Quid perdidisti?
H De domo tua perierant, alter perdiderat, non tu. Terra communis est, in vna domo estis, in hoc mundo ambo viatores, huius vitæ vnum stabulum intrastis. Posuit ille, oblitus est ille: cecidit ab illo, tu inuenisti. Quis inuenisti? Christianus. Quis inuenisti? Qui legem audisti, Christianus qui legem audisti. Quis inuenisti? Qui cum audires multa laudasti, tu inuenisti. Si ergo veraciter laudasti, redde quod inuenisti. Si ergo non reddidisti quod inuenisti quando laudasti, testimonium cōtra te dixisti. Estote fideles inuentores, & tunc iniquos vitu-
14.q.5.ca. si quid. perate raptores. Nam quod inuenisti & nō reddidisti, rapuisti. Quantum potuisti fecisti, quia plus non potuisti, ideo non plus fecisti. Qui alienum negat, si posset & tolleret. Quod non tollis, timor prohibet, non bonum facis, sed malum metuis. Quid est magnum timere malum? Magnum est non facere malum, magnū est amare bonum. Nam & latro timet malum, & vbi non potest
I non facit, & tamē latro est. Deus enim cor interrogat, non manum. Lupus venit ad ouile ouium, quærit inuadere, quærit iugulare, quærit deuorare. Vigilant pastores, latrant canes, nihil poterit, non aufert, nō occidit, sed tamen lupus venit, lupus redit. Nōquid quia ouem non tulit, ideo lupus venit, & ouis redit? Lupus venit fremens, lupus redit tremens, lupus est tamen & fremēs & tremens. Interrogo ergo te quisquis vis iudicare, & vide si tunc non facis male quando potes facere, & ab homine non puniris: tunc time deum, nemo est ibi nisi tu & ille cui facis malum, & deus qui ambos videt. Vide, ibi time. Parum est quod dico, vide, ibi time malū, ibi ama bonum. Nam etiam si timore gehennæ nō facis malum, nondum es perfectus: audeo dicere, si timore gehennæ non facis malum, est quidem in te fides, quia credis futurū dei esse iudicium, gaudeo fidei tuæ, sed adhuc timeo maliciæ tuæ. Quid est quod dixi? Quia si timore gehennæ non facis malum, non amore iusticiæ facis bonum. Aliud est timere pœnam, aliud est amare iusticiam. Amor castus in te esse debet, quo amore desideres videre, nō cœlum & terram, non campos liquidos maris, non spectacula nugatoria, non fulgores nitoresq; gēmarum, sed desidera videre deum tuū, amare deum tuū, quia dictum est, Dilectissimi filij dei
1.Ioan.3. sumus, & nōdum apparuit quod erimus. Scimus autē, quia cum apparuerit similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Ecce propter quam visionem fac bonum, ecce propter quā visionem noli facere malum. K
Si enim amas videre deum tuū, si in hac peregrinatione illo amore suspiras, ecce probat te dominus deus tuus, quasi dicat tibi, Ecce fac quę vis, imple cupiditates tuas, extende nequiciam, dilata luxuriam, quicquid libuerit licitum puta, nō hinc te punio, non te in gehennas mitto, faciem meam tātum tibi negabo. Si expauisti, amasti, si hoc quod dictum est, faciem suam tibi negabit deus tuus, contremuit cor tuum in non videndo deum tuum, magnam pœnam putasti, gratis amasti. Si ergo sermo meus inuenit in cordibus vestris aliquam scintillam gratoiti amoris dei, ipsam nutrite. Ad hanc augendam vos aduocate prece, humilitate, dolore pœnitentiæ, dilectione iusticiæ, operibus bonis, gemitibus synceris, conuersatione laudabili, amicicia fideli. Hanc scintillam boni amoris flate in vobis, nutrite in vobis, ipsa cū creuerit & flāmam dignissimam & amplissimā fecerit, omniū cupiditatum carnalium fœna cōsumit.

De Psalmo nonagesimo quinto: & qua ratione dictum sit, Miserebor cui misertus fuero &c. Quodq; ratio illius non sit scrutanda: Ser. XXII. L

QVo modo ianua introducit in domū, sic titulus Psalmi introducit in intellectū. Prænotatur enim sic, Quādo domus ędificabatur post captiuitatem. Quæris quæ domus, indicat tibi iā psalmus, Cantate domino canticum nouum, cātate domino omnis terra. Ecce quæ domus. Quādo omnis terra cantat canticū nouum, domus dei est. Cantando ædificatur, credendo fundatur, sperando erigitur, diligendo perficitur, Modo ergo ædificatur, sed in fine seculi dedicatur. Concurrant ergo lapides viui ad canticum nouū, concurrant & coaptentur in structuram tēpli dei, agnoscant saluatorem, recipiant habitatorē. Dictum est quæ domus, dicēdum est post quā captiuitatē. Et hoc tibi indicat Psalmus. Sequere paululum, Cātate domino cāticum nouum, cātate domino omnis terra. Cantate domino, benedicite nomini eius, bene nūciate de die in diem salutare eius, Annunciate inter gentes mirabilia eius, in omnibus populis gloriam eius. M
Quoniā omnes dij gentium dæmonia. Ecce sub quorū captiuitate latebat domus. Ex prima enim trāsgressione primi hominis, vniuersum genus humanum natum cum obligatione peccati victor diabolus possidebat. Si enim sub captiuitate non teneremur, redemptore non indigerem⁹. Venit ad captiuos nō captus, venit ad captiuos redimendos nihil in se captiuitatis, hoc est iniquitatis habens, sed carne mortali preciū nostrum portans. Si enim carnem mortalem non haberet, vnde in verbo sanguis quem pro captiuis funderet? Ille autem Roma.8.
qui ad captiuitatem nostram venit cum similitudine carnis peccati, nō cum carne peccati venit: similitudo enim erat illa carnis peccati: vera caro, sed similis carni peccati: vera caro, sed non peccati caro. Ille ergo qui ita venit, quis erat? Bene nunciate de die in diem. Ecce quis erat, De die in diem erat. Deus de deo erat, lumen de lumine erat, sed verbum caro factum est, vt habitaret in nobis, latens maiestas, apparens infirmitas, vt moriatur infirmitas, & teneatur maiestas. Si ergo vniuersus mundus sub captiuitate tenebatur, bene dictum est, Miserebor cui misertus fuero, & misericordiā præstabo cui misericors fuero. Si enim totus mundus sub captiuitate, totus mundus in peccato, totus mundus iustissime supplicio destinat⁹, sed ex parte per misericordiam liberatus. Quis dicat deo: quare dānas mundum? Quomodo accusatur iudex deus, quando dānatur mūdus reus?

Sermo XX. Sup. Ser. 5. Psal.95. Ioan.1. Exod.33. Rom.9.

A dus reus? Reus es. Si quid debeas consideres, pœna vocatur, nec cum à te debitum exigitur, exactor iuste reprehenditur. Reprehenditur exactor si indebitum exigit: cum vero debitum exigit, quis reprehēdat exactorem, quanuis expectat donatorem? Cui vult miseretur,
Roma. 9. & quē vult obdurat. Dicis itaq; mihi, Quid adhuc conqueritur? Nā volūtati eius quis resistit? O homo tu quis es qui respondeas deo? Quis sit ille attende, quis sis tu attende. Ille deus est, tu homo. Sed iusticiam tibi loqui videris tu, & fons ille iusticiæ siccatus est? Si iustum loqueris, vnde tibi? Aut si iniustū loqueris, debes tacere. Aut si iustum loqueris, & non habes nisi de fonte iusticiæ. Fons autē iusticiæ quis est nisi deus? Primum ergo fundamētum fidei pone. Nunquid iniquitas apud deū? Latere te æquitas potest, esse ibi iniquitas nō potest. Expectas à me fortasse vt dicam tibi, quare cui vult miseretur, & quē vult obdurat. Expectas à me homo. Si & tu homo & ego homo, ambo audiamus, O homo tu quis es qui respōdeas deo? Melior est ergo fidelis ignorantia, q̃ temeraria scientia. Deus mihi dicit, per Apostolum Christus loquitur, O homo tu quis es qui respō
B deas deo? Et ego indignor, quia nō noui iusticiam dei. Si homo sum, nō indigner, excedam hominem si possum, & forte attingam. Sed & si attigero homini nō dicam, excedat & ipse & attingat mecum. Et quis est, inquis, qui homo hominē excedat? Ergo non quibusdam
1. Cor. 3. exprobrat Apostolus & dicit, Cū enim dicitis, Ego Paulus, ego Apollo, nōne homines estis? Quid eos facere volebat, quibus exprobrabat q̃ homines erant? Homo es, ad Adā pertines. Pertine ad filium hominis, & forte di
Ioan. 15. cit tibi, Iā non dico vos seruos, sed amicos, quoniā quę audiui à patre meo, nota feci vobis. Sed discipulis hoc dixit, Apostolis illis hoc dixit: non debemus contristari quia nondum tales sumus. Et tamen etiam ipsis quomodo hoc dixit, Omnia quæ audiui à patre meo nota
Ibidem. feci vobis? Puto quia in spe dixit hoc, nondū in re: puto quod facturus erat, non quod iam fecerat. Et vnde probatur cum ille dicat, nota vobis feci, non dicat, nota faciā? Quia dicuntur quædā in scripturis de præterito, cum intelligātur de futuro. Quomodo dicuntur de præterito, cū intelligantur de futuro? Fo
Psal. 21. derunt, inquit, manus meas & pedes meos, dinumera-
C uerunt omnia ossa mea. Nondū factum erat, & tāquam
Titum. 3. factum annunciabatur quod futurum erat. Saluos nos fecit per lauachrū regenerationis. Alio autē loco ipse
Roma. 8. dicit, Spe salui facti sumus. Spes autem quæ videtur nō est spes. Spe salui facti sumus, non nisi de præterito dicimus: & quoniā spe salui facti sumus nondū re, adhuc futurū est quod speramus. Nā iam videmus & tenemus, sed nondū res, sed spes. Quod enim videt quis, inquit, quid sperat? Si autē quod non videmus speramus, per patientiā expectamus. Et tamen salui facti sumus, & tamen adhuc salutē speramus, & expectamus, nōdum te-
Ioan. 15. nemus. Sic & dominus discipulis ait, Omnia quæ audiui à patre meo, nota vobis feci. Si hoc iam factum erat,
Ioan. 16. quare alio loco dicit illis: Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo? Certe omnia quæ audiui à patre meo nota feci vobis. Sed cum dicit, Nō potestis illa portare modo: & dicit, habeo vobis dicere, differt non aufert. Propter certam ergo spem, qua sine dubio sciebat id se fuisse facturū, apud illum tanquam factum cōputabatur, & ideo dicebat, Nota vobis feci.
2. Cor. 5. Quandiu ergo sumus in corpore peregrinamur à domino. Per fidē enim ambulamus, nō per speciem. Quātum nobis datur & fidē teneamus, & de iusticia dei nō dubitemus: iniquitatem apud illū esse omnino non cre
D damus, ne in magnā voraginem impietatis veniamus: & cum perfecta fide tenuerimus, nullā apud eum esse iniquitatē, & si illam modo non videmus, id est, æquitatem quæ est apud ipsum, finiatur via & veniemus ad patriam. Non potest videri tēpore fidei, videbitur tempore speciei. Nunc enim per fidem ambulamus, tūc per speciem. Quid est per speciem? Speciosus forma præ fi- Psal. 44.
lius hominū: quia in principio erat verbum, & verbum Ioan. 1.
erat apud deum, & deus erat verbū. Qui diligit me, in- Ioan. 13.
quit, mandata mea custodit, & qui diligit me, diligetur à patre meo, & ego diligam eum. Et quid illi dabis? Et ostendam meipsum illi. Hæc erit species quando faciet quod dixit, & ostendam meipsum illi. Ibi æquitatē dei videbis, ibi sine codice in verbo leges. Ergo cū viderimus eum sicuti est, iā transiet peregrinatio nostra, postea vero gaudebimus gaudio angelorum. Hæc enim in 1. Ioan. 3.
via. Quid est via? Fides est. Propter fidē tuam factus est deformis Christus, manet autē speciosus Christus, Speciosus forma præ filiis hominū videbitur post peregrinationem. Modo autē fide qualis videtur? Et vidimus Esa. 53.
eum & non habebat speciem neq; decorem, sed vultus E
eius abiectus, & deformis positio eius, hoc est, vultus eius. Despect᷒ & deformis positio eius, homo in plaga positus, & sciens ferre infirmitates. Deformitas Christi te format. Ille enim si deformis esse noluisset, tu formā quam perdidisti non recepisses, pendebat ergo in cruce deformis, sed deformitas illius pulchritudo nostra erat. In hac ergo vita deformē Christū teneamus. Quid est deformē Christum? Absit mihi gloriari nisi in cruce Galat. 6.
domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mūdus crucifixus est & ego mundo. Hæc est deformitas Christi. Nunquid dixi me aliquid scire in vobis nisi viā? Hæc est via, credere in Christum crucifixū: huius deformitatis signum in fronte portamus: de ista deformitate Christi non erubescamus. Hanc viam teneamus, & ad speciē perueniemus. Cū peruenerimus ad speciē, æquitatem dei videbimus: & iam non erit ibi dicere, quare huic subuenit, & huic non: quare iste adductus est à gubernatione dei vt baptizaretur: ille autem cum bene catechumenus vixerit, subito ruina mortu᷒ est, & ad baptismum non peruenit: ille cum scelerate vixerit, cum luxuriosus, cū mœchus, cum scenicus, cū venator ægro- F
tauit, baptizatus est, discessit, peccatum in eo cōiūctum est, peccatum in eo deletum est. Quære merita, nō inuenies nisi pœnam, quære gratiam, O altitudo diuitiarū. Rom. 11.
Petrus negat, latro credit. O altitudo diuitiarum. Hoc nos putas perscrutari posse, quod Apostolus beatus expauit? Et cum tātam profunditatem & altitudinem inspiciens cōtremisceret, exclamauit, O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientię dei. Quid enim dixerat autē, vt ad hāc exclamationem veniret? Rem dixerat, vbi si non credatur deo, quia non est iniquitas apud deū, ini- Roma. 9.
quitas iudicabitur. Gentibus dicebat, fidelibus dicebat de Iudæis, Sicut vos, inquit, nō credidistis deo, nunc au Rom. 11.
tem misericordiam cōsecuti estis illorum incredulitate, sic & hi nō crediderunt in vestram misericordiam, vt & ipsi misericordiam consequantur. Cōclusit enim omnes deus in incredulitate, vt omnium misereatur. Hinc postea Paulus dixit, Et quæ ista ratio est æquitatis & iusticiæ dei, concludere omnes in incredulitate vt omniū misereatur? Quæris tu rationem, ego expauescā altitudinem. O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientię dei. Tu ratiocinare, ego mirer: tu disputa, ego credā: altitudinem video, ad profundum non peruenio. O altitudo

G titudo diuitiarũ sapientiæ & scientiæ dei,quàm inscrutabilia sunt iudicia eius,& inuestigabiles viæ eius:forte expositurus es? Quis enim cognouit sensum domini,
Roma.11. aut quis cõsiliarius eius fuit,aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Quoniã ex ipso & per ipsum & in ipso sunt omnia,ipsi gloria in secula seculorum.Requieuit, quia inuenit admirationem,nemo quærat à me occultorum rationem. Ille dicit, Inscrutabilia sunt iudicia eius,& tu scrutari venisti?Ille dicit, Inuestigabiles sunt viæ eius,& tu inuestigare venisti? Si inscrutabilia scrutari venisti, & inuestigabilia inuestigare venisti, crede, iam peristi. Tale est velle scrutari inscrutabilia & inuestigabilia inuestigare, quale est velle inuisibilia videre, & ineffabilia fari. Ergo ædificetur domus,cum peruenerit ad dedicationem, tunc fortasse inueniet istorum occultorum apertißimam rationem.

Galat.6. *De verbis Apostoli, Inuicem onera vestra portate, & sic adimplebitis legem Christi.*

Sermo XXIII.

Ser.XXI.

H Via lex veteris testamenti scilicet custodita timorem habebat, non potuit apertius significari noui testamenti donum esse charitatem,
Galat.6. quàm hoc loco vbi Apostol⁹ ait, Inuicẽ onera vestra portate, & sic adimplebitis legẽ Christi.Hanc enim legẽ Christus dicere intelligitur, qua ipse dominus præcepit vt nos inuicem diligamus,tantũ in ea sen
Ioan.13. tentia præcepti pondus constituens vt diceret, In hoc cognoscẽt quoniam discipuli mei estis, si vos inuicem diligatis. Huius autem dilectionis officium est,Inuicẽ onera vestra portate: sed hoc officium non est sempiternum. Perducet sanè ad beatitudinem sempiternam in qua nulla erunt onera nostra quæ inuicẽ portare iubeamur: nunc vero cum in hac vita,id est,cum in hac via sumus,onera nostra inuicẽ portemus,vt ad eam vitam quæ caret omni onere peruenire poßimus. Sicut enim de ceruis nonnulli talium cognitionum studiosi scripserunt,cum fretum ad insulã trãseunt pascuarum gratia,sic se ordinant, vt onera capitũ suorum quæ gestant in cornibus super inuicẽ portent, ita vt posterior
I super anteriorem ceruice proiecta caput collocet. Et quia necesse est vnũ esse qui cæteros præcedens nõ ante se habeat cui caput inclinet, vicibus dicũtur id agere,vt lassat⁹ sui capitis onere,ille qui præcedit post omnes redeat, & ei succedat cuius ferebat caput cum ipse præiret: ita inuicem onera sua portantes fretum transeunt,donec veniant ad terræ stabilitatem.Istam ceruorum naturã fortasse intenderit Salomon cum ait,Cer-
Prouer.5. uus amicitiæ & pullus gratiarũ colloquatur tecum.Nihil enim sic probat amicum, quemadmodum oneris amici portatio. Nec tamen inuicem portaremus onera nostra, si vnum tempus esset infirmitatis amborum qui onera sua sustinent: aut enim vnum infirmitatis genus,sed diuersa tempora:aut eadem tempora & diuersa genera infirmitatis faciunt vt onera nostra inuicem portare valeamus. Verbi gratia. Iram fratris tunc portabis cum tu aduersus eum non irasceris, vt rursum eo tempore quo te ira præoccupauerit, ille te lenitate & trãquillitate supportet. Hoc exemplum ad id pertinet cum diuersa sint tempora portantium onera sua,quantuis ipsa diuersa non sit infirmitas,in ambobus enim ab inuicem ira portatur. Ad diuersum autem infirmitatis genus aliud exemplum videndum est,veluti, Si quis in se loquacitatem vicerit, & pertinaciam nondum vicerit:alius vero sit adhuc loquax, sed etiam pertinax non sit: debet ille huius loquacitatem, & iste illius pertinaciam,donec illud in illo, & istud in isto sanetur charitate portare. Par quippe infirmitas in duob⁹ si vno accidat tẽpore,tolerare seinuicẽ non valent,cum aduersus se intenduntur. Nã aduersus aliquem tertium & duo irati sibi conueniunt & se tolerant: quanq nec tolerare seinuicem dicendi sunt, sed potius seinuicem cõsolari: sicut & tristes de vna re magis se portãt,& quasi incumbunt sibi,quàm si vnus tristis esset, & alius gaudere:si autẽ aduersus se tristes sint, prorsus se tolerare nõ possunt. Et ideo in huiuscemodi affectionib⁹ suscipiẽda est aliquantulum ipsa ægritudo de quauis parte aliũ liberari,& sic suscipienda,vt ad auxilium, nõ ad æqualitatem miseriæ valeat: quemadmodum se inclinat qui manum iacenti porrigit. Nõ enim se proiicit vt ambo iaceant,sed incuruat tantum vt iacẽtem erigat. Neque vlla res officiosum istum laborem, ad portanda onera aliorum facit libenter impendi, sicut cum cogitamus quanta pro nobis pertulerit dominus. Hinc enim admonẽs ait Apostolus, Hoc sentite in vobis,quod & in Philip.2.
Christo Iesu,Qui cum in forma dei esset,non rapinam arbitratus est esse se æqualẽ deo,sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiẽs,in similitudinem hominũ factus, & habitu inuentus vt homo, humiliauit semetipsum factus obediens vsq ad mortem,mortem autem crucis. Superius enim dixerat, Non quæ sua sunt vnusquisque intendentes,sed ea quæ aliorum. Huic sententiæ contexuit quod dictum est. Nam ita sequitur. Hoc sentite in vobis quod & in Christo Iesu: ad hoc duntaxat, vt queadmodum ille in eo quòd verbum caro fa- Ioan.1.
ctum est, & habitauit in nobis, & sine peccato cũ esset, peccata nostra suscepit,non attendit sua,sed nostra,ita & nos libẽter ad eius imitationem inuicem onera nostra portemus. Huic cogitationi accedit etiã illa cogitatio,qua ille suscepit hominem,nos autẽ homines sumus,& considerare debemus ꝙ ægritudinẽ siue animæ siue corporis,quam in homine alio videmus,etiam nos habere potuimus aut possumus.Hoc ergo exhibeamus ei cuius infirmitatẽ portare volumus, quod ab illo nobis velimus exhiberi: si forte nos in ea essemus, & ipse nõ esset.Ad hoc pertinet quod ipse Apostolus ait,Om- M
nia omnibus factus sum,vt omnes lucrifacerẽ: cogitã- 1.Cor.9.
do scilicet in eo vitio etiã se esse potuisse vnde cupiebat aliũ liberare: cõpatiendo enim potius id agebat, nõ mentiẽdo sicut quidam suspicantur, & hi maxime qui mẽdaciis suis defendendis quæ negare nõ possunt, alicuius magni exẽpli patrociniũ requirũt. Deinde etiã illud cogitandũ, nullũ esse hominẽ qui nõ poßit habere aliquid boni quod tu nondũ habes,etiã si lateat,in quo sine dubio poßit te esse superior, quæ cogitatio ad cõtundendã,& edomandã superbiã valet. Ne arbitreris, quoniã tua quędã bona eminent & apparent,ideo alterũ nulla habere quę lateant,& fortasse maioris põderis bona quibus te superat nescientem. Non enim falli nos,aut adulatione potius vti Apostolus iubet cum dicit,Nihil per contentionẽ neq; per inanẽ gloriam, sed Philip.2.
in humilitate mẽtis alter alterũ existimantes superiorẽ sibi. Nõ hoc ita debem⁹ existimare, vt nõ existimemus, sed nos existimare fingamus:sed vere existimem⁹, posse esse aliquid occultum in alio quo nobis superior sit, etiã si bonũ nostrũ quo illo videmur superiores esse nõ sit occultũ. Istæ cogitationes deprimentes superbiã, & acuentes charitatẽ,faciunt onera fraterna inuicem, nõ solũ æquo animo,sed etiã libentißime sustineri. Nullo modo autem de quoquam homine incognito ferenda sententia est,& nemo nisi per amicitiã cognoscitur,&
ideo

A ideo amicorum mala firmius sustinemus, quia bona eorum nos delectant & tenent. Nullius itaq; repudiāda est amicicia sese ingerentis ad amiciciam copulandam, non vt statim recipiatur, sed vt recipiendus optetur, atque ita tractetur vt recipi posit. Illum enim receptum in amiciciam possumus dicere, cui omnia consilia nostra refundere audeamus. Et si sit quisquam, qui se non audet ingerere ad amiciciam faciendam, cùm aliquo nostro temporali honore aut dignitate reuocatur, descendendū est ad eum, & offerendum illi quadam comitate & submisione animæ, quod petere per semetipsum non audet. Sanè, quanuis raro, tamen aliquotiens accidit, vt eius quem volumus in amiciciam recipere, prius nobis innotescāt mala quàm bona, quibus offensi & quodam modo repercusi relinquimus eum, & ad bonorum eius quę forte occultiora sunt indagationem non peruenimus. Admonet itaque dominus noster Iesus Christus, qui nos vult effici imitatores suos, vt eius infirma toleremus, vt ad quædam sana, in quorum delectatione acquiescamus, per charitatis tolerantiam perducamur. Ait enim, Non est opus sanis medicus, sed ægrotantibus. Ideoque si propter Christi

In amicitiā receptus.

Matth.9.

B charitatem etiam eum qui ex omni parte fortasis ægrotat, repellere ab animo non debemus, quoniam sanari potest per verbū dei: quantò minus eum qui propter nos videri potest totus ægrotus, quia quædam eius saucia in primo ingressu amiciciæ non potuimus sustinere, & quod est grauius cum offensione animi de toto homine ausi sumus temerariam præiudicij ferre sententiam, non timentes quod dictum est, Nolite iudicare ne iudicemini, & in qua mensura mēsi fueritis, in ea remetietur vobis. Sæpe autem illa quæ bona sunt prius apparent, in quibus etiam temerarium beneuolentiæ iudicium cauendum est: ne cum totum bonum putaueris, ea quæ postea mala apparuerint, securum & imparatum te inueniant, & grauius offendant, & eum quē temere dilexeras, acerbius oderis: quod nefas est, quia etiam si nulla eius bona præcederent, & hæc quæ postea apparuerunt mala prius eminerent, toleranda tamen erant, donec omnia cum illo ageres quibus talia sanari solent: quantomagis cum ea bona præcesserunt, quæ tanquam pignora nos debent ad posteriora toleranda constringere. Ipsa est ergo lex Christi, vt inui-

Matth.7.

C cem onera nostra portemus. Christum autem diligendo facile sustineamus infirmitatem alterius, etiam quē nondū propter sua bona diligimus, Cogitamus enim quia ille quem diligimus dominus propter eum mortuus est. Ipsius enim domini charitatem nobis Apostolus ingesit, cum diceret, Et peribit infirmus in tua scientia frater propter quem Christus mortuus est: vt si illum infirmum propter vicium quo infirmus est minus diligimus, illum in eo consideremus qui mortuus est propter ipsum. Christum autem non diligere, non infirmitas sed mors est. Quapropter ingēti cura & implorata dei misericordia cogitandum est, ne Christū negligamus propter infirmum, cum infirmum debeamus diligere propter Christum.

1. Corin.8.

De eisdem verbis Apostoli, quibus in sermone præcedenti:
Sermo XXIIII.

Gala.6.

Sermo XXII.

OMnes nos per Apostolum admonuit veritas, vt inuicem onera nostra portemus, & in eo ipso quo nos admonet vt inuicem onera nostra portemus, quo fructu id faciamus ostēdit, adiungēs dicit, & sic adimplebitis legem Christi. Quæ non implebitur, nisi inuicem onera nostra portemus.

Quę sint onera ista, & quēadmodū portanda sint, quo- D niam quidem omnes pro nostris viribus conari debemus implere legem Christi, adiuuante domino conabor ostendere. Quiddam me demonstraturū esse proposui, mementote vt exigatis, vt cum reddidero non petatis. Hoc me demonstraturum esse proposui, adiuuante domino intentionem meam, & pro me oratione vestra, quę sint onera quæ inuicem nos iubet, vt portemus, Apostolus, & quemadmodum portanda sint. Hoc si fecerimus, illud vbi fructum posuit sua sponte consequitur, vt impleamus legem Christi. Dicit aliquis, Obscure enim Apostolus locutus est, vt tu coneris exponere, quę sint ista onera, vel quemadmodum inuicem sustinenda. Est illic quæstio quæ nos cogit onera distinguere, & in ipso quippe capitulo lectionis habes ibi positum, Vnusquisq; autem proprium onus portabit. Iam ergo occurrit sensibus vestris. Si vnusquisque onus propriū portabit, quomodo dicit, inuicem onera vestra portate, nisi quia onera nostra distinguenda sunt, ne sibi contraria loqui putetur Apostolus, Non enim longe, nō enim in alia epistola, non enim in hac ipsa longe superius aut inferius, sed in eo ipso loco, ita E vt sibi sint eadem verba contigua vtrunque posuit. Et quia vnusquisque proprium onus portabit, & quod admonuit & hortatus est, vt inuicem onera nostra portemus. Alia ergo sunt onera in quibus vnusquisque proprium portat, nec portat cum alio alter, nec proiicit in alterum: & alia sunt onera in quibus recte dicis fratri, porto tecum, aut porto pro te. Si ergo distinctione opus est, nō est facilis intellectus. Contra eos ergo qui putabant posse hominem contaminari peccatis alienis, respōdit Apostolus, Vnusquisq; onus proprium portabit. Item contra eos quibus per hoc posit negligentia subintrare, vt quasi securi facti quod non contaminarentur peccatis alienis neminem curarent corrigere, inuicem onera nostra portare breuiter dictum, breuiterq; distinctum est, & quantum existimo manifestationem veritatis non impediunt. Nam & breuiter audistis, & cito intellexistis. Corda vestra non vidi, sed testes cordis voces audiui. Iam ergo tanquam de intellectis securi, aliquāto latius disseramus, non vt intelligendum insinuetur, sed vt quod intellectum est commendetur. Onera quæ vnusquisq; sua portat peccata sunt. Has detestabilium onerum sarcinas portātibus hominibus, & F sub eis frustra sudātibus, dominus dicit, Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Quomodo reficit peccatis oneratos, nisi indulgētia peccatorum? Concionator mundi, de quadam specula excelsæ authoritatis exclamat, Audi genus humanum, audite filij Adam, audi genus laboriosum & infructuosum: video laborem vestrum, videte donum meum, scio laboratis & onerati estis, & quod est miserius perniciosas sarcinas vestris humeris alligatis, adhuc quod peius est onera addi vobis petitis non deponi. Quis nostrum breui tempore potest multiplicitatē & varietatem harum disserere sarcinarum? Tamen inde pauca commemoremus, & de his cætera coniectemus. Videte hominem oneratum sarcina auariciæ, videte illum sub hac sarcina sudantem, anhelantem, sitientem, & laborādo sarcinam addentem. Quid expectas ô auare, amplectens onus tuum & [catenis cupiditatis alligans malam] sarcinam sub humeros tuos? Quid expectas? Quid laboras? Quid inhias? Quid concupiscis? Nempe satiare auariciam. O vota inania & facta nequisima. Expectas ergo satiare auariciam. Illa te

Gala.6.

Onera diuersa.

Gala.6.

Matth.11.

Matth.23.

G poteſt premere, tu illam non potes ſatiare. An forte nõ eſt grauis? Vſqueadeo ſub hac ſarcina ſenſum etiam perdidiſti? Non eſt grauis auaricia? Quare ergo te de ſomno excitat, quæ te aliquando etiam dormire non ſinit? Et fortaſſe habes cum illa alterum onus pigriciæ, & iſta duo nequiſsima onera ſecumque pugnãtia premunt te, & dilaniant te. Non enim paria imperant, nũ enim ſimilia iubent. Pigricia dicit, dormi: auaricia dicit, ſurge: pigricia dicit, noli pati frigidos dies: auaricia dicit, tolera in mari etiam tempeſtates. Illa dicit quieſce: illa non ſinit quieſcere, iubet non ſolum procede, ſed & nauiga trans mare, quære terras quas ignoras, merces in India deportandæ ſunt, non noſti linguam Indorum, ſed intelligibilis videtur ſermo auariciæ. Venies ignotus ad ignotum, das, accipis, emis, portas, periclitatus veniſti, cum periculo redis, exclamas in mari exagitatus tempeſtate, deus libera me. Non audis reſpondentem, Quare? Miſi te? Auaricia tibi iuſsit vt acquireres quod non habebas, ego tibi iuſsi vt ſine labore ante oſtium tuum pauperi dares quod habebas. Illa te ad Indos miſit ad deportandum aurum, ego tibi ante oſtium Chriſtum poſui, à quo emeres regnum cœlo-
H rum. Laboras in iuſsione auariciæ, in iuſsione mea non laboras. Ambo iuſsimus, non audiſti me, cui obaudiſti liberet te. Quàm multi has ſarcinas portant, quanti mihi modo contra ipſas ſarcinas, loquenti ſub ipſis poſiti exclamant. Cum ſarcinis intrarunt, cum ſarcinis exeunt: auari ingreſsi ſunt, auari diſcedunt. Ego loquẽdo contra iſtas ſarcinas laboraui, Si clamatis, ponite quod portatis. Poſtremo me nolite audire, imperatorem veſtrum audite clamantem, Venite ad me omnes
Matth.11. qui laboratis & onerati eſtis. Non enim venitis, niſi laborare definatis. Vultis ad me currere, ſed cum grauibus ſarcinis non poteſtis. Venite, inquit, ad me qui laboratis & onerati eſtis, & ego vos reficiam. Do veniã præteritorum peccatorum, tollam quod premebat oculos veſtros, ſanabo quod nocuit humeris veſtris. Tollam quidem ſarcinas, ſed inanes à ſarcinis non dimittam. Tollam ſarcinas malas, & imponam bonas. Cum enim dixiſſet, Et ego vos reficiam, adiunxit, Tollite iugum meum ſuper vos. Male te ſubiugauerat cupiditas, ſalubriter te ſubiuget charitas. Tollite iugum meum ſuper vos, & diſcite à me. Si vobis voluit humanum qualecunque magiſterium, diſcite à me. Chriſtus
I clamat magiſter, vnicus filius dei, ſolus verax, verus, ve-
Ioan.1. ritas clamat, diſcite à me. Quid? Quia in principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum, & omnia per ipſum facta ſunt? Nunquid hoc ab eo diſcere poterimus, mundum fabricare, cœlum luminibus implere, diei noctiſque viciſsitudines ordinare, tempora & ſecula iubere percurrere, ſeminibus vim tribuere, animalibus terram implere? Nihil horum nos iubet diſcere magiſter cœleſtis, illa facit vt deus. Sed quia iſte deus & homo eſſe dignatus eſt, in eo quòd deus eſt audi vt recreeris, in eo quòd homo eſt audi vt imiteris. Diſcite, inquit, à me, non mundum fabricare & creare naturas, nec illa quidem alia quæ hic latens deus, homo manifeſtus effecit: nec ipſa dicit, diſcite à me febres ab ægrotantibus pellere, fugare dæmonia, mortuos ſuſcitare, ventis & fluctibus imperare, ſuper aquas ambulare, nec hoc dicit, diſcite à me. Hæc enim dedit quibuſdam diſcipulis ſuis, quibuſdã non dedit. Hoc autem diſcite à me, omnibus dicit, ab hoc præce-
Matth.11. pto nemo ſe excuſet, diſcite à me quia mitis ſum & humilis corde. Quare dubitas hanc ſarcinam ferre? Hæc ſarcina grauis eſt, humilitas & pietas? Hæc ſarcina gra- K
uis eſt, fides, ſpes, charitas? Iſta enim humilem, iſta mitem reddunt. Et vide quia oneratus non eris, ſi ipſum audieris. Iugum enim meum leue eſt, & ſarcina mea leuis. Quid eſt, leuis eſt? Quid ſi habet pondus, ſed minus? Plus habet auaricia, minus iuſticia. Nolo ſic intelligas. Hæc ſarcina non eſt pondus onerati, ſed alæ volaturi. Habent enim & aues pennarum ſuarum ſarcinas. Et quid dicimus? Portant illas, & portantur. Portant illas in terra, portantur ab illis in cœlo. Tu ſi miſericordiam velis præbere aui, præſertim æſtate & dicas, miſeram iſtam auiculam onerant pennę & detrahas onus hoc, in terra remanebit, cui ſubuenire voluiſti. Porta ergo pennas pacis, alas accipe charitatis. Hæc eſt ſarcina, ſic implebitur lex Chriſti. Diſtincta ſunt onera. Videte nunc neſcio quis auarus intrat, noſti illum auarum, ſtat tecum, & tu non es auarus, ſed etiam miſericors, das pauperi quod habes, nõ inhias in ea quæ non habes, audis dicentem Apoſtolum, Præcipe diuitibus *1.Timo.6.*
huius mundi, non ſuperbe ſapere, neque ſperare in incerto diuitiarũ, ſed in deo viuo qui præſtat nobis omnia abundanter ad fruendum: diuites ſint in operibus bonis, facile tribuant, communicent, theſaurizent ſibi L
fundamentum bonum in futurũ, vt apprehendant veram vitam. Audiſti, agnouiſti, didiciſti, tenuiſti, feciſti. Fac quod facis, noli pigreſcere, noli ceſſare, Qui perſe- *Matth.10.*
uerauerit vſque in finẽ hic ſaluus erit. Bene feciſti homini, ingratus eſt homo, non te pœniteat bene feciſſe, ne fundas pœnitendo quod impleuiſti miſerando: dic in corde tuo, Nõ videt iſte in quẽ feci, videt ille propter quem feci, quia iſte ſi videret, ſi ingratus non eſſet, ſibi potius quàm mihi prodeſſet. Ad deum me teneam quem non latet quod facio, non ſolum quod facio, ſed etiam quo corde facio, illum ſperem retributorem, qui facti mei non quæret teſtem. Talis eſt, & forte in populo dei ſtat iuxta te auarus raptor inhians rebus alienis. Quem noſti talem, & fidelis eſt, vel potius fidelis vocatur, non eum potes de Eccleſia pellere, non habes aliquem aditum caſtigando & corripiendo corrigere, acceſſurus eſt tecum ad altare, noli timere, vnuſquiſque proprium onus portabit, memento Apoſtoli vt ſecurus
accedas, Vnuſquiſque proprium onus portabit: tantũ *Gala.6.*
modo tibi non dicat, porta mecum. Nam ſi cum illo communicare volueris auariciam, onus nõ minuitur, M
ſed duo grauabuntur. Portet ergo ſarcinam ſuam, & tu tuam, quoniã quando ex humeris dominus tuus talem ſarcinam excuſsit, alteram impoſuit. Excuſsit cupiditatis, impoſuit charitatis. Ergo ſecundũ cupiditates malas vnuſquiſque ſarcinam ſuam portat, malus malam, bonus bonam. Conuerte te iam & ad illud pręceptum,
Inuicem onera veſtra portate. Habes enim ſarcinam *Vbi ſuprà.*
Chriſti, vnde portes cum altero onus propriũ. Pauper eſt, diues es, onus illius paupertas eſt, tu tale onus non habes. Vide ne forte cum te interpellauerit paupertas, dicas, Vnuſquiſque onus proprium portabit. Hic alterum præceptum audi, Inuicem onera veſtra portate. Paupertas non eſt onus meum, ſed eſt onus fratris mei. Vide ne diuitiæ ſint maius onus tuum. Nam non habes onus paupertatem, ſed habes onus diuitias: ſi bene intendas, onus eſt, ille alterum onus habet, tu alterũ. Porta cum illo, & porta tecum, vt inuicem onera veſtra portetis. Quid eſt onus paupertatis? Non habere. *Onus paupertatis, diuitiarum.*
Quid eſt diuitiarum onus? Plus quàm opus eſt habere. Et ille oneratus eſt, & tu oneratus es. Porta cum illo nõ habere, portet tecum plus habere, vt fiant æquales ſarcinæ

A cinæ vestræ. Si enim dederis indigenti, minuis illi non habenti onus ipsius quod erat non habere, si ei dederis, incipit habere: minutum est illi onus quod vocatur nō habere, minuit & ipse onus tuū quod vocatur plus habere. Duo ambulatis viam dei in peregrinatione huius seculi, tu portabas sumptus magnos superfluos, ille autem sumptum non habebat, adhæsit tibi comes tuus esse desiderās, noli negligere, noli spernere, noli relinquere. Non vides quantum portes? Nihil portanti & non habenti da aliquid, & comitem adiuuabis, & te releuabis. Apostolica sententia satis, quantum opinor exposita est. Non vobis fumos vendant qui dicunt, Sancti sumus, non portamus sarcinas vestras, ideo vobis non communicabimus. Maiores isti portant sarcinas diuisionis, maiores isti portant sarcinas præcisionis, sarcinas schismatis, sarcinās hæresis, sarcinas dissensionis, sarcinas animositatis, sarcinas falsorum testimoniorum, sarcinas calumniosarum criminationum. Has sarcinas conati sumus, & conamur deponere de humeris fratrum nostrorum. Illi amant tenentes illas ad se, minores esse nolunt, quia ipsis sarcinis tumuerunt. Nam & qui ponit sarcinā quam gestabat collo quasi minor B fit, sed pondus posuit non staturam. Sed ego, inquis, non communico peccatis alienis, quasi hoc dicam, veni communica peccatis alienis. Non hoc dico, noui quid dicat Apostolus, sed illud dico propter peccata aliena. Si vera essent, & non tua magis essent, gregem dei mixtum ouibus & hædis non desereres, aream dominicam quamdiu palea trituratur nō relinqueres, re- *Matth. 13.* tia dominica quamdiu bonos & malos pisces ad littus trahit non dirumperes. Et quomodo, inquis, ferrem quem noui malum? Nonne melius ipsum ferres, quàm te foras efferres? Ecce quomodo ferres si attenderes A- *Gala. 6.* postolum dicentem, Vnusquisque proprium onus portabit. Liberet te ista sententia. Non enim cum illo communicares auariciam, sed cōmunicares cum illo Christi mensam. Et quid tibi obesset, si cum illo communi- *1. Corin. 11.* cares Christi mensam? Apostolus dicit, Qui enim manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit. Sibi non tibi. Sanè si iudex es, si iudicandi potestatem accepisti, ecclesiastica regula si apud te accusatur, si inuoneris documentis testibusq; conuincitur, coërce, corripe, excommunica, degrada. Sic vigilet tolerātia, vt non dormiat disciplina. Sed damnatus est, in- C quiunt, Cæcilianus. Damnatus. A quibus? Primo absens, deinde à traditoribus innocens. Allegata sunt ista, gestis inserta, probata sunt. Eneruare quidam vires veritatis conati sunt, & inanium nebulis persecutionum, eius serenitatem nebulare quantū potuerunt enisi sunt, affuit dominus, vicit serenitas eius nebulas eorum. Et videte quomodo nesciētes absoluerunt Ecclesiam orbis terrarum, cuius cōmunione gaudemus, qualescūq; in ea simus, non ipsos nos, sed ipsam tuemur, defendimus, obtinemus aream dominicam defendendo. Pro area dominica clamo, tu quis in ea sim nolo cures. *Matth. 3.* Ventilabrum expecto, nolo, inquam, vt cures, aut si curare vis, noli cum lite curare, vt possis fratrem sanare. Cura paleam, si potes, sed triticum noli relinquere, si paleam curare non potes. Excutiuntur aliquando de area dominica & paleæ, interdum & grana, sed non longe. Sunt autem operarij boni, circumeunt aream, & ea quę foris excussa sunt quibusdam mundatoriis, trahunt & reuocant in aream, & si trahendo, & si cogendo. Mundatoria instrumenta sunt leges istę mundanæ. Reuoca, etiam cum terra trahe triticū, ne propter terram pereat triticū. Damnatus est, inquiunt, Cæcilianus, damnatus D est semel absens, ter absolutus est præsens. Respondimus eis, & homines indociles, quantum potuimus breuiter de suis factis admonuimus & diximus, Quid recitatis contra Cęcilianum concilium septuaginta Episcoporum sententias in absentem proferentium? Plures prolatæ sunt à Maximinianistarum concilio cōtra absentem Primianum. Diximus, absens ab illis damnatus est Cęcilianus, absens ab istis damnatus Primianus. Quomodo isti non præiudicant absenti Primiano, sic & illi præiudicare non potuerunt absenti Cæciliano. Quid eos putatis in hac angustia respondisse? Quid enim diceret? Quò euaderent inclusi retibus veritatis? Vt hæc retia violenter rumperent, quid dixerunt breuiter & absolute pro nobis? Equidē multa, & penè omnia pro nobis, sicut gesta indicabunt, quæ iam vestra charitas proponēda lectura est. Sed hoc loco rogo vos, obsecro per Christū, vt teneatis, dicatis, in ore semper habeatis. Nō potuit enim pro nobis breuior, & certior, & liquidior ferri sententia. Quid ergo dixit, cum hoc obiiceremus, sic non præiudicant isti Cæciliano, quomodo nec illi Primiano. Et ille defensor illorum, nec causa causæ præiudicat, nec persona personæ. O respō- E sum breue, liquidum, verum. Non enim sciuit quid dixit, sed Caiphę similis cum esset pontifex prophetauit. *Ioan. 11.* Nec causa causæ præiudicat, nec persona pſonæ. Si nec causa causę, nec persona personę pręiudicat, ergo vnusquisque sarcinam suam portat. Eat nūc & obiiciat tibi Cæcilianum, non tibi cuicunque homini, sed ipsi orbi terrarum obiiciat Cæcilianum. Quod cum facit, innocentem obiicit innocentibus. Prorsus gesta iudicabūt. Liquidissime purgatus est Cæcilianus. Sed fac eum nō purgatū, fac criminosum inuentum. Audi vocem tuā ab orbe terrarū. Nec causa causæ, nec persona personæ præiudicat. Anima hæretica, insanabilis, animosa, cum tu io te sententiā dicas, iudicem quid accusas? Si illum ego corrupi, vt iudicaret pro me, te quis corrupit vt damnares te? Vtinam hæc aliquādo cogitent, vel sero cogitent, vel detumescente animositate cogitent, ad se redeant, se interrogēt, se discutiāt, sibi respondeat pro veritate, nō timeat eos quibus falsitatē diutissime vendiderunt. Ipsos enim timent offendere, erubescunt humanæ infirmitati, & nō erubescunt inuictissimæ veritati, Vtique hoc timent ne dicatur eis, Quare ergo nos decepistis? quare nos seduxistis? quare tanta mala & fal- F sa dixistis? Respondere deberent, si deum timerent, Humanum fuit errare, diabolicum est per animositatem in errore manere. Melius quidem erat, si nunquam erraremus, sed vel quod secundum est faciamus, vt errorem aliquando emendemus. Decepimus, quia decepti eramus, falsa præiudicauimus, quia pręiudicantibus falsa credidimus, Dicant suis, simul errauimus, simul ab errore recedamus. Duces vobis fuimus ad foueam, & secuti estis cū duceremus ad foueam, & non sequimini cum ducimus ad Ecclesiam? Possent ista dicere, indignantibus dicerent, iratis dicerent, aliquando & illiponerent indignationem, amarēt vel sero vnitatem. Nos tamē fratres patientes circa illos simus. In feruore sunt & tumore oculi quos curamus, non dico vt curare cessemus, sed vt non insultantibus ad maiores auaritudines prouocemus, rationem leuiter reddamus, non de victoria superbe exultemus. Seruum enim domini liti- *2. Timo. 2.* gare non oportet, Apostolus dicit, sed mitem esse ad omnes, docibilem, patientem, in modestia corripientem diuersa sentientes, ne forte det illis deus pœnitentiam,

G tiam,& resipiscant à diaboli laqueis, à quo captiui tenentur secundũ ipsius voluntatem. Patienter ergo ferte, si sani estis, patienter ferte, inquantũ sani estis. Nam quis perfecte sanus cum rex iustus sederit in throno? Prouer.20. Quis gloriabitur mundum se habere cor? Aut quis gloriabitur mundum se esse à peccato? Ergo quamdiu tales Gala.2. sumus, hoc nobis debemus, vt inuicem onera nostra portemus. Conuersi ad dominum.

Roma.8. *De verbis Apostoli, Spe salui facti sumus. Spes autem quæ videtur, non est spes.*

Sermo XXV.

Sermo XXIII. Sicut Apostolũ dixisse meminit sanctitas vestra fratres charissimi, Spe salui facti sumus. Spes autem, inquit, quæ videtur, non est spes. Quod enim videt quis, quid sperat? Si autem quod nõ videmus speramus, per patientiã expectamus. Hinc vobis exhortatorium & consolatorium præbere sermonem admonet nos ipse dominus deus noster, cui Psal.141. dicitur in psalmo, Spes mea es tu, portio mea in terra viuentium: ipse inquam, qui spes nostra est in terra viuentium, iubet vt vos alloquamur in hac terra mori-

H entium, vt non respiciatis quæ videntur, sed quæ non 2.Corin.4. videntur, Quæ enim videntur, temporalia sunt, quę autem non videntur, æterna. Quia ergo quod non videmus speramus, & per patientiam expectamus, merito Psal.26. nobis in Psalmis dicitur, Sustine dominũ, viriliter age, & confortetur cor tuum, & sustine dominum. Mundi enim promissa semper fallunt, dei autẽ promissa nunquam fallunt. Sed quia mũdus quod pollicetur, hic videtur daturus, id est, in hac terra morientium, in qua nunc sumus: deus autem quod pollicetur, in terra viuentium nobis daturus est: multi fatigantur expectare veracem, & nõ erubescunt amare fallacem. De talibus Eccli.2. dicit scriptura, Væ his qui perdiderunt sustinentiam, & diuerterunt in vias prauas: cum etiam viriliter agentibus, & corde confortato deum sustinentibus, filij sempiternæ mortis insultare non cessant, iactantes suas delicias temporales, quæ ad tempus obdulcant fauces eorum, postea vero amariores felle inuenient eas. Dicunt enim nobis, Vbi est quod vobis promittitur post hanc vitam? Quis huc inde reuersus est, & indicauit vera esse quæ creditis? Ecce nos in nostrarum voluptatũ facietate lætamur, quia quod videmus speramus, vos autem in laboribus continentiæ cruciamini, credendo quod

I non videtis. Deinde subiungũt quod commemorauit 1.Corin.15. Apostolus, Manducemus & bibamus, cras enim moriemur. Sed videte quid ipse cauẽdum monuerit, Corrumpunt, inquit, mores bonos colloquia mala. Sobrij estote iusti, & nolite peccare. Cauete ergo fratres, ne talibus colloquiis mores vestri corrumpantur, euertatur spes, eneruetur patientia, & diuertatis in vias prauas. Immo vero mites atque mansueti tenete vias rectas, Psal.24. quas vos docet dominus, de quibus Psalmus dicit, Diriget mites in iudicio, docebit mansuetos vias suas. Patientiam quippe in laboribus huius vitæ, sine qua non potest custodiri spes futurę vitę, nemo potest perpetuo retinere, nisi mitis atque mansuetus: qui non resistit vo Matth.11. luntati dei, cuius iugum lene est, & sarcina leuis, sed credentibus deo, & sperantibus in eum, & diligẽtibus eũ. Ita quippe mites atq; mansueti non solum consolationes eius amabitis, sed etiam flagella eius tanquam boni filij tolerabitis, vt quoniam quod non videtis speratis, per patientiã expectetis. Sic agite, sic ambulate. In Chri Ioan.14. sto enim ambulatis, qui dixit, Ego sum via. Quomodo in illo ambulandum sit discite, non solum eius verbo,

sed etiam eius exemplo. Huic enim proprio filio suo K non pepercit pater, sed pro nobis omnibus tradidit il- Roma.8. lum, nõ vtique nolentem, neq; recusantem, sed pariter volentem: quia vna est voluntas patris & filij secundũ æqualitatem formæ dei, in qua cum esset non rapinam Philip.2. arbitratus est esse æqualis deo: & singulariter obedientem, secundum quod semetipsum euacuauit formam serui accipiens. Nam ipse dilexit nos, & tradidit semet- Ephe.5. ipsum pro nobis oblationem, & hostiam deo in odorem suauitatis. Sic ergo pater proprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum, vt & ipse fili⁹ traderet semetipsum pro nobis. Traditus est ergo excelsus, per quem facta sunt omnia, Traditus propter formam serui in opprobrium hominum, & abiectionẽ Psal.21. plebis, in contumelias, in flagella, in mortem crucis. Docuit ergo nos exemplo passionis, cum quanta patientia in illo ambulemus: & firmauit nos exemplo suæ resurrectionis quid ab illo patiẽter sperare debeamus. Si enim quod non videmus speramus, per patientiam expectamus. Quod nõ videmus quidem, speramus, sed corpus sumus illius capitis, in quo iam perfectum est quod speramus. De illo enim scriptũ est, quod ipse est L caput corporis Ecclesiæ, primogenitus, ipse primatum Colos.1. tenens. Et de nobis scriptum est, Vos autem estis cor- 1.Corin.12. pus Christi & membra. Si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus securi, quoniam qui resurrexit caput nostrum est, seruat spem nostram. Et quia priusquam resurgeret, flagellatum est caput nostrum, firmauit patientiam nostram. Scriptũ est enim, Quem enim diligit dominus corripit, flagellat autem Heb.12. omnem filium quem recipit. Non itaq; in flagello deficiamus, vt in resurrectione gaudeamus. Ita enim verũ est, quod flagellat omnem filium quem recipit, vt nec Roma.8. vnico suo pepercerit, sed pro nobis omnib⁹ tradiderit eum. Intuẽtes ergo eũ, qui sine peccati merito flagellatus est, qui mortuus est propter delicta nostra, & resur- Roma.4. rexit propter iustificationẽ nostram, non timeamus ne abiiciamur flagellati, sed potius confidamus quia recipiemur iustificati. Quamuis enim nondũ venerit nostri gaudij plenitudo, nec modo tamen sine gaudio relicti sumus, quia spe salui facti sumus. Ideo & ipse Apostolus qui ait, Si quod non videmus speramus, per patien- Roma.8. tiam expectamus: dicit alio loco, Spe gaudentes, in tri Roma.12. bulatione patientes. Habentes ergo talem spem, multa M fiducia vtamur: & sermo noster in gratia conditus sit sale, vt sciamus quemadmodũ oporteat vnicuiq; res- Colos.4. pondere. Dicendũ est enim eis, qui cum perdidissent, vel nunquam suscepissent sustinentiam, nobis sustinẽtibus dominum, quia quod non videmus sperãtes, per patientiam expectamus, etiam insultare audent, cum imitari deberent, Vbi sunt deliciæ vestræ, propter quas ambulatis per vias prauas? Nõ dicimus vbi erunt, cum hęc vita transierit, sed modo vbi sunt? Cum hesternum diem hodiernus abstulerit, & hodiernum crastinus ablaturus sit, quid eorum, quæ diligitis, non transcurrit & transuolat? Quid nõ fugit penè antequam capitur, cum ex ipso hodierno die nulla possit vel hora retineri? Ita enim secunda excluditur à tertia, sicut prima exclusa est à secunda: ipsius horæ vnius quæ præsens videtur, nihil est pręsens, omnes enim partes eius, & omnia momenta fugitiua sunt. Propter quid peccat homo, si nõ cæcatur? Cum peccat, vel cum peccare attendat, poterat videre quia voluptas transitura sine prudẽtia desideratur, vel cum transierit, cum pœnitentia cogitatur. Nos irridetis quia speramus æterna, quæ nõ videmus,

cum

A cum vos eis quæ videntur tẽporalibus subditi, nesciatis qualis vobis dies crastina illucescat. Quem sæpe bonum sperantes malum inuenitis, nec si bonus fuerit, eum ne fugiat tenere poteritis. Nos irridetis quia speramus æterna, quæ cum venerint non transibunt, quia nec ipsa veniunt, sed semper manẽt: nos autem ad illa veniemus, cũ per viam dominicam ista quæ transeunt transierimus. A vobis vero temporalia nec sperari aliquãdo desinunt, & tamẽ crebro sperata vos fallũt: nec cessant vos inflammare ventura, corrũpere venientia, torquere transeuntia. Nônne ipsa sunt quæ concupita inardescunt, adepta vilescunt, amissa vanescunt? Vtimur eis & nos secundum peregrinationis nostræ necessitatem, sed non in eis gaudia nostra figimus, ne illis labentibus subruamur. 1. Corin. 7. Vtimur enim hoc mundo tanquam non vtentes, vt veniamus ad eum qui fecit hunc mundum, & in eo maneamus, eius æternitate perfruentes. Quid est autem quod dicitis, quis huc inde venit, & quid apud inferos geratur, quis hominibus indicauit? Et hinc vobis os clausit, qui mortuum quarto die resuscitauit, Ioan. 11. & vltra nõ moriturus die tertio re- Roma. 6. B surrexit, & antequam moreretur, qualis vita morientes excipiat, tanquam ille quem nihil lateret, & in paupere quiescente, & in diuite ardente narrauit. Luca. 16. Sed illi ista non credunt, qui dicunt, Quis huc inde reuersus est? Credituros se volunt videri, si quis parentum suorum reuiuisceret. Hiere. 17. Sed maledictus omnis qui spem suam ponit in homine. Ideo ergo deus homo factus, mori & resurgere voluit, vt & quod futurum esset homini in hominis carne ostenderetur, & deo tamen, non homini crederetur. Et certe Ecclesia fidelium toto orbe diffusa, iam ante oculos eorum est. Legant eam ante tot secula Vni homini promissam, qui contra spem in spe Roma. 4. credidit, vt fieret pater multarum gentium. Quod ergo vni Abrahæ credenti promissum est, iam videmus impletum, & quod vniuerso orbi promittitur credenti, desperamus esse venturum? Eant nunc & dicant, Manducemus & bibamus, cras enim moriemur. Illi se adhuc cras dicunt morituros, veritas autem illos iam cum ista dicunt inuenit mortuos. Vos autem fratres, filij resurrectionis, ciues sanctorum angelorum dei, hæredes, & Christi cohæredes, cauete imitari eos, qui cras sperando moriuntur, & hodie bibendo sepeliun- 1. Corin. 15. C tur, sed sicut dicit idem Apostolus, Ne corrumpant vestros mores bonos colloquia mala, Sobrij estote iusti, & nolite peccare, ambulantes angustam, sed certam viam ducentem ad latitudinem Hierusalem cœlestis, quæ mater nostra æterna est, firmissime sperate quod non videtis, patienter expectate quod nondum habetis, quia veracem promissorem Christum fidelissime retinetis.

De verbis Apostoli, Videte quomodo caute ambuletis, non vt insipientes, sed vt sapientes: Ephe. 5.

Sermo XXVI.

Postolum cum legeretur audistis, immo omnes audiuimus dicentem nobis, Videte quomodo caute ambuletis, non vt insipientes, sed vt sapientes, redimẽtes tẽpus quoniã dies mali sunt. (Sermo XXIIII. Ephe. 5.) Dies malos fratres duę res faciũt, malicia & miseria. (Dies malos duæ res efficiunt.) Per maliciã hominũ & miseriam ducuntur dies mali. Cęterũ dies isti, quantũ pertinet ad spacia horarũ ordinati sunt, Ducunt vices, agunt tempora, oritur sol, ôccidit sol, transeunt tempora. Cui molesta sunt tempora, si homines sibi non sint molesti? Ergo dies malos, sicut dixi, duæ res faciunt, miseria hominum, & ma-

licia hominum. Sed miseria hominum communis est, D non debet malicia esse communis. Ex quo enim lapsus Gene. 3. est Adam, & de paradiso expulsus, nunquã fuerũt dies nisi mali. Istos pueros qui nascũtur, interrogemus, quare à ploratu incipiũt, qui & ridere possunt. Nascitur, & statim plorat, post nescio quot dies, ridet. Quando plorabat nascens, propheta suæ calamitatis erat, lachrymę enim testes sunt miseriæ. Nondũ loquitur, & iam prophetat. Quid prophetat? In labore se venturum, vel in timore, & si bene vixerit, & iustus fuerit, certe in mediis positus tentationibus semper timebit. Quid ait Apostolus? Omnes qui volunt in Christo pie viuere, per- 2. Timo. 3. secutionẽ patiuntur. Ecce quia dies mali sunt, sine persecutione viuere hic iusti non possunt. Qui inter malos viuunt, persecutionem patiuntur. Omnes mali persequuntur bonos, si nõ ferro & lapidibus, sed vita & moribus. Nunquid aliquis sanctum Loth persequebatur in 2. Petri. 2. Sodomis? Nemo illi molestus erat, & tamen inter impios viuebat, & inter immũdos, superbos, blasphemos persecutionem patiebatur, non vapulando, sed malos vidẽdo. Quisquis me audis, sed nondum viuis in Christo pie, incipe in Christo pie viuere, & probas quod di- E co. Denique Apostolus cum commemoraret pericula sua, Periculis, inquit, in mari, periculis in fluminibus, pe- 2. Corin. 11. riculis in deserto, periculis in latronibus, periculis in falsis fratribus. Cætera pericula quiescere possunt, pericula à falsis fratribus vsque in finem seculi non nouerunt. Redimamus tempus, quoniam dies mali sunt. Expectatis à me forte scire, quid est tempus redimere. Dicturus sum quòd pauci audiunt, pauci ferunt, pauci aggrediuntur, pauci agunt: tamen dicam, quoniã ipsi pauci qui me audituri sunt inter malos viuunt. Redimere tempus, hoc est quando aliquis tibi infert litem, perde (Redimere tẽpus quid?) aliquid, vt deo vaces, nõ litib⁹, perde. Ergo ex eo quod perdes, precium est temporis. Certe quando pro tuis necessitatibus procedis ad publicum, das nummos, & emis tibi panem, aut vinum, aut oleum, aut lignum, aut aliquam supellectilem, das & accipis, aliquid amittis, aliquid acquiris, hoc est emere. Nã si nihil amittas, & habeas quod non habebas, aut inuenisti, aut donatum accepisti, aut hæreditate acquisisti. Quando autem aliquid amittis, aut aliquid habeas, tunc emis, quod habes emptum est, quod amittis precium est. Quomodo ergo perdis nũmos, vt emas tibi aliquid, sic perde num- F mos, vt emas tibi quietem. Ecce hoc est tempus redimere. Prouerbium notum est Punicum, quod quidem latine vobis dicam, quia Punice non omnes nostis. Punicum enim prouerbium est antiquum, Nummũ quæ- » rit pestilentia, duos illi da, & vt ducat se. » Nunquid non hoc prouerbiũ de Euangelio videtur natũ? Nam quid aliud dixit deus, quàm redimentes tempus, quando ait, Si quis vult in iudicio tecum contendere, & tunicam Matth. 5. tuam tollere, dimitte ei & pallium? In iudicio vult tecum contendere, & tunicam tuam tollere, auocare te habet litibus à deo tuo, non habebis quietum cor, non habebis tranquillum animum, euerteris cogitationibus tuis, irritaris aduersus eum aduersarium tuum, Ecce tẽpus perdidisti. Quanto ergo melius est, vt nummum amittas, & tempus redimas? Fratres mei in causis & negociis vestris, quando ad nos iudicanda veniunt, si homini Christiano dico, vt pro tempore rediniendo perdat aliquid suum, quanto maiore cura & fiducia debeo dicere vt reddat alienũ? Ambos enim Christianos audio. Iam ille calumniosus qui vult alteri facere causam, & tollere ab illo vel pro compositione, gaudet ad illa

G verba, Apostolus dixit, Redimentes tempus, quoniam *Ephe.5.* dies mali sunt. Facio ergo calumniam Christiano illi, velit nolit, dat mihi aliquid vt tēpus redimat, quia Apostolum audiuit. Dic mihi, Si illi dicturus sum, perde aliquid, vt sis ociosus: tibi nō sum dicturus calūniose, perdite, fili diaboli, quare res alienas auferre moliris? Causam non habes, & calumnia plenus es. Si ergo illi dixero, illi da aliquid, vt recedat a calumnia, tu vbi eris qui habebas de calumnia pecuniā? Ille qui propter vitandam calumniam tempus à te redimit, hic tolerat dies malos: tu autem qui de calumniis pasceris, hic habebis dies malos, & post istos habiturus es in die iudicij peiores. Sed hoc forte rides, quia pecuniam rapis. Ride ride, & contemne, ego erogem, veniet qui exigat.

Acto.4.

De verbis sancti Lucæ in Actibus Apostolorum, Nemo quicquam ex eo quod possidebat, suum proprium esse dicebat: Sermo XXVII.

Sermo XXV. Hic sermo bis habetur inter Ambrosianos, numero. 9. & 39.

Legimus in libro, qui Apostolorum actibus adscribitur, tantam sub memoratis viris deuotionem plebis fuisse, ita populi Christiani floruisse primitias, vt post acceptam fidem nemo domū propriam sibi defenderet, & nemo suum aliquid vendicaret, sed iure fraternitatis essent illis cuncta communia, scilicet vt qui eodem consortio religionis tenebantur, eodem consortio fruerentur & vitæ: hoc est, vt quibus erat vna fides, esset vna substātia, H & quibus erat communis Christus, communis esset & sumptus. Nefas enim putabant religiosi viri eum sibi participē non asciscere in substantia, qui particeps erat in gratia: atque ideo charitate fraternitatis omnibus cōmuniter vtebantur, quia maior est fraternitas Christi quàm sanguinis. Sanguinis enim fraternitas similitudinem tantummodo corporis refert, Christi autem fraternitas vnanimitatem cordis animæq; demōstrat, sicut scriptum est, *Acto.4.* Erat autem credentium cor atq; anima vna. *Frater verus quis?* Vere ergo frater ille est, qui tam corpore quàm vnanimitate germanus est: verius, inquam, frater est, cuius idem spiritus & voluntas in fratre est. Melior ergo est, sicut dixi, fraternitate sanguinis, Christi fraternitas, quoniam interdum illa sibi inimica est, Christi autem fraternitas sine intermissione pacifica est. Illa inter se communia cum æmulatione diuidit, hæc etiā cum gratulatione communicat. Illa in consortio sæpe despicit germanos, hæc assumit freqnenter alienum.

I Tanta ergo, sicut dixi, illo in tēpore Christianæ plebis deuotio fuit, vt nemo domū suam diceret, nemo propriū aliquid vendicaret, sicut ait sanctus Lucas, dicens, Nemo quicquā ex eo quod possidebat, suum propriū esse dicebat. Non enim, inquam, erat quisquam egens inter ipsos. Beata igitur plebs, quæ dum plures in Christo habet diuites, nullum in seculo habet indigentem, & quæ dum æternas cogitat diuitias, à fratribus temporalem repulit paupertatem. Vendebant enim, sicut ait *Acto.4.* scriptura, prædia, & domos suas, & precia venditorum ante pedes Apostolorum ponebāt, vt erogaretur prout cuiq; opus erat. Videte sanctorū virorum fidem, quemadmodum propter Christum toto se expoliabāt patrimonio, & nihil sibi reliqui faciebant: non enim verebantur ne esurirent ipsi, dum timebant ne alius esuriret. Hęc igitur sub Apostolis fuit plebis deuotio. Modo quid simile reperimus? Et certe Christus in nobis, idem quidem Christus in nobis, sed non idē animus in nobis. Eadem plebis fides, sed nō in plebe est ipsa largirio. Ita alter de alterius inopia nō cogitat, vt illud sit quod *1.Corin. 11.* dicit Apostolus, Alius quidem esurit, alius ebrius est: sed etiam diripiunt aliena: non solum, inquam, colligentes K pecunias suas ad pedes Apostolorum nō deferunt, sed etiam confugientes fratres suos pertrahunt à pedibus sacerdotum. Nūc est illud tempus, quod describit beatus Apostolus dicens, In nouissimis diebus abundabit *2.Timo. 3.* iniquitas multorū, & refrigescet charitas. *Matth.24.* Modo abundat auaricia & iniquitas, quæ ante largitatis bonitate cessabāt: & refrigescit charitas fraternitatis, quæ prius Christi amore feruebat. Tanta enim sub apostolis fraternitatis dilectio fuit, vt tunc in conuentu suo non inueniretur indigentia. Tanta autem modo Christianitatis dissimulatio est, vt in cœtu nostro vix inuenias locupletem: locupletem autem nō tam facultatibus dico vix inueniri, sed operibus. Ait enim Apostolus, Diuites *1.Timo.6.* sint in bonis operibus. Locupletem enim in ecclesia intelligi voluit, qui diues in Christo est. Nam & ibi quod ait, sub Apostolis neminem indigentem fuisse, ostendit vtique tanta eos gratia fuisse fidei præditos, vt omnes cœlestium diuitiarum abundauerint largitate. Raro igitur hoc tempore inuenimus in Christiano populo locupletem, & si plerique in domibus auro sint diuites, tamen in Ecclesia sunt mendici. Dum enim circa pauperes non pro eo quod præualent operantur, nec hoc est gratū quod offerunt, nec illud est satiabile quod reseruant. Dicit dominus ad Cain cum offerret munera, Si autem recte offeras, recte autem nō diuidas, peccasti, *Gene.4.* Sic & tu Christiane non recte diuidis, qui de tan- L to auro tuo maiorem partem mammonæ seruas quàm deo largiris. Sic nanque Ananias in actibus Apostolorum, *Acto.5.* dum putat se recte offerre, & non recte diuidit, pecuniam quam obtulit perdidit, & quam domi seruauit amisit: pecuniam, inquam, pariter perdidit & salutem. Dum enim ex eo quod promiserat partem subtraxit, sacrilegij simul condemnatur & fraudis. Sacrilegij, quòd deū in pollicitatione fefellerit. Fraudis, quòd integris muneribus portionem quandam putauerit subtrahendam. Ait enim apostolus Petrus, Non es mentitus hominibus, sed deo. *Vbi suprà.* Si ergo fratres, Ananias condemnatur, quòd non totum dederit quod de suo ipse promiserat, quid censemus de eo qui non vult reddere quod alius repromisit? Videte ergo & vos fratres quid promiseritis deo, cum primum fidei gratiam percepistis. Ecce abundant in ciuitate nostra hospites, facite quod polliciti estis, ne dicatur & vobis quod Ananię dictum est, Non mentiti estis hominibus, sed deo.

M

Acto.3.

De verbis sancti Lucæ in Actibus Apostolorum, Petrus & Ioannes ascendebant in templum: Sermo XXVIII.

Sermo XXVI. *Acto.3.*

Post resurrectionem Christi, quorum operum patrocinio prædicatio Apostolorum muniatur, lectio quam audistis exposuit. Ascendentes, inquit, Petrus & Ioannes in templū. Materiam sermoni, id est, prædicationi ingressum, per signa præpararunt. Præcedere quippe stupor debuit, vt mirandæ rei expositio sequeretur. Fulgor ergo signorum, populorū corda percussit. Nam erat quidā à natiuitate sua claudus, qui portabatur manibus. Et mēdicabat, inquit, ad speciosam portā templi. Qui cum ingrediētes vidisset Apostolos, eleemosynā ex more poscebat. Sed cum in eum conuertissent intuitum, nihil ille claudus vltra notū solamen operiens credidit affuturam vilem de Apostolorum manibus largitatem. Sed Petrus Apostolus ait ad eum, Intende in nos. Quos cū respexisset, Argentum, inquit, & aurum non est mihi, quod autem habeo hoc tibi do, In nomine Iesu Christi Nazareni

surge

A surge & ambula. Verborum ipsorũ ordinem debemus diligẽter exponere. Neq; enim pertinebat ad rem, cum virtutum diuitiæ sequerentur, vt sensus pauperies narraretur, nisi ipsam virtutẽ voluisset Apostolus cum sui attestatione proferre. Ne enim mirareris possessorem virtutum, antea professus est abrenunciatorem diuitiarũ. Iuste nanq; sequebatur vt largiretur signa, qui opes contempserat. Quid hac paupertate ditius? Quid hac virtute pauperius? Testimonium ergo virtutis securitas est professio paupertatis. Vnde Apostolus loquebatur,
2. Corin. 6. Tanquam nihil habentes, & omnia possidentes. Quid igitur hac paupertate ditius, argentum & aurum nõ habeo? Sed quid habet qui argentum nõ habet? Eloquium
Psal. 11. vehemẽs, eloquium igne purgatum. Qui aurum nõ habet, fidem habet. Videamus quid amplius coruscet, virtus an aurũ quod ita est in abscõdito, vt illud videatur prouidens hominibus natura damnasse, nec exposuisse rem successurã oculis cupidorum: atq; vt adiuuaretur paupertas difficultate parandarum diuitiarum, cum labore fecit quæri, quod noluerat inueniri. Ergo videamus qui aurum nõ habet, quid habet. Fidem habet, virtutem habet. Expectamus quod diximus, quid amplius
B coruscet. Aurum quod ærũoa perquirit, quod auaricia cupit, quod solicitudo custodit, aurũ materia laborũ, periculosa res possidentiũ, aurum eneruatio virtutum, aurum malus dominus, proditor seruus. Ergo qui aurũ nõ habet, quid habet? Fidem habet. Videamus vt diximus, quid amplius coruscet. Aurum quod nemo tutum habet, nisi qui semper abscõdit? Aurum quod in perniciem domini fulget? Aurũ quod per tenebras quæritur, per tenebras custoditur? Aurum cuius inquisitio damnatos habet, cuius amor Iudam facit, & ne alicui sit nomen ignotum, de Apostolo traditore? aurũ quod apud auarum animum præfertur Christo? In cuius appetitu congrua magister gentiũ authoritate detonuit, dicens,
Colos. 3. Auaricia quę est idolorum seruitus. Quid ergo amplius refulget, aurum quod sordidus dominus habet, aurum quod amplius cruciat, apud quem largius fuerit, aurum quod amanti se nihil de sua possessione permittit, refundens ei reatum suum, cui vsum suum negat, grauis acquisitio, ærumnosa possessio? Nec tamen cũ hæc dicimus, dei creatura dãnatur: sed quoniã obcæcata prudentia hominum id in magnum precium receptũ est,
C iam in infamiã rei redundat, quicquid de mala cupiditate suscipitur. Ideo ergo res illa vituperatur, vt auaricia condemnetur. Cęterũ dominus ait per Prophetam,
Aggei. 2. Aurum & argentũ meum est. At si per se mala res esset, dei esse nõ posset. Verum præbet materiam misericordiæ apud bonos animos, & nouo genere, tũc magis ꝓdest quando contemnitur: vt ipsa sua cõditione testetur, quia mala est rei huius possessio, cuiꝰ abdicatio fru
Psal. 111. ctuosa est. Præbet ergo materiam subueniendi. Dispersit dedit pauperibus, iusticia eius manet in æternum. Vis ergo nosse quoniam iusti iudicis res sint aurum & argentum? Auarus inde torquetur, inde misericors adiuuatur. Exerceatur ergo rei contemptus, per cõtemptum vtilis. Ad possessionem eius non omnes idonei, ad contemptum eius omnes idonei. Nemo ergo nõ potest inter eos reputari qui dispersẽrũt tribueruntque pauperibus, iusticia eorũ manet in æternũ. Nemo non inter eos reputari potest, qui bene voluerit per fugacium rerum despectum placere deo. Magnę fœlicitatis est conditio Christianorum, quibus claritudo regni in paupertate posita est. Possidere quod cũ labore requiritur paucorum est, contemnere quod cum fructu cõtemnas omnium est. Fœlicitas ergo magna Christianorum, quibꝰ D datum est, vt paupertate faciãt precium regni cœlorũ. Non tibi displiceat paupertas tua, nihil ea potest ditius inueniri. Vis nosse quàm locuples sit? Cœlũ emit. Quibus thesauris conferri possit, quod videmus paupertati indultum? Vt ad regnum cœlorum veniret diues, possessione sua obtinere posset? nũc obtinet, vt contemptu perueniat. Multo ergo plus fulget fides quàm aurũ: aurum latebris tenebrescit animum, fides ingenito splendore conspicua. Aurum tutò prodi non prodest, fides bono publico semper fulget, dignitatẽ fidei fiducia ipsa testatur. Aurũ nec inter conuenientes tutum est, fides etiam inter pugnantes secura est. Quid ergo donauit Apostolus pauper censu, diues fide, lectionis ordo proloquitur. Aurum & argentum nõ est mihi. Sed pro his Acto. 3. quid habet? Quod habeo, hoc tibi do. In nomine Iesu Christi surge & ambula. De effectibus, precia rerum æstimẽtur. Qui aurũ donabant, implebant pauperis ventrem, maius onus pedibus debilibus futurum, solabantur infirmitatem, sanitatem reddere non valebant. Ille autem qui aurum nõ possedit, sanitatem dedit. Deo diues est, inops auri. Aurum & argentum nõ habeo. Ideo E igitur tantas virtutum opes prætulit. Quod habeo, hoc tibi do, In nomine Iesu Christi surge & ambula. Hoc plane non in marsupio, sed in animo tenebatur. Quid ei dedit? In nomine Iesu Christi surge & ambula, Pauperem hominem expauit infirmitas, æqua lege, & æqua potentia reges captiuosq; constringẽs. Non potuit sustinere iussionem pauperis regibus dominans. Parum est quod infirmitatem nominamus, Pauperis imperiũ, etiam natura non pertulit. Ille enim claudus erat, ex vtero matris suæ. Debilitas itaq; quam ei inuexerat natiuitas, vi pauperis iubentis exclusa est. Quod profecto non fieret, nisi pauper Apostolus plenus esset illo deo qui est author naturæ. Nihil ergo hac ditius paupertate, Quid donat qui æs non habet? Virtutes largitur, & gratis cõfert. Quid enim potest? In nomine Iesu Christi surge & ambula. Obedientiæ subditur, quod ex necessitate veniebat. Dicitur homini, Surge, quod semper optabat, sed quoniam naturalibus vinculis impeditus erat, nõ poterat quod volebat. Nunc autem tanta facilitate insensibilia seruiunt, vt ad nutum iubentis illa pedum infirmitas auolaret. Surge & ambula. Et surrexit, F inquit, continuo & stetit. Animo imperatur, & pedes Mala. 4. seruiunt. Exilient, inquit Propheta, tanquam vituli de Acto. 3. vinculis laxati. Et consolidatæ sunt bases pedum eius. Quanta velocitate res agatur attendite. Vix aures debilis sermo intrauerat iubentis, & continuo vis sanitatis irrupit, & exclusa infirmitate vsui membra redduntur, testimoniũ velocis resurrectionis est, velocitas ex 1. Corin. 15. debilitate surgentis. In momento, in ictu oculi, in nouissima tuba. Canet enim tuba, & mortui resurgent, & nos immutabimur. Futura metire de factis. In quanto momento mortui excitentur, debilibus à natura crede vestigiis. Surrexit. Cõsolidatæ sunt, inquit, bases pedum eius. Parum erat quod dicebatur, in vsum claudus redisse, virtus ei cum sanitate restituitur. Non enim dixit, Restitutæ sunt, sed consolidatæ sunt bases. Tam abundantem recipiunt sanitatem, vt ferant laborem. Exiliens, inquit, ambulabat. Saltus frequenter etiam sanis grauis est. Non senseruot illi pedes pigra remedia, nec velut vnguẽti modo lita vestigia reuocantur, ad momentum vis medicinæ irrumpentis ostenditur, signatúrque fuga infirmitatis exclusæ. Sic exilit qui sanatur à paupere. Sanatur ergo ab Apostolis caro, hoc ipso

G ipſo indicans, quid à deo ſuo conditore mereatur. Cō-
uincantur itaque ſignis omnibus Manichæi, cuncta ſa-
lutis genera quæ carni deferuntur, teſtimonium bonæ
naturæ ſunt. Digna enim diuino opere comprobātur,
quæ non creduntur indigna beneficiis. Nomen autho
ris ſui membra cognoſcūt, cum eis dicitur, In nomine
Ieſu ſurge & ambula. Si eſſet caro à diabolo, nomen
Chriſti formidare potuiſſet. Obſequium ſanatorum, te-
ſtimonium conditoris eſt. In nomine Ieſu Chriſti ſur-
ge & ambula. Intulerat natura debilitatē, ad ipſam quo
dā modo inuocati nominis authoritas deſtinatur. Co-
gnoſcit qui iuſſerit, obſequiturq́; ſuo domino, refraga-
tur contrario. Si caro à diabolo eſt, expugnanda eſt à
Chriſti diſcipulis, non curāda. Si rationem interroges,
obligandum eſt quicquid inimicum eſt. Nolo hoc ſo-
lùm cogitationi credas, diuina ad hūc ſenſum ſuccur-
Matth.12. rat authoritas. Dominus ait in Euāgelio, Nemo ingre-
ditur in domum fortis, vt vaſa eius diripiat, niſi prius
alligauerit fortem. In ſuis ergo erat operibus diabolus
alligandus, nunc autem nō colligatur diabolus, ſed ho
noratur, ſi res eius per ſigna curatur. Magni beneficij
H debitor Chriſtus carni eſt, ſi quod poſſit in eius ſalute
monſtrauit. Non eſſet materia loquendi, niſi teſtimo-
niū miſericordiæ caro curata feciſſet. Suffragatur præ-
dicationi Chriſti caro, in ipſa eſt adminiſtratio ſigno-
rum. Claudus ſurgit, vt Apoſtoli loquantur. Diximus
quoniam ſi huius dei opus caro non eſſet, ille claudus
non erat in pedibus ſanandus, ſed in brachiis colligan
dus. Nunc autem ſurgit claudus, vt Apoſtoli loquātur,
præitorq́; ſit prædicationis. Vt Chriſti euangelium ſo-
net, claudus exilit. Impudenter Apoſtoli fecerunt, ſi dei
eorum opus caro nō eſſet: nunc autem quoniam id di-
cere ſacrilegium eſt, non faciunt Apoſtoli impudēter.
Caro igitur opus dei eſt, Cum formatur opus dei eſt: cū
cōditur, opus dei eſt: cum producitur, dei opus eſt: cum
regeneratur, opus dei eſt: cū ſignatur, opus dei eſt: cum
curatur, opus dei eſt. Quid debet diabolo, totiens opus
dei? Irrideātur ergo Manichæi, & propter honorē dei,
carnis natura laudetur, atque omne vitiū in voluntate
ponatur. Spes emēdationis hominib⁹ ſuggeratur, vt ſe
intelligant non carnis neceſsitate, ſed tantū voluntatis
I prauitate delinquere. Nos autē carnem diuino aſcribi-
mus operi, quam videmus in Chriſti reſurrectione di-
uini conſortij gloriā conſecutā, quam à Chriſto condi
tore ſuo ſuſcepit, qui viuit & regnat in ſecula ſeculorū.

2.Petri.1. *De verbis beati Petri, Audiuimus vocem delatam de cœlo, hic eſt filius meus dilectus: Et, Habemus certiorem propheticum ſermonem:*

Sermo *XXIX.*

Sermo XXVII. *Fides quid* INitium bonæ vitæ, cui vita etiam æterna de-
betur, recta fides eſt. Eſt autem fides credere
quod nōdum vides, cuius fidei merces eſt vi-
Fidei merces. dere quod credis. Tempore igitur fidei tanquam tem-
pore ſementis, non deficiamus, & vſque in finem non
deficiamus, ſed perſeueremus donec quod ſeminaui-
mus metamus. Cum enim auerſum eſſet genus huma-
nū à deo, & iaceret in deliciis ſuis, ſicut creatore opus
habebamus vt eſſemus, ſic ſaluatore vt reuiuiſceremus.
Iuſtus deus damnauit hominē, miſericors deus liberat
Pſal.67. hominem. Deus Iſrael ipſe dabit virtutem & fortitudi-
nem plebi ſuæ benedictus deus. Sed accipiūt credētes,
non accipiunt contemnentes. Nec de ipſa fide tamen
ita gloriandum eſt, quaſi aliquid nos poſſimus. Non e-
1.Corin.4. nim fides nihil eſt, ſed magnum aliquid, quam ſi habes
profecto accepiſti. Quid enim habes quod non acce-
piſti? Videte chariſſimi, vnde domino deo gratias aga- K
tis, ne in aliquo dono eius ingrati maneatis, & propter
hoc quod ingrati eſtis, quod accepiſtis perdatis. Laus
fidei explicari à me nullatenus poteſt, ſed à fidelib⁹ co
gitari poteſt. Porro ſi ex aliqua parte, vt dignum eſt co
gitetur, quis digne cogitet, quàm multis donis dei ip-
ſius præferatur? Et ſi minora dei dona in nobis debe-
mus agnoſcere, quāto magis illud quod ea ſuperat de-
bemus agnoſcere? A deo debemus eſſe quod ſumus.
Quia non nihil ſumus, à quo niſi à deo habemus? Sed
ſunt & ligna, ſunt & lapides, à quo niſi à deo? Nos ergo
quid plus? Non viuunt ligna & lapides, nos autem vi-
uimus. Sed adhuc nobis idipſum viuere, cū arboribus
fructetisq́; commune eſt. Dicuntur enim & vites viue-
re. Nam ſi non viuerēt, non ſcriptum eſſet, Occidit in *Pſal.77.*
grandine vineas eorum. Viuit cum viret, areſcit cum
moritur. Sed vita iſta nō habet ſenſum. Quid nos am-
plius? ſentimus. Quīquepertitus corporis notus eſt ſen-
ſus, Videmus, audimus, olfacimus, guſtamus, tactu etiā
per totum corpus noſtrum mollia diiudicamus & du- L
ra, aſpera & lenia, calida & frigida. Eſt enim in nobis
ſenſus quinquepertitus, ſed hunc habent & beſtiæ. Ha-
bemus ergo aliquid amplius nos. Et iſta tamē quæ enu-
merauimus fratres mei, ſi cōſideremus in nobis, quan-
tam de his gratiarum actionem, quantam creatori lau-
dem debemus? Sed tamē amplius quid habemus? Mē-
tem, rationem, conſilium, quod non habent beſtiæ,
non habent volucres, non habent piſces, in eo facti ſu-
mus ad imaginem dei. Denique vbi ſcriptura narrat,
quod facti ſumus, ibi ſubiungit, vt nos pecoribus non
ſolum anteponat, ſed & præponat, id eſt, vt ea nobis
ſubiecta ſint. Faciamus, inquit, hominem ad imaginem *Gene.1.*
& ſimilitudinem noſtram, & habeat poteſtatem piſ-
cium maris, & volatilium cœli, & omnium pecorum,
& ſerpentium quæ repunt ſuper terram. Vnde habeat
poteſtatem? Propter imaginem dei. Vnde quibuſdam
dicitur increpando, Nolite eſſe ſicut equus & mulus, *Pſal.31.*
quibus nō eſt intellectus. Sed aliud eſt intellectus, aliud *Aliud eſt*
ratio. Nam rationem habemus, & antequam intelliga- *intellectus*
mus, ſed intelligere non valemus, niſi rationem habea- *& aliud*
mus. Eſt ergo animal rationis capax. Verum vt melius *ratio.*
& citius dicam, animal rationale, cui natura ineſt ratio,
& antequam intelligat iam rationem habet. Nam ideo
vult intelligere, quia ratione præcedit. Hoc ergo vn-
de beſtias antecedimus, maxime in nobis excolere de- M
bemus & reſculpere quodam modo & reformare. Sed
quis poterit, niſi ſit artifex qui formauit? Imaginem in
nobis dei deformare potuimus, reformare non poſ-
ſumus. Habemus ergo, vt cuncta breuiter retexamus,
ipſum eſſe cum lignis & lapidibus, viuere cum arbo-
ribus, ſentire cum beſtiis, intelligere cum angelis. Di-
iudicamus ergo oculis colores, auribus ſonores, nari-
bus odores, guſtu ſapores, tactu calores, intellectu mo-
res. Intelligere, Omnis homo vult intelligere, nemo
eſt qui nolit. Credere non omnes volunt. Dicit mihi
homo, Intelligam vt credam, Reſpondeo, crede vt in-
telligas. Cum ergo nata inter nos ſit controuerſia talis
quodam modo, vt ille mihi dicat, intelligam vt credā,
Ego ei reſpōdeam, immo crede vt intelligas: cum hac
controuerſia veniamus ad iudicem, neuter noſtrum
præſumat pro ſua parte ſentētiam. Quem iudicem in-
uenturi ſumus? Diſcuſſis omnibus, neſcio vtrum melio-
rem iudicem inuenire poſsimus, quàm hominem per
quem loquitur de⁹. Nō eamus ergo in hac re, & in hac
cōtrouerſia ad literas ſeculares, non inter nos iudicet
Poëta,

A Poëta, sed Propheta. Beatus Apostolus Petrus cũ duobus aliis Christi domini discipulis Iacobo & Ioanne in monte cum ipso domino constitutus, audiuit vocẽ de-
Matth. 17. latam de cœlo, Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui, ipsum audite. Quod cõmendans memoratus Apostolus in Epistola sua dixit, Hanc vocem audiuimus de cœlo delatam, cum essemus cum illo in monte sancto. Et cum dixisset, Hanc vocem nos audi-
2.Petri.1. uimus de cœlo delatam, subiũxit atque ait, Et habemus certiorem propheticum sermonem. Sonuit illa vox de cœlo, certior est propheticus sermo. Attendite charissimi, adiuuet dominus, & voluntatem meam, & expectationẽ vestram, vt dicam quod volo, quo modo volo. Quis enim nostrum non miretur, delata voce de cœlo certiorem propheticum sermonẽ ab Apostolo dictum esse? Certiorem sanè dixit: certiorẽ, non meliorem, non veriorem. Tam enim verus ille sermo de cœlo, quàm sermo propheticus tam bonus, tã vtilis. Quid est ergo, Certiorem, nisi in quo magis cõfirmetur auditor? Quare hoc? Quoniam sunt homines infideles, qui sic detrahunt Christo, vt dicant eum magicis artibus fecisse quę fecit. Possent ergo infideles etiam istam vocẽ delatam
B de cœlo, per coniecturas humanas & illicitas curiositates ad magicas artes referre. Sed Prophetę antea fuerũt, non dico ante istam vocem, sed ante Christi carnem. Nondum erat homo Christus, quãdo misit Prophetas. Quisquis eum dicit magum fuisse, si ergo magicis artibus fecit, vt coleretur & mortuus, nunquid magus erat antequam natus? Ecce quare ait Apostolus Petrus, Habemus certiorem propheticum sermonem. Vox de cœlo qua fideles admoneãtur, propheticus sermo, quo infideles conuincantur. Intelleximus quantum mihi videtur charissimi, quare dixerit Apostolus Petrus, Habemus certiorẽ propheticum sermonem, post vocem de cœlo delatam. Et ipsa Christi quanta dignatio. Petrus iste, qui sic loquitur, piscator fuit, & modo magnã laudem habet orator, si potuerit ab illo intelligi piscator. Propterea primis Christianis loquens Apostolus Pau-
1.Corin.1. lus, ait, Videte vocationẽ vestram fratres, quia nõ multi sapientes secundum carnem, non multi potẽtes, non multi nobiles, sed infirma mundi elegit deus, vt confundat fortia, & stulta mundi elegit deus, vt confundat
C sapientes, & ignobilia mundi, & contemptibilia elegit deus, & ea quæ non sunt, tanquam sint, vt ea quæ sunt euacuarentur. Si enim eligeret Christus primitus oratorem, diceret orator, Eloquentiæ meæ merito electus sum. Si eligeret senatorem, diceret senator, Dignitatis meæ merito electus sum. Postremo, si prius eligeret imperatorem, diceret imperator, Potestatis meæ merito electus sum. Quiescant & differantur isti, paululum quiescant, non dimittantur, non contemnantur, sed aliquantulum differãtur, ne possint gloriari de semetipsis in semetipsis. Da mihi, inquit, illum piscatorem, da mihi idiotam, da mihi imperitum, da mihi eum, cum quo non dignatur loqui senator, nec quando emit piscem: ipsum, inquit, da. Hunc si impleuero, manifestum erit quod ego facio, quanquam & senatorem, & oratorem, & imperatorem ego sum facturus, quandocũque facturus ego & senatorem, sed certius ego piscatorẽ. Potest senator gloriari de semetipso, potest orator, potest imperator, non potest nisi de Christo piscator. Veniat propter docẽdam humilitatem salubrem, prius veniat piscator, per ipsum melius adducitur imperator. Mementote ergo piscatorem sanctum, iustũ, bonum, Christo plenum, ad cuius missa per mundum retia capiẽdus

cum cæteris etiam Apostolis † iste pertinuit. Ergo me- D
mẽtote eum dixisse, Habemus certiorem propheticum † *aliàs, populis.* sermonem. Da mihi ergo ad illam cõtrouersiam iudicem Prophetam. Quid inter nos agebatur? Tu dicebas intelligam vt credam, ego dicebam, vt intelligas crede. Nata controuersia, veniamus ad iudicem, iudicet Propheta, imò vero deus iudicet per Prophetã. Ambo taceamus. Quid ambo dixerimus auditũ est. Intelligam, inquis, vt credam: crede, inquam, vt intelligas. Respondeat Propheta, Nisi credideritis, non intelligetis. Puta- *Esaia.7.* tis autem charissimi nihil dicere etiam illum qui dicit, Intelligam vt credam? Quid enim nunc agimus, nisi vt credant, non quia non credunt, sed quia adhuc parum credũt. Nam si nullo modo credidissent, hic nõ essent. Fides eos adduxit vt audiant, fides eos fecit præsentes verbo dei, sed ipsa fides quæ germinauit irriganda est, nutrienda est, roborãda est. Hoc est quod agimus. Ego, *1.Corin.3.* inquit, plantaui, Apollo rigauit, sed deus incrementum dedit. Itaque neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementũ dat deus. Loquendo, hortãdo, docendo, suadendo plantare possumus & rigare, nõ autem incrementum dare. Nouerat autem ille cum quo loquebatur, qui fidei suæ germinanti & adhuc infirmæ, E
& ex magna parte titubanti, non tamen nullæ fidei, sed alieni fidei adiutorẽ orabat, cui dicebat, Credo domi- *Marci.9.* ne. Modo cum Euangelium legeretur audistis, Si potes credere, ait dominus Iesus patri pueri, si potes credere, omnia possibilia sunt credenti. Et ille intuens semetipsum, & positus ante semetipsum, non habens temerariam confidentiam, sed prius discutiens conscientiam, vidit in se esse aliquam fidem, vidit & titubationem, vtrunque vidit. Vnum habere se confessus est, & alteri adiutorium postulauit. Credo, inquit, domine. Quid sequebatur, nisi adiuua fidem meam? Non hoc dixit, Credo domine, video hic aliquid vnde non mentior. Credo verum dico, sed video hic etiam, nescio quid, quod mihi displiceat. Stare volo, sed adhuc nuto. Stans loquor, nõ cecidit, quia credo, sed tamen adhuc nuto, adiuua incredulitatẽ meam. Ergo charissimi & ille quem contra me constituisti, & propter cuius controuersiam inter nos natam Prophetam iudicẽ postulaui, nõ nihil dicit, etiam ipse cum dicit, intelligam vt credam. Nam vtique modo quod loquor, ad hoc loquor, vt credant qui nondum credunt, & tamen nisi quod loquor intelligant, credere nõ possunt. Ergo ex aliqua parte verum F
est quod ille dicit, intelligã vt credam: & ego qui dico, sicut dicit Propheta, immo crede vt intelligas, verum dicimus, concordemus. Ergo intellige vt credas, crede vt intelligas. Breuiter dico, quo modo vtrunq; sine cõtrouersia accipiamus. Intellige vt credas verbũ meum, crede vt intelligas verbum dei.

De verbis beati Iacobi, Ante omnia nolite iurare: *Iacobi.5.*
Sermo XXX.

PRima lectio quę nobis hodie recitata est, Apo *Sermo* stoli Iacobi oblata nobis est ad disserendum, *XXVIII.* & quodam modo indicta. Intentos enim nos fecit, admonens ante omnia ne iuretis. Difficilis quæstio est. Hoc peccatum quem non reum teneat, si iurare peccatum est? Nam periurium peccatum esse, & grande *Vbi supra.* peccatum nemo dubitat: sed non ait Apostolus, de cuius lectione tractamus, Ante omnia fratres mei nolite periurare: sed, nolite iurare. Præcessit etiam ipsius domini Iesu Christi in Euangelio similis admonitio. Audistis, inquit, quia dictum est antiquis, Non periurabis: *Math.5.*
ego

G ego autem dico vobis, Nolite iurare, neque per cœlum, quia sedes dei est: neque per terram, quia scabellum est pedum eius: neque per caput tuum iurabis, quia non tibi est potestas facere vnũ capillum album aut nigrum. Sit autem sermo vester, est est, non non: si quid amplius, à malo est. Huic dominicæ admonitioni memorata Apostoli lectio omnino sic congruit, vt nihil aliud iussisse videatur: quia nullus alius hoc dixit, quàm ille
Iacobi.5. qui per Apostolum dixit, Ante omnia, inquit, fratres mei, nolite iurare, neque per cœlum, neque per terram, neque aliud quodcunque iuramentum, Sit autem sermo vester est est, non non: quod iste addidit, Ante omnia, ex quo multum fecit intentos, auxitque difficultatem quæstionis. Innenimus enim iurasse sanctos, iurasse primitus ipsum dominum, in quo non est omni-
Psal.109. no peccatum. Iurauit dominus, & non pœnitebit eum, tu es sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech. Aeternitatem sacerdotij filio cum iuratio-
Gene.22. ne promisit. Habes etiam, Per memetipsum iuro, dicit dominus. Et illud iuratio est, Viuo ego, dicit dominus. Quo modo homo per deum, sic deus per seipsum. Non
H est ergo peccatum iurare, sed durum est hoc dicere. Et quoniam diximus deum iurasse, quàm blasphemum est hoc dicere? Iurat deus qui peccatum non habet. Non ergo est peccatum iurare, sed magis peccatum est peierare. Fortasse quis dicat non esse proponendum de domino deo iurationis exemplum. Deus enim est, & forte illi soli competit iurare, qui non potest peierare.
22.quæst.2. Homines enim falsum iurant, vel cum fallunt, vel cum
homines. falluntur. Aut enim putat homo verum esse quod fal-
3.sen.di.39 sum est, & temere iurat: aut scit vel putat falsum esse, &
cap.2. tamen pro vero iurat, & nihilominus cum scelere iurat. Distant tamen ista periuria quæ duo commemoraui, Facilius iurat qui verum putat esse, pro quo iurat, verum putat esse, & tamen falsum est. Non ex animo iste periurat, fallitur, hoc pro vero habet, quod falsum est, nõ pro re falsa sciens iurationem interponit. Da alium, quod scit falsum esse, & dicit verum esse, & iurat tanquam verum sit, quod scit falsum esse. Videtis quàm ista detestanda sit belua, & de rebus humanis exterminanda? Quis enim hoc fieri velit? Omnes homines talia detestantur. Fac alium, putat falsum esse, & iurat tanquam verum sit, & forte verum est, Verbi gratia, vt
I intelligatis, Pluit in illo loco, interrogas hominem, & putat non pluisse, & ad negocium eius competit, vt dicat pluit, sed putat non pluisse, dicitur ei, Vere pluit? Vere & iurat, & tamẽ pluit ibi sed ille nescit, & putat non pluisse, periurus est. Interest, quemadmodum verbum procedat ex animo. Ream linguam non facit, nisi mens rea. Quis est autem qui non fallitur, & si noluit fallere? Quis homo cui non surrepat fallacia, Et tamen iuratio ob ore non discedit, frequentatur, plura sunt plerunque iuramenta quàm verba. Si discutiat homo quoties iuret per totum diem, quoties se vulneret, quoties gladio linguæ feriat & transfigat, quis in illo locus inuenietur sanus? Quia ergo graue peccatum est peierare, compendium tibi dedit scriptura, Noli iurare. Quid tibi dicturus sum homo, verum iura? Ecce verum iura, non peccas, si verum iuras, non peccas. Sed homo inter tentationes positus, carne inuolutus, calcans ter-
Sapien.9. ram sub terra, dum corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem, inter ista multa tua cogitata incerta, volatica, coniecturas humanas, fallacias humanas, quando non subrepit tibi quod falsum est, posito in religione falsitatis? Vis ergo longe esse à periurio? Iurare K
noli. Qui enim iurat, aliquãdo verum iurare potest, qui autem non iurat, mendacium iurare nunquam potest. Iuret ergo deus qui iurat securus, quẽ nihil fallit, quem nihil latet, qui omnino fallere ignorat, quia nec falli potest. Cum enim iurat, se adhibet testem. Quo modo tu cum iuras, deum adhibes testem, sic ipse cum iurat, se testem adhibet. Tu quando illum adhibes testem, forte supra mendacium tuum, accipis inuanum nomen domini dei tui. Ne mendacium iures, ergo noli iurare. Exod.20.
Ipsa est angustia. Periurium præcipitium est. Qui iurat iuxta est, qui non iurat longe est. Peccat, & grauiter, qui falsum iurat: non peccat qui verum iurat, sed nec ille peccat qui omnino non iurat. Sed qui non iurat, & non peccat, longe est à peccato: qui autem verum iurat, non peccat, sed prope est ad peccatum. Fac te ambulare in aliquo loco, vbi à parte dextera spaciosa sit terra, nec vsquam angustias patiaris: à sinistra præceps locus est, vbi eligis ambulare? Super finem terræ in labio præcipitij, an inde longe? Puto quia inde longe. Sic qui & iurat, in fine ambulat, & ambulat pedibus infirmis, quia humanis. Si offenderis, deorsum is, si lapsus fueris, de- L
orsum is. Et quid te excipit? Periurij pœna. Ergo volebas verum iurare, audi consilium dei, Noli iurare. Si peccatum esset iuratio, nec in vetere lege diceretur: Nõ 22. quæst.1.
periurabis, reddes autem domino iusiurandum tuum. Si peccatũ.
Non enim peccatum præciperetur nobis. Sed ait tibi Leuiti.19.
deus tuus, Si iuraueris non damnabo, si verum iuraueris non damnabo. Sed nunquid si non iuraueris damnabo? Duo sunt, inquit, quæ non damnabo vnquam veram iurationem, & nullam iurationem, damno autem falsam iurationem. Falsa iuratio exitiosa est, vera iuratio periculosa est, nulla iuratio secura est. Scio esse difficilem quæstionem, & charitati vestræ fateor, semper illam vitaui, Nunc autem cum die dominico debito reddendi sermonis recitaretur eadem lectio, diuinitus mihi inspiratum esse credidi, vt inde tractarem. T alias, im-
Hinc me dicere deus voluit, hinc vos audire. Obsecro peratum.
ne contemnatis, obsecro vt cor stabiliatis, linguæ mobilitates mutetis. Non frustra est omnino, non vacat quòd cum eam, vt dixi, quæstionẽ semper deuitare voluerim, imposita est necessitati meæ, vt imponatur & charitati vestræ. Vt noueritis verum iurare nõ esse pec- 22. quæst.1.
catum, inuenimus & Apostolum Paulum iurasse, Quo- Vt noueri.
tidie morior per vestram gloriam fratres, quam habeo 1.Cor.15.
in Christo Iesu domino nostro. Per vestram gloriam M
iuratio est: non enim sic ait, Per vestram gloriam morior, quasi vestra gloria me fecit mori, quo modo si diceret, per venenum mortuus est, per gladium mortuus est, per bestiam mortuus est, per inimicum mortuus Concor. 22.
est, id faciente inimico, faciente gladio, faciente vene- q.1. Nõ est.
no & similia, non sic dixit per vestram gloriam. Ambiguitatem Græcus sermo dissoluit. Inspicitur in epistola Græca, & inuenitur ibi iuratio quæ non est ambigua, νὴ τὴν ὑμετέραν καύχησιν. Νὴ τὸν θεόν, vbi dixerit De iuratur.
Græcus iurat. Quotidie auditis Græcos & qui Græce & si Chri-
non nostis, νὴ τὸν θεόν, Quando dicit, νὴ τὸν θεόν, iura- stus.
tio est per deum νὴ τὸν θεόν. Ergo nemo dubitet iurasse Apostolum Paulum, cum dixit, Per vestram gloriam fratres. Et ne putemus eum per humanam gloriam iurasse, quã habeo in Christo Iesu domino nostro. Et alio loco iuratio prorsus certa & expressa, Testem deum in- 2.Cor.1.
uoco super animã meam, quia parcens vobis nondum veni Corinthum. Et alio loco ad Galatas, Quæ autem Gala.1.
scribo vobis, ecce coram deo quia non mentior. Intendite

A dite quæso & aduertite, & si non tam plausibilis sermo vobis sit propter angustias quæstionis, vtilis tamen est si ad viscera vestra perueniat. Ecce iurauit Apostolus. Non vos fallant qui nescio quo modo volẽtes ipsas iurationes discernere vel potius non intelligere, dicunt nõ esse iurationẽ, quãdo dicit homo, Scit deus, testis est deus, inuoco deum super deum animam meam verum me dicere. Inuocauit, inquit, deum, testem fecit deum. Nunquid iurauit? Qui hæc dicunt, nihil aliud volunt, nisi inuocato deo teste mentiri. Itá ne vero quisquis es praui cordis & peruersi cordis, si dicas, per deum, iuras, si dicas, testis est deus, non iuras? Quid est enim, per deum, nisi testis est deus? Aut quid est, testis est deus, nisi per deum? Quid est antem iurare, nisi ius reddere deo quando per deum iuras, ius saluti tuæ reddere quando per salutem tuam iuras, ius filiis tuis reddere quãdo per filios tuos iuras? Quod autẽ ius debemus saluti nostræ, filiis nostris, deo nostro, nisi charitatis, veritatis, & non falsitatis? Maxime autem per deum cum fit, ipsa est vera iuratio, quia & cum dicit quisque, per meam salutem, salutem suam deo obligat: quando dicit, per filios

3. sen. di. 39 capit. Hic quæritur. Iurare quid?

B meos, oppignerat deo filios suos, vt hoc veniat in caput eorum quod exit de ore ipsius, si verum verum, si falsum falsum. Cum ergo filios suos, vel caput suum, vel salutem suam quisque in iuratione nominãs, quicquid nominat obligat deo, quanto magis quãdo peierat per ipsum deum? Timet enim falsum iurare per filiũ suum, & non timet falsum iurare per deum suum: Fortassis hoc dicens in animo suo, Timeo per filium meum falsò iurare ne moriatur, deo autem qui non moritur, & si falsum per eum iuretur quid mali contingit? Bene quidem dicis, nihil mali contingit deo quando falsum iuras per deum: sed contingit mali multum tibi, qui fallis proximum, cui testem adhibes deum. Si aliquid teste filio tuo faceres, & amico vel proximo tuo vel cuilibet homini diceres, non feci, & tangeres filio tuo caput, quo teste fecisti, & diceres, per huius salutem, quia non feci: exclamaret forte filius tuus sub paterna manu tremens, nec tamen paternam manum, sed diuinam tremens: noli pater, non tibi vilis sit salus mea, deum super me inuocasti, ego te vidi, fecisti, noli peierare, te quidem habeo genitorem, sed plus & tuum & meũ timeo creatorem: Sed quia deus quando per eum iuras, non

C tibi dicit, Ego te vidi noli iurare, fecisti, sed times ne te iste occidat, tu te ante occidis. Quia ergo non dicit, ego te vidi, putas quia non vidit? Et vbi est quod dicit, Tacui tacui, nunquid semper tacebo? Et tamen plerunque dicit, Ego te vidi, sed aliter quando vindicat in periurium: sed non in omnes vindicat, ideo homines educantur ad exemplum. Ego scio, ille mihi falsum iurauit & viuit, ille tibi falsum iurauit & viuit, falsum iurauit & viuit, ille falsum iurauit tu falleris. Si & tu oculos haberes, vnde mortem huius videres, si & tu in eo quod est mori & non mori non fallereris, videres huius mortem. Et modo intende scripturam, & ibi inuenies iacentem quem putas viuẽtem. Quia pedibus ambulat, quia manibus contrectat, quia oculis videt, & audit auribus, officiis cæteris mẽbrorum satis vtitur, viuẽtem putas: Viuit sed corpus eius, mortua est autem anima eius, mortuum est quod melius est eius. Viuit habitaculum, mortuus est habitator. Quo modo, inquies, cum viuat corpus mortua est anima, cum corpus non viueret nisi viuificatũ ab anima? Quo modo ergo mortua est anima de qua viuit corpus? Audi ergo & disce, Corpus hominis creatura dei est, & anima hominis creatura dei est. De anima deus viuificat carnem, ipsam item animam viuificat de seipso non de seipsa. Vita ergo corporis anima est, vita animæ deus est. Moritur corpus cum recedit anima, moritur ergo anima si recedit deus. Recedit anima cum corpus percutitur gladio, & putas quia non recedit deus cum ipsa anima feritur periurio? Vis videre quia mortuus est de quo loqueris? Lege scripturam, Os quod mentitur occidit animam. Sed tu præsentem deum vltorem putas, si ille qui te iuratione falsa deceperit continuo expiret. Si expiret ante oculos tuos, expirauit caro ipsius. Quid est expirauit? Caro ipsius spiritum quo viuificabatur eiecit. Hoc est expirauit excluso spiritu quo viuebat caro. Peierauit, exclusit spiritum quo viuebat anima. Expirauit sed nescis, expirauit sed non vides. Carnem enim iacentem sine anima vides, animam miseram sine deo videre nõ potes. Crede ergo, adhibe oculos fidei. Nemo periurus impunitus, prorsus nemo, cum illo est pœna sua. Si haberet in cubiculo suo tortorem carnis punitus esset, habet in secreto cordis sui tortorem conscientiæ suæ & impunitus vocatur? Et tamen quid dicis? Viuit, gaudet, luxuriatur qui mihi mentiendo iurauit. Quid est quòd

D

Vita corporis est anima, & animæ vita, deus.

Sapien. 1.

E me mittis ad inuisibilia? Quia & ipse deus per quem iurauit inuisibilis est. Iurauit per inuisibilem, feritur pœna inuisibili. Sed viuit, inquit, & quodam modo scatet & bullit luxuriis. Si hoc ita est quòd scatet luxuriis, quòd bullit luxuriis, vermes sunt animæ mortuæ. Denique omnis homo prudens qui tales luxuriantes periuros attendit, sano cordis olfactu auertit se, non vult intueri, non vult videre, non vult audire. Vnde se ista sanitas auertit nisi quia putet anima mortua? Breuiter ergo audite fratres mei, concludam sermonem, figens in cordibus vestris curam salubrem, Ante omnia nolite iurare. Quare ante omnia? Si magnum est facinus peierare, nulla culpa est verum iurare. Quare ante omnia nolite iurare? Debuit enim dicere, ante omnia nolite peierare. Ante omnia, inquit, nolite iurare. Iurare enim peius est quàm furari? Iurare peius est quàm adulterare? Non dico falsum iurare, iurare dico, iurare peius est quàm hominem occidere? Absit. Hominem occidere, adulterari, furari, peccatum est. Iurare non est peccatum, sed falsum iurare peccatum est. Quare ergo ante omnia? Isto verbo quod ait, Ante omnia, cautos nos fecit aduersus linguam nostram. Ante omnia, ait, vt attendatis, præ cæteris, vt vigiletis ne surrepat vobis consuetudo iurandi. Tanquam in specula ita te posuit contra te, ante omnia leuauit te super cætera vnde te attendas. Considera enim te iurare per deum, per Christum occido illum, & hæc quotiens per diem, quotiens per horam? Non aperis os, nisi à tali iuratione. Nolles vt diceret tibi ante omnia, vt te aduersus consuetudinem intentissimum redderet, vt omnia tua inspiceres, omnes motus linguæ tuæ diligentissime custodires, esses custos malæ consuetudinis tuæ? Ad eam constringendã, audi ante omnia. Dormiebas pungo, ante omnia spinas admoueo. Quid est ante omnia? Ante omnia vigila, ante omnia intentus esto. Iurauimus & nos, passim habuimus istã teterrimã consuetudinẽ & mortiferam. Dico charitati vestræ, ex quo deo seruire cœpimus, & quantum malum sit in periurio vidimus, timuimus vehementer, & veternosissimam consuetudinem timore frænauimus. Frænata restringitur, restricta languescit, languescens emoritur, & malæ consuetudini bona succedit. Denique non vobis dicimus, nos non iurare. Si enim hoc dicimus mentimur. Quantũ ad me pertinet

Iacobi. 5.

F

22. quæst. 1. Si peccatũ.

G pertinet iuro, sed quantum mihi videtur magna neces-
sitate compulsus. Cum videro non mihi credi nisi fa-
ciam, & ei qui mihi nõ credit non expedire quod non
credit, hac perpensa ratione & consideratione librata
cum magno timore dico, Corã deo, aut testis est deus,
aut scit Christus sic esse in animo meo: & video quia
plus est, id est, quia amplius est quàm est est, nõ non, sed
quod amplius est à malo est, & si non à malo iurantis, à
Math.5. malo est non credentis. Denique non ait, si amplius fa-
De cle. si- cit malus est: & sit in ore vestro, est est, non non, si quis
gnifi. amplius facit malus est: sed, sit in ore vestro, est est, non
non, quod autem amplius est, à malo est: sed quære cu-
De iureiur. ius. Sed tamen aliud habet humana pessima consuetu-
& si Chri- do. Et cum tibi creditur iuras, & cum nemo exigit iu-
stus. ras, & horrentibus hominibus iuras, non taces iuran-
do, vix es sanus non periurando. Nisi forte putatis fra-
tres, quia si sciret Apostolus Paulus credere sibi Galatas,
Galat.1. adderet iurationem & diceret, Quæ autem scribo vo-
bis ecce coram deo quia non mentior. Videbat ibi eos
qui credebant: Videbat & alios qui non credebant, Er-
go noli dicere non iuro, si forte exigitur. A malo est e-
H nim quod facis, sed illius qui exigit. Nam tu quo modo
te purges nõ habes, quo modo satisfacias negocio quod
instat non inuenis. Sed aliud est cum exigitur iuratio,
aliud cum offertur: & hoc ipsum quod offertur, aliud
cum offertur nõ credenti, aliud cum ventilatur & cre-
denti. Tene ergo linguam & cõsuetudinem quantum
potes, non quo modo quidam quando illis dicitur, ve-
rum dicis non credo, non fecisti, non credo, deus iudi-
cet, iura mihi. Et ipse qui exigit iurationem multum in-
22.quæst.5. terest si nescit illum falsum iuraturum an scit. Si enim
qui exigit. nescit, & ideo dicit, iura mihi vt fides ei fiat, non audeo
3.sen.di.39 dicere non esse peccatum, tamen humana tentatio est.
cap.vlti. Si autem scit eum fecisse, & nouit fecisse, vidit fecisse, &
cogit iurare, homicida est. Ille enim suo periurio se
perimit, sed iste manum interficientis & expressit &
pressit. Cum vero aliquis sceleratus fur audit, iura si nõ
tulisti, iura si non fecisti ab eo qui nescit an fecit: ille
tunc, Christiano non licet iurare: quando ab illo exigi-
tur iusiurandum, non licet iurare, Christianus sum, non
mihi licet. Capta talem, auerte te ab illo, dissimula à ne-
gocio de quo loquebaris, misce alias fabulas & inuenies
eum millies iurantem, qui semel iurare noluit. Istam er-
I go consuetudinem quotidianam, crebram, sine causa,
nullo extorquente, nullo de tuis verbis dubitante, iu-
rãdi, auertite à vobis, amputate à linguis vestris, circun-
cidite ab ore vestro. Sed consuetudo est, solet dici. So-
let dici quando non dico? Hoc est ante omnia. Quid
Iurãdi cõ- est ante omnia? Præ cæteris cautus esto, plus ad hoc in-
suetudo vi- tentus esto quàm ad alia. Maior consuetudo maiorem
tanda. intentionem flagitat, non rei leuis consuetudo. Si de
manu aliquid faceres, facilius manui tuæ imperares
ne faceret: si pedibus aliquò eundum esset, pigritia retar-
dante excitares te vt surgeres & ires: lingua facilitatem
habet motus, in vdo posita est, facile in lubrico labitur.
Quando illa citius & facilius mouetur, tanto tu aduer-
sus illam fixus esto, Domabis si vigilabis, vigilabis si ti-
mebis, timebis si Christianum te esse cogitaueris. Nam
tãtum mali habet iuratio, vt qui lapides colũt timeant
falsum iurare per lapides: tu non times deum præsen-
tem, deum viuentem, deum scientem, deum manen-
tem, deum in contemptores vindicantem? Claudit ille
templum super lapidem, & it ad domum suam, ipse su-
per deum suum clausit, & tamen quando illi dicitur,
22.quæst.5. iura per Iouem, præsentis oculos timet. Ecce dico cha-
ritati vestræ, & qui per lapidem falsum iurat, periurus K
est. Vnde hoc dico? Quia multi & in hoc falluntur, & *ecce dico.*
putant quia nihil est per qood iurant, non se crimine *3.sen.di.39*
teneri periurij. Prorsus periurus es, quia per id quod *cap. Hic*
sanctum putas, falsum iuras. Sed ego illum sanctum *quæritur.*
non puto. Sanctum puta cui iuras. Non enim quan-
do iuras tibi iuras, aut lapidi iuras, sed proximo iuras.
Homini iuras ante lapidem, sed nunquid non ante
deum? Non te audit lapis loquentem, sed punit te deus
fallentem. Ante omnia ergo fratres mei obsecro vos,
ne sine causa me deus hæc loqui compulerit. Dico e-
nim ante ipsum quod dixi, sæpe me istam quæstionem
deuitasse: timui ne monendo & præcipiendo plus reos
facerem non audituros, hodie autem plus timui ne lo-
qui recusarem quod loqui iuberer. Quasi vero paruus
sit fructus sudoris huius mei, si omnes qui me accla-
mauerunt, clament & contra se, ne falsum iurent ad-
uersum se: si tot homines qui me attentissime audie-
runt, attenti sint aduersus consuetudinem suam, & ad-
moneant se hodie cum ad domos suas venerint, cum
consuetudinem suam, id est, lapsum linguæ repetiue-
rint, admoneat proximus proximum. Hoc est quod ho- L
die audiuimus, hoc est quod obstricti sumus. Non fiat
hodie, certe cum recens sermo est, expertus loquar, non
fiat hodie, pigrius fit cras. Si & cras factum non fuerit,
minus laboraturus est qui custodit, adiuuatur enim cõ-
suetudine superioris diei, triduo moritur pestis de qua
laboramus, & gaudebimus de fructu vestro, quia ma-
gno bono abundabitis, si tam magno malo carebitis.
Conuersi ad dominum.

*De verbis beati Ioannis, Si dixerimus quia peccatum non ha-
bemus, nosipsos seducimus, & veritas in nobis non est:* *1.Ioan.1.*
Sermo XXXI.

BEatissimus Ioannes Apostolus salubriter & ve- *Sermo*
raciter scribens inter cætera, ait, Si dixerimus *XXIX.*
quia peccatum non habemus, nosipsos seduci- *1.Ioan.1.*
mus & veritas in nobis non est: Si autem confessi si-
mus peccata nostra, fidelis est & iustus qui dimittat no-
bis peccata, & mundet nos ab omni iniquitate. His ver-
bis docuit beatus Ioannes, immo ipse dominus Iesus
non se tacens per Ioannem, neminem in ista carne, in
isto corruptibili corpore, in ista terra, in isto maligno M
seculo, in ista vita tentationibus plena, neminẽ hic vi-
uere sine peccato. Absoluta sententia est, nec expositore
indiget: Si dixerimus quia peccatum non habemus,
Quis enim est qui non habet peccatum? Sicut scriptura
dicit, Nec infans cuius est vita diei vnius super terram. *Iob.25.*
Talis paruulus peccatum non fecit, sed de parentibus
traxit. Ergo nullo modo quisquam potest dicere nõ se
habuisse peccatum, sed accessit per fidem ad lauacrum
regenerationis homo fidelis, & omnia dimissa sunt ei.
Iam sub gratia viuit, in fide viuit, membrum Christi fa-
ctus est, templum dei factus est: & tamen sic quo modo
membrum Christi & templum dei factus est, si dixerit
se non habere peccatum, seipsum seducit, & veritas in
eo non est: prorsus mentitur si dicat, iustus sum. Sunt au-
tem quidam inflati vtres, spiritu elationis pleni nõ ma-
gnitudine ingentes, sed superbiæ morbo tumentes, vt
dicere audeant inueniri homines absque peccato. Di-
cunt ergo iustos prorsus in hac vita nullum habere pec
catum. Hæretici autẽ sunt Pelagiani, idemq; Cœlestia-
ni, qui hoc dicunt. Et cum respõsum illis fuerit, quid est
quod dicitis, Ergo viuit hic homo sine peccato, & non
habet

A habet omnino vllum peccatũ nec facto nec verbo nec
cogitatione? Respondent de illo superbiæ vento quo
pleni sunt, quem ventum vtinam finirent, reflarẽtur &
tacerent, id est, humiles fierent non elati: Respondent,
inquam, prorsus isti, Homines sancti fideles dei, nec fa-
cto, nec verbo, nec cogitatione possunt vllum habere
peccatum. Et cum eis dicitur, Qui sunt isti iusti qui sine
peccato sunt, respondent & dicunt, Tota ecclesia. Mi-
rari potuissem, si inuenirem vnum, duos, tres, decem,
Gene.18. quot quærebat Abraham. Abraham enim à quinqua-
ginta vsque ad decem descendit, tu hęretice respondes
& dicis mihi totam ecclesiam. Vnde hoc probas? Pro-
bo, inquis. Proba rogo te. Magnũ enim mihi gaudium
affers, si docere potueris, totã prorsus ecclesiam in sin-
gulis quibusque fidelibus suis nullũ habere peccatum.
Probo, inquis. Dic vnde? Apostolus loquitur. Quid lo-
quitur Apostolus? Christus, inquit, dilexit ecclesiã. Au-
Ephe.5. dio, & Apostoli verba esse cognosco, Mundans eam la-
uacro aquæ in verbo, vt exhiberet sibi gloriosam eccle-
siam non habentem maculam aut rugam, aut aliquid
huiusmodi. Audiuimus de nube magna tonitrua. Nu-
B bes enim dei Apostolus. Verba ista sonnerunt, & treme-
re nos fecerunt. Sed dicite nobis antequam quæramus
quo modo ista verba Apostolus dixerit, dicite, inquam,
nobis, vtrum vos iusti estis an non? Respondent, Iusti
sumus. Ergo nõ habetis peccatum? Per omnes dies, per
omnes noctes nihil mali facitis, nihil mali dicitis, nihil
mali cogitatis? Non audent dicere, nihil. Sed quid re-
spondent? Nos quidem peccatores sumus, sed de san-
ctis loquimur non de nobis. Hoc vos interrogo, Chri-
stiani estis? Non dico iusti estis. Christiani estis? Non au-
dent negare. Christiani, inquiunt, sumus. Fideles ergo
estis? Baptizati estis? Baptizati, inquiunt, sumus. Dimissa
vobis cuncta peccata? Dimissa, inquiunt. Quo modo
ergo estis peccatores? Sufficit mihi vnde te repellam.
Vos Christiani estis, baptizati estis, fideles estis, membra
ecclesiæ estis, & habetis maculas & rugas. Quo modo
ergo est ecclesia isto tempore sine macula & ruga, cum
vos sitis ruga eius & macula? Aut si non vultis esse Ec-
clesiam nisi eam quæ sine macula & ruga est, cũ rugis
vestris & maculis præcidite vos à membris eius, præci-
dite vos à corpore eius. Sed quid adhuc dicam vt se ab
C Ecclesia segregẽt, cum hoc iam fecerint? Hæretici enim
sunt, iam foris sunt, cum tota mũdicia sua foris reman-
serunt. Redite & audite, audite & credite. Forte dictu-
ri estis in corde vestro tumido & inflato, Nunquid po-
tuimus dicere quia iusti sumus? Necesse vtiq; erat prop-
ter humilitatẽ, vt diceremus nos peccatores esse. Prop-
ter humilitatem ergo mentiris? Iustus es, sine peccato
es, sed propter humilitatem dicis te peccatorem. Quo
modo te accipiam tanquam Christianum in alterum
testem, quem contra teipsum testem falsum teneo? Iu-
stus es, sine peccato es, & dicis te habere peccatum. Te-
stis ergo falsus es contra te. Non accipiet ergo deus
mendacem humilitatem tuam. Inspice vitam tuam, vi-
de conscientiam tuam. Ergo iustus es, sed nõ potes nisi
dicere te peccatorem. Audi Ioannem, ipse tibi repetit
1.Ioan.1. quod etiam superius veraciter dixit, Si dixerimus, in-
quit, quia peccatum non habemus, nosipsos seducimus,
& veritas in nobis non est. Tu non habes peccatum, &
dicis te habere peccatum, veritas in te nõ est. Quia non
dixit Ioannes, Si dixerimus quia peccatum non habe-
mus, humilitas in nobis non est: sed dixit, nosipsos se-
ducimus, & veritas in nobis non est: Ergo mentimur si
dixerimus nos non habere peccatum. Si mendacium
timuit Ioannes, tu mendacium non times, vt cum es D
iustus dicas te esse peccatorem? Quo modo ergo te ac-
cipiam ad alienã causam testem, qui in causa tua men-
tiris? Sanctos reos constituis, dum contra te falsum te-
stimonium dicis, Quid facturus es alteri, qui te infa-
mas? Quo modo alter tuam calumniã deuitabit, quan-
do te tuæ linguę mendacio reum facis? Iterum te inter-
rogo alio modo, Iustus es aut peccator? Respõdes, Pec-
cator. Mentiris, quia nõ quod te esse corde credis hoc
ore dicis. Ergo & si non eras peccator, esse incipis dum
mentiris. Dicis enim, Humilitatis causa nos dicimus
peccatores esse, nam deus videt quia iusti sumus. Cum 22.quæst.2.
ergo humilitatis causa mentiris; si non eras peccator cum humi.
antequam mentireris, mentiendo efficieris quod euita- 4.sen.di.22
ueras. Veritas in te non est, nisi te ita dixeris peccato- ca.Sicut au
rem vt etiam esse cognoscas, veritas autem ipsa est, vt tem.
quod es dicas. Nam quo modo est humilitas, vbi re-
gnat falsitas? Postremo omittamus Ioannis verba: Ecce
in corpore Ecclesiæ quam dicis non habere maculam
aut rugam, aut aliquid eiusmodi & esse sine peccato, ec- Ephe.5.
ce venit hora orationis, oratura est tota Ecclesia, & tu
quidem foris es, veni ad orationem dominicam, veni E
ad trutinam, veni dic, Pater noster qui es in cœlis. Se- Matth.6.
quere, Sanctificetur nomen tuum: Adueniat regnum
tuum: Fiat voluntas tua, sicut in cœlo & in terra: Panem
nostrum quotidianum da nobis hodie. Sequere & dic,
Dimitte nobis debita nostra. Responde hæretice, quæ
sunt debita nostra. An forte pecuniam mutuam à deo
accepisti? Non, inquit. Non te ergo amplius interroga-
bo de hoc. Ipse enim dominus expositurus est, quæ sint
debita quæ nobis petimus relaxari. Dicamus ergo se-
quentia, Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.
Exponat hoc dominus, Si enim dimiseritis hominibus
peccata: Ergo debita vestra peccata sunt, Dimittet vo- Ibidem.
bis & pater vester peccata vestra. Redi ergo hæretice
ad orationem, si obsurduisti contra veram fidei ratio-
nem, Dimitte nobis debita nostra dicis, an non dicis?
Si non dicis, & si præsens fueris corpore, foris tamen es
ab ecclesia. Ecclesię enim oratio est, vox est de magiste-
rio domini veniens. Ipse dixit, sic orate, discipulis dixit,
Apostolis dixit, & nobis qualescunque agniculi sumus
dixit, arietibus gregis dixit, sic orate. Videte quis dixe-
rit, & quibus dixerit, Veritas discipulis, pastor pastorum
arietibus dixit, sic orate, Dimitte nobis debita nostra, si- F
cut & nos dimittimus debitoribus nostris. Rex militi-
bus, dominus seruis, Christus Apostolis, veritas homi-
nibus loquebatur, sublimitas humilibus loquebatur.
Scio quid in vobis agatur. Ego vos appendo, ego de
trutina mea renuncio, prorsus dico quid in vobis aga-
tur. Hoc enim ego plus quàm vos scio, dicite, Dimitte
nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitori-
bus nostris. Interrogo te homo iuste, sancte, homo sine
macula & ruga, interrogo te, inquam, Oratio ista ex deo
est, fidelium est, an catechumenorum? Certe vtique re-
generatorum est, id est, baptizatorum: Postremo quod
totum superat, filiorum est. Nam si non est filiorum, qua
fronte dicitur, Pater noster qui es in cœlis? Vbi ergo
estis ô iusti & sancti? In membris Ecclesiæ huius estis, an
non estis? Ibi eratis, sed iam non estis ibi. Et vtinam iam
præcisi accepta ratione audiant & credant. Ergo si tota
Ecclesia dicit, Dimitte nobis debita nostra, reprobus
est qui hoc non dicit. Et nos quidem cum dicimus, de-
bita nostra, quousque id quod petimus accipiamus re-
probi sumus quia peccatores sumus. Sed quod vos non
facitis, nos faciendo, id est, peccata nostra confitendo
mundamur,

G mundamur, si tamen faciamus quod dicimus, Sicut &
Matth.6. nos dimittimus debitoribus nostris. Vbi es ergo hæretice Pelagiane, vel Cœlestiane? Ecce tota Ecclesia dicit, Dimitte nobis debita nostra. Habet ergo maculas & rugas, sed confessiooe ruga extenditur, confessione macula abluitur. Stat Ecclesia in oratione vt mundetur confessione: & quamdiu hic viuitur sic stat, & cum de corpore exierit vnusquisque, dimittetur ei quæ talia habebat vt dimitterentur debita, quia & quotidianis precibus dimittuntur: & tunc exit mundatus, & thesaurizatur Ecclesia in thesauros domini aurum purum, ac per hoc in thesauros domini Ecclesia est sine macula & ruga. Et si ibi sine macula & ruga est, hic quid orandum est? Vt venia percipiatur. Quid agit venia? Maculam extergit. Qui agnoscit, rugam extendit, Et vbi extenditur ruga oostra tanquam in tendicula magni fullonis? In cruce Christi. In ipsa enim cruce, id est, in ipsa tendicula pro nobis sanguinem fudit, & nostis fideles quale testimonium perhibeatis sanguini quem accepi-
Matth.26. stis. Certe enim dicitis, Amen: Nostis quid sit sanguis, qui pro multis effusus est in remissionem peccatorum.
Ephe.5. Ecce quo modo fit Ecclesia sine macula & ruga, tan-
H quam beoe mundata in tendicula crucis extenditur, sed hic omnino potest id agi. Exhibet sibi Ecclesiam gloriosam dominus, non habentem maculam aut rugam. Agit hoc & hic, exhibet ibi. Hoc enim agit, vt non habeamus maculam aut rugam. Magnus est qui hoc agit, beoe curat, doctissimus artifex est. Extendit in ligno & facit nos sine ruga, quos abluendo fecerat sine macula. Ipse qui venit sine macula & sine ruga extensus est in tendicula, sed propter nos, non propter se, vt nos faceret sine macula & ruga. Rogemus eum vt faciat, & postquam fecerit ad horrea nos ducat, ibique nos reponat vbi pressorium non erit. Tu ergo qui loquebaris sine macula & ruga es? Quid hic facis io Ecclesia, quæ dicit, Dimitte nobis debita nostra? Debita se habere confitetur quæ relaxantur. Qui oon confitentur noo ideo non habent, sed ideo eis non relaxabuntur. Confessio nos sanat & vita cauta, vita humilis, oratio cum fide, contritio cordis, lachrymæ non fictæ de vena cordis profluentes, vt dimittantur no-
1.Ioan.1. bis peccata sine quibus esse non possumus: Confessio, inquam, nos sanat, dicente Apostolo Ioanne, Si confi-
I teamur peccata nostra, fidelis est & iustus vt dimittat nobis peccata, & mundet nos ab omni iniquitate. Noo autem quia dico quòd non possumus hic esse sine peccato, homicidia facere debemus, aut adulteria, vel cætera mortifera peccata quæ vno ictu perimunt. Talia non facit bonæ fidei & bonæ spei Christianus, sed illa sola quæ quotidiano orationis penicillo ter-
Matth.6. gantur. Humiles & deuoti, dicamus quotidie, Dimitte nobis debita nostra: sed si faciamus quod sequitur, Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Sponsio hæc cum deo, vera sponsio & fixa conditio est. Tu homo es, & habes debitorem, & debitor etiam tu es. Accedis ad deum qui habet debitores, & debitor non est, vt postules tibi debita relaxari. Sed hoc tibi dicit, Ego debita non habeo, tu habes debita, debes enim mihi sed etiam frater tuus debet tibi. Debitor meus es, habes & tu debitorem. Debitor meus es, quia peccasti in me, habes debitorem fratrem quia peccauit in te. Quod feceris cum debitore tuo, facio & ego cum meo, id est, si dimittis dimitto, si tenes teneo. Tu contra te tenes, qui alteri non dimittis. Nemo ergo dicat se esse sine peccato, sed non tamen ideo debemus amare peccatum. Oderimus ea fratres & si non sumus sine peccatis, ode- K
rimus tamen ea, & maxime à criminibus nos abstineamus, abstineamus quantum possumus à leuibus peccatis. Ego, ait, nescio quis, non habeo peccata, seipsum decipit, & veritas in eo non est. Prorsus oremus vt deus dimittat, sed faciamus quod dicitur, Dimittamus & nos debitoribus nostris, cum dicitur, & dimittetur nobis. Quotidie dicimus hoc, & quotidie facimus, & quotidie fit in nobis. Nó hic sumus sine peccato, sed exibimus hinc sine peccato.

De verbis beati Ioannis, Charißimi, nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus si ex deo sunt: *1.Ioan.4.*
Et confutatione Manichæorum:
Sermo XXXII.

QVando Ioannes Apostolus legebatur, audiuimus loquentem per eum spiritum sanctum, & dicētem, Charissimi, nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus si ex deo sunt. Repeto, quia necessarium est vt repetam, & hoc mentibus vestris, quantum dominus adiuuat, vehementer incul- *Sermo XXX.*
cem. Charissimi, nolite omni spiritui credere, sed pro- L
bate spiritus si ex deo sunt. Quoniam multi pseudopro- *1.Ioan.4.*
phetæ prodierunt in hunc mundum, præcepit spiritus saoctus ne omni spiritui credamus, & causam cur hoc præceperit, dixit, Quæ illa causa est? Quoniam multi, *Ibidem.*
inquit, pseudoprophetę prodierunt in hunc mundum. Quisquis ergo ista pręcepta contempserit, & omni spiritui credendum putauerit, necesse est incurrat in pseudoprophetas, & quod peius est, blasphemet veros prophetas. Hic iam ex isto præcepto homo cautus effectus dicturus est mihi, Audiui, teneo, obtemperare desidero, quia & ego in pseudoprophetas nolo incurrere. Quis enim hoc velit, à mendacibus decipi? Siquidem pseu- *Pseudopropheta.*
dopropheta, est mendax propheta. Da mihi hominem religiosum, non vult fallere: da mihi hominem impium, sacrilegum, fallere vult, falli non vult. Cum ergo nolint fallere boni, falli autem nec boni velint nec mali, quis est qui in pseudoprophetam velit incurrere? Verba dico consulentis me, sed vtique in pseudoprophetam nemo nisi inuitus incurrit. Audiui præceptum Ioannis, immo domini per Ioannem, Nolite *1.Ioan.4.*
omni spiritui credere. Ecce accipio, ita volo. Addidit M
& dicit, Sed probate spiritus si ex deo sunt. Vnde probo, Probare vellem, si errare nō possim. Certe nisi probauero spiritus qui ex deo sunt, incurram oecesse est in spiritus qui ex deo non sunt, & ex hoc seducar à pseudoprophetis. Quid agam? Quo modo obseruem? O si sanctus Ioannes quo modo nobis dixit, Nolite omni spiritui credere, sed probate spiritus si ex deo sunt, dicere dignaretur, quo modo probentur spiritus qui ex deo sunt. Noli esse solicitus; & hoc audi. Hinc cognosci- *Ibidem.*
tur spiritus dei: Hoc certe expectabas audire, vt probares spiritus qui ex deo sunt. Hinc cognoscitur spiritus dei. Ioannes dixit, non ego. Hoc sequitur in lectione quam tracto. Cū enim nos propterea faceret solicitos & cautos, ne omni spiritui credamus, sed probemus spiritus qui ex deo sunt, quia multi pseudoprophetæ prodierunt in hunc mundū: continuo vidit quid desideraremus, occurrit expectationi, iniecit oculū tacitę cogitationi. Gratias deo, quia & hoc per illū loqui dignatus est. Hinc cognoscitur spiritus dei. Eia audite, audite, intelligite, discernite, inhærete veritati, resistite falsitati. Hinc cognoscitur spiritus dei. Vnde rogo te? Hoc est

quod

A quod audire cupiebam. Omnis spiritus qui confitetur *1.Ioan.4.* Iesum Christum in carne venisse ex deo est: Et omnis qui non confitetur Iesum Christum in carne venisse, ex deo nó est. Interim ergo charissimi repellite ab auribus vestris omnem disputatorem, prædicatorem, scriptorem, susurratorem, qui negat Iesum Christum in carne venisse. Ergo repellite Manichæos à domibus, ab auribus, à cordibus vestris. Manichæi enim Christũ in carne venisse apertissime negant. Spiritus ergo illorum nó est ex deo. Hic video vnde velit lupus obrepere agno, & quantum valeo deuitandum esse demonstro: Hinc in eo quod dixi, vel potius ab Apostolo dictum commemoraui, quia omnis spiritus qui negat Iesum Christum in carne venisse ex deo non est, insidiatur Manichæus in hoc verbo, & dicit mihi, Ecce spiritus qui negat Iesum Christũ in carne venisse, ex deo nó est. Vnde est ergo? Si ex deo non est, inquit, vnde est? Nunquid enim potest esse nisi aliunde? Si ergo, inquit, ex deo non est, & aliunde est, vides esse duas naturas. Inuenimus lupum, retia salubria tendamus, venemur, capiamus, captum trucidemus: Trucidemus planè: Moriatur error, viuat homo. Ecce in eo quod dixi capiamus, trucidemus, B moriatur error, viuat homo, ibi soluitur quæstio. Sed recolite quod proposui, ne obliti quæstionem non intelligatis solutionem. Omnis spiritus qui non confitetur Iesum in carne venisse, ex deo non est. Et Manichæus continuo, Et vnde est? Si ex deo non est, aliunde est. Si aliunde est, docui esse duas naturas. Hãc quæstionem tenete, & mentes ad illa mea verba reuocate vbi dixi, capiamus, trucidemus, moriatur error, viuat homo. Error non est ex deo, homo ex deo est. Redite ad quæstionem. Omnis spiritus qui non confitetur Iesum in carne venisse ex deo non est. *Ioan.1.* Dico & ego, Omnia *Psal.150.* per ipsum facta sunt, Omnis spiritus laudet dominum. Sed si non omnis spiritus ex deo est, quo modo spiritus qui ex deo nó est laudat dominum? Prorsus omnis spiritus laudet dominum. Vtrunque video, languidum intelligo, vicium sanetur, natura liberetur. Vicium natura non est, sed naturæ inimicum est. Sana vnde langues, remanet vnde laudes. Medicina vicium persequi- *1.Ioan.4.* tur non naturam. Omnis qui non confitetur Iesum Christum in carne venisse, ex deo non est. In quantum C non cõfitetur Christum in carne venisse, intantum ex deo non est, quia iste error qui non confitetur Christum in carne venisse ex deo non est. Fratres quid est quod renascimur? Si bene nati sumus, quid est quòd renascimur? Natura quæ corrupta fuerat reparatur, natura quæ lapsa fuerat erigitur, natura quæ deformis iacebat gratia reformatur. Solus enim creator, solus creator pater, filius, spiritus sanctus, sed trina vnitas, vna trinitas, sola illa natura immutabilis, incõmutabilis, nec defectui, nec profectui obnoxia, nec cadit vt min⁹ sit, nec transcendit vt plus sit, perfecta, sempiterna, omni modo immutabilis, sola illa natura. Creatura vero bona, sed creatori impar valde. Vis adhærere diabolo desertori, si æquare contendis condita creatori. Agnoscat anima conditionem suam, non est deus. Cum se anima putat deum, offendit deum, non inuenit saluatorem, inuenit damnatorem: quoniam deus quãdo animas malas damnat, non se damnat, si autẽ anima hoc est quod deus, se damnat. Demus honorem deo nostro fratres, *Matth.6.* cui clamamus, Libera nos à malo: & succurret tibi hodie vt in oratione inuenias tentationem, & dicat tibi, Quid est quod clamasti, libera nos à malo? Certe non est malum. Responde illi, Ego sum malus. Et si liberauerit me à malo, ero de malo bonus, liberet me à me, ne D incurram in te: Hoc dic Manichæo, Si deus liberauerit me à me, nó incurram in te, quia si deus liberauerit me à me malo, ero bon⁹. Si bon⁹ ero, sapiẽs ero. Si sapiẽs ero, nó errabo. Si nó errabo, à te decipi nó potero. Liberet ergo deus me à me, & non incurram in te. Meum est e- *Psal.37.* nim vicium vt errem & credam tibi, quoniam anima mea impleta est illusionibus. Non sum mihi ipse lumen, nam si essem, nunquam errassem. Ideo pars dei nó sum, quia substantia dei, natura dei errare non potest, Ego autem erro, nam & tu ipse confiteris. Sapientem te dicis, ab errore me liberare conaris. Vnde ego erro, si natura dei sum? Erubesce, da honorẽ deo. Ego dico quia multum adhuc erras, sed sicut tuipse confiteris errauerras. Errauerat ergo natura dei? Ierat in immundiciam natura dei? Adulteria committebat natura dei? Stupra illicita faciebat natura dei? Cæca nesciebat quà iret natura dei? Facinoribus & flagitiis obruebatur natura dei? Erubesce, da honorem deo, lumen tibi esse non potes. Erat lumen verum. In cõparatione Ioannis dictum est, Erat lumen verum. Nunquid non & Ioannes lucerna? Ille erat lucerna ardens & lucens, dominus dixit, Nun- *Ioan.5.* quid lucerna lumen non est? Sed erat lumen verum. Lu- E cerna & accendi potest, & extingui potest, lumen verum accendere potest, extingui non potest. Erat ergo lumen verum, quod illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Illuminandi sumus: non lumen sumus. Expergiscere, clama mecum, Dominus illuminatio mea. *Psal.26.* Quid est quod dicis? Ergo non sunt mala? Sunt mala, sed mutantur, & ipsa erunt bona quia ipsa mala, vicio sunt mala non natura? Quid est, libera *Matth. 6.* nos à malo? Nónne possemus & possumus hæc verba dicere, libera nos à tenebris? A quibus tenebris? A nobis ipsis, si quæ in nobis sunt reliquię tenebrarum, donec in totum lux efficiamur, nihil habentes à nóbis quod resistat charitati, quod repugnet veritati, quod subiaceat infirmitati, quod conditione mortalitatis deficiat. *1.Cor.15.* Tũc totum videte quid erit, quando corruptibile hoc induetur incorruptione, & mortale hoc induetur immortalitate. Tunc fiet sermo qui scriptus est, Absorpta est mors in victoria. Vbi est mors contentio tua? Vbi est mors aculeus tuus? Aculeus autem mortis est peccatum, Vbi malum modo? Mala hominum quæ? Error & infir- F mitas. Aut nescis quid agas, & errando laberis: aut scis quid agi debeat, & infirmitate superaris. Ergo omne malum hominis error & infirmitas. Contra errorẽ clama, Dominus illuminatio mea: *Psal.26.* Cõtra infirmitatem adde, Et salus mea. Crede, bonus esto, tu es malus, tu eris bonus. Noli diuidere. Natura in te sananda est, non separanda. Vis nosse quid es? Tenebræ. Quare tenebræ? Homo qui dicis, corrumpitur deus, aliquid his tenebris potest esse profundius? Crede, agnosce Christũ in carne venisse, accepisse quod non erat, nó amisisse quod erat, hominem in se mutasse, non in hominem fuisse mutatum. Agnosce, & tu ipse ex malo eris bonus, ex tenebris eris lux. An mentior, & non est vnde conuincam? Apostolum accipis, si te non fingis accipere Apostolum, legis & deciperis, & decipis. Vnde deciperis? Errãdo malo tuo teipso. Si autem credideris, erroremq; discusseris, audies ab Apostolo, Fuistis enim aliquãdo tenebræ, nunc autem lux. Sed addit lux. Sed vbi? In domino. *Ephe.5.* Ergo tenebræ in te, lux in domino: quia non tibi potes lucere, accedendo illuminaris, recedẽdo tenebraris: quia non tibi lumen tu ipse es, aliunde illuminaris, Accedite ad eũ & illuminamini. Scio charissimi de ista lectione

sancti

G ſancti Ioannis in re vna multũ me fuiſſe immoratum, nec vos eſſe fatigandos vltra video, vel vltra capacitatem replendos, & noſtra infirmitas cogitãda eſt. Nam hæc verba ſancti Ioannis habent adhuc magnas latebras ſuas. Interim eos qui negant Chriſtum in carne veniſſe repellite. Conſtat enim eos nõ eſſe ex deo inquantum errant, inquantum peccant, inquantum blaſphemant non ſunt ex deo, ſanentur & ex deo erunt, quia & natura ex deo erant. Hinc quantumcunque diſputaui, attendite ſcripturas. Nolite credere eis qui negãt Chriſtum in carne veniſſe. Sed certe dicturus es mihi, Ergo qui dicit Chriſtum in carne veniſſe, ex deo eſt. Audia-
1.Ioan.4. mus Donatiſtas qui confitentur Chriſtum in carne veniſſe: Audiamus Arrianos qui confitentur Chriſtum in carne veniſſe: Audiamus Eunomianos qui confitentur Chriſtum in carne veniſſe: Audiamus Photinianos qui confitentur Chriſtum in carne veniſſe. Si enim omnes ſpiritus qui confitentur Chriſtum in carne veniſſe ex deo ſunt, quàm multæ ſunt hæreſes mẽdaces, deceptrices, inſanæ, cõfitentur tamen Chriſtum in carne veniſſe. Quid ergo dicturi ſumus? Quo modo iſtam quæſtionẽ ſoluturi? Quomodocunque ſoluenda ſit, hodie ſolui
H non poteſt. Tenete me debitorem, ſed deum pro me & pro vobis orate adiutorem.

Vbi ſuprà. *De verbis beati Ioannis, Omnis ſpiritus qui confitetur Ieſum Chriſtum in carne veniſſe, ex deo eſt: Sermo XXXIII.*

Sermo XXXI. VEſtræ charitatis expectatio, mei debiti exactio eſt. Non dubito meminiſſe vos, quid in adiutorio domini de ſancti Ioannis lectione promiſerim. Cum ergo audiſtis lectorem, credo vos cogitaſſe me debere eſſe debiti redditorẽ. Magnam quippe quæſtionem ſermone in longum procedente diſtulimus, quo modo recte poſſit intelligi quod ait in epiſtola ſua beatus Ioannes, non Baptiſta ſed Euangeli-
1.Ioan.4. ſta, Omnis ſpiritus qui confitetur Ieſum Chriſtum in carne veniſſe ex deo eſt. Videmus enim multas hęreſes confiteri Chriſtum in carne veniſſe, & tamen non eas poſſumus dicere ex deo eſſe. Negat Chriſtum in carne veniſſe Manichæus. Non eſt laborandum neque vobis diutius ſuadendum, quòd iſte error non ſit ex deo. Sed
I Arrianus confitetur Chriſtum in carne veniſſe, Eunomianus, Sabellianus, Photinianus. Quid iſtis conuincendis quærimus teſtes? Quis tot numerat peſtes? Sed interim quę ſunt notiora tractemus. Multis quippe hæreſes illæ quas nominaui ignotæ ſunt, & eſt iſta ignorantia tutior. Certe quod nouimus, Donatiſta confitetur Chriſtum in carne veniſſe, tamen abſit vt ſit hic error ex deo. Vt de recentioribus hæreticis loquar, Pelagianiſta confitetur Chriſtum in carne veniſſe, tamen omnino non eſt hic error ex deo. Proinde chariſſimi diligenter conſideremus, quoniam non dubitamus veram eſſe ſententiam, Omnis ſpiritus qui cõfitetur Chriſtum in carne veniſſe, ex deo eſt: conuincendi ſunt iſti quòd non cõfiteantur Chriſtum in carne veniſſe. Nam ſi eis iſtam conceſſerimus cõfeſſionem, ex deo illos eſſe fatebimur. Quo modo vos ab eorum erroribus vel prohibemus, vel deterremus, vel aduerſus eos ſcuto veritatis defendimus? Adiuuet nos dominus, quia & veſtra expectatio pro nobis oratio eſt, vt conuincantur iſti qui non confitentur Chriſtum in carne veniſſe. Arrianus audit, & prædicat partum virginis Mariæ. Con-
1.Ioan.4. fitetur ergo Chriſtũ in carne veniſſe? Non. Quo modo probamus? Si adiuuet dominus intelligentias veſtras, K
facillime. Quid eſt quod exigimus? Vt confiteatur Ieſum Chriſtum in carne veniſſe. Quo modo confiteri poteſt in carne veniſſe Ieſum Chriſtum, qui negat ipſum Chriſtum? Quis enim Chriſtus? Beatum Petrum interrogemus, Modo cum Euangelium legeretur audiſtis, cum quæſiſſet dominus ipſe Ieſus Chriſtus quem illum dicerent homines filium hominis, Reſponderunt diſcipuli opiniones alienas, & dixerunt, Alij Ioannem Matth.16.
Baptiſtam, alij Heliam, alij Hieremiam, aut vnum ex prophetis. Qui hæc confitebantur vel confitentur, Ieſum Chriſtum plus quàm hominem non nouerunt. Si autem Ieſum Chriſtum plus quàm hominem non nouerunt, Ieſum Chriſtum vtique non norunt. Si enim tantummodo homo eſt, nihil amplius, non eſt ipſe Ieſus Chriſtus. Vos ergo, inquit, quem me eſſe dicitis? Reſpondit Petrus vnus pro omnibus, quia vnitas in omnibus, Tu es Chriſtus filius dei viui. Ecce habes confeſſionem veram, confeſſionem plenam. Iungere enim debes vtrunque quod de ſe Chriſtus, & quod de Chriſto Petrus. Quid de ſe Chriſtus? Quem me dicunt homines eſſe filium hominis? Quid de Chriſto Petrus? Tu L
es Chriſtus filius dei viui. Vtrunque coniunge, & venit Chriſtus in carne. Hoc de ſe Chriſtus quod minus eſt, hoc de Chriſto Petrus quod maius eſt. Reſpondit de veritate humilitas, & de humilitate veritas: hoc eſt de veritate dei humilitas, & de humilitate hominis veritas. Quem me dicunt homines eſſe, inquit, filium hominis? Dico ergo quòd factus ſum propter vos, dic tu Petre quis eſt qui fecit vos. Qui ergo confitetur Ieſum Chriſtum in carne veniſſe, profecto confitetur filium dei in carne veniſſe. Dicat nunc Arrianus, vtrum confiteatur Chriſtum in carne veniſſe. Si filium dei confitetur in carne veniſſe, Chriſtum confitetur in carne veniſſe. Si filium dei negat Chriſtum, neſcit Chriſtum, alium pro alio dicit, non ipſum dicit. Quid eſt enim filius dei? Quo modo quærebamus, quid eſt Chriſtus, & audiebamus quòd ſit filius dei, quæramus quid eſt filius dei? Ecce filius dei, In principio erat verbum, & verbum Ioan.1.
erat apud deum, & deus erat verbum, hoc erat in principio apud deum, In principio erat verbum. Quid dicis Arriane? In principio, ſicut dicit Geneſis, fecit deus cœ- Gene.1.
lum, & terram: tu autem dicis, In principio fecit deus verbum. Factum enim dicis verbum, creaturam dicis M
verbum. Tu ergo dicis, In principio fecit deus verbum, ſed Euãgeliſta dicit, In principio erat verbum: Et ideo in principio fecit deus cœlum & terram, quia erat verbum. Omnia per ipſum facta ſunt, factum dicis. Si factum dicis, filium negas. Filium enim quærimus natura non gratia: filium vnicum, vnigenitum, non adoptatum. Talem filium quærimus, tam verum filium quærimus, qui cum in forma dei eſſet, Apoſtoli verba ſunt, propter rudes commemoro ne mea putentur: Illum fi- Philip.2.
lium quærimus, qui cum in forma dei eſſet, ſicut dicit Apoſtolus, non rapinam arbitratus eſt eſſe æqualis deo. Non rapina, quia natura: Natura erat, rapina non erat. Non rapinam arbitratus eſt eſſe æqualis deo. Non erat ei rapina, natura erat: ſic erat ex æternitate, ſic erat coæternus gignenti, ſic erat æqualis patri, ſic erat, ſemetipſum exinaniuit, vt confiteamur Ieſum Chriſtum in carne veniſſe. Semetipſum exinaniuit. Quo modo? Amittendo quod erat, an aſſumendo quod non erat? Sequatur Apoſtolus, Audiamus, Semetipſum exinaniuit, Vbi ſuprà.
formam ſerui accipiens. Sic ſe exinaniuit, formam ſerui accipiens, non formam dei amittens. Forma ſerui

acceſſit

A accessit,non forma dei discessit. Hoc est cõfiteri Chri-
stum in carne venisse. Arrianus autem qui non cõfite-
tur æqualem, non confitetur filium. Si non confitetur
filium, non confitetur Christum. Qui non confitetur
Christum filium,quomodo confitetur Christum in car
ne venisse? Sic & Eunomius par ei,socius ei,non multũ
diuersus. Etenim dicuntur Arriani confessi fuisse, quia
vel similis est patri filius,& si non æqualis dixerunt,sed
similis. Ille nec similis. Et iste ergo negat Christum. Si
enim Christus verus patri æqualis est & similis, profe-
cto qui negat æqualem negat Christum,qui negat simi-
lem negat Christum. Qui ergo negat æqualem & simi-
lem, negat in carne venisse Christũ. Quæro enim,Ve-
nit in carne Christus? Respõdet, Venit. Et putamus quia
confitetur? Interrogo,Quis Christus venit in carne,æ-
qualis patri an inæqualis? Respõdit,Inæqualis. Inæqua-
lem ergo patri dicis venisse in carne, negas Christũ in
carne venisse,quia Christus æqualis est patri. Sabellianũ
audi. Ipse est filius qui est & pater. Hoc dicit,hinc pun-
git,hinc venena diffundit. Ipse est,inquit,Pater quando
vult filius est,quando vult pater est: Non est ipse Chri-
B stus, Et tu erras si hũc Christum dicis in carne venisse,
quia iste Christus non est, negas Christum in carne ve-
nisse. Quid dicis Photine? Ait Photinus,Christus solus
homo est,deus non est. Formam serui confiteris,formã
dei negas. Et Christus in forma dei æqualis est patri,in
forma serui consors est nobis. Et tu negas Christum in
carne venisse. Donatista quid? Donatistæ plurimi hoc
confitentur de filio quod nos,quòd æqualis sit patri fi-
lius eiusdemq; substantiæ:alij vero eorũ,eiusdem quidẽ
substantiæ confitentur,sed ęqualem negant. Quid opus
est disputare de his qui negant æqualem? Si enim negãt
æqualem,negant filium. Si negant filium,negant Chri-
stum. Si negant Christum,quomodo cõfitentur in car-
ne venisse Christũ? De illis subtilior disputatio est, qui
hoc cõfitentur quod nos, vnigenitum filium æqualem
patri,eiusdem substantiæ,æterno coæternum,& tamen
Titum.1. Donatistæ sunt. Dicamus eis, Verbis confitemini,factis
negatis. Aliquis enim negat factis. Non omnis qui ne-
Ibidem. gat,verbo negat. Planè sunt homines qui factis negãt.
Interrogemus Apostolum,Omnia,inquit,munda mun
dis,immundis autem & infidelibus nihil est mundum,
sed pollutæ sunt eorum & mens & conscientia. Confi-
C tentur enim deum se nosse,factis autem negant. Quid
est negare factis? Superbire & schismata facere,non in
deo,sed in homine gloriari. Ita factis negatur Christus,
vnitatẽ quippe amat Christus. Postremo ecce quo mo-
do & ipsi Christum negant, vt apertius loquatur. Nos
Ioan.3. eum dicimus Christum, de quo ait Ioannes Baptista,
Qui habet sponsam sponsus est. Bonũ coniugium,san-
ctæ nuptiæ. Sponsus Christus,sponsa ecclesia. Ab spon-
so cognoscimus spõsam. Dicat nobis ipse sponsus,quã
habet spõsam,dicat ne fortassis erremus, & inuitati ad
nuptias sancta vota turbemus: dicat,ostẽdat primo se-
ipsum sponsum. Post resurrectionem ait discipulis suis,
Luca.24. Non sciebatis, quia oportebat impleri omnia quæ scri-
pta sunt in lege Moysi & prophetis & psalmis de me?
Tunc Euangelista sequitur & dicit, Tunc aperuit illis
sensum vt intelligerent scripturas,& dixit eis,Quia sic
oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertia
die. Ecce sponsus quem cõfessus est Petrus,hoc est filiũ
dei viui,oportebat vt pateretur,& tertia die resurgeret,
& factum erat. Impletum videbant,caput tenebãt,cor-
Ephe.5.& pus quærebant. Quod est caput? Ipse Christus passus est,
Colos.1. tertia die resurrexit,caput est ecclesię. Corpus quod est?

Ipsa ecclesia. Videbant ergo discipuli caput,corpus nõ D
videbant. Ergo eos corpus nõ videntes,doceat caput.
Dic domine Iesu,dic sancte sponse,instrue nos de cor-
pore tuo,de sponsa tua,de dilecta tua, de columba tua,
quam dotasti sanguine tuo,dic,Oportebat Christũ pa- *Luca.24.*
ti,& resurgere à mortuis tertia die. Ecce sponsus. Dic
de sponsa,imple tabulas matrimoniales. Audite spon-
sum, Et prædicari,inquit. Hoc enim sequitur, Oporte-
bat Christum pati & resurgere à mortuis tertia die, &
prædicari in nomine eius pœnitẽtiam & remissionem
peccatorum per omnes gentes. Vbi te abscondis? Per
omnes gentes, incipientibus ab Hierusalem. Sic est fa-
ctum. Legimus promissum, videmus impletum, Ecce
lux mea,vbi est obscuritas tua? Ergo Christus sponsus
est huius ecclesiæ quæ prædicatur in omnes gentes, &
pullulat & crescit vsque ad fines terræ, incipiẽtibus ab
Hierusalem: Huius spõsus Christus. Tu quid dicis, cu-
ius sponsus est Christus? Partis Donati? Non est ipse,nõ
est ipse. Homo bone nõ est ipse,immo homo male non
est ipse. Ad nuptias veniamus, tabulas legamus, & non
litigemus. Ergo si tu dicis, Christus est sponsus partis
Donati,ego tabulas lego & inuenio esse Christũ spon- E
sum ecclesiæ diffusæ toto orbe terrarum. Si dicis ipse
est, & non est ipse,negas Christum in carne venisse. Pe-
lagianista restat,non ex hæretibus omnibus,sed eis quas
pro paruo tempore commemoraui. Iam enim dixi quis
numerat tot pestes? Quid dicis Pelagianista? Audite
quid dicit, Videtur confiteri Christum in carne venis-
se,sed discussus inuenitur negare. Christus enim in car-
ne venit, quæ similitudo esset carnis peccati, non es- *Roma.8.*
set caro peccati. Apostoli verba sunt, Misit deus filium
suum in similitudine carnis peccati: non in similitodi-
ne carnis,quasi caro non esset caro: sed in similitudine
carnis peccati, quia caro erat, sed peccati caro nõ erat.
Iste autem Pelagius carnem omnis infantis carni Chri
sti conatur æquare. Nõ est charissimi. Non pro magno
cõmendaretur in Christo similitudo carnis peccati,ni-
si omnis cætera caro esset caro peccati. Quid ergo pro-
dest, quia dicis Christum in carne venisse, & omnium
infantium carni eum conaris æquare? Et tibi hoc dico
quod Donatistæ,non est ipse. Ecce video ecclesiam ma
trem testimonium reddentem ipsis vberibus suis, Ac-
currunt matres cum paruulis filiis, ingerunt Saluatori
saluandos, non Pelagio damnandos. Mater quælibet F
mulier pietate currens cum paruulo suo, dicit, Bapti-
zetur vt saluetur. Pelagius contra,Quid saluatur? Non
est quod in eo saluetur, nihil habet vicij,nihil ex tra-
duce damnationis traxit. Si æqualis est Christo, quare
quærit Christum? Ecce dico tibi, Sponsus filius dei qui
venit in carne saluator est & maiorum & minorum,
saluator est & grandium & infantium,& ipse est Chri-
stus: tu autem dicis saluatorem Christum maiorum
non minorum. Non est ipse. Si non est ipse, negas &
tu Christum in carne venisse. Et si discutiamus om-
nes hæreses, inuenimus eas negare Christum in car-
ne venisse. Omnes hæretici negant Christum in carne
venisse. Quid miramini si pagani negant Christum in
carne venisse? Quid miramini, si Iudæi negant Chri-
stum in carne venisse? Quid miramini, si Manichæi a-
pertissime negant Christum in carne venisse? Sed dico
charitati vestræ,etiã omnes mali catholici verbis con-
fitentur Christum in carne venisse, factis autem ne- *Titum.1.*
gant. Nolite ergo esse tanquam de fide securi, adiun-
gite fidei rectæ vitam rectam, vt Christum confitea-
mini in carne venisse, & verbis vera dicendo, & factis

G bene viuendo. Nam si confiteamini verbis, & factis negetis, fides talium malorum prope est fides dæmoniorum. Audite me charissimi, audite me, ne sit vobis testis sudor hic meus, audite me: Iacobus Apostolus cũ de fide & operibus loqueretur aduersus eos qui sibi putabãt
Iacobi.2. fidẽ sufficere & opera bona habere nolebãt, ait, Tu credis quia vnus est deus, bene facis, & dæmones credũt & cõtremiscunt. Nunquid ideo dæmones ab ęterno igne liberabuntur, quia credunt & contremiscunt? Ecce mo
Math.16. do quod audistis in Euangelio, quod ait Petrus: Tu es Christus filius dei viui: legite & inuenietis dixisse dæ
Marci.1. mones, Scimus quia sis filius dei. Petrus tamẽ laudatur, dæmon cõpescitur. Vna vox, facta diuersa. Vnde separantur istæ duæ confessiones? Laudatur amor, damnatur timor, Non enim amore dicebãt hoc dæmones. Tu es filius dei, timore hoc dicebant non amore. Denique illi in confessione dixerunt, Quid nobis & tibi? Petrus autem, tecũ sum vsq; ad mortem. Sed & ipse Petrus vnde fratres mei, vnde illi disceret ex amore, Tu es Christus filius dei viui? Vnde illi? Itáne de suo? Absit. Bene, quod ipsum Euangelij capitulum vtrunq; demonstrat, quid Petrus de dei, quid de suo: vtrunq; ibi habes, lege, nõ est quod à me expectes audire. Commemoro Euangeliũ, Tu es Christus filius dei viui. Et dominus ad eũ,
Math.16. Beatus es Simon bar Iona. Quare? De tuo beatus? Non,
H quia caro & sanguis non reuelauit tibi: hoc enim es tu: non tibi reuelauit caro & sanguis, sed pater meus qui in cœlis est. Et sequitur, & dicit cætera quæ cõmemorare longum est. Paulopost dominus ibi, post hæc verba sua quibus approbauit fidem Petri, eamq; esse petram monstrauit, cœpit ostendere discipulis suis, quia oportebat eum venire Hierosolymam & multa pati, & exprobrari à senioribus & scribis & sacerdotibus & occidi, & tertia die resurgere. Ibi Petrus de suo expauit, & horruit mortẽ Christi, expauit æger medicinam suam, Absit à
Ioan.10. te domine, inquit, propicius tibi esto, nõ fiat hoc. Et vbi
Ioan.15. est, Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo iterum sumendi eam? Oblitus es Petre?
Ibidem. Oblitus es, Maiorem charitatem nemo habet quàm vt animam suam ponat quis pro amicis suis? Oblitus es? Obliuio illa de ipsius, trepidatio, horror & timor mor-
I tis, totum de Petri, immo de Simonis non de Petri. Et dominus, Vade retro satanas. Beatus es Simon bar Iona, sed de dei. Vade retro satanas. Vnde? Recolite vnde beatus. Iam dixi, quia non tibi reuelauit caro & sanguis, sed pater meus qui in cœlis est. Vnde satanas dicat dominus, Neque enim sapis quæ dei sunt, sed quæ sunt hominum. Sperate in domino, & veræ fidei bona facta coniungite. Confitemini Christum in carne venisse, & credendo & bene viuendo, & vtrũque ab illo acceptũ tenete, ab illo augendum & perficiendum spe-
Hiere.17. rate. Maledictus enim omnis homo qui spem suam po
1.Cor.1. nit in homine. Et bonum est homini, vt qui gloriatur, in domino glorietur.

1.Thess.4. *De verbis Apostoli, Vt de dormientibus non contristemur sicut & cæteri &c. Et de operibus misericordiæ quibus mortui adiuuantur:*

Sermo XXXIIII.

Sermo XXXII.

Dmonet nos beatus Apostolus vt de dormiẽtibus, hoc est, mortuis charissimis nostris non contristemur, sicut & cæteri qui spem nõ habent, spem scilicet resurrectionis & incorruptionis æternæ. Nam ideo & dormientes eos appellat scripturæ veracissima consuetudo, vt cum dormientes audimus, euigilaturos minime desperemus. Vnde etiã cantatur in Psalmo, Nunquid qui dormit, non adiiciet *Psal.40.*
vt resurgat? Est ergo de mortuis eis qui diliguntur, quę- K
dam tristicia quodã modo naturalis. Mortem quippe horret, non opinio sed natura. Nec mors homini accideret, nisi ex pœna quã præcesserat culpa. Quapropter si animalia quæ ita creata sunt, vt suo quoque tempore moriantur mortẽ fugiunt, diligunt vitam, quanto magis homo qui sic fuerat creatus, vt si viuere sine peccato voluisset, sine termino viueret? Hinc itaq; necesse est vt tristes simus, quando nos moriendo deserũt quos amamus, quia & si nouimus eos, non in æternum relinquere nos mansuros, sed aliquantum præcedere secuturos: tamen mors ipsa quam natura refugit cum occupat dilectum, contristat in nobis ipsius dilectionis affectum.
Ideo admonuit Apostolus non vt non contristemur, *1.Thess.4.*
sed non sicut cæteri qui spem non habent. Contristamur ergo nos in nostrorum mortibus necessitate amittendi, sed cum spe recipiendi. Inde angimur, hinc consolamur. Inde infirmitas afficit, hinc fides reficit. Inde dolet humana conditio, hinc sanat diuina promissio. Proinde pompa funeris, agmina exequiarũ, sumptuosa diligentia sepulturæ, monumentorũ opulenta constructio, viuorum sunt qualiacunq; solatia, non adiutoria mortuorum. Orationibus vero sanctę ecclesiæ & sacrificio salutari, & eleemosynis quæ pro eorum spiritibus
erogantur, non est dubitandum mortuos adiuuari, vt L
cum eis misericordius agatur à domino, quàm eorum peccata meruerunt. Hoc enim à patribus traditum vniuersa obseruat ecclesia, vt pro eis qui in corporis & sanguinis Christi communione defuncti sunt, cum ad ipsum sacrificium loco suo cõmemorantur oretur, ac pro illis quoque id offerri commemoretur. Cum vero eorum cõmendandorum causa opera misericordię celebrãtur, quis eis dubitet suffragari, pro quibus orationes deo non inaniter allegantur? Non omnino ambigendum est ista prodesse defunctis, sed talibus qui ita vixerint ante mortẽ, vt possint eis hæc vtilia esse post mor-
tem. Nam qui sine fide quæ per dilectionem operatur, *Gala.5.*
eiusque sacramentis de corporibus exierunt, frustra illis à suis huiusmodi pietatis impenduntur officia, cuius dum hic essent pignore caruerunt, vel non suscipientes
vel inuacuum suscipientes dei gratiam, & sibi non mi- M
sericordiam thesaurizantes, sed iram. Non ergo mortuis noua merita cõparantur, cum pro eis boni aliquid impendunt sui, sed eorum præcedentibus consequẽtia ista redduntur. Non enim dictum est nisi cum hic viuerent, vt eos hæc aliquid adiuuarent, cũ hic viuere destitissent. Et ideo istam finiens quisque vitam, nisi quod meruit in ipsa nõ poterit habere post ipsam. Permittantur itaq; pia corda charorum de suorum mortibus cõtristari dolore sanabili, & consolabiles lachrymas fundant conditione mortali, quas cito reprimat fidei gaudium, qua credunt fideles quãdo moriuntur paululum à nobis abire & ad meliora transire. Consolentur eos etiam fraterna obsequia, siue quæ funeribus exhibentur, siue que dolentibus adhibentur, ne sit iusta querela di-
centium, Sustinui qui simul contristaretur & non fuit, *Psal.68.*
& consolantes, & non inueni. Sed pro viribus cura sepeliendi & sepulchra construẽdi, quia & hæc in scripturis sanctis inter bona opera deputata sunt. Nec solũ in
corporibus patriarcharũ aliorumq; sanctorũ, & huma- *Gene.49.*
nis cadaueribus quorumq; iacentium, verumetiã in ipsius domini corpore prædicati atq; collaudati sunt qui
ista fecerunt. Impleant hæc homines erga suos officia *Ioan.19.*
postremi muneris, & sui humani lenimenta mœroris.

Verum

A Verum illa quæ adiuuent spiritus defunctorum obla-
tiones, orationes, erogationes, multo pro eis obseruan-
† al. Verū illi vtiq, absolutū spiritº &c. quib ablatiōes, &c. impēdunt. tius, instantius, abundantius impendant †, qui suos car-
ne non spiritu mortuos, non solum carnaliter, sed e-
tiam spiritaliter amant.

De celebratione dierum fratrum defunctorum, & resurrectione mortuorum: Sermo XXXV.

Sermo XXXIII. QVando celebramus dies fratrum defunctorū,
in mente habere debemus, & quid sperandū,
& quid timendū sit. Secundum hoc enim spe
Psal. 115. randū est, quia preciosa in conspectu domini
mors sanctorū eius: secundum hoc autem timendū est,
Psal. 111. quia mors peccatorū pessima. Ideoq; propter spem in
memoria æterna erit iustus, propter timorem ab auditu
malo non timebit. Erit enim auditus quo nullus sit pe-
ior, quando dicetur sinistris, Ite in ignē æternū. Ab hoc
auditu malo iustus nō timebit. Erit enim ad dexteram
Matth. 25. inter illos quibus dicetur, Venite benedicti patris mei
percipite regnū. In hac autē vita quæ media ante sum-
ma bona & ante summa mala ducitur, in medio bono-
rum malorumq; mediorū, id est, in neutra parte sum-
morū: quia & bona quæcunq; hic fuerint homini, in cō
B paratione bonorum æternorū nulla sunt: & mala quæ-
cunq; in hac vita experitur homo, in cōparatione ignis
æterni nec cōparanda sunt. In hac ergo medietate vitæ
Ioan. 11. illud quod audiuimus nunc ex Euangelio tenere debe-
mus, Qui credit, inquit, in me, licet moriatur, viuit: & vi
tā pronunciat, & mortē non negat. Qui credit in me, li
cet moriatur, viuit. Quid est moriatur, viuit? Licet mo-
riatur corpore, viuit spiritu. Deinde adiungit, Et qui vi
uit & credit in me, non morietur in æternum. Certe li
cèt moriatur, quo modo si non morietur? Sed licet mo
riatur ad tempus, non morietur in æternū. Sic ista solui
tur quæstio, vt non sint inter se contraria verba verita-
tis, & possint instruere affectū pietatis. Ergo licet cor-
pore morituri simus, viuimus si credimus. Est autem fi
des nostra maxime discreta ab omni fide gentilium in
resurrectione mortuorū. Hanc enim illi omnino nō re-
cipiunt, quia vbi recipiant nō habent. A domino enim
præparatur volūtas hominis, vt sit fidei receptaculum.
Ioan. 14. Dicit Iudæis dominus, Sermo meus nō capit in vobis.
Ergo in his capit in quibus inuenit quod capiat. In his
C enim inuenit quòd capiat sermo qui capit, quos deus
pollicendo non decipit, ille enim qui quęrit ouem per-
Luce. 15. ditam, & quā quærit nouit, & vbi quærat, & quo modo
eius membra dispersa colligat, & in vnam salutem re-
ducat, & ita constituat vt eam vlterius nō perdat. Con-
1. Thess. 4. solemur ergo nos inuicē, & in his sermonibus nostris.
Potest nō dolere cor humanum defuncto charissimo,
melius tamen dolet & sanatur cor humanū, quàm non
Ioan. 11. dolendo sit inhumanū. Maria domino cohærebat, &
mortuum fratrem dolebat. Sed quid miraris quia Ma-
ria dolebat, tunc cum ipse dominus flebat? Mouere au-
tem quēuis potest, quo modo flebat mortuum, si conti-
nuo iubet victurum? Non mortuū flebat quem suscita-
uit, sed mortem quam sibi homo peccādo comparauit.
Si enim peccatum non præcessisset, sine dubio mors se-
cuta non fuisset: Secuta est ergo mors etiam corporis,
quā præcessit mors animæ. Mors animæ præcessit de-
serente deo, & mors corporis secuta est deserente ani-
ma. Deseruit volens, & coacta est deserere nolens. Tan
quam illi diceretur, Recessisti ab eo quem diligere de-
buisti, recede ab eo quem dilexisti. Quis enim vult mo-
ri? Prorsus nemo, & ita nemo, vt beato Petro diceretur,
Ioan. 21. Alter te cinget & ducet quò tu nō vis. Si ergo nulla es-

set mortis amaritudo, nō esset magna martyrū fortitu- D
do. Ideo & Apostolus de dormientibus inquit, Nolo *1. Thess. 4.*
vos ignorare fratres, vt nō contristemini sicut & gētes
quæ spem nō habent. Non tantū ait, Vt non cōtristemi-
ni, sed vt nō sic contristemini quēadmodum gētes quæ
spē non habent. Necesse est enim vt contristemini. Sed
vbi cōtristaris? Vbi corpus quod viuit ex anima fit exa-
nime. Discedente anima qui ambulabat iacet, loqueba-
tur, tacet, oculi lucē non capiunt, aures nulla voce pate-
scunt, omnia membrorū officia conquieuerunt, nō est
qui moueat gressus ad ambulandum, manus ad operan
dum, sensus ad percipiendū. Nōnne ista est domus, quā
nescio quis inuisibilis habitator ornabat? Discessit qui
nō videtur, remāsit quod cum dolore videatur. Ista est
causa tristiciæ. Si hæc est causa tristiciæ, est & huius tri-
sticiæ cōsolatio. quæ consolatio? Quia ipse dominus in
iussu & in voce archangeli in nouissima tuba descen-
dit de cœlo, & mortui in Christo resurgēt primi, dein- *Ibidem.*
de nos viuentes, qui reliqui sumus, simul cum illis ra-
piemur in nubibus obuiam Christo in aëra, & ita sem-
per cum domino erimus. Pereat contristatio, vbi tanta
est consolatio, detergatur luctus ex animo, fides expel-
lat dolorem. In tanta spe non decet esse triste templum E
dei. Ibi habitat bonus cōsolator, ibi qui non fallit pro-
missor. Scio vt mortuum diu plangamus, quoniā mors
amara est, per illam transiuit & dominus. Sufficiāt hæc
pauca charitati vestræ, consoletur vos abūdantius qui
non migrat de corde vestro, sed ita dignetur habitare,
vt nos dignetur etiam in fine mutare.

Sermo XXIIII. & XXV. habetur supra numero XIX. & XX.

Sermonum de verbis Apostoli finis.

DIVI AVRELII AVGVSTINI HIPPONENSIS Episcopi, Liber Quinquaginta Homiliarum.

De eo quod Propheta dicit in Psalmo, Quis est homo qui vult vitam, & diligit videre dies bonos: Homilia I. *Psal. 33.* F

VOcans genus humanum spiritus
dei, iubendo quid facere & pro-
mittendo quid sperare debea-
mus, prius mentem nostram in-
flammat ad præmium, vt quod
præcipitur magis bonum aman-
do, quam malum timendo fa-
ciamus. Quis est homo, inquit,
qui vult vitam, & diligit videre dies bonos? Sic inter- *Ibidem.*
rogans quis iste fit, quasi possit inueniri qui non fit. Quis
enim non vult vitam? Quis non diligit videre dies bo-
nos? Audi ergo quod sequitur, quicunque hoc vis &
diligis homo, audi quod sequitur, Omnis homo, co-
hibe, inquit, linguam tuam à malo, & labia tua ne lo-
quantur dolum. Declina à malo & fac bonum, quære
pacem & sequere eam. Horum omnium cætera supe-
riora sunt in præcepto, vltimum in præmio. Nam vt
cohibeamus linguam nostram à malo, & labia nostra
ne loquantur dolum, declinemus à malo & faciamus
bonum, vt quæramus pacē præcipitur nobis: vt autem

G sequamur eam, promittitur nobis. Quæ ista pax est, nisi quam non habet mundus? Quæ ista pax est, nisi quā non habet ista vita, quæ in huius vitæ comparatione nec vita est? Neque enim de hac vita diceret, Quis est homo qui vult vitam, & ad istam vel retinendam vel producendam præceptis cōsequentibus hortaretur, quanquā & istam quis nō velit. Nam & hæc saltem optatur prolixa, quia esse non potest sempiterna, & per hanc potest homo peruenire ad illam, si quemadmodum vult eam longam, sic velit & bonam. Quantum est autem in hac vita longum, quod erit aliquando finitum? Et quod erat longum erit nullum, quia & quādo erat non stabat, & quando producebatur non augebatur, nec addendo crescebat, quia veniendo recedebat. Quisquis igitur es amator longæ vitæ, esto potius bonæ vitæ. Nam si male viuere volueris, longa vita non erit verum bonum, sed erit longum malum. Vide autem quàm sis absurdus atque peruersus, cum te villam fatearis plus amare quàm vitam. Villam vis potius bonam habere quàm vitam? Nam vt inhiando & male concupiscendo adipiscaris villam bonam, fraudando efficis vitam malam. Tamen si tibi diceretur, si à te quæreretur, vtrū malles villa bo-

H na carere perdendo, an vita mala moriēdo, responderes, te si vtrunque retinere non posses, paratiorem esse vt villa tibi auferretur. Cur igitur non sic amatur vita vt sit etiā bona, quæ abs te omnibus tuis bonis præfertur etiam mala? Cupis certe vt longa sit, licet mala sit: immo fac vt bona sit, & noli timere ne breuis sit. Nam si te solicito bene agitur, te securo cito finietur. Succedet ei nanque vita æterna, sine metu beata, sine fine longa. De illa quippe vita interrogat qui dicit, Quis est homo qui vult vitam, & diligit videre dies bonos? In hac

Ephe. 5. autem vita iubet nos Apostolus redimere tempus, quo-

Redimere tēpus quid? niam dies mali sunt. Et quid est redimere tempus, nisi cum opus est etiam detrimento temporalium commodorum ad æterna quærenda & capessenda spacia temporis comparare?

Matth. 5. Vnde & dominus pręcepit dicens, Si quis voluerit tecum iudicio cōtendere & tunicam tuā tollere, dimitte illi & pallium, vt scilicet amissa re temporali, impendas ad quietem, quod eras impensurus ad litem. Quod itaque non de vita & diebus huius temporis loquatur spiritus dei dicens, Quis est homo qui vult vitā, & cupit videre dies bonos, sequentia docent. Talia enim præcepta subiungit quibus obaudiēdo vitam & dies bonos habere possimus, vt hæc vita quam nunc

I agimus, & hi dies, pro eisdem præceptis implēdis plerunque amittendi sint. Proinde si hanc vitam, in qua nunc sumus, intellexerimus in eo quod dictū est, Quis est homo qui vult vitā, & propter hanc habēdam quæ connectuntur pręcepta faciamus, quid acturi sumus cū aliquis in malicia potēs mortem nobis fuerit comminatus, nisi falsum testimoniū dixerimus? Profecto enim si fecerimus quod hic iubetur. Cohibe linguā tuā à malo, vt propter hoc præceptū testimonij fallaciam recusemus, quasi decepti videbimur, quia propter habendæ vitæ cupiditatē præceptum seruare suscepimus, & eam magis præceptum seruādo perdidimus. Porrò si vitam intellexerimus in æternum beatā, quam post istā deus dabit obedientibus sibi: de qua dominus dixit ad quen-

Matth. 19. dam, Si vis venire ad vitam, serua mandata, Tunc vero interrogati, Quis est homo qui vult vitā, & respōdemus nos velle vitā, & iam sub ipso percussoris ictu veritatē seruabimus in testimonio, mortē contemnimus in mū-

Dies præsentis seculi. do, vitā consequimur in cœlo. Hęc de diebus bonis intelligamus: nā si propter dies præsentis seculi qui boni dicuntur & non sunt, in sepultura cordis per epularum K aggeres in luxu ac vinolētiæ gurgitibus, in turpissimis ingluuiū voluptatibus. Si ergo propter istos dies quasi propter dies bonos susceperimus præceptū vt labia nostra non loquantur dolū, plerunq; tales dies cogūt amatores suos loqui dolū, & tales dies negantur eis qui non loquuntur dolum. Quid est enim aliud loqui dolū, nisi *Loqui dolū quid?* aliud labiis promere cū aliud claudatur in pectore? Ad hoc maxime adulatorū exarsit negociū, qui penè semper ne prohibeantur ab opimis mēsis apparatisq; cōuiuiis, blandiendo non tacēt falsum, ne ab his prohibeantur si amādo deū dixerint verū. Ergo propter istos dies quos putāt bonos, vt eis exhibeantur, loquūtur dolum, & eis negantur si nō loquuntur dolum. Alij sunt igitur dies boni de quibus admonemur, vt si eos videre diligimus, cohibeamus à malo linguā, nec dolum loquamur. Nō sunt de isto seculo dies illi, nō eis habet cœlū quod transiet, sed quod permanebit. Non eos nouit terra mo- *Dies boni.* rientiū, sed terra viuentiū. Hos quisq; intellexerit & dilexerit, linguam cohibet à malo. Et si iam terror mortis *De continētia animæ. cap. 23.* cogat ad malum, labia eius non loquuntur dolum: & si diebus fallaciter bonis inuitetur ad dolū, declinat à malo, etiam inter bona facit bonū, etiam inter mala quęrit L pacem quæ nō est super terram, & sequitur eam in illo qui fecit cœlum & terram. Proinde fratres cōcupiscite vitam, & diligite videre dies bonos, vbi nulla nox erit, vitā in qua dies malus nō timeatur, dies bonos in quibus nunquā finiatur. Sed si hanc mercedem diligitis, cauete ne opus cuius ea merces est, recusetis. Illam enim pacem quærendo sequimini, quæretis autē manibus vestris nocte coram deo, & non decipiemini. Quid est au- *Psal. 76.* tem manibus vestris nocte, nisi etiam in tribulatione? *Quærere manib' nocte & corā deo.* Quid est coram deo, nisi in cōscientiæ puritate? Sic viuendo & hoc amando habebitis deum in contemplatione, & in illo vitā sine defectione, dies bonos sine cōtenebratione, pacem sine dissensione.

De eo quod Propheta dicit in Psalmo, Sedens aduersus fratrem tuum detrahebas, vsque ad hoc, Constituam te ante faciem tuam: Homilia II. *Psal. 49.*

FRequenter fratres charissimi cum Psalmista cantamus versiculum illum, per quem detra- M ctores spiritali gladio feriuntur. Sic enim ait, *Ibidem.* Sedens aduersus fratrem tuum detrahebas, & aduersus filium matris tuæ ponebas scandalum. Quod autem dixit, Sedens, ostendere voluit quod nō transitorie detraxerit, nec ei surreptū sit vt malum de proximo loqueretur. Sedens, id est, ex ocio, quasi ad hoc vacans vt derogaret proximo suo. Hæc fecisti & tacui, &c. Nemo, fratres charissimi, falsa securitate se decipiat, & putet se ante tribunal Christi non esse venturum, nec redditurum de factis propriis rationem. Veniet enim dominus deus noster & non silebit. Modo enim silere dicitur, quia adhuc vindictam suspendere videtur. Hæc fecisti & tacui. Quid est tacui, nisi non vindicaui? Seueritatem meam distuli, patientiam tibi prolongaui, pœnitentiam tuam diu expectaui. Hæc fecisti & tacui. Ego autem cum adhuc expectarem vt te pœniteret, tu autem & me contempsisti, & Apostolum *Roma. 2.* audire noluisti. Et secundum duriciam cordis tui & cor impœnitens, thesaurizasti tibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij dei, Suspicatus es inique quod ero tibi similis. Parum est quia mala facta tua placent tibi, placere putas & mihi. Deum quia non statim pateris vltorem, vis tenere participem, & tanquam corruptum iudicem prædæ socium vis habere. De multis quæ

rapuisti

A rapuisti paruas eleemosynas faciens, & adhuc peccata non deserens, quasi corruptum iudicem putas te posse redimere: cum si etiam totum dares, & peccata ipsa nõ desereres, teipsum deciperes pecuniã perdendo & peccata nõ redimendo. Suspicatus es inique quòd ero tibi similis. Arguã te, Quando? Veniet enim dominus deus noster & non silebit. Arguam te. Et quid faciam arguendo te? Quid tibi faciam? Modo te nõ vides, facio vt videas te, quia si videres te & displiceres tibi, placeres mihi. Quia vero te non videns placuisti tibi, displicebis & mihi & tibi. Mihi cum iudicaberis, tibi cum ardebis. Quid enim tibi faciam, inquit? Constituam te ante faciem tuam. Quod enim vis latere teipsum, in dorso tuo tibi est. Non te vides, facio vt videas te. Quod tu post dorsum tuum posuisti, ego ante faciem tuam ponam. Videbis fœditatem tuam, non vt corrigas, sed vt erubescas. Modo enim fratres charissimi, omnes amatores luxuriæ, & qui cum delectatione faciũt iniquitatem, peccata sua post dorsum proiiciunt. Si vero aliquid boni casu aliquo vel per quãlibet occasionẽ fecerint, ante
B se ponunt, & inde assidue gloriantur & dicunt, Ego illũ liberaui, ego illi benefeci, ego illi tantum dedi. Et dum bona quæ per illos deus fecit, sibi assignant: per vanitatem perdunt quod per eleemosynam acquirere videntur. Ac sic ante tribunal Christi perditis bonis quæ ante se habebant, peccata quę post dorsum proiecerãt ante faciem eorum reuocãtur: & sine vllo termino sustinebunt suppliciũ, qui sibi dum viuerent noluerunt prouidere remedium. Et hæc quidem faciunt illi qui plus diligũt præsentia quàm futura. Qui vero de animæ suę salute attentius cogitant, econtrariò faciũt. Bona quæcunq; fecerint post dorsum proiiciunt, mala autẽ quæcunque surrepserint ante oculos ponunt: & dum de ipsis in præsenti seculo erubescunt, & vulnera curare & mortua resuscitare, & sordida abluere tota fidei deuotione contendunt: cũ in die iudicij ante tribunal Christi venerint, mala quæ ante faciem suam posuerant & bonis operibus redempta sunt, auferentur: bona quæ propter vanitatẽ post dorsum proiecerãt, ante oculos collocabuntur, & merebuntur audire, Venite benedicti
Matth.25. patris mei percipite regnum. Et licet hæc ita sint, non
C tamen de illis desperandum est qui adhuc mala sua nõ solum corrigere nolunt, sed etiam defensare non erubescũt: sicut nec illa ciuitas desperata fuit, de qua dictũ
Ionæ.3. est, Adhuc triduo, & Niniue subuertetur. In ipso tamẽ
18. de Ciuitate dei cap. 44. Et lib. 21. cap. 18. triduo idonea fuit conuerti, orare, plangere, & de pœna imminenti misericordiã promereri. Audiant ergo qui tales sunt dum licet audire tacentem, id est, in præsenti non vindicantem. Veniet enim dominus deus
Psal. 49. noster & non silebit. Et tunc arguet, quando correctionis locus non erit. Statuam te, inquit, ante faciem tuam. Modo ergo, sicut iam supra dictũ est, quisquis talis es, fac quod tibi minatur dominus facere: tolle te de dorso tuo vbi te videre non vis dissimulans à factis tuis, & constitue te ante te. Ascende tribunal mentis tuæ, esto tibi iudex: torqueat te timor, erumpat cõfessio, dic deo
Psal. 50. tuo, Quoniam iniquitatem meam ego agnosco, & delictum meum ante me est semper: Quod erat post te, fiat ante te. Et cum factum fuerit ante te, puniatur à te, ne tuipse postea à deo iudice fias ante te, & non sit quò
Psal. 49. fugias à te. Intelligite autẽ hæc qui obliuiscimini deum. Non cogitabas de vita tua mala: intellige qui oblitus es dominum, Ne quando rapiat sicut leo, & non sit qui eruat. Quid est sicut leo? Sicut potens, sicut fortis, sicut ille cui resistere nemo potest. Illi enim quos supra dixi-

mus, id est, amatores mundi, in ore suo deum laudare D videntur, sed longe aliud operibus exercere probãtur. Secundum illud quod ait Propheta, Populus hic labiis *Esaia.29.* me honorat, cor autem eorum longe est à me. Sed clamat illis spiritus sanctus, Peccatori autem dixit domi- *Psal. 49.* nus, vt quid tu enarras iusticias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Tanquam si diceret ei, nihil tibi prodest quòd laudas deum. Illis enim qui bene viuunt prodest quod laudant, tu autem si laudas & peccata non deseris, nihil tibi prodest. Vt quid me laudas? Audi scripturam dicentem, Non est speciosa laus *Eccli.15.* in ore peccatoris. Si enim male viuis & bona dicis, nõdum laudas. Sed rursus si cũ cœperis bene viuere, meritis tuis tribuis, nondum laudas. Nolo te esse latronem insultantem cruci domini: sed nec te illum volo esse ia- *Luca.23.* ctantem merita sua, & occultantem vulnera sua. Si fue- *Luca.18.* ris iniquus & perseuerans in illa iniquitate, non dico tibi, non proderit laus, sed non me laudas, istam laudem non deputo. Rursus si fueris quasi iustus, id est, humilis & pius, & de iusticia inflatus incesseris, & alios in tua E comparatione contempseris, aut superextuleris te, tanquam glorians de meritis tuis, non me laudas. Nec ille me laudat qui male viuit: nec ille me laudat qui quasi de suo, bene viuit. Sed nunquid ille Pharisæus quasi de suo talis erat cum diceret, Gratias tibi ago quia nõ sum sicut cæteri homines? Gratias deo agebat ex eo quòd bonũ in se habebat, Quãuis ergo boni aliquid in te sit, non ex te esse quod bonũ est, sed à deo te accepisse profitere. Tamen in eo ipso si te extuleris supra alium non habẽtem, elatus teneberis, nondum laudator meus eris. Primum ergo corrige te à via pessima, incipe bene viuere, intellige quia nõ corrigeris nisi dono dei. A do- *Psal.36.* mino enim gressus hominis dirigentur. Hoc cum intellexeris, faue & aliis vt sint quod & tu es, quia hoc eras & tu quod & illi sunt. Faue quantum potes, & noli desperare. Non enim vsque ad te diues est deus. Quod enim tibi dedit, crede quòd etiã & aliis & velit & possit dare. Non ergo laudat, qui cũ iam cœperit bene viuere, de suo putat esse quòd bene viuit, nõ acceptum à deo, Nec ille laudat, qui cum sciat se quod viuit accepisse à deo, tantum vsque ad se vult esse diuitem deum, & non F vult vt aliis sit misericors deus. Ille itaque qui dicebat, Gratias tibi ago deus quia nõ sum sicut cæteri homines *Luca.18.* iniusti, raptores, adulteri, sicut & Publicanus iste: nõnne & ibi potuerat dicere, Domine dona & Publicano huic quod mihi donasti, supple & mihi quæ nondũ dedisti? Sed etiam quasi saturatus eructabat. Pauper vero ille, id est, Publican⁹, quid dicebat? Domine propicius esto mihi peccatori. Ideo descẽdit iustificatus Publicanus magis quàm ille Pharisæus. Ergo audite qui bene viuitis, audite qui male viuitis. Sacrificium laudis glo- *Psal. 49.* rificabit me. Nemo mihi offert hoc sacrificium & malus est. Non dico, non mihi hoc offert malus, sed nemo mihi hoc offert malus. Qui enim laudat bonus est, quia si laudat etiam bene viuit. Qui si laudat, non solum lingua laudat, sed & vita cum lingua consentit. Et ideo rogo vos fratres charissimi, quantum possumus cum dei adiutorio studeamus, vt quomodo deum laudamus vocibus, sic etiam bonis moribus collaudemus. Melius est enim tacere & benefacere, quàm deum laudare & peccata committere. Qui enim laudat deum vita simul & lingua, vocibus pariter & bonis operibus, dupliciter in se prouocat gratiam dei. Si vero non præualet deũ laudare vocibus, laudet bonis operibus, assiduis orationibus, cogitationibus sanctis. Si enim hæc diligenter at-

G tendimus,& in hoc feculo cum fecura confcientia laudare deum poffumus, & in futuro ad æternũ gaudium fœliciter veniemus.

Ephe.3.

De eo quod Apoftolus dicit, Vt poßitis comprehendere cum omnibus fanctis quæ fit latitudo, longitudo, altitudo & profundum: Homilia III.

QVi enim cognouit,inquit,latitudinem & longitudinem, altitudinem & profundum,& fupereminentẽ fcientiæ charitatẽ Chrifti, vidit & Chriftum,vidit & patrem. Ego hæc verba Apoftoli Pauli fic intelligere foleo. In latitudine bona opera charitatis.In longitudine perfeuerantiam vfq; in finem.In altitudine fpem cœleftium præmiorũ.In profundo infcrutabilia iudicia dei, vnde ifta gratia in homines venit.Et hunc intellectũ poffumus coaptare etiã facramento crucis, vt in latitudine intelligatur tranfuerfum lignum quo extenduntur manus propter operum fignificationẽ.In longitudine ab ipfo vfque in terram, vbi totũ corpus crucifixum ftare videtur,quod fignificat perfiftere,hoc eft,longanimiter permanere. In
H altitudine ab ipfo tranfuerfo ligno furfum verfus, quo caput eminet, propter expectationem fupernorum,ne illa opera bona atque in eis perfeuerãtia propter beneficia dei terrena ac temporalia facienda credantur:fed potius propter illud quod defuper fempiternum fperat
Gala.5. fides quæ per dilectionem operatur. In profundo autẽ pars illa ligni quæ in terræ abdito defixa latet, fed inde cõfurgit illud omne quod eminet, ficut ex occulta dei voluntate vocatur homo ad participationẽ tantæ gra-
Ephe.4. tiæ,alius fic,alius autẽ fic. Supereminentem vero fcien-
Philip.4. tiæ charitatẽ Chrifti, eam profecto vbi pax illa eft quæ præcellit omnem intellectum.

De eo quod Propheta dicit in Pfalmo, Bonitatem & difciplinam & fcientiam doce me: Homilia IIII.

INter cætera quibus beatus Dauid infirmitatibus noftrarum medetur animarum, fub quadam trinitatis regula orandi nos formam te-
Ioan.118. nere tanquam peritiffimus magifter erudit dicens, Bonitatem & difciplinam & fcientiam doce me. Solicitius itaque fratres intendite quas fibi potiffimum virtu-
I tes tribui rex propheticus deprecatur,Bonitatem & difciplinam, inquit, & fcientiam me doce domine, Vere
Orare recte. nouit recte viuere qui recte nouit orare. Non enim petit mundanarum diuitiarum thefauros, nõ regna finitiua,nõ tempora prolixiora viuendi, fed bonitatem fe doceri fimul & difciplinam pofcit. Bonitas enim facit amabilem difciplinã,& difciplina efficit inculpabilem bonitatem.Nec quenquã latere puto,quia bonitas fine difciplina delictorum mater eft, & difciplina fine bonitate triftis quædam amaritudo viuendi.Scientiã præftari fibi pariter implorat, vt nouerit fciẽter fapienterq; diftinguere qui fint termini bonitatis, & quam debeat habere difciplina menfuram:ne forte aut nimiæ remiffionis vicio bonitas inconfulta fœdetur, aut difciplina durior ipfa fui aufteritate crudelefcat. Vis frater bonus effe peccanti?Benigne quidem fac,& vt vere fis bonus, vigorem ei adhibe difciplinæ, vt tua illi bonitas proficiat in falutem. Quem vtique fi nulla coërcentis cenfuræ increpatione terrueris, perniciofa erit ei hæc bonitas tua qua permittis perire peccantẽ, quem poteras faluare correctum. Rurfum fi nimio difciplinæ rigore nullam fcientia bonitatis prætẽderis medicinam, dum rigorem tuum refugit peccans,peccati ægritudinẽ non curabis. Et quæ tandem viuendi ratio erit, quæve iufticia erit,vt folutior lenitas cohibentiam præbeat pecca- K
tori,aut immoderata feueritas à lapfu non reuocet delinquentem? Vt autem bonitatis huius difciplinæq; magifterium in noftris fuiffe maioribus plenius perfectiúfque difcamus, pauca de pluribus venerabiliũ patrum recenfeamus exempla. Impleuit fine dubio bonitatis ac difciplinæ iftius formam beatus Petrus, cum ficut vere bonus oblatos fibi dicitur curaffe infirmos, & vt difciplinæ cœleftis amator, iufta vltione puniffe mendaces perhibetur. Nimirum bonitatis eius gratiam teftatur Aeneas ille debilis qui claudus ab infantia fedens
in porta templi domini, atque mendicans in nomine Acto.9.
Chrifti Iefu,Apoftoli curantis imperio antiquam recepit fanitatem. Probauerunt & difciplinæ eius feueritatem Ananias & Saphira,qui diftrahentes agrum quem Acto.5.
vendere nemo cogebat, dum de precij quantitate mentiuntur Apoftolo, mortem fibi falfitate mercati funt. Quo facto edocuit gloriofiffimus Petrus ineffe fibi bonitatem ac difciplinam, dum remedium præftat infirmo,& competentem fumit de mendacibus vltionem,
quòd eum recte fancteq; feciffe cœleftis iudicij confen L
fus oftendit. De perfectione vero fcientiæ eius quis am
bigat, qui Chriftum dominum viui dei filium effe de Matth.16.
cœlo fibi patre reuelante cognouit? Et quia bonitas ac Ioan.21.
difciplina fcientiáque nõ deerat, pafcendas illi domi-
nus fuas commendauit ouiculas. Tenuit bonitatem ac 1.Theff.5.
difciplinã etiã gloriofiffimus Paulus,qui vt eius fcripta teftantur, difcipulis fuis & virgam correctionis & fpiritum manfuetudinis prætendebat,propter quod faciebat eum omnibus amabilem bonitas, & difciplina terribilem. Nam etiã inter ipfa mũdi primordia vt bonitatẽ ac difciplinã Chrifti doceret ecclefias, & remoue- 2.Theß.3.
ri iuffit peccantem à communione fanctorum, & eundem recipi correctum. De fcientia autem eius quid nos dicemus,cum omnes eum nouerint in cœleftibus didiciffe quæ doceret in terris?Ibi talia fe memorauit edoctum, qualia loqui mortalibus non liceret. Habuit nihilominus bonitatem & difciplinam teftis dominicus
& Baptifta Ioannes,qui refipifcẽtes à peccatis fuis pro- Matth.3.
pheticæ pietatis affatu pœnitentiæ baptifmo diluebat,
atq; vt vere legalium præceptorũ cuftos immobilis & Matth.14.
Herodem regem de illicita accufabat vxore,& cunctis M
ad fe cõcurrentibus purgatioris vitæ præcepta mandabat. Scientiæ autẽ illius plenitudinẽ quis poteft agnofcere, qui quod pro falute mũdi venit è cœlo, primus omnibus reuelauit. Videtis itaque fratres quo orandi compendio & qua paucitate verborũ perfectionem viuendi venerabilis Propheta quærebat. Breuiffimo nanque fermone conclufit, quotquot fpiritalium habet multitudo virtutum.Si ergo ille prophetarum præcipuus doceri fe à deo fanctiores vias tantopere precabatur,quid facere nos oportet qui & tardi fenfus infirmitate torpemus, & noxia remiffioris vitæ confuetudine deprauamur? Nos,inquam, magis orare debemus dicentes, Bonitatem & difciplinam & fcientiam doce nos domine,quatenus in nobis bonitas maliciam vincat,vicia ac voluptates difciplina caftiget, & ignorãtiæ cæcitatẽ fcientia veritatis illuminet.Si enim fcieris omnipotentem deum filiúmque eius vnigenitũ vnius effe fubftantiæ, fpiritum quoq; fanctum pari credideris æternitate regnantem,nulla vnquã te vel Paganorũ vana perfuafio,vel Arrianorum perfida turbabit impietas. Si futuri iudicij fcientia cor tuum mentemq; repleuerit,habebis in tuis moribus difciplinam. Rurfus fi difciplinæ ipfius menfuram regulâfque feruaueris,congruam tenebis in

omnibus

A omnibus bonitatem, quia bonitas est temperamentum disciplinæ, & disciplina condimentũ est bonitatis. Caue ergo frater ne ita velis bonus videri, vt abiicias disciplinam, aut ita arduam secteris disciplinã, vt remoueas bonitatem, Quibus beatus Dauid idcirco scientiã precatur adiungi, vt directo mẽtis nostræ iudicio scire possimus, qualiter in nobis esse possit & districtior bonitas, & blandior disciplina.

1. Timo. 4. *De eo quod Apostolus dicit, Prædica verbum, insta opportune, importune, argue, increpa, obsecra cum omni patientia & doctrina. Homilia V.*

Frequenter in scripturis sanctis audiuit charitas vestra fratres charissimi, in quo sint sacerdotes periculo constituti, si noluerint imple- *Ibidem.* re illud quod contestatur Apostolus, Prædica verbum, insta opportune, importune, argue, obsecra, increpa cũ omni patientia & doctrina. Et quia tam graue pondus *Ezech. 3.* imminet ceruicibus nostris, quibus dicitur, Si non annunciaueris iniquo iniquitatem suã, sanguinem eius de manu tua requiram: necesse nobis est quoscunq; negli- B gentes aut secrete aut publice castigare. Sed quãdo corripimus, ille quẽ corripimus si malus est, attendit à quo corripiatur, & facilius in correptore suo, quàm in se libenter agnoscit quod corrigat. Etsi vera inuenerit quę & ipse dicat in eũ à quo corripitur, gaudet: quanto melius gauderet de sua sanitate correctus, quàm de alieno languore correptus? Ecce puta verũ esse quod dicis. Inuenisti aliquid in homine à quo reprehensus es, tamen per illũ tibi veritas loquebatur, per malum, per iniquum veritas tibi loquebatur. Quæris quid reprehẽdas in homine, inueni potius quid reprehẽdas in veritate. Velis, nolis illa est aduersaria tua, in qua nõ inuenis quod accuses. Illam fac amicã si potes. Aduersarius tuus sermo dei est. Proferat eũ peccator, proferat eum iustus, sermo dei est, inculpabilis est. Ipse est aduersarius tuus, concorda cum eo cum es in via cũ illo. Via vita ista est. Aduersarius omnium iniquorũ sermo dei est. Parum tibi est quòd cum esset manẽs in sua beatissima & sacratissima sede venit ad te, vt esset tecum in via, & tecũ voluit comitari, vt cum ambulas & in potestate habes, cõponas *Matth. 5.* causam tuã & dicas, Quãdo finiturus sum viã? Et cum finieris viam, non erit cũ quo causam tuam componere possis, & aduersarius tradet te iudici, iudex autẽ mi- C nistro, minister autẽ in carcerem. Non exibis inde donec reddideris nouissimum quadrantem. Est enim ver- *Verbũ dei aduersari' in via.* bum dei, quasi aduersarius in via, habes in potestate, cõpone. Quid à te quærit aduersarius iste vt cõcordes cũ illo? Quid? Nisi salutem tuam. Ambulat cũ aduersariis suis & dicit eis vt concordent cũ illo. Fiat. Nondum finita est via. Quod heri non est factũ fiat hodie, nõdum finita est via. Quid expectatis quousq; finiatur? Cũ finita fuerit nõ erit alia vbi cũ aduersario concordetis. Iudex restat, minister & carcer. Multis hæc via cum sibi plures promitterent in ea annos, subito finita est. Sed ecce fac quia longa erit via tua, vt semper tecũ aduersarius tuus ambulet. Non erubescis tãto tempore cum tali aduersario habere discordiam? Sermo dei, quãtum est in ipso, amicus tuus est, aduersarium tu tibi eum facis. Ipse enim tibi bene vult, tu tibi ecõtrario male. Ille iubet, Nõ fureris, tu furaris: ille iubet non adulteres, tu adulteras: ille iubet fraudem non facias, tu facis: vetat te iurare, tu falsum iuras, facis omnia cõtrã quæ dicit. Tu tibi facis sermonẽ dei inimicum, Nec mirum quãdo tu tibi ipse inimicus es. Qui enim diligit iniquitatẽ, odit animam *Psal. 10.* suam. Si enim diligendo iniquitatẽ odisti animam tuã,

quid miraris quia audisti sermonẽ dei qui vult bene a- D nimę tuæ? Ergo tacebimus & neminẽ omnino corripiemus? Corripiamus planè, sed prius nos. Proximum vis corripere, nihil est tibi teipso propinquius. Quid is longe? Te habes ante te. Quid enim per scripturam? Dili- *Matth. 22.* ges proximũ tuum tanquã teipsum. Si ergo teipsum nõ diligis, proximũ quo modo diligis? Regulam dilectionis in proximũ ex te accepisti. Diligo eum inquies. Ideo dico, prius te dilige, & dic tibi. Si autẽ vere ex dilectione dicis, manifestum est quòd intus egit aliquid, verbũ quod procedit. Sed timendum est ne te non diligas, & velis alium corripere & facias hoc cum odio. Si autem *1. Ioan. 3.* odisti fratrem, leuiora obiicis quàm facis. Qui odit fratrem suũ, homicida est. Audistis hodie lecta est epistola Ioannis. Ait scriptura. Ne contemnerent homines quæ intus habent in corde, & illa accusarent quæ fiunt per corpus, iam qui odit fratrem suum dixit, homicida est. Nondum manus armata est, nondum faucem obsedit, nondum insidias præparauit, nõdum venena quæsiuit, & reus in oculis dei cõcepto odio iam tenetur. Adhuc viuit quem quærit occidere, & occidisse iam iudicatur. E Si ergo cum odio corripis, audes aliquem homicidam corripere? An quia non te tenent homines & ducunt te ad iudicem, ideo in oculis summi dei & iudicis non agnoscis crimen tuũ? Si non vis agnoscere crimen tuũ, agnoscis pœnam tuam. Non enim ille parcit homicidis. Sed corrigo me, inquis, cum sim in via. Corrige er go te & tunc poteris fratrẽ corripere. Leuiora obiicis, *Matth. 7.* grauiora cõmittis, Festucam vides in oculo fratris tui, trabem autẽ in oculo tuo nõ vides. Hoc enim dixit do minus propter homines qui cum odio corripiunt. Irascentẽ corripis, & tu odio contabescis? Appẽde in statera cõsiderationis iram & odium, Quid est ira? Feruor quidã animi. Ad præsens displicet tibi, Iam in te ira ista inueterata est, iam odiũ fecit odiũ. Ira festuca est, trabes futura crescẽdo. Sicut enim festuca crescit in trabem, sic ira inueterata fit odium. Iam tu odisti & corripis irascentẽ, iam in illo festuca displicet, in te adhuc placet trabes. Vultis videre quantũ intersit? Sæpe inuenimus irasci patrem filio, patrẽ odisse filiũ difficile inuenies. Filio quẽ diligit irasci potest pater, irascitur & amat, potest dici, odit & amat, nõ potest dici. Hęc dixi propter homines qui minora in aliis puniunt, in se maiora non puniunt. Hæc ergo fratres charissimi salubriter cogitantes, facia F mus amicitias cũ aduersario nostro dum sumus in via cum illo: hoc est, consentiamus verbo dei dum adhuc *Luca. 12.* sumus in hac vita, quia postea cũ de hoc seculo transierimus, nulla compunctio vel aliqua satisfactio remanebit. Iudex restat, minister & carcer. Vt ergo hæc omnia, domino auxiliante, possimus implere, diligamus toto corde non solum amicos, sed etiam inimicos, vt in no bis impleatur illud quod scriptũ est, Omnis lex in vno *Gala. 5.* sermone impleatur in vobis, Diliges proximum tuum tanquã teipsum. Et illud, Charitas operit multitudinẽ *1. Petri. 4.* peccatorũ. Quam rem ipse qui est vera charitas nobis præstare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat deus in secula seculorum, Amen.

De eo quod dominus dicit in Euangelio, Diligite inimicos vestros, benefacite his qui vos oderunt. Homilia VI. *Matth. 5.*

Frequenter in Euangelio, fratres charissimi, audiuimus dominum dicentem, diligite inimicos vestros, benefacite his qui vos oderũt. Quare autem dominus dixit, Diligite ini- *Vbi suprà.* micos vestros, nisi quia passuri eramus inimicos? Sed

m iiij dicit

G dicit aliquis, Quis potest diligere inimicos? Prius te dilexit impiũ deus tuus qui nunquã fuit impius. Tu autẽ etiã si non es impius, fuisti tamẽ aliquando, quia nemo fit iustus nisi ex peccatore. Sicut frequẽter cantauimus,

Psal. 31. Beati quorum remissæ sunt iniquitates: nõ dixit, Beati qui non fecerunt peccata, sed beati quorũ remissæ sunt iniquitates. Si enim quærit qui nõ fecerit, non inuenies. Vnde ergo quisquam erit beatus nisi remittatur quod fecit, nisi tegatur quod commisit? Si ergo iam tibi peccatum dimissum est, ille te insequitur qui nondum est iustus. Et tu antequã iustificareris alios persequebaris, perieras & inuentus es. Et ille qui tibi aduersatur inuenietur & non persequetur. Noli cogitare quòd tuis meritis talis factus sis, quia gratia dei te talem fecit. Et bene considerans videbis, potentem esse deum qui talem faciat eum, quem iuste videris odisse. Dicis enim tu tibi quasi iustus, Magna est patientia dei quæ illum talem viuere sinit. Atque vtinam hoc solum dicas, sed timeo quòd insuper reprehendas dicens, Quid placuit deo talibus parcere? Quare tanta mala faciunt homines & viuunt? Sic dicat alius, O deus, quare viuit iste qui tanta dicit, & tuam iusticiam reprehendit? Non enim atten-

H dit quid ipse dicat, sed attendit quid alius faciat. Qui tibi displicet fortassis non reprehendit, nec effundit istas cõtumelias in deũ, quo modo tu facis. Ecce putas quia deus quo modo tu vis, nulli malo velit parcere, quid de te facturus est qui sine peccato esse non potes? Non attendis vbi te inueniat. Rogo ergo vt non solum aliis, sed etiam & tibi parca. Hoc itaque fratres habent quasi proprium omnes iniqui, nolunt vt parcat deus iniquis, & nõ vident quid ipsi sint, etiã ex hoc ipso quod ita volunt. Sed ego iustus sum inquis. Si tibi nõ parceret de⁹ cum esses iniquus, quo modo ad iusticiam peruenisses? An forte volebas vt deus vsque ad te patiens esset, quousq; tu peruenires ad iusticiam? Quia deus extendit pontem misericordiæ suæ vt tu transire posses, hoc vis vt iam subducat ne alius trãseat. Diligamus ergo inimicos nostros fratres charissimi, Forte qui hodie est amicus tuus, talia peccata facturus est, vt in vita æterna tecum esse non possit. Nõ enim scis quid pariat

Prouer. 27. crastinus dies. Et econtrà qui inimicus erat, forte sic ad pœnitentiam conuertetur, vt in illa cœlesti Hierusalem conciuis tuus esse mereatur, & forte etiam maior effi-

I ciatur. Non vobis hoc difficile videatur. Interrogemus scripturas, & in ipsis hoc euidentius agnoscere poterimus. Paulus Apostolus prius sceleratus erat inimicus Christianorum, rapiebat, vastabat, sæuiebat. Vbi? Quando lapidatus est martyr Stephanus, parũ illi erant manus suæ, manibus omniũ lapidabat: quia vt illi non impedirentur vestimentis suis, sed liberis manibus saxa proiicerent, omnium vestimenta seruauit, ac sic in omnium manibus illud scelus operabatur. Videte istum virum vna voce domini ex persecutore factum prædicatorem. Præcessit eos quos oderat: Illi enim omnes Christiani quos insequebatur tales non erant, qualis ipse factus est. Non enim omnes illi Apostoli erant, quod ipse factus est. Videtis fieri posse, vt inimicus qui erat hodie, sit non solum amicus & frater in gratia, sed etiam præcedat, & melior fiat. Ergo fratres mei, Christiani illi omnes quos persequebatur Saulus, putatis quia non rogabant? Vtique si nouerant Christũ, si Christiani erant, si nouerãt ipsum dominum Iesum pro impiis mortuum. Nõ enim mortuus est pro fidelibus, sed mortuus est vt faceret fideles. Rogo vos fratres diligẽter attendite, dominus & saluator noster, qui mortem suã præstitit infidelibus, quale sit illud quod seruat fide- K libus? Et hoc cõsiderate, quia quos persequebatur Paulus Apostolus, bene nouerãt misericordiam domini, & sciebant quòd Saulus ille persecutor poterat fieri prædicator, & ideo orauerũt pro illo, & exauditi sunt. Ille persequebatur, sed illi vicerunt. Illi eum magis occiderunt, & interfecerunt rogãdo pro eo. Quomodo? Ecce vna voce prostratus est persecutor. Resurrexit enim iã non persecutor, sed prædicator. Qui enim persequebatur mortuus est. Quare persecutorẽ, & nõ inuenies iam, quia surrexit. Ergo illi potius occiderunt eum orando, quàm ille persequendo. Et vos ergo fratres sic orate pro inimicis vestris, vt occidat eos deus, id est, vt eorum maliciã quę vobis inimicatur occidat. Sic enim nõ occidit quod creauit, sed quod ipsi sibi fecerũt. Homo enim & peccator duo nomina sunt. In ipsis duobus nominibus quære quid fecit deus, quęre quid suaserit diabolus. Homo à deo factus est, peccatũ suadente diabolo ab homine factũ est. *Caus. 23. q. 4. Duo.* Quis horum duorũ te persequitur? Si enim tu bene viuis, nõ te persequitur, nisi qui malus est. Non ergo homo, sed peccator te insequitur. Roga pro homine, vt extinguat deus peccatorẽ. Cũ enim mortuus fuerit peccator, nihil tibi aduersabitur, immo L consolabitur viuẽs, qui te in peccatis mortuus persequebatur. Non vobis ergo graue sit, per ipsius domini misericordiam vos obtestor, quia spes nobis alia nõ est, nisi dimiserimus quicquid nos læserint homines. Nemo vos fallat. Aliud maius sacrificium non est quod debeamus deo, nisi quicquid boni est, etiã malis hominibus, si tamen hominibus fecerimus. Dicit tibi deus, Ego, non ex te cresco, sed tu ex me. Sacrificiũ volo quod prosit homini, sic ad me peruenit quod tibi prosit. Potes mihi dicere, non habeo quod tribuã indigenti, nõ possum ieiunare frequenter, & à vino & carnibus sbstinere nõ possum. Nunquid potes mihi dicere, charitatem te habere nõ posse? Ipsa est cuius possessio tãto plus augetur, quanto amplius erogatur. Dimitte ergo quod tenebas, ne aduersus te ille teneat aliquid, cui nõ habes quod dimittas. Dimitte, & dimittetur vobis: date, & dabitur vobis. *Luca 6.* Scitote fratres charissimi, quia duæ sunt eleemosynæ, *45. di. dua* Vna cordis, alia pecuniæ. Eleemosyna cordis est, dimittere ei à quo læsus es. Nam dare aliquid indigenti, aliquando quæris & non habes. *Eleemosynæ duæ.* Indulgere peccanti quantum voluerit, redundabit tibi. M Aurum & argentum, vestem, frumentũ, vinum & oleum potest fieri, vt aliquoties nõ habeas vnde pauperibus tribuas: vt autem omnes homines diligas, & hoc aliis, quod tibiipse velis, & inimicis tuis indulgeas, nunquam te poteris excusare, Quia si in cellario vel in horreo non habes quod dare possis, de thesauro cordis tui potes proferre quod tribuas. Et quod omnibus hominibus, etiã si sola sit bona volũtas sufficiat, & eleemosyna cordis multo maior sit, quàm eleemosyna corporis, quis est qui vel vmbram excusationis possit prætendere? Et illud attendite fratres, quia charitatis eleemosyna sine terrena substantia sufficit sibi, Illa vero quæ corporaliter datur, si nõ benigno corde tribuitur, omnino nõ sufficit. Et quia sicut ipsi videtis fratres charissimi, ad remissionem omnium peccatorum, si substantia terræ nõ fuerit, charitas & dilectio inimicorum satis abundeq; sufficiunt, nulla nobis excusatio de hac re in die iudicij remanebit, Nec dicere aliquis poterit, non se habuisse vnde sua peccata redimeret. Et ideo omnes homines studeamus toto corde diligere, orantes vt qui boni sunt meliores fiant, & in opere bono permaneant, qui mali sunt cito se corrigant:

A timentes illud quod dominus comminatus est dicens,
Matth.6. Si non dimiseritis hominibus peccata eorum, nec pater vester dimittet vobis peccata vestra, Sed magis cũ ipsius adiutorio laboremus, vt illud in nobis posit impleri, Date, & dabitur vobis: dimittite & dimittetur vobis. *Luca.6.* Cum ergo secundum præfatam domini sententiam qua dixit, Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet vobis pater vester cœlestis peccata vestra: in potestate nostra positum sit, qualiter in die iudicij iudicemur: dimittamus omnibus inimicis nostris, vt libera conscientia posimus in oratione dominica dicere,
Matt.6. Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: Quod ipse præstare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Esa.58. *De eo quod Esaias dicit: Clama, ne cesses: quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo peccata eorum:*

Homilia VII.

SI diligenter attenditis fratres charissimi, omnes sacerdotes domini, nõ solum Episcopos, sed etiam presbyteros & ministros Ecclesiarum, in grandi periculo esse cognoscitis. Ipsis B enim contestatur spiritus sanctus, dicẽs, Clama ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum, & domui Iacob peccata eorum. Et
Ezech.3. iterum, Si non annunciaueris iniquo iniquitatem suam, sanguinem eius de manu tua requiram. De ipsis
Hebr.13. etiam Apostolus dicit, Obedite præpositis vestris, & subiacete eis, Ipsi enim peruigilant tanquam rationem reddituri de animabus vestris. Si pro se fratres charissimi vnusquisque vix poterit in die iudicij rationẽ reddere, quid de sacerdotibus futurũ est, à quibus sunt omnium animæ requirendæ? Et ideo cõsiderantes periculum nostrum, orate pro nobis, vt commissis nobis gregibus, ita spiritalia pascua studeamus iugiter promidere, vt pro eis rationem bonam mereamur. Considerate ergo fratres charissimi, quid sit quod volo vestræ dilectioni suggerere, si tamen orantibus vobis merear, vt adiuuet me qui terret me. Inter cętera pręcepta sua beatus Apostolus hoc etiam ait, Episcopum potentem esse
Titum.1. debere in doctrina sana, contradicentes redarguere.
† al. Magnus honor. Magnum opus, † sed grauis sarcina, Sperabo tamen in deum, quoniam adiuuãtibus vobis in oratione pro nobis, liberabit nos de laqueo venantium, & à verbo aspe-
Psal.90. C ro. Nulla enim causa est, quæ magis faciat dispensatorem dei pigriorem ad arguendos contradicentes, quã timor verbi asperi. Dũ enim timemus detractiones, irrisiones & opprobria hominum superborum, dumq; ab eis in terrena substantia metuimus prægrauari, timentes perdere temporalia, minus quam oportet prædicamus æterna. Et ideo dum per illorum nequiciam aliquid mundanum perdere formidamus, peccatorum eorum vulnera medicamentis spiritalibus curare negligimus. Vnde timẽdum est, ne & pro nobis & pro illis quibus pro amore terrenarum rerum nõ loquimur
Contradicentes qui dicantur dura, rationem in die iudicij reddere cõpellamur, Videamus ergo quid sit contradicentes redarguere. Contradicentes non vno modo intelligendi sunt, Paucissimi enim nobis contradicunt lingua, plurimi male viuendo. Quis modo mihi audet dicere Christianus, bonum esse rapere res alienas, quandoquidem non audet
Luca.12. dicere, bonum esse tenaciter seruare res suas? Nunquid enim diues ille cui successerat regio, & non inueniebat quò reponeret fructus suos, & se consiliũ inuenisse gaudebat, destruendi veteres apothecas, & cõstruendi nouas ampliores vt impleret eas, & diceret animæ suę, Ha D bes multa bona in multum tempus, iocundare, lætare, satiare, Nunquid ergo iste diues aliena quærebat? Fructus suos colligere disponebat, vbi poneret cogitabat, Nulli violentiam facere, non de cuiusquam vicini agris, non limite perturbando, non spoliando paupere, non circũueniendo simplici, sed tãtummodo vbi proprios fructus reconderet cogitabat. Audite quid audierit, qui tenaciter seruabat sua, & hinc intelligite quid expectent qui rapiunt aliena. Cũ ergo prudentissimum se consilium inuenisse arbitraretur de apothecis veteribus angustioribus deiiciendis, & amplioribus nouis ædificãdis, & omnibus suis fructibus colligendis & recondendis, non alienis concupiscendis atque rapiendis, ait illi deus, Stulte vbi tibi sapiens videris, ibi stultus es, Stulte, inquit, hac nocte repetitur à te anima tua, hæc quę parasti cuius erunt? Si seruaueris, tua nõ erunt, si erogaueris, tua erũt. Quid, inquit, reponis quod relicturus es? Præcedant ergo magis quò sequuturus es. Ecce increpatus est stultus male recondens. Si stultus est qui recondit sua, vos inuenite ei nomen qui rapit aliena. Si sordidus est recõditor suarum, vlcerosus est rap- E tor alienarum, Sed non qualis ille vlcerosus qui iace- *Luca.16.* bat ante ianuam diuitis, & canes lingebãt eius vulnera. Ille enim vlcerosus erat in corpore, non raptor in corde. Fortassis aliquis respondeat & dicat, non valde magna pœna erat illi homini cui dixit deus, Stulte. Nõ sic dicit deus, stulte, quo modo dicit homo. Tale in quenq; dei verbum, iudicium est. Nunquid enim stultis deus daturus est regnum cœlorum? Probant hoc illæ quin- *Matt.25.* que virgines stultæ, quæ extra ianuam legũtur exclusæ. Quibus autem non est daturus regnum cœlorum, quid eis restat nisi pœna gehennarum? Considerare autem attẽtius debemus, vt hoc apertius videre possimus. Nã & ille diues, ante cuius ianuam iacebat pauper ille vlcerosus, non est dictus raptor rerum alienarum. Erat quidam diues, inquit, qui induebatur purpura & bysso. *Luca.16.* Diues, inquit, erat: non dixit, calũniator: non dixit, pauperum oppressor: non dixit, rerum alienarum aut delator aut receptor: nõ dixit, pupillorum expoliator: non dixit, viduarum persecutor. Nihil horum, sed erat quidam diues. Quid magnum est, Diues erat, sed de suo diues erat. Cui aliquid abstulerat? An forte ille auferret, & F deus de illo reticeret, & personam eius acciperet, si crimina eius abscõderet, qui nobis dicit, Nolite personaliter iudicare? Si vis ergo audire consilium † diuitis il- *† al. commissum.* lius, noli amplius quærere quàm audis à veritate. Diues erat, induebatur purpura & cætera. Quod ergo eius crimen, nisi iacens ante ianuam vlcerosus & non adiutus? Hoc enim aperte de illo dictum est, quòd immisericors erat, non quia aliena rapuit, sed quia de propriis erogare noluit. Nunquid enim charissimi, si pauper ille ante ianuam iacens, sufficientem panem à diuite acciperet, diceretur de illo, quia cupiebat saturari de micis quæ cadebant de mensa diuitis? Propter solã inhumanitatem, quia contemnebat pauperem ante ianuam suam iacentem, nec cõgrue digneq; pascebat, mortuus est & sepultus in inferno. Et cum esset apud inferos in tormentis, leuauit oculos, vidit pauperem in sinu Abrahæ. Quid pluribus immorer? Desiderauit guttã qui nõ dedit micam. Accepit iustam sententiam, qui non dedit crudeli auaricia. Si hæc est pœna auarorum, quę erit pœna raptorum? Sed ait mihi raptor rerum alienarum, Ego similis illius diuitis non sum, Agapem facio, inclusis in carcere victum mitto, nudos vestio, peregri-

nos

G nos suscipio. Dare te putas: tollere noli, & dedisti. Cui
dederis gaudet, cui abstuleris, plorat. Quem duorum
istorum exauditurus est deus? Dicis ei cui dederis, gra-
tias age quia accepisti: sed alius tibi ex alia parte dicit,
ego gemo, cui abstulisti, Et penè totũ tulisti, & exiguum
illi dedisti. Si totum quod alteri abstulisses, egentibus
dedisses, nec talia opera diligit deus. Dicit tibi deus,
Stulte, iussi vt dares, sed non de alieno. Si habes, da de
tuo. Si non habes quod des de tuo, melius nulli dabis,
quàm alterum expoliabis. Dicturus est dominus Iesus,
cum in iudicio suo sederit, & alios ad dexteram, alios
Matt. 25. ad sinistram separauerit: bene operantibus, Venite be-
nedicti patris mei percipite regnum. Sterilibus autem
qui nihil boni in pauperes operati sunt, Ite in ignem
æternum. Et quæ dicturus est bonis? Esuriui & dedistis
mihi manducare. Et respondebunt illi, Domine, quã-
do te vidimus esurientem? Et ille ad eos, Cum vni ex
minimis meis fecistis, mihi fecistis. Intellige ergo stul-
te, qui vis de rapinis eleemosynam facere, quia si quan-
do pascis Christianum, pascis Christum. Attende quid
sinistris dicturus est, Ite in ignẽ æternum. Quare? Esu-
riui enim, & non dedistis mihi manducare, nudus fui,
& non vestistis me, Ite. Quò? In ignem æternũ. Prorsus
H ite. Quare? Quia nudus fui & non vestistis me. Si ergo
in ignem æternum ibit cui dicturus est Christus, Nudus
fui, & non vestisti me, quem locum habebit in igne æ-
terno, cui dicturus est, Vestitus fui, & spoliasti me? Hic
fortasse vt euadas hanc vocem, ne dicat tibi Christus,
Vestitus fui, & spoliasti me, mutata consuetudine, cogi-
tas spoliare hæreticũ vel Iudæum, & non vestitũ Chri-
†al. & vestire Christianum. stianum†. Et hic respõdebit tibi Christus, immo nunc
respondet tibi per seruum suum qualemcunque mini-
strum suum, respondebit tibi etiam hic, Parce damnis
meis. Cum enim tu qui Christianus es spolias Iudæum,
impedis fieri Christianum. Et tamen hic adhuc forte
respondebis, Ego non ex aliquo odio pœnam ingero,
sed ex dilectione potius disciplinã, Ideo spolio Iudæũ,
vt per hanc asperam ac salubrem disciplinam faciam
Christianum. Audirem & crederem, si quod abstulisti
Iudæo, redderes Christiano. Forte & hoc secum cogi-
14. q. 5. forte. tat aliquis, & dicit, Multi sunt Christiani diuites, auari,
cupidi, non habeo peccatum si illis abstulero, & paupe
ribus dedero. Vnde enim illi nihil bona faciunt, mer-
I cedem habere potero, si ego eleemosynas dedero. Etiã
in hac re parcat vnusquisque animæ suę, quia huiusmo
di cogitatio ex diaboli calliditate suggeritur. Nam
etiam si totũ tribuat quod abstulerit, addit potius pec-
cata, quàm minuat. Diximus contra vnum vicium rapi
narum, per quod res humanæ vsquequaque vastantur.
Diximus, & nemo nobis contradicit. Quis enim audet
Titum. 1. contradicere veritati? Non ergo facimus quod Apo-
stolus admonuit, non contradicentes arguimus, obe-
dientes alloquimur, laudantes instruimus, non cõtra-
dicentes redarguimus? Ita vero non contradicunt lin-
gua, sed vita. Moneo rapit, doceo rapit, præcipio rapit,
arguo rapit. Quomodo non contradicit? Dicam ergo
quod de hac re sufficere existimo. Et ideo abstinete vos
fratres, abstinete vos filij, abstinete vos à consuetudine
rapiendi, & vos qui sub manu raptorum gemitis, absti-
nete vos à cupiditate rapiendi. Alius potens est & ra-
pit, tu in manu raptorum gemis, quia rapere non po-
tes, ideo non facis. Habete facultatem, & ibi laudabo
domitam cupiditatem. Hæc ergo fratres si secundum
vestram consuetudinem fideliter & diligenter attẽdi-
tis, & impietatẽ auariciæ, vel cupiditatis, poteritis eua-
dere, & pro operibus misericordiæ ad æterna præmia K
fœliciter peruenire, Amen.

De eo quod Apostolus dicit, Radix omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes naufragauerunt à fide, & inseruerunt se doloribus multis: *1. Timo. 6.*

Homilia VIII.

BEatus Apostolus Paulus fratres charissimi, vt
nobis veræ ac perfectæ charitatis dulcedinem
commendaret, amaritudinem cupiditatis no-
bis exposuit, & velut peritissimus ac spiritalis
medicus quid fugere, & quid expetere debeamus ostẽ-
dit. Et quia radix omnium malorum est cupiditas, & ra *De pæ. dist. 2. quia radix.*
dix omnium bonorum est charitas, & simul ambæ esse
non possunt: nisi vna radicitus euulsa fuerit, alia plan-
tari non poterit: sine causa aliquis conatur ramos inci-
dere, si radicem non cõtendit euellere. Sic enim idem
ait Apostolus, Radix omnium malorum est cupiditas, *1. Timo. 6.*
quam quidam appetentes naufragauerunt à fide, & in-
seruerunt se doloribus multis. Tu autem homo dei hęc
fuge. Audiamus ergo consilium illius, in quo Christus
dominus loquebatur, & quantum possumus studeamus
amaritudinem auariciæ fugere, si volumus ad charita-
tis dulcedinem peruenire. Sed quando de contemptu
diuitiarum loquimur, respondet mihi aliquis diues, Di L
dici nõ sperare in incerto diuitiarum, nolo diues esse,
ne incidam in tentationem, Sed quia iam sum, quid fa-
cturus sum de his quæ mihi iam contigit habere? Et se- *Ibidem.*
quitur Apostolus, Facile tribuant & cõmunicent. Quid *Communicare quid?*
est cõmunicare, nisi communem rem tuam facere cum
illo qui non habet? Si ergo communicare cœperis, nõ
eris ille prædo & ille raptor, qui necessariis pauperum
tanquam rebus alienis incubat. Etenim communem fe
cisti rem tuam cum his qui nõ habent, & amplius præ-
stas, qui etiam prærogator pauperum factus es, Tu ali-
quantulam curam geris, vt ad securum pauperum vi-
ctus perueniat, & in hoc misericordiam prærogas, &
propterea defert tibi deus honorem, & quasi dicit tibi,
Prior de cõmuni tolle quod sufficit necessitatibus do-
mus tuæ, quod reliquũ est da Christo. Para te audire,
Venite benedicti patris mei, percipite regnũ quod vo- *Matt. 25.*
bis paratum est ab initio mundi. Esuriui enim, & dedi-
stis mihi manducare. Forte contemnebas nescio quem
pauperem aut egenum, noli contemnere Christum in
cœlo sedentem, in terra egentem, veniet cum retribu- M
tione, & vita æterna, & ignis æternus. Hoc ergo cogi-
tãs potes cum aliqua spe etiam diues esse. Si autem ad-
huc vis fieri diues, & non solum ea quæ superflua tibi
iacent non vis erogare indigentibus, sed etiam augere
vis patrimonium tuum, Vnde vis augere? Emendo. In-
nocens tibi videris, quia emẽdo vis augere. Forte & de
rapinis aliquam spem habes? Nisi forte hoc dicas, Scit
deus quia non de rapinis volo augere patrimoniũ me-
um? Et de rapina non es malus, sed voto malus es. Si
quis tibi dicat, Vende res tuas, exhorrescis, expauescis,
maledictum putas. Cum ergo emere cupis, nonne hoc
optas vt res suas alij vendant? Nam quomodo poteris
emere, si alius non compulsus fuerit vendere? Et hoc
videte fratres, quantum laboret qui expoliare vult ve-
stitum, Et quomodo sine labore sit ille qui vestire vult
nudum. Si enim habet, profert & dat: si non habet, suffi
cit ei coram deo voluntas bona. Ecce nũ laborat si ha
bet: si vero non habet, quia quod valde necessarium est
habet, pauper est in arca, sed diues in conscientia. Pau-
per est in domo, sed diues est in animo. An forte nihil
habes, quia bonam voluntatem habes? Audi nato do-
mino

A mino clamantes angelos, Gloria in excelsis deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Quàm paruo cõstat regnum cœlorum, quàm vili precio tanta possessio proponitur. Proponitur enim in terra, quod possideas in cœlo: proponitur in tẽpore, quod possideas in æternum. Non potes dicere, Non habeo vnde emere possim, quia tanta est illa possessio quòd ad precium congruum inuenire non possim. Nõnne tantũ valet, quantum habere potueris? Et hoc superfluum. Quantum valuit Zachæo? Dimidium patrimonium. Erat enim diues. Dimidium rerum mearum dixit do pauperibus. Sed quia prior emit, forte tu non inuenis quod emas? Emit enim regnum cœlorum. Et ille emit, & tibi integrum seruatur quod emas. Noli timere ne angustet te possessor, omnib^9 latũ est quod charitas possidet. Duobus enim minutis emit quædam vidua regnum cœlorum, quæ misit in gazophylacium duos nummos. Amẽ dico vobis, nullus amplius misit in domum dei, quàm ista vidua. Illi enim de abundantia sua miserunt, hęc autem totum quod habuit, misit. Quia enim præbebat ei dominus victum, iam ei duo nummi superflui restiterant ad victum eius diei, ideo misit illos in domũ dei,

Luca. 2. Regnũ cælorũ quãti valeat. Luca. 19. Mar. 12.

B & emit sibi regnum cœlorum. Ecce quod timebas ne charum esset, & non esses idoneus. En duobus nummis valet. Si terrebat te precium quod dedit Zachæus, cõsoletur te hoc preciũ quod dedit hæc vidua. Plus addo charissimi, valet & vilius. Vilior est calix aquæ frigidæ, vilior est sola bona voluntas. Audi clamãtes angelos, In terra pax hominibus bonæ voluntatis. An forte nõ bene diximus viliorem bonam voluntatem? Imò ipsa est omnibus charior, & totum habet qui bonã voluntatem habet, quia in dimidio rerum suarũ Zachęus si bonam voluntatem non haberet, nihil dedisset. Bona enim volũtas, ipsa dicitur charitas. Et quid ait Apostolus? Si distribuero omnia mea pauperibus, charitatẽ autem non habeam, nihil mihi prodest. Totum ergo habet, qui bonam voluntatem habet. Ipsa est quæ potest sufficere, si cætera non sint. Si autem sola desit, nihil prodest quicquid habitum fuerit. Sola sufficit si assit. Cætera omnia nihil prosunt, si sola charitas desit. Si haberes in domo tua thesauros vnde securus esses, gauderes & exultares: in corde tuo habes bonam voluntatem, & tristis es? In arca posses timere furem, in corde tuo quem times? Te noli pati hostem in corde tuo,

Luca. 2. 1. Cor. 13.

C bonam volũtatem habens nihil times. Forte aliquis cogitat & dicit, Si res meas pauperib^9 dare cœpero, & de aduersariis meis pro dei amore me vindicare noluero, & humilis ac mansuetus esse contendero, statim mihi necesse erit persecutiones hominum malorum sustinere. Qui hæc times non legisti, Quia per multas tribulationes oportet nos introire in regnum dei? Non audisti scripturam dicentem, Fili accedens ad seruitutem dei sta in iusticia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem? Verum est, quia vbi deum in veritate cœperis quærere, necesse tibi erit superborum vel malorum hominum nequicia sustinere, quia non sic ab illis colitur Christus, quomodo eis quotidie prędicatur: Quoniam & quicquid volunt, quicquid petũt à deo, in luxuriis suis & conuiuiis volunt consumere, in spectaculis, in nugis, in fornicationibus, in ebrietatibus. In his volunt consumere, quo desiderant abundare, & tunc putant quòd bonus sit deus, quando illis præstat vnde corrumpantur. Sed dicit aliquis, Ecce tempora aspera sunt, & asperiora erunt. Per ista asperiora proficit magis Ecclesia, proficiunt illi qui sursum cor habẽt: & illi

Acto. 14. Eccli. 2.

qui sursum cor non habent, tumultuatur eis cor in terra, & discunt cordi suo locum mutare, vt etiam ipsi sursum cor habeant, cãtantes nobiscum, Ad te domine leuaui animam meam. Tale est dicere, Sæuiora sunt tempora, quale si quis dicat, sæuiora esse tempora oliuæ cũ fructus inde colligitur, quàm cum in torcular mittitur. Quando enim pendebat in arbore, læta tempora videbantur, & non attẽdunt quia amurca plena erat. Venit enim quasi asperius tẽpus, venit tempus torcularis, veniunt maiores pressurę. Per peccata enim & crimina superborum, per auariciam, luxuriámque malorum, maiores pressuræ fiunt generi humano. Omnes enim mali & amatores mundi quasi torcularia sunt, Sic enim in torcularibus & vua premitur & oliua, vt vinũ & oleũ reponatur in cauea: ita per nequiciam malorum hominum, qui boni & iusti sunt, multis tribulationibus corporaliter fatigantur, vt animæ eorum tanquam oleum ac vinum recondi in æterna tabernacula mereantur. Noli ergo de dei misericordia vel iusticia desperare, quoties te videris ab iniquis hominibus fatigari, sed cõsidera quòd illi qui te persequuntur, apud deum velue molę ac torcularia deputantur. Tu vero quasi oliua, & quasi vua legitima, paruo tempore pressuram malorum

D Psal. 24.

E hominũ sustinere cogeris. Sed postea illis sine fine remanebit opprobrium, tu fœlici commutatione transibis ad regnum. Et tunc liberatus ab omnibus malis cũ Propheta poteris dicere, Transiuimus per ignem & aquam, & induxisti nos in refrigerium. Sed vt ad istam merearis beatitudinem peruenire, ora pro illis qui te persequuntur, quia potens est deus vt illos cõuertat ad bonum. Et qui nunc paleæ esse videntur, de zizaniis in triticum, de amurca in oleum transeant. Et qui modo alios per nequiciam persequuntur, ipsi postea persecutionem propter iusticiam patiantur. Et qui nunc res alienas crudeliter volunt rapere, res suas incipiant pauperibus misericorditer erogare. Quam rem, si orantibus vobis secundum suam consuetudinem pietas diuina præstiterit, non solum de vestra, sed & de aliorum salute duplicem mercedem in æterna beatitudine remunerante deo capietis. Quod ipse præstare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat deus per omnia secula seculorum, Amen.

Psal. 65.

De eo quod scriptum est, Beatus vir qui post aurum non abiit, nec sperauit in pecunia thesauris. Eccli. 31.

Homilia IX.

F IN scripturis diuinis legimus charissimi, quòd beatus sit qui post aurum non abiit, nec sperauit in pecuniæ thesauris. Qui potuit transgredi & non est transgressus: facere malum & nõ fecit. Fratres interrogemus conscientias nostras & videamus si ita cupiditatem contemnimus, vt istius beatitudinis participes esse possimus. Forte aliquis intra se cogitat & dicit, Nec furtum, nec violentiam facio, nec rapinas exerceo, nec res alienas aliquando negaui. Forte ideo non negasti, quia tibi nemo commendare voluit, aut si commendauit, sub testibus commẽdauit. Dic mihi si reddidisti, quando à solo solus, vbi deus inter vos fuerat accepisti: Si tũc reddidisti, si mortuo eo qui commendauit, nescienti filio reddidisti, tunc te laudabo, quia post aurum non iuisti, quia potuisti trãsgredi, & non es transgressus: quia potuisti facere malum, & non fecisti. Aut si forte sacculum alienum solidorum, vbi te nemo vidit in via inuenisti, & sine vlla mora cuius fuerat reddidisti. Ita fratres redite ad vos, interrogate vos, respicite vos, vera respõdete vobis, & iudicate

Ibidem.

vos

G vos non secundum personam, sed iustum iudicium iu-
Ioan.7. dicate. Ecce Christianus es, frequentas Ecclesiam, ver-
bum dei libenter audis, de lectione verbi lætissime cõ-
moueris. Tu laudas tractantem, ego quæro facientem:
Christianus es, frequẽtas Ecclesiam: verbum dei amas,
& libẽter audis. Ecce hoc quod propono, in eo te exa-
mina, in eo te appende, in eo ascende ad mẽtis tuæ tri-
bunal, & constitue te ante te & iudica te. Et si te prã-
uum inueneris, corrige te. Considera quod propono.
Deus dicit in lege sua inuentionem esse reddendam.
Deus in lege sua dicit, quam priori populo dedit, pro
Leuit.6. quibus Christus nondum erat mortuus, Vt quicunque
rem cuiuscunque inuenerit, tanquam alienam cito re-
stituat. Quia sine dubio & si ipse perdidisset, hoc sibi ab
alio fieri voluisset. Secundum illud quod scriptum est,
Matt.7. Omnia quæ vultis vt faciant vobis homines, & vos fa-
ciatis illis similiter. Si quisquam, verbi gratia, inueniat
in via alienum sacculum solidorum, debet reddere.
Sed nescit cui. Si excusat ignorantia, si non dominetur
auaricia. Dicam vestræ charitati, quo modo dei dona
sunt, & sunt in populo dei, qui non frustra audiunt ver
H bum dei. Dicam quid fecerit homo quidam pauperri-
mus, eo tẽpore quo sanctus Ambrosius Mediolani erat
Episcopus, vbi tunc præsens erat etiam Augustinus nõ-
Sup. de ver dum Episcopus. Tã pauper erat ille de quo loquimur,
bis Apost. vt proscholasticus esset grammatici, sed plane verus &
ser.19. perfectus Christianus. Sed melior fuit ille qui ad velũ
stabat, quàm ille qui in cathedra sedebat. Pauper ergo
iste inuenit sacculum ducentorum solidorum, memor
tamen diuinæ legis, proposuit petacium publicè, Qui
solidos perdidit veniat ad illum locum vt quærat illũ
hominem. Ille qui plangens circumquaque vagabatur,
inuento & lecto petacio venit ad hominem. Et ne for-
te alienum quæreret, sed suum, quæsiuit signa, interro-
gauit sacculi qualitatem, solidorum etiam & numerũ.
Cum omnia fideliter etiam ille respondisset, reddidit
quod inuenerat. Ille repletus gaudio, & quærens vicem
rependere, tãquam decimas obtulit illi solidos viginti.
Noluit accipere. Obtulit decem: Noluit accipere. Saltẽ
rogauit vt vel quinq; acciperet. Noluit. Ille stomachans
proiecit sacculum, Nihil perdidi ait. Si non vis à me
aliquid accipere, nec ego aliquid perdidi. Quale certa
men fratres mei, quale certamen, qualis pugna, qualis
I conflictus. Theatrum mundus, spectator deus. Victus
ille, quod offerebatur accepit, & continuo totũ paupe-
ribus erogauit. Vnum solidum in domũ suam nõ mi-
sit. Considerate fratres tam gloriosum exemplum, &
tam admirabile factum. Egit aliquid in cordibus ve-
stris, si verbum dei requieuit in animis vestris. Facite
hoc fratres mei. Nolite putare vos dãnum pati, si quod
à vobis inuentum fuerit reddideritis. Credite quia ma-
gnum lucrũ est, si feceritis quod suggero. Forte aliquis
veniens in domo tua perdidit solidos. Terra commu-
nis est, in vna domo estis in hoc mundo, ambo viato-
res estis huius vitæ. Vnum stabulum intrastis. Posuit il-
Leuit.6. le, oblitus est, vel cecidit ab illo. Inuenisti qui in lege au
disti, inuentionem esse reddendam. Quis inuenisti, qui
cum audires verbum dei laudasti, tu inuenisti, si ergo
veraciter laudasti, redde quod inuenisti. Si autem non
reddas quod inuenisti, quando laudasti, testimonium
contra te dixisti. Estote fideles inuentores, & tunc ini-
quos vituperate raptores. Nam si quid inuenisti, & non
14.q.5. Si reddidisti, rapuisti. Quantum potuisti fecisti, quia plus
quod. non inuenisti, ideo plus non rapuisti. Qui alienum ne-
gat, si posset & tolleret, quod non tollis timor te cohi-
bet. Non bonum facis, sed malum metuis. Et latro ti- K
met malum, & vbi nõ potest non facit, & tamen latro
est. Deus enim cor interrogat, non manum. Lupus ve-
nit ad ouile ouiũ, quærit inuadere, quærit lacerare, quæ-
rit deuorare. Vigilant pastores, latrant canes, nihil po-
test, nihil aufert, non occidit, sed tamen lupus venit, &
lupus redit. Nunquid quia ouem non tulit, ideo lupus
non venit, & ouis redit? Lupus venit fremens & timẽs.
Interroga ergo quisquis vis de altero iudicare, si tũc nõ
facis male, quando potes facere, & ab homine non pu-
niris, tũc times deum. Nemo est ibi nisi tu & ille cui fa-
cis malum, & deus qui ambos videt, hoc time. Parum
est quod dico, ibi time malum, ibi ama bonum. Nam
etiam si timore gehennæ non facis malum, nondum
perfectus es. Audeo dicere, si timore gehennæ nõ facis
malum, est quidem in te fides quia credis futurum dei
esse iudicium, gaudeo fidei tuæ, sed adhuc timeo mali-
ciæ tuæ. Quid est quod dixi? Quia si timore gehennæ
non facis malum, non amore iustitiæ facis bonum. A- *Aliud est*
liud est timere pœnam, aliud est amare iustitiã. Amor *timere pœ-*
castus in te esse debet, quo amore desideres videre nõ *nam, aliud*
cœlum & terram, non campos liquidos maris, nõ spe- *amare iusti*
ctacula nugatoria, nõ fulgores nitoresq; gemmarum, *tiam.*
sed desideres videre deum tuum, amare deum tuum. L
Quia dictum est, dilectissimi filij dei sumus, & nõdum 1.Ioan.3.
apparuit quid erimus. Scimus quia cum apparuerit, si-
miles ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Ec-
ce propter quam visionem fac bonũ, ecce propter quã
visionem noli facere malum. Si enim amas videre deũ
tuum in hac peregrinatione, ad illũ toto amore suspi-
ra, illum desidera. Ecce fac quo te probare vult deus
tuus, vt appareat pro quibus rebus diligas deum, vtrũ
pro seipso, an pro rebus terrenis quas tibi præstitit, & di
cat tibi, Fac quod vis, imple cupiditates tuas, extẽde ne-
quiciam, dilata luxuriam, quicquid libuerit licitum pu-
ta. Non te hic punio, non te in gehẽnam mitto, faciem
meam tamen nunquam videbis. Si ad istam sentẽtiam
expauisti, amasti. Si ad hoc quod dictũ est, Faciẽ suam
tibi negabit deus tuus, contremit cor tuum, & in non
videndo deum tuum magnam pœnam putasti, gratis
amasti. Hoc ideo dixim° fratres, quia sunt homines ita
negligentes & tepidi, & quod peius est, etiam infideles
qui dicunt, Vtinam hic mihi deus in hoc seculo omnia
bona tribuat, non ad me pertinet quid in futuro seculo M
de me fieri velit. O infœlix anima, etiam si te deus non
mittat in pœnam, & tantummodo faciem suã te vide-
re non permittat, nunquid non melius fuerat te non
fuisse natum? Cum vero fieri non possit, vt qui faciem
eius non meruerit videre, ignem æternũ euadere pos-
sit, quare sic amas præsentis seculi voluptatem, vt non
expauescas æterni ignis ardorem? Si ergo meus sermo
inuenit in cordibus vestris aliquam scintillam gratuiti
amoris dei, ipsam nutrite. Ad hanc augendam vos ad-
uocate prece humilitatis, dolore pœnitentiæ, delecta-
tione iustitiæ, operibus bonis, gemitibus synceris, con-
uersatione laudabili, amicicia fideli. Hanc scintillã bo-
ni amoris, de qua dominus dicit, Ignem veni mittere Lucæ.12.
in terram, & quid volo nisi vt ardeat? flate in vobis, nu
trite in vobis, Ipsa cum creuerit, & flammam dignissi-
mam fecerit, omnium cupiditatum carnaliũ ligna con
sumet. Quod ipse præstare dignetur, qui viuit & regnat
deus, & cæt.

De eo quod Apostolus ait, Videte quo modo caute ambu- Ephe.5.
letis, non vt insipientes, sed vt sapientes redimẽtes tempus,
quoniam dies mali sunt. *Homilia* X.

A Apostolum cum legeretur audistis, imò omnes audiuimus dicêtem nobis, Videte quo modo caute ambuletis, non vt insipientes, sed vt sapientes, redimentes tempus, quoniã dies mali sunt. Dies malos fratres duæ res faciunt, malicia & miseria. Per maliciam hominũ ducuntur dies mali. Cæterum dies isti quantũ pertinent ad spacia horarũ, ordinati sunt, Ducũt vices suas, agunt tẽpora. Oritur sol & occidit, Sol iterum oritur & occidit, Veniũt tempora, transeunt tempora. Cui molesta sunt tempora, si homines sibi molesti non sunt? Ergo dies malos, sicut dixi, duæ res faciunt, miseria hominum & malicia. Sed miseria hominum communis est, non debet malicia esse communis. Ex quo enim de peccato Adam omnes miseri nati sumus, communis est miseria. Sed contra generationem quę nos miseros fecit, prouidit deus regenerationẽ, vnde nos à miseria liberaret. Generatio mittit in miseriam, regeneratio designat ad beatitudinẽ. Non enim quia dixi, regeneratio liberat à miseria, iam nos continuo vt regenerati sumus, beati sumus. Si mox regenerati, iam beati essemus, & dies bonos ageremus, non nobis Apostolus diceret, qui iam regeneratis, & fidelibus loquitur: Redimentes tempus, quia dies mali B sunt. Et regenerati, dies malos ducimus, quousq; finiatur pœna mortalitatis, & succedat gratia summæ fœlicitatis. Si nihil nobis ad futurũ seculum prodest, quod colimus deum, vt quid colimus eum? Vt hic habeamus fœlicitatẽ. Quanti illam habent qui non colunt deum? Vt hic senescamus, & decrepiti efficiamur. Quanti senescunt blasphematores dei? Ideo colendus est deus, vt cultores illius habeant filios, & non sint steriles? Filios deus & leonibus, & onagris, & serpentibus dat. Nõ ergo pro magno & vero bono petendum est, quod & Iudæis, & Paganis, & hæreticis, etiam & ipsis bestiis datur. Aurum enim & argentum, honores, filios & patrimonia multa habent etiã & mali. Qui enim vere Christianus est, non ista omnia transitoria debet petere, sed totum pondus intentionis vel orationis suæ ad expetendam æternam beatitudinem debet impendere. Ista enim temporalia bona, & quando dat deus, gratiæ agantur, & quando tollit, similiter gratiæ agantur. Ista quando voluerit tribuet, quando voluerit tollet, tãtum est, vt seipsum nobis non auferat. Nemo ergo dicat in C corde suo fratres, quando auditis lectionem istam beati Apostoli, Redimẽtes tempus, quoniã dies mali sunt: nemo dicat in corde suo, parẽtes nostri dies bonos habuerunt, nos malos dies habemus. Quare? parentes nostri, nunquid non Christiani fuerunt? Ista lectio non est recitata ab ipsis tẽporibus Apostolorum, ante tot annos quando recitabatur non ad eam gemebatur, & quod dicebat non agnoscebatur: ex eo quod lapsus est Adam & de paradiso proiectus est, nunquam fuerunt dies nisi mali. Istos pueros qui nascũtur interrogemus, quare à ploratu incipiũt qui & ridere possunt. Nascitur & statim plorat, post nescio quot dies ridet. Quando plorabat nascẽs, Propheta suæ calamitatis erat, Lachrymæ enim testes sunt miseriæ. Nondum loquitur, & iam prophetat in labore se futurum in timore: & si bene vixerit, & iustus fuerit, certe in mediis tẽtationibus positus semper timebit. Quid eni quia iustus est? Ecce iustus est. Quid ait Apostolus? Omnes enim qui volũt pie viuere in Christo, persecutionẽ patientur. Ecce quia dies mali sunt, sine persecutione hic viuere iusti nõ possunt. Sed dicitis mihi, Quid? Quando pax est, quando prouinciarum iudices honorant Ecclesiã, quando inimicos reges Ecclesia nõ patitur, quando omnes leges pro D ipsa sunt, quomodo qui pie viuunt persecutionem patiuntur? Qui inter malos viuunt persecutionem patiũtur? Quare? Quia omnes mali persequuntur bonos, nõ ferro & lapidibus, sed vita & moribus. Nũquid aliquis sanctũ Loth persequebatur in Sodomis? Nemo illi molestus erat, & tamẽ inter impios viuebat, inter impuros, immũdos, superbos, blasphemos persecutionẽ patiebatur, non vapulando, sed inter malos viuendo. Omnis enim qui iustus & pius est, quando videt aliquos male viuere, luxuriæ seruire, iustitiam non tenere, superbiam sectari, charitatem contemnere, quando istos tales videnti illi qui boni sunt dolent, affliguntur & cõtristantur. Lugent enim cum Apostolo eos qui peccauerũt, & non egerunt pœnitentiam. Quisquis me audis, & nondum viuis in Christo pie, incipe in Christo pie viuere. Et pro quo dico, Nunquid Apostolus Paulus quo eo tẽpore fuit, quando adhuc in mundo fides noua seminabatur, & necesse erat vt multos aduersarios pateretur, quia hoc dictum est de Christo, in signum cui contradicetur: Nunquid eas tantum persecutiones commemorat, quas patiebatur vel à Iudæis vel à gentibus? Nõ ipsas tantũ, nam illas sic commemorat, A Iudæis quin- E quies quadragenas vna minus accepi, Lapidatus sum, & cætera quæ nouimus quando legimus. Sed illæ erant etiã persecutiones, sine quibus in hoc seculo nullus iustus viuere potest. Foris pugnæ, intus timores. Denique cum commemoraret pericula sua, Periculis, inquit, in mari, periculis in fluminibus, periculis in deserto, periculis in latronibus, periculis in falsis fratribus. Cætera pericula possunt quiescere, pericula à falsis fratribus quiescere vsque in finem seculi nõ nouerunt. Redimamus ergo tempus, quoniam dies mali sunt. Expectatis à me forte scire, quid est tempus redimere. Quomodo habemus redimere tẽpus, dicturus sum, quod pauci audiunt, pauci ferunt, pauci aggrediuntur, pauci agunt, tamen dicam quoniã ipsi pauci qui me audituri sunt inter malos viuunt, quoniam dies mali sunt. Redimere tempus, hoc est, quãdo aliquis tibi ingerit litem perde aliquid, vt deo vaces, nõ litibus perde. Ex eo quod perdis precium est temporis. Certe quãdo pro tuis necessitatibus procedis ad publicum, das nummos, & emis tibi panem, aut vinũ, aut oleum, aut lignum, aut vestẽ, aut aliquam supellectilem, aut quodcunque tibi opus F est, das & accipis, aliquid amittis, aliquid accipis, hoc est emere. Nam si nihil amittas, & habeas quod non habebas, aut inuenisti, aut donatum accepisti, aut hæreditate acquisisti. Quando autẽ aliquid amittis, vt aliquid habeas, tunc emis. Quod habebis emptum est, quod amittis precium est. Quomodo ergo perdis nummos vt emas tibi panes, sic perde nũmos vt emas tibi quietem. Et hoc est tempus redimere. Prouerbiũ notum est Punicum, quod quidem Latine vobis dicam, quia Punice nõ omnes nostis. Punicum est prouerbium antiquum, Vt enim habeas tempus quietum, perde aliquid. Audi prouerbium antiquum, vtile & necessarium. Pestilẽtia ante ostium venit & nummum quærit, Duos illi da, & ducat se. Pestilentia est homo malus, qui te vult per calumniam expoliare. Pestilentia est homo malus, calumniator, proditor. Iste talis sic est, quomodo pustula mala in corpore. Sicut enim quãdo pustulam incurrit homo, desiderat vt cito spõdylum faciat, & optat vt sine aliqua mora ipsa mala pustula cum aliqua particula tollatur de corpore, & cum ipsa discedat, ne venenum ipsius totum corpus occupet, & animam petat: Ita etiam quando

Dies malos efficiũt malicia & miseria. — *Ecclẽs. 2.* — *Ephe. 5.* — *Ibidem.* — *2. Timo. 3.* — *Gene. 19.* — *Luca. 2.* — *2. Cor. 11.* — *2. Cor. 7.* — *2. Cor. 11.* — *Periculum in falsis fratribus.* — *Redimere tẽpus supra eodẽ homi. prima.*

G quando iniquus & malus homo qui nō vult nisi litibus vacare, aliquam tibi calumniam facit, puta illum esse pustulam malam, & acquiescere vt qualemcunq; particulam de substantia tua perdas, ne dum te nimium litigādo occupas, quietum cor habere, & deo vacare nō possis. Nunquid non supradictum prouerbiū dē Euangelio videtur natum? Nunquid aliud dixit dominus, quàm redime tempus, quando ait, Si quis vult iudicio tecum contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte illi & pallium? Auocare te habet litibus à deo tuo, nō habebis quietum cor, non habebis tranquillum animum. Eruerteris cogitationibus tuis, irritaris aduersus ipsum aduersarium tuum, Ecce tēpus perdidisti. Quanto melius nummum amitteres, & tempus redimeres. Certe omnibus placuit quod dictum est, Venitur ad negocia vestra, & ibi vos inuenio. Et tamen fratres mei in caussis vestris, in negociis vestris, quando ad nos diiudicāda veniunt, si homini Christiano dico vt pro tempore redimendo perdat aliquid suum, quanto maiore cura & fiducia debeo illi dicere vt reddat alienum. Ambos enim Christianos audio. Ille calumniosus qui vult facere alteri causam, & tollere ab illo velut pro composi- *Matt.5.*

H tione, gaudet ad ista verba, Apostolus dixit, Redimentes tempus, quoniam dies mali sunt. Facio calumniam Christiano, ille velit nolit dat mihi aliquid vt tempus redimat, quia Apostolum audiuit. Vide ne forte cū tu putas astutum, inuenias litigiosum, & malit erogare vt vincat te, quàm perdere, vt careat te. Tamē si illi dicturus sum, perde aliquid ociosus, redime tempus, Apostolum audis quoniam dies mali sunt: si illi qui bonus & iustus est dico, perde aliquid vt sis tibi quietus, nō sum calūnioso dicturus, perdite fili diaboli, nullam causam habes, & res alienas auferre moliris. Causam nō habes, & calumnia plenus es: Christianus es tu, nunquid volo illum acquirere, & te perdere? Si illi dixero, da illi aliquid vt recedat à calumnia, tu vbi eris, qui habebis pecuniam de calūnia? Ille qui propter vitandam calumniam tempus à te redemit, hic tolerat dies malos: tu qui calumniis pasceris, & hic habes dies malos, & post dies ipsos habiturus es in die iudicij peiores. Sed hoc forte rides, quia nummum attendis: Ride, ride, & cōtemne, ego erogem, veniet qui exigat. Sed credimus de dei misericordia, quòd sic omnibus non solum sanctis & deū *Ephe.5.*

I timētibus Christianis, sed etiam illis qui multis litibus & se & alios inquietant, ipse pius dominus inspirare dignabitur, vt omni contentione & æmulatione semota, ita paci & charitati studeāt, vt non propter discordiā dei iracundiam incurrere, sed magis propter dilectionem & pacem ad æterna mereantur præmia peruenire, Præstante domino nostro Iesu Christo, cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Psal.26. *De eo quod Propheta dicit in Psalmo, Sustine dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum.*

Homilia XI.

Frequenter fratres cum Psalmista cātauimus, Sustine dominum, viriliter age, & cōfortetur cor tuum, & sustine dominū. Quid est, Sustine dominū? Vt tunc accipias quando dabit, non tunc exigas quando vis. Tempus dandi nondum est, Sustinuit te, sustine illum. Quid est quod dixi, sustinuit te, sustine illum? Si iam iuste viuis, si iam ad illum conuersus es, si tibi displicent facta tua præterita, si iam placuit tibi eligere vitam bonam nouam, noli festinare exigere. Sustinuit te vt mutares viam tuam malam, sustine illum vt coronet vitam tuam bonam. Nam & si K ille non sustineret, nō esset cui daret. Sustine ergo quia sustentatus es. Tu vero qui non vis corrigi, O quisquis hic es qui adhuc non vis corrigi, quasi vnus sit, magis dicere debui quicunque hi estis. Tu tamen qui hic es, qui non statuisti corrigi, sic loquar quasi ad vnū. Quisquis non vis corrigi quid tibi promittis? Desperando peris, an sperando? Quisquis desperando peris, hoc dicis in anima tua, Iniquitas mea super me est, in peccatis meis contabesco, Quæ mihi spes est viuendi? Audi Prophetam dicentem, Nolo mortem impij, tantum reuertatur impius à via sua pessima, & viuat. Sperādo peris. Quid est, sperando peris? Hoc dicis in animo tuo, Bonus est deus, misericors est deus, ignoscit omnia, nō reddet mala pro malis. Audi Apostolum dicentem, Ignoras quoniam patientia dei ad pœnitentiam te adducit. Quid ergo restat? Quia si obtinuimus apud te aliquid, si intrauit in cor quod dixi, Video quid mihi respondeas. Verū est, nec despero vt desperādo peream, L nec spero male vt sperando peream. Nō mihi illud dico, Iniquitas mea super me est, iā nullam spem habeo. Nec mihi illud dico, Bon⁹ est deus, nemini reddet mala. Nec illud dico, nec hoc dico, premit me Propheta, premit me Apostolus. Et quid dicis? Adhuc modicum tempus viuā quo modo volo. Isti sunt qui nos fatigāt, plurimi sunt, molesti sunt. Adhuc modicū tempus viuam quo modo volo, postea me correxero. Vtique verum est quod Propheta dixit, Nolo mortem impij, tātum reuertatur impius à via sua pessima & viuat. Quādo cōuersus fuero, delebit omnia mala mea, Quare nō addo aliquid voluptatibus meis, & viuo quantum volo, quo modo volo, postea me conuersurus ad deum? Quare hoc dicis frater? Quare? Quia promisit deus indulgentiam si me mutauero. Video, scio, promisit deus indulgentiam, per sanctum Prophetam hanc promittit, & per me minimum seruum suum promittit, verū est quod promittit, hanc promisit per vnicum filium suū. Sed quid vis addere dies malos diebus malis? Sufficiat diei malicia sua. Malus dies hesternus, mal⁹ & hodiernus, malus & crastinus. An putas esse bonos dies, quando satisfacis voluptatibus tuis, quando in luxuriis enutris cor tuum, quando insidiaris alienæ pudiciciæ, quando fraude cōtristas proximum tuum, quando cōmendata negas, quando falsum pro nūmo iuras, quando exhibes tibi bonum prandium, ideo putas, quia bonum diem ducis? Vnde fieri potest, vt dies bonus sit, cum malus sit homo? Malos dies vis addere malis diebus? rogo. Aliquantum, inquit, dimittetur mihi. Quare? Quia promisit mihi deus indulgentiam. Sed crastino die te victurum nemo tibi promisit. Aut lege mihi, quo modo legis Prophetam, Euangelium, Apostolum: quia cum te conuerteris, deus delet omnes iniquitates tuas: lege mihi, vbi tibi promissus est crastinus dies, & viue crastino die male. Quanquam frater meus non tibi hoc debui dicere, Longa erit forte vita tua. Si longa erit, bona sit. Quare vis habere longam vitam & malam? Aut longa non erit, & illa longa debet te delectare, quæ nō habet finem. Aut longa erit, & quid mali erit, quia diu bene vixisti? Tu male vis diu viuere, bene non viuis, & tamen crastinum diem nemo tibi promisit. Corrige te, audi scripturam, Ne tardes conuerti ad deum. Verba ista mea non sunt, sed & mea sunt. Si amo, mea sunt. Amate, & vestra sunt. Sermo iste quem modo dico, sanctæ scripturæ est. Si contemnis illum, aduersarius tuus est. Sed audi dominum dicentem, Concorda cum

Sustinere dominum quid? *Ezech 33.* *Roma.2.* *Ezech 33.* M *Matt.6.* *1. Retract. cap.18.* *Eccl.5.* *Matt.5.*

A cum aduerſario tuo cito. Audiant omnes, verba recito ſcripturæ diuinæ. O male dilator, ô craſtini male appetitor, audi dominum dicentem, audi ſcripturam ſanctam prædicẽtem, De iſto loco ſpeculator ſum. Ne tardes conuerti ad deum, neque differas de die in diem. *Eccli. 5.* Vide ſi non vidit illos, vide ſi non inſpexit illos qui dicunt, Craſtino bene viuo, hodie male viuam: & cum cras venerit, hoc dicturus es: ne tardes cõuerti ad deũ, neque differas de die in diem. Subito enim veniet ira eius, & in tempore vindictæ diſperdet te. Nũquid ego ſcripſi hoc? Nũquid ego delere illud poſſum? Si deleuero, timeo deleri. Illud poſſum tacere, timeo tacere. Prędicare cogor, territus terreo. Timete mecum, vt gaudeatis mecũ. Ne tardes conuerti ad deum, Domine vide quæ dico, Domine ſcias, quia terruiſti me, cum tuus Propheta legeretur, Domine noſti in illa cathedra timorem meum, cũ tuus Propheta legeretur. Ecce dico, Ne tardes conuerti ad deum, neque differas de die in diem. Subito enim veniet ira eius, & in tempore vindictæ diſperdet te. Sed nolo perdat te. Nolo mihi dicas, perire volo, quia ego nolo. Melius eſt ergo nolo meum quàm volo tuum. *De verbis dñi ſer. 59.* Si lethargicus pater tuus ægrotaret inter manus tuas, & tu adeſſes iuuenis ægrotãti ſeni, & B diceret medicus, periclitatur pater tuus. Sõnus iſte grauedo eſt quædã letalis, obſerua eum, noli eum permittere dormire, ſi videris eum dormire excita eum, ſi parum eſt excitare, vellica: ſi & hoc parũ, ſtimula eum ne moriatur pater tuus, adeſſes iuuenis ſeni onerosus. Ille in dulcem morbum reſolutus iret, oculos grauedine illa premente clauderet, tu contrà clamares patri, noli dormire. At ille, dimitte me, dormire volo. Et tu, ſed medicus dixit, ſi voluerit dormire, non dormiat. Et ille, Rogo dimitte me, mori volo. Sed ego nolo, dicit filius patri, qui vtique optat ſe mori, Et tamen vis differre mortem patris tui, & aliquãto diutius viuere cũ morituro ſene patre tuo. Dominus tibi clamat, Noli dormire, ne in æternum dormias. Euigila, vt mecum viuas, & patrem habeas quem nunquam efferes, Audis & ſurdus es? Quid ergo ſpeculator? Liber ſum, non vos grauo. Scio dicturos eſſe quoſdam, Quid nobis voluit dicere? Terruit grauiter nos, reos nos fecit. Immo à reatu voluit liberare. Fœdum eſt, turpe eſt. Nolo dicere malũ, nolo dicere periculoſum, nolo dicere exiooſum. Turpe eſt vt vos fallam, ſi deus me nõ fallit. Dominus mor C tem minatur impiis, nequiſsimis, fraudatoribus, ſceleratis, adulteris, voluptatum inquiſitoribus, ſuis contẽptoribus, detractoribus, murmurantibus, & mores ſuos non mutantibus. Dominus illis mortem minatur, gehẽnas minatur, interitum ſempiternũ minatur. Quid volunt? Vt ergo promittam quod ille non promittit? Ecce dat tibi ſecuritatẽ procurator. Quid tibi prodeſt ſi paterfamiliàs oon acceptet? Procurator ſum, ſeruus ſum, vis dicam tibi, viue quomodo vis, dominus te nõ perdet? Securitatem tibi procurator dedit, Nihil valet ſecuritas procuratoris. Vtioam dominus tibi ſecuritatem daret, & ego te ſolicitum facerem. Domini enim ſecuritas valet etiam ſi nolim. Mea vero nihil valet, ſi ille noluerit. Quæ eſt autem ſecuritas fratres vel mea vel veſtra, niſi vt domini iuſſa intente diligenterq; audiamus, & promiſſa fideliter expectemus? In his fatigamur quia homines ſumus, ipſius adiutorium imploremus. Ad illum ingemiſcamus, preces oostræ oon ſint pro rebus ſecularibus prętereuntibus, tranſitoriis, & vice vaporis euaneſcentibus, Sed ſint preces noſtræ pro ipſa implenda iuſticia, & ſanctificatione pro nomine dei. Non pro vincendo vicino, ſed pro vincenda libidine, non pro ſananda carne, ſed pro domanda auaricia. D Hinc ſint preces noſtræ, intus nos adiuuent luctantes, vt coronent vincentes.

De eo quod beatus Iacobus dicit, Confitemini alterutrum peccata veſtra, & orate pro inuicem, vt ſaluemini: *Iaco. 5.*

Homilia XII.

IN omnibus ſcripturis diuinis fratres dilectiſſimi, vtiliter ac ſalubriter admonemur, vt peccata noſtra debeamus iugiter & humiliter nõ ſolum deo, ſed etiam ſanctis, & deum timentibus confiteri. Sic enim per Iacobum Apoſtolum nos admonet ſpiritus ſanctus dicens, Cõfitemini alterutrũ peccata veſtra, & orate pro inuicem, vt ſaluemini. *Ibidem.* Et Pſalmiſta, Cõfitemini domino quoniam bonus. *Pſal. 131.* Et iterum, Dixi, pronunciabo aduerſum me iniuſticias meas domino, & tu remiſiſti impietatem cordis mei. *Pſal. 31.* Quomodo enim nobis peccatorum vulnera nunquam deeſſe poſſunt, ſic & confeſsioois medicamẽta deeſſe nõ debeot. Non enim ideo vult deus vt confiteamur peccata noſtra, quòd ea ipſe ſcire non poſsit, ſed quia diabolus hoc deſiderat, vt inueniat quod nobis ante tribunal iudicis ęterni obiiciat, ideo vult vt magis defende- E re quàm accuſare peccata noſtra velimus. Econtrario autem deus noſter, quia pius eſt & miſericors, vult ve ea confiteamur in hoc ſeculo, ne pro illis cõfundamur poſtmodum in futuro. Si enim nos cõfitemur, ille parcit. Si nos agnoſcimus, ille ignoſcit. Primo homini nõ dictum eſt, Cõfitere peccatum, quia non fecerat quod fateretur, ſed dictum eſt ei vt noo peccaret. Non obtemperauit, peccauit. *Gene. 2.* Nati ſumus mortales ex vinculo peccati, propagata eſt miſeria noſtra per ſucceſsionem fragilitatis humanæ, & dicitur nobis, Fatemini peccata veſtra. Serpens autem ille quomodo tunc inſtitit, vt nõ ſeruaret homo quod illi dictum eſt, ne peccaret, *Gene. 3.* ſi nũc inſtat vt non ſeruet homo quod ei dictum eſt, Confitere peccatum. Quomodo enim tunc fecit vt caderet qui ſtabat, ſic nũc agit ne ſurgat qui cecidit. Itaque aduerſus incantationes eius & inſidias, quibus nuoc impedire vult reditum noſtrum, ſuſcipiamus præcepta ſaluberrima aduerſus eum qui nunc impedire vult nobis confeſsionem peccati. Quia ſcit oõ nos poſſe redire niſi per humilitatem, qui per ſuperbiã lapſi ſumus, Dux nobis ipſe fuit ad ſuperbiam, modo ad humilitatem ducem Chriſtum ſequamur. Dicit homini ſerpens F ille per Mathematicos & Manichæos, ne confiteatur homo peccatum. *2. de Gene. ad literam 27. Et. 84. q. 45.* Per Mathematicos ſic loquitur, Nunquid homo peccat? Stellæ ſic poſitæ ſunt, neceſſe eſt vt faciat homo peccatum. Licit ergo per Mathematicos, quia ſtella facit vt homo peccet. Nam ipſe non peccat. Sic blaſphemias conuertit in deum. Creator enim ſtellarum deus eſt, & dum nõ vult homo ſe accuſare in eo quod fecit, deum accuſat à quo factus eſt homo. Item per quoſdam Manichæos ita ſuggerit, Noo tu peccas, gens tenebrarum peccat, tu nõ habes peccatum. Dicit hæc animę, & erigit eam in ſuperbiã, vt putet quia non peccat. Nõ eſt hoc tollere ſed geminare peccatũ. Item multi ſic confeſsiooem peccati fugiunt, vt ipſum Satanam accuſent, ſe autem nihil mali feciſſe dicant. Et cũ caſtigantur aliqui & dicitur eis, quare hoc feciſtis? Reſpondent, Quia diabolus hoc fecit. Non eſt enim vnde plus gaudeat diabolus, niſi quando homo dicit quòd ipſe faceret vt peccaret. Quãdo enĩ dicit diabolus hoc fecit, non ſe accuſat, & dum peccata ſua diſsimulat cõfiteri, indulgentiam non meretur accipere. Reſpondet

ergo

G ergo & dicit, Diabolus hoc fecit, quasi reuera traxerit
eum diabolus, aut violentiam fecerit. Suadere enim &
solicitare potest, cogere omnino nõ potest. Et ideo cũ
per dei adiutorium in potestate tua sit vtrum cõsentias
diabolo, quare nõ magis deo quàm ipsi obtemperare
deliberas? Si enim solus diabolus daret consiliũ & deus
taceret, haberes quo excusari posses. Cũ vero Christus
tibi & conscientia tua contradicat, & per scripturas di-
uinas audias in Ecclesia quòd non debeas facere malũ,
quare eligis mortem & deseris vitã, & magis vis sequi
diabolum ad luxuriam, quàm obtẽperare Christo qui
te inuitat ad vitam æternam? Rogo ergo vos fratres
charissimi quare Satanas seducit ad peccandum, cum
deus posuerit homini in potestate nõ consentire Sata-
næ? Est enim à dextris quodam modo præcipiẽs deus,
à sinistris seducens Satanas, homo in medio constitu-
tus. Cor quod inclinatur ad diabolum, quare nõ potius
erigitur ad deũ? Non enim diabolus cogendo sed sua-
dendo nocet, nec extorquet à nobis consensum, sed pe-
tit: Nos diabolũ non adiuuemus, & vincimus. Dat qui-
dem ille consilium, sed deo auxiliante nostrum est vel
eligere vel repudiare quod suggerit. Attẽdite & aliud,
H quando dicit homo ꝙ seductus est à Satana, quãdo di-
cit se seductum, confitetur ex parte, sed tamen negat se
fecisse, & dicit, Ego nihil feci, diabolus fecit. Conatus
est dicere illud Adam: Ipse se enim excusare voluit de
muliere, mulier se excusare voluit de serpente. Domi-
nus autem deus qui liberum arbitriũ dedit homini, &
eum præcepto suo aduersus serpentis venena firmaue-
rat, non audiuit istas excusationes: Quia mulier prop-
terea data erat vt doceretur à viro, non vt doceret vi-
rum. Et sic erat constituta voluntas amborũ, sic erat fa-
bricatum liberum arbitrium, vt si nollet consentire ser-
penti, discederet serpens in sua falsitate confusus, & re-
maneret homo in domino creatore firmatus. Ista sunt
mala verba quæ diximus, quia modo serpens vult sua-
dere excusationes peccatorũ. Tunc fecit quod non ac-
cuses, modo autem vult facere quod excuses. Deus cõ-
fitenti tanquam in apertum sinum indulgentiam para-
tus erat dare, excusas, claudis sinum, includis peccatũ,
excludis indulgentiam peccati. Ecce quid fecisti? Non
vt tolleretur peccatum, vt dixi iãdudum, sed interclu-
deretur medicina peccati. Sanare te habebat deus per
indulgentiam si fatereris, quæris per quem excuses, sed
I nõ quærit ille quẽ pro te puniat. Dic ergo deuoto cor-
Psal. 40. de quod dixi pauloantẽ, Ego dixi, domine miserere
mei. Quare addidit, Ego dixi? Propter Manichæos qui
dicũt nũ tu peccas. Clama, Ego dixi domine miserere
mei, sana animã meam quoniam peccaui tibi. Sanat te
deus, confitere tantum vulnus tuum. Iaces sub manibus
De natura medici, patiẽter implora auxilium. Fouet, vrit, secat, æ-
& gratia quanimiter tolera, tantum noli attẽdere nisi vt saneris.
19. in fine. Sanaberis autem si ostendas te medico: non quia ille
non videt si tu te abscondas, sed ipsa cõfessio initium
sanitatis est. Emendabit me iustus in misericordia, &
Psal. 140. arguet me, oleum autem peccatoris non impinguet ca-
put meum. Quid est hoc? Melius est mihi vt quãdo vi-
det iustus peccatum meum emendet me, nõ mihi par-
cat, dicat quia peccaui, sæuiat in peccatum meũ, vt me
liberet à peccato. Videtur acerbe clamare, sed intus le-
nis est in misericordia. Ideo dixit, Emendabit me iu-
stus in misericordia & arguet me. Quando ergo ar-
guit, & quando clamat, & quando iustus sæuit, misere-
tur: & totum illud de misericordia paterna est, non de
sæuicia inimici. Magis autem quando nõ vult te tene-
ri sub peccato, magis amat, quia secat. Nõ vult enim pu- K
tredine peccati cætera mẽbra tua contabescere, ferrum
profert, sed noli timere, noli pauescere, medicũ est fer-
rum. Non contra te ferrũ fertur, sed contra vulnus tuũ.
Ergo sic ait, Emendabit me iustus in misericordia &
arguet me, oleum autem peccatoris non impinguet ca-
put meum. Quid est autem oleum peccatoris, nisi blan- *Oleũ pecca-*
dimentum adulatoris? Si quis aliquem vehemẽter ob- *toris.*
iurget, videtur sæuire in peccatum ira eius: & libere ei
dicat mala quæ cõmisit, & ille imitabitur fortasse ob-
iurgatorem suum, simul cum illo irascitur peccato suo:
Quare dictum est, Irascimini & nolite peccare, quæ di- *Psal. 4.*
citis in cordibus vestris, & in cubilibus vestris compũ-
gimini. Ergo dicat ille vera, forte corrigitur: alius vero
veniat ad eum & assentetur & dicat, imò laudabiliter
fecisti, Quoniam laudatur peccator in desideriis ani- *Psal. 9.*
mæ suæ, & qui iniqua gerit benedicitur. Diffluit, lætus
vocatur. Auarus est & dicitur de eo, quia seruat rem
suam. Vindicat se de inimico, cum dictum sit, Dimitte *Luca. 6.*
vt dimittatur tibi, comis vocatur. Sic considera cæte-
ra, quemadmodum assentatores, id est, adulatores ha-
beant verba fallacia, habeant nomina laudis, ipsa est
vnctio peccatoris. Nos autem audiamus Prophetã di- L
centem, Populus meus qui vos fœlices dicunt, in erro- *Esa. 3.*
rem vos mittunt, & cõturbant semitas pedum vestro-
rum. Ergo si dicatur ab aliquo libere peccatum alicu-
ius, & ab alio palpetur, si videat aliquis tertius & inter-
rogatur quid sit factum, nónne ita solet respondere,
Ille dixit ei vera & non est blanditus? Quid ille alter?
Quid fecit? Vnxit ei caput & abscessit. Nos vero fra-
tres si vere spiritales medici sumus, & de animarũ ve-
strarum remedio attentius cogitamus, non debemus
palpare quenquam, nec vos, nec nos. Confiteamur pec-
cata nostra, non excusemus, tu fecisti, tu reus es, tu pec-
cata tua confitere, tibi ignoscitur. Si autem dicis, Non
ego feci: Vbicũque verba excusare volueris, peccatum
tuum manet in te. Peccati reus es, & non illius peccati
tantummodo quod fecisti, sed huius etiam superbiæ
quòd confiteri noluisti. De quo peccato nos dominus
liberare dignetur: Qui cum patre & spiritu sancto vi-
uit & regnat in secula seculorum, Amen.

De eo quod scriptum est, Ne tardes conuerti ad deum, *Eccli. 5.*
neque differas de die in diem: Homilia XIII.

AVdiuimus fratres charissimi per Prophetam M
dicentem deum, Ne tardes cõuerti ad deum, *Ibidem.*
neq; differas de die in diem. Subito enim ve-
niet ira eius, & in tempore vindictæ disper-
det te. Promisit enim tibi, quoniam quo die conuersus
fueris, obliuiscitur mala tua præterita, sed nũquam vitã
crastini diei promisit tibi. An forte non tibi illam pro-
misit deus, & promisit illam tibi Mathematicus vt dã-
net & te & illum? Deus diem mortis incertum salubri-
ter constituit. Diem vltimum suum quisque salubriter
cogitet. Misericordia dei est, quia nescit homo quãdo
moriatur: Latet vltimus dies, vt obseruentur omnes di-
es. Sed tenet te mundus, illecebræ circunquaque blan-
diuntur, delectat pecuniæ magnitudo, delectat hono-
ris fulgor, delectat potentiæ terror. Delectant ista, sed
audiatur Apostolus, Nihil intulimus in hunc mũdum, *1. Timo. 6.*
sed nec auferre quid possumus. Honor te quærere de-
bet, nõ ipsum tu. Debes enim in loco humiliori discũ- *Luca. 14.*
bere, vt qui te inuitauit faciat te honoratiorem locum
ascendere. Si autem noluerit, vbi recumbis manduca:
Quia nihil huc intulisti in hunc mundum. Parum est
tibi, quia de alieno manducas? Discumbe vbicunque &
manduca.

A manduca. Dicturus es, de meo. Audi Apostolum. Nihil intulimus in hunc mundum. Ad mundum venisti, ple- *Psal. 25.* nam mensam inuenisti: Sed domini est terra & pleni- *1. Timo. 6.* tudo eius. Nam qui volunt, inquit, diuites fieri: Non dixit, qui diuites sunt: sed, qui volũt diuites fieri: Cupiditates accusauit, non facultates. Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & desideria multa & noxia, qui mergunt homines in interitum & perditionẽ. Pecunia delectat, istam non times? Bona res est pecunia, bona res est magna pecunia. Incidunt homines in tentationes, nõ times? In desideria multa incidũt stulta & noxia, non times? Desideria quò ducunt time. Quid est, quò ducunt? Quæ mergunt, inquit, homines in interitum & perditionem. Et adhuc surdus es? Interitum & perditionẽ non times? Sic deus tonat, & stertis. Cæterum his qui iam diuites sunt adhuc consilium dedit Apostolus, Præcipe, inquit, diuitibus huius mundi non *Ibidem.* superbe sapere. Vermis diuitiarum superbia est. Difficile est vt non sit superbus qui diues est. Tolle superbiã, diuitiæ non nocebunt. Sed attẽde quid inde facere debeas, ne vacet apud te quod largitus est deus: Nõ super- B be sapere. Ista vicia tolle, neq; spera in incerto diuitiarum. Tolle & hoc vicium, Cum abstuleris ista, exerce opera bona, Qui diuites sunt, inquit, in operibus bonis non sperent in incerto diuitiarum. Sed vbi sperent? In deum viuum qui præstat nobis omnia abundanter ad fruendum. Mundum præstat deus pauperi, præstat & diuiti. Nunquid quia diues est, duos ventres impleturus est? Attendite & videte quoniam de datis dei pauperes saturati dormiunt. Qui pascit vos, pascit illos per vos. Ergo non ametur pecunia, sed si iam habetur, hoc inde fiat. Diuites qui illam habetis estote. Sed vbi diuites? In operibus bonis. Facile, inquit, tribuant, communicent. Hic iam auaricia contrahit se quando audit, Facile tribuant, cõmunicent, veluti aqua frigida perfunditur, rigescit, stringit sinum & dicit, Non perdo labores meos. Infœlix perdere vis labores tuos? Ecce morieris, & qui nihil huc attulisti, nihil hinc potes auferre. Cum nihil abstuleris, nónne perdidisti omnes labores tuos? Audi ergo consilium dei. Nolo terrearis, quia dixit, Facile tribuant, communicent. Audi & quod sequitur, expecta, noli contra me claudere ostiũ, C nec aditum cordis tui: Expecta. Vis nosse: Facile tribuant, communicent, quia non perdes, & hoc solum non perdes. Thesaurizent, inquit, sibi fundamentum bonum in futuro, vt apprehendant veram vitam. Ista ergo quæ te delectat falsa vita est, quasi in somnis hic viuis. Si quasi in somnis hic viuis, euigilaturus es quãdo morieris, & nihil habes in manibus tuis inuenire. Quo modo si mendicus dormiat & in somnis illi veniat hæreditas, nihil illo fœlicius antequam surgat. Videt se in somnis tractare manibus vestes egregias, preciosa vasa aurea & argentea, intrare in amœnissima & amplissima prædia, obsequi sibi magnas familias. Euigilat & plorat. Et quo modo vigilãs accusat hominem qui illum expoliauit, sic illum accusat qui illũ excitauit. Apertissime hinc locutus est Psalmus, Dormie- *Psal. 75.* runt, inquit, somnum suum, & nihil inuenerunt omnes viri diuitiarum in manibus suis, posteaquam finierunt somnum suum. Quia ergo nihil attulisti, nihil hinc ablaturus es: Mitte sursum quod inuenisti & nõ perditurus es. Da Christo, Christus enim hic voluit accipere. Da Christo & perdis? Non perdis. Si commendas seruo tuo quod acquisisti & nõ perdis, commẽdas domino tuo & perdis? Si cõmendas seruo tuo quod acquisisti & non perdis, perdes si cõmẽdes domino tuo quod D accepisti ab ipso domino tuo? Egere voluit Christ⁹ sed propter nos. Omnes pauperes quos videtis, potuit illos *3. Reg. 17.* Christus pascere quo modo per coruum Heliã pauit, tamẽ & ipsi Heliæ subtraxit coruum: vt à vidua pasceretur, non Heliæ præstitit, sed viduæ. Quãdo ergo deus pauperes facit, quia ipse non vult vt ipsi habeãt quãdo facit pauperes probat diuites. Sic enim scriptũ est, Pauper & diues occurrerunt sibi. Vbi sibi occurrerunt? In hac vita. Natus est ille, natus est & ille, inuenerũt se, occurrerunt sibi. Et quis fecit illos ambos? dominus. Di- *Prouer. 22.* uitem vnde pauperem adiuuaret, pauperem vnde diuitem probaret. Pro viribus suis vnusquisque faciat. Non sic faciat, vt ipse patiatur angustias. Non hoc dicimus, Superflua tua necessaria sunt aliis. Audistis modo cum Euangelium legeretur, Quicunque dederit calicem a- *Matth. 10.* quæ frigidæ vni ex minimis meis propter me, non perdet mercedem suam. Regnum cœlorũ venale proposuit, & precium eius calicem aquæ frigidæ esse voluit. Sed quando est pauper qui facit eleemosynas, tunc de- *Marci. 12.* bent eleemosynæ eius esse calix aquæ frigidæ. Qui plus E habet, plus faciat. Vidua illa de duobus minutis fecit: *Lucæ. 19.* Zacheus dimidium rerum suarum dedit, & ad reddẽdas fraudes suas, aliud dimidium reseruauit. Eleemosynæ illis prosunt, qui vitã mutauerũt. Das enim Christo egenti, vt peccata tua redimas preterita. Nam si ideo illi das vt liceat tibi semper impune peccare, non Christũ pascis, sed iudicem corrũpere conaris. Ergo ad hoc facite eleemosynas, vt vestræ orationes exaudiantur, & adiuuet vos deus ad vitam in melius commutandam, Et qui commutatis eandem vitam in melius commutate, vt per eleemosynas & orationes deleantur mala vestra præterita, & futura bona veniant sempiterna.

De eo quod dominus ait in Euangelio, Capillus de capite vestro non peribit: Homilia XIIII. *Lucæ. 21.*

Dominus noster Iesus Christus, testibus, id est, martyribus suis pro humana fragilitate solicitis, ne forte eum confitendo atque morien- F do perirent, magnam securitatem dedit, dicens, Ca- *Ibidem.* pillus de capite vestro non peribit. Times ergo ne pereas, cuius capillus non peribit? Si sic custodiuntur superflua tua, in quanta securitate est anima tua? Non perit capillus qui cum tondetur non sentis, & perit anima per quam sentis? Sanè multa dura eos passuros esse prædixit, vt prædicẽdo faceret paratiores, dicerẽtque illi, Paratum cor meum. Quid est, paratum cor me- *Psal. 56.* um, nisi parata voluntas mea? Paratam ergo habent martyres voluntatem in martyrio, sed præparatur voluntas à domino. [Illis autẽ in malis duris atque asperis futuris cõmemorans adiecit,] In vestra patiẽtia pos- *Lucæ. 21.* sidebitis animas vestras. In vestra patientia, inquit, Nõ enim esset patientia tua, si non ibi esset & voluntas tua. In vestra patientia, sed vnde vestra? Nostrum est quod à nobis habet, nostrũ est & quod nobis donatur. Quo modo enĩ aliquid donas, nisi vt ei⁹ sit cui donas? Aperta est enim illa cõfessio. Nónne deo subiicietur anima mea, ab ipso enim est patientia mea? Dicit nobis ipse, in *Psal. 61.* vestra patientia, Dicamus illi & nos, Patientia mea ab ipso est. Tuum fecit donando noli ingratus esse tibi assignãdo. Nónne in oratione dominica dicimus & nostrũ est quod à deo est? Quotidie dicimus, Panẽ nostrũ *Matth. 6.* quotidianũ. Iam dixisti, nostrũ, & dicis, da nobis. Ecce nostrum, ecce da nobis. Illo dante fit nostrũ: si illo dãte fit nostrum, nobis superbientibus fit alienum. Dicis nostrum, & dicis, da nobis. Quid ergo tibi assignas, quod

G non tibi ipſe dediſti? Quid enim habes quod nō acce-
1.Corin. 4. piſti? Dicis noſtrum,& da nobis. Agnoſce largitorem,
cōfitere te accipere,vt libēter ille dignetur dare. Quid
ſi non egeres qui mendicas & ſuperbus es? An nō men
dicas qui panem petis? Panis noſter æternꝰ Chriſtus in
patris æqualitate, Panis noſter quotidianus, Chriſtus in
carne, æternus ſine tempore, quotidianus in tempore.
Ioan. 6. Tamen ipſe eſt panis qui de cœlo deſcēdit. Fortes ſunt
Pſal. 103. martyres, firmi ſunt martyres,ſed panis confirmat cor
hominis. Nunc ergo audiamus Paulum Apoſtolum di
centē,cum paſsioni ſuæ appropinquaret,de corona ſi-
2.Time. 4. bi parata præſumentem, Bonum,inquit,certamen cer-
taui,curſum conſummaui,fidem ſeruaui, De cætero ſu-
pereſt mihi corona iuſticiæ,quā reddet mihi dominus
in illa die iuſtus iudex. Non ſolum autem mihi ſed &
De gratia omnibus qui diligunt manifeſtationē eius. Reddet,in-
& libe. ar. quit,mihi dominus coronā iuſtus iudex. Debet ergo,
cap. 17. Quid reddet? Reddet ergo iuſtus iudex. Nō enim ope
re inſpecto poteſt negare mercedem qui opus inſpicit.
Bonum certamen certaui,opus eſt. Curſum cōſumma-
ui,opus eſt. Fidem ſeruaui,opus eſt. Supereſt mihi coro-
na iuſticiæ, merces eſt, ſed in mercede tu nihil agis,in
H opere non ſolus agis. Corona tibi eſt ab ipſo,opus autē
abs te,ſed non niſi ipſo adiuuante. Cum autem Paulus
Acto. 9. Apoſtolus, prius Saulus, crudeliſsimus eſſet & imma-
niſsimus perſecutor,nihil omnino boni merebatur,im
mo merebatur plurimū malum. Merebatur enim dam-
nari,non eligi. Et ecce ſubito cū mala faceret, & mala
mereretur, vna cœleſti voce proſternitur. Perſecutoe
1.Time. 1. deiicitur,prædicator erigitur. Audi eū hoc ipſum con
fitentē, Qui prius fui blaſphemus & perſecutor & iniu-
rioſus,ſed miſericordiam conſecutus ſum. Nūquid ibi
2.Time. 4. dixit, Reddet mihi iuſtus iudex? Miſericordiā, inquit,
conſecutus ſum,mala merebar,bona accepi. Non ſecū
Pſal. 102. dum peccata noſtra fecit nobis. Miſericordiam conſe-
cutus ſum. Debita mihi non ſunt reddita. Si enim debi
ta redderentur,ſupplicium redderetur. Non inquit,ac-
cepi quod debebatur: Miſericordiā cōſecutus ſum. Nō
ſecundum peccata noſtra fecit nobis. Quantum diſtat
Oriēs ab occaſu,lōge fecit à nobis iniquitates noſtras.
Quantum diſtat Oriens ab Occidente,auertere ab Oc-
cidente,cōuertere ad Orientē. Occidunt ibi peccata,o-
ritur inde iuſticia. In Occidēte vetus, in Oriēte nouus.
I In Occidente Saulus,in Oriēte Paulus. Vnde hoc Sau
lo,vnde hoc crudeli,vnde hoc perſecutori, vnde hoc
nō paſtori? Ipſe enī eſt lupus rapax, de tribu Beniamin.
Gene. 49. Ipſe dicit, Dictū autem erat in prophetia, Beniamin lu-
pus rapax,mane rapit prędam,& ad veſperam diuidit
eſcas. Prius conſumpſit,poſterius paſcit. Rapiebat pror-
ſus,rapiebat. Legite rapiebat, legite librū actuum Apo-
ſtolorū. Literas à pontificibus accipiebat, vt quoſcun-
que inueniret ſectantes viam Chriſti, vinctos adduce-
ret puniendos. Ibat, ſæuiebat, cædes & ſanguinē anhe-
labat. Ecce rapit,ſed adhuc mane eſt: Vanitas ſub ſole
eſt. Fit ei veſpera quādo cæcitate percutitur. Ecce vnos
homo Saulus & Paulus,perſecutor in Occidēte,prædi
cator in Oriente. Oculi eius ad huius mundi vanitatē
clauduntur,alij interiores illuminantur. Vas paulo ante
perditionis,diuiſiones eſcarum eius quotidie recitan-
tur. Vide quemadmodū diuidat eſcas. Nouit quid cui
congruat. Diuidit,non paſsim,non confuſe erogat. Di
uidit,hoc eſt diſtribuit,diſtinguit,nō paſsim confuſeq;
diſpenſat,loquitur ſapientiā inter perfectos. Quibuſdā
1.Corin. 2. vero nō valentibus capere ſolidū cibum, diuidens di-
1.Corin. 3. cit, Lac vobis potū dedi. Ecce hoc facit qui paulo ante

faciebat. Quid? Nolo recordari: Immo recorder homi- K
nis nequiciam,vt approbem dei miſericordiam. A quo
patiebatur Chriſtus, patitur pro Chriſto. Fit vero Pau-
lus ex Saulo. Qui ſpargebat colligit, qui oppugnabat
defendit. Vnde hoc Saulo? Quid dicamus? Ipſum au-
diamus. Quæritis, inquit, vnde hoc mihi? Miſericor-
diam conſecutus ſum. Non eſt,inquit,mihi hoc à me, 1.Theſ. 1.
miſericordiam conſecutus ſum. Quid retribuā domi- Pſal. 115.
no pro omnibus quæ retribuit mihi? Retribuit enī, ſed
non mala pro malis. Retribuit planè,ſed non mala pro
malis. Retribuit bona pro malis. Quid ergo ego retri-
buam? Calicem ſalutaris accipiā. Certe retribuebas. Ali-
ter adhuc accipis, Ad hoc accepi. Sed modo planè ꝓ-
pinquante paſsione,retribuā bona pro bonis, nō bona
pro malis. Prius ergo dominus debebat mala pro ma-
lis,noluit autem retribuere mala pro malis,& retribuit
bona pro malis. Retribuendo bona pro malis, inuenit
quo modo retribueret bona pro bonis. Ecce enī in Pau
lo prius Saulo nihil boni inuenit. Cum in illo nihil bo
ni inueniſſet,mala dimiſit, bona retribuit. Cū ergo,in-
quis,bona retribuit, præuenit ſe dādo bona quibus re-
tribueret bona. Ecce retribuit mercedē his bonis,ope-
ribus bonis. Bonū certamen certanti, curſum conſum- 2.Timo. 4.
manti,fidem ſeruāti,retribuit bona. Sed quibus bonis? L
Quæ ipſe dedit. An non ipſe dedit, vt bonum certamē
certares? Si nō ipſe dedit,quid eſt quod alio loco dicis,
Plus illis omnibus laboraui? Non autem ego,ſed gratia 1.Corin. 15.
dei mecum. Ecce iterum dicis, Curſum conſummaui.
Non & ipſe dedit,vt curſum conſummares? Si nō ipſe
dedit vt curſum conſummares: quid eſt quod alio lo-
co dicis, Non volentis neque currentis,ſed miſerentis Roma. 9.
eſt dei? Fidem ſeruaui. Seruaſti? Agnoſco & probo. Fa-
teor ſeruaſti. Sed niſi dominus cuſtodierit ciuitatem,in Pſal. 126.
vanum vigilat qui cuſtodit eā. Ab illo ergo ipſo adiu-
uante,ipſoq; donante,& bonum agonē certaſti,& cur-
ſum conſummaſti,& fidē ſeruaſti. Da veniā Apoſtole,
propria tua non noui niſi mala. Da veniam Apoſtole,
Dicimus,quia tu docuiſti, Audio confitentem non in-
uenio ingratum. Prorſus tua à te tibi parata non noui-
mus niſi mala. Cū ergo deus coronat merita tua, nihil
coronat niſi dona ſua. Hanc fidem & veram pietatem,
ne quis extollatur de libero arbitrio in bonis operibus,
quiſquis ſic accipiat vt nouerit dantē, aut quiſquis da-
tori non ſit ingratus,medico nō ſuperbiat,vel inſanus
adhuc vel non à ſe ſanus. Hanc,inquam,fidem ſuā atq; M
pietatem nullæ argumentationes euellant de cordibus
veſtris. Seruate quod accepiſtis. Quid enī habetis quod 1.Corin. 4.
non accepiſtis? Hoc eſt deo confiteri, dicere quod ait
Apoſtolus, Nos autem non ſpiritum huius mūdi acce-
pimus. Spiritus huius mūdi facit ſuperbos, ſpiritus hu- Spiritus hu
ius mundi facit inflatos, ſpiritus huius mundi facit vt ius mundi.
putet ſe quiſque aliquid eſſe,cum nihil ſit. Sed quid ait
Apoſtolus contra ſpiritum huius mundi inflatum, ſu-
perbum, tumidum, elatum, non ſolidum? Quid ait?
Nos non ſpiritum huius mundi accepimus, ſed ſpiri- 1.Corin. 2.
tum qui ex deo eſt. Vnde probas? vt ſciamus quæ à deo
donata ſunt nobis. Audiamus ergo dominum dicen-
tem, Sine me nihil poteſtis facere. Et illud, Nemo ha- Ioan. 15.
bet quicquā niſi ei datum fuerit deſuper. Et nemo ve- Ioan. 19
nit ad me, niſi pater qui miſit me traxerit eum. Et il- Ioan. 6.
lud, Ego ſum vitis, vos palmites. Sicut palmes non po- Ioan. 15.
teſt facere fructum à ſemetipſo niſi māſerit in vite, ſic
nec vos niſi in me manſeritis. Et illud quod Iacobus
Apoſtolus proteſtatur, dicens, Omne datum bonum, Iacobi. 1.
& omne donum perfectum deſurſum eſt, deſcendens
à patre

A à patre luminũ. Et quod Apostolus Paulus ad reprimẽdam præsumptione illorum qui de libero arbitrio gloriantur, clamat & dicit, Quid habes quod nõ accepisti? Si autẽ accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis? Et illud, Gratia salui facti sumus per fidem, & hoc non ex nobis. Dei enim donum est vt ne quis extollatur. Et illud, Vobis donatum est pro Christo, nõ solum vt in eũ credatis, sed etiã vt pro ipso patiamini. Et illud, Deus qui cœpit in vobis opus bonum perficiet. Hæc ergo & his similia diligenter ac fideliter cogitantes, non acquiescamus eis qui liberum arbitrium in superbiam extollentes, præcipitare magis quàm eleuare conantur. Sed humiliter consideremus illud quod Apostolus dicit, Deus qui operatur in vobis & velle & pficere. Gratias agamus domino ac saluatori nostro, qui nos nullis præcedentibus meritis vulneratos curauit, & inimicos reconciliauit, & de captiuitate redemit, de tenebris ad lucem reduxit, de morte ad vitã reuocauit: & humiliter confitentes fragilitatem nostram illius misericordiam deprecemur, vt quia nos secundum Psalmistam, misericordia sua præuenit, dignetur in nobis non solũ custodire, sed etiã augere munera vel beneficia sua quę ipse dignatus est dare: Qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat deus in secula seculorum, Amen.

1. Corin. 4. Ephe. 2. Philip. 1. Vbi supra. Philip. 2. Psal. 58.

De modo quo nos inuicem diligere debeamus: Homilia XV.

B Qualiter nos inuicem diligere debeamus fratres charissimi mei, etiã de sanitate vel firmitate membrorũ corporalium possumus euidenter agnoscere. Si enim sic nos amare voluerimus, quo modo se inuicẽ amãt mẽbra corporis nostri, perfecta in nobis charitas poterit custodiri. Cõsiderate & videte quid fiat in nobis carnaliter, quando sanum est caput, quo modo congaudent omnia mẽbra, & placent sibi de singulis cætera membra. Econtrariò autem quando aliquid mali patitur vnum membrum, compatiuntur omnia membra. Ecce spinam calcat pes: Quid tam lõge ab oculis quàm pes? Longè est loco, proximus charitatis affectu. Modicum pũgit spina, & perparuum locũ tenet in pede, vide quo modo illuc conuertuntur omnia membra. Primo ipsa spina dorsi incuruat se, & deponunt se omnia mẽbra. Nũquid oculi cessant quærere? Nunquid aures cessant audire? Forte alij qui vidẽt C vbi sit, dicunt, ecce ibi est, statim hoc audiunt aures, & sequuntur consilium: ibi & oculi quærunt, & manus operantur: &, vt dixi, totum corpus illuc incuruatur, & nihil vacat in homine ad subueniendum. Et solum in pede factum est vulnus, & totum quod est in homine operatur. Nunquid omnia puncta sunt? Attendite. Nũquid omnia dolent? Sana est manus, sani sunt oculi, sanum est caput, sana alia membra, ipse pes sanus est, ibi tantum dolet vbi punctus est. Non est ergo communis calamitas omnibus, sed per compassionem charitatis omnia veniunt ad subueniendum, & omnia volunt succurrere: vt impleatur quod ait Apostolus, Si patitur vnum membrum, compatiũtur omnia membra, & si glorificatur vnum membrum, congaudent omnia mẽbra. Quid ergo? Nescio quis habet donum dei in virtutibus, non habes tu, noli inuidere ne præcidaris de corpore. Videte fratres, qui inuidet, sic est quo modo tabes, quo modo vulnus, quo modo apostema. Non vis congaudere glorificato: Videt in te inuidiæ morbum cœlestis ille medicus, & præcidet te de corpore. Noli ergo inuidere. Sed quid facis, gaude. Noli dicere in animo tuo, Ego si Christianus essem, vtique & ad deum pertinerem, possem facere quod alius facit. D Tale est enim, ac si diceret auris, Ego si ad corpus pertinerem, possem videre lunam & solem, & non illud habet tamen nec auris nec manus, sed faciũt singula quod possunt, & cũ cõcordia seruiunt sibiinuicẽ omnia mẽbra. Sic ergo & tu congaude illi cui deus aliquam gratiam dedit, & potes in illo quod in te nõ potes. Ille habet forte virginitatẽ, ama illũ & tua est. Iterũ tu habes maiorẽ patientiã, diligat te & sua est. Ille potest satis vigilare, si non inuides, tuũ est studiũ eius. Tu forte potes amplius ieiunare, si amat te, suũ est ieiunũ tuũ. Hoc ideo quia in illo tu es. Per proprietatẽ enim nõ es tu, per charitatẽ tu es. Cõsiderate fratres & videte exemplũ domini nostri qui nos peregrinos fecit, & iussit vt per charitatis viã currendo veniamus ad cœlestẽ ciuitatẽ. Nunquid aliquis potest dicere, quia ægrotauit hic dominus? Quid est ergo quod ait, Infirmus fui & nõ visitastis me? Quid nisi quod ipsi confitetur, quãdo te vidimus esurientẽ, aut sitientẽ, aut nudũ, aut infirmũ, aut in carcere, & nõ ministrauimus tibi? Et ille quãuis sedeat in cœlo, tamẽ cõpatiens mẽbris laborãtibus, quia caput est mẽbrorũ & vniuersi corporis, Quando vni, inquit, ex minimis meis nõ fecistis, nec mihi fecistis. Iam certe erat in cœlo quando Paulũ ex persecutore fecit prædicatorem. Nã misertus eius, & incorporãs eũ vniuerso corpori suo dixit de cœlo, Saule Saule, quid me psequeris? E Nunquid ergo ipsum persequebatur in cœlo? Quid est ergo, quid me persequeris? Persequebatur Saulus Christianos, nunquid Christũ qui sedebat in cœlo? Sed quia ipse erat in Christianis, compatiẽs mẽbris omnibus, vt verũ esset in ipso, quod ait, Si patitur vnũ membrũ cõpatiuntur omnia mẽbra: quid ait? Saule Saule, quid me persequeris? Certe iã in cœlo sum, tamẽ quando minimos meos persequeris, me persequeris: In ipsis mẽbris meis adhuc ego persecutionẽ patior. Et illud attendite fratres, quod etiã nos aliquoties facimus. Attendite in populo quando statur, & est aliqua coarctatio, si alter alterũ calcet, lingua dicit, calcas me: Num ipsa calcata est? Quid est ergo quod sonat, calcas me? Si & ille respõdeat, libera es ô lingua, in ore tuo vocem habes: Ego si calcaui, pedem calcaui. Sed calcas me charitas dicit, calcas me cõpassio vnitatis & vinculũ societatis dicit. Sicut ergo dicere cœperã cognoscãt omnes inuidi qui de aliorũ etiã si inimici eorũ sint, tribulationibus gaudent, quia mẽbra sunt putrefacta abscissa & mortua, & ideo nõ habent sensum, & cũ discedũt ab aliis mẽbris nõ sentient, quia sine sensu erunt. Sensus noster fratres vna fides est, vna charitas, vna sanitas est. Teneamus fidem tanquã sensum, teneamus charitatẽ tanquã sanitatem. Et quãuis diuersa mẽbra diuersa munera habeãt, tamen charitatis vnitate tenentur, & omnia merentur ire post caput. Caput eni in cœlo est, nos hic laboremus & inuicem onera nostra portemus. Quò enim iuit caput, cætera mẽbra itura sunt. Certe audistis quod paulo antẽ dictum est, dominum clamasse de cœlo, Saule Saule, quid me psequeris? Rogo vos fratres, si dominus & saluator noster qui nullum peccatum habuit, tanto affectu nos peccatores amare dignatur vt quod nos patimur se pati testetur, quare nos qui sine peccato nõ sumus, & qui peccata nostra per charitatẽ redimere possumus, non tam perfecto amore diligimus, vt si quid mali alius pertulerit charitatis affectu compatiamur, & si quid boni alius acceperit, quasi nos ipsi acciperimus ita gaudeamus, & pro illo qui accepit deo gratias referamus? Ecce iam vt dictum est, patitur aliquis aut F tribula-

1. Corin. 12. Vbi supra. Matth. 25. Acto. 9. 1. Corin. 12. Acto. 9.

G tribulationem aut damnum: Si doles pro illo, in corpore ecclesiæ constitutus es, si non doles præcisus es. Charitas enim quæ colligit & viuificat omnia ecclesię mēbra, si te viderit de alteri⁹ ruina gaudere, statim te præcidet à corpore. Et forte iam ideo non doles, quia præcisus es. Si enim ibi esses, sine dubio doleres. Considerate fratres & diligenter attēdite quia tandiu dolet mēbrū quandiu in corpore cōtinetur. Si autē abscisum fuerit, nec dolere poterit nec sentire. Cū enim manus aut aliud membrū fuerit abscisum à corpore, si totū corpus postea multis partibus diuidatur, manus illa nō sentit, quia iam à reliquorum membrorum societate diuisa est atque disiuncta. Talis est Christianus qui de alterius aut damnis aut afflictionibus aut etiam morte, non solū non dolet, sed quod peius est forte etiam gaudet. Et quia iam est alienus à corpore, ideo affectū charitatis non tenet in corde. Nos vero si veram & perfectam charitatem volumus custodire, omnes sicut nosmetipsos studeam⁹ diligere, vt quia caput nostrū Christus est, & membra illius nos esse meruimus, cū Christ⁹ apparuerit gloria nostra, etiam & nos per concordiam *Coloss.3.*
H charitatis quasi vera & perfecta mēbra illius absq; vllo dolo malicię vel iuidiæ omnes homines sicut nosmetipsos amantes, cum ipso apparere mereamur in gloria.

De resurrectione domini & cantatione Hallelu ia:

Homilia XVI.

Resurrectio & glorificatio domini nostri Iesu Christi fratres charissimi ostendit nobis vitā quam accepturi sumus cū venerit retribuere digna dignis, mala malis, bona bonis. Et modo quidem mali homines cātare nobiscū possunt hallelu ia. Si autem in malicia sua perseuerauerint, canticū vitæ nostræ futuræ labiis dicere possunt, ipsam vero vitā quæ tūc erit in ea veritate quæ nunc significatur obtinere nō possunt, quia noluerunt meditari antequā veniret, & tenere quod futurum erat. Nunc ergo fratres charissimi exhortamur vos vt laudetis deū, & hoc est quod nos omnes dicimus, quando dicimus hallelu ia, laudate deū. Dicis tu alteri, dicit ipse tibi. Cū se omnes exhortantur, omnes faciūt quod hortātur. Sed laudate de totis votis, id est, vt non sola lingua vestra & vox laudet deum, sed & conscientia vestra, vita vestra, fa- *Laudare deum.*
I cta vestra. Etenim laudamus modo in ecclesia: quādo cōgregamur. Cum quisque discedit ad propria, quasi cessat laudare deum: Non cesset bene viuere, & semper laudat deū. Tūc desinis laudare deum, quando à iustitia & ab eo quod illi placet declinas. Nā si à vita bona nunquam declines, lingua tua tacet, vita tua clamat, & aures dei ad cor tuū. Quo modo enim aures nostræ ad voces nostras, sic aures dei ad cogitationes nostras. Nō potest autem fieri vt habeat mala facta, qui habet cogitationes bonas. Facta enim de cogitatione procedunt. Nec quisquā potest aliquid facere, aut ad aliquid faciēdum membra mouere, nisi primo processerit iussio cogitationis. Quo modo de interiori palatio quicquid iusserit Imperator, per imperium Romanū emanat, quicquid videtis agi per prouincias, quantus motus fit ad vnā iussionē imperatoris intus sedentis, mouet ille solum labia cum loquitur, & mouetur omnis prouincia cū fit quod loquitur. Sic & in vno quoque nostrū intus est Imperator, in corde sedet: si bonus bona iubet & bona fiunt: si malus mala iubet, & mala fiunt. Cum ibi sedet Christus, quid potest iubere nisi bona? Cū possidet diabolus, quid potest iubere nisi mala? In tuo autem arbitrio deus posuit, cui pares locum, deo an diabolo. Cū parauerit, qui possidebit ipse imperabit. Ergo fratres non tantū ad sonum attēdite cū laudatis, deū toti laudate. Cantet vox, cantet vita, cantent facta. Et si est adhuc gemitus, tentatio, tribulatio, spera transitoria omnia, & illum venturum diē in quo sine defectu laudabimus. Interim donec veniat ille dies, in quo coniūcti angelis deum sine vlla fatigatione & sine vllo fine laudare mereamur, vt ad illud ineffabile gaudium venire possimus quantū possumus bonis operibus studeamus insistere: & quotidie conscientias nostras intus aspiciētes, si aliquid in stola animæ nostrę aut per negligentiā dissutum, aut per luxuriā sordidatum, aut per iracūdiā combustum, aut per inuidiam concisum, aut per auariciam tenebrosum esse cognoscimus, dū adhuc in potestate nostra est, cum dei adiutorio festinemus vulnerata curare, reparare perdita, & ad candorem iustitiæ ea quæ obscurata fuerant reuocare. Ne forte si bonis operibus nudi, & viciorum pannis sordētibus inuoluti, ante tribunal ęterni iudicis venerimus, illa ad nos terribilis sententia dirigatur: Discedite à me maledicti in ignem æternū, qui paratus est diabolo & angelis eius. Et ideo quantum possumus fructus iustitiæ studeamus afferre, timentes illud quod dominus dixit, Omnis arbor quæ non facit fructum bonum excidetur & in ignem mittetur. Hæc sententia euidenter ostendit, quia nō solum malum fecisse, sed etiā bonū nō egisse, damnabile erit. Et ideo ista quæ diximus attētis cordibus iugiter cogitemus, ne nos tarde pœniteat sub cōspectu ignis æterni, qui interrogabit medullas, ossa & cogitationes nostras. Quoniam tunc vnusquisque puniēdus optabit ne vnquā mulierē alienā concupisset, ne vnquā corporis sui vestē, ne vnquā baptismi holosericā maculasset, ne vnquā præterisset consilia & monita sacerdotū. Nam si sacerdotibus grande periculū est aliena peccata nō arguere, quāto periculosius erit propria noluisse corrigere: Atque ea non solū nō emendasse, verumetiā defendisse, & defendendo cumulasse. Et ideo expiatura erit illic inextinguibilis concrematio, quicquid hic medicabilis satisfactio, quicquid hic salutifera dissimulauerat sanare conuersio. Ardens enim inferni puteus aperietur, descensus erit, reditus non erit. Illic fidei veste nudati, & capitaliter mortui, in perpetuum demergentur, eiiciēdi in tenebras exteriores vbi nō visitabit æternus: In tenebras ex tenebris infœliciter exclusi, infœlicius includēdi. De hoc puteo propheta orat atq; cōmemorat. Neque absorbeat me profundū, neq; vrgeat super me puteus os suum. Ideo autē dixit, Neque vrgeat super me puteus os suum, quia cum sine pœnitentiæ remedio infœlices peccatores exceperit claudetur sursum, aperietur deorsum, ac dilatabitur in profundū. Nullum spiramen, nullus liber anhelitus, claustris desuper angentibus relinquetur. Detrudentur illuc valedicentes rerum naturæ, vltra nesciētur à deo qui deum scire noluerunt, morituri vitæ, & morti sine fine victuri. Fœlices qui nunc bene viuētes, facultatibus vel corpori suo necessariis contenti & de suo largi, in se casti, in alios non cruenti ab huius putei profundi flammea nocte se redimunt. Hæc pœna illos manebit qui amisso & non reparato per pœnitentiam baptismo, in æternum peribunt. Ad quos dicitur, Paleas autē comburet igni inextinguibili. Hi vero qui temporalibus pœnis digna gesserunt, de quibus Apostolus dicit, Si cuius opus arserit detrimentum patietur, ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignē: per fluuium igneum, de quo propheticus sermo commemorat, Et fluuius igneus curre- bat

Marginal notes (right column): K; *Matth.25.*; L; *Matth.3.*; *Matth.22.*; M; *Psal.68.*; *Matth.3.*; *1.Corin.3.*; *Dan.7.*

A rebat ante eum: per fluuium igneum & vada feruētibus globis horrenda transibunt. Quanta fuerit peccati materia, tanta & pertranseundi mora. Quantum exegerit culpa, tantū sibi ex homine vendicabit quædā flammę rationabilis disciplina. Et quantū stulta iniquitas suggesserit, tantū sapiens pœna desæuiet. Et quia sermo diuinus quodam loco æneæ ollæ animā peccatricē comparat, dicens, Pone illam super prunas vacuam, donec (Ezech. 24.) concalescat æs eius & omne stagnum eius defluat: illic sermones ociosi & cogitationes iniquę vel sordidæ, illic multitudo leuiū peccatorū, quæ puritatē nobilis naturæ infecerant exundabunt: illic stagnū vel plumbum diuersorum subrepentiū delictorū, quæ diuinam imaginē obscurauerant consummentur: quę omnia hic ab anima separari per eleemosynas & lachrymas cōpendiosa transactione potuissent. Ecce sic exigere habet ab homine rationē, qui seipsum pro homine dedit, & cōfixus clauis, legis mortis se iunxit. Quæ cum ita sint dilectissimi, intelligamus quia effugere intoleranda supplicia, & incendia æterna nō poterunt, nisi qui prius in se ignem carnalis concupiscētiæ ac multimodæ cupi- B ditatis extinxerint. Et ideo fratres charissimi cōuertamus nos ad meliora, dum in nostra sunt potestate remedia. Curramus dū lucē habemus, ne prætereūtia salutis tempora negligamus. Hic extinguamus mortem moriēdo peccatis, hic vitā vitæ meritis comparemus.

(Ephe. 6.) *De eo quod Apostolus dicit, Pax fratribus & charitas cum fide magna: Homilia XVII.*

(Ephe. 2.) SEcundum vasis electionis confessionem atq; doctrinā, quoniā fides misericordiæ dei donum est, lectionibus, canticis, sermonibus diuinis, & quod est præcipuum gratia sua ædificet dominus cor vestrum, vt quod verum auditis, nō audiatis ad iudiciū sed ad præmium. Faciet hoc, quo- (Roma. 4.) niā qui promisit potens est & facere. Ita credidit Abraham dans gloriā deo: vnde & plenissime credēs, quoniam quæ promisit potens est & facere, magnū nostrū (Gala. 4.) gaudiū nobis promisit. Abrahæ nos promissionis filij (Gene. 22.) sumus. Quando enim dictū est Abrahæ, In semine tuo benedicentur omnes gētes, nos promissi sumus. Ergo (Roma. 4.) ipse nos fecit fidei filios Abrahæ, qui potens est facere quod promisit. Nemo dicat, Ego feci. Non enim promittit deus, & facis tu. Potest autē recte dici, quia quæ promittis tu, facit deus. Tu enim infirmus es, tu omni- C potens nō es. Quando enim promittis nisi faciat deus, inanis est promissio tua. Dei autē promissio non pendet ex te sed ex illo. Sed ego, inquis, credidi. Concedo. Verum dicis, Tu credidisti, sed nō tibi tu fidem dedisti. Vnde autem credidisti, nisi ex fide? Fides in te donū (Ephe. 6.) dei est. Audi Apostolum ipsum fidei disputatorem, & gratiæ magnum defensorem: audi eum dicentem, Pax fratribus & charitas cum fide magna. Tria dixit, Pax, (De gratia & libe. ar. cap. 30. & 41.) charitas, fides, A fine cœpit, ad initium terminauit. Initium est enim in fide, finis in pace, quia enim credimus ipsa est fides: Sed fides debet esse Christianorum, non dæmoniorum. Nam sicut dicit Iacobus Apostolus, Et (Iacobi. 2.) dæmones credunt & contremiscunt. Et dæmones dixerunt Christo, Tu es filius dei. Confitebantur dæmones, quod nō credebāt homines. Illi tremuerunt, illi oc- (Marci. 3.) ciderunt. Quid enim? Quia dixerunt dæmones, Tu es filius dei, scimus qui sis, ideo regnaturi sunt cum filio (Fides alia sanctorum & alia dæmonum.) dei? Absit. Discernenda est ergo fides dæmonum à fide sanctorum. Plane discernenda vigilanter & diligenter. Nam & Petrus hoc dixit, domino dicenti, Quem (Matth. 16.) me esse dicitis? Tu es Christus filius dei viui, Et dominus, Beatus es Simon Bar Iona. O domine hoc tibi di- D xerunt & dæmones: Quare ipsi non sunt beati? Quare? Quia dæmones hoc dixerunt timore, Petrus amore, ideo initium est à fide. Sed quali fide? Quam definiuit Apostolus, Neque circuncisio aliquid valet neq; præ- (Gala. 5.) pucium, sed fides. Dic quæ fides? Quæ per dilectionem operatur. Hanc dæmones nō habent fidem quę per dilectionem operatur, sed soli serui dei, soli sancti dei, so- (1. Retra. 22) li fide filij Abrahæ, soli filij dilectionis, filij promissionis. Ideo est & charitas dicta. Tria illa dicta sunt ab Apostolo, Pax fratribus & charitas cum fide. Vnde pax & charitas? Vnde charitas cum fide? Si enim non credas, non amas. Dixit ergo Apostolus, sic incipiens à fine, & veniens ad initium, Pax, charitas, cum fide. Nos dicamus, Fides, charitas, pax, Crede, ama, regna. Si enim credis & non amas, adhuc non discreuisti fidem tuam ab eis qui tremebant & dicebant, Scimus quia sis filius dei viui. Ergo tu ama, quia charitas cum fide ipsa te perducit ad pacem. Quam pacē? Veram pacem, plenam pacem, solidam pacem, securam pacem. Vbi nulla pestis, nullus hostis. Ipsa pax est finis omnium desideriorum bonorum. Charitas cum fide, & si sic dicas, be- E ne dicis, fides cū charitate. Magna ergo bona commemorauit Apostolus, Pax fratribus & charitas cum fide. (Ephe. 6.) Magna bona. Sed dicat, vnde bona ista, vnde sunt, à nobis an à deo? Si dicis à nobis, in te gloriaris nō in deo. Si autem didicisti, quod ait ipse Apostolus, Vt qui glo- (1. Corin. 1.) riatur, in domino glorietur: confitere pacem, charitatem cum fide, non tibi esse nisi à deo. Sed respondes mihi, Tu hoc dicis, proba quod dicis. Probo ipsum Apostolum testē vocabo. Ecce habetis. Apostolus dixit, Pax fratribus & charitas cum fide. Ipse dixit. Quid ipse dixit? Vnde? Sequitur, Pax fratribus & charitas cum fide, à deo patre nostro & domino Iesu Christo. Quid ergo habes quod non accepisti? Si autem acce- (1. Corin. 4.) pisti, quid gloriaris quasi non acceperis? Non sic gloriatus est Abraham? Ex fide gloriatus est. Quæ est fides plena & perfecta? Quæ credit ex deo esse omnia bona nostra, & ipsam fidem. Iterum dicit Apostolus, Misericordiam consecutus sum. O confessio, Non ait, (1. Timo. 1.) misericordiam consecutus sum, quia fidelis eram: sed, vt fidelis essem misericordiam cōsecutus sum. Veniamus ad eius primordia, videamus Saulum sæuientem, spectemus furentem, spectemus odia anhelantem, sanguinemq; sitientem. Spectemus fratres eum, magnum F spectaculum. Ecce post Stephani necem, post effusum testis dei lapidibus sanguinem, vbi vestimenta serua- (Acto. 7.) bat lapidantium, vt in eorum etiam manibus lapidaret, tunc dispersi sunt fratres qui erant Hierosolymis (Acto. 8.) congregati, & ille sæuiens cui paruum erat vidisse & fudisse sanguinem Stephani, accepit literas à princi- (Acto. 9.) pibus sacerdotum vt iret Damascum, & quoscunque (De verbis apostoli ser. 9.) ibi inueniret Christianos vinctos adduceret. Et ibat. Hæc Pauli via erat, cuius via nondum erat Christus, adhuc Sauli, nondum Pauli. Ibat. Quid habebat in corde? Quid nisi malum? Date mihi merita eius. Si merita quæris, damnationis sunt non liberationis. Ibat ergo sæuire in membra Christi, ibat sanguinem fundere, ibat lupus pastor futurus. Sitiebat. Non enim poterat aliter ire ad illa propter quæ ibat. Et cum sic ambulabat, cogitabat, anhelabat cædes, conducit pedes eius ira, mouet membra odium, dum pergit & ambulat, obtemperat mancipium crudelitati: & ecce vox de cœlo, Saule Saule, quid me persequeris? Ecce quare (Acto. 9.) dixit, Misericordiam consecutus sum. Vt fidelis essem. (1. Timo. 1.)

G Erat infidelis, parum est, erat in ipsa infidelitate crude-
lis, sed misericordiã cõsecutus est vt fidelis esset. Quis
dictur⁹ est deo dicẽti, hoc volo: Ergo domine ille qui
tanta fecit, tanta mala in sanctos tuos facere cupiebat,
tali eum misericordia dignũ existimas? Hoc volo. An
Matth.20. oculus tuus nequam est, quia ego bon⁹ sum? Habete fi-
dem, sed vt habeatis fidem, orate fide. Sed orare fide
non potestis, nisi fidem habeatis. Nõ enim orat nisi fi-
Roma. 10. des. Quomodo enim inuocabunt in quem non credi-
derũt? Aut quo modo credent ei quem nõ audierunt?
De gratia Quo modo autẽ audient sine prædicãte? Aut quo mo-
& lib. ar. do prædicabunt si non mittantur: Ideo loquimur, quia
cap.30. missi sumus. Audite nos, audite illum per nos. Ergo ait
aliquis, Inuocamus deum, vt det nobis perseuerare in
his bonis quæ habemus, & addere bona quæ nõ habe-
mus. Præcessit ergo fides quæ rogat. Certe totum dat
deus. Vt enim daret mihi rogaui, vt rogarem prius cre
didi. Ergo mihi dedi quod credidi, & de⁹ dedit quod
credens oraui. Soluatur quæstio. Non enim parua est.
Hoc te video loqui, quia tu prior dedisti aliquid deo,
vt cætera daret tibi. Dedisti quippe illi fidẽ tuã & ora-
Roma.11. tionem tuam, & vbi est quod ait Apostolus, Quis enim
H cognouit sensum domini, aut quis cõsiliarius eius fuit?
Aut quis prior dedit ei, & retribuetur illi? Ecce qualis
vis esse? Ergo prior dedisti deo, & hoc dedisti quod tibi
non dedit deus? Inuenisti vnde dares? Homo mendice
1.Corin. 4. vnde habuisti? Ergo vnde dares aliquid habuisti? Quid
enim habes quod nõ accepisti? Ergo de dei das deo? Ex
eo quod tibi dedit, à te accepit? Nam mendicitas tua
nisi prior dedisset, inanissima remaneret. Audite vnde
hoc euidẽtius probetis, Ecce vos quia credidistis & ac-
cepistis. Quid dicimus de his qui nondũ crediderunt
quales erãt? Saulus qui nondum crediderat, aut accepit
vt crederet, postea quã credidit Christo, tunc cœpit in-
uocare Christum. Ab illo accepit vt crederet, & credẽ-
do inuocaret, inuocando cętera acciperet. Quid puta-
mus fratres? Saulus antequam crederet, orabant pro
illo qui crediderant an non orabant? Dicatur mihi, si
non pro illo orabant, quare dixit Stephanus, Domi-
ne ne statuas illis hoc delictum? Orabatur & pro illo, &
pro aliis infidelibus vt crederent. Ecce nondum habe-
bant fidem, & orationibus fidelium accipiebant fidẽ.
Nondum habebant quod deo offerrent, quia nondum
I erant misericordiam consecuti vt fideles essent. Deni-
que posteaquàm Saulus iste cõuersus est, vna voce eli-
sus & leuatus est. Elisus persecutor, leuatus prædicator:
Postea quàm cœpit euangelizare fidem quam aliquan-
Gala.1. do vastabat, quid de se dixit? Eram autem ignotus facie
De verbis ecclesiis Iudææ quæ sunt in Christo, tantum autem au-
domini ser. diebant quia is qui aliquando nos persequebatur, nunc
15. euangelizat fidem quam aliquando vastabat, & in me
magnificabant deum. Nunquid dixit, Et in me magni-
ficabant me? & in me qui euangelizabam fidem quam
aliquando vastabam, nõ me magnificauerunt sed deũ.
Ergo ipse fecit vt Saulus deposita tunica veteris pecca
ti pannosa, cædibus sanguinea, vt deposita ista tunica,
acciperet tunicã humilitatis, & fieret de Saulo Paulus.
1.Corin.15. Quid est Paulus? Minimus. Ego enim sum minimus
Paulus, Mi Apostolorum. Ecce quid est Paulus. Paulũ enim Lati-
nimus, mo- ne modicum est. Sic loquimur, quando dicimus, Post
dicum. paulum video te: Paulo post facio illud. Quid est pao-
lopost? Modico post. Post paulum, post modicũ. Quid
est Paulus? Quia modicus, modicus, quia nouissimus.
Ego enim sum, inquit, nouissimus Apostolorum, qui
nõ sum dignus vocari Apostolus, quia persecutus sum
ecclesiam dei. Bene dicis, vnde debuisti damnari, ab K
eo accepisti vnde debeas coronari. A quo accepit, vul- *De gratia*
tis audire? Nolite me, ipsum audite, Non sum, inquit, di *& libe. ar.*
gnus vocari Apostolus, quia persecutus sum ecclesiam *c.13. & 15.*
dei: Sed gratia dei sum id quod sum. Ergo quod eras, *1.Corin.15.*
iniquitate tua eras: quod es, gratia dei es. Et gratia eius,
inquit, in me vacua nõ fuit. Ecce euangelizat fidẽ quã *Gala.1.*
aliquando vastabat, nec gratia ipsa vacat in illo qui ait,
In me vacua non fuit, sed plus omnibus illis laboraui. *1.Corin.15.*
Obserua, erigere te cœpisti. Vbi es Paule? Certe modi- *1.Corin. 4.*
cus eras. Plus omnibus illis laboraui. Dic vnde? Quid
enim habes quod non accepisti? Statim respexit. Et cũ
dixisset, Plus omnibus illis laboraui: quasi expauit ad *1.Corin.15.*
verba sua, & mox subiecit se humilẽ Paolum. Nõ autẽ
ego sed gratia dei mecũ. Ergo fratres mei, vt noueritis
etiã fidem à domino deo esse nobis, orate pro illis qui
nondum crediderunt, Si quis habet forte amicum infi
delem, moneo illum vt oret pro illo. Vere opus est vt
ego illum moneam. Maritus Christianus est, vxor infi-
delis est, nõ orat pro vxore sua vt credat? Vxor est Chri
stiana, maritus infidelis est, non orat mulier religiosa
pro marito suo vt credat? Quando hoc orat qui orat,
quid orat, nisi vt deus det illi fidẽ? Ergo donum dei est L
fides. Nemo se extollat, nemo sibi arroget, quasi sibi a-
liquid dederit, Qui gloriatur, in domino glorietur. *2.Corin.1.*

De eo quod in Esaia scriptum est, Frange esurienti pa- *Esaia.58.*
nem tuum, & egenos vagósque induc in domum tuam:
Homilia XVIII.

DOminus deus noster nolẽs nostrum aliquem
perire, excolens ecclesiam suam velut agrum
suum, quærens fructum de arboribus suis an-
tequam tempus securis adueniat, cum necesse
erit infructuosas arbores amputare, non cessat admo-
nere nos, vt cum tempus nobis est, cum dei adiutorio
in nostra potestate cõsistit, bona opera faciamus. Cum
enim transierit tempus bene operandi, non restat nisi
recipiẽdi. Nemo tibi dicturus est post resurrectionem
mortuorum in regno dei, Frange esurienti panem tu- *Esaia.58.*
um, & egenos vagósque induc in domum tuam, quia
non inuenies esurientem nec egentem: Nemo dicturus *Matth. 25.*
est, Vesti nudum, vbi omniũ tunica immortalitas erit.
Nemo dicturus est, Suscipe peregrinum, vbi omnes in
patria sua viuent: Nam modo sumus inde peregrini.
Nemo dicet, Visita ægrum, vbi est sanitas sempiterna.
Nemo dicet, Sepeli mortuum, vbi mors morietur. Ista M
omnia pietatis officia in vita æterna necessaria non e-
runt, vbi sola pax erit, & lætitia sempiterna. In isto autẽ
tempore, vt nouerimus, quantum nobis cõmẽdat deus
opera misericordiæ, etiam ipsos suos sanctos egere fe-
cit: vt cũ fiunt hic amici de mãmona iniquitatis, reci- *Luca.16.*
piant & ipsi amicos suos in æterna tabernacula: id est,
vt cum serui dei pij, dum iugiter deo vacant, aliquotiẽs
indigent, illi qui habent mundi diuitias, eleemosynas
largiantur. Quomodo eos participes faciunt in terre-
na substantia, sic cum illis partem habere merebuntur
in vita æterna. Hoc dixi propter lectionem Regnorũ *3. Reg.17.*
quam primo audiuimus, Nũquid deus defecerat pasce-
re seruum suum Heliam? Nónne illi quia deerant ho-
mines, alites ministrabant? Nónne illi panem offere-
bat coruus mane, & ad vesperam carnes? Ostendit er-
go deus, quia vnde voluerit, quomodo voluerit pas-
cere suos seruos potest: Et tamen vt posset eum religio-
sa vidua pascere fecit eum egere. Egestas animæ sanctæ
in abundantiam versa est animæ religiosæ. Non pote-
rat Helias de misericordia dei dare sibi, quod lagun-
culæ

A culæ dedit? Videtis nempe & manifestum est, quod aliquando serui dei ideo nō habent, vt probētur qui habent. Et tamē illa vidua nihil habebat, quod illi reliquū erat finito, fuerat & cum suis filiis moritura. Processit ergo vt faceret sibi panem: Collegerat duo ligna, & tūc eam vidit Helias. Tunc eam homo dei videbat quādo illa duo ligna quærebat. Mulier illa typum gerebat ecclesiæ, & quia duo ligna crucem faciunt, quærebat moritura, vnde semper esset victura. Adumbrato ergo mysterio Helias loquitur ad eam quod audiuit, narrat illa dispositionem suam, morituram se dicit cum cōsummauerit quod remansit. Ibi est ergo quod dominus dixerat Heliæ, Vade in Sarepta Sidoniæ, ibi enim mandaui viduæ vt pascat te. Videtis quemadmodum mandet deus nō in aure, sed in corde. Nūquid legimus, quia missus est aliquis Propheta ad illam mulierem, & dictum est ei, Hæc dicit dominus, venturus est ad te esuriēs seruus meus, ex eo quod habes ministra illi, inopiā noli metuere, ego supplebo quod dederis? Hoc ei dictū nō legimus. Nec hoc legimus ꝙ in somnis ad eam

B nullus fuerit angelus, & prænūciauerit Heliā esurientē esse venturum, aut de illo pascendo aliquis mulierem illam admonuerit. Sed mandat deus miris modis, qui in cogitationibus loquitur. Dicimus mandasse deū loquendo in corde, suggerēdo quod opus erat, persuadē do quod vtile erat rationali animæ viduç mulieris. Sic etiam in prophetis legimus quòd dominus mandauerit vermi vt roderet radicē cucurbitæ. Quid est mādauit, nisi cor præparauit? Inspiratione itaque domini, vidua illa mulier cor præparatum habebat ad obediendū. Talis venerat, talis cum Helia loquebatur. Qui erat in Helia vt præciperet, ipse erat in vidua vt obediret, Vade, inquit, mihi prius fac de egestate tua, non deficient diuitiæ tuæ. Patrimonium enim viduæ, modicum erat farinæ, & modicum olei. Hoc modicum non defecit. Quis habet talem viduam? Libenter vidua seruum dei esurientem pascebat, quia patrimonium eius in con claui pēdebat. Quid fœlici⁹ hac paupertate? Si hic talia recepit, qualia in fine sperabit? Ideo hoc dixi vt seminationis nostræ mercedem, non isto tempore quo seminamus speremus. Hic enim bonorum operum messem cū labore serimus, sed in futuro fructus illius cum gaudio colligemus, secundū illud quod scriptum est, Euntes ibant & flebant, mittentes semina sua. Veniētes autem venient cū exultatione, portātes manipulos suos.

C Illud enim pro signo factum est, nō pro dono. Nam si vidua illa quòd pauit hominem dei hic recepit, nō est magnum quod seminauit, quia non magnam segetem messuit. Temporale est enim quod accepit, nō deficiētem farinam, nec diminutū oleū, quousque daret deus pluuiam super terram, ac sic tunc magis cœpit egere, quādo dignatus est deus pluere. Tunc enim laboratura erat, expectatura agri fructus & collectura. Quando autem non pluebat, victus eius facile veniebat. Signum hoc ipsū quod de⁹ illi ad paucos dies præstiterat, signū erat futuræ vitæ, vbi merces nostra deficere nesciet, vbi farina nostra deus erit. Quo modo illa per illos nō deficit dies, sic ille dies nō deficiet in æternum. Talē mercedem speremus quando bona facimus, ne forte aliquis vestrum tētetur tali cogitatione vt dicat, Pascam aliquem seruorum dei esurientem, vt lagena mea non deficiat, & in cupa mea semper vinum inueniam. Noli hoc hic quærere, Semina securus, messis tua serius veniet, tardius veniet, sed cum venerit finem nō habebit.

De exhortatione ad eleemosynas faciendas: Homilia XIX.

Tomus decimus.

D LEctio ista fratres quam modo audiuimus de sancto Euangelio, ad eleemosynas faciendas nos hortatur, & sic hortatur, vt in iudicio suo dominus has solas factas imputet dextris, has solas non factas imputet sinistris: non quòd cætera facta hominū vel bona vel mala nō veniāt in iudiciū, scriptū est enim omnia ventura ad iudiciū: & tamen non elegit dominus noster Iesus Christus pronuncians nobis iudiciū suum futurum, nō elegit vnde nos admoneret nisi solas eleemosynas. Nunquid dextris nō erit dicendum, quia caste vixistis, quia res alienas non rapuistis, quia fidem meam vsque ad sanguinem confessi estis? Omnia enim facta ista bona necesse est honorari in iudicio Iesu Christi. Rursus putatis nō esse dicendum sinistris, quia fuistis impudici, quia fornicati estis, quia res alienas rapuistis, quia superbia vestra & malis moribus nomen meū blasphemari fecistis, & cætera quæq; enumerat: tacet tamen dominus noster prænunciās nobis iudiciū suū, omnia cætera recta facta iustorum & solas eleemosynas cōmemorare dignatus est. Tacuit omnia mala facta iniquorum, & solam sterilitatem eleemosynæ increpandā esse iudicauit, nō nisi ad nos cōmonē- E dos. Quare hoc? Quia omnia crimina eleemosynis redimuntur. Ideo illam laudauit fœcunditatē, istam culpauit & damnauit ariditatem. Sed audistis, omnia malefacta eleemosynis redimi, nolite sic intelligere, vt intelligūt quidā peruerse. Eleemosynæ enim possunt tibi prodesse ad delenda peccata præterita, si mores mutaueris. Si autem in eisdem malis perseuerraueris, eleemosynis tuis nō corrūpes iudicium dei. Ego dico propter illa scelera & crimina quæ omnes modo vitare debēt qui accipiunt corpus Christi & sanguinem, Cæterū nō me latet vitam istam mortalem & in carne corruptibili constitutā sine peccatis esse non posse: sed illa quotidiana & leuia habēt etiā sua lauacra quotidiana, hoc est, quòd pectus tundimus & dicimus in oratione domino deo nostro, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Nō enim sine causa dicimus hoc. Haud vero ipse cœlestis magister doceret istā orationē nisi nos peccatores esse præuideret. Vidit enim quæ cauere debemus, & vidit quæ cauere difficile sit. Omnia autē cauere impossibile iudicauit esse qui istā orationē quotidianā non quoslibet Christianos, sed ipsos arietes Apostolos docuit. Vbi autem F Apostoli pectus tundunt & dicunt, Dimitte nobis debita nostra, hoc est, peccata nostra, audet aliqua ouicula superbire de sua iustitia? Videte qualis fuerit Ioānes Apostolus, supra pectus domini discūbebat, de alto illo fonte sapientiæ secreta bibebat. Inde enim bibit quod in Euangelio eructauit, In principio erat verbū, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum. Et assidue testatur Euangeliū, quod dominus præcipue ipsum diligebat. Et tamen ait, Si dixerimus quia peccatum non habemus, nosipsos decipimus, & veritas in nobis non est. Nec tamen quia ista dicuntur, debet quisquam securus esse homicida, si propter quotidianas fornicationes & latrocinia sua venerit dicere, Dimitte nobis debita nostra. Quod enim deus statuit quotidie dici propter leuia peccata, ille putat ad illa grauia sibi posse opitulari à quibus non vult discedere, sed in his cupit perpetuo permanere. Tundat & de his pectus, faciat & pro his eleemosynas, sed vita mutata, & inde recedat & huc accedat. Si autem dixerit in animo suo, si quotidiana faciam latrocinia, & si quotidianis corruptionibus adulteriniis me cōtaminē, & si sortilegos quærā, idolis sacrificem

G ficem, mathematicos consulam, & à tali vita omnino
non recedam, faciens tamē quotidianas eleemosynas
extinguo omnia peccata: tamen extinguis, sed cum his
extingueris. Sic enim tibi erit ista commutatio tua ma-
Psal. 36. la, vt non desit qui de te dicat, Et adhuc pusillum & nō
erit peccator, & quæres locum eius & non inuenies. Vi
di impium sicut cedros Libani exaltari, transiui, & ecce
non erat, quæsiui eum, & non est inuentus locus eius.
Pereunt ergo peccata tua sed tecum. Non enim in ge-
henna peccare permitteris, aut cum te cœperit torque-
re ignis æternus, de satiādis libidinibus cogitabis. Per-
eunt ergo peccata, sed tecum. Si autem vitam mutaue-
ris, illa pereunt, tu inuenieris, & dicetur de te, Mortuus
Lucæ. 15. erat & reuixit, perierat & inuentus est.

1. Petri. 2. *De eo quod beatus Petrus dicit, Deposita ergo omni malicia & omni dolo & adulatione & inuidia & detractione, tanquam modo nati infantes rationabile & innocens lac concupiscite &c. Homilia XX.*

OMnium quidem aures & mētes quos cura no
stra complectitur, solicitii pastoris sermo com
pellat, Veruntamen ad vos proprie nunc diri
H gitur, quorum recens infantia spiritalis gene-
rationis sacramentorum cunabulis insignitur. Vobis e-
nim maxime per Apostolum Petrum sic diuinum blan
1. Petri. 2. ditur eloquium. Deposita ergo, inquit, omni malicia &
omni dolo & adulatione & inuidia & detractione, tā-
quam modo nati infantes rationabile & innocens lac
concupiscite, vt in illo crescatis in salutem, si gustatis
quia dulcis est dominus. Proinde quia gustatis, nos te-
stes sumus. Nos vobis hanc suauitatem nutricis officio
ministramus. Agite itaque ad sanctæ instar admoniti
infantiæ, deponite maliciam, dolum, adulationē & in-
uidiam & detractionem, hanc innocentiam sic tenere
debetis, vt eam crescendo non amittatis. Quid est ma-
Quid Malicia, Dol⁹, Adulatio, Inuidia, Detractio. licia, nisi nocendi amor? Quid est dolus, nisi aliud age-
re & aliud simulare? Quid est adulatio, nisi fallaci laude
seductio? Quid est inuidia nisi odium fœlicitatis alie-
næ? Quid est detractio, nisi mordacior quam veracior
reprehensio? Malicia malo delectatur alieno. Inuidētia
bono cruciatur alieno. Dol⁹ duplicat cor. Adulatio du
plicat linguam, Detractio vulnerat famam. Huius autē
vestræ innocentia sanctitatis, quoniam filia est charita
tis, non gaudet super iniquitate, congaudet autē boni-
I tati. Simplex vt colūba, & sic astuta vt serpens, non stu-
1. Corin. 13. dio nocendi, sed nocentem cauendi. Ad hanc vos ex-
Matth. 10. hortor. Talium est enim regnum cœlorum, humilium
Matth. 19. scilicet, hoc est spiritaliter paruulorum. Non contēna-
tis, nō abhorreatis. Magnorum est enim ista pusillitas,
superbia vero fallax infirmorum est magnitudo, quæ
vbi mentē possederit, erigēdo deiicit, inflādo euacuat,
distendendo dissipat. Humilis esse non potest nocens,
superbus esse non potest innocens. Humilitatem illam
loquor, quæ non vult perituris rebus excellere, sed æter
num aliquid veraciter cogitat, quò nō suis viribus, sed
alienis ad vitam perueniat. Hæc malū cuiusquam velle
nō potest, quo nequaquam bonum eius augetur. Porrò
autem superbia continuo parit inuidiam. Quis vero sit
inuidus, qui non ei malum velit cuius bono cruciatur?
Ergo & inuidia parit cōsequēter maliciā, vnde proce-
dit & dolus & adulatio & detractio, & omne op⁹ malū
quod pati nolis ab alio. Pia itaq; humilitate seruata, quę
in scripturis sanctis, sancta probatur infantia, securi eri
Matth. 19. tis de immortalitate beatorū. Taliū est enim regnū cœ-
lorū. Porrò qui superbus in homines nō est, multo ma-
xime aduersus deū cōtumax esse nō debet, quoniā si nō
est alicui faciendū quod quisq; ab alio pati non vult, & K
nullus hominū vult inobedientē pati eum qui suo iuri
subditus fuerit, quanto magis cauendū est ne in deum
quisquā talis existat, qualem in se existere hominem nō
vult. Fallūt proinde animas suas qui sufficere existimāt
si quod sibi fieri nolūt, nulli hominū faciant, seseq; vita
luxuriosa ita corrūpunt, vt deo facere conentur quod
sibi fieri ab homine nolūt. Neq; enim volunt à quoquā
peruerti domū suā, qui in seipsis domū dei miserabili
cæcitate peruertunt, surdi aduersus Apostolū claman-
tem, Nescitis quia templū dei estis, & spiritus dei habi- 1. Corin. 3.
tat in vobis? Si quis autem templum dei corrūpit, cor-
rumpet illum deus. Templū enim dei sanctū est, quod
estis vos, Nemo se fallat. Quid ergo se putāt seruare cir
ca alios homines innocentiā suā, cum sibi ita noceant
vt deo careant habitatore & puniātur vltore? Hinc e-
tiam fit vt per noxias voluptates lapsi & effusi, non so-
lum templa dei esse desinant, verumetiam ruinæ fiant,
in quibus habitāt mala dæmonia, quibus supplicare & Lucæ. 11.
quæ colere incipiant. Fiantq; illis, vt dictum est, poste-
riora deteriora prioribus. Vnde vos semine immortali
regeneratos, sicut superius propter maliciosas nocen-
di cupiditates, quibus fit hominibus quod oderunt: ita L
postea propter turpes & illicitas carnis delectationes
& nefaria sacrilegia quibus homines nocere hominib⁹
nō videntur, nō eis faciendo quod nolunt, sed deo nō
obediēdo cui cūcta sunt subdita, ipsi dominorū domi-
no faciunt, quod sibi à seruulis suis fieri nolunt: idē ipse
Apostol⁹ Petrus loquitur dicēs, Christo ergo passo per 1. Petri 4.
carnem & vos eadem cogitatione armamini. Qui iam
mortuus est carne, desinat peccare, vt iam nō hominū
desideriis, sed voluntate dei reliquum in carne viuat.
Sufficit enim præteritum tēpus voluntates gentiū con
summasse in libidinibus & voluptatib⁹ & comessatio-
nibus, potatione & nefandis idolorū seruitutibus. Suf-
ficit enim præteritum tempus luteis operibus peccato- Exod. 14.
rum, tanquam Aegyptiorum dominationi seruiuisse.
Iam mare rubrū baptisma scilicet Christi sanguine con
secratū vos traiecit, Aegyptios interemit, nihil de pec-
catis præteritis tanquam de insequentibus à tergo ho-
stibus formidetis. De cætero cogitate vitæ huius eremū
permeare, & ad terrā promissionis supernam Hieru-
salem, terram viuentium peruenire, ne verbi dei con-
temptu tanquā mannæ fastidio, corda vestra velut ora M
interiora desipiāt, ne cibos cōcupiscētes Aegyptios de
alimentis cœlestibus murmuretis: ne fornicemini sicut
quidā illorū fornicati sunt: & ne tentetis Christū sicut 1. Corin. 10.
quidam illorum tentauerunt. Si vobis fidē gentiliū si-
tientibus amaritudo aliqua resistentiū velut aquarū il- Exod. 15.
larū quas Israël nō potuit bibere occurrerit, imitata do
mini patientia velut iniecto crucis ligno dulcescant. Si Nume. 21.
tētatio serpētina momorderit, conspecta illius exalta-
tione serpētis, tanquā mortis in carne domini victę at-
que triūphatę, eodē crucis medicamēto sanetur. Si ad- Exod. 17.
uersarius Amalechita iter intercludere atque impedire
conabit, pro reuerētissima extēsione brachiorū eiusdē
crucis indicio superetur. Veri & germani estote Chri-
stiani: nolite imitari nomine Christianos, opere vanos.
Iterum dico & sæpe dicendum est, Sufficit præteritum 1. Petri 4.
tempus voluptates gentium consummasse. Detestami-
ni, auersamini canes conuersos ad vomitum suum, de- 1. Petri 2.
testamini & auersamini mundatā & vacantem domū, Lucæ. 11.
quò nequiores alij septem spiritus adduntur, vt sint no
uissima hominis peiora quàm erant prima: vos vestrū
mundatorē tenete habitatorem. Præcipientes enim ro- 2. Corin. 6.
gamus,

A gamus, ne inuacuum gratiam dei recipiatis. Sufficit præ- 1.Petri.4. teritum tempus voluptates gentium consummasse. Au- Roma.6. dite & Apostolum Paulum, Humanũ dico propter infirmitatem carnis vestræ. Sicut enim exhibuistis membra vestra deseruire immunditiæ & iniquitati ad iniusticiam, sic nunc exhibete membra deseruire iustitiæ in sanctificationem.

De castigatione filiorum quos cognoscimus ire in vanitatem & insanias mendaces. Homilia XXI.

Quotienscunque fratres charissimi aliquos ex filiis vestris ad spectacula vel furiosa vel cruenta vel turpia, quasi ad aliquod bonũ opus currere vana persuasione & pestifero amore cognoscitis, vos qui iam deo propicio ista non solũ luxuriosa, sed etiam crudelia oblectamenta despicitis, castigare eos & abũdantius pro eis domino supplicare debetis, quia illos cognoscitis ire in vanitatem & insanias Psal.39. mendaces, & negligere quo vocati sunt. Qui si forte in ipso circo aliqua ex causa expauescãt cõtinuo se signãt, & stant illic portantes in fronte vnde abscederẽt si hoc in corde portarẽt. Omnis enim qui ad aliquod malum opus currit, si forte pedem impegerit, signat os suum, & B nescit quod includit potius dæmonem quàm excludit. Tunc enim bene se signaret & diabolum de corde suo repelleret, si se ab illo opere nefario reuocaret. Vnde iterum atque iterum rogo vos fratres charissimi, vt pro eis totis viribus supplicetis, quatenus ad ista damnanda intellectum accipere mereantur, & affectum ad fugienda & misericordiam ad agnoscendum. Opportunum erit propter assiduam compunctionẽ pœnitentiæ, psalmum quinquagesimum vobis omnia die cantare. Loquamur tamen & ad illos quos frequenter ab ecclesiæ conuentu spectacula voluptuosa subducunt. Rogo vos tamen fratres charissimi, vt quotienscũque eos tale aliquid facere videritis, ad vicem nostrã seuerissime castigetis. Sit ad eos vox nostra, memoria vestra: corrigite arguendo, consolamini alloquendo, exemplum præbete viuendo. Aderit eis qui affuit nobis. Non enim vobis ista pericula prætergressis, fons misericordiæ dei præcisus est. Quã venistis, venient: quã transistis, transibũt. Molestum est quidem & nimium periculosum, & pro certo exitiabile, quòd à nobis frequẽter admoniti, non ignorantes, sed scientes peccãt. Aliter enim ille ad has C vanitates currit qui voces Christi contemnit, aliter ille qui nõ nouit quod fugiat. Sed nec de talibus desperari Ezec.18. debere, euidenter ostẽdit diuinæ misericordiæ magnitudo, quæ non vult mortem morientis, sed vt cõuertatur & viuat. Denique etiam in beato Dauid hoc manifestissime impletum esse cognoscimus: cuius peccatum cum dolore quidẽ dicimus & tremore, sed tamen deus noluit taceri quod voluit scribi. Dicam ergo nõ quod volo, sed quod cogor. Dicam non exhortans ad imitationem, sed instruens ad timorem. Beatus enim Dauid vxoris alienę pulchritudine captus, rex & propheta Dauid, ex cuius semine secundum carnem dominus venturus erat, adulterauit eam, cuius etiam maritum in bello occidendum mandauit. Homicidiũ auxit adulterio, & post factum hoc missus est ad eum Natham propheta à domino qui eum argueret de tanto commisso. Quid caueant homines diximus: quod vero si lapsi fuerint imitentur audiamus. Multi enim cadere volunt cum Dauid, & nolunt surgere cum Dauid. Nõ ergo cadendi exemplum propositum est, sed si cecideris resurgendi. Attende ne cadas. Nõ sit delectatio minorum, lapsus maiorum: sed sit casus maiorum, tremor minorum. Ad hoc propositum est, ad hoc scriptum est, ad hoc in ec- D clesia sæpe cantatum. Audiant qui non ceciderũt ne cadant: audiant qui ceciderunt vt surgant. Tãti viri peccatum non tacetur, prædicatur in ecclesia. Audiunt me male audientes, & quærunt sibi patrocinia peccãdi. Attendunt vnde defendãt quod committere parauerunt, non vnde caueant quod non cõmiserunt, & dicũt sibi, Si autem Dauid adulterium commisit, cur non & ego? Inde anima iniquior, quæ cum propterea fecerit quia Dauid fecit, ideo peius quàm Dauid fecit. Dicam hoc ipsum planius si potuero. Dauid nullũ sibi ita ad exemplum proposuerat vt tu, ceciderat lapsu cupiditatis, nõ patrocinio sanctitatis. Tu tibi tãquam sanctum proponis vt pecces, non imitaris eius sanctitatem, sed ruinam. Hoc amas in Dauid, quod in se odit Dauid. Præparas te ad peccandum, disponis peccare. Librum dei vt pecces inspicis: scripturas dei ad hoc audis vt facias quod displicet deo. Hoc non fecit Dauid, correptus est per prophetam, non lapsus est in propheta. Sed boni viri ecclesiæ filij, & in Christi amore perfecti audiẽtes tam sancti viri ruinam, metuunt infirmitatem suam: & quæ condemnat deus deuitare cupientes, abstinent oculos, non E eos defigunt in pulchritudine carnis alienæ, nec seipsos faciunt de peruersa simplicitate securos. Non dicũt bono animo attendi, benigne attendi, de charitate diu aspexi. Proponunt enim sibi casum Dauid, & ad hoc illum magnum vident cecidisse vt parui non cadant, immo timeãt videre vnde possint cadere. Reprimunt ergo oculos à petulantia, non se facile adiungunt, non se miscent mulieribus alienis, non leuant oculos facile ad aliena domicilia, ad aliena solaria. De longe enim vidit Dauid illam in qua captus est. Mulier longe, libido prope. Attendenda est ergo hæc infirmitas carnis, recordanda sunt verba Apostoli, Non, inquit, regnet Rom.6. peccatum in vestro mortali corpore. Nõ dixit non sit, sed non regnet. Inest peccatum cum delectaris, regnat si consenseris. Carnalis delectatio præsertim vsque ad illicita & aliena progrediens, frænanda est nõ relaxanda, imperio domanda, non in imperio collocanda. Attendis securus, si non habes vnde mouearis. Sed tu respondes, fortiter teneo. Nunquid tu fortior Dauid? Dixi enim quòd nec Dauid fortior, nec Salomone potes esse sapientior. Si enim illos tam sanctos viros incauta familiaritas mulierum, & perniciosa blandimenta vi- F cerunt, quid de se cogitant illi qui cum extraneis mulieribus non solum conuersari, sed etiã in vna domo manere, & conuiuio earum aut frequenter aut semper interesse nec metuunt, nec erubescunt? De talibus & potest & debet dici illud quod de vidua deliciosa dixit Apostolus, Quia viuẽs mortua est. Admonet etiam tale 1.Tim.5. exemplum, non se quenquam debere extollere in prosperis rebus. Multi enim res aduersas timẽt, res prosperas nõ timẽt. Periculosior est res prospera animo, quàm aduersa corpori. Prius corrũpunt prospera, vt inueniãt quod frangant aduersa. Fratres mei aduersas fœlicitates acrius vigilãdum est. Propterea videte quemadmodum eloquium dei in nostra fœlicitate tollat nobis securitatem. Seruite, inquit, domino in timore, & exultate ei cum tremore. Exultatio vt gratias agamus, tremor Psal.2. ne cadamus. Adulterium enim simul & homicidiũ non fecit Dauid cum persecutorẽ Saülem pateretur. Quando Dauid sanctus Saülem inimicum patiebatur, quãdo illius persecutionibus agitabatur, quãdo per diuersa fugiebat ne in manus eius incideret, nõ cupiuit alienam, Dauidis casus, & ratio. non adulterata vxore occidit virum: erat in infirmitate tribulationis.

G tribulationis suæ tanto in domini misericordia inten-
tior, quāto miserior videbatur. At vbi factus est securus,
deuictis hostibus, pressuris caruit, timor exereuit. Valeat
Psal.114. ergo hoc exemplum ad id, vt timeamus fœlicitatē. Tri-
bulationem, inquit, & dolorem inueni, & nomē domi-
ni inuocaui. Audiant hæc qui hoc malum non commi-
serunt, vt vigilēt custodire integritatem suam. Et cum
attendunt magnum cecidisse, parui timeaot. Si vero ali-
quis iam lapsus hæc audit, & nimio sceleris pōdere pres-
sus desperare iam cœpit, attendat quidem vulneris ma-
gnitudinem, sed non desperet medici potestatem. Pec-
catum cū desperatione certa mors. Nemo ergo dicat,
Ego si iam aliquid mali feci, iam damnandus sum, deus
malis talibus noo ignoscit, cur nō addo peccata pecca-
tis? Fruar seculo in voluptate lasciua, in cupiditate oe-
faria: iam perdita spe reparationis, vel hoc habeā quod
video, si nō possum habere quod credo. Deus enim oo-
ster sicut cautos fecit qui non ceciderunt, sic desperatos
esse non vult qui ceciderunt. Quisquis peccasti, & du-
bitas agere pœnitentiam pro peccato tuo desperando
salutem tuam, audi Dauid agentem. Ad te Nathan pro-
H pheta non est missus, ipse Dauid ad te missus est. Audi
eum clamantē, & simul clama. Audi gementem & cō-
gemisce. Audi flentem, & collachrymare. Audi corre-
ctum, & collætare. Si tibi non potuit iotercludi pecca-
tum, spes veniæ noo intercludatur. Missus est enim ad
Dauid regem Nathan propheta. Ille autem noo coosi-
derauit regni sui sublimitatem, sed humilis & mitis oō
respuit verba præcipientis. Nō dixit ad prophetam, Tu
cum sis pauper & humilis, quo modo ausus es mihi lo-
David quo qui regi? Rex sublimis prophetam audiuit, plebeius hu-
modo à pec milis Christum audiat. Audi ergo hæc quicunque ali-
cato surre- quod crimen capitale fecisti, & dic cum illo, Miserere
xerit. mei deus secundum magnam misericordiam tuā. Qui
Psal.50. magnam misericordiā deprecatur, magnam miseriam
confitetur. Quærant paruam misericordiam tuam, qui
nesciendo peccauerunt. Miserere, inquit, mei deus secū-
dum magnam misericordiā tuam, Subueni graui vul-
neri secundum magnam misericordiam tuam. Graue
est quod habeo, sed ad omnipotentem confugio. De
meo tam letali vulnere desperarem, nisi tantum medi-
cum reperirem. Miserere mei deus secundum magnam
misericordiam tuam. Et secundum multitudinem mi-
I serationum tuarum, dele iniquitatem meam. Quòd ait,
dele iniquitatem meam, hoc est, Miserere mei, Et quod
ait, secundum multitudinem miserationum tuarū, hoc
est, secundum magnam misericordiam tuam. Et de ma
gna misericordia tua, multæ sunt miserationes tuæ. At-
tendis contemptores vt corrigas, attendis nescientes vt
doceas, attendis confitentes vt ignoscas, Fecit quidam
hoc nesciens. Et quid ait? Feceram aliqua, & multa mala
1. Tim.1. feceram, Misericordiā, inquit, cōsecutus sum, quia igno-
rans feci in incredulitate. Hoc Dauid nō posset dicere,
Ignorans feci: Non enim ignorabat quantum mali esset
contrectatio coniugis alienæ, aut quantum mali esset
interfectio mariti nescientis, & nec saltem irascentis.
Consequentur ergo dei misericordiam qui ignorantes
fecerunt, & qui scientes consequuntur non quamlibet
misericordiam, sed magnam misericordiam. Dic ergo,
Miserere mei deus secūdum magnam misericordiam
tuam. Sed vide quem inuoces: iustum inuocas, odit pec
cata. Si iustus est, vindicat in peccata. Non poteris au-
ferre à domino deo iusticiam eius. Implora misericor-
diam, sed attēde iusticiam. Misericordia est, vt ignoscat
peccanti: iusticia est, vt puniat peccatum. Quid ergo?
Quæris misericordiam? Peccatum impunitum remane- K
bit? Respondeat Dauid, respondeant lapsi. Respōdeant
cum Dauid, vt misericordiam mereantur sicut Dauid
& dicant, Non domine, non erit impunitum peccatum
meum. Noui iusticiam, cuius quæro misericordiam.
Non impunitum erit, sed ideo nolo vt tu me punias,
quia ego peccatum meum punio. Ideo peto vt tu igno-
scas, quia ego agnosco, & delictum meum coram me est
semper. Non posui post dorsum quod feci, non intueor
alios oblitus mei, non affecto stipulam eiicere de oculo *Matth.7.*
fratris mei, cum sit trabes in oculo meo. Peccatū meum
ante me est, non post me. Fuit enim post me quando ad
me missus est propheta qui de oue pauperis similitudi-
nem proposuit. Ait enim Nathan propheta ad Dauid,
Erat quidam diues habēs plurimas oues, pauper autem
vicinus eius habebat vnam ouiculam, quam in sinu suo
de cibo suo nutriebat. Venit hospes diuiti, nihil de suo
grege abstulit, ouiculam vicini pauperis concupiuit, ip-
sam suo hospiti occidit. Quo dignus est? Profert ille
iratus sententiam, plane. Tunc rex nesciens vbi captus,
morte dignum diuitem dixit, & ouem reddendam in L
quadruplum. Seuerissime atque iustissime iudicauit, sed
peccatum eius nōdum erat coram eo: post dorsum erat
quod fecerat, suam iniquitatem nondum agnoscebat,
& ideo alienæ non ignoscebat, Sed propheta ad hoc
missus abstulit à dorso peccatū, & ante oculos posuit,
vt videret illam sententiam tam seuerā in se esse prola-
tam. Ad secandum & sanandum vulnus cordis eius,
ferramentum fecit deus de lingua eius. Et nos ergo fra-
tres charissimi agnoscentes iniquitates nostras, quantū
possumus contra malas concupiscentias repugnemus
in ieiuniis, in vigiliis, in orationibus, & largioribus elee-
mosynis mala quæ fecimus redimamus, & cum dei ad-
iutorio ita bonis operibus studeam' insistere, vt nos ad
peccata pristina non possint concupiscentię nostræ re-
trahere, sed perseuerantes in omni opere bono, cū pro-
pheta domino gratias referētes dicamus, Dirupisti vin- *Psal.115.*
cula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis.

De eo quod dominus ait in Euangelio, Sicut pater suscitat mor- Ioan.5.
tuos & viuificat, sic & filius quos vult viuificat:
Homilia XXII.

AVdistis fratres charissimi in lectione Euāge-
lica dominū dicentē, Sicut enim pater susci- M
tat mortuos & viuificat, sic & filius quos vult
viuificat. Neque enim pater iudicat quenquā,
sed iudicium omne dedit filio. Et maiora his demon-
strabit ei opera, id est, nō solum infirmos curare, sed &
mortuos resuscitare. Quòd dicit, Neque pater iudicat
quenquā: vel secūdum diuinitatem, quia nemo potest *Ioan.1.*
eum intueri nec audire, vt illud, Deum nemo vidit vn- *Ioan.5.*
quam. Sed iudicium omne dedit filio, id est, vt ille qui
fuit iudicatus secundum carnē, ab illo omnes iudicen-
tur. Amen amen dico vobis, quia qui verbū meum au-
dit & credit ei qui misit me, habet vitam æternam, & in
iudicium nō venit, sed transit à morte in vitam. Quòd
dicit, In iudicium non venit qui verbum meum audit
& credit ei qui misit me, discretionem factam esse in-
ter iustos & peccatores à domino cernitur: ac si dicat,
In numero peccatorum qui ista fecerit non veniet, sed
trāsit de morte in vitam: hoc est, de superbia ad humi-
litatem, de odio ad charitatem, de temporalibus ad æ- *Ibidem.*
terna migrabit. Amen amen dico vobis, quia venit ho-
ra & nunc est, quando mortui audient vocem filij dei,
& qui audierint viuent, Mortui, id est, peccatores intel-
liguntur,

A liguntur, qui audierunt Christum & non crediderunt. Et quod subditur, Viuēt qui audiēt, ideo recapitulatur, eo quod paulo superius de resurrectione peccatorū dixerat, hic autem de resurrectione mortuorum loquitur. Sicut enim pater habet vitam in semetipso, sic dedit & filio vitam habere io semetipso, & potestatem dedit ei iudicium facere, quia filius hominis est. Sic dedit ergo pater filio vitam gignēdo sicut ipse habet. Quod dicit, Dedit ei iudiciū facere: pro parte carnis quā assumpsit dedisse patrem filio iudicium dici cognoscimus. Et futurum iudiciū hic significat. In quo iudicio astabit dominus Iesus Christus, & reddet vnicuiq; secūdum opera eius, quia iudiciū hoc loco, damnationem & pœnam *Psal.42.* peccatorum intelliginius. Nam vbi dicit Psalmista, Iudica me deus, & discerne causam meam: iudiciū discre- *Ioan.5.* tionis cognoscimus. Nolite mirari hoc, quia veniet hora in qua omnes qui io monumentis sunt audient vocē eius, & procedent qui bona egerunt in resurrectionem vitæ: qui vero mala egerunt, in resurrectionem iudicij. Non possum ergo ego à memetipso facere quicquam, sicut audio iudico, & iudicium meum iustum est, quia B non quæro gloriam meam, sed voluntatē eius qui misit me. Hoc loco apertissime resurrectionē futuram pronuociat, Et quod dixit, Non possum ego à memetipso facere quicquam: ac si diceret, ideo à meipso quicquam facere oō possum, quia à memetipso non veni, sed à patre. Quòd dicit, Sicut audio iudico &c. Auditio ista in *Ioan.6.* æternitate facta esse significatur. Omne quod dat mihi pater ad me veniet, & eum qui venit ad me oō eiiciam foras. Magnum penetrale & dulcę secretum, sine tędio, sine amaritudine malarū cogitationum, sine interpellatione tentatiooum & dolorum. Nónne illud secretum est quò intrabit ille cui dicturus est dominus, Serue bone, merito intra in gaudiū domini tui? Ego & eum qui venit ad me, inquit, non eiiciam foras. Et qui ad me venit humilis fit, qui mihi adhęret humilis erit: quia nō faciet voluntatem suam, sed dei, & ideo non eiicietur foras. Hæc est autem voluntas eius qui misit me patris, vt omne quod dedit mihi pater non perdam ex eo, sed resuscitē illud in nouissimo die. Ipse illi datus est qui seruat humilitatem, & hoc accipit: qui non seruat humilitatem, longe est à magistro humilitatis. Vt omne quod C dedit mihi non perdam ex eo. Hæc non est voluntas in *Matth.18.* conspectu patris mei vt pereat vnus de pusillis istis. De timentibus possunt perire, de pusillis nihil periet, quia nisi fueritis de pusillis istis nū intrabitis in regnum cœlorum. Omne quod dat mihi pater non perdam ex eo, sed resuscitabo illud in nouissimo die. Videte quemadmodum & hic geminam illam resurrectionem definiat. Qui venit ad me modo resurget humilis factus in membris meis, sed resuscitabo eum in oouissimo die, *Ioan.6.* id est, secundum carnem. Hæc est eoim voluntas patris mei qui misit me, vt omnis qui videt filium & credit in eum, habeat vitam æternam, & ego resuscitabo eum in *Ioan.5.* nouissimo die. Superius dixit, Qui audit verbū meum & credit ei qui misit me: modo autem, qui videt filium *Credere in filium.* & credit in patrem. Hoc est enim credere io filium quod & in patrem: quia sicut pater habet vitam in semetipso, sic dedit & filio habere vitam in semetipso: vt omnis qui videt & credit in ipsum habeat vitam æternam: credendo & traoseundo in vitam tanquam prima illa resurrectione. Et quia non est sola, & resuscitabo eum in nouissimo die.

De remissione peccatorum.

Homilia XXIII.

Vod admonemur domini eloquiis de diuinis D lectionibus, hinc credētes deum velle nos loqui, proferimus chariıati vestræ, illo adiuuante, sermonem de remissione peccatorū. Euan- *Lucæ.7.* gelium enim cum legeretur attentissime audistis, & res gesta narrata atque versata est ante oculos cordis vestri. Vidistis enim nō carne, sed mēte dominū Iesum Christum in domo Pharisęi recumbentem, & ab illo inuitatum non fastidientem. Vidistis etiam in ciuitate mulierē famosam, malę vtique famæ, quæ erat peccatrix, non inuitatam irruisse cōuiuio, vbi suus medicus recumbebat, & quæsisse pia impudentia sanitatem. Irruens quasi *Peccatricis mulieris historia exponitur.* imporıuna conuiuio, opportuna beneficio. Nouerat enim quanto morbo laboraret, & illum ad sanaodū esse idoneum ad quem venerat, sciebat. Accessit ergo nō ad caput domioi, sed ad pedes. Et quę diu male ambulauerat, vestigia recta quærebat. Prius fudit lachrymas cordis, & lauit domini pedes obsequio confessionis. Capillis suis tersit, osculabatur, vnxit, tacita loquebatur, non sermonē promebat, sed deuotionem ostendebat. Quia ergo tetigit dominum rigando, osculando, tergendo, vngendo pedes eius: Pharisęus qui inuitauerat dominū Iesum Christum, quia ex illo genere erat hominum superborum, de quibus Esaias propheta dicit, Qui dicunt, *Esaiæ.52.* recede longe à oıe, ooli me tangere, quoniam mundus E sum: putauit dominum nescisse mulierem. Hoc apud se cogitans, dicebat in corde suo, Hic si esset propheta, sci- *Lucæ.7.* ret quæ mulier illi accessit ad pedes. Ideo nescire credidit, quia ille non repulit, quia accedeotem non prohibuit, quia tangi se à peccatrice permisit. Nam illum nescisse vnde sciebat? Quid enim sciebas ô Pharisęe inuitator & irrisor domini, dominum pascis, & à quo pascendus sis non intelligis? Vnde scis dominum nescisse quæ fuerit illa mulier, nisi quia permissa est accedere, nisi quia illo patiente osculata est pedes eius, nisi quia tersit, nisi quia vnxit? Hæc enim non debuit permitti facere in pedibus mundis, mulier immūda? Ad illius ergo Pharisæi pedes si talis mulier accessisset, dicturus erat quod Esaias de talibus dicit, Recede à me, noli me tan- *Esaiæ.52.* gere, quoniam mūdus sum. Accessit ad dominum immunda vt rediret munda. Accessit ægra, vt rediret sana. Accessit confessa, vt rediret professa. Audiuit enim dominus Pharisæum cogitaotem. Iam hinc iotelligat F Pharisæus, si non poterat videre peccantem, qui potuit audire cogitantem. Proposuit ergo homini similitudinem de duobus, qui debebant vni fœoeratori. Etiam ipsum enim sanare cupiebat, ne gratis apud eum panem comederet: ipsum pascentem esuriebat, ipsum emendare, ipsum mactare, ipsum manducare, ipsum in suū corpus traiicere volebat: sicut & illi mulieri Samaritanę di- *Ioan.4.* xit, Sitio. Quid est sitio? Desidero fidem tuam. Dicuntur ergo verba domini in hac similitudine, & agitur vtrunque, vt & inuitator ille sanetur cum suis condiscūbentibus dominum nostrum Iesum Christum pariter videntibus, pariter ignorātibus, & vt illa mulier habeat fiduciam confessiooıs suæ, nec pungatur vlterius aculeis conscientiæ suæ. Debebat vnus, inquit, quinquaginta denarios, alius quingeotos. Donauit ambobus. Quis *Lucæ.7.* eum plus dilexit? Respōdit cui similitudo proposita erat, quod respondere vtique ratio compellebat. Credo domine cui plus donauit. Et attendens mulierem dixit ad Simonem, Vides hanc mulierem? Intraui in domū tuam, aquam pedibos meis non dedisti, hæc lachrymis suis lauit mihi pedes, & capillis suis tersit. Osculum mihi non dedisti, illa ex quo ingressa est nō cessauit osculari

lari

G lari pedes meos. Oleo caput meum non vnxisti,illa pe-
des meos vnxit vnguento.Ideo dico,dimittũtur ei pec
cata multa,quoniam dilexit multum.Cui autem modi-
cum dimittuur,modicũ diligit.Oritur quęstio profecto
soluenda, quæ attentionem vestræ charitatis desiderat,
ne forte sufficere non posiimus verbis ad totã eius ob-
scuritatem remouendam,& dilucidãdam pro angustia
temporis,maxime cum caro ista ęstibus fatigata iam re-
creari desideret,& debitum suum poscens, & animæ a-
Matth. 26. uiditatem impediens, ostendat quod dictum est, Spiri-
tus promptus est, caro autem infirma . Metuendum est
& valde metuendum, ne in his verbis domini non be-
ne intelligentibus bis qui concupiscentias suas carnales
faciunt, & ab eis in libertatem educi pigrescunt, subre-
pat illa sententia, quæ prædicantibus etiam Apostolis
nata est in linguis maledicorum:vnde dicit Apostolus,
& sicut quidam dicũt nos dicere, Faciamus mala vt ve-
Rom. 3. niant bona. Dicit enim aliquis, Si cui modicum dimit-
titur,modicum diligit : cui autem plus dimittitur,plus
diligit,expedit plus diligere quàm min⁹ diligere, opor-
tet vt multum peccemus,& multũ debeamus quod no-
H bis dimitti cupiamus , vt dimissorem magnorum debi-
torum amplius diligamus . Peccatrix enim illa mulier,
quanto plus debebat , tãto dimissorem debitorum suo-
Luca. 7. rum amplius diligebat,domino ipso dicẽte,Dimittun-
tur ei peccata multa,quia dilexit multum.Quare autem
dilexit multum,nisi quia debebat multa?Denique addi-
dit & adiunxit,Cui autem modicum dimittitur, modi-
cum diligit. Nõnne expedit,inquit,vt multum mihi di-
mittatur quàm minus : vnde amplius diligã dominum
meum?Videtis certe profunditatẽ quæstionis: scio. Vi-
detis angustias temporis, & hoc videtis & sentitis. Ac-
cipite ergo pauca,Si magnitudini quæstionis non satis-
fecero,interim præsentem recondite sermonem, in fu-
turo tenete debitorem. Da nunc duos homines, vt sub
exemplis euidẽtioribus quod proposui cogitetis. Vnus
eorũ plenus est peccatis, diu pessime vixit : alter autem
eorũ peccauit pauca.Accedunt ergo ambo ad gratiam,
baptizantur ambo:intrant debitores,exeunt liberi:plus
donatum est vni, minus alteri. Interrogo quãtum quis-
que diligat.Si inuenero plus diligere eũ cui peccata plu
ra dimissa sunt,vt illius qui multa peccauit, vtilior erat
multa iniquitas,ne esset tepida charitas . Interrogo aliũ
I quantum diligat,inuenio minus : nam si inuenio tantũ
& illum diligere quantum & ille diligit cui multa sunt
dimissa,quo modo respõdebo verbis domini,quo mo-
do nõ verum erit quod veritas dixit,Cui modicum di-
mittitur,modicũ diligit?Sed ecce ait aliquis mihi, Mo-
dicum dimissum est non multa peccaui , & tantum di-
ligo quãtum iste cui multa dimissa sunt. Tu verum di-
cis an Christus ? Ad hoc tibi dimissum est mendacium
tuum, vt mendacij dimissori crimen imponas ? Si mo-
dicum tibi dimissum est,modicum diligis. Si enim mo-
dicum est tibi dimissum & plurimum diligis , cõtradi-
cis ei qui dixit,Cui modicum dimittitur, modicum di-
ligit. Illi vero plus credo , qui te plus nouit . Parum tibi
dimissum putas, prorsus parum diligis. Quid ergo, in-
quit,facere debui?Multa mala committere, & multa es-
se quæ posset ille mihi dimittere,vt amplius possem di-
ligere?Angustat nos:sed quia hæc vera dominus propo
suit,ab angustiis liberet me . Dictũ est hoc propter Pha-
risæum illum, qui vel nulla vel pauca se putabat habere
peccata. Non enim dominum inuitaret nisi aliquantu-
lum diligeret. Sed quàm parum erat?Non osculum de-
dit, non saltem aquam ad pedes , & si non lachrymas,
non illo obsequio prosecutus est quo illa mulier quę no K
uerat quod sanaretur , & à quo sanaretur . O Pharisæe
ideo parum diligis , quia parum tibi dimitti suspicaris.
Non quia parum dimittitur , sed quia parum putas esse
quod dimittitur. Quid ergo inquit ille?Ego quia homi
cidium non feci, homicida deputãdus sum?Qui adul-
terium non admisi,pro adulterio puniendus sum ? Aut
ista mihi dimittenda sunt quæ non cõmisi?Ecce iterum
cõstitue duos,& loquamur ad eos . Venit vnus supplex
peccator , coopertus spinis tanquam hericius,& nimis
timidus tanquam lepus. Sed petra est refugium hericiis Psal. 103.
& leporibus. Venit ergo ad Petram, inuenit refugium,
accepit auxilium. Alius non multa commisit,quid ei fa-
ciemus vt multum diligat? Quid persuadebimus?Con-
tra verba domini veniemus, Cui modicum dimittitur,
modicum diligit? Ita planè cui modicum dimittitur. Luca. 7.
Sed ô tu qui dicis te nõ multa commisisse. Quare? Quo
regente? Deo gratias , quod motu & voce vestra intel-
lexisse vos significastis. Iam vt video soluta est quæstio.
Hic multa commisit , & multorum debitor factus est.
Ille gubernante deo pauca commisit . Cui deputat ille
quod dimisit, huic & iste deputat quod non commisit. L
Adulter non fuisti in illa tua vita præterita plena igno-
rantia, nondum illuminatus, nõdum bonum malumq;
discernens , nondum credens in illũ qui te nescientem
regebat. Hoc tibi dicit deus tuus. Regebam te mihi,ser-
uabam te mihi,vt adulterium non committeres: suasor
defuit,& vt suasor deesset ego feci,Locus & tempus de-
fuit , & vt hæc deessent ego feci. Affuit suasor, non de-
fuit locus, non defuit tempus , vt non consentires ego
terrui. Agnosce ergo gratiã eius,cui debes,& quod non
admisisti. Mihi debet iste quod factum est, & dimissum
vidisti, mihi debes , & tu quod non admisisti. Nullum
est enim peccatum quod fecit homo , quod non possit
facere alter homo,si desit rector à quo factus est homo.
Iam nunc quantum potuimus quęstionem profundam
in tantilla temporis breuitate soluimus : aut si non sol-
uimus,debitores,vt dixi,tenemur. Illud potius breuiter
videamus de remissione peccatorũ . Homo putabatur
Christus,& ab illo qui inuitauit,& ab eis qui pariter di-
scumbebãt . Nescio quid illa peccatrix plus in domino
viderat , Nam quare fecit illa omnia , nisi vt sibi dimit-
terentur peccata ? Nouerat ergo illum posse dimittere M
peccata , illi autem nouerant hominem non posse pec-
cata dimittere. Et credendum est quod omnes,id est &
illi discumbentes, & illa mulier accedens ad pedes do-
mini , omnes hi nouerant hominem non posse peccata
dimittere . Cum ergo omnes hoc nossent illa quæ cre-
didit eum posse peccata dimittere, plus quàm hominẽ
esse intellexit. Denique cum dixisset mulieri, Dimittun-
tur tibi peccata tua:continuo ille , Quis est iste qui pec-
cata dimittit ? Quis est iste quem iam mulier peccatrix
cognouit?Tu recumbẽs quasi sanus,medicum ignoras,
quia maiori forsitan febre mentem etiam perdidisti.
Nam & phreneticus ridens ploratur à sanis, Tamen il-
lud bene nostis , bene tenetis. Tenete, quia homo non
potest peccata dimittere. Illa quæ sibi à Christo peccata
dimitti credidit, Christum non hominem tantum, sed
& deum credidit. Quis est iste,inquiunt, qui etiam pec-
cata dimittit?Et dominus (quis est iste dicentibus) non
dixit,filius dei,verbum dei,nõ hoc dixit,sed in eo quod
putabant aliquantũ eos manere permittens,soluit quæ-
stionem,& motus illorum . Qui enim videbat discum-
bentes , audiebat cogitantes : conuersus ad mulierem,
Fides tua,inquit,te saluam fecit. Isti qui dicunt, Quis est
iste

A iſte qui etiam peccata dimittit: qui me putāt hominem,
hominem putēt, Fides tua te ſaluam fecit, Medicus bo-
nus ægros non ſolum præſentes ſanabat, ſed & futuros
etiā præuidebat. Futuri erāt homines qui dicerent, Ego
peccata dimitto, ego iuſtifico, ego ſanctifico, ego ſano
quēcunq; baptizo. Ex ipſo & iſti numero ſunt qui dicūt,
Eſaiæ.52. Noli me tāgere. Vſq; adeo ex ipſo numero ſunt, vt nu-
per in collatione noſtra quod etiā in geſtis ipſis loqui
potcrimus, cum eis à cognitore eſſet conſenſus oblatus
vt ſederent nobiſcum, reſpondendū putarent: ſcriptum
eſt nobis, cum talibus non ſedere, ſcilicet nc per conta-
ctum ſubſelliorum ad eos velut noſtra cōtagio perue-
niret. Vide ſi non eſt, Noli me tāgere, quia mūdus ſum.
Alio autem die vbi opportunius erat, cōmemorauimus
eos huius miſerrimæ vanitatis, cū ageretur de eccleſia,
quia mali in ea non contaminant bonos: reſpondimus
eis, quia ideo ſedere nobiſcum noluerunt: & dixerunt,
ſe ſcriptura dei fuiſſe cōmonitos, quia videlicet ſcrip-
Pſal.25. tum eſt, Non ſedi in concilio vanitatis. Diximus ſi ideo
nobiſcum ſedere noluiſtis, quia ſcriptum eſt, Non ſedi
B in cōcilio vanitatis: quare nobiſcum ingreſſi eſtis, cum
Eſaiæ.52. conſequēter ſcriptum ſit, Et cum iniqua gerentibus nō
Lucæ.7. introibo. Ergo in hoc quòd dicunt, Noli me tangere,
quia mundus ſum: ſimiles ſunt illi phariſæo qui domi-
num inuitauerat, & propterea eū putabat neſciſſe mu-
lierem, quia non eam prohibuerat à contactu pedū ſuo-
rum. Sed in eo Phariſæus melior, quia cum putaret ho-
minē Chriſtum, non credebat ab homine poſſe dimit-
ti peccata. Melior ergo Iudæis quàm hæreticis apparuit
intellectus. Iudæi dixerunt, Quis eſt hic qui etiam pec-
cata dimittit? Audet ſibi homo hoc vſurpare? Quid cō-
trà hæreticus? Ego dimitto, ego mundo, ego ſanctifico.
Reſpondeat illi, non ego, ſed Chriſtus. O homo, quan-
do ego à Iudæis putatus ſum homo, dimiſsionem pec-
Fidei di- catorum fidei dedi. Non ego, ſed reſpondet tibi Chri-
miſsionem ſtus, O hæretice, tu cum ſis homo, dicis, veni mulier, e-
peccatorum go te ſaluam facio. Ego cum putarer homo dixi, Vade
dedit Chri- mulier, fides tua te ſaluam fecit. Reſpondent neſciētes
ſtus. ſicut ait Apoſtolus, neque quę loquuntur, neque de qui-
Lucæ.7. bus affirmant, Reſpondent & dicunt, Si non dimittūt
1.Tim.1. homines peccata, falſum eſt quod ait Chriſtus, Quę ſol-
Matth.18. ueritis in terra, ſoluta erūt & in cœlo. Neſcis qoare hoc
C dictum ſit, quo modo dictum ſit. Daturus erat dominus
hominibus ſpiritum ſanctum, & ab ipſo ſpiritu ſancto
fidelibus ſuis dimitti peccata, nō meritis hominum vo-
lebat intelligi dimitti peccata. Nam quid es homo, niſi
1. queſt. 1. æger ſanandus? Vis mihi eſſe medicus, mecum quære
Vt euiden- medicum. Nam vt hoc euidenter oſtenderet dominus,
ter. à ſpiritu ſancto quem donauit fidelibus ſuis dimitti pec
cata, non meritis hominum, quodam loco ſic ait reſur-
Ioan.20. gens à mortuis, Accipite ſpiritum ſanctum: & cōtinuo
ſubiecit, Si cui dimiſeritis peccata, dimittuntur ei: hoc
Ioan.4. eſt, ſpiritus dimittit, non vos. Spiritus autem deus eſt.
1.Cor.3. Deus ergo dimittit non vos. Sed audi ſpiritum. Quid
2.Cor.6. eſtis vos: Neſcitis, quia templum dei eſtis, & ſpiritus dei
habitat in vobis? Et iterum, Neſcitis, quia corpora ve-
ſtra templum eſt ſpiritus ſancti, quem habetis à Deo?
Deus ergo habitat in templo ſuo, hoc eſt in ſanctis ſuis
fidelibus, in eccleſia ſua per eos dimittit peccata, quia
viua templa ſunt. Sed qui dimittit per hominem, poteſt
dimittere & præter hominem. Neque enim minus eſt
idoneus per ſe dare, qui poteſt per alium dare. Per Ioan-
nem quibuſdam dedit, ipſi Ioāni per quem dedit? Me-
rito volens deus hoc oſtendere & huic veritati atteſta-
ri, cum quidam in Samaria euangelizati eſſent & bapti-
zati eſſent, & baptizati à Philippo euangeliſta vno de D
ſeptem diaconis primitus electis, non acceperunt ſpiri-
tum ſanctum & baptizati erant. Nunciatum eſt diſci- *Acto.8.*
pulis qui erant Hieroſolymis, & venerunt ad Sama-
riam, vt illi qui baptizati erant, per impoſitionem ma-
nus eorum acciperent ſpiritum ſanctum. Et ita factum
eſt. Venerunt & impoſuerunt eis manus, acceperunt
ſpiritum ſanctum. Quia tūc ſic dabatur ſpiritus ſanctus,
vt etiam appareret datus. Qui enim eum accipiebant
linguis omnium gentium loquebantur, vt ſignificarent
eccleſiam in gentibus linguis omnium locuturam. Ac-
ceperunt ergo ſpiritum ſanctum, & in eis euidenter ap-
paruit. Quod cum vidiſſet Simon putans hoc eſſe ho-
minum, voluit eſſe & ſuum. Quod hominum putauit,
ab hominibus emere voluit. Quantam, inquit, à me vul-
tis pecuniā ſumere, vt per impoſitionē manuum mea-
rum detur ſpiritus ſanctus? Tunc eum deteſtatus Pe-
trus ait, Nō eſt tibi pars neque ſors in hac fide. Donum
dei putas pecunia comparandum? Pecunia tua tecum
ſit in perditionem, & cætera quæ ibi cōgruenter locu-
tus eſt. Quare autem hoc ego commemorare volui, in- E
tendat charitas veſtra. Oportebat vt deus prius oſtēde-
ret ſe per homines operari: ſed deinde ne putarent ho-
mines quod putauit Simon, hominis illud eſſe nō dei,
quanquam & ipſi diſcipuli hoc nouerant. Nam cētum *Acto.2.*
viginti homines collecti erant, quando in eos per nul-
lius manus impoſitionem venit ſpiritus ſanctus, Quis
enim tūc eis manus impoſuerat? Et tamē venit & prius
impleuit: poſt illud ſcādalum Simonis, quid egit deus?
Videte doctorem, ſermonibus ſed nō rebus. Idem ipſe *Acto.8.*
Philippus qui baptizauerat homines, & non in eo a ve-
nerat ſpiritus ſanctus niſi conuenirent Apoſtoli, & eis
manus impoſuiſſent, baptizauit eunuchum, id eſt, ſpa-
donem quendam Candacis reginæ qui adorauerat in
Hieruſalem, & rediēs inde legebat in curru ſuo Eſaiam
prophetam, & non intelligebat. Admonitus Philippus
acceſsit ad currum, expoſuit lectionē, inſtruxit fidem,
euangelizauit Chriſtum. Credidit eunuchus in Chri-
ſtum, & ait cum veniſſent ad quandam aquam, Ecce
aqua, quis me prohibet baptizari? Ait illi Philippus, Si
credis in Ieſum Chriſtum? Reſpondit ille, Credo filium
dei eſſe Ieſum. Continuo deſcendit cum illo in aquam.
Impleto baptiſmatis myſterio eo ſacramento ne homi- F
num putaretur donum ſpiritus ſancti, non expectatum
eſt ſicut tunc vt venirent Apoſtoli, ſed continuo venit
ſpiritus ſanctus. Soluta eſt Simonis cogitatio, ne in tali
cogitatione haberet imitatores. Deinde aliud mirabi-
lius exemplum. Petrus venit ad centurionem Corne- *Acto.10.*
lium, ad hominem incircuncīſum gentilem, cœpit ei
prædicare Chriſtum Ieſum, & illi & eis qui cum illo
erant. Adhuc loquente Petro, non dico, nondum im-
ponente manum, ſed nondum etiam baptizante, cum
dubitarent qui erant cum Petro, vtrum incircuncīſi
baptizādi eſſent, (Natum quippe erat inter eos qui cre-
diderant, & eos qui fideles ex gentibus facti erant ſcan-
dalum) Iudęi Chriſtiani, id eſt, ex Iudęis Chriſtiani, quia
baptizabantur incircuncīſi: vt hanc deus tolleret quæ-
ſtionem, cum loquitur Petrus, venit ſpiritus ſanctus, im-
pleuit Cornelium, impleuit eos qui cum illo erant. Et
ipſa atteſtatione rei magnæ, quaſi acclamatū eſt ad Pe-
trum, Quid de aqua dubitas? Iam ego hic ſum. Secura
ergo quęlibet anima à multa nequicia per domini gra-
tiam ſe liberandam, tanquam immunda proſtitutione
mundanda in eccleſiam credat, accedat ad pedes do-
mini, quęrat veſtigia domini, cōfiteatur lachrymas fun-
dens,

G dens, tergat capillis suis. Pedes domini, prædicatores
Euangelij. Capilli mulieris superfluæ possessiones. Ter-
gat capillis, tergat prorsus, operetur misericordiam, &
cum terserit osculetur, accipiat pacem vt habeat chari-
tatem. Accessit ad talem, baptizata est à tali qualis erat
1.Corin.4. Apostolus Paulus, audiat ab illo, Imitatores mei estote,
sicut & ego Christi. Baptizata est autem ab aliquo sua
Philip.2. quærente, non quæ Iesu Christi, audiat à domino, Quæ
Matth.23. dicunt facite, quę autem faciunt, facere nolite. Secura sit
& in illo, siue in bonũ Euãgelistam incurrat, siue in eum
qui quod dicit nõ facit. A domino enim secura audiet,
Luca.7. Vade mulier, fides tua te saluam fecit.

De anniuersario episcopalis ordinationis, quid in eo attendendum ac recolendum sit:

Homilia XXIIII.

De quidem omni & omni hora & cura omnino continua dilectissimi cogitare debet Episcopus quantæ dispensationis sarcinam gerat, qualem de illa rationem domino reddat suo. Veruntamen cum dies anniuersarius nostrę ordinationis exoritur, tunc maxime honor huius officij tanquam
H primo imponatur, attẽditur. Interest autem quòd eo die quo id prius suscepimus, tantũ quemadmodum gerendum esset cogitauimus: at vero consequentibus diebus, præcipueq; illo, quo eius solennitas agitur, non solũ futura eius, quemadmodum deinceps geri debeant, cauta præuisione consulimus, verumetiam preterita quemadmodum gesta sint solicita recordatione recolimus: vt nosmetipsos in benefactis imitemur, & si qua culpanda transierunt, ne repetantur curemus, vt ignoscantur oremus: & accusationem diaboli vbi possimus recte agendi sedulitate fugiamus: vbi autem non possumus, confitendi pietate vincamus. Sicut enim futura peccata negligendo iusticiam committuntur, ita præteritam iniusticiam defendendo firmantur. Sicut ergo ne fiant prospicit charitas, ita facta delet humilitas, vt quæ iam non possunt recte agendo non admitti, possint saltem non superbiẽdo dimitti. Didicimus quippe dicere patri no-
Matth.6. stro qui est in cœlis, Dimitte nobis debita nostra, sicut
Matth.5. & nos dimittimus debitoribus nostris. Quod vt veraciter dicere possimus, etiam inimicos nostros oportet vt diligamus, quos tamen habere nisi cogẽte iusticia nõ
I debemus. Nam si homines nobis pro nostris malis meritis inimici sunt, non curãdum est vt eis debita dimittamus, sed timendum potius ne reddamus. Quoniam si nos merito nostræ iniquitatis oderunt, nos eorum non ipsi nostri sunt debitores. Die ergo isto solenni Episcopatus mei prius paucis alloquar debitores meos, qui mihi nescientes apud deum suffragãtur dum faciunt debita quæ dimittam, vt & mea mihi debita dimitti promerear. Vobis itaque dico siue præsentibus siue absentibus, quibus inimicus efficior verum prædicans, quibus consulendo videor onerosus, quorum requirens vtili-
Psal.31. tatem, cogor offendere voluntatem, Nolite fieri sicut equus & mulus, non habentes intellectum. Nam & hæc iumenta eos calce morsuq; appetunt à quibus curãtur: vt curentur eorum vulnera contrectantur. Non parcis, nõ parco: aduersaris, aduersor: resistis, resisto. Lucta nos cõparat, sed causa separat. Tu inimicus es medico, ego
Psal.34. morbo. Tu diligentiæ meæ, ego pestilentiæ tuæ. Retribuebant, inquit, mihi mala pro bonis, ego autẽ orabam.
Lucæ.23. Quid orabat, nisi, Pater, ignosce illis, quia nesciunt quid
Matth.5. faciunt? Cum vobis, inquit, detraxerint, & dixerint omne malum aduersum vos propter iusticiam, gaudete & exultate, quia merces vestra multa est in cœlis. Vos tamen corrigite peruersitatem vestram, agnoscite chari- K
tatem nostram, reddite dilectionẽ dilectioni, nolumus maiorem cum vestra perditione mercedem. Hæc debitoribus meis quibus dimitto vt dimittatur mihi, nunc pauca sufficerent. Deinde alloquendi sunt paululum etiam illi quibus debitor sum, non sicut ait Apostolus,
Græcis & Barbaris, sapientibus & insipientibus debitor Roma.1.
sum. Nam talis debitor etiam ego pro mearum virium exiguitate, dispensationisq; portiuncula, non quibusdã, sed omnibus sum. Verum nunc de his debitis loquor, quæ mihi dimitti nõ à me exigi cupio. Neque enim sic tumore vanę mentis extollor, vt audeam dicere ex quo huius muneris sarcinam porto, nullum à me hominem perperã læsum: hoc cuilibet homini tam multis & molestis actibus occupato atque distento, ne dicam impossibile, certe difficile est: quãto magis mihi qui noui infirmitatem meam, quam cum meis & pro me vestris orationibus diebus ac noctibus offero sanandam domino deo meo. Diuersarum ergo curarum ęstibus ac difficultatibus conturbatus, si quem forte non vt poscebat au-
diui, si quem tristius quàm opus erat aspexi, si in quem L
verbum durius quàm oportebat emisi, si quem corde contribulatum & opis indigum responsione incõgrua conturbaui, si quem pauperem mihi in aliud intẽto importunius insistentẽ vel prætermisi vel distuli, vel etiã nutu aspero contristaui, si cui de me falsi aliquid tanquam homini de homine suspicanti, iusto acerbius indignatus sum, siquis in sua conscientia non agnouit quod de illo humanitus suspicatus sum, vos quibus pro his atque huiusmodi offensis esse me fateor debitorem, simul me vestrum credite debitorem. Nam pullos quos fouet sæpe in angustiis, sed non toto pedis põdere calcat & mater, nec ideo desinit esse mater. Dimittite, vt di-
mittatur vobis. Dimittite amanti vos debita difficulta- Luca.6.
tis, qui nec contra inimicos debita crudelitatis tenere debetis. Ad summam omnes obsecro, cõmendare domino curam pro vobis meam. Hanc enim iuste expeto pro me vestram, vt quicquid mearum est in præterito offensionum propicius ignoscat, non seuerus agnoscat, Quod mihi deinceps temporis sub hac sarcina erit, iter agentem regat, & suis oculis placentem vobisque vtilem faciat, vt non horrorem ac pœnam meam, sed
gaudium & coronam meam, vos eius conspectus in- M
ueniat.

De eadem re, qua statim supra: *Homilia* XXV.

Hodiernus dies iste fratres charissimi, admonet me attentius cogitare sarcinã meam. De cuius pondere etiam si mihi die noctuq; cogitandũ sit, nescio, quo tamen modo anniuersarius iste dies impingat eam sensibus meis, vt ab ea cogitãda omnino dissimulare nõ possim. Et quãto anni accedũt, imò decedũt, nósque propinquiores faciunt diei vltimo vtique quãdoque sine dubitatione venturo, tãto mihi est acrior cogitatio, & stimulus plenior, qualẽ domino deo nostro rationem possim reddere pro vobis. Hoc enim interest inter vnũquenque vestrũ, & nos, quòd vos penè de vobis solis reddituri estis rationem, nos autẽ & de nobis & de omnibus vobis. Iden maior est sarcina, sed bene portata maiorẽ gloriam comparat, Infideliter autẽ gesta ad immanissimam præcipitat pœnam. Quid ergo mihi hodie maxime faciẽdum, nisi vt commẽdem vobis periculum meum, vt sitis gaudium meum? Periculum autem meum est, si attendam quo modo laudatis, & dissimulem quo modo viuatis. Ille enim nouit sub cuius oculis loquor, imo sub cuius oculis cogito,

A cogito, nõ me tã delectari laudibus popularibus, quàm stimulari & angi quo modo viuãt qui me laudant. Laudari autem à male viuentibus nolo, abhorreo, detestor, dolori mihi estnon voluptati. Laudari autem à bene viuentibus si dicã nolo, mentior. Si dicã volo, timeo ne sim inanitatis appetentior, quàm soliditatis. Ergo quid dicam? Nec plene volo, oec plene nolo. Non plene volo, ne in laude humana perieliter. Noo pleoe nolo, ne ingrati sint quibus prædico. Sarcina autem mea quam modo audistis, cũ Ezechiel propheta legeretur, Parum est enim quia dies ipse admonet nos eandem sarcinam cogitare, Insuper etiam talis lectio recitatur, quæ nobis incutiat magnũ timorẽ, vt quid portemus cogitemus, quia nisi nobiscum qui imposuit portet, deficimus. Ec-
Ezec.33. ce audistis, Terra, ioquit, super quam ioduxero gladiũ, & posuerit sibi exploratorẽ, qui videat gladium superuenientem, & dicat & denunciet: veoiente autẽ gladio taceat ille explorator, & superueoiẽs gladius super peccatorem occidat: peccator quidem pro sua iniquitate morietur, sanguinem autem eius de manu exploratoris inquiram. Si autem viderit gladium superuenientem,
B & tuba cecinerit & nuociauerit, & ille cui annũciat nõ obseruauerit, ille quidem in sua iniquitate morietur, explorator autem animam suam liberauit. Et tu fili hominis exploratorem posui te filiis Israël. Exposuit quid dixerit gladium. Exposuit quid diaerit exploratorem. Exposuit quam dixerit mortem. Non nos permisit in obscuritate lectionis excusare negligentiam nostram. Posui te ergo, ioquit, exploratorem. Si diaero peccatori, morte morieris, & tu tacueris, & ille in peccato suo mortuus fuerit, ille quidẽ in peccato suo morietur digne & iuste, sanguinem autem eius de manu tua requiram. Si autẽ tu dixeris peccatori, morte morieris, & ille se oõ obseruauerit, ille in iniquitate sua morietur, tu vero animam tuam liberasti. Releuate ergo fratres, releuate sarcinam meam, & portate mecum. Bene viuite, Natalis domini imminet, pascẽdos compauperes nostros habemus, & cum eis cõmunicanda est humanitas. Vobis autẽ fercula mea verba ista sunt, pascere omnes pane tractabili & visibili non sufficio, Inde pasco, vnde pascor. Minister sum, paterfamiliâs non sum. Inde vobis appono, vnde & ego viuo. De thesauro dominico,
2.Cor.8. de epulis illius patrisfamiliâs, quipropter nos pauper
C factus est, cũ diues esset, vt eius paupertate nos ditaremur. Si panem vobis ponerem, fracto pane, singula frusta ablaturi essetis, etsi ego multum ponerem, perparum ad singulos perueniret. Modo autẽ quod dico, & omnes totum habent, & singuli quiq; totum habent. Nuoquid enim verbi mei inter vos syllabas diuisistis? Nunquid ipsius producti sermonis singula verba abstulistis? Vnusquisq; vestrum totum audiuit, sed videat quo modo audiuit, quia erogator sum, non exactor. Si non erogem, & pecuniam seruem, terret me Enãgelium. Possim enim dicere, Quid mihi est tædio esse, hominibus dicere iniquis, inique agere nolite, sic agite, sic agere desistite? quid mihi est oneri esse hominibus? Accepi quo modo viuam, quo modo iussus sum, quo modo præceptus sum. Assignem quo modo accepi, de aliis me reddere rationem quò mihi? Euangelium me terret. Nam ad istam securitatem ociosissiman nemo me vinceret. Nihil est melius, nihil dulcius, quàm diuinũ scrutari nullo strepente thesaurum. Dulce est, bonum est: Prædicare, arguere, corripere, ædificare, pro vnoquoque satagere magnũ onus, magnum pondus, magnus labor. Quis non refugiat istum laborem? Sed terret Euangeliũ. Pro-

cessit quidam seruus, & ait domino suo, Sciebam te ho- D
minem molestum, metere vbi nõ seminasti, seruaui pe- Matth.25.
cuniã tuam, nolui eam erogare, tolle quod tuum est, Si aliquid minus est iudica, si integrum est, noli mihi molestus esse. Ait autẽ ille, Serue nequam, ex ore tuo te cõdemnabo. Quare hoc? Quia auarum dixisti me, lucra mea quare neglexisti? Sed timui dare ne perderem, hoc dicis. Plerunque enim dicitur, quid corripis? Perit ad illum quod dicis, nõ te audit. Et ego, inquit ille, nolui dare, oe perderem pecuoiam tuam. Ego veniens cum vsuris exigerẽ. Erogatorem, inquit, posueram te, oõ exactorẽ. Tu exerceres erogationẽ, mihi relinqueres exactionem. Hoc timẽs ergo vnusquisque præuideat quo modo accipiat. Si ergo ego erogans timeo, qui accipit securus esse debet? Qui malus fuit heri, bonus sit hodie. Hæc est ergo erogatio mea. Qui malus fuit heri, bonus sit hodie. Malus fuit heri, & nõ est mortuus. Si mortuus esset & malus esset, inde non redisset. Malus fuit heri, viuit hodie, prosit illi quod viuit, non male viuat. Quare ergo diei hesterno hodiernũ vult addere malum? Longam vitam vis habere, bonam noo vis. Quis lõgum fe-
rat malũ vel prandium? Vsqueadeo cæcitas mentis oc- E
culuit, vsqueadeo surdus est homo interior, vt omnia bona velit habere præter seipsum? Vis habere villã? Nego te habere velle malam villam. Vxorem vis habere? Non vis nisi bonam, domũ non nisi bonam. Quid curram per singula? Caligam non vis habere malam, & vis habere vitam malam. Quid si plus tibi noceat mala caliga, quàm vita mala? Cum tibi caliga mala & cõstricta nocuerit, sedens discalcias te, abiicis, aut corrigis, aut mutas, ne digitũ lædas, & calcias te mala vita, qua animam perdas? Sed planè hoc video vnde fallaris. Caliga nocens dolorem facit, vita oocens voluptatem. Illud nocet, illud libet. Sed quod ad tempus libet, postea peius dolet. Quod autẽ ad tempus salubriter dolet, postea infinita voluptate, & abundanti gaudio lætificat. Secũ-
dum illud quod scriptum est, Qui seminant in lachry- Psal.125.
mis, in gaudio metent. Et illud, Beati qui lugent, quo- Matth.5.
niam ipsi consolabũtur. Hæc ergo diligentius attẽdentes, cogitem' illud quod de luxuria ac voluptate scrip-
tum est, Ad tempus, inquit, indulcat fauces, postea felle Prouer.5.
amarior inuenitur, Et quia vita nostra in hoc seculo quasi via esse cognoscitur, oportet nos de labore ad re-
quiem peruenire, quàm de requie ad laborẽ. Et melius F
nobis est in via breui tempore laborare, vt postea in patria possimus ad æternum gaudiũ fœliciter perueoire. Præstante domino nostro Iesu Christo, qui cũ patre & spiritu saocto viuit & regnat in secula seculorũ, Amen.

De permissione ac prohibitione sedendi in ecclesia, quando vel lectiones leguntur, vel verbum dei prædicatur.

Homilia XXVI.

ANte aliquot dies propter eos qui aut pedibus dolent, aut aliqua corporis inęqualitate laborant, paterna pietate solicitus cõsilium dedi, & quodã modo supplicaui, vt quãdo aut passiones prolixæ, aut certe aliquæ lectiones longiores leguntur, qui stare non possunt humiliter & cum silentio sedentes: attentis auribus audiant quæ leguntur. Nunc vero aliquę de filiabus nostris putãt, quod hoc aut omnes, aut certe plures quæ sanæ sunt corpore, frequenter debeant facere. Nam vbi verbum dei cœperit recitari, quasi in lectulis suis ita iacere volunt, atque vtinam vel iacerent tantummodo, & tacentes verbum dei sitienti corde susciperent, non etiam se ita ociosis fabulis occuparent, vt quod prædicatur nec ipsæ audiant, nec

alios

G alios audire permittant. Vnde rogo vos venerabiles filiæ & solicitudine paterna commoneo, vt quando aut lectiones leguntur, aut verbum dei prædicatur, nulla se in terram proiiciat, nisi forte quam nimiũ grauis infirmitas cogit, Sic tamen non iaceat, sed magis sedeat, & attentis auribus quæ prædicãtur auido corde suscipiat. *1.quæst.1. Interrogo.* Interrogo vos fratres vel sorores dicite mihi, Quid vobis plus esse videtur, verbum dei, an corpus Christi? Si verũ vultis respõdere, hoc vtique dicere debetis, quod non sit minus verbum dei quàm corpus Christi. Et ideo quanta solicitudine obseruamus, quando nobis corpus Christi ministratur, vt nihil ex ipso de nostris manibus in terram cadat: tanta solicitudine obseruemus, ne verbum dei quod nobis erogatur, dum aliquid aut cogitamus aut loquimur de corde nostro pereat, Quia nõ minus reus erit, qui verbum dei neglig ẽter audierit, quàm ille qui corpus Christi in terram cadere negligẽtia sua permiserit. Vellem tamen scire si ab illa hora qua verbũ dei prædicari cœperit semper preciosissimas gemmas & inaures, vel annulos aureos erogare vellemus, vtrum stare aut accipere vellent filiæ nostræ. Sine vlla dubitatione, cum grandi ambitione quæ illis offerren- H tur acciperent. Nos vero quia ornamẽta corporalia offerre nec possumus nec debemus, ideo non libenter audimur. Sed non est iustum vt spiritalia ministrantes, superflui iudicemur. Qui enim verbum dei libẽter audit, inaures animæ de patria paradisi trãsmissas se suscepisse non dubitet. Qui admonetur vt pauperi tribuat aliquid, dum manus ad eleemosynas expandit, dextralia à Christo transmissa percipiet. Quo modo enim terrenis ornamentis caro luxuriosa paruo tempore ornatur, vt carnalibus oculis aut ad suam aut aliorum male cõcupiscẽtium ruinã placere possit: sic anima sancta diuinis sermonibus tanquam spiritalibus & æternis bonorum operum margaritis componitur, vt ad illius cœlestis sponsi consortium, & nuptiale conuiuium fœliciter ornata perueniat, vt nõ ei dicatur illud quod scrip- *Matth. 22.* tum est in Euangelio, Amice quo modo huc intrasti nõ habens vestem nuptialem? Ne bonorum ornamẽtis expoliatis, ac nudus audire mereatur, Ligate illi manus & pedes, & proiicite in tenebras exteriores, vbi est fletus & stridor dentium. Sed magis pro ornamentis bonorum *Matth. 25.* operum, illa vox ad eum desiderabilis dirigatur, Euge I serue bone & fidelis, intra in gaudiũ domini tui. Rogo vos filiæ, diligenter ea quæ à nobis dicuntur, audite. Si aliqua mater propriis manibus ornare velit filiam suã, & illa despiciens ornamenta quę accipit, frequentius se inclinet ad terrã, & huc atque illuc ita per inquietudinem moueatur, vt illam mater sua secundum suam voluntatem ornare non possit, nunquid non iuste aut obiurgatur aut cæditur? Me ergo putate matrẽ vestrarum animarũ esse, & ita vos velle cõponere, vt in vobis nec macula, nec ruga possit ante tribunal æterni iudicis apparere. Animabus enim vestris non solũ ornamẽta, sed *Ephe.5.* etiam medicamẽta desiderans prouidere, studeo dissuta consuere, conscissa sarcire, vulnerata curare, abluere sordida, reparare perdita, & ea quæ sunt integra, spiritalibus magaritis ornare. Si me nõ piget, quare aliquis fastidiose velit accipere? Cum enim terrena & temporalia ornamenta corporis si nõ inuenitur qui donare velit carissimo precio comparantur: quanto magis ęterna animarum ornamenta, quæ absque vllo precio à nobis non cum paruo labore quæsita, vestris spiritalibus offeruntur, iustum est vt à vobis cũ perfecta charitate suscipiantur. Nos enim margaritas, vobis de paradisi patria prouidẽtes, nullam aliam in hoc seculo mercedẽ opta- K mus accipere, nisi vt vos patienter & libẽter quæ vobis insinuantur videauius audire, & cũ dei adiutorio secũdum vires vęstras operibus adimplere. Fratres charissimi, & venerabiles filiæ, nõ ideo dicim᷒ quod vos agnouerimus verbum dei non libenter accipere. Propicio enim deo plus quàm cogitari vel dici potest, de vestra obediẽtia gaudet & exultat anima nostra. Sed dum vos volumus ad meliora semper ascendere, etiã ea quæ vos perfecte cognoscimus agere, paterna solicitudine præsumimus admonere. Et quia non toti viri vel mulieres voluerunt hodie ad vigilias cõuenire, rogo vos filij vel filiæ, vt ea quæ vobis dicta sunt, illis qui absentes fuerũt fidelissime referatis, vt non solum de vestra, sed & de aliorum correctione mercedem habere possitis.

De eo quod propheta dicit in psalmo, Auerte faciem tuã à peccatis meis, & facinora mea dele. Ac de vtilitate pœnitentiæ:

Homilia XXVII.

VOx igitur in his verbis pœnitentis agnoscitur, *Psal.50.* Auerte faciem tuã à peccatis meis, & facinora mea dele. Proinde aliquid de pœnitẽtia dicere diuinitus iubemur. Dicamus aliquid de vtili- L tate pœnitentiæ, præsertim quia & dies ieiuniorũ iã imminet, quo propinquante humiliari animas, & domari corpora studiosius decet. Triplex autẽ cõsideratio agẽdæ pœnitentiæ in sancta scriptura inuenitur. *Pœnitentiæ agendæ triplex cõsideratio.* Nã neque ad baptismum Christi, in quo omnia peccata delentur quisquã bene accedit, nisi agẽdo pœnitentiã de vita pristina. *Prima consideratio.* Nemo enim eligit vitã nouam, nisi quem veteris pœnitet. Hoc autẽ etiã authoritate diuinorũ librorum probare debemus, vtrum baptizandi egerint pœnitentiam. Quando spiritus sanctus missus est, ante promissus, & impleuit dominus fidem pollicitationis suæ, accepto discipuli spiritu sancto, vt nostis, cœperunt loqui omnibus linguis, vt in illis qui aderãt linguã suã quisq; cognosceret. Hoc autẽ miraculo territi, cõsiliũ vitæ ab Apostolis quæsierunt. Tunc Petrus annũciauit eis, eum *De cõse. di. 2. cap. Tunc eis.* colendũ quem crucifixerunt, vt eius sanguinẽ biberent credentes, quem effuderant sæuientes. Ait illis Petrus, *Acto.2.* Pœnitentiam agite, & baptizetur vnusquisque vestrum in nomine domini nostri Iesu Christi, & remittentur vobis peccata vestra. Quicquid de vita præterita remordebat, quicquid angebat conscientiam, quicquid M omnino vel magnum vel paruum, vel dicendum vel non dicendum, nõ dubitet posse dimitti, ne forte quod vult dei miseratio dimittere, contra se teneat humana tentatio. Ait Apostolus, Omnia hæc figuræ nostræ fuerunt, cum de rebus talibus loqueretur dicens, *1.Cor.10.* Nolo enim ignorare fratres vos, quoniam patres nostri omnes sub nube fuerunt, & omnes in Moyse baptizati sunt. Et item, Petra autem est Christus. Has figuras nostras fuisse ille dixit, cui nemo fidelis vnquam contradicit. Et cum multa enumeraret, vnam solam soluit dicens, Petra autẽ erat Christus. Quid sibi velit mare, nubes, manna, hoc non exposuit, sed petra quid esset ostendit. Per mare transitus, est baptismus. Sed quia baptismus, id est, salutis aqua, non est salutis, nisi in Christi nomine consecrata, qui pro nobis sanguinem fudit, cruce ipsius aqua signetur. Hoc vt significaret ille baptismus, mare rubrum fuit. Manna de cœlo aperte de ipso domino exponitur, *Ioan.6.* Patres vestri manducauerunt manna in eremo & mortui sunt, id est, manna quod manducauerunt, non potuit eos à morte liberare. Non quia ipsum manna mors ei fuit, sed quia à morte eos non liberauit. De cœlo veniebat manna, significans eum qui dixit,

A Ego sum panis viuus qui de cœlo descendi. Patres vestri, dicit dominus, manducauerunt manna in eremo, & mortui sunt. Quid est, patres vestri, nisi quos infidelitate imitamini, quorum vias non credendo, & deo *Ioan.8.* resistendo sectamini? Et secundum hoc dicitur, Vos ex patre diabolo estis. Neque enim diabolus aliquem hominem, aut potentia creauit, vel generando procreauit, & tamen dicitur pater impiorum, non propter generationem, sed propter imitationem. De bonis quoq; *1.Cor.10.* dicitur, Ergo Abrahæ semen estis. Patres nostri, inquit, eundem cibum spiritalem manducauerunt, & eundem potum spiritalem biberunt. Erant enim ibi qui quod manducabāt intelligebāt, Erant ibi quibus plus Chri- *Hebra.3.* stus in corde, quàm manna sapiebat in ore. Quid de aliis loquamur? Inde erat primitus Moyses famulus domini fidelis in tota domo eius. De dubitatione Moysi famuli dei volo dicere. Figura enim erat veterū etiam *Nume.20.* ista sanctorum. Dubitat ad aquam Moyses, quando petram virga percussit, vt aqua flueret dubitauit. Dubitationem autem eius legens quisque nec intelligens, forte nec intelligeret, quia nec quærere auderet. Domino deo displicuit illa dubitatio, & eam notauit, non solum B arguendo, sed etiam vindicando. Nam propter hanc dubitationem dicitur Moysi, Non introduces tu populum in terram promissionis. Ascende in montem & *Exod.32.* morere, Deus hic vtique apparet iratus. Quid ergo de Moyse fratres charissimi? Omnis labor eius, omnis pro populo æstus eius, & illa charitas dicēs, Si dimittis illis peccatum istud, dimitte: sin autem, dele me de hoc libro tuo: hæc dubitata, & repentina dubitatione damnata est, quoniam dicitur, dictum est Moysi. Hoc enim placuit deo certæ dispensationis mysterij gratia, quòd *Exod.17.* ipse in terram promissionis nō introduceret populum. Eligitur alius Iesus Naue. Et iste homo non hoc nomine vocabatur. Vocabatur Auses, & cum ei introducendum populum Moyses commendaret, vocauit eum, & mutauit ei nomen Iesum, vt non per Moysem, sed per Iesum: id est, non per legē, sed per gratiam populus dei in terram promissionis intraret. Sicut autem Iesus ille non verus sed figuratus, ita etiam terra promissionis illa non vera, sed figurata. Illa enim populo primo temporalis fuit, nobis quæ promissa est æterna erit, sed figuris temporalibus promittebantur, & prænunciabantur æterna. Sicut ergo ille non verus Iesus, nec illa terra C promissionis vera, sed figurata, ita manna non cibus vere cœlestis, sed figuratus. Post illam dubitationem, & post iram dei, & post minas mortis, & post alia multa dixisse deum ad Moysem quasi ad amicum, quo & antea loquebatur vsqueadeo, vt & ipsi Iesu Naue obedientiæ exemplum de Moyse proponatur, & hoc moneat eū deus, vt sic ei seruiat, quo modo seruiuit Moyses, & sic se pollicetur esse futurū cum eo, quo modo fuit cum Moyse. Dubitauit Moyses quando lignum accessit ad petram: dubitauerunt discipuli quando viderūt dominum crucifixum. Horum figurā gerebat Moyses. Ecce quia lignum accessit ad petram, facta est dubitatio, & impleta est dubitatio Moysi. Et dominus ad eū, Ascen- *Deuter.32.* de in montem, & morere. Per corporalem mortem Moysi figurata est mors ipsius dubitationis. Sed in mōte. O mira mysteria. Ad petram nata est dubitatio, & in monte mortua est. Quamdiu humilis fuit Christus in passione, quasi petra iacebat ante oculos, merito in illo dubitabatur. Mare rubrū baptismus est, populus transiens baptizabatur. Transitus iste baptismus erat, sed in nube adhuc nubilabatur quod prænunciabatur. Iam modo præcessit nubes, manifestæ veritatis serenitas D facta est, quia præcessit & velum per quod loquebatur *Exod.34.* Moyses. Hoc velum in templo pendebat, ne templi secreta panderentur. Sed in cruce domini velum con- *Matth.27.* scissum est, vt paterent. Veni ergo ad baptismum, ingredere intrepidus viam per mare rubrū. Noli esse de peccato præterito tanquam de Aegypto solicitus. Premebant te peccata tua duro onere seruitutis, sed hoc in Aegypto, scilicet in amore huius seculi, in peregrinatione longinqua. Cogebant se sectari opera terrena, tanquā lateres facere, Opera lutea operabaris. Premunt te peccata, veni securus ad baptismum, vsque ad aquam hostis sequi poterit, ibiq; morietur. Time aliquid de vita præterita, crede aliquid remansurum tuorum peccatorum, si aliquis remansit Aegyptiorum. Audi vocem pignorum, Ego, inquit, de præteritis peccatis nō timeo, omnia mihi in aqua sancta per Ecclesiæ etiam charitatem dimitti non dubito, Sed timeo futura peccata. Placet ergo remanere in Aegypto. Interim hostem præsentem euade, qui iam te premit, & iam subiugauit. De futuris quid tibi hostes meditaris? Quod iam fecisti etiā si nolueris erit. Idem facturum te putas, si volueris non erit. Sed periculosa vita est. Neque enim cum mare rubrum transiero, iam ero in terra repromissionis: Du- E ctus est ille populus per desertum, per longa deserta. Interim ab Aegypto liberare. Quid ergo putas tibi futurum auxiliatorem in via eum qui te eruit de vetusta captiuitate? Nouos tuos inimicos? Non quiescit qui te à vetustis hostibus liberauit. Transi tantum intrepidus, intrepidus ambula, obediēs esto. Noli amaricare Moysi illi, cuius typum ille portabat in hac obedientia. Fateor nō desunt hostes. Sicut enim non deerant qui sequerentur fugientes, ita non deerant qui impedirent ambulantes. Prorsus charissimi figuræ nostræ fuerunt. Interim in te nō sit quod contristet Moysem. Noli esse *Exod.15.* aqua amara, quam post mare rubrum nō potuit ille populus bibere. Erat enim & ibi tentatio. Et tamen quando ista eueniunt, quando amaricat populus, ostēdimus eis Christum, quæ pro illis pertulerit, quando pro eis sanguinem fuderit, & mitescunt, tanquā nobis lignum in aquam mittentibus. Plane hostem itineri tuo habebis Amalech. Populus ille habuit hostem Amalech. *Exod.17.* Tunc orabat Moyses, tunc extendebat manus, & deficiebat Amalech. Et tuæ manus extensæ sint, vt deficiat Amalech tentator, & huius itineris impeditor. Esto F vigil, & sobrius in orationibus, in operibus bonis, non tamen præter Christū, quia extensio illa manuum Chri- *Gala.6.* sti crux fuit. In illa extenditur Apostolus cū dicit, Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Ergo deficiat Amalech, vincatur, non impediat transeuntem populum dei. Sed si dimittit manus à bono opere à cruce Christi, præualebit Amalech. Tum noli omni modo aut cōtinuo te fortem futurum putare, aut penitus desperādo deficere. Alternatio enim illa defectus est fortitudinis. In manus Moysi serui dei forte alternatio tua fuit. Aliquando enim in tentationibus deficis, sed nō succumbis, Deponebat ille paululum manus, non omnino rue- *Psal.93.* bat, sed dicebat, Motus est pes meus, ecce misericordia tua domine adiuuabat me. Noli ergo timere, adest in itinere auxiliator, qui in Aegypto fuit liberator. Noli timere, aggredere viam, præsume securus Aliquando ille deponebat manus, aliquando erigebat, tamen victus est Amalech. Debellare potuit, superare non po- *Pœnitentia* tuit. Itaque admonemur iam de altera loqui pœniten- *secunda cō* tia. Triplicem quippe eius considerationem in sancta *sideratio.*

scriptura

G ſcriptura eſſe propoſui. Illa prima competentium eſt &
ad baptiſmum venire ſitientium, hanc de ſcripturis ſan
ctis oſtendi: & alia propè quotidiana. Et vbi illam oſten
dimus pœnitentiam quotidianam? Non habeo vbi me-
lius oſtendam, quàm in oratione dominica, vbi orare
nos docuit, & quid ad patrem dicamus oſtendit, & in
Matth.6. his verbis poſuit, Dimitte nobis debita noſtra, ſicut &
nos dimittimus debitoribus noſtris. Quæ debita fra-
tres? Quādoquidem debita hic intelligi non poſſunt
niſi peccata, quæ debita dimiſit & in baptiſmo iterum
vt dimittat oramus? Certe mortuus eſt omnis Aegyp-
tius, qui ſequebatur. Si nihil de ſequentibus hoſtibus
reſiduum factum eſt, quid oramus vt dimittantur, niſi
propter manus deficientes contra Amalech? Dimitte
nobis, ſicut & nos dimittimus. Conſtituit medicinam,
firmauit pactum. Hic preces conſtituit, ibi peccanti re-
ſpondit. Nouit quo iure res agatur in cœlo, quo modo
impetrari poſſint deſiderata, Dimitti vis, dimitte ait.
Quid enim habes quod deo præſtes, à quo tibi vis cun-
cta præſtari? Nunquid iam Chriſtus ipſe ſaluator in ter-
ra ambulat? Nunquid ſuſcipit illum modo in domum
H Zachæus gaudens? Nunquid ei hoſpitiũ & epulas præ-
Lucæ.19.& 10. parat Maria? Nihil horum indiget, ad patris ſedet dex-
teram. Sed quando vni ex minimis meis feciſti, mihi
Matth.25. feciſti. Hæc eſt extenſio manuum ſub qua deficit Ama-
lech. Et erogas quidem pauperi, Quando aliquid das
pauperi eſurienti, forte id quod dederis minus habe-
bis, ſed in domo, non in cœlo. Sed hic quoque in ter-
ra, quo iubente præſtitiſti, ipſe ſupplet quod dediſti. De
2.Cor.9. hac re cum loqueretur Apoſtolus ait, Qui miniſtrat ſe-
men ſeminanti, & panem in eſcam ſubminiſtrabit. O-
perarius enim dei es, quando das egenti, ſeminas hye-
me quod metas æſtate. Quid ergo metuis infidelis, ne
in hac magna domo tantus paterfamiliàs non paſcat
operarium ſuum? Erit & ibi quod ſufficiat tibi. Dabit
deus totum neceſſitati, nõ cupiditati. Operare ergo in-
trepidus, extende manus vt deficiat Amalech. Dic mi-
hi cum ignoſcis ei qui peccat in te, quid minus habebis
in corde tuo, vnde dominum dimittis, ſed nihil amit-
tis. Immo vero vnda charitatis ibat in corde tuo, inde
tanquam vena interiore manabat, Tenes odium con-
tra fratrem, obturaſti fontem. Non ſolum ergo nihil
perdis, cum ignoſcis, ſed abundantius irrigaberis. Cha-
ritas non anguſtatur. Sed ecce quid acturus es? Oratu-
I rus es? Quid dicam? Quando oraturus es? Hodie. An
non es oraturus ira & odio plenus? Vindictam mini-
ſtrans, non dimittis ex corde. Ecce oras, venit hora o-
randi, incipis verba illa vel audire vel dicere, dictis &
auditis ſuperioribus venturus es ad hunc verſum, at ſi
non venturus, quò iturus? Ne ignoſcas inimico, deuia-
bis à Chriſto. Planè ſi in oratione deuiabis vt nolis di-
Matth.6. cere, Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimitti-
mus debitoribus noſtris. Ne tibi cito reſpondeatur. Sic
dimitto, quo modo & tu dimittis. Ergo quia hoc nõ po
tes dicere, & non vis dimittere, deuiabis ab hoc verſu,
& prætermittes & dicis quod ſequitur, ne nos patiaris
induci in tentationem. Ibi te capiet creator tuus, cuius
faciem quaſi deuiabas. Quo modo quiſq; in vico cum
occurrit ei cui aliquid debet, ſi ad manum eſt diuerti-
culum, dimittit quò ibat, & iit per aliam partem, ne fa-
ciẽ videat creditoris. Hoc tu in iſto verſu te feciſſe ar-
bitratus es, deuitaſti dicere, Dimitte ſicut ego dimiſi,
ne ſic dimitteret, quia non dimittis, & noluiſti dicere,
deuitans faciem creditoris. Quem deuitas? Quis deui-
tas? Quò ibis? Vbi tu eſſe poſſis, & ille non eſſe? Dicturus
es, Quò ibo à ſpiritu tuo, & quò à facie tua fugiam? Si Pſal.138.
aſcendero in cœlum, tu illic es, ſi deſcendero in infer- K
num, ades. Quantum poteſt à Chriſto debitor fugere,
quàm vt eat in infernũ? Adeſt iſte creditor. Et quid ibi
facturus es, niſi quod ſequitur? Si ſumpſero pẽnas meas
in directum, & volauero in extremis maris, id eſt, ſpe
mea finem ſeculi meditabor, in præceptis tuis viuam,
duabus alis charitatis attollar. Imple ergo duas alas
charitatis, Diligas proximum ſicut teipſum, & non te- Matth.22.
neas odium vnde fugias creditorem, Reſtat ergo pœ-
nitentiæ tertium genus, vnde aliquid breuiter dicam, Pœnitentiæ
vt adiuuante domino, propoſita & promiſſa perſoluā. tertiũ gen⁹.
Eſt pœnitẽtia grauior atque luctuoſior, in qua proprie
vocantur in Eccleſia pœnitentes, remoti etiam a ſacra-
mentis altaris participandi, ne accipiendo indigne, iu- 1.Corin.11.
dicium ſibi manducent & bibant. Illa vero pœnitentia
luctuoſa eſt. Graue vulnus adulterium forte cõmiſſum
eſt, forte homicidium, forte aliquid ſacrilegum. Grauis
res, graue vulnus, letale, mortiferum, Sed omnipotens
medicus, iam poſt ſuggeſtionem facti & delectationẽ,
& cõfeſſionem, & perpetrationem, quaſi quatriduanus
mortuus putet. Sed nec ipſum domin⁹ deſeruit, ſed cla-
mauit, Lazare veni foras. Ceſſit voce miſericordiæ, mo L
les ſepulturæ. Ceſſit mors vitæ, ceſſit infernus ſuperno. Ioan.11.
Eleuatus eſt Lazarus, proceſſit tumulo, & ligatus erat,
Sicut ſunt homines in confeſſione peccati agentes pœ
nitentiam. Iam proceſſerunt à morte. Nam non confi-
terentur, niſi procederent. Ipſũ confiteri, ab occulto, &
tenebroſo procedere eſt. Sed quid domin⁹ eccleſiæ ſuæ
inquit? Quæ ſolueritis in terra, ſoluta erũt in cœlo. Pro- Matth.18.
inde Lazaro procedente, quia impleuit dominus miſe-
ricordiæ ſuæ bonum, perducere ad cõfeſſionem mor-
tuorum latentẽ, putentem, iam cætera implet eccleſiæ
myſteria, Soluite illũ, & ſinite abire. Sed chariſſimi hoc Ioan.11.
genus pœnitentiæ nemo ſibi proponat, ad hoc genus
pœnitentiæ nemo ſe præparet. Tamen ſi forte contige-
rit, nemo deſperet. Iudam traditorem, non tam ſcelus
quod commiſit, quàm indulgentiæ deſperatio fecit pe
nitus interire. Non erat dignus miſericordia, ideo non
fulſit ei lumen in corde, vt ad eius indulgentiam con-
curreret quẽ tradiderat, ſicut illi qui eum crucifixerũt,
ſed deſperando occidit, & laqueo ſe ſuſpendit. Quod
fecit in corpore ſuo, hoc factũ eſt in anima eius. Ipſius
enim ſpiritus dicitur, etiam iſte ventus aëris huius. Quo
modo ergo qui ſibi collum ligāt, inde ſe occidunt, quia M
non ad eos intrat ſpiritus aëris huius: ſic illi qui deſpe-
rant de indulgentia dei, ipſa deſperatione intus ſe ſuffo
cant, vt eos ſpiritus ſanctus viſitare nõ poſſit. Solebant
inde Chriſtianis inſultare Pagani, de pœnitẽtia quæ in-
ſtituta eſt in eccleſia. Et cõtra nonnullas hæreſes tenuit
eccleſia catholica iſtam veritatem, de pœnitentia agen
da. Fuerunt qui dicerent quibuſdam peccatis non eſſe
dandam pœnitentiam, & excluſi ſunt de eccleſia, & hæ-
retici ſunt facti. In quibuſcunq; peccatis non perdit vi-
ſcera pia mater eccleſia. Ergo ſolent inde pagani inſul-
tare nobis neſciẽtes quid loquantur, quia ad verbũ dei
quod linguas infantium facit diſertas, nondum perue-
nerunt. Vos, inquiunt, facitis vt peccent homines, cum Sapien.10.
illis promittitis veniam, ſi egerint pœnitentiam. Deſo-
latio eſt hoc, nõ admonitio. In hanc ſententiam exag-
gerant verba. Quanta quiſque poteſt lingua vel ſonanti
vel titubanti, non tacent. Non tamẽ quando eis loqui-
mur & ſi vincantur, nõ conſentiunt. Tamẽ quo modo
vincantur, breuiter accipiat charitas veſtra, quia totum
domini miſericordia optime conſtituit in eccleſia ſua.
Dicunt

A Dicunt nos dare peccatis licentiam, quia portum pœnitentiæ pollicemur. Si clauderetur aditus pœnitētiæ, nónne ille peccator tanto magis adderet peccata peccatis, quanto magis sibi desperaret ignosci? Diceret enim sibi, Ecce peccaui, ecce scelus admisi, iam mihi veniæ nullus est locus, pœnitētia infructuosa est, damnatus sum, quare iam non viuo vt volo? Quia ibi non inuenio charitatem, hic saltem pascam cupiditatē meā. Quare enim abstineam? Ibi enim mihi locus clausus est, hic quod non fecero perdo: quia quæ post hanc futura est vita mihi non dabitur, quare ergo non seruio libidinibus meis, vt eas impleam & saturem, & faciam, quicquid non licet sed libet? Diceretur ei fortassis, Sed miser capieris, accusaberis, torqueberis, punieris. Sciūt ista homines mali ab hominibus dici, & inter homines seruari: attendunt multos male & scelerate viuentes impunita peccata habere, occultare possunt, quę occultauere non possunt redimere. Vsque in senectutem vitæ, lasciuias, blasphemias, sacrilegia perdita enumerant sibi, cur ille qui tanta fecit senex mortuus est? Núquid attendis ideo sceleratum & peccatorem senem mortuum, vt ostenderet in illo patientiam deus, expe-
B ctans pœnitentiam. Vnde Apostolus, Ignoras quia pa-
Roma.2. tientia dei ad pœnitentiam te adducit? Ille ergo secundum duriciam cordis sui, & cor impœnitens, thesaurizat sibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij dei, qui reddet vnicuique secunduum opus suum. Opus est ergo, vt hic timor mentes obsideat, opus est vt ille qui peccare non vult, pręsentem sibi cogitet, non in publico solum, sed etiam in domo, non in domo solum, sed & in cubiculo, in nocte, in lectulo, in corde suo. Ergo si tuleris portū pœnitentiæ, augebuntur peccata. Ecce nihil dicunt illi qui putant augeri peccata, quia portus pœnitentiæ in Christiana proponitur fide. Quid ergo? Deus ne per illam spem indulgentiæ augerentur peccata, rursus non debuit prodire? Quomodo enim prodeunt ne desperando augeantur. Quomodo enim reuera auget peccata, qui veniam sperauerit, vt dicat sibi faciam, deus bonus est, quando me conuertero, igno-
Eccli.5. scet mihi. Ita plane dicis, sed crastina dies incerta est tibi. Nónne ad hoc te admonet scriptura, dicens, Ne tardes conuerti ad dominum, neque differas de die in diem? Subito enim veniet ira eius, & in tempore vindictæ disperdet te. Ecce ad vtrunque vigilauit pro no-
C bis prouidentia dei, ne desperando augeamus peccata, propositus est pœnitentiæ portus. Rursus, Ne sperādo augeamus, datus est dies mortis incertus.

Psal.49. *De eo quod Propheta dicit in Psalmo, Deus manifestus veniet, deus noster, & non silebit:*

Homilia XXVIII.

Cantauimus, Deus manifestus veniet, deus noster, & nō silebit. Dominum Christum scriptura prædixit venturum ad iudicium viuorum & mortuorum. Quando enim prius venit iudicari, occultus fuit, quādo veniet iudicare manifestus erit. Quàm fuerit tūc occultus hinc intelligite quod ait A-
1.Corin.2. postolus, Si enim cognouissent, nunquā dominum gloriæ crucifixissent. Tunc autem siluit interrogatus, sicut
Esaiæ.53. Euangeliū loquitur, & impletur in eo Esaiæ prophetia dicētis, Sicut ouis ad immolandum ductus est, & sicut agnus coram tondente se fuit sine voce, sic nō aperuit os suum, Veniet ergo manifestus, & non silebit. Ad hoc dictum est, nō silebit iudicaturus, quia siluit iudicatus. Nam quantū attinet ad voces ipsius nobis necessarias quando siluit? Non siluit per Patriarchas, non siluit per os carnis suæ. Et modo si sileret, scriptura non loquere- D
tur, Lector ascendit, sed ipse nō silet. Tractator loquitur, si vera loquitur, Christus loquitur. Si sileret Christus, ego vobis ista non dicerem. Nec per os vestrum siluit. Nam quādo cantabatis, ipse loquebatur. Nō silet, opus est vt audiamus, sed aure cordis. Nam responderi facile est aure carnis, Illis auribus audire debemus, quas quærebat magister ipse cum diceret, Qui habet aures *Matth.13.*
audiendi audiat. Quis enim ante illum quando ista dicebat, sine auribus carnis stabat? Omnes aures habebant, & pauci habebant. Non omnes habebāt aures audiendi, hoc est, obediēdi. Quàm terribiliter locutus est per Prophetam Ezechielem, credo adhibuistis aurem, credo audistis quemadmodum dixerit, Ad domum *Ezech.3.*
Israël mittam te, non ad populum altioris linguæ te mittam. Populus autem ille non vult audire te, quia non vult audire me. Quid ostendit nisi quia ipse deus per Propbetam loquebatur? Quia vero in ipsis verbis propheticis nos maxime territi sumus, id est, præpositi quos posuit loqui ad populum suum, prius in illis verbis videamus faciem nostram. Demonstratū est enim nobis, sonante lectore, quasi speculum vbi nos inspi- E
ceremus, & inspeximus nos, inspicite vos. Ecce ego fa- *Vbi supra.*
cio quod ibi audiui. Si non discreueris, inquit, iustū, si non dixeris peccatori, morte morieris, & ostenderis illi, vt recedat ab iniquitatibus suis, ipse quidem in peccatis suis morietur, sanguinem autē eius de manu tua exquiram. Si autem dixeris, & ille contempserit, & non obedierit, ille in sceleribus suis morietur, tu autem animam tuam liberabis. Dico vobis, libero animam meam. In magno enim sum, non periculo, sed exitio constitutus, si tacuero. Sed cū ego dixero, & impleuero officium meum, vos iam attendite periculum vestrum. Quid autem volo, quid desidero, quid cupio, quare loquor, quare hic sedeo, quare viuo, nisi bac intētione, vt cum Christo simul viuamus? Cupiditas mea ista est, honor meus iste est, gloria mea ista est, gaudium meum hoc est, possessio mea ista est. Sed si me non audieritis, & tamen ego nō tacuero, animam meam liberabo. Sed nolo esse saluus sine vobis. Nolite ergo contēnere fratres mei peccata, in qoibus forte consuetudinē iam fecistis. Omne enim peccatum consuetudine vilescit, & fit bomini quasi nullū sit: obduruit iam, dolorem perdidit, quod valde putre est nec dolet. Quod nō dolet, F
nō pro sano habendum, sed pro mortuo computandū est. Attendite quæ dicat scriptura, & ibi videte quemadmodum viuere debeatis. Quis non contēnat ebriositatis peccatum? Abundat tale peccatum & contemnitur. Iam cor ebriosorum perdidit sensum, nō habet dolorem, quia nec salutem. Quando aliquid pungitur, & dolet, aut sanum est, aut est in illo spes aliqua sanitatis, Quando autem tangitur pungitur, vellicatur, nec dolet, pro mortuo habendum est, aut de corpore præcidendū. Sed aliquando nos parcimus, & non nouimus nisi loqui. Excommunicare, de ecclesia proiicere pigri sumus. Aliquando enim timemus, ne ipso flagello peior fiat qui cæditur. Quanuis qui tales sunt iam in anima mortui sunt, tamen quia medicus noster omnipotens est, non est desperandum de his, sed totis viribus supplicandum, vt aures cordis quas clausas habere probantur, dominus aperire dignetur. Sed nunquid ille parcet, nunquid silebit quem timere debemus? Audistis in Psalmo fratres mei, cum enumeraret peccata peccatoris, ait, Hæc fecisti & tacui. Contra boc dictum est, Veniet & non silebit. Præsentia sua nō silebit. Excepto *Psal.149.*

G enim quod Christus significat, quia siluit in iudicio, vt impleretur in illo etiam ea prophetia quam paulo ante commemoraui, Hoc excepto, modo deus ipse per seipsum dominus Christus tacet. Ascendit enim in cœlum, & sedet ad dexteram patris, inde venturus est iudicare viuos & mortuos. Quandiu ibi est donec veniat tacet, Voces eius in libris audiuimus, de ore ipsius non audiuimus. Audistis vocem ipsius de sanctis scripturis isto loco. Audistis cum vosipsi commemoratis, & forte de his rebus inter vos sermocinamini. Qui vult audiri à deo fratres charissimi, prius audiat deū. Nunquid audis illum quando facis adulteriū, & latere te putas, quia homo te non videt? Ille te videt, sed tacet. Quādo furtum facis, captas oculos eius cui furaris, & si eum latet facis: si propterea non facis, quia times ne videaris, intus fecisti, in corde fecisti, fur teneris, & nihil tulisti, sed & tu si opportunitas detur ad implēdum malum factū tuum, furaris, & lætaris quia tacet. Audi ergo psalmum, te admonuit, te quicunq; es, qui forte hic hodie stas, & nocte aliquid fecisti, te admonuit, tibi dixit, Hęc fecisti & tacui, Suspicat⁹ es inique quod ero tibi similis, O homines qui hæc verba quæ dicturus sum nec habetis in

H ore, nec in corde, fœlices estis. Nōnne quotidie homines mala faciētes, aut quos bene fecisse pœnitet, & pœnitentiam fecisse, peruerse fundunt quod mulserunt? Nōnne quotidie dicuot, & ipsa murmura inter se roduot, Vere si deo displicerent ista, non permitteret illa fieri, vt illi qui ea faciunt fœlices essent in terra? Videmus raptores, videmus infirmorum oppressores, videmus vicinorum expulsores, videmus violentos limitū inuasores, videmus calumniatores, & tamen potentes, diuites, fœlices in hac vita, Si verè deus ista videret, si ista curaret parceret eis? Addunt & hoc quod peius est, non placent nisi mala. Contingat autem vt faciat bene aliquis, & sequatur forte aliqua tētatio, cōtinuò ad manum habet, non expedit facere bene. Parum est ꝙ male

Psal. 49. vis facere, & benefaciētibus maledicis? Hæc fecisti, inquit, & tacui, suspicatus es inique, quòd ero tibi similis. Quid est quòd ero tibi similis? Quia sic mihi placet malū, quo modo tibi. Hoc es suspicatus, hoc dixisti in corde tuo. Quod peius est in hæc verba progrediuntur, vt nec audiri timeant. Ergo suspicatus es inique quòd ero tibi similis. Arguam te quod modo non putas, & quando non putas arguam te. Sileo cum facis, sed nō silebo cū

I iudico. Arguam te. Quid tibi faciam quando arguā te? Statuam te ante faciem tuā. Modo enim quando male facis putas quia bonus es, quia non vis te videre. Alios reprehendis, te non respicis: alios accusas, de te nō cogitas: alios ponis ante oculos tuos, te ponis post dorsum tuū. Ego quādo te arguam, contrà facio. Tollo te à dorso tuo, & pono te ante oculos tuos. Videbis te, & planges te, & nō erit iam tunc quomodo corrigas. Cōtemnis ergo tempus misericordię, veniet tempus iudi-

Psal. 100. cij, quia tu in ecclesia mihi cantasti, Misericordiam & iudiciū cantabo tibi domine. Ex ore nostro exiet, vbiq; Ecclesiæ concrepant Christo, Misericordiam & iudicium caotabo tibi domine. Tempus est misericordiæ, vt corrigamur, nondū venit tempus iudicij. Locus est, spaciū est. Peccauimus, corrigamur. Nondum finita est via, nondum clausus est dies, nondum expiratū est, nō desperetur, quod peius est, Quoniā propter ipsa peccata humana, & tolerabilia, & tāto crebriora, quanto minora, constituit deus in ecclesia tempore misericordię

Matth. 6. prærogandā quotidianā medicinam vt dicamus, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, vt his verbis lota facie ad altare acce- K
damus, & his verbis lota facie corpore Christi & sanguine cōmunicemus. Sed quod est grauius, ipsam medicinam sic homines contemnunt, vt non solum non dent veniam quando in illos peccatur, sed nec velint petere quando ipsi peccant. Intrauit tentatio, subrepsit ira, tantum dominata est iracundia quantum potuit, vt non solum tumultuaretur cor, sed & conuicia & crimina vomeret lingua. Non vides quò te impulit? Non vides quò te præcipitauit? Tandē corrige, dic, male feci, peccaui. Non enim morieris si dixeris, Crede nō mihi, 2. Reg. 12.
sed deo. Quid sum ego? Homo sum, par vestrum sum, carnem porto infirmus. Omnes credamus deo. Attendite vobis. Si peccauerit frater tuus, corripe eum inter Matth. 18.
te & ipsum. Si te audierit, lucratus es fratrem tuum. Si te nō audierit, adhibe tecum duos aut tres. Io ore duorum aut trium testiū stabit omne verbum. Si nec ipsos audierit, refer ad ecclesiam, Si nec ipsam audierit, sit tibi tanquam ethnicus & publicanus. Ethnicus gentilis est. Gentilis ille est, qui in Christo non credit. Si nec ecclesiam audierit, mortuum puta. Sed ecce viuit, ecce intrat, ecce signat, ecce genu figit, ecce orat, ecce ad altare accedit, Sit tibi tanquam ethnicus & publicanus. L
Noli in illo attendere falsa signa. Viuens mortuus est, vnde viuit? Quomodo viuit? Si dicam alicui in conspectu vestro, tu hoc fecisti, respondebit postea, Quantum errat. Intus me moneret, intus mihi diceret, quia male feci, intus videret peccatum meum. Quare in populo arguit? Quid si feci, & nō correxisti? Quid si feci, & adhuc perseueras? Quid si feci, & adhuc tibi bene fecisse videris in corde tuo? Quia tacet ille, iustus es? Quia modo ille non vindicat, nihil male fecisti? Non times. Arguam te, non times? Constituā te ante faciem tuam, Psal. 49.
non times. Sed longē est, inquis, iudicium. Primo quis tibi dixit, quia longē est dies iudicij? Nunquid si longe est dies iudicij, lōge est dies tuus? Vnde scis quādo est? Nōnne multi sani dormierunt & obduruerūt? Nōnne casus nostros nobiscū in hac carne portamus? Nōnne fragiliores sumus, quàm si vitrei essemus? Vitrum enim & si fragile est, tamen seruatum diu durat, & inuenis calices ab auis & proauis, in quibus bibunt nepotes & pronepotes. Tanta fragilitas custodita est per annos. Nos autem homines & sub tantis casibus quotidianis fragiles ambulamus, & si casus ipsi repentini non accederent, diu tamen viuere non valeremus. Vita hu- M
mana tota breuis est, ab infantia vsque ad decrepitam senectutem tota breuis est, Adam si adhuc viueret, & hodie moreretur, quid illi vitæ longitudo profuisset? Huc accedit, quia ipse dies qui quasi naturaliter seruit morbo illecto incertus est, Quotidie moriuntur homines, & qui viuunt deducunt illos, exequias celebrant, & vitam sibi promittunt. Nemo dicit, corrigam me, ne cras hoc sim qnod iste quem deduxi. Placet vobis verba, ego quæro facta. Nolite me cootristari prauis moribus vestris, quia delectatio mea non est in hac vita, nisi vestra bona vita.

De eo quod ait dominus in Euangelio, Remittite, & remittetur vobis: date, & dabitur vobis: Homilia XXIX. Luca. 6.

EGo fratres vires paruas habeo, sed verbū dei magnas habet valere in cordibus vestris. Ego & quod lente dicimus, valde auditis si obedietis. Tanquam per nubem suam, per Esaiam prophetā domin⁹ tonuit, si sensum habetis expauistis. Manifeste enim dixit, nec expositorem habent ista necessarium,

sed

A sed factorem. Quò mihi, inquit, multitudinem sacrificiorum vestrorum? Quis enim exquisiuit ista de manibus vestris? Deus nos quærit, non nostra. Sed sacrificium Christiani est eleemosyna in pauperem. Hinc enim fit deus peccatis propicius. Nisi autē peccatis propicius fiat deus, quis remanebit nisi reus? Ab eis peccatis & delictis, sine quibus vita ista non ducitur, mundantur homines per eleemosynas, Quæ sunt duorum generum, erogando & remittendo. Erogando quod habes bonum, remittendo quod pateris malum. Hæc duo genera eleemosynarum dominus magister bonus, qui verbum breuiauit super terram, vt esset fructuosum, & non onerosum, quàm breuiter fuerit complexus audite, Remittite, inquit, & remittetur vobis: pertinet ad ignoscendum. Date, & dabitur vobis: pertinet ad erogandum. Ex illa eleemosyna qua ignoscis homini nihil perdis. Ecce statim veniam petit, ignouisti, nihil amisisti. Charitate amplior domum redisti. Illud aliud genus eleemosynarum, vbi iubemur erogare indigentibus, graue videtur, quia quod quisq; dederit, hoc ipsum quod dabit non habebit. Equidem & hinc securos nos facit Apostolus qui dixit, Prout quisq; habet, nō vt aliis B sit refectio, vobis angustia. Metiatur ergo vnusquisque vires suas, non thesaurizare attendat in terra, det, non perit quod dat. Non dico, hoc non perit, sed dico hoc solum non perit. Alia vero quæ non dederis, & abundant tibi, aut cum viuis amittis, aut cum morieris dimittis. Deinde fratres mei tanta promissio quem non hortatur? Dimittite, inquit, & dimittetur vobis: date, & dabitur vobis. Quando dicit, date & dabitur vobis, attendite cui dicat, Homini dicit deus, mortali dicit immortalis, mendico dicit tantus paterfamiliâs. Neque enim hoc reuocaturus est quod dedimus, inuenimus quem fœneremur. Demus in vsuram, sed deo, non homini. Ei damus qui abundat, ei damus qui dedit quod demus, & pro modicis rebus profert nobis, pro mortalibus, pro putribilibus, pro terrenis quæ æterna sunt & incorruptibilia, & sine fine manentia. Quid multa dicturus sum? Se promittit qui promittit. Si amas illum, eme illum ab illo, Et vt noueris te ipsi dare, audi illum dicentem, Esuriui, & dedistis mihi manducare. Sitiui, & dedistis mihi potum. Hospes fui, & suscepistis me. Nudus fui, & vestistis me. Aeger, visitastis me. Inclusus, venistis ad me. Et dicent illi, Quando te vidimus in C his necessitatibus constitutum, & ministrauimus tibi? Et ille, Quando vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Dat de cœlo, accipit in terra. Ipse dat, ipse accipit, quasi fœnus traiectitium facis. Hic das, ibi recipis. Hic das res perituras, ibi recipis res sine fine mansuras. Et quandocunque dicis deo, Libera me domine ab homine malo, hoc enim modo cantauimus. Scio enim quo gemitu dicas, Libera me domine ab homine malo. Quis enim in isto seculo non patitur aliquem hominem malum? Quando ergo dicis deo hoc, Libera me domine ab homine malo, sicut totis præcordiis dicis, sic intentis oculis te prius attende. Libera me domine ab homine malo. Fac tibi respondisse deū. A quo? Dicturus es à Gaio, à Lucio, à nescio quo quem pateris. Et respondet tibi, De te mihi nihil dicis. Si ab homine malo libero te, prius es liberandus à teipso. Pateris malum, noli teipsum pati malum. Videamus si inuenit te, quid tibi faciat alter malus. Tu noli esse malus. Non tibi dominetur auaricia, non te calcet concupiscentia tua, non te trituret ira tua. Isti hostes interiores tui qui sunt, Tuipse non tibi aliquid facias.

Esaiæ.1. — *Eleemosyna in pauperē, sacrificiū est Christiani.* — *Eleemosynarum duo genera.* — *Lucæ 6.* — *2.Cor.8.* — *Lucæ.6.* — *Matth.25.* — *Psal.139.*

Videamus quid tibi faciat vicinus malus, patronus ma- D lus, potens malus, videamus quid tibi faciat? Iustum te inueniat, fidelem te inueniat, Christianum te inueniat. Quid tibi facturus est? Quod Stephano Iudæi fecerunt. *Act.7.* Faciendo malum, miserunt ad bonum. Ergo quando oras vt liberet te deus ab homine malo, attende te, noli tibi parcere à te, te liberat. Quo modo te à te liberat? Dimittendo peccata, donādo merita, dando tibi vires pugnandi aduersus concupiscentias tuas, inspirando virtutem, dando menti tuæ cœlestem delectationem, qua omnis terrena delectatio superetur. Hæc tibi cum præstat deus, liberat te à te, & securus expectas in huius seculi malis transitoriis cum eis bonis venturum dominum, quæ transire non possunt. Satis sint vobis. Videtis certe, quia nescio quo modo ergo inualidus accedo, & loquēdo fortis fio. Tantus est animus mihi, tāta intētio in profectu vestro. Operarius enim in agro fructū sperans, minus sentit laborem. Scitis fructus mei qui sint, & vobiscum sim, & omnes simus fructus dei.

De eo quod in Aggæo scriptum est, Meum est aurum, & meum est argentum:

Homilia XXX.

IN scripturis diuinis fratres charissimi legimus E deum dicentem, Meum est aurum, & meū est *Aggæi 2.* argentum. Hoc ideo dictum est, vt ille qui nō vult cum indigētibus communicare quod habet, cum audit præcepta faciēdæ misericordiæ, intelligat deum non de re illius cui iubet, sed de re sua iubere donare: & ille qui aliquid porrigit pauperi, non se arbitretur de suo facere: ne forte non tam confirmetur misericordię nomine quàm infletur superbiæ vanitate. Meum est, inquit, aurum, & meum est argentum, non est vestrum ô diuites terræ. Quid ergo dubitatis pauperi dare de meo? Aut quid extollimini cum datis de meo? Et vis videre quàm iusti iudicis res est aurū & argentum, auarus vnde torquetur, inde misericors adiuuatur: rem suam diuina distribuente iusticia, & recte facta inde manifestantur, & peccata inde puniuntur. Nunquid non aurum & argentum, atque omnis terrena possessio, & exercitatio humanitatis est, & suppliciū cupiditatis? Cum talia deus nobis hominibus tribuit, ostendit in eis quanta cōtemnat animus cuius diuitiæ sunt ipse deus qui tribuit. Non enim potest quisque apparere contemptor, nisi eius rei, cuius possessor effectus est. Nam & qui non F habent possunt ista contemnere, sed vtrum fingant an vere contemnant, deus videt, qui cordis inspector est. Ab hominibus autem vt imitari possint cogitationem contemnentis, non nisi in manibus erogantis inspicitur. Cum autem malis hominibus deus ista concedit, ostendit in eis quo modo & in ipsis bonis quę deus largitur, crucietur animus cui voluit qui tāta largitur, Bonis autem subministrat occasiones beneficiorum, malos autem torquet timore damnorum. Et ideo si amittant vtrique aurum & argentum, isti cœlestes diuitias læto corde retinebunt: illis autem & bonis temporalibus inanis domus, & bonis æternis inanior conscientia remanebit. Illius est ergo aurum & argentum, qui nouit vti auro & argento. Nam etiam inter ipsos homines tunc quisq; habere aliquid dicendus est, quādo bene vtitur. Nam quod iuste non tractat, iure non tenet. Si suum esse dixerit, non erit vox iusti possessoris, sed impudentis incubatoris improbitas. Quapropter si homo non importune dicit aliquid suum, non quod iniqua, & stulta cupiditate occupauerit, sed quod prudentissima potestate, & iustissima moderatione tra-

G ctauerit: quanto magis deus vere ac proprie suum esse
dicit aurũ & argentũ, quod & largissima bonitate con-
didit, & iustissimo administrat imperio: vt sine ipsius
nutu atque dominatu nec mali nisi ad auariciæ suppli-
ciũ, nec boni, nisi ad vsum misericordiæ possint habere
aurum & argentum? Quod tamẽ & instituere vt sit, &
vt alteri adsit, alteri desit, distribuere atq; ordinare non
possunt. Si autem solis bonis in potestate daretur aurũ
& argentum, recte putaretur magnum aliquid bonum.
Rursus si solis malis deesset, videretur magna pœna
paupertas. Si autem solis bonis deesset, videretur sum-
ma beatitudo, paupertas. Nunc vero si scire vis aurum
posse bene haberi, habent & boni: non eos per aurum
bonos esse, habent & mali. Item si scire vis quàm non
sit miseria paupertas, sunt quidam pauperes beati: sunt
quidam pauperes miseri, si scire vis quàm non sit beati-
tudo paupertas. Ita ergo aurum & argentum distribuit
hominibus conditor rerum & administrator deus, vt
ipsum per se natura & genere suo bonum sit, quanuis
nõ summum & magnum bonum, & pro gradu sui or-
dinis laudabilem conditorem vniuersitatis ostendat.
Copia vero eius non extollat bonos, nec lædat inopia.
H Malos autem & cum offertur excæcet, & cum aufertur
excruciet. Res ergo condita & ad conditoris laudem,
& bonorum probationem, malorúmque supplicium,
recte vituperari nullo modo potest: & eam verissime
deus dicit suam, quam nõ solum condit affluentissima
bonitate, sed etiam prouidentissima moderatione dis-
pensat. Cum autem hoc genus rerum dominus in Eu-
Luca.6. angelio mammona iniquitatis appellat, significat esse
alterum mammona, id est, alias diuitias, quas nisi iusti
& boni possidere non possunt, vt ideo mammona ini-
Diuitiæ du- quitatis vocetur, quia iniquitas eas vocat diuitias. In iu-
plices. sticia vero nouit esse alias diuitias quibus homo ador-
1.Petri.3. natur interior, sicut beatus Petrus dicit, Qui est ante
deum diues. Illæ iustæ dicuntur diuitiæ, quia bonis me-
ritis iustisq; tribuuntur. Illę vero dicuntur diuitiæ, quia
quisque eas habuerit non egebit. Istæ vero iniustæ diui-
tiæ, non quia iniustum est aurum & argentum, sed quia
iniustum est eas putare diuitias, quæ non auferant ege-
statem. Tanto enim magis ardebit quisq; egestate aua-
riciæ, quanto magis eas diligens maiores habuerit. Quo
modo ergo sunt diuitiæ, quibus crescẽtibus crescit in-
I opia? Quæ amatoribus suis, quanto fuerint ampliores,
non afferunt satietatem, sed inflammant cupiditatem.
Diuitem tu putas qui minus egeret, si minus haberet.
Nam videmus quosdam cum haberent pecuniam par-
** Legẽdum* uam, paruis lucris fuisse lætatos: sed postea * cum cœpit
arbitror, cũ abundare verum quidem copiis auri & argenti, sed ta-
cœperint a- men falsæ diuitiæ cũ parua obtuleris iam recusant, cre-
bundare ve- das eos iam esse satiatos, sed falsum est. Nam maior pe-
ris quidẽ co- cunia fauces auariciæ non claudit sed extendit, non ir-
piis auri & rigat sed accendit. Poculum respuunt, quia fluuium si-
argenti, sed tiunt. Vtrum ergo ditior aut egentior dicendus est, qui
tamẽ falsis cum ideo voluit habere aliquid ne indigeret, ideo plus
diuitiis. habet ne minus indigeat? Sed non est hæc auri culpa &
argenti. Fac enim misericordem aliquem inuenisse the
saurum, nónne operante misericordia præbetur hospi-
talitas peregrinis, aluntur famelici, nudi vestiuntur, in-
opes adiuuantur, captiui redimuntur, construuntur ec-
clesiæ, reficiuntur lassi, pacantur litigiosi, reparantur
naufragi, curantur ægroti, corporales opes dispertiun-
tur in terra, spiritales reconduntur in cœlo? Quis hæc
facit? Misericors & bonus. Vnde facit? De auro & ar-
Aggæi 2. gento. Cui seruiẽs hæc facit? Ei qui dixit, Meum est au-
rum, & meum est argentum. Videtis iam vt arbitror, K
fratres, quam magno errore, magnáque dementia in
res ipsas quibus male homines vtuntur, crimen ma-
le vtentium transferatur. Nam si propterea vitupera-
tur aurum & argẽtum, quia homines auaricia deprauа-
ti, neglectis præceptis omnipotentissimi creatoris in ea
quæ condidit detestabili cupiditate rapiuntur, vitupe-
retur etiam omnis dei creatura. Quia sicut Apostolus
dixit, Peruersi quidem homines coluerunt & seruie- *Roma.1.*
runt creaturæ potius quàm creatori, qui est benedictus
in secula. Vituperetur etiam iste sol quem certe idem
Manichæi qui nõ intelligunt esse creaturam, tanquam
ipsum creatorem, vel tanquam eius aliquam partem
colere atque adorare non desinunt. Cur ergo ipsum
non vituperant, cum plerunque homines de vsu solis
& luminis in ædificiis suis lites iniustissimas concitant,
& vt fenestris suis radij liberiores aliquanto largius in-
fundantur, domos alienas deiicere sæpe moliuntur, &
eos qui contradixerint, etiam si iure certissimo con- L
tradicant, inimiciciis acerbissimis insectantur? Si quem
igitur infirmorum potentior aliquis iniuste ac nefarie
propter vsum solis oppresserit, diripuerit, in exilium e-
tiam mortémve compulerit, solis est crimen quo ille a-
bundantius vti desiderat, an potius male vtẽtis iniqui-
tas? qui dum cupit corporeis oculis temporale lumen
largius acquirere, cubiculum cordis luci non aperit æ-
quitatis. Ex quo isti si possunt intelligant, aut aurum &
argentum se accusare non debere, quanuis de auro &
argento sæpe homines cupidissimi dimicent, aut accu-
sationes suas de terra in cœlum, & de metallis fulgen-
tibus in sydera, atque ipsum solem se debere transferre,
quando iniqui homines inexpiabili sæpe discordia de
possidenda solis luce confligunt. Similiter etiã discant
quid intersit inter hanc lucem visibilem, lucemq; iusti-
ciæ. Siquidem fieri potest vt quanto maiore auiditate
frui quisque hac luce voluerit, tanto maiori cæcitate à
iusticiæ luce deficiat.

De Monomachia Golia & David.

Homilia XXXI. *1.Reg.17.*

Olias vnus fuit ex Allophylis, id est, ex alie-
nigenis, qui bellum gerebant illo tempore
aduersus filios Israël. Eo tempore Dauid san-
ctus, cuius est hoc psalterium, imò per quem
ministrauit hoc psalteriũ spiritus sanctus, puer erat pa- M
scens oues patris sui tenera ætate, vix dum adolescen-
tulus: fratres eius iam iuuenes militabant, & in exerci-
tu regis erant, attulit eis missus à parentibus aliquid de
domo vsibus ipsorum. Itaque illo tempore quo pugna-
batur in exercitu, inuentus est non dum miles, sed mili-
tum minister & frater. Extitit tunc Golias iste de quo
mentio facta est, ingens statura corporis, armis instru-
ctus, viribus etiã exercitatus, elatus iactantia, qui super-
be prouocaret ad monomachiam populum aduersariũ,
hoc est, vt vnus inde electus ab ipsis procederet aduer-
sus eum, vt duobus pugnantibus examen totius belli in
medio versaretur, pacto & placito addicto, vt quis illo-
rum duorum vicisset, vniuersæ parti vnde iste steterat
retribueretur victoria. Rex ergo ille populi Iudæorum
filiorum Israël, Saül erat. Angebatur, æstuabat, quęrebat
in vniuerso exercitu parem illi viro, nõ inueniebat, nec *Ibidem.*
forma corporis, nec audacia prouocationis. Cum æstua
ret, ausus est puer iste Dauid, nõ præsumens de viribus
suis, sed in nomine dei sui procedere aduersus eum.
Nunciatum est regi, non audacia puericiæ, sed fiducia
pietatis. Nec rex abnuit, non recusauit. Intellexit cum
videret

A videret ardentem puerũ, aliquid in eo diuinitatis esse, nec illum tenera ætate sine diuino instinctu talia posse præsumere. Libẽter accepit, processit aduersus Goliam. In omnibus ergo qui erant in ea parte, vnde procedebat Dauid, non erat præsumptio nisi de deo: in illis autem tota spes in vnius hominis viribus. Sed quid est homo, nisi quod in isto Psalmo cecinit, Homo vanitati assimilatus est, dies eius velut vmbra prætereunt? Ergo spes illorum inanis, quæ collocata est in vmbra transeunte. Armatus est Dauid, vt quoniam ætate & viribus impar erat, quasi armis par esset: sed arma vetera non adiuuabãt potius, quàm onerabant nouã ætatem. Et ad hoc pertinet quod etiam apostolica lectio ante psalmi canticum præsignauit dicens, Exuite vos veterem hominem, & induite nouum. Noluit Dauid vetustatẽ armorum, abiecit, onera dixit esse, quia implicabant eum, expeditissimus ille ad prælium procedere cupiebat, fortis non in se sed in domino, armatus non tam ferro quàm fide. Tamen abiectis armis, elegit aliquid vnde pugnaret, & hoc nõ sine sacramẽto. Nam videtis quasi duas quasdam vitas: nam in alienigenis veterem, aliam in Israëlitis nouam, aduersus inuicem dimicare. In illa

Psal. 134. *Coloss. 3.* *1. Reg. 17.*

B parte corpus diaboli, in ista præfiguratio domini nostri Iesu Christi. Tulit quinque lapides de torrente de fluuio, & posuit in vase pastoris quo lac mulgeri solet. Ita processit armatus. Quinq; lapides lex erat. Continetur enim lex quinq; libris Moysi, & in ipsa lege decem præcepta sunt salutaria, quibus decem præceptis cætera seruiant. Præfiguratur ergo lex & quinario & denario numero. Et ideo Dauid pugnauit quinario, qui ait, In psalterio decem chordarũ psallam tibi. Neque omnes quinque lapides, sed vnum tulit. Nanque in numero lapidum, numerum librorum ostẽdit, in vno lapide vnitatem implentium legem. Vnitas enim ipsa implet legem, id est, charitas. Ideo sublati sunt illi lapides quinq; de fluuio. Fluuius quid significat? Illo tempore semper in scripturis eadem significantur rebus certis. Quinario numero propter quinq; libros Moysi. Quid significant quòd de fluuio sunt ablati & politi in vase pastoricio? Iam diximus aduentu domini nostri Iesu Christi vt vere vinceretur diabolus, lex transiuit ad gratiam. Quid tam significat gratiã quàm lactis copia? Sublati sunt illi lapides de fluuio. Fluuius significat populum fluxum, deditum temporalibus rebus, amantem transeuntia, & cupiditatis impetu in mare huius seculi decurrentem, qualis erat populus Iudæorum. Vetus acceperat legem, sed calcabat legem, & transibat super legẽ, & ferebatur in mare, quo modo fluui⁹ super illos lapides.

Psal. 32.

C Non enim lapides illi limitem fecerant fluuio vt statuerent fluuiũ. Quòd si ita essent, significarent coërcitionem legis, & eos qui confluere cœperunt voluptatibus & cupiditatibus suis, venientes ad præcepta legis consisterẽt, & refrænarent impetus libidinum suarum. Non autem ita erãt illi lapides, sed in fluuio super quos transibat aqua, sicut supra legem transgressor populus transibat. Inde ergo dominus tulit legẽ ad gratiam, id est, de fluuio tulit & in vase pastoris posuit. Qui vult ergo implere legem, gratiam cogitet: hoc est, homo totũ quòd innotescit ei deus, quòd dat illi gratiam suã, vnde præsumebat Dauid. Golias autẽ de se, de viribus suis superbus, elatus, inflatus, primo totam victoriam vniuersæ partis suæ in se vno constituit. Et quia omnis superbia habet impudentiam frontis, in ipsa fronte lapide veniente deiectus est. Euacuata est frons quæ habebat impudentiam superbiæ suæ, & vicit frons quæ habebat humilitatem crucis Christi. Propterea & nos signum ipsum crucis in fronte portamus, quia illud intelligimus. Hoc dixi, fratres mei, quia multi hoc faciũt, & intelligere nolunt. Factorem quærit deus signorum suorum, non pictorem. D

De eo quod dominus ait in Euangelio, Non potest filius à se facere quicquam nisi quod viderit patrem facientem: Homilia XXXII.

Ioan. 5.

ARcana & secreta regni dei prius quærunt credentes quo faciant intelligentes. Fides enim gradus est intelligendi: intellectus autem meritum fidei. Aperte hoc propheta dicit omnibus præpropere & præpostere intelligentiã requirentibus & fidem negligentibus. Ait enim, Nisi credideritis nõ intelligetis. Habet ergo & fides ipsa quoddam lumẽ suũ in scripturis, in prophetia, in Euangelio, in Apostolicis lectionibus. Omnia enim ista quæ nobis ad tẽpus recitantur, lucernæ sunt in obscuro loco vt nutriamur ad diem. Dicit Apostolus Petrus, Habemus certiorem propheticum sermonẽ cui benefacitis intendentes tanquam lucernæ in obscuro loco, donec dies lucescat, & lucifer oriatur in cordibus vestris. Videtis ergo fratres, quamdiu sint peruersi & properãdo viciosi qui tanquã

Esaia. 7. *2. Petri. 1.*

E immaturi conceptus ante ortum quærunt abortum qui nobis dicunt, quid me iubes credere quod non video, videam aliquid vt credam? Iubes credere dum non videam: ego videre volo & videndo credere, nõ audiendo. Dicat Propheta, Nisi credideritis non intelligetis. Ascendere vis & gradus obliuisceris. Vtique peruerse homo si iam tibi possem ostendere quid videres, non hortarer vt crederes. Ergo fides est, sicut alibi definitũ est, sperantium substantia, conuictio rerum quæ non videntur. Si non videntur, quo modo confinguntur quia sunt? Vnde enim sunt ista quæ vides nisi ex illo quod non vides? Vtiq; vides aliquid vt credas aliquid, & ex eo quod vides credas quod nõ vides. Ne sis ingratus ei qui te fecit videre vnde possis credere quod nondum potes videre. Dedit tibi deus oculos in corpore, rationẽ in corde, excita rationem cordis, erige interiorem habitatorem interiorum oculorum tuorum, assumat fenestras suas, inspiciat creaturam dei. Est enim aliquis intus qui per oculos videat. Nam quando aliquã do in me cogitas auerso interius habitatore, quæ sunt ante oculos tuos non vides. Fenestræ enim frustra patent, quando qui per eas attendit absens est. Non ergo oculi

Esaia. 7. *Hebræ. 11.* *Fidei definitio.*

F vident, sed quidam per oculos videt, erige illum, excita illum. Non enim denegatum est tibi, rationale animal te deus fecit, præposuit te pecoribus, ad imaginẽ suam te formauit. Siccine vti oculis debes vt pecus tantum, vt videas quid addas ventri, non menti? Erige ergo rationalem aspectum, vtere oculis vt homo, intende cœlum & terram, ornamenta cœli, fœcunditatem terræ, volatus auium, natatus piscium, vim seminum, ordinẽ temporum. Intende facta & quære factorem: aspice quæ vides, & quære quem non vides. Crede in eum quem non vides propter ista quæ vides. Et ne sermone meo te exhortatum putes, Apostolum audi dicentem, Inuisibilia enim dei à creatura mundi per ea quæ facta sunt, conspiciuntur. Postponebas ista nec attendebas vt homo, sed vt animal irrationale. Clamauit ad te Propheta & frustra clamauit, Nolite esse sicut equus & mulus quibus nõ est intellectus: videbas ergo ista & postponebas, Quotidiana miracula dei non facilitate sed assiduitate viluerant. Quid enim difficilius cognitione quàm vt nascatur homo, moriendo discedat in secreta qui erat,

Genes. 1. *Roma. 1.* *Psal. 31.*

G nascendo procedat in publica qui non erat? Quid tam
mirabile, quid tam difficile cognitu? Deo aotem facile
factu. Mirare ista, expergiscere, insolita nosti mirari,
Matth.14. maiora sunt quàm quæ videre consueuisti, Mirati sunt
homines dominum deũ nostrum Iesum Christum de
quinq; panibus saginasse tot milia, & non mirantur per
Ioan.2. pauca grana impleri segetibus terras. Quæ aqua erat vi-
num factũ, viderũt homines & obstupuerũt, quid aliud
fit de pluuia per radicẽ vitis? Ipse illa fecit, ipse ista. Illa
vt pascaris, ista vt mireris. Sed vtraq; mirãda sunt, quia
opera dei sunt. Videt homo insolita & miratur: vnde
est ipse homo qui miratur vbi erat, vnde processit, vnde
forma corporis, vnde membrorũ distinctio, vnde ha-
bitus iste speciosus, de quib9 primordiis, de quàm con-
temptibilibus, & miratur alia cum sit ipse mirator ma-
gnum miraculum. Vnd ergo ista quæ vides nisi ex illo
quem non vides? Sed vt dicere cœperam, quia tibi ista
viluerãt, venit ipse ad facienda insolita, vt & in ipsis so
litis agnosceres artificẽ tuũ. Venit ille cui dictũ est, In-
noua signa. Cui dictũ est, Mirifica misericordias tuas.
Eccli.36. Largiebatur enim eas, largiebatur & nemo mirabatur.
Psal.16. Venit ergo paruus ad paruos, venit medicus ad ægro-
H tos, qui poterat venire cum vellet, redire cum vellet, fa-
cere quicquid vellet, iudicare vt vellet. Et hoc quod
vellet ipsa iusticia est, & quod ille vult, inquã, ipsa iusti-
cia est. Non enim iniquum est quod ille vult, aut æquũ
potest esse quod nõ vult. Venit suscitare mortuum mi-
rãtibus, reddere luci hominẽ qui erat in luce, qui quo-
tidie, qui non erant producit ad lucem. Fecit ista & con
temptus est à multis, plus attendentibus non quàm ma-
gna faceret, sed quàm paruus, tanquam dicẽtibus apud
se: ista diuina sunt, sed iste homo est. Duo ergo vides, di
uina & hominem. Si diuina nõ possunt fieri nisi à deo,
vide ne in homine lateat deus. Attende, inquã, quæ vi-
des, crede quæ nõ vides. Non te deseruit qui vocauit vt
credas, quãuis iuberet te illud credere quod non potes
videre, non tamen te dimisit nihil videntẽ vnde possis
credere quod non vides. Paruá ne signa, paruáne indi-
cia sunt creatoris ipsa creatura? Venit etiam, fecit mira-
cula, non poteras videre deum, poteras hominem: deus
factus est homo vt in vno tibi esset & quod videres &
Ioan.1. quod crederes, In principio erat verbum, & verbũ erat
apud deum, & deus erat verbum. Audis & nondum vi-
I des. Ecce venit, ecce nascitur, ecce de fœmina procedit
Gene.2. quit fecit masculum & fœminam. Qui fecit masculum
& fœminam nõ factus est per masculum & fœminam.
Contempturus enim eras forte qui nasceretur, nõ con-
temnis quo modo nasceretur, quia semper erat ante-
quam nasceretur. Ecce, inquam, assumpsit corpus, indu
tus est carne, processit ex vtero. Iã ne vides, iam, inquã,
vides carnẽ, interrogo, sed carnem ostendo, vides ali-
quid, & nõ vides aliquid. Ecce in ipso partu, ecce etiam
duo sunt, & quod videas & quod nõ videas, sed vt per
ipsum quod vides credas quod nõ vides. Contemnere
cœperas, quia vides qui natus est: crede quod nõ vides,
quia de virgine natus. Quantulus est, inquit, qui natus
est, sed quantus est qui de virgine natus est? Et ille qui
de virgine natus est miraculum temporale tibi attulit,
non est natus de patre, scilicet de patre homine, & na-
tus est de carne. Sed non tibi videatur impossibile, quia
natus est per solam matrem qui fecit hominem ante pa
trem & matrem. Attulit ergo tibi temporale miraculũ,
vt tu eũ quæras & mireris æternũ. Etenim ipse qui tan-
Psal.18. quã sponsus processit de thalamo suo, de [illegible] scilicet
virginali vbi sanctæ nuptiæ factę sunt verbum & caro,
attulit, inquam, miraculum temporale: sed ipse est æter- K
nus, ipse est patri coæternus, ipse est qui in principio e-
rat verbum, & verbũ erat apud deum, & deus erat ver- Ioan.1.
bum. Fecit tibi vnde sanareris vt videre posses quod
non videbas. Quod contemnis in Christo, nondum est
contemplatio sanati, sed medicamentum ægroti. Noli
festinare ad visionem sanorum. Angeli vident, angeli
gaudent, angeli pascuntur & viuunt, nec deficit vnde
pascũtur, nec minuitur esca ipsorũ. In sublimibus thro-
nis, in partibus cœlorum, in his quæ supra cœlos sunt,
videtur verbum ab angelis & gaudetur, & manducatur
& permanet. Sed vt panem angelorum mãducaret ho Psal.77.
mo, dominus angelorum factus est homo. Hęc est salus
nostra, medicina infirmorum, cibus sanorum. Et loque Ioan.5.
batur hominibus & dicebat quod audistis, Non potest
filius à se facere quicquã, nisi quod viderit patrẽ facien-
tẽ. Iam ne putamus, est aliquis qui intelligat? Iam ne pu-
tamus, est aliquis in quo proficit collyriũ carnis ad in-
tuendum vtcunq; splendorem diuinitatis? Locutus est,
loquamur & nos, ille quia verbum, nos quia de verbo.
Quare autem nos vtcunq; de verbo? Quia ad similitu-
dinem verbi per verbũ. Quantum ergo capimus, quan- L
tum illius ineffabilitatis participes esse possumus, loqua-
mur & nos, ne cõtradicatur nobis. Præcessit enim fides
nostra vt dicamus, Credidi propter quod locutus sum. Psal.115.
Loquor ergo quod credo, vtrũ etiam vtcũq; video ille
magis videt, hoc videre vos nõ potestis. Sed cũ dixero,
qui videt quod dico siue credat & me videre quod di-
xi, siue non credat, quid ad me illud, synceriter videat
& de me quod vult credat. Non potest filius à se facere
quicquã nisi quod viderit patrem facientem. Hic Ar-
rianorum error exurgit, sed exurgit vt cadat, quia non
humiliatur vt surgat. Quid est quod te mouit? Filium
minorẽ vis dicere. Audisti enim, Non potest filius à se
facere quicquam nisi quod viderit patrem facientem.
Minorem vis ex hoc filium dici, Noui hoc, noui hoc te
mouit, crede minorem nõ esse, videre nondum potes,
crede, hoc est, quod pauloante dicebã. Sed quo modo,
inquies, contra verba ipsius crediturus sum? Ipse dicit,
Non potest filius à se facere quicquam nisi quod vide-
rit patrem facientem. Attende & quod sequitur, Quæ-
cunque enim facit pater eadem & filius facit: non dixit,
talia. Paululum attendat charitas vestra ne vobismetip-
sis strepitum faciatis. Tranquillo corde opus est pia & M
deuota fide, intentione religiosa: non in me vasculum,
sed in illum attendite qui panem ponit in vasculo. At-
tendite ergo paululum. In his enim quæ supra diximus
hortãtes ad fidem vt animus indutus fide sit intellectu
capax, ea quæ dicta sunt festiua læta facilia sonuerunt,
exhilarauerunt mentes vestras, secuti estis: intellexistis
quæ dixi. Quæ vero dicturus sum spero aliquos intelle-
cturos, vereor tamen non omnes intellecturos. Et quia
deus nobis proposuit per lectionem Euãgelij vnde di-
camus, nec vitare possumus quod proposuit magister,
forte vereor ne qui non intellexerint qui fortassis plu-
res erunt vt putent me frustra sibi locutum, sed tamen
propter eos qui intellexerint nõ frustra loquor. Lætetur
qui intelligit, patienter ferat qui nõ intelligit, quod nõ
intelligit ferat & vt intelligat differat. Non ergo ait,
Quæcunq; pater facit talia filius facit, tanquam alia fa-
ciat pater, & alia filius. Videbatur enim tanquã hoc di-
xisse cum superius diceret: Non facit à se filius quicquã
nisi quod viderit patrem facientem. Intende, neque ibi
ait, nisi quod audierit patrem iubentem: sed viderit, in-
quit, patrem facientem. Si ergo carnalem intellectum,
vel potius

A vel potius sensum interrogemus, quasi duos sibi pro-
posuit artifices patrem & filium, patrem facientē nullo
viso, filium facietem à patre viso, carnalis adhuc aspe-
ctus est: verũtamen vt ea quæ superiora sunt intelliga-
mus, ista humiliora & abiecta non declinemus. Primo
sic nobis ante oculos constituamus aliquid, putemus
esse duos fabros patrem & filium. Fecit pater arcam
quam filius facere non poterat nisi patrem videret fa-
cientem: attendit arcam quã fecit pater, & fecit arcam
aliam talem, nõ eandem. Differo paululum verba quæ
sequũtur & iam interrogo Arrianum. Siccine intelli-
gis quo modo proposui: Fecit pater aliquid quod cum
videret filius patrem facientem, fecit & ipse tale ali-
quid? Hoc enim videntur sonare verba quibus permo-
tus es. Neq; enim ait, Non potest à se facere filius quic-
quam nisi quod audierit patrem iubentem. Sed ait, Nõ
potest à se facere filius quicquam, nisi quod viderit pa-
trem facientem. Ecce si sic intelligis, fecit pater & atten
dit filius, vt videret & ipse quod faceret. Faceret au-
tē aliud aliquod tale quale fecerat pater, Hoc quod fe-
cit pater per quem fecit? Si non per filiũ, si non per ver
Ioan.1. bum incurristi in blasphemiã Euangelij. Omnia enim
B per ipsum facta sunt. Ergo iam quod fecerat pater, per
verbum fecerat: si per verbum fecerat, per filium fece-
rat. Quis est alius qui attendit vt faciat aliud aliquid
quod viderit patrem faciētem? Nõ soletis dicere duos
filios habere patrem: vnus est vnicus de illo genitus.
Per misericordiam vero suam solus ad diuinitatem &
non solus ad hæreditatem. Cohæredes vnico suo fecit
pater: nõ quos de sua substantia sicut ipsum genuit, sed
Roma.8. quos de familia sua per ipsum adoptauit. In adoptio-
nem quippe filiorum vocati sumus, sicut sancta scriptu
ra testatur. Quid ergo dicis? Ipse vnic⁹ loquitur: ipse fi-
lius vnigenitus in Euangelio loquitur: ipsum verbum
Ioan.5. nobis verba fecit, ipsum audiuimus dicentem, Non po
test filius à se facere quicquã nisi quod viderit patrem
facientem. Iam fecit pater vt videat quod faciat filius,
& tamen nil facit pater nisi per filium. Certe turbaris
hæretice, certe turbaris, sed tãquam helleboro accepto
turbaris vt saneris. Iam te non inuenis, sentētiam tuam
& carnalem intuitum tuum, quantum arbitror etiam
ipse condemnas. Repone oculos carnis post te, erige si
aliquid habes in corde, diuina intuere. Audis quidē hu
mana verba per hominem, per Euangelistam, per Euã-
C gelium audis humana verba sicut homo. Sed de verbo
dei audis vt humana audias, diuina cognoscas. Exagi-
tauit magister vt erudiret, seminauit quæstionē vt mo-
ueret intentionem, Nõ potest filius à se facere quicquã
nisi quod viderit patrem facientem. Consequens erat
quod diceret, Quæcunque enim pater facit, talia facit
filius, Non hoc ait, Sed quæcũq; pater facit, hæc eadem
& filius facit. Non alia pater facit, alia filius facit, quia
Ioan.11. omnia quæ pater facit per filium facit. Suscitauit Laza-
& 9. rum filius, nunquid pater eum nõ suscitauit? Illumina-
uit filius cæcũ, nunquid pater non illuminauit? Illumi-
nauit pater per filiũ in spiritu sancto. Trinitas est, sed
vna operatio, vna maiestas, vna æternitas, vna coæter-
nitas, & opera eadē trinitatis. Non alios homines creat
pater, alios filius, alios spiritus sanctus. Vnum eũdemq;
hominem & pater & filius & spiritus sanctus creat, &
pater & filius & spiritus sanctus vnus deus creat. Atten
dis pluralitatem personarum, sed vnitatem diuinitatis
agnosce. Propter pluralitatem enim personarum di-
Gen.1. ctum est, Faciamus hominem ad imaginem & simili-
tudinem nostram. Non ait, faciam hominem, & atten-
de cum facio vt possis & tu alterum facere. Faciamus; D
inquit, pluralitatem audio, ad imaginem nostram, item
pluralitatem audio. Vbi ergo singularitas diuinitatis,
lege sequentia, Et fecit deus hominem. Dicitur, Facia-
mus hominem, & non dicitur fecerunt dij hominem.
Intelligitur vnitas in eo quod dictũ est, Fecit deus ho-
minem. Vbi est ergo intentio illa carnalis? Confunda-
tur, abscõdatur, perimatur: loquatur nobis verbum dei.
Iam pij, iam credentes, iam imbuti fide & comparato
aliquo merito intelligentiæ, cõuertamus nos ad ipsum
verbum, ad fontem luminis & dicamus simul, Domi-
ne eadem fecit pater quæ tu, quia quicquid facit pater
per te facit. Te verbum audiuimus in principio, nõ vi-
dimus sed credimus. Ibi consequenter audiuimus, quia
omnia per te facta sũt. Omnia ergo quæ facit pater per *Ioan.1.*
te facit. Eademq; ergo facis quæ pater. Quid est quare
dicere voluisti, non potest filius à se facere quicquam?
Video enim æqualitatem quandam tibi cũ patre, in eo
quod audio, Quæcunq; pater facit, hæc eadem filius fa-
cit: agnosco æqualitatē, hic intelligo, hic capio vt pos-
sum: ego & pater vnum sumus, quid est ꝙ non potes fa *Ioan.10.*
cere quicquã, nisi quod videris patrem faciētem? Quid
est hoc? Forte dicat mihi, immo dicat nobis omnibus. E
Hoc enim quod dixi, Non potest filius facere quicquã *Ioan.5.*
nisi quod viderit patrem faciētem, videre meum quo
modo intelligis, videre meum quid est? Sequestra pau-
lulum formã serui quam propter te suscepi. Etenim in
illa forma serui dominus noster oculos & aures habe-
bat in carne, & in illa forma humana qualē & nos por-
tamus eadē figura corporis erat, eadē lineamēta mem-
brorum. Caro illa venerat ex Adam, sed non erat ille
Adã. Ergo dominus ambulãs siue in terra siue in mari,
sicut ei placuit sicut voluit: quia quicquã voluit potuit,
inspexit quod voluit, iecit oculos, vidit, auertit oculos
& nõ vidit, à tergo erat qui sequebatur, antē erat qui vi
deretur oculis corporis quod antē erat videbat. Diui-
nitatē vero nihil latebat: sepone sepone, inquã, paululũ
formam serui, formam dei vide in qua erat anteq̃ mũ-
dus fieret, in qua erat æqualis patri, per eum hoc accipe
& intellige quid tibi ait, Qui cũ in forma dei esset non *Philip.2.*
rapinam arbitratus est esse se æqualem deo. Ibi eum vi-
de si potes, vt possis videre quid sit videre ipsi⁹. In prin *Ioan.1.*
cipio erat verbum. Quo modo videt verbũ? Habet ne
oculos verbũ, an in illo se inueniũt oculi nostri & ocu-
li nõ carnales, sed oculi piorum cordium? Beati enim F
mundo corde, quoniã ipsi deum videbũt. Aspicis Chri *Matt.5.*
stum hominem & deum, ostēdit tibi hominem, seruat
tibi deum. Et vide quia deum tibi seruat qui se tibi ho-
minem ostendit. Qui diligit me, inquit, mandata mea *Ioan.14.*
custodit: qui diligit me diligetur à patre meo, & ego di
ligam eum: & tanquã diceretur, quid ei dabis quem di-
ligis? Et ostendã, inquit, meipsum illi. Quid est hoc fra
tres? Quem iam videbant ipse se illis demonstraturum
promittebat. Quibus? A quibus videbatur: an à quibus *De verbis*
& non videbatur? Sic loquens Apostolo cuidam ait, *dñi, ser.18.*
quærenti videre patrē, vt sufficeret ei & dicenti, Osten- *Ioan.14.*
de nobis patrem, & sufficit nobis. Et ille stans ante ocu-
los serui, in forma serui, seruans oculi deificati formam
dei, ait illi, Tanto tempore vobiscum sum & nõ cog-
nouistis me? Qui me videt, videt & patrem: patrē quæ-
ris videre, me vide: vides me & non vides me. Vides
quod pro te assumpsi, non vides quod pro te seruaui.
Audi mãdata, purga oculos, quia qui diligit me mãda-
ta mea custodit, & ego diligã eum. Tanquã custodien-
tem mandata mea, & tanquã sanato per mandata mea
ostendam

G ostendam meipsum illi. Si ergo fratres videre nō possumus quid sit videre verbi, quò imus, quam visionem forte preprepere exigimus, quid nobis ostēdi volumus quod videre possumus? Ideo ista dicta sunt quę desideramus videre, non quod iam possimus capere. Videre enim verbi: si videas forte in eo quod vides videre verbi, ipsum verbum videbis & oō aliud sit verbum, aliud videre verbi, ne ibi sit aliquid coaugmentatū & copulatum & duplex & compaginatum. Simplex enim aliquid est in effabili simplicitate. Non quemadmodū homo aliud est homo, aliud videre hominis. Nō aliquando extinguitur quod est videre hominis & manet homo, hoc est quod dicebam dicturum me aliquid quod non possent omnes intelligere, etiam dominus faciat vt aliqui intellexerint. Fratres mei ad hoc exhortatur vt videamus, videre verbi vltra vires nostras esse, quia paruę sunt nutriantur, perficiantur. Vnde: Mandatis. Quibus mandatis? Qui diligit me mandata mea custodit. Quę mandata? Iam enim crescere volumus, iam roborari, iam perfici, vt videamus videre verbi. Dic iā, domine quę mandata? Mandatum nouum do vobis, vt vos inuicem diligatis. Hanc ergo fratres charitatem

Videre verbi.

Ioan. 14.

Ioan. 13.

H de vbertate fontis bauriamus, ista capiamus, in ea nutriamur. Cape per quod sis capax. Charitas te gignat, charitas nutriat, charitas perficiat, charitas roboret vt videas videre verbi non aliud esse verbum & aliud videre ipsius, sed ipsum quod est, videre verbi, hoc esse verbum, & cito forte intelliges, quia illud quod dictū est, Non potest filius à se facere quicquam nisi quod viderit patrem facientem: tale est ac si diceret, non esset filius nisi de patre nasceretur. Sufficiat fratres noui, id me dixisse, quod cogitatum forte aperiatur multis. Sæpe verbis dictum forte obscuretur.

Ioan. 5.

Psal. 83.

De eo quod Propheta dicit in Psalmo, Cor meum & caro mea exultauerunt in deum viuum:

Homilia XXXIII.

Secundum Apostolum fratres charissimi, qui satis diligit seculum non habet plenum diuini amoris affectū. Sic enim audistis legi, Qui diligit seculum, non est perfecta charitas dei in illo. Ac per hoc tunc perfectè incipit Christianus futuram & æternam vitam diligere, cū vitam præsentem cœperit non amare. Et ideo statim sequitur in Psalmo, Cor meum & caro mea exultauerunt in deum viuum.

1. Ioan. 2.

Psal. 83.

I Confirmat quod suprà dixerat deū se amare non seculum. Exultauit, sed in deum viuum, hoc est, non exultauit in hoc mundo, nec exultauit in aliqua oblectamenta quę mundi sunt, id est, nō in diuitiis, non in honore, non in luxuria, nō in ebrietate, non in vanitatibus mortuis & cito cū omni suo amore morituris, sed in deum viuum. Quare non dixit, In deum tantum, sed addidit in deum viuum? Vt ostēderet scilicet quia totum quod non pertineret ad dei cultum deberemus habere quasi mortuum. Simulq; cōsiderate huius dicti subtilitatem sermonis sacri: cor meum, inquit, & caro mea exultauerunt in deum viuum. Nunquid non suffecerat dicere, Cor meum exultauit in deum viuū: nisi addidisset, & caro mea? Videamus ergo quo modo in deū & cor simul & caro hominis exultat. Quo modo, nisi vt homo & carne & corde deo seruiat. Cor enim exultat in deū quādo honesta & sancta cogitat, quādo religiosa opera & deo placita cōcupiscit. Caro autē exultat quando pudica est, quando sobria, quādo nulla impuritate polluitur, quando nullis immūdis actibus sordidatur. Videte enim è diuerso & agnoscite, q̃ vera sint quæ dico: si viderit aliquis vestrum hominem iniusta dicentem, K nunquid dicere potest quòd cor illius exultet in deum viuum? Aut si quis alium viderit ebriosum impudicū, fornicatorē, nunquid dicere potest quòd caro eius exultet in deum viuum? Nulla enim caro exultat in deū, quę viuit i vicio. Ideo ergo Propheta dicebat, Cor meū & caro mea exultauerunt in deū viuum. Quia & corde retinebat plenā religionis fidem, & carne seruabat deuotam corporis sanctitatem. Nec sine causa in consequētibus statim Psalmista subdidit dicens, Etenī passer inuenit sibi domum, & turtur nidū vbi reponat pullos suos. In turture & passere, saluator noster significatur. Fratres charissimi, passer enim, vt scitis, perparua auis est. Turtur enim vt legimus pudicissima. Et ideo saluator noster passer dicitur, quia docuit primus humilitatem. Turtur dictus est, quia docuit primus castitatem. Vnde etiam in canticis canticorū Propheta dicit, Vox turturis audita est in terra nostra. Vox turturis doctrina intelligitur saluatoris. Audire cœpit, puritatē castitatis adamauit. Etenim passer inuenit sibi domū, & turtur nidū sibi vt reponat pullos suos. Quę est enim domus Christi, nisi Ecclesia dei? Quę est domus Christi, nisi conuentus populi Christiani? Hanc ergo domū sal L uator cum ingenti pietate quæsiuit & inuenit. Hanc peculiariter diligit. Merito peculiariter diligit, quā peculiariter suo sanguine cōparauit. In hac ergo domo saluator cōgregat pullos suos. Quos ergo credim⁹ Christi pullos? Quos nisi populos Christianos? Deniq; qui sint domini nostri pulli, ipse hodie conuentus vester ostendit. Dum enim aspicio vestram congregationem congregasse in Ecclesia, pullos vos video saluatoris. Legamus, quis in aliis libris scriptum, vt suprà dixi, Et turtur nidum sibi vbi reponat pullos suos, sed vtrunq; in persona Ecclesiæ bene cōuenit, id est, quod nos saluator & congreget & reponat. Congregat enim nos vt doctrinam illius audiamus, & reponit, vt ab insidiis diaboli tuti esse possim⁹. Quod vt faciat & quotidie faciat precemur deum saluatorem nostrum, cui est cum patre & spiritu sancto honor & gloria in secula seculorū, Amē.

Psal. 83.

Cantic. 2.

De eo quod dominus ait in Euangelio, Ego sum via, veritas & vita: Homilia XXXIIII.

Ioan. 14.

Erigunt nos diuinæ lectiones ne desperatione frangamur, & rursus terrent ne superbia ventilemur. Tenere autem viam mediam, verā, rectam, tanq inter sinistram desperationis & M dexteram præsumptionis difficillimum esset nobis nisi Christus diceret, Ego sum via: ego sum, inquit, via & veritas & vita. Tanquam diceret, Quà vis ire? Ego sum via. Quò vis ire? Ego sum veritas. Vbi vis permanere? Ego sum vita. Secure ergo ambulemus in via, sed insidias timeamus iuxta viam. Inimicus insidiari nō audet in via, quia Christus est via. Sed iuxta viā planè nō desinet. Vnde & in Psalmo dicitur, Iuxta semitas scādala posuerūt mihi. Dicit & alia scriptura, Memēto quia in medio laqueorum ingrederis. Isti laquei inter quos ingredimur non sunt in via, sed tamen sunt iuxta viam. Quid formidas in via? Tūc time si deseras viam. Nam ideo etiā permittitur ponere iuxta viam laqueos, ne securitate exultationis via deseratur, & in insidias incidatur. Via Christus humilis, Christus veritas & vita. Christus excelsus & deus. Si ambules in humili, peruenies ad excelsum. Si infirmus humilem non asperneris, in excelso fortissimus permanebis. Quę enim causa humilitatis Christi, nisi infirmitas tua? Veniret ad te totus medicus, si vel sic ægrotares vt tu posis venire ad me-

Habes hāc homiliā ferè vsq; ad medium suprà de verbis dñi in Euang. secūdū Ioā. ser. 55. vsq; ad versicu. Non hac quasi.

Psal. 139.

Eccl. 9.

A ad medicum? Venit docens humilitatem qua redea-
mus,quia ſuperbia nos redire non ſinebat.Quia & ſu-
perbia fecerat recedere exaltatum humanum cor ad-
uerſus deum, & negligens in ipſa ſanitate præcepta ſa-
lutaria, decidit anima in infirmitatem, diſcat audire
infirma quem cótempſit fortis. Audiat vt ſurgat,quem
ſpreuit vt caderet. Audiat tandem experimento edo-
cta,quod præcepto noluit obtinere. Docuit enim eam
miſeria ſua quid mali ſit à domino fornicari. Recede-
re enim ab illo ſimplici & ſingulari bono, in iſtas mul-
titudinũ voluptates, in amorem ſeculi corruptionéq;
terrenarum,fornicari eſt à deo.Et quodam modo for-
nicantem alloquutus eſt vt rediret, ſæpiſsime per Pro-
phetas increpat tanquam fornicariam, non tamen de-
ſperatam,quia in manu habet etiam mũdationem for-
nicariæ,qui increpat fornicariam. Non enim ſic incre-
pat vt inſultet, ſed ad confuſionem vult perducere vt
ſanet. Exclamauit ſcriptura vehementer, nec palpauit
Iaco.4. adulando,quos voluit reparare ſanando. Adulteri,ne-
ſcitis, quia amicus huius mundi inimicus dei conſti-
tuetur.Amor mundi adulterat animam, amor fabrica-
toris mũdi caſtificat animam, ſed niſi de corruptione
B erubuerit, ad amplexus illos caſtos redire non concu-
piſcet. Confundatur vt redeat quæ ſe iactabat ne redi-
ret.Superbia ergo impediebat animæ reditum. Qui au
tem increpat non facit peccatum, ſed oſtendit pecca-
tũ. Quod nolebat anima videre, ponetur ei ante ocu-
los, quod poſt dorſum habere cupiebat, ad faciem illi
Matt.7. admouetur. Vidi te in te. Quid vides ſtipulam in ocu-
lo fratris tui, trabem autem in oculo tuo non vides?
Reuocatur ad ſe quæ ibat à ſe. Sicut à ſe ierat, ſic à do-
mino ſuo ibat. Se eñi reſpexerat,ſibiq; placuerat,ſuæq;
poteſtatis amatrix facta fuerat, receſsit ab illo, & non
remanſit in ſe,& à ſe repellitur,& à ſe excluditur,in ex-
teriora prolabitur. Amat mundum, amat temporalia,
amat terrena,quæ ſi ſeipſam amaret, neglecto à quo fa-
cta eſt iam minus eſſet,iam deficeret amando quod mi-
nus eſt. Minus eſt enim ipſa quàm deus, & longe mi-
nus, tantóque minus quãtum minus eſt res facta quàm
factor. Ergo amandus erat deus, & amandus eſt deus,
ita vt ſi fieri poteſt noſipſos obliuiſcamur. Quis ergo
eſt iſte tranſitus: oblita eſt anima ſeipſam,ſed amando
mundum oblita eſt ſe: ſed nõ amando artificem mun-
di,pulſa eſt & à ſe. Pulſa ergo & à ſe quodã modo per-
C didit ſe, nec facta ſua nouit videre, iuſtificat iniquita-
tes ſuas & fertur & ſuperbit in petulantia,in luxuria, in
honoribus, in poteſtatibus, in diuitiis, in potentia va-
nitatis: arguitur,corripitur,oſtenditur ſibi,diſplicet ſi-
hi,confitetur fœditatem,deſiderat pulchritudinem, &
quæ ibat effuſa,redit confuſa. Contra illam videtur o-
rare, an pro illa qui dicit, Imple facies eorum ignomi-
nia.Aduerſarius apparet,inimicus apparet. Audi quod
Pſal.82. ſequitur, & vide vtrum orare poſsit amicus. Imple,in-
quit,facies eorum ignominia,& quærent nomen tuum
domine. Oderat eos quorum facies ignominia imple-
re cupiebat. Vide quemadmodum amat eos quos vult
quærere nomen domini. Amat tantum, an odit tan-
tũ? An & odit & amat? Imò & odit & amat. Odit tua,
amat te. Quid eſt, odit tua amat te? Odit quod feciſti,
amat quod fecit deus. Quæ ſunt enim tua niſi peccata?
Gene.1. Et quid es tu niſi quod fecit deus hominem ad imagi-
nem & ſimilitudinem ſuam? Negligis quod factus es,
& diligis quod feciſti. Amas extra te opera tua, negli-
gis in te opus dei. Merito is,merito laberis, merito & à
Pſal.77. teipſo pergis,merito audis:ſpiritus ambulans & nõ re-
uertens.Audi potius vocantem & dicentem, Cõuerti- D
mini ad me & conuertar ad vos.Non enim deus auer- Zach.1.
titur & conuertitur, manens corripit, incommutabilis
corripit.Auerſus eſt,quia tu te auertiſti. Tu ab illo feci-
ſti caſum, non ipſe ante fecit occaſum. Ergo audi di-
centem tibi, Conuertimini ad me & conuertar ad vos:
hoc eſt enim,conuertar ad vos, quia conuertimini ad
me.Fugientis dorſa perſequitur,faciem redeuntis illu-
minat.Quò enim fugies à deo fugiens? Quò fugies fu-
giens ab illo qui nullo loco cõtinetur, & nuſquam ab-
ſens eſt? Qui conuerſum liberat,punit auerſum. Habes
iudicem fugiens,patrem habeto rediens. Tumuerat au
tem ſuperbia,& ipſo tumore per anguſtam redire non
poterat.Clamat ille qui factus eſt via: intrate per angu- Matt.7.
ſtam portam.Conatur ingredi,impedit tumor, & tan-
to magis pernicioſe conatur, quãto magis impedit tu-
mor. Tumidum autem vexat anguſtia, vexatus autem
amplius tumebit. Amplius tumens quando intrabit?
Ergo detumeſcat. Vnde detumeſcat? Accipiat humili-
tatis medicamentum,bibat contra tumorem poculum
amarum ſed ſalubre,bibat poculum humilitatis. Quid
ſe arctat? Non ſinet moles,non magna ſed tumida. Ma
gnitudo enim ſoliditatem habet, tumor inflationem. E
Non ſibi magnus tumidus videatur, detumeſcat vt ma
gnus ſit,vt certus ſit,vt ſolidus.Non iſta deſideret,non
de iſta pompa rerum labentium corruptibiliumq; glo-
rietur,audiat eum ipſum qui dixit, Intrate per anguſtã
portam, dicentem, Ego ſum via. Quaſi enim quæreret Ioan.14.
tumidus quà intrabo? Ego ſum via,inquit, per me in-
tra, non niſi per me ambulas vt intres per ianuam.
Nam ſicut dixit, Ego ſum via: ita etiã, Ego ſum ianua. Ioan.10.
Quid quæris quà redeas,quò redeas,quà intres? Ne ali-
cubi erres,ipſe tibi omnia factus eſt. Breuiter ergo di-
cit,Humilis eſto,mitis eſto. Audiamus hoc apertiſsime
dicentem, vt videas quà ſit via,quæ ſit via, quò ſit via,
quò vis venire. Certe forte auaricia omnia vis poſside-
re. Omnia mihi,inquit, tradita ſunt à patre meo. For- Matt.11.
taſſe dicturus es, Chriſto ſunt tradita,non mihi. Audi
Apoſtolum dicentem,Audi,vt dixi iamdudum, ne de-
ſperatione frangaris. Audi quo modo amatus es, tur-
pis, fœdus, antequam eſſet in te, quod amari dignum
eſſet. Amatus es prius vt dignus fieres qui amareris.
Etenim Chriſtus, ſicut ait Apoſtolus, pro impiis mor- Rom.5.
tuus eſt.An forte impi' amari merebatur? Quare? Quid
merebatur impius? Damnari,reſpondes. Chriſtus ta- F
men pro impiis mortuus eſt. Ecce quid tibi præſtitum
eſt impio,iam pio quid ſeruatur? Quid præſtitũ eſt im-
pio? Chriſtus pro impiis mortuus eſt. Deſiderabas antẽ
omnia poſsidere,noli per auariciam, per pietatem hoc
quære,per humilitatem hoc quære. Si enim ita quæſie-
ris,poſsidebis. Tenebis enim eum per quem facta ſunt
omnia,& cum ipſo omnia poſsidebis. Non hæc quaſi
ratiocinando dicimus,Audi Apoſtolũ ipſum dicentẽ,
Qui filio proprio non pepercit, ſed pro nobis omnib' Rom.8.
tradidit illum. Quo modo non etiam cum illo omnia
nobis donauit? Auare, ecce habes omnia. Omnia quæ
amas vt non impediaris à Chriſto cõtemne, & ipſum
tene in quo poſsis omnia poſsidere. Ipſe ergo medicus
nihil tali indigens medicamento, tamen vt exhorta-
retur ægrotum bibit, quod opus non erat tanquam re-
cuſantem alloquens, & trepidum erigens bibit prior.
Calicem, inquit, quem ego bibiturus ſum, qui in me Matt.20.
nõ habeo quod ab illo calice ſanetur: bibiturus ſum ta-
men ne tu dedigneris bibere cui opus eſt vt bibas. Iam
videte fratres, ſi amplius ægrotare debet genus huma-
num

G num accepta tanta medicina? Iam humilis deus, & ad-
Matth.11. huc superb⁹ homo. Audiat, discat. Omnia mihi, inquit,
tradita sunt à patre meo. Si desideras omnia, mecum
habebis, si desideras patrem, per me habebis & in me
habebis. Nemo cognoscit patrē nisi filius, Noli despe-
rare. Veni ad filium. Audi quod sequitur, Et cui volue-
rit filius reuelare. Dicebas non possum. Per angustam
me vocas. Non possum intrare per angustam. Veni-
te, inquit, ad me omnes qui laboratis & onerati estis,
Sarcina vobis tumor vester est. Venite ad me omnes
qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Tol-
lite iugum meum super vos, & discite à me. Clamat ma
gister angelorum, clamat verbum dei, quo rationales
omnes mentes sine defectu pascuntur. Cibus reficiens
& integer permanens clamat & dicit, Discite à me.
Exaudiat populus dicentem, Discite à me: Respon-
deat, quid discimus à te? A magno enim artifice nescio
quid audituri sumus, cum dicit, Discite à me. Quis est
qui dicit, Discite à me? Qui formauit terram, qui diui-
sit mare & aridam, qui creauit volatilia, qui creauit ani-
malia terrena, qui creauit omnia natantia, qui posuit in
cœlo sydera, qui distinxit diem & noctem, qui firma-
H uit ipsum firmamentum, qui lucem à tenebris separa-
uit, ipse dicit, Discite à me. Nunquid forte hoc nobis
dicturus est vt ista cum illo faciamus? Qui hoc potest:
solus deus facit. Noli, inquit, timere, non te onero. Hoc
à me disce quod propter te factus sum. Discite à me,
inquit, non formare creaturam quæ per me facta est,
nec illa quidem dico discatis, quia quibusdam donaui
quibus volui non omnibus, suscitare mortuos, illumi-
nare cæcos, aperire aures surdorum, nec ista pro mag-
Luca.10. no velitis discere à me. Gauisi discipuli & exultantes
redierunt dicentes, Ecce in nomine tuo & dæmonia
nobis subiecta sunt. Ait illis Iesus, Nolite in hoc gau-
dere, quia dæmonia vobis subiecta sunt, gaudete po-
tius, quia nomina vestra scripta sunt in cœlo. Quibus
voluit donauit expellere dæmonia, donauit quibus vo
luit mortuos suscitare. Facta sunt & hæc miracula ante
4.Reg.2. incarnationem domini. Suscitati sunt mortui, mun-
4.& 5. dati sunt leprosi. Legimus hæc. Et quis fecit tunc nisi
ille qui postea homo Christus post Dauid, sed deus
Christus ante Abraham, ipse donauit hæc omnia, ipse
per homines fecit, nec tamē omnibus hæc dedit. Nun-
quid quibus hæc non dedit desperare debent, dicere
I se non peruenire ad eum, quia hæc dona accipere non
meruerūt? In corpore membra sunt, aliud potest illud
membrum, aliud illud. Compegit corpus deus, non tri
buit auri vt videat, nec oculo vt audiat, nec fronti vt
olfaciat, nec manui vt gustet: non dedit hæc, sed om-
nibus membris sanitatem dedit, cōpagem dedit, vni-
tatē dedit, spiritu omnia pariter viuificauit & vniuit.
Sic ergo dedit cuidam mortuos suscitare, alij dedit di-
Matt.11. sputare: omnibus tamen quid dedit? Discite à me quia
mitis sum & humilis corde. Quoniam audiuimus di-
centem, Mitis sum & humilis corde. Fratres mei, tota
medicina nostra ista est, Discite à me quia mitis sum
& humilis corde. Quid prodest si miracula facit & sit
superbus, non sit mitis & non humilis corde? Nónne
in illo numero deputabitur eorum qui venturi sunt in
finem & dicturi, Nónne in nomine tuo prophetaui-
Matt.7. mus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Sed
quid audient, non noui vos. Recedite à me omnes qui
operamini iniquitatem. Quid ergo prodest vt disca-
mus quoniam mitis sum & humilis corde? Charitatem
inserit & germanissimam charitatem, sine confusio-
ne, sine inflatione, sine elatione, sine fallacia: hanc inse- K
rit qui dicit, Discite à me, quia mitis sum & humilis
corde. Quando potest syncerissimam habere charita-
tem superbus & inflatus? Necesse est vt inuideat. An for
te qui inuidet amat, & nos erramus? Absit vt quisque sic
erret vt inuidum dicat habere charitatem. Ergo quid
dicit Apostolus, Charitas non æmulatur. Quare non
æmulatur? Non inflatur: causam statim subiecit, vnde 1.Cor.13.
abstulerit æmulationem charitati. Quia non inflatur,
non æmulatur. Primo quidem illud dixit, Charitas nō
æmulatur, sed tu quasi quæreres, quare non æmulatur,
addidit, non inflatur. Si ergo ideo æmulatur, quia in-
flatur: si non inflatur non æmulatur. Si charitas non in-
flatur & ideo non æmulatur, charitatem inserit qui ait,
Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Iam Matt.11.
quilibet habeat quod vult, iactet se vnde vult. Si linguis
hominum loquar & angelorum, charitatem autem nō
habeam, factus sum vt æramentum sonans aut cymba- 1.Cor.13.
lum tinniens. Quid sublimius munere linguarum di-
uersarum? Aeramentum est, cymbalum tinniens, si au-
feras charitatem. Audi alia munera. Si sciam omnia sa-
cramenta, quid excellentius? quid magnificentius? Au-
di adhuc aliud, Si habeam omnē prophetiam & om- L
nem fidem, ita vt mōtes transferam: charitatem autem
non habeam, nihil sum. Accessit ad ampliora fratres,
Quid aliud dixit, Si distribuā omnia mea pauperibus:
quid potest fieri perfectius? Quandoquidē diuiti prop-
ter perfectionem hoc dominus imperauit dicens, Si vis Matt.19.
perfectus esse, vade vende omnia quæ habes, & da pau
peribus. Iam ergo perfectus est, quia vēdidit omnia sua
& dedit pauperib⁹. Nam ideo addidit, Et veni sequere
me. Vende omnia, inquit, da pauperibus, & veni seque-
re me. Quare te sequor? Iam venditis omnibus distri-
butis pauperibus, nóne perfectus sum? quid opus est vt
te sequar? Sequere me vt discas, quoniam mitis sum &
humilis corde. Potest enim quisque vēdere omnia sua
& dare pauperibus nondum mitis, non humilis corde?
Certe potest. Si enim omnia mea distribuero pauperi-
bus. Et adhuc audi. Nam quidam relictis omnibus quæ
habuerunt, iam secuti sunt dominum, sed nondum ad
perfectum secuti. Ad perfectum enim sequi, est imitari.
Non potuerunt ferre tentamentum passionis. Iam Pe-
trus, fratres, erat ex his qui dimiserant omnia, & secuti
erant dominum. Nam diuite illo cum tristicia recedē-
te, vbi conturbati discipuli interrogauerunt, quòd quis M
tandem posset esse perfectus, & eos consolatus est do-
minus, dixerant domino, Ecce nos dimisimus omnia, Ibidem.
& secuti sumus te, quid ergo nobis erit? Et dixit domi-
nus quid eis hic daret, quid in futurum reseruaret: ta-
men iste iam ex eorum numero qui hęc fecerant. At vbi
ventum est ad articulum passionis, ad vocem vnius Matt.26.
ancillæ ter negauit eum, cum quo se moriturum esse
promiserat. Intēdat ergo charitas vestra, Vade, inquit,
omnia tua vende, & da pauperibus, & habebis thesau-
rum in cœlo, & veni sequere me. Perfectus est Petrus
iam domino in cœlo sedente ad dexteram patris, tunc
perfectus est & maturus factus. Ad passionē ergo cum
sequeretur dominū non perfectus erat. At vbi non esse
cœpit in terra quē sequeretur, tunc perfectus est, immo
vero semper ante te habes quem sequaris, dominus ex-
emplum in terram posuit, cum Euangeliū ibi reliquit,
in Euāgelio tecum est. Non enim mentitus est dicens,
Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad con- Matt.28.
summationem seculi. Ergo sequere dominum. Quid
est, sequere dominum? Imitare dominū. Quid est imi-
tare

Atare dominum? Discite à me quia mitis sum & humilis corde, Quia si distribuero omnia mea pauperibus, & tradidero corpus meum vt ardeam, charitatem autem non habeam, nihil mihi prodest. Exhortor ergo charitatem vestram ad ipsam charitatē: non autem exhortarer ad charitatem, nisi aliqua charitate. Quod ergo inchoatum est exhortor vt impleatur, & quod cœptū est rogo vt perficiatur. Et pro me à vobis rogari quæso, vt & in me perficiatur quod vos moneo. Omnes enim imperfecti sumus, & ibi perficiemur vbi perfecta sunt omnia. Paulus Apostolus dicit, Fratres, ego me non arbitror apprehendisse. Ipse dicit, Non quia iam acceperim, aut iam perfectus sim. Et quisque hominum se audet de perfectione iactare? Immò confiteamur imperfectionem, vt mereamur perfectionem.

Matth. 11. *1. Cor. 13.* *Philip. 3.*

De prædictione temporum Christianorum in diuinis scripturis: Homilia XXXV.

IN omnibus scripturis diuinis, fratres charissimi, Christianorū tempora prædicta sunt. Hoc ideo, quia futurū erat vt reges terrę, qui propter idola persequebātur Christianos, propter Christum idola deleret, & subiugaretur omnis potestas iugo Christi, vt impleretur quod dictum est, Vltus sum eas. Quid est enim, vltus sum eas? Vindicaui me de ipsis. Corpus Christi loquitur, vindicaui me de inimicis meis. Quo modo me vindicaui? Occidendo in eis errorem, suscitādo fidem. Quicquid enim erat quod in omnibus malis & peruersis persequebatur Christianos, deletum est. Homo enim quando te persequitur, noli attendere illam figuram quam fecit deus, aut animam illam quam spirauit deus: nō te persequitur quod fecit deus, sed mala quæ fecit homo. Omnia quæ fecit deus laudant deū. Audistis in benedictionibus, & auditis omni solennitate quando leguntur, quo modo omnia laudāt deum, cœlestia & terrestria, angeli, homines, luminaria cœli, arbores terræ, flumina, maria, quicquid deus creauit, siue in cœlo, siue in terra, siue in mari, laudant deum. Nūquid aliquando ibi audistis, quia laudat deum auaricia? Nunquid aliquando ibi audistis, quia laudat deū ebriositas? Nunquid audistis ibi, quia laudat deū luxuria? Nūquid aliquando ibi audistis, quia laudat deum hæresis? Omnia ista quare non laudant deum? Quia non sunt creata à deo. Et arbor seruauit quod creata est, homo deleuit quod erectus est. Si enim seruaret in se bonum quod in illo creauit deus, id est, imaginē suam, semper laudaret deum, non solum lingua, sed & vita. Ergo prędicta sunt tempora nostra. Sed in temporibus nostris prædicta sunt futura schismata. Quo modo ergo pugnauit illa ecclesia contra diabolum, sic & ista pugnat. Nūquid cessatur* pugnare aduersus diabolum? Sed dictum est de diabolo, quia leo & draco est, Leo propter impetum, draco propter insidias: leo apertè irascitur, draco occultè insidiatur. Pugnauit ecclesia prioribus temporibus aduersus leonem, pugnat modo aduersus draconē. Sed quo modo victus est leo, vincitur & draco. Quæ fortitudo leonis contra illum leonem de quo scriptum est, Vicit leo de tribu Iuda? Et quæ fortitudo draconis contra mortem domini qui serpentē suspendit in ligno? Triumphauit enim de morte, quam diabolus propinauerat per astutias suas homini. Et cùm exaltaret Moyses serpentem in eremo in ligno, populus qui mordebatur à serpente, attendebat serpentem & sanabatur: sic & modo quęcunque momorderit astutia satanæ, intueatur Christum in ligno pēdentem. Ibi enim mors occisa est, dominus semper viuit. Sed vt occideret mortem mortem vestitus est morte. Non enim potuit mors mori nisi in vita. Nō moritur amaritudo nisi in dulcedine, non moritur frigus nisi in calore, non est mortua mors nisi in vita. Quis est vita? Christus noster. Sed vita induta erat mortem. Crucifixus est, occisus est, mortuus est, & resurrexit tota vita. Interfecta morte & deglutita morte, iam vita surrexit, vt diceret de illo Apostolus, Scimus quia Christus nō moritur, & mors ei vltra non dominabitur. Quia autem dominata est primo homini mors, volenti dominata est, inflauit se aduersus eum satelles leonis. Tunc iudex à quo iudicabatur erexit ceruicem & ait, Non mihi respōdes? Rugitus sæuit leonis, tument colla serpentis, sedantur ad respōsionem agni, qui nouit occidere leonem. Audi quia volēti dominata est mors. Cum enim hæc ab illo audiuit, respōdit, Non haberes in me potestatem, nisi data tibi esset de cœlo. Quis dedit hanc desuper potestatem? Deus. Quis est deus? Pater & filius & spiritus sanctus. Vt ergo esset homini potestas in deum, ab ipso deo accepit potestatem homo vt iudicaret deum, deum occultum, hominē manifestum. Vt ergo leonem & draconem, de quo supra dictum est, possimus cum dei adiutorio vincere, cum grandi timore ac tremore ante oculos habeamus illud quod ait Apostolus Petrus, Aduersarius vester diabolus tanquam leo rugiens aliquid deuorare quærēs circuit. Et illud quod de dracone Apostolus nos admonet, vt eum omni solicitudine caueamus. Aptaui vos, inquit, vni viro virginem castam exhibere Christo: sed timeo ne sicut serpens seduxit Euam astutia sua, ita & sensus vestri corrumpantur à simplicitate quæ est in Christo Iesu. Quando ergo tibi aliqua publica tribulatio nata fuerit, rabiem ac sæuiciā leonis intellige. Quādo te male concupiscentiæ ad auariciam vel luxuriam callida seductione solicitāt, draconis blādimenta cognosce. Si ergo fidem rectam cupis fideliter custodire, in aduersis fortis esto cōtra leonis sæuiciam. Si verò virginitatem animæ integram seruare desideras, quantum potes obserua blandimenta draconis: Ne fortè si incautus fueris quinque sensus qui in te sunt quasi quinq; virgines permittas à serpente corrūpi. Quicquid enim pulchrescit visu, quicquid dulcescit gustu, quicquid blanditur auditu, quicquid lenocinatur odoratu, quicquid mollescit attactu, in his omnibus si incauti fuerimus, surrepētibus concupiscentiis malis, animæ virginitatem corrūpi permittimus, & impletur in nobis illud quod per Prophetam dictum est, Intrauit mors per fenestras vestras. Per hos enim quinque sensus quasi per quasdā ianuas, aut mors, aut vita animā nostram ingreditur. Simus ergo auxiliante domino de illis quinque virginibus sapiētibus, quæ sicut in Euāgelio legimus, portauerunt oleum in lampadibus suis: Et quantum possumus obseruemus ne inter illas stultas inueniamur, quæ sibi de sola corporis integritate plaudētes, virginitatē animæ per corruptionem quinque sensuum perdiderunt, quæ non portauerūt oleum secum. Quibus dictum est, Ite emite vobis à vendētibus oleum. Oleum enim hoc loco adulatio & laus humana, Vendunt oleum omnes adulatores. Ergo stultæ illæ dictæ sunt, quæ forinsecus quærebant laudem, non intus in conscientia habebant, ideo non portabant oleum secum: id est, qui laudem in aliena lingua, non in conscientia sua volebant habere. Tamen quid responderunt illis stultis: Ne forte non sufficiat nobis & vobis: quo modo Apostolus dixit, Sed neque ego meipsum diiudico. Si ergo conscientia nostra sub examine iudicij dei trepidat, & quāuis sibi recta putet,

Margin: B *Psal. 117.* — C — ** aliàs, cessas.* — *Apoca. 5.* — *Nume. 21.* *Ioan. 3.* — D — *Rom. 6.* — *Ioan. 19.* — E — *1. Petri 5.* — *2. Corin. 11.* — F — *Hiere. 9.* — *Matth. 25.* — *1. Cor. 4.*

G putet, tamen timet ne exeat iustitiæ regula de thesauro illius,& inueniatur tortum quod videbatur rectũ, quãto minus curare debemus aliena iudicia de nobis charissimi siue mala siue bona, nec valde gaudere debemus quando laudamur,nec contristari quando vituperamur:nec coronare nos potest laus falsa, nec damnare vituperatio falsa. Quamdiu autẽ viuimus hic,de nobisipsis nosipsi iudicare non possumus, non dico quid cras erimus,sed quid hodie simus: quanto minus debemus moueri iudiciis alienis, quàm de cõscientia nostra

2.Cor.1. quæ nobis perhibet testimonium.Nã gloria nostra debet esse conscientia nostra.Itaque fratres paululum aduertat charitas vestra vt dicam quod volo, & si non sicut volo,sicut dominus dederit & voluerit,Quod maxime necessarium est quotidianis tẽtationibus & ecclesiæ catholicæ quia inter tentationes viuit, & inter tẽtationes crescit,& inter tẽtationes perdurat,& in tẽtationes peruenit.Sed cum peruenerit succedet quies labori, recedit tẽtatio,manet benedictio. Sed rogo vos fratres ne sine causa audiatis,ista tenete,ruminate,pascimini inde, non recedat de ore vestro quod modo memoriæ

Leuiti.11. cõmendatur.Memoria hominis sic est,quo modo ven-

H ter pecoris: Nostis quia in lege immunda dicta sunt animalia quæ non ruminant,quę autem ruminant munda sunt, & quæcunque habent vngulam fissam, pertinent ad discernendum verum & falsum. Fissa vngula pertinet ad discernendum quid dextrum quid sinistrũ. Ruminatio enim pertinet ad eos qui cogitant postea quod audierint & tenuerint. Nam modo mãducamus, & in memoriam tanquam in ventrẽ mittitur. Sed quid facit pecus quando ruminat? Illud quod in præsepe iactatum fuerat & in ventre repositum, reuocat ad os, & in ipsa dulcedine conquiescit, Hoc dixi vt commẽdarem vobis ne sitis immundi tanquam pecora. Accepit illud in ventre,postea non ruminat, & transit tota dulcedo: & nihil vobis prodest quod reconditum est,quia non redit ad os dulcedo.Audite illud expresse,& aperte dictum alia sententia, quod obscure & mysticede ruminantibus animalibus dictum alio loco aperte ex-

Prouer.2. positum est, vt intelligamus quid sit, Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis, stultus autem glutit illud.

I *De eo quod in Esaia scriptum est, Ascendet sicut virgultum,& sicut radix de terra sitienti:*
Homilia XXXVI.

De domino & saluatore nostro fratres dilectissimi ante multa tempora prophetatum est, Ascendet sicut virgultũ & sicut radix de terra sitienti.Quare vt radix?Ideo quia non est illi species ne-

Esaia.53. que honor.Passus est,humiliatus est, conspputus est, non habebat speciem,homo apparebat cum deus esset. Sed quo modo radix non est pulchra , sed intus habet vim pulchritudinis suæ. Attendite fratres mei,videte misericordiam dei.Attendis arborem pulchram, amœnam, foliis virentem,fructibus opulentam, laudas. Delectat aliquid de fructu carpere, sub vmbra eius sedere & requiescere ab æstu:Laudas totam illam pulchritudinem. Si radix ostendatur tibi, nulla pulchritudo in ea est. Noli contemnere quod abiectum est, inde processit quod miraris,vt radix sit in terra sitienti. Attendite modo charitatem arboris,creuit ecclesia,crediderunt gentes,victi sunt terræ principes sub nomine Christi, vt essent victores in orbe terrarum. Positum est collum eorum sub iugo Christi. Persequebantur ante Christianos pro idolis,persequuntur idola propter Christum. Om- K
nes confugiunt ad auxilium ecclesiæ, in omni pressura, in omni tribulatione sua. Creuit illud granum sinapis,

Matth.13. factum est maius super omnia olera. Veniunt volatilia cœli,superbi seculi,& requiescunt sub ramis eius.Vnde hæc tanta pulchritudo? Nescio de qua radice surrexit, & ista pulchritudo in magna gloria est. Quæramus radicem.Conspputus est,humiliatus est,flagellatus est,crucifixus est,vulneratus est, contemptus est. Ecce hic species non est, sed in ecclesia gloria radicis pollet. Ergo ipsum describit sponsum, illum contemptum,inhonoratum , abiectum. Sed modo videre habetis arborem quæ surrexit de ista radice, & impleuit orbem terrarum. Radix de terra sitienti, non est species illi neque honor: Et vidimus illum & non habuit speciem neque

Esaia.53. decorem. Nõnne hic est fabri filius qui non habuit decorem, vt diceretur, Nõnne verum dicimus quia dæmonium habes? In nomine autem ipsius dæmonia fu-

Ioan.8. giebant,& illi obiicitur,quia dæmoniũ habes.Sed quare hoc?Vidimus eum, & non habebat speciẽ neque de-

Esaia.53. corem.Quæ species illius intus erat vbi non videbatur? In principio erat verbum, & verbum erat apud deum,

Ioan.1. & deus erat verbum.Quæ est species illius? Qui cum in L
forma dei esset,non rapinam arbitratus est esse se æqua-

Philip.2. lem deo.Et vbi visus est non habere speciem neque de-

Esaia.53. corem?Et non habuit speciem, sed vultus eius abiectus, & deformis positio eius ab omnibus hominibus, homo in plaga,in plaga homo, ante plagã deus, post plagam deus homo , homo in plaga & qui sciat ferre infirmitates.Infirmitates quorum? Ipsorum à quibus patiebatur. Medicus ferebat infirmitates phreneticorum, & cum ipse crucifigeretur, orabat & dicebat , Pater ignosce il-

Luca.23. lis , quia nesciunt quid faciunt. Attendite quo modo amemus, sponsus quanto magis deformis nobis commendatur, tanto charior, tanto dulcior factus sponsæ, propter quod & auertit se.Auertit se ne illum intelligerent illi qui eum crucifigebant. Facies eius iniuriata est, nec magni æstimata est, Hic infirmitates nostras por-

Esaia.53. tat, & pro nobis in doloribus est & nos existimauimus illum in doloribus esse & in plaga, & in pœna, ipse autem vulneratus est propter peccata nostra , & infirmatus est propter iniquitates nostras. Eruditio pacis nostræ in eum,liuore eius sanati sumus.Omnes vt oues errauimus, & dominus tradidit illũ pro peccatis nostris. M
Euangelium est an prophetia? Quid dicunt contra ista Iudæi? Nõnne mirũ est audire eos ista, habere illos ista, legere illos ista? Non inueniri de quo dici potuerunt, nisi de illo vno qui in Euangelio prędicatur per orbem terrarum, & adhuc non esse Christianos, sed sic esse illos cæcos aduersus euidentissima eloquia Prophetarum.Noli mirari cæcitatem Iudæorum de Christo.Ecce transiit quod dicitur de sponso, incipit dici & de sponsa. Et quo modo in spõso miraberis cæcitatem Iudæorum,sic in sponsa miraberis cæcitatẽ hæreticorum. Iam modo miremur cæcitatem Iudæorum. Dominus tradidit illum pro peccatis nostris,& ipse quoniam traditus est non aperuit os. Vt ouis ad immolandum ductus est, vt agnus ante eum qui se tonderet fuit sine voce,sic non aperuit os suum. In humilitate iudicium eius sublatum est:& ne contemnas,Generationem eius quis enarrabit?Quam generationem?Ante Luciferum genui

Psal.109. te.Ecce vna generatio, Ante Luciferũ, ante omnia quæ facta sunt, ante omnes angelos, ante omnem creaturam.Quare?Quia omnia per ipsum facta sunt. Sed for-

Ioan.1. te secunda eius generatio narratur. Quis illam narrat?

Fide

A Fide concipitur, masculus non accedit, vterus virginis
tumet, procedit tanquam sponsus de thalamo suo: mi-
rabilis ista generatio, mirabilis ista humana quia sine
patre, mirabilis illa quia sine matre. Vt ouis ad immo-
landum ductus est, & vt agnus ante eum qui se tonde-
ret, sic non aperuit os suum. In humilitate iudicium
eius sublatum est, Generationem eius quis enarrabit?
Quoniam tolletur de terra vita eius. Resurrectionem
eius prædicat. Videtis quia verus dominus quasi potēs
Luca.24. non posit, nisi vere charitas hæc dicebat, Quæ scripta
sunt in lege & prophetis & Psalmis de me, quia opor-
tebat Christum pati & resurgere. Audistis & resurgere.
Modo audistis, quoniam tolletur de terra vita eius: &
prædicari in nomine eius pœnitentiam & remissio-
nem peccatorum per omnes gentes, incipiens ab Hie-
rusalem. Audietis & illud ab isto Propheta, non quia
debemus Prophetam præponere deo, præco præcessit,
iudex secutus est. Non sua sed iudicis verba præco di-
cebat, & iudex cōsequens verba sua in præcone firma-
Esa.53. uit. Quoniam tolletur de terra vita eius. Ab iniquitati-
bus populi mei ductus est ad mortem. Audiebatis mo-
Ioan.8. do dicentem illis, Quid vobis feci? Si inuenistis in me
B peccatum, arguite me. Et illi, Crucifige crucifige, vt pu-
tabant hominem, tamen innocentem. Ergo ab iniqui-
tatibus populi mei ductus est ad mortem. Dabo ergo
Esa.53. malos pro sepultura eius. Quid est hoc, Dabo malos
pro sepultura eius, & diuites pro morte eius? Malos
propter sepulturam eius, & diuites propter mortem e-
Ioan.19. ius. Diues ille ab Arimathia Ioseph, cum dominus pen
deret in cruce intrauit ad Pilatum & petiit corp⁹ eius,
obsecutus est vt sepeliret, dati sunt diuites pro morte
eius. Sepeliuit pauperem in quo diuitias requirebat.
Ergo diuites propter mortem eius. Quod postea dixit
primo factum est, quod primo dixit postea factum est,
malos pro sepultura eius. Vbi ostendimus? Intrauerunt
Matt.27. Iudæi ad Pilatum & dixerunt ei, Domine audiuimus
quia ille planus, id est, ille impostor dixit discipulis
suis, quia resurrecturus erit occisus, iube custodiatur se-
pulchrum, ne forte veniant discipuli eius nocte, & au-
ferant eum, & fiat error maior priore. Ait illis Pilatus,
Habetis milites, ite custodite sicut vultis. Acceperunt
milites, posuerūt ibi. Mali sunt isti, ipsi sunt dati prop-
ter sepulturam eius ad custodiendum. Sed vnde pro-
bauimus, quia mali sunt? Milites innocentes erant mis-
C si, iudex eis præcepit, venerunt ad sepulchrū, custodie-
Matt.28. runt. Audi quia mali sunt. Lege Euangelium, Postea
quàm resurrexit dominus & viderunt angelum, con-
territi & cōsternati sunt. Quando dictum est aliis, No-
lite timere vos, isti timore percussi, quia fide sublcuati
non sunt: Et tamen cum ista scirent, venerunt ad Iu-
dæos, dixerunt illis ista omnia. Dixerunt Iudæi, Damus
De verbis vobis pecuniam. Ergo mali erant, veritatem absconde-
dñi ser.45. runt, mendacium vendiderunt. Et quo modo menda-
cium vendiderunt? Non mirum, mendacium vendide
Matt.28. runt, mendacii cæci cæcis. Dicite, dictum est illis, quia
dormientibus nobis venerunt discipuli eius & subtra-
xerunt illum. O vanitas vendens vanitatem, vanitatem
auditutis vanis & credituris. Hodieq; hoc est apud Iu-
dæos, sic habetur ipsa fama quàm vana, quàm falsa, q̄
inanis. Testimonium martyrum nolunt audire vt vi-
uant, & testimonium dormientium audiunt vt pereāt.
Si dormiebant custodes, vnde scire potuerunt quis illū
tulerit de sepulchro? Aut quid vigilabas male? O male
de quo nō sine causa dixit Propheta, Dabo malos pro
Esa.53. sepultura eius. O mali, ô pessimi, aut vigilabatis & cu-

stodire debuistis, aut dormiebatis & quid sit factū ne- D
scitis. Impletū est enim quod spiritus sanctus per Psal-
mistam multum antè prædixerat, Cogitauerunt consi- *Psal.20.*
liū quod non potuerunt stabilire. Nos ergo fratres cha
rissimi pro quorum salute ista omnia & prædicta sunt
& impleta gratias agamus diuinę misericordię, & quā-
tum possumus totis viribus laboremus, vt beneficia dei
non nobis iudicium pariant sed profectum, vt cum tre
mendus iudicij dies & tempus reddendæ rationis ad-
uenerit, quicquid nobis dominus & saluator noster cō
tulit iudicatus, integrum inueniat iudicaturus. Equidē
ille cum venerit redditurus est quod promisit, sed re-
quisiturus est quod redemit, & quod in primo aduētu
contulit, exacturus est in secundo. Quanuis multū præ-
sumere debeamus de misericordia dei, non tamen ne-
gligenter debemus timere iustitiam eius. Cum iustitia
enim te iudicabit, qui cum misericordia te redemit. Nā
quòd tam longo tempore peccamus & parcit, non est
negligentia sed patientia. Non ille potentiam perdi-
dit, sed nos ad pœnitētiam reseruauit. Teneamus ergo
iustitiam cuius misericordiam desideramus. Parcit e-
nim modo sed non tacet, sed si tacet non semper tace-
bit. Audiamus ergo eum dum non tacet in præcepto, E
si volumus vt nobis parcat cū non tacuerit in iudicio.
Modo enim prerogatur nobis misericordia, tunc à no
bis exigetur iustitia, & reddet vnicuiq; secundum ope- *Matt.16.*
ra sua, ac fiet illud quod Apostolus dixit, Iudicium sine *Iaco.2.*
misericordia illi qui non fecit misericordiam.

De eo quod dominus dicit in Euangelio, Qui amat animam suam perdet illam:

Homilia XXXVII.

Modo fratres charissimi cum diuina lectio le-
geretur, audiuimus dominum dicentem, Qui
amat animam suam, perdet illam. Huic sentē- *Ioan.12.*
tiæ quasi contrarium videtur esse quod ait A-
postolus, Nemo vnquam carnem suam odio habuit. Si *Ephe.5.*
ergo nemo est qui carnem suam oderit, quanto magis
nemo est qui oderit animam suam? Multū quippe ani-
ma carni præponitur, quia ipsa est habitatrix, caro habi
taculum. Et anima dominatur, caro autē seruit. Anima
superior est, caro subiēcta est. Si ergo nemo vnquam car
nem suam odio habuit, quis est qui animā suam oderit?
Propter hoc non paruam quæstionē nobis intulit pr̨e-
sens Euangelica lectio, vbi audiuimus, Qui amat ani-
mam suam perdet illam. Periculosum est homini ani- F
mā amare ne perdat. Sed si propterea periculosum est
vt ames animam tuam ne pereat anima tua, ideo non
debes illam amare, quia non vis illam perire. Si autem
non vis illam perire, amas illam. Quid est hoc si amo
perdo? Ergo non amem ne perdā. Sed quia timeo per-
dere ideo non amo, vtiq; eo quòd timeo. Dicit & alibi
dominus, Quid prodest homini, si totum mundum lu- *Matt.16.*
cretur, animæ vero suæ detrimentū patiatur? Ecce quia
sic est amanda anima, vt lucro totius mundi præfera-
tur, & tamen obseruet qui animam suam amat, quia si amat,
perdet illam. Non vis perdere eam, noli illam amare.
Sed si non vis eam perdere, nō potes eam non amare.
Sunt ergo qui peruerse animā suam amant, & hoc vult
dei sermo corrigere, nō vt oderint animā suam, sed vt
recte diligant. Male enim diligēdo perdunt eam, & fit
quiddam magnū quasi præposterum & cōtrarium. Sed
ita tamen fit vt si diligas eam peruerse, perdas illam. Si
oderis illam recte conserues illam. Est ergo quidam
peruersus amor eius, & quoddam rectum odium eius.
Sed amor peruersus ab odio, odiū rectū ab amore est.
Quis

G Quis est peruersus animæ amor? Quando diligis animam tuam in iniquitatibus, audi quia ab odio venit amor iste peruersus. Qui autem diligit iniquitatem, odit animam suam. Odium autem rectū vide, quia ab amore venit. Ibi dominus secutus ait, Qui autem odit animam suam in hoc seculo, in vitam æternam inueniet eam. Vtique quod vis inuenire in vitam æternam, multum amas. Quod amas ad tempus quid proderit? Aut subduceris illi, aut subducitur tibi. Cū fueris tu subtractus, perit ipse amor, cum fuerit illud subtractum, perit quod amasti. Vbi ergo aut amator perit, aut quod amatur, non est amandum. Sed quid est amandum? Quod nobiscum potest esse in æternum. Sed si vis animam tuam in æternum habere saluam, oderis eam ad tempus. Ergo odiū rectum ab amore venit, peruersus amor ab odio venit. Quis igitur modus diligendi animam? Putatis martyres non amare animas suas? Videtis certe modo si cuius vita præsentis seculi periclitetur, quo modo amici eius currūt pro ea, quo modo curritur ad Ecclesiam, rogatur Episcopus vt intermittat si quas habet actiones, currat, festinet. Quare? Pro anima. Et omnes contremiscunt, omnibus cæteris rebus intermissis

Psal.10. *Ioan.12.*

H festinandum esse decernunt. Omnis festinatio laudatur, omnis tardatio accusatur. Quare? Pro anima. Quid est pro anima? Ne moriatur homo. Non nouerant martyres amare animas suas, & tamen hoc est pro anima ne moriatur homo. Mors hominis iniquitas est. Si curris pro hac vita centum milia, quot milia debes currere pro vita æterna? Si festinas lucrari dies paucos & ipsos incertos. Hodie enim homo à morte liberatus, nescit vtrum cras moriatur: tamen si sic curritur propter lucrum paucorum dierum, quia & vsque in senectam pauci dies sunt, quo modo currēdum est pro vita æterna? Amor ergo peruersus animæ abundat, amor autem rectus valde paucorum est. Nam sicut nemo est qui nō diligat animam suam, sic nemo est qui non amet carnem suam. Vnde fieri potest vt & verum sit quod ait Apostolus, Nemo vnquam carnem suam odio habuit, & anima non ametur? Discamus ergo fratres amare animas nostras. Omnis voluptas seculi transitoria est. Est amor vtilis, est amor noxius, amor amore impediatur, amor noxius recedat, & amor vtilis succedat. Sed quia homines nolunt illinc recedere, ideo in illos non potest aliud introire: vt nō capiant, pleni sunt, fundant

Ephe.5. *Amor duplex.*

I & capiunt. Pleni enim sunt amore volnptatum carnalium, pleni sunt amore vitæ præsentis, pleni sunt amore auri & argenti, possessionum seculi huius. Quia ergo pleni sunt, sic sunt quomodo vasa. Vis vt intret mel vnde acetum nondum fudisti? Funde quod habes vt capias quod non habes. Ideo prima renunciatio est huic seculo, & deinde conuersio ad deum. Qui renunciat fundit, qui conuertitur impletur, sed si non fiat corpore solo, sed & corde. Quæritur autē fratres quo modo crescat iste amor. Habet enim initia sua, habet augmēta sua, habet perfectionem suā. Et debemus nosse quis cœperit, vt eum augmento cohortemur: quis nec cœperit vt eum quò incipiat moneamus: quis & cœperit & creuerit, vt eum ad perfectionem incitemus. Primo illud attendat charitas vestra, amores omnes & dilectiones prius sunt in hominibus de se, & sic de alia re quam diligunt. Si diligis aurum, prius te diligis & sic aurum, quia si tu mortuus fueris, nullus erit qui aurum possideat. Ergo dilectio vnicuique à se incipit, & non potest nisi à se incipere, & nemo monetur vt se diligat, Hoc enim non solū inest hominibus, sed & pecoribus. Videtis enim fratres quemadmodum non tantum ingentes bestiæ & magna animalia, vt sunt boues aut cameli vel elephanti, sed & muscæ, sed & vermiculi minimi quo modo nolunt mori & diligāt se. Omnia animalia mortem fugiunt. Ergo diligunt se, custodire se volunt, alia velocitate, alia latebris, alia resistendo & repugnando. Omnia tamen animalia pro vita sua pugnant, mori nolunt, custodire se volūt. Amant ergo se, incipit & aliud amari. Sed quid est ipsum aliud? Quicquid amaueris, aut hoc est quod tu, aut inferius te est, aut superius te est. Si inferius te est quod amas, ad consolandum ama, ad tractandum ama, ad vtendum ama, non ad illigandum. Verbi gratia, aurum amas, noli te illigare auro, quanto melior es quàm aurum. Aurum enim terra est fulgens, tu autem vt illuminareris à domino, ad imaginem dei factus es. Cum sit aurum creatura dei, non tamen fecit deus aurum ad imaginem suam, sed te. Ergo posuit sub te aurum. Amor ergo iste contemnendus est. Ad vsum assumenda sunt ista, non eis vinculo amoris quasi glutino hærēdum est. Non facias tibi membra quæ cum cœperint præcidi, dolebis atq; cruciaberis. Quid ergo? Assurge ab isto amore quo amas inferiora quam tu es, incipe amare paria, id est,

K

Gene.1.

L quod tu es. Sed quid multis opus est? Si volueris breuiter poteris. Quo ordine autem verum amorem & veram charitatem habere possimus, ipse dominus dixit nobis in Euangelio euidenter ostendens, sic enim ait, Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex omnibus viribus tuis, & proximū tuum sicut teipsum. Primum ergo dilige deum, deinde teipsum, post hæc dilige proximum tuū sicut teipsum. Prius tamen disce amare teipsum, sic dilige proximum tuum sicut teipsum. Nam si teipsum non nosti amare, quomodo proximum poteris in veritate diligere? Putant enim nonnulli homines legitimo ordine se amare, quando res alienas rapiunt, quando se inebriant, quando libidini seruiunt, quando per diuersas calumnias iniusta lucra conquirunt. Isti tales audiant scripturam dicentem, Qui diligit iniquitatem odit animam suam. Si ergo amando iniquitatem, teipsum nō solum non diligis, sed etiam odio habes, quo modo aut deum aut proximum diligere poteris? Si ergo vis verę charitatis ordinem custodire, fac iustitiam, dilige misericordiam, fuge luxuriam, incipe secundum præceptum domini non solum amicos, sed etiam inimicos diligere. Et hæc cum fideliter custodire toto corde contenderis, istis virtutibus quasi quibusdam gradibus poteris ascēdere, vt merearis deum toto animo & tota virtute diligere. Et cum ad istam fœlicem perfectionē veneris, omnes concupiscentias istius mundi tanquam stercora computabis. Et cum Propheta poteris dicere, Mihi autem adhærere deo bonum est.

Matt.22. *Seipsum amare quid.* *Psal.10.* M *Psal.72.*

De eo quod dominus dicit in Euangelio, Diliges proximum tuum sicut teipsum:

Homilia XXXVIII.

Non solum in nouo, sed etiā in veteri testamēto admonemur fratres charissimi, qualiter perfectam charitatem tenere debeamus. Sic enim ipse dominus in Euāgelio dixit, Diliges proximum tāquam teipsum. Tractemus ergo aliquantum de amore hominis in hominem, quia sunt amores hominum peruersi. Ipse peruerse amat alterū qui & se peruerse amat: Qui autem recte se amat, & alterum recte amat. Verbi gratia, Sunt amores flagitiosi detestabiles: Amores adulterorum, amores corruptorum, immundi

Matt.22.

A mundi amores. Malos amores deteſtantur omnes leges humanæ, & leges diuinæ. Remoue ergo iſtos illicitos, quæramus licitos. Incipit amor licitus à coniugio, ſed adhuc carnalis eſt. Videtis quia communis eſt cum pecoribus, & paſſeres illi qui perſonant habent coniugia, & nidos faciunt, ſimul oua confouent, ſimul pullos nutriunt, Licitus quidem amor iſte in hominibus, ſed videtis quia carnalis eſt. Secundus amor filiorũ eſt, ſed adhuc & ipſe carnalis eſt, Non enim eſt laudandus qui amat filios, ſed deteſtandus qui non amat. Pro magno enim laudaturus ſum in homine, quod video in tigride: Serpentes amant filios ſuos, leones, & lupi amant filios ſuos. Noli ergo magnum putare quòd amas filios tuos: Adhuc in amore hoc ſerpentibus compararis. Si non amaueris, à ſerpentibus vinceris. Honeſtos amores iam dico. Illos enim flagitioſos excluſi. Alius amor qui eſt propinquorum, iam iſte videtur proprius hominum, ſi non ſit conſuetudinis. Nam maior eſt amor qui extenditur vltra propinquos, quàm qui tenetur inter propinquos. Qui amat propinquos ſuos, adhuc ſangui-
B nem ſuum amat. Amet alios qui non ſunt propinqui, ſuſcipiat peregrinum, iam multum dilatatus eſt amor iſte. Tantum autem creſcit, vt à coniuge ad filios, à filiis ad propinquos, à propinquis ad extraneos, ab extraneis ad inimicos perueniat. Sed vt perueniat illuc, multos habet gradus. De amicicia ergo videte quid dicam. Sunt amici excepta amicicia, quæ nec amicicia dicenda eſt, quam facit mala conſcientia. Sunt enim homines qui pariter mala committunt, & ideo videntur ſibi coniuncti, quia conſcientia mala ligati ſunt. Excepta illa nefaria amicicia, eſt quædam amicicia adhuc carnalis per conſuetudinem cohabitandi, colloquendi, ſimul conuerſandi, vt contriſtetur homo quando deſeritur ab amico cum quo ſolet colloqui & habere coniunctiones. Conueniũt duo homines, ambulant ſecum triduo, & iam nolunt à ſe recedere. Et iſta quædã amiciciæ dulcedo eſt. Honeſta quidem, ſed adhuc diſcutiamus illam, quia gradus amoris huius quærimus, & videamus quoadusque peruenerimus vſq; ad amiciciam talem qualem dixi. Eſt ergo iſta amicicia cõſuetudinis, non rationis. Habent illam & pecora. Duo equi mãdu-
C cant ſimul, deſiderant ſe ad aliam diem, præcedit vnus, feſtinat alter, deſiderans quaſi amicum ſuum, vix regitur a ſeſſore, & tamdiu ſe impetu ſuo prouocat quouſq; perueniat, Cumq; peruenerit ad eum qui pręceſſit, ſedatur pondus illud, ferebatur pondere, amore vrgebatur, venit tãquam ad locum ſuum & conquieuit. Adhuc & iſta amicicia conſuetudinis eſt in pecoribus. Surgamus adhuc & ab iſta. Eſt & alia ſuperior amicicia, nõ conſuetudinis ſed rationis, qua diligim⁹ hominẽ propter fidẽ & mutuã beneuolentiã in iſta vita mortali. At ſuperius quicquid iam inuenerimus diuinum eſt: Incipiat homo amare deum, & non amabit in homine niſi deũ. Videat enim charitas veſtra primum amiciciæ amor qualiter debeat eſſe gratuitus. Non enim propterea debes habere amicũ vel amare vt aliquid tibi præſtet. Si propterea illum amas vt præſtet tibi vel pecuniam vel aliquod commodum tẽporale, non illum amas, ſed illud quod præſtat. Amicus gratis amandus eſt, propter ſeſe non propter aliud. Si hominem te hortatur amiciciæ regula vt gratis diligas, quàm gratis amandus eſt deus qui iubet vt hominẽ diligas? Nihil delectabilius deo. Nam in homine ſunt quæ offendant, per amiciciam tamen cogis te vt etiam illa quæ offendunt in homine toleres propter amiciciam. Si ergo nõ debes propter quædam

toleranda diſſoluere hominis amiciciam, dei amicicia D
quibus rebus debet cogi vt diſſoluatur à te? Nihil inuenis delectabilius deo. Deus non eſt qui te offendat, ſi tu eũ non offendas, nihil illo pulchrius, nihil illo dulcius. Sed dicturus es mihi, Non illum video, quo modo ſum amaturus quem non video? Et quo modo dicis amare quem non vides? Modo oſtendo vnde coneris videre; quod iſtis oculis non potes videre. Ecce amas amicum, quid in illo amas? Gratis eũ amas. Sed forte amicus iſte tuus, vt alia omittã, ſenex homo eſt. Fieri enim poteſt vt habeas amicũ ſenem. Quid amas in ſene? Incuruũ corpus, albũ caput, rugas in fronte, contractã maxillam. Si corpus quod vides, nihil deformius præ ſenectute: & tamen aliquid amas, & corpus quod vides nõ amas, quia deforme eſt: vnde vides quod amas? Si enim quærã à te quare amas, reſponſurus es mihi, homo eſt fidelis. Ergo fidem amas. Si fidẽ amas, quibus oculis videtur fides, ipſis oculis videtur deus. Incipe ergo deũ amare, & amabis hominem propter deum. Audite magnum teſtimo- *Apoca. 12.*
niũ, diabolus certe accuſator ſanctorũ eſt. Et quia non
apud talem iudicẽ cogit quem fallat, non poteſt in nos E
crimina falſa dicere. Nouit apud quẽ dicat. Quia ergo falſa contra nos nõ poteſt dicere, quærit vera quę dicat. Ideo tentat vt habeat quod dicat. Hic ergo aduerſarius noſter qui nobis inuidet regnũ cœlorum, qui non vult
vt ibi ſimus vnde ipſe deiectus eſt: Nunquid, inquit, Iob *Iob. 1.*
gratis colit deũ? Adhuc ad hoc prouocamur ab aduerſario, vt gratis deũ colamus, quando ille quærens quod obiiciat, pro magno ſe putauit inueniſſe quia dixit, Nũquid gratis Iob colit deũ? Non quia viderat cor ipſius, ſed quia videbat diuitias eius. Cauere debemus, ne ad præmium diligamus deum. Quid enim? Propter præmium dilecturus es deum? Quale præmium eſt quod tibi daturus eſt deus? Quicquid tibi aliud dederit minus eſt quàm ipſe. Colis non gratis, vt aliquid ab ipſo accipias. Gratis cole, & ipſum accipies. Si enim ſeruat tibi deus quo fruaris, & ſi amas quæ fecit, qualis eſt ille qui fecit? Si pulcher eſt mundus, qualis artifex mundi? Euelle ergo cor tuum ab amore creaturæ, vt inhæreas crea-
tori, & dicas quod in Pſalmo ſcriptum eſt, Mihi autem *Pſal. 72.*
adhærere deo bonũ eſt. Si autẽ deſeris eum qui te fecit,
& amas illa quę fecit, deſerto illo qui te fecit, adulter es. F
Sic clamat epiſtola Iacobi, adulteros appellans, adulte-
ri. Et vnde adulteri? Quæris vnde? Neſcitis, inquit, quia *Iacobi. 4.*
amicicia huius mundi inimica eſt deo? Quicunque ergo voluerit amicus eſſe ſeculi huius, inimicus dei cõſti-
tuitur. Expreſſerat quid dixerat adulter. Anima deſer- *1. Retrac.*
to creatore amans creaturam adultera eſt. Illius enim *cap. 15.*
amore nihil caſtius, nihil delectabilius. Illo deſerto hoc amplectendo, efficieris immũda. O anima vt illius amplexibus digna ſis, dimitte iſta, & illi inhære gratis. Nã inde dixit Pſalmus, Mihi autem adhærere deo bonum eſt. Verſum priorem ſic dixit, Perdidiſti omnes qui fornicãtur abs te. Et quaſi oſtẽderet quæ ſit fornicatio, ſubiecit, Mihi autem adhærere deo bonum eſt: nihil aliud volo, ſed ipſum. Adhærere illi, hoc eſt bonum meum, hoc eſt gratuitum bonũ meum. Ideo & gratia dicitur, quia gratis conſtat. Cum ergo cœperis amare gratis, ſecuritas eſt, quia amicum gratis amas, & ad hoc eum amas vt tecum amet deum. Attendite enim ipſam amiciciam, vulgari modo cœpimus per quam gradus fecimus. Attendite illam, Amat maritus vxorem, & vxor maritum. Sine dubio & ille illam, & illa illum ſaluum vult. Vult illum habere incolumem, vult illum habere fœlicem. Ad hoc amat quia ipſa vult, quod ſibi vult, &

G illi hoc vult. Amat filios, quis nõ vult habere nisi filios
suos? Amat amicum, quis non nisi incolumem habere
vult, adeo vt si forte contingat illi aliquid, cõtremiscit,
contristatur, conturbatur, currit, accedit, cum accesserit
plangit? Quid ergo vult? saluum habere. Si ergo omnis
qui amat, saluũ vult habere quod amat, si intelligat quæ
sit vera salus incipit illam amare in se, & ipsam cogitur
Daniel.3. veram amare & in amico. Si oculis carneis quæris deũ,
vide tres pueros de igne liberatos. Si fide quæris deum,
2.Mac.7. vide Maccabæos in igne coronatos. Salus ergo illa amanda
est, ista vtenda. Hæc enim ad vsum necessaria
est, nam transitura est. Non enim vera salus est fratres,
quo modo dicunt medici, per ægrotamus quodam modo.
Nam ægritudo perpetua est, in ista fragilitate carnis.
Putatis enim tunc hominem ægrotare quando febricitat,
& sanum esse quando esurit? Sanus est dicitur.
Vis videre quantum malum est esurire? Dimitte illum
sine medicamento septem diebus, occiditur. Sed quia
H ponis quotidie medicamentum viuit. Medicamentum
autem famis cibus est, medicamentum sitis potus est,
medicamentum lassitudinis somnus est, medicamentũ
sessionis deambulatio est, medicamentum deambulationis
sessio est, medicamentum fatigationis dormitio
est, medicamentum dormitionis vigilatio est. Et vide
quàm imbecille sit corpus humanum: Hoc ipsum adiutorium
quod dixi qui assumit, si in eo perseuerauerit
deficit. Esuriendo cibi quærebas adiutorium. Ecce adest
adiutorium cibi: Manducas, reficeris. Si plus feceris
plus deficies. Adiutorium sitis quærebas potũ. Multum
bibendo offocaris, qui sitiendo vrgebaris. Lassasti ambulando,
sedere vis, Sede perpetuo, vide si non lassabis.
Quicquid ergo assumpserit vt aliud pellat, in eo ipso
si perseuerauerit deficit. Qualis est ergo ista salus fratres,
transitura, fragilis, peritura, vana, vere quo modo
Iacobi.4. dictum est, Quæ enim est vita vestra? Vapor est ad mo-
Ioan.12. dicum parens. Qui ergo in vita ista amat animam suã,
perdet eam. Qui autem in hoc seculo odio habuerit a-
I nimã suam, in vitam æternam custodit eam. Quæ est
vita æterna? Vera salus. Et si amicum tuum videris quẽ
amabas in hoc seculo vt saluus esset, quia tu talem salutem
desideras quæ æterna est, ad ipsam salutem diligis
amicum tuum, & totum est quicquid vis amico tuo
præstare, vt illam tecum teneat salutem. Amas enim iusticiam,
vis illum esse iustum. Amas sub deo esse, vis &
illum esse sub deo. Amas vitam æternam, illic eum vis
tecum regnare in æternum. Inimicum tuũ vides persequi
te, iniquitas est quæ te persequitur. In illo irasci debes
misericordia, febrit in anima. Quo modo ergo amicus
huius seculi secundum seculum amans animam
suam, febrem vult pellere de amico suo quem similiter
amat vt se propter præsentem salutem, sic tu quemcunque
diligis, propter vitam æternam dilige. Cum inueneris
iram, indignationem, odium, iniquitatem, sic coneris
expellere morbum animi, quo modo amicus seculi
morbum corporis. Ad hoc enim ama vt facias quod
& tu es, & erit in te perfecta charitas. Hoc si inueneris,
ad hoc ama coniugem, ad hoc ama filium, ad hoc ama
propinquum, vicinum, ignotum, inimicum, & erit in te
perfecta charitas. Quæ si fuerit, vincis mundum & pellitur
foras princeps mundi. Audistis enim quod ait do-
Ibidem. minus, Princeps huius mundi missus est foras. Quia ipse
passurus erat, & per passionem suam facturus in hominibus
Ioan.15. dilectionem. Maiorem hac dilectionem nemo
habet, quàm vt animam suam ponat quis pro amicis
suis. Vt ergo amaretur prior amauit, vt in nomine
eius nemo mori timeret, prior pro omnibus mortuus K
est. Ad hoc ergo vt ædificaret in cordibus hominum
charitatem, misit diabolum foras. Quò foras? De cordibus
hominum. Cupiditas intromittit illum, charitas eũ *Diabolus*
foras mittit. Nos vero fratres suprascriptos charitatis *quo modo*
gradus cum grandi diligentia cogitantes, non redda- *mittatur foras.*
mus domino pro bonis mala. Et quia ille veniens alligauit
fortem, id est diabolum, & nos omnes qui vasa e- *Matth.12.*
ius fuimus de potestate illius abstulit, per gratiam ipsius
euacuati omnibus malis, studeamus repleri abundantibus
bonis, timentes illud quod ipse dominus dixit,
Cum immũdus spiritus exierit ab homine ambulat per *Matt.12.& Luca.11.*
loca arida, quærens requiem & non inueniet. Post hæc
reuersus inueniens domum vnde exiuit vacuã, adduxit
secum septem spiritus nequiores se, & facta sunt hominis
illius posteriora peiora prioribus. Ne ergo & nos
tale aliquid patiamur, quantum possumus elaboremus,
in locis viciorum virtutes inducere, vt possimus ad dei L
misericordiam peruenire.

De eo quod Propheta dicit in Psalmo, Beatus qui intelligit super egenum & pauperem, in die mala liberabit eum dominus: Homilia XXXIX. *Psal.40.*

FOelix operarius cultor eleemosynarũ, eo quòd
ære suo comparauerit cœlum, & dans panem
esuriẽtibus, delictorum suorum pressit incendium.
Cui Propheta tale exhibet testimoniũ, & patronum
habet spiritum sanctum. In tali causa operarius fœlix
viuit, & securus iam moritur, cum quo ambulat patrimonium
in immortale horreum, in quo debitorem
fecit dominum, dum pascit alterum dando. Si accepit
in se modicum panis in pera, comparauit in se vitam
cœlestem, se faciens hæredem in die iudicij. Nullam poterit
incurrere perniciem, qui comparauerit eleemosy- M
nis pietatem. Cui Propheta tale exhibet testimonium, *Ibidem.*
Salua eum & viuifica eum domine. O duplex prophetę
beneficium. Saluat pariter & commẽdat pariter vt saluetur,
quia & ipse saluauit vt viuificaretur, & ipse vitam
poscenti donauit in terra. Beatus est iste dum vsque sic
currit in cœlum. Sed ne aliquando vacet in vllo vitæ
beneficium, festinet ad pręmium, magnum dimittat in
seculo testimonium. Qua de re dicit, Beatus qui intel- *Ibidem.*
ligit super egenum & pauperem, in die mala liberabit
eũ dominus. Et iterum Esaias dicit & sic testatur, Sol- *Esaia.58.*
ue, inquit, omnem nodum iniusticiæ. Solue suffocationes
impotentium commerciorũ, dimitte quassatos in
requiem, & omnem cõsummationem iniustam dissipa.
Frange esurienti panẽ tuum, & egenũ sine tecto induc
in domum tuam. Si videris nudum vesti, & domesticos
seminis tui ne despicias, Tunc erumpet temporaneum
lumẽ tuum, & sanitas tua citius orietur, & præibit ante
te iusticia, & claritas dei circundabit te. Tunc exclama- *Misericordia perfecta quæ?*
bis, & dominus exaudiet te, dum adhuc loqueris, dicit,
Ecce assum. Perfecta est ergo misericordia fratres charissimi,
vt antè occurrat esuriẽti cibus quàm roget mendicus.
Nõ enim est perfecta misericordia quæ precibus
extorquetur. Sed si tacet mẽdicus, loquitur pallor in facie,
pene lassus, fessus est cœlisq; suspectus. Festina pietas
succurrere ne audias rogantẽ, ne quod debetur domino
vendices tibi. Imitare deum tuũ qui solem suum oriri
facit super bonos & malos, & pluit super iustos & in- *Matth.5.*
iustos. Et ecce veniet tibi pluuia antequã roges, descendet
vbertas nocte dum stertis, dum adhuc in lecto es ex
præcepto vigilat dies, excubant elementa, fructus te nesciente
effunduntur. Iactat cœlum & parturit terra, tot
cellaria messium dum nescimus sic accipimus, & tantas

opes

A opes comedimus antequam rogemus. Et tu homo mo-
dicus est ipse panis & precibus vendis? Non rogauerũt
Matth.15. quatuor milia Iesum in deserto septẽ panes & paucos
pisces vt infinita agmina pranderent, quo prandio vi-
cisset saltẽ v sura mensuram. Qui cum erogasset, Colli-
gite, inquit, fragmenta ne quid depereat, quia sanctum
fuerat totum quod ipse cõfecerat. Redigantur septem
sportæ buccellarum, saturata sunt tanta milia, & nihil
minoratum est. Et creuit eis cibus dum impenditur vi-
ctus, sic & eleemosyna si indigẽtibus erogetur. Magnũ
opus est eleemosyna fratres charissimi vt faciat homo
quod fecit deus, quia hos paucos esurientes in terra di-
misit, qui voo vasculo orbem cœli pascit, per quẽ & no
bis liceat erogare. Sed si vbiq; fuisset abundans, perierat
misericordia, dedit nobis deus secundum baptismum.
Eccli.3. Quis enim sine peccato? Nã sicut aqua extinguit ignẽ,
sic & eleemosyna extinguit peccatũ. In horreis nostris
habeamus abundantiam quæ flammas nostras oblatio-
ne vnius panis extinguat, & ante fores gehennæ stat mi
B sericordia, & neminem permittit in carcerem mitti. Et
quicunque misertus fuerit, miserebitur ei, & si quis non
fuerit misertus, non miserebitur ei. Da panem cum po-
tes, quia nemo esuriet in inferno, nec habebis post mor
tem frumentum, nec inuenies illic aliquando mendi-
cum, quia non erit tempus miserendi. Bonorum enim
malorúmque discretio & in suis actibus permanebit,
ipso Christo domino nostro rege ac iudice seceroen-
te agnos ab hædis, dexteram ac sinistram sequestrans,
qui esurisse & sitisse se dicit, & cætera in suis ministris
Matth.25. perpessum fuisse se asserit. Date ergo omnibus dilectis-
simi fratres, date præcipue ad domesticos fidei, date
omnibus, ne cui non dederitis ipse sit Christus, cui ve
dederitis ipse est Christus.

De fraterna concordia & offensionis relaxatione:
Homilia XL.

Dies isti sancti quos agimus in obseruatiõe qua-
dragesimæ, commonent nos de fraterna con-
cordia loqui vobis, vt quicunq; habet aduer-
sus alium querelam, finiat ne finiatur. Nolite ista con-
temnere fratres mei. Cũ enim vita ista mortalis & fra-
C gilis, quæ inter tot terrenas tentationes periclitatur, &
orat ne submergatur, non potest esse in quouis iusto si-
ne qualibuscunq; peccatis, vnũ est remedium per quod
viuere possumus, quia docuit nos magister deus dicere
Matth.6. in oratione, Dimitte nobis debita nostra sicut & nos di
mittimus debitoribus nostris. Pactum & placitum cum
deo fecimus, & conditionẽ soluendi debiti in cautione
subscripsimus, Dimitte nobis plena fiducia petimus, si
& nos dimittimus. Si autẽ non dimittimus, dimitti no
bis peccata nõ putemus, ne nosipsos fallamus. Homo se
noo fallat, deus non fallit. Humanũ est irasci, & vtinam
ne hoc possemus. Humaoum est irasci, sed non debet
iracundia nostra oatos surculos diuersis suspicionibus
irrigare, & ad trabẽ odij peruenire. Aliud est enim ira,
Aliud ira & aliud est odium. aliud odium. Sæpe etiam pater irascitur filio, sed non
odit filium, irascitur vt corrigat. Si propterea irascitur
vt corrigat, amando irascitur. Propterea dictum est, Fe-
Matth.7. stucam in oculis fratris tui vides, trabem autem io ocu-
lo tuo nõ vides: Culpas in alio iram, & tenes odium in
teipso. In comparatione odij, ira festuca est, Sed festucã
si nutrias, trabes erit. Si euellas & proiicias, nihil erit. Si
aduertistis, beati Ioannis epistola cum legeretur, de-
buit nos terrere sententia. Ait enim, Tenebræ transie-
1.Ioan.2. runt, lux vero iam lucet. Deinde secutus adiunxit, Qui
dicit se in lumine esse & fratrẽ suum odit, in tenebris

est vsq; adhuc. Sed forte tales tenebras putet esse homo, D
quales patiũtur in carceribus inclusi. Vtinã tales essent,
tamen in talibus nemo vult esse. In his autem carcerum
tenebris possunt includi & innocentes. In talibus enim
tenebris, inclusi sunt martyres. Tenebræ circunquaque
fundebantur, & lux fulgebat in cordibus eorum. In illis
tenebris oculis non videbant, sed amore fraternitatis
deum videbãt. Vultis scire quales sunt istæ tenebræ, de
quibus dictum est, Qui odit fratrẽ suum in tenebris est: *1.Ioan.2.*
& alio loco dicit, Qui odit fratrẽ suum homicida est. *1.Ioan.3.*
Qui odit fratrem ambulat, exit, intrat, procedit, nullis
catenis oneratus, nullo carcere ioclusus, reatu tamen li-
gatus est. Noli illũ putare sine carcere esse. Carcer eius *De verbis*
cor eius est, Cum audis, Qui odit fratrem suum in tene- *domini ser.*
bris est vsq; adhuc: ne forte contemnas tales tenebras, *16.*
adiungit dicens, Qui odit fratrem suum, homicida est.
Odis fratrẽ & securus ambulas, & concordare non vis,
nõ agnoscis quare spacium tibi dederit deus. Ecce iam
homicida es, & adhuc viuis. Si domioum iratum habe-
res, cũ odio fratris subito rapereris Parcit tibi deus, par-
ce tu tibi, concorda cum fratre tuo, aut forte tu vis & E
ille non vult. Dic securus, Dimitte nobis debita nostra, *Matth.6.*
sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Forte pec-
casti in illum, vis cum illo concordare, vis ei dicere,
Frater ignosce mihi quod peccaui in te, ille non vult
ignoscere, non vult dimittere debitum. Quod ei debes
noo vult tibi dimittere, ipse obseruet quando habet o-
rare, quando vẽturus est qui tibi noluit dimittere quod
in eum forte peccasti, quando venturus est ad orationẽ *Ibidem.*
quid facturus est? Dicit, Pater noster qui es in cœlis. Di-
cat, accedat, Sanctificetur nomẽ tuum. Adhuc dic, Ad-
ueniat regnum tuum. Sequere, Fiat volũtas tua sicut in
cœlo & in terra. Adhuc ambula, Panem nostrum quoti-
dianum da nobis hodie. Dixisti, quod sequitur vide, ne
forte velis iam transcẽdere & aliud dare. Non est quò
transire possis, ibi teneberis. Dic ergo & verum dic: aut
si nullum peccatum habes vnde dicas, Dimitte nobis
debita nostra, noli dicere. Et vbi est illud quod Aposto-
lus dixit, Si dixerimus quia peccatũ non habemus, nos *1.Ioan.1.*
ipsos decipimus, & veritas in nobis non est? Si autem
mordet conscientia fragilitatis, & in hoc seculo vbiq;
abundãt iniquitates: dic ergo, Dimitte nobis debita oo F
stra. Sed quod sequitur vide, Noluisti enim dimittere
peccatum fratri tuo, & dicturus es, Sicut & nos dimit-
timus debitoribus nostris. An non es dicturus? Si non
es dicturus, oihil es accepturus, si falsum es dicturus.
Ergo dic & verum dic, Quo modo dicturus es verum,
quia fratri tuo noluisti laxare peccatum? Illum admo-
nui, modo consulo. O quisquis es si tamen es, qui dixi-
sti fratri tuo, Dimitte mihi quod in te peccaui: si dixisti
ex toto corde tuo, si vera humilitate nõ ficta charitate,
quo modo deus videt in corde, vnde dixisti, sed ille no
luit tibi dimittere, noli esse solicitus: Serui estis ambo,
habetis dominum, conseruo tuo debes, Noluit tibi di-
mittere, interpella domioũ amborum. Quod tibi dimi-
serit dominus, si potest exigat seruus. Dico aliud, Ad-
monui ergo eum qui noluit dimittere fratri suo, cũ po-
tat ille dimitti, vt sibi faciat quod nolebat, nequando o-
rat nõ accipiat quod desiderat, Admooui & illũ qui pe
tiuit veniã peccati sui à fratre suo & nõ accepit, vt in eo
quod nõ impetrauit à fratre suo, securus sit de domino
suo. Est & illud quod moneã, Peccauit in te frater tuus,
& noluit tibi dicere, Dimitte mihi quod peccaui in te.
Si abundant verba ista, vtinã deus eradicet illa de agro
suo, hoc est de cordibus vestris. Quàm multi enim qui

G sciunt se peccasse in fratribus suis, & nolunt dicere, Dimitte mihi. Non erubuerunt peccare, & erubescunt rogare. Non erubescunt de iniquitate, & erubescũt de humilitate. Ipsos ergo in primis admoneo quicunque habetis discordiam cum fratribus vestris, & reuocatis ad vos & considerans vos, & iustũ iudicium fertis in vobis, intus in cordibus vestris, & inuenietis vos non debuisse facere quod fecistis, nõ debuistis dicere quod dixistis. Petite veniã fratres à fratribus vestris, facite fratribus quod ait Apostolus, Donantes vobisipsis sicut & deus in Christo donauit vobis: facite, nolite erubescere veniã petere. *Ephe. 4.* Proinde omnibus dico viris & fœminis, minoribus & maioribus, laicis & clericis: dico & mihi ipsi. Omnes audiamus, omnes timeamus, si peccauimus in fratres nostros. Si adhuc inducias viuendi accepimus, nõ ideo morimur. Adhuc enim viuimus, nondũ damnati sumus. Dum viuimus faciamus quod iubet pater qui erit deus iudex omnium, vt petamus veniã à fratribus quos forte peccando in eos aliquid offendimus, aliquid læsimus. Sunt personæ humiles per ordinem seculi huius, à quibus si petamus veniam extolluntur in superbiam: hoc est quod dico, aliquando dominus peccat in seruum suum, quia si ille dominus est, ille seruus, ambo tamẽ alieni serui sunt, quia ambo Christi sanguine redempti sunt. Tamen durum videtur vt etiam iubeam, hoc præcipiã, vt si forte dominus homo peccat in seruum suum iniuste litigando, iniuste cædendo, dicat ille, Ignosce mihi, da mihi veniã. Non quia nõ debet facere, sed ne ille incipiat superbire, si pœniteat eũ. Quid ergo? Ante oculos dei pœniteat eum, ante oculos dei puniat cor suũ: & si nõ potest dicere seruo suo, quia non oportet, da mihi veniam, blande illum alloquatur. Blanda enim appellatio, veniæ est postulatio. Restat vt eos alloquar in quos alij peccauerunt, & illi qui in eos peccauerunt, veniam petere noluerunt. Illos enim iam sum allocutus, qui petentibus veniam fratribus dare noluerunt. Nunc ergo alloquor vos omnes, ne discordiæ vestræ remaneant, quoniã dies sancti sunt. Credo quia cogitastis aliquid in cordibus vestris, qui scitis vos cum fratribus vestris aliquas habere discordias, & inuenistis quòd non ipsi vos in eos peccaueritis, sed ipsi in vos. Et I si non modo mihi loquimini, quia meum est loqui in hoc loco, vestrum autem tacere & audire, tamen forte cogitando loquimini, & dicitis vobis, Volo cõcordare: Sed ille me læsit, ille in me peccauit, & non vult veniam postulare. Quid ergo dicturus sum? Vade ad illum & tu pete veniã: Absit. Nolo mẽtiaris. Nolo dicas. Da mihi veniam, qui te nosti non peccasse in fratrem tuum. Quid enim prodest tibi cũ tu fueris tuus accusator? Quid expetis tibi ignosci, ab eo quẽ non læsisti, aut in quo nõ peccasti? Nihil tibi prodest, nolo facias, nosti bene, discussisti, scisti, quia in te peccauit, non tu in illũ. Scito, inquam, in tua scientia, scit tua scientia, noli venire ad fratrem tuum qui in te peccauit, & vltro ab illo petere veniam. Debent inter vos esse alij pacifici qui illum obiurgent, vt à te prius veniam petat, tu tantum paratus esto ignoscere, prior paratus esto ex toto corde dimittere. Si paratus es dimittere, iam dimisisti, habes adhuc quod ores. Ora pro illo vt petat à te veniã, quia scis ei nocere si nõ petat. Ora pro illo vt petat, dic domino in oratione tua, Domine scis me nõ peccasse in illũ fratrem meum, sed illum potius peccasse in me, & obesse illi quod peccauit in me, si veniam nõ petat à me, Ego bono animo peto vt ignoscas ei. Ecce dixi vobis, quòd maxime per istos dies ieiuniorum vestrorũ, obseruationum quoque vestrarum continentiæ vestræ mecum agere debeatis, vt cum fratribus vestris cõcordetis. K Gaudeam & ego de pace vestra qui cõtristor litibus vestris, vt omnes donantes vobismetipsis, si quis habet aduersus aliquem querelam, securi agamus pascha, securi celebremus eius passionẽ qui nihil cuique debebat, & precium, quod pro debentibus soluit dominus Iesus Christus, dico qui in neminem peccauit, & propè in illũ omnis mundus peccauit, nec exigit supplicia, sed promisit præmia. Habetis ipsum testem in cordibus vestris, quia si in aliquem peccauimus, vero corde veniam postulemus, si aliquis in nos peccauit, veniam dare parati simus, & pro inimicis nostris oremus, non expectemus vindicari fratres. Quid est vindicari, nisi malo alieno pasci? Scito quotidie venire hominem, genua figere, fronte terram concutere, aliquando vultum suum lachrymis rigare, & in ista tanta humilitate ac perturbatione dicit, Domine vindica me, occide inimicum meum. Planè ora vt occidat inimicum tuum, & saluet fratrem tuum. Occidat inimicicias, saluet naturam. Sic ora vt vindicet te deus, pereat qui te persequebatur, L sed maneat qui tibi reddatur.

De vere pœnitentibus. Homilia XLI.

Pœnitentes, pœnitentes, pœnitentes, si tamen estis pœnitentes & non estis irridentes, mutate vitam, reconciliamini deo & vos cum catena pascetis. Qua, inquis, catena? Quæ ligaueris in terra, erunt ligata & in cœlo. Audis ligaturam, & deo putas facere imposturam? *De pœn. di. 3. c. pœnitentes. 4. simil. dis. 13. cap. Satis.* Pœnitentiam agis, genua figis & rides & subsannas patientiam dei. Si pœnitens es pœnitet te, si non pœnitet, pœnitens non es. Si ergo pœnitet, cur facis quod male fecisti? Si fecisse pœnitet, noli facere. Si adhuc facis, certe nõ es pœnitens. Equidem charissimi ægrotant homines, mittunt ad ecclesiã, vel portantur ad ecclesiã & baptizantur & renouantur, & fœlices hinc erunt. Sed non ipsa est causa pœnitentiæ. Qui nondum accepit baptismum, nondum violauit sacramentum: Qui autẽ violauit sacramentũ male & perdite viuendo, & ideo remotus est ab altari, ne iudiciũ sibi manducet & bibat, mutet vitã, corrigat se & reconcilietur. Cum viuit dum sanus est, expectet etiã tunc reconciliari quando incipit mori: *1. Corin. 11.* M Experti sumus multos expirasse, expectantes reconciliari. Deinde etiã dico in conspectu dei timori vestro, timorem meum. Qui autẽ non timet, timentem me contemnet, sed malo suo. Audi ergo, Certus sum quia homo baptizatus si vitam non audeo dicere sine peccato, quis enim sine peccato, sed vitam sine crimine duxerit, & alia peccata habuerit quæ quotidie dimittũtur in oratione dicenti, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: *Matth. 6.* quando diẽ finierit, vitam non finit, sed transit de vita in vitam, de laboriosa ad quietã, de misera ad beatã: siue ista voluntate sua currat ad baptismũ, siue in periculo cõstitutus baptizetur & exeat de hac vita, ad deũ vadit, ad requiẽ vadit. Baptizatus autẽ desertor & violator tanti mysterij, si agat pœnitentiã ex toto corde, si agat pœnitentiam vbi deus videt qui vidit cor Dauid, quando increpatus est à propheta, & grauiter increpatus post cõminationes dei terribiles exclamauit, dicẽs, Peccaui: & mox audiuit, Dominus abstulit peccatum tuum. *2. Reg. 12.* Tantum valent tres syllabæ. Tres syllabæ sunt, peccaui, sed in his tribus syllabis, flamma sacrificij coram domino ascendit in cœlum. Ergo qui egerit veraciter pœnitentiã, & solutus fuerit à ligamento quo erat obstrictus, & à Christi corpore separatus, & bene post *De pœni. d. 7. ca. Quid egeris.*

pœniten-

A pœnitentiā vixerit, ſicut ante pœnitentiā viuere debuit, poſt reconciliationē quandocunq; defunctus fuerit, ad deum vadit, ad requiē vadit, regno dei non priuabitur, à populo diaboli ſeparabitur. Si quis autē poſitus in vltima neceſſitate ægritudinis ſuæ, voluerit accipere pœnitentiā & accipit, & mox recōciliabitur, & hinc vadit, fateor vobis nō illi negamus quod petit, ſed non præſumimus quia bene hinc exit. Non præſimo, nō vos fallo, nō præſumo: Fidelis bene viuēs, ſecur⁹ hinc exit. Baptizatus ad horā, ſecurus hinc exit. Agēs pœnitentiā & reconciliatus cum ſanus eſt, & poſtea bene viuēs, ſecurus hinc exit. Agēs pœnitentiā ad vltimū & reconciliatus, ſi ſecurus hinc exit ego non ſum ſecurus. Vnde ſecurus ſum dico, & do ſecuritatē: vnde non ſum ſecurus, pœnitentiā dare poſſum, ſecuritatē dare non poſſum. Sed dicat aliquis, bone ſacerdos, tu neſcire & nullam ſecuritatē nobis dare poſſe dicis, ſi ille ſaluatur & Christū adire meretur cui morienti pœnitentia datur, qui dum vixit dum ſanus fuit impœnitens fuit: Inſtrue ergo nos rogo quo modo bene viuere poſt pœnitentiā debeamus. Di- B co abſtinete vos ab ebrietate, à cōcupiſcētia, à furto, & maliloquio, ab immoderato riſu, à verbo ocioſo vnde reddituri ſunt homines rationem in die iudicij. Ecce quàm leuia dixi. Omnia tamen grauia & peſtifera. Et aliud dico, Non ſolum poſt pœnitentiā ab iſtis vicijs ſe homo ſeruare debet, ſed & ante pœnitentiā dum ſanus eſt: quia ſi ad vltimū vitæ ſteterit, neſcit ſi ipſam pœnitētiā accipere à deo & ſacerdoti peccata ſua cōfiteri poterit. Ecce quare dixi quia & ante pœnitentiā bene viuendū eſt, & poſt pœnitentiā melius. Quod dico attendite, Debeo illud planius exponere, ne me aliquis male intellexiſſe intelligat. Nunquid dico damnabitur? Non dico. Sed dico etiā liberabitur? Non. Et quid dicis mihi? Neſcio: Non præſumo, non promitto, neſcio. Vis te de dubio liberare, vis quod incertū eſt euadere: Age pœnitentiā dum ſanus es. Si enim agis verā pœnitentiā dum ſanus es, & inuenerit te nouiſſimus dies: curre vt reconcilieris, ſi ſic agis ſecurus es. Quare ſecurus es? Quia egiſti pœnitentiam eo tempore quo & peccare potuiſti, Si autem vis agere pœnitentiam ipſam tunc quando peccare non potes, peccata te dimiſerunt, non tu illa. Sed C vnde ſcis, inquis, ne forte deus dimittat mihi? Verum dicis. Vnde? Neſcio. Illud ſcio, hoc neſcio. Nam ideo tibi do pœnitētiam, quia neſcio. Nam ſi ſcirem tibi nihil prodeſſe, non tibi darem. Item ſi ſcirem tibi prodeſſe, non te admonerem, non te terrerem. Duæ res ſunt, aut ignoſcitur tibi, aut non ignoſcitur. Quid horū tibi futurum ſit neſcio. Ergo tene certum, dimitte incertum.

De pœn. di. 7. c. Si quis.

Poſt pœnitētiā quo modo viuendum.

De commendatione orationis dominicæ & eius expoſitione. Homilia XLII.

Symbolum reddidiſtis, quo breuiter comprehenſa cōtinetur fides. Iam vt antea dixi vobis quod ait Apoſtolus Paulus, Quo modo inuocabunt, in quē non crediderunt? Quia ergo quo modo credatur in deū & accepiſtis & tenuiſtis & credidiſtis, accipite hodie quo modo inuocatur deus. Ipſe filius ſicut audiſtis, cum Euangelium legeretur, docuit diſcipulos ſuos & fideles hanc orationē. Spem habemus obtinēdæ cauſæ noſtræ, quādo talis iuriſperitus nobis preces dictauit, ſicut confeſſi eſtis, qui ſedet ad dexterā patris, ipſe eſt aduocatus noſter, qui venturus eſt iudex noſter. Inde enim venturus eſt iudicare viuos & mortuos. Tenete ergo & hanc orationē quam reddituri eſtis ad octo dies. Quicunque autem veſtrum non bene ſymbolum reddiderunt, habēt ſpacium, teneant, quia die ſabbati audientibus omnibus qui aderūt reddituri eſtis die D ſabbati nouiſſimo, quo die baptizandi eſtis. Ad octo autem dies ab hodierno die reddituri eſtis hanc orationē quā hodie accepiſtis. Cuius caput eſt, Pater noſter qui es in cœlis. Inuenimus patrē in cœlis, attēdamus quemadmodum viuamus in terris. Sic enim debet viuere qui inuenit talem patrem, vt dignus ſit venire ad eius hæreditatem. Dicimus autem communiter, Pater noſter. Quanta dignatio, hoc dicit Imperator, hoc dicit mendicus: hoc dicit ſeruus, hoc dicit dominus eius. Simul dicunt, Pater noſter qui es in cœlis. Intelligunt ergo ſe eſſe fratres, quando vnū habent patrem. Sed non dedignetur fratrem habere ſeruum ſuū dominus eius, quem fratrem voluit habere dominus Chriſtus, Sanctificetur nomen tuum, dicimus, Adueniat regnū tuum. Sanctificatio nominis dei eſt, qua efficimur nos ſancti. Nam nomen eius ſemper eſt ſanctum. Optamus etiā venire regnum eius, veniet, & ſi nolumus. Sed optare & orare vt veniat regnum eius, nihil eſt aliud quàm optare ab illo, vt dignos nos faciat regno ſuo, ne forte quod abſit veniat, & nō nobis veniat. Multis enim nō eſt venturum, quod tamen venturum eſt. Eis enim venturū eſt, quibus E dicitur, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum eſt ab origine mundi. Illis nō veniet quibus dicitur, Diſcedite à me maledicti in ignem æternū. Cum vero dicimus, Adueniat regnum tuū, oramus vt nobis veniat. Quid eſt vt nobis veniat? Vt bonos nos inueniat. Hoc ergo oramus vt bonos nos faciat. Tunc enim nobis veniet regnū eius. Addimus, Fiat voluntas tua, ſicut in cœlo & in terra. Seruiunt tibi angeli in cœlo, nos ſeruiamus tibi in terra. Non te offendunt angeli in cœlo, non te offendamus in terra. Quo modo illi faciunt voluntatem tuam, ſic faciamus & nos. Et hic quid oremus, niſi vt boni ſimus? Quando enim facimus voluntatē dei, nam ipſe ſine dubio facit ſuam, tunc eius voluntas eſt in nobis. Et aliter bene intelligimus, Fiat voluntas tua ſicut in cœlo, ita & in terra. Accipimus præceptum dei, & placeat nobis, placeat menti noſtræ. Condelector enim legi dei ſecundum interiorem hominem: tūc fit voluntas eius in cœlo. Cœlo enim comparatur ſpiritus noſter, terræ autem caro noſtra. Quid eſt ergo, Fiat voluntas tua ſicut in cœlo ita & in terra? F Vt quo modo menti noſtræ placet tua iuſſio, ſic ei conſentiat caro noſtra, & tollatur rixa illa de medio quæ deſcribitur ab Apoſtolo, Caro enim concupiſcit aduerſus ſpiritum, ſpiritus autem aduerſus carnem. Quando cōtra carnem concupiſcit ſpiritus, iam facta eſt voluntas eius in cœlo. Quando contra ſpiritum non concupiſcit caro, iam facta eſt voluntas eius in terra, Erit hæc plena concordia quando ipſe voluerit, ſit modo pugna vt poſſit eſſe victoria, Etiā ſic bene intelligi poteſt. Fiat voluntas tua ſicut in cœlo & in terra: vt cœlum ponamus eccleſiam, quia portat deum, terram autem infideles quibus dictum eſt, Terra es, & in terram ibis. Quando ergo oramus pro inimicis noſtris, inimicis eccleſiæ, inimicis nomini Chriſtiano, hoc oramus vt fiat voluntas eius ſicut in cœlo, ita & in terra, id eſt, ſicut in tuis fidelibus, ſic & in tuis blaſphematoribus, vt omnes cœlum fiant. Sequitur, Panē noſtrum quotidianum da nobis hodie. Poteſt ſimpliciter accipi orationē iſtam fundere nos pro victu quotidiano vt abundet nobis, & ſi non abundet nobis, non deſit nobis. Quotidianum autē dixit, quādiu hodie vocatur, quotidie viuimus, quotidie ſurgimus, quotidie ſaturamur, quotidie eſurimus. Det nobis quotidianum panem: quare non dixit & te-

Roma. 10.

Matth. 6. De verbis dñi. Ser. 28.

Regnū dei veniat optare & orare quid?

Matth. 25.

Roma. 7.

Gala. 5.

Gene. 3.

G gumentum? Victus enim noster in cibo est & in potu,
tegumentum in vestitu & tectu. Nihil homo plus desi-
1.Timo.6. deret. Quãdoquidem dicit Apostolus, Nihil intulimus
in hunc mundum, sed nec auferre quid possumus, Vi-
ctum & tegumentũ habentes, his contenti simus. Pereat
auaricia & diues est natura. Ergo si ad quotidianum vi-
ctum pertinet, quia & hoc bene intelligitur, quod dici-
mus, Panem nostrũ quotidianum da nobis hodie, non
miremur si nominato pane cætera necessaria intelligã-
tur. Quo modo? Quando Ioseph inuitauit fratres suos,
Gene.43. Homines, inquit, illi hodie mecum manducabunt pa-
nem. Quare panẽ solum manducaturi erant? Sed à so-
lo pane intellecta sunt cætera. Sic quando rogamus pa
nem quotidianum, quicquid nobis propter carnem no
stram in terris necessarium est postulamus. Sed quid ait
dominus Iesus? Quærite primum regnum dei & iusti-
ciam eius, & hæc omnia apponentur vobis: intelligitur
hoc etiam valde bene, Panem nostrum quotidianum
da nobis hodie, eucharistiam tuã, quotidianum cibum.
Norunt enim fideles quid accipiant, & bonum est eis
H accipere panem quotidianum huic tempori necessa-
rium. Pro se rogant vt bona faciant, vt in bonitate &
fide & bona vita perseuerent. Hoc optant, hoc orant:
quia qui nõ perseuerant in bona vita, separabuntur ab
Matth.6. illo pane. Ergo panem nostrum quotidianum da nobis
hodie, quid est? Sic viuamus vt ab altari tuo non sepa-
remur: & verbum dei quod quotidie nobis aperitur, &
quodam modo frãgitur, panis quotidianus est. Et quo
modo illum panem ventres, sic istum esuriunt mentes.
Et hũc ergo petimus simpliciter, & quicquid animæ no
stræ & carni nostræ in hac vita necessarium est, quoti-
diano pane concluditur. Dimitte nobis, dicimus, debi-
ta nostra, & dicamus quia verum dicimus. Quis enim
hic viuit in carne, & non habet debita? Quis est homo
sic viuens, vt ei non sit ista oratio necessaria? Inflare se
Luca.18. potest, iustificare non potest. Bonum est illi vt imitetur
publicanum, nec tumescat sicut Pharisæus qui ascendit
in templum & iactauit merita sua, texit vulnera sua. Ille
autem sciuit quare ascenderit qui dicebat, Deus pro-
picius esto mihi peccatori. Considerate fratres mei, hoc
I dominus Iesus Christus orare docuit discipulos suos, il
los magnos primos Apostolos suos, arietes nostros. Si
Psal.28. ergo pro peccatis suis dimittendis arietes orant, agni
quid debent facere de quibus dictum est, Afferte domi-
no filios arietum? Hnc ergo scitis vos in symbolo red-
didisse, quia inter cætera nomina audistis remissionem
peccatorum. Remissio peccatorum vna est quæ semel
datur in sancto baptismate, alia quæ quandiu viuimus
hic datur in dominica oratione. Propter quod dicim⁹,
Dimitte nobis debita nostra, Et induxit nobiscum deus
pactum & placitum, firmumq; chirographum vt dica-
mus, Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Qui
vult dicere efficaciter, Dimitte nobis debita nostra, o-
portet quòd dicat veraciter, Sicut & nos dimittimus
debitoribus nostris. Si hoc quod est posterius, aut non
dicit, aut fallaciter dicit: illud quod prius est, inaniter di
xit. Maxime vobis dicimus, Dimittite omnia de cor-
dibus vestris, qui ad sanctum baptismum accessistis. Et
vos fideles qui per hanc occasionem auditis hanc ora-
tionem & nostram expositionẽ, dimittite totum quic-
quid aduersus aliquem habetis in cordibus vestris, ibi
dimittite vbi deus videt. Aliquãdo enim homo dimit-
tit ore, & tenet in corde: dimittit ore propter homines,
& tenet in corde. Non times oculos dei? Prorsus dimit-
tite, quod vsq; ad istos dies tenuistis, saltem his diebus

dimittite. Non debuit occidere sol super iracundiã ve- K
strã, & multi soles occiderũt: transeat aliquãdo iracũdia
vestra, dies magni solis celebramus. Illius solis de quo
dicit scriptura, Orietur vobis sol iusticię, & sanitas in pẽ Malac.4.
nis eius, Quid est in pẽnis eius? In protectione eius. Vn-
de in Psalmo dicitur, Sub vmbra alarũ tuarũ protege Psal.16.
me. Aliud autẽ, quia in die iudicij futuri sunt sero pœni
tẽtes, & infructuose dolentes, prædicti à sapiẽtia. Quid
tũc dicturi sunt pœnitentiã agentes, & præ angustia spi
ritus gementes? Quid nobis profuit superbia, & diuitia-
rũ iactantia quid intulit nobis? Transierunt illa omnia Sapien.5.
tanquã vmbra. Ergo errauimus à via veritatis, & iusti-
ciæ lumẽ nõ illuxit nobis, & ille sol nõ est ortus nobis.
Ille sol iustis oritur, istum autẽ solem visibilẽ facit deus
quotidie oriri super bonos & malos. Ad illum autẽ so-
lem videndũ iusti pertinent, modo in cordibus nostris Matth.5.
habitat iste sol per fidẽ. Si ergo irasceris ne ôccidat sol
iste in corde tuo super iracundiam tuã, ne forte irasca- Ephe.4.
ris & ôccidat tibi sol iusticiæ, & in tenebris remaneas.
Ne putetis autẽ quia nihil sit iracũdia, Turbatus est præ
ira oculus meus. Vtiq; cui turbatur oculus solem videre Psal.6.
non potest, & si conatus fuerit videre, pœna illi est non L
voluptas. Quid est ira? Libido vindictæ. Et libet homi- Ira quid?
nem vindicari? Et nondũ est Christus vindicatus, non-
dum sunt sancti martyres vindicati, adhuc expectant
patientiam dei vt cõuertantur inimici Christi, conuer
tãtur martyrum inimici. Nos qui sumus vt vindictam
quæramus? Si quæreret illã deus de nobis, vbi remane-
remus? Ille qui nihil nos læsit, non vult se vindicare de
nobis: & nos quærimus vindicari qui penè quotidie
deum offendimus? Ergo dimittite. Dimittite ex corde.
Iratus es, noli peccare. Irascimini & nolite peccare. Ira- Psal.4.
scimini quasi homines si vincimini, & nolite peccare
vt iram in corde teneatis, ne in illud lumen intretis. Er-
go dimittite, Quid est ira? Libido vindictæ. Quid odiũ? Odiũ quid?
Ira inueterata. Ira inueterata si facta est, iam odiũ dici-
tur. Quid videtur confiteri ille qui cum dixisset, Turba-
tus est præ ira oculus meus: addidit, inueteraui in om-
nibus inimicis meis? Quod erat ira cũ esset noua, odium
factum est, quia in vetustatẽ conuersum. Ira festuca est,
odium trabes est. Aliquãdo reprehendimus irascentẽ, M
& odium tenemus in corde, & dicit nobis Christus, Fe
stucam in oculo fratris tui vides, & trabem in oculo tuo Matth.7.
non vides. Vnde creuit festuca vt trabem faceret? Quia
nõ statim euulsa est, Quia passus es exire & intrare solẽ
totiens super iracundiam tuã, fecisti illam veterẽ, attra-
xisti malas suspiciones & rigasti festucam, rigando nu-
tristi, nutriendo trabem fecisti. Expauesce vel quando
dicitur, Qui odit fratrem suũ homicida est. Gladiũ non 1.Ioan.3.
eduxisti, non vulnus in carne fecisti, non corpus plaga
aliqua trucidasti, cogitatio sola odij in corde tuo est &
teneris homicida. Reus es ante oculos dei, ille viuit &
tu occidisti. Quantũ ad te pertinet occidisti quẽ odisti.
Emenda te, corrige te. Si in domibus vestris scorpiones
essent aut aspides, quantũ laboraretis, vt domus vestras
purgaretis & securi habitare possetis? Irascimini, inue-
terantur iræ in cordibus vestris, fiunt tot odia, tot tra-
bes, tot scorpij, tot serpentes, & domum dei, id est, cor
vestrum purgare non vultis. Ergo facite quod dictum
est, Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, & se-
curi dicite, Dimitte nobis debita nostra, quia sine de-
bitis in hac terra viuere non potestis. Sed alia sunt il-
la magna crimina, quæ vobis bonum est in baptismo
dimitti, & à quibus semper esse alieni debetis: alia quo-
tidiana peccata, sine quibus hic homo viuere non po-
test,

A test,propter quæ necessaria est quotidiana oratio, cum suo pacto dimittit ac placito, vt quo hilariter dicitur, Dimitte nobis debita nostra: sic veraciter, Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Deinde ista diximus de peccatis præteritis,quid de cætero?Ne nos inferas in tentationem:dimitte quæ fecimus,& alia non committamus.Quicúque enim tentatione vincitur, peccatum

Iacobi.1. ipse committit.Etenim,inquit Apostolus Iacobus,Nemo cum tentatur dicat quod à domino tentatur.Deus enim intentator malorum est. Ipse enim neminē tentat. Vnusquisq; autem tentatur à cócupiscentia sua abstractus & illectus.Deinde generat mortem. Vel mortem time,si peccatum non times.Noli consentire concupiscentiæ tuæ.Non est vnde cócipiat nisi de te.Consensisti,quasi concubuisti in corde tuo,Surrexit concupiscētia. Concupiscentia cum conceperit parit peccatum. Peccatum vero cum consummatum fuerit, generat mortem.Ergo ne abstraharis à concupiscentia tua, nega te illi, noli eam sequi, illicita est,lasciua est,turpis est,alienat te à deo. Noli dare consensiones amplexuũ,

B ne plangas partum, quia si consenseris, id est,si amplexatus fueris,concipis.Cum concupiscentia conceperit, parit peccatum. Nondum times peccatum? Time quò perducit peccatum. Dulce est peccatum, sed amara est mors. Ipsa est infœlicitas hominum:propter quod peccant,morientes hic dimittunt,& ipsa peccata secū portant.Peccas propter pecuniam,hîc dimittenda est.Peccas propter villam, hîc dimittenda est. Peccas propter mulierem, hîc dimittenda est, Et quicquid est propter quod peccas,quando oculos in morte clauseris,hîc dimittis,& ipsum peccatum quod committis tecum portas.Dimittantur peccata,dimittantur præterita,cessent futura. Sed non potest hîc viuere sine ipsis, vel minuta sint,vel leuia.Sed ipsa leuia vel minuta non contēnantur. De minutis guttis flumina implentur,Non cótemnantur vel minora.Per angustas rimulas insudat aqua, nauis impletur sentina, & si cótemnatur sentina, mergitur nauis. Sed nō cessatur à nautis, ambulant manus, sic & tuæ manus ambulent vt quotidie deficiant sentinæ,Quid est ambulent manus?Da,dent,fac bona opera,ambulent manus tuæ,Frange esurienti panem tuum,

Esaiæ.58. & egenum sine tecto induc in domum tuam.Si videris

C nudum,vesti.Fac quantū potes, fac vnde potes, fac hilariter, & securus mitte orationem. Habebit alas duas, geminas eleemosynas. Quid est geminas eleemosy-

Lucæ.6. nas? Dimittite & dimittetur vobis, date & dabitur vo-

Eleemosyna duplex. bis.Vna est eleemosyna quæ fit de corde, quando fratri tuo dimittis peccatū.Altera eleemosyna quæ fit de substantia,quando panem pauperi porrigis.Ambas fac,ne sine vna ala remaneat oratio tua.Ergo cum dixerimus, Ne nos inferas in tentationem:sequitur,Sed libera nos à malo.Qui vult liberari à malo,testatur quia in malo

Ephes.5. est.Ideo dicit Apostolus, Redimētes tempus quoniam

Psal.33. dies mali sunt.Sed quis est qui vult vitam,& diligit videre dies bonos,quando omnis homo in hac carne nō habet nisi dies malos?Quis nō vult?Fac quod sequitur, Cohibe linguam tuam à malo, & labia tua ne loquantur dolum.Declina à malo & fac bonum,inquire pacē & sequere eā,& caruisti diebus malis, & impletur quod orasti, Libera nos à malo.Tres ergo petitiones superio-

Tres petitiones ad æternam pertinent. res,Sanctificetur nomen tuum, Adueniat regnum tuū, Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra, æterna sunt. Quatuor autem sequētes ad istam vitam pertinent,Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Nunquid quotidie petituri sumus panē quotidianum,quando ad

illam satietatem venerimus? Dimitte nobis debita no- D stra,nunquid dicemus in illo regno,quādo debita non habebimus?Ne nos inferas in tentationē:nunquid tunc dicere poterimus,quādo nulla erit tentatio?Libera nos à malo,nunquid dicemus,quando nullum erit vnde liberemur?Quatuor ergo ista propter vitam nostrā quotidianā nobis necessaria sunt, tria vero illa propter æternam. Sed omnia petamus vt ad illa perueniamus:& hic regamur,ne ab illa separemur. Oratio vobis quotidie dicenda est,cum baptizati fueritis.In ecclesia enim ad altare dei quotidie dicitur ista oratio dominica, & audiunt istam fideles. Non ergo timemus ne minus illam teneatis diligenter,quia & si quis vestrū non poterit tenere perfecte,audiendo quotidie tenebit. Ideo die sabbati quando vigilaturi sumus in dei misericordia, reddituri estis,non orationem, sed symbolum. Modo enim nisi teneatis symbolū in ecclesia, in populo symbolum quotidie non auditis. Cum autem tenueritis vt non obliuiscamini,quotidie dicite quādo surgitis,quādo vos collocatis ad somnum.Reddite symbolum vestrum,reddite domino,commemorate vosipsos,nō pigeat repetere.Bona est repetitio,ne subrepat obliuio.Ne E dicatis, dixi heri,dixi hodie,quotidie dico,teneo illud bene.Cōmemora fidem tuā,inspice te,sit tanquā speculum tibi symbolum tuū.Ibi te vide,si credis omnia quæ te credere confiteris,& gaude quotidie in fide tua.Sint diuitię tuæ,sint quotidiana ista quodā modo indumenta mentis tuæ.Nunquid non quādo surgis te vestis? Sic & cōmemorando symbolum tuū vesti animam tuā,ne forte eā nudet obliuio, & remaneas nudus,& fiat quod ait Apostolus,quod absit à te:si tamen vestiti non nudi *2.Cor.5.* inueniamur. Vestiti enim erimus fide nostra,& ipsa fides & tunica est & lorica. Tunica contra cōfusionem, lorica contra aduersitatem. Cum autem venerimus ad illum locum vbi regnabimus,non opus est vt dicamus symbolum, deum videmus, ipse deus nobis visio erit, visio fidei huius merces erit,Amen.

Quatuor petitiones ad istam vitā pertinentes.

De illuminatione cæci nati,ac totius mundi cæcitate

Homilia XLIII.

DOminus Iesus,sicut audiuimus cum Euangeliū *Ioan.9.* legeretur, aperuit oculos homini qui cæcus erat natus. Fratres si attendamus hæreditariam pœnam nostram, totus mundus cæcus est. Ideo venit F Christus illuminator, quia diabolus fuerat excæcator. Omnes cæcos nasci fecit,qui primū hominem decepit. Currant ad illuminatorem, currant,credant,accipiant lutum de saliua factum.Saliua quasi verbum est,terra caro est.Lauent faciē in piscina Syloa.Pertinuit autem ad Euangelistam exponere nobis quid significet Syloa,& ait, quod interpretatur missus. Quis est ipse missus nisi qui dixit in ipsa lectione:Ego,inquit,veni vt faciā ope- *Ibidem.* ra eius qui me misit.Ecce Syloa,lauate faciē,baptizamini,vt & illuminemini,& videatis quod antè non videbatis. Ecce primum ad hoc quod dictū est, oculos aperite. Ego, inquit, veni vt faciam opera eius qui me misit. Iam hic existit Arrianus & dicit, Ecce videtis, quia Christus non fecit opera sua, sed patris qui eum misit. Nunquid hoc diceret si videret, hoc est, si in ipso qui missus est, tanquam in Syloa faciem lauaret? Quid ergo dicis?Ecce ipse,inquit,quid dixit? Veni vt faciam opera eius qui me misit. Non ergo sua? Non. Et quid est quod ait? Ipse Syloa, ipse missus, ipse filius, ipse vnicus quem tu quæris esse degenerem.Quid est quod ait,Om *Ioan.16.* nia quę habet pater,mea sunt?Tu dicis,quia opera aliena faciebat,quia dixit, Faciam opera eius qui me misit.

G Ego dico, quia pater res alienas habet, secũdum cor tuũ loquor. Vnde mihi vis præscribere, quia, dixit Christus, veni vt faciã opera eius, quasi nõ mea, sed eius qui misit me? Interrogo te domine Christe, solue quæstionem sine contentione. Omnia, inquit, quæ habet pater mea sunt. Ergo patris non sunt, si tua sunt: nõ enim ait, Omnia quæ habet pater dedit mihi: quamuis si & hæc dixisset, æqualitatem ostendisset. Sed molestum est quod dixit, Omnia quæ habet pater mea sunt. Si intelligis, omnia quæ habet pater filij sunt, omnia quæ habet filius patris sunt. Audi illum alio loco, Omnia mea tua sunt, & tua mea sunt. Finita est quæstio, de his quæ habet pater & filius. Concordiam habent, tu litigare noli, opera patris quæ dicit opera sua, quia & tua mea sunt, quia illius patris dicit opera cui dixit, Omnia mea tua sunt, & tua mea sunt. Ergo opera mea tua sunt, & opera tua mea sunt. Quæcunque enim pater facit, ipse dixit dominus, dixit vnigenitus, dixit filius, dixit veritas. Dixit. Quid dixit? Quæcunque pater facit, hæc & filius facit similiter. Magna expressio, magna veritas, magna æqualitas. *Ioan 17.*

H Omnia quæ pater facit, hæc facit & filius. Sufficeret, omnia quæ pater facit, hæc facit & filius? Non sufficit, addo similiter. Quare addo similiter? Quia solent dicere non intelligentes, & noodum apertis oculis ambulantes, solent dicere, Pater fecit iubendo, filius obsequẽdo: ergo dissimiliter. Si autem similiter, quo modo ille sic, ille sic? Quæ ille, hæc & iste. Sed iubet pater, inquit, vt faciat filius. Carnaliter quidem sapis, sed sine præiudicio veritatis. Cedo tibi, Ecce pater iubet, filius obsequitur. Nunquid ideo non est eius naturæ filius, quia ille iubet, ille obsequitur? Da mihi duos homines, patrẽ & filium, homines sunt duo, qui iubet homo est, qui obsequitur homo est. Qui iubet & qui obsequitur vnã habent eandemq; naturam. Nunquid ille qui iubet non de natura sua genuit filiũ? Nunquid ille qui obsequitur, obsequendo naturam perdidit? Accipe ergo interim quo modo accipis duos homines, patrem iubentẽ, filium obsequentem, tamen deum & deum: sed simul isti duo sunt homines, simul ille vnus deus, hoc est diuinũ miraculum. Interim si vis vt tecũ agnoscam obsequium, prius mecũ *Ioan. 5.*

I nosce naturam. Hoc genuit pater quod ipse est. Sed si aliud genuit pater quàm quod ipse est, non verũ genuit filium. Pater dicit ad filium, Ex vtero ante Luciferum genui te. Quid est ante Luciferum? Per luciferum significantur tempora. Ergo ante tempora, ante omne quod ante dicitur: ante omne quod non est, vel ante omne quod est. Non enim ait Euangelium, In principio fecit deus verbum: quo modo dixit, In principio fecit deus cœlum & terram: aut, in principio natum est verbum: aut, in principio genuit deus verbum. Sed quid ait? Erat erat, audis erat, crede. In principio erat verbũ, & verbũ erat apud deum, & deus erat verbum. Toties audis erat, noli quærere tempus quia semper erat. Ille ergo qui semper erat, & cum filio semper erat, quia potens est deus sine tẽpore generare. Ille dixit ad filium, Ex vtero ante Luciferũ genui te. Quid est ex vtero? Deus habuit vterum? Putabimus deum per membra corporalia esse dispositum? Absit. Et quare dixit, ex vtero, nisi vt intelligeretur de sua substantia genuisse. Ergo ex vtero hoc processit, quod erat ipse qui genuit. Nã si aliud erat qui genuit, aliud autem ex vtero processit, monstrum est non filius. Ergo faciat filius opera eius qui misit eum, faciat & pater opera filij. Certe voluit pater, efficit filius. Ecce ostendo, quia vult filius & facit pater. Vbi ostendis, inquis? Modo ostendo. Pater volo. Iam ego si calumniari *Psal. 109.* *Ioan. 1.*

vellem, ecce filius iubet & pater facit. Quid vis? Vt vbi

K ego sum & illi sint mecum. Euasimus, illic erimus vbi ille est. Quis dedit, Omnipotens volo. Audis voluntatẽ potestatis, potestatẽ voluntatis. Sicut pater, inquit, suscitat mortuos & viuificat, sic & filius quos vult viuificat. Ne dicas illos viuificat filius quos iubet pater vt viuificet, quos vult viuificat. Ergo non quos vult pater, sed quos vult ipse, quia vbi est vna potestas, vna voluntas est. Habeamus ergo in corde non cæco, patris & filij vnã eandemq; naturã, quia verus est pater, verus est filius. Quod est hoc genuit, quia genitus non degenerauit. Nescio quid potest mouere in verbis illius qui cæcus erat, & forte multos nõ bene intelligentes facit desperare. Ait enim inter cætera sua verba, idem cui oculi aperti fuerũt, Scimus quia peccatores deus non exaudit. Audemus rogare deum, si peccatores non exaudit? Date mihi qui roget, ecce est qui exaudiat. Date qui roget, discutite genus humanum ab imperfectis ad perfectos. Ascende à verno ad æstatem, hoc enim cantauimus, Aestatem & vernum tu fecisti. Iam spiritales & adhuc carnales tu fe- *Ioan. 17.* *Ioan. 5.* *Ioan. 9.* *Psal. 73.*

L cisti, quia & ipse filius dicit, Imperfectũ meum viderunt oculi tui. Imperfectũ quod est in corpore meo viderunt oculi tui. Et quid deinde? Habent spem qui imperfecti sunt? Habent planè. Audi quod sequitur, Et in libro tuo omnes scribentur. Sed forte fratres spiritales rogant & exaudiuntur quia peccatores nõ sunt. Quid faciunt carnales, quid faciunt? Pereunt? Deum non rogabunt? Absit. Da mihi illum publicanũ. Veni publicane, sta in medio, ostende tuã spem, ne infirmi perdant spem. Ecce enim ascendit publicanus cum Pharisæo orare, & deiecta facie in terra dicebat, longe stans, tundẽs pectus, Domine propicius esto mihi peccatori. Verum dixit, & descendit iustificatus magis quàm ille Pharisæus, quia dixit, propicius esto mihi peccatori. Verum dixit an falsum? Si verum dixit, peccator erat, & exauditus est, & iustificatus est. Quid est ergo quod dixisti tu, cui dominus oculos aperuit, scimus quia peccatores deus nõ exaudit? Ecce peccatores exaudit. Sed laua interiorem faciem tuam, fiat in corde tuo quod factum est in facie tua & videbis, quia peccatores deus exaudit. Fefellit imaginatio cordis tui. Adhuc est quod tibi fa- *Psal. 138.* *Lucæ. 18.*

M ciat. Certe proiectus est iste de synagoga, adiit ad eũ & dixit ei, Tu credis in filium dei? Et ille, Quis est domine vt credam in eũ? Videbat & non videbat. Videbat oculis, sed adhuc corde nõ videbat. Ait illi dominus, Et vides eum, hoc est, oculis: & qui loquitur tecum, ipse est. Tunc prostratus adorauit eum. Tunc lauit faciem cordis. Incumbite ergo orationibus peccatores, confitemini peccata vestra, orate vt depellantur, orate vt minuantur, orate vt vobis proficientibus ipsa deficiant. Tamen nolite desperare & peccatores orate. Quis enim nõ peccauit? à sacerdotibus incipe. Sacerdotibus dixit, Prius offerte sacrificia pro peccatis vestris, & sic pro populo. Sacrificia conuincebant sacerdotes, vt si quis se iustum & sine peccato diceret, responderetur ei, Non attendo quod loqueris, sed quid offeras. Victima tua conuincit te. Quare offers pro peccatis tuis, si nulla habes peccata? En offers sacrificium, an in sacrificio tuo mentiris deo? Sed forte sacerdotes veteris populi peccatores erant, noui populi non sunt peccatores. Certe fratres quia deus voluit, sacerdos ipsius sum, peccator sum, vobiscum pectus tundo, vobiscum veniam rogo, vobiscũ deum propiciũ spero. Sed forte Apostoli sancti, primi, summi arietes, gregis pastores, membra pastoris, forte ipsi non habebant peccatum? Vere & ipsi habebãt, non irascuntur, *Hebr. 5.*

A irascuntur, quia confitentur. Ego non auderem, ipsum primum dominum audi dicētem Apostolis, sic orate. Mat.6. Quo modo illi sacerdotes sacrificiis conuincebantur, sic isti oratione. Sic orate. Et inter cætera quæ iussit orari, & hoc proposuit, dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Quid dicunt Apostoli? Quotidie sibi debita petūt dimitti? Debitores intrant, absoluti exeunt, & ad orationem debitores redeunt. Ista vita non est sine peccato, vt quoties oratur, toties peccata dimittantur. Sed quid dicam? Illi forte quando didicerunt orationem, adhuc infirmi erant. Forte dicet hoc aliquis, quādo illos docuit dominus Iesus orationem adhuc paruuli erant, infirmi erāt, carnales, nondum erant spiritales qui non habent peccatum? Quid ergo fratres? Facti spiritales orare cessauerunt? Debuit ergo Christus dicere, Modo talia orate, & daret spiritalibus alteram orationē: vna est, ipsa est, ipse est, qui dedit ipsam. Ergo orate pro Ecclesia. Sed tollamus controuersiam, quando dicis spiritales esse sanctos Apostolos, quousque pateretur dominus carnales erant, hoc es dicturus. Deniq; quod verum est, illo pen B dente trepidauerunt, & tunc desperauerunt Apostoli quādo credidit latro. Petrus ausus est sequi quādo do- Mat.14. minus ad passionem ductus est: ausus est sequi, quia dominum peruenit & in atrio fatigatus est, ad ignem stabat & friguit. Ad ignem stetit, timore frigido congelauit. Interrogatus ab ancilla negauit Christū semel: interrogatus iterum, negauit: interrogatus tertio, negauit: deo gratias, quia cessauit interrogatio, si non cessaret interrogatio, diu repeteretur negatio. Ergo posteaq̄ surrexit, tunc eos confirmauit, tunc facti sunt spiritales. Iā ergo non habebant peccatum. Spiritales Apostoli scribebāt spiritales epistolas, ecclesiis mittebant. Non habebant peccatum. Hoc dicis, Non tibi credo, ipsos interrogo. Dicite sancti Apostoli, posteaquā surrexit dominus & confirmauit vos spiritu sancto misso de cœlo, cessastis habere peccata? Dicite nobis obsecro. Audiamus ne desperent peccatores, ne desinant rogare deum, quia non sunt sine peccato. Dicite nobis, Ait vn⁹ ipsorū. Et quis? Quem dominus amplius diligebat, & qui supra pectus domini discūbebat, & regni cœlorum quod ructuaret secretum bibebat. Ipse eū interrogo: Habebatis peccatum an non? Respōdet & dicit, Si dixerimus quia pec- 1.Ioan.1. C catum non habemus, nosipsos decipimus, & veritas in nobis non est. Ioannes autem ille est qui dixit, In prin- Ioan.1. cipio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum. Videte quanta transcenderat vt perueniret ad verbū. Talis ac tantus qui volauit sicut aquila super nubes, qui mentis serenitate cernebat, In principio 1.Ioan.1. erat verbum: ipse dixit, Si dixerimus, quia peccatū non habemus, nosipsos decipimus, & veritas in nobis non est. Si autem confessi fuerimus peccata nostra, fidelis & iustus est vt dimittat nobis peccata nostra, & mundet nos ab omni iniquitate. Ergo orate, Amen.

Matt.11. Ioan.1. *De testimonio Christi, de Ioanne Baptista dicentis, In natis mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista. Testimonio quoque Ioannis de Christo dicentis, Qui venit post me maior me est, cuius non sum dignus corrigiam calciamenti soluere.* Homilia XLIIII.

Sanctus Ioannes, nō euangelista, sed baptista, missus est ante faciem Christi præparare vias eius. Testimonium Christi de Ioanne est, In Matt.11. natis mulierum non surrexit maior Ioanne Baptista. Testimonium Ioannis de Christo est, Qui ve- Ioan.1. nit post me maior me est, cuius non sum dignus corrigiam calciamenti soluere. Vtrunque testimonium cō- D sideremus, quod perhibuit domin⁹ seruo, & quod perhibuit seruus domino. Quod est testimonium domini de seruo? In natis mulierum nō surrexit maior Ioanne Matt.11. baptista. Quod est testimonium serui de domino? Qui venit post me, maior me est. Si ergo in natis mulierum Ioan.1. non surrexit maior Ioanne baptista, qui maior est illo? Quid est Ioānes? Magnus homo. Ambo mirabiliter nati, præco & iudex, lucerna & dies, vox & verbū, seruus & dominus. De sterili seruus, de virgine dominus. Ipse dominus fecit sibi seruū in vtero sterili, de sene patre, & de anicula matre. Et idē ipse dominus fecit sibi carnem, in vtero virginis, sine homine patre, qui primū fecit hominem sine patre & matre. Quo nemo surrexit in natis mulierū maior. Tam magnus visus est Ioānes, vt a nōnullis etiam Christus putaretur: nec in superbia alienum secutus est errorem, nec ausus est dicere, suum quod putatis: sed, quod bonum erat ei, se agnouit, vt ad pedes domini, & ad corrigiam calciamenti seruus humiliaretur, ne vento superbiæ elatus lucerna extingue- E retur. Denique quia in magno sacramēto natus est Io- Ioan. Bapt. cur celebre annes, ipsius solius iuste Ecclesia natalē diem celebrat, tur natalis & natalis domini celebratur, sed tāquam domini. Da- dies. te mihi alium seruum præter Ioannem inter patriarchas, sic inter Prophetas, inter Apostolos, cuius natalē diem celebret ecclesia Christi. Passionū dies seruis plurimis celebrāmus, natiuitatis diem nemini nisi Ioanni. Audistis enim quando Euangelium legebatur, qui ordo fuerit amborum nascentium præcursoris & dominatoris, & quod pauloante dixi præconis & iudicis, vocis & verbi. Angelus Gabriel nunciat Ioannem, idem Luca.1. ipse angelus Gabriel nūciat dominum Iesum Christū. Præcedit ille, præcedit obsequendo, sequitur ille regēdo. Sequitur enim nascēdo, antecedit regēdo, quia & ipsum Ioannem creauit Christus & creator & creatus. Creator ante matrem, creator matris, creat⁹ in matre. Et quid dicam creator ante matrem? Ante Abraham Ioan.8. ego sum, ipse dixit, Euangelium loquitur, audite vel legite. Sed parum est ante Abraham creator, ante Adam creator, ante cœlum & terram creator, ante omnes angelos, vniuersamq́; creaturam spiritalem, thronos, dominationes, principatus & potestates, ante omnia creator: quia in principio non est factum verbum, sed erat Ioan.1. verbum & verbum erat apud deū, & deus erat verbum. F Hoc erat in principio apud deū. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Si omnia visibilia & inuisibilia, cœlum & terra, & virgo Maria, quia & virgo Maria de terra, & Christus factor terræ, factus in Psal.84. terra, quia veritas de terra orta est. Breuiter ergo commendo charitati vestræ magnum sacramentum: quoniam multi futuri erant qui putarent Christum non esse nisi hominem, nihil esse amplius quàm hominem, ideo magnus homo quo maior in hominibus nō fuit, perhibuit ei testimonium Ioānes, subditus, inclinatus, humiliatus. Inquantum se humilem reddidisset, si sol- Matt.3. uere corrigiam calciamenti eius, dignum se esse dixisset? Attendite in magno Christo, corrigiam calciamēti. Quantum humilis extitisset, si se Ioannes dixisset dignum, quod dicendo fecit se indignum? Propterea notatus est dies natiuitatis eius, & celebrationi ecclesię cōmēdatus. Verum interest plurimum in matribus, quòd illa virgo, illa mulier fuerit sterilis: illa de spiritu sancto pariens filium dei dominum nostrum, illa de viro suo sene pariēs præcursorem domini, miraculo & humili. Et attendite. Non credidit Zacharias. Quo modo nō Luca.1. credidit?

G credidit? Quęsiuit ab angelo p quid cognosceret quod
promittebat, quoniā ipse erat senex, & vxor eius pro-
cesserat in diebus suis. Et dixit ei angelus, Ecce eris ta-
cens, & nō poteris loqui vsque in diem quo hæc fiant,
propter quod non credidisti verbis meis, quæ imple-
buntur in tempore suo. Idē ipse angelns venit ad Ma-
riam, núciat Christum venturum de Maria virgine in
carne, & Maria tale aliquid dicit. Ille enim dixit, Per
quid cognoscā hoc? Ego enim sum senex, & vxor mea
progresior in diebus suis. Et dixit ei, Ecce eris tacēs &
non poteris loqui vsque in diem quo hæc impleantur,
propter quod nō credidisti verbis meis. Et accepit sup-
plicium taciturnitatis merito infidelitatis. Quid dixe-
Esa.40. rat Propheta de Ioanne? Vox clamantis in eremo. Ta-
cet Zacharias generaturus vocem. Quia non credidit
tacuit, merito obmutuit quousque vox nasceretur. Si
enim recte dictum est, quia valde recte dictum est in
Psal.115. psalmo sancto, Credidi propter quod locut⁹ sum, quia
nō credebat, merito non loquebatur. Sed rogo domi-
ne cum audiētibus me pariter pulso, aperi nobis, expo-
ne nobis quid sibi velit hæc quæstio. Causas quærit Za
charias ab angelo, per quid cognosceret quod illi nū-
H ciatum est, ꝙ senex erat & vxor eius progressa in diebus
suis, dicitur, Et quoniā non credidisti, eris tacens. Nun
ciatur Christus virgini Mariæ, & ipsa causas quærit, &
dicit angelo, Quo modo fiet istud, quoniam virum nō
cognosco? Et ille, Per quid cognoscam hoc? Ego enim
sum senex, & vxor mea progresior in diebus suis. Illi
dicitur, Tacebis, quia non credis, illi autem causa expo-
nitur, silentium non imponitur. Quo modo fiet istud
dum virum non cognoscam? Et angelus professus est
Lucæ.1 virgini, Ecce quo modo fiet quod quæris, Spiritus san-
ctus superueniet in te, & virtus altissimi obūbrabit tibi.
Non timeas æstum libidinis, sub tāto vmbraculo sani-
tatis. Quare hoc? Si verba attendamus haud ambo cre-
diderunt, Zacharias & Maria. Sed nos verba audimus,
deus potest & corda interrogare. Intelligimus charis-
simi, quoniā Zacharias quando ait, Per quid cognoscā
hoc, ego enim sum senex, & vxor mea progresiot in
diebus suis desperando dixit nō inquirendo: Maria ve
ro quādo econtrà ait, Quo modo fiet istud, quia virum
non cognosco: inquirendo dixit non desperando. Dū
interrogauit, nō de promissione dubitauit. O vera gra-
I tia plena, sic est enim ab angelo salutata, Aue gratia ple
na. O vere gratia plena, quis hanc gratiā explicet? Quis
huic gratiæ gratias agendo sufficiat? Fit homo, & per li
berum arbitrium perit homo, & inuenitur homo fact⁹
Ioan.1. qui fecit, vt non periret quem fecit. In principio ver-
bum deus erat apud deum, per quod omnia facta sunt,
fit caro, Verbum caro factum est, & habitauit in nobis.
Caro fit verbum, sed caro accedit ad verbum, nō perit
in carne verbum. O gratia, vt hoc haberemus quid di-
gni eramus? Sed videte quid dicat sancta Maria, plena
fide, plena gratia, mater futura, virgo permāsura. Quid
dicit inter cætera? De quibus singulis loqui, valde mul-
Qui esuriētes diuites. tum est. Quid ait? Esurientes impleuit bonis, & diuites
dimisit inanes. Qui sunt esurientes? Humiles, indigen-
tes. Qui sunt diuites? Superbi & inflati. Non vos longe
mitto, ostendo vobis in vno templo diuites de his qui
dimittuntur inanes, & pauperes de illis qui implentur
Lucæ.19. bonis. Ascenderunt duo in templum vt orarent, vnus
Pharisæus, & alter publicanus. Pharisæus dicebat, Attē-
de diuitem indigesta ructuantem, crapula exultantem,
sed superbiæ non iusticiæ. Deus, inquit, gratias tibi ago,
quia nō sum sicut cæteri homines, raptores, iniusti, adul
teri, sicut publicanus iste. Ieiuno bis in sabbato, decimas K
do omniū quæ possideo. Rogare veneras an te lauda-
re? Totum te habere dixisti, nihil tāquam egenus peti-
sti. Quo modo ergo orare venisti? Gratias tibi ago do-
mine. Nō dicit, Domine da mihi gratiam, quia nō sum
sicut cæteri homines, raptores, iniusti, adulteri. Ergo tu
iustus. Quia non sum sicut publicanus iste. Insultas, non
exultas. Ieiuno bis in sabbato, decimas do omniū quæ
possideo. O diuitem exinaniendum. Veni, veni pauper,
esuriēs publicane, imò ibi sta vbi stas. Publicanus enim
de lōginquo stabat, sed dominus humili appropinqua-
bat. Nec oculos ad cœlum audebat leuare. Quò oculos
non leuabat, cor ibi habebat: sed percutiebat pectus suū
dicens, Domine propicius esto mihi peccatori. O esu-
rientem, bonis implendum. Audisti domine cōtrouer-
siam, prome sententiam. Audite sententiam inter par-
tes prolatam. Non appellat victus, quia nō est ad quem.
Non enim appellat à filio ad patrem. Deus enim pater Ioan.5.
non iudicat quenquam, sed omne iudicium dedit fi-
lio. Dicat ergo sententiam inter partes veritas. Amen,
inquit, dico vobis, quia descendit hic iustificatus de tē-
plo, magis quàm ille Pharisæ⁹. Quare hoc? Rogo te qui
iusticiam vis audire, Quoniam omnis qui se exaltat hu L
miliabitur, & qui se humiliat exaltabitur. A quo iste ex-
altabitur, & qui se exaltat humiliabitur? Quia esurien-
tem impleuit bonis, & diuites dimisit inanes. Va-
de nunc & ventila diuitias tuas, iacta te & dic, diues
sum. Quam diues? si volo iustus sum, si volo iustus non
sum, In potestate habeo iustum esse, & iustum non esse.
Non audis in Psalmo, Qui cōfidunt in virtute sua. Er- Psal.48.
go deus tibi carnem, deus tibi sensum, deus tibi animā,
deus tibi mentem, deus tibi intelligētiam dedit, tu das
tibiipsi iusticiam? Quid est caro, quid sunt sensus, quid
est anima, quid est mens, quid est intelligentia sine iu-
sticia? Nónne omnia ista si iusticia careant, ad pœnā va
lebunt? Ergo tam diues es, vt cum deus tibi dederit in-
feriora, des tibi potiora? Male diues, exinaniende diues,
si tamē habes quod te dixisti habere. Quid habes quod 1.Cor.4.
non accepisti? Nec saltem à superbo & diuite illo Pha-
risæo, de his quę te habere dixisti, gratias domino age-
re didicisti, Amen.

De eo quod scriptum est in Actibus Apostolorum, Quòd Petrus circa horam sextam ascenderat in cœnaculum, & cum esuriret voluit gustare. Parantibus autem discipulis, ille factus est in excessu mentis, & vidit vas grande velut linteum magnum, & cæt. Acto.10. M *Homilia XLV.*

MOdo cum lectio Actuum Apostolorū legere-
tur, audiuimus ꝙ beatus Petrus circa horam Ibidem.
sextam ascēderat in cœnaculum, & cùm esu-
riret voluit gustare. Parātibus autem discipu-
lis, ille factus est in excessu mentis, & vidit vas grande
velut linteum magnū quatuor lineis appensum de cœ-
lo submitti, vbi erant omnia quadrupedia & serpentia
terræ. Et vox de cœlo sonuit, Petre macta & manduca.
At ille dixit, Domine tu scis quia commune & immū-
dum nunq̃ manducaui. Et vox iterum, Quod deus mū
dauit, tu ne commune dixeris. Hoc factum est per ter,
& receptum est vas in cœlo. Quid ergo significent ista,
breuiter si iubetis, charitatis vestræ aurib⁹ cupimus in- Leuit.11.
timare. Omnia animalia quæ prohibita sunt Iudęis mā
ducare, signa sunt rerum, & sicut dictum est, vmbræ fu
turorum, veluti quod scriptū est eis, vt quæ sunt rumi- 2.Reg.37.
nantia & fissa vngula, ipsa māducent. Quorum autem
vnum vel vtrunq; defuerit, nō manducent. In his enim
animalibus homines quidem significantur non perti-
nentes

A nentes ad societatē sanctorum. Fissa vngula ad mores, ruminatio ad sapientiā pertinet. Quare ad mores fissa vngula? Quia difficile labitur. Lapsus enim peccati signum est. Ruminatio autem ad sapientiam quo modo *Prouer. 21.* pertinet? Quia dicit scriptura, Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis, vir autem stultus deglutit illum. Qui autem audit & negligētia fit obliuiosus, quasi deglutit quod audiuit, vt iam in ore non sapiat, audi- *Psal. 1.* tionem ipsam sepeliens obliuione. Qui autē in lege dei meditatur die ac nocte, tanquā ruminat & in quodam quasi palato cordis verbi sapore delectatur. Hoc ergo quod præceptū est Iudæis, significat quod ad Ecclesiā, id est, ad corpus Christi, ad gratiam societatemq; sanctorum non pertineant illi, qui aut negligentes auditores sunt, aut mores malos habent, aut in vtroque vicio reprehenduntur. Sic cætera quæ in hunc modum præcepta data sunt Iudæis, vmbraticæ sunt significationes futurorum. Posteaquam venit lux mundi, dominus noster Iesus Christus, tantummodo vt intelligantur, non *1. Timo. 4.* etiam vt obseruentur leguntur. Data est ergo licentia Christianis, vt non secundum vanam hanc consuetu-
B dinem faciant, sed manducent quod velint cum moderatione, cum benedictione, cum gratiarum actione. Fortasis ergo & Petro ita dictum est, Occide & manduca: vt iam non teneret obseruationem Iudeorū: non tamen ei quasi gurges vētris & fœda voracitas imperata est: sed tamen vt intelligatis hoc in figura esse monstratum, erant in illo vase serpentia. Nunquid poterat manducare serpētes? Quid ergo sibi vult ista significatio? Vas illud Ecclesiam significat. Quatuor lineæ quibus dependebat, quatuor partes orbis terrarū per quas extenditur Ecclesia catholica, quæ vbique diffusa est. Quicunque ergo voluerit in partem ire, & per aliquam hæresim ab vniuerso cōscindi, nō pertinet ad quatuor linearū sacramentum. Si autem ad visionem Petri non pertinet, nec ad claues quæ sibi datæ sunt pertinebit. Ideo vero quatuor lineis submissum est vas illud, quia à quatuor ventis dicit deus cōgregandos sanctos suos in finem, quia nunc super omnes istos quatuor cardines, fides Euangelica dilatatur. Animalia ergo illa gentes sunt. Omnes ergo gētes quæ immundæ erant erroribus & superstitionibus & concupiscentiis suis antequam veniret Christus, illo adueniēte, donatis sibi pec-
C catis, mundæ factæ sunt. Vnde iam post remissionem peccatorum quare non recipiantur in corpus Christi quod est Ecclesia dei, cuius personam Petrus gestabat? Petrus in multis locis apparet quòd personam gestet ecclesiæ. Si Petrus figuram gestabat ecclesiæ, & ecclesia corpus Christi est, recipiat in se quasi in escā suam iam mundatas gentes, quibus peccata dimissa sunt. Vnde misit ad illum Cornelius gētilis homo, & qui cum illo gētiles erant, cuius eleemosynæ acceptæ mundauerunt eum ad quendam modum, restabat vt tanquam cibus mundus incorporaretur ecclesiæ, hoc est, corpori domini. Petrus autem trepidabat tradere gentibus Euangelium, quia illi qui crediderant ex circuncisione, prohibebant Apostolos tradere incircuncisis Christianam fidem, & dicebant non eos debere ad participationem Euangelij accedere nisi accepissent circuncisionem, quæ tradita erat patribus eorum. Vas ergo illud dubitationem sustulit Petro, & ideo post illam visionē admonitus à spiritu sancto vt descenderet & iret cum eis qui à Cornelio erant, & perrexit. Cornelius ergo & qui cum illo erant, tāquam ex illis animalibus habebantur quæ in vase erant demonstrata, quos tamen iam mun-

dauerat deus, quia eleemosynam eorum acceptauerat. D
Occidendi ergo erant & manducandi: id est, vt interficeret in eis vitam præteritam, qua non nouerant Christum, & transirent in corpus eius tanquam in nouam vitam societatis Ecclesiæ. Nam & Petrus ipse cum ad eos venisset, commemorauit breuiter quid sibi in illa visione mōstratum sit. Ait enim, Et vos scitis quàm il- *Acto 10.* licitum sit viro Iudæo coniungi & accedere ad alienigenas. Sed mihi ostendit deus neminem communem aut immundum hominem dicere. Quod vtique tunc ostendit deus, cum vox illa sonuit. Quæ deus munda- *Ibidem.* uit, tu ne immunda dixeris, Fortasse quæratur etiam illud, quare linteum erat in quo erāt illa animalia. Non vtique sine causa. Nouimus enim quod linteum tinea non consumit, quæ vestes alias corrumpit. Et ideo qui vult ad mysterium ecclesiæ catholicæ pertinere, excludat de corde suo corruptionem malarum cōcupiscentiarum, & ita incorruptibiliter firmetur in fide, vt prauis cogitationibus tanquam tineis non penetretur, si vult ad sacramētum illius lintei pertinere, quo significatur vel figuratur Ecclesia. Quare autem ter de cœlo submissum est, nisi quia omnes gentes in nomine trinitatis baptizantur, quæ pertinent ad quatuor partes orbis terræ qua disseminatur ecclesia: quam significabant E
quatuor lineæ, quibus vas illud cōnectebatur: & in nomine patris & filij & spiritus sancti, credentes innouatur, vt pertineant ad societatem communionemq; sanctorum? Quatuor ergo lineæ quibus vas illud cōnectebatur, quatuor partes orbis, & trina submissio mysterium trinitatis ostendit. Quæ res etiam duodenarium numerum Apostolorum ostendit, tanquam ternis per quatuor deputatis. Quater enim tria, duodecim fiunt. Et quia per quatuor partes orbis terræ mysterium trinitatis prædicaturi erant duodecim Apostoli, ideo quatuor lineæ tertia vice de cœlo dimissæ sunt. Sicut ergo supra dictum est, Beatus Petrus typum ecclesiæ habuit catholicæ. Quod autem ascēdit in solarium, hoc significat quòd ecclesia cupiditatibus seculi abiectis, spiritaliter ascensura erat in altum, & cor sursum habitura, secundum illud quod scriptum est, Nostra autem cōuer- *Philip. 3.* satio in cœlis est. Quod autem hic Petrus esurire dicitur, hoc significat quòd Ecclesia salutē gentium esuriret. Linteū illud quod de cœlo submissum est, Ecclesiā significat. Animalia quæ in linteo erant, omnium gen- F
tium præferebāt imaginem. Quatuor lineæ quibus vas illud dependebat, quatuor partes mūdi, in quibus Christi Euāgelium prædicatur, significasse videntur. Quod tertia vice submissum est vas illud, significat mysteriū trinitatis & sacramentū baptismatis. Quod autem dictum est Petro, Macta & māduca: hoc significatum est ꝙ Ecclesia catholica omnes qui in Christum credunt prius occisura, & postmodum manducatura, hoc est, occisura esset infidelitatem, vt insereret fidem. Nemo enim potest in Christum credere, nisi prius moriatur quod fuit, secundum illud quod Apostolus ait, Mortui *Coloss. 3.* enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in deo. Quo modo enim qui ab hæreticis circūueniuntur viui deuorantur à mortuis, sic illi qui ad Christum veniunt, moriuntur præteritis vt viuant futuris, pereunt diabolo vt Christo acquirantur, moriūtur morti, & fœliciter vitæ inseruntur. Quam rem vt etiā in nobis pietas diuina implere & cōfirmare dignetur, assiduis orationibus supplicemus, præstante domino nostro Iesu Christo, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat deus in secula seculorum, Amen.

De eo

G *De eo quod Propheta dicit in psalmo, Confitemini domino quoniam bonus, quoniam in seculum misericordia eius:* Homilia XLVI.

Psal.117.

Confitemini domino fratres charissimi, quoniam bonus est, quoniam in seculum misericordia eius. Remedia purgãdi facinoris spiritu sancto instruente addiscimus, non aliter veniam posse mereri, nisi nostra facinora fuerimus deo iubẽte confessi. Quid enim celat peccator quod deo teste cõmisit? Quid erubescit fateri, quoniam peccatis nõ erubuit coinquinari? Diluat ergo cõfitendo quod peccãdo infecerat, satisfactione abluat quod delictorũ maculis sordidauerat. Sit cautior post delictum qui ante delictum fuerat segnior, sequatur bonis actibus Christũ, qui in malis diabolum sequebatur. Cõfitemini, inquit, domino quoniam bonus est. Non vult vlcisci maliciã, qui confiteri peccata persuadet. Optat soluere confitẽtes ne contumaces punire cogatur. Quare admonitio dei faciat solicitum, ne seueritas faciat punitum. Peccatorum enim nos meritis flagellari frequẽter nemo prudens qui abnuat, nemo stultus qui non intelligat. Vult enim deus admoneri frequenter quos putat esse corre-
H ctos, vult tẽtationum seueritate corrigere, quos sua patientia viderit deprauatos, vult inquã hactenus reformare peccatores, & ad spem recuperandæ salutis ipsos iam mortuos suscitare. Gaudet enim deus si correctos viderit quos emendat: lætatur cũ & iustos mutatos inspexerit quos flagellat. Exultat ergo affectu, & terrorẽ & minas & verbera in peccatores missa proficere ad prauos corrigendos, quàm ad reos puniendos exoptat. Vult enim deus misereri cunctorũ, vult ignoscere magis, vult se exhibere propicium, si quem mutatis actib*
Psal.88. viderit esse correctũ. Si dereliquerint, inquit, filij tui legem meam, & in præceptis meis non ambulauerint, si iustificationes meas prophanauerint, visitabo in virga facinora eorum, & in flagellis delicta eorum, misericordiã autem meã non dispergã ab eis. Hęc sunt remedia quibus cõsulit deus, hæc est medicina qua hominũ curãtur vulnera, his emendatur vtilitatibus, vicia corriguntur, hominum malicia refrænatur. Beneficia hæc sunt diuina nõ verbera, nec vt noceant diuinitus irrogantur, quæ ad hoc veniunt vt hominibus paterna cle-
Apoc.3. mentia cõsulant. Ego, inquit, quos amo, arguo & casti-
Prouer.3. go. Et iterum, Fili ne neglexeris disciplinã dei, nec de-
I feceris cum ab eo correptus fueris. Quem enim diligit
Hebr.12. deus, corripit: flagellat autem omnem filium quem recipit. Igitur si omnem ad hoc flagellat vt corrigat, ad hoc autem corrigit vt patri, id est, deo dignũ exhibeat, timeat qui non flagellatur, ne filius esse non possit. Timeat quem corrigere deus nõ vult in seculo, quia eum supplicio destinauit post seculũ. Timeat qui adhuc in seculo gaudet & lętatur, ne in æternum contristetur & ploret. Timeat qui cum iustis in seculo nũ dolet, ne cũ peccatoribus in supplicio perenni iaceat. Sed si peccatores, inquit, delictorum suorum verbera in seculo patiuntur, cur nõnunquam & sancti viri pariter & æque cum peccatoribus affligũtur, nisi quia ad emendationem peccatoribus, iustis ad probationẽ iusticiæ proficiunt? Vt enim peccatores his remediis corriguntur à malis, ita iusti hactenus augentur in bonis. Illos enim emẽdat deus vt corrigat, hos vero probat vt augeat. Illos ergo à culpa reuocat, hos sanctiores sibi reseruat. Illic peccata corriguntur, hic merita virtutis augẽtur. Illic ergo recordatio pœnitens, hic puræ mentis lætitia, Gaudẽs ille indulgẽtiam diuinam exoptat, hic præmia promissa iam cogitat. Ille pium iudicem veniam postu K
lat, hic iustum remuneratorem expectat. Ille solicitus vt possit impetrare quod postulat, hic securus, quia potest quod meretur accipere. Nam peccatores saltem emendatione deus cõterat, ne inueniat malicia crescẽte quod vindicet. Odit enim supplicium, qui ante præstituit ne condemnet. Gaudeat Christianus in aduersis, quia aut probatur si iustus est, aut si peccator est emendatur. Cõtristetur sanè quem flagella corrigere diuina nõ possunt, timeat futurum supplicium, qui præsens iudicis non cẽpit remedium. Gaudeat peccator si cum iusto in seculo contristetur, vt post seculum cum eodem remuneretur. Vos, inquit dominus, plorabitis & plangetis, seculum autẽ gaudebit. Vos tristes eritis, sed tristicia vestra in læticiam veniet. Quis non breui tempore contristari exoptet, vt in æternum lætitia sempiterna cum Christo triumphet? Quis non breui tempore cõtristari, & præsentis temporis fletus pensare gaudio futuro desideret? Exiguum siquidem momentaneum & breue est, quicquid boni malive in seculo est. Tentatio quidem vos non apprehendat nisi humana. Fidelis autem deus, qui non patitur vos ferre plus quàm potestis, sed faciet cum tentatione exitum vt possitis tolerare. L
Ioan.16.
1.Cor.10.
Sed tamen tribuit deus securitatem ad tempus, fragilitati nostræ indulgens. Sit miles Christi armatus, sit solicitus, sit cautus, sit de deo solo securus. Vigilet in pace cautior, qui in bello vigilare consueuit. Non sit securitate dimissus, ne aliqua ex parte surrepat inimicus. Sobrij enim, inquit, estote & vigilate, quia aduersarius vester diabolus tanquam leo rugiens, aliquem deuorare quærens circuit. Quanto hostis vigilat vt noceat, tanto Christianus vigilet vt vincat. Nũquid vigilantibus obrepit inimicus? Nũquid solicitos circũuenit hostis? Neque enim tunc tantum cauendus est, quando bellũ dei seruis indicit, in pace magis vigilandum est nobis & exercendus animus, exercenda virtus, mentis intentio timore firmanda. Facit enim hostis securos, quos cupit esse captiuos. Facit inquam, securos, vt incautos, sopitos & inermes opprimat, vulneret eos quos vigilare minime perspexerit. Si quis miles sub imperatoris conspectu certamen cũ hoste inierit, quanta instantia, quãtaque virtute pugnabit, vt placere illi cui militat possit? Nec stipendium promotionẽmve poterit despicere, si superans hostem fortiter vicerit. Erubescit siquidem despici nisi superet hostem forti victoria. Vigila Christiane sub oculis dei, vt perfecta victoria coroneris. Pugna ergo cum diabolo, qui armatus es Christo, qui te desiderat munerare. Contemne præsentia, vt percipias futura. Temporalia ergo sperne, vt æterna possis accipere. Possidebis cœlum, quod diabolus possidere non potuit. Habebis enim paradisum, vnde inimicus exclusus est. Accipies æternitatem, quam præuaricator hostis amisit. Illum ergo ad terram perfidia deiecit, te in cœlum fides imposuit. Ille contemnendo cœlesti virtute priuatus est, tu seruiendo angelica maiestate suffultus eris. Illi æterna sunt supplicia destinata, tibi diuina sunt præmia præparata. Ille perfidus cum perfidis interibit, tu sanctificatus cum sanctis regnabis, Et qui fueras temporalis & mendicus, sis æterna gloria decoratus, nec quicquam in seculo formidabis, quia authorem formidinis diabolum cum seculo respuisti, Amen.
1.Petri.5.
M

De remediis peccatorum: Homilia XLVII.

Remedia peccatorum fratres, medicina eleemosyna. Eleemosyna enim à morte liberat & non patitur hominem ire in tenebras. Patrocinatur Tobiæ.4.

A cinatur in die iudicij homini, vt flammas æternas non timeat. *Iaco.2.* Sicut Iacobus in epistola sua dicit, Superexaltat misericordia iudiciũ, Et iudiciũ sine misericordia illi qui non fecit misericordiá. Sed talis debet esse ipsa misericordia fratres, quæ suscipiatur, non quæ repellatur. Quæ peccata purget, nõ quę animam grauet. De bono, de iusto labore, de propria facultate, non de pauperum egestate. Fratres, non vult deus hominem à misericordia cessare, nec libenter aspicit deus quẽquam de fraudibus dantem, sicut Salomon propheta dicit, *Prouer.3.* Honora dominum deum tuum de tua substantia, ac de iustis laboribus tuis. De iustis laboribus iussit dari, De iniustis vero rapinis prohibuit dari. Sed cum iudicare cœperit deus, dicturi sunt hi qui de fraudibus viuunt, & de spo *Matt.25.* liis miserorum eleemosynam faciũt, Domine præcepta tua seruauimus, & in nomine tuo misericordias fecimus, pauperes pauimus, nudos operuimus, & peregrinos hospitio recepimus. Quib⁹ dicturus est de⁹, Quod dedistis dicitis, quod rapuistis non dicitis. Quos pauistis memoramini, quare non recordamini quos necastis? Quos operuistis gaudẽt, quos expoliastis plãgunt.

B Quos hospitio recepistis retinetis, & obliti estis quantos de suis habitaculis expulistis. Ego misericordiã fieri iussi, fraudes & rapinas exerceri non mãdaui. Vnus repletur panibus, quem de rapinis satiasti, & benedicet dominus nõ te, sed eum quem necasti. Ille miser necatus ingemuit, & exaudiuit gemitum eius qui vidit quod feceris ei. De malo acquiris & gaudes, rapis & læ *Luca.14.* taris, pauper rogat & contristaris, prãdium paras, & tales ad tuum prandium vocas, qui tibi vicem rependãt. Ornas cõuiuium ne quid desit, & cum amicis tuis epularis, & ante ianuam tuam rogantem pauperem nõ audis, Tu diuersis bonis repleris, & egenti non misereris. Multis epulis distentus, & multo vino madidus, pauperem rogantem contemnis. Oblitus es dictũ Prophetæ *Prouer.21.* dicentis, Qui, inquit, auerterit aurem suam ab egeno, & ipse inuocabit dominum, & nõ exaudiet eum. Inclina aurem tuam, audi egentis vocem & fame pereuntis, vt & tuam vocẽ deus exaudiat tribulantis. Da de quo dederit tibi deus. Ipse te diuitẽ fecit, ideo illi redde quod suum est. Ipse se dicit accipere quod pauperibus datur, sibi collatum cõclamat, quod in corde pauperis fuerit *Luca.16.* seminatum. Sicut in Euãgelio dicit, Facite vobis ami-

C cos de mammona iniquitatis, qui recipiãt vos in æterna tabernacula. Ecce habes Christiane ęternũ tabernaculum, si dederis pauperibus victum. Si quid das illuc transmittis, tibi in futuro repones, nõ vnde carnaliter satureris, sed vnde spiritaliter glorieris: non vnde ventrem repleas, sed vnde flammas extinguas, quia scriptũ *Tobia.4.* est, Eleemosyna à morte liberat, & non patitur hominem ire in tenebras. Misericordia est fratres, quæ iram dei auertit, & peccata dimittit, ignes futuros extinguit *Eccli.3.* sicut Salomon dicit, Sicut aqua extinguit ignẽ, sic eleemosyna resistit peccatis. Da ergo egenti, confer nõ habenti, succurre fame pereunti. Crudele est vt de quo habes, non des ei quem scis non habere. Graue est vt de tua abundantia non sustentes egentis inopiam. Vnde semper flagellamur in frugibus, quia bene egentibus nõ facimus. Reuera si consideres homo vnde damna, vnde pericula, vnde calumniæ, nisi de sterilitate nostra. Tu non das indigenti quod potes, quod te nõ grauat, venit vna calumnia, & perdes quod non habes. Vẽtre pleno ambulas, & vacuum pauperis ventrem nõ consideras. Bene est tibi de bonis dei, nihil indiges, honestis vestibus veteris, & nudum & trementem frigore nõ vestis. Si tibi dicat de⁹, Teipsum ego feci, quod viuis meũ D est, quod habes ego dedi, & ingratus es, aufero quæ dedi, nego quod donaui, dimitto te quem feci, & sine me viue si potes? Plus tibi dedi, vt haberes vnde pauperi dares. Pauperi non dedi ob hoc, vt te probarem, non quia ambobus nõ habui vnde darem, sed per pauperẽ volui te probare. Ego sum qui diuitem & pauperem feci, prærogatorem te constitui in bonis meis. Fac misericordiam, quia nihil perdes, & me, qui tibi dedi, non offendes. Da, quid dubitas? Quia si dederis, ego plura dabo. Quid tibi soli vẽdicas, quod ambob⁹ dedi? Quare tu solus comedis, quod ambobus creaui? Quasi tuo labori hoc assignas, aut tuum esse putas? Aufero auxilium meum, habe laborem tuũ: aufero misericordiam meã, & tunc apparebit miseria tua. Ad hæc quid dicturus es miser? Miser es, qui miseros non vides, & eris solus. Bestiis, & pecoribus, animalibus, auibus, serpentibus, communis est cibus, & tu homini negas victũ? Sed credo, ne dando finias, non prærogãdo deficias. Qui hæc cõsideras, finem vitæ tuæ non consideras? Et si pecunia non finitur, vita tamen finitur, & quãdo non speras ad te venitur. Sic non considerauit ille diues, qui in abun- E dãtia torquebatur, & quasi inopia quærebatur. Quid fa *Luca.12.* ciam, inquit, quia non habeo vbi fructus meos congregem? Et audiuit vocem domini dicentis, Stulte, anima tua auferetur à te hac nocte, quæ præparasti cuius erũt? O vanitas huius diuitis, nescit si viuat, & de fructibus cogitat, nocte moriturus fabricare disponit. Ecce audisti & tu Christiane quid timeas. Fac misericordiam, Quid dubitas? Non te deserit, qui te prærogatorem cõstituit. Ipsius est enim vox in Euangelio arguẽtis incredulos & dicentis, Considerate volatilia cœli, quoniam *Matt.6.* non seminant, neque metunt, quibus non sunt cellaria, & pater vester cœlestis pascit illa. Si quæcunque habes, tua esse dicis, si potes constitue propter fures in domo tua, vigiles, fode foueas, absconde diuitias, fac tibi loculos & arcas vbi reponas, contra dei voluntatem tene, habe, viue, si potes? Ergo fratres, faciamus misericordiã, pascamus esurientes, nudos operiamus, peregrinos hospitio recipiamus. Bene ergo facientes nõ deficiamus, vt tempore suo metamus vitam æternam in secula seculorum, Amen.

De eo quod dominus ait in Euangelio, Hominis cuiusdam diuitis *Luca.12.* *vberes attulit possessio fructus, & cogitauit apud se, dicens, Quid fa-* F *ciam, quoniam non habeo quò colligam fructus meos, & cætera.*

Homilia XLVIII.

Ibidem. HOminis cuiusdã diuitis vberes attulit possessio fructus, & cogitauit apud se, dicens, Quid faciam, quoniã non habeo quò colligam fructus meos? Et dixit: Hæc faciã, Destruã apothecas meas & horrea, & maiora ædificabo. Illuc congregabo fructus meos, & dicã animæ meæ, Habes multa bona reposita, gaude & iucundare. Dixit autem illi deus, Stulte, hac nocte exposcitur à te anima tua, ea quę cõgregasti cuius erunt? O cæcitas auari, fratres dilectissimi, vna nox ei superabat, & de multorũ annorũ vita satagebat. Gaudebat quia multum sibi nascẽdum videbat, & non sciebat, quia nihil secũ tollebat, sed hic omnia dimittebat. Nox ei vitã fugabat, & de crastino cogitabat: quod in aliis spectabat, in se non sperabat: vtiq; viderat & ille morientes, viderat possidentes, viderat neminem secum tollere terram. Quanti sunt & modo qui dicunt, tantum habeo, tantum facio, tantum valeo. Quibus respondendum est, Stulte, hac nocte auferetur anima tua à te, quæ congregasti cuius erunt? Lætatur di-

ues

G ues stultus, nocte moriturus. Quantùcunque cupiditas radices suas vbique distentet, quantùcunque rapiat, necesse est in vna hora totũ dimittat. Sed dicturus es, habeo filios quibus laborem, habeo quibus prospiciã, habeo quibus curam maximam geram. Quam curam geris filiorum, vt eos obruas lachrymis miserorum? Non est hoc filios amare, sed potius necare. Nescis quia arbor in fruge dinoscitur? Nescis quia quod in radice celatur, in ramis declaratur: & quod latet in foliis, enitescit in pomo? Nolo te talem patrem sentiant filij tui, nolo sic prouideas, vt magis inuideas. O quanti pauperes nascuntur, & postmodũ diuites efficiuntur, quanti quibus magna hæreditas dimittitur, & postmodum ad penuriam rediguntur. Si ergo dei est pauperem facere, dei est & ditare. Cur prouidus filiorum existis? Cur rapis, qui post te ne forte maneant nescis, & tibi perpetuã pœnam nutris, & filiis tuis dolorem dimittis? Dicit enim sapientissimus Salomon, Qui congregat aliena, relinquit filiis dolorem. Et rursum dicitur in Psalmis, Verũtamen in imagine pertransit homo, vane conturbatur, thesaurizat, & nescit cui congregat ea. Quid thesaurizas auare quod nescis? Quid auri argentiq; põdere delectaris, & condis? Quid imaginem regis sculptam seruas in solidis, & imaginem conditoris in hominibus detestaris? Redde, dictum est, Cæsari quæ sunt Cæsaris, & deo quæ sunt dei. Maiores nostri ideo copiis omnibus abundabant, quia deo decimas dabãt, & Cæsari cẽsum reddebant. Modo autẽ quia discessit deuotio dei, accessit indictio fisci. Noluimus partiri cum deo decimas, modo autem totũ tollitur. Hoc tollit fiscus, quod non accipit Christus. Hoc magis datur quod pauperibus non erogatur. Noli, inquit Salomon, parcere thesauris tuis. Tribuendæ sunt eleemosynæ pro modo & quantitate, sicut scriptũ est, Prout habueris fili, fac eleemosynam. Si exiguum habueris, ex ipso exiguo communica esurienti. Absconde eleemosynam in sino pauperis, & hæc pro te exorabit ad dominum. Sed dixisti, habeo quibus dimittã. Pone quia habebunt filij quibus dimittis. Tu nihil habebis, quia nihil ante te misisti. De filiis curam gessisti, tibi autem nõ profuisti. Ecce peregrini post te transierunt & isti filij, sine causa cucurristi, cum Apostolus dicat, Nihil intulimus in hunc mundum, verũ nec auferre quid possumus, quia domini est terra & plenitudo eius. Audis, Sursum corda, & curas dicere, Habemus ad dominum. Si aliquid illuc misisti, habes quod ibi quæras. Si nihil misisti sursum, non habes quod ibi quæras. In terra vbi posuisti, ibi quære. Quia scriptum est, Vbi est thesaurus tuus, ibi & cor tuũ. Et deus tibi audi quid dicat. Quid? Vis fœnerari, vis minus dare, & plus accipere, Ecce mihi da, dicit domin⁹, Ego accipio minus, & dabo plus. Quẽ quæris vnde crescat pecunia? Homioẽ quæris, qui quando accipit gaudet, quãdo reddit plangit. Vt accipiat precatur, ne reddat calumniatur. Da quidem homini, & noli auertere faciem tuam ab eo qui mutuo petit, sed accipe qoãtum dedisti, nam & beneficium perdidisti. Et si hoc ipsum quod daturus es exigatur, forte ad manum non habet vnde reddere possit, pertulisti petentem, expecta nõ habentem. Noli clamare & dicere, Nunquid fœnus quæro? Tantum peto quantum dedi, hoc recipiam. Non es mentitus, verum dicis, non es fœnerator, & vis cui dedisti quærat fœneraturẽ, vt tibi reddat. Sed si propterea fœnus non exigis, nec te fœneratorem iudicet deus, premis, suffocas, exigis, si tãtum exigis quantum dedisti, suffocando tamen & in angustiis retinendo, beneficium nõ præstitisti, sed maiores angustias intulisti. Sed K forte dicis, Habet vnde reddere possit. Habet possessionem, vendat. Habet domum, vendat. Habet familiã, vendat. Frater tuus quando à te petiit, ideo petiit ne vẽderet, propterea non faciat, quia subuenisti oe fieret. Hoc vult deus, hoc iubet deus. Sed si auarus es, modo audi quid ipse dominus in Euãgelio dicat, Stulte, hac nocte expostitur anima tua à te, ea quæ præparasti cuius erunt? Sic est omnis qui sibi thesaurizat, & non est in deum diues, Amen.

Psal. 38.

H

Matt. 22.

16. q. 7. maiores.

Eccl. 29.

Tobiæ. 4.

1. Timo. 6.

Psal. 23.

I

Math. 6.

Lucæ. 12.

De eo quod Apostolus dicit, Legatione fungimur pro Christo. 2. Cor. 5.

Homilia XLIX.

Apostolum audiuimus nobis dicentem, Legatione fungimur pro Christo, exhortans recũciliari deo. Nõ exhortaretur vt reconciliaremur, nisi inimici fuissemus. Ergo erat totus mũdus inimicus saluatori, amicus captiuatori. Hoc est, inimicus deo, amicus diabolo. Et totũ genus humanũ tanquam illa mulier, curuatum erat ad terrã. Iam intelligens quidam inimicos istos, clamat aduersus eos, & dicit deo, Curuauerunt animã meam. Diabolus & angeli eius animas hominum curuauerunt ad terras: id L est, vt pronæ in ea quæ temporalia sunt & terrena, superna non quærerent. Nam vtique hoc dicit dominus de muliere ista, quia alligauit eam Satanas, Ecce decẽ & octo annis: etiam oportebat eam solui à vinculo in die sabbati. Calũniabantur autem erigenti, qui nisi curui? Quandoquidẽ & ipsa quæ deus præceperat non intelligentes, terreno corde intuebantur. Sacramentum enim baptismi carnaliter celebrabant, spiritaliter non videbant. Audite charissimi membra Christi, & matris catholicæ fidei: quod dico cõpetentibus & fidelibus audiant pœnitentes, quod dico fidelibus, dico & competentibus & pœnitentibus, audiãt catechumeni, audiant omnes, omnes timeant, nemo contemnat. Sit mihi in consolationem vester auditus, ne sit vobis in testimonium dolor meus. Competentibus dico, Fornicari vobis non licebit, Sufficiant vobis vxores, aut nec vxores. Cõcubinas vobis habere non licet. Audiat deus, si vos surdi estis, audiant angeli eius si vos cõtemnitis, Concubinas vobis habere non licet. Si audiant competentes quod dico fidelibus, non habetis vxores, nõ licet vobis habere cõcubinas, quas postea ducatis vxores, quãto magis damnatio vobis erit, si habere volueritis & M concubinas, & vxores dimittatis. Non vobis licet habere vxores, quarum priores mariti viuunt. Nec vobis fœminæ habere viros licet, quorum priores vxores viuont. Adulterina sunt ista cõiugia, nõ iure fori, sed iure cœli. Nec eam fœminam quæ per repudium discessit à marito, licet vobis ducere viuo marito. Solius fornicationis causa licet vxorem adulteram dimittere, sed illa viuente nõ licet alteram ducere. Et vobis fœminæ nec illos viros, à quibus per repudium discesserunt vxores eorum, maritos habere cõceditur. Non licet, adulteria sunt, non coniugia. Contemnitur Augustinus, timeatur vel Christus. Nolite imitari turbã malorum infidelium filij mei, nolite sequi vias latas, quarum finis ad interitum ducit. Qui baptizatus fuerit, aut cõtinentiam deo voueat, aut permaneat cum vxore sua, aut si non habet, ducat vxorem. Audite me fideles, id est, baptizati. Quare moriemini iam renati? Quando baptizati per vias tortuosas & lubricas & immũdas itis, nescitis quia peritis? Filij mei & fratres charissimi credite, Nõ ergo vultis credere? Quid vobis facio qui fideles estis, & audistis me? Si forte talia commisistis, nolite addere, & vt vo-

Lucæ. 13.

Psal. 56.

Lucæ. 13.

distinc. 34. audiant.

Matt. 5.

A vt vobis deus ignoscat orate. Si non potuistis habere, vel noluistis pudicitiã coniugalem seu continentiam, & deuiastis à proposito vel vinculo cõiugali, vel deuotione continẽtiæ, sit in vobis dolor & humilitas pœnitẽtiæ. Apertius dico, nemo dicat nõ intellexi. Qui post vxores vestras vos illicito cõcubitu maculastis, si præter vxores vestras cũ aliqua concubuistis, agite pœnitẽtiam, qualis agitur in Ecclesia, vt oret pro vobis Ecclesia. Nemo sibi dicat, occulte ago, apud deũ ago, nouit de⁹ qui mihi ignoscit, quia in corde ago. Ergo sine causa dictum est, Quæ solueritis in terra, soluta erũt in cœlo? Ergo sine causa sunt claues datæ Ecclesiæ dei? Frustramus Euangeliũ dei, frustramus verba Christi? Promittimus vobis quod ille negat? Nõne vos decipimus? Iob dicit, Si erubui in conspectu populi confiteri peccata mea, Talis iust⁹ thesauri diuini obrizi, tali camino probatus ista dicit, Et resistit mihi filius pestilentiæ, & erubescit genu figere sub benedictione dei: quod non erubuit imperator erubescit nec senator, sed tãtum curialis? Superba ceruix, mẽs tortuosa, fortassis imò quod nõ dubitatur, propterea deus voluit vt Theodosi⁹ imperator ageret pœnitentiam publicam in cõspectu populi, maxime quia peccatum eius celari non potuit, & B erubescit senator, quod non erubuit imperator? Erubescit nec senator sed tantũ curialis, quod nõ erubuit imperator, Erubescit plebeius siue negociator quod non erubuit imperator. Quæ ista superbia est? Nõne sufficeret gehẽnæ, etiam si adulterium nullum esset? Postremo fratres mei audiunt me viri, audiunt me fœminæ, quid ad me irascimini mihi? vtinam faciatis quod scriptum est, Irascimini & nolite peccare. Timere debeo ne contingat mihi quod contigit Apostolo Paulo? Quod modo cum legeretur si intenti fuistis lectioni, audistis, Ergo inimicus factus sum vobis verum prædicãs. Et si ita est, Fiat. Si necesse est vt inimicus sim vobis melius q̃ iusticiæ. Commendo vos custodiendos etiam vxoribus vestris. Filiæ meę sunt, sicut & vos filij mei estis. Audiãt me, Zelentur viros suos, nõ sibi seruent vanã gloriam, quia solent à maritis impudicis matronæ laudari, quia impudiciciam virorũ suorum æquo animo ferunt. Nõ talem patientiam habeant Christianæ mulieres, prorsus zelentur viros suos, non propter carnem suam, sed propter animas illorũ. Omnino ego moneo, ego præcipio, ego iubeo, Episcopus iubet, Christus in me iubet. C Nouit ille in cuius conspectu ardet cor meum. Ego iubeo, nolite viros vestros permittere fornicari. Interpellate cõtra illos Ecclesiam. Non dico iudices publicos, non proconsulem, non vicarium, non comitem, non imperatorem, sed deum patrem, & Christum, & spiritum sanctum. In cæteris omnibus ancillæ estote virorũ vestrorum subditæ ad obsequiũ. Nulla sit in vobis proteruitas, nulla superbia, non contumeliosa ceruix, non aliqua inobedientia, prorsus tanquam ancillæ seruite. Sed vbi ventum fuerit ad illud negociũ, vbi vos Apostolus æquauit dicens, Vxori vir debitum reddat, similiter & vxor viro: Vxor non habet potestatem corporis sui, sed vir. Quid te extollis? Audi quod sequitur, Similiter & vir non habet corporis sui potestatẽ, sed mulier, Vbi ad hoc ventum fuerit, clamate pro re vestra. Aurum tuum vendit maritus pro necessitate sua, Ferto fœmina, ferto ancilla, noli litigare, noli contradicere. Contemptus auri tui, dilectio est viri tui: Si villã tuam pro necessitate sua vendat quæ est & tua, non enim potest esse eius quæ non sit tua, si est charitas in te, quæ debet esse in vxore, ferto patienter: & si dubitat, tu offer,

De pœ.dis. 1.ca. Agite

Mat. 18.

Iob. 31.

Concor. 11. q. 3. ca. Cũ apud.

Psal. 4.

Galat. 4.

1. Cor. 7.

cõtemne omnia propter amorem viri tui. Sed castum D opta, pro castitate litiga. Patienter pereat villa tua, non anima ipsius te patiente pereat. Nõ dico viris, vt in hac causa zelent vxores suas. Scio, quia faciunt. Noui. Quis ferat vxorem adulteram, & imperatur fœminæ vt ferat adulterum virum? O iusticia. Quare rogo te? Quare? Quia ego sum vir, Vir es, in fortitudine tua probemus, quia vir es. Vir es, vince libidinem. Quo modo vir, quo vxor est fortior? Tu es caput mulieris vir, verum est. Si caput est ducat, vxor sequatur. Sed vbi recta est domus caput mulieris vir. Si caput es duc, sequatur illa caput suum. Sed vide quò eas. Noli ire quò non vis vt sequatur, noli ire quò times pedissequa ne in foueã sequatur adulterij, simulq; ruatis, ne cũ tu facis, doceas quod facis, Dolet tibi anima, si in foueam adulterij simul ruatis. Dolet tibi si tu solus ruas. Zelas, nõ vis vt ruat illa, ti me tu, noli ruere. Nolite autẽ pudicissimæ fœminæ imitari impudicos viros vestros: Absit à vobis, Aut vobiscũ viuãt, aut soli pereãt. Impudico marito nõ debet mulier pudiciciam, sed deo illam debet, Christo illam debet. Non propter illũ faciat qui non meretur, sed propter Christum faciat. Parcum suum attendat, tabulas suas legat. Postremo quod libet fẽtiat, qui forte indignatur, quia talia disputo, scio nanq; qui sapiunt, amant in- E de me, quia non sine causa scriptum est, Corripe sapiẽtem & amabit te, corripe insipientem, & adiiciet odisse te. Non dixit, incipiet, sed adiiciet, quia iam oderat. Ego scio quia sapientes amant me, in hoc à cõmunione se cohibent qui sciũt quia noui peccata ipsorum, ne de cancellis proiiciantur. Quorum autem nescio, hos coram deo conuenio. Agant etiam ipsi pœnitentiam suam, & deinceps ab immundicia abstineant fornicationum suarum. Pœnitentibus dico, Quid est quod agitis? Scitote nihil agitis. Quid prodest quia humiliamini, si non mutamini? Catechumenis dico, Exardescite voluntate ad percipiendam gratiam. Sed eligite vobis in Ecclesia dei quos imitemini. Quid est quod dico, si non inueneritis? Ergo in populo dei non est quem inueniatis? Per tot annos, tot homines sine causa baptizauimus, si non ibi sunt qui seruent quod acceperunt, qui custodiant quod audierunt. Absit hoc à me vt credam. Melius esset non vobis essem Episcopus, si hoc ita est. Sed spero esse, credo esse. Inde est autem misera cõditio mea, quia plerunque cogor adulteros nosse, castos nosse non possum. In occulto est vnde gaudeam, in pu- F blico est vnde torquear. Ergo desiderate gratiã dei, & eligite quos imitemini, cum quibus viuatis, cum quibus colloquia dulcia charitatis habeatis. Nolite admittere susurrationes malas. Corrumpunt mores bonos colloquia mala, Viuite sicut spicæ inter zizania, Ferte tribulationes huius seculi, sicut grana in area. Veniet ventilator, nemo sit passim in hoc seculo separator, Amen.

De verbis dñi ser. 46.

Ephe. 5.

Prouer. 9.

1. Cor. 15.

De vtilitate ac necessitate pœnitentiæ. Homilia L.

QVàm sit vtilis & necessaria pœnitentiæ medicina, facillime homines intelligunt, qui se homines esse meminerunt. Scriptum est enim, Deus superbis resistit, humilibus autẽ dat gratiam. Et dominus in Euangelio dicit, Quoniam qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur, Ma gisq; iustificatus descendit de tẽplo publicanus ille peccatorum confessione solicitus, q̃ pharisæus meritorum enumeratione securus, quanuis etiam & ipse gratias egit deo dicens, Gratias tibi ago deus, quia nõ sum sicut cęteri homines, iniusti, adulteri, raptores, quo modo & publicanus iste. Ieiuno bis in sabbato, decimas do omnium

Caput I.

† Hæc homilia habetur tomo 9. titulo lib. De pœnitẽtiæ medicina.

Iaco. 4.

Luce. 18.

Ibidem.

G nium quæ possideo. Et tamẽ ille ei prælatus est, qui de
longinquo stabat, neque oculos audebat ad cœlum le-
uare, sed percutiebat pectus suum, dicens, Deus propi-
cius esto mihi peccatori. Non enim Pharisæus tam sua
sanitate quàm morborum alienorum cõparatione gau
debat. Vtilius autem illi erat, quoniam ad medicum ve
nerat, vt de quibus ægrotabat confitendo monstraret,
quàm dissimularet de vulneribus suis, & de cicatrici-
bus alienis auderet gloriari. Non ergo mirum si publi-
canus magis curatus abscessit, quem non puduit ostẽ-
dere quod dolebat. In rebus quippe visibilibus, vt excel
sa quisque contingat, in excelsum erigitur. Deus autem
cum omnium sit excellentissimus, nõ elatione, sed hu-
militate contingitur. Vnde per Prophetã dicitur, Pro-
Psal. 33. pe est dominus his qui attriuerunt cor. Et iterũ, Excel-
Psal. 137. sus est dominus, & humilia respicit, & excelsa à longe
cognoscit. Excelsa ipsa posuit pro superbis. Illa ergo
respicit vt attollat, ista cognoscit vt deprimat & dei-
ciat, Cum enim ait, quod à longe excelsa cognoscit, sa-
tis eum ostendit humilia de proximo attendere, ipsum
tamen deũ excelsum esse prædixit. Solus enim deus ar-
rogans non est, quantacunq; se prædicatione laudaue-
H rit. Non ergo se arbitretur ab oculis dei abscondi quã-
tacunq; superbia. Deus enim excelsa cognoscit. Nec se
rursus deo coniunctam putet, excelsa enim à longe
Cap. II. cognoscit. Quisquis itaq; pœnitentiæ recusat humi-
litatem, deo propinquare nõ cogitat. Aliud est enim se
leuare ad deum, aliud est se leuare cõtra deum. Qui an-
te illum se proiicit, ab illo erigitur. Qui aduersus illum
se erigit, ab illo proiicitur. Alia est soliditas magnitudi-
nis, alia est inanitas inflationis, qui foris tumescit, intus
Psal. 83. tabescit. Qui eligit abiici in domo domini magis q̃ ha-
bitare in tabernaculis peccatorum, eligit illũ deus in-
habitare, vt inhabitet in atriis eius, & nihil sibi assumẽ-
tem, ille in sedem beatitudinis assumit. Vnde in Psal-
mis suauissime & verissime canitur, Beat⁹ vir, cuius est
susceptio abs te domine. Ne putes eum qui se humiliat
semper iacere, cum dictum sit, exaltabitur, Et ne opine-
ris eius exaltationem in oculis hominum per sublimi-
tates fieri corporales, Cum enim dixisset, Beatus vir, cu
ius est susceptio abs te domine, consequenter conne-
xuit & ostendit eiusdem susceptionis celsitudinem spi
ritalem. Ascensus, inquit, in corde eius disposuit in cõ-
I ualle plorationis in locũ quem disposuit. Vbi ergo di-
sposuit ascensus? In corde, in cõualle scilicet ploratio-
nis, hoc est, qui se humiliat exaltabitur. Sicut enim ascẽ
sus exaltationẽ indicat, ita vallis humilitatem, & con-
ualles plorationes. Sicut enim comes pœnitẽtiæ dolor
est, ita lachrymę testes doloris. Optime autem sequitur
Ibidem. & dicit, Etenim benedictionem dabit qui legẽ dedit.
Lex cur da Ad hoc enim lex data est, vt superbo infirmitatẽ suam
ta. notam faceret, infirmo pœnitentiam suaderet. Ad hoc
etiam lex data est, vt vulnera ostenderet peccatorum,
quæ gratię benedictione sanaret. Ad hoc enim lex data
Roma. 7. est, vt diceremus in conualle plorationis, Video aliam
legem in membris meis repugnãtem legi mentis meæ,
& captiuantem me in lege peccati, quæ est in membris
meis, Et cum ipso ploratu clamaremus, Infœlix ego ho-
Cap. III. mo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Et suc-
De pæ. di. 1. curreret nobis exaudiente illo qui erigit elisos, soluit
Tres sunt. cõpeditos, illuminat cæcos, gratia dei per Iesum Chri-
4. sen. dist. stum dominum nostrum. Tres sunt autem actiones
16 pdictis. pœnitentiæ, quas mecum vestra eruditio recognoscit.
Pœnitentiæ Sunt enim vsitatæ in Ecclesia, & diligenter attenden-
actiões tres tibus notæ. Vna est quæ nouum hominem parturit, do-

nec per baptismum salutare omnium præteritorũ fiat K
ablutio peccatorum, vt tanquam puero nato dolores
transeant, quibus viscera vrgebantur ad partum, & tri-
sticiam læticia consequatur. Omnis enim, qui iam ar- De pæ. d. 4
biter voluntatis suæ constitutus est, cum accedit ad sa- ca. Omnis.
cramenta fidelium, nisi eum pœniteat vitæ veteris, no-
uam nõ potest inchoare. Ab hac pœnitentia cum bap-
tizantur soli paruuli sunt immunes. Nondum enim vti
possunt libero arbitrio, quibus tamen ad consecratio-
nem remissionemq; originalis peccati prodest eorum
fides, à quibus offeruntur, vt quascunque maculas deli-
ctorum per alios, ex quibus nati sunt, cõtraxerunt, alio-
rum etiam interrogatione ac responsione purgentur.
Verissime quippe in Psalmis plangitur, Ecce enim in Psal. 50.
iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis peperit me
mater mea. Item scriptũ est, Non esse mundum in con- Iob. 25.
spectu dei, nec infantẽ, cuius est vita diei vnius super
terrã. Exceptis ergo talibus, de quorum ordine ac me-
rito in futura illa quæ promittitur sorte sanctorũ, vel-
le amplius quærere, hominum modum excedit: pie ta-
men creditur eis prodesse ad spiritalem salutem, quod
Ecclesiasticæ authoritatis per totum orbem terrarum
tam firmo robore custoditur, cæterorum hominũ nul- L
lus transit ad Christum, vt incipiat esse quod non erat
nisi eũ pœniteat fuisse quod erat. Hæc prima pœniten-
tia præcipitur Iudæis, dicente Apostolo Petro, Pœnitẽ- Act. 2.
tiam agite, & baptizetur vnusquisq; vestrum in nomi-
ne domini nostri Iesu Christi. Talis ab ipso domino
imperabatur cum diceret, Pœnitentiam agite, appro- Matt. 4.
pinquabit enim regnum cœlorum. De hac etiam Ioan-
nes Baptista, plenus spiritu sancto, præcursor & præpa-
rator viæ domini, ita dicit, Generatio viperarum, quis Matt. 3.
ostendit vobis fugere à vẽtura ira? Facite ergo fructus
dignos pœnitentiæ. Altera vero pœnitentia est, cu- Cap. IIII.
ius actio per totam istam vitam, qua in carne mortali De pœ. di.
degimus, perpetua supplicationis humilitate subeunda 1. cap. Tres.
est. Primo, quia vitam æternam, incorruptibilem, im-
mortalemq; nullus desiderat, nisi eum vitæ huius tem-
poralis, corruptibilis, mortalisq; pœniteat. Non enim
sic quisque in vitam nouam per sanctificationem bap-
tismi nascitur, vt quemadmodum deponit ibi omnia
peccata præterita, ita etiam statim mortalitatem ipsam
carnis corruptionẽmque deponat. Quod si ita nõ est,
restat vt illud quod scriptum est, quod etiam quisque in M
se sentit, adhuc dum in hac vita est: corpus quod cor-
rumpitur aggrauat animã, & deprimit terrena inhabi- Sapien. 9.
tatio sensum multa cogitantem: quod tunc in illa bea-
titudine quia nõ erit, cum absorbebitur mors in victo-
ria: quis dubitet in quacũque temporali fœlicitate ver- 1. Cor. 15.
semur, pœnitere tamen nos debere huius vitæ, vt ad il-
lam incorruptionem tota auiditate curramus? Inde est
enim quod etiam Apostolus ait, Quãdiu sumus in cor- 2. Cor. 5.
pore, peregrinamur à domino. Per fidem enim ambu-
lamus, non per speciem. Quis ergo festinat atque optat
ad patriam remeare, & illam per speciem quæ est facie
ad faciem contemplari, nisi quem peregrinationis suæ
pœnituerit? Ex quo dolore pœnitẽtis etiam vox illa mi
serabilis erumpit & sonat, Heu me, quia peregrinatio Psal. 119.
mea longinqua facta est. Et ne putes nondum fidelem
ista loqui, vide quod sequitur, Inhabitaui in taberna-
culis Cedar. Cum his qui oderunt pacem eram pacifi-
cus; cum loquerer eis impugnabant me valde. Non so-
lum hominis fidelis, sed etiam Euangelistæ firmissimi,
& martyris fortissimi hæc verba sunt. Nam inde est
etiam illud eiusdem Apostoli, Scimus enim quia & si 2. Cor. 5.
terrena

A terrena nostra domus huius habitationis dissoluatur, ædificatiōnē habemus ex deo domum nō manu factā æternā in cœlis. Etenim in hoc ingemiscimus habitaculū nostrū, quod de cœlo est, superindui cupiētes, si tamē induti non nudi inueniamur. Etenim qui sumus in hac habitatione, ingemiscimus grauati, in quo nolumus spoliari, sed superuestiri, vt absorbeatur mortale à vita. Quid ergo cupimus, nisi ita non esse vt sumus? Et quid ingemiscimus, nisi pœnitēdo, quia ita sumus? Sed ideo non ita erimus, nisi terrena domo resoluta, cœlestē habitationem & in animo & corpore totius hominis im-
Cap. V. mutatione sortiamur. Quapropter & sanctus Iob nō ait esse tentationem in hac vita, sed hanc ipsam vitam
Iob. 7. tentationem dixit esse, ita loquēs, Nunquid nō tētatio est vita humana super terrā? Quo in loco etiam mysterium lapsi hominis mirabiliter tetigit dicens, Tanquā seruus fugiens dominum suū & consecutus est vmbrā. Non enim hæc vita dicēda est potius, quā vmbra vitæ.
Gene. 3. Nec immerito fugitiuus Adā post offensionem peccati abscondit se à facie domini, tectus foliis arborū, quibus opacantur vmbracula, tanquā fugiēs dominū suū,
B sicut dictū est, Et consecutus vmbrā. Quæ vniuersa ad hæc dicta sunt, ne quis per baptismum quāuis iustificatus sit à prioribus peccatis, tamē superbire audeat, etiā si nihil cōmittat, vnde ab altaris communione separetur, quasi iam de plena securitate se iactans, sed potius seruet humiliatē, quæ penè vna disciplina Christiana
Eccli. 10. est. Nec superbiat terra & cinis, donec ista nox tota trās-
Psal. 103. eat, in qua pertranseunt omnes bestiæ syluæ, catuli leonum rugientes vt quærant à deo escam sibi. In hac esca
Iob. 7. Iob ipse petitus est qui dixit, Tentatio est vita humana
Lucæ. 22. super terram. Etiam dominus, in hac nocte, inquit, postulauit Satanas vexare vos sicut triticum, Quis itaque sanæ mentis non ingemiscat, cui nō per pœnitentiam sic esse displiceat: Quis non tota humilitate supplicans diuino adiutorio se exaudibilē præbeat: donec trāseat omnis ista tentationum materies atq; vmbra terrena, & ille qui nunquam deficit, iam nobis illucescat sempi-
1. Corin. 4. ternus dies, & illuminet abscōdita tenebrarum, & manifestet cogitationes cordis, & tūc laus erit vnicuique
Cap. VI. à deo? Deinde quāuis se quisque glorietur sic habere
Gala. 6. corpus edomitum, vt mundo crucifixus ab omni ope-
1. Corin. 9. re malo, in seruitutem redacta mēbra castiget, nec iam
Roma. 6. C regnet peccatum in eius mortali corpore, ad obediendum desideriis eius: solum vnum verū deū colat, nulli simulachrorum ritui deditus, nullis sacris dæmoniorū irretitus, non accipiens inuanum nomen dei sui, quietem sempiternam certus espectans, debitum honorem parentibus reddens, nec cruentus homicidio, nec fornicatione turpatus, nec furto fraudulentus, nec mendacio duplicatus, nec rei vel vxoris alienæ concupiscentia sordidus: non suis etiam rebus aut luxuria diffluat, aut arescat auaricia, non sit contentiosus, non maledi-
Matth. 19. cus, vendat postremo omnia sua & det pauperibus, & sequatur Christum, atq; thesauro cœlesti radicē cordis infigat: quid videtur addi posse ad tam plenam iusticiam? tamen nolo glorietur. Intelligat hæc omnia præstita sibi esse, non à se existere. Quid enim habet quod
1. Corin. 4. nō accepit? Quod si acceperit, quid gloriatur quasi nō acceperit? Eroget sanè pecuniam dominicam, cōsulat proximo, sicut sibi sentit esse consultū vel consulendū, nec putet satis esse seruare integrum quod accepit, ne
Matth. 25. dicatur ei, Serue nequam & piger, dares pecuniam meam, & ego veniens cum vsuris exigerem: ne auferatur ab eo quod accepit, ne proiiciatur in tenebras exterio-

res. Quam vehementissimam pœnam si timere debent D illi, qui seruare integrum possunt quod acceperūt, quæ spes illorum est, qui hoc impie sceleratéque disperdūt? Versabitur ergo iste in rebus humanis non carnalis, sed spiritalis acquisitionis deuinctus officio: non quidem negociis secularibus obligatus, sed tamē quia militat deo, non ocio desidiæ torpidus & abiectus. Det ergo, si potest, suas eleemosynas omnes cum hilaritate, siue cum carnalibus necessitatibus pauperum erogat aliquid, siue cum panis cœlestis dispēsatione inuicta aduersus diabolum castra in credentium cordibus construit, Hilarem enim datorem diligit deus. Non vtique *2. Corin. 9.*
tædio frangatur in difficultatibus rerum, quæ necesse est existāt, vt ostēdatur homini quòd homo est. Nō ira surrepat in eū, quia odiose irruit, aut importune inopia coactus petit, aut negocio suo cū tu maiore occupatus sis, indifferenter flagitat subueniri, aut in verbo manifestæ iusticiæ resistit cæca cupiditate, aut miserabili tarditate non dat quicquā amplius vel minus quàm oportet. Nō loquatur amplius quam opus est. Speciosi enim *Esaiæ. 52.*
pedes euangelizantiū pacem, euangelizantium bona. *Roma. 10.*
Sed tamen de terra sicca puluerem contrahunt, qui sa- E
ne in iudiciū eorum excutitur, qui sibi hāc exhibitionē peruersa voluntate contemnunt. Non solū ergo propter ipsam vitæ huius mutabilitatem & ignorantiam, & propter diei maliciam, quæ vtinam sufficeret, sicut de illa dictum est, Sufficit diei malicia sua, quam iubemur *Matth. 6.*
ferre atque portare, donec transeat, & sustinere deum viriliter agendo, vt fructum afferamus cum tolerantia: *Psal. 26.*
sed etiam propter ipsum puluerem mundi huius, qui per itinera consulendi consulentium pedibus adhærescit, & damna quę in ipsa negociosissima dispensationis actione contingunt, quæ dominus præstet, vt cum lucris maioribus compēsentur: quotidianam debemus habere pœnitentiam. Sed si hoc dispēsatores verbi dei & ministri sacramentorum eius milites Christi, quanto magis cætera stipendiaria multitudo, & quædam prouincia magni regis? Quam ne forte mala suspi- *Cap. VII.*
cione auariciæ miles ille fidelissimus atque fortissimus Apostolus Paulus offenderet, suis stipendiis militauit, & vbi forte defuit sumptus necessarius, alias, inquit, ec- *2. Corin. 11.*
clesias expoliaui, accipiens ab eis stipendium ad vestram ministrationem: quanto magis ecclesiæ prouinciales secularibus negociis obligati, quotidianā debēt F
agere pœnitentiam? Qui quamuis à furtis, à rapinis, à fraudibus, ab adulteriis, & fornicationibus, omniq; luxuria, à crudelitate odiorum & inimiciciarum pertinacia, ab omni denique idololatriæ fœditate, spectaculorum nugacitate, hæresum atque schismatum impia vanitate, atque ab omnibus huiuscemodi flagitiis & facinoribus immunes, puri atque integri esse debeant: tamen propter administrationem rerum familiarium, & coniugiorum arctissima vincula tam multa peccāt, vt non tā de istius mūdi puluere aspergi, quā luto oblini-
ri videātur. Hoc est quod Apostolus eis dicit, Iam qui- *1. Corin. 6.*
dem omnino delictū est, quia iudicia habetis inter vos. Quare non magis iniquitatem patimini? Quare nō magis fraudamini? Nam illud execrabile est, quod propter quosdam addit & dicit, Sed vos iniquitatē facitis & fraudatis, & hoc fratribus. Exceptis tamē iniquitatibus & fraudibus, hocipsum habere inter se iudicia & lites de secularibus rebus, delictū esse dicit: quod tamē ferendum esse admonet, si vel ecclesiastico iudicio lites huiuscemodi finiātur. Hinc est enim etiam illud,
Qui sine vxore est, cogitat quæ sunt dei, quo modo pla- *1. Corin. 7.*

G ceat deo, Qui autẽ matrimonio coniũctus eſt, cogitat
ea quę ſunt mũdi, quo modo placeat vxori. Quod etiã
de fœmina ſimiliter notat. Vt illud cum ait, Et item in
idipſum eſtote, ne vos tentet Satanas propter intem-
perantiam veſtram. Quod vt peccatum demonſtraret
eſſe, ſed infirmitati conceſſum, ſubiecit ſtatim, Hæc au-
tem dico ſecundum veniam, non ſecundũ imperium.
Sola eni generandi cauſa eſt inculpabilis ſexus vtriuſq;
4. ſen. diſt. commixtio. Quàm multa ſunt alia peccata, ſiue in lo-
32. ca. Cum quendo de rebus & negociis alienis, quæ nõ ad te per-
ergo. tinẽt, ſiue in vanis cachinnationibus, cum ſcriptum ſit,
Eccli. 21. Stultus in riſu exaltat vocẽ ſuam, ſapiens autem vix ta-
cite ridebit, Siue in ipſis eſcis quæ ad neceſsitatem ſu-
ſtentandæ huius vitæ præparãtur, auidior, atque immo
deratior appetitus, ſępe exceſſum modum poſtriduana
cruditate conteſtans. Siue in vendendis & emẽdis re-
Cap. VIII. bus, caritatis & vilitatis vota perverſa. Piget cuncta
colligere, quæ quiſque in ſeipſo certus comprehendit,
atque reprehendit, ſi diuinarũ ſcripturarum ſpeculum
non negligenter attendat. Quæ quãuis ſingula non le-
tali vulnere ferire ſentiantur, ſicuti homicidiũ & adul-
terium, vel cætera huiuſmodi, tamen omnia ſimul con
H gregata velut ſcabies quo plura ſunt necant, & noſtrũ
Pſal. 44. decus ita exterminant, vt ab illius ſpõſi ſpecioſi forma
præ filiis hominum caſtiſsimis amplexibus ſeparent,
† aliàs, de- niſi medicamento quotidianæ pœnitẽtiæ diſſecẽtur. †
ſiccentur. Quod ſi falſum eſt, vnde quotidie tundimus pectora?
Quod nos quoque antiſtites ad altare aſsiſtentes cum
omnibus facimus, Vnde etiam orantes dicimus, quod
Matth. 6. in tota iſta vita oportet dicamus. Dimitte nobis debi-
ta noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris.
Non enim ea dimitti precamur, quæ iam in baptiſmo
dimiſſa ſunt, & niſi dimiſſa credimus, de ipſa fide du-
bitamus: ſed vtique de quotidianis peccatis hoc dici-
mus, pro quibus etiam ſacrificia eleemoſynarum, ieiu-
niorum, & ipſarum orationum ac ſupplicationũ quiſ-
que pro ſuis viribus offerre non ceſſat. Quiſquis itaque
ſe diligenter attendẽs, nulla ſeipſum adulatione ſedu-
cit, ſatis intelligit cum quanto periculo mortis æternę,
& cum quanta penuria perfectę iuſticię peregrinetur à
domino, quamuis iam in Chriſto, hoc eſt, in via conſti-
tutus redire conetur, Nam ſi non habemus peccata, &
Matth. 6. tundentes pectora dicimus, Dimitte nobis debita no-
I ſtra: ex hoc ipſo certe & grauiter nullo dubitãte pecca
mus, cum inter ipſa ſacramenta mentimur. Quamobrẽ,
inquantum deo noſtro fide ſpe & charitate connecti-
mur, & eum, inquantum poſſumus, imitamur, non pec-
camus, ſed filij dei ſumus. Inquantum autẽ ex occaſio-
ne carnalis infirmitatis, quia nondum morte reſoluta,
nondum reſurrectione mutata eſt, motus reprehẽſibi-
les, improbique ſubrepunt, peccamus. Quod vtique fa-
teri nos conuenit, ne dura ceruice, nõ languoris noſtri
ſanitatem, ſed damnationem ſuperbiæ mereamur, Vn-
1. Ioan. 3. de vtrunque veriſsime ſcriptum eſt. Et qui natus eſt ex
1. Ioan. 1. deo, non peccat: & quod in eadem Ioannis epiſtola le-
gimus. Si dixerimus, quia peccatũ nõ habem⁹, noſmet-
ipſos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt. Illud ergo
ex primiciis noui hominis, hoc ex reliquiis veteris di-
ctum eſt, vtrunque enim agimus in hac vita. Paulatim
autem nouitas accedit, & paulatim vetuſtate cedente
ſuccedit. Cum vero vtrũq; agitur, in ſtadio ſumus, nec
ſolum percutimus aduerſariũ bonis operibus, ſed etiã
peccata incautius euitãdo percutimur. Neq; enim quis
noſtrum vicerit, ſed quis crebrius feriat, quis fortius
confligat attenditur, donec alios ſecum in ſempiternã
mortem pertrahat, qui homini ſtanti lapſus inuidit, & K
ab aliis triũphantibus in fine dicatur, Vbi eſt mors con
tentio tua? Vbi eſt mors aculeus tuus? Sed neque tam fa 1. Corin. 15
cile ab inimico deiicimur, quàm cum eum ſuperbiẽdo
imitamur: nec vehementius eum proſternimus, quàm
cũ humilitate deum ſequimur: nec acriores ei dolores
infligimus, quã cum plagas peccatorũ noſtrorum cõfi-
tendo & pœnitendo ſanamus. Tertia actio eſt pœni Cap. IX.
tẽtiæ, quæ pro illis peccatis ſubeunda eſt, quæ legis de-
calogus cõtinet. Et de quibus Apoſtol⁹ ait, Quoniã qui Gala. 5.
talia agunt, regnũ dei nõ poſsidebunt. In hac ergo pœ-
nitentia, maiorẽ quiſq; in ſe ſeueritatẽ debet exercere,
vt à ſeipſo iudicat⁹, nõ iudicetur à deo. Sicut idẽ Apo- 1. Corin. 11.
ſtolus ait, Si enim nos iudicaremus, à domino nõ iudi-
caremur. Aſcendat itaque homo aduerſum ſe tribunal
mẽtis ſuæ, ſi timet illud, quod oportet nos exhiberi an- 2. Corin. 5.
te tribunal Chriſti, vt illud recipiat vnuſquiſque quod
per corpus geſsit, ſiue bonũ, ſiue malũ: conſtituat ſe ante
faciem ſuã, ne hoc ei poſtea fiat, Nã minatur hoc deus
peccatori, dicens, Arguam te, & ſtatuam te ante faciem Pſal. 49.
tuam. Atq; ita conſtituto in corde iudicio, adſit accuſa-
trix cogitatio, teſtis conſcientia, carnifex timor. Inde
quidẽ ſanguis animæ cõfitẽtis per lachrymas profluat. L
Poſtremo ab ipſa mente talis ſentẽtia proferatur, vt ſe
indignũ homo iudicet participatione corporis & ſan-
guinis domini. Vt qui ſeparari à regno cœlorum timet
per vltimam ſententiam ſummi iudicis, per eccleſiaſti-
cam diſciplinam à ſacramento cœleſtis panis interim
ſeparetur. Verſetur ante oculos imago futuri iudicij, vt
cũ alij accedunt ad altare dei, quò ipſe non accedit, co
gitet quàm ſit contremiſcẽda illa pœna, qua percipien-
tibus aliis vitam æternam, alij in mortẽ præcipitentur
æternam. Ad hoc enim altare, quod nũc in eccleſia eſt
in terra poſitũ, terrenis oculis expoſitum, ad myſteriorũ
diuinorũ ſignacula celebrãda, multi etiã ſcelerati poſ-
ſunt accedere: quoniam deus cõmendat in hoc tẽpore
patientiam ſuam, vt in futuro exerceat ſeueritatẽ ſuam.
Accedũt enim ignorantes, quoniã patiẽtia dei ad pœni Roma. 2.
tentiam eos adducit. Illi autẽ ſecundũ duriciam cordis
ſui, & cor impœnitẽs theſaurizant ſibi iram in die iræ,
& reuelationis iuſti iudicij dei, qui reddet vnicuiq; ſe-
cũdũ opera ſua. Ad illud autẽ altare, quò præcurſor pro Heb. 5.
nobis introiuit Ieſus, quò caput eccleſiæ præceſsit, mẽ-
bris cæteris ſecuturis, nullus eorũ accedere poterit, de M
quibus, vt iam commemoraui, dixit Apoſtolus, Quoniã Gala. 5.
qui talia agunt regnũ dei nõ poſsidebũt. Solus enim ſa
cerdos, ſed planè ibi totus aſsiſtit, adiũcto ſcilicet cor-
pore cui caput eſt, quod iã aſcendit in cœlũ. Ipſe eſt cui 1. Petri 2.
dixit Apoſtolus Petrus, Plebs ſancta, regale ſacerdotiũ.
Quomodo ergo in interiora veli, & in illa inuiſibilia
ſancta ſanctorũ introire audebit aut poterit, qui medi-
cinã diſciplinæ contẽnens, noluit paulisper à viſibilib⁹
ſeparari? Qui enim noluit humiliari, vt exaltaretur, cũ
exaltari voluerit deiicietur, & in æternũ ſeiungetur ab
ęternis ſanctis. Quiſquis hoc tẽpore per merita obediẽ
tiæ, & per ſatisfactionem pœnitentię, non ſibi prouidit
locũ in corpore ſacerdotis, qua fronte impudẽtiæ tunc
volet auerti faciẽ dei à peccatis ſuis, qui nũc toto cor-
de nõ dicit, Quoniam facinus meum ego agnoſco, & Pſal. 50.
peccatum meum ante me eſt ſemper? Quo pacto quęſo
deus dignet ignoſcere, quod in ſe ipſe homo dedigna-
tus eſt agnoſcere? Aut illud quale eſt in quo ſibi blã- Cap. X.
diuntur, qui ſua ſe vanitate ſeducunt, perſeuerantes in
malicia atque luxuriis ſuis, cum audiãt Apoſtolum di-
centem, Quoniam qui talia agunt regnũ dei non poſ- Gala. 5.
ſidebunt?

A sidebunt? Audent sibi præter regnum dei salutem quã desiderãt polliceri, atq; ita inter se loquuntur, dũ recusant agere pœnitẽtiã pro peccatis suis, & perditos mores aliquando in melius cõmutare. Regnare nolo, sufficit mihi saluum esse. In quo primũ eos fallit, quia eorũ *Matth. 24.* nec salus vlla est, quorum iniquitas perseuerat. Quod enim ait dominus, Quoniam abundauit iniquitas, re- *Matth. 10. & 24.* frigescit charitas multorũ, qui autem perseuerauerit vsque in finẽ, hic saluus erit, salutem vtiq; promisit perseuerantibus in charitate, non in iniquitate. Vbi autẽ charitas est, opera illa mala à regno dei separantia esse non *Gala. 5.* possũt. Omnis enim lex ex vno sermone cõpleta est in eo quod scriptum est, Diliges proximum tuum tanquã teipsum. Deinde si est aliqua differentia inter regnãtes & non regnantes, oportet tamen vt in vno regno sint omnes, ne in hostium aut alienorum numero deputẽtur. Omnes enim Romani Romanũ regnũ possident, quanuis in eo non omnes regnent, sed cæteris regnantibus pareant. Non autem ait Apostolus, qui talia a- *Gala. 5.* gunt non regnabunt cum deo: sed, regnũ dei non possidebũt. Quod etiam de carne & sanguine dictum est, *1. Corin. 15.* Caro & sanguis regnum dei nõ possidebunt, quia cor- B ruptibile hoc induet incorruptionẽ, & mortale hoc induet immortalitatẽ, vt iam non caro & sanguis, sed ex animali corpore spiritalis corporis habitum, naturãq; mereatur. Vel illa eos terreat vltima sententia iudicis *Psal. 59.* nostri, quã propterea nunc aperiri voluit, vt ab eius fidelibus precaueatur, dans metuentibus se significationem, vt fugiãt à facie arcus. Exceptis enim eis qui cum *Matth. 19.* illo etiam iudicabunt, quibus & promisit dicens, Sedebitis super duodecim thronos, iudicantes duodecim tribus Israël, In quo numero iudicantium omnes intelligũtur, qui propter Euangeliũ omnia sua dimiserũt, & secuti sunt dominũ. Duodenarius quippe numerus, ad quandã vniuersitatẽ refertur: Non enim Paulus Apostolus ibi non erit, qui inter illos duodecim nõ fuit. Ex- *Matth. 25.* ceptis ergo illis quos etiam nomine angelorum significauit, quando ait, Cum venerit filius hominis iudicare cum angelis suis. Angeli enim vtique nũcij sunt. Nũcij autem rectissime accipiũtur omnes qui salutem cœlestium hominibus nunciauerũt. Vnde etiam Euangelistę boni nuncij possunt interpretari, & de Ioanne Bap- *Mala. 3.* tista dictum est, Ecce mitto angelum meũ ante faciem C tuã. His ergo vt dicere cœperã exceptis, cætera omniũ hominum multitudo sicut in ipsius verbis domini manifestũ est, in duas partes diuiditur. Positurus est enim oues ad dexteram, hædos autem ad sinistram, & dice- *Matth. 25.* tur ouibus, id est, iustis, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratũ est à constitutione mundi. De hoc vtique regno dixit Apostolus, cum *Gala. 5.* enumeraret opera mala. Quoniã qui talia agũt, regnũ *Matth. 25.* dei nõ possidebũt. Audi quid audiãt qui à sinistris erũt, Ite, inquit, in ignem æternum, qui pręparatus est diabolo & angelis eius. Quapropter præsumere quis audeat de nomine Christiano, & non cũ omni obedientia & *Ephe. 5.* timore audiat Apostolum dicentẽ, Hoc enim scitote, cognoscẽtes quod omnis fornicator, aut immundus, aut auarus, quod est idolorum seruitus, nõ habet hæreditatem in regno Christi & dei. Nemo vos seducat inanibus verbis, propter hoc enim venit ira dei in filios *1. Corin. 6.* diffidentiæ. Nolite itaque fieri participes eorũ. Latios autẽ ad Corinthios hæc dicit, Nolite errare, neq; fornicatores, neque idolis seruientes, neque adulteri, neq; molles, neq; masculorũ concubitores, neque fures, neq; auari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces, re-

gnum dei possidebunt. Sed videte quemadmodum ti- D morem & desperationem salutis abstulerit eis, qui hæc in vita veteri commiserunt. Et hæc quidem, inquit, fuistis, sed abluti estis, sed sanctificati estis in nomine domini nostri Iesu Christi, & spiritus dei nostri. Quisquis ergo post baptismum aliquorum pristinorum malorũ opere obligatus tenetur, vsqueadeo sibi inimicus est, vt adhuc dubitet vitam mutare, dum tempus est, cum ita peccat & viuit. Nam vtiq; quod ita perseuerans peccat *Roma. 2.* thesaurizat sibi iram in die iræ, & reuelationis iusti iudicij dei. Quod autem adhuc viuit patientia dei ad pœnitentiam eum adducit. Implicatus ergo tam mortiferis vinculis peccatorum detractat aut differt, aut dubitat cõfugere ad ipsas claues ecclesiæ, quibus soluatur in *Matth. 16.* terra, vt sit solutus in cœlo, & audet sibi post hanc vitã, quia tantum Christianus dicitur, salutem aliquam polliceri. Nec veridicum illud dominicæ vocis tonitruũ contremiscit, Non omnis qui dicit mihi, domine do- *Matth. 7.* mine, intrabit in regnum cœlorum & cætera. Quid ad Galatas idem Apostolus, Nonne talia enumerans eodẽ fine concludit? Manifesta sunt, inquit, opera carnis, quę *Gala. 5.* sunt fornicationes, immundiciæ, contentiones, ęmulationes, animositates, dissensiones, hæreses, inuidiæ, ebrie- E tates, comessationes, & his similia quæ prædico vobis sicut prędixi, Quoniam qui talia agunt, regnũ dei possidebunt. Iudicet ergo seipsum homo in istis volũta *Caput XI.* te dũ potest, & mores conuertat in melius, ne cum iam *De pœ. di. 1. c. Iudicet.* non poterit, etiã pręter voluntatẽ à domino iudicetur. Et cum in se protulerit seuerissimæ medicinæ senten- *4. sen. dist. 7. ca. Sed quid.* tiam, veniat ad antistites, per quos illi in ecclesia claues ministrantur, & tanquam bonus incipiens iam esse filius maternorum membrorũ ordine custodito à præpositis sacrorum accipiat satisfactionis suę modum, vt in offerendo sacrificio cordis contribulati deuotus & supplex, id tamen agat quod non solũ illi prosit ad recipiendam salutẽ, sed etiã cęteris ad exemplũ. Vt si peccatũ eius non solũ in graui eius malo, sed etiã in scandalo est aliorum, atq; hoc expedire vtilitati ecclesiæ videtur antistiti, in noticia multorũ, vel etiam totius plebis agere pœnitentiã non recuset, nõ resistat, non letali & mortiferæ plagę, per pudorẽ addat tumorem. Memi- nerit tamen semper quod superbis deus resistit, humili- *Iacobi. 4.* bus autẽ dat gratiã. Quid est enim infœlicius, quid peruersius, quã de ipso vulnere quod latere non potest nõ F erubescere, & de ligatura illius erubescere? Nemo ar- *Cap. XII.* bitretur fratres propterea se consilium salutiferæ huius debere pœnitẽtiæ contẽnere, quia multos forte aduertit & nouit ad sacra altaris accedere, quorũ talia crimina nõ ignorat. Multi enim corrigũtur vt Petrus, multi *2. q. 1. multi* tolerãtur vt Iudas, multi nesciuntur, donec veniat do- *1. Corin. 4.* minus qui illuminabit abscõdita tenebrarũ, & manifestabit consilia cordiũ. Nam plerique propterea nolunt alios accusare, dũ se per illos cupiũt excusare. Pleriq; au- *2. q. 7. cap. Plerũque.* tem boni Christiani propterea tacent, & sufferũt aliorũ peccata quæ nouerunt, quia documẽtis sæpe deserũtur, & ea quæ ipsi sciũt, iudicibus ecclesiasticis probare non possunt. Quãuis enim vera sint quædã, non tamẽ iudici facile credenda sunt, nisi certis indiciis demonstrentur. Nos vero à cõmunione prohibere quenquam nõ possumus, quãuis hæc prohibitio nõdũ sit mortalis *2. q. 1. cap. nulli.* sed medicinalis, nisi aut spõte confessum, aut in aliquo siue seculari, siue ecclesiastico iudicio nominatum atq; conuictum. Quis enim sibi vtrunque audeat assumere, vt cuiquã ipse sit & accusator & iudex? Cuiusmodi regulam etiam Paulus Apostolus in eadẽ ad Corinthios

G epistola breuiter insinuasse intelligitur, cū quibusdam cōmemoratis criminibus, ecclesiastici iudicij formā ad
1.Corin.5. omnia similia ex quibusdā daret. Ait enim, Scripsi vobis in epistola nō cōmisceri fornicariis. Non vtiq; fornicarius huius mūdi, aut auaris, aut raptoribus, aut idolis seruientibus, alioquin debueratis de hoc mundo exisse. Non enim possunt homines in hoc mundo viuentes, nisi cū talibus viuere, nec eos possunt lucrifacere Christo, si eorū colloquium conuictūq; vitauerint. Vnde &
Matth.9. dominus cū publicanis & peccatoribus comedens, Nō est opus, inquit, sanis medicus, sed male habētibus. Nō enim veni vocare iustos, sed peccatores. Et ideo sequitur Apostolus & adiungit, Nunc scripsi vobis non cōmisceri. Si quis frater nominatur in vobis, aut fornica-
1.Corin.5. tor, aut idolis seruiens, aut auarus, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax, cum huiusmodi nec quidem cibū simul sumere. Quid enim mihi de his qui foris sunt iudicare? Nōnne de his qui intus sunt vos iudicatis? De his autem qui foris sunt deus iudicabit. Auferte malū à vobisipsis. Quibus verbis satis ostendit non temere aut quomodolibet, sed per iudicium auferendos esse
H malos ab ecclesiæ communione, vt si per iudicium auferri non possunt, tolerentur potius, ne peruerse malos quisque euitando, ab ecclesia ipse discedens, eos quos fugere videtur vinciat ad gehennā. Quia & ad hoc no
Matth.3. bis sunt in scripturis sanctis exēpla proposita, velut in messe vt palea sufferatur vsq; ad vltimum ventilabrū,
Matth.13. vel intra illa retia vbi pisces boni cum malis vsque ad segregationem quæ futura est in littore, id est, in fine seculi æquo animo tolerentur. Non enim contrarium
Roma.14. est huic loco id quod alio loco dicit Apostol⁹, Tu quis es qui iudicas alienum seruum? Suo domino stat aut cadit. Noluit enim hominem ab homine iudicari ex arbitrio suspicionis, vel etiā extraordinario vsurpato iudicio, sed potius ex lege dei secundum ordinem ecclesiæ, siue vltro confessum, siue accusatum atque conuictum. Alioquin illud cur dixit, Si quis frater nominatur aut fornicator, aut idolis seruiens, & cætera, nisi quia eam nominationē intelligi voluit quæ fit in quēquam, cum sententia ordine iudiciario atque integritate profertur? Nam si nominatio sola sufficit, multi damnandi sunt innocentes, quia sæpe falso in quoquam crimina nominantur. Non ergo illi quos monemus agere pœnitentiam, quærant sibi comites ad supplicium,
I nec gaudeant quia plures inuenerint. Non enim propterea minus ardebunt, quia cum multis ardebunt. Nō est enim hoc sanitatis certum consilium, sed maleuolentiæ vanum solatium. An forte attendunt multos
Cap. XIII. etiam in ipsis honoribus ecclesiasticis præpositorum & ministrorum non congruēter viuere sermonibus & sa
1.q.Significasti. cramentis, quæ per eos populis ministrantur? O miseros homines qui his intuendo Christum obliuiscuntur, qui tāto antè prædixit vt legi dei potius obtemperaretur quàm imitandi videantur illi, qui ea quæ dicūt non faciunt, & traditorem suum tolerans vsque in finem, etiā ad euangelizandum cum cæteris misit. Tam sunt autem isti absurdi & præposteri & miseri, qui præpositorum suorum malos mores imitari eligunt, quàm per eos prædicta domini præcepta seruare, quàm si quisquam viator remeandum sibi esse existimet in itinere cum viderit miliaria lapidea literis plena viam docere & non ambulare. Cur enim nō potius si peruenire desiderat tales comites intueatur & cōsequatur, qui & viā bene demonstrant, & ipsi ea perseuerant atque alacriter non ambulant? Quòd si isti desint, vel potius minus appareant, nam deesse non possunt. Non enim sic quæ- K
runt homines charitate studiosa quod prædicēt ad imitationē, quo modo quærunt iniquitate suspiciosa quod murmurent ad deceptionem, partim non inueniendo bonos dum ipsi mali sint, partim timendo inuenire dū mali esse semper volunt. Sed tantum concedamus non apparere nunc homines dignos imitatione. Quisquis hoc putas, deum mente intuere, qui homo factus est vt te hominē viuere doceret. Si habitet Christus in inte- Ephe.3.
riore homine per fidem in corde tuo, recordarisq; illud quod Ioannes ait, Qui se dicit in Christo manere, 1.Ioan.2.
debet quemadmodū ille ambulauit & ipse ambulare: & ita non tibi deerit quem sequaris, & cum te alius viderit, de bonorum inopia cōqueri desinet. Si enim nō nosti quid sit rectè viuere, diuina præcepta cognosce. Fortassis enim multi rectè viuūt sed propterea tibi nul lus videtur, quoniam quid sit rectè viuere ignoras: si autem nosti, age quod nosti, vt & tu quod quæris habeas, & aliis quod imitentur ostendas. Christum animo attende, attende Apostolos, quorum nouissimus est ille qui dicit, Imitatores mei estote sicut & ego Christi: 1.Corin.4.
attende animo tot martyrum milia. Cur enim te na- L
talicia eorum conuiuiis turpibus celebrare delectat, & eorum vitam sequi honestis moribus non delectat? Ibi videbis nō solum viros sed etiam fœminas, postremo pueros & puellas, nec impudentia decipi, nec iniquitate peruerti, nec periculi timore frangi, nec seculi amore corrumpi, Ita te non inuenient quid excuses, non solum præceptorum ineuitabilis rectitudo, sed etiam exemplorum innumerabilis multitudo circundabit.

Sed de vtilitate ac salubritate pœnitentiæ, vt quod Cap. XIIII.
instituimus aliquando peragamus. Si iam de sanitate desperās addis peccata peccatis, sicut scriptum est, Pec cator cum venerit in profundum malorū contemnet, Prouer.18.
noli contemnere, noli desperare, clama etiam de profundo ad dominū, & dic ei, De profundis clamaui ad Psal.129.
te domine, domine exaudi vocem meam. Fiant aures tuæ intendētes in vocem obsecrationis meæ. Si iniquitates obseruaueris domine, domine quis sustinebit? Quoniā apud te propiciatio est. De tali profundo Niniuitæ clamauerunt, & hanc propiciationē inuenerūt. Faciliúsque est euacuata comminatio prophetæ, quàm humiliatio pœnitentiæ. Hic fortasse dicis, sed ego iam baptizatus sum in Christo, à quo omnia mihi peccata M
præterita dimissa sunt, vilis factus sum nimis iterās vias meas, & canis horribilis oculis dei, conuersus ad vo Prouer.26.
mitum suū. Quò abibo à spiritu eius, & à facie eius quò Psal.138.
fugiam? Quò frater, nisi ad eius misericordiam pœnitendo, cuius potestatem peccando contēpseras? Nemo enim rectè fugit ab illo nisi ad illum, ab eius seueritate De verbis
ad eius bonitatem. Quis enim locus te excipiet fugien- domini ser.
tem, vbi eius præsentia te non inueniat? Si ascēderis in 10.
cœlum ibi est, si descēderis ad infernum adest. Recipe ergo pœnas tuas in directū & habita in spe in extremo huius seculi, etenim illuc manus sua deducet te, & perducet te dextera sua. Quicquid enim feceris, quæcunq; peccaueris, adhuc in hac vita es, vnde te deus si sanare nollet auferret. Cur ergo ignoras, quia patientia dei ad Roma.2.
pœnitentiam te adducit? Qui enim clamādo tibi persuasit vt non recederes, parcendo clamat vt redeas. Intuere Dauid regem, iam vtique & ipse illius tēporis sacramēta perceperat. Iam circumcisus erat vtiq; quod Cap.XV.
patres nostri pro baptismo habebāt. Nam ad hoc dicit Roma.4.
Apostolus, sanctum Abraham signaculum iustitiæ fidei recepisse. Iam etiā vnctus erat vnctione venerabili, qua 2.Reg.11.
regale

A regale sacerdotium præfigurabatur ecclesiæ. Repente autē factus est & adulterij & homicidij reus. Non frustra tamen de tam immani & abrupto profundo sceleris pœnitens clamauit ad dominum, dicens, Auerte faciem tuam à peccatis meis, & omnes iniquitates meas dele. (Psal. 50.) Quo tandem merito, nisi quia item dicit, Iniquitatem meā ego cognosco, & peccatum meum ante me est semper? Quid autem obtulit domino vnde illum propiciaret sibi? Quoniam si voluisses sacrificium dedissem, vtique holocaustis non delectaberis. Sacrificiū deo spiritus contribulatus, cor contritum & humiliatum deus nō spernit. Non solùm ergo deuote obtulit, sed etiam ista dicendo quid offerri oporteret ostendit. (Depœ. d. 1. ca. Non sufficit.) Non enim sufficit mores in melius commutare, & à factis malis recedere, nisi etiam de his quæ facta sunt, satisfiat deo per pœnitentiæ dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis sacrificium cooperantibus eleemosynis. (Matth. 5.) Beati enim misericordes, quoniam ipsorum miserebitur deus. Non enim dictum est vt tātùm abstineatis à peccatis, sed & de præteritis, inquit, deprecare dominum vt tibi dimittantur. (Eccle. 21.) Et Petrus iam erat fidelis, iam in Christo & alios baptizauerat. Intuere ergo Petrum præsumentem accusatum, timentem vulneratum, flentem sanatum. (Matth. 26.) B Iam etiam post aduentum de cœlo spiritus sancti, quidam Simō pecunia voluit eundem spiritum sanctum emere, sceleratissimum & impium mercimonium cogitans, iam baptizatus in Christo, & tamen pœnitentiæ consilium ab ipso Petro correptus accepit. (Act. 8.) Dicit etiā Apostolus Paulus, qui vtique fidelibus mittebat epistolas, Ne iterum cum venero ad vos humiliet me deus vt lugeam multos ex his qui ante peccauerunt, & non egerunt pœnitentiam super immundicia & luxuria, & fornicatione quam gesserunt. (2. Corin. 12.) Circumstāt ergo nos & præcepta rectè faciendi & exempla non tantum rectè facientium, sed etiam ad recipiendam salutem pœnitentiū quæ fuerat amissa peccando. Sed fac incertum esse vtrum ignoscat deus.

Cap. XVI. Quid perdit cum supplicat deo qui salutem perdere non dubitauerit cum offenderet deum? Quis enim certus est quòd etiam Imperator ignoscat? Et tamen pecunia funditur, maria transmeantur, procellarum incerta subeuntur, & pene vt mors vitetur mors ipsa suscipitur. Supplicatur deinde per homines homini, sine dubitatione fiunt ista, cum sit dubium quo fine proueniat & tamen certiores sunt claues ecclesiæ quàm corda regia. (Matth. 16.) Quibus clauibus quodcunque in terra soluitur, etiā C in cœlo solutum esse promittitur. Et multo est honestior humilitas qua se quisque humiliat ecclesiæ dei & labor minor imponitur, & nullo temporalis mortis periculo mors æterna vitatur.

DIVI AVRELII AVGVSTINI HIPPOnensis Episcopi,

opus sermonum de tempore secundum dominicos aliósq; dies, quibus apte conueniunt, ordinate distinctorum.

AD LECTOREM.

Huic operi admixta sunt complures homiliæ, quæ in aliis voluminibus alios authores præferunt, quod ferè solet fieri in hoc genere scripti.

Tomus decimus.

Dominica prima aduentus domini saluatoris; Sermo vnicus. D

Sermo I. APpropinquāte iam sacratissima solennitate qua saluator noster inter homines nasci misericorditer voluit, fratres charissimi attentius considerate, qualiter oporteat nos in aduentu tantæ potentię præparari, vt regem & dominū nostrū læti atque gaudentes cum gloria & laudibus mereamur suscipere, & in conspectu eius inter cœtus fœlices sanctorū gratulando exultare, magis quàm ab eo propter fœditatem nostram repulsi inter peccatores æternam confusionē mereri. Et ideo rogo & moneo, vt quantum possumus cum dei adiutorio laboremus, vt in illo die cum syncera & pura conscientia & mundo corde & casto corpore ad altare domini possimus accedere, & corpus & sanguinem eius non ad iudicium sed ad remedium animæ nostræ mereamur accipere. In Christi enim corpore vita nostra consistit, sicut ipse dixit: Nisi manducaueritis carnem filij hominis & biberitis eius sanguinem, nō habebitis vitā in vobis. (Ioan. 6.) Mutet ergo vitam, qui vult accipere vitam. E Nam si non mutet vitam, ad iudicium accipiet vitam, & magis ex ipsa corrūpitur quàm sanetur, magis occiditur quàm viuificetur. Sic enim dixit Apostolus, Qui manducat corpus domini & bibit sanguinem eius indigne, iudiciū sibi manducat & bibit. (1. Corin. 11.) Et licet nos omni tēpore bonis operibus ornatos ac splendidos esse cōueniat, pręcipue tamen in die natalis domini, sicut in Euangelio ipse dixit, lucere debent hominibus opera vestra. (Matth. 5.) Cōsiderate quęso fratres, quādo aliquis homo potens aut nobilis natalem aut suum aut filij sui celebrare desiderat, quanto studio ante plures dies quicquid in domo sua sordidū inuenerit ordinat emundari, quicquid ineptū & incongruū proiici, quicquid vtile & necessarium præcipit exhiberi. Domus etiam si obscura fuerit dealbatur, pauimenta scopis mūdantur, & diuersis respersa floribus adornantur. Quicquid etiam ad lætitiæ animę & corporis delicias pertinet, omni solicitudine prouidetur. Vt quid ista fratres charissimi, nisi vt dies natalicius cum gaudio celebretur hominis morituri? Si ergo tanta præparas in natalicio tuo aut filij tui, quanta & qualia præparare debes suscepturus natalem domini tui? Si talia præparas morituro, qualia præparare debes æterno? Quicquid ergo non vis inueniri in domo tua, quantum potes labora vt non inueniat deus in anima tua. F Certe si te rex terrenus aut quicūque paterfamiliâs ad suum natalicium inuitaret, qualibus vestimentis studeres ornatus incedere, quàm nouis vel nitidis, quàm splendidis, quorum nec vetustas nec vilitas, nec aliqua fœditas oculos inuitantis offenderet: tali ergo studio inquantum preuales Christo auxiliante contende, vt diuersis virtutum ornamentis anima tua composita, simplicitatis gēmis & sobrietatis floribus adornata, ad solennitatem regis æterni, id est, ad natalem domini saluatoris cum secura conscientia procedat, castitate nitida, charitate splendida, eleemosynis candida. Christus enim dominus si te ita compositum natalicium suū celebrare cognouerit, ipse per se venire & animā tuā non solum visitare, sed etiā requiescere, & in perpetuum in illa dignabitur habitare, sicut scriptum est, Et inhabitabo in illis, & inambulabo. (2. Corin. 6) Et iterum, Ecce sto ad ostiū & pulso, si quis surrexerit & aperuerit mihi, intrabo ad illū & cœnabo (Apoca. 3.)

G cum illo,& ille mecum.Quàm fœlix est illa anima quę vitam suam ita deo auxiliante studuerit gubernare, vt Christũ hospitẽ & habitatorẽ mereatur excipere: sicut ecõtrariò quã infœlix est illa cõsciẽtia,toto lachrymarum fonte lugẽda, quæ se ita malis operibus cruẽtauit, vt in ea Christus non requiescere,sed diabolus incipiat dominari. Talis enim anima si medicamentũ pœnitentiæ nõ cito subuenerit,à luce relinquitur,à tenebris occupatur, vacuatur dulcedine, impletur amaritudine, à morte inuaditur,à vita repudiatur. Nõ tamẽ de domini pietate diffidat qui talis est,nec mortifera desperatione frangatur,sed magis ad pœnitentiã cito fugiat,& dum adhuc noua sunt & calent peccatorũ suorũ vulnera,sic sibi adhibeat medicamenta salubria, quia medicus noster omnipotens est,& sic cõsueuit plagas nostras curare,vt nec cicatricũ vestigiũ post ipsius medicamina remaneat. Ideo etiã ab omni inquinamento ante eius natalẽ multis diebus abstinere debetis. Quotienscunq; aut natalẽ domini,aut reliquas solẽnitates celebrare dispo nitis,ebrietatẽ ante omnia fugite, iracũdiæ quasi bestiæ crudelissimæ repugnate,odiũ velut venenum mortiferũ de corde vestro repellite, & tanta sit in vobis chari-

H tas quæ nõ solũ vsque ad amicos, sed etiã vsq; ad ipsos perueniat inimicos,vt secure possitis dicere in oratio-

Matth. 6. ne dominica, Dimitte nobis debita nostra,sicut & nos dimittimus debitorib⁹ nostris. Nã qui se scit vel vnum hominũ odio habere,nescio si ad altare domini securus possit accedere,cũ præcipue beatus Ioannes Euãgelista

1. Ioan. 3. terribiliter clamet & dicat, Qui fratrẽ suũ odit, homicida est. Nam vestrũ est iudicare, vtrũ homicida antequã pœnitentiã agat,pręsumere debet eucharistiã accipere. Addit etiam adhuc sanctus Ioannes & clamat di-

1. Ioan. 2. cens, Qui fratrẽ suum odit,in tenebris est & in tenebris ambulat,& nescit quò vadat,quoniã tenebrę obcęcaue

1. Ioan. 3. runt oculos eius. Et iterũ, Omnis,inquit,qui fratrẽ suum nõ diligit,manet in morte. Et iterũ, Si quis dixerit quia

1. Ioan. 4. diligo deũ,& fratrem suum odit,mẽdax est. Qui enim nõ diligit fratrẽ suum quẽ videt, deum quẽ non videt, quomodo potest diligere? Quicũque ergo odiũ vel iracundiam seruat in corde,& sub tali tonitruo nec terretur nec expergiscitur, non dormiens sed mortuus esse credẽdus est. Hæc ergo fratres charissimi quotidie cogitantes,qui boni sunt cum dei gratia contendant perseuerare in operibus bonis,quia nõ qui cœperit,sed qui

I perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Qui verò

Matth. 10. & 24. se ad eleemosynã tardos, & ad iracũdiam promptos, & ad exercendam luxuriam præcipites esse cognoscũt, auxiliante domino festinent se à malis eruere, vt quæ bona sunt mereantur implere,vt cum dies iudicij venerit,non cum impiis,sed cũ iustis & misericordibus peruenire ad æterna præmia mereantur, præstãte domino nostro Iesu Christo, qui cum patre & filio & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Dominica secunda aduentus domini, Sermo vnicus.

Sermo II.

SAnctã & desiderabilem, gloriosam ac singularem solẽnitatem, hoc est natiuitatem domini saluatoris, fratres dilectissimi, deuotione fidelissima suscepturi,totis viribus nos debemus cum ipsius adiutorio præparare, & omnes latebras animæ nostræ diligẽter aspicere,ne forte sit in nobis aliquod peccatum abscõditum, quod & conscientiam nostram confundat ac mordeat,& oculos diuinę maiestatis offendat. Nã licet Christus dominus noster post passionem resurrexerit,& in cœlum ascẽderit,cõsiderat tamen,vt credimus,& diligenter attendit,qualiter se vnusquisque seruorum eius sine auaricia,sine ira, K sine superbia atque luxuria ad celebrandam eius natiuitatem studeat præparare atque cõponere,& secundum quod vnumquemque ornatum bonis moribus viderit, ita illi gratiam suæ misericordiæ dispẽsabit. Si enim viderit charitatis luce vestitum, iusticiæ vel misericordiæ margaritis ornatum, castum, humilem, misericordem,benignum & sobrium,si talem agnouerit,corpus & sanguinem suum ei non ad iudicium, sed ad remedium per sacerdotum suorum ministerium dispensabit. Si vero aliquem viderit adulterum,ebriosum,cupidũ & superbũ, timeo ne hoc illi dicatur, quod in Euãgelio dominus ipse dixit, Amice,quomodo huc intra- Matth. 26.
sti non habẽs vestẽ nuptialem? Et quod dominus auertat fiat illud quod sequitur, Ligate illi man⁹ & pedes,& proiicite in tenebras exteriores, vbi est fletus & stridor dentium. Ecce qualem sententiam in die iudicij excipiet,qui sine remedio pœnitẽtiæ ad festiuitatem domini viciorum sordibus inquinatus accesserit. In natale enim domini fratres dilectissimi, quasi in nuptiis spiritalibus sponsæ suæ ecclesiæ Christus adiunctus est. Tũc veritas de terra orta est, tũc iusticia de cœlo prospexit, Psal. 84.
tũc processit spõsus de thalamo suo,hoc est, verbũ dei L
de vtero virginali. Processit enim cũ spõsa sua ecclesia, id est, humanã carnẽ suscepit, Ad istas ergo tã sanctas nuptias inuitati & ad conuiuiũ patris & filij & spiritus sancti intraturi,videte qualibus indumentis debeamus ornari. Et ideo mũdemus quantum possumus cum dei adiutorio corda simul & corpora nostra,vt cœlestis ille inuitator nihil in nobis sordidum,nihil fœdum,nihil obscurum, nihil oculis suis deprehẽdat indignum. Hæc ergo fratres dilectissimi,non transitorie sed cum ingenti tremore debemus attendere. Inuitati enim sumus ad nuptias, vbi nosipsi si bene agimus, sponsæ erimus. Cogitemus ad quales nuptias, consideremus ad qualem sponsum, vel ad quale conuiuium inuitati sumus. Inuitati enim sumus ad mensam, vbi non inuenitur cibus hominum,sed panis ponitur angelorum. Et ideo videamus ne forte intus in anima vbi deberemus bonorum operum margaritis ornari, ibi appareamus viciorum pannis veteribus inuoluti: & quando eos qui boni sunt in oculis dei castitas reddet candidos, tunc eos qui mali sunt reddat luxuria sordidatos. Et ideo quotiẽscunq; aut dies natalis domini,aut reliquæ festi- M
uitates adueniunt, sicut frequenter admonui ante plures dies, non solùm ab infœlici concubinarum cõsortio,sed etiã à propriis vxoribus abstinete, ab omni iracundia vos alienos efficite, peccata præterita per eleemosynam & pœnitẽtiam redimãtur,cõtra nullum hominum odium in corde teneatur: quod solebat vanitas per gulã perdere,incipiat iusticia p misericordiã pauperib⁹ erogare: quod luxuria vel gula dissipauit in mũdo,pietas reponat in cœlo. Et licet hoc expediat vt semper eleemosynas facere debeamus, præcipue tamen in sanctis solennitatibus secundum vires nostras abundantius erogemus,pauperes ante omnia frequẽtius ad conuiuium reuocemus. Non enim est iustũ vt in sancta solẽnitate in populo Christiano ad vnum dominũ pertinente alij inebrientur,alij famis periculo crucientur. Et nos & omnis populus vnius domini serui sumus, vno precio redẽpti sum⁹,pari cõditione in hũc mundũ intrauimus,simili etiã exitu migraturi sum⁹. Et si bene agimus,ad vnã beatitudinem pariter veniem⁹. Et quare pauper tecũ nõ capiat cibum, qui tecum accepturus est regnum? Quare pauper non accipiat vel veterem tunicam

A nicã,qui tecũ recepturus est immortalitatis stolã?Quare pauper non mereatur panẽ tuum, qui tecum meruit accipere baptismi sacramẽtum?Cur indignus est accipere reliquias ciborum tuorũ,qui tecum ad conuiuium inuitatus est angelorũ?Audite fratres, audite nõ meum sed domini cõmune præceptum.Sic enim ait in Euan- Lucæ.14. gelio, Cùm facis prãdium aut cœnam,noli inuitare diuites qui te iterum inuitẽt,& fiat tibi retributio,sed voca pauperes & claudos,& beatus eris,quia nõ habẽt vnde retribuant tibi, retribuetur autem tibi in retributione iustorum.Sed dicit aliquis, Ergo amicos aut parentes non debeo ad cõuiuium reuocare? Rogãdi sunt & parentes & vicini,sed rarius rogãdi sunt.Et non nimis sumptuosa & deliciosa,sed tã parca & sobria vel honesta illis debẽt cõuiuia præparari,vt remaneat vnde possint pauperes refici,vnde possit aliquid indigẽtibꝰ erogari, vt cũ dies iudicij venerit non cum impiis qui nũc Matth.25. pauperes despiciunt,audiamus,Discedite à me maledicti in ignem ęternum:sed cum iustis & misericordibus audire mereamur,Venite benedicti patris mei percipite regnum,quia esuriui & dedistis mihi manducare, si- B tiui & dedistis mihi bibere: simul etiam nobis illa vox desiderabilis dirigatur,Euge serue bone & fidelis, quia supra pauca fuisti fidelis,supra multa te constituam,intra in gaudiũ domini tui.Sed vt hæc quæ suggessimus sensibus vestræ charitatis tenacius inhæreant, breuiter quæ dicta sunt iteramꝰ.Hoc enim admonuimꝰ fratres, vt quia natalis domini imminet,tanquam ad nuptiale & cœleste conuiuium ab omni luxuria alieni, & bonis operibus adornati nos per Christi adiutorium præparemus,eleemosynas pauperibus erogemus,iracundiam vel odium velut venenum de cordibus nostris respuamus. Castitatem fideliter cõseruate, ad conuiuia vestra frequentius pauperes reuocate,ad vigilias maturius surgite,in ecclesia stãtes aut orate aut psallite, verba ociosa aut secularia nec ipsi proferte,& eos qui proferre voluerint castigate.Pacẽ cum omnibus custodite,& quos discordes agnoscitis,ad concordiam reuocate, Hæc si fideliter Christo adiuuãte volueritis implere,& in hoc seculo ad altare dominicum secura conscientia poteritis accedere, & in futuro ad æternã beatitudinem fœliciter peruenire, præstante domino nostro Iesu Christo,qui viuit & regnat in secula seculorum,Amen.

C *Dominica proxima ante festum natiuitatis domini Saluatoris,de vnitate trinitatis & incarnatione verbi: Sermo I.*

Sermo III. Deute.6. Legimus sanctum Moysem populo dei præcepta dantẽ,vbi dixit,Audi Israël,dominus deus tuus,deus vnus est.Non potest esse maior,non potest esse minor,& non potest numerari,di- Psal.144. cente Dauid propheta,Magnus dominus noster & magna virtus eius,& sapiẽtię eius nõ est numerus.Optime nostis ista fratres charissimi , qui corde fortiter tenetis catholicã veritatẽ,audite tamẽ breuiter , quod adiuuãte domino proposui explanandũ. Deus vnus est pater, deus vnus est filius, deus vnus est spiritus sanctus : non tres dij,sed vnꝰ est deus:trinꝰ in vocabulis,vnus in deitate substantiæ.Sed dicit mihi hæreticus,Ergo si vnum sunt,omnes sunt incarnati,non ad solũ Christum pertinet caro.Nẽpe aliud est anima, aliud ratio, & tamen in anima est ratio,& vna est anima.Sed aliud anima agit,aliud ratio:anima viuit,ratio sapit.Et ad animã ptinet vita,ad rationẽ pertinet sapientia. Et cum vnũ sint anima sola suscipit vitã,ratio sola suscipit sapientiã,& tamen nec anima sine ratione,nec ratio sine anima.Sic & pater & filius licet vnũ sint,& vnus deus sit ad Christum solũ pertinet caro, sicut ad solam rationem perti- D net sapientia,licet nõ recedat ab anima . Ecce aliud, In sole calor & splẽdor in vno radio sunt, sed calor exiccat,splendor illuminat:aliud suscipit calor,aliud splẽdor.Et licet calor & splẽdor ab inuicẽ nõ queãt separari,suscipit splẽdor illuminationẽ non feruorẽ, suscipit calor feruorẽ non illuminationẽ: aliud simul, aliud singulares agunt,& tamen ab inuicem non separantur. Sic & filius suscepit carnem & non deseruit patrẽ,nec se diuisit à patre,Suscepit, inquã, filiꝰ carnẽ in proprietate,sed tamen & pater & spiritus sanctus nõ defuit maiestate . In diuinitate æqualitas , in carne sola filij proprietas:nõ autem ab eo patris aut spiritus sancti recessit aliquãdo diuinitas.Cũ ergo vna sit deitas,vna sit diuinitas, impleuit quidẽ carnẽ Christi & pater & spiritus sanctus, sed maiestate nõ susceptione. Vis scire quia cũ eo fuit & pater?Nõ sum,inquit,dominus Iesus Christꝰ, Ioan.16. solus,sed pater mecũ est.Audi & de spiritu sancto,quia Lucæ.4. cũ eo erat, Euangelista refert. Quia Iesus plenus spiritu sancto regressus est ab Iordane.Ecce sic solꝰ Iesus Christus suscepit carnẽ , & tamẽ & pater & spiritus sanctus non defuit maiestate . Sicut cœlum & terrã implet pa- E ter,implet & spiritus sanctꝰ. Carnẽ Christi deserere nõ potuerunt,quãdo in diuinitatis vnitate manserũt. Adhuc citharam respice, vt musicum melos sonis dulcibꝰ reddat,tria pariter adesse videntur,ars,manus & chorda,& tamẽ vnus sonus auditur:ars dictat, manus tangit,resonat chorda.Tria pariter operantũ,sed sola chorda personat ꝙ audiatur : nec ars nec manus sonũ reddunt,sed ea cum chorda pariter operãtur:sic nec pater nec spiritus sanctus susceperunt carnẽ, & tamẽ cum filio pariter operantur.Sonum sola chorda excutit, carnẽ solus Christus accepit,operatio in tribus cõstat. Sed quo modo ad solam pertinet chordam soni redditio, sic pertinet ad Christum solum carnis humanę susceptio.Econtra Iudæus contra naturam,inquit,parere virgo non potuit:& detestandus Manichæus:si caro erat, virgo esse nõ potuit,si virgo peperit,phantasmata fuit. Vtrisque respondendũ est . Proferã de historia veteris testamenti necessarium exemplum contra Iudęũ,quod sonuit in auribus nostris manifestissimam veritatem. Dominus Moysi sancto præcepit, de singulis tribubus Nume.17. virgas afferri. Allatæ sunt duodecim virgæ, inter quas & 17. etiam vna erat quæ Aarõ fuerat sacerdotis: positæ sunt F à sancto Moyse in tabernaculo testimonij. Virga autẽ Aaron post alterũ diẽ inuenitur subito produxisse flores & frondes,& peperisse nuces. Delectat hoc mysterium cum charitate vestra contra perfidiam Iudaicam commiscere,vbi maxime figura interuenit sacramenti.Virga ecce protulit quod antẽ nõ habuit, non radicata plantatione,non defossa sarculo, nõ animata succo,nec fœcundata seminario,& tamen cum illic deessent vniuersa iura naturæ , protulit virga quod nec semine suggeri potuit nec radice. Virga ergo potuit cõtra naturam nuces educere,virgo non potuit cõtra naturæ iura dei filium generare?Dicat igitur mihi Iudęus incredulus quemadmodum arida virga floruit & frõduit & nuces protulit, & ego dicam illi quemadmodum virgo conceperit & peperit. Sed profecto Iudæus nec conceptum poterit virgæ explicare, nec virginis partum : veniat ad ecclesiam, exponatur illi vt agnoscat verũ ordinem officij naturalis. Virgo peregit tempora pariendi : virga autem non habuit tempora germinandi . Virgo habuit tempora pariendi , virga autem alio die quod natura non habuit protulit. Illa

G enim decurſis nouem menſibus peperit, virga alia die quod natura non habuit germinauit. Virginẽ, dicit Iu- *Nume. 21.* dæus, parere natura non patitur. Deus enim qui in Numeris mirabile ſignum oſtendit contra naturam vt aſina loqueretur, ipſe mirabilius facere voluit vt Chriſtus de virgine naſceretur. Audiat & verſutus ille Manichæus aliud ſacramentum. Solis radius ſpecular penetrat, & ſoliditatem eius inſenſibili ſubtilitate pertranſit, & talis videtur intrinſecus, qualis extra & extrinſecus. Itaque fratres, nec cum ingreditur violat, nec cum egreditur diſsipat, quia ad ingreſſum & regreſſum eius ſpecular integrum perſeuerat. Specular ergo non rumpit radius ſolis, integritatẽ virginis ingreſſus aut egreſſus nunquid viciare potuit deitatis? Sed quid vlterius immoror? Audiat Chriſtianus quod nõ vult audire Iudęus aut Manichęus, vt hic proficiat in fide redemptus, & ille deficiat induratus. Virga illa vnde agebam⁹ Aaron, virgo Maria fuit, quæ nobis Chriſtum verũ ſacer- *Pſal. 109.* dotem cõcepit & peperit, de quo Dauid cecinit, Tu es ſacerdos in æternũ, ſecũdum ordinem Melchiſedech. Superiori nanque verſu iam dixerat, Virgam virtutis H tuæ emittet dominus ex Sion. Et Eſaias Propheta aper- *Eſaia. 11.* tius Mariam ſanctam deſignat dicens, Exiet virga de radice Ieſſe, & flos de radice eius aſcẽdet, & requieſcet ſuper eum ſpiritus domini, ſpiritus ſapientię & intellectus. Quòd ergo hæc virga nuces produxit, imago dominici corporis fuit. Nux enim trinam habet in ſuo corpore ſubſtãtiæ vnionem, corium, teſtã & nucleum. In corio caro, in teſta oſſa, in nucleo interior anima comparatur. In corio nucis, carnem ſignificat ſaluatoris, quę habuit in ſe aſperitatem vel amaritudinem paſſionis. In nucleo interiorem declarat dulcedinem deitatis, quæ tribuit paſtum, & luminis ſubminiſtrat officium. In teſta lignum interſerens crucis, quod non diſcreuit id quod foris & int⁹ fuit, ſed quæ terrena & cœ- *Coloſ. 1.* leſtia fuerunt mediatoris ligni interpoſitione ſociauit, dicente beato Apoſtolo, Quia ipſe per ſanguinem crucis ſuæ pacificauit omnia quæ in cœlis ſunt & quæ in terris, cui eſt gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

AD LECTOREM.

Sermo IIII. *HIc ſequebatur ſermo intitulatus, In vigilia natiuitatis domini ſaluatoris de fide Chriſti contra Paganos & Iudæos. quem reperies tomo ſexto, fol. 12. colum. 2. intitulatum, Concio* I *ad catechumenos. & alius, In vigilia natiuitatis domini ſaluatoris de fide Chriſti contra Paganos & Iudæos, ſermo ſecundus, factus ad fratres in eremo, qui inter ſermones ad eoſdem habetur decimuſnonus.*

In feſto natiuitatis ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti:

Sermo I.

Sermo V. SAluator noſter nat⁹ de patre ſine die, per quẽ factus eſt omnis dies, voluit in terra habere natalem hunc diẽ quem hodie celebramus. Quiſquis in die miraris, æternum mirare potius ante omnem diem permanentem, omnem diem creantem, in die naſcentem, à malicia diei liberantem. Adhuc mirare. Quæ peperit & mater & virgo eſt. Quẽ peperit, & infans & verbũ eſt. Merito cœli locuti ſunt, *Luca. 2.* angeli gratulati, paſtores lætati, magi imitati, reges *Matth. 2.* turbati, paruuli coronati. Lacta mater cibum noſtrum, lacta panem de cœlo venientem, & in pręſepe poſitum *Eſaia. 1.* velut piorum cibaria iumentorũ. Illic enim cognouit bos poſſeſſorẽ ſuum, & aſinus pręſepe domini ſui. Circunciſio ſcilicet & præputium cohærendo lapidi angu- *Ephe. 2.* lari quorum primitiæ fuerunt paſtores & magi. Lacta eum qui talem fecit te, vt ipſe fieret in te, qui tibi & mu K nus fœcunditatis attulit conceptus, & decus virginitatis non abſtulit natus, qui ſibi prius quàm naſceretur, & vterum de quo naſceretur, & diem quo naſceretur elegit. Et ipſe cõdidit quod elegit, vt ille hinc procederet *Pſal. 44.* de thalamo ſuo, quo mortalib⁹ oculis poſſet videri, & augmento lucis annuæ ſe lucem mentium veniſſe teſtari. Prophetæ cecinerunt conditorẽ cœli & terræ in terra cum hominibus futurum, angelus annunciauit creatorem carnis & ſpiritus in carne venturum. Salutauit *Luc. 1. & 2.* Ioannes ex vtero in vtero ſaluatorẽ: Simeon ſenex deũ agnouit infantem: Anna vidua virginem matrem. Hęc ſunt teſtimonia natiuitatis tuę domine Ieſu antequam tibi fluctus ſubſternerentur calcanti, cederẽt imperanti, antequam ventus te iubente ſiluiſſet, mortuus te vocante vixiſſet, ſol te moriente palluiſſet, terra te reſurgente tremuiſſet, cœlum te aſcẽdente patuiſſet, antequã iſta & alia mirabilia iam iuuenilis tui corporis ætate feciſſes. Adhuc in manibus matris portabaris, & iam domin⁹ orbis agnoſcebaris. Ipſe puer paruulus ex ſemine Iſraël, & ipſe nobiſcũ deus Emmanuel. Quę eſt illa no- *Eſaia. 7.* ſtra generatio ſaluatoris qua gignenti patri coæternus L eſt, quando hanc generationem ex virgine mũdus expauit, quã pia fides agnouit & tenuit, infidelitas autem irriſit, ſuperbia timuit ſuperata? Quæ nam eſt illa generatio, quia in principio erat verbum, & verbũ erat apud *Ioan. 1.* deũ, & deus erat verbũ? Vel quod eſt hoc verbũ, quod dicturus antea nõ ſilebat, quo dicto non ſiluit qui dicebat, quod eſt verbum ſine tempore, per quod facta ſunt tẽpora, Verbũ quod labia nullus aperuit cœptum, clauſit ve finitum. Verbum quod initium non habet ex ore loquentium, & aperuit ora mutorũ. Verbum quod linguis gentium diſertis non fit, & linguas infantum diſertas facit. Quæ nam eſt illa generatio, cui pater moriendo non cedit, quia non eum viuẽdo præcedit? Segregata ab omnibus locorum temporúmq; interuallis, ab omni diſtentione ſpaciorum, quã vel in diebus, vel in corporibus ſentire cõſueuimus: Leuemus ad eum quãtum ipſo adiuuãte animã noſtrã poſſumus, ſi quo modo capere valeamus & natũ non pręuenientem qui gignit, & gignentẽ non ſubſequẽtẽ qui gignitur, patrẽ & filium: nec pariter patres, nec pariter filios, & pariter æternos. Non vtrũque generantẽ, nec vtrunq; naſcentẽ, ſed alterũ ſine altero nõ viuẽtẽ: & patrẽ ſempiternũ ge M nuiſſe, & filiũ ſempiternũ natum eſſe, cogitemus ſi valemus, ſi non valemus credamus. Non eſt quod hic dicere volumus, ſed tamen non longe poſitum eſt ab vno quoq; noſtrũ. In illo enim viuimus, mouemur & ſum⁹. *Act. 17.* Tranſcẽdamus carnẽ noſtram in qua parẽtes ante filios viuunt, quia vt filios poſſent generare creuerunt, & filiis creſcentibus iam ſeneſcunt. Nondũ natis filiis parentes vixerunt, quia & parentibus mortuis filij victuri ſunt. Tranſcẽdamus & animas noſtras, pariunt & ipſæ aliquid cogitãdo quod ſecum habẽt ſciendo, ſed poſſunt amittere obliuiſcẽdo, quia & non habebant antea naſcẽdo. Cuncta corporalia & temporalia & mutabilia tranſcẽdamus, vt videamus ſuper omnia per quem *Ioan. 1.* facta ſunt omnia. Aſcenſus noſter in corde eſt, quia & illud quo aſcendimus prope eſt. Longe autẽ ab illo ſumus, inquãtum diſsimiles ſumus, Aſcẽdit ergo ad eum ſua ſimilitudo quam in nobis fecit & refecit, quam nõdum perfecte palpitat infirm⁹ aſpectus, & ineffabilem candorem lucis æternæ non poteſt intueri. Cuius ergo fulgorem mẽtis acies nondum capit, generationẽ eius *Eſaia. 53.* quis enarrabit? Sed verbum caro factum eſt, & habita- *Ioan. 1.*

A uit in nobis. Hanc ergo generationẽ cuius hodiernum
celebramus diem, hanc in qua dignatus est venire per
Israël, & fieri Emmanuel nobiscum deus in carnis in-
firmitate, non nobiscum in cordis iniquitate, accedens
ad nos per id quod assumpsit ex nostro, & liberans nos
per id quod mansit in suo. Visitauit quippe dominus
seruos suos per mortalem infirmitatem. Hanc ergo ge-
nerationem cuius vtcunque capax est humana fragili-
tas, non illam quæ sine tempore manet, sine matre super
omnia, sed istam quæ in tempore facta est sine patre in-
ter omnia: Hunc virginis filium & virginum sponsum,
de incorrupta matre nascentem, & incorruptibili veri-
tate fœtantem, laudemus, amemus, adoremus, vt in eius
misericordia de astutia diaboli filii triumphemus. Dia-
bolus ad nos decipiendos corrupta fœmina mente sub-
repsit: Christus ad nos liberandos incorrupta fœmina
etiam carne processit, qui est benedictus in secula secu-
lorum: Aman.

In eodem festo: *Sermo* *II.*

Ser. VI. IN principio erat verbum & verbum erat apud
Ioan. 1. deum, & deus erat verbum. Qui in principio
B erat, intra se concludit omne principium. Ex
Esaiæ. 7. matre vero initium sumpsit, sicut legimus per Esaiam,
Ecce virgo in vtero accipiet & pariet filium, & vocabi-
tur nomen eius Emmanuel, quod est interpretatum no-
biscum deus, id est, latens in humana fragilitate maie-
Ioan. 1. stas, sicut in Ioanne Euãgelista legimus: Et verbum ca-
ro factum est & habitauit in nobis: id est, in fragilitate
Ezec. 44. corporis nostri. Item de Mariæ virginis generatione: &
porta erat clausa & non aperta. Tanquam si interroga-
retur cur aperta non esset, adiecit: Quia dominus tran-
siuit per eam. Porta clausa, id est signaculum pudoris,
immaculatæ carnis integritas. Nõ enim est violata par-
tu, quæ magis est sanctificata conceptu. Item de Christi
Gene. 2. gemina dei hominisq; substãtia: Et erunt, inquit, duo in
carne vna: id est, deus & homo vnus Christus. Quod
Apostolus de Christo & ecclesia, id est, Christi corpore
Ephe. 5. præcepit intelligi, sicut ait, Et erunt duo in carne vna.
Ego autem dico in Christo & in ecclesia. Quod aperte
Roma. 9. exposuit ad Romanos, Patres nostri ex quibus Christus
secundum carnem. Asseruit hominis, consequenter as-
serit proprietatem dei dicẽs, Qui est super omnia deus
C benedictus in secula. Tã perfecta hic filij eminentia de-
claratur, vt dici de patre maiora non possint. Nam si
initium haberet non esset super omnia, sed inter omnia
quæ pro conditione facturæ intra initium continẽtur.
Sed Christus qui æqualis est patri, nulla temporis, nulla
ætatis lege concluditur: Euidenter & ad Philippenses,
Apostolus duas Christi natiuitates & duas substantias
Philip. 2. prædicat dicens, Qui cum in forma dei esset, formã ser-
ui accepit. Quibus regulis plena sunt volumina noui &
veteris testamẽti. Similiter & Iob prędicat eximius pro-
phetarum, Et in carne mea videbo deum. Quod de illo
tempore prophetauit, quãdo Christi deitas habitu no-
Iob. 19. stræ carnis induta est. Quia ergo vt præfati sumus, ver-
bum caro factum est, & duos esse constat hominem &
deum in carne vna, modo homo loquitur patri, modo
deus, modo visibilis ex matre, modo inuisibilis ex pa-
Luca. 9. tre. Da verba hominis. Ipse in Euãgelio dicit, Filius ho-
minis non habet vbi caput suum reclinet. Ostendat hic
pauper filius hominis diuitias suas in gloria diuinita-
Ioan. 16. tis. Omnia, inquit, quæ pater habet, mea sunt. Dũ dicit,
omnia, nihil hic reliquit quod minus haberet à patre:
omnia, id est, vnius deitatis potentiam, substãtiam, ma-
iestatem. Quis eum minorem dicere non tremiscat, qui

se patri generaliter & per omnia veridicus testis ex- D
æquat, sicut de eo Euangelista pronũciat, Ideo volebãt Ioan. 5.
eum Iudęi interficere, quia patrem suum dicebat deum,
æqualem se faciens deo. Et ad Philippenses, Non rapi- Philip. 2.
nam arbitratus est esse æqualem deo: id est, ęqualitatem
diuinitatis quã rebellis angelus assumere voluit per ra-
pinam, Christus possedit per naturam. Ergo credas ei
cum se in hominis substantia profitetur æqualẽ. Loqua-
tur filius hominis, Pater, inquit, maior me est. Loquatur Ioan. 14.
filius dei: Ego & pater vnum sumus. Quasi homo esu- Ioan. 10.
rit, quasi deus quinque milia esuriẽtium quinque pani- Matth. 4.
bus obsequio creaturæ suæ exatiat. Quasi homo in cru- Matth. 14.
ce pendet, quasi deus in paradisum de cruce latronem
gestis per omnem mundum loquẽtibus introducit di-
cens, Amen dico tibi, hodie mecum eris in paradiso. Luca. 23.
Quo tempore corpus domini in tumulo fuit, anima in
inferno, diuinitas in paradiso, in cœlo & vbique intra se
omnia supereminẽs suę maiestatis immensitate cõple-
ctens. Secundum hominem minor dicitur, quando cõ-
prehenditur, flagellatur, crucifigitur, moritur, sepelitur:
Secundum deum per virtutẽ resurrectionis in cœlestia
sublimatur. Quasi homo suscepta morte, quasi deus su- E
per mortem. Secundum hanc regulã modo pauper est,
modo diues, modo minor, modo æqualis, modo do-
minus, modo seruus. Tunc ergo minor credatur patre,
quando angelorũ conditor paulominus ab angelis mi-
noratur, sicut in octauo psalmo legimus, Minorasti eũ
paulominus ab angelis. Tũc ergo patre minor dicatur, Psal. 8.
quando serui formam suscepisse perscribitur: quando Philip. 2.
etiam matre iunior inuenitur, quãdo ipse de se in vice-
simoprimo psalmo dicit, Foderunt manus meas & pe- Psal. 21.
des meos, dinumerauerunt omnia ossa mea. Quòd au-
tem minor patre secundum carnem & secundũ homi-
nem nuncupetur, innumeris scripturarũ testimoniis de-
claratur. De eius diuinitate ita ad Titum Apostolus di-
cit, Apparuit gratia dei saluatoris nostri. Et iterum: Ex- Titum. 2.
pectantes beatam spem, & aduentum gloriæ magni dei
& saluatoris nostri Iesu Christi. Immane piaculũ est vt
per infidelis hominis blasphemias minor esse dicatur,
quem magnũ deum ipsa veritas profitetur. Nã & Tho-
mas Apostolus in Euangelio Ioannis, vbi post resurre-
ctionem corpus hominis crucifixi per clauorum signa
cognouit deum, qui intra hominem latebat Apostolica F
& Euangelica authoritate confessus est, ita dicens, Do- Ioan. 20.
minus meus & deus meus. Si fides assit, aperta est ratio
qua Christus nunc minor, nunc æqualis patri sacris vo-
luminibus asseratur, sicut ipse de se dicit, Ego primus &
nouissimus. Indubitanter agnosce quòd priorem non Apoca. 1.
potest habere qui primus est. Item, Ego sum α & ω. Et si- Apoca. 22.
cut alpha literam nulla præcedit, ita & filium dei nulli
secundum constat esse, quia deus est. Quid respondebi-
mus eis qui spiritum sanctum aut minorem dicũt, aut,
quod sceleratius est, ministerialem magis quàm deum
abrupta impietate pronunciant? Quo modo creatura
dicitur, qui domini creator ex Maria cõprobatur, sicut
legimus: Cõceptus de spiritu sancto, natus ex Maria vir- Luca. 1.
gine? Christus enim non de substãtia spiritus sancti, sed
de potẽtia, nec generatione, sed iussione & benedictio-
ne conceptus est. Et sicut à patre ita etiam à spiritu san-
cto, ad redemptionem nostrę malicię destinatus est, ip-
so de se per Esaiam loquente, Misit me pater & spiritus
eius. Si spiritus sanctus minor creditur, quo modo se fi- Esaiæ. 48.
lius sicut à patre ita etiam à spiritu sancto missum esse
testatur? Spiritus sanctus ipse locutus est in Apostolis,
ipse efferbuit in prophetis, dicẽte beato Apostolo Petro
in epistola

G in epiſtola ſua, Non, inquit, ex hominibus allata eſt pro-
1.Petri.1. phetia, ſed ſpiritu ſancto inſpirati locuti ſunt ſancti dei
Matth.10. homines. Et ſaluator in Matthæo ita ait ad diſcipulos
ſuos, Non vos eſtis qui loquimini, ſed ſpiritus ſanctus.
Similiter & Dauid plenus ſpiritu ſancto, quis per eum
Pſal.84. loqueretur, manifeſta voce denunciat dicens, Audiam
quid loquatur in me dominus deus. Hæc eſt, inquã, via
lucis, cuius in confeſsione aperitur oſtium ſalutis. Itaq;
qui in hanc profeſsionem ingrediuntur, beatitudinem
eius adipiſcuntur. Beatitudo ei qui confitetur deum pa-
trem & filium & ſpiritũ ſanctum. Beatitudo ei qui con-
fitetur ſolum deum, patrẽ & filium, & ſpiritũ ſanctum.
Beatitudo ei, qui confitetur vnum omnipotentẽ deum,
patrem & filium & ſanctum ſpiritum. Beatitudo ei qui
cõfitetur vnum ſummum deum patrẽ & filium & ſan-
ctum ſpiritum. Beatitudo ei qui confitetur vnum deum
patrem & filiũ & ſanctum ſpiritum ſempiternum eſſe.
Beatitudo ei qui confitetur indiuiſam ſubſtantiam eſſe
patris & filij & ſancti ſpiritus. Beatitudo ei qui nihil ad-
diderit vel minuerit in vnitate naturæ patris & filij &
ſancti ſpiritus. Beatitudo ei qui confitetur omnia bona
facta fuiſſe à patre & filio & ſancto ſpiritu. Beatitudo ei
H qui cõfitetur omnia bona facta fuiſſe à patre & filio &
ſancto ſpiritu. Beatitudo ei qui confitetur vnam ęquali-
tatem in ſempiterna plenitudine deitatis eſſe patris &
filij & ſancti ſpiritus. Beatitudo ei qui ſecundum ſingu-
la nomina trinitatis, id eſt, patris & filij & ſancti ſpiri-
tus proprias tantum perſonas diſtinctas eſſe confitetur.
Vnde oportuit nos oſtendere eis, quos edẽt viæ ſuę fru-
ctus, maledictiones omnium male credentium, ſicut
Deut.27. ſcriptũ eſt, Maledictus omnis qui non obaudierit verba
libri huius, vt faciat ea in corde ſuo. Maledictus qui pa-
tris & filij & ſancti ſpiritus vnam ſempiternam ſubſtã-
tiam eſſe non confitetur. Maledictus qui ſecundum tres
perſonas tres diuiſas ſubſtantias eſſe cõfitetur. Maledi-
ctus qui tria principia eorum eſſe cõfitetur. Maledictus
qui verum deũ patrem, & vnicũ verum deum filium,
& vnicum verum deum ſanctum ſpiritum nõ confite-
tur. Maledictus qui vnicum nomen in deitate trinitatis
eſſe non cõfitetur. Maledictus qui indiuiſam deitatem
patris & filij & ſancti ſpiritus non confitetur. Maledi-
ctus qui propria nomina perſonarũ tres deos aut tres
dominos aut tres ſpiritus cõfitetur. Maledictus qui ſecũ
I dum ſingulas perſonas trina nomina tantum diſtincta
patris & filij & ſancti ſpiritus non confitetur. Maledi-
ctus qui vnam perſonam eorum eſſe confitetur. Male-
dictus qui quem patrem dicit, hunc eundem & filium
eſſe deſignat. Maledictus qui patrem natum, aut incar-
natum, aut paſſum eſſe cõfitetur. Maledictus qui inenar-
rabiliter filium & vere natum de ſubſtãtia patris eſſe nõ
confitetur. Maledictus qui hanc natiuitatem factam vel
creatã vel conditam eſſe cõfitetur. Maledictus qui ve-
rum filium dei ex voluntate tantum dicit eſſe, & nõ po-
tius de natiuitate. Maledictus qui dicit, erat tẽpus quan-
do non erat filius. Maledictus qui hanc natiuitatem ex
nullis extãtibus non cõfitetur, quod Græci ἐξ οὐκ ὄντων
appellant. Maledictus qui diuinitatem filij dei dicit ini-
tium habere de tempore, ortum ex nihilo, nomen quaſi
adoptionis ex altero. Maledictus qui vnum de vno, fi-
lium de patre generatũ non confitetur. Maledictus qui
impaſsibiliter filium natũ de patre non confitetur. Ma-
ledictus qui dicit, fuit aliquando pater ſine filio. Male-
dictus qui non confitetur ante omne principiũ vel ini-
tium ſemper fuiſſe filium cũ patre. Maledictus qui im-
mortalem deitatem filij dei non confitetur. Maledictus
qui de ſempiterno filio dicit, non erat antequã de Ma- K
ria naſceretur. Maledictus qui vnitam deitatem patris
& filij & ſancti ſpiritus, ex charitate concordiæ tantum
eſſe profitetur, & non magis per hãc ipſam vnitam di-
uinitatem. Maledictus qui vnitam deitatem in tres has
perſonas eſſe non confitetur. Maledictus qui aduerſus
vigorem cenſuræ diuinæ ſcripturæ, hunc deũ verẽ ſpi-
ritum paracletum, aut filium patris vel certe facturam
vſurpat debere confiteri. Maledictus qui filium dei ve-
rum & hominẽ verum de Maria virgine nuper natum
pro noſtra ſalute non confitetur. Maledictus qui filium
dei hominem tantum pro noſtra ſalute confitetur. Ma-
ledictus qui deum dei filium ſempiternũ de aſſumptio-
ne hominis per hoc principium habere aſsignat. Male-
dictus qui deitatem eius paſſam eſſe confitetur. Maledi-
ctus qui incomparabilem deitatẽ trinitatis proprie ad
hominis liniamenta eſſe cõfitetur, dum ſcriptum inue-
niamus: Quia non ſit illi ſimilis quiſquam deus in cœlo
ſurſum & in terra deorſum.

In eodem feſto: Sermo III.

ROgo vos fratres chariſsimi, vt libenti animo L
ſermones quos dominus dabit ſuſcipiatis in Ser. VII.
hac dulciſsima die, in qua compunctio etiam
infidelibus venit, in qua miſericordia tãgitur
impius, veniam ſperat compunctus, reditum nõ deſpe-
rat captiuus, remedium deſiderat vulneratus, in qua na-
ſcitur agnus, qui tollit peccata mũdi. In cuius natiuitate Ioan.1.
qui cõſcientiam puram habet, dulcius gaudet: qui miſe-
rã, attẽtius timet. Qui bonus eſt affectuoſe orat, qui pec-
cator, deuotiſsime ſupplicat. Dulcis dies, vere dulcis, &
cunctis pœnitentibus veniã portans. Promitto vobis fi-
lioli & certus ſum, quia in hac die ſi quis ex corde pœni
tuerit, & ad vomitũ peccati reuerſus nõ fuerit, quodcũ-
que petierit dabitur ei, tantum in fide non dubitet, de-
lectationem non repetat. Hodie totius mũdi peccatum
tollitur, & peccator deſperat? Sed videte qualis debet
eſſe pœnitentia, quia multi aſsidue ſe dicunt eſſe pecca-
tores, & tamẽ adhuc illos delectat peccare. Profeſsio
eſt, non emendatio. Accuſatur anima, nõ ſanatur. Pro-
nunciatur offenſa, non tollitur. Pœnitentiã certam non Pœnitentia
facit, niſi odium peccati & amor dei. Quãdo ſic pœni- certa.
tes, vt tibi amarũ ſapiat in animo, quod ante dulce fuit
in vita, & quod te prius oblectabat in corpore, ipſum te M
cruciat in mẽte: iam tunc bene ingemiſcis ad deum &
dicis, Tibi ſoli peccaui, & malum corã te feci. Bene tibi Pſal.50.
ſoli peccaui, quia nullus hominũ ſine peccato, & ideo
tibi ſoli peccaui: quia nullus eſt ſine peccato. Da domi-
ne miſericordiam miſero, qui tandiu pepercisti crimi-
noſo. Inclinet ad remedium humilitas pœnitentis, quẽ
permouere nõ potuit diuturnitas peccatoris. Dic illi in
fletu cordis, aſpice ad infœlicem pietas immenſa, reſpi-
ce crudelem miſericordia publica. Deſperatus ad om-
nipotentem venio, vulneratus ad medicum curro, ſer-
ua pietatem manſuetudinis, qui tandiu ſuſpendiſti gla-
dium vltionis, dele numeroſitatẽ criminum multitudi-
ne miſericordiarũ. Iſta eſt filioli vera pœnitentia, quan-
do ſic conuertitur quis vt nõ reuertatur, quãdo ſic pœ-
nitet vt non repetat. Sane videmus aliquos veſtrũ for-
mas & virtutem animorum exercentes, qui in iſta die
verba mea pro ſua ſalute ſic audiant, vt viriliter mollia
vicia abiiciant, tanquam qui pugnat. Reuera fortius pu-
gnat, qui contra ſe pugnat. Aperiant aures ſuas ad præ-
cepta Chriſti, quæ fortaſſe patuerũt huc vſq; ad audiẽda
ludibria.

A ludibria. Aperiant oculos suos ad nitorẽ, qui huc vsque ad ignominiam patuerunt. Compũgat pœnitentia criminum, quos huc vsque trãspunxit delectatio voluptatum. Erigat adiuncta virtus, quem vicia prostrauerunt. Aperiant medicamento nares suas, quibus illis fœteat cõsuetudo peccati. Aperiat ille oculos cordis vobis, qui hodie propter nos dignatus est nasci, vt videatis illud quod putatur dulce modo satis esse in breuitate temporum, quàm amarum erit in ignem æternum, quàm graui & perpetua pœna punienda erit breuitas delectationis. Delectatio occidit & præterit, vulnerauit & transiuit, miserum fecit & abiit, infœlicem reddidit & reliquit. Quàm speciosus est animæ nitor, quàm fœlix conscientia bonis operibus plena. Si beatũ se credit qui hoc possidet quod dimissurus est post mortem, quàm securus est qui illud præmium sperat quod nunquam amissurus est per æternitatem. Si potens est qui mundo imperat, quàm beatus est qui deum in conscientia portat. Et ideo dulcissimi filij concupiscite mõdiciam cordis, habete dilectionem dei & proximi. Peccatores dimittite & dimittetur vobis. Iusti non peccetis, vt permaneat Christus in vobis. Quæ cum ita sint, videtur mihi charissimi, vt nascẽti domino & redẽptori nostro vota promittamus hodie & reddamus, sicut scriptum est, Vouete & reddite domino deo vestro. Nos dulciter & confidenter voueamus, ille dabit possibilitatem vt reddere possimus: Nos tamen quicquid illi promittimus, de illo speremus. Et furtasse interrogatis me quid debeatis hodie vouere & reddere. Sũt enim multi qui vouent, alius pallam, alius oleum, alius ceram ad luminaria noctis, alius vt vinum non bibat per aliquot annos, alius vt ieiunia certo tempore faciat, alius vt carnes nõ comedat, Non est istud votum optimũ nec perfectum: Adhuc melius volo, Nõ eligit deus nec speciem tuam, nec oleum tuum, nec ieiuniũ tuum, sed hoc quod te hodie redemit, ipsum offer, hoc est animam tuam. Et si interroges me, quo modo animam meam quam ipse habet in potestate offerã? Et ego respondebo tibi, quo modo moribus sanctis, cogitationibus castis, operibus fructuosis. Auertendo à malo, & conuertendo ad bonum. Damnando vicium, amando deum, diligendo proximum, impẽdendo misericordiã miseris, quia & nos ipsi miseri fuimus antequam redimeremur. Dimittendo illis qui in nobis peccant, quia & nos omnes sub peccato fuimus. Superbiã calcando quia per superbiam primus homo deiectus est. Abiiciendo inuidiam, quia per inuidiam decepit diabolus genus humanum. Quæ cum ita sint, erigite animos vestros, & nullus sit siue liber siue seruus siue ingenuus, qui nõ hodie deo votũ offerat simul & reddat: quia nimis miserum est vt deo aliquid non offeramus de nostro, qui animam suam pro nobis posuit, & propter nos cum esset æternus carnẽ suscepit. Nunc itaque quicunque iram contra alterum tenet, tãtum propter amorem dei dimittat, & obtulit votum. Siquis consueuit iam longa diuturnitate in luxuria volutari, resipiscat aliquando, & excutiat sordes suas per cõpunctionem, & clamet in corde suo in oratione secretius ad dominum: Piissime domine, misericordissime deus, sufficiat mihi quòd hucusque peccaui, quòd cõtempsi, quòd fœtoribus carnis meæ satisfeci, iam nũc te inspirante voueo me à nequicia mea conuersurum, Cum hæc fecerit, & iste obtulit votum. Si iterum inuidia tenetur fratres, & fœlicitate illius aut actione prospera non delectatur quod est peccatũ vsque ad mortem, promittat & ipse in corde suo, meditaturum se potius

[Margin notes: Luca.6. — B — Psal.75. — Votũ optimum. — Matth.6. — C — Sapien.2. — Ioan.10. — Peccatũ ad mortem.]

actus bonos quàm liuorem eum habiturum: Et cum fecerit, & ipse obtulit votum. Siquis vero sibi conscius est de homicidio, indicat sibiipse in corde suo pœnitentiam, & vindicet in seipsam malam cõscientiam, & statuat sibi ante deum cruciatum pœnitentiæ & spacium: & plenum animum veneno quem ante cõfusio sanguinis proximi sauciauit, cruciet per abstinẽtiam & humilitatem: & communicare nullatenus præsumat, vt non dupliciter se infœlix damnet, dum in corde criminum horroribus pleno sacratissimũ corpus domini periculose præsumit accipere. Quòd siquis se talem agnoscit, & hæc fecerit, & ipse offert votum. Siquis forte vt assolet detrahere semper cõsueuit, & aliorũ actiones obloqui nec suas respicere, voueat hodie deo in corde suo & dicat: Hucusque de aliis dixi, me non inspexi, ego erã miserior, & alios miseros existimabã, & ideo nunc sufficit quod peccauit lingua mea, amodo emendare delibero: Ecce qui hæc facit, offert votum. Siquis crudelem se sentit, misericordiã animi voueat deo. Siquis superbum, voueat humilitatem. Siquis vino nimium est deditus, sobrietatem voueat. Siquis seniori suo peccauit, veniam petat, & si ille non sapuerit petere, ille tamen dimittat, Et cum hæc omnia feceritis charissimi, offertis deo votum placitum, & quasi remuneratis Christum. Et post hæc veniet vobis benedictio, & vota vestra offerũtur ante tribunal Christi: Et sicut dixit Salomon, monumentum vestrum non accipiet obliuionem: & dicetur de vobis: Ecce populus meus quẽ acquisiui sanguine meo, saturauit me votis, impleuit odoramentis: Ego ero eis quasi dominus, & ipsi erunt mihi in populum, & non erit vltra eis captiuitas aut desolatio. Putamus quàm dulce est quãdo vota nostra talia qualia dixi, angeli qui custodes vitæ nostræ sunt, ante conspectum diuinæ maiestatis obtulerunt? Si aliquid offerimus homini terreno & morituro, & tamen speramus ab illo multum recepturos & adiuuandos: si deo autem aliquid de nostris moribus offeramus, quantum recipiemus? Nunc itaque exultemus in domino, gaudeamus cũ fletu, memores simus dignationis diuinæ & captiuitatis nostræ. Quemcunque potentia eleuat, veniat illi in mente humilitas Christi, vt non dirigatur ad illum sententia ista. Quid superbis terra & cinis? Quando videmus quẽque miserum, aut egenum, veniat in mentem misericordia dei. Quando captiuũ, veniat nobis in mentem redẽptio domini nostri. Quando peccatum quodcunque delectat aut subrepsit, sit nobis in memoria quod iam deleta sunt peccata nostra. Non perdamus prætium sanguinis Christi, nec maculemus stolam animæ per iniquitatem, aut rapinam, aut concupiscentiam. Iacuimus, iam erecti sumus: vulnerati fueramus, iam sanati sumus. Nõ erit excusatio. Qualescunq; potest diabolus ad malum inuitare, non potest trahere: delectationem infert non potestatem, consilium ingerit non conflictum. Nũc ergo propter partum beatæ Mariæ sit mihi sermo ad virgines, siue viros, siue viduas siue fœminas, siue pœnitentes, siue pauperes, siue seruos, nõ est apud deum nisi meritorum discretio. Audite me itaque quicunque dono Christi in corpore virgines estis. Generaliter loquor ad omnes: Audite me. Quicũque agnoscit se esse quod dico, studeat vt & corde sit virgo. Sic gaudeat de lucro corporis, vt non habeat damnum animæ, gaudeat tunc de tam precioso dono Christi, gaudeat cum humilitate, fleat cum pietate. Gratias agat quia tantã fœlicitatem integritate portat, lætetur quia secuturus est agnũ quocunque ierit, si tamen in ore eius, sicut legimus in Apocalypsi,

[Margin notes: D — E — Sapien.2. — Eccli.10. — F — Apoca.14.]

G calypsi, mendacium non inueniatur. Oret perseuerantiam, vt nõ illi qualiscunqoe delectatio seculi aut inuidia diaboli tantum donum tollat, tãtam claritatem innubilet, tantum nitorẽ infuscet. Teneat fortiter, ne perdat rem irreparabilem. Non vno momento delectationis amittat gratiam corporis, non contrahat turpitodinem animæ per pulchritudinem formæ corruptæ, non illum concupiscentia vincat. Si me audierit, permanet: quòd si non audierit, amissurus est quod nũquam est reparaturus. Iterum ad vos mihi sermo est qui coniuges
Luca.1. habetis, moneo vt caste habeatis. Nã & Elizabeth quæ longæuis temporibus caste cum marito vixerat, & ambo fideles ante dominum fuerunt, meruit iam de mortuo semine filium qui & sanctitate parentes ornaret, & prædicatione multos infideles conuerteret. Iterum vobis loquor quæ estis viduæ, custodite viduitatem, non
Psal.145. estote verbosæ, sed cum silentio expectate dominũ, qui
1.Tim.5. pupillum & viduam suscipit: Sed bonã viduã, & illam quæ in oratione est, in humilitate, in eleemosynis prõpta: si certe vnde faciat nõ habet, voluntatem bonam & cogitationem synceram habeat. Mulieres, non maledi-
H cite, non iurate, non estote promptæ ad loquendũ. Forte dicitis importunum esse quod dico, Non mihi tacere licet, plus timeo illum qui iubet quàm illum qui detrahit. Ego dico, qui agnoscit emendet, qui in se nõ recognoscit, audiat & teneat vt aliis p salute dicere possit. Nunc iam ad vos loquor pœnitentes, qui pœnitentiam in ecclesia accepistis & agitis. Perseuerate in fletu, in compunctione docte plangite. Quid est docte plangite? Non quærite in oratione temporales res, sed æternam beatitudinem, remissionemq; peccatorum. Qui sic orat, docte plangit. Non cadunt ad terram lachrymæ vestræ, quia verax ille qui per prophetam dixit, Posuisti
Psal.55. lachrymas meas in conspectu tuo. Vos modo satis debetis amare deum, & à timore iam ad dilectionẽ transi-
Luca.7. re, quia sic legimus in Euangelio de peccatrice illa, Cui multum dimittitur, multũ diligit. Et ideo multum debetis diligere deum, qui vos expectando & nõ puniendo ad pœnitentiam perducere dignatus est. Nunc iterum ad vos mihi sermo est pauperes. Vobis dico pauperes qui mendicatis, qui de eleemosyna Christianorum viuitis: Consolamini consolamini, tribulatio vestra cõ-
Ioan.16. uertetur in gaudium, & dolor vester in læticiam. Non
I vobis sit ingratum quod mendicatis, nec ideo in corde vestro aliquid contra deum dicatis, quia ille iustus & pius est in omnibus suis. Et te ideo fecit pauperẽ, vt sufferendo breuem inopiam, æternam vitam acquireres. Et diuitem ideo fecit, vt dum tibi superflua daret, remedium peccatis suis acquireret. Et ideo patientes estote, & expectate dominum. Etiam sermo mihi est ad vos quicunque dominos carnales habetis, cuicunque serui-
Ephe.6. tij conditionem debetis. Obedite dominis vestris, diligite ex corde, non ad oculum seruientes, sed ministerium ex amore facientes, quia & illos deus constituit vt vobis dominentur, & vos vt seruiatis. Bene seruite propter deum, quia de bono seruitio mercedem habebitis. Si boni fueritis, meliores eritis dominis malis, quia apud deum anima vniuscuiusque non est discernenda nobilitate, sed opere, nec genere, sed actione.
2.Corin.5. Ideo nunc ad omnes mihi sermo fuit, quia Christus pro omnibus mortuus est. Et ideo seruate quæ dixi, vt de vobis fructum habeam, & vos omnes in cœlestibus horreis vbi frumenta congreganda sunt misericors dominus intromittat, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eodem festo: *Sermo IIII.* K

Odie fratres dilectissimi celebramus dominicæ natiuitatis diem, id est, domini nostri Iesu Christi, qui cum æqualem trinitatem cum patre possideat, qui cum cœlum, & terrã ac maria & omnia quæ in eis sunt pari cũ patre virtute firmauerit, in nouissimis temporibus homo nasci ex homine dignatus est, sic nostram suscipiendo naturam vt non permutaret suam. Permanẽte enim integro diuinitatis statu, assumpsit hominẽ dei filius, nec amisit quod erat, sed sociauit sibi quod in ipso ante non fuerat. Inuisibilis ergo secũdum diuinitatem dei filius visibilem suscepit hominem, immortalis mortalem, impassibilis passibilem, & vt totum breuiter comprehendam, deus hominem. Quicquid ergo infirmitatis legimus in Christo, id est, quòd esuriuit, quòd doluit, quòd etiam mortem pro peccatis nostris sustinuit, suscepto hoc pro salute nostra homini deputemus, salua illius quod suscepit, id est, verbi dei reuerẽtia: quia ita humanitatem diuinitati suæ iunxit, vt eam post passionem impassibilem faciat, non autem vt fieret, quod cogitari scelus est, diuinitas ipsa passibilis. Nam etsi in dei filio ex diuinitate & hu- L
manitate vna persona est, cum tamen audis natum ex homine dei filium, noli communem hunc ibi credere natiuitatis exortum, ex opere cõiugali, quod quidem à deo est constitutum vt humanitas propagetur: Aliter, inquam, ibi fuit humanitatis exortus, longe à nostra natiuitate diuersus. Nam etsi in eadem qua nos naturaliter sumus, veritate carnis natus est Christus: non tamen eo quo nos more cõceptus & natus est de coniugio, id est, vnde cæteri exorti sumus, licet omnes procreentur homines. Nam & mirabiliter procreatus est. Legitima illa commixtio hominis homini quidem, licet iuxta diuinam authoritatem culpa non vacet, non tamen etiam gloriosa est: In Christi vero natiuitate sine cõmixtione propagatio omni prorsus gloria & honore cumulatur. Dominus itaque noster Iesus Christus, ordine natiuitatis excepto, homo verus procreatus ex virgine est, codemq; omnipotentiæ signo cõceptus & natus, virginẽ habuit matrem cũ portaretur in vtero virginis, & cum ex vtero funderetur: Nec tamen ista natiuitas coniugia damnauit, sed potentiam diuinitatis honorauit. Olim huius nouæ fœcunditatis signum Esaias propheta præ- M
dixerat, Ideo, inquit, dabit dominus ipse vobis signum: *Esa.7.*
Ecce virgo in vtero concipiet & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel. Quod signatissime de Christo domino nostro est prophetatum. Emmanuel enim interpretatur, nobiscũ deus: Ergo saluator noster ab effectu rerum etiam hoc nomen accepit, vt vocaretur nobiscum deus. Et ipse tunc deus cum omnibus nobis esse dignatus est, quando suscepit hanc carnem, vt per hominem qui visibilis erat conuersari videretur in terris. Sic enim Hieremias propheta promiserat, dicẽs,
Hic est deus noster, & non æstimabitur alius ad eum. *Baruch.3.*
Hic adinuenit omnem viam disciplinæ & tradidit illã Iacob puero suo, & Israël dilecto suo. Post hęc in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est. Vnde & ipse dominus ad discipulos suos in Euãgelio dicit, Tan- *Ioan.14.*
to tempore vobiscum sum & nõ cognouistis me? Qui videt me, videt & patrem meum, & reliqua quæ sequũtur. Talia enim dei filius per assumptum hominẽ opera faciebat, vt ex ipsa operum claritate & patris simul & filij diuinitas nosceretur. Quod si diligẽter respiciamus ad causam, propter quam dominus totum hoc sacramentum suscepti hominis implere dignatus est, tunc

verò

Filius dei, quare filius hominis est factus duplex causa.

A vere obtinebimus nobis illud impletum esse propheticum. Duplex enim principaliter causa est, ob quam dei filius factus est filius hominis. Vna est vt secundum hominem omnia patiendo pro nobis, à peccatorum nos vinculis liberaret. Sic enim Esaias propheta prædixerat, Hic peccata nostra portauit, & pro nobis dolet. Et *Esaia.53.* rursus, Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, & infirmatus est propter peccata nostra. Eruditio pacis nostræ in eo: Liuore enim eius nos sanati sumus. Altera verò causa est dominicæ pasionis, vt nos quos sanguine suo redemit à viciis atque criminibus, nó solum doctrinæ auxilio & gratiæ, sed etiam exemplo suo ad studium sanctitatis accenderet, vt nos non modo præcipiẽtem dominum, sed etiam exemplo suo ad virtutis fastigia prouocantem, maiore alacritate sequeremur, & iustissimum dominum ac pium patrem, secundum sententiam beati Petri, filij imitatione coleremus. *1.Petri.2.* Sic enim beatus Petrus ait, Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum vt sequamini vestigia eius, qui peccatum non fecit, nec dolus inuentus est in ore eius: Qui cũ malediceretur non maledicebat, cum pateretur non cóminabatur. Tradebat autẽ iudicãti se B iniuste, qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum, vt peccatis mortui iusticiæ viuamus. Pręstet autem dominus noster Iesus Christus vt gratia eius adiuti, ad vestigia eius sequenda properetis, & peccatis omnibus ac viciis mortificati, ad sola viuatis opera iusticię exercenda, gratias agentes patri deo coi est gloria & imperium, & domino nostro Iesu Christo & spiritui sancto in secula seculorum, Amen.

In eodem festo: Sermo V.

Ser. IX. Gene.1.

LEgimus & fideliter retinemus quòd sub ipso principio nascentis mundi in primo homine fecerit nos deus ad imaginẽ & similitudinem suam. Ecce in hac die mutata vice factus est deus ad imaginem & similitudinem nostram. In primis de suis meliora contulit: In secundis de nostris inferiora suscepit. Per interdictæ arboris gustũ primi hominis incauta fragilitas tẽtauit appetere ambitione damnabili domi- *Gene.3.* ni sui diuinitatem, persuadente diabolo & dicẽte, Si de ligno hoc gustaueritis, aperientur oculi vestri, & eritis sicut dij. Ideoq; agnoscamus pij patris admirabilem bonitatem. Homo solicitante inimico, deus esse voluit per C superbiam, & deus homo factus est per misericordiam. Innouatur in nobis quodam modo per Christi diuinitatem species illius antiqui & incipientis seculi, quan- *Gene.2.* do primus Adam de limi materia figuratur. Ecce etiam nũc secundus Adam quasi de intacta ac rudi terra virginis de carne formatur. Ecce, inquam, iterum cessantibus naturæ legibus, nouus homo in nouam vitam solo deo operante perficitur. Promittitur ergo filius virgini per visitationem spiritus sancti. Qui non mirum si sine corruptione nascitur, qui de sanctificatione suscipitur. Non enim decebat, vt qui nobis afferebat salutem, soli *Luca.1.* matri præriperet dignitatẽ. Spiritus, inquit, sanctus superueniet in te. Dignum planè erat, vt regali onustanda partu, prius cœlestis regis sanctificaretur ingressu. Vnde dominum & saluatorem nostrum non ideo simplicem hominem credamus, quia ex homine nasci videmus. Fas non est vt non deus credatur, cui descẽsuro ad terras à deo habitaculum præparatur. Diuina itaque operante potentia credentis viscera fœcundantur, & in ligno mortali vitæ arbore inseritur, & portãs in se omnia virtus ab infirmitate portatur, & qui terra mari cœloq; non capitur, intra vnius corpusculi membra suscipitur. De creatura sua creator omnium procreatur, & D de riuulo suo fons magnus exoritur. Radix omniũ de virgulto suo nascitur, & vitis vera palmitis sui fructus efficitur. Adest ecce exoptatissimus dies, gratia geminata resplendens, candore quidem consueti luminis illustratus, sed præcipue radiantis veri fulgore coruscus. O dies dierum omnium nouitas, lucrum lucis & dispendium cæcitatis, in quo æternus sol de summa altitudine claritatis paternæ descendens, vuluæ virginalis aditum reserauit, & totius mũdi caliginẽ fulgida coruscatione repressit. Ducite fideles Christi festiuissima gaudia, res nobis hodie perfecta est noua quæ olim fuerat repromissa, vt sine virginis detrimento pudoris, filium lactarent vbera genitricis. Hæc illa est nouitas Hiere- *Hiere.31.* miæ prophetæ vaticinio nunciata, Faciet, inquit, dominus nouum super terram. Et quasi quandam lucernam huius obscuritatis accendens, continuo subiecit. Fœmina circundabit virum. Hoc est, inquit, nouum quod super terram dico dominum esse facturum, quia fœmina circundabit virum. Aduertite fratres, & me potius vestro intellectu præcedite, Fœmina, inquit, circundabit virum. O fœmina super fœminas benedicta, quæ & vi- E rum non cognouit, & virum in vtero circundedit: quæ concubitu carnali non tangitur, & tamen carnea prole de spiritali semine gratulatur. Circundat Maria virum angelo fidem dando, quia Eua perdidit virum serpenti consentiendo. Faciet, inquit, dominus nouum super terram. Vt igitur exhibẽdæ huius nouitatis tempus aduenit, cœlestis ad virginem præmittitur nuncius. Salutat angelus puellam viri salutationis ignaram, terretur virgo nouitate verborũ. Ad quam angelus, Ne timeas, inquit, Maria, inuenisti enim gratiam apud dominum. *Luca.2.* Ne, inquit, ad conspectum meũ mater domini mei terrearis, ego conceptionis tuæ minister adueni, ipse me misit ad te qui est nasciturus ex te. Ipse tibi per me annunciat gaudium, cui placuit in vtero tuo cum humana natura mysticum sociare coniugium. Inuenisti gratiam apud dominum: Ecce concipies & paries filium, non cuiuslibet meriti hominem, sed totius mũdi saluatorem. Ne, inquit, timeas. Abiice abs te omnem metum seculi, quæ conceptura es gaudium mũdi. Reuolue Maria propheticam lectionem. Neque enim te scientia diuinorum potest præterire librorum, quæ ipsam plenitu- F dinem paritura es prophetarum. Recole in libro Esaiæ *Esaia.7.* prophetæ virginem quam legisti, & gaude quia tu esse meruisti. Tu ibi præsignata es virgo, tu ecce cõcipies in vtero, nó de viro, sed de spiritu sancto, & grauida eris, & incorrupta manebis, Paries filiũ, & virginitatis non *Luca.1.* patieris detrimẽtum. At illa, Ecce, inquit, ancilla domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Mox igitur angelus virginis accepto consensu, cœlestis regionis accolas repetiuit: Et ecce subito secretũ virginis ineffabilis potentia penetrauit. Intrat artifex mundi angustias vẽtris humani, efficitur grauida mater intacta, & ecce tanquã spõsus de thalamo, Mariæ Christus procedit ex vtero. *Psal.18.* Occultatur in mẽbris infantis potentia maiestatis, deus pendet ad vbera genitricis. Pannorum vilium squalore contegitur, durissimi suffert pręsepis angustias, & totum misericors humiliter patitur, dummodo mundus qui perierat liberaretur. O beata infantia, per quam nostri generis vita est reparata. O gratissimi delectabilesq; vagitus, per quos stridores dentium æternosq; ploratus euasimus. O fœlices panni quibus peccatorum sordes extersimus, O præsepe splendidum, in quo non solum iacuit fœnum animalium, sed cibus inuentus est angelorum.

G lorum. Lacta Maria creatorem tuum, lacta panem cœli,
precium mundi. Postremo tu illi vt mater temporalem
ministra substantiam, vt ipse nobis & tibi vna cũ patre
& spiritu sancto vitam tribuat sempiternã. Quod ipse
præstare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit
& gloriatur deus, Per omnia secula seculorum, Amen.

In eodem festo: *Sermo VI.*

Sermo. X. QVis tanta rerum verborumq; copia instructus
existat, qui huius diei gratiã dignis possit lau-
dibus prædicare? Vnde si huiusmodi nullus
est, non erubescimus etiã si nobis nitidior di-
cendi facũdia desit, vel mediocri tamen sermone par-
tum sacræ virginis, & ortum dominici corporis disserẽ-
tes conabimur explicare. Natalis est ergo hodie Saluato
ris charissimi, in quo lumen additum mũdo est, & im-
mortalitas quæ per peccatum perierat mortalibus red-
dita est. Natalis est hodie Saluatoris, de quo angelus pa-
Luca. 2. storibus dicit, Natus est hodie vobis saluator: de quo &
Esaia. 9. propheta dicit, Filius datus est nobis, puer natus est no-
bis. Nascitur ergo quem regem gentium alius propheta
testatur, & nascitur ex virgine, sicut scriptum est, Ecce
H virgo concipiet & pariet filium, & vocabis nomen eius
Esaia. 7. Emmanuel, quod interpretatum est ex Hebraica lingua
in Latinum translata, nobiscum deus. Prædicamus ho-
die natum de virgine Saluatorem, & infantem in præ-
sepio positum cũ vigilantibus pastoribus moniti ab an-
Luca. 2. gelis adoramus. Exhibeamus fidem virtutibus, reueren-
tiam sanctis testibus præbeamus, & Simeoni cognoscẽ-
ti, & Annæ dominum confitenti, & Ioanni baptizanti,
& Iordanis purgationi, & sancto spiritui descendenti,
& cœlis apertis, & patri testimonium perhibenti, & vir-
gini permanenti, & stellæ fulgenti, & columbæ descen-
denti, & ipsi domino omnem tentationem diaboli su-
perãti. Hodie ergo peperit virgo, qui deo filios faceret,
qui sententiam præuaricationis excluderet, pœnã mor-
tis eriperet, & vitam perpetuam credentibus condona-
ret. Portauit in vtero filium mater, omnibus quæ sunt
ante nutrimenta maiorem, & hunc fudit forma serui in
terris, quem habent angeli imperatorẽ in cœlis. Peperit
filium mater, à quo ipsa nutriretur potius quàm nutri-
ret. Mortali aluo immortalem suscepit hospitem, & in
terrestri hospitio cœlestem virgo imperatorem susce-
I pit. Beata virginitas desinit esse iam mortis ancilla, quia
illum intra se gestat in mente, quem Maria portauit in
ventre. Nulli virginitas seruituti succumbit, quia illum
diligit, qui humano generi attulit libertatem. Cœlestis
propago germinabat in vtero, & in eximio partu virgi-
nea viscera coruscabant. Humanis gressibus portaba-
tur pictura deifica, & in angusto pudoris cubiculo cum
quem cœli nõ capiũt, sancta virgo portabat inclusum,
& peperit eum, non qui nascendo pollueritt parietẽ, sed
qui à pollutione seculũ delauaret. Sancta credidit, san-
cta concepit, sanctior efficitur post partũ. Extitit autem
ipsi virgini ipse filius qui erat sponsus. Ipse genitus, qui
erat genitor. Illic fuit paranympha credulitas, paranym
phus archangelus. Mater sponsa, & ipse quem peperit
Christus spõsus, quẽ sanctus spiritus copulauit: Gabriel
angelus nunciauit, angelorum exercitus decantauit, &
stella fulgida demonstrauit. Fecit grauidam virginem
ipse qui erat nasciturus ex virgine. Expauit in partu suo
mater, deus per angelum loquebatur, & virgo auribus
imprægnabatur. Audiat omnis ętas quod nunquam au-
diuit. Virgo partu suo nupsit, virginitatem dum pareret
duplicauit, filium quem genuit adorauit. Cesset omnis
solicitudo, Christus nobis vera securitas aduenit. Ces-
set omnis infirmitas, hodie saluator apparuit. Cessent K
bella, desinant lites, hodie pax vera de cœlo descendit.
Cesset omnis amaritudo, hodie per totum mundum
melliflui facti sunt cœli. Fugiat mors, quia vita nobis
hodie de cœlo est data. Hodie super terram canunt an-
geli, lætantur archangeli, gloriantur Prophetę, inuitan-
tur sancti, turbantur mali, gratulantur boni, visum cæci
recipiunt, auditum surdi, claudi gressum, leprosi mun-
dantur, tristes lætificantur, infirmi sanantur, & mortui
resuscitantur: Solus diabolus & omnia cum eo dæmo-
nia cõtremiscũt, quia restauratur genus humanum per
interitum diaboli. Christus vobis hodie redemptor ap-
paruit. Probat ergo virtutem domini ordo nascendi,
cõcepit virgo, virilis ignara consortij. Impletur vterus,
nullo humano pollutus amplexu. Vide miraculum ma-
tris dominici corporis, virgo concipit, virgo grauida,
virgo cum parturit, virgo post partum. Pręclara ergo il-
la virginitas, & gloriosa fœcunditas. Virtus mundi na-
scitur, & nullus pariendi est gemitus. Vacuatur vterus,
infans excipitur, nec tamen virginitas violatur. Fas e-
nim erat, vt domino ex virgine secundum carnem na- L
scente meritum cresceret castitatis, ne per eius aduen-
tum violaretur integritas, qui veniebat sanare corrupta.
Nascitur ergo puer, ponitur in præsepio. Hęc sunt enim *Luca. 2.*
domini prima cunabula, nec regnator cœli has dedi-
gnatur angustias. Stat Maria & matrem se læta mira-
tur, & de spiritu sancto protulisse se gaudet, nec quia pe
perit innupta terretur, sed quia genuerit cum exultatio-
ne miratur. Nam cum seculo debitus saluatoris prope-
raret aduentus, ad Mariam virginem venit spiritus san-
ctus, vt fuerat ab angelo ante prædictum, dicente, Spi- *Luca. 1.*
ritus sanctus veniet super te, & virtus altissimi obũbra-
bit tibi. Ideoque & quod nascetur ex te sanctum, voca-
bitur filius dei. Recte ergo in eius aduentu cœlestia ve-
neramur, quẽ de cœlo venisse manifeste cognoscimus,
quem natum pro nostra salute dei patris & spiritussan-
cti virtute comperimus. Multis enim ante nunciabatur
indiciis, noua cœlo ventura progenies. Vides ergo cha
rissime saluatoris ortum dei esse virtutem, cum de eo
prophetæ non taceant, & spiritussanctus fateatur. Quid
præclarius stellæ nuncio? Quid magorum manifesta
confessio? Quid prophetarum tam similis & tam con-
tinuata sententia? Vbique notus est dominus, vbique M
natus ex virgine nunciatur. Et quoniam cum secũdum
carnem natum ex virgine diximus, nunc ea quę spirita-
liter sentire possumus disseramus. Videamus ergo quæ
est illa virgo tam sancta, ad quam spiritus sanctus veni-
re dignatus est, quæ tam speciosa quam dominus elegit
sponsam, quæ tam copiosa, cuius generationem cun-
ctus orbis excipiat, quæ tã casta vt possit virgo esse post
partum. Nõnne in figura Mariæ typum videmus esse
sanctæ ecclesiæ? Ad hanc vtique sanctus descendit spi-
ritus, huic virtus obumbrauit altissimi, hinc potens vir-
tute Christus egreditur. Hæc est immaculata concubi-
tu, fœcunda partu, virgo & casta perpetuò. Hæc conci-
pit non viro, sed spiritu: hæc parit non dolore, sed gau-
dio: hæc nutrit non vbere corporis, sed lacte doctoris.
Hæc est igitur sponsa Christi & gentium magistra, quæ
se plenam miratur & fœtam lętatur. In hac ergo die qua
saluator nascitur, splendor lucis augetur, tenebrarum
caligo minuitur. In hac die lux cœlestis credẽtibus red-
ditur, & in æterna nocte diabolica figmenta damnan-
tur. In hac die lux crescit ex lumine, virtutum virtus at-
tollitur. Gloria æternitatis erigitur, reparationem suam
domino secundum carnem nascente mundus ample-
ctitur.

A ctitur. Plena sit ergo diei huius festiuitas, in qua deus nostri memor terrena visitare dignatus est, & amissam mortalibus lucem aduentus sui claritate restituit, quia ipse est splendor & gloria æterna, dominus noster Iesus Christus, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

In eodem festo. Sermo VII.

Sermo. XI. IN aduentu dominico fratres charissimi solutus est omnis paternæ præuaricationis metus, quē diaboli dudū fraudibus incurrit circumuenta mortalitas. Adest enim nobis hodie cœli terræq; iudex, qui rescisso chirographo delictorum, reatū nostrum miseratus absoluit. Adest ille dominus, qui iugū captiuitatis antiquæ à nostris ceruicibus soluēs, mœrorem mundi æterna libertate lætificet. Adest rex ille māsuetus, qui per spacia totius orbis cœlestis iustitię gresibus incedens, superbientem furentis inimici conterat tyrannidem. Hodie nanque parturiēte Maria natus est nobis dei filius, vt germanę carnis nostræ conceptione pruductus, creato à se homini & pietatem paternam & fraternum largiretur affectum. Et natus sanè ab intacta est fœmina, vt eum pariter & hominē testaretur partus B humanus, & deum probaret æterna virginitas. Nam sicut non poterat nisi caro de carne nasci, ita nō poterat dei caro de fœmineo vtero, nisi sine generāte prodire. Propter quod ait angelus beatissimæ Mariæ, Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi, & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius *Luca. 1.* dei. Spiritus, inquit, sanctus superueniet in te. Idcirco tibi aiter virtutem sancti spiritus angelicus sermo prætexit, ne coniecturis carnalis disputationis hebetatus, cœleste tibi ipse mysteriū terrena argumentatione confundas. Aut non putas eum nouum puerum in alno virginis potuisse formare, qui cum primum conderet hominem, nec semē patris, nec viscera materna quæsiuit? Dic itaque quicunque es supernæ dispēsationis arbiter & discussor, quæ tibi videtur virtus eminentior, partum dedisse virgini, aut perfectum hominem creasse de ter- *1. Cor. 15.* ra? Primus enim homo, vt ait Apostolus, de terra terrenus, secundus homo de cœlo cœlestis. Si contra naturam esse cōtendis quod in mysterio redēptionis nostræ sine viro puella asseritur concepisse, cuius quæso naturę est quod in parente generis nostri caro sine carne for- C mata est? Quæ est ista ratio, imò quàm cæca contentio, vt non credatur deus facere hominē posse de fœmina, quem creditur de puluere fecisse? Si omnipotentis ô homo tali in negocio esse perspicis voluntatem, de opere *Psal. 134.* cur retractas? Omnia enim, sicut legitur, dominus quæ voluit fecit in cœlo & in terra. Et si solicitus perscruteris, præter hunc legitimū humanæ conceptionis vsum, tres valde mirabiles nascēdi species operatam reperies *Tres mirabiles nascēdi species operata est trinitas.* trinitatem, & prima est quidem quòd Adam figuratus ex limo est, secunda quòd mulier formata de masculo, tertia quæ & cœlestis est, quòd Christus processit ex virgine. Quid horum non nouum, quid horum non mirabile, quid horum si non fidē sequamur, inquisitio poterit humana complecti? Quòd autem mystico hoc cōceptu visitare mundum suum dei dignatus est filius, nostræ hoc salutis necessitas flagitabat, nimirum vt cœlestis tandem generatio repararet, quod natiuitas terrena perdiderat. Sed fortassis hunc qui natus prædicatur ex fœmina, dum vilibus obuoluitur pannis, dū iacere contentus est in præsepi, dum lachrymosis vagitibus concrepat, dum maternis lactatur vberibus, deum esse diffidis. Imò per ista frater aduerte eum & vt hominem infirma pro infirmis pertulisse, & vt deum potentiam ex- D creuisse cœlestem. Hic nanque qui sordentibus circundatur pannis, regiis per Chaldæos muneribus honora- *Matth. 2.* tur. Hic qui in præsepi humilis iacet, lumine noui syderis coruscat in cœlo. Hic qui vagitus reddit infantiæ, angelici exercitus vocibus collaudatur. Hic qui fœmineo lacte nutritur, multa hominum milia paruissimo pane satiauit. Quid illud adiiciam, quod deum illum & *Matth. 14.* verum dei esse filium resurgens à mortuis Lazarus pro- *Ioā. 11. & 9* bat, recepto lumine cæcus annunciat, venerandis eius *Matth. 14.* calcata vestigiis maris vnda testatur, & quod præcellit hæc omnia, resultans è cœlo vox paterna confirmat? Propter quod dilectissimi tam magnum hoc natiuita- *Matt. 3. & 17.* tis dominicæ sacramentum, dignis vocibus honoremus. Diligamus præ omnibus castitatem, quia vt placere hanc sibi Christus ostēderet, pudiciciam vteri virginalis elegit. Sectemur misericordiam, quia pietatis est quod saluamur. Iusticiā solicite teneamus, quia ad hoc vnigenitus dei effici dignatus est homo, vt veritatem prædicans, vniuersam mundi faciem damnata iniquitate purgaret.

In eodem festo. Sermo VIII. E

Sermo. XII. Illius dei idemq; filius hominis dominus noster Iesus Christus, sine matre de patre natus, creauit omnem diem, sine patre de matre natus consecrauit hunc diem, diuina natiuitate inuisibilis, humana visibilis, vtraq; mirabilis. Proinde quod de illo Propheta prædixit, Generationem eius quis enarra- *Esaia. 53.* bit? de qua potius dictum sit iudicare difficile est, vtrum de illa vbi nunquam natus coæternū habet patrem, an de ista vbi aliquando natus in qua vt fieret iam fecerat matrem, vtrum de illa vbi semper natus est qui semper erat? Quis enim enarrabit quo modo natum sit lumen de lumine, & vnum lumen vtrunque sit, quo modo natus sit deus de deo, nec deorum numerus creuerit, quo modo velut de re transacta dicatur quod natus est, cū tempus in illa natiuitate nec trāsierit quo præterita esset, nec præcesserit quo futura esset, nec præsens fuerit quasi adhuc fieret & perfecta non esset? Hanc ergo generationem quis enarrabit, cum id quod enarrandū est supra tempora maneat, sermo autem enarrātis in tempore transeat? Istam quoq; ex virgine generationē quis enarrabit, cuius conceptus in carne non carnaliter fa- F ctus, cuius ortus ex carne vbertatem nutriēti attulit, integritatem parienti non abstulit? Quamlibet itaque earum, siue vtranque generationē eius quis enarrabit? Hic *1. Tim. 2.* est dominus deus noster, hic est mediator dei & hominum, homo saluator noster, qui natus de patre creauit & matrem, creatus de matre glorificauit & patrē. Sine fœmineo partu vnicus patri, sine virili cōplexu vnicus matri. Hic est speciosus forma præ filiis hominum, san- *Psal. 44.* ctæ filius Mariæ, sanctæ sponsus ecclesiæ, quam suæ genitrici similem reddidit. Nam & nobis eam matrē fecit, & virginem sibi custodiuit. Ad hanc quippe dicit *2. Corin. 11.* Apostolus, Aptaui vos vni viro, virginem castam exhibere Christo. De qua rursus dicit, Matrem nostram non ancillam, sed liberam, cuius multi filij desertæ magis quàm eius quæ habet virum. Est ergo & ecclesiæ sicut *Galat. 4.* Mariæ perpetua integritas, incorrupta fœcunditas. Quod enim illa meruit in carne, hæc seruauit in mēte, nisi quòd illa peperit vnum, hæc parit multos cōgregādos in vnum per vnum. Hic est ergo dies quo venit in mundum per quem factus est mūdus, quo carne factus *Ioan. 1.* est præsens, virtute nunquam absens, quia in hoc mūdo erat & in sua venit. In mundo erat, sed mundū latebat, quia

G quia lux lucebat in tenebris, & eam tenebræ non com-
prehendebant. Venit ergo in carne, carnis vicia mun-
daturus. Venit medicina in terram, vnde curaret inte-
riores oculos nostros, quos exterior nostra excæcauerat
terra: vt eis sanatis qui fuimus antea tenebræ, lux efficia-
Ephe.5. mur in domino, & non iam lux in tenebris luceat præ-
Psal.18. sens absentibus, sed appareat certa cernentibus. Ad hoc
sponsus processit de thalamo suo, exultauit vt gigas ad
currendam viam, speciosus vt sponsus, fortis vt gigas,
amabilis & terribilis, seuerus & serenus, pulcher bonis,
asper malis. Manens in sinu patris, impleuit vterum ma-
tris. In quo thalamo, id est, virginis vtero, natura diuina
Ioan.1. sibi copulauit humanam: Vbi verbum caro factum pro
nobis & à matre procedens, vbi habitemus præparat
nobis. Hunc ergo diem læti solenniter celebremus, &
æternum diem per eum qui nobis æternus in tempore
natus est fideliter exoptemus, Iesum Christum domi-
num nostrum, qui viuit & regnat per omnia secula se-
culorum, Amen.

In eodem festo: *Sermo IX.*

Ser.XIII. Dominus noster Iesus Christus fratres charissi-
H mi, qui in æternum est cúctorum creator, ho-
die de matre nascendo factus est nobis salua-
tor. Natus est nobis hodie in tempore per voluntatem,
vt nos perducat ad patris æternitatẽ. Factus est deus ho
Psal.77. mo, vt homo fieret deus. Vt panẽ angelorum mãduca-
ret homo, dominus angelorum hodie factus est homo.
Esaia.45. Hodie impleta est prophetia illa, quæ dicit, Rorate cœ-
li desuper, & nubes pluant iustum, aperiatur terra & ger
minet saluatorem. Factus est igitur qui fecerat, vt inue-
niretur qui perierat. Sic enim in psalmis homo confite-
Psal.118. tur, Priusquam humiliarer, ego peccaui. Et iterum, Erra-
Gene.3. ui sicut ouis quę periit. Peccauit homo & factus est reus,
Luca.2. natus est homo deus vt liberaretur reus. Homo igitur
cecidit, sed deus descẽdit. Cecidit homo miserabiliter,
descẽdit deus misericorditer. Cecidit homo per super-
biam, descendit deus cum gratia. Sic nanque mater do-
Luca.1. mini ab angelo audiuit, Aue gratia plena, dominus te-
cum, Qui natus est primo sine matre in cœlis, hodie na
tus est sine patre in terris. O miracula, ô prodigia fratres
charissimi, naturæ iura mutantur in homine. Deus na-
scitur, virgo sine viro grauidatur, viri nesciã sermo dei
maritat. Simul facta est mater, & virgo: mater facta, sed
I incorrupta, virgo habens filium nesciẽs virum. Semper
clausa, sed nõ infœcũda. Solus enim sine peccato est na-
tus, quẽ sine virili complexu nõ concupiscentia carnis,
sed obedientia genuit mentis. Virgo cõcepit, sola vul-
neri nostro medicinam pârere potuit, quæ noo ex pec-
cati vuloere germen piæ prolis emisit. O mira & inex-
quisita cõpago, ô noua & inaudita cõmixtio. Deus qui
est & qui erat, fit creator creatura. Qui immensus est ca-
pitur, diuites cõstituẽs pauper efficitur, incorporeus car-
ne vestitur, sermo crassescit, videtur inuisibilis, palpatur
impalpabilis, cõpreheoditur incõprehensibilis, immor-
Luca.2. talis occiditur. Quem cœlum & terra benedicit, in præ-
Hebra.13. sepio angusto collocatur. Numeratur in seculo, qui est
ante secula. Christus Iesus heri & hodie, idemipse & in
secula. Heri dixit propter mortalitatẽ, hodie propter æ-
ternitatẽ. Merito hodie locuti sunt cœli, gratulati sunt
angeli, pastores iocundati, magi inuitati, reges turbati,
martyres coronati, dæmones effugati. Igitur cum gau-
dio dicamus sanctæ virgini Mariæ matri domini no-
stri Iesu Christi, dicamus & nõ cõfundamur: Lacta ma-
ter Christũ, & dominũ nostrũ & cibum, Lacta panem
de cœlo venientẽ, & in præsepi positũ velut piorum ci-
baria iumentorũ. Illic enim cognouit bos possessorem K
suũ, & asinus presepe domini sui: Circuncisio scilicet & *Esaia.1.*
prępuciũ cohęrendo lapidi angulari, quorum primicię
fuerũt pastores & magi. Lacta eum qui talem fecit te, vt
ipse fieret in te, qui tibi & munus fœcunditatis attulit
cõceptus, & donũ virginitatis nõ abstulit natus: qui sibi
antequã nasceretur & vterum de quo nasceretur, & ci-
uitatẽ in qua nasceretur, & diem in quo nasceretur ele-
git, qui & ipse cõdidit quod elegit. Sic nanq; olim præ-
dictum est, Mater Sinn dicit homo, & homo factus est *Psal.86.*
in ea, & ipse fundauit eã altissimus. O omnipotentia na-
scentis, ô magnificentia de cœlo ad terrã descendentis.
Adhuc in vtero portabatur, & ex vtero matris à Ioãne
Baptista salutabatur. Tũc ille Simeõ senex famosus, an-
nosus, probatus, coronatus, tunc cognouit, tunc adora-
uit, tunc dixit, Nũc domine dimittis seruũ tuum in pa- *Luca.2.*
ce: quia viderunt oculi mei salutare tuum. Differebatur *Simeonis*
exire de seculo, vt videret natũ per quẽ cõditum est se- *desyderiũ*
culũ. Agnouit infantẽ senex, factus est in puero puer. In- *& cogni-*
nouatus in ætate, qui plenus erat pietate. Simeon senex *tio.*
ferebat Christũ infantẽ, Christus regebat Simeonis se-
nectutẽ. Dictum ei fuerat à domino, quod nõ gustaret L
mortẽ nisi videret Christũ deum natũ. Natus est Chri-
stus, & impletũ est desideriũ senis, in mundi ipsius sene-
ctute. Ipse ad senẽ hominem venit, qui mundũ inuete-
ratum inuenit. In isto quidẽ seculo diu esse nolebat, &
Christũ in hoc seculo videre cupiebat, cantans cũ Pro-
pheta, & dicẽs, Ostende nobis domine misericordiam *Psal.84.*
tuam, & salutare tuũ da nobis. Denique, vt noueritis, ita
esse, istius læticiã conclusit, dicens, Nunc dimittis seruũ
tuum in pace, quia viderũt oculi mei salutare tuũ. Pro- *Luca.2.*
phetæ cecinerunt conditorẽ cœli & terræ in terra cum
hominibus futurũ: Angelus nũciauit creatorem carnis
& spiritus in carne vẽturum: Salutauit Ioãnes ex vtero
in vtero Saluatorẽ, Simeon senex deum agnouit infan-
tem, Anna vidua virginem matrem. Hæc sunt testimo-
nia natiuitatis tuæ domine Iesu, antequã tibi sterneren-
tur fluctus maris, campi cederent imperanti, antequam
ventus te iubẽte siluisset, mortuus te vocãte resurrexis-
set, sol te moriente palluisset, terra te resurgẽte tremuis-
set, cœlũ te ascendẽre patuisset. Adhuc in manibus ma-
tris portabaris, & iã dominus orbis agnoscebaris. Vbi-
que enim Christus dominus ei pulcher occurrebat. Pul
cher in cœlis, pulcher in terris, pulcher in patre verbũ, M
pulcher in matre caro & verbum. Pulcher in vtero vir-
ginis, vbi nõ amisit diuinitatẽ cum suscepit humanita-
tẽ: Quia cum hic esset, cum manibus portaretur, locuti
sunt cœli, gauisi sunt angeli, magos stella duxit, adorat⁹
est in præsepio. Pulcher ergo Christ⁹ in miraculis, in fla-
gellis, in sermonibus, in verberibus pulcher, nõ curans
mortẽ, & mortuos suscitans. Pulcher in ligno, pulcher
in cœlo, pulcher & in sepulchro. Quis igitur fratres cha *Apoca.22.*
rissimi non admiretur, nõ adoret primum & nouissi-
mum, initium & finem, α & ω? Quis, inquam, non ado-
ret per quem aspirauit dies, effugatæ sunt vmbræ? Natus
est Imperator vt ablueretur peccator. Sic enim scriptum
est, Infirma mundi elegit deus, vt cõfuodat fortia. Do- *1.Cor.1.*
minus enim Iesus Christus, per carnẽ quã suscepit, tri-
buit nobis magnã spem, magnam consolationem, ma-
gnam gratiam. Natus est quod nõ noueramus, lactatus
est à matre, sixit quod noueramus: Mercat⁹ est à nobis
quod hic abũdat, nasci & mori. Resurgere & in ęternũ
viuere oõ hic erat. Inuenit hic viles merces terrenas, &
terrestribus attulit peregrinas & cœlestes. Si expauesci-
cis ô quisquis es auditor mortem Christi, ama resurre-
ctionem

A ctionem Christi. Multi quidem contempserunt humilem Christum, & non peruenerunt vsque ad altitudinem Christi. Qui autem adorauerunt humilem inuenerunt excelsum. Audiunt Iudæi & dicunt, Noster est Christus. O Iudæi cæci, si vestrum agnouistis, quare occidistis? Dominus quidem suscepit circūcisionem, ablaturus ipsam circumcisionem. Suscepit vmbram, daturus lucem. Suscepit figuram, impleturus veritatem. Ipse quidē vobis legem dedit, sed in qua fuit Helisæus quando resuscitauit mortuum filium cuiusdam religiosæ, in ea figura data est lex. Hoc factum est. Nunciatus est Helisæo mortuus infans, dedit seruo suo baculum, & ait

4. Reg. 4. illi, Vade, inquit, & pone baculum super puerum & reuiuiscet. Accepit seruus baculum, posuit super puerum & non resurrexit. Propterea Iudæi legem accipere potuerunt, bibere illam non potuerunt. O tu Iudæe, audi legem mutatam si vis mutari: Si non vis mutari, in vetustate habes damnari. Noli amare veterem tunicam, pater tuus crucifixit Christum, tu odisti. Ille manu, tu corde, ambo facinus implestis. Displiceat tibi quod fe-

Ioan. 12. cit pater tuus: audi quid dicit dominus tuus, Pater, in-

B quit, in me manens, ipse mihi mandatum dedit quid dicam & quid loquar, & scio quia mandatum eius vita æterna est. Si mandatum patris vita æterna est, si verbū patris est vita æterna, qui loquebatur erat vita æterna. Non ergo fecit aliquid à se, quia non est à se. Sed à quo est? A patre. Pater enim deus, sed non de deo, filius autē deus, sed de deo. Ideo filius quia de deo genitus est, & semper filius sine initio genitus & tamen genitus. Et quo modo hoc intelligatur audite, Expectatis à me, au-

Esaia. 53. dite Prophetam per me, Generationem eius quis enarrabit? Multa diximus de eius generatione, sed ea quę de matre est. Cæterum quo modo natus est de patre in cœlo, quis potest explicare? quis potest enarrare vel inuestigare? Teneamus nos ad istam humanam natiuitatē, per quam nobis deus donauit gratiam. Gratia, inquam, donata, non merces est reddita. Qui creauit sanat, per ipsam leuat ruentem, per ipsam curat ægrotantem, per ipsam coronat vincentem. Ipsa est fides, ipsa est veritas: Hoc est Christianæ fidei fundamentum, quia vnus homo per quem ruina, alius homo Christus per quem structura. Cecidit qui non mansit, erigit qui non cecidit. Ruit ille qui dimisit manentem, manens Christus

C in patre descendit ad iacentem. Ipse puer paruulus ex semine Israël, & ipse nobiscum Deus Emmanuel. Quæ est illa nostri generatio Saluatoris, qua gignenti patri coæternus est, quando hanc generationem ex virgine mundus expauit, quam pia fides agnouit & tenuit, infi-

Ioan. 1. delitas autem irrisit, superbia timuit superata? Quænam est illa generatio, qua in principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum? Vel quod est hoc verbum quod dicturus antea non silebat, quo

Sapien. 10. dicto non siluit, qui dicebat? Quod est verbum sine tempore, per quod facta sunt tempora, verbum quod labia nullius aperuit cœptum, vel clausit finitum, verbum quod initium non habet ex ore loquentium, & aperuit ora mutorum, verbum quod linguis gentium disertis non fit, & linguas infantium disertas facit? Quæ nam est illa generatio cui pater moriendo non cedit, quia non eum viuendo præcedit aliena ab omnibus locorū temporumq; interuallis, ab omni distentione spaciorū, quam vel in diebus vel in corporibus sentire consueuimus? Leuemus ad eum quantum ipso adiuuante possumus animam nostram, si quo modo capere valeamus & natum non præuenientem qui gignit, & gignendo non subsequentem qui gignitur, patrem & filium: nec D pariter patres, nec pariter filios, & pariter æternos: non vtrumque generantem, nec vtrumque nascentem, sed alterum sine altero non viuentem, & patrem sempiternum genuisse, & filium sempiternum natum esse. Cogitemus si valemus, si non valemus, credamus. Non est quod hic dicere volumus, sed tamen non longe positum est ab vno quoque nostrum. In illo enim viuimus, mouemur & sumus. Transcendamus carnem nostram Acto. 17.
in qua parentes ante filios viuunt, quia vt filios possent generare creuerunt, & filiis crescentibus iam senescūt. Nondum natis filiis parentes vixerunt, quia & parentibus mortuis filij victuri sunt. Transcendamus & animas nostras, pariunt & ipsæ aliquid cogitando quod secum habent sciendo, sed possunt amittere obliuiscendo, quia & non habebant antea nascendo. Cuncta corporalia & temporalia & mutabilia transcendamus, vt videamus super omnia, per quem facta sunt omnia. Ascensus noster in corde est, quia & illud quò ascēdimus prope est. Longe autem ab illo sumus, inquantum dissimiles sumus. Ascendit ergo ad eum sua similitudo quam in nobis fecit & refecit, quia nondum perfectè E palpitat infirmus aspectus, & ineffabilem candorem In cis æternæ non potest intueri. Cuius ergo fulgorē men- Esaię. 53.
tis acies nondum capit, generationem eius quis enarra Ioan. 1.
bit? Sed verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Hanc ergo generationem cuius hodiernum celebramus diem, hanc in qua dignatus est venire per Israël, & fieri Emmanuel nobiscum deus in carnis infirmitate, non nobiscum in cordis iniquitate, accedens ad nos per id quod assumpsit ex nostro, & liberans nos per id quod mansit in suo. Visitauit qoippe dominus seruos suos per mortalem infirmitatem, Hanc ergo generationem cuius vtcumque capax est humana fragilitas, non illam quæ sine tempore manet, sine matre super omnia, sed istam quæ in tempore facta est sine patre inter omnia. Hunc virginis filium & virginum sponsum, de incorrupta matre nascentem, & incorruptibili veritate fœtantem laudemus, amemus, adoremus, vt in eius misericordia de astutia diaboli fisi triumphemus. Veniamus ad eum credendo, proficiamus gratias agendo, agnoscamus perseuerando. Veniamus ad illum, & inter nos concordemus. Quare de eius natiuitate litigamus? An vt medico vocante non audiamus? O infœlix F infirmitas, venit ad ęgrotum medicus, & litibus vacat ægrotus. Celebremus ergo natalem non humanæ deuotionis, sed diuinę dignationis, nō infirmitatis, sed æternitatis, non formationis, sed reformationis domini nostri Iesu Christi, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eodem festo. Sermo X.

Fratres dilectissimi, hodie dies illuxit, in quo Ser. XIIII.
Christus ex virgine carnem suscepit. Humilitatis induere voluit formam, vt à peccatis liberaret animas nostras. Transgressio illius primi hominis totum deceperat mundum, vt nullum esset salutis remedium, nisi Christus adueniret è cœlo. Gaudebat teterrimus draco, quia venenum præparauerat homini nouo. Sed ad hoc descendit Christus in vterum virginis, vt exinde humana susciperet membra quæ traderet cruci, & mortem induceret antiquo draconi. Vsus enim fuerat diabolus consilio malo, vt per serpentem mulieri loqueretur, & diabolus non agnosceretur. Sed hic qui de cœlo descendit ad nihilum re-

G degit illum, vt deus dei filius humanum susciperet corpus, tendens ei laqueum mortis, vt per visionem videlicet carnis quasi ad hominem solum tentator accederet, & deum penitus ignoraret. Videbat carnem, sed ignorabat domini maiestatem, cernebat infirmitatem, & non videbat deitatem. Remansit confusus diabolus, dũ in homine apparuit dominus. Sic à deo patre Deus descendit, vnde nunquam discessit, In terris erat & cœ-

Ioan. 3. los non deserebat, sicut ipse dominus ait, Nemo ascendit in cœlum nisi qui de cœlo descendit, filius hominis qui est in cœlo. In terris vt homo loquebatur hominibus, & in cœlo esse fatebatur vt deus, Et deitas non minoratur cum infirmitas assumitur, & illud quod non erat accepit, & Deus mansit quod ab initio fuit. Quod

Philip. 2. enim homo fuit nobis profuit, sibi nihil minuit. Exinaniuit plenitudinem deitatis, formam suscepit humilitatis, & patri manens æqualis. Talis eligitur virgo de toto scilicet mundo, quæ tantum haberet meritum vt dei filium in semetipsam susciperet, & post partum omni

Luca. 1. modo virgo permaneret. Aue, inquit, Maria gratia plena, dominus tecum, benedicta tu inter mulieres: Quia

H ecce concipies & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum. Ipse enim saluum faciet populum suum à peccatis eorum: Virginitatis iura seruabis, filium habebis, & nomen virginis non amittes. Tanta est enim diuina illa potentia, vt & matrem reddat fœcundam, & virginitatem seruet illæsam. Ideo benedicta inter mulieres, quia ex spiritusancto concipies, vbi non est carnalis maritus, sed diuina dinoscitur virtus. Lactabis infantem proprium, creatori succum porrigis lactis, & cibis cœlestibus satiaris. Pannis inuoluis puerum, qui tibi immortale condonauit indumentum. In præsepio ponis infantilia membra, qui cœlestem tibi præparauit mensam. Omnia quæ nutriciæ causa debentur circa puerum celebremus, vt quod ipse promisit sanctis suis, & tu ipsa libentius consequaris. Quid multa? Exulta virgo de tanto promisso, nuncius discessit angelicus, & ventris hospitium ingreditur deus, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eodem festo: Sermo XI.

Ser. XV. Atiuitas domini nostri Iesu Christi, totum mundum noua aduentus sui hodie luce perfudit. Hodie de cœlo deus descendit ad hominem, vt in cœlis homini præpararet ascen-

I sum. Hodie accepimus natum dei virginis filium omnium credentium saluatorem. Deus de patre, homo de

Gene. 3. matre, deus occultus, homo manifestus. Et quoniã diabolus per serpentem Euæ locutus, per Euæ aures mun-

Luca. 1. do intulit mortem, deus per angelum ad Mariam protulit verbum, & cunctis seculis vitam effudit. Angelus sermonẽ eiecit, & Christum virgo concepit. O coniunctio sine sordibus facta, vbi maritus sermo est, & vxor auricula. Hoc splendore concipitur dei filius, hac mundicia generatur. Nulla fieri potuit grauedo cõcipienti, nulla tristicia parturienti. Qui enim venerat triste lætificare seculum, ventris non contristauit hospitium. De cœlis medicus transiens per virginem, post transitum suum illæsam fecit virginẽ permanere. Qui enim dirupta corporum membra in aliis poterat integrare tangendo, quanto magis in sua matre quod inuenit integrum non potuit violare nascendo? Creuit enim eius partu integritas corporis potius quàm decreuit, & virginitas ampliata est potius quàm fugata. In angusti corporis membro sustinuit, quicquid sustinent cœli. Plena sunt viscera, & nullum nouit virginis conscientia. Cum esset grauida, salubri leuitate plaudebat. Lumen K

enim quod intra se habebat, pondus habere non poterat. Facta est Maria fenestra cœli, quia per ipsam Deus verum fudit seculis lumen. Facta est Maria scala cœlestis, quia per ipsam Deus descendit ad terras, vt per ipsam homines ascẽdere mereantur ad cœlos. Ipsis enim licebit ascendere illuc, qui deum crediderint ad terras per virginem Mariam descendisse. Facta est Maria restauratio fœminarũ, quia per ipsam à ruina primæ maledictionis probantur esse subtractæ. Tria denique mala Euæ, à tribus bonis Mariæ probantur exclusa. Nam Eue dictum est, In doloribus & in tristicia paries, & ad virum conuersio tua, & ipse dominabitur tui. Tribus ergo his malis se subiugant fœminæ quæ Mariam non sequuntur dolori, tristiciæ, seruituti. Maria autem econtrario quàm præclarissimis tribus bonis sublimetur ausculta, salutationis angelicæ, benedictionis diuinę, & plenitudinis gratiæ. Sic enim eam legitur salutasse: Aue Maria gratia plena, benedicta tu inter mulieres. Cum dixisset, Aue, salutationem illi cœlestem exhibuit. Cum dixit, Gratia plena, ostendit ex integro iram exclusam primæ sententię, & plenam benedictionis gratiam restitutam, Cum dixit, Benedicta tu inter mulieres, virginita- L

Eua tria mala, à tribus Mariæ bonis exclusa. Gene. 3. Luce. 1.

tis eius benedictum fructum expressit, vt ex eo benedicta dicatur inter mulieres, quæcumque perseuerauerit virgo. Maledicta enim Eua fuerat, quam nunc credimus per Mariam ad benedictionem gloriæ remeasse. Venite virgines ad virginem & lætamini. Ponite maledictionem preuaricationis, & benedictionem restaurationis assumite. Proiicite dolores quos Eua per serpentem accepit, & quos per angelum Maria suscepit honores assumite. Pellite tristiciam concipientis, gemitus parturientis abiicite, vt solus vobis iste virginis filius dominetur. Venite virgines ad virginem, venite concipientes ad concipientem, venite parientes ad parientem, venite matres ad matrem, venite lactantes ad lactantem, venite iuuenculæ ad iuuenculam. Ideo omnes istos cursus naturæ virgo Maria in domino nostro Iesu Christo suscepit, vt omnibus ad se confugientibus fœminis subueniret: Et sic restauraret omne genus fœminarum ad se venientium noua Eua seruando virginitatem, sicut omne genus virorum Adam nouus recuperat dominus Iesus Christus, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat deus, per omnia secula seculorũ, Amen.

In eodem festo, Sermo XII. M

H Odie veritas de terra orta est, Christus de carne natus est. Gaudete solenniter, & sempiternum diem hodierno quoque admoniti cogitate, æterna dona spe firmissima concupiscite, filij Dei esse accepta potestate præsumite. Propter nos temporalis effectus est tẽporum effector, propter nos in carne apparuit mundi conditor, propter nos creatus est creator, Quid adhuc mortales mortalibus rebus oblectamini, & fugitiuam vitam, si fieri posset, tenere conamini? Spes longe clarior effulsit in terris, vt terrenis vita promitteretur in cœlis. Hoc vt crederetur, res incredibilior prærogata est. Deos facturus qui homines erãt, homo factus est qui Deus erat, nec amittẽs quod erat, fieri voluit ipse quod fecerat. Ipse fecit quod esset, quia hominem deo addidit, non deũ in homine perdidit. Miramur virginis partum, & nouum ipsum nascendi modum incredulis persuadere conamur, ꝙ in vtero nõ seminato germen prolis exortũ est, & à complexu carnis viscera immunia filium hominis protulerunt, cuius patrem *Ser. XVI.*

A trem hominem nō tulerunt: quòd virginitatis integritas & in conceptu clausa, & in partu incorrupta permāsit. Sed plus est miranda misericordia, q̄ ille qui sic nasci potuit, nasci voluit. Erat enim iam vnicus patri, qui voce natus est matri: & ipse factus est in matre, qui sibi fecerat matrem, sempiternus cum patre, hodiernus ex matre. Post matrem de matre factus est, ante omnia de patre non factus est, sine quo pater nunquam fuit, sine quo mater nunquam fuisset. Exultate virgines Christi, consors vestra est mater Christi. Christum párere non potuistis, sed propter Christum párere noluistis. Qui non ex vobis natus est, vobis natus est. Verumtamen si verbi eius memineritis, sicut meminisse debetis, estis etiam matres eius, quia voluntatem facitis patris eius. Ipse enim dixit, Quicumq; facit voluntatem patris mei, ipse mihi frater & soror & mater est. Exultate viduæ Christi, qui fœcundam fecit virginitatem, illi vouistis continentiæ castitatem. Exulta etiam castitas nuptialis, omnes fideliter viuentes cum coniugibus vestris, quod amisistis in corpore, in corde seruate. Vbi iam non potest esse à concubitu caro integra, sit in fide virgo conscientia, secundum quam virgo est omnis Ecclesia. In Maria Christum pia virginitas peperit, in Anna Christum viduitas paruum grandæua cognouit, in Elizabet Christo coniugalis castitas, & anilis fœcunditas militauit. Omnes gradus fidelium membrorum capiti contulerunt, quod ipsius gratię cōferre potuerunt. Proinde quia veritas & pax & iustitia Christus est, hunc fide concipite, operibus edite, vt quod egit vterus Marię in carne Christi, agat cor vestrum in lege Christi. Quo modo autem nō ad partū virginis pertinetis, quando Christi membra estis? Caput vestrum peperit Maria, vos ecclesia. Nam ipsa quoq; & mater & virgo est, mater visceribus charitatis, virgo integritate fidei. Pietatis populos parit, sed eius membra sunt cuius ipsa est corpus & coniunx, etiam in hoc similitudinem gerēs illius virginis, quia & in multis mater est vnitatis. Omnes itaque vnanimes, castis mentibus & affectibus sanctis, diem natalis domini celebremus, quo die sicut illum sermonem orsi sumus, Veritas de terra orta est. Iam enim & quod in eodem Psalmo sequitur factum est, Nam cum ille de terra ortus est, hoc est de carne natus est, qui de cœlo venit & super omnes est, proculdubio cum ascēdit ad patrem, etiam iustitia de cœlo prospexit. Hanc enim iustitiam verbis suis ipse cōmendat, in promittendo spiritum sanctum, Ipse, inquit, arguet mūdum de peccato, & de iustitia, & de iudicio. De peccato quidē, quia non crediderūt in me. De iustitia vero, quia ad patrē vado, & iam non videbitis me. Hæc est iustitia quæ de cœlo prospexit. A summo enim cœlo egressio eius, & occursus eius vsq; ad summum eius. Ne quisquam contēneret veritatem, quia de terra orta est, cum sicut sponsus processit de thalamo suo, id est, de vtero virginali, vbi verbum Dei creaturæ humanæ quodam ineffabili cōiugio copulatum est. Ne hoc ergo quisquam contemneret, & quāuis mirabiliter natum, & dictis factisq; mirabilem, tamen propter similitudinem carnis peccati nihil amplius Christum quàm hominem crederet, cum dictum esset, Tanquam sponsus procedens de thalamo suo, exultauit vt gigas ad currendam viam: continuo subiunctū est, A summo cœlo egressio eius. Quod ergo audis, Veritas de terra orta est, dignatio est, non conditio, misericordia est, non miseria. Veritas vt de terra oriretur de cœlo descēdit, sponsus vt de thalamo procederet, à summo cœlo egressio eius. Inde est quòd hodie natus

Matt. 12. *Luc. 1. & 2.* *Psal. 84.* *Ioan. 16.* *Psalm. 84.* *Psalm. 18.* *Roma. 8.* *Psalm. 18.* — B, C

est, quo die minor dies nullus in terris, à quo tamen incrementa dies sumunt. Qui ergo inclinatus est & nos erexit, minimum elegit diem, sed vnde lux crescit: ipso suo tali aduentu, nos etiam tacitus tanquā sonitu magni clamoris exhortans, vt qui pauper propter nos factus est, in illo diuites esse discamus, Qui propter nos formam serui accepit, in illo libertatem accipiamus, Qui propter nos de terra ortus est, in illo cœlum possideamus: Per dominum nostrum Iesum Christum qui viuit & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

In eodem festo: Sermo XIIII. *Ser. XVII.*

Natiuitatem domini nostri Iesu Christi, secundum carnem, ita Euangelista apertissime demonstrans ait, vt ostenderet eū ex spiritu sancto & Maria virgine natum propter hæreticorum astutiam, qui negant Deum hominem suscepisse. Sed ideo dominus noster virgineum sibi requisiuit hospitium habitandi, vt nobis ostenderet in casto corpore Deum portare debere. Ad hoc enim deus hominē suscepit in se, vt & nos Deum suscipiamus in nobis, sicut ipse dicit, Manete in me, & ego in vobis. O sacrum & cœleste mysterium in natiuitate domini. Concepit virgo antequam sponsum haberet, parit antequam nubat, & quod ad laudem pertinet nominis domini, & mater & virgo cœpit esse post partum. Virgo enim concepit, virgo peperit, virgo post partum illibata permansit. Quem cū portaret timuit, cum pareret adorauit, quem cum peperisset, minor erat mater quàm filius. Grande nobis mysterium, diuina maiestas in Adæ figura præmisit. Sicut enim Deus noster cum primum Adam facere vellet, non ex coniunctione viri aut mulieris hominē vt esset effecit, sed accipiens terram, inde hominem diuina quadam arte formauit: ita sanè viri coniunctione deum in virginali aluo incorporari dispensauit. Ergo si tunc licuit hominem sine homine nasci, cur non licuit hominem sine homine per Mariam virginem procreari? Quoniam sicut Adam ex terra virgine figuratus est, ita & Christus ex virgine natus agnoscitur. Ibi tunc flatus dei de terra viuum hominem surgere fecit ad vitam: hic mūdum spiritus sanctus de Maria virgine Christum hominem figurauit, in quo Deus ad reparationem hominis habitaret. Adam enim ibi tunc nascitur, hic renouatur & resuscitatur in Christo. Fuit similis reparatio, quo modo fuit & hominis creatio. Deniq; sicut tunc in aluo terræ saluator Adæ membra composuit, sic etiam nūc in virginis aluo Christus sua membra composuit. O grandis patientia saluatoris, expectat nasci sua membra qui fecit. Sed ideo ille voluit nasci, vt nos iterum viueremus. Deus latebat in homine, humiliata est virtus vt pietas augeretur, & quod ad laudem nominis eius pertinet, visa est potestas minus velle quàm possit. Humiliauit se vt homo, nec horruit Deus hominem induere, quē ad suam patrisq; imaginem figurauit, vnde libens Dei filius voluit hoc esse quod fecit. Nam ideo deus noster filium suum misit ad hominem liberandum, vt cui dixerat, Faciamus hominem, ipse etiam liberator esset qui fuerat & creator. Sed quare Deus noster nascendo per virginem, nos sic voluit reformare ad vitam? Vt quia per mulierem in hunc mundum mors intrauit, salus per virginem redderetur. Deniq; & quando Christus tertia die ab inferis resurrexit, primum mulieres per angelum adorantes occurrunt, quibus ideo iubetur resurrectionem Apostolis nunciare, vt homini ostenderetur. Ecce per quam cecidistis in mortem, per ipsam vobis resurrectio mortuo-

1. Cor. 8. *Philip. 2.* *Luc. 1. & 2.* *Deus quare suscepit hominem?* *Ioan. 15.* *Gene. 1.* *Matth. 28.* — D, E, F

G rum nũciatur. Mulier enim quia prior gustauerat, prior etiam resurrectionem vidisse monstratur, vt ne perpetui reatus apud viros opprobrium sustineret, quia quæ culpam nobis transfuderat, transfudit & gratiam. Denique dominus noster ideo per casta virginis membra venit ad terras, vt ostenderet deum castitatis esse authorem. Ergo sicuti Deus noster nos suscepit in se, ita & deum nos suscipiamus in nobis. Portemus ergo & nos Deum in casto corpore, quem virgiois casta membra portauerunt. Christus enim magister est castitatis, & ideo qui castitatem non habet, portare Christum non potest. Sed & nos fratres charissimi qui deo credimus, vt semper Christũ io corde nostro portare possimus, castos ac puros nos exhibeamus ab omni peccato, vt Christus habitare possit in oobis. Qui enim Christum non habet in se, Christianus oon potest dici. Nec enim ita se extollere debet vnusquisq;, vt Christianum se nomine dicat tantum, & factis inimicum ostendat. Quo modo est Christianus, qui contra Christi præcepta venire contendit? Sed vos qui deo seruitis & eius præcepta custoditis, potens est vobis concedere vitam æternã qui cum patre & spiritu saocto viuit & regnat in secu-

H la seculorum, Amen.

In eodem festo, Sermo XIIII.

Ser.XVIII. CAstißimum Mariæ virginis vterum, sponsi virginis clausum ventris cubiculum, filij virginis signaculum, merito plenißime collaudarem, si messem meterem quam non seminarem. Denique sic *Gala.6.* Apostolus dicit, Quæcumque seminauerit homo, hæc & metet. Verum est, omomo verum est, hæc omnem hominem metere quæ seminauit, sicut ipse filius virgi- *Matt.25.* nis in quadam lectione Euangelij ait, Meto, inquit, vbi non seminaui, & colligo vbi non sparsi. Dicat solus hodie natus ex virgine filius Mariæ, Meto vbi non seminaui, & colligo vbi non sparsi. Dicat & Maria, Et ego te filium generaui, & virginitatem meam non violaui. Regnum teneo virginitatis, & regem genui castitatis. Ingredientem & egredientem habui in palatio ventris filium imperatoris, & de manibus meis non amisi clauem regni pudoris. Porta facta sum cœli, ianua facta sum filio dei. Illa porta facta clausa, quam in visione diuina Ezechiel vidit Propheta, de qua in me dicit pro- *Ezech.44.* phetizans, Vidi portam in domo domioi clausam, & *Porta Ezec. mystica.* dixit ad me angelus, Porta hæc quam vides noo aperitur, & homo non transit per eam, & clausa erit in æter-

I num. Sed mirabilior prophetiæ adimpletio. Quid est porta in domo domioi clausa, nisi quod Maria semper erit intacta? Et quid est homo non transit per eam, nisi quia Ioseph non cognouit eam? Et quid est quod dominus solus intrat & egredietur per eam, nisi quia spiritus sanctus impræguauit eam? Et quid est clausa erit in æternum, nisi quia Maria virgo ante partum, virgo in partu, virgo post partum? Dicat ergo Maria, Porta fa- *Ioan.20.* cta sum cœli, ianua facta sum filio Dei. Illi facta sum ianua clausa, qui post suam resurrectionem ingressus est per ostia clausa: qui ingressus est paruus ad suos crucifixores, ad discipulos autem suos clauso cœnaculo ostij ingressus est claustra. Qui natus de ventre meo, me matrem dimisit intactam: Adimpleuit ventrem meum diuinitate, & vterum meum non euacuauit castitate. Exiuit de ventre meo giganteo cursu magnificus, & venter meus non est pudore vacuatus, nec in conceptione inuenta sum sine pudore, nec in parturitione inuenta sum cum dolore. O mira & laudabilis inter fœminas, in qua ab angelo salutatur virginitas, sola impręgnata K nec viciata: exooerata, nec vacuata, quia sic est ab angelo salutata, Aue Maria gratia plena, dominus tecum. Fœ *Luc.1.* lix vmbilicus castitatis, quem amplexus non tetigit maritalis. Considero conceptum tuum beata virgo, & expauesco. Intueor partum, & contremisco: adoro filium tuũ, & reuiuisco. Enarra obsecro mihi, quo modo meruisti dici mater domini, & sponsa filio dei? Quod rogo indica mihi, sed tamen colloquenti tecum ignosce mibi. Ignosce, inquam, mihi quod audeam seruus, vtinam vel bonus, & non etiam inutilis & malus seruus, & ideo malus seruus, quia non tecum cum tremore loquor vt seruus: ignosce ergo mihi qood audeam cum sponsa domini mei fabulari, & tamen indica mihi quo modo poterit Dei filius per te generari. Audite fratres, audite Mariam nobiscum loquentem, carne absentem, spiritu præsentem, verecundia virginitatis vultum auertentem à collocutore, & indicantem quo modo impręgnata sit à creatore. Eram, inquit Maria, in domo mea, puella Iudęa, ex semine Dauid regis generata: adulta facta sum, & desponsata sum coniugi, & placui alteri, non interueniente adulterio, sed intercedente spiritu sancto. Desponsata sum homini Iudęo, & placui homini deo. Desponsauit me vir Iudæus, & amauit me Chri L stus Deus. Ignorauit quidem spõsus meus Ioseph quod me amasset deus meus, & putauit quod adulterio im- *Matt.1.* prægnatus esset venter meus. Nam ignaro Ioseph sponso meo, venit ad me quidam magnus Christi paranymphus, non patriarcha primus, aut Propheta egregius, sed Gabriel ille archangelos, facie rutilans, veste coruscans, ingressu mirabili, aspectu terribili, visitauit & perturbauit me, salutauit & grauidauit, dixitque mihi, Aue gratia plena, dominus tecum. Domious, inquit, tecum, *Luca.1.* sed plusquam mecum. In me autem licet sit dominus, memetipsum creauit dominus, per te autem genitus est dominus. Ita est dominus tecum, vt sit in corde tuo, sit in vtero tuo, adimpleat mentem tuam, adimpleat carnem tuam, procedat formosus de vtero tuo, taoquam sponsus de thalamo suo: egrediatur rex de cubiculo suo, procedat princeps ex aula regali, ita vt virginitatem tuam non faciat violari. Dixitque ei, Quo modo fiet istud, vt ego grauescam pudico & immunissimo marito, quooiam virum penitus non cognosco? Despõ *Libro.50. homi.44.* sata sum homini iusto, si cum illo non cõuenero, vnde erit quod generabo? Sed si potest fieri vt concipiam in- M tacta & generem clausa, indica modũ, & paratum inuenies cor meum. Omnibus enim modis exopto me ego deo meo vt habeam prolem, & nõ perdam pudorem. Refert angelus Gabriel modum conceptioois, qnod in verbo fieret saluatoris, & ita ait ad eã, O inquit Maria virgo dei, sponsa dei, dilecta dei, famula dei, mater dei, si hunc à me modum requiris, quo modo virgo concipias, virgo parias, & post partum virgo permaneas, vel quo modo fiat in te qui fecit te, audi me, & ne pertur- beris, Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altißi- *Luca.1.* mi obumbrabit tibi. Ita enim te virtus altißimi obumbrabit vt nec æstum patiaris libidinis, & mater sis creatoris. Nescit interea Ioseph Mariæ sponsus, quid cum Maria ageret angelus, subitoq; Ioseph intuitu familiari & licentia maritali, aspicit Mariam coniugem suam, vidit eam greßibus grauari, intellexit Mariæ vterum grauidari. Turbatur Ioseph homo iustus, quod Mariam nunquã de templo domini acceperat, & nondum cognouerat, & grauidam sentiebat, & quam oon meruerat in coniugij honorem, iam haberet in confusionem,

A secumq; diu æstuans disputat dicens, Vndè hoc contigit quod euenit? Non cognoui, nō noui, non tetigi, nō violaui, non grauidaui, heu heu quid contigit, quid putas euenit, per quem Maria sic cecidit, quem sibi plusquam me adulantem inuenit? Ego enim cum licentiam haberem maritalem, ante totum nuptiarum puellarem nō vexaui pudorem. Timui, multumq; pertimui, quod in illo Moysitico libro legis sententiale verbum perscriptum cum legeretur, audiui. *Deute. 22.* Quòd quæcumque virgo paternam domum fœdauerit adulterio, morienda lapidibus subiacebit. Similiter & vir qui pudoris vestimentum patri non detulerit, coramq; testibus replicauerit, pudorisq; signaculum non demonstrauerit, moriendus & ipse cum virgine erit. Vtrosque ergo libidinarios hac Moyses sententia ferire voluit, simulq; adulteros perire mandauit. Sic namque ait, Auferte opprobrium de domo Israël, & omnis qui audierit timebit, & non aget impie. Hanc Moysi sententiam præcauebam, ipsamque luxuriam in meo corpore refrenabam, maxime quia Dauid filium me esse sciebàm, & regali me functum sacerdotio prænoscebam. Sed quoniam

B nihil mirum est, nihil nouum, nihil occultum, nihil absconsum quod non reuelabitur, & occultum quod non *Matt. 10.* in publico veniat, in Dauid regis filia, recolo historiā. *2. Reg. 11.* Dauid rex Vriç Cethei mulierem audacia extulit regali, nec eum timor terruit parentalis. Quid ergo faciam? quid agam? Anxior, gemo, doleo, curro, consilium quæso, nec penitus inuenio. Prodo adulterium, aut taceo propter opprobrium? Si prodidero, adulterium quidē non cōsentio, sed neuum crudelitatis incurro, quia secundum libri Moysi sententiam, lapidantem esse cognosco. *Psalm. 49.* Si tacuero malum consentio, & cum adulteris portionē meam pono. Quoniā ergo tacere malum est, adulterium prodere peius est, ne per me fiat homicidiū, dimittam eam coniugio. Cogitauit, inquit, sicut Euangelium dicit, occulte dimittere Mariā cōiugem suam. *Matt. 1.* Cogitauit quod esset rea de adulterio, cum iam esset deterior in mente huius suspicionis mala conceptio. Sed non timeat Maria Dauid illius magni regis filia, quoniam sicut in Dauid veniam contulit sermo propheticus, sic Mariam liberat angelus saluatoris. Veniat mater domini casta, in qua non fuit virilis appetitio, sed spiritus sanctus, quam non violauit Ioseph vir Iudæus, sed solus impraegnauit omnipotens deus, quę non com-

C miata est, nec Ioseph sponso, nec cognita alicui viro, sed soli omnipotenti Deo. Inuoca virgo sancta Deum tuum, Dauid patrem tuum, non illum Dauid adulterio fuscatum, & Vriæ Cethei homicidio diuulgatum: sed illum dico Dauid forti manu præliatum, diu cum diabolo altercatum. Mittat de cœlo angelum suum, & visitet in somnis sponsum tuum. Suspēdat iudicium Moyses suum, ne Iòseph vindicet adulterium tuum. Parat itaque Ioseph animum in tempore, quo Mariam posiit occulte dimittere. Ecce iterum virginis ille paranymphus, nō homo, sed Gabriel angelus ille conspicuus, cœli cursor æquissimus, medio noctis libramine, dicit ad Ioseph in visione, Ioseph fili Dauid, cur tantum tribularis, quid multum contristaris, cur in somno cogitando desudas, quare vigilando tristis ambulas, cur de Maria malam tibi ingeris suspicionem, cum ipsa tibi generatura sit saluatorem? Aufer zelotypiæ animum ex ea, Ipse enim est dominus qui imprægnauit eam. Ideo tristis est anima tua, quia quæcumq; legisti in prophetia, non intellexisti in Maria. Hinc est omnis tristicia tua, quoniā sponsam tuam nondum cognoueris & grauidam senseris, nec aliud in ea nisi adulterium suspicaris. Ioseph D fili Dauid, natus non solum ex genere sacerdotali, verumetiam ex regali filius prophetarum, socius Scribarum, Ille deus qui scripsit mirabilia in lege sua, ipse fecit mirabilia in coniuge tua. Quid autem sunt mirabilia, nisi quę hominibus sunt impossibilia? *Mirabilia quę?* Mirabilia ergo Dei in lege non legisti, quod si etiam legisti, quare non intellexisti? Ipsa lex quam quotidie legis sine graphio scripta est in tabulis lapideis. *Deute. 9.* Lege & intellige *Exodi. 16.* quod panem in eremo terra produxerit, cuius semen in terra arator nullus induxit. Virga etiam Aaron, annis *Nume. 17.* siccata plurimis sine aqua reuixit, in templo floruit, nuces produxit, quas clausa sub tecto produxit. Ergo qui scripsit lapideas tabulas sine stylo ferreo, ipse grauidauit Mariam spiritu sancto: & qui produxit panes in eremo sine aratione, ipse imprægnauit virginem sine corruptione: & qui fecit virgam sine humore folia germinare, ipse fecit filiam Dauid sine semine generare. Postremo fili Dauid Ioseph filius Prophetarum, legisti Esaiam eximium prophetarum quid dixerit, quemadmodum scripserit, Ecce virgo in vtero accipiet & pariet fi- *Esaiæ. 7.* lium, & vocabunt nomen eius Emmanuel. Quod ergo E legisti in libris tuis, aspice in Maria oculis tuis, vt digne dicas canticum Dauid patris tui, Sicut audiuimus, ita & *Psalm. 47.* vidimus in ciuitate domini virtutū, in ciuitate dei nostri. Aspice ergo Mariam coniugem tuam, semper de ea securus & in nullo sis solicitus, quia quod natum est in eius vtero, non vocabitur filius Iudæi, sed vocabitur filius dei. Habe ergo Ioseph cum Maria coniuge tua cōmunem virginitatem membrorum, quia de virgineis membris virtus nascitur angelorum. Sit Maria sponsa Christi in carne sua virginitate seruata, sis autem & tu pater Christi cura castitatis & honorificentia virginitatis, vt de virgineis membris genitricis, seculis Christianis nulla sit zelotypia. Magnum meritum virginitatis fratres. Virginitas Mariæ angeli salutatione est imprægnata, & prægnans Mariæ virginitas de vtero in vtero est salutata, & generans virginitas Mariæ ab ange- *Lucæ 1.* lis est hodie collaudata, & lactans virginitas Mariæ per stellam de cœlo est indicata, & magorum muneribus est honorata. *Mat. 2.* Gaude itaq; Ioseph nimiumq; congaude virginitati Mariæ, qui solus meruisti virginalem affectū possidere coniugij, quia per meritum virginitatis ita separatus es à concubitu vxoris, vt pater dicaris saluatoris, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen. F

In eodem festo: Sermo XV.

Ser. XIX. Gaudeamus fratres, lætentur & exultent gentes. Istum diem nobis non sol iste visibilis, sed creator ipsius inuisibilis consecrauit, quando eum pro nobis visibilem factum, à quo inuisibili & ipsa creata est visceribus fœcundis & genitalibus integris virgo mater effudit. Concipiens virgo, pariens virgo, virgo grauida, virgo fœta, virgo perpetua. Quid miraris hæc homo? Deum sic nasci oportuit, quando esse dignatus est homo. Talem fecit illam qui est factus ex illa. Antequam fieret enim erat, & quia omnipotens erat, fieri potuit manens quod erat. Fecit sibi matrem cum esset apud patrem, & cum fieret ex matre mā sit in patre. Quo modo deus esse desisteret cum homo esse cœpit, qui genitrici suæ præstitit ne desisteret virgo esse cum peperit? Proinde cum verbum caro factū est, *Ioan. 1.* non verbum in carnem pereundo cessit, sed caro verbo ne ipsa periret accessit, vt quēadmodum homo est anima & caro, sic esset Christus Deus & homo, idem deus qui homo, & qui deus idē homo, non confusione

G naturæ, ſed vnitate perſonæ. Denique filius dei generanti coæternus ſemper ex patre, idem filius hominis eſſe cœpit ex virgine: ac ſic & filij diuinitati eſt addita humanitas, & tamen non eſt perſonarum facta quaternitas, ſed permanet trinitas. Non ergo nobis ſubrepat quorumdam ſententia minus attentorum in regulam fidei, & in ſcripturarum oracula diuinarum. Dicunt enim, Qui filius eſt hominis, factus eſt filius dei: qui vero filius eſt dei, non eſt factus hominis. Hoc vt dicerēt quod verum eſt attenderunt, ſed verum eloqui non valuerunt. Quid enim attenderunt, niſi quia humana natura potuit in melius commutari, in deterius diuina antem nō potuit? Hoc verum eſt, ſed etiam ſic, id eſt, nequaquam in deterius diuinitate mutata, verbum tamē *Ioan.1.* caro factum eſt. Neque enim ait Euangeliſta, caro verbum facta eſt: ſed ait, verbum caro factum eſt. Verbum autem deus, quia deus erat verbum. Et quid caro niſi homo? Non enim ſine anima in Chriſto hominis caro. *Matt.26.* Vnde ait, Triſtis eſt anima mea vſque ad mortem. Si ergo verbum deus, & homo caro, quid eſt aliud verbum factum eſt caro: niſi, quia deus erat, factus eſt homo? Ac H per hoc qui erat dei filius, factus eſt hominis filius, aſſumptione inferioris: non verſione potioris: accipiendo ipſe quod non erat, non amittēdo quod erat. Nam quo modo in regula fidei confiteremur, credere nos in filium dei qui natus eſt ex virgine Maria, ſi non filius dei, ſed filius hominis natus eſt ex virgine Maria? Quis enim Chriſtianus neget ex illa fœmina filium hominis natum, ſed tamen deum hominem factum, & ita homi*Ioan.1.* nem deum factum? Deus enim erat verbum, & verbum caro factum eſt. Confitendum eſt igitur, eum qui filius *Ioan.14.* dei erat, vt de virgine Maria naſceretur aſſumpta for*Ioan.10.* ma ſerui filium hominis factum, quod erat manentem, quod non erat aſſumentem. Eſſe incipientem quo minor eſt patre, & ſemper manentem in eo quo vnum ſunt ipſe & pater. Nam ſi ille qui ſemper eſt dei filius, non eſt ipſe factus hominis filius, quo modo de illo di*Philip.2.* cit Apoſtolus, Qui cum in forma dei eſſet, nō rapinam arbitratus eſt eſſe ſe æqualem deo, ſed ſemetipſum exinaniuit formam ſerui accipiens, in ſimilitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo? Neq; enim alius, ſed ipſe in forma dei æqualis patri, qui eſt vtique vnigenitus dei filius, ſemetipſum exinaniuit, in ſimilitu I dinem hominum factus. Neque alius, ſed idem ipſe in forma Dei æqualis patri, humiliauit non alium, ſed ſemetipſum, factus obediens vſque ad mortem, mortem autē crucis. Quod totum non fecit Dei filius, niſi in ea forma quæ eſt hominis. Item ſi ille qui ſemper eſt dei filius, non eſt ipſe factus hominis filius, quo modo dicit *Roma.1.* Apoſtolus ad Romanos, Segregatus in Euangelium dei, quod ante promiſerat per prophetas ſuos in ſcripturis ſanctis de filio ſuo, qui factus eſt ei ex ſemine Dauid ſecundum carnem? Ecce filius dei quod vtiq; ſemper erat, factus eſt ex ſemine Dauid ſecundum carnem *Gala.4.* quod non erat. Item ſi ille qui eſt dei filius, non eſt ipſe factus filius hominis, quo modo miſit deus filium ſuū factum ex muliere? Quo nomine ſecundum Hebræam linguam non virgineum decus negatur, ſed fœmineus ſexus oſtenditur. Quis enim à patre eſt miſſus, niſi vnigenitus dei filius? Quo modo ergo ex muliere factus, niſi quia idem ipſe qui erat apud patrem dei filius, miſſus, factus eſt hominis filius? De patre natus ſine temporis die, de matre natus hodie. Ita enim diem quem creauit in quo crearetur elegit, ſicut factus eſt de matre quā fecit. Nam & ipſe dies à quo deinceps incrementum lucis accipit deus, opus Chriſti ſignificat, in quo interior K homo noſter renouatur de die in diem. Aeterno quippe creatori in tempore creato ille dies debuit eſſe natalis, cui creatura congrueret temporalis, cui honor & imperium per infinita ſecula ſeculorum, Amen.

In eodem feſto. Sermo XVI.

HOdiernus dies ad habendam ſpem vitæ æter- *Ser.XX.* nę, magnum contulit gaudium generi humano. Primus enim homo quo cadente omnes *Gene.3.* cecidimus, cuius ruina eſt mortalitas noſtra, non eſt natus ſed factus, patre nullo, nulla matre, ſed deo operante. Hæc eſt hominis prima cōditio, Adam *Gene.2.* de terra. Secunda conditio eſt hominis, qua creauit fœ- *Natiuitatis quatuor cōditiones.* minam de latere viri. Tertia conditio eſt hominis, qua natus eſt homo ex viro & fœmina. Quarta conditio eſt dei & hominis, qua natus eſt Chriſtus ſine viro de fœ- *Luca.2.* mina. In iſtis quatuor conditionibus vna ſola nobis viſitata eſt, cæteræ tres non ſunt in oculis carneis, ſed in fide cordis. De terra factum hominē ſine patre & matre nouimus, nunquam vidimus, lecta & audita credimus. Tertia illa viſitata eſt nobis ipſa quotidiana. De L complexu maris & fœminæ quotidie naſcuntur homines. Iam ergo erat vna ſine viro & fœmina, iam erat tertia de viro & fœmina, quarta reſtabat ſine viro de fœmina: ſed iſta quarta liberauit tres. Prima & ſecunda ruerunt, tertiam de ruina generauerunt, in quarta ſalutem inuenerunt. Exultent virgines, virgo peperit Chriſtum. Nihil in ea quod vouerunt putent exterminatum, manſit virgo poſt partum. Exultent viduæ, infan- *Ibidem.* tem Chriſtum vidua Anna cognouit: exultent coniu- *Luca.1.* gatæ, naſciturum dominum Ieſum Chriſtum Elizabeth maritata prophetauit. Nullus gradus prætermiſſus eſt, de quo non haberet teſtimonium ſalus omnium. Nunquid enim ſolæ virgines ad regnum cœlorum peruenerunt? Peruenerunt & viduæ. Magni meriti fuit illa vidua ſancta Anna, quę à virginitate ſua ſeptem annis vixerat cum viro ſuo, quo defuncto vſque ad ſenilem ætatem peruenerat, & ſenectute ſancta expectabat infantiam ſaluatoris, vt paruum videret annoſa, paruum agnoſceret anicula, intrantem in mundum ſaluatorem videret itura. Et in maſculino ſexu tria ipſa genera *In maſculino ſexu tria genera commendata ſunt.* commendata ſunt. Ipſe Chriſtus puer natus eſt, exultent pueri, continentiam vouentes puero. Ipſe vero integritatem pueritiæ conſecrauit, qui ſuæ matri fœcunditatem attulit, virginitatem non abſtulit. Simeon ille ſenex diu vixerat, cuius ætas comparatur Annæ, & au- M dierat reſponſum quòd non eſſet viſurus mortem, ni- *Luca.2.* ſi prius videret Chriſtum domini. Intelligite fratres, quantum deſiderium habebant antiqui ſancti videndi Chriſtum. Sciebant illum eſſe venturum, & omnes qui piè viuebant dicebant, O ſi hic me inueniat illa natiuitas, ò ſi quod credo in ſcripturis, videam oculis meis. Et vt noueritis quantum deſiderium habebant ſancti qui nouerant per ſcripturas virginem parituram, ſicut audiſtis cum Eſaias legeretur, Ecce virgo accipiet in v- *Eſaie.7.* tero, & pariet filium, & vocabitis nomen eius Emmanuel. Emmanuel quid ſit Euangelium nobis aperuit dicens, quod interpretatur nobiſcum deus. Non tibi er- *Matt.1.* go vile ſit quæcumq; infidelis anima, non tibi videatur impoſſibile vt virgo pareret, virgo pariens permaneret. Intellige natum deum & non miraris virginis partum. Vt ergo noueritis antiquos ſanctos & iuſtos optaſſe videre quod conceſſum eſt huic ſeni Simeoni: dominus noſter ipſe Ieſus Chriſtus ad diſcipulos ſuos loquens

Matt. 13. quens ait, Multi iusti & prophetæ voluerunt videre quę
A vos videtis & nō viderunt, & audire quæ auditis, & nō audierunt. Multum senex iste fuit ad audiendum serus, sed ad videndum maturus. Non expectauit vt Christū audiret loquētem, quoniam agnouit infantem. Et hoc illi concessum erat iam decrepito, quasi desideranti & suspiranti & dicenti quotidie in orationibus suis, Quādo veniet? Quando nascitur? Quando videbo? Putas durabo? Putas hic me inueniet? Putas isti oculi videbūt per quem cordis oculi reuelabuntur? Dicebat ista in orationibus suis, & pro desiderio suo accepit respōsum, quòd nō gustaret mortem nisi prius videret Christum domini. Gestabat eum Maria mater eius infantem, vidit ille & agnouit. Vbi nouerat quod agnouit? An intus est reuelatus, qui foris est natus? Vidit, & agnouit. Agnouit Simeon infantem tacentem, & occiderunt Iudæi iuuenem mirabilia facientem. Cum ergo cognouisset, accepit in vlnas suas, hoc est in brachia sua, amplexatus est eum. Portabat à quo portabatur. Ipse enim est Christus sapientia dei, attingens à fine vsque ad fi-
Sapien. 8. nem fortiter, & disponens omnia suauiter. Quantus ibi
B erat & quàm magnus, quàm paruus factus erat. Paruus factus, paruos quærebat. Quid est paruos quærebat? Non superbos, sed humiles colligebat. In præsepi dignatus est poni, vt esset piorum cibaria iumentorum. Accepit eum Simeon in brachia sua & dixit, Nunc dimit-
Luca. 2. tis domine seruū tuum in pace. Dimittis in pace, quia video pacem. Quare ergo dimittis in pace? quia viderunt oculi mei salutare tuum. Salutare dei, dominus
Psalm. 95. Iesus Christus. Annunciate diem, ex die salutare eius. Habetis ergo pueri puerum Iesum, sancti senes senem Simeonem. Si autem quæritis vt & coniugatus aliquis vir testimonium domino perhibeat, Zachariam considerate. Nemo ergo quærat aliud fratres mei charissimi, fideles, aut virgo, aut vidua, aut coniugata, aut puer, aut continens, aut vxoratus, quicquid plus esse quis voluerit, non inuenit quēadmodum ad Christum pertineat. Non inuenimus testimonium perhibuisse Christo adulteros, fornicatores, immundos. Et vt à talibus ei testimonium perhiberetur, ipse præstitit, ipse donauit. Nō enim quisquam sanctus viribus suis. Exultemus ergo charissimi, ab hodierno die crescunt dies. Crede in Christum & crescat in te deus. Credidisti, in choatus est deus. Credidisti, natus est Christus in corde tuo. Sed
C nunquid Christus natus sic remansit? Creuit, ad iuuentutem peruenit, sed in senectutem nō declinauit. Crescat ergo & fides tua, robur inueniat, vetustatē nesciat.
Ioan. 1. Sic pertinebis ad Christum filium dei, in principio verbum apud Deum. Verbum Deum, sed verbum caro factum est, vt habitaret in nobis. Maiestas ibi latebat, vbi infirmitas apparebat. In manus suas Simeon infirmitatem accepit, sed maiestatem intus agnouit. Nemo contemnat natum, si vult esse renatus. Ad illum pertinuit propter nos nasci, ad nos pertinet in illo renasci, qui
1. Timo. 1. venit in hunc mundum peccatores saluos facere, Iesus Christus dominus noster, cui est honor & imperium in secula seculorum, Amen.

In eadem festo. Sermo XVIII.

Ser. XXI.
Esaia. 9.
Odie puer natus est nobis, hodie filius datus est nobis. Puer, inquam, licet teneritudine membrorum inualidus, sed inculpabili generatione præclarus. Hodierna enim natiuitas genitricem innocentiæ, puritas declarat authorem: hodie filius datus est nobis. Nunc nobis est datus, qui est ante secula natus. Datus in partu virginis, filius de sub-

Tomus decimus.

stātia genitoris. Cum igitur seruilem casam per ostium D
fidei speratus quondam dominator intraret, rubuit inuiolata virginitas. Nec pessulum pudoris infregit, & in saeris vsceribus radius æternę claritatis effulsit. Lętetur ergo omne mundi huius exilium, exultet seculum paulo ante captiuum. Misit Deus filium suum qui naturam terreat moriatur & vincat. Terruit naq; Herodem na- Matt. 2.
tus, vicit diabolum innocens crucifixus. Cela domine sub pelle carnis animum virtutis, habitum maiestatis paulisper occulta. Dege in vtero virginis, egredere & congredere ex tētorio sacræ virginis. Apta pro me muscipulam, vbi totam liberas creaturam. Sed tanti huius cōceptus ac partus & causam & miraculum pertractemus. Vt igitur vitiorum sordibus obsoletus horribiliter squalesceret mundus, ab origine iam in paradiso captiuus, fœmina causa fuit. Sic etenim scriptum est, A muliere initium factum est peccati, & per illam omnes morimur. Et Apostolus Paulus, Vir, inquit, seductus nō est, Eccl. 25.
mulier autem seducta in prævaricatione facta est. Per 1. Timo. 2.
hanc ergo mundus ærumnabili seruitute depressus, sub iugo diaboli noxia colla submiserat. A quo enim quis 2. Petri. 2.
deuictus est, huic & seruus addictus est. Soluta igitur elementorum fœderata compage, diluuium hominem E
deleuit, crimen delere non potuit. Isaac sterilis non virginis filius, crucis meruit signa portare. Apprehendi Gene. 22.
meruit, vinciri meruit, non tamen aliquid modo en tulisset si potuisset occidi. Moyses aquis purificandum Exodi. 14.
agmen solummodo eripit Iudaicum, non totum liberat mundum, exterminat Aegyptum non peccatum. Regem Pharaonem freto hiante subduxit, non diabolum cum suis legionibus pernecauit. Dauid in iniquita- Psalm. 50.
tibus se fatur esse conceptum, nec ipse ergo mundi potuit auferre peccatum. Cum per plerasque igitur temporum gyrantium rotas mundiale curriculum volueretur, neque quispiam mederetur, & ingrauescentibus culpis ruinæ præcipitis ictu & fremitu totius orbis mēbra pulueescerent, & nemo succurreret, ad fœminā causa reuertitur, & origo per originem detruncatur. Origo peccati, per genitricem Christi. Prosapies impietatis, per prosapiem pietatis. Stirps mortis, per stirpem vitæ percutitur. Hacten⁹ causam, nunc aptos obtutus miraculis reuelemus, Christum virgo peperit, mutatur natura, deletur & culpa. Præcisum est illud Euæ infœlicitatis elogium, In tristicia paries filios, quia ista in lætitia dominū parturiuit. Illa enim luxit, ista reluxit. Illa lachrymas, ista gaudium in ventre portauit, quia illa peccatorem, ista edidit innocentem. Christus seminauit nō luxus, deus feuit nō maritus. Virgo genuit, quia virgo cōcepit. Inuiolata peperit, quia in cōceptu libido nō fuit. Vtrobique miraculum, & sine corruptione grauida, & in partu virgo puerpera. Matrimonium in fide, partus in virgine. Gabriel ille horum sponsalium internuncius fuit. Quid dixerit, quid audierit referat, Aue, in- Luca. 1.
quit, gratia plena, dominus tecū. A salutatione incipit qui salutem in lingua portauit. Sileat nunc à fœminis, sileat tortuosi serpentis male suadibilis sibilus, ad matrem domini nostri angelus est locutus, Aue, inquit, gratia plena, dominus tecum. Gratia refertur pro culpa, plena dicitur non vacua. Impleta est ergo gratia, & sua euata est culpa. Hoc modo & ipsa venerabilis virgo nostra in suo cantico plausit: Esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes. Aue, inquit, gratia plena, dominus tecum. Tecum in corde, tecum in ventre, tecum in auxilio. Gratulare virgo, Christus rex è cœlo suo, venit in vtero tuo. Ex sinu patris in vterum dignatur des-

r iiij cendere

G cẽdere matris,ſed nec regionem ſuam maieſtas infini-
ta deſeruit,nec eum virginalis aula dum accepit inclu-
ſit. Fides à terra in cœlum erecta eſt. Huic Chriſtus in-
ſedit,& per ipſam in templum pudoris intrauit. Bene-
dicta tu in mulieribus, quæ vitã viris & mulieribus pe-
periſti. Ede inculpabilis fœmina inuiolabilem virum,
ac ſic & fœminam ſaluabis & virum. Eua mater gene-
ris noſtri pœnam intulit mundo, genitrix domini no-
ſtri ſalutẽ & fœminę geſsit & viro. Auctrix peccati ma-
ledicta, auctrix meriti benedicta. Ita enim ad eam cœ-
leſtis nuncius inquit, Benedicta tu in mulieribus. Genere
ſexuali omnes appellantur equidem communiter mu-
lieres,ſed ſunt etiã incorrupta virginitate pudoris pro-
prietate diſtantes. Illa occidendo obfuit,iſta viuifican-
do profuit. Percuſſit illa,at iſta ſanauit. Pro inobediẽtia
enim obedientia commutatur, & fides pro perfidia re-
compenſatur. Plaudat iterũ organis Maria,& inter ve-
loces articulos tympana cõcrepent. Excludat cantus di
giris,pariat Chriſtũ ludentibus Pſalmis. Concinant læ-
tanres chori, & alternantibus modis dulciſona carmi-
na miſceantur. Muſicum Maria inter iuuenculas melos
exercear,quia dulce verbum plectris ſancti ſpiritus mo
H dulantibus parturiuit, in terra Iudęa, quæ ipſa tympanũ
crudelitatis aptabat, & Chriſtũ in ligno tendebat. Poſt-
quam enim ſceleris errabunda manus incompoſitis nu
mreris diſcrepauit, cõfeſtim barbarus ille fragor trucu-
Luca.23. lenti ſtridoris infremuit, Crucifige, crucifige. Recipro-
Exodi.15. cato igitur die quo criminoſa Aegyptus feriretur, tym-
panum Mariæ noſtræ pulſatum verbum edidit, & ſuæ
linguæ pulſabulo puerpera noſtra lætos ſui oris cantus
effudit. Audiamus igitur quẽadmodum tympaniſtria
Luca.1. noſtra cantauerit, Magnificat anima mea dominum, &
exultauit ſpiritus meus in deo ſalutari meo. Quia reſpe
xit humilitatem ancillæ ſuæ, ecce enim ex hoc beatam
me dicẽt omnes generationes. Quia fecit mihi magna
qui potens eſt. Cauſa igitur inualeſcentis errati miracu-
lum noui partus efficit, & Euæ planctum Mariæ cantus
exclulit. Deniq; poſt illius benedicibilis ſalutationis &
præſagium & triumphum, tacita ſecum virgo mentis
altercatione cõfligit, qualis eſſet iſta ſalutatio. Nuncius
interim cœleſtis exequitur, Ne timeas Maria, inueniſti
gratiã ante deum, Ecce concipies filium & vocabis no
men eius Ieſum. At illa dum ſciſcitatur modũ, audit au-
thorẽ ſobolis deum. Quo modo, inquit, fiet iſtud, quo-
Ibidem. niam virum non cognoſco? Spiritus, inquit, ſanctus ſu-
I perueniet in te, & virtus altiſſimi obumbrabit tibi. Ideo
quod naſcetur ex te ſanctum, vocabitur filius Dei. Ex-
pandat nunc fides ſplendentis vteri pulchra tentoria,
obumbret virtus, ſpiritus ſibilet naturali calore depul-
ſo, tenuis virginem aura refoueat, & fluente refrigerio
ſpiramentis cœleſtibus ventiletur, aluus virginalis ſer-
tis verecundiæ coronetur. Flammeus ibi roſæ fulgor
anhelet, albens lilium candicet, mollis viola rutilet, pur
purei ſpargantur flores, & vario nitore depictus Chri-
ſti thalamus exornetur. Reſponde iam virgo ſacra, Vi-
tam quid tricas mundo? Aſſenſum tuum angelus præ-
ſtolatur, inde eſt quod nuncius iſte moratur. Iam audi-
ſti, Spiritus ſanctus ſuperueniet in te, & virtus altiſſimi
obumbrabit tibi, vt prolem gignas, & virginitatem nõ
perdas. Ianua cœli quondam per Adam clauſa iam ſo-
nuit, per ipſam nuncius iſte proceſſit. Deus in porta eſt,
angelum quem moraris expectat. O beata Maria ſecu-
lum omne captiuum tuũ deprecatur aſſenſum, te Deo
mundus ſuæ fidei obſidem facit, per te parentum ſuo-
rum iniurias abſtergi deprecatur. Ipſe prior qui offen-
ſus eſt miſit, clauſtrum quod iniquitas noſtra cœlo in- K
fixerat reſerauit. Eſt nobis aditus ſi aſſenſus tuus fuerit
commodatus. Et nobis ſuccurris & tibi, quia nobis pœ
na ſuccuſſit, & tibi nuptias filio ſuo in tuo thalamo pa-
ter præparabit. Deus in ipſis ſponſalibus gaudiis rela-
xat quicquid eum offenderat mũdus. O & tu angele tã-
ti regis nuncie, & ſecreti diuini legate, qui ex palatio im
peratoriæ maieſtatis indulgentiam reddis criminoſis,
vitam mortuis, & pacem ſacram attuliſti captiuis, vrge
virginem non de Dei munere diffidentem, ſed de mu-
neris magnitudine cogitantem. Faue partibus ſeculi,
conſcius ſecretorum cœli, lætabuntur ſocij tui, ſi nego-
cium iuueris mundi. Nos à veſtro conſortio impietatis
mucro diuiſit, per vos de reditu noſtro tractatur. Inſpi-
ce ſqualentem noſtri carceris miſeriam, & loquere fe-
ſtinus ad Mariam. Vſquequo moraris ô virgo nũcium
feſtinantem? intuere Deum in cœli me veſtibulo ſuſti-
nentem, reſponde verbum, & ſuſcipe filium. Da fidem,
& ſenti virtutem Pande ſinus roſeos virgo perpetua, fi
des tua modo aut aperit cœlum aut claudit. Ecce, in-
quit, ancilla domini. Introëat rex in cubiculum ſuum,
Fiat mihi ſecundum verbum tuum. Nec mora reuerti-
tur nũcius, & nuptialem thronum ingreditur Chriſtus. L
Accipit ſtolam carnis in thalamo virginis, intra theſau
rum maieſtatis ſacculum carnis ceſsit. Diuinitati ſpon-
ſatur homo, præmium accipit caro. Procedit Chriſtus *Pſalm.18.*
quaſi ſpõſus de thalamo ſuo, cum præſagio nuptiarum
exiit ad campum ſeculi, cucurrit ſicut gigas exultando
per viam, peruenit vſque ad crucis trophæum, & ibi fir-
mauit aſcendendo coniugium, vbi conſentiret alienã-
tem in ſupplicus creaturam, commercio pietatis ſe pro
coniuge dedit ad pœnam. Tradidit quoque carbuncu-
latam ſui ſanguinis gemmam, & copulauit ſibi perpe-
tuo iure matronam. Aptaui, inquit, vos Apoſtolus vni *2.Cor.11.*
viro virginem caſtam exhibere. Ecce nunc quæ fuerat
fœta facta eſt ancilla, quia vidit vitã ſuam in ligno pen-
dentem, & non credidit liberantem. Gaudeamus ergo
fratres in commercio Dei & hominis, ſponſi & ſpon-
ſæ, Chriſti & Eccleſiæ, ſaluatoris & virginis, quæ dum
deſpõſaretur fabro, cœli nupſit architecto. Veneremur
Chriſtum in pręſepi, qui quadrifarium mundum reple-
uit in fide. Adoremus pannos infantiæ, ex quibus facta
ſunt emplaſtra naturæ. Honorate paſtores qui primi
myſterium ab angelis didicerunt. Plaudamus cuncti cũ
cœleſtibus angelis officiiſq; diuinis, & cœli & terræ pa-
cem bonę voluntatis hominibus nunciemus. Date glo M
riam in excelſis deo, redempti credite datã pacem eſſe *Luca.2.*
captiuis. Eſtote homines bonę voluntatis, vt mereami-
ni pręmium libertatis, ipſo donante qui viuit & regnat
in ſecula ſeculorum, Amen.

In eodem feſto. *Sermo XVIII.*

VEneranda natiuitas Saluatoris, qui natus in *Ser.XXII.*
carne eſt, humilitatis eſt inſtrumentum, pieta-
tis myſterium, & æternæ ſpei remedium ma-
nifeſtum. Hac die eſt natus ex virgine matre, qui an-
te ſecula æternus eſt genitus ex Deo patre. In illa na-
tiuitate ex impaſsibili naſcitur genitore, ex iſta incor-
rupta natus ex virgine. Illam ſolus pater ſciuit ipſe qui
gennit, hanc in ſe ſola virgo & mater intemerata cog-
nouit, quæ virum in concipiendo non pertulit. In pa-
tre impaſsibilitas, in matre incorruptibilitas. In patre
perpetua diuinitas, in matre æterna virginitas. Sic enim
ad eam dominus loquitur per Prophetam, Et deſpon- *Oſee.2.*
ſabo te mihi in æternũ. Semper ergo virgo eſt quę ſem-
per ſponſa eſt, & quæ vocabulo ſponſæ non caruit, in
æternum

A æternum virgo permansit. Et despoosabo te, inquit, mi
hi, in æternum: quia quæ sponsa æterna dicitur, æterna
virgo probatur. Ex patre inuisibiliter, ex matre visibili-
ter. Et incomparabiliter ex patre, atque iocomparabili-
ter ex matre, quia incorruptibiliter io illa natiuitate pa
trem Deum habet sine homine matre, in ista matrem
habet virginem, sed hominē non habet patrem. Io illa
coæternus & patris & coæternus authoris, io ista filius
est virginis & author est matris. Ipse enim formauit v-
terum qui descendit in vterum, exiuit de vtero & non
corrupit vterū, vt qui deum patrem habet in cœlis, vir-
ginem matrem haberet in terris. In illo sioe tempore
genitus, in ista in fine temporum oatus. In illo nascitur
sine fine, in ista cōcipitur sine semine. In illa sine initio
generationis, in ista sub conditione legis & carnis. In
illo inuisibilis Deus, in ista visibilis homo per corpus,
Ioan.1. quia verbum caro factum est & habitauit in nobis. In
illo impassibilis, in ista mortalis. In illo excelsissimus,
in ista subiectus. Subiectus siquidem iniuriis passionis
& mortis, mortis autem crucis. Sed per hæc oomnia est
gloriosus in cœlis, qui victor in omnibus inuenitur in
B terris. Elegit sibi in qua nasceretur diem, qui fecit om-
nem diem, & non sine gratia prelationis ceteris est die-
bus habendus hic dies, in quo deus in hominem doce-
tur fuisse promotus. Denique ex hodierno dies accepit
incrementū, & augmenta sumit cursus sui, qui electus
ad gloriā dei noscitur. Conceptus est enim equinoctio
verno, & natus est solstitio biberno. Et qua die est con-
ceptus in vtero virgiois, io ipsa resurrexit ab inferis cū
gloria passionis. Et in conceptu tamen & io natiuitate
eius dies accepit incrementum, & oasceote vera luce,
Matt. 27. lucis & diei augmentatur officium. Aduertite interea
Dies profi- fratres, aduertite dominicū sacramentū. In oatiuitate
cit in Chri- eius dies proficit, in passione deficit, quia à sexta hora
sti natiui- tenebre factæ sunt per totam terram vsq; ad horam no
tate, & in nam. Et quod imminutū est in passione, ampliatum est
eius passiōe in resurrectione. Ecce est illud, Dies diei eructat verbū,
deficit. & nox nocti indicat scieotiā. Dies oatiuitatis diei pas-
Psalm.18. sionis, & dies passionis diei resurrectionis. Nox natiui-
tatis nocti passionis, & nox passionis nocti resurrectio-
nis annunciat verbum. Illic natum, hic passum. In illa
angelorum gaudium, in ista totius mundi luctum, sed
tamen omnium in resurrectione triumphum, quia in
Psalm.29. vesperum abūdauit fletus, & ad matutinum leticia. Ves
C perum passionis, quaodo sequebatur eum multitudo
Luca.23. populi, & mulieres lamentabantur & plangebant. Ma-
tutinū resurrectionis, quo mulieres cum gaudio à mo-
Ioan.20. numento currebāt, & discipuli cum gaudio ad monu-
mentum festioabant. Elegit ergo hunc diem sibi ad oa
tiuitatem, nobis ad fœlicitatem. Sibi ad obsequium, no-
bis ad gaudiū. Sic enim pastoribus angelus prædicauit,
Luc.2. Ecce, inquit, annuncio vobis gaudiū, quod erit vniuer-
se terre. Quare: Quia natus est vobis hodie saluator, qui
est Christus dominus, vt merito à nobis hodie cantan-
Psalm.117. dū sit, Hic est dies quem fecit dominus, gaudeamus &
lætemur in eo. Crescit ecce dies cum ortu nascentis, &
lucratiuo prouētu vel successibus momentorū, noctisq;
imminuto curriculo defectionem sentiunt opera tene-
brarum. Die enim æterno nascente, augmentū debuit
dies temporalis accipere. Non vt dies aliquid nascenti
conferret, sed vt ex nascente dies prærogatiuam incre-
menti vel fœlicitatis acquireret, & fieret toti mundo fe
stiuus, in quo verus deus homo natus est in caroe perfe
ctus. Omnis ergo huius natiuitatis schola, humilitatis
est officina, patiētiæ massa, virtutis agonia. Primū quia
voluit immensus & omoipotens Dei filius, cuius inca- D
pabilis potētia & incomprehensibilis magnitudo cœlū
simul ac mūdum continet, ambit, amplectitur, excedit,
tanta se angustia & subtilitate contrahere, vt intra v-
terū virginis clausus, & quod habebat in maiestate com
primeret, & quod erat in virtute celaret, tantaq; se hu-
militate deponeret, vt filius hominis esse vellet, qui Dei
filius nunquā esse cessaret. Sed hoc nō oisi deus posset.
Intra magnitudinem enim suā se occultasse cū potens
sit, nō humane infirmitatis, sed diuinæ virtutis est. Ne-
mo enim hominū se potest abscōdere aut celare quod
nascitur, quia quanquā sit in omnibus natura mortalis,
noo potest tamē quisquā sibi derogare quod natus est.
Deus autem noster in eo potentiam maiestatis aperuit,
cū se intra termioos humane infirmitatis abscondit, vt
omnipotentē se in hoc maxime sacramento monstra-
ret, quo potestati suæ subiiceret id quod per potestatē
naturæ cœlestis omni subiectione liberū permaneret.
Natus enim deus ex deo patre homo esse voluit: sed id
quod deus antè natus est oō amisit. Ita enim esse homo
voluit, & ideo quod hominis fuit non io ea qua natus
est cooditione permansit, Suscepit enim ex Maria vir- E
gine hominē verū quē per resurrectionis gloriā leuauit
in cœlū. Humilitas ergo Christi sublimitas est corporis
nostri, quia cum humiliatur dominus, exaltatus est ho-
mo, & ita exaltatus est seruus vt in domino simul fieret
ipse quod dominus. Hoc beatissimus Paulus probat di
cens, Qui transfigurauit corpus humilitatis nostre cō- *Philip. 3.*
forme corpori glorie suæ, secūdū operationē vt posset
subiicere sibi omoia. Et iterum, Qui cum in forma Dei *Philip.2.*
constitutus esset, non rapinā arbitratus est esse se æqua-
lem Deo, sed semetipsum exinaniuit, formam serui ac-
cipiens, in similitudine hominis constitutus, & habitu
inuentus vt homo, humiliauit se vsq; ad mortem, mor-
tem autē crucis. Propter quod & deus illum exaltauit,
& donauit ei nomen quod est super omne nomen.

In eodem festo, Sermo XIX.

Vdite filij lucis adoptati in regno dei fratres *Ser.XXIII.*
charissimi, audite & exultate iusti in domi- *Psalm. 32.*
no, vt vos rectos possit decere laudatio. Au-
dite quod iam nostis, recolite quod audistis,
amate quod creditis, prædicate quod amatis, sicut an-
niuersariū celebratis hunc diē, sic huic diei debitū expe
ctate sermonem. Natus est Christus, deus de patre, ho-
mo de matre. De patris immortalitate, de matris vir- F
ginitate. De patre sine matre, de matre sine patre. De
patre sioe tempore, de matre sine semine. De patre prin
cipium vitæ, de matre finis mortis. De patre ordinans
omnem diem, de matre consecrans istum diem. Præ-
misit enim hominem Ioannem qui tunc nasceretur
cum dies inciperet minui, & natus est ipse cum dies in-
cepit crescere: vt ex hoc præfigraretur quod ait idem
Ioannes, Illum oportet crescere, me autem minui. De- *Ioan.3.*
bet enim vita humana io se deficere, in Christo refice- *2.Cor. 5.*
re, vt qui viuit, iam non sibi viuat, sed ei qui pro omni-
bus mortuus est & resurrexit: & dicat vnusquisque no-
strum quod dicit apostolus, Viuo autem iam non ego, *Gala.2.*
viuit vero in me Christus. Illū oportet crescere, me au-
tem minui. Laudant eum condigne omnes angeli eius
quorum cibus æternus est, incorruptibili eos sagina vi-
uificans, quia verbū dei est, cuius vita viuunt, cuius eter-
nitate semper viuunt, cuius bonitate semper beate vi-
uunt. Illi enim condigne laudant deum apud deum, &
dant gloriā in excelsis deo. Nos autē plebs eius, & oues
manuum eius, pro modulo infirmitatis nostræ pacem
per

G per bonam voluntatem reconciliati mereamur. Ipsorũ enim angelorum vera & hodierna vox est, quam nato
Luca. 2. nobis Saluatore exultando fuderunt, Gloria in excelsis deo, & in terra pax hominibus bonæ volũtatis. Laudãt ergo illi cõpetenter, laudemus & nos obedienter. Sunt illi nũcij eius, sumus & nos pecora eius. Impleuit in cœlo mẽsam ipsorum, impleuit in terra præsepe nostrum. Plenitudo mẽsæ ipsorum est, quia in principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum.
Ioan. 1. Plenitudo præsepis nostri est, quia verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Vt enim panem angelorum manducaret homo, creator angelorũ factus est homo. Illi fruendo, nos petendo. Illi capiendo, nos quærendo.
Coloss. 2. Illi intrando, nos pulsando. Quis enim hominum omnes thesauros sapientiæ & scientiæ nouerit in Christo
2. Cor. 8. occultos, atque in paupertate carnis eius absconditos? Quia propter nos pauper factus est cum diues esset, vt illius paupertate ditaremur. Cum enim mortalitatem assumeret, mortemq́; cõsumeret, in paupertate se ostendit, sed diuitias dilatas promisit, non ablatas amisit.
H Quàm multa multitudo dulcedinis eius, quam abscon
Psalm. 30. dit timentibus se, perfecit autem sperantibus in se? Ex
1. Corin. 13. parte enim scimus, donec veniat quod perfectum est. cui capiendo vt idonei præstaremur, ille æqualis patri in forma Dei, in forma serui factus similis nobis reformat nos ad similitudinem dei, & factus filius hominis vnicus filius dei, multos filios hominũ facit filios Dei, & nutritos seruos per visibilem formam serui perficit liberos ad vidẽdam formam dei. Filij enim dei sumus,
1. Ioan. 3. & nondum apparuit quod erimus. Et scimus quoniam cum apparuerit similes ei erimus, quoniam videbimus
Coloss. 2. eum sicuti est. Nam qui sunt illi sapientiæ scientięq́; thesauri, quæ illæ diuitię diuinæ, nisi quæ sufficiunt nobis?
Psalm. 30. Et quæ illa multitudo dulcedinis, nisi quæ satiat nos?
Ioan. 14. Ostendet ergo nobis patrem, & sufficiet nobis. Et in
Psalm. 16. quodam Psalmo quidam ex nobis vel in nobis vel pro
Ioan. 10. nobis ait illi, Satiabor dum manifestabitur gloria tua.
Ioan. 14. Ipse autem & pater vnum sunt, & qui ipsum videt vi-
Psalm. 23. det & patrem. Ergo dominus virtutum, ipse est rex glo-
Psalm. 79. riæ. Conuertens nos, ostendet faciem suam & salui eri-
Psalm. 26. mus & satiabimur & sufficiet nobis. Dicat itaq; illi cor nostrum, Quæsiui vultum tuum, vultum tuum domine requiram, ne auertas vultum tuum à me. Et respondeat
Ioan. 14. ipse cordi nostro, Qui diligit me, mandata mea custo-
I dit. Et qui diligit me, diligetur à patre meo, & ego diligam eum, & ostendam meipsum illi. Videbant eum oculis vtiq; illi quibus hoc dicebat, & sonum vocis eius auribus audiebant, & humano corde hominem cogita-
1. Cor. 2. bant, sed quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, eundem ipsum se promittebat ostendere diligentibus se. Quod donec fiat, donec ostẽdat nobis quod sufficiat nobis, donec eum fontem vitę potemus & satiemur, interim dum ambulantes per
2. Cor. 5. fidem peregrinamur ab eo, dum esurimus & sitimus iustitiam, formæ Dei pulchritudinem ineffabili ardore desideremus, formæ serui natalem deuoto obsequio celebremus. Nondum contemplari possumus quod genitus est ante luciferum à patre, frequentemus quod nocturnis horis est natus ex virgine. Nondum capimus quod ante solẽ permanet nomen eius, agnoscamus in
Psal. 171. sole positum tabernaculum eius. Nondum contuemur
Psalm. 18. vnicum permanentem in patre suo, recordemur sponsum procedentem de thalamo suo. Nondum idonei sumus conuiuio patris nostri, agnoscamus præsepe domini nostri.

In eodem festo: *Sermo* XX. K Ser. XXIIII

T hodie à me poscit fratres charissimi maiestas natiuitatis dominicæ prædicari, per vos mihi à domino facultas est impetranda, quatenus ipse verbum in ore suo constituat sacerdoti, nec nostri oris dedignetur officiũ, qui nostræ carnis hodie dignatus est inire commercium. Non enim fratres ineffabile diuinæ generationis contendimus aperire mysterium, sed nostræ salutis magnum & mirabile gestimus gaudium nunciare, sicut dixit angelus, Ec Luc. 2.
ce annuncio vobis gaudium magnum quod erit omni populo. Nullum hodie fratres cõceptus, nullum terreat partus. Vbi enim virginitas concepit, integritas parit, dei est virtus conscia, non voluptas. Audi angelum dicentem, Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus al- Luca. 1.
tissimi obumbrabit tibi. Hodie fratres non inchoatur deitas, sed humanitas inchoatur: hodie natus est nõ sibi Christus, sed mihi. Accedite ergo ad eum & illumina- Psal. 33.
mini, & vultus vester non erubescet: quia hodie in sole posuit, sicut dixit Propheta tabernaculum suum. Diui- Psalm. 18.
num est fratres charissimi quod geritur nõ humanum. Nunquam est nuda virginitas, quæ æterno pudoris sui L
honore decoratur. Ad domicilium castitatis angelus mediator aduenit, vt regi aulam, deo templum, & cœlesti sponso thalamum procuraret. Nascenti enim domino non est ablata, sed consecrata virginitas, quæ ipsa sponsum genuit sui pudoris, ipsa custodi præbet fidele seruitium. Fœta sed virgo, virgo sed mater: sterilitate enim caruit, non pudore. Astat sanctitas, synceritas, pudicicia, castitas, integritas, fides, & omnes simul affuere virtutes, vt intrepida famula suo vtero portaret autorem, & cœlestem paritura virtutem, sexus sui victrix dolorem gemitũmque nesciret. Beata fœcunditas, quæ & honorem acquisiuit maternum, & castitatis præmiũ non amisit. Non ergo dedignatur inhabitare quod est figurare dignatus, nec indignatur in se carnem contingere quam cœlesti manu ante contrectauit in puluere. Venit ad faciem tuam ô homo, quia tu ad eius faciem peruenire non poteras. Et qui erat inuisibilis, factus pro tua redemptione visibilis, venit à tuis patribus postulatus. Audi vocem clamantis, Ostende faciem tuam & Psalm. 79.
salui erimus. Astat testis innocentiæ, assertor pudoris, nec amisisse se sponsam, sed gloriatur agnouisse deum. Sequitur non vt maritus, sed vt famulus, & obsequium M
se ei gaudet impendere, cui conspicit omnes angelos deseruire. Nascens ergo Christus non inuenit locum in diuersorio, per quem omnis creatus est locus. Et ve- Christus ve
lut peregrinus nascitur, qui totius orbis est dominus, vt lut peregri-
nos cœlestis patriæ faceret esse municipes. Pannis ob- nus nasci.
uoluitur, vt scissam humani generis vnitatem suo red- Pannis ob-
integraret in corpore, totumq́; immortalitatis vestimẽ uolutur.
tum, purpureo sanguinis colore fulgẽs, in cœlestia regna deferret. Nascitur fratres, vt ipsam quam prius homo viciauerat, melioraret naturam. Iacet in pãnis, sed regnat in cœlis, humiliatur in cunabulis, sed in nubibus tonat. In præsepe ponitur, quia omnis caro fœnũ, Esaia dicente monstratur, Nos fœnum fratres, eiusq́; flos cœ Esaia. 40.
lestem emundamur in panem, quo vescendo peruenimus ad vitam æternam.

In eodem festo: *Sermo* XXI.

llium Dei sicuti est apud patrem æqualis illi & coæternus, in quo condita sunt omnia in Ser. XXV.
cœlo & in terra, visibilia & inuisibilia, verbum dei & deum, vitam & lucem hominum, Coloss. 1.
si laudare moliamur, non mirum est nos non inuenire quibus

A quibus verbis explicemus, quod nulla humana cogitatio, nullus sermo sufficiat. Quo modo ergo laudare dignè valeat lingua nostra quem cor nostrum adhuc videre non valet? Vbi oculum condidit quo possit videri? Si fugetur iniquitas, si sanetur infirmitas, & fiant beati mundo corde, quoniam ipsi deum videbunt. (Matt. 5.) Nô mirum est, inquam, nos non inuenire, quibus verbis vnum verbum dicamus, in quo dictum est, vt essemus qui de illo aliquid diceremus. Hęc enim verba cogitata atque prolata mens nostra format, illo autem verbo ipsa formatur. Nec eo modo facit homo verba, quo modo est factus ipse per verbum, quia nec eo modo genuit pater vnicum verbum, quo fecit cuncta per verbum. Deum quippe genuit deus, sed simul gignens & genitus vnus est deus. Mundum autem fecit deus, sed mundus trãsit, permanet deus. Et sicut ea quæ facta sunt seipsa vtique nô fecerunt, sic à nullo factus est per quem omnia fieri potuerunt. (Ioan. 1.) Non igitur mirũ, si homo factus inter omnia, verbis non explicat verbum per quod facta sunt omnia. Huc itaque paululum aures & animos aduertamus, si forte valeamus aliquid cõgruum condignumq; B dicere, non ex eo quod in principio erat verbũ, & verbũ erat apud deum, & deus erat verbũ, sed ex eo quod verbum caro factum est: si forte dicatur à nobis per quod habitauit in nobis, si forte ibi possit esse dicibilis, vbi voluit esse visibilis. Propter hoc enim & istum celebramus diem, quo nasci est dignatus ex virgine, quam generationem suam fecit ab hominibus vtcunq; narrari. (Esaia. 53.) In illa vero æternitate in qua deus de deo nat⁹ est, generationem eius quis enarrabit? Ibi talis non est qui solenniter celebretur. Neque enim transit anniuersario volumine rediturus, sed manet sine occasu, quia nô cœpit ex ortu. Est ergo illud vnicum dei verbum, illa vita, illa lux hominum, æternus quidem dies: iste autem quo humanę carni copulatus tanquam sponsus processit de thalamo suo, nunc hodiernus eras fit hesternus. Verũtamen hodiernus natum ex virgine commendat æternum, quia æternus natus ex virgine consecrauit hodiernum. Quas itaq; laudes charitati dei dicamus, quas gratias agamus, qui nos ita dilexit, vt propter nos fieret in tempore, per quem facta sunt tempora: & multis seruis suis in mundo minor esset ætate, ipso mũdo antiquior sine vetustate: homo fieret qui hominem fecit, crearetur ex matre quam creauit, portaretur manibus quas (Luca. 2.) C formauit, sugeret vbera quæ impleuit, in præsepi muta vagiret infantia, verbum sine quo muta est humana eloquentia? Vide homo quid pro te factus est deus, doctrinam tandem humilitatis agnosce, etiam nondum loquente doctore. (Gene. 2.) Tu quondam in paradiso tam facũdus fuisti, vt omni animæ viuæ nomina imponeres, propter te autem creator tuus infans iacebat, & nomine suo nec matrê vocabat. Tu in latissimo fructuosorum nemorum prædio te perdidisti obedientiam negligendo, ille obediês in angustissimum diuersorium mortalis venit, vt mortuum quæreret moriendo. Tu cum esses homo, deus esse voluisti vt perires: ille cum esset deus, homo esse voluit, vt quod perierat inueniret. Tantum te pressit humana superbia, vt te non posset subleuare nisi diuina gratia. Celebremus ergo cum gaudio diem quo peperit Maria Christũ, & coniugata conîugij creatorem, & virgo virginum principem, & data marito, & mater non de marito, sed castior quàm si de marito. Virgo ante coniugium, virgo in coniugio, virgo prægnans, virgo lactans: sanctæ quippe matri omnipotês filius nullo modo virginitatem natus abstulit, quam nasciturus elegit. Bona est enim fœcunditas in D côiugio, sed melior integritas in sanctimonio. Homo igitur Christus qui vtrũq; præstare posset vt Deus, nunquam sic daret matri bonum quod coniuges diligunt, vt auferret melius propter quod virgines matres esse contemnunt. Virgo itaque sancta Ecclesia celebrat hodie virginis partum, cui dicit Apostolus, Aptaui vos vni viro virginem castam exhibere Christo. (2. Cor. 10.) Vide castã virginem in tot populis vtriusque sexus, in tot non solum pueris & virginibus, verumetiam coniugatis patribus, matribúsque. Denique quam virginem castam, nisi in fidei, spei, charitatis integritate & virginitate? Proinde Christus Ecclesiam facturus in corde, prius Mariam seruauit in corpore. Humano quippe coniugio sponso fœmina traditur, vt virgo iam nô sit. Ecclesia vero virgo non esse posset, nisi sponsum cui traderetur filium virginis inuenisset.

In eodem festo, Sermo XXII.

ANniuersaria domini incarnatio, & vestrę fraternitatis tam frequens congregatio, exigit à nobis debitum sermonis officium. (Ser. XXVI.) Itaque fratres affectu pio, corde deuoto ianuam domini pulsemus, vt & nobis tribuat fiduciam vtilia dicen- E di, & vestram charitatem fructu audiendi adiuuet. Itaq; nos humiliemus, quia saluator & magister humilitatis dominus noster Iesus Christus, virginis filius, virginũ sponsus, virginali vtero corporaliter est natus, virginali connubio spiritaliter coniugatus. Hodie itaque nasci dignatus est, per quem facta sunt omnia, manens quod est, exhibens tibi quod es. Manens apud patrem in diuinitate suscepit nostram infirmitatem in humanitate. Duas namque natiuitates domini accipimus, vnam diuinam, alteram humanam, tamen vtramque mirabilem: illam sine matre, istam sine patre: illam æternam, vt crearet temporales: hanc temporalem, vt præstaret æternam. (Natiuitates domini duæ.) Ille enim de quo dicit Ioannes Euangelista, quòd in principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum, & quia omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, quod factum est: (Ioan. 1.) ille tantus, ille in forma dei æqualis patri, ille sine tempore fabricator temporum, ille ex nullo seculo, ante omnia secula, iudex seculi factus est tam paruus, vt de fœmina nasceretur, sed mansit tam magnus, vt à patre non separaretur. Præbentes ei obsequium & testimonium tanquam lucernæ venturo diei omnes Prophe- F tæ prænunciantes, & ante ipsum nascendo venerunt, pôst eredendo adhæserunt. Oportebat enim, vt prænunciaretur venturus, facturus miracula, quibus miraculis bene intelligentibus appareret homo paruus ad paruos, sed humilis ad superbos. Paruitatem suam docens hominem, vt se agnosceret & paruum, ne non grãdescendo se crederet magnum. Est enim superbia non magnitudo, sed tumor. (Superbia.) Quod autem tumet videtur magnum, sed non est sanum. Vt autem generis humani istum tumorem sanaret ipse medicus, ipsa medicina, non solum medicamentum adhibens apparuit inter homines homo, offerens hominem videntibus, deũ seruans credentibus. Aspectus enim humilitatis eius, sanauit infirmos. Contemplatio diuinitatis eius, quærit infirmos. Et dum erant homines, qui Deum viderent in homine, nec tamen spem suam ponerent in homine, qui sequi non debet: deus sequendus erat, qui videri non poterat. Vt ergo exhiberetur in homine, & qui ab homine videretur, & quem homo sequeretur, deus factus est homo, aliquid te magnũ credere debes.

Sed

Ioan. 1. Sed quia verbum caro factum est, & habitauit in no-
G bis, eadem sapientia quæ de deo genita est, dignata est
Eccli. 24. etiam inter homines creari, quo pertinet illud: Domi-
Ephe. 5. nus creauit me in principio viarum suarum. Est enim eius principium caput Ecclesiæ, quod est Christus. Hominem per quem viuendi exemplum nobis daretur, hoc est, via certa qua perueniremus ad Deum. Non enim redire potuimus, nisi humilitate qui superbia lapsi
Gene. 3. sumus, sicut dictum est primæ nostræ creaturæ: Gustate, & eritis sicut dij. Huius igitur humilitatis exemplum, id est, viæ quærendum fuit. Ipse reparator noster in se-
Philip. 2. ipso demonstrare dignatus est, qui non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit formã serui accipiens, vt crearetur homo in principio viarum eius, verbum per quod creata sunt omnia. Quapropter vnigenitus & primogenitus dominus noster, diuinarum scripturarum authoritate prædicat vnigenitus de patre, primogenitus à mortuis. Quapropter secundum id quod vnigenitus est, fratres non habet. Fratres tamen vocare dignatus est omnes, qui post eius, & per eius primatum in gratia nascimur per
H adoptionem filiorum, sicut apostolica disciplina commendat. Naturalis ergo filius secundum id quod primogenitus est frater, de ipsa patris substantia vnicus natus est, id existens quod pater est, deus de deo, lumen de lumine. Nos autem non lumen naturaliter sumus, sed ab illo lumine illuminamur, vt sapientia lucere possimus in secula seculorum, Amen.

In eodem festo, Sermo XXIII.

Ser. XXVII. Psal. 144. Audem domini loquetur os meum. Eius domini per quem facta sunt omnia, & qui factus est inter omnia. Qui est patris reuelator, matris creator. Filius dei de patre sine matre, filius hominis de matre sine patre. Magnus dies angelorum, paruus in die hominum. Verbum dei ante om-
Ioan. 1. nia tempora, verbum caro opportuno tempore. Conditor solis, conditus sub sole. Cuncta secula ordinans de sinu patris, hodiernum diem consecrans de vtero matris. Ibi manens, hinc procedẽs. Effector cœli & terræ, sub cœlo exortus in terra. Ineffabiliter sapiens, sapienter infans. Mundum implens, in præsepio iacens. Sydera regens, vbera lambens. Ita magnus in forma dei, breuis in forma serui, vt nec ista breuitate magnitudo illa minueretur, nec illa magnitudine ista breuitas preme-
I retur. Neque enim quando membra humana suscepit,
Sapien. 8. opera diuina deseruit, nec attingere à fine vsque ad finẽ fortiter, & disponere omnia suauiter destitit. Quando infirmitate carnis indutus, virginali vtero receptus est non inclusus, vt nec angelis subtraheretur sapientiæ
Psal. 33. cibus, & nos gustaremus quàm suauis est dominus. Quid hoc miramur de verbo dei, cum sermo iste quem promimus ita liber sensibus influat, vt eum & recipiat, & non includat auditor? Nam nisi reciperetur, neminem instrueret: si includeretur, ad alios non veniret. Et
In lib. 50. Homi. 25. vtique sermo iste verbis syllabisq; diuiditur, nec tamen ex eo tanquam ex cibo ventris singulas particulas tollitis, sed omnes totum auditis, totum singuli capitis. Nec timemus dum loquimur, ne totum audiendo vnus absumat, ne alter possit habere quod sumat, sed ita vos attentos esse volumus, nullius aurẽ mentẽmque fraudantes, vt & totum singuli audiatis, & totum ad audiendũ cæteris relinquatis. Neque hoc fit alternis temporibus, vt cum sermo qui dicitur ad te primo intrauerit, exeat à te, vt ad alium possit intrare, sed simul ad omnes venit, & totus ad singulos peruenit. Et si totus memoria teneri voluisset, sicut ad totum audiendum omnes ve- K
nistis, ita cum toto singuli rediretis: quanto magis verbum Dei, per quod facta sunt omnia, & quod in se manens innouat omnia, quod nec locis concluditur, nec temporibus tenditur, nec moris breuibus longisque variatur, nec vocibus texitur, nec silentio terminatur, quanto magis hoc tantum & tale verbum potuit matris vterum assumpto corpore fœcundare, & de sinu patris non emigrare. Hinc ad oculos humanos exire, inde mentes angelicas illustrare: hinc ad terras procedere, inde cœlos extendere: hinc homo fieri, inde homines facere. Nemo ergo credat dei filium coæternum & coæqualem conuersum & commutatum esse in hominis filium, sed potius credamus, & non consumpta diuina, & perfectè assumpta humana substantia manentem Dei filium, factum hominis filium. Neque enim quia dictum est, Deus erat verbum, & ver- Ioan. 1.
bum caro factum est: sic verbum caro factum est, vt esse desineret Deus, quando in ipsa carne quod verbum caro factum est, Emmanuel natum est, nobiscum Deus. Sicut verbum quod corde gestamus fit vox cum id ore proferimus: nec tamen illud in hanc commutatur, sed illo integro ista in qua procedat assumitur, vt L
& intus maneat quod intelligatur, & foris sonet quod audiatur, hoc idem tamen profertur in sono quod ante sonuerat in silentio: atque ita verbum cum fit vox non mutatur in voce, sed manens in mentis luce, & assumpta carnis voce procedit ad audientem, & non deserit cogitantem. Non cum ipsa vox in silentio cogitatur, quæ vel Græca est, vel Latina, vel linguæ alterius cuiuslibet, sed cum ante omnem linguarum diuersitatem res ipsa quæ dicenda est adhuc in cubili cordis quodam modo nuda est intelligenti, quæ vt inde procedat loquentis voce vestitur. Verumtamen vtrumque hoc, & quod cogitatur intelligendo, & quod sonat audiendo mutabile atque dissimile est. Neque illud manebit cum oblitus fueris, neque hoc cum silueris. Ver- Psalm. 118.
bum autem domini manet in æternum, & incommutabiliter manet. Et cum carnem assumpsit ex tempore, vt ad temporalem vitam procederet, non in carne amisit æternitatem, sed etiam carni præstitit immortalitatem: ita ipse tanquam sponsus procedens de Psalm. 18.
thalamo suo, exultauit vt gigas ad currẽdam viam. Qui Philip. 2.
cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse M
se æqualẽ deo, sed vt propter nos fieret quod non erat, semetipsum exinaniuit, non formam Dei perdens, sed formam serui accipiens, & per hanc in similitudinem hominum factus, nec propria substantia, sed habitu inuentus vt homo. Hoc enim totum quod sumus vel in anima, vel in corpore, nostra natura est, illius habitus. Nos nisi hoc essemus, non essemus. Ille si hoc non esset, esset vtiq; Deus. Et cum hoc esset, cepit quod non erat, homo factus, permanens deus, vt nõ vnum horum, sed vtrũq; verissime diceretur. Et propter quod homo factus est: Quoniam pater maior me est: & propter quod Ioan. 14.
permansit deus, Ego & pater vnũ sumus. Nam nisi ver- Ioan. 10.
bum in carnem, hoc est deus in hominem mutatus conuerteretur, non esset verum, pater maior me est: quia homine maior est deus: illud autem falsum esset, Ego & pater vnum sumus: sed, vnum fuimus: quia non sunt vnum deus & homo. Sed forsitan posset dicere: Ego & pater vnũ sumus. Quod enim erat & esse destitit, non est vtique, sed fuit. Nunc autem & propter veram formam serui quam acceperat, verũ dixit, Pater maior me est: & propter veram formam dei in qua permanebit,

verum

A vetum dixit, Ego & pater vnum sumus. Exinaniuit ergo se apud homines, non ita factus quod non erat vt non esset quod erat, sed occultans quod erat, & demõstrans quod factus erat. Proinde quia virgo concepit, & peperit filium propter manifestam serui formam puer natus est nobis. Quia vero dei verbum quod manet in æternum, caro factum est, vt habitaret in nobis, propter Dei formam latentem, sed manentem, sicut nunciauit Gabriel, vocamus nomen eius Emmanuel. Factus est enim homo, permanens deus, vt & filius hominis recte vocetur, nobiscum deus. Non alter deus, non alter homo. Exultet in credentibus mundus, quibus saluandis venit per quem factus est mundus. Conditor Mariç, natus ex Maria. Filius Dauid, dominus Dauid. Semen Abrahę, qui est ante Abraham. Factor terrę, factus in terra. Creator cœli, creatus sub cœlo. Ipse est dies quem fecit domin⁹, & dies cordis nostri, ipse est dominus. Ambulemus in lumine eius, exultemus & iucundemur in eo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

B *In eodem festo de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem: In mundo erat, & mundus per ipsum factus est: &c. Sermo XXIIII.*

Se. XXVIII ET Christus fratres in mundo erat, & mundus per ipsum factus est, & mundus eum non cognouit. Qui mundus per eum factus est? qui mũdus eum non cognouit? Non enim mundus qui per eum factus est, ipse eum cognouit. Quis est mundus qui per eum factus est? Cœlum & terra. Quomodo eum non cognouit mundus, quando in eius passione sol obscuratus est? Quo modo eum terra nõ cognouit, quando pendente illo in cruce contremuit? Sed mundus eum non cognouit, cuius princeps est ille de quo
Ioan. 14. dictum est, Ecce venit princeps mundi huius, & in me
Mund⁹ homines mali signat. nihil inuenit. Homines mali mundus vocantur. Inde acceperunt nomen ex eo quod amant. Amando deum efficiuntur dij, ergo amando mundum mundus dicuntur.
2. Cor. 5. tur. Sed deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. Mundus ergo eum non cognouit. Nũquid omnes? In sua propria venit, & sui eum non receperunt. In sua? Omnia ipsius, sed propria ipsius dicuntur, vnde mater eius erat, vnde carnem conceperat, ad quos aduentus sui præcones ante præmiserat, quibus legem dederat,
C quos de Aegypti seruitute liberauerat, quorum patrem
Ioan. 8. carnalem elegit Abraham, quia verum dixit, Ante Abra
Ioan. 1. ham ego sum, Nec sic dixit, Antequam Abraham fieret, ego sum. In principio erat verbum, non factum erat. Ergo in propria venit, & sui eum non receperunt. Quot
Matth. 21. autem receperunt eum? Vtique ibi Apostoli, qui eũ receperunt: ibi illi, qui ante iumentum ramos ferebant, & præcedebant & sequebantur, & vestimenta sua sternebant, & magna voce dicebant, Osanna filio Dauid, be-
Luc. 19. nedictus qui venit in nomine domini. Tunc Pharisæi dixerunt illi, Compesce pueros, ne tibi ista clament. Et
Lapides, gentiles. ille, Si isti tacebunt, lapides clamabunt. Quid lapides, nisi qui colunt lapides? Si paruuli pueri tacebunt, maiores & minores gentes clamabunt. Qui lapides, nisi lapi-
Ioan. 1. des, de quibus dicit ipse Ioannes, Qui venit vt testimonium perhiberet de lumine? Cum enim videret ipsos
Matt. 3. Iudęos superbire de genere Abrahæ, ait illis: Generatio viperarum: illi seducebant filios Abrahæ. Potens est enim deus de lapidib⁹ istis suscitare filios Abrahę. Quos præuidebat in spiritu, de illis dicebat. Nos siquidẽ præuidebat. Potens est enim deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. De quibus lapidibus, inquit: Si hi tacebunt, lapides clamabunt. Modo audistis & clamastis: D
Impletum est, lapides clamabunt: de gentibus enim venimus in parentibus nostris, lapides adorauimus, ideo canes dicti sumus. Recordamini quid audierit mulier illa, quę clamabat post dominum, quia erat Chananęa, idolorum cultrix, ancilla dæmoniorum, quid dixit Iesus? Non est bonum tollere panem filiorum, & mittere Matt. 15.
canibus. Nunquid aduertistis quemadmodum canes lapides vnctos lingunt, sic sunt omnes simulachrorum cultores? Sed venit nobis gratia. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri. Ecce habetis modo natos, dedit eis potestatem filios dei fie- Ioan. 1.
ri. Quibus dedit? His qui credunt in nomine eius. Et quo modo filij dei fiunt? Qui non ex sanguinibus, neq; ex volũtate viri, nec ex voluntate carnis, sed ex deo nati sunt. Intendite ergo isti ex deo nati sunt, accepta potestate vt filij Dei fierent. Ex Deo nati sunt, non ex sanguinibus, qualis est prima natiuitas, qualis est natiuitas *Natiuitas duplex.*
misera veniẽs ex miseriis. Sed qui ex deo nati sunt quid erant? Vnde primum nati erant ex sanguinibus mixti sanguinibus & masculi & fœminę, commixtione carnis masculi & fœminæ, inde nati erant. Modo vnde? Ex E
Deo nati sunt. Prima natiuitas ex masculo & fœmina: secunda natiuitas ex deo & Ecclesia. Ecce ex deo nati sunt: Vnde factum est, vt habitaret in nobis. Magna mutatio, ille factus caro, iste spiritus. Quid est hoc? Qualis dignatio fratres mei? Et erigite animum ad speranda & capienda potiora, nolite adiicere cupiditatibus secularibus. Precio empti estis, propter vos verbum caro factum est, propter vos qui erat filius dei, factus est filius hominis, vt qui eratis filij hominum, efficeremini filij dei. Quod erat ille, qui factus est? Quid eratis vos? Quid facti estis? Erat ille filius dei, qui factus est filius hominis: eratis vos filij hominum, qui estis filij dei facti. Communicauit nobiscum mala, & daturus est nobis bona. Sed ille ipse qui factus est filius hominis distat à nobis. Nos filij hominum per concupiscentiam carnis, ille filius hominis per fidem virginis. Mater cuiuslibet hominis concubuit & concepit: vnusquisque autem natus de homine patre suo, & de homine matre sua: Christus autem natus de spiritu sancto & Maria virgine. Ad nos accessit, sed à se non multum recessit, immo à se q; F
deus est nunquam recessit, sed addidit quod erat naturæ nostrę. Accessit enim quod non erat, nõ amisit quod erat. Factus est filius hominis, sed non cessauit esse filius Dei, per hoc mediator in medio. Quid est in medio? Nec rursum, nec deorsum. Quo modo nec sursum, nec deorsum? Nec sursum, quia caro est: nec deorsum, quia non peccator: sed tamen in quantum deus, semper sursum, Non enim sic venit ad nos vt dimitteret patrem, cum quo viuit & regnat deus.

Item in eodem festo alius sermo de eodem, qui habetur inter Sermones de verbis domini, XXXIX.

Item in eodem festo Homilia, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, In principio erat verbum, &c. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem.

Item in eodem festo, de eodem habetur sermo inter Sermones de verbis domini, XXXVIII.

Item in eodem festo alius sermo factus ad fratres in eremo, qui habetur inter sermones ad eosdem, X.

In festo

G *In festo Epiphaniæ domini, & per octauas eius:*
Sermo I.

Ser. XXIX. PRoxime fratres charissimi eiusmodi redemp
tionis nostræ celebrauimus sacramentum,
quo Deus hominem cum infirmitatibus in-
duit: hodie vero illud colimus, quo se in hominē Deus
Mat. 2. virtutibus declarauit, pro eo quòd in hac die, siue cœlo
Ioan. 2. stella ortus sui nuncium præbuit, siue quòd in Chana
Galilææ in conuiuio nuptiali aquam in vinum conuer-
Matt. 3. tit, siue quòd in Iordanis vndis aquas ad reparationem
Matt. 14. humani generis sub baptismo cōsecrauit, siue quòd de
quinque panibus quinque milia hominum saciauit, in
quolibet horum salutis nostræ mysteria continentur &
gaudia. Nobis enim ex virgine natus est, quod stella
monstrauit. Nobis ex baptismo lauachrum concessum
est quod in Iordanis alueo consecrauit. Nos quoque in
melius esse mutandos operis miraculo pernionstrauit,
quando aquas in vina conuertit. Et ideo fratres charis-
simi in omni actu nostro stellam fidei præparemus, &
in custodia puritatis Christi baptismum celebremus,
quia hæc Christi regeneratio, nostræ fidei confirmatio
est. Insinuauit enim nobis muneris sui beneficium per
H secundæ natiuitatis exemplum, & quod facere voluit,
prior ipse fecit. Legimus Iudæos diuersa sub lege ha-
buisse baptismata, sed nullum ex his contra præuarica-
tionis malum generalem potuit conferre medicinam.
Et ideo pro absolutione totius mundi indigebant re-
generationis aqua cœlitus sanctificari. Et quia per vni-
uersum mundum sacramentum baptismi humano ge-
neri opus erat, omnibus aquis benedictionem dedit,
quando in Iordanis alueum vnica ac singulari pietate
descendit. Tunc enim Christum dominum non tam
lauit vnda quàm lota est. Tibi ergo nascendo Christus
aduenit, tibi viuendo militauit, tibi moriendo confli-
xit. Quem vides pro te mortuum, pro te intellige bap-
tizatum. Talis omnino etiam ante baptismum fuit, &
ideo præcursor eius atque Baptista ita eum cum ad se
Matt. 3. baptizandus veniret alloquitur: Domine, ego à te de-
beo baptizari, & tu venis ad me? Quid euidentius de
Christi nondum baptizati puritate, quid fortius, Ego
à te debeo baptizari: id est, qui fons es innocentiæ, &
plenitudo iusticiæ, qui nullo indigens dare scis, nescis
accipere? Ego, inquit, à te debeo baptizari, quia tecum
exhibes, & in te possides puritatis munera & baptisma-
I tis sacramenta: & quod ego dabo te largiente per gra-
tiam, tu obtines per naturam. Attactu membra tingun-
tur, & fluenta ditantur. Vitalem gratiam non corpus
ex flumine, sed flumen mutuatur ex corpore. Descēde-
re in se fontem suum fœlix vnda miratur, sub vno mo-
mento remedia æterna concipiens, & noua deum re-
generationis fœcunditate parturiens, quod acceperat
hoc reddens, & quod non habebat, accipiens. Inter hæc
mirum esset, quòd se dominus serui subdidit benedi-
ctioni, nisi & cruci se subdidisset & morti. Et ille qui-
dem preciosum sibi esse hominem precij ipsius digni-
Peccata apud deum quantū sint grandia. tate perdocuit, vt hinc quoq; intelligamus quàm gran-
des apud se æstimet deus noster humanorum criminū
causas, propter quas non angelum, non archangelum,
sed Deum misit ad terras. Quàm grauis sit peccati &
quàm dura cōditio, prodit remedij magnitudo. Quan-
ta malorum discussio erit qua damnabuntur, solici-
tudo indicat qua redimuntur. Omni ergo diligentia
atque vigilantia caueamus, ne vulneret diabolus quod
sanauit Deus, ne per consensum cordis, per flagitium
corporis seruitutem quam debemus domino magis ex-
hibere probemur inimico. Equidem si quis violentus K
ac præpotens aliquid de facultate nostra ac proprieta-
te rapuisset, nónne dignum summo odio duceremus?
nónne merito tanquam hostem detestaremur? Cur pec
cando diabolo consentiemus, qui nobis non substan-
tiam vult auferre, sed vitam: non terram fraudare, sed
cœlum: non fines angustæ possessionis, sed infinita spa-
cia æternitatis? Inter hæc, ô homo, si dignitatem factu-
ræ tuæ, si pietatem circa te domini tui volueris æstima-
re de precio, non poteris dubitare de regno. Ipsi enim
magi, qui ad illa cœlestis pueri venerāda cunabula stel-
læ indicio peruenerunt, quid aliud expresserunt in illis
muneribus, nisi fidem nostram? In eo enim quòd tria
offeruntur, trinitas intelligitur. In eo vero quòd tres
sunt, & singuli singula offerunt, in trinitate vnitas de-
claratur: per aurum rex ostenditur, deus in thure dinos-
citur: per myrrham, quæ condiendis est apta corpori-
bus, sepultura crucifigendi hominis prædicatur. Secun- *Magi quo*
dum hæc charissimi, nos quoque personam magorum *modo sint*
spiritalibus imitemur obsequiis. In primis tam diu quæ- *imitandi.*
ramus Christum, donec illum inuenire mereamur. Du
catum nobis prębeat velut stella cœli lux fidei. Hæc no
bis illum ostendat, non iam in præsepi vagientem, sed L
in summa cœli arce dominantem. Nec in matris gre-
mio, sed in solio patris adorandum. Nec vlterius in hu
manitate iudicandum, sed ad iudicium cum maiestate
venturum. Sic quasi trium munerum trinitatis perfecta
confessio, credatur à nobis vna diuinitas sine confusio-
nis separatione distincta, pater & filius & spiritus san-
ctus vnus deus: credātur tres personæ, sed non tres sub-
stantiæ. Quantum autem ad cœlestis naturæ ordinem
pertinet, in patre & filio & spiritusancto ita confitenda
est vna diuinitas, vt nec singularis putetur in trinitate
persona, nec triplex in vnitate substantia, sed ita assig-
netur pluralitas vnitati, ne trinitati subtrabatur æqua-
litas. Et licet intromittatur in vna diuinitate numero-
sitas, non sit tamen recipienda diuersitas. Ita ergo fi-
delium cordibus disponendus est Dei cultus, vt nō ad-
mittatur vel in vnitate separatio, vel in trinitate per-
mixtio. Proxima enim ab hac die fratres charissimi, sa-
cri natalis die natus est dominus, nūc baptizatus. Tunc
nos genuit ad vitam, nunc regenerauit ad salutem: tunc
Adam suscepit perditum, nunc abluit peccatorem. Ve-
nit ergo ad baptismū, sicut scriptū est. Sed quid abluit, M
qui mundus erat? Vtiq; vt mundus ablueret immūdos.
Illum ergo currentes aquæ tunc infundebant, sed pec-
cata nostra secum portabant. De illo guttæ baptismatis
fluebāt, sed nostra in guttis crimina fluebant. O miseri-
cordia simul & potentia dei, necdū eramus in mundo,
& iam abluebamur in baptismo. Mundati in illo sumus
antequam nati. Nam ipsi fuit baptismatis ratio, vt aquæ
quæ purgaturæ nos erant, ab illo antè purgarentur. Et
cum ascendisset, inquit scriptura, de aqua, vidit apertos *Matt. 3.*
cœlos. Nunquid tunc ei cœlum apertum fuerat, cuius
oculi cœlorum interiora cernebant? Sed ideo cœlum
aperitur, vt mysterium baptismatis in hoc declaretur:
quia quando homo de baptismo egreditur, tunc ei ia-
nua regni cœlestis aperitur. Illud vero quale est quod
magi veniunt ad deum natum, imò ducuntur, positum *Mat. 2.*
in præsepio vident, nec apud sensus eorum humilitas
natiuitatis reuerentiam diuinitatis imminuit: adorant
corporibus, honorant muneribus, venerantur officiis:
oculis hominem vident, & deum obsequiis confiten-
tur. Videbant enim in eo qui natus fuerat plus esse
quod animę hominum, quàm quod oculi præuiderint.
Dominus

A Dominus qui tunc corporaliter natus fuerat, per ipsum omnia nata erant. Videbatur quidem in præsepio, sed dominabatur in cœlo. Intra corpusculum erat, sed intra se omnia cōtinebat. Natus quidem ex matre fuerat, sed matrem suam ipse creauerat. Et ideo se magi humiliabant, quia famulari astra cernebant. Deū enim esse cognouerant, cui cœlestia seruiebant. Et idcirco etiam ipsa eorum munera diuino mysterio plena erant. Aurum namque, vt audistis, & thus, & myrrham obtulerunt. Tripliciū ergo munerum numero triplex significatio continetur. In thure obtulerunt dei honorem, in auro regiam dignitatem, in myrrha corporis sepulturam. Offeramus ergo & nos dilectissimi fratres syncera & sancta munera deo nostro, castitatem, fidem, patientiā, charitatem, mētes humiles, probos mores, animas Deo inhabitare condignas. Hæc sunt enim placita Deo dona, hæc grata munera, quæ illi quidem offeruntur, sed offerentibus prosunt. Nullo enim ille munere eget, sed hoc illi munus optimum est, vt causas habeat munerandi. Nihil à nobis exigit, nihil amplius petit nisi salutem nostram. Omnia enim sibi præstari à nobis putat, si ita nos egerimus, vt nobis ab illo cuncta præsten-
B tur, auxiliante ipso domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Thus. *Aurum.* *Myrrha.*

In eodem festo, Sermo II.

Ser. XXX. AD partum virginis adorandum Magi ab Oriente venerunt. Hunc diem hodie celebramus, huic debitam solēnitatem sermonemq; persoluimus. Illis dies iste primus illuxit, anniuersaria nobis festiuitate rediit. Illi erant primitiæ gentium, nos populi gentium. Nobis hoc lingua nunciauit Apostolorum, stella illis tanquam lingua cœlorum, & nobis idem Apostoli tanquam alij cœli enarrauerunt gloriam dei. Cur enim non agnoscamus eos cœlos, qui facti sunt sedes Dei, sicut scriptum est: Anima iusti, sedes sapientiæ? Per hos enim cœlos ille cœlorum fabricator & habitator intonuit, quo tonitruo mundus tremuit, & ecce iam credit. Magnum sacramentum. In præsepi tunc iacebat, & Magos ab Oriente docebat: abscondebatur in stabulo, & agnoscebatur in cœlo, vt agnitus in cœlo manifestaretur in stabulo, & appellaretur Epiphania dies iste, quod Latine manifestatio dici potest, simul eius celsitudinem humilitatemq; commendans, vt qui in aperto cœlo signis sydereis monstrabatur, in an-
C gusto diuersorio quæsitus inueniretur inualidus infantilibus membris, inuolutus infantilibus pannis, adoraretur à magis, timeretur à malis. Timuit enim eum rex Herodes eisdem sibi magis nunciantibus, cum adhuc quærerēt paruulum, quem cognouerant cœlo teste iam natum. Quid erit tribunal iudicātis, quando superbos reges cunabula terrebant infantis? Quanto consultius reges non sicut Herodes interficere quærant, sed sicut magi potius adorare delectentur, iam præsertim eum qui & ipsam mortem quam cupiebat inimicus inferre, etiam pro ipsis inimicis ab inimicis sustinuit, eam in suo corpore occisus occidit. Pie timeat reges ad patris dexteram iam sedentem, quem rex impie timuit adhuc matris vbera lambentem: audiant quod scriptum est: Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram, Seruite domino in timore, & exultate ei cum tremore. Ille enim rex vltor impiorum regum, & rector piorum, non ita natus est vt reges nascuntur in seculo, quia & ille natus est cuius regnū non est de hoc seculo. Nobilitas fuit nascentis in virginitate parientis, & nobilitas parientis in diuinitate nascentis. Denique cum

Psalm. 18. *Sapien. 7.* *Epiphania* *Psalm. 2.*

tam multi iam nati atque defuncti essent reges Iudæo- D
rum, nonquid quēquam eorum adorandum magi quæsierunt? Quia nec quenquam eorum cœlo loquente didicerunt. Verūtamen quod prætereundum non est, hęc Magorū illuminatio magnum testimonium cæcitatis extitit Iudæorum. In terra eorum isti requirebant, quod illi in sua non agnoscebant. Apud eos isti infantem inuenerunt, quem illi apud se negauerunt. In his terris de longinquo isti peregrini puerum Christum nondū verba promentem adorauerunt, vbi ciues illi iuuenem miracula facientem crucifixerunt. Isti in membris paruis Deum adorauerunt, illi in magnis factis nec tanquam homini pepercerūt, quasi plus fuerit videre nouam stellam in eius natiuitate fulgentem, quàm solem eius in morte lugentem. Iam vero quod eadem stella quæ Magos perduxit ad locum vbi erat cū matre virgine Deus infans, quę vtique poterat eos & ad ipsam perducere ciuitatem, sed tamen subtraxit, nec eis prorsus apparuit, donec de ciuitate in qua Christus nasceretur idem ipsi interrogentur Iudæi, vt ipsi eam secūdū diuinę scripturæ testimonium nominarent, ipsi dicerent: Bethleem non es minima in principibus Iuda, ex te enim exiet dux qui regat populum meum Israël. Quid aliud hic E significauit diuina prouidentia, nisi apud Iudæos solas diuinas literas remansuras, quibus gētes instruerentur, illi excæcarentur, quas portarent non ad adiutoriū salutis suæ, sed ad testimonium salutis nostræ? Nam hodieq; cū præmissas prophetias de Christo proferimus, iam rerum cōpletarum luce declaratas, si forte Pagani quos lucrari volumus dixerint non eas tanto antè prędictas, sed post rerum euentum, vt hæc quæ facta sunt prophetata putarentur, à nobis esse cōfictas, Iudæorum codices recitamus, vt tollatur dubitatio Paganorum, qui iam in magis illis figurabantur, quos Iudæi de ciuitate in qua natus est Christus diuinis eloquiis instruebant, & eū ipsi nec requirebant, nec agnoscebant. Nunc ergo charissimi, gratiæ filij & hæredes, videte vocationem vestram, & manifestato Iudæis & gentibus Christo tanquā angulari lapidi perseuerantissima dilectione cohærete. Manifestatus enim est in ipsis cunabulis infantiæ suæ his qui prope & his qui longe erant, Iudęis in pastorum propinquitate, gentibus in magorum longinquitate. Illi ipso die quo natus est, isti ad eum hodie aduenisse creduntur. Manifestatus ergo est, nec illis doctis, nec istis iustis. Præualet namque imperitia in rusti- F
citate pastorum, & impietas in sacrilegiis magorum. Vtrosq; sibi lapis ille angularis applicuit, quippe qui venit stulta mundi eligere, vt confunderet sapientes, & non vocare iustos, sed peccatores, vt nullus magnus superbiret, nullus infirm⁹ desperaret. Vnde Scribę & Pharisæi dum nimis docti & nimis iusti sibi videntur, cuius nascētis ciuitatem ostenderunt prophetica eloquia recitantes, hunc reprobauerunt ædificantes. Sed quia factus est in caput anguli, & quod natus ostendit, passus impleuit. Huic nos inhęreamus cū alio pariete habente reliquias Israël, quæ per electionem gratiæ saluæ factæ sunt. Eos enim pastores illi præfigorabant de proximo coniungendos, vt & nos, quorū ex longinquo vocationē magorum significabat aduentus, iam non peregrini & inquilini, sed ciues sanctorum, & domestici dei maneamus, coędificati super fundamentum Apostolorum & Prophetarum, ipso summo angulari lapide existente Christo Iesu, qui fecit vtraq; vnum, vt in vno amemus vnitatē, & ad colligendos ramos, qui etiam de oleastro inserti, per superbiam fracti hæretici facti sunt, quoniā potens

Mich. 5. *1. Cor. 1.* *Ephe. 2.* *1. Corin. 1.* *Matt. 9.* *Psal. 117.* *Roma. 11.* *Ephe. 2.*

Roma.11. potens est deus iterum inserere illos: habeamus & infa-
G tigabilem charitatem, ipso adiuuante qui viuit & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

In eodem festo: Sermo III.

Ser. XXXI. ANte paucissimos dies natalem diem domini celebrauimus, hodierno autem die manifestationem qua manifestari gentibus cœpit, solennitate non minus debita celebramus. Illo die natum pastores Iudæi viderunt, hodie magi ab Oriēte venientes adorauerunt. Natus quippe fuerat lapis ille angularis, pax duorum parietum, ex circumcisione & præ-
Ephe.2. pucio, non ex parua diuersitate venientium, vt in illis specularetur, qui factus est pax nostra, & fecit vtraque vnum. Hoc in pastoribus Iudæorum, & magis gētium præsignatum est. Inde cœpit, quod in vniuerso mundo fructificaret & cresceret. Nos itaque duos dies, natiuitatis & manifestationis domini nostri spiritali lætitia gratissimos habeamus. Iudæi pastores ad eum angelo nunciante, gentiles magi stella demōstrante perducti sunt. Hæc stella vanas computationes astrologorum & diuinationes confundit, cū stellarum adoratoribus creatorem cœli & terræ adorandum potius demonstrauit.
H Nam ipse nouam stellam declarauit natus, qui antiquū solem obscurauit occisus. Illa luce inchoata est fides gentium, illis tenebris accusata est perfidia Iudæorum.
Stella quæ Quid erat illa stella, quæ nec vnquam antea inter syde-
Magis ap- ra apparuit, nec postea demonstranda permansit? Quid
paruit qd? erat nisi magnifica lingua cœli, quæ narraret gloriam
Psalm. 18. Dei, quę insuitatum virginis partum insuitato fulgore clamaret, cui non postea apparenti Euangelium toto orbe succederet? Quid denique magi venientes dixe-
Matt.2. runt: Vbi est qui natus est rex Iudæorum? Quid est hoc? Nōnne tum multi antea reges erant Iudæorum? Quid tantopere alienę gentis regem nosse & adorare cupierunt? Vidimus enim, inquiunt, stellam eius in Oriente, & venimus adorare eum. Nunquam hoc tanta deuotione requirerent, tanto pietatis affectu desiderarēt, nisi eum agnoscerent regem Iudæorum, qui rex est etiam
Ioan. 19. seculorum. Hinc & Pilatus nonnulla vtique aura veritatis afflatus est, quando in eius passione titulum scrip-
Ibidem. sit, Rex Iudæorum: quem Iudęi conati sunt mendosi emendare, Quibus ille respondit: Quod scripsi, scripsi. Quia prædictum erat in Psalmo: Tituli inscriptionem ne corrumpas. Aduertamus itaque magnum hoc & mi-
I rabile sacramentum. Magi ex gentibus erant, ipse etiam Pilatus ex gentibus: illi stellam viderunt in cœlo, ille titulum fixit ligno, vtrique tamen non regem gentium, sed Iudæorum, vel quærebant, vel agnoscebant. Iudæi vero ipsi nec stellam secuti sunt, nec titulo consenserunt. Iam igitur præsignabatur, quod postea ipse domi-
Matt. 8. nus dixit, Multi ab Oriente & Occidente venient, & recumbent cum Abraham & Isaac & Iacob in regno cœlorum, filij autem regni ibunt in tenebras exteriores. Nam magi ab Oriente, Pilatus ab Occidente venerat. Vnde illi Orienti, hoc est nascenti, ille autem Occidenti, hoc est, morienti attestabātur regi Iudæorum, vt cum Abraham & Isaac & Iacob, ex quibus Iudæi ducebant originem, recumberent in regno cœlorum, non ex eis propagati per carnem, sed eis inserti per fidem, vt ille
Roma. 11. de quo Apostolus loquitur, Oliuæ inserendus iam præmonstraretur oleaster. Propterea quippe non rex gentium, sed Iudæorum ab eisdem gentibus, vel quærebatur, vel agnoscebatur: quia oleaster ad oliuam, non ad oleastrum oliua veniebat. Rami tamen frangendi, hoc est, infideles Iudæi, & Magis inquirentibus vbi Christus nasceretur, in Bethleem Iudæ respondebant: & Pilato K
exprobrante quòd regem suum crucifigi vellent, perti- Matt. 27.
nacissime sæuiebant. Itaque magi adorauerunt, Iudæis ostendentibus locum Christi nascentis, quia in scriptura quam Iudæi acceperunt, Christum cognoscimus. Pilatus manus lauit Iudæis exigentibus mortem Christi patientis, quia per sanguinem quem Iudæi fuderunt peccata diluimus. Sed de testimonio Pilati per titulum in quo scripsit, regem Iudæorum esse Christum, alius est differendi locus, quo passionis est tempus. Nunc quod attinet ad manifestationem Christi nati, de cuius manifestationis die, quæ Græco vocabulo Epiphania nominatur, qua manifestari cœpit gentibus, cum eum magi adorauerūt, quę restant pauca dicamus. Nam etiam atque etiam considerare delectat, quemadmodum Magis quærentibus vbi Christus nasceretur, Iudæi respon-
deruot, In Bethleem Iudæ. Nec tamen ad eum ipsi ve- Matt. 2.
nerunt, sed eis abscedentibus, magos ad eum locum in quo infans erat eadem stella perduxit, vt ostenderetur quod & ciuitatem poterat demonstrare, sed ad hoc se aliquantulum subtraxerat, vt Iudæi possent interro-
gari. Ad hoc sunt autem interrogati Iudæi, vt demon- L
strarētur, eos non ad suam, sed ad gentium salutem & agnitionem testimonia diuina portare. Propter hoc enim illa gens regno suo pulsa est & dispersa per terras, vt eius fidei cuius inimici sunt vbique testes fieri cogerentur. Perdito quippe templo, sacrificio, sacerdotio, ipsóque regno, in paucis veteribus sacramentis nomen genúsque custodiunt, ne permixti gentibus sine discretione dispereant, & testimonium veritatis amittant, velut Cain accipiente signum vt eum nullus occidat, qui fratrem iustum inuidus & superbus occidit. Hoc nimirum etiam in quinquagesimo octauo Psalmo non incongruenter intelligi potest, vbi Christus ex persona sui corporis loquitur & dicit, Deus meus demonstra- Psal. 58.
uit mihi de inimicis meis, ne occideris eos, ne quando obliuiscantur legis tuę. In eis quippe inimicis fidei Christianę demonstratur gentibus quo modo prophetatus est Christus, ne forte cum vidissent tanta manifestatione impleri prophetias, putarent easdem scripturas à Christianis esse confictas, vt de Christo prædicta putarentur, quæ completa cernuntur. Proferuntur ergo codices à Iudæis, atque ita Deus demonstrat nobis inimicis nostris, quos ideo non occidit, hoc est, de terris non
penitus perdidit, ne obliuiscerentur legem ipsius, quam M
propterea legendo & quædam eius quamuis carnaliter obseruando meminerint, vt sibi sumant iudicium, nobis præbeant testimonium, ipso domino nostro adiuuante, qui viuit & regnat deus per omnia secula seculorum, Amen.

In eodem festo: Sermo IIII

HOdierni diei per vniuersum mūdum noua so- Se. XXXII.
lennitas quid nobis afferat festiuitatis, quidve anniuersaria repetitione commemoret, anniuersario quoq; sermone tempus admonet vt loquamur. Epiphania quippe, Latine manifestatio dici potest. Hac enim die magi dominum nostrum adorasse perhibentur, stella scilicet apparente commoniti, & præ- Matt. 2.
cedente perducti. Eo quippe die quo natus est, illi stellam in Oriente viderunt, & quem natum indicaueit agnouerunt. Ex illo igitur die ad hunc diem occurrerunt, Herodē regem nuncio terruerūt, Iudæis ex prophetica scriptura respondentibus, Bethleem ciuitatem, vbi dominus natus fuerat, inuenerunt. Ad ipsum dominum stella eadem ducente venerūt, demonstratum adorauerunt,

A adorauerunt, aurum, thus, & myrrham obtulerunt, alio itinere redierunt. Manifestatus est quidem & die ipso natiuitatis suæ dominus pastoribus ab angelo admonitis, quo etiam die per stellam illis est longe in Oriente nunciatus, sed in isto die ab eis est adoratus. Suscipite ergo deuotissime istum diem celebrãdum vniuersa ecclesia gẽtium, quia & illi magi quid iam fuerunt nisi primiciæ gentium? Israëlitæ pastores, magi gentiles. Illi prope, isti lõgè, vtrique tamen ad angularem lapidem cucurrerunt. Veniẽs quippe, sicut Apostolus dicit, euãgelizauit pacem nobis, qui eramus longè, & pacem his qui prope. Ipse est enim pax nostra, qui fecit vtraque vnum, & duos condidit in se, in vnum nouum hominẽ faciens pacem, & commutauit vtrosque in vno corpore deo, interficiens inimicicias in semetipso. Merito istum diem nunquam nobiscum hæretici Donatistæ celebrare voluerunt, quia nec vnitatem amant, nec Orientali ecclesiæ, vbi apparuit illa stella, communicant, nos autem manifestationem domini & saluatoris nostri Iesu Christi, quia primicias gentium delibauit, in vnitate gentium celebramus. Tunc enim puer B prius quàm sciret vocare patrem aut matrem, sicut de illo fuerat prophetatum, accepit virtutem Damasci, & spolia Samariæ, id est, antequam per humanam carnem humana verba proferret, accepit virtutem Damasci, illius scilicet vnde Damascus præsumebat. In diuitiis quippe ciuitas illa secundum seculum florens aliquando præsumpserat. In diuitiis autem principatus auro defertur, quod Christo magi suppliciter obtulerũt. Spolia vero Samariæ idem ipsi erant, qui eam incolebant. Samaria nanque pro idololatria posita est. Illic enim populus Israël auersus à domino, ad idola colẽda conuersus est. Debellaturus scilicet Christus gladio spiritali per vniuersum orbem regnum diaboli, hæc prima puer spolia idololatriæ dominationi detraxit, vt ad se adorandum magos conuersos à peste illius superstitionis auerteret, & in hac terra nondũ loquens per linguam loqueretur de cœlo per stellam, vt & quis esset, & quò propter quos venisset, non voce carnis, sed virtute verbi, quod caro factum est demonstraret. Hoc enim C verbum, quod in principio erat deus apud deum, iam etiam caro factum, vt habitaret in nobis, & ad nos venerat, & apud patrem manebat, sursum angelos nõ deserẽs, & deorsum ad se homines per angelos colligẽs, & cœlestibus habitatoribus secundum verbum incommutabili veritate fulgebat, & propter angustum diuersorium in præsepe iacebat. Ab ipso in cœlo demõstrabatur stella, & ipsum adorandum demonstrabat in terra. Et tamen infans tam potens, tam magnus, paruulus propter inimicicias Herodis in Aegyptum portãtibus parentibus fugit: ita nondum sermone, sed factis iam suis membris loquens, & tacitus dicens, Si vos persecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam. Mortalẽ quippe carnem in qua nos præfiguraret gerebat, in qua erat etiam pro nobis opportuno tẽpore moriturus. Vnde à Magis illis non solum aurum honorandus, & thus adorandus, verumetiam myrrham sepeliendus acceperat. Quales etiam fuissent pro eius nomine morituri, quàm innocentes, quàm humiles, ostendit in paruulis quos Herodes occidit. Nam ex quibus lex tota pendet & Prophetæ, etiam illum numerum præceptorum significauit bimatus illorum. Iam vero quem non fecit intentum, quid sibi velit quod magorum inquisitioni vbi Christus nasceretur, Iudæi de scriptura responderunt, & ipsi cum eis non adorauerunt? Nõnne hoc videmus etiam nunc, quando ex ipsis sacramentis quibus D eorũ duricia subditur, nihil aliud quàm Christũ in quẽ nolunt credere ostenditur? Nõne & quando occidunt ouem in Pascha & mãducant, gentibus Christum demonstrant, quem cum eis ipsi non adorant? Nam illud quale est, quod sæpe de testimoniis propheticis, quibus Christus prænunciatus est, quibusq; hominibus dubitãtibus, ne forte à Christianis illa conscripta sint, nõ adhuc futura, sed facta, ad Iudæorũ codices prouocamus, vt animos dubitantiũ confirmemus? Nõne enim tunc Christum Iudæi ostendunt gentibus, quem nolũt adorare cum gentibus? Nos ergo charissimi, quorum erãt illi magi primiciæ, nos hæreditas Christi vsq; ad termi nos terræ, propter quos cæcitas ex parte in Israël facta est, vt plenitudo gentium intraret, cognito domino & saluatore nostro Iesu Christo, qui propter nos consolãdos tũc iacuit in angusto diuersorio, nũc propter sublimandos sedet in cœlo, sic eum annunciemus in hac terra, in hac regione carnis nostræ, vt nõ quà venimus redeamus, nec prioris nostræ cõuersationis vestigia repetamus. Hoc est enim quod & illi magi, nõ quà vene E runt redierunt. Via mutata est, & nobis cœli enarrauerunt gloriam dei, & nos ad Christum adorandum fulgens ex Euangelio veritas tanquam de cœlo stella perduxit, & nos prophetiam in gẽte Iudaica celebratam, tanquam indicium Iudæorum non nobiscum pergentium fideli aure percepimus, & nos, & regem, & sacerdotẽ, & pro nobis mortuũ Christũ agnoscẽtes atq; laudantes, iam in auro & thure & myrrha honorauimus, superest vt eũ euangelizantes nouã viã carpamus, non quà venimus redeamus, adiuuãte domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amẽ.

In eodem festo, Sermo V.

Causam dilectissimi & rationem solennitatis hodiernę, sæpe vobis & euãgelica narratio, & obseruantiæ cõsuetudo patefecit: nec necesse est ita nũc quę inter saluatoris nostri humana primordia sunt gesta replicari, vt de splẽdore noui syderis, de Magis magorũq; muneribus, de sæuicia Herodis, & de interfectione infantiũ disseramus, cũ sicut nostis & in stellæ fulgore dei gratia, & in trib' viris vocatio gẽtiũ, F & in rege impio crudelitas paganorũ, & in occisione infantiũ, cunctorũ martyrũ forma præcesserit. Sed quia in sacratissimo die reddẽdũ expectationi vestræ est sacerdotalis sermonis officiũ, nitamur vt possumus adiuuante spiritu dei, eò per intelligẽtiæ semitas peruenire, vt cognoscamus sacramentũ præsentis festi ad omniũ fideliũ tempora pertinere, nec vllo modo habeatur insolitum, quod in dispensationum ordine adoratur antiquũ. Quãuis ergo omnis anima Christiana nihil indignũ debeat de filij dei maiestate sentire, & transcensis incipientis fidei rudimentis, oporteat vnumquemq; ad sublimiora proficere, necesse est tamẽ infirmitatẽ uientis humanæ, dum verum hominem accepit Christũ, de ipsa naturæ nostræ communione trepidare, & per initia vel incrementa corporea ad agnitionem vnius cũ patre deitatis difficulter accedere. Sed vbi inter caligantes cogitationes radius supernæ lucis refulserit, cũctantes fidei moras splẽdore veritatis abrumpat, vt cor liberum & à visibilibus absolutum, lumen intelligẽtiæ tanquam lucem stella sequatur: quia sicut Apostolus ait, Dominus Iesus Christus in gloria dei patris est, vt quẽ venerabatur in cunis humiliter iacentem, ipsum sine differentia adoret cum patre regnantem. Hæc autem manifestatio dilectissimi, quæ hæsitantium nebulas dissol-

Marginalia: Ephe. 2. — Esaia. 8. — Damascus. — Samaria. — Ioan. 1. — Matth. 10. — 1. Reg. 19 — Matth. 22. — Exod. 12. — Roma. 11. — Psal. 18. — Sermo XXXIII. — Matth. 2. — Philip. 2.

G dissoluit animarum,& ita facit innotescere dei filium,
vt de boc quod idem est etiam hominis filius, nihil pa
tiantur obstaculi,ad præsentis festi pertinet dignitaté,
& vera est in infantia saluatoris declaratio deitatis,
quando carnis sensus ab humanis ad diuina transfer-
tur,vt quos deprimunt experimenta infirmitatum, eri-
gant signa virtutum: quia tali auxilio & natura nostra
indigebat & causa, vt reparare humanũ genus nec sine
maiestate possit humilitas , nec sine humilitate maie-
stas.Iam vero cum in singulorũ fidelium profectibus,
diuinorum eluceat custodia mandatorũ , impleaturq;
Matth.5. quod dictum est , Sic luceat lux vestra coram homini-
bus,vt videant opera vestra bona,& magnificent patré
vestrum qui in cœlis est : quis illic nõ præsentem intel-
ligat deitatem,vbi veram vidit apparere virtutem?quæ
vtiq; sine deo nulla est,nec proprietatem obtinet virtu
tis nisi spiritu sui vegetetur authoris.Dicente enim di-
Ioan.15. scipulis suis domino,Sine me nihil potestis facere: du-
bium non est,hominem bona agentem , ex deo habere
Philip.2. & effectum operis,& initium voluntatis. Vnde & Apo
H stolus copiosissimus fideliũ cohortator : Cum timore,
inquit,& tremore vestrã salutem operamini . Deus est
enim qui operatur in vobis & velle & operari pro bo-
na volũtate.Et hæc sanctis causa est tremendi atq; me-
Psal.67. tuẽdi,ne ipsis operibus pietatis elati,deserãtur ope gra-
tiæ,& remaneant in infirmitate naturæ.Qui autem ex-
periri cupit,an in ipso deus habitet de quo dicitur,Mi-
rabilis deus in sanctis suis:syncero examine cordis sui
interiora discutiat, & sagaciter quærat qua humilitate
repugnet superbię,qua beneuolẽtia obluctetur iuidiæ,
quàm nõ capiatur adulantiũ linguis,quamq; bonis de-
lectetur alienis,an pro malo non cupiat malũ reddere,
maliq; inultas obliuisci iniurias , quàm imaginem &
similitudinẽ sui conditoris amittere, qui omnes ad co
gnitionẽ sui generalibus incitans donis, pluit super iu
Matth.5. stos & iniustos, & solẽ suum oriri facit super bonos &
malos: ac ne in multis laboret solicitæ discretionis in-
spectio, ipsam matrem virtutum omnium charitatem
in secretis suæ mentis inquirat: & si eam dilectionẽ dei
& proximi intentoq; corde repererit, ita vt etiam ini-
I micis suis eadem velit tribui, quæ sibi optat impendi.
1.Corin. 1. Quisquis huiusmodi est,deum & rectorẽ & habitatorẽ
Luca.17. sui esse non dubitet,quem tãto magnificentius recipit,
quanto magis non in se,sed in domino gloriatur:quo-
1.Ioan.4. niam quibus dicitur, Regnũ dei intra vos est:ipsi etiam
aguntur illius spiritu,cuius regũtur imperio.Sciẽtes igi
tur dilectissimi, quòd charitas deus est , qui operatur
omnia in omnibus,sectamini charitatẽ,ita vt in vnum
castæ dilectionis affectum vniuersorum fideliũ corda
concurrant. Transeuntia vos & vana nõ occupent, cõ
stanti desiderio ad ea quę semper sunt mansura tenda-
mus.Sacramentum enim præsentis festi oportet in no-
bis esse perpetuum, quod vtiq; sine fine celebrabitur, si
in omnibus actibus nostris dominus Christus appa-
reat,qui viuit & regnat cum patre & cum spiritu san-
cto in secula seculorum,Amen.

In eodem festo: Sermo VI.

Sermo XXXIIII. NVper celebrauimus diẽ quo ex Iudęis domin°
natus est,hodie celebramus quo à Gẽtibus a-
doratus est:quoniã salus ex Iudæis, sed hæc sa
Ioan.4. lus vsq; ad fines terræ. Nã & illo die pastores
Luca.2. adorauerũt,hodie magi. Illis angeli, istis autẽ stella nũ-
Matth.2. ciauit. Vtriq; de cœlo didicerunt , cũ regẽ cœli in terra
Luca.2. viderunt,vt esset gloria in excelsis deo , & in terra pax
Ephe.2. hominibus bonæ voluntatis . Ipse est enim pax nostra,
qui fecit vtraq; vnum. Iam hoc infans natus atque an- K
nunciatus ostenditur lapis ille angularis , iam in ipso
primordio natiuitatis apparuit. Duos ex diuerso parie-
tes in se copulare iã cœpit, pastores à Iudæa, magos ab
Oriente perducens,vt duos cõderet in se in vnum ho-
minem nouum, faciens pacem, pacem his qui longe,
& pacem his qui prope.Ideoq; illi ipso die de proximo
venientes, isti hodie de longinquo peruenientes, duos
dies celebrãdos posteris signauerunt, vnam tamen lu-
cem mundi vtriq; viderunt.Sed hodie de istis loquen-
dum est,quos de remotis terris fides duxit ad Christũ.
Venerunt enim,& quæsierunt eum dicẽtes,Vbi est,qui *Matth.2.*
natus est rex Iudæorum ? Vidimus enim stellam eius in
Oriente,& venimus adorare eũ . Annunciant & inter-
rogant,credunt & quærunt,tanquam significantes eos
qui ambulant per fidem, & desiderant speciem . Non- *2.Corin.5.*
ne alij reges Iudæorum iam totiens in Iudæa nati erãt?
Quid est quod iste ab alienigenis in cœlo agnoscitur,
in terra quęritur,in alto fulget,in humili latet?In Oriẽ-
te magi viderunt stellam,& in Iudæa natum intellexe-
runt regem.Quis est iste rex tam paruus, tam magnus, L
nondũ in terris loquẽs,iam in cœlo edicta proponẽs?
Veruntamen propter nos,quibus de scripturis suis san
ctis innotescere voluit,ipsos etiam magos quibus tam
clarum signum in cœlo dederat, & quorũ cordibus se
insinuatum esse reuelauerat,Prophetis tamen suis de se
credere voluit. Quærẽdo enim ciuitatem in qua natus
erat quem videre & adorare cupiebant,necesse habue-
runt percontari principes Iudæorum , vt illi de sancta
scriptura,quam in ore,non in corde gestabant infide-
les fidelibus de gratia dei responderẽt mendaces à se,
veraces contra se.Quantum enim erat, vt illis quæren-
tibus Christum comites fierent , cum ab eis audissent,
quod visa stella eius venerint eum adorare cupientes,
ipsi eos ad Bethleem Iudæ,quam de libris diuinis indi-
cauerant,ducerent,pariter viderent,pariter adorarent?
Nunc vero aliis demonstrato vitæ fonte,ipsi sunt mor
tui siccitate,factiq; sunt eis tãquã lapides à miliario,qui
viatoribus ambulantibus aliquid ostenderunt, sed ipsi
solidi atq; immobiles remanserunt . Magi quærebãt vt
inuenirent,Herodes quærebat vt perderet.Iudęi ciuita M
tem nascentis legebant,tẽpus venientis non intellige-
bãt.Inter magorum pium amorem,& Herodis crude-
lem timorẽ illi euanuerunt Bethleem demonstrãtes.
Christum autem qui ibi natus est,nõ nunc quæsitũ, sed
visum postea negaturi,nec nunc infantem, sed loquen
tem,postea negaturi.Fœlix potius infantum ignorãtia
quos Herodes persecutus est territus,quàm istorũ scien
tia quos cõsuluit perturbatus. Illi pro Christo potuerũt
pati,quem nondũ poterant confiteri:isti docentis non
secuti sunt veritatem,cuius nascentis potuerũt nosse ci
uitatẽ. Magos sanè ad ipsum proprie locũ vbi dei ver-
bum infans erat:illa stella perduxit. Hîc iam erubescat
stulticia sacrilega,& quædam,vt sic dicam,indocta do
ctrina,quæ ideo putat Christũ sub stellarũ decreto esse
natũ,quia scriptũ est in Euangelio,quãdo natus est,stel
lam eius magos in Oriẽte vidisse . Quod verũ nõ esset,
nec si homines sub decreto eiusmodi nascerentur, qui
nõ sicut dei filius propria volũtate,sed naturæ morta-
lis cõditione nascuntur.Nũc autẽ tantũ abhorret à ve-
ro sub stellato fato natum esse Christũ,vt nullos homi-
nes ita nasci credat quisquis recte credit in Christum.
Sed de genituris hominũ vani homines loquãtur quod
insipienter opinantur,negent voluntatem qua peccãt,
confingãt necessitatem qua peccata defendant.perdi-
tos mo-

A tos mores per quos in terra ab hominibus detestantur, in cœlo etiam figere conentur, & à syderibus manare mentiantur. Videat tamẽ vnusquisq; eorum quemadmodum nõ vitam, sed familiam suam qualicunq; potestate regendam putet, quandoquidem ista sentiendo seruos suos in domo peccantes verberare non sinitur, nisi prius deos suos in cœlo radiantes blasphemare cogatur. Christum tamẽ isti nec secundũ suas vanissimas coniecturas, & non sanè fatidicos, sed planè falsidicos libros ideo putent sub stellarum decreto esse natũ, quia eo nato stellam magi in Oriente viderunt. Hinc enim potius Christus nõ sub dominatu eius, sed dominus ei⁹ apparuit, quia illa non in cœlo sydereas vias tenuit, sed hominibus quærẽtibus Christum viam vsq; ad locum in quo natus fuerat demonstrauit. Vnde non ipsa Christum fecit mirabiliter viuere, sed ipsam fecit Christus mirabiliter apparere. Nec ipsa Christi mirabilia decreuit, sed ipsam Christus inter sua mirabilia demonstrauit: Ipse enim natus ex matre de cœlo terræ nouum sydus ostẽdit, qui natus ex patre cœlũ terramq; formauit. B Eo nascẽte lux noua est in stella reuelata, quo moriente lux antiqua est in sole velata. Eo nascente superi nouo honore claruerunt, quo moriente inferi nouo timore tremuerunt, quo resurgẽte discipuli nouo amore exarserunt, quo ascendente cœli nouo obsequio patuerũt. Celebremus ergo deuota solennitate & hũc diem quo cognitum Christũ magi ex gentibus adorauerũt, sicut celebrauimus illum diem quo natum Christum pastores ex Iudæa viderunt. Ipse enim dominus deus noster qui elegit Apostolos ex Iudæa pastores, per quos cõgregaret saluandos etiam ex gentibus peccatores.

In eodem festo. Sermo VII.

Sermo XXXV. Domini & saluatoris nostri Iesu Christi aduentus in carne in ipso de virgine rudi ei⁹ exortu manifestari gentibus cœpit, cum ad eum adorandũ magi ab Oriente venerunt. Hic dies solenissimus debita sanctitate est factus ecclesiæ, maxime quæ creuit ex gentibus, & angulari lapide alterum parietẽ structura vberiore cõpegit, vt illi pax nostra faceret vtraq; vnum, ex circuncisione & præputio cõdẽs C ecclesiam. Vnde & lapis angularis dictus est tanquã in se copulans ex diuersitate venientes, vt communiaret vtrosque in vno corpore deo, sicut Prophetica & Euangelica & Apostolica doctrina testatur. Nato itaque domino ex virgine, quem diem nuperrime celebrauimus, pastores admoniti ab angelis secundum Lucam Euangelistam ad infantis verbi præsepe venerũt. Pastores autem illi Israëlitæ fuerunt. Ecce præsignatus est vnus paries, angularẽ lapidem de circũcisione præcurrens. Paucis diebus inde transactis, hodie magi ab Oriẽte venisse creduntur, & illius paruuli magnitudinẽ cognouisse, quos Matthæus Euangelista commemorat. Ecce alius paries ex præputij desperatione concurrẽs nos proprie figurauit, & diẽ nobis festum familiari lætitia germinauit. In cœlo enim videntes ignotissimã stellam, non ante paucos dies sed ante ferme biennium, sicut inquirenti Herodi patefecerunt. Vnde à bimatu & infra, secundum tempus, vt scriptũ est, quod inquisierat à Magis. Hanc stellam sicut intelligitur admirati, cuius etiã esset consequẽti reuelatione nosse meruerunt, regis videlicet Iudæorum, eoq; nato cum & hoc eius gratia cognouissent, ad eum adorandum hodie occurrere potuerunt. Non vtique regi Iudæorũ, qualis esse illic solebat, hunc tam magnum honorem longinqui alienigenæ & ab eodẽ regno prorsus extranei à se deberi arbitrabantur, sed tamen natum esse didicerant in quo adorando D se salutem, quæ secundũ deum est, consecuturos minime dubitarent. Neq; enim ætas erat saltem cui adulatio humana seruiret, non sub poplite sella regalis, non de membris purpura, non de capite diadema fulgebat, nõ pompa famulantium, nõ terror exercitus, non gloriosorum fama præliorum hos ad eũ viros ex remotis terris cum tanto voto supplicationis attraxerat. Iacebat in præsepe puer ortu recẽs, exiguus corpore, contẽptibilis paupertate, sed magnũ aliquid latebat in paruo, quod illi homines primitiæ gentium non terra portante, sed cœlo narrãte didicerant, qui tam ex longinquo tã supplices veniebant, & quod intuendo non videbant, promereri adorando cupiebant. Regio a quadã Austri venerat à finibus terræ audire sapiẽtiam Salomonis, nec illa regni eius sublimitate, sed mentis luce cõmota est. 3. Reg. 10. Matth. 12. Veruntamen inerat in Salomone doctrina, quæ verbis eius longissime ac latissime diffamatis ad discendũ potuit studiosos animos excitare, proinde illa non latentem deum, sed loquentem hominem, non adorare venerat sed audire. Hic autem qui donauerat illã sapientiam Salomoni, & erat virtus ac sapientia dei infirmitate carnis indutus, adhuc per pusillam ætatem tacebat in terris, & iam per amplissimam maiestatem clarebat in cœlis. E Quid times Herodes? Quid maligna mente turbaris? Si salutem tuam sapias, ille natus est per quem regnũ dei videas. Quid sæuis? Quid occidis infantes? Quid ætatẽ innoxiam noxius insectaris? A gladio regis huius nemo erit crudelitate, sed pietate securus. Detestanda ergo regis Herodis insania, sed magis miranda Iudæorum stulticia, propter quos iudicandos dispositione diuina a se à cõspectu Magorũ Christum quærẽtium parumper illa stella subtraxit. Apparuit nãque vt locum in quo puer fuerat demonstraret. Poterat vtiq; index etiã ciuitatis existere, sed quod in Bethleem Iudæ Christus nasceretur, de libris sanctis interrogati Iudæi proferre debuerunt, parati ad legendũ, cæci ad intelligendum, duri ad credendum. Hos ergo nos in vetustate literæ dimittamus, & ex eorum adiuti codicib⁹ adorandũ Christũ cum istis alienigenis agnoscamus.

Item in eodem festo alius sermo factus ad fratres in eremo, qui inter sermones ad eosdẽ habetur XLIII. Dominica intra octauas Epiphaniæ domini de baptismo Christi. Sermo I. F

Intelligere possumus fratres charissimi quantam gratiam Christo domino debeamus, qui vota votis accumulat, gaudia gaudiis multiplicat. Sermo XXXVI. Ecce enim adhuc exultamus Christum dominum natũ, & iam eũ lætamur pro salute humani generis baptizatũ. Necdũ ortus est eius expleta festiuitas, & iam baptismatis eius est celebranda solennitas. Vix natus est hominibus, & iã renascitur sacramentis. Hodie enim licet post multa annorũ curricula consecratus est in Iordane. Ita ergo disposuit dominus vt vota vota subiũgeret, hoc est, in vno codẽq; tẽpore & ederetur per virginẽ & per mysteriũ gigneretur, esset q; cõiunata festiuitas carnis natiuitas atq; baptismatis: vt quemadmodũ tũc eũ miramur incorrupta matre progenitũ, ita & nũc suscipiam⁹ illũ pura vnda submersũ. Et gloriemur in vtroq; facto, quia filiũ genuit mater & casta est, & quia Christũ vnda lauit & sancta est. Nã sicut post partũ glorificata est Mariæ castificatio, ita post baptismũ aquæ est purificatio cõprobata, nisi quod pene maiori munere q̃ Maria vnda ditata est. Illa enim sibi tantũ meruit castitatẽ, ista nobis contulit sanctificationem.

Matth. 2. Ephe. 2. Luca. 2. Matth. 2.

G cationem. Illa meruit ne peccaret, ista vt peccata purgaret. Illa propria delicta à se repudiat, ista in se per dei gratiam aliena condonat. Illi est collata virginitas, isti donata fœcunditas. Illa vnum procreauit & pura est, ista generauit plures & virgo est. Illa præter Christum nescit alium filium, ista cum Christo mater est populorum. Natalis ergo hodie alter est quodā modo saluatoris. Nam iisdem eum signis, iisdem miraculis cognoscimus genitum, sed nunc maiore mysterio baptizatum. Denique spiritus sanctus qui tunc illi in vtero affuit, modo eum in gurgite circumfulsit. Qui tunc Mariam castificauit, nunc fluenta sanctificat. Pater qui tunc obumbrauit in virtute, nunc clamat in voce, & quasi maturiore consilio qui tunc vmbram præstitit natiuitati, modo testimonium perhibet veritati. Ait enim deus, Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui. Præclarior planè est secūda quàm prima natiuitas. Illa enim sine teste silentio Christum genuit, ista cum diuinitatis professione dominum baptizauit. Ab illa se Ioseph qui pater putabatur excusat, in hac se pater qui

Luca.1. Matth.3. Luca.1. Matth.3. Matth.1.

H non credebatur insinuat. Ibi laborat suspicionibus mater, quia professioni deerat pater: hic honoratur genitrix, quia diuinitas filium protestatur. Honoratior, inquam, secunda quàm prima natiuitas. Siquidem pater hic deus maiestatis inscribitur, illic Ioseph artifex æstimatur. Et licet in vtraque dominus per spiritum sanctum & natus sit & baptizatus, tamen honoratior est qui de cœlis clamat, quàm qui in terris laborat. Ioseph ergo faber in terris pater putabatur esse domini Saluatoris, nec ab hoc opere deus qui vere est pater domini nostri Iesu Christi excluditur: Nam est & ipse faber. Ipse enim est artifex, qui huius mundi machinā, non solū mirabili sed etiā ineffabili potētia fabricauit. Tāquā sapiens architectus cœlū sublimitate suspēdit, terrā mole fundauit, maria calculis alligauit. Ipse artifex, qui in nostris moribus præcidit superflua opera, vtilia quæq; cōseruat. Ipse est artifex, cui⁹ securim ad radicē nostrā positam Ioannes baptista cōminatur, vt omnis arbor quæ normam iustæ discretionis excesserit, excisa radicitus tradatur incendio: Quæ autem mensuram veritatis ha-

Matth.13. Matth.3.

I buerit, cœlesti fabricæ deputetur. Hodie ergo baptizatur dominus in Iordane. Quale est hoc baptismum, vbi prior est fonte ille qui mergitur, vbi dum susceptum aqua diluit, non sordibus inficitur, sed benedictionibus honoratur? Quale, inquam, saluatoris est baptismum, in quo purgantur potius fluenta quàm purgant? Nouo enim sanctificationis genere Christum non tam lauit vnda quàm lota est. Nam ex quo Saluator in aqua se mersit, ex eo omnium gurgitum tractus cunctorumq; fontium venas mysterio baptismatis consecrauit. Et quisquis ibi in nomine domini baptizari voluerit, nō tam illum mundi aqua diluit quàm Christi vnda purificat. Saluator autem ideo baptizari voluit, non vt sibi mundiciam acquireret, sed vt nobis fluenta mundaret. Interea Magorum beata legatio perducta ad sacra cunabula radio desuper currēte miratur, Iudæam præcedit Aethiopia peccati exuenda nigredine, & fidei induenda candore. Quàm stupenda dignatio: Inter amplexus genitricis includitur, qui cœlum terramq; complectitur. In sinu matris latet, qui regnum patris excedit. Per simplex officium, spiritale reuelatur arcanum. Humanitas cernitur, & diuinitas adoratur. Exhibent aurum, thus & myrrham, plus in mysteriis quàm in cōscientiis offerentes. In auri munere regia dignitas, in thuris vapore diuina maiestas, in myrrhæ specie sepe-

lienda demonstratur humanitas, ac sic trinitatem oblationum numerus loquitur, vnitatem deuotio vna testatur. Per hoc ergo peruigili intentione cordis cœlū semper studeamus aspicere, si ad Christum cupimus peruenire. Dirigat ergo nobis semitas vitæ, perfecta stella iusticiæ, quæ dixit, Non apparebis in cōspectu meo vacuus. Offeramus ei aurum fidei, pietatis aromata, castitatis holocausta. Spiritalem quoque myrrham habeamus in nobis, quæ ita animas nostras condiat, vt illæsas à peccati corruptione custodiat, quod ipse præstare dignetur, qui viuit & regnat per omnia secula seculorum, Amen. K

Exod.23.

In eadem dominica: Sermo II.

Licet fratres dilectissimi de solennitate diei huius veterū sit diuersa traditio, vna tamen sanctæ deuotionis est fides. Et quanquam nōnulli hodie dominū nostrū Iesum Christū stella duce venientibus ab Oriente magis æstiment adoratū: Alij autem afferant eum aquas in vina mutasse: Quidā vero baptizatum illum à Ioanne confirment, in omnibus dei filius creditur, in omnibus est vera festiuitas. L Nam quod Magis vtique gentibus & adorare dominū & munera offerre conceditur, gentium est præfigurata vocatio. Quòd aquę vero transformātur in vinum, religionis nostræ designatur arcanum. Quòd vero fluētis Iordanis baptizatur Iesus, aquæ nostro baptismati consecrantur. Oportet itaque charissimi, vt aliqua nūc de ipso baptismate sanctitati vestræ prout domin⁹ donauerit proferamus, vt simul & humilitatem Saluatoris nostri, & mysteriorum gloriam cognoscatis. Predicabat in deserto Ioannes baptismum pœnitētiæ populo, in remissionem peccatorum, non quo crimina cōmissa deleret, sed quo emendaret errantes. Nam remissio peccatorū Christi gratiæ seruabatur. Confluebat ergo ad Iordanem desiderio lauacri diuersorum copiosissima multitudo, quorum erant tam scelerati actus, vi ta tam perdita, vt eos venerabilis Baptista viperino semini compararet. Inter huiusmodi homines ille virtutum cœlestium dominus, ille qui respicit terram & facit eam tremere, Christus Iesus, non dedignatur humilis & quietus ad serui sui baptismum properare. Sed quid mirum de mansuetudine, si se prophetæ manibus M inclinauit, qui se ab inimicis suis passus est crucifigi? Quo properante ad fluuium, talem Ioannes circumstantibus turbis erupit in vocem, Ecce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi: hoc est dicere, Cessate iā, cessate à baptismo quo pœnitētia dimittūtur, desinite vlterius à cōsortio vestro baptizari velle, præsens est dominus omnium nostrum qui baptizat ad vitam. Illum sequimini, illi credite, ab illo lauacrum salutis tota mente supplices postulate, à quo & ego ipse baptista vester cupio baptizari. Nō renuit quidem Iesus testimonium vocis huius, sed qui per ordinem vellet vniuersa cōplere, nihilominus baptizari se expetit à Ioanne, & baptista deuotus baptizandi sui potētia tremefactus ait: Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me: id est, quoniam ego creatura sum, tu creator. Ego seruus, tu dominus, Ego figura, tu veritas. At Iesus ait, Sine modo. Sic enim decet nos implere omnem iusticiam, id est, quid nunc ista commemoras, propositum suscepi humilitatis, implendum est. Tunc ille qui præsumere formidabat, velociter paruit præcipientis imperio. Baptizatur ergo Iesus non sibi, sed nobis. Baptizatur vt non purificetur aquis, sed vt aquas ipse sanctificet. Baptizatur nouus homo, vt noui

Sermo XXXVII. Matth.2. Ioan.2. Matth.3. Magi quid præfigurāt. Aquæ ī vinū transformatæ quid. Baptisma Christi qd. Psal.103. Ioan.1. Matth.3. Christus quur baptizatus.

A vt noui baptismatis constituat sacramentum. Aperti sunt, inquit, ei cœli. Aestimo vt in cœlestibus esset miraculum de his quæ gerebantur in terris: sicut ait scriptu- *1. Petri 1.* ra, In quem concupiscũt angeli prospicere. Quo modo enim poterant non mirari virtutes cœlorum & dominationes, Cherubin & Seraphin, cum viderent dominum sabaoth in fluuio à Ioanne baptizari? Vt autem Ioannis testatio etiam cœlesti testimonio cõfirmetur, *Luca. 3.* vidit spiritum sanctum corporali specie, quasi colũbã descendentem & manentem super Iesum. Audit & patrem dicentẽ, Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui bene. Aduertite dilectissimi fratres quanta nobis in baptismate domini nostri Iesu Christi patefacta sit gratia, quàm subtili sacramento trinitas se homini reuelauit. Pater enim auditur in voce, filius manifestatur in homine, spiritus sanctus dinoscitur in colũba. Quàm mirifico autem mysterio noster Iesus Christus vel tactu corporis sui, vel transitu gloriæ suæ omnẽ ad momentum creaturam sanctificat, viuificat & illu- B strat. Aquas enim consecrat dum baptizatur, terram sanctificat dum sepelitur, mortuos suscitat dum resurgit, cœlestia glorificat dum ascendit in cœlum & sedet ad dexteram patris.

In eadem dominica de Trinitate & columba:

Sermo III.

Sermo XXXVIII.

Qvanuis fratres in huius exilij ærumnosam cæcitatem pro originalis peccati iustissima pœna à gaudio beatæ fœlicitatis deiecti sim⁹, nõ tamen ita inde præcisi atq; abrupti sumus vt non etiã in istis mutabilibus æternitatem, veritatẽ, beatitudinẽ quærere vel desiderare ignoremus. Quod ex eo perspicuum est, quòd nec mori, nec falli, nec miseri esse voluntatẽ habemus: vnde ex naturali instinctu beatos esse velle, qui est omnibus licet diuerso modo, in animis singulorum beatitudinis appetitus fiat. Quidam enim beatum existimant esse regno potiri terreno, alij diuitiis abundare, alij honoribus exaltari: Quidam vero laudibus celebres esse gaudent, alij voluptatibus inhiant carnalibus. Sed nequaquam in huius vitæ volu- C bilitate vera inueniri poterit beatitudo. Quocirca tota sancta series scripturarum nos à terrenis ad cœlestia erigi adhortatur, vbi vera & sempiterna est beatitudo, ad quam nisi per fidem catholicæ pacis cooperãte cha- *Fides necessaria ad beatitudinem.* ritate dei & proximi neminem peruenire certissimum est. Denique ad veram beatitudinem peruenire volentibus, primo omnium fides necessaria est, sicut Apostolica docet authoritas dicens, Sine fide impossibile est *Heb. 11.* placere deo. Constat ergo neminem ad veram peruenire posse beatitudinem, nisi deo placeat, & deo neminem posse placere nisi per fidem. Fides nanque est bonorum omnium fundamentum. Fides est humanæ salutis initium. Sine hac nemo ad filiorum dei consortiũ potest peruenire, quia sine ipsa nec in hoc seculo quisquam iustificationis exequitur gratiam, nec in futuro vitam possidebit æternã. Et si quis hìc non ambulaue- *2. Corin. 5.* rit per fidem, non perueniet ad speciem beatæ visionis domini nostri Iesu Christi. Proinde omnis anima rationalis ætate congrua discat fidem catholicam, maxime populi prædicatores Christiani, & ecclesiarum dei doctores, vt possint veritati contradicẽtibus resistere, & catholicam amãtibus pacem prodesse. Quo modo enim docet quis quod nõ didicerit, vel qualiter pastor esse poterit si pane vitæ gregem sibi commissum pascere ignorat? Non erubescat discere nesciẽs quod ignorat, nec sciẽs tardus sit docere quod nouit. Sciat vterque suo domino acceptæ pecuniæ rationem se reddi- D turum: Tunc desiderabilem fidelis seruus audiet vocẽ domini dicentis, Euge serue bone & fidelis, quia super *Matth. 25.* pauca fuisti fidelis, supra multa te cõstituã, intra in gaudiũ domini tui. Omnis itaq; scriptura veteris ac noui testamenti diuinitus inspirata si catholicè intelligitur, hoc insinuat, quòd pater & filius & spirit⁹ sanctus vn⁹ sit deus, eiusdẽ substãtiæ vniusq; essentiæ, atq; inseparabilis in diuinitate vnitas. Ideoq; nõ sũt tres dij sed vnus deus, pater & filius & spirit⁹ sanctus. Quãuis pater filiũ genuerit, & ideo filius nõ sit qui pater est: filius à patre sit genitus, & ideo pater nõ sit qui filius est: spiritus sanctus nec pater sit nec filius, sed tantum patris & filij spiritus, patri & filio etiam ipse coæqualis & ad trinitatis pertinens veritatẽ: Et hæc trinitas vnus deus est ex quo omnia, per quem omnia, & in quo omnia, beato Paulo attestãte vbi ait, Quoniã ex ipso & per ipsum & in ipso *Roma. 11.* sunt omnia, ipsi gloria in secula seculorum, Amen. Te- *1. sen. d. 2.* neamus igitur firmissime patrem & filium & spiritum *ca. omnes.* sanctum vnum esse naturaliter deũ, neq; tamen patrem E ipsum esse qui filius est, nec filium ipsum esse qui pater est, nec spiritum sanctum ipsum esse qui pater est aut filius. Vna est enim patris & filij & spiritus sancti essentia, in qua non est aliud pater, aliud filius, aliud spiritus sanctus, quanuis personaliter alius sit pater, alius filius, alius spiritus sanctus. Quod nobis maxime in ipso sanctarum scripturarum initio demonstratur, vbi deus dicit, Faciamus hominem ad imaginem & similitudinẽ *Gene. 1.* nostram. Cum enim singulari numero dicit, imaginẽ, *1. sen. d. 2.* ostendit vnam naturam esse ad cuius imaginem homo *ca. proponamus.* fiebat, non vnam esse personã. Si enim illa vna essentia patris & filij & spiritus sancti vna esset persona, nõ diceretur ad imaginem nostram, sed ad imaginẽ meã: nec dixisset, faciamus, sed faciam. Si vero in illis tribus personis tres essent credendæ vel intelligendæ substãtiæ, non diceretur ad imaginẽ nostram, sed ad imagines nostras. Sed ad vnam imaginem vnius dei homo factus dicitur, vt vna sanctæ trinitatis essentialiter diuinitas intimaretur. Hanc quoque trinitatem personarum atque vnitatem naturæ propheta Esaias reuelatã *Esaia. 6.* sibi non tacuit, cum se dicit Seraphin vidisse clamãtia, F Sãctus sanctus sanctus domin⁹ deus sabaoth. Vbi prorsus in eo quod dicitur ter sanctus, personarũ trinitatẽ, in eo vero quod semel dicitur, dominus deus sabaoth, diuinæ naturæ cognoscimus vnitatem. Plane ergo & absq; omni dubitatione credendũ est patrẽ & filium & spiritum sanctum vnum esse deum omnipotentem, æternum, incommutabilem, & singulus horum deus, & simul omnes vnus, & singulus quisque horum plena & perfecta æterna substantia, & simul omnes vna substãtia. Quia quicquid est pater quo deus est, quo substantia est, quo æternitas est, hoc filius, hoc spiritus sanctus. Ita etiam quicquid est filius in eo quod deus est, quo substantia est, quo æternitas est: hoc pater, hoc spiritus sanctus est. Et quicquid est spiritus sanct⁹ in eo quod deus est, quo substantia est, quo æternitas est, hoc pater est & filius. Vna ergo in tribus diuinitas, vna essentia, vna omnipotẽtia, & quicquid substantialiter potest dici de deo. Si forte de solo patre interrogatus fueris: Quid sit pater? Responde, deus. Interrogatus de filio: Respõde, deus. Interrogatus de spiritu sancto: Respõde, deus. Si interrogatus fueris simul de patre & filio & spiritu sancto, non deos, sed deũ responde vnum, omnipotentẽ, incommutabilẽ. Sciendũ est vero quòd quædã de deo substãtialiter dicũtur, vt deus est magn⁹, omnipotẽs, &

G quicquid ad se dicitur, id est, substantiam diuinitatis significans. Quædã vero relatiue dicũtur, vt pater ad filium, filius ad patrẽ, & spiritus sanctus relatiue ad patrem & filium, ad se autem siue pater siue filius siue spiritus sanctus deus dicitur. Itaq; pater eo quod deus est, hoc ipso substantia est, quia eiusdẽ substãtiæ proculdubio & filius deus & spiritus sanctus deus. At vero deus eo quod pater est relatiue dicitur, quia non substantiæ nomen est, sed refertur ad filium deũ esse. Nec ita dicimus filium patrẽ esse, sicut dicimus deũ esse, quia deus substãtialiter dicitur, pater vero & filius & spiritus sanctus relatiue dicitur. Sicut enim relatiue pater & filius dicuntur, ita & spiritus sanctus ad patrem & filiũ quodam modo relatiue dicitur, quia patris & filij spiritus est. Sed ipsa relatio spiritus sancti non ita reciproca ratione conuerti poterit sicut pater & filius. Nã pater filij pater dicitur, & filius patris filius dicitur, spiritus vero sanctus vniformiter dicitur ad patrem & filiũ, quia patris & filij spiritus est. Dicimus enim spiritũ sanctũ spiritum patris, sed nõ vicissim dicimus patrẽ spirit⁹ sancti, ne filius eius intelligatur spiritus sanctus. Item dicimus spiritũ sanctum spiritum filij, sed nõ dicimus filiũ spiritus sancti, ne pater eius intelligatur spiritus sanct⁹.

H *5. de Trinitate cap. 11.*

Dicitur & idẽ spiritus donũ dei, quia donator est deus donj sui. In quibus nominib⁹ circũferri potest vicissim relationis regula, vt si dicamus donator doni, & donũ donatoris, quia in his vocabulis potuit inueniri vsitata huic cathegoriæ quę dicit ad aliquid circũlatio. Ergo hoc donũ dei, id est, spiritus sanct⁹ qui de patre & filio æqualiter procedit, ineffabilis quædã patris filiiq; communio est. Et ideo fortassesic appellatur, quia patri filioq; potest eadẽ appellatio cõuenire. Nã hoc ipse proprie dicitur quod illi cõmuniter dicũtur, quia & pater spiritus & filius spiritus rectè dicitur. Ergo vt nominibus iunctis quæ separatim vtriq; personæ conueniunt vtriusq; cõmunio proprie significetur, vocatur spiritus sanctus, quæ est tertia in sancta trinitate persona patri & filio per omnia æqualis, coæternus & consubstãtialis. Et hæc trinitas vnus est deus solus, bonus, magnus, æternus, omnipotens, ipse sibi vnitas, deitas, magnitudo, bonitas, omnipotẽtia, & quicquid ad se substãtialiter dicitur.

I Non ita in relatiuis vocabulis intelligendũ est vel dicendum: quia dici non potest pater sibi pater, vel filius sibi filius, vel spiritus sanctus sibi spiritus sanct⁹, sed hęc relatiua vocabula ad aliã proculdubio personam referri debent. Quicquid ergo ad se dicũtur pater & filius, nõ dicitur alter sine altero: id est, quicquid dicuntur quod substantiã eorum ostendat, simul dicũtur. Si hæc ita sunt, iam ergo nec pater est de⁹ sine filio, nec filius deus sine patre: id est, non ita dicitur deus pater quasi filius nõ sit deus, nec filius ita dicitur de⁹ quasi pater nõ sit deus, sed ambo simul deus, etiã & vnus de⁹. Quocirca quicquid secundum substantiam vel æternitatẽ de eis dici potest, ambo simul sunt: vt quod de filio dicitur, deus de deo, lumen de lumine, ambo simul lumen, sed non pater deus de deo, nec lumen de lumine, sed filius deus de deo, & lumen de lumine, ambo tamen simul & semper vnus deus & vnũ lumen. Sic etiã de aliis appellationibus quæ secundum substantiam dicuntur, id est, quod simul ambo sunt dici debet, vt omnipotẽs, magnus, bonus, æternus & cætera, quæ ad se dicuntur. Quod si ita est, hoc solum de eis dici nõ potest illud de illo quod simul ambo non sunt: sicut verbũ de verbo dici non potest, quia non simul ambo verbũ, sed solus filius, nec imago de imagine, quia nõ simul ambo imago, sed solus filius imago, nec filius de filio, quia nõ K simul ambo filius, nec pater de patre, quia nõ simul ambo pater. Et ideo quod Euangelista ait, Et verbum erat *Ioan. 1.* apud deum, multum est vt sic intelligatur, verbũ quod solus est filius, erat apud deũ quod non solus est pater, sed pater & filius simul deus. In quo perfectè intelligitur, φ nõ præcessit genitor illud quod genuit. Et quod ipse in Euãgelio ait, Ego & pater vnum sumus: Vnum *Ioan. 10.* sumus enim: id est, quod ille, hoc & ego, secundũ essentiam non secundum relatiuũ. Quod dicimus lumẽ de lumine, nõ duo lumina intelligẽda sunt vel separatio luminis, sed intelligendum est quòd filius effulgentia æterna luminis est æterni, sicut imago sempiternę substãtiæ sempiterna est imago. Exempli gratia: Si quęris quid sit Abraham iuxta substantiam: Respondetur homo, Si quæris de Abrahã cur pater sit: Relatiue respondetur, quia filium habet Isaac. Si quæris de Isaac cur sit filius: Relatiue respõdetur, quia patrem habet Abrahã. Omnis vero relatio ad aliquid aliud refertur. Et hęc regula relationis in personis sanctę trinitatis intelligẽda L est. Si ergo interrogat⁹ fueris de deo, cur dicatur pater: Relatiue responde, quia habet filium. Ita etiam de filio responde, relatiue ideo esse filium quia habet patrẽ, Si ergo dictũ de deo tibi fuerit, quo modo pater hoc est quod filius, aut filius hoc est quod pater? Respõde secũdũ substantiã hoc est filius quod pater, hoc pater quod filius, quia vnus est deus & vna substãtia pater & filius. Ad se enim deus substãtialiter dicitur: Ad patrẽ filius, vel pater ad filium relatiue dicitur. Iuxta personæ proprietatẽ non est pater qui filius, nec filius qui pater, iuxta substãtiæ vnitatem hoc pater quod filius, id est, deus vnus omnipotens, Quicquid ergo ad seipsum dicitur deus, & de singulis personis dicitur de patre & filio & spiritu sancto, & simul de ipsa trinitate non pluraliter, sed singulariter dicendum est: quoniam quippe non aliud est deo esse & magnum esse vel aliud esse, & aliud bonum esse, sed hoc idem est illi esse & magnũ esse & bonum esse, propterea sicut nõ dicimus tres deos, nec tres essentias, sic non dicimus tres magnitudines, nec tres bonitates, sed vnum deum, vnam essentiã & vnam magnitudinem & vnam bonitatem: Absque omni sci- M licet dubitatione credi necessarium est, quòd pater plenus deus & perfectus est, filius plenus & perfectus est deus, spiritus sanctus plenus & perfectus est deus: non tamen tres dij pater & filius & spiritus sanctus, sed vnus deus plenus & perfectus: nec aliquid maius tres simul dici pater & filius & spiritus sanctus, quàm vnus quilibet vel pater vel filius vel spirit⁹ sanctus: quia eadẽ natura est in vnaquaq; persona simul dicta quæ est in tribus personis simul nominatis. Nõ ita dicim⁹ in hominibus fieri posse: Abrahã plenus homo, Isaac plenus homo, Iacob plenus homo, & hi omnes vnius substantiæ quantum ad humanã pertinet naturam: non tamen hi tres vnus homo, sed tres omnimodis homines, & aliquid maius in trib⁹ cognoscitur quàm in quolibet vno eorũ. Item Abrahã vnus homo, nõ tamen tres personæ in eo, sicut in vno deo tres personæ plenæ & perfectæ: Sed vna persona in Abrahã, sicut in vno solet homine esse. In deo autẽ nihil quidem secundũ accidẽs dicitur, quia nihil in eo mutabile est, nec tamẽ omne quod de deo dicitur secundũ substãtiã dicitur, vt in superiorib⁹ diximus. Quãuis enim dicitur pater ad filium, filius ad patrẽ secundum ad aliquid, nõ est tamen accidens patri patrem esse, nec filio filiũ esse: quia & ille semper pater: & ille semper filius: quia æternitas & incommutabilitas

A bilitas negat alicuius accidentis in deo inſtabilitatem,
quia omne accidens ſecundum tempus vel eſſe vel nō
eſſe poteſt vel potuit vel etiam poterit: quia pater nun-
quam non pater, filius ounquam non filius, nec cœpit
vnquam pater eſſe pater, oec filius eſſe filius. Quòd ſi a-
liquando cœpiſſet pater eſſe pater, vel filius eſſe filius,
vel deſineret eſſe quod erat, ſecundum accidens dice-
retur pater vel filius. Si vero quod dicitur pater ad ſe-
ipſum diceretur nō ad filium, & quod dicitur filius ad
ſeipſum diceretur nō ad patrem, ſecundum ſubſtantiā
dicererur: Sed pater ooo dicitur pater niſi ex eo quod
eſt ei filius, & filius noo dicitur filius niſi ex eo quod ha
bet patrem. Non ergo ſecundum ſubſtantiam vt di-
ctum eſt in prioribus, quia non quiſque eorum ad ſeip-
ſum, ſed ad ſe inuicem atque ad alterutrum iſta dicun-
tur: Neque ſecundū accidens, quia & quod dicitur pa-
ter & filius, æternum atque incōmutabile eſt eis. Quan-
uis eoim alius ſit pater, alius filius, non eſt tamē diuerſa
ſubſtantia patris & filij: quia hæc non ſecundum ſub-
B ſtantiam dicuntur, ſed ſecundum relatiuum, quod ta-
men relatiuum nō eſt accidens, quia non eſt mutabile.
Cum itaq; taotus ſolus eſt pater vel ſolus filius vel ſolus
ſpiritus ſanctus, quantus eſt ſimul pater & filius & ſpi-
ritus ſanctus, nullo modo triplex dicēdus eſt deus, quia
nō eſt quo creſcat illa perfectio ſummæ trinitatis. Per-
fectus autem ſiue pater ſiue filius ſiue ſpirit⁹ ſanctus, &
perfectus deus pater & filius & ſpiritus ſanct⁹, ideo tri-
nitas potius quàm triplex dicenda eſt: habent ſingulæ
in trinitate perſonæ aliquid proprium quod inſepara-
bili æqualitate aliquam in ſe oſtendant proprietatem.
Pater ſolus pater, & filius ſolus filius, & ſpiritus ſanctus
ſolus ſpiritus ſanctus. Et pater hoc habet propriū, quod
ex omnibus quæ ſunt ſolus eſt, quia ab alio noo eſt, ac
per hoc ſolus eſt in paternitatis perſona, noo in diui-
nitatis eſſentia. Vnigeoitus vero dei filius hoc habet
proprium, quòd ex ſolo id conſubſtantialiter, id eſt, pa
tre, & coeſſeotialiter ſolus genitus eſt, & in hoc perſo-
næ ſuæ proprietas. Spiritus ſanct⁹ autē hoc habet pro-
prium quòd ex patre & filio æqualiter procedit, & eſt
amborum ſpiritus eiuſdemq; ſubſtantiæ & æternitatis
C cum patre & filio. Sed hæc tria vere etiam tria ſuot in-
effabiliter, quæ tria & eſſentialiter tria habētia proprie-
tates ſuas: & hæc tria vnum & vere vnum: & hoc vnū
tres, ſed non tres patres, nec tres filij, nec tres ſpiritus
ſancti, ſed tres perſonę: Vnus pater, vnus filius, vnus ſpi
ritus ſanctus: & hi tres, id eſt, pater, & filius & ſpirit⁹ ſan
ctus vnum ſuot in natura, omoipotentia & æternitate.
Sed hoc etiam atque etiam firmiter tenendum eſt, ni-
hil in ſancta trinitate ad ſe dictum, plurali numero eſſe
dicendum: quia ſimplex illa diuioitatis ſummæ natura
ſiogulari numero dici debet non plurali: ac ideo oon
tres deos, nec tres omnipotentes, nec tres bonos, nec
tres magnos, nec tres eſſentias in deo dicere fas eſt. Cū
enim perſonaliter alius ſit pater, alius filius, alius ſpirit⁹
ſanctus, his tamen vnum eſt naturæ oomen, quod di-
citur deus vel ſubſtantia vel eſſentia vel omnipotentia,
vel alia multa quæ ſubſtantialiter noo relatiue de deo
dicuntur. Indubitāter ſiquidē credere debemus ipſam
ſanctam trinitatem eſſe inſeparabilis ſubſtantiæ, eſſen-
tiæ, inſeparabiliterq; operari quicquid à ſingulis perſo-
nis legimus operatum eſſe. Quanuis enim certiſsimum
Matth. 3. ſit patrem eſſe ſolum qui dixit, Hic eſt filius meus di-
lectus in quo mihi bene complacui: & filium eſſe ſolum
ſuper quem illa vox ſolius patris ſonuit, quando in Ior
danc ſecundum Ioannem baptizatus eſt, idem vnige-

nitus deus qui carnem ſolus accepit: & ſpiritum ſanctū D
patris & filij ſolum eſſe, qui in ſpecie columbę ſuper eū
baptizatum aſceodentem de aqua deſccodit, & quin-
quageſima die poſt reſurrectionem Chriſti fideles in
vno loco poſitos io linguarum ignearum viſione ad- *Act. 2.*
ueoiens repleuit: Illam tamen veriſsime vocem qua ſo-
lus locutus eſt deus pater, & illam carnē qua ſolus ho-
mo factus eſt vnigenitus deus, & illam columbam in
cuius ſpecie ſpiritus ſanctus ſuper Chriſtum deſcēdit,
illasq; linguas igneas in quarum viſione fideles in vno
loco conſtitutos repleuit, opera eſſe totius ſanctę trini-
tatis, id eſt, vnius dei qui fecit in cœlis & in terra viſi-
bilia & inuiſibilia, veriſsime credēdum eſt. Deus ergo
per imoienſitatem naturæ ſuæ totam creaturam ſuam
& implet & continet: ac per hoc totū quicquid eſt im-
plet pater, totum filius, totum ſpiritus ſanctus, quia pa-
ter & filius & ſpiritus ſanctus naturaliter vn⁹ eſt deus.
Inſeparabilis ergo naturæ vnitas nō poteſt ſeparabiles
habere perſonas. Hæc vero ſummæ diuinitatis atq; in-
diuiduæ vnitatis natura quæ eſt ſola vbique tota, ſicut E
vbique inſeparabilem habet vnitatem naturæ vel ope-
ris, ſic ſeparationem non poteſt accipere perſonarum.
Nominantur quidem illæ perſooæ aliquaodo ſingulæ:
Sed ita ſe voluit ipſa deus triuitas inſeparabilem oſten
dere in perſonis, vt nullum ibi nomen ſit in qualibet
perſona quod ad aliam ſecundum relationis regulam
nō referatur. Sicut pater ad filium, vel filius ad patrem,
vel ſpiritus ſanctus ad patrem & filium veriſsime re-
fertur. Ea vero oomina quę ſubſtaotiam vel potentiam
vel eſſentiam dei ſignificāt, vel quicquid proprie ad ſe
dicitur deus, omnibus perſoois æqualiter conuenit, vt
deus magous, bonus, ęternus, omnipotēs, & omnia quę
naturaliter de deo dicuntur. Non eſt ergo aliquod na-
turæ nomen quod ſic patri cōuenire poſsit vt aut filio
aut ſpiritui ſancto conuenire nō queat. Deus enim pa-
ter naturaliter eſt deus, æqualiter & filius & ſpiritus ſan
ctus. Idcirco inſeparabilis eſt ſancta trinitas io perſo-
nis ſenſu intelligenda, quaouis in voce ſeparabilia ha-
beant nomina, quia pluralem numerum io naturæ no-
minibus nullatenus recipit. In hoc oſtēditur perſonas
nō poſſe diuidi in ſancta trinitate, quia cuiuſlibet per- F
ſonæ nomen ſemper ad alterum recipit perſooam. Si
patrem dicis filium oſtendis, ſi filium oomioas patrem
prædicas, ſi ſpiritum ſanctum appellas, alicuius eſſe ſpi-
ritum neceſſe eſt intelligas, id eſt, patris & filij. Et hoc
regulariter tenere debem⁹, quòd omnis naturæ nomi-
na vel eſſentię, ſicut in vna perſona ſingulariter, ſic etiā
ſemper in tribus ſingulari nomine dici debent. Si quis
vero mious eſt in talibus exercitatus myſteriis ſummæ
trioitatis, votis agat apud deum vt intelligat quæ dei
ſuot, nō mecū querelis quòd ea ſcripſi quę io ſanctorū
dictis doctorum legebam. Sciēdum vero eſt quòd per
omnia idem eſt patrē dicere & ingenitum, quia & filiū
non genuiſſet niſi perhiberet eum dici ingenitum, quia
dū dicitur ingenitus, nō quod ſit, ſed quod oon ſit ille,
de quo dicis ingenitus ſignificatur. Pater itaq; ſecundū
affirmationem, ingenitus ſecundū negationē dicitur.
Negatur itaq; eū eſſe genitū de quo hoc dicitur: nec ta-
men aliquid eum genuiſſe ſignificatur dum dicitur in-
genitus. Patrem itaq; dum dicimus, ſignificamus eum
filiū genuiſſe, quia filius proprie de eo genitus dicitur,
quia patrem habet qui eum geouit. Sed non inter patrē
& filiū diuiſio vel ſciſsio, quia alter in altero eſt: ſicut in
Euāgelio legimus ipſum dominū dicētē, Ego in patre *Ioan. 14.*
& pater in me eſt. Vous ab vno genit⁹, perfectus à per-

G fecto.Plenitudo diuinitatis in vtroque, nihil differens
alter ab altero,quia vita à viuente est filius à patre,sicut
Ioan.5. ipse ait,Sicut pater habet vitam in semetipso, sic talem
filium genuit,qui vitam haberet in semetipso. Spiritus
siquidem sanctus nec ingenitus nec genitus alicubi di-
citur:Ne si ingenit⁹ diceretur sicut pater, duo patres in
sancta trinitate intelligerētur: Aut si genitus diceretur
sicut filius, duo itidem filij in eadem æstimarentur esse
sancta trinitate: Sed tantummodo procedere de patre
& filio salua fide dicendus est. Qui cum non de patre
procedit in filium, & de filio procedit ad sanctifican-
dam creaturā,sicut quidam male intelligentes creden
dum esse putabāt, sed simul de vtroque procedit, quia
pater talem genuit filium,vt quemadmodum de se, ita
& de illo quoq; procedat spiritus sanctus. Decem sunt
genera locutioois, quibus homines suos sensus solent
inter se conferre. Non de illis dico, quas grammatici
partes orationis vocant, sed de illis quas philosophi
Græcè categorias,Latinè prædicamēta appellare solēt.
Quæ quidē sic nominantur: Substantia,qualitas,quan-
H titas,ad aliquid,quod genus locutionis relatiuum dici-
tur.Item habitus,situs,tēpus,locus,facere,pati.Hęc sunt
igitur causæ locutionis nostræ.Aut enim de substantia
cuiuslibet rei loquimur, vel de quātitate,id est, magni-
tudine,aut etiā de qualitate, in quo genere locutionis
bonos dicimus qui boni suot. Aut vero ad aliquid, id
est,dum personæ quælibet inter se conferuntur, vt do-
minus non dicitur nisi seruus intelligatur, nec iterum
seruus nisi respiciatur ad dominum. Item de habitu a-
nimi vel corporis, aut de situ in quo cōsiderabitur sta-
re,sedere,iacere. De loco & tēpore, id est, quid in quo
loco vel tēpore fiat. Item quis quid faciat vel patiatur
sæpe loquela nostra ostēdit. His ergo omnibus modis,
solet sancta scriptura de deo loqui, sed aliter proprie,
aliter translatiue, aliter relatiue. Proprie deus dicitur
substantia vna,summa,ineffabilis, quæ semper idem est
quod est,quia nihil ei accedens vel recedens inesse po-
terit,quæ semper est,quia semper immutabilis. Itē deus
magnus dicitur,non autem magnitudine, nisi qua ipse
magnus & immensus. Ea igitur magnitudine magnus
est,qua ipse eadē est magnitudo, & ea bonitate bonus
I quæ ipse est.Nec deo aliud est esse,aliud magnū esse, a-
liud bonū esse,sed eo quo magnus est & bonus est,ideo
nec tres substātias,nec tres magoos, nec tres bonos de
den dicere fas est.Quod autē facere dicitur,de deo ve-
Ioan.5. risisime dicitur,per quē omnia facta sunt,domino dicē
te,Pater meus vsq; modo operatur & ego operor. Hæc
quippe in prædicamētis supra nominatis de deo dicū-
tur,si tamē proprie de illo aliquid dici ore hominis po
test.Relatiue autem de deo dicitur pater & filios & spi
ritus sanctus,sicut supra abūdāter docuimus. Situs ve-
ro & habitus & loca & tempora & pati nō proprie,sed
translatiue per similitudines dicuntur in deo. Nam &
Psal.79. sedere super Cherubin dicitur,quod ad sitū: Et abyssus
Psal.103. tanqnam vestimētum amictus eius, quod ad habitum:
Psal.101. & anni nō deficient,quod ad tempus:& si ascēdero ad
Psal.138. cœlum tu illic es,quod ad locū pertinet. Dicitur & de
Gene.6. deo:Pœnitet me hominem fecisse:vel etiam, Laboraui
Hiere.6. sustinens: Neque enim aliquid deus patitur quantū ad
eius substantiam pertinet,quia deus est, quia incommu-
tabilis & impassibilis substantia est:dū aliæ omnes sub-
stantiæ capiunt accidentia quibus in eis fiat vel magna
vel quantacunque mutatio, deo autē eiusmodi aliquid
accidere nō potest, & ideo sola est incōmutabilis sub-
stantia vel essentia quæ deus est,cui profecto ipsum esse

vnde essentia nominata est maxime ac verissime com K
petit.Cui soli optime id congruit nomen, quod Græci
dicunt on,Latini est:sicut Apostolus ait, Non est in illo 2.Corin.1.
est.Iam vero sublimitas huius tam arduæ disputationis
respirare aliquantulū dictantem admonet, vt liberio-
ri sensu ea quæ deinceps dicenda sunt ingrediatur ex-
planare.Omnis itaque sanctorum authoritas librorum
hoc nobiscū agit vt recte de deo credamus, eumq; to-
ta animi intentione amemus: Sed acies mentis huma-
næ inualida est ad aspiciendā diuinæ maiestatis excel-
lentissimam lucem, nisi iusticiæ fidei & dilectionis di-
uina donante gratia illustretur splendore: quapropter
diuina votis omnibus postulanda est gratia vt mūde-
tur oculus cordis ad videndum quàm proprie trinitas
sit vnus & solus & verus deus, & quàm recte pater &
filius & spiritus sanctus vnius eiusdemq; substantiæ vel
essentiæ dicatur,credatur,intelligatur. Ad huius sacra-
tissimæ beatitudinis visionē nemo nisi per fidē mun-
dato corde attingere poterit,dicēte ipsa veritate, Bea- Matth.5.
ti mundo corde quoniam ipsi deum videbunt.Hæc ve
ro visio nō carnalibus æstimanda est oculis cerni pos- L
se,sed purę mentis intuitu consideranda est,secundum
quod sancti spiritus gratia nostræ mentis aciē illustra-
re dignabitur.Eorum igitur quæ sunt vel fuerunt vel fu
tura sunt, causa est deus, & eorum dator est & creator:
& non est dicere, hoc est ipsum quibus vt essent dedit:
nec alicui creaturæ partem suæ substātiæ dedit, & cum
ipse sit immutabilis,mutabilia sine sui mutabilitate crea
uit. Ideo in illo hymno laudabili, quem peracta cœna
mystica coram discipulis in laudē patris dei filius de-
cantauit, nō dixit de fidelib⁹ suis, vt vnum sint nobis- Ioan.17.
cum: sed,vt vnum sint in nobis: qua diuersa substantia
est creator & creaturæ.Nec etiā dixit: Ego & ipsi vnū,
quanuis per id quod ecclesiæ caput est, & corpus eius
est ecclesia,possit dicere:Ego & ipsi non vnū,sed vnus,
quia caput & corpus vnus est Christ⁹: sed diuinitatem
suam consubstantialem patri ostendens ait, Vt sint v-
num.Vult ergo esse suos vnum,sed in ipso,quia in seip
sis non possunt non dissociari ab inuicem per diuersas
voluntates. Cum enim sit sancta trinitas vnus & solus,
in substātia solus,in personis tria, quædam cum multa
voluit esse,non illud esse ea voluit quod ille ipse est, dū M
ea quæ voluit esse originem habent. Illi siquidē sine o-
rigine est esse,deum supra omnem existentiā,supra om
nem vitam, supra omnem intelligentiam credimus
esse: Et ille est summa existentia, summa intelligentia,
summa vita, à quo omnis vita, omnis intelligentia &
omnis existentia.Dei enim idem ipsum est & potentia
& substantia & diuinitas,& hæc omnia vnum: Et hoc
vnum simplex de dei filio doctor egregius beatus Pau
lus Apostolus dicit, Cum esset in forma dei non rapi- Philip.2.
nam arbitratus est esse se æqualem deo. Proinde melius
esse videtur æqualitatem de diuinis dicere personis
quàm similitudinem,quanquam vtrunque inueniatur:
quia vna quælibet substātia secundum quod substantia
est,non est alia vt sit similis ad aliam.Nec enim in san-
cta trinitate substantia substantiæ similis est,sed vna &
ipsa eadem substantia est: non est alia patris & filij &
spiritus sancti,nec sunt tres substantiæ similes, sed vna
trium æqualiter, nec pater filio prior, nec filius patre
posterior, sicut Arriani voluerunt. Nam Abraham
& Isaac licet vnius sint substantiæ secundum humani-
tatem, tamen Abraham prior est tempore & Isaac po-
sterior: quanuis sint similis substantiæ, tamen illa si-
militudo substantiæ in filio posterior est tempore:
quod

A quod impium eſt in deo credere aliquid prius eſſe vel poſterius, quia non ex tempore deus cœpit eſſe pater, ſed ſicut ſemper deus, ita ſemper pater, ſemper habẽs filium quem ſemel genuit ex ſua æqualem ſibi natura. Addunt quoque dialectici quòd omne ſimile receptibile poſsit eſſe diſsimilitudinis, ſicut duo homines quamuis ſimilis ſint ſubſtãtiæ, diſsimiles poſſunt eſſe moribus, ideo non poſſunt per omnia æquales dici, & ſunt duæ ſubſtantiæ in eis diuiſæ, vnuſquiſque in ſua ſubſtãtia plenus homo in patre vero & filio & ſpiritu ſancto nõ eſt ſimilis ſubſtantia, ſed vna æqualis per omnia, & *ὁμοούσιον*, id eſt, vnius ſubſtantiæ, non *ὅμοιον*, id eſt ſimilis ſubſtantiæ, ſicut hæretici voluerunt.

Item in eadem dominica alius ſermo, qui habetur inter ſermones de Verbis domini LXIII.

Dominica prima poſt octauas feſti Epiphaniæ de charitate: *Sermo* I.

Sermo XXXIX. Diuinarum ſcripturarum multiplicem abundãtiam, latiſsimamq́; doctrinam fratres chariſsimi, ſine vllo errore comprehendit, & ſine vllo labore cuſtodit, cuius cor plenũ eſt charitate,
B
Roma.13. dicẽte Apoſtolo, Plenitudo legis eſt charitas. Et in alio
1.Tim.1. loco, Finis, inquit, legis eſt charitas, Et iterum dicit, Finis præcepti eſt charitas de corde puro & conſcientia bona & fide non ficta. Si ergo non vacat omnes paginas ſcripturarũ reuoluere, tene charitatem, & in ea inuenies omnem ſcientiam. Quis eſt autẽ finis præcepti, niſi præcepti adimpletio, niſi legis plenitudo? Quod ergo ibi dixit, Plenitudo legis eſt charitas: hoc etiam hic dixit, Finis præcepti eſt charitas. Nec dubitari vllo modo poteſt, quòd templum dei ſit homo, in quo habitat
1.Ioan.4. charitas. Dicit enim & Ioannes, Deus charitas eſt. Hæc enim dicentes Apoſtoli, nobis charitatis excellentiam commendant. Non vtique aliud niſi quod comederũt,
Ioan.6. eructuare potuerunt, Ipſe quoque dominus paſcens eos verbo veritatis, quod eſt ipſe panis viuus qui de cœlo
Ioan.13. deſcendit, Mandatum, inquit, nouum do vobis, vt diligatis inuicẽ. Et iterum, In hoc ſcient omnes quia diſcipuli mei eſtis, ſi vos inuicẽ dilexeritis. Ille enim qui venit per crucis irriſionẽ carnis perimere corruptionem, & vetuſtatem vinculis mortis noſtræ ſuæ mortis noui-
C tate diſſoluere, mandato nouo fecit hominem nouum. Res enim vetus erat vt homo moreretur. Quod ne ſemper valeret in homine, res noua facta eſt vt deus moreretur. Sed quia in carne mortuus eſt non in diuinitate, per ſempiternam vitam diuinitatis, non permiſit eſſe
Rom.4. ſempiternum interitũ carnis. Itaque ſicut dicit Apoſtolus, Mortuus eſt ꝓpter delicta noſtra & reſurrexit propter iuſtificationem noſtram. Qui ergo cõtra mortis vetuſtatem attulit vitæ nouitatem, ipſe contra vetus peccatum opponit nouum mandatum. Quapropter quiſquis vetus peccatum vis extinguere, mandato nouo ex-
1.Tim.6. tingue cupiditatem & amplectere charitatem. Sicut enim radix omnium malorum eſt cupiditas, ita & radix omnium bonorum eſt charitas. Totam magnitudinem & latitudinem diuinorum eloquiorum ſecura poſsidet charitas, qua deũ proximumq́; diligimus. Docet enim
Matth.22. nos vnus cœleſtis magiſter, & dicit, Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & diliges proximum tuum ſicut teipſum. In his duobus præceptis vniuerſa lex pendet & prophetæ. Si nunc ergo non vacat omnes paginas ſanctas perſcrutari, omnia volumina ſermonum euoluere, ſcripturarum ſecreta penetrare, tene charitatem vbi pendẽt omnia, ibi te-
nebis etiam quod ibi non didiciſti. Si enim noſti chari- D
tatem, aliquid noſti vnde & illud pendet quod forte non noſti, & in eo quod in ſcripturis nõ intelligis. Charitas patet in diuinis ſermonibus, qui charitatem tenet in moribus. Quapropter fratres ſectamini charitatem dulce ac ſalubre vinculũ mentium, ſine qua diues pauper eſt, & cum qua pauper diues eſt. Hæc in aduerſitatibus tolerat, in proſperitatibus temperat, in duris paſsionibus fortis, in bonis operibus hilaris, in tentatione tutiſsima, in hoſpitalitate latiſsima, inter veros fratres lætiſsima, inter falſos patientiſsima, In Abel ſacrificio gra-
ta, in Noë per diluuiũ ſecura, in Abrahæ peregrinatio- *Gene.4.*
nibus manſuetiſsima: in tribus pueris iugulandis ignes *Gene.7.*
innocenter expectat, in Maccabæis ſæuos ignes forti- *Gene.15.*
ter tolerat. Caſta in Suſanna erga virum, in Anna poſt *Danie.3.*
virum, in Maria præter virum. Libera in Paulo ad ar- *2.Macc.7.*
guendum, humilis in Petro ad obediendum, humana *Daniel.13.*
in Chriſtianis ad confitendum, diuina in Chriſto ad *Luca.2.*
ignoſcendũ. Sed quid ego de charitate maius aut vberius poſſum dicere, quam quod per os Apoſtoli laudes eius intonat dominus, ſupereminentem viam demon-
ſtrantis atque dicentis, Si linguis hominum loquar & E
angelorum, charitatem autem non habeam, factus ſum *1.Cor.13.*
velut æramentum ſonans, aut cymbalum tinniens? Et ſi habuero prophetiam, & nouerim myſteria omnia, & omnem ſcientiam, & habuero omnẽ fidem ita vt montes transferam, charitatem autẽ non habeam, nihil ſum. Et ſi donauero omnes facultates meas, & ſi diſtribuero omnia mea pauperibus, & ſi tradidero corpus meum vt ardeam, charitatem non habeam, nihil mihi prodeſſet. Charitas magnanima eſt, benigna eſt, Charitas non æmulatur, non agit perperam. Non inflatur, nõ dehoneſtatur, non quærit quæ ſua ſunt. Nõ irritatur, non cogitat malum, non gaudet ſuper iniquitatem, cõgaudet autem veritati. Omnia tolerat, omnia credit, omnia ſperat, omnia ſuffert, charitas nunquam cadit. Quanta eſt iſta animarum ſalus, ſcientiæ ſolidamentum, fidei fructus, diuitiæ pauperum, vita moriẽtium? Quid tam magnanimũ quam pro impiis mori? Quid tam benignum quàm inimicos diligere? Sola eſt quam fœlicitas aliena non premit, quia non æmulatur. Sola eſt quam fœlicitas ſua non extollit, quia non inflatur. Sola eſt quam con-
ſcientia mala non pungit, quia non agit perperam. In- F
ter opprobria ſecura eſt, inter odia benefica eſt. Inter iras placida eſt, inter inſidias innocens. Inter iniquitates gemens, in veritate reſpirans, Quid illa fortius non ad retribuendas ſed ad non curandas iniurias? Quid illa facilius, non vanitate ſed veritate? Nam ideo tolerat omnia in præſenti vita, quia credit omnia de futura vita, & ſuffert omnia quæ hic irrogantur, quia ſperat omnia quæ ibi promittuntur: merito nunquam cadit. Ergo ſectamini charitatem, & eam ſancte cogitantes afferte fructus iuſticiæ. Et quod vberius quàm ego dicere potui vos inueneritis in eius laudibus, appareat in veſtris moribus, Oportet ergo vt ſenilis ſermo non ſolum ſit grauis, ſed etiam breuis.

In eadem dominica de eo quod Chriſtus tribus modis in ſcripturis intelligatur: *Sermo* II.

DOminus noſter Ieſus Chriſtus quãtum aduer- *Sermo. XL.*
tere potuimus ſcripturas, ſcilicet paginas ſanctas, tribus modis nominatur quando prædi-
catur, ſiue per legẽ & ꝓphetas, ſiue per epiſto- *Chriſtus tribus*
las apoſtolicas, ſiue per fidem rerum geſtarum, quas in *modis in*
euangelio cognoſcimus. Primus modus eſt ſecundum *ſcripturis*
deum & diuinitatẽ illam patri coæqualẽ atque coæter- *intelligitur,*
nam

G nam ante assumptionem carnis. Alter modus est, cũ assumpta carne iam idem deus qui homo, & idem homo qui deus, secundum quandam suæ excellentiæ proprietatẽ qua non cæteris coæquatur hominibus, sed est mediator & caput ecclesiæ, esse legitur & intelligitur. Tertius modus est quodam modo totus Christus in plenitudine ecclesiæ, id est, caput & corpus, secũdum plenitudinem cuiusdã perfecti viri, in quo viro singuli mẽbra sumus. Quod credentibus prædicatur, & prudentibus agnoscibile offertur: nõ omnia testimonia scripturarum tam multa angusto tẽpore siue recolere siue explicare possum⁹, quibus omnia tria ista genera pbemus: sed tamen non omnia possumus improbata relinquere, vt quibusdam commemoratis testimoniis, cætera quæ commemorare non sinimur propter angustias temporis, per vosipsos iam obseruare in scripturis & inuenire possitis. Ad primum ergo modum insinuandi domini nostri Iesu Christi, saluatoris vnici filij dei, per quem facta sunt omnia, pertinet illud quod nobilissimũ & præ-

Ioan.1. clarissimum est in euangelio secundum Ioannem, In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, &

H deus erat verbũ: hoc erat in principio apud deum: omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Quod factum est in illo vita erat: Et vita erat lux hominum, & lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Mirãda & stupenda verba hæc, priusquã intelligantur amplectenda sunt: Partem cibo istam, ad omnes tamen perueniret cibus, sed nõ ad omnes totus cibus apponeretur ori vestro. Sic quasi quidam cibus & potus verborũ nũc apponitur auribus vestris, & tamen totum ad omnes peruenit. An forte cum loquor alius sibi tollit vnam syllabam, alius alteram, aut alius vnum verbum, alius alterũ verbum? Si ita est tot verba dicturus sum, quot homines video, vt ad omnes perueniant vel verba singula. Et facile quidẽ plura dico quàm hic sunt homines, & omnia ad omnes perueniunt. Verbum ergo hominis non diuiditur per syllabas vt omnes audiant, & verbũ dei per frusta conciditur vt vbique sit? Nunquid hæc fratres sonantia atque transeuntia verba illi incommutabiliter permanenti verbo vlla ex parte comparãda arbitramur? Aut ego quia hæc dixi, comparaui? Sed quoquo modo insinuare vobis volui, vt deus

I quod exhibet in corporalib⁹ rebus, valeat vobis ad credenda ea quæ nondũ videtis de spiritalibus verbis. Sed iam ad meliora transeamus. Nã verba sonant & abeũt. De spiritalibus cogitationibus iusticiã cogitate. Cogitans iusticiam constitutus in istis partibus Occidentalibus, cogitans iusticiam constitutus in Oriente, vnde fit vt ille totam iusticiam cogitet, & ille nõ totam videat, & ille totam? Nam qui videt iusticiam secundum quam gerat aliquid, ipse iuste gerit. Videt intus, agit foris. Vnde videt intus, si nihil sibi præsto est? Quia ipse in parte positus est, ad eadem partem non perueniet alterius cogitatio. Cum autem idem videas mente tu hic positus, quod videt ille tam longe positus, & totum tibi luceat, totum illi videatur, quia ea quæ diuina & incorporea sunt vbique sunt tota, crede verbum totum in patre totũ in vtero. Crede enim hoc de verbo dei, qui est deus apud deum. Sed audi iam aliam insinuationem, alium modum insinuãdi Christum quem scriptura prædicat. Ea enim quæ dixi, dicta sunt ante assumptam carnem.

Ioan.1. Nũc audi illud quo modo prędicat scriptura, Verbum, inquit, caro factum est, & habitauit in nobis. Nam qui dixerat, In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum, hoc erat in principio apud deum, omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factũ est K nihil, frustra nobis diuinitatem verbi prædicaret si verbi humanitatem taceret. Vt enim illud videam, hic mecum agitur, vt purget ad illum contemplandum, infirmitati meę ipse subuenit. Suscipiendo de natura humana ipsam naturã humanam, factus est homo. Venit cum Luc.10. iumento carnis ad eum qui iacebat in via vulneratus, vt paruam fidem nostram incarnationis suæ sacramento informaret atque nutriret, faceretque serenum intellectum ad vidẽdum quod nunquam amisit per id quod suscepit. Esse enim cœpit homo, esse non destitit deus. Ergo hæc est prædicatio domini nostri Iesu Christi secundum quod mediator est, secundum quod caput est ecclesię, quod deus homo est, & homo deus est, cum dicat Ioannes: & verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Audite iam vtrunque in illo notissimo capitulo Pauli Apostoli, Qui cum in forma dei esset, inquit, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Hoc est in prin- Philip.2. cipio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum. Quo modo Apostolus dixit, Nõ rapinam arbitratus est esse æqualis deo, si non æqualis deo? Si autem pater deus, ille nõ deus, quo modo æqualis? Vbi er- L go ille ait, Deus erat verbum: ibi iste, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Et vbi ille, verbum caro factum est, & habitauit in nobis, ibi iste, sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens. Attendite, per hoc ergo quod homo factus est, per hoc quod verbum caro factum est, & habitauit in nobis, per hoc semetipsum exinaniuit formam serui accipiens. Quid enim exinaniuit? Non vt amitteret diuinitatem, sed vt indueret humanitatem, apparens hominibus quod non erat antequam homo esset: Sic apparẽdo se exinaniuit, id est, reserans dignitatem maiestatis, & offerens carnem indumentum humanitatis. Per id ergo quod semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, formam dei nõ accipiens. De forma enim dei cum diceret, non dixit accepit, sed cum in forma dei esset constitutus non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Ad formam autem serui vbi ventum est, Formam, inquit, serui accipiens: per hoc ergo mediator & caput est ecclesiæ, per quem recõciliamur deo per sacramentum humilitatis & passionis & resurrectionis & ascensionis & iudicij futuri, vt duo illa audiantur cum semel locutus sit deus. Vbi duo Matth.16. audiuntur: Vbi reddet vnicuique secundum opera sua. M Hoc ergo tenentes, nolite quęstiones mirari hominum 2.Timo.2. quæ serpunt sicut cancer, quemadmodũ dixit Apostolus sed custodite aures vestras, & virginitatem mentis vestræ, tanquam desponsati ab amico sponsi vni viro virginem castam exhibere Christo. Virginitas enim vestra in mẽte, virginitas corporis in paucis ecclesiæ. Virginitas mentis in omnibus fidelibus esse debet. Hanc virginitatem vult serpens corrumpere, de quo idem Apostolus dicit, Despõsaui vos vni viro virginem ca- 2.Corin.11. stam exhibere Christo. Et timeo ne sicut Euam astutia sua serpens decepit, sic quoque & vestri sensus corrumpãtur & excidant à castitate quę est in Christo Iesu. Vestri, inquit, sensus, id est, vestræ mentes. Nam hoc magis proprium est. Sensus enim intelliguntur huius corporis, videndi, audiendi, odorandi, gustandi, tangendi, Mentes nostras timuit corrumpi Apostolus, vbi est fidei virginitas. Modo perge. Anima virginitatem tuam serua, fœcundata postea in amplexum sponsi tui. Sepite ergo, vt scriptum est, aures vestras spinis. Turbauit Eccle.28. fratres infirmos ecclesiæ quæstio Arrianorum, sed in domini misericordia superauit catholica fides. Non enim

A enim deseruit ille ecclesiam suam, & si ad tempus turbauit eam, ob hoc turbauit vt semper supplicaret ei à quo in solida petra cōfirmaretur, & adhuc mussitat serpens & nō tacet. Quærit pollicitatione quadam scientiæ deiicere de paradiso ecclesiæ, quem non permittat redire ad illum paradisum vnde prius homo deiectus est. Intendite fratres. Quod gestum est in illo paradiso, hoc geritur in ecclesia. Nemo vos seducat ab isto paradiso. Sufficiat quod illinc lapsi sumus, vel experti corrigamur. Ipse est serpēs qui semper suggerit iniquitatem, impietatem. Ipse aliquando promittit impunitatem, quemadmodum & ibi promisit dicens, Nunquid morte moriemini? Ipse talia suggerit, vt modo male viuant Christiani. Nūquid omnes, inquit, perditurus est deus? Nunquid omnes damnaturus est deus? Ille dicit, damnabo, ignoscam eis qui se mutauerint. Mutent facta sua, muto minas meas. Ipse est ergo qui murmurat & mussitat & dicit, Ecce vbi scriptum est, Pater maior me est: & tu illum dicis æqualem patri? Accipio quod dicis, Et vtrunque accipio quod dicis. Sed vtrunq; accipio, quia vtrunque lego. Quare tu vnum accipis, & vnū non vis? Gene.3. Ioan.14.

B Nam mecum vtrunque legisti. Ecce pater maior me est: accipio non à te, sed ab Euāgelio, & tu esse filium æqualem deo patri, accipe ab Apostolo. Cōiunge vtrunque, vtrunque concordet, quia qui locutus est per Ioannem in Euangelio, ipse locutus est per Paulum in epistola, Non potest ipse secum discordare, sed tu concordiam scripturarum non vis intelligere, cum amas ipse litigare. Sed ex Euangelio, inquit, probo, Pater maior me est. Et ego ex Euangelio probo, Ego & pater vnum sumus. Quo modo vtrunque verum est? Quo modo nos docet Apostolus, Ego & pater vnum sumus? Qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Audi, Pater maior me est, Sed semetipsum exinaniuit, formā serui accipiens. Ecce ego ostendo quare maior est, tu ostende in quo æqualis non est. Vtrunq; enim legimus. Minor est patre, inquantum filius hominis est. Aequalis patri, inquantum filius dei, quia deus erat verbum. Mediator, deus & homo. Deus æqualis patri, homo minor est patre. Est ergo & æqualis & minor. Aequalis in forma dei, minor in forma serui. Tu ergo dic, vnde æqualis & minor? Nūquid alia parte æqualis & alia parte minor? Ecce excepta susceptione carnis, ostende Ioan.10. Philip.2. Ioan.1. 1.Tim.2.

C mihi æqualem & minorem. Vnde demonstraturus es volo dicere. Attēdite impietatem stolidam carnem sapere, quo modo scriptum est, Sapere secūdum carnem mors est. Hic siste. Sequestro adhuc, & nondum loquor de incarnatione domini nostri Iesu Christi vnici filij: sed tanquam nondum factum sit quod iam factum est, attendo tecum, In principio erat verbum, & verbū erat apud deum, & deus erat verbum, hoc erat in principio apud deum. Attēdo tecum, Qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Ibi mihi ostende & minorem. Quid dicturus es? Diuisurus es deum per qualitates, id est, per quasdam affectiones corporales vel animales, in quibus aliud atque aliud esse sentimus? Naturaliter dicere quidē possum, sed vtrum sit vt vos intelligatis, deus viderit. Ergo vt dicere cœperam, ante susceptionē carnis, antequam verbum caro fieret, & habitaret in nobis, ostende minorem, ostende æqualem. Nunquid aliud & aliud deus, vt alia parte sit minor illo filius, & ex alia parte illi æqualis? Veluti sic dicamus, Corpora sunt quædam. Possis mihi dicere, Aequalis est in lōgitudine, sed minor est in robore. Plerunque enim duo corpora talia occurrunt, vt statura Rom.8. Ioan.1. Philip.2.

longitudinis æqualia sint, robore autē vnum sit minus, D alterum maius. Ergo talia quasi corpora cogitaturi sumus deum & filium eius? Cogitaturi sumus eum qui totus in Maria fuit, totus apud patrem, totus in carne, totus super angelos? Auertat deus istas cogitationes à cordibus Christianorum. Item forte ita cogitabis vt dicas & robore & longitudine æquales, sed colore dispares sunt. Vbi color, nisi in corporibus? Ibi autem lux sapientiæ, ostende mihi colorem iustitiæ. Si ista colorem non habent, tu illa de deo non diceres, si pudoris colorē haberes. Quid ergo dicturus es? Potestate æquales sunt, sed minor filius prudentia: iniustus est deus, si minori prudentiæ potestatem dedit æqualem. Si prudentia æquales sunt, sed minor est filius potestate, inuidus est deus, quia æquali prudentiæ potestatem dedit minorem. In deo autem omne quod dicitur idipsum est. Neque enim in deo aliud potestas, & aliud prudentia, & aliud fortitudo, & aliud iusticia, aut aliud castitas. Quicquid horū de deo dicis, neq; aliud & aliud intelligitur, & nihil digne dicitur: quia hæc animarū sunt quas illa lux perfundit quodam modo, & pro suis qualitatibus afficit: quo modo cū oritur corporibus lux ista visibilis, si au- E feratur, vnus est corporibus omnibus color, qui potius dicendus est nullus color. Cum autem illata illustrauerit corpora quanuis ipsa vnius modi sit, pro diuersis tamen corporū qualitatibus diuerso eos nitore aspergit. Ergo animarum sunt istæ affectiones, quæ bene sunt affectæ ab illa luce quæ nō afficitur, & formatæ ab illa quę non formatur. Tamen ista de deo dicimus fratres, quia non inuenimus melius quod dicamus. Dico iustum deum, quia in verbis humanis nihil melius quod dicamus inuenio. Nam est ille vltra iusticiam. Dicimus in scripturis, Iustus dominus, & iusticias dilexit. Sed ibi dicitur & pœnitere deum, Ibi dicitur & nescire deū, Quis non exhorreat, nescit deus, Pœnitet deum? Ideo tamen & ad ista verba salubriter scriptura descendit, quę & tu exhorres, ne illa quæ magna putas digne dicta arbitreris: atque ita si quæras quid ergo de deo digne dicitur, aliquis fortassis tibi respondeat & dicat, quia iustus est, Alius autem isto melius intelligens, etiam hoc verbum dicat superari ab illius excellētia, & indigne de illo etiā hoc dici, quanuis congruenter secundum humanā capacitatem dicatur: vt ille cum de scripturis probare voluerit, quia scriptum est: Iustus dominus: rectè illi respō- F deat, in eisdem scripturis positum esse, quia pœnitet deum: vt quo modo istud non accipit secundum consuetudinem loquentium, sicut solent homines pœnitere: sic & illud quod dicitur, Iustus, supereminentię ipsius non competere intelligat: quanuis hoc scriptura bene posuerit, vt per qualiacunq; verba gradatim animus ad id quod dici non potest perducatur. Iustum quidem deum dicis, sed intellige aliquid vltra iusticiam quàm soles & de homine cogitare. Sed scripturę iustum dixerunt, propterea & pœnitentem dixerūt & nescientem, quod iam nō vis dicere. Quo modo ergo illa quæ iam exhorres intelligis propter infirmitatem tuam dicta, sic & ista quæ magnipendis pro aliqua firmitate validiore dicta sunt. Qui autem & ista transcenderit, & de deo quantum homini conceditur digne cogitare cœperit, inueniet silentium ineffabili cordis voce laudandum. Ergo fratres quia hoc est in domino virtus quod iusticia, quicquid de illo dixeris, hoc idē dicis: cum tamen nihil digne dicas, non potes dicere æqualem esse patri filium per iusticiam, & non esse æqualem per virtutem: aut æqualē per virtutem, & non æqualem per conscientiam, Psal.10. Gene.6. 15. de ciuitate dei ca. 25.

G tiam, quia ex vna re aliqua æqualis est, ex omni re æqualis est, quia omnia quæ ibi dicis idem sunt & idem valent. Sufficit ergo quia dicere non potes quo modo fit æqualis filius patri, nisi dederis diuersitates quasdam in substãtia dei. Quas cum dederis, foras te mittit veritas, nec accedis ad illud sanctuarium dei vbi syncerisime videtur. Cum autem non posis æqualem dicere ex alia parte inæqualem, quia non sunt in deo partes, vt posis dicere ex alia eum esse æqualem, ex alia minorem, quia non sunt in deo qualitates, secundum deum non potes dicere æqualem, nisi omnimodo æqualem. Vnde ergo potes dicere minorem, nisi quia formam serui accepit? Itaque fratres hæc aduertite. Si in scripturis regulam quandam acceperitis, omnia vobis lux ipsa monstrabit. Sic vbi inueneritis secũdum quod dictum est æqualem filium patri, secundum diuinitatem accipite. Secũdum formã vero serui assumptam, minorem accipite, secundum quod dictum est, Ego sum qui sum. Et secundum quod dictum est, Ego sum deus Abrahã, & deus Isaac, & deus Iacob. Sic renebitis, & quod in eius natura est, & quod in eius misericordia. Arbitror satis esse dictum

Exod. 3.

H de illo etiam modo, quo dominus noster Iesus Christus saluator noster caput ecclesiæ mediator factus, per quem reconciliamur deo, deus & homo insinuatur in scripturis. Tertius modus est quo modo totus Christus secundum ecclesiam, id est, caput & corpus prædicetur, Etenim caput & corpus vnus Christus, nõ quia sine corpore non est integer, sed quia & nobiscum integer esse dignatus est, qui & sine nobis semper est integer, nõ solum in eo quod verbum est vnigenitus filius æqualis patri, sed & in ipso homine quem suscepit, & cum quo simul deus & homo est. Veruntamen fratres quo modo corpus eius nos simus, & nobiscum vnus Christus? Vbi inuenimus hoc, quia vnus est Christus caput & corpus, id est, corpus cum capite suo, sponsa cum sponso suo? Quasi singulariter loquitur apud Esaiam. Certe vnus idemq; loquitur. Et videte quid ait, Velut spõso alligauit mihi mitram, & velut sponsam induit me ornamento. Et sponsus & sponsa cum dicit, sponsum secundum caput, sponsam secundũ corpus, duo videntur, & vnus est. Alioquin quo modo membra Christi sumus, Apostolo apertisime dicente, Vos estis corpus Christi & membra? Mẽbra Christi & corpus sumus omnes simul,

Esaia. 61.

1. Cor. 12.

I non qui hoc loco tãtum sumus, sed per vniuersam terram, nec qui tantum hoc tempore. Sed quid dicam? Ex Abel iusto vsque in finem seculi quamdiu generant & generantur homines, quisquis iustorum per hanc vitam transitum facit, quicquid nunc, id est, nõ in loco, sed in hac vita, quicquid post nascentium futurum est, totum hoc vnum corpus Christi, Singuli autem mẽbra Christi. Si ergo omnes corpus, singuli mẽbra, est vtique caput cuius hoc sit corpus. Et ipse est, inquit, caput corporis ecclesiæ primogenitus, ipse primatum tenẽs. Et quia de illo ait etiam quod semper caput omnis principatus & potestatis sit, adiũgitur ista ecclesia quæ nunc peregrina est illi cœlesti ecclesiæ, vbi angelos ciues habemus, quia æquales nos futuros post resurrectionẽ corporum impudẽter nobis arrogaremus, nisi veritas promisisset dicens, Erunt æquales angelis dei: & fit vna ecclesia, ciuitas regis magni. Sic ergo aliquando in scripturis insinuatur Christus, vt intelligas verbum æqualem patri. Sic aliquando, vt intelligas mediatorem cum verbum caro factum est vt habitaret in nobis, cum ille vnigenitus, per quem facta sunt omnia, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo, sed semetipsum exinaniuit, formam

Colo. 1.

Matth. 22.

Ioan. 1.

Philip. 2.

serui accipiens, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Sic autem aliquãdo vt intelligas caput & corpus, exponente ipso Apostolo apertisime quod dictum est de viro & vxore in Genesi, Erunt, inquit, duo in carne vna: videt ipsum exponẽrem, vt non coniecturis nostris aliquid ausi dicere videamur. Erunt enim, inquit, duo in carne vna: & addidit, Sacramentum hoc magnum est. Et ne adhuc putaret quisquam in viro esse & vxore secũdum naturalem vtriusque sexus copulationem, corporalemque mixturam. Ego autem dico, inquit, in Christo & ecclesia. Secundum hoc ergo quod in Christo & ecclesia accipitur quod dictum est, Erunt duo in carne vna: non iam duo sed vna caro est. Et quo modo sponsus & spõsa, sic caput & corpus, quia caput mulieris vir. Siue ergo dicam caput & corpus, siue dicam sponsus & sponsa, vnum intelligite. Ideoque idem Apostolus cum esset adhuc Saulus audiuit, Saule Saule quid me persequeris, quoniam corpus capiti adiungitur. Et cum iam Christi prædicator pateretur ab aliis quæ persecutor ipse fecerat. Vt suppleam, inquit, quæ desunt pressurarum Christi in carne mea, ad pressuras Christi ostendens pertinere id quod patiebatur. Quod non potest intelligi secundum caput quod iam in cœlo nihil tale patitur, sed secundum corpus, id est, ecclesiam. Quod corpus cum suo capite, vnus Christus est. Exhibete ergo vos dignũ corpus tali capiti, dignam sponsam tali sponso. Nõ potest habere caput illud nisi condignum corpus. Nec ille vir tantus, nisi cõdignam ducit vxorem, vt exhiberet sibi, inquit, gloriosam ecclesiam, non habẽtem maculam aut rugam, aut aliquid eiusmodi. Hæc est sponsa Christi, nõ habens maculam aut rugam. Nõ vis habere maculam, fac quod scriptum est, Lauamini, mundi estote, auferte nequicias de cordibus vestris. Non vis habere rugam extendere crucem. Non enim tantum opus est vt laueris, sed etiam vt extendaris, vt sis sine macula aut ruga. Per lauacrum enim auferuntur peccata. Per extensionẽ fit desiderium futuri seculi, propter quod Christus crucifixus est. Audi ipsum Paulum lotum, Non, inquit, ex operibus iustitiæ quæ nos fecimus, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit per lauacrũ regenerationis. Audi eundem extensum, Ea, inquit, quæ retro sunt oblitus, in ea quæ ante sunt extensus, secundum intensionem sequor ad palmam supernæ vocationis dei in Christo Iesu domino nostro, cui est omnis honor & gloria in secula seculorum, Amen.

K *Gene. 2.* *Ephe. 5.* *Ephe. 5.* *Acto. 9.* *Colo. 1.* L *Ephe. 5.* *2. Retra. 18.* *Esaia. 1.* *Ad Titũ. 3* *Philip. 3.* M

Dominica secunda post octauas festi Epiphaniæ, de nuptiis factis in Chana Galilææ. *Sermo I.*

Ser. XLI.

Domini & saluatoris nostri virtus fratres charissimi præsente lectione euidenter ostẽditur, cum mirabilia eius nõ obscuritate verborum, sed eloquij puritate narrantur. Denique Euãgelista ita mysterij interna custodit, vt rẽ gestã fido sermone designet. Sic enim ait, Vocatus est dominus Iesus ad nuptias & mater sua. Nec dedignatus est conuersationem hominũ, qui vsum carnis exceperat. Nec secularia instituta contempsit, qui ad hæc venerat corrigenda. Interfuit nuptiis, vt concordiæ iura firmaret. Interfuit nuptiis, & comessationes non renuit nuptiarum, vt Psalmos & tympana ad dei patris gloriam prædicandam concitaret, vt pater honoraretur in filio, & à patre filius nosceretur. Erat, inquit, mater eius ibi: Quàm libẽter Maria ad has nuptias venit, in quibus dei mirabilia comprobat. Vinum diuina suggestione suggeretur defecisse. Nunquid latere deum poterat, quid in ea domo in qua

Ioan. 2.

A in qua erat gereretur? Sed non ignorãs rerum deus re-
spondit, Quid mihi & tibi est mulier? Nondum venit
hora mea. Hac responsione interim debemus aduerte-
re, quòd de nuptiali vino pars aliqua adhuc forte rese-
derat. Ideo nondum erat domini plena hora virtutum,
ne miscere magis elemẽta quàm mutare videretur. Sed
ait, Nondum venit hora mea, vt ita sint dei mirabilia
manifesta, vt nec argumento valeat inimicus, nec perfi-
dia Iudæus insimulet, Et dicit Maria ministris, Quæcũ-
que dixerit vobis facite. Quam bene mater domini cre-
dulitatem suadet ministris, vt non desint vina prãden-
tibus. Quæcunque dixerit facite. Intelligimus iam esse
mysteriũ, cum dei mandata se nosse solicite mater hor-
tatur. Ait dominus Iesus ad ministros, Implete hydrias
aqua. Et cum impleuissent, ait, Haurite nunc & ferte ar-
chitriclino. Quod cum princeps architriclinij accepis-
set, statim intellexit vina illata posterius esse sublimia. Et
cum nesciret quod dominus fecisset, sponso ait, Quid
tam sero meliora profers vina, cum hæc prima esse de-
buerant? Vidimus ergo conuenire mysterium, & quod
saluator dicit, Nondum venit hora mea: & cum accu-
B sat princeps architriclinij tarditatem sponsi, videamus
attentius ordinis huius quæ Euangelista designat aper-
ta mysteria. Videamus quę sint nuptiæ, qui ministri, qui
princeps architriclinij, qui sponsus, quo modo ad nup-
tias deus, quo modo Maria, vnde ex aqua vinum, quare
postea meli⁹, quare deus in hora differre voluerit. Equi-
dem nulla sunt apud credẽtium mentes occulta myste-
ria. Nihil animus fallitur, qui deum fideliter confitetur.
Nam qui scit saluatoris aduentum vitæ nostræ esse re-
medium, facile virtutis eius misericordiã pura veritate
cognoscit. Vocatur saluator ad nuptias, hoc est, ecclesię
vota spiritus sanctus inuocatur. Venit cum discipulis
suis, id est, in hoc loco turba sanctorũ. Quid dici aper-
tius potest? Mirabilia dei Maria mater expectabat, hoc
est, virtutem Christi expectat ecclesia, appropinquare
compellit. Ait enim Maria, Ecce vina deficiunt: id est,
quare populus iam nõ inuenit remedium? Maria deum
probare festinat, vinum ecclesia optat excipere, vt fiat
ex nuptiali prandio spiritale conuiuium. Dicit enim,
Quid mihi & tibi est mulier? Nunquid mulierem dicit
Mariam, quæ virgo post partum inuenta est? Sed eccle-
C siam quæ non solum mulier, sed etiam meretrix nuncu-
patur, quæ errãtem populum & per æuum & lubricam
ætatem lasciuum tanquam prostitutam suscepit spon-
sam, & quasi docta mater adornat. Nondum venit, in-
quit hora mea: hoc est, passionis tempus superest. Non-
dum venit hora mea, nondum populus credidit, non-
dum Iudęus insequitur. Adhuc habet diabolus vnde lę-
tetur, adhuc triumphi mei palma non proditur, adhuc
locum crucis persecuturus ignorat, ac necdum Iudas
mentitur. Nõdum venit hora mea, Sunt prius quæ pur-
gẽtur in seculo, & sic vita proficit in populo. Dixit Ma-
ria ministris, Facite quæcunque iusserit: hoc est, obtem-
perate doctori, ministris mandat ecclesia. Qui sunt mi-
nistri, nisi officia Leuitarum, quæ dei mysteriis sunt de-
putata? Implentur hydrię aqua: hoc est, vacuatæ nuptiali
vino, id est, potu sordido, fontis puritate supplentur, &
benedictione domini in saporem vini vertuntur, vt ex
aqua spiritus potum qui iam prandẽtibus defecerat re-
putaret. Aquam in vinum conuertit, humanæ fragilita-
ti virtus augetur. Princeps architriclinus vinum melius
probat, hoc est, dominici vigoris saporẽ humana corda
senserunt. Nam qui primum vinum melius iudicauit,
primus & credidit. Quod vinũ est quod optimum iu-
dicatur, quod Architriclinus princeps queritur sero D
prolatũ nisi sanguis dominicæ passionis? Hoc est enim
quod deus in hora suspendit, hoc est quod ministri su-
scipiunt, hoc est quod creduli conuiuæ designant, hoc
est quod seruat sponsus, hoc est quod princeps Archi-
triclinij, qui fidei primus est veneratur. Aduertamus er-
go attento corde nos sanctas scripturas audire debere,
vt cœlestem doctrinam fida credulitate possimus agno-
scere, & ab omni mundi huius impedimento libera-
ri, ipso adiuuante, qui viuit & regnat in secula seculo-
rum, Amen.

In eadem dominica de charitate, Sermo II.

QVantum nos fratres dilectissimi charitas ve- *Sermo*
stra desideret ex meis animis recognosco. Et *XLII.*
licet vos humilitatem meam assidue videre
velitis, tamen ego, si posset fieri, frequentius de
conspectu vestro, & vestro & meo vellem desiderio sa-
tiari. Sed patiẽter tolerare debemus, quod implere pro
temporum necessitate non possumus. Sed licet corpo-
raliter nos propter multas necessitates videre non va-
lemus, charitate tamen & sancto amore vsi pariter su- E
mus. Pro qua re nihil nocet corporis separatio, vbi est
animorum vera & sincera coniunctio. Charitas enim
ipsa vera est, quæ corporaliter separatos consueuit spiri-
taliter copulare atq; coniungere. Duo enim qui se san-
cto amore diligunt, etiam si vnus sit in Oriente, alius in
Occidente, ita in charitate conglutinãte iunguntur, vt
nunquam ab inuicem separentur. Audi Apostolum di-
centem laudem veræ & integrę charitatis. Sic enim ait, *1. Corin. 13.*
Si linguis hominum loquar & angelorum, charitatem
autem nõ habeam, nihil mihi prodest. Et post pauca ad-
didit, dicens, Charitas patiens est, benigna est. Et licet
sufficienter præconia eius plenus spiritu sancto Paulus
Apostolus prædicauerit, tamẽ quia sancta charitas dul-
ce est ac salubre vinculum mentium, etiam nos paruuli
secundum modulum nostrum, de illa quantum possu-
mus conquiramus. Magnæ sunt diuitiæ charitatis cha-
rissimi, sine qua diues pauper est, & cum qua pauper di-
ues est. Nam diues si charitatem nõ habeat, quid habet?
Quàmlibet grandis substãtia sit, sine charitate inanis &
vacua est. Charitas etiã si de terrenis facultatibus nihil
habeat, plena est, Vnde quàmlibet aliquis copiosas di-
uitias habeat, si charitas in illo non fuerit, nihil boni ex F
illis facere poterit, sine qua vera & cœlestium virtutum
matre magistra quid facere debeat, & quãdo vel quan-
tum dare debeat omnino non nouit, & ideo quantum
potest elaboret vt habeat charitatẽ, vt habeat lucem, vt
habeat oleum. Charitas oleo cõparatur. Nam quo mo-
do oleum omnibus humoribus superius esse cognosci-
mus, ita charitas omnibus virtutibus sublimior com-
probatur. Nam si aliquis habeat infinitas diuitias, & nõ
habeat charitatem, sic est, quo modo habeat plures lu-
cernas, & multas lampades, pinguedinem non haben-
tes. Lucerna vel lampas sine oleo accensa fumare potest
de iracundia, fumare de superbia, fœtere de auaricia, si-
ne charitate penitus non potest lucem habere. Charitas
si in te fuerit, quamlibet tibi sit grandis substantia, nouit
quid de illa agere debeat. Ipsa scit optime cui vel quan-
tum porrigat, quid tribuat, quid reseruet. Ipsa intelligit
quantum animæ reseruet in cœlo, & quantum corpori
seruet in mundo. Satis bona ordinatrix est fratres bene
nouit congregare in æstate quod possit hyeme habere,
hoc est, scit prouidere per eleemosynam in hoc seculo,
quod inueniat in futuro. Habete charitatẽ fratres, quia
sine illa quicquid aliud boni fuerit, nihil esse poterit.
Veram

G Veram charitatem habete fratres. Quæ est vera charitas? Qui sic diligit omnem hominem, quo modo seipsum. Est vera charitas, quę non solum vsque ad amicos, sed etiam vsque ad ipsos peruenit inimicos. Nemo se circumueniat fratres. Qui istam charitatem non habuerit, deum videre non poterit, nec audire merebitur, *Matth. 25.* Venite benedicti, percipite regnum. Certe videtis quod in lectione Euangelica, nihil aliud dominus nominauerit de vniuersis virtutibus, nisi solam eleemosynam quæ cum charitate operatur. De ramis tacuit, radicem tantummodo nominauit ita dicens, Venite benedicti, percipite regnum. Esuriui enim, & dedistis mihi mãducare. Et iterum ipse dominus, *Luca. 11.* Veruntamen date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. Omnis homo qui charitatem vult habere in futuro seculo, faciat illam sibi patronam in hoc mundo, vt illam propiciam inueniat in æternum. Nam quo modo arbor, quàmlibet pulchra sit & fructifera, non potest viuere sine radice: sic quælibet bona opera perseuerare nõ poterunt sine charitate. Ipsa est enim de qua Apostolus dicit, *Ephe. 3.* In charitate radicati & fundati. Talem ergo charitatem habeamus fratres, vt omnes homines toto corde amare posimus.

H Si totum genus humanum sic diligis quo modo te, non remansit ianua vnde peccatum intret in te. Omnes aditus vnde diabolus ad animã ingreditur claudis, si * totus homines sicut teipsum dilexeris. *(* alias, totos.)* Et reuera fratres quo modo potest fieri, vt aliquis alteri homini malum faciat, si illum sicut seipsum dilexerit? Dilige ergo, & quicquid volueris fac. Ama ex toto corde tuo, & quod volueris exerce in proximo tuo. Si irasceris, dulce est, quia de charitate procedit. Si corripis, suaue est. Si castigas etiã & flagellas, acceptabile est. Quare hoc fratres? Quia verus amor est quando corripis & castigas, quando etiam de ecclesia foras proiicis, amaritudo videtur sæuire in ore, sed dulcedo seruatur in corde. Nec fratrem quasi inimicum odio habeas, sed peccatum velut morbum persequere. E contrario sunt qui sub falsa adulatione dulcedinem solent in ore proferre, & dolũ vel amaritudinem in corde seruare. Vos autem fratres dilectissimi veram charitatem tenentes, quę falsa est fugite, audite Apostolum dicentem, *1. Timo. 1.* Charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta. Ergo fratres quando de charitate loquor, tacere non possum. Quare

I hoc? Quia satis dulcis est charitas. Qui illã habet, quod dico intelligit, qui vero non habet, forsitan me irridet & despicit. Quare irridet? Quia quàm dulcis sit charitas non gustauit. Gustet ergo & videat quàm suauis est dominus. *1. Ioan. 4.* Deus charitas est. Quid dulcius deo? Fratres, qui nescit audiat Prophetam dicentem, quod pauloante suggessi, *Psal. 33.* Gustate & videte quàm suauis est dominus. O quàm fœlix & beata est anima, quæ charitatem in se habere meretur. Charitas fratres sitienti potus est, esurienti cibus, in amaritudine positis dulcedo, in tristicia cõstitutis vera & grata consolatio, fluctuantibus portus, errantium via, peregrinantibus patria. Hanc ergo fratres tenete, hãc tota auiditate diligite. Si amatores estis, amate charitatem. Si fortes, vincite cupiditatem. Si peregrini, desiderate patriam. Ipsa vos ergo charitas, si illam tenere volueritis, & gubernat in hoc seculo, & perducit ad regnum, præstante domino nostro qui viuit & regnat in secula, Amen.

Roma. 7. *In eadem dominica de verbis Apostoli vbi ait, Non quod volo bonum hoc facio, sed quod nolo malum hoc ago:*

Sermo III.

Lectio diuina, quæ de Apostoli Pauli epistola recitatur, quotiescunque legitur timendũ est, ne male intellecta det hominibus quærentibus occasionẽ. Procliues sunt quippe homines ad peccandum, & vix se tenent. K *Sermo XLIII. Infra ser. 2. dominicæ sequentis.* Vbi ergo audierint Apostolum dicentem, Non enim quod volo facio bonum, sed quod odi malũ hoc ago: agũt malum, & quasi displicentes sibi quia agunt malum, putant se Apostolo esse similes qui dixit, *Roma. 7.* Non enim quod volo facio bonũ, sed quod nolo malum hoc ago. Nõnunquam enim legitur, & nunc nobis ingerit necessitatem disputãdi, ne homines male sumentes salubrem cibum vertãt in venenum. Sic ergo intendat charitas vestra, donec quod dominus donauerit dicam vobis, vt vbi me forte laborare videritis in difficultate alicuius obscuritatis, adiuuetis me affectu pietatis. Oportet igitur, vt virtutũ sensus ex intimo dicentis metiatur affectu, & quid beatus Apostolus dixerit bonum, quidve comparatione eius pronunciauerit malum, nõ nuda significatione verborum, sed eodem quo ille discutiamus intuitu, intellectu quoque eius secundum dignitatem pronunciantes, ac meritũ perscrutemur. Tunc enim sententias deo inspirante prolatas, secũdum propositũ ac voluntatem eius L comprehendere poterimus, cum eorum à quibus promulgatæ sunt statum ac meritum perpendẽtes, nõ verbo sed experimentis parem induerimus affectum, pro cuius qualitate sine dubio vel cõcipiuntur vniuersi sensus, vel sententiæ proferuntur. Quamobrẽ quid sit principaliter bonum, quod Apostolus non potuerit perficere cum vellet, diligentius indagemus. *Rom. 7.* Multa enim nouimus bona, quæ beatum Apostolum, omnésque illius meriti viros & habuisse per naturam, & acquisisse per gratiam negare non possumus. Est enim bona castitas, laudabilis continentia, miranda prudentia, larga humanitas, circumspecta sobrietas, modesta temperantia, pia misericordia, sancta iusticia, quæ omnia in Apostolo Paulo eiusque cõsortibus ita plena atque perfecta fuisse non dubium est, vt virtutum potius quàm verborũ magisterio ab eis religio doceretur. Quid quòd iugi ecclesiarum omnium cura, ac peruigili solicitudine semper exusti sunt? Quantum hoc misericordiæ bonum, quanta perfectio est, pro scandalizãtibus vri, cum infirmantibus infirmari? Cum ergo tantis Apostolus abũdauerit bonis, quid illud est boni, cuius perfectione caruerit nõ M poterimus agnoscere, nisi in illum quo ipse locutus est profecerimus affectũ. Omnes itaque quas diximus eum habuisse virtutes, quãuis velut gemmæ splendidissimæ atque preciosæ sint, tamen si præclaro illi atque præcipuo margarito quod ille Euangelicus negociator inquirens, *Matth. 13.* vniuersis quæ posidet venditis comparare desiderat conferantur, ita eorum meritum reuilescit atque contemnitur, vt eis sine cunctatione distractis, vnius tantum boni possessio locupletet bonorum innumerabilium vẽditorem. Quid ergo est vnum quod illis tantis tàmque innumeris bonis tam incomparabiliter prępponatur, vt spretis abiectisque omnibus solum debeat posideri? Nimirum illa pars optima, cuius magnificentiam ac perpetuitatem cum relicto susceptionis atq; humanitatis officio Maria prælegisset, ita prędicatur à domino, *Luca. 10.* Martha Martha solicita es, & turbaris erga plurima, Paucis vero opus est, aut etiam vno. Maria bonam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Vna ergo & sola est contemplatio dei, cui merito omnia iustificationum merita, vniuersa virtutum studia postponuntur. Et illa quidem omnia quæ in Apostolo Paulo fuisse prædi-

A prædiximus, non solum bona & vtilia, verumetiam magna atque præclara, Sed sicut, verbi gratia, stanni metallum quod alicuius vtilitatis & gratiæ putabatur, fit argenti contemplatione vilissimum. Et rursum auri comparatione meritum euanescit argenti, Aurum quoque ipsum gemmarum collatione contemnitur, Et ipsarū nihilominus quāuis insignium multitudo gēmarum, vnius margaritæ candore superatur, Ita illa omnia merita sanctitatis, quanuis non solum in præsenti bona & vtilia sint, verumetiam donum æternitatis acquirant, tamen si diuinæ contemplationis meritis conferantur, vilia atque vt ita dixerim, vendibilia censebuntur. Et vt hanc eandem cōparationem etiam scripturarum confirmet authoritas, nōnne de vniuersis quę à deo creata sunt ge-
Gene.1. neraliter scriptura dicit, Et ecce omnia quæ fecit deus
Eccle.3. bona valde, Et iterum, Vniuersa quæ fecit deus bona in tempore suo? Hæc igitur quæ in præsenti non solum bona simpliciter, verumetiā cum additamento, valde bona, pronunciantur. Sūt enim reuera in hoc mundo cōmorātibus nobis, aut ad vsum vitæ aut ad corporis medicinam, aut ad aliquam causam ignotæ nobis vtilitatis
B accommoda: vel certe in eo etiam valde bona, quòd fa-
Roma.1. ciunt nos inuisibilia dei à creatura mundi, per ea quæ facta sunt intellecta cōspicere, sempiternā quoque virtutem eius ac diuinitatē ex tanta, tàmque ordinata molitione fabricæ mundalis, & omniū quæ in ea sunt subsistentia contemplari: Hæc tamen omnia nec boni nomen tenebunt, si futuro illi seculo cōparentur, vbi nulla bonorum immutatio, nulla est veræ beatitudinis formidanda corruptio. Cuius mundi ita beatitudo descri-
Esaia.30. bitur, Erit lux lunæ sicut lux solis, & lux solis septēpliciter sicut lux septem dierum. Magna igitur hæc & præclara intuitu atque mirifica, si futuris ex fide repromissionibus cōferantur, continuo vanitas apparebunt, di-
Psal.101. cente Dauid, Omnia sicut vestimentum veterascent, & sicut opertorium mutabis eos, & mutabuntur, tu autem idem ipse es, & anni tui nō deficient. Ergo quia nihil est per semetipsum stabile, nihil immutabile, nihil bonum, nisi deitas sola, omnes vero creaturæ vt beatitudinem æternitatis vel immutabilitatis obtineant, non hoc per suam naturam, sed per creatoris sui participationem & gratiam cōsequentur, tenere meritum bonitatis creatori suo collata non possunt. Quod si etiam manifestiori-
C bus adhuc testimoniis huius sententiæ rationem voluerimus astruere, nōnne multa pronūciari bona in Euangelio legimus, & arborem bonā & thesaurum bonum?
Matth.7. Nam & bonum hominem & bonum seruum: quia non
Matth.12. potest, inquit, arbor bona malos fructus facere: &, bo-
Matth.25. nus homo de bono thesauro cordis sui profert bona: &,
Luca.19. euge serue bone & fidelis. Et vtique hos omnes secundum se bonos esse, cum non dubium sit, si respiciamus ad bonitatem dei, nullus eorum pronunciatur bonus,
Luca.18. dicente domino, Nemo bonus, nisi solus deus. Cuius intuitu etiam ipsi Apostoli, qui electionis merito bonitatem generis humani multis excesserāt modis, mali di-
Matth.7. cuntur esse à domino, ad eos ita loquente, Si ergo vos cum sitis mali, nostis bona data dare filiis vestris, quanto magis pater vester qui in cælis est dabit bona petentibus se? Denique sicut bonitas nostra supernæ bonitatis intuitu in maliciam vertitur, ita etiam iusticia nostra diuinæ collata iusticiæ, panno mēstruatæ vniuersa iusti-
Esaia.64. cia nostra similis deputatur, dicente Esaia propheta, Si-
2.Retract.24. cut pannus menstruatæ vniuersæ iusticiæ nostræ. Et vt aliquid adhuc euidētius inferamus, legis quoque ipsius
Galat.3. præcepta vitalia, quæ dicuntur ordinata per angelos in manu mediatoris, & de qua idem Apostolus, Itaque lex, D
inquit, sancta, & mandatum sanctum, & iustum & bo- Roma.7.
num: si perfectioni Euangelicæ conferatur, minime bona diuino pronunciatur oraculo. Ait enim, Et dedi eis Ezec.20.
præcepta non bona, & iusticias in quibus non viuent in eis. Apostolus quoque ita noui lumine testamenti gloriam legis affirmat obtundi, vt eam Euangelici comparatione fulgoris ne glorificatam esse pronunciet dicēs,
Nam nec gloriosum est id quod glorificatum est prop- 2.Cor.3.
ter excellētem gloriam. Quam comparationem etiam in parte contraria, id est, in peccatorū meritis compensandis scriptura conseruat, vt eos qui multo minus peccauerint impiorum collatione iustificet dicens, Iustificata est Sodoma ex te. Et iterum, Quid enim peccauit Hiere.3.
soror tua Sodoma, & iustificauit animam suam auersatrix Israël, comparatione peccatricis Iudæ? Ita igitur & vniuersarum merita virtutum quæ superius comprehendi, cum per se bona atque preciosa sint, tamen theoricæ claritatis comparatione fuscātur. Multum etenim sanctos quanuis bonorum operum, terrenis tamen studiis occupatos, à contemplatione summi illius boni retrahunt ac retardant. E

Item in eadem dominica Homilia, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Nuptiæ factæ sunt, & cætera. quæ habetur in expositione doctoris ibidem.

Item in eadem dominica alius sermo de eodem, qui habetur inter sermones de verbis do mini, XLI.

Dominica tertia post octauas festi Epiphaniæ domini, de charitate. *Sermo I.*

SI charitati vestrę possemus frequentius presen- Sermo
tari fratres charissimi, Christo adiuuante de XLIIII.
sanctarum scripturarum copiosis fontibus, & si non abundantes riuulos, certe vel qualescūque guttulas poteramus sanctis animabus vestris infundere: vt vberrima atque fructifera cordis vestri terra accepta verbi dei pluuia, copiosam messem bonorum operum germinaret: vt veniens dominus in agro cordis vestri, non solum tricesimum, sed sexagesimum & Matth.13.
centesimum fructū se inuenire congaudeat, quibus fructibus horreum præparet in cœlo, non incendium in inferno, Sed quia multis occupationibus impedimur, F
humilitatem nostram vobis secundum desiderium vestrum repręsentare non possumus: aliquid breue & satis magnum, deo donāte insinuare vobis volo, in qua breuitate si diligenter attenditis, potestis quid animæ vestræ conueniat inuenire. Quid ergo est illud breue & ita magnum, vt possit generi humano sufficere? Apostolus dicit, Finis præcepti est charitas de corde puro & con- 1.Tim.1.
scientia bona, & fide nō ficta. Attendite fratres quid in verbis breuius, & quid in rebus magnificentius poterit inueniri, quàm charitas de corde puro & conscientia bona, & fide non ficta? Ista breuitas & vt teneatur memoriter est suauis, & vt custodiatur fideliter dulcis. Quid dulcius fratres charissimi? Qui nescit, gustet & videat. Quid ergo gustare debet qui vult vt illi dulcedo sapiat charitatis? Audite fratres Apostolum dicentē,
Deus charitas est. Quid dulcius fratres? Qui nescit, au- 1.Ioan.4.
diat Psalmistam dicentem, Gustate & videte quoniam Psal.33.
suauis est dominus. Deus enim charitas est. Qui habet charitatem, deus in illo manet, & ipse in deo. Si charitatē habes, deum habes. Quid habet diues si charitatem non habet? Pauper si charitatem habeat, quid non habet? Tu forte putas quòd ille sit diues, cuius arca plena est

G est auro, & ille non sit diues, cuius conscientia plena est deo. Non ita est fratres, Ille vere diues esse videtur, in quo deus habitare dignatur. Quid enim de scripturis poteris ignorare, si te charitas, hoc est, deus cœperit possidere? Quid enim de bonis operibus non poteris implere, si fontem bonorum operũ merueris in corde portare? Quem aduersariũ timebis, si regem deum in te habere merueris? Tenete ergo & custodite fratres dilectissimi dulce ac salubre vinculum charitatis. Sed ante omnia veram charitatem tenete, nõ illam quæ tantum promittitur ore, & non seruatur in corde, sed illam quę sic ex ore profertur, vt tamẽ in corde iugiter teneatur, vt impleatur in vobis illud quod Apostolus dicit, In charitate radicati atque fundati. Radix enim omnium bonorum est charitas, sicut & radix omnium malorum cupiditas. Sicut in charitate nihil vnquam mali, ita in cupiditate nihil vnquam boni poterit inueniri. Istę duę radices fratres dilectissimi, in duobus agris à duobus plantãtur agricolis. Vnam in cordibus bonorum plantat Christus, aliam in cordibus malorum plãtat diabolus. Nec de charitatis radice nascetur aliquid mali, nec de radice cupiditatis aliquid boni. Non enim mentitur

Ephe. 3. *1. Tim. 6.* *Charitas.* *Cupiditas.* *Duæ radices.*

H veritas, quæ in Euãgelio cum de istis duabus radicibus loqueretur, ita definiuit dicens, Arbor bona, fructus bonos facit. Et iterum, Non potest arbor bona fructus malos facere, neque arbor mala fructus bonos facere. Hæc sententia non est mea fratres, sed domini. Tanta ergo sit in vobis abundãtia charitatis, quæ non solum vsque ad amicos, sed etiam vsque ad ipsos perueniat inimicos. Et ideo quia audistis & laudem charitatis & vituperationem cupiditatis, attendat vnusquisque & consideret agrum cordis sui: & qui in se charitatem viderit, gaudeat, & tota cordis vigilantia germina in se sancta custodiat. Qui vero in agro cordis sui qualemcunque stirpem cupiditatis inspexerit, Christo adiuuante extirpet cupiditatem, & plantet charitatem. Nam quamdiu hoc facere noluerit, fructus bonos afferre non poterit. Et cum bonos fructus non attulerit, dicit de ipso Christus dominus cœli & terræ, Arbor quæ non facit fructũ bonum, excidetur & in ignem mittetur. Si te non delectat dulces fructus charitatis afferre, vel spinis peccatorum tuorum ignem non debes metuere? Omnis, inquit, arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur. Quamdiu radicem non mutaueris,

Matth. 7. *Matth. 3.*

I fructus legitimos afferre nõ poteris, & sine causa quod bonum est promittis in ore, quia hoc implere non potes, quamdiu radix bonitatis non tenetur in corde. Istas ergo duas radices, sicut supra dixi, duo agricolæ plantare cõsueuerunt. Vnam plantat Christus in cordibus fidelium, alteram plantat diabolus in pectoribus superborum: ac si vna plãtatur in cœlo, altera in inferno. Sed dicit aliquis, si in cordibus fidelium plantatur, vtique fideles adhuc in mundo esse vidẽtur. Quo modo enim radix illa in cœlo plantatur? Vis scire quo modo? Quia corda fidelium cœlum sunt, quia in cœlos quotidie eriguntur, dicẽte sacerdote, Sursum corda, securi respondent, Habemus ad dominum. Et Apostolus dicit, Nostra autem conuersatio in cœlis est. Si ergo fidelium cõuersatio in cœlis est, quia vera charitas in illis est, radix charitatis in cœlo plantata est. Econtrariò radix cupiditatis quæ in cordibus superborum est, quia semper terram cupiunt, terram sapiunt, terram diligunt, & omnem spem suam in terra constituunt, in inferno plantata est. Et licet hæc ita sint, attamen nec peccatores debent desperare, nec humiles iusti in aliquo quasi de suis meritis superbire: quia & iusti si de se præsumpserint, K

Duo agricolæ. *Philip. 3.*

cito perdunt radicem charitatis, & peccatores si ad pœnitentiam conuertuntur euulsa cupiditate, cito plantã recipiunt charitatis. Et ideo qui boni sunt custodiãt quod dei munere perceperunt, & qui mali sunt studeãt reparare quod infœliciter perdiderunt. Nemo se ad illud tempus reseruet, & tunc pœnitentiam vel charitatis dulcedinem retinere contendat, quando cœperit de hac luce migrare. Non se ad hoc reseruent, vt quandoque in senectute ad pœnitentiæ medicamenta confugiant, quia nesciunt quid superuentura pariat dies. Qua fronte salutem suam in tempore senectutis dissimulat, cum vnius diei spacio certus esse non possit? Et ideo si mortem timere nolumus, semper parati esse debemus, vt cũ nos dominus de hoc seculo iusserit vocari, cum secura conscientia, nõ cum desperatione, sed cum gaudio ante conspectum iudicis veniamus, & ibi fœliciter audire possimus, Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam, intra in gaudium domini tui. Ad quod gaudium nos dominus pro sua pietate perducat, qui viuit & regnat per cuncta secula seculorum, Amen. L

Prouer. 27. *Matth. 25.*

In eadem dominica de eo, quod Apostolus dicit, Non enim quod volo facio bonum, sed quod nolo malum hoc ago: *Roma. 7.*

Sermo II.

LEctio diuina, quæ de Apostoli Pauli epistola recitata est, quotiescũque legitur timẽdum est, ne male intellecta det hominibus quęrentibus occasionem. Procliues quippe sunt homines ad peccãdum, & vix se tenẽt. Vbi ergo audierint Apostolum dicentem, Non enim quod volo facio bonum, sed quod odi malum hoc ago: agunt malum, & quasi displicentes sibi quia agunt malum, putant se Apostolo esse similes qui dixit, Non enim quod volo facio bonum, sed quod nolo malum hoc ago, Nonnunquam enim legitur, & nunc nobis ingerit necessitatem disputandi, ne homines male sumentes salubrẽ cibum vertant in venenum. Sic ergo intẽdat charitas vestra, donec quod dominus donauerit dicam vobis, vt vbi me forte laborare videritis in difficultate alicuius obscuritatis, adiuuetis me affectu pietatis. Prius ergo recolite quod deo propicio soletis audire, vitam iusti in isto adhuc corpore bellum esse nondum triumphum. Huius autẽ belli quando erit triũphus? Ideo Apostolus dixit, & voces belli & voces triũphi. Voces belli modo audiuimus, Non enim quod volo ago, sed quod odi illud facio. Si autem quod odi M illud facio, consentio legi quoniam bona est. Velle adiacet mihi, perficere autem bonum non inuenio. Video autem aliam legem in membris meis pugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati quæ est in membris meis. Quando audis captiuantem, bellum non agnoscis? Vox ergo triumphi nõdum est, sed quia futura est, docet idẽ Apostolus dicẽs, Oportet corruptibile hoc induere incorruptionẽ, & mortale hoc induere immortalitatẽ. Cum autẽ corruptibile hoc induerit incorruptibile, & mortale hoc induerit immortalitatẽ, ibi est vox triũphi. Tunc fiet sermo qui scriptus est, Absorpta est mors in victoria. Dicãt triumphãtes, Vbi est mors contentio tua? Dicimus ergo quãdoque, & ipsum quandoq; non erit longe. Non enim tantũ remanet de seculo, quantũ iam exemptum est. Hoc igitur tunc dicimus. Modo autem in isto bello ne male intelligentibus lectio ista tuba sit hostis non nostra, vnde ille incitetur, nõ vnde vincatur, aduertite obsecro fratres mei, & qui certatis certate. Qui enim nondum certatis, non estis intellecturi

Sermo XLV. Supra in 3. ser. dominica præcedẽ. *Roma. 7.* *Iusti vita bellũ in hoc mundo est & nõdum triumphus.* *Roma 7.* *Belli vox.* *1. Corin. 15.* *Triumphi vox.*

A intellecturi quod dico, Qui iam certatis, intellecturi e-
stis. Vox mea in aperto, vestra erit in silentio. Prius illud
recolite quod scripsit ad Galatas, vnde beoe hoc possit
exponi. Ait enim fidelibus, loquens baptizatis, loquens
quibus vtique in sancto lauacro omnia fuerant dimissa
peccata. Eis tamen loquens, sed pugnantibus loquens
Gala.5. ait, Dico autem, Spiritu ambulate, & concupiscentias
carnis oe perfeceritis. Nō dixit, ne feceritis: sed, ne per-
feceritis. Quare hoc? Sequitur & dicit, Caro enim con-
cupiscit aduersus spiritum, spiritus autem aduersus car-
nem. Hæc enim inuicē aduersantur, vt non ea quæ vul-
tis faciatis. Quod si spiritu ducimini, non adhuc estis
Spū duci. sub lege vtiq;, sed sub gratia. Si spiritu ducimini. Quid
est duci spiritu? Spiritui dei cōsentire iubenti, non car-
ni concupiscenti. Tamen concupiscit & resistit, & vult
aliquid, & nō vis tu, Perseuera, vt nolis tu. Desiderium
tuum tamen tale esse debet ad deū, vt non sit ipsa con-
cupiscentia cui resistas. Videte quid dixerim, Deside-
rium, inquam, tuum tale esse debet ad deum, vt omni-
no non sit ipsa cōcupiscentia cui resistere oporteat. Re-
sistis enim, & non consentieodo vincis, sed melius est
B hostem non habere quàm vincere. Hostis iste aliquan-
do non erit. Refer animum ad vocem triumphi, & vi-
1.Cor.15. de si erit. Vbi est mors contentio tua? Non erit. Vbi est
mors aculeus tuus? Quæres locum eius & nō inuenies.
Non enim hæc, quod maxime debetis audire, non e-
nim hæc quasi alia natura est, sicut insaniunt Mani-
chæi, Languor noster est, vicium nostrum est. Noo se-
paratum alibi erit, sed sanatum nusquam erit. Ergo con
Gala.5. cupiscentias carnis ne perfeceritis. Melius qoidem erat
implere quod lex dixit, Ne concupiscas. Plenitudo est
Roma.7. ista virtutis, perfectio iusticiæ, palma victoriæ, ne con-
Eccli.8. cupiscas. Hoc quia modo impleri non potest, vel illud
impleatur quod sancta scriptura inteodit, Et post con-
cupiscentias tuas non eas. Melius est eas non habere,
sed quia sunt, noli post eas ire. Nolunt post te ire, noli
post eas ire. Si velint post te ire non erunt, quia contra
mentem tuam non rebellabunt. Rebellant, rebella: pu-
gnant, pugoa: expugnant, expugoa: Hoc solum vide-
te ne vincat. Ecce aliquid inde ponam vnde cætera in-
C telligatis, Nostis esse homines sobrios, pauciores sunt,
sed sunt. Nostis esse & ebrios, abundaot. Baptizatus est
sobrius, quantum pertinet ad ebrietatem, non habet
cum qua pugnet, habet alias concupiscentias cum qui-
bus pugnet. Sed vt de cæteris intelligatis, vnius tātum-
modo hostis certamen in medio constituamus. Bapti-
zatus est & ebriosus, Audiuit & cum timore, audiuit
inter cætera mala, quibus hominibus male viuentibus
intercluditur regnum dei, commemoratam esse & e-
1.Cor.6. brietatem, quia vbi dictum est, Neque fornicatores, ne-
que idolis seruientes, neque adulteri, neq; molles, neque
masculorum cōcubitores, oeque fures, ibi additum est,
Neque ebriosi regnum dei possidebunt. Audiuit & ti-
muit. Baptizatus est, dimissa sunt illi omnia, quibus in-
ebriatus est. Restat aduersaria coosuetudo. Ergo habet
cum qua pugnet renatus. Præterita enim eius vicia om
nia dimissa sunt ei, obseruet, vigilet, pugnet, ne aliquan-
do inebrietur. Surgit ergo illa concupiscētia potandi,
titillat animum, ingerit faucibus siccitatem, insidiatur
sensibus, vult etiam ipsum, si potest fieri, penetrare mu-
rum, adire inclusum, trahere captiuum. Pugnat, repu-
gna. O si & ipsa non esset. Si cōsuetudioc vitæ huius ac-
cessit, bona cōsuetudine morigeretur, tu tantum ooli ei
satisfacere, noli eam cedendo satiare, sed resistēdo ne-
care. Tamen quandiu est, hostis est: Si ei nō consentias,

& nunquam inebrieris, minor & minor erit quotidie. D
Nam sunt vires illius subiectio tua. Si enim ei cesseris &
ioebriatus fueris, das ei vires. Nunquid cōtra me & non
contra te? Ego de loco superiore moneo, dico, prędico.
Quid ergo mali futurū sit ebriosis, ante denuncio. Non
est quod dicas, non audiui: Non est quod dicas, Exigit
deus aniomā meam de manu illius qui mihi tacuit. Sed
laboras, quia tibi validum aduersarium mala consuetu-
dioe ipse fecisti. Non laborasti vt nutrires eum, labora
vt vincas eum. Et si minus idoneus es aduersum eum,
roga deum tamen: si te nō vicerit, quanuis ipsa tua ma-
la consuetudo luctata sit tecum, si te non vicerit, fecisti
quod ait Apostolus Paulus, Concupiscentias carnis ne *Gala.5.*
perfeceritis. Facta est coocupiscentia titillando, sed nō
est perfecta cōsentieodo potando. Quod dixi de ebrie-
tate, hoc de omnibus viciis, de omnibus cupiditatibus
intelligas. Cum aliquibus enim nati sumus, aliquas con
suetudine fecimus. Nam propter illas cum quibus nati
sumus, baptizantur infantes, vt soluantur à reatu pro-
paginis malæ quā habuerunt. Consuetudini ergo sem-
per repugnandum est, quia ipsa cōcupiscentia cum qua
nati sumus finiri non potest quādiu viuimus. Quotidie E
minui potest, finiri nō potest. Per illam dictum est hoc
nostrum mortis corpus. De ipsa dicit Apostolus, Con-
delector enim legi dei secuodum interiorem hominē.
Video autem aliam legem in membris meis repugnan- *Roma.7.*
tem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege pec-
cati quæ est in membris oeis. Tunc nata est ista lex,
quando transgressa est prima lex. Tunc nata est, inquit,
ista lex, quando contempta est & transgressa prima lex.
Quæ est prima lex? Quam in paradiso accepit homo. *Gene.3.*
Nonne nudi erant, & oon confuodebātur? Quare nu-
di erant, & non confundebantur, nisi quia nondum e-
rat lex in membris repugnans legi meotis? Fecit homo *Roma.7.*
factum puniendum, & inuenit motum pudendum.
Manducauerunt contra interdictum, & aperti sunt o-
culi amborum. Quid enim? Prius io paradiso clausis vel *Gene.3.*
cæcis oculis oberrabant? Absit. Nam Adam vnde no-
mina posuit volatilibus & bestiis, quando ad eum cun-
cta animalia adducta sunt, quibus oomioa imponebat
si non videbat? Deinde dictum est, Vidit mulier lignū,
quia placet oculis ad videndum. Ergo oculos apertos
habebant & nudi erant, & non confundebantur. Aper- F
ti sunt autem oculi eorum ad aliquid quod nunquam
senserant, quod in motu sui corporis nunquam expa-
uerant: Aperti sunt ad intuendum, non ad videndum.
Et quia senserunt pudendum, curauerunt tegendum.
Coosuerunt, inquit, folia ficulnea, & fecerunt sibi suc-
cinctoria. Quod texerunt, ibi senserunt. Ecce vnde *Peccatū origi-*
trahitur origioale peccatum, ecce vnde nemo nascitur *ginale vn-*
sine peccato, ecce propter quod dominus non sic con- *de.*
cipi voluit, quem virgo concepit. Soluit illud qui venit
sine illo: Soluit illud, qui noo venit ex illo. Vnde vnus
& vnus? Vnus ad mortem, vnus ad vitam. Homo pri- *Primus ho-*
mus ad mortem, homo secundus ad vitam. Sed quare *mo ad mor-*
ad mortem ille homo? Quia tantum homo. Quare ad *tē, Secūdus*
vitam iste homo? Quia deus & homo. Non ergo quod *ad vitam.*
vult agit Apostolus, quia vult non concupiscere, & ta-
men concupiscit, ideo non quod vult agit. Nunquid il- *Roma.7.*
la concupiscentia mala trahebat Apostolum subiuga-
tum ad cōcupiscendum ad fornicatiooem? Absit. Non
ascendant tales cogitationes in cor oostrum. Luctaba-
tur, noo subiugabatur. Sed quia nolebat & hoc habere
contra quod luctaretur, ideo dicebat, Non quod volo
ago: Concupiscere nolo, & cōcupisco. Non ergo quod

G volo ago, ſed tamen concupiſcentiæ non conſentio.
Gala.5. Non enim aliter diceret, Concupiſcẽtias carnis ne perfeceritis, ſi eas ipſe perficeret. Sed conſtituit tibi ante oculos pugnam ſuam, ne timeres tuam. Si enim hoc non dixiſſet beatus Apoſtolus, quando videres moueri concupiſcentiã in membris tuis cui tu non conſentires, tamen cum eam moueri videres, forſitan deſperares de te & diceres, Si ad deum pertinerem, ſic non mouerer. Vide Apoſtolum pugnantẽ, & noli te facere deſperan-
Roma.7. tem. Video aliam legem, inquit, in membris meis, repugnantem legi mentis meæ. Et quia nolo vt repugnet, caro enim mea eſt, ego ipſe ſum, pars mea eſt, non quod volo ago, ſed quod odi malum hoc ago, quia concupiſco. Quod ergo bonum ago, quia concupiſcentiæ malæ non conſentio, ago bonum, & non perficio bonum: Et concupiſcentia hoſtis mea agit malum, & non perficit malum. Quo modo ago bonum, & non perficio bonũ? Ago bonum, cum malę cõcupiſcentiæ non conſentio, ſed non perficio bonum vt omnino non cõcupiſcam. Rurſus ergo & hoſtis meus quo modo agit malum, & non perficit malum? Agit malum, quia mouet deſiderium malum. Non perficit malum, quia me non trahit ad malum. Et in iſto bello eſt tota vita ſanctorum. Iam
H quid dicam de immundis, qui nec pugnant? Subiugati pertrahuntur, quia libenter ſequuntur. Hæc, inquam, eſt pugna ſanctorum, & in hoc bello ſemper homo periclitatur quouſque moriatur. Sed in fine, id eſt, in triumpho illius victoriæ quid dicitur, immo quid dixit Apoſtolus iam præmeditans triumphum? Tunc fiet ſermo
1.Cor.15. qui ſcriptus eſt, Abſorpta eſt mors in victoria. Vbi eſt mors cõtentio tua? Vox triumphantium: Vbi eſt mors aculeus tuus? Aculeus autem mortis eſt peccatum, cuius punctione facta eſt mors. Peccatum quaſi ſcorpius eſt. Pupugit nos, & mortui ſumus. Sed quando dicitur, Vbi eſt mors aculeus tuus: quo aculeo facta es, non quem feciſti. Quando ergo dicitur, Vbi eſt mors aculeus tuus: vtique non erit, quia peccatum non erit. Aculeus autem mortis eſt peccatum: Contra peccatum
Roma.5. data eſt lex. Quo modo virtus peccati lex? Subintrauit vt abundaret delictum. Quo modo hoc? Quia fuit ante legem homo peccator, data lege atque tranſgreſſa, factus eſt præuaricator. Peccato tenebantur omnes rei, le
I ge data plus præuaricatione facti ſunt rei. Vbi ſpes niſi quod ſequitur, Vbi abundauit peccatum, ſuperabunda-
Ibidem. uit gratia? Ideo & iſte miles, & quodam modo in iſto bello exercitatiſſimus, tam exercitatus vt eſſet & dux, cum laboraret in hoc bello contra hoſtem & diceret,
Roma.7. Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati quæ eſt in membris meis: legem fœdam, legem miſeram, vulnus, tabem, languorem, ſubiunxit, Miſer ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Et gementi ſubuentum eſt. Quo modo ſubuentum eſt? Gratia dei per Ieſum Chriſtum dominum noſtrum. Quando corpus habebis vbi nulla concupiſcentia remanebit? Cum mortale hoc induerit immortalitem & incorruptio-
1.Corin.15. nem, & dicetur morti, Vbi eſt contentio tua? Et non
Roma.7. erit. Vbi eſt mors aculeus tuus? Et nuſquam erit. Modo quid? Audi igitur, Ego ipſe mente ſeruio legi dei, carne autem legi peccati. Mente ſeruio legi dei, non conſentiendo: carne autem legi peccati, concupiſcendo. Et mente legi dei, & carne legi peccati. Et hac delector, & ibi concupiſco, ſed non vincor: titillat, inſidiatur, pulſat, trahere conatur, Miſer ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Nolo ſemper vincere, ſed aliquãdo volo ad pacem venire. Nunc ergo fratres te- K
nete iſtum modum, mente ſeruite legi dei, carne legi peccati, ſed ex neceſſitate, quia concupiſcitis, non quia conſentitis. Aliquando iſta concupiſcentia ſic inſidiatur ſanctis, vt faciat dormientibus quod non poteſt vigilantibus. Vnde omnes acclamaſtis, niſi quia omnes agnouiſtis? Pudet hic immorari, ſed non pigeat inde deum precari.

Item in eadem dominica Homilia de eo quod ſcriptũ eſt in Euangelio ſecundum Matthæum, Cum deſcendiſſet Ieſus de monte, ſecutæ ſunt eum turbæ, & cætera: quæ habetur in opere, De quæſtionibus Euangeliorum lib. II. cap. III.

Dominica quarta poſt octauas feſti Epiphaniæ, de quatuor virtutibus charitatis: Sermo I.

DEſiderium charitatis veſtræ à nobis exigit debitum ſermonis officium. Sed tanta ſunt quæ Ser. XLVI. Hic ſermo
terrent & reuocant animum noſtrum, vt ſi velimus parére deſiderio veſtro, nõ ſit ſine peri- habetur in
culo noſtro. Primum, quòd iuuenis loqui cogor præ- tomo.9. fol.
ſentibus ſenibus, deinde temerarium eſſe arbitror loqui 227.col.2.
velle imperitia inter eos quos roborauit antiqua doctrina. Optabam ergo ſilentio præterire, & illum locum tu- L
tiſſimũ eligere, audire potius quàm aliquid dicere. Sed quid facio? Inſtat veſter amor, reuocat noſter pudor, cogit ſanctorum patrum iuſſio, à quibus ſi velim obſecrans veniam petere dicens, Ignoſcite patres ignoſcite, parcite noſtræ verecundiæ, parcite noſtræ ætati, maxime cum recolam vobis fuiſſe præceptum, Loquimini Eccli.32.
ſeniores, decet enim vos: ipſi ſancta charitate qua præualent, reſpondebunt mihi, Loquere iuuenis, delectat enim nos. Quibus ſi repetam, ſancti patres quid loquar? Rurſum mihi reſpondebunt, Quod à nobis ſæpe audiſti, memẽto fili, quia ab infantia ſacras literas didiciſti. Sed nec ſic vobis excuſatus eſſe potero, quorum corda ita iſta me ſua voce pulſabunt, quid metuis proferre verbum? Si ætas reuocat, Paulus Timotheo iuueni præcipiebat dicens, Nemo adoleſcentiam tuam contem- 1.Timo.4.
nat, prædica verbum. Si ſermo deeſt, pete & accipies. Matth.10.
Non enim vos eſtis qui loquimini, ſed quod donatur vobis, hoc miniſtratur nobis. His coarctatus anguſtiis, quò me cõferam niſi ad ſancta veſtigia charitatis, eámque deprecer vt donet mihi aliquid dignum de ſe di- M
cere, quo & meum ſuppleam miniſterium, & veſtro ſatisfaciam deſiderio. Inter cæteras virtutes eius quas commemorat Apoſtolus Paulus, quòd charitas non æ-
mulatur, non agit perperam, non irritatur, non cogitat 1.Corin.13.
malum, & cætera, in vltimo quatuor eius virtutes breuiter comprehendit dicens, Omnia tolerat, omnia credit, omnia ſperat, omnia ſuſtinet, charitas nũquam excidit. Ex his igitur quatuor virtutibus ſanctæ charitatis, loqui conuenit ſanctitati veſtræ, delectátque primitus intueri quemadmodum velut quatuor cardines orbis cõtinens, totum poſſederit mundum. Requiramus igitur ſi placet aliquorum exempla ſanctorum, eorum ſcilicet, qui his virtutibus ſanctæ charitatis poſſeſſi ſunt, & eis ſingulis ita ſingula tribuamus, vt omnes in omnibus eſſe noſcamus. Quoniam omnis qui pie tolerat, recte credit: & omnis qui recte credit, aliquid ſperat: & qui ſperat, ſuſtinet ne ab ſpe cadat. Sed iam qui nam iſti ſint videamus, quorum fidem in quantum deſuper adiuuamur aſſequi valeamus. Virtus charitatis quæ omnia tolerat, eminuit in ſancto Noë: quæ omnia credit, in ſancto Abraham: quæ omnia ſperat, in patribus

A bus nostris,id est,in populo Israël, vnde ipse noster exortus est dominus:quę omnia sustinet,in ipso capite nostro domino Iesu Christo,qui est vera charitas quę nūquā cadit. Nec cæteros sanctos ab his virtutibus vestra charitas deputet alienos, quos pro breuitate tēporis, & pro sermone suscepto ita prætermissos esse cognoscite, vt tamen certissime noueritis omnes esse in Christo,& in omnibus Christum. Sed iam videamus quemadmodum sanctus Noë possederit vel possessus sit virtute charitatis quæ omnia tolerat. Prædixit ei deus,quòd iniquitate hominū crescente diluuio perderet mundum. Statim ille admonitus cōfugit ad lignum, & post camporum amœnorū faciem,angustiis se reclusit arcæ,tolerat cœli fremitum,sonitū aquarum,fragorem oymborum. Et post ista omnia,qui solet gaudere cōsortio hominū, socius quodam modo efficitur serpentum ac ferarum, nec expauescit vir iste,quod cū eo sint feræ in arca:imò ibi agnoscit ordinem suum feritas,quia se cognouit humanitas:& iubenti homini obediunt,quia hominē superiori domino obedisse cognoscunt. Ostensum est in Noë quid Adam præceptū contemnendo perdiderit,

Gene.6. & 7.

B & demonstratū est posse homines bestiis etiā dominari,si subdant obedientiā conditori. Expectat & tolerat sanctus iste finem diluuij,nec antequā finiatur,causa ferarum arca relinquitur. Tolerat bonus mala,& donec in fine etiā corpore separentur,intus manens,corde nō corpore separatur. Si qua es anima quæ cupis possidere virtutem charitatis quæ omnia tolerat, relinque mundum,confuge ad crucis lignum, non metuas procellas & turbines huius diluuij, nō mergeris si ligno portaberis,nouit gubernare qui dignatus est creare, tātum assit virtus charitatis quæ omnia tolerat. Nulla res te ab arcę soliditate euellat, permane bonus,& tolera malos. Melius enim est vt intus positus propter bonos toleres malos,quàm foras exiens & periens & bonos relinquas & malos. Si ergo sunt tecum feræ,id est,si sunt tecū in ecclesia praua docentes,falsa sentientes hæretici vel schismatici,aut etiam ipsi mali catholici,more ferarum animas deuorare quærentium,tolerentur vsq; ad finem seculi,tanquam finem diluuij. Rugiant licet,fremant dentibus, atque ipsam arcam confringere conentur,nō expauescas,finito diluuio illas rapiet inanis ac spinosa syl

C ua, te fertilis suscipiet terra. Post finem seculi impij rapientur ad tenebras exteriores vbi est fletus & stridor dentium,pios suscipiet terra viuentiū. Nam & ipse sanctus Noë post finē diluuij obtulit sacrificium deo, sed de animabus mundis non de immundis. Simul enim & munda & immunda animalia in arca natare potuerunt,sed mala ad sacrificium dei non peruenerunt. Sed iam hinc aliquando transeamus, vt cætera perscrutari valeamus. Procedat in medio sanctus ille Abraham,& suo nos doceat exemplo possidere virtutem charitatis quæ omnia credit, qui non est cūctatus ad vocem vocationem relinquere patriam, sedem,domum,familiam, omnia relinquuntur vt domino præcipienti pareatur. Exi,inquit ei deus, de cognatione tua,& de domo tua, & veni in terram quamcunque tibi ostendero. Nec apud se iste sanctus cogitauit aut dixit,quò eam, cui me committam,in quam terram vadam? sed statim audit, surgit,currit,festinat,accelerat,terram promissam non videt, sed credendo eam firmiter retinet, ambulat recto itinere, nec aberratibus vestigiis alibi quàm debuit declinauit, quia qui eum ad ignotam terram mittebat, non dimittebat,nec eum ipse fefellit. Redditur merces credenti,ad terram peruenit,dilatatur,multiplicatur,ex

Matth.25.
Gene.8.
Gene.12.
Gene.13.

paupere efficitur diues, ex ignobili potens,ditatur om- D nibus bonis,& in illo impletur quod dominus in Euangelio suis discipulis promisit dicens , Si quis dimiserit domum aut agrum,aut parentes causa nominis mei,in hac vita centuplum accipiet, & in futuro seculo vitam consequetur æternā. Cumulatur adhuc huius fidei merces,& seni promittitur filius:adest virtus charitatis quę omnia credit, audit,exultat,amplius diligit, suscipit filium ex coniuge sterili,quam spe pariendi destitutā sterilitas ætásque iam fecerat , atq; in illo benedictionem omnium gentium promissam firmissime tenet. Sed adhuc eum charitas probat , probatúmque commendat, & quemadmodum nihil deo præferat , posteris monstrat . Vocat eum dominus de cœlo dicens , Abraham Abraham. Et ille tanquā seruus obediens, Ecce adsum ait . Et dominus, Accipe filium tuum illum quem diligis Isaac, & vade in terrā excelsam,& offeres eum holocaustum in vnum montium quem tibi dixero . Nec hac quidem iussione turbatur aut frāgitur seruus fidelis, adest ei virtus charitatis quæ omnia credit, surgit, domum pergit,asinam sternit,ligna concidit, gladium & ignem sumit, puerum simul adducit & pergit ad locum. Tunc intentus factus Isaac,patrem interrogat di- E cēs,Pater ait. Et ille,Quid est fili? Et filius,Ecce ait ignis & ligna, vbi est ouis quam immolaturus es ad holocaustum? Et pater respondit,Deus prouidebit sibi ouem ad sacrificium fili. Magnū hîc & grande video sacramentum. Aliud Abraham corde gestabat,aliud filio promittebat. Sed neque quę promittebat filium fallebant,neq; aliqua infirmitas cor eius à proposito immutauerat. Quid pluribus? Pergit viam, videt locum de longè, & statuens pueros suos ibi eis talia verba profert dicens, Sedete hic cum asina,ego autem & puer ibimus vsq; illuc,& cum adorauerimus, reuertemur ad vos. O sancte Abraham,quid est quod dicis,cum aliud tibi de puero agendū sit? Nunquid aut te,aut tuos fallis? Non,inquit, sed quod propheticè vel dico, vel gero,virtus charitatis in me manēs quę omnia credit & facit,dicit. Audio enim eam sine strepitu vocis intus ad cor loquentem & dicentē mihi, Tu quidem licet resurrecturum credens, pleno & perfecto voto puerum ducas immolandum, filius tuus in isto sacrificio non crematur,quia resurrectio filio dei seruatur. Merito huius viri fidem commemorās Iacobus Apostolus ait, Credidit Abraham deo, F & deputatum est illi ad iustitiā, & amicus dei appellatus est. Amicos, vt nouimus,coniunctio animorū facit. Vnde quidam sapiens huius mundi ait, Idem velle atq; idem nolle,ea demum firma amicicia est. Ergo amicos, vt nouimus coniunctio animorum facit. Quemadmodum iste sanctus animum coniunxerit deo , vt eius amicus appellaretur,vultis nosse? Sicut enim deus pater vnico filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum : ita & iste vnico filio non pepercit , sed iubente vt immolaretur ei qui dederat eū, deuoto corde obtulit eum . Sed quæ sequuntur videamus . Delectat enim nos adiuuante domino deo nostro huius historiæ plenam vobis reddere notionem. Postquam relictis pueris ad locum sacrificij pater cum filio venit,arā construit, ligna componit, manus filio ligat, imponit eum in aram supra ligna, deponit humana paternæ pietatis indicia, induit sacerdotis diram cōstantiam, educit gladium vt perimat filium. Quid videtis fratres charissimi? Nihil hic sentimus humanum, quia totum cognoscimus diuinū. Sed & ille filius qui paulantè ouē requirebat, sub ingenti silentio talia fieri in se sentie-

Matth.19.
Gene.18.
Gene.22.
Abraha obedientia.
Iacobi.2.
Roma.8.
Gene.22.
Isaac patientia.

G bat, & ita patiens inuenitur, tanquam iam ille esset qui
Esaia.53. sicut ouis ad immolandum ductus est,& tanquã agnus
coram tondente se sine voce,sic non aperit os suum.O
& tu sancte Isaac,indica nobis silentij huius tam grãde
secretum.Pauloantè nihil in te fieri sentiebas,& à patre
arietem requirebas: nunc autem manibus ligaris, in ara
imponeris, ligno quodam modo suspẽderis,& modo
taces? Taceo,inquit. Dic quare obsecro vt nouerimus.
Vultis nosse ait,quare modo taceo?Quia figuram illius
gesto,qui voluntate ponit animam suam,nõ necessita-
te. In hoc tam grandi mystico fidei sacramento,& A-
braham sanctus apparuit probatus,& filius in præsenti
Gene.12. est liberatus,in quo Christus est prænunciatus.Si qua es
anima,quę cupis sequi vestigia fidei patris nostri Abra-
ham,exi de terra tua & de cognatione tua,relinque po
pulum tuum,& domũ patris tui,id est, fideliter renun-
cia diabolo,pompis & angelis eius,& sequere viam re-
ctam,quę te perducat ad terram in qua ditescas & emi-
neas, & efficiaris socius Abraham. Sed cum ista omnia
feceris, si virtus charitatis, quæ omnia credit, est in te,
adhuc tentabit te, & probatam coronabit te, & expetit
te sacrificium dilecti tui.Quid à te expetit?Quod Abra-
H ham illi dictum est, Da mihi vnicum dilectum filium
Prouer.23. tuum. Tibi dicit sapientia, Da mihi fili cor tuũ. Ipse est
dilectus vnicus,quid metuis offerre cor tuum?Offer sa-
crificium,contritionem cordis domino deo tuo,& dic
Psal.50. ei cum Propheta, Holocaustis nõ delectaberis. Sacrifi-
cium deo spiritus cõtribulatus,cor contritum & humi
liatum deus nõ spernit. Nihil metuas tali sacrificio ob-
lato, & tibi acceptum erit, & quod obtuleris integrum
Secunda permanebit. Aliam virtutem charitatis quæ omnia
charitatis sperat,placet inspicere.Hanc superius plebi Israël & pa
virtus. tribus nostris assignasse cognoscimus.Eius nanque vir-
Psal.21. tutis vox est in versu illo prophetico. In te sperauerunt
Exod.3. patres nostri, sperauerunt & liberasti eos. Et ipsi ex Ae-
gypto fugere iubentur,terra eis lac & mel fluẽs promit-
Exod.14. titur. Per mare rubrum transeunt,ad eremum veniunt:
ducebat eos spes charitatis, vt discerent deum amare
gratis. Redditur & his merces fidei: non enim potest
nõ reddere qui se dignatur facere debitorem. Post ere-
mum mella de petra suxerunt,panem cœli mãducaue-
Exod.16. runt,nõ sunt priuati à desiderio suo. Quod sperauerũt,
Psal.77. terram etiam promissionis acceperunt. Exurgat anima
I quæ huius charitatis virtute comprehensa est, effugiat
ex Aegypto, id est, ex huius seculi desiderio,pergat ad
mare rubrum,scilicet Christi baptismum,ideo rubrum,
quia Christi sanguine purpuratum.Persequãtur hostes,
peccata cum suo authore diabolo, tanquã Aegyptij cũ
suo rege Pharaone sæuiant,sequantur fugientes. Quid
metuis? Vsque ad aquam sæuiant. Ingredieris tu,ingre-
dientur & illi post te,sed aqua conuersa,illis erit in per-
niciem,tibi proficiet ad salutem,illos obruet,te abluet:
1.Cor.10. illos damnabit, te liberabit. Post hæc suscipies mel de
petra,quo sitim tuã saties. Petra enim erat Christus, ex
cuius præceptis tanquam ex fontibus dulcedinis satie-
Ioan.6. ris. Gustabis & panem illum scilicet qui dixit,Ego sum
panis viuus qui de cœlo descendi. Gustabis & videbis,
Psal.33. quoniam suauis est dominus. Et si in te eminet virtus
charitatis quæ omnia sperat, per eremum te necesse est
1.Cor.7. transire, id est, vtaris hoc mundo tanquam non vtens.
Psal.26. Et in hac vita peregrinũ te noueris esse, si terram pro-
Tertia missionis cupis intrare. Hæc terra est de qua Propheta
charitatis cantat & dicit, Credo videre bona domini in terra vi-
virtus. uentium. Vltima virtus charitatis restat, quæ omnia
1.Cor.13. sustinet & nunquam cadit. Hanc ipsi capiti nostro do-
mino Iesu Christo cõuenire nouimus:ideo in vltimo, K
quoniam finis legis Christus est. Quãta autem ipse pro *Roma.10.*
nobis sustulerit,puto charitatem vestram ignorare non
posse: tamen exinde aliquid dicam, si tamen de tan-
to aliquid digne dicam. Prius illud quod deus homo,
quòd verbũ caro factum est, quòd multa bona fecit,& *Ioan.1.*
mala perpessus est,quòd mortuos suscitauit & mortuus
est,quòd singularis illa patientia pertulit diabolum ten
tatorem, discipulum traditorem, quòd ipsum Iudam
priusquam ostenderet traditorem, pertulit furem, &
ante experimentum vinculorum crucis ac mortis, la-
biis eius dolosis non negauit osculum pacis. In ipsa au-
tem morte quãta sustinuit? pertulit odiorum flammas,
ministrorum pessimi cordis linguas. Clamauerunt Iu- *Ioan.19.*
dæi,Crucifige crucifige: & ne rei remanerent Iudæi in-
nocens ab eis crucifixus est filius dei. Ad crucem duci-
tur, expalmatur qui est vera palma victoriæ: spinis co-
ronatur, qui spinas peccatorum venit confringere: li-
gatur,qui soluit compeditos:ligno suspenditur,qui eri-
git elisos: aceto potatur fons vitæ, disciplina cæditur,
salus vulneratur, vita moritur,occiditur ad tempus vi-
ta, vt in perpetuo à vita occideretur mors,quia hic Iu-
dæi in hac morte Christi exultauerũt quasi victores: & L
cum terrenum & caducum regnum timuerũt perdere,
regem cœli & terræ non dubitauerunt occidere. Sed
nec sicut putauerunt,victores extiterunt. Si enim vice-
runt,regnum quo modo perdiderunt?Quo modo nũc
vsque serui remanserunt? Ista nanque causa est qua ab
eis Christus occisus est.Dixerunt apud se principes Iu- *Christ⁹ qua-*
dæorum, vt Euangelista narrat, Videtis,inquiunt, quia *re occisus.*
totus mundus post eum abiit, si dimiserimus eum vi- *Ioan.11.*
uere,venient Romani, & tollent nobis locum & gen-
tem. Et Christum occiderunt, locum & regnum gen-
temq; perdiderunt.Quid vobis profuit ô insani Iudæi,
quòd tãtum scelus commisistis?Nunquid quia Christo
domino vt decuit seruire noluistis, ideo eius dominio
caruistis?Dum illi seruiunt reges,quibus vos seruitis,fa-
cti estis mali serui bonorum seruorum Christi. Per ip-
sos conterit contumaciam vestram, per ipsos dissipat
consilia vestra, per ipsos retribuet scelera in capita ve-
stra.Ipse autem dominus quẽ vos interemistis,non vos
seruos sed liberos esse cupiebat,quando dicebat: Si vos
filius liberauerit,tũc veri liberi eritis. Vos autem deum *Ioan.8.*
dominum & regem & ipsam veram libertatem non so M
lum repudiastis, verumetiam necare cupientes clama-
stis,Non habemus regem nisi solum Cæsarem. Sed ne *Ioan.19.*
in hoc quidem gloriemini quod Christum occidistis,
actum est de vobis potius & nescitis.Audite ipsum do-
minũ dicentem per Prophetam, Ego dormiui & som- *Psal.3.*
num cepi:somnum appellans mortem à vobis illatam,
Cæterum qualis mors potuit esse triduana,maxime illi-
us qui per eundem Prophetã alio loco dicit, Nunquid *Psal.40.*
qui dormit non adiiciet vt resurgat? Ego, inquit, dor- *Ioan.10.*
miui ego qui potestatem habeo ponendi animam me-
am,ego dormiui,non quia sæuistis,non quia insanistis.
Ego impleui quod volui, vos autem in scelere reman-
sistis. Quis exigit tanta de deo nostro fratres, pro no-
stra salute ac redemptione, nisi charitas quæ nunquam
cadit? O charitas, quàm magnas vires habes, de cœlo
deum deposuisti.O chara sanitas,ô sancta ac vera cha- *1.Cor.13.*
ritas, quæ tanta es in terris, quanta eris sanctitas in cœ-
lis.Quæ tantùm potes in hac pugna mortalitatis adhuc
solicita,quantũ poteris in illa perfecta pace secura.Eui-
gila itaque omnis anima Christiana, & si in te eminet
virtus charitatis quæ omnia sustinet, domini tui imi-
tare

A tare vestigia. Christus enim, ait Apostolus Petrus, pro
1.Petri.2. nobis passus est, relinquens vobis exemplum vt sequamini vestigia eius. Et si ille propter te de cœlesti sede ad terrena descendit, tu propter te fuge terrena, appete cœlestia. Si dulcis est mũdus, dulcior est Christus. Si amarus est mundus, omnia pro te sustinuit Christus. Via tibi factus est ipse Saluator, surge, ambula, pigrescere noli, habes quò. Sed forte quæris quò. Vides enim viam & quæris quò ducat hæc ipsa via: Ad veritatẽ & ad vitam ducit. Si amas veritatem, si amas vitam, & cupis ad veritatem & ad vitam venire, à via noli errare. Video, inquis, viam, & cupio ambulare, sed amara est, aspera est.
Matth.7. Arcta enim & angusta via quę ducit ad vitam. Christus transiuit, adhuc & aspera est? Caput trãsiuit, & membra dubitant? Sed Christus, inquis, deus & homo, ego autẽ homo. Tot milia martyrum transierunt, & adhuc tibi aspera est? Transierunt senes, transierũt iuuenes, transierunt pueri, puellæ transierunt, viam quam timebas, tritam tibi fecerunt. Ambula ergo viam, securus ambula, quid enim metuis in hac via? Mortem? Et mortẽ times, qui ad vitam curris: si bonus es, bene in hac vita curris:
B mors tibi ianua erit, quæ te repræsentet, non quæ auferat vitæ. Ambula ergo viam, imò ipse qui propter te fa-
Ioan.14. ctus est via, ipse te ducet per seipsum ad seipsum. Ipse enim est via, veritas & vita. Dic ergo domino deo tuo
Psal.138. ô anima fidelis & pia, dic secura, dic, & cum Propheta veraciter exclama, Deduc domine me in via tua, & ambulabo in veritate tua: tunc ad te securus perueniam, si in finem vsque tua gratia non deserat. Hæc fratres dilectissimi quæ dono ipsius charitatis dicta sunt sanctitati & charitati vestræ, ita hæreant cordibus & sensibus vestris, vt eadem ipsa charitas fructum in vobis inueniat operis, non folia laudis. Amen.

Roma.7. *In eadem dominica de eo quod Apostolus dicit, Delector enim legi dei secundum interiorem hominem, & cætera.* Sermo II.

Sermo XLVII.

CVM ergo semetipsos quotidie sentiant sancti, terrenæ cogitationis pondere prægrauatos ab illa mentis sublimitate decidere, & inuitos imo vero etiam nescientes in legẽ pec-
Roma.7. cati mortisq́; traduci, atque vt cætera prætermittam illis saltem quæ superius comprehendi bonis quidem ac iustis, sed tamẽ terrenis à conspectu dei operibus auocari, habent profectò pro quibus ad deum iugiter ingemiscant, habent pro quibus in veritate humiliati atque
C compuncti, nõ verbis tantummodo, sed affectu semetipsos pronuncient peccatores, & veniam pro omnibus quæ quotidie superati fragilitate carnis incurrũt a gratia domini iugiter postulantes, veras pœnitentiæ lachrymas indesinenter effundant, quippe qui videant iisdem ipsis se pro quibus cõtinuo dolore vexati sunt, etiam vsque ad deum iugiter ingemiscant, æstibus innolutos, etiam ipsas supplicationes suas offerre se sine cogitationum anxietate non posse. Experti igitur se humanis viribus desideratam fidem, obsistente carnis sarcina, non posse cõtingere, neque illi præcipuo summoq́; bono secundum cordis sui desiderium posse cõiungi, sed ab eius intuitu captiuos ad mũdana traduci, ad gratiam dei qui impios iustificat cõuolantes, cum Aposto-
Ibidem. lo protestantur, Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia dei per Christum Iesum dominum nostrum. Sentiunt enim se bonum istud quod volunt non posse perficere, sed illud quod nolunt, quòdque oderũt malum, id est, cogitationum motus & curam corporalium rerum semper incidere, &

condelectantur quidem legi dei secundum interiorem D hominem, qui visibilia vniuersa transcendens, conatur deo soli semper vniri. Sed vident aliam legem in membris suis, id est, in natura humanæ conditionis insertam, quæ repugnat legi mentis eorum, pertrahit sensum violenta lege peccati, compellens scilicet eos relicto illo principali bono terrena cogitatione submitti. Quæ quanuis necessaria atque corpore vtilis videatur, cum dispensationi religiosæ cuiuspiam necessitatis impenditur, comparatione tamẽ illius boni quod sanctorum omnium oblectat intuitum, mala vtique ab eis ac fugienda decernitur, qui per eam quoquo modo vel ad modicum tempus ab illius perfectæ beatitudinis gaudio retrahuntur. Vere enim lex peccati est, quam humano generi præuaricatio sui induxit authoris, per illius noxam in quem lata est æquissimi iudicis illa sentẽtia. Maledicta terra in operibus tuis, spinas & tribulos ger- *Gene.3.* minabit tibi, & in sudore vultus tui edes panem tuum. Hæc, inquam, est lex membris omnium inserta mortalium, quæ repugnat legi mentis nostræ, eámque à diuino arcet intuitu, quæ maledicta terra in operibus nostris post agnitionem boni ac mali, cogitationum spi- E nas cœpit ac tribulos germinare, quarum aculeis carnis obtusis semina præfocantur, ne illum panem nostrum qui de cœlo descendit, quique confortat cor hominis, edere absque vultus nostri sudore possimus. Omne igitur humanum genus huic generaliter legi sine vlla exceptione subiicitur. Nullus enim est, quãuis sanctus, qui supradictum panem non cum sudore vultus sui & sollicita cordis intentione percipiat: cæterum communi isto pane multi, vt videmus, diuites sine vllo vultus sui sudore vescuntur. Quam etiam legem beatus Apostolus spiritalem asserit dicens: Scimus autem quia lex spi- *Roma.7.* ritalis est, ego autem carnalis sum, venundatus sub peccato. Spiritalis enim est lex quæ iubet nobis vt in sudore vultus nostri comedamus illum panẽ verum qui de cœlo descendit, sed nos carnales fecit venundatio illa peccati. Quod rogo istud, cuiúsve peccatũ est? Sine dubio Adæ, cuius præuaricatione, atque vt ita dicam, negociatione damnosa, fraudulentóque commercio venditi sumus. Omnem enim prolem suam, serpentis persuasione seductus illiciti cibi perceptione distractam, iugo perpetuæ seruitutis addixit. Hic nanque mos solet *Inter vẽdẽtẽ emẽtẽmq; mos.* inter vendentem ementemq; seruari, vt is qui se alieno cupit dominio mãcipare, aliquid precij pro iactura propriæ libertatis & addictione perpetuæ seruitutis à F suo consequatur emptore. Quod etiam inter Adam atque serpentem manifestissime videmus impletum. Ille enim à serpente precium libertatis suæ esu interdictæ arboris capiens, à naturali libertate discessit, illique maluit semetipsum perpetua vendere seruitute, à quo vetiti pomi letale precium fuerat assecutus, qua deinceps conditione constrictus, non immeritò omnem posteritatis suæ progeniem, perpetuo eidem cuius effectus est seruus, subdidit famulatu. Quid enim aliud seruile coniugium potest procreare quàm seruos? Quid ergo? Nunquid emptor iste versutus & callidus domino vero atque legitimo ius dominationis eripuit? Non ita est, neque enim sic ille omne peculium dei, vnius fraudis dolositate peruasit, vt potentiam domini sui verus dominator amitteret, qui ipsum quoque emptorem quanuis refugum vel rebellem, tamen iugo reprimit seruitutis. Sed quia omnibus rationabilibus creaturis arbitrij libertatem creator indulserat eos qui contra fas edaces concupiscentiæ transgressione vendide-

G rant, inuitos ad ingenitam libertatem reuocare nō debuit. Abhorret siquidē ab illo iusticiæ & pietatis authore quicquid bonitati æquitatique contrarium est. Malum enim fuerat si concessæ libertatis beneficium reuocasset: iniustum si liberum hominem potentia sua opprimens atque captiuans libertatis acceptę priuilegium exequi non siuisset, cuius salutem in futura tunc secula reseruauit, vt recto ordine compleretur statuti temporis plenitudo. Oportebat enim eius sobolem tandiu sub auita conditione durare, quo vsque eandem originalibus vinculis liberatam, in antiquum libertatis statum, prioris domini gratia precio sui sanguinis reformaret, quam pietatis instinctu potuit etiā tunc saluare, sed noluit, quia eum decreti sui irrumpere sanctionē æquitas non sinebat. Vis nosse causam venditionis tuæ? Audi ip-
Esaia.50. sum redemptorem tuum per Esaiam Prophetam apertissime proclamantem, Quis est iste liber repudij matris vestræ, quò dimisi eam? Aut quis est creditor meus, cui vendidi vos? Ecce in iniquitatibus vestris venditi estis, & in sceleribus vestris dimisi matrem vestram. Vis etiam euidenter agnoscere cur te iugo seruitutis addi-
H ctum redimere potētiæ suæ virtute noluerit? Audi quid ad superiora, quibus eisdem famulis causam volūtariæ vēditionis exprobrat, adiecerit, Nunquid abbreuiata & paruula facta est manus mea, vt non possim redimere, aut non est in me virtus ad liberandum? Sed quid huic potentissimæ misericordiæ eius semper obstiterit, idem
Esaia.59. Propheta demonstrat, Ecce, inquit, non est abbreuiata manus domini vt saluare nequeat, neq; aggrauata est auris eius vt nō exaudiat, sed iniquitates vestræ diuiserunt inter vos & deum vestrum, peccata vestra absconderūt faciē eius à vobis ne exaudiret. Quia ergo carnales nos fecit, & spinis ac tribulis condēnauit illa prima dei maledictio, nósque ita iniquo pater noster commercio venundedit, vt bonum quod volumus agere nequeamus, dum diuisi à memoria summi dei, ea quæ humanæ fragilitatis sunt cogitare cōpellimur, dum puritatis amore flagrantes, incentiuis naturalibus quæ penitus ignorare velimus, etiam inuiti plerunque compungimur.
Roma.7. Scimus quia nō habitat in carne nostra bonum, id est, huius, quam diximus theoriæ atque puritatis perpetua iugisq; tranquillitas, sed factum est istud pessimum ac
I lugubre diuortium, vt cum mente legi dei seruire velimus, nūquam scilicet volentes à claritate diuina dimouere conspectum, tamen carnalibus tenebris circunfusi, quadam lege peccati ab eo quod bonū nouimus cogamur auelli, scilicet ad curas cogitationesq; terrenas ab illa mētis celsitudine decidentes, ad quas nos lex peccati, id est, illa sententia dei non immerito condemnauit, quam primus delictor excepit. Et inde est quod beatus Apostolus cū apertissime fateatur ineuitabili se vel omnes sanctos peccati huius necessitate constringi, ta-
Roma.8. men neminem eorum ob hnc esse damnandum audenter enunciat dicens, Nihil ergo nunc damnationis est his qui sunt in Christo Iesu, Lex enim spiritus vitæ in Christo Iesu, liberauit me à lege peccati & mortis, id est, quotidiana gratia Christi, omnes sanctos suos ab hac lege peccati & mortis, in quam iugiter vel nolentes coguntur incurrere, cum remissione debitorum suorum à domino precantur absolui.

Item in eadem dominica Homilia de eo quod scriptū est in Euangelio secūdū Matthæum, Simile est regnum cœlorum homini qui seminauit bonum semen, & cætera: quæ habetur in opere de quæstionibus Euangeliorum lib. I. cap. XI.

Dominica quinta post octauas festi Epiphaniæ, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæū, Confiteor tibi pater, & cætera. Sermo I. K

SAnctum Euangelium cum legeretur fratres, *Sermo*
audiuimus dominū Iesum exultasse in spiritu, *XLVIII.*
& dixisse, Confiteor tibi pater domine cœli & *Matth.11.*
terræ, quia abscōdisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Hucusque interim verba domini. Si digne, si diligenter, si quod primum est pie consideremus, inuenimus primitus, non semper cum in scripturis legimus cōfessionem, debere nos intelligere vocem peccatoris. Maxime autem hoc dicendum fuit, & hinc admonenda charitas vestra, quia mox *Supra de*
vt hoc verbū sonuit vox lectoris, secutus est etiam so- *verbis dñi*
nus tunsionis pectoris vestri, audito scilicet quod domi *ser. 8. & 9.*
nus ait, Confiteor tibi pater. In hoc ipso quod sonuit cōfiteor, pectora tutudistis. Tundere autē pectus quid est,
nisi arguere quod latet in pectore, & euidenti pulsu oc- *Pectus tundere.*
cultum castigare peccatum? Quare hoc fecistis, nisi quia audistis, Confiteor tibi pater? Cōfiteor audistis, quia cōfitetur non attendistis. Nunc ergo aduertite, Si confi-
teor Christus dixit, à quo longè est omne peccatū, non L
solus est confiteri peccatoris, sed etiam aliquando laudatoris. Confitemur ergo siue laudantes deum, siue accusantes nosmetipsos. Pia est vtraq; confessio, siue cum te reprehendis qui non es sine peccato, siue cum illum laudas qui non potest habere peccatum. Si autem bene cogitemus, reprehensio tua laus ipsius est. Quare enim iam confiteris in accusatione peccati, in accusatione tuiipsius? Quare confiteris? Quia ex mortuo factus es viuus. Scriptura quippe ait, A mortuo quasi qui non sit,
perit confessio. Si perit à mortuo confessio, qui confi- *Eccl.17.*
tetur viuit: & si peccatum confitetur, vtique à morte reuixit. Si peccati confessor reuixit à morte, quis illum suscitauit? Nullus mortuus est suiipsius suscitator. Ille solus se potuit suscitare, qui mortua carne non mortuus est. Etenim hoc suscitauit quod mortuū fuit. Ille suscitabat, qui viuebat in se. In carne autem suscitādo mortuus fuerat. Non enim pater filium solus suscitauit, de
quo dictum est ab Apostolo, Propter quod deus eum *Philip.2.*
exaltauit: sed etiam dominus semetipsum, id est, corpus
suum suscitauit. Vnde dicit, Soluite templum hoc, & in *Ioan.2.*
triduo suscitabo illud. Mortuus est autem peccator, ma M
xime ille quem moles consuetudinis premit, quasi sepultus Lazarus. Parum enim erat quia mortuus, etiam sepultus. Quisquis igitur malæ consuetudinis, malæ vitæ scilicet terrenarum cupiditatum mole premitur ita, vt in illo iam factum sit, sicut in quodam Psalmo mi-
rabiliter dicitur, Dixit stultus in corde suo, nō est deus: *Psal.13. &*
fit talis, de quali dictum est, A mortuo velut qui non *52.*
sit perit confessio. Quis eum suscitauit, nisi qui remo- *4. sent. dist.*
to lapide clamauit dicens, Lazare prodi fors. Quid *17. cap. 1.*
est autem foras prodire, nisi quod occultum erat foras *Ioan.11.*
prodire? Qui confitetur, foras prodit, foras autem pro- *Foras prodire.*
dire non posset nisi viueret, viuere non posset nisi resuscitatus esset. Ergo in confessione sui accusatio, dei laudatio est. Dicit ergo aliquis, Quid prodest ecclesia, si iam confessor voce dominica resuscitatus prodit? Quid prodest ecclesia confitenti, cui dominus ait, Quæ
solueritis in terra, soluta erunt & in cœlo? Ipsum La- *Matth.18.*
zarum attende, cum vinculis prodiit. Iam viuebat confitendo, sed nondum liber ambulabat vinculis irretitus. Quid ergo facit ecclesia, cui dictum est, Quæ solueritis in terra, soluta erunt: nisi quod dominus ait continuo ad discipulos, Soluite illū & sinite abire? Siue er- *Ioan.11.*

A go nos accuſemus,ſiue deum laudemus,ſemper illi gra
tias agere ſtudeamus,à quo gratia gratis datur cuicun-
que datur, Bis ergo deum laudamus, ſi pie nos accuſe-
mus,deumq; laudemus. Quando deum laudamus,tan-
quam eum qui ſine peccato eſt prædicamus:quando au
tem noſmetipſos accuſamus,ei per quem reſurreximus
gloriam damus:hoc ſi fecerimus nullam occaſionē in-
ueniet inimicus, qua nos circumueniat ante iudicem.
Cum enim tuipſe fueris accuſator, & dominus libera-
tor,quid erit ille niſi calumniator? Merito ille hinc ſibi
tutelam prouidit aduerſus inimicos non conſpicuos,
carnem & ſanguinē miſeranda potius quàm cauenda,
ſed aduerſus illos inimicos cōtra quos Apoſtolus nos
Ephe.6. hortatur vt armemur, Non eſt nobis colluctatio aduer
ſus carnē & ſanguinē,id eſt,aduerſus homines quos vi-
detis ſæuire in nos. Vaſa ſunt,alius vtitur. Organa ſunt,
Ioan.13. alius tangit. Immiſit ſe,inquit,diabolus in cor Iudæ, vt
traderet dominū. Ait aliquis, Quid ergo ego feci? Au-
Ephe.4. di Apoſtolum, Neq; detis locum diabolo. Tu malæ vo
luntati locū dediſti,intrauit,poſſedit,vtitur:ſi locū non
dares,non poſſideret. Ergo nos admonens ait, Non eſt
Ephe.6. nobis colluctatio aduerſus carnē & ſanguinē, ſed ad-
B uerſus principes & poteſtates: poſſet quiſq; putare, ad-
uerſus reges terræ,aduerſus potentes ſeculi. Quare? Ipſi
nō caro & ſanguis? Semel dictū eſt, Nō aduerſus carnē
& ſanguinem. Auertere ab omni homine, qui ergo re-
ſtant inimici? Aduerſus principes & poteſtates ſpirita-
lis nequiciæ, rectores mundi: quaſi plus dedit diabolo
& angelis eius. Plus dedit, quos rectores mundi appella
uit. Sed ne male intelligas, exponit quid ſit mundus, cu
Mundus te- ius ſunt illi rectores. Rectores mūdi tenebrarum harū.
nebrarū ha- Quid eſt mundus tenebrarum harū, quibus eſt rector?
rum. Dilectoribus ſuis & infidelibus plenus eſt mundus, hos
appellat Apoſtolus tenebras. Harū rectores diabolus &
angeli eius. Hæ tenebræ non naturales ſunt, non incō-
mutabiles ſunt. Mutantur & lux efficiciūtur, credunt &
Ephe.5. credendo illuminantur. Quod cū in eis factū fuerit, au-
dient, Fuiſtis enim aliquando tenebræ, nunc autem lux
in domino. Nam quando tenebræ in te non in domi-
1.Corin.4. nō. Iterum quando lux, non in te, ſed in domino. Quid
enim habes quod non accepiſti? Quia ergo ſunt inuiſi-
biles inimici, inuiſibiliter ſunt expugnandi. Quippe ho
ſtem viſibilem vincis feriendo, inuiſibilem vincis cre-
C dendo, Viſibilis eſt hoſtis homo, viſibile eſt & ferire:
inuiſibilis eſt hoſtis diabolus, inuiſibile eſt & credere.
Ergo eſt pugna inuiſibilis aduerſus inuiſibiles inimi-
cos. Ab his enim inimicis quo modo ſe tutū dicit qui-
dam? Hoc enim cœperam dicere, & neceſſe habebā de
Pſal.17. iſtis inimicis aliquanto cum mora tractare. Iam ergo
cognitis inimicis, videamus tutelam. Laudans inuoca-
bo dominū, & ab inimicis meis ſaluus ero. Habes quid
agas, Laudans inuoca, ſed dominum laudans inuoca. Si
Pſal.49. enim te laudaueris, ab inimicis tuis ſaluus non eris. Lau-
dans inuoca dominum, & ab inimicis tuis ſaluus eris.
Quia quod ait ipſe dominus, Sacrificium laudis ho-
norificabit me, & ibi via eſt vbi oſtendam tibi ſalutare
meū. Vbi via? In ſacrificio laudis. Noli pedē extra hanc
viā mittere, in via eſto. Noli à via recedere, à laude do-
mini, nec vnguem, nedum pedem. Si enim volueris ab
Pſal.139. hac vita deuiare, & pro domino te laudare, nō eris ſal-
uus ab inimicis, quia de ipſis dictum eſt, Iuxta ſemitam
ſcandala poſuerunt mihi. Quicquid ergo putaueris bo
ni habere te abs te, deuiaſti à laude dei. Quid iam mira-
ris, ſi te ſeducit inimicus, quando tuiipſius ſeductor es?
Gala.6. Audi Apoſtolum, Qui enim putat ſe eſſe aliquid cum

nihil ſit, ipſe ſe ſeducit. Dominū ergo attende confiten D
tem, Confiteor tibi pater domine cœli & terræ. Confi- Matth.11.
teor tibi, laudo te. Laudo te, non accuſo me. Quantum
autem pertinet ad ipſius hominis ſuſceptionē, tota gra-
tia ſingularis gratia, perfecta gratia. Quid meruit homo
ille qui Chriſtus eſt ſi tollas gratiam, & tantam gratiam
qua vnum oportebat eſſe Chriſtum, & ipſum eſſe quem
nouimus? Tolle iſtam gratiā, quid eſt Chriſtus niſi ho-
mo? Quid niſi quod tu? Suſcepit animā, ſuſcepit & cor-
pus, ſuſcepit plenum hominem, coaptatam ſibi vnā fa-
cit dominus cum ſeruo perſonam. Quanta eſt iſta gra-
tia? Chriſtus in cœlo, Chriſtus in terra, Chriſtus ſimul in
cœlo & in terra, nec duo Chriſti, ſed idem Chriſtus in
cœlo & in terra. Chriſtus apud patrē, Chriſtus in vte-
ro virginis, Chriſtus in cruce, Chriſtus apud inferoa
ſubueniens quibuſdam, Eo autem ipſo die Chriſtus in
paradiſo cum latrone confitente. Et ibi quid latro me-
ruit, niſi quia illam viam tenuit, vbi oſtendit ſalutare
ſuum, à qua tibi pes non exeat? In eo enim quòd ſe accu Pſal.49.
ſauit, deum laudauit, & vitam ſuam beatam fecit. Præ-
ſumpſit quidem de domino, & ait illi, Domine memē- Luca.23.
to mei dum veneris in regnum tuum. Conſiderabat e- E
nim facinora ſua & pro magno habebat ſi ei vel in fine
parceretur. Dominus autem cōtinuo cum ille diceret,
Memento mei, ſed quando? Cum veneris in regnum
tuum, Amē dico tibi, inquit, hodie mecum eris in para-
diſo. Miſericordia obtulit, quod miſeria diſtulit. Audi
ergo dominum confitentem, Confiteor tibi pater, do-
mine cœli & terræ. Quid cōfiteor? In quo te laudo. Hęc Matth.11.
enim confeſſio, vt dixi laudem habet, Quia abſcondiſti
hæc à ſapiētibus & prudentibus, & reuelaſti ea paruulis.
Quod eſt hoc fratres? A contrario ſenſu intelligite. Ab-
ſcondiſti hæc, inquit, à ſapiētibus & prudentibus: & nō
dixit, reuelaſti ea ſtultis & imprudentibus: ſed dixit,
Abſcōdiſti à ſapientibus & prudentibus, & reuelaſti ea
paruulis. Sapientibus & prudentibus irridendis, arro-
gantibus, falſò grandibus, vere autem tumētibus oppo
ſuit, nō ſapientes, nō prudentes, ſed paruulos. Qui ſunt
paruuli? Humiles. Ergo abſcōdiſti hæc à ſapientibus &
prudentibus. Nomine ſapiētium & prudentium ſuper-
bos intelligi poſſe, ipſe expoſuit cum ait, Reuelaſti ea
paruulis. Ergo abſcondiſti non paruulis? Quid eſt non
paruulis? Non humilibus. Quid eſt nō humilibus., niſi
ſuperbis? Hæc via domini aut nō erat, aut latebat vt re-
uelaretur nobis. Vnde dominus exultauit, niſi quia re- F
uelatū eſt paruulis? Debemus eſſe paruuli, nam ſi volue-
rimus eſſe magni quaſi ſapientes & prudentes, non no-
bis illud reuelatur. Qui ſunt magni? Sapiētes & pruden
tes, dicentes ſe ſapientes, ſtulti facti ſunt. Habes reme- Roma.1.
dium à cōtrario: ſi dicendo te ſapientem, ſtultus factus
es, dic te ſtultum & ſapiens eris. Sed dic, dic, ſed intus
dic, quia eſt vt dicis. Si dicis, noli coram hominibus di-
cere, & corā deo non dicere. Prorſus quod ad teipſum
pertinet, quod ad tua, tenebroſus es. Quid eſt enim a-
liud eſſe ſtultum, niſi eſſe tenebroſum in corde? Deniq;
de illis ſic ait, Dicentes ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti ſunt. Ibidem.
Antequam hoc diceret, quid rurſum? Et obſcuratum eſt
inſipiens cor eorum. Dic quia tu tibi lumen non es. Vt
multū, oculus es, lumen non es. Quid prodeſt patens ac
ſanus oculus ſi lumen deſit? Ergo dic à te tibi lumen nō
eſſe, & clama quod dictū eſt, Tu illuminabis lucernam Pſal.17.
meā domine, lumine tuo domine illuminabis tenebras
meas. Meæ enim nihil niſi tenebræ: tu autem lumen fu-
gans tenebras, illuminans me, non a me mihi lumen
exiſtens, ſed lumen non parcipans niſi in te. Sic Ioan-

G nes amicus sponsi Christi, putabatur lumen. Non erat
Ioan.1. ille lumen, sed vt testimonium perhiberet de lumine.
Quòd autem erat lumen, erat lumen verum. Quid est
verum? Quod illuminat omnem hominem. Si verum
lumen est quod illuminat omnem hominem: ergo au-
di & Ioannem recte dicentem, recte confitentem. Nos
autem de plenitudine eius accepimus. Vide si aliud di-
xit, quàm, tu illuminabis lucernam meam domine. De-
nique iam illuminatus testimonium perhibebat. Prop-
ter cæcos lucerna diei testimonium perhibebat. Vide
Ioan.5. quoniam lucerna est. Vos, inquit, misistis ad Ioannem,
& voluistis exultare ad horam in lumine eius. Ille erat
lucerna ardens & lucẽs. Ille lucerna, hoc est, res illumi-
nata, accensa vt luceret, quæ accendi potest & extingui.
Sed vt non extinguatur, ventum superbiæ non patia-
Matth.11. tur. Ergo cõfiteor tibi pater, domine cœli & terræ, quia
abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, lumen se
putantibus & tenebræ erant. Et pro eo quòd tenebræ e-
rant, & lumen se putabant, nec illuminare potuerũt: il-
li autem qui tenebræ erant, & tenebras se esse confite-
bãtur, paruuli erant, & non magni, humiles erãt & non
Psal.17. superbi. Recte ergo dicebant, Tu illuminabis lucernã
H meam domine. Se agnoscebant, dominum laudabant,
à via salutari nõ recedebant. Laudantes dominum in-
uocabant, & ab inimicis suis salui erant. Postremo ape-
rit cœleste mysterium, quod si placuerit deo vt paruulis
magis quàm prudentibus istius mũdi gratiam suam re-
uelaret. Quod Apostolus Paulus stylo pleniore digessit
1.Cor.1. dicens, Nónne stultam fecit deus sapientiã huius mun-
di? Nam quoniã dei sapientiam non cognouit hic mũ-
dus per sapiẽtiam, placuit deo per stulticiam prædica-
Matth.11. tionis saluos facere credentes. Ait ergo, Ita pater, quo-
niam sic fuit placitum ante te. Cœlestium enim verbo-
rum arcana atque virtutes, sapiẽtibus absconduntur &
paruulis reuelantur. Paruulis malicia non sensu: sapien-
tibus vero stulticiæ pręsumptione nõ prudentię causis.
Factique huius æquitatem dominus paternę voluntatis
iudicio cõfirmat, vt qui dedignantur paruuli in deum
fieri, stulti deinceps in sapientia sua fiant. Vides quàm
terribilis in consiliis dominus. Disce veræ humilitatis
exempla, nec temere discutias supernæ dispensationis
consilia. Cum enim intulisset vtrunque, scilicet quòd a-
liis aduentus sui sacramẽta reuelauerit, ab aliis vero ab-
sconderit, non mox rationem reddidit, sed sic deo pla-
I citum dixit, hoc ostendens manifeste, quia iniustũ esse
nõ potest quod placuit iusto. Ac nec quid in illo minus
quàm quod in deo est æstimaretur, statim subdidit, om
nia mihi tradita sunt à patre meo. Pulcherrimus conne
ctitur de fide locus, quãdo omnia sibi tradita dicit à pa
tre suo. Cum omnia legis, omnipotentem agnoscis, nõ
decolorẽ, non degenerem patris. Cum tradita legis, fi-
liũ confiteris, cui per naturã omnia vnius substantiæ iu-
re sunt propria, non dono collata per gratiam. Tradita
autem sibi dicit omnia, non cœlum & terram vel cæte
ra quæ ipse condidit ac fecit elementa, sed hoc, qui per
filium accessum habent ad patrem & ante rebelles, deũ
postea per fidem sentire cœperũt. Vnde & alio loco di
cit, Omne quod dat mihi pater ad me veniet: &, Nemo
Ioan.6. nouit filium nisi pater, neque patrem quis nouit nisi fi-
lius, & cui voluerit filius reuelare. Cum diceret, Nemo
Matth.11. nouit filiũ nisi pater: non dixit, & cui voluerit pater re-
uelare, quemadmodum cũ dixerit, Nemo nouit patrẽ
nisi filius: addidit, Et cui voluerit filius reuelare. Quod
non ita intelligendum est quasi à nullo possit cogno-
sci nisi à solo patre: pater autem non solum à filio, sed
etiam ab eis quibus reuelauerit filius. Sic enim potius di K
ctum est, vt intelligamus & patrem & ipsum filium, per
filiũ reuelari, quia ipse est mentis nostræ lumen, vt quod
postea intulit, & cui voluerit filius reuelare, nõ patrem
tantum, sed etiam filium accipias: ad totum enim quod
dixit, illatum est. Verbo enim suo se pater declarat. Ver
bum enim non solum id quod per verbum declara-
tur, sed etiam seipsum declarat. Vt scias autem quia si-
cut filius patrem quibus vult reuelat ipsum, audi dicen-
tem ipsum dominũ Iesum cum laudaret Petrum quòd
eum filium dei esse confessus sit, Beatus es Simon bar *Matth.16.*
Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater
meus qui est in cœlis. Audiamus ergo eum qui sequitur
& dicit, Venite ad me omnes qui laboratis & onerati *Matth.11.*
estis. Mirum quibusdam videtur, fratres charissimi, cum
audiunt dominum dicẽtem, Venite ad me omnes qui
laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos. Tollite iu
gum meũ super vos & discite, quia mitis sum & humi-
lis corde, & inuenietis reqũiẽ animabus vestris. Iugum
meum suaue est, & onus meum leue, & non conside-
rant eos qui iugum ipsum intrepida ceruice subierunt,
& illam sarcinam mansuetissimis humeris acceperunt
tantis agitari & exerceri difficultatibus huius seculi, vt L
non à laboribus ad quietẽ, sed à quiete ad laborem vo-
cati videãtur, cum Apostolus dicat, Omnes qui volunt *2.Timo.3.*
pie viuere in Christo Iesu, persecutionem patiẽtur. Ait
ergo aliquis, Quo modo iugum eius suaue est & sarcina
leuis, quandoquidem illud iugũ & sarcinam ferre, nihil
est aliud quàm pie viuere in Christo? Et quo modo di-
citur, Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis *Matth.11.*
& ego reficiã vos: & nõ potius dicitur, Venite qui va- *Matth.20.*
cans vt laboretis? Nam & vacantes inuenit quos con-
duxit in vineam vt ferrent æstum diei. Et sub illo iugo
leui & sarcina leui audiamus Apostolum dicentem, In *2.Cor.6.*
omnibus commendantes nosmetipsos sicut dei mini-
stros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessi-
tatibus, in angustiis, in plagis, & cætera. Et alio loco in
eadem epistola, A Iudæis quinquies quadragenas vna
minus accepi, ter virgis cęsus sum, semel lapidatus sum, *2.Cor.11.*
ter naufragium feci, nocte & die in profundo maris
fui: & cætera pericula quæ enumerari quidem possunt,
sed tolerari nisi spiritu sancto iuuãte non possunt. Om
nia ergo illa quæ commemorauit aspera & grauia, fre-
quẽtius & abundantius sustinebat, sed profecto aderat M
ei spiritus sanctus, qui in exterioris hominis corruptio- *2.Cor.4.*
ne interiorem renouaret de die in diem, & gustata re-
quie spiritali in affluentia deliciarum dei, in spe futuræ
beatitudinis omnia pręsentia deliniret, aspera & grauia
omnia releuaret. Ecce quàm suaue iugum Christi porta-
bat & quàm leuem sarcinam, vt omnia illa quæ supe-
rius enumerata dura & immania omnis auditor hor-
rescit, leuem tribulationem diceret, intuẽs interioribus
& fidelibus oculis quãto precio temporalium emenda
sit futura vita, non pati labores æternos impiorum, &
sine vlla solicitudine perfrui æterna fœlicitate iusto-
rum. Secari & vri se homines patiuntur, vt dolores nõ
æterni, sed aliquãto diuturnioris vlceris acriorum do-
lorum precio redimantur, in languida & incerta vaca-
tionis breuissimæ atque vltima vita. Immanissimis bel-
lis miles atteritur, pluribus fortasse annis in laboribus
inquietus, quàm in ocio quieturus. Quibus tempesta-
tibus & procellis, quàm horribili & tremendæ sæui-
ciæ cœli & maris importuni sunt mercatores, vt diui-
tias ventosas acquirant, maioribus quàm quibus ac-
quisituri sunt periculis & tempestatibus plenas? Quos
æstus

A æstus, quæ frigora, quæ pericula ab equis, à fossis, à præcipitiis, à fluminibus, à feris perferunt venatores? quem laborem esuriendi & sitiendi, quantas vilissimi & sordidissimi cibi & potus angustias vt bestiam capiant? Et interdũ nec ipsius bestiæ carnes, propter quam hæc tãta sustinent, epulis necessariæ: quanquam & si aper ceruusq; capiatur, magis suaue sit venãtis animo quia captus est, quàm comedẽtis palato quia coctus est. Quantis cruciatibus propè quotidianarum plagarum tenera puerorum ætas subditur? Quãtis etiam scholis vigiliarum & abstinentiæ molestiis exercentur, non propter discendam sapientiam, sed propter opes honoresq; vanitatis, vt numeros & literas & disertas fallacias eloqui discant? Sed in omnibus qui hæc non amant, eadẽ grauia patiuntur: qui vero amant, eadem quidem, sed non grauia pati videntur. Omnia enim sæua & immania, prorsus facilia, & propè nulla efficit amor. Quanto ergo certius ac facilius ad veram beatitudinem charitas facit, quod ad miseriam quãtum potuit cupiditas fecit.

B Quàm facile toleratur quælibet aduersitas temporalis, vt æterna pœna vitetur, æterna requies cõparetur. Non immerito ille vas electionis cum ingenti lætitia dixit,
Roma.8. Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam, quę reuelabitur in nobis. Ecce vnde iugũ illud suaue est & sarcina leuis. Et si angusta est paucis eligentibus, facilis tamen omnibus diligentibus. Dicit
Psal.16. Psalmista, Propter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras. Sed quæ dura sunt laborantibus, eisdẽ ipsis mitescũt amantibus: propter quod ita diuinæ pietatis dispensatione actum est, vt interior homo qui re-
2.Cor.4. nouatur de die in diem nõ adhuc sub lege positus, sed iam sub gratia exoneratus sarcinis innumerabiliũ obseruationum, quod erat reuera graue iugum, sed duræ ceruici conuenienter impositum, facilitatem simplicis fidei & bonæ spei & sanctæ charitatis, quicquid molestiarum exteriori homini forinsecus intulisset, ille prin-
Ioan.12. ceps qui missus est foras, interiore gaudio leue fieret. Nihil enim tam facile est bonæ volũtati quàm ipsa sibi, & hæc sufficit deo. Quantũlibet ergo sæuiat iste mũdus, verissime angeli nato in carne domino clamaue-
Luca.2. runt, Gloria in excelsis deo, & in terra pax hominibus
Matt.11. bonæ volũtatis. Quia qui natus erat suaue iugum eius
1.Cor.10. est & sarcina leuis, sicut dicit Apostol⁹, Fidelis deus qui
C non sinit tentari nos super id quod possumus ferre, sed facit cum tẽtatione etiã exitum vt possimus sustinere. Conuersi ad dominũ deum patrem omnipotẽtem puro corde, & inquantũ potest paruitas nostra, maximas atque veras gratias agamus, precantes toto animo singularem mansuetudinem eius, vt preces nostras in beneplacito suo exaudire dignetur: inimicum quoq; à nostris actibus & cogitationibus sua virtute expellat, nobis multiplicet fidem, mentem gubernet, spiritales cogitationes concedat, & ad beatitudinem suam perducat, per Iesum Christum dominũ nostrum filium suum, qui cũ eo viuit & regnat in vnitate spiritus sancti deus per omnia secula seculorum, Amen.

In eadem dominica de iusticia quæ ex lege, & ea quæ ex fide est. Et quo modo diabolus princeps sit mundi ex traduce peccati. Et de perfectione imperfecta & æternitate futura: Sermo II.

Ser. XLIX. Diuinæ lectiones omnes ita sibi connectuntur tanquã vna sit lectio, quia omnes ex vno ore procedunt. Multa ora sunt ministeriũ sermonis gerentium, sed vnum est os ministros implentis. Audiuimus Apostolicam lectionem, & forte aliquem moueat quod ibi scriptum est, Secũdum iusticiam quæ D
ex lege est, qui fuerim sine querela. Quę mihi lucra fue- Philip.3.
runt, hæc propter Christum dãna esse duxi. Deinde secutus ait, Non solum damna, sed etiam stercora existimaui esse, vt Christum lucrifaciam, & inueniar in illo, nõ habens meam iusticiã quæ ex lege est, sed iusticiam quæ ex fide Iesu Christi. Quo modo enim stercora existimat, damnaq; secũdum iusticiam quæ ex lege est cõuersari sine querela? Quis enim legẽ dedit? Nonne ipse legem præmisit, qui postea reis legis cum indulgentia venit? Sed his eum credimus venisse cum indulgentia quos reos lex tenebat. Nunquid autem lex reos tenebat eos, qui secundum iusticiam quæ ex lege est conuersati sunt sine querela? Si ergo indulgentiam & veniam peccatorum reis legis attulit dominus, non attulit Paulo Apostolo, qui dicit, sine querela se in lege cõuersatum?
Sed ipsum audiamus alio loco, Nõ ex operibus, inquit, Titum.3.
quæ nos fecimus, sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit per lauacrũ regenerationis. Et iterum,
Qui prius fui blasphemus & persecutor & iniuriosus, 1.Timo.1.
sed misericordiam consecutus sum: & reliqua. Hac se E
constituit conuersatum in lege sine querela, ac talem se cõfitetur fuisse peccatorẽ, vt omnis peccator propterea de se nõ desperet, quia Paulus meruit indulgẽtiam. Videte fratres, & vim sermonis huius intuemini, quo modo Paulus Apostolus damna existimat & stercora, vbi sine querela dixit se cõuersatum fuisse. Hac impletor legis, hac reus legis, vno eodemq; tẽpore, ante baptismum, ante gratiam. Sed non sine causa dãna esse dicit, ne subintrent cogitationes noxiæ, hoc ideo dixisse Apostolum Paulum, quod alius dederit legem, alius Euangelium: sicut Manichęus mente peruersa sentit, & reliqui hæretici qui dixerunt, alium datorem fuisse legis quæ data est per Moysem, alium autem largitorem Euangelicæ gratiæ. Illum quidem deum malum, illum verò deum bonum. Quid miramur fratres, in obscuritate legis tanquam in clausis ostiis caliginẽ passi sunt, quia nõ pietate pulsauerunt. Inuenimus aliquando eũdem Paulum apertissime dicere, legẽ bonam esse: quã Roma.5.
tamen ideo datam dicit esse, vt abũdaret peccatum: & ideo abundasse peccatum, vt superabundaret gratia. Præsumebant enim homines de viribus suis, & facien-
do quicquid sibi licere arbitrabãtur, peccabant in legẽ F
dei occultam. Vnde ista lex manifesta promulgata est eis qui omnino sibi rei esse non videbantur. Data est illis lex, non quæ sanaret, sed quæ ægrotantes probaret. Lex præcurrit ante medicũ, vt se ægrotus qui se sanum putabat inueniret ægrotum, & dixit, Non concupisces.
Et quia ante legem datam præuaricatio nondum erat, Roma.7.
Vbi enim non est, inquit, lex, nec præuaricatio: antea si- Roma.4.
ne lege peccabatur. Data vero lege postea quàm peccatum est, amplius peccatum est, quia cum præuaricatione peccatum est. Inuenit se homo vinci cupiditatibus suis, quas mala cõsuetudine aduersum se nutriebat, qui etiam cum vinculo & obligatione peccati ex Adã fue-
rat propagatus. Vnde dicit Apostolus, Fuimus & nos Ephe.2.
aliquando natura filij iræ. Inde est quòd nec vnius diei Iob.14.
infantem mundũ dicit à peccato, non ex eo quod cõmisit, sed ex eo quod traxit. Audi Psalmũ interiora dicentem, & peccatorum nostrorum secreta canentem.
Ex persona enim generis humani dicitur Christo, Tibi Psal.50.
soli peccaui, & malũ corã te feci. Non ex persona vnius Dauid hoc dicit, sed ex Adã persona, de quo genus humanum. Audi enim Psalmũ, Tibi, inquit, soli peccaui, & malum coram te feci, vt iustificeris in sermonibus suis,

G tuis, Christo dicitur. Vnde hoc intelligim⁹? Audi quod sequitur, Et vincas cũ iudicaris. Non est iudicatus deus pater, non est iudicatus deus spiritus sanctus, non inuenimus nisi solum filium in ista carne, quam de nostra massa suscipere dignatus est iudicatum: non ex nodo cócupiscentiæ hominis & fœminæ virgo credidit, virgo concepit, virgo peperit, & virgo permansit: Et ideo dicitur, Vincas cum iudicaris. Iudicatus est enim & vicit, quia sine peccato iudicatus est. Patiẽtiæ fuit sustinere iudicium, non reatus. Multi innocentes iudicantur, sed in ipsis causis quas agunt. Nam de reliquo peccato nõ carent, quia sicut ante homines factum, sic ante deũ cogitationis peccatum est. Factum tuum coram oculis dei, cogitatio tua est. Testis facti est ipse iudex, accusatrix facti ipsa conscientia. Ergo ille vere innocens iudicatus est, & ideo vicit. Solus enim vicit, non de iudice

Matt.27. Pontio Pilato, neque de Iudæis sęuientibus, sed de ipso diabolo, qui omnia nostra peccata rimatur diligentia inuidentiæ. Et quid ait dominus Iesus de ipso diabolo?

Ioan.14. Ecce venit princeps mundi huius. Iam sæpe dictum est

H charitati vestræ mundum istum appellari peccatores. Et quare peccatores nomine mũdi appellãtur? quia dilectione mundi inhabitant mundũ. Qui enim non diligunt mundũ, non habitant in eo quod non diligunt.

Philip.3. *Mundus quid?* Nostra, inquit, conuersatio in cœlis est. Si ergo qui diligit deum in cœlo habitat cum deo, qui diligit mũdum in mundo cum principe habitat mundi: Omnes itaque dilectores mũdi ipsi sunt mundus, habitatores mundi, non carne quod omnes iusti, sed animo quod soli peccatores, quib⁹ princeps est diabolus, quo modo dicitur domus habitatores domus. Secundũ quam sententiam dicimus malam domum esse marmoratam, & bonam domum esse fumigatam. Inuenis domũ fumosam quã boni habitãt, & dicis bona domus. Inuenis domũ marmoratam & laqueatam quam possident iniqui, & dicis mala domus, domũ appellans non parietes & receptacula corporum, sed ipsos habitatores: Sic mundum appellauit scriptura habitatores mũdi per concupiscentiam dilectionis, non per cóuersationem corporis. Er-

Ioan.14. go ecce, inquit, venit princeps mũdi, & in me nihil inuenit. In solo ipso nihil inuenit diabolus. Et tanq̃ dice-

I retur ei, Quare ergo moreris? Ibi sequitur, Sed vt sciant

Ibidem. omnes, quia volõtatem patris mei facio, surgite eamus hinc. Surgit & it ad passionẽ. Quare? Quia volũtatem patris mei facio: Propter hanc ergo singularem inno-

Psal.50. centiam, ait Psalmus, Tibi soli peccaui, & malum corã te feci, vt iustificeris in sermonibus tuis, & vincas cum iudicaris: quia nihil mali in te inuenit. Quare autem in te inuenit ô genus humanum? Quia sequitur & dicit, Ego enim in iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis peperit me mater mea. Dicit hoc Dauid, Quare vnde natus sit Dauid, inuenies de legitima cõiuge, de nullo adulterio. Secũdum quam ergo propaginem dicit, In iniquitate conceptus sum, nisi quia est ibi quiddã de mortis propagine, quod secũ trahit omnis qui ex coniunctione viri & fœminæ nascitur? Habens ergo vnusquisque concupiscẽtiam, attendat legem dicentẽ, Non

Exo.20. *Roma.7.* concupisces: inuenit in se quod illa prohibet, & fit reus legis. Inueniens autẽ in se cui subditus est, incipiat iam dicere, Condelector legi dei secundum interiorem hominem. Video autem aliam legem in mẽbris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati quæ est in mẽbris meis. Cognouit se ægrotum, implorat medicum. Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Respõdeat medicus,

Gratia dei per Iesum Christum dominum nostrũ. Gra- K tia dei, nõ merita tua. Quare ergo te dixisti in lege cum iusticia sine querela conuersatum? Attendite, Sine querela dixit hominũ. Est enim quædam iusticia quam potest homo implere vt nullus hominũ queratur de homine. Dicit, Non concupiscas alienũ: Tu si non rapueris alienum, nulla querela erit hominum. Ergo aliquãdo concupiscis & non rapis: Sed sententia dei supra te est, quia concupiscis: Reus es legis, sed in oculis latoris legis. Sine querela viuitur: Quare ergo ista dãna? Quare ista stercora? Constrictior est aliquanto nodus iste, sed soluet qui soluet, Hoc autẽ nõ ego solus pia subiectione, sed omnes pia intentione mereamur. Quicquid faciebant Iudęi vnde homines nõ quererẽtur, & esset ipsius conuersatio ex lege sine querela, sibi tribuebant, & ipsam iusticiam secundum legem viribus suis assignabant: implere nõ poterant, sed intantum faciebant inquantum poterant sibi tribuẽdo, nec hoc pie implebãt. Hoc ergo dicit legẽ implere, hoc est, non concupiscere. Quis ergo hoc qui viuit potest? Adiuuet nos Psalm⁹, qui modo cantatus est, Exaudi me domine in tua iusti- *Psal.142.* cia: hoc est, nõ in mea. Si diceret, Exaudi me in iusticia L mea: tanquã meritum vocaret. Vocat quidẽ & in nonnullis locis & suam iusticiam, sed sic melius discernit, quia & suam quando dicit, datam dicit, quo modo dicimus, Panem nostrum quotidianum da nobis hodie: *Matth.6.* Quo modo nostrũ: Quo modo da. Ergo hic distinct⁹ loquẽs, ait, Exaudi me in tua iusticia. Et sequitur, Et nõ *Psal.142.* intres in iudicium cum seruo tuo. Quid est, Non intres in iudicium cum seruo tuo? Nõ stes mecum in iudicio exigẽdo à me omnia quæ præcepisti, & omnia quę iussisti: Nam me inuenies reum si in iudicium intraueris mecũ. Opus est ergo, inquit, mihi misericordia tua potius quàm liquidissimo iudicio tuo. Quare ergo, ne intres in iudicium cum seruo tuo? Sequitur & dicit, Quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Seruus enim sum: Quare mecũ stas in iudicio? Misericordia domini vtar. Quare? Quoniam non iustificabitur in cóspectu tuo omnis viuens. Quid dixit? Quãdiu viuitur in hac vita, nemo iustificatus est, sed in conspectu dei. Non frustra addidit, In conspectu tuo: nisi quia potest esse iustificatus aliquis in conspectu hominum, vt M & illud impleatur, Secũdum iusticiam quæ ex lege est, *Philip.3.* qui sine querela in conspectu fuerim hominum. Referat in cóspectu dei. Nõ iustificabitur in conspectu tuo omnis viuẽs. Quid ergo facturi sumus? Clamemus, In- *Roma.7.* fœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Clamemus, Ne intres in iudiciũ cum seruo tuo. Gratia dei per Iesum Christum dominũ nostrum. Hoc ergo Psalmum audiuimus, hoc Apostolum audiuimus, Quia cum fuerit illa iusticia secundum quam viuũt angeli, cũ fuerit illa iusticia vbi nulla erit concupiscentia, iam vnusquisq; metiatur se quid est modo, & quid erit tunc, & inueniet in cõparatione illius iusticiæ, ista dãna esse & stercora. Quisquis autem putat se modo posse implere iusticiam, & cum vixerit bene atque innocenter secundum probabilitatem existimationis humanæ in via remansit, nõ desiderat melius, quia implesse putat, maximeq; sibi tribuens, erit superbus: Et melior est peccator humilis quàm iustus superbus. Ideo ait, Et in- *Philip.3.* ueniar in illo non habens meam iusticiam quæ ex lege est, sicut Iudæi putabant, sed iusticiam quę ex fide est in Christo Iesu. Deinde secutus ait, Si quo modo occurrã in resurrectione mortuorũ: Ibi se credidit impleturum esse iusticiam, id est, plenam se habiturum iusticiam. In

compa-

A comparatione resurrectionis illius, stercus est tota vita quam gerimus. Adhuc Apostolum audi apertius dicē-
Philip. 3. tem, Si quo modo occurrem in resurrectionem iustorum, non quia iam acceperim, aut iam perfectus sim. Et contexit inde, Fratres ego me non arbitror apprehendisse. Quo modo cōparat iusticiam iusticiæ, salutē saluti, fidē speciei, peregrinationem ciuitati? Attendite quo modo hoc impleat, fratres ego me non arbitror apprehendisse, Vnum autem. Quid vnum, nisi ex fide viuere, spe salutis æternæ, vbi erit plena & perfecta iusticia? In cuius comparatione damna sunt quæ trāsitura sunt, & stercora quę reprobanda sunt. Quid ergo? Vnū autem, quæ retrò sunt oblitus, in ea quæ antè sunt extentus, secundum intentionem sequor ad palmam supernæ vocationis dei in Christo Iesu. Et ad eos qui de sua perfectione possent præsumere, Quotquot autem perfecti sumus, hoc sapiamus. Iam dudum dixerat se imperfectū, nunc autē perfectum. Quare nisi quia ipsa est perfectio hominis, inuenisse se non esse perfectum? Quotquot au-
B tem perfecti, hoc sapiam⁹. Et si quid forte aliter sapitis, id quoq; vobis deus reuelauit, id est, vt si vos in aliquo profectu animi iustificatos probatis, legēdo scripturas, & inueniendo quæ sit vera & perfecta iusticia inuenia tis vos reos, & desiderio futurorum damnetis præsentia, viuatis ex fide & spe & charitate, & intelligatis quia quod adhuc creditis nōdum videtis, quod adhuc speratis, nondum tenetis, quod adhuc desideratis, nōdum impletis. Et si talis est charitas peregrinantium, qualis erit videntium? Ergo ille qui docebat dei iusticiam &
Psal. 142. non cōstituebat suam, clamabat de Psalmo, Exaudi me in tua iusticia: Et nō intres in iudicium cum seruo tuo, quoniam non iustificabitur in cōspectu tuo omnis vi-
Exo. 33. uens. Secundum hanc vitam dicitur Moysi, Nemo faciem dei vidit & vixit. Non enim viuēdum est hac vita, vt illam faciem videamus. Moriendum est mundo, vt deo in sempiternū viuamus. Tunc non peccabimus, non solum factis, sed nec cōcupiscentiis, cum illam faciem viderimus quæ vincit omnes cōcupiscentias, Tā enim dulcis est fratres mei, tā pulchra vt illa visa nihil aliud possit delectare: Satietas erit insatiabilis, nullum fastidium, semper esuriemus, semper saturi erimus. Au-
Eccli. 24. di ipsas duas sentētias de scriptura, Qui bibit me, dicit
C sapientia, adhuc sitiet, & qui edit me adhuc esuriet. Sed ne putes quia ibi erit indigētia & fames: audi dominū,
Ioan. 4. Qui biberit de hac aqua, non sitiet in æternum. Sed di-
Psal. 26. cis, Quando erit? Quandocūq;, erit tamen: Expecta dominum, sustine dominum, viriliter age, & confortetur cor tuum. Nunquid tanta restant, quanta peracta sunt? Intende ab Adam vsque ad hodiernum diem, quot secula euoluta sunt, & ecce iā non sunt. Pauci dies remanent quodam modo. Sic enim dicendum est quod remanet in comparatione transactorum seculorum. Exhortemur in inuicem. Exhortetur nos ille qui venit ad nos, qui cucurrit viam, & dixit, Sequimini. Qui ascēdit prior in cœlum, vt caput de sublimiorib⁹ subueniat cæteris membris in terra laborantibus: qui dixit de cœlo,
Acto. 9. Saule Saule, quid me persequeris? Ergo nemo desperet: Reddetur nobis in fine quod promissum est: Ibi implebitur illa iusticia, Audistis & Euangelium istis lectioni-
Ioan. 6. bus concordare, Voluntas, inquit, patris est, vt omnia quæ mihi dedit nō pereant, sed habeant vitā æternam, & ego resuscitabo eos in nouissimo die. Seipsum primo die, nos nouissimo die. Primus dies ad caput Ecclesiæ. Dies enim noster dominus Christus, non facit occasum, Nouissimus dies, erit finis seculi. Nolo dicas, quando erit iste. Generi humano longè erit, vnicuique D
hominum propè erit, quia nouissimus dies est, cuiusq; dies mortis. Etenim hinc cū exieris recipieris pro meritis, & resurges ad recipienda quę egisti. Tūc deus coronabit non tā merita tua quàm dona sua. Quicquid tibi donauit, si seruasti cognoscit. Totū ergo fratres desiderium nostrum non sit nisi ad vitam æternā. Nemo sibi placeat quasi qui hic iuste vixerit, & comparet se illis qui male viuunt secundum Pharisæum qui se iustificabat, qui non audierat Apostolum, Nō quia iam acce- *Luca. 18.*
perim, aut iam perfectus sim. Ergo nō acceperat adhuc *Philip. 3.*
hoc quod desiderabat. Pignus acceperat, sic dixit, Qui dedit pignus spiritum nobis: Cuius rei pignus erat, ad *2. Cor. 5.*
hoc peruenire cupiebat: Participatio quædā, sed distat. Aliter modo participamur, aliter tunc participabimur, Modo per fidem, per spem, in eodem spiritu, tunc autē species erit, res erit. Idem autē spiritus, idem deus, eadē plenitudo. Qui clamat absentibus, exhibebit præsentibus. Qui vocat peregrinos, nutriet & alet in patria. Via nobis factus est Christus, & desperamus nos peruenturos? E
Via ista finiri nō potest, præcidi non potest, corrūpi non potest, nec pluuia, nec diluuiis, nec à latronibus obsideri. Ambula securus in Christo, ambula ne offendas, ne cadas. Nec retro respicias, ne in via remaneas, ne à via recedas. Ista omnia præcaue tantū, & peruenisti. Cum perueneris, tūc iam gloriare ex hoc. Noli in te: Nam qui se laudat, deum non laudat, sed se à deo auertit: Quo modo qui vult recedere ab igne, ignis calidus remanet, sed ille frigescit, quo modo qui vult recedere à lumine, si recesserit, lumē in se lucidum remanet, sed ille tenebratur. Nō recedamus à calore spiritus, à lumine veritatis. Vocem modo audiuimus, tūc autem facie ad faciem videbimus. Nemo sibi placeat, nemo alicui *1. Cor. 13.*
insultet. Omnes sic velimus proficere, vt non inuideamus proficientibus, nō insultemus deficientibus, & erit in nobis cum gaudio impletū quod promissum est in Euangelio, Et ego suscitabo eos in nouissimo die. *Ioan. 6.*

Dominica in Septuagesima de lapsu mundi & auaritia. Sermo I.

OMnis homo in tribulatione cōstitutus aliqua, *Sermo I.*
& in sua causa deficiens, prudentem aliquem quærit à quo cōsilium accipiat, & norit quid F
agat. Existimemus ergo vniuersum mundum quasi esse hominem vnū. Euadere mala quærit, & facere bona piget, ac per hoc crebrescentibus tribulationibus suis in sua causa deficiens, quem potest ad accipiēdum cōsilium prudētiorem inuenire quàm Christum? Certe meliorē inueniat, & quod vult agat. Si autem nō habet vbi meliorē inueniat, ad hunc veniat quem vbiq; inueniat, consulat, accipiat consilium, seruet mādatum bonum, euadat magnum malum. Præsentia enim mala temporalia, quæ multū homines exhorrent, sub quibus plurimum murmurant, & murmurando offendunt emendatorem, ne inueniant saluatorem. Præsentia ergo mala sine dubio transitoria sunt, aut per nos transeūt, aut nos per illa transimus, aut transeunt nobis viuentibus, aut dimittuntur nobis morientibus. Non est in tribulatione magnum, quod tempore breue est. Quisquis cogitas crastinum diem, nō reuocas hesternum diem. Minuēte die perēdino, hesternus erit & crastinus. Veruntamen si curis tantis homines æstuant ad euadendas temporales & transcurrentes vel potius trāsuolantes tribulationes, quid est cogitandum vt homo euadat manentes & sine fine durātes? Dura causa est vita mor- *Nasci*
talis. Quid est aliud hic nasci, nisi ingredi laboriosam *quid?*
vitam?

G vitam? De labore futuro nostro, testis est ipse fletus in-
fantis. Ab ipso molesto cōuiuio nemo est excusatus. Bi-
bendum fuit, quod propinauit Adam. Facti quidem su
mus manibus veritatis, sed propter peccatum proiecti
Gene.1. in dies vanitatis. Facti sumus ad imaginem dei, sed de-
triuimus eam transgressione peccati. Ideo Psalmus nos
admonet, quo modo facti fuerimus, & quò perueneri-
Psal.38. mus. Ait enim, Quāquam in imagine dei ambulet ho-
2.Retr. 25. mo. Ecce quod factus es. Quò peruenit? Audi quod se-
quitur, Tamen vane cōturbatur omnis homo. In ima-
gine ambulat veritatis, & cōturbatur in consilio vani-
tatis. Denique vide conturbationem eius, vide & tan-
quā in speculo displice tibi. Quāquam, inquit, in ima-
gine dei ambulet homo, & ideo magna res est homo,
tamen vane conturbabitur. Et quasi quæreremus, vnde
rogo te, vnde vane conturbabitur? Thesaurizat, inquit,
& ignorat cui congregat ea. Ecce ille homo, id est, vni-
uersum genus humanū, quasi vnus homo qui in causa
sua defecit, consilium perdidit, de via sanæ mentis er-
rauit, thesaurizat, & nescit cui congreget ea. Quid de-
H mentius? Quid infœlicius? Certe enim sibi? Non. Qua-
re sibi non? Quia moriturus est, quia breuis vita homi-
nis est, quia thesaurus durat, & cito transit qui congre-
gat. Ideo miseratus hominem in imagine dei ambulā-
tem, vera fatentem, vana sectantem, Vane, inquit, con-
turbabitur. Doleo, thesaurizat & ignorat cui cōgreget
ea. Sibi ea? Non. Quia moritur homo, perdurante the-
sauro. Cōsilium habes, da & mihi. Non habes cōsilium
quod mihi des, nec tu ergo tenes. Proinde si ambo nō
habemus, ambo quæramus, ambo accipiam*, ambo tra
ctemus, Cōturbatur, thesaurizat, cogitat, laborat, curis
inuigilat. Per diem vexaris laboribus, per noctem agi-
taris timoribus. Vt saccellus tuus impleatur nummis,
anima tua febricitat curis: Video, doleo, cōturbaris, &
sicut dicit qui fallere nescit, vane conturbaris. Thesau-
riza enim vt bene proueniat quicquid agis. Vt damna
taceamus, vt tāta pericula & in singulis lucris singulas
mortes (Mortes dico non corporum, sed malarum co-
gitationum) vt accedat aurum, perit fides, vt foris ve-
stiaris, intus expoliaris: vt ista omittamus, vt alia tacea-
I mus, vt aduersa prætereamus, prospera sola cogitemus:
Ecce thesaurizas, ecce vndique lucra cōfluunt, & more
fontium nummi currunt. Vbique ardet inopia, vbique
Psal.61. fluit copia. Nō audisti, Diuitiæ si affluant ne apponatis
cor? Ecce acquiris, non infructuose conturbaris, tamen
vane conturbaris. Quare, inquis, vane conturbor? Ecce
saccos impleo, parietes mei vix capiunt quod acquiro:
Quare vane conturbor? Thesaurizas & ignoras cui ea
Psal.38. congreges. Aut si scis cui, obsecro dic & mihi. Audiam
te cui. Si non vane conturbaris dic cui thesaurizas? Mi-
hi, inquis. Hoc audes dicere moriturus? Filiis meis, in-
quis, Hoc audes dicere de morituris? Magna pietas, the
saurizat pater filiis: imò magna vanitas, thesaurizat mo
riturus morituris. Si propterea quia morituris dimittis,
quid colligis? Hæc causa & filiorum, successuri sunt nō
permāsuri. Omitto dicere qualibus filiis, ne forte quod
cōgregauit auaricia, perdat luxuria: Alius fluendo per-
dit, quod tu laborādo cōgregasti. Sed omitto hoc. For-
te erunt boni filij, luxuriosi non erunt, seruabunt quod
dimisisti, augebunt quod seruasti, nō perdent quod cō-
gregasti, Filij tui tecum sunt pariter vani si hoc faciūt,
si te patrem in hoc imitantur: Illis dico quod tibi dice-
bā. Filio tuo dico, Cui seruas illi dico, Thesaurizas, &
nescis cui congreges ea. Sicut enim tu nescisti, sic & ille
nescit. Si in illo vanitas permansit, nunquid ad ipsum
defecit veritas? Omitto dicere, quia forte dū viuis the- K
saurizas furi. Vna nocte venit, & tot diebus ac noctib*
congregatum paratum inuenit. Thesaurizas forte la-
troni, forte prædoni. Nolo amplius dicere ne comme-
morem & refricem perpessorum dolores. Quàm mul-
ta quæ cōgregauit inanis vanitas, parata inuenit hosti-
lis crudelitas. Nō est enim meum optare, sed omnium
est timere. Auertat hoc deus. Sufficiant flagella ipsius.
Omnes oremus, auertat hoc deus. Parcat deus nobis
quē rogamus. Sed si dicat quibus, quid respōdemus? Tu
ergo ô homo, ô omnis homo, tu qui vane thesaurizas,
vnde mihi respondes tractanti tecum, & tecū quęrenti
consilium in causa omnium? Dicebas enim & respon-
debas, Thesaurizo filio meo, filiis meis, posteris meis.
Dixi, quanta sint & in ipsis filiis metuenda. Sed omitto
pœnaliter victuros filios sicut optat inimicus, sic viuāt
vt optat pater, quàm multi in casus inciderunt, Dixi, cō
memoraui, horruisti & non correxisti. Quid enim re-
spōsurus es, nisi hoc dicas, forte non? Et ego sic sum lo-
cutus, Forte, inquā, furi, forte latroni, forte prędoni. Nō
dixi certe, sed forte. Inter forte fiet, forte nō fiet: nescis L
ergo quid fiet: Vane cōturbaris. Vides quàm verum di-
xerit veritas, quàm inaniter conturbetur vanitas. Au-
disti, tandem aliquādo sapuisti, quia hocipsum cum di-
cis forte filiis meis, nō autem audes dicere certus sum,
quia filiis meis, nescis cui congreges ea. Ergo vt video,
vt antè dicebā, defecisti in causa tua, non inuenis quod
mihi respōdeas, sed nec ego quid tibi. Ambo itaq; quæ-
ramus, ambo consilium petamus. Habemus copiam nō
sapientis, sed ipsius sapientię: Audiamus ambo Christū,
Iudęis scandalū, gentibus autem stulticiam, ipsis autem 1.Cor.1.
vocatis Iudæis & Gręcis Christum dei virtutem & dei
sapientiam. Quid paras munimenta diuitiis tuis? Audi
virtutem, nihil fortius. Quid paras argumenta diuitiis
tuis? Audi sapientiam dei, nihil prudentius. Forte enim
cum dixero scandalizaberis: Iudæus eris, quia Christus
Iudæis scādalum. Forte cum dixero stultum tibi vide-
bitur: Gentilis eris, qui Christus gentibus stulticia: Chri
stianus es, vocatus es. Vocatis autem Iudæis & Græcis
Christus dei virtus est & dei sapiētia. Nolite cōtristari
cum dixero, nolite scandalizari, nolite veluti insipien-
tiæ meæ ore torio insultare. Audiamus, Quod enim di M
cturus sum, Christus dixit: Contemnis pręconem, time
iudicem. Quid ergo ego dicam? Iam me propemodum
pauloante Euangelij lector hac cura liberauit. Non er-
go lego, sed lecta recolo. Consilium quærebas in causa
tua deficiens, vide quid dicat fons recti consilij, fons
vnde quicquid imples venenum non times. Nolite vo Matt.6.
bis condere thesauros in terra, vbi tinea & comestura
exterminat, & vbi fures effodiunt & furantur, sed the-
saurizate vobis thesauros in cœlo, quò fur nū accedit,
neque tinea corrumpit. Vbi enim est thesaurus tuus, ibi
erit & cor tuū. Quid expectas amplius? Res aperta est.
Consilium patet, sed cupiditas latet, imò non latet, sed
etiam ipsa quod peius est patet, Nō enim cessat rapina
grassari, non enim cessat fraudare auaricia, non enim
cessat periurare malicia. Totum vt quid? Vt thesaurize-
tur. Et vbi ponatur? In terra. Recte quidē à terra in ter-
ram. Homini enim à quo nobis dixi laborē fuisse pro-
pinatum, dictū est peccanti, Terra es, & in terram ibis. Gene.3.
Merito thesaurus in terra, quia cor in terra. Vbi est er-
go quod habemus ad deū? Dolete qui intellexistis, cor-
rigimini si doluistis. Quādiu vultis laudare & non fa-
cere? Verum est, nihil verius. Fiat ergo quod verum est.
Vnum deum laudamus & nō mutamur, vt non etiam
in hoc

A in hoc vane conturbemur. Ergo nolite vobis condere thesaurũ in terra, siue experti quo modo pereat quod in terra reconditur, siue non experti, sed ex alteris metuentes experiri. Quem nõ corrigunt verba, corrigant experimenta. Non surgitur, non proceditur, nisi vt vna voce dicatur ab omnibus: Væ nobis, ruit mũdus. Si ruit, quare non migras? Si tibi architectus diceret ruituram domũ tuam, nõne prius migrares quam murmurares? Structor mũdi tibi dicit ruiturum mundũ, & non credis? Audi vocem prędicentis, audi consilium commonentis. Vox prædicẽtis est, Et cœlũ & terra transibunt. *Luca.21.* Vox cõmonentis est, Nolite vobis condere thesaurum in terra. *Matth.6.* Ergo si creditis prędicenti, si non contemnitis commonentem, fiat quod dicit. Non enim ille te fallit qui tale consilium dedit. Non perdes quod dedisti, sed sequeris quod misisti. *Matt.19.* Consilium ergo do, Da pauperibus, & habebis thesaurum in cœlo. Non sine thesauro remanebis, sed quod habes in terra solicitus, habebis in cœlo securus. Cõsilium do seruandi non perdendi. Habebis, inquit, thesaurum in cœlo, & veni sequere me, vt B ducam te ad thesaurum tuum. Non est hoc dispendiũ, sed compendium. Cur silent homines? Audiant, vel experti quod timeãt, faciant vnde non timeant, migrent in cœlum. Frumẽtum ponis in terra, venit amicus tuus qui nouit frumẽtum & terræ naturam, docet tuam imperitiam, dicit tibi, Quid fecisti? Frumentum in terra in inferioribus posuisti. Humidus locus est, putrescit quod posuisti, perdes laborem tuum. Respondes, Quid ergo faciam? Migra, inquit, in superiora. Audis ergo amicum consilium dantem de frumento tuo, & contẽnis deum consilium dantem de corde tuo? Frumentum tuum times ponere in terra, & cor tuum perdis in terra. Ecce dominus deus tuus dat tibi cõsilium de corde tuo: Vbi enim, inquit, fuerit thesaurus tuus, illic erit & cor tuum. *Matt.6.* Leua, inquit, cor in cœlo, ne putrescat in terra. Consiliũ est eius, qui te vult seruare non perdere. Si ergo ita est, quo modo pœnitet eos qui nõ fecerunt? Modo quid sibi dicunt? In cœlo haberemus, quod in terra perdidimus. Intrasit hostis domum, nũquid inuaderet cœlum? Occidit seruum custodem, nunquid occideret domi- C num seruatorem, quõ fur nõ accedat, neq; tinea corrũpit? Quàm multi dicunt: Ibi haberemus, ibi nostros thesauros reconderemus, quò eos securi post paululum sequeremur. Quare non audiuimus dominum nostrum? Quare contempsimus patrem monentem, & hostẽ sentimus inuadentem? Ergo si consilium est hoc, nõ simus pigri in tam bono consilio, & si migranda sint quæ habemus, in eum locum transferamus vnde ea nõ perdamus. Quid sunt pauperes quibus damus, nisi laturarij nostri per quos in cœlum de terra migramus? Da, laturario tuo das, ad cœlum portat quod das. Quo modo, inquis, ad cœlum portat? Et video quia manducando cõsumit. Prorsus nõ tenendo, sed manducando transportat. An excidit tibi, Venite benedicti, percipite regnũ, Esuriui enim & dedistis mihi manducare: Et cũ vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis? *Matth.25.* Si ante te mendicãtem non contempsisti, attende ad quẽ peruenerit quod dedisti. Cum vni, inquit, ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Christus accepit quod dedisti. Ille accepit, qui tibi vnde dares dedit. Ille accepit, qui in fine tibi seipsum dabit. Nam & hoc fratres aliquando commonui charitatem vestrã, quod me fateor in scriptura dei plurimũ mouet, & sæpius debeo cõmonere. Rogo vos vt cogitetis, quod ait ipse dominus noster Iesus Christus, in fine seculi cum venerit ad iudicium, cõgregaturum

se omnes gentes in conspectu suo, & diuisurum homi- D nes in duas partes, alios ad dexteram, & ad sinistram alios positurum, dextris; dicturum, Venite benedicti *Ibidem.* patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Sinistris autem, Ite in ignem æternum qui paratus est diabolo & angelis eius. Quęre causas vel tantæ mercedis, vel tanti supplicij, percipite regnum, & ite in ignem æternum. Quare isti percepturi regnum? Esuriui enim & dedistis mihi manducare. Quare illi ituri in ignem æternum? Esuriui enim & nõ dedistis mihi manducare. Quid est hoc rogo? Video de his qui percepturi sunt regnum, quia dederunt tanquam boni & fideles Christiani: verba domini non cõtemnentes, & cum fiducia promissa sperantes fecerunt hoc: quia si non fecissent, vitæ ipsorũ bene sterilitas ista non vtiq; conuenisset. Forte enim casti erant, non fraudatores, nõ ebriosi, abstinentes se ab operibus malis: Si hoc non adderent, steriles remanerẽt. Fecissent enim, Declina à malo: non fecissent, Et fac bonum. *Psal.33.* Veruntamen etiam ipsis non ait, Venite percipite regnum, caste enim vixistis, nulli fraudem fecistis, neminem pau- E perem oppressistis, limitẽ nullius inuasistis, neminem iurando fefellistis. Nõ dixit hæc, sed percipite regnum, quia esuriui & dedistis mihi manducare. Quanto hoc excellit quando cætera tacuit, & hoc solũ dominus nominauit? Rursus ad illos, Ite in ignem æternũ, qui præparatus est diabolo & angelis eius. Quàm multa posset in impios dicere, quoniam si quærerent quare imus in ignem æternũ, quare quæris adulter, homicida, fraudulator, sacrilege, blasphemator, infidelis? Nihil horum, sed quia esuriui & nõ dedistis mihi manducare. Video vos moueri, sicut moueor. Et vere mira res. Huius autẽ admirabilis rei rationem colligo vt possum quam vos non celabo, Scriptum est, Sicut aqua extinguit ignem, *Eccl.3.* ita eleemosyna extinguit peccatum. Item scriptum est, Include eleemosynam in corde pauperis, & ipsa pro te *Eccl.29.* deprecabitur dominum. Item scriptum est, quod paulo ante commemoraui, Consilium meum audi rex, & *Dani.4.* peccata tua eleemosynis redime. Et alia multa sunt diuini eloquij documenta, quibus ostenditur multum valere eleemosynam ad extinguenda & delenda peccata. F Proinde illis quos damnaturus est, imò plus illis quos coronaturus solas eleemosynas imputabit, tãquam dicens, Difficile est, vt si examinem vos, & appendã vos, & scruter diligentissime facta vestra, nõ inueniam vnde vos damnem: Sed ite in regnũ, Esuriui enim & de- *Matt.5.* distis mihi manducare. Non ergo itis in regnum quia non peccastis, sed quia vestra peccata eleemosynis redemistis. Rursus & illis, Ite in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Et illi tanquam noxij, olim rei, sero trementes, attendentes peccata sua quãdo auderent dicere, immerito se damnari, immerito in se hanc depromi à iudice tam iusto sententiam? Considerando conscientias suas, considerando omnia vulnera animæ suæ, quando auderent dicere, iniuste damnamur? De quibus antè in Sapientia dictum est, Tradu *Sapien.5.* cent eos ex aduerso iniquitates eorũ: Sine dubio videbũt se iuste damnari pro sceleribus & criminibus suis: & quasi eis diceret, Nõ inde vnde putatis, sed quia esuriui & non dedistis mihi manducare. Si enim ab illis omnibus vestris factis auersi & ad me cõuersi, illa omnia crimina atque peccata eleemosynis redemissetis, ipsæ eleemosynæ modo liberarẽt vos, & à reatu tantorum criminum absoluerent. Beati enim misericordes, *Matt.5.* quoniam ipsis misericordia præstabitur. Modo autem

ite in

G ite in ignem æternum, Iudiciũ ſine miſericordia ei qui non fecit miſericordiam. *Iaco.2.* Commendauerim vobis fratres mei, Date panem terrenũ, & pulſate ad cœleſtem. *Ioan.6.* Domin⁹ panis eſt. Ego ſum panis, inquit, vitę. Quo modo tibi dabit qui non das egenti? Eget ad te alter, eges ad alterum: Et cum eges ad alterum, & eget ad te alrer, ille ad egẽtem eget. Nam ad quem tu eges nullius eget, fac quod circa te fiat. Non enim quo modo inter ſe ſolent improperare quodã modo beneficia amici: Ego tibi pręſtiti hoc: Reſpõdetur, Et ego tibi hoc: vult vt pręſtemus ei, quia & ipſe præſtitit nobis. Nullius indiget, ideo verus eſt dominus. *Pſal.15.* Dixi domino deus meus es tu, quoniã bonorum meorum non eges. Cum ergo ſit dominus & verus dominus, & bonorum noſtrorum non egeat, tamen vt aliquid etiam erga illum faceremus, eſurire dignatus eſt in pauperibus ſuis. *Matt.25.* Eſuriui, inquit, & dediſtis mihi manducare. Domine quãdo te vidimus eſurientem? Cum vni ex minimis meis feciſtis, mihi feciſtis. Breuiter ergo audiant homines digneq; conſiderent, quantũ ſit meritum Chriſtum pauiſſe eſurientem, H & quale ſit crimen Chriſtum contempſiſſe eſurientem. Mutat quidem hominem in melius pœnitentia peccatorum, ſed nec ipſa videtur aliquid profutura ſi ab operibus miſericordiæ ſterilis fuerit. Teſtatur hoc veritas per Ioannem, qui venientibus ad ſe dicebat, *Luca.3.* Generatio viperarũ, quis vobis oſtendit fugere ab ira ventura? Facite ergo dignos fructus pœnitentiæ. Et ne dicatis, patrem habemus Abraham. Dico enim vobis, quia potens eſt deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ. Iam enim ſecuris ad radices arborũ poſita eſt. Omnis enim arbor nõ faciens fructum bonum, excidetur & in ignẽ mittetur. De hoc itaq; fructu ſuperius ait, Facite fructus dignos pœnitentiæ. Quiſquis itaq; iſtos fructus non fecerit, ſine cauſa putat per ſterilem pœnitentiam ſe mereri veniam peccatorum. Qui ſint autem iſti fructus, ipſe conſequenter oſtendit. Nam poſt hæc eius verba interrogabant eum turbæ, dicentes, Quid ergo faciemus, id eſt, qui ſunt iſti fructus quos vt faciamus hortaris & terres? Reſpõdens autem dicebat illis, Qui habet duas tunicas det vnam non habenti, & qui habet eſcas ſimiliter faciat. Quid manifeſtius fratres mei? Quid cer I tius? Quid expreſsius? Quid ergo aliud ſonat, quod ſuperius ait, Omnis arbor non faciens fructum bonum excidetur & in ignem mittetur: niſi quod ſiniſtri audituri ſunt, Ite in ignem æternũ: *Matt.25.* Eſuriui enim, & non dediſtis mihi manducare? Parum eſt itaq; recedere à peccatis, ſi præterita curare neglexeris: ſicut ſcriptum eſt, *Eccli.21.* Fili peccaſti, ne adiicias iterum. Et ne hoc ſolo ſecurũ ſe eſſe putaret: Et de priſtinis, inquit, deprecare vt tibi dimittatur. Sed quid proderit deprecari ſi te nõ dignũ feceris exaudiri nõ faciendo fructus dignos pœnitentiæ, vt tanquã ſterilis arbor excidaris & in ignem mittaris? Si ergo exaudiri vultis cum deprecamini pro peccatis veſtris, Dimittite & dimittetur vobis. *Luca.6.*

Item in eadem dominica Homilia de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Matthæum, Simile eſt regnum cœlorum homini patriſamilias qui exiit primo mane & cæt. quæ inſerta eſt in ſermone LIX. de verbis domini.

Item in eadem dominica alius ſermo de epiſtola, Non ſic pugno &c. qui habetur inter ſermones de verbis Apoſtoli XIX.

Dominica in Sexageſima, De vocatione Abrahæ, Egredere de terra tua &c. Sermo I.

Modo cum diuina lectio legeretur audiuimus K dominum beato Abrahæ dicẽtem, *Sermo LI.* *Gene.12.* Egredere de terra tua, & de cognatiõe tua, & de domo patris tui. Omnia enim fratres chariſsimi, quę in veteri teſtamento conſcripta ſunt, noui teſtamẽti typum & imaginem prætulerunt, ſicut Apoſtolus dicit, *1.Cor.10.* Omnia enim in figura contingebant illis: Scripta ſunt autem propter nos, in quos fines ſeculorũ obuenerunt. *Egredi de terra ſua quid.* Si ergo propter nos ſcripta ſunt, quod tũc in Abraham corporaliter legimus factum, ſpiritualiter in nobis videbimus impletũ, Egredere, inquit dominus, de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui. Hæc omnia fratres pro ſacramento baptiſmi in nobis & credimus & ſentimus impleri. *Terra noſtra quæ.* Terra noſtra caro noſtra eſt. Et bene de terra noſtra egredimur, quãdo carnales cõſuetudines deſerẽtes, Chriſti veſtigiis inhęremus. Quaſi non tibi videtur fœliciter de terra ſua, id eſt, de ſeipſo egredi, qui de ſuperbo efficitur humilis, patiẽs ex iracũdo, caſtus ex luxurioſo, largus ex cupido, benignus ex inuido, placidus ex cruento? Vere fratres fœliciter de terra ſua egreditur, qui pro dei amore taliter cõmutatur. L Deniq; etiam in collocutione priuata ita loqui cõſueuimus, vt ſi aliquis malus homo ſubito bona opera cœperit exercere, dicamus de illo, Exiit iſte de ſe. Et vere bene de ſe exiiſſe dicitur, Egredere, inquit dominus, de terra tua. *Terra morientium & viuentium.* Terra noſtra, id eſt, caro noſtra ante baptiſmum terra morientium fuit, per baptiſmum facta eſt terra viuentium. Ipſa eſt illa terra de qua Pſalmiſta cõmemorat, dicens, *Pſal.26.* Credo videre bona domini in terra viuentium. Terra viuentium & nõ morientium, id eſt, virtutum non viciorũ, vt dixi, per baptiſmum facti ſumus: ſi tamen poſt acceptũ baptiſmum ad viciorũ non reuertimur volutabrum, ſi poſteaquam terra viuẽtium facti ſumus, opera morti obnoxia & luxurioſa non faciamus. Et veni, inquit dominus, in terram quam monſtrauero tibi. *Gene.12.* Tunc enim ad terram quam dominus oſtendit cum gaudio veniemus, ſi prius de terra noſtra, id eſt, de carne noſtra, ipſo adiuuante, vicia & peccata repellimus, Egredere, inquit, & de cognatiõe tua. *Cognatio noſtra quæ.* Cognatio iſta, vicia intelliguntur atque peccata, quæ nobiſcum quodam modo & ex parte naſcuntur, & ab infantia malis moribus adduntur ac nutriuntur. M De cognatione ergo noſtra egredimur, quando per gratiam baptiſmi omnibus peccatis & viciis vacuamur: ita tamen vt poſtea cum dei adiutorio quantum poſſumus laboremus, vt expulſis viciis virtutibus repleamur. Nã ſi per baptiſmum malis omnibus vacuati, deſides eſſe voluimus & ignaui, timeo ne impleatur illud in nobis quod in Euangelio ſcriptum eſt, *Matt.12.* Cũ exierit ſpiritus immundus ab homine, vadit per loca arida & quærit requiem & non inuenit. Poſtea reuerſus ſi inuenerit domum vacuam, adducit ſecũ ſeptem ſpiritus nequiores ſe, & ingreſsi habitant ibi: Et erũt hominis illius poſteriora peiora prioribus. Ita ergo de cognatione noſtra, id eſt, de peccatis & viciis exeamus, vt nunq̃ ad hæc mala poſtea velut canis ad vomitum redire velimus. Egredere, inquit, & de domo patris tui. Et hoc chariſsimi ſpiritaliter debemus accipere. Pater noſter ante gratiã Chriſti, diabolus fuit. De ipſo dominus in Eũãgelio Iudæos arguit, dicẽs, *Ioan.8.* Vos ex patre diabolo eſtis, & deſideria patris veſtri facere vultis. Patrem ergo hominũ dixit diabolum, non ex ipſo naſcendo: ſed ipſius nequiciã imitando, nõ quòd ex ipſo potuerint naſci, ſed quòd eum voluerint imitari. Nam quòd prius pater noſter diabolus fuerit, ex perſona dei loquentis ad eccleſiam, Pſalmiſta

A mista cōmemorat, dicens, Audi filia & vide, & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui. Cōsiderate fratres quid dixerit, Audi, inquit, filia. Qui dicit, Audi filia, pater vtique est. Et cum dicit, Obliuiscere populū tuum & domum patris tui: patrem vtique admonet relinquendū. Inuitamur ergo à deo patre, vt beata & fœlici cōmutatione patrem diabolum relinquamus. Bene diabolum patrem relinquimus, si deo auxiliante calliditatē & nequicias illius vitare semper vel fugere studeamus. Hæc ergo omnia fratres, id est, vt exēplo beati Abrahæ de terra nostra, conuersatione vtique carnali possimus exire, & cognationem nostrā, vicia videlicet & peccata relinquere, & de domo diaboli patris effugere, non nostris viribus, sed Christi gratia donante meruimus. Et ideo quantum possumus cum ipsius adiutorio laboremus, ne iterum ad consortium vel ad amicicias diaboli, aut ad vicia vel ad carnales concupiscentias redeamus, propter illud quod scriptum est, Iam sanus factus es, noli peccare ne quid tibi deterius B contingat: sed Abrahæ fidem potius imitando, & bona iugiter opera faciendo, non solum ad veniam, sed etiam ad cōsortium vel amiciciam dei peruenire possimus. Sed & illud fratres charissimi quod de hac eadem re dominus locutus est ad Moysem, cum grandi metu & tremore considerare debemus. Sic enim ait, Cum tradiderit vobis dominus terrā Chananæorum, cauete ne vnquam cum habitatoribus terræ illius iungatis amicicias, quæ vobis protinus sint in ruinam. Cū enim per gratiam baptismi à nobis omnia crimina vel peccata expulsa esse credamus, si postea cum ipsis viciis & peccatis amicicias iungimus, dum eis ad cupiditatem vel luxuriā consentimus, sine dubio eorum amicicia nobis efficitur in ruinam. Et ideo quantum possumus cum dei adiutorio pro salute animæ laboremus, & agro cordis nostri quem peccata vel crimina possederant, virtutes intromittere festinemus, vt in nobis impleatur illud quod beatus Isaac in typo Christi benedicens filium suū, dixit, Ecce odor filij mei, sicut odor C agri pleni, cui benedixit dominus, quod ipse præstare dignetur, cui honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Psal.44. *Ioan.5.* *Deut.7.* *Gene.27.*

Item in eadem dominica, Homilia de eo quod scriptū est in euangelio secundū Matthaeum, Exiit qui seminat, &c quæ habetur lib.1. quæstionum Euangeliorum, cap.X. & XIII.

Feria quarta post dominicam in Sexagesima, De charitate & dilectione dei, & de caeco illuminato: Ser. I.

Sermo LII.

De charitate nobis pauloante Apostolus loquebatur, cum eius epistola legeretur, & eam nobis sic commendabat, vt intelligeremus cætera omnia quamuis magna dei dona, sine illa nihil prodesse. Vbi autem ipsa est, sola esse non potest. Et nos ergo vestræ charitati sermonem de charitate reddamus. Charitas alia est diuina, alia est humana: alia est humana licita, alia illicita. De his ergo tribus charitatibus vel dilectionibus, duo enim nomina habet apud Latinos, quæ Grǽce ἀγάπη dicitur, quod dominus donauerit dicam. Hæc ergo prima est distributio mea, quod dixi aliam humanam, aliam diuinam esse charitatem. Eandemque humanam in duo distribui, quod alia sit licita, alia illicita. Prius ergo loquor de humana licita quæ non reprehēditur: Deinde de humana illicita quæ dānatur: Tertio de diuina quæ nos perducit ad regnū. Vt ergo breuiter insinuem, licita est humana charitas qua vxor diligitur, illicita qua meretrix vel vxor aliena. In foro enim & plateis magis licita charitas diligitur quàm meretrix:

Charitas alia diuina, alia humana. In li.50.hom. 38. in prin. *Charitas humana alia est licita, alia illicita.*

In domo dei, in templo dei, in ciuitate Christi, in corpore Christi, etiam meretricis amor ad gehēnas amātem perducit. Licitam ergo charitatē habete, humana est: sed, vt dixi, licita est. Nō solum autē ita licita est vt concedatur, sed ita licita est vt si defuerit reprehendatur. Liceat vobis humana charitate diligere coniuges, diligere filios, diligere amicos vestros, diligere ciues vestros. Omnia enim ista nomina habent necessitudinis vinculum, & gluten quodam modo charitatis. Sed videtis istam charitatem esse posse & impiorum, id est, paganorum, Iudæorum, hæreticorum. Quis enim eorū non amat vxorem, filios, fratres, vicinos, affines, amicos &c. Hæc ergo humana est. Si ergo tali quisque crudelitate efferatur vt perdat etiam humanū dilectionis affectum, & non amet filios suos, & non amet cōiugem suam, nec inter homines numerandus est. Nō enim laudandus est qui amat filios suos, sed damnandus est qui non amat filios. Adhuc enim videat cum quibus debet ei esse dilectio ista communis. Amat filios, & feræ amāt filios: Amant filios aspides, amant filios tigrides, amant filios leones. Nulla enim bestia est quæ nō filiis suis blā de murmuret. Nam cum terreat homines, paruulos fouet. Fremit leo in filios, vt nemo transeat. Intrat in speluncam vbi habet filios suos, omnem rabiē feritatis exponit. Foris eam ponit, cum ipsa non ingreditur. Ergo qui nō amat filios suos, etiam leone peior est, humana sunt ista & licita sunt. Illicitum amorem cauete, membra Christi estis, & corpus Christi estis. Audite Apostolum & terremini. Non potuit enim grauius dicere, nō potuit vehementius, non potuit acrius deterrere Christianos ab amore fornicationum, nisi vbi dixit, Tollēs ergo membra Christi, faciam membra meretricis? Vt autem hoc diceret, superius ait, Nescitis quia qui adhæret meretrici vnum corpus est? Et testimonium de scriptura dedit quod scriptum est, Erunt duo in carne vna. Dictū est enim hoc diuinitus, sed de viro & vxore vbi licet, vbi cōcessum est, vbi honestum est, non vbi turpe, non vbi illicitum, nō vbi omni ratione damnabile. Sicut autem vna fit caro in permixtione licita viri F & vxoris, sic vna fit caro in permixtione illicita meretricis & amatoris. Cum ergo vna fit caro, illud teterreat, illud exhorreat quod addidit, Tollens ergo membra Christi. Membra Christi, Christiane attende. Membra Christi noli in altero, in te attende membra Christi qui emptus es sanguine Christi. Tollens ergo membra Christi, faciam membra meretricis? Hoc qui non horret, deo horret. Prorsus prorsus obsecro vos fratres mei: Ecce ponamus, quod non est, promisisse deum talibus impunitatem & dixisse, Qui talia fecerint miserebor eorum, non eos damnabo: Faciamus hoc dixisse deum. Etiam promissa impunitate tollit quisque membra Christi, & facit iam membra meretricis? Non facit si est ibi tertia diuina dilectio. Etenim tres dilectiones commemoraui, de tribus me quod dominus daret dicturū esse promisi. De licita humana, de illicita humana, de illa excellenti atque diuina. Interrogemus diuinam charitatem, & ponamus ante illam duas humanas charitates, & dicamus ei, Ecce licita charitas humana qua vxor diligitur & filij aliique necessitudines seculares: Ecce alia illicita qua diligitur meretrix, qua diligitur ancilla aliena, qua diligitur aliena filia non petita, non promissa, qua diligitur vxor aliena. Duæ ante te sunt charitates, cum qua istarum vis manere? Qui eligit manere cum illa humana licita, cum illa humana illicita non manet. Nemo sibi dicat, ambas habeo.

Charitas humana licita. *Charitas humana illicita.* *1.Cor.6.* *Gene.2.* *Christi membra.* *Charitas diuina.*

G habeo. Si ambas habes admittendo ad te dilectionem meretricis, iniuriā facis matronæ & quæ ibi habitat diuinæ charitati. Puto enim quia si homo coniugatus es & diligas meretricem, non mittis meretricem in domum tuam vt habitet cum matrona tua. Non vsqueadeo progrederis: Tenebras quæris, latebras quæris, turpitudinem nō profiteris. Sed & qui non habent vxores & sunt quasi meretricum licentius amatores, ideo dixi quasi, quia & ipsi dānantur si iā sunt fideles: puto quia & adolescens nōdum habens vxorē si diligat meretricem non eam facit habitare cū sorore sua, non eam facit habitare cum matre sua, ne iniuriam faciat humanæ pudicitiæ, ne offendat decus sanguinis sui. Si ergo non facis habitare meretricem quam diligis cum matre tua, cū sorore tua, ne sicut dixi, offendas decus sanguinis tui: facis habitare in corde tuo dilectionem meretricis cū dilectione dei, & offendis decus sanguinis Christi? Amate deum, nihil melius inuenitis. Amatis argentum, quia melius est ferro & æramento. Amatis
H plus aurum, quia melius est argento. Amatis plus lapides preciosos, quia & auri precium superāt. Amatis postremo istam lucem quam dimittere formidat omnis qui mortem timet. Amatis, inquam, istam lucem, quo modo eam amore quodā ingenti desiderabat, qui post
Matt.10. Iesum clamabat, Miserere mei fili Dauid. Clamabat cæcus Christo transeunte. Metuebat enim ne transiret, &
Mar.10. non sanaret. Et quantum clamabat, vt turba prohibente non taceret, vicit contradictorē, tenuit Saluatorem, obstrepentibus turbis & clamare prohibentibus, stetit Iesus. Vocauit eum & dixit ei, Quid vis tibi fieri? Domine, vt videam, inquit: Respice, fides tua te saluum fecit. Amate Christum, desiderate lumen quod est Christus. Si desiderauit ille lumen corporis, quanto plus lumen cordis desiderare debetis. Ad eū non vocibus, sed
De verbis moribus clamemus. Viuamus bene, mundum contem-
dñi, ser.18. namus. Nihil nobis sit omne quod transit. Reprehensuri sunt nos quando sic vixerimus quidā dilectores nostri homines seculares, amantes terram, sapientes puluerem, nihil de cœlo ducentes, auras liberas corde, nare carpentes. Reprehensuri sunt nos proculdubio atq; dicturi si viderint nos ita humana, ista terrena conte-
I nere. Quid pateris? Quid insanis? Turba illa est cōtradicens ne cæcus clamet, & aliquāti Christiani sunt qui prohibēt viuere Christiane: quia & illa turba quæ cum Christo ambulabat, & vociferantem hominē ad Christum ac lucem desiderātem ab ipsius Christi beneficio prohibebant, sunt tales Christiani. Sed vincamus illos, viuamus bene & ipsa vita sit vox nostra ad Christum, stabit qui stat. Nam & ibi magnum mysteriū est. Transiens erat ille quando clamabat. Quando sanauit, stetit.
Christi trā- Transitus Christi intentos nos faciat ad clamandum.
situs quid. Quis est transitus Christi? Quicquid pro nobis tēporaliter pertulit, trāsitus eius est. Natus est, transit: Nūquid adhuc nascitur? Creuit, transit: Nunquid adhuc crescit? Suxit: Nunquid adhuc sugit? Manducauit & bibit: Nūquid adhuc facit? Defessus dormiuit: Nunquid adhuc dormit? Postremo prensus est, vinctus est, verberatus est, spinis coronatus est, alapis cæsus est, sputis illitus, ligno suspensus, occisus, lancea percussus, sepultus, resur-
Ioan.1. rexit: Adhuc transit. Ascendit in cœlum, sedet ad dexteram patris: Stetit. Clama quantum potes, modo te illuminat. Nam in eo ipso quod verbum erat apud deum, vtique stabat, quia nō mutabatur. Et deus erat verbum, & verbum caro factum est. Caro per transitum multa fecit, & passa est: Verbum stetit. Ipso verbo cor illuminatur, quia ipso verbo caro quam suscepit honoratur. K
Tolle verbum, quid est caro? Hoc est quod tua. Caro autem Christi vt honoretur, verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Clamemus ergo & bene viuamus. Amate filios vestros, amate coniuges vestras, & si seculariter. Nam secundum carnem amare debetis, vt secundum deum illis consulatis, & non in eis nisi Christum diligatis, & oderitis in vestris si Christum habere noluerint. Ipsa enim est charitas illa diuina. Nam quid eis proderit transitoria & mortalis charitas vestra? Tamen quando & humanitus diligis vxorē, sed plus dilige Christum. Non dico vt non diligas patrem, non dico vt non diligas filios, sed plus dilige Christum. Audi illum dicentem, ne mea putes ista verba: Qui amat patrem aut matrem plus q̄ me, non est me dignus. Quādo audis, Non est me dignus, non times? De quo dixit, Non est me dignus, non est cum illo. Qui cum illo nō
erit, vbi erit? Si non amas cum illo esse, time sine illo esse. Quare times sine illo esse, quia cum diabolo eris si *Matt.10.*
cum Christo non fueris. Et vbi erit diabolus? Audi ipsum Christum, Ite in ignem æternum, qui paratus est L
diabolo & angelis eius. Si igne cœli non accenderis, *Matt.25.*
ignem time gehennarum. Si non amas esse inter angelos dei, time esse inter angelos diaboli. Si non amas esse in regno, time esse in camino ignis ardētis inextinguibilis sempiterni. Vincat in te prius timor, & erit amor. Timor pædagogus sit. Non ipse in te remaneat, sed te ad charitatem quasi ad magistrum perducat.

Item in eadem feria alius sermo de epistola diei, Quem diligit dominus castigat &c. qui habetur in libro 83. quæstionū, quæstione LXXXII.

Item in eadem feria Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus &c. quæ habetur inter sermones de verbis domini XI.

Dominica in quinquagesima, De fide, spe, & charitate: Sermo I.

Vicūque enim Christianum nomen tenet, & *Ser.LIIII.*
quicunq; sacramentis diuinis est imbutus fratres charissimi, necesse vt religionis Christianæ rationem sciat, & fidei veritatē agnoscat, M
eius quoq; fidei, quæ vt Apostolus ait, per dilectionem *Galat.5.*
operatur, quæ in præsenti confortat ac roborat credētes, & in futuro perducit ad dei contemplationem. Nā tria quędam proposuit animæ nostrę necessaria beatus & egregius gētium doctor, dicens, Nunc autē manent *1.Cor.13.*
fides, spes, charitas, tria hæc, maior autem horū est charitas. Primum ergo fides catholica Christiano necessaria est, quia in ipsa distinguuntur filij dei à filiis diaboli, filij lucis à filiis tenebrarum: per ipsam renascimur in baptismate, & salutem æternā impetramus, sicut scriptum est, Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. *Fides Christiano necessaria & quare.*
Hæc porta est vitæ, hæc ianua regni. Per ipsam discitur *Marc.16.*
veritatis sciētia, & percipitur cognitio diuinitatis, per ipsam gratiam dei inuenimus. Aliter autem deo placere non possumus, quia sine fide impossibile est placere deo. Vere enim beatus est qui & rectè credēdo bene viuit, & bene viuendo fidem rectam custodit. Igitur sicut *Hebr.11.*
ociosa est fides sine operibus bonis, ita nihil proficiunt opera bona sine fide recta. Vnde beatus Iacobus Apostolus dixit, Quid proderit fratres mei si fidem se dicat *Iaco.2.*
quis habere, opera autem non habeat? Nunquid poterit saluare eum? Fides sine operibus ociosa est. Sicut enim corpus

A corpus sine spiritu emortuum est, ita & fides sine operibus mortua est. Fidem ante omnia fratres mei rectam & immaculatam habere contendite, & secundum apostolicæ institutionis normam, symbolum à sanctis patribus constitutum memoriter tenete, & religiose viuentes obseruare studete: Hæreticorum dogmata pestifera fugite, maleficorum & incãtatorum venena mortifera horrescite, diuinorum & sortilegorum nefandas traditiones quæ cum dæmonibus societatem habẽt penitus respuite, vt nihil aliud quàm quod catholica fides laudat, amat, prædicat, in mente siue in professione, seu moribus teneatis. Post hanc ergo fidem, spem firmam habere discite, quę animum nostrum ad inuisibilia trahit, & intentionem nostram in cœlestia & æterna inserit, & quodam modo nexibus insolubilib⁹ ligat, quę non decipit, sed fideliter obsequentes ad æternam beatitudinem perducit. Nemo igitur quamuis ingenti peccatorum pondere prematur, de bonitate diuinæ pietatis desperare debet, sed spe certę misericordiæ illius indulgẽtiam sibi quotidianis deprecati lachrymis, quam rectè sperare possunt si ab actione praui operis cessabunt. Ideo non propter spem veniæ, perseueranter peccare debemus, neque quia deus iuste peccata punit, veniam desperare debemus: vt neque cum fiducia peccemus, neque rursus peccata desperemus, sed vtroque periculo euitato, & à malo declinemus, & de pietate Dei veniam speremus. Similiter & in omnium tribulationum angustia, spe ad solatia supernæ pietatis currendũ est: quia in illo solo omnis spes & salus sine dubio consistit, dicente Propheta, In deo salutare meum & gloria mea, deus auxilij mei, & spes mea in deo est. Cum enim fidem rectam & spem firmam vobis fratres persuademus habere, hoc maxime hortamur vt charitatem in vobis habere & opere ostendere per omnia satagatis. Per ipsam enim & cum ipsa beatitudinem veram habituros vos esse sciatis, quia sine hac nemo videbit deum. Hæc autem ideo maior fide & spe ab apostolo esse narratur, quia cæteris recedentibus ipsa sola permanebit. Fidei enim succedit spes, & spei beatitudo, charitati autẽ non transmutatio, sed sola restat perfectio. Hęc omnium arx est virtutum, hæc promissio regni, hæc præmium summum est sanctorum in cœlo, quia in perenni gaudio nihil gratius, nihil dulcius habẽt sancti perfecto amore dei. Quem quia præsentem vidẽt, suauius C diligunt, & dulcius fruũtur ipso bono. Oportet vos scire fratres, quia in omnibus præceptis dei charitas obtinet principatum, sine cuius perfectione nihil Deo placere posse, Paulus Apostolus testatur, quia nec martyrium, nec seculi contemptum, nec eleemosynarum largitionẽ sine charitatis officio quicquam proficere posse ostẽdit. Vnde & ipse dominus à quodam scriba interrogatus, quod esset mandatum maximum, respondit, Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua. Addidit quoque, Secundum simile est huic, Diliges proximum tuum sicut teipsum. In his duobus mandatis tota lex pendet & Prophetę. Quod vero ait, Ex toto corde, & tota anima, & tota mente: id est, toto intellectu, tota volũtate, & ex omni memoria Deum esse diligendum. Dei vero dilectio in obseruatione mandatorum eius tota consistit, sicut alibi ait, Si quis diligit me, sermones meos seruat. Vnde & ipsa veritas alibi ait, In hoc cognoscent omnes, quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad inuicem. Item Apostolus, Plenitudo legis est dilectio. Item Ioannes euangelista, Hoc, inquit, mandatum

Spes est habenda. *Psalm. 61.* *Charitas operibus ostẽdẽda est.* *1. Cor. 13.* *Charitas quare maior spe & fide.* *1. Cor. 13.* *Matt. 22.* *Deus quo modo sit diligendus.* *Ioan. 14.* *Ioan. 13.* *Roma. 13.* *1. Ioan. 4.* [B]

habemus à Deo, vt qui diligit Deum, diligat & proximum. Si forte quis libet quærat, quis sit proximus, sciat omnem Christianum rectè proximum dici, quia omnes in baptismo filij Dei sanctificamur vt fratres simus spiritaliter in charitate perfecta. Nobilior est generatio spiritalis quàm carnalis, de qua in Euangelio ipsa veritas ait, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Qui autem taliter intelligẽs proximum diligit, sine dubio charitatem veram in semetipso tenebit. Hæc igitur fratres diligenter considerate, vt cum fide & dilectione vestram operemini semper salutem, habentes spem firmã, quia quicquid boni in præsenti agitis, in futuro ab illo inæstimabiliter remunerabimini, qui author & protector est nostræ salutis, Iesus Christus dominus noster, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat. D

Proximus quis. *Ioan. 3.*

In eadem dominica de vacca, ariete vel capra trium annorum, turture quoque & columba.

Sermo II.

Audiuimus fratres charissimi scripturam dicentem, Locutus est dominus ad Abraham dicẽs, Sume mihi vaccam triennem & capram trimam, & arietem annorum trium, turturem quoque & columbam. Qui tollens vniuersa hæc, diuisit ea per medium, & vtrasque partes contra se altrinsecus posuit, aues autem non diuisit. Descenderúntque volucres super cadauera, & abigebat eas Abraham. Cúmque sol occumberet, sopor irruit super Abraham, & horror magnus & tenebrosus inuasit eum. Cum ergo occubuisset sol, facta est caligo tenebrosa, & apparuit clibanus fumans, & lampas ignis transiens inter diuisiones illas. Quid ergo significent ista fratres, breuiter, quãtum dominus dederit, charitatis auribus vestræ cupimus intimare. Beatus Abraham, pater multarum gentium à domino dictus est. Omnes enim gentes quæ in Christum credunt & credituræ sunt, filij sunt Abrahæ, imitando fidem, non nascendo per carnem. Nam sicut Iudæi per infidelitatem degeneres facti ex filiis Abrahæ filij diaboli, & progenies viperarum sunt in Euangelio appellati: ita econtrario omnes gentes Christum fideliter credunt, Abrahæ filij effici meruerunt. Vacca ergo triennis, & aries annorum trium, & capra triennis, & turtur vel columba, figuram omnium gentium prætulerunt. Dicta sunt autem trium annorum, quia omnes gentes in trinitatis erant mysterium credituræ. Et quia tota Ecclesia catholica nõ solum habet spiritales, sed habet etiam & carnales, quamuis nonnulli in trinitatem se credere dicant, carnales tamen sunt, quia crimina & peccata vitare dissimulant. Quia ergo cum carnalibus sunt etiam spiritales, ideo turtur & columba sunt additæ. In turture & columba, spiritales possunt significari, vt in illis tribus animalibus carnales intelligi. Ergo diligenter attendite, quia illa tria animalia diuisisse in duas partes dicitur Abraham, & contra se inuicem posuisse. Aues, scriptura, inquit, non diuisit. Quare hoc fratres? Quia in ecclesia catholica carnales diuiduntur, spiritales omnino non diuiduntur: & sicut dicit scriptura, contra se inuicem præparantur. Quare carnales & diuisi & contra se positi sunt? Quia omnes luxuriosi & amatores mundi, contra se inuicem diuisiones & scãdala habere non desinunt. Isti ergo diuidũtur, quia sibi inuicem aduersantur: aues autem, id est, spiritales non diuiduntur. Quare spiritales non diuidũtur? Quia est illis cor vnum, & anima vna in deum. Est in illis vnum velle ac nolle: illis enim quas supra diximus aui-

Ser. LIIII. *Gene. 15.* [E] *Gene. 17.* *Ioan. 8.* *Matt. 23.* [F] *Gene. 15.* *Acto. 4.*

G bus,similes sunt,turturi scilicet vel columbæ.In turture
castitas, in columba simplicitas designatur. Omnes e-
nim in Ecclesia catholica deum timentes, & casti sim-
plicesq; esse signantur, & cũ Psalmista dicere possunt,
Psal. 54. Quis dabit mihi pennas sicut columbę,& volabo & re
Psal. 83. quiescam? Et iterum, Turtur inuenit sibi nidum vbi re-
ponat pullos suos. Et quando carnales qui diuidi pos-
sunt, grauibus viciorum cõpedibus premuntur in mun
do, spiritales diuersarum virtutum pennis eleuantur in
altum, & duabus velut alis, duobus scilicet præceptis,
Matt. 22. diligendo deum & proximum,eriguntur in cœlum,&
Philip. 3. cum apostolo dicere possunt, Nostra autem conuersa-
tio in cœlis est. Et quoties sacerdos dixerit,Sursum cor-
da, securi & fideliter dicunt se habere ad Deum, quod
valde pauci & rari in Ecclesia fiducialiter & cum veri-
Gene. 15. tate dicere possunt. Ideo ergo aues Abraham non diui-
Acto. 4. sit,quia spiritales,quibus,sicut dixi,est cor vnum & ani-
ma vna, diuidi & à Dei vel à proximi amore separari
non possunt,sed cum Apostolo clamant, Quis nos se-
Roma. 8. parabit à charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an
persecutio? Et cętera quę sequuntur,vsq; ad id quod di-
H ctum est. Neq; creatura alia poterit nos separare à cha-
ritate dei quæ est in Christo Iesu domino nostro. Spiri
tales ergo, nec tormentis separantur à Christo, carna-
les vero interdũ etiam ociosis fabulis separantur. Illos
non separat nec crudelis gladius, istos vero separat car
nalis affectus. Spiritales nec dura frangunt, carnales et-
iam blanda corrumpunt. Diuisit ergo Abraham illa a-
nimalia in duas partes,aues autem non diuisit. Cum au
Gene. 15. tem occubuisset sol, sopor,inquit,irruit super Abrahã,
& horror magnus & tenebrosus nimis, & apparuit cli-
banus ardens & fumans,& lampas ignis transiens inter
diuisiones illas. Videte fratres quid ignis iste inter di-
uisiones illas transiens dicitur, Turturem quoque & co
lumbam tetigisse non legitur. Vespera illa, finem mun-
di significauit: animalia illa, sicut iam diximus, typum
omnium gentium in Christo credentium prætulerunt.
Quæ tamen gentes, sicut iam dictum est, quia in se non
solum carnales, sed etiam spiritales, id est, non solum
bonos, sed etiam malos habent, ideo animalia illa di-
uisa sunt, & ignis transiuit per ea secundum illud quod
1. Cor. 3. dicit Apostolus, Dies enim domini declarabit, quia in
igne reuelabitur. Clibanus ille ardens & fumans & lam
I pas ignis, diem iudicij figurauit. Et ideo super beatum
Abraham timor & horror tenebrosus incubuit. Vnde
1. Petri. 4. intelligimus q̃ si in die iudicij iustus vix saluabitur, pec
cator & impius vbi parebunt? Clibanus ergo ardens &
Matth. 24. fumans significauit diem iudicij, Diem inquam, iudicij
in quo erit fletus & stridor dentium, in quo erit vlula-
tus & lamentatio & tarda pœnitentia, quando moue-
buntur fundamenta montium, & ardebit terra vsq; ad
2. Petri. 3. inferos deorsum, quando sicut dicit beatus Petrus, Cœ
li ardentes soluentur, elementa ignis ardore tabescent,
Matt. 24. quando sicut dominus ipse in Euangelio dicit, etiam
virtutes cœlorum commouebuntur, quando sol obscu
rabitur, quando & luna non dabit lumen suum,& stel-
læ cadent de cœlo: Vbi se tunc impij videbunt? vbi ad-
ulteri, vbi ebriosi, vbi maledici se recognoscent? Vbi a-
matores luxurię, vbi raptores, vbi superbi & inuidi ap-
parebunt? Quid infœlices pro sua defensione dicturi
sunt, quos toties admonitos,& tamen imparatos dies
1. Thess. 4. ille reppererit? Cum ad illam archangeli tubam omni
buccina clariorem totus simul cœperit mugire mũdus,
cum, sicut dicit Propheta, venerit dominus ponere or-
bem terræ desertum, & peccatores perdere ex eo: quan-
do, sicut dicit scriptura, peccatores & impij mittentur K
Apoca. 14. in stagnum ignis,& fumus tormentorum illorum ascẽ-
det in secula seculorum, Qui tunc tremor, quæ caligo,
quæ tenebrę criminosos quosq; negligentes ac tepidos
occupabunt? Ne ergo & nos in istum veniamus crucia-
tum animæ, expergiscamur dum corrigendi tempus
est, & voluntatem domini nostri tanquam boni serui
& vtiles requiramus, vt cum dies ille iudicij quem cli-
banus ille ardens & fumans significauit, tremendus &
nimium etiam bonis expauescendus aduenerit, non cũ
mortalibus quos illa animalia figurabant, qui per di-
uersas voluptatum contentiones diuidi possunt, flam-
mis vltricibus cruciemur in inferno, sed simplicitatem
columbę & castitatem turturis præferentes, spiritalibus
virtutum pennis eleuemur in cœlum, secundum illud
1. Thes. 4. quod ait Apostolus, Simul, inquit, rapiemur in nubibus
obuiam Christo in aëra, & sic semper cum domino e-
rimus, præstãte domino nostro Iesu Christo, cui est ho-
nor & gloria cum patre & spiritu sancto in secula secu
lorum, Amen.

Item in eadem dominica Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthaeum, Et ecce duo cæci sedentes &c. quæ habetur inter sermones de verbis domini, XVIII. L

Feria quarta In capite Ieiunij. *Sermo I.*

Sermo LV. ECce fratres charissimi, Deo propicio, tempus
quadragesimæ venit: & ideo rogo dilectissi-
mi, vt dies istos corporibus salubres & animæ
medicinales ita cũ dei adiutorio sanctè ac spi-
ritaliter celebremus, vt obseruatio sanctæ quadragesi-
mę non nobis iudicium pariat, sed profectum. Si enim
negligenter agimus, si nos minus occupationibus im-
plicamus, si castitatem seruare nolumus, si ieiuniis & vi-
gilijs & orationibus non insistimus, si scripturas diui-
nas aut ipsi non legimus, aut legentes alios non libẽter
audimus, ipsa nobis medicamenta conuertuntur in vul
nera, & inde habebimus iudicium, vnde potuimus ha-
bere remedium. Et ideo rogo vos fratres charissimi ad
vigilias maturius surgite, ad tertiam, ad sextam, ad no-
nam, ante omnia conuenite. Nullus se à sancto opere
subtrahat, nisi quem infirmitas, aut publica vtilitas, aut
forte certa & grandis necessitas tenuerit occupatum.
Nec solum vobis sufficiat quod in Ecclesia diuinas le- M
ctiones auditis, sed etiam in domibus vestris aut ipsi
legite, aut alios legentes requirite, & libenter audite,
Recolite fratres sententiam domini nostri qua dicit,
Si totum mundum lucretur homo, animæ autem suæ Matt. 16.
detrimentum patiatur, quam dabit commutationem
pro anima sua? Et illud ante omnia memoriter retine-
te, & iugiter expauescite quod scriptum est, Impedimẽ-
ta mundi, fecerunt eos miseros. Sic ergo te occupabis
in domo tua, vt non negligas animam tuam. Ad extre-
mum si amplius non, vel tantum labora pro anima tua,
quantum pro carne tua laborare te consideras. Et ideo
fratres charissimi nolite diligere mundum, neque ea 1. Ioan. 2.
quæ in eo sunt, quia mundus transit & concupiscentia
eius. Quid autem permanet in homine, nisi quod quis-
que aut legendo, aut orando, aut bona opera faciendo
pro animæ salute in thesauro conscientiæ suæ recon-
diderit? Infœlix enim voluptas, infœlicior cupiditas
atque luxuria, per transitoriam dulcedinem præparant
sempiternam amaritudinem. Abstinentia vero, vigi-
lię, orationes atque ieiunium, per breuissimas angustias
perducunt ad paradisi delicias, quia non mentitur ve-
ritas,

A ritas, quę in Euãgelio dicit, Arcta & angusta via est quę ducit ad vitam, & pauci sunt qui inueniunt eam. Nec per latam viam diu gaudetur, nec per angustam & aspe ram longo tempore laboratur, quia & isti post breuem tristiciam accipiunt vitã æternam, & illi post paruum gaudium patiuntur fine fine supplicium. Et ideo fratres charissimi in istis quadraginta diebus, quasi totius anni cibaria animæ nostræ ieiunando, legendo, vel orando prouidere debemus. Nam licet per totum annum Deo propicio lectiones diuinas frequẽter & fideliter audiatis, in istis tamen diebus de pelago & fluctibus mundi huius quasi ad portum quadragesimæ confugientes, debemus requiescere, & lectiones diuinas in exceptorio cordis nostri cum silẽtio & pace suscipere: vt deo propicio pro amore vitæ æternæ vacantes, quicquid in nauicula animæ nostræ per totum annum multis tempestatibus, id est peccatorum fluctibus, aut fractum, aut dissolutum aliquid aut corruptum, aut perditum est, omni solicitudine in istis diebus reparare studeamus atque componere. Et quia nos necesse est, dum adhuc in isto corpusculo sumus, procellas & turbines seculi istius sustinere, quotiescumque nos aut per tempestates durissi-
B mas auertere, aut per voluptates mollissimas decipere voluerit inimicus, semper nos, adiuuante deo, contra se inueniat præparatos. Vnde iterum rogo, vt occupationes seculi huius in istis diebus sanctę quadragesimæ, si non potestis abscindere, studeatis vel ex parte aliqua tẽperare: vt præciso damno & gloriosissimo fructu hoc seculum fugiẽtes, subtrahatis aliquas horas occupationi terrenę, in quibus deo vacare possitis. Nam iste mundus aut ridet nos, aut ridetur à nobis: aut acquiescimus & despicimur, aut contẽnimus vt æterna præmia consequamur. Ac sic aut contemnis & despicis mundum, aut acquiescis & premeris vel calcaris à mundo. Sed melius est vt calces mundum, & calcato eo gradum tibi facias per quem in sublime conscendas. Hæc enim fratres charissimi quæ pro salute communi de vestra obedientia præsumentes suggerimus: si secundum vestram cõsuetudinem & libenter auditis & fideliter implere contenditis, & Pascha cum gaudio celebrabitis, & ad vitam æternam fœliciter venietis. Quod ipse pręstare dignetur. Qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

C *Eodem die.* *Sermo II.*

Ser. LVI. Dominus & saluator noster qualiter ad eũ post multas negligentias venire debeamus fratres charissimi, per Prophetam nos hortatur &
Psalm. 94. admonet dicens, Venite adoremus & procidamus ante dominũ, & ploremus coram domino qui fecit nos.
Ioelis 2. Et iterum, Conuertimini ad me in toto corde vestro,
Dies quadragesimæ. in ieiunio & fletu & planctu. Dies enim sanctæ quadragesimæ fratres charissimi si diligenter attendimus, vi-
Dies Paschæ. tam seculi præsentis significant, sicut & dies Paschæ æternam beatitudinem pręfigurãt. Et quo modo in quadragesima quasi tristiciam habemus, vt in Pascha ordine legitimo gaudeamus: sic & in hoc seculo quamdiu viuimus pœnitentiam agere debemus, vt in futuro possimus peccatorum indulgẽtiam accipere, & ad æterna gaudia peruenire. Sed ita debet vnusquisque pro suis criminibus suspirare, lachrymas fundere, eleemosynas dare, vt deo auxiliante quamdiu viuit semper crimina ipsa conetur effugere. Sicut enim sine minutis peccatis nullus vnquam aut fuit aut esse poterit, ita sine capitalibus criminibus donante & auxiliante deo omnimodis esse possumus & debemus. Et vt hæc obtinere possi

mus, si nos alio tempore impedimẽta mundi detinent D obligatos, vel in diebus sanctæ quadragesimæ, in domini lege sicut scriptum est, die noctuque meditemur: &
ita cor nostrum diuinæ legis dulcedine repleamus, vt *Psalm. 1.* in nobis nullum locum virtutibus vacuum, quem obtinere possint vicia relinquamus. Sicut enim tempore messium vel vindemiarum, vnde caro nostra possit sustentari colligitur: ita in diebus quadragesimæ, quasi in spiritali vindemiarum vel messium tempore, vnde anima nostra in æternum possit viuere, congregetur: quia sicut negligẽs quisque si opportuno tempore nihil collegerit, per totum anni spacium fame torquebitur: ita qui hoc tempore spiritale triticum & cœleste mustum ieiunando, legendo, orando in horreis animæ suæ prouidere & congregare neglexerit, in æternum durissimam sitim & crudelem inopiam sustinebit. Certissime scitote fratres charissimi, quia qualis est caro quæ post multos dies percipit cibum, talis est anima quæ assidue non pascitur verbo dei. Et quo modo caro per famem & inopiam tenuis & sicca velut quoddam simulachrũ efficitur: ita & anima si verbi dei cibo non pascitur, arida & inutilis & ad nullum opus bonum congrua inuenitur. Considerate fratres, & si horrea & cellaria nostra annis singulis replemus, vnde vno anno cibum habeat E
caro nostra, putas quantum debemus recondere, vnde in æternum sustentetur anima nostra? Et ideo fratres vel istis paucis diebus recedant impedimenta mundi, qui secundum quod scriptum est, multos negligentes miseros faciunt. Recedat carnalis læticia, recedant venenis plena mundi huius blandimenta. Carnis gaudiũ minuatur, vt animæ lucra spiritalia præparentur, propter illud quod scriptum est, Væ vobis qui ridetis nunc, *Lucæ 6.*
quia lugebitis & flebitis. Et illud, Beati qui lugent, quo- *Matt. 5.*
niam ipsi consolabuntur. Tempus quod nobis furiosus tabulæ ludus solebat auferre, lectio diuina incipiat occupare. Ociosis fabulis, & mordacib' iocis & detractionibus venenatis, colloquia de scripturis sancta succedant. Horarum spaciis in quibus solebamus sine vllo lucro animæ detineri, visitentur infirmi, requirantur in carcere constituti, peregrini suscipiantur, & discordes ad concordiam reuocẽtur. Hæc si facimus fratres, inde nobis parare possumus medicamenta, vnde nobis vulnera feceramus. Ante omnia in diebus ieiuniorũ quod solebamus prandere, pauperibus erogemus, ne forte a- F
liquis sibi sumptuosas cœnas, & exquisitis saporibus epulas studeat præparare, & corpori suo magis commutasse q̃ subtraxisse ciborum abundantiã videatur. Nihil prodest tota die longum duxisse ieiunium, si postea ciborum suauitate vel nimietate anima obruatur. Illico mens repleta torpescit, & irrigata corporis nostri terra, spinas libidinum germinabit. Sit ergo temperatus cibus, & nunquam nimium venter repletus: & plus semper de cibo cordis quàm de cibo corporis cogitemus, quia intus in homine interiore facti sumus ad imaginem dei, in carne autem de limo terrę sumus formati. Et videte fratres si iustum est vt caro nostra de terra facta interdum bis in die capiat cibum, & anima in qua imago dei est vix post plures dies accipiat verbum, cum tamen expediat nobis, vt amplius dei imaginem in nobis quàm nostram carnem honorare debeamus. Qui enim de sola carne cogitant, bestiis & pecoribus similes sunt, & qui ita agunt, iam in se dei imaginem contriuerunt. Caro ergo velut ancilla gubernetur, & anima tanquam domina legitima reficiatur. Nam si aliter factum fuerit, si non agnoscimus nos ad imaginem dei factos,

G & plus de carne quàm de anima cogitamus, timeo ne
Psalm.48. nos spiritus sanctus per Prophetam arguat dicens, Et
homo cum in honore esset non intellexit, comparatus
est iumẽtis insipientib⁹, & similis factus est illis. Lectio-
nes diuinas & in Ecclesia sicut consuestis audite, & in
domibus vestris relegite. Si aliquis ita fuerit occupatus,
vt ante refectionem scripturæ diuinæ non possit insi-
stere, non eum pigeat in conuiuiolo suo aliquid de di-
uinis scripturis relegere: vt quo modo caro pascitur ci-
bo, sic reficiatur anima dei verbo, vt totus homo, id est,
& exterior & interior, de sancto & salubri conuiuio sa
tiatus exurgat. Nam si sola caro reficitur, & anima Dei
verbo non pascitur, ancilla satiatur & domina fame tor
quetur. Et hoc q̃ sit iniustum, sanctitas vestra non po-
test ignorare. Et ideo sicut iam dixi, lectiones diuinas
illo desiderio legere & audire debetis, vt de ipsis in do
mibus vestris, & alibi vbicumque fueritis etiam loqui &
alios docere possitis: vt verbum Dei velut munda ani-
malia cogitatione assidua ruminantes vtilem succum,
id est, spiritalem sensum & vobis sumere, & aliis Deo
auxiliante propinare possitis: vt in vobis impleatur il-
Psal.22. lud quod scriptum est, Et calix tuus inebriãs quàm pre-
H clarus est. Implentes illud quod beatus Apostolus hor-
1.Cor.10. tatur & admonet dicens, Siue manducatis & bibitis, si-
ue aliud quid facitis, omnia ad dei gloriam facite. Si in-
firmitas non prohibet, quotidie ieiunate, ad vigilias ala
cri & feruenti deuotione cõsurgite, propter illud quod
Psal.5.& scriptum est, De nocte vigilat spiritus meus ad te deus.
118. Et iterum, Ad te orabo domine mane, & exaudies vo-
cem meam. Et iterum, Media nocte surgebam ad con-
fitendum nomini tuo domine. Ad quam rem etiã do-
minus & saluator noster in Euangelio hortatur & ad-
Matt.26. monet dicens, Vigilate & orate, ne intretis in tentatio-
nẽ, quod ipse prestare dignetur, cui est honor & impe-
rium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum,
Amen.

Item de ieiunio alius sermo factus ad fratres in eremo, qui habetur inter sermones ad eosdem, XXIII. & XXIIII. & XXV.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthaeum, Cum ieiunatis, nolite &c. quæ habetur in libro secundo de sermone domini in monte, Capite XIII.

I *Feria quinta post dominicam in Quinquagesima de pœnitentia. Sermo I.*

Ser.LVII. SAepe aduertimus dilectissimi fratres non-
nullos ex vobis communionem ecclesiasti-
cam declinare, & hoc intelligo fieri ex con-
scientia grauium atque ingentium peccato-
rum. Vnde admoneo vos dilectissimi, quod prauũ est
hoc insalubri consilio duplicatur: quia homines ista fa-
cientes, & delictorum sarcinam cumulant, & munus æ-
ternæ salutis amittunt: hoc est enim reatum congrega-
re, & remedium deuitare. Ergo vos dilectissimi fratres
hortor atq; commoneo, vt si quis ex vobis conscius cri
minum suorum indignum se communione ecclesiasti
ca putat, dignũ se esse faciat. Dicitis quo modo aliquis
dignum se facere possit? Quo modo nisi vt errores pri-
stinos relinquat & pœnitẽtiam petat, vt qui criminum
suorũ sorde pollutus est, exhomologesis satisfactione
mundetur. Nec illud seruet vt in extremo vitę suę tem
pore tunc pœnitentiam petat, quando iam agere non
possit. Inutilis est enim dilectissimi ista persuasio. Parũ
est peccatorem pœnitere, nisi pœnitentiam peregerit.
Ad emendãda enim crimina vox pœnitentis sola non K
sufficit: nam in satisfactione ingentium peccatorũ non
verba tantum, sed opera quęruntur. Datur quidem etiã
in extremis pœnitentia, quia non potest denegari: sed
authores tamen esse non possumus, quòd qui sic petie-
rit, mereatur absolui. Quo modo enim agit pœniten-
tiam lapsus? Quo modo agit pœnitentiam in extremis
vitæ finibus constitutus? Quo modo pœnitentiam age-
re possit, qui nulla iam pro se opera satisfactionis ope-
rari potest? Et ideo pœnitentia quæ ab infirmo petitur,
infirma est. Pœnitentia quę à moriente tantum petitur,
timeo ne ipsa moriatur. Et ideo dilectissimi quicumq;
inuenire vult misericordiam dei, sanus agat pœniten-
tiam in hoc seculo, vt sanus esse valeat in futuro.

Eodem die de pœnitentia. Sermo II.

ROgo vos fratres charissimi, vt si forte aliquis Ser.LVIII.
ex vobis, vt se habet humana fragilitas, calli-
ditate diaboli superatus, & capitalibus crimi-
nibus inuolutus, secundum quod Apostolus ait, tem- 1.Cor.3.
plum dei in se violando destruxerit, de Dei misericor-
dia non desperet, sed cito de malo iniquitatis suæ con
surgat, ne consuetudine peccandi in ipsis se ruinis suis L
sepeliat. Non enim qui peccauerit, sed qui in peccatis
perseuerauerit, odibilis & abominabilis deo erit, Nam
vt de indulgentia diuina nemo diffidat, dominus per
Prophetam velut pater piissimus consolator dicẽs, No Ezech.33.
lo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat. Et & 18.
illud, Impietas impij non nocebit ei, in quacumque die
conuersus fuerit ab impietate sua. Sed ista tam magna
misericordia tunc nobis prodest, si non tardamus con-
uerti ad dominum, nec crimina criminibus superad-
dimus. Denique etiam in ipsis vulneribus vel fracturis
corporum, infirmitates cognoscere possumus anima-
rum. Si enim alicui pes frangatur aut manus, cum la-
bore solet ad pristinum officium reuocari. Si vero se-
cundo & tertio, & adhuc frequentius in eodem loco
membra ipsa frangantur, potest intelligere charitas ve-
stra cum quantis doloribus vulnera ipsa curanda sunt,
& tamen post longas & multas tribulationes vix erit
antequam ad pristinum statum membra ipsa valeant
reuocari. Similis ratio in animarum fracturis seu vul-
neribus esse credenda est. Si semel aliquis vel secundo
peccauerit, & sine aliqua dissimulatione ad pœniten-
tiæ medicamenta confugerit, pristinam incolumita-
tem sine aliqua mora, & forsitan sine aliqua fœditate M
recipiet. Si vero peccatis peccata cœperint addi, & ani
marum vulnera magis tegendo vel defendendo pu-
trescere, quàm confitendo & pœnitendo curari: timen
dum est ne in illo impleatur illud quod Apostolus di-
xit, An ignoras quia benignitas dei ad pœnitentiam te Roma.2.
adducit? Tu autem secundum duriciam cordis tui &
cor impœnitens thesaurizas tibi iram in die iræ & re-
uelationis iusti iudicij dei. Sed forte cogitat aliquis tam
grauia se admisisse peccata, vt iam Dei misericordiam
promereri non possit. Absit hoc à sensibus omniũ pec-
catorum. O homo quicumq; illam peccatorum multi-
tudinem attendis, cur & omnipotentiam cœlestis me-
dici non attendis? Cum enim deus velit misereri quia
bonus est, & possit quia omnipotens est, ipse contra se
diuinæ pietatis ianuam claudit, qui deum sibi misereri,
aut non velle, aut non posse credit: eúmque aut bonum
aut omnipotentem esse diffidit. Nemo ergo nec post
centum peccata, nec post mille crimina de misericor-
dia diuina desperet. Sic tamen nõ desperet vt sine vlla
mora deum sibi repropiciari festinet, ne forte, si consue
tudinem

A tudinem peccandi fecerit, etiam si velit de diaboli la-
2.Reg.11. & 12. queis liberari, non possit. Dauid enim qui & rex & pro-
pheta diuino munere fieri meruit, post tantam gratiam
ita præuentus est, vt non solum adulterium committe-
ret, sed etiam homicidium perpetraret: nec tamen se ad
hoc reseruauit vt in senectute sua ad pœnitentię medi-
camenta confugeret, sed statim cilicio prostratus, con-
spersus cinere cum ingenti rugitu & gemitu pœnitētiā
Psalm.6. agens, impleuit illud quod ipse in Psalmis dixerat, La-
uabo per singulas noctes lectū meum, lachrymis meis
Psal.101. stratum meum rigabo. Et iterum, Cinerem sicut panem
manducabam, & potum meum cum fletu miscebam. Et
quia pœnitentiam agere mortifera securitate non di-
stulit, cito in se dei miserationem ita reuocauit, vt non
solum regnum non amitteret, sed etiam sancti spiritus
donum recipere mereretur. Sed forte est aliquis qui di
cat, Ego in militia positus sum, vxorem habeo, & ideo
pœnitentiam agere quo modo possum? Quasi nos quā-
do pœnitentiam suademus hoc dicamus, vt vnusquisq;
magis sibi capillos studeat auferre, & non peccata di-
mittere, & vestimenta potius euellat quàm mores. Qui
B hac dissimulatione decipere se magis quàm excusare
2.Reg.12. conatur, attendat quia regem Dauid nec honor regni,
nec dignitas vestimenti ad pœnitentiam agendam po-
3.Reg.21. tuit impedire. Achab quoq; rex sacrilegus, de quo scrip
tura dicit, quòd non fuerit alius talis qui venundatus sit
vt faceret malum contra dominum, posteaquam de-
prauatus ab vxore Iezabel abominabilis deo factus est,
interfecto & lapidato Naboth Iezrahelita, cum vineam
eius vellet inuadere, castigatus à sancto Helia, scissis ve
stibus cilicio indutus est, & inclinato capite pœniten-
tiā egit. Pro qua re statim sermo dei ad Heliam factus
est dicens, Nonne vidisti humiliatum Achab corā me?
Quia, inquit, humiliatus est mei causa, non inducam in
diebus eius malum. Considerate fratres, quia & ipse
quamlibet sacrilegos, non reseruauit, vt post lōga tem-
pora pœnitentiam ageret, sed statim sacrificium con-
triti & humiliati cordis deo offerre non distulit. Qui
vtique si postea in illa humilitate quam cœperat perdu
4.Regū.21. rasset, nunquā ab illo Dei misericordia discessisset. Ma-
nasses quoq; rex, sicut in scripturis legimus, tam sacrile-
gus & impiissimus fuit, sicut de illo scriptum est, vt to-
2.Para.36. tam Hierusalem omni iniquitate repleuerit: & tamen
C post hæc in captiuitatem ductus est in carcerē missus,
cum grandi humilitate pœnitentiam agēs, ita gratiam
dei obtinuit vt mereretur inter Dei amicos postmodū
Luca.7. numerari. Meretrix quoque illa quæ pedes domini la-
chrymis lauit, & capillis suis extersit, vbi cœlestem me-
dicū venisse cognouit, vltro se ingessit in domum vbi
rogata non fuerat: & quæ prius frontosa erat ad perdi-
tionem, postea frontosior facta est ad salutem, & ideo
audire meruit quòd ei omnia fuerint peccata dimissa,
Nec ipsa se ad hoc reseruauit vt in fine vitæ suæ pœni-
tentiam ageret, sed dum adhuc peccare poterat, sic deo
inspirante voluit peccata deserere, vt illam de adulte-
riis suis non necessitas subtraheret sed voluntas. Mul-
tos adhuc in scripturis diuinis poteramus inuenire, qui
post infinita crimina pœnitentiam agentes, in se Dei
misericordiam prouocauerint, & non solum non ad
peiorem, sed etiam ad meliorem statum redierint. Sed
quia longum est ire per singulos, isti quatuor quos no-
minauimus satis abundèque sufficiunt, vt agnoscamus
quòd dominus noster qui & Dauid post tam graue pec
catum indulsit, & Achab sacrilego regi pepercit, & Ma
nassen post innumerabilia peccata pœnitentiam agen-

tem inter amicos suos reputauit, & meretrici quæ la- D
chrymis pedes rigauerat & capillis suis terserat, totum
indulsit: qui ergo istis tantis ac talibus peccatoribus ve-
niam dedit, paratus est & nobis si in veritate conuerti-
mur, non solum peccata dimittere, sed etiam æternam
beatitudinem dare. Hæc ergo cogitantes fratres cha-
rissimi, quantum possumus cum Dei adiutorio labore-
mus, ne nobis aliqua crimina vel capitalia peccata sur-
repant. Si vero in hoc malo fuerit aliquis diabolica cal
liditate prostratus, priusquam crimina ipsa per consue-
tudinem conualescant, remedium sibi in die necessita-
tis acquirat, & cum ingenti rugitu & gemitu deum sibi
reconciliari contendat. Nec erubescat pœnitentiam a-
gere, qui non erubuit pœnitenda committere: sed cito
in se bonis operibus contendat dei imaginem repara-
re, vt inter filios mereatur agnosci à patre: ne ab illa æ-
terna beatitudine exclusus, & à conuiuio nuptiali pro- *Matt.22.*
iectus, ligatis manibus & pedibus proiiciatur in tenebras
exteriores, vbi est fletus & stridor dentium: sed magis
medicamentis pœnitentiæ humilitatis vel compūctio-
nis ad sanitatem pristinam reuocatus, & bonorum ope
rum margaritis ornatus audire mereatur, Euge serue bo *Matt.25.*
ne & fidelis, intra in gaudium domini tui, Amen. E

Item in eadem feria Homilia de eo quod scriptum est in Euan gelio secundum Matthæum, Cum oratis non eritis sicut hypocritæ tristes &c. quæ habetur libro secundo de sermone domini in monte, cap. 4. & 5.

Item in eadem feria alia Homilia de eo quod scriptum est in Euā gelio secundum Matthæum, Cum introisset Iesus Capharnaū &c. quæ habetur inter sermones de verbis domini ser. sexto.

Feria sexta, post dominicam in quinquagesima de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Audistis quia dictum est, Diliges proximum tuum Sermo I.

GRadum esse aliquem in Pharisæorum iusticia *Ser.LIX.*
quæ ad legem pertinet, hinc intelligitur, quòd
multi homines eos etiam à quibus diliguntur
oderunt, sicut luxuriosi filij parētes coërcito-
res luxurię suæ. Ascēdit ergo aliquem gradum qui pro-
ximum diligit, quamuis adhuc oderit inimicū: eius au-
tem imperio qui venit legem implere non soluere, per- *Matt.5.*
ficiet beneuolentiam & benignitatem cum eam vsque
ad inimici dilectionem perduxerit. Nam ille gradus F
quāuis nonnullus sit, tam paruus est tamen, vt cum pu-
blicanis possit esse communis. Nec quod in lege dictū
est, Oderis inimicum tuum, vox iubentis iusto est acci-
pienda, sed permittentis infirmo. Sic autem diligēdus *Inimicus*
est inimicus, non inquantum inimicus, sed inquantum *quo modo*
homo est, vt ei hoc velis prouenire quod tibi, id est, vt *est diligendus.*
ad regnum correctus reuocatusq; perueniat. Proximus
est autem omnis homo. Omnes proximi sumus condi- *Proximus*
tione terrenæ natiuitatis & mortalitatis, & etiam spe *quis?*
cœlestis hæreditatis: quia nescimus quis quid futurus
sit, quoniam aut Iudæus aut hæreticus, aut paganus: for-
te enim per misericordiam dei conuertetur ad Deum,
& inter sanctos primū locum habere merebitur. Quod
in lege dominus non inimicos, sed inimicum præci-
pit odiri, vt qui spiritales erāt in lege solum diabolum
odio haberent, cuius odium Christus non venit solue-
re, sed adimplere. Ego autem dico vobis, Diligite ini- *Matt.5.*
micos vestros, benefacite illis qui oderunt vos. Mul-
ti præcepta Dei, sua imbecillitate non sanctorum viri-
bus æstumantes, putant esse impossibilia quæ præcepta

G sunt: & dicūt sufficere virtutibus non odisse inimicos,
cæterum diligere plus præcepti quàm humana natura
1.Reg.24. patiatur. Sciendum est ergo, Christum non impossibi-
2.Reg.18. lia præcipere, sed perfecta quæ Dauid fecit in Saül &
Act.7. Absalon. Stephanus quoque martyr pro inimicis se la-
Rom.9. pidantibus deprecatus est: & Paulus anathema esse cu-
pit pro persecutoribus suis. Hæc autem Iesus & docuit
Luc.23. & fecit dicens, Pater ignosce illis. In reliquis operibus
bonis interdum potest aliquis qualemcumque excusa-
tionem prætendere: in habenda vero dilectione nullus
se poterit excusare. Potest mihi aliquis dicere, non pos-
sum ieiunare, nunquid potest dicere, non possum ama-
re? Potest dicere, propter infirmitatem corporis mei
non possum à vino & carnibus abstinere: nunquid po-
test dicere, non possum diligere? Potest aliquis dicere,
virginitatē non possum seruare: potest dicere, nō posse
res totas vēdere & pauperibus erogare: Nunquid potest
dicere, non possum diligere inimicos? Nō enim ibi aut
pedes laborāt currendo, aut aures audiēdo, aut manus
operando lassantur, aut nos per ipsam excusationem li-
berare conemur. Non nobis dicitur, Ite ad Oriētem &
quærite charitatem: nauigate ad Occidentem, & inue-
H nietis dilectionem. Intus in corde nostro est, vbi redire
Esai.46. iubemur dicente Propheta, Redite præuaricatores ad
cor. Nō enim in longinquis regionibus inuenitur quod
Mat.5. à nobis petit. Et orate pro persequentibus & calumni-
antibus vos. Quid aliud pro inimicis orandum est, nisi
1.Timo.2. hoc quod ait Apostolus, Vt det illis deus pœnitentiam
& resipiscant à diaboli laqueis à quo capti tenētur? Sed
hic merito mouet, quo modo huic præcepto domini
non sit aduersum quod & in Prophetis inueniūtur mul
tæ imprecationes aduersus inimicos, quæ maledictio-
Psalm.66. nes putantur, sicuti est illud, Fiat mēsa eorum coram ip-
sis in laqueum, & cætera quę ibi dicuntur: & Ioannes a-
1.Ioan.5. postolus ait, Qui scit fratrem suū peccare peccatum nō
ad mortē, petat & dabitur ei vita peccanti non ad mor-
tem. Est peccatum ad mortem, non pro illo dico vt ro
get quis. Vbi primo videndum, quia prophetæ per im-
precationem quid esset futurum cecinerunt non optā-
tis voto, sed spiritu præuidentis, qui maxime solent fi-
gura imprecantis futura prædicere, sicut figura præte-
riti temporis, ea quæ ventura erant sæpe cecinerunt.
Deinde in Apostoli verbis intelligēdum esse quosdam
I fratres pro quibus non orare nobis præcipitur, cum do
minus etiam pro persecutoribus nostris nos orare iu-
beat. Quæ solui quæstio non potest, nisi fateamur esse
aliqua peccata in fratribus, inimicorum persecutione
grauiora. Fratres autem Christianos significari, mul-
tis diuinarum scripturarum documentis probari po-
Peccatum ad mortem test. Peccatum ergo fratres ad mortem puto esse, cum
post agnitionem Dei per gratiam domini nostri Iesu
Christi, quisque oppugnat fraternitatem, & aduersus
ipsam gratiam qua reconciliatus est Deo, inuidentiæ fa
Peccatū nō ad mortem cibus agitatur. Peccatum autem non ad mortem est, si
quisquam non amorem à fratre alienauerit, sed officia
fraternitati debita, per infirmitatem aliquam animi
non exhibuerit. Quapropter & dominus in cruce ait,
Luc.23. Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Nōdum
enim gratia spiritus sancti participes facti, societatem
Act.7. sanctæ fraternitatis inierant. Et beatus Stephanus in A-
ctibus Apostolorū orat pro eis à quibus lapidatur, quia
nondum Christo crediderant, neque aduersus illam
communem gratiam dimicabant. Apostolus vero Pau
lus propterea credo non orat pro Alexandro, quia fra-
ter erat, & ad mortem, id est, fraternitatem inuidentia

oppugnando, peccauerat. Pro his autem qui non abru- K
perant amorem, sed timore succubuerant, orat vt eis
ignoscatur. Sic enim dixit, Alexander ærarius multa 2.Timo.4.
mala mihi ostendit, reddet illi Deus secundum opera
illius, quem & tu deuita. Valde enim restitit sermoni-
bus nostris. Deinde subiūgit pro quibus orat ita dicēs,
In prima mea defensione nemo mihi affuit, sed omnes
me dereliquerunt, non illis imputetur. Et nota quod
Apostolus non ait reddat, sed reddet illi Deus secun-
dum opera eius, quòd verbum prænunciantis est, non
imprecantis: sicut de illa hypocrisi Iudæorum est di-
ctum, cui euersionem imminere cernebat, Percutiet te Act.23.
Deus paries dealbate. Quæritur autem quo modo huic
præcepto quo nobis iubetur, Orate pro persequentibus Mat.5.
& calumniantibus vos, illud non est contrarium, quod
in Apocalypsi legitur, martyres orare Deum vt vindi- Apoca.6.
centur? Sed hoc quempiam monere non oportet. Quis
enim audeat affirmare cum illi sancti candidati se vin
dicare petiuerunt, vtrum contra ipsos homines an con
tra regnum peccati petierint? Nam ipsa est syncera &
plena iustitiæ misericordiæ vindicta martyrum, vt e-
uertatur regnum peccati, quo regnante tanta perpessi
sunt. Ad cuius euersionem nititur Apostolus dicens, L
Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore.
Destruitur autem & euertitur peccati regnum, partim Roma.6.
correctione hominum vt caro spiritui subiiciatur, par Peccati reg nū quo modo euertat.
tim deprauatione perseuerantium in peccato, vt ita or
dinentur, vt iustis cum Christo regnantibus molesti
esse non possint. Quis ergo conuincit sanctos, non ta-
lem suam vindictam à domino esse deprecatos? Quod
autem consequenter positum est, Vt sitis filij patris ve- Mat.5.
stri qui in cœlis est: ex illa regula intelligendum est, qua
Ioannes dicit, Dedit eis potestatē filios dei fieri. Vnus Ioan.1.
enim naturaliter filij Dei, qui nescit omnino peccare,
nos potestate accepta efficimur filij, inquantum ea quæ
ab illo præcipiuntur implemus. Vnde Apostolica dis-
ciplina adoptionem appellat, qua in æternam hæredi-
tatem vocamur, vt cohæredes Christi esse possimus. Fi Roma.8.
lij ergo efficimur regeneratiōe spiritali vt adoptemur
in regnum dei, non tanquam alieni, sed tanquam ab il-
lo facti & conditi. Itaq; non ait facite ista qui estis fili:
sed, facite vt sitis filij patris vestri. Nos autem cum pati-
mur inimicos, hoc clamare debemus, Pater ignosce il- Luca.23.
lis. Phrenetici enim sunt, à contrario spiritu possiden-
tur, vt nos persequantur, & maiorem persecutionem à M
diabolo patiūtur. Qui solem suum oriri facit super bo- Mat.5.
nos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Scriptum
est, Orietur timentibus vobis nomen domini sol iusti- Malach.4.
ciæ, vt etiam pluuiam accipias irrogationem doctrinæ
veritatis: quia & bonis & malis apparuit, bonis & malis
euangelizatus est Christus. Siue istum solem mauis ac-
cipere non solum hominum, sed etiam pecorum cor-
poris oculis prolatum, & istam pluuiam qua fructus gig
nuntur qui ad refectionem corporis dati sunt: quod
probabilius intelligi existimo, vt ille sol spiritalis non
oriatur nisi bonis & sanctis: quia hoc ipsum est quod
plangunt iniqui, in illo libro qui Sapientia Salomonis
inscribitur, Et sol non ortus est nobis: & illa spiritalis Sapien.5.
pluuia non irriget nisi bonos, quia malos significabat
vinea de qua dictum est, Mādabo nubibus meis ne plu- Esaia.5.
ant super eam imbrem. Si enim diligitis eos qui vos Matth.5.
diligunt, quam mercedem habebitis? Filios & paren-
tes amat latro, amat & leo, amat & draco, amāt & vrsi,
amant & lupi. Si enim amantes non diligimus filios
vel parentes, peiores leonibus vel supradictis bestiis
sumus.

A sumus. Si vero amātibus vicem reddimus, adhuc nihil ab istis bestiis distare videmur. Nonne & publicani hoc faciunt? Publicani sunt qui sectantur lucra & exigunt vectigalia per negationes & fraudes & furta sceleraq; & periuria. Et si salutaueritis fratres vestros tantū, quid amplius facitis? Nonne & Ethnici hoc faciunt? Ethnici ex Græco in Latinum interpretantur gentiles. Ethnos enim Græcè gens dicitur. Si ergo, inquit, etiam peccatores publicani, Ethnici erga dilectores suos natura duce norunt esse benefici, quanto magis vos quibus vt gradus professionis eximior, ita cura necesse est sit veritatis vberior, latiori sinu dilectionis amplecti debetis & non amantes? Nam diligere inimicos deus pręcipit. Et petulantes humanarum mentium motus, publicæ charitatis frangis affectu, nō solum iram ab vltione depellens, sed etiam in amorem mitigans iniuriosi: quia gentium est amantes amare, & commune est diligere diligentes. Plus diligendi sunt inimici quàm amici. Qui enim inimici sunt corpori aduersantur, & animæ pręparant æterna præmia, quia qui carnalia nostra & terrena rapiunt, cœlestia nobis & spiritalia congregāt. Nōnne

Publicani qui. *Ethnici qui.*

B magis diligendus est quàm odiendus, qui nobis dat æternas opes? Amici vero carnis nostrę nobis suauia suadere contendunt, quæ animæ nostræ præparant æternā mortē. Estote ergo vos perfecti sicut & pater vester cœlestis perfectus est. Quis autem hęc facit, nisi plene perfecteq; misericors? Quo vno cōsilio miseria deuitatur, opitulante illo qui ait, Misericordiam magis volo q̄ sacrificium. Perfectio namque misericordiæ, qua plurimū animæ laboranti consulitur, vltra dilectionem inimicorum porrigi non potest. Ideoque sic concluditur, Estote vos perfecti, sicut & pater vester perfectus est. Ita tamē vt deus intelligatur perfectus tanquā deus, & anima perfecta tanquam anima. Attendite ne iusticiā vestram faciatis coram hominibus vt videamini ab eis, alioquin mercedem nō habebitis apud patrē vestrum qui in cœlis est. Cauete, inquit, iusticiam vestram facere coram hominibus: id est, hoc animo iuste viuere & ibi constituere bonum vestrum vt vos videant homines. Alioquin mercedem nō habebitis apud patrē vestrum qui in cœlis est: non si ab hominibus videamini, sed si propterea iuste viuatis vt ab hominibus videamini. Nā & apostolus dicit, Si adhuc hominibus placerem, Christi seruus non essem: cum alio loco dicat, Sicut & ego

Osee. 6. *Mat. 6.* *Gala. 1.* *1. Cor. 10.*

C omnibus per omnia placeo. Omnem curam rerū præsentium amouet, & attētos tantum esse in spe futuri iubet, neque sectari vel hominum fauorem ostentatione bonitatis vel iactantiam religionis orationis publicæ copia, sed intra cōscientiam fidei fructum boni operis continendū, quia humanę laudis consectatio eam tantum quam ab hominib⁹ expectat mercedem sit receptura. Iusticia non aliud est quàm non peccare, non peccare autem legis præcepta seruare. Præceptorum autem obseruatio duplici genere cōtinetur, vt nihil eorū quæ prohibentur facias, & omnia quę iubentur implere cōtēdas. Hoc est enī quod Psalmista dicit, Recede à malo & fac bonum. Si à malo recesseris, & non feceris bonum, transgressor es legis, quæ non tantum in malorū actuum abominatione, sed in bonorum perfectione cōpletur. Neq; hoc solum tibi præcipitur, vt vestitum suis non spolies indumentis, sed vt spoliatos operias tuis. Cum ergo facis eleemosynam, noli tuba canere ante te, sicut hypocritæ faciunt in synagogis & vicis vt honorificentur ab hominibus. Hypocrita Gręco sermone simulator interpretatur, qui dum intus malus sit, bonū

Iusticia. *Præceptorū obseruatio duplici genere continetur.* *Psalm. 33.* *Matt. 6.* *Hypocrita quis.*

se palàm ostendit. Hypo enim falsum, crisin vero iudicium sonat. Nomen autem hypocritę translatum est à specie eorum qui spectaculis tecta facie incedunt, distinguentes vultum ceruleo niueòque colore & cęteris pigmentis, habentes simulachra oris, lintea gypsata, & vario colore distincta, nonnunquā colla & manus creta perungentes, vt ad personæ colorem peruenirent, & populū dum in ludis agerent fallerent, modo in specie viri, modo in forma fœminę & reliquis pręstigiis. Quæ species argumenti translata est in his qui falso incedūt vultu, & simulant quod non sunt. Sed hypocriseorum maculam non habere, aut paucorum aut nullorum est. Nam quicunq; vult se videri, quod non est, hypocrita est. Qui tuba canit faciens eleemosynam, hypocrita est. Qui in synagogis & in platearum angulis orat vt videatur ab hominibus, hypocrita est. Qui ieiunans demolitur faciem, vt ventris inanitatem demonstret in vultu, & hic hypocrita est. Ex quibus omnib⁹ intelligitur hypocritas esse, qui faciunt quodlibet vt ab hominibus glorificētur. Mihi videtur & ille hypocrita esse qui dicit fratri suo, Dimitte vt tollam festucam de oculo tuo, propter gloriam hoc facere, vt ipse esse iustus videat. Vnde ei à domino dicitur, Hypocrita eiice prius trabem de oculo tuo. Non itaq; virtus, sed causa virtutis apud deum mercedem habet. Et si à recta semita paululum deuiaueris, non interest vtrum ad dexteram vadas an ad sinistram, cum verum iter amiseris. Signāter autem dicit, Receperunt mercedem suam, hoc est, non dei, sed suam. Laudati enim sunt ab hominibus, quorū causa exercuere virtutes. Te autem faciente eleemosynam nesciat sinistra tua quid faciat dextra. In dextra intelligitur amor dei, in sinistra vanitas vel cupiditas mundi. Si pro humana laude dederis eleemosynam, totum est sinistra: si vero pro remissione peccatorum, totum dextra facit. Quid est ergo, Nesciat sinistra quid faciat dextra, nisi quod facit dei amor, non corrūpat inanitas vel cupiditas mundi? Nam si hoc aliquis secundū literam impleri posse credit, quid faciet? Si enim manus dextra doluerit, nunquid de sinistra eleemosynam dare nō debet? In superioribus, Cauete, inquit, ne iusticiam vestram faciatis coram hominibus, vbi iusticiam generaliter nominauit, deinde particulariter exequitur. Est etenim pars aliqua iusticiæ opus quod per eleemosynam fit: & ideo connectit dicendo, Cum ergo facis eleemosynam, noli tuba canere ante te. Ad hoc respicit quod superius ait, Cauete facere iusticiam vestram coram hominibus, vt scilicet videamini ab eis. Quod autem sequitur, Amē dico vobis, perceperunt mercedem suam: ad illud respicit quod supra posuit, alioquin mercedem non habebitis apud patrem vestrum qui in cœlis est. Deinde sequitur, Te autem faciente eleemosynā. Cum dicit, Te autem, quid aliud dicit, q̄ non quomodo illi? Quid ergo mihi iubet. Te igitur, inquit, faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Ergo illi sic faciunt vt sciat sinistra eorum quid faciat dextera, Quod igitur in illis culpatum est, hoc tu facere vetaris. In eis autem hoc culpatum est quod ita faciunt vt laudes hominum quærant. Quapropter nihil consequentius sinistra videtur significare quàm ipsam delectationem laudis. Dextra autē significat intentionem implendi præcepta diuina. Nesciat ergo sinistra quid faciat dextra: id est, non se misceat consciētiæ tuæ laudis humanę appetitio, cum in eleemosyna facienda diuinum præceptum contendis implere, vt sit eleemosyna tua in abscōso. Quid est in abscōso, nisi in ipsa

D *Matt. 7.* E *Matt. 6.* *Dextra.* *Sinistra.* *Matt. 6.* F *Ibidem.*

G bona conſcientia quæ oculis humanis demonſtrari nõ
poteſt,nec verbis aperiri? Multi foras faciunt eleemo-
ſynam,& intus non faciunt, qui vel ambitione vel ali-
cuius temporalis rei gratia miſericordes volunt videri.
Mat.6. Et pater tuus qui videt in abſconſo,reddet tibi. Rectiſ-
ſime omnino & veriſsime. Si enim præmium ab eo ex-
pectas qui conſciẽtię inſpector eſt,ſufficiat tibi ad pro-
merendum deum ipſa conſcientia. Et cum oratis non
eritis ſicut hypocritę, qui amant in ſynagogis & in an-
gulis platearum,ſtantes orare,vt videantur ab homini-
bus. Neque hic ab hominibus videri nefas eſt: ſed ideo
hæc agere vt videaris, & fructus in eis expectetur pla-
cẽdi hominibus. Plateę perpetuę ac latiores ciuitatum
viæ ſunt iuxta proprietatem linguæ Græcæ à latitudine
nominatæ. πλατὺ enim latum dicitur. Amẽ dico vobis
perceperunt mercedem ſuam. Et hic oſtẽdit dominus
id ſe prohibere,vt ea merces appetatur qua gaudẽt ſtul
ti cum laudantur ab hominibus. Tu autem cum orabis,
intra in cubiculum,& clauſo oſtio ora patrem in abſcõ
Cubiculum ſo. Cubiculum quod nominat non occultam domum
Pſalm.4. oſtendit,ſed cordis noſtri ſecretum. Hinc Pſalmiſta di
H cit, Quæ dicitis in cordibus veſtris, & in cubilibus ve-
ſtris compungimini. Et claudentes oſtia, orate,inquit,
Matth.6. ad patrem veſtrum in abſcõdito. Parum eſt intrare in
cubicula ſi oſtium pateat importunis, per quod oſtium
ea quę foris ſunt improbe ſe immergũt, & interiora no
ſtra aperiunt. Foris autem dicimus eſſe omnia tempo-
ralia & viſibilia, quæ per oſtiũ, id eſt, carnalem ſenſum
in cogitationes noſtras penetrant, & turbæ vanorum
phantaſmatum orantibus obſtrepũt. Claudendum eſt
ergo oſtium, id eſt,carnali ſenſui reſiſtẽdum, vt oratio
ſpiritalis dirigatur ad patrem quæ fit in intimo cordis
vbi oratur pater in abſconſo. Qui vero vult orationem
ſuam volare ad deum,faciat illi duas alas,id eſt,eleemo
ſynam & ieiunium,& aſcendat celeriter & exaudietur.
Et pater tuus qui videt in abſconſo reddet tibi. Et hoc
tali clauſula terminandum fuit. Non enim monet nũc
vt oremus,ſed quo modo oremus:neque vt ſuperius vt
eleemoſynam faciamus,ſed quo animo faciamus,quo-
niam de corde mundando præcipit, quod non mun-
dat niſi ſimplex intentio in æternam vitam,ſolo & pu-
ro amore ſapientiæ.

In eadem feria, de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Matthæum, Neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera tua &c.

Sermo II.

I EVangelica lectio fratres chariſsimi quæ no-
Ser. LX. bis modo recitata eſt, videtur mihi quod ſe-
cundum literam non poſsit intelligi,& ideo,
Deo auxiliante, requiramus qualiter ad eius
ſpiritalem ſenſum peruenire poſsimus. Sic enim ait do-
Matt.6. minus, Attendite ne iuſticiam veſtram faciatis coram
hominibus, vt videamini ab eis. Et iterum, Cum facis
eleemoſynam, neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera
tua,vt ſit eleemoſyna tua in abſconſo. Quo modo hoc
ſecundum literam accipere poſſumus, cum ipſe domi-
Mat.5. nus iterum dicat, Sic luceat lux veſtra coram homini-
bus,vt videant veſtra bona opera,& glorificent patrem
veſtrum qui in cœlis eſt? Quo modo hîc dicit, Neſciat
ſiniſtra tua quid faciat dextera tua:cum alibi dicat, Sic
luceat lux veſtra corã hominibus vt videant opera ve-
ſtra bona? Diligenter attendite fratres, & intellectum
diuinæ ſcripturæ humiliter & ſapienter requirite. Non
enim ſibi ipſe dominus in euangelica lectione contra-
rius eſſe poteſt. Nam quia eleemoſynam & occulte fie-
ri ipſe dixit, & publice ipſe admonuit, vt ſibi præcepta
eius non videantur eſſe contraria,intellectum ſobrium K
quærit. Qui enim ideo facit eleemoſynam vt ab homi-
nibus ſe laudari deſideret, etiam ſi occulte fecerit, pu-
blice facit,quia laudem ab hominibus quęrit. Qui vero
eleemoſynam pro ſolo amore dei facit,vt ad opus bo-
num illum reliqui imitentur, & non ipſe ſed dominus
collaudetur,etiã ſi publice faciat eleemoſynam abſcõſe
facit, quia pro eleemoſyna illa non hoc quod videtur,
ſed quod non videtur deſiderat,nec ab hominibus lau
dem, ſed mercedem à Deo optat accipere. Hoc etiã &
de ieiunio debemus accipere. Cum enim ipſe dominus
dicat, Vnge caput tuum & faciem tuam laua ne videa- *Mat.6.*
ris ieiunans hominibus: ergo contra Chriſti præcepta
facimus qui publice ieiunium indicimus, & vidente to
to populo pariter cum ipſo ieiunamus? Et in hoc ſenſu
oportet intelligi, vt nemo pro laude humana, ſed pro
peccatorum indulgentia, vel pro miſericordia diuina
ieiunet,& vnuſquiſque interroget conſcientiam ſuam,
& ſi pro ſolo deo facit eleemoſynam,ſecurus & publi-
ce faciat,vt quicunq; viderint,imitentur. Nam & illud
quod dicit dominus: Neſciat ſiniſtra tua quid faciat dex
tera tua:ad hoc quod ſupra diximus pertinere cognoſ-
citur. In dextera enim intelligitur amor Dei,in ſiniſtra L
vanitas vel cupiditas mundi. Si pro laude humana
dederis eleemoſynam,totum ſiniſtra facit, dextera om
nino nihil facit. Si vero pro remiſsione peccatorum &
amore vitæ æternæ eleemoſynam dederis, totum dex-
tera facit. Quid eſt ergo: Neſciat ſiniſtra tua quid faciat
dextera tua, niſi quod facit amor Dei, non corrumpat
aut perdat vanitas vel cupiditas mundi? Nam ſi hoc a-
liquis ſecundum literam impleri poſſe credit, quid fa-
ciet ſi ei manus dextera doluerit? Nunquid de ſiniſtra
eleemoſynam dare non poteſt? Aut ſi vult captiuum re
dimere, quo modo aut ſacculum ſoluere aut arcam a-
perire poterit,ſi ſiniſtram manum dexteræ ſuæ non iun
xerit? Aut ſi peregrinum optat excipere,& ſecundum
præceptum domini ſanctorũ pedes abluere,non video
quo modo hoc neſciente ſiniſtra manu poſſit impleri.
Ad hoc pertinet etiam illud quod dixit, Cũ oratis no- *Ibidem.*
lite in angulis platearum orare, ſed intra,inquit, in cu-
biculum tuum, & clauſo oſtio ora patrem tuum in abſ-
condito. Ecce ipſi bene agnoſcitis,quia nõ hoc ſemper
ſecundum literam poterit adimpleri. Nam & noſipſi &
totus populus non ſolum in cubiculis noſtris oramus,
ſed etiam publice ad Eccleſiam cõuenimus,& ſimul cũ
omni populo genua flectimus. Et nunquid hęc faciẽtes M
pręceptis Chriſti contrarij ſumus,qui dixit, vt in cubi-
culis clauſo oſtio orare debeamus? Non ita eſt. Vnde
etiam & iſte ſenſus ſuperiori ſententiæ conueniens eſt.
Qualiter ergo hoc intelligi debeat attende. Si quando
oras deum,& hoc ab illo petis quod videtur,publice &
aperto oſtio oras, quia hoc à deo vis accipere quod vi-
detur. Si vero pro indulgentia peccatorum & pro vita
ęterna volueris ſupplicare, etiã ſi publice oraueris clau-
ſo oſtio oras,quia non petis quod videtur,ſed quod nõ
videtur. Quæ enim videntur temporalia ſunt, quæ au-
tem non videntur ęterna ſunt. Si temporalia quæris, *2.Cor.4.*
ſicut iã dixi,publice & aperto oſtio oras: ſi æterna quæ-
ris, ſecreta eſt oratio tua, quia non quæ videntur, ſed
quę nõ videntur optas accipere. Qui ergo illa quę non
videntur in veritate quæſierit, & illa quæ videntur deo
remunerante percipiet, quia non mentitur qui dicit,
Quærite primum regnum Dei & iuſticiam eius,& hæc
omnia adijcientur vobis. Nec hoc ſic dicimus vt pro *Mat.6.*
rebus temporalibus deum non oremus,id eſt, pro ſani-
tate

A tate corporum, aut pro pace temporum, aut pro abundantia fructuum. Debemus & ista à deo petere, sed secundo & tertio loco, vt primas partes in omni intentione nostræ orationis, amor animæ & desiderium vitæ æternæ obtineat. Oremus ergo pro corpore, sed sine vlla comparatione amplius pro anima supplicemus. Et ideo charissimi quoties vobis ista euangelica lectio legitur, ordine quo supra suggessimus intellectum eius debetis accipere, vt siue in eleemosynis siue in ieiuniis seu in orationibus siue in dextera vel in sinistra hoc seruare studeamus, vt quicquid agimus non pro vanitate vel cupiditate seculi, sed pro amore æternæ beatitudinis faciamus. Quod ipse præstare dignetur qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat.

Eodem die, Sermo III.

Ser.LXI. Cio & credo charitatem vestram sapienter intelligere, nō esse sine causa quòd vos de vera & perfecta charitate tam frequenter admoneo. Hoc enim ideo facio, quia ad omnium peccatorum vulnera nullum medicamentum tam salubre, & tam efficax esse cognosco. Additur & hoc, quòd cum tam magnum sit veræ & perfectę charitatis remeB dium, nullus tamen inuenitur qui eam cum dei adiutorio non possit habere. In reliquis operibus bonis interdum potest aliquis qualemcumque excusationem prætendere, in habenda vero dilectione nullus se poterit excusare. Potest mihi dicere aliquis, non possum ieiunare: nunquid potest dicere, non possum amare? Potest dicere, propter infirmitatem corporis mei non possum à vino vel à carnibus abstinere, nunquid potest dicere, non possum diligere? Potest quisquam dicere, se virginitatem non posse seruare: Potest dicere non posse res totas vēdere ac pauperibus erogare, nunquid potest dicere, non possum inimicos meos diligere, & eis qui in me peccauerunt indulgere? Nemo se circumueniat fratres charissimi, quia Deus neminem fallit. Cum enim multa sint quæ propter fragilitatem humanam corporaliter implere non possumus, charitatem tamē in corde nostro deo inspirante, si in veritate voluerimus, sine aliqua dubitatione habere poterimus. Multa enim sunt quę de horreo, canabo vel cellario aliquoties proferre non possumus, de thesauro vero cordis nimis fœdum & turpe est si aliquam excusationem prætendere videC mur. Non enim ibi aut pedes laborant currendo, aut oculi videndo, aures audiendo, aut manus operando lassantur, vt nos per ipsam fatigationem excusare conemur. Non nobis dicitur: Ite ad Orientem & quærite charitatem, nauigate ad Occidentem & inuenietis dilectionem: Intus in corde nostro est vnde nos iracundia excludere solet, & redire iubemur, dicente Pro-

Esaię.46. pheta, Redite præuaricatores ad cor. Non enim sicut iam dixi, in longinquis regionibus inuenitur, quod à nobis dominus petit, intus ad cor nostrum nos mittit. In nobis enim ponit quod requirit, vbi tota charitas profecto in animi bonitate vel voluntate consistit, de

Luc.2. qua voluntate angeli pastoribus clamauerunt, Pax in terra hominibus bonæ volūtatis: Et ideo quia nulla nobis ante tribunal Christi excusatio poterit esse, cum dei adiutorio totis viribus laboremus vt in animis nostris plus præualeat bonitas q̃ malicia, plus patientia quàm iracūdia, plus benignitas quàm inuidia, plus humilitas quàm superbia. Et vt totum breui sermone concludā, sic totum cor nostrum obtineat charitatis dulcedo, vt in nobis locum habere non possit odij amaritudo. Sed dicit aliquis, nulla ratione possum inimicos meos diligere. In omnibus scripturis deus tibi dicit, quia potes. D Tu econtrario respondes, non posse. Considera nunc vtrū tibi an deo debeat credi. Et ideo quia veritas mentiri non potest, iā vanas excusationes suas relinquat humana fragilitas: quia nec impossibile aliquid potuit imperare, qui iustus est: nec damnaturus est hominem pro eo quod non potuit vitare qui pius est. Quid tergiuersamur incassum? Nemo enim quātū possumus melius nouit q̃ qui nobis ipsum posse donauit. Tot viri, tot mulieres, clerici, pueri, tantę & tam delicatæ puellæ flāmas & ignes & bestias æquanimiter pertulerunt, & nos stultorū hominum conuicia dicimus tolerare non posse, quę nobis malorū hominū nequicia inferūtur, si possumus etiam vsq; ad mortem illorū nostras iniurias vindicamus: Vnde nescio qua fronte vel qua consciētia cū omnibus sanctis in æterna beatitudine partem habere desideram*, quorū exempla sequi in rebus minimis nō acquiescim*. Sed sūt aliqui qui testimonio diuinę scripturę iracundiæ suæ existimant suffragari. Dicunt enim: Amat anima mea amātem se. Et dum authoritatem diuinam male intelligunt, de medicamentis sibi vulnera faciunt. Qualiter autem hoc & debeat & possit intelligi, attendat charitas vestra. Amat, inquit, anima mea amantem se: Licet & de omnibus litera sentiri & debeat E & possit, tamen certius de deo intelligendum est, quia nullus nos melius q̃ ipse diligit. Nam si boni tantūmodo amandi sunt, quid dicemus de Deo nostro, de quo scriptū est, Sic deus dilexit mundū, vt filiū suū vnicum Ioan.3. daret? Quid enim boni fecerat mundus vt illū sic dilexerit deus? Omnes enim homines non solū malos, sed etiam impios & originali peccato mortuos in anima Christus inuenit. Et tamen etiam cum tales essemus, dilexit nos & tradidit semetipsum pro nobis, & per hoc Ephe.5. amauit etiā non amantes: sicut & Paulus Apostolus dicit, Christus pro impiis mortuus est, ac sic pro ineffabi- Roma.5. li pietate vniuerso humano generi hoc exemplum dedit dicens, Discite à me quia mitis sum & humilis cor- Matt.11. de. Quoniam & beatus Petrus apostolus in epistola sua similiter pręcipit dicens, Christus, inquit, passus est pro 1.Petri.2. nobis, relinquens vobis exēplum, vt sequamini vestigia eius. Quod exemplum domini secuturi sumus: Nūquid vt mortuos suscitemus? Nūquid vt supra mare pedibus ambulemus? Non vtiq;, sed vt simus mites & humiles corde, & non solū amicos, sed etiā inimicos toto animo diligamus. Et sequamini vestigia ei*. Dixit hoc etiā F beatus euāgelista Ioānes, Qui dicit se in Christo mane- 1.Ioan.2. re, debet quo modo & ille ambulauit, & ipse ambulare. Quo modo enim Christus in cruce fixus erat, & tamē p viā charitatis currebat dicēs, Pater ignosce illis quia Luc.23. nesciūt quid faciūt: & nos ergo cum patimur ab inimicis hoc clamare debem*, quia nesciūt quid faciūt. Phrenetici enī sunt & à cōtrario spiritu possidētur, & vt nos persequantur, maiorē persecutionem à diabolo patiuntur: & ideo magis vt liberentur q̃ damnentur orare debemus. Sic fecit beatus Stephanus qui gloriosissime primus Christi vestigia est secutus. Cum enim duris saxorum imbribus cęderetur, stans orauit pro inimicis suis, & positis in terra genibus totis viribus clamauit & dixit, Domine ne statuas illis hoc peccatū. Si ergo puta- Act.7. mus nos non posse imitari dominū nostrū, imitemur talē conseruum nostrum. Imitemur quippe beatum Iacobum qui cū à Iudæis lapidaretur, flexis genibus pro impiis persecutoribus supplicauit. Dominus quoque in euangelio vt inimicos diligere debeamus non dedit con Matt.5. silium sed præceptum. Aliud est consilium, aliud præceptum

Consilium. ceptum. Consilium datur vt virginitas conseruetur, vt
G à vino & à carnibus abstineatur, vt vendantur omnia
Praeceptum & pauperibus erogentur. Praeceptum vero datur vt iustitia custodiatur, vt omnis homo diuertat à malo &
Mat.19. faciat bonum. Denique de virginitate dicitur, Qui potest capere capiat. De iusticia vero non dicitur, qui po-
Mat.3. test facere faciat, sed omnis arbor quæ non facit fructũ bonum excidetur & in ignem mittetur. Consilium qui libenter audierit & fecerit, maiorem habebit gloriam. Præceptum qui non impleuerit, nisi pœnitentia subuenerit, euadere pœnam non poterit. Sic enim præcepit
Mat. 5. dominus, Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos. Et orate pro persecutoribus vestris & maledicentibus vobis. Et si quæras quam mercedem accipies? Audi quod sequitur: Vt sitis filij patris vestri. Aduertite quia si inimicos non diligimus, filij dei esse non
Matth.6. possumus. Et qua fronte dicimus in oratione, Pater noster qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum? Aut qua conscientia dicere poterimus, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus? Sed dicit aliquis, Ego audiam scripturam dicentem: Amat anima mea amantẽ se. Amas amantes te filios & parentes, amat & latro, a-
H mat & draco, amant & lupi, amãt & vrsi. Si enim amantes non diligamus, si filios vel parentes despiciemus, peiores leonibus & supradictis bestiis existere videmur.
Mat.5. Sic & ipse dominus dicit, Si enim diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedem habebitis? Nonne & publicani hoc faciunt? Et si salutaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? Nonne & ethnici hoc faciũt? Qui ergo solos amicos diligũt, sicut & ipsi videtis, adhuc in hac parte publicanis & gentibus & bestiis similes sunt. Vt ergo superiores simus & gentibus & bestiis etiam inimicos & aduersarios diligamus. Et timeamus
Matt.18. illud quod dominus in Euãgelio dicit, Serue male, omne debitum dimisi tibi quoniam rogasti me, nonne oportuit & te misereri conseruo tuo, sicut & ego tui misertus sum? Et quid postea, Tradidit eũ tortoribus donec redderet vniuersum debitũ. Sic, inquit dominus, pater meus cœlestis faciet vobis, si non dimiseritis vnusquisque fratri suo de cordibus vestris. Et iterum ipse
Ioan. 13. dominus ait, In hoc cognoscent omnes quia mei disci-
Iacobi.2. puli estis, si vos inuicem diligatis. Et iterum, Qui vniuersam legem cõpleuit, offendat autem in vno, factus
I est omnium reus. Quid est hoc vnum, nisi quod supra
Ioan. 13. diximus, Mandatum nouum do vobis vt vos inuicem diligatis? Quid, inquam, est hoc vnum, nisi illud quod
Gala.5. Apostolus dicit, Omnis lex in vno sermone completur, Diliges proximum tuum sicut teipsum? Sed ne forte aliquis dicat, locum hunc non sic debere intelligi: Audiat de hoc mãdato iterum Apostolum sublimi vo-
1.Corin.13. ce clamantem: Et si tradidero corpus meum vt ardeat, charitatem autẽ non habeam, nihil mihi prodest. Ipsa est vera & germana charitas, quæ non solum vsque ad amicos, sed etiam vsq; ad ipsos peruenit inimicos: Sicut dominus noster tantam circa genus humanum cognoscitur habere charitatem, vt non solum supra bo-
Mat.5. nos, sed etiam supra malos pluuiam dare, & solem suũ quotidie oriri concedat. Etiam illud ante omnia cum grandi reuerentia & timore recolere & retinere debe-
Mat. 6. mus, quod dominus in Euangelio dixit, Si dimiseritis, inquit, hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cœlestis peccata vestra. Si non dimiseritis, nec pater vester cœlestis dimittet debita vestra. In potestate nostra positum est qualiter in die iudicij iudicemur. Vnde nescio qua fronte indulgentiam peccatorum suorum ante tribunal Christi obtinere poterit, qui K
deo præcipiente inimicis suis veniam dare nõ acquiescit. Apostolus etiam prædicat dicens, Nemini malum *Roma. 12.*
pro malo reddentes: Benedicite persequentibus vos, benedicite & nolite maledicere. Et iterum, Noli vinci *Vbi supra.*
à malo, sed vince in bono malum. Et iterum, Non red- *1.Petri. 3.*
dentes maledictum pro maledicto, sed econtrario benedicentes. Beatus quoque Euangelista Ioannes qui su- *1. Ioan. 13.*
pra pectus domini in cœna recubuit, in epistola sua ita nos admonet dicens, Qui odit fratrem suum, homici- *1.Ioan. 3.*
da est: Et scitis quia omnis homicida non habet in se vitam æternam. Et iterum, Qui dicit se in lumine ma- *1. Ioan. 2*
nere, & fratrem suum odit, in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit quò vadat, quia tenebræ obcæcauerunt oculos eius. Hoc loco fratrem omnem hominem debemus accipere. Dicit etiam ipse beatus Ioannes, Si quis dixerit, diligo deum, & fratrem suum odit, *1. Ioan. 4.*
mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt quo modo potest diligere? Sed etiam si iubetis sufficiunt ista: Sunt enim innumerabilia tam in nouo quàm in veteri testamento, quę causam, de qua loquimur, validissimis testimoniis confirmare longum est, & nunc omnia charitatis vestræ au- L
ribus non intimentur. Nam in sanctis animabus etiam parua pro magnis accipiuntur, quia & reuera cui pauca non sufficiunt, magna non prosunt, plura prodesse nihil poterunt. Vos autem fratres charissimi considerantes, quia omnis lex vno sermone impletur in nobis: *Gala. 5.*
id est, Diliges proximum tuum sicut teipsum, non solum amicos, sed etiam inimicos diligite, quia quicumque hoc implere nolunt, reliqua illis opera bona prodesse non poterunt. Et ideo ita omnibus inimicis vestris dimittite vt cum secura conscientia possitis in oratiõe dicere: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos *Mat.6.*
dimittimus debitoribus nostris.

Item eodem die alius sermo qui habetur inter sermones de verbis domini, II.

Item eodem die alius sermo de epistola dici, qui habetur in libro quinquaginta homiliarum: homilia VII. & XVIII.

Sabbato post dominicam in quinquagesima: Sermo I.

Rogo vos fratres charissimi & admoneo, vt M
in isto legitimo ac sacratissimo tempore ex- *Ser. LXII.*
ceptis dominicis diebus nullus prandere pręsumat, nisi forte ille quem ieiunare infirmitas non permittit, quia aliis diebus ieiunare remedium est aut premiũ, in quadragesima non ieiunare peccatũ est. Alio tempore qui ieiunat accipiat indulgentiã, in quadragesima qui non ieiunat sentiet pœnam: & tamẽ qui ieiunare nõ præualet, secretius sibi soli, aut si est alius infirmus cũ ipso in domo sua præparet quod accipiat, & illos qui ieiunare præualent ad prandium non inuitet: quia si hoc fecerit, non solum deus, sed etiam homines possunt intelligere illum non pro infirmitate non posse, sed pro gula ieiunare nõ velle. Sufficiat illi quod ipse ieiunare non pręualet, & magis cũ gemitu & suspirio & animi dolore manducet, pro eo quòd aliis ieiunantibus ille abstinere non potest. Quod opus est vnicuique infirmo, secretius sibi soli, aut cum alio similiter infirmo faciat præparari, quia non ei oportet vt aliquẽ sanum roget ad prandium, ne sibi etiam de alterius gula augeat peccatum. Pro eo tamen quod non potest ieiunare, amplius debet erogare pauperibus, vt peccata

quæ

A quę non poteſt ieiunando curare, poſsit in eleemoſynis dando redimere. Bonum eſt ieiunare fratres, ſed melius eſt eleemoſynam dare. Si aliquis vtrumque poteſt, duo ſunt bona. Si vero nõ poteſt, melius eſt eleemoſynam dare. Si poſsibilitas non fuerit ieiunandi, eleemoſyna ſufficit ſibi ſine ieiunio: ieiuniũ vero ſine eleemoſyna omnino non ſufficit. Ergo ſi aliquis ieiunare non poteſt, eleemoſyna ſine ieiunio bonum eſt. Si vero prævalet ieiunium cum eleemoſyna, duplex bonum eſt. Ieiunium vero ſine eleemoſyna nullum bonum eſt, niſi forte ita ſit aliquis pauper vt non habeat omnino quod tribuat. Ille ergo qui non habuerit vnde tribuat, ſufficit
Luc.2. voluntas bona ſecũdum illud quod ſcriptum eſt, Gloria in excelſis deo, & in terra pax hominibus bonę voluntatis. Sed quis erit qui ſe poſsit excuſare, cum etiam
Matt.10. pro calice aquæ frigidæ mercedem ſe dominus redditurum promiſerit? Et quare frigidæ dixit? Ne forte ſe poſſet aliquis pauper de lignorũ penuria excuſare, aut certe dicere ſe vaſculum vbi aquam calefaceret nõ habere. Denique & per beatum prophetam fratres chariſſimi dominus ita hortatur & admonet eleemoſynam
B fieri, vt prope nullus pauper ſit qui ſe valeat excuſare.
Eſaia.58. Sic enim ait, Hoc eſt ieiunium quod elegi dicit dominus, Frange eſurienti panem tuum. Non dixit vt integrum daret, cum forte pauper ille alium non haberet: ſed frange, inquit: hoc eſt dicere, Etiam ſi tanta paupertas tibi eſt vt non habeas niſi vnum panem, ex ipſo tamen frange & pauperi tribue. Et egenum, inquit, ac ſine tecto induc in domum tuã. Si aliquis ita pauper eſt vt non habeat vnde tribuat pauperi cibum, vel in vno angulo domus ſuę peregrino præparet lectulum. Quid nos ad hæc dicturi ſumus fratres, vel quam excuſationem habere poterimus, qui amplas & ſpacioſas domus habentes, vix aliquando dignamur excipere peregrinum, ignorantes imò non credentes quod in omnibus
Matth.25. peregrinis Chriſtus excipitur: ſicut ipſe dicit, Hoſpes fui & ſuſcepiſtis me: & quamdiu vni ex minimis iſtis feciſtis, mihi feciſtis? Laborioſum & faſtidioſum nobis eſt in pauperibus recipere Chriſtum in patriam noſtram, timeo ne nobis ille vicem reddat in cœlo, & non nos recipiat in beatitudinem ſuam. Contemnimus illum in mundo, timeo ne nos ille iterum contemnat in cœlo ſecundum illud quod ipſe dixit, Eſuriui, & non dediſtis mihi manducare: hoſpes fui, & non accepiſtis me.
C Et quamdiu non feciſtis vni ex minimis iſtis, nec mihi feciſtis. Et quod poſt hęc fratres ſequitur, auertat deus à nobis. Hoc enim poſtea addidit dicens, Diſcedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo & angelis eius. Hæc ergo fratres non tranſitorie nec ſolis corporis audiamus auribus, ſed fideliter audiẽtes etiam vt alij teneant & impleant verbo pariter & exemplo doceamus: præſtante domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Eodem die, de neceſsitate ieiunij cum vnitate & largitate.
Sermo II.

Ser. LXIII.
Coloſſ.3.

Apoſtolica dilectiſſimi doctrina nos admonet, vt deponentes veterem hominẽ cum actibus ſuis, de die in diem ſancta conuerſatione renouemur. Si enim templum dei ſumus, & mẽtium noſtrarum ſpiritus ſanctus habitator eſt dicente
1.Cor.6. Apoſtolo, Vos enim eſtis templum dei viui: multa nobis vigilantia laborandum eſt, vt cordis noſtri receptaculum tanto hoſpite non ſit indignũ. Et ſicut in domibus manufactis laudabili diligentia prouidendum eſt, vt ſi quid aut infuſione imbrium aut turbinæ procella- D rum, vel ipſa fuerit antiquitate corruptum, cita in integrum cura reſtituat, ita iugi oportet ſolicitudine præcaueri, ne quid in noſtris animis incompoſitum, ne quid inueniatur immundum. Quãuis ædificium noſtrũ ſine ope ſui non ſubſiſtat artificis, nec fabrica noſtra poſsit eſſe incolumis, niſi ei protectio profuerit conditoris: tamẽ quia rationabiles lapides ſumus & viua materies, ſic nos authoris noſtri exteruit manus, vt cum opifice ſuo etiam is qui reparatur operetur. Gratiæ Dei igitur obedientia ſe humana non ſubtrahat, nec ab illo bono ſine quo non poteſt bona eſſe deficiat: aut ſi quid ſibi impoſſibile aut arduum in mandatorum effectibus experitur, non in ſe remaneat, ſed ad adiuuantem recurrat, qui ideo præceptum dat vt excitet deſiderium, & præſtet auxilium dicente Propheta, Iacta cogitatum tuum in Pſalm.54. domino, & ipſe te enutriet. An forte quiſquã tam inſolenter ſuperbit, & ita ſe illæſum, ita immaculatum eſſe præſumit, vt nullius iam renouationis indigeat? Fallitur prorſus iſta perſuaſione, & nimia vanitate veteraſcit, qui inter tentationes iſtius vitæ ab omni ſe vulnere cre- E dit immunẽ. Plena ſunt omnia periculis, plena laqueis, incitant cupiditates, inſidiantur illecebræ, blandiuntur lucra, damna deterrent. Amaræ ſunt obloquentium linguæ, nec ſemper veracia ſunt ora laudantium. Inde ſæuit odium, hinc decipit mendax officium, vt facilius ſit vitare diſcordem quàm declinare fallacem. In ipſis autem virtutibus obtinendis tam dubius modus eſt, & tã incerta diſcretio eſt: vt ſi quiſquam inter bonorum malorúmque confinia ſubtiliſsimi diſcriminis poterit ſeruare menſuras, difficile ſit vt bene ſibi conſciam probitatem obtrectantium lingua non mordeat, & iniquorum euadat opprobria, cui amica eſt iuſticia. Iam cùm ad ipſas rerum temporalium varietates cogitatio humana conuertitur, quantæ ſe opponunt caligines, quanti prauarum opinionum oboriuntur errores, vt de obiectu contrariorum ſumatur materia querelarum. Nam licet omnium fidelium corda non dubitent, nullis mũdi huius partibus, nullíſque temporibus prouidentiam abeſſe diuinam, nec de ſtellarũ poteſtate, quæ nulla eſt, ſecularium negociorum pendere prouectus, ſed æquiſſimo & clemẽtiſsimo ſummi regis arbitrio cuncta diſponi: quoniam ſicut ſcriptum eſt, Vniuerſæ viæ domi- Pſalm.24. ni miſericordia & veritas: tamen cum quædam non ſecundum deſideria noſtra procedunt, & ſub humani er- F rore iudicij ſuperior eſt plerumque iniqui cauſa quàm iuſti, vicinum nimis atq; contiguum eſt vt etiam magnos animos iſta concutiant, & in aliquod illicitæ cauſationis murmur impellant. Siquidem iſtis varietatibus etiam excellentiſsimus propheta Dauid vſque ad periculum ſe turbatum profiteatur & dicat, Mei autẽ penè Pſal.72. effuſi ſunt greſſus, quia zelaui in peccatoribus, pacẽ peccatorum videns. Vnde quia paucorum eſt tam ſolida fortitudo, vt nulla inæquitatum perturbatione quatiantur, & multos fidelium non aduerſa tantum, ſed etiam ſecunda corrũpant, ſanandis vulneribus quibus humana infirmitas ſauciatur, diligens eſt adhibenda curatio. Ideo enim de periculis quibus mundus hic plenus eſt quædam breuiter percurrit: vt dicente ſcriptura, Quis Prouer.20. glorіabitur caſtum ſe habere cor, aut mundum ſe eſſe à peccato? Omnes ſibi intelligant delictorũ indulgentiã & reparationis neceſſariam eſſe medicinam. Quando autẽ dilectiſsimi ad remedia diuina aptius recurrimus quàm cum ipſa nobis ſacramẽta redemptionis noſtræ temporũ lege referantur? Quæ vt dignius celebremus, ſaluberrime

G saluberrime nos quadraginta dierum ieiunio præparemus. Non enim hi tantum qui per mortis Christi resurrectionisque mysterium in nouam vitam baptismo sunt regenerante venturi, sed omnes populi renatorum vtiliter & necessariè præsidium sibi huius sanctificationis assumunt: illi vt quæ nondum habent accipiant, isti 1.Cor.10. vt accepta custodiant: dicente Apostolo, Qui stat, videat ne cadat. Nemo tanta est firmitate suffultus, vt de stabilitate sua debeat esse securus. Vtamur igitur dilectissimi saluberrimi temporis venerabilibus institutis, & solicitiori cura cordis nostri spectacula tergamus. Quantumlibet enim castè & sobriè mortalis hæc vita ducitur: quodam tamen puluere terrenæ conuersationis aspergitur, & nitor mentium ad dei imaginem conditarum, non ita à fumo totius vanitatis alienus est, ve nulla possit sorde fuscari, & non semper indigeat expoliri. Quod si etiam cautissimis animis necessarium est, quanto illis amplius est expetendum, qui tota forte anni spacia aut securius aut negligentius transierunt? Quos charitate debita commonemus, vt non ideo sibimet blandiantur, quia nobis conscientiæ singulorum H patere non possunt: cum oculos dei simul vniuersa cernentis non abdita locorum, non parietum septa secludant: nec solum ei acta & cogitata, verum & agenda & cogitanda sint cognita. Ista vera scientia summi iudicis, iste est tremendus aspectus, cui peruium est omne solidum, & apertum omne secretum: cui obscura clarent, muta respondent, silentium confitetur, & sine voce mens loquitur. Nemo patientiam bonitatis Dei de peccatorum suorum impunitate contemnat, nec ideo illum æstimet non offensum, quia necdum est expertus iratum. Nō sunt longæ mortalis vitæ induciæ, nec diuturna est licentia insipientium voluptatum, in æternarum dolorem transitura pœnarū, si dum iusticia suspenditur, pœnitentiæ medicina non quæritur. Confugiamus ergo ad præsentem vbique misericordiam dei, & vt sanctum Pascha domini digna obseruantia celebretur, cunctorum se fidelium corda sanctificent. Mitescat seuicia, mansuescat iracundia, remittant sibi omnes culpas inuicem suas, nec exactor sit vindictæ qui peti- Mat.6. tor est veniæ. Dicētes enim, Dimitte nobis domine debita nostra sicut & nos dimittimus debitorib⁹ nostris: durissimis nos vinculis alligamus, nisi quod profitemur impleamus. Vnde si orationis huius sacratissimum I pactum non tota sui conditione seruatum est: nunc saltem conscientiam suam vnusquisque cognoscat, & alienis ignoscendo delictis, abolitionem suorum obtineat Vbi supra. peccatorum. Dicente namque domino, Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester qui in cœlis est: non longe est ab vno quoque quod poscit, cum de benignitate supplicis sententia pendeat iudicantis, qui humanarum precum misericors & iustus auditor, æquitati suæ de nostra lenitate præscribit, vt non habeat in eos ius seueritatis, quos non inuenisset cupidos vltionis. Clementes autem & mites animos, etiam largitas decet. Nihil enim dignius est quàm vt homo sui authoris sit imitator, & secundum modum propriæ facultatis diuini sit operis executor. Nam cum aluntur esurientes, vestiuntur nudi, fouentur infirmi, nonne auxilium domini manus explet ministri, & benignitas serui munus est domini? Qui cum ad effectus misericordiæ suæ adiutore non egeat, ita suam omnipotentiam temperauit, vt laboribus hominum per homines subueniret. Et merito deo gratiæ referuntur de pietatis officiis, cuius opera videntur in famulis. Propter, quod ipse dominus discipulis suis ait, Sic luceat lu- K men vestrum coram hominibus vt videant opera ve- Matth.5. stra bona, & magnificent patrem vestrum qui in cœlis est: per Christum dominum nostrum, Amen.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Et dimissa turba ascendit in montem solus orare &c. quæ habetur inter sermones de verbis domini, XIII. & XIIII.

Dominica prima in XL. de mysterio ieiunij quadragesimalis, fructu & modo. Sermo I.

OMne vitæ nostræ tempus, stadium quoddam Ser.LXIIII debemus putare virtutum, & ad cœleste brauium tota virtute contendere. Sed hoc præcipue in quadragesimæ diebus implendum est, qui abstinentia ac ieiuniis dedicati, tantum nobis ad virtutem animi conferunt, quantum & de corpore voluptatem decerpunt. Est autem legitimus numerus iste ieiunij & qui in sanctis celebratur exēplis. Moyses legem accep- Exodi.34. turus à deo quadraginta dies ac noctes absque cibo potuque transegit, & ad suscipiendam domini voluntatem L ieiunus præparatus est. Helias post quadraginta dierum 3.Reg.19. ieiunia curru igneo ad superna cœlorum de hoc mundo translatus est. Ipse quoque dominus ac saluator noster quadraginta diebus ieiunans de diaboli tentationibus triumphauit, vt ad prædicationem Euangelij iam victor accederet. Merito vero etiam nos hunc dierum numerum custodire debemus ieiuniis, quem per talia exempla legimus consecratum. Celebremus ergo hos dies cum omni alacritate mentis & gaudio, & eos omnibus epulis & corporalibus deliciis præferamus. In his enim præcipue diebus ad implendam domini voluntatem accendimur, quādo maxime per abstinentiam voluptas carnis extinguitur. Tunc enim ad dominum & ad eius futura promissa tota mens prior facienda festinat, cum nulla crapula, nulla cibi ac potus satietate crassatur. Vnde & saluator in Euangelio dixit, Atten- Luc.21. dite itaque vobis ne grauentur corda vestra in crapula & ebrietate & cogitationibus secularibus, & superueniat in vos dies illa repentina: tanquam laqueus enim superueniet vniuerso mundo, & nemo effugiet. Sed & illa est in quadragesimæ diebus grandis vtilitas, quod dum etiam à licitis abstinemus, magis ac magis admonemur illicita vitare. Qui enim abstinemus nos à carnibus qui- M bus aliis diebus vti licet: Qui nos abstinemus à vino quo moderate vti licet: Qui ergo ista vitamus quæ aliquando licent in primis peccata fugiamus, quæ omnino nūquam licent. Itaque volumus bene ieiunare à cibis, ante omnia ieiunemus & à vitiis. Quid enim prodest vacuare corpus ab escis, & animam replere peccatis? Quid enim prodest pallidum esse ieiuniis, si odio & inuidia liuescas? Quid enim prodest vinum non bibere, iracundiæ veneno inebriari? Quid prodest abstinere à carnibus ad edendum creatis, & malignis obtrectationibus fratrum membra lacerare? Quid prodest si abstineamus ab his quæ aliquando licēt, & faciamus illa quæ nunquam licent? Deus enim illos honorat & diligit, qui illicita fugiūt. Sic ergo, vt dixi, ieiunemus à cibis, vt multomagis ieiunemus à vitiis, vt sanctorum morum vbertate saturemur, vt & in futuro mereamur ipsorum operum retributione satiari: sicut in Euāgelio legimus, Matt.5. beati qui esuriūt & sitiunt iusticiā: quoniam ipsi saturabuntur. Illam enim cōpensationem magis eligere debemus, vt cibis quibus nos abstinemus, eos pauperibus ac debilibus

A debilibus largiamur: secundum illud quod scriptū est, Beati qui contēti sunt esurire vt alibi reficiantur. Satis Deo acceptum est munus quando indigens saturatur, quando nudus vestitur, quādo ira non perficitur, & iracundię tempus non reseruatur, quando malū pro malo nō redditur. Tunc grata sunt deo nostro ieiunia, si illi qui necessitate ieiunant reficiātur à nobis. Tunc illam domini sententiam audire merebimur, Amen dico vobis, quamdiu fecistis vni ex minimis istis, mihi fecistis. O benignissimum dominum ad edomandam hominū auariciā, qui sibi dari dicit, quod vel minimo pauperi donatum fuerit. Vobis autē fratres præstet domini misericordia, vt ei ieiuniis & eleemosynis in bonis operibus seruiatis, vt ad æternam & veram vitam vos perducat, ipse qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Roma.12.

Matt.25.

In eadem dominica, de ieiunio & eius effectibus:

Sermo II.

Ser.LXV. ADest nobis venerabile & medicinale tempus quadragesimæ charissimi, per quod ieiunantes peccatorum nostrorum vulnera curare debemus. Quantum sit ergo bonum ieiunij, breui sermone exēplis additis disseramus. Moyses primus B quadraginta diebus ac noctibus cum ieiunasset, legem domini accipere meruit, per quam populis imperaret. Impetrauerunt vnius hominis ieiunia, quod totius populi saturitas desperauerat. Aduertamus ergo quāta sit inter ieiunium & saturitatem distantia, inter ventrē vacuum & pulmones epulis æstuantes. Moyses ergo quia ieiunauit, dominum vidit: populus quia manducauit & bibit, idola fabricatus est. Sed quid de Moyse & Israëlitica multitudine loquar? Princeps ille humani generis Adam quamdiu ieiunauit seruans mandatum, in paradiso fuit. Vbi vero comedit, eiectus est de paradiso. Et qui in paradiso dei virgo fuerat, eiect᷑ de paradiso cognouit vxorem. Semper enim iuncta est saturitati lascivia. Vicina sibi sunt venter & genitalia, & pro membrorum ordine ordo viciorum intelligitur. Eiecit ergo nos de paradiso cibus, reducat esuries, reducat ieiunium. Diximus ergo quid sanctus Moyses meruit ieiunando: deinde & cunctos videamus. Sancto Heliæ ieiunanti etiam elementa famulata sunt. Hic deniq; tribus annis & sex mensibus cœlum clausit: Ad cuius vocē etiam supernum descendit incendium. Et cum eum Iezabel regina vellet occidere, & fessus sub arbore frondosa iaceret in solitudine, angelus ad eum mittitur & C dicit ei: Sume paululum panis & aquæ. Videte quanta sit Dei clementia erga ieiunantes charissimi: Non sufficiebat, quia angelum ad ieiunantem dominus miserat, qui eum vt cibum sumeret iuberet, sed etiam præcepit, vt longius fugiat persequentem. Ait ergo, Sume paululum panis & aquę: Quadraginta enim dierum ieiunio perrecturus erat per desertum vsque ad montem Sina. Nunquid enim dominus qui cœlum & terram fecerat, cuius omnis est creatura, non potuit in eremo per angelum prandium mittere, sicut Danieli in lacū leonum per Abacuch misit? Sed sciebat deus Prophetam suum tentantem diabolum aliter superare non posse, ni ieiuniis eruditus insidiantis inimici tentamenta repelleret. Daniel quoq; ille futurorum gnarus, & aduentus domini conscios, & euersionis Hierusalem manifestissimus prædicator, ideo vir desideriorum appellatus est, quia panem desiderij non comedit, & potum concupiscētię non bibit, quia magis Christum q̄ epulas desiderabat. Ioannes quoq; præcursor domini locustis in eremo & agresti melle nutritur, non animalium carnibus, non volucrum suauitatibus pascitur: poterat vtique D iuxta Iordanem positus piscium sibi exhibere delicias, sed pœnitētiam prædicaturus rigorem ieiunij exemplo suo magis debuit & factis ostendere q̄ voce. In Euangelio quoq; cum quidam dæmone plenus domino fuisset oblatus, quem Apostoli curare nequiuerant, interrogantes audiunt à domino, istiusmodi genus non posse eiici nisi orationibus & ieiuniis. Videte ergo charissimi quanta sit ieiuniorum virtus, vt id facere ieiunia valeant, quod Apostoli nequiuerant. Omitto cætera, sed vnusquisque consideret quanta sit inter ieiunium & saturitatem distantia, inter ventrem vacuum & refertum, inter rubentem faciem & ora pallentia, inter os ieiunū & labia crapula dissoluta, inter oppressum epulis & inediæ tenuitate vigilantem. Non dico hebdomadas, nō duplicata, non multiplicata ieiunia, sed vel singulos dies absque ciborum nimietate transeamus. Cessent lauachra, vina vel carnes, non quod creaturam dei iudicemus esse damnandam, sed qui toto anno nobis viximus, saltem vel paucos dies viuamus à domino. Sed ieiunia nostra vt plena sint & suffarta, misericordiæ pingnedine saginentur, demus esurientibus prandium nostrum. Nec putes ieiunia sola sufficere ad sananda vul E nera peccatorum, ni medicamento eleemosynæ recreentur. Ieiunium ergo tuum te castiget, sed lætificet alterum, & ita fructuosę erunt angustiæ tuæ, si alteri latitudinem præstent. Sic ieiuna vt in alio manducante prandisse te gaudeas. Hilarem enim datorem diligit Deus. Nam manducante paupere de bonis tuis, prādet Christus qui se in paupere esurire testatur.

Exodi.24.

Vbi supra.

Exodi.32.

Gene.3.

Gene.4.

35.d.Vēter.

44.dist.Cū autem.

3.Reg.17.

Iacobi.5.

4.Reg.1.

3.Reg.19.

Danie.9. & 10.

Matth.3.

Matt.17.

De conse. dist.5.cap. Non dico.

2.Corin.9.

In eadem dominica de confessione peccatorum:

Sermo III.

HOrtatur nos sæpius scriptura ad medicamenta fugere confessionis, non quòd Deus indigeat cōfessione nostra cui omnia præsto sunt quæ cogitamus, loquimur aut agimus, sed nos aliter salui fieri non possumus, nisi cōfiteamur pœnitentes quod inique gessimus negligentes. Qui seipsum accusat in peccatis suis, hunc diabolus non habet iterum accusare in die iudicij: si tamen confitens pœnitendo deleat quæ fecit, nec iterum renouet quæ egit. Confitemini, dicit Iacobus Apostolus, alterutrum peccata vestra, & orate pro inuicem vt saluemini. Iterum beatus Apostolus, Ore autem confessio fit ad salutem. Sed & Salomon de confessione peccatorum dicit, Qui abscō F dit scelera sua non dirigetur: Qui autem confessus fuerit & reliquerit ea, misericordiam consequetur. Magnū est salutis medicamentum non iterare quæ impie gessimus, nec priorum cicatrices vulnerum resauciare. Sicut autem dicit Ioannes euangelista, Si confiteamur peccata nostra, fidelis est deus & iustus vt remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate. Similiter & Psalmista ait, Dixi confitebor aduersum me iniustitiam meam domino, & tu remisisti impietatem peccati mei. Viuens confiteatur peccator, quæ fecit, quia non est fructuosa confessio apud inferos, nec pœnitentia ad salutem, proficiens. Ecce nunc tempus salutis: ecce nunc tempus acceptabile Deo. Tempus est nunc remissionis pœnitentibus, sed tempus erit post mortem vindicationis negligentibus confiteri scelera sua. Omnes enim impij amaram habent in tormentis pœnitentiam, sed non proficit eis ad remissionem, sed conscientia torquet ad augmentum pœnarum quas patiuntur. Potuerunt enim sibi per confessionem præcauere tormentorum immanitatem & neglexerunt

Ser.LXVI.

Iacobi.5.

Roma.10.

Prouer.28.

1.Ioan.1.

Psal.31.

Eccl.17.

2.Cor.6.

G glexerunt, ita sicut foris flammis, ita intus conscientia propria torquetur. Quo modo potest medicus vulnus sanare, quod ęgrotus ostendere erubescit? Deus confessionem nostram desiderat vt iustam habeat cognoscendi causam. Qui peccata sua occultat, & erubescit salubriter confiteri, Deum quem iudicem habebit, habebit & vltorem. Optime se iudicet homo in hac vita ne iu- *Fletus peccatoris duplex debet esse.* dicetur à deo damnatione perpetua. Duplicem habere debet fletum in pœnitentia omnis peccator: siue quia per negligentiam bonum non fecit, seu per audaciam malum perpetrauit. Quod enim oportuit non gessit, & quod non oportuit egit. Confessio iustificat, confessio veniam peccatis donat, omnis spes veniæ in confessione consistit. Confessio opus est misericordiæ, salus ægroti, vnicum est viribus nostris medicamentum cum pœnitentia. Cuius ipse saluator in Euangelio vir- *Mat. 4.* tutem ostendit dicens, Pœnitentiam agite, appropin- *Matth. 3.* quabit enim regnum cœlorum. Et Ioannes Baptista, Fa- *Fructus dignus pœnitentiæ quid?* cite fructus dignos pœnitentiæ. Fructus dignus est pœnitentiæ, transacta flere peccata, & eadem iterum non agere: sicut scriptum est, Ne adiicias peccatũ super pec- *Eccli. 5.* catum. Lauamini, dicit dominus per Esaiam Prophe- *Esaig. 1.* tam, Et mundi estote. Lauatur itaq; & mundus est qui H & præterita plangit & iterum non admittit. Lauatur & non est mũdus qui plangit quod gessit nec deserit, sed post lachrymas flenda hæc quæ fleuerat repetit. De his *2. Petri. 2.* beatus Petrus terribiliter ait, Canis reuersus ad vomi- *Ecclesiasti. 21.* tum suum. Fili peccasti, dicit scriptura sancta, ne adiicias iterum: sed de pristinis deprecare vt dimittantur tibi. Pœnitentia vera non annorum numero censetur, *Matt. 26.* sed amaritudine animi. Vnde beatus Petrus, mox à domino indulgentiam recepit, quia amarissimè fleuit trinæ negationis culpam. Pœnitentia quamuis sit exigui temporis, si intima cordis amaritudine agitur, non despicitur apud iudicem iustum deum, qui cordis secreta considerat. Non enim longitudinem temporis tãtum requirit deus, quantum affectum synceritatis pœnitentis pensat. Qui enim in Christum tota mente confidit, etiam si multis commoriatur peccatis, fides sua viuet *Ioan. 11.* in æternum. Sicut ipse dominus in Euangelio dicit, Ego sum resurrectio & vita: Qui credit in me etiã si mortuus fuerit, viuet: Et omnis qui viuit & credit in me, nõ morietur in æternum: De morte animę dixit, quę propter peccatorum ægritudines eueniet illi. Deus in natu- I ra misericors est, paratus est saluare per misericordiam, *1. Timo. 2.* quos non inuenit saluare per iusticiam. Qui vult omnes homines saluos fieri, & neminem perire. Qui per *Ezech. 33.* Prophetam ait, In quacumque die conuersus fuerit peccator, vita viuet & non morietur. Quamuis quisque sit peccator & impius, si ad pœnitentiam conuertitur, consequi per misericordiam veniam non dubitet. In hoc seculo pœnitentiam facientibus dei misericordia subuenit: In futuro autem pœnitentia non proficit, sed rationem nostrorum operum reddituri sumus. In hac vita tantum pœnitentiæ patet libertas, post mortem nulla correctionis est licentia.

Feria secunda post primam dominicam in quadragesima,
De extremo iudicio cogitando:

Sermo I.

Ser. LXVII ROgo vos fratres charissimi, & cum grandi humilitate admoneo, vt mihi nullus ex vobis succenseat, aut forte incongruum me superfluúmque iudicet, quare vobis tam frequenter tremendum & vtiliter expauescendum diem iudicij insinuare contendo. Si quis enim est cui forte in hac parte displiceam, cõsideret periculum meum, & audiat dominum K per Prophetam sacerdoti terribiliter comminantem, Si nõ annunciaueris iniquo iniquitatem suam, sangui- *Ezech. 3.* nem eius de manu tua requiram. Et iterum, Clama, in- *Esa. 58.* quit, ne cesses: quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum. Sed fortè aliquis dicit, Quare nobis tam dura assiduè prædicantur? Quia melius est hìc paruam amaritudinem sustinere, & postea ad æternam dulcedinem peruenire, quàm hic habere falsum gaudium, & illic sustinere sine fine supplicium. Audite fratres, non me, sed dominum in Euangelio dicentem, Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur: *Matt. 5.* Et væ vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis. *Luca. 6.* Et hoc attendite fratres, quia omnes carnales medici quoties ad eos qui in corpore ægrotare videntur veniunt, omnia quæ eis delectabilia esse videbantur abscindunt: & quod dulce est, ad integrum interdicunt. Aliquoties etiam frigidam accipere non permittunt, interdum & amarissimas potiones bibere cogunt, & asperrimis ferramentis eorum vulnera frequenter incidunt. Hoc ergo quod pro sanitate corporum carnales medici faciunt, pro animarum salute spiritales medici exercere contendunt. Hęc ego cogitans fratres charissimi, L & tam pro mea quàm pro vestra salute rationem me redditurum esse ante tribunal æterni iudicis non ignorans, eligo aspera quidẽ, sed salubria vobis medicamenta ingerere, vt vobiscum postea in angelorum cõsortio perpetua merear incolumitate gaudere. Et hęc quidem non ideo suggero, quòd vos admonitiones nostras senserim non libenter accipere: sed quia me necesse est & pro vestra & pro mea salute frequentius prædicare, studeo vestros animos & ad timendũ iudicium, & ad desiderandum præmium excitare: vt exceptoria sancti pectoris vestri ad recondendam spiritalem vindemiam, sicut semper fecistis, auxiliante domino fideliter præparetis. Quoties vobis durum aliquid prædicamus, non hoc ideo dicimus, quòd à vobis tale aliquid fieri suspicemur: sed ideo iterum illa quæ non facitis denunciamus, vt illa in quibus forte pręuenti fueritis, sanare possimus. Solet enim fieri, vt dum maiora timentur, minora celerius caueantur. Quomodo enim theriaca bibitur, ne corporibus possint præualere venena, hoc austera prædicatione geritur, vnde animarum præparantur antidota. Certum est fratres charissimi, ꝙ si semper beneficia Dei nostri, quæ nobis nullis pręcedentibus me- M ritis nostris collata sunt, assiduè cogitamus, peccata nostra nobis aut nõ dominantur, aut si forte surrepserint, cito per pœnitentiam corriguntur. Quis enim vel mente concipere, non dicam verbis possit exponere, quãta circa nos sint Dei nostri beneficia. Fecit enim nos cum nõ essemus, reparauit nos postea cum perissemus. Mortem suscepit, precioso nos sanguine liberauit, ad inferna descendit, de faucibus nos ęternę mortis eripuit, cœlorum nobis etiam præmia promisit. Hæc omnia fratres dilectissimi pio & benigno animo cogitãtes, quantum possumus cum ipsius adiutorio, beneficiis suis vicẽ rependere festinemus. Non reddamus mala pro bonis, sed quantum possumus voluntati illius obtemperare fideliter studeamus, totis viribus innitentes vt præcepta ipsius magis nobis pariant de sequacitate remedium, quàm de transgressione iudicium. Nam quid faciemus charissimi in illo metuendo iudicij die, cum tremente mundo dominus præcinentibus angelorum buccinis, in illo maiestatis suæ throno circundatus cœlestis militiæ luce consederit: ibique de terræ gremio & antiquo

puluere

A puluere suscitato humano genere, astante testimonio conscientiæ singulorum, positis io conspectu peccatorum pœnis iustorûmque præmiis, ratiooem vitæ cœperit postulare, & plus iam iustus quàm misericors, seueritate iudicis contemptæ misericordiæ reos cœperit accusare & dicere: Ego te, ô homo de limo manibus meis feci, ego terrenis artubus infudi spiritum, ego tibi imaginem nostram similitudinémque cõferre dignatus sum, ego te inter paradisi delicias collocaui, tu vitalia mandata contemnens, deceptorem sequi quàm deũ maluisti? Cum expulsus de paradiso iure peccati mortis vinculis tenereris, virginalem vterum sine dispendio virgioitatis pariendus introiui, in præsepio expositus & pannis obuolutus iacui, infantiæ contumelias humanósque dolores quibus tibi similis fierem, ad hoc scilicet vt te mihi similem facerem, pertuli: irridentium palmas & sputa suscepi, acetum cum felle bibi: flagellis cęsus, vepribus coronatus, cruci affixus, vulnere perfossus, vt tu eripereris morti, animam in tormentis dimisi?

B En clauorum vestigia quibus affixus pependi. En perfossum vulneribus latus. Suscepi dolores tuos, vt tibi gloriam darem: Suscepi mortem tuam, vt in æternum viueres. Cõdit⁹ iacui in sepulchro, vt tu regnares in cœlo. Cur quod ꝑ te pertuli perdidisti? Cur ingrate redẽptionis tuæ munera renuisti? Noo te ego de morte mea quæro, redde mihi vitam tuam pro qua meam dedi. Redde mihi vitam tuam, quam vuloeribus peccatorũ indesinenter occidis. Cur habitaculum quod mihi in te sacraueram, luxurię sordibus polluisti? Cur corpus meum illecebrarum turpitudine maculasti? Cur me grauiore criminum tuorum cruce, quam illa in qua quondam pepẽderam, afflixisti? Grauior enim apud me peccatorum tuorum crux est, in qua inuitus pendeo, quàm illa in qua tui misertus mortem tuam occisurus ascẽdi. Cum essem impassibilis, pro te pati dignatus sum, sed tu despexisti in homine Deum, in infirmo salutem, in via reditum, in iudice veniam, in cruce vitam, in suppliciis medicinam. Et quia post omnia mala tua ad medicamenta pœnitentiæ confugere noluisti, ab auditu malo non mereberis liberari. Qui tunc erit stridor dentium, cum sanctorum multitudine ad dexteram regis C & ad gloriam segregata, peccati populus io profundo tartari sine vlla miserationis ac venię spe demersus, ex- (Psalm. 68.) cludi se tenebris suis ad beata sanctorum luce viderit, & in profundi sinum sine fine descendens, vrgente os suum puteo, æterna supplicia & perpetuam mortẽ non moriturus aspexerit? Frustra autem à paupere quem in hac vita despexit misericordiam postulabit, frustra ex- (Luc. 16.) tremum Lazari digitum, quo ardens refrigeretur, ardẽtibus labiis rogabit apponi. Quàm vellet miser, cum pauperum gloriam viderit duris quoodam paupertatis subiacuisse laboribus, & in illa vita, quæ cum vita morerentur mala portasse, ne ad illa æterna mereretur supplicia peruenire. Vt ergo hæc tam dura & tam terribilia ante illud tribunal ęterni iudicis audire nõ mereamur, dum adhuc licet, & cum dei adiutorio in potestate nostra est, consideremus conscientias nostras: & si aliqua crimina vel peccata capitalia nec dum eleemosynis & orationibus purgata nobis adhuc dominari cognoscimus, portum pœoitentiæ deuictis peccatorum fluctibus Christo iuuante festinemus intrare: Et si quid in nauicula animæ nostræ multis tempestatibus peccatorum, aut per superbiam fractum, aut per auariciam ruptum, aut per luxuriam resolutum esse cognoscimus, componere vel reparare bonis operibus festinemus. Studeamus iugiter viciorum exhaurire sentinam. D

Non enim nocent peccata pręterita, si non placent pręsentia. Sicut enim nulli iustorum sufficit iusticia sua, si non perseuerauerit vsque in finem: ita nulli peccato- (Mat. 10.) rum nocere poterit iniquitas sua, si antequam de corpore isto discedat, ad eleemosynarum remedia vel ad pœnitentiæ medicamenta confugerit. Sed quia quando vel qua hora de hoc seculo rapiamur scire noo possumus, sine vlla dilatione vel mora de sinistra fugere festinemus ad dexteram. Non sanitati, non ætati credendum est. Non in remedium salutis suæ semper tardandus est, qui vitę suę semper incertus est: quia qui nos securos fecit dicendo, Peccator in qua die conuersus fue- (Ezech. 18.) rit, omnes iniquitates illius obliuioni tradũtur: ipse nos etiam cautos esse voluit dicens, Nolite tardare conuer- (Eccli. 5.) ti ad dominum, nec differatis de die in diem. Sed forte quando generaliter omnes ad pœnitentiam prouocamur, aliquis intra se cogitet dicens, Ego iuuenis homo vxorem habens, quo modo possum aut capillos minuere, aut habitum religionis assumere? Nec nos hoc dicimus fratres charissimi, non hoc prædicamus vt iuuenes qui coniugia habere vidẽtur, habitum magis quàm E mores habeant commutare. Quid enim homini vxorem habeoti nocet, si mores perditos voluerit ad opera bona vel honesta conuertere, si peccatorum suorum vulnera eleemosynis, ieiuniis & orationibus ad sanitatem pristinam studeat reuocare? Vera enim conuersio sine vestimentorum commutatione sufficit sibi. Vestimenta vero religiosa sine bonis operibus, non solum remedium habere non potuerũt, sed etiam iustum Dei iudicium sustinebunt. Conuertamur ergo ad meliora, dum in nostra sunt potestate remedia. Hic extinguamus mortem moriendo peccatis, hic vitam vitæ meritis acquiramus, præstante domino nostro Iesu Christo, cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Feria tertia post primam dominicam in quadragesima, de beato Abraham: Sermo I.

CRedidit Abraham Deo, & deputatũ est illi ad (Se. LXVIII) iusticiam. Ecce sine opere iustificatur ex fide, (Gene. 15.) & quicquid illi legali posset obseruatione cõferri, totum credulitas sola donauit. Ipse sibi fuerat lex qui legem noo acceperat, natura tamen quicquid legis fuerat obseruabat. Abraham pater noster radicem fidei F nominisque Christiani habebat, qui cum ex proprietate genuina ad incerta atque peregrina iuberetur exire, tota deuotione compleuit: Cui in re tam dura nulla dubitatio fuit, sed sententiam dei tanquam qui optare videretur accepit. Exi, inquit dominus, de terra tua, & de (Gene. 12.) cognatione tua, & veni in terram quam demonstrauero tibi. Nouum probationis genus habenti propria, exilia indicere peregrina, ingerere laborem itineris quiescenti, imperare peouriam possidenti, & tantarum facultatum domino, necessitatem imponere peregrinaodi. Libenter tamen fides accepit, quicquid arduum videbatur incredulis. Cui nõ est magis dulce proprium tuguriũ quàm palatia peregrina, & voluntaria casa quàm digesta prætoria? Leue cuiquam non est, dimittere propria & sectari aliena incerta, dimittere quod scias, quęrere quod ignoras. Quis enim propria sine dolore deseruit, aut sine lachrymis dereliquit? Cui non est durum illos conscios natalium parietes, dulcia illa limina atque amabilem larem, quem & parentuoi memoria, & ipsius infantiæ rudimenta commendant:

vbi

G vbi cunabula illa noui & mox orientis hominis famulabãtur, vbi secura alludens infantia inter lucis primordia, aut pueriles anni simplicitate fœlices, quos sibi inter lasciuos atque ipsius ætatis lusus vernaculo genuina solo necessitas exhibebat? Inter hæc ergo tam blãda, tam dulcia, quæ omni fuerant difficultate relinquenda: Exi ait de terra tua. Quis hoc sine fidei viribus libẽter audiret? Leuius probaretur, si vel nomen loci quò perrexisset audiret. Proficiscitur, pergit, socia scilicet credulitate, coniuge comite it securus, it fretus, promissum sibi fidei laboribus exacturus, plus sperans de incerto quàm fuerat securus de proprio. It ergo per desertas solitudines, per inuias sedes, per naturæ secreta, vbi hominis vestigium necdum rudis terra cognouerat: & inter illa omnia quæ dei imperio dereliquerat, non tugurium, non casam, sed inter ipsa camporum silescentium formidolosa secreta hospes tantummodo cœli terræq; nullum suffugium quò diuerteret inueniebat. Excepit tamen Abraham peregrinum quercus arbor humana, quæ venientem Abraham atque æstiuo sole decoctum amœnitatis suæ vmbraculo refoueret: cuius syluescẽtis nemoris comata luxuries, in æstiuum tempus diem & vren-
H tis solis vaporiferos radios ramorum frequentia suspendebat, vt quicquid iniuria temporis irrogabat, omne auferret & ramorum & foliorum densitas. Ingreditur ergo lucum arboris Abraham, sub qua construitur qualecumque suffugium, angustum quidem homini, sed sufficiẽs maiestati. Dignum tamen deo palatium fides deuota pingebat, in quo fuisset maiestas superna pran-
Gene.18. sura. Cum ergo illic positus curiosis oculis cœlum intentaret, ecce subito in trium virorum persona maiestas incorporea descendit. Accurrit, properat, manus supplices tendit, & transeuntium genua osculatur, Do-
Vbi supra. mine, ait, si inueni gratiam coram te, ne transieris puerum tuum. Videtis, Abraham tribus occurrit, & vnum adorat. Trina vnitas, & vna trinitas. Sumatur aqua, lauentur pedes vestri, & refrigerate sub arbore ista, & afferam panem & manducabitis, & postea transibitis in viam vestram. Et dixerunt ei, Fac vt dixisti. Seruat semper in bonis tenorem sui perfecta iusticia, offert peregrinis hospitium qui non habet tectum: & cum sit omni domicilio viduatus, domicilium quale necessitas procurabat, exhibuit transeuntibus. Et licet illa minora fuerint quæ offerebantur, locorum angustiis magnitudi-
I nem dederat fides, quæ contemni non meruit à Deo. Diuertunt ad arboris hospitium, quod Abraham Deo iam fecerat dignum. Interea conspergitur similago, fiunt encryphiæ, mactatur & vitulus. Et si illis diuinitas non eguit, iusticia tamen quod optabat impendit. Ecce ad humanam mensam cœlestis sublimitas recumbebat, cibus capitur, prãlitatur, & contubernali colloquio inter hominem & Deum familiaria verba miscentur. Et quia apud Deum infructuosa hospitalitas esse non potuit, statim precium mercedis accepit. Datur filius seni, datur posteritas desperanti, accepit senectus quod
Vbi supra. minime potuit habere iuuentus. Ad hoc, inquit, tempus veniam, & erit Sarę filius. Cumq; seniles anni, & emortua Saræ viscera hoc posse fieri denegarent, dedit ta-
Gen.17. men diuinæ promissioni credulitas fidem. Patrem, inquit, multarum gentium posui te. Repletus est bonis, quia quod ei promisit impleuit. Ecce in ipso vitæ margine senectutis, nondum prolatis legibus recitatísque, asserimus Abraham quòd fuerat religiosus, & qui fuerat in cultura iustior, fuerit in credulitate probatior. Ecce enim senex ille maritus, qui adhuc vnum non habebat, in vno tamen deus innumerabiles promittebat. K
Ecce exhaustis viscerib⁹ dixit deus ad Abrahã, Suspice *Gene.15.*
in cœlum, & numera stellas, sic erit semen tuum. Et credidit Abrahã deo, & deputatũ est illi ad iusticiam. Defecerunt Saræ venire muliebria, quia iam lassa defece- *Gene.18.*
rant membra. Totum corpus sulcatur in rugas, fit perarata fronte, & exhausta senectute. Deficiente sanguine in venis tristis senectus delassatur, sed diuino iudicio ætatis feruor accenditur. Meliorem facit diuina promissio matrem, quam ætas non fecerat generare. Accepit genitrix nomen quod ei sterilitas temporis subtraxerat, Longè deficientibus membris Isaac concipitur, subito inanes ac marcescẽtes venæ rediuiuo sanguinæ ferbuerunt, & emortua seni viscera calefacto sanguine vaporata, vsque ad partum inquilinis sunt caloribus animata. Iuuenilis ętas incaluit, & calefacto sanguine vaporauit. Fit anus fœta, fit senex grauida, crescit venter per dies singulos, & conualescente partu, tumescentis vteri capax sinus extenditur. Fit sarcina, & desideratus affectus ex visceribus lassis, onus nimium exoptata posteritas. Portabat vterum grauem talis mater, quæ inanis ambulare vix posset. Sed quia credulitatis fuerant L
quæ acceperat, defecta viscera fides validior animabat. Marcidæ mammę, quas in vacuos folles subducti succi detrimenta laxauerant, lactei fontis vbertate tenduntur. Fit mater in pectore, fit mater in partu, fit, inquam, mater, quæ auia fuerat per ætatem. Dedit fides vetustis nouos visceribus ignes. Sic Isaac credulitate nascitur, vt eorum fides in progenie enarretur in secula, Amen.

Feria quarta post primam dominicam in quadragesima, de ieiunio, cataclysmo, & arca Noe.

Sermo I.

Os sanctæ quadragesimæ dies fratres charissimi debemus omni cum veneratione suscipere, nec longiorem numerum huius temporis fastidire, quia quanto plures dies sunt ieiunij, tanto maior est causa remedij. Quanto prolixior abstinentiæ cursus, tanto redemptio copiosior est salutis. Quanto austerior cura vulnerum, tãto medicina est salubrior peccatorũ. Deus enim qui est nostrarum medicus animarum, congruens tempus instituit, quod & iustis satis sit ad adorandum, & peccatoribus sufficiat ad rogandum. Illi requiem postulantes, hi veniam deprecantes. Congruens enim tempus est quadragesimæ, nec M
breue est ad exorandum, nec longum est ad promerendum. Quadraginta enim dierum ieiuniis, quæuis iniquitas peccatoris exorari potest, & quamtauis seueritas iudicis mitigari. Illi longum & fastidiosum forte sit tempus, qui nec orat de culpa, nec sperat de venia. Desperatio enim nec confiteri de scelere, nec indulgentiam nouit sperare de iudice. Sanctus igitur & salutaris quadragesimæ cursus est, quo adducitur ad misericordiam peccator per pœnitẽtiam, iustus ad requiem. His enim diebus solito amplius, & diuinitas miseretur, & delinquentia deprecatur, & iusticia promeretur. Patent enim omnia, & cœli ad indulgentiam, & peccator ad confitendum, & lingua ad postulandum. Salutaris, inquam, & mysticus est quadragenarius numerus. Nam *Quadragenarius numerus mysticus.*
primum cum mundi faciem iniquitas hominum possideret, tot dierum curriculo deus effusis de cœlo imbribus, vniuersam terram diluuio superfudit. Vides ergo iam illo tempore mysterium in figura dispositum. *Gene.7.*
Nam sicut tunc quadraginta diebus pluit ad purgandũ mundum, ita & nunc quadraginta diebus miseretur ad hominem purificandum: quanquam & illius temporis diluuium

A diluuium misericordia dicenda est, quo iniquitas oppressa est, & iusticia conseruata. Pro misericordia enim factum est, vt & iusti euaderent, & iniqui amplius non peccarent. Pro misericordia planè vidimus illud fuisse diluuium, quo veluti baptismo quodam totius est mundi facies innouata: scilicet vt qui perditorum hominũ scelere sordebat ad crimina, beati Noë habitatione floreret ad gratiam: & qui iniquitatis erat purgatorium tũc, modo fieret domicilium sanctitatis. Diluuium inquã illud, huius nostri fuit similitudo baptismatis. Hoc enim tunc gestum est, quod nũc agitur, hoc est, vt exuberantibus aquarum fontibus periclitarentur vicia, iusticia sola regnaret, mergerentur in profundum peccata, sanctitas vicina cœlo portaretur. Modo enim sicut dixi, hoc quod nũc agitur in Ecclesia Christi, sicut Noë arca submersis omnibus viciis peccatorum, ita baptismatis fonte cœlo vicina portatur Ecclesia: & deletis omnium superstitionibus idolorũ, fides regnat in terris, quæ de saluatoris arca procedit. Sanctũ ergo & sacratum quadragesimæ tẽpus est, quod statim ab initio

B cœpit inter iustos & iniustos discernere, bonos à malis quodam iudicio separare. Quod quidem similiter fieri etiam in hac nostra quadragesimæ obseruatione perspicimus. Nam per hos quadraginta dies separãtur mali à bonis, hoc est, luxuriosus à casto, à ieiuno intemperans, à Christiano gentilis. Separatur, inquam, malus à bono, hoc est, peccator à iusto, diabolus à sancto, hæreticus à fideli. Relictis enim his omnibus ad similitudinem diluuij tanquam in naufragio seculi, sola ad instar arcæ illius in altum cum suis virtutibus eleuatur Ecclesia. Nam & nos etsi peccatores, ad imitationem sancti Noë annunciamus vobis mundi futurum esse excidiũ, & illos tantummodo dicimus periculis euasuros, quos triplex arca intra se gremio religionis incluserit. Triplex enim arca est Ecclesia, quæ trinitatis continet sacramẽtum. Nam enim dicit scriptura, Bicameratam & tricameratam eam fuisse, vtique demonstrat tripliciter diuinitatis illam gratiam esse distinctam. Annunciamus igitur sicut Noë mundi futurum esse naufragium, & ad hanc domum confugere omnes homines admonem⁹. Et sicut Noë filios suos in arca recepit, ita & nos filios nostros optemus in ista arca suscipere. Quisque

Arca triplex.

Gene. 6.

C enim in hac domo vult habitare nobiscum, noster est filius. Sed dicit aliquis, sancti Noë prædicationis vocẽ in scripturis minimè esse descriptã. Audi igitur, Noë & si tacebat voce, opere loquebatur, silebat lingua, fabricatione clamabat. Nam vtiq; cum operaretur opus nouum, & nulli aliquando compertum, admonebat cunctos nouis periculis, noua tabernacula præparari. Loquebatur ergo opere, & dicebat illud euangelicum domini dictum, Si mihi non creditis, operibus credite, & credendo periculum euadere poteritis: præstante domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Ioan. 10.

Item eodem die de Ieiunio alius sermo factus ad fratres in eremo, qui inter sermones ad eosdem habetur XXV.

Gene. 18.

Item eodẽ die Homilia de Euangelio dici, quæ habetur de quæstionibus Euangeliorum libro primo, capite septimo & nono.

Feria quinta post primam dominicam in quadragesima, de tribus viris qui beato Abrahæ apparuerunt.

Sermo I.

D Frequenter admonui charitatem vestram fratres dilectissimi, vt his lectionibus quę diebus istis in Ecclesia recitantur, nõ hoc tantum attendere debeamus quod ex litera sonare cognoscim⁹, sed remoto velamine literæ, viuificantem spiritum fideliter requiramus. Sic enim dicit Apostolus, Litera occidit, spiritus autem viuificat. Denique infœlices Iudęi, & plus infœlices hæretici, dum solum literæ aspiciunt sonum, quasi corpus sine anima, ita sine viuificante spiritu mortui remanserũt. Nos audiamus Apostolum dicentem, Quia hæc omnia in figura contingebant illis, scripta sunt autẽ propter nos. Videamus ergo quid sit, quod modo cũ diuina lectio legeretur audiuimus. Visus est, inquit, deus Abrahæ, cum sederet ad ostium tabernaculi sui ad ilicem Mambræ. Ecce, inquit, tres viri adstiterunt super eum, & exiit in occursum eius. Attendite fratres & videte qualiter deus apparuit Abrahæ, & qualiter apparuit Loth. Ad Abraham tres veniunt, & stant super eum, ad Loth duo veniunt, & sedent in platea. Videte fratres, si non dispensatione sancti spiritus pro meritis res geruntur. Etenim Loth longe inferior erat Abraham. Nisi enim inferior fuisset, à beato Abraham separari non meruisset, nec ei Sodomorum habitatio placuisset. Veniunt ergo ad Abraham tres viri in meridie, venerunt ad Loth duo, & vespere veniunt: Non enim sustinebat meridianæ lucis magnitudinem Loth, Abraham vero poterat plenum fulgorem lucis excipere. Nũc videamus qualiter Abraham, & qualiter Loth susceperunt venientes. Præsumpsit Abrahã, & occurrit obuiam eis, & cum occurrisset, festinat ad tabernaculum, & dicit ad vxorem suã, Festina, inquit, & cõsperge tres mensuras similaginis, & fac subcinericios panes, quod Græcè engriphuas dicitur, occultos videlicet & absconditos indicans panes. Ipse autem Abrahã ad armentum cucurrit, & accepit vitulum. Qualem vitulũ? Forte qui potuit primus occurrere: non ita est, sed vitulum bonum & tenerum. Tulit ergo vitulum, & dedit puero. Puer, inquit, festina facere eum. Videte fratres, attendite quàm feruenti animo hospites debeatis excipere. Ecce ipse Abraham currit, vxor festinat, puer accelerat. Nullus est piger in domo sapientis. Ecce æqualia sunt Abrahæ & Saræ hospitalitatis officia.

Sermo LXX.

1. Corin. 3.

1. Petra. 13.

1. Corin. 10.

Gene. 18.

Gene. 19.

E

Gene. 18.

F Loth vero excepit quidem, sed duos tantum, & nõ integram trinitatem, nec in meridie, sed ad vesperum. Et quid eis appofuit? Coxit, inquit, azyma, & comederũt. Et quia meritis multo inferior erat Abraham, nec vitulum saginatum habuit, nec in tribus mensuris similaginis, mysterium trinitatis agnouit: Attamẽ quia vel hoc quod potuit benigno animo obtulit, de perditione Sodomorum liberari promeruit. Attendite fratres, quia etiam & Loth dum hospites non repellit, angelos excipere meruit. Ecce hospitalem domum angeli ingrediuntur, clausæ hospitibus domus flammis sulphureis concremantur. Venerunt ergo tres viri ad Abraham, & steterunt super eum. Hoc ipsum videte, quare sit quod super eum veniunt, non contra eum. Subiecerat se voluntati dei, & ideo super eũ stare dicitur deus. Astiterunt, inquit, super eum, nõ contra eum ad repellendum, sed super eum ad protegendum: Tres viros suscepit, tribus mensuris panes apponit. Quare hoc fratres, nisi quia mysteriũ trinitatis intelligit? Apponit & vitulum, qui vitulus nõ est durus, sed tener. Et quid tam tenerũ, quid tam bonũ, quàm est ille qui se pro nobis humiliauit vsq; ad mortẽ? Ipse est ille vitul⁹ saginatus, quẽ pro recepto pœnitẽtię filio iugulat pater. Sic eni dilexit deus

Gene. 19.

Philip. 2.

Luca. 15.

Ioan. 3.

G deus mundum, vt filium suum vnigenitũ daret. Tribus
Gene.18. ergo occurrit Abraham, & vnum adorat. In eo autem
quod tres vidit, sicut iam dictũ est, trinitatis mysteriũ
intellexit. Quòd autem quasi vnum adorauit, in tribus
personis vnum deum esse cognouit. Ad vnũ loquitur
dicẽs, Declina ad puerum tuum. Addit etiam, quasi ad
homines loquẽs, Accipiam, inquit, aquam, & lauentur
pedes vestri. Discite fratres à beato Abraham, hospites
libenter excipere, pedes eorum cum humilitate & pie-
tate lauare. Lauate, inquam, sanctorum peregrinãtium
pedes, ne forte in illis remaneat puluis, quẽ ad iudiciũ
vestrũ possint de pedib⁹ suis excutere. Sic enim in Eu-
Matth. 10. angelio dixit, Qui nõ susceperit vos, exeuntes excutite
puluerem de pedibus vestris. Amen dico vobis, tolera-
bilius erit terræ Sodomorũ in die iudicij, quàm illi ci-
uitati. Hoc ergo præuidebat in spiritu Abrahã, & ideo
volebat præuenire & lauare pedes, ne quid forte pulue-
ris resideret, quod ad testimoniũ incredulitatis excus-
sum posset in die iudicij reseruari. Propterea ergo dicit
H sapiens Abraham, Accipiam aquam, & lauentur pedes
vestri. Diligenter hæc audite fratres, qui hospitalitatem
exercere nõ vultis, qui hospitem velut hostem excipi-
tis. Ecce beatus Abraham dum homines feruenter ex-
ciperet, ipsum deum suscipere hospitalitatis contem-
platione promeruit. Hoc etiam in Euangelio Christus
Matth.25. confirmauit, dicens, Hospes fui, & suscepistis me. Noli-
te ergo negligere peregrinos, ne forte quem non exce-
pistis ipse sit Christus. Vbi tamẽ factum sit hoc? Ad ili-
cem Mãbre, quod in latina lingua interpretatur visio,
siue perspicacia. Vides qualis sit locus in quo dominus
potest habere conuiuium? Delectauit enim eũ visio &
perspicacia Abrahæ. Erat enim mundus corde, vt pos-
set deum videre. In tali ergo loco, & in tali corde, po-
test dominus habere conuiuium. De ista visione domi
Ioan.8. nus in Euangelio locutus est ad Iudæos, dicẽs, Abrahã
exultauit vt videret diem meum, vidit & gauisus est.
Diem, inquit, meum vidit, quia mysterium trinitatis a-
gnouit. Vidit patrem diem, filium diem, spiritũ sanctũ
diem, & in his tribus vnum diẽ: sicut & pater deus, &
filius deus, & spiritus sanctus deus, & hi tres vnus deus.
I Nã & singillatim singulę quęque personę plenus deus,
& totæ tres simul vnus deus. Nam & illis tribus mensu-
ris similagiois, propter vnitatem substantiæ nõ incon-
grue pater & filius, & spirit⁹ sanctus intelligitur. Quod
tamen & alio modo potest aceipi, vt Saram intelliga-
mus Ecclesiam, tres mensoras similagiois fidem, spem
& charitatem. In his enim tribus virtutibus, vniuersæ
fructus continẽtur ecclesiæ. Qui hæc tria in se merue-
rit habere, securus potest ad conuiuium cordis sui totã
trinitatem excipere. Post hæc dixit dominus ad Abra-
ham, Clamor Sodomorum & Gomorræ ascendit ad
Gene.18. me, descẽdi ergo vt viderem, si sermo qui venit ad me
opere compleatur, an non est ita, vt sciam. Hæc scriptu
ræ sunt verba, videamus quid in his intelligi dignum
sit. Descẽdi, inquit, vt viderem. Quando ad Abraham
responsa redduntur, nõ dicitur descendere deus, sed su
pra ipsum adstare, nunc autem quia peccatorum causa
agitur, descendere dicitur deus. Vide ne ascensionem
& descensionem localẽ sentias. Indignum est hoc de
Descendere dei quid. incorporea, & vbique tota sentire substãtia. Sed descẽ-
dere dicitur deus, quando curam humanæ fragilitatis
habere dignatur. Quod specialius de domino ac salua-
tore nostro sentire debemus, qui semetipsum exinani-
Philip.2. uit, serui formã accipiens. Sed videamus quid est quod
dicit, descẽdi vt viderem, vtrum sermo qui ad me per-
uenit opere cõpletus sit, an non est ita vt sciam. Solent K
enim nos hinc impugnare Pagani, & maxime immun-
dissimi Manichæi dicentes, Ecce nesciebat deus legis,
quid ageretur in Sodomis. Nos eni sano intellectu res-
pondemus & dicimus, quod aliter dicitur deus nosse
iustos, aliter nouerit peccatores. Deniq; de iustis quid
dicitur? Nouit dominus qui sunt eius. De peccatoribus 2.Time 2.
quid dicitur? Discedite à me omnes qui operamini ioi Matth.7.
quitatem, quia non noui vos. Et iterum Paolus Aposto
lus, Si quis est domini, intelligit quę dico, qui autẽ igno 1.Corin.14.
rat, ignorabitur. Quid est ergo, Nescio? Non noui vos,
non vos agnosco in regula mea, nõ in vobis recogno-
sco imaginem meam. Cognouit in vobis iusticia mea
quod puniat, & non cognoscit misericordia quod co
ronet: ac sic quorum actus indigni deo sunt, indigni e-
tiam noticia dei dicũtur. Descendi ergo vt videam, nõ
vt ego quid agunt sciam, sed vt ipsos scientia mea di-
gnos efficiam, si quos ipsorum inueniam iustos, si quoa
inueniam pœnitentes, si quos tales quos debeam scire.
Denique quia nullus qui pœniteret, nullus qui conuer- L
teretur inuentus est præter Loth, ipse sol⁹ cognoscitur,
ipse solus de incẽdio liberatur. Nos vero fratres dem⁹
operam, & tales esse cum dei adiutorio laboremus, ve
digni habeamur noticia dei, vt nos & agnoscere digne
tur & scire, præstante domino nostro Iesu Christo &c.

Item eodem die alius sermo factus ad fratres in e-remo, qui inter sermones ad eosdem habetur XLVI.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Dicebat Iesus ad eos qui crediderunt ex Iudæis &c. quæ habetur in exposi-tione doctoru, ibidem.

Item eodem die alia Homilia de eodem, quæ habe-tur inter sermones de verbis domini, XLVIII.

Feria sexta post primam dominicam in quadragesima, De immolatione Isaac: *Sermo I.*

LEctio illa fratres charissimi, in qua beatus A- Sermo
braham Isaac filium suum in holocaustum le- LXXI.
gitur obtulisse, ideo in ordioe suo diebus qua- Gene.22.
dragesimæ non recitatur, quia sicut ipsi nostis, in vigi-
liis Paschæ propter sacramentum dominicæ passio-
nis reseruatur. Et quia tunc non est in spacio, vt de ipsa M
possit aliquid dici, nunc si videtur, expositionem eius
secundum quod eam patres nostri inspirante domino
tractauerunt, charitatis vestræ auribus, quantum possu-
mus breuiter intimemus. Dixit ergo dominus ad Abra Gene.22.
ham, Tolle filium tuum quem diligis Isaac, & offeres
eum mihi in holocaustum super vnum montiũ quem
monstrauero tibi. At ille surgens strauit asinam, & tulit
secum duos pueros, & Isaac filium suũ, & peruenit ad
locum quẽ ei osteoderat domious, die tertia. Abraham
enim quando Isaac filium suum obtulit, typum habuit
dei patris, Isaac vero typum gessit domini saluatoris.
Quod autem ad locum immolationis die tertia perue-
nitur, mysterium trinitatis intelligitur. Nam quod dies
tertius in sacramento vel mysterio accipi debeat trini-
tatis, frequeoter in voluminibus sacris inuenitur, sicut
io Exodo. Viam, inquit, trium dierum ibimus in deser- Exod.5.
tum. Et iterum quando ad montem Sina ventũ est, di-
ctum est populo, Sanctificamini & estote parati in di- Exod.19.
em tertium. Et Iosue traositurus Iordanem, vt in die ter Iosue.1.
tia populus paratus sit admonuit. Et dominus die ter- Matth. 28.
tio resurrexit. Hoc ideo diximus, quia beatus Abraham
die tertio venit ad locum, quem ei ostenderat domi-
nus. Duo pueri quos cum asina Abraham remaoere
iussit, typum habuerunt populi Iudæorum, qui pro
eo quod

A eo quod in Christo nō erant credituri, ideo ad locum vbi immolandus erat, ascendere vel peruenire non poterant. Asina illa significauit synagogam, aries vero ille qui inter spinas cornibus tenebatur, & ipse typum domini habuisse videtur. Nam & Christus quasi cornibus
Matth.27. inter spinas hærebat, quando ad crucis cornua clauorum confixione pendebat. Quod vero Isaac ipse sibi ad immolandum ligna detulit, & in hoc Christum dominū figurauit, qui ad locum passionis crucem suā ipse portauit. De quo mysterio multo antè dictum fuerat per
Esaiæ.9. Prophetā, Et erit, inquit, principatus eius super humerum eius. Tunc enim Christus principatum super humerum suū habuit, quando crucem suā admirabili humilitate portauit. Non incongrue crux Christi significat principatum, Nam per ipsam & diabolus vincitur, & totus mundus ad Christi noticiam vel gratiā reuocatur. Denique sic & Paulus dicit, cum de passione do-
Philip.2. mini loqueretur, Factus, inquit, obediēs patri vsque ad mortem, mortem autem crucis: propter quod & deus illum exaltauit, & donauit illi nomen quod est super
B omne nomē. Hoc ideo diximus fratres, vt agnosceret charitas vestra quod principat^9 Christi, de quo scriptū
Esaiæ.9. est, Et erit principatus super humerum eius: nō sit aliud nisi crux eius, & ideo lectio ipsa in Pascha legitur, quādo Isaac verus, cuius typum gerebat filius Abrahæ pro genere humano patibulo crucis affigitur. Legitur etiā in ipsa lectione, quod veniens beatus Abraham cum filio suo, viderit locum à lōge, & dixerit ad pueros, Sedete hic cū asina, ego & puer proficiscemur, & cū adorauerimus, reuertemur ad vos. Quare pueris qui figuram habuerunt iudæorū dicitur, Sedete hîc cum asina? Nonne asinā illam sedere fecit fratres charissimi? Sed ideo dicitur, Sedete cum asina, quia Iudæorū populus qui in Christum crediturus non erat, stare nō poterat, sed vt debilis, & velut peccator languidus, qui baculū
Gene.22. crucis despexerat, in terram casurus erat. Dixit ergo Abraham beatus, Sedete hic cū asina, ego & puer proficiscemur, & cū adorauerim^9 reuertemur ad vos. Quid est quòd dicis beate Abraham? Ad immolandum filiū vadis, & dicis cum filio reuerteris? Si eum in holocaustum obtuleris, vtique tecum redire non poterit. Potuit
C respondere beatus Abrahā, Verum dico, & offero filiū, & cū filio reuertar ad vos. Tanta est fides mea, vt credam quod ille qui mihi eum de matris sterilis vtero dignatus est dare, possit etiam eum mortuum suscitare, & ideo verum dico, quia cum adorauerimus reuertemur ad vos. Quòd autem aries occisus est, & Isaac nō est occisus, ideo factum est, quia Isaac figura & veritas non erat, in ipso designatum est quod postea in Christo cōpletum est. Videte deum cum hominibus magna pietate certantem. Abraham mortalem filium non morriturum obtulit deo, & deus immortalem filium pro hominibus tradidit morti. Potest tamē & de beato Isaac, & de illo ariete etiam sic intelligi, vt in beato Isaac significata sit diuinitas, in ariete humanitas Christi. Et quia in passione non diuinitas crucifixa creditur, ideo non Isaac, sed aries immolatur. Dei enim filius vel vnigenitus offertur, & virginis primogenitus immolatur.
Hieronymi testimoniū. Audite aliud sacramentum fratres charissimi. Hieronymus presbyter scripsit ab antiquis & senioribus Iudæis se certissime cognouisse, q̄ ibi immolat^9 sit Isaac, vbi postea Christus crucifix^9 est. Denique ab eo loco vode beatus Abrahā iussus est proficisci, tertio die ad locum vbi Christus crucifixus est peruenitur. Etiam hoc antiquorū relatione refertur, quod & Adam primus

homo in ipso loco vbi crux fixa est, fuerit aliquādo sepultus, & ideo caluariæ locum dictū esse, quia caput hu- D
mani generis, ibi dicitur esse sepultū. Et vere fratres nō incongrue creditur, quia ibi erectus sit medicus, vbi iacebat ægrotus. Et dignum erat vt vbi occiderat humana superbia, ibi se inclinaret diuina misericordia, Et sanguis ille preciosus etiam corporaliter puluerē antiqui peccatoris dum dignatur stillando contingere, redemisse credatur. Hæc enim fratres charissimi secūdū quod potuimus, diuersis scripturarū voluminibus, pro animæ nostræ profectu collegimus, & charitatis contemplatione suggessimus. Vos vero, auxiliante domino, dum frequentius scripturas diuinas relegitis, sic diligenter attenditis, credo quod etiā meliorem expositionem inuenire possitis. Rogo vos fratres, vt quicunque aut filiū, aut vernaculum suum baptizari desiderat, iam nunc eū ecclesiæ offerre non differat, quia non est iustum vt res quæ tam magna, tam præclara creditur, negligenter aut tardius quàm expedit requiratur. Timeo enim ne aliquæ mulieres ideo tardius infantulos suos offerant, quia cū ipsis ad vigilias venire dissimulant. Certissime enim credimus quod qui statim, incipiente quadragesima, eos qui baptizandi sunt offerre voluerint, & cum ipsis ad vigilias fœliciter venerint, & filij eorum legitimo ordine accipient baptismi sacramentum, & ipsi acquirent indulgentiam peccatorum, præstante domino nostro Iesu Christo &c. E

In eadem feria de tentatione Abrahæ à deo, *Gene.22.*
Sermo II. *Sermo LXXII.*

Notissima pietas patris nostri Abrahę reddita est nobis in memoriam per recētem lectionem: & est quidem ita mirabile, vt nullū cor arbitrandū sit tam obliuiosum vt inde aliquando elabi possit, Veruntamen nescio quo modo quotiescunque legitur, quasi tunc fiat ita afficit mentes audientium, Magna fides, magna pietas, non solum in deum, sed etiam in ipsum vnicum filium, cui nihil mali credidit esse parater, quicquid de illo iusserat qui creauit. Pater enim filij sui erat Abraham secundum operationem carnis, non autem creator & conditor secundum operationē maiestatis. Et quidem sicut dicit Apostolus, Non secundū carnem natus est Isaac Abrahæ, sed ex promissione, nō quia cum carne non erat operatus, sed quia de summa F
Gala.4. eum desperatione susceperat. Et nisi adesset promittēs deus, nihil iā senex de visceribus aniculæ coniugis sperare audebat posteritatis. Sed credidit nasciturū, & nō plangit moriturū. Eius dextera eligitur ad sacrificiū vt moreretur, cuius cor erectum est ad fidem vt nasceretur. Non trepidauit Abraham credere quando promittebatur, non trepidauit offerre quando exigebatur, nec fuit religio credentis contraria deuotioni obtēperantis. Hoc dico, nō quòd sibi dixit Abraham, Deus mihi locutus est quando promisit filium. Credidi quod mihi daturus esset deus posteritatem. Et qualem posteritatem? Vt diceret mihi, In Isaac vocabitur tibi semen. Et
Gene.21. ne forte sic vocaretur mihi semen in Isaac, vt ante me meus filius moreretur, In semine tuo, inquit, benedicē-
Gene.22. tur omnes gētes. Ipse ergo mihi loquens promisit filiū, & ipse exigit vt occidam. Nō fecit sibi quæstionē quasi de contrarius & sibi aduersantibus verbis dei promittētis filium nasciturum, & postea dicentis, Occide mihi filium tuum, sed erat in corde eius semper fides inconcussa, & nullo modo deficiēs. Cogitauit enim Abrahā,
2.Retra 23 deum qui dedit vt ille de senibus nasceretur qui nō erat, posse etiā de morte reparare. Amplius est eni quod

G iam fecerat deus, cum qui non erat post tantam desperationem videbat sibi datum filium, Et si humanã infirmitatem cõsulas, impossibile. Adiecit itaque animũ ad fidem, nõ credidit aliquid impossibile esse creatori, qui quemadmodum crediderat, filium suscepit. Credidit postea iubẽti deo, iam in se suscepto filio probauerat deum. Credidit suscepturus filium, credidit occisurus. Vbiq; fidelis, nusquam crudelis. Omnino perduxit filium ad locum victimæ, armauit etiam dexteram cultro. Attendis quis feriat, & quem feriat, attende quis iubeat. Pius ergo Abraham obtemperando, Quid deus in iubendo? Nõne forte infirmis, non dicam sacrilegis animis ipse displiceat qui iubeat? Sed si placet qui obtẽperabat, quo modo displicet qui iubebat? Quia si Abraham bene fecit obtemperando, multo melius & longe melius incomparabili modo deus in iubẽdo. Fortasse sacramentũ quæritur. Non enim frustra hoc deus iuberet, aut carnaliter accipiendũ est, quod lectum fortasse nonnullorum minus intelligentium corda commo-
Gene. 22. uit. Tẽtauit, inquit, deus Abraham. Sic ergo ignarus est
H deus rerum, sic nescius cordis humani, vt tentando hominem inueniat? Absit, Sed vt ipse homo se inueniat. Primo itaq; fratres propter illos qui aduersantur legis veteris scripturæ sanctæ, quia nonnulli non intelligentes citius volunt exagitare quod nõ intelligunt, quàm quærere vt intelligant, & non fiunt humiles inquisitores, sed superbi calũniatores: Propter hos ergo qui Euangelium volunt accipere, & legem veterem respuere, putantes in via dei posse se esse, & recte vno pede ambulare, quoniã non sunt scribæ eruditi in regno dei qui
Matth. 13. proferunt de thesauro suo noua & vetera, Propter hos ergo tales ne qui forte hîc lateant, aut & si hic nõ sunt, habeant qui assunt, quid talibus respõdeãt, breuiter soluenda est ista quæstio. Dicimus talibus, Euangeliũ accipitis, legem nõ accipitis. Nos autem dicimus, eundẽ esse Euangelij misericordissimum largitorẽ, qui extitit etiã legis terribilis lator. Lege enim terruit, Euangelio cõuersos sanauit, quos vt cõuerteret lege terruerat. Imperator dedit legem, & multa cõmissa sunt cõtra legẽ. Lex quam dedit imperator, nõ nouerat nisi punire peccantes. Restabat ergo vt ad soluenda delicta eorũ ipse
I cum indulgẽtia veniret qui legẽ præmiserat. Sed quid dicit peruersum cor, quia dicit se accipere Euangeliũ, legem vero respuere? Quare respuit? Quia scriptum est,
Gene. 22. inquit, Tentauit deus Abraham. Ego deũ colã, qui tentat. Christum cole, quẽ habes in Euãgelio. Ipse reuocat te ad intelligendam legẽ. Sed quia non transierunt ad Christum, in suo phantasmate remanserunt. Nõ enim colũt Christũ qualis prædicatur ex Euãgelio, sed qualẽ ipsi sibi finxerunt. Propterea super velamẽ stulticiæ suę naturalis, addunt alterum velamẽ peruersæ opinionis. Et quãdo per duplex velamen poterit videri quod lucet in Euangelio? Displicet tibi tentans deus, displiceat tibi tentans Christus. Sed cũ placuerit tibi tentãs Christus, placeat tibi tentãs deus. Et Christus enim filius dei deus, & cum patre Christus vnus deus. Vbi igitur legimus tentantem Christum? Euangelium loquitur. Ait e-
Ioan. 6. nim Philippo, Habẽtes panes, date illis manducare. Et sequitur Euangelista, Hoc autem dicebat, tentans eum. Ipse enim sciebat quid esset facturus, Refer nũc animũ ad deum tentantẽ Abrahã. Hoc enim dicebat & deus, tentans Abrahã, ipse enim sciebat quid esset facturus. Agnoscitur tentator deus, agnoscitur tẽtator Christus, corrigatur tentator hæreticus. Nõ enim sic tentat hæreticus, quo modo tentat deus. Deus enim tẽtat vt aperiat homini, Hæreticus tentat, vt deum sibi claudat. Er- K
go nouerit charitas vestra tentationem dei nõ id agere, vt ipse aliquid cognoscat quod ante nesciebat, sed
vt illo tentãte, id est, interrogante, quod est in homine Tẽtare dei.
occultum prodatur. Non enim sibi homo ita notus est vt creatori. Nec sic æger sibi notus est vt medico. Aegrotat homo, ipse patitur, medicus nõ patitur, & ab illo qui nõ patitur expectat audire quod patitur. Ideo in
Psalmo clamat homo, Ab occultis meis mũda me do- Psal. 18.
mine, quia sunt in homine occulta ipsi homini in quo sunt & non procedunt, neque aperiuntur neque inueniuntur, nisi in tentationibus. Si deus cessat tẽtare, magister cessat docere. Sed deus tẽtat vt doceat, diabolus tentat vt decipiat. Cui tamen nisi ille qui tentatur dederit locum, inanis & irridendus repellitur. Ideo Apo-
stolus, Neque detis, ait, locum diabolo, Dant autem lo- Ephe. 4.
cum homines diabolo ex concupiscentiis suis. Non e-
nim vident diabolum homines cum quo pugnant, sed Locũ dare
facile habent remedium. Seipsos interius vincant, & diabolo.
de illo foris triumphãt. Quare hoc diximus? Quia ne-
scit se homo, nisi in tentatione discat se. Cum autẽ di- L
dicerit se, non se negligat. Si enim se negligebat latentem, non se negligat notũ sibi. Quid ergo dicimus fratres? Et si sciebat se Abraham, nos nõ noueramus Abraham. Aut sibi aut certe nobis prodẽdus erat. Sibi, vt sciret vnde gratias ageret. Nobis, vt sciremus vel quid à domino deprecaremur, vel quid in homine imitaremur. Quid ergo nos docet Abrahã? Vt breuiter dicã, vt deu non præponemus quòd dat deus: interim ad literã rerum gestarũ antequã tractetur latebra sacramenti, id est, quid lateat in hoc mysterio, quo iussus est Abraham occidere vnicum filium. Ergo nec illud quod tibi pro magno præstat deus, præponas illi qui præstitit. Et cũ voluerit tibi subtrahere, non tibi vilescat, quia gratis amãdus est deus. Quod enim dulcius à deo pręmium, quam ipse deus? Ergo impleta Abraham deuotionis obedientia audit à deo, Nũc cognoui quoniam tu times deum. Quod ita intelligitur, eo quod Abraham fecerit deus vt sibi innotesceret, sicut quando loquitur Propheta. Christianis loquor, vel proficientibus in schola dei, nõ sunt rudia nec noua quæ dico, sed
vestræ sanctitati nobiscũ vsitatissima & manifestissi- M
ma. Quãdo propheta loquitur, quid dicitur? Dixit de⁹, Plane dicimus. Dicimus etiã, Dixit Propheta. Et vtrũque recte dicimus, & vtrũq; in authoritate inuenimus. Et Apostoli sic intellexerunt prophetas vt dicerent, Dixit deus. Et alio loco, Dixit Esaias. Vtrũque verum est, quia vtrũq; inuenimus in scripturis. Soluat mihi Christianus quæstionẽ quam modo proposui, & soluat sibi quod pauloante proposui. Quo modo? Quia quod ho
mo dicit de dono dei, deus dicit, secundum illud, Nõ Matth. 10.
enim vos estis qui loquimini, & cætera. Et iterum, Ecce 2. Corin. 13.
ego Paulus loquor vobis. Et iterum, Christus qui in me loquitur. Ergo istam regulã fratres transferte ad illud quod aliquãdo tortuosum videbatur, & rectũ erit. Illũ ergo omnes intueamur, vt esuriẽtes animas nostras ip-
se pascat, qui esuriit propter nos, qui pauper factus est 2. Corin. 8.
cũ diues esset, vt ipsi⁹ paupertate nos ditaremur. Oppor
tune ad eum paulo ante cantauimus, Omnia à te expe- Psal. 103.
ctãt, vt des illis escã in tempore opportuno. Si omnia, omnes, Si omnes, & nos. Non ergo si quid boni in sermone daturi sumus nos dabimus, sed ille à quo omnes accepimus, quia omnes ad deũ expectamus. Tẽ[illegible] us est, det, Sed faciamus quod dixit vt det, id est, expectemus ad eum. Ipsum corde intueamur, quia sicut oculi corporis

A poris & aures ad nos, ita oculi cordis & aures ad illũ.
Patenti aure cordis audite sacramentum magnũ. Om-
nia quidem sacramenta diuinarum scripturarum vti-
que magna atque diuina sunt. Sunt tamen insigniora,
magisq; præcipua, quę maxime intentos nos desiderãt,
& quæ præ cæteris lapsos ædificant, satiant esurientes,
qui non ita satientur vt fastidiant, sed non sit satietas
fastidio, pellens inopiam, non assumens contemptum.
Quem non moueat iussus immolari vnicus filius ei à
quo promissus est. Et maxime res ita gesta, vt audiui-
mus, intentos animos facit ad quærendum exponi sa-
cramentum. Ante omnia tamen fratres hoc in nomi-
ne domini & admonemus quantum possumus, & præ-
cipimus, vt quãdo auditis exponi sacramentum scrip-
turæ narrantis quæ gesta sunt, prius illud quod lectum
est credatis sic gestum quo modo lectum est, ne subtra-
cto fundamento rei gestæ quasi in aëre quæratis ædifi-
care. Abraham pater noster homo erat illis tempori-
Gene. 15. & Gala. 3. bus fidelis, credens deo, iustificatus ex fide, sicut scrip-
tura dicit & vetus & noua. Suscepit filium de Sara v-
Gene. 21. xore, iam in senectute vtrisque constitutis, ex magna
desperatione, sed secũdum homines. Quid autem de
B deo desperandum, cui difficile nihil est? Qui sic facit
magna, quo modo parua: Sic suscitat mortuos, quo mo
do creat viuos. Si pictor eadem arte facit murem qua
elephantem, diuersa opera, sed ars vna: quanto magis
Psal. 148. deus, qui dixit, & facta sunt, mandauit, & creata sunt?
Quid difficile facit qui verbo facit? Qua facilitate crea-
uit angelos vltra cœlos, ea facilitate luminaria in cœ-
lis, ea facilitate pisces in mari, ea facilitate arbores &
animalia in terra, ea facilitate magna qua parua. Cui er-
go cuncta facillimum fuit facere de nihilo, mirandum
est quia dedit senibus filium? Tales ergo illos viros vel
illos homines habebat deus, & illo tempore tales fece-
rat præcones filio venturo, vt non solum in his quæ di
cebant, sed etiam in his quæ faciebant, vel in his quæ
accidebant Christus quæratur, Christus inueniatur.
Quicquid scriptura dicit de Abraham, & factum est, &
Gala. 4. prophetia est, sicut Apostolus quodã loco dicit, Scrip-
tum est quod Abraham duos filios habuit, vnũ de an-
cilla, & alterum de libera. Quæ sunt in allegoria. Hæc
ergo sunt duo testamẽta. Iam prudenter dicimus, quia
C Isaac & natus est Abrahę, & aliquid significauit, sicut &
Gene. 21. immolare filiũ iussus obtemperat deo, perducit ad lo-
cum, peruenit triduo, dimittit duos seruos suos cũ iu-
Gene. 22. mento, pergit ipse quò deus præceperat, leuat lignum
in altare, leuat filium super lignum. Antequam veniat
filius ad locum sacrificij, portat lignum quo leuandus
est. Deinde cum iam pene feriretur, sonat vox vt par-
catur, & non tamen sine sacrificio, & sine sanguine fu-
so receditur. Apparet aries in vepre inhærens cornib⁹,
Vbi suprà. immolatur, peragitur sacrificiũ. Peracto sacrificio, di-
citur ad Abraham, Faciã semẽ tuum sicut stellas cœli,
& arenã maris, Et obtinebit semen tuũ ciuitates aduer-
sariorum, Et benedicentur in semine tuo omnes gen-
tes terræ, eo quod exaudisti vocem meam. Vide ergo
quando factum est, & quando commemoratio fit facti
Psal. 21. ipsius, Quando dicit ille aries, Foderunt manus meas
& pedes meos, & cętera. Quando peractum est illud in
Psalmo sacrificiũ, tunc in ipso psalmo dictum est, Cõ-
memorabuntur & conuertẽtur ad dominum vniuer-
si fines terræ, Et adorabunt in conspectu eius vniuersæ
patriæ gẽtium, Quoniam ipsius est regnum, & ipse do-
minabitur gentium. Si commemorabũtur dictum est,
præsignatũ est aliquando quod fieri iam videmus. Vi-

deamus ergo quo modo impletũ sit, & vnde impletũ, D
quo præcedente sacrificio impletum quod dictum est
Abrahæ, In semine tuo benedicentur omnes gẽtes. Fœ- Gene. 22.
lices omnes gentes, quę illud nõ audierunt, & nunc le-
gentes crediderunt, quod credidit ille qui audiuit, Cre
didit enim Abraham deo, & reputatum est illi ad iusti- Iacobi. 2.
ciam, & amicus dei appellatus est. Quod credidit deo,
intus in corde, in sola fide est. Quòd autem immolan-
dum duxit filium, quòd intrepidus dexteram armauit,
quòd iam feriret nisi voce teneretur, magna fides est
vtique, & magnũ opus, & ipsum opus laudauit deus vt
diceret, Quoniam exaudisti vocem meam. Quare ergo Roma. 3.
Apostolus Paulus ait, Arbitramur iustificari hominem
per fidẽ sine operibus legis. Et alio loco dicit, Et fides Gala. 5.
quæ per dilectionem operatur, Per quam adipisci cre-
dimus salutem æternam, Amen.

Item eodem die alius sermo factus ad fratres in Eremo, qui inter sermones ad eosdem habetur quadragesimus.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Erat dies festus Iudæorum, Et ascendit Iesus Hierosolymam, &c. quæ habetur in expositione doctoris, ibidem.

Sabbato post primam dominicã in quadragesima, de Abraham & immolatione Isaac. *Sermo I.* Gene. 22.

Nouum præcepti genus est homini legem sce- E
leris dare, & religiosum habere si impium vo Sermo
luerit perpetrare. Abraham si parricidium fe- LXXIII.
cerit, iustus est, Si non fecerit, indeuotus est.
Quid sit ergo quòd nunquã deũ nisi pietate placamus?
Cupit sibi vota offerri, non crudeliter coli. Ecce inter
pietatẽ patris & deuotionẽ dei, filium est quidẽ scelus
occidere, sed deum scelestius non audire. In angusto
posita est perfecta iusticia. Parricidiũ iuberis vt facias,
tuis te manib⁹ orbaturus. Quid hoc est? Imperat parri- Gene. 22.
cidium, qui prohibet homicidium. Iubetur, inquit, filiũ
victimare, solatium paternæ senectutis, & vnicum pi-
gnus posteritatis, Qui quãto serior, tanto dulcior, quã-
to solus aut vnicus, tanto charior & dilectus. In vtroq;
senes, creandæ prolis desperatio retinebat, vtpote post
tẽpus quod natura fraudauerat, ætas in sene patre, ste-
rilitas in anicula matre. Iã enim Sara actus suæ vuluæ
perdiderat, & senem patrem vis generandi lassauerat, F
quia fructum sterilis non habebat. Ecce subito frigens
vulua materna nõ instinctu libidinis, sed fomite virtu-
tis incaluit, rediuiuo successit flore iuuẽtutis. Mœrentis
iam artus corporis viruerunt marcida mẽbra, & anno-
sæ ætatis tabe pallentia, puericię rubore viruerũt, & in-
succido tepore veterascens iam corpus, nõ tanquã con
cubitus, sed promissio vegetabat. Canis iam togatũ ca-
put albebat, & rugas suas vulua in ventre tendebat. Ti-
mebat vterus grauidæ, tremebat gressus in poplite. Ge-
stabat onustũ vterũ, quę corpus iã nõ regebat incuruũ.
Nouissimis annis fœta & fessa mulier, quæ nõ nouerat
in iuuẽtute cõcipere, discit in senectute lactare. Discite
cõiugati vacare effectũ seminis, vbi nõ fuerit munus au
thoris, ipso dicente, Priusquã te formarẽ in vtero noui Hier. 1.
te. Accipe, inquit, filium tuum, & offer mihi illum in v-
num de montibus quem demonstrauero tibi. Senex pa Gene. 22.
ter & vnici mater, noui parentes, & veteres genitores,
ad tam acerbũ non mouentur imperiũ. Hilaris accin-
gebatur, qui nec timorẽ facinoris formidauit, nec im-
plere quod iussus est degener anim⁹ dubitauit. Spes il-
la futura tot gentiũ paterna manu iubetur occidi, De-
uotus pater eo voto suscepit parricidiũ, quo susceperat

G filium: nec refert vtrũ impendat aut perdat, dum quoquo modo quod acceperat reddat. O domine piissime, quem scis patri dilectum, quid imperas victimandum? Nũc nuper senẽ sterilem fœcundasti, & tam cito quod donaueras repetisti? Vbi est quod senibus præstitisti? Ergo iratus potes lædere, sicut propicius imperas orbitatẽ? Absit à nobis ista incredulitas. De⁹ pro nobis filium suum iussit occidi, nõ nostros mactari. Ideo iubetur filium occidere, vt manifestetur mundo qui iam notus fuerat deo. Nam quo modo innocẽtis desiderat sanguinẽ, qui reum damnat pro sanguine? Demõstrare cunctis hominibus deuotionem voluit, qui parricidiũ vt fieret imperauit. Paret ilico imperiis, præceptis obtemperat, pergit percussor paratus, immo filius cum patre proficiscitur moriturus, atque vtinam tantummodo moriturus, non insuper & patris gladio obiturus. Venerunt ergo ad locum quem dixerat deus, ambo pariter aram construunt sacerdotes, ligna aræ imponit, filium alligauit, & extẽto gladio, angelus ne percutias puerum exclamauit, oculis respice, & vide arietem in vepre. Videte fratres Abraham patientia fortem, deuotione H constantem, non cum aliqua fera luctantem, sed cum natura pugnantẽ. Deuotio dicebat, percute, Pietas clamabat, parce. Illa reuocabat, ista prouocabat. Filius tunc moriturus iacebat, erigit dexterã feriturus, & locũ quo libens percutiebat aucupat. Parce, inquit, Abraham. Qui iusserat vt feriret, modo vociferatur vt parceret. Sciebat enim probatum patrem, & in deuotione feruentem gladium temperare, & filium non perimere, sed nec cremare: Parce, inquit, deuote pater, parricida sine crimine parce. Tuum sacrificiũ quod parataueras intendi, ego quod iusseram vt obtulisses accepi. In voto probaui, quod in facto renui. Acceptaui votum, nec repuli sacrificium. Laudo fidem, nec reprobo pietatẽ, nec tibi patior inferri orbitatem. Perfecta sunt omnia, & salua sunt vniuersa. Vincitur innocens hostia, ne offerẽtis deuotio putaret se minus aliquid exhibere, si impatiẽtia doloris victima calcitraret. Ecce spiritali præsagio meum præuenisti consilium. Quod enim paraui pro toto mundo, tu iam deliberasti in filio tuo. Quod in vnigenito meo disposui, tu in tuo vnico perfecisti,
I Vnde benedicentur in te omnes gentes, Amen.

Item eodem die alius sermo, qui habetur inter sermones de verbis Apostoli XXVII.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthaeum, Et post dies sex assumpsit Iesus Petrum & Iacobum &c. quæ habetur de quæstionibus Euangeliorũ lib. 1. capite decimooctauo.

Dominica secunda in quadragesima, de eo quod scriptum est in Euangelio secundũ Matthaeum, Egressus Iesus de Genezareth secessit in partes Tyri & Sydõnis, &c. *Sermo I.*

Sermo LXXIIII. CHananæa ista mulier, quæ heri nobis lectione Euangelica commendata est, præbet nobis humilitatis exẽplũ, & pietatis viã, ab humilitate in alta surgere ostendit. Erat autem, sicuti paret, non de populo Israël vnde patriarchæ, vnde prophetæ, vnde parentes domini nostri Iesu Christi secundum carnẽ, vnde ipsa virgo Maria quæ peperit Christum. Non ergo ex isto populo erat hæc mulier, sed erat ex gentibus. *Matth. 15.* Nam sicut audiuimus, secessit dominus in partes Tyri & Sidõnis, & inde mulier Chananæa de finibus illis egressa est. Petebat beneficiũ instãtissime curandæ filiæ suæ, quæ male à dæmonio vexabatur. Tyrus & Sidon non erant ciuitates populi Israël, sed gentium, quamuis K vicinæ illi populo. Clamabat ergo auida impetrãdi beneficij fortiterq; pulsabat: & dissimulabatur ab eo, non vt misericordia negaretur, sed vt desiderium accẽderetur: nec solum vt desiderium accenderetur, sed sicut ante dixi, vt humilitas commendaretur. Clamabat ergo domino non audiente, sed quod facturus erat in silentio disponẽte. Discipuli rogauerunt pro illa dominum, & dixerunt, Dimitte illam, quia clamat post nos. Et ille, Nõ sum missus, nisi ad oues quæ perierunt domus Israël. Hic verborum istorum oritur quæstio, vnde nos ad ouile Christi de gẽtibus venimus, si nõ est missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israël? Quid sibi vult huius secreti tam alta dispẽsatio, vt cum dominus sciret quare venerit, vtique vt ecclesiã haberet in omnibus gentibus, non se missum dixerit nisi ad oues quę perierunt domus Israël? Intelligimus ergo præsentiam corporis sui, natiuitatem suam, exhibitionem miraculorum, virtutemq; resurrectionis in illo populo eum ostendere debuisse, ita fuisse dispositũ, sic ab initio commendatum, hoc prædictum, hoc impletum, quia Christus Iesus ad gentem Iudæorum venire debuit L videndus, occidendus, & lucrandus eos inde quos ante præsciuit. Non enim damnata illa plebs est, sed ventilata. Ibi erat paleæ multitudo, ibi granorũ occulta dignitas. Ibi quod incenderetur, ibi vnde horreum repleretur. Nam vnde Apostoli nisi inde? Vnde Petrus? Vnde cæteri? Vnde ipse Paulus, primo Saulus? Hoc est, primo superbus, postea humilis. Nam quãdo Saulus, à Saüle nomen deriuatum erat. *1. Reg. 18.* Saül autem rex superbus, in regno autem Dauid humilẽ persequebatur. Quãdo ergo Saulus, qui postea Paulus, tunc vtique superbus, tunc persecutor innocentum, tunc vastator ecclesiæ. Acceperat enim literas, *Act. 9.* velut zelo synagogæ ardens & insequens Christianum nomẽ, à sacerdotibus, vt exhiberet quoscunq; inuenisset Christianos ad luẽda supplicia. Cum pergit, cum anhelat cædes, cum sitit sanguinem, cœlesti Christi voce prostrat⁹ est persecutor, erectus est prædicator. Impletur in illo quod scriptũ est in Propheta, *Deut. 32.* Ego percutiã, & ego sanabo. Hoc enim percutit deus, quod se in homine extollit aduersus deum. Nõ est impius medicus, M qui tumorẽ ferit, qui putredinem secat aut vrit. Dolorem ingerit, sed vt perducat ad sanitatẽ. Molestus est, sed nisi esset, vtilis nõ esset. Prostrauit ergo Christus vna voce Saulum, erexit Paulum: hoc est prostrauit superbum, erexit humilẽ. Nam quæ fuit ratio mutandi sibi nominis, vt cũ Saulus antea vocaretur, postea se Paulum dici vellet, nisi quia Sauli nomen in se agnouit cum persequeretur fuisse superbiæ? Elegit ergo humile nomen vt Paulus, hoc est, minimus vocaretur. Paulum enim minimum est. Paulum, nihil aliud est quàm minimum vel paruum, De quo nomine iam glorians humilitatemq; commẽdans, Ego, inquit, sum *1. Corin. 15.* minimus Apostolorũ. Vnde ergo vnde iste nisi ex populo Iudæorum? Inde illi Apostoli, inde Paulus, inde quos commẽdat idem Paulus, qui viderint dominum post resurrectionẽ. Dicit enim eũ visum fermè à quingentis fratribus simul, *Ibidem.* ex quibus plures manent vsque adhuc, quidam autem dormierunt. Ex illo autẽ populo etiam illi, *Act. 2.* qui cum Petrus loqueretur commendans passionem, resurrectionẽ, diuinitatem Christi, accepto spiritu sancto, quãdo illi omnes, in quos venit spiritus sanctus, linguis omniũ gentium sunt locuti, compũcti spiritu, qui audiebãt ex populo Iudęorũ quæsierũt consilium salutis suæ, intelligẽtes se reos sanguinis Christi:

quòd

A quòd eũ ipsi crucifixerunt, ipsi occiderunt, io cuius oo-
mine occisi à se videreot tanta miracula fieri, videreot
spiritus sancti presentiam. Quæreotes ergo consilium,
responsum acceperunt, Agite pœoitẽtiam, & baptize-
tur vnusquisque vestrũ io nomioe domini oostri Iesu
Christi, & dimittentur vobis peccata vestra. Quis de-
speraret sibi donãda peccata, quãdo crimẽ occisi Chri
De Cõse. d. 2. Tunc cur. sti reis douabatur? Cõuersi suot ex ipso populo Iudæo-
rum, Cõuersi sunt, baptizati sunt, Ad mensam domini
accesserunt, & sanguinẽ quem sæuientes fuderunt, cre-
dentes biberunt, Quemadmodum autem sint conuersi
quàm planè atque perfecte iodicãt actus Apostolorũ.
Nam omnia quæ possidebant vendiderunt, atque pre-
Acto. 4. cia rerum suarum ad pedes Apostolorum posuerũt, Et
distribuebatur voicuique sicut opus cuiq; erat. Et nemo
dicebat aliquid proprium, sed erant illis omnia cõmu-
nia. Et erat illis sicut scriptum est, anima voa, & cor v-
Matth. 15. num in deum. Ecce oues de quibus dixit, Non sum mis
sus nisi ad oues quæ perierunt domus Israël. Illis enim
exhibuit præsentiam suam, pro illis in se sæuiẽtibus cru
Luca. 23. cifixus orabat dicens, Pater ignosce illis, quia nesciuot
B quid faciunt. Intelligebat medicus phreneticos mente
perdita medicum occidentes, & occideodo medicum
nescientes sibi medicamentum facientes, De domino
enim occiso omnes nos curati sumꝰ, illius sanguine re-
dempti, pane illius corporis à fame liberati. Hanc præ-
sentiam Christus Iudæis exhibuit, Hoc ergo ait, Non
sum missus nisi ad oues quæ perieruot domus Israël, vt
illis presentiam sui corporis exhiberet, nõ vt oues quas
habebat io gentibus contemneret & præteriret. Ad gẽ
tes enim ipse oõ venit, sed discipulos misit. Et illic im-
Psal. 17. pletum est quod Propheta dixit, Populus quem nõ co-
gnoui seruiuit mihi. Videte quàm alta, quàm euidẽs, q̃
expressa prophetia, Populus quem non cognoui, id est,
cui præsentiam meaoi noo exhibui, seruiuit mihi. Quo
modo? In auditu auris obaudiuit mihi. Hoc est, nõ vi-
dendo, sed audiẽdo crediderunt. Ideo gentium maior
laus. Illi enim viderunt & occiderunt, gentes audierũt
& crediderunt. Ad gentes autẽ vocãdas & congregan
das, vt impleretur quod modo cantauimus, Congrega
Psal. 105. C nos de gẽtibus, vt cooficeamur oomini tuo, & glorie-
mur in laude tua. Ille Paulus Apostolus missus est mi-
nimus, ille factus magnus nõ per se, sed per eum quem
persequebatur. Missus est ad gẽtes, ex latrone pastor, ex
Acto. 9. lupo ouis. Missus est ad gẽtes ille Apostolus minimus,
1. Corin. 15. & multũ laborauit io gentibus, & per eum gentes cre-
diderunt, Testes sunt eius epistolæ. Habes boc in Euã-
Luca. 8. gelio sacratissime figuratũ. Filia archisynagogi quædã
defuncta erat, pater eius rogabat dominũ vt iret ad eã,
ægram reliquerat, & in periculo constitutã. Ibat domi-
nus ad visitandã & sanandã ægrã, ioterea mortua nũ-
ciata est, & dictũ est patri puellæ, Mortua est, noli vexa-
re magistrũ, Dominꝰ autẽ qui sciebat se posse mortuos
suscitare, nõ abstulit spẽ desperato, & ait patri, Noli ti-
mere, tantũ crede. Pergebat ad puellã, atq; in itinere in-
ter turbas quo modo potuit coarctauit se quædã mu-
lier, quæ fluxũ sanguiois patiebatur, & diuturno illo lã-
guore in medicos frustra omnia quę habebat impẽde-
rat. Vbi fimbriã vestimẽti eius tetigit, sanata est. Et do-
minus, Quis me tetigit? Admirantes discipuli qui ne-
sciebant quid esset factum, & videbant eũ à turbis com
primi, & de vna quæ leuiter tetigerat fuisse sollicitum,
responderũt, Turba te premit, & dicis, quis me tetigit?
Et ille, Tetigit me aliquis. Nã isti premuot, illa tetigit.
Corpus ergo Christi multi moleste premunt, pauci sa-

lubriter taoguot. Tetigit me, ioquit, aliquis. Ego enim D
sensi de me virtutem exisse. At vbi vidit illa oon se la-
tuisse, prouoluta est ante pedes eius, & cõfessa est quid
esset factũ. Post hæc perrexit peruenitq; quò tẽdebat, &
puellã filiam archisyoagogi inuentam mortuam susci-
tauit. Factum quidẽ est, & ita vt oarratur impletum, sed
tamen etiã ipsa quæ à domioo facta suot aliquid sigoi-
ficantia erant, quasi verba si dici potest visibilia & ali-
quid sigoificantia. Quod maxiome apparet io eo quod
præter tẽpus poma quæsiuit io arbore, & quia nõ inue-
nit arbori malediceos aridã fecit. Hoc factũ nisi figu- *Marci. 11.*
ratum accipiatur stultũ inuenitur: primo quęsisse poma
in illa arbore, quando tẽpus oõ erat vt essent in vlla ar-
bore: deinde si pomorũ iam tẽpus esset, nõ habere po-
ma quæ culpa arboris esset? Sed quia significabat, quæ-
rere se oon solũ folia sed etiã fructum, id est, oõ solum
verba, sed & facta hominũ, arefacieodo vbi sola folia
inuenit, significauit eorum pœoam qui loqui bona pos
sunt, facere booa nolunt. Sic ergo & hîc. Nã vtiq; my-
sterium est, præscius omnium dicit. Quis me tetigit: fit
imperito similis creator, & interrogat oõ solũ qui hoc
sciebat, sed etiã qui cætera præsciebat. Aliquid est vtiq;
quod oobis significãte mysterio loquitur Christus. Fi- E
lia illa archisynagogi significabat populum Iudæorũ
mortuorum, propter quem venerat Christus qui dixit,
Non sum missus oisi ad oues quæ perieraot domus Is-
raël. Illa vero mulier quę fluxum sanguinis patiebatur,
ecclesiam figurat ex geotibus, ad quã Christus per præ-
seotiam corporis nõ erat missus. Ad illam ibat, illius sa
lutem intendebat: hęc intercurrit, tãgit fimbriam quasi
nesciẽtis, id est, saoatur tanquã absente. Dicit ille, Quis
me tetigit? quasi diceret, Nõ oooui hunc populũ. Popu- *Psal. 17.*
lus quẽ oon cogoooui seruiuit mihi. Tetigit me aliquis. *Luca. 8.*
Ego enim sensi virtutem de me exisse: id est, Euaogeliũ
missum totum orbẽ impleuisse. Tangitur autẽ fimbria
exigua pars vestimenti & extrema. Fac vestem Christi
Paulũ. Quasi fimbria ibi apostolus Paulus erat, hoc est,
extremus & mioimus. Nã vtrũque de se dicit, Ego sum *1. Corin. 15.*
minimus apostolorũ. Nã post omnes vocatus est, post
omnes credidit, plus omnibus sanauit. Nõ erat missus F
dominus, nisi ad oues quæ perierant domus Israël. Sed
quia & populus quẽ noo cogoouerat seruiturus erat, io *Matth. 15.*
obauditu auris obauditurus erat. Nec de illo tacuit ibi *Psal. 17.*
coostitutus. Ait eoim quodã loco idem dominus, Ha- *Ioan. 10.*
beo alias oues quæ nõ sunt de hoc ouili, oportet me &
has adducere, vt sit vnus grex & vnus pastor. Iode mu-
lier ista erat, ideo oõ cõtẽoebatur, sed differebatur, Nõ *Matth. 15.*
sum, inquit, missus nisi ad oues quę perierunt domus Is-
raël. Et illa clamãdo instabat, pseuerabat, pulsabat, tanq̃
iam audisset, Pete & accipe, quære & inuenies, pulsa &
aperietur tibi. Institit, pulsauit. Nã & dominꝰ quãdo di-
xit hæc verba, Petite & accipietis, quærite & inoenietis, *Matth. 7.*
pulsate & aperietur vobis: supra dixerat, Nolite sanctũ
dare canibus, oec proieceritis margaritas vestras aote
porcos, ne forte conculcẽt eas pedibus suis, & canes cõ
uersi diripiant vos: id est, post cootemptũ margaritarũ
vestrarũ etiã molesti sint vobis. Nolite ergo illis proii-
cere quæ contemnuot. Et vnde discernimus, tanquam
respõderẽt, qui sint porci, qui sint caoes, hoc io ista mu
liere demonstratum est. Nam illi mulieri instanti res- *Matth. 15.*
pondit hoc, Non est bonum tollere panem filiorum &
mittere canibus. Canis es, vna es ex gẽtibus, idola ado-
ras. Quid autẽ tam familiare canibus q̃ lapides lingere?
Noo est ergo bonum panẽ filiorum tollere & mittere
canibꝰ. Illa si recederet post hęc verba canis accesserat,

G canis abscesserat: sed pulsando, homo factus est ex cane, Instituit enim petendo, & ex ipso veluti conuicio humilitatem ostendit, misericordiam impetrauit. Neque enim commota est aut succēsuit quòd canis appellata fuerit, petens beneficiū, rogans misericordiam: sed ait, Ita domine: dixi me canem, planè canis sum, agnosco nomen meum: & veritas loquitur, sed nō ideo a beneficio repellenda sum. Prorsus canis, sed & canes edunt de micis quæ cadunt de mensa dominorum suorum. Modicum quoddam & exiguum beneficiū desidero, non inuado, sed micas quęro. Videte quemadmodum humilitas cōmendata est. Canem illam dominus dixerat. Non dixit, non sum: sed dixit, sum, Et dominus cōtinuo quia se agnouit canē, O mulier, magna est fides tua, fiat tibi sicut petisti. Tu te agnouisti canē, ego te iā agnosco hominem. O mulier, magna est fides tua, petisti, quæsisti, pulsasti: accipe, inueni, aperiatur tibi. Videte fratres quemadmodum in hac muliere quæ Chananæa erat, id est, quę de gentibus veniebat, & typum, hoc est, figuram ecclesiæ gerebat, maxime humilitas commen-

H data est. Etenim gens Iudæa vt ab Euangelio repelleretur superbia inflata est quòd legem accipere meruisset, quòd de ipsa gēte patriarchæ pcessérint, prophetæ extiterint,

Psal.77. Moyses dei seruus miracula magna, quæ audiuimus in psalmo, in Aegypto fecerit, per mare rubrum aquis recedentibus populum duxerit, legem acceperit quam ipsi populo dederit. Erat vnde extolleretur gens Iudæa, & per ipsam superbiam factū est vt Christo nollet humiliari authori humilitatis, repressori tumoris, medico deo, qui propter hoc cum deus esset homo factus est, vt se homo hominē cognosceret. Magna medicina. Hæc medicina si superbiam nō curat, quid eam curet nescio. Deus est, & fit homo. Seponit diuinitatē, id est, quodam modo sequestrat, hoc est, occultat quod suum erat, quod apparet acceperat. Fit ille homo cū sit deus, & non se agnoscit homo hominem, id est, nō se mortalem agnoscit, non se agnoscit fragilem, nō se agnoscit ægrotum vt quærat vel ægrotus medicum, sed quod est periculosius, san[us] sibi videtur. Ergo pp̄ter hoc ille populus nō accessit, id est, propter superbiam, & dicti sunt ex arbore oleę, hoc est, de illo populo à patriar-

I chis creato, fracti rami naturales, id est, Iudæi merito steriles spiritu superbiæ, & in illa olea insertus est oleaster. Oleaster populus ex gentibus. Sic dicit Apostolus,

Roma.11. quòd oleaster insertus sit in olea, rami autem naturales fracti sint. Illi fracti propter superbiam, insertus oleaster propter humilitatem. Hanc humilitatem ostendit mulier dicens, Ita domine, Canis sum, micas desidero. In hac humilitate etiam centurio ille placuit, qui cum desideraret puerum suū à domino curari, & domin[us]

Matth.8. diceret, Ego veniam & curabo eum, Respōdit ille, Domine, non sum dignus vt sub tectum meum intres, sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus. Non sum dignus qui sub tectum meum intres. Tecto non recipiebat, corde recipiebat. Quanto humilior, tanto capacior, tanto plenior. Colles enim aquam repellunt, valles implebuntur. Quid deinde, quid ad hoc dominus postea quàm dixit, Nō sum dignus qui sub tectū meum intres, ad eos qui sequebantur? Amē dico vobis, nō inueni tantam fidē in Israël, id est, in illo populo ad quē veni, nō inueni tantam fidem. Tantam quid est? Tam magnam. Vnde magnam? De minimo, id est, de humilitate grandē. Non inueni tantam fidem similem grano sinapis, quanto minutiori tanto feruentiori. Inserebat ergo dominus oleastrum in oliua, Tunc hoc facie-

bat quando dicebat, Amen dico vobis, non inueni tā- K
tam fidem in Israël. Denique vide quod sequitur, Ideo dico vobis, quia non inueni tantam fidem in Israël, id est, tantā cum fide humilitatem, Ideo dico vobis, quia multi ab oriente & occidēte venient, & recumbent cū Abraham & Isaac & Iacob in regno cœlorum. Recūbent, inquit, requiescent. Non enim debemus illic carnales epulas cogitare, aut aliquid tale in illo concupiscere, vt nū vicia mutemus virtutibus, sed vicia subdamus. Aliud est enim desiderare regnum cœlorū propter sapientiam & vitam æternam, aliud propter fœlicitatem terrenam, quasi illic habeamus eam opulentiorem atque maiorem.

Regnū cœlorū desideratur dupliciter.

Si diuitem te in illo regno futurū putas, cupiditatē non amputas, sed mutas, & tamen diues eris, & non nisi illic diues eris. Nam hic indigentia tua colligit plurima. Quare multū habēt diuites? Quia multū indigent. Maior indigentia quasi maiores comparat facultates: illic ipsa indigentia morietur. Tūc vere diues eris, quādo nullius indigens eris. Nō tu diues, & angelus pauper, qui non habet iumēta & rhædas & familias. Quare? Quia nō indiget, quia quanto fortior, L
tanto minus indigus. Ergo ibi diuitiæ & veræ diuitiæ. Epulas terræ huius nō ibi cogites. Epulæ enim terræ huius medicamenta quotidiana sunt, ægritudini cuidam nostræ cum qua nascimur necessaria sunt. Aegritudinē istam sentit quisque cum hora reficiendi transierit. Vis videre quāta ægritudo sit ista, vt tanquam acuta febris septem diebus necet? Ne te sanū putes. Sanitas immortalitas erit, nam hæc longa ægritudo est, quia quotidianis medicamentis fulcis morbum tuum. Sanus tibi esse videris? Detrahe medicamēta, & vide quid potes. Nam ex quo nascimur necesse est vt moriamur. Morbus hic necesse est vt ad mortem perducat. Certe medici quādo ægros inspiciunt, hoc dicūt, Verbi gratia, hydropicus est iste, moritur. Hic morbus nō potest curari. Elephantiosus est, nec morbus iste curari potest. Phthisic[us] est, quis hoc curat? Necesse est vt pereat, necesse est vt moriatur. Ecce iam dixit medicus phthisicus est, nō potest nisi moriatur, & tamen aliquando & hydropicus non inde moritur, & elephantiosus nō inde moritur, & phthisicus non inde moritur, & tamē necesse est vt quisquis natus fuerit inde moriatur. Moritur inde, nō M
potest aliter. Hoc & medicus & imperitus pronunciat, sed & si tardius moritur, nisi quid ideo non moritur? Quando ergo vera sanitas, nisi quando vera immortalitas? Si ergo vera immortalitas, nulla corruptio, nulla defectio, quid illic alimētis opus erit? Ergo cum audis, Recumbent cum Abraham & Isaac & Iacob in regno cœlorum, id est, inseruntur in oliua. Huius enim oliuæ radices sunt, Abraham, Isaac & Iacob: filij autem regni, Roma.11.
hoc est Iudæi icreduli, ibūt in tenebras exteriores. Præcidētur rami naturales, vt inseratur oleaster: Sed vnde rami naturales præcidi meruerunt, nisi superbia? Vnde oleaster inseri, nisi humilitate? Vnde & ista mulier di- Matth.15.
xit, Ita domine, nam & canes edūt de micis quæ cadūt de mensa dominorum suorū: Et inde audit, O mulier, Matth.8.
magna est fides tua. Sic & ille cētnrio, Nō sum dignus vt sub tectum meum intres, Amen dico vobis, non inueni tantam fidē in Israël. Discamus vt teneamus humilitatem. Si nondum habemus, discamus: si habemus, non amittamus: si nondum habemus, habeamus vt inseramur: si iam habemus, teneamus ne præcidamur.

Item de eodem alia Homilia, quæ habetur de quæstionibus Euangeliorum lib. primo, cap. XVIII.

A *Feria secunda post secundam dominicam in quadragesima de puero Abraham qui missus est ad Rebeccam:*

Sermo I.

Sermo LXXV. Gene.14. Paulo antè cum diuina lectio legeretur, audiuimus quòd beatus Abrahã vocauerit puerũ suũ & dixerit ei, Pone manum tuam sub femur meum, vt adiurem te per deum cœli & terræ, vt non accipias vxorem filio meo de filiabus regionis huius: & quòd ille obediens posuerit manum sub femore, & iurauerit ei. Hæc enim omnia, fratres, quæ in testamento veteri recitantur, si tantum secundum literam voluerimus accipere, aut paruum, aut nullũ lucrum animæ cõsequemur. Quid enim nobis prodest qui ad ecclesiam ad audiendum dei verbum fideliter conuenimus, si nobis dicatur quòd Abraham miserit puerum suum, vt de regione longinqua adduceret vxorem filio suo, cum & in istis regionibus hoc frequenter videamus fieri? Nos

1.Corin.10. vero fratres, sequentes beatum Apostolum Paulum, credamus quia omnia quę scripta sunt, Iudæis in figura cõtingebãt, nobis autem in veritate completa sunt. Dixit ergo Abraham ad puerum suum, Mitte manum tuam

B sub femur meum, & iura per deum cœli & terræ. Quid est hoc fratres? Sic dixit beatus Abrahã, Mitte manum tuam sub femur meum: tanquam diceret, mitte manum tuam ad altare: aut diceret, mitte manum tuam ad arcam testamenti: aut, extende manum ad templum dei, & iura mihi. Femur tangebat, & per deum cœli & terræ iurabat. Non enim errabat beatus Abraham, quando hoc fieri imperabat, sed quia prophetiæ spiritu repletus nouerat de semine suo Christum cœli & terræ dominum nasciturum. Ideo quando seruus suus femur

Matth.1. illius contingebat, non per carnale membrum, sed per deum viuum & verum iuramenta præstabat, quia Abra-

Gene.24. ham genuit Isaac, Isaac genuit Iacob, Iacob genuit Iudam, de cuius semine Christus dominus natus est. Et stetit iuxta fontẽ, & dixit in corde suo, Domine deus, domini mei, si fecisti misericordiã cum domino meo, ecce sto ad puteũ, & puella quæ venerit haurire aquam, si ei dixero, da mihi bibere, & illa responderit mihi, & tu bibe, & camelis tuis hauriam aquam: ipsa est quam præparasti domino meo Isaac. Necdum puer in corde suo verba compleuerat, & ecce apparuit Rebecca, habẽs hydriam in scapula. Et dixit ad eam puer, Da mihi bi-

C bere. At illa cito deposuit hydriam & dixit, Et tu bibe domine, & camelis tuis hauriam aquam. Et cum interrogasset cuius esset filia, respondit ei, quòd filia esset Batuelis, & soror Laban. Et incuruauit se homo, & adorauit deum, eo quòd agnouerat quòd ipsi essent parentes domini sui Abrahæ, & protulit inaures ad ornandam faciem suam, & armillas posuit in manibus eius. At illa vadens nunciauit parentibus suis, qui exeuntes benedixerunt deum, & cũ gaudio & honore susceperunt puerum Abrahæ. At ille locutus est ad eos de Rebecca, vt eam darent domino suo Isaac. Illi autem dixerunt, Clamemus puellæ, & quæramus illius voluntatem. Cumq; vocata esset, dixerunt ad eam, Vis ire cum homine isto? At illa respondens dixit, Vadam. Nunc fratres charissimi, quantum possumus, breuiter quid ista significent videamus. Beatus Abraham, quòd puerum dirigebat vt acciperet vxorem filio suo, typum habebat dei patris, sicut & quando eum in holocausto obtulit, dei patris imaginem figurabat, puer autem eius verbum propheticum designabat. Misit ergo Abraham puerum suum in regionem longinquam, vt inde acciperet vxorem filio suo, quia miserat deus pater propheticũ verbum per vniuersam terram, vt quæreret ecclesiam catholicam, D sponsam vnigenito suo. Et quo modo per puerũ Abrahæ beato Isaac sponsa adducitur, ita per verbum propheticum ecclesia gentium ad verum sponsum Christum de lõginquis regionibus inuitatur. Vbi tamen inuenitur sponsa illa, quæ Christo socianda erat? Vbi nisi ad aquam? Verum est charissimi, nisi ecclesia ad aquam baptismi venisset, Christo sociata nõ esset. Rebecca ergo, Abrahæ puerum inuenit ad puteum, & ecclesia inuenit Christum ad baptismi sacramẽtum. Quid tamen post hæc factũ est? Protulit puer inaures aureas, & dextralia aurea, & dedit ea Rebeccæ. In illis inauribus aureis significabantur verba diuina, in illis armillis aureis opera sancta, quia in manibus opera designantur. Videamus quo modo hæc dederit Christus ecclesiæ. Puer ergo obtulit inaures aureas ad ornandã faciem Rebeccæ, & Christus verba diuina margaritis omnibus preciosiora dedit ecclesiæ, & armillas posuit in manibus Rebeccæ, & Christus dedit opera sancta in manus ecclesiæ. Cõsiderate fratres charissimi, & gaudete, & deo gratias agite, quia quod in illis figuratum est, in nobis Christo donante impletum est. Et quo modo Rebecca E nec inaures habere potuit, nec armillas in manibus, nisi Isaac per seruum suum transmitteret, ita & ecclesia nec verba diuina in auribus, nec opera sancta habere potuisset in manibus, nisi hæc illi Christus per suã gratiam & per suos apostolos contulisset. Quòd autem interrogata puella à parentibus, vtrum vellet ire cum puero, respõdit, Vado. Aperte hoc in ecclesia videmus impleri: ibi interrogatur volũtas Rebeccæ, hic requiritur voluntas ecclesiæ. Rebeccæ dicitur, Vis ire cum homine isto? Et respõdet, vado. Ecclesiæ dicitur, Credis in Christum? & respondet, Credo. Rebecca non duceretur ad Isaac, nisi diceret volo: nec ecclesia Christo iungeretur, nisi diceret credo. Accepit ergo puer Rebeccam & exhibuit Isaac. Videamus tamen vbi eum inuenerit, inuenit eum ad puteum iuramenti. Videte fratres puer Isaac Rebeccam ad puteum inuenit, & iterum ipsum Isaac Rebecca ad puteum inuenit. Verũ est: nec Christus ecclesiam, nec ecclesia Christum inuenit, nisi ad baptismi sacramentum. Exierat ergo, sicut dicit scriptura, beatus Isaac ad vesperum in agrum ad meditandum. Ager ille mundi figuram habebat. Exierat Isaac in agrum, quia F Christus venturus erat in mundum. Isaac ad vesperum diei, Christus in fine mundi: Isaac ergo ad meditãdum in agrum processit, quia Christus in mundum pugnaturus contra diabolum venit, vt eum vinceret iuste, dum ab eo occideretur iniuste: vt moriendo mortẽ destrueret, & resurgendo vitam credentibus condonaret. Et quo modo Isaac corporaliter Rebecca, sic Christo spiritaliter iungeretur ecclesia accipiens in præsenti preciosam arram sanguinem sponsi sui, acceptura dotem postmodum regni sui. Quã rem beatus Petrus Apostolus euidenter annũciat dicens, Nõ enim, inquit, redẽpti 1.Petri.1. estis auro & argento, sed precioso sanguine tanquam agni immaculati. Accepit ergo Isaac Rebeccam & intromisit eam in tabernaculum matris suę: accepit Christus ecclesiam, & eam in loco constituit synagogæ. Per infidelitatem enim synagoga à deo separata & mortua est, & per fidem ecclesia Christo coniuncta & viuificata est. Accepit ergo Isaac Rebeccam, & intantum dilexit, vt dolorem qui ex morte matris acciderat temperaret. Mors enim Saræ infidelitatem significat synagogæ. Moritur ergo Sara, & in loco eius Rebecca ducitur, synagoga repudiatur vt introducatur ecclesia. Ac-

cepit

G cepit ergo Isaac Rebeccam, & intantum dilexit, vt tristiciam quæ de matris morte acciderat,temperaret: accepit Christus ecclesiam, & in tantum dilexit,vt dolorē qui de perditione matris synagogæ acciderat, amore ecclesiæ mitigaret. Nam sicut infidelitas synagogæ Christo tristiciā fecit, ita illi fides ecclesiæ lætitiam generauit. Et quo modo per maliciam synagogæ vnam gētem Iudæorum,nec ipsam tamen totam perdidit: ita totum mundum per fidem ecclesiæ Christus dominus acquisiuit. Et quia de nobis, fratres charissimi, sponsam sibi spiritalem Christus dominus præparauit,quā etiam sicut dixi,sanguine precioso redemit: ita ipso adiuuante, vnusquisque beneficia in se munere diuino collata, non solum custodiat, sed etiam augere contendat, vt nihil in eum aut per luxuriam sordidum, aut per superbiam tumidum, aut per iracundiā combustum, aut per auariciam obscurum,aut per inuidiam vipereo veneno

Psal.44. percussum appareat, quia iustum est vt sponsus ille speciosus forma præ filiis hominum, nihil in nobis de supradictis peccatis inueniat, quod oculos suæ maiestatis offendat, cui est honor & imperium cum patre & spiri-

H tu sancto in secula seculorum,Amen.

Ioan.8. *In eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Ego vado & quæritis me, & cætera. qua habetur in expositione doctoris, Ibidem.*

Feria tertia post secundam dominicam in quadragesima, De eleemosynis faciendis. Sermo I.

Sermo LXXVI.

SI homo priscam sui originem noscat, aut dignitatem in se cumulatam intelligat,aut iudicium destinatum solicito timore perpendat, inueniet quid primo protoplastus amiserit, quid postmodū Christi misericordia cōtulerit, quid futuro iudicio destinauit, vt hæc primo solicita cura pertractans primordia recēseat,præsentia teneat,futura solicito timore pertimescat. Claude,inquit,sapientia elee-

Eccle.29. mosynam in sinu pauperis, & ipsa pro te orabit. Facile enim curatur vulneribus peccatorum,qui necessitatem curauerit pauperum: & misericordiā accipiet, qui proximo pietatis nō denegat officia. Denique cui dare præcipitur,gaudeat quòd non ea sorte natus sit vt indigeat. Sufficit ad gloriam dātis, quòd alterius miseria in pau-

I pere locuples donando existat, quòd misericordia fœneratur deum,quòd pascat in paupere Christū, quòd per alterius inopiam peccatorum accipiat indulgentiam.

Luca.16. Obiurgātis domini vox est, Si in alieno mammona fideles nō fuistis,quod vestrum est,quis dabit vobis? Talem enim se exhibere quis pauperi debet, qualē sibi aliū exhibere vellet si pauper ipse fuisset. Cęterū dispendium magnum est, si deum de dei dono promereri nolueris, aut cum tibi dominus ad hoc dederit vt dispenses,eius delegata non serues. Semper enim sua dominus tibi dispensanda interim commendauit, de re sua pauperibus te dare præcepit. Cur dantis iussa contemnis? Cur pactum destituis? Cur dominum iubentē dare non audis? Facile enim poterit pecuniam acceptam amittere,

Luca.6. qui quod accepit,in lucrū noluerit erogare. Estote misericordes sicut & pater vester cœlestis misertus est vestri. Similitudinem patris,actus indicet sobolis. Similitudo operis, similitudinem indicet generis. Actus nomen cōfirmet,vt nomen genus demōstret. Quod contulit pater,filius seruet,vt & filio pater promissa prçmia repræsentet. Patrimonium quod habes,si operaris,tuum est: si cessas,alienū est. Pecunia quæ seruatur, casibus seruit:quæ in misericordia reseruatur,præmium futurū acquirit. Quid vereris Christo committere, quod a latronibus vix poteris reseruare? Qui dat,inquit,pauperi nō egebit. Diuidis patrimonium tuum hæredi, & Christus est indignus de tuo aliquid tecum tollere,aliqua tecum in futura secula deportare? Quid hæredi seruas, quo si vtatur ignoras? Quid substantiam cumulas, quam fortassis ingrato relinquis? Forsitan illi præstabis,quicquid misericordiæ causa de eius portione detraxeris. Quare fac primo quod iubetur, vt possis accipere quod promittitur. Non potest vsuras accipere,qui dominum noluerit fœnerare. Qui dat, inquit, pauperibus,deum fœnerat. Nec enim potest diuina promissa percipere, qui præcepta cœlestia noluerit obseruare.

K (right margin) · Prouer.28. (right margin)

Item eodem die alius sermo de eodem,qui habetur in libro Quinquaginta Homiliarum, XVIII. & XLVII.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Locutus est Iesus ad turbas & ad discipulos suos dicens,Super cathedram Moysi, & cætera, qua inserta est in sermone De verbis domini, LIX.

X L

Feria quarta post secundam dominicam in quadragesima De causa ieiunij,loco ac tempore. Sermo I.

SI bene retinet fraternitas vestra, prædicauimus quòd sanctam quadragesimā abstinendo ipse dominus consecrarit,& tot dierum & noctium curriculo cibum omnino non capiēs,vnum ac solidum ieiunij tempus effecerit. Totum non obseruare, sacrilegium est:ex parte autem violare, peccatum est. Hoc enim fecit causa salutis nostræ, vt rem vtilem non solum doceret verbis sed etiam exemplis instrueret, vt eisdem vestigiis quibus ad fidem gradimur,ad abstinentiam gradiamur. Sed videamus quæ causa extiterit vt ieiunia sibi saluator indiceret, & ipse primus bonus humani generis medicus ieiunaret. Bonus enim medicus poculum quod ęgro datutus est ipse prius gustat, vt peritiam artis suæ antè ipse in se demōstret,vt experimentum æger accipiens securus sit de poculo,securior de salute. Deinde quo loco hocipsum tēpus ieiunij procurarit. Dicit enim Euāgelista abstinuisse dominum quadraginta diebus & noctibus in deserto. Arbitror naque causam hanc esse ieiunij,vt quia primus Adam in paradiso constitutus per intemperantiam gulæ gloriam immortalitatis amiserat,eandem immortalitatem secundus Adam Christus per abstinentiam repararet. Et quia contra mandatum dei gustās de interdicta arbore peccatum mortis inciderat,nunc secundū mandatum domini ieiunans vitæ iusticiam mereretur. Hoc enim egit saluator vt eisdem vestigiis quibus admissa fuerant delicta purgētur,hoc est, quia homo mādūcando deliquerat,corrigat abstinendo: vel quia epulando mulierem cognouerat,nunc eandem ieiunando despiciat. Adam enim Euam non nisi intemperantia prouocante cognouit. Quamdiu autem mansit in illis temperata parcitas, mansit & impolluta virginitas: & quamdiu ieiunauerunt ab interdictis epulis, tamdiu & à pudēdis ieiunauerūt peccatis. Fames enim amica virginitatis est, inimica lasciuiæ: saturitas vero castitatem prodit,nutrit illecebram. Igitur sicut dixi, hoc egit dominus, vt his præiudiciis quibus homo obnoxius peccatis fuerat liberaretur. Propterea namque per omnia secundum similitudinē Adæ nasci voluit,vt secundum similitudinem Ādæ omnia hominis peccata dissolueret. Adam enim de terra virgine natus est, & Christus de Ma-

Sermo LXXVII. Hic sermo est inter Ambrosianos.37. (right margin)

Matth.4. (right margin) · M · Gene.3. (right margin)

A de Maria virgine procreatus, illius maternum solum necdum rastris scissum fuerat, istius maternũ secretum nunquam cõcupiscentia violatum. Adam dei manibus plasmatur de limo, Christ^9 dei spiritu formatur in vtero. Ideo oritur deo patre, vterque virgine vtitur matre, vterq; sicut Euãgelista dicit, filius dei est: sed Adã creatura est, dei filius Christus vera substãtia. Hoc ergo agit dominus sicut Adã secũdus, vt quod prior homo mãducando perdiderat, hic alter ieiunando recipiat, ac legem io paradiso abstinentiæ datã in deserto custodiat. Sciebat enim preceptum dei non vnius loci legem esse, sed mundi. Nooenim interest diuinitatis mandatum, vtrũ domi an in agro custodias, cum vbiq; sit qui præcepit. In deserto itaque saluator implet mandatum dei, vt ibi Adam seruaret errantem, vbi fuerat de paradisi possessione proiectus. Adã enim expulsus de paradiso, inculti mũdi deserta sustinuit. In deserto ergo primum homini salus refunditur, vbi desunt epulæ, vbi desunt deliciæ, vbi quod est omnium malarum causa, deest & mulier. Poterat enim Adam inter illas paradisi delicias inconcussus stare, si Eua ibidem cum diabolicis insidiis non fuisset. Conueniens ergo est desertum saluti, vbi nõ

B est Eua quæ persuadeat, non est mulier quæ blandiatur.

Gene.3. Videte rem mirã. In paradiso cum Adam diabolus decertat, io deserto cũ Christo diabolus dimicat: vbique

Matth.4. insidiatur homini, vbique congreditur: sed vbi mulierem inuenit, vincit: vbi mulierem non inuenerit, victus abscedit. Formã igitur dedit nobis deus in hoc facto, vt ieiunoiorum tempore tanquam in deserto habitantes abstineamus epulis voluptatum, mulier nec coniungatur nobis Eua, ne nos à casta obseruatione, illecebrosa persuasione subuertat. In deserto enim quodam modo videtur habitare, qui quadragesimę tempore ieiunus & castus est, deserto planè quodã ipso corporis Christiani cum non repletur cibis, non poculis irrigatur, sed arentis iter deserti, inquam, est corpus nostrum, cum per dies aliqua abstinentia marcescit carnis species, colore neglecto & contemptu rerum totius hominis species inculta sordescit. Tunc Christus dominus habitat desertum pectoris nostri, cum terram nostram fame squalidam ac siti aridam esse repererit, secundum quod ait

Psal.62. Propheta Dauid, Sicut terra deserta & inuia & inaquosa, sic in sancto apparui tibi. Aliter enim in sancto ei ap-

C parere non possumus, nisi terra corporis nostri fuerit deserta mundanis deliciis, iouia inimicis concupiscentiis, & inaquosa libidinosis cõcupiscentiis, & illecebris. Tunc habitans saluator hoc desertum corporis nostri omnes ibi diabolicas factiones exuperat, & secretum ac securum à cogitationibus seculi esse suum facit habitaculum, vt deinceps nos intra nosmetipsos velut in solitudine constituti, non nisi cœlum respiciamus & terram, hoc est, non cogitemus alium, nisi cœlestis regni dominum & terrenæ resurrectionis actorem, præstante ipso domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eadem feria de conceptu Rebeccæ. Sermo II.

Sermo LXXVIII.

I expositionem sanctarum scripturarũ eo ordine & illo eloquio, quo à sanctis patribus sunt expositæ, charitatis vestræ auribus voluerimus intimare, non nisi ad paucos scholasticos cibus doctrinæ poterit peruenire, reliqua vero populi multitudo ieiuna remanebit. Et ideo rogo humiliter vt contentæ sint eruditæ aures verba rustica æquanimiter sustinere, dummodo totus grex domini simplici, & vt ita dixerim, pedestri sermone pabulum spiritale possit accipere. Et quia imperiti & simplices ad schola-

D sticorum altitudinem nõ possunt ascendere, eruditi se dignentur ad illorum ignorantiã inclinare, quia quod simplicibus dictũ fuerit, scholastici intelligere possunt: quod autem eruditis fuerit prædicatum, simplices omnino capere non valebunt. Lectio nobis de beato Isaac & sancta Rebecca, & paruulis qui in eius vtero collidebãtur recitata est. *Gene.25.* Quòd autem beatus Isaac typum habuerit domini saluatoris penè nulli habetur incognitũ, Isaac ergo Christũ dominum, beata autem Rebecca ecclesiã figurauit. Quæ cum multo tempore ad exemplũ ipsius ecclesiæ sterilis permaneret, beato Isaac orante & domino donante, concepit, sed collidebantur paruuli in vtero eius: quorum molestiam non sustinens, dixit, Si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere? Et ait *Gene.25.* illi dominus, Duæ gentes in vtero tuo sunt, & duo po- *16. De ciui.* puli de ventre tuo diuidentur, populusq; populum su- *dei. cap.35.* perabit, & maior seruiet minori. Hęc omnia fratres charissimi, sicut dicit Apostolus, in figura contingebant illis: scripta sunt autem propter nos. Concepit ergo cor- *1.Cor.10.* poraliter de beato Isaac Rebecca, quia conceptura erat spiritaliter de Christo ecclesia. Sed sicut duo paruuli in E vtero Rebeccæ collidebantur, sic in vtero ecclesiæ duo sibi populi iugiter aduersantur. Si enim aut soli mali, aut soli boni essent, vnus populus esset: quia vero in ecclesia & boni inueoiuntur & mali tanquã in ventre spiritalis Rebeccæ duo populi colliduntur humiles scilicet & superbi, casti & adulteri, mansueti & iracundi, benigni & inuidi, misericordes & cupidi. Boni enim lucra ri volunt malos, mali vero extinguere cupiunt bonos. Bonorum desiderium est, vt qui mali sunt, corrigantur: malorum studium est, vt qui boni sunt consumantur. Vnum est genus piorum, aliud impiorũ. Genus piorum ad cœlũ erigitur per humilitatem: genus impiorum ad infernum demergitur per elationem. Omnes enim qui in ecclesia catholica terrena sapiunt terrã, diligunt, terram concupiscunt, & omnem spem suam in terrã constituunt, ad Esaũ pertinent. Quicunque ideo deo seruire optat, vt honoribus crescat, & lucra terrena percipiat, & ipse ad Esaũ, id est, ad terrenam fœlicitatem pertinere cognoscitur. In Esaũ enim carnales intelliguntur, In Iacob vero spiritales. Isti enim duo populi sicut beatus Apostolus euidenter assignat, cum carnales demõstrat, F & spiritales insinuat, Sic enim ait: Manifesta sunt opera *Galat.5.* carnis, quę sunt fornicatio, immundicia, luxuria, idolorum seruitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectæ, inuidiæ, ebrietates, comessationes. Ecce fructus populi pertinentis ad Esaũ: Qui autem sunt fructus qui pertinent ad Iacob, idem Apostolus in consequentibus adiungit dicens, Fructus *Vbi suprà.* autem spiritus est charitas, gaudium, pax, longanimitas, fides, bonitas, benignitas, modestia, cõtinentia. Ecce opera spiritalium ad beatũ Iacob, id est, ad piorũ populum pertinentia. Quod autè dictum est, Populus popu- *Gene.25.* lũ superabit, & maior seruiet minori: secundum literam in Esau vel in Iacob non videmus impletum. Non enim corporaliter beato Iacob Esau seruisse cõmemorat scriptura. Quo modo ergo hoc oporteat intelligi, aut qualiter maior populus minori seruiat, spiritaliter debemus intelligere. Nisi enim fieret, non hoc sancta scriptura cõmemoraret. Quo modo ergo populus maior seruiat minori, hoc qui diligenter attendit, in Christianis vel in Iudæis agnoscit. Maior enim & senior populus Iudæorum iuniori, id est, populo Christiano seruire probatur, dum per totum mundum libros diuinæ legis

A id est, à chrismate vnctus interpretatur. Sed si Iacob dominum in terra dormiens figurabat, quid est quod in cœlo dominus scalæ inoixus incumbebat? Quo modo Christus dominus & in cacumē scalæ in cœlo, & in bea to Iacob esse videbatur in terra? Quòd autem & in cœlo sit Christus & in terra, audi ipsum Christum dicentem, Nemo ascendit in cœlum, nisi qui de cœlo descendit, filius hominis, qui est in cœlo. Aduertite, quia & ipse dominus & in cœlo & in terra se esse dixit, Christū dominum, fratres charissimi, caput esse ecclesiæ confitemur. Si caput est ecclesiæ, secūdum caput in cœlo est, secundum corpus in terra. Deoique cum beatus Paulus Apostolus persequeretur ecclesiam, Christus de cœlo clamauit, Saule Saule, quid me persequeris? Non dixit, quid persequeris seruos meos: nec hoc dixit, quid persequeris mēbra mea: sed hoc dixit, quid me persequeris. Iam quasi pede calcato lingua clamat, Calcasti me, cum vtique lingua calcari non posset, sed per concordiam charitatis caput pro mēbris omnibus clamat. Iacob ergo dormiebat, & dominum in cacumen scalæ videbat incumbere. Quid est in scala incūbere, nisi io ligno pēdere? B Considerate fratres, quis in ligno crucis pendens pro Iudæis orauerit, & agnoscetis quis ad Iacob scalæ incumbens cœlo clamauerit. Sed quare hoc in itinere factum est antequam Iacob vxorem acciperet? Quia & verus Iacob dominus noster prius in scala, id est, in cruce occubuit, & postea sibi ecclesiam sociauit, dans ei in præsenti arras sanguinis sui, daturus dotē postmodum sui regni. Quòd autem & Iacob dormiens, & dominus scalæ incumbens, Christum figurauit, attendite & videte ret huius altitudinem. Cum enim saluator noster de Nathanaël loquens beatū Iacob nominasset dicens: Ecce Israëlita in quo dolus non est: in consequentibus dixit, Amodo videbitis cœlōs apertos, & angelos dei ascēdentes & descendētes ad filium hominis. Quod Iacob per figuram in somnis viderat, hoc de se dominus in Euangeliis prædicabat. Videbitis, inquit, cœlos apertos, & angelos dei ascendentes & descendentes ad filium hominis. Si ad filium angeli descendebāt, quia in terris erat, quo modo hi ipsi angeli ascendebāt ad filium hominis, nisi quia & in cœlis erat? Ac sic & in Iacob ipse dormiebat, & de cœlo ad Iacob ipse clamabat. Hæc omnia fratres, sicut Apostolus clamat, in figura contingeC bant illis, scripta sunt autē propter nos, in quos finis seculorum deuenit. Quo modo tamen fratres, angeli dei ad filium hominis in cœlum ascendant, & ad ipsum filium in terram descendāt, diligenter attendite. Quando enim prædicatores dei de scripturis sanctis alta & profunda quę non nisi à perfectis intelliguntur annunciant, ascendunt ad filiū hominis: quando vero illa prędicant quæ ad corrigendos mores pertinēt, & quę omnis populus intelligere posit, descendunt ad filium hominis. Sic & Apostolus dicit, Sapiētiam loquimur inter perfectos, sapientiam nō huius seculi, sed arcanam, absconditam, quam prædestinauit deus ante secula in gloriam nostram. Ista quādo dicebat Apostolus, sine dubio ascendebat ad filium hominis. Quando autem dicebat: Fugite fornicationem: quādo dicebat, Nolite inebriari vino in quo est luxuria: quando denunciabat. Radix omnium malorum est cupiditas. In his verbis tanquam angelus dei descendebat ad filiū hominis, Quando autem dicebat, Quę sursum snot sapite, non quę super terram, ascendebat. Cum vero dicebat, Sobrij estote & nolite peccare, & reliqua quæ ad corrigendos mores pertinent, prædicabat, lac doctrinæ ministrans tanquam

Ioan.3.
Acto.9.
Gene.28.
16. De ciui. dei. ca. 38.
Ioan.1.
De verbis domini ser. 40.
1. Corin.10.
1. Cor.2.
1. Cor.6.
Ephe.5.
1. Tim.6.
Colo.3.
1. Cor.15.

nutrix paruulis, descendebat, quia illa loquebatur quæ D etiam imperiti capere possent. Hoc ordine & ascenditur & descendiiur ad filium hominis, cum & perfectis cibus solidus tribuitur, & doctrinę lac etiam non negatur. Sed & beatus Ioanoes ascendebat, quando dicebat, In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum, Satis in altum ascendebat, quādo ista dicebat. Sed quia angeli dei non solum ascendunt sed etiam descendunt, inclinans se ad paruulos dixit, Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Vt hæc quæ superius suggessimus, sanctis cordibus vestris possint tenacius inhærere, breuiter quæ dicta sunt repetemus. Beatus Isaac, sicut diximus, mittēs filium suum, typum dei patris habuit: Iacob qui missus est, Christū dominum designauit. Lapis quem ad caput habuit & oleo vnxit, & ipse significauit dominum saluatorem. Scala vsque ad cœlos attingēs, crucis figuram habuit. Dominus innixus scalę, Christus crucifixus ostenditur. Angeli ascendentes & descendeotes per eam, Apostoli & apostolici viri & omnes doctores ecclesiarum intelliguntur: ascendentes, quando perfectis perfecta prædicant: descendentes, quando paruulis & imperitis simplicia E quæ intelligere posint, insinuant. Nos vero fratres, qui omnia quæ in veteri testamento figurata fuot, in nouo testamento videmus esse completa, quantas possumus, deo gratias referamus, qui nobis nullis præcedentibus meritis tāta præstare dignatus est, totis viribus cum ipsius adiutorio laborantes, vt hęc tanta & talia beneficia non nobis iudicium pariant sed profectum. Quinimò ita spiritaliter studeamus viuere, & bonis operibus semper insistere, vt cum nos castos, sobrios, misericordes & pios iudicij dies inuenerit, non cum impiis & peccatoribus puniamur, sed cum iustis & deum timētibus peruenire ad æternam beatitudinem mereamur, præstante domino nostro, & cætera.

Hebre.5.
Ioan.1.
Epilogus.
Gene.28.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Homo quidam erat diues, & induebatur purpura & bysso: & cætera. quæ habentur inter sermones De verbis domini, XXIIII. & XXV. Et de quæstionibus Euangeliorum lib. secundo cap. 38. Et in lib. L. Homiliarum in VII. insertum est. Luca.16.

Item alia Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Non possum ego à meipso facere quicquam: & cætera. quæ habentur in expositione doctoris ibidem, Et inter sermones De verbis domini, XLIIII. & XLV. Ioan.5. F

Feria sexta post secundam dominicam in Quadragesima, de Iacob & Laban: Sermo I.

Sermo LXXX.

FRequenter charitati vestræ suggessimus, fratres dilectissimi, beatum Iacob typum habuisse & figuram domini saluatoris. Denique quo modo Christus vēturus erat in mundū vt iūgeretur ecclesiæ, ita in beato Iacob hoc præfiguratū est, quando in regionem longinquam peregrinatus est, vt coniugiū sortiretur. Abiit ergo sicut audistis, beatus Iacob in Mesopotamiam ad accipiendam vxorē, & cum venisset ad quendam puteum, vidit Rachel venientem cum ouibus patris sui: & cum agnouisset consobrinam suam esse, adaquato grege osculatus est eam. Si diligenter audistis fratres, potestis agnoscere nō fuisse sine causa, quòd sancti Patriarchæ matrimonia ad puteos aut fontes inueniunt. Si hoc semel tantummodo euenisset, poterat aliquis dicere non pro aliqua significatione factum esse, sed casu potius accidisse. Cum vero & beata Rebecca

Gene.29.
Gene.24.

G Rebecca quę iungenda erat Isaac, ad puteum inuenitur, & Rachel quam accepturus erat Iacob, ad puteũ agnoscitur, nihilominus & Sephora quę Moysi iuncta est, ad puteũ reperitur, sine dubio aliqua in his sacramenta debemus agnoscere. Et quia toti tres isti Patriarchæ typũ domini saluatoris præferebãt, ideo ad fontes vel ad puteos inueniũt matrimonia, quia Christus ad aquã baptismi inuenturus erat ecclesiam. Denique veniẽs Iacob ad puteum, prius gregem Rachel adaquauit, & postea osculatus est eam. Verũ est fratres charissimi, nisi prius per aquam baptismi Christianus populus à malis omnibus abluatur, pacẽ Christi habere non meretur. Nunquid beatus Iacob videns consobrinam suam, nõ eam potuit osculari prius quàm aquam gregibus daret? Potuit sine dubio, sed mysterium gerebatur. Oportebat enim vt per gratiã baptismi ab omni iniquitate vel discordia liberaretur ecclesia, & sic pacem cum deo habere mereretur. Quòd autem in illa peregrinatione duas vxores accepit Iacob, duos populos figurabat, Iudæorum & gentium. Nam in aduentu Christi non paruus numerus etiam de Iudæorũ populo in eum legitur credidisse. Sic enim in Apostolorum actibus continetur, H quia crediderunt vna die tria milia, item alia die quinque milia, item postea multa milia. Quòd autẽ duo populi in Christũ crediderint, etiã ipse dominus in Euangelio confirmat, vbi ait, Habeo & alias oues quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, vt fiat vnus grex & vnus pastor. Duę ergo illæ mulieres, id est, Lia & Rachel, quę beato Iacob fuerãt iunctę, istos duos populos figurauerunt, Lia Iudæorum, Rachel gentium. Istis duobus populis velut duobus parietibus, tanquam lapis angularis iũctus est Christus. In ipso enim se osculati sunt, & in ipso æternam pacem inuenire meruerũt, sicut Apostolus dicit, Ipse est pax nostra qui fecit vtraque vnum. Quo modo fecit vtraque vnum? Vtiq; duos greges iungẽdo, & duos parietes sibiinuicem copulando. Denique videte quid postea consecutus est. Dicit enim scriptura, quòd post hæc diues factus fuerit beatus Iacob. Sicut enim sanctus Iacob creuit ac ditatus est, & cum infinita substãtia ad patriam reuersus est, ita & verus Iacob dominus noster Iesus Christus veniẽs in hũc mundum, & istas duas sibi plebes, id est, gentium & Iu- I dæorum consocians, innumerabiles ex eis filios spiritaliter genuit & creauit, ac ditatus est nimis. Denique audi ipsum dicẽtem: Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra. Nam expoliato diabolo reuersus ad patrem magnas secum diuitias reportauit, secundũ quod Psalmista de eo multo antè prædixerat, Ascẽdẽs in altum, captiuam duxit captiuitatem. Reuertẽte autem Iacob ad patriam suam, persecutus est eum Laban cum sociis suis, & scrutatus omnem substantiam eius, nihil de rebus suis inuenit: & quia de suo nihil inuenit, tenere eum omnino non potuit. Laban hic typum diaboli habuisse non incongrue dicitur, qui & idolis seruiebat, & beato Iacob qui typum domini præferebat aduersarius erat. Persecutus est ergo Iacob, nihil apud eum de rebus suis inuenit. Audi hoc & verum Iacob in Euangelio dicentẽ, Ecce venit princeps huius mundi, & in me nihil inuenit. Concedat nobis diuina misericordia, vt etiam in nobis nihil de suis operibus noster aduersarius recognoscat. Si enim de suo nihil inuenerit, tenere nos vel reuocare ab æterna vita nõ poterit. Et ideo fratres charissimi, diligenter aspiciamus arcellas conscientiæ nostræ, perscrutemur latibula cordis nostri, & si nihil ibi quod ad diabolum pertinet, inuenimus, gaudeamus, & deo gratias referamus, & quãtum possumus cum ipsius K adiutorio studeamus vt ianuæ cordis nostri semper aperiantur Christo, & vsque ad finem claudantur diabolo. Si verò aliquid de operibus vel calliditate diaboli in animis nostris latitare cognoscimus, velut venenũ mortiferũ euomere vel expuere festinemus, vt cum nobis insidiari voluerit, & nihil quod ad se pertinet potuerit inuenire, confusus abscedat, & nos cum Propheta gratias agentes clamemus ad dominum, Liberasti ex affligentibus nos, & eos qui nos oderunt cõfudisti. Lia ergo sicut supra diximus, significat illã plebem quæ de Iudæis iũcta est Christo. Rachel verò, ecclesiæ, id est, omnium gentium typum gessit, & Ideo Lia non est furata idola patris sui sed Rachel, quia post aduentũ Christi nõ vsquequaque synagoga idolis seruisse cognoscitur, sicut de ecclesia gẽtium manifestissime comprobatur, & propterea non apud Liam, id est, synagogam, sed apud Rachel quę typum gentium præferebat, idola Laban legimus latuisse. Quòd autem venit Iacob ad Iordanem, & transmisis omnibus rebus ipse solus remansit & luctabatur cum viro vsque dum veniret aurora, Iacob in illa colluctatione Iudæorum populum figurauit, angelus qui cum illo luctabatur, typũ saluatoris do- L mini præferebat. Luctatur Iacob cum angelo, quia populus Iudæorum luctaturus erat cum Christo. Vincebat Iacob angelum, quia Iudæorum populus Christum vsque ad mortem persecuturus erat. Et quia non totus populus Iudæorum infidelis extitit Christo, sicut iam supra diximus, sed nõ parua multitudo in nomine eius legitur credidisse, ideo angelus tetigit femur Iacob, & claudicare cœpit. Pes enim ille in quo claudicabat, Iudæos qui in Christum non crediderunt figurabat: ille verò qui sanus remãsit, illorum typum gessit qui Christum dominum receperunt. Denique diligenter attendite, quia Iacob in illa colluctatione & vincebat, & benedictionem petebat. Cùm enim dixisset angelus, Dimitte me, respondit Iacob, Non dimittam te nisi benedixeris mihi, In eo quod vincebat Iacob, Iudæos persecuturos Christum significabat: in eo quòd benedictionem petebat, illum populum figurabat qui in Christum dominum crediturus erat. Denique quid ei dixit angelus? Si contra dominum fortis fuisti, quãto magis contra homines præualebis? Hoc tunc impletum est, quãdo M populus Iudæorum Christum dominum crucifixit. Dimitte me, inquit angelus, iam ascendit aurora: hoc iam resurrectionem domini figurauit, quia dominus, sicut optime nostis, ante lucẽ legitur resurrexisse à mortuis. Quòd autem Iacob typum domini figurauit, etiam hinc cognoscimus, quòd orans deum vt eum de manu Esaũ fratris sui eriperet, Domine, inquit, minor sum cunctis miserationibus tuis, in baculo meo transiui Iordanem, & ecce cum duabus turmis regredior. Verũ est, fratres charissimi, baculo crucis Christus apprehendit mundum, & cum duabus turmis, id est, cum duobus populis ad patrem rediit cum triumpho. Hæc ergo fratres charissimi, frequentius cogitate, & velut mũda animalia spiritaliter ruminantes vtilem & necessarium cibum vestris animis prouidete, illum vtique cibũ de quo dominus ait, Operamini non cibum qui perit, sed qui permanet in vitã æternam: ad quẽ vos dominus per suam pietatem perducat, cui est honor & imperium cum patre & sancto spiritu in secula seculorum, Amen.

Eodem die de somnio Ioseph. *Sermo II.* *Sermo LXXXI.*

Votiès vobis, fratres charissimi, lectiones de testamento veteri recitantur, sicut frequenter admo-

Gene.24. Exod.2. Gene.29. Vbi supra. Actu.2. Ioan.10. Gene.29. Ephe.2. Gene.30. Matth.28. Psal.67. Gene.31. Ioan.14. Psal.43. Gene.31. Gene.32. Ioan.20. Gene.32. Ioan.6.

A admonui, non hoc solum debetis attẽdere quod sonat in verba, sed quod intelligitur & sapit in spiritu. Sic & Apostolus commonet nos dicens, Litera occidit, spiritus autẽ viuificat. Hæc enim omnia quæ in veteri testamento legũtur, sicut dicit Apostolus, in figura cõtingebant illis, scripta sunt autẽ propter nos. Cum enim populus Christianus fideliter ad ecclesiam venit, quid ei prodest quod audit qualiter sancti patriarchæ aut vxores acceperint aut filios procreauerint, nisi quare hęc facta sint, aut quid res ipsę figurauerint, spiritali sensu perspexerit? Ecce audiuimus quòd beatus Iacob genuerit filium, & vocauerit nomen eius Ioseph, & eum plusquã reliquos filios suos dilexerit. Hoc loco beatus Iacob figurã habuit dei patris, sanctus quoq; Ioseph typum gessit domini saluatoris. Diligebat ergo Iacob filiũ suum, quia deus pater diligit vnicum suũ, sicut ipse dixit, Hic est filius meus dilectus. Iacob misit filiũ suum, vt defratribus suis solicitudinẽ gereret, & deus pater misit vnigenitum suum, vt genus humanum peccatis lãguidum visitaret. Ioseph dũ fratres suos quæreret, errabat in eremo, & Christus genus humanũ requirebat quod errabat in mũdo, quodam modo quasi & ipse errabat, quia B errantes requirebat. Ioseph enim fratres suos quærebat in Sichimis. Sichima interpretatur humerus. Semper enim peccatores dorsum magis quàm faciẽ ponũt in faciem iusti. Humeri enim retro sunt. Sicut enim fratres Ioseph inuidia percussi, fraternæ dilectioni dorsum magis quàm facies offerebant, ita & infœlices Iudæi venientẽ ad eos salutis authorem inuidere potius quàm diligere maluerunt. De talibus dicitur in Psalmo, Obscurẽtur oculi eorum ne videant, & dorsum illorum semper incurua. Inuenit ergo Ioseph fratres suos in Dothaim. Dothaim interpretatur defectio. Verè in grandi defectione erãt, qui de parricidio cogitabãt. Videntes ergo Ioseph fratres sui, de morte illius tractauerunt, sicut videntes Iudæi verum Ioseph dominũ Christum, vt eum crucifigerẽt vno omnes cõsilio statuerunt. Ioseph expoliauerunt fratres sui tunica polymita & talari, & Iudæi Christum per mortem crucis expoliauerũt tunica corporali. Ioseph exutus tunica mittitur in cisternã, id est, in lacum: & Christus expoliatus carne humana descendit in infernũ. Ioseph posteaquàm de cisterna leuatur, C Hismaëlitis, id est, gẽtibus venditur: & Christus posteaquàm de inferno regreditur, ab omnibus gẽtibus fidei commercio comparatur. Ioseph per cõsilium Iudæ triginta argenteis distrahitur, & Christus per cõsilium Iudæ Iscariotis eodem numero venũdatur. Quòd autem in diuersis trãslationibus nõ æquali precio Ioseph scribitur venundatus, sed alij dixerunt viginti argẽteis, alij triginta, hoc spiritaliter significauit, quòd Christus non æqualiter ab omnibus credendus vel diligendus esset. Denique etiam nunc in ecclesia, alij eum plus diligunt, alij minus. Ipsi enim plus valet Christus, qui eum maiori charitate dilexerit. Ioseph descendit in Aegyptum, & Christus in mundum. Ioseph à penuria frumenti saluat Aegyptũ, & Christus à fame verbi dei liberat mundum. Nisi enim Ioseph fratres sui vendidissent, defecerat Aegyptus. Fratres, verũ est, nisi Christum Iudæi crucifixissent, perierat mundus. Videamus tamen fratres charissimi vnde in beato Ioseph fratres sui tam crudeliter sęuierunt. Vnde, nisi inuidiæ veneno, per quod mors intrauit in orbem terrarum? Denique audi scripturam dicentem, Inuidebant ei fratres sui, & non poterant ei loqui quicquã pacificum. Vidit enim beatus Ioseph somnium, quasi stantem se in agro cum fratribus suis, & manipulos alligantem, & fratrum manipulos adorare ma- D nipulum suum. Hoc in illo Ioseph tunc impletum est, quando eum in Aegypto adorauerunt fratres sui. Et non incongruè coacti sunt steriles manipuli fructuosum manipulũ adorare, per quem de famis periculo liberandi erant. Vidit etiam aliud somnium, quod sol & luna & vndecim stellæ adorarent eũ. Cui respondit pater suus, Nunquid ego & mater tua & fratres tui adorabimus te super terram? Hoc in illo Ioseph impleri non potuit, quia iam mater ipsius de hac luce migrauerat: in nostro vero Ioseph, id est, domino Iesu Christo, somnii illius sacramẽta completa sunt. Sol enim & luna & vndecim stellæ eum adorauerunt, quãdo post resurrectionem sancta Maria quasi luna, & beatus Ioseph velut sol, cum vndecim stellis, id est, beatis Apostolis, incuruati & prostrati sunt ante eum: & impleta est prophetia quæ dixerat, Laudate eum sol & luna, laudate eũ omnes stellæ & lumen. Nam intantum in illo Ioseph impleta non est somnij huius interpretatio, vt mater ipsius ante multos annos legatur fuisse defuncta, quàm pręfata somnia ille vidisset. Et reuera, quo modo fratribus ipsius potest conuenire, quòd eum quasi stellę adorare possent, quos E inuidię nox obscuros & tenebrosos effecerat? Iam enim claritatẽ stellarum perdiderãt, qui in se lumen charitatis extinxerant. Merito ergo hoc in domino saluatore nostro verius credimus fuisse completum, quem sicut iam antea dixi, & beatum Ioseph & beatam Mariã, cum vndecim Apostolis frequẽtius legimus adorasse. Nã quòd Apostoli lumen stellarum habuerint, ipse dominus in Euangelio dixit, Vos estis lux mũdi. Et iterum de ipsius ac suis similibus: Tunc iusti, inquit, fulgebũt sicut sol in regno patris eorum. Ioseph interpretatur augmentatio siue ampliatio. Sed in illo Ioseph ampliationem nõ habuit, nisi sola Aegyptus: in nostro vero Ioseph augmentum habere vniuersus meruit mundus. Ille Ioseph erogauit triticum, noster erogare dignatus est verbum. In omnem terrã exiuit sonus Apostolorum, & in fines orbis terræ verba eorũ. Nos ergo fratres dilectissimi, qui nullis pręcedentibus meritis tanta bona per misericordiam veri Ioseph domini nostri Iesu Christi consecuti sumus, ad quos non vmbra veteris testamenti, sed ipsa veritas venit, quãtum possumus cum dei gratia laboremus, vt quod nobis contulit indicatus, integrum inue- F niat iudicaturus. Qui tibi tantum contulit, scit quãtum reposcat. Et quidẽ ille cum venerit, redditurus est quod promisit, sed requisiturus est quod redemit, & quod dedit in primo aduentu exacturus est in secundo. Nemo ergo Christo domino nostro reddat mala pro bonis. Quis enim est qui ita impie agit, nisi ille qui accepit vitam & restituit mortem? Mortem enim restituit, qui seipsum male viuendo interficit. Quis est qui reddit mala pro bonis? Ille qui cum deberet dare propria, rapit aliena, qui pro charitate reddit odium, inuidiam pro benignitate, pro humilitate superbiam, pro castitate luxuriam. Quis est qui Christo reddit mala pro bonis? Ille qui cum deberet lectioni insistere, & ad ecclesiam currere, eligit potius ad tabulam ludere, spectacula furiosa, vel cruenta, vel turpia frequẽtare: & cui oportebat peccata sua orando, legendo, eleemosynas faciendo consumere, studet potius augere & amplius cumulare. Quis est qui reddit mala pro bonis? Qui pro luce tenebras, pro benignitate maliciam, pro sobrietate ebrietatem, pro eleemosynis rapacitatem, pro iusticia iniquitatem restituit. Qui ergo hæc mala adiuuante domino nõ admisit, quãtum potest munera in se diuina custodiat: qui vero

2.Cor.3. 1.Corin.10. Gene.37. Matth.3. Gene.37. Psal.68. Gene.37. Matth.26. Sapien.2. Gene.37. Psal.148. Matth.5. & 13. Gene.42. Psal.18.

G vero his malis se sentit obnoxium,& intelligit obuolutum,cito ad pœnitentiæ medicamēta recurrat, & antequā anima illa tenebrosa de corpore mortis suæ discedat,eleemosynis, ieiuniis & orationibus remedium sibi in die necessitatis acquirat. Sic ergo agamus fratres, vt ante tribunal Christi, & qui boni sunt coronam, & qui negligentes sunt veniam consequātur,vt illos ornet vita integra,istos valeat excusare correcta, præstante domino nostro Iesu Christo, cui est honor & imperium in secula seculorum,Amen.

Item in eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum: Homo erat paterfamilias, qui plantauit vineam, & cætera. Quæ habentur inter sermones de verbis domini sermone quinquagesimonono.Et de quæstionibus Euangeliorum lib. primo cap.trigesimosecundo.Et lib. secundo,capite trigesimooctauo.

Sabbato post secundam dominicam in quadragesima, de eo quod Ioseph latuit patrem in Aegypto: Sermo I.

Sermo LXXXII.

H IN beato Iacob fratres charissimi, & in sancto filio eius Ioseph, qui diligēter attendit rem nimis admirabilem deum fecisse cognoscit. Primum non credo fuisse sine causa, quòd dominus qui se totiès dignatus fuerat ostēdere beato Iacob, per tot annos noluit ei indicare, quòd Ioseph filius eius viueret,sed permisit eum longa afflictione consumi. Si hoc quisquam sine certa & euidenti ratione factum esse credit, vel hoc cōsideret, quod nec filius eius Ioseph in tam proximo positus permissus sit ad patrē suum mittere,vt ei nunciaret quòd non solum viueret,sed etiam in grandi honore floreret. Ab illo enim loco vbi erat beatus Iacob,vsque in Aegyptum vix erant treceta miliaria. Vnde frequentissime & ex Aegypto in locis illis vbi Iacob erat, plurimi properabant, & ex illo loco ad Aegyptum infinitæ multitudines assiduæ confluebant. Sed forte aliquis dicit,quòd beatus Ioseph paruulus exierit à patre suo,& ideo recordari eū non potuisset. Nō ita est fratres charissimi. Puer enim erat sedecim annorum, & nulla ratione parētes suos poterat obliuisci. Nā & intantum eos oblitus non erat,vt fratres suos vbi primum vidit,agnosceret. Sed dicit aliquis,quòd licētiam aut potentiam non habuerit mittendi ad patrem suum.

I Etiam si hoc quasi verisimile videatur, posteaquam de carcere deductus est,& dominus factus est in omni terra Aegypti, per illos septem annos fertilitatis, & illos duos qui transacti sunt tempore inopiæ antequam fratres sui ad eum descenderēt. Per istos nouem annos in trecentis miliariis sine vlla dubitatione potuit mittere ad patrem suum:sed occulto iudicio hoc dominus fieri non permisit, intantum vt nec tunc se manifestaret fratribus suis,quādo ad emendum triticū venerant, (Gene.42.) quinimmo durissime eis loquens,& fratrem illorum in vinculis tenens, ad patrem suum eos cum grandi dolore redire iussit. Attendite adhuc ad aliud maius miraculū, (Gene.43.) & videte quo modo beatus Ioseph, qui patrē suum nouerat pro se intolerabilem amaritudinē sustinere, quasi parum esset quod antè pertulerat, adhuc & Beniamin ei fecit auferri, quo facto vtique nouerat eum multiplicem passurum esse dolorem. Hæc enim omnia sine spiritus sancti dispensatione facta fuisse non credo. Deus enim,cuius iudicia plerunque sunt occulta, nunquā tamen iniusta, qui beato Iacob noluit indicare filiū suum viuere, Ille etiam sanctum Ioseph non permisit vt patri suo gloriam suam nūciaret: quinimmo adhuc Simeon in vinculis tenendo, Beniamin auferendo, ipsius patris K sui angustias cumulauit. Hæc autem fratres charissimi, si fideliter attendamus, cum grandi misericordia dominum fecisse cognoscimus. Ab initio enim mundi hoc deus in sanctis suis exercuit, quod in beato Iacob cum grandi pietate compleuit. Sed quare sit hoc factum, diligenter attendite. Quāuis enim serui & amici dei capitalia crimina vitauerint, & multa opera bona fecerint, tamen sine minutis peccatis eos fuisse non credimus, quia non mentitur ille qui dixit, Non est immunis à (Iob.25.) peccato, nec infans cuius est vnius diei vita super terram. Et beatus Ioannes Euangelista, qui vtique meritis non erat inferior sancto Iacob, clamat & dicit, Si dixerimus (1.Ioan.1.) quia peccatum nō habemus, ipsi nos decipimus, & veritas in nobis non est. Et illud quod alibi scriptum est, Iustus septies cadit & resurgit. (Prouer.24.) Quia ergo, sicut iam dictum est, sine istis minutis peccatis Iacob esse non potuit, volens deus ipsa parua peccata in hoc seculo tribulationis igne consumere, impleuit in eo quod ipse per spiritum sanctū dixit, Vasa figuli probat fornax, & homines (Eccle.27.) iustos tentatio tribulationis. Et illud, Flagellat deus (Hebræ.12.) omnem filium quem recipit. Et illud, Per multas tribulationes (Act.14.) oportet nos intrare in regnū dei. Vt ergo sanctum L Iacob deus noster velut aurum purgatum in futuro iudicio præsentaret, prius ab illo omnes maculas peccatorum abstersit, vt in eo ignis ille arbiter quod exureret inuenire non posset. Quod etiam in ipso beato Ioseph factum esse cognoscimus. Cum enim, sicut dixit (Gene.39.) scriptura, dominus esset cum eo, & gratiā ei apud dominum suum & apud principem carceris dedisset, præuentus tunc est vt ab homine auxilium postularet, dicens magistro pincernarum, Memēto mei cum tibi be- (Gene.40.) ne fuerit,& supplicia Pharaoni,vt me eiiciat de isto carcere. Et quia nondum scriptum erat, Bonum est sperare (Psal.117.) in domino, quàm sperare in homine: cum in omnibus dei gratiam meruisset, surreptum est illi vt ab homine auxilium peteret. Pro qua re additi sunt duo anni, quibus adhuc teneretur in carcere tāquam diceret ei deus: Ego tibi ostendo, vt magis à me quàm ab homine debeas auxiliū postulare. Sine vlla enim dubitatione credendū est, quòd pro castigatione sancti Ioseph nō permisit deus magistrum pincernarum vt in mente haberet quod ei sanctus Ioseph quando de carcere dimissus est supplicauerat. Et quia etiā & ipse Ioseph quāuis sanctus tunc, sine peccato esse non poterat, ideo tāto tempore M fuit in carcere clausus, vt in eo impleretur quod scriptum est, Ego quos amo arguo, & quos diligo castigo. (Apoca.3.) Si diligenter attendimus fratres charissimi, quod erga beatum Iacob deum fecisse credimus, hoc etiā Ioseph circa fratres suos exercuisse cognoscimus, qui vtique tam sanctus fuit, vt eos odio habere non potuisset. Vnde credendum est, quòd ideo eos tantis tribulationibus fatigauerit, vt illos ad confessionē criminis, & ad medicamētum pœnitētiæ prouocaret. Denique cum ingenti (Gene.42.) dolore dixerunt se merito pati illa, quia peccassent in fratrem suum videntes angustiam eius. Et quia sciebat beatus Ioseph, quòd fratribus suis parricidij crimen sine grandi pœnitentia indulgeri non posset, & semel & secundo & tertio illos medicabili tribulatione tanquam spiritali igne decoxit, non vt se vindicaret, sed vt illos corrigeret, & de tam graui crimine liberaret. Denique priusquam peccatum suū confiterētur, & crimen quod admiserant mutua inter se castigatione consumerent, nec agnoscēdum eis se dedit, nec pacis osculum eis indulsit. Cum vero illos pro peccato quod in ipso admiserant

A ferant humiliter videret afflictos, deosculatus est singulos, & per singulos fleuit, & pauentium colla pio oculorum rore perfundens, odium fratrum charitatis la- Gene. 45. chrymis abluebat. Quod ergo deus in beato Iacob fecit, & quod Ioseph erga fratres exercuit, hoc etiam & nos in illis qui in nobis peccauerint debemus implere, & non ipsos sed peccata eorum studeamus odire, & ita velimus secundum culpæ merita durissima castigatione corripere, vt eos studeamus in veritate diligere. Hæc si facimus fratres charissimi, impletur in nobis illud quod scriptum est, Inuicem onera vestra portate, & sic Gala. 6. adimplebitis legem Christi. Ad extremum vt totum quod dixi breui sermone concludam, taliter indulgeamus eis qui in nobis peccauerint, qualiter volumus vt nobis indulgeat deus quoties in illo peccamus. Hæc si facimus, securi possumus dicere, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Ad- Matth. 6. huc nos delectabat cum charitate vestra de beato Ioseph aliquid loqui, sed propter pauperes qui ad opera sua festinant, melius est hoc vt nobis in die crastina reseruemus. Et ideo conuersi ad dominum misericordiã ipsius deprecemur, vt desiderium audiendi verbum dei B quod in nobis placatus contulit, & augere semper & conseruare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Lucæ. 15. *Item eodem die Homiliæ de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Homo quidam habuit duos filios. Et dixit adolescentior ex illis, Pater, da mihi portionem substantiæ, & cætera, quæ habentur inter Sermones de verbis domini XXXIIII. Et de quæstionibus Euangeliorum libro secundo, capite trigesimotertio. Et inter sermones ad fratres in eremo. XXVII.*

Dominica tertia in quadragesima, de Ioseph, & domina sua: *Sermo I.*

Sermo LXXXIII. BEatus Ioseph sanctus & fidelis domini famulus tribulationibus magis iustus ostenditur, qui primo inuidia fratrũ Hismaëlitis in seruum addictus, ab eísque venditus à quibus se viderat adorandum, deinde Aegyptio domino traditus, semper tamen ingenui animi tenuit dignitatem, Gene. 39. docuïtque exemplo suo & seruos, & liberos in peccan- C do non conditione coæquales esse, sed mente. Cum esset decorus & speciosus facie, pulchritudinem vultus sui non ad alienã deriuauit iniuriam, sed ad suam gratiam conseruauit, hoc se pulchriorem iudicans, si non dispendio castitatis, sed cultu pudoris speciosior probaretur: & illum esse verum decorem qui non alienos oculos caperet, nec mentes fragiles vulneraret. Crimen enim dominæ suæ fuit quæ male vidit, nõ beati Ioseph qui male videri non voluit. Nec in eo qui visus est culpa est, quia non erat in potestate seruili vt non videretur à domina: maritus debuit cauere vxoris oculos. Discant tunc & viri cauere oculos fœminarum, cum & amantur & qui nolunt amari. Denique adamatus est Ioseph, qui amantem contempserat: & bene excusauit eum scriptura, dicens, Immisit oculos vxor domini e- Ibidem. ius in Ioseph: hoc est, non iste se ostentauit, nec illa cepit incautum, sed illa retia sua immisit, & indagine sua capta est: catenas suas sparsit, & in suis vinculis colligata est. Dixit autem illi, Dormi mecum. Prima adulterij oculorum tela sunt, secunda verborum. Sed qui nõ capitur oculis potest verbis resistere. Excusatur quòd ingressus est, prædicatur quòd elapsus est. Nec plus fecit

per vestimẽta corporis quàm per animi castimoniam: D reliquit tanquam non sua, quæ adultera manibus detinebat, & aliena iudicauit quæ tactu impudicæ potuerãt comprehendi. Magnus planè vir, qui venditus seruire tunc nesciuit, ingenuam adamatus non redamauit, rogatus non acquieuit, apprehensus aufugit: concupiscitur adolescens à domina, sed ad cõcupiscentiam prouocatus & rogatus refugit, vna hac in re blandiciis supplicat, quæ in cæteris imperabat. Amabat illum, an potius se? Ego puto quia nec illum, nec se. Si illũ amabat, quare volebat perdere? si se amabat, quare quęrebat perire? Ecce probaui, quia non amabat: veneno libidinis ardebat, non flamma charitatis lucebat. Sed ille nouerat videre quod illa non nouerat. Pulchrior erat intus Ioseph quàm foris, pulchrior in luce cordis quàm in facie corporis: vbi illius fœminæ oculus non penetrabat, ibi ipse sua pulchritudine fruebatur. Intuens ergo interiorem pulchritudinem castitatis in speculo conscientiæ suæ, quãdo illam maculari, quãdo violari fœminea tentatione permitteret? Quod ergo videbat in se, & tu vis videre in te pulchritudinẽ pudicicię interiorẽ spiritus talem? Si habes ad illã qualescunq; oculos, exempli gratia tibi aliquid propono, ipsam vis in cõiuge tua: no- E li ergo odisse in aliena, quod amas in tua. Quid enim debes amare in coniuge tua? Vtiq; castitatẽ. Hanc odisti in aliena. Serua ergo in coniuge aliena quod seruare cupis in tua, quia & in vxore castitatem potius diligis quàm carnẽ. Sed forte existimas te amatorẽ esse carnis vxoris tuæ & nõ castitatis. Sordida quidem cogitatio, misera & voluptuosa, sed nõ te dimitto sine exemplo. Tu putas quòd carnẽ amas vxoris tuæ, ego enim dico quòd castitatẽ plus amas. Denique hanc plus amas in filia tua. Quis enim hominum, qui non filias suas castiget, & non castas esse velit? Nunquid & ibi carnem amas? Nunquid cõcupiscis corpus pulchrum, vbi exhorrescis incestum? Si ergo amatorẽ te castitatis conuincis, quid te offendisti vt eam non ames in te? Quod amas in filia tua, ama hoc & in vxore aliena, quia & filia tua vxor erit aliena. Ama ergo & in te castitatem. Nam si amas vxorem alienam, nõ continuo habebis: castitatem si amaueris, mox habebis. Blanda castitas & sancta, in Sapien. 8. cubiculo cordis tui suauis est, eius amplexus non habet amaritudinem, cõuersatio illius in nullo tibi in domo F conscientiæ cõtradicit. Ama ergo & in te & in aliis castitatem, & imitaberis beatum Ioseph, qui noluit impudicæ mulieri accubitu illicito consentire, repulit cõcupiscentiam alienam, amplexus est pudiciciam suam. Amator dei dilectissimi mulieris amore non vincitur, castum animum incitans adolescentia non permouit, nec diligentis authoritas. Mirati estis castitatem, aspicite nunc benignitatem. Ille pro odio reddit charitatem, & cũ videret fratres suos, immo inimicos ex fratribus, cumq; ab eis agnosci vellet, dilectionis affectũ pio dolore testatus est ad eos. Osculabatur singulos & per sin- Gene. 45. gulos flebat, & irriguis fletibus pauentiũ colla perfudit. Odium fratrum charitatis lachrymis abluebat. Constat viuo patre atque mortuo, quod germano semper amore dilexit, nec recordatur illum in quo ad necem fuerat deiectus in lacum, non cogitauit addictam precio germanitatẽ sed pro malis bona restituens, iam tunc necdum data Apostolica præcepta compleuit. Ergo beatus Ioseph cogitans verę charitatis dulcedinem, venenum inuidiæ, quo fratres suos nouerat fuisse percussos, deo auxiliante studuit de corde suo repellere. Et reuera fratres, quid infœlici viro præstat inuidia, quem in secretis

G conscientiæ quibusdam vngulis liuor ipse discerpit,& alienam fœlicitatem tormentum illius facit: Quam inquam mercedem ex odio suo recipiet, nisi horribilis animæ tenebras,& confusæ mentis horrorem,qui vultu semper animoq; mœrente voto quo vult alij nocere,se cruciat, quem sæuissimis exagitatum stimulis ab omni cōsilio ac mentis sobrietate deturbat? Et ideo obseruemus fratres vicij huius incursum,ne forte participes operis diaboli inueniamur,& pari cū illo sententia condēnemur,sicut scriptū est,Inuidia diaboli,mors intrauit in
Sapien.2. orbem terrarū.Imitātur autē eum qui sunt ex parte eius. Quod malum lædit parum aliquid etiā eos in quos intenditur , grauius tamē & perniciosius eos prius à quibus procedit affligit. Sicut enim ærugo ferrū,ita inuidia
Ad fratres illa ipsam animā in qua est interimit & consumit.Et si-
in eremo ser cut aiunt,viperas dilacerato & dirupto illo ipso mater-
mo.18. no vtero in quo conceptæ sunt nasci,ita & inuidiæ natura illam ipsam animā à qua concepta est & cōsumit & perdit. Qualis hæc animæ tinea est? Quæ cogitationum tabes pectoris? Quanta rubigo zelare in homine donū dei,& in malo opprobrio bona aliena conuertere
H aliorum gloriā facere pœnam suam velut quosdam pectori suo admouere carnifices,cogitationibus & sensibus suis adhibere tortores,qui se intestinis cruciatibus lacerent? Non cibus talibus lætus:nō potus potest esse iucundus. Suspiratur semper & ingemiscitur ac doletur, diebus ac noctibus pectus obsessum sine intermissione laniatur . Et quantum ille cui inuidet successu meliore profecerit,tantum inuidus in maius incendium liuoris ignibus exardescit:pallor in facie,tremor in labiis,stridor in dētibus. Quisquis ille est quem in zelo suo persequitur inuidus,subterfugere eū forsitan poterit & vitare:inuidus vero fugere non valebit. Vbicunq; fuerit, aduersarius suus secum est hostis in pectore semper inclusus. Denique dominus in Euangelio, cum eum disci-
Matth.18. puli interrogarēt,quis inter illos maior esset,respondit: Quisquis fuerit,inquit, minimus in omnibus his,hic erit magnus. Quo verbo omnē causam & materiā mordacis inuidiæ eruit & abscindit. Christiano ergo populo zelare non licet. Contra inuidiam redde humilitatē.
1.Ioan.3. Audi beatum Ioannē Apostolum in epistola sua dicen
1.Ioan.2. tem:Qui odit fratrē suum,homicida est.Et iterum:Qui
I dicit se in luce esse, & fratrem suū odit,in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit quò vadat. Descendit enim in gehennā ignarus,& cæcus præcipitatur in pœ-
Ioan.8. nam. Recedit ipse scilicet à Christi lumine monētis & dicentis: Ego sum lux mundi,& qui credit in me, non ambulat in tenebris,sed habebit lumen vitæ. Nos vero deo auxiliante venena inuidiæ fugientes,non solum cū bonis,sed etiam erga malos charitatis dulcedinem habeamus. Sit in manibus diuina lectio,in sensibus dominica cogitatio,oratio iugis omnino non cesset,& salutaris operatio perseueret, vt quotiens ad tentandū nos accesserit inimicus , semper nos bonis operibus inueniat occupatos. Consideret ergo vnusquisque conscientiam suam,& si se videt de prosperitate proximi sui inuidiæ veneno percussum, euellat de pectore suo spinas & tribulos, vt in eo semen domini quasi in fertili agro multiplicata segete luminis concipiatur, vt amaritudo inuidiæ, Christi dulcedine leniatur . Amet eos & quos ante oderat,& de meliorum semper profectibus gratuletur . Non deroget sacerdotibus , nec præpositos suos venenatis dentibus laceret , faciat se illis adunata dile-
Luca.6. ctione participem. Dimittitur ei quando & ipse dimiserit: accipientur sacrificia sua,cum & ipse pacificus ad deum accesserit. Cogitet vnusquisq; paradisi delicias, K regno cœlesti discat adhærere,ad quod nisi concordes & vnanimes spiritu non admittuntur. Cogitemus ergo Matth.5. fratres,quòd filij dei hi soli possint vocari,qui sunt pa- Ioan.13. cifici,secundum quod scriptum est:In hoc cognoscent omnes, quia mei discipuli estis, si dilectionē habueritis ad inuicē . Ad quod vos pius dominus bonis operibus sua protectione perducat,cui est honor & imperiū cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

In eadem dominica, de eo quod scriptum est, Mortuus est Ioseph, & filij Israel creuerunt, & cætera: Sermo II. Exod.1.

AVdiuimus in lectione quæ lecta est fratres di- Sermo lectissimi, quòd mortuo Ioseph filij Israël cre LXXXIIII. uerunt,& multiplicati sunt nimis,& quasi her Exod.1. ba germinauerunt. Quid est hoc fratres charissimi? Donec viueret Ioseph non referuntur creuisse filij Israël, nec quòd multiplicati sunt nimis : sed postea quam mortuus est, sic germinasse dicuntur, cum vtique sub patrocinio vel defensione Ioseph magis debuerant crescere & multiplicari. Sed hæc fratres charissimi,in illo Ioseph figurata sunt,in nostro autem Ioseph, L id est,domino Christo in veritate completa sunt. Prius enim quàm moreretur, id est, quàm crucifigeretur Ioseph noster,pauci in eum crediderunt: postquam vero mortuus est & resurrexit,in vniuerso mundo multiplicati sunt, & creuerunt Israëlitæ, id est populi Christiani . Sic & ipse dominus in Euangelio dixit: Nisi gra- Ioan.12. num frumenti cadens in terra mortuum fuerit, ipsum solum manet:si autem mortuum fuerit, multum fructū affert . Postea enim quàm passione preciosum granum frumenti mortuum est & sepultū,per vniuersum mundum de vno illo grano messis ecclesiæ pullulauit. Non enim,sicut antea,in Iudæa tantū notus est deus,nec so- Psal.75. lum in Israël nomen eius colitur,sed à solis ortu vsque ad occasum nomē illius collaudatur. Interea mortuus Exod.1. est Ioseph,& surrexit nouus rex in Aegypto,qui ignorabat Ioseph,& alloquitur gentem suam,vt persequerentur filios Israël. Dum rex ille viueret qui nouerat Ioseph non referuntur afflicti fuisse filij Israël, nec in luto & latere fatigati, nec masculi eorum necati & fœminæ viuificatæ,sed posteaquam surrexit rex ille qui non nouerat Ioseph, omnia illa gesta referūtur. Hæc enim fratres secundum quod dicit Apostolus, in figura cōtin- M gebant populo Iudæorum , scripta sunt autem propter 1.Cor.10. nos. Quod in illis carnaliter figurabatur, in nobis spiritaliter adimpletur . Et nos ergo si diligenter attendimus, intus in nobis in homine interiore hæc fieri frequenter agnoscimus. Anima enim nostra aut à legitimo rege regitur, aut à tyranno vastatur . Si enim deo adiuuante pie viuimus, si de charitate,de misericordia & de patientia atque pœnitentia, cæterisque his similibus cogitamus, licet adhuc in Aegypto,id est, in carne simus , tamen à Christo rege gubernamur, & ipse regit nos in luto & latere , sed non consumit, nec nos curis terrenus et nimiis solicitudinibus atterit & affligit. Si vero anima nostra cœperit declinare à deo , & ea quæ sunt turpia & inhonesta sectari , tunc prudentia carnis quæ inimica est deo , repudiato rege Christo , subdit infœlicia colla tyranno . Quod cum fuerit factum Roma.8. alloquitur gentem suam,id est, corporis voluptates,& vitiorum ducibus ad consilium conuocatis initur deliberatio aduersus filios Israël, id est, aduersus cogitationes sanctas & acceptabiles deo quo modo circomueniantur,quo modo opprimantur, vt luto & lateribus affligan-

A affligantur, vt masculos interficiant & fœminas reseruent. In masculis intelligitur sensus rationabilis, in fœminis concupiscentia carnis. Vult ergo diabolus in nobis viros occidere & fœminas reseruare, id est sensum in nobis rationabilem ac deum videntem extinguere, & quæ ad concupiscentiam carnis pertinent reseruari. Non nobis hæc ad historiam tantum scripta sunt, nec putandum est diuinos libros Aegyptiorũ gesta narrare,
Roma.15. sed quæ scripta sunt, sicut Apostolus ait, ad nostram doctrinam & commonitionẽ scripta sunt, vt tu qui hæc audis, & gratiã baptismi iam consecutus es, & annumeratus es inter filios Israël, & suscepisti in regẽ Christum si post hoc declinare volueris, & pro cupiditate opera seculi agere, actus terræ & luti, id est, luxuriosa explere ministeria agnoscas & intelligas quia surrexit in te rex alius qui nescit Ioseph. Rex Aegypti ipse te cogit ad opera sua, non iusticiæ, sed iniquitati seruire: ipse faciet laterem sibi operari & lutum: ipse te sub præpositis, magistris & cõpulsoribus ad opera terrena & luxuriosa plagis & verberibus aget: ipse est qui te facit discurrere per seculum, maris ac terræ elemẽtis pro cupiditate turbari: ipse est rex Aegypti, qui te forũ pulsare litibus facit,
B & pro exiguo terræ cespite propinquos iurgiis fatigare: ipse est qui te persuadet luxuria castitati insidiari, decipere innocentiam, in domum tuã quæ sunt fœda, foris quæ sunt crudelia, intra conscientiam quæ sunt flagitiosa cõmittere. Si ergo tales videris esse actus tuos, scito te regi Aegypti militare, id est, nõ Christi, sed diaboli spiritu agi. Nos fratres charissimi, qui ante aduentũ domini Saluatoris, domus diaboli fuimus & per gratiã Christi de potestate ipsius liberari meruimus, quantum possumus ipso deo adiuuãte laborare debemus, ne à nobis malis actibus nostris offensus Christus abscedat, & diabolus illo recedẽte succedat, ne forte cor nostrum vero lumine effocato tenebrosa nox occupet, ne in nobis impleatur illud quod in Euangelio scriptũ est, Cum exierit spiritus immundus ab homine, vadit per
Luca.11. loca arida, quærens requiem & nõ inuenit: post hæc dicit, Reuertar in domũ meam vnde exiui. Et cum venerit, inuenit eam scopis mundatam, & adducit secum septẽ alios spiritus nequiores se, & ingressi habitant ibi, & erũt nouissima hominis illius peiora prioribus. Hoc enim charissimi de Christiano etiam baptizato intelli-
C gendum est. Per gratiã enim baptismi vacuatur quisq; omnibus malis, postea vero cũ dei adiutorio laborare debet vt impleatur omnibus bonis. Nam si aliquẽ liberum à malis vacuumq; à bonis inuenerit inimicus, adducit secum alios spiritus nequiores se, & erũt nouissima hominis illius peiora prioribus. Et ideo vnde expulsa est luxuria, introducatur castitas: vnde eradicata est auaricia, plantetur eleemosyna: vnde malicia vel inuidia expellitur, charitas dominetur. Et quia veniens dominus noster alligauit fortẽ, id est, diabolũ: & vasa eius, id est, nos de potestate eius eripuit, quantũ possumus ipso auxiliante studeamus: vt illi à quo saluati sumus, toto corde & toto animo vsq; ad vitæ nostræ terminum seruiamus. Et quia expulso diabolo domum sibi de nobis vbi requiesceret, & vasa in quibus habitaret facere dignatus est Christus, in domo sua non patiatur iniuriam, nihil ibi inhonestũ, nihil sordidum, nihil deprehendat obscurum: sed ita domiciliũ cordis nostri fide plenum, & vacuum malis omnibus semper inueniat, vt nos non solum frequentius visitare, sed etiam habitare in nobis dignetur, Qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Item eodem die Homiliæ de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Erat Iesus eiiciens dæmonium, & illud erat mutũ & cætera. Quæ habentur De quæstionibus Euangeliorum lib. I. cap. V. Et libro II. cap. XVII. Et inter sermones verbis domini. XI. D *Luca.11.*

Feria secunda post tertiam dominicam in Quadragesima, de paleis Aegyptiorum, Sermo I.

Vanuis fratres charissimi omni tempore verbum dei cum grandi desiderio nos oporteat fideliter semper audire, in istis tamen diebus specialiter lectioni diuinæ insistere, & de salute animæ nostræ debemus attentius cogitare, quia per totum anni spacium Christianorum populus multis viciorũ fluctibus calliditate diaboli insectatur, qui appropinquante paschali solennitate, maiore impetu contra fideles quoq; se præparare cõsueuit, & grauioribus stimulis corda nostra compungere vel inquietare cõtendit. Sicut enim in diebus istis ad similitudinem diaboli & angelorũ eius Pharao & Aegyptiorũ populus persequebatur filios Israël, & luto eos ac lateribus affligẽtes ad amaritudinẽ perducebant: ita & hoc tẽpore imminẽte paschali solennitate, quia veros Israëlitas qui baptizandi sunt, dolet diabolus de suo exercitu vel possessione discedere, grauiores consueuit tribulationes immittere, maiora scandala concitare. Sed nos si Moysem sequimur, id est, si legem libenter audimus, retrospicere vel desiderare Aegyptum nolumus, Pharaone submerso per sacramentum baptismi, velut per transitum maris rubri de eius potestate vel seruitio liberamur. Certissimum est fratres charissimi, quia quo modo tunc Aegyptij filios Israël multis tribulationibus ad amaritudinem perducebant: ita, sicut iam diximus, & in hoc tempore diabolus & angeli eius fideles Christianos & bonis operibus deditos impugnare vel inquietare non cessant. Hoc tamen scitote fratres, quia diabolus non persequitur nisi bonos. Malos enim luxuriosos cupidos & superbos persequi diabolus non consueuit, Amici enim sunt sui, & semper voluntates illius faciũt. Et intantum eos nõ persequitur, vt etiam per illos alios persequatur. Malos enim homines diabolus quasi malleos vel flagella habere consueuit. Denique non persequitur bonos, nisi per malos. Habet ergo deus ministros suos, habet & diabolus adiutores suos. Deus enim per homines bonos tanquam per ministros suos agit omne quod bonum est, diabolus vero per homines malos velut per satellites suos exercet omne quod malum est. Diabolus per malorum auariciam vestitos expoliat, deus per homines bonos vestit nudos. Diabolus per impios & superbos etiam & eos qui pacem habere videntur, ad scandala vel lites instigat, deus per pios & humiles discordes quoq; pacificat. Et quia longum est ire per singula, vt pro certo agnoscat & intelligat charitas vestra: quia sicut omne quod bonum est per bonos homines agit deus: ita omne quod est crudele & impium pes malos homines cõsueuit exercere diabolus. Deniq; cõsiderate fratres, & corporalibus etiã oculis videbitis, quo modo populus diaboli persequitur populum Christi, dum adulteri persequũtur castos, insectãtur sobrios ebriosi, humilibus insidiantur superbi, benignos inuidi, largos cupidi, & eos qui mansuetudinẽ vel patientiam retinent affligere non desinunt iracundi. Et ideo consideret vnusquisq; conscientiam suam, & si se videt & in cogitatione & in opere semper quod bonũ est dilige-

G re: & quod honestum est iugiter exercere, ministrum se dei esse cognoscat & gaudeat. Qui vero seipsum interrogans viderit quod malum est, nō solum cogitare, sed etiam dicere vel exercere, adiutorem diaboli se esse intelligat simul & dicat, & dum adhuc peccatrix anima in corpore suo tenetur inclusa, cū dei adiutorio de potestate diaboli se conetur eruere. Nemo se circumueniat fratres charissimi. Vnusquisque cuius opera & voluntates exercet in isto seculo, cum ipso erit postmodū in futuro. Ac sic omnis homo aut cum Christo regnaturus est, aut cū diabolo in inferni supplicio cruciādus. Et ideo dum tempus est, & in nostra potestate consistimus, cum dei adiutorio vnusquisq; qui se malis operibus in sinistra esse cognoscit, priusquam ab hac luce discedat, ad dexteram transire cōtendat, non ad sinistrā, ne audiat, Discedite à me maledicti in ignem æternū:
Matth. 25. sed ad dexteram, vt inter agnos audire mereatur: Venite benedicti, percipite regnum. Vt hęc omnia cum dei adiutorio possimus implere, attentius de dandis eleemosynis cogitemus. Qualiter autem de sinistra transeatur ad dexteram, euidens & manifesta ratio demon-
H strat. Qui fuit ebriosus fit sobrius, fit patiens qui fuerat iracundus: qui solebat res alienas rapere, incipiat etiam proprias pauperibus erogare: qui solebat maledicere, benedicat: qui solebat periurare, etiam à iuramento abstineat: qui consueuerat detrahere, semper quod bonum est loqui studeat: qui erat superbus fit humilis. Et hoc ordine semper contrarijs studeamus sanare contraria, vt destructis vicijs, virtutes festinemus instruere. Et hoc ordine qui sunt in sinistra, transire conentur ad dexteram, vt ante tribunal æterni iudicis quicunque talis esse voluerit, audire mereatur, Euge serue bone & fidelis, in-
Ibidem. tra in gaudium domini tui, ad quod vos dominus per-
Luca. 19. ducere dignetur: cui est honor cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Item eodem die Sermones de Epistola & Euangelio eiusdem diei, habentur infrà dominica sexta post octauas festi Trinitatis, & inter Sermones ad fratres in eremo sermone trigesimosecundo.

I *Feria tertia post tertiam dominicam in Quadragesima, de natiuitate Moysi & rubo,* Sermo I.

Sermo LXXXVI. Exod. 2. IN lectione diuina, fratres charissimi quæ nobis recitata est audiuimus, quòd postea quàm sanctus Moyses natus est, propter metum Pharaonis missus sit in fiscellam scirpeam, & proiectus in carectum fluminis. Si diligēter attendimus fratres charissimi, sicut beatum Isaac & Iacob & Ioseph, ita Moysem typum Christi prætulisse cognoscimus. Deniq; cōsiderate diligētius, & videbitis quāta in illo sint figurata mysteria. Moyses à muliere Iudæa nascitur, & à Pharaonis filia adoptatur. Filia enim Pharaonis Ecclesiā figurauit, quæ exierat de domo patris sui, & veniebat vt lauaretur ad aquam. Pharao in diaboli typū accipitur, filia eius, sicut dixi, Ecclesia intelligitur. Quòd autem pa-
Ioan. 8. ter eius diabolus antea fuerit, dominus in Euangelio Iudæos increpans, ait: Vos, inquit, ex patre diabolo estis. Patrem ergo diabolum habuimus, nō ex eo nascendo, sed nequicias illius imitādo. Exierat ergo filia Pharaonis de domo patris sui, quæ quamuis impium habuerit patrem, attamen ei dicitur per Prophetam: Audi filia &
Psal. 44. vide, & obliuiscere populum tuum & domum patris tui. Qui dicit: Audi filia, pater est. Et ille qui admonetur obliuiscendus, pater nihilominus nominatur: ac sic deus pater admonet, vt diabolum patrem debeat dere- K
linquere. Hæc ergo est Ecclesia quæ exiit de domo patris sui diaboli, & ad aquam, id est, ad aquam baptismi festinauit, vt lauaretur à peccatis quæ in domo patris sui contraxerat. Denique statim viscera misericordiæ accipere meruit, & collegit Moysem à parentibus suis proiectum in flumine. Moyses ergo à matre sua proijcitur, & à Pharaonis filia inuenitur atque colligitur: & Christus dominus à synagoga de qua natus est repudiatur, & ab Ecclesia inuenitur atque suscipitur. Postquàm autem creuit Moyses, abiit in regionem longinquam, Exod. 2.
& accepit Aethiopissam vxorē. Agnoscite fratres hoc non paruum esse mysterium, Aethiopissa illa ex gentibus erat, quā beatus Moyses duxit vxorē, quia & Christus ex gentibus sibi sociaturus erat Ecclesiam. Moyses dereliquit populum suum in longinquis regionibus, & Aethiopissæ coniungitur: & Christus derelicto populo Iudæorum, de extremis regionibus Ecclesiæ sociatur, illi vtique quæ dicit in Psalmis: A finibus terræ ad Psal. 60.
te clamaui. Audi ex persona Ecclesiæ, in canticis canticorum ait Ecclesia: Nigra sum & formosa. Quid est, Cant. 1.
Nigra sum & formosa, nisi nigra per naturam, formo- L
sa per gratiam? Nigra originali peccato, formosa baptismi sacramento. Dum ergo pasceret Moyses oues soceri sui in deserto apparuit ei dominus in rubo, & dixit moyses: Vadam, & videbo quare rubus ardet, & non Exod. 3.
consumitur. Et appropinquanti dixit dominus: ne appropinques huc, sed solue corrigiam calciamenti tui, quia locus in quo stas terra sancta est. Rubus ille genus est spinarum. Ardebat enim, & non consumebatur. In rubo significata est synagoga Iudæorum. Multo enim tempore in eis feruor & flamma sancti spiritus fuit, & tamen ita cōtra dei gratiā rebelles semper spiritui sancto restiterunt, vt eorum peccata vel sacrilegia igne sancti spiritus consumi non possent. Dixit autem dominus ad Moysem: Veni & mittam te in Aegyptum. Et respō- Ibidem.
dens Moyses dixit: Domine non sum eruditus, & tardus sum ad loquendum. Et ait illi dominus: Ego aperiam os tuum, & instruam te quæ oportet te loqui. Beati sunt quorum os dominus aperit vt loquantur. Omnibus enim qui pro veritate, pro iusticia, pro castitate, pro humilitate, pro misericordia loquuntur, sine vlla dubitatione os illorum non aperit nisi dominus. Sicut M
econtrario qui de luxuria, de auaricia, de superbia, de rapinis, de scurrilitate vel nequicia assidue loquuntur, quis illorum os aperiat non opus est dicere, potest hoc vnusquisque sine vlla difficultate cognoscere. Et ideo fratres charissimi, auxiliante domino bona iugiter cogitemus, vt os nostrum non crudelis aduersarius, sed Luca. 6.
deus pius aperiat. Ex abundantia enim cordis os loquitur. Vnusquisque nostrum cuius præsentiam susceperit in corde, ipsius verba proferre consueuit ex ore. Nostrum autem cor aperiatur Christo, & claudatur diabolo, vt in nobis impleatur illud quod de domino Leuit. 26.
& populo sancto scriptum est: Et habitabo, inquit in Ioan. 14.
eis, & inambulabo. Et iterum: Ego & pater veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Qui semper quod iustum est loquitur, & deus in illo habitat & ipse in deo. Dixit ergo dominus ad Moysem: Quid est, inquit, Exod. 4.
quod in manu gestas? Et ille ait: Virga. Proijce, inquit, eam in terram. Quam cum proiecisset, versa est in serpentem, ita vt fugeret Moyses. Virga illa fratres charissimi, crucis mysterium præferebat. Sicut enim per virgam Aegyptus decem plagis percutitur, ita & per crucem totus mundus humiliatur & vincitur. Et sicut

Pharao

A Pharao & populus eius per virgæ sacramentum affligitur, vt ad seruiendum deo dimittat populum Iudæorum: ita & diabolus & angeli eius per crucis mysteriū fatigantur, & premuntur, vt à dei seruitio reuocare non possint populum Christianum. Quòd autē misit Moyses manum suam in sinum suum, & protulit eam leprosam, & iterum misit & protulit sanam, & carni reliquæ similem non ociose debemus accipere. In manu illa typus synagogæ vel ecclesiæ gerebatur. Sicut prior fuit populus Iudæorum, posterior gentium, ita ante fuit synagoga quàm ecclesia. Sed quia ecclesia eligitur & synagoga repudiatur, ideo in primis manus Moysi leprosa efficitur, & postea carni reliquæ similis redditur: ac sic synagoga propter infidelitatē leprosa relinquitur, ecclesia quasi manus sana ad omne opus apta prægligitur. Leuauit ergo Moyses Sephoram vxorem suā, & veniebat in Aegyptum: & astitit dominus contra eum, & volebat occidere eum. Forsitan in hoc loco possumus intelligere, quòd displicuerit deo, quare Moyses tanta mirabilia facturus, vxoris impedimentum secum ducere vellet in Aegyptum. Vnde datur intelligi, quòd ex illo

Exod. 14.

Exod. 4.

B loco remiserit vxorem suam ad socerum suum. Nam intantū sine illa descendit in Aegyptum, vt postea iam in eremo constituto Moysi ipsam vxorem suam, sicut legimus, Ietro cognatus suus adduxerit. Quòd autem virga proiecta in terram, versa est in serpentem, quid significet videamus. Serpens pro sapientia reputatur, sicut dominus in Euāgelio: Estote, inquit prudentes sicut serpentes. Virgam crucem diximus figurasse. Crux ergo quæ infidelibus stulticia esse creditur, sicut dicit Apostolus: Gentibus stulticia, postea quàm in terram missa est, id est, ad passionem domini præparata, versa est in serpentem, hoc est, in sapientiam: & in tantam sapientiam quæ omnem mundi istius sapientiam deuoraret: denique omnes serpentes quos magi incantationibus suis fecerant, deglutiuit. Per virgam ergo Aegyptus flagellatur, & per crucem mundus vincitur, & diabolus superatur. Oremus ergo fratres charissimi, vt & nobis Christus dominus pro sua pietate concedat mundi huius concupiscentiam vincere, & de diabolo & angelis eius ante tribunal suum fœlicem victoriam reportare, cui honor est & imperium in secula seculorum, Amen.

Exod. 18.

Exod. 4.

Matth. 10.

1. Cor. 1.

C *In eadem feria, de decem plagis Aegyptiorum,*

Sermo II.

Sermo LXXXVII.

MOyses ad Aegyptum veniens, fratres charissimi, defert & virgam, qua castigat & verberat Aegyptum decē plagis. Moyses, lex intelligitur, quæ data est huic mundo, vt eum decem plagis, id est, decē mandatis quæ in decalogo cōtinentur, corripiat & emēdet. Quòd autē lex Moyses intelligi possit, dominus in Euangelio dixit, Habent Moysem & prophetas, id est, legem & prophetas. Virga vero per quam Aegyptus subicitur & Pharao superatur, crucis Christi imaginē præferebat, per quam mundus hic vincitur, & princeps huius mūdi cū principatibus & potestatibus triumphatur. Quòd autē virga proiicitur, & fit draco vel serpēs, & deuorat Aegyptiorum serpentes. Serpens pro sapiētia ponitur: sicut scriptum est, Estote prudentes sicut serpentes. Idcirco virga Moysi, id est, crux Christi postea quàm ad terras descendit: id est, postea quam ad credulitatem & fidem hominū venit, conuersa est in sapientiam, & in tantam sapientiam quæ omnem Aegyptiorū, id est, huius mundi sapientiam deuoraret. Quòd vero aquæ fluminis vertuntur in sangui-

Exod. 7.

Luca. 16.

Exod. 7.

Matth. 10.

Exod. 7.

nem, satis conuenienter aptatur, vt fluuius cui Hebræorum paruulos crudeli nece tradiderāt, authoribus sceleris poculum sanguinis redderet, & cruorem polluti gurgitis, quem parricidali cæde maculauerant, potando sentirent. Secunda vero plaga in qua inducuntur ranæ, indicari figuraliter arbitror carmina poëtarum, qui inani quadam & inflata modulatione velut ranarū sonis & cantibus similes mundo huic deceptionis fabulas intulerunt. Ad nihil enim animal illud vtile est, nisi quòd sonū vocis improbis & importunis clamoribus reddit. Post hoc scynifes producūtur. Hoc animal pennis quidem suspēditur per aëra volitans, sed adeo subtile est & minutum, vt oculi visum nisi acute cernentis eludat: corpus tamen cum insederit, acerbissimo terebrat stimulo, ita vt quē volantem quis videre nō valet, sentiat stimulantem. Hoc ergo animalis genus dignissimæ arti philosophiæ vel hæreticorum calliditati poterit cōparari, quę minutis & subtilibus verborum stimulis animas terebrat, & tāta calliditate circūuenit, vt deceptus quisq; nec videat, nec intelligat vnde decipitur. Quarto quoq; in loco cynomyia, id est, musca canina inducitur, quæ Cynicorum sectæ merito cōparatur, qui ad reliquas deceptionis suæ improbitates, etiam voluptatem & libidinem summum prædicant bonum. Quoniam igitur per hæc singula prius deceptus est mūdus, adueniens sermo & lex dei huiuscemodi eū correptionibus arguit, vt ex qualitate pœnarū qualitates proprij agnoscat erroris. Quinto in loco animaliū nece vel pecudum Aegyptus verberatur. Vecordia in hoc arguitur stulticiaq; mortalium, qui tanquā irrationabilia pecora cultū, & vocabulum dei imposuerunt figuris, nō solum hominū, sed & pecorum. Vnde iusto iudicio factū est, vt in quibus cultū credebant inesse diuinū, in his viderent miserāda supplicia. Vulnera post hæc & vesicæ cū feruore, sexto in verbere producuntur, & videtur mihi quod in vlceribus arguatur dolosa & purulēta malicia, in vesicis tumēs & inflata superbia, in feruore, iræ ac furoris insania. Hucusq; per errorū suorum figuras mūdo supplicia temperantur. Post hæc vero verbera veniunt de supernis voces & tonitrua, & grādo, & ignis discurrens in grandine. Videte temperamētum diuinæ correptionis. Non cū silentio verberat, sed dat voces, & doctrinā cœlitus mittit, per quam possit culpam suā mundus castigatus agnoscere: dat & grandinem, per quā tenera adhuc vastentur nascentia vitium: dat & ignem, sciens esse spinas & tribulos peccatorum quos debeat ignis ille depascere: de quo dicit dominus, Ignem veni mittere in terrā. Per hunc enim incentiua voluptatis & libidinis cōsumuntur. Quòd autem locustarum octauo in loco fit mentio, puto per hoc genus plagę aut detrahētis, aut semper à se discordantis humani generis inconstantiā designari. Locusta enim cum regem non habeat: sicut scriptura dicit, Vna acie ordinatū ducit exercitum. Homines vero cū rationabiles à deo facti sint, neque semetipsos regere potuerunt, neque dei regis patienter moderamina pertulerunt. Nona plaga tenebræ sunt, vt mentis eorum cæcitas arguatur, vt intelligant diuinæ dispēsationis & prouidentiæ obscurissimas esse rationes. Posuit enim deus, sicut Psalmista dicit, Tenebras latibulū suū. Quæ superbi audacter & temere perscrutari cupientes, & alia ex aliis asserentes, in crassas & palpabiles errorum deuoluti sunt tenebras. Ad vltimum, primogenitorum infertur interitus. Primogenita Aegyptiorum nō incongrue principatus & potestates mūdi huius, id est, diabolus & angeli eius intelliguntur,

D

Exod. 8.

E

Ibidem.

14. de Ciui. dei ca. 20.

Exod. 9.

Ibidem.

F

Luca. 12.

Exod. 10.

Prouer. 30.

Exod. 10.

Psal. 17.

Exod. 12.

G quos in aduentu suo Christus destruxisse dicitur: id est, captiuos duxisse & triũphasse in ligno crucis suæ. Possumus primogenita Aegyptiorum accipere etiam omnes hæreticorum authores,& inuentores falsarum quæ in boc mundo sunt religionum, quas Christi veritas cum suis extinguit authoribus. Et vt hęc quæ dicta sunt
Recapitulatio. tenacius vestræ memoriæ inhæreant, & ea velut mũda animalia, in ore cordis reuoluere, & spiritaliter rumi-
Exod.7. nare possitis breuiter recapitulationem facimus. Quòd enim in prima plaga aquæ cõuertuntur in sanguinem, significantur doctrinæ philosophorum, quæ paruulos
Exod.8. sensu decipiunt. Quòd vero in secunda plaga, multitudo ranarum, intelliguntur in eis carmina poëtarum,
Vbi suprà. quæ nullis vnquam prodesse potuerunt. In tertia plaga scynifes, id est, muscæ minutissimæ producuntur, grauissimo stimulo corpora compungentes, & in eis philosophiæ artis astutia, & infœlicium hæreticorum ve-
Exod.8. nena vel commenta subtilissima designantur. Quarta plaga, musca canina inducitur, & Cynicorum doctrinæ merito comparatur, qui inter reliqua mala li-
Exod.9. bidinem summum prædicant bonum. Quinto loco animalia occiduntur,& significatur in hoc vecordia vel
H stulticia hominum. Sexto loco vlcera & pustulæ vesi-
Vbi suprà. cæ cum feruore mittuntur. In vlceribus arguitur dolosa & purulenta malicia: in vesicis, tumens & inflata su-
Exod.9. perbia: in feruore, iræ ac furoris insania. Postea vero septimo loco tonitrua & voces de cœlo mittuntur simul & grando vel ignis. In vocibus & tonitruis agnoscitur doctrina cœlestis, in grandine disciplina quam accipiunt peccatores, in igne gratia sancti spiritus, per quam libidinum voluptates & peccatorum tribuli cõsumuntur. Octaua plaga, locustæ introducuntur. Ani-
Exod.10. mal dente noxium, & significatur in eis superbia hominum malignorum, qui se inuicem falsis testimoniis & proditionibus persequũtur. De quibus Apostolus di-
Gala.5. cit, Si inuicem mordetis & comeditis, videte ne ab in-
Exod.10. uicem consumamini. Nona plaga, tenebræ inducuntur, per quas cæcitas mentis vel cordis arguitur. Deci-
Exod.12. ma plaga, primogenita percutiuntur, in quibus aut spiritales nequiciæ, aut originalia peccata intelligi possunt, quæ veniente Christo per mysterium crucis & gratiam baptismi deleri vel extingui manifestissimè comprobãtur. Hæc ergo fratres charissimi, quæ illo tempo-
I re per figuras & imagines legimus facta, gaudeamus & gratias deo agamus, quia in nobis per eius misericordiam & sentimus, & videmus esse completa: regnante domino nostro Iesu Christo, cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto, per omnia secula seculorum, Amen.

Item eodem die Homiliæ de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæũ, Si peccauerit in te frater tuus, & cætera: Quæ habentur inter sermones de verbis domini Sermo. decimoquinto & decimosexto, Et de quæstionibus Euangeliorum libro secundo, capite quinto. *Matth.18.*

Feria quarta post tertiam dominicam in Quadragesima, de eo quod scriptum est, Indurauit dominus cor Pharaonis: Sermo I. *Exod.9.*

Sermo LXXXVIII *Exod.4. & 7.*

QVotiēs lectio illa recitatur, fratres charissimi, in qua frequenter audimus cor Pharaonis dominum indurasse, nõ solum laicis, sed etiam aliquibus clericis solet scrupulũ generare. Dicunt enim aliqui inter se. Cur enim iniquitas illa Pharaoni imputatur, cum dominus cor illius obdurasse referatur? Et quia de hac re immundissimi Manichæi sa- K
crilego furore scripturam veteris testamenti reprehendere solent: rogo vos fratres charissimi diligenter attendite, quia etsi non quantũ debemus, certe vel quantum possumus breuiter volumus charitati vestræ suggerere, qualiter obdurationem illam debeatis accipere. Primo hoc fideliter & firmiter credat dilectio vestra, quia nunquam prius deus deserit hominem, nisi prius ab homine deseratur. Cum enim & semel & secundo & tertio vnusquisque grauia peccata commiserit: expectat tamen illum deus, sicut per Prophetam dicit, Vt *Ezec.33.*
cõuertatur & viuat. Cum vero in peccatis suis cœperit permanere, de multitudine peccatorũ nascitur desperatio, ex desperatione obduratio generatur. Dum homines neglīgẽtes in primis despiciunt peccata sua, quia parua sunt crescentibus minutis peccatis adduntur etiam crimina, & cumulum faciunt & demergũt. Quod cum factum fuerit, impletur hoc quod scriptũ est, Pec- *Prouer.18.*
cator cum venerit in profundum malorum contemnit. De talibus & Apostolus dicit, Ignoras quòd patien- *Roma.2.*
tia dei ad pœnitẽtiam te adducit? Tu autem secundum L
duriciam cordis tui & cor impœnitens, thesaurizas tibi iram in die iræ. Et de tali obduratione etiam alibi le- *Eccle.30.*
gimus, Equus indomitus euadit durus, & filius remissus euadit præceps, Et iterum de corrigendo filio scriptu-
ra loquitur. Vnde ait, Tunde latera filij tui dum infans *Vbi suprà.*
est, ne induret & non consentiat tibi. Ista enim testimonia scripturarum ideo charitati vestræ insinuare volui, vt intelligatis, quia & obduratio nõ dei potentia compellente perficitur, sed dei remissione vel indulgentia generatur: ac sic Pharaonem non diuina potentia, sed diuina patientia credenda est obdurasse. Denique quotiens eum dei plaga percussit, afflictus pœnituit. At vbi ei remissio diuina indulgentiam dedit, iterum se in superbiam elatus erexit. Hoc ergo definitissime credite fratres, & hoc intelligite, quia quotiens dominus dixit, Ego indurabo cor Pharaonis: nõ aliud intelligi voluit, nisi ego, inquit, suspendo plagas meas & flagella, vnde eum per indulgentiam meam cõtra me obdurari permitto. Sed forte aliquis dicat, Quare illum deus parcendo indurari fecerit, & quare flagella remouerit? Hoc loco securus ego respondeo, Ideo deus toties flagella remouit, quia Pharao pro ingenti cumulo pecca- M
torum suorum non tanquam filius ad emendationem meruit corripi, sed tanquam hostis permissus est indurari. Tantæ enim illius iniquitates præcesserunt, & deum totiens sacrilego ausu cõtempserunt, vt in il-
lo impleretur quod de talibus spiritus sanctus dixit, In *Psal.72.*
labore hominum non sunt, & cum hominibus non flagellabuntur: Ideo tenuit eos superbia, operti sunt iniquitate & impietate sua: Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum. Ecce qualiter obduratur, qui ad correctionem castigari à domino non meretur. De illis autem quos indurari dei misericordia non permittit: scriptum est,
Flagellat deus omnem filium quem recipit. Et iterum, *Hebr.12.*
Ego quos amo, arguo & castigo. Et iterũ, Quem enim *Apoc.3.*
diligit, dominus corripit. De hac obduratione etiam *Prouer.3.*
Propheta ex persona populi ad dominum clamat, di-
cens, Indurasti cor nostrũ ne timeremus te. Quod vti- *Esaia.63.*
que non est aliud, nisi deseruisti cor nostrum, ne conuerteremur ad te. Quam rem multis præcedentibus sacrilegiis in populo Iudæorum impletam esse cognouimus. Nemo ergo cum paganis aut Manichæis dei insticiam reprehẽdere aut culpare præsumat: sed certissimè credat quòd Pharaonem nõ dei violentia, sed propria iniqui-

A iniquitas & indomabilis superbia contra dei præcepta
totiens fecerit obdurari. Quid est autē quòd dixit, Ego
Exod. 4. indurabo cor eius, nisi cum absuerit gratia mea, obdu-
& 7. ret illū nequicia sua? Et vt hoc euidentius possit agno-
sci, aliquam similitudinem de rebus visibilibus charita-
ti vestræ proponimus. Sicut enim quotiens nimio fri-
gore aqua constringitur, solis calore superueniente re-
soluitur, & discedente eodem sole iterum obduratur:
Matth. 24. ita nimirum peccatorum frigore refrigescit charitas
multorum, & velut glacies obdurantur, & cum eis ite-
rum calor diuinæ misericordiæ superuenerit resoluun
Psal. 18. tur. Ille vtique calor de quo scriptum est, Non est qui se
abscondat à calore eius. Quod etiam erga Pharaonem
impletum esse cognoscimus, à quo quotiens flagella re-
mota sunt, contra deum se obduratus erexit, quotiens
vero afflictus est, humiliter supplicauit. Quare autem
deus noster non omnes ita misericorditer flagellat, vt
nullum contra se obdurari permittat? Aut illorum ini-
quitati qui obdurari merentur asscribendum est, aut ad
inscrutabilia dei iudicia referendum, quæ plerumque
B sunt occulta, nunquam tamen iniusta. Nobis ergo suffi
ciat piè & humiliter credere illud quod Apostolus di-
Roma. 9. xit, Nunquid iniquitas apud deum? Absit. Et illud quod
in cantico cōsueuimus psallere, Deus fidelis in quo nō
Deuter. 32. est iniquitas. Vnde sicut iam superius suggessi de Pha-
raone, hoc sine aliqua dubitatione credamus, quòd eū
non tam dei potentia quam dei patientia fecerit obdu
rari. Quam rem etiam ipso confitente euidenter agno-
scimus. Sic enim ipse cum castigaretur iusticia compel-
Exod. 9. lente professus est, Dominus iustus, ego autem & popu-
lus meus impij. Qua ergo conscientia Christianus deū
iniustum esse conqueritur? Nam & intantum non eum
deus irreuocabiliter obdurauit, vt post decem plagas
populum dei non solum dimitteret, sed etiā exire com
pelleret. Quod enim decem placis percussus fecisse le-
gitur, post primam castigationem implere potuisse co-
gnoscitur. Quam rem etiam circa vernaculos nostros
exercere consueuimus, quos nimis delicate aut satis re-
misse nutrimus, vel quibus frequenter peccantibus in-
dulgemus. Cum enim peiores de ipsa remissione red-
duntur: solemus his exprobrantes, dicere, Ego te talem
C feci, ego tibi parcendo proteruiam tuā negligentiamq;
nutriui. Et hæc non dicimus, quòd ex voluntate nostra
in tantā sint superbiam deuoluti, sed quia magis de bo
nitate vel indulgētia nostra fuerint obdurati. Ita & de-
us de Pharaone fecisse dinoscitur, dum ab illo pro in-
effabili bonitate plagas suspendit, ille obdurato corde
cōtra deū superbus erigitur. Ego vobis fratres charissi-
mi hæc suggerēdo quasi indicula quædā directa & ob-
scura insinuare curaui: vos vero si pio & fideli animo
sicut cōsuestis scripturæ diuinæ sacramenta percipitis,
domino donāte plenius quid rei veritas habeat cogno
scitis. Nos vero fratres charissimi qui in veritate agno-
scimus, quòd ex multitudine peccatorū desperatio na-
scitur, & ex desperatione obduratio generatur: secun-
Prouer. 18. dum illud quod supradictum est, Peccator cum vene-
rit in profundo malorum contemnit: quotiens nobis
aliqua peccata surrepserint, sine vlla mora medicamē-
tum eleemosynæ vel pœnitētiæ festinemus animarum
nostrarū vulneribus prouidere. Vtiliter enim malagma
vel fibula calidis adhuc vulneribus apponitur, & cito
ad sanitatem vulnus reducitur, quod putrescere longa
abusione non sinitur. Et ideo quotienscūque delinqui-
tur, peccata nostra iudices nos sentiant non patronos,
accusatores suos & non defensores esse cognoscant: se-

cundum illud quod scriptū est, Iniquitatem meam ego D
cognosco, & peccatum meum cōtra me est semper. Tu Psal. 50.
agnosce, & deus ignoscit. Nam quo pacto deus digne-
tur ignoscere, quod in se homo dedignatur agnosce-
re? Quo modo enim si aliqua plaga aut aliquod vulnus
in corpore nostro superuenerit sine aliqua mora medi-
camenta requirimus, & medicamēta apponere festina-
mus: ita & in animæ vulneribus, exercere debemus, ne
forte si plus de corporibus quàm de animæ salute soli-
citi sumus, iniusto iudicio ancillam dominæ præferen-
tes increpationem propheticam mereamur excipere.
Homo, inquit, cum in honore esset, nō intellexit, com- Psal. 48.
paratus est iumentis insipientibus, & similis factus est
illis. Hoc enim nobis oportet vt plus de animæ quàm
de corporis incolumitate cogitemus, & imaginem dei
ita in nobis studeamus excolere, vt ante tribunal æter-
ni iudicis sine cōfusione venire possimus, Qui viuit &
regnat in secula seculorum, Amen.

In eadem feria, de Pharaone, Sermo II.

Egyptiorum turmæ inter maritimos fluctus Sermo
alienum iter ingressæ aqua vindice puniūtur, LXXXIX.
vt illos in ditionem reuocarent, qui deum ha Exod. 14.
bebāt peculiariter defensorem. Quos in me- E
dium marini aluei sinum desperata traxit audacia, ina-
nis furor iræ amplius prouocabat insania, cōfundenti-
bus & in naturam suā redeuntibus vndis, grauiter eos
per diuersa mox littus excepit, & insepultos bestiarum
pastibus arena seruauit. Elegerat deus Moysem qui Pha
raonē virtutibus inuitaret, signis & magnalibus admo-
neret, vindicta terreret, & territum seueritate cōpesce-
ret. Sed dicis, Quo modo posset liberari admonitus, qui
iam dei sentētia trahebatur? Obdurabo, inquit, cor Pha- Exod. 4.
raonis. Sententiam protulit quam se facturum promi- & 7.
serat, non quam iam fecisse monstrabat. Obdurabo, in-
quit, non obduro. Aliud est facere, aliud est quod iam
fecisse promittitur, nec tamen impletur, vt metu terri-
ti corrigantur. Consumi Hebræos præcepit luto, latere, Exo. 1. et. 5.
paleis denegatis, vt tandem afflicti si bellum continge-
ret Aegyptus, non valerent resistere ciuitati. Leuantur
ergo machinæ vsque ad cœlum, turres eminent, & ap-
tissimè construunt fabricam, non quod deessent ædifi-
cia ciuitati, sed populum perire quærebat, qui diuino fa F
uore pollebat. Augetur populus dum opprimitur, & dū
putat minui quotidie crescit. Plus insequitur quasi pos-
set vincere, quos diuina maiestas prædixerat esse victo- Exod. 1.
res. Inter hæc præcepit vocari obstetrices, imperat vt
Hebræarum si nati essent masculi necarentur, & sexus
inferior seruaretur. O prodigia furoris audacia: Necdū
natis pœna mandatur, & ante principium vitæ pericu-
lum concitatur. Cohibe nefarie homo insaniam tuam.
Quos necdū vides insequeris. Quid scelestius? nondum
natos occidis. Seruet ordinē feritas tua, nascantur antè,
quos punias. Præstant tamen partū ministræ, noluerunt
exercere ad perniciem quod didicerant ad salutem, fa-
cilius Hebræas mulieres quàm Aegyptias parere dicen Ibidem.
tes, nec illis obstetricum ministeria sunt necessaria, qui-
bus deus prouenit ad animas liberandas. O magnū hu-
manitatis ingenium, & pium pro salute mendacium.
Tantum timuerunt obstetrices deum, vt præcepta regis
contemnerent, & mulierum sacraria conseruarent. Sed
incredulus Pharao in alterum se nocendi aditum ver-
tit, vt quod occultè antea tentauerat in populis palam
faceret, omnē Hebræam masculinam prolem iussit oc-
cidi. Quod vbi ad aures matrum rumor aduexit, pulsa-
tum est planctibus cœlum: & cū ab ipsis vberibus auulsa

G proles raperetur ad mortem,succedebat dolor vincens
parturientis dolorē.Nulla tamen mater infœlicior fue-
rat,nisi quæ fœcundior erat.Optabant tamē omnes ste-
riles esse quā fœcūdæ pârerēt.Quid impie insanis?quid
crudeliter sæuis? Licet plurimis insontiū mortes acer-
bas inferas,& animas miserorum crudeliter cremes,ti-
bi necis augetur & pœnæ non detrahitur meritū.Cum
enim passim paruulorū corpuscula deiicerentur in flu-
mine,Moysem manus excepit humana,quē pro totius
Exod.2. vindictæ causæ quærebant. Nam cū Pharaonis filiá vi-
ridanti in ripa tremula posceret fluenti lauacra,inuenit
in loculo quem pater non posset nutrire supplicio. Ad
quem educandum in nutricem mater adducitur, ad a-
lendum occasio coniunxit affectū,quem regis diuiserat
metus. Nouum miraculum genus fecit misericordis fi-
lia parricidæ. Nam dum paruulū seruat ignara,patrem
decipit incauta. Dignū maliciæ eius sceleris erat,vt fi-
liæ prouisione periret,qui genitrices indixerat parturi-
re,Competens processit diuina vindicta, vt suis affecti-
bus puniretur, & Moyses pro aliis exuendis exueretur.
A fluctibus deniq; mystica lingua Moyses nomen acce
H pit, & Pharaonis necem quam præparauerat in nomi-
ne, in flumine maris inuenit. Hic operante virga per
medios fluctus ac si puluerulentos exhibet gressus, im-
perio suspensam in altitudine montium erigit vndam,
vt dei plebem redderet saluam.Audistis nefariam cru-
Exod.1. delissimámque vocem durissimi Pharaonis; masculos
in amnem proiicite,fœminas viuificate. Iubet hostis in
flumen paruulos proiici, iubet innocentes crudeli mor
te necari. Non prohibet nasci,dum natos decernit oc-
cidi. Quos enim needum viuere natura cōcesserat,eos
sententia iam sustinet ad pœnā.O noua & inaudita cru
delitas.Antè iudicium celebratur,quàm reus ipse dam-
netur.Antè sententia profertur,quàm obnoxius senten
tiæ demonstretur. Vtique reorum mos est,vt reatus sui
sententiam expectare soleant.Nec enim reus potest an-
tè damnari,quàm eius culpa cœperit manifestari.Hi ve
ro nec rei nati, nec reatus sui sententiæ merito manci-
pati.Nascebantur enim non vt vitæ salutis perciperent
fructum, sed vt essent quos crudelitas seculo faceret lu-
ctum. Nunc præcipis,quod factum deberes vlcisci.Nō
natorum pietas, nō parentum dolor te flectit, qui inter
infantium morté parentumq; dolorem sæuiciæ tuæ ex-
I pleti sententiam gaudes. O parentum vota crudelia,læ
ticia luctibus immutata. Ad facinus profuit, quicquid
in eorum fælicitate processit. Gaudebat lætissimus ho-
stis, inter madentes omnium fletus. Quantæ perierunt
dolentium preces,quantæ incassum effusæ sunt lachry-
mæ, quanti gemitus vlulatusq; multorum, cum paren-
tes manibus natos exponi viderēt, qui simile nihilomi-
nus mox facturi fuissent? Suos iam casus in aliis alij cer-
nebant, alij continentes filios suos cum iam celare nō
possent exponebant, alij mox editos exposuerunt, ne
quanto retinerent tardius, tanto emitterent crudelius.
Quanti pro filiis optauerunt mori, quanti sententiam
contemnere voluerunt tyranni? Satiemus,inquiunt,eū,
& nostro mœrore eius sæuiciam repleamus. Percutitur
Aegyptus primogeniti affectu, vt ex sese cognoscerent
quātus dolor sit filiorum qui necauerūt filios Hebræo-
Exod.12. rum. Percutitur,inquam,Aegyptus primogenitorū affe
ctu,oriturq; funestus clamor. Dignitas nullum excusa-
bat,nec alium cōditio opprimebat. Non seruus ad ob-
sequium,non dominus ad imperiū.Non regem honor
excusabat,nec inopem necessitas alienabat.Stabāt He-
bræi vindicta dominante illæsi,quos non tantum pro-
pria salus lætos reddiderat,sed & hostium plaga lætio- K
res effecerat.Exeunt læti, eunt securi domino protegē-
te inuicti. Tunc pœnitet Pharao quòd viuat,& euasis-
se eum tanta eius scelera non sustinebant,vt qui in tan-
tis plagis nullam emēdauerat culpam,quæ fuerat com-
petens exquirebat. Iungit currus, exercitum præparat, Exod.14.
aciē dirigit,nemo relinquitur qui saluari mereatur. In-
cluduntur persequentibus Aegyptiis Hebræi inter ma-
re & hostes,inter vndas & gladios.Hinc mare spumat,
inde arma coruscant. Hinc aquarum, inde armorum
strepitus. Sic operari deus suis assueuit, vt vbi defecit
humanum consilium, illic intercedat diuinum adiu- "
torium.Quibus visis populus territus formidabat,cum "
cōspiceret rapidos cursus influere littoribus mare,vol- "
uente æquora flamine collisa laxare, mox vniuersi ex-
clamabāt ad ducem Hebræorum: Dum Pharaonis do-
minio carere volumus, discrimē,inquiunt,inuenimus,
& cum voluntarie seruire nolumus,ad periculum per-
uenimus. Exhibes mala quibus adhuc vsque promittis,
nec te interitus nostri authorem intelligis, dum tantis
malis obnoxium nō agnoscis.Quibus Moyses sanctis-
simus ait, Ne formidetis viri,estote fide armati,credite L
verbum quod sentietis futurum.Credite victoriam ve-
stram iam properare,& gentis furentis interitum.Non
consentientibus ventis aquarum volumina imperfe-
ctis cursibus refrenantur,ne hostes vestros ante puniant
quàm iubentur. Statim diuino iussu virgæ ictu rumpi-
tur mare, & diuisis vndis campos quos natura non no
uerat exhibuit. Hiantibus vndis freti, arcana & maris
secreta declarat vnda.Erigitur in cumulum pelagus,&
murorum instar suspensos exhibet fluctus.Fit littus vbi
fuerat pelagus, & limite recto via porrigitur,vbi popu-
lus domini mirabiliter graderetur.His nanque visis po
pulus domini propter se cuncta gesta cognouit,& iussu
diuino intrepidus introiuit. Ambulabat,inquit,securus
domino pugnante inuictus,sequitur Pharaonis exerci-
tus aquarū supplicio periturus. Putabat illic posse se pu-
gnare, vbi solus cum suis fuerat periturus. Sic itaq; do- M
minus locutus est moysi,Nunc aduenit Aegypti interi-
tus. Quos enim disperdere volui, supplicio hoc abole-
re disposui. Ad pristinum statū redeat maris quod fue-
rat,vt salutem iustis,interitum operetur iniustis. Confe
stim iussu diuino impetu facto Aegyptij rapiuntur, &
ruina aquarum oppressi fluctu voluēte in littore proii-
ciuntur,ante mortui Aegyptij quàm incolumes perue-
nirent Hebræi.Hæc vindicta debebatur,vt citius peri-
ret,qui consequi denegauit salutem.

*Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euange-
lio secundum Matthæum, Accesserunt ad Iesum ab Hie-
rosolymis Scribæ & Pharisæi,dicentes, Quare discipuli tui* Math.15.
*& cætera. quæ habetur de quæstionibus Euangeliorum li-
bro primo,capite decimoseptimo,& decimonono.*

*Feria quinta post tertiam dominicam in Quadragesima,
De via trium dierum. Sermo I.*

IN lectionibus diuinis quę nobis pręteritis die- Exod.5.
bus recitatæ sunt, audiuimus dominum præ- Sermo. XC.
cepisse Moysi,vt viam trium dierum pergeret
in desertum,& cum omni populo sacrificaret domino.
Videamus fratres dilectissimi quid sit illud quod dixit
Moyses,Viam triū dierum ibimus in desertū,vt sacrifi- Exod.5.
cemus domino deo nostro. Hæc quidē volebat Moy-
ses,sed cōtradicebat Pharao,& nō volebat filios Israël à
se longe discedere.Non volebat princeps huius mundi
exerci-

A exercitum domini trium dierum sacramenta cognoscere: illa vtique sacramenta, de quibus Propheta dixit, *Osee.6.* Viuificabit nos post duos dies, in die tertio suscitabit nos. Prima dies passio domini saluatoris est. Secunda qua descendit ad infernum. Tertia autem resurrectionis est dies. Et ideo in die tertia deus antecedebat eos *Exo.13.* per diem in colūna nubis, per noctem autē in colūna ignis, ducitur populus per mare rubrum. Tres enim dies non incongrue possumus dicere, patrem & filium & spiritum sanctum, quia & pater dies est, & filius dies est, & spiritus sanctus dies est, & hi tres vnus dies. Via trium dierum, quia exitus de Aegypto rectè intelligitur ille, qui dixit, Ego sū via & veritas & vita, quia nemo *Ioan.14.* venit ad patrem nisi per ipsum. Ipse est via per quā populus qui deo cōiungitur de Aegypto, id est, de idolorum obseruatione educitur per mare rubrū Christi sanguine rubicundum, & quodā modo iam tunc mysterio consecratum, tanquam per baptismi sacramentum, Pharaone submerso, populus dei eripitur. Sic vere ita fit fratres, quādo in salutari lauacro tertio Christiani merguntur: tunc Aegyptij, id est, originalia peccata B vel actualia crimina quasi in rubro mari sepeliuntur, & filiis Israël pertranseuntibus ad dei seruitium, sola patiūtur peccata naufragium. Et ne aliquis dubitet & putet nō omnia peccata sopiri per baptismum, agnoscat & intelligat, quia quo modo nullus remāsit Aegyptiorum, sic nihil remanet penitus peccatorū. Sed antequā mare rubrum transiretur, clamauit Moyses ad dominū. Quo modo clamat, quia nulla eius vox auditur? Et *Exod.14.* tamen dicit ad eum deus, Quid clamas ad me? Vellem scire quo modo sancti sine voce clamēt ad deum. Apo*Galat.4.*stolus docet, Quia dedit deus spiritum filij sui in cor*Roma.8.*dibus nostris, clamantem abba pater. Et alibi, Ipse spiritus interpellat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Et iterum, Qui autem scrutatur corda scit quid desideret spiritus, quia secundum deum postulat pro sanctis. Sic ergo inspirante spiritu sancto, apud deum per silētium sanctorū clamor auditur. Post hæc iubetur Moyses virga percutere mare. In virga mysteriū sanctæ crucis agnoscite. Et verum est fratres: Attendite enim & videte quòd nisi virga supra mare eleuetur, popul⁹ dei de Pharaonis potestate non tollitur. Sic est fratres charissimi. C Si sancta crux eleuata nō esset, Christianus populus in æternum perisset. Eleuata vero virga, id est, cruce erecta, cedit mare, cedunt & fluctus eius, hoc est, vincitur mundus & mundi istius potestates. Cogitur ergo fluctus in cumulum, & vnda in semetipsa repressa curuatur. Soliditatē recipit liquor, & solum maris arescit in puluerem. Bonitatem creatoris intellige: Si voluntati eius obtemperas, si legem ipsius seruaueris, ipsa tibi elementa etiam contra sui naturam seruire compellit. Oremus ergo fratres dilectissimi, vt dominus noster quod de Aegyptiis fecit in mari rubro, faciat in corde & in corpore nostro, vt dei nobis virtutē & adiutoriū *Aegyptiū extinguere quid?* spiritus sancti, vt in nobisipsis spiritales Aegyptios possimus extinguere. Extinguit nāque spiritalem Aegyptium, qui non agit opera tenebrarū. Extinguit Aegyptium, qui non carnaliter, sed spiritaliter viuit. Extinguit Aegyptium, qui cogitationes sordidas & impuras vel depellit ex corde, vel omnino non recipit: sicut & *Ephe.6.* Apostolus dicit, Assumentes scutum fidei, in quo possimus omnia tela maligni ignita extinguere. Hoc ergo modo possumus hodie etiam Aegyptios videre mortuos & iacētes ad littus, submergi quadrigas eorum & equos. Possumus etiam Pharaonem videre submergi, si tanta fide viuamus, vt deus pacis conterat satanam sub D pedibus nostris velociter. Viam etiā trium dierum, pos*Roma.16.*test intelligi, bene cogitare, bene loqui, bene operari. Et *Via trium dierum.* reuera qui hoc agit, & tota animi virtute custodit, non in nocte sed in die ambulat, nec filius tenebrarum, sed filius lucis efficitur: & impletur in illo illud quod Apostolus dicit, Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux *Ephe.5.* in domino, vt filij lucis ambulate. Quando fuimus tenebræ fratres? Vtique quādo vias noctis ambulauimus, id est, quando malum cogitauimus, malum diximus, malum etiam operati fuimus. Postea vero venientes ad Christum, per ipsius gratiam relinquamus opera tenebrarum, & bene cogitando, bene loquendo, bene operādo viam lucis currere festinemus. Istæ ergo sunt tres viæ per quas peruenitur ad cœlum: sicut & illæ tres aliæ sunt per quas amatores mundi perueniūt in infernum, hoc est malum cogitare, malum dicere, malum facere. Ista est lata & spaciosa via quæ ducit ad perditionem. *Matt.7.* Et per istas vias diues purpuratus descendit in infernū, *Luca.16.* per illas vero alias Lazarus ad Abrahæ peruenire meruit sinū. Istas tres vias obsidet inimicus, sicut de Pha*Exo.14.*raonis exercitu legimus. Electos ascēsores ternos stan- E tes demersit in mare rubrum. Qui sunt isti electi ascensores? Electi vtiq; à diabolo ad luxuriam, ad maliciam, ad omnium malorum caput superbiam. Et hi ergo terni stantes, istas tres obsident vias, vt ille aut hominem ad opera mala subuertat, aut ille sermonem malum eliciat, aut ille cogitationem iniquam extorqueat. Sed fœlix est qui totas tres istas vias deo adiuuante deuitans, per totum triduum de Pharaonis societate discedit, ita vt nullum illi diem subtrahit inimicus, nec splēdorem fidei eius vertat in noctem. Et ideo fratres, faciamus illud quod scriptum est, Omni custodia serua cor tuum. *Prouer.4.* Cōsideremus cum dei adiutorio, & custodiamus corda simul & conscientias nostras: & si est quisquā in nobis cui cogitationem malam inimicus eliciat, quātum potest laboret vt vel in sermone nō peccet: vt si ei diabolus vnum diem rapuit & cōuertit in noctem, vel secundum diē in illo obtinere non possit. Si vero & hoc subtilitate callidissima potuerit obtinere, vt malum & corde cogitemus & ore loquamur, si iā duos dies perdidimus, vel vnum diem cum dei adiutorio conseruemus, ne etiam nos vsque ad opera mala possit nequicia F inimici subuertere. Si vero & hoc factū est, non tamen de misericordia desperemus, sed cito per pœnitentiam de luto fecis pedes animæ nostræ excutere festinemus. Nō enim vult dominus mortem peccatoris, sed vt cō*Ezech.33.*uertatur & viuat. Sic tamen cōuertamur, ne iterum retro respiciamus, neque opera mala quæ fecimus faciamus, nec reuertamur quasi canis ad vomitum, sed ad pretiosam & desiderabilem patriā tendentes, per viam *Prouer.26.* bonorum operum perueniamus ad regnum, regnante domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Eodem die, de amara aqua & manna.

Sermo II.

IN lectione quæ nobis ad missas legēda est, fra*Ser.XCI.*tres charissimi audituri sum⁹, quòd filij Israël post transitum maris rubri venerunt ad mara, id est, ad aquam amaram, & nō poterat popu*Exo.15.*lus bibere aquā eo quòd esset amara. Pro qua re dominus beato Moysi ostendit lignū, & misit illud in aquā, & facta est dulcis. Mirum admodū est vt lignum ostenderet Moysi quod mitteret in aquā, & faceret eam dulcem, quasi non potuisset sine ligno aquam dulcem effi-

cere

G cere deus, aut Moyses nesciebat lignũ vt deus illi osten
deret. Sed videndum est, quid decoris in his interior
habeat sensus, Rubrum enim mare, sacramentum bap-
tismi significauit. Aqua amara, legis literã significauit.
Denique lex si secũdum literam suscipiatur, satis ama-
ra est. Quo modo non esset amara quæ occidit, dicen-
2. Cor. 3. te Apostolo, Litera occidit? Quid enim tam amarum,
Gene. 17. quàm vt puer octaua die circuncisionis vulnus acci-
piat, & rigorem ferri tenera patiatur infantia? Amarum
satis & peramarum est huiusmodi poculum legis, intã-
1. Cor. 10. tum vt populus dei non ille qui in Moyse baptizatus
est in mari & in nube, sed Christianus populus qui in
spiritu & aqua baptizatus est non possit bibere de ista
aqua: sed ne gustare quidem de circũcisionis amaritu-
dine potest, nec hostiarũ ferre cruorem valet, nec sab-
bati obseruantiam custodire. Si vero ostendat deus li-
gnum quod mittatur in hanc amaritudinem vt dulcis
fiat aqua legis, potest de illa bibere Christianus. Quod
est istud lignum quod dominus ostẽdit? Salomon de-
Prouer. 3. monstrat, cum de Sapiẽtia dicit, Quia lignum vitæ est
omnibus amplectentibus eam. Si ergo lignum sapien-
H tiæ Christi missum fuerit in lege, & ostenderit nobis
quo modo spiritaliter intelligi debeat circuncisio, quo
modo sabbata, quo modo lex obseruata sit, tũc efficitur
aqua amara dulcis, & amaritudo legis conuertitur in
dulcedinem intelligẽtiæ spiritalis, & tunc potest bibe-
Exo. 15. re populus dei. Vt ergo possit bibi aqua amara, osten-
dit deus lignum quod mittatur in eam, vt qui ex ea bi-
berit non moriatur, nec amaritudinem sentiat. Vnde
cõstat quòd si quis sine ligno vitæ, id est, sine mysterio
crucis, sine fide Christi, sine intelligentia spiritali bibe-
re voluerit de legis litera, per amaritudinem moriatur.
Hæc sciens Paulus Apostolus dicebat, quia litera occi-
2. Cor. 3. dit: hoc est aperte dicere, quia aqua amara occidit si
nõ per spiritum in dulcedinem conuertetur. Lignũ er-
go in aquam mittitur, vt in dulcedinem commutetur.
Verũ est fratres, Tunc amaritudo ab aqua tollitur, quã-
Exo. 16. do crucis lignum baptismi sacramento cõiungitur. Et
illud aduertite fratres, quòd Iudæorũ sabbato de man-
na nunquam omnino pluerit, nec meruerunt Iudæi vt
I eorum sabbato gratia illis de cœlo descenderet. In no-
stra autem dominica die non solum semper venit mã
na, sed etiam ab ipso die veniẽdi initium fuit. Semper
ergo nobis dominus pluit mãna de cœlo. Cœlestia nã-
que sunt eloquia ista quæ nobis dicta sunt, & ideo nos
qui tale manna suscipimus, semper nobis mãna datur
de cœlo. Vnde infœlices Iudæi dolendi & lugẽdi sunt,
quia manna sicut patres ipsorum non merentur acci-
pere, illi nunquam manna manducant. Non enim pos-
sunt manducare illud quod est minutum sicut semẽ co
riandri, & candidum sicut pruina. Nihil enim in ver-
bo dei minutum, nihil subtile, nihil infœlices Iudæi sen
tiunt spiritale, sed totum pingue, totũ crassum. Incras-
Esa. 29. satũ est enim cor populi huius. Sed & interrogatio no-
Matt. 13. minis, hoc idem sonat. Mãna enim interpretatur, quid
est hoc. Vide si non ipsa nominis virtus ad discendum
te prouocat, vt cum audieris legem dei recitari in Ec-
clesia, semper interroges & dicas doctoribus, quid est
hoc. Hoc enim est quod indicat manna. Tu ergo si vis
manducare manna, si cupis suscipere verbum dei, scito
Exo. 16. illud minutum esse & valde subtile sicut semen coriã-
dri. Habet enim in se aliquid oleris quo nutriri & re-
creari possit infirmus, quia qui infirmus est olera mãdu
cet. Habet aliquid rigoris, & ideo vt pruina est. Cãdo-
Roma. 14. ris autem & dulcedinis habet plurimũ. Quid enim cã-
didius, quid splendidius eruditione doctrinæ? Quid K
dulcius, quidve suauius eloquiis domini, quæ dulcia Psal. 118.
sunt super mel & fauum? Sed quid est quod dicit, vt in
die sexto duplum colligatur in repositionem quãtum
sufficiat etiam sabbato? Hoc secundum nostram intel-
ligentiam nõ ociosi nec securi præterire debemus, sed
per eleemosynas recondere quantum sufficiat & in fu
turo die. Si quid enim hic boni operis acquiras, si quid
iusticiæ, misericordiæ & pietatis recondas, hoc tibi in
futuro seculo erit cibus. Deniq; hoc & Apostolus ad-
monet, dicẽs, Quæ enĩ seminauerit homo, hæc & me- Galat. 6.
tet. Quid ergo agimus nos, qui magis illud recõdere vo
lumus quod corrumpatur, nõ quod permaneat & per-
duret in crastinum, id est, in futuro seculo? Diuites aua-
ri & cupidi hæc recõdunt quæ in hoc seculo, imò cum
seculo corrũpantur: Qui autem bona opera recõdunt,
illa permanẽt vsque in crastinum. Deniq; scriptum est,
ꝙ qui infideles fuerunt, seruauerunt, inquit, de mãna, & Exo. 16.
ebullierunt ex eo vermes & computruit. Illud autem
quod pro die sabbati reponebatur non est corruptum,
neq; vermes ebullierunt in eo, sed permansit integrum.
Et tu ergo si propter præsentem vitam tãtummodo & L
propter amorem seculi thesaurizes, continuo vermes
ebulliunt. Deniq; audi de peccatoribus & his qui præ-
sens seculũ diligunt, quid Propheta dicat, Vermes, in- Esa. 66.
quit, eorum non morientur. Isti sunt vermes quos ge-
nerat auaricia, isti sunt vermes quos generat diuitiarũ
cæca cupiditas his qui habent pecunias, & videntes in
necessitate fratres suos claudũt ab eis viscera sua. Prop-
terea & Apostolus dicit, Diuitibus autem seculi huius 1. Ioan. 3.
præcipe nõ superbè sapere, neque sperare in incerto di 1. Timo. 6.
uitiarũ, sed diuites sint in operib⁹ bonis, facile tribuant,
communicẽt & thesaurizent sibi veram vitam. Sed di-
cit aliquis, Si manna verbum dei esse dicis, quo modo
vermes facit? Verum est fratres: Non aliunde fiunt ver-
mes in nobis, nisi ex verbo dei. Sic enim ait, Nisi venis- Ioan. 15.
sem & locutus eis fuissem, peccatum nõ haberent. Post
susceptum autem verbum dei qui peccat, efficitur ei ip-
sum verbum vermis, qui eius semper conscientiam fo-
diat, & arcana pectoris rodat. Nũc ergo festinemus cœ
leste mãna suscipere. Istud enim mãna prout vult quis- M
que talem saporẽ sapit. Audi enim & dominum dicen-
tẽ his qui accedunt ad se, Fiat tibi secundũ fidem tuã. Matt. 9.
Et tu ergo si verbũ dei quod in Ecclesia prædicatur to-
ta fide & tota deuotiõe suscipias, fiet tibi ipsum verbũ
quodcunque desideras? Verbi gratia, Si tribularis, cõso
latur te, dicens, Cor cõtritum & humiliatum deus non Psal. 50.
despiciet. Si lętaris, prospere cumulat tibi gaudia, dicẽs,
Lætamini in domino & exultate iusti. Si iracundus es, Psal. 31.
mitigat te, dicẽs, Dominus sanat omnes lãguores tuos. Psal. 102.
Si paupertate cõsumeris, consolatur te, dicẽs, Dominus Psal. 112.
erigit de terra inopem, & de stercore erigit pauperem.
Sic ergo manna verbi dei reddit in ore tuo saporem
quemcũque volueris. Hoc tamen si quis infideliter su-
scipiat & non comedat, sed abscondat, putásne eousq;
deducendum est verbum dei vt etiam vermis fieri pu-
tetur? Non te turbet auditus: audi Prophetam ex perso-
na domini dicentem, Ego autẽ sum vermis & non ho Psal. 21.
mo. Sicut enim ipse est qui fit aliis in ruinã, aliis autem Luca. 2.
in resurrectionem: ita & ipse est qui nunc in manna fi-
delibus quidem dulcedo mellis, infidelibus autem ver-
mis efficitur. Et ideo fratres charissimi quantum possu
mus cũ dei adiutorio lectioni diuinæ studeamus insi-
stere, vt legem dei spiritaliter mereamur agnoscere, vt
nobis verbum dei non efficiatur vermis qui nostras cõ
scientias

A ſcientias iugiter arguat & affligat : ſed illud impleatur
Pſal.118. in nobis quod ſcriptũ eſt, Quàm dulcia faucibus meis
eloquia tua domine, ſuper mel & fauũ ori meo. Quam
gratiam oremus vt nobis deus pro ſua pietate pręſtare
dignetur: cui eſt honor & imperium cum patre & ſpi-
ritu ſancto in ſecula ſeculorum, Amen.

Item eodem die Homilia de eo quod ſcriptum eſt in
Ioan.6. *Euangelio ſecundum Ioannem, Operamini non cibum*
qui perit & cæt. quæ habetur in expoſitione doctoris,
Ibidem.

Feria ſexta poſt tertiam dominicam in Quadrageſi-
ma, de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundũ Ioan-
Ioan.4. *nem, Venit Ieſus in ciuitatem Samariæ quæ dicitur Si-*
char &c. Et de non differendo baptiſmo:

Sermo I.

Ser.XCII. IN lectione Euãgelij infirmitatem humani ge-
neris ſuſcepiſſe dominũ Ieſum Chriſtum ple-
niſsimè nobis ſanctus Euangeliſta mõſtrauit.
Siquidem cum dixiſſet veniſſe dominum in ciuitatem
Ioan.4. Samariæ quæ dicitur Sichar, iuxta prædium quod de-
B dit Iacob Ioſeph filio ſuo, in quo prædio erat fons Ia-
cob: addidit, Ieſus, inquit, fatigatꝰ ex itinere ſedebat ſic
ſupra puteum. Venit dominus noſter Ieſus Chriſtus ad
prædiũ quod ſanctus Iacob Ioſeph filio ſuo derelique-
rat, quod prædium nõ tam Ioſeph quàm Chriſto arbi-
tror derelictum: Cuius figuram ſanctus Ioſeph patriar-
cha portauit, quẽ verè ſol adorat & luna, & omnes ſtel
læ benedicunt. Ad hoc prædiũ ideo venit dominus, vt
Samaritani qui hæreditatem ſibi patriarchæ Iſraël ven
dicare cupiebãt, agnoſcerent poſſeſſorem ſuum, & cõ-
uerterentur ad Chriſtum qui legitimus patriarchæ hæ-
Ibidem. res eſt factus. Ieſus, inquit, fatigatꝰ ex itinere ſedebat ſic
ſupra puteum. Videte diuerſitatẽ myſterij. Inter Apo-
Matt.17. ſtolos exultabat in ſpiritu in monte poſitus, non ſolum
confortabat eos, verũetiam gloriam his propriam de-
monſtrabat: in Samaria conſtitutus fatigatus ex itine-
re ſedebat ſupra puteum: Nũquid dei virtus poterat fa-
tigari? Non vtique, ſed fatigabatur quòd fidelem popu
lum inuenire nõ poterat. Tũc ergo fatigatur Chriſtus,
quando nullam virtutem in ſuo populo recognoſcit.
C Hodieq; fatigat eum inobedientia noſtra, fatigat eum
infirmitas noſtra. Infirmi enim ſumus quando non ea
quæ fortia ſunt atque perpetua, ſed temporalia & cadu
ca ſectamur. Bene ait, Sedebat ſupra puteũ, non requie-
ſcebat, quoniam in Samaritanis nõ poterat requieſce-
Ioan.4. re. Et hora, inquit, erat quaſi ſexta. Sexta die deus de li-
mo terræ hominem figurauit, ſexta hora venit Sama-
riam viſitare, vt ſi in eum Samaritani crederent, ipſe in
his inciperet requieſcere, vt verum illud quietis ſabba-
tum celebraret. Sedebat ergo dominus ſupra puteũ, &
venit Samaritana mulier haurire aquam. Magnum my
Vbi ſuprà. ſterium. Venit mulier ad puteum, & fontem quem nõn
ſperauit inuenit. Dicit ad eã dominus, Da mihi bibere.
Bonus dominus vltro ſe offert non quærenti, vt com-
pleatur illud propheticum, Palàm apparui nõ quæren-
Eſa.65. tibus me, inuentus ſum ab his qui non interrogauerunt
nomen meũ. Petit bibere daturus, ſedit ſupra puteum,
vt non in altitudine quęramus aquam, ſed de eo fonte
qui ſupra omnes aquas eſt ſalutaria nobis pocula hau-
riamus. Quis eſt fons niſi dominus noſter Ieſus Chri-
Pſal.35. ſtus, cui dicitur, Quoniã apud te eſt fons vitæ, & in lu-
mine tuo videbimus lumen? Bonus fons qui nos de hu
ius vitæ refrigerauit incendio, & inundatione ſua ari-
ditatem noſtri pectoris ſuperauit. Vnde & mulieri di-
citur, Si ſcires donũ dei, & quis eſt qui dicit tibi, da mi- Ioan.4.
hi bibere, tu forſitan petiſſes ab eo, & dediſſet tibi aquã D
viuam, Non omnes ſciunt donum dei, quia nõ omnes
deſiderant aquã viuam. Si enim deſiderarent, nũquam
circa ſe baptiſmi ſacramẽta differrent, Ipſi igitur de ſe
pronũciant, & vitæ ſuæ teſtimonium perdũt, qui ideo
volunt tardius baptizari vt flagitia & ſcelera multa cõ-
mittãt. Noli differre, ô homo remedia ſalutis tuæ, quo-
niam neſcis quando à te anima tua repetatur. Denique
Samaritana ignara myſterij, dicebat, Domine, neque
hauritorium habes, & puteus eſt altus. Ante aduentum
domini & puteus altus erat, & ſine hauritorio aquã ſi-
bi vnuſquiſq; haurire nõ poterat: Venit dominus fons
viuus vt Phariſæorũ corda dilueret, ſitim extingueret,
pectora ſatiaret, non quęrens hauritorium, ſed vltro ſe
infundens mẽtibus ſingulorum. Et addidit, Omnis qui
bibit ex hac aqua quam ego dabo ei non ſitiet in æter-
num, ſed fiet in eo fons aquę ſalientis in vitã æternam.
Vnum baptiſmũ docet qui poſt ingreſſum æterni fon-
tis & cœleſtis poculi ſacramentum, vnumquẽque no-
ſtrum ſitire non patitur. Et ideo nos quibus tãta bene-
ficia nullis præcedentibus meritis præſtitit diuina mi- E
ſericordia, quantum poſſumus cum ipſius adiutorio la
boremus, vt tantæ pietatis gratia non nobis iudicium
pariat, ſed profectum: Quod ipſe præſtare dignetur, cui
eſt honor & gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

Eodem die de Raphidin & de petra percuſſa &
Amalech: Sermo II. Exo.17.

OMnes, inquit Apoſtolꝰ, qui volũt pie viuere in Ser. XCIII.
Chriſto, perſecutionem patiuntur, & ab hoſti- 2.Timo.3.
bus impugnantur. Et ideo agens quiſquè iter
vitæ huius, auxiliante Chriſto indeſinẽter de-
bet eſſe armatus, & ſtare ſemper in caſtris. Si ergo & tu
ſemper vigilare volueris vt te cognoſcas in domini ca
ſtris militare, obſerua illud quod idem Apoſtolus dicit,
Nemo militãs deo, implicat ſe negociis ſecularibus, vt 2.Timo.2.
ei placeat cui ſe probauit. Qui ſi ita militas vt à rebꝰ ſe-
cularibꝰ liber ſis, & in caſtris dei agas ſemper excubias,
vt dicatur de te illud quod paulò ſuperius audiuimus,
quia per verbũ domini exeas de deſerto Sin, & venias Exo.17.
in Raphidin: Sin interpretatur tentatio, Raphidin ve- F
ro ſanitas iudicij. Qui bene exit de tentatione, & quem
tentatio probabilem reddit, ipſe venit ad ſanitatem iu
dicij. Saluus erit & ſanitas cum eo erit, qui in tẽtatione
vitæ præſentis nunquã contra deum murmurãs mini-
me fuerit vulneratus, ſicut in Apocalypſi legimus, Qui Apoc.2.
vicerit dabo ei edere de ligno vitæ quod eſt in paradi-
ſo. Venit ergo ad ſanitatem iudicij, qui bene cauſam al
terius audiẽs diſponit ſermones ſuos in iudicio: & mu- Pſal.111.
nera ſuper innocentem non accipit. Quid ergo in cõ- Pſal.14.
ſequentibus ſcriptura commemorat, Sitiuit, inquit, ibi Exo.17.
populus aquam, & murmurauit contra Moyſem. Cum
enim dixiſſet, Sitiuit populus, quid opus fuit vt adderet
aquas? Sic enim habet antiqua trãſlatio. Quare hoc ad-
didit, niſi aquam ſitiuit qui debuit ſitire iuſticiam? Beati Matt.5.
enim qui eſuriunt & ſitiũt iuſticiam. Et iterum, Sitiuit Pſal.41.
anima mea ad deum viuum. Multæ enim ſunt ſites. Si- Sites multæ
tiunt iuſti, ſitiunt & peccatores, Illi iuſticiam, illi luxu-
riam. Iuſti ſitiunt deum, peccatores ſitiunt aurum. Siti-
uit ergo populus aquam, qui debuit ſitire iuſticiam. Di-
xit ergo ad Moyſem dominus, Tolle virgã & percute Exo.17.
petram, vt educat populo aquam. Ecce eſt petra, & ha-
bet aquam. Sed hęc petra niſi percuſſa fuerit, aquas om-
nino non habet: percuſſa vero fontes producit & flu- Ioan.7.
mina,

G mina, sicut in Euangelio legimus, Qui credit in me, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ, Percussus enim Christus in cruce, noui testamēti fontes eduxit. Necesse *Ioan.19.* enim erat vt ille percuteretur. Nisi enim ille percussus fuisset, & de sacro eius latere sanguis & aqua manasset, vniuersus mundus sitim verbi dei patiēs interisset. Per*Exo.17.*cussit ergo Moyses virga bis silicem. Quid est hoc fratres? Nec hoc puto esse sine mysterio. Quid est hoc quod non semel, sed bis virga percussa est petra? Ideo secūda vice petra percutitur, quia duo ligna in crucis patibulo eriguntur, quia in vno ligno sacras manus expandit, in alio vero à capite vsque ad pedes immaculatū corpus *Vbi suprà.* extendit. Bibit ergo de petra populus, & statim bellum iniit contra Amalech. Videte fratres, quia postea quàm quisque de petra biberit, id est, Christi sacramēta susceperit, necesse est illi ad pugnam procedere. Tandiu enim aliquis diabolum contra se pugnantem non sentiet, quandiu opera illius exercere voluerit. Qui vero illum reliquerit, & de petra bibens Christum sequi elegerit, necesse est vt illum patiatur infestum, cui iusto iu

H dicio voluit præponere Christum. Quisque ergo Christo coniungitur, nō ad delicias, non ad voluptates, sed *2.Timo.3.* ad prælium præparetur, quia omnes qui volunt pie viuere in Christo, persecutionem patiūtur. Et iterum, Per *Act.14.* multas tribulationes oportet nos intrare in regnū dei. *Exo.17.* Inierūt ergò bellum filij Israël, & Moyses vocat Iesum, & dicit ad eum, Elige tibi viros & pugna contra Amalech. Vsque ad hunc locum beati huius nominis men*Iesus prima mentio.*tio, id est, Iesus nusquā facta est. Hic primum vocabuli huius splendor obfulsit. Moyses vocat Iesum, lex inuocat Christum. Elige, inquit, tibi viros potentes. Non poterat Moyses eligere viros potentes: Iesus solus est qui potest viros potētes eligere. Ipse vtique qui dixit Apo*Ioan.15.*stolis suis, Non vos me elegistis, sed ego elegi vos. Ipse *Matt.12.* est qui domū fortis intrauit, & vasa eius diripuit. Moy*Exo.17.*ses autem ascēdit in verticem collis. Et factum est cum eleuaret manus Moyses, vincebat Israël. Aduertite fratres, Moyses manus quidem leuat, nō tamen extendit. Cui ergo seruabatur vt manus extenderet nisi domino nostro Iesu Christo, qui extētus in cruce vniuersum or

I bem complexurus brachia pietatis expādit? Moyses ergo leuauit manus, & licet nō expandit, tamen ipsa eleuatione mysterium crucis ostendit. Videte fratres iam tunc per sacramētum crucis superatas esse aduersarias gentes. Et nos fratres dilectissimi si adiuuante domino manus erigimus, diabolū superamus. In manibus, opera debemus accipere. Si ergo talia sunt opera tua vt illa possis in altū in cōspectu domini leuare, potes etiam & tu in teipso aduersarios tuos extinguere. Quis bene *Leuare manus.* manus leuat, nisi qui per eleemosynam in cœlo iugiter thesaurizat? Quis ergo bene manus leuat, nisi qui assidue victum ac vestitum pauperibus subministrat? Quis bene manus leuat? Ille vtique qui implet illud Apostoli, *1.Timo.2.* Eleuantes, inquit, puras manus sine ira & disceptatione. Quia ergo quotidie nobis & vobis pugna imminet *Philip.3.* cōtra aduersarias potestates, si volumus vincere, manus *Ibidem.* nostræ, id est, actus nostri & conuersatio nostra non sit in terris, sed sicut Apostolus dicit, Super terram ambulantes cōuersationem habeamus in cœlo. Scriptum est tamen, quia sicut vitulus ablingit in campis herbam viridem, ita populus Israël ablinget populum Amalech super terrā. Per quod indicari videtur, quia popul⁹ dei non tam manu & armis quàm voce pugnabat & lingua, id est, orationem ad deum fundebat. Ergo & tu si *Coloss.4.* vis vincere, audi Apostolum dicentem, Orationi instantes, & vigilātes in ea. Hæc est Christiani pugna glo K riosissima, nō in suis viribus præsumere, sed semper dei auxiliū implorare, cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Item eodem die Homilia de eodem de quo suprà in Euangelio secundum Ioannem, qua habetur in expositione doctoris Ibidem: Et in libro LXXXIII. quæstionum, quæstione LXIIII. *Ioan.4.*

Sabbato post tertiam dominicam in quadragesima, Sermo habitus ad mensam sancti Cypriani, de eo quod scriptum est in Psalmo, Erudimini qui iudicatis terram: Et de muliere adultera, Primus. *Psal.2.*

Erudimini omnes qui iudicatis terrā. Terram *Ser.XCIIII* iudicare, est corpus damnare. Audiamus Apo *Terram iudicare.* stolum iudicantem terram, Nō sic pugno, in- quit, tāquam aërem cædens, sed castigo corpus meum *1.Cor.9.* & in seruitutem redigo, ne forte alijs prædicās ipse reprobus efficiar. Audi ergo terram iudicantem terram, L & iudica terram, ne sis terra. Si enim terram iudicaueris, cœlum eris, & in te factam gloriam domini enarrabis. Cœli enim enarrant gloriam dei. Si autem terram *Psal.18.* nō iudicaueris terra eris. Si autem terra fueris, ad eum pertinebis, cui dictū est, Terram manducabis. Audiant ergo iudices terrę. Corpus castigent, libidines frēnent, ament sapientiam, vincant cōcupiscentiam. Et vt hoc faciant erudiantur. Hæc est autem summa eruditionis, Seruite domino in timore, & exultate ei cum tremore. *Psal.2.* Exulta ei nō tibi. Ei à quo es quod es, & quòd homo es, & quòd iustus es. Si autē putaueris quòd ab illo quidē homo es, à te autem iustus es, non seruis domino in timore, nec exultas ei in tremore, sed tibi in præsumptione. Et quid tibi fiet nisi quod sequitur? Ne quando irascatur dominus, & pereatis, inquit, de via iusta. Non enim ait, Ne quando irascatur dominus, & non intretis *Vbi suprà.* in viam iustam, sed pereātis de via iusta. Iam enim videris tibi iustus nō rapiendo alienum, non adulterando, nō homicidium faciendo, nō falsum testimonium *Exo.20.* aduersus proximum dicendo, patrem & matrem ho- M norando, vnum deum colendo, idolis & dæmonijs nō seruiēdo. De hac via peribis, si tibi ista à teipso esse putaueris. Infideles enim non intrant in viam iustam, Superbi pereunt de via iusta. Quid enim ait? Erudimini qui iudicatis terrā. Et ne forte vires & potentiam, quia iudicatis terram, vobis tribuatis, à vobisipsis eam vobis esse credatis, nolite sic, Seruite domino in timore, exultate non vobis in præsumptione, sed ei in tremore. Ne quādo irascatur dominus & pereatis de via iusta, cum exarserit cito in ira eius. Quid ergo faciendū est ne pereamus de via iusta? Beati omnes qui confidunt in eo. *Psal.2.* Si beati qui confidunt in eo, miseri qui cōfidunt in se. *Hiere.17.* Maledictus enim omnis qui spem suā ponit in homine. Ergo nec in te, quia & tu homo es, Si enim spē tuā *De Christiana anima, cap.2.* posueris in alio homine, inordinate humilis eris: Si autem spem tuā posueris in te, periculose superbis. Quid autem interest? Vtrunque perniciosum. Nihil horum eligendum, inordinate humilis nō leuatur, periculose superbus præcipitatur. Deniq; vt nouerit sanctitas vestra, propter istum sensum redarguendū & consumendum, quòd in se quisque cōfidit, diuturna esse ista verba. Ser- *Psal.2.* uite domino in timore, & exultate ei cū tremore: Apostolum audite hæc ipsa verba dicentem, & sententiam cur dicta sint explanantem. Ecce Apostoli verba sunt,

Cum

A Cum timore & tremore vestram ipsorum salutē operamini. (*Philip. 2.*) Quare ergo cum timore & tremore meam salutem operor, cum sit in potestate mea operari salutem meam? Vis audire quare cum timore & tremore? Deus est enim qui operatur in vobis, ideo cum timore & tremore. Quia quod imperat humilis, amittit superb⁹. Si ergo deus est qui operatur in vobis, quare dictum est, vestram ipsorum salutem operamini? Quia sic deus in nos operatur vt & nos operemur. Adiutor meus esto: Designat esse operatorem, qui inuocat adiutorem. Sed voluntas, inquit, mea bona est. Fateor tua. Sed & ipsa à quo data, à quo excitata? Noli me, ipsum Apostolū interroga, Deus est enim, inquit, qui operatur in vobis & velle & operari pro bona volūtate. Quid est ergo quod tibi arrogabas? Quid est quod superb⁹ ibas & peribas? Redi ad cor tuum, inuenite malum, & vt sis bonus, inuoca bonum. Non enim in te placet deo, nisi quod habes ex deo. Quod autē habes ex te, displicet deo. Si bona tua cogites, quid habes quod nō accepisti? (*1.Cor. 4.*) Si autem accepisti, quid gloriaris quasi nō acceperis? Solus est ille qui non nouit nisi dare. B Non habet datorē, quia non habet meliorē. Quo tu si inferior es, imò quia inferior es, gratulare quia ad eius imaginem factus es, (*Gene. 1.*) vt in illo inueniaris qui in te peristi. Non enim potuisti in te nisi perdere te, nec scis inuenire te nisi ille, qui fecit te quærat te, Alloquamur tamen & eos qui secundū istam visibilem & popularem intelligentiam iudicant terram. Iudicant enim terram reges, duces, principes, iudices. Vnusquisq; pro munere quod accepit in terra, iudicat terram. Quid est autem quod dicitur, Iudicat terrā, nisi iudicat homines qui sunt in terra? Nam si terram proprie nō accipias, nisi quā calcas, agricolis ergo dictum est, qui iudicatis terram: Porrò autem si reges iudicant terram, & qui sub regibus potestatem accipiunt à regibus, erudiantur & ipsi, quia terra iudicat terrā. Et timere debet eum qui est in cœlo terra iudicans terram. Pares quippe suum iudicat, homo hominem, mortalis mortalem, peccator peccatorem, Si enim procedat in medium dominica illa sententia, Qui sine peccato est, prior in illam lapidem mittat, nōnne omnis iudicans C terram terræmotum patitur? Euangelicum capitulum recolamus, (*Ioan. 8.*) Pharisæi tentantes dominum, adduxerunt ante eum mulierem in adulterio deprehēsam, De quo peccato pœna fuerat lege definita, lege scilicet data per Moysem famulum dei. (*De verbis dñi ser. 47*) Hac ergo complexione dolosa & fraudulenta ad dominum Pharisæi accesserunt, vt si iuberet lapidari mulierem diffamatam, perderet mansuetudinem: Si autem quod lex iusserat prohiberet, pec casse teneretur in legem. (*Matt. 22.*) Sicut autem interrogantes de tributo Cæsari reddendo, ore suo cepit, vicissim interrogās cuius esset prolatus nummus, cuius haberet imaginem & superscriptionē: Respondentes enim ipsi qui interrogauerunt, in nūmo esse imaginem Cæsaris: respondit eis secundum os ipsorum, Reddite Cæsari quę Cæsaris sunt, & deo quæ dei sunt: vt admoneret sic reddendam deo in homine imaginem dei, quēadmodum in nūmo imago sua redditur Cæsari. Ita & in ista adultera interrogatores interrogauit, & ideo iudices iudicauit. Non prohibeo, inquit, lapidari, quam lapidari lex iussit, sed quæro à quibus. (*Leuit. 20.*) Nō enim resisto, sed legis ministrū requiro. Deniq; audite, Lapidare vultis secūdum legem, Qui sine peccato est, prior in illā lapidem mittat. (*Ioan. 8.*) Quando autem hæc audiuit, digito scribebat in terra, vt erudiret terram. Quando autem hoc dixit Pharisæis, leuauit oculos suos & inspexit terram, & fecit eam tremere. Proinde cum hoc dixisset, iterum cœpit scribere in terra. D At illi compūcti & tremefacti, vnus post alterum discesserunt. O terræmotum, vbi sic terra mota est vt etiam mutaret locum. Illis ergo discedētibus, remāsit peccatrix & saluator. Remansit ægrota & medicus. Remāsit misera & misericordia. Et aspiciens mulierem, dixit, Nemo te cōdemnauit? Et illa, Nemo domine. Sed tamen adhuc solicita erat. Peccatores enim damnare non ausi sunt. Non ausi sunt lapidare peccatricem, qui seipsos intuentes similes inuenerunt. Sed adhuc mulier erat in magno periculo, quia ei ille iudex remāserat qui erat sine peccato. Nemo, inquit, te damnauit? At illa, Nemo domine: Sed nec tunc secura sum. Cui solicitudini tacita dominus voce respondit, Nec ego te cōdemnabo. Illos à vindicta repressit conscientia, me ad subueniēdum inclinat misericordia. Hæc attēdite & erudimini omnes qui iudicatis terram. Omnes scilicet, qui etiam sic intelligendum est, de quibus Apostolus dicit, Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. (*Roma. 13.*) Non est enim potestas nisi à deo. Quæ autem sunt, à deo ordinata sunt: Qui resistit potestati, E dei ordinationi resistit. Principes enim non sunt timori bono operi, sed malo. Vis autem non timere potestatem? Bonum fac & habebis laudem ex illa. Et si non ab illa, tamen ex illa. Aut enim iuste agis, & iusta potestas laudabit te: Aut iuste agentem etiam si potestas iniusta damnet te, deus iustus coronabit te. Ac per hoc tu iustitiam tene, tu bene viue. Et siue damnet siue absoluat, habebis laudem ex illa. Beatus ille cuius hic sanguis fusus est. Nōnne ex illa potestate antequam & visus est iudicari, laudem inuenit? Confessionem promisit, in fide permansit. Mortem non timuit, sanguinem fudit, diabolum vicit. Vt ergo nō sitis iniquæ potestatis quicunque homines vultis habere in potestate, erudimini ne peruerse iudicetis, & antē anima pereatis, quàm quēquam carne perdatis. Iudex esse vis, non potes meritis, vel pecunia, nondum reprehendo. Fortasse enim prodesse cupis rebus humanis, & emis vt prosis, vt seruias iustitię non parcis pecunię. Prius propter te esto iudex in te. Prius iudica te de te, vt de penetrali conscientiæ securus procedas ad alterum. In teipsum redi, te attende, te discute, te audi. F Ibi te volo probare integrum iudicem, vbi non quæris potestatem. Procedere vis cum potestate, vt alter tibi dicat de altero quod tu nescis, prius intus iudica. Nihil tibi de te dixit cōscientia tua? Si nolis negare, vtique dixit. Nolo audire quid dixerit, Tu iudica qui audisti. Dixit tibi de te quid feceris, quid acceperis, quid peccaueris. Vellem scire qualem sententiam protulisti. Si bene audisti, si rectè audisti, si in audiendo iustus fuisti, si tuæ mentis tribunal ascendisti, si teipsum ante teipsum in equuleo cordis suspendisti, si graues tortores adhibuisti, si timores bene audisti, si sic audisti & proculdubio pœnitendo peccatum punisti. Ecce & discussisti & audisti & punisti, & tamen tibi pepercisti. Sic audi & proximum tuum, si erudiaris sicut admonuit Psalmus, Erudimini qui iudicatis terram. (*Psal. 2.*) Sic audi proximum tuum, quo modo audis & te. Peccata persequeris, non peccantem. Et si forte quisq; durus est ad corrigenda peccata auersus à timore dei, hocipsum in eo persequeris, hocipsum corrigere conaberis, hoc perdere & tollere laborabis vt seruetur homo peccato damnato. Duo enim nomina sunt, homo & peccator. Hominem deus fecit, peccatorē seipse homo fecit. Pereat quod fecit homo, liberetur quod fecit deus. (*23 q. 4. ca. duo.*) Noli ergo vsq; ad mortem, ne cum persequeris peccatum perdas

G das hominem. Noli vſque ad mortem, vt ſit quem pœ-
niteat, homo non necetur vt ſit qui emendetur. Hanc
in corde retinens homo inter homines dilectionem,
eſto iudex terræ, & ama non currere, ſed diligere. Si ſu
perbis, ſuperbi in peccata, nõ in hominem. In illud ſæ-
ui quod tibi diſplicet & in te, non in eum qui factus eſt
ſicut tu. De vna officina exiſtis, vnum artificem habui-
ſtis, vnus limus eſt veſtra materies. Quid perdis non
amando quem iudicas? Quoniam iuſticiam perdis nõ
amando quem iudicas. Adhibeãtur pœnæ, non recuſo,
non interdico, ſed animo amantis, animo diligentis,
animo corrigentis. Num enim filium tuum nõ erudis?
Et prius agis vt ſi fieri poteſt pudore & liberalitate eru-
diatur, & erubeſcat patrem offendere, non tanquam ſe-
uerum iudicem timeat: Gaudes ad talem filium. Sed ſi
fuerit forte iſta contemnens, adhibebis & verbera. In-
cutis pœnam, ingeris dolorem, ſed quæris ſalutẽ. Multi
amore, multi timore correcti ſunt, ſed per tremorem ti
Pſal. 2. moris ad amorem peruenerunt. Erudimini qui iudi-
H catis terram. Diligite & iudicate. Non enim ſic quæri-
Sapien. 3. tur innocentia, vt pereat diſciplina. Scriptum eſt, Di-
ſciplinam qui abiicit infœlix eſt. Bene poteſt addi ad
iſtam ſententiam, Sicut diſciplinam qui abiicit infœlix
eſt: ſic diſciplinam qui negat crudelis eſt. Auſus ſum ali-
quid dicere fratres mei, quod vobis aliquanto plenius
exponere ipſius rei obſcuritate cõpellor. Repeto quod
dixi, Diſciplinam qui abiicit infœlix eſt. Hoc eſt mani-
feſtum: Diſciplinam qui non dat, crudelis eſt. Teneo
prorſus, teneo & oſtendo, feriendo pium, parcẽdo cru
delem: Exẽplum ante oculos pono, Vbi inuenio feriẽ-
do pium? Non eo ad alios, ad patrem & filium eo, pater
quando ferit amat, & non vult puer cædi. Contemnit
voluntatem, conſulit ad vtilitatem. Quare? Quia pater
eſt, quia hæreditatem parat, quia ſucceſſorẽ nutrit. Ec-
ce feriendo pius eſt pater, feriendo miſericors eſt. Da
mihi hominẽ parcendo crudelem. Non recedo à per-
ſonis, eos ipſos ante oculos pono. Sed ſi puer imperi-
tus & indiſciplinatus ſic viuat vt pereat, & pater diſſi-
mulet, pater parcat, pater perditum filium diſciplinæ
aſperitate offendere timeat, nónne parcendo crudelis
Pſal. 2. eſt? Erudimini ergo qui iudicatis terram, & bene iudi-
I cando non à terra præmium, ſed ab illo ſpectate qui fe
cit cœlum & terram.

Eodem die, De decem in lege præceptis, & de decem plagis. Sermo II.

Ser. XCV. NOn eſt ſine cauſa, fratres dilectiſſimi, ꝙ præ-
ceptorũ legis dei numerus cum numero pla-
garum quibus Aegyptus percutitur exæquari
videtur. Nam ſicut decem pręcepta ſunt legis
quibus ad cultum dei populus admonetur, ita decẽ pla
gæ leguntur, quibus ſuperbia Aegyptiorum affligitur.
Conſideremus ergo cur & ibi decem præcepta, & hic
decem plagæ memorẽtur. Ideo ſine dubio, quia in illis
erant vulnera, in iſtis medicamenta. Et opus erat vt pe
riculoſis plagarum decem vulneribus decẽ præcepto-
rum medicamina ſubuenirent. Primum eſt pręceptũ in
Exo. 20. lege de vno deo. Non erunt, inquit, tibi dij alij præter
Exo. 7. me. Prima plaga Aegyptiorũ, aqua conuerſa in ſangui-
nem. Cõpara primum præceptum primæ plagæ, deum
vnum ex quo ſunt omnia, in ſimilitudinẽ aquæ ex qua
generãtur omnia. Ad quam autẽ rem pertinet ſanguis,
niſi ad carnem mortalem? Quid eſt ergo aquæ conuer-
ſio in ſanguinem, niſi quia illi qui in dominum credo-
re noluerunt: ſicut dicit Apoſtolus, Obſcuratum eſt in-
Roma. 1. ſipiens cor eorum, dicentes ſe eſſe ſapientes, ſtulti facti
ſunt. Aqua enim in ſanguinem vertitur, quia ſenſus Ae- K
gyptiorũ obſcurus & tenebroſus efficitur. Et iuſto dei
iudicio factum eſt, vt de illo fluuio ſanguinẽ biberent,
in quo Hebręorum paruulos necare conſueuerant. Se-
cundum præceptum, Non accipies nomen dei tui in-
uanum. Qui enim acceperit nomen domini dei ſui in- Exo. 20.
uanum, non mundabitur. Nomen enim domini Ieſu
Chriſti, veritas eſt. Ipſe enim dixit, Ego ſum veritas. Et Ioan. 14.
quia veritas mundat, vanitas inquinat: videamus huic
ſecundo præcepto contrariam plagam, ranarum abun
dantiam. In ranis hæretici intelliguntur atque Philoſo Exo. 8.
phi. Philoſophi enim vel hæretici quia in Chriſto om-
nia falſa eſſe dicunt, ranæ ſunt clamantes in paludibus
limoſis. Per ſuperbiam & inanem cõtentionem ſtrepi-
tum vocis habere poſſunt, doctrinam veræ ſapientiæ
inſinuare non poſſunt. Qui enim Chriſtianæ veritati
contradicunt, & in ſua vanitate decepti decipiunt, ra-
næ ſunt tædium afferentes auribus non cibum menti-
bus. Tertium præceptum eſt, Memento, inquit, vt diem
ſabbati ſanctifices. In iſto tertio præcepto inſinuatur Exo. 20.
quædam vacationis indictio, requies cordis, tranquil- L
litas mentis quam facit bona conſcientia. Ibi enim eſt
ſanctificatio, quia ibi eſt ſpiritus dei. Denique videte
vacationem, hoc eſt quietem. Super quem, inquit do- Eſa. 66.
minus, requieſcam, niſi ſuper humilem & quietum &
trementem verba mea? Spiritale enim ſabbatum non
obſeruant, niſi illi qui ſe ita tempratẽ operibus terrenis
accommodant, vt tamen lectioni & orationi, & ſi non
ſemper certe vel frequenter inſiſtant, ſecundum Apo-
ſtolum, Attende lectioni diuinæ doctrinæ. Et iterum,
Sine intermiſſione orate. Qui enim tales ſunt quotidie 1. Time. 4.
ſpiritaliter ſabbatum colunt. Qui vero inquieti ſunt & 1. Theſſ. 5.
iugiter terrenis actibus implicantur, de quibus ſcriptũ
eſt, Impedimenta mundi fecerunt eos miſeros, iidem
requiem habere nõ poſſunt. Attendite tertiam plagam,
huic tertio præcepto contrariam. Scynifes nati ſunt in Exod. 8.
terra Aegypti de limo, muſcæ minutiſſimę, inquietiſſi-
mæ, inordinatẽ volantes, in oculos irruentes, non per-
mittentes hominem quieſcere, dum abiguntur iterum
irruunt, dum expulſæ fuerint iterum redeũt. Quales iſtę
ſunt muſcæ, tales ſunt homines inquieti, qui ſabbatum
ſpiritaliter obſeruare, id eſt, bonis operibus ſtudere & M
lectioni vel orationi inſiſtere nolũt. Et quo modo cor-
pus humanum ab iſtis muſcis affligitur, ita cor illorum
diuerſis cogitationibus inquietatur & cõpungitur. Te-
nete præceptum, cauete plagam. Quartum præceptum
eſt, Honora patrem tuum & matrem tuam, huic con-
traria quarta plaga Aegyptiorum cynomyia, id eſt, mu Exo. 20.
ſca canina. Græcum enim vocabulum eſt. Qui enim pa
rentes honorare diſſimulat, muſca hunc canina, id eſt, Exo. 8.
diaboli nequicia ſpiritaliter affligit & cruciat, Caninũ
eſt enim parentes non agnoſcere. Nihil tam caninum,
quàm cum illi qui genuerunt non agnoſcuntur. Quin-
tum præceptum eſt, Non mœchaberis. Quinta plaga Exo. 20.
mors in pecora. Omnis enim qui aut vxore propria in-
temperate excepto filiorum deſiderio vtitur, aut certe
quod eſt crimen grauiſſimum, qui vxori aut filiæ alie-
næ aut ancillę vel ſuæ vel alterius inſidiatur, & non re-
uocatur pœnitendo, victus cupiditate beſtiarum, tan-
quam amiſſo homine erit pecus, nõ quaſi conuerſus in
naturam pecoris, ſed in humana forma habens ſimili-
tudinem pecoris, qui non vult audire dicentem domi-
num, Nolite fieri ſicut equus & mulus, in quibus nõ eſt Pſal. 31.
intellectus. Et illud, Homo cum in honore eſſet nõ in- Pſal. 48.
tellexit, comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimi-
lis fa-

A lis factus est illis. Sed si pecus esse non times, vel mori
Exo.20. sicut pecus time. Sextum præceptum, Non occides.
Exo.9. Sexta plaga pustulæ in corpore,& vesicæ bullientes &
scaturientes incẽdia vulnerum de fauilla fornacis. Ta-
les sunt homicidales. Ardent ira,quia per iram homi-
cidij fraternitas periit. Ardent homines iracundia,ar-
dent & gratia. Nã & qui vult subuenire feruet,qui vult
occidere feruet. Iste præcepto,ille morbo. Iste bonis o-
peribus,ille saniosis vlcerib⁹. O si possemus videre ani-
mas homicidarum, sine dubio plus plãgeremus quàm
putrescẽtia corpora vlceratorum. Sequitur præceptum
Exo.20. septimum,Non furaberis. Et plaga septima grando in
Exo.9. fructibus. Quod per furtum cõtra dei præceptum sub-
ducis,de cœlo perdes. Nemo enim habet iniustum lu-
crum sine iusto damno. Qui furatur verbi gratia, ac-
quiret vestem,sed cœlesti iudicio perdet fidem. Vbi lu-
crum,ibi damnum. Visibiliter lucrũ,inuisibiliter dam-
num. Lucrum sua cæcitate, damnum de domini nube.
Ergo qui suo malo desiderio forinsecus furantur,iusto
Exo.20. dei iudicio intrinsecus grandinantur. Octauũ præcep-
Exo.10. tum,Falsum testimoniumn non dices. Octaua plaga lo
B custa animal dente noxium. Quid enim vult falsus te-
stis nisi mordendo nocere, & consumere mentiendo?
Et ideo nos admonet Apostolus, ne nos falsis crimini-
Galat.5. bus appetamus. Si,inquit,mordetis,& comeditis inui-
cem,videte ne ab inuicem consumamini. Nonum prę-
Exo.20. ceptum,Non concupisces vxorem proximi tui. Nona
Exo.10. plaga densæ tenebræ. Si enim peccatũ est vxorem pro-
priam excepta causa filiorũ agnoscere,putas quale pec-
catum est alienam appetere? Verè densæ sunt tenebræ.
Nihil enim sic dolet in corde patientis, quo modo si
vxor illius appetatur. Et qui hoc facit alteri, nihil tale
voluisset pati. Alia mala solent homines patienter exci-
pere. Hoc autem nescio vtrum inuenire poterit qui pa-
tienter ferat. O quàm densas tenebras patiuntur, qui ta
lia faciunt & talia concupiscunt. Vere excitantur furo-
re horribili. Furor enim indomitus est vxorem alienã
commaculare velle atque polluere. Decimum præcep-
Exo.20. tum,Non concupisces vllam rem proximi tui,non pe-
cus,non ouem,non bouem,non aliquid omnino. Huic
Exo.12. mandato plaga decima contraria est, mors primoge-
C nitorum. Primogenita cordis nostri fides est. Nemo e-
nim bene operatur nisi fides præcesserit, sicut dicit A-
Hebr.11. postolus, Sine fide impossibile est placere deo. Omnia
opera tua bona, filij tui sunt spiritales,sed inter istos ti-
bi primogenita est fides. Quisquis rem alienam occul-
te concupiscit,internam fidem perdit. Erit enim pri-
mum sine dubio simulator obsequens nõ charitate,sed
fraude. Veluti amãs eum à quo se cupit fieri hæredem,
amare se dicit eum quẽ mori desiderat, & vt in re eius
se videat possessorem, optat vt proprium nõ relinquat
hæredem. Hæc fratres comparatio & quodam modo
contrarietas decem præceptorum,& decem plagarum
cautos nos faciat, vt habeam⁹ securi res nostras in præ-
ceptis dei. Res,inquam,nostras interiores in arca con-
scientiæ nostræ repositas. Ipsi sunt thesauri nostri quos
nobis nec fur nec latro nec vicinus malus poterit ali-
Mat.6. quando auferre: vbi nec tinea nec rubigo est metuẽda.
Istæ sunt enim veræ diuitiæ,id est,bona conscientia,iu
sticia,misericordia,castitas,sobrietas. Qui talibus rebus
plenus est, diues erit etiam si de naufragio nudus exie-
rit. Si diligenter hæc attenditis,& quę mala sunt fuge-
re, & quæ bona sunt volueritis auxiliante domino ex-
ercere,eritis populus dei, & de iniqua Aegyptiorũ ser-
uitute, id est, spiritalium nequiciarum persecutione li-
berati, ad terrã repromissionis poteritis fœliciter per- D
uenire, præstante domino nostro Iesu Christo, cui est
gloria & imperium cum patre & spiritu sancto in se-
cula seculorum, Amen.

Item eodem die sermo de iudicibus, qui habetur inter sermones ad fratres in eremo XXXV.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Perrexit Iesus in montem Oliueti & cætera, quæ habentur in expositione doctoris Ibidem, Et inter sermones de Verbis domini XLVII. Ioan.8.

Dominica quarta in Quadragesima, de decem chordis, & decem præceptis. Sermo I. qui habetur tomo nono, fol. 199. col. 1. Ser. XCVI.

Eodem die, de filiis Israel:
Sermo II.

HAEc dicit dominus Moysi, Sine vt faciam te
in gentem magnam. Graue est discutere per- Ser. XCVII
sonam qui in infidelitatem cadit, dum maius Exo.32.
quod accepit perdit. Quis Iudęorum inexolu-
biles nodos nescit? Quis perfidiam & audaciam nõ de-
ponit? Legunt elogia sua, quod in præuaricatione parẽ-
tum non defuisset vindicta. Irata seueritas promitur,& E
contumacia non emendatur. Clemẽtia leuius irascitur,
quia citius miseretur. Ipsius erit iudiciũ,& probare di-
gnum,& delinquentibus indulsisse peccatum. Quid di
co? Deus illos horruit, aut amauit? Absit. Si horruit pec-
catores cõtempsit. Sed amauit, ideo frequenter indul-
sit. Reuertimini,inquit,ad me,& reuertar ad vos. Eorũ Zacha.1.
quidem sunt scelera aut rea lingua, aut conscientia cri-
minosa. Vos,inquit,de patre diabolo estis. Non potest Ioan.8.
differri vindicta, vltio non procrastinabitur, Tanta e-
nim sunt crimina vsurpatione concepta, vt nõ parcant
generi, cum rei videantur authori. Clamauerũt,inquit, Psal.106.
ad dominum cum tribularentur, mittitur, dux qui po-
pulum Israëliticum redderet liberatum. Parantur Ae- Exod.7.
gyptiis dignæ & innumerabiles plagæ ignominiæ, ad & 8.
vindictã scynifes processerũt, vineas bruchus absũmp-
sit, fructifera ligna locusta vastauit: terrorem ex gran-
dine, vlcera, tumultus, voces, flammas, addicta pecora, F
armenta prostrata, aquas in sanguinem mutatas, pro-
stratas ranas, pisces occisos: prædurantur elementa nul
lo rigore, siccantur fluenta in rei miraculo curuata, &
in muro suspenditur vnda, insuetum iter mirantur flu-
ctus, miratur & populus, Quid incredule popule nocte
desperas? Signum tibi erit columna, quam Christus il-
luminat. Securus iter quod arripis vade, antecedet te
Christus. Et quia prosequitur Christus fiducia non ter-
ror debet esse, securus ad promissa peruenies, atque vti-
nam non rebelles. Apertũ intrant mare Aegyptij quos
circũfusi fluctus festinanter ruentes perdunt. Medij ma Exo.14.
ris arena vngulã sensit, mare cursus sustinuit equitum.
Sed hæc vindicta debebatur, vt citius periret, qui con-
sequi denegauit salutem. Quid dubitas de hoste? Tute
iam procede, mortuum videbis, probabis defunctum,
cui antè fueras seruus. In eremum exitur, nec cõtume- Exo.16.
lia differtur. Murmurant, petunt cepas & pepones, me- Nume.11.
rito insulsi & quos nõ gratiæ sales condunt, vilem ex-
petunt cibum. Cepas, ait, vt extorquerentur eis lachry-
mæ ex delicto collectæ. Nõ aquarum in fluuius natura
degenerat, communem liquorem amaritudo tristaue-
rat, lignum mittitur, dulcedo reparatur. Petra percussa Exo.17.
sitientibus potum præbuit virga, nec veternosa eis dis-
suta sunt vestimenta, aruo sterili nõ defuit manna. Pul-
mentarium poscitur, desideriis omnia conferuntur. Sa-
porem

G porem sensit quisque quem voluit in ore dum manducauit. Petunt sibi quod colerent, atque vtinam simpliciter postulassent. Sed plebs quæ dotales tabulas lege mariti perceperat, de corruptela disponit, & de adulterio cogitat. Quid te infidelis vis iungere consortio digno? Mater tua displicuit repudiata per libellum repudij pronunciante Esaia, nec summo charismate es digna, cum execrabilibus factis videaris ingrata. Non seruies, inquit, deo alieno. Aorũ igni apponitur, & ingrati infaustum scelus expetunt, adorant imaginem quem succensus eiecerat ignis. Vbi est quod mandatum est: Audi Israël, dominus de⁹ tuus vnus est. Vitulus tuus vbi erat, cum tibi Christus in mari itinera præparabat, mare aperuit, sitientibus potum præbuit: fessos ieiunio reparauit? Luxuriosa gentilitas, post saturiem lusum quærit. Sedit, inquit, populus manducare & bibere, & surrexerunt ludere, Atque vtinam verbis fuissent dicta, non factis fuissent admissa. Ecce iam pater Abraham transfertur in gentem magnam. Ecce quid criminis admit-

Exod.16. Exo.32. Esa.50. Exo.20. Exo.32. Deut.6. Exo.32. Gene.15.

H tit primitiuus, quid gratię meretur secundus. Vendidisti mihi primat⁹ tuos, delicto factus seruulus fratri tuo. Radix quidem me aliena portat, sed noua gratia meũ caput impinguat. Ducem se ergo dominus ingrato populo præbebat, exercitum Christi per inaccessa loca & deuia deserta terrarum non turbauit iter ignotum. Igitur exoritur impugnante diabolo profana tentatio, fit repente populus diuinis beneficiis ingratus, mẽs eius à veritate desciscit, deseruit vitæ largitorem, & secutus est mortis authorem. Vnde simulacra colentium cæca stulticia, imò non ferenda dementia, mortali manu formatum vitulum putare diuinum? Acerbior indignitas rerum est, vt pecoris sit figura terrori, & cum deus animalia omnia homini subiecerit, ipse se in famulatũ pecudum sponte deiecerit. Adeo formatur vitulus stultorum collationibus inauratus: & quem nullus naturalis motus quacunque flectebat, eum demẽtia perfidorum subiugata ceruice portabat: & cuius aures nullus penetrabât auditus, vel aliqua cõmotio sensibilis agitabat, has incassum demẽtis populi oratio stulta pulsabat: & cui visum modulantibus palpebris vitali motu artificis phantasia non dederat, nec genitrix natura contulerat,

I eum videntes ingrati deo supplices adorabant. Præcedebat in eremo populum carens spiritu vitulus figuratus, vt tali duce demens populus vteretur, qualis fuerat & ipse delictis effectus. Et ne tanti mali sine vindicta in posteros manaret exẽplum, statim vindicatur in reos. Dum enim malis modus imponitur, frangitur licentia peccatorum: Frequenter enim plagis disciplina corrigitur, si nihil proficiant hortamẽta iustorum. A damnabilibus factis homines vindicta compescit, quos in bonis operibus beneficia dei retinere non possunt. Si enim non inter primos peccantium lapsus consuleret, sed in futurum suspenderet vltionis occursum diuina censura, proculdubio scelestorum omnium latius processisset audacia, Denique si vis tuurum proficere disciplinam, exerce cẽsuram. Vbi dei futuræ vindictæ solicitudo versatur, illic aut non peccatur, aut tardius delinquitur. Censura enim interdum quidam suscipiunt supplicium, vt multi corrigantur in paucis, ne postmodum ita commotus incipiat grassari per multos. Risus frequens corrumpit mores, relaxat quoque neruos rigoris astrictos, seuerus autem vultus custos est disciplinæ. Si enim delinquentibus freqũeter indulges, peccator non proficit ad salutem.

K *In eadem dominica Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Abiit Iesus trãs mare Galilææ quod est Tyberiadis & cætera: quæ habetur in expositione doctorum ibidem.* *Ioan.6.*

Feria secunda post quartam dominicam, de Thuribulis: Sermo I.

Sermo XCVIII.

MOdo fratres dilectissimi cũ diuina lectio legeretur, audiuimus dixisse dominũ ad Moysem, vt thuribula in quibus superbi illi ac rebelles incensum obtulerant cõflaret, & producta in laminas altari affigeret, vt essent in testimoniũ rebellium & superborum. Thuribula, inquit dominus, quæ sanctificata sunt in mortibus peccatorũ, facito eas laminas ductiles & circunda ex eis altare, quia oblata sunt coram domino & sanctificata sunt. Hoc ergo per hanc figurã videtur ostendi, ꝙ thuribula ista quę scriptura nominat ærea, imaginẽ teneant scripturæ diuinæ, cui scripturæ hæretici ignem alienum imponẽtes, sensum videlicet per errorem & intelligẽtiam alienam à deo & veritati contrariã introducentes, incensum do- L mino non suaue, sed execrabile offerũt. Ista ergo thuribula ærea, id est, hæreticorum voces, si adhibeamus ad altare dei, vbi diuinus ignis est, vbi vera fidei prædicatio, melius ipsa veritas ex falsorum comparatione fulgebit. Si enim verbi gratia dicam, ponam dicta Arrianorum vel Manichæorum, aut alterius cuiuslibet hęreticorum, & ex sermonibus veritatis ac scripturarũ diuinarum testimoniis velut diuini altaris igne cũfutem, nônne euidẽtior eorum ex ipsa cõparatione apparebit impietas? Nam si doctrina ecclesiastica simplex esset, & nullis extrinsecus hęreticorum dogmatum assertionibus cingeretur, nõ poterat tam clara & tam examinata videri fides nostra. Sed idcirco doctrinã catholicam contradicentiũ obsidet impugnatio, vt fides nostra nõ ocio torpescat, sed multis exercitationibus elimetur. Propter hoc denique & Apostolus dicebat, Oportet autem hæreses esse vt probati quique manifesti fiãt inter vos. Hoc est dicere, Oportet hæreticorũ thuribulis altare circũdari, vt certa & manifesta omnibus fiat fidelium atque infidelium differentia. Cum enim fides catholica velut aurum cœperit fulgere, & prędicatio eius M vt argentum igne probatum intuentibus resplẽduerit, tunc maiore cũ turpitudine, & dedecore hæreticorum voces obscuri æramenti vilitate sordebũt. Hæc autem diximus de thuribulis eorum qui cũdemnati sunt, quæ altari iubẽtur affigi, quod ex comparatione impiorum isti clariores appareãt: simul vt & posteris daretor exẽplum, ne quis præsumptione superbi spiritus non sibi à deo datũ munus pontificatus inuaderet: sed vt illi credatur quem nõ ambitio humana, non fauor corruptus asciuerit, nec munerum oblatio profana surrogauerit, sed meritorum cõscientia & dei voluntas assumpserit. Quod ergo pertulerũt superbi illi Leuitæ, qui domino non iubente sibi sacerdotium vendicabant, hoc patiũtur quicunque se aut ad episcopatus, aut presbyteratus, vel diaconatus officium vel muneribus aut adulationibus impudenter conantur ingerere. Quo modo combusti sunt illi in corpore, sic isti exurẽtur in corde. Hortatur ergo Moyses pontificem magnum vt offerat incẽsum in castris, & exoret pro populo. Iã enim, inquit, vastari populus cœpit. In spiritu videbat Moyses quæ gerebantur. Abiit ergo Aaron vt offerret incẽsum pro populo, & stetit inter viuos & mortuos, & mitigat⁹ est furor dei. Si intellexistis historiæ ordinem, & oculis vt ita di-

Nume.16. 1.Cor.11. Nume.16.

A ita dicam cernere potuisti stantem pōtificem medium inter viuos & mortuos, ascēde nunc ad verbi huius celsiora fastigia, & vide quo modo verus pontifex Iesus Christus assumpto thuribulo carnis humanæ, & superposito igne altaris, anima sine dubio illa magnifica cū qua natus est in carne, adiecto etiam incenso qui est spiritus immaculatus, medius inter viuos & mortuos stetit, & mortem non permisit vltra grassari, sed sicut apo- *Heb. 2.* stolus dixit, destruxit eum qui habebat mortis imperiū, id est, diabolum, vt qui in ipsum pontificem Christum credit, iam non moriatur, sed viuat in æternum. Hoc fuit ergo mysterium, quod postea futurum iam tunc angelus ille qui populum vastabat expauit. Agnoscebat enim figuram thuribuli & ignis & incensi, & qualis offerenda esset deo hostia ab eo qui medius mortuorum viuorumq; constituendus erat prçuidebat: & illos tunc imago præfigurata saluauit, ad nos autem salutis veritas ipsa peruenit. Neq; enim indumenta pontificis purpura ac lana byssoq; contexta erubuisset angelus ille vastator, sed ista quæ futura erant indumenta domini & saluatoris nostri singularis & magni pontificis intellexit, & his cessit quibus vtiq; vniuersa creatura inferior
B erat. Puto autem quòd non solum primo aduentu domini & saluatoris nostri forma ipsa completa sit, sed eadem fortasse seruabitur & in secundo. Veniet iterum filius hominis, & cum venerit sine dubio inueniet quosdam mortuos, quosdam viuentes. Hoc loco non incōgrue mortui intelliguntur, illi qui nimietate scelerum in peccatis suis mortui comprobantur, viuentes autem illi qui in operibus vitæ permanserint. Veruntamen vtrolibet modo stabit etiam in futuro magnus hic pontifex & saluator noster medius viuorum & mortuorū. Sed & tunc forte medius viuorum & mortuorum stare dicendus est, cum statuet oues quidem à dextris, hæ- *Matth. 25.* dos autē à sinistris, & dicet his qui à dextris erunt, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. His autem qui à sinistris sunt dicet, Ite in ignem æternum operarij iniquitatis, quem præparauit pater meus diabolo & angelis eius, quoniam non noui vos. Et sunt vtique mortui qui in ignem mittuntur æternum: Sunt autem viui illi qui mittuntur ad regnum. Ad quod regnum vos pius do-
C minus perducere pro sua pietate dignetur, cui est honor & imperium cum patre & sancto spiritu in secula seculorum, Amen.

Eodem die, de virga Aaron Sermo II.

Ser. XCIX. Mnis princeps tribus populi habet virgā. Non *Nume. 17.* enim potest quis regere populum, nisi habeat virgam. Vnde & Paulus apostolus, quia prin- *1. Cor. 4.* ceps erat populi, idcirco dicebat: Quid vultis? In virga veniam ad vos, an in charitate & spiritu mansuetudinis? Omnes ergo principes tribuum habeāt necesse est virgas suas, sed vnus est solus, sicut scriptura dicit, verus pontifex, cuius ille Aaron sacerdos præferebat figuram. Huius ergo virga germinauit. Sicut enim virga Aaron germinauit in populo Iudæorum, ita crux Christi floruit in populo gentium. Verum quoniam vt sæpe ostendimus, verus pontifex Christus est, ipse solus est cuius virga crucis, non solum germinauit, sed & floruit, & omnes credētium populorum fructus exhibuit. Quis autem iste est fructus quem attulit? Amygdalas, inquit. Amygdalæ fratres, nuces sunt. Qui fructus primo quidem indumento amarus est, sequenti munitur ac tegitur, tertio sumentem pascit ac nutrit. Talis ergo est in Ecclesia Christi doctrina legis ac Prophetarum.

Prima literę facies satis amara est, quę quidem circum- D cisionem carnis præcipit, quæ de sacrificiis mandat, & cætera quæ per occidentem literam designantur. Hæc omnia tanquam amaram nucis corticem proiice. Secundo in loco ad munimenta tecta peruenies, in quo vel † mortalis doctrina, vel ratio continentię designa- *† al. moralis.* tur. Quæ necessaria quidem sunt ad custodiam eorum quæ seruantur intrinsecus, frangenda tamen quandoq; & sine dubio dissoluenda sunt: vt si verbi causa dicamus, abstinentia ciborum, & castigatio corporis donec sumus in corpore isto corruptibili, & passibili sine dubio necessaria est: cum autem superueniente morte confractum fuerit & resolutum, & resurrectionis tempore incorruptibile ex corruptibili redditum, atque ex animali spiritale, non iam labore afflictionis, nec abstinentię castigationē, sed qualitate sui nulla iam corpori corruptela dominabitur: Sic ergo & nunc durior testa nucis velut necessaria abstinentiæ ratio videtur, & postmodum non quærenda. Tertio autem loco, reconditū velut in nuce inuenies secretum mysteriorum sapientię & scientiæ dei sensum, quo nutriantur & pascantur animæ sanctæ, non solum in præsenti vita, sed etiam in fu-
tura. Ipse enim est pontificalis fructus, de quo promit- E titur his qui esuriunt & sitiunt iusticiam, quia ipsi satu- *Matt. 5.* rabuntur. Hoc igitur modo in omnibus scripturis tri- *Prouer. 22.* plex huius sacramenti ratio percurrit. Sic & sapientia monet, vt describamus eam nobis in corde tripliciter, ad respōdendum, inquit, verbum veritatis his qui proposuerunt nobis. Nam quia sacramentum sacerdotale *Nume. 17.* est virga nucis, idcirco arbitror etiam Hieremiam qui *Hiere. 1.* erat vnus ex sacerdotibus ex Anathot vidisse virgam nuceā, & prophetasse de ea illa quæ scripta sunt, vel de virga nucea, vel de lebete siue olla succensa, quasi ostenderit per hęc in virga nucea esse vitam, & in lebete succensa esse mortem. Vita enim & mors ponitur ante fa- *Hiere. 21.* ciem nostram, & vita quidem Christus in sacramento nucis, mors autem diabolus in figura lebetis succensæ. Si ergo peccaueris, portionem tuam pones cum olla succensa. Si autem iuste egeris, efficietur portio tua in virgam nuceam cum magno pontifice. Sed & in canticis canticorum sponsa dicitur descendisse in hortum *Canti. 6.* nucis, vbi etiam pariter cum nucibus sacerdotalium quodā modo pomorū copiam perscribitur inuenisse.
F Diligenter attendite fratres, quia vnum promisit Deus futurum in virga, sed plura dedit. Verum est fratres: Consuetudinis suæ rem fecit dominus noster. Semper enim maiora tribuit quàm promittit. Et erit, inquit, homo quemcumque elegero, virga eius germinabit: hoc est solum quod promisit Deus, vt virga eius quem eligeret germinet. Vbi vero ad rem venitur, vt quod promissum est ostēdatur impletum, non vnum illud quod promissum fuerat effectum dicitur, sed vide quanta ad- *Nume. 17.* dantur. Ait enim scriptura, Ecce germinauit virga Aaron in domo Leui. Hoc est vnum illud sine dubio quod fuerat repromissum. Sed adduntur alia, & dicitur: Et produxit frōdes, & protulit flores, & germinauit nuces. Cum ergo de solo germine fuisset repromissum, vide quanta largitur deus, vt non solum germen produxerit, sed & frondes: & non solum frondes, sed & flores: & non solum flores, sed & fructus. Quid igitur est quod ex his colligi & cōtemplari possit videamus. Primum omnium resurrectionis ex mortuis sacramentum in his euidenter agnoscimus. Virga enim arida germinat, cum corpus extinctum cœperit reuiuiscere. Quæ sunt autem quatuor ista, quæ resurgenti corpori præsta-

G buntur? Vt seminatum in corruptionē, surgat in incnrruptinne: 1. Cor. 15. Et seminatum in iofirmitatem, surgat in virtute: Seminatum in ignnminiam, surgat in gloria: Et seminatum corpus animale, resurgat cnrpus spiritale. Ista sunt quatuor, quę virga arida cnrpnris nnstri in resurrectione germinabit. Sed redeamus ad ea quę de virga dicere cœperamus. Possumus adhuc sic intelligere eorum quæ virga germinauerat differētias. Omnis qui in Christo credit, primo moritur, & pnst hoc renascitur. Et est etiam in figura quòd virga arida pnstmndum germinat. Est ergo primum germen, prima hominis in Christo confessio. Secundo frnndescit, vbi renatus donum gratiæ dei sanctificatinnemq; susceperit. Inde affert flores, vbi prnficere cœperit, & mnrum suauitate decorari, ac fragrantiam misericordiæ & benignitatis effundere. Ad vltimum quoque affert etiam fructus iusticiæ, quibus non solum ipse viuat, sed & aliis vitam prębeat, Cum autem ad perfectum venerit, & protulerit ex se verbum fidei, verbum scientiæ Dei, & per doctrinam suam alios lucrifecerit, hnc est attulisse fructus quibus alij nutriantur. Sic ergo singuli quiq; credentium de H virga Aarnn, quę Christus est, germinantur. Quorum quatuor istæ differentię in aliis scripturę locis velut ætates quatuor designantur, quas Ioannes Apostolus in 1. Ioan. 2. epistola sua distinctione mystica cnmprehendit. Ait enim: Scripsi vobis pueri, scripsi vnbis adolescētes, scripsi vobis iuuenes, scripsi vnbis patres. In quibus vtiq; nō corporales ętates, sed spiritualium profectuum differentias ponit. Sic etiam in hoc sacerdotalis virgæ germen obseruabimus designari. Habentur ergn omnia hęc nō tam in virga Aaron, quàm in ea virga quæ exiit de radice Iesse, Esaia. 11. & flos de radice eius asceodit, supra quem requiescit spirit⁹ dei. In qun nec hoc ipsum videtur nciosum, quod exire dicitur virga, & flos ascēdere. Quāuis enim vnus sit Christus, siogulis tamē diuersus efficitur, prout indiget is qui nperatur. Qui ergn segnior est & negligentior, pro disciplina Christus ei efficitur virga, & in virga onn ascendere dicitur, sed exire. Exeūdum namque est ei, qui inutilis & ignauus est, de eo statu in quo non recte consistit, transeundum ad alium statum tanquam virgæ compulsione, id est, seueritate doctrinę rigidioris admonitu. Qui vero iustus est, quia iustus sicut palma flnret, Psalm. 91. in hnc ascendere dicitur Christus. Sic ergo qui verberibus indiget, exit ad eum virga. Qui autem proficit ad iusticiam, ascendit ei in florem. Ascendit autem quousque afferat fructus spiritus, qui sunt charitas, pax, patieotia, & reliquæ virtutes in Christn Iesu dnminn nostro.

Item eodem die homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem: Prope erat Pascha Iudæorum, & ascendit Iesus Hierosolymam & cætera: quæ habetur in expositione doctoris. Ibidem. Ioan. 2.

Nume. 13. *Feria tertia post quartam dominicam in quadragesima, de exploratoribus & de botro: Sermo I.*

Sermo C. Nume. 13. MOdn cum diuina lectio legeretur, audiuimus quòd tempore illo quo missi sunt dundecim explnratnres ad considerandam terram repromissinnis, dūo ex illis vuam miræ magnitudinis in phalanga detulerint ad filios Israël. Duo isti fratres dilectissimi, multis modis intelligi possunt. Nā & duo testamenta nnn incongrue significasse creduntur, & duo præcepta quibus diligitur deus & proximus. Pnssunt etiā in histnria & allegnria intelligi. Quòd autem duûm testamentnrum typum habuerint, hinc euidenter agnoscimus, K quia qun modn in medio duorum illnrum vua exhibita legitur, ita in medio duûm testamentnrum Christus dominus euidēter agnoscitur: secundum illud qund scriptum est, In medio duûm animalium cognnsceris: Abacu. 3. id est, in medio nnui vel veteris testamenti. Quòd autem dixit, In medin, nnn sic intelligendum est, quòd Christus inter nnuum & vetus testamentum sic fuerit mediis, vt nec in nnuo nec in veteri cōtineretur. Nō ita est fratres charissimi. Sed quod ait, In medio duûm animalium cognnsceris, hnc sentiendum est quòd sit in medio veteris testamenti, & in medio nnui: id est, intus in interiori & spiritali intellectu, non in litera quæ non solum Iudæos, 2. Cor. 3. sed etiam hæreticos omnes cōsueuit occidere, sed in spiritu qui omnes Christianos spiritaliter intelligeotes viuificat. Hnc est ergo, in medin duûm animaliū cognosceris, in interinri sensu noui siue veteris testamenti. Exhibita est ergo vua à duobus. Isti autem duo qui vuam de terra repromissionis afferre meruerunt, sicut iam diximus, possunt intelligi etiam dun præcepta dilectionis, id est, diliges deum & diliges proximum. Matt. 22. Denique considerate fratres, L quia sicut illi duo pendeotem vuam attulerunt, ita & de istis duobus, id est, dilectinne Dei & proximi dicitur, In his dunbus præceptis tota lex pendet & prophetæ. Sicut enim vua illa Christum deum figurauit, ita & terra repromissionis in qua natus est, sanctæ Mariæ videtur imaginē prætulisse. In ipsa enim impletum est, Veritas de terra orta est. Psalm. 84. Quo modo autem beata Maria non fuit terra repromissionis, quæ per Prophetam multo ante prnmissa est? Nam per beatum Esaiam domious eam ante multa annorum spacia repromisit. Sic enim ait, Ecce virgn in vtero cōcipiet & pariet filium. Esaia. 7. Exhibita est enim vua de terra reprnmissionis. Ipsa est enim de qua legimus, Suxerunt mel de petra, & oleum de firma petra. Deute. 32. Et de ipsa scriptum est: Petra autem erat Christus. 1. Corin. 10. Et illud, Cum adipe renium, & sanguine vuæ. Gene. 49. Et iterū, Lauabit in vinn stnlam suam, & amictum suū in sanguine vuæ. Hæc, inquam, vua in ligno suspensa dunrum defertur obsequio, quę nobis vtiq; sicut iam dictum est, duûm testamentnrum repræsentātur oraculis, quæ in ligno crucis pependit, cuius vinum in precium nostrum passinnis expressione profluxit. Sed operępreciuin est arcana sacramentnrum aperiri effectibus rerū. Haoc vuam duo deferunt inserto vecte pendentem. M Possunt isti duo etiam Christianum vel Iudaicum populum figurare. Isti ergn sunt duo, id est, syoagogæ vel Ecclesiæ populi. Et quia prinr fuit Iudæorum populus præcedit Iudæus, sequitur Christianus. Salutē suam hic ante cnnspectum suum gerit, ille post dorsum. Hic obsequium pręfert, ille cootēptum. Ideo & de Iudæis Propheta testatur, Psalm. 68. Obscurentur oculi eorum ne videant, & dorsum illorū semper incurua. Incedunt duo sub sacrn fasce nrdine suo. Hic semper videt, ille semp relinquit. Iudęus autem proximum se æstimat, sed absentat. Christianus ergo pręsenti mnnere fruitur, Iudęus solo onere pręgrauatur. Quia Christus sicut credēti salus, ita oous est non credenti. Iudęis enim ille specialiter annunciatus: de quibus dictum est, In sua venit, & sui eū nnn receperunt: Ioan. 1. Factus est eis lapis nffensionis & petra scandali: Roma. 9. & quem Israël nnn cognouit, gentium fides recepit. Et ideo post sequitur iste, sed spem suam sub oculis habēs antecedit & proficit: ille prior gradit̄, sed deserit & recedit. Portat quidē Christū in lege Iudæus, sed à gratia quam in mysteriis portat auersus est, quia quē prædicatinne

A tione suscepit electus, corde perdit incredulus: & quem vnus aspernatur io lege, alter miratur in corpore. Vnde amborum dominus & redemptor noster ab hoc adorante gestatur, ab illo se auersante suspenditur: Ac sic impletum est in Iudæis: Posuerunt ad me dorsa, & non facies suas. Et quia Christum dominum quem prior populus Iudæorum, & post dorsum reliquit & crucifixit, nos postea venientes adorare & portare meruimus: secundum illud quod apostolus ait, Glorificate & portate deum io corpore vestro: quantum possumus cum ipsius adiutorio laboremus, ne à ceruicibus nostris tā sanctam sarcinam malis operibus deponamus. Sarcina enim Christi, leuare consueuit non premere. Sic & ipse io Euangelio dixit, Iugum meum suaue est, & onus meū leue. Si enim iugum Christi subdita & humili ceruice suscipimus, magis nos portat quàm à nobis portetur. Sicut enim iugum seculi semper premit, ita iugū Christi leuare consueuit. Et quia omnis homo aut Christum portando erigitur, aut iugum seculi sustinendo ad inferiora deprimitur, attendat vnusquisque conscientiam suam: & si se sanctis cogitationibus & bonis operibus iugum Christi portare cognouerit, gaudeat & deo gratias agat, & cum grandi solicitudine, vel timore perseuerare contendat. Qui vero luxuriosis cogitationibus & malis operibus durissimo mūdi huius iugo se nimiū grauari cognoscit, orationibus, ieiuniis vel eleemosynis proiiciat iugum diaboli, vt mereatur excipere iugū Christi, & de omnibus malis actibus suis cum propheta fideliter dicat: Dirumpamus vincula eorum, & proiiciamus à nobis iugum ipsorum. Tunc enim de illa spiritali vua de qua nobis vinum læticiæ prælum crucis expressit, cum secura conscientia bibere poterimus, si nos nec luxuria sordidauerit, nec iracundia combusserit, nec inflauerit superbia, nec auaricia obscurauerit, nec inuidia vipereo veneno percusserit. Omnia enim ista de corde suo debet expellere, qui ad altare desiderat vel optat accedere. Et quia spiritalis vindemia, id est, paschalis solennitas imminet, in qua festiuitate botrus ille, de quo superius diximus, per iniuriam vel pondera crucis expressus est, de tanta ac tali vua accepturi calicem salutaris, & vinum lęticiæ bibituri, exceptoria cordis vel pectoris nostri cum grandi nitore ac diligentia, ieiuniis, vigiliis, orationibus, Eleemosynis & præcipue C castitatis nitore mundemus: Contra nullum hominem odium in corde seruantes, & non solum amicos, sed etiam inimicos & aduersarios diligentes, cum secura conscientia in oratione dominica dicamus, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, prestante domino nostro Iesu Christo, cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

1. Cor. 6.

Matt. 11.

B

Psalm. 2.

Mat. 6.

Nume. 21.

Eodem die, de serpente æneo, Sermo II.

Ser. CI.

IN lectione quæ nobis recitata est fratres charissimi, audiuimus ꝙ eo tempore, quo propter superbiam Iudęorum & murmurationem eorum contra dominum à serpētibus regulis, id est, basiliscis in deserto populus vastabatur, præceperit dominus Moysi vt serpentem ęneum faceret, eumq; in ligno suspenderet, quē percussi respicientes ab interitu sanarentur. Serpens iste fratres dilectissimi, licet hoc satis mirum esse videatur, tamen figurauit incarnationē domini. Durum forte alicui videri poterat ista significatio, nisi hoc ipse dominus io Euangelio suo dixisset. Sic enim ait, Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis. Suspensus est ergo tunc serpens ęneus in conto, quia Christus suspendendus erat in ligno. Tunc enim quicumq; fuisset à serpente percussus, serpentem æneum respiciebat & sanabatur: nunc vero humanum genus quod à spiritali serpente diabolo percussum fuerat, Christū credendo respicit & sanatur. Quicumque percussus serpentem illum æneū non vidisset, moriebatur. Ita est fratres, nisi quisq; in Christum crediderit crucifixū, diaboli veneno premitur. Tunc enim vnusquisque respiciebat serpentem mortuum, vt posset euadere viuum: Nūc vero qui vult diaboli vitare venenum, Christum respiciat crucifixū. Et quia mors à morsu nomen accepit, & generi humano morsus antiqui serpentis acciderat, & mors nisi à morte superari non poterat: ideo mortem Christus sustinuit, vt iniusta mors iustam vinceret mortem, & liberaret reos iuste, dū pro eis occidebatur iniuste. Quicquid enim diabolus in Adam exercuerat, quasi iuste videbatur egisse in homine, qui se volens arboris delectatione vēdiderat. In Adam ergo quasi in proprio seruo iure sibi domino dominium vēdicauit: in passione autem Christi in quo peccati maculam non inuenit, iniuste mala omnia perpetrauit. Sic & ipse dominus in euāgelio dixit, Ecce venit princeps huius mundi, & in me nihil inuenit. Quid est nihil inuenit? Nullum omnino peccatum. Et in Psalmis, Quæ non rapui, inquit, tunc exoluebam. Quod ergo iuste debebat Adam, Christus iniuste mortem suscipiendo persoluit. Ille expandit manum ad pomorum dulcedinem, iste ad crucis amaritudinem. Ille arborē necis, iste salutis ostendit. Ille se contra deum erexit & cecidit, Christus se humiliauit vt omnes erigeret. Adam mortem vniuersis intulit, & Christus vitam omnibus reparauit. Respiciebat ergo vnusquisque ad serpentem æneum, & à venenatis serpentibus sanabatur. Serpēs æneus in ligno positus venena viuorum serpentiū superauit, & Christus in cruce suspensus & mortuus antiqua diaboli venena restrinxit, & omnes qui ab eo percussi fuerant liberauit. Quare tamen serpens ille non de auro, non de argento, sed de ęramēto fuerit factus, videamus. Hoc mihi videtur ꝙ duas significationes habere possit. Vnam propter diuturnitatem, quia vasa ænea durare diutius solent. Aliā propter vocis claritatem, nam inter omnia metalla vasa ærea maiorē tinnitum reddere & longius sonare solent. Doctrina non in vna tantum gēte Iudæorum innotescere, sed per vniuersum mundum claro salutiferæ prædicationis sono poterat peruenire: ideo serpens ille æneus efficitur, vt doctrina Christi in vniuerso mundo clarius prædicetur: secundum illud quod de apostolis scriptum est, In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Et tamē fratres etiam secundum medicorum carnalium disciplinam, quibus de morte serpentis contra viuorum serpentium venena salubria præparātor antidota, non est incongruum, vt mortuum debeat serpentem intendere, qui à viuorū serpentiū venenis desiderat liberari. Hæc ergo omnia ideo diximus, vt quoscumq; serpentis, id est diaboli & angelorum eius venena percusserint, ad Christum qui in similitudine illius ænei in ligno suspensus est fideliter aspiciant, vt cum beato Paulo apostolo dicere possint, Mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi per quem mihi mundus crucifixus est & ego mundo. Et quia de beatę crucis mysterio diutius loqui & dulce est & salubre, reliquas eius significationes breuiter si iubetis charitatis vestræ auribus intimamus. Quid enim dulcius, quid suauius vel cogitari vel

Nume. 21.

Ioan. 3.

D

Gene. 3.

Ioan. 14.

E

Psalm. 68.

Nume. 21.

F

Psalm. 18.

Gala. 6.

G dici poteſt quàm ſanctę crucis myſteriũ,per quã non ſo
lum ab inferis reuocari,ſed etiam in cœlos eleuari me-
ruimus. Quia ſine vlla dubitatione vbi caput noſtrum
Chriſtum aſcendiſſe credimus, membra illius ſecutura
eſſe cõfidimus. Ligni crucis etiam vmbra vel figuræ,in
veteri quoq; teſtamento plurimum valuerunt. Nullum
Moyſes ſigoum ſine ligni ſacramento peregit. Vt enim
Exodi.4. ſigoa & prodigia in Aegypto faceret,virgam accepit à
domino,& ad ſigna quæque diuinitus audiebat & dice
batur ei: Eleua virgam tuam. Non vtique deus virgę au
xilio indigebat,ſed erigebatur vt ſcire poſſimus quantũ
eſſet illud futuri ligni myſterium, cuius fuerat vmbra
figuratum virgæ illius ſacramentum. Forte ſi rubrum
Exodi.14. mare diuidendum eſt, iubetur Moyſes eleuare virgam,
& mare cognoſcens venturi ligni figuram,mox iter po
Exodi.15. pulo pandit inſuetum. Si ad aquam merrhę amarã ve-
niuir, niſi lignum in ſe ſuſceperit non dulceſcit. Quæ
res erat indicio, amaritudinem gẽtium per lignum cru
Exodi.17. cis io vſum dulcedinis quandoq; eſſe vertendam. Si au
tem non habet aquam populus vnde bibat,petra ligno
percutitur, & dat per gratiam quod non habuerat pee
Vbi ſupra naturam. Si Amalech ſæuus hoſtis occurrit, Ieſus filius
H Naue virgam tenere manu iubetur, & Moyſes brachia
ſua in modum crucis extendere, ac ſic per figuram cru
4.Reg.6. cis vincitur inſuperabilis inimicus. Sed nec Heliſæus
ligni huius myſtici virtutem penitus ignorauit, qui ſe-
curim de manubrio in gurgitem lapſam miſſo in flumi
ne ligno de profundo euocauit, ſignificans vtiq; dura
corda & ferreas hominum ceruices de profundo emer
ſas errore, ligno crucis eſſe in poſterum ſubiugãdas. O
crux cuius tantus ac talis decerpitur fructus. Fructus au
tem crucis, gloriæ eſt reſurrectio. Hic fructus ligni hu-
Pſalm.1. ius, vere plantatus eſt ſecus decurſus aquarum. Semper
enim cruci baptiſma iungitur. Dedit hoc lignum fru-
ctum in tempore ſuo, dedit fructum interim domini
reſurrectione, dabit & cum apparuerit de cœlis ille qui
viſus eſt ſuper terram, cum præcedente ipſo crucis ſig-
no iam fulgido venerit de ſupernis:tũc reſurgent cor-
Pſal.149. pora ſepultorum,tunc exultabunt ſancti io gloria,tunc
in ſuis cubilibus lætabuntur,qui nunc de ſui regis ac do
mini cruce non confunduntur, ſed potius gloriantur.

Item eodem die homilia de eo quod ſcriptum eſt ſecundum Ioan-
Ioan.7. *nem: Iam die feſto mediante, aſcendit Ieſus in templum & do*
cebat: & cætera, quæ habetur in expoſitione doctoris, Ibidem.

I *Feria quarta poſt quartam dominicam in quadrageſima: de eo*
quòd ſenior populus in deſerto mortuus eſt, & iunior in ter-
ram repromiſſionis ingreſſus eſt:

Sermo I.

Ser.CII. SCire & intelligere debemus fratres dilectiſſi-
mi, quia ſenior populus Iudæorum qui prop-
Nume.14. ter incredulitatem io deſerto mortuus eſt,ſig-
nificauit priorem populum Iudæorum: paruu-
li vero eorum,id eſt,iunior populus figurauit populum
Gentiũ. Sicut enim ſeniore populo mortuo,iunior ter-
ram repromiſsionis accepit,ita reprobato Iudęorũ po-
pulo, iunior populus Chriſtianorum gratiam diuinæ
benedictionis obtinuit. Tamen fratres chariſſimi non
tranſitoriè vel negligenter,ſed cũ ingenti tremore con
ſiderandũ eſt, quia de ſexcentis milibus duo tantũ ter-
Ibidem. ram repromiſsionis ingreſsi ſunt. Hoc ergo audiãt,qui
ita dominum miſericordem eſſe volunt, vt iuſtum eſſe
non credant. Si enim diligẽter attendimus fratres cha-
riſſimi, & erga illa ſexcẽta milia quæ in eremo mortua
fuerant Deus noſter miſericors fuit, & circa illos duos K
qui terram repromiſsionis intrauerunt iuſtus apparuit:
Quo modo non fuit miſericors, qui eos per quadragin
ta annos reſeruauit & expectauit ad pœnitentiã,& non
ſolũ conuerti noluerũt,ſed etiã frequenti rebellione cõ
tra dominum murmurantes, ad peccatorum ſuorũ cu-
mulum grauiorem ſemper ſarcinam addiderunt? Quo
modo noo eſt miſericors, qui nos tanto tempore expe
ctat vt corrigamur? Nũquid tam prolixa miſericordia
poteſt Deo auferre iuſticiam? Quanto enim diutius ex-
pectat, tanto grauius vindicat. Quando enim prolixis
temporibus peccamus, & nihil mali à domino ſuſtine-
mus,patientia eſt non negligentia. Non ille potentiam
perdidit,ſed nos ad pœnitentiam reſeruauit. Ergo & in
illis qui in eremo mortui ſunt miſericors fuit,quos tãta
longanimitate ſuſtinuit:& in illis duobus promiſſa cõ
pleuit, quos fidei merito in terram repromiſsionis in-
duxit. Sed dicit aliquis quòd etiam ſi egiſſent pœniten
tiã,terram repromiſsionis intrare non potuiſſent, quia
deus definitam illis dederat ſententiã dicens, Non in- Nume.14.
trabitis terram pro qua iuraui patribus veſtris,ſed in ſo-
litudine iacebunt cadauera veſtra. Non ita eſt fratres
chariſsimi: Atque vtinam tam cito peccator homo re- L
ſurgat ad pœnitẽtiam,quàm cito deus etiam definitam
vult mutare ſententiam. Audi ipſum dominũ per Pro-
phetam ſpem maximam humano generi promittentẽ.
Repente,inquit, loquar ad gentem,vt pro peccatis ſuis Hiere.25.
faciam eis malum,& ſi pro iniquitatibus ſuis egerit pœ-
nitentiam,& ego pœnitentiam agam ſuper malo quod
cogitaui vt facerem eis, & non faciam. Videte fratres
quãta ſit circa nos pietas dei noſtri & agnoſcite vtrum
velit negare miſericordiam, qui de cõuerſione noſtra
ſuam dixerat mutare ſententiam. Conuertamur ergo
fratres chariſsimi, nec emendationem noſtram ad ex-
tremum vitæ noſtræ tempus differre velimus, ſed au-
diamus Prophetam dicentem, Nolite tarde cõuerti ad Eccl.5.
dominum, nec differatis de die io diem, quia neſcitis Prouer.27.
quæ ſuperuentura pariat dies. O homo quare differs de
die in diem,forte hodie habiturus vltimum diem? Sem
per ergo fratres chariſsimi cum ingenti timore atque
tremore ad memoriam reuocemus,quòd tanta ſit apud
dominum noſtrum iuſticia, vt ſicut iam ſupra dictum
eſt de ſexcẽtis milibus duo tantum terram promiſsio-
nis intrauerint. Hæc ſi humili & contrito corde aſſidue M
cogitare volumus, ſalubrem nobis metum incutientes,
medicamenta nobis de alienis vulneribus facimus,&
aliorum mors proficit ad noſtram ſalutem. Iterum atq;
iterum rogo vos fratres, & admoneo vt iſtam ſeuerita-
tem & iuſtũ iudicium Dei quo ſenior ille populus pro
peccato murmurationis in deſerto conſumptus eſt, cũ
grandi ſemper metu & ſolicitudine cogitemus,& ſic a-
memus Dei miſericordiam, vt tamen iuſticiam timea-
mus. Parcit modo & tacet,ſed noo ſemper tacebit. Mo
do enim pro ineffabili pietate ſua,non ſolũ nos admo-
net, ſed etiam rogat vt nos à peccatis mortiferis reuo-
cemus. Audiamus illum dum rogat, ne nos poſtea non
audiat ille dum iudicat. Audiamus eum per prophetam
dicentem, Fili,inquit,miſerere animę tuæ placens Deo.
Quid ad hæc reſpondebit humana fragilitas? Deus te Eccli.30.
rogat vt tui miſerearis, & non vis. Cauſam tuam apud
te agit,& à te non poteſt impetrare. Et quo modo te au
dit ille in die iudicij ſupplicantem, cum tu eum pro te-
ipſo nolueris audire rogantem? Quis enim non expa-
ueſcat & metuat fratres chariſsimi, quòd pro quadra-
ginta dierũ ſpacio, annis quadraginta populus Iudæo-
rum

Arum pœnam recipere meruit in eremo? Si enim pro vnius diei culpa vnius anni spacium recompensandum est pœna, nos qui tāta quotidie peccata committamus, si eleemosynarum vel pœnitentiæ nō subuenerint medicamenta, timeo ne nobis non inferantur temporalia, sed æterna supplicia. Et quia calidis vulneribus solent medicamenta celerius subuenire, quotiescumque peccauerimus non expectemus mortifera securitate vulnera ipsa putrescere, nec iterum vulnera vulneribus augeamus, sed continuo ad spiritalem medicum recurrētes, salutē recipere festinemus. Et ideo quo modo quando in corpore vulnus accipimus, si statim medicamenta requirimus, cito sanitatem recipere poterimus: ita si moram fecerit, necesse est vt tardius ad sanitatem plaga ipsa redeat, aut aliqua fœda cicatrix in corpore nostro remaneat. Si hæc in corpore facimus, quanto magis in animę vulneribus adhibere debemus, vbi ad imaginem & similitudinem dei facti sumus? Si tantam curam impendimus corpori, quod velimus nolimus in puluerem redigendum est, quantam solicitudinem & curam erga salutem animæ debemus apponere: vt sicut dicit Apostolus, Sine macula vel ruga mereamur ante tribunal æterni iudicis apparere? Ne forte si multis peccatorum vulneribus lacerati, & viciorum pannis sordentibus inuoluti ad illud nuptiale conuiuium venerimus, dicatur nobis illud quod ipse sponsus cœlestis in Euangelio dixit, Amice quo modo huc intrasti, non habens vestem nuptialē? Auertat à nobis deus illud quod sequitur. Cum enim hęc peccator ille audiēs obmutesceret, dixit paterfamiliàs: Ligate illi manus & pedes & proiicite in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor dentium. Ecce qualem sententiam accepturi sunt qui maiorem de corpore quàm de anima solicitudinē gerunt, & plus cogitant qualiter caro sua paruissimo tempore viuat in oculis hominū, quàm quo modo anima sua ornata bonis operibus ad beatitudinem vel similitudinem perueniat angelorum. Hæc ergo fratres charissimi, sicut superius supplicaui, si attentius vulnerimus cogitare, remedia nobis in die necessitatis acquirimus: vt cum dies iudicij venerit, non cum impiis & peccatoribus puniamur, sed cum iustis & deum timētibus ad æterna pręmia fœliciter veniamus, auxiliante domino nostro Iesu Christo, cui est honor & imperium cum patre & sancto spiritu in secula seculorum, Amen.

Gene. 1. *Ephe. 5.* *Matt. 22.*

B

C

Item eodem die homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem: Prætereuns Iesus, vidit hominem cæcum à natiuitate & cætera: quæ habentur in expositione doctoris Ibidem: Et in libro Quinquagīnta homiliarum, XLIII. *Ioan. 9.*

Feria quinta post quartam dominicam in quadragesima, de Balaam & Balach. Sermo I. *Nume. 22.*

Ser. CIII. LEctio quę nobis hodie recitata est fratres charissimi dicit, quod profecti filij Israël collocauerunt castra ad occidentem Moab iuxta Iordanem contra Hiericho, & vidit Balach filius Sephor, & reliqua omnia quæ de Balaā & asino scribit historia plena negociis. Interior vero intellectus multū negociosior esse potest, vel ipsas tantum historiæ explanari facit sententias, deo tamen donante breuiter quæ possumus enarramus. Hic Balaam famosissimus erat in arte magica, & in carminibus noxiis prępotens. Non enim habebat potestatem, vel à se verba ad benedicendum, sed habebat ad maledicendum. Dæmones enim ad maledicendū inuitantur, non ad benedicendum: & ideo quasi expertus in talibus, opinioni erat omnib⁹ qui *Nume. 22.*

erant in Oriente. Nisi enim experimenta plurima præcessissent, quòd freqnenter maledictis hostem vertisset armatum, non vtique præsumpsisset rex hoc posse fieri sermonibus, quod ferro & acie vix posset impleri. Certus ergo Balach de hoc & frequenter expertus, omissis omnibus instrumētis & auxiliis bellicis, mittit ad eum legatos dicens: Veni nunc maledic populum hūc, quia fortior hic est quàm nos, si forte possimus aliquos percutere ex eis, & eiicere eos de terra. Et addidit: Scio, inquit, quòd quos benedixeris, benedicti erunt, & quos maledixeris maledicti erunt. Ego non credo, quia sciret quòd quibus benedixerit benedicti sint, sed videtur mihi adulandi gratia hæc dicere, vt artem eius efferens & extollens, promptiorem reddat ad facinus. Sed tamen veniunt ad Balaam legati. Venerunt enim, inquit, seniores Moab & seniores Madiā, & diuinacula in manibus eorum. Igitur Balaam diuinaculis acceptis, cum solerent dæmones ad se venire, fugatis quidem vidit adesse dominum. Venit ergo ipse dominus ad Balaā, nō quòd dignus esset ad quem venisset deus, sed vt fugarentur illi qui ad maledicendum, & ad malefaciendum adesse consueuerunt. Et dixit Deus ad Balaam: Non eas cum eis neque maledicas populum: Est enim benedictus. Deus ire Balaam atque inuocare dæmones ad maledicendum prohibet: si tamen à cupiditate cessasset. Sed quia persistit in desiderio pecunię, indulgens Deus arbitrij voluntatem rursus ire permisit. Ascendit ergo asinam Balaam, occurrit ei angelus qui excubabat pro Israël, de quo scriptū est dicente domino ad Moysem: Angelus meus ibit tecum. Pertendens autem ire comprimitur in via, conteritur ab asina. Sed magus dęmones vidit, asina tamen angelum videt, non quòd digna esset videre angelum, sicut nec loqui digna erat, sed vt confutaretur Balaam, vt ait scriptura in quodam loco, Mutum animal humana voce respondens argueret Prophetæ dementiam. Hæc asina, id est, Ecclesia prius portabat Balaam, nunc autem Christum ex quo soluta est à discipulis, & à quibus innexa erat vinculis relaxata, vt filius dei sederet super eam, & cum ipsa ingrederetur sanctam ciuitatem Hierusalem: sicut scriptum est, Noli timere filia Sion, ecce rex tuus venit tibi mitis, & sedet super subiugalem, id est, asinam. Asinam, credentes sine dubio ex Iudæis dicit, & pullum nouellū eos profecto qui sunt ex gentibus credentes in Christum. Balaam hic qui interpretatur populus vanus, videtur mihi habere personam Scribarum & Pharisæorū Iudaici populi. Balach vero qui exclusio vel deuoratio interpretatur, & ipse habere personam intelligendus est vniusalicoius mundi huius contrariæ potestatis, quę excludere & deuorare cupiat Israël. Primum ergo omniom de ipso Balaam requiramus, cur in scripturis nūc vituperabilis est, nunc laudabilis ponitur. Nam vituperabilis est cum ædificat aras, & victimas imponit dæmoniis, & apparatu magico poscit diuina consulta. Culpabilis est, cum consilium pessimum dat vt populus decipiatur per mulieres Madianitas, & cultum idolorum. Rursus laudabilis est, cum verbum domini ponitur in ore eius, cum spiritus dei sit super eum, cum de Christo prophetat, cum Iudęis & gentibus de aduētu Christi mysteria futura pronunciat, cum pro maledictionibus, benedictionem populo largitur, & nomē Israël super visibilē gloriam mysticis excolit eloquiis. Hæc fratres charissimi pauca de plutimis pro tempore vobis dicta sufficiant, sed omnia in corde diligentissime retinete, & corda vestra semper ad spiritalia agnos-

D *Ibidem.* E *Exodi. 32.* *2. Petri. 2.* *Matt. 21.* *Ioan. 12.* F *Balaā quo modo vituperabilis & quo modo laudabilis*

z iiij cenda

G cenda cõuertite: vt quia omnium prophetiam iam per
Euangelium nobis dominus reuelauit, ad illud gaudiũ
peruenire mereamur, quod pie & iuste viuentibus dominus
repromisit: Ipso adiuuante qui viuit & regnat cũ
patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Item eodem die Homiliæ, De eo quod scriptum est in Euangelio
Ioan. 5. *secundum Ioannem, Pater meus vsque modo operatur & ego*
operor, &c. quæ habentur in expositione doctoru, Ibidem: Et in
libro quinquaginta homiliarum XXII.

Ioan. 11. *Feria sexta post quartam dominicam in quadragesima de suscitatione Lazari:*

Sermo I.

Ser. CIIII. MVltis quidem signis ac virtutibus dominus ac
saluator noster Christus Iesus diuinitatis suæ
potentiam declarauit, sed maxime in Lazari
morte, vt in præsenti lectione audiuit dilectio
Psalm. 45. vestra, ostẽdens se esse de quo scriptum erat, Dominus
virtutum nobiscum, susceptor noster deus Iacob. Quas
tamen virtutes dominus ac saluator noster duplici genere
operatus est, & corporaliter & spiritaliter, id est, visibiliter
& inuisibiliter, vt per visibile opus inuisibilem
Ioan. 9. virtutem ostenderet. Superius cæcum à natiuitate lumine
oculorum illuminauit visibili opere, vt inuisibili illa
H virtute cæcitatem Iudæorum cognitionis suæ lumine
Ioan. 11. illustraret: In præsenti vero lectione Lazaro mortuo vitam
donauit, vt incredula corda Iudæorum de morte
peccati suscitaret in vitam. Denique multi Iudæorum
propter Lazarũ Christo domino crediderunt. Cognouerunt
enim in resurrectione Lazari manifestam filij
Dei potentiam, quia morti potestate propria imperare
Acto. 9. & 20. non est conditionis humanæ, sed diuinæ naturæ. Legimus
quidem & apostolos mortuos suscitasse, sed illi vt
suscitarent dominum orauerunt. Suscitauerunt autem
nõ sua virtute, nec sua potestate, sed inuocato nomine
Christi qui morti ac vitæ dominatur: filius autem Dei
Lazarum virtute propria suscitauit. Denique vt ait dominus,
Ioan. 11. Lazare exi foras, statim ille egressus de monumento
est, neq; mors tenere poterat, quem vita vocabat.
In naribus humor sepulturæ erat: Lazarus viuus astabat.
Non expectauit mors iteratã vocem saluatoris audire,
quia virtutem vitæ ferre non poterat, sed ad vnam
vocem domini mors & corpus Lazari de monumẽto
& animam dimisit de inferno, & totus Lazarus de monumento
viuus processit, qui totus ibi non fuerat. Tardius
I quis de somno suscitatur quàm Lazarus de morte.
Humor corporis adhuc erat in naribus Iudæorum, &
Lazarus viuus astabat. Sed iam caput lectionis ipsius videamus.
Ait ergo dominus ad discipulos suos, vt audiuit
in præsenti lectione dilectio vestra: Amicus, inquit,
noster Lazarus dormit, sed vado vt à somno suscitem
eum. Bene dixit dominus, amicus noster Lazarus dormit,
quia vere de morte velut de somno erat surrecturus.
Sed discipuli ignorantes cur hoc dominus dixisset,
aiunt ad illum, Domine si dormit sanus erit. Tunc respondens
ait illis manifeste: Lazarus mortuus est, sed
gaudeo propter vos, vt credatis, quia non ibi eram. Sed
si gaudere se dicit hic dominus propter discipulos de
Lazari morte, quid est quòd postea flesse refertur in Lazari
morte? Sed aduertamus rationem gaudij, & lachrymarum.
Gaudebat dominus propter discipulos, flebat
propter Iudæos. Propter discipulos gaudebat, quia per
resurrectionem Lazari confirmari habebat fides ipsorũ
in Christo. Propter Iudæorum flebat incredulitatẽ,
quia nec resurgẽte Lazaro Christo domino fuerãt credituri.
Aut forte idcirco fleuit dominus, vt lachrymis
suis mundi peccata deleret. Si Petrus potuit lachrymarum K
suarum fusione propria peccata abstergere, cur nõ Mat. 26.
credimus lachrymis domini mũdi peccata deleta fuisse?
Deniq; post lachrymas domini multi ex populo Iudæorum
crediderunt. Vicit ex parte incredulitatem Iudæorum
dominicæ pietatis affectus, & discordes mentes
eorum molliuit prima fusio lachrymarum. Et idcirco
forte vtrumq; de domino in præsenti lectione refertur,
quòd & gauisus sit & fleuit, quia qui seminat in lachrymis,
vt scriptum est, in gaudio metet. Lachrymæ ergo Psalm. 125.
domini gaudia mundi sunt, quia idcirco ille lachrymas
fudit, vt nos gaudia mereremur. Sed redeamus ad
ordinem. Ait ergo ad discipulos suos: Amicus, inquit,
noster Lazarus mortuus est, sed gaudeo propter vos, vt
sciatis quia non eram ibi. Aduertamus & hic mysteriũ,
quo modo non se illic dominus fuisse dicit. Cum enim
dicit manifeste, Lazarus mortuus est: præsentem se illic Ioan. 11.
fuisse euidenter ostendit. Neque enim hoc dicere dominus
potuisset, nullo sibi nunciante, nisi præsens fuisset.
Quo modo enim in loco vbi Lazarus mortuus est
præsens non erat dominus, qui omnia loca totius mundi
diuina potestate circũuenit? Sed hic quoq; dominus
ac saluator noster sacramentum in se carnis ac diuinitatis
ostendit. Non erat ibi secundum carnem, hic erat L
secundũ diuinitatem, quia deus vbiq; est. Cum ergo venisset
dominus ad Mariã & Marthã sororem Lazari,
vidẽs turbã Iudæorum ait, Vbi posuistis eum, Nunquid
nesciebat dominus vbi positus esset Lazarus, qui absens
mortuum Lazarum pronunciauerat, & qui diuinitatis
suæ maiestate vbiq; erat? Sed hoc dominus ex veteri cõsuetudine
fecit. Nã & ad Adam similiter ait, Vbi es Adam?
Nõ quia nesciret vbi esset Adam, sed idcirco in- Gene. 3.
terrogauit, vt peccatum suum Adam ore proprio confiteretur,
vt posset peccati veniam promereri. Interrogat
& Cain, Vbi est frater tuus Abel? Et ille dixit, Nescio.
Non quia nesciret vbi esset Abel, idcirco interrogaret Gene. 4.
Cain, sed cum ille negaret, parricidium eius argueret
quod in fratre commiserat. Deniq; Adam quia interroganti
domino confessus est peccatum quod commisit,
veniæ redditus est: Cain quia negauit parricidiũ quod
cõmisit: æterna pœna damnatus est. Sicut hic cum dicit
dominus, Vbi posuistis eũ, non idcirco interrogat quia
nesciret vbi positus esset Lazarus, sed vt turba Iudæorũ
ad monumẽtum Lazari sequerentur: vt videntes diuinam
Christi potentiam in Lazari resurrectione, ipsi ad- M
uersus se testes existerent, si tãtæ virtuti non crederent.
Dixerat enim illis superius dominus: Si mihi non cre- Ioan. 10.
ditis, vel operibus credite, & cognoscite quia pater in
me est, & ego in illo. Deinde cũ venisset ad monumentum,
ait ad circũstantes Iudæos, Tollite hinc lapidem. Ioan. 11.
Quid dicimus? Nunquid lapidẽ dominus à monumẽto
præcepto remouere non poterat, qui inferni claustra
propria virtute remouit? Sed quod ab hominibus fieri
poterat homines facere præcepit, quod autem diuinæ
virtutis erat, sua potentia demonstrauit. Lapidem enim
à monumento reuocare humanæ virtutis est, animam
vero ab inferno reuocare, solius diuinæ potentiæ est.
Verum facile si voluisset sola iussione verbi remouere
à monumento lapidem potuisset, qui verbo mundum
creauit. Cum ergo remouissent lapidem à monumẽto,
ait magna voce, Lazare veni foras: ostendens se esse de
quo scriptum erat, Vox domini in virtute, vox domini Psalm. 28.
in magnificentia. Et iterum, Ecce dabit virtuti suæ vo- Psalm. 67.
cem virtutis, Virtutis planè & magnificentiæ vox ista
est, quæ statim Lazarum de morte ad vitam reuocauit,

A & antè anima corpori reddita est quàm sonum vocis miserat. Licet alibi esset corpus, alibi anima, tamen vox ista domini statim & animā corpori reddidit, & corpus animæ repræsentauit. Deterrita enim mors est, audita voce tantæ virtutis. Nec mirum sanè si ad vnam vocem domini resurgere Lazarus potuit, quando omnes qui in monumētis sunt ad vnam vocem solam resurrecturos in Euangelio ipse declarauit dicendo, Venit hora, quando omnes qui in monumentis sunt audient vocem filij dei, & resurgent. Vnde sine dubio tūc mors audita voce domini omnes mortuos à se potuit fet dimittere, nisi proprie vocatum Lazarum cognouisset. Vt ait ergo dominus, Lazare exi foras, statim ille exiuit ligatis manibus & pedibus, & facies eius sudario erat cooperta. Quid & hic dicemus? Nunquid dominus in Lazaro sepulturę vincula rūpere non poterat, qui mortis vincula diruperat? Sed hic dominus ac saluator noster duplicem virtutem in Lazaro suæ operationis ostēdit, vt vel sic incredulitati Iudæorum fidem credulitatis infunderet. Non enim minoris admirationis est Lazarū ligatum pedibus ambulare potuisse, quàm à mortuis resurrexisse.

Ioan. 5.

Ioan. 11.

Eodem die quod iusto dei iudicio filij Israel terram repromißionis receperint. *Sermo II.*

B

Ser. CV.
Iosue. 1.

IN lectionibus quæ nobis recitatæ sunt, fratres charissimi, audiuimus q̄ mortuo Moyse, Iesus susceperit principatum, & trāsito Iordane, expulsis vel interfectis gentibus Chananæis, terras eorum filiis Israël tradiderit posidendas. Quoties lectiones istæ fratres charissimi, de testamento veteri recitantur, solēt Pagani, & vel maxime immundissimi Manichęi, ore sacrilego blasphemare & dicere, quia iniusticia Dei fuit, vt filios Israël per violentiam de terra Aegypti tolleret, & postea expulsis Chananæorum gentibus, terras eorum eis tradiderit possidendas. Vnde ne forte simplices quosque vel imperitos ista murmuratio profana decipiat, quantum possum breuiter deo auxiliante, sanctitati vestræ demonstrare cupio, ab antiquis patribus traditam verissimam rationem, & ostendere quia deus noster, non solum misericors, sed & iustus est, & iudicia eius plerumque sunt occulta, nūquam tamen iniusta. Tradunt maiores nostri, quod quando filij Noë omnem terram inter se inuicem diuiserunt, terra ista quæ dicitur Chananæorū, in diuisione orbis, seniori filio Noë, id est, Sem, in possessionem obuenerit, & eam tempore non paruo possederit. Postea vero increscentes populi Chananæi, de illo vtiq; filio qui à patre fuerat maledictus, venerunt ad loca illa, & per violentiam expulsis fratribus suis, id est, filus Sem, terram eorum more barbarico possederunt. Et quia beatus Abraham, de genere Sem legitur fuisse, filij eius, id est, populi Israëlitę, nō alienam terram tradēte domino peruaserunt, sed suam propriam quam per violentiam patres eorum perdiderant receperunt. Et quia Chananæi, excepto illo peccato, quod possessionem alienam inuaserant, multa nefanda & inaudita crimina committebant, intantum, vt quando dominus Sodomam & Gomorram subuertebat, dixisse legatur, Necdum enim cō pletę sunt iniquitates Amorrhæorum: & expectabat dominus, vt aut conuerterentur, & agerent pœnitentiam, aut certe si conuerti nollent, crimina criminibus cumulantes, & peccandi mensuram implentes, iustissimam Dei sententiā sustinerent. Quia ergo eos dupliciter inuenit reos diuina censura, pro eo quod & terras alienas inuaserant, & postea scelera & crimina inaudita com-

Gene. 10.
C

Gene. 9.

Gene. 11.

Gene. 15.

miserant, iusto iudicio puniuntur, & Israëlitico populo antiquorum patrum possessio reformatur. Et quidē secūdum literam, sicut in scripturis sanctorum scriptum inuenimus, charitati vestrę rustico & simplici sermone quem toti intelligere possent, insinuanda credidimus, vt habeatis quod respondere possitis perditis & sacrilegis Manichæis, quia sicut iam dictum est, filij Israël antiquorum parentum suorum terram recipiunt, non alienam quasi per iniusticiam tollunt. Et hæc quidem secundum literam iusto dei iudicio gesta referuntur, sed quia sicut dicit apostolus, Omnia in figura contingebāt illis, scripta sunt autem propter nos, in quos fines seculorum deuenerunt, Quid etiam spiritaliter ista significent, si diligenter, sicut deo inspirante consuestis attenditis, ratione euidentissima cognoscetis. Terra repromissionis, quam toties deus dicit lacte & melle manantem, nos fuimus antequam peccaret Adam, quando in nobis nihil aliud erat q̄ quod misericordia contulerat conditoris. Postquam autem in Adam omnes moriuntur, & iterum omnes eunt in condemnationē per trāsgressionē primi hominis, terram repromissionis Chananæi cœperant possidere. Voluntas enim domini possessionem cordis nostri, non vicijs, sed virtutibus naturaliter deputauerat. Quę post præuaricationem Adę insolescentibus viciis tāquam populis Chananæis, à propria religione, id est, ab intellectu vel mente rationabili virtutes sanctæ depulsæ sunt, & vicia remanserunt. Cum virtutibus rursum si per dei gratiam possessio animę nostræ recepta fuerit, nō tam alienas occupasse terras, quàm proprias videbimur recepisse. Cum enim, auxiliante domino, à populo virtutibus contra se dimicātibus, vicia fuerint superata, locum quem sibi in corde nostro concupiscentiæ, vel fornicationis spiritus retentabat, deinceps castitas occupabit, quem furor cœpit, sapientia posidebit, quem tristicia mortem operās inuaserat, salutaris & plena gaudij læticia obtinebit, quē desidiæ tepor, vel negligentiæ vastabat, humilitas honestabit, quem cupiditas obscurum fecerat, misericordia ad claritatē pristinam reuocabit, quem inuidia veneno suo percusserat, benigna simplicitas adornabit. Ita singulis viciis expulsis, eorum loca, id est, affectus, virtutes possidebunt. Ipsæ tamen virtutes, filij Israël, id est, animę videntis deum non immerito nuncupātur, & cum vniuersas, deo auxiliante cordis sui expulerint passiones, non tam alienas possessiones peruasisse, quàm proprias terras recuperasse credendę sunt. Et illud aduertite fratres, quod specialiter ad donum gratiæ pertinere cognoscitur. Non enim lege naturæ, nec per legem literæ, quia nō per Moysem, id est, per legem veteris testamenti, sed per Iesum successorē Moysi terra repromissionis Israëlitico populo reformatur. Sic enim & Apostolus ait, Nihil, inquit, ad perfectum adduxit lex. Non ergo per legis literam, sed per euāgelicam gratiam, gentes crudeles & pessimæ, id est, originalia peccata vel actualia crimina, de terra repromissionis, id est, Christianorum cordibus Iesu duce potuerunt effugari, sicut ipse in Euāgelio dicit, Nemo potest domū fortis intrare, & vasa eius diripere, nisi prius alligauerit fortem. Et iterum, Confidite, quia ego vici mundū. Sicut enim vetus Adā, consentiendo diabolo nos de terra repromissionis exclusit: Ita è contrario nouus Adam Christus resistendo diabolo ad antiquam patriam reuocauit. Et hoc fratres attendite, quia terra repromissionis non recipitur, nisi prius regnante Iesu Iordanis fluuius transeatur. Ita est fratres, quia ad spiritalem terram

D

1. Cor. 10.

Terra repromissionis

1. Cor. 15.

E

F

Heb. 7.

Matt. 12.

Ioan. 16.

Iosue. 4.

G repromiſsionis, id eſt,conſcientiam puram,nõ niſi per
ſacramentum baptiſmi peruenitur. Denique per ipſum
fluuium Ieſus Iſraëliticum populum tranſire fecit. Hæc
enim quæ vobis ſuggeſsimus fratres chariſsimi, velut
munda animalia ſpiritaliter ruminate. Scriptum itaque
Apoca.3. eſt: Quos de⁹ amat, arguit & caſtigat. Et vaſa figuli pro-
Eccli.27. bat fornax, & homines iuſtos tentatio tribulationis.
Quoties domino diſpẽſante tribulari permittimur, vel
aliquas aduerſitates contra iuſticiam ſuſtinemus, patiẽ-
ter & æquanimiter auxiliãte domino ſufferamus, prop-
Roma.8. ter illud quod Apoſtolus ait: Non ſunt cõdignę paſsio-
nes huius temporis ad futurã gloriam quæ reuelabitur
1.Corin.11. in nobis. Cũ tribulamur à domino corripimur, vt non
cum hoc mundo damnemur. Magis timere debemus,
ſi aut nullas aut paruas tribulationes in hoc ſeculo pa-
timur: quia ſi deus flagellat omnem filium quẽ recipit,
ſine dubio quem nõ flagellat non recipit. Si pro terre-
nis bonis tantos labores, & tam grauia pericula homi-
nes æquo animo patiuntur, quare pro fide & theſauro
æterno ſumus pigri? Quare ſumus timidi pro illis diui-
tiis, quas nec naufragia nobis poſſunt auferre? Iuſtus e-
nim naufragus euadit diues & nudus. His diuitiis ple-
Iob.1. nus erat ſanctus Iob. Nihil in domo remanſerat, omnia
H vno ictu perierunt quibus opulẽtus pauloante videba-
tur, ſubito mendicus in ſtercore ſedet, à capite vſque
ad pedes vermibus ſcatens. Quid iſta miſeria miſerius?
Quid interiore fœlicitate fœlicius? Perdiderat omnia
illa quæ dederat deus, ſed habebat ipſum qui omnia de
derat deum. Nudus, inquit, exiui de vtero matris meæ,
nudus reuertar in terram. Dominus dedit, dominus
abſtulit, ſicut domino placuit ita factum eſt, ſit nomen
domini benedictum in ſecula. Certe pauper eſt, certe ni
hil habet. Si nihil remanſit, de quo theſauro iſtę gemmę
laudis dei proferuntur? Poſtea tentator ad carnem ac-
ceſsit, omnibus ſublatis tentatricem vxorem reliquit.
Euam dimiſit, ſed Adam ille non fuit. Et ibi qualis in-
uentus eſt, quo modo reſpondit vxori blaſphemiam
Iob.2. ſuggerenti? Locuta es, inquit, quaſi vna ex inſipientibus
mulieribus. Si bona ſuſcepimus de manu domini, ma-
la quare non ſuſtineamus? O virum putrem & integrũ,
O fœdum & pulchrum, O vulneratum & ſanum, O in
ſtercore ſedentẽ, & in cœlo regnantem. Si amamus imi
temur, vt imitemur laboremus. Adiuuat certantem, qui
certamen indixit. Non te ſic expectat Deus in agone
certantem vt populus aurigan[illegible] Clamare enim nouit,
I adiuuare non nouit: Coronæ veniam parare poteſt, vi-
res ſubminiſtrare non poteſt. Hoc enim non Deus. Et
forte dum ſpectat, plus laborat ſedendo q̃ ille luctãdo.
Deus quando ſpectat certatores ſuos, adiuuat eos inuo
Pſalm.93. cantes. Nam vox athletæ ipſius eſt in Pſalmo, Si dice-
bam [illegible]otus eſt pes meus, miſericordia tua domine ad-
iuuab[illegible] me. Non ergo pigri fratres mei quæramus, pe-
Luca.11. tamus, & pulſemus. Qui quærit, inuenit: qui petit acci-
pit, & pulſanti aperietur: pręſtante domino noſtro Ieſu
Chriſto, cui eſt bonor & imperium cum patre & ſpiritu
ſancto in ſecula ſeculorum, Amen.

Item eodem due homilię, de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio
Ioan.11. *ſecundum Ioannem, Erat quidam languens Lazarus, &c.*
quæ habentur in expoſitione doctoris, Ibidem, Et inter ſer-
mones de verbis domini XLIIII. & LII. Et in libro
LXXXIII. quæſtionum, quæſtione LXV.

Sabbato poſt quartam dominicam in quadrageſima, de eo
Ioſue.1. *quod Ieſus præcepit populo vt parati eſſent ad tranſeundum*
Ibidem.6. *Iordanem, Et de Raab meretrice, Et ſubuerſione Hiericho:*

Sermo I.

SIcut frequenter charitati veſtræ ſuggeſsimus K
fratres chariſsimi, Moyſes non ſolum typum Ser. CVI.
Chriſti, ſed etiam figuram legis intelligitur ha
buiſſe, Denique in monte vbi dominus tranſ-
figuratus eſt, Moyſes & Helias loquebantur cum eo. Et Matt.17.
in illis duobus lex & prophetia ſignificatę ſunt. Mortuo
ergo Moyſe, Ieſus ſuſcepit imperium, & ceſſante lege,
dominus noſter verus Ieſus totius mũdi obtinuit prin-
cipatum. Ieſus ergo ille qui typum domini præferebat,
veniens ad Iordanem dixit ad populum, Parate vobis Ioſue.1.
cibos ad diem tertium. Diem tertium fratres chariſſi-
mi, trinitatis agnoſcimus eſſe myſterium. Quos ergo ci
bos præparare debemus, vt ad diem tertium veniamus?
Videtur mihi quòd cibus iſte fides intelligi debeat. In
Chriſtianis enim fides eſt, per quam in trinitatem cre-
ditur, & ad ſacramentum baptiſmi peruenitur. Quod
ergo tunc Ieſus ille dixit populo ſuo, hoc nunc & verus
Ieſus per miniſtros ſuos dicit populo Chriſtiano. Quid
eſt enim aliud dicere, Parate vobis cibum ad diem ter- Vbi ſupra.
tium: niſi, trinitatis ſuſcipite ſacramentum? Poſt hæc
Iordane tranſito, quaſi baptiſmi completo myſterio, po Ioſue.3.
pulus Iſraël terram repromiſsionis ingreditur. Verum
eſt fratres chariſsimi, Niſi quis per baptiſmi ſacramen- L
tum tranſierit, terram veræ repromiſsionis, id eſt, æter-
nam beatitudinẽ non videbit. Mittit tamen Ieſus duos Ioſue.2.
exploratores ad ciuitatẽ Hiericho, & ſuſcipiũtur à me-
retrice. Ieſus duos mittit exploratores, quia verus Ieſus
daturus erat duo præcepta dilectionis. Quia & reuera
quid nobis aliud quos mittit verus Ieſus, niſi vt diliga-
mus deum, diligamus & proximum? Dixit ergo Ieſus,
Præparate vobis cibos, & eſtote parati ad diem tertiũ.
Sicut enim tunc præparatis cibis die tertio ventum eſt
ad Iordanem fluuium, ita & nunc in Eccleſia catholi-
ca aſſumptis ſpiritalib⁹ cibis fidei, ſpei & charitatis, per-
uenitur ad trinitatis myſterium, & ad baptiſmi ſacra-
mentum. Tulit autem Ieſus duodecim lapides, & po- Ioſue.4.
ſuit in Iordane. Ex ipſo Iordane tulit alios duodecim,
& fixit in loca caſtrorũ. Illi duodecim qui miſsi ſunt in
Iordane, vidẽtur mihi typum habuiſſe Patriarcharum.
Illi vero qui leuati ſunt de Iordane, figuram habuiſſe
Apoſtolorũ. Poſt mortem enim Moyſi, ſepultis patriar-
chis, Apoſtoli ſurrexerũt. Sic & in Pſalmo legimus, Pro Pſalm.44.
patribus, inquit, tuis nati ſunt tibi filij, cõſtitues eos prin M
cipes ſuper omnem terram. Sic ſepultis Patriarchis A-
poſtoli naſcũtur, quo modo ſepulto ſeniore populo, iu-
nior populus Ieſu duce in terram repromiſsionis indu
citur. Senior ille populus typum habuit Iudęorũ, iunior
vero figurã habuit gentiũ. Ille populus ſenior tranſito
mari rubro ſepelitur in eremo, iunior vero populus ad
hoc tranſiit Iordanem fluuium, vt acciperet regnum.
Verum eſt fratres. Nemo beatitudinem regni cœleſtis
accipiet, niſi prius per baptiſmi ſacramenta tranſierit.
Nam de illo ſeniore non amplius quàm duo meruerũt
terrã repromiſsionis intrare, & in ipſis duobus aliquid
figuratum eſſe cognoſcimus. Sicut enim ſupra dictum
eſt, duo ſunt pręcepta dilectionis, quę Chriſtianum po
pulũ inuitant, vt vitam æternam accipiant. Ita illi duo
fuerunt, qui Iudęorum populo conſilium dabant, quòd
ſi in Deum crederent, fœliciter terram repromiſsionis
introirent. Poſt hæc ad ciuitatem Hiericho vẽtum eſt, Ioſue.6.
& muri eius ad clamorem populorum, & ſono tubarũ
vſque ad fundamenta deiecti ſunt. Hiericho fratres ty-
pum habuit mundi huius. Sicut enim tunc canentibus
tubis muri illi ceciderunt, ita & nũc oportet vt ciuitas
mundi, id eſt, ſuperbia cum ſuis turribus, auaricia ſcili-
cet,

A cet,inuidia atq; luxuria simul cum populis,id est,omni-
bus cõcupiscentiis malis,assidua sacerdotum prædica-
tione destruatur atq; dispereat. Non ergo oportet vt sa
cerdotes in ecclesia taceant,sed audiant dominum di-
Esaie.58. cẽtem, Clama, ne cesses,quasi tuba exalta vocem tuam,
& annuncia populo meo scelera eorum.Clamare ergo
iubemur,& vehemẽter clamare,Ne parcas,iquit, id est,
peccatoris iniquitati,ne tacẽdo pereas,& dũ verecũdiæ
eius cõsulis, nõ consulas sanitati,ne vulnera illius,quæ
clamando resecare poteras, reticẽdo in peius enutrias.
Clamare ergo iubemur,& ne quis se non audisse dicat,
aut quemquam vox lateat sacerdotis, vehementer cla-
mare. Et ne forte hoc ipsum non sufficeret,addidit di-
cens, Sicut tuba exalta vocem tuam, Scitis ꝙ tuba non
tam oblectationis esse soleat, q̃ terroris:non tam dele-
ctationem pręferre,q̃ inferre formidinem.Tuba itaque
peccatoribus necessaria est, quæ nõ solum aures eorum
penetret, sed & cor concutiat, nec delectet cantu,sed
castiget auditu,& strennuos quosq; hortetur in bonis,&
remissos terreat pro delictis. Nam sicut in prælio tuba
formidolosi militis mentem deiicit,& animum fortis
accendit, ita & sacerdotalis tuba mentẽ peccatoris hu-
B miliat, animos viri sancti corroborat,Nec parcit voci,
vt parcat saluti,& vno eodemq; sono isti adhortationẽ
dat, quẽadmodũ sit fortior ad vincendũ, illi terrorem
incutit quẽadmodũ sit tardior ad peccandũ. Hęc enim
cõsuetudo tubæ est,vt delinquentium opera dissipet,&
Iosue.6. sanctorum facta cõfirmet. Denique sacerdotalibus tu-
bis Hiericho muri qui intra se cõtinebant peccatorum
populum corruerunt.Nõ illos pulsauit aries,nõ expug-
nauit machina,sed quod mirum est,sacerdotalis sonus
aut tubę terror euertit. Muri qui aduersus ferrũ inexpug
nabiles extiterãt, sacra tubarũ voce collisi sunt.Quis e-
nim non stupeat in illo facto saxa sono dirupta,funda-
menta clãgore esse quassata, & ita vniuersa collapsa,vt
cũ victores nihil manu læderẽt,apud aduersarios nihil
stabile remaneret?Sed quãuis muros illos nemo contin
geret, expugnabãtur tamen forinsecus sono iustorum,
intrinsecus habitacula peccatorum. Sic enim æquo dei
iudicio & iustis aperuerunt vitam, & defensionẽ perfi-
dis negauerunt.Sed hæc omnia in figura facta esse non
dubium est. Nam sacerdotales illius tẽporis tubas quid
aliud pręfigurasse credimus,quàm huius temporis sacer
C dotum prædicationes, per quas non cessant peccatori-
bus terribili sono austerum iudicium nunciare, tristem
gehennæ interitum prædicare, & quodã comminatio-
nis strepitu aures delinquentium verberare?Sicut enim
tunc tubarum clangor destructis cæmentorum muris
ad populi interiora peruenit, ita nũc prædicatio sacer-
dotum destructis prauis cogitationibus ad animę nuda
pertransit. Et sicut sacræ vocis sonus contumacem po-
pulum destruxit & captiuauit, ita & nunc sacerdotalis
prædicatio populũ peccatorem subiugat. Septem ergo
diebus,sicut scriptura dicit,muri Hiericho sacerdotali-
1.Cor.2. bus tubis circundati ceciderunt. Vnde nos spiritalibus
spiritalia comparantes, dicimus quod hoc septenario
numero nunc per sacerdotes Dei non tam vna ciuitas
destruitur, quàm totius mundi iniquitas dissipatur.Nã
sicut in singularis vrbis nuncupatione vniuersi mundi
habitus figuratur, ita septem dierũ circulo totius mun-
di spacia distinguuntur,per quæ sacerdotalium prædi-
cationum tubę ipsi seculo excidium annunciant,& iu-
1.Ioan.2. diciũ comminantur,sicut scriptum est,Quoniam mun
dus peribit, & omnia quæ in mundo sunt. Qui autem
facit voluntatem dei, manet in æternum,sicut & Chri-
stus in æternum manet,cui est honor & gloria cum pa- D
tre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Item eodem die, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio se-
cundum Ioannem, Ego sum lux mundi: &c. quę habetur in exposi- Ioan.8.
tione doctoris, ibidem. Dominica in passione domini, de Sampsone.
Sermo I.

IN lectione ista quæ nobis recitata est fratres Ser. CVII.
charissimi,multa & nimia obscura diuina my
steria cõtinẽtur. Quæ quia nõ possunt breuiter
explicari,hac sola ex causa Psalmos matutinos tẽperius
voluimus consummare, ne vos sermo prolixior fatiga-
ret.Et quia hora cõsuetudinaria de ecclesia exituri estis,
ea quæ dicenda sunt secundum vestram consuetudinẽ
cum silentio & quiete attento animo audite. Sampson Iudicũ.14.
fratres dilectissimi qualem fortitudinẽ habuerit de gra
tia dei,non de natura propria,iã audistis. Nam si fortis
esset natus,cũ ei capillus diminueretur,fortitudo nõ adi
meretur,Et vbi erat illa potẽtissima fortitudo,nisi in eo
ꝙ scriptura dixit,Incedebat cũ illo spiritus domini?Ad
domini spiritum pertinebat illa fortitudo. In Sampson
vas erat,in spiritu plenitudo érat. Vas impleri & exina-
niri potest. Videamus ergo allophylis qualem parabo-
lam Sampson proposuit. De manducante,inquit,exiuit
cibus,& de forte est egressa dulcedo.Prodita est hęc pa
rabola, delata est ad amicos, soluta est,victus est Samp-
son. Hic si iustus est latet valde,& in profundo est viri E
huius iusticia. Nam & quod legitur, victus blandiciis
muliebribus, & ꝙ ad meretricem intrauerit,videte hu-
ius meritum vacillare minus intelligentibus secreta ve
ritatis.Requiramus fratres charissimi quid significaue-
rit victus,quid figurauerit virtus,quid significauerit ce-
dens blãdiciis muliebribus, quid significauerit prodẽs
secretum parabolæ,quid significauerit intrans ad mere- Iudicũ.15.
tricem,quid significauerit vulpes capiens,& per caudas
vulpium, quibus ignem alligauit, inimicorum fructus
incendens.Quos quidem fructus de compendio incẽ-
dere potuit,si non in vulpibus mysteriũ cogitaret.Nun
quid stipula arida ardere nõ potuit, nisi ignem per eam
vulpes traxissent? Intelligamus ergo fratres charissimi
grandia hic latere mysteria quę viderat. Sampson fra-
tres dilectissimi Christum significabat. Verum mihi di
cere videor,sed cõtinuo occurrit cogitantibus,Et Chri F
stus vincetur blandiciis muliebribus? Et Christus quo
modo intelligitur ad meretricem intrare potuisse? De-
inde & Christus capite nudatur, capillo raditur,virtu-
te spoliatur,alligatur,excæcatur, illuditur?Euigila fides,
attende quid sit Christus, non solum quid fecerit, sed
etiam quid passus est Christus.Quid fecit?Operatus est
vt fortis,passus est vt infirmus.In vno intelligo vtrum-
que,video fortitudinem filij dei,video infirmitatem fi-
lij hominis. Accedit & aliud, quia Christus totus quo
modo eum scriptura cõmendat,& caput & corpus est,
Sicut Ecclesię caput est Christus, ita Christi corpus Ec- Ephe.5.
clesia est. Habet ergo Ecclesia in se fortes, habet infir-
mos:habet iustos,habet & iniustos.Modo enim corpus
Christi quod iustis area est,postea horreum erit. Tamẽ
cum area est,non recusat paleas sustinere. Cum tempus Mat.13.
aduenerit reponet triticum,& à paleis segregabit.Quæ-
dam ergo fecit Sampson ex persona capitis, quædam
ex persona corporis, totum tamen ex persona Christi.
In eo enim quòd virtutes & mirabilia operatus est
Sampson, caput Ecclesiæ Christum significabat, in eo
autem ꝙ prudenter fecit, illorum qui in Ecclesia iuste
viuunt,imaginem gessit. Vbi forte præuentus est, & in-
caute egit,eos qui in Ecclesia peccatores sunt figurauit.
Meretrix

G Meretrix quam Sampſon in coniugium ſumit Eccleſia
eſt,quę ante agnitionem vnius dei cum idolis fornica-
ta fuit, quam poſtea ſibi Chriſtus adiunxit. Poſtquã ab
eo illuminata fidem ſuſcepit, etiam hoc meruit, vt per
eum ſalutis ſacramenta cognoſceret, & ab eodem reue
larentur ei myſteria cœleſtium ſecretorum.Nã quæſtio
ipſa quę cõtinet, De edente exiuit cibus, & de forte eſt
egreſſa dulcedo , quid aliud ſignificat quàm Chriſtum
à mortuis reſurgentem?De edente vtiq;,id eſt,de mor-
te quæ cuncta deuorat atque conſumit,exiuit cibus ille
Ioan. 6. qui dixit,Ego ſum panis viuus qui de cœlo deſcẽdi:quẽ
humana exacerbauit iniquitas,eiq; aceti & fellis amari-
tudinem propinauit, atq; ab eo plebs gentium vitæ dul
cedinem cõuerſa ſuſcepit:ac ſic de mortui leonis ore,
id eſt, de Chriſti morte qui accubans dormiuit vt leo,
apum,id eſt,Chriſtianorũ proceſſit examẽ . Quod autẽ
dicit, Nõ inueniſſetis propoſitionẽ meam,niſi araſſetis
in vitula mea: hæc vitula,id eſt, Eccleſia reuelata ſibi à
viro ſuo ſecreta fidei myſteria trinitatis,reſurrectionis,
iudicij pariter & regni , in fines terræ Apoſtolorum &
ſanctorum doctrina,& prædicatione vulgauit,& intel-
ligentibus atq; cognoſcentibus æternę vitæ præmia re-
promiſit. Sequitur autem, Iratus eſt Sãpſon,quia dixit
H ſodalis eius vxorem eius. Sodalis iſte omniũ hæretico-
rum figuram geſſit . Magnum ſecretum eſt fratres mei.
Nam hęretici qui Eccleſiam diuiſerũt,vxorem domini
ſui ducere & abducere voluerunt. De Eccleſia enim &
de Euangeliis exierunt,qui impietatis adulterio Eccle-
ſiam,id eſt, Chriſti corpus in partẽ ſuã conantur inua-
dere. Vnde fidelis ille ſeruus & amicus dominicę ſpon
2.Cor. 11. ſæ loquitur,Deſpondi enim vos vni viro virginem ca
ſtã exhibere Chriſto . Videamus myſteriũ, iſte Sãpſon
Iudicũ.15. quid fecerit offenſus . Cepit enim vulpes,id eſt,adulte-
rantes ſodales:de quibus dicitur in Cantico canticorũ,
Canti.2. Capite nobis vulpes paruulas exterminantes vineas .
Quid eſt capite?Id eſt,cõprehendite,conuincite,confu
Vulpes capere quid? tate,ne extermine ntur Eccleſiaſticæ vineæ. Quid eſt a-
liud vulpes capere, niſi hæreticos diuinę legis authori-
tate reuincere,& ſanctarũ ſcripturarũ teſtimoniis velut
quibuſdam vinculis alligare atq; conſtringere ? Vulpes
capit,ligatis caudis ignẽ apponit. Quid ſibi volũt cau-
Caudæ vulpium colligatæ. dæ vulpium colligatæ?Caudæ vulpiũ quid ſunt,niſi po
ſteriora hæreticorum, qui prima habent magna & blã-
da & deceptoria opera,poſteriora ligata,id eſt,dãnata,
I & ignem in fine trahentia,vt eorum fructus & acta con
Iudicũ. 6. ſumant, qui ſuis ſeductionibus acquieſcũt? Quod autẽ
intrauit ad meretricem,ſi ſine cauſa fecit quicumque fe
cit,immundus eſt. Si non ita intrauit vt concumberet,
myſterij cauſa fortaſsis intrauit . Sed concubuiſſe non
legimus. Sequitur, Inimici vero expectabant ad portas
ciuitatis , vt comprehenderent eum cum de meretrice
ad quam intrauerat fuiſſet egreſſus. Ille autem dormie-
bat. Videte quemadmodũ non ſcriptũ eſt, quia mixtus
eſt meretrici: ſed ſcriptũ, quia dormiebat. Vbi ſurrexit,
inquit,media nocte exiit, abſtulit portas ciuitatis ipſius
cum ſeris, & eaſdem portas in cacumine mõtis poſuit.
Ab allophylis teneri non potuit,portas ciuitatis quibus
ad meretricẽ intrauit abſtulit,& in mõte leuauit. Quid
Prouer. 30. eſt hoc?Infernum & amorem mulieris, vtrunq; ſcriptu
ra coniungit . Inferni ignem tenebat domus meretri-
cis.Pro inferis ponitur dom⁹ meretricis. Recte pro in-
feris ponitur , quia neminem repellit , omnem intran-
tem ad ſe trahit. Agnoſcimus hoc loco redẽptoris no-
ſtri opera . Poſtquam ſynagoga , ad quam venerat , à ſe
per diabolum ſeparata eſt , poſtea quàm eã decaluauit,
id eſt,in loco caluariæ crucifixit, ad inferna deſcendit: K
& inimici cuſtodiebant locum dormientis,id eſt ſepul *Matth.27.*
chrum,& capere volebant quem videre non poterant.
Ille autẽ dormiebat ibi. Hoc ideo dixit, quia vere mor-
tuus erat.Et quod dictum eſt,Media nocte ſurrexit,hoc
ſignificauit,quia in ſecreto ſurrexit. Aperte enim paſſus
eſt , ſolis autem diſcipulis & certis quibuſq; reſurrexiſſe
manifeſtus eſt, Ergo quòd intrauit omnes viderunt , ꝙ
ſurrexit pauci cognouerunt,tenuerunt & palpauerunt.
Tollit tamen portas ciuitatis,id eſt, aufert portas infer-
ni . Quid eſt portas inferni tollere,niſi mortis imperiũ *Portas inferni tollere*
remouere?Recipiebat enim,non remittebat. Quid au-
tem fecit dominus Ieſus Chriſtus ? Ablatis portis mor- *Act. 1.*
tis, aſcendit in cacumen montis . Nouimus enim eum
& reſurrexiſſe , & in cœlos aſcendiſſe . Quid eſt autem *Iudicũ. 16.*
quòd & in capillis virtutem habebat? Et hoc fratres di-
ligenter aduertite. Virtutem non habuit in manu, non
in pede,non in pectore,non in ipſo capite: ſed in capil
lis, in crinibus . Quid ſunt capilli, quid comæ ? Et nos
videmus , & interrogatus Apoſtolus reſpondet nobis,
Coma velamentum eſt . Et in velamento Chriſtus ha- *1.Co.11.*
bebat virtutem, quando vmbræ veteris legis eum tege-
bant . Coma ergo Sampſon in velamento erat, quia in
Chriſto aliud videbatur,& aliud intelligebatur . Quid L
ſibi autem vult quòd proditum eſt ſecretum , & decal-
uatus eſt Sampſon? Cõtempta eſt lex,& paſſus eſt Chri-
ſtus.Chriſtum enim non occiderent,ſi legem non con
tempſiſſent . Nam nouerant & ipſi , quia eis Chriſtum
non licebat occidere. Dicebant iudici, Nobis nõ licet *Ioan.18.*
occidere aliquẽ. Decaluatus eſt Sampſon,reuelata ſunt
condenſa,remotum eſt velamentum,& Chriſtus qui la
tebat apparuit. Capilli autem rediuiui caput iterum ve-
ſtierunt,quia Iudæi nec reſurgentem Chriſtum agnoſ-
cere voluerunt . Fuit quidem in molendino, fuit cæca-
tus, fuit in domo carceris . Domus carceris vel molen-
dinum labor eſt huius ſeculi . Excæcatio autem Samp-
ſon illos indicat, qui infidelitate cęcati Chriſtum, nec
virtutes operantem, nec aſcendentem ad cœleſtia cog
nouerunt.Cæcitas ergo Sampſon quam intulerunt, cæ-
citatem Iudęorum ſignificabat.Chriſtus autem à Iudęis
& comprehenſus eſt & occiſus. Adduxerunt ergo eum
inimici vt illuderent ei.Iam hîc imaginem crucis attẽ-
dite , Expanſus enim manus ad duas columnas , quaſi
ad duo ligna crucis extendit : ſed aduerſarios ſuos in-
teremptos oppreſſit , & illius paſſio interfectio facta eſt M
perſequentiũ. Et ideo ſcriptura concludit,Plures mor-
tuus occidit , quàm viuus occiderat. Nam hoc myſte-
rium in domino noſtro Ieſu Chriſto impletum eſt,Re-
demptionem noſtram quam ipſe viuens minime cele-
brauerat,mortuus conſummauit, Cui eſt honor & glo-
ria in ſecula ſeculorum , Amen.

Item in eadem dominica Homilia, de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Ioannem , Quis arguet me de peccato &c. *Ioan.8.*
quæ habetur in expoſitione doctoris, Ibidem.

Feria ſecunda poſt dominicam paſsionis domini, De Gedeon,
Sermo I.

H Odierna die audiuimus fratres, ꝙ cum ſub ar *Ser.CVIII.*
bore quercus Gedeon filius Ioas triticeã meſ- *Iudicũ. 6.*
ſem virga cęderęt , angelo promittẽte audire
meruit , ꝙ ipſe à poteſtate inimicorum in li-
bertatem Dei populum vindicaret . Nec mirum ſi ele-
ctus ad gratiam , cum ſub vmbra iam tunc ſanctæ cru-
cis & venerabilis ſapientiæ prædeſtinato incarnatio-
nis futuræ myſterio conſtitutus , feracis ſegetis ſenſibi-
lia de latibulis frumenta produceret,electionemq; ſan-
ctorum

A ctorũ à purgamentis inanis paleę sequestraret: qui tanquam virga veritatis exercitati, superflua veteris hominis cum actibus eius deponentes, quasi in torculari ita in Ecclesia congregantur. Ecclesia enim torcular est fontis æterni, in qua cœlestis vitis fructus exundat. Gedeon vero cum audisset quòd per eum dominus plebẽ suam à multitudine hostium liberaret, obtulit in sacrificio hædum caprarum, cuius carnem secundum præcepta angeli & azyma supra petram posuit, & in eam ius perfudit. Quæ simul virgæ cacumine quam gerebat angelus dei contigit, & de petra ignis erupit, atque ita sacrificium quod offerebatur absumptum est. Per quod indicium declaratum videtur, quòd petra illa typum
1.Cor.10. habuerit corporis Christi: quia scriptum est, Bibebant autem de spiritali consequente eos petra, petra autem erat Christus. Quod vtique non ad diuinitatem eius, sed ad carnem relatum est, quæ sitientium corda populorum perenni riuo sui sanguinis inundauit. Iam tunc igitur in mysterio declaratum est, quia dominus Iesus in carne sua totius mundi peccata crucifixus aboleret, nec solum delicta factorum, sed etiam cupiditates animorum. Caro enim hædi ad culpam facti refertur, ius
Nume. 11. ad illecebras cupiditatum, sicut scriptum est, Quia con
B cupiuit populus cupiditatem pessimam, & dixerunt,
Iudicũ. 6. Quis nobis dabit carnem? Quòd igitur extendit angelus virgam, & tetigit petram, de qua exiuit ignis, ostendit ꝙ caro domini repleta spiritu diuino, peccata omnia humanæ conditionis exureret. Vnde & dominus
Luca. 12. ait, Ignem veni mittere in terram. Aduertit igitur vir doctus & præsagus futurorum superna mysteria, & ideo secũdum oracula occidit vitulum à patre suo idolis deputatum, & septennem alium immolauit Deo. Quo facto manifestissime declarauit, post aduentum domini omnia abolenda esse gentilitatis sacrificia, solùmque sacrificium deo dominicæ passionis pro religione populi deferẽdum. Etetenim vitulus ille erat in typo Chri
Esaia. 11. sti. Septẽ autem annorum erat, quia in Christo septem
Gene. 18. spiritalium plenitudo virtutum, vt Esaias dixit, habita-
Ioan. 8. bat. Hunc vitulum Abraham obtulit, quando diem domini vidit, & gauisus est. Hic est qui nunc in hædi typo, tunc in ouis, nunc in vituli offerebatur. Hędus quòd sacrificium pro delictis sit, ouis quòd volũtaria hostia, vitulus quòd immaculata sit victima. Pręuidit ergo my
Indicum. 6 sterium sanctus Gedeon. Denique elegit trecentos viros ad prælium, vt ostenderet non in numero multitu-
C dinis, sed in sacramento crucis mundum ab incursu grauium hostium liberandum. Trecenti enim in Græca τ, tau similitudinem crucis ostendunt. Et licet fortis esset & fidens, pleniora adhuc de domino futuræ victoriæ documenta quærebat, dicens, Si saluas in manu mea Israël, quemadmodum locutus es domine, ecce ego pono lanæ vellus in area, & si ros factus fuerit super vellus, & super omnem terram siccitas, cognoscam quia in manu mea secundum promissa tua populum liberabis. Et ita factũ est. Sed adiecit postea vt rursus ros proflueret per totam terram, & siccitas esset in vellere, & ita completum est. Ros enim in vellere fides erat in Iudæa, quia sicut ros verba Dei descendunt. Vnde &
Deute. 32. Moyses ait, Expectetur sicut pluuia eloquium meum, & sicut ros verba mea. Ergo quando totus orbis infructuoso æstu gentilis superstitionis arebat, tunc erat ros ille cœlestis visitationis in vellere, id est, in Iudęa. Post-
Matt. 15. ea vero quàm oues quæ perierant domus Israël, vnde puto figurã Iudaici velleris adumbratam: oues, inquã, illæ, fontem aquæ viuæ negauerunt, ros fidei exaruit in pectoribus Iudæorum, meatusq; suos fons ille diuinus D
in corda gentium deriuauit. Inde est ꝙ nunc fidei rore totus orbis humescit, at vero Iudæi Prophetas suos & consiliarios perdiderunt. Nec mirũ si perfidiæ subeunt siccitatem, quos dominus deus prophetici imbris vbertate priuauit dicens, Mãdabo nubibus ne pluant super Esaia. 5.
vineã istã. Est enim propheticæ nubis pluuia salutaris, sicut Dauid dixit, Descendet sicut pluuia in vellus, & Psalm. 71.
sicut stillicidia stillãtia super terrã. Hãc nobis scripturę diuinæ totius mundi pluuiam pollicebãtur, quę spiritu diuini roris rigaret orbẽ sub domini saluatoris aduẽtu. Venit ergo iam ros, venit & pluuia, venit dominus stillicidia secum cœlestia deferens, & ideo iã nos bibimus qui ante sitiebamus, & diuinum illum spiritum haustu interiore potamus. Hoc ergo præuidit sanctus Gedeõ, quia verum & spiritalem rorem etiam gẽtes nationésq; erant fidei perceptione bibiturę. Nec tũc ociose Gedeõ vellus, nec in campo posuit nec in prato, sed posuit in area vbi messis est tritici. Messis autem multa, operarij Mat. 9.
vero pauci, eo ꝙ per fidem domini in Ecclesia futura esset messis fœcunda virtutum. Nec illud ociosum est quod exiccauit vellus Iudaicum, & rorem eius misit in peluim vt repleretur aqua, nõ tamen ipse ex eo rore pedes lauit, Alij debebatur tanti prærogatiua mysterij. Expectabatur Christus, qui sordes omniũ solus posset ab- E
luere. Non erat tantus Gedeon, qui hoc sibi mysterium vendicaret. Non enim Gedeon, sed filius hominis ve- Matt. 10.
nit non ministrari, sed ministrare. Aliquoties ea quæ dicũtur, rogo vos fratres vt non moleste accipiatis, quod propter tardiores quosq; & simplices breuiter replicamus. Qui enim literati & docti sunt deo propicio sine labore intelligunt quæ dicuntur, reliquis vero idiotis atq; simplicibus, nisi breuis recapitulatio facta fuerit, timeo ne ex his quæ dicũtur parũ capere possint. Gedeõ fratres dilectissimi typum gessit domini saluatoris. Et Recapitulatio.
quia trecẽti secundũ Græcũ cõputũ crucẽ faciũt, ita tũc Gedeon in trecentis viris Iudæorum populũ de crudelissimis gẽtibus eripuit, quo modo postea Christus per mysteriũ crucis totum genus humanũ de potestate diaboli liberauit. Torcular enĩ vbi messem terebat, propter assiduas tribulationes Ecclesiæ typum gessit. Messis quæ cædebatur, Christianum populum significauit, quẽ adueniens Christus virga disciplinæ, vel baculo crucis suę, à paleis, id est, à peccatis omnibus separauit. Nã & angelus ille qui venit ad eũ, & ipse in typũ domini saluatoris accipitur. Arborẽ sub qua stetit, & virgã quam tenuit, crucem significasse manifestum est. Petra illa, su- F
per quam Gedeon obtulit holocaustum, Christus erat. Sic enim, ait Apostolus, Petra autem erat Christus. Hæ- 1.Corin.10.
dus ille qui oblatus est, humanum genus peccatis obnoxiũ designauit. Quod angelus virga sua tetigit petram, & exiit ignis, & consumpsit hædum illum: crux tetigit Christum, & de petra quę erat Christus ignis exiit charitatis, qui humani generis peccata consumpsit. De ipso enim verus Gedeõ Christus in Euangelio dixit, Ignem Luca. 12.
veni mittere in terram, & quid volo nisi vt accẽdatur? Taurus vero quẽ occidit, & ipse dominum figurabat, qui pro redẽptione generis humani oblatus est. Quod autem septem annorum erat, septẽplicem gratiam spiritus sancti, quæ in Christo venit, significasse videtur. Vellus quod in area posuit, & rogauit dominũ vt in solo vellere esset ros, & in omni terra siccitas, & factũ est ita: & iterum rogauit, vt vellus remaneret siccum, & in tota area esset ros, vellus significauit populum Iudæorum, area autem in toto mundo populum omnium
Gentium

G Gentium. Et quia primo tempore ros verbi Dei in sola
Iudæa fuit, & totus mũdus in siccitate remanserat, ideo
primũ ros in vellere venit, & area sicca fuit: postea ve-
ro quando Iudæi Christum dominnm occiderunt, per
passionis iniuriam expressum est vellus, & remansit Iu-
dęorum populus aridus & siccus, & in totam aream, id
est, vniuersum mundum, ad omnes gentes, non solum
ros, sed etiam pluuia verbi Dei, & Apostolorum flumi-
na peruenerunt. Denique in vniuersa terra quasi area,
rore gratiæ perseuerante in nobis, spiritalis irrigatur
Ecclesia, & infœlix synagoga ab omni humore vel plu
uia diuini verbi sicca remansit & arida. Vt hęc ergo spi
ritalis pluuia, & ros diuinæ gratiæ perseueret in nobis,
omnia quę prædicantur salubriter cogitando, & nobis
inuicem colloquendo, velut munda animalia rumine-
mus: vt vtilem succum, vnde anima nostra in æternum
possit viuere, habere possimus, & talibus deliciis satiati
Psalm. 118. cum Propheta dicere mereamur, Quàm dulcia fauci-
bus meis eloquia tua domine. Sed tunc in nobis dulce-
do verbi Dei poterit permanere, si hoc etiam aliis ple-
na & perfecta charitate frequentius referendo volueri-
mus ingerere, vt non solum de nostra, sed etiam de a-
liorum salute lucra nobis spiritalia possimus prouide-
re, auxiliante nobis domino nostro Iesu Christo, cui est
H honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secu
la seculorum, Amen.

Ioan. 7. *Item eodem die homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Miserunt principes & Pharisæi: & cętera, quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem.*

Feria tertia post dominicam passionis, de illo versu Psalmi, Sicut deficit fumus, deficiant, &c. Sermo I.

Psalm. 67. Ser. CIX. Psalm. 67.
AVdiuimus & cõtremuim⁹ quod in voce Psal
mi est prophetatum. Ait enim, Sicut deficit fu
mus, deficiant: sicut fluit cera à facie ignis, sic
pereant peccatores à facie dei. Nõ dubito fra
tres charissimi ꝙ omniũ vestrum corda concussa sint,
nec cuiusquam conscientia sub his verbis intrepida ste-
Prouer. 20 terit. Quis enim gloriabitur castum se habere cor, aut
quis gloriabitur mundum se esse à peccatis? Ac per hoc
cũ scriptura dicit, Sicut fluit cera à facie ignis, sic pereãt
peccatores à facie Dei, quis non contremiscat, quis nõ
pauibundus exiliat? Quid ergo faciamus, aut quæ spes
I nobis est? Neque enim frustra hæc cantantur. Aut vero
cum hæc dicit propheta, optat ea hominibus, ac nõ po-
tius ventura pręuidet? In verbis quidem figura optantis
apparet, sed intelligitur præscientia nunciantis. Sicut
enim quædam in scriptura Prophetarum tanquam in
præteritum facta narrantur cum futura prædicantur:
ita quædam tanquam voto dicuntur optantis, sed qui
recte intelligunt quod audiunt, visionem prænuncian-
tis agnoscunt. Longe autem ante natiuitatem domini-
cæ incarnationis, isti Psalmi dicti atq; conscripti sunt.
Non ante deum Christum, sed ante natum ex virgine
Maria Christum. Nam profecto pater Abraham longe
ante Dauid regẽ, cuius tempore hi Psalmi cantati sunt,
Ioan. 8. fuit. Dominus autem dixit, Ante Abraham ego sum.
Ioan. 1. Ipse enim est verbum Dei, per quod facta sunt omnia,
sed ipse implens Propheras, in carne se esse venturum
per eos prædixit. Ad eius autem incarnationem perti-
net passio. Neq; enim potuit pati illa quæ in Euangelio
scripta sunt, nisi in carne mortali & passibili quam ge-
rebat. Et ibi vtiq; legitur, quemadmodum domino cru-
cifixo hi qui crucifixerunt eum vestimenta eius diuise-
rũt sibi, & cũ inuenissent in eis tunicã desuper textam,
Ioan. 19. noluerunt eam conscindere, sed sortem super eam mi-
serunt, vt ad quem perueniret, integra perueniret, qua K
significabatur charitas, quæ diuidi non potest. Hæc er-
go cum in Euangelio iam facta narrantur, longe ante
multos annos in Psalmo cum futura pręnunciarentur,
tanquam gesta & transacta narrata sunt. Foderunt, in- Psalm. 21.
quit, manus meas & pedes meos, & dinumerauerũt om
nia ossa mea. Ipsi vero considerauerunt & inspexerunt
me, diuiserunt sibi vestiméta mea, & super vestem meã
miserunt sortem. Omnia tanquam præterita dicuntur,
& futura prædicantur. Sicut ergo in verbis præteriti tẽ-
poris futura facta significãtur, sic in figura optantis prę-
nunciantis mens intelligenda est. Sic & de Iuda domi-
ni traditore tanquam optat ei Propheta, quod venturũ
esse prædicit. Et de ipsis Iudęis, Fiat, inquit, męnsa corũ Psalm. 68.
in laqueum, & in venationem & in scandalũ. Quod de
his prædictum esse sine dubitatione exponit, sicut de Iu
da quæ sub eadem figura prænunciata sunt Apostolus Acto. 1.
Petrus commemorat. Nec sine causa & quæ futura sunt
tanquam transacta dicũtur. Deo enim sic certa sunt, vt
iam pro factis habeantur, & tanquã optans videtur di-
cere Propheta, quod certum præuidet esse venturum,
nihil aliud, quãtum mihi videtur, ostendens, nisi nobis
non debere displicere cognitam sententiam dei, quam
fixam immobilemq; constituit. Et ideo in Actibus Apo L
stolorum, cum quidam Propheta nomine Agabus prę-
diceret Apostolum Paulum in Hierosolyma à Iudæis
multa esse passurum, & vsque ad vincula peruenturum,
cum hoc audito fratres reuocare & retinere vellent ne
illuc pergeret: quid facitis, inquit, cõturbantes cor meũ?
Ego enim non solum alligari, sed etiam mori paratus Acto. 21.
sum pro nomine domini nostri Iesu Christi. Atq; ita cũ
viderent fratres immobilem viri ad omnia perferenda
constantiam, dixerunt, Fiat domini voluntas. Nunquid
ergo quia dixerunt, Fiat voluntas dei, optauerunt Apo-
stolo vt talia pateretur, ac non potius mentem suã sub-
limi & diuino statuto deuotissime subdiderunt? Sic &
Propheta cũ dicit, Sicut fluit cera à facie ignis, sic per- Psalm. 67.
eant peccatores à facie dei: videt hoc certissime pecca-
toribus imminere, & placet ei quod deus statuit, ne deo
ipse displiceat. Quid ergo facimus fratres, nisi vt dum
tẽpus est vitã mutemus, & facta nostra si qua sunt corri
gamus? Vt quod sine vlla dubitatione vẽturum est pec-
catoribus, nos non inueniat super quos veniat: nõ quia M
nõ erimus, sed vt nõ tales inueniat qualibus venturũ es-
se prędictũ est. Propterea se iudex venturũ minatur, vt
non inueniat quos puniat cũ venerit. Propterea illud
cantant Prophetę vt corrigamur. Si damnare vellet, ta
ceret. Nemo volẽs ferire dicit, obserua. Totum fratres
quod audiuimus per scripturas, vox est dei dicẽtis, Ob-
serua. Et totũ quod patimur tribulationes in hac vita,
flagellum dei est corrigere volentis ne damnet in fine.
Quasi dura sunt, molesta sunt, horrent quando narran
tur, quæ quisq; grauia valde patitur in hac vita, in com
paratione autem ęterni ignis non parua, sed nulla sunt.
Siue ergo nos flagellemur, siue cum alij flagellãtur, ad-
monemur à domino. Omnia ista fratres quæ in hac vi-
tã infliguntur à domino, admonitiones sunt & stimuli
correctionis nostræ. Veniet autẽ ignis æternus de quo
dicetur illis qui ad sinistrã constituẽdi sunt, Ite in ignẽ Matth. 25.
æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Tunc
acturi sunt quidã pœnitentiam. Nam scriptum est in li
bro quodam Sapientiæ, Dicent intra se pœnitentiam Sapien. 5.
agentes, & præ angustia spiritus gementes. Quid nobis
profuit superbia, & quid diuitiarum iactãtia cõtulit no
bis? Transierunt omnia illa tanq̃ vmbra, Erit enim ibi
pœniten-

A pœnitentia,sed infructuosa. Erit ibi pœnitentia,sed dolorem habens, medicinam non habens. Nunc est fructuosa pœnitētia,quando correctio libera, pœniteat te ad vocem scripturæ. Nam ad vocem præsentis iudicis, sine causa pœnitebit te. Tunc iam ille sentētiam dicturus est, Et non erit quod reprehendas quando sententiam dicturus est. Non enim tacuit ante sententiā. Non enim te distulit nisi vt corrigeres te,quandoquidem latroni in cruce pendenti se mutare permisit. Tunc enim latro pendēs cum domino,credidit in Christum,quando de illo discipuli titubauerunt. Cōtempserunt Iudæi mortuos suscitantem, non contempsit latro secum in cruce pendentē. Non est ergo quod in fine dicatur domino. Non me permisisti bene viuere, aut dilationem correctionis non mihi dedisti,aut non ostendisti quid appeterem,quid vitarēm. Videte quia non tacet, videte quia differt, videte quia blāditur,hortatur,minatur. Cōstituit verbum suum in sublimitate, per totum mundū recitatur vniuerso humano generi. Non est qui iam dicat, Nesciui, non audiui. Impletur quod dictum est in Psalmo, Nec est qui se abscondat à calore eius. Modo ergo calor eius in verbo eius est. Mutare modo à calore

Lucæ 23.

Psalm. 18.

B eius,& non deflues sicut cera ab igne eius. Nā illud fratres mei venturū est aliquando quod modo rident impij,quod modo contemnunt derisores,quod putāt falsò cantari aliquando venturū est. Si non venerunt tanta,quanta prędicta sunt,desperemus & illud aliquando venturum. Si autem omnia quæ de Ecclesia futura prænunciata sunt, iam videmus exhibita & cæcorum etiā oculos feriunt,quid dubitamus etiā illa ventura? Quando dicebatur Ecclesia Christi futura per totum orbem terrarum,dicebatur à paucis & ridebatur à multis. Modo iam impletum est quod tanto ante prædictum est, Diffusa est Ecclesia per totum orbem terrarū. Ante milia annorum promissum est Abrahæ, In semine tuo benedicentur omnes gentes. Venit Christus ex semine Abrahæ, benedictæ sunt in Christo iam omnes gentes. Prędicta sunt schismata,& hęreses futurę,videmus illa. Prædictæ sunt persecutiones,factę sunt à regibus colentibus idola. Pro ipsis idolis aduersus nomen Christi repleta est terra martyribus. Sparsum est semē sanguinis, surrexit seges Ecclesiæ. Nec frustra orauit Ecclesia pro inimicis suis. Crediderunt & qui persequebantur. Prædictum est etiam quia ipsa idola euertenda essent per

Gene. 12. & 22.

C nomē Christi. Nā & hoc inuenimus in scripturis,Ante paucos annos Christiani illa legebant & non videbāt, adhuc futura illa expectabant, & sic abierunt, non illa viderunt,sed tamē credentes quod futura essent, cum fide abierunt ad dominum. Nostris temporibus etiam ipsa cernuntur. Omnia quæ ante prædicta sunt de Ecclesia, videmus impleta. Solus dies iudicij non est venturus? Ipse solus prænunciatur & non veniet? Vsque adeo sumus duri & lapidei cordis, vt legamus scripturas, & videamus omnia prorsus ad literam euenisse quę scripta sunt,& de his quę remanent desperemus? Quantum est enim quod remanet, ad ea quæ iam nobis exhibita videmus? Tam plura deus ostēdit,& de residuo nos fraudaturus est? Veniet iudicium redditurum pro meritis, Bonis bona, malis mala. Boni simus & securi iudicem expectemus. Fratres mei, maxime nunc dicentem me audite, Nolo tecum computare præterita Ab hodierna die te muta,cras te alterū inueniat. Nos autem peruersitate nostra sic volumus Deum esse misericordē,vt non sit iustus. Alij rursus quasi præsidentes de iusticia sua,sic volunt iustum vt nolint misericordem. Vtrumque se exhibet deus, vtrumque præstat,nec misericordia eius præ- D scribit iusticiæ, nec iusticia eius aufert misericordiam. Misericors est,& iustus est. Vnde misericordem probamus? Parcit modo peccatoribus,dat veniam confitentibus. Vnde probamus quia iustus est? Quia vēturus est dies iudicij quem modo differt,non aufert. Et cum venerit redditurus est pro meritis. An hoc vultis vt reddat auersis quod reddetur conuersis? Fratres, iustum videtur vobis vt ibi ponatur Iudas,vbi positus est Petrus? Et ipse ibi poneretur si se correxisset, Sed de venia desperans,potius sibi collum ligauit, quàm regis clementiam supplicaret. Itaque fratres,sicut dicere cœperam,nō est vnde reprehendamus deū. Quid contra illum dicamus,non erit cum venerit iudicare. Cogitet vnusquisque peccata sua,& modo illa emendet cum tempus est. Sit fructuosus dolor,non sit sterilis pœnitudo. Tāquam hoc dicit deus, Ecce indicaui sententiam, sed nondum protuli. Prædixi, non fixi. Quid times quia dixi? Si mutaueris, mutatur. Nam scriptum est,quod pœniteat deum. Nūquid quo modo hominem sic pœnitet Deum? Nam dictum est, Si pœnituerit vos de peccatis vestris, pœnitebit & me de omnibus malis quæ facturus erā vobis. Nunquid quasi errātē pœnitet Deum? Sed pœnitentia dicitur in deo mutatio sententię. Non est iniqua,sed iusta. Quare iusta? Mutatus est reus,mutauit iudex sententiam. Noli E terreri. Sententia mutata est,nō iusticia. Iusticia integra manet,quia mutato debet parcere quia iustus est. Quo modo pertinaci nō parcit,sic mutato parcit. Ipse rex est indulgentiarum, qui dator est legis. Misit legem, venit cū indulgentia. Reum te fecerat lex,absoluit te qui dedit legem. Imò non absoluit. Nam absoluere est innocentem iudicare. Donat potius peccata conuerso. Omnes enim sunt rei,qui peccatis suis inuoluti sunt. Nemo se optet absolui. Omnes veniam deprecemur. Venia vero datur mutato Et erimus securi cū audierimus, Sicut fluit cera à facie ignis,sic pereat peccatores à facie Dei. Certe fratres modo pereunt peccatores, & non pereūt peccatores. Si incipiant iuste viuere, peribunt vtique peccatores,sed nō peribunt homines. Homo peccator, duo nomina sunt,homo vnum nomen est,& peccator vnum nomen est. In his duobus nominibus intelligimus,quia vnum horum deus fecit, alterum horum homo fecit. Hominem enim Deus fecit, peccatorem se ipse homo fecit. Quid ergo contremiscis? Quando tibi dicit deus, Pereant peccatores à facie mea, hoc tibi dicit de⁹,Pereat in te quod tu fecisti,& seruo quod ego feci. Et modo ardet ignis in calore verbi, res est in ferF uore spiritus sancti,sicut diximus iādudum,quia scriptum est in alio Psalmo, Nec est qui se abscondat à calore eius. Spiritum autem sanctum esse calorem dicit Apostolus, Spiritu feruentes. Ergo pro facie dei,tibi pone interim scripturam dei. Liquesce ab illa,pœniteat te cum audis hęc de peccatis tuis. Cum autem te pœnitet, & cum teipsum excrucias sub calore verbi, cum etiam lachrymæ currunt, nonne ceræ tabescenti,& tanquam in lachrymas currenti similis inueniris? Modo ergo fac quod in posterum times, & non habebis quod in posterum timeas. Tantum non sicut fumus deficiant. Nam vtrumque ibi habes positum, forte non sine causa, quia est etiam distātia peccatorum. In ipso vno verbo vtrumque posuit Psalmus, Sicut deficit fumus, deficiant: & sicut fluit cera à facie ignis, sic pereant peccatores à facie dei. Qui sunt qui sicut fumus deficiunt? Qui sunt nisi superbi, non confitentes peccata sua, sed defendentes? Quare fumo comparati sunt? Quia fumus erigit se, extollit

Mat. 27.

Depæ. di. 1.c. Nonit.

Gene. 6.

Hiere. 18.

Psalm. 67.

23. Quæst. 4. duo.

Psal. 18.

Roma. 12.

Psalm. 67.

G extollit se tanquam in cœlum, sed quanto fit superior, tanto facilius euanescit & disperit. Rursus considerate quod dixi. Solidior est fumus igni proximus, & terræ proximus, nondum sic euanuit, nondum sic est dispersus in ventos: quando autē attenuatur, euanescit, & disperit quando se multum extulerit. Quia ergo superbus sic se erigit contra deum, quo modo fumus contra cœlum, restat vt ita deficiat, & tanquam in ventos suæ vanitatis elatione dissipatus intereat, quemadmodū disperit fumus elatus, tumida non solida magnitudine inflatus. Sic est enim fumus. Vides magnam molem, habes quasi quod videas, & non habes quod teneas. Talē ergo pœnam fratres ante omnia detestamini, nec defendatis peccata vestra: & si adhuc facitis, nolite defendere. Subdite vos deo, & sic tundite pectora vestra, vt & ipsa quę remanserunt, nō fiant. Conamini non facere, & si fieri potest, nulla facite: si autem fieri non potest vt nulla faciatis, maneat tamen illa pia confessio. Erit enim respectus misericordiæ ipsius, vt te conante omnia perimere, & quantum adiuuerit perimente, de reliquis quæ tibi restant in itinere in vento, & in conatu comprehenso, facile ignoscat: tantum proficere affecta,
H non deficere. Si non te inuenit dies vltimus victorem, inueniat vel pugnantem, non captum & addictum. Est autem misericordia abundantissima & larga eius beneuolentia, qui nos sanguine filij sui redemit, cū propter peccata nostra nihil essemus. Nam ipse aliquid magnum fecit, cum hominem ad imaginem & similitudi-
Gene. 1. nem suam creauit. Sed quia nos nihil fieri voluimus peccando, & traducem mortalitatis de parentibus duximus, & massa peccati, massa iræ facti sumus, placuit tamen illi per misericordiam suam redimere nos tanto precio, dedit pro nobis sanguinem vnici sui innocenter nati, innocenter viuentis, innocenter mortui. Qui nos tanto precio redemit, non vult perire quos emit. Non emit quos perdat, sed emit quos viuificet. Si peccata nostra superant nos, precium suum non contemnit. Deus precium magnum dedit, nec tamen nobis tātum de ipsius misericordia blādiamur, si non fuerimus conati aduersus peccata nostra, nec si aliqua maxime capitalia fecerimus, speremus ita futurā esse misericor-
I diam, vt ei coniungatur iniquitas. Nunquid enim & eos qui nihil egerunt, quemadmodum correcti viuerent, sed in pertinacia & duricia animi permanserunt, accusauerunt etiam deum defendendo peccata sua ibi constituturus est vbi constituit sanctos Apostolos, Prophetas, Patriarchas & fideles suos bene de se meritos, sibi seruientes, ambulantes in castitate, modestia, humilitate, eleemosynas facientes, ignoscentes quod à quoquam perpessi sunt. Talis est enim via iustorum, talis est via sanctorum tenentium deum patrem, tenentium Ecclesiam matrem, nec illum parentem, nec istam offendentes, sed in amore vtriusque parentis viuentes, & ad hæreditatem æternam properantes, non læso patre, non læsa matre, datur vnicuique hæreditas. Quia duo parentes nos genuerunt ad mortem, duo parentes nos genuerunt ad vitam. Parentes qui nos genuerunt ad mortem, Adam est & Eua: parentes qui nos genuerunt ad vitam, Christus est & Ecclesia. Et pater meus qui me genuit ad mortem Adam mihi fuit, & mater mea Eua mihi fuit. Nati sumus secundum istam progeniem carnis ex munere quidem dei, quia & istud munus non est alterius, sed Dei: & tamen fratres, quo modo nati sumus? Certe vt moriamur. Præcessores genuerunt sibi successores, nunquid genuerunt sibi cū quibus hic semper viuant? Sed tanquam decessuri, qui illis succede- K rent genuerunt sibi. Deus autem pater & mater Ecclesia, non ad hoc generant, generant autē ad vitam æternam, quia & ipsi æterni sunt. Et habemus hæreditatem Ioan. 1. promissam à Christo vitam æternam, secundum quod verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Nutritus creuit, passus, mortuus & resuscitatus accepit hæreditatem regnum cœlorum. In ipso homine accepit resurrectionem & vitam æternam, in ipso homine accepit, in verbo autem non accepit: quia incommutabiliter manet ab æterno in æternum. Quia ergo accepit resurrectionem & vitam æternam, caro illa quæ resurrexit & viuificata ascendit in cœlum, hoc nobis promissum est. Ipsam hæreditatem expectamus, vitam æternam. Adhuc enim non totum corpus accepit, quia caput in cœlo est, membra adhuc in terra sunt: nec caput solum accepturum est hęreditatem, & corpus relinquetur, totus Christus accepturus est hæreditatem. Totus secundum hominem, id est, caput & corpus. Membra ergo Christi sumus, speremus hæreditatem, quia cum ista omnia transierunt, hoc bonum accepturi sumus quod non transibit, & hoc malum euasuri quod non transibit: æterna sunt enim vtraq;. Non enim aliquid non æternū promisit suis, & aliquid temporale minatus est impiis. Quo modo vitam, beatitudinem, regnum, hæreditatē L sempiternam sine fine promisit sanctus, sic ignem æternum minatus est impiis. Si quod promisit non amamus, saltem quod minatus est timeamus.

Parentes duo ad mortem & duo ad vitam.

Item eodem die Homilia, De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Ambulabat Iesus in Galilaam, & cætera quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem. *Ioan. 7.*

Feria quarta post dominicam passionis, de illo versu Psalmi, Tibi derelictus est pauper, &c. *Sermo I.* *Psal. 9.*

Sermo CX. *Psalm. 9.*

CAntauimus domino & diximus, Tibi derelictus est pauper, pupillo tu eris adiutor. Quęramus pauperem, quęramus pupillum. Nec mirum sit quòd admoneo vt quęramus, quos sic abundare cernimus & sentimus. Nōne pauperibus plena omnia? Nōnne pupillis plena sūt omnia? Et tamē inter omnia quæro pupillū. Ac prius ostendendum est charitati vestræ id, quod putamus nō hoc esse quod quęrimus. Qui enim dicuntur pauperes & sunt, in quos à deo mādatæ M eleemosynę fiunt, de quibus fatemur scriptum, Include Eccli. 29. eleemosynā in corde pauperis, & ipsa orabit pro te dominum. Abundat quidem hoc genus hominum, sed altius intelligendus est iste pauper de quo dictū est, Beati Matt. 5. pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorū. Sunt pauperes non habentes pecuniam, victum quotidianum vix inuenientes, alienis operibus misericordia sic indigentes, vt etiā mēdicare nō erubescant: sed si de his dictum est, Tibi derelictus est pauper: nos quid faci- Psalm. 9. mus qui hoc nō sumus? Ergo nos qui Christiani sumus, nō sumus deo derelicti? Et quę alia nobis spes est, si non sumus illi derelicti, qui nos nō dereliquit? Discite ergo esse pauperes & Deo relinqui ò cōpauperes mei. Diues est, superbus est. Nā & in diuitiis istis, quæ vulgo appellantur diuitię, quibus est contraria vulgaris ista paupertas, in diuitiis ergo istis nihil est sic cauendum q̄ superbiæ morbus. Qui enim non habet pecuniam, nō habet amplissimas facultates, nō habet vnde se extollat. Si ergo qui non habet vnde se extollat, nō laudatur pro eo quòd non se extollit: qui habet, laudetur si se non extollit. Quid ergo laudo humilem pauperem? Vnde superbiat non habet. Quis autem ferat & inopem & superbū?

Lauda

A Lauda diuitem humilem,lauda diuitem pauperem. Ta-
les vult Apostolus Paulus, qui scribens ad Timotheum
2. Timo. 6. dicit,Præcipe diuitibus huius seculi,nō superbe sapere.
Noui quid dicam. Hoc illis pręcipe. Habēt diuitias in-
trinsecus superbiā persuadētes, habent diuitias in qui-
bus laborent esse humiles. Da mihi Zachæum habentē
magnas diuitias,principem publicanorum, cōfessorem
peccatorum, statura breuem, animo breuiorem,ascen-
dentem lignum vt transeuntem videret, qui pro illo
Luca. 19. pendebat in ligno. Da mihi dicentem,Dimidium rerū
mearum do pauperibus. Sed multū diues es ô Zachæ,
multum diues es: Ecce dimidium dabis, Dimidium
quare reseruabis? Quia si cui aliquid abstuli,quadruplū
reddo. Sed ait mihi quisque mēdicus, debilitate fessus,
pannis obsitus, fame languidus, respondit mihi & di-
xit, Mihi debetur regnum cœlorum: ego enim similis
Luca. 16. sum illi Lazaro, qui iacebat vlcerosus ante diuitis do-
mum,cuius canes lingebant vlcera,& quærebat satura-
ri de micis quę cadebant de mensa diuitis, ego illi simi
lior sum, inquit. Nostrum genus est, cui debetur regnū
cœlorum,non illi generi qui induuntur purpura & bys
B so, & epulantur quotidie splendide. Talis enim erat il-
le,ante cuius domū iacebat pauper vlcerosus: & videte
exitus amborum. Contigit enim mori inopem illum,
& auferri ab angelis in sinum Abrahæ. Mortuus est di-
ues,& sepultus est. Nā pauper forte nec sepultus. Et quid
postea? Cum apud inferos diues ille in tormentis esset,
leuauit oculos suos, vidit pauperem quem contempse-
rat in Abrahę gremio quiescentem. Desiderauit guttā,
à quo ille micam. Et quoniam dilexit opulentiam,non
inuenit misericordiam. Voluit subueniri fratribus suis,
semper væcors, sero misericors. Nihil omnino quod
pustulauit,accepit. Discernamus ergo,inquit mihi,pau-
peres & diuites. Quid me ad alia intelligenda exhor-
taris? Aperti sunt pauperes,aperti sunt diuites. Audi er-
go me de hoc quod proposuisti domine pauper. Cum
illum sanctum vlcerosum te esse dicis, timeo ne super-
biendo non sis quod dicis, Noli cōtemnere diuites mi-
sericordes,diuites humiles: & vt citius dicam quod pau
loāte dixi, diuites pauperes noli contemnere ô pauper.
Esto & tu pauper, pauper,id est,humilis. Si enim diues
factus est humilis, quanto magis pauper debet esse hu-
milis? Pauper non habet vnde infletur,diues habet cum
quo luctetur. Audi ergo me, Esto verꝰ pauper,esto pius,
C esto humilis. Nā si de ipsa pannosa & vlcerosa pauper-
tate gloriaris, quia talis fuit ille qui ante domum diui-
tis inops iacebat,attendis quia pauper fuit,& aliud non
attendis. Quid,inquis,attendo? Lege scripturas,& inue-
Luca. 16. nies quod dico, Lazarus pauper fuit,in cuius sinum le-
uatus est,diues fuit. Contigit,inquit,mori inopē illum,
& auferri ab angelis. Quò? In sinum Abrahæ, id est,in
secretum vbi erat Abraham. Nolite enim carnaliter in-
telligere,quod velut in sinum tunicę Abrahę leuatus sit
Psalm. 78. pauper. Sinus erat,quia secretū erat. Vnde dicitur,Red-
Reddere de vicinis nostris in sinum eorum: id est, in secreta eo-
in sinū eo- rū. Quid est,Redde in sinum eorum? Torque conscien
rum quid? tiam eorum. Lege: aut si legere non potes,audi cum le-
Gene. 13. gitur, & vide Abraham opulentissimum fuisse in terra,
auro,argento, familia,pecore,possessione,& tamen di-
ues iste pauper fuit, quia humilis fuit. Humilis autē fuit,
Gene. 15. credidit Abrahā Deo, & deputatum est illi ad iusticiā.
Iustificatus est gratia dei non propria pręsumptione. Fi
delis erat, bene operabatur. Filium iussus est immolare,
neque cunctatus est ei offerre quod acceperat à quo ac-
ceperat. Probatus est Deo, constitutus est exemplum fi-
dei. Iam deo notus erat, sed nobis monstrandus erat. D
Nō est inflatus quasi in operibus bonis suis,quia pauper
erat diues iste. Et vt scias quia non est inflatus tanquam
in bonis operibus suis. Sciebat enim quia quicquid ha-
bebat,à deo habebat: & non in semetipso,sed in domi-
no gloriabatur. Audi Paulum Apostolū,Si enim Abra- *Roma. 4.*
ham ex operibus iustificatus est, habet gloriam, sed nō
ad Deum. Videtis, quia cum abundent pauperes, recte
quærimus pauperem, in turba quærimus & vix inueni-
mus. Occurrit mihi pauper & quæro pauperē. Interim
tu manum porrige pauperi quē inuenis. Ex corde quæ-
ris quem quæris. Tu dicis,pauper sum sicut Lazarus: di-
ues iste meus humilis non dicit, diues sum sicut Abra-
ham. Ergo tu te extollis, ille se humiliat. Quid inflaris
& non imitaris? Ego,inquit,pauper leuor in sinum A-
brahæ, non vides quia diues susceptor est pauperis? Si
enim superbis contra eos qui habent pecuniam, negas
eos ad regnum cœlorum pertinere, cum in eis fortasse
inueniatur humilitas quæ in te non inuenitur. Non ti-
mes ne tibi cum mortuus fueris dicat Abraham, Rece-
de à me quia blasphemasti me? Admoneamus ergo di-
uites nostros quod Apostolus admonuit,Non superbe *1. Timo. 6.*
sapere, neque sperare in incerto diuitiarum. Admoniti E
sumus. Diuitię illæ quas putatis plenas esse deliciarum,
pleniores sunt periculorū. Pauper erat,& securior dor-
miebat. Sic namque alius accedebat ad duram terram,
quàm ad lectum inargentatum. Attendite curas diui-
tum,& comparate securitati pauperum. Sed audiat di-
ues iste vt non superbe sapiat, neque speret in incerto
diuitiarum. Vtatur mundo tanquam non vtens. Sciat *Ibidem.*
se viam ambulare, & in has diuitias tanquam in stabu- *1. Cor. 7.*
lo intrasse. Reficiat, viator est,reficiat se & transeat: nō
secum tollit quod in stabulo inuenit. Alius viator erit,
& ipse habebit, sed non auferet. Omnes hic relicturi
sunt,quod hic acquisierūt. Nudus,inquit, exij de vtero *Iob. 1.*
matris meę,nudus reuertar in terram. Audi alium pau-
perem, Nihil intulimus in hunc mundum,sed nec au-
ferre aliquid possumus. Victum & tegumentum haben *1. Timo. 6.*
tes, his contenti simus. Nam qui volunt diuites fieri,
incidunt in tentationem, & desideria multa & noxia,
quæ mergunt homines in interitum & perditionem.
Radix est enim omnium malorum auaricia, quam
quidam appetentes à fide pererrauerunt,& inseruerunt
se doloribus multis. Qui sunt isti qui à fide pererraue- F
runt & inseruerunt se doloribus multis? Qui volunt di
uites fieri. Modo respondeat mihi ille pannosus. Vi-
deamus si non vult diues fieri, videamus,interrogemus
eum si non vult diues fieri. Respondeat, non mentia-
tur. Audio linguam,sed interrogo conscientiam. Dicat
si non vult fieri: si autem vult,iam incidit in tentationē
& desideria multa,stulta & noxia. Non enim opes, sed
desideria. Vnde? Quia vult diues fieri. Quid inde? Desi-
deria multa & stulta & noxia, quæ mergunt homines
in interitum & perditionem. Vides vbi sis? Quid mihi
ostentas nullas facultates, cum ego vincam tantas cu-
piditates? Ecce iam compara duos. Iste diues est,ille pau
per. Sed iste diues est, iam est, non vult fieri: iste diues
est, aut de parentibus, aut de donis & hæreditatibus.
Ponamus, faciamus: diues est etiam de iniquitatibus,
iam non vult addere, imposuit modum, fixit limitem
cupiditati,iam corde militat pietati. Diues,inquis. Res-
pondeo,diues est. Iterum tu accusator respondes & di-
cis, De iniquitate diues est. Quid si facit amicos de mā-
mona iniquitatis? Dominus nouerat quod dicebat:
vtique non errabat, quando præcipiebat, Facite vobis *Luca. 16.*
amicos

G amicos de mammona iniquitatis, vt & ipsi recipiant vos in tabernacula æterna. Quid si hoc facit iste diues? Iam finit cupiditatem, exercet pietatem. Tu nihil habes, sed diues vis fieri, incides in tentationem. Sed forte inde factus es pauperrimus & egentissimus, quia nescio quid habebas paternum, quod te sustentaret, & calumnia aliqua competitoris abstulit. Gemis, audio, tempora accusas. Quod gemis, si possis facis. An non videmus, an non quotidianis exemplis plena sunt omnia? Heri gemebat, quia perdebat sua: hodie pergens ad maiorem, rapit aliena. Inuenimus verum pauperem, inuenimus pium humilem, non de se fidentem, pauperem
2. Cor. 8. virum, membrum pauperis, qui propter nos pauper factus est cū diues esset. Vide diuitem nostrum qui propter nos pauper factus est cum diues esset. Vide illum di
Ioan. 1. uitem. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Plus est aurum facere quàm habere. Diues es auro, argento, pecore, familia, fundis, fructibus, tibi ista creare non potuisti. Vide illum diuitem, omnia per ipsum facta sunt. Vide illum pauperem, verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Quis digne cogitat diuitias eius? Quo modo faciat qui non fit, quo modo
H creet non creatus, formet non formatus, mutabilia manens, temporalia sempiternus? Quis digne cogitat diuitias eius? Paupertatem cogitemus, ne forte pauperes vel ipsam capiamus. Cōcipitur vtero virginali, includitur
Luca. 1. visceribus matris. O paupertas. In angusto diuersorio
& 2. nascitur, inuolutus infantilibus tegumentis, in præsepio ponitur, fit cibaria iumentis pauperibus, deinde cœli & terræ dominus. Creator angelorum, omnium visibiliū & inuisibilium effector & conditor, fugit, vagit, nutri-
Matt. 27. tur, crescit, tolerat ætatem, occultat maiestatem: postea tenetur, contemnitur, flagellatur, illuditur, conspuitur, colaphizatur, spinis coronatur, ligno suspenditur, lancea perforatur. O paupertas. Ecce caput pauperum quos requiro, cuius pauperis membrum inuenimus virum pauperem. Breuiter quæramus pupillum, quia in paupere requirendo fatigati sumus. Domine Iesu, pupillum
Matt. 23. quæro. Fatigatus quæro, cito responde vt inueniam. Ne vobis dicatis, inquit, patrem in terra: inuentus est pupillus iste. Oret pupillus iste, audiamus eum, & imite-
Psalm. 26. mur eum. Quæ eius est oratio? Quoniam pater meus &
I mater mea dereliquerunt me, dominus autem assump-
Mat. 5. sit me. Si ergo beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum
Psalm. 9. est regnum cœlorum, tibi derelictus est pauper. Si pater meus & mater mea dereliquerunt me, dominus autem assumpsit me: pupillo tu eris adiutor.

Item eodem die Homilia de eo, quod scriptum est in Euāgelio
Ioan. 10. *secundum Ioannem, Facta sunt encænia in Hierosolymis, &c. quæ habetur in expositione Doctoris, Ibidem.*

Feria quinta post dominicam passionis, de aduersitate temporali. Sermo I.

Ser. CXI. Quoties, fratres charissimi, aliquæ aduersitates veniunt, quoties aut hostilitas aut siccitas aut mortalitas iusto Dei iudicio nobis fuerint irrogata, non eius iniustitiæ, sed nostris hoc pec
Roma. 3. catis imputare debemus. Quia sicut dicit apostolus, Nō iniquus est deus qui infert iram. Multorum enim malis moribus atq; clamoribus exagitatus est mundus. Et vt
Boni & mali, duo vasa plena. hoc omnes intelligere possint, apertius charitati vestræ insinuo, sic sūt boni & mali, quo modo si duo vasa sint plena, & vnum habeat putredinem, & aliud aromata preciosa cū vno ventilabro ventilata. Illud vas vbi fuerint aromata odorem desiderabilem: aliud autem fœ- K torem intolerabilem reddit. Ita simul boni atque mali indiscrete quidē turbati, sed alto dei iudicio separati. Quoties aliqua tribulatio in mundum venerit, qui boni sunt velut sancta vasa gratias agunt deo, qui eos castigare dignatur: illi vero qui sunt superbi, luxuriosi, cupidi, blasphemant & murmurant contra deum dicentes, O deus, quid tanti mali fecimus vt talia patiamur? Vnde sæpe fit, vt infœlices isti amore huius vitæ obligati, nec istam tenere possint, & illam sempiternam, de qua fugiet dolor & gemitus, amittāt: & quod peius est, nec ista mala præsentia possunt euadere, sed ad illa quæ æterna mala sunt, eorum crimina eos faciunt peruenire. Non insultans, sed gemens & dolens hæc dico. Ecce sicut in eo qui superbo & rebelli spiritu emēdare se noluerit, impletur illud quod scriptū est, Qui in sordibus Apoca. 22. est sordescat adhuc. Iustus autem iustiora faciet, & sanctus sanctiora. Non enim spes bonorū in isto est mun- Roma. 8. do posita. Spes enim quæ videtur, ait apostolus, non est spes, quoniam & ipsa spes mundana quæ videtur in amaritudine vera est. Amaram enim potionem mundus suis dilectoribus propinat. O infœlicitas generis humani. Amarus est mundus & diligitur, putas si dulcis L esset qualiter amaretur? Vos alloquitur veritas dilectores mundi, vbi est quod amastis, vbi est quod pro magno tenebatis, vbi est quod dimittere nolebatis, vbi sunt tot regiones, vbi tantæ splendidissimæ ciuitates? Lugendo potius ista dicta sunt quàm insultando. Magno affectu ista deputarentur, si tantummodo audirentur. At cū oculos nostros dira calamitas, & obsidionis percusserit, & nunc tempore mortalitatis affligat mortuorum hominum sepeliendis corporibus, vix illi qui remanere videbantur occurrerent. Considerantes etiam illa mala quę iusto dei iudicio illata sunt, quando totę prouinciæ in captiuitatem ductę sunt, sustinuimus matresfamiliās abductas, prægnantes abscisas, & nutrices auulsis è manibus paruulis, atq; in vias proiectis, nec viuos ipsos filios retinere, nec mortuos permiserunt sepelire. Cruciatus magnus & dolor, timor & horror tortores cordis pariter insistebant, maximè cum à talibus fœminis hoc impia barbarica exigebat potentia, vt quæ se sciebat multorum mancipiorum fuisse dominam, barbarorum se subito sine vllo precio lugeret ancillā. Sic M impletum est in nobis illud quod dictum est per Prophetam Dauid, Vendidisti populum tuum sine precio, Psal. 43. & non fuit multitudo in commutationibus eorū. Dura à delicatis & à nobilibus mulieribus seruitia sine vlla miseratione humanitatis à barbaris exacta sunt. Strepitus clamoris huius in auribus nostris vrget, dum talia audimus atq; videmus. Nunquid ferreæ sunt carnes hominum, etiam si ferrus ferreus in aliquibus inueniatur? Quis ista audiens vidensque non doleat? Vnde cum Hiere. 9. Propheta dicere possum, Quis dabit capiti meo aquā, aut oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo die ac nocte interfectos filię populi mei? Non solum mortem corporum, verum etiam animarum: Christianis loquimur, multos cognouimus in ista vastatione sine sacramento baptismi ex ipsa vita fuisse ereptos atque inter vasa iræ relictos. Quis luctus idoneior, quis plan- Roma. 9. ctus celsior inueniri potest, quando sic exarsit ira omnipotentis, vt repelleret etiam tabernaculum suum in quo habitauit in hominibus? Et ille etiam qui vnico fi- Roma. 8. lio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, nec precium tanti sanguinis attenderit, nulli Ecclesiæ, nulli clero, nulli sacratæ virgini, nulli parcere ciuitati.

A ciuitati. Nos vero fratres charissimi, quib⁹ dominus nō pro nostris meritis parcere, sed adhuc ad pœnitētiam reseruare dignatur, nō sine grādi timore debemus cōsiderare quod hæc omnibus nobis prębentur exempla, Et ideo illorum mors proficiat ad nostram salutē, eorū tribulatio sit nostra correptio, de aliorum plagis faciamus medicamēta vulneribus nostris: & semper timeamus quod dominus in Euāgelio dixit, Putatis quòd hi
Luca.13. Galilæi præ omnibus peccatores fuerint, quoniā talia passi sunt, non dico vobis, sed nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis. Et ideo qui solebat esse luxuriosus sit castus, qui superbus sit humilis, qui erat inuidus sit benignus, qui per fraudes vel calumnias solebat res alienas rapere, incipiat de suis largiores eleemosynas dare. Nimis delicatū est quod à nobis requirit domin⁹ noster, fratres charissimi, nō dixit nobis ieiunate plus quàm potestis, & plusquam vires vestræ sufferunt vigilate. Nō nobis dicit, à vino vel à carnibus abstinete. Non à nobis requiruntur, sed hoc dignatur iniūgere, quod omnes homines possunt cū ipsius gratia sine
B grādi labore complere. Sed quod pessimum est, multi sunt qui durissimum & amarissimum auariciæ iugum
Matth.11. cū multis laboribus volunt ferre, & dulce iugū Christi & onus eius leue dissimulant humeris suis imponere: malunt cum multis peccatis sub sarcina graui succumbere, quàm iugum Christi, quod eos potest in cœlum eleuare, suscipere. Vos vero fratres, nobiscū sapienter & fideliter cogitātes, dirumpatis à ceruicibus vestris durum & asperum auariciæ iugum, & iugum Christi suauissimum vestris humeris imponentes, secundum Apostolum, conuersationem vestram leuātes in cœlum, vt
Philip.3. Colos.3. cum Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos cū ipso appareatis in gloria, quod ipse præstabit in, &c.

Item eodem die, Homilia de eo quod scriptum est in
Luca.7. *Euangelio secundum Lucam, Rogabat Iesum quidam Pharisæus, &c. quæ habetur in libro Quinquaginta Homiliarum, XXIII.*

Feria sexta post dominicam passionis, De studio sapientiæ & meditatione legis dei. Sermo I.

Sermo CXII. Oportet fratres charissimi, vt mundo corde & casto corpore sapientiā diuinam discere diligatis, & intelligere appetatis, quia ipsa cogni-
C tio dei se fideliter quærentibus & instāter meditātibus tribuit. Cognitione autē dei nihil melius est, quia nihil beatius est, & ipsa vera beatitudo est. Vnde
Ioan.17. & saluator ad patrem ait, Hæc est autē vita æterna, vt cognoscant te vnum verū deum, & quē misisti Iesum Christum. Huius ergo sapiētiæ noticia qualiter adipiscatur, audite. Primo omniū quærendū est homini quæ sit vera scientia, veraq; sapientia, Quia sapientia huius
1.Corin.3. seculi, stulticia est apud deū. Scientia vera est: à diaboli seruitio quod sunt peccata recedere, & sapientia perfecta est deum colere secundum mandatorum illius veritatem, quia in his duobus vita beata acquiritur, sicut
Psal.33. Psalmista ait, Diuerte à malo, & fac bonum. Nec etiam sufficit cuiquam mala non facere, nisi etiā bona faciat: nec bona facere, nisi etiam mala omittat. Omnis ergo qui sic sapiens est, proculdubio beatus erit in æternum. Beata siquidē vita est, cognitio diuinitatis: cognitio diuinitatis, virtus boni operis est: virtus boni operis, fructus est æternæ beatitudinis. Adhuc ergo bonum habemus solatium, diuinarum lectionē scripturarum, quia sacrarum lectio scripturarū diuinæ est præcognitio nō parua beatitudinis. In his enim quasi in quodā speculo homo seipsum cōsiderare potest qualis sit, vel quò ten-

dat. Lectio assidua purificat omnia, timorē incutit gehennæ, ad gaudia superna cor instigat legētis. Qui vult D
cum deo semper esse, frequenter debet orare & legere. Nam cū oramus, ipsi cum deo loquimur: cū vero legimus, deus nobiscum loquitur. Geminum cōfert donū lectio sanctarum scripturarū, siue quia intellectū mentis erudit, seu quia à mundi vanitatibus abstractum hominem ad amorem dei perducit. Labor honestus est lectionis, & multum ad emundationem animi proficit. Sicut enim ex carnalibus escis alitur caro, ita ex diuinis eloquiis interior homo nutritur & pascitur, sicut psalmista ait, Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua domine, super mel & fauum ori meo. Psal.118.
Sed ille beatissimus est, qui diuinas scripturas vertit in opera. Omnes planè scripturę sanctę ad nostrā salutem scriptę sunt, vt proficiamus in eis in veritatis agnitionē. Sæpius cæcus offendit q̄ videns, sic ignorans legem dei sæpius ignorāter peccat quàm ille qui scit. Sicut cæcus sine ductore, sic homo sine doctore viā rectā vix graditur. Et ideo fratres charissimi, quicūq; ex vobis lectiones sacras E
legere & intelligere possunt, in his studiū impendat, vt earū frequenter meditatione vtantur: qui vero sensum locutionis sacræ ex lectione nō possunt percipere, attētius audiat interpretantem, vt recipiant saltem in ædificationē. Cùm vero magisterio cœlesti instructi quid faciendū, quidve vitandū sit dilectissimi accipiatis, nō sit mora in faciendo, quod intus sapiatis intelligendo: quia vt beat⁹ Paulus Apostolus ait, Nō auditores legis Roma.2.
iusti sunt apud deum, sed factores legis. Et ipsa veritas Luca.12.
ait, Seruus qui scit volūtatē domini sui & nō facit, vapulabit multis. Item alibi scriptū est, Scienti bonum & nō Iacobi.4.
facieti, peccatum est illi. Itaq; omni diligentia studete vt cognoscatis voluntatē dei: postquā autem cognoueritis voluntatē eius summo nisu contendite, vt hanc faciatis implentes mādata illius, & instanter deposcite, vt in hoc perseuerantes perueniatis ad promissa illius. Ad quod nos adiuuare dignetur ipse qui per suā bonitatē nos vocauerat, & per suā gratiā liberauerat, quiq; bene certātibus cœlestia regna promiserat Iesus Christus dominus noster, qui viuit & regnat cum deo patre & spiritu sancto, per omnia secula seculorum. Amen.

Item eodem die Homilia, de eo quod scriptum est F
in Euangelio secundum Ioannem, Collegerunt pontifices & Pharisæi consilium aduersus Iesum. &c. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem. Ioan.11.

Sabbato post dominicam passionis, De vita mortali & immortali. Sermo I.

Dixit dominus cuidam adolescenti, Si vis venire ad vitam, serua mandata. Nec vero dixit, Si vis Ser. CXIII. Matth.19.
venire ad vitam æternam: sed, si vis venire ad vitam: eā definiēs vitā quæ fuerit æterna vita. Huius ergo vitæ amorē nos primitus commendemus. Etenim amatur & qualiscūque vita ista, & ipsam qualemcunque ærumnosam, miseram finire homines timent & pauescunt. Hinc videndum est, hinc considerandum est, quemadmodum amanda sit æterna vita, quando sic amatur misera ista, & quandoque finienda vita: considerate fratres, quantum amanda sit vita, vbi nunquam finies vitam. Amas ergo istā vitam, vbi tantum laboras, curris, satagis, anhelas, & vix enumerātur quæ necessaria sunt in misera vita, seminare, arare, nouellare, nauigare, molere, coquere, texere, & post hæc omnia finire habes vitam. Ecce quæ pateris in misera ista quam diligis vita, & putas te semper victurum & nunquam moriturum. Templa saxea, marmorea, ferro

G plumboq; consolidata tamen cadunt,& homo se nun-
quam putat moriturum? Discite ergo fratres quęrere ę-
ternam vitam,vbi ista non tolerabitis, sed in æternum
Psal.33. cũ deo regnabitis.Qui enim vult vitã, sicut dicit pro-
pheta,diligat videre dies bonos. Nam in diebus malis
mors potius optatur quàm vita. Nõne audiuimus & vi
dimus homines in aliquibus tribulationibus & angu-
stiis,conflictationibus & ægritudinibus dum sunt con
stituti & vidẽt se laborare,nihil aliud dicere, Deus mit
te mihi mortem,accelera dies meos? Et quando venit
ægritudo,curritur,adducuntur medici,solidi & mune
ra promittũtur.Dicit tibi ipsa mors, Ecce assum quam
pauloante à domino petebas,quid mihi modo fugere
vis? Inueni te falsatorem,& miseræ vitæ amatorem. De
Ephe.5. his autem diebus quos agimus,Apostolus ait,Redimẽ-
tes tempus quoniam dies mali sunt. Non ergo sunt ma
li dies quos agimus in corruptela huius carnis in tanta
vel sub tanta sarcina corruptibilis corporis, inter tãtas
tentationes,inter tantas difficultates, vbi falsa volũtas,
nulla securitas gaudij,timor torquens,cupiditas auida,
H tristicia arida? Ecce quàm malos dies, & nemo vult fi-
nire ipsos dies malos,multumq; hinc rogant homines
deum vt diu viuant. Quid est autẽ diu viuere, nisi diu
torqueri? Quid est aliud diu viuere, quàm malos dies
malis diebus addere? Et cum crescunt pueri quasi acce-
dunt illis dies,& nesciunt quia minuũtur,& ipsa est fal-
sa computatio. Crescentibus enim decedunt dies po-
tius quàm accedũt.Cõstituit alicui homini nato,verbi
gratia,octoginta annos,quicquid viuit, de summa mi-
nuit, & inepti homines gratulãtur plurimis nataliciis
tam suis quàm filiorum suorũ. O virum prudentem,si
tibi vinum minuatur in cuppa tristaris, dies perdis &
gaudes? Mali ergo sunt dies,& eo peiores, quia diligũ-
tur. Sic blãditur hic mundus vt nemo velit finire ærũ-
nosam vitam. Vera enim vita vel beata hæc,cum resur
gimus & cũ Christo regnabimus. Nam & impij resur-
recturi sunt sed in ignem ituri. Vita itaque non est nisi
beata. Et beata vita esse non potest nisi æterna, vbi sunt
dies boni,nec multi,sed vnus. Ex cõsuetudine huius vi
tæ appellati sunt dies. Dies ille nescit ortum,nescit oc-
casum: illi diei nõ succedit crastinus,quia eum nõ præ-
I cedit hesternus. Hunc diem vel hos dies & hãc vitam
& veram vitam in promissis habemus. Alicuius ergo
operis merces est. Si enim mercedem amamus in ope-
re nõ deficiamus, & in æternũ cũ Christo regnabimus.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in
Ioan.17. *Euangelio secundum Ioannem, Subleuans Iesus oculis*
in cœlum dixit, Pater venit hora, &c. quæ habetur in
expositione doctoris, Ibidem.

Dominica in Ramis palmarum, De paßione domini.
Sermo I.

Sermo CXIIII. ADmonet nos fratres charissimi, ad solennita-
tem dominicæ passionis ipse, in quo eam nec
muta elemẽta tacuerunt. Celebret eam lux fi-
dei linguis hominũ, quam conclamauerunt
etiã silentia tenebrarũ. Hodie dominus noster in state-
ra crucis preciũ nostræ salutis appendit, & vna morte
vniuersum mundũ sicut omnium conditor,ita omniũ
reparator absoluit. Indubitanter enim credamus quòd
totum mundum redemit, qui plus dedit quàm totus
mundus valeret, Meritum enim redemptæ mercedis
dignitas insignis precij supergressa est. Inter redemptũ
& redimentem dispensatio fuit, compensatio nõ fuit.
Qui ergo non habebat peccata propria, digne deleuit
aliena. Solus hic pia victima pro omnibus cecidit, vt
omnes leuaret. Et quia debitũ solus nõ habuit,recte fœ- K
nus misericordiæ pro debitoribus erogauit. Perpende
inter hęc qui talem pro nobis dedit pecuniam,qualem
à nobis sit exacturus vsurã. In hac itaque die fides Pro-
pheticæ annunciationis impleta est,ita dicẽtis, Corpus *Esaiæ.50.*
meum dedi percutientibus,& genas meas vellentibus,
faciem meam nõ auerti à fœditate sputorum, Suscepit
mala nostra, vt tribueret bona sua. Hinc intelligamus
quantum hominem diligere dignatus sit ante culpam,
quem sic diligit post ruinam. Agnosce homo quantum
valeas,& quantum debeas,& dum tantam redemptio-
nis tuæ perspicis dignitatem,ipse tibi indicito peccãdi
pudorẽ. Ecce pro impio pietas flagellatur, pro stulto sa *Matth.27.*
pientia illuditur, pro mẽdace veritas necatur, damna-
tur iusticia pro iniquo, misericordia afficitur pro cru-
deli,pro misero repletur synceritas aceto,iebriatur fel-
le dulcedo,addicitur innocentia pro reo,moritur vita
pro mortuo. Expauit scelus hominũ natura rerum, &
quem creatura rebellis non agnoscit, eum mundi do-
minum tremens terra testatur, & cœli regẽ sol fugiens
cõfitetur. Chlamyde coccinea induitur,quia sanguine L
martyrũ suorum Ecclesiæ corpus ornatur,Corona spi-
nea capiti eius imponitur,quia punctio peccatorũ no-
strorum,quorum remissione redemptoris gloria strui-
tur,aridis tribulis cõparatur. Studeamus nunc è diuer-
so,vt membrorũ vita capitis sit corona. Quòd vero si-
tire se in cruce positus dicit,fidẽ incredulæ gẽtis concu
piscit. Sed ecõtra acetum maliciæ porrigunt,quia vinũ
sapientiæ quod à deo acceperãt peccando corruperãt.
Velum templi scinditur,quia synagoga honore nuda-
tur. Obseruatio antiqua dissoluitur,Ecclesię vnitas prę-
monstratur. Monumenta aperiuntur, quia mortis iura
iure superanẽ. Laxata sede tartarea à domino rerũ pro-
fundæ noctis claustra referantur, & quẽ homines non
recipiũt,inferi deũ esse cognoscũt. Quòd autẽ triginta
argenteos Iudas venditor profanus refudit, indicabat
nihil sibi Christi preciũ profuturũ,sed salutis beneficiũ
scelere suo aliis conferẽdũ. Videamus quid hoc refuso
precio emptum esse eloquia diuina testantur. Emerũt, *Matth.27.*
inquit, ex eo agrum figuli in sepulturã peregrinorũ. Fi-
gulus Christus est,ager Christi Ecclesia, acquisitio pere
grinorum populus gentiũ. Superest charissimi, vt ągri
huius,quotidiani atq; perpetui studeamus esse cultores, M
seminemus in eo frugẽ bonæ conscientiæ, vt cum tẽpus
messis,id est,cõsummationis,& dies reddẽdæ rationis
aduenerit,cũ securitate & exultatione bonorũ operum
manipulos reportemus, & post contritionẽ ieiuniorũ
præsentis quadragesimæ laudabiliũ actuum cãdore ve-
stiti, & indumẽto castitatis ornati, ad festa futura pro-
cedamus, & pascha illud æternum piorum inserti cõ-
ciliis celebremus, præstante domino nostro Iesu Chri-
sto, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in
secula seculorum, Amen.

In eadem dominica, De traditione Symboli, Sermo II.

SYmbolũ quod vobis traditurі sumus, fratres *Ser.CXV.*
charissimi, cõprehensio est fidei nostræ atq;
perfectio,simplex,breue,plenũ,vt simplicitas
cõsulat audientiũ rusticitati, breuitas memo-
riæ,plenitudo doctrinæ. Quod enĩ Græcè symbolũ di
cit,Latinè collatio nominat. Collatio ideo, quia colla- *Symbolum collatio.*
ta in vnũ toti⁹ catholicæ legis fides,symboli colligitur
breuitate,cui⁹ textũ vobis modo deo annuẽte dicens⁹.
Petr⁹ dixit,Credo in deũ patrẽ omnipotẽtẽ. Ioãnes di
xit,Creatorem cœli & terræ. Iacobus dixit,Credo & in
Iesum Christum filiũ eius vnicũ dominum nostrũ. An-
dreas

A dreas dixit, Qui cóceptus est de spiritu sancto, natus ex Maria virgine. Philippus ait, Passus sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus & sepultus. Thomas ait, Descendit ad inferna, tertia die resurrexit à mortuis. Bartholomæus dixit, Ascendit ad cœlos, sedet ad dexteram dei patris omnipotentis. Matthæus dixit, Inde venturus iudicare viuos & mortuos. Iacobus Alphæi, Credo & in spiritum sanctũ, sanctam Ecclesiam catholicam. Simó Zelotes, Sanctorum communionẽ, remissionem peccatorum. Iudas Iacobi, Carnis resurrectionẽ. Mathias compleuit, Vitam æternam, Amẽ. Audite ergo fratres charissimi redemptoris nostri vocem per Prophetam
Psal. 33. dicentem, Venite filij, audite me, timorem domini docebo vos. Filios vocat, quos in gremio Ecclesię collocat. Nec enim potest mater vocari, nisi filios procreauerit. Ergo charissimi, ad perenne præmium vos inuitari cognoscite, qui fideliter cum dei adiutorio lauacrũ aquæ vitalis accepistis, vel qui expetitis vt cum ad sacrum fontem vel veram pœnitentiã perueneritis, pec
B spiritum sanctũ salutaris & cœlestis vos vnda perfundat. Ideo charissimi, huius mysterij sacramentum sicut fide concepimus & corde credimus, perfectis vocibus declaremus. Credo in deum patrem omnipotẽtem, & reliqua sicut supra. Ergo dilectissimi, hæc verba nõ humana, sed domini sunt cœlestia sacramenta, quæ in vestris cordibus ipsius misericordia præstante resideant, vt gratiam domini incorruptam & immaculatam vsq; ad finem percipiatis. Repetimus adhuc charissimi symbolum, vt cum mysterio conueniat trinitatis. Credo in deum. Credendum nobis est, fratres charissimi, in deũ patrem, ita & in Iesum Christum filium eius. Pater sine filio credi non potest, quia licet distincta sit in eis personarũ proprietas, tamẽ vna est & indiscreta maiestas. Sicut totum ergo potuit semper pater, ita totũ potest semper filius. Qui cóceptus est de spiritu sancto, natus ex Maria virgine. Sacramentum hic tuscepti corporis demõstratur, vt quem ante secula pater genuit, in fine iam seculi Maria virgo spiritu sancto inspirante cócepit. Et ideo de ipsa domini matre angelus Gabriel di-
Luca. 1. cit, Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Ad excipiendũ enim dominicæ ma-
C iestatis aduentum, necesse fuit vt humanæ infirmitati diuinum adesset auxilium. Sancta enim Maria vt virgo peperit, ita virgo cócepit. Qualiter hæc aut quomodo salua virginali integritate perfecta sit, credere magis quàm enarrare possumus. Fidei in his plurimum licet, sermoni parum. Passus ergo sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus & sepultus. Descẽdit ad inferna, tertia die resurrexit à mortuis. Ascendit ad cœlos, sedet ad dexteram dei patris. Sedere ad dexterã patris dicitur, non vt dicatur maior, sed vt ostendatur æqualis. Hæc omnia testimonia sunt dominicæ passionis, vt dominum Iesum Christũ sicut vere passum & vere mortuũ, sic vere resurrexisse & triumphasse credamus. In quo nobis Christus dominus reliquit exemplũ, vt sicut eum non dubitamus natum & mortuum, & resurrexisse & viuere, ita nos quoq; sicut natos & mortuos esse nouimus, sic post mortem resurrecturos & in æternum esse victuros noscamus. Sequitur, Inde vẽturus iudicare viuos & mortuos. Credo & in spiritum sanctũ: vtique vt æqualis credulitas dei patris & filij & spiritus sancti æqualem ostenderet potestatem. Credo sanctam Ecclesiam catholicam. Bene symbolum Ecclesiã catholicã nominauit & sanctam, quia multæ Ecclesiæ hęreticorũ sunt, sed quæ non est catholica, nec sancta dici potest.

Sequitur, Sanctorum communionem. Credentes ergo D
sanctam Ecclesiã catholicã sanctorum habentes communionẽ, quia vbi est fides sancta, ibi est & sancta cõmunio. Credere vos quoq; in corpore resurrectionẽ & remissionem peccatorum oportet. Omne sacramentũ baptismi in hoc constat, vt resurrectionem corporum & remissionem peccatorũ nobis à deo præstanda credamus. Superest vt cuius audistis passionẽ, audistis ascẽsionẽ, audistis iudicium, quotidie expectetis aduentũ.

In eadem dominica, Ad Competentes, Sermo III.

HOdie fratres charissimi specialiter ad Cõpe- *Sermo*
tentes humilitatis nostræ sermo dirigitur. Et *CXVI.*
quãuis omnibus etiã fidelibus baptizatis admonitio nostra cõueniat, & vnusquisq; qui de animæ suæ salute solicitudinem gerit, vnde proficere possit, credimus quòd in ista humili suggestione nostra reperiat, peculiariter tamen eos qui nunc baptismi sacramenta desiderant, volumus admonere. Primũ ergo Competẽtes isti, quare hoc nomine vocẽtur, agnoscãt. E
Competẽtes dicuntur simul petentes, quo modo cõsedentes nihil est aliud, nisi simul sedẽtes, & colloquẽtes *Competẽtes quid*
nihil aliud est, nisi simul loquẽtes, concurrẽtes sine dubio nõ intelliguntur, nisi simul currẽtes, ita & cõpetentes non possunt aliud intelligi nisi simul petentes. Ecce iam quare hoc nomen cõpetentes habeant, didicerũt: nunc vero isti qui simul petunt, debẽt scire quid petũt. Quid ergo petunt qui baptismi sacramẽta desiderant? Quid vtique nisi vt qui erant vasa diaboli, mereantur effici vasa Christi? Totum in nobis spiritaliter impletur ministeriis angelorum. Ideo rogo vos & cõmoneo omnes competentes, & contestor simul & annũcio, vt cum dei adiutorio in istis diebus vsq; ad pascha, diligẽter perscrutemini conscientias vestras, ne forte sit vel vnus homo contra quem odium in corde teneatis: Si enim ille qui baptizãdus est, iracundiam vel odium in
corde reseruat, nescio si in eo gratia diuina pficiat. Di- *Matth. 6.*
cturus est enĩ, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Et si hoc in eo futurũ est quod ipse erat, quid superest, nisi quo modo ipse dimiserit, sic ei iusticia diuina dimittat, secundum illud
quod dominus ipse dixit, Date, & dabitur vobis, Dimit- *Luca. 6.*
tite, & dimittetur vobis? Ac sic qui nõ dimiserit, ipse cõ F
tra se ianuã diuinæ misericordiæ claudit, dicendo, Dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus. Primo ergo hoc specialiter cõpetẽtes attendãt, ne vllũ hominẽ odio habeãt. Secũdo interrogẽt consciẽtias suas, & si alicui vt euenire solet, fecerunt iniuriã, cito veniã petant. Tertio si aut per furtũ aut per falsum testimoniũ aut per aliquã calliditatem aut per stateras dolosas vel mensuras duplices cuicunq; aliquid abstulerũt, si secun
dum exemplũ Zachæi nõ possunt in quadruplum, vel *Luca. 19.*
simplo restituant. Nã nescio qua fronte gratiã diuinæ misericordiæ se credit posse accipere, qui res alienas quas male abstulit, dissimulat reformare. Sed forte hoc etiam oportet cõpetentibus obseruare, vt si agnoscũt se persuadẽte diabolo furtum, homicidium, aut adulteriũ cõmisisse, aut si aliqua mulier competens potiones diabolicas aliquãdo ad aborsum accepit, & filios suos adhuc in vtero positos, aut etiã natos occidit: quia satis graue peccatũ est: pro omnibus his cũ gemitu & cõpũctione dei misericordiã quærãt, & ad baptismi sacramenta per pœnitentiã mundati perueniãt. Et hoc ante omnia quicunq; se has culpas habere vidẽt, obseruent vt castitatẽ & ante baptismũ custodiãt, & post baptismum nõ paruo tẽpore se à voluptate custodiãt. Venenũ inuidiæ

G fugiāt,ne imitatores diaboli esse videātur, de quo scrip-
Sapien.2. tum est, Inuidia diaboli,mors intrauit in orbem terra-
rum: imitantur autem eum qui sunt ex parte illius,Su-
perbiam etiam per quam ipse diabolus cecidit, vitare
Matth.11. contendant:quia Christus quem sequi desiderant, mi-
tis fuit & humilis corde.Et satis timédū est illud quod
Iacobi.4. scriptum est,Deus superbis resistit, humilibus autē dat
gratiam.Mendacium etiam de ore suo non proferant,
Psal.5. propter illud quod scriptum est,Perdes omnes qui lo-
Sapien.1. quuntur mendacium.Et iterum, Os quod mētitur, oc-
cidit animam.Nec solum à periurio, sed etiam à iura-
Eccli.23. mento abstineant,quia nō mentitur qui dixit,Vir mul-
tum iurans implebitur iniquitate, & non discedet de
domo illius plaga.Vinum vero & istis diebus parū ac-
cipiant,& cū dies paschæ venerint, cum grandi se cau-
tela à crapula vel ebrietate custodiāt,ne forte quod per
sacramentū baptismi mundatum vel illuminatū fuit,
si crapula surrepserit,per intemperantiam obscuretur.
Et ideo etiam si aliquis eos per inimicam amiciciā ad-
H bibendum cogere voluerit,omnino refugiant & nun-
quam penitus acquiescant, sed quod decet & expedit
Christianis,in cibo vel in potu percipiant.Et quia om-
nes competētes vterus matris Ecclesiæ Christo inspi-
rante concepit,nihil iniustum aut inhonestū exerceāt,
ne forte male agendo viscera materna concutiant, &
ante legitimum partum velut aborsum eos mater san-
cta pronciat,sed magis omnes cōpetētes benigni sint,
humiles,māsueti,sobrij, vt ad salutaris baptismi sacra-
mentum ordine legitimo conuenientes,de hædis con
uertantur ad agnos,de sinistra transferantur ad dexte-
ram,cum illis qui ad dexteram erunt, illam desiderabi-
Matth.25. lem vocem fœliciter audituri, Venite benedicti patris
mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab ori-
gine mundi.Si secundum consuetudinem suam chari-
tas vestra diligenter attēdat,agnoscere potestis admo-
nitionem nostram,licet ad competentes dicta sit, pos-
set tamen omnibus baptizatis fidelibus conuenire. Et
ideo nos qui iam ante multa tempora in Christo rena-
ti sumus,istis qui baptizandi sunt,exemplū sanctæ con
I uersationis in omnibus præbeam⁹,vt si nos imitari vo-
Matth.7. luerint, non per latam & spaciosam viam trahātur ad
mortem,sed per arctam & angustā peruenire merean-
tur ad vitam. Et ideo non solum exemplis, sed etiam
verbis eos ad omne opus bonum admonere debetis,
præcipue tamen qui filios aut filias excipere religioso
amore desiderant,& antequam baptizentur,& postea-
quā baptizati fuerint, de castitate, de humilitate, de so-
brietate vel pace eos admonere vel docere non desi-
nant,& agnoscāt se fideiussores esse ipsorum. Pro ipsis
enim respondēt,quòd abrenuncient diabolo, pōpis &
operibus eius.Et ideo tā illi qui excipiunt quàm qui ex-
cipiuntur,id est,tam patres quàm filij pactum quod cū
Christo in baptismi sacramēto conscribunt custodire
contendant,nec vnquam aliquid de diaboli pōpis vel
mundi istius luxuriosis oblectationibus concupiscant,
vt deo adiuuāte, & illi qui filios suscipiunt si caste & iu
ste vixerint, & illi qui excipiuntur si eos imitari volue-
rint,sicut credim⁹,pariter ad prēmia æterna perueniāt,
præstante domino nostro Iesu Christo, qui cū patre &
spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorū,Amen.

Item in eadem Dominica,de eodem alius sermo, qui habetur in libro quinquaginta Homiliarum, XLIX.

Item in eadem dominica alius sermo de primo ver-
Psal.21. *su Psalmi vicesimi primi, Deus deus meus respice in me:qui sumitur ex expositione doctoris, Ibidem.*

De eodem etiam Psalmo tractatur in libro De gratia noui testamenti ad Honeratum, capite secundo & sequentibus. K

Feria secunda post dominicam Palmarum, De passione domini & Iuda traditore: *Sermo* I.

SVscepit dominus tristiciam nostrā vt nobis Sermo
largiretur læticiam suam. Et vestigiis nostris CXVII.
descendit vsque ad mortis ærumnam, vt nos
suis vestigiis reuocaret ad vitā,Percutiam,in-
quit,pastorem,& dispergentur oues gregis. Tristis erat Zacha.13.
quia nos paruulos relinquebat. Anima tristis erat, non Matth.26.
pro sua passione,sed pro nostra dispersione.Proditorē
osculo libenter suscepit,non quia deus dei filius mortē
timebat,sed quia nec malos pro se perire volebat. Iuda
osculo filiū hominis tradis? Fungebaris disciplina vir-
tutis,& discipulus factus es consilij iniquitatis.Officio
sanguinē fundis, pro pignore amoris vulnus infligis,
pacis argumento mortē immittis, seruus dominū tra-
dis,discipulus magistrū prodis. Vtiliora sunt vulnera Prouer.27.
amici quàm voluntaria oscula inimici. Signo dato ab L
his qui cum fustibus venerant,detinetur. Iniicit manus
turba,nectuntur vincula, detinetur iusticia,& traditur
ab iniusticia.Percussit ergo Petrus aurem pueri princi- Matth.26.
pis.Quare Petrus?Quia ipse accepit regni cœlorum cla
ues,& soluēdi ligandiq; ipse adeptus est potestatē. Ab-
scissa est pueri auricula male audientis, aure interiore
Christum male intelligentis, qui passus non est se pro-
phetam æstimari, sed dei filiū docuit fideli confessio-
ne signari. Limus suum agnoscit cooperatorē; & caro
suam sequitur operatricem. Iubere potuit, operari ma-
luit,qui è limo terræ corporis mēbra formauit,qui ho-
stes suos non passus est vulnerari. Illi iniusto mortem in-
ferebant,persecutorum vulnera iste sanabat. Petrus se-
quebatur à longe. Neq; enim negare potuisset, si Chri-
sto domino adhæsisset. Ter me,inquit, negabis. In do-
mo principis sacerdotum ignis ardebat,vbi Petrus oc-
cultus sedebat. Frigus erat vbi Christus non erat. Petrus
ab ancilla proditus negat. Mallem Petrum dominum
negasse, quàm Iudā dominum vendidisse. Interroga-
tur Petrus,Et tu,inquit,ex illis es qui cum Galilæo erāt. M
Non enim erat quia in principio erat,hominem nega-
uit, hominum consortium refutauit. Non enim homi-
nis erat Apostolus, qui fuerat Christi discipulus. Ergo
fleuit amare,maluit ipse suum accusare peccatum,vt iu
stificaretur fatendo quàm grauaretur negādo. Lachry
mas lego,satisfactionē non lego.Petrus negauit in no-
cte, sed confitetur in die. Habebat lachrymas Petrus,
quas pio fundebat affectu: non habebat proditor fletus
quibus culpam ablueret, vt dum reus suo iudicio dam-
natur,spōtaneū facinus expietur. Peccaui, inquit, quod
tradiderim sanguinem iustum. Et Iudæi:Quid ad nos?
tu videris. Pertinacibus studiis funestam sibi vendicāt
sanguinis auctionem, cum refunderet venditor sacri-
legij quantitatem. Precium sanguinis à Iudæorum ga-
zophylacio separatur, & ager figuli Christi pecunia cō
paratur, locus humādis peregrinorū reliquiis: prophe-
tiæ testimoniū adimpletur,& surgentis ecclesiæ myste-
riū reuelatur. Ergo precio sanguinis emitur mundus:
Venit enim vt saluetur mūdus. Nō enim cognouit mū
dus eū,qui fuerat in mundo mūdus. Accusatur,& tacet,
bene tacet qui defensione nō eget. Ambiāt defendi, qui
timent vinci. Nō vt reus excusat se tacēdo,sed despicit
falsidicos refellendo. Manus quidē Pilatus lauit, sed fa Matth.27.
cta probauit. Vxor verberatur in nocte, admonet virū
in die. Veritas fatigatur, & à seruo dominus iudicatur.
Coronam

A Coronam de spinis anoexã compungentes, caput eius coronant, & illudentes adorant. Vt rex salutatur, vt victor coronatur, & quasi deus & dominus adoratur. Pulchre crucem ascẽdit, iudicio victor assistit. Talis ergo ascendit, qui seculum vincere parat. Posuerunt titulum scriptum, Hic est Iesus rex Iudęorum. Vermis in cruce, scarabæus in cruce. Bonus vermis qui hęsit ligno, bonus scarabæus qui clamauit è ligno. Quid clamauit? Ne statuas illis hoc peccatum. Illis vtique petebat veniam à quibus accipiebat iniuriam. Hodie, inquit, mecum eris in paradiso. Nec mirũ si conuerso culpam ignoscebat, *Luca.23.* qui insultantibus veniam relaxabat. Potauerunt eum aceto. Bene ad consummanda omnia corruptio synceritatis hauritur. Itaq; acetum bibitur, vinum cum felle non bibitur. Synceritati non debuit amaritudo misceri, quia pro nobis dominum sine peccato decuit crucifigi. Pater, inquit, in manus tuas commendo spiritum meũ. Bene tradidit qui non amisit. Spiritus patri commendatur vt peccatorum vincula resoluantur. Sol occidit sacrilegis vt spectaculum obũbraret funestis. Fin-
B duntur petræ & Iudæorum corda durantur. Elementa fugiunt, terra concutitur. Iudæus arguit, miles custodit, monumenta reserantur, & Iudæorũ perfidia denudatur. Discipuli vigilant, & fletibus oculos mœstos somnus inuidus captat. Iudęi quid curiosi estis, vbi caro crucifixa remansit? Illo flammis cum tribus pueris apparuit, *Luca.2.* qui postea paruulus dignatus est nasci. Stabant tamen mulieres hæc vidẽtes, stabat & mater domini suo filio testimonium perhibẽte. Ioseph & Nicodemus Christũ sepeliunt, vnus iustus, alter in quo dolus nõ erat. Nam si Apostoli sepelirent, dicerent nõ sepultum, quem Iu- *Ioan.19.* dæi nunciauerant raptũ. Nicodemus nocte venit propter metum Iudæorum. Simplicitas enim quęritur, nõ ambitio desideratur. Quo modo iustus latebras periculi timeret, qui corpus non timuit sepelire? Ideo occulte postulauit vt corpus celaret, nõ vt periculum præcaue- *Matth.27.* ret. Mulieres de longe stabant quæ diligenter locũ seruabant. Sexus ionutat, deuotio calet. Et cũ discipuli fatigarentur, solæ tamẽ ab angelo ne timeant admonen- *Ioan.20.* tur. Noli me, inquit, tangere, nondum enim ascendi ad
C patrem meũ. Nondum tibi ascendi quæ viuentem cum mortuis quæris. Quare primum mulieri? Per mulierem mors antea est nunciata, per mulierem vita hominibus reparatur. Mulier quid ploras? Mulier Christum videbat, sed hortulanũ putabat. Deus est qui adoratur, homo est qui tenebatur. Non renuit tangi à fœmina, quia non omnes possunt Christum tangere resurgentẽ, quẽ tetigerant in corpore commorantem.

In eadem feria de passione domini & Susanna:

Sermo II.

Sermo CVXIII. *Matth.27.* Horsitan mirum videtur vobis fratres cur dominus apud præsidem Pilatũ à principibus sacerdotum accusetur, nec aliquem iam eorum responsione conuincat, cum vtique ignoratam accusationem non nisi repellere solet subsecuta defensio. Mirum, inquam, sit fratres quod arguatur Saluator & taceat. Taciturnitas enim negat quod obiicitur, cum nõ vult respondere quod quæritur. Accusationẽ suam dominus tacendo non firmat, sed despicit non repellendo. Bene enim tacet, qui defensionẽ nõ desperat. Ambiat defendi qui metuit superari. Festinet loqui, qui timet vinci. Christus autem cũ condemnatur exuperat, *Esa.50.* cum iudicatur vincit, sicut ait Propheta, Vt iustificeris in sermonibus tuis, & vincas cũ iudicaris. Quid ergo opus erat ei loqui ante iudicium, cui ipsum iudicium e-

rat plena victoria? Vicit ergo cum iudicatur Christus, D quia sic innocẽs approbatur. Vnde ait Pilatus, Innocẽs *Matth.27.* ego sum à sanguine huius iusti. Melior est igitur causa quę nõ defenditur & probatur, plenior iusticia quę nõ verbis astruitur, sed veritate fulcitur. Taceat lingua necesse est, vbi ipsa veritas sibi adest. Taceat lingua in bono negocio, quæ & in malis causis obticere consueuit. Nolo sic defendi iusticiam, sicut solet iniquitas excusari. Quod vincit Christus, non rationis est sed virtutis. Sciuit enim Saluator qui est sapiẽtia, quo modo tacendo vinceret, quo modo non respondẽdo superaret, atque ideo causam suam maluit comprobare quàm dicere: Ad vincendum fortasse metus eum cogeret ne salutẽ proderet, nisi quod ipsa erat tota causa victoriæ. Suã enim salutẽ prodidit vt salutem omnium lucraretur. In se vinci maluit, vt victor esset in cunctis. Sed quid de deo Christo loquar? Susanna mulier inimicos suos *Danie.13.* tacuit & vicit. Non enim apud Danièlem in sermone tuitio est, sed in sancta fœmina tacẽte lingua pro ea castitas loquitur. Castitas enim Susannæ affuit in iudicio, quæ Euæ defuit in paradiso. Ibi enim pudori eius cõsu- E luit, hic saluti. Ibi ne macularetur pudicicia, hic ne inno- *Gene.3.* centia damnaretur. Castitas enim Susannæ & presbyteros impudicos conuicit in paradiso, & in iudicio falsos accusatores obtinuit, bisq; victrix reos facit testimonij, quos reos facit adulterij: atque tandẽ iudicium meretur castitas Danièlem puerum iuniorem, necdum pubescentis ætatis. Multum igitur de deo pudicicia cõsequitur, cum iudicem virginem promeretur. Secura enim est de victoria castitas, cui est iudicatura virginitas. Pudiciciæ autem causas, nisi vix pudicus audire nõ debuit. Talem enim arbitrum meretur castimonia, apud quem nõ periclitetur verecundia. Cognito igitur Danièl Susannæ negocio, cum eam falsis accusationibus vellet plebs imperita damnare, ait idem, Mundus *Danie.13.* ego sum à sanguine huius. Quo dicto, peccãtis populi reuocauit errorẽ. Hac ergo voce circa Susannam Danièl vtitur, qua circa dominum vsus est Pilatus. Ait enim Pilatus, Mundus ego sum à sanguine huius iusti. *Matth.27.* Eadem igitur sententia absoluitur pudicicia, qua et & absoluta iusticia. Sed Danièl melius quàm Pilatus. Ille F enim pudicũ sanguinem nec condẽnat & liberat, hic autem iusti sanguinem confitetur & tradit. Quid enim profuit testimonium perhibuisse innocentiæ, & velut reum addixisse nequiciæ, nisi quod grauius peccatũ est vnum eundemq; & pronunciare iustum & tradere criminosis? Ipse enim iniquitatis suæ testis est, qui ore absoluit & corde condẽnat. Lauerit licet manus Pilatus, tamen sua facta non diluit. Quãuis abstergere se putauerit iusti sanguinẽ de suis membris, eodẽ tamen sanguine mẽs eius tenetur infecta. Ipse enim occidit Christum qui eum tradidit occidendum. Iudex enim bonus & constans, ne sanguinẽ innocẽtis addiceret, nec inuidiæ cedere debuit, nec timere. Danièl ergo melius q̃ Pilatus. Ille peccantis populi reuocauit errorem, hic autem furentis synagogæ sacrilegium confirmauit.

In eadem feria de symbolo: Sermo III.

Symbolũ est breuiter cõplexa regula fidei, vt *Sermo CXIX.* mentem instruat nec oneret memoriã, paucis verbis dicatur vnde multũ acquiratur. Credo in deum patrẽ omnipotentẽ. Vide quàm cito dicitur, & quantũ valet. Deus est, & pater est. Deus potestate, pater bonitate. Quàm fœlices sumus qui dominum nostrũ patrem inuenimus. Credamus ergo in

G eum,& omnia nobis de ipsius misericordia promittamus.Quia omnipotens est, ideo in deum patrem omnipotentem credimus.Nemo dicat,non mihi potest dimittere peccata.Quo modo nō potest omnipotēs?Sed dicis,Ego multum peccaui.Et ego dico,sed ille omnipotens est.Et tu,Ego talia peccata commisi, vnde liberari & mundari non possum.Respondeo,Sed ille omnipotens est.Videte quid ei cātetis in Psalmo,Benedic
Psal.102. inquit,anima mea domino,& noli obliuisci omnes retributiones eius. Qui propicius fit omnib⁹ iniquitatib⁹ tuis,qui sanat omnes languores tuos.Ad hoc nobis est eius omnipotentia necessaria.Nam vniuersæ creaturæ ad hoc erat necessaria vt crearetur. Omnipotens est ad facienda maiora & minora. Omnipotens est ad cœlestia & terrestria.Omnipotens est ad facienda immortalia & mortalia. Omnipotens est ad facienda spiritalia & corporalia.Omnipotens est ad facienda visibilia & inuisibilia, magnus in magnis, nec paruus in minimis.Postremo omnipotens est ad facienda omnia quę facere voluerit.Nam ego dico quanta non possit.Non potest mori,non potest peccare,non potest mentiri,nō
H potest falli.Tanta nō potest,quæ si posset,non esset om
Roma.10. nipotens.Credite ergo in eum,& confitemini. Corde enim creditur ad iusticiā,ore autem confessio fit ad salutem.Ideo cum credideritis oportet vt confiteamini. Quando symbolum redditis,accipite modo quod teneatis,& postea reddatis,& nūquā obliuiscamini.Post hoc quid?Et in Iesum Christum. Credo dicis in deum patrem omnipotentem,& in Iesum Christum filiū eius vnicum dominum nostrū.Si filium vnicum, ergo patri æqualem.Si filium vnicum,ergo eiusdem substātiæ cuius est pater.Si filium vnicum,ergo eius omnipotentiæ cuius est pater.Si filium vnicum,ergo patri coęternum.Hoc in se & apud se & apud patrem.Propter nos
Luca.1. quid?Ad nos quid:Qui cōceptus est de spiritu sancto,
& 2. natus ex virgine Maria.Ecce quā venit,Quis,Ad quos. Per virginem Mariam,in qua operatus est spiritus sanctus,non homo maritus,qui fœcundauit castam & seruauit intactā.Sic ergo carne indutus est domin⁹ Christus,sic factus est homo qui fecit hominem, assumēdo quod nō erat,non perdendo quod erat.Verbum enim
Ioan.1. I caro factum est,& habitauit in nobis. Nō verbū in carnem versum est,sed verbum manens carne accepta.Inuisibilis semper,factus est visibilis quando voluit & habitauit in nobis.Quid est in nobis?In hominibus.Fact⁹ vnus ex hominum numero, vnus & vnicus.Vnicus patri.Nobis quid?Et nobis vnic⁹ saluator.Nemo enī pręter ipsum saluator noster, & nobis vnicus redemptor. Nemo enim præter ipsum redemptor noster, non auro,non argento,sed sanguine suo.Ergo ipsa vbi empti sumus eius commercia videamus. Cum enim dictū esset in symbolo,Qui cōceptus est de spiritu sancto, natus ex virgine Maria:iam quid pro nobis passus est sequitur.Sub Pontio Pilato crucifixus,mortuus,& sepultus.Quia filius dei vnicus dominus nō crucifixus,filius dei vnicus dominus nō sepultus est: Homo crucifixus est,homo sepultus est,deus non est mutatus,deus nō est occisus,& tamē secundum hominem occisus. Si enim
1.Corin.2. cognouissent,ait Apostolus,nunquā dominum gloriæ crucifixissent.Et dominum gloriæ ostēdit,& crucifixū confessus est:quia si quis etiam tuā tunicam illæsa carne tua conscindat,tibi facit iniuriā, nec sic clamas pro veste tua vt dicas,conscidisti tunicam meam,sed conscidisti me, fila de me fecisti. Loqueris ista integer, & verum dicis,& de carne tua nihil detraxit qui læsit.Sic

& dominus Christus crucifixus est,dominus est, vnic⁹ K
patri est,saluator noster est,dominus gloriæ est, tamen crucifixus est,sed in carne,& sepultus in sola carne.Nā vbi sepultus est,& quādo sepultus est, tunc ibi nec anima fuit.Sola caro in sepulchro iacebat,& tamen confiteris Iesum Christum filium eius vnicum, dominū nostrum:Qui conceptus est de spiritu sancto,natus ex virgine Maria.Qui Iesus Christus vnicus filius dei dominus noster sub Pōtio Pilato crucifixus: Qui Iesus Christus vnicus dei filius dominus noster & sepultus. Qui Iesus Christus vnicus dei filius dominus noster, sola caro iacet,& tu dicis,Dominus noster. Dico planè dico, quia vestem intueor & vestitum adoro. Caro illa illius vestimentum fuit, quia cum in forma dei esset non ra- Philip.2.
pinam arbitratus est esse se æqualē deo,sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiēs, non formam dei amittens:In similitudine hominum factus & habitu inuentus vt homo,Nō contemnamus solam carnē, quādo iacuit,tūc nos emit.Quare nos emit? Quia nō semper iacuit: Tertia enim die resurrexit à mortuis. Hoc sequitur in symbolo.Cū confessi fuerimus eius passio- Matth.28.
nem, confitemur & resurrectionem. In passione quid L
egit?Docuit quid toleremus.In resurrectione quid egit? Ostendit quid speremus.Hic opus,ibi merces. Opus in passione,merces in resurrectione,Nec quia resurrexit à mortuis hic remāsit.Sed quid sequitur? Ascēdit in cœlum.Et modo vbi est?Sedet ad dexteram patris. Intellige dexteram,ne quæras ibi sinistram. Dextera dei dicitur æterna fœlicitas. Dextera dei dicitur ineffabilis, inæstimabilis, incomprehensibilis beatitudo atq; prosperitas. Hæc est dextera dei.Ibi sedet. Quid est ibi sedet?Ibi habitat. Sedes enim dicuntur vbi quisque habitat. Num enim quando illum vidit Stephanus sanctus, mentiebatur qui dicebat, Sedet ad dexteram pa- Acto.7.
tris? Quo modo enim dicit Stephanus, Ecce ego video cœlum apertum & filium hominis stantē ad dexteram dei. Quia ille vidit stantem, mentiebatur forte qui dicebat tunc,Sedet ad dexteram patris?Sedet ergo dictum est,manet,habitat.Quo modo? Quo modo tu. Quo statu?Quis dicet?Dicamus quod docuit, dicamus quod nouimus.Quid?Inde venturus iudicaturus viuos & mortuos.Confiteamur saluatorem,ne timeamus iu- M
dicem. Qui enim modo in eū credit & præcepta eius facit & diligit eū,non timebit quando veniet iudicare viuos & mortuos,non solū non timebit, sed vt veniat optabit. Quid enim nobis fœlicius quām quādo venit quem desideramus?Quando venit quem amamus. Sed timeamus quia iudex noster erit,qui modo est aduocatus noster,ipse tunc erit iudex noster. Audi Ioannē, Si 1.Ioan.1.
dixerimus quia peccatum non habemus,nosipsos seducimus & veritas in nobis nō est.Si autem confessi fuerimus peccata nostra, dixit, Fidelis est & iustus qui dimittat nobis peccata,& mundet nos ab omni iniquitate.Hęc scripsi vobis vt non peccetis.Et siquis peccaue- 1.Ioan.2.
rit, aduocatum habemus apud patrem Iesum Christū iustum,& ipse est exoratio peccatorum nostrorum. Si haberes causam apud aliquem iudicem agendā, & instrueres aduocatum,esses susceptus ab aduocato,ageret causam tuam sicut posset:& si non illam finisset, & audires illum iudicio venturum,quantum gauderes quia ipse potuit esse iudex tuus,quia fuit pauloante aduocat⁹ tu⁹? Et modo ipse pro nobis orat, ipse pro nobis interpellat. Aduocatum enim habemus & iudicem timeamus:Immo quia aduocatum præmisimus,securi iudicē venturū speremus, Transitū est in symbolo quod pertinet ad

A tinet ad Iesum Christum filium dei vnicum dominũ nostrum:sequitur,Et in spiritum sanctum, vt cõpleatur trinitas, pater & filius & spiritus sanctus. Sed de filio multa sunt dicta,quia filius suscepit hominẽ,filius ver-
Ioan.1. bum caro factum est,nõ pater,non spiritus sanctus,sed carnem filij tota trinitas fecit. Inseparabilia enim sunt opera trinitatis. Sic ergo accipite spiritum sanctum vt non credatis minorem esse quàm filium,& minorẽ esse quàm patrem. Pater enim & filius & spiritus sanctus tota trinitas vnus deus. Nihil ibi distat, nihil varium, nihil defectiuum,nihil alteri contrarium, æquale semper,inuisibile & incommutabile pater & filius & spiritus sanctus.Liberet nos trinitas à multitudine peccatorum.Iam quod sequitur ad nos pertinet.In sanctam ecclesiam.Sancta ecclesia nos sumus, sed nõ sic dixi,nos quasi ecce qui hic sumus,qui me modo audistis.Quotquot hic sumus deo propicio Christiani fideles in hac ecclesia,id est, in ista ciuitate, quotquot sunt in ista regione, quotquot sunt in ista prouincia, quotquot sunt
B & trans mare,quotquot sunt & in toto orbe terrarum,
Psal.49. quoniã à solis ortu vsque ad occasum laudatur nomen domini.Sic se habet ecclesia catholica mater nostra vera,vera illius spõsi coniunx: Honoremus eã,quia tanti domini matrona est.Et quid dicam? Magna est spõsi & singularis dignatio,meretricẽ inuenit, virginem fecit.Quia meretrix fuit non debet negare, ne obliuiscatur misericordiam liberãtis.Quo modo non erat meretrix,quãdo post idola & dæmonia fornicabatur? Fornicatio cordis in omnibus fuit. In paucis carne in omnibus corde.Et venit & virginem fecit. Ecclesiam virginẽ fecit.In fide virgo est. In carne paucas habet virgines sanctimoniales:In fide omnes virgines debet habere & fœminas & viros.Ibi enim debet esse castitas & puritas & sanctitas.Nam vultis nosse quàm virgo sit?
1.Corin.11. Apostolum Paulum audite,amicum spõsi audite zelãtem sponso nõ sibi.Aptaui vos,inquit,vni viro. Ecclesiæ dicebat.Et cui ecclesiæ? Quocunque literæ illæ peruenire potuerunt,Aptaui vos vni viro virginem castã exhibere Christo. Timeo autem dixit, ne sicut serpens
Gene.3. Euam decepit astutia sua. Serpens ille nunquid corpo-
C raliter cõcubuit cũ Eua? Et tamen virginitatem cordis eius extinxit.Hoc timeo dicit, ne corrumpantur mentes vestræ à castitate quæ est in Christo. Virgo est ergo ecclesia,virgo est, virgo sit.Caueat seductorẽ ne inueniat corruptorem. Virgo est ecclesia. Dicturus es mihi forte,Si virgo est,quo modo parit filios? Aut si non parit filios,quo modo dedimus nomina nostra vt de eius visceribus nasceremur? Respondeo, Et virgo est & parit,Mariam imitatur quæ dominum peperit. Nunquid non virgo sancta Maria & peperit & virgo permansit? Sic & ecclesia & parit & virgo est. Et si cõsideres Christum parit,quia membra eius sunt qui baptizantur. Vos
1.Corin.12. estis,inquit Apostolus,corpus Christi & membra. Si ergo mẽbra Christi parit, Mariæ simillima est. In remissionem peccatorum.Hæc in ecclesia si non esset, nulla spes esset:remissio peccatorũ si in ecclesia nõ esset,nulla futuræ vitæ & liberationis æternæ spes esset. Gratias agimus deo,qui ecclesiæ suæ dedit hoc donum. Ecce vẽturi estis ad fontem sanctum, diluemini baptismo salutari lauacro regenerationis. Renouamini, eritis sine vllo peccato,ascẽdẽtes de illo lauacro. Omnia quę nos præterita persequebantur,ibi delebũtur: Aegyptiis insequentibus Israëlitas similia erant vestra peccata, per-
Exod.14. sequentibus sed vsque ad mare rubrum. Quid est vsque ad mare rubrum? Vsque ad fontẽ Christi cruce & san-

guine consecratum.Quod enim rubrum est,rubet. Nõ D vides quo modo rubeat pars Christi, interroga oculos fidei.Si crucem vides,attende & cruorẽ.Si vides quod pẽdet, attende quod fudit. Lãcea perforatum est latus Ioan.19.
Christi,& manauit precium nostrũ. Ideo signo Christi signatur baptism',id est,aqua vbi tingimini,& quasi in mari rubro trãsitis.Peccata vestra,hostes vestri sunt, Sequuntur,sed vsque ad mare. Cũ vos intrauentis euadetis,illa delebuntur.Quo modo euadentibus per siccũ Israëlitis,aqua cooperuit Aegyptios.Et quid dicit scriptura? Vnus ex eis non remansit.Peccasti multa,peccasti pauca, peccasti magna, peccasti parua, quod est minus ex eis non remansit.Sed quoniã victuri sumus in isto seculo vbi quis nõ viuit sine peccato,ideo remissio peccatorum nõ est in sola ablutione sacri baptismatis, sed etiam in oratione dominica & quotidiana, quam post octo dies accepturi estis. In illa inuenietis quasi quotidianum baptismum vestrum, vt agatis deo gratias qui donauit hoc mun' ecclesię suę,quod cõfitemur in symbolo. Vt cum diximus,Sanctam ecclesiam, adiungamus,Remissionẽ peccatorum. Post hæc, Carnis resurrectionem.Iste iam finis est. Sed finis sine fine erit resurrectio carnis.Sed erit postea nulla mors carnis,nullæ angustiæ carnis, nulla fames & sitis carnis,nullæ afflictiones carnis,nulla senect' & lassitudo carnis. Noli ergo horrere carnis resurrectionẽ.Bona eius vide, mala obliuiscere. Prorsus quicquid querelarũ est carnaliũ modo,tunc ibi nõ erit. Aeterni erimus, æquales angelis dei. Vnam cum angelis sanctis ciuitatem habebimus, Matth.22.
à domino possidebimur,hæreditas eius erimus, & ipse hæreditas nostra erit,quoniã ipsi dicimus modo, Dominus pars hæreditatis meæ. Et de nobis dictum est filio ipsius, Postula à me & dabo tibi gẽtes hęreditatem Psal.15. Psal.2.
tuam,Possidebimus & possidebimur,tenebimus & tenebimur.Quid dicam? Colimur & colimus. Sed colimus vt deum,colimur vt ager. Vt sciatis quia colimur, dominum audite, Ego sum vitis vera, vos estis farmẽta,pater meus agricola. Si agricola dicitur,agrũ colit. Ioan.15.
Quem agrum? Colit nos. Et agricola terræ huius vsibi lis arare potest,fodere potest,plãtare potest, rigare si aquam inuenerit potest,nũquid potest incrementũ dare,germen educere in terram,radicem figere, in auras promouere,robur addere ramis,fructibus onerare, foliis honestare? Nũquid agricola potest? Agricola tamen noster deus pater omnia ista potest in nobis? Quare? Quia credimus in deum patrem omnipotentem. Ergo tenete quod & proposuimus vobis,& quo modo deus dare dignatus est exposuimus. F

Item eodem die alius sermo de eodem, qui habetur in libro Quinquaginta Homiliarum XLII.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Ante sex dies Pascha venit Iesus Bethaniam &c. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem. Ioan.12.

Feria tertia post dominicam Palmarum, De reparatione generis humani.

Sermo I.

FRequẽter audiuimus fratres dilectissimi beatum Paulum apostolum dicentem, Deus erat Sermo CXX.
in Christo, mundum reconcilians sibi, id est, diuinitas operabatur in corpore. Apparebat 2.Corin.5.
in fragilitate humanitas,& in virtute maiestas. Ad hoc itaq; nobiscũ vixit in carne vt preferret exẽpla iusticię. Ad hoc pro nobis mortẽ subiit, vt cõferret munera salutis æternę. Hominẽ ad hoc induit vt erudiret, ad hoc

G tradidit vt redimeret,ad hoc resumpsit vt in deum sumeret. Vitam ad hoc deposuit vt donaret, mortem ad
hoc suscepit vt vinceret, cui tamen mortis præsumptũ
dominium redditur,& quasi seruus quidem succubuit,
sed quasi dominus imperauit. Siquidem nec animam
inferni porta, nec corpus tenere potuit sepultura, quæ
per illud triduum nequaquam carnẽ mortali corruptione violabat,quia in inferno sub eadem mora regnũ
mortis anima destruebat. Quid retribuemus domino
pro muneribus tãtæ dignitatis?De plenitudine cœlesti
pro nobis in facturam se suam factor exinaniuit, figulus in figmẽtũ suũ trãsiit, & rex cœli homini militauit.
Militauit dixi,Crux enim pugnãtẽ indicat, resurrectio
triumphantem. Quis tantam possit narrare pietatem?
Psal.18. A summo cœlo egressio eius, & vsque ad inferni profunda descensio.In vna eademq; persona quàm bene manifestantur humana pariter & diuina. Nam sedem tartari penetraturus hominẽ se confessus est dum descen-
Esaiæ.53. deret,deum se prodidit dum rediret. Vt redimeret im-
Lucæ.22. pios,sicut ait sermo diuin[9], vt redimeret iniquos inter
& 23. iniquos reputatus est,inter duos quos dextra leuaq; le-
H gimus pependisse.Seipsum cõfusioni & opprobrio crucis tradidit,vt latronem glorificaret.Sed si bene respicimus,non illi soli hoc præstitum esse deprehẽdimus.
Nam dum tantũ reum benigne relaxat, dum tanto debitori refundit immanis debiti cautionẽ, humano generi conscripsit securitatem : vt cõsolatio ac spes fieret
totius populi,absolutio vnius desperati, & priuatũ donum in publicum cresceret beneficiũ. Quare indubitanter credendum est,vt quod latroni illi ad commendationem fidei suæ venerat,etiam causa spei nostræ &
vtilitatis accesserit. Immẽsa enim dei nostri bonitas libenter tribuit,quæ etiam generaliter profutura prænoscit.Et ideo iuxta fiduciam tantæ clementiæ,si quis nostrum crimina sua probabili conuersatione damnauerit,& Christum toto corde crediderit, etiã cũ latrone
in semetipso ingressum paradisi aperuisse se nouerit.
Quantum autem sit in spe salutis humanæ magnitudo
fidei,& altitudo diuitiarum misericordiæ dei, & patiẽtiæ magnitudo ostẽditur,cum hominem in sceleribus
inuolutum pœna misit ad innocentiam,& offensa perduxit ad gloriã. Quem saluti culpa perdiderat, perdi-
I tio inuenit,cruciatus absoluit,dãnatio consecrauit.Sed
non sine causa tantum meruit. Videamus quo tempore
fidelis apparuit.Ecce inter signa atque virtutes attestãtibus miraculis & acclamantibus, aliquotiens in discipulis mens iam robusta titubauit, & nunc Christi suppliciis quodam modo cõtradicẽtibus in latrone fides
nouella conualuit. Sub ipso passionis tẽpore ab ancil-
Matth.26. la interrogatus vnus ex discipulis beatus Petrus, peculiarius Christo cognitus,ita respondit,Nũ noui homi-
Lucæ.23. nem istum.Et iste qui ante non nouerat,exclamat, Memẽto mei domine cum veneris in regnũ tuum. Quàm
singularis & quàm stupẽda deuotio. Sub illo tempore
credidit reus,quo negauit electus. Laudabilius hoc itaque in latrone ac magnificentius fuit, quòd hominem
addictum & inter extrema deficientem supplicia deũ
credidit,quàm si inter virtutum opera credidisset. Nõ
itaque sine causa tantum meruit. Aduertamus plenius
quo tempore dominum confitetur.Feruebat impietas
persequentiũ,exultabat impietas blasphemantiũ, contritio,liuores & vulnera solum Christum hominẽ demonstrabant. Sacrarum manuum in ligno crucis extensio & reuerẽda confixio,quę condemnabat Adæ &
Euæ manus,ad interdictum ligni cibum ingenuscẽda

seculi transgressione porrectas:Hæc,inquam,confixio K
per omnia infirmitatem hominis asserebat.Illisæ per latus lanceæ tremenda percussio quantũ ostendebat hominem,tantum abscondebat deum. Apostolis post diuina miracula desperantibus, solus hic non acquiescit
scandalo crucis & mortis. Solus hic testis est maiestatis,qui socius probatur doloris.Et ideo adhuc in latrocinio positus, inuisibilem deũ angelicis iam oculis videt.Illuminarat credo nascentẽ fidem, lateri iam credẽtis in Christum propius corpore admota diuinitas,
quæ se largius sub momento illo pro peragenda redẽptione infuderat. Videamus autẽ qualis fuerit ipsa deprecatio confitentis,memento, inquit, mei domine cũ Lucæ.23.
veneris in regnum tuum. Non dixit,si deus es de præsẽti supplicio eripe me:sed magis,quia vere deus es, da
futuro iudicio libera me.Quàm cito eum repleuit spiritus sancti eruditio,per quam futuri examinis diẽ cogitãs,& si intolerabile probat esse quod sentit, grauius
tamen intelligit esse quod metuit. Prædicat seculis iudicem regemq; seculorum,nondum vocatus & iam electus,nondum famulus & iam amicus, nondum discipulus & iam magister atque ex latrone confessor : quia
& si pœna cœperat in latrone,nouo genere cõsummatur in martyre. Memẽto,inquit,mei domine. De ligno L Lucæ.23.
crucis clamat, sed iam tempora retributionis cogitat,
Videamus quid inter ista respõdeat diues & larga dei
bonitas,quæ sicut excedit vota, ita gratiam adiũgit ad
merita.Hodie,inquit, tanquam si diceret,Quid me,inquit,ô fidelissime comes & vnicus tãti testis triumphi,
quid me tãtopere exorandum putas, vt die iudicij mei
meminerim tui? Quid me ad præsentẽ retributionem
paratum,in tempora tam longa dissimulas?Quid in futura secula fidem in te perfectam fatigas? Hodie mecũ
eris in paradiso.Ergo tanquam hæreditaria & paterna Lucæ.23.
sedes,quæ expulso Adã,quæ expulsis duobus clausa est, Gene.3.
innumeris populis te introëunte reserabitur.Ingredere
illuc primus,sed ingressu fœliciore quàm primus.Intra
paradisum,nequaquam vltra cum Adam visurus infernum. Nullum illic cibum letalem, nullam iam legem,
nullam arborem pertimescas. Ego tibi illic ero victus
& vita: & ne forte verearis ne tibi aliquis hostis in illo
beato nemore, ne antiquus ille latro insidietur,possessio tibi illic me introducente firmabitur.Recedat ergo M
infidelitas quæ deũ & hominem nõ recognoscit. Nam
sicut diabol[9] est qui de paradiso expulit,ita deus est qui
reducit.Hæc charissimi per omnem gestorum ordinẽ,
deum sub homine agnoscamus operantem. Positus in
patibulo verus arbiter in medio damnatorũ, negãtem
repulit,suscepit confitentẽ.Hunc deputat regno,illum
relinquit inferno.Per hæc ergo credamus in maiestate
iudicaturum,quem iam in cruce & misericordiam videmus exercere & iudiciũ. Credamus, inqoam deum,
vel ex sola virtute patientię,qui dum ab homine crucis
neci traditur,sic quoq; homini gloriam pollicetur: qui
illas ipsas iniurias & plagas in corpus suũ, conuertit in
precium nostrũ. Sed & ipsa totius mũdi irrationabilis
creatura,moribus suis deũ loquitur. Nã in media passione domini Saluatoris,cœlestia & terrena turbãtur,
lux cũ nocte miscetur,elementa quatiuntur, & ab antiquis ministeriis effugantur. Aperte rerũ natura perspicitur cõmoueri, velut in vindictã authori sui velit armari. Terra ipsa concussa à fundamentis suis,quasi quę
crucẽ domini vix sustineat,tãquã ad scelus propriũ cõtremiscit. Dies refugo lumine quo modo potest sumit
lamentũ,& fusco tristiũ tenebrarũ habitu more lugẽtis
induitur:

A induitur: & vt tota cœli facies dominicę natiuitatis gloriam noua luce testatur, ita crucis iniuriam nouis tenebris detestatur. Et quæ duricia cordis humani? Væ eis qui inter ista non credunt, quandoquidem creatura irrationabilis, quæ recipere non potest credulitatis affectum, dat tamen deo confeſsionis obſequium: & cũ pro ſolo homine Chriſtus mortuus ſit, perhibet et tamen etiam pars illa mundi teſtimonium diuinitatis, ad quam non peruenerunt beneficia paſsionis. Quæ cum ita ſint chariſsimi, agnoſcat homo, quantum valeat, & quãtum illum deo obnoxium faciat natura vel gratia. Agnoſcat homo quantum ab illo expectet deus, & quem tãta dignatione habuit charum, quàm velit eſſe in cõuerſatione precioſum. Agnoſcat homo quantum valeat & quãtum debeat, & dum precium ſuũ cogitat, vilis ſibi eſſe deſinat, & potius vicem muneris ſaluatori ex ipſo bono ſuo, id eſt, de conſeruata ſalute reſtituat. Cuſtodiamus ergo ſolicite quod tanti ſui cruoris commercio Chriſtus redemit. Reus itaque erit non parui precij, ſed ſanguinis Chriſti, qui violat & cõmaculat animam Chriſti

B ſanguine & paſsione mundatam, blaſphemus, homicida, caſtitatis proditor. Hæc tria capitaliter occidũt. Cõteſtamur charitati veſtræ cauſas æternorum malorum. *Tria capitaliter occidentia.* Blaſphemus, homicida, proditor caſtitatis ſuæ, expugnator alienæ, id eſt, qui legitimi cubilis iura tranſgreditur, qui extra coniugẽ ſuam per mortiferos errat amplexus, reus erit æternæ mortis, quia vilem in ſe habuit ſanguinẽ redemptoris. Et quia clamat Apoſtolus, *1.Cor.6.* Neq; rapaces neq; adulteri regnũ dei poſsidebunt: abſtineamus manus ab alienis, oculos ab aliena fœmina caueamus: ne corpori illi quod de noſtro Chriſtus aſſumpſit, iniuriã faciamus in noſtro corpore. Caueamus ita peccatis & criminibus vitam prodere, vt ad nos nõ reſpiciat prophetia illa terribilis, *Pſal.9.* Non eſt, inquit, deus in cõſpectu eius, polluuntur viæ eius in omni tempore, auferuntur iudicia tua à facie eius. Irremediabile periculum eſt, ſic aliquem viciis & cupiditatibus fręna laxare, vt ſe rationem deo non meminerit redditurum. Puto quia magna ſit iam peccati pœna, metum ac memoriam futuri perdidiſſe iudicij. Non nobis ita dulcia ſint pauperum ſpolia, poſtmodum nimia amaricatura. Nihilominus ſicut dictũ eſt refugiamus carnis alienæ abominanda

C contagia, vitemus obſcœna inimicæ voluptatis incendia. Hæc qui agit chariſsimi, de ſtipula ac lignis iniquitatum perpetuos ſibi ſuccendit ignes, & nunquã extinguendos concinnat vapores, Non tanti eſt vita, ſi ad hoc viuat homo, vt in paucis huius vitæ annis, conſummandæ ſub breui fine, congreget ſibi pœnas æternas & ſine fine manſuras. Sed ne forte chariſsimi aliquem nimis ſecurũ faciat aut remiſſum tam noua fœlicitas credulitatis, ne forte dicat aliquis in corde ſuo, Nũ me vſqueadeo conturbet & cruciet rea conſcientia, non me vſqueadeo cõtriſtet culpabilis vita, video ſub momento, video ſub exiguo ſpacio latroni crimina ſua donata, & mihi reſoluta mente cõcipiuntur: Primum conſiderandum in latrone illo, *Luca.23.* non ſolũ credulitatis compendium, ſed deuotio, ſed temporis illius ſub quo hæc agebãtur occaſio, quo iuſtorum legitur titubaſſe perfectio. Deinde antè mihi fidem latronis oſtende, & tunc tibi latronis beatitudinem pollicere. Immittit diabolus ſecuritatem vt inferat perditionem, neque dinumerari poſsint, quantos hæc inanis ſpei vmbra deceperit. Deterreãt quęſo nos ab hac perſuaſione, innumerabiles populi ſub tali ſecuritate nudi & vacui bonis, & malis pleni ex hac luce pręrepti. Quotidie expaueſcendo trãſitus noſtri & commigrationis incerta, quæ & modo vel in- D ſperata vel ſubita ſunt, & in æternum remediis caritura ſunt. Pręueniendus eſt dies, qui præuenire conſueuit. Ipſe ſe ſeducit, & de morte ſua ludit qui hoc cogitat, poteſt mihi extremi temporis indulgentia ſubuenire. Non eſt hoc, Primum, quia periculoſiſsima eſt in vltimum diem promiſſa ſecuritas: Deinde ſtultiſsimum eſt vt cauſa quæ de neceſsitatibus agitur æternis, inutilitatibus vitæ deficientis committatur extremis. Odibile eſt apud deum, quando homo ſub fiducia pœnitentiæ in ſenectutẽ reſeruatæ liberius peccat. Credite chariſsimi, difficile eſt vt callida diſsimulatio ordinandę conſummationis obtinere digna ſit facultatẽ. Apud illum cordis interpretem, ars non admittetur ad ſalutem. Ille autem de quo locuti ſumus beatus latro, beatus, inquam, non iam iuxta viam inſidias tendens, ſed viam ipſam in Chriſto tenens, ac vitæ prædam ſubito rapiens, immutato genere, & noua ſpolia de morte propria reportãs, ille nec ſalutis tempora ſciens diſtulit, nec remedia ſtatus ſui in momenta vltima infœlici fraude poſuit, nec redemptionis ſuæ ſpem in deſperationis nouiſsimũ re- E ſeruauit, nec religionẽ ante nec Chriſtum ſciuit. Quod ſi ſciſſet, fuiſſet forſitan inter Apoſtolos non poſtremus in numero, qui prior factus eſt in regno. Ergo etiam ex hoc in extremo placuit deo, quia ad conſequendam fidem, non fuit extrema hora illa ſed prima. Opus eſt ergo vt ſibi homo quotidiano actu prouideat, & procuret conſummationem, opus eſt vt tota vita noſtra talis ſit in conuerſatione, vt liberi mereamur eſſe in fine. Inceſſabiliter diem trãſitus noſtri & tempus iudicij cogitantes, nos quoq; cũ latrone iugiter proclamemus, Memento mei domine cum veneris in regnum tuum. *Luca.23.*

In eadem feria de paſsione domini: *Sermo II.*

Mnes, inquit dominus Ieſus, ſcãdalum patiemini in hac nocte. *Sermo CXXI.* Diſcipuli terrẽtur tali auditu, & Iudam non terret tãti ſceleris cogitatus. *Matth.26.* Conſulite Apoſtoli dominum, interrogate diſcipuli magiſtrum. Qui mecum, inquit, mittit manum in paropſide, ipſe traditurus eſt me. O induratam frontem talia de ſe audire, & adhuc delectatur accumbere. Videt publicari ſuam conſcientiam, & adhuc ma- F num porrigit ad buccellam. Nunquid ego ſum Rabi? O Iuda cui dicis, nũquid ego ſum Rabi? iam dic ego ſum. Non eſt obliuio neſcientis, ſed pietas miſerantis. Tu Iuda quẽ poſſedit cupiditas, omnia in te nouit diuinitas, ſed væ tibi in quo ſemel periit humanitas. Omnes, in- *Matt.* quit, ſcandalum patiemini in hac nocte. Et Petrus, Et ſi omnes ſcandalizati fuerint in te, ego tamen nõ ſcandalizabor. Cœperunt altercari medicus & ægrotus, Ille ſine ægritudine ſe eſſe putabat, ille futuram acceſsionem videbat. Cui dominus ait, Paululum ſequeſtremur, donec rei exitum cõprobemus. Et Iudas, Quem oſculatus fuero ipſe eſt, tenete eum. O ſignum ſacrilegum, ô placitum fugiendum, vbi ab oſculo incipitur bellum, & per pacis indicium pacis rumpitur ſacramentum. Venerũt ad ortũ qui iam antea perdiderant paradiſum, quærentes dominum Ieſum Chriſtum. Egrediuntur quærentes qui ante præuenerant venientes. Stat Ieſus & dicũt, Ie- *Ioan.18.* ſum quærimus. Aſpicit eos ipſe ſaluator, quos præcedebat Iudas tenebroſus ducator. Ducatũ præbebat & magiſtrum non videbat, non quia Ieſus mutabilis erat. Erat quod erat. Lucem in tenebris quærebant, ſed lucem te- *Ioan.1.* nebræ non cõprehenderunt. Sed audiamus vocẽ lucis, qui

G qui dicit tenebris venietibus cum laternis, Quem quæ-
ritis? Illi dixerunt, Iesum. Respondit Iesus, Ego sum. Au-
dita voce abierunt prostrati in faciẽ cæcitatis. Sed quia
lucet lux in tenebris, excitat elisos à mortuis. Iterũ dicit
eis, Quẽ quęritis? Iesum, inquiunt. Et ait illis, Ego sum. O
insensati Iudæi, interrogastis & cecidistis, leuati estis, &
ingrati estis. Qua vos concutiemini comminatione vel
terrore, qui ad solam cecidistis simplicem vocem? Dic
Israël, Venisti tenere me, quia ego defendi te à perse-
Exod. 14. quẽtibus te? Vtinam teneres me, & non perderes te. In
aquis parietes cõstruxi, faculam colũnæ micantis erexi,
Aegyptios cæcitate percussi, tota nocte pro te pugnaui.
Factum est mane, & transisti incolumis mare. Male me
quæritis, ideo cecidistis. Ecce qualiter cadunt, qui male
dominum quærũt. Tenetur interea dominus ad sacer-
dotum principem perducendus, & cum discipuli labe-
Ioan. 18. rentur, Petrus promissor egregius cœpit ambulare lon-
ginquius, peruenit ad principis domũ, & quia Petrum
frigus vrgebat, calefaciẽdus solicitus assistebat. Ecce il-
le qui nihil infirmitatis se putabat habere, paulatim cœ-
pit ad verba medici peruenire. Negat territus Christũ,
H qui se promiserat animam pro eo positurum. Prostrauit
eũ anicula decrepita, quasi grauis febricula. Pressit eum
lethargicus somnus, & cepit eum preco impiger matu-
tinus. Audit gallum cantãtem, & vidit se discipulus do-
minum offendisse. Sub ancilla cœpit pondere vergi at-
que demergi. Non erat qui adiuuaret, nisi de interiori-
bus prętorij Petrum dominus respexisset. Cum nox me-
dia declinatum subito teneret incursum, gallus cãtauit
& nocte naufragus respirauit. Contum inuenit fidei li-
beralem quousque impelleret nauem, vt in medio sco-
pulorum portum quæreret lachrymarum. Vidit nauim
cordis sui sine mercibus nudã, flere cœpit amarè, quia
dominum suũ cœpit amare. Iesus pelago nauigatorem
terrebat, & Petrus de gubernatore securitatẽ sperabat.
Domine, inquit Petrus, vbi me dimisisti? Lumen tuum
video, te adhuc non video. Lauisti pedes meos, tersisti
linteo tuo, lumine tuo aperi oculos meos. Quando pos-
sum videre te, nisi respexeris me? Ita permansit in ama-
ritudine lachrymarum, quousque dominus de portis
erumperet inferorum. Petrus lachrymas fudit confes-
Matth. 26. sionis, & Iudas osculum porrigit falsitatis. Orate, inquit
discipulis, ne intretis in tentationem. Inquieta nox in
I fugam compulit piscatores. Pastor tenetur, & Petrus
turbatur. Ipse pastor tristis erat, anima eius turbatur, di-
uinitas inconcussa lætatur. Orat semel, orat & iterum,
tertióque precatur. Tanquam aquila tegebat nidũ suum
velamento pennarum, & solicitus cũ orat ad pullos re-
uertebatur, propter quos tristiciam patiebatur. Obtule-
runt Iudæi triginta argenteos. Ille tali precio debet cõ-
parari, cui non potest aliquid æstimari. Bene synagoga
triginta stateres argẽti pensasti, dum dei filium suspen-
Matth. 27. disti. Abiit ergo Iudas, & laqueo se suspẽdit. Vide Iudas
sententiam diuinæ maiestatis, quæ te puniri noluit ma-
nibus alienis. Pendes in laqueo, & argentũ iacet in tem-
plo. Nullus gratulatur de tali commercio, quia sacrile-
gium pronunciat precium. Non licet mitti in corbonã,
quoniã precium sanguinis est. Ecce Iudæorum impro-
bitas condemnat admissum, & non condemnat sacri-
legium. Si tollere non licet precium, cur implere festi-
nas homicidium? Aut precium innocentis sanguinis in
corbonam non licebat mittere, ipsum innocentem li-
cebat occidere? Emerunt, inquit, agrum in sepulturam
peregrinorum. Inuenit tandem mens cæca remedium.
Ad requiem peregrinorũ, saluatoris deputant precium.
Licet non agnoscãt, impletur tamen mysterij sacramẽ- K
tum. Interrogauit Pilatus Iesum, Tu es rex Iudæorum?
Et Iesus, Tu dixisti. Qui ait vulgo, Quem vultis dimit-
tam vobis, Barrabam an Iesum? Vulgus clamat, crucifi-
gatur. O inordinata nequicia iudicantis. Pronũciat in-
nocentem, & eligendi tribuit facultatem. Multa enim
sum passa pro iusto isto hac nocte, eius mulier mandat.
In natiuitate mundi, vxor ducit virum ad mortem, in
passione Christi vxor prouocat ad salutem. Illic serpẽ-
tis subtilitas præcipitat, hic terror angelicus reuocat, vt
inde inciperet venia, vnde vidẽtur prorupisse peccata.
Aqua manus lauat, dicens, Innocens sum à sanguine
huius iusti. Illuminatur per aquę mysterium iudicis sen-
sus, & Christum pronunciat iustum vt populum faceret
reum. Magnum tibi delicti vendicas principatum. Ec-
ce iudex saluatoris se amore excusat, & traditor se cum
Iudæis propria voce condemnat. Omnia sunt elemen-
ta permota, cœlum nõ est quietum, cum caput domini-
cum colaphis verberatur. Nõ curia cœlestis cœlo con-
tenta permansit, quia in commotione fuerunt. Cœli lu-
minaria conturbantur, & de stationibus suis stellæ sul-
phureæ cadunt in lapsum. Ligni cuspide rumpitur Gol- L
gatha, resonant mallei securesq; cædentes, scinduntur
mõtis sacrati petræ, ille solus Petrus qui fuerat super pe-
tram tanquam in mollem tenuemq; arenam soluebatur
ex petra. Latro veniam petiit, deitate largiẽte percepit.
Ille sui meminisse rogauit, saluator in paradiso secum
venisse promisit.

In eadem feria: *Sermo III.*

Dilectissimi fratres, dominus noster Iesus Chri- *Sermo*
stus nobis salutem exhibuit, diuinæ vero na- *CXXII.*
turæ nihil minuit. Gratias ergo agamus pieta-
ti eius, qui infirmitati nostræ de homine suo vitale cõ-
posuit medicamentum. Magnificemus eum, quia nul-
lum diuinæ virtutis dum nobis subuenit fecerat detri-
mentum. Vere pius, vere Saluator, qui intantum dilexe-
rit opus suum, qui intantum reputauerit seruum suum,
id est, humanum genus vniuersum, vt culpam eius suo
verbere expiaret, vulnera eius suo liuore sanaret, Deni-
que ille peccat, hic vapulat. Ille præuaricatur, iste cruci-
figitur. Quis hoc existimet, & quis cogitet? Quis com-
penset dominum pro seruis mori dignatum? Et hoc
pro quibus? Pro sceleratis, pro impiis. Quid tibi domine M
retribuet opus tuum bonũ à te factum, propria volun-
tate peruersum, sed tua miseratione reparatum? Quid ab
eo pro tantis beneficiis expetis? Nunquid aliquid eius
eges, aut ab eo quod ei non dedisti requires? An forte
imò hoc quæris vt aptum facias cui miserearis, vt di-
gnum constituas quem immortalitatis tuæ participem
reddas, vt facias bonum quẽ corones in æternum? Sed
quid à nobis vt hoc retribueres accepisti? Nihil certe,
an aliquid? Indulgẽat dominus terræ miseræ, si quip-
piam terra & cinis præsumpserit dicere. Non repudiat
insipientem, sed respiciat confitentem. Dicat terra do-
mino suo, dicat homo factori suo. Nempe accepisti ali-
quid ex me, quod non habuisti in te. Volens enim sub-
uenire terræ, sed excedere nolens modum iusticiæ,
mortalem morte tua redimere cogitabas, sed vnde mo
ri posses ex te nihilominus non habebas. Tu omnipo-
tens, ego egens. Tu immortalis, ego mortalis. Accepisti
ex me egestatem pulueris, sumpsisti de me mortem car-
nis. Fudisti pro me precium redemptionis. O precio-
sum precium perditorum. Dicant nunc qui redempti
sunt à domino, quos liberauit de manu hostis: Confite- *Psal. 106.*
mini domino quoniam bonus, quoniam in seculũ mi-
sericordia

A sericordia eius. Dicat ei terra redempta, terra irrigata,
redempta sanguine, irrigata baptismate: Magna iniqui-
tas mea, sed maior est redẽptio tua. Audiat ergo vocem
domini mei humani generis aduersarius, & nihil iam
sibi applandat elatus, quia pro totius mundi facinore in
Matth.27. cruce pependit dominus noster Iesus Christus. Nũc, in-
Ioan.12. quit, iudiciũ est mundi, nunc princeps huius mũdi mit-
tetur foras. Et ego cum exaltatus fuero à terra, omnia
trahã ad meipsum. O quàm bene te tuo impetu diabole
percussisti: Crudelitas tua tibi exitiũ, nobis attulit com-
modum. Dum nulli parcis, teipsum tandem interimis.
Per vnius delictum omnes captiuasti, per vnius iusticiã
omnes nihilominus amisisti. Si illum qui tibi cõsense-
rat inuasisti, istũ in quo nihil inueneras cur indebite oc-
cidisti? Effudisti innoxiũ sanguinem, redde damnatam
progeniem. Tu certe ille es qui tibi diuinitatis similitu-
dinem arrogabas elatus, nunc ab homine diuino pro-
sterneris superatus. Et quid mirũ si te vtpote creaturam
suam virtus diuina vicisset? Sed hoc est magnum atque
mirificum vt de puluere assumeret, vnde tuam nequi-
ciam prosterneret atque contereret, vt qui supra sydera
B superbus erigebaris, nunc à carne supereris. Ille igitur
sanguis quem effudisti, te vicit, me redemit. Denique il-
lum bibo, & veneni tui perniciem saluatus vltra non ti-
meo. Præualuisti in paradiso, sed victus es de patibu-
lo. Quid mihi circumiectã paradiso igneã romphęam
opponis? Ecce exaltati crucifixi profluẽs vnda restinxit
versatilem flammam. Iam iam patet humano generi pa-
radisus, in quo latronem confitentem reduxit dominus
Iesus Christus. O quàm grande mysteriũ. Paradisus qui
clausus fuerat præuaricatori, iam reseratur latroni. An
forte & in hoc latrone totum hominem, vel illũ etiam
primum generis humani parentem aduertere cõuenit?
Si enim is qui aliis interficiendo intulerat mortem, la-
tronis accepit nomen, quãto magis qui ipsam mortem
quæ non erat peccando inuenit, latronis nõ immerito
Luca.23. crimen incurrit? Christus autem ait latroni, Hodie, in-
quit, mecum eris in paradiso. Cui aliquando charissimi
tarda videatur esse cõuersio, cum latronis iam penden-
tis, iam morientis non fuerit repudiata cõfessio? O am-
pla domini miseratio, obliuiscẽtis iniusti crimen, susci-
pientis pœnitẽtis fidem, pro scelere damnatum facien-
tis electum, mortis debitorem reddentis æternitatis vi-
C tæ participẽ. Sed planè huius latronis extrema quidem
sed non minima fides, qui dominum tunc nõ suscitan-
tem mortuos, sed morientem pro peccatoribus prope-
modum agnoscere & confiteri promeruit. Solus deni-
que Petrus passionis timore perterritus, quasi hominẽ
denegat, latro crucifixum adorat. Sed Petrũ dominus
correxit respiciẽdo, latronem vero beatificauit in glo-
ria assumẽdo. O latronem laudabilem, mirabilem, imi-
tabilem, sæuientem gladio, violentum cœlo, rapinis in-
hiantem, fide feruentem. Sed hæc mutatio dexteræ ex-
Psal.76. celsi est, vt versam vicem redderet diabolo Christus, vi-
delicet, vt quemadmodum diabolus primum depra-
uãdo hominem abstulerat de paradiso, sic Christus la-
tronem confitentem erueret de inferno, Ille pręsumen-
tem de interdicto ligno decepit, iste pẽdentem de pœ-
nali ligno redemit. Etenim fratres assumamus & nos
vocem latronis huius si non volumus esse latrones. Di-
Luca.23. camus & nos, Memento nostri domine cum veneris
in regnum tuum. Hanc ergo confessionem illius sancti
latronis fratres charissimi, quam decantando protuli-
mus & respondendo propria voce fecimus, deuotione
certissima proferamus, & sic dicamus vt audiamur, sic
confiteamur vt saluemur. Fide ergo dicamus, corde cla- D
memus. Ipse autem dominus noster Iesus Christus au-
diet profecto vocem nostri clamoris, si integram de-
uotionem approbauerit mentis. Ipse perducat nos ad
arborẽ vitæ, qui eruit nos de lacu miseriæ. Ipse aperiat
nobis ianuas paradisi, qui confregit portas inferni. Ipse
populum suum eruat à flagello, qui se contineri permi-
sit ante præsidem Pontium Pilatum. Ipse in regnũ suum
perducat confitentes, qui pati dignatus est pro impiis
innocens, vt sit nomen domini benedictum in secula
seculorum, Amen.

In eadem feria, De expositione symboli: Sermo IIII.

Oportet attendere fratres charissimi quanta dei Sermo
pietas sit erga humanum genus. Omnipotens CXXIII.
deus creator & conditor angelorum & homi-
num, omnis creaturæ visibilis & inuisibilis, pa-
trẽ se voluit vocari ab homine & pro filiis habere quos
fecit ex limo terrę. Si ergo credis deo, dæmonem relin- Gene.2.
que: si deum sequi volueris, quicquid deo non placeat
deuitare procura. Gaude & exulta, quia vnũ eundemq;
deum habes & patrem, ipsum cole, ipsum dilige, ipsius
fac voluntatem. Nihil de idolorũ cultu vel superstitio- E
nibus Paganorum cogites, quia deus est omnipotẽs qui
omnia quæ tibi promittit potẽs est reddere. Et in Iesum
Christum filium eius vnicum dominum nostrum. Nisi
enim eundem dei filium, eundẽmque Christum filium
hominis tota mente absque vlla hæsitatione credideris
atque confitearis, nec patrem tibi proderit confiteri.
Crede ergo filium dei vnigenitũ ab ingenito deo pa-
tre, vitam à vita, verum deum de deo vero, coæternum
& coëssentialem, coomnipotentem, & coæqualem per
omnia patri, & ad æterna cum eo & cum omnibus san-
ctis eius gaudia mereberis peruenire. Qui conceptus est Luca.1. & 2.
de spiritu sancto, natus ex Maria virgine. Cũ spiritum
sanctum ministratorem tantæ natiuitatis audieris, nul-
latenus dubites virginem potuisse concipere. Cur non
credis eum in vtero incorruptę virginis potuisse homi-
nem figurare, quem credere debes hominem fecisse de
limo terræ? Nec dubites Mariã virginem mansisse post
partum, quia qualiter hoc factum sit non humanus ser-
mo neque sensus potest comprehendere: quoniã deus
pater voluit filium suum coæqualem sibi per omnia, in
nullóque dissimilem humanam pro hominibus susci-
pere carnem: vt omnibus sibi credentibus eiusq; obse- F
quentibus volũtati æternã vitam largiretur & gloriam:
vt hominem ad imaginem dei factum & per inuidiam Gene.1.
deceptum diaboli, atque à regno expulsum æterno, per
vnicum filium suum carnem assumendo & humanam
naturam suscipiendo erueret à diabolo & regno resti-
tueret æterno. Qui passus est sub Pontio Pilato crucifi- Matth.27.
xus, mortuus, & sepultus. Qui propter te humanę carnis
accepit corruptionem, ipse pro tua redemptione & sa-
lute in humanitate quam accepit crucis pertulit passio-
nem: quia passio illius nostra est vita, mors illius est li-
beratio nostra. Tertia die resurrexit à mortuis. Si te tri-
duana domini sepultura conturbet, resurrectio glorio-
sa cõfirmet. Quicquid enim infirmitatis audis in Chri-
sto, nostræ hoc necessitatis, nostræ redẽptionis est cau-
sa: quicquid gloriæ, eius est proprię potestatis. Qui ideo
mortuus est vt nos reuiuisceret, ideo resurrexit vt nos
ad vitam resuscitaret æternam. Ascendit ad cœlum, se- Marci.16.
det ad dexterã dei patris omnipotẽtis. Si tibi magnum
& preciosum videtur quod pro te filius dei pependit in
cruce, illudq; sublime quod ascendit in cœlum, illud te
multo magis stupere oportet quod pro te mortuus est
& se-

G & sepultus. Quia ad hoc descendit, vt ea quæ humanæ
displicent infirmitati, pro tua salute sufferret, & te ad æ-
ternam & ad cœlestem gloriã secum perduceret. Inde
2. Tim. 4. venturus est iudicare viuos & mortuos. Ipse qui ab ini-
quis & impiis iudicatus est ad mortem, ipse omnes bo-
nos & iustos iudicaturus est ad gloriam, omnésque im-
pios detrusurus ad pœnam. Et in spiritum sanctum. Si-
cut credidisti deũ patrem omnipotentẽ & filium eius
vnigenitum, pari fide & veneratione crede spiritum
sanctum vnum deũ esse patri filioq; coæqualem in om-
nibus, in nulloq; dissimilem. Sanctam ecclesiam catho-
licam, sanctorum communionem, remissionem pecca-
Ioan. 3. torum. In qua omnis qui renatus fuerit ex aqua & spiri-
tu sancto ęternam omnium percipiet indulgentiã pec-
catorum, extra quam omnes iniqui & impij ad suppli-
cia deputantur æterna. Carnis resurrectionem & vitam
ęternam. Quod in Christi gloriosa resurrectione audi-
sti completum, hoc in te omnino in futuro iudicio cre-
de esse complendum: Et carnis tuæ resurrectio te repa-
ret in æternum. Nisi enim credideris reparãdum te esse
post mortem, ad præmium vitæ æternæ peruenire non
poteris. Si autẽ credideris, æternis gaudiis inseraris: Per
H Christum dominum nostrum viuentem & regnantem
cum patre & spiritu sancto nũc & semper, & in omnes
æternitates seculorum seculi, Amen.

Feria quarta post dominicam Palmarum, De passione domini: Sermo I.

Sermo CXXIIII. Matth. 26.

N lectione Euangelica quę nobis hesterno die
recitata est fratres charissimi, audiuimus do-
minum dixisse discipulis suis, Omnes vos scã-
dalũ patiemini in hac nocte propter me. Cui
beatus Petrus ait, Etiam si omnes scandalizati fuerint,
ego nunquam scandalizabor. Sed dominus inspector
cordis respõdit, & dixit, Amen dico tibi antequam gal-
lus cantet, ter me negabis. Ille autem dixit, Etiam si me
mori oportuerit pro te, non te negabo. Videte fratres
charissimi verus & cœlestis medicus venam cordis in-
spexerat, & qua hora tentationis pondus vel infidelita-
tis frigus venturum esset prædixerat. Medicus prædice-
bat, & ægrotus negabat. Sed vbi ad horam ventum est,
falsum fuit quod promiserat homo, & verum apparuit
Homo sine dei gratia quid possit? quod prędixerat deus. Quid enim homo sine dei gratia
possit, timor beati Petri Apostoli euidenter ostendit.
Per solum enim liberum arbitrium, non addito etiam
dei adiutorio, promiserat se pro domino moriturũ. Sed
I quid est homo sine gratia dei, nisi quod fuit Petrus cum
Esa. 40. negaret Christum, & nisi quod ait propheta, Omnis ca-
ro fœnum? Et ideo beatum Petrum paululum dominus
subdeseruit, vt in illo totum humanum genus posset a-
gnoscere, nihil se sine dei gratia pręualere, & vt ecclesię
rectori futuro ignoscendi peccantibus quædam regula
poneretur. Credendæ enim erant Petro Apostolo cla-
ues ecclesiæ, immo creditæ sunt ei claues regni cœlorũ,
Credenda quoque ei erat populorũ innumera multitu-
do quę esset pro suę naturę viciis, passionibus, culpis in-
uoluta atque peccatis. Denique sic ad eum Saluator di-
Matth. 16. cit: Tibi, inquit, dedi claues regni cœlorum. Deinde se-
quitur, dicens, Quęcunque ligaueris super terram erunt
ligata & in cœlo: videlicet vt in clauibus fidelis ianitor,
in sententiis esset clementissimus dispẽsator. Erat enim
reuera hic Petrus paulo durior & seuerus, sicut eius au-
steritatẽ truncata ob Christi iniuriam serui principis sa-
cerdotũ declarat auricula. Hic igitur tam durus tamq;
seuerus si donũ nõ peccandi à domino fuisset indeptus,
quæ venia commissis populis donaretur? Sed idcirco
diuinæ prouidentiæ secretum ita temperauit atq; per- K
misit, vt primus ipse laberetur ac rueret in peccatũ quo
erga peccantes duriorem sententiã proprij casus intui-
tu temperaret. Quantum igitur diuini muneris erga sa-
lutem hominum, quantum curæ quantumq; solicitudi-
nis impendatur aduertite. Totius corporis morbum in
ipso capite curat ecclesiæ, & in ipso vertice componit
membrorum omnium sanitatem, in ipsa confessionis
Christi crepidine, in ipso immobilis fidei fundamento,
in Petro scilicet illo qui dixerat, Etiam si me oporteat Matth. 26.
mori tecũ, non te negabo. Hic est Petrus, qui diuina re-
uelatione prior omnium veritatem meruit cõfiteri, di-
cens, Tu es Christus filius dei. Hic tantus & talis venit Matth. 16.
ad illam noctem in qua dominus tradebatur, & cum se Ioan. 18.
calefacere vellet ad prunas, accessit ad eũ puella & di-
cit ei: Et tu hesterno die cum homine hoc eras. At ille
mox respõdit, Nescio hominem istum. Quid agis ô Pe-
tre, futuræ rector ecclesię, quid loqueris? Intuere quid sis
interrogatus, vel quid interroganti responderis. Vox
tua repẽte mutata est, hoc est, omne illud quod cito, sed
non cauto sermone promiseras. Hoc est totum quod e-
tiam omnibus negantibus te vsque ad mortem perseue- L
rare iuraueras? Nondum fidem tuam aliquis tentauit at-
que discussit, nõdum te ob Christi negationem aduer-
sarius traxit ad publicum, nõdum es apud reges & præ-
sides propter nomen eius exhibitus, non tibi flagella,
nondum sunt admota tormenta. Quis porrò est qui te
interrogat, quòd tam cito negasti? Non est seruus, non
liber, non pharisæus, non scriba, non sacerdos, non mi-
les, non centurio, non spiculator, nullus postremo eo-
rum qui authoritate sua posset formidinẽ incutere cõ-
fitẽti: mulier te simplici voce interrogat, & fortasse nec
proditura confessum: nec vero tãtum mulier, sed puel-
la: & nõ solum puella, sed ostiaria, vile proculdubio ab-
iectumq; mancipium. O res stupenda. Puella accedens
fidem Petri discussit, & mirum si soliditatem Petri nõ
turbo, non imber, sed roris leuissima gutta transfixit.
Petrus labia puellæ non sustulit, sed vbi locuta est, ille
turbatur. Processit sermo puellæ, & immobilis colum-
na concussa est. Veruntamen instabat illa interrogans,
& dicebat: Et tu hesterno die cum homine hoc eras? Pe-
trus autem eo magis oppressus formidine, hominem se
scire negauit. Quem respiciens Christus suorum fecit
recordari sermonum. At ille intelligens factum, cõuer-
sus ad pœnitentiam amarissime fleuit. Agnouit enim si- M
bi vt homini peccati irrepsisse perniciẽ, quod totum ha-
ctenus vt memini diuinitus procuratũ est. Videte ergo
fratres charissimi, quemadmodũ exiguæ culpæ permit-
titur subiacere tantus Apostolus, vt emendatus elatio-
nis vicio atque correctus, integro vestiatur moderatio-
nis & clementiæ indumento. Iam enim eruditus es &
edoctus in Petro, quemadmodũ eum dominus tui cau-
sa patitur circumscribi delicto, quemadmodum illum
fidei pietatisque signiferum, & generis humani colum-
nam permiserit metu dominante quassari, vt populorũ
doctoribus & magistris esset exemplum, à deo sibi non
peccandi gratiam minime condonatam, sicut dicit
Apostolus Paulus, Considerãs te ne & tu tenteris. Cum Galat. 6.
forte quis fuerit in ecclesia delicto præuentus, non sta-
tim abiiciat, nõ condemnet, sed compatiatur ac lugeat,
consoletur & reuocet, commodet iacẽti affectum, por-
rigat manum, erigat lapsum, spem ei diuinæ clementiæ
repromittens, sub qua etiam seruire exemplo tantorum
comprobat magistrorum. Hæc autem nos vt suprà me-
morauimus, nõ iustos culpãdo, sed peccatores ad spem
erigendo

A erigendo protulimus, & primo quidē virtutes eius extulimus, vt & iustis formam cautelę, & peccatoribus salutis monstraremus exemplum.

In eadem feria, De expositione Symboli:

Sermo II.

Sermo CXXV.

Credimus in vnum deum patrem omnipotētem, & in vnigenitum filium eius Iesum Christum deum & dominū saluatorem, & in spiritum sanctum deum. Non tres deos, sed patrem & filium & spiritum sanctum vnū deum colimus & confitemur. Non sic vnum deū quasi solitarium, nec eum denique qui ipse sibi pater sit, ipse & filius. Sed patrem verum qui genuit filiū verum, id est, deum ex deo, lumen de lumine, deum verū de deo vero, omnipotentem de omnipotente, vitā ex vita, perfectū ex perfecto, totum à toto, plenum à pleno: non creatum, sed genitum: non ex nihilo, sed ex patre, vnius substantiæ cum patre, quod Græce dicitur homousion. Spiritum vero sanctum deum non ingenitum, neque genitum, non creatum neque factum, sed de patre procedentem & filio, patris & filij spiritū, semper in patre & filio coæterB num & coæqualem & cooperatorem cōfitemur & veneramur. Ideoq; in nomine patris & filij & spiritus sancti vnum confitemur deum, quia deus nomen est potestatis non proprietatis. Proprium nomen est patri pater, & proprium nomen est filio filius, & proprium est spiritui sancto spiritus sanctus. Hanc trinitatem vnū deum credimus. Et vnum esse deum patrem, & ex vno patre filium, qui est vnius cum patre naturæ vniusque substātiæ & vnius potestatis. Pater filium genuit non voluntate, non necessitate, sed natura. Filius vltimo tempore, per quem omnia facta sunt, quæ in cœlis, & quę in terra, visibilia & inuisibilia, ad nos saluandos & ad implēdas scripturas venit à patre, qui nūquam desiit esse cum patre, quem credimus cōceptum de spiritu sancto, & natum de virgine Maria, verbum carnem factum, nō demutatum, sed denm permanētem, hominē natum non putatiue, sed vere: nō aëreum, sed corporeum: nō phantasticum, sed carneū, ossa, sanguinē, sensum & animam habentem, hoc est, perfectum hominem, verum hominem, & verum deum intelligimus, vt verum deum verum hominem fuisse nullo modo ambigamus. Non eC nim amisit quod erat, sed cœpit esse quod non erat, vt perfectus sit in suis, & verus sit in nostris. Nam qui deus erat, homo factus est: & qui homo natus est, operatur vt deus: & qui operatur vt deus, vt homo moritur: & qui vt homo moritur, surgit vt deus: qui deuicto mortis imperio, cum ea carne qua natus & passus & mortuus fuerat resurrexit. Ascendit ad patrem, sedetq; ad dexteram eius in gloria, quam semper habuit habetque. In eius morte & sanguine credimus nos emundatos, & ab eo resuscitandos die nouissima in hac carne in qua nunc viuimus, & quam habemus, consecututos nos aut vitam æternam pro præmio boni meriti, aut pœnas pro peccatis ęterni supplicij. Hęc retinete, huic fidei animas vestras subiugate, à Christo domino pręmia consecuturi regni cœlorum, Amen.

Colo. 1. — Luca. 1. & 2. — Ioan. 1. — Marci. 16.

In eadem feria, de Oratione dominica. Sermo III.

Sermo CXXVI.

Quoniam domino gubernante iam estis in tegia constituti, & prope est dies quo ad cœlestis regis veluti consistorium veniatis, moneo vos charissimi, vt precem legitimam patri & deo offerendam antè discatis. Nā quia stupida mens hominum & ignara cœlestium, nec scire, nec inuenire poterat quemadmodum deū digne precaretur, ipse verus D dominus & magister ostendit & docuit, per se quidem sanctos Apostolos, per illos autē nos, quo modo debeamus orare. Sic, inquit, orabitis: Pater noster qui es in cœlis, sanctificetur nomen tuum, adueniat regnum tuum, fiat volūtas tua: & cætera. O vere cœlestis oratio, quę tota est oratio. Nam si singula verba prout sunt, latius tractare voluerimus, dies antè quàm sermo deficiet. Attamen breuiter percurramus. Dicimus: Pater noster qui es in cœlis. Sic incipiendo, bonitatem dei & gratiā profitemur. Nam quando nos terrestres & miseri, & imbecilles, & inutiles serui auderemus vultum leuātes ad cœlum dicere, Pater noster: nisi ipse pet suū nobis vnigenitum hanc fiduciam præstitisset? Sicut scriptum est: Quotquot eum receperunt, dedit illis potestatem filios dei fieri, his qui credunt in nomine eius. Accepta igitur potestate patrem vocamus deum, quia per fidem spiritum adoptionis accipimus, vt nos facti dei filios gratulemur. Deinde dicimus: Sanctificetur nomen tuum. Hoc actio gratiarum est, veluti si dicatur, sanctum sit & benedictum nomē tuum. Decet ergo gratias agere, qui gratiam meruerunt. Adueniat regnum tuum. Nō vtiE que vt incipiat ille regnare, cuius regnū est omnium seculorum: sed hoc optamus vt finē nostris faciat malis, & veniens de cœlo nos assumat in regnum. Hoc enim dicto admonemur, vbi vitam nostram & substantiā & regnum sperare debeamus. Similiter dicimus: Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra. Quis enim obstat deo, quo minus fiat voluntas eius vbique? Sed hoc oramus, vt sicut in cœlo fit volūtas dei vbi nullus offendit, ita virtutem nostris animis tribuat, vt eius voluntatem nos qui sumus in terra facere & implere possimus. Vel certe cum dicimus, Fiat voluntas tua: docemur semper ad dei, non ad nostram respicere voluntatem, quia in nostra voluntate aliquotiens contraria sunt, in domini autem voluntate vita est semper & bonitas. Cōsequenter iam post cœlestia etiam terrestria postulamus, sed tamen necessaria. Nam dicimus: Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. O sapiētia vera & diuina prouidentia, quæ docuit & panē solum petere, & hodie nominare. Hoc enim dicto & auiditas cum auaricia tollitur, & humanæ vitæ insinuatur incertum: secundum ilF lud, Nolite soliciti esse in crastinum. Vere enim inconueniens esset eum in multos annos & tempora, vel certe in alium diem necessaria postulare, cui forte sub nocte esset vita finienda. Sic enim & ille auarissimus diues, qui restructis horreis & repletis dixerat ad animam suam: Habes multa bona in annos multos, epulare: audiuit à domino, Stulte, hac nocte repetūt animā tuam, quæ pręparasti cuius erunt? Competenter ergo oramus, panem nostrum quotidianum hodie nobis dari, quia crastinus dies quid pariat ignoramus. Dicimus deinde: Dimitte nobis debita nostra. Debita fratres peccata intelliguntur. Nam debitum contrahitur quotienscunque delinquitur, quod debitum quandoque solui in gehenna necesse est. Et quia humanæ fragilitati non deest quotidie vnde delinquat: ideo petimus vt debita nobis dum sumus in corpore dimittantur, ne vsque ad nouissimum quadrantem desudemus. Bene autem adiungitur: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Vides charissime quanta nos conditione diuinus sermo perstringat. Dimitte ergo, vt dimittatur tibi. Habes aliquem debitorem, qui in te peccauit, qui forte iniuriam fecit, dimitte illi rogāti, indulge poscenti, parce pœnitenti, ne dum denegas pietatem fratri,

Matth. 6. — De verbis domini ser. 28. In li. 50 homi. Homi. 42. — Ioan. 1. — Roma. 8. — Matth. 6. — Luca 12. — Prouer. 27. — Matth. 6.

G fratri,tibi claudas indulgentiam.Iam vero vtilissimo fine oratio sacra completur orando contra tẽtationem & malum.Dicimus enim,Ne inducas nos in tẽtationẽ, sed libera nos à malo.Inducit deus in tentationem hominem,cum tentari permittit vt probet, nõ vt perimatur.Tentat autem non quasi mentium nescius humanarum,sed vt suos fideles faciat in seculo manifestos,sicut
Eccle.27. scriptum est,Vasa figuli probat fornax,homines autem
Gene.22. iustos tentatio tribulationis. Sic Abraham tẽtauit in filio & honorauit, sic Iob dando in tentationes varias
Iob.2. probauit,sic sanctos Apostolos, sic beatissimos martyres per ignem quoque & gladios coronauit. Ex quo apparet,à deo tẽtationes huiusmodi prouenire,& diabolum nihil sine dei permissione valere. Ergo deus solus adorandus est,qui potest educere de tentatione.Educit vero cum liberat à malo.A malo autem liberat,quando super id quod possumus,non nos permittit tentari.Habetis fratres ostẽsum,& quem debeatis orare,& cui gratias agere,& cuius cupere regnum,vel expectare voluntatem.Deinde contra tẽtationes & malum cuius sit auxilium præstolãdum. Ecce in paucis omnia & in breuitate completa sunt.Quia ergo nõ difficilè discitur, imH mo facilè retinetur, omnes hortor tam viros quàm fœminas,discite retinere,vt cum fueritis gratiam domini quam cupitis consecuti, inter omnes sanctos hanc precem ore consono proferre possitis & corde mũdo diligere, vt Christus sedens ad dexterã patris in ore vestro verba sua videns, & in corde vestro sua præcepta, & hic vos custodiat, & futuro æuo dignos efficiat. Ipsi gloria in secula seculorum, Amen.

Feria quinta in cœna domini, de eo quod scriptum est in
Ioan.13. *Euangelio secundum Ioannem, Surgit à cœna & ponit vestimenta sua, & cætera.* Sermo I.

Sermo CXXVII. Ioan.13. Hodie fratres charissimi audiuimus Euangelistam dicentem, Quia cum surrexisset à cœna dominus,posuit vestimenta sua, & præcinxit se linteo, & cœpit lauare pedes discipulorum. Quid nos dilectissimi in hoc loco dicturi sumus? Quã excusationem prætendere poterimus,qui dedignamur impendere peregrinis,quod ille dignatus est impendere seruis suis? Sed sunt forte aliqui viri potentes & nobiles,sunt aliquæ delicatæ matronæ,quæ dedignantur se inclinare vsque ad vestigia sanctorum in hoc mũdo
I peregrinantium,hospitũ pedes non solum ipsi non dedignantur abluere,sed nec suorum quidem cuiquam vt pro se faciant imperare. Erubescunt forsitã nobiles delicatis manibus viri,vel mulieres Christianę in hoc mũdo sanctorum contrectare vestigia, quia hoc natalium prærogatiua non patitur.Mala nobilitas, quæ se per superbiam apud deum reddit ignobilem. Erubescunt ergo nobiles & potentes sanctis & peregrinis abluere pedes in hoc seculo,sed si se non correxerint,plus habent erubescere & dolere, cum ab illorum cõsortio separati fuerint in futuro. Tunc sine vllo pœnitentiæ remedio affligentur,cum illos quos despexerant, propter humilitatem viderint accipere regnum, se propter superbiam meruisse suppliciũ. Timeamus ergo fratres illud quod beatus Petrus Apostolus timuit, quando audiuit dominum dicentem: Si non lauero te, non habebis partem mecum. Et dum Petrus recusat, negat illi Christus regnum,nisi accepisset obsequium: ne forte & nos si sanctorum pedes dedignamur abluere, partem cum illis non mereamur habere, inclinemus nos potius ad sanctorum vel peregrinorũ vestigia: quia cum hoc sancta humilitate complemus, illorum quidẽ pedes manibus nostris tangimus, sed animarum nostrarum sordes & K
maculas per fidem & humilitatem abluimus,& non solum minuta sed etiã capitalia peccata purgamus. Gaudete ergo dilectissimi & exultate in domino,qui nobis in hac die salutiferæ consolationis mysteria consecrauit.Vnde autem commẽdauit dominus corpus & sanguinem suum? Vnde nisi de humilitate sua? Nisi enim esset humilis,nec manducaretur nec biberetur. Respice altitudinem ipsius,In principio erat verbum.Ecce qua- Ioan.1.
lis est cibus sempiternus. Sed manducant angeli, manducant supernæ virtutes, manducant cœlestes spiritus: manducant & saginãtur, & integrũ manet quod eos satiat & lætificat. Quis autem homo posset ad illum cibum ascendere?Quia ergo ad illũ panem homo nõ poterat ascendere,dignatus est panis ipse descẽdere ad hominem:& hoc cũ ineffabili pietate factũ est,quia oportebat vt mẽsa illa angelorum lactesceret,& ad paruulos perueniret. Sic ergo fecit sapiẽtia dei,sic nos per carnis assumptionem pauit pane cœlesti. Quia verbũ caro factum est,& habitauit in nobis.Vide ergo humilitatem, quia panem angelorum manducauit homo: id est,verbum illud vnde pascuntur angeli sempiternũ, quod est L
æquale patri mãducauit homo. Et ideo fratres charissimi,quia nos dominus noster patientia docuit, pœna liberauit,morte redemit,speremus semper in domino,& nihil sine eius volũtate & adiutorio præsumamus. Nostis enim quid temere beatus Petrus promiserit Christo.Et si omnes,inquit,scãdalizati fuerint in te, ego nũ- Matth.26.
quam scãdalizabor.Dominus qui nouerat fragilitatem humanam & sciebat non esse in promissione,sed in cõsummatione virtutem:Amen,inquit,dico tibi,quòd in hac nocte antequam gallus cãtet, ter me negabis. Dicit ei beatus Petrus,Etiam si me mori oportuerit tecum,nõ te negabo. Videte fratres responsionem discipuli,& intelligite dilectionis esse quod dixit,Sed quia per solum sui amoris studium,non addito etiam adiutorio domini voluit esse promissum, stare nõ potuit per hominem quod sub diuinitate pẽdebat: fuit quidem in voluntate, sed nõ fuit in virtute, sicut ipse dominus dicit, Spiritus Vbi suprà.
promptus est, caro autem infirma. Et iterum, Sine me Ioan.15.
nihil potestis facere. Vsque ad mortem promisit, & in timore negauit: Habuerat confessionem mirabilem, si habuisset in cõsummatione virtutem. Vnde dilectissimi fratres,rogo & admoneo vos,vt vnusquisque recur- M
rat ad testem idoneum, id est, conscientiam suam, & si ibi aliqua vulnera inuenerit peccatorum, confugiat ad remedium lachrymarum: pœniteat se fecisse quod fecit, incipiat vigilantissimo corde præterita curare,præsentia vitare,futura prospicere,& deo auxiliãte omnia mala repellere,quia quãdiu quis in hoc seculo viuere possit ignorat,nec licet euadere, nisi pœnitẽtia præcurrẽte. Illud ante omnia dilectissimi fratres quod specialiter pertinet ad fideles,pia fide & tota animi deuotione cogitate. Accessuri ad altare domini dei nostri inspicite vniuersa latibula cordis vestri, ne forte sint ibi aliqua peccata,quę nondum curata sint eleemosynis atque ieiuniis,& timete illud Apostoli,Qui manducauerit cor- 1. Corin.11.
pus domini & biberit sanguinem ei⁹ indigne, reus erit corporis & sanguinis domini. Probet autem seipsum homo,& sic de corpore illo edat & de calice bibat.Nullus ex vobis contra vllum hominem odium reseruet in corde suo,vt securi possitis dicere,Dimitte nobis debi- Matth.6.
ta nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Castitatem autem ante omnia custodite, gulam refrænate,ebrietatem fugite, pauperibus secundum quod vires

A res suppetunt eleemosynas date. Et hoc ante omnia rogo fratres charissimi, vt gaudiũ quod nobis hucusque de vestra deuotione fecistis, in die crastina, id est, in passione domini cõpleatis. Non enim qui cœperit, sed qui *Matth. 10.* perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Et ideo sic agere debetis, ne per vnius diei negligentiam perdatis, quod per totam quadragesimã acquisistis. Sic est enim tota quadragesima abstinere, orare vel psallere, & in passione domini, id est, in Parasceue de ecclesia se subtrahere: quo modo si aliquis cũ grandi labore studeat terram colere, & messem non mereatur accipere. Et ideo rogo vos, vt nullus se de ecclesia subtrahat, nisi forte quẽ aut corporis infirmitas, aut grandis & publica necessitas tenuerit occupatũ. Ipse enim in paschali solennitate legitimum gaudiũ poterit celebrare, qui in passione domini se noluit de ecclesiæ conuentu subtrahere. Qui me in hac suggestione libenter audierit, confido quòd illi deus & in hoc seculo & in futuro gloriosa præmia recompensabit: qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

B *Eodem die de Iuda Iscarioth: Sermo II.*

Sermo CXXVIII. *Matth. 27.* Retinet sanctitas vestra fratres, nos vobis hoc proxima dominica prædicasse, quod Iudas Iscarioth propria sententia condemnatus, ad Pharisæos dominici sanguinis mercedem reportarit, & actus pœnitentia refuderit venditionis precium, sed conscientię suæ non resoluerit scelus. Deniq; post redditũ precium, laqueo se suspẽdit, vt qui se multauerat pecunia, multaret & vita. Intelligẽs enim quantũ scelus admiserit, non suffecit ei sacrilegij carere mercede, nisi careret & salute. Dignum enim se morte iudicat, quòd Christum vitam omnium tradidisset. Seuerissimus igitur Iudas sui iudex, vel in vlciscendo confitetur, quem negauerat in tradendo. Restituit ergo pecuniam Phariseis, sed nec Pharisæi eam libenter accipiũt. Dicũt enim illicitum sibi esse in suis eam habere thesauris, Vide igitur quanta vis dominicæ sit pecuniæ, quam inde Iudas reiicit, hinc Pharisæi in loculos non recludunt. Iusti enim sanguinis precium pertimescit iniquitas posidere, consilium tamen ineunt Pharisæi, vt ex ea ager figuli comparetur, in quo peregrinorum corpora collocentur. Quod quidem prouidẽtia dei factum puto, C vt preciũ saluatoris non peccatoribus sumptum prębeat, sed peregrinis requiem subministret: non sacrilegis sit ad luxum, sed defunctis sit ad sepulchrũ, vti iam exinde Christus & viuos sanguinis passione redimat, & mortuos preciosa possessione suscipiat. Precio ergo dominici sanguinis ager figuli cõparatur. Legim⁹ in scripturis quòd totius generis humani salus redẽpta sit sanguine saluatoris, sicut ait Apostolus Petrus, *1. Petri 1.* Hoc sciẽtes, quia non corruptibilibus auro vel argento redempti estis de vana vestra conuersatione paternæ traditionis, sed precioso sanguine quasi agni immaculati & incontaminati Iesu Christi. Igitur si precium vitæ nostræ sanguis est domini, vide ergo quia illo non tam redempta sit agri terrena fragilitas, quàm totius mundi incolumitas sempiterna. Ait nanque Euangelista, *Ioan. 3.* Non enim venit Christus vt iudicet mundum, sed vt saluetur mundus per ipsum. Vide, inquam, ne pecunia illa non tam comparati sit agri parua portio, quàm totius mundi copiosa possessio, sicut ait Dauid Propheta, *Psal. 2.* Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Ager ergo iste mundus hic totus est, in quo nos dispersi & disseminati domino fructum boni operis germinamus. Sed si fortasse perquiras à me si ager mundus est, quis nam sit figulus qui mũdi possit D habere dominatũ? Nisi fallor, ipse est figulus, qui vascula corporis nostri fecit ex limo, de quo dicit scriptura, *Gene. 2.* Et fecit deus hominem de limo terræ. Ipse est figulus, qui carnium nostrarum cœnosum lutũ vapore sui spiritus animauit, & materiam fluidã atque terrenam igneo calore decoxit: ipse, inquam, est figulus, qui nos per manus suas formauit ad vitam, per Christum suum reformauit ad gloriam, sicut ait Apostolus, *2. Cor. 3.* Ad eandẽ imaginem reformamur de gloria ad gloriam, scilicet vt qui à priore factura propriis viciis corruimus, in secunda natiuitate figuli huius materia reparemur, hoc est, qui per Adæ transgressionem in mortẽ cecidimus, per saluatoris gratiam denuo resurgamus. Ipse planè est figulus, de quo dicit beatus Apostolus, *Roma. 9.* Nũquid dicit figmẽtum ei qui se finxit, quare me fecisti sic? Et iterum, Nunquid non habet potestatem figulus luti ex eadem massa facere aliud quidem vas in honorem, aliud vero in cõtumeliam? Ex eodẽ enim luto corporis nostri deus, tamen pro meritis singulorũ, alios custodit ad regnum, alios reseruat ad pœnam. Iuste itaque figuli ager Christi E sanguine emptus est, peregrinis inquam, qui erant sine domo & patria, & his qui toto orbe exules iactabantur, requies Christi sanguine prouidetur: & quibus non est in mũdo possessio, his in Christo fit sepultura. Istos autẽ peregrinos quos esse dicimus, nisi deuotissimos Christianos, qui renunciantes seculo, & nihil possidentes in mundo, in Christi sanguine requiescunt? Christianus enim qui mundum nõ possidet hic, totum possidet saluatorem. Ideo autem peregrinis Christi sepultura promittitur, vt qui se à carnalibus viciis tanquam peregrinum & alienum custodierit, is Christi requiem mereatur. Sepultura enim Christi quid est aliud, nisi requies Christiani? Nos ergo peregrini in hoc mundo sumus, & tanquã hospites in hac luce versamur, sicut ait Apostolus dicẽs, *2. Cor. 5.* Etenim dum sumus in corpore, peregrinamur à domino. Peregrini, inquam, sumus, & nobis saluatoris empta est sepultura. Consepulti enim sumus, sicut ait Apostolus, *Roma. 6.* cum illo per baptismum in mortem. Baptismus igitur Christi nobis est sepultura, in quo peccatis morimur, criminibus sepelimur, & veteris hominis cõscientia resoluta in alteram natiuitatem rediuiua infantia reparamur. F Baptismus, inquam, saluatoris nobis est sepultura, quia ibi perdidimus quod antè viximus, & ibi denuo accipimus vt viuamus. Magna igitur sepulturæ huius est gratia, in qua nobis & vtilis mors infertur, & vtilior condonatur. Magna, inquam, sepulturæ huius gratia, quæ & purificat peccatorem, & viuificat morientem.

Eodem die, de fide recta: Sermo III.

Sermo CXXIX. Credimus in vnum deum patrem & filium & spiritum sanctum, visibilium & inuisibilium factorem, per quem creata sunt omnia in cœlo & in terra. Hunc vnum deum, & hanc vnam esse diuini nominis trinitatem, patrem non esse filium, sed habere filium qui pater non sit: filium non esse patrem, sed filium dei esse natum: sanctum quoque paracletum esse, qui nec pater sit ipse, nec filius, sed à patre, filioq; procedat. Est ergo ingenitus pater, genitus filius, non genitus paracletus, sed à patre & filio procedens. Pater est, cuius vox hęc est audita de cœlis, *Matth. 3.* Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene cõplacui. Hic filius est qui ait, *Ioan. 16.* Ego à patre exiui, & veni in hunc mundum. Paracletus est ipse de quo filius ait, Nisi abiero ad patrem, paracletus non veniet ad vos. Hanc esse trinitatem personis

distinctam,

G distinctam, indifferentem: præter illam nullam diuinam esse naturam vel angeli, vel spiritus, vel virtutis alicuius quæ deus esse credatur. Hunc igitur filiũ dei deum natum à patre, & esse principium, patremq́; illum sanctificasse in vtero Mariæ virginis, atque ex ea verum hominem sine viri semine generatũ, id est, suscepisse dominum nostrum Iesum Christum non imaginarium corpus, aut forma sola compositum, sed solidum. Atq; hoc & esuriisse, & sitisse, & doluisse, & fleuisse, & omnia cor-
Matth. 27. poris exercitia sensisse. Postremo crucifixum, mortuum
& 28. & sepultum, tertia die resurrexisse, cõuersatum postmodum cum discipulis, quibus sanctum paracletum misit, dum ad cœlos ascendisset: hunc filium hominis nuncupari. Resurrectionem veram humanæ credimus carnis. Animam hominis non diuinam esse substantiã vel dei patris, sed creaturam diuina voluntate prolapsam. Si quis ergo dixerit atque crediderit, à deo omnipotente mundum hunc factum non fuisse atque eius omnia instrumẽta, anathema sit. Si quis dixerit atque crediderit deum patrem eundem filium esse vel paracletũ, anathema sit. Si quis dixerit atque crediderit deum filium eundem esse patrem vel paracletũ, anathema sit. Si quis
H dixerit atque crediderit paracletũ spiritum, esse patrem seu & filiũ, anathema sit. Si quis dixerit atque crediderit hominem Iesum Christum à filio dei assumptum non fuisse, anathema sit. Si quis dixerit atque crediderit filiũ dei deum passum fuisse, anathema sit. Si quis dixerit atque crediderit hominem Iesum Christum, hominẽ impassibilem fuisse, anathema sit. Si quis dixerit atque crediderit alterum deum esse priscæ legis, alterũ Euangeliorum, anathema sit. Si quis dixerit atque crediderit ab altero deo mundum fuisse factum, quam ab illo de quo
Gene. 1. scriptum est: In principio fecit deus cœlũ & terram, qui solus verus deus est, anathema sit. Si quis dixerit atque crediderit corpora humana nõ resurrectura post mortem, anathema sit. Si quis dixerit atque crediderit animam humanam dei portionem vel dei esse substãtiam, anathema sit. Si quis aliquas scripturas præter eas quas catholica ecclesia recepit, vel authoritatem habẽdas esse crediderit, vel fuerit veneratus, anathema sit. Si quis nõ dixerit, semper patrem, semper filium, & semper spiritum sanctũ esse, anathema sit. Si quis non dixerit filium natum esse de patre, id est, de substantia paterna, anathe-
I ma sit. Si quis non dixerit verbum dei filium dei esse, & deum patrem eius, & omnia posse, & omnia nosse, & patri æqualem, anathema sit. Si quis dixerit, quòd in carne constitutus filius dei cum esset in terra, in cœlis cum patre non erat, anathema sit. Si quis dixerit, quòd in passione crucis dolorem sentiebat filius dei, deus & nõ caro cum anima quam induerat formam serui quam sibi
Philip. 2. acceperat, sicut ait scriptura, anathema sit. Si quis nõ dixerit, quòd in carne quã assumpsit sedet in dextera patris, in qua venturus est iudicare viuos & mortuos, anathema sit. Si quis nõ dixerit spiritum sanctum de patre esse vere ac proprie, sicut filius de diuina substantia, & deum verum, anathema sit. Si quis dixerit spiritum sanctum facturam, aut per filiũ factum, anathema sit. Si quis non dixerit, omnia per filium & spiritum sanctum patrem fecisse, id est, visibilia & inuisibilia, anathema sit. Si quis nõ dixerit patris & filij, & spiritus sancti vnam diuinitatem, parem maiestatẽ, potentiam, vnã gloriam, dominationem, vnum regnum atque vnam voluntatem, anathema sit. Si quis tres personas non dixerit veras patris & filij & spiritus sancti æquales, semper viuẽtes, omnia continẽtes visibilia & inuisibilia, omnia potentes, omnia iudicantes, omnia viuificantes, omnia fa- K
cientes, omnia quæ saluã da sunt saluãtes, anathema sit. Si quis non dixerit adorandũ spiritũ sanctũ ab omni creatura, sicut filium & patrẽ, anathema sit. Si quis de patre & filio bene senserit, de spiritu autẽ sancto nõ rectè habuerit, hæreticus est. Quòd omnes hæretici de filio dei & spiritu sancto male sentientes, in perfidia Iudæorum & gentilium inueniuntur. Quòd si quis patiatur deum patrem & deũ filium & deum spiritum sanctum deos dici, & non deũ, propter diuinitatẽ & potentiam vnam quam credimus esse & scimus patris & filij & spiritus sancti, anathema sit. Si quis subtrahens aut filium, aut spiritum sanctum, ita solum existimet esse deum patrem dici, aut credi vnum deum, anathema sit.

Item in eadem feria, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem: Ante diem festum Paschæ sciens Iesus: & cætera. quæ habetur in expositione doctoris Ibidem. Ioan. 13.

Item eodem die alius sermo de Psalmo sexagesimotertio: Exaudi deus orationem meam: & cætera. qui sumptus est de expositione doctoris eiusdem Psalmi. Psal. 63.

Item eodem die alius sermo factus ad fratres in eremo, qui inter sermones ad eosdem habetur vigesimusoctauus. L

Feria sexta in Parasceue, de cruce & latrone.
Sermo I.

Odierna die dominus noster fratres pependit Sermo
in cruce, & nos epulamur, vt discatis quoniã CXXX.
crux Christi feriæ sunt & nundinæ spiritales. Matth. 27.
Antea namque crux nomen condemnationis erat, nũc vero facta est res honoris: prius in damnatione maledicti stabat, nunc in occasione salutis erecta est. Hæc enim crux innumerabiliũ nobis bonorum extitit causa: hæc nos ex erroribus liberauit, hæc nos sedentes in tenebris illuminauit, hæc nos ex diabolo expugnatore reconciliauit deo, & ex alienatis restituit in domesticos, de longinquis proximos fecit, de peregrinis reddidit ciues. Hæc est inimiciciarũ interemptio, pacis firmamentum, & omnium nobis bonorũ thesaurus: propter hanc iam nõ erramus in solitudinibus, viam enim veritatis agnouimus, nec iam extra regnum sumus, ianuam enim regis intrauimus, iam ignitas diaboli sagittas nõ M
timemus. Fontem enim vitæ quo extinguerentur inuenimus. Propter hanc iam in viduitate non sumus, sponsum enim recepimus. Nõ expauescimus lupum, quia bonum pastorem inuenimus, Ego enim sum, ait, pastor bo- Ioan. 10.
nus. Propter hanc nõ formidamus tyrãnum, regi enim adhæremus: propter hanc diem festum agimus, crucis memoriam celebrantes. Ita & magister gentium docet propter crucem annua festa cõstitui. Epulemur, inquit, 1. Cor. 5.
non in fermento veteri, neque in fermento maliciæ & nequiciæ, sed in azymis synceritatis & veritatis. Deinde causam agendæ solennitatis adiiciens, ait: Quoniam Pascha nostrum pro nobis immolatus est Christus. Vbi autem sacrificium, ibi & interemptio peccatorum, ibi reconciliatio dei fiet. Vox lætitiæ & salutis in taberna- Psal. 117.
culis iustorum. Sed & omnis terra lætetur, Pascha nostrum pro nobis immolatus est Christus. Et vbi immolatus est? Dicito, in altitudine crucis. Nouum est altare sacrificij huius, quoniam & immolatio noua & admirabilis. Ipse enim & hostia erat & sacerdos. Hostia quidem secundum carnem, sacerdos vero secũdum spiritum. Idem ipse & offerebat quidem se secundum spiritum, offerebatur vero secundum carnem. Audi igitur

nunc

A nuoc quo modo vtraque hæc maoifestauerit Paulus. *Hebr.5.* Omnis, ioquit, sacerdos, qui ex homioibus accipitur, pro homioibus coostituitur. Vnde necessarium est, vt & ipse habeat quod offerat. Ecce ipse offerebat seipsum. *Hebr.9.* Alibi dictum est, Quoniam domious semel oblatus est pro oblatione sui, deinceps vt multorum auferat peccata, Secūda vero sine peccato videbitur his, qui expectant euoi in salutem. Ecce istic oblatus est, ibi seipsum obtulit. Vidisti quo modo simul & hostia & sacerdos factus est, & altare erat crux. Et cuius rei causa non io templo offertur hæc ostia, sed extra ciuitatem & extra muros, vt illud adimpleretur quod scriptum est, *Esaiæ.53.* Quooiam inter iniquos deputatus est. Cuius igitur *Lucæ.22.* rei causa io altitudine crucis immolatur, & oō sub teg- *Hebr.13.* mioe ædificij? Ob hoc scilicet, vt aëris naturam muodaret, propterea non in altari, nec tecto superposito, sed sub cœlo. Aër enim purgabatur, cum in altitudine immolaretur ouis: terra etiam purgabatur, quia stillabat sanguis domini super eam. Ideo noo sub tegmioe, neque in templo Iudæorum, vt ooo subtraherent sacrificium salutare Iudæi. Neque existimes pro illa tantummodo gente haoc hostiam offerri. Propterea enim extra ciuitatem & extra muros, vt iotelligas quoniam

B cōmuois est hostia pro genere humano oblata, & ideo communis est purificatio, non ex aliqua parte, quem- *Deuter.12.* admodum fuerat in Iudæis. Nam Iudæis ideo præcepit deus relinquere vniuersam terram, & io vno loco offerre sacrificia & vota reddere, quooiam immuoda erat tunc vniuersa terra fumo ararum & nidore bustorum, cæterorúmque coinquinatorum, eorum quæ de prophanis gentilium sacrilegiis inferebantur super eā. Nobis vero iam quomodo Christus adueoiens vniuersam terrā expiauit, omnis locus oratorium factum est. Et idcirco beatus Paulus hortatur & præcipit, sine in- *1.Timo.2.* termissiooe orare vbique, dicens, Volo orare viros in omoi loco, leuantes maous sanctas. Vides quo modo muodatus est orbis terrarū. Et ideo vbique sanctas manus leuare possumus, quoniam voiuersa terra saoctificata est, vt sanctior sit quàm illa quæ in ioterioribus tēpli veteris eraot saocta saoctorum. Ibi oamque irrationabile animal ouis offerebatur, hîc autem spiritalis oblata est. Et quanto maior est oblatio, tanto & emioentior sanctificatio, idcirco festiuitas epulationis est crux Christi. Vis discere & aliud crucis beneficium? Paradisum ante quinque milia vel amplius ferè anoos clau-

C sum, hodie oobis aperuit. In hac eoim die & io hac hora latronem iotroducens Christus, duplex beneficium operatus est, vnum quidem quia paradisum aperuit, aliud vero quia latronē introducit. Hodie reddidit nobis patriam principalem, hodie reduxit nos in ciuitatem paternam, & æternam domum redonauit commu- *Lucæ.23.* ni homioum oaturæ. Hodie mecum eris io paradiso. Quid dicis? Crucifixus es, & clauis coofixus, & paradisum promittis? Ita, inquit, vt in ipsa cruce virtutem meam agnoscas quoniam res hæc tristiciæ videbatur, vt ooo io crucis lignum attendas, sed virtutem eius qui crucifixus est discas. Io cruce hoc miraculum operatus est, vnde maxime poteotiam suam declarat omnipotens, noo mortuum resuscitans, non mari & ventis imperans, noo dæmones eiiciens, sed crucifixus & consputatus io facie, clauísque confixus, cum iniurias & maledicta susciperet, derisus atque contemptus malignam illam atque loogo scelerum vsu obduratam latroois mentem immutare præualuit, vt ex vtroque virtutem eius inspicias. In eodem enim tempore passionis crucifixus vniuersam creaturā turbauit, & saxa di- D rupit, duriorem vero lapidibus animam attraxit pariter *Lucæ.23.* & honorauit, dicens, Hodie mecum eris in paradiso. Et certe cherubin custodiuit paradisum, sed hîc etiam cherubin dominus est. Flammea rhomphæa obuolui- *Gene.3.* tur, sed ipse & flāmæ, & geheonæ, & vitæ, & mortis potestatem habet. Et quidem oemo regum aliquādo passus est latrooem hominem, aut quenquam alium eiusdem oaturæ cooseruum secum assumens ita io ciuitatem iotroducere, sed Christus hoc fecit, qui mortis & diaboli victor, & sacratissimam ingrediens patriam secum latronem introducit, noo conculcans paradisum istius pietatis opere, sed hoooraos, neque confundens latronis introitu, sed illustrans. Honor oamque paradisi est, talem dominum habere qui etiam latronem dignum facere posset paradisi deliciarum. Etenim cum publicaoos & meretrices introduceret in regnum cœlorum, non confudit sed extulit regnum cœlorum, neque deiecit, sed potius honorauit paradisum. Honor eoim, vt dixi, est paradisi, talem habere dominum, qui & latronem dignum facere possit deliciis & possessione paradisi. Talis est enim domini regnum cœlorum, vt & meretrices & publicanos ita probabiles reddat, vt digni appareant gratia & gloria quæ illic est. Quemad- E modum enim medicum tūc maxime admiramur, cum viderimus eum difficiles homioum valetudines curantem, mortisque pericula medendi arte vinceotem, ita & Christum admirari iustum est, quando iosanabilia vulnera in corporibus & mentibus curat, quando publicanum & meretricem ad tantam sanitatem perducit, vt etiam cœlo dignos ostendat. Et quid tali dignum quiete egerat latro, vt post crucem quam meruerat, repente paradiso dignus iudicaretur? Vis breuiter dicam virtutem fidei eius? Quando Petrus negauit deorsum, tunc ille confessus est sursum. Et hæc noo vt accusans beatissimum Petrum locutus sum, quod absit, sed latronis magoanimitatem ostendere voleos. Nam ille discipulus minas abiectæ puellæ ooo sustinuit, latro vero multitudinem totius populi videos circunstantem & clamaotem, iosaoas blasphemias & opprobria atq; maledicta iaculantem, non attendit illis, non cogitauit visibilem abiectiooem eius qui crucifigebatur, sed oculis fidei hæc cuocta transcurrens, & vt abiecta & leuia veritatis impedimenta præteriens & relinquens, cognouit domioum cœli, & ait diceos, Memeoto mei domine in regno tuo. Ne ergo breui commemoratione F dimittamus latronem istum, neque confundamur doctorem accipere, quem domious noster non erubuit primum in paradisum introducere. Ne, inquam, eru- *Lucæ.23.* bescamus magistrum habere homioem, qui ante omnem generis humaoi naturā meruit dignus haberi regoo cœlorum: sed singula intētius disquiramus, vt virtutem crucis agnoscamus. Non dixit ad eum dominus quemadmodum ad Petrum: Veoi post me faciam te pi- *Matth.4.* scatorē hominum. Nec dixit ad eum quemadmodum ad duodecim discipulos, Quoniā sedebitis super duo- *Matth. 19.* decim thronos, iudicaotes duodecim tribus Israël: sed ne qualecunque verbum dignatus ei dicere, nullum miraculum ostendit, non mortuum resuscitatum, nō dæmonem expulsum, non mare obediens, non deniq; aliquid aut de regno cœlorum ei locutus, aut de geheona comminatus est, & prior omnium latro coofessus est eum, & hoc alio exprobrante fecit. Improperat ei & ille alius latro. Audisti latronem & latronem, ambos in cruce, ambos cōuersatione latronum, ambos ex eadem

G malignitate venientes, sed iam non ambo in eisdem mentibus & meritis sunt constituti. Nam alius quidem regnum adipiscebatur, alius vero in gehennam mittebatur. Ita & pridie in discipulis simile discrimen fuit. Nam & Iudas quidem discipulus fuit vt illi vndecim, sed illi quidem dicebant domino, Vbi vis paremus tibi Pascha manducare: iste vero se ad tradendum dominum præparabat & dicebat, Quid vultis mihi dare, & ego vobis eum tradam? Et illi quidem ad ministerium diuinum se præparabant, hic autem ad tradendum festinabat. Ita & in hoc loco latro & latro, sed vnus quidē improperabat, alius adorabat: alius blasphemabat, alius laudabat, & blasphemantē corripiebat: dicens, Nec times dominum tuum? Vidisti fiduciam latronis, vidisti liberam voluntatem in cruce. Audisti philosophiam in tribulatione, & reuerentiam diuini timoris in supplicio. Quoniam quidem in semetipso erat & clauis confixus, nō saucium intellectum neque confixum sensum habebat. Quis non admiretur & compungatur? Non solum enim quod in ipso erat, sed & ea quæ circa seipsum erant relinquens, de altero curam gerebat in cruce, doctor effectus, & corripiens & dicens, Nec times
H dominum tuum? Noli, inquit, attendere iudicio huic quod deorsum est, alius iudex inuisibilis est. Ne ergo consideres, quia deorsum à iudice mortali condemnatus est, non enim talia sunt superna iudicia. Hic autem in terreno iudicio, & iusti condemnantur, & iniusti effugiūt, & rei dimittuntur, & innocētes puniuntur. Volentes nanq; & nolentes multum errant qui iudicant. Ignorantes enim iusticiam seducuntur, vel certe scientes per auariciam corrumpuntur vt sanguinē innocentem vendant. In supernis vero nihil tale. Iudex enim iustus est, & iudicium eius tanquam lumen prodiit, non habens tenebras neque igorantiam. Vt ergo non diceret, quoniam damnatus deorsum in terris, & adiudicatus est pœnæ, perduxit eum ad iudicium supernum, commemorauit tribunal illud horribile tantum nō dicens sibi: Respice te, & non portabis sententiam damnationis æternæ, nec stabis in sorte iudicum corruptorum, respiciens ad salutem futurum in supernis iudicium. Vidisti philosophiam latronis, vidisti intellectum & doctrinam, subito in ictu oculi de cruce in cœlum transiliuit: ita iam ex abundantia receptæ iusticiæ
I proximum illum vel socium quondam suum arguens, vt diceret ei: Non times, inquit, quoniam in ipso iudicio sumus, id est, in eadem condemnatione? Nōnne, inquit, & tu in ipsa cruce es? Quamobrē in quo socium increpas pœnæ, teipsum pro illo reum statues? Quemadmodū enim is qui in peccatis est, si alios audeat accusare, seipsum ante illos accusat: ita & is qui in erumna positus est, si aliis eam sui oblitus exprobrat, sibi ante illos dicit opprobrium, quoniam, inquit, in ipso iudicio sumus. Quid agis ô latro? satisfacere incipiens, socium tibi dominum fecisti? Non, inquit, emendo hanc de me opinionem in subsequentibus. Nam ne æstimes, quòd propter damnationis consortium, criminis quoque consortem fecerit dominum, subtexuit emendationem, dicens: Et nos quidem iuste, digna enim patimur his quæ commisimus. Vidisti confessionem perfectam, vidisti quo modo in cruce se exuit à peccatis.
Esaiæ.43. Dic, inquit, tu iniquitates tuas prior, vt iustificeris. Nemo compulit, nemo vim fecit, sed ipse se diuulgauit, ipse condemnauit, dicens: Et nos quidem iuste digna factis recipimus, hic autem nihil mali gessit: Memento mei domine in regno tuo. Non est ausus antè dicere, memento mei deus, quàm per confessionem iniquita- K
tis præteritæ sarcinam peccatorum deponeret. Vides quāta res sit confessio. Confessus est, & paradisum aperuit: confessus est, & tantæ fiduciæ robur accepit, vt de latrocinio regnum deposceret, cōsiderans quantorum bonorū nobis causa sit crux. Dicito mihi latro regnum petens, quid in eo tale vides ex quo petis? Dic mihi, nam quod in conspicuo est, claoos & crucem cernis. Sed hæc, inquit, crux, ipsa regni insigne est, & propter eam Iesum regem appello, quia video crucifixū. Opus enim regis est vitam suam pro his quibus regnat opponere. Vnde & ait: Quia pastor bonus animam suam Ioan.10.
ponit pro ouibus. Igitur & rex bonus animam suam ponit pro his quorum princeps est. Quoniam igitur animam suam posuit, ideo eum regem cognosco, & dominū appello. Memento mei, inquit, domine in regno Lucæ 23.
tuo. Considerasti quo modo & regni insigne sit crux, quod si aliunde vis dicere, hocipsum non reliquit eum solum super terram, sed attraxit in cœlo. Vnde hocipsum scire potes, quia pariter cum ipso veniet in secundo & glorioso eius aduento, vt discas quo modo vera & magnifica est crux. Vnde & gloriosam eam dixit, in ea gloriante Apostolo. Sed videamus quo modo cum L
cruce veniet. Necessarium est enim & hocipsum osten Matth. 24.
dere. Si dixerint, inquit, ecce in promptuariis est Christus, ecce in solitudine est, nolite credere: de secunda præsentia suæ gloriæ dicens, propter pseudochristos, & propter falsos prophetas, propter antichristū, ne aliquis errore præuentus in falsos incidat Christos, quoniam Christi saluatoris aduentum præueniet antichristus. Ideo solicite præcauendum est, ne quis pastorem quærēs, lupum inueniat. Ob hoc prædico tibi, vnde dinoscas veri pastoris aduentum. Nam quia primus aduentus eius latenter factus est, ne æstimes quoniam secundus aduentus eius talis erit, hoc dedit signum. Hæc enim fuit voluntas eius, vt primus aduentus latenter fieret & quæreret quod perierat, secundus vero aduentus non ita simpliciter ait: Quemadmodum, inquit, ful- Ibidem.
gur exiens ab Oriente apparet in Occidente, ita erit aduentus filij hominis. Subito omnibus apparebit, nec erit indigens quisquam interrogare, siue hic, siue illic est Christus. Quemadmodum enim cum fulgur emicuerit, non egemus inquirere si facta sit coruscatio, ita cum reuelatio præsentiæ eius effulserit, nō indigebimus M
interrogare an venerit Christus. Sed quod quæritur, si cū cruce veniet, nec enim promissæ expositionis oblitus sum, audi igitur subsequētia: Tunc, inquit, quando Vbi supra.
venturus est, sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suū. Tanta enim erit eminētia splendoris in Christo, vt etiā clarissima cœli luminaria præ fulgore luminis diuini abscondantur. Tunc stellæ cadent, quādo apparuerit signum filij hominis in cœlo. Considerasti quanta virtus sit signi, hoc est crucis, sol obscurabitur, luna nō dabit lumen suum: crux vero fulgebit, & obscurabit luminaria cœli, delapsisq; syderibus sola radiabit, vt discas quoniam crux & luna lucidior, & sole erit præclarior, quorum splendorem diuini luminis illustrata fulgore superabit. Quemadmodum enim ingrediente rege in ciuitatem, exercitus antecedit, præferens humeris signa atque vexilla regalia, & ambitu præparationis armisonæ annunciat regis introitum: ita domino descēdente è cœlis præcedet exercitus angelorum, qui signum illud, id est, triumphale vexillū sublimibus humeris præferentes diuinum regis cœlestis ingressum, terrestrium mentibus nunciabunt. Tunc, inquit, com- Matth. 24.
moue-

A mouebuntur virtutes cœlorum. De angelis dicit: Tremor enim illos apprehēdet & timor magnus. Cuius igitur rei causa dic mihi? Quia tūc tam terribile erit iudicium illud, vt etiā ab angelis timeatur. Omnis enim natura generis humani incipiet iudicari, & astare terribili iudici. Quamobrē ergo tunc angeli contremiscent, & vnde tremor apprehendet eos? Non enim illi habēt iudicari. Sed quemadmodum principe iudicante, nō solum rei, sed & officia quæ nihil sibi conscia sunt, timore & tremore comprehenduntur propter iudicis terrorē: ita & tunc cum genus humanū iudicabitur, etiam cœlestes ministri pauebūt, & terribili apparatu de iudicis intuentis horrenda formidine contremiscent. Sed quare crux apparebit tunc, & quam ob causam in eius prælatu dominus adueniet, ratio perspicua est, vt agnoscant consilium iniquitatis suæ qui dominū maiestatis crucifixerunt. Per hoc enim signum impudens Iudæorū redarguitur impietas: & quo modo propter hocipsum habens crucem veniet, audi ipsum in Euangelio protestantem: *Vbi suprà.* Quia tunc plangēt omnes tribus terræ, videntes accusatorem suum, id est ipsam crucē, & in ipso arguente B cognoscent peccatum suum sero, & frustra fatebuntur impiam cæcitatem. Quid autē miraris, si crucem afferens veniet, vbi & ipsa vulnera ostendet? Tunc videbunt, inquit, in quem compunxerūt. *Zacha.12.* Quemadmodum enim in Thoma fecit, *Ioan.19.* volens incredulitatem discipuli coarguere, erroremq; corrigere pro multorum fide, & ingerens ostendit illi signa clauorum, & ipsa de clauis vulnera, & dixit: *Ioan.20.* Mitte manū tuam, & vide, Quoniam spiritus ossa & carnem non habet, *Luca.24.* quemadmodū me videtis habere: tunc ostendet vulnera & crucē manifestabit, quoniā ipse est qui crucifixus est. Non solum autem de cruce, sed de verbis ipsis quæ in cruce habuit, immensam pietatem eius possumus considerare. Nam cum adhuc in cruce cōfixus esset, dicebat: *Luca.23.* Pater, dimitte illis peccatum, non enim sciunt quid faciunt. Et crucifixus pro illis qui crucifixerant orabat, & quidem illi ē diuerso dicebant: Si filius dei es, descende de cruce. Sed propter hoc non descendit de cruce, quoniam filius dei est. Propter hoc enim venit, vt crucifigeretur pro nobis. Descende, inquiunt, de cruce, & credimus in te. Hæc verba sunt & occasionis & incredulitatis. Nam plus fecit, quàm si de cruce descendisset. Multo enim C maius fuit lapide ad monumentū apposito resurgere, quàm de cruce descendere. *Ioan.11.* Lazarum etiam quatriduanū iam funere fœtidū de sepulchro resuscitasse maius fuit, quàm de cruce descendere. Et illi quidē dicebant: Si filius dei es, salua temetipsum. Hæc autem omnia faciebant, & improperabant ei pariter. Dimitte, inquit, illis peccatum. Vtiq; dimisit, si vellent pœnitere. Si enim non dimisisset illis peccatum, nō vtique statim post assumptionem eius tria milia & quinque milia credidissent. Quoniam, inquit, multa milia Iudæorum crediderunt. *Act.2.et.4* Audi quid dicunt Paulo Apostolo, Vides, inquiūt, frater, quot milia sunt Iudæorū qui crediderunt? *Acto.21.* Imitatores ergo domini esse debemus, & pro inimicis orare exemplo ipsius, qui cum esset crucifixus pro crucifigentibus se patrem postulabat vt dimitteret illis peccatum, *Luca.23.* Et quo modo, inquis, possum dominum imitari? Si volueritis poteritis. Si enim impossibile erat imitari eum, quo modo dicebat: Discite à me quoniam mitis sum & humilis corde? *Matth.11.* Nam si impossibile esset imitari eum, nunquā Paulus dixisset: Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. *1.Corin.4.* Quòd si dominum imitari non vis, imitare seruum eius. Stephanum, quē & Apostolum dico, nam ille dominū imitatus est. Et quemadmodum D Christus inter crucifigentes se relinquēs crucem, relinquens propriam persecutionem, pro crucifigentibus se deprecabatur patrem, ita & seruus eius inter lapidantes se, suscipiens iacula saxorum & dolores qui ex ipsis fiebant dicebat: Domine, ne statuas illis peccatum hoc. *Acto.7.* Audisti quo modo secundum dominū locutus est seruus. Ille ait: Pater, dimitte illis peccatū, nesciunt enim quid faciunt. *Luca.23.* At iste dicit: Domine, ne statuas illis hoc peccatum. Et vt discas quoniam cum omni solicitudine orauit: Positis, inquit, genibus orabat dicens: Domine, ne statuas illis hoc peccatum, *Acto.7.* qui viuis & regnas in secula seculorum, Amen.

Eodem die, de expositione Symboli, ad Competentes:

Sermo II. *Sermo CXXXI.*

Væso vos fratres charissimi, vt nobis referentibus expositionem Symboli attentius audiatis. Quæ doctrina Symboli virtus est sacramēti, illuminatio animæ, plenitudo credentiū in eo quod docetur aut discitur, & vnitas trinitatis, & trinitas distincta personis, & opulentia creatoris, & redemptio passionis, Hoc nexus infidelitatis absoluitur, E hoc vitæ ianua pāditur, hoc gloria confessionis ostenditur. Symbolū dilectissimi breue est verbis, sed magnū est sacramentis: paruum ostēdens imminutione latitudinis, sed totum continens compendio breuitatis: exiguum est, vt memoriam nō obruat, sed diffusum vt intelligentiam supercedat, cōfirmans omnes perfectione credendi, desiderio cōfitendi, fiducia resurgēdi. Digne ergo & attentiores & frequētiores, & pro ratione temporis ipsius puriores ad audiendum symbolum conuenistis. Quicquid enim præfiguratum est in patriarchis, quicquid nunciatum est in scripturis, quicquid prædictum est in prophetis vel de deo ingenito, vel ex deo dei vnigenito, vel de spiritu sancto, quanuis latenter ostensum sit, vel de suscipiendi hominis sacramento, vel de morte domini resurrectionisque mysterio, totū hoc breuiter iuxta oraculum propheticum, symbolum in se continet confitendo. Tenendo ergo fratres charissimi collationem fidei & gratiam, professionis mysterium memoriæ commodatum, iam ad istius symboli professionis sacramentum textumq; veniamus, quod in hunc modum incipit: Credo in deum patrem omnipotētem, creatorem cœli & terræ, & in Iesum Christum filium eius vnicum, dominum nostrum, qui cōceptus est F de spiritu sancto, natus ex Maria virgine, passus sub Pōtio Pilato, crucifixus mortuus & sepultus. Descendit ad inferna: tertia die resurrexit à mortuis. Ascendit ad cœlos, sedet ad dexterā dei patris omnipotentis, inde venturus iudicare viuos & mortuos. Credo in spiritū sanctum, sanctā ecclesiam catholicā, sanctorum cōmunionem, remissionē peccatorum, huius carnis resurrectionem, vitam æternā, Amen. Repetendus est nobis dilectissimi sermo symboli huius, qualiter ea quæ dicimus vestris sensibus melius inseramus. Credo in deum patrē omnipotentem, creatorē cœli & terræ. Tertia igitur vice repetitur, vt ad reliqua capiēda fideli cursu peruenire possimus. Et quia lex fidei nostræ in trinitate cōsistit, vt ipse numerus repetitionis cū signo veniat trinitatis, tertia vice ordo symboli recēsendus est. In primis dilectissimi qualis sermo sit, in capite symboli diligēter aduertite, & quali principio inchoētur solicitius pertractate. Ergo in primo habet. Credo. Vide quòd domin⁹ noster non nos iubet discutere diuina iudicia, sed credere, nec rationē requirere, sed fidem simpliciter & im-

G mobiliter exhibere. In deum patrē. Aduertite, quòd cum dei patris nomē in confessione coniongit, ostēdit quòd nō antè deus esse cœperit & postea pater, sed sine vllo initio & deus semper & pater est. Quia ergo semper fuit pater, semper habuit filiū cui pater est. Omnipotentem vero ideo dicit, quia omnipotēs est, cuiq; nihil impossibile est, qui cœlū, terrā, mare, homines, atq; omnia animalia & reptilia non aliquo operis actu, sed solo verbi creauit imperio. Et ideo non nobis veniat in cogitationē quo modo hoc aut illud potuit fieri, qui omnipotentē præcipimur confiteri. Creatorem cœli & terræ. Hoc ait quod superius dixi, quia omnia sola verbi potestate perficit. Credo & in Iesum Christum filiū eius. Aduertite, quòd quo modo in patrē, sic & in filium credendū sit. Et quia cū patre æqualis est maiestate, tantum ipsi quantum & patri honoris nos debere nouimus, & seruitutis obsequium. Iesum Christū. Iesus saluator interpretatur, Christus vero à chrismate dicitur, quia sicut antiqui reges à sacerdotib⁹ oleo sacro perfundebantur, sic dominus noster Iesus Christus spiritus sancti infusione repletus est. Qui conceptus est de spiritu sancto. Non poterat aliunde quàm de deo concipere, quæ deum meruit procreare. Natus ex Maria virgine. Non potuit non talem habere conceptum, quę virgo erat permansura post partum. Passus sub Pontio Pilato. Iste Pilatus iudex erat in illo tēpore, ab imperatore positus in Iudæa, sub quo dominus passus est, cuius mentio ad temporis significationem, non ad personæ illius pertinet dignitatem. Crucifixus est & sepultus, Crucem illam in qua ille crucifixus est in corpore, nos gestamus in fronte. Sepultus est. Sicut in veritate natus, ita in veritate mortuus & sepultus. Tertia die resurrexit. Triduanæ sepulturæ mora euidenter ostendit, quòd dū corpus in sepulchro iacoit, anima illa de infernis triumphauit. Ascēdit ad cœlos: id est, conditionem naturæ nostræ, quam de homine matre natus assumpsit, super cœlos in dexteram dei patris collocauit. Inde venturus iudicare viuos & mortuos. In ipso corpore vēturus est ad iudicium, in quo ascendit ad cœlum. Christianos iudicat & Paganos, iustos & peccatores, fideles & impios. Credo & in spiritum sanctū. Aduertite, quòd sicut in patrem, ita & in filium & in spiritum sanctum sit credendum. Nam qui vel in vnā de trinitate personam nō crediderit, in duabus illi credidisse non proderit. Sanctam Ecclesiam catholicam. Sciendum est quòd ecclesiam credere, nō tamen in ecclesiam credere debeamus, quia ecclesia non est deus, sed domus dei est. Catholica dicit toto orbe diffusam, quia diuersorum hæreticorum ecclesiæ ideo catholicæ non dicūtur, qoia per loca atque per suas quasque prouincias continentur, hęc vero à solis ortu vsque ad occasum vnius fidei splendore diffunditur. Sanctorum communionē: id est, cum illis sanctis qui in hac quam suscepimus fide defuncti sunt, societate & spei communione teneamur. Remissionem peccatorū. Oportet enim, vt post remissionē quæ nobis præstatur munere redemptoris in baptismo, plenæ credulitatis teneamus affectum. Carnis huius resurrectionem. Carnē quam in hac vita sub mortali conditione portamus, resurrecturam esse immortalem, ac rationalem rediturani pro animæ cōsortio credamus. Vitam æternam. Absque vlla dubitatione fatemur vos vitam æternā consecuturos, si hæc quæ vobis exponimus sacramēta fideliter teneatis, ac bonis actibus conseruetis. Hunc breuem sermonem de vniuerso symbolo vobis debitum reddidi, quod symbolum cum audieritis, totū istum sermonem K nostrum breuiter collectū recognoscetis, nec vt eadem verba teneatis vllo modo scribere debetis, sed audiendo perdiscere, & memoria semper tenere atq; recolere. Quicquid enim in symbolo audistis iā, diuinis scripturarum sanctarum literis cōtinetur. Commemoratio fit promissionis dei, vbi per Prophetā pronuncians testamentū nouum dixit: Hoc est testamentū quod ordinabo eis post dies illos dicit dominus, dans legē meam in mente eorum, & in corde eorum scribam ea. *Hier. 31.* Huius rei significandæ causa, audiendo symbolum nō in tabulis vel in vlla materia, sed in cordibus scribitur: præstabit ille qui vos vocauit ad suum regnum, vt eius gratia regeneratis vobis, etiam spiritusancto scribatur in cordibus vestris, vt quod creditis diligatis, & fides in vobis *Gala. 5.* per dilectionem operetur, ac sic domino deo largitori bonorū omnium placeatis, non seruiliter timendo pœnam, sed liberaliter amando iusticiam. Hoc ergo symbolum quod vobis per scripturas & sermones ecclesiasticos insinuatū est, sub hac breui forma fidelibus confitendum & profitendum est.

Margin notes (left column): *Luca. 1.* H — *Luca. 2.* — *Matth. 27.* — *Marci. 6.* — *Acto. 1.* — I

L

Sabbato in vigilia Paschæ, de Ioseph qui corpus domini petiit à Pylato & cætera. Sermo I.

Peracta passione domini nostri Iesu Christi & *Sermo CXXXII.* resurrectione in qua fidei nostræ omnis summa cōsistit, emergit quidam Ioseph, olim quidem amator & discipulus domini, & qui pro ratione temporis defuncto exequias occultas impendebat, quia & noti misericordiam furor persequentium prohibebat. Quod factum, ita Ioannes Euāgelista narrauit. Rogauit, inquit, Pilatum Ioseph occulte, propter metum *Ioan. 19.* Iudæorum, & petiuit corpus Iesu, & permisit Pilatus. Cum in animo religioso metus cum deuotione certaret, excogitat statim quod & fidei satisfaceret & timori, & occulte postulans vt & humo mandaret occisum, & declinaret insaniam Iudæorum. Iudex vero eundem seruans animum mortuo, quem impendit audito: nam quē coactus dederat pœnæ, libens tradit sepulturæ. Post quam vero corpus Iesu humatum est, statim potentiam suam repetit, quā venerat reditura maiestas. Nam cuius *Ioan. 20.* natiuitas hominis ostenderat filiū, mors prodidit deū. M Cum enim Maria Magdalene venisset ad monumentum, quam memorem saluatoris amissa fide deuotio in lachrymas compellebat, videns reuolutum à foribus lapidem, cum non inuenisset in sepulchro dominum, cœpit acrius dolere quòd perdiderit & defunctū. Mox autem ad Petrum eius discipulum peruolat, quem pro meriti qualitate vel fidei, maior de eius obitu cura tangebat, nunciat inane sepulchrum, quæritur corpus ablatum. Petrus vero resurrectionis filij dei & ante crucem conscius quam prædixerat ipse passurus, sub tali nuncio non fleuit aut doluit, sed morem suum in diuinis virtutibus seruans, properat experiri quod credidit. Ad sepulchrum itaq; domini celeri cursu festinat, lætior rediturus, si non inueniret quem quærebat. Beatus autem Euangelista & ex consequentibus probat potentiam resurgentis. Venit, inquit, Simon Petrus & in- *Ibidem.* troiuit in monumentum: & cum non inuenisset dominum, vidit linteamina posita & sudarium quod fuerat super caput eius. Nam manifestius deus per laturus quem viuificauerat in cœlum, & mortem vacuat & sepulchrum. Nam linteamine quo funus tegebatur exposito, reliquit terræ exuuias, vitali iam corpore indutā maiestas. Petrus igitur vidēs resurrectionem quam dei filius

A filius pronunciauerat impletam, qui solicitus venerat, securus abscessit. Maria tamen resurrectionis ignara nō cessat lachrymas fundere, nesciens hanc esse dominici corporis gloriam quam putabat iniuriā. Cuius inanes mœrores angelus magis prohibet quàm consolatur, vt Euangelista testatur: Maria, inquit, quid ploras? Si spiritali prudentia intentionem diuini sermonis intelligas, lachrymarum causam non tanquā ignarus interrogat, sed importunos fletus dolentis obiurgat. Maria, inquit, quid ploras, cum vacuato monumento non damno funeris, sed merito resurgentis Iesu Christi corpus virtus sibi non facinus vendicasset? Culpat eodem tempore à Maria lachrymas fundi, quo debuit gloriari. Quid ploras, aut quem quæris? Angelus instruit nescientem sano consilio, ne viuentem quæreret in sepulchro. Quæ mulier quia reuixisse quem flebat, nec correcta cognouit, à superfluis postmodū lachrymis reuocatur vocibus resurgentis similibus. Etenim Iesus Mariam verbis alloquitur: Mulier, inquit, quid ploras, aut quē quæris? Hoc est dicere, me iam viuente pro quo mortuo lachrymas fundis? Aut me præsente quem quæris? At illa Iesum secundo appellata cognoscēs diuinæ maiestatis operante potentia viuum inuenit, quem quærebat occisum Iesum Christum dominum nostrum, cui semper in patre gloria in secula seculorum, Amen.
B

Eodem die de sepulchro domini: Sermo II.

Sermo CXXXIII. *Ioan. 19.*

VIdeamus fratres de domini corpore posteaquam de cruce deponitur quid geratur. Accepit illud Ioseph ab Arimathia, vir iustus, sicut ait Euangelista, & in nouo suo sepeliuit monumento, in quo nondum quisquā positus fuerat. Beatū ergo corpus domini nostri Iesu Christi, quod cū nascitur ex vtero virginis gignitur, cū recedit iusti tumulo commendatur. Beatū planè corpus quod virginitas peperit, & iusticia custodiuit. Custodiuit enim illud Ioseph tumulo incorruptū, sicut seruauit illud Mariæ vterus illibatum. Sicut enim pollutione ibi nō tangitur, sic mortis corruptione nō læditur. Vbique beato corpori defertur sanctitas, vbique virginitas. Nouus illud venter concepit, nouus tumulus conclusit. Dominica ergo est virgo vulua, & virgo est sepultura. Quin potius ipsam sepulturam vuluā dixerim, est enim similitudo nō parua. Sicut enim dominus de matris vulua viuus exiuit, ita & de Ioseph sepultura viuus surrexit. Et sicut de vtero tunc ad prædicandum natus est, ita & nunc ad euangelizandū renatus est de sepulchro, nisi quod gloriosior est ista quàm illa natiuitas. Illa enim corpus mortale genuit, hæc edidit immortale. Post illam natiuitatem ad inferos descenditur, post hanc remeatur ad cœlos. Religiosior est planè ista quàm illa natiuitas. Illa enim corpus mortale genuit, totius mundi dominū nouem mensibus in vtero clausum tenuit, hæc autem triduo tantum tumuli gremio custodiuit. Illa cunctorum spem tardius protulit, hæc omnium salutē citius suscitauit. Fortasse quis dicat de priori dominicæ natiuitatis prædicatione, in qua prædicauimus, non minorem esse gloriam, quòd tumulus Ioseph suscitauerit dominum, quàm quòd eum sanctæ Mariæ vterus procrearit. Quæ comparatio ventris & tumuli, cum ex intimis visceribus illa ediderit filium, hic autem solummodo locum præstiterit sepulturæ? At ego dico, non minorem Ioseph affectum fuisse quàm Mariæ. Siquidem illa vtero dominū, hic corde concepit. Illa saluatori membrorum suorū secretum præstitit, hic secretum sui cordis non negauit. Illa dominum pannis inuoluit cum
C

natus est, hic linteis cum recessit: illa perunxit beatum corpus oleo, hic aromatibus honorauit. Conueniunt ergo sibi obsequia, conuenit & affectus. Inde necesse est etiam meritum conuenire, nisi quòd Mariam ad obsequium angelus admonuit, Ioseph autem iusticia sola persuasit. Igitur Ioseph in suo sepulchro posuit dominum. Legimus in propheta: Sepulchrum patens est guttur eorum: Si ergo sepulchrum patens est guttur hominum, vide ne forte secundum hanc similitudinem dominum Ioseph non tam in terrena posuerit sepultura, quàm in monumento sui cordis collocauerit, & custodiendum illum susceperit, non tam memoria fragili moriturorum quàm memoria sancta virtutum. Hæc enim virtutum fidelis est memoria, quæ intra se continens Christum, lædi eum hæreticorū corruptione non patitur. De qua memoria in sacramentis dominus dicit: Quotienscunque feceritis hæc, in memoriam mei facietis donec veniam. Quotienscunque enim Christum loquimur, totiens eum sanctiori memoriæ commendamus. Sepulchrum ergo patēs, guttur hominum rectè planè dicit propheta. Sepulchrum enim Christi patens est Euangelistarum beatum guttur, per quod illud æterno literarum thesauro condiderunt. Patens autem sepulchrum ideo dicitur, quia qui vult ad Christi peruenire mysterium, non ingreditur ad illud nisi per Euangelicæ scripturæ secretum. In literarum enim secreto quasi quodam nouo vasculo commendatus est dominus. Quisque igitur illum videre desiderat, ibi & passionis eius sacramentum inueniet, & resurrectionis gloriam recognoscet. Patens ergo guttur sanctorum est. Vnde Apostolus ad Corinthios ait: Os nostrum patet ad vos ô Corinthij: inuitans eos vt per prędicationis suæ apertā ianuam ingrediamur Christi secreta mysteria. In hac igitur pectoris memoria collocatur dominus à Ioseph, vt in iusticiæ sede requiescat, & habeat filius hominis vbi caput reclinet. Videamus igitur quare saluator in aliena sepultura ponatur, ac suam non habeat sepulturam: Ideo in aliena sepultura ponitur, quia pro aliorum moriebatur salute. Mors enim ista non illi accidit, sed nobis proficit: mors ista non illi illata est, sed nobis delata. Vt quid ergo ei propria sepultura, qui in se mortem propriam non habebat? Et quid illi tumulus in terris, cuius sedes manebat in cœlis? Vt quid illi sepultura, qui tridui tantum temporis spacio non tam in sepulchro mortuus iacuit, quàm veluti in lecto conquieuit? Ipsa enim temporis breuitas declarat potius somnum fuisse quàm mortem. Sepulchrum autem mortis est habitaculum. Necessarium ergo non erat mortis habitaculum Christo, qui vita est, nec opus habebat semper viuens habitaculo defunctorum. Rectè autem hanc vitam nos in nostro sepulchro condimus, vt viuificet mortem nostram, vt cum ipso à mortuis resurgamus. Vnde & illa Maria Magdalene, quæ dominū inter cæteros defunctos in sepulchro requirebat arguitur, & dicitur illi: Quid quæris viuentem cum mortuis? Hoc est, quid quæris in tumulo, quem adorare debes in cœlo? Quid quęris apud inferos, quem rediisse iam constat ad superos? Quem illa adhuc non intelligens nec cognoscens, respondit illi: Domine, si tu sustulisti eum, dicito mihi, vbi posuisti eum, & ego eum tollam. Aestimabat enim eum, sicut dicit scriptura, hortulanum esse. Sancta ergo & simplex fœmina Christum requirit à Christo, ac deuotione mentis prophetat & nescit. Ait enim domino de semetipso: Si tu sustulisti eum, dicito mihi. Rectè interrogat, si tu su-

D *Psal. 5. & 13.* E *1. Cor. 11.* *2. Cor. 6.* F *Lucæ 24.* *Ioan. 20.*

G ſtuliſti eum. Ipſe enim tulit corpus ſuum, qui illud pro-
tulit de ſepulchro: ipſe tulit corpus, qui illud iacens &
dormiens ſua aſpiratione collegit: ipſe tulit corpus ſuũ,
qui illud diuinitatis virtute geſtans portauit ad cœlos.
Atque ideo mulier ſapienter interrogat & requirit: Si
tu ſuſtuliſti eum, dicito mihi vbi poſuiſti eum: hoc eſt,
ſi illud auferẽs de ſepulchro ad paradiſum tranſtuliſti.
Luca.23. Audierat enim illum dicentem latroni: Hodie mecum
eris in paradiſo. Aut certe ſi de inferno in patris dexte-
rã collocaſti, ſicut ait Apoſtolus: Quæ ſurſum ſunt quę-
Coloſſ.3. rite, vbi Chriſtus eſt in dextera dei ſedens. Beatus ergo
qui ita quærit Chriſtum dominum, vt credat eum & in
paradiſo cõſtitutum, & in cœleſtibus collocatum. Nam
qui eum in inferno requirit aut in tumulo, dicitur ei:
Quid quæris viuentem cum mortuis?

*Item eodem die alius ſermo de eodem, de quo ſupra, qui habe-
tur in libro Quinquaginta Homiliarum, Homilia XXXVI.*

*Eodem die de eo quod ſcriptum eſt in Geneſi: In principio
creauit deus cœlum & terram, & cætera.*
Sermo III.

H Sermo CXXXIIII. MVLTA ſunt & magna veneranda paſchæ my-
ſteria, quæ diuinis libris ſunt conſecrata, & in
antiquis Iudæorum archiuis fuerant reſerua-
ta, quorum admirabilis ratio & mira, fides pu
ra, religio ſyncera veluti quodam velamine tecta ſuã
ſanctitatẽ in abditis occulebant, & priſci antiſtites ad-
umbrata cernebant, & ſacrificia crueta muneribus offe
rebant. Hanc artifex nõ terrenis coloribus, ſed cœleſti-
bus virtutibus clypeo deuotionis auro coruſcante de-
pinxit, & animum tenaciter diligens in ipſo templo hu
mani corporis dedicauit integris & acerrimis ſenſibus
officia diſtribuit, & amorem in eius corde concluſit. Et
cum ille clarus rector aſtrorum, poli genitor, dux diei,
luminis imperator, interiector germinis, autumni tem-
peries, anni curſum & quadripartita temporum ſpacia
cópleuerit, diei huius ſolennitatẽ nos docuit celebrare.
Quanta nobis bona dominicæ paſſionis admirabiles
triumphi cõtulerint, mortali & humana voce nec præ-
dicare nec memoriter valeo numerare. Ex illo itaque
beneficiorum aceruo, quæ cœleſtis munificentia huma
I no generi largita eſt, vnum granũ fidei quod in ſe con-
tinet multiplicem vitæ rationem in græmio ſapientiæ
collocabo, vt in ipſo prudentiæ ſulco coaleſcat diuini
ſermonis imbre ſatum, magnaq; & admiranda ex mo-
dica præbeat ſtirpe, & orationis opacitate exuberantia
præſtet. In principio, inquit, fecit deus cœlum & ter-
Gene.1. ram. Excluſit omnium infœlicium errores, vnum im-
peratorem deum patrem oſtendit, vnum conditorem
vniuerſitatis filium indicauit. Fiat lux: Et facta eſt lux.
Et vidit deus lucẽ quia bona eſt: non quòd deus lucem
antè non noſſet, quam non niſi viſam laudaret, cùm ſit
Ioan.8. lux ſolus omniũ ipſe, ſicut Euãgeliſta teſtatur: Ego ſum
1.Timo.6. lux mundi. Et Apoſtolus: Qui habitat lucem inacceſſi-
bilem, quam nemo hominum vidit, nec videre poteſt.
Hanc lucẽ dixit in ſeculo, quia bona eſt ſecundum ho-
minem, non ſecundum deum. Deus enim non tantam
hanc lucem tribuit quàm poterat ipſe largiri, ſed quan-
tum mortalis oculis capere potuit. Nec qui vniuerſum
orbem illuminat tribueret ſplendorem, niſi quem mor
talis capere aut ſubſtinere vtique poſſet. Terra erat inui
Gene.1. ſibilis & incompoſita. Sed terra inuiſibilis eſſe non po-
terat. Cui ergo inuiſibilis erat? Si angelis, vbi tanta mo-
les abſcõdi poterat? Si hominibus adhuc homo nõ erat.

Deus quippe fundauit terram ſuper aquas, & medieta- K
tem aquarum ſuper cœlos impoſuit, & medietatẽ abyſ- Pſal.135.
ſis demerſit, & in maria congregauit, & ſic terra appa-
ruit. Et dixit deus: Fiat firmamentum inter aquam & a-
quã. Et vocauit deus firmamentũ cœlum. Videtis quia
aquam ſuper firmamentũ cœli impoſuit, & per ſepara-
tionem aquarũ arida terra apparuit, & recedentibus a-
quis viſibilem ſignificauit. Quòd autẽ inuiſibilis & in-
cõpoſita, necdum fuerat ordinata, necdum diuerſis fru
ctibus plena, Tenebræ, inquit, erant ſuper abyſſos, & ſpi Gene.1.
ritus dei ferebatur ſuper aquas. Si enim faculam in te-
nebris inferas, continuo illuminantur vniuerſa: quan-
to magis vbi deus erat, tenebræ eſſe non poterant. Hic
ſpiritus quidem res eſt dei, non tamen ipſe deus intelli-
getur eſſe. Nam etſi ſpiritus dicitur, non omnis ſpiritus
deus eſt. Sic enim ſpiritus dei dictus eſt, quo modo &
angelus dei, hoc eſt, res dei, non tamen ipſe deus qui ſpi
ritus dei. Hic ergo ſpiritus qui ſuperferebatur aquas, ſe-
minarius eſt animandæ conditionis. Vnde & aquæ &
terræ mox iuſſu dei emerſerunt, quia nec aqua nec ter-
ra viueret aut aliquid generaret, niſi hoc dei ſpiritus a-
nimaret. Vnde & terra fruges, & aqua produxit piſces.
Duos autem ſpiritus eſſe vnum dei, alterum huius mun L
di Apoſtolus dicit: Nos iam non habemus ſpiritum hu 1.Cor.2.
ius mundi, ſed ſpiritum qui ex deo eſt, vt oſtenderet al-
terum eſſe ſpiritum dei qui deus eſt, alterum ſpiritũ hu-
ius mundi quo animantur vniuerſa. Amos propheta di
cit: Qui ſolidat tonitruum, & condidit ſpiritum, eum
vtiq; qui deus dici non poterat generatus. Fecit ergo in
principio cœlum & terram. Cœlum ſpiritum, terrã car-
nem, hoc eſt, hominẽ ſpiritalem. In principio, hoc eſt, Ioan.8.
in Chriſto. Interrogauerũt eum Iudæi: Quem te dicis?
Reſpondit: Principium, qui & loquor vobis. Terra, in-
quit, inuiſibilis & incompoſita. Quia carnem hominis
Chriſtus aſſumere diſponebat, incompoſita dicebatur.
Compoſita necdum erat, quia necdum Gabrielis ange
li annunciatione compoſita, necdum aſſumptione do-
mini viſibilis facta, necdum virtutũ frugibus plena. Di-
uiſio aquarum, Iudæorũ populorum & Chriſtianorum,
ſicut Apocalypſis: Aquas quas vidiſti, populi ſunt & na
tiones. Cum aquas dicit ſuper cœlos impoſitas, Chriſtia Apoc.17.
num populum nunciat. Tertia die germinat terra her-
bam pabuli ſecundum ſuum genus, & omne lignum fa Gene.1.
ciens fructum. Cum igitur terram germinare iubet, in M
eccleſia catechumeni ſunt quaſi herbæ. Cum credunt,
velut in culmo ſe erigunt. Fideles quoq; in ſpica matu-
ri accreſcũt, vnde & ſanctorum grana in horreis cœle-
ſtibus reconduntur. Lignum enim fructiferum, diuerſa
ſunt genera ſanctorum. Quas arbores nec turbines
cupiditatum poſſunt euertere, nec ardẽtis libidinis flã-
mæ exurere. Fiat, inquit, luminare maius in inchoatio-
ne diei, & luminare minus in inchoatione noctis. Sol
Chriſtus eſt. Luna eccleſia in orbe completa, ſolis cla-
ritate quotidie illuſtrata. Stellæ quoq; lucentes, ſancto-
rum ſunt milia, id eſt, Apoſtoli, patriarchæ, martyres,
virgines, ſacerdotes, cuncti iuſti pariter & fideles virtu
tum ſuarum flamma radiantes. Quinta die fœtus ſuos
piſces & aues factum eſt vt producerent. In compara-
tione piſcium ſanctos dicimus, qui in aqua baptiſmatis
viuunt. Ideo piſces benedictionẽ primo conſequi me-
ruerunt, quia fideles in ſacramento baptiſmatis bene-
dici potuerunt, Sexta vero die fecit deus hominem ad
imaginem & ſimilitudinem ſuam.

*Eodem die, de expoſitione orationis dominicæ poſt redditum
ſymbolum, Sermo IIII.*

Reddidiſtis

Sermo CXXXV. Roma.10.

A Reddidistis quod creditis, audistis quod oretis, quo modo inuocare nõ possetis in quem non credidistis, Apostolo dicente: Quo modo inuocabũt in quẽ non crediderunt? Ideo prius symbolũ didicistis, vbi est regula fidei vestræ breuis & grandis: breuis numero verborum, grandis pondere sententiarum. Oratio autẽ quam hodie accepistis tenendã, & ad octo dies reddendam, sicut audistis cũ Euangelium legeretur, ab ipso domino dicta est discipulis ipsius, & ab ipsis peruenit ad nos, quoniam in omnẽ terram exiuit sonus eorũ. *Psal.18.* Ergo nolite inhærere terrenis, qui patrem inuenistis in cœlis. Dicturi enim estis: Pater noster qui es in cœlis. *De verbis dñi ser.28. In li.50.homi. Homi.42.* Ad magnum genus pertinere cœpistis. Sub isto patre fratres sunt dominus & seruus, sub isto patre fratres sunt imperator & miles, sub isto patre fratres sunt diues & pauper. Omnes Christiani fideles diuersos in terra habent patres, alij nobiles alij ignobiles, vnũ vero patrem inuocant qui est in cœlis. Si ibi est pater noster, ibi nobis præparatur hæreditas. Talis est autem iste pater, cũ quo possideamus quod donat. Dat enim hæreditatẽ, sed non moriens illam no B bis derelinquit, Non enim ipse discedit, sed ille permanet vt nos accedamus. Quia ergo audiuimus à quo petamus, sciamus & quid petamus, ne forte talem patrẽ mala petẽdo offendamus. Quid ergo nos docuit dominus *Math.6.* Iesus petere à patre, qui est in cœlis? Sanctificetur nomen tuũ. Quale beneficium est dum petimus à deo, vt sanctificetur nomen dei? Semper sanctũ est. Quare ergo petimus vt sanctificetur, nisi vt nos per ipsum sanctificemur? Quod ergo semper sanctũ est, vt in nobis sanctificetur oramus. Sanctificatur in vobis nomen dei, quando baptizamini. Vt quid hoc orabitis cũ baptizati fueritis, nisi vt quod accipitis perseueret in vobis? Sequitur alia petitio: Adueniat regnum tuum. Siue petamus, siue non petamus, venturum est regnũ dei. Quare ergo petimus, nisi vt veniat & nobis quod venturũ est omnibus sanctis, vt & nos deus in numero sanctorum suorũ habeat, quibus venturum est regnũ eius? Dicimus tertia petitione: Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra. Quid est hoc? Vt quo modo tibi seruiunt angeli in cœlo, & nos tibi seruiamus in terra. Angeli ipsius sancti obediunt illi, non illum offendunt, faciunt iussa amando eum. Hoc ergo oramus, vt & nos præceptum dei chari C tate faciamus. Iterum verba ista & aliter intelliguntur.

Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra. Cœlum in nobis anima est, terra in nobis corpus est. Quid est ergo, fiat voluntas tua. Sicut & nos audiuimus præcepta tua, sic nobis cõsentiat caro nostra, ne dum contendunt caro & spiritus, pręcepta dei minus implere possimus. Sequitur in oratione: Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Siue exhibitionẽ corpori necessariam petamus à patre, in pane significãtes quicquid nobis est nenecessarium, siue quotidianum panem illum intelligamus quem accepturi estis de altari, petimus bene vt det nobis eum. Quid est enim quod oramus, nisi ne male aliquid admittamus, vnde à tali pane separemur? Et verbũ dei quod quotidie prædicatur, panis est. Non enim quia non est panis ventris, ideo non est panis mentis. Cum autem ista vita transierit, nec panem illum quærimus quem quærit fames: nec sacramentum altaris habemus accipere, quia ibi erimus cum Christo, cuius corpus accepimus: nec verba ista nobis dici habent quæ dicimus vobis, nec codex legendus est quando ipsum videbimus quod est verbum dei, per quod facta sunt om- *Ioan.1.* nia, quo pascuntur angeli, quo illuminantur angeli, quo

sapientes fiunt angeli, non quærentes verba locutionis D anfractuosæ, sed bibẽtes vnicũ verbum, & inde impleti ructant laudes, & non deficiunt in laudibus. Beati enim, ait Psalmus, qui habitãt in domo tua, in secula seculorũ laudabunt te. *Psal.83.* Ergo in hac vita petimus quod sequitur, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. *Math.6.* In baptismo omnia debita, id est, peccata prorsus dimittũtur nobis. Sed quia nemo hic potest viuere sine peccato: & si nõ magno crimine vnde separetur ab illo pane, tamẽ nemo potest sine peccatis esse in hac terra, & non possumus accipere nisi vnũ baptismũ, semel in oratione accipimus, vnde quotidie lauemur, vt nobis peccata nostra quotidie dimittãtur: sed si faciamus quod sequitur, Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Itaq; fratres mei, moneo vos in dei gratia filios meos, & sub illo patre fratres meos moneo vos, vt quãdo aliquis offendit & peccat in vos, & venit & cõfitetur, & petit à vobis veniã, vt ignoscatis illi, & continuo ex corde dimittatis, ne vobis à deo veniam venientem prohibeatis. Si enim non dimittitis vos, nec ille dimittet vobis. Ergo & hoc in ista vita petimus, quia & hic possunt dimitti, vbi possunt haberi E peccata. In illa autẽ vita non dimittuntur, quia nec habẽtur. Deinde petimus, dicentes, Ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo. Et hoc in ista vita nobis necessariũ est petere, ne inferamur in tẽtationẽ, quia hîc sunt tentationes: & liberemur à malo, quia hîc est malum. Ac per hoc omnes istæ petitiones septẽ, tres ad vitam æternam pertinent, quatuor ad vitam præsentẽ. Sanctificetur nomen tuum semper erit, Adueniat regnũ *Ibidem.* tuum: hoc regnum semper erit. Fiat voluntas tuas sicut in cœlo & in terra: semper erit. Panem nostrum quotidianũ da nobis hodie: non semper erit. Dimitte nobis debita nostra: non semper erit. Ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo: non semper erit. Sed vbi est tentatio & vbi est malum, ibi necessarium est vt petamus. Vnde deus omnipotens ita à nobis orandus est, vt quicquid humana fragilitas cauere & vitare non pręualet, hoc ille propicius nobis cõferre dignetur Iesus Christus dominus noster, qui viuit & regnat cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Item eodem die alij sermones de eodem de quo supra, qui habentur in libro Quinquaginta Homiliarum quadragesimo secundo. Et de verbis domini vigesimooctauo. F

In die sancto Pascha, de eo quod scriptum est in Psalmo: Hæc est dies quam fecit dominus, & cætera. Sermo I. *Psal.117.*

Sermo CXXXVI.

NON queo fratres charissimi, quod mente concipio, ore proferre, & cordis mei lætitiam lingua non explicat. Hoc autem non solum ego patior, qui cupio narrare quæ sentio, sed etiam vos mecum patimini, plus exultantes in conscientia quàm in eloquio proferentes. Videtur mihi hæc dies cæteris diebus esse lucidior, sol mundo clarior illuxisse, astra quoque omnia vel elementa lætari, & quæ patiente domino propriũ lumen retraxerant, & noluerũt creatorem suum aspicere crucifixum, ecce nunc victorem illum, & ab inferis resurgentem nouo claritatis suæ venerantur obsequio. Credit cœlum, credit terra, & sagena quæ totum mundum piscata est, Iudæos tenere non potuit. Hæc est dies quam fecit dominus exultemus & lætemur in ea. *Psal.117.* Quo modo Maria virgo mater domini inter omnes mulieres principatum

G tenet, ita & inter cæteros dies hæc omnium dierũ ma-
ter est. Rem nouam dico, sed quæ scripturarũ vocibus
cõprobatur. Hæc dies vna de septẽ, & extra septem est.
Hæc dies quæ appellatur octaua. Vnde & in quibusdã
Psal. 6. & Psalmorũ titulis superscribitur pro octaua. Hæc est in
11. qua synagoga finitur, & ecclesia nascitur. Hæc est in cu-
Gene.7. ius numero octo animæ seruatæ sunt in arca Noë. Et
quid mihi necesse est infinita replicare? dies me deficiet,
si voluero omne diei istius exponere sacramẽtum, hoc
tantũ dico, quòd vniuersa sabbati gratia & antiqua illa
festiuitas populi Iudæorũ diei istius solennitate mutata
est. Illi in sabbato non faciebant opus seruile, nos in die
Exod.20. dominica, hoc est, in die resurrectionis opus seruile nõ
Ioan.8. facimus, quia peccatis & viciis non seruimus. Qui enim
facit peccatum, seruus est peccati. Illi de domibus suis
non egrediebantur, & nos de domo Christi non egre-
dimur. Sumus enim in ecclesia. Illi non accendebant
ignem in die sabbati, nos econtrario accendamus in
nobis ignem spiritus sancti, & omne vicium excoqua-
Lucæ.12. mus peccatorum. De quo igne dominus ait: Ignem ve-
ni mittere in terram, & quid volo nisi vt ardeat? Desi-
derat dominus istum ignem ardere in nobis, secũdum
H Apostolum: Spiritum sanctum feruere, vt non refrige-
Roma.12. scat charitas dei. Illi per diem sabbati non ambulant in
Ioan.14. itinere, perdiderunt enim eum qui dixit: Ego sum via:
Psal.118. Nos autem dicimus: Beati immaculati in via, qui ambu
Matth.27. lant in lege domini. Et iterum: Viam veritatis elegi, &
viam iustificationum tuarũ doce me. Illi de spinis do-
minũ coronauerunt, nos autem si fuerimus lapides pre-
ciosi, nostrum dominum coronabimus. Caput impera-
torum seculi istius ornant diademata, nos ideo in ca-
pite nostri regis imponimur, vt ornemur à capite. Illi
non receperunt Christum, & suscepturi sunt antichri-
stum: nos recepimus humilem filium dei, vt habeamus
postea triumphantem. Et ad extremum, noster hircus
Leuiti.16. ante dominum immolatur in altari, illorum hircus an-
tichristus consputus & maledictus proiicitur in solitu-
Lucæ.23. dinem. Noster latro cum domino ingressus est paradi-
sum, illorum latro, homicida atque blasphemus mori-
Matth.27. tur in suo peccato. Illis Barrabas latro dimittitur, nobis
Christus occiditur. Pro quibus vniuersis fratres charissi
Psal.117. mi consona pariter voce cantemus: Hæc est dies quam
Gene.3. fecit dominus, exultemus & lætemur in ea. Igneam il-
I lam rhomphæam & paradisi ianuã quam nullus potuit
effringere, hodie Christus cum latrone reserauit. Ho-
Psal.117. die dixit Christus ad angelos: Aperite mihi portas iusti
ciæ, ingressus in eas confitebor domino. Quæ cum se-
mel aperta est, nunquam credentibus clauditur. Ex eo
tempore quo passus est dominus vsque ad præsentem
diem, hæc porta clausa est & reserata: clausa est pecca-
toribus & incredulis, reserata est iustis & credentibus.
Per hanc ingressus est Petrus, per hanc ingressus est &
Paulus, per hanc omnes sancti martyres intrauerũt, per
hanc quotidie de toto mundo iustorum animæ ingre-
Portæ duæ. diuntur. Duæ enim sunt portæ, porta Paradisi, & por-
ta Ecclesiæ. Per portam Ecclesiæ intramus in portam
Paradisi. Ita ergo debemus viuere, ne eiiciamur de do-
mo illa, & eiecti foras à bestiis deuoremur, quas in alio
loco propheta formidans commemorans ait: Ne tra-
Psal.73. das bestiis animam confitentem tibi. Ecce nunc domi-
nus stãs in Paradisi ianua loquitur ad nos, qui sumus in
Psal.117. domo ipsius congregati, & dicit: Hæc est porta domi-
ni, iusti intrabunt per eam.

In eodem festo, de descensu Christi ad inferos,
Sermo II.

PAssionem vel resurrectionem domini & sal- K
uatoris nostri fratres dilectissimi, licet omnia *Sermo*
veteris testamenti volumina multo antè præ- *CXXXVII.*
dixerint, tamen etiam per os Dauid prophetæ spiritus
sanctus euidenter ostendit, dicens: Deus vltionum do- *Psal.93.*
minus, deus vltionum libere egit. Solus etenim ipse li-
bere egit, qui nobis hodie ostendit quid egerit. Libe-
re enim egit, de quo multo antea fuerat prophetatum, *Psal.87.*
quia factus est sicut homo sine adiutorio inter mortuos
liber. Vultis tamen audire quid egerit? Audite quid fe-
cerit, nulla necessitate, sed propria voluntate in ligno
se suspendi permisit, clauis corpus suum perforari nõ
renuit, animam ponendo mortem sustinuit, carnem *Marci.27.*
in sepulchro posuit, & comitante secum anima ad in-
ferna descendit. Per hanc electi, qui quamuis in tran-
quillitatis sinu, tamen apud inferni claustra teneban-
tur, ad paradisi amœna reducti sunt. Quod ante passio-
nem dixit, in resurrectione sua dominus impleuit: Si
exaltatus fuero, inquit, à terra, omnia traham ad me. *Ioan.12.*
Omnia etenim traxit, qui de electis suis apud inferos
nullum reliquit. Omnia abstulit, vtique electa. Neque
enim infideles quosque & pro suis criminibus æternis
suppliciis deditos, ad veniam dominus resurgendo re- L
parauit, sed illos ex inferni claustris rapuit, quos suos
in fide & actibus recognouit. Vnde recte etiã per Osee
dicitur: Ero mors tua ô mors, ero morsus tuus inferne. *Osee.13.*
Id namque quod occidimus, agimus vt penitus non sit.
Ex eo autem quod mordemus, partẽ abstrahimus, par-
témque relinquimus. Quia ergo in electis suis funditus
occidit mortem, mors mortis extitit. Quia vero ex in-
ferno partem abstulit & partem reliquit, non occidit
funditus, sed momordit infernum. Ait ergo: Ero mors
tua ô mors. Ac si aperte dicat: Quia in electis meis te
funditus perimo. Ero morsus tuus inferne, quia subla-
tis meis te in parte transfigo. Tunc etenim dominus
noster Iesus Christus illum tenebrarum & mortis prin-
cipem colligauit, legiones illius perturbauit, portarum
inferni vectes ferreos confregit, omnes iustos qui ori-
ginali peccato astricti tenebantur absoluit, captiuos in
libertatem pristinam reuocauit, peccatorum tenebris
obcæcatos splendida luce perfudit. Ecce audistis, quòd
defensor noster vltionis dominus libere egisse descri-
bitur. Postquam enim exaltatus, id est, à Iudæis in cruce *Psal.93.*
suspensus est, vt hæc breuiter cuncta perstringam, mox M
vt spiritũ reddidit, vnita suæ diuinitati anima ad infe-
rorum profunda descendit. Cumq; tenebrarum termi-
num quasi quidam deprædator splendidus ac terribi-
lis attigisset, aspicientes eum impiæ ac tartaricæ legio-
nes, territæ ac trementes inquirere cœperunt, dicentes:
Quis nam est iste terribilis, & niueo splendore coru-
scus? Nunquam noster talem excepit tartarus, nunquã
in nostram cauernam talem euomuit mundus. Inuasor
iste non debitor, exactor est non peccator. Iudicem vi-
demus, non supplicem: venit iubere, non succumbere:
eripere, non manere. Vbi iam ianitores nostri dormie-
runt, cum iste bellator claustra vexabat? Hic si reus es-
set, tam potens non esset. Si eum aliqua peccata fusca-
rent, nunquam nostra tartara suo dissiparet fulgore. Si
deus, vt quid venit? Si homo, quid præsumpsit? Si deus,
quid in sepulchro facit? Si homo, quare peccatores sol-
uit? Nunquid cum actore nostro fœdus composuit, aut
forte congressus & ipsum vicit, & sic ad nostra regna
ascendit? Certe mortuus erat, certe illusus erat. Prælia-
tor noster nesciuit, quam hic stragẽ procuraret inferno
crux illa, fallens gaudia nostra, parturiẽs damna nostra.

Per

A Per lignum ditati sumus, per lignũ euertimur. Perit potestas illa semper populis formidata. Nullus hic viuus intrauit, nemo carnifices terruit, nũquam huic cœnolento loco & nigra semper caligine cæcato iucundum lumen apparuit. Aut forte sol de mũdo migrauit? Sed nec cœlum nubes astraq; apparent, & tamen infernus lucet. Defendere contra ipsum custodiam carceris nostri non valemus. Male intrauimus, lumen obtenebrare nequiuimus, insuper & de nostro interitu formidamus. Vnde est iste tam splendidus, tam fortis, tam præclarus, tamq; terribilis? Mundus ille qui nobis subditus fuit, semper nostris vsibus mortis tributa persoluit, nũquam nobis talem misit, nunquam talia inferis munera destinauit. Quis ergo iste est, qui sic intrepidus nostros fines ingreditur, & non solũ nostra supplicia non veretur, insuper & alios de vĩculis nostris absoluit? Aut forte ipse est ille, de quo princeps noster paulo antè dicebat, quod per eius mortẽ, totius mundi acciperet potestatem? Sed si iste est, in contrarium est nostri præliatoris versa sententia, & dum sibi vincere visus est, ipse
B potius victus atq; prostratus est. O princeps noster, hic ne est ille de cuius tibi semper futura morte plaudebas? Ipse ne est in cuius cruce omnem mundum tibi subiugandum esse credebas? Ipse ne est in cuius exitu nobis tanta spolia promittebas? Quid est quod egisti? Quid est quod facere voluisti? Ecce iã totas tibi tenebras suo splendore fugauit, & omnes tuos carceres fregit, captiuos eiecit, ligatos soluit, luctus eorum in gaudium cõmutauit. Ecce ipsi qui sub nostris solebant suspirare tormentis, insultant nobis de perceptione salutis, & nõ solum iam nihil verẽtur, insuper & minantur. Nunquam hic ita superbi erãt mortui, nec aliquando sic potuerũt legi esse captiui. Vt quid huc istũ adducere voluisti, quo veniente omnes sunt læticiæ restituti, qui antè fuerant desperati? Nullus hic iam solitus eorum mugitus auditur, nullus resonat gemitus. Factum est autẽ captiuis redemptionis cõmercium. O princeps noster, illas tuas diuitias quas primum acquisieras per paradisi amissionem, nunc perdidisti per crucẽ: perit omnis lęticia tua, in luctum conuersa sunt gaudia tua. Dum tu Christum suspendis in ligno, ignoras quanta damna sustineas in
C inferno. Præuidere non poteras, quia euersorem regni tui in mortem sine reatu aliquo perducebas? Attẽderes causam, requireres culpam. In quo nihil mali cognoueras, quare eum ad nostram patriã perducebas? Liberum huc adduxisti, & tot obnoxios perdidisti. Post istas crudelium ministrorum infernaliũ voces, sine aliqua mora ad imperiũ domini & saluatoris nostri omnes ferrei confracti sunt vectes: & ecce subito innumerabiles sanctorum populi, qui tenebantur in morte captiui, saluatoris sui genib[9] aduoluti, lachrymabili cũ voce cum obsecratione deposcunt, dicẽtes: Aduenisti redemptor mundi, aduenisti quem desiderantes quotidie sperabamus. Aduenisti quem nobis futurum lex nũciauerat & Prophetę. Aduenisti donãs in carne viuis indulgentiã peccatoribus mundi, solue defunctos inferni. Venisti post longas lachrymas, eripe solus qui passus es pro nobis. Cœli conditor, ad inferos intrare dignatus es. Te enim nostra vocabant suspiria, te larga requirebant lamenta. Vnde spes desperatis, vnde cõsolatio in tormẽtis? In aduẽtu tuo catena nostra cecidit, nox effugit. Vita veniẽte mors moritur, nec tortor instat, nec percussor. Damnati vota capiũt, creator imperat nõ inuasor. In tyrãno catena innectitur, & tortor noster pœna torquetur. Solue redemptor mũdi defunctos captiuos in-
D ferni. Descendisti pro nobis ad inferos, noli nobis deesse cum fueris reuersurus ad superos. Posuisti titulum gloriæ in seculo, pone signum victorię in inferno. Nec mora postquã audita est postulatio atq; allegatio innumerabilium captiuorum statim a domini iussu omnes antiqui iusti iura potestatis accipiunt, atque in suos tortores ipsi protinus tormenta cõuertunt, humili supplicatione cum ineffabili gaudio clamantes domino, atq; dicentes: Ascende domine Iesu spoliato inferno, & authore mortis suis vinculis irretito, redde iam læticiam mundo. Iucundentur in ascensu tuo fideles tui, aspiciẽtes cicatrices corporis tui. Fecit hoc Christus sicut iam superius dictum est: Facta præda in inferno, viuus exiit de sepulchro. Ipse se sua potẽtia suscitauit, & iterum se immaculata carne vestiuit. Discipulis suis apparuit, vt dubitationẽ auferret incredulis. Clauorũ vulnera demonstrauit, vt nullam suspicionem relinqueret Manichæis. Manifestè mãducauit & bibit, postea vero in cõspectu multorum apparuit. Per nubem cœlos ascendit, in sede suã carnem ad patris dexterã, vnde nunquam
E verbum dei discesserat, collocauit. Exultent ergo populi Christiani, pro quibus sanguis effusus est Christi. Iucundentur in domino, qui resurrectionẽ carnis solenniter celebramus in Christo. Omnis per totũ mundum catholica gratuletur Ecclesia, quia Christus domin[9] & de sua diuinitate nihil minuit, & hominem quem creauerat liberauit. Vnde exultantes voce humili supplicemus, vt pro quibus ista pertulit cum venit in mũdum, liberatos nos de manu inferi attollere secum dignetur in cœlum, cui est gloria in secula seculorum, Amen.

Ioan. 20.

Act. 1.

In eodem festo, de resurrectione, Ser. III.

GAudete fratres charissimi, quia redemptionis nostræ precium persolutum est. Non modica quantitate constamus, pro quibus ipse factus est precium qui redemit. Christus enim dominus & saluator ideo natus est vt doceret, ideo mortuus est vt sanaret. Crux fuit mortifera Christo, sed salutifera Christiano. Surrexit saluator charissimi, cũctis diuinitatis suæ manifestus iudiciis. Nam secutæ sunt eũ stellæ post vterum, gloria post sepulchrum. Regressum custodit angelus, qui nunciauerat nasciturũ. Reddunt in-
F ferna victorem, & superna suscipiunt triumphantem. Sustulit errorem natus, mortẽ calcauit occisus. Reuocauit ab inferis quem creauit, in illius cruce preciũ nostrum pependit & regnũ. Redit in lucem creatura cum domino. Lumen enim ex lumine suscipere meruisti, quod cũ Christus oculos clauderet perdidisti. Pronciãt superi tenebras, quas saluator inferis denegauit. Cõgaudeant hic elementa quæ planxerant, quia Christus de sua maiestate nihil perdidit, & hominẽ quem fecerat liberauit. Iudæi tamen perfidi, monumenti lapidẽ signauerunt, vt nõ haberet Christus egressum: sed sicut eum mundus non capit, nec sepultura custodit. Tenetur ibi, sed vbiq; regnat. Difficilè surgeret, si non antequam resurgeret, regnaret. Nã quo modo de sepulchro exire nõ posset, qui ex incorruptis matris visceribus salua virginitate processit? Fefellit custodes, exiluit de sepulchro, apparuit discipulis ianuis nõ apertis. Inde clausus exiit, huc exclusus intrauit. Immensæ maiestatis arcanum, fecit etiã in morte ministerium. Crucifixus redit ab inferis & triũphat. Infer manum tuam Thoma lateri saluatoris, tãge vulnera quæ nostra peccata fecerunt, scrutare vnde sãguis effluxit, vt nobis sanitatis poculũ propinaret. Intuere Thoma precium nostrũ, signa clauorum diligenter attende, & in ipsis vulneribus medicamentum

Ser. CXXXVIII.

Matt. 27.

Luca. 2.

Ioan. 20.

G mentum vel thesaurum humani generis recognosce. Nisi hoc ligno figeretur, ligni illius præuaricatio minime tolleretur. Sed ideo se ille percuti voluit, ne nos diutius peccata percuterent. Innocentem tradidit, vt reum absolueret. Quis tantam digne possit eloqui pietatem? Innocens affligitur, vt noxius liberaretur. Vt redimatur seruus, occiditur filius. Vtitur pij & fortissimi regis officio, dum cicatrices quas pro salute populi sui excepit, ostendit. Aspicite Pharisæi vacuum monumẽtum, & impietatis vestræ cognoscite sacrilegium. Clauos quos fixeratis agnoscimus, & quem occidistis adoramus. Videte quem compunxistis. Poterat fixuras clauorum dominus resurrectione sua cõponere, sed ideo reseruauit vt qui hoc sacrilegium commiserant, videant & confundantur. O crudelissimi pharisæi, impios vos videtis & perfidos. Vni mors data est, vt omnibus tolleretur. Sed Christus dominus quando mortem suscepit, ita corruptionem non sensit, quo modo quando natus est integritatem Mariæ virginitas non amisit. Properate discipuli, & accepta potestate per omnes gentes excurrite. Renascantur in spiritu, qui nascuntur in carne. H Salutare lauacrũ diluat, quicquid præuaricatio sordidauit. *Matt. 28.* Baptizẽtur omnes gentes in nomine patris & filij & spiritus sancti, vt impleatur illud quod scriptum est: *Ioan. 3.* Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritusancto, nõ potest intrare in regnum dei. Nos vero charissimi, qui nullis præcedẽtibus meritis de inferni carcere & de tenebris æternæ noctis meruimus liberari, ita sobrie, caste, ac pie viuere studeamus, vt stolam baptismi sine aliqua luxuriæ macula integram illibatamq; seruantes, ad æterni sponsi thalamum, & ad illud cœleste ac nuptiale conuiuium charitate splẽdidi, bonorum margaritis operum ornati fœliciter veniamus, ipso adiuuante qui cum patre & spiritu sancto viuit & gloriatur deus, per omnia secula seculorum, Amen.

In eodem festo, de resurrectione corporum contra Gentiles: Sermo IIII.

Sermo CXXXIX. PER hos dies sicut recolit charitas vestra fratres, solenniter legũtur Euangelicæ lectiones ad resurrectionem domini pertinentes. Omnes enim Euangelistę quatuor, neq; de passione domini, neq; de resurrectione tacere potuerũt. Nã I quia multa fecit dominus Iesus, non omnes omnia cõscripserunt, sed alius ista, alius illa, summa cum concordia veritatis. Multa etiam commemorat Ioannes euãgelista facta esse à domino Iesu Christo, quæ à nullo aliorũ conscripta sunt. Tanta facta sunt, quãta tunc fieri debuerunt: tãta scripta sunt, quanta nũc legi debuerunt. Vt autem ostendantur Euangelistæ omnes quatuor in eo quod simul omnes dicunt, & non prætermittunt: id est, de passione vel de resurrectione Christi non inter se dixisse contraria, valde operosus est labor. Nonnulli enim putauerunt eos inter se esse cõtrarios, cum essent *1. Retra. 16.* cõtrarij animæ suæ. Et ideo data est opera ab eis qui potuerunt adiuuãte domino, vt ostẽderentur inter se nõ esse cõtrarij. Sed sicut dixi, si hoc vobis ostendam, & in populo velim ista tractare, multitudo audiẽtium prius obruitur tædio, q̃ reueletur scientia veritatis. Sed scio fidem vestram, id est, fidem huius totius multitudinis, & eorum qui hodie hic nõ sunt, & tamen fideles sunt: noui fidem eorum sic esse certam de veritate Euangelistarum, vt expositione mea non indigeãt. Qui nouit quo modo ista defendat, doctior est, nõ fidelior. Habet fidem, habet facultatem defendendi fidem. Alius non habet facultatem & copiam & doctrinam defendendi fidem, sed habet ipsam fidem. Ille autem qui nouit de- K fendere fidem, titubantibus est necessarius, non credentibus. In defensione enim fidei curantur vulnera dubitationis vel infidelitatis. Qui ergo defendit fidem, bonus est medicus. Sed in te non est infidelitatis morbus. Quãdo ille nouit curare quod non habes, nouit ille ponere medicamentum, sed in te non est vicium. Non est *Matt. 9.* sanis opus medicus, sed male habentibus. Tamen quæ possunt expeditius dici pro tempore, & cõmodius audiri, subticere vobis non est cõsilij. De ipsa resurrectione domini, cuius in seipso dominus præmisit exemplũ, vt sciremus quod etiam in corporibus nostris in fine seculi sperare debeamus, multi multa disputant, aliqui fideliter, aliqui infideliter. Qui fideliter disputant, scire volunt diligentius quid respõdeant infidelibus: qui autem infideliter disputant, argumentantur contra animas suas, disputantes contra potentiam omnipotẽtis, dicẽtes: vnde fieri potest, vt mortuus resurgat? Dico ego: Deus est qui facit, & tu dicis fieri nõ potest. Non dico: Da mihi Christianum, da mihi Iudæum: sed, da mihi paganum multorum idolorũ cultorem, dæmonum seruum, qui non dicat deum esse omnipotentem, nega- L re Christum potest, negare omnipotentem deum non potest. Quẽ tu ergo credis? quasi pagano loquor. Quẽ tu credis deum omnipotentem, ipsum ego dico mortuorum suscitatorem: Si dixeris, Non potest fieri: derogas omnipotenti. Si autẽ credis illum omnipotentem, me quare respuis ista dicentem? Si diceremus carnem resurrecturam vt esuriat & sitiat, vt ęgrotet, vt laboret, vt corruptionibus subiiciatur, merito credere non deberes. Habet enim modo caro ista has necessitates vel calamitates. Et hoc vnde? Causa peccatũ est, in quo pec- *Calamitatũ temporaliũ peccatũ causa est.* cauimus, & omnes ad corruptionẽ nati sumus. Malorum omniũ nostrorum causa peccatum est, Non enim sine causa homines mala ista patiuntur. Iustus est deus, omnipotẽs est deus, nullo modo ista pateremur si non mereremur. Sed cum essemus in pœnis, ad aquas venimus de peccatis, dominus noster Iesus Christus voluit esse in pœnis nostris sine peccatis suis, sustinendo sine culpa pœnam & culpam soluit & pœnã. Culpam soluit peccata donando, pœnam soluit à mortuis resurgẽdo. Hoc promisit, & nos in spe ambulare voluit: perse- M ueremus, & ad rem perueniemus. Caro resurget incorruptibilis, caro resurget sine vicio, sine deformitate, sine onere ac pondere: quàm nunc tibi facit tormẽtum, postea tibi erit ornamentum. Ergo si bonum est habere corpus incorruptibile, quare hoc facturum deũ volumus desperare? Philosophi seculi hui9, qui magni fuerunt & docti & cæteris meliores, animam humanam immortalem esse senserunt, nec solum senserunt, sed quantis potuerunt argumentationibus defenderunt, & ipsas defensiones cõscriptas posteris reliquerunt. Sunt libri, leguntur. Ideo istos philosophos dixi aliis fuisse meliores in comparatione peiorum, quia fuerunt philosophi qui dicerẽt, homini cũ mortuus fuerit, nullam vitam postea remanere, Talibus ille vtique præponendi sunt. Et in quo illi meliores erant, quamuis in multis à veritate deuiantes, tamẽ in quo erant isti superiores, veritati fuerant propinquantes. Hi ergo qui senserunt atque dixerunt animas humanas immortales, de malis hominum, de ærumnis erroribusq; mortalium quæsierunt causas quantum homines potuerunt, & dixerũt sicut potuerunt præcessisse nescio quę in alia vita peccata, quorum peccatorum merito ista corpora velut carcerem animæ mererentur. Deinde quæsitum est ab eis,

quòd

A quòd postea cũ fuerit homo mortuus quid erit. In hoc contriuerunt ingenia sua,& laborauerunt quantum ingenia potuerunt reddere hominibus rationem vel sibi vel aliis:& dixerunt, animas hominum male viuẽtium immundas pessimis moribus, cum exierint de corporibus,rursus cõtinuo reuolui ad alia corpora,& pœnas hic luere quas videmus: eas vero animas quæ bene vixerunt,cum exirent de corporibus, ire ad superna cœlorum, requiescere ibi io stellis & luminibus istis conspicuis, vel quibuscunque cœlestibus abditisq; secretis, obliuisci omoiũ præteritorum malorum, & rursus delectari redire ad corpora, & venire iterum ad ista patienda.Hoc ergo interesse voluerunt inter animas peccatorum & animas iustorum,quia peccatorum animas de proximo statim cum exierint de corporibus, dicũt reuoloi ad altera corpora, iustorum autem animas diu esse in requie, non tamen semper ,sed rursus delectari corporibus , & de summis cœlis post tantam iusticiam ad ista mala facere ruinam.Hoc dixerunt valde magni

B philosophi mundi huius, de quibus dicit scriptura nostra: Stultam fecit deus sapientiam huius mundi. Si sapientiam,quanto magis stulticiam?Si sapientia mundi stulticia est apud deum,stulticia mundi quàm looge est à deo?Est tamẽ quædã stulticia mundi huius, quæ peruenit ad deum,de qua dicit Apostolus:Quoniam in sapientia dei non cognouit mũdus per sapiẽtiam deum, placuit deo per stulticiam prædicationis saluos facere credentes.Et dicit:Iudęi signa petũt,& Gręci sapientiã quærũt: oos autem prædicamus Christum crucifixum, Iudæis quidem scandalum,gẽtibus stulticiam, ipsis autem vocatis Iudæis & Græcis Christum dei virtutẽ & dei sapientiam.Venit dominus Christus sapientia dei, cœlum tonat,ranæ taceant.Quod dixit veritas,verum est.Quòd dixit in malo quidem esse genus humanum causa peccati , manifestum est . Sed qui crediderint in mediatorem, qui constitutus est medius inter deum & homines,inter deum iustum & homines iniustos , medius homo iustus, humanitatem habẽs de imo,iusticiã de summo,& ideo medius, hinc vnum & vnum inde, quia si vtrunque inde ibi esset,si vtrunq; hinc nobiscum iaceret, medius non esset . Qui ergo crediderit in me-

1.Cor.1.
1.Cor.3.
1.Cor.1.

C diatorem , & fideliter ac bene vixerit , exit quidem de corpore,& erit in requie,postea vero recipiet corp⁹ nõ ad tormentum,sed ad ornamentum, & viuet cum deo in æternum.Non est quòd eum delectet vt redeat,quia secum habet corpus.Ergo charissimi, qui proposui vobis hodie quid dicant etiam philosophi mundi huius, quorum deus sapientiam tanquam veram stulticiam reprobauit, crastino adiuuaote domino exponere poterimus.

Item in eodem festo alius sermo de resurrectione domini & cantatione Hallelu ia , qui habetur in libro Quinquaginta Homiliarum decimosexto.

Feria secunda Paschæ,de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam,Duo ex discipulis Iesu ibant,&c. Luca.24.

Sermo I.

Ser.CXL.
Matt.28.
Luca.24.

Esterno die,id est,nocte,lecta est ex Euãgelio resurrectio saluatoris.Lecta est autẽ ex Euangelio secũdum Matthæum. Hodie vero sicut audistis pronunciare lectorem,recitata est nobis domini resurrectio,sicut Lucas euaogelista conscribit. Quod sæpe admonendi estis,& memoriter tenere debetis. Non vos debet mouere quod alius Euãgelista dicit, si quid alius prætermittit , quia & ille qui prætermittit quod alius dicit , dicit aliquid quod ille prætermiserit . Aliqua vero singuli dicunt,alij tres non dicũt: aliqua duo dicunt,alij nõ dicunt : aliqua tres dicunt,& vnus non dicit . Authoritas autem tanta est Euangelij sancti,vt quia in eis loquebatur spiritus vnus,verum sit etiam quod dixerit vnus.Hoc ergo quod modo audistis,quia dominus Iesus, posteaquam resurrexit à mortuis,inuenit duos in via ex discipulis suis colloquentes inuicem de his quæ contigerant,& dixit illis, Qui sunt sermones isti quos loquimini vobiscum,& cætera : solus dicit Lucas euãgelista,Breuiter hoc attigit Marcus, quia apparuit duobus in via : sed quid illi dixerint domino,vel quid eis dixerit dominus, prætermisit . Quid ergo ista lectio cõtulit nobis? Magnum aliquid si intelligamus.Apparuit Iesus,videbatur oculis,& non agnoscebatur . Magister ambulabat cum illis in via,& nondum illi ambulabãt in via. Inuenit enim eos exorbitasse de via.Quãdo enim cum illis fuerat ante passionem, omnia prædixerat passurum se fuisse,moriturum,tertia die resurrecturũ.Omnia prædixerat,sed sermo illius illorum obliuio fuit, sicut perturbati sunt quando eũ viderunt in ligno pendẽtem. Nos,inquiunt,sperabamus quia ipse erat redempturus Israël. O discipuli sperabatis,ergo iam nõ speratis?Ecce Christus viuit,spes mortua est in vobis.Prorsus viuit Christus.Mortua discipulorum corda inuenit,quorũ oculis apparuit & non apparuit,& videbatur & abscondebatur.Nã si non videbatur,quo modo illum interrogãtem audiebant, interroganti respõdebant? In via cum illis tanq̃ comes ambulabat,& ipse dux erat. Vtiq; videbant,sed non agnoscebant. Tenebantur oculi eorũ, sicut audiuimus,ne eũ agnoscerẽt.Eia fratres,vbi voluit dominus agnosci?In fractione panis. Securi sumus,panem frãgimus, & dominũ agnoscim⁹ . Noluit agnosci nisi ibi propter nos, qui non eum visuri eramus io carne,& tamen manducaturi eius carnẽ.Quisquis ergo fidelis es,quisquis non inaniter Christianus vocaris, quisquis Ecclesiam nõ sine causa ingrederis , quisquis verbum dei cum timore & spe audis,cõsolatur te fractio panis , absentia domini non est absens. Habeto fidem, & tecum est quem nõ vides.Illi quando cum eis dominus loquebatur, nec fidem habebant, quia eũ resurrexisse non credebant,nec resurgere posse sperabant.Perdiderant fidem,perdiderant spem,ambulabant mortui cum viuente,ambulabãt cum ipsa vita . Cum illis ambulabat vita, sed in eorum cordibus nõdum erat vita. Tu vero si vis habere vitã, fac quod fecerunt vt agnoscas dominum, hospitio susceperunt . Similis enim erat dominus tanquam in lõginqua pergenti,illi vero tenuerunt eum. Posteaquam venerunt ad locũ quò tendebant,dixeruot, Iam hic nobiscum mane , declinauit in vesperam dies . Teoe hospitem,si vis agnoscere saluatorem. Quod tulerat infidelitas,reddidit hospitalitas.Dominus ergo præsentauit seipsum in fractione panis . Discite vbi dominum quæratis , discite vbi habeatis , discite vbi agnoscatis quãdo manducatis.Norunt enim fideles aliquid quod melius intelligunt in ista lectione q̃ illi non nouerunt. Domious his cognitus est , & postea quàm cognit⁹ est, nusquam cõparuit ab eis . Affuit corpore, dum tenebatur fide . Ideo enim dominus noster absentauit se corpore ab omni Ecclesia , & ascẽdit in cœlũ vt fides ædificetur.Si enim non nosti nisi quod vides,vbi est fides? Si autem credis & quod nõ vides, cum videris gaudebis . Aedificatᷣ fides,quia redditur species, veniet quod videmus. Veoiet fratres veniet, vide quo modo te inueniat.Nã veniet quod dicũt homines,vbi est,quando est,quo

D
Mar.16.
Matt.20.
E
Luca.24.
F
Ibidem.

G est, quo modo est, quando erit, quando venturum est. Certus esto, veniet, non solum veniet, sed & si nolis veniet. Vę qui non crediderunt, & magnum gaudium eis qui crediderunt. Gaudebunt fideles, cõfundentur infideles. Fideles dicturi sunt, Gratias tibi domine, vera audiuimus, vera credidimus, vera sperauimus, vera cernimus. Infideles autem dicturi sunt, Vbi est quod nõ credebamus, vbi est quod illa quæ legebantur mẽdacia putabamus? Ita fiet, vt confusioni reddatur suppliciũ. *Matt.25.* Ibũt enim illi in combustionem æternam, iusti autem in vitam æternam.

Eodem die, de resurrectione. *Sermo II.*

Ser.CXLI. Esurrectio domini nostri Iesu Christi ex more legitur his diebus ex omnibus libris sancti Euangelij. In hac lectione animaduertimus, quo modo discipulos suos prima mẽbra sua, hærentes lateri suo obiurgauit dominus Iesus: quia quẽ *Luca.24.* dolebant occisum fuisse, non credebant viuum esse patres fidei, nõdum fideles magistri: vt crederet totus orbis terrarum quod prædicaturi fuerãt, & propter quod H fuerant morituri, nondum credebant. Quem viderant mortuos suscitasse non credebant resurrexisse. Merito ergo obiurgabantur, ostendebãtur sibi vt innotescerẽt sibi, qui essent per seipsos, quid futuri essent per illum. *Matt.26.* Sic etiã Petrus demonstratus est sibi, quãdo de imminente passione præsumpsit, & veniẽte ipsa passione titubauit. Vidit se in se, doluit se in se, fleuit se in se, cõuersus est ad eum qui fecerat se. Ecce isti nõdum credebãt. Qualis illius dignatio qui nobis dedit credere quod nondum videmus, non credimus verbis eorũ, illi non credebant oculis. Resurrectio autem domini nostri Iesu Christi noua vita, & vita est credentium in Iesum, & hoc sacramentum est passionis & resurrectionis eius, quod valde nosse & agere debetis. Nõ enim sine causa vita venit ad mortẽ. Non sine causa fons vitæ vnde bibitur, bibit hunc calicem qui ei non debebatur. Non enim Christo debebatur mori, Vnde venerit mors, originem ipsius quæramus. *Peccatum mortis pater.* Pater mortis peccatum est. Si enim nũquam peccaretur, nemo moreretur. Legẽ dei, hoc est, præceptũ dei cũ cõditione homo primus acce- I pit: vt si seruaret, viueret: si corrũperet, moreretur. Nõ sese credendo moriturum fuisse, quod dixerat qui legẽ dederat, inde mors, inde labor, inde miseria, inde etiã post mortem primam mors secunda est, post mortem tẽporalem, mors sempiterna. Huic ergo traditioni mortis obnoxius, his legib' inferni obstrictus nascitur omnis homo, sed propter illum hominem deus homo factus est ne periret homo. Non enim legibus obstrictus *Psal.87.* venit: ideo dicitur in Psalmo, Inter mortuos liber. Quẽ sine concupiscentia virgo concepit, quẽ virgo peperit, & virgo permansit, qui vixit sine culpa, qui est mortuus propter culpam non suam. Nã mortuus est propter nostram. Pœna culpæ mortis dominus noster Iesus Christus mori venit, peccare nõ venit, communicando nobiscum sine culpa pœnam, & culpam soluit & pœnam. Pœna quam soluit quæ nobis debebatur post istam vitã. Ergo crucifixus est, vt in cruce ostenderet veteris hominis nostri occasum. Et resurrexit vt in vita sua ostenderet nostræ vitæ nouitatem. Sic enim docuit doctrina *Roma.4.* apostolica, Traditus, inquit, est propter peccata nostra, & resurrexit propter iustificationẽ nostram. Huius rei *Gene.17.* signum circuncisio data erat patribus, vt octaua die cir *Iosua.5.* cuncideretur omnis masculus. Circũcisio fiebat ex cul *1.Cor.10.* tellis petrinis, quia petra erat Christus. In ista circuncisione significabatur expoliatio carnalis vitæ octaua die per Christi resurrectionem, Septimus enim dies hebdo K madis sabbato completur. Sabbato dominus iacuit in sepulchro: octauo autẽ die resurgendo nos innouauit. Nos ergo octauo die resurgẽdo circũcidit, nos in ipso spe viuimus. Audiamus Apostolum dicentem, Si cõresurrexistis cũ Christo. Quo modo resurgimus qui nõ *Coloss.3.* dum mortui sumus? Quid est ergo quod voluit dicere Apostolus, Si cõresurrexistis cum Christo? Nunquid ille resurrexit, nisi prius mortuus fuisset? Viuentibus loquebatur, nondum morientibus iã resurgentibus. Quid sibi vult? Videte quid dicat, Si resurrexistis cũ Christo, quę sursum sunt quęrite vbi Christus est in dextera dei sedens: quæ sursum sunt sapite, non quæ supra terram. Mortui enim estis. Ipse dicit, Non ego, sed tamen verũ dicit: & ideo dico & ego, Credidi propter quod locu- *Psal.115.* tus sum. Si bene viuimus, mortui fuimus & resurreximus. Qui autẽ nondum mortuus est, nec resurrexit, male adhuc viuit. Et si male viuit, non viuit: moriatur ne moriatur. Quid est, moriatur ne moriatur? Mutetur ne dãnetur. Si resurrexistis cũ Christo, verba repeto Apo- *Coloss.3.* stoli, quæ sursum sunt quęrite, vbi Christus est in dexte- L ra dei sedens: quæ sursum sunt sapite, nõ quæ super terram. Mortui enim estis, & vita vestra abscundita est cũ Christo in deo. Cum enim Christus apparuerit vita nostra, tunc & nos cũ illo apparebimus in gloria: hæc sunt verba Apostoli. Et qui nondũ mortuus est, dico vt moriatur: & qui adhuc male viuit, dico vt mutetur. Si enim male viuebat, & iã male non viuit, resurrexit. Sed quid est bene viuere? Quæ sursum sunt sapere, non quę super *Viuere bene quid?* terram. Quandiu terra es, in terram ibis: quãdiu lingis terram? Amando terram, lingis vtique terram, & effi- *Gene.3.* cieris eius inimicus: de quo dicit Psalmus, Et inimici *Psal.71.* eius terram lingent. Quid erratis filij hominum? Quid estis filij dei? Filij hominum vsquequo graui corde, vt *Psal.4.* quid diligitis vanitatem & quæritis mẽdacium? Quod mendacium quæritis? Mundum. Beati esse vultis, scio. *Mendaciũ quærere.* Da mihi hominem latronem, sceleratum, fornicatorem, maleficum, sacrilegum, omnibus vicijs inquinatum, omnibus flagitijs seu facinoribus obrutum qui nõ velit beatam vitam viuere. Scio omnes vultis beatẽ viuere, sed vnde homo beatẽ viuat, hoc non vultis quærere. M Quęris aurum, quia putas te de auro beatum futurum, sed aurum te non facit beatum. Quare quæris mẽdacium? Quare vis esse in isto seculo sublimatus? Quia honore hominum & pompa seculi putas te beatum futurum, sed pompa seculi non te facit beatum, Quare quæris mendacium? Et quicquid hic aliud quæris cum seculariter quæris, cum amando terram quæris, propterea quæris vt sis beatus. Sed nulla res terrena te faciet beatum. Quare non cessas quærendo mendacium? Vnde ergo eris beatus? Filij hominũ vsquequo graui cor- *Psal.4.* de? Non vultis esse graui corde, qui terreno mendacio oneratis cor vestrum? Quousque fuerunt graui corde homines? Antequam veniret Christus, antequam resurgeret Christus, fuerunt homines graui corde. Quousq; graui corde? vt quid diligitis vanitatem & quæritis mẽdacium? Volentes beati esse, eas res quæritis vnde miseri sitis. Fallit vos quod quæritis, mendacium est quod quæritis. Beatus vis esse? Ostendo tibi si vis, vnde habes beatus esse. Sequitur ibi, Vsquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatem & quæritis mendacium? Scitote, Quid? Quoniam dominus magnificauit sanctũ suum. *Ibidem.* Venit Christus ad miserias nostras, esuriuit, sitiuit, fatigatus est, dormiuit, mira fecit, mala passus est, flagellatus est, spinis coronatus est, sputis illitus, alapis cæsus,

A sus, ligno fixus est, lancea vulneratus est, in sepulchro positus, sed tertia die resurrexit. Finito labore, mortua morte. Ecce ibi oculum habete in eius resurrectione, quia ita magnificauit sanctum suum vt resuscitaret eũ à mortuis, & daret ei honorem in cœlo sedẽti ad dexteram suam. Ostendit tibi quid debeas sapere si vis beatus esse. Hic enim beatus esse nõ potes, quia nemo hic beatus esse potest. Bonam rem quęris, sed terra ista non est regio eius quam quæris. Quid quæris? Beatam vitã. Sed non est hic. Aurum si quæreres in illo loco vbi nõ est, ille qui nouit, quia non est ibi, nónne diceret tibi, quid fodis, quid terram solicitas? Fossam facis qua descendas, non vbi aliquid inuenias, quid es responsurus admonenti te? Aurum quæro. Et ille, Non tibi dico, nihil est quod quæris, sed, non est ibi quod quæris. Sic & tu quando dicis, Beatus esse volo, bonam rem quæris, sed non est hic. Si habuit illud hic Christus, habebas & tu in regione mortis tuæ. Quid ille inuenit hic attẽde, veniens de alia regione, & quid inuenit, nisi quod hic abundat? Manducauit tecum, quod abũdat in cella mi-
B seriæ tuæ. Acetum hic bibit, fel hic habuit. Ecce quid in cella tua inuenit. Sed ad magnam mensam suam te inuitauit, mensam cœli, mensam angelorum, vbi ipse panis est. Descendens ergo & ista mala inueniens in cella tua, & non dedignatus est talem mensam tuam, & promisit suam. Et quid nobis dicit, Credite credite vos venturos ad bona mensæ meæ, quando non sum dedignatus mala mensæ vestræ. Malum tuum tulit, & bonum suum dabit. Vitam suam promisit nobis. Sed incredibilius est quod fecit. Mortem suã prærogauit nobis, tanquam diceret, Ad vitam meam vos inuito, vbi nemo moritur, vbi nemo deficit. Ecce ad quod vos inuito, ad regionem angelorum, ad amiciciam patris & sancti spiritus, ad cœnam sempiternam, ad fraternitatẽ meam: postremo ad meipsum. Ad vitam meam vos inuito. Nõ vultis credere, quia dabo vobis vitam meam? Tenete pignus, mortem meam. Modo ergo cum in ista morte corruptibili viuimus, morum mutatione cum Christo moriamur, à morte iusticię cum Christo viuamus, beatam vitam nõ accepturi nisi cum ad illum venerimus qui venit ad nos, & cum illo esse cœperimus
C qui mortuus est pro nobis.

Eodem die. Sermo III.

Ser.CXLII. SAlutis humanæ fratres charissimi, & mundi rediuiua libertas non modica taxatione requiritur, sed Christi sanguine temperatur. Sed quantum venerabilis diei huius officium credentibus cootulit gaudium, tantũ incredulis interitum portauit & luctum. Confert læticiam Christianis ex fide, ingerit pœnam Iudæis desperantibus ex cruce. Illis iniuria filij dei æternam contulit mortẽ, nobis ad perpetuam proficit salutem. Quis rogo diuinæ pietatis excessus est, vel quanta amoris amplitudo monstratur? Ad hoc deus propter hominem perditum de cœlo voluit descendere, non vt honorem in mũdo accipere videretur, sed vt suspenderetur in cruce. Et dum voluit deceptum laqueis mortis eximere, ipsam subire non dedignatus est mortem. Et qualem mortem? Quę detestabilior omni morte extitisset. Hoc Apostolus asseuerat
Philip.2. dicẽs, Humiliauit, inquit, se vsque ad mortem, mortem autem crucis. Vnde post mortem victrix resurrectio
Psal.117. parabatur. Dicamus fratres, Hæc est dies quã fecit dominus, gaudeamus & epulemur in ea: hoc est pascha quod colimus, in hoc peregrinamur, hoc præteritum redit, hoc voluitur in futurum.

Eodem die sermo, de Resurrectione corporum contra infideles. Sermo IIII. D

PRopria fides est Christianorum, resurrectio Ser.CXLIII mortuorum. Hãc in seipso, id est, resurrectionem mortuorũ caput oostrum Christus ostẽdit. Et exemplum fidei nobis præstitit, vt hoc sperent membra in se quod præcessit in capite. Hesterno die vobis insinuauimus, sapientes gẽtium quos philosophos dicunt, ipsos qui in eis excellẽtissimi fuerũt, scrutatos fuisse naturam, & de operibus artificẽ cognouisse: Prophetam oon audierunt, legem dei non acceperunt, sed eis deus quodam modo silens ipsis mundi operibus loquebatur, & eos ad quærendum artificẽ rerum, mundi species inuitabat. Nec potuerunt in animũ inducere, cœlum & terram sine authore cõstare. De his beatus Paulus apostolus ita loquitur, Reuelatur, inquit, Roma.1. ira dei de cœlo super omnem impietatem. Quid est super omnem? Non solum super Iudæos qui dei legẽ acceperunt, & legis datorem offenderunt, verũetiam super impietatẽ gentium reuelatur ira dei de cœlo. Et ne quisquã diceret, quare cum ipsi legem non acceperint? E secutus adiuoxit, Et iniusticiam eorũ qui veritatem dei in iniquitate detinent. Iam tu responde, Quam veritatem? Nõ enim acceperunt legem, non enim audierunt Prophetam. Audi quam veritatem. Quoniam quod notum est, ioquit, dei, manifestum est in illis. Vnde manifestũ? Adhuc audi, Deus enim illis manifestauit. Si adhuc quæris, quo modo manifestauit quibus legem non dedit? Audi quo modo, Inuisibilia enim eius a constitutione mũdi per ea quæ facta sunt intellecta cõspiciuntur. Inuisibilia enim eius, hoc est, inuisibilia dei à constitutione mundi, id est, ex quo constituit mundum, per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, illa per hæc intellecta conspiciuotur. Sempiterna quoque, verba Apostoli dico, ipsa attexo. Sempiterna quoque virtus eius & diuinitas subaudis, intellecta conspiciuntur, vt sint inexcusabiles. Quare inexcusabiles? Quia cognoscẽ Ibidem. tes deũ, non sicut deum glorificauerũt, aut gratias egerunt. Non dicit, nescientes deũ, sed cognoscentes. Vnde cognoscentes? Ex his quæ fecit. Interroga pulchritudioem terrę, interroga pulchritudinem maris, interroga pulchritudinem dilatati & diffusi aëris, interroga pulchritudinem cœli, interroga ordinem syderum, interroga solem fulgore suo diem clarificãtem, interro- F ga lunam fulgore suo sequentis noctis tenebras temperantem, interroga animalia quæ mouentur in aquis, in terris, quę volant in aëre, latẽtes animas, perspicua corpora, visibilia regẽda, inuisibiles regẽtes: interroga ista. Respondent tibi omnia, Ecce vide pulchra sumus, pulchritudo eorum, confessio eorum est. Ista pulchra mutabilia quis fecit, nisi incommutabilis pulcher in seipso? Denique homines vt possent intelligere & cognoscere deum vniuersi mundi creatorẽ, in ipso homine interrogauerũt hæc duo, corpus & animam, hoc interrogabant quod & ipsi gestabant, videbant corpus, animam non videbant. Sed corpus nisi de anima non videbant. Videbant enim per oculum, sed intus erat qui per fenestras aspiciebat. Denique discedente habitatore, iacet domus. Discedente qui regebat, cadit quod regebatur. Et quoniam cadit, cadauer vocatur. Nõne ibi oculi integri? Et si pateãt, nihil vident. Aures assunt, sed migrauit auditor. Linguæ organum manet, sed abscessit musicus qui mouebat. Interrogauerũt ergo ista duo, corpus quod videtur, & animã quę non videtur, & inuenerunt melius esse illud quod nõ videtur, quàm illud

quod

G quod videtur: maiorem esse animam latẽtem, deteriorem carnem apparentem. Viderũt ista, intuiti sunt, discusserunt vtrunque, & inuenerunt vtrunque mutabile in ipso homine. Mutabile corp⁹ per ætates, per corruptiones, per alimenta, per refectiones, per defectiones, per vitam, per mortem. Transierunt ad animam quam vtique comprehẽderant meliorem & inuisibilem, mirabantur, & inuenerũt & ipsam mutabilem, modo velle, modo nolle, modo scire, modo nescire, modo meminisse, modo obliuisci, modo timere, modo audere, modo ire in sapientiam, modo in stultitiam deficere. Viderunt & ipsam mutabilem, transierunt & ipsam. Quæsierunt enim aliquod immutabile. Sic ergo peruenerunt ad cognoscendum deum qui fecit, per ista quæ fecit: sed nõ sicut deum honorauerunt aut gratias egerunt: vt ipse dicit Apostolus, Sed euanuerũt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorum, dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt. Et quò peruenerunt? Et immutauerunt, inquit, gloriam incorruptibilis dei, in similitudinem imaginis corruptibilis hominis.

Roma. 1.

H Idola dicit. Et parum erat facere idolum ad speciẽ hominis, & ad sui operis similitudinẽ addicere artificem, parum fuit hoc. Sed insuper quid? Et volucrum & quadrupedum & serpentium. Omnia quippe ista quasi muta animalia & irrationabilia illi quasi magni sapientes deos sibi fecerunt. Reprehendebam quando adorabas imaginẽ hominis, quid tibi faciam quãdo adoras imaginem canis, imaginem colubri, imaginem crocodili? Peruenerunt vsque ad ista. Quantum quærentes in superna euecti sunt, tantum cadẽtes in ima demersi sunt. Altius enim mergitur quod de alto cadit. Hi ergo sicut hodie vos commonui quæsierunt quod postea, id est, quod post hanc vitam sit futurum. Quæsierũt sicut homines, sed quãdo inuenirent cum homines essent, doctrinam dei non habuerunt, Prophetas nõ audierunt, nõ potuerunt inuenire, suspicati sunt. Retuli heri vobis suspiciones illorum. Exeunt animæ malæ, inquiunt, & quia immũdæ sunt, cõtinuo in alia corpora reuoluuntur. Exeunt animæ sapientium atque iustorũ: & quia bene vixerũt, volant ad cœlum. Age bene, bene inuenisti illis locũ, volantes ad cœlum peruenerunt. Et quid ibi?

I Ibi erunt, inquiunt, & requiescent cũ diis. Sedes eorum erunt stellæ. Non malum habitaculum illis inuenistis, vel ibi illas dimittite, nolite illas deiicere. Sed, inquiũt, Post tempora longa, facta penitus obliuione veterum miseriarum, incipiunt velle reuerti ad corpora, & delectabit eas venire: & rursus veniunt ad ista patienda, ad ista toleranda, ad obliuiscendum deum, ad blasphemandum deum, ad sequendas corporis voluptates, ad pugnas contra libidines. Veniunt ad istas miserias, vnde & quo? Dic mihi quare? Quia obliuiscuntur, Obliuiscuntur & delectationem carnis, hoc solũ mali sui meminerunt vnde ruerunt. Veniũt. Quare? Quia delectat eos rursus in corporibus habitare. Vnde delectat eos, nisi per memoriam, quia ibi aliquando habitauerunt? Dele totam memoriam, & forte residuam facies sapiẽtiam. Nihil remaneat quod reuocet. Et horruit quidam author ipsorum cui demonstrabatur, vel qui inducebat apud inferos demonstrantem patrem filio suo. Nostis enim propriè omnes hęc, atque vtinam pauci nosceretis. Sed pauci nostris in libris, multi in theatris, quia Aeneas descendit ad inferos, & ostendit illi pater suus animas Romanorum magnorum venturas in corpora: expauit ipse Aeneas & ait, O pater an ne aliquas ad cœlum hinc ire putandum est, Sublimes animas, iterumque ad tarda reuerti Corpora. Sentiendum ne est, inquit, quòd eant ad cœlum & iterum redeant? Quæ lucis miseris tam dira cupido? Melius filius intelligebat quàm pater exponebat. Reprehẽdit cupiditatem animarum rursus in corpora redire volentium. Dixit diram cupiditatem, dixit eas miseras, nec erubuit eas. Ad hoc philosophi perduxistis, vt purgentur animæ, perueniãt ad summam mundiciam, & per ipsam mundiciam obliuiscantur omnia, & per obliuiones miseriarum redeãt ad miserias corporum. Dicite obsecro, Nõne etiã hæc si vera essent, inquã, quæ sine dubio falsa, quia fœda sũt, nonne melius nescirentur? An forte dicturus es mihi, possum ne esse modo melior, quàm tũc ero in cœlo? Si in cœlo quando ero melior & perfectior, obliuiscar omnia quæ hic didici, & hæc ibi melior nesciturus sum, sine modo illa nescire. In cœlo habitantem dicis omnia obliuiscentem, sine in terra esse horũ omnium nescientem. Deinde rogo te, an sciant se istæ animæ in cœlo, passuras esse rursus huius vitæ miserias, an nesciant? Elige quod volueris. Si sciunt se passuras esse tantas miserias, quo modo sunt beatæ miserias suas futuras cogitãtes? Quo modo sunt beatæ, vbi sunt sine securitate? Sed video quid eligas, dicturus es nesciunt. Laudas ergo ibi hanc ignorantiam quam me nunc habere nõ sinis, docendo me in terra, quod me nesciturum dicis in cœlo. Nesciunt, inquis. Si nesciunt, & se nõ putant passuras, errando sunt beatæ. Quod enim passuræ putant se non passuras, quod falsum putare, quid est aliud quàm errare? Erunt ergo errore fœlices, erunt beatæ non æternitate sed falsitate. Liberet nos veritas vt beati vere esse possimus, quoniam non vacat sermo redemptoris nostri, Si vos filius liberauerit, tunc vere liberi eritis. Ipse enim dixit, Si manseritis in verbo meo, vere discipuli mei eritis, & cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos. Deinde audite aliud peius, aliud dolendum, vel potius irridendum: hic sapiẽs, hic philosophus, hoc est interrogatus: Verbi gratia, Pythagoras, Plato, Porphyri⁹, & nescio quis alius ipsorũ, Quare philosopharis? Propter, inquit, beatam vitam. Quando habebis istam beatam vitam? Cum hoc corpus, inquit, reliquero in terra. Modo ergo misera vita geritur, sed spes est beatæ vitæ: ibi beata vita geritur, sed spes est miseræ vitæ. Ergo si spes nostræ infœlicitatis est fœlix, & fœlicitas infœlix, abiiciamus hæc, & vel rideamus quia falsa sunt, vel doleamus quia magna existimantur. Sunt enim ista fratres mei magna, magnorum deliramenta doctorum. Quanto melius tenemus magnorum sacramenta doctorum? Amore corporum dicunt redire animas purgatas, mundatas, sapiẽtes, purgatas animas amore corporum redire ad corpora. Ergo anima purgata si sic amat, nõnne amor iste magnæ sunt sordes? Sed corpus est omne fugiendum, magnus eorum Porphyrius philosophus, fidei Christianæ acerrimus inimicus, quia iã Christianis temporibus fuit, sed tamen ab ipsis deliramentis erubescendo, à Christianis ex aliqua parte correptus, dixit, Corpus est omne fugiẽdum. Omne dixit, quasi omne corpus vinculum ærũnosum sit animæ. Et prorsus si corpus qualecũque est fugiendum, non est vt laudes eius corpus: & dicas, quo modo deo docente fides nostra laudat corpus: quia & corp⁹ quod modo habemus, quanuis habeamus hinc de peccato pœnam, & corpus quod corrumpitur aggrauat animam: tamen habet corpus istud speciem suam, dispositionem membrorum, distinctionem sensuum, erectam staturam, & cætera

Virgili. 6. Aeneidos. K *Ioan. 8.* L M *1. Retra. 4. 22. de Ciui. dei, ca. 26. Sapien. 9.*

A cætera quæ bene cõsiderantes stupent. Veruntamen illud omnino incorruptibile, omnino immortale, omnino ad mouendum agile & facile erit. Sed ait Porphyrius, Sine causa mihi laudas corpus. Qualecunque corpus, si vult esse beata anima, corpus est omne fugiẽdum. Hoc dicunt philosophi, sed errant, sed delirant. Cito probo, nolo diutius disputare, libros vestros lego, quia illa quæ prædicata sunt, debent habere subditum. Duo enim sunt inuicem sibi cõnexa, prædicata & subdita. Superat omnia deus, huic cuncta sunt subdita. Et anima si habet aliquem honorem apud deũ, debet habere aliquid subditum. Sed nolo hinc diutius disputare, libros vestros lego, mundum istum animal dicitis, id est, cœlum & terram, maria, omnia quæ sunt ingẽtia corpora, & immensa vsquequaq; elemẽta. Totum hoc vniuersum corpus quod ex his elementis omnibus cõstat, dicitis esse animal magnum: id est, habere animam suam, sed sensus corporis non habere, quia extrinsecus nihil est quod sentiri possit: habere tamen intellectum, hærere deo: & ipsam animam mũdi vocari Iouem vel B vocari Hecaten, id est, quasi animã vniuersalem mundum regentem, & vnum quoddam animal facientem: eundemq; mundum æternum esse dicitis, sufuturũ, finem non habiturum. Si ergo æternus mundus, & sine fine manet mundus, & animal est mundus, anima ista semper tenetur in mundo, certe corpus est omne fugiẽdum. Quid est quod dicebas, Corpus est omne fugiendum? Ego dico beatas animas incorruptibilia corpora semper habituras. Tu qui dicis, corpus omne fugiendũ, occide mundum. Tu dicis, vt fugiam de carne mea, fugiat Iupiter tuus de cœlo & terra. Quodq; inuenimus eundem Platonem magistrum istorum omnium, in libro quodam suo quem scripsit de constitutione mũdi, inducere deum factorem deorum, facientem scilicet deos cœlestes, stellas omnes, solem & lunam, Dicit ergo deum opificem deorum cœlestium, dicit ipsas stellas habere animas intellectuales quæ intelligũt deum, & corpora visibilia quæ cernũtur. Dico vt intelligatis, Sol iste qui videtur nõ videretur nisi corpus esset. Hoc verum est: stella vlla vel luna non videretur nisi cor- 1.Cor.15. C pus esset, verum dicit. Ideo dicit & Apostolus, Et corpora cœlestia, & corpora terrestria. Et sequitur, Alia gloria cœlestium, alia & terrestrium. Et rursus dicens de gloria cœlestium corporum Apostolus adiunxit & ait, Alia gloria solis, alia gloria lunæ, alia gloria stellarum. Stella enim à stella differt in gloria, sic & resurrectio mortuorum. Videtis quia promissa est sanctorum corporibus claritas, & diuersa species claritatis, quia diuersa sunt merita charitatis. Sed illi qui dicunt, stellæ istæ quas videtis, corpora sunt quidem, sed habent suas animas intellectuales, & sunt dij iterum de corporibus, quia corpora: verum dicunt, Sed vtrum habeant animas suas, vt quod discutio modo veniamus ad rem: Inducitur deus à Platone ipso alloqui deos quos fecit de corporali & incorporali substantia, atque inter cætera dicere illis, Quoniam estis orti, immortales esse & indissolubiles non potestis. Iam ad istam vocem illi intremiscere poterant. Quare? Quia immortales esse cupiebant, & mori nolebant. Ergo vt eis auferret timorẽ, secutus adiunxit atque ait, Non tamen dissoluemini, neque vos vlla mortis fata periment, nec erunt valentiora quàm consilium meum, quod maius est vinculum ad perpetuitatem vestram, quàm illa quibus colligati estis. Ecce deus securitatem dat diis à se factis: securitatem illis dat immortalitatis: securitatem illis dat quòd non relinquant globos corporum suorum. Certe corpus est omne fugiẽdum. Quantum existimo re- D sponsum est illis, sicut intelligere potestis, sicut & nos loqui possumus, quantũ hora sermonis permittit, quantum capacitas nostra sinit, responsum est eis. Iam vero quod & ipsi dicant de resurrectione corporum quasi acute, & non eis, sicut arbitrantur, etiam nos respondere possumus, multum est vt hodie vobis dicam. Sed quia semel promisi vobis, per istos dies istam de resurrectione carnis quæstionem esse versandam, ad ea quæ restant, adiuuante domino, & aures & corda in crastinum præparate.

Feria tertia Pascha. *Sermo* I.

RESurrectio domini nostri Iesu Christi, & hodie recitata est: sed de altero libro Euangelij qui est secundum Lucam. Primo enim lecta est secundum Matthæum, hesterna autem die secundum Marcum, hodie secũdum Lucam. Sic habet ordo Euangelistarum. Sicut enim passio ipsius ex omnibus Euangelistis cõscripta est, sic dies isti septem vel octo durant spacium, vt secũdum omnes Euangelistas resurrectio recitetur. Passio autẽ quia vno die legitur, non solet legi nisi secundum Matthæum. Volueram aliquando vt per singulos annos secũdum omnes Euangelistas etiam passio legeretur, factum est, non audierũt homines quod cõsueuerunt & perturbati sunt. Qui autem amat literas & non vult semper esse idiota, omnia nouit, & omnia diligẽter inquirit. Sed sicut cuiq; à deo parata est mensura fidei, sic quisq; proficit. Nunc attendamus quod hodie cũ legeretur audiuimus. Nã quod heri commendaui charitati vestræ expressimus, hodie audierimus infidelitatem discipulorum, vt intelligamus quantum eius beneficio nobis præstitum est. Si credamus quod nos audiuimus, vocauit eos, instruxit eos, vixit cum eis in terra, fecit ante oculos eorum tanta mirabilia vsque ad mortuos suscitandos. Mortuos resuscitauit, carnem suam non credebatur resuscitare: Venerunt mulieres ad monumentum, corpus in monumento non inuenerunt, resurrexisse dominum ab angelis audierunt, fœminæ viris nunciauerunt. Et quid scriptũ est, quid audistis? Visa sunt ista ante oculos eorum quasi deliramenta. Magna infidelitas cõditionis humanæ. Quando locuta est Eua quod dixerat serpẽs, audita est, cito mulieri creditum est, fœminis vera dicentibus vt viueret Christus minus creditum est. Nã hoc est quod egit dominus Iesus Christus, vt prius illud sexus fœmineus nunciaret. Quia ergo per sexum fœmineum cecidit homo, per sexum fœmineum reparatus est homo: quia virgo Christum peperit, fœmina resurrexisse nunciabat: per fœminam mors, per fœminam vita. Sed nõ crediderunt discipuli quod dixerant fœminæ, delirare putauerunt, quando veritatem nunciabant. Ecce alibi, Duo ambulabant in via, & loquebantur secum de his quæ acciderãt in Hierusalem, de iniquitate Iudæorum, de morte Christi, ambulabant fabulantes, & quasi mortuum dolentes, resurrexisse nesciẽtes. Apparuit & ipsis, factus est tertius viator, miscuit cum eis amica colloquia, oculi eorum tenebantur ne agnoscerent eũ. Oportebat enim vt amplius cor instrueretur. Cognitio differtur, quærit ab eis quid inter se loquerentur, vt quod ipse sciebat illi faterentur. Et quod audistis, mirari cœperunt, quia de re clara & tã manifesta velut à nescientę interrogabantur, Tu solus, inquiunt, peregrinus es in Hierusalem, & nescis quæ ibi gesta sunt? At ille dixit, Quæ?

Sermo CXLIIII.
Matt 28.
Mar.16.
Luca.24.
E
Roma.12.
Luca.24.
F
Gene.3.
Luca.24.

G Quę? De Iesu Nazareno qui fuit propheta potens factis & dictis. O discipuli, Propheta erat Christus dominus prophetarum, iudici nomen praeconis imponunt, ad alienigenarum verba deuenerant. Quid est quod dixi? Recolite quòd quādo ipse Iesus ait discipulis suis: Quē
Matt.16. dicunt homines esse filiū hominis? Responderunt opiniones alienas. Alij dixerunt quòd Helias es, alij quia Ioannes baptista, alij quia Hieremias, aut vnus ex Prophetis. Verba ista alienorum erant, non discipulorum. Ecce ad ista verba discipuli veneruut. Nunc ergo vos quem me esse dicitis? Respondistis mihi opiniones alienas, fidem vestram volo audire. Tunc Petrus vnus pro omnibus, Tu es Christus filius dei viui, Non quicunque vnus ex prophetis, sed filius dei viui, adimpletor prophetarum, creator angelorum. Tu es Christus filius dei viui. Audiuit quod decuit eum audire ex hac voce & tali voce, Beatus es Simon bar Iona, quia non tibi reuelauit caro & sanguis, sed pater meus qui in coelis est. Et ego dico tibi, Tu es Petrus, & super hanc pe-
H tram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non praeualebunt aduersus eam. Tibi dabo claues regni coelorum, & quæcūque solueris super terram, soluta erunt & in coelo: & quæcunque ligaueris super terram, ligata erunt & in coelo. Fides hoc meruit audire, non homo. Nam ipse homo quid erat, nisi quod ait Psalmista, Om-
Psal.115. nis homo mendax? Denique continuo post hæc verba denunciauit eis passionem suam & mortē. Expauit Petrus & ait, Absit à te domine non fiet istud. Tunc dominus, Redi post me satanas. Petrus satanas, vbi sunt il-
Matt.116. la verba, Beatus es Simon bar Iona? Nunquid beatus satanas? Beatus de deo, satanas de homine. Denique ipse dominus exposuit quare illum dixerit satanam. Non enim sapis quæ dei sunt, sed quæ sunt hominis. Vnde tunc beatus? Quia nō tibi reuelauit caro & sanguis, sed pater meus qui est in coelis. Vnde postea satanas? Non sapis quæ dei sunt, quæ quādo sapueras beatus eras, sed sapis quę hominis sunt. Ecce quo modo alternabat anima discipulorum quasi ex ortu & occasu, mudo stabat, modo iacebat, modo illuminabatur, modo tenebrabatur, quia de deo illuminabatur, de suo tenebrabatur.
Psal.33. Vnde illuminabatur? Accedite ad eum & illuminami-
Ioan.8. ni. Vnde tenebrabatur? Qui loquitur mēdacium de suo
I loquitur. Filium dei eum dixerat & timebat ne moreretur cum filius dei esset. Nisi ille venisset vt moreretur, nos vnde viueremus? Vnde nos habemus vitam, inde ille habuit mortem. Ipsum Euangelium attende,
Ioan.1. In principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum. Quære ibi mortem? Vbi? Vnde? Quo modo? Erat verbum, verbum apud deum, deus verbum. Si inuenis ibi carnem & sanguinem, inuenis mortem: ergo ille verbum. Vnde illi mors? A nobis hominibus in terra positis, mortalibus, corruptibilibus, peccatoribus. Vnde vita? Non erat illi vnde haberet mortem, non eramus nos vnde haberemus vitam. Accepit ille mortem de nostro, vt daret nobis vitam de suo. Quo modo ille mortem de nostro? Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Accepit hinc à nobis quod offerret pro nobis. Vita autem vnde nobis? Et vita erat lux hominum. Ipse nobis vita, nos illi mors. Sed qualis mors? Dignatione, non conditione, quia dignatus est, quia voluit, quia misertus est. Potestatem habeo
Ioan.10. ponendi animam meam, & iterum sumendi eam. Hęc Petrus nesciebat, quando audita morte domini expauit. Sed ecce iam dixerat dominus moriturum se, & resurrecturum tertia die. Factum est quod prædicabat, & non credebant quod audierant. Ecce iam triduum est K
ex eo quo ista facta sunt, & nos putabamus quòd ipse Luca.24.
erat redempturus Israël. Sperabatis, iam desperatis, de spe cecidistis, leuat vos qui vobiscum ambulat. Discipuli erant, ipsum audierant magistrū, nouerant ipsum, ab illo instructi erant, & non potuerunt imitari & habere fidem latronis pēdentis in cruce. Sed forte aliqui vestrum nesciunt quid dixi de latrone, non audiendo passionem secundum omnes Euangelistas. Iste enim euangelista Lucas narrauit quod dico, quia duo latro- Luca.29.
nes crucifixi sunt cum Christo: dixit & hoc Matthæus, Sed vnus eorum latronū qui insultauit domino, & alter eorum qui credidit Christum: Matthæus nō dixit, Lucas dixit. Recolamus fidem latronis quam non inuenit Christus post resurrectionem in discipulis suis. Matt.27.
Pendebat in cruce Christus, pēdebat & latro. In medio ille, illi à lateribus. Insultat vnus, credit alter: iudicat melius ille. Ille enim qui insultabat hoc dixit, Si filius dei es libera te. Et alius ad illum, Tu non times deum. Si nos propter facta nostra merito patimur, ipse quid L
fecit? Et conuersus ad eum, Memento, inquit, mei do- Luca.23.
mine dum veneris in regnum tuum. Magna fides, huic fidei quid addi possit ignoro. Titubauerunt qui viderunt Christum mortuos suscitātem, credidit ille quem videbat secum in ligno pendentem. Quando illi titubauerunt, tunc ille credidit. Qualem fructum Christus de arido ligno percepit? Quid enim dominus dixerat, Amē dico tibi, hodie mecum eris in paradiso, Tu differs te, ego agnosco te. Quando hoc speraret latro, adductus de latrocinio ad iudicem, à iudice ad crucem, de cruce ad paradisum. Deinde ipse attendens merita sua non dixit, Memento mei vt liberes me hodie, sed cum veneris in regnum tuum, tunc memor mei esto: si mihi tormenta debentur, vel quousque veneris in regnum tuum. Et ille, non sic inuasisti regnum coelorum, vim fecisti, credidisti, rapuisti, hodie mecum eris in paradiso. Non te differo. Tantæ fidei hodie reddo quod debeo. Latro dicit, Memento mei domine cum veneris in regnum tuum. Nō solum credebat resurrecturū, sed etiam regnaturum. Pendenti crucifixo, cruento ligno horrenti, cum veneris, inquit, in regnum tuum: & illi, nos sperabamus. Vbi latro inuenit, discipulus perdidit. Deinde iam charissimi magnum sacramentum M
quod cognouimus, audite, Ambulabat cum illis, susci- Luca.24.
pitur hospitio, panē frangit & cognoscitur. Et nos non dicamus, quia Christum non cognouimus, nouimus si credimus. Verum est, Nouimus si credimus, habemus si credimus. Habebant illi Christum conuiuio, nos intus in animo. Plus est Christum habere in corde, quàm in domo. Cor enim nostrum interius nobis est, quàm sit domus nostra. Iam vero vbi debet eū fidelis agnoscere? Agnoscit qui fidelis est, qui autē catechumenus est, ignorat. Sed ianuam contra eum nemo claudat, vt nouerit, Hesterna die admonui charitatem vestram, quia resurrectio Christi est in nobis si bene viuamus. Si vita nostra mala moriatur, & quotidie noua proficiat. Abūdant hic pœnitētes. Quando illis imponitur manus, fit ordo longissimus. Orate pœnitentes, & eunt orare pœnitētes. Quo modo pœnitet quod fit, si pœnitet nō fiat: Si autē fit, [non] nomen erat, crimen manet. Aliqui ipsi sibi pœnitentiæ locū petierūt, aliqui excōmunicati à nobis in pœnitentię locū redacti sunt, nolūt inde surgere, quasi electus sit locus pœnitētiū. Qui debet esse locus humilitatis, sit locus humilitatis. Vobis dico qui vocamini pœnitētes & non estis: Vobis dico, Quid vobis dicam? Laudo

A Laudo vos, in hoc non laudo, sed gemo & plango: Et
quid faciam fratres, immutate vitam in melius. Muta-
te, quia finis incertus est. Omnis homo cum casu suo
ambulat. Quid differtis bene viuere, cum putatis quia
De verbis domini, sermo 16. longa erit vita? Longã vitam putatis, & mortem subi-
taneam non timetis. Sed ecce longa sit: & quæro vnum
pœnitentem, & nõ inuenio. Quanto melius bona lon-
ga quàm mala vita erit? Longam cœnam malam ferre
nemo, longam vitam malam omnes habere volunt.
Vtique si grande quod viuimus, bonum sit ipsum grã-
de. Quid enim vis mali, dic mihi in omnibus actibus
tuis, cogitationibus, cupiditatibus? In terrã non vis se-
getem malam, non vis vtique malam, sed bonam arbo-
rem, equum, seruum, bonum amicum, bonũ filium, v-
xorem bonã. Et quid hæc magna commemorẽ, quãdo
non vis vestem malam habere, sed bonam, caligam po
stremo ipsam non vis nisi bonam? Aut da mihi aliquid
te velle quod malum est, nec te velle aliquid bonum:
puto villam malam non vis, sed bonam, solam animã
malam vis? Quid te offendisti? Quid de te tuipse male
meruisti? Inter bona tua nõ vis esse malũ nisi te solum.
B Puto, quia dico quod soleo, & facitis quod soletis. Ego
coram deo excutio vestimẽta mea. Timeo ne mihi im-
putetur quia non dico, officium meum impleo, fructũ
vestrum quæro, de bonis operibus vestris gaudium ha-
bere volo, non pecuniam. Non enim qui bene viuit, di
uitem me facit: & tamen diuitiæ meæ non nisi spes ve-
stra est, in Christo gaudium meum, solatium meum, &
respiramentum periculorum in his tentationibus nul-
lum est nisi bona vita vestra. Obsecro vos fratres, si ob-
liti estis vestri, misereminí tamen mei.

Eodem die, de resurrectione domini:

Sermo II.

Sermo CXLV. DE resurrectione domini quod sequebatur in
Euangelio secundum Lucam, hodie termina-
tum est, vbi audiuimus apparuisse dominum
in medio discipulorũ suorum discrepantium
& nõ credentiũ. Tam vero inopinatum fuit & incre-
dibile, vt nec videntes viderẽt. Videbant enim viuum
quem planxerant mortuũ, videbant in medio sui stan-
tem, quem doluerant in cruce pendentem. Videbant
ergo & quia suis oculis non credebant, vt verum vide-
Lucæ 24. rent, falsum putabant. Aestimabant sicut audistis se spi-
ritum videre. Quod postea crediderũt de Christo pes-
C simi hæretici, prius hoc crediderunt titubantes Apo-
stoli. Sunt enim hodie qui non credunt carnẽ habuisse
Christum, quia & partum virginis destruunt, & nolunt
Ioan. 1. eum natum ex fœmina credere. Verbum caro factum
est: prorsus à sua fide vel potius à sua infidelitate, totã
istam dispensationẽ salutis nostræ, quòd factus est ho-
mo pro inueniendo homine qui deus fecerat homi-
nem: totum hoc quod Christus in remissionem pecca-
Coloss. 2. torum nostrorum verum nõ falsum sanguinem fudit,
& de vero suo sanguine chirographum peccatorũ no-
strorum deleuit: hoc totum hæretici damnabiles eua-
cuare conãtur, totum hoc Manichæi nõ credunt, Ecce
loquitur & Euangeliũ, Stabat dominus inter discipu-
los suos, nondum credentes quòd resurrexerat. Vide-
bant eum & putabant se spiritum videre. Si nihil mali
est credere Christum fuisse, non carnem: si nihil mali
est, dimittantur in ista opinione discipuli, Attendite vt
intelligatis quod volo dicere, deus autem donet vt di-
cam, vt sic dicam, quo modo vos audire expedit. Ecce
hoc ipsum repeto. Aliquando ipsi detestabiles carnem
detestantes, & secundum carnem viuentes: aliquando

hoc dicunt, & sic decipiunt. Qui melius credunt de D
Christo, illi qui dicunt quia carnem habuit, an nos qui
dicimus, deus erat spiritus, & oculis hominum nõ cor-
pus, sed deus apparebat? Quid est melius, caro an spiri-
tus? Quid responsuri sumus, nisi spiritum carne esse
meliorem? Si ergo dicis, Confiteris quia spiritus me-
lior est quàm caro. Melius ergo de spiritu sentio, qui
eum spiritum fuisse dico, nõ carnem. O infœlix error.
Quare ergo spiritum & carnem dico fuisse Christum?
Tu dicis spiritum, ego spiritum & carnem. Nõ tu me-
lius dicis, sed minus dicis, Audi ergo totum quod dico
ego, id est, catholica fides, & quod dicit fundatissima
fides & serenissima veritas. Tu qui dicis spiritum tan-
tum fuisse Christũ quod est & spiritus noster, id est, ani
ma nostra, hoc dicis tantũ fuisse Christum. Audi quid
dicas, Dico quod dicas. Erat ipse spiritus ex ea natura
& substantia vnde & noster est spiritus. Quanto minus
dicas, attende. Erat ibi verbum, tu dicis humanus spiri
tus solus. Ego dico, verbum, spiritus, corpus, deus & ho
mo. Si duo nolo dicere, isto vtor compendio, Deus &
homo, & verus deus, & ver⁹ homo. Sed de ipso homi-
ne si quæris à me, duo iterum dico, Anima humana, ca E
ro humana. Tu homo es propter animam & carnem,
ille Christus propter deum & hominẽ. Ecce quod di-
co. Sed tu melius te dicere putas, quia dicis, spiritus e-
rat, spiritus apparebat, spiritus videbatur, spiritus in ho
mine conuersabatur. Hoc dicis, hoc dixi, hoc putabãt
& discipuli. Si nihil malum dicis, si bonum est quod di
cis, bonum erat quod discipuli putabant. Si dominus
eos dimittit vt sic putent, dimittendus es & tu. Hoc e-
nim credebãt quod & tu: si bonum est quod tu credis,
bonum erat quod illi credebant. Sed non erat bonum.
Ait illis dominus, Quid turbati estis, & cogitationes a- *Lucæ 24.*
scendunt in cor vestrũ? Cogitationes istæ terrenæ sunt.
Si enim cœlestes essent, descenderent in cor, nõ ascen-
derẽt. Quare enim dicitur nobis, Sursum cor vestrum,
nisi vt terrenæ cogitationes non ante se inueniant cor
nostrum, quod sursum posueramus? Ergo quid turbati
estis, & cogitationes ascendũt in cor vestrum? Videte
manus meas & pedes meos, palpate & videte. Parum
est vobis attendere, Manus mittite, si parum est atten-
dite. Nec sufficiat attẽdere, palpate. Nec tangere solum
dixit, sed palpate & cõtrectate. Probent sibi manus ve-
stræ si mentiũtur oculi vestri, palpate & videte, oculos F
& manus habete. Quid palpate, & quid videte, quia spi-
ritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habe-
re. Errabas cum discipulis, corrigere cum discipulis.
Humanum est, concedo. Putatis spiritũ Christum, hoc
& Petrus, hoc & cæteri qui spiritum putauerunt se vi-
dere: sed in isto errore non remanserunt, vt scias pror-
sus hoc fuisse in cordibus eorum: medicus non dimi-
sit, accessit, medicamentum adhibuit, vulnera in cordi-
bus videbat, & vnde vulnera cordium curaret in cor-
pore cicatrices ferebat. Sic ergo credamus, scio quia
creditis sic: sed ne forte in agro isto domini sit herba
mala, etiam eos alloquor quos non video. Nemo cre-
dat de Christo, nisi quod de se credi voluit Christus.
Antequam nobis expedit vt credamus quod credi de
se voluit, qui nos redemit, qui salutem nostram quæsi-
uit, qui pro nobis sanguinem suum fudit, qui pro nobis
quod nobis nõ debebatur, attulit: hoc credamus quod
Christus est filius dei, verbũ dei. Quid est verbum dei?
Quod dicere non potest verbum hominis, hoc est ver
bum dei. Quæris à me, quid sit verbum dei: Si tibi vel-
lem dicere quid sit verbum hominis, non explico, fa-

G tigor, hæsito, succumbo, nó possum explicare vim verbi humani. Ecce antequam dicã vobis, quod volo dicere iam verbum est io corde meo, nondum à me dictum est, & apud me est: dicitur à me & peruenit ad te, & noo recedit à me. Iotenditis vt audiatis verbum à me, mentes vestras pasco cum loquor. Diuideretis inter vos cibum si afferrem ventribus, oec totus perueniret ad singulos. Sed quaoto plures estis, tanto in plura frusta quod pooerem diuideretis, & tanto minus quisque acciperet, quaoto maior esset multitudo accipientium. Modo autem cibum attuli mentibus, Dico accipite, sumite & comedite. Accepistis, comedistis, & non diuisistis. Quicquid loquor, & omoibus totum est, & singulis totum est. Ecce quo modo ooo potest satis explicari quantam vim habet homiois verbum, & dicitis mihi, quid est verbum dei? Verbum dei pascit angelorum tot milia. Mente eoim pascuntur, mẽte replentur. Implet angelos, implet mundum, implet virginis vterum, nec ibi spaciatur, oec hîc angustatur. Quid est verbum dei? Ipse breuiter de se dicit, sed magnũ est quod
Ioan.10. dicit, Ego & pater vnum sumus. Nolo murmures, verba appende. Quid ergo? Plura verba de vno verbo oõ
H sufficiuot explicando verbum. Ergo quod oon potest
Ioan.1. explicari verbum caro factum est, & habitauit in oobis. Suscepit totum quasi plenum hominem, aoimam & corpus hominis. Et si aliquid scrupulosius vis, aoimam & caroem habet & pecus. Cum dico aoimam humanam & caroem humanam, totam animam humanã accepit. Fueruot enim qui hioc hæresim facerent & dicerent, quia aoima Christi ooo habuit mentem, non habuit intellectum, non habuit rationem, sed verbum dei illi fuit pro mente & pro iotellectu & pro ratione. Nolo sic credas. Totum redemit qui totũ creauit, totũ suscepit, totum liberauit verbum. Vbi mens hominis & intellectus, ibi anima viuificans carnem. Caro vera & integra erat ibi, peccatum solum non erat ibi.

Eodem die, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Marcum, Post hæc autem duobus ex his ambulantibus, apparuit in alia effigie &c. *Marci.16.*

Sermo III.

Sermo CXLVI.

Odierno die iã ecce tertiò audiuimus ex Euaogelio domioi oostri resurrectionẽ, quemadmodum me vobis locutum esse memioistis, quoniã hoc moris est, vt secuodũ omoes euangelistas resurrectio domini recitetur. Marci Euãgeliũ est, quod modo cũ legeretur audiuimus. Marcus
I autem meruit istam dispensationẽ, cum in numero illorum duodecim non fuisset, quemadmodũ & Lucas, Nam cum siot quatuor euãgelistæ, Matthæus, Ioannes, Marcus & Lucas, duo sunt ex illis duodecim Apostolis, id est, Matthæus & Ioannes. Sed illorum præcessio infœcunda non fuit, vt consequeotes comites non haberent. Marcus & Lucas Apostolorum non pares; sed suppares fuerunt. Ideo iam voluit spiritus sanctus etiã ex his qui ioter duodecim oõ fueruot, eligere ad Euãgelium conscribendum duos, ne putaretur gratia euangelizaodi vsque ad Apostolos peruenisse, & in illis fontem gratiæ defecisse. Cum enim dicat domious de spiritu suo, & de verbo suo: quod si quis perceperit di-
Ioan.4. gneq; habuerit, fiet io eo foos aquæ salieotis in vitam æternam: fons vtique manando se indicat, non remanando. Per Apostolos peruenit gratia ad alios, & missi sunt euangelizare, quoniã qui vocauit primos, ipse vocauit secundos, ipse vocauit etiam vsq; ad oouissimum tẽpus corpus voigeniti sui, id est, Ecclesiam toto orbe diffusam. Quid ergo audiuimus Marcum dicentem? K
Quod apparuerit domious io via duobus, sicut dixit & Lucas, cuius Euaogelium heri audiuimus. Apparuit, in- *Marci 16.*
quit, duobus in via in alia effigie. Lucas autẽ hoc ipsum aliis verbis dixit, sed ab eadem sententia oon deuiauit. Lucas enim quid dixit? Tenebantur oculi eorum, ne eũ agnoscerent. Marcus quid dixit? Apparuit eis in alia *Luca.24.*
effigie. Quod ille dixit, Tenebantur oculi eorum oe eũ agooscereot: hoc iste dixit, In alia effigie. Alia eoim effigies visa est, retentis oculis non apparentis. Quid ergo fratres, quoniam Lucas dixit, quod credo vos de lectiooe hesterna receotissime memioisse, quod cum benedictum frangeret panem, aperti sunt oculi eorũ? Ergo clausis oculis in via cum illo comitabãtur, & poterant scire vbi gressus ponereot, si clausos oculos haberent? Aperti sunt ergo ad cognitionem, nõ ad visionem. Domious itaque noster Iesus Christus, ante paois fractionem ignotus loquitur cum homioibus, in panis fractione cognoscitur, quia ibi percipitur vbi vita æterna percipitur. Hospitio suscipitur, qui domum parat in cœlo. Ait enim secundum euaogelistã Ioannẽ, Multæ *Ioan.14.*
mansiooes sunt apud patrem meum, alioquin dicerem L
vobis, ibo parare vobis locum. Sed si iero & parauero, iterum veniens assumam vos. Hospes io terra esse voluit dominus cœli, peregrious io mundo, per quem factus est mundus. Hospes esse dignatus est, vt tu haberes suscipiendo benedictiooẽ, oõ quia ille iodigebat, cum *3.Reg.17.*
hospes intrabat. Heliam sanctum famis tempore per *De verbis*
coruum dominus pascebat, & quẽ persequebantur ho- *domini. ser*
mines, ei seruiebãt aues. Afferebat seruo dei coruus ma- *mo 26.*
ne panes, ad vesperam carnes. Non iodigebat ergo ille quem deus ministris auibus pascebat, & tameo quamuis Helias nõ iodigeret, mittitur ad viduam Sareptanam, & dicitur ei, Vade, illa vidua pascet te. Defecerat ei deus, vt ad viduam mitteretur? Sed si deus seruo suo sine humano ministerio semper præberet paoem, vidua vode haberet mercedem? Mittitur ergo noo indigens ad iodigentem, non esuriens ad esurientem, & dicit ad eam, Vade & affer mihi pusillum vt manducem. Illa modicum habebat quod consumptura erat, & moriẽdo defectura. Respondit, quantum haberet, Prophetæ intimauit: & ait illi Propheta, Vade prius affer mihi. Illa non dubitauit, sed obtulit. Obtulit refectionẽ, sed meruit benedictionem. Benedixit sanctus Helias hydriam farinæ, capsacem olei. Illud in domo repositum erat consumendum, & illud oleuom in palo peodebat
finiendum. Accessit benedictio, & vasa illa thesauri fa- M
cti sunt. Laguncula olei facta est fons olei, farina parua vberrimas segetes superauit. Si Helias oon indigebat, Christ⁹ indigebat? Ideo fratres mei admonet nos scriptura sancta, quia plerunque seruos suos quos potest pascere deus, ideo facit indigentes, vt inueniat operãtes. Nemo superbiat, quia dat pauperi, Christ⁹ pauper fuit, Nemo superbiat, quia hospitem suscipit, Christus hospes fuit. Melior est susceptus quàm suscipiens, ditior accipiens quàm tradens. Qui accipiebat cuncta possidebat, qui dabat ab illo cui dabat acceperat quod dabat. Nemo ergo superbiat fratres mei, quãdo dat pauperi, oõ dicat i animo suo: Ego do, ille accepit, Ego suscipio, ille indiget tecto. Forte quem suscipis iustus est, ille iodiget pane, tu veritate, Ille tecto, tu cœlo, ille indiget pecuoia, tu iusticia. Fœnerator esto, eroga qđ recipias, noli timere, ne te fœneratorẽ iudicet deus. Prorsus esto fœnerator, sed deus tibi dicit: Quid vis? Fœnerari vis. Quid est fœnerari? Minus dare, & plus accipere. Ecce mihi

A mihi da, ego accipio minus,& do plus. Quem quæris cui des, vnde crescat pecunia tua? Hominem quæris, quando accipit gaudet,quando reddit plorat. Vt accipiat precatur,ne reddat calumniatur. Da quidē & homini,& noli te auertere ab eo qui mutuum petit. Sed tu dedisti,nō ploret cui dedisti:& si hocipsum quod datu rus est,vel quod accepit exigitur, forte ad manum nōdum habet:pertulisti petētem,expecta habentem, cum habuerit reddet tibi. Sed auarus es,dicit tibi deus, Me conueni,ego filium diuitem,pauperem propter te feci.
2. Corin. 8. Propter nos enim pauper factus est cum diues esset. Aurum quæris,ille fecit. Familiam quæris,ille fecit. Pecora quæris,ille fecit. Possessiones quæris,ille fecit. Argentum quæris, ille fecit. Quid quæris tantum quæ fecit? Ipsum accipe qui fecit,cogita quemadmodum te dilexit. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est
Ioan. 1. nihil. Omnia per ipsum,&ipse inter omnia. Qui fecit hominem factus est homo,factus est quod fecit, ne periret quod fecit. Qui fecit omnia,fact⁹ est inter omnia. Attende diuitias: quid ditius eo per quem facta sunt omnia? Et tamen ille cum diues esset, mortalem car-
B nem accepit in vtero virginis. Infans natus est, pannis
Luca. 2. infantilibus inuolutus est, in præsepio positus est, patienter expectauit ætates,patiēter tempora pertulit, per quem facta sunt tempora. Suxit, vagiuit, infans apparuit. Sed iacebat & regnabat,à matre nutriebatur,& ab angelis nunciabatur, & stella fulgente declarabatur. Tales diuitiæ,talis paupertas: diuitiæ vt creareris, paupertas vt restituereris. Quod ille ergo pauper susceptus est hospitio quasi pauper,dignatio fuit suscipientis, nō miseria egentis. Forte dicis tibi, O beati qui meruerunt
Luca. 24. Christum suscipere. Si ego tunc fuissem, O si vnus fuissem de duobus illis quos inuenit in via. Tu esto in via, non deerit hospes Christus. Putas enim iam nō tibi licere suscipere Christum? Vnde,inquis,licet? Iam resurgens manifestatus est discipulis suis, ascendit in cœlum,ibi est ad dexteram patris, non est venturus nisi in vltimo seculo ad iudicandum viuos & mortuos. Venturus est autem in claritate,non in infirmitate, daturus regnum non quæsiturus hospitium. Quando dabit re-
Math. 25. gnum,excidit tibi quod dicturus est, Cum vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis? Ille diues, egens est vsque in finem seculi. Eget prorsus, nō in capite,sed in
Acto. 9. membris suis, vbi dolebat quando dixit, Saule Saule
C quid me persequeris? Obsequamur ergo Christo. No-
Math. 28. biscum est in suis, nobiscum est in nobis: nec frustra dixit,Ecce ego vobiscum sum vsque ad cōsummationem seculi. Hæc faciēdo agnoscimus Christum in bonis operibus,non corpore, sed corde: non oculis car-
Ioan. 20. nis,sed oculis fidei. Quia vidisti,credidisti, ait cuidam discipulo suo incredulo,qui dixerat, Nō credo nisi tetigero: Veni tāge,& noli esse incredulus. Tetigit & clamauit, Dominus meus & deus meus. Quia vidisti credidisti, ipsa est tota fides tua, quia credis quod vides: laudo eos qui non vident & credunt, quia cum viderint gaudebunt.

Eodem die, de resurrectione corporum contra Gentiles:
Sermo IIII.

Sermo CXLVII. Diebus his sanctis resurrectioni domini dedicatis,quantum donāte ipso possumus de carnis resurrectione tractemus. Hæc enim fides est nostra, hoc donum in domini nostri Iesu Christi nobis carne promissum est,& in ipso præcessit exemplū. Voluit enim nobis,quod promisit in fine,nō solū pronunciare, sed etiā demonstrare. Illi quidē qui tunc fuerunt cū illum viderent, & cum expauescerent, D & spiritū se videre crederent, soliditatem corporis tenuerunt. Locutus est enim non solum verbis ad aures eorum,sed etiā specie ad oculos eorum, parumq; erat se præbere cernendum, nisi etiam offerret pertractandum atque palpandum. Ait enim, Quid turbati estis, & Luca. 24. cogitationes ascendunt in cor vestrū? Putauerūt enim se spiritum videre. Quid turbati estis, inquit, & cogitationes ascendunt in cor vestrum? Videte manus meas & pedes meos: Palpate & videte, quia spiritus ossa & carnē non habet sicut me videtis habere. Contra istam euidentiam disputabant homines. Quid enim aliud facerent homines qui ea quæ sunt hominū sapiunt, quàm sic disputare de deo cōtra deum? Ille enim deus est, isti homines sunt. Sed deus nouit cogitationes hominum quoniam vanæ sunt. In homine carnali tota regula intelligendi est consuetudo cernendi. Quod solēt videre credunt,quod non solent non credunt. Præter consuetudinem facit deus miracula,quia deus est: Maiora quidem miracula sunt tot quotidie homines nasci qui non erant, quàm paucos resurrexisse qui erant: & tamē ista miracula nō consideratione comprehēsa sunt, sed E assiduitate viluerunt. Resurrexit Christus, absoluta est Math. 27. res. Corpus erat,caro erat,pependit in cruce, emisit animam,posita est caro in sepulchro. Exhibuit illā viuam, qui viuebat in illa: Quare miramur? Quare non credimus? Deus est qui fecit. Cōsidera authorem,& tolle dubitationem. Quærunt ergo homines, vtrum corruptio ista corporis quā sentiunt in carne sua, futura sit in resurrectione mortuorū? Dicimus non futuram. Respondent nobis,Si corruptio non erit, quare mādu cabitur? Aut si non manducabitur, quare post resurrectionem dominus mādu cauit? Modo Euangelium cum legeretur audiuimus,quia cum exhiberet se viuum oculis ma nibusq; discipulorum suorum, parum illi visum est ad demonstrandam euidentiam corporalem:sed addidit, Habetis hic aliquid quod manducetur? Et obtulerūt ei Luca. 24. partem piscis assi & fauum mellis,manducauit & reliquias dedit eis. Dicitur enī nobis,Si corruptio corporis nō resurget, quare manducauit dominus Christus? Legistis quia manducauit, nunquid legistis, quia esuriuit? Quòd manducauit Iesus, potestatis fuit, nō egestatis. Si desideraret manducare,egeret. Rursus si manducare nō posset,minus valeret. Nunquid & angeli quan- Gene. 18. do suscepti sunt hospitio à patribus nostris non mādu F cauerunt, & tamen corruptibiles non fuerunt? Rursus Thobia. 12. dicunt, Resurgent vicia quę erant in corpore humano cum quibus moritur homo? Respondemus, Non resurgent vicia. Et dicitur nobis: Quare ergo dominus cum suorum vulnerum cicatricibus resurrexit? Quid adhuc dicimus, nisi quia & hoc potestatis fuit non necessitatis. Sic resurgere voluit,sic voluit quibusdam dubitātibus exhibere in illa carne cicatrices vulneris, vt sanaret vulnus incredulitatis. Adhuc disputant & quærunt à nobis: Paruuli qui moriūtur, paruuli resurrecturi sūt, an ætas erit plena reuiuiscentium, quorum erat parua morientium? Hoc quidem in scripturis definitum non inuenimus. Incorruptibilia corpora & immortalia resurrectura promissa sunt. Sed si parua ætas redditur, si statura pusilla reuocatur, nūquid & propterea infirmitas reuocatur? Si parui erūt,nūquid iacebunt & ambulare nō poterunt? Credibilius tamen accipitur & probabilius & rationabilius,plenas ætates resurrecturas,vt reddatur munere,quod accessurum erat tempore. Nec enim et edituri sumus senectam resurrecturā anhelant

G & curiam. Postremo corruptionem tolle, & quod vis adde. Sed, inquis, Quo modo erit terrenum corpus in cœlo? Philosophi enim gētium illi valde magni, quorum vobis iam vel insanas certe vel humanas sententias intimaui, quæsierunt quippe ista nō spiritu dei sed coniectura cordis humani: hinc maxime faciunt quæstionem, tractant subtiliter de mometis ponderum & ordine elementorum: & dicunt quod etiam videmus mundum sic esse dispositum, vt ima sit terra tanquā in fundo eius, secūda aqua superfundatur terræ, tertius aër veniat, quartus æther cuncta cooperiat. Illud elementum supernum quod æthera appellant, igne dicūt esse liquiduin & purum, inde sydera esse formata, ibi nihil esse posse terrenum, quoniam ordo ponderum nō admittit. Si dicamus eis nostra corpora in terra esse noua victura & in cœlo non futura audaciter & temere immo infideliter dicimus. Credere enim debemus talia corpora nos habituros, vt vbi velimus quādo voluerimus ibi simus. Nam si respōdemus, ad absoluēdam de ordine ponderū quæstionē, in terra nos esse victuros, de ipso corpore domini nobis est quæstio cū quo ascē-
H dit in cœlum. Audistis quod de Euāgelio modo recens sonuit in auribus nostris, quia eleuatis manib⁹ suis be-
Marci. 16. nedixit eis, & factum est vt benediceret eis, recessit ab eis, & ferebatur in cœlum Christus dominus. Qui ferebatur in cœlū? Dominus Christus. Qui dominus Christus? Quid enim, separaturus es hominē à deo, & facturus es aliam personam dei, aliam hominis, vt iam non sit trinitas sed quaternitas? Quo modo tu homo anima es & corp⁹, & sicut anima & corp⁹ vnus est homo, ita deus & homo vnus est Christ⁹. Sed verbū nō recessit à patre, & ad nos venit, & patrē nō deseruit, & in vtero carnē accepit & mundū rexit. Quid ergo leuatū est in cœlū, nisi quod sumptum est de terra? Id est caro
Lucæ. 24. illa, corpus illud: de quo loquens ad discipulos ait, Palpate & videte, quia spiritus ossa & carnem non habet, sicut me videtis habere. Credamus hoc fratres, & si argumenta philosophorū difficilè soluimus, illud quod demonstratum est in domino sine difficultate fidei teneamus. Illi garriant, nos credamus. Sed nō potest, inquiunt, esse terrenum corpus in cœlo. Quid si hoc velit deus? Responde contra deum, & dic, non potest deus.
I Nonne & tu quicūq; paganus, dicis omnipotentē deū?
De Ciuitate Nonne in libro Platonis quod hesterno die declaraui:
dei lib. 22. legitur dixisse deus nō factus diis à se factis, Quoniam
cap. 26. estis orti, immortales quidem esse & indissolubiles nō potestis: non tamen dissoluemini, neq; vlla vos mortis fata perimerent, nec erunt valentiora q̄ consilium meū, quod maius est vinculū ad perpetuitatem vestrā quàm illa quibus estis colligati? Totum ad voluntatem suam redegit deus, qui potest & quod impossibile est. Nam quid est aliud, non potestis esse immortales, sed vt non moriamini ego facio, nisi & quod fieri non potest ego facio? Volo tamē aliquid etiā de diuersitate disputare. Rogo dic mihi, Terra terra est, Aqua aqua est, Aër aër est, Æther est cœlum, Et ignis ille liquidus cœlum est. Quatuor nempe ista grandia quasi construxerūt & ædificauerunt mundū: hoc est, ex his quatuor ędificatus est mūdus. Quod in imo fit, terra est. Quod desuper, aqua. Quod super aquā, aër est, Quod super aërem, cœlū est, æther est. Corpora solida quę tenentur atq; tractantur, non humida dico quę labūtur & fluunt, corpora dico, tractabilia, vnde sunt? Terræ deputanda sunt, an aquæ, an aëri, anætheri? Responsurus es, Terrę. Terrenū ergo corpus est lignū? Planè terrenum. In terra nascitur, in terra alitur, in terra crescit. Tractabile est non fluxibile. K
Redi mecum ad illum ordinē ponderum. Terra est in fundamento. Ordinem sequere. Quid super terram? Aquæ. Quare lignum natat super aquam? Terrenum est corpus. Si reuoces ad illū ordinem ponderū, sub aqua esse debuit non supra. Inuenimus inter terram & lignū aquam mediam, super terrā aquam, & super aquam iterum terrā, quando quidem lignum terra est. Perdidisti illum ordinē, tene fidem. Ergo terrena corpora inuēta sunt super elementum quod secundum est in ordine elementorū, quando natant ligna neq; merguntur. Attēde aliud quod plus mireris. Corpora ipsa grauissima & tamen terrena mox vt dimissa fuerint super aquam, continuo demergūtur, & ad ima profunda perueniūt, sicut est ferrū, postremo sicut est plumbum. Quid enim plūbo grauius? Accedit tamē manus artificis ad plumbum, facit inde aliquod vas concauum, & natat plumbum super aquā. Ergo ne non deus dabit corpori meo, quod dat artifex plumbo? Deinde aquam ipsam vbi ponitis? Redite ad ordinem elementorum. Certe respondebitis, quòd aqua sit super terrā. Quare ergo antequā in terra currant, pendent in nubibus flumina? Reuoca L
nunc considerationem tuam & cogitationē ad ea quæ dicturus sum, si domino adiuuante explicare potuero. Quid facilius mouetur, quid velocius agitatur, grauius corpus an leuius? Quis non respondeat, leuius? Leuiora enim corpora facilius mouentur, velocius aguntur, grauiora difficilius atq; tardius. Certe regulam fixisti, certe cōsiderasti, & circumspectis omnibus respondisti, quia facilius mouentur, & aguntur velocius corpora leuiora quàm grauiora. Ita est, dicis. Responde ergo mihi: Quare leuissima aranea tarde se mouet, & grauis equus velociter currit? De ipsis hominibus loquar, maius corpus hominis graui⁹ est, breuius corpus quod minus habet ponderis leuius est. Ita vero est, si alius portet. Si autem ipse homo corpus suum portat, validius currit, macer languore vix ambulat. Appende macrum & robustum hominē, illum languore vix paucas libellas appēdentem, illum salubritate corporis multa pondera in carne sua gerentem. Tenta tu ambos tollere, grauis est validus, leuis est macilentus. Recedat portator, appareat ambulator, ipsos dimitte sibi, ferant corpora sua, videu validum robustumq; currentem. Si hoc valet sa- M
nitas, immortalitas quid valebit? Dabit ergo deus miram facilitatem, miram leuitatem. Non sine causa illa corpora spiritalia nuncupata sunt, non ideo dicta sunt spiritalia quia erunt spiritus nō corpora. Nam ista quæ modo habemus dicuntur animalia corpora, & tamen animæ non sunt sed corpora: sic illa spiritalia dicūtur, sed nō sunt spiritus, nisi quia ad nutū spiritus seruient. Nihil tibi contradicit ex te, nihil in te rebellat aduersus te: non ibi erit quod Apostolus gemit, Caro concu- *Gala. 5.*
piscit aduersus spiritum, spiritus aduersus carnem: non ibi erit, Video aliam legē in membris meis repugnan- *Roma. 7.*
tem legi mentis meæ. Hæc bella ibi non erunt, pax ibi erit, pax perfecta ibi erit. Vbi volueris, eris, sed à deo nō recedes. Vbi volueris, eris: sed quocunque ieris, deum tuum habebis. De quo beatus eris, semper cum illo eris. Nemo ergo fallat, nemo argumentetur, nemo sua suspicione deliret: Quid nobis promisit deus? Venturū esse certissimè teneamus. Quando videbatur Christus fratres mei, quando spiritus putabatur, vt se corpus esse persuaderet, nō solum præbebat oculis videndum, sed etiam manibus contrectandum. Quibus ad exhibendam fidei veritatē in corpore dignatus est etiam non necessitate

A necessitate sed potestate cibum sumere. Tamen adhuc illis præ gaudio trepidantibus, firmamentũ cordis adhibuit de sanctis scripturis: & ait illis, Hæc sunt verba quæ locutus sum ad vos cum adhuc essem vobiscum, quoniam necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi & prophetis & psalmis de me. Tũc aperuit illis sensum: sicut Euangelium loquitur quod modo lectum est, vt intelligerẽt scripturas: & dixit eis, Quia sic scriptum est, & sic oportebat Christum pati & resurgere à mortuis tertia die, & prædicare in nomine eius pœnitentiam in remissionẽ peccatorum per omnes gentes incipientibus ab Hierosolymis. Illud non vidimus, sed hoc videmus. Quando ista promittebantur, nondum videbantur. Apostoli Christum præsentem videbant, sed toto orbe terrarum diffusam Ecclesiam non videbant. Videbant caput, & de corpore credebant: habemus vices nostras, habemus gratiam dispensationis & distributionis nostræ ad credendum certissimis documentis, tempora nobis in vna fide sunt distributa. Illi videbant caput & credebant de corpore, nos videmus corpus, credamus de capite. *Luca.24.*

B *Feria quarta Paschæ, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannẽ, Manifestauit se iterum Iesus ad mare Tyberiadis &c.*

Sermo I.

Sermo CXLVIII.

ET hodie lectio recitata est de his quæ facta sunt post resurrectionem domini, secundum Euangelistam Ioannẽ. Audiuit nobiscum charitas vestra dominũ Iesum Christum ad mare Tyberiadis ostendisse se discipulis suis: & qui eos iam fecerat piscatores hominũ, inuenit eos adhuc piscatores piscium. Per totam noctem nihil ceperunt, viso autẽ domino & eo iubẽte, retia mittentes ceperunt quantũ numerum audistis. Nunquã hoc dominus iuberet, nisi aliquid significare vellet, quod nobis nosse expediret. Quid ergo pro magno potuit ad Iesum Christum pertinere, si pisces caperẽtur, aut si nõ caperentur? Sed illa piscatio, significatio nostra erat. Recolam^9 ergo vobiscum duas istas piscationes discipulorum factas esse iubente domino Iesu Christo, vnam ante passionẽ, alteram post resurrectionẽ. In his ergo duabus piscationibus tota figuratur Ecclesia, & qualis modo, & qualis erit in resurrectione mortuorũ. Modo habet enim sine numero multos bonos & malos, post resurrectionẽ autem habebit certo numero solos bonos. Recordamini ergo primã piscationẽ, vbi videamus Ecclesiam qualis est, isto tẽpore. Dominus Iesus inuenit discipulos suos piscantes, quãdo primũ eos vocauit vt sequerentur eũ. Tunc tota nocte nihil ceperunt: Eo autẽ viso audierũt ab illo, mittite retia. Domine, inquiunt, per totam noctem nihil cepimus, sed ecce in verbo tuo mittimus. Miserũt, iubente omnipotẽte. Quid potuit aliud fieri, nisi quod ille voluisset? Sed tamen eodẽ ipso facto, aliquid nobis vt dixi quod nosse expediat significare dignatus est. Missa sunt retia. Adhuc dominus nõdũ erat passus, nondum resurrexerat, missa sunt retia, & ceperunt tantum piscium vt duo nauigia implerentur, & ipsa retia eadem piscium multitudine scinderẽtur. Tunc illis dixit, Venite & faciam vos piscatores hominum. Acceperunt ab illo retia verbi dei, miserunt in mundum tanquam in mare profundum, ceperunt quantam multitudinem Christianorum cernimus & miramur. Duo autem illa nauigia, duos populos significabant, Iudæorum & gentium, synagogæ & Ecclesiæ, circumcisionis & præputij. Illorum enim duorũ nauigiorum tanquã *Ioan.21.* C *Luca.5.* *Marci.1.* *Luca.5.*

duorum parietum de diuerso venientium, lapis angularis est Christus. Sed quid audiuimus? Ibi premebatur nauigia præ multitudine, sic fit modo, multi Christiani qui male viuunt Ecclesiam premunt. Parum est quia premunt, & retia dirumpunt. Nam si non essent retia scissa, schismata non essent commissa. Transeamus ergo ab ista piscatione, quam toleramus, & ad illam veniamus. Ardenter optamus, & fideliter exoptamus. Ecce dominus mortuus est, sed resurrexit, apparuit ad mare discipulis suis, iubet eos retia mittere. Non quomodocunque intendite. Nam in prima piscatione nõ illis dixit, Mittite retia in dexteram aut sinistram. Ne soli mali vel soli boni significarentur si diceret, in dexteram, ideo non dixit, vel in sinistram, quia permixti erant capiendi boni cum malis. Iam modo post resurrectionem qualis erit Ecclesia audite, discernite, gaudete, sperate, comprehendite. Mittite, inquit, retia in dexteram partem. Iam dexteri capiuntur, nulli mali timeantur. Scitis enim qui dixit se separaturum esse oues à dexteris, dictũrũ: Accipite regnum: Ecce vnde mittit retia: In dexteram partem miserũt, ceperunt, certus est numerus, nemo est ibi super numerum. Modo autem quanti super numerũ accedunt ad altare, qui in populo dei videntur, & in libro vitæ nõ scribũtur. Ibi ergo certus numerus est. De quibus piscib^9 & vos esse affectate, non audiendo tantum & laudando, sed intelligẽdo & bene viuẽdo. Mittũtur ergo retia, capiuntur pisces magni. Quis est enim ibi tunc paruus, quãdo erunt æquales angelis dei? Capiuntur ergo pisces magni, centum quinquaginta & tres. Dicet mihi aliquis, Et tot erũt sancti? Absit à nobis, vt tantam paucitatem esse sanctorum & in illo regno futurorum etiã de sola ista Ecclesia suspicemur. Certus numerus erit, sed milia miliũ erunt de populo Israëlitico. Ioãnes sanctus in Apocalypsi de solo populo Israël duodecies duodena milia dicit futuros, qui se cũ mulieribus non coinquinauerũt, virgines enim permanserũt. At vero de cæteris gentibus venire dicit cum stolis albis tanta milia hominũ, quæ numerare nemo potest. Aliquod ergo signũ vult iste numerus, & anniuersaria solemnitate sermonis huius cõmemorare vobis debeo, quod omni anno soletis audire. Centum quinquaginta & tres pisces, numerus est significans milia miliũ sanctorum atq; fidelium. Quare ergo isto numero tot milia quæ futura sũt in regno cœlorum, domin^9 significare dignatus est? Audite quare. Scitis legẽ datã esse per Moysem populo dei, & in ipsa lege præcipuum cõmemorari decalogum, id est, decẽ præcepta legis. Quorum est vnum præceptũ de colẽdo vno deo, secundũ præceptum de obseruatione sabbati, quod Christiani spiritaliter obseruant, Iudæi carnaliter violãt. Ista tria præcepta ad deũ pertinẽt, reliqua septem ad homines, propter illa duo principalia, Diliges dominum deum tuũ in toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mẽte tua, & diliges proximum tuum tanquã teipsum. In his duobus mandatis, tota lex pendet & pphetæ. Quia ergo duo sunt ista præcepta in illo decalogo, tria pertinẽt ad dilectionẽ dei, & septem ad dilectionem proximi. Quæ sunt septem pertinentia ad hominem? Honora patrem tuum & matrem, non mœchaberis, nõ occides, nõ furaberis, non falsum testimonium dixeris, non concupisces vxorem proximi tui, nõ cõcupisces rem proximi tui. Hæc decem præcepta nemo implet virib^9 suis, nisi adiuuetur gratia dei. Si ergo legẽ nemo implet viribus suis, nisi deus adiuuet spiritu suo, iam recolite quemadmodũ spiritus sanctus septenario *Ioan.21.* *Ibidem.* E *Matth.25.* *Ioan.21.* *Apoca.14.* F *Exod.20.* *Matth.22.* *Præcepta nullus omnino implet nisi ad iuuet gratia dei.*

Tomus decimus. C iij

G tenario numero cõmendatur ficuti fanctus Propheta
Esaia.11. dicit,implendum hominem fpiritu dei fapiẽtiæ & intellectus,confilij & fortitudinis, fciẽtiæ & pietatis, fpiritu timoris dei.Iftæ feptem operationes commendãt feptenario numero fpiritum fanctum, qui quafi defcendens ad nos incipit à fapientia,finit ad timorem: Nos autẽ afcendentes incipimus à timore, perficimur in fa-
Eccli.1. pientia:Initium enim fapientiæ timor domini. Si ergo fpiritu opus eft vt lex pofsit impleri,accedãt feptem ad decem,fit numerus decem & feptẽ. Si cõputes ab vno vfque ad decem & feptem,fiunt centum quinquaginta & tres.Non opus eft omnia annumerare,apud vos numerate,fic cõputate,vnũ & duo & tria & quatuor funt decem.Quo modo decem funt vnum & duo & tria & quatuor, fic adde cæteros numeros vfque ad decem & feptem,& inuenis numerum facratum fidelium atque fanctorum in cœleftibus cum domino futurorum.

Eodem die, Sermo II.

Sermo CXLIX. Odie terminatum eft de his quæ narrat Ioannes,quo modo apparuerit domin⁹ poft refurrectionem difcipulis fuis. Compellauit ergo Apoftolum Petrum illũ præfumptorẽ & ne-
H gatorem,cũ loqueretur iam viuus morte deuicta,& di-
Ioan.21. cebat,Simõ Ioãnis. Sic enim appellabatur Petr⁹, Amas me. Refpondebat ille quod erat in corde ipfius. Si Petrus refpõdebat quod in corde habebat, dominus quare quærebat qui corda videbat? Denique ipfe etiam Petrus mirabatur,& cum quodã tædio audiebat quærentem quem nouerat omnia fcientem. Semel dictum eft, Amas me. Refponfum eft, Diligo te, tu fcis. Et iterum, Amas me? Domine tu omnia nofti,tu fcis, quia diligo te. Et tertiò, Amas me: Contriftatus eft Petrus. Quid contriftaris Petre? Quia refpondes amorem, oblitus tuum timorem. Sine interroget, interroget te domin⁹, medic⁹ eft qui te interrogat, ad fanitatẽ pertinet quod interrogat. Noli tædio affici. Expecta, impletur numerus dilectionis vt deleat numerum negationis, vbique tamen idem in ipfo ternario numero interrogationis fuæ dominus Iefus refpondenti amorem commendat agnos fuos,& dicit,Pafce oues meas:tanquam diceret, Quid retribues,quia diligis me, dilectionem oftẽde in ouibus? Quid mihi præftas,quia diligis me,quãdo ego
I tibi præftiui vt me diligeres? Si dilectionem tuam erga me habes,vbi oftẽdas habes vbi exerceas, pafce agnos meos. Quatenus autem effent pafcẽdæ agni dominici oues,tanto precio comparatę,quanta effent dilectione pafcendæ,in confequentibus demonftrauit. Poftquam enim Petrus impleto legitimo numero trinæ refpõfionis,profeffus eft fe effe domini dilectorem, cõmendatis fibi ouibus eius,audit de fua futura pafsione. Hic demonftrauit dominus fic diligẽdas oues fuas ab eis quibus eas cõmendat,vt parati fint mori pro eis. Sic idem
1.Ioan.3. Ioannes in epiftolã fua ait, Sicut pro nobis Chriftus animam fuam pofuit,fic & nos debemus pro fratribus animas ponere. Refpõderat ergo domino Petrus per fuperbam quandam præfumptionem,quando ei dixerat,
Ioan.13. Animam meam pro te ponam. Nondũ vires acceperat quibus impleret promiffum. Modo iã vt pofsit hoc implere, charitate impletur. Ideo dicitur, Amas me. Et refpondet, Amo,quia hoc non implet nifi charitas. Quid eft ergo Petre? Quando negafti quid timuifti? Totum quod timuifti,hoc erat mori. Viuus tecũ loquitur quem mortuum vidifti, noli iam timere mortem, in illo vita eft quã timebas. Pependit in cruce,confixus eft clauis,fpiritum reddidit, lancea percuffus eft, in fe-

pulchro pofit⁹. Hoc timuifti quãdo negafti,ne hoc patereris timuifti,mortem timẽdo vitam negafti. Modo K
intellige: quando timuifti mori tunc mortuus es. Mortuus eft enim negãdo,fed furrexit plorando. Quid deinde ait illi? Sequere me,fciens eius maturitatẽ. Si enim Ioan.21.
meminiftis, immo meminerunt qui legerant, dixit Petrus: Sequar te quocunque ieris. Et dominus ad illum, Nõ potes me fequi modo, fequeris autẽ poftea. Modo, Ioan.13.
inquit,nõ potes,pmittis,fed ego video vires tuas. Ego venam cordis infpicio, & quod verũ eft ægroto renũcio:Non potes me modo fequi: fequeris autem poftea. Sed ifta renunciatio nõ eft defperatio. Adiunxit & ait, fequeris autẽ poftea,Eris fanus & fequeris me. Iam quia vidit quid agatur in corde ipfius, & vidit quòd donũ dederit dilectionis animæ ipfius, dicit ei, Sequere me. Ego certe dixeram, Nõ potes modo, ego modo dico, Ioan.21.
fequere me. Refpexit Petrus ad difcipulũ quem diligebat Iefus: id eft, ad ipfum Ioannẽ qui Euangelium hoc fcripfit:& ait domino,Domine ifte quid? Scio quia diligis eũ,quo modo ego fequor & ipfe non fequitur? Ait dominus:Sic eum volo manere donec veniã,tu me fequere. Ipfe vero Euangelifta,ipfe qui fcribit de quo di- L
ctum eft hoc:Sic eum volo manere donec veniã: fecu- Ibidem.
tus adiunxit verba fua in Euãgelio & ait, natam fuiffe famam inter fratres propter hoc verbũ,quia difcipulus ille nõ effet moriturus. Et vt tolleret iftam opinionem adiunxit:Non autẽ dixit eum non effe moriturum, fed tantũ dixit:Sic eum volo manere donec veniã, tu me fequere. Hanc ergo opinionem qua putabatur Ioannes nõ effe moriturus,abftulit ipfe Ioannes verbis fuis confequẽtibus,ne hoc credatur:& ait, Nõ hoc dixit dominus,fed hoc dixit. Quare autẽ hoc dixerit, Ioannes nõ exponit, fed nobis reliquit, propter quod pulfamus fi forte aperiatur nobis: Quantũ mihi domin⁹ donare dignatur,quantum mihi videtur, videtur autẽ & melius melioribus,fic puto iftam folui quæftionẽ duobus modis:aut de pafsione Petri dixit domin⁹ quod dixit, aut de Euangelio Ioannis quod eft de pafsione: vt hoc,fequere me, fit patere pro me,patere quod ego. Crucifix⁹ eft enĩ Chriftus, crucifixus eft & Petr⁹. Expertus eft clauos,expertus eft cruciatus. Ioannes autem nihil eorum expertus eft: hoc eft,Sic eũ volo manere, fine vulnere, M
fine cruciatu,dormiat & expectet me,tu me fequere. Patet quod ego,fanguinẽ fudi pro te,funde pro me. Vno ergo ifto modo exponi poteft quod dictum eft: Sic eũ volo manere donec veniã,tu me fequere. Nolo vt ipfe patiatur,tu patere. Secundũ autẽ Euangelium Ioannis, hoc modo videtur intelligi:quod Petr⁹ fcripfit de domino,fcripferunt & alij,fed fcripta eorum magis circa humanitatẽ domini vidẽtur occupata. Dominus enim Chrift⁹ & deus eft & homo. Quid eft homo? Anima & caro. Quid autẽ Chriftus eft? Verbũ,anima & caro. Sed qualis anima? Nam & pecora habent animas. Verbum, rationalis anima & caro,hoc totũ Chrift⁹. Sed de diuinitate in literis Petri nõ aliud:In Euangelio autem Ioannis multũ nemini. In principio erat verbum, ipfe di- Ioan.1.
xit. Tranfcendit nubes,& tranfcẽdit fydera,tranfcẽdit & angelos,tranfcẽdit omnem creaturam, peruenit ad verbũ per quod facta funt omnia. In principio erat verbum,& verbũ erat apud deum, & deus erat verbũ: hoc erat in pricipio apud deũ,omnia per ipfum facta funt. Quis videt,quis cogitat, quis digne fufcipiat, quis digne pronũciet? Tunc hunc qui bene intelligit quando Chriftus venerit:Sic eũ volo manere donec veniã. Expofui ficut potui,poteft ipfe melius in cordibus veftris.

A *Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem: Manifestauit se iterum Iesus ad mare Tyberiadis &c. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem.*

Feria quinta Paschæ: Sermo I.

Sermo CL. Exod.12. Agnus ille legalis cui' immolatione antiquus Hebræorũ populus Aegyptiæ seruitutis iugũ abiecit, quo modo multimodis sacramentis veriorē sanctæ Ecclesię hostiam in figura sui contineat, tunc potissimũ ipsa rerum veritate probatũ 1.Corin.5. est, quando pascha nostrũ immolatus est Christus, qui Esaiæ.53. sicut ouis ad occisionem ductus est, & sicut agnus corã tondēte se sine voce, sic nō aperuit os suũ. Iste est agnus qui in altari crucis hostia viua deo patri pro nobis in odorem suauitatis oblatus transitum nobis de regione vmbræ mortis ad terrã repromissionis patefecit. Iste est, inquam, qui simul victima & sacerdos, omnem veteris sacerdotij & sacrificij vmbram clara luce reuelando, figuris & ænigmatibus finem imposuit: nouo autē Matth.9. Ecclesiæ populo nouum sacerdotium & nouum sacrificium initiauit, vt videlicet nouum vinũ in vtres nouos mitteretur. Quod si granum frumenti cadens in Ioan.12. B terram & mortuũ tam mirabiliter omnia innouauit, multo magis in seipso rediuiuum cum fructu multiplicato resurgens cuncta fœcundauit, & non solũ spiritalibus rationabilis terræ incrementis, sed & ipsis quoq; terrenis seminibus hoc tēpore ampliorem prouentum dedit. Vnde modo in germina erumpentis terræ tota hilarior facies, vario suorum fructuum ornatu omnem hactenus quasi mortuã rerum naturam resurgenti suo domino corēsuscitat: vbi arborum & herbarum grata venustas, diuerso quidem germinũ munere, paritamē gestu lætitiæ, singulari huic solēnitati festiua occurrit. De cœli autem nūc vsq; quodam modo tristi, tandem vero læta facie quid dicam, quæ aliquandiu iam densa caligine nubium adoperta aëris huius spacium omne Psal.84. turbauit? Et ecce repente quasi iustitia de cœlo in terrã prospiciente mira serenitas mũdo arridet, & in vnam lætitiam cœli & terræ vota concurrũt vt deum & hominem Christum cõmuni exultatione excipiant, qui communem vtrisq; pacem afferre venerat, & medium parietē maceriæ soluēs, fecit vtraq; vnum. Hioc astrorum omnium fomes, splendor ille solaris suã frontem admodum rugatam iam iamq; expurgat: & quasi rex C cõspicuus in diademate capitis sui, in die desponsationis suæ, & in die lætitiæ cordis sui cæteris stellis velut comitibus suis largiora luminis sui dona impendit. Luna enim ab ipso ortus sui die semper in quodã sui dispendio posita, ad paschalia gaudia pleno se lumine parat. Et vt cũcta breuiter perstringam, sicut omne quod in rebus subsistit diuina dispēsatione hominis imperio seruit, sic de salute humana omnibus vna exultatio incumbit. Cum igitur pro homine omnis creatura tantis indiciis sua gaudia mõstret, consequēs est vt ab hominibus ipsis testimonia tali lætitię nõ desint. Præfigurata est in protoplasto Adam Christi resurrectio, quia sicut Gene.2. ille post soporem surgens, Euam de latere suo fabricatam agnouit, ita Christus à morte resurgens ex vulnere lateris sui ædificauit Ecclesiam. Noë quoq; vir agricola cum plãtasset vineam, & inebriatus vino obdormisset, & discoopertus iaceret in tabernaculo suo, expergefa-Gene.9. ctus à somno filio suo verecundiã suã non celanti maledictũ perpetuæ seruitutis imponens, Christum significauit: qui vineam suam fecit Ecclesiam, cuius amore poculo passionis inebriatus, & assumptæ carnis tegmi-

Tomus decimus.

ne nudatus à mortuis resurrexit, sicut ipse ait in Canti- D cis, Expoliaui me tunica mea, quo modo induar illa? Io Cant.5. nas vero qualiter & ipse in se domini mortem & resurrectionem expresserit, Euãgelicus sermo aperte declarat. Quia igitur fratres omnis creatura quodam charitatis officio nostræ saluti cõgaudet, nostrum est ex hoc nobis in vsum viuendi aliquid trahere: ne communis nobis in lætitia ius suum in nobis amittat, quos causæ totius summa in capite spectat. Et primum quidem velut oues pascuæ domini, in ara cordis igne charitatis Roma.12. assati, nosmetipsos offeramus hostiam viuentem, sanctam, deo placentem: & azymis continentiæ, mortificata iam habentes membra nostra quæ sunt super ter- Colos.3. ram, id est, fornicationē, immundiciam, & cætera vitiorum ergastula declinem', & in statione virtutũ sedem nobis aptemus: mortuis quoq; operibus abrenunciantes, fructum optimum vt terra bona afferamus, exemploq; bonæ arboris in omni bonitate & iustitia fructificemus. Ne vero & claritas solis nostræ desit cõuersationi, Luceat lux nostra coram hominibus, vt videãt Matth.5. opera nostra bona, & glorificent patrem nostrum qui in cœlis est. Si igitur ita agentes vltimus nos dies inuenerit, erit nobis quandoq; in præmio ipsa quoq; corpo E rum resurrectio, vbi cum Christus apparuerit vita no- Colos.3. stra, tunc & nos apparebimus cũ ipso in gloria, qui viuit & regnat deus per omnia secula seculorum, Amen.

Eodem die, Sermo II.

Ic se habet fratres charissimi: Sic se habet mi- Sermo CLI. seria nostræ conditionis & dei miseratio, vt tempus mœstitiæ, tempus lætitiæ præcedat: id est, vt prius sit tēpus mœstitiæ, posterius tēpus lætitiæ. Prius sit tēpus laboris, posterius quietis, prius sit tēpus calamitatis, posterius fœlicitatis. Sic se habet miseria nostræ cõditionis vt dixim' & diuina miseratio. Tēpus enim mœstitiæ, laboris, miseriæ, peccata nostra nobis repererunt. Tempus vero lætitiæ, quietis, fœlicitatis, nõ venit de meritis nostris, sed de gratia saluatoris. Aliud meremur, aliud speram'. Meremur mala, speram' bona. Hoc facit misericordia ei' qui creauit nos. Sed tēpore miseriæ nostræ & sicut scriptura loquitur, diebus natiuitatis nostræ nosse debemus vnde debeat esse ipsa tristicia. Tristicia eni sic est, quo modo stercus. Tristicia Stercus non loco suo positum immũdicia est. Stercus quare vt non loco suo positum, immundam facit domum: loco stercus. suo positũ, fertilem facit agrum. Videte stercoris locũ F ab agricola prouisum. Ait Apostolus, Et quis est qui me 2.Corin.2. lætificet, nisi qui cõtristatur ex me? Et alio loco, Tristi- 2.Corin.7. cia, inquit, secundum deũ pœnitentiam in salutem impœnitendam operatur. Qui secundum deum tristis est, in pœnitentiam tristis est de peccatis suis. Tristicia de iniquitate propriam iustitiã parturit. Prius tibi displiceat quod es, vt possis esse quod non es. Quæ secundũ deum est, inquit, tristicia, pœnitentiã in salutem impœnitendam operatur. Pœnitentiam, inquit, in salutem. Qualem salutem? Impœnitendã. Quid est impœnitendam? Cuius te omnino pœnitere nõ possit. Habuimus enim vitã cuius nos debuimus pœnitere, habuimus vitam pœnitendã, sed non possumus peruenire ad vitam impœnitendam nisi per malæ vitæ pœnitentiam. Nunquid fratres vt dicere cœperã in massa tritici purgata inuenies stercus? Tamē ad illum nitorem, ad illam speciē & pulchritudinē per stercus peruenitur, reipublicæ fœditas via fuit. Merito etiam dominus dicit in Euangelio de quadã arbore infructuosa, Iam ecce triennium Lucæ.13. est quòd venio ad eam, & fructum in ea non innenio,

G præcidam illam, ne mihi agrum impediat. Intercedit colonus: Intercedit iam securi imminente infructuosis radicibus, & penè feriēte, intercedit colonus, quo modo intercessit deo Moyses. Intercedit colon⁹ & dicit, Domine dimitte illam & hoc anno: Circūfodio ei & adhibeo cophinum stercoris: si fecerit fructum, bene: si quo minus, præcides eam. Arbor ista genus est humanum. Visitauit istam arborem dominus tempore Patriarcharum, quasi primo anno. Visitauit eam tempore legis & Prophetarum, quasi secūdo anno. Ecce in Euangelio tertius annus illuxit. Iam quasi præcidi debuit, sed interpellat misericors misericordē. Qui enim se volebat exhibere misericordem, ipse sibi opposuit intercessorē. Dimittatur, inquit, hoc anno, circumfodiatur ei fossa: lignū est humilitatis, adhibeatur cophinus stercoris, si forte det fructum: immo quia dat fructum, ex parte non dat fructum, veniet dominus eius & diuidet eā. Quid est diuidet? Quia sunt boni & sunt mali. Modo autem in vno cœtu tanquam in vno corpore sunt constituti. Ergo fratres mei vt dixi, Stercoris locus opportunius dat fructum, importunius autem locum facit immundum. Nescio quis tristis est, Inueni nescio

H quem tristem: Stercus video, locum quæro, dic amice vnde tristis es? Perdidi, inquit, pecuniā. Locus immun-
2.Corin.7. dus, fructus nullus, audiat Apostolum, Tristicia mundi mortem operatur. Non solum fructus nullus, sed magna pernicies. Sic & de cæteris rebus ad gaudia secularia pertinētibus, quas res longum est enumerare. Video alium tristantem, gementē, flentem: Multum stercoris video, & ibi locū quæro. Et cum viderem tristem, flentem, inspexi & orantem. Orans nescio quid mihi bonę significationis ingessit. Sed adhuc locum quæro. Quid enim si iste orans, gemens, magno fletu mortem roget inimicis suis? Etiam sic iam plorat, iam rogat, iam orat, locus immundus, fructus nullus. Plus est quod inuenimus in scripturis: Rogat vt moriatur inimicus ipsius,
Psal.108. incidit in maledictionē Iudæ. Oratio eius fiat in peccatum. Inspexi alium rursus gementē, flentem, orantem, stercus agnosco, locum quęro. Intendi autem orationi
Psal.40. eius, & audito dicētē, Ego dixi domine miserere mei, sana animā meam quia peccaui tibi: Gemit peccatum: Agnosco agrū, expecto fructum: Deo gratias. Bono loco est stercus, non ibi vacat, fructum parturit. Hoc est vere tempus fructuosæ mœsticiæ, vt conditionē mor-

I talitatis nostræ, abundantiā tentationum, surreptionem peccatorū, aduersitates cupiditatum, rixas concupiscētiarum contra bonas cogitationes semper tumultuantium doleamus, hinc tristes sumus. Hoc tempus miseriæ nostræ & gemitus nostri, quadraginta dies illi significāt ante pascha. Lęticia vero quę posterior erit, quietis, fœlicitatis, vitæ æternæ, regni sine fine, quod nondum est, his diebus quinquaginta quibus diebus deo laudes dicuntur, significatur. Significātur enim nobis tempora, vnum ante resurrectionem domini, alterū post resurrectionem domini. Vnum in quo sumus, alterum in quo nos futuros esse speramus. Tēpus mœroris quod significant dies quadragesimæ, & significamus & habemus. Tempus autem lęticiæ & quietis & regni quod significant dies isti, significamus per halleluia, sed nondum habemus laudes. Sed nūc suspiram⁹ ad halleluia.
Hallelu ia quid? Quid est halleluia? Laudate deum. Sed nondum habemus laudes, in Ecclesia frequentantur laudes dei post resurrectionem, quia nobis erit perpetua laus post re-
Matth.25. surrectionem nostram. Domini passio tempus nostrū significat in quo nunc flemus. Flagella, vincula, contu-

meliæ, sputa, spinea corona, vinum fellitum, in spongia K acetū, insultationes, opprobria, postremo ipsa crux, in ligno membra sacra pendentia, quid nobis significant nisi tempus quod agimus, tēpus mœroris, tempus mortalitatis, tempus tentationis? Ideo fœdum tempus, sed fœditas ista stercoris sit in agro, non in domo. Mœror sit de peccatis non de cupiditatibus fraudatis. Fœdum tempus, sed si bene vtamur, fidele tēpus. Quid fœtidius agro stercorato? Pulchrior fuit ager antequam cophinum stercoris haberet, perductus est ager ad fœditatē vt veniret ad vbertatē fidei. Ergo fœditas huius temporis signum est, sed nobis sit ista fœditas tempus fertilitatis. Videamus ergo cum Propheta quid dicat: Vidimus eum. Qualem? Non habentem speciem neque de- Esaie.53.
corem. Quare? Alium prophetam interroga: Dinume- Psal.21.
rauerunt omnia ossa mea. Dinumerata sunt ossa pendentis. Fœda species, crucifixi species, sed ista fœditas pulchritudinem parturit. Quam pulchritudinem? Resurrectionis: Quia speciosus forma præ filiis hominū. Psal.44.
Laudemus ergo fratres dominū, quia eius fidelia promissa retinemus, nondū accepimus. Parum putatis, quia promissorem tenemus, vt iam debitorem exigamus? Promissor deus debitor factus est bonitate sua, nō pręrogantia nostra. Quid ei debemus, vt eum debitorem L
teneamus? An forte quod audistis in psalmo: Quid re- Psal.115.
tribuam domino. Primo quando dicit, Quid retribuā domino, verba sunt debitoris, non debitum exigentis. Prærogatum est illi, Quid retribuā domino. Quid est, quid retribuam? Rependam. Pro qua re? Pro omnibus quæ retribuit mihi. Quid retribuit mihi? Primo nihil eram & fecit me, perieram quæsiuit me, quærens inuenit me, captiuum redemit me, emptum liberauit me, de seruo fratrem fecit me. Quid retribuam domino? Non habes quid retribuas. Quando ab illo totum expectas, quid habes retribuere? Sed expecta. Nescio quid vult dicere. Cur quærit? Quid retribuam domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Circumspiciens vndiq; quid retribuat, quasi inuenit. Quid inuenit? Calicem salutaris accipiam. Retribuere cogitabas, adhuc accipere quærebas. Vnde rogo? Si adhuc accipere quæris, adhuc debitor eris, quando retributor. Si ergo semper debitor eris, quando retribues? Non inuenis quod retribuas, nisi quod dederis non habebis. Vide quādo dicebas. Quid retribuam, ad illud pertinet quod dixisti: Omnis homo mendax. Qui enim voluerit dicere, quia retribuet ali- M
quid deo, mendax est: (Omnia ab illo speranda sunt, à nobisipsis præter illum nihil nisi forte peccatum,) & mēdacium de suo loquitur. Vere plene de suo abūdat homo, mendacium omnino hic habet & thesaurum mendaciorum, cor suum mentiatur quātum potest nō deficit, fingat quicquid potest, mentiatur quicquid potest. Quare? Quia quod gratis habet, de se habet, non illud emit. Quando venitur ad veritatem, si verax vult esse, non erit de suo. Mendax Petrus de suo. Vbi men- Matth.16.
dax? Pręmisit nobis dominus passionem, & dicit, Absit Psal.115.
à te, non fiat illud. Omnis homo mendax. Vnde mendax? Ipsum dominum audi: Non sapis quę dei sunt, sed quæ sunt hominis. Verax autem Petrus. Quādo? Tu es Christus filius dei viui. Vnde ista veritas homini mendaci? Ecce homo dicit, Tu es Christus filius dei viui. Quis dicit? Petrus. Quid erat Petrus? Homo qui dixit verum. Certe omnis homo mendax. Ecce, ecce lingua eius, ecce lingua de lingua eius. Quo modo omnis homo mendax? Audi, quia omnis homo mendax, quia de suo. Ergo vnde Petrus verax? Audi ipsam veritatem,

Beatus

A Beatus es Simon bar Iona. Vnde beatus? De suo? Absit, quia tibi non reuelauit caro & sanguis, sed pater meus qui in cœlis est. Laudemus ergo dominum fratres charissimi, laudemus deum, dicamus hallelu ia. Significemus istis diebus diem sine fine. Significemus locũ immortalitatis, tempus immortalitatis. Festinemus ad domum æternam. *Psal. 83.* Beati qui habitant in domo tua, in secula seculorum laudabunt te. Lex dicit, scriptura dicit, veritas dicit: Venturi sumus ad domum dei quæ est in cœlis. Ibi non quinquaginta diebus deum laudabimus, sed quemadmodum scriptum est: In secula seculorum. Videbimus, amabimus, laudabimus. Nec quod videbimus deficiet, nec quod amabimus peribit, nec quod laudabimus tacebit. Sempiternũ totum erit, sine fine erit. Laudemus, laudemus, sed non solis vocibus, laudemus & moribus, laudet lingua, laudet vita, sed habeat charitatem infinitam cum vita: per Iesum Christum dominum nostrum, qui &c.

Item eodem die, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundũ Ioannem, Maria stabat ad monumentum &c. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem. *Ioan. 20.*

B *Feria sexta Paschæ: Sermo I.*

Sermo CLII.

NArrationem resurrectionis domini nostri Iesu Christi secundum euangelistam Ioannem hodie lectam scitis, & commendaueram vobis secundũ omnes quatuor Euangelistas istis diebus resurrectionẽ domini recitari. De his ergo quæ audistis illud tãtum solet moueri, quare dixerit dominus Iesus mulieri quærẽti corpus eius, & eum iã viuum agnoscenti, *Ioan. 20.* Noli me tangere, nondum enim ascendi ad patrem meum. Dixi autem vobis & meminisse debetis, non omnia omnes dicere, sed dici ab aliis quæ ab aliis prætermissa sunt: nõ tamen ita vt inter se repugnare credendi essent, sed absit contentio, & assit pietas intelligentis. *Matth. 28.* Nam sicut legitur apud Euangelistam Matthæum, postea quàm resurrexit occurrit duabus mulieribus, in quibus & ista erat: & dixit eis, Auete. Illæ autem accesserunt & tenuerunt pedes eius, & adorauerunt eũ. Et vtique ad patrem nondum ascenderat. Quo modo huic dicitur: Noli me tangere, Nondum enim ascendi ad patrem meum? Sic enim verba ista videntur sonare, quasi tunc eum posset tangere Maria, quando ascendisset in cœlum. Si in terra positum nõ tangit, in cœlo sedentem quis mortalium potest tangere? C Sed ille tactus, fidem significat. Tãgit Christum, qui credidit in Christum. Nam & illa mulier quę fluxum sanguinis patiebatur, *Luca. 8.* apud seipsam ait: Si tetigero fimbriam vestimenti eius salua ero. Fide tetigit, & sanitas subsecuta est quam præsumpsit. Denique vt nos sciamus quid sit vere tãgere, dominus continuo dixit discipulis suis: Quis me tetigit? Et dixerunt discipuli: Turbæ te comprimũt, & dicis quis me tetigit? *Ioan. 20.* Et ille, Tetigit me aliquis. Quasi diceret: Turba premit, fides me tangit. Videtur ergo ista Maria cui dixit dominus, Noli me tangere, nondum enim ascendi ad patrem meum: Ecclesiæ gestare personam, quæ tunc in Christum credidit, cum ascẽdisset ad patrem. Ecce vos interrogo quando credidistis, interrogo Ecclesiam toto orbe terrarum diffusam, cuius persona erat in vna fœmina: & vna voce mihi respondet, Tunc credidi cum Iesus ascendisset ad patrẽ. Quid est tunc credidi, nisi tunc tetigi? Multi carnales Christum tantummodo hominem putauerunt, diuinitatem in illo latentem non intellexerunt: & ideo bene nõ tetigerunt, quia non bene crediderunt. Vis bene tangere? Intellige Christum vbi est patri coæternus, & tetigisti. Si autem hominem putas & nihil amplius putas, tibi nondum ascẽdit ad patrem. D Adhibuit ergo dominus Iesus speciem corporis hominis sensibus, ad confirmandam carnis resurrectionem. Nihil nos docere voluit ostendẽdo se viuum in corpore post resurrectionem suam, *1. Cor. 4.* nisi vt credatur à nobis resurrectio mortuorum, donec veniat dominus & illuminet abscondita tenebrarum. Quid est hoc? Audi quod sequitur: Et manifestabit cogitationes cordis. Cor videre dei est, hominum autem non est, nisi de his quæ manifesta sunt iudicare. Modo ergo cogitationes nostræ nobisipsis singulis quibusque in luce sunt, quia nouimus eas, sed proximis nostris in tenebris sunt, quia non vident eas. Ibi quod nosti te cogitare, & alter sciturus est. Quid times? Modo vis abscõdere, modo times publicare cogitationes tuas. Forte enim aliquid mali aliquãdo cogitas, forte aliquid turpe, forte aliquid vanum. Nihil ibi nisi bonum, nihil ibi nisi honestum, nihil ibi nisi verũ, nihil ibi nisi purum, nihil ibi nisi syncerũ. Quando ibi fueris, quid cogitabis? Quo modo vis videri modo faciem tuam, sic tunc voles videri conscientiam tuam. Nam & ipsa agnitio charissimi, nónne omnium nostrum erit? E Ibi erit inuicẽ agnitio. Sic videbunt omnes & multo excellentius, quo modo hic solent videre Prophetæ. Diuinè videbũt, quando de deo pleni erũt, nec quod offendat erit, nec quod lateat cognitorem. Erunt ergo ibi membra integra, etiam quę hic pudenda, ibi tamen pudenda non erunt. Non ibi erit solicitum integritatis decus, vbi non erit libidinis dedecus. Ecce etiam hic vbi omnium nostrorum operum necessitas mater est, quæ necessitas tunc non erit, tamen inuenimus aliqua quæ deus posuit in corporibus ad nullos vsus, sed ad solum decus. Nulla ibi erit corruptio, nulla deformis prauitas, nulla ærumnosa necessitas, sed interminatę æternitatis pulchra veritas, summa fœlicitas. Sed dicis mihi: Quid acturus sum? Nulla actio tibi videtur stare, videre, amare, laudare? Ecce dies sunt sancti, qui post resurrectionem domini celebrantur, significant futuram vitam post resurrectionem nostram. Sicut enim quadragesimæ dies ante pascha, significauerũt laboriosam vitam in hac ærumna mortali, sic isti dies læti significant futurã vitam vbi erimus sine fine cum domino regnaturi. Vita quę significatur quadragesima ante pascha, modo habetur: F vita quæ significatur quinquaginta diebus post resurrectionem, non habetur sed speratur & sperando amatur. Et in isto amore deus qui promisit ista laudatur, & ipsæ laudes hallelu ia sunt. Quid est enim hallelu ia? Verbum est Hæbræum. Hallelu ia, laudate dominum: Hallelu ia: laudate deum. Canamus & inuicẽ nos excitemus ad laudandum deum, necnon cordibus melius quàm cithara cordis dicimus laudes. Deo canamus hallelu ia, & cum cantauerimus, propter infirmitatem recedimus vt corpora reficiamus. Quare reficimus nisi quia deficimus? Deinde tanta est infirmitas carnis, tanta huius vitę molestia, vt quælibet magna res veniat in fastidio. Quo modo desideramus istos dies ad annum venturos cum modo abierunt, & quanta auiditate ad illos venimus per temporis interuallum? Si diceretur nobis sine cessatione dicite hallelu ia, excusaremus. Quare excusaremus? Quia lassi non possumus, quia & ad ipsum bonum fastidio fatigaremur, vbi nullus est defectus, nulla fastidia. *Psal. 133.* State, laudate qui statis in domo domini, in atriis domus dei nostri. *Psal. 83.* Quid quæris, quid ibi facturus sis? Beati ait qui habitant in domo tua, in secula seculorum laudabunt te.

Eodem

G *Eodem die.* *Sermo II.*

Sermo CLIII. SAcramentum dilectiſsimi dominicæ reſurre-
ctionis diuina voluit prouidentia variis figu-
ris rerum & prophetarum oraculis aliquotiés
præſignari, quatenus per omnes ſeculi laben-
tis ætates omnis ſanctorum ſpes ad illum tenderet ſo-
lum qui eſt expectatio omnium gentium. Vnde illud
quod in ipſo mundi naſcentis exordio mater omnium
Gen.2. viuentium Eua de coſta viri dormientis eſt producta,
matrem credētium Eccleſiam ex latere Chriſti in cru-
ce morientis monſtrat exortam, ſicut in actu euigilan-
1.Cor.15. tis Adæ figura eſt domini reſurgētis à morte. Vnde di-
cit Apoſtolus, Factus eſt primus homo in animā viuen-
Gen.9. tem: ſecundus homo in ſpiritum viuificantem. Noë ve-
ro qui in opere arcę & ipſo ſuo nomine requiem dei in
ſanctis ſignificat, in eo vel maxime redemptoris noſtri
figuram repræſentat, quòd cum eſſet ægricola vineam
plātauit, & vini poculo ebriatus, in ſuo tabernaculo eſt
denudatus. Quæ res ad illum proprie ſpectat, qui calice
paſsionis adeo factus eſt ebrius, vt ipſo tegmine corpo-
ris nudaretur ad tempus, & ſtatim in reſurrectione eui-
H gilans, illis daret benedictionem qui in myſterio vene-
raotur eius paſsionem, irriſoribus autem ſuis dignam
Pſal.22. maledictionem. De quo calice dicit Pſalmiſta, Calix
Ioan.18. meus inebrians, quàm præclarus eſt. Et in Euāgelio do-
Exod.7. minus, Calicem quem dedit mihi pater, non bibam il-
lum? Virga quoque Moyſi io terram proiecta & in dra-
conem conuerſa, cum teneretur per caudam rediit ite-
rum io virgam: quia illa poteſtas diuinæ maieſtatis de
cœlo deſcendens ad terram pro nobis voluit eſſe mor-
talis, ſed poſt peractā carnis aſſumptæ diſpenſationem,
Ionæ.2. recepit ſe ad paternæ dexterę ſedem. De Iona quem ab-
ſorptum piſcis euomuit illæſum in aridam, euidentem
habemus ipſius domini ſententiam, quòd ſicut ille fue-
Matth.12. rit in ventre ceti tribus diebus & tribus noctibus, ita fo-
ret hominis filius in corde terræ. Extant & alia quàm
plurima de hac ſolennitate ſolennitatum ſancta præ-
conia, quibus omnibus aſtipulatur & ipſa temporum
ratio, quę paſchalem terminum vernali dedicauit ęqui-
noctio, expectato duntaxat ſequente primi menſis ple-
nilunio: vt ſicut ab inferioribus ſol in altum proficiens,
primo nunc adæquat longitudine noctes, luna etiam
I per diuina ſuæ lucis incrementa videtur eſſe pleniſsi-
ma: ita reſurgens ab inferis ſol iuſticiæ, Eccleſiam eate-
nus in tenebris conſtitutam ſuo illuſtraret lumine. Hęc
ſunt ſacroſancta huius diei paſchalia gaudia, hæc ſecu-
lis omnibus deſiderata & prædicata ſolennia, quæ nos
ſemper animo venerari, ſemper opere pro modulo no-
ſtro iuſtum eſt imitari, ſicut dicit Apoſtolus Ioannes,
1.Ioan.2. Qui dicit ſe io Chriſto manere, debet ſicut ille ambu-
lauit, & ipſe ambulare. Et ille quidē pro nobis ad tem-
pus crucifixus, nos quotidie crucem tollere, & ipſum ſe-
qui oportet. Mortem ille ad horam guſtauit, nos ſem-
per debemus mortificare membra noſtra quæ ſunt ſu-
per terram, fornicationem, immundiciam, & cætera.
Reſurrexit ille à mortuis, reſurgere oos iubemur à vi-
Ephe.5. ciis, dicente Apoſtolo, Surge qui dormis, & exurge à
mortuis, & illuminabit te Chriſtus. Quod ſi modo car-
nem noſtram pro Chriſto cum vicis & concupiſcen-
Rom.6. tiis crucifixerimus, complātati etiam ſimilitudini mor-
Coloſ.3. tis eius, mortificatione viciorū fuerimus, cum Chriſtus
apparuerit vita noſtra, tunc & nos apparebimus cū ipſo
in gloria, qui cū patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat
in ſecula ſeculorum, Amen.

Eodem die, *Sermo III.* K

DEus miſericordiæ & iuſticiæ hodie reſurrexit *Sermo*
à mortuis per potentiam patris, vt Paulus ait, *CLIIII.*
Qui ſuſcitauit eum à mortuis. Et propheta, *Galat.1.*
Inter mortuos liber eſt. In quo & nos omnes pòſt reſur- *Pſal.87.*
gemus & viuemus. Quia enim præſtitit nobis ducatum
ad regnum ſuum, iubemur & nos præparare viā domi-
no, hoc eſt, humilitatem, dilectionē dei & proximi, iu-
ſticiam, bonitatem, integritatem, patientiā, charitatem,
prudentiam, pietatem & innocentiā. Hæc omnia præ-
cepit nobis dominus per ſemetipſum exemplis, qui per
agnū ſignificatur. Quæritur ergo, quare agnus iſte non
die, ſed ad veſperā immoletur? Hęc cauſa manifeſta eſt.
Dominus enim noſter ac ſaluator io conſummatione
ſeculorum paſſus eſt, vt Ioannes ait, Filioli mei, nouiſſi- *1.Ioan.2.*
ma hora eſt. Hodie fides Eccleſię cōfirmata eſt in Chri- *Gene.22.*
ſto, & in ſemine Abrahæ omnes gentes benedicūtur, ac
ſaluator mundi innotuit, & plenam ſupernis ciuibus &
hominibus lætitiam cōtulit, cum viuum ſe poſt paſsio-
nem ſuā præbuit iuxta promiſſum ſuum. Bene quoque
dominicus ſermo ac reſurrectio domini cōiunguntur.
Venerabilis eſt hęc dies, qui dominicus dies, & dies pri- L
mus atq; perfectus eſt, & dies clarus, in quo viſa eſt pri-
ma lux. In quo tranſgreſsi ſunt filij Iſraël mare rubrum *Gene.1.*
ſiccis pedibus, & in quo pluit manna filiis Iſraël in de- *Exod.14.*
ſerto, & quo dominus baptizatus eſt in Iordane, Quo *Exod.16.*
vinum de aqua in Chana Galilææ factum eſt. Quo be- *Matth.3.*
nedixit dominus quinque panes, quibus ſatiauit quin- *Ioan.2.*
que milia hominum. In quo reſurrexit dominus à mor- *Matth.14.*
te. Quo intrauit dominus in domos clauſas, vbi erant *Ioan.20.*
diſcipuli congregati propter metum Iudęorum. In quo
ſpiritus ſanctus deſcendit in Apoſtolos. Et in quo ſpe- *Actu.2.*
ramus dominum noſtrum Ieſum Chriſtū ad iudicium
venturum. In quo die omnis creatura reformabitur in
melius, vt ſol & luna ſeptuplum lumen accipiāt, & ſan-
cti homines vitam æternam propter merita bonę obe-
dientiæ recipiaot à deo.

Sabbato poſt diem ſanctum Paſchæ: *Sermo I.*

ET hodie reſurrectio domini recitata eſt de *Sermo*
ſancto Euangelio, Lectum eſt enim Euange- *CLV.*
lium ſecundum Ioannem, audiuimus quæ in
aliis libris Euangelij nō audiueramus. Omni-
bus quidem communis eſt prædicatio veritatis, & de M
fonte vno omnes biberunt. Sed in prædicatione Euan-
gelij, ſicut ſępe commonui charitatem veſtram, alia om
nes, alia tres, alia duo, alia ſinguli poſuerunt. Modo er-
go quod audiuimus ſecundum Ioannem Euangelium,
quia Maria vidit dominum, & dixit ad eam dominus,
Noli me tangere, nondū enim aſcendi ad patrem, ſolus
Euangeliſta Ioannes commemorat. Hinc ergo loquen-
dum eſt ſanctitati veſtræ. Viſis enim linteaminibus in
ſepulchro, dominum non reſurrexiſſe crediderant, ſed
ablatum eſſe. Ipſe Ioannes, ſeipſum enim dicit, quem di *Ioan.20.*
ligebat Ieſus, cum audiſſet denunciantibus mulieribus
& dicentibus, Tulerunt dominū meum de monumen-
to, cucurrit cum Petro, & attendit in monumētum, vi-
dit ſola linteamina, & credidit non quia reſurrexerat,
hoc ſequentia verba teſtantur. Sic enim ſcriptum eſt,
quod modo audiuimus. Attendit, vidit & credidit, nō-
dū enim ſciebat ſcripturas, quia oportebat eum à mor-
tuis reſurgere. Ergo qui credidit quod fidei non erat
hoc credidit: credidit, ſed falſum credidit. Apparuit ei
poſtea dominus, fugauit falſum, inſeruit verum. Ta-
men illud quod ſolet mouere lectorē & auditorē non
incurioſum neque negligentem, quo modo ſit dictum,

Noli

A Noli me tangere, nondum enim ascendi ad patrem: hic videamus domino ipso adiuuãte, quid dictum sit. Mouet enim hoc quidē, Noli tangere, nondum enim ascēdi ad patrem. Quando enim ascendit ad patrem? Sicut indicat Actus Apostolorum, quadragesimo die post resurrectionem suam, quem diem in nomine ipsius celebraturi sumus: tunc ascendit ad patrem, tūc eum discipuli qui manibus tetigerunt, oculis deduxerunt. Tunc sonuit angelica vox, Viri Galilæi, quid statis aspiciētes in cœlum: hic Iesus qui assumptus est à vobis, sic veniet quo modo eum vidistis euntem in cœlum. Si ergo tunc ascendit ad patrem, quid dicimus fratres mei? Maria nō poterat eum tangere in terra stantem, & poterat tangere in cœlo sedentem? Si hic non poterat, quanto minus poterat ibi? Quid est ergo, Noli me tangere, non enim ascendi ad patrem? Sic enim sonāt verba, tanquam diceret, tunc me tange cum ascendero, antequam ascendam noli me tangere. O domine hic es & non tango, cum ascenderis tāgam? Deinde si antequam ad patrem ascenderet tactum horrebat humanum, quo modo se discipulis non solum videndum, sed etiam contrectandum præbuit quando dixit, Quid cogitatis in cordibus B vestris? Videte manus meas, & pedes meos, palpate & videte, quia spiritus carnem non habet, sicut me videtis habere. Incredulus etiam ille discipulus Thomas tetigit latus perforatum, & exclamauit, Dominus meus & deus meus. An forte aliquis insipiens dixerit, antequam ad patrem ascenderet, viri eum poterant tāgere, mulieres autem non poterant, nisi cum ad patrem ascēderet. Absurda est ista cogitatio, & peruersa sentētia. Prorsus quod audiuit Maria, audiat Ecclesia. Hoc omnes audiant, deum intelligant, omnes faciant. Quid ergo est, Noli me tangere, nondū enim ascēdi ad patrem? Quod me vides, hominem solum putas, patri æqualem esse adhuc nescis: noli me tāgere talem, noli in hominem solum credere, sed verbū æquale genitori intellige. Quid ergo est, Noli me tangere? Noli credere. Quid noli credere? Quia hoc solum sum quod vides. Ascendā ad patrem, & tunc tange. Tibi ascendo, quando intellexeris æqualem. Quando me putas minorem, nondum ascendo tibi. Tangere autē, eredere esse puto: quia facile possumus intelligere de illa muliere quæ tetigit fimbriam vestimenti Christi, & salua facta est. Recordamini Euā-C gelium, Dominus Iesus Christus ibat ad visitandam archisynagogi filiam, quæ primò nunciata fuit infirma, postea mortua. Illo pergente, ecce mulier de transuerso venit, quæ fluxum sanguinis patiebatur per duodecim annos, & in medicis frustra curātibus, omnia sua cōsumpserat, dixitq; in corde suo, Si tetigero fimbriam vestimēti eius, salua ero. Hoc ipsum dicere, iam tangere fuit. Denique audi sententiam, cū salua facta esset secundum fidem suam, ait dominus Iesus Christus, Tetigit me aliquis. Et discipuli, Turbæ te comprimunt, & dicis, quis me tetigit? Et ille, Tetigit me aliquis, nam ego scio virtutem exiisse de me. Gratia præcessit vt illa sanaretur, non vt ille minueretur. Dicunt ergo discipuli, Premunt te turbæ, & tu vnum aut vnam sensisti. Et ille, Tetigit me aliquis, illæ premunt, ista tetigit. Quid est, illæ premunt, ista tetigit? Iudæi affligunt, Ecclesia credidit. Secundum hunc ergo intellectū, quoniam videmus mulierem tetigisse, quod est credidisse, secundum hoc ergo dictū est ad Mariam, Noli me tangere, ascendam & tange. Tunc enim tange, quando cognoueris, In principio erat verbum, & verbū erat apud deum, & deus erat verbum. Verbū quidem caro factum est, verbum incontaminatum, immaculatum, immutabile manet, integrum. Sed quia tu hominem solum vides, verbum non vides, nolo credas in carne, & relinquas verbum, totus Christus tibi appareat, quia æqualis est patri in verbo. Noli ergo, inquit, modo tangere, scio quia nondum vides quid sim. Ecclesia ergo, cuius figuram Maria gerebat, audiat quod audiuit Maria. Tāgamus omnes, si credamus, iam ascendit ad patrem, sedet ad dexterā patris. Cōfitetur hoc hodie vniuersa ecclesia, Ascendit in cœlum, sedet ad dexterā patris. Hoc audiunt qui baptizantur, hoc credūt antequam baptizentur. Quando ergo credunt, Maria tangit Christum. Intellectus obscurus & sanus, incredulus clausus, fide pulsanti est apertus. Ipse ergo dominus Iesus Christus, & ibi est, & nobiscum est, & cum patre est, & in nobis est, & ab illo non recedit, & nos non deserit, & orare docet vt magister, & cum patre exaudit vt filius.

Actor. 1.
Lucæ 24.
Ioan. 20.
Lucæ 8.
Ioan. 20.
Ioan. 1.

Eodem die, *Sermo II.* Sermo CLVI.

D Igne fratres charissimi piis studiis exultemus in Christo sub præsenti solennitate, in qua nobis inferorum dominus diues spoliis redditus est, in qua redijt celsitudo de profundis, lux de tenebris, vita de mortuis. Ecce quantū pro salute ouium E perditarū benigna pij pastoris solicitudo discurrit. Sub vno eodemq; tempore & hominem vsque ad paradisum reuocare dignatur, & mortē vsque ad inferna persequitur, gloriosius captiuandā in regno suo, & magnificentius in suis sedibus triumphādam. Ad descensum itaq; cœlestis domini profundū inferi pāditur, peregrinum sibi lumen inferni nox æterna miratur. Expauit ergo nox subito nō suum mortuum, immo expauit mortem suam. Aderat enim ille qui dudum per prophetam suū dixerat, O mors ero mors tua, ero morsus tuus inferne. Et ideo non solū in eo inuenire non potuit quod teneret, sed eos quos antea retinebat reuocari ad superos se nolente conspexit, & quem debitorē suum putabat, exactorem potius experta est. Et quē quasi captiuum inferni vinculis astringendum esse credebat, quasi liberatorem cum recepta captiuitate redire mirata est: sic quem descensione hominem iudicauerat, deum regressione cognouit. Potuerat quidem dominus noster fratres charissimi hostē humani generis sola maiestate prosternere sine incarnationis humilitate, sine certamine passionis: sed homo qui proprio transgressionis F crimine tenebatur obnoxius, qui per culpam suā incurrerat seruitutem, non violentia liberandus fuit, sed misericordia redimendus. Et quia deus æquitas & iusticia est, ipse sibi lex est. Et quia homo iudicij & iuris sui ac liberi arbitrij præditus voluntate, qui voluntarius ruerat, iniustum erat vt erigeretur inuitus, æquius & salubrius fuit, vt qui per superbiā à diabolo persuasus fuerat ad mortem, à deo per humilitatē solidaretur ad vitam. Iusto ergo ordine qui per calliditatē maleuoli serpentis nō impulsus sed seductus fuerat ad perditionē, rursum per sapientiam beneuoli redemptoris nō compellitur, sed ducitur ad salutem, vt qui cum sua voluntate corruisse videbatur, cum sua rursus voluntate repararetur, vt esset virtuti ac remunerationi locus. Non enim præripuit eum per violētiam suam, sed potius per iusticiam & beneuolentiam solidat & eruit ad vitam: quia benignitas prouocantis etiam meritū desiderat acquiescentis, & dignātissimi medici studium, infirmi requirit assensum. Cuius ineffabilem ad erudiendos nos dignitatem, etiam præsens Euangelij lectio declarauit. Ait enim, sicut audistis, Cum esset sero die illo vna sabbatorum, vebit le-

Oseæ 13.
Ioan. 20.

G nit Iesus ianuis clausis, & stetit io medio discipulorum
suorum. Quid mirum si dominus ad discipulos glori-
ficatum corpus claustris stupentibus intromisit, qui illę-
so materni pudoris signaculo, ianuam mundi huius in-
Luca.2. trauit? Cuius ortum naturæ nesciunt, non dubites si po-
teotiam exercere videas triumphantem, quem tam stu-
Matth.27. penda perspicis egisse nasceotem. Quid hic responde-
bunt Iudæi, sepulto domioo descendentes & signantes
lapidem cum custodibus? Quæ cum ita sint, quo modo
eum repellere potuit obiectus repaguli, quem nō coër-
cuerat pondus sepulchri? Immo quo modo eum obse-
rata domus excludere potuit, quē includere mortis por-
ta ooo potuit. Quid mirum si substantiam corporis no-
stri per clausa ostia transmisit, cui etiam peoetrabilia su-
pernorum, & solis angelis familiare secretū patere cō-
sueuit? Cum ergo dixissent alij discipuli, vidimus domi-
Ioan.20. num, respōdit Thomas & dixit eis, Nisi videro, inquit,
in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitum
meum in locum clauorum, & mittam manū meam in
latus eius, non credam. Quàm booa igoorātia quæ eru-
diuit ignaros, quæ instruxit iocredulos. Quàm bona in-
H fidelitas, quæ seculorum fidei militauit. Nisi videro, in-
quit, in manibus eius fixuram clauorum. Vox ista inqui-
rentis est, noo negantis. Dum hoc dicit, doceri voluit,
cōfirmari desiderauit: & ideo ad eum dominus ita ait,
Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer
manum tuam, & mitte io latus meum, Dum benignum
præbet veritas moderata responsum, in Apostolo suo
non dubitatioois vicium, sed solicitudinis iostruxit af-
fectum. Quia ergo illo in tempore taoti mysterij noui-
tas versabatur, merito curiosæ perscrutationis non est,
sed vtilitas exclusa accedit, quod in his Apostoli verbis
mundi vtilitas agitur. Vnius ioterrogatio vniuersitatis
est iostructio. Ostendit ergo manus & latus. Necessariū
eoim erat, vt manifestarum præsens expressio cicatri-
cum crucifixi corporis faceret fidem, quia splendor no-
uæ lucis pristinā obduxerat veritatem, & cognitionem
quodam modo claritas obscurauerat. Visis ergo cica-
tricibus, respondit Thomas & dixit, Dominus meus &
deus meus. Nouo genere vestigia vulnerum diuinitati
perhibent testimonium, quia templum erat dei iodu-
mentum corporis vulnerati. Duas hoc loco in Christo
I mirare substātias. Fixuram perspicit corporis, & deum
prædicat maiestatis. Vbi sunt qui dicunt animas nouis,
in quibus antea noo vixerunt, corporibus induendas?
Ecce in resurrectioois authore hocipsum video resur-
rexisse quod cecidit, & ideo mortui dormire dicuntur,
Psal.40. iuxta prophetam, Nunquid qui dormit non adiiciet vt
resurgat? Quare mortem somno assimilauit? Quia in
vno eodemq; homine, nunquid alter est qui in somno
resoluitur, alter vero qui in eiusdem somoi stupore ad
vigilandi officia suscitatur? Non vtique, sed ipsa absque
dubio membra euigilasse credēda sunt, quæ dormitio-
ois stupore laxata sunt. Ita mors corporis quod io pul-
uere cōfectura susceperit, idem ipsum discussa restituit,
nec rude, sed rediuiuū vas cognatus spiritus recogno-
scit. Et propterea mysteriū resurrectionis etiam de mi-
oimis exponēs, ita Apostolus loquitur, resurrectionem
1.Corin.15. grano tritici coomparans. Etenim tu quod seminas noo
viuificatur, nisi prius moriatur. Si quando, vt moris est,
fruges botri sulcis agricola fœnerante creduntur, nun-
quid aliud est quod sepelitur io semina, aliud quod vi-
rescit in germina? Sed singula quæque corpora non de
nihilo, sed sui origine producuntur, & recentia de vete-
ribus innouaotur. Cum autem de resurrectiooe loque-
retur Apostolus, dicēs, Quod seminas non viuificatur, K
nisi prius moriatur: vides quia mors quod susceperit,
hoc refundit? Et vnicuique, inquit, semioum proprium
corpus. Non vtique à genere suo alienum, sed naturæ
suæ proprium, & de materię suæ qualitate reparatū. Re-
uocabitur ergo in contuberoium pristinum animæ &
corporis vnitas, & nullis vnquam seculis dissociaoda
germaoitas. Nostrū est gratia authoris & redemptoris
iooiti, vt ad illorum oumerum pertinere videamur, de
quibus Apostolus dicit, Simul rapiemur obuiā Christo 1.Thess.4.
in aëra & in oubibus, & sic semper cū domino erimus.
Digoum enim esse iudicauit, vt germana corporis ani-
mæq; substaotia cum Christo simul regnet in cœlis, quę
Christo seruiuit in terris.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Vna sabbati Maria Magdalene venit mane: & cætera, quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem. Ioan.20.

Item eodem die alius sermo de epistola, qui habetur in libro Quinquaginta homiliarum XX.

Dominica in octauis Paschæ, ad competentes: L
Sermo I.

PAschalis solennitas hodierna festiuitate con- Sermo
cluditur, & ideo hodie neophytorum habitus CLVII.
commutatur, ita tamen vt candor qui de ha-
bitu deponitur, semper in corde teneatur. In
qua quidem primū nobis agendum est, vt quia pascha-
les dies suot, id est, indulgentiæ ac remissionis, ita à no-
bis saoctorū dierū festiuitas agatur, vt relaxatione cor-
porum puritas noo obfuscetur, sed potius abstinētes ab
omni lusu, ebrietate, lasciuia, demus operam sobrię re-
missioni ac sanctę sinceritati, vt quicquid modo corpo
rali abstinentia nō acquirimus, mentium puritate quæ-
ramus. Ad omnes quidem pertinet sermo, quos cura no
stra complectitur: veruntameo hodie terminata sacra-
mentorum solennitate, vos alloquimur nouella germi-
na sanctitatis, regenerata ex aqua & spiritu saocto, ger-
men pium, examen nouellum. Flos nostri honoris, & Philip.4.
fructus laboris, gaudium & corona mea, omnes qui sta-
tis io domino. Apostolicis verbis vos alloquor, Ecce Roma.13.
nox pręcessit, dies autem appropioquabit, Abiicite ope-
ra teoebrarū, & ioduite vos arma lucis, sicut in die ho-
oeste ambulemus. Nō in comessationibus & ebrietati- M
bus, oon io cubilibus & impudiciciis, noo in cooten-
tione & æmulatione, sed induimini dominum Iesum
Christum. Habemus, inquit, certiorem propheticū ser- 2.Petri.1.
monem, cui benefacitis intendentes tanquam lucernæ
io obscuro loco, dooec dies lucescat, & lucifer oriatur
in cordibus vestris. Sint ergo lumbi vestri accincti, & Luca.12.
lucernæ ardentes, & vos similes hominibus expectanti-
bus dominum suum quando reuertatur à nuptiis. Ecce
dies aduenīūt, in quibus dominus dicit, Pusillū, ioquit, Ioan.16.
& nō videbitis me, & iterum pusillum, & videbitis me.
Hæc est hora de qua dixit, Vos tristes eritis, seculum au
tem gaudebit: id est, vita ista tentationibus plena io qua
peregrinamur ab eo. Sed iterum, inquit, videbo vos, & 2.Cor.5.
gaudebit cor vestrum, & gaudium vestrum nemo tol-
let à vobis. Cuius spei tam gratum & tam gratuitum
etiam pignus saoctum spiritum accepimus, qui in cor-
dibus nostris inenarrabiles gemitus operatur sancto-
rum desideriorum. Concepimus enim, sicut ait Esaias,
parturiuimus spiritum salutis. Et mulier cum parturit, Esaia.26.
ait dominus, tristicia est illi quia venit dies eius, sed cū Ioan.16.
peperit fit gaudium, quoniam natus est homo in seculo.

Hoc

A Hoc eſt gaudium quod nemo aufert à nobis, quo in æternæ vitæ lucem ex hac fidei conceptione transfundimur. Nunc ergo ieiunemus & oremus, cum dies parturitionis eſt. Hoc totũ corpus Chriſti, in toto orbe diffuſum, id eſt, tota hæc agit Eccleſia, & illa vnitas quæ dicit in Pſalmo, *Pſal.60.* A finibus terræ ad te clamaui, dũ anxiaretur cor meum. Vnde iam nobis elucet, cur quadrageſima inſtituta ſit huius humiliationis ſolennitas. Qui enim à finibus terræ clamat cum anxiaretur cor eius, à quatuor orbis terræ partibus clamat, quas frequẽter etiã ſcriptura commemorat, Oriẽte & Occiduo, Aquilone & Meridie. Per hoc totum ille decalogus legis, iam nõ per literam tantummodo metuendus, ſed per gratiam charitatis implẽdus, indictus eſt. Vnde quater multiplicatis decem, videmus quadraginta cõpleri. Sed adhuc *Exod.20.* in labore tẽtationis cum venia delictorum. Quis enim perfecte implet, Non concupiſces? Vnde ieiunãdum & orandum à bono tamen opere non ceſſandum. Cui labori merces illa redditur in fine, quæ denarij nomine nuncupatur. Sicut autem ternarius à tribus, quaternarius à quatuor, ita denarius à decẽ nomen accepit. Qui B coniunctus quadragenario, tanquã merces labori redditur. Quinquagenarij numeri figura tempus illius gaudij ſignificat, quod nemo auferet à nobis. Cuius in hac vita nondum perfectionẽ habemus, ſed tamen poſt ſolennitatẽ dominicæ paſsionis, à die reſurrectionis eius per dies quinquaginta, quibus ieiunia relaxamus, hoc in dominicis laudibus perſonante halleluia celebramus. Nunc itaque in perſona Chriſti, vt non poſsideamur à ſatana, exhortor vos dilectiſsimi, vt quotidianis & largioribus eleemoſynis, frequentioribus orationibus dominum propiciemus. Nunc tempus eſt vt vnuſquiſque abſtineat ſe non tantum ab illicitis, ſed etiam à quibuſdam licitis, & orationibus atque ieiuniis vacet, Quanuis & per totum annum certis diebus hoc facere debeat, & quanto crebrius, tanto vtique melius, quia & qui conceſſa immoderate appetit, eum qui conceſsit offendit. Oratio quippe ſpiritalis res eſt, & ideo tanto eſt acceptior, quanto magis ſuæ naturæ implet affectum. Tanto magis autem ſpiritali opere funditur, quãto magis ani- *Exod.34.* mus qui eã fundit à carnali voluptate ſuſpẽditur. Qua- *3.Reg.19.* draginta dies ieiunauit Moyſes legis adminiſtrator, *Matth.4.* quadraginta Helias Prophetarum excellẽtiſsimus, qua- C draginta ipſe dominus, teſtimonium habens à lege & *Matth.3.* Prophetis. Baptiſmus ille pręponitur. Ioãnes enim baptizauit Chriſtum, cũ ſe Chriſto profiteretur minorem. Chriſtus autem baptizauit Chriſtianum, qui ſe oſtendit *Luca.2.* & Ioanne eſſe maiorẽ, ſicut circuncisione carnis, quanuis eam & Chriſtus accepit, & nemo Chriſtianus accepit. Melius eſt ſacramentũ reſurrectionis Chriſti, quod ad expoliandam carnalem hanc veteremq; vitam corde circuncideretur Chriſtianus, vt audiat Apoſtolum di- *Roma.6.* centem, Sicut Chriſtus ſurrexit à mortuis per gloriam patris, ſic & nos in nouitate vitæ ambulemus: ſicut ipſum vetus paſcha quod agni occiſione celebrare præceptum eſt, non ideo quia hoc cum diſcipulis celebrauit Chriſtus, iam melius eſt paſcha noſtrũ quod immolatus eſt Chriſtus. *1.Cor.5.* Pertinuit enim ad præbendum nobis humilitatis & deuotionis exemplum, vt illa etiã ſacramenta veniens ſuſcipere dignaretur, quibus venturus ipſe prænunciabatur: vt hinc oſtenderet quãta religione nos oportet, accipere hæc ſacramẽta, quibus iam veniſſe nunciatur. Non ergo quia Chriſtus poſt acceptum baptiſmum continuo ieiunauit, tanquam regulam obſeruationis dediſſe credendus eſt, vt poſt ipſius Chriſti baptiſmum acceptũ continuo ieiunare neceſſe eſſet: ſed D planè illo exemplo docuit ieiunandum eſſe, quãdo forte acriore luctamine cum tentatore confligitur. Ob hoc enim & Chriſtus qui ſicut homo dignatus eſt naſci, nõ reſpuit ſicut homo tentari, vt Chriſtianus magiſterio eius inſtructus, non poſsit à tentatione ſuperari. Siue ergo continuo poſt baptiſmum, ſiue quolibet interuallo temporis interpoſito, quando ſimile prælium tentationis infertur homini ieiunandum eſt, vt & caro impleat de caſtigatione militiã, & anima impetret de humilitate victoriã. In illo ergo dominico exemplo illius cauſa ieiunij nõ Iordanis tinctio, ſed diaboli tẽtatio fuit. Cur autem nos ante ſolennitatem paſsionis domini ieiunemus, & illa ieiuniorũ relaxatio quinquageſimo die perficiatur, hæc ratio eſt. Omnis qui recte ieiunat, aut animam ſuã in gemitu orationis & caſtigatione corporis humili, & ex fide nõ ficta affligit: aut ab illecebra carnis inopia aliqua ſpiritali veritatis, & ſapiẽtiæ delectatione ſuſpenſa, ad famẽ ſitimq; ſitiendam deſcendit. Interrogantibus phariſæis cur diſcipuli eius nõ ieiunarẽt, Nam *Matth.9.* de illo primo quod habet animæ humiliationem. Non E poſſunt, inquit, lugere filij ſponſi, quãdiu cum eis ſponſus eſt, ſed veniet hora, quando auferetur ab eis ſpõſus, & tunc ieiunabunt. De illo autẽ altero quod habet epulas mentis ita cõſequenter locutus eſt, Nemo aſſuet pãnum nouum veſtimento veteri, ne maior ſciſſura fiat: neque mittunt vinum nouum in vtres veteres, ne rumpantur, & vinum effundatur: ſed vinũ nouum in vtres nouos mittunt, & ambo conſeruabuntur. Proinde quia iã ſponſus ablatus eſt, vtiq; nobis filiis illius pulchri ſpõſi lugendum eſt. *Pſal.44.* Speciosus enim forma pre filiis hominũ, *Eſaia.53.* cuius diffuſa gratia in labiis eius. Inter manus perſequẽtium non habuit ſpeciem neq; decorem, & ablata eſt de terra vita eius. Et recte lugemus, ſi flagramus deſiderio eius. Beati quibus eum licuit ante paſsionem tunc habere præſentem, interrogare ſicut vellent, audire ſicut audire deberent. Illos dies concupierũt videre patres ante aduentum eius, neque viderunt: quia in alia diſpẽſatione fuerant ordinati, per quos venturus annunciaretur, non quibus veniens audiretur. De his enim Apoſtolis *Matth.13.* loquitur dicẽs, Multi iuſti & Prophetæ voluerunt videre quæ videtis, & non viderunt, & audire quæ auditis, & non audierũt. In nobis autẽ illud impletum eſt quod F idem ipſe dicit, Veniet dies, quãdo deſiderabitis videre vnũ de diebus iſtis, & nõ poteritis. Qui ſancti deſiderij flamma vritur, quis hic nõ lugeat, quis nõ laboret in gemitu ſuo, quis non dicat, *Pſal.41.* Factæ ſunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte, dũ dicitur mihi quotidie, vbi eſt deus tuus? *2.Corin.5.* Credimus quippe eum iam ſedentem ad dexteram patris, ſed tamen quãdiu ſumus in corpore, peregrinamur ab eo, nec de eo dubitãtibus vel negãtibus & dicentibus, vbi eſt deus tuus, valemus oſtendere. Merito Apoſtolus eius cõcupiſcebat diſſolui, & eſſe cũ *Philip.1.* illo: manere autẽ in carne non ſibi optimũ dicebat, ſed neceſſariũ propter nos: vbi cogitationes mortalium timidæ, & incertæ prouidẽtię noſtræ, quoniam deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantẽ: inde tẽtatio eſt vita humana ſuper terram, *Sapien.9.* *Iob.1.* & in hac nocte ſeculi circuit ſicut leo quærẽs quẽ deuoret. *1.Petr.5.* Nõ leo de tribu Iuda rex noſter, ſed leo diabolus aduerſarius noſter. *Apoca.5.* Ille enim quatuor animaliũ de Apocalypſi Ioãnis figurã in *Apoca.2.* ſe vno exprimẽs, natus vt homo, operatur vt leo, immolatus vt vitulus, volauit vt aquila. Volauit ſuper pennas *Pſal.17.* vẽtorũ, & poſuit tenebras latibulũ ſuũ. *Pſal.103.* Poſuit tenebras, & facta eſt nox, in qua pertranſeũt omnes beſtiæ ſyluæ.

Catuli

G Catuli leonum rugientes, tentatores videlicet, per quos
1.Petri.5. diabolus quęrit quē deuoret. Non quidem habentes potestatē, nisi in eos quos receperint: quia & in Psalmo ipso ita sequitur, Quęrētes à deo escā sibi. In tam periculosa & tentationibus plena huius seculi nocte, quis non timeat? quis non medullis omnibus cōtremiscat, ne dignus iudicetur, qui deuorandus dimittatur in fauces tā crudelis inimici? Vnd & ieiunandū & orandum est, & tanto potius, tanto instātius, quāto propinquius & ipsa dominicæ resurrectionis solēnitate passionisq; celebritate anniuersaria, quodā modo nobis eiusdē noctis memoria resculpitur, ne obliuione deleatur, & nos nō corpore sed spiritu dormientes ille rugiēs deuorator inueniat. Nam & ipsa dominica passio quid nobis aliud in capite nostro Iesu Christo, quàm ipsam vitæ huius tentationem maxime cōmendauit? Vnde adueniente iam
Luca.22. mortis suæ tēpore Petro dixit, Postulauit satanas vexare vos sicut triticū, & ego oraui pro te, ne deficiat fides tua. Vnde & tu cōforta fratres tuos. Et planè cōfortauit nos per Apostolum, Vnde cum his duobus in monte se ostēdit. Nos autem quia tam longū ieiunium perpetrare nō possumus, vt per tot dies & noctes nihil alimen-
H torum sicut illi accipiamus, saltem quantū possumus faciamus, exceptis diebus, per quos certis de causis mos Ecclesiæ prohibet ieiunare, Domino deo nostro vel quotidiano vel crebro ieiunio placeamus. Sed nūquid sic à cibo & potu abstinentia, per tot dies nō potest esse continua? Quanquam tēpus humiliandæ animæ quantum potui maxime commēdaui, tamen propter hominum errores, qui per vaniloquas seductiones, & prauas cōsuetudines nobis molestam pro vobis curam inferre non cessant, tacere non possumus. Sunt quidam obseruatores quadragesimæ deliciosi potius quàm religiosi, exquirentes nouas suauitates, magis quàm veteres concupiscentias castigātes, qui preciosis copiosisq; apparatibus fructum diuersorū quorumlibet varietates & sapores superare contendunt. Vasa in quibus coctæ sunt carnes tanquam immunda formidant, & in carne sua ventris & gutturis luxuriā non formidant. Ieiunant nō vt solitam temperando minuant edacitatem, sed vt immoderatam differendo augeant auiditatem. Nam vbi tempus reficiēdi aduenerit, optimis mensis tanquā pecora præsepibus irruūt, ventresq; distendunt, artificio-
I sis & peregrinis condimentorū diuersitatibus tantum capiunt manducando, quantum digerere non sufficiūt ieiunando. Sunt etiam qui vinū ita non bibunt, vt aliorum expresionem pomorum, aliosq; sibi liquores non salutis causa sed iocunditatis exquirant, tanquam nō sit quadragesima piæ humiliationis obseruatio, sed nouæ
1.Timo.5. voluptatis occasio. Quātum enim honestius esset, vt qui propter infirmitatem stomachi aquam potare non poterat, vino vsitato & modico sustentaretur. Quid autem absurdius, quā tempore quo caro arctius est castiganda, tantam suauitatem carni procurare, vt ipsa faucium concupiscentia nollet quadragesimam præterire? Quid inconuenientius, quàm diebus humilitatis, quando parum victus omnibus imitandum est, ita viuere, vt si toto tēpore sic viuatur, vix possint victū patrimonia
Eccle.18. sustinere: Cauete ista dilectissimi, cogitate quid scriptū est, Post concupiscentias tuas non eas. Quod saluberrimum præceptum, si omni tēpore obseruandū est, quanto amplius his diebus, quando ita turpe est, si cupiditas nostra ad insuitatas relaxetur illecebras, vt merito culpetur qui nō restrinxerit vsitatas: Pręcipue sane pauperū mementote, vt quod vobis parcius viuendo subtrahitis, in cœlesti thesauro reponatis. Accipiat esuriens K
Christus quod ieiunans minus accepit Christianus. Castigatio volentis, fiat sustentatio non habentis. Copiosę voluntatis inopia, fiat necessaria inopis. Copiosa sit etiā in animo placabili & humili misericors ignoscendi facilitas. Petat veniam, qui fecit iniuriā. Det veniam, qui accepit iniuriam, vt non possideamur à satana, cuius triumphus est dissensio Christianorum. Et hæc enim magni lucri eleemosyna est, debitum relaxare conseruo, vt tibi relaxatur à domino. Vtrunque opus bonum cœlestis magister discipulis commendauit, dicens, Di- Luca.6.
mittite & dimittetur vobis, Date & dabitur vobis. Me- Matth.18.
mentote serui illius, cui omne debitum dominus eius quod donauerat replicauit, quia conseruo sibi debenti centum denarios misericordiam nō rependit, quam de talentorum decem milibus quę debebat accepit. In hoc genere operis boni nulla est excusatio, vbi sola volūtas tota facultas est. Potest quisque dicere, Ne stomachus doleat ieiunare non possum. Potest etiam dicere, Volo dare pauperi, sed vnde non habeo, vel tātum habeo, vt timeam agere si dedero. Quanquam & in his operibus excusationes plerique sibi homines falsas faciunt, quas veras non inueniunt: veruntamen quis equidem dicat, L
ideo non ignoui veniam petenti, quia me valitudo impediuit, aut quia manus qua porrigerem nō fuit? Dimit- Luca.6.
te vt dimittatur tibi. Cordis hoc opus est, nullum vel carnis suæ membrum in adiutorium animæ assumitur, vt hoc impleat quod regatur. Voluntate agitur, voluntate perficitur. Fac securus, nihil in corpore dolebis, nihil in domo minus habebis. Iā vero fratres videte quid malum sit, vt pœnitenti fratri non ignoscat, cui præceptum est, vt inimicū adhuc diligat. Quæ cum ita sint, & cum scriptum sit, Sol non occidat super iracundiam Ephe.4.
vestram, considerate fratres vtrum Christianus sit dicendus, qui aut his diebus inimicicias non vult finire, quas nunquam debuit exercere.

Eadem dominica, *Sermo II.*

Vantum domino donante possumus, de carnis resurrectione tractemus. Hęc est enim fides nostra, hoc donum domini nostri Iesu Christi nobis carne promissum est, & in ipso pręcessit exemplum. Voluit enim nobis quod promisit in fine non solum pronunciare, sed etiā demonstrare. Illi quidem qui tunc fuerunt cum illum viderent, & cum expauescerent, & spiritum se videre crederēt, soliditatem corporis tenuerunt. Locutus est enim non solum verbis ad aures eorum, sed etiam specie ad oculos eorum. Parumq; erat se prębere cernendum, nisi etiā offerret pertractandum atque palpandum. Ait enim, Quid turbati estis, & cogitationes ascendunt in corda vestra? putauerunt enim se spiritum videre. Quid turbati estis, inquit, & cogitationes ascendunt in cor vestrum? Videte manus meas & pedes meos, palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa nō habet sicut me videtis habere. Contra istam euidentiam disputabant homines. Quid enim aliud facerent homines, qui ea quæ sunt hominum sapiunt, quàm sic disputare de deo cōtra deum? Ille enim deus est, isti homines sunt. Sed dominus nouit cogitationes hominum, quoniam vanæ sunt. In homine carnali tota regula est intelligendi, consuetudo cernendi. Quod solent videre credunt, quod nō solent non credūt. Præter cōsuetudinē facit deus mirabilia, quia deus est. Maiora quidem mirabilia sunt, tot quotidie homines nasci qui nō erant, quàm paucos resurrexisse qui erant. Et tamen ista mirabilia nō consideratione cōprehensa

Sermo CLVIII. M Luca.24. Psal.93.

A hensa sunt, sed assiduitate viluerunt. Resurrexit Christus, absoluta res est. Corpus erat, caro erat, pependit in cruce, emisit animam, positus est in sepulchro, exhibuit illam viuam, qui viuebat in illa. Quare miramur? Quare nō credimus? Deus est qui fecit. Cōsidera authorem, & tolle dubitationem. Quærunt ergo homines, vtrum corruptio ista corporis, quam sentiunt in carne sua futura sit in resurrectione mortuorum. Dicimus nō futuram. Respondent nobis, Si corruptio non erit, quare manducabitur? Aut si non mãducabitur, quare post resurrectionem dominus manducauit? Modo cum Euãgeliū legeretur audiuimus, quia cū exhiberet se viuum oculis manibusq; discipulorum suorum, parum illi visum est ad demonstrandam euidentiã corporalem, sed addidit, Habetis hic aliquid quod manducetur? Et obtulerunt ei partem piscis assi, & fauum mellis. Manducauit & reliquias dedit eis. Dicitur enim nobis, Si corruptio corporis non resurgit, quare mãducauit dominus Christus? Legitis quia manducauit, nunquid legitis quia esuriuit? Quod manducauit Iesus, potestatis fuit, B non egestatis. Si desideraret manducare, egeret: rursus si manducare non posset, minus valeret. Nunquid & angeli quando suscepti sunt hospitio à patribus nostris non manducauerunt? Et tamen corruptibiles non fuerunt. Rursus dicunt, resurgunt vicia? Et respondetur à nobis, Non. Quare ergo, inquiunt, dominus cum suorum vulnerum cicatricibus resurrexit? Quid adhuc dicimus, nisi quia & hoc potestatis fuit non necessitatis? Sic resurgere voluit, vt quibusdam dubitantibus exhiberet in illa carne cicatrices vulneris, & sanaret vulnus incredulitatis.

Lucæ.24. *Gene.18.& 19.*

Eadem dominica, Sermo III.

LEctio euangelica fratres charissimi, quæ nuper auribus nostris insonuit, continet magnū miraculum. Quãuis vbiq; sit dominus, ipsius miraculum continet beneficium, in quo acceperūt discipuli spiritū sanctum. Miraculum est, quòd dominus noster Iesus Christus in carne vera intrauerit ad discipulos per ostia clausa. Requiris à me forsitã rationem, & argumentum requiris. Si vera, inquies, caro fuerat quæ resurrexit, quo modo ipsa clausis ianuis ad discipulos introiuit? Ità ne vero, inquies, cuiuspiam ca- C pit auditus, quod non obseruat opus, & intrare quisquã limen in corpore potuit? Redde mihi, inquit, rationem. O homo si rationem à me poscis, non erit mirabile. Exemplum quæritur, non erit singulare. Credis nempe dominum Christū super aquas maris firmis gressibus ambulasse? Credis vtiq;. Dicis igitur mihi, Si per ostia clausa Christus intrauit, vbi est corporis pondus? Recedant paulisper modus & pondus. Ille hæc fecit, cui nihil impossibile est, Christus qui carnem suam potuit de sepulchro producere, non potuit clausis ianuis ad discipulos introire? Quando audis miraculum, serua fidem, nō inquirat animus rationē. Hinc est quòd & Thomas discipulus titubauit, nec credidit, sed eum dominus postea confirmauit. Dixerant enim & condiscipuli eius, Vidimus dominum. Ille autem, nisi videro, inquit, in manibus eius fixuram clauorum, & mittam digitum meum in latus eius, non credam. Sciebat enim clauis in cruce confixū, sciebat lancea latus percussum. Hæc signa quærebat, ideo non credebat. Manus quærebat & latus, & dum curiosus existit in vulnere, mortem incurrerat in fide. O beate Apostole, ante oculos tuos Christus Lazarum potuit suscitare, & ipse non poterat de sepulchro surgere? Quæris loca clauorum, & oblitus es miracula tanta signorum? Nonne ante oculos tuos cæcos illuminauit, paralyticos sanauit, leprosos mundauit? Sic perdidisti in triduo memoriam magistri, vt potentiæ non crederes Christi? Mors Christi in carne, vita tua debet esse in fide. Vidisti quidem percutiētem lancea, sed diuinam non penetrauit potentiã. Ecce iterum venit dominus, ne periret discipulus, & dicit Thomæ, Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuam, & mitte in latus meū, & noli esse incredulus, sed fidelis. O pietas saluatoris, quæ non dedignatur locum ostendere cicatricis. Respondit Thomas & dixit, Dominus meus & deus meus. Modo est dominus & deus tuus, quia voluit vt videres, ne incredulitate animã perderes. Merito ad eum dominus sic loquitur, Quia vidisti me credidisti, beati qui nō viderunt & crediderunt. Ecce discipulus trepidauit, ecce Ecclesia quod non vidit credidit. Beatum meritum nostrum fratres, si in Ecclesia catholica teneatur acceptum. Hic accipitur merces, vbi vera tenetur & cognoscitur fides. Hanc igitur Ecclesiam Christus sua resurrectione constituit, in hac æterna præmia collocauit. Credite fratres, ille speret requiem, qui non discesserit à radice, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen. E

Sermo CLIX. *Ioan.20.* *Matth.14.* *Ioan.20.* *Ioan.11.* D *Ioan.20.*

Eadem dominica, Sermo IIII.

AVdiuit charitas vestra, cum sanctum Euangelium legeretur, dominum & saluatorem nostrum Iesum Christum post resurrectionem suã clausis ostiis introisse ad discipulos suos. Magnū miraculū, sed mirari desinis, si deū cogitaueris. Mirum enim esset, si solus homo hoc fecisset. Refer ad omnipotentiam, nō ad phantasiam. Ostiis clausis intrauit, Respōdeo tibi, vt scias quia vera caro fuerat, cicatrices tangendo mōstrauit. Sed sicut non est, inquis, naturæ corporalis per ianuam clausam intrare, sic non est naturæ corporalis super fluctus maris ambulare. Intrauit per clausa ostia, responde mihi, da mihi soliditatē carnis. Ambulauit super aquas maris, da mihi & tu pondus carnis. Vis nosse hoc omnipotentię fuisse? Et Petro dedit. Qui quod voluit dedit, quod proprium erat sibi seruauit. Ille enim viuens per clausas ianuas intrauit, qui nascendo integritatem matris non violauit. Ergo fratres admirati credamus, credentes obaudiamus, obaudiētes speremus promissa, si facimus iussa, quia vt faciamus iussa, ipse adiuuat à quo speramus promissa. Hodie octauæ dicuntur infantium, reuelanda sunt capita eorum, quod est indicium libertatis. Habet enim libertatem ista spiritalis natiuitas, propriæ autem carnis natiuitas seruitutem. Duæ sunt vtique hominis natiuitates, nasci & renasci. Nascimur ad laborem, renascimur ad quietem. Nascimur ad miserias, renascimur ad æternam fœlicitatem. Nam illi pueri, infantes, paruuli, lactentes, maternis vberibus inhærentes, & quantum in eos gratiæ referatur nescientes, vt ipsi videtis quia infantes vocantur, & ipsi habent octauas hodie. Et isti senes, iuuenes, adolescentuli, omnes infantes. Vna quippe illorum infantia pertinet ad vetustatem, altera ad nouitatem. Nam quos videtis recentes à partu, veteres nascuntur. Vetus homo noster dictus est Adam, ex quo nascimur: nouus homo Christus, per quē renascimur. Isti ergo & noui sunt, & renati sunt ad aliã vitam, & est in illis, si dici potest, quando nascuntur noua vetustas. Ecce miscētur hodie fidelibus infantes nostri, & tanquam de nido volãt. Necesse est ergo, vt parturientes eos alloquamur. Sicut enim recolitis fratres mei, Hirundinum vel domesticorum passerum pullos quando volare de nido cœperint,

Sermo CLX. *Ioan.20.* *Matth.14.* *Lucæ.1.* F *Natiuitates hominis duæ.* *Vet⁹ homo noster & nouus.*

G cœperint, matres cum ſtrepitu circumuolāt, & vocibus piis teſtātur pericula filiorum. Scimus ergo multos qui appellantur fideles male viuere, & gratiæ quam acceperūt moribus ſuis non conuenire, laudare deum lingua, blaſphemare vita. Scimus autem alios inter iſtos multos tanquam inter multam & abundantē paleam velut grana gementes in tritura, ſed ſpe horrei ſe collocātes. Duo iſta genera hominū ſcimus eſſe in Eccleſia. Aream dominicam Eccleſiam nouimus, ventilationem in die iudicij ſperamus, maſſam frumenti in reſurrectione deſideramus, horreum in vita æterna ſumere cupimus. Ibi nulla palea erit, ſicut in gehenna nullum granum erit. Nunc ergo fratres mei cum ſciamus duo iſta genera hominum eſſe in Eccleſia, piorum & impiorum, bonorum & malorum, timentium & contemnentium, quibus coniungantur iſti neſcimus. Quod autem velimus & ipſi ſciunt: vtrum de illis vota noſtra compleantur, humana ignorantia ſolicitudine fatigatur aliquando, & falſis ſuſpicionibus agitatur. Ex his dicitur in hac terra, vbi ſine tētatione nō viuitur. Admoneo ergo vos ſancta germina, admoneo vos nouellæ in agro dominico

Duo genera hominū in eccleſia.

H plantę, ne de vobis dicatur quòd de vinea domus Iſraël dictum eſt, Expectaui vt faceret vuas, fecit autem ſpinas. Botrum in vobis inueniat, qui botrus pro vobis calcatus eſt. Vuam ferte, bene viuite. Fructus enim ſpiritus eſt, ſicut dicit Apoſtolus, charitas, gaudium, pax, longanimitas, benignitas, bonitas, manſuetudo, fides, continentia, caſtitas. Quādo ad nos venerit agricola noſter, cuius nos operarij ſumus, ille qui intus dat incrementum: nam nos forinſecus plātare nouimus & rigare, ſed ait Apoſtolus, Neque qui plantat eſt aliquid, neque qui rigat, ſed deus qui incrementum dat, Qui modo videt quo modo audiatis, qui modo inſpicit quo modo timeatis, aut iam cōtinere incipiatis, cum ad vos ille agricola venerit, inueniat in vobis quod dixit Apoſtolus, Gaudium meum & corona mea, omnes qui ſtatis in domino. Fratres, filij dulciſsimi, filij chariſsimi, imitamini bonos, cauete malos. Scio enim quia vēturi ſint ad vos homines mali, & perſuaſuri vobis vinolētiam, & dicturi ſunt vobis, Quare? Nōnne & nos ſumus fideliſsimi? Scio, inde doleo, inde timeo. Iam tu ſi dixeris conſtanter: frater nec te vellem facere quod facis, ſed ſi te non

Eſaie.5. *Galat.5.* *1.Cor.3.* *Philip.4.*

I poſſum ducere in bonum meum, vel noli me trahere ad malum tuum, Hominibus iſtis, vt fieri ſolet, caput dolebit: Dicturus eſt tibi vicinus tuus aut vicina, Eſt hîc incantator, eſt hîc remediator, & neſcio vbi mathematicus. Tu dicis, Chriſtianus ſum, non licet mihi. Et ſi ille dixerit tibi, quare? Nōnne ego Chriſtianus ſum? Tu dicturus es, Sed ego fidelis ſum. Et ille tibi, Et ego baptizatus ſum. Fiunt angeli diaboli, membra Chriſti. Quia ipſum poſsidet inimicus, trahere quærit & alium. Inueniat vos paratos, qui iſta vobis præparauit. Ideo loquor, ideo conteſtor, ideo non taceo, ideo veſtimēta mea excutio, ideo in tribunali dei mei excuſatū me habeo. Dicam deo meo, Domine non tacui, domine talentum quod mihi dediſti non abſcondi, ſed erogaui, Hoc poterit mihi dicere, Serue nequam, tu dares, ego exigerem. Ecce domine dedi, tu exige. Et ſi forte vos vetus titillauerit conſuetudo, habetis quem interpelletis. Maior eſt adiutor quàm oppugnator. Ideo gemitis, ideo oratis, ideo dicitis, Ne nos inferas in tentationem. Obſeruate illud etiam fratres mei, quod ſupra dicitis, Dimitte nobis debita noſtra: vt faciatis quod ſequitur, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Eleemoſynam facis, eleemoſynam accipis. Ignoſcis, ignoſcetur tibi. Erogas, erogabitur tibi. Deum audi dicentem, Dimittite, & dimittetur vobis, Date, & dabitur vobis. In mente habete pauperes. Omnibus dico, Facite eleemoſynas fratres mei, facite & non perdetis. Deum credite. Non ſolū dico vobis, nō perditis quod facitis cum pauperibus: ſed planè dico vobis, hoc ſolum nō perditis, cætera perditis. Ecce videamus ſi exhilaratis pauperes hodie, hortea ipſorū vos eſtis, vt det vobis deus vnde detis, & dimittat quod forte peccatis. Includite eleemoſynā in cordibus pauperum, & ipſa pro vobis exorabit dominum, cui eſt honor & gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

Math.25. *Math.6.* K *Eccleſ.29.*

Eadem dominica, Sermo V.

Sermo CLXI.

Retinet ſanctitas veſtra fratres ſuperiorem tractatum, in quo ſcripſimus ſanctum Thomam Apoſtolū ad confirmandam fidem omnium, poſt reſurrectionē dominici corporis membra palpaſſe, & ad repellēdam ambiguitatem vniuerſorum, vulnerum eius cicatrices ſcrutari voluiſſe. Non enim propter ſe tantum hoc operatus eſt beatus Apoſtolus, ſed quod ſibi geſsit, cūctis proficit. Cum ſuam enim exercuit ſolicitudinem, fidem omnium confirmauit. L Quis enim ex hoc dubitet rediſſe à mortuis ſaluatorē, cuius poſt inferos præſentiam agnoſcat oculus, attrectet manus, digitus perſcrutetur? Quanuis igitur modicæ fidei homo, quanuis imbecillis ingenij Chriſtianus, nunquam ſolicitudinem ſuam inquiſitioni Thomæ æquiparare potuiſſet. Nunquam enim poſt agnitionem ac conuerſationem loquela auſus eſſet petere, vt etiam tactu Chriſtum perſcrutaretur in Chriſto, & in ipſo homine quem cerneret hominis corpus inquireret, & reſurrectionem eius non tam mirabilium gloria crederet, quàm paſsionis iniuria cōprobaret. Thomas ergo cum eſſet ſanctus, fidelis & iuſtus, hæc omnia ſolicite requiſiuit: non quòd ipſe aliquid dubitaret, ſed vt omnem ſuſpicionem incredulitatis excluderet. Nam ſuffecerat illi ad fidem propriam vidiſſe quem nouerat, ſed nobis operatus eſt, vt tangeret quem videbat: vt ſi forte diceremus deluſos eſſe oculos, nō poſſemus dicere manus illius fuiſſe fruſtratas. In reſurrectionis enim manifeſtatione de aſpectu ambigi poteſt, de tactu non poteſt dubitari. Conſtat enim veritatis ipſius teſtimonio rediſſe ab inferis ſaluatorem. Quis non ſpem ſuam in M Chriſto collocet? Quis nō fidem ſuam ponat in domino, vt dum illum credit ab inferis, ipſe reſurgat à mortuis? Dicit beatus Apoſtolus, Si enim mortui non reſurgunt, neque Chriſtus reſurrexit. Quia ergo ſurrexit Chriſtus, ſuſcitabuntur & mortui: quia reſurrexit dominus, & ſeruuli reuiuiſcent. Ipſe enim eſt, ſicut ait Apoſtolus, primogenitus ex mortuis. Sicut enim eſt apud ſuperos idem primogenitus in multis fratribus, ita & ab inferis eſt primogenitus ex defunctis. Primogenitus autem dicitur quis, ex eo quòd ſecuturis aliis primus gignitur. Primugenitus ergo Chriſtus vocatur ex mortuis, quòd primum illum ex inferni tenebris in lucem reſurrectionis partus ediderit. Partus enim dicendus eſt, vbi permutatione quadam anima tartari legibus moritur, vt rediuiuo corporis vſui renaſcatur. Natiuitas enim reſurrectionis apud ſuperos, mors quędam inferorum eſt. Vnde ipſa mors mortem quodam modo patitur, dum ei inuitæ defunctorum multitudo ſubtrahitur. Nam ſic beatus Apoſtolus dicit, Nouiſsima autem inimica deſtruetur mors. Et iterum, Abſorpta eſt mors in victoria. Cum ergo abſumitur mors in victoria, defectionis quadam ſuę internitione deſtruitur. Defectionē autem patitur,

1.Corin.15. *Coloſ.1.* *Primogenitus quis.* *1.Cor.15.*

A patitur, cum potestas eius cunctis resurgentibus vacuatur. Videamus autē quid sit quod ait, Mortē in victoria *Mortem in victoria esse cōsumptam quōdi* esse consumptā. Consumpta est planè mors in victoria sua, dum Christū inferni legibus subiiciens, ipsa se cum eū vincit, obruit. In eo enim, in quo illū quē se superasse credebat possedit, ab eo victa est, cū resurrexit. Totam ergo fidē nostrā in resurrectionis gloria collocare debemus, & in futura magis vita sperare de domino. Sic enim ait sanctus Apostolus, Si in hac vita tantū in Christo speramus, miserabiliores sumus omnibus hominibus. Miser ergo est qui in hac tantū vita sperat in domino. Miser planè est, quia cito spes eius subducitur, dū cito hæc breuis vita finitur. Nam spes illius caduca efficitur, dum tēporali transitu dulcedinis eius voluptas ela- *Roma.8.* bitur. De tali enim spe dicit Apostolus, Spes autem quæ videtur nō est spes. In futura igitur vita speremus in domino, quæ solida est atq; perpetua, vt nō miserabiliores cunctis hominibus, sed meliores esse possimus.

Eadem dominica, De resurrectione, Sermo VI.

Ser.CLXII. B Certissima est fiducia Christianorum diuinitus promissa, resurrectio mortuorum. Hanc enim veritas ipsa promisit. Veritas enim mētiri non potest. Alioquin veritas nō est, si mentiri potest. Vera est igitur de resurrectione corporū promissa veritas, quia veritas quæ mentiri non nouit, totum necesse est vt impleat quod promisit. Hanc enim resurrectionē corporum, vt futurā certissime nouerimus, ipse dominus nobis in suo corpore dignatus est demonstrare. Resurrexit Christus, vt resurrecturum se non dubitet Christianus. Quod enim præcessit in capite, sequetur in corpo- *Mortes duæ* re. Nosse enim debemus dilectissimi fratres, duas esse mortes, & duas esse resurrectiones. Dicitur enim mors prima, dicitur & secōda. Porrô primæ mortis duæ sunt partes. Vna qua peccatrix anima per culpam discessit à creatore suo. Altera qua iudicāte deo, exclusa est per pœnam de corpore suo. Mors autē secunda, ipsa est corporis & animæ punitio sempiterna. Per mortē vero secundam anima solius mali hominis in æternū cum corpore suo cruciatur. Vtraq; ergo mors omnē hominē tenebat obstrictū, quia naturæ transgressio vnumquēq; pec- C catis propagat obnoxiū. Venit autem dei filius immortalis & iustus, vt moreretur pro nobis, in qua carne quia nullum potuit habere peccatum, sine reatu pertulit peccati supplicium. Secundam itaq; primæ mortis partem, id est, solius corporis mortem, dei filius pro nobis accepit, per quam à nobis & dominationem peccati, & pœ- *Resurrectiones duæ.* nam æternæ punitionis exclusit. Hoc ergo Christus in suis fidelibus misericorditer operatur, vt hîc eos primo in anima resuscitet, donans fidem vt recte credant, tribuens charitatē, vt bonis operibus libenter insistant. In nouissimo vero die ad hoc eis corpora resuscitare dignabitur, vt eis æternam beatitudinem largiatur. Resuscitati ergo in anima per fidē dilectissimi fratres, cum iusticia viuamus, vt etiam corpore ad æternā læticiam resurgamus. Discedamus ab operibus malis, quæ mortificant animam, etiam dum viuit corpus, vt in æternis bonis & anima nostra mereatur esse & corpus. Seruemus primæ resurrectionis munus, quod nobis per fidē largitus est Christus, vt cum resurrexerimus corpore, mereamur cum Christo saluatore sine fine regnare. *1.Corin.15.* Tunc absorbebitur mors in victoria. Tunc dabitur fidelibus vera vita, veraq; læticia. Tunc deus pro meritis fidei atq; bonorum operum dabit suis fidelibus regnum cœlorum, Qui viuit & regnat cum patre & spiritu sancto in virtute deus, &c.

Eadem Dominica, Sermo VII. D

Pascha Christi dilectissimi regnum est cœli, salus mūdi, vita credentiū, occasus inferni, gloria supernorum, resurrectio mortuorū, testimonium resurrectionis diuinæ, precium redemptionis humanæ, cognitio mortis abolitæ. *Sermo CLXIII.* Quæ festiuitas dei sacrata mysterio & cognita sacramēto, virtutem dominicæ resurrectionis per angelos indicat, per Apostolos manifestat, per corda credentiū bona multiplicat. Hic *Psal.117.* igitur est dies dilectissimi quem fecit dominus, vt audistis, celsior cunctis, lucidior vniuersis, in quo dominus resurrexit, in quo sibi nouā plebem, vt ipsi videtis, regenerationis spiritu conquisiuit, in quo singulorū mentes gaudio & exultatione perfudit. Hic ergo dies resurrectionis Christi, defunctis vita, peccatoribus venia, sanctis est gloria. Siquidem operatione virtutis eleuat de imis, suscitat de terrenis, collocat in excelsis, cōsummat iustos, firmat dubios, damnat incredulos. Ad hoc enim dominus hodie resurrexit, vt imaginē nobis futuræ resurrectionis ostenderet: & ideo hodie vt vitali lauacro resurgēs dei populus ad instar resurrectionis Ecclesiam E nostrā splendore niuei candoris illuminet, gratias agere deo nostro debemus, quòd dū sancti Paschæ solennitatem colimus, futuræ resurrectionis speciē iam videmus: resurrecturū est humanum genus in seculi cōsummatione post mortē, nunc resurgit in baptismo: suscitādus est tunc dei populus post soporē, nunc suscitatur post infidelitatē: liberandus est tunc à mortali cōditione, nunc liberatur ab ignorantiæ cæcitate: renasciturus est ad æternitatē, nunc nascitur ad salutē. Omnes enim qui olim in Christo baptizati, assumere nō possunt candidam vestem, conuersationē saltem candidam nō relinquant. Solet sub nigro habitu anima satis pura latitare, nec multū interest, si quis non habet candidam vestem. Talis latro fuit ille qui in Euangelio crucifixus cū saluatore clamasse dicitur, Memēto mei domine dum *Luca.23.* veneris in regnum tuū. Attendite ergo charissimi & videte, quid fidelis obtinet, quid meretur? Regnum saluatoris latro poscit in cruce, & dum pœnæ multitudinem patitur, ad præmia æterna perducitur. Imitamini ergo F eius deuotionem, imitamini amare regnū Christi: quod poscit latro moriendo, vos desiderate bene viuendo. Illius credulitati paradisus aperitur, & nostræ spei æternorum mōstratur firmitas præmiorum. Lætemur ergo & exultemus in hac die, in qua dominus resurgens intulit pacem, intulit salutem. Hoc itaq; admoneo fratres *De cō. di.4.* dilectissimi, vt quotiens paschalis solennitas venit, qui- *Vos autem.* cunque viri, quæcunq; mulieres de sacro fonte filios spiritaliter exceperunt, cognoscant se pro ipsis fideiussores apud deum extitisse, & ideo semper illis solicitudinem veræ charitatis impendant, & admoneāt vt castitatem custodiant, virginitatē vsq; ad nuptias seruent, à maledicto vel periurio linguam refrænent, cantica turpia vel luxuriosa ex ore non proferant, non superbiant, non inuideant, iracundiam vel odium in corde nō teneant, auguria non obseruent, phylacteria & characteres diabolicos nec sibi nec suis aliquando suspendant, incantatores velut ministros diaboli fugiant, fidem catholicā teneant, ad Ecclesiam frequentius currant, contempta verbositate lectiones diuinas attētis auribus audiant, peregrinos accipiant, & secundum quod ipsis in baptismo dictum est, hospitum pedes lauent, pacem & ipsi teneant, discordes ad concordiā reuocare contendant, sacerdotibus & parentibus honorem amore veræ charitatis impendant. Hæc ergo omnia & his similia si

G filios & filias vestras admonere contenditis, cum ipsis ad æternam beatitudinem fœliciter peruenietis. Nemo se circumueniat, fratres charissimi, nullus homo sibi solummodo viuat: & sicut frequenter suggessi, quaotoscunque aliquis exemplo sanctæ vitæ ædificauerit, cum tantis & pro tantis mercedm beatæ vitæ retributionis accipiet: & quaotiscunque exemplum malæ conuersationis etiam si non eũ illi sequantur præbuerit, pro tantis se malis rationem noncrit redditurum. Et ido sicut iam supra suggessi, neophytis nostris auxiliante domino exemplum bonæ cõuersationis, quantum possumus debemus ostendere, vt non pro illorum destructione pœnam recipere, sed potius pro ædificatione ad indulgentiam peccatorum mereamur pernenire, præstante domino nostro Iesu Christo.

Eadem domica, ad baptizatos, vt bonos non malos in Ecclesia imitentur: Sermo VIII.

Sermo CLXIIII.

Odierna die qui baptizati sunt in Christo & regeoerati, alloquamur eos & vos in eis, & ipsos in vobis. Ecce facti estis membra Christi. Si cogitetis quid facti estis, omnia vestra ossa

Psal. 34.

H dicent, Domine quis similis tibi? Non enim digne cogitari potest illa digoatio dei, defecit omnis sermo, sensusq; humanus, venisse vobis gratuitam gratiam nullis meritis præcedẽtibus. Ideo & gratia dicitur, quia gratis datur. Quã gratiã? Vt sitis mẽbra Christi filij dei, vt sitis fratres vnici. Si ille vnicus, vnde vos fratres, nisi quia vnicus natura, vos gratia fratres facti? Quia ergo membra Christi facti estis, admoneo vos, timeo de vobis, non tantum à Paganis, non à Iudæis, non ab hæreticis, quantũ à malis catholicis. Eligite vobis de populo dei quos imitemini. Nam si turbã imitari volueritis, inter paucos angustam viam ambulantes nõ eritis: abstinete vos à fornicatione, à rapinis, à fraudibus, à periuriis, ab illicitis rebus, à iurgiis: ebrietas repellatur à vobis: adulterium sic timete, quo modo mortem, mortẽ non quæ animam soluit à corpore, sed vbi anima semper ardebit cum corpore. Fratres, fratres mei, filij mei, filiæ meæ, sorores meæ, scio agere diabolum partes suas, nec quiescere loqui in cordibus eorũ, quos obligatos suis vinculis tenet, scio fornicatoribus, adulteris qui contenti nõ

Gratia dicitur quia gratis datur.

I sunt coniuge sua, dicere diabolum in cordibus eorum, non sunt magna carnis peccata. Contra hanc diaboli susurrationẽ debemus habere Christi incarnationem. Hoc est vnde Christianos decipit inimicus per carnis illecebras, cũ eis facit leue quod graue est, leue quod asperũ est, dulce quod amarũ est. Sed quid prodest quia satanas facit leue, quod Christus ostendit graue? Nunquid nouũ aliquid facit diabolus dicere Christianis fidelibus, nihil graue est quod facis in carne tua peccans? Nunquid io spiritu facile deletur carnis peccatũ, facile à deo venia datur? Quid facit magnũ? Artificium suum facit, quod & in paradiso dixit, Mãducate, & eritis sicut dij, nequaquã moriemini. Deus dixerat, Qua die manducaueritis, morte moriemini. Monet inimicus & ait, Nõ moriemioi, sed aperiẽtur oculi vestri & eritis sicut dij. Dimissa est iussio dei, & audita est persuasio diaboli: tunc inuenta est vera iussio dei, & falsa deceptio diaboli. Nunquid profuit, obsecro vos, quia dixit mulier, serpens seduxit me? Nũquid valuit excusatio? Si valuit excusatio, quare secuta est damnatio? Ideo vobis dico fratres mei, filij mei, qui habetis vxores, vt nihil aliud noueritis: & qui nõ habetis & ducere vultis, integri vos ad eas seruate, sicut integras vultis inuenire. Vos qui continentiã deo vouistis, nolite retrospicere. Ecce dico vo-

Gene. 3.

bis, ecce clamo vobis, ego me absoluo: erogatorem me K
posuit deus, non exactorem, sed tamen vbi possumus, vbi datur locus, non cessoi vbi sciouis, corripimus, obiurgamus, anathematizamus, excommunicamus, & tamen non corriginius. Quare? Quia neque qui plantat, aliquid est, neq; qui rigat, sed qui incrementũ dat deus. Modo qui loquor, quia moneo, quid opus est nisi exaudiat me deus pro vobis, hoc est, in cordibus vestris? Breuiter dico, & vobis commẽdo, & fideles terreo, & vos ædifico. Membra Christi estis, nolite me, sed Apostolũ audite, Tollens, inquit, membra Christi, faciam membra meretricis? Sed dicit aliquis, Meretrix nõ est quam habeo, cõcubina mea est. O sancte episcope, meretricẽ fecisti concubinam meam. Nunquid ego dixi? Apostolus clamat, & ego incurri calumniam. Ego volo te esse sanum, quare in me furis sicut insanus? Habes vxorem qui hoc dicis: Habeo, inquis. Bene, velis nobis illa quæ præter vxorem tecum dormit, meretrix est. Ecce vade & dic ei, quia iniuriam tibi fecit Episcopus. Habes vxorem legitimam tuam, & alia tecum dormit, quæcunq; est illa, iam dixi, Meretrix est. Sed seruat tibi vxor tua fidem, nec nouit alium nisi te solum, & non disposuit sa nosse alterum. Cum ergo illa sit casta, tu quare fornica- L
ris? Si illa te vnum, quare tu duas? Sed dicis, ancilla mea cõcubina mea est, nunquid ad vxorem alienam vado? nunquid ad meretricem vado publicam? an non licet mihi facere in domo mea quæ volo? Dico tibi, nõ licet. In gehennam vadunt qui hoc faciunt, in sempiternum ignẽ ardebunt. Vel hic liceat mihi loqui & dicere, Corrigant se qui tales sunt dum viuunt, ne postea velint & non possint, quia subito venit mors & non est qui corrigatur, sed vt in ignẽ mittatur. Nam quando veniat illa nouissima hora nescitur, & dicitur, corrigo. Quãdo corrigis, quãdo mutaris? Cras, inquis. Ecce quotieos dicis, cras cras, factus es coruus. Ecce dico tibi cum facis vocem coruinam, occurrit tibi ruina. Nam ille coruus cuius vocem imitaris, exiit de arca & non rediit. Tu autem frater redi in Ecclesiam, quam tunc illa arca significabat. Sed vos me audite, O baptizati, audite me per sanguinem Christi qui estis renati, obsecro vos per nomẽ quod super vos inuocatum est, per illud altare ad quod M
accessistis, per sacramenta quæ accepistis, per iudicium futurum viuorum & mortuorum. Obsecro vos, obstringo vos per nomen Iesu Christi, vt non imitemini eos quos infideles esse cognoscitis, sed illius sacramentum maneat in vobis qui de ligno descẽdere noluit, sed voluit de sepulchro resurgere, Amen.

1. Cor. 3.

1. Cor. 6.

Gen. 8.

Item in eadem dominica Homilia, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Cum sero esset die illa vna sabbatorum, & cætera. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem. *Ioan. 20.*

Dominica prima post octauas Pascha, De pastoribus, Sermo vnus, qui habetur in Tomo. 9. folio. 229. col 4. *Ser. CLXV.*

Item in eadem dominica Homilia, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Ego sum pastor bonus, &c. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem. *Ioan. 10.*

Dominica secunda post octauas Pascha, De pace & vnitate, Sermo I.

Sermo CLXVI.

LEgimus in Euangelio fratres charissimi, quòd saluator & dominus noster cũ appropinquaret passioni, & transitum suum de hoc mũdo ad patrem discipulis insinuaret, inter alia verba quæ ob sui cõmemorationem dilectis comitibus suis impenderat, maxime

A maxime pacis bonum & vnitatis quasi speciale munus illis commendauit, dicēs, Pacem meā do vobis, pacem meam relinquo vobis: ac si diceret, In pace vos dimisi, in pace vos inueniam. Proficiscens voluit dare, quę desiderabat rediēs in omnibus inuenire. Hanc suis hęreditatem dedit, dona omnia suæ pollicitationis & præmia, in pacis cōuersatione promisit. Atq; ideo fratres, si hæredes Christi esse voluerimus, in eius pace esse & manere debemus. Pacem nobis sicut audistis, Christus dedit, cōcordes atq; vnanimes esse pręcepit, dilectionis & charitatis fœdera incorrupta atq; inuiolata mandauit. *Ioan.14.*

Cuius pacis ornamenta mirabiliter alio ostendit loco dicens, Beati pacifici, quoniam filij dei vocabūtur. Et si filius dei incipit vocari qui pacificus esse iam cœpit, nō vult filius dei dici, qui pacem noluerit amplecti, negat deū sibi patrē, qui pacificus esse contēnit. Pacificos ergo esse oportet dei filios, corde mites, sermone simplices, affectione cōcordes, fideliter sibi vnanimitatis nexibus cohærentes. Sed hæc pax cū bonis & dei præcepta seruātibus custodiēda est, non cū iniquis & sceleratis, qui pacē inter se habēt in peccatis suis. Pax Christi ad salutēm sempiternā proficit, pax quę in diabolo est, ad perpetuā venit perditionem. Pax cum bonis, & bellū cum vicijs semper habendum est, mala siquidem impiorum hominum odio habenda sunt. Nam homines ipsi, quātuis mali sint, amādi sunt, quia creatura dei sunt: pax vero quæ in bonis est, concordiā fratrum & charitatē copulat proximorum. Pax spiritum specialiter dei promeretur, pax dilectionis mater est, pax indiciū est sanctitatis, de qua dominus per Prophetā ait, Pacem & veritatem diligite. Pax plebis sanitas, gloria sacerdotis, & patriæ lætitia, & terror hostiū siue visibilium siue inuisibilium. Omnibus viribus pax est custodienda fratres, quia semper in domino manet qui in pace sancta manet, & cum sanctis dei societatē habet. Sacerdotis est, in pace populum admonere quid debeat agere: populi est, in humilitate audire quæ monet sacerdos. Quicquid non licet, pastoris est prohibere ne fiat: plebis est audire ne faciat; atq; vnitatis vinculo omnes debēt prælati simul & subditi in fide & dilectione per omnia seruare, quia sine pace nō suscipitur sacerdotis oratio, nec plebis oblatio. Si ergo volumus velociter à deo exaudiri, & gratanter munera nostra ab eo accipi, debemus vtiq; in pace cōuersari. De qua nos ipsa veritas instruere dignata est, Si offers, inquit, munus tuū ad altare, & ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus tuū ante altare, & vade prius recōciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuū. Quia ergo vnitatem nostrā & concordiā deus desiderat, ostendit ipse saluator in Euangelio ad patrē ita loquens, Pater, inquit, sancte, serua eos in nomine tuo quos dedisti mihi, vt sint vnū sicut & nos. Vnde & Apostolus fideles hortatur dicens, Obsecro vos fratres, vt idipsum sapiatis, & vnū dicatis omnes. Et itē, Non sit, inquit, inter vos zelus & contentio. Omnis amaritudo & ira & indignatio & clamor & blasphemia tollatur à vobis cū omni malicia. Item alibi ait, Sustinentes inuicē in charitate, soliciti seruare vnitatē spiritus, in vinculo pacis. Vnum corpus & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestræ. Hæc itaq; vnanimitas sub Apostolis olim fuit. Sic nouus credētium populus, domini mādata custodiens, charitatem suā tenuit, probat scriptura quæ dicit, Turba autē eorum qui crediderant, vna anima & mente agebant. Et iterum, Et erāt perseuerantes omnes vnanimes in oratione, cū mulieribus & Ma-

Matth.5. — B — *Zacha.8.* — C — *Matth.5.* — *Ioan.17.* — *1.Cor.1.* — *1.Cor.3.* — *Ephe.4.* — *Ibidem.* — *Actu.2.* — *Actu.4.*

ria quę fuerat mater Iesu, & fratribus eius. Et ideo efficacibus precibus orabant, ideo impetrare cū fiducia poterant quodcunq; de dei misericordia postulabant. In vobis vero sic vnanimitas diminuta est, vt & largitas operationis infracta sit. Domos tunc venundabant, & thesauros sibi in cœlo reponētes, distribuēda in vsus indigentiū precia Apostolis offerebant: at nunc de patrimonio nec decimas damus. Et cū vēdere iubeat dominus, emimus potius & augem⁹. Sic in nobis emarcuit vigor fidei, sic credentiū robur elanguit. Et idcirco dominus tēpora nostra respiciens, In Euangelio suo dicēs ait: Filius hominis cū venerit, putas inueniet fidem in terra? Videmus fieri quod ille prædixit, in dei timore, in lege iustitiæ, in dilectione, in opere fides est. Nemo futurorū metū cogitat. Diem & irā domini, & incredulis ventura supplicia & statuta perfidis æterna tormenta nemo cōsiderat, quæ metueret cōscientia nostra si crederet: quia non credit, omnino non metuit: si autē crederet, & caueret: si caueret, & euaderet. Excitemus nos quantū possumus dilectissimi fratres, & somno inertiæ veteris abrupto ad obseruanda & gerenda domini præcepta vigilemus. Simus tales quales nos esse ipse pręcepit dicēs: Sint lumbi vestri præcincti & lucernæ ardentes, & vos similes hominibus expectantibus dominū suum quando reuertatur à nuptijs, vt cū venerit & pulsauerit, aperiant ei. Et, Beati serui illi, quos adueniens dominus inuenerit vigilantes. Accinctos nos esse oportet, ne cum expeditionis dies venerit, impeditos & implicatos apprehēdat. Luceat in bonis operibus nostrum lumen & fulgeat, vt ipsum lumē nos ad lucem claritatis æternæ de hac seculi nocte perducat, quo cum Christo, qui est veræ pacis author, & cū sanctis angelis eius æterna pace & perpetua fœlicitate fruamur, præstāte domino nostro Iesu Christo qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat deus per omnia secula seculorum, Amen.

D — *Lucæ.18.* — E — *Lucæ.12.* — *Matth.5.*

Item in eadem dominica Homilia, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Modicum & iam videbitis me, &c. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem. *Ioan.16.*

Dominica tertia post octauas Paschæ: Sermo I.

F

Vox domini est fratres charissimi, Pacem meā do vobis, pacem meā relinquo vobis. De pace dicturi prius quæ pacis sint cōmoda videam⁹. Est pax serenitas mentis, tranquillitas animæ, simplicitas cordis, amoris vinculū, cōsortiū charitatis. Hæc est quæ simultates tollit, bella compescit, cōprimit iras, superbos calcat, humiles eleuat, discordes sedat, inimicos cōcordat: cunctis est placita, nō quærit alienum, nihil deputat suum: docet amare quę odisse non nouit: nescit extolli, nescit inflari. Hāc ergo qui accipit teneat, qui perdidit reparet, qui amisit exquirat, quoniā qui in eadem nō fuerit inuentus, abdicatur à patre, exhæredatur à filio, nihilominus à spiritu sancto alienus efficitur. Respuit enim munus oblatū qui datæ legis contēpserit bonum: nec poterit ad hæreditatem domini peruenire, qui testamentum noluerit obseruare. Non potest concordiam habere cum Christo, qui discors voluerit esse cum Christiano. Contumacia ergo est, crimē est quod iubetur contemnere, quod præcipitur nolle fieri, quod imperatur declinare. Quid tibi cōmune cum discordia Christiane? Quid simultates amas, quæ authori placere nō possunt? Quid exerces inimicicias? Quis eas primus inuenit? In initio nanq; inimicicias in protoplastū dum serpens erexit, interficitur: dū homini inuidet, ipse prosternitur:

Sermo CLXVII. — *Ioan.14.* — *Pacis diffinitio.* — *Gene.3.*

G sternitur: dum Adam cupit decipere, ipse primus iugulatur. Quare aut Christi charitatem amplectere Christiane, aut discordiæ authori de similitudine operũ parem te ipsius cognosce.

Eadem dominica de dilectione inimicorum: Sermo II.

Sermo CLXVIII. IN diuinis voluminibus fratres charissimi, ita dispẽsauit spiritus sanctus vt & sanis ornamẽta, & ægrotis spiritalia medicamẽta deesse nõ possint. Quam rẽ ego domino donãte cognoscens, vnde animarũ remedia possitis accipere, spiritalia antidota studui prouidere. Collegi ergo quantũ potui paucos de amœnissimis scripturarũ mõtibus flores, vnde sicut iã dictũ est, & ægrotis medicamẽta conficerẽ, & de thesauro cœlesti preciosissimas margaritas à peccatorũ corruptione liberis ornamẽta componerẽ. Primum medicamentũ est animæ ægrotãti plena & perfecta dilectio, per quam possit nõ solum amicos, sed etiã inimicos diligere. Quam rẽ qualiter fidelis Christianus credere, tenere & obseruare debeat, de veteri ac nouo testamẽto, prout potuimus, vnicum ac singulare remedium

H animarum pro amore inimicorũ pauca capitula excerpsimus, quæ vnusquisq; si nõ discutiendo, sed credendo susceperit, & peccatorũ suorum indulgentiã accipiet, & ad ęternã beatitudinẽ deo auxiliante perueniet.

Gene.28. In primis considerandũ est quanta in beato Iacob fuerit charitas, vt odientẽ se fratrem suũ maluerit in longinquis regionibus fugere quàm vicẽ odij repẽsare, quẽ sicut vitare sciuit, ita odisse nesciuit, & reuersus multis muneribus vt eũ sibi placatũ faceret, honorauit. Deinde attendendum est quàm benigna fuerit etiam erga inimicos antiquorũ sanctorũ charitas. Nã beatus Ioseph pro parricidij crimine impiis & inimicis fratribus suis nõ odij amaritudinẽ, sed charitatis dulcedinẽ repensauit. *Gene.45.* Osculabatur enim singulos, & per singulos flebat, quibus non solũ nihil mali repẽdit, sed omnia bona retribuens tã viuo quàm mortuo patre, germano semper amore dilexit. Beatus quoq; Moyses cum frequenter eũ populus rebellis non solũ contemnere, sed etiã lapidare vellet, diuinæ charitatis memor, ita pro illis domino supplicabat vt clamaret & diceret, Si nõ dimiseris pec- *Exod.32.* catũ populi tui, dele me de libro tuo quẽ scripsisti. In ipso enim veteri Testamẽto legimus scriptũ,

I Itinera eorũ qui iniuriã retinent malefacti in mortem. Et iterum, Ne *Leuiti.19.* memor, inquit, sis iniuriæ proximi tui. Et iterũ, Si vide- *Exod.23.* ris asinũ inimici tui iacentem in luto, nõ præteribis nisi prius alleues eũ. Quo loco diligenter vnusquisq; consideret, quòd si asinum inimici uon licet in luto dimitti, quanto magis homo ad imaginem dei factus nõ debet odio haberi nec negligi. Beatus quoq; Iob ita veram & perfectã charitatem etiam cũ inimicis fideliter retinebat, vt gaudẽs & libera cõscientia ad deũ diceret, Si ga- *Iob.31.* uisus sum ad ruinã inimici mei, & exultaui in eo quòd inuenisset eum malum, vel si in corde dixi, bene. Beatus quoque Dauid, licet virtutibus multis fuerit exornatus, nulla tamẽ eum actio familiarius deo coniunxit quàm dilectio inimicorũ suorũ. Cui cum inimicus suus in faciem malediceret, maluit tamen parcere & dei iudicio *2.Reg.16.* reseruare, quàm suæ iracundiæ satisfacere. Et intantum non fuit simulata nec vel falsa dilectio sua, vt ipsos etiã aduersarios suos fleret, & in illis qui eos occidere præ- *2.Reg.1.* sumpserãt vindicaret. Ideo securus in Psalmo dicebat illud, quod omnes homines satis attento & trementi *Psal.7.* animo dicere debent, Si reddidi, inquit, retribuentibus mihi mala, decidã merito ab inimicis meis inanis. Persequatur inimicus animã meam & cõprehẽdat, & conculcet in terra vitam meã, & gloriam meã in puluerem K deducat. Ecce quali maledicto seipsum cõdemnat, qui de inimicis diligẽdis dei præcepta cõtemnens, odium in corde seruare non meruit, Vnde considerandum est qua fronte vel qua conscientia versiculum istum ex ore suo proferre poterit qui inimicis suis mala pro malis retribuit. Per Salomonem quoq; spiritus sanctus clamat & dicit, Cũ ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, ne for- *Prouer.24.* te videat deus & displiceat illi, & auertat iracundiam suam ab eo, & vtiq; cum ab illo auerterit, ad illum dirigat qui de inimici ruina gaudebat: secũdum illud, Qui *Prouer.17.* in ruina lætatur alterius, nõ erit impunitus. Item ibi, Ho- *Eccli.28.* mo homini reseruat iram, & à deo quærit medelam? Et in hominem similem sibi nõ habet misericordiam, &c. Ipse cum caro sit reseruat iram, & propiciationẽ quærit à deo, quis exorabit pro delictis ipsius? Dicitur quidem in veteri Testamento, Diliges proximum tuum & *Leuiti.19.* odio habebis inimicum tuum. *Matth.5.* Sed qui sano intellectu scripturæ diuinæ sensum agnoscere cupit, sententiam L istam hoc modo intelligat, vt diligat omnẽ hominem proximũ suum, odio habeat diabolum inimicũ suum. Quod etiam in vno homine malo impleri potest. In ipso enim vno qui malus est, & proximũ habes & inimicũ. Nam quòd homo est, proximus tuus est: quòd malus est, non solũ tuus sed etiã suus inimicus est: dilige ergo in eo carnẽ & animam, hoc est, proximũ tuum quẽ deus fecit, & odio habe maliciã quam ipso cõsentiente diabolus intromisit. Quod cũ sancto & pio animo feceris, vices cœlestis medici agis, odio habens morbũ, & diligens ægrotum. Item per Salomonem loquitur spiritus *Prouer.25.* sanctus, Si esurierit inimicus tuus ciba illum, si sitit potũ *Roma.12.* da illi, hoc enim faciens, carbones ignis congeres super caput eius. Hoc ergo loco cum grandi diligentia obseruandum est, ne forte dum eum bene non intelligimus, de medicamẽtis nobis vulnera faciamus. Solent enim nõnulli hoc præceptũ quasi ad satiandum furorẽ suum assumere. Dicũt enim apud se, Ecce cibo inimicum meũ vt ardeat in æternũ. Auertat deus huiusmodi intelligentiam ab animis nostris. Qualiter ergo accipi debeat locus iste, sancti & antiqui patres reuelante spiritu sancto definierunt, si esurierit inimicus tuus, ciba illũ, &c. hoc enim, inquit, faciẽs carbones ignis cõgeres super caput M eius. Caput in homine sensus rationalis intelligitur: qui sensus cũ à feruore charitatis recedens factus fuerit frigidus, vnde scriptũ est, Quia abundauit iniquitas, refri- *Matth.24.* gescit charitas multorũ: necesse est vt quod obest saluti contrarium sapiat, vt cui deberet esse amicus, inimicus existat. Ad sanandum ergo talem phreneticũ, homines sanctos & charitatis igne succẽsos hortatur spiritus sanctus dicẽs, Carbones ignis cõgeres super caput eius. Cũ enim inimico suo pio animo frequentius bene feceris, quãlibet sit impius & crudelis, barbarus & cruentus: tamen tandẽ aliquãdo erubescet & dolet & pœnitere incipit quod admisit. Nam cũ pœnitentiã cœperit agere, sensus rationalis, hoc est, caput ipsius incipit charitatis igne succẽdi, & qui prius quasi frigidus & phreneticus contra te cũ sueuerat iracundiã retinere, spiritali calore de tua bonitate succensus incipit toto corde diligere. Ecce quo modo sancti patres hũc scripturæ locũ intelligendũ esse dixerũt. Nam absit à sensu catholico, vt eo animo quisq; boni aliquid inimico suo conetur impendere, vt eũ pro hoc beneficio velit æterno incendio cõcremari. Vnde cũ grandi cautela de pace fidei considerandum est, & timendũ ne sequamur literã occidentẽ, sed magis spiritũ viuificantẽ diligamus. Et illud fratres charissimi,

cẽ. Ergo vt ipsi videtis, Hierusalem illa cœlestis muros de pace cõstructos habet. Qui enim talem pacem & talem charitatẽ habet, vt omnes homines diligat, & pro bonis oret vt meliores fiant, pro malis supplicat vt cito se corrigant, de qua parte voluerit intrare, illius cœlestis Hierusalem portas apertas merebitur inuenire: qui autẽ non vult habere talem charitatem, qualem & Christus præcepit & Apostolus docuit, ex omni parte Hierusalẽ portas clausas inueniet. Et quia oleum charitatis habere noluit, clausis ianuis sponsi cum illis fatuis virginibus illam metuendã audiet vocẽ, Amen dico vobis, nescio vos vnde sitis. Quo modo enim illis quinq; virginibus quæ charitatis oleũ habuerunt, illa cœlestis Hierusalem aperiet ianuas suas, vt intret in gaudiũ domini sui: sic illis ecõtrario qui sine charitate veniunt claudet, & æterna à se separatione repellet, & implebitur illud quod in Psalmo dicitur de Hierusalem, Quoniam, inquit, cõfortauit seras portarum tuarũ. Clausis portis & confirmatis seris nunquam exiet amicus, nunquam intrare poterit inimicus, quia sicut iustus nunquã erit exiturus à gloria, ita & peccator nunquam poterit liberari à pœna. Et ideo si volum⁹ vt ab istis malis nos dignetur diuina pietas liberare vt fœliciter ad illam cœlestem Hierusalem mereamur intrare, totis viribus laboremus, vt in nobis impleatur illud quod Apostolus dixit, Quis nos separabit à charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius? Et illud, Certus sum enim, quia neque mors, neq; vita, neq; angeli, neque principatus, neque potestates, neq; altitudo, neque profundum, neq; instantia, neque futura, neq; creatura aliqua poterit nos separare à charitate dei, quę est in Christo Iesu domino nostro. Ecce sicut audistis, beatum Apostolum & apostolicos viros tanta ac tã terribilia à charitate dei separare non poterant. Vnde nimis dolendũ est, quòd cum illi à charitate dei nec tormentis poterant separari, nos interdũ ociosis fabulis separamur, & nonnunquã ob paruissimum conuicium & cuiuscunq; miseri hominis detractionem, ita derelinquimus charitatẽ, vt non solum cum eo multis diebus, sed etiam mensibus fortassis & annis nec loqui nec ad conuiuium peruenire velimus, & non attendimus quia dum nos inuicẽ odio habemus, ita muros ciuitatis Hierusalem contra nos claudimus, vt nullus nobis aditus remaneat per quem intrare possimus. Et quia ciuitas illa habitatorem deum habet, dicente Ioanne Euangelista, Deus charitas est: qui charitatẽ habere noluerit, qua fronte vel qua conscientia ad dominum qui est charitas præsumit accedere? Hæc omnia fratres charissimi, dum vobis paterna pietate frequenter insinuo, absoluo apud deum conscientiam meã. Et quia nullus vnquam erit qui se in veritate valeat excusare quòd verã pacem & veram charitatem tenere non possit, totis viribus misericordiam dei deprecemur, vt nobis illam charitatẽ, sine qua nullus vnquam deum videbit, insinuare & donare dignetur, vt nullis nec tormentis nec damnis ac persecutionibus ab illius dilectione vel dulcedine separetur. Si iubetis, iam non est opus vt prolixiori vos sermone diutius fatigemus: & ideo iam ista quæ ad præsens dicta sunt, vestræ charitati sufficiant, dum hæc deo

Matth.25. / B / Rom.8. / C / 1.Ioan.4.

Item in eadem dominica Homilia, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Vade ad eum qui me misit, & cætera: quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem. Et inter sermones De verbis domini, LXI. Ioan.16.

Dominica in Rogationibus, de pace: Sermo I.

FOELICES pacifici, quoniã filij dei vocabuntur. Meritũ Christianæ virtutis vilescit in cunctis, si vnitatẽ non habet pacis, nec peruenit ad vocabulum filij nisi per nomẽ pacifici. Pax est quæ expoliat hominẽ seruitute, dat nomen ingenuum, mutat cum conditione personam, ex famulo liberum, filium facit ex seruo, deum patrem vocat, & cõmutat seruum in filio, amicum facit ex deo, patrẽ reddit ex domino. Sic sic facit, qui nõ vult perire quod facit, fœlices pacifici, quoniam filij dei vocabuntur. En filius dei esse incipit, qui pacificus esse cœpit. Non vult filius dici, qui pacificus noluerit inueniri: negat sibi patrẽ deum, qui hæres pacis esse nequiuit. Seuerum sensurus est deũ, quem clementem blandumq; dedignatus est patrem. Fœlices pacifici, quoniã filij dei vocabũtur. Gaudeamus hoc nomine quasi filij & hæredes dei, cohæredes autem Christi. Quanta est huius pacis retributio, hæreditatem possidere cum Christo: substantiam patris habere cum filio, cœleste regnum participari cum domino, & in consortium perpetuitatis admitti cum domino? Quæ sit hæc prauitas morum, inuidere melioribus atq; in sordidioribus inhærere, adoptati victoriã perdere, ac nollẽ hæreditatem regnorũ cœlestium possidere? Etenim filium se dei & cohæredẽ denegat Christi, qui recusauerit patris regimine gubernari. Pax, concordia fratrum, sicut scriptum est, In tribus placuit spiritui meo quę sunt probata coram deo & hominibus: concordia fratrum, & amor proximorum, & vir & mulier consentientes sibi. Concordia ergo fratrum, voluntas dei est, iucunditas Christi, perfectio sanctitatis, iustitiæ regula, materia doctrinæ, morum custodia, atque in rebus omnibus laudabilis disciplina. Pax suffragium precum & supplicationum, facilis atque impetrabilis, quia desideriorũ omnium cõpetens est plenitudo, sicut scriptum est in Apostolo, Pax conuentionis amabilem deo facit in fratribus: quæ charitatis indicat testimonium. Pax ergo dilectionis mater est, cõcordiæ vinculum, ac puræ mentis indicium manifestũ, quia sibi exigit de deo quod velit, quicquid voluerit petat, & quicquid voluerit sumat. Pax præceptis regalibus cõseruanda est, domino Christo dicente, Pacem meã do vobis, pacem meã relinquo vobis. Qui discipulus Christi est, Christi præcepta seruat. Seruare mandatũ, est pacem in omnibus custodire. Nam diuidere vnitatẽ, non est magistrũ sequi, sed eius mandatũ calcare. Sequi enim Christũ, est habere pacẽ: & nõ sequi quod pacis est, hoc est hoc habere in magistro ex parte quod diligas, & ex parte quod dãnes. Illud est amare doctorem, doctoris mandata in omnibus custodire, dicentis, Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis. Licet fratres in pace protrahere moras, delectat hoc dixisse frequenter, & iterum atque iterum prędicare, Pacem meam do vobis, pacem meã dimitto vobis, In pace vos dimitto, in pace vos dimisi, in pace vos

Sermo CLXIX. / Matth.5. / Pacis laudes. / E / Eccli.25. / F / Concordia fratrum. / Ioan.14.

G vos inueniam. Proficiſcẽs voluit dare, quod deſiderabat rediens in omnibus inuenire. Conſultũ voluit eſſe cui dederat, qui vſq; ad regreſſum ſuum ſeruare quod præſtiterat, imperabat. Quid ergo facturus eſt homo cũ venerit deus, & quæſitum nõ iouenerit quod donauit? qua excuſatione vſurus, qui pacem ſeruare non potuit? Pacem meã do vobis, pacem meã dimitto vobis, lo pace vos dimiſi, in pace vos inueniam. Regale mandatũ ſeruate, diuina vox eſt, Inueniam quod dimiſi. Plantare pacem, radicitus dei eſt: euellere, penitus inimici. Amor fratris ex deo eſt, odiũ ex diabolo cõſtat. Propter quod damnanda ſunt odia, quia ſcriptũ eſt, Qui oderit fratrẽ ſuum, homicida eſt. Cohibeamus iram, quia ſcriptum eſt, Qui iraſcitur fratri ſuo, reus erit iudicio. Amanda eſt pax & diligenda concordia. Iſta ſunt quæ generant charitatem, & ſcitis ſecundum Apoſtolum, quòd deus charitas eſt. Sine deo eſt, qui non habet charitatem. Paternus affectus non poteſt non amare quod docet. Pax plebis, gloria ſacerdotis: & parentum lætitia, perfecta charitas filiorum. Sacerdotis eſt quod debet admonere,

1.Ioan.3. *Matth.5.* *1.Ioan.4.*

H Plebis eſt audire quod admonet. Quicquid nõ licet, paſtoris eſt prohibere ne fiat: gregis eſt audire vt faciat. Vtraque conueniant, & vniuerſa ſaluata ſunt: nec deus inuenit in plebe quod puniat, nec ſacerdos poteſt habere quod doleat. Seruemus mãdata quæ vitæ ſunt, teneat ſe profundæ pacis nexibus colligata fraternitas, & ſalutari vinculo charitatis, mutua ſe dilectione cõſtringat, quia dilectio magnanimũ facit. Suauis eſt dilectio, non zelatur, non æmulatur. Dilectio non eſt falſiloqua, non inflatur, nihil dedecoris admittit, non quærit quæ ſua ſunt, non exacerbatur, non cogitat malum, nõ gaudet io iniuſticia, congaudet autem veritati. Omnia credit, omnia ſperat, omnia ſuſtinet. Dilectio ergo omnibus votis ac deſideriis amplectenda eſt, quæ tot bona poteſt habere quot præmia. Cuſtodienda omnibus viribus pax eſt, quoniam deus ſemper in pace eſt. Non habeat locum quo obrepat inimicus, ne in tritici ſegetem valeat zizania ſeminare, & ſecuro iam ruſtico ſpe lõgi laboris eluſus ſpectatus, in ipſa meſſis maturitate ſubducatur, aut vinum vetuſtate ſuauius, in acriori ſubito perfidia demutatum in effuſæ fæcis ſe permixtione coniungat, aut inter dulcia mella, fellis venena amariora

1.Cor.13.

I ſuffundat, aut inter vernantes floribus campos ac pratorum varietate gemmatos, tribulorum interiectione animas grati odoris occidat. Procul cõtentiones, procul lites & odia, procul maledicta mutantur: & quia laqueus mortis eſt lingua, ſuſurro ac bilinguis pareat animæ ſuæ, ne in ſupplicium ſuum vincula ſibi mortis adducat. Amate pacem, & tranquilla ſunt omnia, vt & vos præmia & nobis gaudia reſeruetis, vt electa dei pacis vnitate fuodata, perfectam teneatis diſciplinam, per Ieſum Chriſtum dominum noſtrum, cui eſt gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

Eadem dominica, De dilectione inimicorum, Sermo II.

Ser.CLXX. INtendite fratres mei ad charitatem, quam ſic laudat ſcriptura diuina, vt nihil ei coæquet. Cum nos moneat deus vt nos inuicem diligamus, nunquid hoc tantũ monet vt diligat diligentẽ te? Hæc eſt mutua dilectio, hoc non ſufficit deo, peruenire eoim voluit vſque ad inimicos diligendos, dicens, Diligite inimicos veſtros, benefacite eis qui oderunt vos, & orate pro eis qui vos perſequuntur, vt ſitis filij patris veſtri qui in cœlis eſt, qui ſolem ſuum oriri facit ſuper bonos & malos, qui pluit ſuper iuſtos & iniuſtos. Quid

Matth.5.

dicis, diligis inimicum tuum? Reſpõdebis forte, per infirmitatẽ noo poſſum. Sed profice & age vt poſſis, maxime quia oraturus es iudicẽ, quẽ fallere nemo poteſt, qui acturus eſt cauſam tuã. Interpella ergo hũc iudicẽ, vbi nullus tabellarius conturbat, nullus officialis remouet, nullus emitur aduocatus, qoi poſſit pro te preces effundere, aut verba dicere, quę nõ didiciſti: ſed ipſe filius dei vnicus æqualis patri, ſedens ad dexterã patris, illius aſſeſſor, tuus iudex eſt, docuit te pauca verba, quæ quiuis idiota poteſt tenere & dicere, & in eis cõſtituit tibi cauſam tuã, docuit te ius cœleſte quo modo preceris. Sed forſitan reſpõdebis, per quẽ peto, per me, an per aliũ? Qui te docuit orare, ipſe pro te allegat precẽ, quia tu reus eras. Gaude quia ille erit tũc iudex tuus, qui modo aduocat[*] tuus eſt. Ideo ergo quia oraturus es, acturus es cauſam tuã, paucis verbis veturus ad illa verba, Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Dicit enim tibi deus, Quid mihi das, vt ego dimittã tibi debita tua? Quale munus offers, quale ſacrificiũ conſcientiæ tuæ imponis altaribus meis? Continuo docuit te, quid petas & quid offeras. Petis, dimitte nobis debita noſtra: & tu offers. Quid? Sicut & nos dimittimus debitoribus noſtris, debitor es ei qui falli nõ poteſt. Habes & tu debitorẽ. Dicit tibi deus, Tu debitor meus es, ille debitor tuus: hoc facio ergo tibi debitori meo, quod tu feceris debitori tuo. Inde offers mihi munus, vnde peperceris debitori tuo. Rogas me pro miſericordia tua, noli eſſe piger in miſericordia, attẽde quod ſcriptura dicit, Miſericordiam volo magis quàm ſacrificium. Noli offerre ſacrificium ſine miſericordia, quia non remittuntur tibi peccata tua, niſi offeras cum miſericordia. Sed forte dicis, nõ habeo peccata. Quantum vis cautus ſis frater, tamen in carne viuens in ſeculo, agis inter preſſuras & anguſtias, & inter innumerabilia tentamenta verſaris, non poteris eſſe ſine peccato. Certe dicit tibi deus, Securus eſto de peccato, noli dimittere ſi non habes quod ego tibi dimittã, ſed magis exige ſi nihil debes: ſi autẽ debitor es, magis gratulare te habere debitorẽ, in quo facias quod fiat in te. Audi me, & diſcute te, quia vel de paucis prodeſt qui poſſunt veraciter orare, orationẽ domioicã veraciter dicere, Domine dimitte mihi, ſicut & ego dimitto. Nõ fallaciter, non ficte, ex corde vero fac, vt & in te verũ fiat. Si enim qui te læſit, qui in te peccauit, petit à te veniam, & ignoſcis, iam potes ſecurus dicere, Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Nam ſi reſiſtis roganti, contẽneris & tu cũ rogaueris. Clauſiſti contra pulſantẽ, clauſum inuenies cũ pulſaueris. Nam ſi aperueris viſcera indulgentiæ roganti te, aperiet & tibi deus cum rogaueris eum. Modo enim illos alloquor qui petunt veniam à fratribus ſuis Chriſtianis, & oõ accipiunt. Ecce tu ſi conceſſeris, ſecurus orabis. Illc vero ſi te rogauerit, & ſi non conceſſeris, quo modo ſecurus eris? Quiſquis enim es qui peccaſti & veniam non meruiſti, noli timere, interpella deum ipſius & tuum, debita enim ſunt. Nunquid poterit debita exigere ſeruus quæ donauerit dominus? Si forte non te rogauerit qui in te peccauit, ſi veniam non deprecatur, ſi peccauerit inſuper adhuc & iraſcitur, tu quid facies? dimittis an non dimittis? Ecce non dimiſiſti. Quare? Quia non rogauit. Si propterea non dimiſiſti quia non rogauit, noli titubare in dominicam orationem, ſecurus illam dic, non tibi pectus percutias, quia non roganti non dimiſiſti. Ergo ille qui non rogauit remanſit. Exigitur prorſus, exigitur ab illo: veruntamen in te ſit perfecta charitas,

K

Matth.6.

L

De verbis dñi.ſer.15.

Oſee.6. *Matth.9.*

M

A ritas, roga pro nō rogante, quia rogas pro multum periclitante. Hic iam attende magistrum & dominum tuum, non in cathedra sedentem, sed in ligno pendentem circunspectis vndique turbis inimicorū & dicentem, Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt. Vide magistrum, audi imitatorem. Nunquid tunc dominus Christus pro rogantibus rogauit, & nō potius pro insultātibus & interficientibus? Nunquid deseruit medicus officium suum, quia phreneticus sæuiebat? Dic enim, Ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Saluatorem occidunt, quia salutem non quærunt. Econtrà & tu forsitan dicturus es, Et quādo ego hoc possum quod dominus potuit? Quare hoc dicis? Attende vbi hoc fecit, attende quia in cruce hoc fecit, non in cœlo. Semper enim deus in cœlo cum patre, in cruce autem pro te homo, vbi se imitandum præbuit omnibus. Pro te enim misit ipsam vocem, vt ab omnibus audiretur. Nam potuit pro illis orare in silentio, sed tu non haberes exemplum. Sed si multum est ad te dominus, nō sit ad te multum seruus. Non potes imitari dominum tuū cum

Lucæ.23.

B penderet in cruce. Stephanum seruum eius cum lapidaretur attende. Primum ait tanquam seruus ad dominum. Domine Iesu, accipe spiritum meum: & post hæc genu flexo ait, Domine ne statuas illis hoc peccatum: & cum hoc dixisset obdormiuit in requie dilectionis. Pacem pinguissimam inuenit, quia pacem inimicis optauit. Nunquid & ipse tunc pro rogantibus rogauit, & non pro sæuientibus, pro lapidantibus & interficientibus? Habes exemplū, disce: vide quo modo pro se stans orauit, & pro illis genu flexit: putamus fratres quia plus eos diligit quàm seipsum? Pro se vero stans tanquā iustus facile exaudiebatur. Nam pro iniquis genu figendū erat. Ostendite ergo dilectionem vsq; ad inimicos veniam rogantes. Ergo fratres propter securitatē dominicæ orationis, rogantibus ex corde dimittite, vt & dominus vobis vestra peccata dimittat in hoc mortali corpore & futuro vsque in secula seculorum, Amen.

Actor.7.

Item in eadem dominica alius sermo, De pace: qui habetur inter sermones, ad fratres in eremo, secundus.

Item in eadem dominica alius sermo, De dilectione inimicorum: qui habetur in libro Quinquaginta Homiliarum VI.

C

Item in eadem dominica Homilia, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Amen amen dico vobis, Si quid petieritis, & cætera: quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem.

Ioan.16.

Feria secunda in Rogationibus, De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Quis vestrum habebit amicum, & cætera.

Lucæ.11.

Sermo I.

Sermo CLXXI.

S Vauis dominus & mitis fratres charissimi, habet ianuam pietatis, nec repellit inde pulsantes, sed culpat potius negligentes. Neq; enim aliquid petitur quod nō habeat, vt cum non dederit erubescat. Diues est & pius, affluens & benignus, dat & nō improperat, imò tunc thesauri domus eius tristiciā patiuntur, quādo desunt delectabilia fastidia petitionū. Ipse dominus dicit, Vsq; modo nihil petistis. Petite & accipietis, pulsate & aperietur vobis. Ego sum ostium & ianua. Quare trepidat pulsando manus vestra, & dormitat in mēdicitate cōscientia vestra? Ego sum ianua vitæ, nō horresco sordidum pulsatorē, non pauperē repudio petitorum, tantum nemo suam negligat paupertatē. Pulsate & aperietur. Stant angeli ad ia-

Lucæ.11.
Ioan.16.

nuam vt introducāt non vt repellant, vt suggerant nō D vt terreant. Nulla est pompa in ianua mea. Ego sum ianua, qui sustinui crucis ignominiam. Quare timeant pœnitentes egentiam, cum nulli aliquando denegauit misericordiam? Quis sperauit in domino & confusus est? *Eccli.2.* Si pulsant qui desiderant castitatem, dat eis continuo gratiā & sanctitatē, & dicit eis, Nolite ambulare polluti, nolite incedere maculosi. Sancti estote, quia ego san *Leuit.19.* ctus sum. Si accedat pupillus parua manu pulsare ianuā paternam, nunciant eum angeli domino, pupillus pulsat, defensionis pietatē expectat, responde illi domine, Tibi enim derelictus est pauper, pupillo tu eris adiutor. *Psal.9.* Respōdet illi qui diues est, misericordia plenus, qui mi seris pater est. Ego sum iudex viduarū, & pater orphanorum. Nemo lædat quos ego suscipio, nemo expoliet quos ego defendo. Et qui accesserunt ad ipsam ianuam, quamuis diuidant vocē dispares precis, tamen ab vnius diuitis patrisfamiliâs domo omnes accipiūt pietatem. Hoc amat ianua saluatoris, vt pulsatoribus semper abūdet opportunis, importunis. Propterea ipse dominus videns ianuam suā à petitorum voce, à pulsantium cla E more silere, inuitat omnes ad orationem, omnibus paratus tribuere pietatem. Petite, & si non acceperitis adhuc petite, & perseuerate pulsare. Nolite deficere, quia non necat deus fame animam iusti. Qui tamen voluerit esse dulciter humilis & benignus, securus tanquam in tutissimo portu consistit. Opponit ergo parabolam *Lucæ.11.* cuiusdā hominis, cuius hospes improuisus aduenit, & hospes hospitem excepit: passus est verecundiam, abiit continuo ad domum diuitis magnam, non sine sacramēto tres petit panes, quia vnus hospes erat gratia pietatis, sed substantia trinitatis. Nōnne vnus hospes erat in tribus qui venit ad patrē Abraham? Hospes & ami- *Gene.18.* cus, pransor & māsor, & omnia illi in trinitate sunt exhibita humanitatis obsequia, quia trinitatis gloria refulget. Trimum attulit vitulum pater, tres mensuras similaginis conspersit futura mater, paritura filium pro quo pater mactaret agnū, & ipsa corpus Christi in trinitate iam fecerat sacramentum. Ita & iste amicus veniente hospite pergit ad domū diuitis, & trium panum allegat necessitatem: pulsat & nullus respondet de ianitoribus, quia omnes tenuerat somnus. Non angeli, non F archangeli, non prophetæ, non ministri. Et ille pulsat, quamuis nemo respondeat. Quandoque paterfamiliâs ad importunitatem pulsantis respondit, ille de interioribus sacris, de throno quietis, quid pulsas sine tēpore, qui piger fuisti cum tempore? Dies fuit, & in lumine nō ambulasti, nox superuenit, & pulsare cœpisti. Excusat tēpus quod improbus quærit affectus. Iam pueri quiescūt, & nō est dignum vt propter te iniuriam patiantur, antequā venires diutius vigilauerunt, modo pro tempore quieuerunt, nō est qui possit tibi dare responsum. Et ille, Domine à te peto, ad te pulso, imò te pulso, tu es ianua, *Lucæ.11.* tu surge, da mihi misericordiam, qui nō es dedignatus *Ioan.10.* de luto limi formare viscera mea. Ministerio nō indi- *Gene.2.* ges, quia omnia potes. Sed si pueri tui dormiunt, tu nō dormis qui custodis Israël. Gratis peto, sub gratia men- *Psal.120.* dico, nō sub lege præsumo. Sed si lex & prophetæ vsq; *Matth.11.* ad Ioannē, sed tua gratia non habet finem. Quō euenerunt pueri tui, prophetę tui, & ego noui. Sed tu domine qui es initiū & finis, primus & nouissimus, noli ad me *Apoca.1.* tædiare nouissima hora noctis petētem, qui nocte media captiuam duxisti captiuitatem. Quid faciet paterfamiliâs tanti perseueratoris voce constrictus? Non excitat prophetam, non immittit angelum, non archan-

G gelum, ipse surgit & dabit illi quantum desiderat. Bene
pertinax ille petitor & nocturnus mēdicator ad hospi-
tem propriū repedauit, diues factus refecit, nec hospes
ab hospite irrefectus discessit. Qu s est iste hospes rogo
vos fratres qui in nocte venit, & imparatum hospitem
inuenit, imò ideo nocte venit hospes in perpetua & de-
ficiēte paupertate? In oocte venit hospes, gratia in sum-
ma ignorātia, io magna egentia, immittit tristiciā, quan
do dicit nocturnus petitor, In tribulatione inuocaui
Psal.117. dominum & exaudiuit me in latitudine. Et iterū, Mul-
Psal.33. tæ tribulationes iustorum, & de omnibus his liberauit
eos dominus, quoniā proximus est. Ideo hospes super-
uenit improuisus subito, cū quispiā tædio afficitur pres-
surarū. Superuenit illi orandi desideriū, flendi arripiēs
votum. Illa hora hospes venit gratia vt cōpungat con-
scientiam, ne in sua moriatur egētia, sed eat & petat ad
diuitem, nō suis meritis, sed meritis hospitis veniētis, &
accipiat tres panes, vt in patre & filio & sancto spiritu
possit & ipse pascere cæteros indigentes. Quicquid bo
ni cogitauerit homo subito corde percussus, sciat quia
H hospes ille venit de cœlo, & bene venit qui oocte venit.
In tribulatione subuenit, non ingerens tædium, sed af-
Ioan.20. foctum. Et quia dominus Christus ad discipulos suos
clausis ostiis in tribulatione venit, nō speratus sed opta-
tus, salutauit in pace, & hospes hospites suos refecit in
Apoc.3. pace. Nōnne est iste hospes qui dicit, Ecce sto & pulso,
si quis aperuerit mihi, intrabo & cœnabo cum illo ego
& pater meus? Quàm bona domus, vbi pater & filius
ingreditur hospes amicus, qui & spiritus sanctus. Ipse
ibi exhibet in domo pauperis, in hospitio puritatis di-
uersa pulmētaria, propter cœnam domioicā, Quæ sunt
ista pulmentaria? Gaudium, longanimitas, continentia,
fides, castitas. Tantummodo non pigeat hospitem su-
scipere dominum, ipse secum portat dulcedines deli-
ciarum, vt pascat ibi lætantes exercitus angelorū. Cum
illo hospite pax est & iucūditas, qui venit ad hospitem
suum, non torquere, sed pascere, non expoliare, sed ve-
stire, oon percutere sed sanare. Ipsum hospitem semper
apertis cordis nostri ianuis suscipiamus, & nunquam
nobis domioetur tyrannus inimicus, & in omnibus
I Christo dooante eius mandata seruemus.

Item eadem feria Homilia, De eodem de quo supra, quæ habetur inter sermones De verbis domini, XXIX. Et libro II. De quæstionibus Euangeliorum, cap. XXI. & XXII.

Item eadem feria alius sermo de epistola diei, qui habetur in libro Quinquaginta Homiliarū, XII. & XLVI. & XLVII. Et ad fratres in eremo. XXX.

Feria tertia in Rogationibus: Sermo I.

Sermo CLXXII. QVo modo ieiuniorum tempus est fratres cha-
rissimi, de ieiunio cum sanctitate vestra tra-
ctaodū est, vt sciatis quemadmodū ieiunetis.
Ieiunia enim Christianorū spiritaliter potius
quàm carnaliter obseruanda sunt. Vnde à peccatis no-
stris principaliter ieiunemus, ne ieiunia vestra sicut Iu-
dęorū ieiunia à deo respuātur. Quale est enim vt à cibis
quos dominus creauit, oescio quis impostor abstineat,
& peccatorū sagina pinguescat? Noo tale ieiunium ego
Esaie.58. elegi, dicit dominus. Nam si flectas, inquit, vt circulum
ceruicem tuā, cilicium autem & cinerē substernas, oec
sic vocabis, inquit, ieiunium acceptum. Sed quid? Solue,
inquit, omnē nodum iniquitatis, & obstinationē maio-
rum. Dimitte conflictos in requiem, & omnem conuen
tionē dissipa. Paruum est enim ieiunium, abstinere tan-
tummodo à peccatis, nisi addamus & bona. Frange esu K
rienti panem tuum, & egenum sine tecto ioduc in do-
mum tuam: Si videris nudum, vesti. Porrò autem ieiu-
niis vestris etiam illud oportet accedere, quod domi-
nus in Euaogelio pręcipit, Cum ieinoatis, inquit, nolite Matth.6.
fieri sicut hypocritæ tristes. Exterminant enim facies su-
as vt appareant hominibus ieiunantes. Amen dico vo-
bis, receperūt mercedem suam: vos autem cum ieiuna-
tis vngite capita vestra, ne appareatis hominibus ieiu-
nantes, & pater vester qui videt in abscondso, reddet vo-
bis in palàm. Quare fratres oon præuidet sanctitas ve-
stra, aliter ieiunia acceptari non posse, nisi cōtigerit le-
galiter ieiunare. Secūdum Apostoli dictum fratres, mihi Philip.3.
quidem hæc eadem vobis dicere nō piget, vobis autem
tutissimum. Sed dominus in Euangelio, Omnis, inquit, Matth.13.
scriba doctus in regno cœlorum similis est homini pa-
trifamiliâs, qui profert de thesauro suo noua & vetera.
Vt ergo sciat sanctitas vestra fratres, non solum noua
dicenda, sed & vetera repetenda, legimus spiritum san
ctum per Esaiam Prophetam taliter perfectos increpā-
tem, Neomenia vestra & sabbatum & dies magnus nō Esaia.1.
sit in eo dicit dominus. Ieiunium est quod probat altis- L
simus, non solum intermissa corporis refectio, verum- Ieiunium.
etiam à malis actibus facta discessio. Itaq; si neque mens
tua grauetur oppressa peccatis, neq; animus tuus vicio-
rū illecebris delectetur, digna deo exoluisti ieiunia. Cæ
terum si corpus tuum ieiunia looga consumpserint, atq;
illi subtraxeris cibum, cum non detrahis vicia in malis
perseuerās, magis horres quàm placeas deo. Tunc erūt
deo accepta ieiunia, si operibus sanctis fuerit expiata cō
scientia. Cur enim corpus fame discrucias, cui turpiter
peccando blandiris? Priocipaliter ergo amicus ieiunet
à malis, & sic corpus subeat exercendo ieiunia. Nam cū
sit ieiunium animæ humiliatio, quale est humiliari cibo
& augeri peccato? Qui igitur corpori suo ieiunia deuo-
tus indicit, principaliter renunciet vicus, cupiditatum
fomites comprimat, frangat impetus mentis, libidines
vincat, faces auariciæ ardētes extinguat, latiusq; vim di
lectionis extendat, atq; in alimentis pauperum abrupti
apparatus stipendia largiatur. Omnia enim corporis
nefanda peccata animi virtute calcentur, vt & anima M
sanctitate corporis adiuuetur. Tunc enim & imperra-
ri poterit quod optatur, si casto corpore animóque de-
uoto ad officia saoctitatis implenda per curam obser-
uationis quisque incedat. Hæc sunt quæ diuinam com-
mouent pietatem, quæ ad impetrandam precibus san-
ctitatem semper adiuum faciunt. Cæterum si caput sub-
sternas atq; cineres desuper spargas, si denique collum
tuum velut circulum torqueas, atque ad exorādam cle-
mētiam dei largos fletus effundas, nihil proficis. Com-
mouere enim diuinam non poteris pietatem, qui circa
proximos tuos debitam neglexisti charitatē. Scriptum
est enim, Non tale ieiunium ego elegi, dicit dominus.
Nec si flectas vt circulum ceruicem tuam, cilicium au- Esaia.58.
tem & cinerem substernas, nec sic vocabo, inquit, ie-
iunium acceptabile. Sed quid? Solue, inquit, omnem
nodum iniquitatis & obstinationem malorum. Dimit-
te quassatos in requiem, & omnem iniquam conuen-
tionem dissipa. Frange esurienti panem tuum, & ege-
nos sine tecto induc in domum tuam. Si videris nu-
dum vesti, & domesticos seminis tui ne despicias. Tunc
erumpet temporaneum lumen tuum, & vestimenta
tua cito orientur, & præibit ante te iusticia, & claritas
dei circundabit te. Tunc inuocabis & dominus exau-
diet, dum adhuc loqueris dicet, Ecce assum. Hæc sunt
enim

cumulandi patrimonij cupiditas inanis accedit, sed vrget semper religionis affectus & deuota syncerıtas, quā cum fuerint comitata plena pietatis officia, quātum ille valebit, tantum ille proficiet. Taliter agendo merebitur, statim præsentem dominum propiciumq; sentire. Imple ergo miserationis officia, & sanctificalti ieiunia. Sagina pauperum viscera, & anima tua muneribus sanctitatis pinguescit. Vesti nudum, & tua peccata contecta sunt. Peregrinum hospitio tuo contende suscipere, vt & te deus in cœlorum regna suscipiat, Per omnia secula seculorum, Amen.

Item in eadē feria Homilia, De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Nolite sanctum dare canibus, & cæt. quæ habetur in lib. primo de sermone domini in mōte, ca. XXIII. & sequētibus. Et inter sermones de verbis domini V. — Matt. 7. B

In vigilia Ascensionis domini: Sermo I.

Sermo CLXXIII. Scire debem^9 & intelligere fratres charissimi, quia dies compunctionis & pœnitentiæ celebramus, & ideo non nos oportet nimio risu vel in aliquo minus cauto & cōgruo cachinno dissolui, timētes illud quod dominus in Euangelio

Luc. 6. dixit, Væ vobis qui ridetis, quia lugebitis & flebitis: &

Prouer. 14. illud quod alibi scriptum est, Extrema gaudij luctus occupat. Nec aliquibus durum esse videatur, q; magis ad tristiciam vel planctum quàm ad lætitiā vos prouocare videmur. Si enim diligēter attenditis fratres, in omnibus scripturis hoc dominus hortatur & admonet, vt sic in hoc seculo debeam^9 esse soliciti, vt in futuro possimus esse securi, sicut ait Psalmista, Qui seminant in la-

Psal. 125. chrymis, in gaudio metent: & in Euangelio, Beati qui

Matt. 5. lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Quia arcta & an-

Matt. 7. gusta via est quæ ducit ad vitā, lata & spaciosa quę trahit ad mortem: Melius est nobis post paucas angustias ad æternā beatitudinem peruenire, quàm post breuem

C lætitiam ad inferni profunda descendere. Vnde totis

Luca. 16. viribus elaborare debemus, vt pœnā purpurati diuitis possimus euadere, & ad beatitudinem pauperis Lazari peruenire. Quid enim illi profuit superbia diuiti, quòd hic paruo tēpore luxuriosus pascebatur delicijs suis, & nunc sine vllo termino inferni flammā pascit medullis suis? Melius est ergo vt vos paruo tempore ad salubrem iustitiā prouocemus, & postea vobiscum ad æternam lætitiā peruenire mereamur: quàm si vobis ad tēpus falsam dulcedinem velimus ingerere, & postea vobiscum perpetuam amaritudinem sentire. Et licet omni tempore fratres charissimi vobis oporteat dei misericordiam corpore contrito & corde compuncto requirere, & ab illo indulgentiā peccatorum fideliter postulare, nunc tamen propter imminentem peccatis nostris debitam & grauissimam seueritatem, cum ingenti rugitu vel gemitu assiduis orationibus & largioribus eleemosynis debemus dei misericordiā implorare: vt ipse nobis misericordiam & benedictionem aquarum cœlestium tribuat, pacem reddere dignetur, peccatorū indulgentiam dare, & prospera dignetur pro sua pietate concedere. In his præcipue diebus ociosis fabulis

a te indignatio diuina cessabit secūdum illam promissionem domini & saluatoris. Si, inquit, dimiseritis ho- Matt. 6.
minibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cœlestis peccata vestra. Nullus sibi de industria aliquas occupationes inquirat, per quas se de Ecclesię cōuentu subducat. Sine dubio peccatorum suorum vulnera diligit, qui in istis tribus diebus ieiunādo, orando & psallendo medicamenta sibi spiritalia non requirit. Abundant & nimium abundant negligētiæ, quas per totum anni spacium congregauimus, & ideo vel in istis tribus diebus quod ad nitorem vel purgationem animæ pertinet agere studeamus. Nolite vos de Ecclesiæ conuentu subtrahere, quia non tam longo spacio fatigamur, vt hoc sustinere non valeamus. Sicut qui in istis sex horis de conuentu Ecclesię non subducit se, magnum remedium animæ suæ noscitur prouidere: ita econtrariò qui E
aut per cupiditatem, aut pro alia qualibet minus necessaria occupatione adesse noluerint, inde sibi faciūt crudelia vulnera, vnde habere potuerant medicamenta salubria, & inde se grauant vnde subleuare potuerāt. Sed credo de dei misericordia q; ita vobis inspirare dignabitur, vt non negligentiam peccatorum acquirere, sed magis per cōpunctionem ieiunando, orando, psallendo, & eleemosynas faciendo ad remedium possitis indulgētiæ peruenire, præstāte domino nostro Iesu Christo, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Item in eadem vigilia, Homilia de eo quod scriptū est in Euangelio secundum Ioannem, Subleuatis Iesus oculis & cæt. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem. — Ioan. 17.

In festo Ascensionis domini: Sermo I.

Glorificatio domini nostri Iesu Christi resurgē- Ser. CLXXIIII.
do & ascendendo completa est. Resurrectionem ipsius Paschæ dominico celebrauimus: Ascensionem hodie celebramus. Festus nobis dies vterque. Ideo enim resurrexit vt nobis exemplum resurrectionis ostēderet. Et ideo ascendit, vt nos desu- F
per protegeret. Habemus ergo dominum & saluatorē Acto. 1.
nostrum Iesum Christum prius pendentem in ligno, Matt. 27.
nunc sedentem in cœlo. Precium nostrum dedit cum penderet in ligno, collegit quod emit cum esset in cœlo. Cum enim omnes collegerit quos vtiq; per tempora collegit, in fine tēporis veniet, & quo modo scriptū est, Deus manifestus veniet: non quemadmodum pri- Psal. 49.
mitus venit occultus, sed sicut dictum est, manifestus: occultum enim oportebat eum venire vt iudicaretur, manifestus autem veniet vt iudicet. Si enim prius manifestus venisset, iudicare manifestū quis auderet? Quādoquidē dicit Apostolus Paulus, Si enim cognouissent, 1. Cor. 2.
nunquā dominum gloriæ crucifixissent. Sed si ille non occideretur, mors non moreretur. Trophæo suo diabolus victus est. Exultauit enim diabolus quādo hominem primum seducendo deiecit in mortem. Seducendo primum hominem occidit, occidēdo nouissimum primū de laqueis perdidit. Facta est ergo victoria domini nostri Iesu Christi cum resurrexit & ascendit in cœlum, & impletum est quod audistis cū Apocalypsis legeretur, Vicit leo de tribu Iuda. Ipse leo dict^9 est, ipse Apoc. 5.
agnus

G agnus occiſus eſt, Leo propter fortitudinē, agn⁹ prop-
pter innocentiam. Leo quia inuictus, agnus quia māſuc
tus. Et ipſe agnus occiſus morte ſua vicit leonē qui cir-
cuit quærens quem deuoret. Dictus eſt enim diabolus
1. Petri. 5. leo, feritate, non virtute. Apoſtolus quippe ait Petrus,
Vigilare vos oportet aduerſus tentationes, quia aduer
ſarius, inquit, veſter diabolus circuit, quærēs quem de-
uoret. Sed quo modo circuit, dixit, Sicut leo rugiēs cir
cuit quærens quē deuoret. Quis non incurreret in dē-
tes leonis huius niſi viciſſet leo de tribu Iuda? Contra
leonem leo, cōtra lupū agnus. Exultauit diabolus quā-
do mortuus eſt Chriſtus, & ipſa morte Chriſti eſt dia-
bolus victus, tanquam in muſcipula eſcam accepit. Gau
debat ad mortē, quaſi præpoſitus morti. A quo gaude-
bat, inde illi tēſum eſt. Muſcipula diaboli crux domini:
eſca qua caperetur, mors domini. Et ecce ſurrexit do-
minus noſter Ieſus Chriſtus: Vbi eſt mors quæ pepēdit
in ligno? Vbi eſt inſultatio Iudæorū? Vbi eſt typhus &
ſuperbia, caput ante crucem agitantium & dicentiū, Si
Matt. 27. filius dei eſt deſcendat de cruce? Ecce plus fecit quàm
illi inſultando exigebāt. Plus enim eſt de ſepulchro re-
ſurgere, quàm de ligno deſcendere. Iā vero quanta glo
Acto. 1. ria eſt quòd aſcendit in cœlum, ꝙ ſedet ad dexterā pa-
Mar. 16. tris: ſed oculis non videmus, quia nec pēdentem in li-
H gno vidimus. Totum hoc fide tenemus, oculis cordis
intuemur. Hodie enim ſicut audiſtis fratres, dominus
Ieſus Chriſtus aſcendit in cœlum, aſcendat cum illo &
Coloſſ. 3. cor noſtrum. Audiamus Apoſtolum dicentem, Si con-
ſurrexiſtis cum Chriſto, quæ ſurſum ſunt quærite, vbi
Chriſtus eſt in dextera dei ſedens. Quæ ſurſum ſunt ſa
pite, non quæ ſuper terram. Sicut enim ille aſcēdit nec
receſsit à nobis, ſic & nos cum illo ibi iam ſumus, quā-
uis nondum in corpore noſtro factū ſit quod promit-
titur nobis. Ille iā exaltatus eſt ſuper cœlos. Neq; enim
propterea nobis deſperāda eſt perfecta & angelica cœ
leſtis habitatio, quia dixit, Nemo aſcēdit in cœlum niſi
Ioan. 3. qui deſcēdit de cœlo, filius hominis qui eſt in cœlo: ſed
hoc dictum eſt propter vnitatem qua caput noſtrum
eſt, & nos corpus eius. Cum aſcendit in cœlum, nos ab
illo non ſeparamur. Qui de cœlo deſcendit, nō nobis
inuidet cœlum, ſed quodam modo clamat, Mea mem-
bra eſtote, ſi aſcēdere vultis in cœlum. In hoc ergo ipſi
interim roboremur in hoc votis omnibus æſtuemus.
Hoc meditemur in terris, quod computamur in cœlis.
Tunc exuturi carnem mortalitatis, nunc exuamus ani-
I mi vetuſtatem. Facile corpus leuabitur in alta cœlorū,
ſi non premat ſpiritum ſarcina peccatorum.

In eodem feſto, Sermo II.

Sermo CLXXV. SAluator noſter dilectiſsimi fratres aſcendit
in cœlum. Non ergo turbemur in terra. Ibi ſit
mens, & hic erit requies. Aſcendamus cum
Chriſto interim corde, cū dies eius promiſ-
ſus aduenerit, ſequemur & corpore. Scire tamen debe-
mus fratres, quia cum Chriſto non aſcendit ſuperbia,
non auaricia, non luxuria, nullum viciū noſtrum aſcen
dit cū medico noſtro. Et ideo ſi poſt medicum deſide
ramus aſcendere, debemus vicia vel peccata deponere.
Omnes enim quaſi quibuſdam cōpedibus nos premūt,
& peccatorū nos retibus ligare contendunt, & ideo cū
Pſal. 2. dei adiutorio ſecūdum quod ait Pſalmiſta, Dirumpa-
mus vincula eorum, vt ſecuri poſsim⁹ dicere domino,
Pſal. 115. Dirupiſti vincula mea, tibi ſacrificabo hoſtiam laudis.
Reſurrectio domini ſpes noſtra eſt, aſcēſio domini glo
rificatio noſtra eſt. Aſcēſionis hodie ſolennia celebra-
mus. Si ergo rectè, ſi fideliter, ſi deuote, ſi ſanctè, ſi pie
aſcenſionem domini celebramus, aſcēdamus cum illo K
& ſurſum corda habeamus. Aſcendentes autem nō ex-
tollamur, nec de noſtris quaſi de proprijs meritis præ-
ſumamus. Surſum autē corda habere debemus ad do-
minum. Surſum enim cor ad dominum, non ſuperbia
vocatur. Surſum autem cor ad dominum refugium vo
catur, Videte fratres magnū miraculum. Altus eſt deus,
erigis te, & fugit à te. Humilias te, & deſcendit ad te.
Quare hoc? Quia excelſus eſt & humilia reſpicit, & al- Pſal. 137.
ta de longe cognoſcit. Humilia de proximo reſpicit vt
attollat, alta, id eſt, ſuperba de lōgè cognoſcit vt depri-
mat. Reſurrexit enim Chriſtus vt ſpē nobis daret, quia
ſurgit homo qui moritur: ne moriēdo deſperaremus,
& vitam noſtram in morte finitam putaremus, ſecuros
nos fecit. Soliciti enim eramus de ipſa anima, & ille no
bis reſurgēdo de carnis reſurrectione fiduciam dedit.
Crede ergo vt munderis. Prius te oportet credere, vt
poſtea per fidem deum merearis aſpicere. Dum enim
videre vis, audi ipſum, Beati mūdo corde quoniam ipſi Matt. 5.
deum videbunt. Prius ergo cogita de corde mundan-
do, quicquid ibi vides quod diſplicet deo, tolle. Veni-
re ad te vult deus: audi ipſum dicētem, Ego & pater ve L
niemus, & manſionem apud eum faciemus. Ecce quid Ioan. 14.
promittit deus? Si ego qualiſcunque fragilis homo ven
turum me ad domum tuam promitterem, ſine dubio
mundares eam, ſuperflua proiiceres, quæ erant neceſſa-
ria præparares: Deus ad cor tuum venire vult, & piger
es ei domum mūdare? Omnia vicia inimica ſunt deo,
& ideo ipſo auxiliāte proiice illa, ſi vis excipere deum.
Non enim amat deus habitare cum auaricia immūda,
ſordida & inſatiabili, cui infideles homines ſeruire vo-
lunt, & deū videre cupiunt. Et tu ergo munda cor tuū.
Si potes id age, id operare, vt Chriſtus mundet vbi ma-
neat: Roga, ſupplica, humiliare: audi ſcripturam dicē-
tem, Deus ſuperbis reſiſtit. Eſto humilis, vt in te requie- Ioan. 4.
ſcat deus. Idē ipſe Chriſtus tibi eſt via & patria. Secun- 1. Pet. 5.
dum hominem via, ſecundum deum patria. Si fideliter
curris, per ipſum vadis, & ad ipſum peruenies. Etenim
tibi æterna via aſſumpſit quod nō erat, nō amiſit quod
erat. Ipſius ergo miſericordiam deprecemur, vt nubis
fidem rectam & intellectum ſibi placitum ad exercen-
da opera bona cōcedat: Quod ipſe præſtare dignetur,
qui viuit & regnat per omnia ſecula ſeculorum, Amē.

In eodem feſto, Sermo III. M

Mnia chariſsimi quæ dominus Ieſus Chriſtus Sermo
in hoc mundo ſub fragilitate noſtra miracula CLXXVI.
edidit, nobis proficiunt: qui dum humanā cō-
ditionem ſyderibus importauit, credentibus
cœlum patere poſſe monſtrauit, & dum victorem mor
tis in cœleſtia eleuauit, victoribus quò ſequantur oſten-
dit. Aſcenſio ergo domini, catholicæ fidei confirmatio
fuit: vt ſecuri in poſterum crederemus miraculi illius
donum, cuius iam in præſenti percepiſſemus effectum:
& fidelis quiſque cum iam tanta perceperit, per ea quæ
cognoſcit præſtita, diſcat ſperare promiſſa, ac dei ſui
præteritam præſentemq; bonitatem, quaſi futurorū te-
neat cautionem, Super excelſa ergo cœli terrenū cor-
pus imponitur, oſſa intra ſepulchri anguſtias pauloan-
te concluſa angelorum cœtibus inſeruntur, in gremiū
immortalitatis mortalis natura transfunditur, & ideo
ſacra Apoſtolicæ lectionis teſtatur hiſtoria. Cū hęc di- Acto. 1.
xiſſet, inquit, vidētibus illis eleuatus eſt. Dum audis ele-
uatum, agnoſce militiæ cœleſtis obſequium. Vnde ho-
dierna feſtiuitas hominis nobis & dei ſacramenta ma-
nifeſtauit. Sub vna eadémque perſona in eo qui eleuat
diuinam

A diuinam potentiam, in eo autē qui eleuatur humanam cognosce substantiam. Ideoq; omnimodis detestanda sunt venena orientalis erroris, qui impia nouitate præsumit asserere filium dei ac filium hominis vnius esse naturæ. In alterutra enim parte vel qui solum hominē fuisse dixerit, negabit cōditoris gloriam, vel qui solum deum, negabit misericordiam redemptoris. Quo genere non facile Arrianus euangelicam poterit habere veritatem, vbi filium dei nunc æqualem legimus, nūc minorem. Qui enim vnius naturæ saluatorē nostrū mortifera persuasione crediderit, solum hominem aut solum deum cogetur dicere crucifixum. Sed non ita est. Mortē enim nec solus deus sentire, nec solus homo superare potuisset. Nos ergo nouerimus in Christo duplicem geminámque substantiam. De patre cœlestem, de matre terrenam. Quam vtrāque in vno eodémque redemptore suis promptum est testimoniis explicare. Quasi homo dicebat, quia pater maior me est: sed idem quasi deus pronunciabat, Ego & pater vnum sumus. Quasi homo dicebat, Tristis est anima mea vsque ad mortē: sed quasi deus fiducialiter loquebatur, Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo iterum sumendi eam. Quasi homo in cruce pēdebat, sed quasi deus regnū cœleste donabat. Arriani autem confusa mente distinctas substantias penitus non videntes, quę erāt hominis ad deum impie retulerunt, credentes quod minor loqueretur diuinitas, vbi iūcta deo hominis demonstrabatur infirmitas. Nullam itaque facientes inter cœlestia & terrena rationem, dum inter deum & hominem distinguere nesciunt, dei substantiam diuiserunt, & dum ad sola hominis verba respiciunt, deū sine intellectus lumine perdiderunt. Nos vero, vt præfati sumus, dei & hominis duplicē substantiam, sed simplicē nouerimus esse personam. Ille etiam error valde refugiēdus est, qui impie asserit quòd beata Maria solum deum peperit, eo quòd sibi saluator noster cœlestem nescio quam carnē intra viscera materna perfecerit, & ita transierit per virginis vterum, quasi per corpus alienum. Sed cum dicat per Prophetam sermo diuinus, De torrente in via bibet, propterea exaltabit caput: si non est corpus nostrum, quo modo est caput nostrum? Et cum alio loco Propheta cōmemorat, Paruulus natus est nobis: Non nobis natus est, si nihil C sumpsit ex nobis. Si nihil de nostro suscepit, nihil nobis præstitit. Proinde charissimi si non in nostra carne diabolum triumphauit, se exercuit, non nobis vicit. Si non in nostro corpore resurrexit, cōditioni nostræ resurgendo nihil contulit. Hæc qui dicit, susceptæ & assumptæ carnis non intelligit rationem, confundit ordinem, euacuat vtilitatem: si non in nostra carne peregit medicinam, solam ergo ex homine nascēdi elegit iniuriam. Recedat à sensibus nostris tā periculosa persuasio. De nostro est quod appēdit, de suo est quod donauit. Meum testor esse quod cecidit, vt meū sit quod resurrexit. Meum testor esse quod iacuit intra tumulū, vt meum sit quod ascendit in cœlum. In illo itaque nostri generis corpore nos Christi mors viuificauit, nos resurrectio erexit, nos ascensio consecrauit. In illo nostræ originis corpore cœlestibus regnis arram nostræ conditionis imposuit. Elaboremus ergo charissimi, vt quemadmodum dominus in hac die nostro cum corpore ad superna cōscendit: ita nos post illum quo modo possumus spe ascendamus & corde sequamur. Ipso affectu pariter & profectu ascēdamus post illum, & iam per vicia ac passiones nostras, si vtiq; vnusquisque nostrum subdere eas sibi studeat, ac super eas stare consuescat, ex ipsis sibi gradum construit, quò possit ad superiora conscendere. Eleuabunt nos si fuerint infra nos. De viciis nostris scalam nobis facimus, si vicia ipsa calcamus. Nam cum bonitatis authore non ascendit malicia, nec cum filio virginis libido atq; luxuria. Nō, inquam, ascendunt vicia post virtutum parentem, peccata post iustū, nec infirmitates ac morbi possunt ire post medicum. Igitur si intrare ipsius medici regnum volumus, prius vulnera nostra curemus. Ordinem & custodiamus in nobis statum vtriusque substantiæ, ne animā nobiliorem vtique hominis portionē tartaro pars deuoluat inferior, sed secū potius cœlo sanctificatū corpus acquirat natura gloriosior, ipso adiuuāte, qui viuis & regnat in secula seculorum, Amen.

In margin: In Christo duplex substantia. Ioan.14. Ioan.10. Matt.26. Ioan.10. B Luca.23. Psal.109. Esa.9.

In eodem festo, Sermo IIII.

Ascensionis domini nostri Iesu Christi sanctus & solēnis dies hodie illuxit, exultemus & iocundemur in eo. Christus descēdit, inferiora patiuerunt. Christus ascēdit, superiora clarueruunt. Christus in sepulchro, mentiantur custodes. Christus in inferno, visitētur quiescentes. Christus in cœlo, credant omnes gentes. Ipse ergo debet esse author nostri sermonis, qui est largitor nostræ salutis. Nā de quo aliquid loquamur vobis nisi de illo qui modo ex Euāgelio loquebatur omnibus nobis. Ascensurus enim ad patrem, dicebat discipulis suis, Hæc locutus sum vobis, cum adhuc essem vobiscum. Paracletus autem spiritus sanctus quem mittet pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & commonebit vos omnia quæcūque dixi. Non turbetur cor vestrum neque formidet. Audistis quia dixi vobis, vado ad patrem meum, quia pater maior me est. Ascensurum enim se dixit ad patrem, & cōtristati sunt discipuli, quòd eos corporali forma deseret, & ait illis, Quia dixi vobis, vado ad patrem, tristicia impleuit cor vestrum: Si diligeretis me, gauderetis vtique quia vado ad patrem, quia pater maior me est: hoc est ac si diceret, Ideo subtraho vestris oculis istam serui formā in qua pater maior me est, vt ab oculis carnis serui forma remota dominū spiritaliter videre possitis. Ergo & propter veram formam serui quam susceperat, verum dixit, Pater maior me est, quia vtique homine maior est deus: & propter veram formam dei in qua permanet cū patre: verum dixit, Ego & pater vnū sum. Ascēdit ergo ad patrem per id quod homo erat, sed māsit in patre per id quod deus erat, quia in carne ad nos processit, & à patre non recessit. Ascendit, inquam, ad patrem verbum quod caro factum est vt habitaret in nobis, & suam præsentiam repromisit, dicēs, Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad cōsummationem seculi. Secundum formam serui, dicit de illo Ioannes Apostolus, Ipse est verus deus, & vita æterna. Secundum dei formam dicit de illo Apostolus Paulus, Qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem deo, sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens. Secundum formam dei ipse de se loquitur, Ego & pater vnum sumus: secūdum formā serui dicit, Tristis est anima mea vsque ad mortem. Vnde illa fiducia, vnde ista formido? Illa vtiq; vox ex proprietate substātiæ, ista vero ex participatione infirmitatis assumptæ. Hæc ergo charissimi prudēter intelligentes de scripturis sanctis, dum legimus discernamus, sed dum discernimus ne fortasse erremus, intellectum ab ipso domino postulemus, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

In margin: D Sermo CLXXVII. E Ioan.14. Vbi supra. Ioan.14. Ioan.10. F Ioan.1. Matt.28. Philip.2. Ioan.10. Matt.26.

In eodem

G *In eodem festo,* *Sermo V.*

Ser. CLXXVIII. [A]Scensionis ergo dominicæ inclytum & regale mysterium quòd Christus terram leuauit ad cœlum, canit etiam totus mũdus & festis agit gaudiis triumphos domini sui, quia erexit à Psal. 112. terra inopem: & de stercore exaltauit pauperem, eumq; leuauit ad patrem. Quis igitur illuc potest ascẽdere, & aëreos dæmones trãsire, nisi ille solus qui peccatũ non potuit habere? Crux ergo illa non obfuit sed profuit, quia & nobis Christus vicit, & ille in ea superari nõ potuit. Non sepulchra, non inferi victricem domuere carnem, expendit deus pro homine quod decreuerat, & rapuit quem volebat. Vident hoc præsentes Apostoli, & paulatim semetipsum ad superna tollẽtem, pectore pauidi, mente confusi, oculis trepidi cõsequuntur, donec vltrò solutam nubem serena dies exciperet, & fulgore corusco vallatũ humanis cõspectibus occultaret. Cum ergo eum discipuli tanto lumine perculsi nõ viderent, & curiosos oculos iubar rubidũ coruscis ictibus euitaret, confestim ex victoribus angeli directi duo, metu & Acto. 1. dolore prostratos Apostolos verbis talibus consolantur, Viri Galilæi quid statis aspicientes in cœlum: Iste Iesus qui assumptus est à vobis in cœlum, ita veniet quẽ-
H admodum vidistis eum euntem in cœlum. Sic veniet, inquiunt, manifestus, quemadmodum nunc extollitur super astra præclarus, & poli secreta suscipiũt quem refundant, sanctificatur diuino comitatu, immeosus aër, & omnis illa volũtas turba per auras Christo ascendẽte transtringit, pauet omne cœlum, mutantur astra, cõcurrit confestim fulmineus ille militiæ cœlestis exercitus: Vident regem suum viuæ carnis manubias reportare, atq; hoste debellato hominem in superna cõscendere, agnoscunt in cicatricibus signa bellorum, adorãt in carne vulnera iam sanata, vbi nihil peccati macola extinxerat, nec quippiã sua virulentia grauidus ille veneni draco vomuerat. Serpẽs enim vestigium in petra non figebat. Plaudunt agmina, tubæ sonant, lętis se miscentia blanda modulamina choris fundũtur. Ecce cõfestim splendidus ille senatus cœlestis ex regnis soluitur. Namque in imis poli læta carminibus regia ampla dei reseratur, vndiq; syderei repagula cœli, atque astriferi orbis arcana soluta penitus cõpage patescuot. Recessit in geminam arcem diuisus aër, & lati ardua cœli
I latera cõcisis marginibus dependerunt. Fit vnus ibi sine cœlo dies, & claris titubat fulgoribus, & tũc alternis Psal. 23. inter se ita resonant obsequia læta carmioibus, Tollite portas principes vestras & eleuamioi portæ æternales, & iotroibit rex gloriæ. Ascẽdebat enim cruoris rubore perfusus à trophæis victricibus laureatus. Viderunt cœlites cuncti speciosum vulneribus Christum, spolia castris tyrannicis reportata: & admirantes fulgentia diuinæ virtutis vexilla, talibus concrepaot hymnis, dehinc cunctiq; lætantes, Quis est, inquiunt, iste rex gloriæ? Et aiunt, Dominus virtutum ipse est rex glorię. Hic est ille candidus & roseus compunctus à multitudine, Hic est Esa. 53. ille qui non habuit speciem neque decorem, infirmus in laqueo, fortis in spolio, vilis in corpusculo, armatus in prælio, fœdus in morte, pulcher in resurrectione, cãdidus ex virgine, rubicundus in cruce, fuscus in opprobrio, clarus in cœlo. Quãdo id quispiam fratres nosset, vt deus lateret in carne, maiestas habitaret in corpore, & ita in mundo gereret prælium vt ipsum corpus post sepulchra mox leuaret ad cœlũ? Recepit igitur se intra velamina diuina cum carne maiestas, didicit cœlũ portare hominem, atque sub pedibus Christi famulantia æthera iacuerunt. Ecce iam porta patet quam clauserat K Adã, claustrum quod cœlo iniquitas iofixerat reparatum est. Si quis se ad Christum tenuerit, & vnius substãtiæ patrem & filium & spiritum sanctum cõfessus fuerit, cœli ianuas per ipsum securus intrabit, Amẽ.

In eodem festo, *Sermo VI.*

[Q]Vantis ornatibus gaudiorum refulsit hodie Sermo CLXXIX. aula cœlorum? Angeli enim vota sua sperata diutius receperunt & hymoum dixerunt. In alleuatione portarum lux in cœlis, splendor in ianuis, quia Christus rursum ascendit, procedens de Psal. 18. thalamo suo, ascensurus in throno suo. Vnde sanctus Dauid posuit organũ suum in foribus cœlorũ, cantaos canticum oouum, Quoniam qui descendit, ipse est qui Ephe. 4. ascendit super omnes cœlos. Lætioribus ergo fistulis organum tãgens resultat, & dicit protoferum æterni cõsulis cernens, nõ auro gemmisq; decorum, sed oubium glacie cãdidatum. Qui pooit, inquit, nubem ascensum Psal. 103. suum, qui ambulat super pennas ventorum. Iam enim super aspidem & basiliscum ambulauit, & conculcauit Psal. 90. leooem & draconem: Pede mortis, plausu resurrectionis. Mirabilis in oculis nostris clarificat' coruscat ascẽsionis virtutibus, sedens super nubem leuem, complu es Apostolos pacis hæreditate & testamentaria charitate: L Pacem, inquit, meam do vobis, pacem relinquo vobis. Ioan. 14. Ad hanc melodiam sonãtium orgaoorum ante aulam regiam cœlorum inuitati sequuntur Apostoli, benedictionis gratiam petituri: gradiũntur cum domino filij sponsi pignus accepturi spiritus sancti. Leuans autẽ manus suas benedixit eos, dedit eis arram sponsalem muneris preciosam, non ex auro gemmisque distinctam, sed charitatis ansulis contextam catenam, qua alligati sequantur eum ad sponsam agni Hierusalem patriam sempiternam. Domine, inquiũt, quare nos derelinquis ascendens, qui nos elegisti in ripa præcedens? Domine quãdo sumus verba tua super mel & fauũ eminus percepturi, & stillantis rorantisq; gratiæ balsamum de tuis labiis ac faucibus libaturi? Aut instrue quò ascendis, aut ne deseras cum ascẽdis: quasi scuto benignitatis tuæ remansimus in aperto nudati, tanquam pupilli matris amplectentis pennatæ velamine destituti. Quando venies ad nos, qui redemisti nos? Mors tua fuit peccatum nostrum, sit ascẽsus tuus pignus nostrum, ne nimis ab- M sorpti mœrore mergamur, quos eleuasti de gemitibus inferorum. Ascẽdens ergo dominus alumnorum suorum tristiciam excelsa de nube suspiciens, emittit consolatores mœroris, nuncios ascendentis & indices re- Acto. 1. uertentis. Viri, inquiunt, Galilæi quid statis aspicientes in cœlum: hic Iesus qui assumptus est à vobis in cœlum, sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum. Sic veniet. Vna erit euectio, vna lætitia nubifera, vna species mansueta, sed iustis clarifica & peccatoribus metuenda. Non vos terrebit aduentus, quos consolatur eius ascensus. Sic veniet, clauorum vulnera illæsa demonstrans, & foraminum cruenta monilia. Vobis filiis sponsi cum coronã cœlestis exhibebit imperij, crucis vulnera non mutabit, quia signum filij hominis fulgebit. Accepto ergo Apostoli ascendentis mãdato, desuper venturo sancti spiritus pignore precioso, in templo erant vnanimes collaudantes dominũ, vt vna eos inueniret corona ignea aduentantium gratiarum. In templo ergo fratres semper vnanimes demoremur, & in domo domini ambulantes cum cõcordia pacis eius Psal. 28. speremus aduentum, & in templo eius omnes dicamus gloriam, vt etiam ignis gratiæ infidat super nos, Amẽ.

In eodem

A *In eodem festo,* *Sermo* *VII.*

Sermo CLXXX. Delectat aspicere Christum dominum portatoriis nubibus ascendentem, cum resurgens à mortuis reuerti cœpit ad cœlum, vnde venerat saluare genus humanum. Qui sunt qui expectant ascendentem, qui viderunt resurgentem, fugerunt pendentem, & sequuntur oculis ascendentem? Timor in cruce, amor in nube, visus delectabilis in aëre. O dulcis descendentis affectus, ô delectabilis euolātis aspectus. Facit vale, & benedicit in pace. Illi se cōmendant, & ille benedictionis gratiam relinquit. Benedicit
Luca.24. eos extēsis manibus, & præparatis in occursum imponitur nubibus. Finit eloquium & iam repetit cœlū. Cādida enim subito apparuit nubis euectio, parata in cœlo. Apparuit nubes, intrauit in eam, qui educit nubes ab extremo terræ, vt oblectaret oculos eorum nubis amœ-
Psal.134. nitas, & irroraret eos ascendentis de cœlo suauitas, ne sola desiderantium inanis remaneret anxietas. Ecce in clipeo Actuum Apostolorum pendētium viuunt picta lumina piscatorum, adest consolator qui ascendit saluator: Mittit continue duos cœlestes prætores, vt alum-
B nos suos securos eedderet metuētes, & in gaudium cōuerteret lachrymantes. Oportebat enim cœlestes mitti consolatores, ne remanerent trepidi piscatores. Nam & cum Imperator de vrbe transit ad vrbē & eius nunciatur aduentus, non mittuntur nisi domestici prætores ac palatini, vt nuncient prouincialibus quòd est regis aduentus aut reditus: Ita & domino ascēdente prætorum cœlestium turba resplenduit decantantiū, vt tāquam prouincialium respirare facerent à timore cordis pastorum. Quando etiam patitur ac resurgit, domestici angeli destinantur, vt à nube ac prætorio monumenti resurrexisse nunciarent dominum cœli: & nunc cum ascendit, de choro præcedentium potestatum, de multitudine cantantium in aëre castrorum, duo palatini cœlestis imperij diriguntur, vt & flebilia requiescerent lumina piscatorum, hymnum cœlestem reci-
Act.1. tant: Piscatores viri, inquiunt Galilæi, quid aspicitis in Iesum eūtem in cœlum, sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum. Profectus est desiderabilis, non veniet vobis terribilis, nubes in occursu, nubes in reditu. Vulnera portauit, ipsa iterum reportabit.
C Crucem retulit cum triūpho, signum filij hominis vobis parebit in cœlo: Sic veniet in ipso corpore, in ipsa nube, in ipsa veritate, vobis in amore, impiis in tremore. Beati quibus vere dicitur, Sic veniet quemadmodū vidistis eum euntem in cœlum. Nūquid sic veniet oculis peccatorum? Ipsa erit veritas, sed non erit ipsa securitas. Dies erit tremendi iudicij, descensus angelorum, resurrectio mortuorum. Ascendent angeli & quodam digito tubæ sonantis, tangent sepulchra terræ trementis, vt pignora restituāt throno igneo iudicantis. Ascēdent angeli ad sepulchra prophetarū & ipsorum Apostolorum omniúmque sanctorum, & dicent eis, Ecce est qui sic iterum redit quo modo ascendit. Nos diximus, quia sic veniet quo modo eum vidistis euntem in cœlum: qui deduxistis euntem, suscipite redeūtem. Ista allocutio non est linguarum septuaginta, sed patenter nubes dicuntur pluuiales, vt occurrant in rore & refrigerosa amœnitate qui conscientiæ non cōtinent quæstionem. Petamus ergo à domino deo nostro, vt sicut hodie ascensionis celebramus tempus & diem, ita reuertentis mereamur matutinam suscipere pietatem, vt
Psal.5. dicamus ei, Mane adorabo domine, mane astabo tibi & contemplabor te.

In vigilia Pentecostes, de expositione Symboli. *Sermo* *I.* D

Notum est dilectissimi charitati vestræ, quòd milites seculi beneficia temporalia à tēporalibus dominis accepturi, prius sacramētis militaribus obligantur, & dominis suis fidem se *Sermo CLXXXI.* *Præfatio.* seruaturos profitentur: Quanto magis ergo æterno regi militaturi & æterna præmia percepturi, debēt sacramentis cœlestibus obligari, & fidem per quam ei placituri sunt publice profiteri: dicit enim Apostolus, Sine *Hebr.11.* fide impossibile est placere deo. Hanc in cordibus nostris agnoscit qui scrutatur renes & corda. Sed prop- *Psal.7.* ter conseruandā Ecclesiæ vnitatem, dispensationi huius temporis cū fide cordis necessaria est oris cōfessio: Quia corde creditur ad iusticiam, ore autem confessio *Roma.10.* fit ad salutem, non tantū prædicatorum, sed etiam eruditorum. Non enim aliter frater de fratre sentiret, nec pax Ecclesiæ seruaretur, nec aliū docere aut ab alio discere saluti necessaria posset, nisi quod in corde habet, signis vocum tāquam suis vehiculis ad corda aliorum transmitteret. Est ergo fides & corde seruanda & ore promenda. Fides nanq; omniū bonorum est fundamē- *Fides.* tum & humanæ salutis initium. Sine hac nemo ad nu- E merum filiorū dei poterit peruenire, & sine ipsa in hoc seculo nec iustificationis consequitur gratiam, nec in futuro possidebit vitam æternam. Et si quis non ambulauerit per fidem, non perueniet ad speciem. Hoc attēdentes sancti Apostoli certam regulam fidei tradiderūt, quam secundū numerum Apostolicum duodecim sententiis comprehensam, symbolum vocauerunt, per quam credentes catholicam tenerent vnitatem, & per quam hæreticam cōuincerent prauitatem. Symbolum ergo tali ratione institutū maiores nostri dixerunt. Tradunt enim, quòd post ascēsionem domini & Saluatoris nostri ad patrem, cum per aduentum spiritus sancti discipuli eius inflammati linguis omnium loquerētur ad singulas quasq; nationes, vt dei verbū prædicarent, ituri ac discessuri ab inuicem, normam prius sibi futuræ prædicationis in commune statuerunt, ne localiter ab inuicem discedentes, diuersum vel dissonum prædicarent his qui ad fidem Christi inuitabantur. Omnes igitur in vno positi & spiritu sancto repleti, breue suę prędicationis indicium conferendo in vnum, quod sentiebat vnusquisque computabat, atque hanc ita credē- F tibus dandam esse regulā instituerunt. Symbolum breue est verbis, sed magnum est sacramentis. Quicquid *Symbolum breue verbis, sed magnū sacramentis.* enim præfiguratum est in patriarchis, quicquid denunciatum in scripturis, quicquid prædictū est in prophetis, vel de deo ingenito, vel ex deo in deū nato, vel de spiritu sancto, vel de suscipiendo omni sacramēto, vel de morte domini resurrectionisq; eius mysterio, totū breuiter hoc symbolum continet, & cōtinendo habet & cōfitendo. Discat ergo quisque fidem Apostolicam professus per ora gestantium in baptismo, cum ad annos intelligibiles venerit. Iam ad istius symboli professionis sacramentum textumq;, quod in hunc modum incipit, Credo in deum patrem omnipotentem &c. *Caput I.* In primis dilectissimi qualis sermo sit in symboli capite, diligenter attēdite. Ergo in primo habet credo. Vide quòd dominus noster non nos iubet discutere diuina iudicia sed credere, nec rationē requirere sed fidem *Credere deo credere deū & credere in deū, differunt.* simpliciter & immobiliter exhibere. Non dicit, credo deum, vel credo deo, quamuis & hæc saluti necessaria sint. Aliud enim est credere illi, aliud credere illum, aliud credere in illum. Credere illi, est credere vera esse

quæ

G quæ loquitur. Credere illum, credere quia ipse est deus.
Credere in illum, diligere illum. Credere vera esse quæ
loquitur, multi & mali possunt. Credunt enim esse vera
& nolunt ea facere sua, quia ad hoc pedum pigri sunt.
Credere autem ipsum esse deum, & dæmones possunt.
Credere vero in deum, soli nouerunt qui diligunt illũ,
qui non solum nomine Christiani sunt, sed & factis &
vita, quia sine dilectione fides inanis est. Cum dilectio-
ne fides Christiani, sine dilectione fides dæmonis. Qui
ergo nõ volunt credere Christum, adhuc nec dæmo-
nes imitãtur. Iam credit Christum, sed odit Christum,
habet cõfessionem fidei in timore pœnæ, non in amo-
re coronę. Nam & illi puniri timebant: denique beatus
Matt.16. Petrus cum domino confitens, diceret, Tu es Christus
filius dei viui: eadem penè verba quæ & dęmones pro-
ferre vidẽtur ex ore: sed illorum cõfessio quia cũ odio
prolata est Christi, merito dãnata est: Illius quia ex in-
terna dilectione processit, æterna beatitudine remune
rata est. Nos ergo qui per adoptionem gratię filij dei su
Roma.8. mus, dicendo, Credo in deum patrem omoipotẽtem,
H hoc est sic ei credamus vt ei per dilectionem adhęrea-
mus. In deum patrem omnipotentem. Aduertite quòd
cũ dei patris nomen in confessione cooiungit, ostẽdit
quòd non antè deus esse cœpit & postea pater, sed sioe
vllo initio & deus semper & pater est. Patrẽ autem cũ
audis, agnosce ꝙ habet filium veraciter genitum: quo
modo possessor dicitur qui aliquid possidet, & domi-
nus qui alicui dominatur. Deᵘˢ ergo pater secreti sacra-
menti vocabulum est, cuius vere filius est verbum. Nec
quæratur quo modo genuit filium, quod & angeli ne-
sciunt, Prophetis est incognitum. Vnde illud dictũ est,
Esa.53. Generationem eius quis enarrabit? Nec à nobis discu-
tiendus est deus sed credẽdus. Sed vt breuiter dicamᵘˢ,
sufficit nobis scire quia genuit lux splendorem. Omni-
potentem vero ideo dicit, quia omnipotens est, cui ni-
hil impossibile est, qui cœlum & terrã, mare, homines,
atq; omnia animalia & reptilia non aliquo operis actu,
sed solo verbi imperio creauit. Et ideo non nobis ve-
niat in cogitationem quo modo hoc aut illud potuit
fieri, qui omnipotentem precemur cõfiteri. Et in Ie-
sum Christum filium eius vnicum dominum nostrũ.

Caput II. Aduertite quo modo in patrem sic & in filium cre-
I dendum est. Et quia cum patre æqualis est maiestate, tã-
tum ipsi quãtum & patri honoris nos debere nouimus
& seruitutis obsequium. Iesus autẽ saluator interpreta-
tur. Iesus autem dicitur quòd saluet populum. Christus
à chrismate dicitur, quia sicut antiqui reges oleo sacro
perfundebantur, ita dominus noster Iesus Christus spi-
ritus sancti infusione repletus est. Vnicus ideo, quia nec
comparationem recipit cum creaturis, oec similitudi-
nem, quia omnium rerum summus ipse creator est. Ho
mines autem filij dei voeãtur per gratiam, ille solus fi-
lius genitus per naturam. Ostẽdunt ista in eum iure cre
dendum esse, qui propter hoc quod æqualis patri est sal
uator noster est redimens nos, & Christus est rex regẽs
nos, & vnicus dominus ooster spoliato antiquo hoste
Luca.1. singulari dominio suo asciscens nos. Qui cõceptus
est de spiritu sancto, id est, cuius conceptionis solus au-
thor fuit spiritus sanctus, Sicut enim vermis calefaciẽ-
te sole de puro limo formatur, sic spiritu sancto illu-
strante & sanctificante cor virginis, caro Christi de so
la carne virginis oulla sementiua carnis origine operã-
te concepta est. Vnde se vermi comparans, per Psalmi-
Psal.21. stam dicit, Ego sum vermis & nõ homo, id est, non cõ-
Luca.2. ceptus more humano. Natus ex Maria virgine. Qui
veniebat inueteratam peccatis hominum renouare na K
turam, nouam legem voluit habere nascendi. Vnigeni-
tus igitur dei factus est hominis filius, vt qui creator
mundi erat, fieret & redemptor. Quod vero maiestatis
deus de Maria incarnatus est, nõ est sordidatus nascen-
do de virgine, qui non fuit pollutus hominem cõdens
ex puluere. Denique sol aut ignis si lutum tangat, quod
tetigerit purgat, & se tamẽ nõ inquinat. Nec fuit deo in-
iuria causa misericordiæ, neq; sit incredibile quod ipse
natus de virgine, qui Adam de virgineo puluere & pri
mam mulierem potuit de costa formare. Deus filium
suum quem solum de corde suo æqualem sibi genitum
taoquam seipsum diligebat, ipsum dedit Mariæ vt na-
turaliter esset vnus idemq; communis filius dei & Ma-
riæ. Omnis natura à deo creata est, & deus est ex Maria
natus. Deus omnia creauit, & Maria deum generauit.
Deus qui omnia fecit, ipse se ex Maria fecit, & sic om-
nia quæ fecerat refecit. Qui potuit omnia de nihilo fa-
cere, noluit ea violata sine Maria reficere. Passus sub
Pontio Pilato, crucifixus mortuus & sepultus. Iste Pi- Cap.III.
latus iudex erat in illo tempore ab imperatore positus L
in Iudæa, sub quo dominus passus est. Cuius mentio ad
temporis significationem, non ad persooæ illius perti-
net dignitatem. Crucifixus. Hinc multa Prophetæ prę-
dixerunt, qualiter crucifixus in cruce in conspectu po-
puli maligni manibus extensis pependerit. Tamen vt
breuiter dicatur, in cruce suspẽsus est, vt nos à damna-
tione ligni vetiti dissolueret, & à morte liberaret. Sed
quæritur, quid sit crucis significatio, & quare dominus Crucis signi
in patibulo se pati elegerit? Ad quod tripartita ratio ficatio. Et
redditur, Prima, vt Christus pro reatu mũdi redemptio quare domi
daretur, & antiquus hostis velut hamo crucis pateretur, nus in pati
scilicet, vt quos absorbuerat euomeret, nõ potentia vi- bulo passus
ctus sed iusticia. Seeũda causa est, vt secutoribus homi- sit.
nibus vitæ magisteriũ præberet. Ad hoc enim ascendit
in crucẽ, vt nobis passionis & resurrectionis præberet
exemplum. Tertia causa est susceptæ crucis, vt superbia
seculi & inflata sapientia, per crucis stultam, vt putatur, 1.Cor.2.
prædicationem humiliata corrueret, & sciret id quod
stultum est dei sapiẽtius esse hominibus. Sed adhuc vi-
dẽdum est, quare dominus tale genus mortis elegerit.
Legimus enim in Euangelio quòd Pharisæi voluerunt
eum præcipitare de mõte. At ille transiens per medium Luca.24.
illorum ibat. Alibi quoque legimus quòd Iudæi tulerũt Ioan.8.
lapides vt iacerent in eum, ipse vero absẽodit se, & exi- M
uit de templo. Quare noluit dominus præcipitari, vel
lapidari, aut etiam gladio trũcari? Vtique causa nostræ
salutis hoc fecit. Mors enim Christi signum est nostræ
salutis. Noluit ergo lapidari aut etiaoı gladio percuti,
quia videlicet nos semper nobiscũ lapides aut ferrum
ferre nõ possumus quibus defeodamur, Elegit vero cru
cem, quæ leui motu manus exprimitur, qua & contra
inimici versutias munimur. Hoc enim signo crucis cõ
secratur corpus dominicum, sanctificatur fons baptis-
matis, initiantur etiam presbyteri & cæteri gradus ec-
clesiastici, & omnia quæcunque sanctificantur, hoc si-
gno dominicæ crucis cum inuocatione Christi nomi-
nis consecrantur. Nam & ipsa crux magnum in sa
mysterium continet, cuius positio talis est, vt superior Cap.IIII.
pars cœlos petat, inferior terræ inhæreat, fixa in infer-
norum ima contingat, latitudo autem eius partes mũ-
di appetat. Qua & Christus per passionẽ crucis angelis
profudit in cœlo, quorum numerus quia per apostatam
angelum imminutus fuerat, ex animabᵘˢ fidelium quo-
tidia adimpletur, & nobis qui sumᵘˢ in terra, & illis qui
propter

A propter originale peccatũ detinebantur apud inferos, sed & ipsis qui in diuersis mundi partibus habitabant. *Crucis figura quid.* Iacens vero crux quatuor mundi partes appetit, Orientem videlicet & Occidentẽ, Aquilonem & meridiem: quia & Christus per passionem suam omnes gentes ad se trahit, & omnia sibi subiugauit, iuxta quod ipse surgens à mortuis, dicit, *Matt. 28.* Data est mihi omnis potestas in cœlo & in terra. Continetur etiam in hac crucis figura *De ver. Apost. ser. 7.* altius sacramentum, quod quãto est altius, tanto attendendum diligentius. Intelligitur nanque in latitudine *In li. 50. homi. homil. 3.* crucis dilectio proximi, quæ non tantum vsq; ad amicos, sed etiam extẽdenda est vsque ad diligendos inimicos. Intelligitur quoque in eiusdem lõgitudine longa & perseuerans laborum & persecutionum sustinentia, quam patienter ferre debet ad patriam suspirans nostra peregrinatio tam pro dilectione proximorum quàm pro exhibitione omnium bonorum operum. Figuratur simili ratione in altitudine eius eminẽtia spei, penetrans vsque ad interiora velaminis: vbi visione pacis perfruẽtur qui hic à ciuibus Babyloniæ multiplicitẽr exercẽtur, donec in libertatem gloriæ filiorum dei

B à seruitute corruptionis huius liberentur. Attendenda est etiam crucis profunditas, quia profundum est mysterium crucis, in quo multorum qui sapientes dicuntur ingenia defecerunt: q; ausi sunt reprehendere quod non potuerunt humana ratione comprehẽdere: videlicet cur verbũ deo patri coæternum omnia continẽs omnia implens, in assumpto homine totum se conclusit, & tamen totum mundum regere, complere & continere non desierit. Nulla ergo sit nobis de cruce Christi confusio, quia habemus de eius passione victoriam.

Caput V. Sicut enim sempiternus dei filius non sibi sed nobis natus: ita immaculatus dei agnus nõ sibi sed nobis passus est. Quis autem non mirificum aduertat esse mysterium, vbi ipse homo prædicatur qui deus est, & vbi idẽ dominus annunciatur qui adscribitur crucifixus? Nec incogitata ei quod perẽptus est, aut improuisa res accidit, qui diuinitatis suæ cõsilio idcirco suscepit hominem, vt pro homine posset occidi. Supplicium autem crucis elegit, vt sublimiorem victoriam pararet pœna deterior, & qui vniuersitatis bono patiebatur, quasi in cõspectu mundi in altum sublatus occũberet, simul vt qui crucifixum videbant, mirabilia cernerẽt crucifixi.

C Nam satis abundeq; gloriam patientis ostendit repentina solis obscuritas, tremor terrarũ, saxorum diuisio, resurrectio mortuorum. Illud autẽ quanti est testimonij, quòd etiam pariter crucifixus latro memoriam sui *Luca. 23.* in cœlesti regno fieri à consorte supplicij precabatur. Hinc est charissimi quòd illusiones & probra quæ pertulit Christus, crucem mortemq; eius non suspiriis ingemiscimus, sed continuis celebramus laudibus. Mors domini nostri Iesu Christi nõ fuit in anima, sed in sola carne: mors vero nostra nõ solum in carne sed etiam in anima. In anima propter peccatũ, in carne propter pœnam peccati. Ille vero quia peccatum non fecit, nec *1. Petri. 2.* habuit in anima, non est mortuus nisi in carne tantum, & hoc per similitudinẽ carnis peccati quam de Adam traxit. Igitur simpla eius mors profuit duplæ morti no*Roma. 8.* stræ, & simpla eius resurrectio, resurrectioni animæ & corporis. Resurrectio quippe eius duas mortes nostras soluit, & duas resurrectiões nostras formauit. Nec immerito vno die & duabus noctib⁹ iacuit in sepulchro, quia videlicet lucem suæ simplæ mortis, tenebris nostræ duplæ mortis adiunxit. Venit enim ad nos qui in morte carnis & spiritus detinebamur, & suam vnam mortem carnis detulit, duasq; nostras soluit. Si enim

D ipse vtranque susciperet, à nulla nos liberaret. Sepultus est, vt ad consolationem sepultorum benedictionem corporis eius & terra susciperet. Infirma incarnati *Cap. VI.* verbi cõmemorantur, de quib⁹ Apostolus dicit, Quod *1. Cor. 1.* infirmũ est dei, fortius est hominibus. Natus est ex vir*Luca. 2.* gine, vt nos nasceremur ex Ecclesiæ virginis vtero. Tẽ*Matt. 4.* tatus est, vt à tẽtatione liberaret. Tentus, vt dimitteremur. *Matt. 26.* Ligat⁹, vt nos à nodo maledictiõis absolueremur. Illusus est, vt nos ab illusionibus dæmonum liberaret. Venũdatus est, vt nos redimeret. Humiliatus est, vt nos exaltaret. Captus est, vt nos à captiuitate dæmonum auferret. Spoliatus est, vt nuditas primi hominis per quã mors ingressa est tegeretur. Spinis coronat⁹ est, vt nos liberaret à spinis peccatorum, vel potius vt monstraret se cum eis coronandum, illosq; caput & coronam Ecclesiæ futuros, qui spinosi erant amãdo vicia. Aceto est potatus, vt nos inebriaret dulcedine cœlestis desiderij & æterni gaudij. Postremo in altari crucis sacrificatus est, vt totius mũdi peccata deleret. Mortuus est, vt mortis captiuaret imperium. Sepultus est, vt sepulturæ sanctorum benediceret, & vt nos sibi viciis & cõcupiscen

E tiis sepeliret. Hęc ergo infirmitas Christi superauit omnem firmitatem mundi. Descendit ad inferna, vt *Cap. VII.* Adam protoplastum, & patriarchas, & prophetas, omnẽsque iustos qui pro originali peccato ibidem detinebantur liberaret: & vt de vinculis peccati absolutos, de eadem captiuitate & inferni loco, suo sanguine redẽptos, ad supernam patriam, & ad perpetuæ vitæ gaudia reuocaret. Reliqui qui supra originale peccatum principalem culpam cõmiserunt, vt asserit scriptura, in pœnali tartaro remanserunt: sicut in persona Christi dictũ est per Prophetam, Ero mors tua ô mors: id est, morte *Osee. 13.* sua Christus humani generis inimicam mortem interfecit, & vitã dedit. Ero morsus tuus inferne. Partim momordit infernum pro parte eorum quos liberauit, partem reliquit pro parte eorum qui pro principalibus criminibus in tormentis remanserunt. Tertia die resurrexit à mortuis. Si credidisti de Christo quod dedecoris *Matt. 28.* est, crede quod gloriç est. Si credidisti quod mortis est, crede quod vitæ est. Sicut enim in passione mysteriũ pietatis est, ita in resurrectione operatio potestatis, vt

F ipse ait, Potestatem habeo ponendi animam meam, & *Ioan. 10.* iterum sumendi eam. Ascendit ad cœlos, id est, condi*Mar. 16.* tionem naturæ nostræ quã ex homine matre natus as*Acto. 1.* sumpsit, super cœlos in dextera dei patris collocauit. Ascẽdamus & nos cum Christo interim corde, vt cum dies ei⁹ promissus aduenerit sequamur & corpore. Scire tamen debemus fratres, quia cum Christo non ascẽdit superbia, non auaricia, non luxuria, nullũ viciũ nostrum ascendit cum medico nostro: Ideo si post medicum desideramus ascendere, debemus vicia vel peccata deponere. Omnes enim quasi quibusdam cõpedibus nos premunt, & peccatorum retibus nos ligare contẽdunt, & ideo cum dei adiutorio secundum quod ait Psalmista, Dirumpamus vincula eorum: vt securi possimus dicere domino, Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis. *Psal. 2.* *Psal. 115.* Sedet ad dexterã dei patris omnipotẽtis. Sedere iudicãtis est: Et quia redẽptor noster assumptus in cœlum, & nunc omnia iudicat, & ad extremum iudex omnium veniet, sedere describitur.

Cap. VIII. Inde vẽturus iudicare viuos & mortuos. In ipso corpore venturus est ad iudicium, in quo ascendit ad cœlum: Christianos iudicaturus & paganos, iustos & peccatores, fideles & impios. Omnes enim, vt ait Apostolus,

G lus, astabimus ante tribunal Christi, vt referat vnusquisque propria corporis sui prout gessit siue bonū siue malum. Quam rem etiam dominus in Euangelio denunciat, dicēs, Filius hominis venturus est in gloria sua cū angelis suis, & tūc reddet vnicuique secundum opera sua. Diligenter quæso attendite fratres, & mecum pariter expauescite, quia non dixit, vt reddat vnicuiq; secūdum misericordiam suam: sed, secundum opera. Hic enim est misericors, ibi iustus. Nam quod non statim in peccatores vindicat, patientia est non negligentia. Nō ille potentiam perdidit, sed nos ad pœnitentiam reseruauit. Vnde valde timēdum est, ne quanto diutius spectat vt corrigamur, tanto grauius vindicet si emendari noluerimus. Scire & intelligere debemus fratres charissimi, nihil esse nobis salubrius quàm vt dānatis omnium præsentium rerum voluptatibus, id potius cogitemus quādo erimus de hoc seculo transituri, vel quādo tabernaculū corporis vltimo die superueniente deposituri, & iterum illud resurrectionis tempore recepturi, vt cum eodem recipiamus prout gessimus, siue bonum siue malum. Et ideo rogo fratres vt quotidie cogitemus, quales erimus in die iudicij purissimis angelorū

1. Corin. 5. *Matt. 16.*

H conspectibus offerendi, & æterno iudici ratione de libris conscientiæ reddituri, remotis omnibus probationibus. Certum est in die illa ipsum ante se hominē cōstituendum, & ipsam sibi vitā in cordis speculo demōstrandam, & testes contra eam non deforis aliquando sed intus de ipsa anima proferendos. Adiicienda erunt non aliqua peregrina, sed nimium nota testimonia, id est, opera sua. Ordinabuntur ante infœlicem animam peccata vel crimina sua, vt eam & cōuincat probatio, & confundat agnitio, secundum illud quod scriptum est, Arguam te & statuam contra faciem tuam. Quicūque se modo dum licet emendare neglexerit, ante illum cœlestem populum primū excepturus erit de confusione supplicium, & animā quæ modo per pœnitentiam cōpendiosam transactas peccatorum suorum putredines curare dissimulat, ante illud tribunal metuendum sine vllo remedio in perpetuo tartaro manebit.

Psal. 49.

Caput IX. Quæ cum ita sint, bene nobiscum ageretur, si iam nūc sic pœniteremus super malis nostris quo modo tūc sine vllo remedio pœnitebimus, si fœditates & confusiones nostras queadmodum tunc visuri sumus, sic iam

I eas nunc videre & horrere possemus. O si iam faciem nūc peccatricis animæ liceret oculis corporis intueri, & cōscientiæ nostræ vultum in oculorum præsentiam permitteremur adducere: quod si liceret, nec dici potest quanto studio, quanto metu vrgeremur fœdata cōponere, maculata tergere, vulnerata curare. Ideoq; quia non possumus oculis corporis, inspiciamus nos inquātum possumus oculis cordis, & vnusquisq; conscientiā suam ante conspectum interioris hominis constituat: ipsi nosmetipsos castigemus, ipsi nobiscum rationē de quotidiana cōuersatione faciamus, ipsi nos accusemus quotidie iudici nostro, & dum in carne sumus contra ipsam carnem auxiliāte domino quotidie dimicemus. Quod qui fecerit, ab auditu malo liberabitur. Qui autē contēnit, quid faciet in illo metuendo iudicij die, cum tremente mundo dominus, præcinentibus angelorum buccinis, in illo maiestatis suæ throno circundatus cœlestis militiæ luce consederit: ibiq; de terræ gremio & antiquo puluere suscitato humano genere, astāte testimonio conscientię singulorū, positis in conspectu peccatorum pœnis iustorumq; præmiis, rationem vitę cœperit postulare, & plus iam iustus quam misericors se-

Matt. 25.

ueritate iudicis, contemptæ misericordię reos cœperit K accusare & dicere, Ego te homo de limo manibus meis feci, ego terrenis artubus infudi spiritum, ego tibi imaginem nostram similitudinémque conferre dignatus sum, ego te inter paradisi delicias collocaui: tu vitalia mandata contemnens, deceptorem sequi quàm deum maluisti. Cū expulsus de paradiso iure peccati mortis vinculis tenereris, virginalem vterum sine dispendio virginitatis ingrediens introiui. In præsepio expositus, & pannis obuolutus iacui: infantiæ contumelias humanósque dolores, quibus tibi similis fierem, ad hoc scilicet vt te mihi similem facerem pertuli: irridētium palmas & sputa suscepi, acetum cum felle bibi: flagellis cæsus, veprib' coronatus, cruci affixus, vulnere perfossus, vt tu eripereris morti, animam in tormentis dimisi: En clauorum vestigia quibus affixus pepēdi, en perfossum vulneribus latus. Suscepi dolores tuos, vt tibi gloriam darem, suscepi mortē vt in æternum viueres. Conditus iacui in sepulchro, vt tu regnares in cœlo. Cur quod pro te pertuli perdidisti? Cur ingrate redemptionis tuę munera renunciasti? Non te ego de morte tua quæro, redde mihi vitā tuam pro qua meam dedi. Redde mi- L hi vitam tuam, quam vulneribus peccatorū indesinenter occidis. Cur habitaculū quod mihi in te sacrauerā, luxuriæ sordibus polluisti? Cur corpus meū illecebrarum turpitudine maculasti? Cur me grauiore criminū tuorum cruce, quàm illa in qua quondam pepēderam afflixisti? Grauior enim apud me peccatorum tuorum crux est in qua inuitus pendeo: quàm illa in quam tui misertus mortem tuam occisurus ascendi. Cum essem impassibilis, pro te pati dignatus sum: sed tu despexisti in homine deum, in infirmo salutem, & quia post omnia mala tua ad medicamenta pœnitentiæ confugere noluisti, ab auditu malo non mereberis liberari. Qui tunc erit stridor dētium, cum sanctorum multitudine ad dexteram regis & ad gloriam segregata, peccati populus in profundo tartari sine vlla miserationis ac veniæ spe demersus, excludi se tenebris suis à beata sanctorum luce viderit: & in profundi sinum sine fine descēdens vrgēte os suum puteo æterna supplicia & perpetuam mortē non moriturus aspexerit? Frustra autem à paupere, quem in hac vita despexit: misericordiā postulabit: frustra extremum Lazari digitum, quo ardens refrigeretur, ardentibus labiis rogabit apponi. Quàm M vellet miser, cū pauperum gloriam viderit, duris quondam paupertatis subiacuisse laboribus, & illa quæ cum vita morerentur mala portasse, ne ad illa æterna mereretur supplicia peruenire. Vt ergo tam dura & tam terribilia ante illud tribunal æterni iudicis non mereamur audire, dum adhuc licet & cū dei adiutorio in potestate nostra est, consideremus cōscientias nostras: & si aliqua crimina vel peccata capitalia, necdum eleemosynis & orationib' purgata, nobis adhuc dominari cognoscimus, portū pœnitētiæ deuictis peccatorum fluctibus Christo iuuante festinemus intrare. Et si quid in nauicula animæ nostræ multis tempestatibus peccatorum fluctibus, aut per superbiā fractum, aut per auariciam ruptum, aut per luxuriā resolutum esse cognoscimus, cōponere vel reparare bonis operibus festinemus. Studeamus ingiter viciorum exhaurire sentinam. Non enim nocent peccata præterita, si nō placent præsentia. Sicut enim nulli iustorum sufficit iusticia sua, si nō perseuerauerit vsque in finem, ita nulli peccatorum nocere poterit iniquitas sua, si antequam de corpore isto discedat, ad eleemosynarum remedia vel ad pœnitentiæ

Gene. 2. *Luca. 2.* *Matt. 27.* *Matt. 25.* *Psal. 55.* *Luca. 16.* *Cap. X.* *Matt. 10.*

A nitentiæ medicaméta confugerit. Sed quia quando vel qua hora de hoc seculo rapiamur scire non possumus, sine vlla dilatione, vel mora de sinistra fugere festinemus ad dexteram. Non sanitati, non ætati credendum est. Non in remedium salutis suæ semper finis tardandus est, qui vitę suę semper incertus est, qui quia qui securos
Ezech. 3. facit dicendo, Peccator in qua die cōuersus fuerit, om-
& 33. nes iniquitates illius obliuioni tradūtur: ipse nos etiam
Eccli. 5. cautos voluit, dicens, Nolito tardare conuerti ad dominum, nec differatis de die in diem. Conuertamur ergo ad meliora, dum in nostra sunt potestate remedia. Hic extinguamus mortem moriendo peccatis, hic vitam vitę meritis acquiramus. Hęc ergo fratres dilectissimi sapienter ac fideliter cogitantes, ad pœnitentiæ remedia confugere festinemus, & per castitatem vel humilitatem, per opera iustitiæ ac misericordiæ, æterna nobis apud Deū comparemus. Sed vt ad id redeamus vnde digressi sumus, sequitur in hoc sancto symbolo,
Caput II. Credo in spiritum sanctum. Aduertite ꝙ sicut in patrem, ita & in filium & in spiritū sanctum sit credendū. Nam qui vel in vnam de trinitate personam non cre-
B diderit, in duabus illi credidisse non proderit. Fides namque catholica hæc est, vt vnum deum in trinitate, & trinitatem in vnitate veneremur, credamus & colamus & confiteamur. Et in hac trinitate nihil prius aut posterius, quia sicut nunquam pater sine filio, nec filius sine patre, sic & nunquam fuit pater & filius sine spiritu sancto. Coæterna ergo est sancta trinitas, & inseparabilis vnitas, sine initio & sine fine. Nihil maius aut minus, Aequalitatem personarum dicit, quia sancta trinitas æqualis est, & vna est deitas, Apostolo dicente atque do-
Roma. 1. cente. Per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, & per creaturam creator intelligitur, secundum has comparationes & alias quamplures. Sol, candor & calor, & tria sunt vocabula, & tria vnum. Quod candet, hoc calet, & quod calet, hoc candet: tria hęc vocabula, res vna cognoscitur: ita pater & filius & spirit⁹ sanctus, tres personæ in deitate vnū sunt, & indiuidua vnitas recte creditur. Item de terrenis, vena, fons, fluuius, tria hæc vocabula, & tria vnum in sua natura: ita trium personarum patris & filij & spiritus sancti substantia & deitas vnū est. Neq; patris persona, neq; spiritus sancti, sed sola filij suscepit carnem Et vt hoc intelligas, cōparationibus v-
C tar. Certe vt intelligas ex creatura creatorem, in anima est & ratio: & cum sint vnum, aliud agit anima, aliud ratio: anima viuimus, ratione sapimus. Ita pater & filius & spiritus sanctus, cum sint vna substantia, tota trinitas operata est hominem, quem assumpsit non tota trinitas, sed sola persona filij. Et licet ipse Dei filius Deus & homo esset, homo tantum passioni subiacuit. Sicut verbi gratia, videmus arborem splendorem solis in se habentem, & cum inciditur, videmus quia ictus ferientis ferri splēdorē solis excipit priusquā pertingatur lignū: sed splendor cū ibi sit, nō potest nec incidi, nec à dolāte separari. Sic etiā diuinitas nec separari potest, nec incidi. Illud autē passioni subiacuit, quod sicut lignum & ligari posśit & teneri. Igitur sicut in patrē & filium, ita & in spiritum sanctum credere debemus. Hęc est charissimi inoffensa regula veritatis, vt quorum vnum est & vnū sunt, à nobis non separentur in terris. Nam sicut diuinitati nihil de creaturis æquari potest, ita omnem diuisionem & inæqualitatem natura diuinitatis exclu-
Ioan. 16. dit. Secundum enim Euangelicam veritatem, sicut filius à patre exiuit, ita & spiritus sanct⁹ à patre procedit:
Ioan. 15. & sicut vnigenitus filius Dei est, ita & spiritus sanctus dei est: & sicut pater cui vult miseretur, & filius cui vult D
patrem reuelat, ita etiam spiritus sanctus & inspirare le Exodi. 33.
gitur pro vt vult, & dona cœlestium gratiarum diuide- Matt. 11.
re pro vt vult. Vnde bene eiusdem spiritus gratia septi- 1. Cor. 12.
formis à Propheta describitur, quia nimirū & per eius Esaia. 11.
inspirationem ad requiem peruenitur, & in eius plena perceptione ac visione requies vera possidetur. De quo recte promittitur. Ipse vos docebit omnia, quia nisi idē Ioan. 14.
spiritus cordi assit audientis, ociosus est sermo doctoris. Nemo docenti homini tribuat quod ex ore docentis intelligit, quia nisi intus sit qui doceat, doctoris lingua exterius in vacuum laborat. Vnde quia sine eo nihil boni agere possumus, ipso opitulante tales nos reddamus ad quos spiritus sanctus aduenire, & in quibus habitare dignetur. Sanctam ecclesiam catholicam. Sci- Cap. XII.
endum est quòd ecclesiam credere, non tamen in ecclesiam credere debemus, quia ecclesia non est deus, sed domus dei est. Catholicam dicit toto orbe diffusam, quia diuersorum hæreticorum ecclesiæ ideo catholicæ non dicuntur, quia per loca atque per suas quasque prouincias continentur. Hæc vero à solis ortu vsque ad occasum vnius fidei splēdore diffunditur. Nullę sunt maio- E
res diuitiæ, nulli thesauri, nulli honores, nulla huius mūdi maior substantia quàm est catholica fides, quæ peccatores homines saluat, cæcos illuminat, infirmos curat, catechumenos baptizat, fideles iustificat, pœnitentes reparat, iustos augmentat, martyres coronat, clericos ordinat, sacerdotes cōsecrat regnis cœlestibus præparat, & in ęterna hęreditate cum angelis sanctis communicat. Quisquis ille est, & qualiscumq; ille est, Christianus non est, qui in Christi ecclesia non est. Sola quippe est per quam sacrificium dominus libenter accipiat, sola quę pro errantibus fiducialiter intercedat. Vnde etiam de agni hostia dominus præcepit dicens, In Exodi. 12.
vna domo comedetis, nec efferetis de carnibus eius fo 24. quæst. 1.
ras. In vna namque domo agnus comeditur, quia in v- Quia ex so
na catholica ecclesia vera hostia redemptoris immo- la.
latur. De cuius carnibus diuina iussio efferri foras pro- Matt. 27.
hibet, quia dari sanctum canibus vetat. Sola est in qua opus bonum fructuose peragitur, vnde mercedem de- Matt 20.
narij non nisi qui intra vineam laborauerant acceperunt. Sola est, quę intra se positos valida charitatis compage custodit. Vnde & aqua diluuij arcam quidem ad F
sublimiora sustulit, omnes autem quos extra arcam in- Gene. 7.
uenit, extinxit. Sola est in qua mysteria superna veraciter contemplemur. Vnde ad Moysem dominus dicit, Est locus apud me, & stabis supra petram. Et paulo post, Tollam manum meā, & videbis posteriora mea. Quia 24. q. 1.
enim ex sola catholica ecclesia veritas cōspicitur, apud Quia ex so
se esse locum dominus perhibet de quo videatur. In pe la.
tra Moyses ponitur, vt dei speciem contempletur, quia nisi quis fidei soliditatem tenuerit, diuinam præsentiā non agnoscit. Auelle, inquit, radium solis à corpore, diuisionem lucis vnitas non capit. Frange ramum ab arbore, fractus germinare non poterit. A fonte præcide riuum, præcisus arescit. In his Cypriani verbis intelligi- Cyprianus.
mus lucem non capere diuisionem, nisi in sanctis regno dei prædestinatis, qui diuidi ab ecclesia nullo modo possunt: & non germinare ramum fractum salutis æternæ germine accipimus. Ariditatem vero riui à fonte præcisi, in eo quòd spiritu sancto vacuantur qui ab vnitate separantur agnoscimus. Sanctorum commu- Cap. XIII.
nionem: id est, cum illis sanctis qui in hac quam suscepimus fide defuncti sunt, societate & spei communione teneamur. Si igitur cum sanctis in æterna vita

G communionem habere volumus, de imitatione eorũ cogitemus. Debent enim in nobis aliquid recognoscere de suis virtutibus, vt pro nobis dignentur domino supplicare. Si enim tormenta quæ sancti pertulerũt ferre non possumus, vel contra malas cõcupiscentias, ipsis intercedentibus repugnemus. Nam nec Abraham nec Isaac nec Iacob occisi sunt, & tamen fidei & iustitiæ meritis honorati inter Patriarchas primi esse meruerunt. Ad quorum conuiuium congregatur, quisquis fidelis & iustus & laudabilis inuenitur. Vnde & nos fratres charissimi etiam si nil tale perpetiamur, si non vincula, non verbera, non carceres, non supplicia corporis alia, nullam hominum persecutionem propter iustitiam toleramus, societatem tamen sanctorum obtinere valebimus, si castigare corpus nostrum & seruituti subiicere curamus, si in spiritu humilitatis & in anima contrita domino supplicare assuescimus, si illatas à proximo contumelias placida mente suscipere satagimus, si & eos qui nos odio habent qui iniurias nobis inferunt, diligere, his benefacere, & pro horum vita & sospitate gaudeamus exorare, si cum virtute patientiæ bonorum quoque operum fructibus adornari contendimus.
H Taliter etenim conuersantibus nobis, & corpora nostra, iuxta Apostoli vocem, hostiam viuentem, sanctam, deo placentem exhibentibus, cœlesti dignatione donabimur, vt communi cum eis qui membra sua in mortem pro domino dederunt gloria remuneremur: quia sicut mors illorum, sic & vita nostra preciosa sit in conspectu domini, diruptisque vinculis carnis & ipsi atria supernæ ciuitatis intrare, atque inter choros beatorum martyrum vota gratiarum redemptori nostro reddere merebimur. Hęc sunt vestigia quę nobis sancti quique reuertentes in patriam reliquerunt, vt illorum semitis inhærentes sequeremur ad gaudia. Cur nõ properamus & currimus, vt patriam nostram videre possimus? Magnus illic charorum numerus expectat, parentum, fratrum, filiorum frequens nos & copiosa turbà desiderat, iam de sua incolumitate secura, adhuc de nostra salute solicita. Ad eorum complexum & conspectum venire, quanta illis & nobis in commune lętitia est? Illic Apostolorum gloriosus chorus. Illic Prophetarum exultantium numerus insignis. Ibi martyrum populus innumerabilis ob certaminum victoriam coronatur. Illic clarissima virginum turba lætatur, illic etiã confessorum fortitudo laudatur. Sed etiam illorum remuneratio censetur, qui præcepta dominica seruaores, ad cœlestes thesauros terrena patrimonia trãstulerunt. Quæ autem lingua dicere, vel quis intellectus capere sufficit illa supernæ ciuitatis quanta sint gaudia, angelorum choris interesse, cum beatissimis spiritibus gloriæ conditoris assistere, præsentem dei vultum cernere, incircumscriptum lumen videre nullo mortis metu affici, incorruptionis perpetuæ munere lætari? Ad hos electos dei auida cupiditate properemus, vt cum his cito esse, & cito nos ad Christum conuenire contingat, ad eum quem huius itineris ducem habemus, salutis authorem, lucis principem, lętitiæ largitorem.

Rom. 12.
Psalm. 115.

Cap. XIIII. Remissionem peccatorum. Credenda est præcipue fratres peccatorum remissio, quia hoc vnum remedium est, quod hominum genus à sententia perpetuę mortis absoluat. Idcirco vnigenitus altissimi dignatus est carnem assumere, contemptus est cruce, vt te qui crimina tua euadere non poteras, indulgentia faceret innocentem. Ideo immaculatus occisus est agnus, vt eius cruore humani generis macula tergeretur. Miror autem quosdam sic obstinatos esse, vt dãdam non putent lapsis pœnitentiam, aut pœnitentibus existiment veniam denegandam, cum scriptum sit, Memento vnde excideris & age pœnitentiam, & fac priora opera. Vtique ei dicitur, quem constet excidisse, & quem dominus hortatur per opera rursus exurgere, quia scriptũ est, Eleemosyna à morte liberat: & non vtique ab illa morte quam semel Christi sanguis extinxit, & aqua nos salutaris baptismi, & redemptoris nostri gratia liberauit: sed ab ea quæ per delicta postmodum surrepsit. Nam cum scriptum sit, Dominus mortem non fecit, nec lætatur in perditione viuorum: vtiq; qui neminem vult perire, cupit peccatores pœnitentiam agere, & per pœnitentiam denuo ad vitam redire. Ideo & per Ioël prophetam clamat & dicit, Et nunc dicit dominus deus vester, Reuertimini ad me ex toto corde vestro, simulq; in ieiunio, & fletu & planctu, & scindite corda vestra & non vestimenta vestra, & reuertimini ad dominum deum vestrum, quia misericors & pius est, & patiens & multę miserationis, & qui sententiam flectat aduersus maliciam irrogatam. Dominus quoque in Euangelio pietatem dei patris ostendens ait, Quis est ex vobis homo quem
L si petierit filius eius panem, nunquid lapidem porriget ei? Aut si piscem postulauerit, nunquid serpentem illi porriget? Si ergo vos cum sitis mali, scitis bona data dare filiis vestris, quanto magis pater vester de cœlo dabit spiritum bonum petentibus eum? Comparat hic dominus carnalem patrem, & Dei patris æternam largamq; pietatem. Quod si iste in terris nequam pater offensus grauiter à filio peccatore & malo, si tamen eum postmodum viderit reformatum, & depositis prioris vitæ delictis, ad sobrios & bonos mores, ad innocentiæ disciplinam pœnitentiæ dolore correctum, gaudet & gratulatur, & susceptum quem antè perdiderat cum voto paternæ exultationis amplectitur: quanto magis vnus ille & verus pater bonus, misericors, pius, immo ipsa bonitas & misericordia & pietas, lætatur in pœnitentia filiorum suorum: nec iram pœnitentibus aut plangentibus & lamentantibus, nec pœnam comminatur, sed veniam magis & indulgentiam pollicetur? Si enim tantum potuit diabolus, vt de excelsis virtutum fastigiis in profundum te duceret malorum, quãto magis poterit deus te ad summum bonorum verticem reuocare: & non solum in id reuocare quod fuisti, sed & beatiorem multo quàm prius videbaris efficere? M

Apoc. 2.
Tobia. 4.
Sapien. 1.
Ioel. 2.
Mat. 7.

Capu XV. Tantum ne concidas animo, neque spem tibi abscidas bonorum, ne quæso accidat tibi quod impiis solet. Non enim peccatorum multitudo adducit in desperationem, sed impietas. Et propterea Salomon non dixit, quia omnis qui venerit in profundum malorum contemnit: sed impius, inquit, si venerit in profundum malorum contemnit. Impiorum ergo est desperare salutem, & contemnere cum in profundum venerint malorum, non peccatorum. Impietas enim non finit eos ad deum respicere, & illuc redire vnde dilapsi sunt Ista ergo cogitatio quæ spem conuersionis abscidit, ab impietate descendit, & sicut lapis grauissimus ceruicibus animæ incumbens, semper eam deorsum in terram cogit aspicere, ad deum vero suum oculos non finit leuare. Sed virilis animi est & præclaræ mentis deiicere à ceruicibus animæ suæ inimicum pondus: immo deprimentem se diabolum abiicere, & imperare animæ suæ vt canens verba prophetica dicat ad dominum, Sicut oculi seruorum in manibus dominorũ suorum, & sicut oculi ancillę in manib⁹ dominę suę, ita oculi nostri ad dominum

Prouer. 18.
Psalm. 122.

A dominum deum nostrum donec misereatur nostri. Miserere nostri domine miserere nostri, quia multum repleti sumus despectione. Præclara vera in his verbis & cœlestis philosophiæ doctrina est. Repleti sumus, inquit, despectione, hoc est quod docere nos voluit, quia & si peccatorum nostrorũ multitudine repleti sumus, despectione atq; opprobriis cooperti, oculi tamen nostri ad dominum Deum nostrum sint, donec misereatur nostri. Nec prius ab obsecratione cessemos, q̃ impetrare peccatorum veniam mereamur. Hoc enim vere constantis animæ est & pertinacis, vt nequaquam repellatur de perseuerantia poscendi desperatione impetrandi, sed perseueret ac persistat in obsecrationibus donec misereatur ei. Et ne forte arbitreris te offensam magis cootrahere apud deum, si cùm non merearis audiri importunus persistas in precibus, recordare Euangelij parabolam, & ibi inuenies quòd perseuerantes & importunos precatores dominus non sibi ostendit ingratos. Ait enim, Et si non dabit ei propter quod amicus eius est, propter improbitatem tamen eius surget, & dabit ei quantum opus habet. Intellige charissime ergo quia propterea diabolus desperationem subiicit impetrandi, vt spem bonitatis dei nobis abscidat, quę est dux itineris quo itur ad cœlum. Sicut autem pro morte cõmuni philosophicum est à lachrymis temperare, ita in animæ morte consolatiooem recipere, & insipiens & irreligiosum duco. Quinimmo & ignauiæ nos argueo dos puto, si cum lamẽtatores corporum mortisq; communis tam dure & tam vehementer hoc faciant, cum sciant & certi fiot nihil prodesse fletus suos ad vitam defunẽti, nos nihil tale pro animæ lamentatione faciamus, quam restitui in statum suum per pœnitentiam no uerimus. Scimus enim plures prolapsos ab itinere recto, & præcipitatos ab ingressu viæ angustæ: & ita rursus reparatos esse, vt posterioribus priora transierint, atque ad palmam peruenerint & coronam, numeroq; rursus & choro adscripti credantur esse sanctorum. Et nolo putes quia de his sermo mihi sit tantum qui in paucis & leuib⁹ peccau erunt: de illo loquor qui omnibus succubuit malis, qui immanitate scelerum viam sibi excluserit regni cœlorum, & non de infidelibus, sed de fidelibus fuerit, & ex his qui prius placuerunt Deo, post hæc autem ceciderunt, vel in adulteria, vel in omnes impudicicias, quę, vt Apostolus ait, turpe est dicere. Nunquam enim spernit pœnitentiam si ei syncere & simpliciter offeratur, suscipit, libenter accipit, amplectitur, facit omnia quatenus eum ad priorem statum reuocet: quod quia est adhuc præstantius & emioentius, etiam si quis non potuerit explere omnem satisfaciendi ordinem, quantulamcumque tamen & quamlibet breui gestam non respuit pœniteotiam, suscipit etiam ipsam, nec patitur quamuis exiguæ conuersionis perire mercedem. Hoc enim mihi videtur indicare Esaias, vbi de populo Iudęorum quędam talia ait, Propter peccatum modice contristaui te, & percussi te, & auerti faciem meam à te, & contristatus es, & ambulasti tristis, & consolatus sum te. Hæc igitur babentes exempla pœnitentiæ non perseueremus in malis, nec desperemus recõciliationem, sed dicamus, Etiam nos redeamus ad patrem & approximemus Deo. Nunquam crede mihi auersabitur ad se conuersum. Ipse enim dicit, Deus appropians ego sum, & non deus de longe. Et iterum per eundem Prophetam, Peccata, inquit, separant inter me & vos. Si ergo peccata sunt quæ nos separant à deo, auferamus medium istud obstaculum, & nihil est quod

Luca. 11. *Cap. XVI.* *Ephe. 5.* *Esaia. 54.* *Esa. 59.*

non prohibeat coniungi Deo. Propterea enim creauit nos deus, & esse nos fecit qui non eramus, vt æterna in nos conferat bona, & præstet regna cœlorum. Non enim nos ad hoc fecit, vt gehennæ nos tradat ignique perpetuo. Regnũ cœlorum propter nos, gehenna propter diabolum facta est. Et hęc ita esse ex Euangeliis doceam. Ipse enim dominus dicit his qui à dextris eius erunt, Venite benedicti patris mei, percipite regnũ quod vobis paratum est ab origine mundi. Illis autem qui à sinistris eius erunt, dicet, Discedite à me maledicti in ignem æternum qui paratus est diabolo & angelis eius. Si ergo gehenna ignis propter diabolum, propter hominem autem regnum cœlorum à constitutione mundi pręparatum est: tantũ est ne nosmetipsos ab ingressu bonorũ persistendo in malis pertinaciter excludamus. Donec enim sumus in hac vita quantacumque nobis acciderint peccata, possibile est omnia ablui per pœnitentiam. Cum autem abducti fuerimus ab hoc seculo, ibi iam etiam si pœnitebit nos: valde enim nos pœnitebit, sed nulla erit vtilitas pœnitentiæ: & licet sit stridor dentium, licet vlulatus & fletus, licet fundamus preces & innumeris obsecrationibus proclamemus, nemo audiet, nemo subueniet, nec extremo quidem digito aquam quis infundet linguæ nostræ positæ in flammis: sed audiemus illud quod diues ille audiuit ab Abrahã, Quia chaos magnum firmatum est inter nos & vos, & neque hinc illuc transire quis potest, neque inde huc.

Resipiscamus ergo tãdem, & recordemur quid profuerit illis qui in luxuria corporis & præsentis vitæ voluptatibus vsque in diem vltimum permanserunt. Intuere nunc sepulchra eorum, & vide si est in eis aliquod iactantiæ suæ vestigium, si aliqua diuitiarum vel luxuriæ signa cognoueris. Require nunc vbi vestes & odoramenta peregrina, vbi spectaculorum voluptas, vbi assectarum turbę, & conuiuiorum cessit opulentia, risus, iocus, & immoderata atque ineffrænata lætitia quò abiit, quò abscessit. Vbi illa nunc, & vbi ipsi. Quis finis vtrorumque. Intuere diligentius, & accede propius ad siogulorum sepulchra. Vide cioeres solos, & vermium fœtidas reliquias, & recordare hunc corporum esse finem, etiam si in deliciis & lęticia, si in labore & continentia transegerint vitam. Nam si res omnis omnisque causa vsque ad cineres veniret & vermes, parua penderentur hæc damna, & quæ facile posset excusare naturæ conditio. Nunc autem conuerte tuos oculos ab istis cineribus & sepulchris, & reuoca cogitationem tuam ad illud diuini iudicij tribunal horrendũ, quod ardens fluuius flammeis ambit fluentis, vbi fletus & stridor dentiũ, vbi teneb... exteriores, vbi ille vermis conscientiæ qui nunquã moritur, & ignis qui nunquã extinguetur. Recordare parabolã Lazari, & diuitis illius qui opum tantarum domious, qui purpura indutus & bysso vnam nunc aquę guttam inuenire non potuit, cum esset in ardoris necessitate constitutus. Dic quęso te, quid plus habet vita ista quàm somnium? Sicut enim hi qui in metallis constituti vel condemnati, vel in alia qualibet pœna positi, cum forte post multum duræ vitæ paululũ relaxati fuerint in somnium, & vident se inter plures dapes positos, epulis copiosissimis perfrui, vbi vero surrexerint, nihil sibi gratię delectatione somnij inuenerint resedisse: ita & diues ille quasi somnium habuit huius vitę: vbi discessit, nihil cum illo nisi pręteritorum pœnitudo & præsentium pœoa permansit. Hęc recordare, & ignem illum gehennæ his qui se nunc exagitant flãmis libidinis & cupiditatis oppone. Ignis hic qui in præsenti est

Matth. 25. *Luca. 16.* *Cap. XVII.* *Matt. 25.* *Esaia. 66.* *Marci. 9.* *Luca. 16.* *Ca. XVIII.*

E ij

G ti eſt vita abſumit cuncta quę recipit, ille vero qoos ſuſceperit ſemper cruciat,& pœnę ſuę ſemper integros ſeruat. Propterea enim & inextinguibilis dicitur, nõ ſolũ quia ipſe nó extinguitur, ſed quia nec eos quos ſuſceperit extinguet aut perimet. Scriptura etenim dicit, quia & peccatores induent incorruptioné, ſcilicet noo ad honoré vitę, ſed ad diuturnitaté ſupplicij profuturam. Huius auté pœnæ & ignis illius potétiam, nulla vox exponere, nullus poterit ſermo explanare. Nihil eſt enim in rebus corruptibilibus quod conferri poſſit incorruptibilibus ſiue bonis ſiue malis. Ibi quid agem⁹? Quid reſ-
Mat. 25. pondebimus? Nihil erit niſi ſtridor dentium, niſi vlulatus & fletus, & ſera pœnitentia, ceſſantibus vndiq; auxilijs, & vndiq; inualeſcétibus pœnis: ſed ſolatiũ quidem nullũ. Nullus ibi occurret oculis noſtris, niſi ſoli pœnarum miniſtri, & facies dira tortorũ. Verum has pœnas hos cruciatus, nõ ſolum euadere, ſed etiam æternã beatitudinem, ſi modo de malis ooſtris pœnitentiam agi-
Cap. XIX. mus, poſſumus acquirere. Vides quanta eſt virtus pœnitentię? Vides quantũ meriti conuerſio reparauit? Corrumpitur autem pœnitentia, ſi eiſdem quis pro quibus
Eccli. 34. coofitetur, rurſus inuoluatur malis. Vnus enim, inquit,
H ædificans & alius deſtruens, quid conſequétur niſi laborem? Et qui baptizatur à mortuo, & iterum tangit mortuum, quid proficit io lauachro ſuo? Ita & homo qui ieiunat pro peccatis ſuis, & iterũ vadit & eadem agit, orationem eius quis exaudiet? Et iterum dicit, Qui redit à iuſticia ad peccatum, dominus præcipitat eum in gla-
Prouer. 26. dium. Et ſicut canis cum reuertitur ad vomitum odibilis fit, ita & ſtultus cum reuertitur ad peccatum ſuum. Sed nũc quid dicamus auſculta. Sępe accidit vt per pœnitentiam qnis multa & magna correxerit, inter hęc tameo bona quæ per pœnitentiam correxit & peccata cõmiſit. Et hoc eſt quod maxime deſperationem inducit animo, quia videtur hic deſtruxiſſe qnod ædificauerat, & omnes illos labores inaniter effudiſſe. Et hęc eſt cogitatio quę pręcipuę animę põdus deſperatiõis imponit. Sed illud rurſus oportet cogitari, per quod peſſima & inimicavitę noſtrę cogitatio iſta repellatur, quia illa bona quæ egimus, & emendatio illa quæ per pœnitentiam quæſita eſt niſi fuiſſet, & velut contrarium pondus ponderi huic quod ex peccato nobis introductum eſt obſti-
I tiſſet, nihil fuerat quod in profundũ malorum nos decidere prohiberet. Nunc auté ſicut fortis quædam lorica iaculum graue & amarum non permiſit vſque ad vitalia viſcerum penetrare, ſed vim lętalis teli maximam fregit. Certum eſt enim quia qui fert ſecum illuc plura opera bona, & plura opera mala in ipſis pœnis habebit aliquid refrigerij: qui auté bonorum operum nihil habet, malorum auté ſecum multam copiam defert, quid eum maneat non opus eſt dicere. Erit enim ibi ſine dubio compéſatio bonorum malorũq;, & velut in ſtatera poſita vtraq; pars. Quæ demerſerit, illa ſibi eorum quò momentum vergitur operariũ vendicabit. Si ergo malorum multitudo ſuperauerit, operarium ſuum pertrahit ad gehennam. Si vero maiora fuerint opera bonorũ, ſumma vi obſiſtent & repugnabunt malis, atq; operatoré ſuum ad regioné viuorum ex ipſo etiam gehennæ coofinio reuocabunt. Hæc ergo fratres chariſſimi ſi attéti⁹ voluerimus cogitare, remedia nobis in die neceſſitatis acquiramus, vt cũ dies iudicij venerit, non cũ impiis & peccatoribus puniamur, ſed cum iuſtis & deũ timétibus ad æterna præmia fœliciter veniamus, Amé.

In eadem vigilia, De expoſitione orationis dominicę ad neophytos. Sermo II.

DVo ſunt chariſſimi quæ principaliter attendere debet humana circumſpectio, & dignitatem ſuæ conditionis, & excellentiam ſuæ reformationis. Dignitatem ſuæ conditionis, vt peccare timeat: excellentiam redemptionis, vt gratiæ redimentis ingratus non exiſtat. Sola quippe voluntate redemptoris homo de terræ vilitate ſubleuatus eſt, & ad dei ſimilitudinem priuilegio rationis ſublimatus eſt. Haoc miſer bomo perdidit, cum diabolica perſuaſione ſeductus, à cõditoris ſui inſtituto ſuperbiendo receſſit. Quem lapſum Pſalmiſta conſiderans, quaſi dolendo dicebat, Homo cum in honore eſſet, oon intellexit, comparatus eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt illis. De ſumma erectione proprio arbitrio corrnens merito vltima deiectione damnatus eſt, qui per ſe cadere potuit, ſed per ſe reſurgere non valuit. Hunc caſum plangere babet quotidianis lamẽtis humana fragilitas, quatenus eò redeat per quotidiana lamenta, vnde corruit per vana oblectamenta, & quæ cecidit pede ſuperbiæ, reſurgere ſtudeat pede obedientię. Hoc attendens Pſalmiſta dicebat, Nõ veniat mihi pes ſuperbiæ, & ibi ceciderunt qui operantur iniquitaté, expulſi ſunt nec potuerunt ſtare. Expulſi ſunt ab intima quiete, nec potuerunt ſtare, id eſt, perſeuerare, ſicut per eundem Pſalmiſtam de eiſdem dicitur, Quia caro ſunt ſpiritus vadens & non rediens. Ad hanc ergo reuerſionem ſiue reſurrectioné neceſſaria fuit medicinalis gratia redemptoris, quę ſanaret humilitate quod corruptum fuerat elatione ſuperbię. Aſſumpſit ergo verbum dei formam ſerui in qua poſſet conſeruos verbo inſtruere, & ad exemplum vitæ ſuæ morum diſciplina informare. Humilitatem quippe & obediẽtiam verbo & exemplo inſinuabat, quando diſcipulis exhortãdo dicebat, Tollite iugum meum ſuper vos, & diſcite à me quia mitis ſum & bumilis corde. Iugum enim meum ſuaue eſt, & onus meum leue. Iugum enim eius obedieotiæ merito eſt ſuaue, cui ſeruire eſt regnare: & onus præceptorum leue, quod non premendo grauat, ſed adimplendo per gratiam adiuuat. Inſinuauit etiam verbo ſobrietaté, vbi dixit, Noo grauentur corda veſtra in crapula & ebrietate. Docuit exemplo qui turbam ſe comitantem non refecit ſumptuoſis delicijs, ſed panibus hordeaceis. Docuit etiam intentionem noſtram ad interna bona dirigens qualiter eſſet ieiunandum quando dixit, Cum ieiunatis, nolite fieri ſicut hypocritæ triſtes. Illos nntans qui luctuoſis ſordibus rigorem ſimulant abſtinentię, vt videantur hominibus ieiunantes. Qualiter etiam ſit facieoda eleemoſyna, ſilentio præterire noluit vbi dixit, Cum facis eleemoſynam, neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera tua. Hoc documento ioſinuans, quia eleemoſynã & omne opus miſericordię quod facimus, nõ venando laudes hnminũ, ſed propter intentionem vitæ æternę, quæ per dexteram ſignificatur, facere admonemur. Qualiter quoque eſſet orandum admoonit vbi ait, Tu autem cum oraueris, intra in cubiculum, id eſt, habeto cor quietum, & ab omni tumultu exteriorum liberum, & clauſo oſtio, id eſt, excluſa phãtaſmatum turba, ora patrem tuum. Ecce dictum eſt qualiter ſit orandum, addit etiam quid ſit orandum, ita ſubiungens, Sic autem orabitis, Pater noſter qui es in cœlis, & cætera. Hęc oratio compendioſis verbis, id eſt, ſeptem petitionibus omnes ſpecies orationis comprehendit, quibus deum interpellamus, aut pro appetendis bonis, aut pro vitaodis malis, aut pro delendis commiſſis. Harũ ſeptem petitionum tres prius poſitæ pertinent ad æternitatem

Marginalia (right column, in order): K — Sermo CLXXXII. — Duo attẽdere debem⁹. — Pſalm. 48. — Pſalm. 35. — L — Pſalm. 77. — Matt. 11. — Luca. 21. — Ioan. 6. — M — Matth. 6. — Vbi ſupra.

A nitatem, quatuor sequentes ad vitę præsentis necessitatem. Nam omnia dei sanctificationem & aduentum eius quo in claritate venturus est, & completa voluntate eius sicut in cœlo & in terra, siue iustos & peccatores, siue animam & corpus, siue Christum & Ecclesiam intelligamus, quamuis ab humili aduentu Christi exordium sumāt, tamen non nisi seculi terminatione complebuntur. Et omnia tria in æternum manebunt. Reliqua autem quatuor ad hanc vitam temporalem pertinere videntur, quia & panis quotidianus & spiritalis, licet sit sempiternus, ad hoc tantum tempus pertinet inquantum ministratur animæ quibusdam signis & dictis vel scriptis, & ideo panis dicitur, quia laborādo & discendo discitur, & ita quasi mandendo glutitur. Nunc quoque peccata dimittuntur nobis, & nos dimittimus aliis, quę est inter quatuor secunda petitio: & nunc tentationes vitam nostram infestant, & ipsa liberatio à ma B ad hanc vitam pertinet, quia dei iusticia mortem incurrimus, vnde ipsius misericordia liberandi sumus. Quæ cum ita sint, ipsarum petitionum verba diligentius pertractanda sunt, vt intellecta & maiorem generent cordis affectū, & quod petitur ad velociorem perducatur effectum. Dicamus ergo, Pater noster, cui non timore, sed amore famulamur. Non hoc populo priori dictum est vt patrem oraret, sed dominus insinuatus est eis, cui non filiali obediebant amore, sed seruili subiiciebantur timore. Admonentur autem hoc verbo diuites & nobiles, cum Christiani facti fuerint, quatenus se non extollant aduersus pauperes & ignobiles, quoniam simul dicunt, Pater noster, quod vere ac pie dicere non possunt, nisi se fratres esse cognoscant. Hoc nomine & charitas excitatur, quia filius nihil charius debet esse q̄ pater: & supplex affectus cum homines dicūt, Pater noster: & quædam impetrandi præsumptio quod petitur, cum etiam ante petitionem tam magnum donum accepimus, vt possimus dicere, Pater noster. Quid enim iam non det filiis petentibus pater, qui iam hocipsum dedit vt essent filij? Postremo quanta cura animum eius tangit qui dicit, Pater noster, vt tanto patre non sit indignus: Vtatur ergo populus noui testamenti voce, populus nouus ad æternitatem vocatus, Pater noster. Oratio fraterna est, non dicit, pater meus tanquam C pro se tantum orans, sed, Pater noster, omnes videlicet vna oratione complectens qui se in Christo fratres esse cognoscunt. Qui habitas in cœlis, id est, in his quorum conuersatio est in cœlis. Et accommodatissima est ista similitudo, vt tantum spiritaliter distare credatur inter iustum & peccatorem, quantum distat corporaliter inter cœlum & terram. Peccatori enim dictum est, Terra es & in terram ibis. Cuius rei significandę gratia cum ad orandum stamus, ad Orientem vertimur vnde cœlum surgit, non ideo quòd ibi sit deus tanquam cęteris mundi partibus relictis, sed vt admoneatur animus ad excellētiorem naturam consurgere, id est, ad deum. Iam quid petendum sit, attendamus. Sanctificetur nomen tuum. Quod non sic petitur quasi non sit sanctum dei nomen, sed vt sanctum habeatur ab hominibus, & ita innotescat illis Deus, vt existiment aliquid sanctius nō esse, quo magis timeant eum offendere, quia iustum est nomen dei sanctificare & deum timere, de quo dicitur, Dominus nomen illi. Hic timor primo gradu est inter beatitudines, de quo dicitur, Initium sapientiæ timor domini. Et alibi, Timor domini sanctus permanens in seculum seculi. Sequitur, Adueniat regnum tuum: id est, manifestetur mundo. Sicut præsens lux absens est cæcis, ita dei regnum quamuis vbique sit, deest D tamen ignorantibus: vel ita, vt tu in nobis, & nos in te, te donante regnemus. Hæc petitio ad pietatem pertinet, quę est secundo gradu inter beatitudines. Sic enim pietas est, qua beati sunt mites. Petamus vt veniat regnum dei in nos, id est, mitescamus & non resistamus. Sequitur, Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra: id est, sicut in angelis, ita in hominibus: & sicut in iustis, ita & in peccatoribus: vel ita consentiat caro tuę voluntati, sicut consentit spiritus. Hęc petitio ad scientiam pertinet, quæ tertio gradu est inter beatitudines. Nam sic scientia est, qua beati sunt qui lugent. Oremus vt fiat voluntas dei sicut in cœlo, ita & in terra, id est, vt consentiat caro spiritui, quia non aliunde tantum dolorem habet humana miseria, quantum inde quòd caro concupiscit aduersus spiritum, & spiritus aduersus carnem: vt cum Apostolo exclamare cogamur, Infœlix ego homo quis me liberabit de corpore huius mortis? Sequitur quarta petitio, Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Potest & simpliciter intelligi de corporali cibo, & spiritaliter de pane diuini verbi. Si de corpo- E rali agitur, non extendit petitionem suam in longum iste orator, sed præceptum sequitur Euangelicum, vbi dicitur, Nolite cogitare de crastino. Crastinus enim dies ipse cogitabit sibi, Sic & beatus Apostolus monet, Habentes victum & tegumentum, his contenti simus. Si vero spiritaliter accipias panem istū, vel ipsum Christum intellige qui est supersubstantialis animæ panis, quia omnem superat substantiā, qui de seipso ait, Ego sum panis viuus qui de cœlo descendi. Vel ipsum intellectum verbi diuini, qui nobis necessarius est ad reficiendas ruinas animæ, donec cognominatur hodie. Hęc petitio ad fortitudinem pertinet, quæ quarto loco ponitur ascendentibus ad summam beatitudinem. Sic enim fortitudo est, qua beati fiunt qui esuriunt & sitiunt iustitiam. Orandum nobis est vt detur nobis iste panis quotidianus, quo confortati ad illam perfectam saturitatē venire possimus. Sequitur, Et dimitte nobis debita nostra. Forte peccauit in te aliquis, dimitte illi veniam à te petenti, ne dum fratri negas misericordiam, tibi claudas patris indulgentiam, dicente Iacobo Apostolo, Iudicium enim sine misericordia ei qui non fecit misericordiam. Petitio hęc refertur ad consilium, quod quinto loco ponitur inter gradus beatitudinum. Sic enim consilium est, quo beati sunt misericordes. Dimit- F tamus ergo debitoribus nostris debita sua, & sic oremus: vt dimittantur nobis debita nostra, id est, peccata nostra, propter quæ differimus ab impetranda venia ni si eam acceleret fratrum indulgentia. Sequitur, Et ne nos inducas in tentationem, id est, ne patiaris nos induci in tentationem. Aliud est enim tentari, sine quo nullus probatus est iustus: aliud in tentationem induci, id est, à tentatore induci. Hoc est ergo quod oramus, vt non permittat nos deus tētari supra id quod possumus, sed faciat cum tentatione prouentum vt possimus sufferre. Petitio hęc pertinet ad intellectum, qui sexto loco ponitur in numero beatitudinum. Sic enim intellectus est, quo beati sunt mundi corde, id est, qui purgatum habent oculum mentis terreno puluere. Oremus non induci in tentationem, id est, non habere duplex cor, sed vnum & simplex appetere bonum. Sequitur, Sed libera nos à malo, non tantum in quod induci possumus, sed etiā ab illo in quod inducti sumus, quo peracto nihil restabit lugendum, Huic petitioni cōgruit sapientia, quæ septimum inter beatitudines obtinet locum. Nam sic sapientia

Marginal notes: Matt. 6. · Philip. 3. · Gene. 3. · Matt. 6. · Amos. 9. · Eccli. 1. · Psalm. 18. · Matth. 6. · Matt. 5. · Matth. 6. · Matth. 5. · Gala. 5. · Roma. 7. · Mat. 6. · 1. Timot. 6. · Ioan. 6. · Mat. 5. · Mat. 6. · Iacobi. 2. · Matt. 5. & 6. · Aliud est tentari, & aliud in tentationem duci. · 1. Cor. 10. · Mat. 5. · Mat. 6.

G piëtia est, qua beati sunt pacifici, id est, qui ordinatis mo-
Mat. 5. ribus suis cogunt omnia seruire spiritui. Orandum est itaque nobis vt liberemur à malo. Ipsa enim liberatio liberos nos facit, id est, filios dei, vt spiritu adoptionis
Roma. 8. clamemus, abba pater. Amen autem in his petitionibus significat indubitanter à domino cōferri quod petitur, si vltimæ cōditionis pactum firmiter teneatur. Hæc tria remediorum genera spiritaliter commendauit nobis cœlestis medicus, eleemosynam videlicet & ieiunium & orationem, quibus tanquam medicinalibus antidotis possemus inueterata mala curare, præsentanea pelle-
Tria sunt genera curationis secundum tria præcedunt genera corruptionis. re, & seruando salutem futura cauere. Et congruetria sunt genera curationis, sicut tria præcedunt genera corruptionis. Omne enim peccatum aut fit in anima per consensum prauæ suggestionis ad violandum dei templum: aut fit male vtendo corpore ad lędendum proximum, quod est facinorosum: aut fit male vtendo corpore ad corrumpēdum seipsum, quod est flagitiosum. Facinora enim licet per corpus fiant, qualia sunt homicidia, rapinæ, furta, non tamen corpus facientis afficiunt
1. Cor. 6. vel corrumpunt. De quibus dixit apostolus, Omne pec-
H catum quodcumque fecerit homo extra corpus est. Flagicia vero & per corpus fiunt, & corpus afficiunt & inficiunt. De quibus dicit Apostolus, Qui autem fornicatur in corpus suum peccat. Merito ergo facinora quæ extra corpus fiunt, eleemosyna tanquam exteriori purgantur medicina: quia sicut facinus nocuit proximo, sic eleemosyna quę extra nos est, & per corpus tamen datur, prodesse debet proximo. Flagicia vero cógrue medicinali mundantur parsimonia, quia sicut caro lęta traxit ad culpam, sic afflicta reducere debet ad veniam. Si qui vero sunt quibus hęc medicamenta non congruāt, vt vel eleemosynam dare nō possint propter nimiam paupertatem, aut ieiunare propter stomachi imbecillitatem, habent tertium genus medicinæ, à quo se excusare nō poteruut, nisi qui morbos animę suæ sanare cōtēpserint Hoc ergo medicamento quod nulli sanę mēti deesse potest, studiose & pie frequentemus, implentes
1. Thess. 5. illud apostolicum pręceptū, Sine intermissione orate. Hoc enim antidotum ita omnibus morbis occurrit, vt assiduatū morbos omnes depellat, & omnia corrupta integritati restituat, præstante domino nostro Iesu Chri-
I sto, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Item in eadem vigilia alius sermo de eodem qui habetur in libro quinquaginta homiliarum, XLII.

Item in eadem vigilia, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Si diligitis me, mandata mea seruate: quę habetur in expositione doctoris, ibidem.

In festo Pentecostes, de missione Spiritus sancti.
Sermo I.

Sermo CLXXXIII SAnctitati vestræ charissimi votorum iam noua debet esse festiuitas. Quid enim qua ratione curemus, ex ipsa annua celebritate condiscimus. Nam cum in vestigia sua iterum reuolmitur transacta solennitas, doctiores efficimur dum eam sæpius celebramus. Pētecosten ergo agamus hodie, hoc est quinquagesimum diem à resurrectione dominica, non quòd hac die sicut plerique putant, ad cœlos Saluator ascenderit. Nam post resurrectionem cum Apostolis conuersatus, quadragesima die ad dei patris dexte-
Acto. 1. ram remeauit, sicut Lucas Euangelista ait, Quibus etiam exhibuit seipsum viuum post passionem suam, per dies quadraginta apparens eis. Quadraginta ergo temporū K curriculo conuersationem suam discipulis suis saluator exhibuit, scilicet vt tāto numero resurrectionis eius gratia lætaremur, quanto & passionis eius iniurias fleueramus, totidēmque temporum spacio eo reficeremur præsente, quo ieiunauimus absente. Non igitur hodie Christus ascēdit ad cœlum, sed Christi spiritus descendit de cœlo, sicut ipse dominus promittens ait, Cum au- *Ioan. 16.*
tem ascendero ad patrem mittam vobis paraclētū spiritum veritatis, & ipse vos docebit omnia. Magna planè gratia, duplex gaudium, quod abeuntem Christum non amisimus, & venientē spiritum possidemus. Nam illum retinemus fidei merito, hunc sanctificationis accessu. Cum abiero, inquit, ad patrem, mittam vobis paracletum. Credimus enim ad patrem peruenisse filium, cū videmus ad apostolos descendisse paracletum. Credimus namque eum regnare in cœlis, quem cernimus munera sancta donare in terris, sicut scriptum est per Prophetam, Ascendens in altum, captiuam duxit cap- *Psalm. 67.*
tiuitatem, dedit dona hominibus. Victor vtique muneratur, victor dona largitur. Vnde & saluator victor dia- L
boli, post triumphum discipulos quos liberauit à captiuitate, etiam benedictione ditauit. Liberauit autē nos cum ad resurgēdum per seipsum tartara nobis aperuit, ditauit nos cum ad regnandum per paracletum nobis cœlestia reserauit. Quibusdam enim quasi profectuum gradibus tunc de morte ad vitam didicimus remeare, modo autem de terris ad cœlos docemur ascendere, sicut scriptum est, Ipse vos docebit omnia. Quid docet *Ioan. 14.*
spiritus sanctus? Vtique hoc nouit docere quod sanctum est. Quid docet nos paracletus? Illud vtique docet quod dicit saluator, Multa habeo vobis dicere, sed non pote- *Ioan. 16.*
stis portare modo: cum venerit ille spiritus veritatis, ipse vos docebit omnia. Bonus itaque magister est paracletus, quia dicit quæ Christus dicenda seruauit. Hoc enim docet spiritus sanctus, quod dominus docendum habere se dicit. Bonus planè magister est qui præceptorum executor est saluatoris. Necesse est igitur vt vnius sit substantię natura cum Christo, quem videmus vnius cum Christo esse doctrinæ. Et ideo charissimi mundemus nos ab omni inquinamento carnis, vt spiritum sanctum promereri & accipere possimus. Si hunc mundum relinquimus, nos similem paracletum sicut Apostoli, id est, spiritum veritatis quem mittet nobis pater, accipiemus, Quoniam non est personarum acceptio M
apud deum patrem, sed promissa Apostolorum nobis *Roma. 2.*
proficiunt, si opera & desideria, & actus gerimus quos Apostoli fecerūt. Si vero legem domini immaculatam, *Psalm. 18.*
& conuertentem animas implendo mandata eius perficiamus, nosmetipsos hęredes domini & cohæredes Christi ad hęreditatem sempiternam, & ad commorationem angelorum cum gratia Christi committimus, quod ipse præstare dignetur, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eodem festo, de missione spiritus sancti.
Sermo II.

DIscessurus è mundo isto & ascensurus in cœlū *Sermo CLXXXIIII.*
dominus noster atque saluator, fratres charissimi, promisit Apostolis suis quod spiritum sanctū ad eos mitteret ad deum patrem ipse remeasset. Sic enim vt nunc audistis ad discipulos suos locu- *Ioan. 15.*
tus est dicēs, Cum autem venerit paracletus quem ego mittam vobis spiritum veritatis, qui à patre procedit, ille testimonium perhibebit de me. Impleta est charissimi fratres promissio saluatoris, Ascēdit dominus Iesus Christus,

A Christus, descendit spiritus sanctus. Superest vt vtrumque hoc impleatur in vobis, id est, vt habeatis spiritum sanctum qui descendit, & per bonam vitam Christum sequamini qui ascendit. Mittit ergo nobis saluator spiritum sanctum, sicut discipulis suis ipse promisit dicens, *Ioan. 16.* Expedit vobis vt ego vadam: si enim non abiero, paracletus non veniet ad vos: si autem abiero, mittam eum ad vos. Quod dixit, mittam eum, ne forte aliquis vestrûm cogitet quasi de inferiore dixerit mittam: vel sicut hæretici dicût, quod spiritus sanctus quasi subiectus ac seruiens deo pareat imperanti. Absit à vobis ista suspicio. In trinitate enim non minus aliquid aut maius, quia si in deo aliquid minus dicitur, imperfecta diuinitas accusatur. Vnde obsecro vos fratres charissimi, vt fide integra vnum deum in trinitate, & trinitatem in vnitate credatis, ne pedes vestrorum sensuum claudicent, aut oculi parum videant, aut manus aridæ fiant. Omnis enim qui fidem catholicam nô bene sequitur, pedes debiles habet. Qui veritatis lucem non videt, oculorum caliginem patitur. Qui misericordiæ fructum non habet, manuum ariditate siccatur. Id ergo agite, id elaborate, ne aliqua membrorum vestrorum portio hac de- B bilitate vicietur, ne aut gula io vos horreat, aut auaricia displiceat, aut infidelitas langueat, vt emûdati penitus ac purificati, habitaculû dei efficiamini, vt spiritus sanctus qui descêdisse in apostolos hodie legitur, in vobis semper esse dignetur, præstante domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Item in eodem festo, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Si quis diligit me, sermonem meum seruabit &c. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem. *Ioan. 14.*
Feria secunda Pentecostes de missione spiritus sancti.
Sermo I.

Sermo CLXXXV. POst illam singularem insignemque victoriam qua publicus propugnator mundo & militauit & vicit, postquam fragilitatem conditionis nostræ, non solum de inferis eruit, sed etiã in regni sui excelsa subuexit, in hac die iuxta verbum C suum sanctum spiritum donauit, de quo iam Apostolis *Ioan. 14.* suis dixerat, Et ego rogabo patrem, & alium paracletû dabit vobis. Alium vtique non minorem, alium paracletum, id est, similis gloriæ vel naturæ eiusdemque substantiæ, vt discipulorum fides veridica spôsione ad expectationem tanti muneris præparata, illum quem sibi à domino in locum dei promissum esse meminisset, verum deum esse cognosceret. Et alium, inquit, paracletû, maiestatis intellige socium, quem maiestati prospicis comparatum. Et ego rogabo, inquit, patrem, & aliû paracletum dabit vobis. Quàm bene sub titulo promissionis, distinctionem applicuit trinitatis. Pater est qui indicatur rogandus, filius est qui intelligitur rogaturus, spiritus sanctus qui promittitur à patre mittêdus. Quãta & quã ineffabilis pietas redemptoris? Hominem portauit ad cœlum, & deum misit ad terras. Quanta est authori cura pro instauratione facturæ suæ? Ecce iterum noua de supernis medicina mittitur, ecce iterum infirmos suos per seipsam maiestas visitare dignatur. Ecce iterum humanis diuina miscentur, id est, vicarius redemptoris: vt beneficia quæ saluator dominus incohoanit, peculiari spiritus sancti virtute côsummet, & quod ille redemit, iste sanctificet, quod ille acquisiuit, iste custodiat: ac sic vnitas deitatis per vnitatem gratiæ ac muneris approbatur, vt spiritus sanctus deus in substantia vnus, in persona alius, æquali miseratione vnicus, æquali

Tomus decimus.

reuerentia sit colendus. Ergo spiritus sanctus in hac die D ad præparata sibi Apostolorum suorum templa, velut imber sanctificationis illapsus est. Nô iam visitator subitus, sed perpetuus côsolator, & cohabitator æternus. Nam sicut de semetipso apostolis suis dixerat, Ecce ego *Matth. 28.* vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi: ita etiam de spiritu sancto, paracletum, inquit, dabit vobis pater, qui vobiscum sit in æternum. Affuit ergo in hac die fidelibus suis non iam per gratiam visitationis & operationis, sed per ipsam præsentiã maiestatis: atque in vasa non iam odor balsami, sed ipsa substantia sacri defluxit vnguenti, ex cuius fragrantia latitudo totius orbis impleretur, & appropinquãtes ad eorum doctrinam, dei fierent capaces atque participes. Se- *Act. 2.* dit ergo super singulos quasi ignis, de quo saluator no- *Luca. 12.* ster testatur, Ignem veni mittere in terram. De quo dictum est, Deus noster ignis côsumens est, Ipse itaque apo- *Deut. 4.* stolos suos viuæ lucis fonte perfudit, vt ipsi postmodû vniuersum mundum tanquam duodecim solis radij ac E totidem lampades veritatis illuminent, & inebriati nouo vino repleant atque irrigent sitientia corda populorû. Inquiramus hoc loco post resurrectionem vel ascêsionem domini, quid adhuc adiici posset apostolorum perfectioni per participationê spiritus sancti. Erat quidem in eis fides, sed fiduciæ constantia deerat. Iã quidem Christum per vniuersa poterãt prædicare, sed adhuc pro Christo vsque ad mortem certare non poterãt, vsqueadeo vt nullum ex discipulis coronauerit palma martyrij ante aduentum spiritus sancti. Præterea iã recesserat ex oculis eorum dominus Iesus qui eos prædicatione visibili os ad os loquens corroborabat, & virtutû miraculis instruebat, & dû cum eo erant, facile credebant quæ videbant. Fides adiuuabatur aspectibus, præsentibus confirmabatur operibus, signis ac virtutibus pascebatur. Postquam vero dominus Iesus sublatus ex *Act. 1.* oculis eorum recessit in cœlum, non sufficiebant attonitæ ac trepidæ eorum mentes, non sufficiebant vt dignum erat cœlestia & æterna cogitare: nec præualebant adhuc portare angusta eorum pectora diuinorum sensuum magnitudinem vt possent intelligere Christum, F quo modo erat verbum deus apud deum: sic vt eis ipse *Ioan. 1.* dominus adhuc in corpore constitutus euidenter insinuat dicens, Multa habeo vobis dicere, sed nô potestis *Matt. 14.* ea portare modo: cum autem venerit spiritus veritatis ipse vos docebit omnem veritatem. Vides quod post discessionem adorandæ summæque virtutis discipulorû pectora dilatata sunt, ad sustinendam magnitudinê diuini luminis, & intelligentiam veritatis: Deus itaque est qui potest post munificentiam suam accumulare gratiam, augere sapientiam, confirmare côstantiam. Videamus ergo ante visitationem cœlestis consolatoris, quantum eis de magnanimitate, quantum de perfectione defuerit. Nam primum cum eum supra tumentia maris dor- *Ioan. 14.* sa vidissent substratis fluctibus ambulantem, & cum aquarum iter instabile sub diuinis solidaret vnda famula vestigiis, turbati sunt dicentes, Phantasma est, & præ timore clamauerunt. Post infusionem vero spiritus sancti iam non dicût, quia phantasma est, sed in principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat *Ioan. 1.* verbum. Et iterum, Erat, inquit, lux vera, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. Et apostolus dicit, Quia ipse est ante omnes & omnia per *Coloss. 1.* ipsum constant. Vnus autê ex discipulis Thomas nondum huius muneris benedictione ditatus, cum in corpore iam glorificato, in corpore iam cœlesti per carnis

G vulnera deum quæreret, & ad credendam incorruptibilem diuinitatem fixuris clauorum & cicatricum testimoniis indigeret, Nisi videro, inquit, in manibus eius fixuram clauorum, & mittam manum meam in latus eius non credam. Alius vero iam sancti spiritus eruditione repletus, confidenter exclamat, Quod erat ab initio, quod audiuim⁹, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus, & manus nostræ palpauerunt, de verbo vitæ, & annunciamus vobis vitam æternam, quæ erat apud patrem, & apparuit nobis. Et iterũ alio loco Paulus apostolus tantæ maiestatis locupletatus illapsi, fiducialiter protestatur, Et si cognouimus secundum carnem Christum, sed nunc iam non nouimus. Beatus Petrus domini passione iam proxima, nondum diuina paracleti inspiratione fundatus, nolens à se Christum corporaliter separari, in traditorem & gladiatores gladium stringit, & vim vi æstimat repellendam. Stephanus autem plenus spiritu sancto, iam non in terra Christum requirit, sed aperto cœlo vidit gloriam dei, neque iam de vindicta cogitat, sed pro persecutoribus suis exorat & supplicat, Domine, ne statuas illis hoc peccatum. Ante aduentum vero spiritus sancti sub ipso crucis dominicæ tempore, alij ex discipulis effugantur, alij vnius ancillæ voce terrentur, & metu corda trepida penetrante, dominum suum negare coguntur. Post illustrationem vero spiritus sancti & confirmationem, custodiis excruciati, verberibus afflicti, ibant gaudẽtes, quia digni essent pro Christi nomine contumeliam pati. Et qui ante negauerant cum iuramento, quia non nouimus hominem istũ: nunc propter eum in suppliciis gloriantur, & operante in se spiritu sancto, parum putãt esse quod pro Christi amore patiuntur. Et qui ante verbis deterrebantur, tunc pœnis & cruciatibus roborantur, & Christum dominum non iam vocibus, sed moribus confitentur, ac dilectionis magnitudinem sanguinis effusione testantur. Et inter hæc calefacti & accensi mero dominicæ charitatis exclamant, Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Ergo beati Apostoli illu fidei igne feruentes, de quo ipse dominus dicit, Ignem veni mittere in terram, & quid volo, nisi vt accendatur: ab impia multitudine putabantur ebrij & musto pleni. Et dicebant ad inuicem, quia musto pleni sunt isti. At vero nouo vino repleti erant, quia spiritu sancto iam fuerant innouati, & apparebat in eis quod ipse dominus dixerat, Nouum vinum in vtres nouos mittendum est. Istud vero nouum vinũ non putemus solos, tunc apostolos suscepisse. Hoc musto inflammantur, & hoc præclaro poculo quotidie inebriantur etiam corda fidelium, & animæ conuertentium. Quod frequenter fieri videmus, quando pro desiderio salutis suæ parentes, & patriam suam fugiunt. Exeunt nullo compellente de terra & de cognatione sua, & mortui huic mundo, alios spiritaliter animarum inquirunt parentes, & liberi sub iugo veniunt, & pauloante elati atque sublimes humilia affectant, superba fastidiunt, & cupiunt esse quod ante despexerant, & odisse incipiũt quod fuerant. Præsentium hospites, futurorum appetitores, æternam illam patriam contempta temporaliũ falsitate suspirãt. Hoc itaq; musto spiritales animæ inebriatæ, & penitus cõmutatæ, abstinentiã deliciis vigilias dulcibus somnis, paupertatẽ diuitiis anteponũt. Arduũ contra vicia laborẽ, iocundissimã computant voluptatẽ. Dulcescunt eis vilia, & quæ prius fuerãt preciosa vilescunt. Diligunt inimicos suos, & benefaciunt his qui se oderunt, non conuincuntur indignantibus, non irritantur in opprobriis, nõ franguntur in iniuriis, prorsus horum nihil sentiunt propter feruorem spiritus sancti, & propter æternã retributionem. Hoc spiritali mero calebant martyres, quando abiicientes & post se iactantes omnia seculi blandimenta, ibant ad passiones, obliuiscentes facultates & affectiones, patrimonia ac matrimonia sua, & vincentes armatam contra se paruulorum pignorum fletibus pietatem, vociferãtes quidem parentes, puluerem mittentes in capita sua, & matres facies suas auulsis crinibus dilacerãtes. Sed illi hæc omnia tanquam ebrij non videbant, nec cognoscebãt suos, quia infuso præcordiis suis spiritu sancto ad dolores, ad supplicia, tanquam ad consolationes & ad præmia festinabant. Itaq; anniuersarium quidem diem celebramus de aduẽtu spiritus sancti, sed nos ita agamus, vt quotidie eum ad nos castis operibus & castis pectoribus inuitemus. Ita enim puri atq; purgati sensibus & cogitationibus esse debemus, ita nos oportet ori & cordi adhibere custodiam, vt nos dignos eius visitatione & illuminatione faciamus, & videamur liberi esse ab omni immundicia cogitationum, quia vt dixi, Peruersæ cogitationes separant à deo. Studeamus liberi esse ab omni obtrectatione omniq; malicia, quia in maleuolã animam non ingreditur sapiẽtia, nec habitat in corpore subdito peccatis. Per iram ac superbiã, animæ negligentium spiritus sancti custodia & protectione nudantur. Non ergo per huiusmodi passiones contristemus spiritum sanctum, sed potius eum ad sedem cordis nostri per gratiam humilitatis & pacis mansuetudinẽ euocemus, ac lætificemus eum operibus & profectibus nostris: quia ipse dicit, Super quem requiescam, nisi super humilem & quietum, & trementem sermones meos? Si ergo promereri cupimus tanti visitatoris ingressum, mundemus primum domum animæ nostræ ab indignis carnalis concupiscentiæ passionibus, à superbiæ dominatione, à fœtore iactãtiæ, à teporis horrore: de quo ipse dominus dicit, Vtinam, inquit, frigidus esses aut calidus: nunc vero quia tepidus es, incipiam te euomere ex ore meo: id est, ex visceribus mei intimi cordis expuere. Præparemus itaque hanc domum quotidie ad sacri regis aduentum, eamque diuersis probabilium morum floribus adornemus: Repleamur iucundis preciosisque odoribus castitatis, fidei & compunctionis incenso, balsamo beneuolentiæ, & thymiamate charitatis, vt amputatis viciis & virtutibus insertis, destructa in nobis habitatione diaboli, mutemur in templum dei, vt tam beatus hospes nitido delectatus hospitio, stabilem ac perpetuam in nobis faciat mansionem. Propter hoc enim ad nos ille descendit, vt nos ad illum possimus ascendere: cui est gloria cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Eodem die, de aduentu spiritus sancti:
Sermo II.

Sermo CLXXXVII

Hodierni diei solennitas domini dei magni & magnæ gratiæ quæ superfusa est super nos, recordationem facit. Deo enim solennitas celebratur, ne quod semel factum est, de memoria deleatur. Solennitas enim ab eo quod solet in anno, nomen accepit: quo modo perẽnitas fluminis dicitur, quia non siccatur æstate, sed per totum annum fluit: ideo perenne, id est, per annum, sic & solenne quod solet in anno celebrari. Celebramus hodie aduentum spiritus sancti. Dominus enim spiritum sanctum de cœlo misit

Marginal references: Ioan. 20. — 1. Ioan. 1. — 2. Cor. 5. — Matt. 26. — Acto. 7. — Acto. 5. — Matt. 26. — Roma. 8. — Luca. 12. — Acto. 2. — Matt. 9. — Matt. 5. — Sapien. 1. — Ibidem. — Esaiæ. 66. — Apoca. 3.

A misit quem in terra promisit, & quia sic promiserat de
Ioan. 16. cœlo esse missurum, Non potest ille venire, ait, nisi ego
Matth. 27. abiero, dum autem abiero mittam illum ad vos. Passus est, mortuus est, resurrexit, ascendit, restabat vt impleret quod promisit. Hoc expectantes discipuli eius, animæ, vt scriptum est, centum viginti decuplato numero A-
Act. 1. postolorum, Duodecim enim elegit, & centum viginti spiritum misit. Hoc ergo promissum expectantes in vna domo erant, orabant, quia desiderabant iam ipsa fide, quod ipsa oratione, ipso spiritali desiderio: vtres noui erant, vinum nouum de cœlo expectabatur & venit.
Mat. 9. Iam enim fuerat magnus botrus ille calcatus & glori-
Ioan. 7. ficatus. Legimus enim in Euangelio, Spiritus enim nondum erat datus, quia Iesus nondum fuerat glorificatus. Iam quid respondit, audistis, magnum miraculum, Omnes qui aderant, vnam linguam didicerant. Venit spiritus sanctus, impleti sunt, cœperunt loqui linguis variis omnium gentium, quas non nouerant nec didicerant, sed docebat ille qui venerat, intrauit, impleti sunt, fudit. Et tunc hoc erat signum, quicumque acceperat spiritum sanctum, subito impletus spiritu linguis omnium
B loquebatur, non illi solum centum viginti. Docent nos literæ ipsæ, postea crediderunt homines, baptizati sunt, acceperunt spiritum sanctum, linguis omnium gentium locuti sunt. Expauerunt qui aderant, alij admirantes, a-
Act. 1. lij irridentes: ita vt dicerent, Isti ebrij sunt, musto pleni sunt. Ridebant, & aliquid verum dicebant. Impleti enim
Mat. 9. erant vtres nouo vino. Audistis cum Euangelium legeretur, Nemo mittit vinum nouum in vtres veteres: spiritalia non capit carnalis. Carnalitas vetustas est, gratia nouitas est. Quantocumque homo in melius fuerit innouatus, tanto amplius capit, quod verum sapit. Bullicbant musto, & musto bulliente linguæ gentium profluebant. Nûquid modo fratres non datur spiritus sanctus? Quisquis hoc putat, non est dignus accipere. Datur & modo. Quare ergo nemo loquitur linguis omnium gentium, sicut loquebatur qui tunc spiritu sancto implebatur? Quare? Quia quod illud significabat impletum est. Quid est illud? Quando celebrauimus quadragesimam, recolite, quia commendauimus vobis dominum Iesum Christum Ecclesiam suam commêdasse
C & ascendisse. Quærebant discipuli, quando erit finis
Act. 1 seculi? Et ille, Non est vestrû scire tempora vel momenta quæ pater posuit in sua potestate. Adhuc promittebat quod hodie compleuit, Accipietis virtutem spiritus sancti superuenientis in vos, & eritis mihi testes in Hierusalem, & in tota Iudæa & Samaria, & vsque in fines terræ. Ecclesia tunc in vna domo erat, accepit spiritum sanctum, in hominibus paucis erat, in linguis totius orbis erat. Ecce quod prætendebat modo. Nam quòd illa ecclesia parua linguis omnium gêtium loquebatur: Quid est quòd ecclesia ista magna à solis ortu vsque ad occasum linguis omnium gentium loquitur? Modo impletur quod tunc promittebatur. Audiuimus, videmus.
Psalm. 44. Audi filia & vide: ipsi reginæ dictum est, Audi filia & vide. Audi promissum, vide completum, non te fefellit deus tuus, non te fefellit sponsus tuus, non te fefellit qui suo sanguine te dotauit, non te fefellit qui de fœda pulchram, de immunda virginem fecit. Tu tibi promissa es, sed promissa in paucis, impleta in multis. Nemo ergo dicat, accepi spiritum sanctum: Quare non loquor linguis omnium gêtium? Si vultis habere spiritum sanctum, intêdite fratres mei, spiritus noster quo viuit omnis homo, anima vocatur, spiritus noster quo viuit singulus quisque homo, anima vocatur, & videtis quid faciat anima in corpore. Omnia mêbra vegetat, per ocu- D
los videt, per aures audit, per nares olfacit, per linguam loquitur, per manus operatur, per pedes ambulat, omnibus simul adest membris vt viuant, vitam dat omnibus, officia singulis. Non audit oculus, non videt auris, non videt lingua, nec loquitur auris & oculus, sed tamen viuit, viuit auris, viuit lingua, officia diuersa sunt, vita communis. Sic est ecclesia dei, in aliis sanctis facit miracula, in aliis sanctis loquitur veritatem, in aliis sanctis custodit virginitatem, in aliis sanctis custodit pudicitiam coniugalem, in aliis hoc, in aliis illud, singuli propria operantur, sed pariter viuunt. Quod autem est anima corporis hominis, hoc est spiritus sanctus corporis Christi, quod est ecclesia: hoc agit spiritus sanctus in tota ecclesia, quod agit ecclesia in omnibus membris vni⁹ corporis. Sed videte quid caueatis, videte quid obseruetis, videte quid timeatis. Contingit vt in corpore humano, immo de corpore aliquod præcidatur membrû, manus, digitus, pes, nunquid præcisum sequitur anima? Cum in corpore esset viuebat, præcisum amittit vitam. Sic & homo Christianus catholicus est dû in corpore viuit, præcisus hæreticus factus est membrum amputatum, non sequitur spiritus. Si ergo vultis viuere de spiritu sancto, tenete charitatem, amate veritatem, desi- E
derate vnitatem, vt perueniatis ad æternitatem, Amê.

Item eodem die Homilia, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Sic deus dilexit mundum, &c. quæ sumpta est de expositione doctoris, ibidem. *Ioan. 3.*

Dies nobis fratres gratus illuxit, quo sancta Ecclesia fidelium fulget aspectibus, feruet in cordibus. Celebramus quippe istû diem, quo dominus Iesus Christus post resurrectionem, ascensione glorificatus misit spiritum sanctum. Sic enim scriptum est in Euangelio cum diceret, Si quis sitit, veniat ad me & bibat, qui credit in me, flumina fluent de vêtre eius aquæ viuæ. Euangelista secutus exponit & ait, Hoc autem dicebat de spiritu quem accepturi erât credentes in eum. Nondum enim erat spiritus datus, quia Iesus nondum fuerat glorificatus. Restabat ergo vt clarificato Iesu cum resurrexit à mortuis & ascêdit ad cœlos, iam daretur spiritus sanctus ab eo missus à quo promissus, sicut & factum est. Quadraginta enim dominus F
post resurrectionem diebus cum discipulis côuersatus, ascendit in cœlum, & die quinquagesimo, quem hodie celebramus, misit spiritum sanctum, sicut scriptum est, Factus est subito sonus de cœlo, quasi ferretur flatus vehemens, & visæ sunt illis linguæ diuisæ sicut ignis, qui insedit super vnumquemque, & cœperunt linguis omnibus loqui quo modo spiritus dabat eis pronunciare. Flatus ille à carnali palea corda mûdabat, ignis ille fœnû veteris concupiscentiæ consumebat, linguæ illæ quibus loquebantur à spiritu sancto impleti per omnium gentium linguas futuram ecclesiam designabant. Sicut enim post diluuium impietas superba hominum turrim contra dominum ædificauit excelsam, quando per linguas diuersas diuidi meruit genus humanû, vt vnaquæque gens lingua propria loqueretur ne ab aliis intelligeretur: sic humilis fidelium pietas earum linguarum diuersitate Ecclesiæ contulit vnitatem, vt quod discordia dissipauerat, colligeret charitas, & humani generis tanquam vnius corporis membra dispersa ad vnû caput Christum compaginata redigeret, & in sancti corporis vnitatem dilectionis igne conflaret. Ab hoc itaq; dono spiritus sancti prorsus alieni sunt, qui oderût gratiam, qui societatem non retinent vnitatis. Licet enim etiam

Sermo CLXXXVII.
Ioan. 7.
Act. 2.
Gene. 11.

G etiam ipsi hodie solenniter congregentur, licet istas audiāt lectiones quibus spiritus sanctus promissus & missus est, ad iudicium audiunt, non ad premium. Quid enim eis prodest percipere auribus quod cordibus respuunt, & eius diem celebrare cuius lumen oderūt? Vos autem fratres mei, membra corporis Christi, germina veritatis, filij pacis, hunc diem agite læti, celebrate securi. Hoc enim in vobis impletur quod illis diebus quando venit spiritus sanctus præsignabatur. Sicut enim tūc qui spiritum sanctum percipiebat etiā vnus homo linguis omnibus loquebatur: sic & nunc per omnes gētes omnibus linguis ipsa veritas loquitur, in qua constituti spiritū sanctum habetis, qui Christum Ecclesia loquente omnibus linguis, à nobis schismate non dissidetis.

Ioan. 10. *Item eodem die Homilia, de eo quod scriptum est in Euāgelio secundum Ioannem, Amen amen dico vobis, qui non intrat per ostium, &c. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem, Et inter sermones de verbis domini, XLIX.*

Feria quarta Pentecostes, de missione spiritus sancti.

Sermo I.

H

Sermo CLXXXVIII. FRatres charissimi, hodierna die anniuersaria solennitas agitur, qua die dominus noster Iesus Christus spiritum sanctum paracletum misit quem discipulis ante promisit. Dixerat enim, Non
Ioan. 16. potest ille venire nisi ego abiero. Quadragesimo itaque die post resurrectionem suam, cuius solennitatem ante decem dies egimus, ascendit in cœlum, nec immemor pollicitationis suæ hodie misit spiritum sanctum, quo
Acto. 2. impleti sunt prius centum viginti, qui simul fuerant cōgregati, eandemq́; domini promissionem fideliter expectabant. Scriptum est enim, Subito de cœlo sonus factus est, quasi ferretur flatus vehemens, & visę sunt illis linguæ diuisæ sicut ignis, qui & insedit super vnumquēque illorum, & cœperunt linguis omnibus loqui quo modo spiritus sanctus dabat eis pronunciare. Flatus ille à carnali palea corda mundabat, ignis ille fœnum veteris concupiscētiæ cōsumebat. Ita quippe tunc placuit spiritui sancti significari præsentiam, vt qui eum acce-
I pissent linguis omnibus loquerentur. Prius itaque videamus breuiter quare dixit quando eum promisit: nō potest ipse venire nisi ego abiero. Neque enim separabilis est à filio dei spiritus sanctus, aut impotens erat eo præsente venire à quo non potest omnino discedere. Sed quoniam discipulis adhuc infirmis formam serui
Ioan. 1. dominus demōstrabat, in qua verbum caro factum est & habitauit in nobis: causa in vero serui, id est, carnem domini etiam carnales poterant intueri: forma autem Dei in qua non rapinam arbitratus est esse se æqualem
Philip. 2. deo, non potest nisi à spiritualibus cogitari, propterea di-
Ioan. 16. xit, Non potest ille venire nisi ego abiero: tanquam diceret, quādiu circa carnem meam occupatur vester car nalis affectus, tamdiu meam diuinitatem non suscipit spiritalis vester obtutus. Dono enim spiritus sancti promiserat eos introducendos in omnem veritatem, sicut
Acto. 15. scriptum est, Fide mundans corda eorum. Beati autem
Matt. 5. mundo corde, quoniam ipsi deum videbunt. Abscessit itaque corporalis forma domini à corporalibus oculis eorum, vt per spiritum sanctum diuinitas domini insinuaretur cordibus eorum. Nūc deinde videamus, quare tum hoc erat signum præsentię spiritus sancti vt qui eum accepissent, linguis omnium loquerentur. Neque enim etiā nunc cum datur spiritus sanctus, qui eum ac-
Acto. 2. cipiunt, loquuntur linguis omnibus, quo euidenti miraculo se illo tempore demonstrabat. Hic intelligendū K est fratres charissimi, hunc esse spiritum sanctum, quo charitas dei diffunditur in cordibus nostris, & quo Ec- Roma. 5. clesiam dei congregatura fuerat toto orbe terrarum: & quod tunc etiam vnus homo poterat vt spiritum sanctum accipiens linguis omnium loqueretur, nunc spiritu sancto congregata ipsa vnitas Ecclesiæ linguis omnibus loquitur. Proinde si quisquam dixerit alicui nostrum, Accepisti spiritum sanctum, quare non linguis omnibus loqueris? Respōdere debet, Loquor omnibus linguis, quia in eo sum Christi corpore, hoc est in ecclesia, quę loquit omnibus linguis. Quid enim tunc aliud significat deus per spiritus sancti præsentiam, nisi Ecclesiam suam linguis omnibus locuturam? Impletum est itaq; quod promiserat dominus, Nemo mitit vinū nouum in vtres veteres, sed vinum nouum in vtres nouos Mat. 5. mittit, & vtraq; seruabuntur. Merito ergo cum audiren tur, linguis omnibus loqui, nōnulli dicebant, Hi musto Acto. 2. pleni sunt. Iam enim facti fuerant vtres noui sanctitatis gratia renouati, vt vino nouo, hoc est spiritu sancto repleti linguis omnibus loquendo feruerent, & ecclesiam catholicam per omnium gentium linguas futuram eui dētissimo illo miraculo præsignarent: ac per hoc recte creduntur hęretici spiritum sanctum non habere qui diuiduntur à corpore, quod per omnes gentes linguis L omnibus meruit personare. Hunc itaq; diem dilectissimi sic celebrate tanquā membra vnitatis corporis Christi, Non enim frustra celebratis, si hoc estis quod celebratis, illi ecclesię cohærentes, quam dominus impleos spiritu sancto toto mundo crescētem cognoscit suam & agnoscitur à sua, & tanquam sponsus sponsam non perdit propriam, quia nemo supponit alienam. Vobis enim in omnibus gentibus constitutis, hoc est ecclesiæ Christi, membris corporis Christi, sponsæ Christi, Apo Ephe. 4. stolus dicit, Sufferentes inuicem in dilectione, studētes seruare vnitatem spiritus in vinculo pacis. Videte quia vbi præcepit vt sustineamus inuicē, ibi posuit dilectionem: vbi spiritum nominauit vnitatis, ibi ostendit vinculum pacis. Hæc est domus dei de viuis lapidibus fabricata, in qua talem patremfamiliās delectat habitare, cuius oculos ruina diuisionis non debet offendere.

M

Item eodem die, homilia, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Nemo potest venire ad me, nisi pater meus qui misit me traxerit eum, &c. quæ sumpta est de expositione doctoris, Ibidem. Et ex sermonibus de verbis domini, XLVI. Ioan. 6.

In festo sanctæ Trinitatis, quod celebratur dominica in octauis Pentecostes, de sancta Trinitate.

Sermo I.

AVdio fratres, q̄ quidam inter se disputār, quo Sermo CLXXXIX modo pater & filius & spiritussanctus, & tres sunt, & vnum sunt. Videtis ex quæstione q̄ periculosa sit disputatio. Lutum & vas figuli de creatore disputat, & ad naturę suæ rationem nō potest peruenire, & curiose quęrit scire de mysterio trinitatis, quod angeli in cœlo scire non possunt. Quid enim di- Psalm. 23. cunt angeli in cœlo, Quis est iste rex gloriæ? dominus virtutum ipse est rex gloriæ. Similiter in Esaia dicitur, Esaia. 63. Quis est iste qui ascendit de Edom, candida vestimenta eius? Vide quid dicunt, pulchritudinem prędicant, & de natura tacent. Ergo & nos simpliciter dicamus. Vis scire naturam dei, hoc scito quod nescias, nec in hoc contristeris quia nescias, quia & angeli nescieruot, & similiter omnes creaturæ. Sed dicit aliquis, Quo modo ergo credo quod nescio? Quo modo Christianus sum,

qui

A qui nescio quo modo sum Christianus? Dicam simpli-
citer antequam aliqua de scripturis proferam: O Chri-
stiane qui tibi videris nihil scire, si scias hoc ipsũ quod
nescias, nonne magis plus videris à cæteris scire? Gen-
tilis homo videt lapidem, & deum putat: philosophi
vident cœlum, & deum putant. Alij vident solem, &
deum putant. Tu vero vide quantam super istos habeas
scientiam qui dicis, deus lapis esse non potest. Sol deus
esse non potest, quia alterius imperio currit. Vides ꝙ in
eo quod dicis nihil te scire, magis nosti. Gentiles autem
in eo ꝙ se dicũt scire, nesciunt, quia falsa sunt quæ no-
uerunt: simulq; considera ꝙ voceris fidelis non ratio-
nalis. Deniq; accepto baptismo hoc dicimus, Fidelis fa
ctus est, siue factus sum, credo quod nescio, & propter-
ea scio, quia me scio nescire quod nescio. Sed dicit ali-
quis, Hoc nõ est exponere, sed expositionem fugere. Et
nos sciebamus scire quod nesciebamus, tu nos dicebas
scire quod ignoramus. Nonne meum est pie ignoran-
tiam confiteri, q̃ temere mihi scientiam vendicare? In
die iudicij non damnor, quia dicam nesciui naturam
B creatoris mei: si autẽ aliquid temere dixero, temeritas
pœnam habet, ignorãtia veniam promeretur. Dicamus
aliquid de scripturis rationem non sequẽtes, sed autho-
ritatem domini saluatoris. Christus enim dicit ascensu
tus in cœlum ad apostolos loquens, quibus prędicat vt
magister & dominus. Nemo enim nouit sic de natura
sua dicere quo modo ipse qui deus est: nobis autem suf-
ficiat scire de trinitate, quod dominus exponere digna
Mat. 28. tus est. Quod ergo dicit ad apostolos, Ite & baptizate
omnes gentes in nomine patris & filij & spiritussancti:
tria nomina audio, & vnũ dicitur nomen. Nõ enim di-
xit, in nominibus: sed, in nomine. Tria nomina dicit, &
quo modo vnum ponit? In nomine patris & filij & spi-
ritus sancti vnum est, sed trinitas est nomen quod dici-
tur, in nomine patris dei, in nomine filij dei, in nomi-
ne spiritus sancti dei, pater & filius & spiritus sanctus
vnum nomẽ est diuinitatis, Sed requiris à me quo mo-
do vno nomine tres appellantur? Nescio & libere me
nescire profiteor, quod Christus voluit indicare hoc so
lum scio, quia in hoc Christianus sum, quia vnũ deum
C in trinitate confiteor. Si autem dixero vnam personam
esse patris & filij & spiritussancti, Sabellianus appellor,
& incipio non esse Christianus, sed Iudæus: quia & Iu-
dæus vnum deum dicit, & quia patrem nescit & filium
& spiritum sanctum, propterea mysterium non nouit
trinitatis. Ergo si sic dicimus vnum deum vt patrem &
filium & spiritum sanctum excludamus à mysterio tri-
nitatis, Iudęi efficimur. Ergo libere dico non ex me, sed
ex sententia saluatoris, scandalum esse quod in animo
nascitur auditoris, quo modo tres vnum sint, quo mo-
do pater & filius & spiritus sanctus non diuidantur in
diuinitate, sed in personarum qualitate. Quandocunq;
personas appello, rogo vos ne me putetis personas ho-
minum dicere, ego personas in patre & filio & spiritu
sancto non dico quasi personas hominum, personã pa
tris dico, quia pater est, & filij, quia filius est, & spiritus
sancti, quia spiritus sanctus est. Non est pater filius, nec
filius pater, nec spiritus sanctus pater aut filius. Diuidun
tur enim proprietatibus, sed natura sociantur. Videte
hoc ipsum scandalũ. Philippus quondam Apostolus su
Ioan. 14. stinebat, quando dixit ad ipsum dominum: Domine,
ostende nobis patrem. Cui respondens dominus ait:
Philippe, tanto tempore vobiscum sum, & non cogno
uistis me. Qui videt me, videt & patrem? Quid? ipse pa-
ter, est ipse filius? Hoc impium est dicere, sed hoc dicit,
in eo quod filium vides, intellige patrem. Nõ enim po- D
test appellari filius, nisi habuerit patrem. Quando dici-
tur pater, non dicitur nisi habuerit filium. Multa sunt
quę dici possunt, sed sufficiat fidelibus pauca de myste-
rio trinitatis audisse. Rogo vos, hoc maius inter nos
certamen sit quo modo aduersarium superemus, quo
modo ieiunemus, quo modo peccata nostra plãgamus,
quo modo pro tanto scelere satisfaciamus, quo modo
eleemosynis insistamus, quo modo cogitatio nostra
non nos captiuos in libidinem trahat, quo modo con-
tra omnem iniuriam patientiam habeamus, quo modo
fratri iniuriam facienti non resistamus, sed vincamus
eum in humilitate, quam à Christo didicimus, qui cum 1. Petri. 2.
pateretur non comminabatur. Quando venerit cogi-
tatio, & proposuerit quid est deus, & quæ est ratio trini
tatis, nobis sufficiat credere quia est: & non temere ra-
tionem quærere trinitatis, sed timere & orare dominũ
semper debemus, & sibi soli scientiam nostram in hac
parte exhibeamus, vt diebus ei ac noctibus laudes cana
mus, cui sit gloria in seculorum, Amen.

In eodem festo, de eo quod scriptum est: Splendor est enim lucis æternæ & imago inuisibilis dei, &c. Sapien. 7.

E

Sermo II.

Postoli lectionem mecum pariter audistis di Ser. CXC.
lectissimi. Ait enim de domino Iesu Christo:
Splendor est enim lucis æternę, & imago in- Sapien. 7.
uisibilis dei, eo quod & imago solis lux sua sit
quę de eo sole procedit. Quippe cũ cõstet, lumen istud Coloss. 1.
diuinitatis æstimari, cõprehendi & definiri non posse, Heb. 1.
ideo præmoneo, vt tantum de vnitate substantiæ spiri-
taliter credatis, & filium verum de vero patre cognos-
catis. De qualitate autem rei quęrere non debetis, quia
deus credi se voluit, nec examinari, quia quantus sit sci-
ri non potest. Hoc enim prophetæ, hoc apostoli prædi-
cauerunt. Deniq; pro captu, pro viribus, pro fide nostra
intueamur, deus quid sit, & videamus an aliquid possit
ei comparari. Certe hoc est deus, quod & cum dicitur
non potest dici, cum ęstimatur non potest æstimari, cũ Deus quid sit
comparatur non potest comparari, cum definitur ipsa
definitione crescit: quia cœlum manu sua cooperit, pug Esaiæ. 40.
no omnem mundi ambitum claudit, quem totum om-
nia nesciunt, & metuendo sciunt. Cuius nomini & vir-
tuti famulatur hic orbis, & ipsa sibi elementorum suc- F
cedentium momentanea vicissitudo seruiẽdũ testatur.
Videte ergo, si aliquid esse possit, cui pater & filius pos-
sit comparari, quia talis est filius qualis & pater. Non e- Ioan. 10.
nim ipse cum patre vnum se diceret, nisi talẽ se de pa-
tre qualis est pater sciret. Ratio quidem quę apud Græ
cos logos nũcupatur, inter patrem vel filium personas,
vel vocabula distinguit, quia & ipse filius ratio dicitur:
quę tamẽ ratio multis nominibus appellatur, modo ver-
bum, modo virtus, modo sapientia, modo dextera, mo
do brachiũ, modo margarita, modo thesaurus, modo
retia, modo aratrũ, modo fons, modo petra, modo la-
pis angularis, modo homo, modo agnus, modo vitulus,
modo aquila, modo leo, modo via, modo veritas & vi
ta, cum sit deus omnia in omnibus, vt per hæc vocabu-
la diuinarũ dispositionum mysteria cognoscantur, nõ
vt ipsa maiestas filij dei proprie definita demõstretur.
Hoc enim filius dei quod pater est non aliud, id est, per Ioan. 1.
quem omnia facta sunt. Nam & hoc verbum nuncupa-
tur, quia semper in patre, & de patre & nihil pater sine
eo iussit aut fecit. Virtus dicitur, quia proprie de deo est, 1. Corin. 1.
& omnis potestas in ipso consistit. Sapientia appellatur
quia non aliunde quàm de patre veniens credentibus
arcana

G arcana cœlestia reuelauit. Dextera nuncupatur, quia per eum omnia diuina opera perfecta sunt. Brachium dicitur, quia ab ipso omnia continentur. Margarita appellatur, vt nihil eo preciosius habeatur. Thesaurus dicitur, quia in ipso omnes opes, diuitiæ cœlestium regnorum reconditæ cognoscuntur. Retia dicitur, quia per ipsum & in ipso de mare seculi diuersarum geotium multitudo more piscium per baptismum in ecclesia congregatur, vbi bonorum malorumq; discrimen agnoscitur. Aratrum nuncupatur, quia signo crucis eius dura pectora subiugantur, vt necessario semini præpareotur. Fons aquæ viuæ appellatur, quia ex eo sitientia corda cœlestis aquæ gratia irrigantur. Petra dicitur, quia credentibus fortitudinem, incredulis duriciam præstat. Lapis angularis dicitur, quia vtrosque parietes noui & veteris testamẽti, ipse vnus & mediator in semetipso cootioena copulauit. Agnus appellat, vt innocẽtia & passio Christi demonstretur. Homo dicitur, quia secundum carnẽ propter nos homines nasci dignatus est. Vitulus dicitur, quia propter nostram salutem immolari sustinuit.

Esaie. 33. *Mat. 13.* *Ibidem.* *Luca. 9.* *Ioan. 4.* *1. Cor. 10.* *Ephe. 2.* *Ioan. 1.*

H Aquila dicitur, quia post venerabilem resurrectionem ad patris sui reuolauit sedem. Leo est dictus, quia ipse est rex regum, qui mortem ac diabolum virtutis suæ potestate comminuit. Via est, quia per ipsum ad patrem accessus est. Veritas est, quia mẽdacium nescit. Vita est, quia dat vitam. Ipse vniuersa significat. Est ergo pater, deus immensus, æternus, incomprehensibilis, inæstimabilis. Est & filius Deus, & dominus noster tantus quantus est pater, sed non aliunde quàm de patre: quia ego, inquit, de patre exiui: hoc est, lumeo de lumine. Sed ne ex eo occasionem aliquam hæreticus capiat, cum duo nomina vel duas personas, id est, patris & filij statuo, quasi duos ex diuersitate confingam, nos patrem & filium ita nominamus, vt vnum deum io his personis & in omnibus assignemus. Porrò pater & filius etsi duæ personę creduntur, ratione tamen & substantia vnum sunt, quia inęqualium societas melioris offensa est, & iniuria est eius qui verus est deus, si non verus alius cõparetur. Deum enim qui iniuste comparat, violat. Cum autem ego patrem & filium statuo, vnitatem geoeris assigno, & si illam in personis diuido, discretionem tamẽ personarum rursum eadem nomina in vnitatis sui naturalis fœderis lege consigno.

Apoca. 5. *Ioan. 14.* *Ioan. 16.*

I

In eodem festo, de sancta Trinitate contra Arrianos.
Sermo III.

Ser. CXCI. MVlta quidem & frequenter ausi sunt Arriani hæretici aduersus seruos dei, qui fidem rectã & catholicã custodiunt per adulterinam doctrinam asserere, & orthodoxos persequi tentarunt. Intantũ autẽ nunc exurrexerunt contra fidẽ, ita vt multos ex nobis polluerint, & aures nostras commouerint, vt aoimas laniarent. Scelerate autem hęresis suæ perfidiã tegunt, sed non diutius hic vel facere permissum est. Est enim gubernator ecclesiarum suarum dominus, qui pro omnibus nobis mortẽ sustinuit. Et ideo indeficieos nobis est oratio dilectissimi fratres. Primo, vt sancta domini & catholica Ecclesia dissensionibus omnibus & hæresibus carens, vnitatem spiritus in vinculo charitatis vbiq; conseruet, quam per fidem rectam & vitam immaculatam tenere, amplecti, seruare, custodire omnibus innocantibus dominum est quidem iustum, pręcipue episcopis qui ecclesiis pręsunt. Secundo, vt Ecclesiæ regula sancta; patrum traditio atque iudicia in perpetuum firma solidaq; permaneant. Est autẽ

Ephe. 5.

patrum nostrorum fides hæc: Credimus in deũ patrem K omnipotentem, cunctorum visibilium & inuisibilium conditorem. Credimus & in dominum Iesum Christum, per quem creata sunt omnia, verum deum vnigenitum, verum Dei filium, non factum aut adoptiuum, sed genitum, vnius cum patre substantiæ, quod Græci dicunt bomousion, atq; ita per omnia ęqualem deo patri, vt nec tempore, nec gradu, nec potestate esse possit inferior, Tantumq; esse confitemur illum qui est genitus, quãtus est ille qui genuit. Non autem quia dicimus genitum à patre filium, diuinę & ineffabili generationi aliquod tempus ascribimus, sed nec patrem dicim⁹ aliquando cœpisse, nec filium. Non enim possumus aliter confiteri æternum patrem, nisi confiteamur etiam & filium coæternum. Ex filio pater dicitur, & qui semper pater fuit, semper filium habuit. Credimus & in spiritum sanctum, deum verum ex patre procedentem, æqualem per omnia patri & filio, natura, voluntate, potestate, æternitate, substantia. Nec est prorsus aliquis in trinitate gradus, nihil quod inferius superiusq; dici possit. Ideo tota deitas sua perfectione ęqualis est, vt exceptis vocabulis quę proprietatem personarum indicant, quicquid L de vna persona dicitur, de tribus dignissime possit intelligi. Atq; vt confutantes Arrium, vnam eandemq; dicimus trinitatis substantiam esse, & vnum in tribus personis fatemur deum, Ita impietatem Sabellij declinantes, tres personas expressas sui proprietate distioguim⁹, nõ ipsum sibi patrem, ipsum filium, ipsum spiritum sanctum esse dicentes, sed aliam patris, aliam filij, aliam spiritus sancti esse personam. Non enim nomina tantummodo, sed etiam nominũ proprietates, id est, personas confitemur. Nec pater filij aut spiritus sancti, personam aliquando excludit, nec rursus filius, aut spiritus sanctus patris oomen, personamq; recipit, sed pater semper pater, filius semper filius, spiritus sanctus semper sanctus: itaque substantia vnum sunt, persona ac nominibus distinguuntur. Ipsum autem dei filium, qui absque initio cum patre & spiritu sancto est, dicimus in fine seculorum perfectum naturæ nostræ hominem suscepisse ex Maria semper virgine, & verbum carnem esse factum, sed assumendo hominem non permutando deitatem. Nec, vt quidam sceleratissimi opinantur, spiritum sanctum dicimus pro semine fuisse, sed potentia & virtute M creatoris operatum. Sic autem confitemur in Christo vnã filij esse personam, vt discamus duas atq; integras esse substantias, deitatis scilicet, & humanitatis, quæ ex anima constat & corpore: atq; vt condemnamus Photioũ, qui solum & nudum hominem confitetur in Christo, ita anathematizamus Apollinarem & eius similes, qui dicunt Dei filium mious aliquid de humaoa suscepisse natura, & vel in carne, vel in anima, vel io sensu assumptum hominem his propter quos assumptus est fuisse dissimilem, quoniam absque sola peccati macula quæ naturalis non est, nobis confitemur fuisse conformẽ. Illorum quoq; execramur similiter blasphemiam, qui nouo sensu asserere conantur, à tempore acceptæ carnis omnia quę erant diuinitatis in hominem demigrasse, & rursum quæ humanitatis erant in Deum esse transfusa, vt quod nulla vnquam hęresis ausa est dicere, vincatur hac confusione vtraque exinanita esse substantia, & deitatis scilicet & humanitatis, & amisso proprio statu in aliud esse mutata: vt qui tam Deum profectum in filio quàm hominem cõfitemur, nec deum vere nec hominem temere credamus. Nos autem ita dicimus susceptum à dei filio hominem, vt deus tamen impassibilis

Fides patrum nostrorum.

A sibilis permaneret. Passus est etenim dei filius non putatiue, sed verè omnia quæ scriptura testatur, id est, esuriem, sitim, lassitudinem, dolorem, mortem, & cætera huiusmodi: sed secundum illud passus est quod pati poterat, non secundum illam substantiam quæ assumplit, sed secundū illam quæ assumpta est. Ipse enim dei filius secundum deitatem suam impassibilis est vt pater, incorruptibilis vt pater. Et quamuis proprie persona filij, id est, dei verbum susceperit passibilem hominem, tamen eius inhabitatione secundum suam substantiam deitas verbi nihil passa est, vt tota trinitas quam impassibilem esse necesse est. Mortuus ergo est dei filius eadē natura carnis in qua natus est & passus, in qua & resurrexit. Non enim exinanita est humanitatis substantia, sed glorificata in æternum cum deitate mansura. Venturus est ad iudicium viuorum & mortuorum: vt & iustos remuneret & puniat peccatores. Resurrectionem carnis ita credimus, vt dicamus nos in eadem in qua nūc sumus veritate membrorum esse reparandos, qualesq; semel post resurrectionē fuerimus effecti, in perB petuum mansuros. Vnam esse sanctorum vitam omnium, sed prēmia pro labore diuersa, & econtrario pro modo delictorum peccatorum quoque esse supplicia. Baptisma vnum tenemus, quod iisdem sacramenti verbis infantibus quibusve etiam maioribus dicimus esse celebrandum. Hominem si post baptismum lapsus fuerit, primo per reconciliationem, deinde per pœnitentiam credimus posse saluari. Nouum & vetus testamentum recipimus in illo librorum numero, quem sanctæ ecclesię catholicæ tradit authoritas. Animas à deo dari credimus, quas ab ipso factas dicimus, anathematizantes eos, qui animam, quasi partem dei, diuinę dicunt esse substantiæ. Eorum quoque condemnamus errorem, qui eas ante peccasse, vel in cœlo conuersatas esse dicūt, quàm in corpora mitterentur. Execramur etiā blasphemiam eorum, qui dicunt impossibile aliquid homini à deo esse præceptum, & mandata dei non à singulis, sed ab omnibus in commune posse seruari, vel qui primas nuptias cum Manichæo, vel secūdas cum Cataphrygis damnant. Anathematizamus etiam illos, qui dei filium C necessitate carnis mentitum esse dicunt, & tūc propter assumptum hominem non omnia facere potuisse quæ voluit. Iouiniani quoque damnamus errorem, qui dicit nullam in futuro meritorum distantiam. Nos quoque habituros esse virtutes, quas hic habere neglexinus. Liberum sic confitemur arbitriū, vt dicamus nos dei semper indigere auxilio, & tam illos errare, qui cum Manichęo dicunt hominem peccatum vitare non posse, q̄ illos qui cum Iouiniano asserunt, hominem non posse peccare. Vterque enim tollit arbitrij libertatem. Nos vero dicimus hominem semper & peccare, & non peccare posse, vt nos liberi confiteamur esse arbitrij. Hęc est fides dilectissimi fratres quam in catholica didicimus ecclesia, quāq; semper tenuimus & tenemus, quam credimus & à nobis deinceps posse teneri.

In eodem festo, de symbolo ac deitate & omnipotentia patris, Sermo IIII.

Ser.CXCII. Ostendimus fratres dilectissimi, vt vestra certe dilectio recordatur, deum in quo vos credere promisistis, & creditis verū esse Deum, ita etiā verū patrē, hunc vero eundē etiam omnipotētem. Hic enim ordo symboli monstratur esse. Nam licet hoc ipso quod verus deus esse probatur, sine dubio omnipotēs intelligatur: tamē magis hoc fidei proficit, sicut scripturis sanctis omnipotētia eius asseritur. Magna enim credentibus oritur confidentia, cū agnoscunt illum omnia posse quem credunt. Omnipotentem ergo dominum ac deum nostrum ipsa eius in primis opera testantur, qui fecit hunc mundum totum de nihilo, & totam quæ magna est pulchritudinem, tantasq; speciosas rerum formas, ex nulla materia extante composuit. De ipso enim dicit scriptura diuina: In principio fecit deus cœlum & terram. Et rursus: Quoniam ipsius est mare, & ipse fecit illud. Quis ergo neget omnipotentem esse, quem tam clara cognoscit operatum: Sed multo magis eum esse omnipotentem fatebitur, cum hæc ipsa q̄ facile operatus sit, agnouerit. Propheta loquitur in Psalmo: Ipse dixit & facta sunt, ipse mādauit & creata sunt. Absq; vllo labore, absq; difficultate aliqua verbo res condidit: quicquid ratio humana miratur non labore deus, sed iussione reformauit. Imperio eius extiterunt omnia, quę antè non fuerant: cum ex nihilo tanta procedunt, omnipotentem loquuntur authorem. Neq; vero à deo ista sola creata sunt quę videmus, sed maiores potentię diuinę diuitias, inuisibilia eius opera testātur. Siquidē ab ipso creatę sunt omnes angelicæ potestates, quę quamuis non videantur à nobis, tamen vt ex scripturis diuinis agnoscimus, deo militāt: & ipsi seruiunt, throni, dominationes, ac virtutes omnes, & spiritalis substātiæ potestates. Qui facit angelos suos spiritus, & ministros suos ignē vrentē. Vnde vrentē tanti regis exercitum Propheta describens: Milia, inquit, milium ministrabant ei, & decies milies centena milia assistebant ei. Certe si breuiter agnoueritis ex creatione ista visibilium & inuisibilium omnipotentiam Dei, nunc & eadē eius virtutē ex administratione cognoscite. Cum enim toto sub Noë peccāte mundo diluuium induxit, cum Sodomam & Gomorrham pluuia ignis exurit, cū pōpulo suo de Aegyptiorū seruitute liberato siccam in mari prębet viā, quid aliud q̄ se omnipotentē testatur, & scipsum qui mare fecit, qui illud etiam siccauit ex ea parte qua voluit: Cum vero ipsum populū per quadraginta annos in solitudine cibauit, id est, manna, ineffabilē virtutē suę diuinitatis asseruit, vt ostenderet quia non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore dei. Et vt innumeras virtutes dei pauca cōmemorando prætercam, ostendit etiam nūc omnipotentiā suam deus, cum filium suum quem secundum hominem mori voluit pro salute nostra, solutis inferni legibus à mortuis suscitauit, vt in Christo ostenderet se esse à quo mortales homines sunt creati: qui etiam immortalē fecit ex mortuo. Ad ipsius omnipotentiæ virtutē pertinet, vt istū mundum quem aliquando fecit ex nihilo, in fine seculorū dissoluat. Vnde Propheta, Cœlum, inquit, plicabitur reuolutum vt liber, & omnia sydera cadent vt folia de vite, & sicut folia cadēt de ficu. Et saluator in Euāgelio, Quia cœlū & terra transibunt, verba autem mea non transibunt. Eadē omnipotentia omnes homines qui sunt mortui, quiq; morientur in finem, ad diem iudicij suscitauit, vt Propheta dicit, Reddet vnicuiq; iuxta opera sua. Et alios quidem in cœlorū regno consortio copulabit angelorum, alios vero in gehennæ supplicio diabolo iunget. In hunc credentes deū dilectissimi fratres, omnipotentem, iustum, seuerum, & his tamen benignum qui hic seueritatem eius timendo peccata vitauerunt: In hunc, inquam, credentes deū, cū omni timore & tremore, vt ait Apostolus, Vestram salutē operamini, & ab omni peccato, & ab omnibus crimimibus & vicijs recedentes: ad sola opera iusticiæ festinate:

Gene. 1. Psalm. 94. Psalm. 32. & 148. Psalm. 103. Danie. 7. Gene. 7. Gene. 19. Exodi. 14. Exodi. 16. Deute. 8. Acto. 2. Esaia. 34. Mat. 24. Psalm. 61. Philip. 2.

D E F

G ſtinate: ambulantes, ſicut Saluator ait, Io luce dum ha-
Ioan.12. betis lucem, oe teoebræ vos comprehendāt. Cauete à
malorum conſortiis atque colloquiis, & ad ſola verba
dei audienda fidelium pręparetur auditus,& ad res ſan
ctas ſolas loqueodas lectorum lingua moueatur, vt au-
ditum bonum,& ſermonem booum bona opera ſubſe
quantur. Quod dominus noſter Ieſus Chriſtus in nobis
ſecuodum booæ voluntatis ſtudium perficere digoe-
tur: Cui eſt hooor & gloria cum patre & ſancto ſpiritu
in ſecula ſeculorum, Amen.

In eodem feſto, de domino Ieſu Chriſto quòd ab initio ſit cum patre ſecundum deitatem, qui ſecundum hominem nobis à certo initio natus eſt ex virgine:

Sermo V.

Sermo CXCIII. Vcuſque fratres dilectiſsimi de Deo patre in
quem creditis locuti ſumus, vt ꝙ ipſe ſit verus
deus, ꝙ verus pater, quòd omoipotens diuioa-
rum ſcripturarum autboritate monſtratur:
ounc vero iuxta ordinem ſymboli trāſimus ad filium.
Poſtquam diximus in ſymbolo, Credo in deum patrē
H omoipotentem. Sequitur, Et in Ieſum Chriſtum filium
Luca.2. eius, qui natus eſt ex Maria virgine, cooceptus de ſpiri-
tu ſancto. Hìc iam ſolicitus auditor atteodat, vt ſciat v-
nam filij dei, eandemq́; perſonam iuxta ſuſcepti homi-
nis veritatem. Hic enim cum dicimus credere nos io
Chriſtū filium Dei, qui oatus eſt ex Maria virgine, non
eo modo dicimus, vt io hominem taotum verum oos
fidem habere fateamur, ſed in deum verū qui ſuſcepit
hominem verum. Vnus enim & idem eſt dominus no
ſter Ieſus Chriſtus, qui & verbum dei eſt, & ſine initio
geoitus eſt ex patre, & homo verus in fine ſeculorū na-
tus ex virgine. Gemioa enim in boc loco hæreſis con-
trariis oos nititur impugoare ſenteotiis. Inde Apolli-
naris, hinc Arrius qui ſic io Chriſto bominem perfe-
ctum ſuſcipit, vt deum illum oeget eſſe perfectum, dū
ipſum dei verbum principio ipſi conatur includere, &
eum non creatorem, ſed creaturam fatetur. Apollinaris
vero ita dei filiū ecōtrario perfectum credit eſſe deum,
vt ei verum homioem timeat copulare, dum metuit ne
ſuſcipientis dignitatem ſuſcepti hominis obfuſcet iofir
I mitas. Nos autem catbolici contra vtrumq; diuinarum
ſcripturarum authoritate muniti, aduerſus Arrium ve-
ram & perfectam verbi diuinitatem, aduerſus Apolli-
narem perfectam hominis in Chriſto defendimus ve-
ritatem. Itaq; ſicut contra Arriū ſuperiore tractatu per-
fectionem deitatis in Chriſto aſſeruimus, ita ounc coo
tra Apollioarē perfectū bomioem cōprobauimus. Vo-
de lucidiſsima pro nobis eſt apoſtoli authoritas dicen
Gala.4. tis, Miſit deus filium ſuum factum ex muliere. In primis
diceodo, factum, diſtinguit humanam à verbi diuini-
tate ſubſtantiam. Factum enim vel creatum Dei verbū
dici omnioo nō poteſt, per quod omnia facta ſunt, ſic-
Ioan.1. ut beatus Ioaooes ait, Omnia per ipſum facta ſunt, & ſi-
ne ipſo factum eſt nihil. Miſit, inquit, deus filium ſuum
Gala.4. factū ex muliere. Cum ergo dicit factum, oſtēdit ſe hìc
non de diuinitate tractare. Cum autem addidit, ex mu
liere, ſubſtantiam veri hominis expreſsit: vt hæc ſit na-
tura facti hominis, quę fuit ipſius vnde factus eſt: id eſt,
vt ea credatur eſſe natura Chriſti, qui eſt factus ex vir-
gioe, quę fuit natura virginis, ex qua Chriſtus formatus
& oatus eſt. Iode eſt quod alibi idem Apoſtolus de Dei
Roma.1. filio dicit, Qui factus eſt ei ex ſemine Dauid ſecundum
carnē. Nam etſi noo iotercesſit ſemen hominis in con
ceptiooe virginis, tamen quia ex carne Chriſtus for-
matus eſt quæ conſtat ex ſemine, dicitur factus ex ſemi- K
ne. Quemadmodum ergo ſecundum diuinitatem voa
eſt patris & filij natura, ita etiam iuxta humanitatem ea-
dem eſt matris & filij, id eſt, Mariæ Chriſtiq; natura: ex
vtraq; ſubſtantia & diuinitatis & humanitatis vnus at-
que idem eſt dei filius dominus ooſter Ieſus Chriſtus,
vt deus verus, ita etiam bomo verus: atteſtante Apoſto
lo atque dicente, Ex quibus Chriſtus ſecundum carnē, Roma.9.
qui eſt ſuper omnia deus beoedictus io ſecula. Et alibi,
Vous eſt enim deus, vnus eſt mediator dei & hominū, 1.Timo.2.
homo Chriſtus Ieſus. Voum ergo atque eūdem domi-
num noſtrum Ieſum Chriſtum, cum ex aliis, tum ex
his apoſtolicis ſeotentiis, & deum verum comprobaui-
mus & bomioem. Qui cum eſſentiam æqualem impaſ-
ſibilem & immortalem cum patre poſsideat, propter
noſtram tamen ſalutem, paſsibilem atq; mortalem ſuſ-
cepit hominem: ooo vt permutaretur in humanitatem
diuioitas, ſed vt diuinitati ſociaretur bumaoitas, Secun
dum ergo huius hominis veritatem, dei filius ad redēp
tiooem ooſtram natus eſt ex virgine, cooceptus de ſpi-
ritu ſaocto. Sic enim ad Mariam io Euangelio aogelus L
loquitur: Spiritus ſaoctus ſuperueniet in te, & virtus al- Luca.1.
tiſsimi obumbrabit tibi: & propterea quod naſcetur ex
te ſanctum vocabitur filius dei, Quam mirabilem nati-
uitatem olim Eſaias propheta pręd ixit. Ipſe, ioquit, do-
minus dabit vobis ſigoum, Ecce virgo io vtero conci- Eſaia.7.
piet & pariet filium, & vocabitur nomeo eius Emma-
nuel. Quod interpretatur ab euangeliſta, Nobiſcū deus.
Nam boc quoque ex effectu rerum dominus noſter Ie- Matth.1.
ſus Chriſtus oomeo acceptat: qui aſſumpto naturæ no-
ſtræ homine nobiſcum eſſe dignatus eſt: qui pro nobis
fecit omnia, paſſus eſt omoia, eſuriem, ſitim, laſsitudi-
oē, fletum, dolorem, ad extremum etiam mortem: qui à Matth.27.
Pontio Pilato præſide flagellatus atque crucifixus, mor
tuus eſt & ſepultus. Coodemnatus eſt enim iuſtus pro
ioiuſtis, & pœoam quę peccatoribus debebatur, ſine pec
cato ipſe ſuſcepit, vt illorū pro quibus punitus eſt & pœ
nam auferret & peccata deleret. Mortuus eſt morte bre
ui ac temporali, ne nos mortem ſubiremus æternam.
Sed vſque ad hanc rerum ſeriem io Chriſto naturæ hu
maoę infirmitas intelligatur: oam qui fuit paſsibilis vſ-
que ad mortem, incorruptionis gloriam & ipſius mor-
tis imperium accepit, Siquidem hoc iam in carne Chri M
ſti precium, quòd iuxta Dauid prophetiam, caro exani-
mis, & vſque ad tertium diem ſepulta, tamen iocorrup
ta permanſit. Sic enim ex perſona Chriſti legimus in
Pſalmo dicentis ad patrem, Quoniam oō derelinques Pſalm.15.
in ioferno animam meam, nec dabis ſanctum tuum vi
dere corruptionē. Vode & beat⁹ Petrus, Ieſum, inquit, Acto.2.
Nazareoum virum approbatum à deo in vobis, io vir-
tutibus, prodigiis & ſignis, quæ per illum fecit Deus in
medio veſtri ſicut vos ſcitis, hunc definito conſilio &
pręſcientia dei traditum in manus iniquorum affigen-
tes interemiſtis. Quē deus ſuſcitauit ſolutis doloribus
inferni, iuxta quod impoſsibile erat teneri illū ab illo.
Mortuus eſt Ieſus Chriſtus pro oobis, & die tertio re-
ſurrexit. Nā ſi mors quoq; eius pro oobis facta eſt, quan
to magis eius vita pro nobis eſt? Qui poſt reſurrectio-
nem accepta à patre omni poteſtate, diſcipulos conſo-
latur & dicit, Ecce data eſt mihi omnis poteſtas in cœ- Matt.28.
lo & interra. Et alibi, Euntes, ioquit, in mundum vni- Mar.16.
uerſum, prędicate Euangelium omni creaturę. Qui cre
diderit & baptizatus fuerit, ſaluus erit: qui vero non cre
diderit condemnabitur. Poſt hęc per quadraginta dies
inter diſcipulos eſſe dignatus eſt, & immortalis mor-
talium

A talium tamen non est aspernatus habere consortium, vtique vt docendo Apostolos, fide & veritate compleret, quæ ad nos illorum quoq; testimonio peruenirent.
Acto.1. Confirmatis vero discipulis eleuatus est in cœlum, &
Marci. 16. tam de peccatis quàm etiam de morte ad patrē victor ascendit, quod manifestè in Euangelio legimus, Et dominus quidem Iesus postquam locutus est eis, ascendit in cœlum, & sedet à dextris dei. Quo sermone non humana in Deo membra significantur, sed honor quod Christum pater suscepit, exprimitur. Vnde illum descēsurum esse credimus ad viuorum mortuorumq; iudicium, non in infirmitate quam habuit, sed in sublimitate quam possidet. Qui enim in infirmitate venit vt redimeret, in potestate venturus est vt iudicet. Sic enim
Acto.1. legimus in actibus Apostolorum, Cumq; intuerētur in cœlum euntem illum, ecce duo viri astiterunt iuxta illos in vestibus albis, qui & dixerunt, Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cœlum, hic Iesus qui assumptus est à vobis in cœlum, sic veniet quemadmodum vidistis
B eum euntem in cœlum. Ad hunc ergo aduentum domini nostri Iesu Christi parati simus fratres dilectissimi, & timeamus ne ille nos non tales inueniat quales voluit inuenire, qui omnia pro nobis est passus, vt nos inueniret tales, quibus non supplicia inferret, sed præmia redderet sempiterna, Ad quę nos dominus ac deus gratia sua adiutos dignetur adducere, cui est gloria in secula seculorum, Amen.

In eodem festo, De symbolo & spiritu sancto, quòd eiusdem sit substantiæ atque deitatis cuius est pater & filius.
Sermo VI.

Sermo CXCIIII.

ORdinem symboli fratres dilectissimi, in quo totius fidei nostrę sacramenta cōsistunt, nos adiuuante deo statuimus absoluere. Et quod bene vos meminisse arbitror, quid de patre deo sentire, quid etiam de filio eque deo sentire debeatis, quantum instructioni vestrę, vt puta opus est, sufficienter ostēdimus: nunc restat vt etiam de sancti spiritus deitate dicamus. Hic enim est ordo symboli, vt post patris, & filij personam spiritus sancti confessio subsequatur. Tunc enim prodest in patrem & filium credidisse,
C cum etiam spiritum sanctum eadem fidei veneratione credideris. Hanc siquidē sanctę fidei normam ipse dominus noster Iesus Christus instruxit, & nemo nisi impius de ea fidei catholicę regula dubitat quā ille dictauit, cui fides ipsa debetur. Ipse ergo dominus noster Iesus Christus, cum iam glorificatus resurrexit à mortuis, in cœlum ascensurus ad patrem, hæc sacramenta fidei
Matt.28. discipulis, id est, Apostolis dereliquit. Ait enim, Euntes baptizate omnes gentes in nomine patris & filij & spiritus sancti, docentes eos seruare quæcūq; mandaui vobis. Rerū ipsarum docet effectus, vt in vna deitate personarum potentiam credamus, & quemadmodum pater in cuius nomine baptizamur deus est, ita etiam spiritus sanctus, in cuius nomine baptizamur deus est. De quo certe beatus Petrus Apostolus absolutissime pronūcia-
Acto.5. uit dicens ad Ananiam, Cur tentauit satanas cor tuum, mentiri te spiritui sancto? Et paulo post, Non es mentitus homini, sed deo. Apertissime quem spiritum sanctū
1.Cor.12. dixerat, hūc postea deum nominauit. Et beatus Paulus Apostolus, Nemo potest dicere dominus Iesus, nisi in spiritu sancto. Diuisiones gratiarum sunt, idem vero deus qui operatur omnia in omnibus. Hic quoq; q̄ euidenter vas electionis, quē spiritū sanctum nouerat, eundem esse deum dixit ac dominū operantem ex propria potestate quod vult. Hic est spiritus sanctus, in quē pec- D care adeo sacrilegum est, vt nec hic, nec in futuro indicio remittaē. Sic enim ipse dominus noster Iesus Christus in Euangelio loquitur. Quicunq; dixerit verbum Matt.12. contra filium hominis, remittetur illi: qui autem dixerit contra spiritum sanctum, non remittetur ei, neq; hic neque in futuro. Hic est spiritus sanctus quem dominus ascensurus ad patrem discipulis suis repromittit dicēs, Cum autem venerit paracletus quem ego mittam à pa- Ioan.15. tre spiritum veritatis, qui à patre procedit, ipse testimonium perhibebit de me: de quo superius ait, Paracletus Ioan.14. autē spiritus sanctus quem mittet pater in nomine meo, ipse vos docebit omnia. Ipse ergo spiritus sanctus, quē mittet pater in nomine meo, qui ex patre procedit, ostēditur vnius cum patre & filio esse substantię. Et diligenter attendite quòd ad discipulos suos rursus idem dominus ait, Expedit vobis vt ego vadam. Nam si non a- Ioan.16. biero, paracletus non veniet ad vos: si autē abiero, mittam eum ad vos. Hoc quod dicitur, mittam, non minorem quod absit, indicat spiritum sanctum, sed simpliciter absque adulatione vnitatem atque concordiam in- E dicat voluntatis. Attendite autem quod dixit, Expedit vobis vt ego vadam. Nam si non abiero, paracletus nō veniet ad vos. Quo modo expedit discipulis vt ab illis Christus ascendat ad patrem, si minor est ille qui pro Christo ad discipulos est mittendus? Sed expedit discipulis vt ab eis Christus ascendat, quia equalis est patri & filio spiritus sanctus, qui ad discipulos venturus esse promittitur. Quòd autē paracletus dicitur spiritus sanctus, proprietas operationis eius exprimitur. Paracletus enim Græce, Latine dicitur cōsolator. Et bene ipse pro Christo ad discipulos mittitur, vt eos consoletur inter omnes tribulationes quas ipsi erant confessione passuri. His ergo fratres dilectissimi, diuinarum scripturarū testimoniis instructi, spiritum sanctum deum esse equalem patri & filio tota fidei perfectione fateamur. Quia enim deum patrem, deum filium, Deum spiritum sanctum in scripturis diuinis legimus quemadmodū non possumus de patris & filij, ita nec de sancti spiritus deitate dubitare. Absit autem longe à Christianis mētibus polluta gentilis erroris impietas, vt trium in vna confessione personarum tres deos videamur fateri. Absit F hoc, inquam, & procul à piorum mētibus excludatur. Et nos enim iuxta scripturæ sanctę authoritatem nominum tantummodo ac personarum distinctionem in trinitate facimus, deitatem vero vnam indiuisibilē confitemur, ipsa est in patre, ipsa in filio, ipsa in spiritu sancto, vna & perfecta diuinitas. Non ergo tres deos dicimus, quia vnam deitatem fatemur. Non enim obliti sumus diuinam scripturam dicentem, Audi Israël, domi- Deute.6. nus deus tuus vnus est. Et rursus, Domin⁹ deus vnus hic Deute.4. est in cœlo sursum, & in terra deorsum, & non est alius nisi ipse. Non, inquam, obliti sumus vnum Deum esse, quem vtique scriptura dicente cognouimus. Sed inter duos errores & maxime hæreticos ad fidei veritatem dirigimus, vt nec cum gentilibus numerum in deitate faciamus, nec cum Iudæis mysterium in trinitate negemus, sed existere patrem, existere filium, existere spiritum sanctum in personarū proprietate, credentes vnitatem deitatis in trinitate veneremur, id est, vt tres personas patris scilicet & filij & spiritus sancti vnum esse dicamus deum, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

In eodem festo, De fide catholica,
Sermo VII.

Rogo

Ser.CXCV. G ROgo & admoneo vos fratres charissimi, vt quicunq; vult saluus esse, fidem rectam ac catholicã discat. Ita ergo oportet voicuiq; obseruare vt credat patrem & filium & spiritũ sanctũ. Pater deus, filius deus, spiritus sanctus Deus, sed tamen oon tres dij, sed vnus. Qualis pater, talis filius, talis spiritus sanctus. Attameo credat vnusquisq; fidelis q filius equalis est patri secundum diuinitatem, & minor est patre secundum humaoitatem carnis, quam de nostro assumpsit, spiritus vero sanctus ab vtroque procedens. Credite ergo charissimi in Deum patrem omnipotentem, credite & in Iesum Christum filium eius vnicum dominum nostrum, credite eum conceptum esse de spiritu saocto, & natum ex Maria virgine, quę virgo ante partum semper fuit, & absque contagione vel macula peccati perdurauit. Credite eũ pro nostris peccatis passum sub Pontio Pilato, credite crucifixum, credite mortuum & sepultum, credite eum ad infernum descendisse, diabolum obligasse, & animas sanctorum H quæ sub custodia detioebantur, liberasse, easq; ad cœlestem patriam perduxisse. Credite eum io cœlis cum carne quam de nostro assumpsit, ascendisse. Credite quòd in dextera sedet patris, credite quòd venturus sit iudicare viuos & mortuos. Credite in spiritũ sanctum, credite sanctam Ecclesiam catholicam, credite sanctorum communiooem, credite remissiooem peccatorum, credite vitam æternam. Igitur si quis vult discipulus Christi esse, mandata sua custodiat, humilitatem discat, vt ipse ait, Discite à me quia mitis sum & humilis corde. Deum corde roget. Quàm multi sunt qui foris vidētur se humiliare, intus autem pleni sunt tumore superbiæ. Christus pro nobis humiliauit se, formam serui accepit, factus est obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Pro oobis fratres, vt peccata oostra deleret, carnem humanam assumpsit, natus est ex virgine, positus in præsepio, panois inuolutus, à Iudæis reprobatus, ab ipsis persecutus, comprehensus, flagellatus, sputis fordidatus, spinis coronatus, clauis crucifixus, lancea perforatus, cruci appensus, aceto cum felle potatus, & inter iniquos reputatus. Et hæc omnia fratres charissimi fuI stinuit, vt nos de faucibus ioferni liberaret. Ergo fratres charissimi, dum tanta & talia dominus pro nobis sustinuit, si ad eum volumus peruenire, vestigia eius debemus sequi, exempla sanctorum imitari. Dominus in euangelio dicit, Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam & sequatur me. Et alibi dicit, Vade veode omoia quæ habes, & da pauperibus, & veoi sequere me. Sancti martyres, fratres charissimi, secuti sunt vestigia illius, & calicem quem ipse bibit biberunt. Petrus apostolus pro nomine Christi crucifixus est, Paulus decollatus, Stephanus lapidatus, & reliqui quamplures pro oomine ipsius sic passi sunt. Ergo fratres crucifigite & mortificate membra vestra quæ sunt super terrã, vt possitis placere illi qui vos creauit. Qui fuit superbus, sit humilis. Qui fuit incredulus, sit fidelis. Qui fuit luxuriosus, sit castus. Qui fuit latro, sit idoneus. Qui fuit ebriosus, sit sobrius. Qui fuit auarus, sit largus. Qui fuit bilinguis, sit beniloquus. Qui fuit detractor aut inuidiosus, sit purus & benigous. Qui aliquando ad Ecclesiam tarde veoiebat, frequentius ad eam currat. Eleemosyoarum copia vnusquisque se redimat, quia sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna peccatum. Decimas anois singulis de omoi fructu quod colligitis ecclesiis & pauperibus erogate. Ieiunium amate, voracitatem & crapulam vini deuitate. Esurientes pascite, sitientes potate, nudos vestite, & qui positi sunt in K carcere requirite, infirmos visitate. Hospites in domos vestras colligite, & pedes eorum lauate, linteo extergite, ore exosculamini, & lecta ipsorum præparate. Non homicidium vllus faciat, ooo furtum, noo adulteria, non periurium, noo falsum testimonium dicat, honoret patrem & matrem vt sit longęuus super terram. Diligat deum plusquam se, amet proximum sicut semetipsum. Quicumque de his supradictis commisit, cito emendet, confessionem donet, veram pœnitentiã agat, & remittuntur ei peccata sua. Si hęc quę suggessi fratres implere volueritis, remissionem peccatorum promerebimini, & vitam æternam.

Margin notes: Luca. 1. & 2. — Matt. 27. — Actu. 1. — Marci. 16. — Matt. 11. — Philip. 2. — Luca. 2. — Matt. 26. & 27. — Luc. 9. — Matth. 19. — Actu. 7. — Coloss. 3. — Eccli. 3. — Matth. 25. — Exodi. 20.

Item in eodem festo alius sermo, de indiuidua trinitate & inseparabili vnitate, incipiens: Sancta & diuina eloquia &c. qui sumptus est ex sermonibus de Verbis apostoli I.

Item in eodem festo alius sermo, incipiens: Exurgiti mi dilecte fili &c. qui sumptus est ex libro contra Felicianum. L

Item in eodem festo: Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Erat homo ex Pharisæis Nicodemus nomine & cætera: quæ sumpta est de expositione doctoris, Ibidem, Et ex sermonibus de Verbis apostoli, xiiii. Ioan. 3.

Item in eodem festo: alia homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Cum venerit paracletus quem ego mittam vobis & cætera: quæ sumpta est de expositione doctoris, Ibidem. Ioan. 15.

Dominica prima post festum sanctæ trinitatis, de auaricia vitanda.
Sermo I.

QVi deum timetis, non dubito quin verbũ eius Ser.CXCVI cum timore audiatis, & cum hilaritate faciatis, vt quod promisit modo speretis, pòst accipiatis. Dominũ modo audiuimus pręcipientē nobis Christum Iesum filiũ Dei. Præcipit nobis veritas quę ooo fallitur. Audiamus, timeamus, caueamus. Quid ergo pręcepit? Dico, inquit, vobis, abstinete ab omoi auaricia. Quid est ab omni? Quare addidit, ab omoi? Po M terat enim & sic dicere, Cauete ab auaricia. Pertinuit ad eum vt adderet ab omoi & diceret, Cauete ab omni auaricia. Quare hoc dixerit velut occasio ipsa, vnde oatus est sermo, apparet in sancto euãgelio. Interpellauit enim eum quidam contra fratrem suum qui totum patrimonium abstulerat, & fratri suo partem suam non reddebat. Quàm bonam ergo causam habuerit interpellator iste aduertitis. Non enim rapere quęrebat aliena, sed suã à parentibus sibi derelicta quærebat, & ipsa domino interpellato & iudicante poscebat. Habebat inimicum fratrem, sed iustum iudicem inuenerat contra inimicum fratrem. Deberet ergo perdere in tam bona causa istam occasiooem? Aut quis diceret fratri eius, redde partem suam fratri tuo, si Christus noo diceret? Ille iudex hoc dicturus erat, quem forte frater ditior & raptor premio corrumpebat? Miser ergo & paternis opibus destitutus, tali ac taoto iudice inuēto accedit, interpellat, rogat, causam suam breuissime exponit. Vt quid enim opus erat causam protelare, quando ei loquebatur qui cor poterat videre? Domine, inquit, dic fratri meo vt diuidat mecum hæreditatem. Non ei dixit dominus, veniat frater tuus, sed nec misit vt adesset, aut cum adfuisset ioterpellatori dixit,

Margin notes: Luca. 12. — Luca. 12.

proba

A proba quod dicebas. Petebat dimidiam hæreditatem. Petebat in terra dimidiam, in cœlo dominus offerebat totam. Plus dominus dabat quàm ille postulabat. Dic fratri meo, vt diuidat mecum hæreditatem. Causa iusta, causa breuis. Sed audiamus & iudicantem & docentem. Homo ait, homo. Qui enim pro magno habes istam hæreditatem, quid es nisi homo? Volebat illum facere aliquid plusquam est homo. Quid plus illum volebat facere, cui volebat auariciam tollere? Quid cum plus volebat facere? Dico vobis, Ego dixi dij estis & filij excelsi omnes. Ecce quid eũ volebat facere. Inter deos numerare, qui auariciã non habent. Homo quis me constituit diuisorem inter vos? Et Paulus apostolus fer[e]bat ipsius quãdo dicebat: Obsecro vos fratres vt idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata, nolebat esse diuisor. Denique doluit eos qui ad ipsius nomen currebant, & Christum diuidebant. Vnusquisque vestrum dicit: Ego sum Pauli, ego Apollo, ego Cephæ, ego Christi. Diuisus est Christus? Nunquid Paulus pro vobis crucifixus est, aut in nomine Pauli baptizati estis? Videte ergo quàm mali sunt homines qui volunt esse diuisi. Qui noluit esse diuisor, quis me, inquit, cõstituit

Psal. 81. *Luca. 12.* *1. Corin. 1.* *Vbi supra.*

B diuisorem inter vos? Petis beneficium, audi consilium. Ego dico vobis, Cauete ab omni cupiditate. Forte, inquit, tu auarum & cupidum diceres, si quæreret aliena. Ego autem dico, Cupide & auare nõ appetas nec tua: hoc est, ab omni. Cauete, inquit, ab omni auaricia. Magnũ pondus. Si forte hoc pondus infirmis imponitur, rogetur vt qui imponit vires dare dignetur. Non enim leuiter habendũ est fratres mei, quando dominus noster, redemptor noster, saluator noster, qui mortuus est pro nobis, qui sanguinem suum preciũ dedit vt redimeret nos, aduocatus & iudex noster, nõ est leue quando dicit, Cauete. Nouit ille quantum mali sit, nos non nouimus. Illi credam⁹. Cauete, inquit. Quid? Vnde? Ab omni auaricia, Meum seruo, nõ alienum tollo. Cauete ab omni auaricia. Non solum auarus est qui rapit aliena, sed ille auarus est qui cupidè seruat sua. Sed si sic culpatur qui cupidè conseruat sua, quo modo iudicaturus est te, cum non solum seruas tua, sed etiam quæris aliena? Da mihi hominẽ qui cum timore audiuit, Cauete ab omni cupiditate: & non mihi dicat, Ego homo pauper sum, plebeius, mediocris, gregalis: quãdo me spero ante iudicem futurum, non timeo istam tentationem,

C cuius periculũ ante oculos posuisti. Ecce dico & pauperi, quod timere debeat. Vocat te diues & potens, vt pro illo dicas falsum testimonium. Quid facturus es? Modo dic mihi, Habes bonum peculium, laborasti, acquisisti, seruasti. Exigit ille, Dic pro me falsum testimonium, & tantum & tantum dono tibi. Tu qui nõ quæris aliena, dic absit à me, non quæro quod mihi noluit deus dare, non accipio, recede à me. Nõ, inquit, vis accipere quod do, quod habes tibi tollo. Ecce modo te pba, modo te interroga. Quid me attendis? Intus attende, intus vide, intus examina, & constitue te ante te, & in equuleo præcepti dei extẽde te, & timore torque te, & noli te palpare. Respõde tibi, Ecce si hoc quisquam minetur quid facies? Credo tibi, quia quod cum tanto labore acquisisti minimè perdere vis. Minatur tibi, Nisi pro me falsum testimonium dixeris, tollo illud: Sed si pro me falsum testimoniũ dixeris, do illud. Cauete ab omni auaricia. Q serue meus dicit tibi deus, quem redemi & liberum feci, quem de seruo fratrẽ adoptaui, quẽ in corpore membrum posui: audi me, Tollat quod acquisisti, me tibi nõ tollit. Ne pereas, seruas tua: Non tibi

dixi, Cauete ab omni cupiditate? Ecce turbaris, ecce fluD ctuas. Cor tuum quasi nauis tẽpestatibus quatitur. Dormit Christus. Excita dormientem, & non patieris tempestatem sæuientem, ipsum excita qui nihil hic habere voluit, & totum habes, qui vsque ad crucem pro te peruenit, cuius nudi atque pendentis ossa ab insultantibus numerata sunt, & caue ab omni auaricia. Parũ est auaricia pecuniæ, caue ab auaricia vitæ. Horrẽda auaricia, metuenda auaricia. Aliquãdo homo contemnit quod habet: & dicit, Non dico falsum testimonium. Non dico, dicis mihi? Tollo quod habes. Tolle quod habeo, nõ tollis quod intus habeo. Nõ enim pauper remanserat qui dicebat, Dominus dedit, dominus abstulit, sicut domino placuit ita factum est: Ergo sit nomen domini benedictum: Nudus exij de vtero matris meæ, nudus reuertar in terram. Nudus foris, intus vestitus. Nudus foris à pannis & putribilibus pannis, intus vestitus. Vnde: Sacerdotes tui induantur iusticia. Sed quid si dicat, cum contẽpseris ea quæ possides, quid si dicat, occido te? Responde illi si Christum audisti: Occidis me? Melius tu carnem meam, quàm ego per linguam falsam, animam meam. Quid facturus es mihi? Occisurus es carnem: Exiet anima libera, in fine seculi & ipsam E quam contempsit carnem receptura. Quid ergo mihi facturus es? Si autem falsum testimonium dixero pro te, lingua mea occido me, & non in carne occido me. Os enim quod mentitur, occidit animam. Forte hoc non dicis. Vnde non dicis? Viuere vis. Vis viuere, cum deus hîc limitem viuendi constituit? Certe caue ab omni auaricia. Hucusque deus voluit vt viuas, quousque iste ad te accesserit. Forte occisurus est te, vt martyrem faciat. Noli habere cupiditatẽ viuendi & non habes æternitatẽ mouẽdi. Videtis quia vbiq; auaricia illa cum plus volumus quàm opus est, facit nos peccare. Caueamus ab omni auaricia, si volumus frui ęterna sapientia.

Matth. 8. *Iob. 1.* *Psal. 131.* *Sapien. 1.*

In eadem dominica, de Dauid & Isai patre suo, & de Golead [Golia] sprurio: Sermo II.

IN scripturis diuinis fratres charissimi vna eadẽmque persona prout tẽpus & locus fuerit, diuersam significationem habere potest. Nam beatus Isaac quod optimè nouit sanctitas vestra, quando à patre oblatus est, Christum dominũ figurauit: cũ vero filio suo Iacob benedixit, & ad accipiendam vxorẽ in Mesopotamiã misit, Iacob typũ habuit Christi, & Isaac dei patris imaginẽ gessit. Iterũ beatus F Iacob qui typum Christi habuit quando vxorem accepit, dei patris figuram gessit. Quãdo enim beatum Ioseph plus omnibus filiis diligebat, & tunicam ei polymitam fecit, incarnationem domini saluatoris significauit. Quo modo ergo tunc factum est fratres charissimi in beatis patriarchis, in Isaac videlicet & in Iacob, ita in Isai patre Dauid figuratum esse cognoscimus. Quando enim Isai Dauid filium suum mittebat vt requireret fratres suos, typum dei patris habuisse videtur. Isai misit Dauid vt requireret fratres suos, & deus pater misit vnigenitum suum, ex cuius persona scriptum est, Narrabo nomen tuum fratribus meis. Ad requirendos enim fratres suos venerat Christus, quando dicebat, Nõ sum missus nisi ad oues perditas domus Israël. Dixit ergo Isai ad Dauid filium suum, Accipe ephi polentæ & decem formellas casei, & vade require fratres tuos. Ephi, trium modiorũ mensura est: Et tribus mensuris, mysterium intelligitur trinitatis. Bene nouerat hoc mysterium etiam & beatus Abraham. Denique quando sub ilice Mambre in tribus personis sacramẽ-

Sermo CXCVIII. *Gene. 22.* *Gene. 24.* *Gene. 37.* *1. Reg. 17.* *Psal. 21.* *Matth. 15.* *1. Reg. 17.* *Gene. 18.*

F tum

G tum videre meruit trinitatis, tria sata similæ misceri præcepit. Tria sata, tres mensuræ sunt. Hanc ergo mensuram & Isai dedit filio suo. In decem formellis casei, intelligitur decalogus veteris testamenti. Venit ergo Dauid cum tribus mensuris & decem formellis casei vt fratres suos in prælio positos visitaret, quia venturus erat Christus cum decalogo legis & mysterio trinitatis, vt genus humanum de potestate diaboli liberaret. Veniente autē Dauid, vnus è fratribus increpauit eum

3.Reg.17. dicēs, Quare dimisisti pauculas oues illas, & venisti ad prælium? Frater iste senior qui Dauid typū Christi gerentem per maliciam increpauit, significauit populū Iudæorum, qui per inuidiam Christo domino qui pro salute humani generis venerat detraxerunt, & multis frequenter iniuriis affecerunt. Quare, inquit, dimisisti oues illas & venisti ad prælium? Quasi non tibi videtur per os eius saluti hominum inuidens diabolus lo-

Matth. 18. qui: tanquam si diceret Christo, Quare dimisisti nonaginta & nouem oues quæ non errauerunt, & venisti vt vnam requireres quæ perierat, & eam de manu spiritalis Goliç, id est, de potestate diaboli per crucis baculum liberatam ad ouile proprium reuocares? Quare,

H inquit, dimisisti paucas oues illas? Malo quidem & superbo animo, sed tamen verum dicebat, quia Iesus, sicut iam dictum est, dimissurus erat nonaginta & nouem oues, vt quæreret vnam, & ad ouile proprium, id est, ad angelorum consortium reuocaret. Prius tamen

1.Reg.16. quàm veniret Dauid cum iam vnctus esset à beato Sa-

1.Reg.17. muële, sicut & ipse Saüli regi suggessit, & leonē & vrsum sine armis occidit. Sed & leo, & vrsus ambo typum diaboli præferebant. Qui pro eo quòd de ouibus Dauid aliquid inuadere ausi sunt, ipsius Dauid virtute sunt suffocati. Hoc totum fratres charissimi quod tunc in Dauid legimus figuratum, in domino nostro Iesu Christo cognoscimus esse completum. Tunc enim & leonem & vrsum strangulauit, quando ad inferna descendens, omnes de eorum faucibus liberauit. Denique

Psal. 21. audi prophetā ex persona domini supplicantem, Erue à framea animam meam, & de manu canis vnicam meam. Libera me ex ore leonis. Et quia vrsus in manu fortitudinem habet, & leo in ore, in istis duabus bestiis idem diabolus figuratus est. Hoc ergo ex persona Christi dictum est, vt vnica eius Ecclesia de manu, id est, de potestate, vel de ore diaboli tolleretur. Venit er-

1.Reg.17. I go Dauid, & inuenit Iudæorum populum in valle Terebinthi positum vt contra Allophylos dimicaret, quia venturus erat verus Dauid Christus, vt de conualle peccatorum siue lachrymarum humanum genus erigeret. Stabant autē in valle contra Allophylos. In valle erāt, quia eos peccatorū pondus oppresserat. Stabant enim, & pugnare contra aduersarios non audebant. Quare non audebāt? Quia Dauid qui typum Christi gerebat nondum venerat. Verum est fratres charissimi. Quis enim contra diabolū pugnare poterat, antequam Christus dominus genus humanum de potestate diaboli liberaret? Dauid enim interpretatur manu fortis. Quid eo fortius fratres, qui vniuersum mundum vicit, armatus non ferro sed ligno? Stabant ergo filij Israël contra aduersarios quadraginta diebus. Quadraginta dies, propter quatuor tempora, & quatuor partes orbis terræ vitam præsentem significant, in qua contra Goliad vel exercitum eius, id est, cōtra diabolum & angelos eius, Christianorum populus pugnare non desinit. Nec tamen vincere posset, nisi verus Dauid Christus cum baculo, id est, cum crucis mysterio descendisset. Ante ad-

uentū enim Christi fratres charissimi solutus erat diabolus: Veniens Christus fecit de eo quod in Euangelio K

dictum est, Nemo potest intrare in domū fortis & vasa eius diripere, nisi prius alligauerit fortem. Venit ergo Christus, & alligauit diabolum. Sed dicit aliquis, Si alligatus est, quare adhuc tantum præualet? Verum est fratres charissimi, quia multum præualet, sed tepidis & negligentibus, & deum in veritate non timentibus dominatur. Alligatus est enim tanquā innexus canis catenis, & neminem potest mordere, nisi eum qui se illi mortifera securitate coniunxerit. Iam videte fratres quàm stultus est homo ille, quem canis in catena positus mordet. Tu te illi per voluntates & cupiditates seculi noli coniungere, & ille ad te non præsumit accedere. Latrare potest, solicitare potest, mordere omnino non potest nisi volentem. Non enim cogendo sed suadēdo nocet, nec extorquet à nobis cōsensum, sed petit. Matth. 12.

Venit ergo Dauid & inuenit Iudæorum populum contra diabolum prœliantem, & cum nullus esset qui præsumeret ad singulare certamen accedere, ille qui figurā Christi gerebat processit ad prælium, tulit baculum in manu sua, & exiit cōtra Goliad. Et in illo quidem tūc figuratum est, quod in domino Iesu Christo completū L

est. Venit enim verus Dauid Christus, qui contra spiritalem Goliad, id est, contra diabolum pugnaturus crucem suam ipse portauit. Videte fratres vbi Dauid Goliad percusserit, in fronte vtique vbi crucis signaculum non habebat. Sicut enim baculus crucis typū habuit, ita etiam & lapis ille de quo percussus est, Christum dominum figurabat. Ipse est enim lapis viuus de quo scriptū est, Lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli. Quod autē Dauid non habens gladium ascēdit super Goliad, & suo eum proprio interfecit gladio, designatum est quòd in aduētu Christi suo gladio diabolus victus est, qui per nequiciam suam & iniustam persecutionem quam exercuit, in Christo omnium in eum credentiū perdidit principatū. Quod autem arma Goliæ Dauid posuit in tabernaculo suo, arma diaboli nos fuimus. Sic enim dicit Apostolus, Sicut enim exhibuistis membra vestra arma iniquitatis peccato, ita & nunc exhibete membra vestra arma iusticiæ deo. Et iterum, Nolite, inquit, exhibere membra vestra arma iniquitatis peccato. Arma enim inimici nostri misit Christus in tabernaculo suo, quando nos qui domus diaboli fueramus, per ipsius gratiam templum dei esse meruimus. Nā & vicissim nos in Christo, & in nobis Christus habitare cognoscitur. Quod autem Christus in nobis habitet, Apostolus probat dicens, In interiore homine per fidem habitare Christū. Quod autem iterum nos habitemus in Christo: idem Apostolus designat dicēs, Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis. Et dominus in Euāgelio ad discipulos suos, Ego in patre meo, & vos in me, & ego in vobis. Quòd vero non in alio mēbro, sed in fronte percussus est: hoc significat quòd modo in nostris competētibus exercetur, quia quando catechumenus in fronte signatur, spiritalis Goliad percutitur, & diabolus effugatur. Et quia de cordibus nostris per gratiam Christi diabolum effugatum esse cognoscimus pariter & sentimus, quantum possumus cum ipsius adiutorio laborem", ne malis operibus nostris & impiis vel luxuriosis cogitationibus iterum eum in nos inuitare velimus, vt eo inspirāte ad æterna præmia fœliciter venire mereamur. Quod ipse præstare dignetur, Qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen. 1.Reg.17. Psal. 117. 1.Reg.17. Roma. 6. Vbi supra. M Ephe. 3. Gala. 3. Ioan. 14.

Item

A *Item in eadem dominica alius sermo de eodem, qui habetur in libro Quinquaginta homiliarum, XXXI.*

Luca.16. *Item in eadē dominica, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Homo quidā erat diues, & induebatur purpura &c. quæ habetur inter sermones de Verbis domini, XXIIII. & XXV. Et in libro Quinquaginta homiliarum VII. Et libro secundo de quæstionibus Euangeliorum XXXVIII.*

Dominica secunda post festum sanctæ Trinitatis, De plaga dei: Sermo I.

Sermo CXCVIII. Vm regum lectio legeretur, audiuimus quòd cum dei plaga sæuiret in populo Iudæorum, angelus domini qui percutiebat steterit iuxta aream Areuna Hiebusæi. Et dixit dominus ad angelum, Extende manum tuā super Hierusalē, vt disperdam eam. Cumq; extendisset manum angelus, misertus est dominus super afflictionem: & ait angelo percutienti populum, Sufficit nunc, contine manum tuam. Et cessauit plaga à populo. Areuna fratres charissimi rex erat Hiebusæorum, & partem aliquam possidere videbatur in Hierusalem, quia licet omnes in circuitu nationes subditæ fuerint regi Dauid, non tamen permisit deus vt Hiebusæi ad integrum delerētur. Rex ergo ille Paganus populū gentiū figurabat. Aduertite fratres, quia in Iudæorum terra non inuentus est locus dignus vbi altare domini poneretur, sed in terra gentium locus eligitur, vbi & angelus videtur, & domini altare construitur, & sic ira omnipotentis domini mitigatur. Iam tūc figurabatur quod in Iudæorum cordibus ad offerendas spirituales hostias locus dignus non posset inueniri, sed gētium terra, id est, Christianorum conscientia eligitur, vbi templum domini collocetur. Quam rem Apostolus euidenter ostendit, dum Iudæos increpat dicens, Vobis, inquit, oportuit loqui primum verbum dei, sed quia vos indignos iudicastis æternę vitæ, ecce conuertimur ad gentes: hoc est dicere, Quia Christum repulistis & dignum locum non præparastis in quo altare domini poneretur, in terra gentiū, id est, in cordibus populorum altare domini collocabimus. Et inde est quod nobis idem Apostolus clamat, Templum dei sanctum est, quod estis vos. Et ideo attendite fratres charissimi, quia tunc gentilis regis terra eligitur, quādo populus Iudæorū dei plaga percutitur, quod in passione domini videmus esse completum. Nam quando Iudæorum populus crucifigens dominum reprobatur, tunc in area gentium, id est, in omni terra altare domino cōsecratur. Angelus ergo domini in area regis gentilis stetit, & verus angelus, id est, Christus gentium populum visitauit. Rex ergo ipse obtulit beato Dauid aream & boues ad holocaustum, sed rex Dauid accipere noluit, nisi prius precium daret. Et hoc in aduentu domini saluatoris impletum est, qui gentium corda sibi assumere noluit, nisi prius pro eis preciosum sanguinem daret. Quid ergo dedit? Quinquaginta, inquit, siclos argenti. In quinquagenario numero, & gratia spiritus sancti intelligitur, & peccatorum remissio designatur. Nam quinquagesimo die spiritus sanct⁹ Apostolis mittitur: Et in veteri testamento quinquagesimus annus remissioni & indulgentiæ consecratur. Dauid quidem ille argentum dedit, noster vero Dauid cuius ille typum tenebat, preciosum sanguinem fudit. Ergo vt aream Pagani regis Dauid emeret, siclos quinquaginta obtulit: & verus Dauid Christus vt in area gentium altare sibi construeret, quinquagesimo die

(Margin: 2.Reg.24. — B — Act.13. — 1.Corin.3. — C — 2.Reg.24. — Act.2. — Leuiti.25.)

gratiam spiritus sancti & peccatorum indulgentiā dedit. Et ideo fratres quia in nobis & de nobis templum sibi dignatus est facere, in domo sua non patiatur iniuriam: quia si de peccatis nostris iniuriam pertulerit: cito discedit, & væ miseræ animæ de qua ille discesserit. Sine dubio enim qui à lumine deseritur, à tenebris occupatur. Ita ergo cum ipsius adiutorio agere studeamus, vt tam pium dominum non solum hospitem recipere, sed etiam perpetuum habitatorem habere mereamur, præstante eodem domino nostro Iesu Christo, cui est honor cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen. D

Sermo CXCIX. In eadē dominica sermo 2. de quinque Hæresibus. Hunc sermonē habes to.6.fo.2.E.& dein. Item in eadem dominica, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Homo quidam fecit cœnam magnam & cætera: quæ habetur inter sermones de Verbis domini, XXXIII. Et libro secundo de quæstionibus Euangeliorum cap. XXX. Luca.14.

Dominica tertia post festum sanctæ Trinitatis, de iudicio Salomonis & duabus meretricibus: Sermo I. 3.Reg.3. E

Sermo CC. E duabus meretricib⁹ dilectissimi fratres quæ ad iudicium Salomonis venerunt, vnde nobis ad vesperam lectio recitanda est, ex quibus vna quæ erat non solū luxuriosa, sed etiā crudelis & impia clamabat ad regem vt diuidi iuberet infantē: Nunc si libenter accipitis, de ipsis quid sancti patres nostri exposuerunt, charitatis vestræ auribus cupimus intimare. Illa enim quæ clamabat, vt puer integer seruaretur, Ecclesiæ catholicæ typum gerebat: illa alia crudelis & impia quæ clamabat vt puer diuideretur, Arrianam hæresim designabat. Catholica enim quasi mater piissima, omnibus hæreticis clamabat: Nolite Christum minorem facere patre, nolite vnitatem diuidere, nolite vnum deum diuersis gradibus diuidēdo veluti idola gentium in vestris cordibus fabricare, totum nobiscum possidere, si vultis habere pacem, nolite vnitatem scindere. Non enim si vos totum tenueritis, nobis nihil remanet. Tanta est illius omnipotentia, vt eum omnes totum possideant, & singuli totum. Sed impia & crudelis hæresis clamat, non, sed diuidatur. Quid est diuidatur, nisi non filius æqualis sit patri? Dum enim filio subtrahit æqualitatem, & bonum omnipotentémque denegauit patrem. Deus enim pater si potuit filium sibi similem gignere & noluit, non est bonus. Si voluit & non potuit, non est omnipotens. Certi estote fratres mei, quia huic sententiæ nullus vnquam Arrianorum poterit respondere, sed quoties constricti fuerint verissima ratione, velut anguis lubricus ad alias quascunque quæstiones callidas & tortuosas refugiunt. Ergo fratres charissimi, testamentum profero, verba testatoris refero. Si habet quod diuidatur, ibi inuenio. Si non habet quod diuidatur, ex ipso testamento illis resisto. O infœlix hæretice, quid habet testamentum audi, Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis. Hæc est Christianorum hæreditas, & quis est ipse testator? Lege testamentum & inuenis. Cum Propheta de domino loqueretur ait, Magnificabitur vsque ad terminos terræ, & iste erit pax. Gloria in excelsis deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis: Non diuisoribus sanctæ vnitatis, sed hominibus bonæ voluntatis. Ipse est hæreditas, ipse testator, ipsum quæris diuidere. Quid partiris vnum? Si vnum diuiseris,

(Margin: 3.Reg.3. — F — Ioan.14. — Mich.5. — Luca.2.)

G integrum nihil habes. O Arriana hæresis crudelis & impia erubesce. Iudicante Salomone, meretrix ne vnum vivum, ne vndecunque conceptum etiam natum proderet, non dimisit diuidi filium suũ, & tu diuidis deum tuum? Illa etsi meretrix, tamen pia, quia mater: Tu hæresis impia, quia nõ mater. Quod paris præfocas, quod non parturis congregas. Viscera tua duruerunt, illius tremuerunt. Quid dicit illa, quæ typum gerebat catholicæ matris? Date illi puerum, & nolite diuidere eum. Filius meus est, sed melius apud illam migret natus, migret totus, tamen apud me maneat maternus affectus. Date illi puerum, non auferantur vota, membrorum illius integritas non diuidatur, ne mihi pietas auferatur. Quod dicit, date illi puerum, & nolite diuidere, ecce & ego dico: Totum posside, & noli diuidere deum. Non, inquit, sed si vis habere pacem, diuide hæreditatem. Sine præiudicio dico. Et quo modo habeo diuidere? Audi, Pater maior me est, filius minor, spiritus creatura. O partes, ô iusticia, ô æquitas. Facio partem, quia diuido pacem: Si enim fracta fuerit pax, iam nõ est pax. Sed quo modo apud te pax illibata est, apud
H quem fides integra nõ est? Vnde quia mecum vis possidere, & pacem vis diuidere, hæreditatem non vis diuidere? Postremo si more tuo non paci sed perfidiæ studes, vade interpella iudicem Christum, videamus quid tibi dicturus est, Dic ei quod in Euangelio dictum est, Domine dic fratri meo, vt diuidat mecum hæreditatẽ. Sine dubio respondet tibi: Amice, quis me constituit iudicem aut diuisorem? Vis diuidere pacem, & quæris habere iudicem pacem, iudex tuus nolo esse. Pax sum, consentientibus assideo, litigantes fugio. Si enim omnibus Christianis meis per vnam voluntatem vnum cor habere concedo, quo modo inter me & patrem diuido vnitatem, qui omnibus fidelibus meis vnum cor & vnam tribuo charitatem? Quid ait dominus Philippo? Tanto tempore vobiscum sum, & nõ cognouistis me: Philippe, ego veni patri meo te adiungere, tu noli me separare. Quid quæris quasi alterum prçter me? Qui me videt, videt & patrem. Tanta est in nobis similitudo, tanta vnitas, tanta charitas, vt ego in patre sim, & pater in me. Per quam vnitatem vos dominus sibi iungere & conseruare dignetur: Præstante eodem domino nostro Iesu Christo, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

3. Reg. 3.
Ioan. 14.
Luca. 12.
Act. 4.
Ioan. 14.

I

In eadem dominica, de Helia.
Sermo II.

Sermo CCI.

N lectionibus quæ nobis diebus istis recitantur fratres charissimi, frequenter admonui vt non sequamur literam occidentem, & viuificantem spiritũ relinquamus. Sic enim Apostolus ait, Litera enim occidit, spirit⁹ viuificat. Si enim hoc tantũ volumus intelligere quod sonat in litera, aut paruam aut propè nullam ædificationẽ de diuinis lectionibus capiemus. Illa enim omnia quæ recitantur, typus erant & imago futurorum. In Iudæis enim figurata, in nobis gratia dei donante completa sunt. Beatus enim Helias typum habuit domini saluatoris. Sicut enim Helias à Iudæis persecutionem passus est, ita & verus Helias dominus noster ab ipsis Iudæis reprobatus est & contemptus. Helias reliquit gentem suam, & Christus deseruit synagogam. Helias abiit in desertũ, & Christus venit in mundum. Helias in deserto coruis ministrantibus pascebatur, & Christus in deserto mundi huius gentiũ fide reficitur. Corui enim illi qui beato Heliæ iubente domino ministrabant, gentium populum figurabant. Propterea & de gentium Ecclesia dicitur, Nigra sum & formosa filia Hierusalem. Vnde est Ecclesia nigra & formosa? Nigra per naturam, formosa per gratiam. Vnde nigra? Ecce in iniquitatibus conceptus sum, & in delictis peperit me mater mea. Vnde formosa? Asperges me hyssopo & mundabor, lauabis me, & super niuem dealbabor. Vnde nigra? Apostolus dicit, Video aliam legem in membris repugnantem legi mentis meæ, & captiuum me ducentem in lege peccati. Vnde formosa? Quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia dei per Iesum Christum dominum nostrum. Vere Ecclesia gentium coruis similis erat, quãdo viuentem dominum contemnebat, & ante acceptam gratiam velut morticinis cadaueribus idolis ministrabat. Post hæc iubetur Helias proficisci in Sareptam Sidoniorũ, vt ibi pascatur à vidua. Sic enim ad eum dominus dixit, Vade in Sareptã Sidoniæ, egò mandaui viduæ, vt te pascat ibi. Quo modo & per quẽ mandauit deus viduæ cum propè nullus tũc alius esset propbeta cũ quo deus manifestius loqueretur nisi beatus Helias? Quia licet essent eo tempore aliqui de filiis prophetarum, ita persecutionem Iezabel metuebant, vt vix vel absconditi euadere possent. Ego, inquit, dominus mandaui viduę. Quo modo mandat dominus, nisi inspirando quod bonum est intus in anima per gratiã suam? Ac sic omnis homo qui boni aliquid operatur, deus illi loquitur intus. Nemo ergo de se, sed de domino gloriatur. Nunquid tunc in Iudæa non erant multæ viduæ? Et quid fuit quòd nulla Iudæorum vidua beato Heliæ cibum meruit ministrare, sed ad viduam gentilem mittitur vt ab esca pascatur? Vidua enim ista ad quam propheta mittitur, typum Ecclesiæ gerebat, sicut & corui illi qui Heliæ ministrauerãt, figuram gentium habuerũt. Venit ergo Helias ad viduam, quia Christus venturus erat ad Ecclesiam. Sed videamus fratres dilectissimi vbi beatus Helias viduam illam inuenit. Exierat enim vt aqua se lauaret, & ligna colligeret. Quid enim aqua & quid ligna significent, videamus. Satis enĩ ista duo Ecclesiæ & amica & necessaria esse cognoscimus, id est, lignum & aquam. Denique sic scriptum est, Et erit tanquam lignum quod plantatum est secus decursus aquarũ. Nam in ligno crucis mysterium, in aqua ostenditur baptismatis sacramentum. Exierat ergo vt colligeret duo ligna. Sic enim respondit beato Heliæ, cum ab ea cibum peteret. Dixit enim, Viuit dominus, quia non babeo nisi pugillum farinæ, & modicum olei in vase, & ecce ego exeo vt colligã duo ligna, & faciã mihi cibum & filio meo, & manducabimus & moriemur. Sicut ergo supra diai, vidua illa typũ habebat Ecclesiæ, filius viduæ figuram gerebat populi Christiani. Veniente ergo Helia, exiit vidua colligere duo ligna. Videte fratres, quia non dixit tria, nec quatuor, nec vnũ tantummodo lignum, sed duo ligna colligere voluit. Ideo duo ligna colligebat, quia in typo Heliæ Christũ excipiebat. Duo ligna volebat colligere, qa crucis mysterium desiderabat agnoscere. Crux enim domini saluatoris duobus lignis aptata est. Ideo duo ligna colligebat vidua illa, quia in lignũ qui in duobus lignis pepẽdit creditura erat Ecclesia. Dixit ergo vidua illa, Colligo duo ligna vt faciam cibũ mihi & filio meo, & manducabimus & moriemur. Verum est fratres dilectissimi. Nemo in Christum crucifixum credere merebitur, nisi huic seculo moriatur. Nam quicũq; corpus Christi digne mãducare voluerit, necesse est vt moriatur præteritis & viuat futuris. Vidua ergo illa, sicut diximus, Ecclesiam

2. Corin. 3.
3. Reg. 19.

K
Canti. 1.
Psal. 50.
Roma. 7.
3. Reg. 17.
L
1. Corin. 1.
3. Reg. 17.
Psal. 1.
3. Reg. 17.
M

A Ecclesiam figurabat, filius viduæ typum gẽtilis populi præferebat. Filius viduæ defunctus iacebat, quia & fili⁹ Ecclesiæ, id est, popul⁹ gentiũ multis peccatis & criminibus mortuus est. Orãte Helia filius viduæ suscitatur, veniẽte Christo filius Ecclesiæ, id est, populus Christianus de carcere mortis reducitur. Helias inclinatur in oratione & viuificatur viduæ filius, & Christus procũbit in passione, & suscitatur popul⁹ Christianus. Quod autem tribus vicibus beatus Helias ad resuscitandum puerum incuruatus est: hoc etiam antequam ego dicã, credo quòd charitatis vestræ præuenit intellectus. Nã quòd tribus vicibus inclinatur, mysterium trinitatis ostenditur. Viduæ enim filium, id est, populum gentiũ, nec solus pater sine filio, nec pater & filius sine spiritu sancto, sed tota trinitas suscitauit. Denique hoc etiã in sacramento baptismatis demõstratur, dum tertia vice vetus homo mergitur, vt nouus surgere mereatur. Post
3. Reg. 18. hæc ostendit se beatus Helias regi, & ascendit in montem Carmeli, & posuit caput suum inter genua sua, & orauit vt dominus daret pluuiã super terram. Et dixit ad puerum suum, Respice contra mare. Et renunciauit puer se penitus nihil vidisse. Et ait illi, Vade & considera septies. B Septima autem vice renunciauit & dixit, Video nubeculam paruulam quasi vestigium hominis ascendentẽ de mari. Et subito contenebrati sunt cœli, & facta est pluuia magna. Helias ergo, sicut diximus, figurã habuit domini saluatoris. Helias orauit & sacrificium obtulit, & Christus pro vniuerso mundo seipsum immaculatum sacrificium tradidit. Helias orauit in mõte Carmeli, & Christus in monte Oliueti. Helias orauit vt pluuia in terrã veniret, & Christus vt in cordibus humanis gratia diuina descẽderet. Quòd autem dixit Helias ad puerum suum, Vade & considera septies: septiformem sancti spiritus gratiam quæ dãda erat Ecclesiæ designabat. Et quia ipse dixit se vidisse nubeculam paruulam ascendentem de mari, carnẽ Christi figurabat, quæ in mari mundi istius nascitura erat. Quam ob rem ne forte aliquis dubitet nubem illã vestigium hominis habuisse, dixit: illius vtique hominis
Matth. 16. qui dixit, Quem dicunt homines esse filium hominis? Sicut ergo orante Helia post tres annos & sex menses pluuia de cœlo descendit: ita & in aduentu saluatoris tribus annis & sex mensibus, quibus prædicare dignatus est, pluuia verbi dei totum mundum fœliciter irrigauit. C Et sicut tunc in aduẽm Heliæ omnes sacerdotes idolorum interfecti sunt & deleti, ita in aduentu veri Heliæ, id est, domini nostri Iesu Christi obseruatio sacrilega Paganorum destructa est. Hæc breuiter charitatis vestræ sensibus intimãtes, velut pauca capitula quasi quædam indicula fidei vestræ oculis demonstramus, per quæ sancta desideria vestra ad perscrutãda diuina mysteria salubriter incitentur, & vt spiritale pabulum sanctis animabus vestris iugiter ruminandum salubri consilio procuremus, ne forte de memoria excidat, si iubetis recapitulationẽ ex his quæ dicta sunt faciamus.
Recapitulatio. Sicut ergo supra diximus, sanctum Heliam intelligite typum habuisse domini saluatoris. Deniq; sicut domi-
Marci 15. & 16. nus postea quàm multas virtutes exercuit, postea quàm passus est resurrexit & ascendit in cœlum, ita & Helias
4. Reg. 2. post mirabilia quæ per eum deus fecit igneo curru eleuatur ad cœlum. Quòd Helias deseruit Iudæam, signi-
3. Reg. 19. ficauit quòd Christus reliquerit synagogam. Corui qui Heliæ ministrauerunt, sicut iam dictum est, figuram
3. Reg. 17. gentilis populi monstrauerunt. Vidua illa quæ eum in Sarepta suscepit, typum gessit Ecclesiæ. Duo ligna quę

colligebat, crucis mysterium figurabant. Hæc ergo fra D tres charissimi si syncera, sicut credimus, benignitate suscipitis, & velut munda animalia assidua cogitatione in vestris cordibus ruminatis, implebitur in vobis illud quod scriptum est, Thesaurus desiderabilis re- *Prouer. 21.* quiescit in ore sapiẽtis: Regnante ipso deo nostro Iesu Christo, cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Dominica quarta post festum sanctæ Trinitatis, de eo quod scriptum est in Euãgelio secundum Matthæum, Nolite iudicare vt non iudicemini &c. *Matth. 7.*

Sermo I.

Vdiuimus euangelistam dicentẽ fratres cha- *Sermo* rissimi, Nolite iudicare vt non iudicemini, *CCII.* Quid est hoc fratres cum ipse dominus in alio loco Euangelij dixerit, Nolite secundum *Ioan. 7.* faciẽ iudicare, sed iustum iudiciũ iudicate. Et alibi dicatur, Iudiciũ verũ iudicate? *Zacha. 7.* Non enim sibi diuina lectio contraria esse potest, sed intellectum sobrium quærit. In conuersatione humana dilectissimi fratres sunt aliqua quę rationabiliter reprehenduntur: Sunt vero quędam quæ nõ sine peccato iudicantur. Aperta enim mala & iudicari & argui debẽt. E Illa vero quæ ignoramus, & vtrum bono an malo animo fiant scire non possumus, iudicare penitus nũ debemus. Verbi gratia: Vides hominem frequentius ieiunantem, congaude & noli nimis laudare, quia potest hoc & pro humana gloria fieri. Sed & noli vituperare, quia potest & pro deo & pro animæ remedio ieiunare. Vidisti alium indicto publico ieiunio velle prandere, cum dilectione admone. Si dixerit pro stomachi lassitudine se ieiunare non posse, crede & noli iudicare, quia vtrunque potest fieri, vt per gulam vel luxuriam prandere velit, & præ infirmitate ieiunare non possit. Vidisti alterum subditis suis cum seueritate disciplinam imponere, & indulgẽtiam tardius dare, noli iudicare crudelem, quia forsitan non hoc facit mobo iracundiæ, sed zelo disciplinæ & amore iusticiæ: propter illud quod scriptum est, Zelus domus tuæ comedit me. *Psal. 68.* Forte aliquis vicinus aut amicus tuus dum animum suum habet in rebus satis sibi necessariis occupatum, tardius te salutauerit, aut tardius occurrerit quàm debuit, noli eum superbũ iudicare, noli malignũ credere, sed magis hoc aut per obliuionem aut per negligẽtiam, quàm per despectum vel superbiam factum crede: F quia forte & tibi hoc vt est humana fragilitas frequenter euenit, vt in rebus aliis nimis intentus, aliquid minus caute ac minus solicite fecisse videaris, & tamen noluisti te pro hac re malo animo iudicari. In istis ergo & in his similibus quæ vtrum bono an malo animo fiant scire non possumus, melius est vt ad partem dexteram nostrum animum declinemus: quia tolerabilius est nos in hoc præfiniri, vt eos qui mali sunt bonos esse credamus, quàm ex cõsuetudine iudicandi etiam de bonis quod malum est suspicemur. De istis ergo quæ sunt deo nota & nobis incognita, periculose nostros proximos iudicamus. De ipsis enim dominus dixit, Nolite iudicare, vt non iudicemini. *Matth. 7.* De illis vero quę aperta sunt & publica mala, iudicare & redarguere cum charitate tamen & amore & possumus & debemus, odio habentes non hominem sed peccatum, non viciosum sed vicium detestãtes morbum potius quàm ægrotũ. Nam publicus adulter, raptor, assidue ebriosus, proditor, superbus, si iudicati vel castigati non fuerint, implebitur in eis illud quod beatissimus martyr Cyprianus de talibus dixit: *Cyprianus.*

 Qui

G Qui peccantem verbis adulantibus palpat, peccati fo-
mitem subministrat. Ad hanc rem pertinet fratres cha
rissimi etiam illud quod in hac ipsa euangelica lectio-
Matth.7. ne audiuimus. Quid enim vides festucam in oculo fra-
& Luca.6. tris tui, & & trabem in oculo tuo non vides? Vidisti ho
minem subito irasci, noli continuo iudicare, sed expe-
cta paululum, forsitã quàm velociter irascitur, tam ce-
leriter mitigatur. Quid tamen festuca, quid trabes si-
gnificet videamus. Subita enim iracundia festuca est,
ira vero quæ in longum tempus protrahitur, dum per
odium falsis suspicionib⁹ nutritur trabes efficitur. Cito
ergo irasci & cito placari, festuca est: iracundiam diu
in corde tenere ac seruare, trabes est. Ergo iracundia
inueterata conuertitur ad trabem. Et qua fronte ille
qui odium seruat in corde illum iudicare præsumit, in
cuius oculo non trabem sed festucam esse cognoscit?
Nam cordis oculum festuca turbat, trabes excæcat.
Quod dixi charissimi, scripturarum debeo testimoniis
approbare. Quo modo ira cordis oculum turbat, audi
Psal.6. Psalmistam dicentem, Turbatus est, inquit, præ ira ocu
lus meus. Quo modo autem odium oculum cordis ex-
1.Ioan.2. cæcat, Ioannes euangelista testatur, Qui, inquit, odit fra
H trem suum in tenebris est, & in tenebris ambulat, & ne-
scit quò vadat, quoniam tenebræ obcæcauerunt oculos
eius. Secundum hæc ergo per subitaneam iram cordis
oculus turbatur, per odium lumen charitatis extingui-
tur. Ergo fratres charissimi capitula vobis quædam &
indicula qualiter hæc intelligere & accipere debeatis
insinuo. Nam vos deo propicio melius hæc capere &
Repetitio. obseruare potestis. Vt hæc quæ dixi tenaci⁹ vestris cor-
dibus inserantur, breuiter repeto quod suggessi. In his
enim rebus sicuti iam supra dixi, periculose alios iu-
dicamus, de his quæ dubium est vtrum bono vel ma-
lo animo fiant, id est, ieiunare, vigilare, eleemosynas
facere, à vino & carnibus vel abstinere vel non absti-
nere, & reliqua his similia, quæ & pro deo & pro hu-
mana gloria fieri possunt. Et quia ignoramus quo ani-
mo fiant, iudicare penitus nõ debemus. Propterea hæc
Matth.7. dicit dominus, Nolite iudicare vt non iudicemini.
2.Timo. 4. Propter apertam vero iniquitatem dictum est: Argue,
obsecra, increpa, cum omni patientia & doctrina. Et
Ioan.7. illud quod supra memorauimus, Iustum iudicium iu-
dicate. Hæc enim fratres charissimi si diligenter sicut
credimus considerare & cum grandi solicitudine deo
I donante obseruare volumus, non de paruo peccato cũ
dei adiutorio liberamur. Maxima enim pars generis
humani indiscreto iudicio ad reprehẽdendum prom-
pta & parata esse probatur, cum tamen non ita se velit
ab aliis iudicari quo modo vult alios iudicare. Propter
Eccli.11. hoc scriptura diuina admonet dicens: Prius quàm in-
terroges, ne vituperes quenquam, & cum interroga-
ueris corripe iuste. Omnis homo prius se vult interro-
gari, & postea si reus est patienter tolerat reprehendi.
Et quicquid nobis omnes volumus ab aliis fieri, iustum
est vt hoc in aliis studeamus implere. Prius cum pa-
tientia interrogemus & soliciti simus, & cum aliquid
certius agnouerimus, tunc aut si mala sunt reprehen-
dere, aut si bona defensare valeam⁹: propter illud quod
Matth.7. scriptum est, Omnia quæcunque vultis vt faciant vo-
bis homines, & vos facite illis similiter. Hæc est enim
lex & prophetæ. Et ideo cõuersi ad dominum, eius im-
ploremus auxilium, vt ipse nobis & veram discretio-
nem & perfectam charitatem præstare pro sua pietate
dignetur: cui est gloria & imperium cum patre & spi-
ritu sancto in secula seculorum, Amen.

In eadem dominica, de misericordia & indulgentia: K
Sermo II.

Nter omnia quibus humana indiget fragili- *Sermo*
tas maxime necessaria est misericordia: quia *CCIII.*
quanto fragilior est corrupta natura, tãto ma-
iore indiget prouidentia beneficij. Et ideo fra-
tres, quia sine hac vita nostra subsistere non potest, di-
scamus quo modo in nos primùm diuinã prouocem⁹
clementiam, vt secundũ multitudinem miserationum
suarũ, nostræ miseriæ subuenire dignetur, quatenus in
præsentis vitæ cursu vitemus nostræ salutis damnum,
& in futuro interitum possimus euadere perpetuũ. Ad
hoc enim impetrandum dilectissimi, sicut nobis scrip
tura sacra ostendit, præcipuum est misericordiæ bo-
num: de qua ipse Saluator ait, Beati misericordes, quo- *Matth.5.*
niam ipsi misericordiam consequentur. Non potest
peccator misericordiam à deo sperare, qui misericor-
diam non facit peccantibus in se. Ergo dimittat homo
temporale debitũ, vt mereatur recipere æternale bo-
num. Si animas nostras cupimus peccatorum sordibus
emundari, misericordiam in nos peccantibus non ne-
gemus, vt in die retributionis ad promerendam dei
misericordiã, misericordiæ operibus adiuuemur. Quo L
modo misericordiã à deo expectat vel sperat, qui cru-
delis est in conseruos suos? Si quis cupiat deum sibi mi-
sereri, ita & misereatur debitoribus suis. Certissime in-
dulgentiam spectare poterit, qui aliis indulgere nouit.
Ad misericordiæ opus optime nos in Euãgelio domi-
nus exemplo roborauit: vbi ait, Estote ergo misericor- *Luca.6.*
des, sicut pater vester cœlestis misericors est, Qui so- *Matth.5.*
lem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit su-
per iustos & iniustos. Omnis misericordia faciet locũ
vnicuique secundũ meritum operum suorum. Qui fa-
cit misericordiam, deo offert sacrificium satis placabi-
le. In iudice misericordia & disciplina debet esse, quia
vna sine altera bene esse non poterit. Misericordia sola
si fuerit, securitatem faciet peccãdi subiectis. Iterum si
disciplina semper aderit, vertitur animus delinquentis
in desperationem, & iudex non merebitur à deo mise-
ricordiam, sed hanc misericordiam à seipso debet ho-
mo incipere. Quo modo in aliis est misericors, qui in
seipso crudelis est? In seipso crudelis est, qui sibi perpe-
tuas peccatis suis præparat flammas. Bene misericors
est, qui à seipso incipit, & se diligenter custodit ne pu-
niatur cum diabolo, & sic aliis præstet quod sibi bonũ M
esse prospicit. Per indulgentiam autem docuit nos do
minus, quo modo possimus impetrare misericordiam
ab illo, cum in Euangelio ait, Dimittite & dimittetur *Luca.6.*
vobis. Item, Si dimiseritis hominibus peccata eorum, *Matth.6.*
dimittet & vobis pater cœlestis peccata vestra: Si non
dimiseritis hominibus, nec pater vester cœlestis dimit-
tet vobis peccata vestra. Hæc quoq; vera sententia, ma-
gnam super nos misericordiam sonat his qui eã recte
intelligere possunt. Igitur ex nostro iudicio iudicat nos
deus. Quodam modo in potestate nostra est, quo mo-
do iudicemur à iudice. Si misericorditer iudicemus in
nos delinquẽtibus, misericorditer iudicat deus de no-
bis in se peccantibus. Intendamus ergo in exemplum
illius: sicut doctor gentium nos admonens ait, Donate *Colos.3.*
vobismetipsis si quis aduersus aliquem habet querelam,
sicut deus in Christo donauit vobis, ita & vos facite:
hoc est, quo modo deus in Christo nobis peccata do-
nauit, sic etiã nos qui in nos peccant dimittamus. Item
alibi idem Apostolus ait, Nulli malũ pro malo redden-
tes. Et alio loco, Noli vinci à malo, sed vince in bono *Roma.12.*
malum.

A malum. Sciendum est certisſime quod vnuſquiſq; talē indulgentiam accepturus est à deo, qualem & ipſe dederit proximo ſuo. Tūc oratio noſtra pro peccatis noſtris ad aures omnipotentis dei cito perueniet: ſi delinquentium preces in noſtris auribus acceptabiles erunt. Qui clementer peccantibus ignoſcere nouit, clementiam diuinæ pietatis certisſime accipiet. Vnde & ſcriptum est, (*Prouer. 22.*) Qui pronus est ad miſericordiam, benedictus à domino. Sic enim reminitur nobis, vt nos remiſerimus eis qui nobis quacunque malignitate nocuerunt. (*4. ſen. diſt. 15. c. Multa*) Multa itaq; genera ſunt miſerationū, quæ cum facimus adiuuamur vt dimittātur nobis noſtra peccata. Sed ea nihil est maius, qua ex corde dimittimus quod quiſque peccauit. (*Matth. 25.*) Non ſolum enim qui dat eſurienti cibum, ſitienti potum, nudo veſtimentum, peregrinantibus hoſpitium, & cætera huiuſmodi, verumetiam qui dat veniam peccanti eleemoſynam dat: Et qui emendat verbere in quem poteſtas datur, vel coërcet aliqua diſciplina: (*45. di. cap. Et qui.*) & tamen peccatum eius qui ab illo læſus aut offenſus est dimittit ex corde, vel orat vt ei dimittatur: non ſolum in eo quod dimittit atq; orat, verumetiam in eo quod corripit & aliqua emendatoria pœna plectit, eleemoſynam dat, quia miſericordiā præſtat. B Proinde fratres obſecro vt ante omnia miſericordiæ operam detis, & in quibuſcunq; posſitis proximos veſtros adiuuetis. Ad indulgendum quoque proximis veſtris delicta eorum prompti ſitis, vt peccatorum veſtrorum veniam pro hoc ab omnipotente iudice adipiſci valeatis, & vitam æternam cum ſanctis omnibus in cœleſti regno perpetualiter habere mereamini, præſtāte domino noſtro Ieſu Christo, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

In eadem dominica, de eo quod ſcriptum eſt de ſancto Heliſæo, Aſcende calue &c. (*4. Reg. 2.*) *Sermo III.*

(*Sermo CCIIII.*) (*4. Reg. 2.*)

Vm diuina lectio legeretur, audiuimus quod prætereunte beato Heliſæo, pueri irridentes, clamauerunt, Aſcēde calue. Ob quam rem orante Heliſæo, egresſi ſunt duo vrſi de ſaltu, & lacerauerūt quadragintaduos pueros. Inimici dei & hoſtes animæ ſuæ immundisſimi Manichæi, qui ſcripturam veteris teſtamenti non ſolū recipere nolunt, ſed etiā rabido ore blaſphemare præſumunt, ſolent dicere: Quæ fuit tanta crudelitas in Heliſæo, vt propter iocularia verba infantum, quadragintaduos pueros fecerit lacerari? C Et ideo qualiter eorū inſaniæ reſpondendum ſit, breuiter charitati veſtræ ſuggeremus. Tempore illo quo beatus Heliſæus in Iudæa fuit, tam ille quàm reliqui prophetæ, non ſolum non honorabantur ex maxima parte populi, ſed etiam irriſui & opprobrio habebantur, & velut inſani atque arreptitij credebantur: intantum vt eo tempore, quo beatus Heliſæus vnum de filiis prophetarum mitteret, vt Iehu vngeret in regem, (*4. Reg. 9.*) principes qui ſedebant cum Iehu dixerunt: Quid ad te venit inſanus iſte? Prophetam domini videbant, & eum eſſe arrepticium blaſphemabant. Nam illo tempore ſancti Prophetæ ita in grandi contemptu & opprobrio habebantur, vt etiam beato Heliſæo qui tanta miracula faciebat, ſicut ſupra diximus, pueri indiſciplinati clamarent, Aſcende calue, aſcende calue. (*4. Reg. 2.*) Quam rem etiam parentibus ſuis inſtigantibus feciſſe credendi ſunt. Manifeſte pueri illi non clamarent: ſi hoc eorum parentibus diſpliceret. Dolens ergo beatus Heliſæus de interitu populi, immo ſanctus ſpiritus per beatum Heliſæum volēs reprimere ſuperbiam Iudæorum, D fecit venire duos vrſos, & lacerauerunt quadragintaduos pueros: vt percusſis paruulis, maiores reciperent diſciplinam, & mors filiorū fieret diſciplina parentū, & prophetam quē mirabilia facientem nolebant amare, diſcerent vel timere. Sed ita perſeuerauerunt Iudæi in malis ſuis, vt ſibi de medicamentis vulnera facerent, & inde acquirerent mortem, vnde poterant obtinere ſalutem. Conuerterunt enim ſibi lucem in tenebras, & dulcedinem in amaritudinem cōmutauerunt. Deniq; impletum eſt in illis quod ſcriptum eſt, Percusſi filios (*Hiere. 2.*) veſtros, & diſciplinam non recepiſtis. Nemo ergo beato Heliſæo ore vipereo derogare præſumat, quia hoc quod de pueris illis factū eſt, non tam ipſe propria virtute quàm per illū ſpiritus ſanctus feciſſe credēdus eſt. Sed hoc, ſicut dixi, pro grandi pietate & ineffabili miſericordia factū eſt, vt quia deo humiliter prædicantibus prophetis Iudæi nolebant credere, vel cū ſeueritate vindictam irrogantē metuerent, & timentes mortem corporum vel ſic ſalutem requirerent animarū. Quam rem non ſolum in veteri teſtamento, ſed etiam in nouo per beatum Petrum apoſtolū in Anania & Saphyra (*Acto. 5.*) legimus fuiſſe completam. Quos ideo Petri ſententia damnauit, vt nullus in oblationibus vel muneribꝰ ſuis ſpiritui ſancto mentiri præſumat. E Et quidē fratres charisſimi ſecundum literam ita credendum eſt, vt ſupra ſuggesſimꝰ, quòd beatus Heliſæus non iracūdiæ morbo commotus, ſed zelo dei ſuccenſus, ad corrigendum populum Iudæorum paruulos permiſit lacerari, non vt vindicaret, ſed potius vt illos corrigeret: tamen in hoc facto etiam pasſio domini ſaluatoris præfigurata fuiſſe euidēter oſtēditur. Nā quo modo pueri illi indiſciplinati clamauerunt beato Heliſæo, Aſcende calue, aſcēde calue: (*4. Reg. 2.*) ita & inſenſati populi Iudæorū, Heliſæo Chriſto tempore pasſionis voce ſacrilega clamauerunt, Crucifige crucifige. (*Luca. 23.*) Quid eſt, aſcende calue, aſcēde calue, niſi aſcende crucem in loco Caluariæ? Et hoc attendite fratres, quia ſicut ſub Heliſæo quadragintaduo pueri lacerati ſunt, ita & poſt quadragintaduos annos pasſionis dominicæ, venerunt duo vrſi, Veſpaſianus & Titus. Et hoc conſiderate fratres, quia in ſolennitate paſchali facta eſt obſidio Iudæorū, vt iuſto dei iudicio ex omnibus prouinciis cōgregati Iudæi, in ipſis diebus pœnam ſibi debitā ſuſtinerent, in quibus verum Heliſæum dominum & ſaluatorem noſtrum in cruce ſuſpenderant. F Illo enim, id eſt, quadrageſimo ſecundo anno, à die pasſionis domini noſtri, quaſi diuina manu acti Iudęi, Hieroſolymis ſicut ſolebant ad celebrandum Paſcha conuenerant. In hiſtoriis legimus, quòd tunc tricies centena milia hominū ex Iudæis Hieroſolymis fuerint congregata, ex quibus ferro & fame vndecies centena milia leguntur eſſe conſumpta, & centum milia iuuenum Romam perducti ſunt in triumphū. Duobus enim annis obſeſſa eſt ciuitas illa, & tanta multitudo mortuorū de ciuitate proiecta eſt, vt muris ipſa cadauera coæquarentur. Iſtam ergo vaſtationem figurabāt illi duo vrſi, qui quadragītaduos pueros propter irriſionē beati Heliſæi laceraſſe dicuntur: Et impletum eſt quod dixerat Pſalmus, Exterminauit eam aper de ſylua, & ſingularis (*Pſal. 79.*) ferus depaſtus eſt eam. Quia ſicut dictum eſt, poſt quadragintaduos annos à duobus vrſis, Veſpaſiano & Tito, gens illa ſacrilega quod merebatur excepit. Et quia infœlices Iudæi propter ſuperbiā repudiari & deſpici, ac per totū mundū diſpergi meruerunt, nos quibus tāta beneficia pietas diuina conceſsit, cum omni humilitate fidem rectam tenētes, & vt ſuperbia in nobis locū

G inuenire non posit, charitatem integram cũ omnibus hominibus conseruantes, vsque ad finem vitæ nostræ mũdo corde & casto corpore seruire domino laboremus, vt post laborem bonorum operum, illam desiderabilem voeẽ audire mereamur, *Matth. 5.* Euge serue bone & fidelis, intra gaudiũ domini tui: Quia bene administrasti vitam temporaneam, accipe sempiternã. Quia custodisti precium sanguinis mei, sume consortiũ regni mei. Ad quod regnum vos pietas diuina perducere dignetur, Quæ viuit & regnat in secula seculorũ, Amen.

Item in eadem dominica, Homelia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Remittite & remittetur vobis &c. quæ habetur in libro Quinquaginta homiliarum, XXIX. *Luca. 6.*

Dominica quinta, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Si vis venire ad vitam, serua mandata &c. *Matth. 19.* *Sermo I.*

Sermo CCV.

EVangelica lectio quæ modo personuit in auribus vestris fratres, auditorem magis atque factorem, quàm expositorem desiderat. Quid H hac luce clarius, Si vis venire ad vitã, serua mãdatum? Quis est qui nolit vitam, & tamen qui velit seruare mandatum? Si mandata seruare non vis, quare vitam quæris? Si ad opus piger es, quare ad mercedẽ festinas? Dixit se ille diues adolescens seruasse mandatum, Audiuimus præcepta maiora, Si vis perfectus esse, vnum tibi deest, vade vende omnia quæ habes, & da pauperibus, nec perdis, sed habebis thesaurum in cœlo, & veni sequere me. Nam quid tibi prodest, si feceris, & non sequeris me? Abscessit tamẽ mœstus, sicut audistis, habebat enim multas diuitias. Quod audiuit ille, audiuim⁹ & nos. Os Christi Euangelium est. In cœlo sedet, sed in terra loqui nõ cessat. *Euangeliũ, os Christi.* Non simus surdi, nam ille clamat. Non simus mortui, nam ille tonat. Si maiora non vis facere, minora fac. Onus maiorum ad te multum est, vel minora prende. Quid ad vtraque piger es? Quid vtrisque aduersaris? Maiora sunt, Vende omnia quæ habes, da pauperibus, & sequere me. Minora sunt, Nõ homicidium facias, non adulteres, non falsum testimonium quæras, nõ fureris, honora patrẽ & matrem, diliges proximum tuum tanquam teipsum. Ista fac. Quid ad te clamo, vt vendas res tuas, cui extorquere nõ pos-I sum ne rapias alienas? Audisti, non furaberis, tu rapis. Ante conspectũ tanti iudicis, iam te non furem teneo, sed ereptorem. Parce tibi, miserere tui. Adhuc vita ista dat tibi dilationem, noli abiicere correptionem. Fuisti heri fur, noli & hodie. Iam forte & hodie fuisti, cras noli. Aliquãdo fini malum, & pro mercede exige bonum. Bona habere vis, & bonus esse nõ vis? Contraria est vita tua votis tuis. Si magnũ bonum est habere villã bonam, quantum malum est habere animam malam? Di-*Matth. 19.* scessit diues cõtristatus, & ait domin⁹, Quàm difficile est, vt qui diuitias habet, intret in regnum cœlorum. Et quàm esset difficile, similitudine proposita, ostẽdit tam esse difficile, vt omnino sit impossibile: omne enim impossibile difficile est, sed non omne difficile est impossibile. Quale difficile est, similitudinem attende, Amen dico vobis, facilius est camelũ per foramen acus transire, quàm diuitem intrare in regnum cœlorum. Camelum intrare per foramen acus, si diceret pulicem, impossibile esset. Deniq; hoc audito, contristati sunt discipuli & dixerũt, Si ita est, quisnam poterit saluus fieri diuitũ? Pauperes audite Christum, populo dei loquor, Plures estis pauperes, vel vos apprehẽdite, & tamen au K dite. Quicunque de paupertate gloriamini, cauete superbiã, ne vincant vos humiles diuites. Cauete impietatem, ne vincant vos pij diuites. Cauete ebrietatem, ne vincãt vos sobrij diuites. Nolite de paupertate gloriari, si nõ debent illi de diuitiis gloriari. Audiant diuites, si tamẽ sunt, audiant Apostolũ, Præcipe diuitibus huius *De verbis* mundi, quia sunt diuites alterius seculi, pauperes. Sunt *Apostoli,* diuites alterius seculi Apostoli, Sunt diuites alterius se-*sermo 22.* culi qui dicebant, Tanquam nihil habentes, & omnia *2. Corin. 6.* possidẽtes. Vt sciatis de quibus loquatur diuitibus, addidit, huius mundi. Audiant ergo Apostolũ diuites hu *In lib. 50.* ius mundi, Præcipe, inquit, diuitibus huius mundi, non *Homi. Ho.* superbe sapere. Primus vermis diuitiarũ superbia, Ma- *13.* la tinea, totum rodit, & ad cinerem vsq; perducit. Præ- *1. Timo. 6.* cipe ergo non superbe sapere, ne forte diues dormias, & pauper surgas. Neque sperare in incerto diuitiarum, Apostoli verba sunt, sed in deo, inquit, viuo. Fur tibi tollit aurũ, quis tollit deũ? Quid habet diues, si deum non habet? Quid non habet pauper, si deum habet? Non ergo in diuitiis sperare ait, sed in deo viuo, qui præstat nobis abundanter omnia ad fruendũ, cum quibus omnibus & seipsum. Si ergo non debent de diuitiis spera- L re, nõ in eis confidere, sed in deo viuo, de diuitiis quid facturi sunt? Audi quid, Diuites sint in operibus bonis. *Vbi suprà.* Quid est hoc? Expone Apostole. Multi enim quod nolunt facere, nolunt intelligere. Expone Apostole. Noli dare occasionem mali operis per obscuritatem sermonis. Dic quid dixeris? Diuites sint in operibus bonis. Audiant, intelligant, non permittantur se excusare, sed se potius incipiat accusare, & dicere quod audiuimus modo in Psalmo, Quoniam peccatum meum ego co- *Psal. 50.* gnosco. Dic tu, quid est, Diuites sint in operibus bonis? Quid est, Facile tribuant? Nunquid & hoc intelligitur? Facile tribuant, communicent. Habes tu, non habet alius, communica vt communicetur tibi. Communica hîc, & communicabis ibi. Communica hîc panem, & accipies ibi panes. Quem hîc panem? Quem colligis cum sudore & labore, ex maledictio primi hominis. Quem ibi panem? Qui dixit, Ego sum panis viuus qui *Ioan. 6.* de cœlo descẽdi. Diues es hic, sed pauper es ibi. Habes aurum, sed nondum tenes præsentem Christum. Ergo quod habes, vt accipias quod nõ habes. Diuites sint in operibus bonis, facile tribuant, communicent. Ergo perdituri sunt res suas. Communicent dixi, non totum M dent. Teneant sibi quantum sufficit, teneant plus quàm sufficit. Demus inde quandam partem. Quam partem? Decimam partem. Decimas dabãt Scribæ & Pharisæi. *Matth. 23.* Erubescamus fratres Decimas dabãt, pro quibus Christus nondum sanguinẽ fuderat. Decimas dabant Scribæ & Pharisæi, ne forte aliquid magnum facere te putes, quia frangis panem pauperi, & vix est millesima ista facultatum tuarum, & tamen non reprehendo. Vel hoc fac. Sic sitio, sic esurio, vt & ad istas micas gaudeam. Sed tamẽ quid dixerit viuus, qui pro nobis mortuus est, nõ tacebo, Nisi abundauerit iusticia vestra, in- *Matth. 5.* quit, super Scribarũ & Pharisæorum, non intrabitis in regnum cœlorum. Ille nos nõ palpat, Medicus est, vsq; ad viuum peruenit. Nisi abũdauerit iusticia vestra plus quàm Scribarum & Pharisæorum, nũ intrabitis in regnum cœlorum. Scribæ & Pharisæi decimas dabant. Quid est? Interrogate vosipsos. Videte quid faciatis, de quanto faciatis, quid detis, quid vobis relinquatis, quid misericordiæ impẽdatis, quid luxuriæ reseruetis? Ergo facile tribuant, communicent, thesaurizent sibi fundamentum

A mentum bonum in futurum, vt apprehendant veram vitam. Admonui diuites, audite pauperes. Vos erogate, vos rapere nolite. Vos tribuite facultates, vos frenate cupiditates. Audite pauperes eundem ipsum Apostolum, *1.Timo.6.* Est autē quæstus magnus. Quæstus est acquisitio lucri. Est autem quæstus magnus, inquit, pietas cum sufficientia. Communem habetis cum diuitibus mundum, non communem habetis cum diuitibus domum, sed cōmune habetis cœlum, cōmunem lucem, sufficientiam quærite. Quod sufficit quærite, plus nolite. Cætera grauant, non subleuant: onerant, non honorant. Quæstus magnus, pietas cum sufficientia. In primis pietas. Pietas est dei cultus, pietas cum sufficientia. Nihil enim intulimus in hunc mundum, Pauperibus loquitur, sed nec auferre aliquid possumus. Victum & tegumentum habētes, his contenti simus. Nam qui volunt diuites fieri, qui volūt, non qui sunt. Nam qui sunt, sint. Quod ad illos pertinet audierunt, vt diuites sint in operibus bonis, Facile tribuant, communicent. Audierunt ipsi, vos qui nondum estis audite. Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & laqueos, & desideria multa & noxia. Non ti-
B metis? Audite quod sequitur, Quæ mergūt homines in interitum & perditionem. Non times? Radix est omnium malorū auaricia. Auaricia est esse velle diuitem, non iam esse diuitem. Ipsa est auaricia. Mergi nō times in interitum & perditionem? Non times radicem omnium malorū auariciam? De agro tuo stirpas radicem spinarum, & non extirpas de corde tuo radicem malarum cupiditatum? Purgas agrum tuum vnde fructum capiat venter tuus, & non purgas cor tuum vbi habitet *Vbi suprà.* deus tuus? Radix est enim omnium malorum auaricia, quam quidā sequentes, à fide pererrauerunt, & inseruerunt se doloribus multis. Audistis quid faciatis, audistis quid timeatis, audistis vnde ematur regnum cœlorum.

Prouer. 22. Omnes in verbo dei concordate, & diuitē & pauperem deus fecit. Scriptura loquitur, Diues & pauper occurrerunt sibi, Fecit autem ambos dominus. Diues & pauper occurrerunt sibi, In qua via nisi in ista vita? Natus est diues, natus est pauper. Occurristis vobis pariter ambulātes viam. Tu noli premere, tu noli fraudare. Iste eget, ille habet. Fecit autem ambos dominus. Per eum qui habet iuuat egentem, per eum qui non habet probat habē-
C tem. Audiuimus, diximus, timeamus, caueamus, oremus vt perueniamus ad regnum, præstante domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat cū patre & spiritu sancto deus, per omnia secula seculorum, Amen.

In eadem dominica, De Helisæo,
Sermo II.

Sermo CCVI. SIcut de beato Helia diximus fratres charissimi, quòd typum habuerit domini saluatoris, ita & sanctum Helisæum confidenter & secure asserimus saluatoris nostri imaginē prætulisse. Clamauit enim ad beatum Helisæū, sicut in lectione diuina audistis, vidua quędam, & voce flebili suppli- *4.Reg.4.* cauit dicens, Vir meus mortuus est, & ecce creditores veniunt & volūt mihi tollere filios meos. Ille autem interrogauit eam quid haberet in domo sua, Respondit mulier & ait, Viuit dominus, quia nō habeo nisi modicum olei quo vngar. Et dixit Helisæus, Pete vasa à vicinis tuis, & clauso ostio, mitte ex illo oleo in omnia vasa, & cum plena fuerint, vende & redde creditoribus tuis. *3.Reg.17.* Vidua ista fratres charissimi typū Ecclesiæ præferebat, sicut & illa quæ meruit beatum Heliam excipere. Vidua ergo ista, id est Ecclesia debitum graue cōtraxerat non solidorum, sed peccatorū. Debitum habebat, & creditorem crudelissimum sustinebat, quia se diabolo multis D peccatis obnoxiam fecerat. Sic enim & Propheta prædixit, In peccatis vestris venditi estis, & in sceleribus ve *Esaiæ.50.* stris dimisi matrem vestram. Vidua ergo illa pro tam grādi debito captiua quodam modo tenebatur. Captiua erat, quia redēptor nondū venerat. Sed posteaquam viduam istam verus redemptor Christus dominus visitauit, ab omnibus debitis liberam fecit. Vnde enim illa vidua liberata sit videamus. Vnde, nisi de augmento olei? In oleo misericordia intelligitur. Ergo viduæ illi ideo debitū creuerat, quia oleum misericordiæ peccando perdiderat. Cōsiderate fratres. Defecit oleum, & debitum creuit. Creuit oleum, & periit debitum. Creuerat cupiditas, & periit charitas. Redit charitas, & periit iniquitas. Veniente vero Helisæo Christo domino, vidua, hoc est, Ecclesia per augmentum olei, id est, donum gratiæ & misericordiæ, vel charitatis pinguedine, de peccatorū debito liberatur. Quid tamen ei beatus Helisęus *4.Reg.4.* dixerit, videamus. Pete vasa multa à vicinis, & proximis tuis, & clauso ostio infunde in vasculis vicinorum. Qui erāt isti vicini, nisi Gentium populi? Et licet vidua illa Ecclesiæ typum habuerit, tamen vidua erat, & ideo E vicini illi vnde vasa petebantur, populum Gentium figurabant. Quę tamen vasa vacua exhibebātur, vt oleum misericordiæ accipere mererentur, quia omnes gentes antequā donum gratiæ consequantur, fide & charitate, & bonis operibus vacuæ esse probantur. Deniq; omnes qui ad salutare baptismū consequendum Ecclesiæ offeruntur, & chrisma & oleum benedictionis accipiunt, vt iam non vasa vacua, sed deo plena, & templum dei esse mereantur. Considerate ergo fratres charissimi, Quandiu vidua illa oleū in vasculo proprio habuit, nec sibi sufficiebat, nec debitū reddere poterat. Verū est charissimi. Qui se solum diligit, nec sibi sufficit, nec peccatorū suorū debitum reddit. Cum vero in alienis vasculis, id est, omnibus vicinis & propinquis, & omnibus omnino hominibus cœperit oleū charitatis infundere, tūc & sibi sufficere, & ab omnibus se debitis poterit liberare.

Amoris sancti & veræ charitatis natura. Et vere fratres talis est natura sancti amoris & verę charitatis, vt erogādo crescat: & quantū in aliis plus expēditur, tantum in se abundātius cumuletur. Cibum corporis si volueris egēti tribuere, ad præsens quod illi de- F deris tu habere non poteris. Panem charitatis si dederis centum hominibus, integer manet. Si vniuerso mundo largiri volueris, tibi nihil deficit, immo non solum non deficit, sed omniū illorū quibus largitus fueris, lucrum tibi multipliciter crescit. Verbi gratia, Vnū panem charitatis habebas, Si nemini dedisses, ipsum solū haberes. Mille hominibus dedisti, mille panes acquisisti, quia tāta est possessio charitatis, vt & singulis tota sit, & omnibus integra esse possit. Ergo & aliis dedisti, & tu nihil penitus perdidisti, Immo non solū nō perdidisti, sed sicut iam dixi, quicquid aliis à te collatū est, tu centupliciter acquisisti. Ergo fratres charissimi, agnoscite viduā nō alio nisi de oleo à suis creditoribus absolutam, & intelligite Ecclesiā catholicam non aliunde, nisi per oleū misericordię dei de suis fuisse criminibus liberatā. Sed hoc attendite fratres, quod mulier illa quandiu habuit vasa vbi oleū infunderet, tandiu oleum creuit. Nā dixit filio suo: Affer mihi vas Et ille respōdit: Non habeo. Et ait scriptura stetisse oleum, posteaquā vbi poneret non inuenit. Sic dilectissimi fratres tandiu charitas augetur quandiu tribuitur. Et ideo etiam ex industria debemus vasa quærere vbi oleum possimus infundere: quia probauimus quod dum aliis infundimus plus habemus.

G Vaſa charitatis, homines ſunt. Si charitatis oleo volumus abundare, nõ ſolum bonos, ſed etiam malos debemus diligere. Bonos, quia boni ſunt. Malos, vt boni fiãt. Habet enim hanc virtutẽ oleum charitatis, vt & bonos meliores faciat, & malos de peccatorum tenebris ad lucem veritatis reducat. Quod autem ait ſcriptura clauſo oſtio viduam illam oleũ in vaſculis infudiſſe, hoc ſignificauit vt vnuſquiſque eleemoſynã clauſo oſtio faciat, id eſt, pro ſolo dei amore, nõ ideo vt laudetur ab hominibus, ſed vt apud deum inuenire gratiã mereatur. Qui enim pro laude humana eleemoſynã facit, aperto oſtio facit, quia apertũ omnibus patet. Qui vero pro ſola vita æterna & pro remiſsione peccatorũ bona opera fecerit, etiam ſi publice faciat, clauſo oſtio facit: quia de illa eleemoſyna nõ hoc quærit quod videtur, ſed quod non videtur. Laus enim humana videtur, æternum pręmium non videtur. Sed audi quid dicit Apoſtolus, Quę

2. Corin.4. enim videntur temporalia ſunt, quæ autẽ nõ videntur æterna. Securus ergo vnuſquiſque eleemoſynam faciat, tantum eſt vt pro illa gloriam humanam non requirat. Poſt hæc audiuimus quòd dũ beatus Heliſæus tranſiret

4. Reg.4. per Sunam, quædam mulier magna ſuſceperit eum, &

H dixerit ad virum ſuum, Animaduerto quòd homo iſte vir dei ſit, faciamus illi cœnaculũ, & ponamus ei in eo lectum, menſam, ſellam & candelabrum, vt quãdo venerit maneat ibi. Et mulier illa ſterilis erat, ſed orante Heliſæo genuit filium. Sic & Eccleſia antequam Chriſtus veniret ſterilis fuit, Et ſicut illa orante Heliſæo genuit filium, ita & Eccleſia veniẽte ad ſe Chriſto, genuit populum Chriſtianum. Sed filius mulieris illius dum Heliſæus abſens eſſet, mortuus eſt: ſic & filius Eccleſiæ, hoc eſt, populus Gentium antequam Chriſtus veniret, peccatis mortuus erat. Deſcendente de mõte Heliſæo, filius viduæ huic vitæ redditur: deſcendente de cœlo Chriſto, filius Eccleſiæ, id eſt, populus Gentium ſuſcitatur. Sed hoc qualiter factũ ſit, videamus. Mortuo enim filio ſuo mulier illa abiit, & veſtigiis ſe ſancti Heliſæi proſtrauit, Beatus vero Heliſæus dedit baculum ſuum puero, & dixit ad eum, Vade & mitte baculũ meum ſuper faciem pueri. Si te ſalutauerit homo, non reſalutes eum, Hoc loco fratres videte, ne alicui ſurrepat impia cogitatio, & dicat quòd auguriũ beatus Heliſæus obſer-

I uare voluerit, & ideo iuſſerit puero ſuo vt ſalutãtem ſe in via non reſalutaret. Frequẽter hoc in ſcripturis legimus, ſed pro celeritate eſt dictum, nõ pro aliqua ſuperflua & ſacrilega obſeruatione præceptum. Ac ſi diceret, Ita velociter ambula, vt nullis fabulis in via occupari aut retardari præſumas. Abiit ergo puer, & miſit baculum ſuper faciem pueri, & penitus nõ ſurrexit. Puer iſte

Exod.4. typum habuit beati Moyſi. Miſit enim eum deus cũ baculo in Aegyptum: ſed baculus ſine Chriſto flagellare Aegyptũ potuit, de originali vero vel actuali peccato liberare vel reſuſcitare non potuit. Nihil enim, dicente

Hebræ.7. Apoſtolo, ad perfectũ adduxit lex. Opus erat vt qui baculum miſerat, ipſe deſcenderet. Baculus ſine Heliſæo nihil valebat, quia crux ſine Chriſto nihil poterat. Venit

4. Reg.4. ergo beatus Heliſæus, & aſcendit in cœnaculũ, quia vẽ-

Matth.27. turus erat Chriſtus, & aſcenſurus crucis patibulũ. Inclinauit ſe Heliſæus, vt puerum reſuſcitaret: humiliauit ſe Chriſtus, vt mundũ in peccatis iacentem erigeret. Miſit Heliſæus oculos ſuper oculos, manus ſuper manus. Videte fratres quantũ ſe vir ille perfectæ ætatis contraxit, vt paruulo mortuo & iacenti congrueret. Quod enim Heliſæus in puero præfigurauit, hoc in toto genere humano Chriſtus impleuit. Audi Apoſtolum dicentem,

Humiliauit ſemetipſum, factus obediens vſq; ad mortẽ. K

Quia paruuli eramus, paruulũ ſe fecit. Quia mortui ia- Philip.2.

cebamus, pius ſe medicus inclinauit, quia & reuera fratres nemo poteſt iacentẽ erigere, ſi ſe noluerit inclinare. Quod autẽ puer oſcitauit ſepties, ſeptiformis gratia ſancti ſpiritus oſtẽditur, quæ humano generi vt reſuſcitetur in aduentu Chriſti tribuitur. De ipſo ſpiritu dicit

Apoſtolus, Si quis ſpiritũ Chriſti non habet, hic non eſt Rom.8.

eius. Ipſum etiã ſpiritũ dominus dedit diſcipulis, quã-

do inſufflauit & dixit, Accipite ſpiritũ ſanctũ. Os enim Ioan.20.

quodã modo ſuper os poſuit, quãdo inſufflando ſpiritum dedit. Gratias ergo agamus piiſsimo redemptori, qui nos nullis præcedẽtibus meritis ſuſcitauit, & nõ ſolum de morte perpetua eripuit, ſed etiã adiuuante gratia ipſius, ſi bene egerimus, æterna præmia repromiſit, quod ipſe præſtare dignetur, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat deus in ſecula ſeculorũ, Amen.

Dominica ſexta, De Naaman Syro.

Sermo I.

CVm Naaman regis Syriæ princeps perfuſus Sermo

lepra fuiſſet, & ſibi vel cũctis horreret, dolebat CCVII.

rex Syriæ virum, per quem plurima cõfecerat 4. Reg.5.

bella, gentes domuerat, & victorias perpetrarat. Tunc L

audit Naaman apud Iſraël eſſe Prophetã Heliſæum mirandis virtutibus præditum, & ſtupendis operibus nominatum, per quem poſſet & cauſæ periculo liberari, & pernicioſa varietate tergi. Mox ſuum pergit ad regem, & commendaticias literas ad Iſraëlitarum regẽ depoſcit. Confeſtim rex ad regem literas mittit dicens, Miſi ad te Naaman ſeruũ meum, vt cures eum à lepra ipſius. Cum rex à rege literas accepiſſet, ſcidit veſtimenta ſua dicens, Videte quoniam maliciam quærit iſte, qui miſit ad me hominem vt curem eum. Nunquid ego deus? O fides, Naaman princeps fideliter feſtinat ad deũ, & rex perfidus ſuum diſsipat veſtimentum. Rex Syriæ credit poſſe fieri quod audierat, & rex Iſraël non credit fieri poſſe quod nouerat. Tũc ad Heliſæum cum regis commotio perferretur, Mitte, inquit, ad me Naaman Syrum, vt ſciat quia eſt deus in Iſraël. Adducitur itaque ad oſtium hominis dei cum quadrigis & equitibus. Ad quem ait, Vade baptizare in Iordane ſepties, & mundaberis. Quo audito Naaman commotus dixit, Ego puta-

bam quod egrederetur ad me, & ſtans inuocaret no- M

men domini dei ſui, & tangeret locum lepræ, & curaret me. Si enim aquis me mundari oportet, nónne meliores ſunt apud nos aquæ? Tunc vnus ex ſuis ait, Nunquid hoc difficile verbũ eſt quod locutus eſt Propheta ad te? Quare nõ facis quod dixit? Tunc Naamam reuerſus & in Iordane ſepties baptizatus, aſcẽdit inde mundatus. Tunc miratur Naaman, tũc ſtupet, tunc Prophetam conſpicit, tunc cœlum attendit, miratur vno iuſſu affuiſſe virtutem, miratur operatũ domini, miratur deterſum tanti temporis vicium. Miratur Naaman ſe mutatũ corpore & mente pernicioſa, ab illo cõtagium pellitur, & optata ſanitas reparatur. Gaudet Naaman, Propheta lętatur, & ab vtriſq; domin⁹ collaudatur. Gaudet Naaman quod optauerat ſe percepiſſe, & quod crediderat inueniſſe. Gaudet propheta in opere, lętatur populus in virtute. Gaudet Iudæa ꝙ venientibus præſtẽtur auxilia, diſcunt in Iſraël quod apud ſe inuenire nõ poterãt. Qui curatus eſt prædicat, qui ſentit nũciat, nemini dubium habetur quod in Naaman mirabilia poteſtantur. Tunc lætus Naaman Heliſæo offert munera, tunc ſanitatis voto obtulit dona. Nõ enim preciũ curationis eſt quod offero, nec ſanitate præcepta iſto munere redimo

ſanitatem

A sanitatem quam merui. Nec precio poterit redimi, nec vllo munere inueniri. Mihi, ioquit Helisęus, qood offers non accipio, quod ingeris vt alieoū recuso. Nec enim tibi sanitatem præstiti, nec perniciosum in te viciū ego ipse correxi. Est potēs in cœlestibus deus, cuius imperium seruo, officio pareo, seruituti insisto, cui soli pręparādus est sensus, dicandus animus, tribuendus in omnibus famulatus. Hoic enim si soli seruieris, aut obsequia debita mancipaueris, anteqoam reddas seruicia, aote meliorem mereberis medicinam. Mox Naaman diuinam sibi disciplinam indicit, supersticiosa abscidit. Cōtinuo se deum venerari testatur, & detestari idolum profitetur. Nūc, inquit, cognoui, quia deus colendus est solus, nunc primum addidici quia vnus venerādus est dominus. Cæterum dij gentium nec saluare poterunt, nec nocere merentur, aut sanum quempiam facere, qui se nō possuot denon colentibus vindicare. Tunc Naaman proficiscitur io Syriam lætus, tunc ad suos properat sanus. Lætantur omnes qui cum eo tristes aduenerant, gaudent cuncti qui eius iounaletudinem exhorrebant. Magnalia dei cuncti secum loquuntur, & virtutes eius vniuersi inuicem fabulātur. Statim Prophetæ puer B secum loquitur dicēs, A Naaman Syro noluit quicquā accipere, pergam vt quod ille noluit suscipere ego sumam. Nec cessauit, pergit festinanter. Quem cum puer videret cōcurrentem, vt domino nunciaret, mox Naaman suorum statuit currus, in obuiam redit, causam exquirit. Ille auarus iactat mendacium. Dicit à Propheta esse mandatum, vt argenti aliquid mitteret, quod aduenientibus ad se Prophetarum liberis tribuisset. Continuo Naamā puero duplum quàm petierat dedit, quod Prophetæ ipse supplex vt acciperet extorquere nō meruit. In sequestri ergo deposito, in Helisæi cōspectu solito more consistit. Vbi, inquit, fuisti, vel quid negocij gessisti? Nusquam, inquit, discessi. Tunc Propheta sanctissimus ait, Nōnne cor meum tecum fuit, quādo Naa- *22. de Ciuitate dei, ca. 29.* man tibi in obuiam properauit? Argentum accepisti, & eius lepram sumpsisti. O meritom Helisæi, Vno tempore duplex virtus ostenditur, & gemina potestas Prophetæ sanctissimi demonstratur. Curatur Naaman Syrus, & lepra Giezi perfunditur. Seruo Syro fideli gloriam attollit, & seruo perfido intulit pœnam. Ille de Syria veniens quod desiderauit accepit, hic puer Prophetæ C plagam sibi de perfidia sumpsit. In aquis Naaman curatur & gaudet, Giezi vulneratur & deflet. Alius suis redditur sanus, alius cunctis ostenditur maculatus. Deus in Naaman laudatur, quòd deposita lepra integer reuersus est & sanus.

Item in eadem dominica, de eodem de quo supra alius sermo factus est ad fratres in eremo, qui inter sermones ad eosdem habetur. XXXII.

In eadem dominica, de Helisæo & Giezi puero.
Sermo II.

Sermo CCVIII. *4. Reg. 5.*

Requēter charitati vestræ suggessimus fratres charissimi, beatum Helisæum typum habuisse domioi saluatoris: Giezi autem discipulus nō incongrue Iudam traditorem, vel Iudæorum populū intelligitur figurasse. Sicut enim Giezi ideo seruiebat beato Helisæo, vt pecuniam posset acquirere, ita & Iudas propterea adhęserat domino saluatori vt fraudem faceret, & terrenas diuitias congregaret. Denique *Ioan. 12.* sic in Euangelio scriptum est, Quia fur erat, & loculos habebat, & ea quæ mittebantur asportabat. Nam Giezi qui gratiam magistri poterat promereri, sicut & dominus suus cōsecutus fuerat beati Heliæ, cupiditate victus D meruit in æternum crudeli lepra perfundi. Iudas vero pro amore pecuniæ & Apostolatus gratiam perdidit, & laqueo vitam finiuit. Ac sic intelligimus omnes auaros & cupidos, intus in aoima peccati lepra esse perfusos. Naamā vero princeps militię, qui leprosus erat, & suggerente ancilla ad beatum Helisæum sanādus aduenit, populum gētium figurauit, Puella illa quæ captiua fue- *4. Reg. 5.* rat de Iudæa ducta & suggesserat dominæ suæ, quòd si ad beatū Helisæū suus dominus pergeret, sanitatē reciperet, poella, inquam, illa prophetiæ imaginem gessit, quia licet tempore illo io sola Iudæa gratia prophetiæ floruerit, tamen nō potuit fieri, nisi vt etiam ad vicinas gentes beata eius noticia perueniret. Audiuit ergo Naaman puellam, & venit ad Helisæum: Audiuit populus gentium prophetiā, & venit ad Christum. Naaman veniens ad Helisæum sanatur à lepra: & populus gētium veniens ad Christum, ab omni peccatorū lepra purgatur. Potest tamen, sicut iam dixi, Giezi etiam Iudæorum populum figurare, qui eo tempore peccati lepra percutitur, quo ab ea gentium populus liberatur. Denique sic infœlices Iudæi in passione domini clamauerunt: San- *Matth. 27.* guis eius super nos & super filios nostros. Tonc enim E peccati lepra perfundi meruerunt, quādo contra cœlestem medicum ore sacrilego clamauerunt, Tolle tolle, *Ioan. 19.* crucifige eum. Ergo eo tempore in illis remansit lepra, quo ad gentes domini trāsiit gratia. Deniq; sic & Apostolus Petrus ad eos locutus est dicens, Vobis, ioquit, *Acto. 13.* oportuit primum loqui verbum dei, sed quia vos indignos iudicastis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes. Quādo doctrina Apostolorū ad gentes transiit, tūc in miseris Iudæis peccati lepra remansit. Quid tamen maodauerit beatus Helisæus Naaman Syro videamus, *4. Reg. 5.* Vade, inquit, & lauare septies in Iordane. Quod autem audiens Naaman, vt lauaretur septies in Iordane, indignatus est, & nolebat annuere, & ab amicis suis cōsilio accepto, acquieuit vt lauaretur, & purgatus est: hoc significauit, quia populus gentium antequā Christus crucifigeretur, ipsi per se Christo loquenti nō credidit, sed postea prædicantibus Apostolis ad sacramentum baptismi fideliter venit. Naamā munera obtulit beato Helisæo, & ille accipere noluit, Christi in hoc gratiā figuratam intellige, quæ ideo gratia dicitur, quia gratis datur. F Sic enim dominus in Euāgelio discipulis dixit, In- *Matth. 10.* firmos curate, mortuos suscitate, dæmones expellite. Gratis accepistis, gratis date. Et quia omnia sacramenta & mysteria domini nostri quæ in Iudæis erār præfigorata, in nobis videmus esse completa, quantas possumus deo gratias referamus, vt cum dies iudicij aduenerit, ab auditu malo liberati, illa ad nos vox desiderabilis dirigatur, Venite benedicti, percipite regnum quod vobis *Matth. 25.* paratū est ab origine mundi. Ad quod vos dominus sua protectione perducat, cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Item in eadem dominica, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Amen dico vobis, Nisi abundauerit iusticia vestra, &c. quæ sumpta est ex libro primo, de sermone domini in monte, cap. VI. & VII. Et ex sermonibus de verbis domini. IIII. Et ex libro Quinquaginta homiliarum, XL. *Matth. 5.*

Dominica septima, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Marcum, Cum turba multa esset cum Iesu, nec haberent quod manducarent, &c. *Marci. 8.* *Sermo I.*

Altitudinem

Sermo CCIX.

G Altitudinem diuinitatis suæ, & misericordiam
humanitatis multis & variis modis in scriptu
ris sanctis dominus noster Iesus Christus o-
stendit, quẽadmodum solet in mysteriis & sa-
cramẽtis, vt & petentes accipiãt, & quærẽtes inueniãt,
Matth. 7. & pulsantibus aperiatur. Omnia enim quæ in hoc mũ-
do sub fragilitate nostra exhibuit miracula, nobis pro-
ficiũt. Nõ vtiq; sine causa faciebat ea dominus, vel quasi
frustra & inaniter. Verbũ dei est Christus, qui nõ solum
sonis, sed etiã factis loquitur hominibus. Hoc enim etiã
quod hodie de sancto Euãgelio lectũ est, quærit intel-
lectorẽ, & cum fuerit intellectũ, spiritale facit gaudiũ.
Et in hac lectione simul cõsideranda est in vno eodẽq;
redẽptore nostro disiuncta operatio diuinitatis & hu-
manitatis, atq; omnimodis detestandus error Eutyche-
tis, qui vnam tantũ in Christo dogmatizare præsumit
operationem. In alterutra enim parte vel qui solum ho-
minem fuisse dixerit, gloriã negabit conditoris: vel qui
solum deũ, negabit misericordiam redemptoris. Nẽpe
quod super turbã miseretur dominus, ne vel inedia, vel
longioris viæ deficiat labore, nouerimus affectum esse
H atq; compassionẽ humanæ fragilitatis. Quod autem de
septẽ panibus & paucis piscibus satiauit quatuor milia
hominum, credimus diuinæ opus esse virtutis. Attẽdat
ergo sanctitas vestra, quia hoc nobis ꝓpositũ est, quod
cum vestra charitate tractemus, quid sibi velit huius rei
tantum mysteriũ, quod eo modo se deũ discipulis de-
monstrasse sancta testatur scriptura, quo modo Euãge-
lium narrat. Ait enim Euãgelista in hodierna lectione,
Marci. 8. Cum multa turba esset cũ Iesu, nec haberent quod mã-
ducarent, conuocatis discipulis ait illis, Misereor turbæ
huic. Sed requiramus quod ait superius. In illis diebus
Marci. 7. cum turba multa esset, Superius enim accesserant Iudæi
ad saluatorẽ, accusantes discipulos eius, eo quòd nõ lo-
tis manibus manducarent. Quos dominus redarguit,
quia quæ de corde mala procedũt, ea potius hominem
coinquinarẽt. Et relictis illis, venit in finibus gentiũ, vbi
mulier Chananæa, quæ est mater gẽtiliũ, pro filia sua, id
est, Ecclesia dominũ deprecatur. Quæ tamdiu postula-
uit donec acciperet quod petebat. Post hæc iterũ cura-
Ibidem. uit mutũ & surdũ. Ergo in his diebus cũ multitudo po-
Marci. 8. puli cõcurrisset, nec haberet quod manducarẽt, Turbas
I enim hic omnes gentis significare creaturas intelligi-
mus, pro quib' ipse dominus misericordia cõmouetur,
quod non haberẽt quod manducarent. Hic spiritaliter
debemus intelligere, quòd ideo nõ habebãt quod mã-
ducarent, quia gentes legẽ non habebant, id est, quinq;
libros Moysi, non prophetas, non prædicationẽ sancti
Ioannis, quia gentes non per legem, sed per fidẽ vene-
runt ad redemptorem. Ideo triduo perseuerãt, hoc est,
in natiuitate, in passione, in resurrectione domini, siue
in patre, & in filio, & in spiritu sancto. Perseuerare enim
Matth. 10. permanere est in cõfessione, sicut ipse dominus ait, Qui
Marci. 8. autẽ perseuerauerit vsq; in finẽ, hic saluus erit. Dicit ergo
dominus, Nõ habent quod manducent. Quia legẽ non
habẽt, & dimittere eos ieiunos nolo, ne deficiãt in via:
vt qui per fidem Christi crediderunt, per fidem Christi
saluarentur. Quidã autem ex his de lõge venerunt. Lõ-
ge enim erant gentes à deo, errãdo peridola. Et modo
omnis qui peccat longe est à deo. Dicũt discipuli eius:
Vnde istos quis poterit saturare panibus in solitudine?
Adhuc apostolos tenebat incredulitas, donec mysteria
reuelarentur, nec recordabãtur quod fecerat de quin-
Vbi suprà. que panibus & duobus piscibus. Et interrogauit eos Ie-
sus quot panes haberent. Qui dixerunt, septem. Et præ-
cepit turbæ vt discũberent super terrã. Et accipiens pa- K
nes gratias egit, & dedit discipulis suis vt apponerent. Matth. 15.
Et pisces similiter benedixit, & posuit ante illos. Et mã-
ducauerunt & saturati sunt, & sustulerunt septẽ sportas
plenas. Erant autẽ qui manducauerũt quasi quatuor mi-
lia extra mulieres & infantes. Et virtutes quidẽ domini
manifestissime credim' esse factas in præsenti, sed quid
lateat in mysterio, ipsius gratia donante requiramus. In
superiori enim lectione de quinq; panibus & duobus
piscibus quinq; milia hominũ satiauit: hic septem pani-
bus saturauit quatuor milia hominũ. Ibi discipuli sug- Matth. 14.
gerũt domino dicẽtes, Locus desertus est, & hora præ-
teriit, dimitte turbas vt eũtes in castella emãt sibi escas.
Hic penitus tacent discipuli, sed ipse dominus pro eis
solicitus est. Videamus quare tacent. Quia necdũ missi
fuerant prędicare gentibus, sed potius ad oues perditas
domus Israël. Prior ergo illa parabola pertinet ad Iu- Matth. 15.
dæos, ista vero ad gentes. Ibi quinq; panes fuerunt, hoc
est quinq; libri Moysi. Hic vero septem panes, qui sunt
septiformis spiritus dona, sicut ait sanctus Esaias pro-
pheta, Spiritus sapiẽtiæ & intellectus, spiritus consilij & Esaiæ. 11.
fortitudinis, spiritus scientię & pietatis, & replebit eum L
spiritus timoris domini. Ibi duodecim cophini pleni
spiritu sancto, hic septẽ Ecclesiæ siue septem candela-
bra aurea. Ibi duo pisces, qui sunt duo testamenta, siue
vnus liber omnium prophetarũ, vel sancti Ioannis prę-
dicatio: hic indefinitus numerus ponitur, quæ sunt do-
na gratiarũ, sicut ait Apostolus, Alij per spiritum datur 1. Corin. 12.
sermo sapientiæ, alij sermo scientiæ, alij prophetia, alij
genera linguarum, alij interpretatio sermonum, omnia
vero hęc operatur vnus atq; idem spiritus. Ibi super fœ-
num recumbunt, & hic super terrã. Vtrinq; vna cõuer-
satio, vna gratia, vna virtus, vna deitas. Ibi super fœnũ
discumbũt, hoc est, mortificata opera carnis: quia, Om-
nis caro fœnũ, ait Propheta. Hic super terrã discumbũt, Esaiæ. 40.
id est, opera terrena cõculcant. Ibi quinq; milia refecti,
qui numerus pertinet ad Iudæos. Nam post ascensionẽ Act. 4.
domini loquẽte sancto Petro, quinq; milia sunt bapti-
zati. Hic autẽ quatuor milia, hoc est, de tota terra om-
nes gẽtes à quatuor cardinibus cœli, de septiformis san-
cti spiritus gratia esse repletas in vitã æternam. Et ideo
dilectissimi nos qui nõ per legem, sed per fidem credi-
mus in domino nostro Iesu Christo, qui non ex operi- M
bus, sed ipsius gratia sumus redempti, qui non ex quinq;
panibus, id est, ex quinq; libris Moysi, sed ex septiformis
gratia spiritus sancti sumus repleti, sicut beatus Esaias
prophetauerat dicẽs, Spiritus sapiẽtiæ & intellectus, spi- Esaiæ. 11.
ritus cõsilij & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis,
& replebit illũ spiritus timoris domini. In hac ergo sep-
tiformi spiritus sancti gratia maneamus, in qua vocati
sumus, repleti dono spiritus sancti, per dominũ nostrũ
Iesum Christũ, qui viuit & regnat in vnitate eiusdẽ spi-
ritus sancti deus, per omnia secula seculorũm, Amen.

In eadem dominica, de Helisæo & securi in gurgite lapsa.

Sermo II.

Cum diuina lectio legeretur fratres charissimi, Sermo CCX.
audiuimus quod eunte beato Helisæo cũ filiis
Prophetarũ ad Iordanẽ fluuiũ, dum sibi ligna 4. Reg. 6.
conciderent cecidit securis in aquã, Et ille de
cuius manu ceciderat clamauit ad beatum Helisæum,
Heu domine mi, & ipsam mutuo susceperã. Post hęc in
loco vbi securis illa corruerat, beatus Helisæus misit li-
gnum, & natauit ferrũ. Helisęum fratres dilectissimi ty
pũ habuisse domini saluatoris frequẽter charitati vestrę
suggessim'. Sed & in puero, qui erat de filiis Propheta-
rum,

A rum,cui securis de manu lapsa est, nō incongrue Christus dominus intelligitur. Securis illa quæ cecidit Adā, siue totum genus humanū significasse dicitur. Tenebat ergo filius Prophetarum securim in manu sua, & dominus ac saluator noster humanum genus quod creauerat in manu potētiæ suæ. Sed quo modo securis illa de manu Prophetę in profundum corruit, ita & genus humanum de manu domini omnipotentis per superbiam se excussit & cecidit, & in fluuio luxurię vel omnium peccatorum gorgite se submersit. Securis illa in profundo iacebat, quia genus humanū in omniū criminum abyssum infœlici ruina corruerat, sicut scriptum est, Infixus
Psal.68. sum in limo profundi. Et iterum, Deueni in altitudinē maris, & tēpestas demersit me. Fluuius enim ille vbi securis cecidit, significat præterfluentem & fugitiuam, & in abyssum descēdentem voluptatem, vel luxuriam seculi huius. Fluuius enim à fluendo nomen accepit. Et quia omnes peccatores transitoriis voluptatibus inhærentes fluere dicuntur, ideo securis illa in fluuio & in li-
4.Reg.6. mo iacebat oppressa. Veniens vero Helisæus, misit lignum & natauit ferrum. Quid est lignū mittere, & fer-
B rum in lucem producere, nisi patibulū crucis ascendere, & de profundo inferni humanum genus erigere, ac de omnium peccatorum limo per crucis mysterium liberare? Postquam vero natauit ferrum, misit manū propheta & recepit illud, & rediit ad vtiles vsus domini sui. Ita & de nobis factum est dilectissimi fratres, qui de manu domini superbiendo cecideramus, per crucis lignum iterum ad manū vel ad potestatem domini redire meruimus. Et ideo quātum possumus cum ipsius adiutorio laboremus, ne iterum superbiēdo de manu domini corruamus. Et quia nullis præcedentibus meritis de tenebris producti sumus ad lucem, de morte ad vitam reuocati, de multis erroribus in viam reducti, curramus dum lucē habemus, nec prętereuntia salutis tempora negligamus, nec nos delectet mundi huius male dulcis & nimium periculosa lætitia, ne iterum de operibus sanctis, & de iustitiæ via quasi de manu domini corruentes, ad luxuriosum mundi huius fluuium recurramus, & in omnium peccatorū limum infelici iterum
Coloss.3. ruina mergamur, sed audiamus apostolum dicētem, Si consurrexistis cum Christo quæ sursum sunt sapite, vbi Christus est in dextera dei sedens, quæ sursum sunt quę-
C rite. Quare dicit, Si resurrexistis, nisi quia cecideramus?
Ephe.5. Et alibi idem Apostolus, Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Quasi nō tibi videtur ad securim in limo iacentē clamare? Surge, inquit, qui in profundo gurgite dormis, & per crucis mysteriū illuminabit te Christus. Iam ista omnia fratres charissimi per baptismi sacramentum, deo auxiliante, sic agere studeamus, vt nobis beneficia domini nostri non iudicium pariāt, sed profectum. Et ita dulcedinem charitatis, puritatem cordis, & castitatem corporis teneamus, ne in nobis dei sacramenta patiantur iniuriam, Si enim
1.Cor.3. verum est, imò quia verū est quod dicit apostolus, Quia templū dei sumus, & spiritus dei habitat in nobis, quoties aliquod peccatum aut cogitādo, aut loquendo, aut etiam operando perficimus, templū dei destruimus, & ei qui in nobis habitat iniurias irrogamus. Et ideo si quis in se templum dei aut turpibus cogitationibus sordidauit, aut luxurioso sermone polluit, vel quibuscunque criminibus forte iam vsque ad fundamenta destruxit, dum tempus est cum dei adiutorio studeat reparare perdita, erigere lapsa, destructáque construere, vt cum dies iudicij aduenerit, etsi coronam nō meremur accipere, vel ad peccatorum mereamur indulgentiam per- D
uenire. Quod autem dixi, vel ad peccatorum indulgentiā, pro humilitate quæ nobis satis est necessaria videor suggessisse. Nam medicus ille cœlestis compunctis pœnitentibus, & eleemosynas largius facientibus, non solum veniam, sed etiam coronam recompensare cōsueuit. Ego fratres charissimi, etsi negligens tamen qualiscunque præco veritatis à domino constitutus, quod & vobis expedit audire, & me oportet dicere, si nō quantum debeo, vel quātum possum suggero, clamo, admoneo. Qui contemnit pręconem timeat iudicem. Nullus ex nobis ante tribunal Christi se excusare poterit nō se fuisse admonitū, vt omnibus viciis resisteret, & virtutibus operam daret. Et quia vobis quid vitare vel sugere debeatis assidua prædicatione monstratum est, sic deo auxiliante agite, vt vobis admonitio vestra magis ad præmium quàm ad iudicium ante tribunal æterni iudicis proficiat. Quod ipse vobis concedere dignetur, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

In eadem dominica, De fame Samariæ,

Sermo III. E

DVm à cultu dei gens iniqua discedit, horrenda fame comprimitur, & iusta necessitate turbatur. Venit inquit, filius Adadezer regis Syrię in Samariam & obsedit eam, & facta est fames magna, ita vt venundaretur caput asini quinquaginta siclis argēti, & quinq; siclis argēti quarta pars cabi stercoris columbini. Cur famem ô miserrime pateris? Cur inopiam teterrimā sentis? Cur tanta penuria lacerari? Crescit famis quotidie pœna, quia quotidie crescit & culpa. Perseuerant flagella, quia in populo perseuerāt & delicta. Propter te enim hostis irruit, inimicus obsedit, aduersarius tua pabula deuorauit. Tu esuris, & ille pinguescit. Tu famem horridam pateris, & ille deliciis pabulis suis vacat epulis. Tu asinorū cadauera, & stercora columbarum argento mercaris. Callida deinceps vita, damna peccata, delicta cōpesce, ad deū conuertere, relinque idolum, abominare figmētum, tunc poteris hostes diuino adiutorio vincere, & cœlesti prælio superare. Nec quisquā tibi poterit nocere vlterius, si damnato scelere diuinus in te germinauerit cultus. Proh nefas, Horrenda cadauera & columbarum stercora peccator populus vescitur, nec dei cultum quęrit. Inquinatas carnes & horrendas escas fames & necessitas poscit, & adhuc figmentū hominum duricia colit. Pabula denegā- F
tur, & illicita à peccatoribus exhibentur. Deus à populo peccatore nō quęritur, & idolum adoratur. Mutatur in figmētum dei cultura, mutatur religio, mutatur & esca, mutatur dei sancta cultura, mutantur & hominibus pabula, interdicta vescuntur. Vt enim alienū est quod colitur, ita alienum est quod contra regulam esuritur. Nec enim difficile est populum famem posse sentire, quem male viuēdo constat spiritaliter esurisse. Interea crescūt cum viciis augmēta famis, & peccata matrum cadauera appetunt filiorum, & alternis vicibus mulieres duæ suos natos deuorare disponunt. Proh dolor, In cibum pietas vertitur, in pabulum suscepta soboles commutatur. Antē parricidium geritur, quàm ad funestas epulas veniatur. Anima artubus elicitur, & matrū viscera polluuntur. Innocens sanguis effunditur, vt parētum fames rabida saginetur. Apud illas enim totum crudele, nefandum est, inquam, infontis sanguinem fundere, innocētis carnes cōcoquere, decoctos artus auidis faucibus transuorare, vt natum cōuertat in cibum, quē deus condidit in solatium. Sed postquā ad funestas epulas ventum

Sermo CCXI.

4.Reg.6.

G tum esset, altera mulier alteram exhortatur, Recipe, inquit, recipe miserãda mater in viscera filium, nuper visceribus procreatum. Esto tui nati sepulchrum, esto eius corporis diuersorium. Esto eius, vt ita dixerim, monumentum. Intra te paululum comestus infans redeat, qui præ fame viuere iam iamq; non poterat. Materni sinus qui vitalem intra se enutrierant, & nutritũ in luce protulerant, particulatim sibi reditum recognoscant. Recipiat nũc comestum vterus, quem viuum ediderat partus. Repetat habitaculum mortuus, vnde nuper exierat viuus, quoniam fames vrget, necessitas cogit. Cur enim nato superstite moriar, & non magis natum ego mater cõsumam? Igitur cum hæc mulier comestum iam conspiceret puerum, suum ab ista clade subtrahit filiũ. Negat se facturam in proprio, quod cum matre fecerat in alieno. Sufficit, inquit, mihi, sufficiat tuo sceleri mulier consensisse, sufficit me funestas epulas degustasse, & innocentis carnibus mea viscera polluisse. Crudele enim tecum participaui consilium, vt nefandum exercerẽ de meo filio parricidium, quod tecum admisi expiare non possum, nefandum scelus recusare non valeo. Esto sal-
H tẽ releuata in meo, quæ sic grauaris in tuo. Desine meo scelere, desine tuo grauiore commisso. Vtinam nec tu faceres quod tu fecisti, nec ego scelus admitterem quod incurri, vt homicidium facerem, & parricidium perpetrarẽ. Ex me disce quid feceris, quia & ego per te merui quod amiserim. Quare istud quod cogisnõ facio, quod
4.Reg.6. suades effugio, quod ingeris perhorresco. Tunc ad regem altera alteram pertrahit, ad iudicium ducit, causam tanti sceleris publicauit, quod enormitas facinoris publicare coëgit. Tũc, inquam, sceleratum factum prodidit dolor, tunc immane facinus pietas perfida denudauit. Ardet insana mulier, quia parricidium fecit, ardet quia filium suum deuorauit, sed plus ardet quia in illa clade filium suum alia nõ immolauit. Aut ego cum hac, inquit, moriar, aut certe vt hæc meum, ita illius natum inuadam. Pactum nostrum iusticia iniqua rex iuste confirma, quia ego nũquam meum natum occiderem, nisi suum occidendum amaro placito locauisset. Ergo domine rex, aut meũ qui comestus est reddat, aut suum qui est absconditus prodat. Certe vt dignum est vtrasq; nos pari sententia percute, ne aut ego post tantum facinus viuam, aut hæc sese gaudeat non fuisse in suum fi-
I lium parricidam. Quo audito rex, vestimenta conscidit, vultũ mutauit, & continuo propheta ad regem mã-
4.Reg.7. dauit, Hæc dicit dominus, Hac hora crastina die mensura similaginis siclo emetur, & duæ mensuræ ordei siclo in porta Samariæ ementur. Nunciat propheta sanctissimus ad regem cœlitus vbertatem, quam sola fides crederet, & perfidia posse fieri denegaret. Nũciat in locum famis futuram abundantiam similagiois, nunciat cessaturam famem, successuram vbertatẽ. Nunciat subito magnalia dei successura virtute altissimi, & additur proprio sceleri perfidia hominis, Tunc homo qui missus fuerat à rege ait, Nec si cataractæ cœli aperiãtur, possunt fieri quæ narrantur. O perfidia hominis. Non credit promissam fieri vbertatem, qui horrendam senserat egestatem. Nec considerat deum promisisse abundantiam qui populo irrogarat penuriam. Scelestissime homo & cur mirabilibus non credis? Cur farra non accipis? Cur promittentem dominum perhorrescis? Crede quod credẽtibus datur, crede populo futurum, cuius te iam negaueris socium. Et quia bonis tantis indignus es, hæc tibi videre conceditur, & posse perfrui denegatur. Igitur dum hæc geruntur, auditum fecit dominus in

castris Syriæ, vt populo promissam tribueret vbertatem: K quadrigarum strepitus, & curruum sonitus, & armatorum tumultus inimicorum auribus maluit resonare, vt posset iam suum populũ liberare. Quo strepitu perculsi inimici fugiunt, sine pugna terga vertunt, vtensilia relinquunt, & Israëlitæ egressi ciuitatem, castra hostiũ inuadunt deprędantes. Reuertente ergo populo onerato, ille qui noo crediderat cecidit lapsus, & vbertatem videns in populo cecidit, pressus est.

Dominica octaua, de eo quod scriptum est, Sicut qui se diuites affectant nihil habentes. Et sunt qui se humiliant cum sint diuites, Redemptio animæ viri diuitiæ eius, pauper autem non sufferet minas. Prouer.13.

Sermo I.

SAncta scriptura quæ modo in auribus nostris lecta est admonuit nos, imò per illam deus qui iubet nobis loqui ad vos, quærere vobiscũ & pertractare quid sit, & quid sibi velit quod lectum est, Sunt qui se diuites affectant nihil habentes, & sunt qui se humiliant cum sint diuites. Non enim arbitrãdum est, neq; omnino credendum, quòd de istis diuitiis, quibus inflantur superbi, de visibilibus istis dico atq; terrenis, curauerit scriptura sancta nos admonere, vt vel eas pro magno habeamus, vel non habere timeamus. Quid enim prodest homini, ait aliquis, qui se diuitem videri affectat, cũ nihil habeat? Istum notauit scriptura atque reprehendit. Sed nec ille valde admirandus aut imitãdus est, & pro magno optãdus, quem videtur in laude posuisse, si temporales atque terrenas diuitias intellexeris. Et sunt, inquit, qui se humiliãt, cum sint diuites. Ille rectè displicet nobis, qui cum nihil habeat, se diuitem affectat. Quid? Iste placet nobis, qui cum sit diues humiliat se? Forte placet, quia humiliat se, nõ tamen placet, quia diues est. Accipiamns ergo & hoc. Non indecorum est nec inhonestum, nec inutile quod scripturæ sanctæ oobis commendare voluerũt humiles & diuites. Nihil enim tam timendũ est io diuitiis quàm superbia. Denique apostolus Paulus hoc admonet Timotheum, Pręcipe, inquit, diuitibus huius mundi, nõ superbe sapere. Non enim diuitias expauit, sed morbũ diuitiarum. Morbus autem diuitiarum, est superbia magna. Nam grandis animus est, qui inter diuitias isto morbo non tentatur. Maior animus diuitiis suis, qui eas vincit non concupiscendo, sed cõtemnendo. Magnus est ergo diues, qui non se ideo magnum putat quia diues est. Qui autem ideo se magnũ putat, superbus & egenus est. In carne crepat, in corde mendicat, inflatus est, non plenus. Vtres autẽ duos si videas, vnum plenũ, alterum inflatum, in vtroq; eadem est magnitudo, sed nõ in vtroque eadem plenitudo. Si attendis falleris, si appẽdis inuenies. Qui plenus est difficile mouetur, qui inflatus est cito aufertur. Præcipe ergo, inquit, diuitibus huius mundi. Non adderet, Huius mundi, nisi quia sunt diuites & nõ huius mundi. Qui sunt diuites nõ huius mũdi? Quorum princeps & caput est ille, de quo dictũ est, Pauper pro nobis factus est, cũ esset diues. Sed si ille solus, quid profuit? Vide quid sequitur, Vt illius paupertate vos ditaremini. Puto quia paupertas Christi non nobis attulit pecuniã, sed iusticiam. Paupertas autẽ illius vnde? Quia mortalis effectus est. Ergo diuitiæ veræ immortalitas. Ibi enim vera copia, vbi nulla indigẽtia. Quia ergo nos immortales fieri non possemus, nisi pro nobis Christus mortalis esset effectus, ideo pauper factus est cum esset diues: & non ait, pauper factus est cum diues fuisset: sed pauper factus est cum diues esset: paupertatem assumpsit, &

Margin notes: Sermo CCXII. — Prouer.13. — L — 1.Timo.6. — Diuitiarũ morbus superbia. — M — Diuites nõ huius mũdi. — 2.Cor.8. — Christi paupertas nos ditet.

A sit,& diuitias non amisit. Intus diues,foris pauper. Latens deus in diuitiis,apparẽs homo in paupertate. Vide diuitias eius,In principio erat verbum, & verbum erat apud deum,& deus erat verbum.Hoc erat in principio apud deum. Omnia per ipsum facta sunt. Quid ditius eo,per quem facta sunt omnia?Aurum habere diues potest,creare non potest. Cum itaque eius istæ diuitiæ cõmendatę essent,vide paupertatem eius, Et verbum caro factum est,& habitauit in nobis. Hac eius sumus paupertate ditati,quia in sanguine eius qui manauit de carne eius,quod verbũ caro factum est vt habitaret in nobis,cõscissus est saccus peccatorum nostrorum.Per sanguinem illum abiecimus pannos iniquitatis, vt induremur stola immortalitatis. Omnes ergo diuites, boni fideles. Nemo se contemnat, pauper in cella, diues in conscientia. Diues quippe in conscientia securior dormit in terra,quàm diues in purpura. Ibi non excitat solicitudo maligna,compũcto corde de scelere.Serua diuitias in corde tuo, quas tibi contulit paupertas domini tui.Immo ipsum adhibe tibi custodem, ne pereat de corde quod dedit,seruet ipse qui dedit.Omnes ergo diuites boni fideles,sed non diuites huius mundi. Deniq;
B diuitias suas nec ipsi sentiunt, sentient postea. Viuit radix,sed hyemis tẽpore etiam viridis arbor aridæ similis est.Tempore quippe hyemis & arbor quæ aret,& arbor quæ viget,vtraque nuda est onere foliorũ, vtraque vacua onere frugum,veniet æstas, & discernet arbores. Viua radix folia producit,impletur fructibus:arida inanis æstate, sicut hyeme, remanebit. Itaque illi horreum præparatur,huic securis adhibetur,vt amputata in ignẽ mittatur. Sic æstas nostra Christi est aduentus, hyems nostra Christi occultatio,æstas nostra Christi reuelatio. Deniq; arboribus bonis & fidelibus hanc allocutionem præbet Apostolus,Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cũ Christo in deo. Certe mortui, sed mortui specie,viui in radice. Attende autem venturum tempus æstatis,quo modo sequatur & dicat,Cum autẽ Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos cum ipso apparebitis in gloria.Hi sunt diuites, sed non huius mundi. Nec tamen & diuites mundi contempti sunt. Et ipsos lucratus est sua paupertate,qui cum diues esset,propter nos pauper effectus est. Nam si eos contempsisset, & in numero suorum habere noluisset,non Timotheo, sicut
C dicebam, Apostolus præcepisset vt & ipse præciperet, Præcipe,inquit, diuitibus huius mundi non superbe sapere.Inter hos qui fide sunt diuites,sunt quidam diuites huius mundi, Præcipe illis, quia & ipsi membra illius pauperis facti sunt. Præcipe illis quid in illis timeas à diuitiis.Non superbe sapere, neque sperare in incerto diuitiarum.Inde enim superbit diues,quia sperat in incerto diuitiarum.Nam si incerta diuitiarum prudenter attenderet,nunquã superbiret,sed semper timeret. Quanto esset ditior, tanto fieret solicitior, & secundum hanc vitam,non solum secundum illam. Multi enim in istis seculi perturbationib⁹ securiores pauperes fuerũt,Multi autem propter suas diuitias quæsiti & correpti sunt. Multi se habuisse planxerunt, quod semper habere minime potuerunt. Multos pœnituit consilium sui domini non recepisse,qui dixit, Nolite vobis thesauros condere in terra, vbi tinea & comestura exterminat, & vbi fures effodiunt & furantur, sed thesaurizate vobis thesaurum in cœlis. Non dico vobis vt perdatis, sed vt migretis.Multi enim hoc facere noluerũt, & nõ se obedisse doluerunt, quando non solum sua perdiderunt, sed propter illa & ipsi perierunt. Præcipe ergo diuitibus huius mundi non superbe sapere, & fiet in eis quod audi- D nimus in Prouerbio Salomonis, Sunt qui se humiliant cum sint diuites. Et secundum istas diuitias temporales fieri potest. Sit humilis, plus gaudeat quia Christianus est,quàm quia diues est. Non inflectur,non extollatur,attendat pauperem fratrem, non dedignetur frater pauperis appellari. Quantumcunque enim diues sit, ditior est Christus qui fratres suos voluit esse pro quibus sanguinem fudit. Tamen ne dicerent diuites nõ se habere quid faciãt de diuitiis suis, admonuit Timotheum, vt etiam eos cõsilio regeret, non solum præcepto cohiberet:cum dixisset,Neq; sperare in incerto diuitiarum: ne se spem perdidisse arbitrarentur, subiecit, Sed in deum viuum, qui præstat nobis omnia abundanter ad fruendum:Temporalia ad vtendum,æterna ad fruendũ.Sed de diuitiis suis quid faciant?Diuites sint,inquit, in operibus bonis,facile tribuant.Hoc possint diuitię,ne sit tibi difficultas tribuendi. Vult enim pauper & nõ potest, vult diues & potest. Facile tribuant,communicent,thesaurizent sibi fundamẽtum bonum in futuro, vt apprehendant veram vitam. Nam ista vita falsa est. Huius vitæ falsitate deceptus ille in purpura & bysso, iacentem vlcerosum pauperem ante suam ianuam contemnebat. E Sed ille lictus à canibus, thesaurum sibi ęternum in Abrahæ gremio comparabat: & si non abundanti facultate,pia tamẽ & optima voluntate. Ille autem diues qui sibi magnus videbatur in purpura & bysso, mortuus & sepultus est in inferno. Et quid inuenit? Aeternam sitim, indeficientes flammas. Successit ignis purpuræ & bysso,ea tunica ardebat, qua se expoliare non poterat. Pro epulis ariditas ei erat & desiderium guttæ de digito pauperis,sicut illi micarum de mensa diuitis indigẽtia fuit. Sed illius egestas præteriens, huius pœna permanens. Hoc attendant diuites huius mundi,& non superbe sapiant. Facile tribuant, communicent, thesaurizent sibi fundamentum bonum in futuro, vbi sunt veri diuites, sed non huius mundi, vt apprehendant veram vitam: forte ergo hoc admonuit scriptura, vbi ait, Sunt qui se diuites affectant nihil habentes, propter superbos pannosos.Si enim vix toleratur diues superbus, pauperẽ superbum quis ferat? Meliores sunt ergo illi qui se humiliant cum sint diuites. Veruntamen de aliis diuitiis se dicere scriptura testatur,secuta enim adiunxit, Redẽptio animæ viri diuitiæ eius, pauper autem non suffert F minas: Intelligere debemus ex alia nescio qua paupertate pauperẽ, & ex aliis nescio quibus diuitiis diuitem. Alius enim diuites in corde, diuites pleni fortitudine, opimi pietate,abũdantes charitate, secum sunt diuites, interiores sunt diuites. Sunt autem qui se diuites affectant cum sint pauperes,iusti sibi videntur,cum sint impij. Diuitias quippe illas intelligere debemus, quoniam aperuit scriptura quid dixerit, Redemptio animæ viri diuitiæ ipsius.Intellige,inquit, quas tibi diuitias cõmẽdem,quoniam dixi, Sunt qui se diuites affectant, nihil habentes:& sunt qui se humiliant,cum sint diuites,illas temporales & terrenas & visibiles diuitias cogitabas. Ego autem non ipsas dico,sed quas dicam consequenter admoneo. Redẽptio animæ viri,diuitiæ ipsius sunt. Ergo qui non habent animæ redemptionem, quia iniqui sunt & iustos se videri affectãt, quia hypocritæ sunt, ipsi sunt de quibus ait,Sunt qui se diuites affectant,nihil habentes,iustos se volunt videri,cũ in cella conscientię non habeant aurum iustitiæ. Et sunt pleni,tanto humiliores,quanto ditiores,de quibus dictum est,Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Quid

Ioan.1. Colo.3. 2.Cor.8. 1.Tim.6. Diuites huius mundi. Matth.6. 1.Tim.6. Prouer.13. 1.Tim.6. Luca.16. 1.Tim.6. Prouer.13. Matth.5.

G Quid ergo quæris diuitias, quæ oculis humanis & carneis blandiuntur? Lucet aurum, sed plus lucet fides. Elige quid habere in corde debeas. Intus plenus esto, vbi diuitias tuas deus videt, homo non videt. Nec tamen quia homo nõ videt, ideo debes contemnere quod intus habes. Vis videre, quia & oculis iniquorum plus lucet fides quàm aurum? Quo modo laudat etiam auarus dominus seruum fidelẽ? Nihil illo dicit esse preciosius, imò eum omnino precium non habere testatur. Habeo seruum, inquit, non habet precium. Expectas tu vnde? Forte bene saltat, aut optimus coquus est. Non. Attende interiorem laudem. Nihil, inquit, fidelius. Placet tibi homo seruus tuus fidelis, & tu non vis esse deo seruus fidelis? Attendis, quia habes seruum, attende quia habes & dominum. Seruum tuum potuisti comparare, non creare. Dominus tuus & verbo suo creauit te, & sanguine suo redemit te. Si viluisti tibi, recole precium: si hoc & oblitus es, lege Euangelium, instrumentum tuum. Fidem amas in seruo tuo, & dominus tuus nõ quærit eam in suo? Redde quod exigis. Quod tibi gaudes reddi ab inferiore, redde superiori. Amas seruum qui fideliter custodit aurum tuum, noli contemnere dominum, qui H misericorditer custodit cor tuum. Omnes ergo habent oculos ad laudandam fidem, sed quando illam exigunt reddi sibi. Nam quando ab eis exigitur, claudunt oculos, nolunt eam videre quàm pulchra sit. Aut forte stulta insania propterea nolunt reddere ne perdant, quo modo timet quis reddere pecuniam, cum reddiderit eam, non habebit. Non sic redditur fides, & redditur & habetur. Mirum dictu, imò si non redditur, non habetur. *Prouer.13.* Redemptio animæ viri, diuitiç ipsius. Merito illi vanissimo diuiti insultauit deus, vt admoneret nos ne talia imitaremur. Cui regio fructuosa succedens, turbauit *Luca.12.* hominem copia plus quàm inopia. Cogitauit enim apud se, dicens, Quid faciam, quo congregem fructus meos? Et cum æstuasset arctatus, tandem sibi visus est consilium inuenisse. Sed vanum consilium. Hoc enim consiliũ non inuenit prudentia, sed auaricia. Destruam, inquit, veteres apothecas minores, & nouas faciam ampliores, & implebo eas, & dicam animæ meæ, Anima, habes multa bona, satiare, iocundare. Ait illi, Stulte in quo tibi sapiẽs videris? Stulte quid dixisti? Dico animæ I meæ, Habes multa bona, satiare. Hac nocte auferetur à *Matth.16.* te anima tua, hæc quæ parasti cuius erunt? Quid enim prodest homini si totum mundum lucretur, animæ autem suæ detrimentum patiatur? Ideo redemptio animę viri, diuitiæ eius. Has ille vanus & stultus diuitias non habebat. Animam quippe suam eleemosynis non redimebat, fructus perituros cũdebat. Recõdebat, inquam, perituros fructus periturus, nihil largiens domino ad quem fuerat exiturus. Quam frontem habiturus erit in *Matth.25.* illo iudicio, cum audire cœperit, Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare? Animam enim suam superfluis & nimiis epulis satiare cupiebat, pauperum tot inanes ventres superbissimus contemnebat. Nesciebat pauperum ventres apothecis suis esse tutiores: Quod enim recondebat in illis apothecis suis, fortassis & à furibus auferebatur. Si autem reconderet in pauperum ventribus, in terram quidem digerebatur, sed in cœlo tutius seruabatur. Ergo redemptio animæ viri, diuitiæ *Prouer.13.* ipsius. Et quod sequitur, Pauper autem non suffert minas. Pauper scilicet inanis iusticia, non habens intus spiritus plenitudinem, ornamenta spiritalia, supellectilem spiritalem, totúmque illud quod oculis non videtur, sed mente plus cernitur. Non habens hæc intus, non suffert minas. Quando ei dictum fuerit ab aliquo K potente, dic hoc verbum contra inimicum meum, dic falsum testimonium, vt ego quem volo opprimam & domem, forte tentat. Non facio, nõ mihi adduco peccatum. Tantum negat, quousque diues minari incipiat. Sed quia pauper est non suffert minas. Quid est, pauper est? Non habet diuitias interiores quas martyres habuerunt, qui pro veritate ac fide Christi omnes minas seculi contempserunt. Nihil de corde perdiderunt, in cœlo quantum inuenerunt? Pauper ergo non suffert minas. Non potest dicere diuiti cogenti se ad alicuius iniuriam, aut falsum testimonium, non facio: non habet intus vnde respondeat, non est thesauro interiore solidatus & plenus: non est qui dicat, quia non habet vnde dicat: non est qui dicat, Quid mihi facturus es qui minaris? Vt multum, ablaturus quod habeo. Tollis quod relicturus sum. Tollis, quod & si non tollas, dum viuo forsitan perditurus sum. De arca interiore nihil perdo. Cum mihi minaris auferre quod habeo, vere vis auferre quod intus habeo. Sed illud potes auferre & habere: Fidem si minando abstuleris, & ego perdo, & tu non habebis. Non ergo facio quod hortaris, non curo quod minaris. Sed potes sæuiendo etiam de patria me pellere. L Nocuisti si illuc me expuleris, vbi deum meum inuenire nõ possum. Forte valebis etiam occidere. Ruente carnali domo, incolumis habitator abscedo, & ad illum cui seruo fidem securus exibo, & te amplius non timebo, Vide enim quid minaris, vt falsum testimonium dicam, mortem minaris, sed corporis. Plus ego eum timeo, qui dixit, Os quod mentitur, occidit animam. His *Sapien.1.* diuitiis intus plenus & opimus, talia minanti vel meliora respondet. Pauper autem non suffert minas. Simus ergo diuites, & timeamus esse pauperes. Quæramus ergo impleri cor nostrum diuitiis ab illo qui vere diues est. Et si forte vnusquisque vestrum intrat in cor suum & illic diuitias istas non inuenit, pulset ad diuitem. Fiat ante ianuam diuitis illius pius mendicus, vt sit illo donante diues impletus. Et vere fratres mei, paupertatem nostram, egestatem nostram debemus domino deo nostro confiteri. Hanc confitebatur publicanus, qui *Luca.18.* nec oculos ad cœlum audebat leuare. Non enim habebat cum qua substãtia leuaret oculos suos homo peccator. Attendebat ad inanitatem suam, sed plenitudi- M nem domini cognoscebat, nouerat se venire ad fontem sitientem: Aridas fauces ostendebat, pie vbera implenda pulsabat, Domine, inquit, tundens pectus, oculos deiciens in terram, propicius esto mihi peccatori. Dico ego, quia iam ex aliqua parte diues erat, cum ista cogitabat & petebat. Nam si adhuc omnino pauper erat, huius confessionis gemmas vnde proferebat? Sed tamen abundantior & plenior de templo descẽdit iustificatus. Ille autem Pharisæus ad orationem ascendit, & nihil rogauit. Ascenderunt, inquit, ad templum adorare. Iste rogat, ille non rogat. Sed ille vnde orat? Sunt qui se diuites putant, nihil habentes. Domine, inquit, gratias tibi ago quia non sum sicut cæteri homines, iniusti, raptores, adulteri, sicut etiam hic publicanus. Ieiuno bis in sabbato, decimas do omnium quæ possideo. Iactauit se, sed inflatio est ista, non plenitudo. Diuitem se putauit nihil habens, pauperem se ille cognoscit iam aliquid habens. Vt nihil aliud dicam, habebat ipsam confessionis pietatem. Et descenderunt ambo. Sed iustificatus, inquit, publicanus ille magis quàm ille pharisæus, Quia omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur.

Item

A *Item in eadem dominica, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundũ Matthaeum, Attendite à falsis prophetis qui veniunt ad vos &c. quae habetur in libro II. de sermone domini in mõte, cap. XXVII. & XXVIII. Et inter sermones de Verbis domini. XII.* *Matth.7.*

Dominica nona, De timore domini & vera humilitate. Sermo I.

Sermo CCXIII.

DAuid Propheta & psalmista, qui teste scriptura, secundũ cor dei electus fecit omnes voluntates eius: Ipse fratres charissimi quid creator noster in his appetat & diligat quodam loco ostendit, *Psal.112.* ita dicens, Quis sicut dominus deus noster, qui in altis habitat, & humilia respicit in cœlo & in terra? Si ergo dominus altissimus cuius excellentiae & magnitudinis non est finis, in omni creatura sua, & ea quae in supernis & ea quae in infimis est constituta, in angelis videlicet & in hominibus humilitatẽ considerat & probat: quantũ necesse est nobis humilitati semper studere, ipsamq; in omnibus conseruare, vt sic placeamus conditori no- B stro? Quanta autem sit verae humilitatis virtus, facile ex verbis domini agnoscitur, qui vt superbiã Pharisaeorũ *Lucae.14. & 18.* damnaret, dixit, Omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur. Humilitatis quippe passibus ad cœli culmina cõscenditur, quia deus excelsus nõ su- *Iacobi.4.* perbia sed humilitate attingitur: de quo dictũ est, Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam: vnde & *Psal.137.* in Psalmis dicitur, Excelsus dominus & humilia respicit, & alta à longe cognoscit. Alta posuit pro superbis. Humilia vero respicit vt attollat: alta, id est, superba cognoscit vt deiiciat. Discamus humilitatem per quã deo propinquare poterimus: sicut ipse in Euangelio ait, Di- *Matth.11.* scite à me quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Per superbiam mirabilis angelorum creatura cecidit de cœlo, per humilitatem dei fragilitas humanae naturae ascendit in cœlum. Honesta est enim inter homines humilitatis consuetudo, *Prouer.11.* sicut Salomon ait, Vbi fuerit superbia, ibi erit & contumelia: vbi autem humilitas, ibi & sapientia: item alius *Eccli.3.* sapiẽs, Quanto, inquit, maior es, tanto humiliate in omnibus, & corã deo inuenies gratiam: item deus per pro- *Esaiae.66.* phetam ait, Ad quem autem respiciam, nisi ad humilem C & quietum & trementẽ verba mea? Quicunq; humilis & quietus nõ fuerit, non potest in eo habitare gratia spiritus sancti. Deus humilis factus est nostrae salutis causa, erubescat homo superbus esse. Quantum humilitate inclinatur cor ad ima, tantum proficit in excelso. Qui enim humilis erit, exaltabitur in gloria. Primus humilitatis gradus est, veritatis sermonem humiliter audire, memoriter retinere, voluntarie perficere. Eam quippe quã non inuenerit humilem veritas fugit mentẽ. Quanto quis humilior erit de seipso, tanto maior erit in conspectu dei. Superbus vero quãto gloriosior apparet inter homines, tãto deiectior erit ante deũ. Qui enim sine humilitate bona opera agit, in ventum puluerẽ portat: *Eccli.10.* item scriptura dicit, Quid superbit terra & cinis, dum vento superbiae dispergitur, quod ieiunus & eleemosynis cõgregare videtur? Noli ô homo in virtutibus gloriari tuis, quia alterũ habiturus eris iudicẽ, non teipsum. *1.Petri.5.* In cuius conspectu teipsum in corde tuo studeas humiliare, quatenus ille te exaltet in tempore retributionis suae. Descende vt ascendas, humiliare vt exalteris, ne exaltatus humilieris. Qui enim sibi vilis videtur esse, ante deum pulcher est. Qui sibi displicent, deo placent. Esto igitur paruus in oculis tuis, vt sis magnus in oculis dei. Tanto enim eris apud deum preciosior, quanto

fueris ante oculos tuos despectior. In summo honore D summa tibi sit humilitas. Honoris laus est, humilitatis virtus. Sed hanc verae humilitatis virtutem nemo sine timore dei habere potest, quia eorum neuter sine altero esse potest. Quid autem timor dei efficiat, fratres audite, Initium sapientiae timor domini. Magna est cautela peccati, dei semper praesentiã timere. Qui perfecte deũ *Eccli.1.* timet, diligenter se à peccatis custodit. Timenti deum in nouissimo die bene erit, & merces eius in aeternum permanet. Qui erubescit in conspectu hominis peccare, quanto magis dignũ est quòd erubescat in cõspectu dei iniquitatem agere, qui non solum opera, sed & corda considerat? Qui timore sancto deum metuunt, in- *Eccli.2.* quirunt quae beneplacita sunt illi. Alius est timor filio- *Timor seruorum & filiorum.* rum, alius est timor seruorum. Serui enim propter tormenta dominos timent, filij vero propter amorem patres timent. Si filij dei sumus, timeamus eum ex charitatis dulcedine, non de timoris amaritudine. Homo sapiens in omnibus deum metuit operibus suis, sciens se eius nunquam praesentiam effugere posse, sicut Psalmi- E sta deo dicit: Quò ibo à spiritu tuo, & quò à facie tua fu- *Psal.138.* giam? Item, Quia neque ab Oriente neque ab occidente, subauditur, patet locus fugienti deum. Qui timet dominum accipiet doctrinam eius, & qui vigilauerit in mandatis eius, inueniet benedictionem sempiternam. Timentis deũ beata est anima, & à tentatione diabolica tuta remanet. Beatus homo qui semper est pauidus, *Prouer.28.* & cui donatum est dei timorẽ semper ante oculos habere. Qui timet dominum recedit ab itinere prauo, & ad virtutum semitã vias suas dirigit. Timor dei repellit peccata, & adiicit virtutes. Timor cautũ facit hominem & solicitum, ne peccet. Vbi vero timor dei nõ est, ibi dissolutio vitae est. Qui deum in prosperis nõ timet, timeat vel in aduersis, refugiat ad illum qui flagellat & sanat. Beatus vir qui timet dominum, in mandatis eius *Psal.111.* cupit nimis. Timor dei timorem expellit gehẽnae, quia facit hominem peccatum cauere, & iusticiae opera augere. Post haec ad illum perueniet timorem, qui dicitur sanctus, & permanet in seculum seculi, quia est in dile- *Psal.18.* ctione. Sic ergo fratres timeamus deum vt diligamus eum, quia perfecta charitas foras mittit timorem serui- *1.Ioan.4.* lem, atq; ita abundantiam habere possumus securitatis F & plenitudinem omnium bonorũ: vnde & Propheta ait, Timete dominũ omnes sancti eius, quoniam nihil *Psal.33.* deest timentibus eum. Diuites eguerunt & esurierunt, inquirentes autẽ dominum non minuentur omni bono. Quapropter obsecro vos dilectissimi, vt timorẽ dei semper ante mentis vestrae oculos habeatis, & obliuionem praeceptorum dei omnino fugiatis, illudq; sedulo cogitetis, qualiter timentes deum, & mãdatis eius obedientes, ad vitã vadunt perpetuam, contemnentes vero & pręcepta eius spernentes in pœnam ibunt aeternã: humilitatemq; veram in corde vestro intus habeatis, sicq; eam nõ ficte moribus coram proximis vestris insinuetis, vt & ipsi bonis exemplis vestris instructi glorificent deum, & vobiscum aeternã in cœlis studeãt percipere remunerationem, praestante domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat, &c.

In eadem dominica, De timore domini. Sermo II.

Sermo CCXIIII.

NOn dubito dilectissimi fratres insitũ esse cordibus vestris timorem dei, quo ad verã & solidã fortitudinẽ perducamini, Cõ enim fortis ille dicatur qui neminẽ timet, peruerse fortis est qui primo deũ non vult timere, vt timendo audiat, audiendo

G diligat,

G diligat, & diligendo non timeat. Tunc erit vere fortis-
simus, nõ superba duricia, sed cura iusticiæ: sic etiã scri-
Prouer. 14. ptum est, Timor domini, spes fortitudinis. Cũ enim ti-
metur pœna quam minatur, discitur amari præmium
quod pollicetur, ac sic per timorẽ pœnæ bona vita re-
tinetur. Per bonam vitã bona conscientia comparatur,
vt per bonam cõscientiam nulla pœna timeatur. Qua-
propter discat timere, qui non vult timere. Discat ad tẽ
pus esse solicitus, qui semper vult esse securus: vt enim
1. Ioan. 4. dixit Ioannes, Timor non est in charitate, sed perfecta
charitas foras mittit timorem. Dixit sanè & veraciter
dixit. Si ergo habere non vis timorem, prius vide vtrũ
iam perfectam habeas charitatem quæ foras mittit ti-
morem, Si vero ante istam perfectionem timor exclu-
ditur, superbia inflat, charitas ædificat. Nam sicut in bo
na valetudine fames non fastidio, sed cibo pellitur: ita
in bona mẽte timor non vanitate, sed charitate pellen
dus est. Discute itaq; conscientiam tuam, quisquis time-
re iam non vis. Noli superficiem compalpare, descẽde
in te, penetra interiora cordis tui. Rimare diligenter,
H vtrum nulla ibi vena venenata tabificum amorem secu
li sugat & sorbeat, vtrum nulla carnalis voluptatis mo
uearis & capiaris illecebra, nulla inani iactantia tumi-
dus extollaris, nulla cura vanitatis exæstues, si iam ini-
quitatis diligẽtia non fatigat, vtrum æquitatis negligen
tia nulla surrepat. Si hæc ita sunt, recte gaudes esse te si-
ne timore. Excluserit eum charitas dei quem diligis ex
Matth. 22. toto corde, & ex tota anima, & ex tota mente tua: exclu
serit eum & charitas proximi, quem diligis tanquã te-
ipsum. Et ideo pro illo satagis, vt etiã ipse tecum ex to-
to corde, ex tota anima, ex tota mente diligat deũ, quia
non aliter recte diligis & teipsum, nisi quia sic diligis
deũ vt non propterea minus eum diligas, quia conuer-
teris vel ad teipsum. Si autẽ quanuis intra teipsum nul-
la irritaris cupiditate, quod quidẽ de se quis audeat glo-
riari, tamen si teipsum in teipso diligis, & de teipso tibi
places, hoc ipsum vehementius timere debes, quia nihil
times. Non enim quacunque dilectione foras mitten-
dus est timor, sed recta dilectione qua tota diligimus
deum, & propterea proximũ, vt sic & ipse diligat deũ.
Se autem in se diligere, & sibi placere non est iusticiæ
I charitas, sed superbię vanitas. Ac per hoc Apostolus iu-
sta reprehensione perculsit seipsos amantes & sibi pla-
1. Ioan. 4. centes. Perfecta ergo charitas foras mittit timorẽ. Sed
ea dicenda est charitas, quę nõ est vilitas. Quid autẽ vi-
lius quàm homo sine deo? Ecce quid amat qui seipsum
Roma. 12. non in deo, sed in seipso amat? Recte huic dicitur, Noli
altum sapere, sed time. Qui enim altũ sapit & ideo non
timet, vtique perniciose non timet. Neq; enim mitis &
pius est, qui seipsum in seipso amat & laudat, sed elatus
& ferox, nõ nouit dicere, In deo laudabitur anima mea,
Psal. 33. audiant mites & lætentur. Quid enim boni amat, qui
forte hocipsum propter hocipsum amat nihil timere.
Potest enim hoc sibi persuadere, nõ sanitate sed imma-
nitate: verbi gratia, Est aliquis audacissimus latro, quãto
peruerse fortior, tanto periculose crudelior. Qui prop-
ter ipsum amorem suum quo amat nihil timere, ingen-
tia facinora moliatur, vt quod amat exerceat, & exercẽ-
do corroboret: quanto eius fuerint maiora commissa,
tãto maior erit non timẽtis audacia. Non hoc ergo pro
magno bono amandũ est, quod & in homine pessimo
inueniri potest. Quapropter timeat Christian⁹ antequã
1. Ioan. 4. perfecta charitas foras mittat timorem: credat & intel-
2. Cor. 5. ligat se peregrinari à domino, quandiu viuit in corpo-
Sapien. 9. re quod corrũpitur & aggrauat animã. Tanto minor fit
timor, quanto patria quò tẽdimus propior. Maior enim K
timor debet esse peregrinantiũ, minor propinquantiũ,
nullus peruenientiũ. Sic & timor perducit ad charita-
tẽ, & perfecta charitas foras mittit timorẽ. Timeat autẽ
Christianus nõ eos qui corpus occidunt & postea non Luca. 12.
habẽt quid faciant, sed eum qui habet potestatẽ & cor-
pus & animã in gehennam ignis occidere. Est autẽ alius
timor domini castus permanẽs in seculum seculi. Non Psal. 18.
ergo eũ perfecta charitas foras mittit, alioquin nõ per- 1. Ioan. 4.
maneret in seculũ seculi: nec frustra cũ dictum esset, Ti
mor domini, additum est, castus, atq; ita coniunctũ est,
permanens in seculum seculi. Quare, nisi quia ille timor
quem foras charitas mittit, propterea pungit animã ne
amittatur aliquid quod in creatura diligitur, vel ipsa sa
lus & requies corporalis, aut aliquid tale post mortem?
Propterea enim timentur & apud inferos pœnæ & do
lores ac tormenta gehennarum. Cum vero cauet ani-
ma ne deus illam desertus deserat, timor est castus per-
manens in seculum seculi. De quo latius dicerem, nisi
sermo iam longior & meis senilibus viribus, & vestræ
fortasse satietati parcere cogeret. L

*Item in eadem dominica: Homilia de eo quod scriptum
est in Euangelio secundum Lucam, Quidam homo erat Luca. 16.
diues qui habebat villicum, & cætera, quæ habetur
inter sermones de Verbis domini XXXV.*

*Dominica decima, de Christiano nomine,
Sermo I.*

ROgo vos fratres chàrissimi, vt attentius cogi- Ser. CCXV.
temus quare Christiani sumus, & crucẽ Chri-
sti in fronte portamus. Scire enim debemus
quia non nobis sufficit quòd nomẽ Christia-
num accepimus si opera Christiana nõ fecerimus, sicut
ipse dominus in Euangelio dixit, Quid prodest quòd
dicitis mihi, Domine domine, & nõ facitis quæ dico? Luca. 6.
Si te militem Christianum dicas, & iugiter cruce Chri-
sti te signes, & eleemosynam secũdum vires tuas nõ fe-
ceris, charitatem & iusticiam vel castitatem habere no-
lueris, nihil tibi prodesse poterit Christianum nomen,
Magna res est signũ Christi & crux Christi, & ideo de
isto tam precioso signaculo res magna & preciosa si-
gnari debet. Quid enim prodest si de annulo aureo sigil
lum facias, & putridas paleas intus recõdas? Quid pro-
dest si signũ Christi in fronte & in ore gestamus, & in- M
tus in anima crimina & peccata recõdimus? Qui enim
male cogitat, male loquitur, male operatur: si se emẽda-
re noluerit, quando se signat, peccatum illius non mi-
nuitur, sed augetur. Multi enim dum ad furtum aut ad In lib. 50.
adulteriũ vadunt, si pedem impegerint signant se, & ta- Homiliarũ.
men de malo opere non reuocant se, & nesciunt miseri Homi. 21.
quia includunt in se magis dæmones quàm excludunt.
Qui autẽ à se cum dei adiutorio vicia & peccata repel-
lit, & quod bonũ est cogitare simul & implere conten-
derit, iuste signũ crucis labiis suis apponit, quia talia o-
pera conatur agere quæ signum Christi mereantur ac-
cipere: & quia scriptũ est, Regnũ dei non est in sermo- 1. Cor. 4.
ne, sed in virtute: & iterum, Fides sine operibus mortua Iacobi. 2.
est, vt nomen Christianum non ad iudicium sed ad re-
medium habeamus, conuertamus nos ad opera bona
dum in nostra sunt potestate remedia. Et vt hæc deo
auxiliante possitis implere, pacem & ipsi habete, & eos
qui discordes sunt ad concordiam reuocate: Menda-
cium fugite, periurium velut mortem perpetuam noli-
te facere. Ante omnia sicut iam supra dictum est, secun
dum vires vestras eleemosynam pauperibus exhibete,
oblationes quæ in altario cõsecrẽtur offerte. Erubescere
debet

A debet homo idoneus si de aliena oblatione cõmunicauerit. Qui possunt aut cereolos aut oleum quod in cicindelibus mittatur exhibeat. Symbolum vel orationẽ dominicã & ipsi tenete,& filiis vestris ostendite. Nam nescio qua fronte se Christianum dicat,qui paucos versus in symbolo vel in oratione dominica parare dissimulant. Filios quos in baptismo excipitis,scitote vos fideiussores pro ipsis apud deum extitisse. Et ideo tam illos qui de vobis nati sunt, quàm illos quos de fonte excipitis semper castigate atque corrigite,vt caste & iuste & sobrie viuant. Et vosipsi ita agite, vt si vos filij vestri imitari voluerint, non vobiscum in igne ardeant, sed simul vobiscum ad præmia æterna perueniãt. Qui causas audiunt iuste iudicent, nec munera super innocentes accipiant, quia munera excæcant corda sapientium, & immutant verba iustorum, ne forte dum acquirunt pecuniam perdant animam suam. Nemo enim habet iniustum lucrum sine iusto damno. Vbi lucrum & ibi damnum. Lucrum in arca, damnũ in conscientia. Nullus se inebriet, nemo in conuiuio suo cogat alium amplius bibere quàm oportet, ne per ebrietatẽ & suam & illius animã perdat. Omni die dominico ad Ecclesiam conuenite. Si enim infœlices Iudæi tanta deuotione celebrant sabbatũ, vt in eo nulla opera terrena exerceant: quanto magis Christiani in die dominico soli deo vacare & pro animæ suæ salute debent ad Ecclesiam conuenire? Quando ad Ecclesiam conuenitis, pro peccatis vestris orate. Nolite rixas cõmittere, nolite lites & scandala concitare. Qui ad Ecclesiam veniens hæc fecerit, ibi se litigando vulnerat, vbi se orãdo sanare potuerat. In Ecclesia stantes nolite verbosari, sed lectiones diuinas patienter audite. Qui enim in Ecclesia verbosari voluerit, & pro se & pro aliis redditurus est rationem, dum verbũ dei nec ipse audit nec alios audire permittit. Et decimas de fructibus vestris Ecclesiis reddite. Qui fuit superbus fit humilis, qui erat adulter fit castus, qui solebat furtum facere, vel res alienas inuadere, etiã de propria substantia incipiat pauperibus erogare. Qui fuit inuidus fit beneuolus. Qui fecit iniuriã, cito veniam petat. Cui iniuria facta est, cito dimittat. Quotiés aliqua infirmitas superuenerit, corpus & sanguinem Christi ille qui ægrotat accipiat, & inde corpusculum suum vngat, vt illud quod scriptũ est impleatur in eo, Infirmatur aliquis, inducat presbyteros & orent super eum vngentes eum oleo, & oratio fidei saluabit infirmũ, & alleuiabit eum dominus, & si in peccatis sit, dimittentur ei. Videte fratres, quia qui in infirmitate ad Ecclesiam cucurrerit, & corporis sanitatem recipere, & peccatorũ indulgentiam merebitur obtinere. Cum ergo duplicia bona possint in Ecclesia inueniri, quare per præcantatores, per fontes & arbores & diabolica phylacteria, per characteres & aruspices & diuinos vel sortilegos multiplicia sibi mala miseri homines conantur inferre? Sicut iam supra diximus filios & omnes familias vestras admonete fratres semper, vt caste & iuste ac salubriter viuant. Nec solum eos verbis, sed etiam exemplis ad bona opera prouocate. Ante omnia vbicunque fueritis, siue in domo, siue in itinere, siue in conuiuio, siue in consessu, verba turpia & luxuriosa nolite ex ore vestro proferre, sed magis vicinos & proximos vestros iugiter admonete, vt semper quod bonum est & honestum loqui studeant, ne forte detrahendo, male loquẽdo & in sanctis festiuitatibus choros ducendo, cantica luxuriosa & turpia proferendo de lingua sua, vnde debuerãt deum laudare, inde sibi vulnera videantur infligere. Isti enim

De Cõse. di. 4. cap. Vos ante omnia

Psal. 14.
Exod. 23.
Eccli. 20.

Iacobi. 5.

D infœlices & miseri homines qui balationes & saltationes ante ipsas basilicas sanctorum exercere nec metuũt nec erubescunt: & si Christiani ad Ecclesiam venerint, Pagani de Ecclesia reuertuntur, quia ista cõsuetudo balandi de Paganorum obseruatione remansit. Et iam videte qualis est ille Christianus qui ad Ecclesiam venit orare, & neglecta oratione, sacrilega verba Paganorũ nõ erubescit ex ore proferre. Videte tamen fratres charissimi, si iustum est vt ex ore Christianorũ vbi corpus Christi ingreditur, luxuriosum canticum quasi venenũ diaboli proferatur? Ante omnia quicquid vultis vobis ab aliis fieri, hoc aliis facite. Quod vobis ab aliis non vultis fieri, nulli alij feceritis. Quam rem si volueritis implere, ab omni peccato potestis vestras animas liberare, quia & qui literas non nouit, istas duas sententias memoriter teneat, & cum dei adiutorio operibus & potest & debet implere. Et licet credam quòd illa infœlix cõsuetudo quæ de Paganorum prophana obseruatione remansit, iam nobis castigantibus & de locis istis fuerit deo inspirante sublata, tamẽ si adhuc agnoscatis aliquos illam sordidissimam turpitudinem de hinnicula vel ceruula exercere, ita durissime castigate vt eos pœniteat rem sacrilegã commisisse. E Et si quando luna obscuratur adhuc aliquos clamare cognoscitis, & ipsos admonete denunciantes eis quod graue sibi peccatũ faciunt, quando luna quæ deo iubente certis temporibus obscuratur, clamoribus suis à maleficiis sacrilego ausu se defensare posse cõfidunt. Et si adhuc videtis aliquos, aut ad fontes, aut ad arbores vota reddere, & sicut iam dictum est, sortilegos etiam & diuinos vel præcantatores inquirere, phylacteria etiam diabolica & characteres aut herbas vel succos sibi aut suis appẽdere, durissime tanta eorum peccata increpantes dicite, quia quicunque fecerit hoc malum, perdit baptismi sacramentum. Et quia audiuimus quòd aliquos viros vel mulieres ita diabolus circumueniat, vt quinta feria nec viri opera faciant, nec mulieres lanificium, corã deo & sanctis angelis eius contestamur, quia quicunque hoc obseruare voluerint, nisi per prolixam & duram pœnitentiam tale sacrilegium emẽdauerint, vbi arsurus est diabolus, ibi & ipsi damnãdi sunt. Isti enim infœlices & miseri, qui in honore Iouis quinta feria opera nõ faciunt, F non dubito quòd ipsa opera die dominico facere nec erubescũt nec metuant. Et ideo quoscunq; tales esse cognoueritis, durissime castigate. Et si se emẽdare noluerint, nec ad colloquium nec ad conuiuium vestrũ eos venire permittite. Si vero ad vos pertinent, etiam flagellis cædite, vt vel plagam corporis timeant, qui de animæ suæ salute nõ cogitant. Nos enim fratres charissimi cogitantes periculum vestrum paterna vos solicitudine admonemus. Si nos libẽter auditis, & nobis facietis gaudiũ, & vos fœliciter peruenietis ad regnũ. Quod ipse præstare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Tobiæ 4.
Matth. 7.

In eadem dominica, De Christiano nomine, Sermo II.

Sermo CCXVI.

Gaudeamus fratres charissimi, & deo gratias agamus, quia secundũ desideria nostra vos incolumes inuenire meruimus. Et vere fratres iuste & merito pater gaudet quotiés filios suos & corpore sanos, & in dei timore deuotos inuenerit. Et quia tã de vestra quàm de nostra salute duplicatum nobis gaudium nunc pietas diuina concessit, quod ad profectum animarum vestrarũ pertinet debemus charitati vestræ suggerere. Oportet fratres charissimi vt vota mentis intentione

G intentione inquirere vel intelligere studeamus quare Christiani sumus, & quare cruce͂ Christi in fronte portamus. Agnoscite & intelligite fratres, quòd non ideo Christiani facti sumus vt de ista tantum vita sufficiti si-

1.Cor.15. nimus: sicut enim dicit Apostolus, Si enim in hac vita ta͂tum in Christo sperantes sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus. Qui enim non cogitat nisi de ista tantummodo vita, animalibus & pecoribus similis est. Quid enim quærũt animalia, nisi mãducare, bibere, luxuriari, & dormire? Tales sunt qui plus cogitãt de carne sua quàm de anima, qui plus diligunt gulam ac luxuriã quàm castitatẽ atq; iustitiã. Scire debetis fratres charissimi, quoniã ideo Christiani facti sumus, vt semper de futuro seculo, & de æterno præmio cogitemus: & plus pro anima quàm pro corpore laboremus, quoniã caro nostra paucis annis erit in mundo, anima autẽ nostra, si bene agimus, sine fine regnabit in cœlo. Si vero quod deus nõ patiatur, si mala opera exerceamus, & plus pro carnis luxuria quàm pro salute animæ laboremus, timeo ne quãdo boni Christiani cũ angelis accipiuntur in vitã æternã, nos quod absit præcipitemur in gehen-

H nã. Non nobis sufficit fratres quòd Christianũ nomen accepimus, si bona opera non fecerimus Christiana. Illi enim prodest quòd Christianus dicitur, qui castitatẽ diligit, ebrietatẽ fugit, superbiã detestatur, inuidiam velut venenũ diaboli respuit. Ille vere Christianus est qui furtum nõ facit, qui falsum testimoniũ non dicit, qui nec mentitur nec periurat, qui adulteriũ non cõmittit, qui ad Ecclesiã frequentius venit, qui de fructibus suis non gustat nisi prius ex ipsis deo aliquid offerat, qui decimas annis singulis erogãdas pauperibus reddit, qui sacerdotibus suis amorẽ impendit, qui omnes homines sicut seipsum diligit, qui nullum hominẽ odio habet. Ille vero nõ solum Christianus est, sed ipse Christus in illo habitat, qui stateras dolosas & mensuras duplices velut gladium diaboli pertimescit. Ille bonus Christianus est, qui quando ad Ecclesiã venit, & oblatione͂ quæ in altario mittatur exhibet, & pauperibus secundũ quòd vires habet argentum porrigit aut buccellam: qui peregrinos in domũ suam excipit: qui hospitibus pedes lauat: qui nõ solum lites non concitat, sed etiã discordes ad concordiã reuocat: qui maioribus & parentibus ho-

I norem & amorẽ veræ charitatis impendit: qui & ipse caste viuit, & filios vel vicinos suos vt caste & sobrie viuant, & verbis admonet, & exemplis docet. Ille bonus Christianus est, qui quoties sanctæ solennitates veniũt, vt securius cõmunicet, ante plures dies castitatem cum propria vxore custodit, vt syncera & secura conscie͂tia ad altare domini casto corpore & mondo corde præsumat accedere: Qui symbolum & oratione͂ dominicã memoriter tenet, & filios vel filias suas vt ipsi teneãt fideliter docet. Ecce audistis fratres quales sint Christiani boni. Et ideo quantũ possumus cũ dei adiutorio laboremus vt nomen Christianum non sit falsum in nobis, nec in nobis Christi sacramenta patiantur iniuriã, sed semper opera Christiana & cogitemus in corde & impleamus in opere. Nã ille Christianus qualis est, qui vix aliquando ad Ecclesiam venit: & quando venerit nõ stat vt oret pro peccatis suis, sed vt causas dicat, aut lites & rixas concitet, & si locum inuenerit vsque ad vomitum bibit, & postquam se inebriauerit surgit quasi phreneticus & insanus diabolico more balare & saltare, & incipit verba turpia & amatoria vel luxuriosa cantare. Iste talis non dubitat furtũ facere, adulterium non timet admittere, falsum testimonium dicere, maledicere, periurare. Siue viri siue mulieres qui talia opera fa- K ciunt, nõ ad remedium, sed ad iudicium Christianum nomen & baptismi sacramenta suscipiunt, & nisi pœnitentiam egerint, in æternum peribunt. Ecce fratres ostendimus vobis quales sint Christiani boni, & quales sint mali. Et ideo quos bonos videtis, imitamini: quos vero malos esse cognoscitis, castigate semper, increpate, corrigite, vt de profectu vestro & de illorum perfectione duplicem mercedem habere possitis. Qui ergo boni sunt, casti, sobrij, humiles & benigni, deo auxiliante perseuerent in operibus suis bonis. Qui vero opera mala faciunt, cito se corrigant antequam illorum animæ de hac luce discedant, quoniam si sine pœnitentia mortui fuerint, non veniunt ad vitam, sed præcipitantur ad mortem. De qua pœna nos pius dominus liberare dignetur, qui cũ patre & spiritu sancto viuit & regnat deus in secula seculorum, Amen.

Dominica vndecima, de eo quod scriptum est, Mulierem fortem quis inueniet, &c. Prouer.31. *Sermo I.* Sermo CCXVII. L

Ecclesia catholica charissimi nõ solum post aduentũ domini & saluatoris nostri prædicata est, sed etiã ab initio mundi multis figuris & sacramẽtis secretioribus designata. Nam & in sancto Abel Ecclesia catholica fuit, & in Noë, & in Abraham, & in reliquis vsq; ad aduentũ domini saluatoris: de ipsa enim ait Salomon, Mulierem forte͂ quis inueniet? Quod dixit, quis inueniet, difficultatem inueniendi, non impossibilitatem oportet intelligi. Mulier ista fortis, Ecclesia est. Quo modo non est fortis quæ ab initio mundi tantis tribulationibus fatigatur, & tamen non vincitur? Mulierem forte͂ quis inueniet? Quis alius Prouer.31. nisi Christus? Non autem eam fortem inuenit, sed inueniẽdo fortem fecit. Nam vt eam inueniret, nonaginta nouem dimisit in mõtibus, & quæsiuit vnam quæ er- Matth.18. rauerat, & humeris suis impositam ad ouile proprium reuocauit. Lanam & linũ fecit manibus suis. Lanificant & linificant matronam istam sanctus hic sermo describit. Quæris forte à nobis, quid sit lana, quid linũ? Lana carnale aliquid, linum vero spiritale significat, quia in ordine vestimentorum, interiora sunt linea vestimenta, lanea vero exteriora. Lana etiã de cõmixtione animalium nascitur, Linũ vero sine carnis voluptate de terra procreatur, ideo castitatis imaginem præferre videtur, M intantum vt sacerdotes veteris testamenti ex præcepto legis, propter castitatis indiciũ lineis fœmoralibus vte- Exod.28. rentur. Ergo in lana carnale aliquid, in lino vero spiritale significatur. Pro laude etiam ponuntur. Inuenis enim hominem porrigentem manu eleemosynas pauperi, nec tamen de deo ibi cogitantem, sed hominibus placere cupientẽ, laneam vestem quæ videri potest habet, interiorem lineam non habet. Inuenis alium dicentem tibi, Sufficit mihi conscientia mea, deũ colo, deum adoro, quid mihi opus est ad Ecclesiam ire, aut visibiliter Christianis misceri? Lineam vult habere sine tunica. Non nouit neque commendat talia opera mulier ista. Inuenit hæc mulier lanam & linum & fecit vtile. Multi inueniunt, sed non faciunt vtile manibus suis. Cum libẽter auditis inuenitis, cũ bene viuitis facitis. Brachia Prouer.31. sua firmauit in fuso. De fuso isto quod dominus dederit dicam, neq; ista lanificia sunt à viris aliena. In fuso lanificium signat, in lanificio bonum opus tanquam castæ mulieris & matronæ impigræ. Diligenter tamẽ attende in lanificio duo instrumenta, colum & fusum. In colo lana inuoluta, quę filo ducenda transeat in fusum, Quod in colo inuolutum est, adhuc in sinistra & nondum in

A dum in fuso est. Quod in fuso collectum est, iam præteritum est. Opus ergo tuum in fuso sit, non in colo. In colo enim est quod facturus es, & in fusu quod fecisti. Vide ergo si habes aliquid in fuso. Ibi enim firmantur brachia tua, ibi erit fortis constātia tua, ibi securus deo dices, Da, quia dedi, dimitte quia dimisi. Fac quod feci. Quod pendet in colo ad fusum traiiciendū est, non autem quod collectum est in fusum, ad colum reuocādum est. Ergo vide quid agas, vt habeas in fuso, vt brachia tua firmes in fuso, quod te consoletur, quod te cōfirmet, quod tibi det fiduciam deprecandi & sperādi: sequitur, Man⁹ suas aperuit pauperi. Eia fratres exercete lanificium sanctum. Si quis habet plenum cellarium, plenum horreum, omnia ista in colo sunt, transeant in fusum. In sinistra sunt quandiu pauperibus non erogaueris, at vbi cœperis eleemosynam facere, transferūtur ad dexteram, & fit opus vnde vestis fieri possit. Omnes domestici eius vestiti sunt. Nūquid de nuditate seruorum suorū solicitus erit vir eius habens coniugem talē? *Prouer. 31.*

B Quis est iste vir, nisi Christus, aut quæ est côiunx nisi ecclesia? Vestiti sunt quotquot in Christo baptizati sunt. Et boni serui & mali, vestiti sunt. Nō cessat illa mulier omnes vestire, vt nemo quæratur & dicat, Ideo nō sum bene operatus, quia nō sum bene vestitus. Duplicia pallia fecit viro suo. Pallia laudes sunt, fides & confessiones. Laudes deū, laudas hominē. Dupliciter laudas, & simpliciter laudas. Dupliciter, quia homo est & deus. Simpliciter, vt nō sis fictus. Fotinus à quo hæretici Fotiniani appellantur, quasi simplex palliū fecit viro suo. Solum enim hominē credidit, Christum deum colere noluit. Existit alter texens viro suo pannosum pallium. Ait enim, Christus deus est tantum, omnino hominis nihil habens, hoc Manichæi dicunt. Fotiniani dicunt, homo tantum est, Manichæi dicūt, deus tantum est. Ecce de quali Ecclesia quàm preciosa vestimenta procedunt. Et propterea de illa scriptū est, quòd duplicia pallia fecerat viro suo. Duplicia pallia. Confitemur enim

C deū in homine, & hominē in deo. De bysso & purpura vestimenta spiritalia præparauit. De bysso candidā cōfessionem, de purpura gloriosam passionē. Byssum, cū deū confitemur, agnoscimus. Purpuras in martyribus collaudamus. Nos fratres quibus deus tantum bonum cōferre dignatus est, vt nec de Iudæis, nec de hæreticis nasceremur, sed catholicę Ecclesię filij esse mereremur, quantum possumus deo gratias referamus, qui nobis fidem rectam, & sibi placitam inspirare vel insinuare dignatus est: & totis viribus, quia fides sine operibus nos saluare nō potest, ad spiritale lanificiū illud nostros animos præparemus. Iugiter ideo eleemosynas facientes, de colo trahere festinemus ad fusum, & de sinistra transferamus ad dexterā, vt per eleemosynas pauperū stolam vnusquisque nostrū præparet in æternum, vt sicut dicit Apostolus, In cœlesti conuiuio vestiti & non nudi inueniamur, ne nobis dicatur, Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? Sed magis ab auditu malo liberati, illam fœlicem & desiderabilē vocem audire mereamur, Venite benedicti patris mei percipite regnū quod præparatum est ab origine mundi, quod ipse præstare dignetur. *2. Corin. 5.* *Matth. 22.* *Matth. 25.*

In eadem dominica, De verbo dei audiendo, & muliere forti: Sermo II. *Sermo CCXVIII.*

Rogo vos fratres charissimi, vt secundum cōsuetudinem fidelium cum silētio & quiete ea quæ vobis prædicantur accipiatis. Animus enim noster quando donante deo aliquid po-

tuerit de lectione sanctarum scripturarum concipere, D spiritalem nidū in cordibus vestris desiderat inuenire. Et ideo velut castissimi turtures diuina verba sancti spiritus feruore in nidum cordis vestri fouere contēdite, ne permittatis vt in vobis semen verbum dei peccatorum frigore congelescat, Propter illud quod scriptum est, Abūdauit iniquitas, refrigescit charitas. Estote magis sicut dicit Apostolus, Spiritu ferventes. Quo modo enim colūbæ vel turtures postquam genuerint oua, si illa permiserint refrigerari, perdent fructum illorum: Ita & vos si conceptum verbū dei per obliuionem refrigerari permittitis, desiderabilem fructum habere nō potestis. Præstate in vobis nidum sermonibus sanctis, secundum quod scriptū est, Turtur inuenit sibi nidum vbi reponat pullos suos. Et quoniā nobis scriptura Salomonis commendat mulierem magnam, habentem magnū virum, dicens, Mulierem fortem quis inueniet? Ideo de hac secundū tenorē pauca quæ deus dignatur suggerere, auribus vestris cupimus intimare. Mulierem fortē quis inueniet? Difficile est inuenire eam, & difficile est nescire eā. Nonne ipsa est ciuitas in E monte quę abscondi non potest? Quare ergo dictū est, quis inueniet, cum dici debuerit, quis nō inueniet? Sed tu ciuitatem in monte positam vides. Vt autem in mōte ponitur, inuenta est. Ipsa est enim ouis illa quæ perierat. Et reuera fratres Ecclesia catholica est, quæ iam illustrata est, quis ergo eam nō videt? Quādo latebat quis eam inueniebat? Sicut enim iam dicta est ipsa ciuitas, ita & ouis quā perditā quæsiuit pastor. Ipse pastor mons est, ouis ergo in humeris eius ciuitas est in mōte. Facile est eam videre collocatam in mōte. Quomodo autem eam inuenires cum lateret inter vepres & spinas vtique delictorum suorum? Ibi eam quæsisse magnum, ibi inuenisse mirabile est, hæc ouis difficilis, commendatur inuentio, cum dicitur, Mulierem fortem quis inueniet? id est, Ecclesiam. Quis non videt eam iam à Christo inuentam, iam eminentem, iam conspicuam, iam gloriosam, iam ornatam, iam lucidam, & vt cito explicem toto terrarum orbe diffusam? Mulierem istam Ecclesiam F qui quæsiuit & inuenit Christus agnoscitur. Et postquā eam inuenit, non solummodo de spinis peccatorū suo rum eripuit, sed etiam lapidibus preciosis ornauit: ideo de ipsa dicitur, Preciosior est lapidibus preciosis. Volo aliud commendare charitati vestræ, quantum capitis, quantum timeo, quantūmque timere debetis de his lapidibus preciosis. Sunt in Ecclesia lapides preciosi & semper fuerunt docti, scilicet abundātes scientia & eloquentia & omni instructione legis. Preciosi planè isti lapides sunt, de ipsis fuit Cyprianus, de ipsis fuit Ambrosius, & cæteri eorum similes. Ex eorū numero quidam errauerunt ab ornatu huius mulieris. *Matth. 24.* *Roma. 12.* *Psal. 83.* *Prouer. 31.* *Matth. 5.* *Matth. 18.*

In eadem dominica: Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Dixit Iesus ad quosdam qui in se confidebant, & cætera, quæ habetur inter sermones de Verbo domini. XXXVI. *Luca. 18.*

Dominica duodecima, de reddendis decimis. Sermo I. *Sermo CCXIX.*

Propicio Christo fratres charissimi iā prope sunt dies in quibus messes colligere debeam⁹, & ideo gratias agentes deo qui dedit, de offerēdis, imò reddēdis decimis cogitemus. Deus enim qui dignatus est totū dare, decimā à nobis dignatur repetere, nō sibi sed nobis sine dubio profuturā. Sic enim per Prophetā ipse promisit dicēs, Inferte, inquit, omnem decimā in horreis meis vt sit cibus in domo mea, & probate me in his dicit dominus. Si non ape- *16. quæ. 1. c. Decima.* *Mala. 3.*

G ruero vobis cataractas cœli & dedero vobis fructũ vsque in abundantiã. Ecce probauimus quo modo nobis decimæ magis q̃ deo proficiant. O homines stulti quid mali imperat deus vt nõ mereatur audiri? Sic enim dicit, Primicias areæ tuæ & torcularis tui nõ tardabis offerre mihi. Si tardius dare peccatũ est, quanto peius est non dedisse? Et iterum dicit, Honora dominum deum tuum de tuis iustis laboribus, deliba ei de fructibus iusticiæ tuæ vt repleantur horrea tua frumẽto, vino quoque torcularia tua redundabunt. Non præstas hoc gratis, quod cito recipies magno cum fœnore. Quæris foe te cui proficiat quod deus accipiat redditurus? Quæris iterũ cui proficiat quod pauperibus datur? Si credis, tibi proficit: si dubitas, perdidisti. Decimæ fratres charissimi tributa sunt egentium animarum. Redde ergo tributa pauperibus, offer libamina sacerdotibus. Quòd si decimas nõ habes fructuũ terrenorũ, quod habet agricola, quodcunq; te pascit ingenium, dei est, & inde decimas expetit vnde viuis: de malicia, de negocio & de artificio redde decimas. Aliud enim pro terra depēdi-
H mus, aliud pro vsura vitę pẽsamus. Redde ergo homo, quia possides, redde quia nasci meruisti. sic enim dicit dominus: Dabũt singuli redemptionẽ animarum suarum, & nõ erunt in eis morbi neque casus. Ecce habes in scripturis sanctis cautiones domini tui, per quas tibi promisit, quòd si decimas dederis, non solum abundãtiam fructuum recipies, sed etiam sanitatem corporis consequeris. Replebuntur, inquit, areæ tuæ frumẽto, vino quoq; torcularia tua redundabũt, & nõ erunt in eis morbi neque casus. Cum enim decimas dãdo & terrena & cœlestia possis munera promereri, quare per auariciam duplici benedictione te fraudas? Audi ergo indeuota mortalitas. Nosti, quia dei sunt cuncta quę percipis, & de suo non accommodas rerum omniũ conditori? Non eget dominus deus, nõ præmium postulat sed honorem, nõ de tuo aliquid exigit quod refundas: Primicias rerum & decimas dignatur petere, & negas auare? Quid faceres si nouem partibus sibi sumptis, tibi decimã reliquisset? Quod certe iam factũ est cum messis tua pluuiarũ benedictione subtracta ieiuna defecit, & vindemiã tuam aut grando percussit, aut pruina de-
I coxit. Quid auide supputas? Nouem tibi partes retractę sunt, quia decimam dare noluisti. Constat quidẽ quod ipse non dederis, sed tamen deus exigit. Hæc enim est domini iustissima consuetudo, vt si tu illi decimã non dederis, tu ad decimam reuoceris: scriptum est enim, hæc dicit dominus, Quia decima agri tui primiciæ terræ vobiscum sunt. Vidi autẽ & fallere me existimastis, intus in thesauris vestris & in domibus vestris erit direptio. Dabis impio militi, quod non vis dare sacerdoti. Conuertimini quoq; ad me dicit dominus omnipotens, vt aperiam vobis cataractas cœli, & effundam vobis benedictionem meã desuper, & nõ corrumpã fructus terræ vestræ, neq; languebit vitis in agro vestro, & beatos vos dicẽt omnes gentes. Benefacere deus semper paratus est, sed hominũ malicia prohibetur: quia à domino deo sibi dari vult omnia, & nõ vult ei quę possidere videtur offerre. Quid si diceret deus, Meus est homo quem feci, mea est terra quam colis, mea sunt & semina quæ spargis, mea animalia quæ fatigas, mei sunt imbres & pluuiæ, & vẽtorũ flamina mea sunt, meus est solis calor? Et cum omnia mea sint elementa viuendi, tu qui manus accommodas, solam decimã merebaris. Sed quia pie nos pascit omnipotens deus, amplissimũ tribuit munus laboranti mercedem, sibi tantum decimam vendicans, nobis omnia cõdonauit. Ingrate frau- K
dator ac perfide, diuina te voce conuenio. Ecce annus iam finitus est, redde domino pluenti mercedem. Redime te homo dũ viuis, redime te ipse dum potes: Redime, inquam, te dum precium in manibus habes, redime te, ne dum te mors auara præuenerit, & vitam simul & præmium perdas. Sine causa hoc dimittis vxori, quæ forsitan alterum habebit maritum. Sine causa hoc marito dimittis mulier, quia aliam cupit habere vxorẽ. Frustra parentibus ac propinquis curam tuã iniungis, nemo te post mortem tuam fideliter redimet, quia in vita tu te redimere noluisti. Depone iam auariciæ sarcinam de ceruicibus tuis, contemne crudelissimam dominam quæ dum te iugo durissimo premit, iugũ Christi suscipere non permittit. Sicut enim iugum auariciæ in infernum premere, ita iugum Christi in cœlum leuare consueuit. Decimæ enim ex debito requirũtur, & qui eas dare noluerit, res alienas inuasit. Et quanti pauperes in locis vbi ipse habitat illo decimas non dante, fame mortui fuerint, tantorum homicidiorũ reus ante tribunal æterni iudicis apparebit, quia à domino pau- L
peribus delegatam suis vsibus reseruauit. Qui ergo sibi aut præmium comparare, aut peccatorum desiderat indulgentiam promereri, reddat decimam, & de nouem partibus studeat eleemosynam dare pauperibus, ita tamen vt quicquid excepto victu mediocri & vestitu rationabili superfuerit, nõ luxuriæ reseruetur, sed in thesauro cœlesti p eleemosynã pauperũ reponatur. Quicquid enim nobis deus plus quàm opus est dederit, non nobis specialiter dedit, sed per nos aliis erogandũ trãsmisit: quod si non dederimus, res alienas inuasimus.

In eadem dominica, De eo quod scriptum est in Psalmo, Deus manifeste veniet &c. Sermo II.

AD exhortandas mẽtes charitatis vestræ, pauca de præsenti Psalmo quæ donat dominus, gratanter accipite. De domino nostro Iesu Christo prophetatũ est in isto Psalmo, vbi audiuimus & cãtauimus, Deus manifeste veniet, deus noster nõ silebit. Ipse enim domin⁹ Christus, deus noster, filius dei, primo aduentu venit occultus: secũdo aduẽtu veniet manifestus. Quando venit occultus, nõ innotuit nisi seruis suis. Quãdo veniet manifest⁹, innotescet M
bonis & malis. Quãdo venit occultus, venit iudicãdus. Quãdo veniet manifestus, veniet iudicaturus. Denique tunc cum iudicaretur siluit, & de silẽtio eius Propheta prædixerat, Sicut ouis ad immolãdũ ductus est, & sicut agnus corã tondente, sic non aperuit os suũ. Sed deus noster manifeste veniet, deus noster & non silebit. Non quomodo siluit quando iudicãdus erat, ita silebit quãdo iudicaturus erit. Et nũc nõ silet, si sit qui audiat. Sed dictum est, Tunc non silebit quãdo vocem eius agnoscent, & qui modo contemnunt. Modo enim quando dicuntur præcepta dei, quibusdam in risum veniunt. Et quoniam quod promisit deus modo non ostẽditur, & quod minatur modo nõ videtur, quod pręcipit irridetur. Modo enim fœlicitatem quæ dicitur huius mũdi, habent & mali. Infœlicitatem quæ dicitur mundi huius, habent & boni. Attendunt homines qui credunt præsentia & non credunt futura, quoniam ista bona & mala præsentis seculi promiscue habẽtur bonis & mali. Si diuitias optant, vident habere diuitias & pessimos homines & bonos homines. Vident etiam si exhorrent paupertatem & miserias huius seculi, laborare in his miseriis non solũ bonos, sed etiã malos, & dicũt in corde suo, quia res humanas de⁹ nec respicit nec regit, sed

Marginalia: *Exod. 22.* — *16. quæ. 1. c. Decimæ.* — *Prouer. 3.* — *16. quæ. 1. c. Decimæ.* — *Vbi supra.* — *16. quæ. 1. c. Decimæ.* — *Prouer. 3.* — *16. quæ. 1. c. Decimæ.* — *16. quæ. 1. c. Decimæ.* — *Vbi supra. Mala. 3.* — *16. quæ. 1. c. Decimæ.* — *16. quæ. 1. c. Decimæ.* — *Psal. 49. Sermo CCXX.* — *Psal. 49.* — *Esaia. 53.*

A git, sed omnino in intimo quodam mundi huius fundo dimisit nos casibus volui, nec aliquã prouidentiam exhibet nobis, Ac per hoc fit in illis contemptus præcepti, quia non vident manifestationẽ iudicij. Veruntamen etiam modo debet quisque attendere, quia quãdo vult deus respicit & iudicat. Ad horam autem nõ differt, quãdo vero vult differt. Et vnde hoc? Quia si nunquam in præsenti iudicaret, non esse crederetur: si omnia in præsenti iudicaret, nihil iudicio reseruaret. Ad hoc enim multa seruãtur iudicio, & quædam in præsentia iudicantur, vt illi qui differuntur, timeant & conuertantur. Non enim amat deus damnare, sed alleuare. Et ideo patiens est in malos, vt de malis faciat bonos. Sic
Roma. 2. enim dicit Apostolus, Quia reuelabitur ira dei super omnem impietatem, & reddet deus vnicuique secundum opera sua, Admonet autem & corripit hominem con-
Roma. 2. temnentẽ & dicit, An diuitias bonitatis & longanimitatis eius contemnis? Quia bonus est in te, quia longanimis est, quia patiens est in te, quia differt te & non aufert te, contemnis, & omnino nullum iudicium dei pu-
B tas, ignorans quia patientia dei ad pœnitentiam te ad-
Vbi suprà. ducit? Tu autem secundum duriciam cordis tui thesaurizas tibi irã in die iræ & reuelationis iusti iudicij dei, qui reddet vnicuiq; secundum opera sua. Quicquid ergo homo facit modo in thesaurũ mittit, sed nescit quid colliget, quo modo diuites qui in thesaurum terrę mittunt quasi sciunt quid colligunt, sed nesciunt cui colligunt. Quis enim possideat diuitias eorũ post mortẽ ipsorum prorsus ignorãt, & aliquando diuitiæ eorum ad inimicos eorũ perueniunt. Et ideo se quisq; fraudat nolens manducare vt ditescat, vt alius de laboribus eius fluat & luxurietur & dissoluatur. Quo modo ergo colligunt quidẽ scientes, sed cui colligãt nesciunt. Sic contra in thesaurum cœlestem boni quid colligant sciunt, mali quid colligãt nesciunt. Bonus enim ponit in thesauro cœlesti omnia opera misericordiæ quæ fecit circa homines quibus subuenit, & scit quoniam fidelis est custos, qui illi seruat omnia quæ reponit. Et non ea videt, sed de thesauro suo certus est, quia neq; aliquid à fure surripitur, neq; ab hoste inuaditur, neq; ab inimico & improbo & potẽte quasi euicto tollitur, sed semper ma-
C nebit, quia à domino potentissimo custoditur. Si enim pecunias homines fideli seruo cõmendãt & securi sunt, misericordias suas cõmendant potẽti domino & soliciti sunt? Nouerunt ergo, quia quicquid reponunt, totũ ibi saluũ est, qui fideles sunt, potẽtiæ domini sui fidem iungunt. Credunt enim quia seruat, & inueniunt quod seruat. Nam & homines qui pecuniã colligunt, nũquid vident arcã ipsam, aut in arca pecuniã semper colligũt & mittunt, aut infodiunt & seruant? Non vident, & tamen quasi conscientia eorũ scit, quia ibi est in loco illo vbi posuerũt. Et forte iam fur tulit, & vanus gaudet qui inaniter reseruauit. In thesauro autẽ cœlesti si quid posuerimus, & de domini custodia securi sumus, & omnino furem nullum patimur, nec damnũ aliquod sustinemus. Mali vero & ipsi mittũt, vt in thesauro omnia mala opera sua seruet illis deus. Hoc est quod dixit Apostolus, Thesaurizas tibi iram in die iræ iusti iudicij dei. Sed quoniã seruatur, quicquid mali faciũt & nesciunt.
Psal. 49. Vbi venerit deus noster manifestus & non silebit, conuocabit ad se omnes gentes, sicut dicit in Euangelio, & separabit, quosdam ponens ad dexteram, quosdam ad sinistram, & incipit iam tractare thesauros vtrorumq;,
Math. 25. quid quisque posuit vt inueniat. Venite benedicti, inquit, patris mei, ad eos qui sunt ad dexteram, percipite

regnum quod vobis paratũ est ab initio mundi. Regnũ D
cœlorum, regnũ sempiternum, societatẽ cum angelis, æternã vitam, vbi nullus oritur, neq; moritur, hoc percipite. Quando enim opera vestra in thesaurũ mittebatis, regnum cœlorũ amabatis. Percipite regnũ quod vobis paratũ est ab initio mũdi. Etiam ostendit illis thesauros suos, Esuriui, & dedistis mihi manducare. Sitiui, & potastis me. Nudus eram, & vestistis me. Hospes fui, & ad- *Vbi suprà.*
duxistis me. In carcere fui, & venistis ad me. Aeger fui, & visitastis me. Et respondent illi, Domine, quando te vidimus in his necessitatibus cõstitutum & ministrauimus tibi? Et ille, quãdo vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Quia ergo quãdo vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis, percipite quod misistis, possidete quod emistis. Mihi enim seruatori ideo credidistis. Deinde conuertet se & ad illos qui sunt à sinistris, & ostẽdet illis thesauros suos inanes operis boni, Ite, inquit, in ignẽ *Math. 25.*
æternũ, qui paratus est diabolo & angelis eius. Esuriui, & non dedistis mihi manducare. Aut si aliquid inuenistis in thesauro isto, aut aliquid misistis, cogitate & reddetur vobis, Sed nunquã te, inquiunt, ipsi vidimus esurientem. Et ille, Quãdo vni ex minimis meis non feci- E
stis, nec mihi fecistis. Forte enim ideo mihi nõ faciebatis, quia me in terra ambulare nõ videbatis. Tam mali estis, vt si videretis sicut Iudæi crucifigeretis. Hodie enim mali homines qui conantur, si fieri posset, non esse Ecclesias vbi illis prædicentur præcepta dei, nõnne & ipsum Christum occiderent si in terra viuentẽ inuenirent? Sed audebunt dicere quasi illi qui nesciat cogitationes hominum, Domine, quando te vidimus esurientẽ? Et ille, Quãdo vni ex minimis meis non fecistis, nec mihi fecistis. Minimos meos, egẽtes posueram vobis in terrã: ego tanquam caput, dicet, in cœlo sedebã ad dexteram patris, sed membra mea in terra laborabant, mẽbra mea in terra egebant: membris meis si daretis, & ad caput peruenisset quod daretis. Et si sciretis quia minimos meos egentes quando vobis in terrã posui, laturarios vobis institui, qui opera vestra in thesaurũ meũ portarent. Et nihil in eorum manibus posuistis, propterea apud me nihil inuenistis. Tunc ergo nõ silebit, sed apparebit: ideo dictũ est, Non silebit, Modo autẽ dicit illud
lector de codice, & cõtemnitur. Dicit illud de ore suo F
tractator aut disputator Episcopus, & irridetur. Nunquid sic irrideri habet, quãdo ab ipso iudice potentissi-
mo dicitur, Vnusquisq; recipiet quod fecit, siue bonum *2. Cor. 5.*
siue malũ? Tũc dicturi sunt homines sera & infructuosa *Ephe. 6.*
pœnitẽtia, O si possemus iterũ viuere, & quod contẽpsimus audire & facere. Tunc dicent illi quos ex aduerso
cõstituent iniquitates eorũ, sicut dicitur in libro sapien- *Sapien. 5.*
tiæ, Quid nobis profuit superbia, & diuitiarũ iactantia quid contulit nobis? Transierũt omnia sicut vmbra. Videtis quia pœnitebit eos: sed ista pœnitẽtia cruciabilis, nõ sanabilis. Vis habere vtilẽ pœnitentiã? Modo habe. Si enim modo habueris, corrigeris. Cum correctus fueris, fundetur illic thesaurus tuus vbi colligebãtur mala opera tua, & implebitur alius thesaurus, vbi bona opera tua colligãtur. Sed forte conuersus ad dominũ, statim morieris, opera tua nulla forte inueniẽtur in illo thesau-
ro. Planè ibi inuenies opera tua, quia scriptũ est, Pax in *Luca. 2.*
terra hominibus bonæ voluntatis. Deus nõ annotat facultatẽ, sed coronat voluntatẽ. Scit quia voluisti & nõ potuisti, sic te annotat quasi feceris quod voluisti. Ergo opus est vt conuertaris, ne differendo subito moriaris, & omnino nihil inueniatur quod in præsenti habeas & in futuro possideas, Conuersi ad dominum, &c. Amen.

G *Dominica tertiadecima, de eo quod scriptũ est, Deponentes mendacium loquimini veritatem vnusquisque cum proximo suo, &c.*

Sermo I.

Sermo CCXXI. MOdo fratres charissimi cum diuina lectio legeretur, audiuimus Apostolum dicentẽ, De-
Ephe.4. ponentes mendacium, loquimini veritatem
vnusquisque cum proximo suo. Nemo ita cogitet cum Christiano loquendam veritatem & cum pagano mendacium. Cum proximo tuo loquere veritatem. Proximus est omnis homo, proximus tuus ille est
Proximus quis. qui tecum natus est ex Adam & Eua. Omnes proximi sumus ratione natiuitatis, & alter alteri frater. Illa spe cœlestis hæreditatis proximum tuũ debes putare omnem hominẽ etiam antequam sit Christianus. Non enim nosti qualis futurus sit apud deum aliquando quem rides idolum adorantẽ, conuertetur vt adoret deum, fortassis religiosius quàm tu qui eum pauloante ridebas. Multi qui videntur Christiani, male agẽdo & in malo opere perseuerando ab Ecclesia excludendi sunt. Multi qui foris esse videntur, ita credituri sunt & in bono opere
H permansuri, vt in æternum socientur Ecclesiæ. Et ideo nec illi superbiãt, nec isti desperẽt, quia quæ futura sunt scire non possumus. Omnem igitur hominẽ Christianum putemus non solum conditione mortalitatis humanæ qua in terra eadem sorte deuenimus, sed etiam spe illius hæreditatis, quia nõ scimus quid futurum sit. Qui enim Iudæus est, hæreticus, aut Paganus, forte sicut dictum est, per misericordiã dei conuertetur ad deum,
Psal.4. vt inter sanctos primum locum habere mereatur. Irascimini & nolite peccare. Si propterea irasceris seruo tuo quia peccauit, ne tuipse pecces irasce tibi. Sol non ôccidat super iracũdiam vestram: intelligitur quidem secundum tempus fratres charissimi, quia etsi ex ipsa humana cõditione & infirmitate mortalitatis quam portamus, surrepat ira Christiano, non debet diu tenere & fieri pridiana. Eiice illam de corde antequam ôccidat lux ista visibilis, ne te deserat lux inuisibilis: sed & alter melius intelligitur, quia noster sol iusticiæ & veritatis Christus, non iste sol qui adoratur à Paganis & Manichæis, & videtur etiam à peccatoribus, sed ille alius cuius virtute anima humana illustratur, ad quem gaudent
I angeli. Non ergo ôccidat sol iste super iracundiam tuam: id est, non deseret Christus mentem tuam, quia non vult deus habitare cũ iracundia tua. Occideris autem tu ab iracundia tua, quia ira cum inueterauerit fit odium: cum factũ fuerit odium, iam homicida es. Om-
1.Ioan.3. nis enim qui odit fratrem suum homicida est, sicut di-
1.Ioan.2. cit Ioannes Apostolus. Item ipse dixit, Omnis qui odit fratrem suum in tenebris manet. Non mirum si ille manet in tenebris à quo ôccidit sol. Ad hoc pertinet forte
Matth.8. quod audistis etiam in Euangelio, Periclitabatur nauigium in stagno, & dormiebat Iesus. Nauigamus in hac vita quasi per quoddam stagnum, & ventus est, & procellæ non desunt tentationum: vnde hoc fit, nisi quia dormit in te Iesus? Si non in te dormiret, tranquillitatẽ
Iesus quo modo dormire dicat. haberes intrinsecus. Quid est autem quòd in te dicitur dormire Iesus, nisi quia fides tua quæ est de Iesu, sopita est in corde tuo? Quid facies vt libereris? Excita Iesum & dic, Magister perimus. Euigilabit ille, id est, rediet ad te fides tua, & manebit tecum in æternum. Euigilante Christo si tempestas illa immerserit, nec oppleuerit nauem tuam, iam fides tua imperabit ventis & fluctibus, & non transiet periculum. Fratres sæpe diximus, sæpe dicemus, & quandiu vixerimus dicere debemus, quia Ecclesia temporis huius & paleam habet & frumẽtum, K
nemo quærat expellere totã paleam nisi tempore vẽtilationis, nemo ante tempus deserat aream, ne dum forte non vult peccatores sustinere, præter aream inuentus prius ab auibus colligatur quàm ingrediatur in horreũ. Quo modo autem fratres dicamus, attẽdite, Grana cũ cœperint triturari inter paleam se non iam tangunt, & quasi non se nouerunt, quia intercedit medio palea. Et quicunq; longius attendit aream, paleam solummodo putat, nisi diligentius intueatur, nisi manum porrigat, nisi spiritu oris, id est, flatu purgante discernat, difficile peruenit ad discretionẽ granorum. Hæc similitudo ad illũ pertinet qui cũ profecerit, putat quòd ipse solus sit
bonus. Hæc cogitatio fratres etiã Heliam tentauit cum *3.Reg.19.*
dixit, Prophetas tuos occiderunt, altaria tua suffoderũt, *Roma.11.*
& ego remãsi solus, & quærunt animam meã. Sed quid dicit illi responsum diuinum? Reliqui mihi septem milia virorum, qui non curuauerũt genua ante Baal. Noli, inquit, te putare solummodo, adhuc septẽ milia sunt, quid te solummodo putas? Intendat ergo mecum sanctitas vestra & assit misericordia dei. Audite breuiter.
Quisquis adhuc malus est, nõ putet neminem bonum L
esse. Quisquis bonus est, nõ putet se solũmodo esse. Tenete hoc, Ecce repeto. Videte quia dico, quisquis malus est, interrogans conscientiam suam non arbitretur neminem esse bonum. Quisquis bonus est, non arbitretur se solummodo esse bonũ. Et non timeat bonus immixtionem malorũ, quia veniet tempus vt separentur mali à bonis. Interim sicut dictũ est, qui boni sunt, sustineãt malos: qui mali sunt, imitentur bonos. Nec boni in superbiã eriganiur, nec mali periculosa desperatione frangantur. Modo enim qui boni sunt possunt deum offendere, & qui mali sunt si cito se emẽdauerint, possunt dei misericordiam promereri. Cum vero de hac luce discesserimus, nec bonus poterit vnquam malus fieri, nec malus qui est ad bonitatẽ venire. Hæc ergo fratres charissimi salubriter cogitãtes, pro salute animæ nostræ nõ simus surdi ad illud quod nos dominus misericorditer
prouocat dicẽs, Nolite tardari conuerti ad dominum, *Eccl.5.*
nec differatis de die in diem. Et iterũ, Quærite dominũ *Esaia.55.*
deum dum inueniri potest, inuocate eũ dum prope est. Ille enim qui eum dum inueniendi tempus est nõ quæ-
sierit, in æternum inuenire non poterit. Sic ergo cũ dei M
adiutorio agere studeamus, vt præcepta & mãdata domini nostri magis nobis pariant de sequacitate remedium, quàm de trãsgressione iudiciũ, præstante eodem domino nostro qui cum deo patre & spiritu sancto viuit & regnat deus in secula seculorum, Amen.

In eadem dominica, de beato Iob, & de eo quod scriptum est in Psalmo, Cantate & exultate & psallite in *Psal.97.*
cithara & voce psalmi, &c. Sermo II.

BEatus Iob fratres dilectissimi de quo nobis he- *Sermo*
sterna lectio recitata est, tam sanctus fuit vt in *CCXXII.*
illo cõpleretur illud quod in Psalmo spiritus
sanctus dixit, Psallite domino in cithara & voce psal- *Psal.97.*
mi. Non vocẽ solã sed opera assumite, vt non tantũ cantemus, sed & manibus operemur. Qui cantat & operatur, psallit in psalterio & cithara. Qui psallit in psalterio, diuina de cœlo verba canit. Qui autẽ operatur manibus, humana opera perficit. Extẽde manus & da pauperi, nudũ vesti, hospitio recipe peregrinũ. Sed cum facis, pie &
hilariter fac. Recole illi te facere, qui dictur est, Esuriui *Matth.25.*
& dedistis mihi mãducare. Videte qualia organa adiungãtur in similitudinibus. In tubis, inquit, ductilibus. Beatus Iob fratres dilectissimi ita dei spiritu plenus erat, vt

velut

A velut ductilis tuba laudes domini dulciter decãtaret.
Psal.97. Sic enim de talibus sonitus est, In tubis ductilib⁹ & in voce tubæ corneæ. Ductiles æreæ sunt tubæ, & tundẽdo producuntur. Quando enim producuntur? Quãdo malorum hominum persecutionem patimur, si patienter omnia sustinemus, & nunquã contra dispensationem domini murmuramus, vapulãdo erimus tubæ ductiles ad laudẽ domini productæ, si cum tribulatione proficimus. Tribulatio tunsio est, profectus productio est. Tuba ductilis erat beatus Iob, quãdo à diabolo percussus tãtis damnis, orbitate etiam filiorum afflictus, in nullo contra dominũ murmurauit. Tunsione illa tantæ tribulationis factus est tuba ductilis. Ergo audiamus
Iob.1. si ipsa tuba bene sonuit. Audi, Dominus dedit domin⁹ abstulit, sicut domino placuit ita factum est, sit nomen domini benedictũ. Videte fratres quo modo & quàm diligenter sonuit, quàm suauem sonum dedit. Nec hoc solum sufficit, nisi adhuc tundatur. Datus est autem in potestatem satanæ, vt caro percuteretur. Percussus est, cœpit putrescere, ita vt eum scatentes globi vermium exararent. Ipse tamẽ beatus Iob quamlibet esset iustus,
B non tamen fuit sine peccatis. Neque enim melior erat
1.Ioan.1. sancto Ioanne Euangelista qui ait, Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus. Per illam enim crudelissimam pœnã minuta peccata purgabantur. Quam rem etiam ipse intelligens, deo gratias referebat, & negligentiarum suarum quasi verissimus iudex non molli linteo, sed testa radebat saniẽ fluentem.
Iob.2. Ex omnibus tamen bonis suis, sola ei à diabolo mulier reseruatur. Supposita est vxor Eua, quasi ad seductionẽ. Hoc erat necessarium, vt vxor ei reseruaretur, equidẽ non ad solacium mariti, sed ad ministerium diaboli. Suggessit mulier blasphemiã, sed Iob non obtemperat
Gene.3. sed recusat. Euam Adam in paradiso non repulit, repulit Iob Euam in sterquilinio. In stercore sedebat Iob cũ flueret vermibus atque putresceret, sed melior Iob vulneribus plenus in stercore, quàm Adam integer in paradiso. Equidem adhuc vxor sua Eua erat, sed iam ille
Iob.2. Adã non erat. Quid ergo dixit mulier? Blasphema deũ & morere. Ecce audium⁹ quo modo tũditur tuba ista. Percussit eum diabolus à capite vsq; ad pedes graui vulnere, & putrescens vermibus sedebat in stercore. Audi-
C uimus quemadmodum tunsus est, tubæ huius ductilis vocem dulcẽ si placet audiamus. Respõdit enim vxo-
Vbi supra. ri, Locuta es, inquit, quasi vna ex insipientibus mulieribus, si bona suscepimus de manu domini, mala quare nõ toleremus? O sonum fortẽ, ô sonum dulcem, quem non dormientem excitet sonus iste? Quem non excitet præsumptio in domino, vt aduersus diabolum securus procedat in prælium, & nõ se suis viribus obtecturus, sed dei auxilio protegendus? Ipse enim adiutorium dedit qui eum tentari permisit. Non enim tunderet diabolus de seipso, nihil enim facere poterit, nisi quod di spẽsatio diuina permiserit. De illius enim diaboli pœ-
Hiere.50. na futura Propheta commemorans ait, Contritus est malleus vniuersæ terræ, Malleũ vniuersæ terræ, diabolum voluit intelligi. De ipso malleo in manu domini posito, id est, in potestate dei: tunduntur ductiles tubæ, id est, animæ sanctæ, vt resonẽt dei laudes. De isto malleo & iustus tunditur & peccator. Ille vt probetur, ille vt puniatur. Aut certe vt iustus augeatur i bonis, & peccator corrigatur à malis. Sub isto enim malleo in manu, id est, in potestate domini constituto, tunduntur nõ solum humiles, sed & superbi. Sed humiles producuntur, superbi cõminuuntur vt vitrum. Vna eademq; tunsio bonos producit ad gloriam, malos redigit in fa D
Psal.1. uillam, vt impleatur in eis illud quod scriptum est, Et erit tanquam puluis quem proiicit ventus à facie terræ. De ipso enim malleo quoties animæ sanctæ deo dispẽsante vel permittente tunduntur, in nullo murmurãt, in nullo penitus contradicunt, magis humiliter velut ductilis tuba proclamant, Iustus es domine, & iusta iu- Psal.118. dicia tua, adhuc minus patimur quàm meremur: & hæc quidem dicũt animæ sanctæ. Animæ vero superbæ & peccatis obnoxiæ, quoties aliqua aduersitate pulsantur, rebelles contra dominum murmurare præsumunt dicentes, Deus quid tibi feci? Quare tanta patior mala? Quibus in conscientia respondet diuina iusticia. Bene dicis, ô deus quid tibi feci? Verum est, quia nihil mihi fecisti, sed totum tibi. Si enim aliquid boni fecisses, mihi feceras. Cum vero peccata & crimina commisisti, tibi omnia fecisti, non mihi. Et quia quæcunque semina- Galat.6. uerit homo, hæc & metet: nõ est iniustum quòd spinas & tribulos peccatorum colligat qui nequiciam seminauit. Nos vero fratres charissimi audiamus Apostolũ dicentem, Seminemus quod bonum est ad omnes, maxime ad domesticos fidei, Timeamus ne forte si in car E
ne seminamus, secundum Apostolum de carne meta- Ibidem. mus corruptionem, sed ipso attestante seminemus in spiritu vt de spiritu metamus vitam æternam, ad quam nos dominus sub sua protectione perducat, cui est honor & imperium in secula seculorum, Amen.

In eadem dominica, De patientia: Sermo III.
Quære tomo quarto, Folio 242. columna prima,
Item eadem dominica, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Beati oculi qui vident & cætera. quæ habetur inter sermones de verbis domini XXXVII. Et in libro Quinquaginta Homiliarum XXXVIII. Luc.10.

Dominica quartadecima, De beato Iob: Sermo I.

Sermo CCXXIIII.

Romptiorem me ad loquẽdum vestra sanctitas præmonet, etiam dudum de scripturis insinuata omni cum deuotione dicendi fiduciã tribuit, quem deus gratanter vobis audire mõstrauit. Sic nos vestra sanctitas de Iob dicentẽ accipiat, vt audire se tanquã rusticum credat. Non fuco sermo- F nes infectos dicere arbitretur, qui illi⁹ magisterio simpliciter dicere profitetur. Aduersus Iob diabol⁹ pugnã Iob.1. impetrauit, cuius filios ruina cum extingueret factus post diuitias inops, post familias sol⁹, post numerosam sobolẽ nullius pater patrimonio naufragus, in corpore edaces pœnas vno robore fidei sustinebat. Diuitiæ in inopiã ceciderũt. Hic noua expergiscitur nuditate, nullus fuit ꝓximus, quia rara est miseris amicicia. Corporis sanitas vulneribus immutatur, gaudium in dolorem conuertitur, nullus artus qui non flagellis valetudinum agitetur. Deniq; sub sterquilinio iacuit præclara iusticia, & cum vulnerata caro probaretur in membris, incolume pectus seruabat interius. Nihil erat à capite vsque ad pedes quod non affligeret pœna. Vndiq; circũuallantibus pœnis stetit, & vnde feruebat diaboli inuidia, inde sumpta est fatigata victoria. In corpore torquebatur, & spiritu probabatur. Vermib⁹ corpus inquietis doloris tolerabat geminata supplicia, quam fluxæ carnis putredinem prædurabat fœcunda calamitas, non noctibus quies, nõ diebus requies. Torquebatur, & orabat. Aliud postulabat hostis, aliud precabatur vociferatio confessoris. Dissolutis neruis saniei profluuium asperior

G asperior testa radebat, atrox cruciatus mutabat. Reges non agnoscebat, & confossum corpus in stercore recũbebat. In naufrago corpore incolumis iusticia tutatur, & periclitantibus membris, authori vulnerum pectus seruat. Omnia excepto spiritu occupauerat hostis. Nõ fuit qui reciprocum redderet munus mercedibus, delicata matrona in alienis domibus seruit, quæ imperare consueuerat. Vbi post solis occasum diurna supplicia dure trãsigebat, quietẽ expectabat, & fatigatis matronę digitis, succedentem diem lachrymantibus oculis deducebat. Orbata in mœrore filiorum mulier locatur vt seruiat, nec ad lachrymas vacat. Adhuc matrona iam vidua, vbique mercenaria, nusquam domina, nec sterilis, nec mater vteri sui laniatus deflet, Ecce, inquit, marite quæ pateris: dic aliquid aduersus deum & morere.
Iob.2. Peccauit sola quæ viro misericordiã denegabat, obliuisci vxorem Iob in filiis didicerat, & omnibus membris fluens, solus animus fideliter repugnabat, Bellator mũdi in vno viro torquetur, dum torquet & pœna re-
Vbi supra. uertitur in authorem. Ecce, inquit dominus, tradam illum tibi, animã illius tantummodo custodi. Secure pu-
H gnat, qui hoste metuente seruatur. Sic hostis furebat vt timeret, infligit dolorẽ crudelitas, & deficit in suis viribus. Pœna fugata reuertitur sanitas, & cicatricibus fœlicior reddit medicina. Celerius curat dominus quàm vulnerat inimicus. In gaudia gemitus migrauere, & in fossis vulnerum numerabantur monumenta victoriæ. Propter Iob regina, propter quẽ & mercenaria. Duplici regreditur fœnore, vt amissa possent duplo recipere.

In eadem dominica, de beato Iob: Sermo II.

Sermo CCXXV. IN lectione quæ nobis lecta est fratres charissimi, audiuimus quòd gloriosissimus dei athleta contra hostem callidissimum admirabiliter præliatus sit, & secũdum quod Apostolus
1.Cor.4. ait, Spectaculum deo & angelis eius & hominibus dignum non sine ingenti admiratione audire, & quodã modo oculis fidei videre meruimus, Vidimus beatum Iob non solum contra fœlicitatem mundi, sed etiam cõtra paupertatem & asperrimos dolores, & contra filiorum orbitatem fortiter & fœliciter dimicãtem. Qui cum esset diues, nullum contemptum habuit. Cum penuriam pateretur, neminem blasphemauit, nec contra
I dei dispensationem murmurare præsumpsit, sed locu-
Iob.31. ples dicebat, Domus mea omnibus viatoribus patuit, & de velleribus ouium mearum calefacti sunt humeri infirmorum. Postea vero cum paupertate premeretur, in
Iob.1. angustiis loquebatur, Dominus dedit domin⁹ abstulit, sicut domino placuit ita factũ est. Et fortiter colluctatus est diabolus, sed athletam dei superare non potuit. Immanes suscitauit fluctus, & firmissimam petram cõmouere nõ valuit. Machinationes suas adhibuit, & turrim validissimam nõ prostrauit. Arborem concussit, & decutere poma non valuit. Et ramos quidẽ confregit, sed radici nihil nocuit. Parietem perforauit, sed thesaurum auferre nõ potuit. Thesaurum autem dico nõ auri & argenti, sed fidem iusti. Hũc enim eius thesaurum diabolus diripere festinabat, quando eum omni facultate nudatũ plaga ĩtolerabili cruciabat. Vidisti augmẽtari fluctus, vidisti petram firmissimam, vidisti turrim inexpugnabilem, vidisti deũ glorificatũ & diabolũ cõfractum, & quali nomine hunc iustũ appellem, ignoro. Athletam eũ vocem? Sed præcellit tantarum copia coronarum. Petram eum dicam? Sed firmiorem video. Militem appellabo? Sed robustiorem cerno cõstantia. Turrim eum nominabo? Sed eminet sapientia. Arborem eum dicã? Sed decorosior inuenitur. Fructũ illum K appellem? Sed preciosior demonstratur. Thesaurum eum nominabo? Sed copiosior esse dinoscitur. Et quali vocabulo appellem sanctũ illum non inuenio. Audiãt hæc diuites, audiãt hæc pauperes quemadmodum hic beatus vir in diuitiis suis & fœlicitate benignus dispẽsator extitit diuitiarum, & in tẽtatione paupertatis patienter & fortiter tolerauit. Vides igitur nõ esse impossibile diuitem esse in operibus bonis, & pauperẽ per patientiam egestatis posse esse beatum. Nolo mihi dicas, quia paupertatem timeo. Paupertatem times, & peccatum non metuis? Nolo timeas paupertatem, sed iniquitatem time, quæ mater est tormẽtorum. Dominus à te stipendium postulat, & dare ei non vis. Cum enim audis eum dicentem, Quamdiu fecistis vni ex minimis *Matt.25.*
istis, vtique si tribuas pauperi Christo fœneras. Si contrahis à paupere manum tuã, quo modo & qua fiducia in illa die & tu à domino misericordiam postulabis? Nónne arguet te dicens, Vidisti me nudum & nõ operuisti, esurientẽ & non pauisti? Quid tu ad hæc respondebis, & quam veniam deprecaberis? Nónne conscientia tua reum te faciet & obmutesces? Et tu quidem mul L tis & preciosis vel exquisitis deliciis interdum vsque ad crapulam satiaris, & pauperi vnde esuriem repellat vel cibum simplicem dissimulas erogare. Vestibus etiã nimiũ preciosis indutus incedis, & pauperi nudo nec vilissimum tribuis vestimentum. Domum tuam in omni pompa componere vel ornare contendis, forsitan nec in angulo eius peregrinum vel pauperem recipis. Sed qui talis est, cum ei irreuocabilis aduenerit finis, si pœnitentia nõ subuenerit, perget ad inferos nudus bonis operibus, remanẽte domo cum omni ornatu suo in testimonium auariciæ suæ. Vnusquisque enim prætereũtium dicet, Hæc domus illius fuit raptoris, prædonis, auari. Quantas viduas afflixit, quantos orphanos denudauit, quantos miseros fecit, vt hanc domum tantis expẽsis de iniquitate quæsitis regeret. Sed dicit aliquis, Nobilis sum & in honore cõstitutus. Nobilitatem nemo reprehendit, de istis dignitatibus nemo disputat, quæ à deo bene hominibus conceduntur. Diuites ergo in honoribus constitutos si iuste & caste & misericorditer vixerint, reprehendere nemo debet. Illi vero dolendi sunt & lugendi, qui inflati superbia dignitatum, M putant se immortales cum ipsa dignitate futuros, & non considerant cõditionem suam, quia de terra sunt *Gene.3.*
& in puluerem redigentur, & pro parua lęticia vitę huius si tamen lęticia vel vita dicenda est, perpetua sustinebunt tormenta. Attendis pauperem & despicis, & non recogitas quoniã homo est sicut & tu. Homo chara & amica possessio dei, homo cuius causa firmatum est cœlum, & extẽsum est mare, fundata est terra, propter quẽ sol oritur & occumbit, luna crescit & deficit, astra micantia surgunt. Túne ergo contemnis hominẽ pauperem propter quem deus talia & tanta constituit? Ad extremum vt adhuc amplius dicam, propter quem dei filius humanam carnem assumpsit, opprobria & fla *Matt.27.*
gella sustinuit, crucem pertulit & flagelli amaritudinẽ sensit, mortem gustauit, ad inferna descendit, & eos qui à diabolo detinebantur obnoxij, sanguinis sui precio liberauit. Ecce quãta & qualia humano generi pietas diuina cõcessit. Videte ergo si iustum est vt à nobis pauper quisq; despiciatur, cui tot beneficia pietas diuina largitur? Amemus ergo fratres charissimi & nõ despiciamus pauperes vel peregrinos, ne nos ille despiciat qui propter nos pauper factus est cũ esset diues. Considerate

A derate fratres & diligenter attendite, quia ab initio nullum pauperē despicere voluit deus. Nam sicut in scripturis diuinis frequenter & diligenter audistis, vt superbiam & vanitatem mundi reprimeret deus, non elegit rhetores, non eloquētes, non consules, non diuites, non potentes, quibus verbi sui secreta committeret: sed aut opiliones, sicut patriarchas & beatum Dauid, aut piscatores, sicut beatum Petrum vel reliquos Apostolos, vt per infirma destrueret fortia, & per humilia excelsa & superba deiiceret. Amemus ergo pauperes, vt cum illo partē habere possimus qui dixit, Discite à me quia mitis sum & humilis corde. Nam quia genus humanū per superbiam mortale vulnus acceperat, Christus medicamentum humilitatis exhibuit. Noli ergo despicere humilem pauperem, qui cum sibi pauper sit, facere te diuitem potest. Qui enim diuites sunt, imitētur beatum Iob humiliter largas eleemosynas faciētem. Non extollantur in prosperis, & si sinistrum aliquid domino permittente pertulerint, non deprimātur aduersis, & in nullo contra dei iudicia murmurantes, sed humili & pia conscientia cum beato Iob dicant, Dominus dedit dominus abstulit, sicut domino placuit ita factū est, sit nomen domini benedictū, cui est honor & imperiū cum patre & spiritu sancto, in cūcta secula seculorū, Amen.

1. Cor. 1. 1. Reg. 16. Matth. 4. 1. Corin. 1. Matth. 11. Iob. 1. B

Item in eadem dominica, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Et factum est dum iret Iesus in Hierusalem transibat per mediam Samariam & cætera. quæ sumpta est ex libro secundo de quæstionibus Euangeliorum, capite quarto. Et ex sermonibus factis ad fratres in eremo: XXXII. (Lucæ. 17.)

Dominica quintadecima, de beato Tobia: Sermo I.

(Sermo CCXXVI.)

Beatus Tobias qui panem suum nouerat frangere esurienti, mercedem celerem mercenario præparat laboranti. Patiēter lectione percepta quæ nuper est recitata, admirabamur patris filiiq; tractatum, quemadmodum angelus monet, quem æstimabāt terrenum sub cœlesti gloria mercenarium. Ad hoc enim cæcitatis incurrit exitium, vt angelum susciperet medicum, qui diuinis facibus incēsus sic anhelauit, Honesta est oratio cum ieiunio & eleemosyna. Oratio iusti, clauis est cœli. Ascendit precatio, & descēdit dei miseratio. Licet alta sit terra, altū cœlum, audit tamen deus hominis linguam, si mundā habeat cōscientiam. Cum sensibus loquitur, si sit solus noster gemitus. Sufficit auribus imber oculorum, fletus citius audit quàm voces. Oratio inuidi solet de auribus propulsari. Erat patris & filij anima vna, dum esset proprietas membrorum, erat illis singularis germanitas animorum. Filij, inquit, dimittamus istum hominē adiiciētes, ad mercedem placitam, quia nobis multa opere suo contulit bona. Et filius relato tractatu alloquitur patrem, Pater, nunquid nam isti tam benedicto operario merces tātum placita debet pensari, cuius bonus ducatus non potest æstimari? Parum illi honoris reddemus, si eius meritis mēsuram figamus. Nunquid ipse id tantum exhibuit quod placuit? Hoc placuerat, vt mihi regionem & virum cui argentum commēdasti demonstraret. Primo iter quasi cœleste carpens, & mihi & tibi parauit necessarium de pisce collyrium, Me deduxit, argentum recepit, Saram mihi vxorem desponsauit. Mercede placita tantum est dignus, qui mihi tāquam cœlestis extitit paranymphus, & quod plus est bone pater oculorum tuorum maculas albugine detracta curauit, & totam domū nostram illuminatis oculorum tuorum lāpadibus illustrauit? Clarius modo video, quia te videntem aspicio. Nónne iste optime pater dignus est media substantia? Iste talis ductor atque prouisor, medicus atque custos, vt dixi, mediæ substantiæ quam ipse mecum pertulit accipiat portionem, qui mihi ducatu suo tantam præbuit pietatem. Placet bono patri sapiētis filij responsio. Rogare cœpit mercenarium, vt mercedis suæ sumat effectum. Frater, inquit, accipe quod tuum est, & tunc vade saluus. Recipe mercedē tuam, quia præbuisti mihi & filio meo bonam misericordiam. Tolle vt dixi mediam substātiam quam cū meo filio reportasti, nam gratia quam tibi debemus non potest ponderari. Cōtinuo angelus gaudet de cogitata mercede, qui missus fuerat gratis facere pietatē. Tobis, inquit, vel Tobia quid de mea mercede satis superflue cogitatis? Habete quod vobis donauit pater ille cœlestis, Ego minister sum curationis, ille est author sanitatis. Nescitis cuius mercenarij ope perfrui meruistis. Defunctos captiuitatis sepelire non timuisti Tobis, ascenderūt ad dominum opera tua, quia relicto prandio reddidisti mortuum sepulturæ. Ego domino medullata intuli sacrificia pro venerabili sepultura, ego directus sum operarius fori cœlestis. Mortuū sepelistis, & mortis aculeum non timuistis. Ipse sepultus pro vobis voce tacita proclamauit. Probationis fuerat cæcitas oculorum, vnde patientia tua clarius meruisset de cœlestibus ornamentū. Ego sum Raphaël, vnus ex septem angelis qui assistimus ante claritatem dei. Nō indigeo fructu humanæ mercedis, diuitem me facit cōuersatio maiestatis. Diues est ille qui me misit, gratis iussit impēdi, qui gratis ipse cōcessit. Nec ipsum honorem gratiarum mihi deputetis, quia nihil meis viribus percepistis, Deum benedicite & illi cōfitemini, & ipsum glorificate, quia vobiscum fecit bona. Subito patefacto mysterij cœlestis honore, voce Raphaëlis angeli attoniti, Tobis & Tobias collapsi in terram proruerunt, vocem tremulam penitus occultarunt, quia vocem insolitam audierunt. Quid meruistis pater Tobis filiusq; Tobia? Mercenarium habere cœlestem, & tanquam operarium locare terrestrē? Cælauit vobis angelus nomē, Azarias sum, inquit, Ananiæ magni filius, & non dixit, Ego sum Raphaël angelus. Cælauit in primo nomine dignitatē, ne faceret locatori terrorem. Si enim diceret, Ego sum angelus, non esset Tobiç mercenarius. Seruata est dignitas nominis, vt postremo magnitudo clarescerent dignitatis. Videte charissimi quantū sit eleemosynæ meritum. Angelū meruit habere operarium, Videtis quantū proficit mortuos sepelire, vt oblatio eius per angelum Raphaëlem ad cœlestē ascenderet maiestatē. Videtis quia eleemosyna à morte liberat, & ipsa purgat peccata. Facit purgationem oculorum, liberat à tenebris peccatorum. Tobis via sua deducitur, Sara tot viris coontristata per angelum matrimonio copulatur.

Tobiæ. 12. C Tobiæ. 12. D Vbi suprà. E Tobiæ. 12. Tobiæ. 5. F Tobiæ. 12.

In eadem dominica, De faciendis eleemosynis: Sermo II.

(Sermo CCXXVII.)

Faciendis eleemosynis fratres charissimi, charitatem vestram admonui, & consilium dare præsumpsi. Et licet apud plures deo inspirante profecerit admonitio nostra, timeo tamen ne sint aliqui qui aut minus faciāt quàm possint, aut nec forte faciant. Sed dicit aliquis, Pauper sum, ideo eleemosynam dare non possum. Vt nullus se pauper excusare posset, dominus & saluator noster p calice aquæ frigidæ mercedem (Matth. 10.)

G cedem se redditurum esse promisit. Dicis ergo, Pauper sum. Si nihil amplius habes in substantia tua quàm tibi aut in victu aut vestitu rationabili aut mediocri sufficiat, sola tibi potest bona volũtas sufficere. Sed rogo te, diligenter cõscientiã tuam interroga, ne forte aliquotiẽs per ebrietatem perdas quod per eleemosynam dare potueras, ne forte per gulã studeas in terra consumere, quod per eleemosynam debueras in cœlum recõdere. Ne forte delicias præparando, ornamenta ad luxuriam comparando, non habeas quod pro remedio animæ tuæ possis pauperibus erogare. Et cum preciosæ vestes nostræ à tineis soleant deuorari, pauperes nec vilia vestimenta merẽtur accipere. Si ergo ista omnia impedimenta non aggrauant animã nostram, & hoc solnm habemus quod nobis vel nostris sufficere possit, nõ apparebimus rei si eleemosynam pauperibus non erogamus. Si vero vt iam dictũ est, frequẽter luxuria deuorat quod misericordia in cœlo thesaurizare potuerat, corrigamur dum tempus est, & quod hucusque aut non fecimus, aut forte minus quàm oportuit fecimus, implere totis viribus studeam⁹. Et ideo ô anima Christiana quæ

H mecum audis & legis, adiuua te cõsilio sanctissimi Da-

Danie.4. nielis. Sic enim ait, Consilium meum accipe, & peccata tua eleemosynis redime. Quod consilium si nõ libẽter audieris, ad cœlum sine causa pulsabis. O anima quę intra carneos & fragiles parietes habitas, vigila, ora, pete,

Matth.7. quære, pulsa. Vigila, inquã, petendo, ora quærendo, pul-

Esaia.43. sa operando. Vigilanti tibi & petenti respondet dominus, Ecce assum. Si trãsieris per ignem tecum est dominus tuus, & flamma nõ ardebit in te: quia sicut aqua extinguit ignem, sic extinguit eleemosyna peccatũ. Si ergo aperueris pauperib⁹ manus tuas, Christus tibi aperiet ianuas suas vt paradisi possessor introeas. Si forte putas quòd finis mundi tardius veniat, vel tuum cõsidera finem. Ecce paulatim deficit mundus, subtrahuntur omnia bona quæ fuerãt, & accedunt mala quæ non erant. Quotidie quod prædixit dei sermo completur, & nec sic homo mutatur. Accipe ergo cõsilium dum in manibus tuis habes precium tuũ. Dona tibi de tuo dum tuum est, quia fragile est quod tenes, & cæterorũ est quod attendis, Considera quale prn te precium dederit dominus tuus, sanguinem fudit. Charum te habuit, quem tam

Luca.16. caro precio comparauit. Diuitis purpurati fuge frater

I exemplum, cuius canes pauper Lazarus suis vulneribus pauit, & micas cadentes de mensa diuitis non accepit. Sed post non longum temporis interuallũ mutatę sunt vices. Pauper beatitudinem emit mendicitate, & diues supplicium facultate. Ille in Abrahæ gremio ab angelis eleuatur, diues vero ad inferni pfunda perducitur. De quo loco vidit diues pauperem, immo iam pauper diuitem. Desiderat guttam, qui negauerat micam, Hęc ergo cogitẽt diuites qui facultatibus suis se redimere nolunt, ne similia patiantur. Diues fuit ille de quo nũc loquimur. Sũt & hic diuites ad quos nunc loquimur. Vnius sunt nominis, caueant ne sint vnius cõditionis. Ergo inter diuitem purpuratum, & Lazarũ vlcerosum mutatę sunt vices. Diues perdidit quod habebat, pauper cœpit esse quod nõ erat. Diues ille in seculo apothecas plenas reliquerat, & in inferno guttam ardens petebat, & impetrare nnn poterat. Attendite fratres. Totum diuitis corpus flammis gehennæ consumitur, & sola lingua amplius cruciatur. Ideo sine dubio in lingua maiorem sentit ardorẽ, quia per eam superbe loquendo contempserat pauperem. Ipsa enim lingua quę noluerat dicere vt eleemosyna pauperi donaretur, grauius gehennæ flãmis exuritur. Clamauit enim & dixit, Pater Abra- K

ham mitte Lazarum vt intingat digitum suum & refrigeret linguã meam. O diues qua fronte quæris guttam, qui noluisti porrigere micam? Iuste nunc exigeres si dedisses. O mundi bona, apud inferos mala. Accesserũt ad seruitium diuitis ignes, & ad obsequium sæui tortores. Patitur dnros tartarorum ministros. Torquetur & clamat, O iuste & integer iudex, vel secundũ peccata mea compensentur supplicia ista, vel contra spacia amorum meorum quibus habui bona, mala recipiam, aut certe in duplum vel quadruplum. Cur per tot milia annorũ me teneri iubes in flamma? Peccatorũ meorum sum nexibus alligatus ne fugiam. Per momenta compungor vt doleam. Sæuit in me ignis & non parcit, cruciat, & reseruat, nec totũ est quod punit, cui sæuũ est quod ignoscit. Post illas lamentabiles voces, potuit ei sine dubio responderi, Quid faciam tibi? Eleemosynas non fecisti, quæ peccatorũ tuorum pœnas extinguerent. Clamauit tibi scripnura & non audisti, Propheta non tacuit, Apostolus prædicauit, Euangelium tonuit. Annunciatum est supplicium impiorum, iustorũ præmium est repromissum. Tu vmbras & nebulas seculi huius tenere te credens, diuina præcepta velut inanes fabulas respuisti. L

Interueniant pro te pauperes, & quicquid petieris do- *Iacobi.2.*

no. Sed iusto iudicio vicem tibi reddo, Quia iudicium sine misericordia ei qui non fecit misericordiam. Non tibi poterit præstare iusticia mea, nisi quod merentur opera tua. Sine causa mortuus in potestate aliena positus clamas, qui eo tempore quo potuisti cum me videres in paupere cæcus eras. Fratres mei manu dei formati, magno mecum precio comparati, audite cõsilium domini dei nostri, implete desiderium pontificis vestri, vt cum ipso accipiatis hæreditatẽ in regno patris vestri. Ex seruo factus es amicus. Cnntemne quod natus es, fac tibi vicem cum Christo. Quare non accipiat partem de substantia tua, qui tibi præmia præparauit æterna? Quare non accipiat vel decimum, qui cõtulit totum? Contra terrenũ patrimonium deus offert cœlum. Sic enim

ait, Venite benedicti percipite regnnm, quia esuriui & *Matth.25.*

dedistis mihi manducare. Tunc vos si modo eleemosynas largiter fideliterque facitis, fœliciter dicere poteritis, Domine quando te vidimus esurientem, & ministrauimus tibi? Quid est hoc fratres? Conuenit fidelis debitor, & creditores excusant? Tunc vobis responde- M

bit pater, dominus & amicus, cum quo fecistis cœleste commercium, Quàm diu fecisti vni ex minimis meis, mihi fecistis. Nonne ego quæ accipit terrena, accepi? Cœlestia reddam, dabo æternum præmium, & ad partem dexteram regnum. Non quia nõ peccastis, sed qnia peccata vestra eleemosynis redemisti. Rogo vos fratres vt ista recipiantur in animis vestris, & ita proficiat peregrinis, vt ante tribunal æterni iudicis, & mihi pro benigna admonitione venia, & vobis pro eleemosynarnm largitate æterna gloria tribuatur, præstãte domino nostro Iesu Christo, cui est honor cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Item in eadem dominica, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Nemo potest duobus dominis seruire & cætera. quæ habetur libro secundo de sermone domini in monte, capite XV. *Matth.6.*

Dominica sextadecima, de Iudith: Sermo I.

Sermo CCXXVIII

NOn sufficit mortalis eloquentia instorum omnium oratinnes eximias atque triumphos gravidásque referre virtutes, quas omnipotens deus

A deus dedit eis quibus ſolet conferre victoriam, qui vi-
ros ac fœminas vigere permiſit, qui & flammam cami-
ni refrigerio diſperſit, & inſidioſos exercit⁹ capite ſub-
Iudith. 2. lato nudauit. Nã cum Holofernes ille filiorum Iſraël,
immo ſui capitis inimicus exterarum gentium ſibi ius
vendicaret atque obſidione, armis, ignibus quoque pu-
gnaret, nec non & multarum gentium campos canis
meſsibus oneratos in cinerem paſcente flamma cõuer-
teret, Iudith ſanctiſsima cuius precibus patuit cœlum,
orationis arte arma victricia fabricauit, quibus aduer-
ſa confligeret, & pauefcẽtes viros fœmina vindicaret.
Iudith. 7. Squalebat ciuitas obſidione barbaræ feritatis, Ita enim
vniuerſa languebant vt in manibus hoſtium iam tradi
commodius iudicarent, quàm perniciosę famis popu-
Iudith. 10. latione vexari. Ecce Iudith poſt precem & ſaccũ, poſt
cinerem ad cultus puellares redit, ſpes omnium popu-
lorũ procedit, ſolicitos populos reddĩtura ſecuros ſua
ſapientia conſolatur, quę promittens victoriam quam
omnis natio miraretur, portam ſibi paululum remotis
obicibus poſtulat aperiri. Prodiit ſecura vnius puellæ
comitatu cõtenta, & hoſtium ſecuris greſsibus prope-
B rauit in caſtra. Intra muros ſolicita fuit, ſecura fuit dum
ad timenda peruenit. In qua fœmina inſidioſę pulchri-
tudinis nouitatem hoſtilis exercitus vehementer expa-
uit, vt in eius obſequio vires amitterent, arma proiice-
rent, & colla curuarent. Deducitur ad prætorium ſub-
iectis ordinibus fraus Holofernis, & lugentis victoria
ciuitatis, Quam cũ videret Holofernes ſolutus eſt ſen-
ſibus animam cũ capite perditurus. Iacuit enim dede-
cus iuuenum mulieris vultu captiuus, licuit mulieri ex-
armare iuuenes, & debellare victores, ſolicitam defen-
dere ciuitatem, & barbarum ſubuertere bellatorẽ. De-
cepit ſyncera corruptum, fefellit caſta pollutum, pudi-
ca perimit adulterũ, ſobria iugulat ebrioſum. Illa enim
tam barbaros animos inſidioſi ſui vultus fraude confu
derat, vt eum ligaret multarum arte fabularum, vt red-
deret inter exercitus victum, & inter arma captiuum.
Iudith. 12. Paratur cõuiuium regi, Iudith intereſſe iubetur. Illa cõ-
ſentit vt vincat, accedit ad cõuiuium, nihil de cibis aut
de poculis hoſtiũ guſtatura, quæ ſuis vtenſilibus voluit
eſſe contenta. Quanuis ille bellator armorum tam ca-
ſtiſsimæ fœminæ male ſanus attenderet vultum, illa ta-
C men quare venerat de eius capite cogitabat, quo ſubla-
to defectis ciuibus ſubueniret, & multa capita tueretur,
Iudith. 13. defenderet, vindicaret. At vbi conuiuij ſagina fines ex-
ceſsit, & grauis calicibus ſomnus ſucceſsit, videns Iu-
dith inimici corporis inclinatas ebrietate ceruices, ſur-
gens ipſius cruentum arripuit collum, comam quoque
barbari capitis manu occupauit, domine, inquit, con-
firma brachium meum. Et percuſsit tertio in collo eius,
& amputauit caput eius. Exiẽs foras, tradidit puellæ ca-
put Holofernis, & miſit illud in peram. Et poſt puſillũ
exiuit foras quaſi ad orationem ſecundum conſuetudi
nem, Ecce caſtitas. Orationis fauore caſtitas pudorem
proprium ſeruauit intactum & quietum, decepitq; alie-
Iudith. 14. num. Iacet incluſum cadauer, & iã foris eſt caput. Cum
palmifera caſtitate Iudith ad ciues ſolicite feſtinat, nec
prohibetur regreſſu, cui quaſi ad orationẽ anteire fue-
rat conceſſum. Iam recipit attonita ciuitas tantę victri-
cis reditus triumphales, iam luctus cõuertuntur in gau
dium, iam portæ pleniſsima ſecuritate panduntur, iam
pendet muris victoribus caput. Omnis erat in ciuitate
victoria, & in hoſtilibus caſtris tremor erat & fuga. Iu-
dith in ciuitate cum ſecuris ſecura. Vbi enim aſsiduis
pulſatur orationibus cœlum, potentia ſemper calcatur
armorum. Ecce glorioſæ fœminæ caſtitatem ſeruauit D
oratio, & hoſtem ſeruare non potuit multitudo. Lugẽ-
tem ciuitatem vna fœmina valuit vindicare, & tantus
exercitus regem non potuit cuſtodire.

In eadem dominica, de Iudith: Sermo II.

Votienſcunque bellicus rumor terribili fama Sermo
crebreſcit, aut horriſono tubarum clangore, CCXXIX.
vel rauciſono æris cantu increpuerit letiferũ
murmur, fœminis ac debilibus formidoloſa
imago mortis occurrit, intrepida virorum fortium pe
ctora ſolent laudis amore flagrare, atque bellica ſorte
vbi funeſto imbre denſati præliantes mortifera obum-
bratione texerint partes cõſertas ſub ſtridulo telorum
curſu, euentu iam errantes letifero, præcipiti ardore
triumphales propinquant ad palmas, Iudith bellator
animus alienum pectus obſedit. Illa abiecta formidine
fœminarum, victoriam in periculis quærens, nec mor-
tem in periculis timuit, nec ambiguitatem formidauit.
Cum igitur Bethuliæ mœnia Holofernes hoſtili obſi- Iudith. 7.
dione calcaret, & auertens tractus aquarum, prima in-
diceret certamina ſiccitatem, Iudith flens ſui coniugis
fœdera acerbo diſsidio rupta lugubri lamẽtatione ſer- E
uabat. Quæ vt reperit captiuãdæ ciuitatis inducias po-
ſtulatas, mox ei priuatum dolorem congeminauit ciui-
tatis communis dolor. Quæ exorata cõſurgens abluit Iudith. 10.
aqua corpus ſuum imponens ſibi ornamentum, pendu
las aureas diuitias ſuſpendit, & manibus lapillatos cir-
culos ſplendentes induxit, fluentes ſinus purpureæ ve-
ſtis gemmato collegit pectore, caſto vultu prius dimi-
catura quàm ferro. Moniliũ tela pudori ſemper aduer-
ſa hoſtem ferire didicerunt. Gentis ſuę vindex ſumpſit
ornamentorũ arma, non de bello nuptias ſubitura, ſed
de ciuitate bellatrix procedit ſpõſa, Nec fuit leuitas or-
natus, qui ad homicidium tanti capitis aptabatur. Per-
git diuino ſpiritu ducta, & ſingularis ancillę ſolatio cõ
tenta. Species cuſtodit quę blanditur, & ne violẽter pu
dicicia cuſtodita lædatur, Holofernẽ alloquitur, vt de-
ſiderium inane cõcipiatur, Ego, inquit, ancilla tua, mi- Iudith. 11.
ſit me dominus deus facere rem in qua mirabitur om-
nis qui audierit eam, quoniã ancilla tua deum cœli ob-
ſeruo, & nunc ibo per noctem & orabo ad dominum
cœli, & nunciabit mihi quando faciet hęc, & ducam te
per mediam Iudæam, & ponam ſedem tuam in media F
ciuitate, & canis non mutiet lingua ſua contra te, quo-
niam hæc mihi oſtenſa ſunt à domino. Non decuit pu
dicam mentiri, non intelligentibus dixit, perfecit acti-
bus quod promiſit. Dũ regi alto ſermone imaginariis
verbis blãditur, bellator animus laſciuia ſoluitur, in a-
more armorum torpent vires innumerabiles militum,
luxu regifico nuptiarum pompa nullo nubẽte cõſtrui-
tur, cuncti ebrietate ſoluuntur, Non delicata matrona
pugnauit, ſed ſopor tibi quẽ ferias præparauit. Cõſtru-
cto thalamo concitatur ad ducem pronũ amore, victũ Iudith. 13.
ſomno, eliſum virum in ſtrato, bellatoris crines impli-
cuit pulchritudine digitorum, poſt teneritudinem fuſi,
ebeni capulum quærit, Mucro matronam non terruit,
ſed armauit, quæ ita pugnauit. Coruſcus enſis caput ab-
ſtulit hoſti, perſoluitur, in patriis mœnibus victoria ſu-
ſpenditur. Armis ſtupentibus cunei denſantur, prępo-
ſtero ordine triumphant. Sequitur bellum, vino fuſi, ſo
luti ſomno, in certamen nec clamore prouocante cõ-
ſurgunt, teguntur armis coruſcantibus montes. Quid
alienigena fremis? Quid bella componis? Quid aciem
paras habens quem in cubiculo quæras? Omnem variũ
furoris impetum retine, tantum vobis reliquimus du-
cem,

G cem, agnoscendam partem habemus in porta pendentem. Tantam animus de deo suscepit largitatem, quãtam credulitas sibi poterit vendicare.

Item in eadem dominica, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Ibat Iesus in ciuitatem quæ vocatur Naim, & cætera. quæ habetur inter sermones de Verbis domini, XLIIII. Luca 7.

Feria quarta de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Cum venisset Iesus ad turbas accessit ad eum, & cætera. Et de ieiunio & oratione: Matt. 17.

Sermo I.

Sermo CCXXX. Mar. 17. ADuersus dæmonum nequiciã, quæ nobis dominus arma ostẽdit, debemus vtique retinere. Hoc ait genus in nullo eiicitur nisi oratione & ieiunio. Hæc cum plena fide exercẽtur, 1. Timo. 4. pietas est. Pietas autem ad omnia vtilis est, professionẽ habens vitæ præsentis & futuræ. Inspiciamus ergo vtiliter orationis fruct⁹ & ieiunij, quia ipsa sunt arma adIeiunium. uersus improbas cogitationes. Ieiunium purgat menH tem, subleuat sensum, carnem spiritui subiicit. Ieiuniũ Psal. 50. cor facit contribulatum & humiliatum, quod deus nõ spernit. Ieiunium concupiscentiæ nebulas dispergit, libidinum ardores extinguit, castitatis verum lumen accendit. Ieiunium verbositatem nõ amat, diuitias superfluitatem iudicat, superbiam spernit, humilitatem cõmẽdat, præstat homini seipsum intelligere quod est infirmum & fragile, atq; dum ita se intelligit imbecillẽ, aptiorem virtutẽ dei adiutorẽ quærit & accipit. Quærit autẽ per frequẽtes orationes, & obsecrationes. OraOratio. tio quidem refectio est ieiuniorum, aduocat gratiã spiritus sancti. Oratio duriciam cordis mollit, austeritatẽ temperat, ieiunium dulcificat, Sicut enim sine potu nõ est plena refectio, sic & ieiunium sine oratione non potest animam perfecte nutrire. Quid autem oratio nisi ascensio animæ de terrestribus ad cœlestia, inquisitio supernorum, inuisibilium desiderium? Abeat dissensio seculariũ morum quibus premitur mens humana quotidie, Oratio coniunctio spiritus sancti, si tamẽ oratioPsal. 62. ni intẽtus sit animus: sicut clamat Propheta, Sitiuit in te anima mea q̃ multipliciter tibi & caro mea. Quid autẽ I sitiẽdum est sequitur: Vt videat virtutem. Credite mihi si ad videndam plenam virtutem dei, plene sitiant animæ humanæ substantiæ, nec fastidio victa dissimulet, replebitur adipe & pinguedine spirituali. Et sities illam dei visitatione sensu proprio cum fide clamabit: Adhæsit anima mea post te, suscepit me dextera tua. Ieiuniũ inertiam tollit de anima, impedimenta carnalia aufert. Oratio vero perseuerans iungit deo, atque ita gaudens assistere se domino gloriatur. Adhærens autem anima mea domino, incipit securitatem habere & libertatẽ, nec pauores sustinet timoris. Suscepta anima tanto patrocinio dexteræ dei, quo modo poterit noceri ab aliqua potestate? Sicut scriptũ est, quod nemo illud rapit de manu patris, hoc præstat ieiuniũ, hoc præstat oratio.

Dominica decimaseptima, de ebrietate vitanda:

Sermo II.

Sermo CCXXXI. LIcet propicio Christo fratres charissimi credam vos ebrietatis malum velut inferni foueam expauescere, & non solum ipsi non velitis amplius bibere, sed nec alios adiurare vel cogere plus quàm oportet accipere, tamen non potest fieri nisi sint aliqui negligentes qui sobrij esse non velint: Vos qui semper conuiuia sobria exhibetis, nolite ad nostram iniuriã reuocare, quia nobis necesse est aliquos ebriosos arguere. Cum enim fratres charissimi ebrietatis ma- K lum sit graue vicium & deo odibile, ita per vniuersum Ebrietas quo modo mundum à pluribus in consuetudinem missum est, vt sit fugiẽda ab illis qui dei præcepta cognoscere nolunt, iam nec & q̃ detestabile viciũ. putetur nec credatur esse peccatum, intantum vt in cõuiuiis suis irrideat eos qui minus bibere possunt, & per inimicam amiciciã adiurare homines non erubescunt vt potum amplius accipiant quàm oportet. Qui enim alterũ cogit vt se plus quàm opus est bibendo inebriet, minus malum ei erat si carnem eius vulneraret gladio, quàm animam eius per ebrietatẽ necaret. Et quia corpora nostra terrena sunt, quo modo pluuia nimium grandis & diuturna si fuerit, terra infunditur & in lutum resoluitur vt nulla in ea cultura possit fieri: Sic & caro nostra quando abundantiori potu fuerit inebriata, nec spiritalem culturam accipere, nec fructus animę necessarios poterit exhibere. Et ideo quo modo omnes homines sufficientem pluuiam in agris suis accipere desiderant, vt & culturam valeant exercere, & de fructuum vbertate gaudere: ita & in agro corporis hoc tantum deberent bibere quod oportet, ne per nimiam L ebrietatem ipsa corporis terra velut in paludem conuersa, magis vermes & serpentes viciorum generare, quàm fructus bonorum operum possit afferre. Omnes enim ebriosi tales sunt, quales paludes esse videntur. Quod enim in paludibus nascatur, non ignorat charitas vestra, totum quod ibi nascitur, nullum fructum habere cognoscitur. Nascuntur ibi serpentes, sanguisugę: nascuntur ibi ranę & diuersa genera vermium, quę magis horrorem possunt generare quàm aliquid quod ad victum proficiat exhibere. Istæ enim herbę vel arbores quæ aut in ipsis paludibus aut circa ripas earũ nasci solent, nihil vtilitatis habere videntur, intãtum vt in annis singulis incendio concrementur. Videte quod de ebrietate nascitur igni præparatur. Tales eni sunt sicut iam dixi omnes ebriosi, quorum prandia ducũtur vsq; ad noctem, quorum cœnas lucifer videt, qui stare non possunt, etiam cum videntur esse ieiuni, quorum sensus tardi, graues, obtusi & quodã modo iam sepulti. Denique in ipsa frequẽter ebrietate nec seipsos nec alios recognoscunt, nec ambulare valent, nec stare, dicere aliquid vel audire quod ad rationem pertineat omnino M non possunt. Frequẽter etiam vsq; ad vomitum ingurgitare se non erubescunt, & ad mensuras sine mensura bibere. Maiora enim pocula prouidentur, certa bibẽdi lege contenditur, qui poterit vincere laudem meretur ex crimine. Inde lites & rixæ nascuntur, inde diuersis & horrendis saltationibus membra torquentur, inde adulteria & nonnunquam homicidia perpetrantur. Et quoties nimium potum accipiunt, tanquam in paralysim resoluti dum suis pedibus ambulare nõ possunt, fœdissima latera aliorum manibus portantur ad lectum. Et est in illis oculorũ caligo, vertigo, fatigatio & dolor capitis, suffusio vultus, mẽbrorum omniũ tremor, animæ ac mẽtis stupor. In talibus impletur quod scriptum est, Cui væ, cui tumultus, cui iræ, cui rixæ, cui sine Prouer. 23. causa vulnera, cui suffusio oculorũ? Nõnne his qui morantur in vino, & eis qui inuestigant vbi potus fiunt & student calicibus epotandis. Sed illi qui tales esse volũt miserabiliter se excusare conantur, dicentes, Ingratum habeo amicum meum si quoties illum ad conuiuium vocauero, potum ei quantum voluerit ipse nõ dedero. Et nõ sit tibi amicus, qui te deo vult facere inimicum, qui & tuus & suus est inimicus, Si & te & aliũ inebriaueris,

A ueris,habebis hominem amicum,habebis deum inimi-
cum.Et ideo ſapienter cõſidera ſi iuſtum ſit vt te à deo
ſepares,dum te ebrioſo coniungis.Ad extremũ tu eum
noli adiurare,noli cogere, ſed in poteſtate illius dimit
te,vt quantum ſibi placuerit bibat, & ſi ſe inebriare vo
luerit,vel ſolus pereat & non ambo pereatis.O infœli-
citas generis humani, quàm multi inueniuntur qui e-
brioſos & luxurioſos amplius quàm oportet cogũt bi-
bere,& ante oſtium pauperibus petẽtibus vel vnum ca
licem diſsimulant dare:nec attendunt,quia illud quod
luxurioſis vidẽtur ingerere,Chriſtus in pauperibus de-
Matt.25. beret accipere qui dixit, Quod feciſtis vni ex minimis
meis,mihi feciſtis.Sed qui tales ſunt quando alios in ni
mio potu ſepeliũt,pauperi eleemoſynam petenti dicũt,
vade vade in ante, & dabit tibi deus, & vtiq; dum am-
bulauerit homo ei daturus eſt. Quid eſt ergo quod di-
cit,vade inante & dabit tibi deus,niſi vade ad illũ ho-
minem qui habet deũ,quia daturus eſt deus? Ac ſic ore
ſuo ipſe confitetur apud ſe deũ non eſſe, quo inſpiran-
te poſsit erogare pauperib⁹.Rogo fratres chariſsimi,di
ligenter attendite & videte, quia quando animalia du
cuntur ad aquam vbi ſaturauerunt ſitim ſuam, etiam ſi
B ſupra aquam ipſam diutius teneãtur repleta ſiti bibere
nolunt omnino,nec poſſunt.Cõſiderent ebrioſi ſi non
peiores animalibus iudicandi ſunt. Cum enim anima-
lia amplius quàm eis opus eſt bibere nolunt, illi & du-
plum & triplum quàm eis expedit potum accipiunt.Et
vnde trium aut quatuor dierum refectionẽ potuerant
rationabilem habere, vno die cum grandi peccato cõ-
tendunt perdere potius quàm expendere propter inui
diam aut ebrietatem, atque vtinam potum tãtummo-
Gene.40. do perderent & non etiam ipſi perirent. Quantum ma
li in ſe habeat ebrietas, rex magiſtrum piſtorum cruci
appẽdi fecit propter inuidiam aut ebrietatem.Populus
Exo.32. antẽ Iudæorum de quo ſcriptum eſt,Sedit populus mã
ducare & bibere & ſurrexerũt ludere:poſtquam vinum
plus quàm oportebat accepit, idola ſibi fabricari fecit,
& in honore ipſorũ idolorũ cœpit phrenetico choros
ducere more, diuerſis ſaltationibus membra torquere.
Matt.14. Herodes quoque vbi nimio vino concaluit, ad vnius
puellæ ſaltationem ſanctum Ioãnem Baptiſtam inter-
fecit.Quid adhuc de ebrietatis malo naſcatur,ſpiritus
Eccli.19. ſanctus per Salomonem teſtatur dicẽs, Vinum,inquit,
C & mulieres apoſtatare faciũt à deo ſapientes, & arguũt
Prouer.23. ſenſatos. Et iterum, Ne intuearis vinum quando flaue-
ſcit,cum ſplenduerit in vitro color eius. Ingreditur e-
nim blande, & in nouiſsimo mordebit vt coluber, &
quaſi regulus venena diffundet.Oculi tui videbunt ex-
traneas, & cor tuum loquetur peruerſa. Paulus etiam
Apoſtolus contra ebrietatis malum nos admonet di-
Ephe.5. cẽs,Nolite inebriari vino in quo eſt luxuria. Iterum at-
que iterum quid mali in ſe ebrietas habeat,eis qui illam
diligunt ſanctarum ſcripturarum teſtimoniis euidẽter
Prouer.21. oſtendimus.In Salomone ſcriptũ eſt, Qui amat vinum
& 31. & pinguia,non ditabitur.Et iterum,Noli regibus dare
vinum,quia nullũ ſecretum eſt vbi regnat ebrietas, ne
forte bibant & obliuiſcantur iudiciorum dei, & mutẽt
Eccli.19. cauſam filiorum pauperum. Item hic ait, Operarius e-
Eccli.31. brioſus non locupletabitur. Et iterum, Vinum ſi bibas
moderate,eris ſobrius.Itẽ illic, Vinum in iucũditatem
Vbi ſuprà. creatum eſt,non in ebrietatem ab initio.Exultatio ani-
mæ & corporis vinum moderate potatum, & ſanitas
corporis & animæ. Vinũ multum potatum, ebrietatis
animoſitas, imprudentis offenſio, minorans virtutem
& faciẽs vulnera. Sed quãdo iſta ſuggerimus forte ira-

ſcuntur contra nos & murmurant ebrioſi, quamuis nõ D
deſint qui iraſcuntur, deo tamen propicio multi erunt
qui libenter ſalubre conſiliũ audientes,de iſto tam gra
ui peccato per dei miſericordiam liberabuntur.Ipſi ta-
men qui contra calumnam & amicam ſuam ebrieta-
tem loquentibus iraſcũtur, libera à nobis voce audiãt
quia quicũque ebrioſus pœnitentiam de ipſa non ege-
rit, ſed vſque ad mortem ſuam in ipſa ebrietate per-
manſerit,in æternum profecto peribit, quia non men-
titur ſpiritus ſanctus per Apoſtolum dicẽs,Neq; ebrioſi 1.Cor.6.
regnum dei poſsidebunt. Et ideo quicũque ſunt ebrio-
ſi, melius faciunt vt nõ nobis ſed ſibi potius iraſcantur
& cum dei adiutorio de luto fecis ſe excutiant, vel de
cloaca ebrietatis, dum adhuc tempus pœnitendi eſt fe-
ſtinent quanta poſſunt celeritate deo auxiliante cõſur-
gere, & totis animæ viribus cũ Propheta ſupplicantes
domino dicant,Eripe me de luto vt non inhæream.Et Pſal.64.
illud,Non me demergat tempeſtas aquæ, neque abſor- Vbi ſuprà.
beat me profundum, neque vrgeat ſuper me puteus os
ſuum.Ebrietas enim quaſi inferni puteus quoſcunq; ſu-
ſceperit niſi digna ſubuenerit pœnitentia, & emenda-
tio fuerit ſubſecuta,ita fortiter ſibi vendicat vt eoſdem
ipſos de inferni tenebroſo puteo ad charitatis vel ſo- E
brietatis lucem redire ſine pœnitentia non permittat.
Sed hic ante omnia intelligere & ſcire debemus, quia
non vna die efficiuntur homines ebrioſi,ſed cum pau-
latim adiurantibus & cogentibus crudeliſsimis inimi-
cis potius quàm amicis, per ſingulos dies ſingulos ſibi
aut binos calices ad potum conſuetudinarium addũt.
At vbi hoc in vſum miſerint,ita eos ipſius ardor ebrie-
tatis occupat,vt illos ſemper ſitire cõpellat. Sed qui ſe
de hoc malo deſiderat liberare,quo modo ſibi interual
lo dierum potum addendo ad ebrietatis tenebras per-
uenit, ita paulatim ſubtrahẽdo ad ſobrietatis lucẽ red-
eat, Qui ſi ſemel totum quod amplius accipiebat ſub-
traxerit,vbi nimia ſiti cœperit exardeſcere cum grandi
amaritudine clamat & dicit, Malle ſe mori quam ſibi
bibendi vel inebriãdi conſuetudinẽ tollere:Nec atten-
dit quòd tolerabilius erat illi in carne mori, quam in
anima per ebrietatem interfici.Et ideo vt nec ardorem
nimium patiatur, & de tam graui malo quod patitur li
beretur,ſicut iam dictum eſt,per interualla dierum ſibi
aliquid de nimietate potus ſubtrahat quouſq; ad ratio-
nabilem bibendi cõſuetudinem redeat. Qui hoc ita vt F
diximus,per partes ſubducere voluerit,& de ebrietate
liberabitur, & illam intolerabilem pœnam non patie-
tur.Ergo fratres chariſsimi dũ hæc ſuggero, me abſol-
uo apud deum. Quicunque me audire cõtempſerit, &
ad bibendum pronus fuerit, vel in conuiuio ſuo alios
adiurare vel cogere voluerit,& pro ſe & pro illis in die
iudicij reus erit.Et quia quod peius eſt,aliqui etiam cle-
rici qui hoc deberent prohibere, ipſi cogũt bibere ali-
quos plus quàm expedit. Amodo incipiant & ſeipſos
corrigere & alios caſtigare, vt cũ ante tribunal Chriſti
venerint, nec de ſua nec de aliorum ebrietate incurrãt
ſupplicium. Sed magis dum & ipſi ſe emẽdant & alios
caſtigare non ceſſant,peruenire ad æternum præmium
mereantur.Et illud ante omnia rogo, & per tremendũ
diem iudicij vos adiuro, vt quotienſcũque vobis inui-
cem conuiuia exhibetis, illam fœdam conſuetudinem
per quam grandi menſura ſine menſura tres homines
aut volẽtes aut inuiti ſolebant bibere,tanquã venenum
diaboli de veſtris conuiuiis reſpuatis, quia iſta infœlix
cõſuetudo adhuc de Paganorũ obſeruatione remãſit.
Et quicunq; hoc in ſuo cõuiuio aut alieno fieri acquie-
uerit,

G uerit, diabolo se sacrificasse non dubitauerit. De qua bibitione non solum anima occiditur, sed etiam corpus debilitatur. Sed credo de dei misericordia quia ita vobis inspirare dignabitur, vt tam lugẽdum & etiam erubescendum malum ita vobis in horrorem veniat vt illud nunquam fieri permittatis, sed quod in illa ebrietate periturum erat, in pauperum refectionem proficiat, præstante domino nostro Iesu Christo: Qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat deus in secula seculorũ: Amen.

In eadem dominica, de ebrietate vitanda: *Sermo II.*

Sermo CCXXXII. FRequenter charitatem vestram, fratres charissimi, paterna pietate admonui, vt ebrietatis malum tanquam inferni foueam vitare vel fugere deberetis. Et licet apud plures proficeret castigatio, quàm multi tamen sunt qui nec deum timent, nec eos qui honesti sunt vel sobrij reuerentur, & tamen bibunt vt interdum necesse habeant viscera nimio potu plena per vomitum relaxare, & tanquam fractæ & naufragæ naues, ipsa ipsius ebrietatis fluctibus fatigantur, vt nec vbi sunt recognoscant, & dicere aliud vel audire, quod ad rationem pertinet, omnino nõ va-
H leant. Illud vero quale est quod ipsi infœlices ebriosi quando se nimio vino ingurgitant rident & vituperãt eos qui rationabiliter hoc tantum quod sufficit bibere volunt, dicentes eis, Erubescite & verecũdia sit vobis, quare non potestis bibere quantum nos. Dicunt enim eos non esse viros. Et videte miseriam ebriosorum. Se dicunt esse viros qui in ebrietatis cloaca iacent, & illos non dicunt esse viros qui honeste & sobrie stant. Iacẽt prostrati & victi sunt, stant erecti & viri non sunt? Victor ebrietatis vituperatur, & victus ebrietate laudatur. Irridetur sobrius, qui & se & alios potest regere: & non irridetur immo non plangitur ebriosus, qui nec se nec alios potest agnoscere. Solent ebriosi ita se excusare vt dicant, persona potens me coëgit vt amplius bibam, &
Psal. 140. in cõuiuio regis nõ potui aliud facere. Ad excusandas excusationes in peccatis ista prætendimus, & quod implere nolumus non potuisse nos dicimus. Nolle io culpa est nostra, & non posse prætenditur. Etiam si ad hoc veniretur, vt tibi diceretur, Aut bibas aut morieris, melius erat vt caro tua sobria occideretur, quàm per ebrietatẽ anima moreretur. Sed excusatio ista falso obicitur. Ipsi enim reges & quicunque sunt alij potẽtes, quia
I deo propicio & Christiani sunt & prudẽtes & sobrij, & toto corde deum timentes, si te viderent definisse vt eis nõ acquiescas pro timore dei inebriari, si tibi sub hora videantur irasci, postea vero te in grãdi admiratione suscipiunt dicentes, Quantũ cum illo egimus, quantis eum minis & terroribus fatigauimus, & tamen nunquam eum à sobrietate separare potuimus. Nã & deus qui te videt per eius amorem inebriari non velle, ipse tibi gratiam etiam illorum dabit qui te vt amplius biberes videbantur hortari & cogere. Nemo dicat fratres charissimi, quod in istis temporibus martyres non sint, quotidie martyres fiunt. Martyr enim testis interpretatur. Quicũque ergo pro veritate testimonium dederit, & omnes causas cũ iusticia iudicauerit, quicquid pro testimonio veritatis vel iusticiæ pertulerit, totum ei dominus pro martyrio cõputabit. Ac sic & ille qui ebrietati resistit, si cum dei adiutorio perseuerare voluerit, & pro ipsa ille aliquas pertulerit tribulationes, omnia ei dominus ad martyrij gloriam reputabit. Velim tamen scire fratres charissimi, cum dominus habet plures seruos, si vel vnum ex illis velit fieri ebriosum, sine dubio nullus tam malus qui hoc voluerit ali-

quando aut velit. Et qua fronte, qua conscientia qui ser K
uum non vult habere ebriosum, ipse vult ebriosus fieri? Ecce de donis dei tu habes seruum, & te habet deus seruum, qualiter vis vt tibi seruiat seruus tuus, taliter & tu seruire deo tuo debes. Dic mihi rogo te, si iustum tibi videtur vt tu habeas seruum sobrium, & deus habeat ebriosum, ac si te dignum iudicas, cui seruus sobrius seruire debeat? Hæc ergo fratres charissimi diligenter attendite & considerate, quia non est iustum vt faciamus deo quod nolumus nobis fieri. Forte dices, Quo modo deo facio quod mihi fieri nolo? Aut quo modo tibi non placet seruum ebriosum habere, & tu non vis sobrius deo seruire? Ideo enim charissimi tanta infœlicitate se inebriant homines, quia putant ebrietatem, aut paruum, aut nullum peccatũ esse. Sed pro ista ignorantia maxime sacerdotes in die iudicij reddituri sunt rationem, si commissis sibi populis, quæ vel quanta mala de ebrietate nascuntur assidue noluerint prædicare. Qui ergo credit ebrietatem esse paruum peccatum, si se non emendauerit, & pro ipsa ebrietate pœnitentiam non egerit, cum adulteris & homicidis æterna sine remedio illum pœna cruciabit, secundum illud quod ipsi L
beo nostis beatum Apostolum prædicasse, Neque, inquit, fornicarij, neque idolis seruientes, neque molles, 1. Cor. 9.
neque masculorum concubitores, neque auari, neque adulteri, neque ebriosi regnum dei possidebũt. Videte ebriosos cum fornicatoribus & idolis seruientibus, & masculorum concubitoribus & adulteris iunxit. Et illud, Nolite inebriari vino in quo est luxuria. Et ideo Ephe. 5.
definiat ac deliberet vnusquisque apud se ebrietatem graue esse peccatum, & tunc aut nũquam aut difficile eum ebrietas poterit superare. Cum enim nõ solum in futuro seculo propter ebrietatem torquẽdi sunt homines, sed etiam in præsenti per ipsam ebrietatem multis frequenter infirmitatibus fatigãtur, vel morbum corporis timeant qui de animæ suæ salute nõ cogitant: oculorũ suffusionem atque caliginem, capitis vertiginem & mẽbrorum tremorem expauescant, qui inferni supplicia non formidant. Et hæc quidem non solum laicis, sed etiam clericis dicimus, quia quod peius est, multi sunt etiam maioris ordinis clerici, qui cum alijs sobrietatis bonum deberent iugiter prædicare, nõ solum hoc non faciunt, sed etiam & se aliosque inebriare non erubescũt nec metuunt. Sed agnoscant & doleant quicunque tales M
sunt, quia si se noluerint emendare, & pro se & pro alijs necesse est eos æterna supplicia sustinere. Illud vero quale est quòd iam transacto conuiuio expleta siti cum amplius bibere non possint nec debeant, tunc quasi nouelli, quasi & qui ipsa hora superuenerit diuersis nominibus incipiunt bibere, nõ solum viuorum hominum, sed etiam angelorum & reliquorum antiquorum sanctorum, æstimãtes quòd maximum illis honorem impendant si se in illorum nominibus nimia ebrietate sepeliant, ignorantes quòd nullus tam grauem iniuriam sanctis hominibus vel sanctis angelis agnoscitur irrogare, quàm illi qui in eorum nominibus bibendo per ebrietatem suas animas probãtur occidere. Sunt enim aliqui qui sola ex causa aliqua falsa cibaria sibi ordinãt fieri, vt per ipsam salsitudinem nimia se possint ebrietate obruere. Hæc enim si Pagani qui deum ignorant faciunt, nec mirandum est, nec nimis dolendum, quia & in deo spem non habent, antiquam parentum suorum consuetudinem seruãt: Christiani vero quos deus de tenebris duxit ad lucem, de morte vocauit ad vitã, 1. Petri. 2.
quibus omnes scripturæ clamãt ebrietatem fugere, sobrietatem

A brietatem diligere, quare turpissimas illorum ebrietates comitātur, de quorum perfidia liberari per dei misericordiā meruerūt? Et ideo rogo & per tremendū diem iudicij vos adiuro, & vt quantū potestis ebrietatis malū auxiliante deo fugiatis, & iam vobis incipiat verecundū esse quod hucusq; Gentibus & Paganis in ebrietatis turpitudine vos voluistis similes exhibere. Et ideo quia deo propicio illis dissimiles estis in fide, similes esse in ebrietate penitus nō debetis. Quia etiā si reliqua peccata Christiani non admittunt, sola eos si frequens fuerit ebrietas, & emendatio ac pœnitentia nō subuenerit, in inferni profunda præcipitat, secundum illud quod iam
1.Corin.6. dictum est, Neq; ebriosi regnū dei possidebunt. Sed dicet aliquis, Ego regnum dei nolo, æternam requiē tantum obtinere desidero. Nemo se decipiat fratres, duo enim loca sunt, & tertius non est vllis. Qui cum Christo regnare non meruerit, cum diabolo absq; dubitatione vlla peribit. Ad extremū qui amico suo nimium propinat, in anima efficitur inimicus, corpus quoq; eius debilitare & animā probatur occidere. Melius erat vt illud quod vna die plus eum bibere coēgit quàm expedit, per duos aut tres dies ipsum amicū ad conuiuiū reuocaret
B suū: & vnde vna die eum nimium bibendo debilitauerat, ipsum in aliis diebus sufficiēte potu reficeret, nec potum ille perderet, nec amicū deciperet. Aut certe quod est melius, quidquid nimio potu perditū erat gula, pauperibus daretur in eleemosynā, vt & caro rationabiliter bibendo reficeretur, & per misericordiā pauperum animæ redemptio præpararetur. Et nos quidem istā castigationem nō propter eos qui sunt honesti & sobrij diximus, quia cum dei subsidio multos nouimus parca & sobria cōuiuia præparare. Et ideo vos qui pro dei amore hoc tantum sumitis quod oportet, & quod ebriosis in terra perditur, à vobis per eleemosynā in cœlo reponitur. Non vobis sufficiat quòd vos honesti & sobrij estis, sed quantū potestis ita castigate & corripite ebriosos, vt eis nunquā liceat vobis præsentibus amplius bibere quam oportet, vt dum & ipsi sobrietatē diligitis, & alios per vestrā admonitionē ab ebrietatis perditione reuocatis, non solum pro vestra sed etiā pro aliorum salute duplicia vobis præmia in æterna beatitudine præparetis. Et illud quàm lugendū & erubescendum est fratres charissimi, quòd dicuntur aliqui rustici quando aut
C vinum habuerint aut alia sibi pocula fecerint, quasi ad nuptiale cōuiuiū, ita ad bibendū vicinos vel proximos suos inuitare, vt eos per quatuor aut duos dies teneant & nimia ebrietate sepeliant, & tamdiu ad domos suas de illa lugenda potatione non redeant, dunec omnem potum quem ille qui eos inuitauerat, habuit, perexpendat, & vnde se vel per duos aut tres menses cum omni familia sua rationabiliter reficere potuit, quatuor aut duobus diebus dolenda aut erubescenda bibitione cōsumat. Ego fratres charissimi dum hæc humiliter & cū grandi charitate pro solicitudine paterna commoneo, absoluo apud deum conscientiam meam. Qui vero me libenter audierit & fideliter quod ei prædicatū est implere voluerit, habebit præmium æternum. Qui autem contempserit, timeat ne ei æternum necesse sit sine vllo fine sustinere supplicium. Sed credimus de misericordia dei quòd ita omnes ebriosi de ebrietatis malo ad bonum sobrietatis sunt per dei gratiam rediturі, vt & nobis gaudium faciant, & ipsi fœliciter ad æternum perueníre mereantur præmium, Amen.

Item in eadem dominica alius sermo factus ad fratres in eremo, qui inter sermones ad eosdem habetur XXIII.

Tomus decimus.

Feria quarta quatuor temporum occurrentium post festum exaltationis sanctæ crucis, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum. Ecce vnus accedens ait illi, Magister bone, & cætera. D Math.19.

Sermo I.

Dominus ac redemptor noster in Euangelio *Sermo* suo loquitur dicens, Cum dormirent homi- *CCXXXIII* nes venit inimicus & superseminauit ziza- *Matth.13.* nia. Inimicus, in figura homo dictus est. Audi Apostolum dicentem, Fuistis aliquando tenebræ, *Ephe.5.* nunc autem lux in domino. Audi homo, Non enim ille dedit tibi tenebras, qui dedit tibi lucem. Quò vadis homo, quò traheris? Quid concupiscentias carnales sectaris, quando audis, Spiritu ambulate & concu- *Gala.5.* piscentias carnis nolite perficere? Audi potius dominum dicentem, Conuertimini ad me & conuertar ad *Zacha.1.* vos. Accedite ad eum & illuminamini, & facies vestræ *Psal.33.* non erubescent. Audi homo. Si recesseris à deo, non effugies manum eius. Si autem ad eum accesseris, ilico habebis eum, quia nusquam recedit. Audi Prophetam dicentem, Si ascendero in cœlum tu illic es, si descen- *Psal.138.* dero ad infernum ades. Vbi ergo non est deus quem tu fugis? Malus es tu, qui bonum fugis. Mors es tu, qui vi- E tam fugis. Inuoluere te vis tenebris, vbi te abscondas, sed illum latere non potes, cuius oculi omnia vident. *Roma.6.* Ait autem Apostolus, Quem fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis? Sequitur vox iudicis dicens, Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est *Matth.25.* diabolo & angelis eius. Ergo qui fugit dominum & recedit à deo, ille confunditur & perit in sua impietate. Vt ergo nō pereat tunc, nunc reuertatur ad dominum & illuminabitur, & vultus eius non erubescet. Dicam tamen fratres mei quod sentio, & quod dixero intelligite. Inter vos segetes dei sunt mixta zizania, id est, amatores mundi, amatores pecuniæ, amatores deliciarum, consultores nugarum, omnes quærentes quæ sua sunt, *Philip.2.* non quæ Iesu Christi. In Ecclesia Christi ficte intrantes, promittentes & non facientes, vouentes & nō reddentes, renunciantes malo & iterū idem facientes, hæ amantes, zizania sunt. Non amant illi Christum, qui aliquid plus amāt quàm Christum. Audi homo vocem domini dei tui, Qui diligit, inquit, patrem aut matrem, *Matth.10.* aut vxorem, aut filios, aut filias, aut fratres, aut agros su- F per me, non est me dignus. Si vis tenere quod non habes, dimitte quod habes, vt amor Christi sit in corde tuo. Ecce petis à deo & dicis, Domine da mihi, Quid tibi dabit, qui aliunde manus tuas videt occupatas? Ecce dominus vult dare quæ sua sunt, & nō habet vbi ponat. Vide ergo, Dimitte quod tenes, & accipis quod quæris. *Matth.19.* Dimitte tēporalia & caduca, & accipies æternā & perpetuam vitam. Dimitte terrena, & accipis cœlestia. Ait autem quidam ad Iesum, Magister bone quid boni faciam, vt habeā vitam æternam? Vtiq; qui dicebat, quid boni faciam, vitam æternam desiderabat, sed plus amabat quod tenebat. Vidit dominus occupatas manus, dare vult, & nō habet vbi ponat. Occupatæ sunt manus accipientiū. Dicit enim tibi dominus, Vade vende omnia & da pauperibus, & pone illa in cœlo, quia in terra impediunt. Quid times ô homo dare pauperibus? Non perdes ea, sed seruātur tibi in cœlo. Non vt perdas iussi dicit dominus, sed vbi ponas suggessi. Post hæc habebis homo thesaurum non in terra periturum, sed in cœlo permansurū. Aliquādo venit homini tribulatio, venit timor damni. Times ô homo vt non pecuniam tuā perdas, times ne argentum tuū perdas, times ne posses-

G sionem tuam perdas,& nõ times ne tuipse totus pereas? Pro hoc dicis falsum testimonium,pro hoc mẽtiris & rapis aliena,pro hoc iuras& periuras quod omnino lex vetat. Nõnoe cum hæc omnia facis totus fœnũ es,totus stipula, totus palea,& non times ne totus ardeas? Semper turbata est anima tua amoribus seculi. Dic, Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Auarus pro auro suo habet tristiciam,patitur tribulationem,habet pericula seruorum,pericula latronum. Auarus amat aurum plus quàm animam suam, tu Christiane ama Christum plus quàm omnia tua. Ille seruet in amore auri, tu Christiane serue in amore Christi, & eris beatus in regno Christi. Audi ô homo: Aurum. Aurum in terra est, & ex terra est, & terra, & pars terræ est. Impius dum diligit creaturam, offendit creatorem, & amittit eum qui creauit ex nihilo omnia. Audi ô homo non tu perdis deum, sed ipse peris à deo. Ille est redemptor animæ quem vis amittere. Quid enim proderit tibi si totum mundum lucreris,animæ vero tuæ detrimẽtum patiaris? Expergiscere aliquando ô homo & ama Christum. Hæc est enim sapientia vera, id est, amare Christum. Multi enim dicũt & scire volunt,quare illum vocat ad se dominus,& illum non vocat: vni subuenit,& vni nõ: hunc dignum habet, & illum indignum: istum honorat, & illũ cruciat & affligit. Audi ô homo. Hunc dignũ habet pro bonis operibus suis, illum habet indignũ pro operibus suis malis: quia debitor est dominus & reddet bonis bona, & malis mala. Dicturus es forsitan, Quare ille sic? Respondet tibi dominus deus tuus, quia bonũ non denegaui,sed dixi prius, Lauamini, mundi estote. Quid volebas? Quid quærebas? Quid cupiebas? Gratiam dei. Ergo si gratiam dei quæris,aufer primum nequiciam ab anima tua, & à conspectu oculorũ meorum. Iam cessa à malo & fac bonum,inquire pacẽ & sequere eam totis viribus tuis. Et cum hæc feceris, & gratiam meam percipies:& oculi mei super te erunt, & aures meæ ad preces tuas, & priusquam me inquisiexis, dicam assum. Faciamus bona fratres charissimi, vt mereamur in futuro seculo inuenire requiem, quã nobis dominus noster promisit dicẽs, Beati misericordes quia ipsi misericordiã consequentur. Et cũ Propheta à domino exultantes dicamus, Misericordiam & iudiciũ cantabo tibi domine, Misericordiã inueniunt,qui sunt misericordes. Iudiciũ timeant cõtemptores,qui nec sibi parcunt nec miserẽtur aliis,qui dicunt, Peccemus & parcet nobis deus,quia misericors est & bon°. Omnino misericors & bonus est deus:sed qui modo parcit,in futuro non parcet. Iudicium paratũ habent sine misericordia impij. Intelligamus fratres,& videamus vbi spẽ nostram ponere debeamus. Misericordia illi,qui fecit misericordiam. Beati misericordes,quia ipsis miserebitur deus. Spes est in dei misericordia,si ab opere misericordiæ nos nõ fuerimus aridi. O homo quid quæris à deo misericordiam,si ipse non es misericors? Quid quæris à deo indulgentiam peccatorũ tuorum, cũ ipse tibi similis nõ indulges? Audi homo,audi vocem domini dei tui,vbi dicit ipse, Date & dabitur vobis. Dimittite,& dimittetur vobis. Audi iterum vbi ipse dicis, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Si enim tu non dimiseris aduersario tuo,ipse tibi prius eris aduersarius. Ille te læsit auferendo pecuniã tuam,tu te lædis non indulgendo aduersario tuo. Forsitan dicturus es, Non illi parcam, quia me læsit multũ, & sanguinẽ meum quæsiuit. Tu si nõ illi indulges, perditionẽ animæ tuæ habebis. Insuper adhuc dicis, Non illi parcam,quia aduersarius mihi fuit. Crede mihi homo, peior tibi eris aduersarius, si non illi parcas. Dicis tu, Ille me non rogat. Si te ille non rogat, tu pro illo roga, vt ei à domino dimittatur quod in te deliquit. Nam si tu dicis, non illi parcam, litigare vis, non dimittere. Et qua fronte aut qua fiducia dicturus es domino deo, Dimitte, quia ego dimisi? Considera ô homo & vide aliam legem in membris tuis repugnantem legi mẽtis tuæ & captiuantem te in legem peccati. Iam ipse captiuus traheris, & expoliatori in ascris? Nemo nobis imputet fratres mei, si per vos dominicam pecuniam duplicare non potuerimus. Mali serui erimus, si non fecerimus quod nobis præceptum est. Si autem fecerimus, boni serui erimus,& cum domino sine fine lætabimur. Illum omnes amemus, per quem facti sumus. Illum diligamus, per quem redempti sumus. Pro illo nos inuicẽ diligamus in hoc seculo, vt cum eo gaudere mereamur pariter in futuro, quoniam sic placuit domino deo nostro de nobis, vt hic cõstituti cum vestra charitate cantemus ei. Laudemus dominum fratres lingua,corde,ore,& voce. Sic enim sibi vult dici laudẽ, vt nõ sit inter nos discordia,sed vult esse in nobis concordiam vocibus & moribus. O fœlix laus in cœlo, vbi templum dei angeli sunt. Ibi est concordia summa laudantium,vbi nulla lex in membris nostris repugnat. Ibi nõ est rixa, nec vlla cupiditas. Hic ergo cãtemus domino laudem soliciti,vt illic possimus esse securi. Quare antẽ hic simus soliciti fratres mei? Audite quare, Quia tentatio est vita humana. Sic nanque nos dominus exhortatur suo eloquio dicens, Vigilate & orate vt non intretis in tentationem. Non vis esse solicitus quando videris dicere, Dimitte nobis debita nostra? Quo modo es securus,qui quotidie videris petere remissionem peccatorum? Quo modo es securus quando adhuc dicis, Dimitte mihi peccata mea, & iterũ dicis, Et ne nos inducas in tentationẽ,sed libera nos à malo? Quo modo ergo videris clamare, Libera nos à malo: si securus es? Audi homo, audi. Tu es malus, quando te deus liberat à te ipso malo. Vides aliã legem in membris tuis repugnantem legi mentis tuæ, & captiuantem te in lege peccati. Audi quid sumus nos, quid nobiscũ portamus? Quandiu in corpore mortis huius cõtinemur, vicium nobiscum portamus. Audi iterũ Prophetam dicentẽ, Domine educ de carcere animã meam. Carcer meus est, vsque dũ in corpore mortis fuero. Nam quãdo fuero de hoc corpore liberatus, terra terræ redditur, spiritus cœlo recipitur. Vado ergo, dimitto terram, quia quandiu hic sum, mente seruio legi dei, carne autem legi peccati. Dicet aliquis perfidorum, Ergo cum fueris ab hac carne liberatus,iam nõ eris tu nisi spiritus. Audi ergo hæretice. Carnem quam dico, non in æternum pono, sed hîc depono. Respõdet incredulus, Ergo rediturus es ad corpus mortis? Et vnde tam piam vocẽ clamasti: Educ de carcere animã meam? Audi imperite & cõtra quotidianas lectiones surde, Redeo ad corpus nõ mortis huius, quia corruptibile hoc induenit incorruptione, & mortale hoc induetur immortalitate. Modo est animale, tũc erit spiritale. Nemo potest accipere æternale, nisi prius temporale dimiserit. Ergo dimitte temporale hoc malum, vt accipias æternale illud bonum. Audite fratres & cauete. Hîc enim iter agimus, & in itinere positi sumus, nondum in patriam peruenimus. Caueamus eos qui in itinere nobis insidiãtur, quia hîc agunt aduersus nos ne ad patriam nostram, id est, ad paradisum reuertamur. Terra autem ista morientium est: Illa vero viuentium est,

Marginalia (left column): Psal. 41. — Matth. 16. — H — Esaia. 1. — Psal. 33. — Matth. 5. — Psal. 100. — I — Iacobi. 2. — Matth. 5. — Luce. 6. — Matth. 6.

Marginalia (right column): K — Roma. 7. — L — Iob. 7. — Matth. 26. & 6. — Roma. 7. — M — Psal. 141. — 1. Cor. 15.

A est, de qua propheta dicebat, Credo videre bona domini in terra viuentium. In illa autem terra semper viuetur & nunquã morietur. Lucet terra illa plus quàm species argenti, vbi ciues iustorum angeli sunt. Illi in terra illa gaudent, nos in terra ista lugeamus vt ad illorũ gaudia peruenire mereamur. Videte fratres: Ecce hîc in itinere positi sumus, insidiator noster diabolus aduersatur in via, nobis quęrit nocere ne in terrã viuentiũ reuertamur. Duo enim sunt pręcepta dilectissimi quę nobis omnino sunt obseruanda, id est, diliges dominum deũ tuum ex toto corde tuo, & ex tota mente tua, & diliges proximum tuum tanquã teipsum. In his duobus pręceptis tota lex pendet & prophetę. Quicunque enim in his duobus pręceptis ambulauerit, festinet in via, & perueniet ad patriam paradisi, vbi lętantur omnes sancti in gloria redẽptoris sui, & laudẽ dicunt nomini sancto eius, qui erepti sunt de hac peregrinationis ęrumna & viuunt semper in lętitia sempiterna.

Psal. 26.

Matth. 22.

Sabbato quatuor temporum occurrentium post festum sanctæ crucis, homilia de eo quod scriptum est secundum Lucam, Dicebat Iesus turbis hanc similitudinem: Arborem fici habebat quidam, & cætera: quæ habetur inter sermones De verbis domini, XXXI.

B

Luca. 13.

Dominica decimaoctaua, De eo quod dominus interrogauit Iudæos, cuius filium dicerent esse Christum:

Sermo I.

Sermo CCXXXIIII.

INterrogati Iudæi, sicut nũc ex Euangelio cum recitaretur audiuimus, quo modo esset dominus noster Iesus Christus filius Dauid, quem dominum suum dixerit ipse Dauid, respondere non potuerunt. Hoc enim in domino nouerant quod videbant. Apparebat enim eis filius hominis, occultus autẽ erat filius dei. Hinc est quod eum & superari posse crediderunt, & ligno suspensum irriserunt, dicentes, Si filius dei est descendat de cruce & credimus in eum. Aliud videbant, aliud non cognoscebant. Si enim cognouissent, nunquam dominum glorię crucifixissent. Sciebant tamen Christum filium Dauid. Nam etiam nunc ipsum sperant esse venturum. Latet eos quòd venerit, sed volentes latet. Neque enim si pendentem nõ

Matth. 22.

Matth. 27.

1. Cor. 2.

C agnouerunt, & regnantem agnoscere nõ debuerunt. In cuius enim nomine vocantur & benedicuntur omnes gentes, nisi in eius quẽ putant Christum non fuisse? Ipse enim filius Dauid, vtique ex semine Dauid secundum carnem filius est Abraham. Si autem dictum est ad Abraham, In semine tuo benedicentur omnes gentes, & vident iam in Christo nomen benedici omnes gentes, quid expectant quod iam non venit, & non timent quod venturum est? Lapidem enim se dixit ipse dominus noster Iesus Christus, prophetico ad se afferendum vtens eloquio. Lapidem autem talem, vt si quis in eum offenderit, conquassetur, super quem autem lapis ille venerit conterat eum. Quando enim in eum offenditur, humilis iacet, iacendo humilis quassat offendentem, veniendo excelsus conterit superbientem. Iam ergo Iudæi illa offensione quassati sunt, restat vt eius pręclaro aduentu etiam conterantur, nisi forte cum viuunt agnoueriot ne moriantur. Patiens enim est deus, & illos quotidie inuitat ad fidem. Sed cum Iudęi respondere non possent domino proponenti quęstionẽ & dicenti, Cuius filium diceret Christum, atque illi responderent, filium Dauid: addenti & proponenti, quo modo ergo Dauid in spiritu vocat eum dominum, dicens, Dixit dominus domino meo sede ad dexteram meam, donec ponam inimicos tuos sub pedibus tuis? Si ergo Dauid, inquit, in spiritu dicit eum dominum, quo modo est filius eius? Non dixit, non est filius eius, sed quo modo est filius eius? Quo modo cum dicit, verbum quærentis est non negantis, tanquam si hoc eis diceret, Bene quidem dicitis Christum filium Dauid, sed ipse Dauid dominum eum dicit. Quem dicit ille dominum, quo modo est filius? Dicerent Iudæi si instructi essent fide Christiana, quam nos tenemus, si contra Euangelium corda non clauderent, si vitam spiritalem in se habere voluissent, responderent huic quæstioni & dicerent, Quoniam in principio erat verbum, & verbum erat apud deum, & deus erat verbum. Ecce quo modo est dominus Dauid. Sed quia verbũ caro factum est, & habitauit in nobis: ecce quo modo est filius Dauid. Sed nescientes obmutuerunt, nec ore saltem clauso aures aperuerũt, vt quod respondere non potuerũt interrogati, nossent edocti. Sed quia magnum est nosse mysteriũ, quo modo sit dominus Dauid & filius dauid, quo modo sit vna persona homo & deus, quo modo sit in forma hominis minor patre, in forma dei æqualis patri, quo modo iterum dicit, Et pater maior me est, Et ego & pater vnum sumus: quia magnum est sacramentum, vt capi possit, mores informandi sunt. Indignis enim clausum est, promerẽtibus aperitur. Nec lapides, nec vectes, nec pugni, nec calces sunt quibus pulsamus ad dominum. Vita pulsat, vitæ aperitur. Corde petitur, corde quæritur, corde pulsatur, cordi aperitur. Cor autẽ hoc quod rectè petit, rectèque pulsat, & quęrit, pium esse debet: Primo amare deum gratis. Hæc est enim pietas: nec sibi extra illum ponere mercedem, quam expectet ex illo. Illo enim melius est nihil. Et quid charum petit à deo, cui ipse deus vilis est? Terram dat, & gaudes, amator terræ, & factus terra. Si gaudes quando dat terram, quãto amplius gaudere debes cum seipsum dat tibi qui fecit cœlum & terram? Gratis ergo amandus est deus. Nam diabolus hoc sancto Iob nesciẽs quod in illo intus vsper erat, magnum crimẽ obiecit dicens, Nunquid gratis colit Iob deum? Ergo si aduersarius hoc obiecit, timere debemus ne hoc nobis obiiciatur. Cum magno enim calumnioso habemus negocium. Si quærit singere quod non est, quanto magis obiicere quod est? Gaudeamus tamẽ, quia talis est iudex qui falli ab accusatore nostro non potest. Nam si hominẽ haberemus iudicẽ, huic quicquid vellet fingeret inimicus. Nemo est enim diabolo astutior falsa crimina ad cõfingendum. Nam & nunc omnia falsa crimina de sanctis ipse confingit. Scit suas criminationes valere non posse apud deum, inter homines illas spargit. Et hoc ei quid prodest, cum dicat Apostolus, Gloria nostra hæc est testimonium conscientiæ nostræ. Putatis tamen quia ille falsa crimina nulla astutia confingit? Nouit quid inde mali agat, nisi ei resistat vigilantia fidei. Ideo enim & de bonis mala spargit, vt infirmi non putent aliquos esse bonos, & tradant se rapiendos libidinibus & dissipandos, dicentes apud se ipsos, Quis est enim qui seruat mandatum dei, aut quis est qui seruat castitatem? Dum putat quia nemo, ipse fit nemo. Hoc ergo agit diabolus. Sed talis erat vir Iob, de quo nihil posset confingere. Nota enim erat & nimis clara vita eius. Sed quia multas habebat diuitias, hoc obiecit. Quod & si esset, in corde esse posset, in moribus apparere non posset. Colebat deum, faciebat eleemosynas, & quod corde faciebat, nemo sciebat, nec ipse diabolus, sed deus nouerat, Perhibet deus testimonium

Gene. 22.

Psal. 117.

Matth. 21.

Matth. 22.

Psal. 109.

D

Ioan. 1.

E

Ioan. 14.

Ioan. 10.

Iob. 1.

F

2. Cor. 1.

G ſtimonium ſerun ſuo: diabolus calumniatur ſerun dei.
Permittitur ille tentari, probatur Iob, confunditur dia-
Iob.1. bolus. Inuenitur Inb gratis colere deum, gratis dilige-
re. Nnn quia aliquid, ſed quia ſeipſum non abſtulit. Ait
enim, Dnminus dedit, dnminus abſtulit, ſicut domino
placuit ita factum eſt, ſit nnmen domini benedictum.
Ignis tentationis acceſſit, ſed aurum non ſtipulam in-
uenit. Abſtulit & ſnrdes, non conuertit in einerem.
Quia ergo ad ſacramentũ dei intelligendum, quo mo-
dn Chriſtus & homo & deus ſit, cor mundaodum eſt.
Mundatur autem moribus, vita, caſtitate, ſanctitate, di-
Gala.5. lectiooe, & fide quæ per dilectionem operatur. Hoc au
tem qund Inqunr, totum tanquam arbor eſt quæ radi-
cem habet in corde. Neque enim facta procedunt niſi
de cordis radice, vbi ſi plantaueris cupiditatem, ſpiox
procedunt. Statim dominus pnſt iſtam quæſtinnem
propnſitam Indæis, illis reſpnndere non valentibus,
ſubiecit de mnribus Inqui, vt nſtenderet quare illi indi-
goi fuerint intelligere quod interrogauit. Miſeri enim,
ſuperbi, cum reſpondere nnn poſſent, vtique debue-
rũt reſpondere: Neſeimus nos, Magiſter dic nobis. Ob-
mutuerunt in prnpoſitione, nee os aperuerunt ad in-
H quiſitionem. Et ſtatim dominus de ſuperbia illorum,
Matth.23. Cauete, inquit, à ſcribis, qui amaot præſidere in ſynago
Luca.20. gis, & diligunt primum locum in conuiuiis. Non quia
accipiuot, ſed quia diliguot. Hic enim cor eorum ac-
cuſauit. Accuſator cordis autem eſſe nõ poſſet, niſi cor-
dis inſpector. Oportet enim vt ſerun dei habenti ali-
quem honorẽ in eccleſia deferatur primus Incus, quia
ſi non deferatur, malum eſt illi qui non defert, non ta-
men bonum eſt illi cui defertur. Oportet ergo vt in
cnngregatione Chriſtianorũ præpoſiti plebis eminen-
tius ſedeant, vt in ipſa ſede diſtinguantur, & eorum of-
ficium ſatis appareat, noo tamen vt inflentur de ſede,
ſed vt cogitent ſarcinam vnde redditiri ſunt ratinnẽ.
Quis autem nnuit, vtrum hoc ament an non ament?
Res iſta cnrdis eſt, iudicem habere non poteſt, niſi de-
um. Ipſe autem dominus admnnebat ſuos, ne inciderẽt
in tale fermentum: quod alio loen dicit, Cauete a fer-
Matth.16. mento Phariſænrum & Saducæorum. Et cum putarẽt
illi propterea hoc eum dicera, quia panes non intule-
rant: reſpnndit eis, Excidit vnbis quot milia ſaturati
ſunt ex quinque panibus? Tunc intellexerunt, inquit,
I quia fermentum doctrinam eorum dicebat. Amabant
enim illi iſta temporalia, æterna vero nec timebant ma
la, nec diligebant bona. Clauſn corde intelligere non
poteraot quod dnminus interrngauit. Quid autem fa-
ciat dei eccleſia vt poſſit intelligere quod prima meruit
credere? Faciat capacem animũ ad recipiendum quod
dabitur. Quod vt fieret, id eſt, vt capax animus eſſet,
dominus deus nnſter ſuſpendit promiſſa, non abſtulit.
Ideo ſuſpendit, vt nos extendamus. Ideo nos extendi-
mus, vt creſcamus. Ideo creſcimus, vt attingamus. Vi-
Philip.3. de Apoſtolum Paulum in ſuſpenſa extẽſum, Non quia
iam acceperim, aut iam perfectus ſim: Fratres, ego me
non arbitror apprehendiſſe. Vnum autem, quæ retrn
nblitus, in ea quæ antẽ ſunt extentus, ſecundum inten-
tionem ſequor ad palmam ſupernæ vocationis dei in
Chriſto Ieſu. Ille in terra currebat, ſed in ſpiritu aſcen-
debat. Vide ergn extentum, vide ad ſuſpenſa pendentẽ.
Sequor, iognit, ad palmam ſupernæ vocationis dei in
Chriſto Ieſu. Ambulandum ergo eſt, nec pedes vngen-
di, nec iumenta quærenda, nec nauis prouidenda. Affe-
ctu curre, amore ambula, charitate aſcende. Qnid quæ-
ris? Viam. Inhære Chriſto, qui deſcendendo & aſcen-
dendn ſeipſum fecit viam. Vis aſcendere? Aſcenden- K
tẽ tene. Tu enim per teipſum leuare te nnn potes, Quia Ioan.3.
nemo aſcendit in cœlum niſi qui de cœlo deſcendit, fi-
lius hominis qui eſt in cœlo. Si nemo aſcendit, niſi qui
deſcendit: ipſe autẽ eſt filius hnminis dominus noſter
Ieſus, vis & tu aſcendere, membrum ipſius eſto qui ſo-
lus aſcendit. Etenim ille caput cum cæteris membris,
vnus homo eſt. Et cũ aſcendere nemu pnteſt, niſi qui in
eius corpore membrũ ipſius factus fuerit, impletur quia
nemo aſcendit niſi qui deſcendit. Nnn enim potes di-
cere, ecce quare aſcendit, verbi gratia, Petrus, quare a-
ſcendit Paulus, quare aſcenderunt Apoſtoli, ſi nemo a-
ſcendit niſi qui deſcẽdit? Reſpondetur tibi, Petrus, Pau-
lus, cęteri Apoſtoli, & omnes fideles qui audiũt ab Apo
ſtolo? Vos autẽ eſtis corpus Chriſti, & membra ex par- 1.Corin.12.
te. Si ergn corpus Chriſti & membra ſunt, noli facere
duos. Reliquit enim ille patrem & matrem, & adhæſit Ephe.5.
vxori ſuæ vt eſſent duo in carne vna. Reliquit patrem,
quia nnn hic ſe oſtendit ſe æqualem patri, Semetipſum Philip.2.
enim exinaniuit, formam ſerui accipiens. Reliquit &
matrem ſynagogam, de qua carnaliter natus eſt. Adhæ- L
ſit vxnri ſuæ, id eſt, eccleſiæ ſuæ. Quod teſtimonium &
ipſe cum cõmemoraret quòd ſeparari nnn liceret coo
iugium, demonſtrauit, Non legiſtis, inquit, quià deus Matth.19.
qui fecit ab initio maſculum & fœminã fecit eos? Erũt
dun, inquit, in carne vna. Quod ergo deus cnniunxit,
hnmo non ſeparet. Et quidem duo in carne vna. Se-
quitur & dicit, Igitur iam non duo, ſed vna carn. Ne- Ioan.3.
mo aſcendit, niſi qui deſcendit. Nam vt noueritis quia
vnus hnmn eſt ſponſus & ſpnnſa ſecundum carnem
Chriſti, non ſecundum diuinitatem: nam ſecundum di
uinitatem quod eſt ille, nos eſſe nnn pnſſumus, quia ille
creator, nos creatura, ille effector, nns facti, ille condi-
tor, nos cnnditi: ſed vt eſſemus cum illo vnũ in illo, ca
put noſtrum eſſe voluit accipiendo carnem ex nnbis in
qua moreretur prn nnbis. Vt nnueritis ergo quia hnc
tntum vnus eſt Chriſtus, per Eſaiam dixit, Sicut ſponſo Eſaia.61.
alligauit mihi mitram, & ſicut ſpnnſam induit me nr-
namentn. Ipſe ſpnnſus, ipſe ſponſa, Ipſe planè ſpnnſus Ephe.5.
in capite, ſpooſa in corpore. Erunt, inquit, duo in car-
ne vna. Et nnn iam duo, ſed vna caro eſt. Itaq; ad mem-
bra ipſius pertinentes, vt hnc ſacramentum intelliga-
mus, vt dixi fratres pie viuamus, deũ gratis diligamus. M
Ipſe autem qui oſtendit peregrinantibus formam ſerui,
ſeruat peruenientibus formam dei. De forma ſerui ſtra
uit viam, de forma dei condidit patriã. Quia ergn mul
tum eſt ad nns capere hoc, ſed nnn eſt multum crede- Eſaia.7.
re hoc. Niſi enim credideritis ait Eſaias, non intellige- 2.Cor.5.
tis: ambulemus per fidem quamdiu peregrioamur à dn 1.Cor.13.
mino, dooec ad ſpeciem perueniamus, vbi videbimus
facie ad faciem. Et ambulantes per fidem, bene opere-
mur. In bonis operibus gratuita ſit dilectio dei, benefi-
ca ſit dilectio proximi. Deo enim qund præſtemus nõ
habemus: ſed quia proximn habemus qnnd præſtemus,
præſtandn indigẽti prn merebimur abundaotem. Inde
vnuſquiſque quod habet præſtet alteri. Quicquid plus
habet plus largiatur inopi. Alius habet pecuniã, paſcat
pauperem, veſtiat oudum, ædificet eccleſiam, nperetur
de pecunia quicquid boni poteſt. Alius habet conſiliũ,
rogat proximum, pellat tenebras dubitatioois luce pe-
ctoris. Alius habet dnctrinã, erogat de cellario domi-
ni, miniſtret cnnſeruis cibaria, cnnfortet fideles, reuo-
cet errantes, quærat perditos, quantum pnteſt faciat. Eſt
qund ſibi pauperes etiã erngent, alius claudo pedes ac-
cõmodet, alius cæco ſuos oculns duces præbeat. Alius
viſitet

A visitet infirmum, alius sepeliat mortuũ. Sunt ista in om
nibus, vt prorsus difficile inueniatur aliquis qui non ha
beat vnde alteri aliquid præstet. Et illud extremum &
Gala.6. magnum quod ait Apostolus. Inuicẽ onera vestra por-
tate, & sic adimplebitis legem Christi.

In eadem dominica, de eodem de quo supra:

Sermo II.

Sermo CCXXXV.

Væstionem propositam Iudæis, debẽt solue-
re Christiani. Dominus enim Iesus Christus
qui eam Iudæis proposuit, ipse non soluit Iu-
dæis, nobis autem soluit. Et commemorabo
charitatẽ vestram, & inuenietis quia soluit, primo no-
dum videte quæstionis. Quæsiuit à Iudæis quid eis vi-
deretur de Christo, cuius esset filius, quia & ipsi sperant
Christum. In Prophetis legerunt, venturum expectaue-
runt, præsentem occiderunt: quia vbi legebant ventu-
rum Christum, ibi legebant quia occisuri erant Chri-
stum. Sed illius futurum aduentũ sperabant in Prophe-
tis, nam futurum suum facinus non videbant. Sic ergo
eos interrogauit de Christo, non quasi de incognito,
aut cuius nomen nunquam audissent, aut cuius aduen-
B tum nunquam sperassent. Nam quoniam adhuc eum
sperant ideo errant. Equidem & nos speramus eum, sed
venturum iudicem, non venturum iudicandum. Pro-
phetæ autem sancti vtrunque prophetauerunt. Ventu-
rum eum iniuste prius iudicandum, vẽturum postea iu-
Matth.22. ste iudicaturum. Quid ergo, inquit, vobis videtur de
Christo cuius filius est? Responderũt illi: Dauid. Pror-
sus de scripturis. Quo modo Dauid in spiritu vocat
eum dominum: dicens, Dixit dominus dominu meo
sede à dextris meis, donec ponam inmicos tuos sca-
bellum pedum tuorum? Si ergo Dauid in spiritu vocat
eum dominum, quo modo filius eius est? Hic cauen-
dum est ne putetur Christus se negasse filium esse Da-
uid. Non se filium Dauid negauit, sed modum quæsi-
uit. Dixistis filium esse Dauid, non nego: sed si ille eum
dominum vocat, dicite mihi quo modo sit filius, qui
est dominus? Dicite quo modo? Illi non dixerunt, ta-
cuerunt. Dicamus & nos, exponente ipso Christo. Vbi?
Per Apostolum suum. Prius inde probemus, quia ipse
Christus exposuit. Apostolus dicit, An vultis experi-
2.Cor.13. mentum accipere eius qui in me loquitur Christus? Er-
C go per Apostolum istam dignatus est soluere quæstio-
nem. Primum per Apostolum loquens Christus, qui di
2.Timo.2. xit ad Timotheum: Memor esto Christum Iesum re-
surrexisse à mortuis ex semine Dauid, secundum Euan
gelium meum. Ecce Christus filius est Dauid: Quo mo
Philip.2. do est & dominus Dauid? Dic Apostole, Qui cum in
forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis
deo. Agnosce dominum Dauid. Si agnoscis dominum
Dauid, dominum nostrum, dominum cœli & terræ,
dominum angelorum, æqualem deo in forma dei. Si a-
gnoscis vnde filius Dauid, attende quod sequitur. Apo
stolus dominũ Dauid tibi ostendet dicendo, Qui cum
in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqua-
lis deo. Filius Dauid vnde? Semetipsum exinaniuit for-
mam serui accipiens, in similitudine hominum factus,
& habitu inuentus vt homo. Humiliauit semetipsum,
factus obediẽs vsq; ad mortem, mortem autem crucis:
Propter quod & deus illum exaltauit. Resurrexit Chri
stus ex semine Dauid, filius Dauid, quia exinaniuit se.
Quo modo exinaniuit? Sumendo quod non erat, non
perdendo quod erat. Exinaniuit se, humiliauit se. Cum
esset deus, homo apparuit. Contemptus est in terra am-
bulans qui cœlum fecit. Contemptus est quasi homo,

quasi nullius virtutis. Non solum contemptus, sed in- D
super & occisus. Lapis erat iacens, offenderunt in eum *Matth.21.*
Iudæi, & quassati sunt. Quid autem ait ipse? Qui offen-
derit in lapidem istum, cõquassabitur. Super quem ve-
nerit lapis iste, conteret eũ. Prius iacuit & offenderunt.
Veniet desuper, & conteret quassatos. Accepistis & filiũ
Dauid, & dominum Dauid. Dominum Dauid semper,
filium Dauid ex tempore. Dominum Dauid natum de *Luca.2.*
substantia patris: filius Dauid natum ex Maria virgine,
conceptum de spiritu sancto. Vtrunq; teneamus. Vnum
horum nobis erit habitatio æterna, alterum horum no-
bis est à peregrinatione liberatio. Dominus enim no-
ster Iesus Christus nisi dignatus esset fieri homo, peris-
set homo. Factus est quod fecit, ne periret quod fecit.
Homo verus, deus verus. Deus & homo totus Christus.
Hæc est catholica fides. Qui negat dominũ Christum?
Fotinianus. Qui negat hominem Christum? Manichæ-
us. Qui confitetur dominum æqualem patri Christum
& hominem verum, passum vere, sanguinem fudisse
verum, Non enim veritas nos liberaret, si falsum preciũ
pro nobis daret. Vtrunque qui confitetur catholicus
est. Habet patriam, habet viam. Habet patriam, In prin- E
cipio erat verbum. Habet patriam. Cum in forma dei *Ioan.1.*
esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Habet *Philip.2.*
viam, Semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens.
Ipse patria quò imus, ipse via quâ imus. Per ipsum ad ip
sum eamus, & non erramus.

Item in eadem dominica Homilia, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Accesserunt ad Iesum pharisæi, Et interrogauit eum vnus ex legis doctoribus, &c. quæ habetur in libro quinquaginta Homiliarũ. XXXVIII. *Matth.22.*

Dominica decimanona, De eo quid sit homini facere bonum. Sermo I.

Sermo CCXXXVI.

LEctiones diuinorum eloquiorum cum recita-
rentur audiuimus, Ea nobis est materies loquẽ-
di proposita, inde sapere debemus, inde semi-
nare quod sapimus, adiuuante illo, in cuius manu sunt,
sicut scriptum est, & nos & sermones nostri. Nec frustra
alio loco scriptum est, Laudabo sermonem, in domino *Psal.55.*
laudabo verbum. Hoc laudatur in domino quod dat
dominus. Quamuis ergo infirmi simus, vasa tamen su- F
mus eius, capimus quãtum possumus, communicamus
sine liuore quod capimus. Suppleat ille in cordibus ve-
stris quod nos minus fecerimus, quia & quod opera-
mur in auribus vestris, quid est, nisi totum ille agat in
cordibus vestris? Lectio prima prophetica quid nobis
commendauerit, me commemorante recolite. Quid
dignum, inquit, offeram domino? Quærebat homo sa- *Michea.6.*
crificium quo placaret deũ, vel quo placeret deo, Cur-
uabo, inquit, genu deo excelso, placabo eum in milibus
taurorum, aut in denis milibus caprarum pinguium, aut
offerã deo fructũ ventris mei pro peccato animæ meæ?
Respondetur ergo tibi ô homo. O homo à quo respon
detur, nisi à quo factus es homo? Respondetur ergo ô
homo quærenti quid offeras deo, & vnde places domi-
num, vel vnde placeas deo. Respondet tibi quid sit bo
num: aut quid aliud dominus exquirat à te, nisi vt facias
iudicium & iusticiam, & diligas misericordiam, para-
tusq; sis ire cũ domino deo tuo? Quærebas quid offer-
res pro te, Offer te. Quid enim dominus quærit à te, nisi
te? Quia in omni creatura terrena nihil melius fecit te.
Quærit te à te, quia tu perdideras te. Si autẽ facias quod
iussit, inuanis in te iudicium & iusticiam. Iudicium pri-

G mo in teipso, iusticiam ad proximum tibi. Quo modo iudicium in teipso? Vt displiceas tibi quod eras, & possis esse quod non eras. Iudicium, inquam, de teipso in teipso sine acceptione personæ tuæ, vt non parcas peccatis tuis, nec ideo tibi placeant quia tu facis. Nec te laudes in bonis tuis, & deum accuses in malis tuis. Hoc enim est peruersum iudicium, & ideo nec iudicium. Vt enim ostenderet deus peruersum iudicium non esse iudicium, non ait, quid dominus quærit à te, nisi facere rectum iudicium: sed facere, inquit, iudicium. Si enim rectum, tunc iudicium. Si autem peruersum, non iudicium, sed vicium. Quid ergo faciebas quando te perdideras, & post tuam perditionem ibas? Ibas & non redibas. Quid faciebas? Scio quid faciebas. In bonis tuis te laudabas, in malis tuis deum blasphemabas. Hoc est peruersum iudicium, & ideo, vt dixi, nec iudicium. Vis ergo facere rectum iudicium? Hoc est iudicium, illud quod faciebas, corrige præpostera & rectum erit. Quid est corrige? Deum lauda in bonis tuis, te accusa in malis tuis. Cum tibi ergo peruersus displicueris, téque illo qui creauit adiuuante correxeris, rectus seruabis iusticiam. Placebit enim tibi deus, si rectus fueris. Non discrepabis à recto, nisi prauus atque peruersus.

H Rectus autem recto conueniet, & sine dubio tibi placebit deus. Quãdo enim displicebat, peruersitati tuæ displicebat. Audi sanctum Psalmum, Quàm bonus Israel deus rectis corde. *Psal. 72.* Iste qui hoc dicit in Psalmo, displicuerat illi deus? Absit à me vt arguam, & non potius confitenti credam. Ecce audite mecum, & considerare quid dixerit. Quàm bonus deus, inquit, Israël. Quibus? Rectis corde. Mei autem, inquit, quando nõ eram rectus corde, mei autem penè commoti sunt pedes, paulo minus effusi sunt gressus mei. Quid est, cõmoti sunt pedes? Hoc est, effusi sunt gressus mei. Quid est pene, hoc est, paulo minus. Quid itaque ait penè? Paulo minus commoti sunt pedes mei, effusi sunt gressus mei. Penè, inquit, lapsus sum, penè cecidi. Vnde in tantum periculum peruenisti? Quia zelaui, inquit, in peccatoribus, pacem peccatorum intuens. Zelaui, inquit, in peccatoribus, intuens pacem peccatorum, hoc est, malos homines videndo fœlices, titubaui sub deo, penè cecidi à deo. Ecce vnde illi displicuerat deus, quare mali habent bona? Denique videte verba titubantis, quæ apud se dixerit, Ecce ipsi peccatores. *Vbi suprà.* In ipso psalmo ver

I ba sunt titubantis, Ecce ipsi peccatores in seculo obtinuerunt diuitias, & dixi, Quo modo sciuit deus? Ipse dicit in Psalmo, ipse loquitur, cui nondum recto deus displicuerat quod mali abundarent bonis. Quo modo inquit, sciuit deus, & si est scientia in altissimo? Videte adhuc quid adiungat. Videte quemadmodum titubando propinquet casui, & fit vicinus perditioni. Videte, inquam, quid adiungat. Nunquid vane iustificaui cor meum, & laui in innocentibus manus meas? Perdidi, inquit, totum quod bene vixi. Iustificaui cor meum, laui in innocentibus manus meas, ad hoc vt mali sint fœlices, & ego tribuler, Et fui, inquit, flagellatus tota die. Gaudent illi, & ego flagellor. Gaudẽt qui blasphemant deum, flagellor qui colo deum. Quo modo sciuit deus? Hinc titubauit, hinc pene cecidit, hinc putauit ad deũ res humanas non pertinere. Cum ergo hoc putaret, nõ recto, sed peruerso corde, & quasi verisimili ratione duceretur propter istam inconuenientiam credere ad deum gubernationem rerũ humanarum non pertinere, placuerat illi sic prædicare, hoc asserere, hoc docere. Reuocatus est sanctorum authoritate. Videte enim verba eius. Si dicebam, inquit, Si dicebam narrabo, sic K prædicabo, sic docebo, sic dicam hominibus, ad deum *Psal. 72.* curam rerum humanarum non pertinere. Si dicebam, narrabo sic, Ecce generationem filiorum tuorum reprobaui. Quo modo ergo narrabo sic? Non sic narrauit Moyses, non sic narrauit Abraham, Isaac, & Iacob, nõ sic narrauit Hieremias, non sic Esaias, nõ sic cæteri Prophetæ. Isti autem omnes filij tui. Ego ergo si narrabo sic, generationẽ filiorum tuorum reprobabo. Quid ergo faciam? Suscepi, inquit, cognoscere. Suscepi, inquit, cognoscere, sed magnum est cognoscere, difficile est cognoscere. Hoc, inquit, posteaquam dixit, Suscepi cognoscere, hoc labor est ante me. Quo modo cognoscam & iustum deum esse, & res humanas nosse, & peruersis bene esse, rectis male aliquando esse? Quo modo sit iustũ suscepi cognoscere, & labor est ante me. Quousque labor? Donec introeam in sanctuarium dei, & intelligam nouissima. Intra ergo in sanctuarium dei anima fidelis, intra in sanctuarium dei anima pia, cui non displicet deus in malis tuis, & in bonis malorũ cui non displicet deus. Et si nescis qua ratione fiat, crede non iniuste fieri quod sinit aut facit deus. Humana ratione ducebaris, diuina authoritate reuocare, & crede aliquid ibi esse quod te latet. Nam deum peruersum & iniquũ L non posse esse, sic intrans fide in sanctuariũ dei, intrans credendo discis intelligendo. Sic enim ait, Donec introeam in sanctuarium dei. Quò intrat fides, & post fidem quid? Et intelligam nouissima. Venient nouissima, quando nulli bono erit male, nulli malo erit bene. Venient, inquam, nouissima, quando discernentur pij ab impiis, iusti ab iniustis, laudatores dei à blasphematoribus dei. Venient quando discernentur, vt nulli, sicut dictum est, bono sit male, nulli malo sit bene. Quare ergo modo non sic? Forte & modo sic. Sed quod nunc est in occulto, pòst erit in manifesto. Ingredere mecũ, si potes, in sanctuarium dei, forte ibi si possum docebo te, immo disce mecũ ab eo qui docet me, etiã nunc nõ malis esse bene, & melius esse bonis quàm malis, quãuis nondum venerit bonorũ fœlicitas, nondumque venerit malorum pœna nouissima, Forte intelliges mecũ nõ esse bene malis. Rogo enim te & quæro abs te, tibi quare male est? Responsurus es, Egestas angit, premit difficultas, dolor fortasse membrorũ, timor ab inimico. Tibi ideo male est, quia pateris mala, & bene est illi qui est ipsum malũ? Multũ interest inter malum esse & malũ pati. Tu quod M pateris non es. Malum enim pateris, sed tu malus nõ es. Ille autem malum non patitur & malus est. Noli ergo falli, noli falli. Non potest fieri vt tibi male sit, quia pateris malũ: & illi bene sit, qui est malus. Cum enim est malus, putas quia nõ patitur malum, cum patitur seipsum? Tibi male est, quia malum alienum pateris in corpore tuo, & illi bene qui malũ seipsum patitur in corde suo? Tibi male est, quia malam habes villam, & bene est illi qui malam habet animam? Esto bonus qui habes bona. Bonæ sunt diuitiæ, bonum est aurum, bonæ familiæ, bonæ possessiones. Omnia ista bona sunt, sed vnde facias bene, nõ quæ te faciant bonum. Habeto bona quæ te faciant bonũ. Quæ sunt, inquis, ista? Fac iudicium, fac iusticiam, bona sunt quæ habes. Fac iudicium, fac iusticiã, *Michea. 6.* Esto & tu bonus inter bona tua. Erubesce bonis tuis, Esto bonus mãsurus inter bona peritura, Erubesce bonis tuis. Noli esse malus in eis, ne pereas cum eis. Cætera quo modo se habeant fratres charissimi, quo modo sit seruãda iusticia, & quo modo diligẽda misericordia, & quo modo debeat quisque paratus esse ire cum domino suo,

A suo, alio tẽpore donante domino disputabimus vobis. Tenete me debitorem, ne diu habeatis fatigatorem.

In eadem dominica, Sermo habitus ad mensam sancti Cypriani in die dominico, de iusticia. Sermo II.

Sermo CCXXX-VII.

Ectiones sanctas plures cũ recitarentur audiuimus, & de his nos oportet dicere, quod dominus fuerit donare dignatus. Sed lectionẽ omnis auditor quod recẽtius lectũ est magis meminit, & vt inde aliquid à tractatore verbi dicatur expectat. Cum ergo in vltimum sit sanctum Euangelium recitatum, non dubito expectare charitatẽ vestram, vt de ista vinea, & de conductis, & de mercede denarij aliquid Matth. 20. audiatis. Sed ego memini superiore dominico quid promiserim. Cum enim de sancto Propheta quod lectũ fuerat aliquid exponere voluissem, lectum autẽ fuerat quærenti homini, quibus sacrificiis placaret deũ, renunciatum est nihil ab illo deum quærere, nisi facere iudi- Michea. 6. cium & iusticiam, & diligere misericordiam, paratúmque esse ire cũ domino deo suo: tractaui quantum potui de iudicio, tantumq́ sermo productus est, vt non remaneret tẽpori spacium quo possem de cæteris disputare. B Vnde me promisi hodierno die de iusticia esse dicturũ. Sed qui expectabatis vt de Euãgelio loquerer, nolite vos putare fraudatos. Opus enim in illa vinea, ipsa est Matth. 20. iusticia. Putate ergo vos esse conductos. Qui pueri venerunt, prima hora se adductos putent: qui adolescentuli, tertia: qui iuuenes, sexta: qui grauiores, nona: qui decrepiti, vndecima. De tẽpore nolite causari. Opus quod faciatis audite, mercedem securi expectate. Et si attenditis, dominus vester qualis est, nolite inuidere si merces æqualis est. Quod est opus nostis, sed commemorabo. Audite quod nostis, & facite quod audistis. Diximus opus dei esse iusticiam. Interrogatus autem domi- Ioan. 6. nus Iesus quod esset opus dei, respondit, Hoc est opus dei, vt credatis in eum quem ille misit. Poterat dicere, Iusticia est opus dei. Nunquid ergo nos præsumere aliquid conducti contra patremfamiliàs ausi sumus? Si iusticia est opus dei, sicut ego dixi, quo modo erit opus dei quod dominus dixit, vt credatur in eum, nisi ipsa sit iusticia credere in eum? Sed ecce, inquis, à domino audiuimus, Hoc est opus dei, vt credamus in eum: à te C audiuimus quòd opus dei sit iusticia. Proba nobis credere in Christum hanc esse iusticiã. Videtur mihi quoniam iam respondeo quærenti, & iusta flagitanti, videtur tibi credere in Christum non esse iusticia? Quid est ergo? Impone huic operi nomen. Proculdubio si bene consideras quod audisti, responsurus es mihi, Ista fides vocatur, credere in Christum, fides vocatur. Accipio quod dicis, credere in Christum fides vocatur. Abac. 2. Audi & tu alium scripturæ locum, Iustus ex fide viuit. Roma. 1. Facite iusticiam, credite, Iustus ex fide viuit. Difficile est vt male viuat, qui bene credit. Credite ex toto corde, credite non claudicantes, non hæsitantes, non contra ipsam fidem humanis suspicionibus argumentan- Fides à facto et dicto. tes. Fides appellata est ab eo quia fit quod dicitur. Duæ syllabæ sonant, cum dicitur fides. Prima syllaba est à facto, secunda à dicto. Interrogo ergo te vtrum credas? Dicis, Credo. Fac quod dicis, & fides est. Ego enim respondentis vocem audire possum, cor credentis videre non possum. Sed nunquid ego ad vineam conduxi, qui cor videre nõ possum? Nec ego conduco, nec opus iudico, nec ego denarium mercedem præparo. Cooperarius vester sum. Pro viribus quas ille donare dignatur, in vinea laboro. Quo autẽ animo laborem, qui me 1. Corin. 4. conduxit videt. Mihi enim, ait Apostolus, minimum

est vt à vobis iudicer. Et vos vocẽ meam potestis audi- D re, non potestis cor videre. Omnes cor nostrum deo videndũ proponamus, & opus ex animo faciamus. Conducentem nõ offendamus, vt libera fronte mercedem accipiamus. Et nos charissimi videbimus inuicem corda nostra, sed postea: nunc autem adhuc tenebras mortalitatis huius circumferimus, & ad lucernam scripturæ ambulamus, sicut dicit Apostolus Petrus. Habemus 2. Petr. 1. certiorem propheticum sermonem, cui benefacitis, intendentes tanquã lucernę in obscuro loco donec dies lucescat, & lucifer oriatur in cordibus vestris. Proinde charissimi propter ipsam fidem qua credimus in deum, in comparatione infidelium dies sumus. In infidelitate nox cum ipsis fuimus, modo lux, dicente Apostolo, Fuistis aliquando tenebrę, nunc autem lux in domino. Ephe. 5. Tenebræ in nobis, lux in domino. Item in alio loco, Omnes enim vos filij lucis estis, & filij dei. Non sumus 1. Thess. 5. noctis, neque tenebrarum, sicut in die honeste ambulemus. Dies ergo in comparatione infidelium, In compa Roma. 13. ratione vero illius diei quando resurgẽt mortui, & corruptibile hoc induerit incorruptionem, & mortale hoc induetur immortalitatẽ, adhuc nox sumus. Nobis tan- 1. Cor. 15. quam iam in die dicit Apostolus Ioannes, Dilectissimi, E filij dei sumus. Et tamẽ quia adhuc nox est, quid sequi- 1. Ioan. 3. tur? Et nondum apparuit quod erimus. Scimus quoniã cum apparuerit, similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Sed ista merces est non opus, Videbimus eum sicuti est, ipsa merces est. Tunc erit dies, quo clarior esse non possit. Nunc ergo in isto iam die honeste ambulemus. In ista adhuc nocte non deinuicem iudicemus. Videte enim & ipsum Apostolum Paulum, qui dicit, Sic vt in die honeste ambulemus, non resultare, Roma. 13. neque dissonare à coapostolo suo Petro, qui dicit, Cui 2. Petri. 1. benefacitis, intendentes sermoni, scilicet diuino, tanquam lucernæ in obscuro loco, donec dies lucescat, & lucifer oriatur in cordibus vestris. Videte hoc ipsum dicentem & Apostolum Paulum, Itaque nolite ante tem- 1. Cor. 4. pus quicquam iudicare. Et quando erit tempus? Donec veniat dominus, & illuminet abscondita tenebrarum, & manifestabit cogitationes cordis, & tũc laus erit vnicuique à deo. Quid est ante tempus, nisi antequam corda inuicem videatis? Intendite si hoc est quod dixi, omnia verba ipsius sententiæ paulisper audite. Nolite ante F tempus quicquam iudicare. Et quãdo erit tempus? Donec veniet dominus & illuminet abscondita tenebrarum & manifestabit cogitationes cordis, & tunc laus erit vnicuique à deo. Quo modo te reprehendent tenebræ, quando à luce laudaberis? Tunc patebunt corda, modo latent. Suspectus est nescio quis quasi inimicus, & forte est amicus. Videtur alter quasi amicus, & est for sitan occultus inimicus. O tenebræ, sæuit & amat, blãditur & odit. Si ex vocibus iudico tranquillũ, vitans scopulum incurro. Fugio amicum, hæreo inimico. Hoc fecit cor latens. Ibi credendum est, ibi intus, vbi latet, vbi occultũ est. Ad hoc excolendum conductus es. Ibi credendo cooperare, vbi te nõ videt cooperarius tuus, sed videt te dominus tuus. Iustus ex fide viuit. Hoc age, Iam Abac. 2. de iudicio priore dominico disputaui, vt iudicares te- Roma. 1. ipsum, & cũ te inuenires peruersum, non tibi blandireris, sed corrigeres te, & fieres rectus, & tibi placeret deus rectus. Nam rectus deus peruerso non placet. Vis vt placeat tibi rectus deus, esto rectus. Iudica teipsum, noli tibi placere. Quod tibi in te merito displicet, castiga, emenda, corrige. Scriptura sancta sit tibi tanquã speculum. Speculum hoc habet splendorem nõ mendacem,

G splendorem non adulantem, nullius personam amantem. Formosus es, formosum te ibi vides. Fœdus es, fœdum te ibi vides. Sed cum fœdus accesseris, & fœdum te ibi videris, noli accusare speculum. Ad te redi, non te fallit speculum, tu te noli fallere. Iudica de te, contristare de tua fœditate, vt cum abieris & discesseris tristis, fœdus, correctus, possis redire formosus. Cum ergo iudicaueris teipsum, sine adulatione iudica, & proximũ cum dilectione. Est enim quod iudices, ad quod vides. Fieri enim potest vt aliquid mali videas vnde sordescas. Fieri potest vt malum suum ipse proximus tuus tibi confiteatur, & prodat amico quod texerat inimico. Quod videris iudica, quod non vides deo dimitte. Quando autem iudicas, dilige homines, oderis vicium. Noli propter hominem diligere vicium, nec propter vicium odisse hominem. Homo, proximus est tuus. Vicium inimicum proximo tuo. Tunc amas amicum, si oderis quod nocet amico. Si credis facis, quia iustus ex fide viuit. Quod abũdat in rebus humanis, hoc dico. Aliquando amico tuo charissimo inimicus est aliquis qui erat amicus amborum. Incipiunt esse de tribus amicis duo inter se inimici, quid faciat medius qui

Abac.2.
Roma.1.

H remansit? Vult, exigit, flagitat à te vt oderis cum illo quẽ odisse cœpit, & hæc verba tibi dicit, Nõ es amicus meus qui es amicus inimici mei. Quæ vox huius est ad te, ipsa est & illius ad te. Tres enim eratis, Tres eratis, duo cœperunt esse discordes, remansisti tu. Si huic te iunxeris, illum habebis inimicum: si illi, istum: si ambobus, ambo murmurabunt. Ecce tentatio, Ecce spinæ in vinea quò conducti sumus. Expectas forte à me audire quid facias. Permane amicus amborũ. Qui discordant in te, concordent per te. Mala si quæ audis ab altero de altero, noli prodere alteri, ne forte sint postea amici qui modo sunt inimici & proditores suos prodant sibi. Sed hoc propter homines dixi, non propter oculos eius qui nos cõduxit. Ecce nemo te prodit. Audisti, deus videt qui te iudicet. Audisti ab irato verbum, à dolente, a succensente, moriatur in te. Quare proditur, quare profertur? Non enim si in te fuerit dirumpet te. Dic sanè amico tuo, qui vult te facere inimicũ amici tui. Alloquere etiam, ægrotantem animum medicinæ lenitate pertracta. Dic illi, Quare vis vt sim inimicus illius?

Eccl.19.

I Respondet, Quia inimicus meus est. Vis ergo vt sim inimicus inimici tui? Inimicus esse debeo vicij tui. Iste cui me vis facere inimicum, homo est. Est alius inimicus tuus, cui debeo esse inimicus, si amicus sum tuus. Respõdebit, Quis est alius inimicus meus? Vicium tuum. Respondebit, Quod est vicium meum? Odium quo odisti amicum tuum. Esto ergo similis medico. Medicus non amat ægrotantem, si non odit ægritudinem. Vt liberet ægrotum, persequitur febrem. Nolite amare vicia amicorum vestrorum, si amatis amicos vestros. Sed cui dico? Putásne facio ipse quod dico? Fratres mei facio in me. Prius facio. In me autem facio, si à domino accipio, facio. Odio vicia mea, cor meum sanandum offero medico meo. Persequor ea quantum possum, gemo de illis, confiteor, quia sunt in me, & ecce accuso me. O qui me reprehendebas, corrige te. Hæc est iusticia, ne dicatur nobis, Stipulam in oculo fratris tui vides, & trabem in oculo tuo non vides? Hypocrita, Eiice primum trabem de oculo tuo, & tunc videbis eiicere festucã de oculo fratris tui. Ira, festuca est. Odium, festuca est. Sed nutris festucam, fit trabes: ira inueterata fit odium, festuca nutrita, fit trabes. Vt ergo festuca nõ fiat trabes, non occidat sol super iracundiam vestram. Vides, sentis te

Ephe.4.

odio liuentem, & reprehendis irascentẽ? Tolle odium, K & rectè reprehendis. Ira est in oculo eius, in tuo trabes. Nã si odisti eũ, quo modo vides cũ trabe? Trabes est in oculo tuo. Quare trabes est in oculo tuo? Quia festucã ibi natam contempsisti. Cum illa dormisti, cum illa surrexisti. Eam in teipso excoluisti, falsis suspicionibus irrigasti, verba adulantium & ad te mala verba de amico deferentium credendo nutristi. Festucam nõ auulsisti, diligẽtia tua trabem fecisti. Tolle trabem de oculo tuo, noli odisse fratrem tuum. Expauescis an non? Expauescis, dico tibi, noli odisse & securus eris. Et respondes mihi, & dices mihi, quid est odisse? Et quid mali est, quia odit homo inimicum suum? Odisti fratrem tuum, sed si odium contemnis, audi quod non attendis, Qui odit fratrem suum, homicida est. Qui odit, homicida est. Nunquid modo potes dicere, quid ad me vt homicida sim? Qui odit homicida est. Non venenum parasti, nõ ad percutiendum inimicum cum gladio processisti, non ministerium sceleris præparasti, non locum, non tempus, postremo ipsum scelus non fecisti. Tantum odisti, & prius te quàm illũ occidisti. Discite ergo iusticiam, vt non odetitis nisi vicia homines ametis. Hoc si L tenueritis, & hanc iusticiam feceritis, vt homines etiam viciosos sanari malitis potius quàm damnari, bonum opus in vinea fecistis. Sed exercete vos in hoc fratres mei. Ecce post sermonẽ fit missa catechumenis. Manebũt fideles, venietur ad locum orationis. Scitis quò accessuri sumus, quid prius deo dicturi sumus? Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Agite vt dimittatis, agite. Venietis enim ad ista verba orationis, quo modo ea dicitis, quo modo nõ dicitis? Postremo interrogo, Dicitis, an non dicitis? Odisti, & dicis? Respondebis mihi, Ego non dico. Oras, & nõ dicis? Odisti, & dicis. Oras, & nõ dicis? Cito respondeo, Ergo si dicis, mentiris. Si non dicis, nihil mereris. Obserua te, attẽde te. Modo es oraturus, dimitte ex toto corde. Litigare vis cum inimico tuo, prius litiga cũ corde tuo. Dic cordi tuo, Noli odisse. Illud autem cor tuũ, animus tuus odit adhuc. Dic animæ tuæ, noli odisse. Quo modo orabo, quo modo dicam, Dimitte nobis debita nostra? Possum quidem hoc dicere, sed quod sequitur quo modo dicam? Sicut & nos. Quid? Sicut & M nos dimittimus. Vbi est fides? Fac quod dicis, Sicut & nos. Et non vult dimittere anima tua, & contristatur, quia dicis ei, Noli odisse. Responde illi, Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Quare conturbas me? Quare tristis es? Noli odisse, ne perdas me. Quare cõturbas me? Spera in deo. Langues, anhelas, ægritudine sauciaris, non potes tibi tollere odium. Spera in deum, medicus est, propter te pependit in ligno, & nondum est vindicatus. Quid vis vindicari? Ideo enim odisti vt vindiceris. Vide pendentẽ dominum tuum, vide pendentem, & tibi de ligno tanquam de tribunali præcipientem. Vide pendentem, & tibi languenti de suo sanguine medicamentum facientem. Vide pendentem, si vindicari vis. Vindicari vis, vide pendentem, audi precantem, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Sed potuit hoc facere dicis mihi, ego nõ possum. Ego enim homo sum, ille deus, homo ego homo, ille deus homo. Deus ergo vt quid homo si non corrigitur homo? Sed ecce tibi loquor ô homo, multum est ad te imitari dominum tuum, attende Stephanum conseruum tuũ. Certe Stephanus sanctus, homo erat an deus? Et homo erat. Planè homo erat, hoc erat quod tu. Sed quod fecit, nõ fecit nisi donante illo quem rogas & tu.

1.Ioan.3.
Matth.6.
Psal.41.
Luca.23.

Vide

A Vide tamen quid fecerit. Loquebatur Iudæis, sæuiebat & diligebat. Vtrunque ostendere debeo, quia dixi, sæuiebat: dixi, & diligebat. Vtrunque debeo demõstrare, & sæuientem & diligentem. Audi sæuientem, Dura ceruice. Verba sunt sancti Stephani quando loquebatur Iudæis, Dura ceruice, & incircuncisi corde & auribus, vos semper restitistis spiritui sancto. Quem prophetarũ non occiderunt patres vestri? Audisti sæuientem. Alterum debeo, audi & diligentem. Irati illi facti, & grauius inardescentes, & mala pro bonis reddentes ad lapides cucurrerunt, dei famulum lapidare cœperũt. Hic proba sancte Stephane dilectionẽ tuam, hic te videamus, hic spectemus, hic victorem diaboli triumphatoremq́ cernamus. Audiuimus sæuientem aduersus tacẽtes, videamus si diligis sæuientes. Sæuiebas aduersus tacẽtes, videamus si diligis lapidantes. Si enim odisti, & odisse potuisti, nunc est tempus quando lapidaris, tunc maxime odisse debes. Videamus si reddis duriciã cordis lapidibus duris, lapidibus qui te lapidant. Lapides enim mittunt lapides, dura duri. Qui in lapidẽ legem acceB perunt, lapides mittũt. Videamus charissimi, videamº, spectemus magnum spectaculum. Expectemus & diei crastino proponendum. Videamus, Ecce Stephanus lapidatur, sic cõstitutus quasi ante oculos nostros. Eia mẽbrum Christi, eia athleta Christi, inspice illum qui pro te pepẽdit in ligno. Crucifigebatur ille, tu lapidaris. Ille dixit, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Tu quid dicis? Audiam, videam, teneam, forte possum imitari vel te. Primo beatus Stephanus stãs orauit pro se & ait, Domine Iesu, accipe spiritum meũ. Deinde positis genibus pro lapidatoribus orans, Domine, inquit, ne statuas illis hoc peccatum. Hoc dicto obdormiuit. O fœlix somnus, & requies vera. Ecce quid est requiescere, pro inimicis orare. Sed paululum quæso te ô sancte Stephane, expone mihi hoc, nescio quid, quare pro te stans orasti, & pro inimicis genu flexisti? Respõderet fortasse quod intelligimus. Pro me stãs oraui, quia pro me qui recte deo seruiui, orando & impetrando nõ laboraui. Pro me non laboraui, quia qui pro iusto orat, non laborat, ideo stans pro se orauit. Vẽrum est vt oraC ret pro Iudæis, pro interfectoribus Christi, pro interfectoribus sanctorum, pro lapidatoribus suis, attendit nimiam & magnam esse impietatem ipsorum quæ difficile donari posset, & genu fixit. Fige genu in hac vinea fortis operator, Fige, inquam genu in opere huius vineæ, fortissime operare. Magnum opus tuum, egregium & laudandum multum. Multum altum fodisti, qui odium inimicorum de corde exuisti, Conuersi ad dominum &c.

Actor. 7. *Lucæ. 23.* *Actor. 7.*

Sermo CCXXXVIII. *Dominica vicesima, De bono disciplinæ: Sermo I. quære Tomo I X. fol. 206. col. 2.*

Sermo CCXXXIX. *In eadẽ dominica, De disciplina Christiana: Ser. II. quære Tomo I X. fol. 197. col. 2.*

Dominica vicesima prima, De tribus pueris missis in fornacem ignis: Sermo I.

Sermo CCXL. *Daniel. 3.*

Ferbet tyrannus fornacem incendi, & quãtum ipse igne furoris ardebat, tanto sanctiores pueros consummabat. Nunc vndantis fumi densitate cœlum contegitur, nunc horrifico sonitu Chaldæi cuncti terrentur, vt magnitudo diuinæ seueritatis per supplicia monstraretur. Sæuiebat violentus inimicus supplicium suis famulis quæsiturus. Sæuiebat, nõ vt iustos trucidaret, sed vt suis interitum procuraret. Sæuiebat, non vt crescerent pœnarũ augmenta, sed vt cũctis monstraretur diuina potestas, vt dum impij suppliciis gloriarentur, flammarum impetu vorarentur. Sæ- D uiebant scelerati Chaldæi suppliciis præsentibus perituri, & futurorũ ignari ministri iussa accelerant, parant incendia, flammas exaggerãt. Crudelitas eius possidet mentem, sæuicia immutat voluntatem. In fornacẽ missi sunt sancti, fugiunt flammæ, cedunt ignes, incendia expauescunt. Timẽt ignes lædere, quos fuerant iussi incolumes reseruare. Ostẽdunt iustorum meritum, dum tyranni contẽnunt imperium. Licet sanctis cũ igne iocari, quibus cum hominibus non licuit commorari. Licuit in fornace deum venerari, quẽ apud homines non licuit honorari. Licet flammarum mereri obsequia, qui non meruerant Chaldæorũ supplicia. Licet ignibus cõseruare illæsos, quos tyrannus dederat exurẽdos. Licet in pœna esse securos, quos extra pœnam non licuit esse intactos, vt vbi interitus, ibi salus, vbi supplicia, ibi inueniretur refrigeria. Accipe hostis à suppliciis exemplũ, qui humanitatis perdidisti consilium. Fugiunt ignes iustos, quos iniuste damnasti: expauescunt flammæ, & innocentes pronũciant, quos dignos supplicio deputas: & quę sæuire consueuerant, dignos sanctos in fornace E cernebant. Damnant hostes, & absoluunt ignes. Chaldæi adnciunt, & pœnę defendunt: Homines sæuiunt, & supplicia venerantur. Tyrãnus putabat tantum tormẽta posse sæuire, quantum ipse sacrilegus existimabat se potestatem habere. Ignes iustis cedunt, ardores flammarum in refrigerium vertuntur, & institutæ naturæ voraces impetus obliuiscũtur, vt iustos venerantes timerent, & eorũ hostes persequentes punirent. Ignes iustos hospitio cum omni honore suscipiunt, & libenter obsequiũ præbent. Hostis mutato genere sæuit, nec aliqua pietate mouetur, nec humanitate blanditur. Posset vincere si ignibus imperaret. Offeruntur ergo ignibus iusti vestitu tecti, vinculis colligati: defenduntur ardoribus iusti, & quos vis humana damnauit, ignis absoluit. Nihil cogitat, nihil metuit. Sic nãque crudelitas tyrannica superata prosternitur, dum sui satellites deuorantur. Cernit pœnam, & seruorum dei aspicit gloriam. Iustis ignes obsequium præstant, iniustis interitum subministrant. Dum vindicat flãma impij necantur, & iusti saluantur. Cum ad fornacem tyrannus festinãter accede- F ret, stupet laudem, miratur factum, veneratur deũ cum tribus pueris in fornace. Aspicit iusto diuinoq́ ambitu protegi, quos nuper iusserat violentus extingui. In illis in fornace videt, quem in illis ante non esse putaret. Quo viso territus furori addit lenitatem, fit repẽte cõfessor, qui nuper fuerat persecutor. Prædicat quem paulo antẽ negabat, venerari præcipit, qui venerãtes damnauit. Rogat de fornace iustos procedere, precatur de igne dei famulos prosilire. Exite, inquit, serui dei excelsi. Nunc me defensorem dei profiteor, cuius inimicum fuisse constat, vt cuius seruos ignarus persequebar, eius inimicos vt defensor vlciscar. Tunc de fornace egrediuntur illæsi Hebræi, lætantur incolumes, triumphant victores, quòd deo fideliter seruierunt, & furorem tyranni contempserunt.

Daniel. 3. *Ibidem.*

In eadem dominica, De auguriis: Sermo II.

Sermo CCXLI.

Bene nostis fratres charissimi, me vobis frequẽtius supplicasse, & paterna solicitudine commonuisse pariter & contestatum esse, vt illas sacrilegas paganorum consuetudines obseruare minime deberetis. Sed quantum ad me multorum relatione peruenit, apud aliquos parum proficit admonitio mea, quia si vobis ego nõ dixero, & pro me & p vobis malam

G malam sum redditurus rationem in die iudicij, & vobiscũ mihi erit necesse æterna supplicia sustinere. Ego me apud deum absoluo, dum iterum atque iterum admoneo pariter & cõtestor, vt nullus ex vobis caragos, vel diuinos vel sortilegos requirat, nec de qualibet eos aut causa aut infirmitate interroget. Nullus sibi præcãtatores adhibeat, quia quicunq; fecerit hoc malum, statim peribit baptismi sacramentum, & continuo sacrilegus & paganus efficitur: & nisi grãdi eleemosyna, dura & prolixa pœnitentia subuenerit, statim in æternum peribit. Similiter & auguria obseruare nolite, nec in itinere positi aliquas auiculas cantantes attendite, nec ex illarũ cantu diabolicas diuinationes annũciare præsumite. Nullus ex vobis obseruet qua die de domo exeat, qua die iterum reuertatur, quia omnes dies deus fecit:
Gene.1. sicut scriptura dicit, Et factus est primus dies, & secundus dies, & tertius, similiter & quartus, & quint°, & sextus, & sabbatũ. Et illud, Fecit deus omnia bona valde. Illas vero non solum sacrilegas, sed etiam ridiculosas sternutationes cõsiderare & obseruare nolite, sed quoties vobis in quacunque parte fuerit necessitas properãdi, signate vos in nomine Iesu Christi, & symbolum vel orationem dominicam fideliter dicẽtes, securi de dei adiutorio iter agite. Et quia quãdo supradicta omnia sacrilegia deo vobis inspirante & contemnere vel despicere cœperitis, moleste hoc accepturus est diabolus, quia vos videt de amicicia vel societate sua discedere, & sacrilegia per quæ vos decipiebat cõtemnere, aliquas nequicias vobis facturus, aut infirmitatẽ aliquã immissurus est, aut aliquod animal, aut per morbũ aut per euagationem est ablaturus, quia ad vos probandos permittit hoc fieri deus, vt agnoscat vtrũ ad ipsum fideliter venitis: & si toto corde diaboli machinamenta despicitis, & vtrum plus valeat apud vos amor suus q̃ cuiusquam animalis amissio. Sed si semel aut secundo nequicias quas diabolus immiserit cum animo & tota fide cõtempseritis, ita ipsum diabolum postea à vestra infestatione deus dignabitur repellere, vt nũquam vos possit sua calliditate decipere. Homines enim negligẽtes & faciles languida desideria & fidem desidem habentes, & ideo etiam si incipiant non diu perseuerant in operibus dei, sed vbi se in antedictis sacrilegiis abstinuerunt, & vel vnam nequiciam diaboli pertulerũt, statim se pœnitent ad dominum conuersos esse, & machinamenta diaboli reliquisse, iterum reuertuntur ad obseruationes augurioꝛũ, velut canes ad vomitũ suũ.
2.Pet.2. Vos vero quibus deus & sapientiam contulit, & veram fidem dedit, ita cito corde circũuentiones diaboli despicite, & fideliter vos ad deum conuertite, & quæcũq; diabolus voluit immittere patienter & fortiter tolere-
Iob.1. tis, vt cũ beato Iob dicere possitis, Dominus dedit dominus abstulit sicut domino placuit, ita factum est. Similiter & cum Apostolo firmo & integro corde dica-
Roma.8. tis, Quis nos separabit à charitate Christi? Tribulatio, an persecutio, an angustia, an fames, an nuditas, an gladius, an periculum? Boni enim Christiani nec tormentis separãtur à Christo. Tepidi vero & negligentes interdum ociosis fabulis separantur, & si vel leue dãnum pertulerint, continuo scandalizantur, & contra deum murmurare præsumũt, & ad nefanda & detestanda auguria redeunt. Sed forte dicit aliquis, quid faciemus eo quòd auguria ipsa & caragi vel diuini frequẽter nobis vera annunciant? De hac re scriptura nos contestatur & monet dicens, Etiam si qua vera vobis dixerint, no-
Deut.13. lite credere illis. Tentat enim vos dominus deus vester, vtrum timeatis eum an non. Sed iterum dicis, Aliquoties si præcantatores non fuerint, aut de morsu serpentis, aut de alia qualibet infirmitate propé vsque ad mortem multi periclitantur. Verum est fratres charissimi, quia permittit hoc deus diabolo, sicut iã supra dixi, ad probandum Christianum, vt cum interdum per illa sacrilegia aliqua remedia in illa infirmitate percipere, & aliquid verũ potuerint agnoscere, facilı° propterea diabolo credant. Sed qui totam Christianam religionem desiderat custodire, oportet vt hæc omnia tota animi virtute contẽnat, timens illud quod ait Apostolus increpans, Dies, & mẽses, & tempora obseruatis, Galat.4 timeo ne sine causa laborauerim in vobis. Ecce Apostolus dicit, quòd qui auguria obseruauerit, sine causa doctrinam eius suscipiet. Et ideo quantum potestis circũuẽtiones diaboli fugite, Et illud ante omnia scitote fratres, q̃ nec vosipsos, nec eos qui ad vos pertinent, nec animalia vestra, nec reliquam substantiam vel in paruis rebus diabolus potest lædere, nisi quãtum à deo potestatem acceperit, quo modo nec sanctũ Iob facultatẽ Iob.1. ausus fuit subuertere, nisi domino permittente. Et sicut in Euãgelio legimus, quãdo ab hominibus expulsi sunt Matt.8. dæmones, rogauerunt vt vel in porcos ire permitterẽtur. Si in porcos non sunt ausi intrare dæmones, nisi à deo permissionem acciperent, quis ita erit infidelis, vt eos bonos Christianos credat posse lędere, nisi de° propria dispẽsatione permitteret? Permittit autẽ hoc deus ex causis duab°, vt aut nos probet si boni sumus, aut corrigat si peccatores. Sed qui patienter dispensationẽ domini tolerauerit, & sicut iam dixi, quando aliquid perdiderit, dixerit, Dominus dedit, dominus abstulit, sicut Iob.1. domino placuit, ita factum est, sit nomẽ domini benedictum: pro ista deo placita patientia, aut coronam accipit si iustus est, aut indulgẽtiã si peccator. Et hæc attendite fratres, quia cum omnem substãtiam diabolus euertisset beati Iob, non dixit Iob, Dominus dedit, diabolus abstulit: sed, dominus dedit, domin° abstulit. Vir enim sanctus noluit istam gloriã diabolo dare vt aliquid potuisset tollere quod dominus nõ permisisset auferre. Cũ enim nec filios, nec pueros, nec camelos, nec asinos beati Iob antequã dominus permitteret diabolus lædere potuisset, quare credimus quòd Christianis amplius aliquid faciat quàm quòd deinde ac secreto iudicio suo diuina potẽtia permiserit? Et ideo certissime credentes quòd nihil possumus perdere, nisi quantum nobis deus permittit auferri, toto corde nostro ad illi° misericordiã eamus, & sacrilegas obseruationes fideliter relinquentes, de illius adiutorio semper præsumamus. Nam qui prædictis malis, id est, caragis & diuinis, aruspicib° vel phylacteriis, & aliis quibuslibet auguriis crediderit, & si ieiunet, & si oret, & si iugiter ad ecclesiã currat, & si largas eleemosynas faciat, & si corpusculũ in omni afflictione suum cruciauerit, nihil ei proderit quãdiu illa sacrilegia non reliquerit: quia impia illa sacrilegij obseruatio, ista omnia bona obruit & euertit. Et qui cũ his malis etiam aliqua opera exercere voluerint, eis prodesse nihil possunt, quia verum est quod dixit Apostolus, Modicũ fermentum totam massam corrumpit. Et illud, Non potestis calicẽ domini bibere, & 1.Cor.5.& 10. calicem dæmoniorũ. Non potestis mensæ domini participes esse & mẽsæ dæmoniorum. Et dominus in Euangelio, Nemo potest duob° dominis seruire. Pro qua Matt.6. re nec ad arbores debet Christianivota reddere nec ad fontem orare, si se volunt per gratiã dei de æterno supplicio liberari. Et ideo quicũq; in agro suo, aut in villa, aut

A aut iuxta villam aliquas arbores, aut aras, vel quælibet vana habuerit, vbi miseri homines solent aliqua vota reddere, si eas non destruxerit atque succiderit, in illis sacrilegiis quæ ibi facta fuerint, sine dubio particeps erit. Nã & illud quale est, quod quando arbores illæ vbi vota redduntur ceciderint, nemo ex illis arboribus lignum ad focum affert? Et videte miseriã vel stulticiam generis humani. Arbori enim mortuæ honorẽ impendunt, & dei viuentis præcepta contemnunt. Ramos arboris non sunt ausi mittere in focum, & seipsos per sacrilegium præcipitant in infernũ. Et ideo qui hoc malum hucusq; non obseruat, gaudeat, & deo gratias agat, & fideliter in bonis operibus perseuerare contendat. Qui vero in istis diabolicis rebus hucusq; captiuãdum diabolo tradidit se, toto corde pœnitentiam agat, & illa sacrilegia supradicta cũ omni horrore fugiat & cõtẽnat, vt illi deus & indulgentiam dignetur dare, & ad æternam beatitudinem ob gloriam nominis sui faciat peruenire, Et quia etiam & hoc peruenit ad me, quòd aliqui aut per simplicitatem, aut ignorantiam, aut certa B quod plus credẽdum est, per gulam de illis sacrilegiis vel sacrificiis vel sacrilego cibo, quæ adhuc secundum paganorum consuetudinem fiunt, manducare nec timeant nec erubescant, cõtestor vos coram deo & angelis eius ac denuncio, vt nec ad illa diabolica cõuiuia, quæ aut ad fanum ad fontésque, aut ad aliquas arbores fiunt veniatis: & si vobis inde aliquid transmissum fuerit, tanquam si ipsum diabolum videatis perhorrescite & respuite, & ita repudiate vt nec in domum vestram permittatis de illo sacrilego conuiuio aliquid exhiberi: propter illud Apostoli quod iam dictum est, Nõ potestis calicem domini bibere & calicem dæmoniorũ, neque mensæ domini participare & mẽsę dęmoniorum. Et quia solent aliqui dicere, Ego me signo & sic manduco. Nullus hoc facere præsumat. Qui sic est qui se signat, & aliquid de sacrilego cibo mãducat, quo modo se signat in ore, & gladium sibi mittit in pectore? Quia quo modo gladio corpus occiditur, ita de illo cibo sacrilego anima occiditur. Sed credimus de domini misericordia, quia vobis agere quæ sancta sunt inspirare dignabitur, & nunquam vobis nec in auguriis, nec in C aliis quæ supradicta sunt sacrilegis obseruationibus vel diuinationibus diaboli nequicia posit surrepere, sed totam spem vestram in domino posituri, quatenus vt nũquam ad illa nefanda mala quæ superius comprehensa sunt redeatis, præstante domino nostro Iesu Christo, cui honor & imperium in secula seculorum, Amen.

1. Cor. 10.

Item in eadem dominica: Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Erat quidam regulus, cuius filius infirmabatur &c. quæ habetur in expositione doctoris, ibidem. Ioan. 4.

Dominica vicesimasecunda, De Susanna.

Sermo I. Sermo CCXLII.

Q Votiescunque in hoc peruerso seculo contra laudabiles viros multiformes tenduntur insidiæ, vel diuersæ calumniarum emerserint causæ, quid homo pestilens cogitet, quid diabolus machinetur non metuet iustus, quia cum ipso est Christus. Eligatur homo miles in prælio cõstitutus, officia semper exercere virtutum. Vnum ergo de duobus amplectitur, aut patefactis insidiis eius innocẽtia in populo clarescit, aut persequentibus inimicis præuentus cum conditionem mortis excesserit, molestiis secularibus liberatus portum securitatis intrabit. Daniel propheta nec in lacu proiectus leonum timore perculsus D expauit, sed inter ista bestiarum ora consistens dominũ tota mente placauit, & tyrannicas dispositiones illęsus euasit. Zacharias pontifex magnus pro cultu dei, pro legibus sacris, pro cẽsura in templo sacerdotali rebellem increpans populum, mortem constanter accepit, & detestabilis acies Iudæorum eius cruore pauimentum infecit. Zacharias martyr triumphat, & Daniel confessor exultat. Vnus moritur & triumphat, alter euadit & regnat. Sed nec fœmineus sexus suis fraudatur exemplis, qui pudiciciæ ornatũ salubriter reseruauit. Susanna illustris, decus pudiciciæ vicit impudentiam iudicum, petulantiam seniorum compresit audacem, ne castitas in ea pateretur iniuriam. Stabat Susanna in iudicio falsorum mendacibus oppressa testimoniis damnatorum, stabat non tanquam rea, sed pro castitate firmiter moritura. Ibat ergo pudica ad supplicium, non adulterorũ corpus, in quo extrema libido exarserat, & diabolus inflãmauerat. Quod protexerat virtus, & ornabat pudor, illæsum ibat in mortis exitium, Egregium portabat caput, cuius vultum integra cõscientia sublimabat ad cœ E lum. Propter damna pudoris salutis vota cõpresit, & cui fuerunt chara præmia castitatis, vitæ gaudium non amisit. Contempsit vnum, & cõsecuta est totum. Et quę mori voluit, cum gloria castitatis euasit. Et quam sentẽtia praua deiecerat, illustris cõscientiæ integritas erigebat, metusq; dei & imminentis sacri iudicij indubitata crudelitas. O amor honestatis & legis, Susanna adulterij conscientiam grauiorem iudicauit quàm pœnam. Cum duceretur non dolebat de supplicio, quoniã gaudebat de testimonio fallidico. Innocens accusatur per sententiam, sed nutu dei suspenditur pœna, vt iudicantium falsitas denudaretur, & innocens purgaretur. Infirmus sexus contra viros surgit fortior, expugnat libidinem castitas & honestas, impulsu luxuriæ horrenda prosternitur improbitas. Susanna propriam virtutem animi seruauit, & iudicium populorum constanter excepit. Conflantur de innocẽte falsa crimina. Ille enim munitus est, qui deum habuerit defensorẽ. Deniq; Daniel propheta instinctu dei commonitus, Redite in iudicium exclamauit. Stupet populus pro iudicio repen- F tino, reuocatur addicta, falsos testes pauor inuadit, Gemit diabolus quòd ipsius commenta nudantur, gaudẽt angeli de pudoris integritate comperta, quod defendatur in terris veritas fatigata. Interrogatum est quo in loco Susanna facinus quo arguebatur admisit, Hic sub lẽtisco dicit, ille sub pruno. Cum ergo eorum discrepans prolata responsa, sic repugnantia dictorũ facta nudantur, vt vigore mentis increpato populo, testibus confusis veritas ostenderetur. Gaudet populus de pudoris integritate, triumphat maritus quòd fidam inuenerit cõiugem. Lętatur familia quòd nihil inuenerit in ea quod puniat, quòd adulterij factum non inuenerit, nec homicidium diabolus quod procurabat impleuerit.

Daniel. 6. & 14. 2. Par. 24. Daniel. 13. Ibidem.

In eadem dominica, De castitate coniugali.

Sermo II. Sermo CCXLIII.

Q Vandocunq; castitatem fratres charissimi, secũdum quod decet & expedit cõmendamus, forte adolescẽtes & adhuc in viridi ætate positi dicunt, Iuuenes homines sumus, continere non valemus. Quibus nos respondere & possumus & debemus, ne forte ideo castitatẽ custodire nõ possint, quia amplius manducant quàm expedit, & vinum amplius accipiunt quàm oportet, familiaritatẽ mulierum vitare

G vitare nolunt,atque earum suspectã societatem habere
nec metuũt nec erubescunt. Qui tales sunt audiant A-
1.Corin.6. postolum dicentem,Fugite fornicationẽ.Et illud,No-
Ephe.5. lite inebriari vino,in quo est luxuria. Et illud Salomo-
Eccli.19. nis, Vinum & mulieres apostatare faciunt sapientes,&
arguunt sensatos, Illi vero qui dicunt quòd castitatem
seruare non possint,respondeant nobis vtrum vxores
habeant an non.Si habent, quare non attendunt illud
Matt.7. quod veritas in Euangelio ait,Omnia quęcũque vultis
vt faciant vobis homines, & vos facite illis similiter.
Et quare non seruant fidem vxoribus suis,quam sibi ab
eis seruari desiderant? Cum enim vir à virtute nomen
acceperit, & mulier à mollicie,id est,fragilitate, quare
cõtra crudelissimam bestiam libidinẽ vult vnusquisq;
vxorem suam victricem esse,cum ipse ad primum libi-
dinis ictũ victus cadat?Hoc loco forte qui adhuc vxo-
ribus non sunt cõiuncti,dicunt se excusare posse, quia
coniugia non habent,quibus fidem seruare debeant, &
propterea continere non possint.Istis qui istam falsam
& miserabilem excusationem conantur prætendere,iu
H stissimè responderi & potest & debet, quia nullus ma-
gis illicita vitare debet,quàm qui respuit quæ licebant,
cum vxorem accipere licet, & cõtra omnium scriptu-
rarum authoritatem adulterium committere,nũquam
liceat:quare cũ dei gratia nõ accipis quod licet, & cum
dei offensa præsumis quod nõ liceat?Velim tamen sci-
re si illi qui vxores non habent,& priusquam coniugiis
copulentur adulteria committere nec metuũt nec eru-
bescunt, vtrum velint sponsas suas antequam ad nup-
tias veniant ab aliquibus adulteris violari? Cum enim
nullus sit qui hoc patienter accipiat,quare vnusquisque
sponsæ suæ non seruat fidem, quam sibi ab ipsa seruari
desiderat? Quare vxorem virginẽ optat accipere,cum
ipse sit corruptus?Quare viuenti vxori desiderat copu-
lari, cũ per adulterium in anima iam ipse sit mortuus:
Ezech.18. secundum illud quod scriptum est,Anima quæ pecca-
uerit, ipsa morietur? Et illud quod terribiliter clamat
Hebr.13. Apostolus,Fornicatores iudicabit deus. Et illud,Neq;
1.Cor.6. adulteri regnum dei possidebũt.Et iterũ,Omnes adul-
Osee 7. terantes & adulteros tanquam clibanus corda eorum.
I Sed forte putãt aliqui, quòd fœminis ante nuptias for-
nicari non liceat,sed viris liceat.Ista puniẽda,& nimiũ
grauia mala,quod peius est,ideo à multis viris sine vllo
timore domini committuntur, quia ita à pluribus in
consuetudinem missa sunt, & ita vilia vel leuia dicun-
tur,vt nec iam inter grauia crimina putentur. Nam in
fide catholica quicquid mulieribus non licet, omnino
nec viris licet: Vno enim precio,id est,Christi precio-
so sanguine redimuntur, & viri simul & fœminæ. In
vnam fidem vocantur,& in vno Ecclesiæ corpore cõ-
gregantur,simul baptismi sacramẽta percipiunt, simul
ad altare ad accipiendum corpus & sanguinem Chri-
sti accedunt,simul vtrique sexui præcepta donata sunt.
Cum hæc ita sint,qua fronte,vel qua conscientia quod
& viris simul,& mulieribus non licet agere, soli viri se
credũt impunè committere? Sed & illi qui hoc facere
præsumunt,pro certo cognoscant: quòd si cito se non
emendauerint, & eis fructuosa pœnitẽtia nõ subuene-
rit:& sic subito de hac luce rapti fuerint,æterna illos flã
ma sine vllo remedio cruciabit.Et illud quale est quod
multi virorum ante nuptias concubinas sibi assumere
nõ erubescunt,quas post aliquot annos dimittãt, & sic
postea legitimas vxores accipiant. Tractãt enim apud
se, vt prius de multis calũniis & rapinis & iniustas di-
uitias,& iniqua lucra cõquirant:& postea contra ratio-
nẽ plus nobiles quàm ipsi sunt, vel ditiores vxores ac- K
cipiant.Ecce quantis malis se obligant, qui non solum
luxuriæ, sed etiã auariciæ vel cupiditati infœliciter ser-
uire desiderant. Vnde coram deo & angelis contestor
atque denuncio ista mala & semper prohibuisse,& nũ-
quam ei placita fuisse,quia præcipuè temporibus Chri-
stianis concubinas habere nũquam licuit, nunquam li-
cebit.Sed quod peius est,faciunt hoc multi viri iure fo-
ri,non iure cœli,nõ iusticia iubente,sed libidine domi-
nante.Cum enim Apostolus cõiugia habentibus dicat,
Tempus breue est,& superest, vt qui habẽt vxores tan- 1.Cor.7.
quam non habentes sint.Et illud, Abstinete ad tempus
vt vacetis orationi: Quo modo adulteras concubinas
permittit habere qui castitatem seruare & in coniugiis
positis præcepit? Pro qua re iterum atque iterũ voce li-
bera clamo,quia qui ante legitimas nuptias concubinã
sibi adhibere præsumit,peius peccatum facit, quàm qui
adulterium committit, Quia qui adulterat adhuc tam
graue malum secrete vult agere, in publico autem aut
meruit aut erubescit committere: Ille vero qui publice
concubinam habere voluerit, fronte impudentissima L
rem execrabilem toto populo vidente licenter se putat
admittere. Sed forte illi qui isto peccato non sunt ma-
culati dicunt, Quare qui hoc agunt à cõmunione non
suspenduntur?Ideo enim tantum scelus à sacerdotibus
minimè vindicatur,quia à multis admittitur. Si enim
vnus aut duo aut quatuor vel quinque, mala ista facere
præsumerent,& poterant & debebant,non solum à cõ-
munione suspendi, sed etiam à colloquio & conuiuio
Christiani populi separari: secundum illud Apostoli,
Cum huiusmodi nec cibum quidẽ sumere: multitudo 1.Cor.5.
tamen peccantiũ,sicut iam dictum est, prohibet sacer-
dotes domini in illis distinguere: Faciunt tamen boni
sacerdotes quod possunt,& cum perfecta charitate cõ-
tendũt orare & suspirare iugiter, & gemitus ac rugitus
effundũt,vt in quibus propter infinitam multitudinem
nõ possunt seueritatem vel disciplinam ecclesiasticam
exercere, monendo vel orando pro eis possint eos vel
aliquando ad pœnitẽtiam prouocare. Vnde iterum at-
que iterũ rogo pariter & cõtestor,vt qui vxorem optat
accipere,sicut illam virginem inuenire desiderat,ita ip-
se vsque ad nuptias virgo sit,quia si non fuerit,benedi- M
ctionem accipere cũ sponsa sua non merebitur.Et im-
pletur in eo quod scriptũ est, Noluit benedictionem, Psal.108.
& elongabitur ab eo. Iam vide si pœnitẽtiæ remedium
non subuenerit,quid de illo erit,vel qua sententia eum
necesse erit in futuro iudicio subiacere, qui iam in hoc
seculo benedictionem cum sponsa sua non fuit dignus
accipere. Et illud attendite fratres,si in tam graui peri-
culo sunt qui vxores non habent, & aut cõcubinas sibi
adhibent,aut adulteria admittunt:quid de se infœlices
illi cogitant,qui forte coniugia habentes adulterant,&
insano furore, vel crudeli infœlicitate de iudicio dei
desperant,qui nec supplicia inferni formidãt, nec de-
siderant præmia æterna. Si enim fidem haberent,vtiq;
deo crederent, & venturũ iudicium cum tremore me-
tuerent.Probatur enim quia hominibus credũt,& deo
non credunt, vt publice vbi homines vident adulteria
timeant,& secrete vbi deus videt omnino nõ timeant.
Si qualemcunque scintillam fidei haberent, sicut non
permittunt seruos suos in præsentia sua peccare,ita nec
illi in conspectu domini sui adulterare præsumerent.
Sed de talibus clamat per Prophetam spiritus sanctus,
Dixit,inquit,insipiẽs in corde suo,nõ est deus. Certum Psal.13. &
est enim quia non credit deum esse, qui in tenebris & 52.
in occulto

A in occulto illa præsente deo facit, quæ publice facere
Psal. 33. præsentibus hominib⁹ pertimescit. Nescit infœlix, quia
vultus domini super facientes mala, vt perdat de terra
memoriam eorum. Sed forte dicit aliquis, Ecce cõpel-
lente negocio, aut iubente rege ab vxore tot mensibus
aut annis separat⁹, quo modo castitatẽ seruare possim?
Cui iustissime responderi potest, vt redeat ad vxorem
suam. Sed cum hoc negociatori dixero, potest mihi di
cere, quia si negociũ dimiserit, non habeat vnde viuat.
Militans dicit, Si exercitum dimisero, iracundiam re-
gis incurro. Istis talibus veraciter dici potest, Si timet
regem, & ideo non redit ad vxorem suam propriam,
debet timere deum, vt non tangat alienam. Nam quo
modo illum qui non iussus relicto exercitu reuertitur
ad vxorem suam, rex potest occidere: sic & illum qui
longe positus adulterat, potest deus perpetua pœna dã-
nare. Rogo vos fratres charissimi, si propter negocij
necessitatem & regis iussionem vnusquisque ab vxore
sua interdum etiam longo tempore separatur: quare
propter deum & animam suam tam longo spacio tem
B poris castitas non seruatur? Meretur ergo negociũ, me-
retur regis iussio vt tantis diebus nõ agnoscatur vxor
propria, & non meretur amor & iussio dei vt non cõ-
tingatur aliena? Sed qui hoc propter negociandi lucrũ
& regis imperium seruãt, & propter deum seruare dis-
simulant, sciant qui talia agunt quòd si eis non pœnitẽ-
tia subuenerit, cũ ante tribunal Christi stare cœperint,
ab auditu malo liberari non poterunt: sed dicetur il-
lis, Discedite à me maledicti in ignem æternũ. Et illud
Matt. 25. quale est quòd aliquotiẽs vir fortissimus procedens ad
prælium forte non minus decem inimicos occiderit,
& ex ipsa victoria aliquam puellã de præda accipiens,
dum cum illa per adulterium iungitur, anima sua pec-
cati gladio interficitur. Et videte quantum malum sit
vt aliquis crudelior existat in se, suam animam occidẽ-
do per luxuriam, magis quàm per carnalem victoriam
aduersariorum corpora trucidando. Vere lugendum
est & dolẽdum, vt ille qui sicut iam dixi, decem aduer-
sarios vicit, ab vna muliere superetur: & qui tot inimi-
cos occidit in corpore, ab vna puella iuguletur in cor-
de. Vere nimis graue malum est, vt vir fortis qui ferro
C non vincitur, libidine superetur: & eum mollia aut blã
da subuertant, quem dura non superant: & qui esse cap-
tiuus vel seruus hominibus dedignatur, seruus esse pec-
cati mereatur, cum indignius sit mente seruire, quàm
2. Pet. 2. corpore: secũdum quod scriptum est, A quo enim quis
vincitur, huius & seruus efficitur. Hæc ergo fratres cha
rissimi, si vobis ego non dixero, rationem pro anima-
bus vestris in die iudicij redditurus ero. Quicunque au
tem magis mihi irasci quàm se emendare voluerit, nõ
habet vnde per ignorantiam se possit ante tribunal æ-
terni iudicis excusare, vt dicat se non fuisse admonitũ,
nec à malis prohibitum, nec ad ea quæ sunt deo placi-
ta castigatione & admonitione frequentissima prono-
catum. Sed credimus de domini misericordia, quòd
ita negligentibus quibusque inspirare dignabitur, vt si-
bi magis vel peccatis suis quàm medicamẽtis sacerdo-
talibus irascantur. Et quo modo ægrotantes à carnali-
bus medicis requirunt sanitatem corporum, sic à spiri-
talibus medicamenta desiderent animarum. Sed con-
fidimus quia præstabit hoc diuina misericordia, quòd
ita nobis de sua emẽdatione studebunt gaudium face-
re, vt ad æternum mereantur præmium fœliciter perue
nire: Præstante domino, & cætera.

In eadem dominica, De castitate coniugali: D
Sermo III.

MAgnum mihi gaudium facitis fratres charis- Sermo
simi, dum in solennitatibus martyrum tanta CCXLIIII.
deuotione fidei ad Ecclesiam conuenitis. Sed
si vultis deo auxiliante & vestrum profectum
& nostrum gaudiũ spiritaliter adimplere, ita inter vos
& pacem & charitatem inspirante domino cõseruate,
vt cõtra hominem nullum odium habeatis in corde,
pro bonis orate vt semper ad meliora proficiant, pro
malis assidue supplicate vt cito se corrigant: & secun-
dum præceptum domini, Quæcunq; vultis vt faciant Matt. 7.
vobis homines, hæc & vos facite omnibus. Tunc enim
in veritate pax & iusticia & misericordia custoditur,
quando non solum nullis hominibus malum facimus,
sed etiam vbicunq; poterimus adiuuare contendimus.
Si ergo hæc Christo adiuuãte fideliter agamus, beatos
martyres in his quæ suprà diximus, præcipuis & pręcla
ris operibus imitãtes, partem cum illis in æterna beati-
tudine habere poterimus. Et tunc pro nobis absq; vlla
dubitatione sancti martyres intercedunt, quãdo in no E
bis aliquid de suis virtutibus recognoscũt. Castitatem
ante omnia cum dei adiutorio custodite: propter illud
quod scriptum est, Neque adulteri regnũ dei posside- 1. Cor. 6.
bũt. Et illud, Fornicatores & adulteros iudicabit deus. Hebr. 13.
Pueri vel puellæ qui in coniugio cõiungendi sunt, vir-
ginitatem vsque ad nuptias seruent. Nam si ante legiti-
mam cõiunctionem per adulterium corrupti fuerint,
ad nuptias corpore quidem viui veniunt, sed in anima
mortui comprobantur: quia scriptum est, Anima quæ Ezech. 18.
peccauerit, ipsa morietur. Nulla mulier potationes ad
abortum accipiat, nec filios aut conceptos aut iã natos
occidat: quia quæcũq; fecerit hoc, ante Christi tribunal
sciat se illic eorum causam quos occiderit esse daturã.
Sed nec alias diabolicas potationes mulieres debẽt ac-
cipere. Mulier autem quæcunque fecerit hoc per quod
iam non possit concipere, quantoscũque párere pote-
rat, tantorum homicidiorum se ream esse cognoscat.
Mulier autem ingenua quæ mortiferas potationes acci
pit vt non concipiat, velim scire si hoc ancillas vel co-
lonas suas facere velit? Et ideo sicut vnaquæque vult vt
sibi mancipia nascantur quæ illi seruiant, ita illa quan- F
toscunq; cõceperit, aut ipsa nutriat, aut nutriendos aliis
tradat, ne forte illos aut concipere nolit, aut quod est
grauius occidere velit, qui boni Christiani poterãt fie-
ri generati. Quoties ad Ecclesiam in qualibet solenni-
tate venitis, & sacramenta Christi percipere volueritis,
ante dies plures castitatem seruate, vt cum secura con-
scientia ad altare dei possitis accedere. Quã rem etiam
per totam quadragesimam, & vsque ad clausulã paschę
fideliter custodite, vt vos solennitas paschalis castos &
puros inueniat. Qui enim bonus Christianus est, nõ so-
lum ante dies plures quàm communicet castitatem ser
uat, sed & vxorem suam excepto desiderio filiorũ non
agnoscit: quia vxor nõ propter libidinem, sed propter
filiorum procreationem accipitur. Denique & ipsæ ta-
bulæ matrimoniales hoc continent, liberorum, inquit,
procreandorum causa. Videte quia non dixit libidinis
causa, sed liberorum procreandorum. Velim tamen
scire fratres charissimi, ille qui vxore sua incontinenter
vtitur, si quoties eum luxuria victum agnouit, toties
suum agrum in vno anno arauerit vel seruerit, qualem
messem colligere possit? Qui ergo se continere nolũt,
si toties terram quandam suam quã iam seminauerant,
iterũ arent & seminent, videamus qualiter de eius fru-
ctu

G ctu gaudebunt, quia sicut optime nostis, nulla terra poterit dare legitimum fructum, in qua frequenter in vno anno fuerit seminatum: Quod ergo nō vult aliquis in agro suo, quare facit in corpore suo? Sed dicet aliquis, homo iuuenis sum, cōtinere nō possum. Ne forte ideo te non contineas, quia plus manducas quàm expedit, & plus vinum accipis quàm oportet. Forte etiam turpibus cogitationibus occupas mentem tuam, & luxuriosa verba non solum libenter, sed etiam frequenter aut ipse dicere aut aliis dicentibus audire nec metuis nec erubescis. Incipe cum dei adiutorio gulæ concupiscentias refrænare, castis cogitationibus & honestis sermonibus mentem vel linguam tuam iugiter occupare, & videbis quia deo auxiliante castitatē poteris custodire, nec te pigeat, si corporis infirmitas nō prohibet, frequē tius ieiunare, ad Ecclesiam maturius surgere, vt possis tuam animam à libidinosis maculis nitidā custodire. Et si hoc non infideliter faciens vides te adhuc carnis impugnationibus fatigari, & forte aliquotiens excepto filiorum desiderio ad cognoscendam vxorem propriā H vinci, secundum vires tuas quotidianas eleemosynas adde: quoniam scriptum est, Sicut aqua extinguit ignē, ita eleemosyna extinguit peccatū. Et illud quod cōtra omnia peccata magnum est & salubre medicamentum, Omnibus qui in te peccauerint, plenā indulgentiam tribue, vt quod per incontinentiam inquinatur, ieiuniis, eleemosynis, ac præcipue per inimicorum indulgētiam diluatur. Sed dicis, vxorem excepto desiderio filiorum agnoscere, peccatum non est. In tātum peccatum est, vt Propheta pœnitēs clamet, In iniquitatibus conceptus sum, & in delictis peperit me mater mea. Et sic in veteri testamento legimus, quando populus Iudæorum accessurus erat ad mōtem Sinai, ex præcepto domini dicebatur eis, Sāctificamini & estote parati in diem tertiū, & ne appropinquetis vxoribus vestris: & illud, Si quis nocturno pollutus fuerit somno, non manducet carnes sacrificij salutaris, ne pereat anima sua de populo. Si post pollutionem quæ nobis nolētibus fieri solet, nobis cōmunicare nō licet, nisi prius præcedat compunctio & eleemosyna: & si infirmitas non prohibet, etiam ieiunium: Quis est qui potest dicere I illud quod vigilantes & volentes facimus non esse peccatum? Deniq; mulieres quando maritos accipiunt, per triginta dies intrare in Ecclesiā nō præsumat. Quod etiam similiter viri obseruare deberent. Sed dicis, peccatum quidem est, sed tamē paruum est. Nec nos dicimus quia capitale peccatū est: sed tamen si frequentius exerceatur, & ieiuniis vel eleemosynis non redimatur, nimis immundam animam facit. Noli despicere peccata tua, quia parua sunt: nam & pluuiarū guttæ sunt, sed flumina implent, & moles trahunt, & arbores cum suis radicibus tollunt. Tu qui dicis, quia paruum peccatum est: velim scire quoties tale peccatū admittis, si tot paruulas plagas in corpore, & tot maculas aut scissuras in vestibus tuis fieri velis? Cū ergo in corpore tuo plagas, nec in veste tua scissuras vel maculas fieri acquiescis, qua cōscientia hoc facere in anima tua non metuis? Ac sic quicunque hoc fecerit, plus amat vestem & carnem suam quàm animam. Cum enim ad imaginē dei facti sumus, quoties aliquid turpe, aut loquimur, aut facim⁹, toties dei imaginem sordidamus. Etiam videte si hoc vos deceat, aut oporteat: Vere dico vobis fratres charissimi, quia non hoc de nobis deus meretur, vt in nobis imago ipsius per malas cōcupiscentias iniuriam patiatur. Et cum nullus homo velit cum tunica sordibus plena ad Ecclesiam conuenire, nescio qua conscientia K cum anima per luxuriam sit inquinata, præsumit ad altare accedere, non timens illud quod Apostolus dixit, Qui enim manducat corpus & sumit sanguinem domini indigne, reus erit corporis & sanguinis domini. Si erubescimus ac timemus eucharistiam manibus sordidis tāgere, plus debemus timere ipsam eucharistiam intus in anima polluta suscipere. Et quia, sicut dixi, in anima nostra facti sumus ad imaginem dei, si in tabula aut lignea aut lapidea faceres imaginē tuam, & aliquis impudens homo vellet illam imaginem aut lapidibus frangere, aut aliquibus sordibus inquinare, velim scire si contra eum non moueretur animus tuus? Rogo te si imaginem pictam in tabula mortua sic zelaueris, putas qualem iniuriam patitur deus, quando in nobis imago sua per luxuriam sordidatur? Et ideo si nobis non parcimus propter nosmetipsos, parcamus nobis vel propter imaginem dei ad quā facti sumus. Ante omnia vt quoties dies dominicus aut aliæ festiuitates veniunt, vxorem suam nullus agnoscat. Et quoties fluxū sanguinis mulieres patiuntur, similiter obseruādum est: prop- L ter quod ait Propheta, Ad mulierem menstruatam nō accesseris. Nam qui vxorem suam in profluuio positam agnouerit, aut in die dominico aut in alia qualibet solennitate se continere noluerit, qui tunc concepti fuerint, aut leprosi, aut epileptici, aut etiā forte dęmoniaci nascentur. Denique quicunque leprosi sunt, non de sapientibus hominibus qui & in aliis diebus & in festiuitatibus castitatē custodiunt, sed de rusticis maxime qui se continere non sapiunt, nasci solēt. Et reuera fratres, si animalia sine intellectu non se contingunt nisi certo & legitimo tempore, quanto magis homines qui ad imaginem dei facti sunt, hoc obseruare deberent. Sed quod peius est, sunt aliqui ita luxuriosi vel ebriosi, qui aliquotiens nec prægnantibus vxoribus parcūt. Et ideo si se non emendauerint, ipsi videant si nō peiores animalibus iudicandi sint: istis talibus clamat Apostolus, dicens, Vt sciat vnusquisque suum vas possidere in honore & sanctificatione, non in passione desiderij, sicut & gentes quæ spem non habent. Et quia sunt multi qui legitimam non custodiunt castitatem cum suis vxoribus, sicut suprà dixi, largas eleemosynas faciant & om- M nibus inimicis suis indulgeant, vt sicut iam dictum est, quòd luxuria sordidum effecit, assiduis eleemosynis abluatur. Rogo vos fratres, vt mihi idulgeatis, quia pro salute animæ vestrę cum grandi timore & cum verecūdia de talibus rebus vos admonere videor, quia & hoc mihi expedit dicere & vos oportet audire. Et ideo omnia quæ à nobis audistis, vbicunque fueritis inuicē vobis dicite, & cum charitate vos admonete. Sicut enim reus ero ante tribunal Christi si vobis non dixero, ita & vos si inuicem quoscunque negligentes agnoscitis admonere nolueritis, timere debetis ne vobis necesse sit pro illis reddere rationē. Sed credimus de dei misericordia quòd ita nobis agere inspirabit, vt vobis nō solū de nostra deo placita conuersatione, sed & pro aliorum salute & in hoc seculo & in futuro duplicata à deo præmia rependentur, Amen.

Eccli. 3. | Psal. 50. | Exo. 19. | Deut. 23. | Gene. 1. | 1. Cor. 11. | Ezech. 18. | 1. Thess. 4.

Dominica vicesimatertia, De continentia & sustinentia: Sermo I.

DVo sunt quæ in hac vita veluti laboriosa pręcipiuntur à domino, cōtinere & sustinere. Iubemur enim continere ab his quæ in mundo dicūtur bona, & sustinere quæ in hoc mundo abundāt mala. Illa continentia, ista sustinentia vocatur. Duæ virtutes Sermo CCXLV.

A virtutes quæ mundant animam & capacem faciunt diuinitatis. In refrænandis libidinibus & coërcendis voluptatibus, ne seducat quod male blanditur, & eneruet quod prosperum dicitur, cōtinentia nobis opus est, nō credere fœlicitati terrenæ, & vsque ad finem quærere fœlicitatem quæ non habet finem. Vt autem est continentiæ fœlicitati mundi nō credere, ita sustinentiæ est iniquitati mundi non credere. Siue ergo in affluentia rerum simus siue in angustia, expectādus est dominus, qui & quod vere bonum & suaue est, det: & quod vere malum est, auertat à nobis. Bona dei quæ promittit iustis, in finem seruantur. Bona & mala quæ versantur & miscentur in seculo, nec boni soli habent nec mali. Quicquid boni in hoc mundo dixeris, habēt boni, habēt & mali. Veluti salutem ipsam corporis & boni habent & mali. Diuitias & apud bonos & apud malos inuenies. Successum filiorum & bonorū & malorum donum videmus esse commune. Vitam longam diu viuunt boni, equidem diu viuūt & mali. Morbos, dolores, damna, oppressiones, orbitates, communis hæc est

B omnium materies lachrymarum. Facile est ergo videre & bona seculi apud bonos & malos, & mala seculi apud bonos malósque perferri. Et ideo quorundam pedes in via dei titubant, & exorbitare conantur. Multi etiam deuiant & exorbitant, cum instituerint & proposuerint animo propterea seruire se deo vt bonis terrenis abundent, & malis careant, eáque deuitent. Cum enim hoc sibi proposuerint, & hanc mercedem constituerint pietatis & religionis suæ, quando viderint se laborare, & florere iniquos, quasi perdiderint spem, quasi eos fefellerit qui vocauit, quasi frustra opus indixerit qui in mercede decepit, renunciant deo. Et quò se miseri conuertunt auertentes se ab illo à quo facti sunt, & inhærentes illis quæ facta sunt? Cum perierit quod factum est, vbi erit amator temporis qui perdidit æternitatem? Proinde propter illa bona quæ non dabit deus nisi bonis, & propter illa mala quæ non inferentur nisi malis, quia in fine apparebunt vtraque, credi sibi vult deus. Quæ enim merces fidei, aut quod omnino vel nomen fidei, si modo vis videre quod teneas? Non debes

C ergo videre quod credas, sed credere vt videas: credere quamdiu non vides, ne cum videris erubescas. Ergo credamus dum tempus est fidei, antequam fit tempus speciei: sic enim dicit Apostolus, Quādiu sumus in hoc corpore, peregrinamur à domino. Per fidem enim ambulamus. Ergo per fidem ambulamus, quamdiu credimus quod nondum videmus. Tenebimus autem speciem, cum viderimus facie ad faciem sicuti est. Tempus fidei, & tēpus speciei Ioannes etiam Apostolus distinguit in epistola sua, dicens, Dilectissimi, nunc filij dei sumus, & nondum apparuit quid erimus, Scimus quoniam cum apparuerit similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Laboriosum est fidei tempus: Quis negat? Laboriosum est, sed hoc est opus cuius illa merces est. Noli piger esse in opere, cuius mercedem desideras. Si enim & tu ipse mercenarium conduxisses, non antè mercedem numerares, quàm in opere exerceres: diceres ei, Fac & accipe: non tibi diceret, da & facio. Sic ergo & deus: Tu non fallis mercenarium tuum timens deum, & te ipse deus fallit qui iussit ne fallas mercenarium? Tamen tu quod promiseris potes & non dare, & si non est in corde tuo dolus falsitatis, est tamen in fragilitate humana inopia difficultatis. Quid de deo timeamus qui nec fallere potest quia veritas est, & abundat omnibus qui fecit omnia? Creda-

2.Cor.5.

1.Ioan.3.

mus ergo deo fratres, hoc est primum præceptum, hoc D est initium religionis & vitæ nostræ, fixum habere cor in fide, & figendo cor in fide viuere bene, abstinere ab omnibus seductorib⁹, sustinere mala tēporalia: & quādiu illa blādiuntur & illa minantur, aduersum vtrunque in hoc habere cor, ne in illa defluas, ne in illa frangaris. Habendo ergo continentiam, & habendo etiam sustinētiam, cum bona temporalia transierint, & mala quæ inferantur non erūt, habebis omne bonum, habebis nullum malum. Ideo in lectione, quid vobis dictum est? Fili accedens ad seruitutem dei, sta in iustitia & timore, & præpara animā suam ad tentationem. Deprime cor tuū & sustine, vt crescat in nouissimis vita tua. Non vt modo, sed vt in nouissimo: vt crescat in nouissimo vita tua. Quantum putamus quia crescat? Vt fiat æterna. Modo enim vita humana q̄du videtur produci, decrescit potius quàm crescat. Attendite & videte, quia decrescit. Natus est homo: Verbi gratia, constituit illi deus vitæ suæ septuaginta annos, accedit illi vita dicimus crescēdo: accedit, an decedit? Ecce de septuaginta annis vixit annos sexaginta, remanserunt decem. Di B minutum est quod erat propositum, & quanto plus viuit, tanto minus illi restat. Ideoq; viuēdo hic decrescit vita, nō crescit. Tene quod tibi promittit deus, vt in nouissimis crescat vita tua: deinde sequitur quod lectū nō est, Omne quod tibi applicitū fuerit accipe, & in dolore sustine, & in humilitate tua patiētiam habe: Quoniā in igne probatur aurum & argētum, homines vero acceptabiles in camino humiliationis. Durū videtur, defecisti. Nōne illud quod non deficit perdidisti? Multi multa patiuntur propter pecuniam perituram, & tu nō vis pati propter vitam mansuram? Sic recusas laborare pro dei promissis, quasi nō labores pro cupiditatibus tuis. Quanta patiuntur pro sua iniquitate latrones, quāta patiūtur pro suis sceleribus perditi, pro sua nequicia luxuriosi: pro sua auaricia negociatores mare trāmeātes, ventis tempestatibusq; corpus & animam committentes, sua relinquentes, ignota quærentes? Iudex si pronunciet exilium, tremor est deus mortem minatur, & lætitia? Quid ergo magnum tibi imperat sapiētia quod non posset imperare & auaricia? Tamen cum imperat F auaricia facis. Et cum feceris quod imperauerit auaricia quid habebis? Plenam domum auro & argento: non legisti, Quanquam in imagine dei ambulet homo, tamē vane conturbabitur? Thesaurizat & nescit cui ea colligat. Quare ergo cantasti & dixisti deo, Auribus percipe lachrymas meas? Quare tu non percipis auribus verba eius, á quo vis percipi lachrymas tuas? Si accusaueris auariciam tuā, inuitaberis ad sapientiam suam. Sed cum susceperis iugū sapientiæ, laboriosa erit. Laboriosa planè. Sed vide quo fine, qua mercede. Nūquid quod per sapientiam colligis, nescis cui colligas ea? Tibi colligis. Expergiscere, euigila, habeto cor formicæ. Aestatis tempus est, collige quod tibi ad hyemē prosit. Noli esse piger, collige grana de area, de area dominica, id est, verba dei de Ecclesia dei, & reconde intus in corde. Quis enim est qui dicat, Bene mihi erit, & nō moriar. Quāuis amet vitam, mortē timet. Ipse timor mortis, hyems quotidiana est. Et nunc maxime pungit timor mortis, quando nobis bene est. Nā quando male est, nō timemus mortem. Quando nobis bene est, tunc magis timemus mortem: ideo ille diues quem delectabant multæ diuitiæ suæ, habebat eni magnas diuitias & magnas possessiones, credo quod interpellabat timore mortis, & inter delicias contabescebat: cogitabat enim se illa bona

Eccli.2.

Psal.38.

Prouer.6.

G bona relicturum: cõgregauerat & nesciebat cui,& aliquid cupiebat æternum,& venit ad dominum,& ait il-
Matt.19. li, Magister bone, quid boni faciam vt vitam æternam consequar? Bene est mihi,sed labitur quod teneo:bene est mihi,sed subito non erit quod habeo. Dic mihi vnde habeam quod semper erit? Dic mihi quo modo perueniam ad id quod nõ perdam? Et dominus illi, Si vis venire ad vitam,serua mandata. Quæsiuit, Quæ mandata? Audiuit,respõdit se à iuuentute sua omnia seruasse. Ait dominus cõsiliarius vitæ æternæ, Vnũ tibi deest: Si vis perfectus esse,vade vẽde omnia quæ habes,& da pauperibus,& habebis thesaurum in cœlo. Nõ enim dixit,perde,sed serua,& veni sequere me. Ille qui delectabatur diuitiis, & propterea quærebat à domino, quid boni faceret vt vitã æternam cõsequeretur, quia à deliciis ad delicias migrare cupiebat, & has quibus delectabatur relinquere formidabat, abscessit tristis ad thesauros suos terrenos. Noluit credere domino,quia potest seruari in cœlo quod periturum est in terra. Noluit esse verus amator thesauri sui. Male tenendo perdidit,
H multum diligendo amisit. Nam si bene illum diligeret, migraret quò ipse postea sequeretur. Domum illi deus ostendit vbi migraret, nõ locum vbi perderet: secutus
Matt.6. enim ait, Vbi enim fuerit thesaur⁹ tuus,illic erit & cor tuũ. Sed videre nolunt homines diuitias suas. Fac quòd in terra thesaurizent,nunquid non timent videri diuitias suas? Et cum obstruxerint & cooperuerint, nũquid vident quod habẽt? Nec ipse videt,& optat vt lateat,timet ne pereat. Esse vult diues in opinione,non in veritate. Quasi sufficit habere in cõscientia quod seruat in terra? O quanto maior tibi & melior conscientia erat si seruares in cœlo. Hic cum obrueris in terra, times ne sciat seruus tuus & auferat & fugiat. Hic times ne auferat tibi seruus tuus: ibi non times, quia bene tibi seruat dominus tuus. Sed habeo,inquis,seruum fidelẽ,qui & nouerit & non prodat & non tollat. Cõpara illum domino tuo. Si fidelem seruum inuenisti, dominus tuus quando te fefellit? Et si nõ potest seruus tuus tollere, potest tamen perdere: dominus tuus nec tollere nec perdere potest,nec perire permittit. Seruat tibi,manet tibi, liberat te,manentem te facit, nec perdet te, nec perdet
I quod ei cõmendaueris. Veni,inquit,accipe quod apud me posuisti? Absit, Non hoc tibi dicit deus, Ego,inquit, tibi qui te prohibui fœnerare,fœneratus sum à te, Volebas enim fœnora crescere, vt dares homini vt tibi plus redderet,& quando accipiebat gaudẽs,& quando reddebat plorans. Hoc volebas,& prohibebam ego: dixi
Psal.14. enim, Qui pecuniam suam non dabit ad vsuram. Prohibebant te à fœnore: hoc tibi dicit dominus tuus, Pauca vis dare, & plura accipere? Relinque hominem qui plangit quando exigis, me inueni qui gaudeo quando reddo. Ecce,inquit,assum. Da & sume,tẽpore redditionis reddam tibi. Et quid reddam? Pauca dedisti,plura sume. Terrena dedisti,cœlestia sume. Tẽporalia dedisti,æterna sume. Mea dedisti, meipsum sume. Quid enim dedisti,nisi ex eo quod accepisti? Ergõne quod dederis nõ reddo,qui vnde dares dedi? Qui teipsum qui dares dedi,qui tibi Christum cui dares dedi,qui tibi di-
Matt.25. ceret, Quãdo vni ex minimis meis fecisti, mihi fecisti. Ecce vt des pascit, & esurit propter te. Donat & eget. Quando donat vis accipere, quando eget nõ vis dare. Eget Christus,quando eget pauper. Qui omnibus suis vitam æternam paratus est dare, in vnoquoque paupere temporaliter est dignatus accipere, & consilium dat quò migres. Dedit enim consilium quò migrare debeas. Migra enim de terra in cœlum,ne perdas. Quàm K
multi enim quod seruabãt perdiderunt, & nec sic correcti in cœlo ponere didicerũt. Si forte tibi aliquis diceret, Transporta diuitias tuas ab Occidente in Oriẽtem si non vis vt pereant,æstuares,laborares,satageres, attẽderes quæ haberes, videreste multiplicitate rerum tuarum facile in longinqua migrare non posse. Sed & forte fleres,quia ire cogereris, & quo modo tecum tolleres quod collegeras non inuenires. In longinquiora te migrare iussit, qui non ait, Migra ab Occidente in Orientem: sed ait, Migra de terra in cœlum. Aestuas quasi difficultatem maiorem tibi videris pati, & dicis tibi, si non inueniebam iumẽta & naues quibus ab Occidente migrarem ad Orientem,quo modo inueniam scalas quibus è terra migrem in cœlum? Noli,inquit tibi deus,laborare,noli laborare, qui te diuitem feci, qui tibi quod dares dedi, laturarios tibi pauperes feci. Si verbi gratia, inuenires aliquem inopem de transmari, aut quò ire velles inuenires inde ciuem necessitatẽ patientem,nõnne diceres tibi, ciuis iste inde est quò ego volo ire? Eget hic, do illi quod ibi mihi reddat. Ecce L
eget hic pauper,qui ciuis est regni cœlorum. Quid dubitas facere traiectiũ? Sic enim dant qui hoc faciunt vt plura accipiant,cum ad ea loca venerint,vnde est ille qui accepit. Faciamus & nos. Hic fit si credamus,si fidem excitemus. Nam vane conturbamur, quia dormiente Christo in naui,penè naufragauerunt discipuli. *Matt.8.*
Dormiebat Christus,& turbabãtur discipuli. Venti sæuiebant,fluctus excitabantur,nauis mergebatur. Quare? Quia Iesus dormiebat. Sic & tu quãdo tempestates tentationum sæuiunt in isto seculo, turbatur cor tuum tanquam nauis tua. Quare, nisi quia dormit fides tua?
Sic enim Paulus Apostolus dicit, Quia habitat Christus per fidem in cordibus vestris. Excita ergo Christum in corde tuo,vigilet fides tua, tranquilletur conscientia,& liberetur nauis tua. Senti,quoniam qui promisit verax est. Nondum ostendit,quia nondum est tẽpus vt ostendat. Multa etiam tamen ostẽdit, Christum suum promisit & dedit. Resurrectionem eius promisit & dedit. Euangelium eius promisit & dedit. Ecclesiam suam toto orbe diffundendam promisit & dedit. Tri- *Ephe.3.* M
bulatiões ipsas in rebus humanis prædixit & ostendit. Quanta sunt quæ restant? Implẽtur quæ promissa sunt, implentur quæ prædicta sunt,& titubas ne non veniat quod restat? Tunc timere deberes, si quod prædictum est non videres. Bella sunt,fames sunt, cõtritiones sunt. *Matt.24.*
Regnum super regnum est, terræmotus sunt abundantia scandalorum, frigus charitatis, copia iniquitatis. Hæc omnia lege,prædicta sunt, Lege,vide quia omnia quæ vides prædicta sunt, & crede te visurum esse quod nondum venit,numerans quanta venerunt. Tu autem videndo deum ostendere quæ prædixit, non credis daturum esse quod promisit? Ibi credere debes,vbi turbare cœpisti. Si finis mundi est, migrandum est de hoc mundo,non amandus est mundus. Ecce turbatur mundus,& amatur mundus. Quid si tranquillus esset mundus? Formoso quo modo hæreres, qui sic amplecteris fœdum? Flores eius quo modo colligeres,qui ab spinis non reuocas manum? Non vis relinquere mundum, relinquit te mundus, & sequeris mundum. Cor ergo mundemus charissimi & non perdamus sustinentiam, sed percipiamus sapientiam, & teneamus continentiam. Transit labor, venit requies. Transeunt falsa deliciosa, & veniet bonum quod cõcupiuit anima fidelis, cui inardescit & suspirat omnis peregrinus in seculo.

Patria

A Patria bona, patria cœlestis, patria cum populis angelorum, patria vbi nullus moritur, quò nullus hostis admittitur, patria vbi habeas sempiternum deum amicũ, vbi nullum timeas inimicum.

In eadem dominica, Ad iuuenes vt contineant.

Sermo II.

Sermo CCXLVI. AD vos mihi sermo ô iuuenes, flos ętatis, periculum mentis. Tempus quidem omne atque omnis ętas qua corruptibilis caro illa portatur, vacare à tentationibus nõ potest. Et tamdiu quisq; bonus in agone luctatur ne ab aduersario superetur, in periculis agit, quamdiu cũ illo sicut in arenoso quodã stadio, sic in ista morte contendit. *1. Corin. 9.* Mox enim vt homo seculo nascitur, & vitã plenam miseriæ velut Propheta futuri laboris sui, præconio lachrymosæ vocis ingreditur, etiã si nondum in animo suo, in animo tamen parentum suorũ vel quorumlibet hominum, in quorum manibus nutrienda eius infirmitas iacet, tentari iam potest, & diaboli circumuẽtionibus rapi, aut per ligaturas execrabilium remediorum, aut per sacrilega sacra gentium, aut si forte mors vrget negligentia renunciationis in baptismo salutari: & vt breui B complectar, tentatur illa ætas cum à suis in mundo diligitur, & in Christo negligitur. Trahit enim secũ propaginem mortis, & in illo peccati vulnere radicatur quod primo homini ex quo corruptionis originẽ duximus, venenoso dente serpentis inflictum est. *Gene. 3.* Vnde sanctus Iob neminem esse mũdum dicit à peccati vtique sordibus, nec infantem cuius est vnius diei vita super terram. *Iob. 25.* Sed de iam nato quid loquar, cum Dauid luctuosa voce clamet, In iniquitatibus conceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea. *Psal. 50.* Superflua enim possent videri baptismata recentium paruulorum, nisi omnes homines morerẽtur, & originale peccatum per parentum viscera vsq; ad fructum prolis tramite mortalitatis excurreret, cum & mortalem creaturam dominus omnipotens lege sui ordinis format, & immortalitatẽ renouationis optimus pater misericordiæ gratia subministrat. Quòd si nec infantia mortalis hominis propter corruptionis vinculum à tentationibus vacat, quid de cæteris ætatibus dicam? An forte senectus excepta est, & in carne iam vicina cadaueri sanguis ac membra illicitæ concupiscentiæ friguerunt, & à fesso ac propè mortuo iam corpore materies tentationis e- C marcuit? Imò vero tantus est in malis senibus plerũq; gurges auiditatis & insatiabilis vorago ventris & gutturis, vt quanta boni senes prudentia serenantur, tanta isti vinolentia sepeliantur, quasi ad hoc in eis arida viscera & succo exhausta curuentur, vt ad vigorem pristinum reparandũ ebrietatis inundatione riganda sint. *1. Timo. 6.* Quid auaricia quæ radix est omnium malorum? Nónne in frigidis senibus tanto ad acquirendum feruentius inardescit, quanto citius relictura est quod acquirit mirabili sanè dementia? Grauioribus enim sumptibus se onerare festinat, cum iam peruenerit quò tendebat. Si ergo puerilis & senilis ætas non est à tentationibus libera, quarum altera, id est, puerilis nondum bene ingreditur, altera iam egreditur istam vitam, & altera paulo ante non erat, altera paulopost non erit: quid sentiendum est de flagrantia iuuenilis ætatis, quæ vtriusque in medio constituta & ab infirmitate puericiæ iam recessit, & nondum ad torporem senectutis accessit? Hæc pluribus atque maioribus tentationum tempestatibus quatitur. Hæc fluctuum crebriore impetu seculi inundantis operitur. Præsumit viribus, formæ dignitate ia- D ctatur, pompa rerum temporalium præfulgere aut exoptat aut gaudet. Itaque iuuẽtuti malorum venenum est quicquid veritas præcepit, esca est quicquid diabolus suggerit: sed amaritudo iusticię medicamentum est virilis ætatis: dulcedo autem iusticiæ muscipula est temeritatis: ad hoc pertinet quod scriptũ est, Dulciora sunt vulnera amici quàm volũtaria oscula inimici: *Prouer. 27.* Et illud quod ait Dauid, Corripiet me iustus in misericordia & increpabit me, oleum autem peccatoris nõ impinguet caput meum. *Psal. 140.* Vrat veritas, & tamen sanet. Nam oleum peccatoris adulatio assentatoris mulcet, sed decipit. Ibi enim lenitur superbia, sed labitur vita. Loquitur enim Propheta ex persona eius qui iam medicum quęrit, qui manum curãtis etiam cum doloris acerbitate supportat, qui ægritudinem suam sanari potius quàm laudari desiderat. Periculosum vero est vlcus iuuentutis quod cupiditatibus contabescit. Sed spes ista desperatorum est, spes rerum periturarum, quæ animæ miseræ nõ soluit, sed inflat affectum, facitque illam tactum non ferre veritatis, vt etiam de sua immortalitate desperãs, amet dicere, amet etiam ista sibi dici, Manducemus & bibamus, cras enim moriemur: *1. Corin. 15.* oderit autem & dicere & audire, Sobrij estote & iusti, & nolite peccare. Amet E perniciosam inimici lenitatem, oderit salubrem medici asperitatem. Ista peruersitas, ista væsania in iuuenili ætate maxime formidanda est. Hinc ille nascitur sermo hominum in flagitia defluẽtium, & inde in scelera crudescentium. Dixerunt enim cogitãtes, apud se non recte, Exiguum & cum tædio est tempus vitæ nostræ, *Sapien. 2.* & non est refrigerium in fine hominis, & non est qui agnitus sit reuersus ab inferis. Venite ergo fruamur bonis quæ sunt, & vtamur creatura tanquam in iuuentute celeriter. Vino precioso & vnguentis nos impleamus, & cętera quæ in eodem loco attexantur gestientis verba luxuriæ, hominum de vita ęterna desperantium, & spem suam tanquam in arena torrentis, ita in temporali carnis corruptione ponentium. Ex hac autem enumeratione libidinum & putredinum & vermibus flagitiorum, videte in quæ facinora & in quàm immania scelera prosilitur. Exhausti enim atq; submersi immoderatorum delictorũ turpium corruptela, vel dum seueritatem veritatis sibi contradicentis oderunt, Opprimamus ergo, inquiunt, pauperem & iustum, & non parcamus viduæ nec seni, nec reuereamur canos multi F temporis. Sit autẽ fortitudo nostra lex iusticiæ. Quod infirmum est inutile inuenitur. Circumueniamus ergo iustum quoniam inutilis est nobis, & cõtrarius est operibus nostris. Talia de domino nostro Iesu Christo Iudæorum impietas cogitauit. Quod manifestius in verbis consequentibus inuenitur: paulò enim post dicit, Promittit scientiam dei se habere, & filium dei se nominat: deinde rursus paulopost dicunt, Contumelia & tormento interrogemus illum, vt sciamus reuerẽtiam illius. Morte turpissima condemnemus eum. Erit enim respectus ex sermonibus illius. Sed attendite quam de illis sententiam ferat spiritus sanctus, quando statim subiungit. Hæc cogitauerunt & errauerunt: excæcauit enim illos malicia illorum. Omnia horrenda facinora quæ timẽtur in sceleratis hominibus, videte de qua labe consurgant. Quid enim mollius quàm illa luxuria? quid durius quàm ista crudelitas? Iam dudum dicebãt, Fruamur bonis quæ sunt, & vtamur creatura tanquam in iuuentute celeriter, & non prætereat nos flos temporis, & vbique relinquamus signa læticiæ: nunc dicunt opprimentes pauperem, Non parcamus viduæ nec re-

G uereamur senem: Circumueniamus iustum, contumelia & tormeoto interrogemus eum, morte turpissima condemnemus eum. Vinum sequitur furor, vngueota iormenta, sanguis rosas, ira læticiam. A talibus ligatus, cæsus, interfectus est dominus. Quis de coronis florentibus cruenta vincula formidaret? Quis de suauibus poculis dolores sæuissimos preuideret? Quis de mollibus pratis tam dirum crucis lignum præoosceret, & tamē nulla ætas, nulla luxuria, nisi iuuentus flori temporis cōparata est? Sic enim dixerunt, Vtamur creatura tanquam in iuuentute celeriter. Vos ergo, ô iuueoes maximè monemus & hortamur vt veræ virtutis pulchritudine capiamini. Nulla species terrena vel cœlestis, nullus fulgor metallorum, nulla nemorum amœnitas, nullæ florum purpuræ, nullus vel naturalis vel adhibitus carnis ornatus, nullus quarumlibet chordarum atque tibiarum sonus, nulla odorum iocunditas, nulla saporum suauitas, nulli amplexus pulchritudini, inspirationi, dulcedini, fomentis sapieotiæ comparantur. Ab his enim quæ turpiter amantur non ab ipso amore prohibemur. Amare vultis, amate sapientiam, ambite vt per-
H ueniatis ad eam, vt non vos exhorreat eius aspectus in homine, vos in timore componite. Sicut lasciui oculi ornamenta corporis, sic illa cordis inquirit. Nec de vestris diuitiis hæc ornamēta proferatis, quia odit super-
1. Corin. 4. bos, & quasi de suo se iactare cupiētes. Quid autem habes quod non accepisti? Ipsa ergo donat vnde illi pla-
Prouer. 4. ceas. Tantum dilige eam & seruabit te. Circunda eam & exaltabit te, honora eam & amplexabitur te, vt det
Sapien. 6. capiti tuo coronam gratiarum. Clara est & quæ nunquam marcescet sapientia, & facile iouenitur ab his qui diligunt illam. Proponite hanc adiuogere vobis, in illam suspirate, in illam exardescite, in illam deperite. Teipsum abnega tibi, ne illi te abneges dū tibi places.
Sapien. 8. Noo habet amaritudinem conuersatio illius. Si amatores estis, hanc amate: si formosi estis, deo placete: si
Danie. 9. iuuenes estis, diabolum vincite. Daniel ab aogelo vir desideriorum appellatus est. Quæ illa eius eraot, desideria, nisi quibus in sapientiæ pulchritudinem ardēter inhiabat: quia in iuuenili ætate calcauit lasciuiam, & regum superbiam pressit captiuus, & ora leooum clausit
I ioclusus. Nec vos fœminæ adolescentulæ alienū à vobis arbitremini hunc esse sermonem. Ad vos enim nō tamen vt confundam vos hæc dico, sed vt filias meas charissimas otoneo. Iuuenilia desideria fugite, nuptæ
2. Timo. 2. Susannam, viduæ Annam, virgioes Mariam cogitate.
Danie. 13. Nec in publicum propterea procedatis, vt florem fœ-
Luc. 1. & 2. ni vestri oculis hominum ostentare cupientes, in do-
Esaia. 40. mo vitæ mortem quæratis. Omnis enim caro fœnum, & claritas hominis vt flores fœni. Quid ergo facietis cum fœnum aruerit, flos deciderit? Verbum autem domini quod manet in æternum cineres vestros noo facile inuenturum putetis, quod nūc superba ætatis viriditate contemnitis. Stricte iterum dico atq; contestor, iuuenilia desideria fugite. Si auditis hoc, si obtemperatis, si tanquam dei verbum cū honore & timore suscipitis, nō solum pulchri ante oculos dei, sed & sani eritis. Si autem de hac admonitione nostra etiam iocos fortasse amatorios vobis faciatis, de ipsis ferramentis medici mortifera vobis vulnera infligitis. Certe Iudæi qui dominum crucifixerunt, quod cū audimus horrescimus, & ingenti execratiooe prosequimur: sed tamen illi cum de sua luxuria cogitarēt, deliciosorum agrorū
Sapien. 2. solitudines meditabantur, dicentes, Nullum pratum sit quod non pertranseat luxuria nostra. Quo modo ergo parceret Christo, si eum inuenisset in terra, qui quidem K noo solitaria prata irritandis libidinibus suis, sed frequentissimas Ecclesias elegit regnantis in cœlo? Ecce tertiò contestor & dico, desideria iuuenilia fugite, Daniēlis desideriis æstuate. Filij à iuuentute vestra eligite Eccli. 6. doctrinam, & vsque ad caoos inoenietis sapieotiam.

Dominica vicesimaquarta, De adulterino habitu virorum ac mulierum. Sermo I.

AVdiuimus ex parabola euangelica quendam Sermo patremfamiliâs ouptias filio suo fecisse, & ad CCXLVII. eas plurimos inuitasse. Inter quos cum ingressus esset quidā non habēs habitū nuptialem, vilius à patrefamiliâs iussus est nō tantū excludi à oup- Matth. 22. tiis, sed in tenebras exteriores retrudi. Hæc parabola insensatos homines huius tēporis euidēter redarguit, quanuis altiori dissertione aliquid secretius & sacratius possit iotelligi. Prius ergo quæramus quis sit iste paterfamiliâs, quis sit iste filius, quæ sint istæ nuptiæ. Quibus prospectis facilius intelligere poterimus, cur ille ab his nuptiis exclusus sit, qui ad eas cum adulterina veste accessit. Intelligimus itaque hunc patremfamiliâs, deum patrem omoipotentem cui famulantur vniuersæ fami L liæ gentium, qui coæternum & coæqualem sibi genuit filium io cœlis sub patre, io terris sub matre. Cui nuptias fecit, quando ei Ecclesiam ex omni genere hominum sociauit. Ad hanc Christi & Ecclesiæ societatem conuocati sunt nobiles & ignobiles, diuites & pauperes, omois conditionis, omois sexus, omnis ætas. Ioter hos accessit vnus, qui solus excludi meruit, quia habitum talium nuptiarum sanctitati congruentē non habuit. Attendite fratres, iste vnus multi sunt, & tamen hæc tota multitudo vnitatis nomine comprehēditur. Multi enim sunt quantum ad numerum personalis discretionis, sed vnus sunt per conscientiam vnius prauitatis. Sicut enim Ecclesia vna est per fidem sub capite Christo, ita tota reproborū multitudo siue pateat siue lateat, vnum corpus est sub prIocipe diabolo. Qui ergo per infidelitatem manifeste à deo recedit, ad has nuptias non accedit. Qui vero fidelis est accedit corpore, recedit mente, nobiscum intrat Ecclesiam, communicat nobiscum Christi mensam. Boni & mali pisces ad- Matth. 13. huc latent intra retia, donec diuidaotur in littore. Ad- M huc toleratur palea, donec ventiletur area. Tunc mani Matth. 3. feste apparebit, quia multi vocati pauci electi. Tūc iste Matth. 22. adulterator habitus nuptialis, iussu patrisfamiliâs & manifeste excludetur, & in carcerem retrudetur. Interim tamen amici sponsi talem simulatorem non ignorant, quia habitus impudicus corporis nuncius est adulterini cordis, impudicus autem habitus corporis sui in viris, superflua & inordinata capillatura, vestimentorumque muliebrium affectata similitudo, calciamentorum quoque metas necessitatis excedens simulata longitudo. In mulieribus facies fucata, virilium vestimentorum imitatio, capillorum natiui coloris adulteratio. Hic habitus in vtroque sexu adulterinus est, & sanctarum nuptiarum societate indignus, & à conspectu tāti sponsi & tantæ sponsæ prorsus amouendus, Nec silentio præterire hoc debent amici sponsi, diligentes decorem domus dei. Debent huiusmodi adulteris publice oblatrare, ne dicatur de eis, Caoes muti latrare non va- Esaia 56. lentes. Qui enim quantitatem vel formam quam omnipotens & prudentissimus plasmator finxit, io aliam transfigurare contendit, nónne euidenter dicere ei vi- Esaia. 45. detur qui se finxit, Cur me fecisti sic? Improba temeritas Roma. 9. conditoris plasmata vilificare, vt quantitatem suam & formam

A formam quantum in se est, in aliud transfiguret, quod si à natura haberet incomparabiliter se habere doleret. Nec ista dicimus à nobis tanquam ex nobis. Habemus patres nostros doctores egregios qui ante nos contra ista scripserunt, & irrefragabili authoritate damnauerunt. Audiamus Paulum doctorem gentium, de superflua capillatura dicentem Corinthiis, Vir si comam nutriat, ignominia est illi. Cum enim vir ex dei ordinatione primatum habeat supra mulierem, qui contra honorem sui sexus superfluitate capillorũ caput velat, primatum suũ sibi abiudicat, vt merito de eo dicatur, Homo cum in honore esset non intellexit, comparatus est, vt vera dicamus, non tantum mulieribus, sed etiam iumentis insipiẽtibus. Iudicio enim legum iure ab obtenta dignitate deiicitur qui priuilegio sibi cõcesso abutitur. Audiamus & beatum Cyprianũ egregium martyrem & suauissimum doctorẽ, de adulterino habitu disputantem: dicit enim in epistola quam scribit de habitu virginum, Opus dei & factura eius & plasma eius nullo modo adulterari debet in habitu flauo colore vel nigro, vel quolibet deniq; lineamenta natiua corrumpente medicamine: dicit enim deus, Faciamus hominẽ ad imaginem & similitudinẽ nostram: & audet quisquã mutare & conuertere quod fecit deus: Manus deũ offendunt, quãdo id quod ille formauit reformare & transfigurare contendũt, sciẽtes quod opus dei est omne quod nascitur, diaboli quodcũque mutatur. Si quis pingendi artifex vultum alicuius & speciem & corporis qualitatem æmulo colore signasset, & signato iam consummatoq; simulacro, manus alius afferret, & iam formata, iam picta, quasi peritior reformaret, grauis prioris artificis iniuria & iusta indignatio videretur. Et in sequentibus. Non metuis ne cum resurrectionis dies venerit, artifex tuus non te recognoscat, & ad sua præmia & promissa venientem remoueat & excludat, increpans vigore cẽsoris & iudicis dicat, Opus hoc meũ nõ est, nec imago hæc nostra est, cum te flauo medicamine polluisti, cum formam quam dederam tibi, mendacio deformasti, facies corrupta est, membra aliena sunt, deum videre non poteris, quoniam oculi tibi non sunt quos deus fecit, sed quos diabolus infecit. Audite me itaq; vt parentem, audite quæso vos docentem, pariter ac monentem. Audite vtilitatibus vestris & commodis fideliter consulentem. Estote tales quales vos C deus artifex fecit, estote tales quales vos manus patris instituit. Maneat in vobis facies incorrupta, ceruix pura, forma syncera, à calciamentis superfluis pedes liberi, crines nullo colore fuscati, oculi conspiciẽdo deum digni. Apostoli vox est, quem dominus vas electionis appellauit, dicit enim, Primus homo de terra terrenus, secũdus homo de cœlo cœlestis. Sicut portauimus imaginem terreni, sic portemus imaginem cœlestis. Hanc imaginem portat virginitas, portat integritas, portat sanctitas & veritas, portant disciplinæ dei memores, iusticiam cum religione retinentes, stabiles in fide, humiles in timore, ad omnem tolerantiam fortes, ad sustinendam iniuriam mites, ad faciendam misericordiam faciles, fraterna pace vnanimes atque cõcordes: quia omnia obseruare, diligere & implere debemus, vt Apostoli præceptum adimpleamus, Empti estis precio magno, glorificate & portate deum in corpore. Deum enim in corpore nostro portamus, cum imaginem ei⁹ per immundas & profanas adinuentiones non deformamus, cum per omnia seruitutis obsequia redempto ris imperio parẽre studemus. Ita enim imaginem suam in nobis recognoscet, & nuptiali veste ornatos à suo D sanctorumq; consortio non excludet, quod nobis misericorditer præstare dignetur, qui viuit & regnat deus per omnia secula seculorum, Amen.

[Margin notes: 1.Corin. 11. / Psal. 48. / 11. quæst. 3. Priuilegiũ. 74. dist. V-bi ista. / Cyprianus. / Gene. 1. / B / 1.Corin. 15. / 1. Corin. 6.]

In eadem dominica, De continentia,

Sermo II.

ADmonet nos lex diuina & exhortatur fratres charissimi, vt concupiscentiam huius mũdi deuitantes, continentiæ salubri operam demus, ne nos illecebra voluptatũ per varia ducat desideria, & laqueo mortis irretitos, in præcipitium & voraginem tradat inferni: loquitur sapiẽtia homini, & dicit, Post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere. Si præstas animæ tuæ concupiscentiã eius, faciet te in gaudiũ inimicis tuis. Amor enim istius mundi, parit inimiciciam dei: vnde scriptum est, Qui vult amicus esse huius seculi, inimicus dei constituitur: hoc enim apostolus sciẽs Ioannes, persuadet nos, & dicit, Nolite diligere mundum, neque ea quæ in mundo sunt. Si quis dilexerit mundum, non est charitas patris in illo, quia omne quod in mundo est, concupiscentia carnis est, & concupiscẽtia oculorum & superbia spiritus. Hoc & coapostolus eius Paulus rursus monet & dicit, Qui emunt sic sint quasi nõ possidentes, & qui hoc mundo vtuntur quasi non vtãtur, præterit enim figura huius mundi. Vnde & ipse saluator in parabola sua ostendit, quòd diuitiæ & voluptates seculi suffocant verbum, ita vt nõ referat fructum: & alibi præcepit, dicẽs, Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam & sequatur me: & item, Qui non renunciauerit, inquit, omnibus quç possidet, non potest meus esse discipulus. Hæc igitur considerantes fratres charissimi, perpendite quantum necessaria vobis sit continentia, per quam Christi discipulatui condigni, ad regnum potestis cum eo venire perpetuum. Continentia vero & sobrietas nõ in sola integritate carnis consistit, sed etiã in cultu & ornatu, vita pariter & moribus consistit. Debet enim vnusquisque continẽs esse ab omnibus illicitis. His autẽ quæ licita sunt debet cum modestia & sobrietate vti. Non enim decet Christianum seculi lucris inhiare, cui promissum est regnum cœleste, sed suo domino per continentiam cõdigne viuere, vt possit cum eo in perpetuũ gaudere. Castitatem debet amare, & fornicationẽ fugere: nõ auariciæ studere, sed victu & vestitu contentus esse, non superbire, neq; sperare in incerto diuitiarũ, sed humiliter sentire, & mundi pompam contemnere. Nõ debet esse vaniloquax & arrogans, nõ mendax neque iniuriosus, neq; bilinguis, non susurro neq; detractor, sed veritatem debet ex ore & corde proferre, linguam suam à multiloquio temperare, quia scriptum est, In multiloquio non effugies peccatum. Oculos contra vanitatem claudere, auditum à scurrilitate & falsitate, imò ab omni eloquio malo auertere: risum excelsum & excussum non amare: guttur & nasum ad illecebram dulcium ciborũ & suauium odorum non libenter adhibere, sed magis bonum & suauẽ odorem virtutum appetere. Manus & pedes & omnia membra corporis solicite custodire, ne fiant arma iniquitatis peccato, sed magis potentiæ arma deo ad destruendum spiritalem inimicum. Cor quoq; debet miles Christi ante omnia solicita custodia seruare, ne forte illud iactantia extollat, ira inflammet, inuidia perforet, auaricia infestet, libido exurat, tristicia grauet, torpor & ignauia oneret: & ne illud quod cunctis gratius est, per nouitatum præsumptiones hæresis scindat.

[Margin notes: Sermo CCXLVIII. / Eccl. 18. / Iacobi. 4. / 1. Ioan. 2. / E / 1. Corin. 7. / Matth. 13. / Matth. 16. / Luca. 14. / 1. Timo. 6. / F / Prouer. 10. / Roma. 6.]

G Qui enim cordis occulta per continentiam quieta seruare intus contendit, vtique & membra corporis facilius cōtra prauos actus foris custodit: scriptū est enim,
Prouer.4. Omni custodia serua cor tuum, quia ex ipso vita procedit: item alibi, Mors tecum in introitu delectationis posita est: & saluator in Euangelio, Bonus, inquit, homo *Matth.12.* de bono thesauro cordis sui profert bonū, & malus homo de malo thesauro cordis sui profert malū: & item,
Matth.15. De corde, ait, exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes. Cū ergo fratres de cordis radice fructus siue boni siue mali exeant, necesse est vt primum cor mundemus, deinde carnem nostram per ieiunia & vigilias & laborem vtilem castigemus, ne carnis libido mentem maculet. Difficile est enim vt in deliciis viuentes mundum cor habeant: inde dixit Apo-
1.Corin.9. stolus, Castigo corpus meum, & in seruitutē subiicio, ne forte cum aliis prædicem, ipse reprobus efficiar: &
Gala.5. item, Qui autem Christi sunt, ait, carnem suam crucifi-
ad Titū.2. xerunt cum viciis & concupiscentiis. Sobrie quippe & pie viuamus in hoc seculo, expectātes beatam spem, & aduentum gloriæ magni dei, & saluatoris nostri Iesu Christi, qui dedit semetipsum pro nobis vt nos redi-
H meret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populū acceptabilem, sectatorem bonorum operum, vt cum venerit in maiestate sua cum sanctorum angelorum milibus, pro bonis laboribus & sancta conuersatione reddat nobis prēmia vitę æternæ potius, quam pro desidia & voluptate præsentis vitę cruciatum retribuat sempiternum, quia veraciter de eo scriptum est, quòd reddat singulis secundum opera, Iesus videlicet Christus, qui
Matth.16. cū patre & spiritu sancto viuit & regnat deus, per om-
Roma.2. nia secula seculorum, Amen.

Dominica vicesimaquinta, De castitate & mundicia.
Sermo I.

Sermo CCXLIX. Gloriosum & insignem inter cæteras virtutes castitas & mundicia locum tenet, fratres charissimi, quia ipsa sola est quæ mundas mentes hominum præstat videre deum: vnde ipsa veritas
Matth.5. ait, Beati mundo corde, quoniam ipsi deum videbūt. Ac si econtrario diceret, Illi vero miseri sunt quorum corda sunt carnali concupiscentia polluta, quia æternas merguntur in pœnas. Castitas enim angelica est vita, castitas cum humilitate spiritus sancti merebitur
I habitationem, quam expellit immundicia libidinum:
Sapien.1. dicente scriptura, Corpus peccatis subditum spiritus sanctus effugiet. Membra nostra debent deo esse dicata, non fornicationi. Opponat homo desiderio carnis suæ æternorum flammas tormentorum. Assuescat iuuenis castitatem, vt sit dignus sapientia dei. Vbi immundicia est corporis, ibi habitatio diabolici spiritus, qui maxime gaudet in inquinatione carnis nostræ. Omnes immundiciæ deo displicent, & maxime quæ non sunt naturales: admonet itaque nos scriptura sancta, dicens,
Ecclē.18. Post concupiscentias tuas nō eas, & a voluntate tua auertere. Si præstas animæ tuæ concupiscentias eius, faciet te in gaudium inimicis tuis venire. Einsmodi quoque Salomon sapientissimus proferebat sententias de cauenda immundicia, dicēs, Fauus distillans labia me-
Prouer.5. retricis, & nitidius oleo guttur eius, nouissima autem illius amara quasi absynthium, & acuta quasi gladi' biceps. Pedes eius descendunt ad mortem, & ad inferos gressus illius penetrant: Per semitam vitæ non ambulant, vagi sunt gressus illius & inuestigabiles. Nunc ergo fili audi me, & ne recedas à verbis oris mei. Longe fac ab ea viam tuam, & ne appropinques foribus domus eius. Hoc siquidem non solum de meretricū im- K
mundicia dixit, sed etiam de omni carnis concupiscētia, quæ solicitat animam suam consentire suis desideriis. Sed ratio mentis prohibere debet impetus carnis, & refrænare voluptates eius iniquas. Item ille qui supra prohibet cohabitationē fœminarum, iuuenibus dicit,
Nunquid abscondere potest homo ignem in sinu suo, *Prouer.6.*
vt vestimenta illius non ardeant, aut ambulare super prunas, & nō comburentur plantæ eius? Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui, non erit mundus cum tetigerit eam. Similiter & beatus Apostolus admonet nos, Bonum est, inquiens, mulierem non tangere: qua- *1.Corin.7.*
si statim in tactu periculum esset. Pulchra est enim casta iuuenum pudicicia & deo amabilis, & ad omne bonum vtilis. Qui filios habet spiritales vel carnales, nutriat illos in castitate deo, non in fornicatione diabolo. Quid prodest homini filium habere, nutrire, amare, si æternis eum nutriat tormentis? Qui in castitate viuunt, angelicam habent in terris conuersationem. Castitas hominem cœlo coniūgit, angelis facit ciuem. Qui mulierem habet legitimā, legitimè vtatur ea temporibus opportunis, vt secundum Apostolū possit va- *Vbi supra.*
care orationi, & benedictionem mereatur filiorum à L
deo accipere. Nemo dicat fornicatione se custodire non posse. Fidelis enim est deus, dicit Apostolus, qui *1.Corin.10.*
non permittit nos tentari supra id quod portare possumus, sed faciet cum tentatione prouentum. Talis vnicuique homini tentatio datur, siue in carnis desiderio, siue in ambitione seculi, vel etiam in quacunque tentationis molestia, qualem aut cum laude vincere, aut cū opprobrio succumbere poterit. Omnibus enim castitas pernecessaria est, sed maxime ministris Christi altaris, quorum vita aliorum debet esse eruditio, & assidua salutis prædicatio. Tales enim decet dominum habere ministros, qui nulla contagione carnis corrumpantur, sed potius continentia castitatis splendeant, & totis honestis fulgeant in populo exemplis, quibus dominus per legislatorem dicit, Sancti estote, quia & ego *Leuiti.19.*
sanctus sum dominus deus vester. Deus enim lux est, *1.Ioan.1.*
& tenebræ in eo non sunt vllæ, nec aliqua fœditas ei sociari potest. Et ideo fratres charissimi, siue viri, siue fœminæ, siue clerici, siue laici, secundum Apostoli admonitionem, mundemus nos ab omni inquinamen- *1.Corin.7.*
to carnis & spiritus, perficientes sanctificationem in M
timore dei. Studeamus, vt ei qui ad æternam suam gloriam nos vocauit, placeamus, quatenus cum eo fœliciter in æternum regnare possimus, præstante domino nostro Iesu Christo, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat &c.

In eadem dominica, De incauta familiaritate extranearum mulierum. Sermo II.

Sermo CCL. Nemo dicat fratres charissimi quòd temporibus nostris martyrum certamina esse nō possint. Habet enim & pax nostra martyres suos. Nam sicut frequenter suggessimus iracundiā mitigare, libidinē fugere, iusticiā custodire, auariciam contemnere, superbiā humiliare, pars magna martyrij est. Non incongrue dictum est fratres charissimi, Auariciam contemnere, iracundiam mitigare, libidinem fugere. Contēnenda est enim auaricia, quæ nobis ideo iniqua lucra procurat vt suos faciat nos. Nostri enim essemus si illa nostra non esset. Contemnenda est, inquam, auaricia, quæ velut ignis, quanto magis acceperit, tanto amplius quærit. Iracundia vero mitigāda est, quæ prius nociturus impendit quàm nocendis. Quòd

A autem libidinem fugiendam eſſe ſuggerimus, Apoſtolus Paulus euidenter oſtendit, qui cum omnibus viciis prædicauerit reſiſtendũ, dum contra libidinem loqueretur, non dixit, Reſiſtite, ſed fugite fornicationem. *1. Corin. 6.* Ac ſic cõtra reliqua vicia, deo auxiliante, debemus in præſenti reſiſtere, libidinem vero fugiendo ſuperare. Sic & alibi in ſcripturis diuinis legimus, Noli, inquit, in faciem virginis intendere, ne te ſcandalizet vultus eius. *Eccli. 9.* Et beatus Ioſeph vt impudicam dominam poſſet euadere, pallium quo apprehenſus fuerat reliquit & fugit. *Gene. 39.* Ergo contra libidinis impetum apprehende fugam ſi vis obtinere victoriam. Nec tibi verecundum ſit fugere, ſi caſtitatis palmã deſideras obtinere. Vnde fratres chariſsimi ab omnibus Chriſtianis, præcipue tamẽ clericis ſiue monachis indigna & inhoneſta familiaritas fugienda eſt, quia ſine vlla dubitatione qui familiaritatem non vult vitare ſuſpectam, cito dilabitur in ruinam. Sed forte negligens quiſque & minus de animę ſuæ ſalute ſolicitus, reſpondet & dicit: Ecce ego & familiaritatem habeo mulierum extranearum, & tamen caſtitatis ornamenta cuſtodio. Infœlix eſt & nimium periculoſa iſta præſumptio. Multi enim dum ſe putabãt vincere, victi ſunt. Sed dicit aliquis, Inter mulieres

B extraneas habitans continentiam teneo, & volo habere quod vincam. Quid eſt dicere, Volo habere quod vincam, niſi viuere deſidero ſub ruina? Sed ego, inquit, libidinis impetum tanquam aduerſarium meum volo captiuum iugiter retinere. Vide ne contra te incipiat ipſa captiuitas præualere, & vbi te putabas obtinere triumphum, inde ęternum incurras opprobrium. Inter omnia Chriſtianorũ certamina ſola duriora ſunt prælia caſtitatis, vbi quotidiana eſt pugna & rara victoria. *Caſtitatis prælia cæteris duriora* Grauem caſtitas ſortita eſt inimicum, qui quotidie vincitur & timetur. Et ideo ſicut iam dictum eſt, nemo ſe falſa ſecuritate decipiat, nemo de ſuis viribus periculoſe præſumat, ſed audiat Apoſtolum dicentem, Fugite fornicationem. *1. Corin. 6.* *2. Reg. 11.* Dauid enim ille ſanctiſsimus in mille paſsibus mulierem nudatam vidit, & ſtatim homicidium fecit & adulterium. Et aliqui in aliena domo cũ extraneis mulieribus putãt ſe caſtitatis obtinere triumphum, ignorantes dupliciter ſe apud deum reos exiſtere, dum & ſeipſos in periculum mittunt, & aliis exemplum peruerſæ familiaritatis oſtendunt. Quanticunq; enim illorum ſtulticiam imitantes per inhoneſtam fa-

C miliaritatem caſtitatis ornamenta perdiderint, illorum animæ ab illis in die iudicij requirentur, qui eis exemplum perditionis oſtendunt. Et ideo fratres chariſsimi contra mortifera blandimenta, & contra adiutores diaboli qui familiaritatem ſuſpectam habere nec metuunt nec erubeſcunt, ne nos exemplo ſuo decipiant dei adiutorium imploremus iugiter, vt nos de laqueo venantium liberare dignetur, ſcientes quòd in malis omnibus quæ ſupra diximus Chriſtianis quotidiana martyria deeſſe non poſſunt. Si enim caſtitas & veritas & iuſticia Chriſtus eſt, ſic & ille qui eis inſidiatur perſecutor eſt, & ille qui & in aliis defendere & in ſe cuſtodire voluerit, martyr erit. Et ideo qui hæc tota animi virtute & ipſe diligit, & vt alij diligant & verbis ſimul & exemplis oſtendit, & vbicũque veritas vel iuſticia ſiue caſtitas laborant, quantum præualet ſe etiam vltro iugiter & ſecundum quòd vires habuerit defendere contendit, non vnam ſed plures coronas deo remunerante percipiet. Et vt hæc obtinere cum dei adiutorio mereamur, non ſolum ab extranearum mulierum familiaritate, ſed etiam ancillarum noſtrarum vel

quarumcunque vicinarum aut filiæ aut alumnę aut ancillæ vnuſquiſque familiaritatem, vel ſecretam collocutionem vitare contendat: quia quanto earũ vicinior conditio, tãto facilior ruina eſt. D De familiaritate enim talium Salomon nos admonet dicens, Nũquid alligabit quis ignem in ſinu ſuo, & veſtimenta eius nõ ardebunt? *Prouer. 6.* Aut ambulabit quis ſuper prunas, & non comburentur plantæ eius? Et illud, Precium meretricis vix dimidium panis, mulier autem precioſam viri animam capit. Et quanta iniquitas & quàm lugẽda peruerſitas, ita vt animam quam Chriſtus ſanguine ſuo redemit, luxurioſus quiſq; propter vnius momenti delectationem libidinis diabolo vendat. Vere enim nimium plangẽda & miſeranda cõditio eſt, vbi cito præterit quod delectat, & per diabolum in cruce manet ſine fine quod cruciat. Sub momento enim libidinis impetus tranſit, & opprobrium infœlicis animę permanet. Sed dicit aliquis, Homo iuuenis ſum, facio quod me delectat, & poſtea pœnitentiam ago. Hoc eſt dicere, percutio me gladio crudeli, & poſtea ad medicum vado, & neſcit quòd in vnius horę puncto vulnus accipitur, & vix lõgo tempore ad ſanitatem priſtinam reuocatur. Qui enim adulterans dicit ſe poſtea pœnitentiam acturum,

E quare non timet ne eum ſubitum periculum ſuperueniens rapiat, & pereat illi delectatio, & ſuccedat illi dãnatio? Et de infœlici libidine vnde ſupra diximus credendum eſt illud quod propheta dixit, Quo modo cõfractus eſt malleus vniuerſæ terræ? *Hiere. 50.* Quãuis autem poſt aduentum domini per innumerabilia monaſteria, & per cleros vel laicos caſtitatem ſeruantes quaſi confractus eſſe malleus videatur ille, adhuc tamen quod peius eſt multo plures ſunt, qui ab ipſo malleo confringuntur, quàm illi qui de ruina vel colliſione ipſius liberantur. Vnde iterum atque iterum rogo, vt diligentius cõſideremus, & quantũ poſſumus timeamus quod dominus in Euangelio dicit, Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, iam mœchatus eſt eã in corde ſuo. *Matth. 5.* Pro qua re ſicut iam dictum eſt, nõ ſolum ab extraneis mulieribus, ſed etiam ab ancillis propriis refrænanda eſt & ſecreta familiaritas & oculorum incauta fragilitas, ne impleatur in nobis illud quod Propheta terribiliter clamat, Intrauit mors per feneſtras veſtras. *Hiere. 9.* Per quas enim feneſtras mors ad animas noſtras ingreditur, niſi per viſum oculorum, & auditũ aurium? Si per

F linguam aut amico tuo aut ſeruo tuo iuſſeris vt ad te meretrix adducatur, per os tuum ad animam tuam gladius æternæ mortis ingreditur. Si enim conſilium malum libenter audieris, ſi detrahentem, vel aliquid luxurioſe loquentem, aut etiam cantica turpia proferentem non reſpuis, per cordis feneſtram mors intrauit in animam tuam. Et quia dominus dixit, Qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam, iam mœchatus eſt eam in corde ſuo: intelligitur quòd volũtas perfecta faciẽdi reputabitur pro opere facti. Ac ſic dum aliquis libidinoſo animo cõſiderat, per feneſtram corporis in ſecretum cordis venenum mortis inſtillat. Talis enim cogitatio etiã ſi aliquo impedita caſu non impleat voluntatem ſuã, nihilominus actionis crimine condemnatur à domino: ac ſic illa caſta eſt cum qua libidinis malum voluit exercere, & ille iam adulter tenetur in corde. Et ideo audiamus Prophetam dicentem, Omni cuſtodia conſerua cor tuum. *Prouer. 4.* Et illud, Auerte oculos meos ne videant vanitatẽ. *Pſal. 118.* Quo modo enim ſi aliquis carbones ignis apprehendat, ſi eos cito proiecerit nihil nocebunt, ſi vero diutius tenere voluerit, ſine vul-

G nere eot iactare non poterit. Ita & ille qui ad concupi-
scendum oculos defixerit, & libidinis malum in cor-
de suscipiens moras in suis cogitationibus habere per-
miserit, excutere à se sine animæ occisione vel plaga
non poterit. Et ideo cum Propheta iugiter clamemus,
Psal.24. Oculi mei semper ad dominum, quoniam ipse euellet
de laqueo pedes meos &c.

Item in eadem dominica, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Cum sublenasset Iesus oculos &c. incipiens, Miracula quæ fecit dominus &c. quæ sumpta est de expositione doctoris, Ibidem. Ioan.6.

Dominica vicesimasexta, si occurrat, de eo quod scriptum est, Vacate & videte quoniam ego sum deus &c. Psal.45.

Sermo I.

Sermo CCLI. SCiendum est fratres charissimi, quòd ideo à
sanctis patribus nostris constitutum est Chri-
stianis & mandatum, vt in solennitatibus san
ctorũ & maxime in dominicis diebus ocium
haberent, & à terreno negocio vacarent, vt paratiores
& promptiores essent ad diuinum cultũ, cum non ha-
berent quod eos inde retardaret incommodum, relin-
H querentq; eo tempore terrenam solicitudinem, quo fa-
cilius possent dei intendere voluntatem. Inde ipse do-
Psal.45. minus per Prophetam dicit, Vacate & videte, quoniã
ego sum deus. At hi qui diuersis curis ac negociis im-
plicati, hanc sententiã dei spernunt, & diuinæ contem
plationi vacare nolũt, timeo quòd in futuro iudicio il-
lis ianuã domini pulsantibus atq; aperiri posceotibus,
Luca.13. dominus respoodeat, Amẽ dico vobis, nescio vos. Di-
scedite à me omnes qui operamini iniquitatem. Et qui
modo deũ quærere negligũt, ab ipso tunc respuuntur.
Idcirco fratres mei non sit vobis molestum, in domi-
nicis diebus & in nataliciis sanctorum diuino studere
cultui. Dominicum ergo diem Apostoli & apostolici
Matth.28. viri ideo religiosa solennitate habeodum sanxerunt,
quia in eodem redemptor noster à mortuis resurrexit.
Quique ideo dominicus appellatur, vt in eo à terrenis
operibus vel mũdi illecebris abstinentes, tantum diui-
nis cultibus seruiamus, dantes scilicet diei huic honorẽ
& reuerentiã, propter spem resurrectionis nostræ, quã
habemus in illa. Nam sicut ipse dominus Iesus Christus
& saluator resurrexit à mortuis, ita & nos resurrectu-
ros in nouissimo die speramos. Apparet autẽ hunc etiã
I in scripturis sanctis esse solẽnem. Ipse enim est primus
Gene.1. dies seculi, in ipso formata sunt elemẽta mundi, in ipso
creati sunt angeli, in ipso quoque à mortuis resurrexit
Acto.2. Christus, in ipso de cœlis spiritus sanct⁹ super Aposto-
Exod.16. los descẽdit, manna in eodem eremo primum de cœ-
lo datum est. His enim speciebus ac talibus indiciis, do
minica dies extat insignit. Ac ideo sancti doctores Ec-
clesiæ decreuerunt omnem gloriam Iudaici sabbatismi
in illam transferre, vt quod ipsi in figura, nos celebra-
remus in veritate: quia tuoc erit requies nostra vera,
quãdo resurrectio fuerit perpetrata, & remuneratio in
anima & corpore simul perfecta. Obseruem⁹ ergo diẽ
dominicam fratres & sanctificemus illam, sicut anti-
Exo.20. quis præceptũ est de sabbato, dicẽte legislatore, A ves-
pere vsque ad vesperam celebrabitis sabbara vestra. Vi-
deamus ne ocium nostrũ vanum sit, sed à vespera diei
sabbati vsque in vesperam diei dominici sequestrati à
rurali opere, & ab omni negocio, solo diuino cultui va
cemus. Sic quoque sanctificamus rite sabbatum domi-
ni, dicente domino, Omne opus non facietis in eo. Ve-
niat ergo cuicũque possibile sit ad vespertinam atque
nocturnam celebrationem, & oret ibi in conuentu Ec K
clesiæ pro peccatis suis deum. Qui vero hoc oõ possit,
saltẽ in domo sua oret, & non negligat deo soluere vo
tum, ac reddere pensum seruitutis. In die vero null⁹ se
à sacra missarũ celebratione separet, neq; ociosus quis
domini remaneat, cæteris ad Ecclesiam pergentibus,
neq; in venatione se occupet, & diabolico mancipetur
officio, circumuagando caopos & syluas, clamorẽ &
cachinnum ore exaltans, noo gemitum nec orationis
verba ex intimo pectore ad deum proferens. Adhuc
quoque quod detestabilius est ad Ecclesiam aliqui ve-
nientes non iotrant, non insistunt precibus, non expe-
ctant cum silentio sanctarum missarum celebrationẽ,
sed quãdo lectiones diuioæ intus leguntur, tunc ipsi fo
ris aut causas dicere, aut diuersis studẽt calumniis im-
pugnare, aut videlicet in alea vel in iocis inutilibus in-
sudare. Aliquotiens enim, quod peius est, aliqui nimia
iracondia succenduntur, & amarissime rixantor, ita vt
armis se vel fustibus alterutrũ impetant, & sæpe homi-
cidium perpetrent, & hoc ab illis maxime fit, qui pleni
inuidia & odio, diabolo ductore in conoentũ Ecclesiæ
pergunt, nõ vt semetipsos adiuuent, sed vt alios lædãt.
Tales etiam si homicidio ibi pereunt, aut subita morte L
rapiuntur, quò aliàs, nisi cũ ipso cuius secuti sunt vesti-
gia vadont in æterna tormenta? Nolite hæc facere fra- Ephes.4.
tres mei, nolite vosmetipsos decipere, nolite in conuẽ-
tu vestro locum dare diabolo, sed magis vosmetipsos
præparate hospitium Christo. Non ergo foris fabulis,
sed intus psalmodiæ & orationibus studete. Nolite in-
uicem in Ecclesia verbosari, sed quieti estote. Sunr e-
nim plurimi, & præcipue pleræque mulieres, quæ ita in
Ecclesia garriunt, ita verbosantur, vt lectiones diuinas
nec ipsæ audiant, nec alios audire permittant. Nũquid
talis conuentus cũ tali ordine in domo dei debet fieri,
aut taliter decet in cõspectu dei & sanctorum angelo-
rum eius assistere? Adhuc quoq;, quod valde dolẽdum
est, conqueri vobiscõ volo, quia sunt aliqui, & maxime
potentes istius mundi, cum veoiunt ad Ecclesiam, non
sunt deuoti ad laudes dei celebrãdas, sed coguot pres-
byterum vt abbreuiet missam, & ad eorũ libitum can-
tet, nec ei licet morem ecclesiasticum sequi propter il-
lorum gulam & auariciam, quatenus vnus puoctus diei
ad dei officiũ, & reliquum diurnum spacium cum no-
cte simol ad eorũ deputetur voluptates. Nolite fratres M
mei dilectissimi hæc facere, nolite hæc faciẽtibus con-
sentire, quia non solum qui hæc faciuot, sed etiam qui
consentiunt faciẽtibus pereunt. Ante omnia ergo cau-
sas in festiuitatibus nolite dicere neque audire, sed alio
tempore & cũ iusticia: nec monera accipiendo subuer-
tatis iusta iudicia, quia secundum domini sententiam,
quocunque iudicio iudicaueritis, iudicabitur de vobis. Matth.7.
Nullus se vestrũ inebriet, quia ebrius insano simillimus
est. Nolite in hominibus bibendo nomina vestra dele-
re de cœlo. Sunt quidem multi, quod peius est, oui non
solum seipsos inebriant, sed etiam alios cogũt & adiu-
rant, vt amplius quàm expedit bibãt, & inde sæpe ioter
eos nascuntur iurgia & homicidia. Nũqoid perpendi-
tis fratres, cuius isti in hoc sequãtur voluntatẽ? Ebriosi 1.Corin.6.
enim, ait Apostolus, & homicidæ regnũ dei nõ possi-
debunt. Obsecro vos dilectissimi patres & matres, fra-
tres & sorores, per nomen domini nostri Iesu Christi,
& per regnum venturum eius ac iudiciũ, vt subtraha-
tis vos ab omni homine ambulante inordinate, & di- 2.Thes.3.
gni ambuletis vocatione qua vocasti estis, nec negliga-
tis honorem vestrum, neque paruipẽdatis redemptio-
nem

A nem quæ est in Christo Iesu. Filij dei nuncupati estis, quia verus filius dei vos liberauit. Studete bonis moribus tanto parenti placere, quatenus vos non vt nequissimos seruos perpetuam tradat ad pœnam, sed vt charissimos filios supernam ducat ad patriam, vt sitis cohæredes filij eius Iesu Christi, cum quo viuit & regnat deus in vnitate spiritus sancti, per omnia secula seculorum, Amen.

In anniuersario dedicationis Ecclesiæ vel altaris.

Sermo I.

Sermo CCLII.

Votienscunque fratres charissimi altaris vel templi festiuitatem colimus, si fideliter ac diligẽter attendimus, & sancte ac iuste viuim⁹, quicquid in tẽplis manufactis agitur, totũ in nobis spiritali ædificatione cõpletur. Non enim mentitus est ille qui dixit, Templũ enim dei sanctũ est quod estis vos. (*1. Corin. 3. & 6.*) Et iterum, Nescitis quia corpora vestra templum sunt spiritus sancti qui in vobis est? Et ideo fratres charissimi, quia nullis præcedentibus meritis, per gratiam dei meruimus fieri templum dei, quantum possumus cum ipsius adiutorio laboremus, ne dominus noster in templo suo, hoc est, in nobis ipsis inueniat quod oculos suę maiestatis offendat: sed habitaculum cordis B nostri euacuetur viciis, & virtutibus repleatur, claudatur diabolo, & aperiatur Christo, & ita laborem⁹ vt nobis bonorum operum clauibus ianuam regni cœlestis aperire possimus. Sicut enim malis operibus quasi quibusdam seris ac vectibus vitæ nobis ianua clauditur, ita absq; dubio bonis operibus aperitur. Et ideo fratres charissimi vnusquisque consideret conscientiam suam, & quãdo se aliquo crimine vulneratum esse cognouerit, prius orationibus, ieiuniis vel eleemosynis studeat mũdare conscientiam suam, & sic Eucharistiam pręsumat accipere. Si enim agnoscẽs reatũ suum, ipse se à diuino altari subtraxerit, cito ad indulgentiã diuinæ misericordiæ perueniet. Quia sicut qui se exaltat humiliabitur, ita econtrario, qui se humiliat exaltabitur. (*Luca. 14. & 18.*) Qui enim sicut dixi, agnoscens reatum suum, ipse se humiliter ab altari Ecclesiæ pro emendatione vitæ remouere voluerit, ab æterno illo & cœlesti conuiuio excommunicari penitus non timebit. Rogo vos fratres, diligẽter attendite, si ad mensam cuiuscunq; potentis hominis nemo præsumit cum vestibus conscissis & inquinatis accedere, quanto magis à conuiuio æterni regis, id est, ab altari C domini debet se vnusquisque inuidiæ vel odij veneno percussus, iracundiæ furore repletus, cum reuerentia & humilitate subtrahere, propter illud quod scriptum est, Vade prius reconciliare fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum. (*Matth. 5. & 22.*) Et iterum, Amice quo modo huc intrasti non habens vestem nuptialem? Sic enim habet textus euangelicæ lectionis, quòd quidam fecerit nuptias filio suo, & intrauerit vt videret simul recumbentes, & videns ibi hominem non habentem vestẽ nuptialem, dixit ad eum, Amice quo modo huc intrasti non habens vestem nuptialem? Et illo obmutescente, dixit ministris, Ligate illi manus & pedes & proiicite eum in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor dentium. Ecce qualem sententiam merebitur audire qui ad conuiuium nuptiale, id est, ad altare domini, aut ebriosus, aut adulter, aut odium in corde retinens, præsumit accedere? Auertat hoc deus à nobis fratres charissimi, & concedat vt mala ista aut nunquam velimus admittere, aut si admissa fuerint sine vlla mora pœnitentia vel pace studeamus sanare, & largioribus eleemosynis festinemus àbluere, ne forte si cum peccatorum vulneribus ante tribunal æterni iudicis venerimus, ab illa æ- D terna Ecclesia, & ab illa cœlesti Hierusalem perpetua excõmunicatione separemur. Considerate fratres, rogo vos, si hodie aliquis à conuentu Ecclesiæ huius pro aliquo crimine proiiciatur foras, in quanto dolore vel tribulatione erit anima sua? Et si intolerabilis dolor est de illa Ecclesia foras proiici, vbi ille qui proiicitur & mãducare & bibere & cum hominibus loqui potest, & habet spem vt iterum mereatur ad Ecclesiam reuocari: quantus putatis dolor ille erit si aliquis pro criminibus suis ab illa Ecclesia quæ in cœlis est, à conuentu angelorum vel sanctorum omniũ congregatione fuerit separatus, cui nec hoc solum sufficiet ad pœnã quòd foris proiicitur, sed insuper in tenebras exteriores ęterno incendio concremandus excluditur? Qui enim in illa cœlesti Hierusalem excommunicari meruerit, non solum hoc pœnæ habebit quòd nec mãducare vel bibere poterit, sed etiam flammas infernales sustinebit, vbi est fletus & stridor dentium, vbi vlulatus, lamẽtatio & pœnitentia sine vllo remedio, vbi est vermis ille qui non moritur, & ignis qui nunquam extinguitur, vbi mors quæritur, & nõ inuenitur. (*Esaia. 66.*) Quare in inferno mors quæritur, & non inuenitur? Quia quibus in hoc seculo vita offertur & nolunt accipere, in inferno quærunt mortẽ E & non poterunt inuenire. Vbi erit nox sine die, amaritudo sine dulcedine, obscuritas sine lumine, vbi nec diuitiæ, nec parentes, nec coniuges, nec filij, nec vicini poterũt subuenire, vbi nihil peccator inueniet, nisi quod de hoc seculo caste & iuste viuendo per eleemosynarũ largitatẽ transmiserit. Hæc ergo cogitãtes fratres charissimi, tam casti, & tam sobrij, & tam pacifici ad istud altare, deo auxiliante studeamus accedere, vt ab illo æterno altari non mereamur excludi. Qui enim ad istud altare casto corpore & mũdo corde cum munda & secura consciẽtia venit, ad illud altare quod in cœlis est fœlici transmigratione perueniet. Ad extremũ fratres charissimi nõ est graue nec laboriosum quod suggero, hoc dico quod vos frequẽter facere aspicio. Omnes viri quando cõmunicare desiderant, lauant manus suas, & omnes mulieres nitida exhibẽt linteamina vbi corpus Christi accipiant. Non est graue quod dico fratres, quo modo viri lauãt aqua manus suas, sic eleemosynis lauent consciẽtias suas. Similiter & mulieres quo modo nitidũ exhibent linteolum vbi corpus Christi accipiant: si corpus castum & cor mundum exhibeant, vt F cum bona conscientia Christi sacramenta suscipiant. Rogo vos fratres, nunquid est aliquis qui in arca sordibus plena velit mittere vestem suam? Et si in arca sordibus plena vestis nõ mittitur preciosa, qua fronte in anima quæ peccatorũ sordibus inquinatur, Christi eucharistia suscipitur? Et quia istis verissimis exemplis loqui cœpimus, etiã & hoc quod non nostis insinuo. Non puto esse aliquem hominem qui in arca sua vbi preciosas vestes habet repositas, acquiescat, aut carbonem viuum aut qualemcũque scintillam includere. Quare hoc fratres? Quia timet ne comburantur vestimenta quibus in festiuitate induitur. Rogo vos fratres, qui in arca sua nõ vult scintillam ignis includere, quare in anima sua flãmam iracundiæ non timet accendere? Sed quare hoc fiat, manifeste & euidenter cognoscimus. Ideo enim in arcam ignem non mittimus, quia diligimus vestẽ nostram: flammã vero iracundiæ ideo non extinguimus, quia non solũ non diligimus, sed etiam odio habemus animam nostram, secundũ id quod scriptum est, Qui diligit iniquitatem, odit animam suam. (*Psal. 10.*) Et ideo fratres

G charissimi exempla ista attentius cogitãtes, arcellas interiores, id est, conscientias nostras quantum possumus cum dei adiutorio custodire diligentius studeamus, vt cum dies iudicij aduenerit, in illa æterna & beata Ecclesia, vbi nunquam habitare poterit malus, vnde nunquã exiturus est bonus, non cum pannis veteribus foras in tenebras exteriores exclusi appareamus, sed stola immortalitatis induti, castitatis vel iustitiæ gemmis ornati, eleemosynarũ luce vestiti, audire mereamur, Venite benedicti patris mei percipite regnum. Et illud, Serue bone & fidelis intra in gaudium domini tui. Ad quod gaudiũ nos dominus sua protectione perducat, Qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Matth. 25.

Eodem die Sermo II.

Sermo CCLIII.

ECce festa Ecclesiæ colunt, qui se Ecclesiæ filios esse recognoscunt. Hæc enim omnium credentium mater est, quæ natos à morte regenerat ad salutẽ. Hęc est post synagogã quidem vocata, sed ante synagogã promissa. Hæc enim iã in primo homine præfigurata est. Nam sicut ex Adæ latere fabricata est Eua, ita ex Christi corpore & vulnere redempta creuit Ecclesia. Hæc intra arcam diluuio H exundante seruata, crucis beneficium & baptismatis mysterium præsignauit. Hanc Sara sterilis & desperata in senectute vnico pignore fœcũdata pręcinit, quòd Ecclesia vnicum, id est, dilectissimũ deo populum seculo iam senescente progenuit. Hæc est regina illa, de qua ad dominum dicitur, Astitit regina à dextris tuis in vestitu deaurato circumamicta varietate: id est, diuersarum circundata precioso decore virtutum. Hæc est illa regina, quæ venit à partibus Aethiopiæ audire sapientiam Salomonis. Sed hæc nõ tam ex vna regione quàm ex vniuersis mundi partibus reges paritura conuenit, sicut etiam Euangelista commemorat: Regina austri venit à finibus terræ audire sapientiam Salomonis. Venit Ecclesia ad redemptorem & eruditorem suum, vt de stulticia erroris doctrinam perciperet veritatis. De qua plenius sicut audiuimus regnorum scribit historia ita dicens, Et ingressa regina Hierusalem cum multo comitatu & diuitiis, cum camelis portantibus aromata, & aurum infinitum nimis & gemmas preciosas, venit ad Salomonem, & locuta est ei vniuersa quæ habebat in corde suo. Ergo in figura reginæ huius Ecclesia venit ex gentibus, & à finibus terræ, imponens finem cupiditatibus viciisq; terrenis, vt audiret sapientiam Salomonis, id est, veri pacifici domini nostri Iesu Christi, qui fecit vtraque vnum, soluens inimicicias inter deum & hominem in carne sua. Venit post veteres & profanas superstitiones audire & discere de fidei illuminatione & iudicio futuro, de animæ immortalitate, de spe resurrectionis & gloriæ. Venit ergo in Hierusalem cũ multo comitatu, id est, non iam cum vna tantum gente Iudæorum, sicut prius synagoga solos habuit Hebræos, sed totius mundi gentibus diuersisq; nationibus. Venit ergo exhibens munera digna Christo, aurum & gemmas preciosas, & hoc camelis portantibus, id est, ex gentili populo venientibus qui prius fuerant viciorum fœditate distorti, & malorum onere curui, ac peccatorum prauitate deformes. Cum his tanquam muneribus regina hæc ingreditur ad pacificum regem Christum, exhibens fidei aurum, puritatis incensa preciosa, splendorésque gemmarum, morum scilicet insignia & ornamenta virtutum, & locuta est ei vniuersa quæ habebat in corde suo: id est, aperuit ei cor suum, manifestauit ei occulta conscientiæ

Gene. 2.
Gene. 7.
Gene. 21.
Psal. 44.
3. Reg. 10.
Matth. 12.
3. Reg. 10.
I
Ephe. 2.
3. Reg. 10.

suæ in confessione & pœnitudine præcedentium delictorum. Videamus quid agat hæc regina. Videns, inquam, regina Saba omnem sapientiam Salomonis, & domum quam ædificauerat, & cibos mensæ eius, & holocausta quæ offerebat in domo domini, non habebat vltra spiritum. Quid erat rationis, vt præpotens regina domus expensas, & cibos regios tantopere miraretur? Ergo hoc loco aliqua maiora nos oportet inquirere. Vidit ergo Ecclesia ex gentibus congregata sapientiam Christi, id est, post carnalia instituta gentilium, post humanam & animalem doctrinam philosophorum, accepit intellectum salutis & vitæ, inspexit spiritalium membra bonorum, agnouit verum fabricatorem cœli & terræ, & potentissimum humani generis conditorem, de cuius sapientia dicitur, Omnia in mensura & pondere & numero constituisti. Vidit & domum quam ædificauerat, id est, incarnationem hominis assumpti, in quo habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Vidit & cibos mensæ Salomonis, id est, illos de quibus dominus dicebat, Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius qui me misit patris. Cibus enim Christi est salus nostra, reficitur cœlestibus epulis, profectibus nostris. Cibus eius sumus, dum acquisiti Ecclesiæ in membra eius corpúsque transimus. Vel cibus eius altaris sacramenta cœlestia sunt, de quibus dicitur, Panem cœli dedit eis, panem angelorum manducauit homo. Vidit & holocausta eius, orationum sine dubio supplicationumq; mysteria, & obstupuit vbi vidit inæstimabiles diuitias domini sui, dixitq; ad regẽ, Verus sermo est quem audieram in terra mea super sermonibus tuis & super sapientia tua, & non credebam narrantibus donec ipsa veni & vidi oculis meis, & probaui quòd media pars nunciata mihi non fuisset. Maiora sunt sapientia & opera tua, quàm rumor quem audiui. Cum ergo peruenerit regina hæc siue Ecclesia siue quæcunque anima sancta in æternam Hierusalem, id est, visionem pacis, & ingressa fuerit beatam requiem & gloriam cœlestium promissorũ, multo plura & magnificẽtiora perspiciet quàm ei sunt in hac terra persa cra eloquia, per prophetas atque Apostolos nunciata. Nunc enim tanquam in speculo & in ænigmate, tunc autem oculis suis videbit, id est, facie ad faciem. Tunc beata & illustris anima inter stupendas remuneratoris sui constituta diuitias, ineffabilibus reginæ huius verbis vti ad deum poterit dicens, Verus est sermo quem audiui in terra mea super sermonibus tuis, maiora sunt opera tua, quàm rumor quẽ audiui. Et reuera id quod parat deus diligentibus se, fide non comprehenditur, spe non tangitur, charitate non capitur, desideria & vota transgreditur. Acquiri potest, æstimari non potest. Habet de perceptione fructum, non habet de satietate fastidium. Ad quæ vos bona perducat, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

K
Sapien. 11.
Colos. 2.
Ioan. 4.
L
Psal. 77.
3. Reg. 10.
1. Corin. 13.
M
3. Reg. 10.
1. Corin. 2.

Eodem die, Sermo habitus in regione tertia, In basilica sancti Petri Carthaginensis.

Sermo III.

DEcorem domus dei, & locum tabernaculi claritatis eius diligimus, si & nosipsi sumus. Quis ergo decor est domus dei & loc° tabernaculi claritatis eius, nisi templũ eius, de quo Apostolus dicit, Templũ enim dei sanctum est, quod estis vos? Sicut ergo in fabricis manufactis cum elegãter & magnifice construuntur, corporalis noster mulcetur aspectus: ita cum lapides viui, id est, corda fidelium charitatis vinculo continẽtur, decor est domus dei, & locus tabernaculi

Sermo CCLIIII.
Psal. 25.
1. Corin. 3.

A tabernaculi claritatis eius. Discite ergo quod amare de-
betis, vt amare possitis. Qui enim diligit decorem do-
mus dei, non est dubium quia Ecclesiam diligit, non in
fabrefactis parietibus & tectis, nõ in nitore marmorum
& laquearibus aureis, sed in hominibus fidelibus, san-
Matth. 22. ctis, deum diligẽtibus ex toto corde suo, & ex tota ani-
ma sua, & ex tota mente sua, & proximũ suum tanquam
seipsum. Sed in congregatione Christiana quãtum per-
tinet ad participationem & communionem sacramen-
torum, multiplicati sunt super numerum. Alius est ergo
Psal. 93. numerus, alij super numerũ. Numerus est, de quibus di-
2. Timo. 2. cit Apostolus, Nouit dominus qui sunt eius. Super nu-
merum autem, Quoniam in magna domo non solum
vasa sunt aurea & argentea, sed & lignea & fictilia, alia
quidem in honorem, alia in cõtumeliam. Numerus er-
go vasorum in honorem: super numerũ autem vasa in
contumeliam. Cum ergo sint ista duo genera vasorum,
Psal. 25. nunquid dubitamus vbi sit decor domus dei? Si ergo
vis diligere, agis quod cantasti, decorem domus dei, &
locum tabernaculi claritatis eius. Quęre vasa in hono-
rem, & nolo dicas, Quæsiui & non inueni. Ideo enim
B quæsisti & non inuenisti, quia quod quæsisti tu nõ fuisti.
Similis simili cohæret, dissimilis dissimiles refugit. Si
fueris vas in contumeliam, procul dubio vas in hono-
rem graue tibi erit ad videndum. Non audis quomodo
Sapien. 2. quidam de quodã dicant, Grauis est nobis etiam ad vi-
dendum? Quod tibi graue est ad videndum, quãdo erit
apertum ad inueniendum? Vasa enim ista interiorum
hominum sunt. Non vtique cum visus fuerit iustus, iam
agnoscitur iustus. Eundem aspectum habet iustus & in-
iustus. Vterque homo, sed non vterque domus dei. Et si
ambo Christiani appellantur, vtrunque vas, sed non
vtrunque in honorem, sed aliud in honorem, aliud in
contumeliã. Nunquid propter mala vasa deserenda est
domus magna? Nouit vti deus, id est, dominus magnæ
domus & vasis in honorem & vasis in contumeliam.
Sicuti est malorum, male vti etiã bonis: sic econtra dei,
1. Tim. 4. bene vti etiam malis. Quantis bonis vtuntur mali? Om-
nis enim creatura dei bona est, quo modo ea male
vtuntur mali? Quo modo eos increpat scriptura dicẽs,
Iacobi. 4. Petitis & nõ accipitis, eo quòd male petatis, vt in con-
cupiscentiis vestris insumatis. Quod nomen acceperũt
isti male vtentes bonis dei? Sequitur & dicit, Adulteri.
C Vnde adulteri? Nescitis quia amicus huius mundi ini-
micus deo constituitur? Adulteri inquit. Sunt animæ
adulteræ, sunt fornicariæ. Discutiamus eas. Fornicariæ
animæ sunt, multis diis falsis quodam modo prostitu-
tæ. Adulteræ autem tanquã legitimo iam coniugio co-
pulatæ, & ipsi legitimo coniugio non seruantes animæ
castitatem. Vt hoc dicam expressius, pagani anima for-
nicaria est, Christiani mali adultera. Pagani anima for-
nicaria, legitimum virum nõ habet, sed per diuersa dæ-
monia prostituta corrumpitur. Christiani autem aliqua
re adultera est, quia nec castitatẽ diligit, nec virum de-
serit. Non ergo dicas, Quare sunt isti in domo dei? Re-
2. Timo. 2. spondetur tibi, Vasa sunt in cõtumeliam. Nouit eis vti
deus. Non errat qui creauit, quoniam qui potuit creare,
2. Retra. 18 nouit ordinare. Habent in domo magna locum suum.
Si autem quæris à me, quo modo eis bene vtatur deus?
Fateor, dei consilium sicut homo explicare nõ possum.
Noui enim cum Paulo Apostolo expauescere, quod e-
tiã ille cũ cõsideraret & expauit, & expauescens excla-
Roma. 11. mauit, O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ dei,
quàm inscrutabilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles
viæ eius. Quis enim cognouit sensum domini, aut quis
cõsiliarius eius fuit, aut quis prior dedit illi & retribue- D
tur illi? Quoniam ex ipso & per ipsum & in ipso sunt
omnia, ipsi gloria in secula seculorum. Nobis conside-
ratio, admiratio, tremor, exclamatio, quia nulla pene-
tratio. Ipsi autem quid? Gloria in secula seculorum. Siue
de vasis in honorem, siue de vasis in contumeliam, ipsi
gloria in secula seculorũ. Alios coronat, alios damnat,
nusquam errat. Alios probat, de aliis probat, omnes or-
dinat. Quid faciunt, inquit, in hoc mũdo homines ma-
li? Responde mihi, in fornace aurificis palea quid facit?
Puto nõ ibi esse sine causa paleam, vbi aurum purgatur.
Videamus quæ ibi sint omnia. Fornax est, palea est, au-
rum est, ignis est, artifex est. Sed illa tria, aurum, palea,
ignis in fornace, artifex ad fornacem. Attende etiam
istum mundũ. Mundus fornax est: palea, homines mali:
aurum, homines boni: ignis, tribulatio: artifex, deus. At-
tende & vide, aurum non purgatur si palea non vratur.
Vide autẽ in hoc ipso Psalmo, vbi diligimus decorem *Psal. 25.*
domus dei, & locum tabernaculi claritatis eius. Vide
ibi aurũ, vide vocem auri, purgari cupit, Proba me do- *Vbi suprà.*
mine & tenta me. Proba me, inquit, domine & tẽta me,
E & vide si non ignem quærit. Proba me & tenta me, vre
renes meos & cor meum. Nõ times ne in igne deficias?
Non inquit. Quare? Quia misericordia tua ante oculos
meos est. Ecce, inquit, quare securus dico, Proba me do- *Psal. 25.*
mine & tenta me, vre renes meos & cor meũ: non quia
idoneus sum viribus meis ignem sustinere tentationis,
sed quia misericordia tua ante oculos meos est. Qui mi-
hi, inquit, donasti vt aurum probatum essem, in fornace
perire permittis? Prorsus mittis purgandum, eiicis pur-
gatum. Custodiat dominus introitum tuum & exitum *Psal. 120.*
tuum. Vide ipsum exitum, vide ingressum in fornace. *Iacobi. 1.*
Omne gaudium existimate fratres mei, cum in tẽtatio-
nes varias incideritis. Ecce audisti ingressum, quære
exitum. Facile enim est intrare, exire magnum est. Sed
noli timere. Fidelis deus. Nempe quia ingressus fueras, *1. Cor. 10.*
de exitu cogitabas. Fidelis deus qui non vos permittit
tentari supra id quod potestis, sed faciet cum tentatio-
ne etiam exitum. Quid est exitum? Vt possitis sustinere.
Intrasti, incidisti, sustinuisti, existi. Magna materies est
purgationis bonorum, abundantia malorum. Nam in *2. Timo. 2.*
multitudine malorum quanuis permixti lateant boni,
nouit dominus qui sunt eius. Sub manu tanti artificis,
F auri mica in magna palea perire non potest. Quanta ibi
palea quàm modicum aurum? Sed noli timere, tãtus est
artifex vt purgare possit, perdere non possit. Vide au-
rum beatum Apostolum in ista fornace mundi huius
quemadmodum periculis probatur, vt veniamus ad va-
sa inhonorata quæ intus sunt, quibus nouit bene vti do
minus magnæ domus. Apostolus ergo cùm periculis
probaretur, quid dicebat? Periculis in mari, periculis in *2. Cor. 11.*
deserto, periculis ex genere, periculis ex gentibus. Ista
omnia foris sunt. Intus intende, Periculis in falsis fratri-
bus. Alloquor ego aurum dei, alloquor vasa facta in ho
norem, alloquor grana in tritura areæ, inter paleam la-
borantia. Tibi dico quisquis audis, non me, sed per me:
Esto bonus, tolera malum. Nolo dicas quis est bonus,
immo hoc volo dicas, quoniam quantumcunq; fueris
bonus, non eris sine aliquo malo. Vnde rectissimè dici- *Luca. 18.*
tur, Nemo bonus, nisi solus deus. Sed bonus ille qui fe-
cit bona, deus est. Si ergo bonus deus qui facit bona, &
solus ille bonus effector bonorum, quo modo est effe-
ctor bonorum, si nullus est hominũ bonus? Secundum
modulum ergo proximum, est & homo bonus. Qui si
non esset, deus ipse non diceret, Homo bonus de bono
thesauro

G thesauro cordis sui profert bona. Esto ergo bonus, &
Matth.12. tolera malum. Esto simpliciter bonus, & dupliciter tolera malum. Bonus, non nisi intus. Nã si non intus, nusquam bonus. Esto ergo bonus intus, malũ tolera & foris & intus. Foris tolera hereticum, tolera paganum, to-
Michea. 7. lera Iudæum, tolera & intus malum Christianum, Quia inimici hominis domestici eius. Patiens molestos multos intus malos stomacharis, indignaris, quasi iã venerit tempus ventilationis. In tritura positus es, in tritura es adhuc, area trituratur adhuc, adhuc grana & manipuli cum gentes credunt ad aream colliguntur. Putas esse te posse in area triticum solum? Erras. Geme in area, vt gaudeas in horreo. Fiunt multa mala à Christianis malis. Illi qui foris sunt & nolunt esse Christiani, inueniunt occasiones ad excusationes. Hortatori suo vt credant, ista respõdent, Vis me esse quod est ille? Et nominat illum & illum, aliquando & verũ dicit. Cum autem non potest inueniri, quid magnum est calumniari? Cum ille non trepidat calumniari, facit alium quod non videt suspicari. Tu cum hominem audieris ista dicẽtem, Forte quia nosti fratres tuos malos, dicis apud teipsum:
2.Corin. 11. Verum dicit, Periculum in falsis fratribus. Sed noli de-
H ficere, quod ille quærit, tu esto. Esto bonus Christianus vt conuincas calumniosum paganum. Sed ille calumniatur, & de bonis dicit falsa, plerunque illi creditur. Quid facit aurum? Vndique palea est. Ignis sordes punit, non fidem. Esto mundior ipsa exercitatione, esto mundior, valeat tibi ille qui auferat quo sordidior es, non qui opprimat quod aurum es. Etenim si defeceris, peris in palea: & si peris in palea, aurum nõ eras, sed au-
2.Timo.2. rũ esse te fingebas. Nouit dominus qui sunt eius. Illi autem qui sunt mali, de quibus erubescis quando es inter malos qui sunt foris: memento quòd non sint in domo magna vbi es vas in honorem, sed in contumeliam. Instruxit te Apostolus, regat te deus. Si mali nõ essent pro
Matth.5. quibus oraremus, quando nobis diceretur, Orate pro inimicis vestris: an forte vellemus bonos habere inimicos? Vnde fieri potest? Non habebis bonum inimicum, nisi fueris malus. Si autem fueris bonus, inimicus tuus non erit nisi malus. Orate pro inimicis vestris. Ergo boni orate pro malis. Redi ad cor tuum. O tu qui in ista
Psal.25. fornace purgaris, si potuit esse vox tua: Proba me domi-
I ne & tẽta me, vre renes meos & cor meum, quoniã misericordia tua ante oculos meos est, & ecce redi ad cor tuum. Sub deo es, orationem fusurus es. Occurrit tibi qui te lęsit, occurrit tibi qui te pressit, occurrit tibi qui te spoliauit, occurrit tibi qui te in carcerem misit. Eia attende cor tuum, respice dominũ tuum. Ecce malus inimicus tuus, ecce bonus dominus tuus. Nocet tibi inimicus tuus malus, ora pro inimico tuo dicit tibi dominus tuus bonus. Inter inimicum tuum malum & dominum bonum, quid tu facturus es? Contra hunc oraturus, aut huic obtemperaturus? Suscipis ex præcepto domini tui orare pro maligno inimico tuo illo: quid facturus es? Dominus iussit, dura iussit, sed magna promisit. Quæ
Matth.5. dura iussit? Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderũt vos, & orate pro persequentibus vos. Dura sunt,
Psal.16. sed propter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras. Vnde tibi viribus tuis custodire vias duras, nisi quia misericordia tua ante oculos meos est? Ecce dura iussit, amara iussit, vide quæ promisit. Orate pro persequentibus vos, vt sitis filij patris vestri qui in cœlis est. Si tibi diceret, Ora pro inimico tuo, vt sis filius patris tui, ne exhæreditet te pater carnalis, quia hoc tibi relicturus est, quod hinc non est ablaturus, timeres & faceres: promittitur tibi pro his duris, vt sis filius altissimi, cogita K
patrem, & agnosce hæreditatem. Dic ergo, Incipe ergo orare pro inimico tuo illo magno, qui tibi multa mala fecit, qui te in multa dura cõgessit. Incipe pro illo orare, & vide cor tuum litigare tecũ. Quod ergo vis, quod tibi placet, quo delectaris secundum interiorem hominem, quod obtemperas domino tuo & oras pro inimico tuo, aurum est. Quòd vero cum orare cœperis, incipit tecum carnalis infirmitas litigare, ipsæ sunt sordes à quibus te vult deus in fornace purgare. Exercere ergo in mediis malis, ô bone, si quis es bonus, non de tuo bono quia fuisti malus, sed de dei bonus qui nunquam est malus. Exercere in mediis malis. Nec mihi volo dicas, saltem si necesse esset propter exercitationem nostram vt essent mali, pauci essent mali, & boni multi essent. Non attendis, quia si pauci essent, multis non nocerent. Vtique considera vir prudens, quia si multi boni essent, & pauci mali essent, pauci mali multis bonis nocere nõ auderent. Si non auderent, non exercerent. Nunc vero quia multi sunt mali, laboratur à paucis bonis inter multos malos. Et cum laboratur, sudatur: & cum sudatur, aurum purgatur. Esto ergo in decorem domus dei. Iam L
tecum in corde tuo litigauit infirmitas, inuoca vt vincas, assit tibi deus, adiuuet qui iubet. Iam factus es victor infirmitatis tuæ, iam suscepisti animo & fructum orandi pro inimico tuo, vide quid boni est. Compara illum tibi. Ille meditatur tentationes, tu fundis orationes. Ille si nocet, palàm nocet. Tu quod pro illo oras, deus nouit. Ille non credit, quia cor tuum nõ discutit. Cum ergo palàm nocet, tu occultè oras. In isto torculari Ecclesia comparata est. Vide si non ille qui palàm nocet amurca est currẽs per publicum. Amurca per publicum currit, oleum autem ad sedem suam occultos transitus habet. Vt occultè transeat, in magnitudine apparet. Quàm multi enim, ô fratres mei, quàm multi in ista conflictatione rerum, in huius mundi malicia, in ista malorum abundantia subtraxerunt se & conuersi sunt ad deum, & valefecerunt mundo, & cœperũt pauperibus res suas donare, qui pauloante rapiebant alienas. Sed multi raptores, inuasores, spoliatores, publicè apparent, amurca illa est per plateam currens. Illi autem, vnus hinc, vnus inde corde coniuncto mala faciens, mala permanere erubescens, dei monita cogitans, spem seculi irridens, spem cœlestem expectans, mutans amo- M
res & mores, oleum sanctitatis est, vas in honorem est in domo magna, aurum est in fornace, granum est in horreo. Ibi est decor domus dei, Qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Eodem die, *Sermo IIII.*

SIcut optime nouit sanctitas vestra fratres, cõsecrationem altaris hodie celebramus, & iu- *Sermo CCLV.*
ste ac merito gaudentes celebramus festiuitatem, in qua benedictus vel vnctus est lapis, in quo nobis diuina sacrificia consecrantur. Sed quando festiuitates istas colimus fratres charissimi, diligenter debemus attendere, & totis viribus laborare, vt quod in templis vel altaribus visibiliter colitur, in nobis inuisibiliter cõpleatur. Quia quanuis sancta sint templa quæ videmus de lignis & lapidibus fabricari, tamen plus apud deũ preciosa sunt tẽpla cordis & corporis nostri, quia illa fiunt ab homine carnali, ista ab artifice mundi. Templa de lignis & lapidibus humano ingenio cõponuntur, templa corporum ipsius cœlestis artificis manu fabricantur, sicut scriptum est, Manus tuæ fecerunt me *Psal.118.*
& plasmauerunt me. Et iterũ, Prius quàm te formarem *Hiere.1.*

in vtero

A in vtero noui te. Nã quod tẽpla succenduntur, ita ecõ-
trario qui charitatis luce repletus est, si negligẽs fuerit,
cito refrigescit charitas, & cupiditas inardescit. Ergo
nec ille desperet qui malus est, quia cito potest resurge-
re: nec ille qui bonus est, aut negligẽs remaneat, aut ali-
quid de sua virtute præsumat, ne gaudiũ suum conuer-
tatur ad luctũ. Et ideo dilectissimi fratres, castitatẽ cor-
poris, puritatem cordis cum dei adiutorio seruare quã-
tum possumus studeamus. His enim rebus ignis in no-
bis charitatis vel compunctionis semper accenditur &
nutritur. Qui enim nec castitatem custodit in corpore,
nec puritatẽ tenet in mente, quotiens sanctæ solennita-
tes adueniũt, in corpore videtur habere gaudiũ, in cor-
de non celebrat nisi luctum. Quale enim gandium con-
scientia illa potest habere, in cuius anima multis viciis
occupata magis diabol⁹ probatur habitare quàm Chri-
stus? Quale gaudiũ potest habere anima, quæ iracundiæ
furore succẽditur, cupiditatis nigredine obscuratur, su-
perbiæ amarissimo felle repletur, inuidiæ veneno per-
cutitur, luxuriæ sordibus inquinatur? Nos vero fratres
charissimi etiã si nobis aliqua, vt solet fieri, peccata sur-
repunt, quantum possumus cum dei adiutorio labore-
B mus, ieiuniis, vigiliis, orationibus, eleemosynis mũdare
sordida, lapsa construere, templum dei viui reædificare,
vt veniens dominus in nobis nibil inueniat quod ocu-
Apoca.3. los suæ maiestatis offendat, quia de ipso scriptũ est, Ec-
ce sto ad ostium & pulso, si quis surrexerit & aperuerit
mihi, intrabo & cœnabo cũ illo, & ille mecum. Et iterũ,
Ioan.14. Ego & pater veniemus & mãsionem apud eum facie-
mus. Quàm beata est illa anima, in qua pater & fili⁹ ve-
nientes, non solum habitare vel manere, sed etiã cœna-
re dignantur. Quod autẽ dixit, Cœnabo cum illo & ille
mecum: scimus euidentẽr quia Apostolus Paulus osten-
1.Cor.3. dit dicẽs, Templum dei sanctum est, quod estis vos. Et
Leuit.26. per Prophetam dominus dicit, Et habitabo, inquit, in
2. Corin. 6. eis, & inambulabo. Et quia, sicut ipsi vidistis fratres, ha-
bitare & inambulare desiderat in nobis deus, cũ ipsius
adiutorio ita cor nostrum studeamus bonis semper co-
gitationibus occupare, & corpora nostra ab omni sor-
de luxuriæ munda vel casta iugiter custodire, vt deum
3.Reg.6. in nobis delectet habitare. In templo enim à Salomone
ædificato legimus duo altaria fuisse constituta, vnũ fo-
Altaria duo. ris, aliud intus. In illo quod foris erat, animalium cæde-
batur sacrificiũ. In illo vero altari quod intus erat, thy-
C miamatis offerebatur incẽsum. Videamus ergo fratres,
ne forte in nobis duo sint altaria cõstituta, corporis sci-
Sacrificiũ duplex à nobis quærit deus. licet & cordis nostri. Deniq; duplex à nobis sacrificiũ
quærit deus, vnũ vt simus casto corpore, aliud vt mun-
do corde esse debeamus. Ergo in exteriore altari, id est,
in corpore nostro offerãtur opera bona, in corde odo-
rem suauitatis redoleat cogitatio sancta. In altari cor-
dis nostri iugiter quod est deo placitũ operemur. Tunc
enim ordinem legitimum cõsecrationis altaris cũ gau-
dio celebramus, quãdo altaria cordis vel corporis no-
stri munda & pura in cõspectu diuinę maiestatis offeri-
mus. Nã nescio qua fronte, aut qua conscientia optat in
altaris cõsecratione gaudere, qui in cordis sui altari nõ
studet mundiciam custodire. Nos vero fratres charissi-
mi, ita agere studeamus vt semper festiuitatẽ duplicem
celebrare mereamur, & quo modo de templi vel altaris
consecratione gaudemus, sic inuisibiliter de corporis
castitate vel animæ puritate spiritale gaudiũ habere me-
reamur. Et hoc considerate fratres, quòd in illo altari
quod à Salomone legimus dedicatum, iugiter quoti-
dianus ignis ardebat, quod vtinã & in nobis pietas di-
uina perficiat. Vnde non solum orationibus sed etiã bo- D
nis operibus placandus est deus, vt in altari cordis no-
stri ignem suum semper accẽdat, illũ de quo ipse dixit,
Ignem veni mittere in terrã, & quid volo nisi vt accẽ- *Luca.12.*
datur? Quia duo sunt ignes, cupiditatis scilicet & chari- *Ignes duo.*
tatis, & vnus de parte dei, alter de parte diaboli: vnus
deuorans omnia mala, alter vniuersa bona consumẽs:
consideret vnusquisq; conscĩẽtiam suã, & si in se videt
ignem cupiditatis ardere, cũ dei adiutorio festinet ex-
tinguere, quia nihil in illo boni remanere poterit, quem
ignis cupiditatis accenderit: sicut ecõtrario nihil in eo
mali remanebit, in quo ignis arserit charitatis. Flamma
enim cupiditatis in corde peccatorũ velut in altari de-
uorans omnia bona, diabolo ardorẽ suauitatis exhalat,
in anima vero sancta velut in sacrosancto altari, flam-
ma charitatis quæcunq; superuenerint mala consumẽs,
deo odorem suauitatis exhibet. Et quia vniuscuiusque
cor altare est, aut dei aut aduersarij, sicut iam dixi, atten-
dat vnusquisq; cõscientiam suam, & si cupiditatis igne
consumitur, eleemosynarum refrigerio mitigetur, quia
scriptum est, Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosy- *Eccle.3.*
na extinguit peccatum. Qui ergo cupiditate consumi- E
tur, subtrahat à se opera mala, & quod bonum est exer-
cere conetur. Qui vero flamma charitatis accenditur,
semper bonis operibus augeatur, & nutriat in se ignem
quem in eo Christus dignetur accendere.

Eodem die, Sermo V.

CElebritas huius congregationis, dedicatio est *Sermo CCLVI.*
domus orationis. Domus ergo nostrarũ ora-
tionum ista, domus autẽ dei nosipsi. Si domus
dei nosipsi, nos in hoc seculo ædificamur, vt
in fine seculi dedicemur. Aedificiũ, immo ædificatio ha
bet laborem, dedicatio exultationem. Quod hic fiebat
quãdo ista surgebant, hoc fit modo cum cõgregantur
credentes in Christum. Credendo enim quasi de sylnis
& mõtibus ligna & lapides præciduntur: cum vero ca-
techizantur, baptizantur, formãtur, tanquã inter manus
fabrorum & opificum dolantur, colliniantur, compla-
nantur. Veruntamẽ domũ domini non faciũt, nisi quã-
do charitate cõpaginantur. Ligna ista & lapides si non
sibi certo ordine cohęrerent, si non se pacifice innecte-
rent, si non se inuicẽ cohærendo sibi quodam modo a-
marẽt, nemo huc intraret. Deniq; quãdo vides in aliqua
fabrica lapides & ligna bene sibi cohærere, securus in- F
tras, ruinam non times. Volens ergo dominus Christus
intrare, & in nobis habitare, tanquã ædificãdo dicebat,
Mandatum nouum do vobis, vt vos inuicem diligatis. *Ioan.13.*
Mandatum, inquit, nouum do vobis. Veteres enim era-
tis, domũ mihi nondum faciebatis, in vestra ruina iace-
batis. Ergo vt eruamini à vestræ ruinæ vetustate, vos
inuicẽ amate. Consideret ergo charitas vestra, ædificari
adhuc istam domũ toto sicut prædictum est & promis-
sum orbe terrarũ. Cũ enim ædificatur domus post cap-
tiuitatẽ, sicut habet alius Psalmus, dicitur, Cãtate domi- *Psal.95.*
no canticũ nouum, cãtate domino omnis terra. Quod
ibi dixit, canticum nouum: hoc dominus dixit, manda-
tum nouũ. Quid enim habet canticũ nouum, nisi amo-
rem nouum? Cantare amantis est. Vox huius cantoris,
feruor est sancti amoris. Amemus, gratis amemus. Do-
minũ enim amamus, quo nihil melius inuenim⁹. Ipsum
amemus propter ipsum, & nos in ipso, tamen propter
ipsum. Ille enim veraciter amat amicum, qui deũ amat
in amico, aut quia est in illo, aut vt sit in illo. Hæc est ve-
ra dilectio, propter aliud si nos diligimus, oderim⁹ po-
tius quàm diligim⁹. Quid enim amat? Iniquitatẽ. Quid
odit?

G odit?Forte vicioum suũ,forte vicioã suam. Expauescat,
Psal.10. odit animã suam.Odium animæ,amor nequiciæ.Ergo
cõtra odium nequiciæ,amor animæ. Qui diligitis do-
minum,odio habete quod malũ est.Boous est deus,ma-
lum est quod amas, & teipsum malũ amas. Quo modo
amas deum, cũ adhuc amas quod odit deus? Audisti e-
oim,quia deus dilexit nos, & verum est. Dilexit nos,&
quales dilexerit, si attendamus, erubescimus. Sed ideo
non erubescimus, quia diligẽdo tales fecit esse nõ tales.
Erubescimus recordatione prẹteritorũ,gaudeamus spe
futurorũ.Quare enim erubescamus quod sumus,& oon
Roma.8. potius cõfidamus,quia spe salui facti sumus? Deniq; au-
Psal.33. diuimus,Accedite ad eũ & illuminamini, & vultus ve-
stri oon erubescent.Si recedat lumen, redis ad cõfusio-
oem.Accedite ad eum & illumioamini.Ergo ille lumẽ,
nos sioe illo tenebræ. Si recesseris, in tuis tenebris re-
Ephe.5. manebis: si accesseris,nõ de tuo lucebis. Fuistis enim a-
liquãdo tenebræ,ait Apostolus fidelibus & iofidelibus,
Fuistis aliquãdo tenebræ,oũc autem lux in domino. Si
ergo lux io domino,tenebræ sine domino. Porrò si lux
io domino,& tenebræ sioe domioo, Accedite ad eũ &
H illumioamini. Attendite in Psalmo dedicationis,quem
Psal.29. modo cantauimus ex ruina ẹdificiorũ. Conscidisti sac-
cum meum:hoc pertinet ad ruinã.Quid ergo ad ædifi-
Vbi suprà. cium? Et accinxisti me lætitia. Vox dedicationis, Vt cã-
tet tibi gloria mea,& oon cõpungar. Quis est qui loqui-
tur? In verbis eius agnoscite. Si expono obscurũ est. Er-
go verba eius dicam, continuo agnoscetis loquentem,
Psal.29. vt ametis alloqueotẽ. Quis est qui dicere potuit, Eruisti
domine ab inferis animã meã? Cuius anima iam ab io-
Psal.15. feris eruta est,nisi de qua dictum est alio loco, Non de-
relinquas animã meam in inferoo? Proponitur dedica-
tio & cãtatur liberatio canticũ dedicationis domus, &
Psal.29. dicitur,Exultabo te domine quoniam suscepisti me, &
non iocundasti inimicos meos super me. Attendite Iu-
dæos inimicos,qui se putabãt occidisse Christum,vicis-
se tanquã inimicum,perdidisse quasi homioem cæteris
simimilem atq; mortalem. Resurrexit tertia die,& eius
vox est,Exaltabo te domioe quooiam suscepisti me.At-
tendite Apostolum dicentem,Propter quod eum exal-
Philip.2. tauit,Et oõ iocũdasti ioimicos meos super me. Ipsi qui-
dem in Christi morte iocundabantur,sed in eius resur-
I rectione,ascensione,prædicatione aliqui cõpungeban-
tur. Io eius ergo prædicatione & per Apostolorum cõ-
stantiæ diffamationem aliqui compungebantur & cõ-
uertebantur, aliqui obdurabantur & confundebantur,
nulli tamen iocuodabantur. Modo quando implentur
Ecclesiæ putamus iocundari Iudæos? Ecclesiæ ædificã-
tur,dedicantur, implentur, quo modo illi iocundãtur?
Non solum non iocundãtur,sed etiam confunduntur,
Psal.29. & impletur vox exultantis,Exaltabo te domine quoniã
suscepisti me, & nõ iocũdasti inimicos meos super me.
Non iocuodasti super me,si mihi credãt,iocuodabis io
me.Ne multa dicamus,ad illa quæ cãtauimus aliquãdo
veniamus. Quo modo dicit Christus, Conscidisti sac-
cum meum,& accinxisti me lætitia? Saccus eius erat si-
militudo carois peccati. Non tibi vilescat,quod ait,sac-
Vbi suprà. cum meum,ibi erat inclusum preciũ tuum. Conscidisti
saccum meum. Euasimus ad saccum istum. Conscidisti
saccum meum, In passione cõscissus est. Quo modo er-
go deo patri dicitur, Conscidisti saccum meum? Quo
modo patri dicatur, vis audire, Cooscidisti saccũ meũ?
Roma 8. Quia proprio filio nõ pepercit, sed pro nobis omnibus
tradidit illum. Fecit enim per Iudæos nescientes, vode
redimerentur scientes, & confunderentur oegantes.

Nesciũt enim quid boni nobis operati sunt malo suo. K
Suspeosus est saccus,& quasi lætatus est impius. Cõsci- *Ioan.19.*
dit saccum lãcea persecutor, & fudit precium nostrum
redemptor. Cãtet Christus redẽptor, gemat Iudas ven-
ditor, erubescat Iudæus emptor. Ecce Iudas vẽdidit,Iu-
dæus emit, malum negocium egeruot, ambo damnati
suot,seipsos perdiderunt venditor & emptor. Dicat er-
go caput nostrũ,dicat pro corpore occiso, pro corpo-
re dedicato. Dicat,audiamus,Conscidisti saccũ meum,
& accinxisti me lætitia: id est,conscidisti mortalitatem
meam, & accinxisti me immortalitate & incorruptio-
oe. Vt cantet tibi gloria mea, & oon compungar. Quid *Psal.29.*
est,ooo compungar? Iam contra me oon ferat lanceam
persecutor. Vt non compungar. Christus enim surgens *Roma.6.*
à mortuis,iam non moritur, & mors illi vltra noo do-
minabitur. Quòd autem mortuus est, peccato mortuus
est semel: quòd autem viuit,viuit deo. Ita & nos,inquit,
existimemus nos mortuos esse peccato,viuere autẽ deo
in Christo Iesu domioo nostro. † Ergo dum oouam †
constructionem sanctæ huius Ecclesiæ libẽter attendi-
mus, quã diuino oomini hodie dedicamus,inuenimus
à nobis deberi & deo nostro maximam laudem,& san- L
ctitati vestræ congruum de diuinæ domus ẹdificatione
sermonem. Tunc autem sermo noster coogruus erit,si
io se aliquid ædificationis habeat, quod vtilitati ani-
marum vestrarum deo vos interius ædificãte proficiat.
Quod hic factum corporaliter videmus io parietibus,
spiritaliter fiat in meotibus: & quod hic perfectũ cerni-
mus in lapidibus & lignis, hoc ædificãte gratia dei per-
ficiatur in corporibus vestris. Principaliter ergo gratias
agamus domioo deo nostro, à quo est omne datũ opti- *Iacobi.1.*
mum,& omne donum perfectum,& eius bonitatẽ tota
cordis alacritate laudemus, quoniam ad construẽdam
istam domũ orationis fideliũ suorũ visitauit animum,
excitauit affectũ,surrogauit auxiliũ, inspirauit necdum
volentibus vt vellent,adiuuit bonæ voluntatis conatus
vt facereot, ac per hoc deus qui operatur io suis & vel-
le & perficere pro bona voluntate, hæc omnia ipse cœ-
pit,ipse perfecit. Et quia opera bona in conspectu suo *Philip.2.*
nunquã esse permittit inania,fidelibus suis quibus ope-
rantibus præbuit virtutis suæ fauorem, tribuet condi-
gnam pro tãta operatione mercedem. Adhuc amplius
agendæ sunt gratiæ deo nostro. Hanc enim Ecclesiam M
quam fecit oomini suo construi,fecit etiam sanctorum
martyrum reliquiis amplius hooorari.

† *Hic Sermo in veteribus finit hoc modo.*

Ita & nos,inquit, existimemus nos mortuos esse pecca-
to,viuere autẽ deo,io Christo Iesu domino oostro. Er-
go in illo caotamus, in illo dedicati sumus. Quò enim
caput præcessit, & mẽbra secutura speramus. Spe enim *Rom.8.*
salui facti sumus. Spes autem quæ videtur,nõ est spes. Si
autem quod nõ videmus speramus, per patientiam ex-
pectamus,per patiẽtiam ædificamur. Forte autẽ est illic
& vox nostra,si bene attendamus, si diligenter intuea-
mur,si oculũ acutum geramus: nõ quemadmodũ solent
corporum cæci amatores. Si ergo spiritalẽ oculum in-
tendamus,in istis vocibus domini nostri Iesu Christi &
nosipsos inueniemus. Nõ enim frustra dixit Apostolus,
Scientes quia vetus homo noster simul crucifixus est cũ *Roma.6.*
illo,vt euacuetur corpus peccati,& vltra non seruiamus
peccato. Agnosce ibi vocem tuam, vt cãtet tibi gloria *Psal.29.*
mea & nõ compungar. Modo enim cum istas corporis
mortales sarcinas baiulamus,non deest vnde cõpunga-
mur. Nam si cor non cõpungitur,quare pectus tũditur?
Cum ergo venerit etiã nostri corporis dedicatio, quæ

præcessit

A præcessit in domini exemplo, tunc nô compungemur. Compunctionem enim quam habemus de peccato, significauit lancea percussoris: deniq; quoniam scriptum est, à muliere initium factû est peccati, & per illam omnes moriuntur: recolite de quo membro facta est, & videte vbi dominus lancea compunctus est. Recolite, inquam, recolite primam conditionem nostram. Non enim frustra, vt dixi, vetus homo noster simul crucifixus est, vt euacuetur corpus peccati, vt vltra non seruiamus peccato. Nempe Eua à qua factum est initium peccati, sumpta est vt formaretur de latere viri. Dormiens iacebat ille cum factum est, mortuus pendebat iste cum factum est. Cognata duo sunt, somnus & mors, latus & latus. Compunctus est dominus in loco peccatorum. Sed de illo latere facta est Eua, quę nos peccando mortificaret. De isto autem latere facta est Ecclesia, quæ nos pariendo viuificaret. *Eccle.25.*

DIVI AVRELII AVGVSTINI HIPPONENSIS

B Episcopi opus sermonum de sanctis tam in specie quàm in genere siue communi, quorum festiuitates præcipue sancta celebrat Ecclesia, eo ordine quo occurrunt.

DE SANCTO ANDREA.

Ioan.1. *In vigilia sancti Andreæ, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Stabat Ioannes & ex discipulis eius duo & cætera: quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem.*

In festo sancti Andreæ sermo, Mirum quibusdam videtur, & cætera: qui habetur inter sermones de Verbis domini, IX.

DE SANCTO THOMA.

Ioan.20. *In festo sancti Thomæ Apostoli, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Thomas vnus ex duodecim, qui dicitur Didymus, & cætera: quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem.*

DE SANCTO STEPHANO.

In festo sancti Stephani, Sermo I.

Sermo I.

C RATRES charissimi celebrauimus hesterna die natalem quo rex martyrum natus est in mundo, hodie celebramus natalem quo primicerius martyrum migrauit ex mundo. Oportebat enim vt primum immortalis pro mortalibus susciperet carnem, & sic mortalis pro immortali côtemneret mortê. Et ideo natus est dominus vt moreretur pro seruo, ne seruus timeret mori pro domino. Natus est Christus in terris, vt Stephanus nasceretur in cœlis. Ingressus est dominus mundû, vt Stephanus ingrederetur in cœlum. Altus ad humilia descendit, & humilis ad alta ascendit. filius dei factus est hominis filius, vt filios hominû faceret filios dei. Fecit Christus mirabilia, fecit & Stephanus. Sed Christus fecit sine Stephano: Nûquid Stephanus potuit facere sine Christo? Viuebat Stephanus de Christo, sicut sarmêtum de vite. Miraris fructû de sarmento pendentem, vide sarmentum in vite manentem. Eia sancte Stephane, dic aliquid Iudæis vt incipias lapidari & possis coronari. Iaculare verba, & excipe saxa. Dic aliquid

D de incircûcisis cordibus, & morieris lapidibus. Dic aliquid de eo cuius nomen nolunt audire, Erubescant & sæuiant, muta efficiantur labia dolosa. Dic eis vbi vides *Psal.30.*
viuum quem irriserunt crucifixum. Dic eis vbi eum vides, & hic non viuis, sed cum illo melius viuis. Dic eis quia nihil est quod fecerût, viuit quem occiderunt. Dic eis quia vides ad dexteram patris stantem quem irriserunt in cruce pêdentem. Et ille, inquit, Ecce video cœ- *Acto.7.*
los apertos & filium hominis stâtem ad dexteram dei. At illi clamantes continuerunt aures suas, Aures clauserunt & ad lapides cucurrerunt, impetumq; fecerût omnes in eum, & lapidabant Stephanum inuocâtem & dicentem, Adhęsit anima mea post te, quia lapidatur caro *Psal.62.*
mea pro te. Accipe spiritum meum, & redde mihi promissum tuum. Orauit Christus pro suis crucifixoribus, orauit & Stephanus pro suis lapidatorib⁹. Dominus Ie- *Lucæ.23.*
sus Christus orauit affixus ligno, Stephanus genu flexo. *Acto.7.*
Qui stando suum spiritum commêdauit domino, pro illorum delicto fixo genu orauit. Orabat dominû pro inimicis vt amicus dicês, Certe ego patior, ego lapidor, in me sæuiunt & in me fremunt, sed ne statuas illis hoc peccatum, quia vt hoc dicâ tibi à te primo audiui. Ego E
seruus tuus patior, sed multû interest inter me & te. Tu dominus, ego seruus. Tu verbum ego auditor verbi. Tu magister, ego discipulus. Tu creator, ego creatus. Tu deus, ego homo. Multum interest inter peccatum istorum qui lapidant me, & illorum qui crucifixerunt te. Quando ergo dixisti, Pater ignosce illis, quia nesciunt *Lucæ.23.*
quid faciunt: pro magno peccato petisti, & me pro nimino petere docuisti. Domine, inquit, ne statuas illis *Acto.7.*
hoc peccatum: tanquâ diceret, Ego patior in carne, isti non pereant in mente. Illi lapides mittebant, & sanctus Stephanus orationes fundebat. Magna pietas fratres, magna clementia. Prorsus qualia in mensa domini sui comedit, talia & ipse in suo côuiuio præparauit. Scriptû est in lege, Ad magnâ mensam sedisti, scito quoniâ ta- *Eccle.31.*
lia te oportet præparare. Talia ergo in oratione exhibuit, qualia in sui domini mensa comedit. Dominus Christus dixit, Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt: sanctus Stephanus dixit, Ne statuas illis hoc peccatum: & hoc dicto obdormiuit in domino. O somnû pacis: Quid illo somno tranquillius? Quid illo somno quietius: Qualis ibat ad amicos, qui sic diligebat inimicos? Nâ vt nouerit sanctitas vestra, quantum valuerit oratio sancti Stephani martyris, recurrite nobiscû ad il- F
lum adolescêtem persecutorem nomine Saulum, sicut ex libro dum legeretur audiuimus: Qui cum Stephanus lapidaretur, & ab ipso omnium lapidantium vestimenta seruarentur, vt tâquam in manibus omnium ipse lapidari videretur: hic cum iret in via, subito circumfulsit eum lumê de cœlo, & audiuit vocem dicentê sibi, Sau- *Acto.9.*
le Saule quid me persequeris? Durum est tibi contra stimulû calcitrare. Et ille, Et tu quis es domine? Et dominus ad eum, Ego sum Iesus Nazarenus quê tu persequeris: Quid mihi & tibi? Quare te erigis contra me, ad tâ ta mala quæ cômisisti in me? Olim quidem debui perdere te, sed Stephanus meus orauit pro te. Saule Saule quid me persequeris? Sed quia insanis contra nomen meum, ego te faciam seruum meû. O Saule lupe rapax, comedisti, expecta paululum & digeres. Dicâ plane, elisus est filius perditionis. Nâ si sanctus Stephanus sic non orasset, Ecclesia Paulum non haberet. Sed ideo erectus est Paulus, quia in terra inclinatus exauditus est Stephanus. Ergo quod fecit Saulus, patitur Paulus. Quod fecit persecutor, patitur prædicator. Quod fecit lupus, patitur agnus.

G agnus: quia sic est in tali homine vindicandū, vt discat pati quod faciebat. Sentiat & ipse quod aliis inferebat.
Actor.9. Dicitur Ansoię à domino Iesu Christo, Vade ad eū & signa eum signo meo. Multa enim patietur pro nomine meo. Abiit Ananias, Baptizauit Saulum, & fecit ex lupo agnum. Cœpimus habere nos prædicatorem, quem sanctus Stephanus habuit lapidatorem. Sic ergo exauditus est sanctus Stephanus, vt eius orationibus deleretur peccatum quod committerat Saulus. Commendemus ergo nos orationibus eius. Multomagis enim nūc exauditur pro bene oratoribus suis, à regnante domino nostro Iesu Christo, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

In eodem festo, *Sermo II.*

Sermo II. POst extremum festiuissimum diem quo salutaris nostri Christi nobis natiuitas illuxit, & iam hodiernus dies beati martyris Stephani corona illustratur. Martyris illius merita nulla pars orbis ignorat: passus enim est ipso principio Ecclesiæ, id est, in ipsa vrbe Hierosolyma. Ibi enim diaconus ministrauit, & in ipso iuuentutis flore decorē ætatis suæ sanH guine purpurauit. Passio eius insignis est, multumq; mi-
Actor.7. rabilis. Hanc modo de libro Actuum Apostolorū cum legeretur audiuimus non solum, sed etiā oculis spectauimus. Christus ergo caput martyrum prior passus est
1.Petri.2. pro nobis, relinquens vobis exemplū vt sequamini vestigia eius. Cuius passionis vestigia prior secutus beatus Stephanus cōfitendo Christum, lapidatus à Iudæis coronam meruit tanquā suo sibi nomine positam. Stephanos enim Græce, Latine corona appellatur. iam corona nomen habebat, & ideo palmam martyrij suo nomine præferebat. Qui cum lapidaretur, non solum nō expectabat de persecutoribus reportare vindictam, sed eis potius de deo veniam postulabat. Meminerat enim di-
Deut.32.& Rom.12. Prouer.20. xisse dominum, Mihi vindictam, & ego retribuam dicit dominus. Et iterum, Ne dixeris vlciscar me de inimicis meis, sed expecta dominum vt tibi auxilietur. Expectare nos iubet dominus deus, vt in die futuræ re-
Matth.5. tributionis cum sanctis martyribus vindicemur. Beati enim qui expectant dominum, quoniam ipsi hereditate possidebunt terram: illam scilicet terram quæ iustis est præparata. Tu autem ô Christiane quæris vindicari de I aduersario tuo qui tibi forsitā iniuriā fecit, æstuas, furis, anhelas, festinas vindicari, attende Christum medicum ægritudinis tuæ, attende redemptorē animæ tuæ. Propter te pependit in ligno, & nondum est vindicatus, & tu vis vindicari, & non vis tantum & talem magistrum imitari? Ideo pati voluit, vt tibi patientiæ suæ demonstraret exemplum. Vide pendentem, & tibi langueti de suo sanguine medicamentum conficientem. Vide pendentem, & tibi de ligno tanquā de tribunali præcipien-
Luca.23. tem. Audi precantem, Pater, inquit, ignosce illis, quia nesciūt quid faciunt. Sed potuit hoc Christus, dicis mihi, ego non possum. Ego enim homo sum, ille deus homo. Deus ergo vt quid homo, si non corrigitur homo? Sed hæc tibi loquor ô homo: Multū est à te imitari dominum tuum. Attende Stephanum conseruum tuum. Certe Stephanus homo erat ad deus? Planè homo erat, hoc erat quod tu. Sed quod fecit, non fecit nisi donāte illo quem rogas & tu. Vide tamen quid fecit: Loquebatur Iudæis, sæuiebat & diligebat. Vtrunque debeo demonstrare, & sæuientem & diligentem. Audi sæuiētem,
Actor.7. Duræ ceruices. Verba sunt sancti Stephani quando loquebatur Iudæis, Duræ ceruices & nō circuncisi corde & auribus, vos semper restitistis spiritui sancto. Quem Prophetarum non occiderunt patres vestri? Audisti sæ- K
uientem, audi & diligētem, Irati illi facti & grauius inardescentes & mala pro bonis reddētes ad lapides cucurrerunt, & dei famulum lapidare cœperunt. Hic probemus sancti Stephani patientiam & dilectionem. Hic victorem diaboli triumphatoremq; cernamus. Audiuimus sæuientē aduersus tacentes, videamus si diligat sæuientes. Sæuiebat aduersus tacentes, videamus si diligat lapidantes. Ecce Stephanus lapidatur, si cōstitutus quasi ante oculos nostros. Ecce membrū Christi, ecce athleta Christi. Inspice illū qui pependit in ligno. Crucifigebatur ille, iste lapidabatur. Ille dixit, Pater ignosce illis, *Luca.23.*
quia nesciunt quid faciunt. Iste quid dicit? Audiamus illū si forte vel ipsum imitari valemus. Primò beatus Stephanus stans orauit pro se & ait, Domine Iesu accipe *Actor.7.*
spiritum meū. Deinde genu flexit, & flexo genu ait, Domine ne statuas illis hoc peccatū: & hoc dicto obdormiuit. Fœlix somnus & requies vera. Ecce quid est requiescere, pro inimicis orare. Sed paulilū quæso te sancte Stephane, expone nobis hoc nescio quid, quare pro te stans orasti, & pro inimicis genu flexisti? Respōderet L
fortasse quod intelligimus. Pro me stās oraui, quia pro me qui recte deo seruiui orando & impetrando nō laboraui, quia qui pro iusto orat non laborat, ideo pro se stans orauit. Ventum est vt oraret pro Iudæis, pro interfectoribus Christi, pro interfectoribus sanctorū, pro lapidatoribus suis, attendit tam multam & magnam esse impietatem ipsorū quæ difficile donari posset, genu flexit & ait, Domine ne statuas illis hoc peccatum. Ergo charissimi si non potestis imitari dominum, imitamini conseruum, imitamini sanctum Stephanum, imitamini omnes martyres sanctos. Homines erant, conserui tui erant. Sicut tu nati erant, sicut tu nati sed à Christo sunt coronati, qui viuit & regnat in secula seculorū, Amen.

In eodem festo, *Sermo III.*

DOnet mihi dominus pauca dicere salubriter, *Sermo III.*
qui donauit Stephano tāta dicere fortiter. Sic cœpit ad suos persecutores loqui, quasi timeret eos. Viri fratres & patres audite. Quid lenius? *Actor.7.*
Quid clementius? Cōciliabat auditorem, vt commendaret saluatorē. Blande cœpit vt diu audiretur. Et quia hinc fuerat accusatus quòd verba dixerat cōtra domi- M
num & legem, ipsam legem exposuit, vt eius legis esset prædicator, cuius accusabatur esse vastator. Et audiuimus & audistis, non sunt nostra multa necessaria, quia multa audistis, hoc tantum exhortandā video charitatem vestram & ædificādam, vt sciatis sanctum Stephanum honorem Christi quæsisse, vt sciatis sanctum martyrem testem Christi fuisse, vt sciatis tanta eum tūc miracula in nomine Christi fecisse. Hoc enim salubriter scitis sanctum Stephanum fecisse mirabilia in nomine Christi, nullum autem miraculū fecisse dominum Christum in nomine Stephani, vt discernatis seruum à domino, cultorem à deo, adoratorem ab adorando. Quādo enim discernitis, tunc vos amat. Non enim ille pro se sanguinē, sed pro Christo fudit. Videte cui animam suam commendauerit: Ecce, inquit, video cœlos apertos, & filium hominis stantem ad dexteram dei. Vidit Christum, confitens Christum, moriturus pro Christo, perrecturus ad Christū. Dominus in cruce pēdens pro inimicis suis ait, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid *Luca.23.*
faciūt: Stephanus sub lapidibus genu flexo ait, Domine ne statuas illis hoc delictū. Secutus est vestigia pastoris sui, tāquam bona ouis. Bonus agnus secutus est agnum, cuius sanguis tollit peccata mundi. Impleuit quod ait

Apostolus

A Apoſtolus Petrus, Chriſtus pro nobis paſſus eſt, relin-
1.Petri.2. quens vobis exemplum vt ſequamini veſtigia eius. Se-
quũtur ergo martyres veſtigia domini. Chriſtus in cru-
ce ait, Pater in manus tuas cõmendo ſpiritum meum:
Stephanus ſub lapidibus, Domine Ieſu accipe ſpiritum
meũ. Chriſtus in cruce, Pater ignoſce illis quia neſciunt
quid faciunt: Stephanus ſub lapidibus, Domine Ieſu ne
ſtatuas illis hoc delictũ. Quo modo non poſſet ibi iſte
eſſe vbi erat quem ſecutus eſt, vbi erat quẽ imitatus eſt?
Triũphauit, coronatus eſt. Sanè corona noſtra eſt ædifi-
catio veſtra. Et gaudiũ noſtrum ſalus veſtra, ſalus & tẽ-
poralis & ſempiterna. Promiſsionem enim habemus,
1.Timo.4. ſicut dixit Apoſtolus, vitæ præſentis & futuræ, ſed ſalu-
tem pręſentem donat deus & hominibus & pecoribus,
donat deus & bonis & malis. Hanc autem ſalutem tem-
poralem, pro æterna ſalute martyres contempſerunt.
Gaudetis ſine dubio quia ſaluos nos videtis, & nos in
Chriſto de veſtra ſalute gaudemus, ſed ſatagite vt etiã
in illo die de vobis gaudeamus, quia quod ait Apoſto-
lus, pro ſua diſpenſatione tam magna & ampla vt eius
vix veſtigia conſectemur, hoc nobis loquebatur quod
Philip.4. dicebat. Ei quem ædificabat dicebat, Gaudium & coro-
B na mea. Quicunque ergo proficiũt in Chriſto de labo-
ribus noſtris, gaudium ſunt & corona noſtra, quia no-
ſtrum eſt fideliter diſpenſare nõ noſtram, ſed domini-
cam pecuniã: veſtrum eſt cũ cura & ſolicitudine ſuſci-
pere. Ego enim poſſum eſſe dator, nõ exactor. Et dator
nõ quaſi meæ rei, ſed do vnde & ego viuo, quia ad vnã
domum magnam omnes pertinemus, vnũ patremfa-
miliâs dominum habemus. Cellarium habet amplum,
vnde nos & vos viuere poſſumus. Tantum enim roge-
mus faſtidium detergat, prius donet eſuriem, & porri-
gat panẽ. Vnde viuo, inde dico. Vnde paſcor, hoc mi-
niſtro. Nã vobiſcum pauper ſum. Diuitiæ omnes deus
1.Cor.1. noſter, vita omnium noſtrum beata æterna. Ergo qui
gloriatur in domino glorietur, qui viuit & regnat deus
per immortalia ſecula ſeculorum, Amen.

In eodem feſto, Sermo IIII.

Sermo IIII. IESVS filius Naue in eremo pugnabat, & Moy-
Exod.17. ſes orabat, Non quia ambo pugnabãt, nec am-
bo orabãt, ſed vnus pugnabat & alius orabat.
Merito qui pugnabat, non deficiebat, quia ille orando
vincebat. Ita & ego loqui quidẽ videor, ſed aliis oran-
C tibus loquor, vt precibus eorum contingat mihi quod
Ezechi.2. dominus ait, Aperi os tuum & ego adimplebo illud, Si
Pſal.80. ille ab vno tantum orante iuuabatur & nõ ſuperabatur,
quantomagis ego vbi nõ vnus ſed multi rogant deum
mecum? Loquendo iam non timebit cor meũ, quia lau-
Pſal.144. dem domini loquetur os meum. Dominus noſter Ieſus
Chriſtus iubet nobis aliquid, & promittit nobis ali-
quid. Quod iubet hic eſt, quod ꝓmittit alibi eſt. Quod
iubet finitur, quia temporale eſt: quia promittit non fi-
nitur, quia ęternum eſt. Quod iubet opus eſt, quod pro-
mittit merces eſt. Hinc aduertat veſtra ſanctitas quan-
ta eſt eius miſericordia erga nos, vt laborem hic poſue-
rit cum fine, mercedem in cœlo ſine fine. Et ideo debe-
mus potius hic laborare & poſtea in cœlo mercedẽ ſu-
mere, quàm hic mercedem velle accipere, & poſtea la-
Matth.6. borare. De quibuſdã enim dicit, Amen dico vobis, per-
ceperunt mercedem ſuam. Sed forte auidus es ad mer-
cedem & piger ad laborem, qua fronte poſtulas quod
promiſit deus, ſi non facis quod iuſsit deus? Prius audi
monitiones, & ſic exige repromiſsiones. Prius, inquam,
audi iubentem, & tunc exige pollicentem. Iubet enim
Matth.5. nobis & dicit, Diligite inimicos veſtros, benefacite his
qui vos oderunt, & orate pro perſequentibus & calum- D
niantibus vos. Audiſti opus, expecta mercedem: Vt ſitis,
inquit, filij patris veſtri qui in cœlis eſt, qui ſolem ſuum
oriri facit ſuper bonos & malos, & pluit ſuper iuſtos &
iniuſtos. Attẽdite ipſum dominum qui hoc iuſsit quod
fecerit. Nónne poſt tanta quę in eum commiſerunt im-
pij Iudæi, qui retribuebant ei mala pro bonis, pendẽs in
cruce ait, Pater ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt? Lucæ.23.
Orauit in homine qui exaudiuit cum patre. Nã & mo-
do orat pro nobis, orat in nobis, & oratur à nobis. Vt
ſacerdos noſter orat pro nobis, vt caput noſtrum orat
in nobis, vt deus noſter oratur à nobis. Quãdo ergo in
cruce pendẽs orabat, videbat & præuidebat omnes ini-
micos, ſed multos ex illis futuros amicos præuidebat,
ideo omnibus veniam poſtulabat. Illi ſæuiebant, & ille
orabat. Illi dicebant Pilato, crucifige: Ille clamabat, Pa-
ter ignoſce. In aſperis clauis pẽdebat, ſed lenitatem nõ
amittebat. Illis iam petebat veniam, à quibus accipiebat
iniuriam. Illi ſæuiebant, illi circumlatrabant, illi inſul-
tando caput agitabant quod ſanum non habebãt, quia
caput quod eſt Chriſtus non habebant, & quaſi in vno
ſummo medico in medio conſtituto phrenetici circũ-
quaque ſæuiebant, pẽdebat ille, & ſanabat, Pater, inquit E
ignoſce illis. Attendite fratres, Magna pietas: Pendebat
& tamen petebat. Et nõ deſcendebat, quia de ſanguine
ſuo medicamentum phreneticis faciebat. Denique fra- Acto.2.
tres poſt reſurrectionem ſanauit, quos pendens inſaniſ-
ſimos tolerauit, & ſanguinem quem fuderunt ſæuiẽtes,
biberunt credentes, & facti ſunt ſequentes qui erãt per-
ſequentes. Ecce quare venit Chriſtus non perdere quod Lucæ.19.
inuenerat, ſed quærere & ſaluare quod perierat, vt dili-
gendo ſæuientes inimicos, faceret credentes amicos.
Sed ne multum graue eſſe dicas imitari dominũ tuum 1.Petri.2.
qui propter te paſſus eſt, relinquẽs tibi exemplum vt ſe-
quaris veſtigia eius, attẽde Stephanum conſeruũ tuum.
Homo erat ſicut & tu, de maſſa peccati creatus ſicut &
tu, eo precio redemptus quo & tu. Diaconus erat, Euã-
gelia legebat, quæ legis vel audis & tu. Ibi inuenit ſcrip-
tum, Diligite inimicos veſtros. Didicit legendo, perfe- Matth.5.
cit implendo. Qui cum à Iudæis ſaxorum grandine cę-
deretur, non ſolum nõ comminabatur, ſed inſuper la-
pidatoribus ſuis veniam precabatur. Poſitis enim geni-
bus orabat dicẽs, Domine ne ſtatuas illis hoc delictum. Acto.7.
Illi lapidabant, & ille orabat. Illi cum furore perſeque- F
bantur, ille pacatus Chriſtũ ſequebatur. Illi malicia cæ-
cabãtur, ille aperto cœlo viſo dei filio ſapiẽtia illuſtra-
batur. Illi lapides mittebant, ille orationes præmittebat
tanquam dixiſſet, Domine ſi iſtos modo occideris ini-
micos, quos poſtea facies amicos? Deniq; fratres vt no-
ueritis quantum valuerit oratio ſancti martyris Stepha-
ni, recurrite nobiſcum ad illum adoleſcentem nomine
Saulum. Qui cũ ſanctus Stephanus lapidaretur, omniũ Vbi ſuprà.
veſtimenta ſeruabat, & tanquã manibus omnium lapi-
dabat. Et poſtea ſicut noſtis accepit epiſtolas à princi-
pibus ſacerdotũ, vt quoſcunque inueniſſet Chriſtianos
viros ac mulieres, vinctos adduceret in Hieruſalẽ, tor- Acto.9.
quendos & puniendos. Hic cum iret in via, ſubito cir-
cumfulſit eum lumen de cœlo, cecidit in terrã, & audi-
uit vocem dicentẽ ſibi, Saule Saule, quid me perſeque-
ris? Et ille, Tu quis es domine? Et dominus ad illũ, Ego
ſum, inquit, Ieſus Nazarenus, quẽ tu perſequeris. Durum
eſt tibi contra ſtimulum calcitrare, quia non ſtimulum,
ſed pedes quibus calcitras vulnerabis. Quid mihi & ti-
bi? Quare me perſequeris? Quare te erigis contra me
malo tuo? Sed contra tanta mala quę committis in me,
olim

G olim quidē debui perdere te, sed Stephanus meus orauit pro te. Elisus est sæuiens, erectus est credens. Elisus est lupus, erectus est agnus. Elisus est persecutor, erectus est prædicator. Dicā planius, dicam apertius. Elisus est filius perditionis, erectus est vas electionis. Elisus est Saulus, erectus est Paulus. Nam si martyr Stephanus nō sic orasset, Ecclesia Paulū non haberet. Sed ideo de terra erectus est Paulus, quia in terra inclinatus exauditus est Stephanus. Ecce quare dominus dicit, Diligite inimicos vestros, quia diligēdo inimicum, facis amicum. Sed contra tanta & talia hæc, tu quis es qui nō diligis? Figis genu, collidis frontem in terram & dicis, Oro vt moriatur inimicus meus. Deus si quid à te promerui, occide inimicum meum. Et vtique tu qui oras vt homo moriatur, malus oras contra malum, & facti estis duo mali, Ille male agendo, tu male orādo. Tu malus orando incipis esse quando dicis, Deus occide malum. Respōdet tibi ipse: Quem vestrum? Aduertat sanctitas vestra. Iudex homo per seipsum reum nō occidit, sed iubet, & speculator occidit, Iudex dicit, Occide, & tortor occidit. Et tu quando dicis, Occide inimicum meum, *Ezechi. 33.* te facis iudicem, & deum quæris esse tortorem. Respō- H det tibi deus, Non ero prorsus, non ero peccatoris tortor, sed liberator, quia nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat. Nam si voluntatem tuam haberem, te prius occiderē antequā inuitatus venires. Nōnne me blasphemasti? Nōnne me in tuis malis operibus irritasti? Nōnne nomen meum de terra delere voluisti? Nōnne me in præceptis vel in seruis meis cōtempsisti? Si tunc te occidissem inimicum, quem modo facerem amicum? Quid ergo male orādo doces me, quod non *Lucæ 23.* feci in te? Immo ergo dicit tibi deus, Doceam te vt imiteris me. In cruce pendens dixi, Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt. Docui hoc milites meos, docui martyres, Prius esto & tu martyr meus, tyro meus aduersus diabolum, aliter inuictè nullo modo pugnabis, nisi pro tuis inimicis oraueris. Conuersi ad dominum deum patrem: & cætera.

In eodem festo, *Sermo V.*

Sermo V.

Esterno die natalem habuimus domini saluatoris, hodie summa deuotione veneramur sancti martyris Stephani passionē. Hesterno quo redimimur ad præmium, hodierno quo prouocamur ad exemplum. Bene ergo hesternę solēnitati festiuitas hodierna coniuncta est, vt illa credentes eueheret ad vitā, hęc confitentes duceret ad coronam. Omni ergo Ecclesię beatus Stephan⁹ datus est ad profectum. Adhuc laicus diaconij meruit electionē, & leuita martyrij obtinuit principatum. In plebe adhuc positus erat, sed iam virtutibus eminebat. Humilis erat, sed celsus fide. Discipulus erat ordine, sed factus est magister exemplo. Quò sequebatur deuotione fidei, præcessit *Act. 6.* velocitate martyrij. Scriptum est enim de eo in Actibus Apostolorum, quòd ad ministerium viduarum sit ab Apostolis deputatus. In hac etiam re quòd præpositus est fœminis, testimonium meruit syncerissimę castitatis. Beatus ergo erit fratres charissimi, qui huoc sectatus, qui hunc imitatus fuerit, & pudicicię palmā & martyrij consequitur coronam. De quo & lectio Apostolorum Actuum quæ nobis hodie lecta est, dilectissimi fratres, cum plurimum habeat in ipsa specie admirationis, non minus tamen continet in mysterio dignitatis. *Act. 7.* Ecce, inquit, beatus Stephanus, video cœlos apertos, & filium hominis stantem à dextris dei. Considerate attentius dilectissimi fratres, cum beatus martyr dominum Iesum Christum ad dexteram dei patris stare vi- K disset, cur sese filium hominis videre testatus est, & non potius filium dei, cum vtique plus delaturus honoris domino videretur si se dei potius quàm hominis filiū videre dixisset? Sed certa ratio postulabat vt hoc ita & ostenderetur in cœlo, & prædicaretur in mundo. Omnium enim Iudæorum scandalum in hoc erat, cur dominus noster Iesus Christus qui secūdum carnem erat filius hominis, esse etiam dei filius diceretur. Ideo ergo pulchre scriptura diuina filium hominis ad dexteram dei patris stare memorauit, vt ad confutandam Iudęorum incredulitatem ille martyri ostenderetur in cœlo, qui à perfidis negabatur in mundo: & illi testimonium cœlestis veritas daret, cui fidem terrena impietas derogaret, Vnde licet iuxta psalmum qui lectus est, pre- *Psal. 115.* ciosa sit in conspectu domini mors sanctorum eius, si quid tamen distare inter martyres potest, præcipuus videtur esse qui primus est. Nam cum sanctus Stephanus diaconus ab Apostolis ordinatus sit, Apostolos ipsos beata ac triumphali morte præcessit: ac sic qui erat inferior ordine, primus factus est passione: & qui erat discipulus gradu, magister cœpit esse martyrio, complens illud quod beatus Propheta in psalmo qui lectus est di- L xit, Quid retribuam domino pro omnibus quę retribuit mihi? Retribuere enim voluit primus Stephanus martyr domino, quod cum omni humano genere acceperat à domino. Mortē enim quam saluator dignatus est pro omnibus pati, hanc ille primus reddidit saluatori. Post hæc subiecit scriptura sacra quæ ait, Positis, inquit, genibus clamauit dicēs, Domine, ne statuas illis *Act. 7.* hoc peccatum. Videte dilectissimi affectum beati viri, videte magnam & admirabilem charitatem. In persecutione positus erat, & pro persecutoribus deprecabatur, atque in illa lapidum ruina quando alius obliuisci poterat etiam charissimos suos, tunc ille domino commendabat inimicos. Quid enim dicebat cum lapidaretur? Domine, ne statuas illis hoc peccatum. Plus itaque tunc illorum dolebat peccata, quàm sua vulnera. Plus illorum impietatem, quàm suam mortem dolebat. Et rectè plus. In illorum quippe impietate erant multa quę plangi potuissent, in illius autem morte non erat quod debuisset doleri. Illorum impietatem mors sequebatur æterna, huius autem mortem vita perpetua. Imitemur M ergo in aliquo dilectissimi fratres tāti magistri fidem, tam præclari martyris charitatem. Diligamus nos hoc animo in Ecclesia fratres nostros, quo ille tunc dilexit inimicos. Sed quod peius est aliquotiens nō solum inimicos non diligimus, sed ne amicis quidem fidem integram custodimus. Sed dicit aliquis, Non possum diligere inimicum meum, quem quotidie velut hostem patior crudelissimum. O quicunq; ille es, attendis quid tibi fecerit homo, & nō consideras quid tu feceris deo? Cum enim tu multum grauiora in deum peccata commiseris, quare non dimittis homini parum, vt tibi deus dignetur dimittere multum? Recole quid tibi in Euangelio veritas ipsa promiserit, & quā tibi quodam modo cautionem fecerit. Si enim, inquit, dimiseritis homi- *Matth. 6.* nibus peccata eorum, dimittet & vobis pater vester cœlestis peccata vestra. Si autem non dimiseritis, nec pater vester dimittet debita vestra. Videtis fratres, quia cum dei gratia in potestate nostra positum est qualiter à domino iudicemur. Si, inquit, dimiseritis, dimittetur vobis. Nam sæpe dixi, fratres, & frequentius dicere debeo, nemo se circumueniat, nemo se seducat, Qui vel vnum hominem in hoc mundo odio habet, quicquid

deo

A deo in operibus bonis obtulerit totum perdet, quia nō
1.Cor.13. mentitur Paulus Apostolus dicens, Si dedero omnes facultates meas in cibos pauperū, & si tradidero corpus meum ita vt ardeam, charitatem autē non habuero nihil mihi prodest. Quam rem etiam beatus Ioannes cō-
1.Ioan.3. firmat dicēs, Omnis enim qui non diligit fratrē suum, manet in morte. Et iterum, Qui fratrē suum oderit, homicida est. Hoc loco fratrem, omnem hominem oportet intelligi, omnes enim in Christo fratres sumus. Nemo enim sine charitate de virginitate præsumat, nemo de eleemosynis, nemo de ieiuniis, nemo de orationibus confidat: quia quandiu inimiciciam in corde tenuerit, neq; in istis neq; in aliis quibuslibet bonis operibus placare sibi dominum poterit. Sed si vult habere propiciū dominum, non dedignetur audire consilium meū. Audiat non me, sed ipsum dominū suum, Si offers, inquit,
Matth.5. munus tuū ad altare, & ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus tuū ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc
B veniens offeres munus tuū. Et nos pugnas habemus intrinsecus, & dolos in corde versantes, & quasi qui bonam cōscientiam habeamus præsumimus accedere ad
1.Cor.11. altare, non timentes quod scriptum est, Qui manducat & bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit. Sed dicit aliquis, Grandis labor est inimicos diligere, pro persecutoribus supplicare. Nec nos negamus fratres, nō paruus quidem labor est in hoc seculo, sed grande erit præmium in futuro. Per amorem enim hominis inimici, efficieris amicus dei: Immo non solum amicus, sed
Matth.5. etiam filius: sicut ipse dominus dixit, Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderūt vos, vt sitis filij patris vestri qui in cœlis est. Si te aliquis homo diues in hoc seculo vellet adoptiuū filium facere, quo modo seruires, quas ei dignitates impenderes, etiā seruorum eiusq; seruicia durissima, & aliquotiens etiam turpissima, fustineres conuicia, vt ad caducam & fragilem hæreditatē ipsius peruenires? Quod ergo ille sustinet propter substantiam terrenā, tu sustine propter vitam æternā. Conuincimur enim certissima ratione, quia propter deum possumus quidē, sed nolumus iniuriā sustinere. Deniq;
C si nobis aliqua potens persona iniuriam facit, si nos etiā in faciē maledicit, nec respondere aliquid asperum, nō dicam vicem reddere ausi sumus. Quare hoc? Ne ab illa persona potente adhuc maiora quàm pertulimus patiamur. Quod à nobis extorquet hominus timor, deberet à nobis exigere Christi amor. Si ergo potens persona contra nos sæuit, tacemus & nihil dicere ausi sumus: si vero æqualis aut forte inferior vel leuem nobis contumeliam fecerit, quasi feræ bestiæ sine vlla patiētia, ac sine aliqua dei contemplatione consurgimus, & aut in præsenti nostrā iniuriam vindicamus, aut certe ad maiorem vicem reddendam nostrum animū præparamus. Quid est hoc quòd quando potens persona nobis iniuriā intulit, patienter accepimus: quando inferior, nimio furore succendimur? Quia ibi timuimus hominem, hîc deum timere noluimus. Vnde ergo fratres quantū possumus cum dei adiutorio cor nostrum ad patientiam præparemus, & in omnibus malis hominibus medicorum vicem agere studeamus, & non ipsos homines, sed ipsorum maliciam odio habeamus. Pro bonis oremus vt semper ad meliora conscendant, pro malis vt cito ad emendationem vitæ per pœnitentiæ medicamenta confugiant. Quam rem orantibus vobis ipse præstare dignetur, qui cū patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Tomus decimus.

In eodem festo, Sermo VI. D

Voniā video nostras disputationes graphio cera q; ligari, & nequaquam sumus idonei lectitare, adiuuate meipsum quæso intercessu vestro apud martyrē istum, quē Gamaliel sto- latus reuelauit, Saulus spoliatus lapidauit, & Christus pannis inuolutus ditauit, & precioso lapide coronauit. Triumphalis est dies iste beatissimi, triumphalis est dies sancto Stephano martyri, à lapidibus mortuis cōdemnato, extra ciuitatē lapide præcipitato, corpore perneca to, capite vulnerato, lapide conquassato, & angulari lapide coronato. Pulcher erat minister, quia pulcher erat & magister. Pulcher erat vbiq; Stephanus iste, in corde & in corpore. De magistri pulchritudine cātatur in Psalmo, Speciosus forma præ filiis hominū, diffusa est gratia in labiis tuis. Et ipsi cantamus in Psalmo. Specie tua & pulchritudine tua, intende prospere procede & regna. Stephano ergo martyri & pulchritudo erat corporis, & flos ætatis, & eloquentia sermocinantis, & sapientia sanctissimæ mentis, & operatio diuinitatis. Inuidia magna obstiterat Iudæis ob Christianę causam professionis. Videbāt enim Stephanum Iudæi Iudæū, in medio Iudæorū in ciuitate metropolitana parentum suorum disputantē contra sacra Iudæorū, & contra sacrificia, & contra legem, & contra circuncisionem, contra sabbata, exurgentes in iracundiam & concipientes venenata sensa, loquebantur ad inuicem sibi talia verba, Quid est istud? quid est hoc quod agimus? quid facim⁹? quid dicimus? quid vult sibi iste homo & iuuenis & pulcher, & eloquentissimus & sapientissimus homo? Nam signa magna & mirabilia facit iste homo, & sine causa Christus mortuus est homo, Venite, inquiunt, fratres simulq; conueniamus in vnum, faciamus consiliū, confirmemus falsum testimonium. Fecimus contra deū, faciamus & contra famulum. Diximus cōtra dominū, Expedit vt vnus moriatur quàm tota gens pereat: dicamus cōtra famulum, Exterminemus eum de terra viuentiū, & nomen eius non memoretur amplius. Quando consilium contra Iesum fecimus, multum nobis profuimus quia præualuimus, circūuenimus, dedimus, accepimus, ligauimus, tradidimus, superauimus, oppressimus, crucifiximus. Amatori cupiditatis dedimus pecuniā, quam de mammona iniquitatis distraximus vnusquisq;. Ligauimus incapabilem filiū virginitatis, tradidimus iudici iudicem æquitatis, superauimus superantem imperium vanitatis, oppressimus opprimentē superbiam calamitatis, conspuimus faciem sanctitatis, & crucifiximus cæci filium maiestatis. Occidimus tamen, sepeliuimus, eiusq; sepulchrum annulo nostro signauimus, sed ab angelo resignatū inuenimus. Dicamus, iudicemus sepulchrum signatum custodientibus custodibus, & miraculum resurrectionis videntibus, tantam pecuniam vt Pilato mentirentur cōtulimus, testimoniaq; produximus, & confusione vigilantes caruimus. Sed & nunc ô viri quid agemus, quid faciemus, quid dicemus, qui vnum Christum occidimus, & multos Christianos conspicimus? Ecce, inquiunt, in vno Christo à nobis occiso, ducenti sunt discipuli eius de ipso numero nostro transla ti, & Nicodemus sacerdos noster est, & tria & quinque milia hominū ad eorum baptismū cucurrerunt, multas Iudæas & Græcas & barbaras nationes baptizauerunt, & suis sacrariis præposuerunt. Ecce adhuc quod est nobis peius ac deterius, septem diaconos ordinauerūt, inter quos vnus qui vocatur Stephanus & iuuenis & pulcher & eloquētissimus & sapientissimus est præ omnibus,

Margin (right column): Sermo VI. — Act.7. — Luca.6. — Psal.44. — E — Ioan.11. — Hiere.11. — F — Act.6.

G bus, & signis miraculorũ est plenus, & si est plenus ne-
cesse est vt cõfluat ad eum noster populus, & in nostrã
confusionem apud omnes Iudęos sit magnificatus, nisi
nostris manibus fuerit lapidatus. Cur ergo, inquiũt, ad-
huc stamus? Quẽ expectamus? Quare tardamus Stepha-
num istum nostræ confusionis demonstratorẽ? Publicũ
publice rapiamus ad concilium, in nostrum statuamus
medium, pontificali perturbemus synodo, testimonio
opprimamus falsissimo, faciamus ministro quod feci-
mus & magistro. Si enim non dubitauimus magistrum
lanceare, non debemus dubitare Stephanum lapidare.
Consenseruntq; omnes Iudæi impij viri, ad homicidiũ
semper parati. Rapiunt Stephanũ, ad suumq; perducunt
concilium. Exagitant & perturbant, & interrogant, au-
diunt & attendunt. Audiunt sapientissimum, & conspi
ciunt speciosissimũ. O Iudæi semper inimici dei, inten-
dite bene, qui iudicatis non bene. Si ergo iusticiam lo-
Psal. 57. quimini, recta iudicate filij hominum. Intendite simul
põtifices & ministri, sacerdotes & populi omnes, simul
H Iudæi intendite faciem ministri dei, intendite faciem
Exod. 34. Stephani si potestis. Moyses enim propter excæcationẽ
vestram contra faciem suã posuit velamentum: Stepha
nus vero ad confusionẽ vestram contra vestrum con-
uentũ resurrectionis annũciat sacramentũ. Sed ô Iudæi
fidem nullatenus miramur in vobis, per multa cõgrui-
tis iniquitatibus vestris. Qui enim faciem despicitis le-
gislatoris, personam suscipitis delatoris, personã Iudæi
suscipitis delatoris. Qui despexistis faciem Moysi legis-
latoris, personam Iudæi suscepistis crudelissimi delato-
ris, & ad dedecus vestrum semper additis crimen ve-
strum. Et Moyses vester quando velamentũ posuit con
tra sanctam faciem suã, nolebat videre criminosam fa
ciem vestram: Stephanus vero reuelata facie sua, specu-
labatur in cœlum gloriam dei filij, ideo videbant vultũ
Act. 7. eius Iudæi tanquã vultum angeli dei. Et nunc tantum-
modo beate martyr Stephane terram despice, cœlum
conspice, & pontificem sperne, patrẽ attende. Despice
Iudæum & sacerdotem & populum, conspice in cœlo
patrem & filium & spiritum sanctum. Indica tamen Iu-
dæo quid sit illud quod diu contemplaris in cœlo. Ec-
Ibidem. ce, inquit Stephanus, video cœlum apertũ, & Iesum quẽ
I crucifixistis, quem illusistis morientem, quẽ signato se-
pulchro posuistis iacentem, video ego ad dexteram pa
tris stantẽ. Quid ergo vobis profuit Iudæi, quia crucifi-
xistis filium dei, & filij dei martyrẽ lapidatis? Ecce du-
plo labefacti estis, quia ciuitatem vestram amisistis, & ip
sum lapidatorũ principẽ perdidistis, & de ciuitate san-
cta eradicata est vestra planta. Impleta est enim in Iu-
Psal. 51. dęa maledicta maledictio illa Dauidica, Propterea de-
us destruet te in finẽ, euellet te & emigrabit te de taber-
naculo tuo, & radicem tuam de terra viuentium. Silen-
tium autem fecerunt turbæ Iudæorum damnabili ani-
mositate sua, & super martyrem Stephanum dentibus
colubrinis stridebant, quem quasi serpentem in corde
habebant, præcipitantq; martyrem sanctum extra ciui-
tatem suam, præmittentes testimonia, dicentes falsita-
tem, proiiciuntq; vestimenta ante Sauli vestigia, & cur-
runt cum lapidibus, vlnas erigunt, brachia dirigunt, pe-
tras iaciunt, lapidantq; iustum iniusti procumbentem,
morientẽ, orantem atq; dicentem, Domine Iesu meus,
ostensor meus, defensor meus, propter quẽ sæuit in me
nudus lapidator meus, exaudi me, exaudi sancte meus,
virginis filius, lapis viuus, ad exaudiendũ me vnus, in-
tende in me ipsum tui fontis lauacro mundatum, tui sa
lutaris gratia sine macula consecratum, pro tuo nomi-
ne spoliatum humanis lapidatũ manibus, sed ab amore K
Sauli non separatum: Et ne statuas illis hoc peccatum
misericors vsque in finem, Stephanus sanctus moriens,
& in æterna pace dormiuit.

Item in eodem festo. Relatio sancti Augustini de miraculis sancti Stephani: Sermo VII.

AD aquas Tibilitanas Episcopo afferẽte Proie- *Sermo VII.*
cto reliquias martyris gloriosissimi Stepha- *Ex ciuitate*
ni, ad eius memoriam veniebat magnæ mul- *dei lib. 22.*
titudinis concursus & occursus, ibi cæca mu- *cap. 8.*
lier vt ad Episcopum portantẽ pignora sacra duceretur
orauit, flores quos ferebat dedit, recepit, oculis admouit,
protinus vidit. Stupentibus cũctis qui aderant, præibat
exultans, viã carpens, & vię ducẽ vlterius nõ requirens.
Memorati memoriã martyris, quæ posita est in castello
Synicensi quod Hipponensi Coloniæ vicinũ est, eius-
dem loci Lucillus Episcopus populo præcedente atq;
sequente portabat, fistula, cuius molestia iam diu labo-
rauerat, & familiarissimi sui medici qui eã secaret ope-
riebat manus, illius piæ sarcinæ vectatione repente sa-
nata est: nam deinceps eam in suo corpore nõ inuenit. L

Eucharius presbyter ex Hispania, Calamæ habitans,
vetere morbo calculi laborabat, per memoriam supra-
dicti martyris quã Posidius illò aduexit Episcopus, sal-
uus est factus. Idem ipse postea morbo alio pręualescen-
te mortuus sic iacebat vt ei iam pollices ligarẽtur, opi-
tulatione memorati martyris cũ de memoria eius re-
portata fuisset, & super iacẽtis corpus missa ipsius pres-
byteri tunica suscitatus est. Fuit ibi vir in ordine suo pri
marius nomine Martialis, æuo iam grauis, & multũ ab-
horrẽs à religione Christiana. Habebat sanẽ fidelem fi-
liam, & generũ eodem anno baptizatum. Qui cum eum
ægrotantẽ multis & magnis precibus & lachrymis ro-
garẽt vt fieret Christianus, prorsus abnuit, eosq; à se tur
bida indignatione submouit. Visum est genero eius vt
iret ad memoriam sancti Stephani, & illic pro eo quan
tum posset oraret, vt deus illi daret mentem bonã, qua
credere nõ differret in Christum. Fecit hoc ingenti ge-
mitu & fletu, & synceriter ardente pietatis affectu. De-
inde abscedens de altari aliquid florum quod occurrit
tulit, eiq; cum iam nox esset ad caput posuit. Tunc dor-
mitũ est, & ecce ante diluculum clamat vt ad Episcopũ M
curreretur, qui mecum forte tũc erat apud Hipponem.
Cum ergo eum audisset absentem, venire presbyteros
postulauit. Venerunt, & statim credere se dixit. Admi-
rantibus atq; gaudentibus omnibus baptizatus est. Hoc
quandiu vixit in ore habebat, Christe accipe spiritum
meũ: cum hæc verba beatissimi Stephani quando lapi-
datus est à Iudæis vltima fuisse nesciret, Quæ huic quo-
que vltima fuerunt: nã non multo post etiã ipse defun-
ctus est. Sanati sunt illic per eundem martyrẽ etiam
tres podagrici, duo ciues, peregrinus vnus, sed ciues om
ni modo: peregrinus autem per reuelationem quid ad-
hiberet quando doleret audiuit, & cum hoc fecisset, do-
lor continuo conquieuit. Audurus est nomen fundi
vbi Ecclesia est, & in ea memoria martyris Stephani.
Puerum quendam paruulum cũ in area luderet, exorbi-
tantes boues qui vehiculum trahebant rota obtriuerũt,
& confestim palpitauit expirãs. Hunc mater arreptum
ad eandẽ memoriã posuit, & nõ solum reuixit, verum-
etiam illæsus apparuit. Sanctimonialis quędã in vi-
cina possessione quæ Caspaliana dicitur, cũ ægritudine
laboraret ac desperaretur, ad eandem memoriã tunica
eius allata est. Quę antequam reuocaretur, illa defuncta
est. Hac tamẽ tunica operuerunt cadauer eius parentes,
& reco-

A & recepto ſpiritu ſalna facta eſt. Apud Hipponē Baſ-
ſus quidam Syrus ad memoriā eiuſdem martyris ora-
bat pro ægrotante & periclitante filia, eoq; ſecum veſtē
eius attulerat: cum ecce pueri de domo occurrerūt, qui
ei mortuam nunciarent. Sed cum orante illo ab amicis
eius exciperentur, prohibuerūt eos illi dicere, ne per pu
blicum plangeret. Qui cum domū rediſſet iam ſuorum
eiulatibus perſonantē, & veſtem filiæ quā ferebat ſuper
eam proieciſſet, reddita eſt vitæ. Rurſum ibidē apud
nos Irenæi cuiuſdam collectarij filius ægritudine extin-
ctus eſt. Cumq; corpus iaceret exanime, atq; à lugētibus
& lamentantibus exequiæ pararentur, amicorum eius
quidam inter aliorum cōſolantium verba ſuggeſſit, vt
eiuſdem martyris oleo corpus perungeretur. Factū eſt,
& reuixit. Itemq; apud nos vir tribunitius Eleuſinius
ſuper memoriā martyris quæ in ſuburbano eius eſt, æ-
gritudine exanimatū poſuit infantulum filium ſuū, &
poſt orationē quam in multis cum lachrymis ibi fudit,
viuentem leuauit. Vzali etiā quæ Colonia Vticæ vi-
B cina eſt, multa præclara per eundem martyrē facta co-
gnouimus, cuius ibi memoria longe priuſquā apud nos
ab Epiſcopo Euodio conſtituta eſt. Sed libellorū dan-
dorum ibi conſuetudo nō eſt, vel potius non fuit, nam
fortaſſe nunc eſſe iam cœpit. Cum enim nuper illic eſſe-
mus, Petroniam clariſſimam fœminā quæ ibi mirabili-
ter ex magno atq; diuturno, in quo medicorū adiuto-
ria cuncta defecerāt, languore ſanata eſt, hortati ſumus
volēte ſupradicto loci Epiſcopo vt libellum daret qui
recitaretur in populo, & obedientiſſime paruit. In quo
poſuit etiam quod hic reticere non poſſum, à quodam
Iudæo dixit ſibi fuiſſe perſuaſum, vt annulū capillatio
vinculo inſereret, quo ſub omni veſte ad nuda corpo-
ris cingeretur, qui annulus haberet ſub gemma lapidē
in renibus inuentū bouis. Hoc alligata quaſi remedio,
ad ſancti martyris limina veniebat. Sed profecta à Car
thagine, cū in confinio fluminis Bagrade in ſua poſſeſ-
ſione manſiſſet, ſurgēs vt iter perageret, ante pedes ſuos
illum iacētem annulum vidit, & capillatiam zonā qua
fuerat alligatus mirata tentauit. Quam cū omnino ſuis
nodis firmiſſimis ſicut fuerat comperiſſet aſtrictā, cre-
puiſſe atq; exiliuiſſe annulum ſuſpicata eſt. Qui etiā ip-
C ſe cum integerrimus fuiſſet inuētus, futuræ ſalutis quo-
dam modo pignus de tanto miraculo ſe accepiſſe præ-
ſumpſit, atq; illud vinculum ſoluens, ſimul cum eodem
annulo proiecit in flumen. Non credent hoc qui etiam
dominū Ieſum per integra virginalia matris enixum, &
ad diſcipulos oſtiis clauſis ingreſſum fuiſſe nō credunt.
Sed hoc certe quærant, & ſi verum inuenerint, credāt.
Clariſſima fœmina eſt, nobiliter nata, nobiliter nupta,
Carthagine habitat, ampla ciuitas, ampla perſona, rem
quærentes latere non ſinunt. Vnum eſt apud nos fa-
ctum nō maius quàm illa quæ dixi: ſed tam clarum atq;
illuſtre miraculum, vt nullum arbitrer eſſe Hipponen-
ſium qui hoc non vel viderit vel didicerit, nullum qui
obliuiſci vlla ratione potuerit. Decem quidam fratres
fuerunt, quorū ſeptem ſunt mares, tres fœminæ de Cæ-
ſarea Cappadociæ, ſuorum ciuium nō ignobiles male-
dicto matris recenti patris eorum obitu deſtitutæ, quæ
iniuriā ſibi ab eis factā acerbiſſime tulit, tali pœna ſunt
diuinitus coërciti, vt horribiliter quaterentur omnes
tremore membrorum. In qua fœdiſſima ſpecie oculos
ſuorum ciuium nō ferentes, quaquauerſum cuiq; ire vi-
ſum eſt, toto penè vagabantur orbe Romano. Ex his e-
tiā ad nos venerunt duo frater & ſoror, Paulus & Pal-
ladia, multis aliis locis miſeria diffamante iam cogniti.

Venerunt autē ante paſcha fermè dies quindecim, Ec- D
cleſiam quotidie & in ea memoriam glorioſiſſimi Ste-
phani frequentabant, orantes vt iā ſibi placaretur deus,
& ſalutem priſtinam redderet. Venit & paſcha, atq; ip-
ſo die dominico mane cum iam frequēs populus præ-
ſens eſſet, & loci ſancti cancellos vbi martyriū erat, idē
iuuenis orās teneret, repente proſtratus eſt, & dormien
ti ſimillimus iacuit, non tamen tremens, ſicut etiam per
ſomnum ſolebat. Stupentibus qui aderant, atque aliis pa
uentibus, aliis dolentibus, cum eum quidā vellent eri-
gere, nonnulli prohibuerūt, & potius exitum expectan-
dum eſſe dixerūt. Et ecce ſurrexit & nō tremebat, quo-
niam ſanatus erat, & ſtabat incolumis intuens intuētes.
Quis ergo ſe tenuit à laudibus dei? Clamantium gratu-
lantiumq; vocibus Eccleſia vſquequaq; completa eſt.
Inde ad me curritur, vbi ſedebā iam proceſſurus, irruit
alter quiſque poſt alterum, omnis poſterior quaſi nouū
quod alius prior dixerat nunciantes, meq; gaudente, &
apud me deo gratias agente, ingreditur etiam ipſe cum
pluribus, inclinatur ad genua mea, erigitur ad oſculum E
meum. Procedimus ad populum, plena erat Eccleſia,
perſonabat vocibus gaudiorum, Deo gratias, deo lau-
des, nemine tacente, hinc & inde clamantium. Salu-
taui populum, & rurſus eadem feruentiori voce clama-
bant. Facto tandem ſilentio, ſcripturarum diuinarum
ſunt lecta ſolennia. Vbi autem ventū eſt ad mei ſermo-
nis locum, dixi pauca pro tempore, & pro illius iocun-
ditate lætitiæ. Nobiſcum homo prandet, & diligenter
nobis omnem ſuæ fraternæq; ac maternæ calamitatis
indicauit hiſtoriam. Sequenti itaq; die poſt ſermonem
redditum, narrationis eius libellum in craſtinum po-
pulo recitandum promiſi. Quod cū ex dominico paſ-
chæ die tertio fieret, in gradibus exhedræ, in qua de ſu-
periore loquebar loco, feci ſtare ambos fratres. Cum eo-
rum legeretur libellus, intuebatur populus vniuerſus ſe-
xus vtriuſque vnum ſtantem ſine deformi motu, alte-
ram in membris omnibus contrementem, & qui ipſum
non viderant quid in eo diuinæ miſericordiæ factum
eſſet, in eius ſorore cernebant. Videbant enim quid in
illo gratulandum, quid pro illa eſſet orandum. Inter
hæc recitato eorum libello, de conſpectu populi eos
abire præcepi, & de tota ipſa cauſa aliquanto diligen- F
tius cœperam diſputare. Cum ecce me diſputāte, voces
aliæ de memoria martyris nouæ gratulationis audiun-
tur, cōuerſi ſunt eò qui me audiebant, cœperuntq; con-
currere. Illa enim vbi de gradibus deſcendit, in quibus
ſteterat, ad ſanctum martyrem orare perrexerat. Quæ
mox vt cācellos attigit, collapſa ſimiliter velut in ſom-
nū ſana ſurrexit. Dum ergo requireremus quid factum
fuerit, vnde ille ſtrepitus lætus extiterit, ingreſſi ſunt cū
illa in baſilicam vbi eramus, adducentes eam ſanam de
martyris loco. Tum vero tātus ab vtroque ſexu admi-
rationis clamor exortus eſt, vt vox continuata cum la-
chrymis non videretur poſſe finiri, perducta eſt ad eum
locum, vbi paulo ante ſteterat tremens, exultabant eam
ſimilem fratri, cui duluerant remanſiſſe diſſimilem, &
nondum fuſas preces ſuas pro illa, iam tamen præuiam
voluntatem tam cito exauditam eſſe cernebant. Exul-
tabant in dei laude voce ſine verbis tanto ſonitu, quan-
tum noſtræ aures ferre vix poſſent. Quid erat in cordi-
bus exultantiū, niſi fides Chriſti, pro quo Stephani ſan-
guis effuſus eſt? Cui niſi huic fidei atteſtantur iſta mira-
cula, in qua prędicatur Chriſtus reſurrexiſſe in carne, &
in cœlum aſcendiſſe cum carne? Quia & ipſi martyres
huius fidei martyres, id eſt, huius fidei teſtes fuerunt.

G

DE SANCTO IOANNE Apostolo.

In festo sancti Ioannis Apostoli & Euangelistæ, Homilia de eo quod scriptũ est in Euangelio eiusdem, Dixit Iesus Petro, Sequere me,&c. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidẽ. Ioan.21.

DE SANCTIS INNOcentibus.

In festo sanctorum Innocentum, Sermo I.

Ser. VIII. Psal.75. Redimus Iudæis quia notus aliquando in Iudæa deus,& ipsi id negant,propter quod credimus quia non patrem nouerunt qui filium negant. Vnum dominũ communis natura testatur,quia vnus est mũdus. Vnum deum significat,quia vna est fides noui & veteris testamenti. Vnum spiritum sanctum gratia testatur,quia vnum baptismũ in nomine trinitatis,dum Prophetæ dicunt,Apostoli audiunt. Vnum deũ magi crediderunt, aurum,thus,& myrrhã supplices ad Christi cunabula detulerũt. Aurum & thus & myrrha, pastores,magi,machæra, vt cruẽtis victimis infantium æterna repleantur altaria,vbi cum paruuli victimantur, matres miseræ lamentantur. Nascente domino, luctus cœpit,nõ cœlo,sed mundo. Indicitur matribus lamentatio,angelis exultatio,infantibus transmigratio. Deus est qui natus est, innocentes illi debentur victima, qui venit damnare mundi maliciã. Agnelli debent immolari, quia agnus futurus est crucifigi, qui tollit peccata mũdi. Sed oues vlulant matres, quia agnos perdunt sine voce balantes. Grande martyrium,crudele spectaculum. Eximitur machæra,& nulla interuenit causa. Sola strídet inuidia,cum qui natus est nulli faciat violentiã. Sed oues cernimus matres quæ superant agnos lugẽtes. Vox in rama audita est, ploratus & vlulatus magnus. Pignora sunt non credita sed creata,non deposita,sed exposita. Testis est ipsa natura,quæ pugnabat in martyres,cum tyrannus iactaret infantes. Mater crines capitis dissipabat quæ ornamẽtum capitis amittebat. Quantis modis infantem volebat abscondere, & ipse se infantulus publicabat. Nesciebat tacere,quia necdum didicerat formidare. Pugnabat mater & carnifex, Ille trahebat,illa tenebat. Ad cranificem mater clamabat, Quid separas à me,quẽ genui ex me? Vterus genuit,non man sit ille cum vixit, vbera mea frustra lactẽ cõtorquet, cau te portaui quem à te video manu crudeli iactari. Modo cum effuderunt viscera mea, & tu elidis ad terram. Alia acclamabat mater, cum exactor latro non cõpelleret simul occidi cum paruulo matrem, vt quid me dimittis inanem? Si culpa est,mea est. Si non est crimen, iunge mortem, & libera matrem. Alia dicebat, Quid quæritis? Vnum quæritis,& multos occiditis,& ad vnũ qui vnus est attingere non potestis. Alia contrà clamabat. Veni iam, veni saluator mundi. Quandiu quæreris, nullum times, videat te miles, & nostros non occidat infantes. Miscebatur lamentatio matrum, & ad cœlum transibat oblatio paruulorum. Sed ille qui agnum tentauit, ipse per Herodem agnulos iugulauit. Manet authori & ministro supplicium, diaboli & Herodis iudicium, cum ista resurrectio cœperit mortuorum. Herodes quid putas acturus eris, quando contra te tantorum classes infantium iudiciale cœperint exercere litigium? Inoenies claram linguam, magnam vocem, mensuram perfectam, omnes inuenies candidatos, in mensuram ætatis plenitudinis Christi fulgentes. Cum stare cœperint ante eum, quem putaueras occidendum, pro quo fuderunt sanguinẽ preciosum. Ipsum videbis throno igneo præsidenté, illos solium dominicum circundantes, candore rubeo splendentes, propter candidam ætatem & sanguinẽ passionis. Quid acturus es, quid dicturus? Tacebis reus, dum tãtus cantabit exercitus sanctorum, Vindica sanguinem seruorũ tuorum qui effusus est. Introeat in conspectu tuo gemitus compeditorum, ipso iuuante qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

Matth.2. (Vnum deũ magi crediderunt) H (pastores,magi,machæra) Hiere.31. (Pignora sunt) I (separas à me) Ephe.4. (suram perfectam) K (no igneo præsidenté) Apoca.6. Psal.78. (sus est. Introeat)

In eodem festo, Sermo II.

Sermo. IX. Matth.2. Hristo igitur secundum prophetiæ fidem nato in Bethleem Iudæ, tẽporibus Herodis regis, de Orientis partibus aduentantes quidam viri ex magorum gente, percontantur ab Herode vbi nam esset rex qui nuper natus est Iudæorum, affirmantes vidisse se stellam eius in Oriente, quæ sibi etiam dux itineris extitisset: causam vero tãtæ properationis adorandi ac venerandi nuper editi regis esse. Quibus ille auditis incredibiliter deterretur, timẽs & verens ne status sui periclitaretur imperij, Aduocatis accersitisq; legis doctoribus requirens percontatur vbi nam Christũ nasci sperarẽt. Vt vero ex Micheæ oraculis locus natiuitatis eius apud Bethleem designatus est, vno præcepto rex omnes lactantes pueros, nõ solum apud Bethleem, sed & in omnibus eius finibus à bimis & infra, secundũ tẽpus quod explorauerat à magis interimi iubet, si quo modo etiã Iesum cum æquæuis posset extinguere. Sed præuenit regis insidias puer abductus in Aegyptum, parentibus de dolo regis angelo prænunciante cõmonitis. Deceptus itaq; Herodes rex & illusus à magis, mittit in Bethleem & in omnes fines eius, vt interficiãtur pueri à bimatu & infra. Occidũtur pro Christo paruuli, pro iusticia moritur innocentia. Quàm beata ætas, quæ necdum Christũ potest loqui, & iam pro Christo meretur occidi. Nondum opportuna vulneri, & iã idonea passioni. Quàm fœliciter nati, quibus in primo nascendi limine æterna vita obuiam venit. Incurrunt quidẽ inter ipsa primordia acceptæ lucis periculum, & finem salutis, sed de ipso protinus fine capiunt principia æternitatis. Immaturi quidem videntur ad mortẽ, sed fœliciter moriũtur ad vitam. Vix dum gustauerant præsentẽ, statim transeunt ad futurã. Nondum ingressi infantiæ cunas, & iam perueniunt ad coronas. Rapiuntur quidem à complexibus matrũ, sed redduntur gremiis angelorũ. Nihil ergo egisti ferocissimæ austeritatis audacia, potes martyres facere, Christũ non potes inuenire. Putabat se infœlix tyrãnus domini saluatoris aduentu regali solio detrudendũ, Sed non ita est. Non ad hoc venerat Christus, vt alienam gloriam inuaderet, sed vt suã donaret. Non, inquã, ad hoc venerat Christus, vt regnũ terrestre præriperet, sed vt cœleste donaret. Nõ venerat ad potestates dignitatesq; rapiendas, sed ad cõtumelias & iniurias perferendas. Non ad hoc venerat, vt sacrum illud caput ad diadema gemmatũ, sed vt ad coronã spineam præpararet. Non, inquã, ad hoc venerat, vt constitueretur supra sceptra magnificus, sed vt crucifigeretur illusus. Nascente ergo domino cõturbatur Herodes, & omnis Hierosolyma cum eo. Quid mirũ, si pietate nascẽte perturbetur impietas? Ecce iacentem in præsepio pertimescit armatus, cõtremiscit humilem rex superbus, obuolutum pãnis metuit purpuratus, cum simulatione alloquitur magos, Ite, inquit, requirite de puero, & cum inueneritis renunciate mihi, vt & ego veniens adorem eum. Simulabat adorare se velle, quem conabatur occidere. Sed non timet veritas falsitatis insidias. Quàm cæca feritas, quæ credebat quòd deprehendere dominum

L (gis doctoribus) Michea.5. (nasci sperarẽt) M (nas,& iam perueniunt) Matth.2. (loquitur magos)

A num fraudibus poſſet. Ecce cuius terra cœlumq; oſten-
debat aduentum, qui paſtorum non latebat ſimplicita-
tem, quem magi de extrema venientes Aethiopiæ parte
merentur agnoſcere, dolis ſuis ad illum non poteſt rex
ſacrilegus peruenire. Fallitur ergo ſtulti furor tyranni,
Chriſtum non poteſt inuenire perfidia, quia deus non
crudelitate, ſed credulitate quærendus eſt, qui viuit &
regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

In eodem feſto. *Sermo III.*

Sermo. X. *Matth. 2.*

Odie fratres chariſſimi natalem illorũ infan-
tiũ colimus, quos ab Herode crudeliſſimo re-
ge interfectos eſſe Euangelij textus eloquitur.
Et ideo cũ ſumma exultatione gaudeat terra
cœleſtium militũ, & tantorum parẽs fœcunda virtutũ.
Ecce profanus hoſtis nunquam beatis paruulis tantum
prodeſſe potuiſſet obſequio, quantũ profuit odio. Nam
ſicut ſacratiſſimũ præſentis diei feſtũ manifeſtat, quan-
tum in beatos paruulos iniquitas abũdauit, tantũ in eis
gratia benedictionis refudit. Beata es ô Bethleem terra
B Iuda, quæ Herodis regis immanitatem in puerorũ ex-
tinctione perpeſſa es, quæ ſub vno tempore canditatã
plebem imbellis infantiæ deo offerre meruiſti. Digne ta-
men natalem illorum colimus, quos beatius æternæ vi-
tæ mundus edidit, quàm quos maternorum viſcerum
partus effudit. Siquidem antè vitæ perpetuę adepti ſunt
dignitatem, quàm vſuram præſentis acceperint. Aliorũ
quidem precioſa mors martyrũ laudem in confeſſione
promeruit, horum in conſummatione cõplacuit. Quia
incipientis vitæ primordiis ipſe eis occaſus initium glo
riæ dedit, qui præſentis terminũ impoſuit. Quos Hero-
dis impietas lactẽtes matrum vberibus abſtraxit, qui iu-
re dicũtur martyrum flores, quos in medio frigore in-
fidelitatis exortos, velut primas erumpentes Eccleſiæ
gemmas quædã perſecutionis pruina decoxit. Et ideo
dignum eſt interfectis pro Chriſto infantibus honores
impendere, cerimonias, non dolores, ſacramentis da-
re vota non lachrymas, quia ipſe illis fuit cauſa pœnæ,
qui extitit & coronæ, ipſe odium cauſæ, qui præmium.
Ibidem. Parante autem Herode paruulis necem, Ioſeph per an-
gelum admonetur, vt Chriſtum dominum noſtrum in
C Aegyptum transferat, Aegyptum idolis plenam. Nam
poſt Iudæorum perſecutionẽ & ad occidendum Chri-
ſtum profanæ plebis aſſenſum, Chriſtus ad gentes ido-
lis deditas tranſire dignatur, & Iudæã relinquens igno-
ranti ſeculo colendus infertur. Et quia ex ſcripturis di-
uinis fratres chariſſimi, bonos & iuſtos viros perſecu-
tionem malorum ſemper ſuſtinuiſſe cognoſcimus, ſi di
ligenter conſideramus, inueniemus illos maiora ſuppli
cia ſuſtinere. Omnis enim homo qui alium in corpore
perſequitur, prius ipſe in corde perſecutionem ſuſtine-
re cognoſcitur. Nam ſi etiam illi quem perſequitur ali-
quid de ſuſtantia ſua tulerit, maius ſibi ipſe diſpendium
facit, quia nemo habet iniuſtum lucrum ſine iuſto dam-
no. Vbi lucrum, & ibi damnum: lucrum in arca, dam-
num in conſcientia. Tulit veſtem, & perdit fidem: ac-
quirit pecuniam, & perdit iuſticiam. Sed hoc homines
ideo faciunt, quia diem nouiſſimum attendere nolunt.
Si enim diem mortis ſuæ cogitare iugiter vellent, ani-
mum ſuum ab omni cupiditate vel malicia cohiberẽt.
Sed quod modo nolunt ſalubriter cogitare, neceſſe ha
bent poſtea ſine vllo remedio ſuſtinere. Veniet enim il-
lis dies nouiſſima, veniet dies iudicij, quando eis nec
pœnitentiam licebit agere, nec bonis operibus ſe ab æ-
terna morte poterunt redimere: quia percutitur etiam
hac animaduerſione peccator, vt moriens obliuiſcatur

ſui, qui dum viueret oblitus eſt dei. Veniet dies iudicij, D
quando mouebuntur fundamẽta montium, & ardebit
terra vſque ad inferos deorſum, quando cœli ardentes *Matth. 24.*
ſoluentur, quando ſol obſcurabitur, & luna non dabit *Apoca. 14.*
lumen ſuum, quãdo ſtellæ cadent de cœlo, quando pec *Matth. 8.*
catores & impij mittentur in ſtagnum ignis, & fumus
tormentorum illorũ aſcendet in ſecula ſeculorum, vbi
fletus & ſtridor dentium. Veniet tempus fratres chariſ-
mi, quando nulli bono erit male, nulli malo erit bene.
Veniet, inquam, nouiſſima dies, quando diſcernuntur
pij ab impiis, iuſti ab iniuſtis, laudatores dei à blaſpema-
toribus dei. Veniet & quando diſcernuntur, vt nulli, ſi-
cut dictum eſt, bono ſit male, nulli malo ſit bene. Qua-
re ergo modo nõ ſic? Forte & modo ſic. Sed quod nũc
eſt in occulto, tunc erit in manifeſto. Lege ſcripturam
diuinam, ingredere mecum, ſi potes in ſanctuariũ dei,
forte ibi, ſi poſſum, docebo te, imò diſce mecũ ab eo qui
docet me, etiam nunc nõ eſſe malis bene, & melius eſſe
bonis quàm malis, quanuis nondum venerit bonorum
plena fœlicitas, nondumq; venerit malorum pœna no- E
uiſſima. Si legem dei diligenter attendis, forte intelligis
mecũ non eſſe bene malis. Rogo enim te, & quæro abs
te, tibi quare male eſt? Reſpõſurus es, Egeſtas angit, pre-
mit difficultas, dolor fortaſſe membrorũ, timor ab ini-
mico. Tibi ideo male eſt quia pateris mala, & bene eſt
illi qui eſt ipſum malum? Multum intereſt inter malum
pati, & malum eſſe. Tu quod pateris non es, malum e-
nim pateris, ſed tu malus non es: Ille hoc malum nõ pa-
titur, & malus eſt. Noli ergo falli. Non poteſt fieri vt ti-
bi male ſit, quia pateris malum, & illi bene ſit qui eſt ma
lus. Cum enim malus eſt, putas quia nõ patitur malum,
cum patitur ſeipſum? Tibi male quia malum alienum
pateris in corpore tuo: & illi bene eſt, qui malum ſeip-
ſum patitur in corde ſuo? Tibi male eſt, qui forte malam
habes vitam: & bene eſt illi, qui malam habet animam?
Eſto bonus qui habes bona. Bonæ ſunt diuitiæ, bonum *De verbis*
eſt aurum, bonum eſt argentum, bonæ familiæ, poſſeſ- *dñi Ser. 12.*
ſiones. Omnia iſta bona ſunt, ſed vnde facias bene, nõ
quæ te faciant bonũ. Habeto bona, quę te faciant bonũ.
Quæ ſunt, inquis, iſta? Fac iudicium & iuſticiam. Bona
ſunt quæ habes, Fac iudiciũ & iuſticiam. Eſto & tu bo- F
nus inter bona tua, erubeſce bonis tuis. Eſto bonus mã-
ſurus inter bona peritura, erubeſce bonis tuis. Noli eſſe
malus in eis, ne pereas cum eis. Ita ergo aurũ & argentũ
diſtribuit hominibus conditor rerum & adminiſtrator
deus, vt ipſum per ſe natura & genere ſuo bonum ſit,
copia vero eius non extollat bonos, nec elidat inopia.
Malus autem homo, & cum offertur excæcatur, & cum *De verbis*
aufertur excruciatur: quia & cum acquiruntur diuitiæ *dñi ser. 6.*
falſam lætitiam tribuunt, & cum perduntur veram tri- *In lib. 50.*
ſticiam derelinquunt. Diſcamus amare veras diuitias, *Ho. hom. 3.*
id eſt, caſtitatem & iuſticiam, pacem & miſericordiam.
Iſtæ enim iuſtæ dicuntur diuitiæ, quia bonis meritis iu-
ſtiſque tribuuntur: illæ veræ dicũtur diuitiæ, quia quiſ-
quis eas habuerit non egebit, dum iuxta Apoſtolum, ha *1. Time. 6.*
bens victum & veſtitum his cõtentus eſt. Iſtas vero ter-
renas diuitias, iniuſtum eſt putare diuitias, quæ non au-
ferunt egeſtatem. Tantum enim magis quiſque arde-
bit egeſtate auariciæ, quanto magis eas diligens maio-
res habuerit. Quo modo ergo ſunt diuitiæ, quibus cre-
ſcit inopia, quæ amatoribus ſuis quantum fuerint am-
pliores, non afferũt ſatietatem, ſed inflammant cupidi-
tate diuitẽ? Tu putas quia minus indigeres, ſi minus ha
beres. Vnde bene quidam dixit, Creſcit amor nummi, *Iuuenal. ſa*
quantum ipſa pecunia creſcit. Cum pecuniæ enim in- *tyra. 14.*

G cremento rabies cupiditatis augetur. Nam omnes auari vel cupidi velut hydropis morbo ægrotare videntur. Quo modo enim hydropicus, quantum plus bibit, tantū amplius sitit, ita auarus vel cupidus acquirendo non satiatur. Nos vero fratres cogitantes peregrinos nos & hospites esse in hoc seculo, hoc tantum quod ad victū & vestitum opus est nobis in itinere vitæ istius reseruemus, & quantum possumus, in æternam beatitudinem per eleemosynam pauperum dirigamus, vt cum in die iudicij cupidi & auari pro sterilitate bonorum operū *Matth.25.* audire meruerunt, Discedite à me maledicti in ignem æternum: nos pro bonis operibus audire possimus, Venite benedicti, percipite regnum, quia esuriui, & dedistis mihi manducare: sitiui, & dedistis mihi bibere: nudus fui, & operuistis me. Ad istam benedictionem vos dominus sub sua protectione perducat, cui est gloria in secula seculorum, Amen.

In eodem festo, Sermo IIII.

Sermo.XI. QVotiescūque fratres sanctorum martyria celebramus, toties laudes saluatoris edicimus: H & quoties eorum asserimus passiones, toties Christi gloriam prædicamus. Non enim suspicimus quod passi sunt, sed propter quē passi sunt admiramur. Igitur non pœna in laude, sed fides est in honore. Magnificamus ergo martyres, sed præcipue illos qui nascente Christo in ipso exordio nō loquendo sed moriendo cōfessi, ad regna perpetua cæteros præuenerunt, Videte autē quem iidem locū apud homines mereantur, qui apud deum locū sub altario meruerūt. Dicit *Apoc.6.* enim sancta scriptura, Vidi enim sub ara dei animas occisorum propter verbum dei, & propter testimoniū Iesu quod habebant. Sub ara, inquit, dei vidi animas occisorū. Quid reuerētius, quid honorabilius dici potest, quàm sub illa ara requiescere, in qua deo sacrificiū celebratur, in qua offeruntur hostiæ, in qua dominus est sacerdos, sicut scriptū est, Tu es sacerdos in æternū, secun- *Psal.109.* dum ordinē Melchisedech? Recte sub altario iustorum animæ requiescūt, quia super altare corpus domini offertur. Nec immerito illic iusti vindictā sanguinis postulant, vbi etiā pro peccatoribus Christi sanguis effunditur. Conuenienter igitur, & quasi pro quodā consor- I tio ibi martyribus sepultura decreta est, vbi mors do- *1.Cor.11.* mini quotidie celebratur, sicut ipse ait, Quotiescunque hęc feceritis, mortem meā annunciabitis donec veniā, scilicet vt qui propter mortē eius mortui fuerant, sub sacramēti eius mysterio requiescant. Non immerito, inquam, consortio quodā illic occisis tumulus constituitur, vbi occisionis dominicæ mēbra ponuntur, vt quos cū Christo vnius passionis causa deuinxerat, vnius etiā loci religio copularet. Legimus plerosq; iustorū Abrahæ sinibus refoueri, nōnullos paradisi amœnitate lætari, nemo tamen melius præter martyres meruit, hoc est ibi requiescere, vbi & hostia Christus est & sacerdos, scilicet vt propiciationem de oblatione hostiæ cōsequantur, & benedictionē functionemq; sacerdotis accipiāt. Inter cæteros igitur martyres, quos sub ara dei cōsistere prædicamus, etiam beatos illos infantum lactentiū pro Christo primicias martyrum laudemus, qui nō loquendo, sed moriendo cōfessi coronas meruerūt. Neq; enim dubitandū est eos in martyrio plura præ cæteris exorare, qui in martyrio præ cæteris præcesserunt. Et clamauerunt, inquit Ioannes, voce magna, Vindica domi- *Apoc.6.* ne sanguinem nostrum. Et datæ sunt illis singulæ stolæ albæ, & dictum est illis vt quiescerent tempus adhuc modicum, donec impleretur numerus fratrum & conseruorum eorum. Oritur quæstio in hoc loco, cur sancti K iam cum domino manentes vindictā de inimicis expetant, cum dominus in Euangelio dicat, Diligite inimi- *Matth.5.* cos vestros, & orate pro persequentibus & calumniantibus vos. Sed sciendum quia illi sancti iam in conspectu creatoris sui consistentes vident voluntatem illius, & ideo ab ipso accipiunt quod eum velle facere nouerunt, & de ipso bibunt quod de ipso sitiunt. Petunt autem vindictam de inimicis duobus modis, & hoc causa charitatis, vt scilicet qui ad vitam æternam prædestinati sunt, cōuertantur à malo ad bonum: qui vero præsciente deo damnandi sunt, moriantur & peccare desistant, vt per hoc minorem pœnā in inferno habeant, vbi vnusquisq; secundum qualitatem operum sustinebit magnitudinem pœnarum. Petunt autem de reprobis vindictam, quia optant venire diem extremi iudicij, & resurrectionem suorum corporū pręstolantur. Et datæ sunt illis singulæ stolæ albæ. Per stolas albas debe- *Apoc.6.* mus intelligere mercedē baptismi, præmium martyrij mercedem æternorum, & gaudium cœlestis patriæ. Habent ergo ante resurrectionē sancti singulas stolas, quia L in sola anima adhuc æternis beatitudinibus perfruuntur, postea autem accepturi sunt binas, quando receptis corporibus immutabiles erūt in anima, & incorruptibiles in corpore. De hoc Esaias, In terra sua duplicia possidebunt. Et dictum est illis vt quiescerent tēpus adhuc *Esaia.61.* modicum, donec impleatur numerus conseruorum & *Apoc.6.* fratrum eorū. Dictio ista inspiratio est diuina, qua mētib⁹ eorū desiderantibus diem iudicij, immittitur virtus patientiæ, vt patienter ferant omnia, expectantes numerum illorū, qui similter interficiendi sunt pro Christo, cum eis postmodum regnaturi, vt qui desiderāt recipere sua corpora, gaudeant ex numero colligendorū fratrum. Tali modo loquitur deus omnipotens sanctis, veluti quilibet paterfamiliâs habens multos filios, singulisq; de agro reuertentibus & rogantibus, vt cibum sibi tribuat, respondet, Refectio quidem vestra parata est, sed expectate fratres vestros, vt cum in vnum positi fueritis: omnes in commune comedatis & epulemini gaudentes, quia interficiendi sunt & illi vel aperto, scilicet martyrio vel occulto. Dicit ergo illis vindictā postulantibus post datū munus vt quiescant atq; sustineāt, M donec cōpleatur numerus conseruorū illorum. Videtis igitur quoniā propter nos martyrū vindicta differtur. Dum enim nos retardamus, horum sanguis inultus est. Sed hoc contingit nostra desidia, qui nō, sicut dictum est, religiose viuimus: qui nō pie, sicut congruit, operamur. Nam si bonorum operū ad dominum iusticia nostra præcederet, iam conseruorum numerus qui expectatur esset completus. Nulli autē dubium est, vindictā post iudicium martyres percepturos, qui etiam ante iudicium præmiis cœlestibus honorantur. Vnde oportet fratres charissimi quia primicias martyrū hodierna festiuitate veneramur, de æterna quæ in cœlis est martyrū festiuitate sedule cogitemus, eorumq; vestigia, inquantum possumus, sequendo, & ipsi eiusdem festiuitatis supernæ participes existere curemus, testante Apostolo, Quia si socij passionū fuerimus, simul & consolationis *2.Cor.1.* erimus, nec tam de morte eorū lugeamus, quàm de iusta palmæ perceptione lætemur. Siquidem singulos eorum cum per tormenta pellerentur ex hac vita, Rachel *Hiere.31.* gemebunda, id est, ecclesia gemit luctu lachrymisque *Matth.2.* persecuta: sed iam hinc expulsos superna Hierusalem, quæ est mater omnium nostrum, mox in aliam vitam obuiis læticiæ ministris excepit, atque in gaudium domini

A mini sui perpetuo coronandos introduxit. Vnde dicit Ioannes, *Apoca. 7.* Stabant ante thronum in conspectu agni amicti stolis albis, & palmæ in manibus eorum. Stant enim modo ante thronum dei coronati, qui quondam ante thronum iudicum terrenorum iacebant pœnis astricti. Stant in conspectu agni nulla ratione illic à contemplãda eius gloria separandi, à cuius hic amore nec per supplicia poterant separari. Stolis fulgent albis, & palmas in manibus habent, quia præmia in operibus habent, dum corpora quæ pro domino ignibus vstulari, ac bestiis dilacerari, flagris absumi, per præcipitia dissolui, vngulis abradi omni modo pœnarũ genere passi sunt dissipari, per resurrectionem glorificata recipiunt. Et clamabant, inquit, voce magna, dicentes, *Ibidem.* Salus deo nostro, qui sedet super thronum & agno. *Ibidem.* Magna voce salutem deo decantant, qui magna gratiarum actione recolunt, non sua se virtute, sed ipso auxiliante, tribulationum impugnantium superasse certamina. Dicit iterum eorum & præteritos agones, & coronas describens perpetuas, *Ibidem.* Hi sunt qui venerunt de tribulatione B magna, & lauerunt stolas suas, & dealbauerunt eas in sanguine agni. Stolas quippe martyres in sanguine agni lauerunt, dum membra sua, quæ oculis insipientium visa sunt pœnarum squalore fœdari, sic potius fuso pro Christo sanguine ab omnibus mundauere contagiis, insuper & beata immortalitatis luce digna reddidere, quod est etiam lotas habuisse stolas in sanguine agni. Ideo sunt, inquit, ante thronum dei, & seruiũt die ac nocte in templo eius. Non est laboriosa, sed amabilis & optanda seruitus in dei laudibus perpetuo assistere. Dies quippe & nox non vicissitudinem temporis proprie, sed perpetuitatem tropice significãt. *Psal. 83.* Nox enim non erit illic, sed dies vna melior in atriis Christi super milia. *Hiere. 31.* In qua non plorat Rachel filios suos, sed abster- *Apoca. 2.* get deus omnem lachrymam ab oculis eorum, datq; vocem læticiæ & salutis æternæ in tabernaculis iustorum, qui viuit & regnat deus, &c.

DE SANCTO VINCENTIO.

In festo sancti Vincentij martyris.

Sermo I.

Sermo XII. IN passione quæ nobis hodie recitata est, fra- C tres charissimi, euidenter ostenditur iudex ferox, tortor cruentus, martyr inuictus. In cuius corpore pœnis variis exarato, iam tormẽta defecerant, & adhuc mẽbra durabant. Tot conuicta miraculis persistebat impietas, tot vexata suppliciis non cedebat infirmitas. Agnoscatur ergo operata diuinitas. Quando enim corruptibilis puluis cõtra tam immania tormenta duraret, nisi in eo Christus habitaret? In his enim omnibus ille agnoscendus, ille glorificandus, ille laudandus est qui & in prima vocatione dedit fidem, & in suprema passione virtutem. Vultis nosse quia vtrumque donatũ est? *Philip. 1.* Audite Apostolum Paulum, Vobis, inquit, datum est pro Christo non solum vt credatis in eum, verumetiam vt patiamini pro eo. Acceperat vtraq; hæc beatus Vincentius leuita, acceperat & habebat. Si enim non accepisset, quid haberet? Habebat in sermone fiduciam, habebat in passione tolerantiam. Nemo ergo de suo corde presumat, quando profert sermonem, nemo de suis viribus confidat quãdo suffert tentationẽ: quia vt & bona prudenter loquamur, ab illo est, non nostra sapientia: & vt mala fortiter perferamus ab illo est, non nostra est patientia. Recolite dominum Christum suos in Euangelio discipulos admonentem, Recolite mar-

tyrum regem cohortes suas armis spiritalibus instruentem, D bella monstrantem, adiutoria ministrantem, præmia pollicentem, quia cũ dixisset discipulis suis, *Ioan. 16.* In hoc mundo pressuram habebitis: mox vnde territos consolaretur, adiunxit dicens, Sed cõfidite, quia vici mundũ. Quid ergo miramur charissimi, si in illo Vicẽtius vicir, à quo victus est mũdus? In hoc, inquit mundo pressurã habebitis, vt si premit non opprimat, si oppugnat nõ expugnet. Duplicem mundus aciem producit cõtra milites Christi. Blanditur vt decipiat, terret vt frangat. Non nos teneat voluntas propria, nõ nos terreat crudelitas aliena, & victus est mundus. Ad vtrosq; aditus occurrit Christus, & nõ vincitur Christianus. Si consideretur in ista passione humana patientia, incipit esse incredibilis: si agnoscatur diuina potẽtia, desinit esse mirabilis. Tanta grassabatur crudelitas in martyris corpore, & tanta trãquillitas proferebatur in voce, tantaq; pœnarũ asperitas sæuiebat in mẽbris, vt miro modo putaremus Vincentio patiente alium loquentem non torqueri. Et vere fratres charissimi ita erat. Prorsus ita erat. Alius loquebatur. Promisit enim & hoc testibus suis Christus in Eu- E angelio, quos ad huiusmodi certamina præparabat. Sic enim ait, Nolite præmeditari quo modo aut quid loquamini. *Matth. 10.* Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Caro ergo patiebatur, & spiritus loquebatur. Et loquente spiritu nõ solum cõuincebatur impietas, sed etiã confortabatur infirmitas. Clariorem nobis martyrem tot tormẽta faciebant. Multiplici enim vulnerũ varietate confossus nõ deserebat pugnã, sed acrius iterabat. Putares quòd eũ duraret flamma, non vreret, & tanquã figuli fornax lutũ molle suscipiens, duram redderet testam. Poterat martyr noster dicere Daciano, *Psal. 21.* Iam non vret ignis tuus carnem meam, quia exaruit sicut testa virtus mea, & quo modo scriptũ est veraciter, *Eccli. 27.* Vasa figuli probat fornax, & homines iustos tẽtatio tribulationis. Probatus atq; decoctus ille igne Vincentius, Dacianus vero arsit & crepuit. Si enim nõ ardebat, vnde cremabat? Quid enim erane verba irascentis, nisi fumus ardentis? Ergo martyri nostro refrigerium in corde habenti, flammas extrinsecus ad- F mouebat, sed ipse facibus furoris accensus, tanquam clibanus intus ardebat, & habitatorem suũ diabolum concremabat. Per furiosas enim Daciani voces, per truces oculos, & minaces vultus, & totius corporis motus ille habitator eius interior mouebatur, & per hæc signa visibilia tanquam per signa sui vasculi, quod impleuerat crepantis rimula prouidebatur, Non tantum martyrem cruciabant plurima tormẽta, quantum illum vastabat insania. Sed iam fratres illa omnia transierunt, & ira Daciani, & pœna Vincentij. Nunc autem pœna Daciano, corona vero manet Vincentio. Denique his præmissis futuræ videlicet retributionis finibus, etiam in hoc mũdo martyrum gloriam demonstremus. Quæ hodie regio, quæue prouincia vlla quousque vel Romanum imperium, vel Christianum nomen extenditur, natalem non gaudet celebrare Vincentij diaconi? Quis autem hodie vel nomen Daciani audisset, nisi Vincentij passionem legisset? Quod vero tanta cura seruauit dominus martyris corpus, quid aliud demonstrauit, nisi gubernasse se viuentem, quem non reliquit exanimem? Vicit ergo Dacianum viuẽs Vincentius, vicit & mortuus. Viuens tormenta calcauit, mortuus maria transnatauit. Sed ipse inter vndas gubernauit cadauer extinctum, qui inter vngulas animum donauit inuictum. Non flexit flamma tortoris cor eius, non mersit

G aqua maris corpus eius. Sed in his & huiusmodi nihil est aliud, nisi preciosa in conspectu domini semper mors sanctorum eius, cui est honor & imperium in secula seculorum, Amen.

Psal.115.

In eodem festo. Sermo II.

Ser. XIII. Vinctorum licet dilectissimi gloriosas martyrum passiones, quos distincta regionibus loca meruerūt, vna fides faciat omnibus indiscreto honore venerabiles: propriam tamen sibi in hoc venerationis obsequio vendicāt dignitatem, qui Ecclesiā dei & documentis præ cæteris erexerunt, & patrociniis adiuuerunt. Inter quos iuste beatum leuitam Vincentium, cuius confessione & morte Christum incredulis prædicatum incunctanter agnoscimus, catholicis studiis celebramus, Qui vt fidelium deuotionem deo studiosius cōmendaret, altiori charitatis flamma ascens affectu, morti sese tandem fideliter obtulit, quo videlicet robur fidei in solidissima petra Christo fundatū, sequacibus imitandum daretur: necnon & semen Apostolicæ prædicationis per eum pluribus disseminatum ope suæ intercessionis tutum, ac perfectæ consummationis
H fruge refertum in cœlestibus demum horreis conderetur. Nunc ergo amplius propria venerentur, quę etiam peregrina mirantur, quatenus eis se largiorem exhibeat in beneficiis, quibus se amabiliorem cognoscet in gaudiis, fiatq; in eius solennitate vberior lætitiæ ambitus, de quo fidei creuit effectus. Huius denique spiritus tanto virtutum munere claruit, vt sacri ministerij fultus officio, qui filium dei dominum nostrum secuturus esset in passione, eiusdem Christi calicem credētibus prius ministraret in salutem. Cuius haustu fœliciter mente ebriatus, rabidi hostis atque in Christum sæuientis insaniam interritus adiit, modestus sustinuit, securus irrisit, sciēs paratus esse vt resisteret, nesciens elatus esse quo vinceret: quia cuius amore spiritalibus armis præmunitus resistebat, eius adiutorio quicquid pœnarum in illum fe rientis ira excogitabat, insuperabilis fortiter patiendo vincebat. Ideo non hunc laminæ ignitæ sartaginis, nō equulei, non vngulæ ferreæq; manus, non vires pauendæ cædentium, nec dolor scissorum membrorum, non foci fragor, & strepentis in patientis visceribus salis in-
I iectio, Daciani quiuerunt iniquitatis subdere iussioni, Sed dum intantum eius væcordiæ tumor excresceret, vt tātis passionis subactum doloribus aut vicisse aut interemisse se lætabundus extolleret, suscepta spe frustratus, vnde victor visus est apparere, inde victus compulsus est erubescere, quoniam quo dei martyr duriori vrgebatur pœna, eo ampliori confessionis exultabat constantia. Vnde ipsius passionis vel vltima præuidere, seu morari fratres euidentius placet, quatenus animaduertat sanctitas vestra, quòd diabolus suum perduxerit dolis ministrum, vel quo modo Christus suum in finem vsquequaque seruauerit famulum. Ex quo illud sanè erat mirabile, quia quantum iste extrinsecus multiplici pœnarum genere contritus arctabatur, tantum intrinsecus exultante interiori homine dilatabatur: quantumq; ille exterius iactantia temporalis potentiæ inflabatur, tantum interius despici se per pēdens interiori vexatus homine præfocabatur. Contēni igitur se videns sæuiebat, nec in quem iam vindictam inferret inueniebat. Videbat nāque desæuientium manus carnificum plus in eo inuenire vulneris quàm corporis, solumq; ingentē spiritum ei stulticiam exprobrare suam quod prouocabat veritatis normam. Quapropter credens quòd causam cōfusionis auerteret, si personā quæ se spreuerat absentaret, minusq; Dacianus erubesceret si Vincentium po- K
pulus non videret, iussit eum à publico remoueri, Sed nec sic quidē caret supplicio. Contusa quò iacebat testa substernitur, vt vis acuminis concisam molem superiecti corporis plus discinderet, atq; reddita tormentis membra quæ secarent obuia susciperent fragmenta. Fallitur tamen vincēdi opinione cæca crudelitas, Nam diuina bonitas dilectum suū amplius in confessione comitata infert nouā tenebris lucē, & tabernaculum splendidum obscurū reddit ergastulū. Fouebat laceros artus medica dei manus, & venustiori pristinæ sanitatis augmento fossi lateris damna supplebat. Insolita igitur huius luminis claritate perculsi, obstupuere custodes, quin & vocē angelis hymnū deo concinentibus, mēs pallidi ianitoris expauit. Currit exanimis minister ad præsidē, quem grauius relatio nūcij quàm ictus percussit gladij: & cum nō posset ex magnitudine rei tacere quod viderat, tremor iudicē occupat, dolor lacerat, furor inflammat: & ne in pœnis Vincentius vincens gloriā martyrij obtineret, Citius, inquit, Dacianus, producatur è carcere, ne dum infistimus rebellem punire, videamur eū potius victoria coronare. Profertur itaq; ex illo tetri carceris baratro cœlesti quidē gratia pulchrior, & si adhuc esset passurus, robustior. Sed vbi desideriū ad regni vocationē tendentis nullo pœnarū vel mortis genere frangendum intelligit, iubet inuida mēs lenioris strati fulcra substitui, ac blandiori eum requie cōfoueri, scilicet vt si amoto paululū carnifice animā quietus exhalaret, diceretur non esse occisus, sed mortuus: quasi non eum pœna peremerit, cum quo & pœna simul periērit. Interea beatum Vincentium cœlestis aula suscepit, ac beatæ fœlicitatis munere donat. Ad cuius ingressum angelici lætantur spiritus, omnesq; simul conciues gratulantur sancti. Nosq; tibi gratias agimus domine Iesu, quòd anima tuo digna consortio quæ pertinax tulit supplicium, mendax fugit obsequium: & quæ fuit contenta persecutor quo fureret, fit dedignata quòd parceret. Cognito igitur sancto eius abscessu, iudex insanus, & quia Christus vicisset in Vincentio nescius, Dacianus illius sibi promittit cadaueris expositione vindictam, cuius gemit ex virtute victoriam. Feris nanq; & canibus decepta furoris superbia absumendum proiici mandat li- M
ctoribus, vt tali pastu eorum impleret vētrem, quorum ipse gerebat mentem. Sed vt diuinis excrescentibus beneficiis maioris victoriæ Vincentio gratia conferatur, mittitur coruus auis inimica cadaueribus, expositas corporis dapes seruatura ieiuna. Hinc fratres dilectissimi, hinc aduertite distincta meritorum obsequia. Helias quondam impias Achab vel Iezabelis manus caute declinans, in deserto coruis ministrantibus pascitur: assertor autem veritatis Vincentius Daciani rabie perēptus, feris exponitur consumēdus, sed coruo famulante seruatur illæsus. Obtinuit ergo Helias diuino nutu coruis 3.Reg.17.
præstantibus quo aleretur, præstitum est Vincētio obsequente quoq; coruo ne comederetur. Qui vt cœlitus se custodem designatum ostenderet, aduentantes reliquas aues eminus non segni impetu perturbabat, inter quas immanem quoq; lupum propius accedētem, veluti qui cōmissum thesaurū sacrilega audacia attaminare præsumeret, pennis & alis deuerberans procul abegit. Sed ille quod non tam ad inferendam venisset iniuriam, quàm ad augendā miraculi pompam, quadam sui habitudine stupidus indicabat. O impudēs furor, & stulta væsania, Coruus obsequitur, lupus veneratur, Dacianus persequitur, nec erubescit velle se adhuc ferox perdere, quē mansue-

A mansuefacta bestialis feritas satagebat protegere. Vnde
ad occulendam martyris laudem nō iam secretum, sed
profundom elegit, credens sibi ad delitescendam eius
gloriam non claustra fidem seruatura, sed maria, quasi
non idem elementi dominus esset, per quem dudum ei
carceris abdita cœlesti fulgore radiata micuissent. Da-
tur nautis mergēdum corpus in fluctibus, vt ad auxiliū
saltem æquora proficerent, cui ad vincendum Christi
militē terra defecisset. Enauigatis itaq; magna ex parte
freti gurgitibus proiectum inter sorbentes vndas præ-
potens est dei dextera consecuta, & quę spiritum intu-
lerat in cœlum, corpus mox retulit ad sepulchrum. Sic
prædicator veritatis charissimi nec tormētorum vin-
citur pœnis, nec tenebrosi carceris superatur angustiis.
Non bestiis dilaniatur, non profundo celatur, sed lit-
tori redditur, præconio diffamatur, vt qui vere confes-
sus fuerat nomen deitatis, veritate sibi adesse experire-
tur diuinę suffragia bonitatis. Cuius gloriosam virtute
vitā ita preciosæ mortis gratia decorauit, vt quod vi-
uendo docuit, moriendo constanter astrueret: eratq;
cōsequens quatenus ad eius visionem per mortem at-
tingeret, quem probabilis vitæ conuersione semper at-
B testatus fuisset, sciens quòd de contemptu præsentis vi-
tæ gloria surgit beatitudinis æternæ, præstāte domino
nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat & cætera.

DE SANCTI PAVLI CONVERSIONE.

In festo conuersionis sancti Pauli, Sermo I.

Ser. XIIII. Odie de Actibus Apostolorū lectio hæc præ-
nunciata est, vbi Paulus Apostolus ex perse-
cutore Christianorum, annunciator factus est
Christianorum. Percutiens eum Christus &
sanans, occidens & viuificans, occisus agnus à lupis, &
faciens agnum de lupis. Ita enim erat, vt ait præclara
prophetia, cum Iacob patriarcha benediceret filiis suis,
præsentia tangens, futura prospiciēs. Prædictum enim
Philip. 3. erat quod in Paulo contigit. Erat autē Paulus, sicut ipse
testatur de tribu Beniamin. Cum autem Iacob benedi-
cens filios suos, venisset ad benedicendum Beniamin,
ait de illo, Beniamin lupus rapax. Quid ergo? Lupus ra
pax semper est? Absit, sed qui mane rapit prædā, ad ve-
speras diuidit escas. Hoc in Apostolo Paulo impletum
est, quia & de illo dictum erat. Iam si placet audiamus
C illum mane rapientem, ad vesperas escas diuidentem.
Mane & vespere positæ sunt pro eo, ac si diceret, Prius
Acto. 9. rapiet, postea diuidet escas. Attēdite raptorem, Saulus,
†epistolas. inquit, acceptis epulis† à principibus sacerdotum ibat,
vbicunq; inuenire Christianos, ad sacerdotes attrahe-
ret, & adduceret vtiq; puniendos. Ibat spirans & anhe-
Acto. 7. lans cædes: hoc est, mane rapiens. Nam & quando lapi-
datus est Stephanus primus martyr pro nomine Chri-
sti, euidētius aderat & Saulus, & sic aderat lapidātibus
vt non ei sufficeret si tātum suis manibus lapidaret. Vt
enim esset in omnium lapidantium manibus, ipse om-
nium vestimenta seruabat, magis sæuiens omnes adiu-
uando, q̄ suis manibus lapidando. Audiuimus, mane ra
piet: audiamus ad vesperā qualiter diuidat escas. Voce
Christi prostratus de cœlo, & accipiēs desuper interdi-
ctum iam sæuiendi, cecidit in faciē suam, prius proster-
nendus, postea sanandus. Non enim in illo postea Chri
stus viueret, nisi occideret in eo quod male ante vixis-
Acto. 9. set. Quid ergo prostratus audit? Saule Saule, quid me
persequeris? Durum est tibi cōtra stimulum calcitrare.
Et ille, Quis es domine? Et vox desuper: Ego sum Iesus
Nazarenus, quē tu persequeris. Membris adhuc positis
in terra, caput clamabat in cœlo, & non dicebat quid D
persequeris fideles meos: sed, quid me persequeris? Et il-
le, Quid me iubes facere? Iam parat se ad obediendum
qui prius sæuiebat ad persequendum. Iam formatur ex
persecutore prædicator: ex lupo ouis, ex hoste miles.
Ouis audiat quid facere debeat. Cæcus sanè factus, vt
interiore luce fulgeret cor eius. Exterior lux ad tempus
subtracta est persecutori, vt interior redderetur prædi-
catori: & tamen in eo tempore quo cætera nō videbat,
Iesum videbat, ita & ipsa cæcitas eius informabatur ad
mysterium credētium, Quisquis in Christum credidit,
ipsum intueri debet. Cætera creatura vilescat, vt crea-
tor in corde dulcescat. Videamus ergo. Adductus est
ad Ananiā, & Ananias interpretatur ouis. Ecce lupus
rapax adducitur ad ouem sequendam, non rapiēdam:
& ne rapientem ouis expauesceret lupum, ipse pastor
de cœlo qui omnia faciebat, nunciauit lupum ventu-
rum oui, sed non sæuiturum, & tamen tam immanis fa
ma lupum illum præcesserat, vt non posset ouis audito
eius nomine non cōturbari. Nam cum dominus Iesus
eidem Ananiæ nunciasset Saulum venisse, iam vt cre-
deret ad eum Ananias ire se debere, ait Ananias, Do-
mine audiui à multis de viro hoc, quòd multa mala in E
sanctis tuis operatus est, & nunc literas accepit à prin-
cipibus sacerdotum, vt vbicunque inuenerit tui nomi-
nis sectatores pertrahat. Dominus autē ad illum, Sine,
ego illi ostendam quanta illum oporteat pati pro no-
mine meo. Mira & magna res geritur. Lupo sæuicia in-
terdicitur. Lupus ad ouē captiuus ducitur. Tāta autem
præcesserat fama lupi raptoris, vt eius nomine audito
timeret ouis etiam sub manu pastoris. Confortatur ne
iam putet sæuientem, ne timeat timētem. Ab agno pro
ouibus mortuo, fit ouis secura de lupo. † Ego, inquit, †
illi ostendam, quanta illum oporteat pati pro nomine
meo. Vbi terror? Vbi salus? Quod faciebat contra no-
men pastoris, patitur pro nomine pastoris. O sæuicia, ô
misericordia. Vides illum præparare ferrum, secaturus
est, nō pēremptūrus. Curaturus, & non occisurus. Chri-
stus dicebat, Ego illi ostendam quanta illum oporteat
pati pro nomine meo. Sed quo fine? Ipsum qui patieba- Roma. 8.
tur audite, Non sunt condignæ passiones huius tempo
ris ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Ac si
dicat, Sæuiat mondus, fremat mundus, concrepet lin-
guis, coruscet armis, quod potest faciat, quid faciet rei F
quam accepturi sumus? Appendo quod patior cōtra id
quod spero. Hoc nunc sentio, illud credo: & tamē plus
est quod credo quàm quod sentio. Quicquid est quod
sequit pro nomine Christi, si potest viuere tolerabile est,
si non potest viuere migrare hinc facit. Non extinguit,
sed accelerat ipsum pręmium, ipsam dulcedinem, Quę
cum venerit, sine fine erit. Opus cū fine, merces sine fi-
ne. Nā & operarius deficeret in via, nisi attēderet quod
accepturus esset. Cum enim attēderis quid sis acceptu-
rus, omnia tibi erūt vilia quę pateris, nec digna æstima-
bis pro quibus illud accipias. Miraberis tātum dari pro
tanto illo labore. Vita nostra Christus est, Christum at-
tendite. Pati venit, sed glorificari: contemni, sed etiam
exaltari: mori, sed etiam resurgere. Ista cogitantes fra-
tres charissimi non desperemus, quia etsi peccatores su
mos, magnum medicum habemus, ipsum medicum au
dite, Nō enim veni vocare iustos, sed peccatores ad pœ Matt. 9.
nitentiam. Vtilitas autem rei gestæ huius hæc est. Apo-
stolus ipse cōmemorat in epistolis suis. Dicit enim ad
hoc sibi veniam datam peccatorum suorum, vt nemo
de se desperet, qui fuerit magnis peccatis inuolutus, &
in ma-

G in magnis sceleribus irretitus, quasi veniam non sit acceptarus, si cõuersus fuerit ad eum qui pendens in cru-
Lucæ.23. ce pro persecutoribus orauit dicens, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciũt. Factus est ille ex persecutore prædicator & doctor gentiũ. Qui prius, inquit, fui blasphemus & persecutor & iniuriosus. Vides quod meritũ
1.Timo.1. pro pœna consequitur. Gratia enim salui efficimur de peccatis nostris, largiẽte ipso domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

† Hic sermo in veteribus finit à versiculo, Ab agno pro ouibus & cætera, hoc modo.

Ab agno pro ouib⁹ mortuo, fit ouis secura de lupo. Deinde ille cui præcedente dominico cãtauimus, deus
Psal.34. quis similis tibi, ne sileas neque mitescas deus, qui tamẽ
Matt.11. dicit, venite ad me, & discite à me quoniam mitis sum & humilis corde: videamus quemadmodum vtrũque exhibeat: & in se ostendat sua eloquia consonare. Mitis
Esa.53. est & humilis corde, quia sicut ouis ad immolandũ ductus est, & sicut agnus coram tondente fuit sine voce, sic non aperuit os suum. Ligno suspẽsus, pertulit odio-
H rum flãmas, sustinuit ministras pessimi cordis linguas. Quibus linguis illi percusserunt immaculatum, crucifi
Psal.56. xerũt iustum. De quorum linguis prædictum erat, Filij hominum dentes eorum arma & sagittæ, & lingua eorum machæra acuta. Et quid fecit lingua? Gladius acut⁹ quid fecit? Occidit. Quem occidit? Occidit vitã mors, vt à vita occideretur mors. Quid ergo? Quid fecit lingua eorum gladius acutus? Audi quid fecit. Vide quod sequitur, Exaltare super cœlos deus: & super omnẽ terram gloria tua. Ecce quid fecit gladius acutus. Exaltatũ super cœlos nouimus dominum: non videndo sed credendo. Super omnem autem terram gloriam eius: legendo, videndo, credendo. Vide ergo mitem & humilem corde: vt ad istam gloriam trophæum mortificatæ carnis adduceret. Vide illum mitem. Pẽdens dicebat,
Lucæ.23. Pater ignosce illis: quia nesciunt quid faciũt. Et discite à me, quoniam mitis sum, & humilis corde. Discamus à te, quoniam mitis es, & humilis corde. Vbi magis apparere vel debuit vel potuit digni⁹, quàm in ipsa cruce.
I Cum ligno membra pẽderent, cum clauis confixæ manus & pedes essent, cum illi adhuc sæuirent linguis, cũ se fuso sanguine non satiarent, cum ægrotantes medicum nõ agnoscerẽt, pater inquit, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Tanquam diceret, Ego veni ægros curare. Quod me non agnoscunt, febris immanitas facit. Mitis ergo & humilis corde dicit, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Quid ergo, ne sileas ne-
Acto.9. que mitescas deus? Impleat & hoc. Ecce non siluit. Clamauit de cœlo, Saule, Saule, quid me persequeris? Fecit non sileas, exhibuit non sileas, exhibeat & nõ mitescas. Primò, quia non pepercit errori eius, quia nõ pepercit sæuiciæ: quia anhelantem cædes voce prostrauit, sæuiẽti lumen eripuit, captiuum sicut diximus ad Ananiam quem persequens quærebat adduxit. Ecce nõ mitis, ecce sæuiens, non in hominem sed in errorem. Parum est hoc: adhuc non sileat neque mitescat. Ananiæ timenti & tremẽti audito illi⁹ lupi famosi nomine, ego, inquit, ostendã illi, ego illi ostendam. Vide minantẽ, vide adhuc sæuientem. Ego illi ostendam. Ne sileas neque mitescas deus. Ostende persecutori, nõ solum bonitatem, verum etiam seueritatem tuam. Ostẽde, patiatur quod fecit: discat & pati qui faciebat: sentiat & ipse quod aliis inferebat. Ego, inquit, illi ostẽdam quæ illum oporteat pati. Sed tanquam sæuiens dicit, & implet quod dictum est, Ne sileas neque mitescas deus. Non inde recedat. K
Discite à me, quoniã mitis sum & humilis corde. Ego illi ostendã, quæ illum oporteat pati pro nomine meo. Ostẽdisti terrorem, subueni ne patiatur, & pereat quem fecisti, quem inuenisti. Minax est, non silet, non mitescit, minatur. Ego illi ostendam, quæ illum oporteat pati pro nomine meo. Vbi terror, ibi salus. Qui faciebat contra nomen, patiatur pro nomine. O sæuicia misericors, vides illum præparare ferrum, secturus est nõ perempturus. Curaturus est, nõ occisurus: Christ⁹ dicebat, Ego illi ostendam quæ illum oporteat pati pro nomine meo. Sed quo fine? Ipsum qui patiebatur audi, Non sunt condignę passiones huius temporis. Ipse dicit qui patiebatur, pro quo nomine patiebatur, & quo fructu patiebatur. Non sunt condignæ passiones huius tẽpo- Roma.8
ris, ad futuram gloriã quæ reuelabitur in nobis. Sæuiat mundus, fremat mundus, increpet linguis, conuscet armis, quicquid potest faciat. Quid faciet, ad id quod acceptur sumus? Appendo illud quod patior, contra id quod spero. Hoc sentio, illud credo. Et tamẽ plus valet quod credo, quàm quod sentio. Quicquid est quod sæuit pro nomine Christi, si potest viui tolerabile est. Si non potest viui, migrare hinc facit. Non extinguit, sed accelerat ipsum præmium, ipsam dulcedinem, quæ cum venerit sine fine erit. Opus cum fine, merces sine fine. Iste L
ergo fratres, iste vas electionis, primo Saulus à Saüle. Recordamini enĩ qui nostis literas dei, quis erat Saül: Rex pessimus, persecutor sancti serui dei Dauid. Et ipse si meministis, de tribu Beniamin. Inde iste Saulus, du cto secum tramite sæuiendi, sed in sæuicia non permãsurus. Postea si Saulus à Saüle, Paulus vnde? Saulus à rege sæuo, cum superbus, cum sæuiens, cum cædes anhelans. Paulus autem vnde, Paulus quia modicus. Paulus humilitatis nomen est. Paulus, postea quã adductus est ad magistrum qui ait, Discite à me, quia mitis sum & humilis corde: Inde Paul⁹. Vsum latinæ locutionis aduertite. Quia paulum modicũ dicitur. Paulopost videbo te, paululum hic expecta. Id est post modicũ videbo te, modicum hic expecta. Audi ergo Paulum, Ego sum, inquit, minimus Apostolorum. Prorsus ego sum 1.Cor.15.
minimus Apostolorum. Et alio loco, Ego sum nouissimus Apostolorum. Et minimus, & nouissimus tãquam 1.Cor.4.
fimbria de vestimento domini. Quid tam exiguum, M
quid tam nouissimum quàm fimbria? Hac tamen tacta mulier à fluxu sanguinis sanata est. In modico isto erat magnus, in minimo grãdis habitabat, & tanto minus à se magnum excludebat, quãto magis minor erat. Quid miramur magnum habitare in angusto? magis in minimis habitat. Audi illum dicentem, Super quem requiescet spiritus meus? super humilem & quietũ & trementem verba mea. Ideo altus habitat in humili, vt hu Esa.66.
milem exaltet. Excelsus enim est dominus & humilia Psal.137.
respicit: excelsa autem à lõge cognoscit. Humilia te & propinquabit tibi: extolle te & recedet à te. Minimus ergo iste quid dicit quod audiuimus hodie, Corde creditur ad iusticiã: ore autem confessio fit ad salutem. Mul- Roma.10.
ti credunt corde & erubescunt cõfiteri ore. Sciatis fratres, prope iam neminem esse paganorũ qui non apud seipsum miretur & sentiat impleri prophetias de Christo, exaltatum super cœlos: quia vident super omnẽ terram gloriam eius. Sed cum se inuicem timent, sibi inuicem erubescunt, faciunt à se longè salutẽ, quia ore confessio fit ad salutem. Quid prodest credidisse ad iusticiam, si os dubitat proferre quod corde cõceptum est? intus fidem deus videt: sed parum est, ne confitearis humilem,

A humilem, times superbos, & ei præponis superbos qui pro te displicuit superbis. Humilem times confiteri filium dei. Magnum verbum dei, virtutem dei, sapientiã dei non erubescis confiteri. Natum, crucifixum, mortuũ erubescis confiteri. Altus, excelsus & æqualis patri per quem facta sunt omnia: per quem factus es tu, factus est quod tu: factus est propter te homo, propter te natus, propter te mortuus. Aegrote quo modo sanaberis, qui de medicamẽto tuo erubescis? Elige tẽpus, Nũc est tempus postea contemptus ille veniet admirandus: iudicatus ille, veniet iudicaturus: occisus ille, veniet excitaturus: exhonoratus ille, veniet honoraturus modo & postea: modo in fide res est, postea in manifestatione erit. Elige hoc tempore quam partem teneas in futuro. De Christi nomine erubescis modo hominibus. Ex eo quod erubescis modo, babes erubescere cũ venerit in gloria sua redditur⁹ quod promisit bonis, quod minatus est malis, vbi eris tu? Quid facies, si te attẽdat ille excelsus & dicat tibi, erubuisti de humilitate mea, nõ eris in claritate mea? Discedat ergo mala verecundia, accedat salubris impudentia, si impudentia dicenda est: sed tamẽ fratres extorsi mihi vt hoc dicerem, nec timerem B prorsus. Nolo enim erubescamus de Christi nomine. Insultetur nobis quòd credimus in crucifixũ, occisum: planè in occisum. Sed de quo nisi sanguis manaret, chirographum peccatorum nostrorum adhuc maneret. Prorsus in occisum credidi, sed boc in eo occisum est quod sumpsit de me, non vnde fecit me. Prorsus in occisum credo, sed in quem occisum? Qui venit aliquid, & accepit aliquid. Quis venit? qui cum in forma dei esset non rapinã arbitratus est esse æqualis deo. Ecce quis venit, quid accepit? sed semetipsum exinaniuit formã serui accipiens in similitudinem hominum factus: ille factor factus, ille creator creatus: sed in quo factus est & creatus? in forma serui, accipiendo formam serui, nõ amittendo formam domini. In bac ergo forma serui in eo quòd à nobis pro nobis accepit, & natus est, & passus est, & resurrexit, & ascendit in cœlum. Quatuor res dixi: natus est, mortuus est, resurrexit, & ascendit in cœlum. Duo prima, duo nouissima: Duo prima: natus est, mortuus est. Duo nouissima: resurrexit, ascendit in cœlum. In duobus primis conditionem tuam tibi ostẽdit, in duobus nouissimis mercedis exemplũ præbuit: C nasci & mori noueras. Plena est his duobus regio mortalium. Quid hic abundat in omni carne, nisi nasci & mori? hoc homo cum pecore habet: hanc ergo vitam cum pecoribus communem ducimus. Nati sumus, morituri sumus: istud nondum noueras, resurgere & in cœlum ascendere: duo noueras, duo non noueras, patere quod suscepit, spera quod ostendit. Quid enim? & si nolis mori, non es moriturus? Quid times, quod vitare non potes? Times quod etsi nolis erit, & nõ times quod & si nolis non erit. Quid est quod dixi? omnibus hominibus natis constituit deus mortem, per quam de isto seculo emigrent. Exceptus eris à morte, si exceptus fueris à genere humano. Quid facis? nunquid tibi modo dicitur, elige vtrum velis esse bomo. Iam bomo es, venisti. Quo modo hinc exeas cogita: natus es, moriturus es. Fuge, caue, repelle, redime: mortẽ potes differre non auferre. Veniet etsi nolis, veniet quando nescis. Quid ergo times quòd etsi nolueris erit, time potius quod si nolueris nõ erit. Quid est hoc? impiis, infidelibus, blasphemis, periuris, iniquis, & omnib⁹ malis gehẽnę ignes ardentis & æternas flammas minatus est deus. Primo compara hæc duo, mortem ad momẽtum, & pœnas in æternum. Times mortem ad momentum, veniet & si D nolis: time pœnas in æternum, non venient si nolueris. Multo maius est quod timere debes, & in potestate habes ne veniat tibi quod times: & maius est, & longe maius, incõparabiliter maius quod timere debes, & in potestate babes ne veniat tibi: etenim si bene vixeris, si male vixeris, moriturus es. Non effugies vt non moriaris, seu viuendo bene, seu viuendo male. At vero si elegeris hic bene viuere, in æternas pœnas non mitteris: quia vere eligere nõ potes hic ne moriaris, elige cum viuis ne in æternum moriaris. Hæc est fides, hoc Christus ostendit moriendo & resurgendo. Moriendo ostẽdit, quod velis nolis passurus es: Resurgendo ostendit, quod si bene vixeris accepturus es: hic corde creditur ad iustitiã, ore confessio fit ad salutem. Sed times confiteri ne insultent tibi homines, non qui crediderunt. Nam & ipsi intus credunt, sed ne insultent tibi qui confiteri erubescũt. Audi quod sequitur. Dicit enim scriptura, Omnis qui crediderit in eum, nõ confundetur: hæc meditare, in his esto: hæc est esca non ventris, sed mentis. Ille qui mane rapiebat, ipsas escas ad vesperum diuidebat. E

1.Cor.1. *Ioan.1.* *Philip.2.* *Roma.10.*

Item in eodem festo alius sermo, qui habetur de verbis Apostoli IX & X.

Item in eodem festo alius sermo qui inseritur est in sermone XVII. in libro quinquaginta Homiliarum.

Item in eodem festo, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Homo quidam erat diues, qui babebat villicum, & cætera. qua habetur libro 2. de quæstionibus Euangeliorum, cap. XXXIIII. & sequentibus.

DE MARIAE VIRGINIS purificatione.

In festo purificationis sanctissimæ virginis Mariæ sermo, Hodiernus dies, & cætera. qui habetur inter sermones de tempore XX.

DE CATHEDRA SANCTI Petri.

In festo cathedræ sancti Petri. Sermo I.

F INSTITVTIO solẽnitatis hodiernę à senioribus nostris cathedræ nomen accepit, ideo quòd primus Apostolorum Petrus hodie episcopatus cathedrã suscepisse referatur. Recte ergo Ecclesiæ natalẽ sedis illius colunt quam Apostolus pro Ecclesiarum salute suscepit, dicẽte domino, Tu es Petrus, & super hanc petrã ędificabo ecclesiã meam. Petrum itaque fundamentum ecclesię dominus nominauit, & ideo digne fundamentum hoc ecclesia colit, supra quod ecclesiastici ædificij altitudo cõsurgit. Vnde conuenienter psalmus qui lectus est dicit, Exaltent eum in ecclesia plebis, & in cathedra seniorum laudent eũ. Benedictus deus qui exaltari in ecclesia hoc præcepit, quia dignum est vt fundamentum hoc in ecclesia honoretur, per quod ad cœlum ascenditur. Quòd natalis ergo cathedræ hodie colitur, sacerdotale honoratur officium. Sibi hoc ecclesiæ inuicem præstant, quia tanto necesse plus habet ecclesia dignitatis, quanto sacerdotale officium plus honoris. Cum solẽnitatem hãc ecclesiis merito religiosa obseruatio introduxerit, miror cur apud quosdam infideles hodie tã perniciosus error increuerit, vt super tumulos defunctorum cibos & vina conferant, quasi egressæ de corporibus animæ carnales

Ser.XV. *Matt.16.* *Psal.106.*

G carnales cibos requirāt. Epulas enim & refectiones caro tantum requirit, spiritus autem & anima his non indigent. Parare aliquis suis charis dicit quod ipse deuorat, quod præstat ventri, imputat pietati. Cessate ergo fratres ab hoc gentili infidelitatis errore. Animæ enim sanctæ quæ in hoc seculo, aut per vitæ innocentiam puræ sunt, aut pœnitentiæ satisfactione purgātur, à saluatore nostro recipiuntur, & cum eo esse credendæ sunt,
Philip.1. secundum Apostoli dictum, cupio dissolui & esse cum Christo. Animæ ergo fratrum parentumq; nostrorum minime cibis carnalibus delectantur. Offendi his magis possunt quàm delectari, si cum illę in sacris sedibus sint, vos eas in terra esse credatis. Cessate ergo ab his er
Colos.3. roribus, & sicut scriptum est, Quæ sursum sunt sapite, non quę super terrā: vt superstitiones fidei vestræ contrarias repudiantes, dum ea quæ deo placita sunt faciatis, etiam vos cum Christo in ęternum esse mereamini. Quod ipse præstare dignetur, & cætera.

In eodem festo, Sermo II.

Ser.XVI. H NOSTIS fratres charissimi beatissimum Petrum in Saluatoris passione suis erroribus profecisse, & posteaquam negauit dominū, fuisse apud dominum meliorem. Fidelior enim factus est posteaquam fidem se perdidisse defleuit, atque ideo maiorem gratiam reperit quàm amisit. Tanquā bonus enim pastor tuendum gregem accepit, vt qui sibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamētum. Et quia ipse interrogationis tentatione negauerat, cæteros fidei stabilitate fundaret. Denique pro soliditate
1.Retr.20. deuotionis Ecclesiarum petra dicitur, sicut ait domi-
Matt.16. nus, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, Petra enim dicitur, eo quòd primus nationibus fidei fundamenta posuerit, & tanquam saxum immobile totius operis Christiani cōpagem molemq;
1.Cor.10. contineat. Petra ergo pro deuotione Petrus dicitur, & petra pro virtute dominus nuncupatur, sicut ait Apostolus, Bibebant autem de spiritali sequente eos petra, petra autem erat Christus. Rectè consortium meretur nominis, qui consortium meretur & operis. In eadem
1.Cor.3. domo enim Petrus fundamentum ponit, Petrus plantat, dominus incremētat, dominus irriguum subministrat. Petrus ergo tētationibus suis proficit, fletibus suis
I gaudet, periculis suis crescit. Hic nanq; in mare dum super vndas temerarius viator ingreditur, nutat incessu, sed conualescit affectu. Periclitatur corpore, sed deuotione non labitur. Mergitur pedibus, sed Christi dextera sustentatur. Sustentabat enim fides, quem vnda mergebat: & quem fluctuū procella turbabat, saluatoris dilectio cōfirmabat. Ambulabat enim in mari Petrus magis dilectione quàm pedibus. Nō enim videbat vbi pedum vestigium figeret, videbat autem vbi figeret vestigium charitatis. In naui enim positus cōsiderat dominum, & amore eius ductus descendit in mare. Non cogitat labentes aquas, non fluenta currentia, & dū Christum respicit, non respicit elemētum, dum credit fide, etiam inter vndas solidum inuenit vestigium. Iactetur licet fluctibus mare, ventis pelagus conturbetur, nō tamen turbabatur Petri semita quæ ducit ad dominum. Ambulat igitur super aquas Petrus, & sub pedibus eius
Exo.14. mollis vnda non cedit. Legimus in veteri testamento filios Israël per mare rubrum siccis itineribus ambulasse, & ad securitatem gradientium ne laberentur, vnda iter solidatum: quanto hic melius, vbi ambulāte Petro nec mutatur vnda, nec labitur, nec solidatur aqua nec refugit? Melius, inquam, vbi eadem vnda quæ fluctuat & sustentat, ibi idem gurges qui mergit & famulatur. K
Illic vt portaretur per mare populus Israël meatū suum natura perdiderat, hic dum portatur in aquis Petrus, cursum suum fluentem non perdidit. Temerarius ergo Matt.14.
viator Apostolus noui itineris viam carpit, modo curuati gurgitis molem ascendit, modo sub labentes sinus vndæ descendit, & inter marinos fluctus ascensus illi itineris descensusq; non deest. Sed vbi turbantibus vētis exagitantur procellæ, incipit timere quod credidit, statim ei gurges subtrahitur, vnda subducitur. Mox enim deficiente fide defecit semita, Tunc exclamans ad dominum Iesum saluum se fieri deprecatur. Quem apprehensa manu saluator liberat, & subiungit, dicēs, Mo Vbi suprà.
dicæ fidei, quare dubitasti? Hoc est, cur tam modicæ fidei es, vt qui credendo in mare ambulare cœperas, nō id perseuerando trāsires? scriptum est enim, Qui perse- Matt.10.
uerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Sed dum cunctaris & dubitas, iter quo ingressus fueras perdidisti. Cur, inquam, tam modicæ fidei es, vt nō ea fide qua venire cœperas peruenires? Intellige ergo, quia in mare credulitas te portabat, perfidia submergebat. Igitur san L
ctus Petrus dum fluctuat, dum mergitur, dū periclitatur, sic peruenit ad dominū, ostendens nobis quòd nō nisi per pericula properetur ad Christum. Multi enim diaboli fluctus sunt in hoc mundo, tentationum multa naufragia, à quibus ita liberari possumus, si clamātibus manum suam saluator extēderit. Nos ergo clamare ad dominum non cessemus, ille auxilium solitum non negabit, Iesus dominus noster qui cū patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

DE ANNVNCIATIONE dominica.

In festo annunciationis dominicæ, de eo quod scriptum est in Esaia, Et requiescet super eum spiritus timoris domini & cætera. Sermo I. Esa.11.

MVLTA nobis fratres de dei timore præcepta sunt, & quàm sit vtile timere deum innumerabiliter diuina eloquia sonuerūt. Ex qua vberrima copia pauca me commemorātem, & ad Ser.XVII.
ea quantum pro temporis breuitate potuero differentē libenter aduertite. Quis non sapientem se esse lætetur, aut si nondum est esse desideret? Sed quid dicit scriptura? Initium sapientiæ timor domini. Quem non regna- Eccle.1.
re delectet? Sed audiamus quid in Psalmo spiritus mo M
neat, Et nunc reges intelligite, erudimini qui iudicatis Psal.2.
terram. Seruite domino in timore, & exultate ei cū tremore: vnde & Apostolus dicit, Cū timore & tremore Philip.2.
vestram ipsorum salutē operamini: legimus etiā scriptum, Concupisti sapientiam, serua iusticiam, dominus Eccl.1.
præbebit illam tibi. Multos enim reperimus negligentissimos iusticiæ, & auidissimos sapientiæ. Hos docet scriptura diuina peruenire non posse ad id quod appetunt, nisi seruādo quod negligūt. Serua, inquit, iusticiā, & præbebit tibi dominus quam concupisti sapientiam. Quis autem potest nisi deum timeat seruare iusticiam? Dicit enim alio loco, Nam qui sine timore est non poterit iustificari. Porrò si dominus non præbet sapientiā nisi seruanti iusticiam, qui autem sine timore est nō poterit iustificari: recurritur ad illam sententiam, Initium Psal.110.
sapientiæ timor domini. Esaias etiā propheta cum septem illa notissima dona spiritalia commendaret, incipiens à sapientia peruenit ad timorem dei, tāquam de sublimi descēdens ad nos, vt nos dominus doceret ascēdere. Inde ergo cœpit quò volumus peruenire, & illuc

A luc peruenit vnde debemus incipere. Requieſcet in eo,
Eſa.11. inquit, ſpiritus dei, ſpiritus ſapiētiæ & intellectus, ſpiri-
tus conſilij & fortitudinis, ſpiritus ſcientiæ & pietatis,
ſpiritus timoris domini. Sicut ergo ille nō deficiendo
ſed docendo à ſapientia vſque ad timorem deſcēdit,
ſic nos non ſoperbiendo ſed proficiēdo à timore vſq;
ad ſapientiam oportet aſcendere. Initium enim ſapiē-
tiæ timor domini. Ipſa eſt enim illa conuallis ploratio-
Eccli.1. nis, de qua Pſalmus dicit, Aſcenſiones in corde eius di
Pſal.83. ſpoſuit in cōualle plorationis. Per conuallē quippe hu-
Vbi ſuprà. militas ſignificatur. Quis eſt autem humilis, niſi timēs
deum? Et eo timore cōterens cor in lachrymis confeſ-
Pſal.50. ſionis & pœnitentiæ, Quia cor contritum & humilia-
tum deus non ſpernit. Sed non timeat, ne in conualle
remaneat. In ipſo eni corde cōtrito & humiliato quod
deus non ſpernit, aſcēſiones per quas in illum aſſurge-
remus ipſe diſpoſuit: nam ita Pſalmus dicit, Aſcēſiones
in corde eius diſpoſuit in conualle plorationis, in loco
quem diſpoſuiſti. Vbi fiunt aſcēſiones? In corde, inquit,
Sed vnde aſcēdendum eſt? Vtique à cōualle ploratio-
nis. Et quò aſcēdendum eſt? In locum, inquit, quem di-
ſpoſuit. Quis iſte locus eſt, niſi quietis & pacis? Ibi enim
B eſt illa clara & quæ nūquam marceſcit ſapientia: vnde
ad nos exercitādos quibuſdam doctrinæ gradibus de-
Eſa.11. ſcendit Eſaias à ſapientia vſque ad timorem, à loco ſci
licet ſempiternę pacis vſque ad cōuallem plorationis,
vt nos in confeſsione pœnitentiæ dolendo, gemendo,
flendo non remaneamus in dolore & gemitu & fletu:
ſed aſcendentes ab iſta conualli in montem ſpiritalem
vbi ciuitas ſancta Hieruſalem mater noſtra æterna fœ-
cundata eſt, imperturbabili lætitia perfruamur. Ergo
ille cum præpoſuiſſet ſapientiam, lumen ſcilicet mētis
indeficiens, adiunxit intellectum, tanquam quærenti-
bus vnde ad ſapientiā veniretur, reſponderet, ab intel-
lectu: vnde ad intellectū, à conſilio: vnde ad cōſilium,
à fortitudine, vnde ad fortitudinem, à ſciētia: vnde ad
ſcientiam, à pietate: vnde ad pietatem, à timore. Ergo
ad ſapientiam à timore, quia initium ſapientiæ timor
Eccli.1. domini. A conualle plorationis vſque ad montem pa-
Matt.5. cis. Beati enim pauperes ſpiritu, quoniā ipſorum eſt re-
gnum cœlorum, Ipſi ſunt in cōualle humiles, ipſi in tre-
more cor contritum & humiliatū ſacrificant deo. Vn-
C de aſcendunt ad pietatē vt non reſiſtant voluntati eius
ſiue in ſermonibus eius vbi nō capiunt ſenſum eius, ſi-
ue in ordine ipſo & gubernatione creaturę cum plera-
que aliter accidunt quàm priuata hominis volūtas ex-
puſcit: ibi quippe dicendum eſt, Verum non quod ego
Matt.26. volo, ſed quod tu vis pater. Beati enim manſueti, quo-
Matt.5. niam ipſi hæreditate poſsidebunt terram. Non terram
Pſal.141. moriētium, ſed terram de qua dictum eſt, Spes mea es
tu, portio mea in terra viuentium. Ab iſta quippe pieta-
te merebuntur ſcientiæ gradum, vt nouerint non ſolū
mala præteritorum peccatorom ſuorū de quibus in pri
mo gradu pœnitentiæ dolore fleuerunt, ſed etiam prę-
ſentia & cætera. In Chriſto videtur fuiſſe diuinitas. Por
rò ſi fides dominum natum credit in carne, deo nō du
bitet eſſe vtrūque poſsibile, vt & corpus maioris ætatis
non reſerato aditu domus intus poſitis præſentaret, &
ſponſus infans de thalamo ſuo, hoc eſt, vtero virginali
illæſa matris virginitate procederet. Illic nāq; dei filius
humanam ſibi dignatus eſt coniungere naturam, vt ſibi
capiti immaculato immaculatā cōſociaret Eccleſiam,
quam Paulus Apoſtolus virginem vocat, non ſolas in
ea conſiderans corpore virgines, ſed incorruptas deſi-
2.Cor.11. derans omniū mentes, Deſpōſaui, inquit, vos vni viro
virginē caſtam exhibere Chriſto. Ergo & Eccleſia imi- D
tans domini ſui matrem, quoniam corpore nō potuit,
mēte tamen & mater & virgo eſt. Nullo itaquemodo
virginitatem matris ſuæ naſcēdo Chriſtus ademit, qui
Eccleſiam ſuam de fornicatione dæmonū redimendo
virginē fecit. Ex cuius incorrupta virginitate procrea-
tæ virgines ſanctæ quæ terrenas nuptias contemnētes
eſſe etiam carne virgines elegiſtis, gaudentes celebrate
ſolēniter hodierno die virginis partum. Ille quippe eſt
natus ex fœmina, qui non eſt à maſculo ſatus in fœmi-
na. Qui vobis attulit quod amaueritis, matri nō abſtu-
lit quod amatis. Qui ſanat in vobis quod extraxiſtis ex
Eua, abſit vt viciaret quod dilexiſtis in Maria. Illa igi-
tur cuius veſtigia ſancta ſectamini, & vt conciperet cū
viro non manſit, & vt páreret virgo permanſit. Imita-
mini eam quantum poteſtis, non fœcūditate, quia hoc
non poteſtis ſalua virginitate. Sola vtrunq; potuit quæ
omnipotentem peperit, qoi & vtrunq; poſſe conceſsit.
Solum enim vnicum dei filium, iſto vnico incorrupto
partu fieri oportebat hominis filium. Nec tamen ideo
non eſt vobis aliquid Chriſtus, quia vnus eſt virginis
filius. Nam & vos eum & ſi filium edere non potuiſtis
in carne, ſponſum tamen inueniſtis in corde. Et talem E
ſponſum quem redēptorem ſic teneat fœlicitas veſtra,
vt peremptorē non timeat virginitas veſtra. Qui enim
matris virginiratem nec corporali abſtulit partu, mul-
to magis in vobis eam ſpiritali ſeruat amplexu.

In eodem feſto, de quo ſcriptum eſt in Euangelio ſecun-
dum Lucam, Miſſus eſt angelus & cætera. *Luca.1.*

Sermo II.

DEST nobis dilectiſsimi, optatus dies bea- *Sermo*
tę ac venerabilis ſemper virginis Marię, ideo *XVIII.*
cū ſumma exultatione gaudeat terra noſtra,
tantæ virginis illuſtrata die ſolenni. Hæc eſt
enim flos campi, de qua ortū eſt precioſum lilium cō-
uallium, per cuius partum mutatur natura protoplaſto-
rum, deletur & culpa. Præciſum eſt in ea illud Euæ in-
fœlicitatis elogium, quo dicitur, In dolore paries filios *Gene 3.*
tuos: qoia iſta in lætitia dominum peperit. Eua enim lu
xit, iſta exultauit. Eua lachrymas, Maria gaudium in vē
tre portauit. Quia illa peccatorē, iſta edidit innocentē.
Virgo quippe genuit, quia virgo cōcepit. Inuiolata pe-
perit, quia in cōceptu libido nō fuit. Vtrobiq; miraculū F
& ſine corruptione grauida, & in partu virgo poerpe-
ra. Deſcendit angelus de celo miſſus à patre deo in no
ſtræ redemptionis exordium, ad beatam ſalutādo Ma-
riam, Aue, ait, gratia plena, dominus tecum. Impleta eſt
ergo gratia, & Euæ vacuata eſt culpa. Maledictio Euæ,
in benedictionē mutatur Marię, Aue, inquit, graria ple- *Luca.1.*
na, dominus tecum. Tecum dominus in corde, tecū in
vētre, tecum in vtero, tecum in auxilio. Gratulare bea-
ta virgo, Chriſtus rex è cœlo ſuo incarnat in vtero tuo
ex ſinu patris in vterum dignatur deſcendere matris.
Benedicta tu, inquit, in mulieribus, quæ vitam & viris &
mulieribus peperiſti. Mater generis noſtri pœnam in-
tulit mūdo, genitrix domini noſtri ſalutem attulit mū
do. Auctrix peccati Eua, auctrix meriti Maria. Eua oc-
cidendo obfuit, Maria viuificando profuit. Illa percuſ-
ſit, iſta ſanauit. Pro inobedientia enim obedienria cō-
mutatur, fides pro perfidia compēſatur. Læta igitur Ma
ria geſtat infantem, exultans amplexatur filium, portat
à quo portabatur. Nec fortuitu, vt fingūt Sabelliani, rep
perit paruulum, ſed decurſis nouem menſibus peperit
Chriſtum. Plaudat nnnc organis Maria, & inter velo-
ces articolos tympana puerperę cōcrepent. Concinant
lætantes

G lætantes chori,& alternantibus modulis dulcisona carmina misceantur. Audite igitur quemadmodum tympanistria nostra cantauerit: ait enim, Magnificat anima mea dominum, Et exultauit spiritus meus, in deo salutari meo. Quia respexit humilitatē ancillæ suæ, ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Quia fecit mihi magna qui potens est, & cætera. Caussam igitur inualescentis errati, miraculum noui partus euicit,& Euæ planctum Mariæ cātus exclusit. Denique post illius benedicibile angeli præsagiū, dum tacita secum virgo mentis altercatione cōflixit, qualis esset ista salutatio, nūcius interim cœlestis exequitur, Ne timeas Maria, inuenisti gratiam apud dominum, Ecce concipies in vtero & paries filium, & vocabis nomē eius Iesum: at illa, Quo modo, inquit, fiet istud, quoniā virum nō cognosco? Et angelus ad eā, Spiritus sanctus superueniet in te,& virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoq; quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius dei. Iam audisti quo modo fiet hoc, respōde nunc verbum, Vitam quid tricas mūdo? Audisti quo modo fiet hoc, quia spiritus sanctus superueniet in te, vt prolem gignas, & (Luca 1.)

H virginitatem non perdas: filiū proferas, & post partum icorrupta permaneas. O beata Maria, seculū omne captiuum tuum deprecatur assensum, te apud deum mundus suæ fidei obsidem fecit. Noli morari virgo, nuncio festināter responde verbum & suscipe filium, da fidem & senti virtutem. Ecce, inquit, ancilla domini, fiat mihi secundum verbum tuum. Nec mora reuertitur nūcius, & virginalem thalamum ingreditur Christus. Efficitur subito prægnans beata dei genitrix, & cūcta per secula prædicatur fœlix. Cōcepit mox ad credulitatem verbi, virilis ignara consortij impletur vterus nullo humano pollutus amplexu. Extat itaque virgo cum cōcepit, virgo grauida, virgo cum parit, & virgo post partū. Præclara ergo illa virginitas, & gloriosa fœcunditas. Exultat Maria & matrē se læta miratur, & de spiritu sancto se protulisse gaudet, nec quia peperit innupta terretur, sed quia genuerit cū exultatione miratur. Gaudeamus ergo & nos fratres in die annūciationis quę per angelum hodiefacta est ad aures virginis, quæ dum despōsaretur fabro, cœli nupsit architecto. Promittitur enim

I ei filius per visitationem sancti spiritus. Hæc illa audiens gaudet, cupitq; effici mater. Quid igitur mirum si sine corruptione nascitur, qui de sanctificatione cōcipitur? Nō enim decebat vt ille qui nobis afferebat salutem, matri præriperet integritatis dignitatem. Nam qui terra mari cœloque nō capitur, intra vnius corpusculi membra suscipitur: hæc est illa nouitas, Hieremiæ prophetæ vaticinio prænunciata, Faciet, inquit, dominus nouum super terram, fœmina circundabit virum. (Hiere. 31.) O fœmina super fœminas benedicta, quæ virum omnino non nouit, & virum suo vtero circundedit. Circūdat virum Maria angelo fidem dādo, quia Eua perdidit virum serpenti consentiendo. Salutat angelus puellam viri salutationis ignaram, terretur virgo nouitate verborum: ad quam angelus, vt superius prętulimus, dixit, Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud dominum. Ne, inquit, à cōspectu meo terrearis mater domini mei, ego conceptionis tuæ minister adueni, non vt virginitatem amitteres interueni. Ipse me misit ad te, qui est nasciturus ex te. Concipies enim & paries filium, non cuiuslibet meriti hominem, sed totius seculi saluatorem. Recole Maria in libro Esaię prophetę virginem quam parituram legisti, & gaude atque exulta, quia tu esse meruisti. Tu ibi præfigurata es virgo, tu (Gene. 3.) (Luca 1.) (Esa. 7.)

K ecce concipies in vtero, non de viro, sed de spiritu sancto, & grauida eris & incorrupta permanebis. Paries quidem filium, & virginitatis nō patieris detrimētum. Efficieris grauida, & eris mater semper intacta. Senties pondera ventris, & pudorem non perdes castitatis. Intumescent vbera tua, & intacta manent genitalia tua: at illa dixit, Ecce ancilla domini, fiat mihi secundum verbum tuū. O fœlix obediētia, ô insignis gratia, quæ dum fidem dedit humiliter, cœli in se opificem corporauit. Impleuit in ea dominus, quod dudū prædixerat, Obediētiam, inquit, malo quàm sacrificiū, & scientiam dei plus quàm holocausta. Hęc fuit vera obediētia omniq; sacrificio gratior, hæc volūtas cūctis hostiis acceptior, hinc promeruit gloriam, quam ipsa postmodū hausit: ecce, ait, Ex hoc beatam me dicent omnes generationes. O beata Maria, quis tibi digne valeat iura gratiarū ac laudum pręconia repēdere, quæ singulari tuo assensu mundo succurristi perdito? Quas tibi laudes fragilitas humani generis persoluat, quæ solo tuo cōmercio recuperandi aditum inuenit? Accipe itaque quascūque exiles, quascūque meritis tuis impares gratiarum actiones, & cum susceperis vota culpas nostras orādo excusa. Admitte nostras preces intra sacrariū exauditionis, & reporta nobis antidotum reconciliationis. Sit per te excusabile quod per te ingerim*, fiat impetrabile quod fida mente poscimus. Accipe quod offerimus, redona quod rogamus, excusa quod timemus, quia tu es spes vnica peccatorū, per te speramus veniam delictorum, & in te beatissima nostrorum est expectatio premiorū. Sancta Maria succurre miseris, iuua pusillanimes, refoue flebiles, ora pro populo, interueni pro clero, intercede pro deuoto fœmineo sexu. Sentiant omnes tuum iuuamen, quicunque celebrant tuam cōmemorationem. Assiste parata votis poscentium, & repende omnibus optatum effectum. Sint tibi studia assidue orare pro populo dei, quæ meruisti benedicta redemptorem ferre mundi, qui viuit & regnat in secula seculorum. (Luca 1.) (Osee 6.) (Luca 1.) L

In eodem festo. *Sermo* III.

Orruptum peccatis originalibus & actualibus mundum mundi conditor secreto & mirabili consilio per mysterium verbi incarnati, eiusdem mundi lapsum voluit reparare, qui eo verbo quo potuit de nihilo cūcta creare, potuit quæ perdita fuerant reformare. Ipse nanque dixit & facta sunt, ipse mandauit & creata sunt. Hanc ei potentiam non credimus imminoratam, non credimus immutatam, & apud quem non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio, quo minus est potens & sapiens in reformando, quàm fuerat in plasmando. Omnipotentis quippe figuli manus, cuius vniuersæ viæ misericordia & veritas, quæ lutum de terra leuatum rationalis naturæ dignitate sublimauerat, sic voluit ruinam vasis fragilis reformare, vt nec peccatum hominis dimitteret impunitum quia iustus est, nec insanabile quia misericors est. Si tantum iustus esset, cuius sapientia attingit à fine vsq; ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter, potuit sua fortitudine aduersus seductorem generis humani contendere, & ouem perditam ad gregem reductā suo dominio restituere. Sed hoc modo videretur eminentiam tantum suæ virtutis ostendisse, non medicinalem misericordiam impendisse redēptis: nec appareret quāta charitate creator creaturam diligebat, à qua se diligēdum esse multiplici beneficio expetebat, quatenus miser homo, præcedente gratia, obtineret etiam per meritum, quod ei male merito rependebatur (Ser. XIX.) M (Psal. 32.) (Iaco. 1.) (Psal. 24.) (Sapien. 8.) (Luca 15.)

indebitum.

A indebitum. Quod ergo dei ſapiẽtia potuit facere ſapiẽ-
ter & fortiter, voluit facere ſuauiter, vniens ſibi infir-
mitatem carnis noſtræ quã primo in ſe ſanaret, & per
hanc quaſi medicinalem confectionem generi huma-
no ſanitatem reſtitueret, non quòd non potuerit aliter
fieri quantum ad peritiam & potentiã medici, ſed quia
non potuit commodius antidotum procurari quantũ
ad complexionem ægroti. Quod enim infirmum eſt
1.Cor.1. dei, fortius eſt hominibus: & quod ſtultum eſt dei, ſa-
pientius eſt hominibus. Hæc cauſa nobis ſpecialis eſſe
videtur cur dei filius hominem induere voluerit & in-
ter homines conuerſari, vt mortalitatem quam à no-
bis accepit moriẽdo ſuperaret, & naturam noſtram ſu-
pra primæ originis dignitatem reparatã ſecum ad im-
mortalitatẽ reuocaret, vt eò ſequeretur humilitas gre-
gis, quò præceſsit celſitudo paſtoris. Sic radius ſolis hu
morem quem ad ſe trahit exiccat, ipſe tamen virtutem
ſui caloris & ſplendoris nec minorat nec immutat. Sic
ignis materiem quam aſſumit in ſe conuertit, naturam
vero ſuã ideo nec mutat nec minuit: multo fortius ille
Deut.4. ignis, de quo dicitur, Deus noſter ignis conſumens eſt,
B mortalitatem noſtram in ſe aſſumpſit, & inde gratia ſa
nitatis totum corpus reſumpſit. Mirabile & incõpara-
bile genus medicinæ, propter quã medic⁹ voluit ægro-
tare, & ægrotos quibus ſalutis remedium procurabat,
ſua decreuit ĩfirmitate ſanare. In hoc apparet quàm in-
comparabili charitate nos dilexerit, quia in eo ꝙ deſer
Hebr.2. tores ſuos quæſiuit, ſemen Abrahæ apprehendit, errã-
tes reduxit, ſaucios curauit, nihil ſibi addidit, Non eſt
inde factus altior, nõ eſt factus inde beatior. Tota hæc
diſpenſatio noſtræ vtilitati conſuluit, noſtræ ſalutimi-
litauit, diuinæ potentiæ nil contulit. Nam & cum eſſe-
2.Timo.2. mus vaſa contumeliæ, omnipotentis figuli manum ef-
Roma.9. fugere non potuimus, vtebatur vaſis iræ prout volebat
ad manifeſtationẽ ſuæ gloriæ: ſic enim dictum eſt Pha-
Exo.9. raoni, In hoc ipſum excitaui te vt oſtendam in te virtu-
tem meam, & annuncietur nomen meum in vniuerſa
terra. Nónne & dæmones cum à domino eĳcerentur
de corporibus obſeſsis dominũ glorificabant, quando
Matt.8. dicebant, Quid nobis & tibi Ieſu fili dei viui? Quid ve-
niſti ante tempus torquere nos? Conſtat ergo ex his &
huiuſmodi aliis, quia diuina virtus noſtra reparatione
C non eguit, ſed tamen ea bonitate qua nos condidit, ea-
dem nos reformare voluit: & ad hoc medicamen nun-
quam forte poſuit, ſed quàm lenius cõplexioni ægro-
tantis competere perſpexit, appoſuit. Solẽt quippe me-
dicinę periti ægritudines quas curandas ſuſcipiunt ali-
quando curare per cõtraria, aliquando per ſimilia. Hoc
fecit dominus noſter Ieſus Chriſtus, ſua paupertate nos
ditans, ſua humilitate nos ſubleuãs, ſua infirmitate nos
ſanans, ſua morte nos viuificans. Sic ratione medicinę
ſicca humidis, humida ſiccis, calida frigidis opponun-
tur, & minus fortia contraria à fortioribus contrariis
ſuperuenientibus ſuperantur. Simili ratione, ſimilia ſi-
milibus apponuntur, cum ſecundum quantitatem vul-
nerum vel tumorum menſuratur longitudo vel latitu-
do epithematũ. Sic ſcorpionũ carnes oleo coctæ per-
cuſsionibus medentur ſcorpionũ, ſic theriaca de ſerpẽ
tis carne confecta, morſibus ſerpentinis occurrit, & po
tiones veneno infectas in potu ſumpta expellit. Ad hãc
ſimilitudinem medicus noſter mortem carnis noſtræ
de ſerpente venientem, carnis ſuæ morte ſanauit, & ad
immortalitatis ſuæ ſpeciem in tẽpore reſtitutionis cõ-
Gene.3. plendam reformauit. Vbi diligẽtius attendendum eſt,
Ephe.3. quòd mors quæ per lignum venit, per lignum ſuperata
eſt, Et ipſa ligni forma longitudini & latitudini & alti- D
tudini humani corporis configurata eſt, quorum ſicut 2.Retr. 36.
totum corpus motum eſt vt manus ad vetitum extẽde-
retur, ita corpus per omnia mẽbra ſua in cruce diſten-
deretur: & totũ quod reatu paterni delicti confractum
fuerat, hoc emplaſtri malaxatione conſolidaretur. Sed
huic medicamento per ſimilia compoſito, admixtum
eſt & medicamentum factum per oppoſitum. Nam hic
ſanauit obedientia, quod ibi corruperat inobedientia.
Et quod ibi contaminauit gulæ oblectamẽtum, hic re-
format crucis tormentum. Cõtinetur in hac crucis fi-
gura altius ſacramentum, quod quanto eſt altius, tan-
to attendendum diligentius. Intelligitur nanque in la- In lib. 50.
titudine crucis dilectio proximi, quæ non tantum vſ- Ho.Ho.3.
que ad amicos, ſed etiam extendenda eſt vſque ad di- Crucis figu
ligendos inimicos. Intelligitur quoque in eiuſdem lon ra quid
gitudine, longa & perſeuerans laborum & perſecutio- obumbret.
num ſuſtinentia, quam patiẽter ferre debet ad patriam
ſuſpirans noſtra peregrinatio, tam pro dilectione pro-
ximorum, quàm pro exhibitione omnium bonorum
operũ. Figuratur ſimili ratione in altitudine eius emi- Hebr.6.
nentia ſpei penetrãs vſque ad interiora velaminis, vbi E
viſione pacis perfruentur qui hic à ciuibus Babyloniæ
multipliciter exercentur, donec in libertatem glorię fi-
liorum dei à ſeruitute corruptionis huius liberentur.
Significauit hãc charitatis latitudinem dominus Ieſus Roma.8.
in cruce caput ad Orientẽ erigens, pedes ad Occidentẽ
ſubmittens, manus ad Aquilonem & Auſtrum exten-
dens, vt adimpleret quod de ſe ante paſsionem ſuam
prædixerat, Cum exaltatus fuero à terra, id eſt, cum cru
cifixus fuero, omnia trahã ad meipſum: id eſt, vocabo
ad me totum mundum. Hoc ſacramẽto crucis ſanctus
Heliſæus Sunamitis filium os ori, manus ſuas manibus 4.Reg.4.
eius applicans orando ſuſcitauit, & viuum matri reſti-
tuit. Eiuſdem virtute ſacramẽti Moyſes in deſerto bis Nume.20.
ſilicem virga percuſsit, & ſitienti populo aquam de pe
tra produxit. Bina quippe percuſsio, duorum lignorũ
figurate intelligitur in cruce facta compactio. Bis ergo
petra percutitur, cum Chriſtus de quo dicit Apoſtolus,
Petra autem erat Chriſtus, in duobus lignis crucis ex- 1.Cor.10.
tẽſus lancea perforatur. De hac petra aqua profluxit, cũ
ſanguis redẽptionis & aqua baptiſmatis, quibus in no-
uum hominem transformamur de latere Chriſti ma- F
nauit. Præterea inter has crucis dimenſiones ſolerter
attendenda eſt crucis profunditas, quia profundum eſt
myſterium crucis, in quo multorum qui ſapiẽtes dice-
bantur ingenia defecerunt, quòd hoc auſi ſunt reprehẽ
dere, quod non potuerunt humana ratione comprehẽ-
dere, videlicet cur verbum deo patri coæternum, om-
nia continens, omnia implens in aſſumpto homine to
tum ſe concluſit, & tamen totum mundum regere, cõ-
plere & continere non deſierit, non ſatis conſideran-
tes quod valet in minori, multo magis poſſe valere in
maiori, cum vox vna & tota de ore loquentis prodeat,
& tota ad multorum hominũ aures perueniat. Qui de
hac quæſtione ſcrupuloſius diſputant, & tanquam clau
ſo oſtio ad parietẽ palpant, audiant primum dicentem
Apoſtolum, O homo tu quis es qui reſpõdeas deo? De- Roma.9.
mum miteſcãt, & cum pietate pulſent vt aperiatur eis,
& iuſtum fuiſſe conditorem in condemnando, & mi-
ſericordem in redimendo credant, nec potuiſſe ſanari
ſine miſericordia, quod iuſte cõdemnauerat omnipo-
tentis iuſticia. Hinc conſequenter aduertant cur vſ-
que ad captiuati hominis paupertatem & crucis igno-
miniam ſe humiliauerit diuina omnipotentia, quæ in
paradiſo

G paradiso reum hominem condemnauerat iusta sententia. Cum enim de perpetrata à domino argueretur inobedientia, non se humiliter vt culpa exigebat accusauit, sed authorē superbe accusauit, dicens, Mulier quam dedisti mihi, dedit mihi fructū & comedi. Hæc dicendo se putauit excusatum, & sic creatorem mulieris cōditoremq; ad peccandum virum traxerat in culpā. Qui si humiliter se accusasset, & in authorem suum culpam non retorsisset, à paradiso non exulasset. Erat autē contra diuinam iusticiam si reum impœnitentem in pristinum gradum restitueret, & non vsque ad dignum pœnitentiæ fructum qua vellet ratione compelleret. Diuina itaque sententia morti est iudicatus, & cum tota posteritate quæ de lumbis eius erat processura, eiectus est de paradiso & ærūnoso cōdemnatus exilio. Et quia sine pœnitentia in statum suum redire non poterat, monēdus & admonendus erat ad pœnitentiam, vt reformaret voluntaria & subiecta humilitas, quod corruperat male erecta iniquitas. Non enim conueniens erat, vt inuitus traheretur ad pœnitentiam, qui sponteneus corruerat in pœnam: ne itidem ingratus existeret suæ refor-
H mationi, sicut ingratus extiterat primæ cōditioni. Prouisum est igitur tale medicamentum quale cōueniebat ægroto, quod duriciā tumoris sic emolliret vt mollefactus sponte mortiferum virus effunderet, dicēte Psalmista, Effundite coram illo corda vestra: id est, per cōfessionem eiicite de conscientiis vestris omnia immūda. Quod quādiu tardauit facere mūdus, tandiu remāsit immundus. Vt ergo hoc fieret misit medicus noster præcones & testes suos ante se legislatores & prophetas, qui corda auditorum ad pœnitentiam præpararēt, & ei in tempore gratiæ testimonium perhiberēt. Venit ipse medicus in tēpore plenitudinis publice, prædicauit causam aduentus sui, factus doctor medicinę, dicēs, Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnū cœlorum: & item, Qui crediderit & baptizatus fuerit saluus erit: hoc consilium medicinæ acceperunt multi. Contemptoribus placuit adhuc magis sibilus serpētis perimentis, q̄ persuasio medici redimentis. Filius adoptionis audiuit, & obaudiuit voci promittentis qui in paradiso non obedierat præcepto mortem comminātis. Expleta dispēsatione doctrinæ suæ, & cæcitate in Isra-
I ēl ex parte prædurante, tādem exhibuit se medicum & fecit de seipso medicamētum. Exhibuit se sacerdotem, & fecit seipsum sacrificium, vt compleret ad quod venerat, & probaret quanta dilectione dilexerat eos, pro quibus corpus suum in ara crucis offerebat: vnde & in Euangelio suo ante prædixerat, Maiorem charitatē nemo habet, q̄ vt animam suam ponat quis pro amicis suis: hinc est quod Apostolus dicit, Cōmendat charitatem suam deus in nobis, quia cū inimici essemus reconciliauit nos sibi per mortem filij sui. Et quia naturale est vt homines diligētes se diligant, hac humilitate & charitate humiliata est & liquefacta duricia mūdi, vt agnosceret beneficium suæ reparationis, quę non agnouerat excellentiam suæ conditionis: vnde Psalmista, Homo cum in honore esset non intellexit, cōparatus est iumētis insipientibus, & similis factus est illis. Postquā vero ad se reuersus est, & per dilectionem redimētis, & eruditionem admonentis cognouit de quanta corruisset gloria, & in quāta versaretur miseria, expertus est quàm magna indigeret misericordia, & impletū est quod dicit Psalmista, Multiplicatæ sunt infirmitates eorū, postea accelerauerunt. Prædicata est exin virtus crucis per vniuersum mundū, quæ partibus suis per quatuor mūdi partes est extensa, & totum mundum sua malaxatione complexata. Nec iam potuit mūdus ex toto esse ingratus, qui tanta fuerat charitate sanatus. Crucifixus noster à morte surrexit & cœlos ascēdit, crucem nobis in memoriam suę passionis reliquit, crucem reliquit ad sanitatem. Hoc signum presidium est amicis, obstaculum est inimicis. Huius crucis mysterio rudes catechizantur, eodem mysterio fons regenerationis consecratur, eiusdem crucis signo per manus impositionem baptizati dona gratiarum accipiunt. Cū eiusdem crucis charactere basilicæ dedicantur, altaria cōsecrantur, altaris sacramenta cum interpositione dominicorum verborum cōficiuntur: sacerdotes & leuitæ per hoc idem ad sacros ordines promouētur. Et vniuersaliter omnia ecclesiastica sacramēta, in huius virtute perficiuntur. Qui hoc mare magnum & spaciosum, in quo sunt reptilia quorum nō est numerus, absque naufragio transire desiderat, crucem sequatur, crucem teneat, & eam nō deserat donec ad optatum salutis portum perueniat. Hoc cursum nostrum dirigit, hoc ad agonem nos instruit, hoc in luctamine adiuuat, hoc ad victoriam prouehit, hoc ad coronā peruehit, hoc maleficia destruit, & omnia dæmonum machinamenta ad nihilum redigit, Et quod faciebat in terris corporis Christi præsentia, hoc facit cū fideli inuocatione nominis Christi victoriosæ crucis insignita memoria. Longum est per singula virtutem crucis exponere, Qui vero in angaria Christi crucem portat, poterit plura de eius virtute experimento cognoscere, quàm possit sermo retexere, vel humana cogitatio comprehendere.

Margin notes: Gene.3. — Psal.61. — Matt.4. — Mar.16. — Roma.11. — Ioan.15. — Roma.5. — Psal.48. — Psal.25. — K — Psal.103. — L

Item in eodem festo, Sermo. Vos inquam, conuenio ò Iudæi & cætera. qui insertus est in sermone quarto de tēpore.

Item in eodem festo, Sermo, Legimus & fideliter retinemus & cætera, qui habetur inter sermones de tempore IX.

DE SANCTIS QVORVM FESTA INTER PASCHA & PENTECOSTEN OCCURRUNT.

DE SANCTIS PHILIPPO & IACOBO.

M

In festo sanctorum Philippi & Iacobi Apostolorum, Homilia de eo quod scriptum est secundum Ioannem, Non turbetur cor vestrum, neque formidet & cætera, incipiens, Erigenda & cætera. quæ sumpta est ex expositione doctoris, ibidem. Et ex sermonibus de Verbis domini LIIII. & sequentibus. Et ex libro Quinquaginta Homiliarum XXXIIII. Ioan.14.

DE INVENTIONE SANCTÆ CRUCIS.

In festo inuentionis sanctæ crucis, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Erat homo ex Pharisæis & cætera. Incipiens, Nicodemus ex his erat & cætera. quæ sumpta est ex expositione doctoris ibidem. Et ex sermonibus de Verbis Apostoli XIIII. Et ex libro Quinquaginta Homiliarum III.

De cæteris sanctis quorum festa eodem tempore occurrunt, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Ego sum vitis vera & cætera. incipiens, Iste locus euangelicus & cætera. quæ sumpta est ex expositione doctoris Ibidem. Et ex sermonibus de Verbis domini LIX. Ioan.15.

DE SANCTO IOANNE BAPTISTA.

In vigilia

A *In vigilia ſancti Ioannis Baptiſtæ, Homilia de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Lucam, Fuit in diebus Herodis regis Iudææ & cætera. quę habetur in libro quinquaginta Homiliarum XLIIII.*

Luca. 1.

In feſto natiuitatis Ioannis Baptiſtæ.

Sermo I.

Sermo XX.

Oſt illum ſacroſanctum domini natalis diē
nullius hominum natiuitatem legimus cele-
brari, niſi ſolius beati Ioannis Baptiſtę. In aliis
ſanctis & electis dei nouimus illum diē coli,
quo illos poſt conſummationē laborū & deuictum tri-
umphatúq; mundū in perpetuas æternitates pręſens hęc
vita parturit. In aliis conſummata vltimi diei merita ce
lebrantur, in hoc etiam prima dies, & ipſa etiam homi
nis initio conſecrantur, pro hac abſq; dubio cauſa, quia
per hunc dominus aduētum ſuum, ne ſubito homines
inſperatum non agnoſcerent, voluit eſſe teſtatum. Ioan
nes autem figura fuit veteris teſtamenti, & in ſe formā
prætulit legis: & ideo Ioannes prænunciauit Saluatorē
ſicut lex gratiā præcucurrit. Quod autem nondum na-
tus de ſecreto materni vteri prophetauit, & expers lucis
B iam teſtis eſt veritatis, hoc eſt intelligendum, quòd la-
tens ſub velamine & carne literæ, & redēptorem mun-
do ſpiritu prædicauit, & nobis dominum noſtrum de
Pſalm. 57. quodam legis vtero proclamauit. Ergo quia Iudęi erra
uerunt à vētre, id eſt, à lege quę à Chriſto grauida erat:
Errauerunt à ventre, locuti ſunt falſa, ideo hic venit in
Ioan. 1. teſtimonium, vt teſtimonium perhiberet de lumine.
Mat. 11. Quod autem Ioannes in carcere conſtitutus ad Chri-
ſtū diſcipulos ſuos ordinat, lex ad Euangelia tranſmit-
tit. Quę lex iuxta typum Ioannis quaſi ignorantiæ clau-
ſa carcere in obſcuro & in occulto iacebat, & Iudaica
cęcitate ſenſus intra literam tenebatur incluſus: de hoc
Ioan. 5. beatus Euangeliſta proloquitur, Ille erat lucerna ardens
id eſt, ſpiritus ſancti igne ſuccenſus, vt mundo ignoran
tię nocte poſſeſſo, lumen ſalutis oſtenderet, & quaſi in-
ter denſiſſimas delictorum tenebras ſplendidiſſimum
Matth. 3. iuſticiæ ſolē, lucis ſuæ radio demonſtraret, & de ſeipſo
C dicens, Ego vox clamātis in deſerto. Videamus in quo
deſerto, id eſt, in gentilium populo. Vacua enim timo-
re dei pectora, & ſpiritu ſancto carentia deſerto ſqua-
lentis eremi comparantur. Deſertus enim erat hic mun
dus ab omni cultura fidei & timoris dei, & peccatorū
ſpinis obſitus ſqualebat tanquam ager incultus, & nul-
lam penitus bonorum operum fœcūditatem attulerat,
nullum imbrem gratiæ ſpiritalis acceperat. Mittitur
beatus Ioannes qui eum per propheticam atque apoſto
licam prędicationem annunciando pœnitētiam, qua-
ſi rudem campum proſcinderet, fœcundaret & excole-
ret, diuini verbi ſeminibus impleret, & ad maturam fru
gem, id eſt, ad regenerationis gratiam præpararet. Iam
Luca. 1. illud quantæ gloriæ eſt, quòd Zachariæ ſacerdoti ſeni
& Helizabet ſterili à Gabriele, id eſt, ab illo angelo pro-
mittitur à quo Mariæ natiuitas domini nunciatur, &
quaſi ex aliquo ſimilis domini pręmittitur filius ſterilis
ante filium virginis, neſcio quod maius miraculum ip-
ſa natiuitate declarans. Inſperata prole poſteritas mu-
neratur, quia nouo partu erat muneranda & ditanda
virginitas. Præmittitur ante Ieſum Chriſtum Ioannes,
quaſi teſtamentum vetus ante nouum, vt dies diei eru-
Pſalm. 18. ctet verbum, & ſacramentorum obſcura profunditas
euidentioribus nouæ doctrinæ myſteriis reueletur. Pre-
mittitur ergo lucerna ante ſolem, ſeruus ante domi-
num, amicus ante ſponſum, præco ante iudicem, vox
Matt. 3. ante verbum: & ideo de ſe dicit, Ego vox clamantis in
Tomus decimus.

deſerto. Quid eſt quòd beatus Ioannes vocem ſe eſſe D
dixit: id eſt, quia verbi annunciator & prædicator erat.
Hic iam ſolicite requiramus, quid inter verbum ſit &
vocem. Scripturæ ſanctæ verbum eſſe definiunt, quod *Quid inter*
intra animi ſilentium mente concipimus: verbum eſſe *verbum ſit*
definiunt ipſam cogitationem quę adhuc intra conſci- *& vocem.*
entiæ ſecreta retinetur: vocem vero per quam verbum
profertur in mediū. Vox ſonus eſt, index cogitationis,
verbum vero ipſa cogitatio. Sicut enim quando verbū
corde concipimus, neceſſaria eſt vox quaſi quoddā ve-
hiculum verbi, & quamlibet verbum ipſum per oris ſo
num ad alium transferamus, tamen illud integrum et-
iam intra nos, id eſt, clauſum à loquente transfertur, vt
tamen in ſua ſede teneatur: ita & omnipotens pater in-
noteſcere nobis volens, ſapiētiā & verbum illud quod
in principio erat deus apud deū, ſicut ipſe teſtatur, Eru- *Ioan. 1.*
ctauit cor meum verbum bonum, beatum Ioannē qua- *Pſalm. 44.*
ſi vocem per quam ad nos verbum ſuum proferret aſ-
ſumpſit. Quod quidem verbum de illa ſede ita ad nos
deſcēdit, vt in ſinu, id eſt, in profundo paterni pectoris
permaneret, terrena viſitās, & cœleſtia non relinquens.
Hanc itaque gloriam beatus Ioannes Baptiſta non de E
longinquo ſicut reliqui prophetæ, ſed vicinus & proxi-
mus anteceſſit. Illi aduentum regis ante multa tempo-
ra prędicauerunt: alij dixerunt, quandoq; venturus eſt:
alij, ecce cito veniet: iſte autem quem vēturum prędixit,
digito oſtendit, & prophetiam ſuam per ipſum quē an-
nunciabat aſſiſtentem compleuit. Adhuc itaq; in vte- *Ioan. 1.*
ro matris ſuæ ſpiritu ſancto eſt repletus, & ſuam ipſius
natiuitatem prophetando præuenit. Ad ſimilitudinem
domini ſanctificatus antequam natus, inter viſcera ex-
ultans, & Saluatoris aduentum materno ore proteſtās.
Vere lucerna ardens in quo tam ſingularis gratia diui-
næ dignationis effulſit, vt iam iamq; affore redempto-
rem ſanctæ genitricis voce narraret, & per eam velut
per quandam veritatis lucernam, nondū in lucem pro-
latus oſtenderet. Hic eſt ille qui noui & veteris teſta-
menti idoneus mediator, & glorioſi agni dignus oſten
ſor, qui dominum ſuum, & annunciare vno tempore
meruit & videre, vna eademq; ſuæ natiuitatis ætate &
noua incipiens & vetera concludens: de perſona huius
Euangeliſta teſtatur, A diebus Ioānis regnum cœlorum *Mat. 11.*
vim patitur. Nouimus quia familiariter mens humana
in diuerſis huius mundi illecebris & concupiſcentiis F
deuicta fugit laborem, expetit voluptatem, & vix addu
citur vt conſuetudinem à ſe vitæ prioris excludat: ſed
cum cœperit cogitare vltimi diei neceſſitatem, ac futu-
ri iudicij pondus, incitata & ſtimulata, vel ſpe præmij,
vel timore ſupplicij, voluntarium bellum indicit paſ-
ſionibus, & vim facit priſtinis ſuis deſideriis, & violen-
ter ſe vincere ipſa contendit. Non enim ſine violentia
fieri poteſt, vt de abundantia & deliciis ad famam & ſi-
tim, ad abſtinentiam & crucem trāſeat, vt ſomno prius
atque ocio amicam carnem contritione vigiliisq; con
ficiat. Non, inquam, ſine violentia fieri poteſt, vt vnuſ-
quiſq; iracundiam patientia, ſuperbiā humilitate com-
mutet, amore paupertatis diuitiarum ac ſufficientiæ af-
fluentiam ſuperet, vinolentiam ſobrietate, luxuriam ca
ſtitate condemnet, & homo ſubito in virum transfor-
metur perfectum, & quodam modo alter reddatur ex
altero, ac ſic à talibus per violentiam regnum cœleſte
diripitur. Duo autem ſunt abſtinentię & crucis genera,
vnum corporale, aliud ſpiritale. Vnum à potu atque e- *Abſtinētia*
pulis temperare, appetitum gulæ à delectationibus & *& crucis*
molliſſimis ſuauitatibus coërcere, ab his quæ per tactū *duo genera*
L &

G & gustum visumque decipiunt sensum viriliter reuocare, ac violenter abstrahere. Alterum abstinentiæ, & crucis genus est preciosius atque sublimius, motus animi regere, & perturbationes illius modestiæ tranquillitate placare, iræ ac superbiæ impetus quasi feram bestiam refrenare, litigare quotidie contra vicia sua, increpare se quadam censura austeritatis & virtutis, & rixam quodam modo cum homine interiore conferere. Preciosa in conspectu Dei & gloriosa crux, cogitationes malas in potestatem redigere, voluntates proprias abnegare, easq; interiori examinatione discutere, & regētis imperio subiugare. A sermone atq; opere quo anima læditur tanquam à cibis noxiis abstinere, & sensum ab his quę contraria sunt spiritali temperantia sobrium custodire. Hęc qui facit, prærupto passionis muro violenter ad cœlorum regna conscendit. Vim itaque sibi factura est anima, vt palmam laborum quam sibi subtrahi multis inimicis aduersantibus sentit, viribus contendat eripere. Necesse ergo est eum summo labore ex hoc mundo rapere palmam salutis, & quasi excubantibus & circumnectis hostibus obsessos peruigili intētione fructus decerpere, & prędam à thesauro vitæ velut

H de medio abreptam seculi huius incendio reportare. Est & aliud direptionis genus quando aliis promissa & oblata diripimus. Saluator ad hoc vel maxime susceptā incarnatione descēderat, vt Iudæorum populum

Mat. 15. iustificaret: sicut ipse in Euangelio loquitur, Non sum, inquit, missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israël. Sed & discipuli ita incredulam synagogę plebem coar-

Act. 13. guebant, Vobis, inquiunt, prius oportuerat verbum dei loqui, sed quia vos indignos iudicastis ęternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes. Ergo cum Iudæi munera sibi parata respuerent, publicani & peccatores ex gentibus crediderūt, ac sic rapit ecclesia synagogæ regnum. Regnum enim nostrum Christus est. Rapimus itaque eum, cum à Iudæis occiditur, sepelitur à nobis. Rapi-

Matth. 28. mus itaque eum illis dormientibus, sicut ipsi in Euangelio confitentur, Dicite, inquit, quia discipuli eius nocte venerunt, & furati sunt eum nobis dormientibus. Surgat ergo qui dormit, ne forte Christum per negligentiā resolutus amittat, dum mens eius in infidelitate & in corpore dormitat. Rapitur itaque regnum cœlorum,

I dum negatur à domesticis, & à gentibus adoratur. Rapitur cum aliis ad salutem mittitur, ab aliis inuenitur. Cum enim sui eum recusant, suscipiunt alieni. Insectantur proprij, complectuntur inimici. Quando hęredita-

Matt. 21. tem ciuis respuit, peregrinus inuadit: Filius repudiat, seruus recognoscit. Adhuc & alio ordine, regnum cœlorum vim patitur, quando illud homines acquirunt quod angeli perdiderunt, quando illuc adoptati humiles ascendunt, vnde superbi incolæ ceciderunt. Ergo cum inter tantos inuidos, inter tantos latrones & inuisibiles insidiatores viuamus, quibus tandem viribus cœlorum regna capiemus? Quis, inquam, nisi obediendo doctoribus, & viciis & iniusticiis ex cupiditate nascentibus resistendo, deflendo peccata, & ea ieiuniis atque eleemosynis redimendo?

In eodem festo, Sermo II.

Sermo XXI. NAtalem sancti Ioānis fratres charissimi hodie celebramus, quod nulli vnquam sanctorum legimus fuisse concessum. Solius enim domini & beati Ioānis dies natiuitatis in vniuerso mū-

Luce 1. do celebratur & colitur. Illum enim sterilis peperit, illum virgo cōcepit. In Helizabeth sterilitas vincitur, in beata Maria conceptionis consuetudo mutatur. Heli- K

zabeth virum cognoscendo filium genuit, Maria angelo credidit & concepit. Homiē concepit Helizabeth, hominem & Maria. Sed Helizabeth solum hominem, Maria deum & hominem. Quid sibi ergo vult Ioānes? Vnde interpositus? vnde præmissus? Magnus igitur Ioannes, cuius magnitudini etiam Saluator testimonium perhibet dicens, Non surrexit inter natos mulierū ma- Matt. 11.

ior Ioanne Baptista. Præcellit cęteros, eminet vniuersis. Antecellit prophetas, supergreditur patriarchas, & quisque de muliere natus est, inferior est Ioanne. Dicit fortasse aliquis, Si inter natos mulierum Ioannes maior est, maior est saluatore. Absit. Ioannes enim natus mulieris, Christus autē virginis natus est. Ille corruptibilis vteri sinib' effusus est, iste impollutę virginis flore progenitus. Ideo autem cum Ioannis natiuitate domini generatio deputatur, ne dominus extra veritatem videatur conditionis humanæ si compatetur hominibus. Ioannes præmissus est ante deum. Tanta in illo excellentia erat, tanta gratia vt ipse paratus sit Christus. Quid ergo dixit de Christo? Nos omnes de plenitudine eius Ioan. 1.

accepimus. Quid ergo nos? Omnes Prophetæ, Patriarchæ, Apostoli, quotquot sancti, & ante incarnationem L

præmisi, vel ab incarnato missi, omnes nos de plenitudine eius accepimus. Nos vasa sumus, ille fons est. Si ergo intelligimus mysterium fratres mei, Ioannes homo est, Christus deus est. Humiliet homo vt exaltetur deus, secundum illud quod de domino ipse Ioannes dixit, Il- Ioan. 3.

lum oportet crescere, me autē minui. Vt humiliaretur homo, hodie natus est Ioannes, quo incipiunt decrescere dies. Vt exaltetur deus, eo die natus est Christus quo incipiunt crescere dies. Magnum sacramentum fratres charissimi. Ideo celebramus natalem Ioannis sicut & Christi, quia & ipsa natiuitas plena est mysterio. Quo mysterio nisi humilitatis nostræ, sicut natiuitas Christi plena est mysterio altitudinis nostræ? Ergo in homine minuamur, vt in deo crescamus. In nobis humiliemur, vt in illo exaltemur. Humilietur humana præsumptio, vt crescat diuina miseratio. Nam huius rei sacramentum etiam in passionibus amborū impletum est. Vt mi- Matt. 14.

nuatur homo, caput Ioannis abscinditur: vt exaltetur Matth. 27.

deus, Christus in ligno suspenditur. Quare autem bea- M

tum Ioannem dominus & saluator noster lucernā esse dixerit, & quare eum mitti ante se voluerit, breuiter si iubetis, charitatis vestræ auribus intimabo. Præmissus est enim velut vox ante verbum, lucerna ante solem, præco ante iudicem, seruus ante dominum, amicus ante sponsum. Et quia vniuersum mundum peccatorum tenebræ & nox infidelitatis oppresserāt, & solem iusticiæ aspicere non valebant, beatus Ioannes quasi lucerna præmittitur, vt cordis oculi qui lippitudine iniquitatis oppressi fuerant, magnum & verum lumen videre non poterant, ad lumen lucernę primum quasi tenuem splendorem videre consuescerent, vt paulatim peccatorum nubilo remoto, & infidelitatis humore digesto, adueniēte Christo ab illo cœlesti lumine lætificari possent potius quàm retorqueri. Sicut enim lippientes oculos ad videndum prouocas, si exiguum splendorem lucernæ ostenderis, & amplius crucias si lumen magnum ingesseris: ita dominus & saluator noster, qui est lumen verum, nisi prius beatum Ioānem velut lucernam præmitteret, claritatem eius totus mundus sustinere nō pos-

set: loquatur Ioannes & dicat, Ego vox clamantis in Matt. 3.

deserto. Vox erat, quia verbi dei spiritu replebatur. Sicut sermo vocis quodam modo ministerio ac vehicu-

lo ad

A lo ad audientem à loquente transmittitur, ita Ioannes Christum sonans, verbi erat minister & portitor. Sanctus, inquam, Ioannes typum in se legis, quæ Christum longe per signa & indicia monstrabat, ostendit, & ideo misit ad Christum duos de discipulis suis. Isti duo discipuli à Ioanne ad Christum missi, forte duo populi sunt, quorum vnus ex Iudæis credidit, alter ex gentibus. Ioannes dirigit ad Christum, lex mittit ad gratiam, & per Euangelij fidem veterem desiderat astrui veritatem. Nos ergo fratres dilectissimi vt tam sanctam festiuitatem, non solum corporali, sed etiam spiritali cum gaudio celebrare possimus, secundum vires nostras ad dandas eleemosynas, & ad tenendam cum omnibus pacem nostros animos preparemus, & ab omni scurrilitate vel turpiloquio, non solum nosmetipsos, sed & omnem familiam nostram, & vniuersos ad nos pertinentes pro amore dei de zelo sanctæ disciplinę prohibere totis viribus laboremus, nec permittamus solennitatem sanctam cantica luxuriosa proferēdo polluere. Tunc enim pro nobis sanctus Ioannes quicquid petierimus poterit obtinere, si nos festiuitatem suam pacificos, sobrios, castos, absque vllo turpiloquio cognouerit celebrare. B Hæc ergo fratres charissimi pro paterna solicitudine suggero, nam deo propicio ita de vestra deuotione confido, ꝙ non solum vosipsos, sed etiam omnes qui ad vos pertinent cum omni honestate castos sobriosq; conseruetis. Vnde deo gratias agens supplico, vt qui vobis dedit ea quę sancta sunt fideliter incipere, concedat vobis fœlicem perseuerantiam custodire, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat.

(Matth. 11.)

In eodem festo. Sermo III.

Ser. XXII. Vrum de terra eligere qui nouerūt, vbi diuitem senserunt venam, ibi quicquid artis est, quicquid laboris impendunt. Et nos fratres quia in sancto Zacharia cœlestē vidimus latere thesaurum, in ipso totū quod sermonis est nostri, quod vestri auditus est occupamus, quatenus commune lucrum sit, quod fuerit communi labore acquisitum.

Luc. 1. Fuit, inquit, in dieb9 Herodis regis Iudææ, sacerdos quidam nomine Zacharias, & vxor eius de filiabus Aaron, & nomen eius Helizabeth, Et erant, inquit, ambo iusti ante deum, incedentes in omnibus mandatis & iustificationibus domini sine querela. Beati igit̄ fratres quos in seculo isto aliqua culpa non percutit, nullū vulnerat C crimen. Beati planè isti quos vlla non potuit aliquando tangere querela. Incedentes, inquit, in omnibus mandatis & iustificationibus domini sine querela. Si puericia, si adolescentia, si iuuentus eorum extitit sine querela, vbi tamen maxime solet esse querela, qualis esse potuit eorum senectus? Si tale fuit initium, qualis esse potuit finis? Et non erat, inquit, illis filius, eo ꝙ esset Helizabeth sterilis. Non dixit, non erant illis filij: sed, non erat illis filius: quia singularis futurus erat, qui erat de talibus nasciturus: audi dominum dicentem, Non est maior inter natos mulierum Ioanne Baptista. (Mat. 11.) Eo quòd esset Helizabeth sterilis. Erat quidem sterilis corpore, sed fœcunda virtutibus. Tarda soboli, sed non tarda deo. Non germine clausa, sed tempore, non negata pignoribus, sed seruata mysterio. Fratres, Helizabeth sanctæ partus nō ablatus est, sed dilatus, donec pertrāsiret tempus carnis passio corporis, coniugij necessitas, voluptatis causa, cupiditatis sensus, & totum quod humanum confundit, grauat, onerat conscientiam. Mundabatur enim longo tempore sacrificij domus, sanctitatis hospitium metatū metatoris Christi, angeli domicilium, aula spiritus sancti, dei templum. Dei templum estis, inquit Apostolus, D & spiritus dei habitat in vobis. (1. Corin. 3.) Deniq; vbi tota corporis sedata est querela, & in toto facti sunt sine querela, vox sterilitatis fugit, reuiuiscit senectus, fides concipit, parit castitas, nascitur maior homine, par angelis, tuba cœli, præco Christi, arcanum patris, filij nuncius, signifer superni regis, peccatorum venia, Iudæorum correctio, vocatio gentium, & vt proprie dicam, legis & gratiæ fibula quę diploidem summi sacerdotis sancto patri iungebat in corpore. Euangelista ergo virtutes patris matrisq; describit, vt generantium meritis dignitas germinis nosceretur, & probaretur maior homine qui ortu suo excedebat leges natiuitatis humanę. Sed si processurus est iam nascatur Ioannes, quia instat natiuitas Christi. Surgat nobis lucifer, quia iubar veri solis erumpit, & vociferetur præco, quia adest iudex. Et quia processurus est deus, angelus præcedat. Verum quia quod supra hominem est, homo referre nō sufficit, virtutem nascentis angeli angelus iam loquatur. Dixit, inquit, angelus ad Zachariam, Ne timueris Zacharia, exaudita (Luc. 1.) est enim obsecratio tua, & Helizabeth vxor tua pariet tibi filium, & vocabis nomen eius Ioannem, & erit gaudium tibi & exultatio, & multi in natiuitate eius gaudebunt. E Erit enim magnus coram domino, vinū & siceram non bibet, & spiritu sancto replebitur adhuc ex vtero matris suæ, & multos filiorum Israël cōuertet ad dominum deum ipsorum. Et ipse præcedet ante illum in spiritu & virtute Heliæ conuertere corda patrum in filios, & incredulos ad prudentiā iustorum, parare domino plebem perfectam. Vacat hic fratres magnus sermo, silet prædicatio tractatoris, quando Euāgelico præconio Ioannis gloria prædicatur, virtus insonuit, laus collaudatur, nec est quod illi iā adiiciat homo cui deus contulit totum. Spiritu, inquit, sancto replebitur adhuc ex vtero matris suæ, Videtis fratres quemadmodum Ioannes ante peruenit ad cœlum q̄ tangeret terram. Ante accepit diuinum spiritum q̄ humanum. Ante suscepit diuina munera q̄ humana corporis membra. Ante cœpit viuere deo q̄ sibi. Imò ante vixit ille domino quàm deus viueret illi: iuxta illud Apostoli, Iam non ego viuo, sed viuit in me Christus. (Gala. 2.) Sexto, inquit, mēse suæ ma F tris exultat in vtero, & in vtero virginis venisse nūciat Christum. Feruens nuncius, qui ante gestiuit nunciare quàm viuere. Impatiens dux qui antequam perueniret ad corpus, peruenit ad regem, ante rapuit arma q̄ membra, ante aciem petit quàm lucem, & vt vinceret mundum, vicit ante naturam. Ipse enim sine visceribus viscera matris exuscitat, & quia tardabat corpus, solo spiritu implet euangelizantis officium. Quid dicam fratres? Ioannes antequam Christum præcederet, seipsum præcessit. Patris, matris, filij corda vnus atque idem implet spiritus sanctus, vt vno sanctitatis organo resonet natiuitatis dominicę cantilena.

In eodem festo. Sermo IIII.

Iei hodiernæ solennitas, solennem desiderat tanta expectatione sermonem. Ser. XXIII. Ergo adiuuāte domino, ministrabimus vobis quod dederit, recolentes & animo tenentes nostræ officium seruitutis, vt loquamur non tanquam magistri, sed tanquam ministri, non discipulis, sed condiscipulis, quia nec seruis, sed conseruis. Magister autem vnus nobis, cuius schola in terra est, & cathedra in cœlo. Cuius pręcursor Ioannes est natus, cuius natiuitatis dies hodiernus

G traditur, hodie celebratur. Hoc maiorũ traditione suscepimus, hoc ad posteros imitanda deuotione trãsmittimus. Ioannis ergo non Euangelistę, sed Baptistæ natalem hodie celebramus. Qua prima reposita, occurrit quæstio non prętereunda, quare natalem quo est natus ex vtero Ioannes potius celebramus, quàm cuiuslibet Apostoli, vel martyris, vel prophetæ, vel patriarchæ? Si interrogemur, quid respondebimus? Quantum mihi videtur, quantum mearum virium mediocritati occurrit, est causa hæc, Discipuli domini nati sunt, & per ætatis accessum ad annos capaciores perducti, in discipulatum assumpti sunt. Illorum postea fides domino adhæsit, sed nullius illorum natiuitas domino militauit. Recordemur & prophetas, recolamus patriarchas, nati sunt homines, ætatis accessu pleni spiritu sancto Christum prophetauerunt. Nati sunt vt postea prophetarent: Ioannis autem dominum Christum ipsa natiuitas prophetauit, quem conceptum ex vtero salutauit.

Quare natalem Iõ. potius celebramus, quam cuiuslibet apostoli vel alterius sancti.

Ista vt potuimus soluta quæstione, alteram aggrediamur, pro viribus quas dederit dominus. Occurrit enim alia quęstio aliquanto, vt mihi videtur, obscurior, & ad perscrutandum laboriosior, in qua me multum adiuuabit vestra intentio, & pro mea exiguitate ad dominum deprecatio. Ioãnes iste tanta excellens gratia, vt quemadmodum dictum est, dominum etiam ex vtero salutaret, nondum loquendo, sed exultando, cuius gratia in deum iam tunc erat aperta, quando eius caro in carne erat exclusa. Hic ergo Ioannes non inuenitur inter discipulos domini, sed inuenitur potius discipulos habuisse cum domino. Quid est hoc? Quis est iste homo? Homo tantum. Quis homo tantus? quantus tantus homo? Tamen non sequebatur inter discipulos dominum, & sequebantur eum discipuli. Absit vt dicam contra dominum, sed tamen quasi extra dominum. Discipulos habebat Christus, discipulos habebat Ioannes. Docebat Christus, docebat Ioannes. Quid iam dicam? Baptizabat Ioannes, baptizabat Christus. Plus hic de baptismo dico, à Ioanne baptizatus est Christus. Vbi sunt qui de ministerio baptismi, arrogãtia tumidę animositatis inflãtur? Vbi sunt voces carentes humilitate, elatæ superbia, ego baptizo, ego baptizo? Quid dixisses, si Christũ baptizare meruisses? Magna iam quantum aduertit san-

Alia quæstio.

H (at "bit vestra intentio")

I ctitas vestra, apparere & eminere causa cœpit, quia fuerat Christus à patre mittendus, & Ioannes à patre præmittendus. Prior missus est Ioannes, sed sicut ab obsequentibus anteceditur iudex. Posterior homo creatus est Christus, sed Ioannem creauit Deus Christus. Erat igitur Ioannes homo perfectus quidem, & cuius tanta gratia commẽdata est, vt ipse de illo dominus diceret, In natis mulierum nemo exurrexit maior Ioanne Baptista. Iste ergo tam magnus agnoscit dominum in paruo magnum, agnoscit homo eum qui venerat homo deus. Si enim in natis mulierum, hoc est, in hominibus, nemo exurrexit maior Ioanne Baptista, quisquis Ioanne plus est, non tantum homo, sed & deus est. Debuit ergo tantus iste, & discipulos proprios habere, & cum discipulis suis magistrum omnium Christum cognoscere. Quod enim est maius testimoniũ veritatis, quàm se humiliando eum agnoscere, cui æmulando potuit inuidere? Putari Christus potuit & noluit, existimari Christus potuit & noluit. Dixerunt homines cum fallerentur in eo, Num forte hic est Christus? Respondit ille quod non erat, vt maneret quod erat. Inde quippe Adam lapsus perdidit quod erat, quia quod non erat vsurpauit. Recolebat hoc iste magnus, sed in paruo

Matth. 11. *Ibidem.* *Luc. 3.*

Christo minimus. Nouerat hoc, recolebat hoc & tenebat, quia recipere quod perdiderat cogitabat. Homo ergo iste, vt dixi, magnus Ioannes, cui dominus tale perhibuit testimonium, quem sic veritas commendauit vt diceret, In natis mulierum non exurrexit maior Ioanne Baptista: potuit credi Christus, immo iam ab eis qui eius magnitudinis gratia fallebantur credebatur Christus, & in illo morerentur nisi ab illo confitente corrigerentur. Respondit ergo putantibus & ait, Non sum ego Christus: tanquã diceret, Certe in honorem meum ita fallimini, & certe mihi hoc putãdo magnam addi- cis laudẽ, sed debeo cognoscere, vt vobis errãtibus ille possit ignoscere. Si enim quod non erat fallaciter putaretur, ab illo qui erat veraciter amputaretur. Præmissus est ergo Ioannes, vt dominũ humilem baptizaret. Baptizari enim dominus propter humilitatem voluit, non propter iniquitatem. Dominus Christus quare est baptizatus? Dominus Christus dei filius vnigenitus, quare est baptizatus? Inueni quare est natus, & inuenies quare sit baptizatus. Ibi quippe inuenies humilitatis viam quã pede superbo non capis. Quam nisi humili pede calcaueris, ad celsitudinem quò ducit peruenire nõ poteris. Baptizatus est propter te, qui descendit propter te. Vide quantus factus sit tantillus. Qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse ęqualis deo. Non enim erat rapina, sed erat naturę æqualitas filij cum patre. Ioannes si se Christum putari vellet, illi rapina esset. Non ergo rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Erat enim & sine rapina, erat coæternus, ab æterno natus erat. Tamen semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, hoc est, formam hominis. Qui cum in forma dei esset, non formam dei accepit, sed cum in forma dei esset, semetipsum exinaniuit. Suscepit quod non erat, ita vt nõ perderet quod erat. Manens deus, hominem assumpsit, Formã serui accepit, & factus deus homo, à quo factus est homo. Vide ergo quæ maiestas, quæ potestas, quæ sublimitas, quæ cum patre ęqualitas. Venit propter nos ad indumentum formæ, & intellige illam à magistro tantæ humilitatis viam: quoniam plus est ꝙ voluit homo fieri, quàm quòd voluit ab homine baptizari. Baptizat ergo, inquam, Ioannes Christum, seruus dominum, vox verbum. Mementote enim, Ego sum vox clamantis in deserto: & mementote, quia verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Baptizat ergo, inquam, Ioannes Christum, seruus dominum, vox verbum, creatura creatorem, Lucerna solem, sed solem qui fecit hunc solem, solem de quo dictũ est, Ortus est mihi sol iusticiæ, & sanitas in pennis eius. De quo impij sero pœnitentes in fine dicturi sunt, Quid nobis profuit superbia, aut quid diuitiarum iactantia contulit nobis? Transierunt illa omnia tanquam vmbra, & cum vmbris qui secuti sunt vmbras. Ergo, inquiunt, errauimus à via veritatis, & iusticiæ lumen non luxit nobis, & sol intelligentiæ non est ortus nobis. Illis non est ortus Christus, à quibus nõ est agnitus Christus. Sol ille iusticiæ, sine nube, sine nocte. Ipse non oritur malis, non oritur impiis, nõ oritur infidelibus. Nã solẽ istum de cœlo corporeum, quotidie facit oriri super bonos & malos. Baptizauit ergo, vt dixi, creatura creatorem, lucerna solem, & non se extulit baptizator, sed subdidit baptizando.

Mat. 11. *Ioan. 1.* *Philip. 2.* *Ioan. 1.* *Mala. 4.* *Sapien. 5.* *Mat. 5.*

K L M

Item in eodem festo, homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Helizabeth impletum est tempus pariendi &c. quæ habetur de quæstionibus Euangeliorum libro primo, capite secundo. Et libro secundo, capite primo.

De

A DE SANCTIS PETRO ET Paulo Apostolis.

In vigilia Petri & Pauli Apostolorum, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Simon Ioannis diligis me plus his? Ioan. 21.

Sermo I.

Sermo XXIIII.

Postolum Petrum primum omnium Apostolorum meministis in domini passione fuisse turbatũ. Fuit enim prius audax præsumptor, & postea factus est timidus negator. Promiserat se pro domino moriturum, cum prius pro illo esset dominus moriturus. Quando ergo dicebat, Tecum paratus sum vsq; ad mortem ire, & animam meam pro te ponam. Respondit ei dominus, Animam tuam pro me pones? Amen dico tibi, priusquam gallus cantet, ter me negabis. Ventum est ad horam. Et quia deus erat Christus, homo autem Petrus, impleta est scriptura, Ego dixi in pauore meo, omnis homo mẽdax. Dixit autem apostolus, Quoniam deus verax, omnis autem homo mendax. Verax Christus, mẽdax Petrus. Modo quidem interrogat eum dominus, sicut audistis cum Euangelium legeretur, & dicit ei, Simon Ioannis diligis me plus his?
Mat. 26. Ioan. 13. Psalm. 115. Roma. 3. Ioan. 21.

B Respondit ille & dixit, Domine tu scis quia amo te. Et iterũ dominus hoc interrogauit, & tertiò hoc interrogauit. Et respondenti dilectionem, commendauit gregem. Per singula enim dicebat dominus Iesus Petro dicenti, Amo te, Pasce agnos meos, pasce ouiculas meas. In vno Petro figurabatur vnitas omnium pastorũ, sed bonorum qui sciant oues Christi pascere Christo non sibi. Nunquid modo Petrus mendax erat, aut amare se dominum mendaciter respondebat? Veraciter hoc respõdebat, hoc enim respondebat quod in corde suo videbat. Quando autem dixerat, Animam meam pro te ponam, de futuris voluit præsumere viribus. Omnis autem homo qualis sit tũc cum loquitur fortè scit, qualis crastino futurus sit quis scit? Reuocabat ergo oculos suos ad cor suum Petrus quãdo interrogabatur à domino, & fidens respondebat quod sibi videbatur. Etiam domine, tu scis quia amo te, Quod tibi dico, tu scis: quod hic video in corde meo, vides & tu. Non ausus est tamẽ dicere quod dominus interrogauerat, non enim simpliciter dominus dixerat, Diligis me: sed addiderat, Plus his diligis me, id est, plus me diligis quàm isti? De aliis

C discipulis ille non potuit dicere nisi amo te, non ausus est dicere plus his. Noluit iterum esse mendax: sufficeret ei testimonium perhibere cordi suo, non debuit esse iudex cordis alieni. Verax ergo Petrus, an verax in Petro Christus? Quãdo autem voluit dominus Iesus Christus deseruit Petrum, & inuentus est homo Petrus: quando autem placuit domino Iesu Christo, impleuit Petrũ, & inuentus est Petrus verax. Veracem Petrum petra fecerat, petra enim erat Christus. Et quid ei nunciauit quando tertiò respondit amare se Christum, & tertiò dominus Petro suas ouiculas commẽdauit? Prænunciauit ei passionem suam. Cum esses, inquit, iunior, cingebas te, & ibas quò volebas, cũ autem senueris, extendes manus tuas, & alter te cinget, & feret quò tu non vis. Euangelista nobis exposuit quid dixerat Christus, Hoc autem dicebat, inquit, significans qua morte clarificaturus esset deum: id est, quia pro Christo fuerat crucifigendus, hoc est enim extendes manus tuas. Vbi est ille negator? Deinde post hæc ait dominus Iesus Christus, Sequere me, Non sic quo modo prius quando vocauit discipulos. Nam & tunc dixit, Sequere me: sed tunc ad doctrinam, modo ad coronã. Nunquid non quando negauit Christum
1. Corin. 10. Ioan. 21.

stũ occidi timuit? hoc timuit pati quod passus est Christus. Sed iam timere non debuit. Videbat enim in carne viuentem quem viderat in ligno pendentem. Resurgendo Christus abstulit mortis timorem, & quoniam abstulerat mortis timorem, merito interrogabat Petri amorem. Ter negauerat timor, ter confessus est amor. Trinitas negationis desertio veritatis: trinitas cõfessionis testimonium dilectionis. D

In festo Apostolorum Petri & Pauli.

Sermo I.

Illioli mei audite nos, & liberate vos. Currite pro vobis, & nobis præstatis & vobis. Cõmune erit gaudiũ nostrum, si vos viderimus induere Christum. Iuuenes & virgines, seniores cum iunioribus ad gratiam festinent. Mater nostra pariendo non discernit ætates. Ipsa genuit Petrũ, ipsa parturiuit & Paulum, vt ex lupo fieret agnus. Tanquam ergo natus est Saulus, creuit & factus est magnus. Baptizatus est à matre, illuminatus à deo patre, & cœpit velle Petrum videre, & cũ quæreret eum velle videre, magis eũ Petrus cœpit timere. Audiuit enim Petrus, quia Saulus eum quæreret. Noli timere beate Petre, quia Saulus non te quærit, sed Paulus vas electionis te cupit videre. O sancte Petre benedic patrem & suscipe fratrem, & habes cum quo potes defendere matrem. O beate Petre, quia conuersus est Saulus miraris, qualis es tu, erit & ipse talis, & vn⁹ vobis erit natalis. Qui fecit ex Saulo Paulum, ipse fecit ex Simone Petrum, Vnus vos honorauit, vnus vos coronauit. Mutauit persecutorem, mutauit & piscatorem. Et si te priorem, tamen ambos ditauit honore vno. Veni sancte Paule, veni sequere Petrum, sed docentem non fugientem. Fugiebat quando te nesciebat. Nam iste beatissimus Paulus, sicut in lectione actuũ Apostolorum cum recitaretur audiuimus, cœlesti voce prostratus est. Dum fureret ad caulas in lupina rabie, & exosum sibi nomen innocentis agni persequitur, dum quærit discerpere aut vexare gregem, audiuit altisonam vocem, Saule, Saule quid me persequeris? Quid frustra insanisti contra nomen meum, & occidisti martyrem meum? Olim quidem debui perdere te, sed Stephanus meus orauit pro te. Et ille, Quis es domine? Et dominus ad illum, Ego sum, inquit, Iesus Nazarenus, quem tu persequeris. Caput de cœlo pro membris clamat. Inquietatur corpus, & de cœlo intonat Christus, Saule, inquit, Saule, quid me persequeris? Quid est, quòd rugiente Saulo mugit arcanum, & contra sæuiciam Pauli militia conqueritur cœli, nisi vt qui non crediderat resurgenti, saltem crederet in cœlo sedenti? Nam dicitur Ananiæ, Accede ad eum, & signa eum charactere meo, multa enim patietur pro nomine meo. Et ille, Domine audiui à multis de viro hoc, quia multa mala fecit sanctis tuis. Ait illi dominus, Vade, quoniam vas electionis est mihi. O beate Ananía, merito in timore trepidares, si forti manu non esset cui militares. Ideo prosternitur superbia, vt erigatur sanctitas, Venit ergo Ananias, baptizauit Saulum, & fecit Paulum. Baptizauit lupum, & fecit agnum, & cœpimus habere prædicatorem, quem habuimus persecutorem. Denique cœpit prædicare Christum, cui antea resistebat, postea paratus pati pro eo contra quem antea pugnabat. Patitur Paulus quod fecerat Saulus. Saulus lapidauit, Paulus lapidatus est. Saulus Christianos virgis affecit, Paulus pro Christo quinquies quadragenas vna minus accepit. Saulus persecutus est ecclesiam dei, Paulus submissus est in sporta. Saulus vinxit, Paulus vinctus est. Et dum Saulus sæuiens
Ser. XXV. E Actu. 9. Actu. 7. Actu. 9. F Vbi supra. 2. Cor. 11.

G quærit minuere numerum Christianorum, etiam ipse
accessit ad numerum confessorũ. Et dum inferret aliis
necem, suscepit ipse pro eo mortem. Dum intrat lupus
rapax in stabula pecudis, subito & ipse factus est ouis.
Itaque quis iam desperet de magnitudine criminis, aut
de humilitate generis? Nam beatissimum Petrum pisca
torem, modo genibus prouolutis, adorat gentium mul
titudo credẽtium, per dominum nostrum Iesum Chri
stum & cætera.

In eodem festo, Sermo II.

Ser. XXVI. Hic est inter Ambrosianos. 26. Notum vobis omnibus est fratres charissimi &
vniuerso mundo notissimum, quod beatissimo-
rum Petri & Pauli natalis sit hodie, nec aliquã
partem orbis latere potuit tãta deuotio. Siqui-
Psal. 18. dem cum de his dicat Dauid Propheta, In omnem ter-
ram exiuit sonus eorũ, & in fines orbis terræ verba eo-
rum. In omni terra mira Petri virtus est, & in fines orbis
terræ epistolæ Pauli penetrauerunt. Quis enim non au-
diuit quod primus Apostolus Petrus sedenti ad speciosam
portam templi claudo, & ex matris suæ vtero olim iam
debili, pedum restituerit firmitatem, vt quod natura mi
nus contulerat, Apostolica gratia repararet? Cum enim
H claudus ille stipem rogans, aliquid pecuniæ se ab Apo-
Act. 3. stolis crederet accepturum: ait illi Apostolus Petrus,
Argentum & aurum non habeo, sed quod habeo hoc
tibi do. In nomine Iesu Christi Nazareni, surge & am-
bula. Beata planè largitas, quæ petenti argẽtum quidem
non contulit, sed cõtulit sanitatem. Beata largitas, quæ
de thesauris suis aurum non protulit, sed protulit me-
dicinam, Beatus & ille claudus, qui dum stipem quærit
pecuniæ, diuitias incolumitatis accepit, Hoc enim ab a-
postolis donum meruit, quod nullis thesauris à medi-
cis redimere potuisset. Primum ergo signum mirabile
quod beatus Apostolus Petrus fecit, claudo pedum re-
Matth. 16. stituendo vt diximus vestigia. Audistis frequenter ip-
sum Petrum à domino petram nuncupatum, sicut ait,
Tu es Petrus, & super hanc petram ędificabo ecclesiam
meam. Si ergo Petrus petra est supra quam ædificatur
ecclesia, recte prius pedes sanat, vt sicut in ecclesia fidei
fundamentum continet, ita & in homine membrorum
fundamenta confirmet. Recte, inquam, pedes Christia-
no curat, vt iam non trepidus quis nec imbecillis pos-
I sit supra petram ecclesię stare, sed robustus & fortis in-
cedere. Vbi autem Pauli verba non leguntur? Quis lo-
cus ea literis non scribit, corde retinet, conuersatione
Act. 9. custodit? Qui Paulus à domino vas electionis est nomi
natus. Bonum vas, in quo preciosa mandatorum Chri
sti præcepta conduntur. Bonum vas, de cuius plenitu-
dine substantia vitæ populis semper erogatur & plenũ
est. Optima apostolorum nomina petra & vas necessa-
ria sunt domui saluatoris. Domus enim petrarum for-
titudine construitur, vtilitate vasis ornatur. Petra ad fir-
mitatem ne labantur sustentat populos, vas ad custo-
diam ne tẽtetur operit Christianos. Exitus vero eorum
de hoc seculo quàm beatus fuerit, nemo qui ignoret.
Nam prima hæc in illis beatitudo est, quod ambo vna die
passi esse noscuntur, scilicet vt quos vna fides seruitio
deuinxerat, vna dies martyrio coronaret. Deinde ipsa
passio licet diuersa in singulis fuerit, tamen vna referta
est gratia sanctitatis. Nam Petrus crucem sicut saluator
in exitu pertulit, & dominicæ deuotionis simili morte
discerptus est, scilicet vt quem imitabatur fide, imita-
retur & passione. De Pauli vero ceruice cum eam per-
secutor gladio percussisset, dicitur fluxisse lactis magis
vnda quàm sanguinis, & mirum in modum sanctum
Apostolum baptismi gratia in ipsa nece fecit splendi- K
dum potius quàm cruentum. Quæ quidem res in san-
cto Paulo stupenda non est. Quid enim mirum si abun-
dat lacte nutritor ecclesiæ, sicut ipse ad Corinthios ait,
Lac vobis potum dedi non escam? Hæc est planè repro 1. Cor. 3.
missionis illa terra, quã patribus nostris promisit Deus
dicens, Dabo vobis terram melle & lacte manantem. Exodi. 3.
Non enim de hac terra locutus est, quæ manantibus a-
quis cœnum inuoluit lutumq; permiscet: sed de illa ter-
ra Pauli & similium Pauli, quæ suauem potum distillat.
Quę enim Pauli epistola non melle dulcior, non lacte
candidior? Quæ epistolæ tanquam vbera ecclesiarum
populos enutriunt ad salutem. De ceruice ergo Aposto
li pro sanguine lac manauit. Legimus in epistola ipsius,
quia caro & sanguis regnum dei non possidebunt. Iam 1. Cor. 15.
igitur Paulus possidet regnum, quod caro & sanguis
non possunt, quæ impedire dicuntur regnaturum. Ad-
huc ergo Paulus in terris positus iam in regni cœlestis
substantiã transformatur. Ideo fratres charissimi quo-
tiescumq; martyrum memorias celebramus, prętermis-
sis omnibus seculi actibus sine aliqua dilatione concur
rere debemus ad domum dei, reddere illis honorificen
tiam, qui nobis salutem effusione sui sanguinis peperẽ-
runt, qui tam sacratam hostiam pro nostra propiciatio-
ne domino se obtulerunt, præsertim cum dicat ad san- L
ctos suos omnipotens deus, Qui vos honorat, me ho- Lucæ. 10.
norat, & qui vos spernit, me spernit. Quisquis ergo ho-
norat martyres, honorat & Christum, & qui spernit san
ctos, spernit Christum dominum nostrũ, qui viuit, &c.

In eodem festo. Sermo III.

Cum omnes beati apostoli parem gratiã apud Sermo
dominum sanctitatis obtineant, nescio quo XXVII.
tamen pacto Petrus & Paulus vidẽtur prę cę-
teris peculiari quadã in saluatore fidei virtu-
te præcellere. Quod quidem ex ipsius domini iudicio
possumus approbare. Nam Petro sicut bono dispensa-
tori clauẽ regni cœlestis dedit: Paulo tanquam idoneo Matth. 16.
doctori gentium, magisteriũ ecclesiasticę institutionis
iniunxit, scilicet vt quos iste erudierit ad fidem, ille sus-
cipiat ad salutem: vt quorum corda Paulus patefecerit
doctrina verborum, eorum animabus Petrus aperiat M
regna cœlorum. Clauem enim quodã modo à Christo
scientiæ & Paulus accepit. Clauis enim dicenda est qua Clauis.
ad fidem pectorum dura reserantur, mentium secreta
panduntur, & quicquid intrinsecus tenetur clausum, in
palam rationabili manifestatione producitur. Clauis,
inquam, est quę & conscientiam ad confessionem pec-
cati aperit, & gratiam ad æternitatem mysterij salutaris
includit. Ambo igitur claues à domino perceperũt, sci-
entię iste, ille potentiæ. Diuitias immortalitatis ille dis-
pensat, scientiæ thesauros iste largitur. Sũt enim thesau Coloss. 2.
ri scientię, sicut scriptum est, in quo sunt omnes thesau-
ri sapientię & scientiæ absconditi. Ergo beati Petrus &
Paulus eminent super vniuersos Apostolos, & peculiari
quadam prærogatiua præcellunt. Verũ inter ipsos quis
cui pręponatur incertum est. Puto enim illos æquales
esse meritis, qui æquales sunt passione & simili eos fidei
deuotione vixisse, quos simul videmus ad martyrij glo
riam peruenisse. Non enim sine causa putemus factum
quod vna die, vno in loco, tyranni vnius tolerauere sen-
tentiam. Vna die passi sunt, vt ad Christum pariter per- 2. q. 7. Beati.
uenirent: vno in loco, ne alteri Roma deesset: sub
vno persecutore, vt æqualis crudelitas vtrunque con-
stringeret. Dies ergo pro merito, locus pro gloria,
persecutor

A persecutor decretus est pro virtute. Et in quo tādem loco martyrium pertulerunt sancti Apostoli, In vrbe Roma quę principatum tenebat, & caput obtinet nationū, scilicet vt vbi caput superstitionis erat, illic caput quiesceret sanctitatis: & vbi gentilium principes habitabāt, illic ecclesiarum morerentur principes. Cuius autē meriti sint beatissimi Petrus & Paulus, hinc possumus intelligere, quòd cum dominus Orientis regionem propria illustrauerit passione, Occidentis plagam ne quid minus esset, vice sui Apostolorum sanguine illuminare dignatus est. Et licet illius passio nobis sufficiat ad salutem, tamen etiam horum martyrium nobis contulit ad exemplum. Hodierna igitur die beati Apostoli sanguinem profuderunt, sed videamus causam quare ista perpessi sunt, scilicet quod inter cætera mirabilia etiam Simonem magum illum orationibus suis de aëris vacuo præcipitij ruina prostrauerint. Cum enim idem Simon se Christum diceret, & tanquam filium ad patrem assereret volando se posse conscendere, atque elatus subito magicis artibus volare cœpisset: tunc Petrus fixis genibus precatus est dominum, & precatione sancta vicit magicam leuitatem. Prior enim ascendit ad dominum

Christi passio & martyrium sanctorum. *Egesippus de excidio Hierosolymitano, li. 3. ca. 2.*

B oratio quàm volat*, & antè peruenit iusta petitio quàm iniqua præsumptio. Antè, inquam, Petrus in terris positus obtinuit quod rogauit, quàm Simon perueniret in cœlestia quò tēdebat. Tunc igitur Petrus velut vinctum illum de sublimi aëre deposuit, & quodam præcipitio in saxo elidens eius crura confregit. Et hoc in opprobrio factum illius est, vt qui paulo antè volare tentauerat, subito ambulare non posset: & qui pennas assumpserat, plantas amitteret. Sed ne forte hoc mirum videatur, quòd magus iste præsente Apostolo per aërem aliquandiu volitauerat, hoc patientia Petri fecit. Permisit enim illum aliquandiu sublimius ascendere, vt altius caderet. Voluit eum in excelsum leuari à conspectu omnium, vt ruētem illum de excelso omnium peruiderent oculi. Hæc igitur est iniquitatis elatio, vt in altum se ferat, in sublime se erigat: sed sancta oratio omnem humiliat superbiam, vniuersam deiicit vanitatem præstante domino, & cætera.

In eodem festo. Sermo IIII.

Sermo XXVIII.

C Piscatoris & persecutoris sacratissimū diem geminæ festiuitatis occursu deuotione præcipua hodie celebremus. Ille quo retia euasit seculi, iste quo ex prædone confessor factus est Christi. Elegit ecce duos, vnum piscatorem, alterum grassatorem. Illum vocat ex littore, istum clamat ex itinere. Illum accersit ex ponto, istum terret de cœlo. Cum igitur Petrus linea castra laxaret in freto, Christus retia misit in verbo. Cepit Christus, cepit & Petrus. Christus discipulū, Petrus pisciculum: & dum circūdat gētem squameam, ipse venit in retia. Præteriens, inquit, Iesus vidit duos fratres, Simonem, qui dicitur Petrus, & Andream fratrem eius retia mittentes in mare. Erant enim piscatores, Quibus Christus sic ait, Venite, inquit, post me, & faciam vos fieri piscatores hominum. At illi relictis retibus, secuti sunt eum. Stabat Petrus mobilitate & gurgite pendulus, & inter obscuras aquas inquieti maris, victum quem non habebat artificio requirebat, nutabat super ambiguam vndam, vt posset inuenire capturam. Vario fertur refertúrque vestigio, stat mobilis, & motebatur stabilis. Rimatur inter cæteros marini germinis fluctus, sub obscura vmbra fugitiuam insequitur prædam, maculosus paries fit cæca piscibus in mari custodia. Et dum insidiatur Petrus gregibus æquoreis piscium in mari, ipse in rete incidit saluatoris. Fit de prædone prædatio, de piscatore piscatio, de pirata captiuitas. Venite, inquit, post me & faciam vos piscatores hominum. At illi relictis retibus suis secuti sunt eum. Dum vellet Petrus inani muro quærens concludere piscem, hamo verbi Christus & ipsum tenuit piscatorem. Distendebat Petrus sinum lini, voluit in se vacuam cortinam, & dum insequitur grauidi semper æquoris prolem, captorem suum, emptorem, saluatorem trahebat & trahebatur. Exercebat in æquore violentiam, & patiebatur in meote capturam, O aquæ genus, pirata reptilium deseruit artificium hoc quem mutasti de pisce ad piscem. Est enim Christus piscis ille, qui ad Tobiam ascendit de flumine viuus, cuius iecore per passionem assato, fugatus est diabolus, & per amaritudinem fellis afflatus est cæcus, & illuminatus est mundus. De pisce, inquam, ad piscem, de rete ad ecclesiam, de mari ad fontem, de captura factus est factura. Reliquit ergo salum fluctuantem, & cœpit ambulare post piscem. Similitudo artis inflammat desiderium audientis, vt qui ante capturam latebat in salo, verbi nunc retia spargat in mundo. Tunc enim pisces induxit, nunc autem homines sagenis spiritalibus irretiuit. Paulus

Matt. 4. *Vbi supra.* *Tobiæ 6.* *Christus piscis.*

E autem paruus, sed ex paruo magnus, dum diceretur Saulus sydereę vocis tuba conterritus, certe elisus audacia, vt seminet erectus in mundo doctrinam. Saule, inquit, Saule quid me persequeris? Ibat igitur Saulus furiis inuectus, duri pectoris efflabat incēdium, sanctorúmque sanguinem sitiens per totam Iudæam alienus ferebatur insania, vt Christi membra laniaret in terris. Fit vo religione crudelis, vt quæstionarius, & innocentium per campos sceleratissimi aggeris euacuatus, vt Iudæa quæ pridem sæuierat in capite, crudelitatem exerceret in corpore. Acceperat enim Saulus potestatem à principibus sacerdotum, vt homines fidei nostræ occidèret, & germinantem fidei campum manu nefaria detruncaret. Dum ergo portat Saulus funereuoi contra milites Christi gladium, fulmineum de cœlo accepit testimonium. Dum grassatur percutitur, dum Christi sanctos persequitur, violento radio cœlestis luminis cæcatur, & qui aduersus deum erigebatur, diuina voce terribiliter prosternitur, Saule, inquit, Saule quid

Acto. 9.

F me persequeris? Caput pro membris clamat. Inquietatur corpus, & intonat Christus in cœlis, Saule Saule quid me persequeris? Quid est quod mugit populus, mugit arcanum, & contra sæuiciam Pauli prouincia conqueritur cœli, vt qui non crediderat resurgentem, saltem crederet in cœlis sedentem, & qui defuncto Apostolorum domino asseuerat ex sepulchro mendacium, de cœlo viuentis acciperet testimonium? Saule, inquit, Saule quid me persequeris? Subito igitur ad istam diuinam vocem increpationis infixus in terram, & sæuiciam perdit & semitam, deponit feritatem & incurrit oculorum cæcitatem. Cœpit habere ductores quos habuerat antè persecutores. Vbi nam Paule currebas quando currebas? Ecce nunc aberrans quæris locum, & qui persequebaris Christum, cæcus curris ad manum. O Saule rapax lupe, comedes sed expecta paululum & digerens digereris. Credis ergo Saule in deo, adhibes fidem perfido? Non solent istæ manus in sanguine pollui, nisi te adhuc ab eis videris cruciari. Parum erat generi tuo quòd crucifixerat Christum, insuper & manus mittere non formidauit in cœlum. Expressit patibulū, posuit in ostia sepulchri custodes. Iam Christus ascēdit ad patrem, & adhuc genitrix tua non caret

Acto. 9.

G caret seueritate. O Iudæa Prophetarum sanguine temu-
Matth. 23. lenta, nondum satiata es à sanguine Abel vsque ad sanguinem Zachariæ? Flumina tui sceleris spumant, & te adhuc vsque non satiant? Ab origine mũdi sanguinem bibis & adhuc sitis, nec dum tui facinoris vnda siccauit etiam alueo tui sceleris sitim? Modo Christum patibulo crucifixisti, & tam cito crudelitate sanguinis aruisti? Sed ecce prosternitur audacia tua, vt sanctitas erigatur. Cadit miles diaboli, vt surgat signifer Christi. Mittit Petrus in seculum retiaculum, circũfert Paulus dominicũ in mundo vexillum. Et iste piscator hominum, & ille titulat signo crucis gẽtiles. Currunt itaque vterque ad palmam martyrij, & vterque perueniunt ad coronam: nõ quidem eodem temporis cursu, sed eodem anni vertentis occursu. Petrus pro Christo capite deorsum verso in ligno suspenditur, Paulus pro Christo gladio trucidatur. Ille propriis greßib⁹ proficiscebatur ad Christum, oculisque superiora respiciens beatum spiritum deducebat ad cœlum, iste ceruicem curuat ad pœnam & offerebat ceruicem capitis ad coronam. Petrũ crux necat, Paulum gladius immolat. Duo genera suppliciorũ domini & Christi, in duobus Apostolis Chri-
H sti. Petrus patitur crucem, Paulus sentit pugionem. Piscatorem suspendit hamus crucis, persecutorem mucro minuit persecutoris. Nunc ad memoriam piscatoris flectuntur genua imperatoris. Ibi radiant gemmæ diadematis, vbi fulgent beneficia piscatoris. Ex piscatore fecit dominus Apostolorum principem, ex persecutore fecit Apostolicum confessorem. Præstitit paßio socios, quos fecerat fidei prædicatio copulatos. Veneremur ergo principes gregis nostri, si volumus caulas intrare pastoris.

In eodem festo. *Sermo V.*

Sermo XXIX.

Odie duos Christiani nominis fundatores exultantis ecclesiæ festa cõcelebrant. Hi enim duo electi sunt ad duorum populorum salutem. Petrus ad Iudæorum, Paulus ad gentium. Petrus vt in Iudæa veterem ac desertum agrum repararet, atque eum sub vmbra legis infructuosum & à calore veri solis absconditum fidei salubritate & gratiæ fœcundaret. Paulus vero ad gentes mittitur, & ad terram nouam quæ nullam antè dederat frugem, nullum fuerat experta cultorem, qui aratro dominicæ crucis proscin-
I deret, & in rudi campo Christi nouellam infatigabilis operarius excitaret. Petrus itaque vineam vbi iam fuerat reparat, Paulus plãtat vbi non erat. Petrus in Iudæis arborem ab antiqui germinis nobilitate degenerem, in radice sua excolit: Paul⁹ vero in alieno fomite peregrinos ponit gentium ramos. Petrus in Iudæis terram male fœcundam excolit: Paulus in gentibus nondum cul-
Roma. 11. tam fœcundat. A Petro in Iudæa olea reparatur, à Paulo in gentibus oleaster inseritur. Petrus in Iudæis mollit duriciam, Paulus in gentibus illuminat ignorãtiam. Petrus tenebras & vicia pellit ex oculis, Paulus reddit oculos à natiuitate cæcatis. Vario ac diuerso genere innumeri populi ad vnius regis militiam congregantur, ac sic duo potentißimi duces Petrus antiquum de veteribus reducit, Paulus nouum de tyronibus Christi cõducit exercitum. Discurrunt itaque per vniuersum mundũ duo splendidißimi negociatores, portantes coram gẽtibus & regibus & filiis Israël preciosa fidei mercimonia. Circumferunt aromata iusticiæ, thura diuinæ venerationis, incensum compunctionis, balsamum castitatis. Illi igitur sal prudentiæ spiritalis, de quibus dicitur,
Matth. 5. Vos estis sal terræ, quibus vtique animæ condiantur vt inuiolatæ ab æterna peccati corruptione seruẽtur. Ero- K
gant per omnem terram spiritales dispensatores precia salutis, thesauros sanctitatis. Quærunt quos secũ ad cœlos attrahant pijsimi animarum parentes, dispares partium studijs, operum meritis pares. Aequales enim illos ac similes per varia ac diuersa virtutum genera dixerim. Nam & si cũ Petro Christus vixit in terris, sed Paulum compellare non dedignatur è cœlis adhuc etiam persequentem, Sed in opere persequẽtis Apostoli fidem præuidebat, & ideo quia prospexit zelum, honorauit affectum. Et quia sub proposito placendi deo agebatur ignarus ad culpam, statim post admonitionem cucurrit deuotus ad gratiam. Quamobrẽ & si in corpore nõ est locutus cũ Christo Paulus, non minus est illud quod locutus est Christus in Paulo, dicente eodem, An experimentum quæritis eius qui in me loquitur Christus? Ac 2. Cor. 13.
sic quem foris prædicationibus præferebat, intus corde gestabat. Nescio igitur quid ei defuerit sanctitatis, de cuius pectore dominus quasi de peculiari tẽplo suo salutaria populis reddebat oracula. Petrus ambulare super aquas debita soli deo potestate præsumpsit, & rerũ obstante natura per insueti itineris nouas vias pendulũ L
inferens greßum tumentia maris dorsa calcauit: sed nõ Matth. 14.
minor Paulus, qui sicut ipse de se dicit, nocte & die in profundo maris fuit. Non minor, inquam, Paulus quẽ 2. Corin. 11.
velut noui testamenti Ionam, die ac nocte per maris Ionæ 2.
profunda iactatum absorbuit fluctus & reddidit, quasi sacrum depositum violare non audens, quia famulatrix eum vnda custodiens illæsum populorum prædicationibus reseruabat. Hic est quoque beatus Petrus in illa cœlestium discipulorum schola præcipuus ac primus idoneus qui verba vitæ ex Christi ore suscipiens, per Euangelij potestatem Iudæorum gentem perditam quæreret, & abdicatos ad hæreditatem vocaret, interpres legis, assertor gratiæ, destructor synagogæ, ecclesiæ reparator: & ideo solus inter Apostolos meruit au-
dire, Amen dico tibi, quia tu es Petrus & super hanc pe Matt. 16.
tram ædificabo ecclesiam meam: dignus certe qui ædificandis in domo dei populis, lapis esset ad fundamentum, columna ad sustentaculum, clauis ad regnum. De hoc ait sermo diuin⁹, Et ponebãt, inquit, infirmos suos,
vt vmbra saltem transeuntis Petri obumbraret eos. Si Acto. 5.
tunc opem ferre poterat vmbra corporis, quãto magis M
nunc plenitudo virtutis? Si tunc supplicantibus proderat aura quædã pertranseũtis, quãto magis gratia nunc permanentis? Merito per omnes Christi ecclesias auro preciosius habetur ferrum illud pœnalium vinculorũ. Si tam medicabilis fuit obumbratio visitantis, quanto magis catena vincientis? Vt vmbra, inquam, transeuntis Petri obumbraret eos. Si inanis quædã species vacuæ imaginis habere potuit in se vim salutis, quãto plus de corpore meruerũt attrahere salubritatis ferreo põdere sacris impressa membris vincula paßionis? Si ad præsidia supplicantium tã potens fuit ante martyriũ, quãto magis efficax post triumphum? Fœlices illi nexus qui de manicis & compedibus in coronam mutandi, Apostolum contingentes martyrem reddiderunt: felices catenæ, quæ nudatis penè oßibus inhærẽtes, viuas reliquias de sanguinis sudore iam attrita carne rapuerũt, tactũsque membrorum cruciatus sui sanctificat instrumentum, in quo dum afflictio crescit ad pœnam, causa pœnæ proficit ad gloriam. Fœlicia vincula quæ reum suum vsque ad Christi crucem non tam condẽnatura quàm consecratura miserunt. In illa itaque cruce imitari metuens sacrificium redemptoris, capite in terra demergi elegit.

A elegit. O virtus humilitatis ingenitę, honorari etiã supplicij genere pertimescit, & qui non recusat dominici tormenta patibuli, similitudinem expauescit triumphi.

Mat. 16. *Item in eodem festo, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Venit Iesus in partes Cæsareæ Philippi &c. quæ inserta est in sermone XXXI. de verbis Apostoli.*

Matth. 14. *Item in octauis eorundem Apostolorum, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundũ Matthæum, Iussit discipulos ascendere in nauiculam &c. quæ sumpta ex sermonibus de verbis domini, XIII. & XIIII.*

DE SANCTA MARIA Magdalena.

Luca. 7. *In festo sanctæ Mariæ Magdalenæ, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Rogabat Iesum Pharisæus quidam &c. Incipiens, Quod admonemur &c. quæ habetur in libro Quinquaginta homiliarum. XXIII.*

B

DE SANCTO PETRO ad vincula.

Mat. 16. *In festo sancti Petri ad vincula, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Venit Iesus in partes Cæsareæ Philippi &c. quæ inserta est in sermone XXXI. de verbis Apostoli.*

DE SANCTO LAVRENTIO.

In festo sancti Laurentij. Sermo I.

Ser. XXX. BEatissimi Laurentij martyris, cuius natalẽ hodie celebramus, passionem nosse vos credo, & quãta in persecutione pertulerit, dilectionem vestram scire posse non dubito. Tanta enim eius martyrij gloria extitit, vt passione sua mũdum illuminauerit vniuersum. Illuminauit mundum planè Laurentius eo lumine quo ipse accensus est, & flãmis quas ipse pertulit, omnium Christianorum corda calefecit. Quis non sit ad horam vri Laurentij igne, vt æternum gehennæ non patiatur incendium? Beati igitur Laurentij exẽplo prouocamur ad martyrium, & accendimur ad fidẽ, incalescimus ad deuotionem, & si in nobis persecutoris flamma deest, fidei tamen flamma non deest. Nõ ardemus quidẽ corpore pro Christo, sed ardemus affectu. C Non subiicit mihi persecutor ignem, sed subiicit mihi desiderium saluatoris. Esse autem saluatoris ignem legimus in Euangelio, dicente eodem domino, Nescitis quia veni ignem mittere in terram, & quid volo nisi vt accendatur? Quo igne succensi illi duo discipuli dixerunt, Nonne cor nostrum ardens erat in nobis, dum loqueretur in via & aperiret nobis scripturas? Hoc igitur igne beatus Laurentius accensus, flammarum non sentit incendium: & dum Christi ardet desiderio, persecutoris pœnam non sentit. Inquantum enim in illo fidei ardor fuerit, intantũ supplicij flamma frigescit. Corporali enim beatus Laurentius laborat incendio, sed diuinus saluatoris ardor materialem tyrãni restinxit ardorem. Quanuis enim in fauilla membra soluantur, fidei tamen fortitudo non soluitur. Corporis quidem detrimentum sustinet, sed lucrum salutis acquirit. Nõ enim fratres beatus Laurẽtius breui vel simplici passione perimitur. Nam qui gladio percutitur, semel moritur: qui in flammarũ camino mergitur, vno impetu liberatur: hic autem longa & multiplici pœna cruciatur, vt mors ei adsit ad suppliciũ & desit ad finem. Dicitur enim ab

Luca. 12. & 24.

illo sęuissimo persecutore hæc beato Laurentio constituta pœna, vt ardentium exposita massa carbonum, insuper eum ferrea crate distentum lenta flamma consumeret, vt non tam inflammando cito interimeret hominem, quàm diu exurẽdo torqueret, ita vt cum vnum latus exustum persecutor cerneret, aliud latus ignibus obiiceret exurendum. Legimus Ananiam, Azariam & Misaëlem beatissimos pueros à rege in camino ignis inclusos, in pœnarum suarum deambulasse flammis, & igneos globos pedibus cõculcasse. Vnde & beatus Laurentius non minori est gloria præferendus. Siquidem illi in pœnarum suarum flammis ambulabant, hic & in ipso supplicij sui igne discũbit. Illi vestigiis pedum concalcarunt incendia, iste laterum suorum diffusione extinguit. Illi, inquam, stantes in pœna eleuatis manibus orabant ad dominum, hic autem prostratus in sua pœna, toto corpore dominũ deprecatur. Iterum ergo beatus Laurẽtius in dorsum supinus vertitur, & renes eius ignibus exuruntur, vt impleretur psalmi prophetia quę dicit ex persona Laurentij, Proba me domine, & tenta me, vre renes meos & cor meum, Vre, inquit, renes meos & cor meũ: duplici se postulat igne cõburi, Nam si de solo mundi igne loqueretur, sufficeret renes tãtũ exurendos incendiis obtulisse. Cor autem nisi flamma Christi non vrit, atque ideo ad comprobandam deuotionem suam geminũ sibi ignem postulat, vt luctamine habito ostendat in se plus posse amorem Christi, quàm pœnam tyranni. Oremus igitur fratres beatum Laurentium, qui dum fide sua persecutoris flãmas vicit, ostendit nobis per ignem fidei gehennæ incendia superari, & amore Christi diem iudicij nõ timeri. Nos vero fratres dilectissimi ad cõsortium sanctorum martyrum peruenire volumus, de imitatione martyrũ cogitemus. Debent enim in nobis aliquid de suis virtutibus recognoscere, vt pro nobis dignentur domino supplicare. Si enim tormenta quæ sancti martyres pertulerũt, sufferre non possumus, vel contra malas concupiscentias ipsis intercedentibus repugnemus. Et quia non desunt quotidiana peccata, nõ desint etiam quotidiana remedia. Nemo se credat aliquam fœlicitatẽ aut aliquod verum gaudium in hoc seculo posidere. Beatitudinẽ hic præparare potest, posidere nõ potest. Duo sibi tempora ordine suo succedunt, tẽpus flendi, & tempus ridendi. Nemo se circũueniat fratres, non est in hoc mundo tempus ridẽdi. Scimus fratres, quòd omnis homo gaudere desiderat, sed nõ toti ibi quærunt gaudiũ vbi oportet inquiri. Verum in hoc mũdo gaudium, nec fuit, nec est, nec esse poterit. Sic enim ipse dominus in Euangelio suos discipulos admonet dicẽs, In hoc mũdo pressuram habebitis. Et iterum, Mũdus gaudebit, vos autem contristabimini, sed tristicia vestra vertetur in gaudiũ. Ac sic in hac vita cum labore & dolore quod bonũ est auxiliãte domino faciamus, vt in futuro seculo bonorum fructus colligere cum gaudio & exultatione possimus, præstante domino nostro Iesu Christo qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

D Daniel. 3. Psalm. 25. E Ecclesiastes 3. F Ioan. 16.

In eodem festo: Sermo II.

Ser. XXXI. DIcit dominus in Euangelio, Cui simile est regnum dei? Et cui simile illud æstimabo? Simile est grano sinapis, quod acceptum homo misit in hortum suum, & creuit & facta est arbor, & volucres cœli requieuerũt in ramis eius. Monet fortasse sensus vestros, quare regnum dei tam præclarum atque magnificum grano sinapis exiguo comparetur, & spei nostræ in se tam grande solatium rei vilissimæ simile esse

dicamus,

G dicamus, præsertim cum alibi idem dominus discipulis suis dicat, Si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis huic monti, tollere & iactare in mare, & fiet. Igitur si fides tanta est quæ potest ab ipsis sedibus montiũ fundamenta trãsferre, necessario & granũ sinapis magnum est, ad cuius similitudinem fidem habere compellimur. Magnum autem dixerimus, non specie sed virtute, & fidei non æqualitate oleris comparandum, sed vigore acrimoniæ coæquãdum. Nam si diligenter intendamus, inueniemus à domino recte hãc similitudinem comparatam. Sicut enim granum sinapis prima fronte speciei suæ est paruum, vile, despectum, non saporem præstans, non odorem circumferens, non indicans suauitatẽ. At vbi teri cœperit, statim odorem suũ fundit, acrimoniam exhibet, cibũ flãmei saporis exhalat, & tanto caloris feruore succenditur, vt mirũ sit in tam friuolis tantum ignem fuisse conclusum. Cuius etiam semen in cibũ homines hyemis præcipue tempore magna pro suauitate percipiunt, quatenus repellant frigora, humores egerant, viscerum interna calefaciãt. Sepæ etiã ex hoc capiti adhibent medicinã, vt si quid

Matth. 17. *Sinapis granum.*

H inualidũ, si quid ægrotum fuerit, sinapis igne curetur. Ita ergo & fides Christiana prima fronte videtur esse parua, vilis & tenuis, non potentiam suam ostendens, non superbiam præferens, non gratiam subministrans. At vbi diuersis tentationibus teri cœperit, statim vigorem suum prodit, acrimoniam indicat, calorem dominicæ credulitatis aspirat, & tãto diuini ignis ardore iactatur, vt & ipsa ferueat & participantes sibi ardere cõpellat. Sicut in sancto Euangelio duo ex discipulis dixerunt dum cum ipsis post passionem suã dominus loqueretur, Nõne cor nostrũ erat ardens in nobis in via, dum aperiret nobis scripturas domin⁹ Iesus? Ergo granum sinapis membrorũ viscera calefacit, fidei autẽ vigor cordiũ peccata comburit. Et illud quidem asperũ algorem frigoris remouet, hæc autem delictorum diabolicum frigus expellit. Sinapis, inquã, granum humores decoquit corporum, fides autem libidinum fluenta consumit. Et per illud medicina capitis procuratur: per fidem autem spiritale caput nostrum quod est Christus domin⁹ sæpius refouetur. Sed & fidei iuxta compara-

Fides Christiana. *Luca. 24.*

I tionem sinapis sancto odore perfruimur, sicut ait Apostolus beatus, Quoniã Christi bonus odor sumus deo. Igitur sanctum martyrem Laurentium grano sinapis possumus comparare, qui diuersis attritus passionibus, per totum orbem gratia meruit sui fragrare martyrij. Qui antè cõstitutus in corpore erat humilis, ignotus & vilis, posteaquam vexatus, laceratus, exustus est, vniuersis per totum mundũ Ecclesiis odorem suæ nobilitatis infudit. Recte igitur huic cõparatio copulatur. Siquidẽ granum sinapis cum teritur accenditur, Laurentius cũ patitur inflãmatur. Illud feruor attritionis suæ mouet, hic ignem plurima vexatione suspirat. Sinapis, inquã, in vasculo calido decoquitur, Laurentius in craticula flammarũ igne torretur. Ardebat itaq; extrinsecus beatus Laurentius martyr tyranni sæuientis incendiis, sed maior illum intrinsecus Christi amoris flamma torrebat. Et quãuis rex improbus ligna subiiceret, incendia maiora supponeret, tamen sanctus Laurentius has flammas fidei calore non sentit: & dum Christi præcepta cogitat, frigidum est illi omne quod patitur. Nec enim potest in visceribus ignium tormenta sentire, qui sensibus paradisi refrigeria possidebat. Licet iaceat ante pedes tyranni exusta caro, corpus exanime, nihil tamen detrimenti patitur in terris, cuius animus demoratur

2. Corin. 2.

in cœlis. Extenditur ergo super flammarũ ignitos globos, & vexatur in latera, sed quantum plus pœnarũ tormenta patitur, tanto amplius Christum dominum pertimescit. Nouo admirationis genere alius illũ torquet, & aliis sæuientis tormenta proficiũt. Deuotiorem Laurentium saluatori supplicia atrociora fecerunt. K

In eodem festo, Sermo III.

CVm omnes beatos martyres quos nobis antiquitas tradit, honorificentia digna miremur, præcipue tamen beati Laurentij martyris triũphum debemus tota deuotione suscipere. Maiorem ergo affectum ibi debeo, vbi credulitatẽ meam cogit cõtemplatio, quàm vbi fidem meam hortatur opinio. Maiorem, inquã, affectum ibi debeo, vbi per ea quæ vidi, compellor deuotione credere etiam illa quę non vidi. Nam cum audio aliquanta mihi impossibilia videbãtur, sed cœpi ea credere potuisse fieri, dum similia facta esse conspexi. Et ideo tẽporis nostri passio, hanc nobis tribuit conferre gratiam, vt fidem præteritam confirmaret. Supradictum igitur virum beatum tota debemus deuotione suscipere. Primùm quia preciosum sanguinem suum propter dominũ tradidit. Deinde quòd prærogatiuam nobis apud dominum nostrum nõ minimam tribuit, ostendens qualis esse debeat in Christianis fides. Tertiò quòd idem tam sanctæ conuersationis fuerit, vt coronam martyrij tempore pacis inuenerit. Sed cum sanctitate tanta beatũ Laurentium pro Christi nomine vidissent certare gẽtiles, errorésque eorum manifestos rationabili castigatione conuinceret: tũc illi inebriati furore rapuerunt eum, & cæde crudelissima sauciarunt, tunc beati viri corpus flammis in craticula tradiderunt. Vere beatum corpus, quod nõ ad pœnam funestus ignis, vel tormenta à fide Christi immutauit, sed ad requiem dominicam sancta religio coronauit. Sed & ipsa flamma ideo suscepit martyrem, non vt eũ à fide sua ignis mutaret, sed vt probatum domino suo redderet. Tali enim incendio beata consecrata sunt viscera, non condemnata. Conuenit huic passioni quod ait Apostolus, Ipse autem saluus erit sic tamen quasi per ignem. Saluus enim iste factus est, dum venerabilis confessionis est incẽdio cõcrematus. Hæc est ergo tota causa passionis fratres propter quã morti addictus est sanctus vir, quòd sui similes cæteros hortaretur. Nam exhortatio illa in tantũ profecit, vt illo à seculo recedente, fides eius regionis ipsius loca vniuersa peruaserit. Ita Christus tunc in beato martyre suo Laurentio persecutiones passus est, nunc illic plurimi Christianorum exultant in populis. Sufficere nobis debent ad profectum salutis nostrę martyrum exempla sanctorum, qui propter adipiscendam cœlestem coronam omnibus se mãdatis dominicis subdiderunt, & ita cunctis deuinxerũt se legibus saluatoris, vt propter anteactam vitam mererẽtur ad hanc martyrij gloriam peruenire. Non enim illo in tempore tantum perfecerũt præceptum domini, quo confessionis supplicium pertulerunt: sed necesse fuit illis prius secundum Euangelium vixisse, vt Christi passionibus participarentur. Necesse est, inquã, vt initia bona fierent quorum finis est optimus subsecutus, & martyres eos non solum fuisse cum passi sunt, sed etiam tũc martyres Christi esse cum viuerent. Martyr enim Græce, Latine testis dicitur. Igitur quotienscunque bonis actibus mandatum Christi facimus, totiens Christo testimonium perhibemus. Vnde & crux domini non tãtum illa dicitur quæ passionis tempore ligni affixione construitur,

Ser. XXXII. L *1. Cor. 3.* M *Crux domini quæ.*

A construitur, sed illa quæ totius vitæ curriculo cunctarū disciplinarū virtutibus coaptatur. De qua mihi videtur *Matth. 16.* saluator dicere, Qui vult post me venire, tollat crucem suam & sequatur me. Nunquid enim omnes martyres *Apoca. 14.* qui secuti sunt dominum, crucifixi sunt cum domino? Nunquid omnes virgines quæ iuxta Apocalypsim sequūtur agnum dei, crucifixæ sunt vt sequantur? Nunquid *Gala. 6.* Paulus Apostolus crucifixus fuerat cum dicebat, Mihi autē absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est & ego mundo? Hoc autem dicit, vt intelligas crucem non ligni esse patibulum, sed vitæ virtutisq; propositum. Tota igitur vita Christiani hominis si secundum Euangelium viuat, crux est atque martyrium.

In eodem festo: *Sermo IIII.*

Sermo XXXIII. *Luca. 13.*

QVi simile est regnū cœlorū, & cui simile æstimabo illud ait domin°, Simile est grano sinapis. Multa perstrinximus, quibus probaremus regnum dei grano sinapis non immerito comparari, & B distantiam in sola æstimatione esse verborum, non in *Fides Christiana, regnum dei.* collatione virtutum. Siquidem Christiana fides, quę regnum dei est, eandem virtutem obtinet, quā sinapis natura depromit. Nam sicut sinapis granū cum sumimus *Sinapis grani natura.* vultu contristamur, fronte contrahimur, ad lachrymas permouemur, & ipsam salubritatem corporis nostri cū quodā fletu austeritatis accipimus. Illinc enim amaritudo nos exasperat, acrimonia penetrat: hinc calor ignei saporis accendit, & toto perturbati corpore tūc magis sani efficimur, cū amplius deploramus. Ita ergo & cum fidei christianæ mandata percipimus, contristamur animo, affligimur corpore, ad lachrymas permouemur, & ipsam salutem nostram cum quodam fletu ac mœrore consequimur. Inde enim nos ieiunia exasperant, illinc peccatorum conscientia macerat. Hinc patrimonij iactura perturbat, & toto cōtristati habitu magis salutem consequimur si amplius defleamus, secundum quod ait *Ioan. 16.* dominus, Vos plorabitis & flebitis, seculum autem gaudebit. Sicut autem cum sinapi caput forte curādum est, iubemur ad rasum capillos demere, impedimenta cutis vniuersa deponere, vt nudo corpori perfectius medi-C cina perueniat. Ita & cum anima per fidem curāda est, præcipimur à nobis substantiam auferre seculi, impedimenta auri argentiq; deponere, vt & nudæ & soli animæ congruentius spiritalis medicina conueniat. Quisquis enim rebus mundi & diuitiis seculi obuolutus est, huic fidei medicina nō proderit. Ergo quod succus sinapis in corpore, hoc fides Christiana operatur in ani-*Luca. 13.* ma. Sed quoniam in eadem dominica sententia scriptū est, Quod acceptum homo misit in hortum suū, & creuit & facta est arbor, & volucres requieuerunt in ramis eius: diligentius requiramus quis iste sit, cui hæc cuncta conueniant. Diximus superius sanctis martyribus qui diuersis attriti sunt passionibus naturam sinapis posse *Vbi supra.* congruere. Sed quoniam dicit scriptura, Et creuit & facta est arbor, & volucres requieuerunt in ramis eius, arbitror hoc ipsi Christo domino dicere, & rectius comparari, qui nascendo in homine humiliatus vt granum est, ascendendo ad cœlum exaltatus vt arbor est. Granum planè est Christus dum patitur, arbor est dum resurgit. Granum, inquam, est cum famis esuriē sustinet, *Matt. 4.* arbor est cum quinque milia virorum quinque panibus *Luca. 9.* saturat. Ibi sterilitatem humanæ conditionis patitur, hic satietatem propria diuinitate largitur. Granum autem dixerim dominum cum cæditur, cum cōtemnitur, cum increpatur: arborem autem cum cæcos illuminat, mortuos resuscitat, peccata condonat. Ramos autem huius D arboris si requiras inuenies. Ramus est Petrus, ramus est Paulus, ramus est beatus Laurentius, cuius hodie natalicia celebramus. Rami sunt omnes apostoli vel martyres saluatoris, ad quos si quis se fortiter tenere voluerit, fluctibus seculi minime mergitur, quin potius sub vmbra illorum latitans gehennæ nō patietur ardorem, securusque de diabolicæ tempestatis procella erit, & de die iudicij exurentis incendio, ipso adiuuante qui viuit & regnat in vnitate spiritus sancti deus, per infinita secula seculorum, Amen.

Item in eodem festo, homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Amen dico vobis, Nisi granum frumenti &c. incipiens, Humilitatis magnę & cætera: quæ sumpta est de expositione doctoris, Ibidem. *Ioan. 12.*

IN FESTO ASSVMPTIONIS *sanctissimæ dei genitricis virginis Mariæ: Sermo primus, qui habetur tomo nono, fo. 195. columna. 4.* *Sermo XXXIIII.*

In eodem festo: *Sermo II.* E

ADest nobis dilectissimi fratres dies valde venerabilis, dies omnium sanctorum solennitates præcellēs. Adest, inquam, dies inclyta, dies præclara, dies in qua è mūdo migrasse creditur virgo Maria. Et ideo laudes interet vniuersa terra cū summa exultatione tantæ virginis illustrata excessu, quia indignū valde est vt illius recordationis solēnitas sit apud nos sine maximo honore, per quā meruimus authorem vitę suscipere. Satisq; præposterum iudicādum est, vt cum sanctorū celebramus victorias martyrum, illius solennitatem illis non præferamus quæ huic mundo edidit principem martyrum. In hac siquidem die competenter sponso illi cœlesti proclamat beata virgo, Tenuisti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxisti me, & cum gloria assumpsisti me. Hodie, *Psalm. 72.* inquam, & ipsa à sponso filio & domino cōgrue audiuit: Iā hyems transiit, imber abiit & recessit: Surge proxima mea, sponsa mea, columba mea & veni. Hæc ideo *Cant. 2.* diximus fratres, quia sicut iam in cōsuetudinem suscepit ecclesia, hodierna die ad cœlos assumpta fuisse creditę virgo Maria. Sed quo ordine hinc ad superna trāsierit regna, nulla catholica narrat historia. Non solū autem respuere apocrypha, verumetiam ignorare dicitur F hæc eadem ecclesia. Siquidem sunt nonulla sine authoris nomine de eius assumptione conscripta, quæ vt dixi ita cauentur, vt ad confirmandam rei veritatem legi minime permittantur. Hinc sanè pulsantur nonnulli, quia nec corpus eius in terra inuenitur, nec assumptio eius cū carne vt in apocrypha legitur, in catholica reperitur historia. Quibus dicendū est, quia si Moysi corpus nō inuenitur ab homine in terris cum quo locutus *Deut. 34.* *Exod. 33.* est deus facie ad faciem, illius quærere demētiæ est, per quā idem maiestatis deus incarnatus effulsit in terris. Neq; enim dignum est de corporis eius noticia solicitum quempiā esse, quam non dubitat super cœlos eleuatam cum Christo regnare. Sufficere debet tantū noticiæ humanæ hanc vere fateri reginā cœlorū, pro eo quòd regem peperit angelorū. Sed nec inuenitur apud Latinos aliquis tractatorum de eius morte quippiam dixisse aperte. Nam illum Euangelij versiculum quem Simeon dixit ad domini matrem, Et tuam ipsius animam pertransibit gladius, beatæ recordationis Ambro-*Luca. 2.* sius cū tractaret, ait, Nec historia nec litera docet Mariam gladio vitam finisse. Hinc & Isidorus, incertum, inquit,

G inquit, per hoc dictum vtrum gladium spiritus an gladium significet persecutionis. Et quid de his de quibus loquor dicam, cum nec ipse qui hanc accepit ante cru-
Ioan.19. cem domini in sua, id est, Ioannes Euangelista de hoc posteris aliquid retinendum scriptis mandauerit? Nullus enim hoc fidelius narrare potuit si illud deus manifestare voluisset, quàm ille vtiq; qui hanc nutriendam susceperat, nec contra morem filius matrem reliquit. Restat ergo vt homo mendaciter nō fingat apertū, quod deus voluit manere occultū. Vera autē de eius assump-
2. Cor.12. tione sententia hæc esse probatur, vt secundum Apostolum, siue in corpore, siue extra corpus ignorantes, assumptam super angelos eam esse credamus. His igitur præmissis, loquamur aliquid in laudibus sacratissimæ virginis. Sed quid nos tātilli, quid actione pusilli, quid in eius laudibus referemus, cum & si omnium nostrum membra verterentur in linguas, eam laudare sufficeret nullus? Altior cœlo est de qua loquimur, abysso profundior cui laudes dicere conamur. Hæc est enim quæ sola meruit mater & sponsa vocari. Hæc primæ matris damna resoluit, hæc homini perdito redemptionem
H adduxit. Mater enim generis nostri pœnā intulit mun-
Gene.3. do, genitrix domini nostri salutem edidit mundo. Au-
Luca.1. ctrix peccati Eua, auctrix meriti Maria. Eua occidendo obfuit, Maria viuificando profuit. Illa percussit, ista sanauit. Hæc enim mirabili atq; inæstimabili modo omnium rerum & suum peperit saluatorem. Quæ hæc virgo tam sancta ad quam venire dignaretur spiritus sanctus? Quæ tam speciosa, vt eam deus sibi eligeret sponsam? Quæ tam casta vt esse posset virgo post partum?
Canti.4. Hęc est dei templum, fons ille signatus, & porta in do-
Ezech.44. mo Dei clausa. Ad hanc namq; vt dixi spiritus sanctus descēdit, hanc virtus altissimi obumbrauit. Hęc est immaculata coitu, fœcunda partu, virgo lactans, angelorū & hominum cibum nutriens. Merito namq; beata singulari à nobis præconio extollitur, quæ singulare commerciū mundo prębuit. Denique tantum se ad cœli fastigia subleuauit, vt verbum in principio apud Deū, de supna cœli arce susciperet. O fœlix Maria, & omni laude dignissima. O virgo dei genitrix gloriosa, ô sublimis puerpera, cuius visceribus author cœli terræq; committitur. O fœlicia oscula lactentis labiis impressa, cum in-
I ter crebra indicia reptantis infantiæ, vtpote verus ex te filius tibi matri alluderet, cum verus ex patre dominus
Luca.2. imperaret. Nam authorem tuum ipsa concipiens edidisti in tempore puberem, quem habebat ante tempora conditorem. O fœlix puerperium, lętabile angelis, optabile sanctis, necessarium perditis, congruum profligatis. Qui post multas assumptæ carnis iniurias, & ad vltimū verberatus flagris, potatus felle, affixus patibulo,
Mat.27. vt te veram matrem ostenderet, verum se hominem patiendo monstrauit. Sed quid dicam pauper ingenio, cum de te quicquid dixero minor laus est quàm dignitas tua meretur? Si cœlum te vocem, altior es. Si matrē gentium dicam, precedis. Si formam dei appellem, digna existis. Si dominam angelorum vocitem, per omnia te esse probaris. Quid ergo de te digne dicam, quid referam, cum non sufficiat lingua carnis tuas enarrare virtutes? Has interim laudes fileat lingua carnis, quas semper ardenter profert anima: Nunc nostras peto vt aures doctrinarum tuarum demulceas organis. Plaudat nūc tympanis scena tuis, & veloces articulos puerperæ concrepent. Concinant lætantes chori, & alternātibus modulis dulcisona carmina misceantur. Audiamus fratres, audiamus pio mentis affectu, audiamus quemadmodum tympanistriarū doctrinis concrepet beata vir- K
go Maria. Audiamus, inquam, & huic harmonię moribus respondeamus. Denique cum hæc mulier beatissima ab angelo iam salutata, spiritu sancto repleta, plenitudine diuinitatis afflata, ad Helizabeth venisset cognatam, post exultationem Ioannis in vtero matris, hæc domino decantauit cantica laudis, Magnificat anima *Luce.1.*
mea dominum: Et exultauit spiritus meus in deo salutari meo. Primo igitur in hoc loco quærēdum est, quid sit magnificare dominum: Neque enim magnus fit à creatura creator. Sed sciendum nobis est duobus mo- *Magnifica*
dis dici magnificari, id est, aut magnū facere, aut mag- *ri duobus*
num adorare, magnum admirari. Magnificatur enim *modis di-*
deus à nobis, cū magnificari dignatur à nobis. Sed nun *citur.*
quid sic in nobis sicut in beata Maria eandem carnem assumpsit pro nobis? Aue, inquit, ad eam angelus, gratia plena, dominus tecum, benedicta tu inter mulieres. Spiritus sanctus superueniet in te & virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoq; quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius dei. Quæcumq; tamen anima sancta verbum concipere potest credendo, pare prędicando, magnifi- L
ca amādo. Vnde & Dauid Propheta dicit, Magnifica- *Psalm.33.*
te dominum mecum, & exaltemus nomen eius in inuicem. Ac si diceret, Magnitudinem domini mecum prędicate, & nominis eius pręconia magna voce attollite.
Hinc iterum dicit, Domine deus meus, magnificatus *Psalm.103*
es vehementer. Vnde autē magnificetur in nobis idem
Propheta ait, Magnificata est vsq; ad cœlos misericor- *Psal.56.*
dia tua. Hinc namq; optandum est in singulis, vt nostra anima magnificet dominum, concipiat dei verbum, pariat & nutriat, recordetur saluationis suæ pia commercia, quo modo nullis suis præcedentibus meritis sit ab iniquitate saluata, sed sola dei bonitate gratuita Christi sanguine redempta & dicat, Magnificat anima mea *Luca.1.*
dominū. Sic enim deus dilexit mundū, ait euangelium, *Ioan.3.*
vt filium suum vnigenitum daret. Hinc namq; & Apostolus, Qui proprio, inquit, filio nō pepercit, sed pro no *Roma.8.*
bis tradidit illum. O miræ pietatis affectus, ô inæstimabilis ardor charitatis: Quis ante tantæ pietatis diuinas nō obstupescat? Quis ante tam ineffabilem charitatem non contremiscat? Quis vnquam posset sperare, vt ex M
deo ante tempora natus, nasceretur pro hominibus in tempore ex fœmina homo factus? Vnde scriptum est, *Gala.4.*
Cum venit plenitudo temporis, misit deus filium suū factum ex muliere, factum sub lege, vt eos qui sub lege erant redimeret, vt adoptionem filiorum reciperemus. Quis, inquam, posset æstimare, vt portaretur manibus fœmineis portator orbis, panis angelorū aleretur, virtus cœlorum infirmaretur, vita omniū moreretur? Magnificet ergo in his anima gloriosissimæ Mariæ dominum, magnificet & nostra. Admiremur, gratulemur, amemus, laudemus, adoremus, gratias illi agamus, quoniam per eiusdem redemptoris nostri mortem de tenebris ad lucem, de morte ad vitam, de corruptione ad incorruptionem, de exilio ad patriam, de luctu ad gaudium, de terris ad cœleste regnum vocati sumus. Qualiscumq; igitur anima sancta talibus fuerit incitamentis occupata, nihil concupiscit terrenum, nihil transitorium, nihil quod ad tempus arridet, nihil quod ad pręsens delectat. Hęc risum luctum computat, & gaudium in mœrorem commutat, cui mundus carcer, cœlúmque habitatio est: cui exultatio de presentibus nulla est, quia in illo tantū gaudere appetit, qui super omnes est. Vnde in sancto cantico, cum diceret virgo gloriosa, Magni- *Luca.1.*
ficat anima mea dominum, & exultauit spiritus meus: signanter

Asignanter addidit, in deo salutari meo. Ac si diceret: Anima mea quæ magnificat dominum, non in quolibet alio, sed in illo tantum exultat, quem amando magnificat. Nouerat enim esse aliam vituperabilem exultationem, qua mundus gaudere dicitur tendens ad luctum.
Prouer. 2. Et de qualibus Salomon ait, Lætantur cum malefecerint, & exultant in rebus pessimis. Hinc & Apostolus
Philip. 4. nō quodlibet gaudium in sanctorum cordibus esse des
Psalm. 32. & 70. cribit, sed in spiritu sancto. Hinc Dauid cum diceret, Gaudete iusti: subiunxit, in domino. Hinc cum domino diceret, Gaudebunt labia mea dum cantauero: addidit, tibi. Hac enim exultatione nullus eorum gaudet, quisquis de præsentibus tantum exultat, æternisq; bonis interesse non concupiscit, cui exilium patria esse creditur,
Philipp. 3. & mors vita æstimatur, cui deus venter est, & ornatus non in moribus, sed in actu est, qui cum laudatur extollitur, & cum vituperatus fuerit magnis iracundiæ stimulis agitatur, qui cum mansuetis non humiliatur, sed in superbiæ fascibus eleuatus cæteros quasi ex alto montis supercilio contemplatur. Sed quis hæc ad plenum ita
B potest calcare, vt ab hac exultatione iisdem viciis interpellātibus, nec ad momentū se credat abstrahi, cum
Sapien. 9. scriptura pronunciet, Corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantē? Ingemisce ergo ô sancta anima quæcunque in domino exultas, & quoties te ab hac exulta-
Psalm. 50. tione abstractam videris esse, dicito, Ne proiicias me domine à facie tua, & spiritum sanctum tuum ne auferas à me. Redde mihi læticiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me. Et hic attentius intuere, quam exultationem petierit. Quod enim Hebraice Iesus, hoc
Iesus salutaris. Latine salutaris dicitur. Quæ enim hæc læticia est Iesu, nisi cōtemplatio eius, qualis venturus est in gloria sua? Sciendum vero est, quia illi tunc hac claritate potientur, qui hic positi redemptoris sui vestigia imitantur. Et
Io. 4. & 11. quidem dominum Iesum legimus doluisse, fleuisse, ex itinere fatigatum fuisse, opprobria & iniurias sustinuis-
Matth. 27. se, sputa, flagella, crucem suscepisse, nunquam tamen legimus eum risisse, prosperatum in terra fuisse. Hinc planè, hinc in spe gaudēt omnes electi, cum cœperint aduersitatibus mūdi fatigari, & nullis eius prosperitatibus
C fallaciter decipi, scientes aliā vitam superesse per quam possint cœlos penetrare. Hinc est quod iisdē dominus
Mat. 5. ait discipulis suis, Beati estis cum maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malum aduersum vos, mentientes propter me. Gaudete in illa die & exultate, ecce enim merces vestra multa est in cœlis. Sed in his pressuris atque angustiis nequaquam possent subsistere, & quod his maius est gaudere, nisi veraciter in conspectu dei & hominum humiles essent.
Matt. 11. Quibus dominus eorū ait, Discite à me quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus ve-
Matth. 5. stris. Hinc iterum dicit, Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram. Hinc etiam hæc virgo gloriosa beatam se dici ab omnibus generationibus manifestat, eo quod eius humilitatem deus respexit. Nam subdit, Quia respe-
Luca. 1. xit humilitatem ancillæ suæ, ecce enim ex hoc beatam me dicēt omnes generationes. O vere beata humilitas, quæ Deum hominibus peperit, vitam mortalibus edidit, cœlos innouauit, mundum purificauit, paradisum aperuit, & hominum animas ab inferis liberauit, O, inquā, vere gloriosa Mariæ humilitas, quæ porta paradisi efficitur, scala cœli constituitur. Facta est certe humilitas Mariæ scala cœlestis, per quam descendit deus ad terras. Quia respexit, inquit, humilitatem ancillæ suæ, ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generatio- D
nes. Et quid est dicere, Respexit: nisi, comprobauit, placuit ei humilitas mea? Vnde per Prophetam dominus
dixit, Ad quem respiciam, nisi ad pauperculum & humilem & trementem sermones meos? Hinc Dauid domi- *Esaiæ. 66.*
no dicit, Quia respexisti humilitatem meam, saluasti *Psalm. 30.*
de necessitatibus animam meam. Multi siquidem videntur in conspectu hominum humiles esse vt ab eis beatificentur, sed eorum humilitas à domino non respicitur, quia fallō & non vere de humilitate gloriātur. Si enim veraciter humiles essent, deum ab omnibus & non se vellent laudari. Non in hoc mundo eorum spiritus exultaret, sed in deo salutari. Humilitatē suam nō ab hominibus conspici, sed à deo optarent. Sequitur in
hoc sancto cantico, Quia fecit mihi magna qui potens *Luc. 1.*
est, & sanctum nomen eius. Quæ tibi magna fecit domina, quæ gloriosa virgo vt dici beata merearis? Puto enim imò veraciter credo, vt creatura ederes creatorem, famula dominum generares, vt per te deus mundum redimeret, per te illuminaret, per te ad vitam reduceret. Hucusque virgo beata de te ipsa quæ nos ad a-
morē dei accenderent, fideliter protulisti, ea vero quæ E
sequuntur humano generi prophetasti. Meū autem votum extitit ea tantum inde transcurrere, quæ ad tui laudem nominis pertinebant. Sed hęc quæ de te ipsa narrasti, neque tu vt dignitas tua meretur dicere potuisti. Quas ergo tibi laudes fragilitas humani generis persolnet, quæ solo tuo commercio recuperandi aditum inuenit? Accipe itaq; quascumq; exiles, quascumque meritis tuis impares gratiarum actiones, & cum susceperis vota, culpas nostras orādo excusa. Admitte nostras preces intra sacrarium exauditionis, & reporta nobis gratiam reconciliationis. Sit per te excusabile, quod per te ingerimus: Accipe quod offerimus, impetra quod rogamus, excusa quod timemus: quia nec potiorem meritis inuenimus, quàm te ad placandā iram iudicis, quæ meruisti esse mater redemptoris & iudicis, Succurre ergo miseris, iuua pusillanimes, refoue flebiles, ora pro populo, interueni pro clero, intercede pro monachorū choro, exora pro deuoto fœmineo sexu. Sentiāt omnes tuū
leuamen, quicumq; deuote celebrant tuum nomen. Sit F
tibi compassio super afflictis, sit pius affectus super cœlorum peregrinis. Et cum te lætantem semper aspicis, fletus nostros quæsumus ipsa ad deum admittas, eumq; vt propriū filium pro nobis interpelles. Nos enim adhuc in hac terra affligimur, persequimur, iniuriis lacessimur, opprobriis afficimur, esurimus, sitimus, somnum
patimur, in carcere retinemur. Tu vero in cœlestibus *Apoca. 14.*
regnis prælata es cunctis virginum choris, tu agnum quocūq; perrexerit sequeris. Tu virgineos choros & ab incentiuę carnis illecebris alienos per albentia lilia rosasq; vernantes, ad fontes perennis vitę potandos inuitas. Tu in illa beatorum fœlicissima regia primi ordinis dignitatem adepta plantis roscidis oberrans, inter paradisi amœnitatem gramineosq; crocos tenero poplite pergis, fœliciq; palma violas immarcescibiles carpis. Tu concinis sine fine choris cōiuncta summis angelis archangelisq; sociata, indefessa voce sanctus clamare non cessas. Tu in cubiculo regis beatitudinē gemmis ac margaritis ornata assistis. Tibi thronus regius ab angelis collocatur in aula æterni regis, teq; ipse rex regū vt matrem veram & decoram sponsam præ omnibus diligens amoris amplexu sibi associat. Nec mirum si dignetur tibi aggaudere deus regnans, quem tu paruulum ex te hominem natum toties osculata es in

terris

G terris. Has ergo tuas fœlicitates possidens côuertere ad nostrarum miseriarum salutem. Inter hęc igitur fratres cum toto mentis affectu beatissimæ virginis nos intercessionibus committamus, omnes eius patrocinia omni nisu imploremus, vt dum nos supplici eam obsequio frequentamus in terris, ipsa nos sedula prece commendare dignetur in cœlis. Neque enim dubium quæ meruit pro liberandis proferre precium, posse plus omnibus liberatis impêdere suffragium. Sed quid nobis prodest hâc interpellare vocibus, nisi etiam humilitatis eius exempla teneamus? Curemus ergo dilectissimi fratres vt cum huius diei festiuitati interesse cupimus, vestimentis humilitatis atque charitatis induti appareamus, Non nos inuidia alienæ fœlicitatis torqueat, non ira vsque ad diuisionem dilaniet, non cupiditas Christum à nobis excludat, non seculi tristicia exurat, non prosperitas eius incaute decipiat, non luxuria inquinet, non immundicia polluat, non elatio corrumpat, non superbia inflet, vt dum nos virtutibus ornatos, charitate coniunctos, humilitate fundatos beata dei genitrix H suæ nos interesse festiuitati prospexerit, ardentius nobis subuenire festinet apud filium & dominum suū Iesum Christum, Deum & saluatorem nostrum, qui coronis perennis regni glorificat sanctos suos, & est ęterna laus & expectatio omnibus electis eius, ipsi gloria, virtus, potestas æterna, & nunc & semper per immortalia secula seculorum, Amen.

Item in eodem festo, Homilia de eo quod scriptum est in *Luc. 10.* *Euangelio secundum Lucam, Intrauit Iesus in quoddam castellum, &c. quæ habetur de verbis domini XXV. & XXVII.*

DE DECOLLATIONE sancti Ioannis Baptistæ.

In festo decollationis sancti Ioannis Baptistæ:

Sermo I.

Sermo XXXVI. Odie, dilectissimi fratres, Ioannis qui domini præcucurrit aduentū natalem diem colimus, quod nulli sanctorum meminimus attributū. Hodie, inquā, natalē diē vnica ac singulari celebritate veneramur. Vnde quia eū recte extollere non I valemus humanæ vocis officio, prædicemus dominicæ *Mat. 11.* attestationis oraculo, proloquente Christo, quia inter natos mulierū maior non est Ioanne Baptista. Ipse hoc dicit, & ideo cognosce magnificentiam laudis ex dignitate laudantis, ac sic dum nemo illo esse maior asseritur in natis mulierum, datur intelligi quòd Ioannes supra humanorū fuit mensuram meritorum. Ego vox *Ioan. 1.* clamantis in deserto. Hoc est dicere, Non sum ego verbum quod erat in principio deus apud deum, sed vox potius, id est, minister sum verbi vt per me ad auditus hominum sensusq; perueniat. Vnde beatus Baptista pari humilitate pronunciat: Illum oportet crescere, me au *Ioan. 3.* tem minui. Illum, inquit, oportet crescere, quia per omnem mundum Christi euangelium dilatatur: me autem minui, quia Ioannis prophetia finitur. Illū oportet crescere qui erit exaltandus in cruce, me autem minui qui sum truncandus in capite. Ioannis enim prophetia fidē accepit, quia is qui prophetabatur aduenit. Ioānes ergo formam venturi domini natiuitate & côuersatione sig *Luca. 1.* nauit. Ioannes nascitur de sene patre, Christus ex matre à mundi senescentis ætate: ætate, inquam, illa quæ erat fide & operibus infœcunda. Ioannes venit desperata generatione per sterilem, & Christus natura obstupescente per virginem. Ille salutem prædicauit, hic contu *Matt. 3.* lit. Ille baptizauit in pœnitentia, iste regenerauit in gratia. Hic est enim Ioannes qui impietatem regis Hero- *Matt. 14.* dis qui vxorem fratris inuaserat publica authoritate cô K demnans, propter iusticiam perdidit vitam, sed lucratus est gloriam. Et nos interdum pro gratia hominum vel timore offensionum præferimus adulationem & vendimus veritatem, non timentes illud quod terribiliter scriptum est, Si non annunciaueris iniquo iniqui- *Ezech. 3.* tatem suam, sanguinem eius de manu tua requiram. Solent tamē aliquoties doctores Ecclesiæ non pro negligentia peccantium ab increpatione cessare, sed quia eos timēt ex ipsa castigatione ad peiora mala prorumpere. Quādo pro hac re non prædicant sacerdotes, nō possunt habere de taciturnitate reatum, quia sicut viri boni interdum ex dura increpatione corriguntur, ita econtra omnes etiam superbi lenissima admonitione ad peiora pręcipitia prouocantur. Nā & intantum prędicatores Ecclesiæ aliquoties non ex voluntate, sed ex necessitate peccatores non arguunt, vt interdū per spiritale medicamētum, & charitatis artificium superbos quosque etiam indignis laudibus prosequantur: & dum erubescūt falsa esse quæ de eis dicuntur, ad emendationem vitæ, & bona opera prouocentur, secundum illud L quod scriptum est, Quoniam laudatur peccator in de- *Psalm. 9.* sideriis animæ suæ, & qui iniqua gerit benedicitur. Et quia vera est illa sapientis viri sententia, Sicut vera laus ornat, ita falsa castigat, non est tamen impossibile apud deum vt etiam illi qui ab humanis laudibus inuitati bona opera exercere cœperint, deus illis hoc in amorem & consuetudinē vertat, secundum illud quod de sapiētibus quidam dixit, Bene consueuisse, pudebit dissuescere. Et iterum, Bona loquamur, transiet sermo in affectū. Beatus tamen Ioannes plena & perfecta libertate maluit iniusta sustinere, quàm iusta non dicere. Vnde euangelico ipse beatus Ioānes alloquio corda nostra pulsat salutifero dicens, Ego vox clamantis in deserto, parate viam domini, rectas facite semitas dei nostri. Si teneamus in nobis verbum veritatis, affectum iusticiæ, erit in nobis illa via per quam humanum pectus Christus adeat. Ideo autem dicit: Ego vox clamātis. Vox præconis *Luca. 3.* iudicem loquitur, clamor iudicium côminatur. Et consequenter annunciat: Omnis vallis implebitur, & om- M nis mōs & collis humiliabitur. Hoc est ergo, quod aliis verbis euangelista commemorat, Qui se exaltat humi- *Luca. 14.* liabitur. Veniet tempus fratres dilectissimi vt se superbos fuisse sine vllo remedio doleant, qui se nunc salubriter humiliare dissimulāt. Veniet tempus vt humiles eleuentur in cœlis, & superbi in inferni profunditatem mergantur. Veniet tempus vt se auaros omnes fuisse diuites doleant, à quibus nūc Christi irridētur pauperes. Non semper iste qui nunc humanæ est consuetudinis ordo seruabitur: Nō semper Lazarus fame torquebitur, *Luce. 16.* nec semper auarus diues deliciarum abundantia perfruetur: sed cito & ille de sterquilinio ab angelis eleuabitur in paradisum: & ille qui eleemosynam noluit dare, si pœnitentia non subuenerit, de luxurioso conuiuio rapietur in tartarū, vt qui in hoc seculo pauperi noluit dare micam, in inferno non mereatur accipere guttam: & qui pauperem pascere noluit deliciis suis, pascat flāmas medullis suis. Nos vero fratres quantum possumus laboremus, vt quod superbia tumidum elatumq; reddiderat in animo, humilitate & mansuetudine complanetur. Quod iniquitas deprauauerat, directione iusticię corrigatur. Quod malicia exasperauerat, bonitatis gratia temperetur. Inter hęc studia inueniat in nobis Christus dominus quam ipse conferre dignatus est, viam,

A per quam nos perducat ad patriam, vt de nobis dicere digoetur, Et inambulabo & inhabitabo cum eis, & ero illorum deus. Si in isto seculo ambulauerit in nobis, io illo habitabit in nobis, qui viuit & regoat in secula seculorum, Amen.

DE OMNIBVS SANCTIS.

In festo omnium sanctorum: Sermo I.

Sermo XXXVII. Odie dilectissimi omniũ sanctorũ sub vna solẽnitatis lætitia celebramus festiuitatẽ, quorũ societate cœlum exultat, quorum patrociniis terra lętatur, quorum triũphis ecclesia sancta coronatur, quorũ confessio quanto io passiooe fortior, tanto est clariorio honore: quia dum creuit pugna, creuit & pugoãtium gloria, & martyrij triumphus multiplici passionũ geoere adornatur, per quę grauiora tormẽta gratiora fuere & præmia, dumq; catholica mater ecclesia per totum orbẽ longe lateq; diffusa, io ipso capite suo Christo Iesu edocta cõtumelias crucis & mortẽ didicit ooo timere, magis magisq; roborata est non resistẽdo, sed perferendo. Vniuersos autem quos agmi-B ne inclyto carcer pœoalis ioclusit, pari & simili calore virtutis ad gerendum certamen gloria triumphalis iospirauit. O vere beata mater ecclesia, quam sic honor diuinę dignationis illuminat, quam Vinceotium gloriosus martyrum sanguis exornat, quam inuiolatæ confessionis candida induit virgioitas: Floribus eius nec rosæ, nec lilia desuot. Certeot nuoc charissimi sioguli ad vtrosq; hooores, amplissimas accipere dignitatum coronas, vel de virginitate candidas, vel de passiooe purpureas. In cœlestibus castris pax & acies habent flores suos, quibus milites Christi coronantur. Dei enim ineffabilis & immensa bonitas etiam hoc prouidit vt laborũ quidem tempus & agonis non extenderet, nec longum faceret aut ęteroum, sed breue, & vt ita dicam, momẽtaneum, vt io hac breui & exigua vita agooes essent & labores, in illa vero quæ æterna est corona & præmia meritorum, vt labores quidem cito finirentur, meritorum vero præmia sine fine durarent, vt post huius muodi tenebras visuri essent candidissimam lucem, & accepturi maiorem passiooũ cuoctarum acerbitatibus

Roma. 8. beatitudinem, testante hoc Apostolo vbi ait, Non sunt C condignę passiooes huius temporis ad superuenturam gloriam quæ reuelabitur io oobis. Quam læto sinu de prelio reuertentes ciuitas cœlestis excipit, de hoste prostrato trophæa ferentibus occurrit, cum triumphantibus viris & fœminæ veniũt quę cum seculo sexũ quoq; vicerunt, & geminata gloria militię virgines cum pueris teoeros annos virtutibus transeuntes, sed & cætera fidelium turba aulę perpetuæ regiam intrabit, qui syncceritatem fidei iocõcussis præceptorum cœlestium disciplinis voita pace obseruauerunt. Ergo agite nuoc fratres, aggrediamur iter vitæ, reuertamur ad ciuitatẽ cœ-

Ephe. 2. lestem, in qua scripti sumus & ciues decreti. Nõ sumus hospites, sed ciues saoctorum & domestici dei, etiam illius heredes, cohęredes autem Christi. Huius oobis vrbis iaouas aperiet fortitudo, & fiducia latum præbebit ingressum. Consideremus ergo inclytã vrbis illius fœlicitatem, inquãtum considerare possibile est. Vt enim

Esaia. 35. vere est, comprehendere oullus sermo sufficiet. Dicitur de ea io quodam loco sic, ꝙ aufugiet ibi dolor & tristicia & gemitus. Quid hac vita beatius, vbi non est paupertatis metus, oon ęgritudinis imbecillitas? Nemo læditur, irascit nemo, nemo inuidet. Cupiditas nulla exardescit, oullũ cibi desideriũ, nulla honoris pulsatio, aut potestatis ambitio. Nullus ibi diaboli metus, insidię de-monũ nullę, terror gehennæ procul. Mors ibi neq; cor- D poris neq; animæ erit, sed immortalitatis munere vita iocuoda. Nulla erit tunc vsquam discordia, sed cuncta consona, cuncta conuenientia, quia omnium saoctorũ vna cõcordia, pax cuncta & lęticia continet, tranquilla suot omnia & quieta. Iugis splẽdor nõ iste qui tũc est, *Apoca. 21.* sed tanto clarior quanto fœlicior, quia ciuitas illa, vt legitur, non egebit lumine solis, sed dominus omnipotẽs illuminabit eã, & lucerna eius est agnus: Vbi saocti fulgebunt vt stellæ in perpetuas æternitates, & sicut splen- *Danie. 12.* dor firmamenti qui ad iusticiã erudiunt multos. Quapropter nox ibi oulla, oullæ tenebræ, cõcursus nubium nullus, nec frigoris ardorisq; asperitas vlla, sed talis quædam erit rerum temperies, quam nec oculus vidit, nec *1. Cor. 2.* auris audiuit, oec in cor hominis asceodit, nisi illorum qui ea perfrui digoi inueniuntur, quorũ nomioa scripta sunt in libro vitæ, qui & lauerunt stolas suas io sao- *Apoca. 22.* guine agni, & sunt ante throoũ dei seruiuotq; ei die ac nocte. Non est senectus ibi, nec senectutis miseria, dum omnes occurrunt in virum perfectum, in mensuram ę- *Ephe. 4.* tatis plenitudinis Christi. Verum super hoc omnia est E consociari angelorũ & archangelorum cœtibus, thronis etiam & dominationibus, priocipatibus & potestatibus, omniũq; cœlestium supernarumq; virtutum contuberniis perfrui, & intueri agmioa sanctorũ splẽdidis syderibus micantia, patriarcharum fide fulgentia, prophetarum spe lætaotia, Apostolorum in duodecim tribubus Israël orbem indicantia, martyrum purpureis victoriæ coroois lucentia, virginum quoq; choros candẽtia serta gestaotes inspicere. De rege autem qui borum medius residet, dicere vox nulla sufficit. Effugit enim omnem sermonem, atq; omnem seosum humanę mentis excedit decus illud, illa pulchritudo, illa virtus, illa gloria, illa magoificentia, illa maiestas. Vltra enim omnem sanctorum est gloriam ipsius inæstimabilem aspicere coospectum, & spleodore maiestatis eius irradiari Si enim quotidie oporteret nos tormeota perferre, si ipsam gehennam paruo tempore tolerare, vt Christum videre digni possemus in gloria venientem & sanctorũ eius numero sociari, noone erat dignum pati omne quod triste est vt tanti boni tãtęq; gloriæ participes haberemur? Quæ erit illa fratres charissimi iustorum glo- F ria, q̃ grandis sanctorum lætitia, cum voaquæque faciea fulgebit vt sol, cum ordioibus distinctis populũ suum dominus in regno patris sui cœperit recensere, & meritis atque operibus singulorum præmia promissa restituere, pro terrenis cœlestia, pro temporalibus sempiterna, pro modicis magna præstare, adducere sanctos in visionem pateroę glorię, & facere in cœlestibus coose- *1. Cor. 15.* dere, vt sit deus omnia io omnibus, ęternitatemq; amatoribus suis, & immortalitatem largiri, atque eos quos sanguinis sui viuificatione reparauit deouo ad paradisum reducere, regna cœlorum fide & veritate suæ pollicitatioois aperire? Hęc hæreant firmiter sensibus nostris, hęc intelligaotur plena fide, hæc toto corde diligantur, hęc indesioeotium operum magnanimitate acquirantur. Reposita est in potestate faciẽtis, quia regnũ *Mat. 11.* cœlorum vim patitur, Res ista, ô homo, id est, regnum cœleste aliud non quærit precium q̃ teipsum. Tantum valet quantum es tu. Te da, & habebis illud. Quid tur- *1. Cor. 15.* baris de precio? Christus semetipsum tradidit vt acquireret te io regnum deo patri, ita & tu teipsum da vt sis regnũ eius, ac oõ regnet peccatum io mortali tuo cor- *Roma. 6.* pore, sed spiritus in acquisitionẽ vitę. Ad hanc igitur operũ salutariũ dilectissimi palmã libenter ac prompte

certemus

G certemus, omnes in agone iustitiæ deo & Christo spectante curramus. Et qui sæculo & mundo maiores esse cœpimus, à cursu nostro nulla sæculi cupiditate retardemur. Si expeditos, si celeres in hoc operis agone, si currentes dies vltimus inuenerit, nusquam dominus meritis nostris ad præmium deerit remunerator. Qui coronam in persecutione purpuream pro passione donanit, ipse in pace vinentibus pro iustitiæ meritis dabit cādidam. Nam nec Abraham, nec Isaac, nec Iacob occisi sunt, & tamen fidei & iustitiæ mentis honorati inter patriarchas primi esse meruerunt. Ad quorum congregatur conuiuium, quisquis fidelis & iustus & laudabilis
1. Ioan. 2. inuenitur. Memores esse debemus voluntatem non nostram, sed dei facere debere: quia qui fecerit eius voluntatem, ipse manebit in æternum, quo modo & ille manebit in æternum. Quapropter charissimi mente integra, fide firma, virtute robusta, charitate perfecta parati ad omnem voluntatem dei simus, conseruantes fortiter domini mandata. In simplicitate seruatę innocentiam, in charitate concordiam, modestiam in humili-
H tate, diligentiam in administratione, vigilātiam in adiuuandis laborantibus, misericordiam in fouendis pauperibus, indefessa veritate constantiam, in disciplinę seueritate censuram, ne aliquid ad exemplum bonorum factorū in nobis desit. Hæc sunt vestigia quę nobis sancti quiq; reuertentes in patriam reliqueruot, vt illorum semitis inhærentes sequeremur ad gaudia. Patriā quoq; nostram paradisum cum illis computemus, parētes patriarchas iam habere cœpimus. Cur nō properamus & currimus vt patriam nostram videre, & parentes salutare possimus? Magnus illic nos charorum numerus expectat, parentum, fratrum, filiorum frequens nos & copiosa turba desiderat, iam de sua incolumitate secura, adhuc de nostra salute solicita. Ad eorum complexum & conspectum venire, quanta illis & nobis in commune lætitia est? Qualis illic cœlestium voluptas conseruorum societatem expectantium: Quàm summa & perpetua fœlicitas? Illic apostolorum gloriosus chorus, illic prophetarum exultātium numerus insignis, ibi martyrum populus innumerabilis ob certaminum victo-
I riam coronatur, illic clarissima virginum turba lętatur, illic etiam confessorum fortitudo laudatur. Sed & illorum remuneratio censetur, qui præcepta dominica seruantes, ad cœlestes thesauros terrena patrimonia transtulerunt. Ad hos electos dei auida cupiditate properemus, vt cum his cito esse, & cito nos ad Christum peruenire contingat, ad eum quem huius itineris ducem habeamus, salutis authorem, lucis príncipem, lętitiæ largitorem: Qui viuit & regnat cum deo patre omnipotente & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Item in eodem festo, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Videns Iesus turbas ascendit in montem, &c. quæ sumpta est ex primo libro, De sermone domini in monte.

Mat. 5.

DE ANIMABVS FIDELIVM defunctorum.

In die commemorationis animarum fidelium defunctorum, De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Venite benedicti, & cætera.

Sermo I.

Sermo XXXVIII. Matth. 25. MOdo cū euāgelica lectio legeretur, audiuimus dicentē dominū, Venite benedicti, percipite regnū quod vobis paratū est ab origine mūdi. Vt ergo istā vocē desiderabilem audire, & ab auditu malo possitis per Dei gratiam liberari, totis viribus deo auxiliante contendite lectionem diuinam K in domibus vestris frequenter legere, & in Ecclesia libēter & obedienter audire. Sicut illa vox desiderabilis est per quam dicitur misericordibus, Venite benedicti, percipite regnum: ita è contrario sceleratis & immisericordibus metuenda est & valde terribilis, Discedite à me maledicti in ignem æternum. Auertat à nobis hoc Deus fratres charissimi, & ab auditu malo nos liberare dignetur, vt in nobis impleatur illud quod scriptū est, In memoria æterna erit iustus, ab auditione mala non Psalm. 111. timebit, Hoc est auditum malū quod audituri sunt impij, Discedite à me maledicti in ignem æternum. Irreuocabilis enim sententia erit, quæ à pijssimo deo ideo multo antè prędicitur, vt à vobis totis visceribus caueatur. Si enim nos deus noster vellet punire, non nos ante tot secula commoneret. Inuitus quodam modo vindicat, qui quo modo euadere possimus multo antè demonstrat. Non enim te vult percutere, qui tibi clamat obserua. Considerate tamen quid dicturus est ad dexteram positis, Venite, inquit, benedicti, percipite regnum Matt. 25. quod vobis paratū est ab origine mundi. Aduertite fra- L tres charissimi, quia regnum cœlorum nobis prædestinatum, gehenna autem non nobis, sed diabolo præparata est. Denique sic audituri sunt ad sinistram, Esuriui enim, inquit, & non dedistis mihi mãducare. Ergo nec illi qui ad dexteram erunt, ideo accipiunt, quia nūquā peccauerunt, sed quia peccata sua mūdare eleemosynis studuerunt. Et illi qui ad sinistram erunt non ideo mittuntur ad ignem quia peccatores fuerunt, sed quia peccata sua eleemosynis redimere noluerūt. Ac sic & illos largitas sola glorificabit, & istos sola sterilitas condemnabit: quia sicut impossibile est vt nullus homo possit sine peccato esse, sic per dei misericordiā possibile est, vt bonis operib⁹, & præcipue eleemosynis se vnusquisq; redimat à peccato, vt tamē in malo impleatur quod scriptum est, Iudicium sine misericordia illi qui non fe- Iacobi 2. cit misericordiā, Cōsequenter & in bono illud in Psal- Psalm. 111. mo, Dispersit dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi. Et hoc considerate fratres pro qua re mittuntur in ignē æternum. Non enim illis dicendum est, M quia homicidia fecistis, adulteria commisistis, quia alienam substantiam rapuistis: sed hoc solum audituri sunt, quia esuriui, & non dedistis mihi manducare. Rogo vos fratres, nolite hæc transitorie cogitare, nec credatis q̄ hoc de Iudęis tantum, aut paganis vel hæreticis fuerit dictum, sed definitissime credite, quia hoc Christiani & catholici qui in malo opere perseuerare voluerint, audituri sunt. Ad iudicium enim non veniunt, nec Pagani, nec hęretici, nec Iudæi, quia de ipsis scriptū est, Qui non credit iā iudicatus est. Et ideo inter illos qui Ioan. 3. ad sinistrā mittendi sunt, non solum laici erunt, sed & multi episcopi, quod pei⁹ est, clerici mali, vel monachi cupidi vel superbi, simul & sanctimoniales & viduæ iracundæ, superbæ, vel cupidę, & si eis fructuosa pœnitētia nō subuenerit, audituri sunt illam metuendā, & irreuocabilem vocem, Discedite à me maledicti in ignem æ- Matt. 25. ternum. Sententia ista si eam fideliter cum ingenti timore voluerimus audire, ab omni opere malo nos poterit reuocare. Diligēter ergo cauete & videte quid veritas dixit, Discedite à me maledicti in ignē æternum, quia esuriui, & nō dedistis mihi manducare. Si in ignē mittetur qui esurienti non dedit panē suum, putas vbi mittendus est qui tulit alienum? Si in ignem mittetur Ad fratres qui nudū non vestit, vbi mittendus est qui vestitum ex- in eremo 31 poliauit? Si cum diabolo damnatur qui hospitibus nō

præbuit

A præbuit domum suã, putas vbi mittendus est qui tollit alienam? Si periturus est qui carcerẽ non visitauit, quid de illo fiet qui forte in carcerem misit? Rogo vos fratres charissimi hinc attẽdite, quã spem habere possunt qui mala faciunt, quando illi perituri sunt qui bona nõ faciunt? Denique & alio loco dominus terribiliter nos
Matth. 3. admonet dicens, Omnis arbor quæ non facit fructum bonum excidetur & in ignẽ mittetur: Nõ dixit, quæ facit fructum malum: sed, quæ nõ facit fructum bonum. Hinc ergo possumus euidenter agnoscere quas pœnas arbor spinosa in die iudicij patietur, quãdo illa quę fructum non dederit excidetur, & in ignem mittetur. Nemo se despiciat fratres charissimi, Nemo se falsa spe circumueniat, quia Christiani nominis non facit sola
Christian⁹ quis? dignitas Christianũ, nihilq; prodest quòd aliquis Christianus vocatur in nomine, si hoc non ostendit in ope-
Iacobi. 2. re. Scriptum est enim, Fides sine operibus mortua est. Qui enim credit, & opera bona nõ exercet, clamat illi scriptura diuina, Tu, inquit, credis quia deus vnus est, bene facis. Et dæmones credunt & contremiscunt. Ac sic qui credunt, & opera bona non faciunt, fidem dæ-
Ioan. 14. monum videntur habere, Qui vero nõ credunt, peio-
B res dæmonibus comprobantur. Et illud diligenter considerandum est quod dominus dicit, Qui audit mandata mea & facit ea, ipse est qui diligit me. Et iterum: Si quis diligit me, mandata mea seruat, Et sine dubio qui non custodit nõ diligit. Et illud valde timendum est, quod iterũ dominus dicit: Quid prodest quod di-
Matth. 7. citis, Domine domine, & non facitis quæ dico vobis? Scire debemus fratres charissimi, quòd nihil prodest verbis proferre fidem, & factis deserere veritatem. Sicut nobis non placet si serui nostri verbis se profitẽtur esse nostra mãcipia, & tamen nõ velint implere opera sua: ita nec deo placet, si se quisque Christianum verbis tantummodo esse pronunciat, & opera quæ fieri iussit Christus implere dissimulet. Denique beatus Apostol⁹ cum de reddenda ratione in die iudicij loqueretur, ita
2. Corin. 5. pronunciauit dicens, Oportet nos, inquit, omnes stare ante tribunal Christi, vt referat vnusquisq; propria corporis, prout gessit siue bonum, siue malum: & dominus in Euangelio, Tunc, inquit, reddet vnicuique secundũ
Matth. 16. opera sua: Nõ dixit, secundũ fidem suam: sed, vnicuiq; secundum opera sua: quia sicut iam supra dictũ est, Ia-
Iacobi. 2. cobus apostolus clamat, Fides sine operibus mortua est.
C Nos ergo fratres charissimi, si & pœnam euadere, & ad æternam beatitudinem volumus peruenire, non solum credamus in deum, sed etiam toto corde diligamus, & quantum possumus, ipso adiuuante bona opera facere studeamus, vt cum ipso auxiliante fecerimus quæ præcepit, mereamur recipere quæ promittit, Amen.

Eodem die, de iudicio extremo, & parabola zizaniorum.

Sermo II.

Sermo XXXIX. Recogitemus fratres charissimi cuncta mala quæ fecimus, vt minis æterni iudicis perterriti, ad vltimum saltem studeamus bona facere.
Matth. 7. Vnde dominus in Euãgelio dicit, Nõ omnis qui dicit mihi domine domine, intrabit in regnũ cœlorum: sed qui facit voluntatẽ patris mei qui est in cœlis, ipse intrabit in regnũ cœlorũ. Hoc etiã fratres cha-
Matth. 16. rissimi cogitare debemus, quia in illa die reddet deus vnicuique secundũ opera sua, bonis bona, malis mala. Bonos mittet in vitam æternã, malos in ignem æter-
Matth. 25. num. Væ illi homini qui cum diabolo mansionem habebit. Pẽsemus quòd istud regnum finem habet, regnũ dei finem non habet. Ista vita laboriosa, caduca & fragilis, plena scandalis, inuidiosa quid aliud quærit nisi D
manducare, bibere, inebriari, luxuriari, detractiones facere? Certe vbi volumus permanere, illuc debemus festinare. Fratres, nos peregrini sumus in hoc mundo, cõuertamur ad dominum qui fecit nos. Fratres audistis quòd dominus vindicare veniet, & peccatores mittet in ignem ęternum, sicut in Psalmo dicit, Exurgat deus, Psal. 67.
& dissipentur inimici eius. Quid autem suis dictur⁹ sit in die illa audiamus, Venite benedicti patris mei. Et iu- Matth. 25.
sti regnabunt sine fine cum Christo, sicut dicit, Et iusti Psal. 67.
epulentur, & exultent in cõspectu dei. Et domine, nõnne bonum semẽ seminasti in agro tuo, vnde ergo mix- Matth. 13.
tum est zizania? Et ait illis, Inimicus homo hoc fecit. Primum colligite zizania, & alligate per fasciculos ad comburendum. Messis hæc est genus humanũ in consummatione seculi ad iudicium congregandum. Zizania, peccatores. Inimicus homo diabolus, qui superseminauit peccata. Messores sunt angeli, qui eligunt iustos à peccatoribus. Ligate fasciculos, hoc est, rapaces cum rapacibus, adulteros cum adulteris, fornicatores cum fornicatoribus, homicidas cũ homicidis, auaros cum auaris, iracundos cum iracundis, falsos testes cum falsis testibus, fures cum furibus, derisores cum deriso- E
ribus, similes cum similibus. Hi sunt fasciculi ad cõburendũ. Triticum autem congregate in horreum meũ, id est, mittite iustos in paradisum. Fratres expauescere & timere debemus de tam breui satietate, de tam longa fame, de tam longis tenebris, de tam breui luce. Dũ tempus habemus, conuertamur ad dominum, qui fecit nos, vt non mereamur introire in illas tenebras, sed in lucem, quia omnis homo, cuius opera facit eius filius est. Si opera dei facimus, filij dei sumus. Quod modo peccamus cito emendare debemus, & non addere peccata pecatis. Vnde Psalmista, Apponite iniquitatem Psal. 68.
super iniquitatem eorum, & non intrent in iusticiam tuam. Confessionem quæramus puro corde, & pœnitẽtiam donatam à sacerdotibus perficiamus. Nolite iram recondere in cordibus vestris, quia quando iram portamus, nec oblatio nec oratio à deo recipitur. Date eleemosynam, recipite peregrinos in domibus vestris, pedes eorum lauate, & lectos ipsorum præparate, dolentes consolamini. Nolite despicere peregrinos, quia ipsi peregrini estis. Non circumuenias fratrem tuum in negocio, quia deus iudex est. Pauperes & viduas & orphanos nolite opprimere. Nolite de rapinis pauperũ elee- F
mosynas facere. Tristatur qui perdit, gaudet qui acquirit. Lucratur pecuniam, & perdit animã. Attendit quid acquirit, & non attendit quid perdit. Fratres, cum domini adiutorio dum tempus habemus, laboremus quatenus à malis simus pœnitentes aut per ieiunium, aut per eleemosynas, aut per vigilias, aut per orationes, aut per charitatem, vt mereamur peruenire ad regna cœlestia, vbi est satietas sine fame, vbi est lux sine tenebris, iuuentus sine senectute, requies sine labore, gaudium sine fine. Ipse qui nos creauit nos adiuuet, vt ad cœlestia regna mereamur peruenire, per Christum dominum nostrum, Amen.

Eodem die, de iudicio extremo cogitando.

Sermo III.

O Fratres charissimi, q̃ timendus est ille dies, in Sermo XL.
quo dominus noster Iesus Christus proponit venire cũ flãma ignis, qui inflammabit aduersarios suos, & eos qui faciunt iniquitatem. In illa die plangent super se omnes tribus terræ, & vide- Matth. 24.
bunt filium hominis venientem in nubibus cœli cum

G virtute magna, & maiestate excelsa, & commouebitur ante eum terra, & peccatores peribunt, & cœlum plicabitur, & mare siccabitur, & montes sicut terra ardebũt,

Ioel 2. & terra vsque ad inferos, Sol conuertetur in tenebras, & luna nõ dabit lumen suum, & stellæ cadent de cœlo in terram, & virtutes cœlorum commouebũtur, & tũc apparebit signum filij hominis, quod est crux Christi,

1.Thes.4. in cuius lumine tenebrabitur totus mundus. Tunc sancti volabunt obuiam Christo in aëra, & sic semper cũ domino erunt, peccatores autem peribunt & confun-

Matth.24. dentur. Et tunc fiet iudicium. Et tunc veniet dominus noster Iesus Christ[us], & mittet angelos suos ad quatuor angulos terræ, & congregabunt electos eius à summo cœli vsque ad summum eius, & tũc separabit dominus sanctos suos à peccatoribus, & mittet eos in caminum ignis ardẽtis, ibi erit fletus & stridor dentium, qui præparatus est diabolo & angelis eius. Væ illis hominibus qui habebunt mansionem cum diabolo, ex qua ascẽdet

Esaia. 66. fumus tormentorũ in secula seculorum. Quorum vermes non morientur, & ignis non extinguetur. In qua nulla vox nisi gemit[us], vbi nulla requies, sed semper inquietudo. In qua nullũ habebunt refrigerium, sed sem-

H per flammam, vbi lux nunquam videbitur nisi tenebræ, & non venient vnquã in memoriam ante deum. Quorum cibus est cruciatus, & mansio eorum cum diabolo, vbi nulla visitatio nisi pœna. O homo qui desideras regnum dei possidere, cur fecisti malum? Dum potes emenda, dum tempus habes clama ad omnipotentem deum, dum datur spacium luge, dum licentia est pœnitear, festina dum potes, dum anima versatur in corpore, dum adhuc viuis futurum remedium require tibi prius, quàm te profundum absorbeat pelagus, & prius quàm te malignus rapiat infernus, vbi nulla datur indulgentia, vbi nullus regreditur ad veniam, de qua pœna pius nos dominus eripere dignetur, qui cum deo patre viuit & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

Eodem die, de igne purgatorij.

Sermo IIII.

Sermo XLI. *1.Corin.3.* IN lectione apostolica fratres charissimi audiuimus Apostolum dicentem, Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus Iesus. Si quis autem superædificat supra fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides preciosos, ligna, fœnum, stipulam, vniuscuiusque

I opus manifestum erit. Dies enim domini declarabit, quia in igne reuelabitur, & vniuscuiusq; opus quale sit, ignis comprobabit. Si cuius opus manserit quod superædificauit, mercedem accipiet. Si cuius opus arserit, detrimentum patietur: ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem. Multi sunt qui lectionem istam male intelligentes falsa securitate decipiuntur, dum credunt quod si supra fundamentum Christi capitalia crimina ædificent, peccata ipsa per ignem transitorium possint purgari, & ipsi postea ad vitam perpetuã peruenire. Intellectus iste fratres charissimi corrigendus est, quia ipsi se seducũt qui taliter sibi blandiuntur. Illo enim transitorio igne, de quo dixit Apostolus, Ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem: non capitalia, sed minuta peccata purgãtur. Et quanuis, quod peius est, non solum maiora, sed etiam minuta, si nimium plura sint, mergunt. De ipsis maioribus siue minoribus peccatis, & si non omnia vel aliqua commemoranda sunt, ne aliquis se inaniter excusare conetur, & dicat nescire se quæ sint minuta peccata, vel quę crimina capitalia. Et quanuis Apostolus capitalia plura

dist 25. V- num circa medium.

commemorauerit, nos tamen ne desperationem facere videamur, breuiter dicimus quæ sunt illa, Sacrilegium, homicidium, adulterium, falsum testimonium, furtum, rapina, superbia, inuidia, auaricia: & si longo tempore teneatur iracundia, & ebrietas si assidua sit, in eorum numero computatur. Quicunque enim aliqua de istis peccatis in se dominari cognouerit, nisi digne se emendauerit: & si habuerit spacium longo tempore pœnitentiam egerit, & largas eleemosynas erogauerit, & à peccatis ipsis abstinuerit, illo transitorio igne: de quo ait Apostolus, purgari non poterit, sed æterna illum flamma sine vllo remedio cruciabit. Quæ autem sint minuta peccata, licet omnibus nota sint, tamen quia longum est vt omnia replicentur, opus est vt ex eis vel aliqua nominemus. Quoties aliquis in cibo aut in potu plus accipit quàm necesse sit, ad minuta peccata nouerit pertinere. Quoties plus loquitur quàm oportet, aut plus tacet quàm expedit. Quoties pauperem importune petentem exasperat. Quoties cum corpore sit sanus alijs ieiunantibus prandere voluerit, aut somno deditus tardius ad Ecclesiam surgit. Quoties excepto desiderio filiorum, vxorem suam cognouerit. Quoties in carcere clausos & in vinculis positos tardius requisierit. Quoties infirmos tardius visitauerit, Si discordes ad concordiam reuocare neglexerit. Si plus aut proximum, aut vxorem, aut filium aut seruum exasperauerit quàm oportet. Si amplius fuerit blãditus quàm expedit. Si cuicunque maiori personæ aut ex voluntate aut ex necessitate adulari voluerit. Si pauperibus esurientibus cibum nõ dederit, aut nimium deliciosa, aut sumptuosa sibi conuiuia præparauerit. Si se in Ecclesia aut extra Ecclesiã fabulis ociosis, de quibus in die iudicij ratio reddenda est occupauerit. Si dum incaute iuramus, & cum hoc per aliquam necessitatem implere non poterimus, vtique periuramus, Et cum omni facilitate vel temeritate maledicimus, cum scriptum sit, Neque maledici regnum dei possidebunt. Et cum aliquid suspicamur temere, quod tamen plerunque non ita, vt credimus, cõprobatur, sine vlla dubitatione delinquimus. Hæc enim & his similia ad minuta peccata pertinere non dubium est, quæ, sicut iam dixi, enumerari vix possunt, & à quibus non solũ populus Christianus, sed etiam nullus sanctorum immunis esse potuit aliquando aut poterit. Quibus peccatis licet occidi animam non credamus, ita tamen ea velut quibusdam pustulis, & quasi horrenda scabie replentes deformem faciunt, vt eam ad amplexus illius sponsi cœlestis aut vix, aut cum grandi confusione venire permittant. De quo scriptum est, Aptauit sibi Ecclesiã non habentem maculam aut rugam. Et ideo continuis orationibus, & frequẽtibus ieiunijs, & largioribus eleemosynis, & præcipue per indulgentiam eorum qui in nos peccant assidue redimantur, ne forte simul collecta cumulum faciant & demergãt animam. Quicquid enim de istis peccatis à nobis redemptum non fuerit, illo igne purgandum est, de quo dixit Apostolus, Quia in igne reuelabitur. Et si cuius opus arserit, detrimẽtum patietur. Aut enim dum in hoc mũdo viuimus, ipsi nos per pœnitentiam fatigamus, aut certe volente aut permittente deo multis tribulationibus pro istis peccatis affligimur, & si deo gratias agimus liberamur. Quod ita fit, si quotiens maritus, aut vxor, aut filius moritur, vel si substantia à nobis plus quàm oporter amatur, aufertur. Licet plus Christum quàm ipsam substantiam diligamus, & si necessitas fuerit, malimus ipsam substantiam perdere

K L M *1. Corin. 6.* *Ephe.5.* *1.Corin.3.*

A perdere quàm Christum negare: tamen quia, sicut iam dixi, si plus eam, quàm oportet diligimus, amittere eam autem dum viuimus, aut dum morimur, sine grãdi dolore nõ possumus, & tamen si deo, qui illam à nobis auferri velut pius pater permittit, tanquam boni filij gratias agamus, & minus nos pati quàm meremur cũ vera humilitate proferamus. Ita peccata ipsa in hoc seculo purgantur, vt in futuro ille ignis purgatorius aut nõ inueniat, aut certe parum inueniat quod exurat. Si autem nec in tribulatione deo gratias agimus, nec bonis operibus peccata redimimus, ipsi tamdiu in illo purgatorio igne moras habebimus, quamdiu supradicta peccata minuta tanquam ligna, fœnum, stipula consumãtur. Sed dicit aliquis, Non pertinet ad me quamdiu moras habeam, si tamen ad vitam æternam perrexero. Nemo hoc dicat fratres charissimi, quia ille purgatorius ignis, durior erit quàm quid potest in hoc seculo pœnarum videri aut cogitari, aut sentiri. Et cũ de die iudicij scriptum sit, quòd erit dies vnus tanquã mille anni, *Psal. 89.* & mille anni tanquam dies vnus, vnde scit vnusquisq; vtrum diebus an mensibus, an forte etiam & annis per illum ignem sit transiturus? Et qui modo nec vnum digitum suum in ignem vult mittere, timeat necesse est B vel tunc paruo tempore cũ anima & toto corpore cruciari. Et ideo totis viribus vnusquisque laboret, vt capitalia crimina possit euadere, & minuta peccata ita operibus bonis redimere, vt de ipsis nihil videatur remanere quod ille ignis possit absumere. Illi autem qui capitalia crimina committunt, si quamdiu viuunt, ea redimere pœnitentiæ medicamentis noluerint, ad illum ignem, de quo dicit Apostolus, Ipse autẽ saluus erit, sic *1. Corin. 3.* tamen quasi per ignem: sicut iam dictum est, venire nõ poterunt, sed magis illam duram & irreuocabilem sententiã audituri sunt, Discedite à me maledicti in ignẽ *Matth. 25.* æternum. Et ideo, qui ab ista perpetua pœna, & ab illo purgatorio igne desiderant liberari, crimina capitalia non admittant, aut si iam commiserunt, fructuosam agant pœnitentiam, & illa parua vel quotidiana peccata bonis operibus redimere non desistant. Quibus tamen operibus minuta peccata redimantur, plenius vobis insinuare desidero. Quoties infirmos visitamus, in carcere clausos & positos in vinculis requirim⁹, discordes ad concordiam reuocamus, indicto Ecclesiæ ieiunio ieiunamus, pedes hospitibus abluimus, ad vigilias C frequenter conuenimus, eleemosynã ante ostium prætereuntibus pauperibus damus, inimicis nostris quoties petierint veniam indulgemus. Istis enim operibus & his similibus minuta peccata redimuntur quotidie. Pro capitalibus vero criminibus hoc non solum sufficit, sed addendæ sunt lachrymæ, rugitus & gemitus, cõtinuata longo tempore ac protracta ieiunia, & largiores eleemosynæ erogãdę, vltro nosipsos à communione Ecclesiæ remouentes, in luctu & in tristicia multo tempore permanentes, & pœnitentiam etiam publice agentes: quia iustum est, vt qui cum multorum destructione se perdiderit, cum multorũ ædificatione se redimat. Ad extremum non est impossibile vel incongruum quod suggero, vel sic lugeamus extinctam nostram animam quo modo alienam carnem mortuam plãgimus. Si aut vxor, aut filius, aut maritus mortui fuerint, in terram se collidunt homines, capillos trahendo, pectora tundendo, in luctu & pœnitentia, vel in lachrymis non paruo tempore perseuerant. Rogam⁹ fratres, exhibeamus nos animæ nostræ quod illi exhibent alienæ carni. Et hoc videte fratres quàm malum sit vt

lugeamus quod nõ possumus suscitare. Carnem quam D non possumus suscitare plangimus, & animam nostrã mortuam nõ plangimus, quam possumus per pœnitentiam ad statum pristinum reuocare. Sed quod nobis peius est, corpus mortuum plangimus quod amamus: animam vero mortuam quam non amamus, non dolemus non plangimus. Et ideo mutata vice incipiamus plus dominum amare quàm seruum, id est, plus factorem corporis quàm corpus: plus dominam quàm ancillam, id est, plus animam ad imaginem dei factam, quàm carnem de limo terræ formatam, vt cum die vltimo caro nostra putrescere, & à vermib⁹ deuorari cœperit in sepulchro, anima in Abrahæ gremio angelorum manibus eleuetur, & in die iudicij recepto post resurrectionem corpore audire mereatur, Euge serue bone & fidelis, intra in gaudium domini tui. *Matth. 25.* Et vt hæc, *Repetitio.* quæ supra diximus, cordibus vestris tenacius valeant inhærere, & ipsa apostolica lectio plenius possit intelligi, breuiter ea charitati vestræ volo repetere. Omnes sancti qui deo fideliter seruiũt, lectioni vel orationi vacare, & in bonis operibus perseuerare contendunt, nec capitalia crimina, nec minuta peccata, id est, ligna, fœnum, & stipulam supra fundamentum Christi, sed bona E opera, id est, aurum, argentum, lapides preciosos superædificantes, per ignem illum, de quo dicit Apostolus, Quia in igne reuelabitur, absque vlla violatione transibunt. Illi vero qui quanuis capitalia crimina non admittant, & ad perpetranda minuta peccata sunt faciles, & ad redimenda sunt negligentes, ad vitam æternam pro eo quòd in Christum crediderunt, & capitalia peccata non admiserunt venturi sunt: sed prius aut in hoc seculo per dei iusticiam vel misericordiam, sicut iam dictum est, amarissimis tribulationibus sunt coquendi, aut illi ipsi per multas eleemosynas, & præcipue dum inimicis suis clementer indulgent, per dei misericordiam liberandi, aut certe illo igne, de quo dicit Apostolus, longo tempore cruciandi, vt ad vitam æternam sine macula & ruga perueniant. Illi vero qui aut homicidium, aut sacrilegium, aut adulterium, vel reliqua his similia commiserunt, sicut iam dictum est, si eis digna pœnitentia non subuenerit, nõ per purgatorium ignem transire merebuntur ad vitam, sed æterno incẽdio præcipitabuntur ad mortem. Et ideo quoties in lectione apostolica audieritis, Si quis supra fundamentum F Christi superædificat aurum, argentum, lapides preciosos, de sanctis hoc & perfectis Christianis accipite, qui velut aurum purgatum merebuntur ad æterna præmia peruenire: Illi vero qui superædificant ligna, fœnũ & stipulam, de bonis Christianis, sed negligentibus minuta peccata purgare, vt sæpe dictum est, intelligite, quæ peccata si nec diuina iusticia multis tribulationibus purgauerit, nec vnusquisq; eleemosynarum largitate redemerit, non sine grandi dolore in illis implebitur illud quod dicit Apostolus, Si cuius opus arserit, detrimentum patietur, ipse autem saluus erit sic tamen quasi per ignem. Nemo tamen, sicut iam supra dictum est, seipsum circumueniat, vt hoc etiam pro capitalibus criminibus, si incurata remanserint, posse fieri credat. Et ideo, sicut iam sæpe dixi, quantum possumus, cum dei adiutorio laboremus, vt & maiora peccata possimus euadere, & minuta sine quibus esse non possumus, iugiter amore inimicorum & eleemosynarum largitate redimere, præstante domino Iesu Christo, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat deus in secula seculorum, Amen.

G DE SANCTIS IN GENERE siue communiter.

DE APOSTOLIS.

Luca 10. *In festis sanctorum Apostolorum, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Designauit dominus & alios septuaginta duos &c.*

Sermo I.

Sermo XLII. Luca 10. IN lectione euangelij, quæ modo recitata est, admonemur quærere quæ sit messis de qua dominus ait, Messis quidem multa, operarij autem pauci. Rogate dominum messis, vt mittat operarios in messem suā. Tūc adiecit duodecim discipulis suis, quos & apostolos nominauit, alios septuaginta duos, & misit illos omnes, sicut ex verbis eius apparet, ad paratā messem. Quæ ergo erat illa messis? Non enim illa messis in his gentibus erat, vbi nihil fuerat seminatum. Restat ergo, vt intelligamus istam messem fuisse in populo Iudæorū. Ad illam messem venit dominus messis, ad illam messem misit messores, ad gentes autem non messores, sed seminatores. Intelligamus ergo messem factam in populo Iudæorum, semē-
H tes in populis gentium. Ex illa enim messe Apostoli electi sunt, vbi iam cum meteretur maturum erat, quia ibi prophetæ seminauerunt. Delectat inspicere agriculturam dei, & oblectari donis eius, & opera in agro eius. In hac enim agricultura operabatur qui dicebat,
1. Corin. 15. Plus omnibus illis laboraui. Sed vires ei dabantur ad operandum à domino messis, ideo subiecit, Non ego sum sed gratia dei mecum. Nam se in agricultura ver-
1. Corin. 3. sari satis ostendit, vbi ait, Ego plantaui, Apollo rigauit. Hic autem apostolus de Saulo Paulus, hoc est, de superbo minim⁹. Saulus enim à Saüle denominatur. Paulum enim modicum est. Vnde nomen suum quodam
1. Corin. 15. modo interpretatus ait, Ego sum minimus Apostolorum. Ipse ergo Paulus, id est, modicus & minimus missus ad gentes, præcipue ad gentes se missum dicit. Ipse scribit, nos legimus, credimus, prædicamus. Ipse ergo
Galat. 1. & 2. dicit in epistola sua quæ est ad Galatas, vocatum se iam à domino Iesu venisse Hierosolymam, & Euangelium cum apostolis contulisse, dexteras sibi datas fuisse, & signum concordiæ, signum consonātiæ, quod ab se ipsi didicerant, eis in nihilo discrepabat. Deinde placuisse dicit inter se & ipsos, vt ipse ad gentes, illi autem in I circumcisionem irent, ille seminator, illi messores. Merito etiam Athenienses, quamuis nescientes nomen suum, ei dixerunt. Audientes enim ab eo verbum, quis
Acto. 17. est, inquiunt, hic seminator verborum? Attendite ergo & delectet vos mecum inspicere agriculturam dei
Messes duæ in messes duas, vnam transactam, aliam futurā. Transactam in populo Iudæorum, futuram in populis gentium. Probemus hoc, & vnde nisi de scriptura dei domini messis? Ecce habemus ibi in præsenti capitulo di-
Luca 10. ctum esse, Messis multa, operarij autem pauci. Rogate dominum messis, vt mittat operarios in messem suam. Sed quia in illa messe futuri erant contradictores &
Vbi suprà. persecutores Iudæi, Ecce, inquit, mitto vos sicut agnos in medio luporum, euidentius de hac messe aliquid ostendamus in Euangelio secundum Ioannem, ad puteum vbi fatigatus dominus sedit, magna quidem acta sunt sacramenta, sed angustum tempus est vt omnia pertractentur. Quod autem ad præsentem rem pertinet audite. Suscepimus enim messem eandem in populis, in quibus prophetæ prędicauerunt, ideo enim illi seminatores, vt apostoli possint esse messores. Samaritana mulier loquitur cum domino Iesu, Et inter cæte- K ra cum dixisset ei dominus quo modo debeat adorari Ioan. 4. deus: Ait illa, Scimus quia veniet Messias, qui dicitur Christus, & omnia nos docebit. Et dominus ad illam, Ego sum qui loquor tecū. Crede quod audis, quid quęris quod vides? Ego sum qui loquor tecum. Quòd autem illa dixerat, Scimus quia Messias veniet, quem annunciauerunt Moyses & prophetæ, qui dicitur Christus: Iam enim spica messis erat gignenda, acceperat & prophetas seminatores, apostolos expectabat maturæ messores. Mox vt hoc audiuit credidit, & hydriam dimisit, & festinanter cucurrit, annunciare dominum cœpit. Discipuli tunc ierunt ad emendos panes, Qui redeuntes inuenerunt dominum loquentem cum muliere, & mirati sunt. Non sunt tamē ausi dicere ei quid vel quare cum illa loqueris. Admirationem apud se habuerunt, audaciam corde presserunt. Huic ergo Samaritanæ non erat nouum nomen Christi, iam expectabat venientem, iam crediderat esse venturum. Vnde crediderat, sine Moyse seminauerat, sed hoc expressius audite. Dominus tunc ad discipulos suos ait, Dicitis quia adhuc longe est æstas, leuate oculos vestros, & vi-
dete albas regiones ad messem. Et adiungit, Alij labo- L rauerunt, & vos in labores eorum intrastis. Laborauit Abraham, Isaac, Iacob, Moyses, prophetæ, laborauerūt seminando, in aduentu domini matura messis inuenta est. Missi messores cum falce Euangelij, portauerunt manipulos ad aream dominicam, vbi Stephanus triturarentur. Hic autem accepit Paulus ille, & ad gentes mittitur, & non tacet hoc in cōmendando gratiam quam præcipue proprieq; suscepit: ait enim in scripturis suis, missum se esse prædicare Euangelium, vbi Christus nō Roma. 15. erat nominatus. Sed iā quia facta est illa messis, & omnes Iudæi qui remanserunt: messem attendamus quod nos sumus. Seminatum est enim ab apostolis & prophetis. Ipse dominus seminauit, Ipse enim in apostolis fuit, quia & ipse messuit Christus. Non enim illi aliquid sine illo, ille perfectus est sine illis. Ipse enim illis ait, Quia sine me nihil potestis facere. Seminans ergo Ioan. 15. Christus iam in gentibus quid dicit, Exiit seminans se- Luca 8. minare. Ibi mittuntur messores metere, hic exiit seminans seminare impiger. Quid enim pertimuit quòd aliud cecidit in via, aliud in petrosa loca, aliud inter spinas? Si istas difficiles terras timeret, ad terram bonam non perueniret. Quid ad nos, quid nobis est iam M de Iudæis disputare, & loqui de palea: hoc solū ad nos ne via simus, ne saxum, ne spinæ, sed terra bona. Paratum cor meū vnde tricenum, vnde sexagenum, vnde millenum & centenum, illud minus est, & illud plus est, sed totum triticum est, via non sit vbi conculcatum semen à transeuntibus velut auis auferat inimicus. Saxum non sit vbi modica terra statim faciat germinare quod non possit solem portare. Spinæ non sint, cupiditates seculi, solicitudines vitę viciosæ. Quid enim peius solicitudine vitæ, quæ peruenire non permittit ad vitam? Quid miserius quàm curando vitam amittere vitam? Quid infelicius quàm timendo mortem cadere in mortem? Extirpentur spinæ, paretur ager, suscipiantur semina, perueniatur ad messem, horreum desideretur, ad non ignis timeatur. Ad nos itaque pertinet, quos qualescunque dominus in agro suo cōstituit operarios, dicere ista vobis, seminare, plantare, rigare, aliquibus 1. Corin. 3. etiam arboribus circumfodere, & cophinum stercoris Luca 13. adhibere, pertinet ad nos hæc fideliter agere: ad vos, fideliter capere: ad dominum, nos adiuuare operantes,

vos

A vos credentes, omnes laborantes,sed mundum in illo vincētes.Quid ergo ad vos pertinet dixi, quid ad nos pertineat volo dicere. Sed forte alicui ex vobis videtur, quia dixi superfluum aliquid me velle dicere, & apud seipsum loquens in cogitatione dicit, O si iam dimittat nos, iam dixit, quid pertineat ad nos, quod ad ipsum pertinet quid ad nos? Puto melius esse in alterna & mutua charitate pertineamus ad vos. De vna modo quidem vos familia estis,nos ex eadem quidem familia dispensatores sumus omnes,ad vnum dominum pertinemus omnes. Nec quod do,de meo do, sed illius à quo accipio & ego. Nam si de meo dedero, mendacium dabo. Qui enim loquitur mendacium, de suo loquitur. Debetis ergo audire quid pertineat ad dispensatorem, siue vt in vobisipsis si tales inueneritis congratulemini, siue etiam in hoc ipso instruamini. Quàm multi enim in hoc populo futuri sunt dispensatores, & nos ibi fuimus vbi estis, Et nos qui videmur modo de superiore loco conseruis metiri cibaria, ante paucos annos in inferiori loco cum conseruis accipiebamus cibaria. Episcopus laicis loquor. Sed inde scio quàm multis futuris episcopis loquor. Ergo videam⁹ quo mo B do nos intelligamus quod præcepit dominus eis quos mittebat Euangelium prædicare, & mente parata messem videamus. Nolite, inquit, ferre sacculum aut peram, aut calceamenta,& neminem per viam salutaueritis, Et in quancunque domum intraueritis,dicite,Pax huic domui. Si est illic filius pacis, requiescet super illum pax vestra: si quo minus,ad vos reuertetur. Si requieuit,perdidi? Absit hoc à mente sanctorū. Ergo nec illud accipiendum est carnaliter, ac per hoc forte nec saccus nec calceamenta nec pera, maximéque illud vbi nobis,si simpliciter sine discussione accipiamus,superbia videtur imposita, ne quenquam in via salutemus. Attendamus dominum nostrum exemplum verum & adiutorium,Probemus quia adiutorium,Sine me nihil potestis facere. Probemus quia exemplum,Christus pro nobis passus est, Petrus dicit, nobis relinquens exemplū vt sequamur vestigia eius. Ipse dominus noster loculos habuit in via, & ipsos loculos Iudæ commendauerat. Patiebatur quidē furem. Sed ego à domino meo discere cupiens dico, Domine patiebaris furem, vnde habebas vnde tolleret, me hominem miserum & infir C mum monuisti nec sacculum portare. Tu portasti loculos, & erat vbi furem patereris, Si non portares, nec ille inueniret quod auferret. Quid restat nisi quòd hic dicat mihi,intellige quod audis,noli portare sacculū. Quid est sacculus? Pecunia clausa,id est, occulta sapientia. Quid est,nolite portare sacculum? Nolite fieri sapientes penes vosmetipsos. Accipite spiritum sanctum. Fons in te debet esse,non sacculus,vnde erogatur,non vbi includatur. Hoc est pera quod sacculus. Calceamēta quid sunt? Calceamenta,quibus vtimur, coria mortuorum sunt,nobis tegmina pedū. Per hoc ergo iubemur renunciare mortuis operibus. Hoc in figura Moyses admonebatur, quando dominus loquens ait, Solue calceamēta de pedibus tuis,locus enim in quo stas terra sancta est. Quid tam terra sancta,quàm dei Ecclesia? In illa ergo stemus,calceamenta soluamus, id est, mortuis operibus renunciemus. Nam de his calceamentis, quibus calceati ambulamus, consolatur me idem ipse dominus meus. Si enim ipse calceatus nō esset, non de illo Ioannes diceret, Non sum dignus soluere corrigiā calceamentorum. Sit ergo obedientia, non surrepat superba duricia. Ego, inquit, Euangelium impleo, quia

Ioan.8. *Luca.10.* *Ioan.15.* *1.Petri.2.* *Ioan.12.* *Concor. 12. quæst.1.Exemplum.* *Sacculus quid?* *Roma.12.* *Calceamēta quid?* *Exod.3.* *Luca 3.*

nudo pede ambulo: Tu potes,ego non possum. Quod D simul accipimus,custodiamus. Quo modo charitate flagremus,inuicē diligamus: Ac sic fit, vt ego amem fortitudinē tuam, & tu portes infirmitatem meam. Quid autem tibi videtur qui non vis intelligere quemadmodum ista dicta sint,& cogeris prauiter ipsi domino calumniari de loculis & calceamētis? Quid tibi videtur? Itá ne placet vt iter agentes occurramus charis nostris, & eos non salutemus maiores,non resalutemus minores? Itá ne Euangelium imples, quia salutaris & taces? Hic vero non viatori iter agenti, sed miliario similis eris iter ostendenti. Ergo stoliditatem deponamus, & verba domini intelligamus,& in via neminem salutemus. Non enim sine causa hoc iubemur, aut nollet nos facere quod iuberet? Quid ergo est, neminem salutetis in via? Potest quidē & simpliciter sic accipi, quia iussit nos festinanter agere iniuncta. Et hoc ita dixit, Neminem per viam salutaueritis: tanquam diceret, Omnia prætermittatis dum quod iniunctum est peragatis, ea locutione qua solent dicta exaggerari cōsuetudine sermocinandi. Nec longe pergamus, in eodem sermone paulo post dicit, Et tu Capernaum, quæ vsque ad cœlū exaltata es, vsque in infernum deprimeris. Quid est, vs- E que ad cœlum exaltata es? Nunquid ciuitatis illius mœnia nubes tetigerunt, aut ad sydera peruenerunt? Sed quid est,in cœlum exaltata es? Nimium tibi fœlix videris,nimium potens,nimium superba es. Sicut ergo hoc exaggerandi gratia dictum est, in cœlum exaltaris ciuitati,quæ non vtique exaltabatur in cœlum aut ascendebat, sic pro festinatione exaggerationis dictum est, ita currite,sic agite quod iniunxi, vt ne nimium quidē vos retardent agentes,sed omnia contemnentes, ad finem propositum festinate. Sed est aliud quod hic magis recogitem nō dissimile intelligere, quod plus pertinet ad me & ad omnes dispēsatores,sed & ad vos auditores. Qui salutat,salutem dicit. Nam & antiqui in epistolis suis sic scribebant, Ille illi salutē. Salutatio à salute nomen accepit. Quid ergo est,neminē in via salutaueritis? Qui salutant in via, per occasionem salutant. Video vos cito intellexisse,nec tamen debeo iam finire. Non enim omnes cito intellexistis. Vidi in voce intelligentes plures, video silentio requirentes. Sed quia de via loquimur, tanquam in via ambulemus. Veloces tardos expectate, & pariter ambulate. Quid ergo dixi, Qui in via salutat,per occasionem salutat? Non ad eum F ibat quem salutat,Aliud agebat,aliud occurrit,aliud petebat, aliud transuersò quod ageret inuenit. Quid est ergo per occasionem salutare? Per occasionem salutem annunciare. Quid est autem aliud salutem annunciare, quàm Euangeliū prædicare? Si ergo prædicas, hoc age per dilectionem,non per occasionē. Sunt ergo homines qui sua quærentes, non aliud prædicant Euangelium, De quibus Apostolus gemens dicit, Omnes enim sua quærunt,non quæ Iesu Christi. Et hi salutabant,hoc est, salutem annunciabant, Euangelium prædicabant, sed aliud quærebant,& ideo per occasionē salutabant. Et quid est hoc? Si talis fueris quisquis es facis, immo non talis quisquis facis, sed forte aliquis talis qui facis. Si talis fueris non facis,sed fit de te. Nam & tales admisit Apostolus,non tamen vt tales essent præcepit. Et ipsi agunt aliquid,& perficitur ex ipsis,aliud quærūt, & verbum annunciant. Quid quærat annunciator ne cures, quod annunciat tenere velis. Quod vero attendit, non ad te pertineat. Salutem audi ab ore ipsius. Salutē tene ab ore ipsius. Noli iudex esse cordis ipsius, Si vides

Neminem per viā salutare quid. *Lucæ 10.* *Philip.2.* *Philip.1.*

G eum alia requirentem quid ad te? Audi salutem, Quæ
Matth. 23. dicunt facite. Secutum te fecit. Quid? Quæ dicunt facite. Mala faciunt, quæ facere nolite. Bona faciunt, non in via salutant, non per occasionem Euangelium annunciant. Imitatores eorum estote, sicut & ipsi Christi.
1. Corin. 4. Bonus tibi prædicat, carpe vuam de vite. Malus tibi prædicat, carpe vuam pendentem in sepe. Botrus implicite in palmite inter spinas creuit, & de spinis non germinauit. Planè quando tale aliquid vides & esuris, solicite carpe, ne cum ad vuam manum mittis, lacereris à spinis. Hoc est quod dico, sic audi quod bonum est, ne malos mores imiteris. Prædicet ex occasione, salutet in via, illi nocebit quòd non audiuit præceptum
Luc. 10. Christi, Neminem in via salutaueritis, tibi non nocebit. Qui siue à transeunte, siue à veniente salutem audis, salutem teoes. Apostolum audi sicut præmiseram admittentem ista. Quid enim? Dum omni modo, si-
Philip. 1. ue occasione, siue veritate Christus annuncietur, & in hoc gaudeo, sed & gaudebo. Scio enim ipsum mihi proficere in salutem per vestram obsecrationem. Tales igitur apostoli Christi prædicatores Euangelij non salutantes in via, hoc est, non aliud quærentes vel agentes, sed germana charitate Euangelium annunciantes,
H veniant ad domum & dicāt, pax huic domui: Non ore solum dicunt, quo pleni suot fundunt, prædicant pacem, & habent pacem. Nō sunt tales de quibus dictum
Hiere. 8. est, Pax pax, & non est pax. Quid est pax pax, & non est pax? Prædicantes non habent, laudant & amant, dicunt & non faciunt. Sed tamen tu accipe pacem, siue occasione, siue veritate Christus annuncietur. Qui
Matth. 23. ergo plenus est pace & salutat, Pax huic domui: si est illic filius pacis, requiescet super eum pax illius: Si quo minus, forte enim non est illic filius pacis, nihil perdidit qui salutauit. Ad vos, inquit, reuertetur. Reuertetur ad te quæ non discessit à te. Hoc enim dicere voluit, tibi prodest quod anounciasti, nihil profuit qui nō suscepit, non quia ille inanis remansit, ideo tu perdidisti mercedem, redditur tibi pro voluntate tua, redditur tibi pro charitate quam impendisti, reddet tibi qui te securum velit voce angelica, Pax in terra homi-
Luce. 2. nibus bonæ voluntatis.

In eisdem festis, Sermo II.

Sermo XLIII. I Solomnium sanctorum martyrum grata nobis debet esse solennitas, fratres charissimi, quanto gratior eorum qui præsentem secuti sunt principem martyrum? Si agnorum, quanto magis arietum? Illorum enim filij non generatione carnis, sed imitatione virtutis facti sunt omnes, qui posterius vsque ad mortem confessi sunt Christum. Hos obtulerunt populi gentium, de quibus Psalmus antè
Psal. 28. cantauit, dicens, Afferte domino filios arietum. His primum domious cum ad confessionē sui nominis hortaretur, non solum se promisit victorię coronatorem, sed & certaminis adiutorem: etiam in ipsis & posteros admonebat, quoniam quod dicebat, scriptum posteris relinquebat. Illis ergo ait, exhortans eos, Cum au-
Matth. 10. tem adducent vos ad principes & potestates, nolite cogitare quid respondeatis, vel quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Meditari vetuit & confiteri præcepit. Maluit enim auferre præsumptionem humanam, & gratiam dare diuinam, vt in semetipsis timidi & mūdo essent audaces. Vnde & in alio Psalmo vox martyrum dicit, quasi ex parte humanæ fragilitatis veren-

do, Eripe me de inimicis meis deus meus, & ab insur- K
gentibus in me libera me. Et paulo post de auxilio di- Psal. 58.
uino confidens dicit, Fortitudinem meam ad te custodiam. Supra cæteras enim turbas fidelium necnon antiquorum iustorum & prophetarum eminentes apostolos suos volens dominus ostendere dixit ad eos, Beati Matth. 13.
oculi qui vident quæ vos videtis, & aures quæ audiunt quæ vos auditis. Multi enim prophetæ & iusti voluerunt videre quæ vos videtis, & non viderunt, & audire quæ auditis, & non audierunt. Item alibi, Iam, inquit, Ioan. 15.
non dicam vos seruos, quia seruus nescit quid faciat dominus eius. Vos autē dixi amicos, quia omnia quæcunque audiui à patre meo, nota feci vobis. Item ait idem alio loco, Quæcunque alligaueritis super terram, Matth. 18.
erunt ligata & in cœlo, & quæcunque solueritis super terram, erunt soluta & in cœlo. Item alibi sciscitanti Petro quid sibi & socijs suis pfuisset reliquisse omnia, & sequi redemptorem, respondit dicens, Amen dico Matth. 19.
vobis, quòd vos qui secuti estis me, in regeneratione cum sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israël. Isti sunt lux mundi, quia per ipsos lu- Matth. 5.
men fidei & verę scientiæ primum dominus huic mū- L
do tradidit, & ab errorum ac peccatorum tenebris gētes & populos eruit. Isti sunt sal terræ, quia per eos terrigenæ condimentum saporis vitæ æternæ perceperūt, vt restringerent carnis lasciuiam, & à putredine peccatorum & viciorum vermibus seruarent illęsi. Isti sunt lapides preciosi, quos in fundamento cœlestis ædificij positos Ioannes in Apocalypsi sua describit, quia prædicatio eorum Ecclesiæ fundamenta locauit. Vnde & Apoca. 21.
Paulus ait, Vos estis ciues sanctorum & domestici dei, Ephe. 2.
superædificati super fundamentū apostolorum & prophetarum. Isti sunt duodecim portæ Hierusalem nouæ, quæ de cœlo descendit, quia per ipsos ianuam fidei primum intrauimus, & inter ciues sanctorum annumerati sumus. Hoc ergo considerantes fratres charissimi, quæ tanti duces populi nos docuerint, studeamus factis implere quæ illi iusserunt, Discamus eorum exemplo mundi diuitias contemnere, præsentis seculi voluptatem non amare, regnum cœleste desiderare, Christo nihil præponere, sed eius mandatis in omnibus obedire, paupertatem præsentium rerum diligere, virtutum diuitias habere, sapientiæ thesaurum appetere, spiritales delicias quærere, nulli inuidere, sed omnes homines diligere, amicos in deo & inimicos propter M
deū, quia hæc est vera & sola dilectio. Nam amor carnalis & viciosus in præcipitium trahit, & comparabitur odio: vnde scriptum est, Qui vult amicus esse huius Iacobi. 4.
seculi, inimicus dei constituitur. Isti ergo principes nostri in amore dei perfectissimi, & in proximorum dilectione repleti, hinc potuerunt mundi impetum vincere, & cruentum seculum domare, quia nihil amauerunt in omni re nisi dei voluntatem. Ita & nos fratres diligamus in omnibus rebus dei facere voluntatē, & creatorem nostrum amemus in semetipso, creaturam vero in conditore suo, & sic habebimus ordinatissimā charitatem, quia deus charitas est: & qui diligit hanc dile- 1. Ioan. 4.
ctionem, diligit deum. Et si ita dilexerimus, diligit nos ipse deus, diligūt nos & sancti apostoli iudices nostri, & exorant pro nobis, vt in vniuersali iudicio Christi cum ipsis in perpetuum coronemur. Quod præstare dignetur ipse iudex & dominus noster, qui cum patre & sancto spiritu viuit & regnat deus, per omnia secula seculorum, Amen.

Item

A *Item in eisdem festis, Homilia de eo quod scriptum est in*
Matth.11. *Euangelio secundum Matthaeum, Confiteor tibi domine*
pater, & caetera: quae habetur de Verbis domini VIII.
Item alia Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio
Ioan.15. *secundum Ioannem, Ego sum vitis vera, & pater meus*
agricola, & caetera: quae habentur in expositione docto-
ris, Ibidem: & de Verbis domini LIX.
Item alia Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio se-
Ibidem. *cundum eundem, Hoc est praeceptum meum, & caetera:*
quae habetur in expositione doctoris, Ibidem.
Item alia Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio
Ibidem. *secundum eundem, Haec mando vobis vt diligatis inui-*
cem, &c. quae habetur in expositione doctoris, Ibidem.

DE VNO MARTYRE.

In festo vnius martyris, Sermo I.

Sermo TRiumphalis beati martyris N. dies hodie no-
XLIIII. bis anoiuersaria celebritate recurrit, cui⁹ glo-
rificationi sicut congaudet Ecclesia, sic eius
proponit sequenda vestigia, Si enim compa-
Roma.8. timur, & conglorificabimur. In cuius glorioso agone
duo nobis pręcipue consideranda sunt, indurata vide-
B licet tortoris sæuicia & martyris inuicta patiētia. Sæui-
cia tortoris, vt eā detestemur. Patientia martyris, vt eā
imitemur. Audi Psalmistam aduersus maliciā increpā-
Psal.36. tem, Noli æmulari in malignantibus, quoniam tan-
quam fœnum velociter arescent. Quod autem aduer-
sus malignantes patientia exhibenda sit: Audi Aposto-
Heb.10. lum suadentem, Patientia vobis necessaria est, vt re-
portetis promissiooes. Coronata itaque est beati mar-
tyris patientia, mancipata est æterois cruciatibus tor-
toris incorrecta malicia. Hoc attendens in agone suo
gloriosus Christi athleta, oon exhorruit carcerem. Ad
imitationem capitis sui tolerauit probra, sustinuit irri-
siones, flagella non timuit, & quot ante mortem pro
Christo pertulit supplicia, tot ei de se obtulit sacrificia.
Quod enim propinante apostolo biberat, alte retine-
Roma.8. bat: quia non sunt condignæ passiones huius temporis
ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Et quia
momentaneum hoc & leue nostræ tribulationis æter-
num gloriæ pōdus operatur in cœlis, huius promissio-
nis amore à terreois suspensus, & prægustata supernæ
suauitatis dulcedine ineffabiliter affectus: dicebat cum
Psal.72. Psalmista, Quid mihi est in cœlo, & à te quid volui su-
C per terram? Defecit caro mea, & cor meum, deus cor-
dis mei, & pars mea deus in æternum. Cootemplaba-
tur enim quantum in ænigmate infirmitas humana o-
culum mentis in æternitate figere potest, quanta sint su
pernæ ciuitatis gaudia, & ea enarrare nō sufficiens ad-
mirando clamabat, Quid mihi est in cœlo? Quasi di-
ceret, Excedit vires meas, excedit facultatem eloquen-
tiæ meæ, transcendit capacitatem iotelligentiæ meæ
illud decus, illa gloria, illa celsitudo, quæ nobis à con-
turbatione hominum remotis in abscoodito faciei suę,
Philip.3. Iesus Christus dominus noster reformauit corpus hu-
militatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ.
Huius perfectę libertatis contemplatione nullum vita-
bat periculum, nullum horrebat supplicium: & si milies
posset mori, non putabat se hanc digne posse aliqua ra-
tione promereri. Paiieoter enim permittunt ægroti se
à medicis secari, vri, & variis amaritudinum confe-
ctionibus anxiari, vt temporali tandem restituantur sa
nitati: Quantomagis vir beatus longanimiter tolera-
uit omnem acerbitatem tormentorum temporalium,
Psal.102. vt coronaretur in misericordia & miserationibus, & in

bonis satiaretur desiderium suum? In torculari itaque D
conculcari voluit, vt tanquā vua matura in vinum de-
ficeret, & vinum malorū graoatorum dilecto suo pro-
pinaret, quo mentes religiosæ ebrietatæ sciunt viriliter
conculcare, & ad æterna in retortis oculis anhelare.
Qui ergo in tyrocinio suo mundanas contempsit diui
tias, qui corporales etiam refrænauit illecebras, qui in
prouectu militiæ suæ multas est perpessus iniurias, in
perfectione sacrificij nil sibi reseruans, seipsum obtulit
holocaustum, bibens illum calicem preciosum, quem Eccli.31.
sedens ad magnam mensam sacræ lectioois sibi prius
ab inuitatore suo videat oppositum. Cuius mors quan-
tumcunq; videatur in conspectu reproborum despica-
bilis, in oculis tamen eius est preciosa qui in sanctis suis
est mirabilis. Ipse enim primo vocauit militem suum,
ipse iustificauit, ipse magnificauit, ipse dedit ei pugna-
re, ipse dedit & vincere. Longe est dissimilis hæc mili-
tia mundanæ militiæ, in qua victores existimantur, qui
quod male desiderant assequuntur, qui lætantur cum Prouer.2.
malefecerint, & exultant in rebus pessimis. In Christia-
no ergo agone manifesta est pœna, occulta victoria, se-
cundum quod ex persona martyrū clamat Psalmista, E
Deus tu repulisti nos, & non exibis in exercitibus no- Psal.59.
stris. Da nobis auxilium de tribulatione, quia vana sa-
lus hominis. In deo faciemus virtutem: tanquam si di-
cerent, Victoria nostra, gloria nostra intus est, non fo-
ris est. Foris despecti, intus dilecti. Hinc est quòd Ec-
clesia in pressuris posita infirmiora membra sua con-
fortat, dicens, In mundo pressuram habebitis, sed no- Ioan.16.
lite timere pusillus grex, quia ego vici mundum. Sed
quo modo vicit mundū? Factus est obediens patri vsq; Philip.2.
ad mortem. Quid autem de morte? Propter quod &
deus illum exaltauit & donauit illi nomen quod est su-
per omoe nomen. Quo modo vicit Christus, vincere
appetat Christiaous, vt vbi est Christus, esse mereatur
& Christianus: audi Christianæ militiæ persecutor ip-
sum Christum pro militibus suis sic orantem, Volo pa Ioan.12.
ter, vt vbi ego sum, illic sit & minister meus.

Item in eisdem festis, Homilia de eo quod scriptum est se-
cundum Ioannem, Nisi granum frumenti, & caetera: quae Ibidem.
habetur in expositione doctoris, Ibidem.

DE PLVRIBVS MARTYRIBVS.

In festis plurium martyrum. Sermo I. F

PSalmus qui cantatur domino, videtur sanctis Sermo
martyribus conuenire. Sed si membra Christi XLV.
sumus, sicut esse debemus, ad omnes nos per-
tinere intelligamus, Qui seminant io lachry- Psal.125.
mis in gaudio metent. Euntes ibant & flebant, mittētes
semina sua. Venientes autē venient cū exultatione por
tantes manipulos suos. Quò euntes, & vnde venientes?
Quid seminantes in lachrymis? Quæ sunt semina, qui
manipuli? Euntes in mortem, venientes à morte. Eun-
tes nascendo, venientes resurgendo. Seminantes opera
bona, metentes mercedem ęternam. Semina ergo sunt
nostra quicquid boni fecerim⁹. Manipuli nostri quod
in fine recipiemus. Si ergo bona semina bona sunt ope
ra, quare seminantur cum lachrymis, cum hilarem da- 2.Corin.9.
torem diligat deus? Hîc primū videte charissimi, quo
modo maximè ad beatos martyres verba ista pertine-
ant. Nulli enim tantum impenderuot, quàm illi qui se-
ipsos impenderūt, sicut dicit Apostolus Paulus, Et ipse
impendar pro animabus vestris. Impeoderunt enim 2.Corin.12.
seipsos confitendo Christum, & implendo in eius ad-
iutorio quod dictum est, Ad mensam magnam sedisti, Eccli.31.

G scito quoniam talia te oportet præparare. Quæ est magna mensa, nisi vnde accipimus corpus Christi & sanguinem? Quid est scito quoniã talia oportet te præparare, nisi quod beatus Ioannes exponit, Sicut Christus pro nobis animam suã posuit, sic & nos debemus pro fratribus animas ponere? Ecce quantum impenderunt. Sed nunquid sancti martyres perierunt, quãdo securitatem à domino etiam de capillo acceperunt? Perit manus, vbi non perit pilus? Perit caput, vbi non perit capillus? Vbi non perit palpebra, perit oculus? Hac ergo accepta magna securitate, impenderunt seipsos. Operibus ergo bonis seminemus cum tempus est, dicente Apostolo, Qui parce seminat, parce & metet. Infatigabiles, inquit, cum tempus habemus operemur bonum ad omnes, maxime autem ad domesticos fidei: & iterum, Bonum, inquit, facientes nõ deficiamus, tempore enim suo metemus. Qui defecerit in semine, non gaudebit in messe. Quare ergo in lachrymis, cum omnia opera bona habere debeant hilaritatem? Et quidem de martyribus dici potest, quia cum lachrymis seminauerunt. Fortiter enim certauerunt, & in magnis tribulationibus fuerunt. Nam vt eorum lachrymas Christus

1. Ioan. 3. — *2. Corin. 9.* — *Gala. 6.*

H consolaretur, trãstulit eos in se, & transfigurauit eos & dixit, Tristis est anima mea vsque ad mortem. Veruntamen fratres mei videtur mihi, quòd caput nostrũ infirmioribus suis membris compassum est, ne de se forte membra desperantia infirma, sicut est humana fragilitas, morte propinquante perturbarentur, & dicerẽt nõ se ad dominũ pertinere, nam si pertinerent gauderent: prius ergo Christus sub persona martyrũ dixit, Tristis est anima mea vsque ad mortem, Pater si fieri potest, transeat à me calix iste. Quis hoc dicit? Quæ potestas, quæ infirmitas? Audite quæ dicit, Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo iterum sumendi eam. Nemo tollet eam à me, sed ego pono eam, & iterũ sumo eam. Hæc potestas tristis erat, quando faciebat quod nõ faceret nisi voluisset. Potestate enim fecit non cõditione, quia ipse voluit, nõ quia Iudæus potuit. Transfigurauit ergo in se infirma membra corporis sui: & forte de illis dictum est, Qui seminant in lachrymis, in gaudio metẽt: id est, de infirmioribus. Nõ enim in lachrymis seminabat ille ipsius Christi magnus præco, qui dicebat, Ego enim iam immolor, & tempus meæ resolutionis instat. Bonum certamen certaui, cursum cõsummaui, fidẽ seruaui. De cætero mihi superest

Matth. 26. — *Ioan. 10.* — *Psal. 125.* — *2. Timo. 4.*

I corona iusticiæ, corona de manipulis. Superest, inquit, mihi corona iusticiæ, quã reddet mihi dominus in illũ diem iustus iudex: quasi diceret, Reddet mihi messem cui meipsum impendo sementem. Hæc verba quantũ intelligimus fratres exultantis sunt, nõ plorantis. Nunquid quãdo ista dicebat, in lachrymis erat? Ad ĩfirmos ergo referamus hæc verba, vt nec ipsi desperent qui in lachrymis seminauerunt: quia etsi seminauerunt in lachrymis, transiet dolor & gemitus, trãsit tristicia cum fine, & venit læticia sine fine. Veruntamen audistis fratres charissimi quo modo mihi videtur ad omnes pertinere quod dictum est, Qui seminant in lachrymis in gaudio metent: Euntes ibãt & flebãt, mittentes semina sua: Venientes autem venient cum exultatione, tollẽtes manipulos suos. Audite si adiuuante domino explicare potuero quẽadmodũ ad omnes pertineat, Euntes ibãt & flebãt. Ex quo nascimur imus. Quis enim stat? Quis non ex quo viam intrauit cogitur ambulare? Infans natus est, crescendo ambulat. Mors finis est. In die iam veniendum est, sed cum exultatione. Quis enim non hic

Psal. 125.

plorat in via ista mala, quando ipse infans inde incipit? K
Vtiq; infans quando nascitur, de angustiis vteri in huius mundi latitudinẽ funditur, de tenebris procedit ad lucem, & tamen de tenebris veniens ad lucem plorare potest, ridere non potest. Est enim vita ista vt quando gaudetur hîc time ne fallat, quando hîc ploratur roga vt euadas, & transit tribulatio, & venit tribulatio: & rident homines & plorant homines, & quod rident homines plorandũ est. Sed plorat alius damnũ suũ, plorat alius pressuram suã, quia in carcere est constitutus. Plorat alius quòd amiserit mortuum aliquẽ amicorũ suorum: Ille hinc, ille hinc. Iustus vnde? Primo de his omnibus, Iustus enim plorat veraciter plorantes steriliter. Plorat plorantes, plorat ridentes, quia & qui plorãt de rebus vanis, inaniter plangũt: & qui rident de rebus vanis, malo suo ridẽt. Ille vbiq; plorat, plus ergo ipse plorat. Sed venient cum exultatione portantes manipulos suos. Vides ergo hominẽ iustum cum facit opus bonũ hilarem esse? Ita planè hilarescit, Hilarem enim datorẽ diligit deus. Quando enim plorat? Quando bona opera sua orando commendat. Orationes sanctorũ voluit commẽdare Psalmus, orationes peregrinantium, orationes in hac via laborantiũ, orationes amantium, orationes gementium, orationes æternæ patriæ suspirantium, donec ea visa satientur qui nunc in mœrore sunt cõstituti. Etenim fratres mei quandiu sumus in corpore, peregrinamur à deo. Nõ desiderat patriam peregrinatio sine lachryma. Si desideras quod nõ habes, funde lachrymas: nam vnde dicturus es deo, Posuisti lachrymas meas in cõspectu tuo? Vnde dicturus es deo, Factæ sunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte? Vnde? Dum dicitur mihi quotidie vbi est deus tuus. Quis iustus nõ habuit istas lachrymas? Qui nõ habuit, peregrinum se esse non doluit. Qua fronte ad patriã venit, qui nõ absens suspirauit? Nõne nobis quotidie dicitur, Vbi est deus tuus? Discite fratres mei, discite de paucis esse. Bene viuite, ambulate viam dei, & videte quia auditis, vbi est deus tuus? Fœlices eritis, cũ hoc audieritis, infœlices si dixeritis: Quãdo enim defendimus fidem Christianam, & respondetur nobis, Ecce prędicatur vbique nomẽ Christi, quare abundant mala, quid aliud dicitur nisi vbi est deus tuus? Qui audit gemit, quia qui dicit perit. Sunt lachrymæ piorum, sunt lachrymæ sanctorum quas indicãt orationes eorum. Bene operatur & hilaris est, & plorat vt bene operetur, plorat quia bene operatus est. Plorando exigit bonũ opus, plorando commendat bonũ opus quod fecit. Crebræ ergo sunt lachrymæ iustorum, sed in ista via. Nunquid in patria? Quare nõ in patria? Quia venientes venient in exultatione, portantes manipulos suos. Fœlicitas venit, nũquid lachryma redit? Porrò autem illi qui hîc inaniter plorãt, inaniter rident, cupiditatibus suis dissipati quando fraudantur gemunt, quando fraudant exultant. Plorant ipsi in via ista, plorant & ipsi, sed non in exultatione portãtes manipulos suos. Quid colligunt qui nihil seminauerunt? imò colligunt, sed quod seminauerũt, quia spinas seminauerunt, ignem colligũt, & eunt nõ de fletu ad risum sicut sancti. Euntes ibãt & flebant mittẽtes semina sua, venientes autẽ venient in exultatione. Illi à fletu ad fletum, à fletu cum risu ad fletũ sine risu. Quid enim illis fiet? Quò eunt quãdo resurrexerint? Quid nisi quod dominus dixit, Ligate illis manus & pedes & proiicite illos in tenebras exteriores? Agè quid postea? Tenebræ erunt & dolor nõ erit? Forte palpabunt sed nõ dolebunt? Nõ videbunt, nõ cruciabuntur? Absit. Non solum tenebræ erunt,

2. Corin. 9. — L (beside "tiones in hac via laborantiũ") — *2. Corin. 5.* — *Psal. 55. & 41.* — M (beside "est, & plorat vt bene operetur") — *Psal. 125.* — *Matth. 22.*

A erunt, non eis sola tollitur species qua gaudebant, sed datur etiam quod in æternum gemant. Ne contemneres enim tenebras, ô quisquis es flagitiosus, qui soles propter tua mala facta, & propter lasciua adulteria, non solum tenebras non horrere, sed quærere, qui soles plus gaudere quando lucerna extinguitur, nō tales tenebras habebis vbi gaudeas, vbi lęteris, vbi te voluptatibus carnis oblectes, non sic erunt ipsæ tenebræ. Quo modo
Matth.22. erunt? Ibi erit fletus & stridor dentium. Tortor sine defectu, tortus sine defectu. Nec qui torquet fatigatur, nec qui torquetur moritur. Erunt ergo æternæ lachrymæ illis qui sic vixerunt, ęterna gaudia sanctorum, quando venientes venient in exultatione portantes manipulos
Psal.125. suos: dicent enim tempore messis domino suo, Domine adiuuante te fecimus quod iussisti, redde quod promisisti nobis in æternum.

In eisdem festis, Sermo II.

Sermo XLVI.

NOn martyrium sola effusio sanguinis cōsummat, nec sola dat palmā exustio illa flammarum. Peruenitur non solum occasu, sed etiam contemptu carnis ad coronam. Absque iniuria sanctorū in persecutionibus defunctorum dicere li-
B ceat carnē afflixisse, libidinem superasse, auariciæ restitisse, de mundo triumphasse, pars magna martyrij est. Si vero fratres dilectissimi ad cōsortium martyrū vel sacerdotū volumus peruenire, de imitatione martyrum cogitemus. Debent enim in nobis aliquid recognoscere de suis virtutibus, vt pro nobis dignētur domino supplicare Si enim tormenta quæ sancti martyres pertulerunt sufferre nō possumus, vel cōtra malas concupiscētias ipsis intercedentibus repugnemus. Et quia non desunt quotidiana peccata, non desint etiam quotidiana remedia. Nemo se credat aliquam fœlicitatem aut aliquod verū gaudium in hoc seculo possidere. Beatitudo hic parari potest, possideri nō potest. Duo sibi tempora ordine suo succedunt, tempus flendi & tempus ridendi. Nemo se circūueniat fratres, non est in hoc mūdo tēpus ridendi. Scio fratres, quòd omnis homo gaudere desiderat, sed non toti ibi quærunt gaudium, vbi
Ioan.16. oportet inquiri. Verum gaudium in hoc mūdo nec fuit nec est nec esse poterit: sic enim ipse dominus in Euangelio suos discipulos admonuit dicens, In mūdo pres-
C suram habebitis: & iterū, Mundus gaudebit, vos autem tristes eritis, sed tristicia vestra cōuertetur in gaudium. Ac sic in hac vita cum labore & dolore quod bonū est auxiliante domino faciamus, vt in futuro seculo bonorum fructus colligere cū gaudio & exultatione possi-
Psal.125. mus: secundū illud, Qui seminant in lachrymis, in gaudio metent. In hunc itaque fratres charissimi mundum
Gene.3. per peccatū primi hominis de beata paradisi sede proiecti & quasi in exilium missi sumus, ac sic in hoc secu-
2.Cor.5. lo patriā non habemus: sic & Apostolus dicit, Dum sumus in corpore, peregrinamur à domino, Nō ergo requiramus gaudium in hoc mundo, quia sicut supra dictum est, verum gaudium comparari hic potest, possideri nō potest. Non quæras in via, quod tibi seruatur in patria. Et quia contra diabolum Christo duce quotidie tibi pugnare necesse est, præmium non requiras in prælio, quod tibi seruatur in regno. Non quæras in pugna, quod tibi seruatur in futuro cum fuerit perfecta victo-
2.Timo.3. ria: magis illud attende quod Apostolus dicit, Omnes qui volunt pie viuere in Christo, persecutionē patiun-
Acto.14. tur: & iterum, Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum dei. Ita ergo agere debemus vt ad principalem patriā redire fœliciter mereamur: vbi nos parentes nostri patriarchæ, prophetæ, & Apostoli suscipe- D
re vel videre desiderant, vbi etiam conciues nostri angeli & ciuitas illa cœlestis Hierusalem & rex ciuitatis ipsius Christus expāsis nos brachiis charitatis expectāt, vt ad ipsos prostrato diabolo, pleni bonis operibus fœliciter redeamus. Scitis enim fratres quia omnes negociatores & quicunq; alia agentes interim in via sunt soliciti vt in patria possint esse securi: & tunc habent veram lætitiam, quando cū magno lucro peruenire merētur ad patriam: Ita & nos dilectissimi fratres tūc animum nostrum præparemus ad gaudium, quādo peruenire merebimur ad Christum. Interim modo gaudeamus in spe, verum gaudiū postea habituri in re. Quod peius est, multi sunt qui peruerso ordine de voluptate & deliciis & luxuria seculi huius gaudere se credūt, sed quod in gaudio vidētur serere necesse illis erit cū luctu & lachrymis recipere, quia nō mentitur ille qui in Euāgelio dixit, Væ vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis & Luca.6.
flebitis. Sic fecit & ille infœlix diues, qui purpura in- Luca.16.
duebatur & bysso. Gaudium quidem habuit in mūdo, sed flammas inuenire meruit in inferno. Lazarus qui iacebat ad ianuam eius, tristiciā habuit in via, sed verum E
gaudium recepit in patria. Nos vero fratres charissimi quantum possumus, dei misericordiam deprecemur, vt nobis ita amorē vitæ æternę inspirare dignetur, vt plus patriā velimus amare quàm viam, & amplius de futuro quàm de præsenti seculo cogitemus: & sic semper in exilio mundi huius agere studeamus, vt ad futurum iudicium cum libera & secura conscientia ornati bonis operibus peruenire possimus, præstāte domino nostro Iesu Christo, cui est honor & gloria cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

In eisdem festis, Sermo III.

Sermo XLVII.

QVotienscunque fratres charissimi sanctorum martyrum solennia celebramus, ita ipsis intercedentibus expectemus à domino consequi temporalia beneficia, vt ipsos martyres imitādo accipere mereamur æterna. Ab ipsis enim sanctorū martyrum in veritate festiuitatum gaudia celebrantur, qui ipsorum martyrum exempla sequuntur. Solennitates enim martyrum exhortationes sunt martyriorum, vt imitari non pigeat, quod celebrare delectat. Sed nos volumus gaudere cum sanctis, & tribulationem mūdi F
nolumus sustinere cum ipsis. Qui enim sanctos martyres inquātum potuerit imitari noluerit, ad eorum beatitudinem non poterit peruenire: sic & Paulus aposto-
lus prædicat, dicens, Si fuerimus socij passionum, eri- 2.Cor.1.
mus & consulationum: & dominus in Euangelio, Si Ioan.15.
mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit. Recusat esse in corpore, qui odiū non vult susti- Matth.11.
nere cum capite. Sed dicit aliquis, Et quis est qui possit 1.Petri.2.
beatorum martyrū vestigia sequi? Huic ego respondeo, Ephe.5.
quia nō solum martyres, sed etiā ipsum dominum cum ipsius adiutorio si volumus possumus imitari: audi non me, sed ipsum dominum generi humano clamantem, Discite à me, quia mitis sum & humilis corde: Audi & Petrum apostolum admonētem, Christus passus est pro nobis, relinquens nobis exemplum vt sequamur vestigia eius: Similiter Paulus apostolus clamat, Imitatores dei estote sicut filij charissimi. Quid ad hæc respōdebimus fratres, vel quam excusationē habere poterimus? † Non tibi aliquis dicat, vt virtutes quas fecit deus debeamus imitari. Iusta potest esse excusatio tua, quia virtutes & mirabilia facere non omnibus datum est: iustè & castè viuere, & charitatem cum omnibus custodire, cum

† *Sic habēt vetera exēplariā. Nā si tibi aliquis dicat, vt virtutes quas fecit de' debeas imitari, iusta potest esse excusatio tua: quia & cætera.*

G cum dei adiutorio *promptum est: nã ipse dominus nõ dixit, Discite à me mortuos suscitare, super aquas siccis pedibus ambulare, nõ hoc dixit: sed quid ait? Quia mitis sum & humilis corde: & iterũ, Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderũt vos, sicut & pater vester cœlestis, qui solem suum oriri facit super bonos & malos: & iterum, Estote perfecti sicut & pater vester cœlestis perfectus est. Et licet sint alia multa in quibus debemus deum & beatos martyres imitari, ista tamen duo præcipua sunt, id est, vt mites simus & humiles corde, & inimicos nostros totis viribus diligamus. De diligẽdis inimicis fratres charissimi nullus vnquam in veritate se poterit excusare. Potest mihi aliquis dicere, Non possum ieiunare, non possum vigilare, nunquid potest dicere, non possum amare? Potest dicere, non possum res meas totas pauperibus dare, & in monasterio deo seruire: Nunquid potest dicere, non possum diligere? Si dixeris quia non possis à vino vel à carnibus abstinere, credimus tibi: si autem dixeris quod non possis in te peccantibus indulgere, omnino non credimus. Et quia nulla nobis remanet excusatio, dum non de cellario

**alias, omnibus præceptum est.* *Matth. 11. & 5.* *In lib. 50. Homeliarũ. Homilia sexta.*

H sed de corde proferamus istam eleemosynam, iubemur implere, vt per viam vitæ ad æternam mereamur patriam peruenire. Non solum amicos, sed etiam inimicos diligamus: his enim duobus præceptis, id est, diliges deum & diliges proximum, quasi duobus spiritalibus pedibus si per viam veræ charitatis voluerimus currere, ad æternam patriam possumus fœliciter peruenire. Istis pedibus currebat apostolus Paulus quando dicebat, Ego autem si curro, non quasi in incertum. Qui ergo dilexerit inimicos suos, illud in eo impletum erit quod dominus dixit, Diligite inimicos vestros, vt sitis filij patris vestri qui in cœlis est. Elige modo quod tibi placuerit. Si inimicos dilexeris, non solum amicus, sed etiam filius dei esse mereberis. Si vero inimicos amare nolueris, propicium deũ habere non poteris: quia scriptum est, Qui odit fratrem suum, homicida est: Et iterũ, Qui non diligit, manet in morte: Et iterum, Qui odit fratrem suum, in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit quò vadat, quoniam tenebræ obcæcauerunt oculos eius: Et iterum alibi scriptum est, Itinera impiorum, qui iniuriam retinent malefacti in mortem. Nunquid hæc verba mea sunt fratres mei: De scripturis sanctis &

Matth. 22. *1. Corin. 9.* *1. Ioan. 3. & 2.*

I canonicis proferuntur. Vt ergo nec homicidæ simus, nec in tenebris remaneamus, studeamus non solum amicos, sed etiam inimicos diligere, vt pium & misericordem dominum possimus secundum cautionis suæ vinculum libera conscientia cõuenire: ipse enim dixit, Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet vobis pater vester cœlestis peccata vestra: si non dimiseritis, nec pater vester dimittet vobis debita vestra. Diligenter attendite fratres, & scitote aliud esse in deũ peccare, aliud in hominem. Quando enim in nos peccant homines, si pœnitentibus veniam non indulgeamus, peccatum incurrimus: quando autem aliqui in deum peccauerint, si sine discretione grãdi indulgere voluerimus, participes nos eorum peccati efficimur: Dicit ergo dominus, Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & pater vester cœlestis peccata vestra. Rogo vos fratres, quid delicatius, quid benignius dici potest? In potestate nostra posuit, qualiter in die iudicij iudicemur. Non dixit, vade in Orientem & quære iusticiam, nauiga vsque ad Occidentem vt accipias indulgẽtiam, Dimitte inimico tuo, & dimittetur tibi: indulge, & indulgetur tibi: da, & dabitur tibi, nihil à te extra te quærit. Ad teipsum & ad conscientiam tuam te deus dirigit. In te enim posuit quod requirit. Nõ enim medicamenta vulneribus tuis longe opus habes inquirere, peccatorum tuorum indulgentiam si vis intus in cellario cordis tui poteris inuenire. Sed dicis tãta mala me inimicus meus compulit sustinere, vt eum nulla possim ratione diligere. Attẽdis quid tibi fecerit homo, & non attendis quid tu feceris deo? Si conscientiam tuam diligentem discutis & inquiris, sine vlla compensatione maiora tu peccata cõmisisti in deum quàm in te commiserit homo. Et qua fronte vis vt tibi deus dignetur dimittere multum, qui non vis dimittere paruum? Si hæc quæ supra diximus spiritalia medicamenta sicut deo propiciante consuestis libenter accipitis, & in ærario sanctæ conscientiæ vestræ reconditum diligentissimè custoditis, auxiliante domino, venena diaboli non timebitis, & per odium vel iracundiam aut nunquam nobis animarum vulnera ingerentur: aut si forte surrepserint, per charitatem cito ad pristinam salutem reuocantur. K

Matth. 6. *Aliud est in deũ peccare & aliud in hominem.* *Matth. 6.* *Luca. 6.*

In eisdem festis, Sermo IIII. L

Sermo XLVIII. *Roma. 8.* *Psal. 2.*

OMnium quidem bonorum fidelium Christianorum, maximè tamẽ gloriosorũ martyrum vox est, Si deus pro nobis, quis cõtra nos? Fremebat mundus aduersus eos, populi meditabantur inania, principes cõueniebant in vnum, excogitabant nouos cruciatus, & pœnas incredibiles inueniebat ingeniosa crudelitas: Obruebãtur opprobriis falsis, arguebãtur criminibus, custodiis intolerabilibus includebãtur, vngulis arctabãtur, ferro perimebantur, bestiis subigebãtur, ignibus cremabantur, & dicebant, Si deus pro nobis, quis contra nos? Totus mundus contra vos, & dicitis, quis contra nos? Respondent tibi, Et quis est totus mũdus, quãdo pro eo morimur per quem factus est mundus? Dicant dicãt, audiamus audiamus, Si deus pro nobis, quis nontra nos? Sæuire possunt, maledicere possunt, calũniari possunt, falsis opprobriis agitare possunt, & vt breuiter dicam, postremo possunt nõ solum corpus perimere, sed etiam dilaniare, & quid faciẽt? Ecce enim deus auxiliator mihi est, & dominus susceptor est animæ meæ. Mundus interfector corporis mei, dominus susceptor est animæ meæ. Et quid mihi obest si sit mundus interfector corporis mei, cũ dominus adiutor

Psal. 53.

M est animæ meæ? Quando autem dominus est susceptor animæ meæ, erit restitutor & corporis mei. Quid mihi deerit si membra mea dilaceret inimicus, quando capillos meos deus dinumerat? Exhortans martyres suos Christus ne ab inimicis persecutoribus formidarent, Capilli, inquit, vestri numerati sunt. Quid ergo timebo damna membrorũ, quando securitatem accipio de numeró capillorum? Ergo dicamus, dicamus ex fide, dicamus in spe, dicamus flagrãtissima charitate, Si deus pro nobis, quis cõtra nos? Ecce contra te est rex, si deus pro nobis quis cõtra nos? Ecce contra te est populus, si deus pro nobis quis contra nos? Vnde probas ô beate & gloriose martyr, vnde mihi probas quod dicis, Si deus pro nobis, quis cõtra nos? Manifestum est enim quia si deus pro nobis quis contra nos, sed proba quia deus pro nobis. Non ergo probo, quia filio proprio nõ pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum? Hoc quod sequitur cum Apostolus legeretur audistis: cum enim dixisset, Si deus pro nobis, quis contra nos: tanquam ei diceretur, proba quia deus pro nobis: continuo attulit grãde documentum, cõtinuo introduxit martyrem martyrum, testem testium, illum scilicet cui pater nõ pepercit, sed

Matth. 10. *Roma 8.*

A pro nobis omnibus tradidit eum: hinc probauit Apostolus vere se dixisse, Si deus pro nobis, qui contra nos, quando filio proprio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Quo modo non etiam & cum illo omnia nobis donauit? Quando cum illo nobis omnia donauit, & ipsum nobis donauit. Terret te fremitus mundi, cui donatus est artifex mūdi? Christum nobis donatū esse gaudeamus, & nullos Christi inimicos in hoc seculo timeamus. Quis enim nobis donatus sit videte, In principio erat verbum & verbum erat apud deum, & deus erat verbum. Ipse est Christus, ipse vnigenitus filius dei, ipse est gignenti coæternus. Omnia per ipsum facta sunt. Quo modo nobis donata non sunt, quæ per ipsum facta sunt, quādo nobis donatus est ipse per quem facta sunt omnia? Et vt sciatis quia ipse verbum caro factum est & habitauit in nobis, desidera expetendo datam tibi vitam Christi, & donec perueniat tene pignus mortem Christi. Promittens enim nobis victurum se esse nobiscum, non potuit nobis maius pignus dare quàm mori pro nobis. Mala, inquit, vestra pertuli, bona mea non reddam? Promisit cautionem, fecit pignus. Dedit Euangelium, & tu dubitas credere? B Promisit cum hic inter homines ambularet, cautionem fecit cum Euangelium scriberet. Ad pignus ipsius quotidie dicis, Amen. Pignus quod accepisti, quotidie erogatur tibi. Noli de spe desperare, qui viuis ex pignore, præstante domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Roma. 8.

Ioan. 1.

In eisdem festis, Sermo V.

Sermo XLIX.

CErtamine vniuersorum martyrum fulciri atque eorum victoria quorum natalis victricis gloriæ celebratur, quo robusta fides sit ad agonē & passionis congressus, roborari debemus, certò sciētes quòd in omnibus Christus patitur, & quòd ad regnum cœlorum statim cum exultatione corporis transferuntur, & cū gentes horreāt in ægritudine mortem, hi in ipsa morte consequantur perpetuam hæreditatem. Per passionē vero translationem magis credunt esse quàm finem. Hæc est arcana sapientia quę in electis tuis domine nō persuasione colligitur, sed de tuis martyribus & de fonte diuino virtutes oriuntur, quibus viuere Christus est, & mori lucrum, triumphātes in Christo sua morte peccata lucrantes, quanquam qui in illo C patitur omnino non moritur. Confessionis enim mors non est, sed hęreditas vitæ. Martyrium est igitur indulgentia criminum, virtutum caput, occasio iustitiæ, dominicæ passionis imitatio. O fœlicissimi martyres renunciantes seculo maluerunt meliora nouissima quàm prima. Quorum denique consummatio iustum initium facit. Diuino tuo nutu omnipotens deus, gloriosissimi martyres Christi testes esse meruerunt. Victoriam quoque meditati, confessi sunt Christum in flagellis, in carceribus, in ergastulis, in solitudine. Iustorum enim comes, semper debet esse confessio. O inclytæ beatorum animę, & gloriosa victoria martyrum, inter quos deuotissimæ fœminæ simul seculum sexumq; vicerunt, præliantes cum diabolo, fortiores viris torquentibus extiterunt, quæ carnifici gratias agentes erant sæuienti. Ab omnibus enim fidem expectat deus omnipotēs magis quàm mortem, sed diabolus qui confiētes odit, coronas præstat inuitus. Facit martyres quos occidit, & cum dei seruos vincere contendit, contemnitur ipse dum sæuit. Liberalitas ergo tua deus hactenus nobis martyria proposuit, vt aduersarius quo Adam elisus est, à filiis Adæ constanter elidi monstraretur. Voluisti enim

Philip. 1.

hominem non tantum de diaboli potestate eruere per D fidem, sed inculcatorē eius interficere per virtutem, vt qui gaudeamus Christi sanguine mortui, facilius liberati ducentes martyria in Christo, postea triumphemus coronati, per ipsum dominū nostrū Iesum Christum, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eisdem festis, Sermo VI.

QVoniam dies sanctorum martyrum est, vnde potius aliquid delectet nos dicere nisi de gloria ipsorū? Adiuuet nos dominus martyrum, audiuimus pauloante beatum Apostolū prædicantem, Quis nos separabit à charitate Christi? Ista vox est martyrum, Tribulatio, an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an periculū, an gladius? Sicut scriptum est, Propter te mortificamur tota die, deputati sumus vt oues occisionis. Sed in his omnibus superamus propter eum qui dilexit nos. Hæc est vox martyrum omnia tolerare, & de se nihil præsumere, illum diligere qui glorificatur in suis, Vt qui gloriatur in domino glorietur: nouerant & illud quod nos cantauimus pauloante, Lętamini in domino & exultate iusti in deo. Si iusti in domino lætantur, iniusti vero non nonerunt lætari nisi in seculo. Sed ipsæ sunt primæ acies debellandæ, primo vincendæ sunt delectationes, & postea dolores. Quo modo potest superare mundum sæuientem, qui non potest superare blandientem? Blanditur hic mundus pollicendo honores, diuitias, voluptates. Minatur hic mundus intendēdo dolores, egestates, humilitates. Qui non contēnit quod pollicetur, quo modo superare potest quod minatur? Habent delectationem suam diuitię, Quis nesciat? Sed plus habet delectari iusticia, delectari diuitiis cum iusticia. Vbi autem talis articulus tētationis inciderit, vt duo hæc venient in tentationem, diuitiæ & iusticia, & non possis habere vtrunque æquale, sed si dimiseris manum ad iusticiam pereant diuitiæ, si dimiseris manum ad diuitias necesse est vt amittas iusticiam, modo elige, modo pugna, modo videamus si non sine causa cantasti, Lętamini in domino & exultate iusti: modo videamus si non sine causa audisti, Quis nos separabit à charitate Christi? Equidem pretermisit omnia quibus blanditur mundus, & te voluit commemorare cui blanditur mundus. Quare? Quia certamina martyrum prænunciabat, illa vtique certamina, vbi vicerunt persecutionem, famem, sitim, F egestatem, ignominiam, ad extremū timorem mortis, hostem nouissimū. Sed videte fratres, totum ars Christi facit. Admonet Apostolus, vt præferamus charitatem dei mundo. Quantas angustias patiuntur, qui volūt rapere res alienas? An persecutio ait, & ipsa non frāgit? Auaricia terretur, auarus rapit ac timet pœnam, & æstuat in rapinam. Multi enim famem patiuntur dum acquirunt & faciunt lucra, quibus pręcipimus ieiunare, & excusant se stomacho. Vacet illis tota die solidos numerare, & ieiuni dormiūt. An nuditas ait. Quid dicam de nuditate? Quotidie negociatores de naufragio nudi euadunt, & iterum nauigant ad periculum. Vnde quotidie periclitantur homines, nisi propter diuitias acquirendas? Nec gladius prohibet. Capitale crimen est falsitas, & tamen comitatur hæreditas. Si ergo hoc meretur temporalis cupiditas, quare non mereatur Christi hæreditas? Auarus dicit in corde suo, qui forte non audet lingua sua, Quis nos separabit à cupiditate auri? Tribulatio, an angustia, an persecutio? Possunt & auari dicere auro, Propter te occidimur tota die. Optime ergo dicūt sancti martyres in Psalmo, Iudica me deus, & discerne causam

Sermo L.

Roma. 8.

Psal. 43.

1. Cor. 1.

Psal. 32.

E

Vbi supra.

Rom. 8.

G causam meam de gente nō sancta. Discerne, inquit, tri-
Psal.43.& 42. bulationem meam, tribulātur & auari. Discerne angu-
stias meas, patiuntur angustias & auari. Discerne perse-
cutiones meas, patiūtur & auari. Discerne famem meā,
pro auro acquirendo esuriunt & auari. Discerne nudi-
tatem meam, pro auro despoliantur & auari. Discerne
mortem meam, pro auro moriuntur & auari. Quid est,
discerne causam meam? Propter te mortificamur tota
die. Ille propter aurum, nos propter te. Similes pœnæ,
sed discreta causa. Vbi ergo discreta est causa, certa est
victoria. Si ergo causam intuemur, solennitates marty-
rum amamus. Amamus in eis non passiones, sed causas
passionum. Nam si amaremus passiones, multos inuen-
turi sumus qui peiora patiuntur in causis malis. Sed si
Luca.23. causam attendamus, crucem Christi attendite. Ibi erat
Christus, vbi & latrones. Similis pœna, sed dissimilis
causa. Vnus latro credidit, alius blasphemauit. Domi-
nus tanquam de tribunali inter ambos iudicauit. Illum
qui blasphemauit in tartarum damnauit, alium in para-
diso secum cōstituit. Quare hoc? Quia etsi æqualis pœ-
na, sed impar erat causa. Eligite ergo martyrum causas
H si vultis peruenire ad martyrum palmas: Per dominum
nostrum Iesum Christum, cui est gloria in secula secu-
lorum, Amen.

Item in eisdem festis, Homilia de eo quod scriptum est in Euan-
Matth.5. *gelio secundum Matthæum, Videns Iesus turbas &c.*
quæ sumpta est ex libro primo, De sermone domini in mon-
te, cap. primo.

DE VNO CONFESSORE.

In festis vnius confessoris, De seruo pigro qui talentum ac-
ceptum noluit erogare: *Sermo I.*

Sermo LI. DOmini fratres & coëpiscopi mei præsentia quidem sua nos visitare & exhilarare dignati sunt, sed nescio quare nolunt me fessum adiuuare. Hoc ideo charitati vestræ dixi ipsis audiētibus, vt quodā modo audientia vestra intercedat pro me apud illos, vt quādo eos rogo faciant & ipsi sermonem. Erogent quod acceperunt, operari magis quàm excusare dignentur. A me autem fatigato & vix loquente, pauca libenter accipite. Habemus enim & libellum de beneficiis dei per sanctum martyrem datis, pariter libentius
Matth.25. audiamus. Quid ergo est quod dicam vobis? Audistis in Euangelio & bonorum seruorum meritum & pœ-
I nam malorū. Et malicia tota serui illius reprobati grauitérque damnati ista fuit, quia noluit erogare. Seruauit ad integrū quod accepit, sed dominus eius lucra quærebat. Auarus est deus ad salutem nostram. Si sic damnatur qui non erogauit, quid debent expectare qui perduot? Nos ergo dispēsatores sumus. Nos erogamus, vos accipitis. Lucra quærimus, bene viuite. Lucra enim erogationis nostræ ista sunt. Sed etiam ad vos nolite existimare non pertinere erogationem. Non potestis erogare de isto loco superiore, sed potestis vbicunque estis. Vbi reprehēditur Christ⁹, defendite. Murmuratoribus respōdete, blasphematores corripite, ab eorum vos so-
Episcopus. cietate alienate. Sic erogatis, si aliquos lucramini. Agite vicē nostrā in domibus vestris. Episcopus inde appellatus est, quia superintendit, quia intendendo curat. Vnusquisque ergo in domo sua si caput est domui suæ, debet ad eum pertinere episcopatus officium, quo modo sui credant, ne aliqui ipsorum in hæresim incurrant, ne vxor, ne filius, ne filia, ne ipse seruus, quia tanti est
Ephe.6. emptus. Disciplina apostolica præposuit dominum seruo, & seruum subdidit domino, Christum tamen pro ambobus vnum precium dedit. Minimos vestros nulite contemnere, domesticorum vestrorum salutem om- K
ni vigilantia procurate. Hæc si facitis, erogatis. Pigri serui non eritis, damnationem tam detestandam non timebitis.

Item in eisdem festis, Homilia de eo quod scriptū est in Euan-
gelio secundum Matthæum, Vos estis sal terræ &c. quæ Matth.5.
sumpta est ex libro primo, De sermone domini in monte,
capite secundo.

DE VIRGINIBVS.

In festis sanctarum virginum, Homilia de eo quod scriptum Matth.25.
est in Euangelio secundum Matthæum, Simile est regnum
cælorum decem virginibus &c. quæ habentur de Verbis
domini XXII. & XXIII. Et de quæstionibus Euange-
liorum, libro primo cap. XLIII. Et in libro LXXXIII.
quæstionum, quæstione LIX.

DIVI AVRELII

AVGVSTINI SERMONES AD Fratres suos in Eremo commorantes, & quosdam alios. L

CENSVRA.

De institutione regularis vitæ: *Sermo I.*

FRATRES mei & lætitia cordis mei, corona mea & gaudium meum, quod estis vos: Pax vobis & charitas cum fide semper inter vos adimpleatur. Quia me putatis matrem esse animarum vestrarum, ideo desidero ita vos componere, vt io vobis neque macula neque ruga possit ante tribunal iusti iudicis ap- Ephe.5.
parere. Animabus enim vestris non solum ornamenta, sed etiam medicamenta desidero prouidere.
Studeo enim dissuta consuere, & conscissa sarcire, vulnerata curare, abluere sordida, reparare perdita, & ea M
quę sunt integra, spiritalibus margaritis ornare. Ego enim margaritas de paradisi patria vobis donare cupiēs, nullā mercedem in seculo opto recipere, nisi quòd quæ vobis infinuare intendo, & patiēter audire & cum dei adiutorio secundum vires operibus adimplere semper studeatis. Sed ante omnia fratres charissimi, quos iterū parturio donec reformetur in vobis Christus, diligatur Galat.4.
deus, deinde proximus, quia ista præcepta sunt princi- Matth.22.
paliter nobis data. Et ideo fratres dilectissimi, commorantibus nobis in eremo, in nomine dei nostri placeat secundum apostolicam vitam vnum sentire, & omnia cōmuniter possidere: sicut scriptū est in Actibus Apo- Acto.4.
stolorum, Quia erant illis omnia communia, & distribuebantur vnicuiq; sicut cuiq; opus erat. In hac autē vi- Matth.10.
ta permaneamus, & nosipsos in ipsa deo auxiliante fortiter teneam⁹: quia qui perseuerauerit vsq; in finē, saluus erit. Si quis autē de seculo ad nostram cōgregationem venire desiderat, primo præcipio vt probetur an volūtas ex deo sit. Non enim debet esse violenta nō coacta, non mobilis, sed sempiterna, virilis, vtilis, constans, & omni

A & omni spiritu charitatis plena atque perfecta. Tunc enim proponatur ei quo modo abneget volūtatē propriam, & sponte sequatur me. Nec volo quòd cogitet amplius quid necesse ei fuerit: Scit enim pater cœlestis, quibus indigeamus. Quæramus igitur primū regnum dei, & hæc omnia amministrabuntur nobis. In oratorio nemo aliquid agat, nisi ad quod factum est, vnde & nomē accepit. Orationibus instate à mane vsque ad sextā tantum circa missarum solennia. A sexta vero vsq; ad nonam omnes vacent lectionibus & pater noster. Ad nonam vero reddant codices, & secundum naturæ cōditiones sine tumultu reficiant, audientes verbum dei. Postquam autem refecerint, siue in horto, siue in eremo, vel vbicunque necesse fuerit operentur. Nihil enim dei seruis ociositate peius. Operentur ergo in nomine domini sacrum ordinem non habentes vsque ad horā lucernariam. Nemo tamen ex opere suo aliquid sibi appropriet. Apostolica enim vita optamus viuere. Si quis autē contrà fecerit, furti iudicio cōdemnetur: & si correptus non emēdauerit, ex vestra societate proiiciatur. Non enim hoc fit crudeliter, sed misericorditer, ne cōtagione pestifera plures ex vobis perdat. Cum autem aliquid

Matth.16. *Matth.6.* *24. dist. In oratorio.*

B fit per vos, cauete ne cum murmure fiat, ne murmuratores in conspectu dei vocemini, Illum qui vobis præest, post deum omnes sicut decet dei famulos honorate. Ipse vero qui præest, super omnia solicitus sit de vestra salute, de quibus debet reddere rationem. Dominica autem die qui volunt vinum cum dei gratia bibant: sed qui antiqui sunt & debiles, vinum bibere compellantur, carnē tamen domantes quantum valetudo permittit. Quādo necesse est vt aliqui ad seculum vadant, caueant ne vadant minus quàm duo vel tres. Et si oculi seruorum dei iaciātur in aliquam fœminarum, cauete ne in illam figantur. Deus autem qui habitat in vobis etiam isto modo custodiet vos ex vobis. Nemo cum secularibus extra monasterium manducare nisi panem, vel bibere nisi aquam præsumat, vel aliquid etiam intus manducare extra horam prandij, nisi casus infirmitatis acciderit. Qui vero infirmantur ex vobis cum omni diligentia pertractentur, etiam si de humillima seculi paupertate venerint. Nec debet sanis molestum esse si aliter tractentur in victu, sed magis congratulentur, deo gratias agentes, quia valent quod non valent illi. Si vero

C vt fieri solet, ab hæreticis superuenerit incursio repentina, vel ab infidelibus, aut hostilitas, ita vt necesse sit fratribus fugam arripere, si deo fauente euaserint, mox ad nemus cum Helia redire festinent, cogitantes quòd nullo modo poterunt separari quos dei charitas sociauit. Si quis autem contumaci animo hæc obseruare contempserit, capiatur & subiiciatur monasterij disciplinæ. Hæc autem quæ dico vobis, sæpe per vos legantur ne obliuioni tradantur. Et vbi hæc omnia seruaueritis, nobis non parua lætitia de filiorum salute erit. Hæc igitur sunt quæ obseruetis præcipimus in monasterio constituti, propter quod in vnum estis in eremo congregati, vt vnanimes habitetis in domo, & sit vobis anima vna & cor vnum in deo & domino Iesu Christo, qui vos dirigat ad perficiendum mirabilia de lege sua, Amen.

3.Reg.19. *Act.4.*

De pace, Sermo II.

Fratres charissimi, ô si sciretis quanta sit virtus pacis, & quantum vobis in solitudine demorantibus necessaria sit. Tanta enim est virtus pacis quòd in eius dignitate Apostolus omnes suas epistolas scribebat, dicēs, Pax vobis & gratia à domino

Rom.1.

deo nostro. Hanc autem salutandi formam nobis pri- D mitus donauit Christus, dicens, Pax vobis. Hanc pro testamento Christus apostolis dereliquit, tanquam summum bonum, sine quo nullus viuere debet. Sic etiā pater cœlestis elementa & planetas cæteraq; inuisibilia ordinauit, vt vinculo pacis simul complecterentur. Sic etiam ordinauit gloriosos exercitus angelorum, vt post eorū descensum nulla esset inter eos discordia, sed pax plena atque perfecta. Hæc est illa gloriosa pax quæ fructus malarum cogitationum eructat, mētem fluctuantem illæsam reseruat, conscientiam purgat. Qui pacem cordis, oris & operis non habet, Christianus dici non debet. Qui in hac non sperat, in lubrico vitā & pedem ponit, in tempestate nauem collocat, in præcipitio se illaqueat, in harena semen seminat. Hęc est illa perfecta pax quæ mentem à vicijs purgat, vermem conscientiæ rodit. O pax eremitarum mater, cœnobitarū pater, monachorum soror, tu patriarcharum vinculum, tu prophetarum vehiculum, tu apostolorū refugium, tu martyrum solatium, tu confessorum balteum, tu virginum tripudium, tu viduarum speculum, tu coniugatorū spectaculum, tu malorū præsidium, tu tyrānorum odium, E tu latronum suspendium. O pax dei ædificium, te non possunt destruere principum fulmina, insultus dæmonum te in nullo lædere possunt. Tu pauperem diuitem facis, tu diuitem mendicantem perducis, tu cōtenta in cunctis, tu ditior vniuersis, tu homines dei filios facis. O pax sine te reges non regunt, sine te regna non valent. Nūquid sine te ieiunia, orationes, eleemosynæ cæteraq; bona nobis prodesse possunt? Absit. O monache habeto pacem in cunctis: nam si fratri irasceris, si proximum odis, tibi contradicis in oratione dominica: clamat enim monachus, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. O monache, si pacem non diligis, si proximū odis, quo iure, quo pacto, qua fronte tibi petis dimitti, qui proximo rancorem non dimittis? Habete ergo pacem cum omnibus, omnium tamen vicia odientes. Habete in corde, in ore & in opere pacē. Nam si Cain pacē habuisset in corde, non irruisset in fratrem suum. Si Absalon pacē habuisset in ore, non impugnasset patrē. Si Iudas habuisset pacem in opere, non fugisset ad laqueū. O quàm bonum, ô quàm iocundum, ô quàm diuinum est habitare fratres in vnum, vt vnum sit cor, vna voluntas, vna om- F nium anima & vna forma viuēdi: nam diabolus intrare non potest domum vel mentem in qua pax dominatur. O quàm ergo iocundū est habitare fratres in vnū. Tanta enim est eminētia istius virtutis, quòd de ea propheta prius miraretur, quàm ostenderet quid esset, vel quid vtilitatis haberet, O quàm grandem admirationem præposuit, quando dixit, Ecce. O quàm mirabilem vtilitatem prædicauit, quādo subiunxit, Quàm bonum & quàm iocundum. Sed scire debetis fratres mei quòd quædam sunt bona quæ nō sunt iocunda, quædam iocunda quæ non sunt bona: Verbi gratia, Bona sunt ieiunia, vigiliæ, macerationes & similia. Hæc enim bona sunt, sed non iocunda, quia caro in his non iocundatur, sed læditur. Iocunda quippe sunt comessationes, ebrietates, sed non bona. Hæc agentes lætantur cū malefecerint, & exultāt in rebus pessimis. O monache vix poteris inuenire in præsenti vnum quod sit bonum & iocundum. Cupis tamen illud vnū inuenire? Persequere pacem & amplectere eam. Hæc est enim sola virtus, quæ bonum habet & iocundum. Hæc est illa bonitas quæ nos habitare facit vnius moris in domo, vt simul viuere

Luca.24. *Ioan.14.* *Matth.6.* *Gene.4.* *2.Reg.15.* *Matth.24.* *Psal.132.* *Prouer.2.* *Psal.33.* *Psal.67.*

G viuere simulq́; mori semper optemus. In præsenti enim simul habitamus, & in futuro capiemus brauium iocunditatis æternę. O pax tu mētis serenitas, animi tranquillitas, cordis simplicitas, amoris vinculū, charitatis consortiū. Hæc est illa summa fœlicitas quæ simultates tollit, bella compescit, iras comprimit, superbos calcat, humiles amat, discordes sedat, inimicos concordat, cūctis placet, à cunctis optatur, sed à cūctis malis illa quæ bona est pax fugitur & oditur vt mors. O pax tu non scis extolli, ignoras inflari. Beatus qui te habet, maledictus qui te odit & qui te impedit & frangit inter homines, quoniā Antichristus est & filius perditionis. O pax qui te habet, teneat, qui te non habet te perquirat, qui te perdit te requirat si filius dei esse peroptat. O pax tale bonum es in rebus creatis, tam mirificum, tam gloriosum quòd nihil dulcius solet audiri, nihil delectabilius concupisci, nil vtilius possideri. Spiritus enim humanus sicut nunquam viuificat membra nisi fuerint vnita, sic spiritus sanctus nunquam nos viuificat nisi pace vniti fuerimus. Nemo enim est, vt diximus, qui non velit pacem habere. Interroga omnes si pacem desiderent, om-
H nes vna voce dicent, Hoc amamus, hoc optamus, hoc concupiscimus, hoc volumus. Si ergo fratres homines pacē amāt, amēt & iustitiā, quia duæ sunt amicę charissimæ. Iusticia enim & pax ipsæ se osculantur, sed si amicam pacis non amaueris, nunquid ipsa pax te amabit, & tecum habitare volet? Absit. Amate igitur pacem diligentes iusticiam. Hæc enim pax hominibus bonæ voluntatis datur ab angelis. Nunquid prauæ volūtatis pacem offerunt angeli hominibus? Absit. Et qui sunt prauę voluntatis tantum quantum illi qui superbo oculo & insatiabili corde nunquā dicūt, sufficit, tales nunquam possunt habere pacē. Propterea fratres mei ex quo mundum calcare cœpimus, & terrena cuncta despicere, diuitias non appetamus, nec nos qui pauperes in eremo sumus, ad superbiam diuitiarum extollamur. Nullo enim modo decet nos vt in hac vita solitaria vbi senatores fiunt laboriosi, fiant opifices ociosi, & qui venimus relictis diuitiis, qui fuimus prædiorum domini, hic simus rustici delicati. Ille denique fratres vere pacem habet, qui nil appetit de seculo possidere. Hic tranquillus est, hic gaudet de bonis cunctis, pagano illo dicente, Quietissimā vitā agerent homines in terra, si hæc duo
I verba à natura rerum omnium tollerentur scilicet meū & tuum. O beata paupertas, vberibus pacis plena, vbique secura, vbique illæsa, vbique cunctorū amica. Nam qui te amat, veram pacem amat, qui te non amat, tranquillitatem omnem ignorat. Sed dicet quis seruorum dei, Ecce diuites video, superbos, elatos, impios, & omni bonitate perfecta carentes, vnum tamen apparet, quia pacem habent ad inuicem. Quid ergo? Nunquid gaudere debeo de eorum nequam concordia nescio vel tristari? O monache scias quòd sicut multum nocet discordia inter bonos, ita valde dolendum est dum vel quando pax est inter malos. Tunc enim augentur omnia pessima quæ fieri vel cogitari possunt inter homines, quando mali pacificē viuunt: quando vero discordant, tunc mundus aliqualiter tranquillatur. Nam sicut concordia malorum contraria est concordiæ bonorum, ita optandum est quòd boni pacem habeant, & mali discordes sint. Nā per discordiam mali aliquando optimi efficiuntur, cognoscentes quid sint & quid erūt. Nam dum tribulantur, & eorum facies ignominia replentur, aliquando quęrunt nomen domini, quod tamen tempore pacis nunquam amabile erat in corde

Psal.84. *Luca.2.* *Psal.82.*

eorum. Orandum tamen est, vt & boni in bono teneantur vsque ad finem, & mali conuertantur antequam ad finem perueniant. Vos autem fratres ad inuicem pacem amate, quæ quidem pax custodiat corda vestra, & intelligentias vestras, quæ exuperat omnem sensum, Amen. K

Philip.4.

De silentio, Sermo III.

Silentium fratres charissimi, inter cætera vobis in eremo summe necessarium est. Omne enim quod nō ædificat, in periculum vertitur dicentium & audientium, Lingua enim nostra sensum nostrum sequatur & rationem, nō voluntatem. Non enim debemus tantum oculos clausos seruare, sed & linguas infra dentes reseruare illęsas: sermo enim vanus, vanæ conscientiæ index est. Qualis enim es, tales sermones loqueris, talis & mens comprobatur: & qualis fueris in factis, talis comprobaberis in verbis. Stultus enim valde est, qui nō prius verbum ducit ad linguam rationis, quàm educat ad linguam oris. Qualis est homo in mente, talem verbositas depingit in ore. Verbositas hominem conducit in ioculatorem, humanæ naturæ dignitatem deponit, honores sibi rapit, inimicos infinitos acquirit. Inflammat denique linguæ mobilitas in adolescentia ad iocosa, in virili ætate ad fraudulenta, sed in senili ad detractoria. Restringenda est igitur hæc parua fauilla, ne in magnam vertatur flammam, surculus ne crescat in syluā, in gutta ne tumescat in fōtem. Maius est denique fratres linguam refrēnare quàm capere ciuitatem, quia illud insultat exterius, sed istud interius. Hic sumuntur arma contra teipsum, sed ibi de alieno. Summa tamen verecundia est & depressa deiectio, non posse linguam refrēnare, & vile non posse ligare membrum. Ecce lingua egredi quærit, motum perquirit. Tu vero ô monache per temperātiam ipsam refrēna, appone ei pessulum rationis, circuncide eam maturitate discretionis. O lingua tu periculum immittis, tu luctum producis, discordiam sæpe spargis, & proditionis venenum & detractionis paris, & ad infernum qui tibi credunt conducis. O monache cognosce linguam nequam, fuge eam, despice eam, si potes confunde eam. Sed volo instruere tuam linguam bene loqui. Vis bene loqui: Da ei moderatū motum: preciosa enim lingua non nouit nisi verba diuina semper conferre. O quàm sanctum est os, vnde semper cœlestia erumpunt M eloquia. O monache cōsidera te redditurum rationem de omni verbo ocioso, & tanto magis quanto minus mundo es obligatus. Non enim in foro, sed in cella habitare debes, nō familiam sed familiarum animas oratione pascere debes. Nō est igitur tibi necesse multum loqui, nec inter homines conuersari, nec mercantias pertractare vnde viuas. Nam mercantiam in monacho vsuram occultam existimamus. Ama igitur, ô monache solitudinem, fuge multitudinem, ne comprehendaris in verbo, ne confundaris in facto. Et si interrogatus fueris, melius est ad singula respondere breuiter, quàm diutius immorando verba curiosa & prolixa extendere. Verbositas enim quid aliud est quàm semen quod fructum non facit? O verbose erubesce, & considera tuam grandem miseriam. Quid enim aliud es quàm sal infatuatum quod ad nullum valet condimentū: Vere infructiferus es, & infructiferos facis qui te libenter audiunt. O verbose mendax, qui veritatem raro dicere voluisti. O loquax cognosce teipsum, nam loqui nunquā erubescis, nec cōsideras quid, sed quātum dicere possis. Non mensuras verborum sententias, sed tantum vt satieris.

Matth.12. *Matth.5.*

O verbose

A O verbose erubesce, quia omnino cognosceris quid agis. Nam tua conditio est occulta manifestare, nota in conuentibus prædicare: sed si nescis, somnias inaudita, fingis te scire quod nescis vt libēter audiaris à cunctis. O artifex mendaciorum, ô faber fabularum, lege quod *Psal.139.* dicitur, Quia vir linguosus nō dirigetur super terram, nec dirigetur in terra promissionis. O monache & tu diligenter attendas. Nā qui non refrænat linguā suam, *Iacobi.1.* huius vana est religio. Qui nō custodit linguam suam, *Prouer.10.* monachus nō est: qui autem moderatur linguam suam, prudentissimus est, verusq; monachus est. Eia ergo fratres mei amate silentium, ponite custodiam ori vestro. *Psal.38.* Estote solitarij, vt sitis angelis sociati: estote rustici, vt sitis ciues sanctorum & domestici dei: estote muti vt sitis *Ephes.2.* loquaces: loquimini deo vt sitis veraces: contemplate in eremo, vt contemplemini à sanctis in cœlo: eleuate capita vt eleuemini corde: extendite brachia, vt extendamini toto corpore volantes ad cœlum, ad quod perducat nos Christus deus noster, Amen.

De prudentia, Sermo IIII.

B FRatres charissimi nō solum silentium tenere debetis in eremo, sed etiam prudentiā rapere festinare. Prudētia enim vobis necessaria est, quia docet quid fugiendū, & quid tenendum sit. Prudentia enim docet te vt non superbias, nec innitaris rebus temporalibus, nec mireris de rebus transitoriis, cum sint caducæ, & ea quæ possides, tanquam aliena possidere aduertas. Prudentia docet te, vt quæ non potes perpetuo tenere, fructuose permittas abire. Prudētia docet te vt in cunctis semper idem sis, tā in prosperis quàm in aduersis, sicut manus quæ eadem est, & cum in palmam extenditur & cum in pugnum cōstringitur. Ipsa te docet quo modo reprehensibilis sit nimia laudatio, & immoderata vituperatio. Illa quidē adulatione, sed ista suspecta malignitate. Prudentia testimonium veritati, nō amicitiæ reddit. Prudentia cū discretione promittit, & promissa accelerat, & amplius quàm promiserat præstat. Prudētia docet quo modo præsentia ordines, quo modo præteritorum recorderis, & quo modo futura prouideas. O beatus qui prudēs est, & fœlix, & vere fœlix qui prudens inuenitur. Nam si cuncta quæ habet amittit, clamat, omnia mea mecū sunt. Quæ C sunt ista quę sunt mea, nisi iusticia, temperantia, fortitudo & prudentia? Obtempera teipsum ô prudēs, Omnia enim quæ eripi possunt, bona non esse putes. Cum igitur prudens sic in se contentus sit, omnia secum habet, in omnibus sibi sufficiens est, Imprudēti vero nihil sufficit, quia in nullo cōtentus est, quia omnia sine fine spe- *Matth.10.* rat possidere, ideo omnibus eget. Estote igitur fratres mei prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ. Duo enim sunt quæ cōnexa adinuicē sunt, vt vnum sine altero, aut parum aut nihil omnino proficiat. Simplicitas enim sine astutia, stulticia reputatur, astutia sine *Serpentis astutia.* simplicitate superbia approbatur. Astutia enim serpentis, in quatuor diuiditur partes. Prima est: quòd totius corporis venenum in gutture colligit, & ibi prudenter docente natura seruare studet, vt si aliquando sibi necesse fuerit, in promptu habeat vnde se defendere possit. Sed in hac parte serpens quandoque decipitur. Mustela enim semper serpenti aduersatur, & ante foramen cauernæ serpentis se ponit, & eum prouocando tandiu vmbra caudæ suæ solerter illudit, donec ipsum egredientem agnoscit. Tunc vero mustela desuper ascēdit, insidias tendens, vt cum serpentis caput viderit, capitalem vindictam sumat de hoste, quem nunquam diligere potuit. Prouocatus itaque serpēs, extra cauernæ fora- D men caput emittit, & cum nihil deorsum videat, verso gutture respicit sursum. Sed mustela cernens tempus optatum dentes imprimit circa venenum, sicq; absque periculo inimicum occidit. Hæc est enim prima serpentis astutia, in qua fratres mei mundi sapientes notātur, quorum prudentia nō in cœlestibus sed in terrenis tota versatur, quibus diabolus in vmbra mutabilium rerum alludit, alludēdo decipit, decipiēdo occidit. Et ne forte valeant aspirare in ipsis terrenis cupiditatibus, sæpe eos cogit expirare. Secunda prudentia in serpēte est, quòd quando in aquam descendere cupit, venenum reponit in loco tutissimo, sed recedens ab aquis iterum resumit venenum. Hæc enim vestigia serpētis multi sequuntur, qui post abrenunciationem mundanæ conuersationis, post habitum sanctæ religionis, post iuramētum sanctæ professionis, post agnitionem sanctæ veritatis, reuertūtur ad venenum prauæ cōsuetudinis, quibus melius esset veritatem non agnouisse, quàm post agnitionem re- *2.Petri.2.* trorsum abire. In hoc enim vno fratres imitari debemus serpentem, quia venenū deponit, sed non quia iterum venenum resumit. Tertia prudentia serpentis est, E quòd veterē pellem per singulos annos exuere didicit, quam depositurus angustum foramē inquirit, per quod transiens cum dolore pellē derelinquit, sciens quia pelle deposita pulchrior apparebit. Per hoc enim fratres mei datur intelligi, vt & nos pellem viciorum deponamus, & per foramen stigmatum Christi transeamus, & tunc pulchriores apparebimus. Per hoc foramen diues ille Zachęus intrauit, quando omnia bona sua pauperi- *Luca.19.* bus erogauit. In hoc foramine Maria illa meretrix in *Luca.7.* domo Simonis, meretricis habitum deposuit, & plorās ad pedes saluatoris, vestē sibi innouauit. Quarta serpentis natura est, quòd dum lædi quæritur in capite, vt vitam conseruet, totum corpus ad percussionē exponit, quia licet corpus percutiatur, si caput illæsum seruare poterit, damna tamen mortis nō patitur. Sic & nos cūcta nobis aduersantia amore capitis sustinere non timeamus, vt in beata vita quiescere valeamus. Sic enim fecit Petrus pro eo in cruce suspēsus: sic & Bartholomeus viuus decoriatus: sic & Paulus capite truncatus: sic & Stephanus lapidibus vulneratus: sic & Laurentius in craticula assatus: sic & virgo illa sanctissima Agatha retorta F in pectore, quæ gloriāter sic amputata, sic vulnerata, sic afflicta perducebatur ad carcerē, & quasi ad epulas inuitata precibus domino agonē suum solēniter cōmendabat. Estote ergo fratres mei prudētes, & vigilemus in *1.Petri.4.* oratione, patiēter omnia tormenta portantes amore illius in quo salus, vita & resurrectio nostra consistit. Stemus prudēter in oratione. Nā sicut angeli pure laudant deū in regione viuorū, ita & nos qui die & nocte psallimus domino, debemus cū sanctis angelis puritatē habere: quia & quod angeli peragunt in cœlis, ita & nos monachi facere debemus in terris. In hac igitur fratres mei solitudine cōstituti, toto affectu orare debemus & pati. Patiēter enim portare debemus omnia, nec dicere præsumamus, Ecce legumina vētosa sunt, caseus stomachū grauat, lac capiti nocet, aquæ potū non sustinet pectus, caules melācholiam nutriunt, cholerā porri accendunt, pisces mihi nō sapiunt. Nolite hæc dicere fratres mei, nolite etiā cogitare. Nō enim seculum reliquimus vt delicate pasceremur in eremo. Et licet in eremo nō semper comedatis lac, butyrū, caules vel legumina, licet hæc nō sumatis nisi tantū diebus solennibus, & illis quibus visitamini à sancto sene Episcopo Valerio,

sed

G sed cunctis diebus aliis herbas crudas, panem hordeaceum & aquam sumatis: non tamen sufficit tãtum corpore abstinere, sed etiã mentem illæsam seruare debemus. Eia ergo fratres mei dilectissimi, quorũ vita vtpote sancta est, vt multi ex vobis viderũt & audierunt, veni ad ciuitatẽ Hipponensem, & secure perueni, quia ibi Episcopus erat sanctus homo ille Valerius. Non enim credebã Episcopari, ideo secure perueni cum charissimis meis amicis Euodio, Simplicio, Nebridio, & Alipio, nil mecum diuitiarũ portãs, & dei gratia me coadiuuante fauoratus non modicum à prædicto Episcopo sene Valerio fui, qui mihi dedit ortulum in eremo à gẽtibus segregatum, vbi multo labore fatigatus ædificare cœpi monasterium, & cum longiori anxietate congregaui in vnũ seruos dei per nemora habitantes, & sic vobiscum pariter viuere cœpi secundum regulã Apostolicam omnia cõmuniter possidẽtes. Deinde placuit ei qui me segregauit de vtero matris meæ, mihi dicere, Ascende superius, & cum magna molestia factus sum Episcopus presbyter. Et quoniã vobiscum esse hic non poteram, in domo Episcopi presbyteros mecũ habere
H volui, & cum eisdem pariter viuere cœpi: vos vero tales inueni quales desideraui, castos, benignos, modestos, humiles, omni volũtate pauperes, obediẽtes, solitarios, misericordes, mundum cum omni sua pompa calcantes. Sed quid hæc omnia sine perseuerantia? Estote ergo prudentes, perseuerantes in bono, & vigilate in orationibus, quia diabolus aduersarius regnat, à quo vos liberare dignetur dominus omnipotens, Amen. Supplico vobis fratres mei vt nõ turbemini de recessu meo. Decreueram enim diu inter vos consolari, & vobiscũ habitare vsque ad festum dominicæ ascensionis, sed quia aduersarius noster Fortunatus ad partes peruenit, ideo redire Hipponem omnino cõpellor, cupiens illum videre, & cum eo pariter disputare. Ipse enim toto affectu dissipare conatur filios quos peperi in visceribus charitatis. Orate pro me fratres, & nolite deficere, vt Fortunatũ sicut publice sanctæ fidei insidiatur, ita & nos ipsum cum suis cum dei gratia coadiuuante publice superare & conuertere ad viam veritatis possimus.

Actu. 4.
Galat. 1.
1. Petri. 4.
1. Retra. 15.

De obedientia ad sacerdotes suos.

Sermo V.

I N omnibus operibus vestris sacerdotes dei altissimi semper memores estote mãdatorũ dei, & in omnibus sitis obedientes, vt digni repromissione per eius gratiã inueniri possitis, sciẽtes quòd sine obediẽtia omnia vacua, & cum obedientia omnia plena charitate reperiuntur. Obedire igitur nobis necesse est, non tantum bonis & modestis, sed etiam discolis & malis, nõ tamẽ quia mali sunt, sed quia bona obseruare præcipiunt, quibus obedire debemus. O venerabilis sanctàque obedientia, salus omnium fidelium, custodia omnium virtutum: tu cœlum aperis & infernum claudis, tu etiam filium dei ad terram posuisti, & venit inter homines, non vt faceret voluntatem hominis, sed voluntatem patris eius qui eum misit. Voluntas enim patris fuit, vt redimeret humanũ genus, vt reconciliaret & creaturam suam quę perierat. Et vt hęc voluntas perficeretur, filius fuit obediens vsq; ad mortem. Vt ergo non esset nobis obedientia laboriosa, exitum præsentis vitæ saluator per obedientiam terminauit. Iure ergo obedientia omni sacrificio præponitur, quia de potestate diaboli nos eripuit, quod nullum legale sacrificium facere potuit. Nec mirum si nos peccatores obedientiæ in hac vita subucimur, quando hanc

1. Petri. 2.
Ioan. 6.
Philip. 2.
1. Reg. 15.

mediator dei & hominum etiam in morte nõ deseruit, K & ei se subiecit qui per omnia erat patri æqualis. Nos autem propter peccatum aliis hominibus subiecti sumus. Nam natura omnes æquales genuit, sed inæqualitas quæ accessit ex vicio, est ordinata ex dei iudicio, vnde nos oportet obedire hominibus. Sed per obedientiam nunquam debet fieri malum, etiam si angelus vel archangelus, cherubin vel seraphin tibi præcipiat. Nec etiam ipse deus, qui est benedictus in secula, potest nobis præcipere quòd toto affectu eum non diligamus. Sed scire debetis sacerdotes dei, quia propter obedientiam aliquando debet bonum quod agimus intermitti. Verum quia nonnunquam nobis istius mundi prospera, nonnunquam iubentur aduersa. Propterea sciendum est quòd obedientia aliquãdo si de suo aliquid habeat nulla est, aliquando si de suo aliquid non habeat minima est. Nam cum huius mundi prospera præcipiuntur, cum locus superior imperatur, is qui ad hæc percipienda obedit, virtutem obedientię sibi euacuat, si ad hæc ex proprio desiderio anhelat. Rursum cũ mundi despectus præcipitur, cum probra adipisci & contumeliæ iubentur, nisi hæc ex semetipso animus appetat, L obedientiæ meritũ sibi minuit, quia ad hæc quæ in hoc mũdo despecta sunt inuitus nolensque descendit. Debet ergo obediẽtia in aduersis ex suo aliquid habere, & in prosperis ex suo aliquid non habere. Quod bene ostendimus, si duorum amicorum dei facta in medio proferamus. Moyses enim deo iubente vt Israëliticæ plebi præesset, apud se humilis fuit, & gloriam tanti regiminis considerans & expauescens ne hoc reciperet, se humiliter excusauit. Sed Paulus Apostolus dei reuelatione admonitus vt Hierusalem pergeret, nec ignorabat ea quæ ibi pati deberet, vnde cum fideles vellent eum tenere exclamauit, Ego autem non solum alligari, sed & mori paratus sum pro nomine Iesu. Ecce Hierosolymam pergit, per reuelationem aduersa cognoscit, & tamen hæc libẽter appetit. Moyses autem ad prospera de suo nihil habuit quia precibus supplicauit, ne populo præesset. Paulus etiã ex suo voto aduersa suscepit, quia mala imminentia cognouit, & ad acriora se præparauit. Moyses autem gloriam potestatis voluit declinare, & Paulus dura & aspera voluit sustinere. Ergo vtrorumque seruorum dei virtute instruimur, vt si obedientiæ palmam cõprehendere nitimur, prospera mun- M di ex sola iussione suscipiamus, & aduersa ex deuotione complectamur. Ego autem sacerdotes dei altissimi vt multi vestrum viderunt & audire potuerũt, veni ad hanc ciuitatem cum charissimis meis amicis Euodio, Simplicio, Alipio, Nebridio, & Anastasio. Securus denique veni, quia sciebam presulari sanctum senem Valerium. Propterea securus accessi, non vt haberem in vos potestatem, sed vt abiectus essem in domo domini omnibus diebus vitæ meæ. Nec vt ministrari deberem, sed ministrare, & pacifice viuere optabam in solitudine, nihilq; diuitiarum mecum detuli, sed dei gratia coadiuuante fauoratus etiam à sancto sene Episcopo Valerio monasterium in eremo à gentibus segregatum, multo labore fatigatus ædificaui, & cum longiori anxietate seruos dei per nemora habitantes in vnum congregaui, & cum eis pariter viuere cœpi, secundum modum & regulam sub sanctis Apostolis constitutã, omnia communiter habentes & possidentes, viuẽtes in vigiliis & orationibus vltra id quod explicare possumus. Quorũ fama ad aures sancti Episcopi Valerij peruenit, & placuit sibi nos in eremo visitare, & stetit nobiscum tredecim

8. quæst. 1.
Sciendum.
Exod. 3.
Actu. 21.
Psal. 83.
Matth. 20.
Actu. 4.

A tredecim diebus, donãs mihi hortũ amœnitatibus ple-
num in planicie positum. Et quia à gentibus segregatus
erat locus, libenter illum suscepi, vt ædificarem etiã mo
nasterium fratrũ, quos tales inueneram, quales inuenire
Gala.1. desiderauerã. Quo ædificato, placuit ei qui me segrega
uit de vtero matris meæ, & vocauit me per gratiã suã,
mihi dicere, Ascẽde superius. Et sic cũ molestia & cum
grãdi anxietate factus sum Episcopus presbyter. Et quia
cum fratribus meis vt hactenus fecerã, semper corpore
habitare non poterã, propterea infra domum episcopi
vos clericos habere volui, & mox vobiscum secũdum
formam apostolicã viuere cœpi. Placuit autẽ vobis om
nibus vnum in deo sentire, & omnia cõmuniter possi-
dere. Hæc autem facere voluistis noo coacte sed spon-
te, & vsq; ad mortem viuere sine proprio profiteri vo-
luistis. O presbyter attende, & vigilanter attende quod
promittere tuum fuit, sed dimittere nõ est tuum. Alliga-
1.Corin.7. tus es vxori, noli iam quęrere solutionẽ. Absolutus es ab
vxore, noli iam quærere vxorem, quia mecũ habes cau-
sam. Ligasti te mihi, nunquid te cõpuli? nunquid te ro-
B gaui vt venires? nunquid applaui promittẽs hæc & il-
Apoc.2. la? Absit omnino. Igitur esto fidelis, & dabo tibi coro-
Philip.2. nã vitæ. Noli mihi resistere, sed esto vsq; ad mortẽ obe-
Roma.13. diens. Noli mihi resistere, quia omnis potestas à deo est,
& qui potestati resistit, deo resistit. Non tamẽ veni vt su
per vos potestatem haberẽ, sed tantum vt cũ fratribus
meis viuerẽ in solitudine. Et ecce nunc episcopus sum,
& pauperem me esse non erubesco. Quare? Quia pauper,
paupertatem seruare promisi. Cauete igitur ne me pau-
perem derelinquatis. Pauperes mecum esse voluistis, ca-
uete ne à diuitus capiamini. Voluntas mea fuit, vt sem-
per toto affectu pauperes simus. Quod & si non fueri-
mus, hęc paupertas quam foris gerimus, non paupertas,
sed grãdis miseria æstimanda est. Nolite ergo mihi re-
sistere, quia omnis potestas à deo est. Non etiã contem-
nendæ sunt potestates siue mundi siue Ecclesiæ sint. Po
testates enim omnes à deo ordinatæ sunt, nam domi-
nus dum leprosos curasset, eos ad potestatem misit di-
Lucæ.17. cens, Ite ostẽdite vos sacerdotibus. Et ad Samuelem cũ
C spernere tur à Iudæis, ait dominus, Non te spreuerunt,
1.Reg.8. sed me. Et ad Moysem, Homo quicunq; fecerit super-
Deuter.17. biam in sacerdotẽ aut in iudicẽ, morietur. Cauete ergo
sacerdotes, ne aliquis vestrum audeat insurgere contra
præpositũ vel presbyterum, qui omnium vestrum curã
Hebræ.13. gerit. Ipsi enim positi sunt in Ecclesia ad nostram vtili-
tatem, vt prouideant quid agere debeamus, vt etiã pro
nobis rationem deo reddant, & vnitatem Ecclesiæ cu-
stodiant, de qua dominus nos voluit esse solicitos, ne
tanquam oues non habentes pastorem per diuersos er-
Ioan.10. rores ab vnitate fidei diuisi essemus. Sicut enim vnus est
dominus & vnus pastor, sic & vnum ouile esse voluit.
Ioan.19. Propterea noluit dominus scindi tunicã inconsutilem
quæ integra erat, quia non patitur Ecclesiæ violari vni-
1.Cor.1. tatem. Ideo Paulus ait, Obsecro fratres per nomen do-
mini Iesu Christi, vt non sint in vobis schismata, sed ser
uate vnitatem spiritus in vinculo pacis. Nam sicut mul-
ti radij procedunt ab vno sole, & tamen vnum lumen
est, ita & nos multi ab vno capite procedentes, omnia
pacifice & communiter possidere debemus. Insurgunt
enim frequenter inter nos tempestates inimicorum vo
lentium nostras concordias rumpere, & discordias se-
minãdo vnionem pacis extinguere. Aggrediuntur nos
frequenter leones teterrimi, vt caput feriendo, membra
saltem moueantur terrore. Et quod grauius mihi est, nõ
solum à malignis spiritibus sæpe mala patimur, sed etiã
à domesticis dilaniamur, & frequenter peiora sunt in- D
testina bella, à quibus non cauetur, quàm forinseca, quæ
præuidentur. Ecce enim Abel iustus à domestico fratre *Gene.4.*
occiditur. Esaũ fratrem fugientem persequitur. Ioseph *Gene.27.*
à fratribus vẽditur, & à discipulo saluator traditur. Hęc *Gene.37.*
omnia mala facta sunt, quia obedire neglexerunt. Simi- *Matth.26.*
liter accidit Ianuario nostro, qui columna obedientiæ *De Ianua-*
& paupertatis inter nos esse videbatur, cuius perditio- *rio sumpsit*
nem freqnenter flere & vlulare debemus, nam ad nos *occasionem*
cũ lachrymis venit, & paupertatem quãdiu viueret ser- *ex Augusti*
uare promisit, & tamẽ vineam & agrũ nobis ignoranti *ni libris.*
bus in seculo possidebat. O professio mortifera, ô pro-
ditoria promissio, ore dicebat quod corde odiebat. Sao
ctum credebamus, qui omnibus peior erat. Et sic annis
duodecim & amplius Ianuarius noster vt vidistis & au
distis, male vixit & male moritur. Quare vel quo mo-
do male vixit, nisi quia quod suum non erat, secrete te-
nuit? Quo modo etiam male moritur, nisi quia in fine
se non cognouit, & obstinatus in suo sensu, nobis igno
rantibus testamentum fecit, & filium quem habebat in E
seculo ditauit? O vtinam saltem in fine hoc nobis di-
xisset, vt orantibus nobis veniam impetrasset, sed nec
confessus fuit, nec eum fecisse pœnituit, propterea de
meis non est, nec dum viueret erat. Ligate igitur ma-
nus cadaueris eius, ponẽtes in panno ligatos centum &
vndecim siclos, quos in pariete cellulæ retinebat, flen-
tes & dicentes, Pecunia tua tecum sit in perditionem. *Acto.8.*
Non enim licet nobis seruis dei eam collocare vel po-
nere in victu vel in vestitu vel in opere monasterij, quia
precium damnationis est. Eia igitur sacerdotes dei ca- *Sacerdotes*
uete ne deficiatis in tẽtationibus, cauete ne rebelles mi- *Augustini*
hi sitis publice vel occulte. Sitis mihi fideles, sitis mihi *tẽpore dice-*
& obedientes. Et si vobis graue est, & molestum, egre- *bantur Epi*
dimini foras, pergite ad fratres meos, & discite ab eis; *scopi, nec*
quia mites sunt & humiles corde, pauperes spiritu & fi- *presbyteri*
lij obedientiæ. Egredimini foras, & quid estis, & quid *tũc viuebãt*
ipsi sint considerare vos volo. Nunquid & vos tales e- *in eremo.*
stis quales & ipsi sunt? O vtinam tales essetis, quales &
ipsi sunt. Vos enim voratores estis, & ipsi summæ so-
brietatis. Vos discursores ciuitatis, & ipsi visus hominũ
fugiunt. Vos impudici, & ipsi casti. Vos derisores, & ipsi F
feruentissimi oratores. Vos pellibus cuniculorũ vel va-
riorum ornati inceditis, & ipsi ouino colore nigerri-
mo asperrimóque induti sunt: præter ea quæ intrinse-
cus sunt. Vos delicatè pasci summè curatis, carnes va-
rias affectantes, & ipsi postquam eremum intrauerunt,
nunquam carnes sumpserunt. Vos vina electa & ine-
briantia quæritis, & ipsi pauxillum aquæ recipiũt: Vos
balteis militum mundo apparere desideratis, & ipsi zo- *4.Reg.1.*
nis camelorum renibus succincti more Heliæ & Ioan- *Matth.3.*
nis sunt decorati. O vinea mea electa ego te plantaui, *Hiere.2.*
caue te deprecor ne conuertaris in amaritudinem, ne
me pauperem dimittas, & Ianuarium diuitem sequaris.
O vinea mea fœlix, cuius botrus summe pertimesco ne
sit in fine amarissimus. O quid faciemus tunc in die il-
la calamitatis, in qua deus pater dicet filio: Voca ope-
rarios & redde illis mercedem? Tunc ante iudicem au- *Matth.20.*
dietur vox rebellionis vestræ quid promiseritis, & quo
modo ea seruare voluistis. Fugere mundũ & quæ mun
di sunt contemnere promisistis, & ecce iam rebelles to
tis affectibus in mundanis præoccupati estis. Cur ergo
murmurastis, si in his paschalibus diebus præsentialiter
vobiscũ non fui? Placuit enim mihi segregare me à vo-
bis, & pergere ad fratres meos in solitudine, quos vt fre
quenter dixi, tales inueni quales inuenire desideraui.

G Cur ergo turbamini? Nunquid ipſi vere pauperes? Nun-
quid obedientes? Nunquid mundũ & pompas eius con
culcauerunt? Nunquid in forma viuendi vos multo tẽ-
pore præceſſerunt? Nunquid vere fratres mei & patres
ſunt? Nunquid per eorũ exempla ad viam veritatis per-
ueni? Nunquid eos ſemper dilexi, & eorum ſanctã con-
uerſationẽ ſemper deſideraui? Nunquid etiam per Sim-
plicianum Liguirienſem in fide inſtructus ſum? Cur er-
Matth. 28. go murmuratis? Cur de mea abſentia dolorem habere
oſtenditis? Facite quæ placita ſunt mihi, & tunc vbicũ-
que fuero, vobiſcum ero vſq; ad cõſummationẽ ſeculi.
Decreueram enim cũ eiſdem ruſticanis meis in charita
te humiliter habitare vſq; ad feſtum ſanctæ aſcenſionis
1. Retra. 15. domini, nec ad vos redire optabam, quouſq; vos emen
Bellum fig- datos eſſe cognouiſſem. Sed quoniam Fortunatũ ad-
mentum. uerſarium ad partes occulte velut lupũ perueniſſe iam
ſentio, ideo compulſus reuerſus ſum ad vos, cupiens il-
lum videre, & cum eo pariter diſputare, & illum cõcul-
H care domino auxilante, qui totis viribus diſſipare cona-
tur & iugulare filios, quos peperi in viſceribus charita-
tis. Orate igitur, & nos vobiſcum orare volumus, deſi-
nentes de mea abſentia amplius litigare. Orate & nolite
deficere, vt Fortunatum Manichæorum presbyterum
ſicut publice ſanctæ Chriſtianæ fidei inſidiatur, ita &
nos cum ſuis dei gratia coadiuuante publice eum ſupe-
1. Theſ. 5. rare poſſimus. Orate ſine intermiſſione, vt manere di-
gne poſſitis in vocatione clericorum, qua per gratiã dei
vocati eſtis, vt dum vocabimini, mercedem in die no-
uiſſimo accipere mereamini, & non ſicut ficus abſque
fructu maledicamini & ſuccidamini & in ignem mit-
Matth. 21. tamini, tanquam deſtructores legis terram occupantes
& pereũtes in iniquitatibus veſtris. Adiuuet autem vos
ipſe deus ad perficiendum mirabilia de lege ſua, qui eſt
benedictus in ſecula, Amen.

De miſericordia. *Sermo VI.*

FRatres chariſſimi, annuncio vobis gaudium
Rurſus ex magnum, quoniam Fortunatum Manichæo-
hiſtoria ſup rum presbyterum dei gratia ſuperauimus, &
ſit occaſionẽ obſtinatus in ſuo ſenſu velut alter filius perdi-
tionis à plebe noſtra receſſit confuſus. Poſt cuius receſ-
1. Retra. 15. ſum baptizaui ferè ſexaginta paganos, qui ſibi aliquali-
I ter adhærebant. Et ecce modo reuerſus ſum ad vos cu-
piens perficere opus quod incepi. Beati igitur miſeri-
Matth. 5. cordes, quoniam miſericordiam conſequentur. O ſi di-
ligenter cõſideremus miſericordiã dei in nobis poſſe-
mus habere miſerendi formã. O fratres mei quid Chri-
ſtũ incarnauit niſi miſericordia? Quid eum ſubiecit no-
ſtræ miſeriæ, niſi ſola clementia? O beata miſericordia,
quæ ſola commerciũ noſtræ ſalutis agnouit. Sola enim
miſericordia ad deũ dirigit hominẽ, ſola ad deum de-
ducit hominem, ſola deum deducit ad hominem. Hæc
eſt ſola mediatrix, auerſos conſolans, hæc diſiunctos co
pulat, hæc ſola deum humilians nos ſublimat. O quàm
pia fuit dei deſcẽſio, vt noſtra eſſet glorioſa aſſumptio.
O grandis miſericordia, ô infinita, tu ſola potuiſti tra-
here deum de cœlo ad terram, & nos de exilio ad re-
gnum erigere. O magnũ miſericordiæ vinculũm, quo
deus ligari voluit & potuit, & homo ligatus vincula ini
quitatis dirumpit. O monache ſi tuam conſiderares mi
ſeriam, & opera dei erga te, non inuenires niſi miſeri-
cordiam. Miſericordia eſt ſi flagellat deus vt emẽdet, ſi
à peccato per tribulationem liberat, ſi hypocritas & ty
rannos regnare permittit. Hæc enim omnia deus cum
miſericordia facit, cupiẽs nobis vitam æternam dona-
re. Attendite ergo fratres mei attendite, nam in paſtore
vel iudice debẽt eſſe ſimul miſericordia & iuſticia. Mi- K
ſericordia enim ſine iuſticia deſtruitur & in crudelita-
tem conuertitur. Et iuſticia ſine miſericordia nunquid
accepta eſt apud deum? Abſit. Iuſtis enim & iniuſtis,
beatis & damnatis miſericordiam cum iuſticia ſemper
agit omnipotẽs deus: quia beatis dat gloriam quam nõ
merentur habere quibuſcunque bonis commiſſis & ma
lis dat pœnam, quam maiorem merentur habere de ma
lis commiſſis. Eſtote ergo fratres mei miſericordes, ſi-
cut pater veſter miſericors eſt. Eſtote miſericordes pen *Luca. 6.*
ſantes quãtum Moyſes in miſericordia floruit propter
populum, pro cuius ſalute petiit deleri de libro vitæ, &
quanto iterum zelo rectitudinis cum obtinuiſſet veniã
ait ad populum, Ponat vir gladium ſuper femur ſuum. *Exod. 32.*
Ecce qui vitam omnium cum ſua morte petiit, pauco-
rum vitam gladio deſtruxit, intus igne amoris, & foris
accenſus zelo iuſticiæ & ſeueritatis, vtrobiq; fortis lega-
tus, cauſam populi apud deum precibus, & cauſam dei
apud populum gladiis allegauit. Studeamus igitur fra- L
tres mei, miſericordiã dum viuimus rapere. Cibetur à
nobis eſuriens, veſtiatur à nobis nudus, recipiatur à no
bis peregrinus, conſoletur per nos pupillus, viſitetur à
nobis infirmus, ſepeliatur à nobis defunctus. Iſta enim
ſunt opera miſericordiæ de quibus interrogari debem⁹
in die nouiſſimo. Sed dicetis, Ecce in eremo ſumus, pau
peres videre non poſſumus, & orphanos, pupillos &
viduas quo modo conſolari valemus? Mortuos ſepe
lire quo modo poſſumus? O fratres mei bene ſcio vos
in eremo eſſe, nec pauperes vos videre credo, nec vos
monaſteriũ exire cupio vt matres vel proximos cõſola-
ri poſſitis. Quàm plures enim cognoui pro hac cauſa
monaſteriũ exiuiſſe, qui tamen ad monaſteriũ nunquã
reuerſi ſunt. Sub ſpecie enim boni multa mala fiũt. Ec-
ce enim diabolus dicit, O monache an ignoras tuã ma
trem dolere? Ecce nuper maritũ amiſit, filium ſepeliuit,
poſſeſſionẽ perdidit, infirmatur ad mortẽ, vellet forſi-
tan confiteri, quid in eremo agis? Quid cogitas? Surge
velociter, egredere monaſteriũ, ingredere ciuitatẽ, pe-
netra domos parentũ, exerce in eis opera miſericordię.
Hoc enim deus vult, hoc fieri præcipit. Dum enim ſer-
uus dei hoc cogitat, aliquando exit monaſterium cre-
dens benefacere. Et ecce enim dũ appropinquat, mater M
filiũ oſculatur, pater amplectitur, fratres applaudunt di-
cẽtes, Noli nos derelinquere, Fratres enim ſumus, pater
noſter antiquus eſt, tibi incumbit familiã regere. Quid
ergo amplius ad monaſteriũ redire præſumis? Et ſic au-
dito conſentit, & cõſentiendo remanet, & in ſeculo re-
manendo omnibus peior efficitur, & quicquid boni fe-
cit amittit. Cauete igitur fratres mei, cauete à malicia
diaboli, exercere vos volo opera miſericordiæ, & ſi in
ſeculo nõ habitatis, nec inter gẽtes, exercere tamẽ ope-
ra miſericordiæ bene poteſtis orãdo, obſecrãdo & de-
precando pro orphanis & pupillis. Et ſi nõ videtur vo-
bis ſufficere, penſare debetis quo modo centũ & plures
in monaſterio ſimul habitatis, & ſæpe infirmamini, ſæ-
pe à diabolo affligimini, ſæpe patimini, nunquid & ſæ-
pe morimini? Exercere ergo poteſtis etiã inter vos ope
ra pietatis. Sed dicet quis ex vobis, Patrẽ in ſeculo ha-
beo, & ego vſque ad mortem in monaſterio viuere deo
promiſi. Ecce enim pater infirmatur, non poteſt ſine
me viuere. Quid ago? quid eligo? Si exiero, votum fran-
go: ſi ſtetero, patrem mori permitto. Quid ergo? O fra-
tres mei attendite quid agere debeatis ſicut pro nunc
mihi occurrit. Nam ſi pater alicuius ſine filio monacho
viuere nullatenus poteſt, procurare debet filius quo mo

do de

A do de bonis monasterij patri subueniatur. Et si mona-
sterium impotens fuerit, filius toto affectu videat quo
modo patri non deficiat. Et si non viderit, cum dei be-
nedictione monasterium de licentia maioris exeat, &
verbo & opere patri subueniat vt non deficiat ex negli
gentia, nec votum frangere credat. Si post eius patrem
viuendo remanserit, statim ad pristinā vitam redire nō
pigeat, sancte & iuste viuendo, sicut inceperat, & tanto
fortius quanto senserit se plus in paterno ministerio vl-
tra necessitatē grauatū. Nullus igitur erit qui se à mise-
Matth.10. ricordia excusare poterit, nec diues quia habet, nec pau-
per quia saltē calice aquæ frigidæ nō caret, nec mona-
chus, quia saltem & orare debet. O homo qui crudelis
es in alterius iusticia, teipsum prius agnosce. Nam si bo-
nus es ô monache, cadere facilius potes: si diues es, do-
num fortunæ est non naturæ: si sanus es, ecce infirmitas
instat: si sapiens es, non habes constantiam. Igitur circa
omnes tam sapientes quàm insipientes, tam circa sanos
quàm infirmos, tam circa nobiles quàm ignobiles mi-
sericordiā habe. O homo quid de te erit, si saluator tuus
B clemens & pius fuerit, & tu misericordiā ignoraueris?
Nascatur fratres mei misericordia inter vos, non tamē
ex negligentia, non ex pusillanimitate, non ex indiscre-
tione, non ex animi infirmitate, sed omnibus modis sit
circunscripta, vt sic suū retineat proprium, quod iusti-
Gene.45. ciæ non auferat debitū. O monache vide sancti Ioseph
misericordiam, quæ fratrum suorū est oblita iniuriam.
2.Reg.18. Legite fratres Dauid clementiam, qui filij persequentis
deflebat dementiam. O monache si clauseris viscera mi
sericordiæ indigēti, omnino claudetur tibi ianua Chri
Psal.117. sti, Hæc est enim porta domini, & iusti intrabunt in eā.
Hæc nouum testamentum illuminat, & veteris rigorē
Exod.15. extenuat. Hoc est lignum quo Moyses aquas dulcora-
uit, hoc est sal quo Helisæus aquarum sterilitatem sana-
uit, hæc est farina qua Helisæus mortem quæ in olla e-
Luca.10. rat extirpauit: Hoc est oleum quod Samaritanus infu-
4.Reg.5. dit vulnerato. Hæc est aqua Iordanis qua curatur lepra
Naaman Syri, hæc sola virtus est quæ diuidit inter cru-
delem & pium, inter regem & tyrannum. O monache
vbi esses, si tibi dei misericordia non subuenisset? Si e-
nim deus tecum ageret districta sententia, nō posses co
C gitare pœnam, quę corresponderet tuis meritis. Omnia
enim attribue dei misericordiæ, & si à simili misericor-
diam expendas in vsum proximi, non sis auarus in mi-
serendo, cum sis expertus largitatem esse in deo. Amate
ergo fratres mei misericordiam, quia nūquam vidi piū
hominem mala morte finiri, quam misericordiam fa-
ciat vobis deus, Amen.

De obedientia. Sermo VII.

FRatres mei dilectissimi, obedire oportet deo
in omnibus si saluari cupimus in eremo. Et si
difficile nobis videtur, considerare debemus
obedientiam filij dei & nostrā deponere con
tumaciam nō differamus. Ipse enim dei filius obediens
fuit vsque ad contumeliam crucis, & nos cōtemnimus
eius obedire præceptis? Christus enim obediens fuit v-
Philip.2. que ad mortem, non pro sua, sed pro nostra vtilitate. E-
stote ergo non pro sua sed pro vestra vtilitate & salute
in omnibus sibi obedientes. Ecce enim fratres angelus
in omnibus obedit deo, & tu qui cinis es & vermis cō-
tradicis deo? Insensibilia obediunt deo, & tu rationa-
lis resistis deo? Sol à sua semita nō deuiat, nec luna, nec
stellæ. Omnia enim cœlica suis indulgēt officiis, tu ve-
ro dei voluntati in omnibus quasi resistis. Ad nutū dei
campi floribus decorantur, terra imbribus fœcūdatur,
frondibus crispatur sylua, in nemoribus citharizat aui- D
cula, omnia deo obediūt, solus homo dei voluntati re-
sistit. O monache lege quod dicitur, Melior est obediē- 1.Reg.15.
tia quàm victima. Quæ causa est, nisi quia in victimis a-
liena immolatur caro, sed in obedientia voluntas pro-
pria & caro mactatur. Estote ergo obedientes, vt deum
placare possitis de peccatis cōmissis, Tanto enim citius
placat homo deum, quāto repressa arbitrij sui superbia
gladio præcepti se immolat. Cauete tamen in obedien
tia fratres mei. Sub ipsa enim potest latere fel draconis
sub specie mellis, lupus sub pelle ouina, in potu dulci
venenum sæpe latitat, & in olla sępe mors ponitur. At- 4.Reg.4.
tendat ergo qui præcipit, & qui obedire intendit, quôd
obedientia sit honesta, & omni discretione ornata seu
decorata. Nam si discreta non fuerit, crudelitas existi-
manda est. Si honesta nō fuerit, nullatenus obedire de-
bemus. Verbi gratia. Si nobis pręcipitur quòd deū non
diligamus, vel quòd deū odio habeamus, nunquid obe
dire debemus? Nunquid vel ipse deus hoc pręcipere po
test? Honesta igitur fratres debent præcipi & iusta, & si
honesta vel iusta non fuerint, nullatenus obedire debe- E
mus, etiam si Apostolus nobis hoc indicauerit. Tenete
igitur fratres & in cordibus alligate, quòd obedientia
sine discretione cassa est & vana, non ex parte obedien
tis, sed præcipientis, & obedientia honestate priuata su-
perbia est, & venit ex vtriusq; parte cōsentientis & præ-
cipientis, & in die nouissimo pari pœna punientur. Cu-
stodite quod præcipitis, cauete & ponderate quod im-
ponitis. Nam quotiescunque obedientia honesta & iu-
sta non fuerit, toties ad irregularitatem se deuenisse pa-
stores agnouerint. Obediētia igitur fratres mei tunc ve-
ra, tunc sancta, tunc meritoria est, quādo dicata est dis-
cretione, honestate, iusticia & humilitate. Istæ enim sunt
sociæ sanctę obedientiæ, sine quibus omnino obediētia
vana est & inutilis. Hæc est illa obedientia quæ cōcor-
diam conseruat in angelis, pacem nutrit in monachis,
tranquillitatē generat in ciuibus. Hæc est illa obedien-
tia, sine qua respublica stare non potest, sine qua familia
aliqua regi nō potest. O quàm enorme viciū quod obe-
diētiæ contrariū fuit, per quod diabolus cœlū perdidit,
per hoc homo paradisum amisit, per hoc Saül regnum,
per hoc Salomon amorē diuinum. O sancta dei spōsa F
obediētia, tu perfecta scala qua cœlū ascenditur, tu qua-
driga qua Helias vectus est in paradisum, tu porta pa-
radisi fideliū & clausura reorum inferni. O sancta obe-
dientia, tu humilitatē nutris, tu patientiā probas, tu man
suetudinē examinas. Estote ergo fratres cum Abraham
obedientes, reddentes quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ Gene.22.
sunt dei deo. Tunc vero reddimus Cæsari debitū suum, Matth.22.
quando duliā prælatis nostris reddimus. Hęc enim du- Dulia.
lia cōsistit in reuerētiæ exhibitione & dilectione. Hoc
autē facere debemus non solū pastoribus, sed & sanctis
dei, & tunc reddimus per obedientiā quæ sunt Cæsaris
Cæsari. Sed tunc reddimus quæ sunt dei deo, quādo in
latria perseueramus. Hæc enim soli deo conuenit. Hæc Latria.
enim consistit in oratione & gratiarum actione, cultus
exterioris exhibitione, & interioris mentis deuotione,
Quod facere nos & perseuerare nobis deus præstare di
gnetur in æternum benedictus, Amen.

De perseuerantia Sermo VIII.

FRatres mei sicut ait Apostolus, non potest co-
ronari nisi qui legitime certauerit. Nullus e- 2.Time.2.
nim legitime certat nisi qui in campo vsque
ad finem certat: & si certat vsq; in finem, legitime cer-
tat, ideo merito coronatur. Non est igitur magnum bo-

G num inchoare quod bonum est, sed consummare, hoc
solum perfectum est. Multi enim magna aggrediuntur,
sed deficiunt in via, multi exeunt in desertum, sed pau-
ci perueniunt ad terrã promissionis. O fratres mei non
tædeat incipere magna, nec fastidiat tenere inchoata,
scientes quòd perseuerantia informat meritum, colo-
rat boni propositum, remunerat currentẽ, coronat pu-
gnantem, ducit ad brauium, conducit cunctos ad por-
Gene.37. tum. Hæc est tunica talaris sancti Ioseph vsq; ad finem
contingens. Hæc est tunica sacerdotalis vsq; ad pedes
perueniens. Hæc est cauda hostiæ, quam tenemur red-
dere deo & offerre. Hæc est calcaneum bonæ operatio-
nis, quod contra serpẽtis morsum debemus obseruare.
Hæc est virtus quæ deũ ligat. Hæc est quæ omne bonũ
informat. Hæc est perseuerantia, qua laureantur marty-
res, qua virgines coronantur, qua sacerdotes subliman-
tur & confessores. Hæc est vestis sine ruga, tunica sine
macula, bonitas sine malicia. O monache qui bene in-
cepisti, caue ne cadas, caue ne ad tempus virescas, & in
tempore afflictionis marcescas. Caue ne fœno compa-
H reris, quod nunc nascitur & statim marcescit. Labore-
mus ergo fratres, & laborantes perseueremus, labore-
mus vt perseuerantiam habeamus. Laborent monachi
omnes vt retineant, laborent virgines vt se informent,
laborent viduæ vt in ipsa perseuerent. Attendite tamẽ
fratres, nam diabolus quandoque seruos dei ad bonum
incitat & conducit, vt de bono grauius eliciat malum.
Contra hunc diaboli insultum valet sola perseueran-
tia, vt bono fine bona concludantur initia, vt principiũ
medio, mediũ ne discrepet vltimo. Bonũ enim inchoa-
re & malo fine concludere, quid aliud est quàm mon-
struosas res conficere? Illa enim actio quasi chimæra
est, quæ initium habet à ratione, sed finem à sensuali-
Horatius de tate. Cum enim sic agitur, Humano capiti ceruicem
arte poetica pictor equinã iungit, & superinducit infructuosas plu-
lib.1. mas. Caue ergo ô monache ne actio tua monstrum ma
neat. Enormis enim erit fœtus ventris si capiti nõ cor-
respondeat finis. Quidam enim habent initium bo-
num, quorum vita monstrum est mirabile quasi homi-
nis prætendens caput, sed medium in luxuriam descen
I dit, ventrémque ouinum habet & ad vltimum in rapa-
citatem lupi pedes ostendit. O monache, quid tibi pro-
dest bonum inchoare, & non finem concludere? Si do-
num virtutis amittis, damnum incurris, & grande sup-
plicium promereris. O quàm tibi melius fuisset viã ve-
ritatis non agnoscere, quàm post agnitam retroire per
2.Petr.2. inconstantiam. O monache leuis reputaris per tuam a-
postasiam, cum Iuda incurris mentis instabilitatẽ, post-
ponis deum, amittis amicos, spiritum & spem perdis,
odio à cunctis haberis, & velut omnibus peior aposta-
ta comprobaris in vita. O monache attende, quia nisi
perseueraueris, morieris. Igitur si incœpisti ædificare,
perfice: si non incepisti, incipe. Si obtulisti florem iu-
uentutis tuæ diabolo, saltẽ fecem senectutis tuæ immo-
lare non differas Christo. Ipse enim misericors est &
recipiet te libenter, & dabit tibi stolam candidam, &
annulum in manu tua, & calciamẽtum in pedibus tuis.
Psal.102. Tunc inueterate olim diebus malis, renouabitur vt a-
quilæ iuuentus tua durans in æternũ. Incipite ergo fra-
tres mei & perseuerate reducẽtes vobis ad memoriam
à quanto bono recessit Iudas, & quo modo feruẽter be-
ne agere cœpit, lingua vobis exprimere nullatenus pos-
sem, quo modo tamen perseuerauerit, scitis. Ecce enim
3.Reg.11. Salomon per inconstantiam corruit: sic & Saül, sic &
1.Reg.15. multi alij, quia multorum incipere fuit, sed perseueran-

tium paruus est numerus. Cauete ergo quo modo cau- K
te ambuletis, considerantes quod qui se existimat stare,
caueat, ne cadat. Fœlix ergo est qui benefaciendo per- *1.Corin.10.*
seuerat vsq; in finem. Quod donum præstet nobis ille
qui pro nobis mori dignatus est, Amen.

De ira fugienda. Sermo IX.

Ratres mei dilectissimi, sicut omnium habere
memoriam & in nullo errare non humanita
tis sed deitatis solum est, ita turbari, obliuisci
& pati, solum humanitatis est, & nõ deitatis.
Nam deus nõ mentitur vt homo, nec vt filius hominis
irritatur. Humanũ est ergo fratres mei turbari & irasci
& iram incurrere, bonorum & malorũ communis est
conditio, sed in ira vel odio perseuerare diabolicũ est.
Ideo vos qui spiritales estis maxime attẽdere debetis, ne *Ecclesiastes*
ira in sinu stultorũ requiescat. Fatuus enim statim iram *7.*
suam indicat. Fortiter tamen spiritum irascibilem con *Prouer.12.*
tinere magnæ prudẽtiæ est & perfectionis. O monache
noli irasci, nã nomẽ & habitũ sanctæ religionis in hac
vasta solitudine portamus. Custodite igitur vos ab om-
ni turbatione, Nõ enim decet seruos dei turbationẽ in-
currere. Nunquid enim proderit nobis nostra ieiunia, L
nostra abstinẽtia, nostra sacrificia? Ab ira deniq; fratres
mei procedit rancor, à rãcore odiũ quod est ira inuete-
rata in animo, inde nascitur homicidiũ, & si nõ opere,
saltem voluntate: inde contumelia, inde detractio, inde
susurratio, suspicio & iniuria, quæ sunt opera carnis &
diaboli. O monache depone irã, destrue rancorẽ, miti-
ga furorẽ ne filius perditionis efficiaris. O quàm melius
esset monacho in seculo viuere pacifice, quàm in mo-
nasterio cũctis bonis ornatus in ira & furore litigare &
odium in corde tenere. Nec deũ laudare nec ab eo ex-
audire meretur qui odiũ seruat in corde. Qua fronte ô
monache, quo affectu, qua deuotione à deo potes veniã
postulare si fratrẽ dum odis petis quòd tibi dimittat, si-
cut & tu debita dimittis? Crede igitur mihi quòd tantũ
tibi dimittet, quantũ & tu dimittis alteri. Dimittamus er *Ioan.11.*
go fratres mei irã quę recte significatur per Lazarũ qua-
triduanũ fœtidum, quia qui irã in corde portat, infamiæ
fœtor statim eũ corrumpit. Si ergo ira in animo nasci-
tur, mox refræna eã, allide eam ad petrã, suffoca eam ex-
emplo tui saluatoris, qui percussus in vnã maxillarum M
mox præbuit alterã. Nam si hoc prior ipse non fecisset,
mihi nunquã facere præcepisset. Eia ergo discite fratres
mei ab illo qui dixit se esse humilẽ & mitem. Discite o- *Matth.11.*
pere, quod sæpe legistis ore, Sol nõ occidat super iracũ- *Ephe.4.*
diam vestrã. Si enim frater tuus in te peccauit, vade ad *Matth.5.*
eum & inuita eum ad pacẽ, da ei osculum & lucratus es
fratrẽ. Tu vero qui offendisti non differas pergere, non
differas fratrem recõciliare, vade ad eum, pete veniã. Et
si verbo offendisti & tu verbo reconcilia: si vero facto,
quod deus auertat, placa eum facto. Sic enim decet ser-
uos dei facere, sic decet eos dæmones expellere & san-
ctos angelos introducere: nam vbi ira regnauerit, ibi
omnino princeps diabolus erit, nec inde aliquid boni
exire poterit. Fugiamus igitur iram fratres mei, quæ ra-
tionẽ suffocat, mensurã iusticiæ ignorat, solem iusticiæ
nescit, amicicias rumpit, de facili aufert pacem mentis,
sapientiam calcat, sapiẽtes infatuat, monachos deuiat,
sacerdotes suffocat, castitatẽ euacuat, grauitatem in pa-
storibus dilacerat. Nec ira repletus, cõsilij potest esse ca-
pax. O monache intuere caput tuum, nã in cruce posi-
tus pro suis crucifixoribus exorauit. Et primicerius mar
tyr Stephanus pro suis lapidatoribus genua flectendo
clamauit, Domine ne statuas illis hoc peccatum. Sed si *Actor.7.*
non

A non tantæ perfectionis sumus vt bonum pro malo sol-
Roma.12. uamus,saltē pro malo malum non reddamus. Non ta-
men per pusillanimitatem remittendę sunt iniuriæ,sed
per sapientiam quæ est in Christo Iesu.O quanta fratres
mei huius peccati labes. O quàm grādis & lata miseria
tā corporis quàm animæ,nam corpus quietem,somnū
& alacritatē amittit,sed & anima vitā perdit æternam.
Veniunt enim & reuertuntur ad nos per iram pristina
peccata,& sic confundimur & dānamur.Nos vero fra-
tres qui Christiani veraciter sumus ,relinquamus vin-
dictā illi qui ait,Mihi vindictam,& ego retribuā.Quic-
Deuter.23. quid enim ad te pertinet,dimitte illi.Nunquid ipse mi-
rabiliores vindictas facit quàm nos imaginari possu-
mus?Non tamē hoc sibi petere debemus,nec affectare,
sed pro eis mēte & puro corde orare. Nam dū nostras
iniurias facere petimus,quod dei est vsurpamus. Orare
1.Thess.5. tamen sine intermissione debemus, vt vindicet sangui
nem suorum seruorum, non ad damnationem, sed ad
correptionem qui est benedictus in secula,Amen.

B *De puritate conscientiæ, amore tribulationum, & spe qua per illas ad cœlestia inuitatur.*

Sermo X.

D spiritale gaudium hodierna die fratres di-
lectissimi intendo vos inuitare.Quod quidē
gaudium non operatur diuitiarū copia, non
fallax mundi gloria, non prolis fœcunditas,
non corporis sanitas, sed tantum conscientiæ puritas.
O fœlix cōscientiæ puritas, ô fœlix sanctæ conscientiæ
iocunditas, quæ vermem interiorē excludis, quæ à car-
cere doloris liberas rationē,quę ab omni immundicia
purgas mentē.O mens sancta,paradisus deliciarum,va
Gene.2. riis bonorum operum virgultis consita, variisq; virtu-
tū floribus purpurata,& suauiter cœlesti gratia irrigata.
Hæc est fratres mei paradisus in qua plātatur lignū vi-
tæ & cœlestis sapiētiæ.Hæc est thalamus dei , palatium
Christi, habitaculū sancti spiritus. Hæc est thronus Sa-
lomonis, lectus sponsi cœlestis, in quo ipsa conscientia
bona optime delectatur: & requiescit cum sponso suo.
Gene.24. O conscientia in te,& tibi occurrit Rebecca cum Isaac
veniente de agro . In te delectatur Iacob cum Rachelis
3.Reg.1. coniugio,in te Sunamitis Abisac regē Dauid,iocundis
fouet amplexibus.O conscientia sancta,in terra adhuc
C es,& in cœlis habitas.Gaude ô anima anima sancta,san
cta cōscientia decorata.Gaude cœlesti & ęterna gloria.
Luca.7. In ea fratres charissimi Magdalena illa ignifera , Chri-
Luca.10. sto preciosa offert vnguenta.Ibi Maria optimā partem
elegit quæ nō auferetur ab ea. Eia ergo fratres si ad hāc
gloriam cupimus peruenire, prædictam nostram con-
scientiam diligenter nunc discutiamus, & ibi literā lu-
xuriæ perlegamus, apicem superbiæ,notam auariciæ &
thecam inuidiæ prospiciamus,& deleamus ea per con-
fessionem,per cordis contritionem, per veram satisfa-
ctionem, & tunc merebimur per gratiam adipisci glo-
riam illam quā nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec
1.Cor.2. in cor hominis ascendit,quæ deus præparauit diligen-
tibus se. O fratres mei & læticia cordis mei,festinemus
ingredi hanc sanctam sanctorum. Tunc enim habebi-
mus bonum quod nō perdemus,tunc accipiemus per-
fectum bonū quod non amittemus. Amare tamen de-
bemus si ad hanc gloriam peruenire cupimus,tentatio-
nes,fames,tribulationesq; singulas.Nam sicut in forna-
ce purgatur aurum, sicut lima purgat ferrū,sicut flagel-
lum separat à grano paleam : sic in fornace tribulatio-
num patientia exercetur, fortitudo roboratur, constan
tia solidatur,spes ad cœlestia inuitatur.O spes sanctorū
& turris fortitudinis eorum quæ non confundis, sed te D
expectantibus gratiam infundis,non cæcas,sed illumi-
nas, non famelicas sed reficis . O fœlix spes cœlestis, tu
timorem seculi expugnas , cōsolationes mundanas ex-
tirpas . Per te timor non augetur , per te falsa cupiditas
non somniatur, per te luxuria conquassatur, per te su-
perbia auellitur , per te inuidia non dominatur, per te
cūcta vicia terminantur. O spes cœlestis curiæ, in te re-
gnat charitas, quæ credit omnia quæ ad salutem perti-
nent , omnia sperat quæ promissa sunt . O fratres mei,
quis hominum potest mētem seruorum dei infirmare,
si apud deum spes cœlestis pro eo allegat? In quo noce-
bunt eis tyrannorum fulmina,fortunæ præcipitia quid
agent?O spes tu cogitationes dirigis, tu in charitate al-
titudinem ponis, vt in ea perseueremus vsq; ad mortē,
tu in charitate latitudinem extendis vsq; ad inimicum.
O spes cœlestis gloriæ , per te Patriarchæ mala patien-
ter sustinuerunt,per te Prophetæ cuncta mala portaue-
runt,per te Apostoli ad mortem gaudenter perrexerūt,
per te martyres afflicti sunt , per te virgines combustæ E
sunt, per te confessores vituperati sunt,per te viduæ ca-
stitatem astringūt,per te maritatæ lumbos præcingunt,
per te pupilli,languentes & orphani sperant ridere,per
te pauperes confidunt gaudere,per te peregrini sperant
terminum & ad finem laboris peruenire.O spes tu om-
nia portare facis dulciter & suauiter . Eia ergo fratres
hanc amate, hanc tenete, non tamen sine timore, quia
qui sperat & non timet,negligens est : qui autem timet
& non sperat,depressus est & descendit in profundum
quasi lapis . A quo descensu liberet nos ille qui de cœ-
lo descendit, vt nobis vitā donaret & ascensum Chri-
stus deus noster:Amen.

De lachrymis, compunctione & pœnitentia.

Sermo XI.

Citote fratres mei charissimi quòd post mū-
di gaudia sequentur ęterna lamenta,quia ne-
mo potest hîc & in futuro gaudere:ideo ne-
cesse est vt vnam amittat, qui aliam voluerit
possidere . Si ergo ô monache hîc gaudere cupis, scias
iam te exulem esse patrię cœlestis:sed si hîc ploraueris iā
patriæ cœlestis ciuis constitueris . Beati, inquit, qui lu- Matth.5.
gent,quoniā ipsi consolabuntur. Sed dicet quis, Quid
flere oportet,& quare flere debemus? Ego autem filioli F
& fratres dico quòd flere debemus peccata quæ com-
misimus. Iste enim fletus sit panis noster, quē quotidie
comedere debemus die ac nocte.Flere etiam debemus
populorū peccata,quasi nostra vulnera . Sic enim Pau- 2.Cor.11.
lus faciebat,dum clamabat, Quis infirmatur & ego nō
infirmor?Flere etiam debemus de dilatione regni æter
ni,quod bene ostendebat ille Propheta Dauid dum di-
cebat , Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est. Psal.119.
Istæ enim sunt tres miseriæ, quibus texitur liber Hiere-
miæ,quibus plangit peccata animæ, insultum miseriæ,
& dilationem patriæ.Horum fletuū imbribus debemus
irrigare terram mētis nostræ , vt pariat fructus bonorū
operum diuersosq; flores virtutum.Isti quoq; fletus sunt Exod.14.
tres fluctus per quos filij Israël transierunt ad terrā pro-
missionis.Vere peccatores ex Aegypto viciorū exeunt,
mare rubrum transeuntes , dum submerguntur hostes,
& vicia suffocantur.Vere cantant domino gloriose,dū
intrantes cœlestem Hierusalem , deposita corruptibili
veste,sanctis angelis sunt sociati.O monache fac igitur
vt mens tua sit liber quem vidit Ezechiel,in quo scrip-
tæ erant lamētationes & væ.O monache ad has lamē- Ezech.2.
tationes te cōuertas,hos dolores amplectere cūctis die-

G bus vitæ tuæ, flendo tua peccata,& non solum vt diximus tua,sed & proximi. Caueto tamen ne fleueris mortem corporalem alicuius , nec substantiatum amissionem,nec corporis infirmitatem. Omnia enim necessaria sunt euenire,omnia hæc valde communia. Pones ergo te in dei voluntate, relinquens tibi omnia,& ipse te reducet & côducet,quicquid tibi acciderit,libenter suscipe,deum in omnibus lauda,omnem honorē sibi exhibeas gratias ei soluendo. Quotidie fleas peccata quæ commisisti, & quæ committere proximos videas,quasi tua sint vulnera. *Luca.7.* Sic enim peccatrix illa Maria non solum in domo Simonis, sed etiam post aduentum sancti spiritus hoc idem ardenter perfacit . Semper enim *Ioan.19.* dolebat,semper in vita sua flebat quæ commiserat. Sic fecit & Maria mater domini, quæ dum iuxta crucem staret,non sua peccata flebat,quia nullum peccatum habebat , sed flebat non tantum filij passionem, sed & Iudæorum damnationem. Sed dices, Mortuum fratrem vel amicum video , naturalis infirmitas me inuitat ad

H planctum . Ego autem dico tibi monache, tempera luctum tuum. Non enim tuum est mortuos flere,sed seculi. Non tamen prohibeo lachrymas naturales, quas naturalis necessitas exprimit. Nam multi lachrymas fundunt, & quamuis natura nos ad hoc frequenter inuitet, animus tamen sapientis immobilis perseuerat. O tu qui sapiens videris esse in seculo, caue ne côsentiat animus tuus mortuos deplorare. Stude vt luctus vincatur ab animo. Caue ne absorbeatur animus tuus ab infirmitate mentis, & extenuet spiritus carnem vicio sensualitatis. O monache si mors imminet , noli dolere, præpara te ad mortem per mentis constantiam. Talem te præpara vt mortem timere nō possis,vt post mortem viuere incipias, qui ante mortem moriendo viuebas, vel viuendo moriebaris. Cupis ergo ô monache semper viuere, depone fletum pro terrenis , noli plorare quæ mundi sunt , & quæ necessaria sunt euenire . Depone omnino fletum pro terrenis , & assume lamentum pro cœlestibus, Beati, inquit, qui lugent, beati qui fletis, quia ridebi- *Matth.5.* tis . Diligamus igitur lachrimas , quia suaues sunt diligentibus deum. Delectemur igitur semper in hac infir-

I ma vita fratres mei in fletu & lamento . Simus tantum proni ad lamentum & fletum,quantum fuimus ad culpam audaces. Qualis fuit nobis intētio ad peccandum, talis sit ad pœnitendū deuotio. Grauia peccata grauissimis lamentis indigent . Accipite fratres mei compunctionem,quia sanitas animarum est,remissio peccatorū est,sacrificiū spiritale est,quod deo summe placet. Holocaustum medullatū , est cor peccatoris humiliatum, & quotidianis lachrymis rigatum. O monache punge oculum mētis,vt lachryma prodeat compunctionis. O compunctio quàm sancta & mirabilis prædicaris,tu spiritale lauacrū es,tu flagellum dei es per quod deus mutatur, tu stimulus per quem deus ad hominem inclinatur,tu ligamen per quod deus fortiter astringitur. O cōpunctio sancta & immaculata, sine qua adultis non valet baptismus , sine qua ad iudicium domini corpus recipitur,sine qua infructuosa est omnis cōfessio,sine qua omnis satisfactio inanis est. O compunctio lachrymosa, ô lachryma mentem purgans, intentionem fœcundans,confessionem irrigans,animam sanctificans. Hęc est lachryma sanctæ compunctionis soror, quæ motus illicitos extinguit, paradisum aperit,infernum claudit, mundúmque despicere in cunctis facit. O fœlix lachryma, tu carnalem cogitationem extinguis , peccatorum morbum expellis, virus culpæ euomis. O fœlix tabula, ô vitalis nauicula,per quam naufragus redire potest ad K

portum salutis. O aqua salutaris, per quam omne peccatum destruitur. O via,per quam ad paradisum gradimur. O spiritale conductum,per quod de inuio ad viā transitur. O fœlix lauacrum pœnitentiæ lachrymarum, quod toties vales ad purgandum , quoties purgatione indiget cor humanum. Hæc est fratres mei herba cœlestis illius fullonis , qua vestes seruorum suorum deturpatas à sorde quotidie purgat. Hoc est cœleste nitrum, quod de rore diuinæ gratiæ confectum , abstergit maculas peccatorū. Hoc est lixiuium,quo interioris hominis caput optime abluitur. O lachryma tu cōtra ruinas hominū suaue solacium, quæ passionis Christi es vicaria, contra peccatum ponēs remedium, vt per te toties cogatur Christus mori, quoties labitur homo in abyssum peccatorū. O monache ergo à lachrymis quis continere se poterit? Intremus obsecro cōscientias nostras, discutiamus eas, & si risimus in iuuentute,saltē in senectute fleamus,cogitantes quid Christo & quid diabolo tempore nostræ iuuentutis persoluimus . Et si antequā ad eremum peruenimus, visus nos incuruauit per con- L

cupiscentiam, si guttur per gulam, si auditus per enormitatem verborum vel spontaneā detractionis audientiam, si lingua claudicauit in verbo, si olfactus errauit in odoramento, si tactus fefellit in suauitate , si gressus ad furtum, si in his vel aliquo istorum te inueneris culpabilem , ablue culpam per lachrymam : Iuxta quantitatem sordis mensura lachrymarum copiam,assumendo pœnitentiam,quæ mater est omnium bonorum. Timor autem qui pœnitentiam concupiscit, cōtritionem parit. Pœnitentia enim illa digna & bona est,quæ peccata peracta deplorat, sic vt deplorata iterum nō committat. Quid ergo pœnitentia est, nisi anteacta deflere, & flenda iterum non committere ? Nam qui sic peccata deplorat vt iterum peccata committat,adhuc pœnitentiam agere ignorat. Nunquid & qui dissimulat irrisor est,& non pœnitens qui adhuc agit quod pœnitet? Pœnitemini igitur fratres mei, & pœnitentes pœnitentiam agite in fletu & lamento , vt digne ridere possitis in gloria beatorum: Amen. *De pœnitē. di.3.ca.1.et ca. pœnitentiā quippe. 4.sent.dist. 14.ca.1. De pœn. di. 3.c. Irrisor.*

De superbia & humilitate: *Sermo XII.* M

FRatres charissimi vbi superbia fuerit , ibi discordia& contumelia dominabitur. Non ergo decet seruos dei in eremo constitutos superbos esse sed humiles, non elatos, sed mansuetos,castos, benignos, & omnibus virtutibus ornatos. Cauete enim fratres & vigilanter semper attendite,ne superbia inflemini de bonis commissis,sciētes quòd superbia ex angelis dæmones fecit , sed humilitas homines similes angelis constituit. Superbia gloriā de cœlis deiecit angelicam, sed humilitas ad cœlos ascēdere fecit infirmitatem humanam. O fratres mei cauete,ne orantes, vel legentes,vel stantes,vel sedentes,vel vigilantes dicatis ore vel corde , habitantes in cinere & cilicio cum Pharisæo, Gratias tibi ago domine,quia non sum sicut cæ- *Luca.18.* teri homines. Hæc enim solitariam vitam ducētes diabolo instigante sæpe cogitant, sæpe hoc dicere tentantur ab inimico seruorum dei . Potius enim volo vos eremum exire, quàm talia dicere vel cogitare: Sed dum tentamini hoc asserere vel de vobisipsis hoc cogitare, mox clamate , mox vlulate & dicite , Ego sum vermis & non homo, opprobrium hominum & abiectio *Psal.21.* plebis: Et cum Publicano dicite, quibuscunque virtutibus sitis ornati, Deus propicius esto mihi peccatori. At- *Luca.18.* tēdat igitur charitas vestra, quid dixerit veritas nostra,

Qui

Lucæ.22. Qui maior est vestrum, fiat sicut minor, & qui præcessor est, sicut minister. O monache quanto maior es, humilia te in omnibus, & inuenies gratiam coram deo & hominibus. O sancta venerabilisq; humilitas, tu filium dei de sinu patris descendere fecisti in vterum sanctæ Mariæ virginis. Tu eum fecisti inuolui vilibus pannicu lis, vt nos indueret virtutum ornamentis. Tu circuncidisti eū in carne, vt nos circūcideret in mente. Tu eum permisisti corporaliter flagellari, vt nos liberaret à flagello peccati. Tu eum coronasti spinis vt & nos coronaret suis æternis rosis. Tu eū infirmari fecisti, qui medicus cunctorum erat, & solo verbo sanat vniuersa, vt nos infirmos sanaret. O sancta humilitas, quàm dissimi lis es superbiæ. Nam ipsa superbia fratres mei Luciferū de cœlo deiecit, sed humilitas dei filium incarnauit. Ipsa superbia Adam de paradiso expulit, sed humilitas latronē in paradisum introduxit. Superbia gigantum lin guas diuisit & confudit, sed humilitas cunctas congregauit dispersas. Superbia Nabuchodonosor in bestiam transmutauit, sed humilitas Ioseph principē Israël constituit. Superbia Pharaonē submersit, sed humilitas Moysem exaltauit. Hæc est illa sancta humilitas, quæ fecit solitarios, quæ fecit nos priuatos seculo, quæ fecit nos in cōuentu solitarios omnibus virtutibus florere perfectis. Hæc est illa sancta humilitas quæ philosophos tradidit in reprobū sensum, excæcauit Iudæos, suffocauit Paganos, inflammat Christianos, perimit obstinatos, deiicit potētes de sede, & exaltat humiles. Sed superbia fratres mei non sic. Sed quid? Prælatos percutit, diuites tumorosos efficit, religiosos decipit. Hæc homines cæcat ne agnoscāt quid sunt. Hæc enim fructum perdit operis, mentē hominis ligat, quia ab ea panditur omne malū. Hæc est illa feruens olla, quam Hieremias vidit, in qua decoquūtur omnes principes & pastores tenebrarum, sectatores bonorū temporaliū, veneratores diuitiarū, qui primas cathedras appetunt in synagogis, & salutari in foro, & vocari rabbi. Hanc ollam succēdit diabolus, dum corda patrū inflat ad altiora. Isti sunt quatuor vēti, qui totum orbem perflant, arrogantia sibi ascribens quod non habet, insolertia sibi approprians quod alteri debetur, superbia multa de se credēs vltra quàm verū sit, contumacia se erigēs in prælatum. Isti sunt quatuor fabri, qui totum mundum cōcutiunt, & corda filiorum dei dissipant, à quibus nos custodiat deus: Amen.

Margin: *Eccl.3.* *Gene.3.* *Lucæ.23.* *Gene.11.* *Actor.2.* *Daniel.4.* *Gene.41.* *Exod.14.* *Exod.4.* *Hiere.1.* *Matth.23.* *Daniel.7.* *Zacha.1.* (section letters A, B, C)

De fortitudine tenenda: Sermo XIII.

Actu.2.& 4. Quia in hac vasta solitudine dei gratia sumus in vnum congregati, vt vnanimes habitemus in domo, & sint nobis omnia cōmunia, propterea inter cęteras virtutes fortitudinem oportet nos rapere, sequi & imitari. Nam si hāc virtutē amplexi fuerimus fratres, iacula fortunæ nō timebimus, deridebimus diaboli blandimēta, & spernemus illata. O fratres mei ligate hæc in cordibus vestris, quoniam qui fortis est, liber est. Non enim seruit fortunæ, non vanitati mūdanæ. O fratres mei & lætitia cordis mei considerate quanta fuerit in martyribus fortitudo, qui velut impassibiles tormenta despiciunt, tyrannos cōfundunt, cuncta quæ mundi sunt despiciunt, qui licet decoriati, licet combusti, licet in cunctis membris afflicti, licet in omnibus corpore sint proiecti, non tamē legimus eos esse mente mutatos. Sed scire debetis fratres mei quòd mul tis modis dicitur fortitudo, hypocritarum videlicet & philosophorum, & bonorū fidelium. Hypocrita deniq; multa sustinet, multa portat, & fortis in cūctis apparet. Sed væ hypocritæ quia venādo mundi gloriam, æternam pœnā meretur. Hic sic trahit gloriā quòd non habeat gloriā. Hæc enim fortitudo non virtus est sed viciū, non magnanimitas sed infirmitas, non bonitas sed imbecillitas appellatur. Hanc prętendunt hæretici, hāc rapiunt falsi fratres, de quorū numero dei gratia vos nūquam esse cognoui. Quædam etiā fortitudo est philosophorum, qui calcauerunt diuitias, honores, pompas, dignitates, & aliquādo membra propriorum corporum, sed hæc fortitudo insufficiens erat ad æternæ vitæ meritū. Quare? Quia carebant charitate & timore dei. Ipsa deniq; charitas est forma omnis bonæ actionis. O quantus rigor fortitudinis fuit in Platone, ô quot & quanta patiebatur contraria, sed quia fundamento fidei caruit, propterea spes eam fortitudinē non erexit: & quia charitate nō profecit, ideo virtutis meritū omnino amisit. Sed est & alia fortitudo qua boni quotidie certant vsq; ad mortem. Tales sunt fundati in deo, ideo vt supra diximus fratres, nec verba nec impiorum verbera timēt. Hæc est illa mirabilis fortitudo, qua Moyses asperitatē viæ deserti vicit, hic est panis cœlestis, qui Heliā in deserto pauit. Hæc est fortitudo quæ mortem spernit, hæc est clauis qua domus dei patescit & aperitur. Hæc est quę habenas voluptatis sub freno rationis iacere cogit. Hæc est qua Ioannes in deserto decoratur. Hæc est qua Paulus eremitarum forma beatificatur. Hæc Antonij aliorumq; sanctorum patrū lorica est & zona, qua præcincti & armati in excelsis indefessa voce quotidie clamare nō cessant. O fortitudo, eremitarum baculus, cœnobitarū cingulus, monachorumq; omnium sacramētum, tu contra paupertatem vales, vt non frangatur animus paupertatē amantis, sed amplior fit interius & magis virescat in mente. Quanto minus abundat in rebus fortunæ, tanto plus valet fortitudo cōtra mundi insultum. O fortitudo si dolorem pateris, tu in omnibus gratias agis, tu in tribulatione diuitias spiritales & delicias inuenis, vt potius morbi cedant in mētis commodum quàm corporis detrimentum. O fortitudo omnem crudelitatem euacuas, carcerem respuis, crucem non metuis, equuleū amplecteris, optas vincula, spontanea semper curris ad mortē. O monache nihil valet cursus tui brauij, nihil tua operatio, nisi columna fortitudinis roboretur. Nihil valet ædificium boni operis, nisi columnam fortitudinis amplexeris. Sed si columna fortitudinis fracta fuerit, totum ædificium bonorū operum ruit. Hanc si Dauid tenuisset, homicidium & adulteriū non commisisset. Si Sampson hanc seruasset, fœmina eū inimicis non tradidisset. Si Salomon hanc dilexisset, idola nō adorasset. Si Petrus hanc tenuisset, ad vocem ancillæ fidem non negasset. Si filij Israël hanc habuissent, minime in deserto murmurassent. Eia igitur fratres estote fortes in bello tentationum, tribulationū, infirmitatum, iniuriarum, & pugnate cum antiquo serpente, & accipietis regnum æternum: Amen.

Margin: *Fortitudo Hipocritarū Philosophorum.* *Exod.14.* *3.Reg.17.* *2.Reg.11.* *Iudic.16.* *3.Reg.11.* *Matth.26.* *Exod.15.* (section letters D, E, F)

De iusticia & correctione fraterna:

Sermo XIIII.

Vt bene nostis fratres charissimi, tria monasteria apud Hipponem dei gratia merui laudabiliter ad honorem sanctæ trinitatis cōstruere. Quorum primum hoc est, in quo iam annis multis modico pabulo contenti hilariter commoramini, bestiis associati, auibus ministrati, ciborumq; spernentes delicias & visus hominū fugientes. Et ideo nō ego miser, sed vos sæpe angelorū assueti estis colloquiis. Aliud quoq; monasterium in horto quē sanctus noster pater Valerius mihi dedit, ædificatum est. Et quoniam post- quam

Margin: *Nusquā im prudētius fit quàm hic.*

G quam presbyter Episcopus factus sum, nec semper hîc
vobiscũ habitare potui, nec cum fratribus qui in præ-
dicto monasterio positi sunt, propterea infra domum
Episcopi mecum habere volui monasterium clericorũ,
& cum eisdem pariter viuere cœpi secundum regulam
& Apostolicam traditionẽ. Ad vos ergo tantum qui in
eremo laudabiliter viuere voluistis, pertinet verbũ istud
audire & intelligere, atque operibus adimplere, quo di
citur, Diligite iusticiã. Ad fratres autem nostros & cle-
ricos qui io vrbe habitant, quibus etiam expedit prædi-
care quotidie verbum dei, pertinet non solum diligere
iusticiam quo ad seipsos, sed etiã iudicare, repreheode-
re, obsecrare, iocrepare, in omni patientia & doctrina
populum electum dei. Et licet fratres nostri qui collo-
cati sunt io horto sancti Episcopi Valerij satis distent
ab vrbe, quia eorum tamẽ fama diuioitus diuulgata est,
ordinaui vt verbum dei populo salubriter prędicarent,
animæq; fidelium suam vitam, doctrinam & exempla
audiendo & videndo sponte redirent ad illum qui ex
nihilo cuncta creauit. Ecce quo modo terram iudicãt,
H ligant & soluunt quæ volunt, semper deo fauente. Vos
vero qui segregati estis à seculo, qui etiam vitam tutio-
rem eligere voluistis, audite quòd in cũctis maxime iu-
sticiam diligere debeatis. O fratres mei & læticia cor-
dis mei, vultis scire quo modo vos solitarij iusticiã di-
ligere debeatis? Cauete ne sic ab alterius oculo festucã
Luca.6. eiciatis, vt in oculo vestro trabem non videatis: nec sic
alterius velitis reuelare lapsum, vt vestrum non videa-
tis casum: nec sic alterius curare debetis morbum, vt &
vosipsos postponatis ægrotos, ne cuilibet vestrũ dica-
Luca.4. tur, Medice cura primò teipsum. Cura ergo primò teip
sum ô monache, vt curatus alterius vulnera curare pos-
sis. Audite fratres mei, audite quid domious dixerit Pha
Ioan.8. risæis adulteram accusantibus, Qui sine peccato est ve-
strum primus in illam lapidem mittat. O monache in
Roma.2. quo alium iudicas, teipsum cõdemnas. Qua fronte fra-
tres mei poterimus arguere alios de eo quod in nobis
grauius inuenimus? Ad nos igitur fratres pertinet mun
dos esse & sanctos, & si tunc fratrem nostrum deuiare
videmus, reprehendere eum cum omni mansuetudine
sine mora debemus, ne per nostrã negligentiã pereat.
I Charitas enim non odij, non rancoris, sed zelo iusticiæ
gladiũ correctionis euaginare debet: tamẽ semper mi-
Matth.27. sericordia ligata sit in cordibus vestris, ne velut Iudas
ille qui peccauit, desperatus ad suspẽdium pergat. Hoc
autem ad vos maxime pertinet fratres. Sed quid ad fra-
tres in vrbe habitantes pertineat audiamus. Certe non
solum hoc, sed etiam spectat ne iudicium odio exaspe-
rẽt, ne crudelitate inflammẽt, ne amore pecuniæ emol-
liant, quia pauperes vere sumus, & spectaculum facti su
1.Cor.4. mus angelis & hominibus, ne timore iusticiã relinquãt,
ne eos moueat respurpurea, nec diuitis munera, sed ma-
gis saccus pauperis, orphani & pupilli eos mouere de-
bet dei iusticiã cum labore exercere. Regia via qui ter-
rã iudicant incedere debẽt, nec declinare ad dexteram
molliendo iudicium, nec ad sinistram exasperãdo sup-
plicium. Non enim crudelitas est punire reatum, sed iu
sticia: non tyrannicum, sed diuinę rectitudinis iudiciũ.
Non tamen volumus, nec consilium damus vt mox in
dicent, sed cum omni maturitate incedant, & inuenta
discussaq; rei causa in Christi nomine iudicent delin-
1.Timo.5. quentes: & si publice peccauerint, publice puniãtur, vt
& cæteri iusticiam diligentes fortius diligant, & iusti-
ciam odientes metuãt ne delinquant. O sancta lauda-
bilisq; iusticia, sub te & per te pudicicia regnat, pax per
te triumphat & securitas, dignitas per te floret, & fru- K
ctum affert in patientia. O iusticia qui te amauerit, qui
te strioxerit, cum Moyse mare mũdi viciorum sangui-
ne rubricatum, sicco vestigio pertrãsibit. Hæc est virga
qua petra percussa manat in fluenta, quia lapidea subdi-
torum corda iudicio iusticiæ tacta, io virtutum exube-
rãt flumina. Hæc est virga Aaron, quæ fronduit, floruit *Hebr.9.*
& fructũ peperit, quia iusticia quasi frondet dum mente
concipitur, floret dum viriliter exercetur, fructificat dũ
subditus corrigitur. Hæc est ventilabrum, quo granum *Matth.3.*
diuiditur à palea, sanies à morbo eiicitur, quia contra
morbum peccati opponendum est mordax emplastrũ,
ne in maius viciũ tabes exuberet incurata, & in augmen
tum facinoris redundet ioiquitas impunita. Hęc est mẽ
sura, qua debemus metiri pœnas, & merita ponderare.
Attendite tamen fratres, attendite pastores qui terram
iudicare debetis, quòd aliquando iusticia est relaxanda
propter scandalum multorũ, aliquando exagitanda est
vt sit cautela reliquorũ. Tunc vero iusticia dicitur gla-
dius ex vtraq; parte acutus, quia hominis defendit cor-
pus ab exterioribus iniuriis, & animã à spiritalibus mo L
lestiis. Hęc est medicina viciorum, antidotum peccato- *Nume.25.*
rum. Hæc est pugio, quo Phinees transfixit coëuntem
cum Madianitide Iudæũ, & cessauit quassatio. Hæc est
lapis quo Dauid percussit Philistæũ, & à seruitute Israël *1.Reg.17.*
liberauit. Hæc autẽ sine discretione, gladius est io ma-
nu furiosi. Hæc sine prudentia, est mors & bonorũ per-
secutio. Hæc sine misericordia, gladius est in manu ty-
ranni. Cum summa enim discretione fratres mei tenẽ-
da est iusticia, cum summa deliberatione inferenda est
pœna, non iudicando ex suspicione, sed ex omni certi-
tudine veritatis. Attendite fratres mei & antè probate, *Ioan.7.*
postea recte iudicate, non secundum faciem, sed recto
iudicio. O quàm facile est iudicare, sed ô quàm amarũ
est quod iudicatum est retrahere. Ideo non puer, non
inseosatus vobis præesse debet, sed annosus, prudens, ca
stus, sobrius, vt in progressu & statu sal terræ & lux mun
di cunctis appareat: talis iusticiam non poterit ignora-
re. Tunc enim regnum Romanorum pacifice tandiu *Matth.5.*
perseuerauit, quandiu sapiẽtes regere permiserunt: sed
dum iuuenes & expertos regere permiserunt, tanquam
iusticiam ignorãtes, acceptores personarum facti sunt, M
& sic iusticiam perdentes dominium orbis terrarũ per-
diderunt. Iuuenes ergo imprudentes, duces vel Eccle-
siarum pastores noo cõstituendi sunt, ne ipsi simul cum
populo pereant. Tales enim si præsunt, non solum præ-
terita & futura non cogitant, sed audire quod bonum
est & verum aures suas obturant. Taliter etiam non so-
lum iuuenes, sed etiam antiquos in diebus malis hoc fa
cere frequenter minime dubitamus. Vita enim pasto-
ris omnibus prodesse debet. Et quo modo hoc quis fa-
cere potuerit, si iusticiam ignorauerit, & regnare in æ-
ternum crediderit? Isti memorari nouissima sua nõ pos *Eccli.7.*
sunt, quia in æternum viuere credunt. O fratres sicut fre
quẽter diximus, pastores & principes Romanorũ scien
tiam de præteritis habebant, in quibus & certificari op-
time poteraot, & de futuris aliquid scire semper procu
rabant. In hoc autem exercitium eorum consistebat,
quòd iusticiam vsque ad mortem sequebantur, & pro
ea moriendo fœlices se esse putabãt. Tu vero ô mona-
che qui præes, obsecro memorare quid es, quid fuisti, &
quid eris, tunc iustus reputaberis à deo, & in æternum
non peccabis. Hæc autem fratres mei sit semper no-
stra exercitatio, & si hæc fecerimus, vere fideles & iusti
erimus. Sed sunt aliqui, licet dei gratia non inter nos,
qui

A qui spiritu libertatis viuere volunt, vt superbi, auari, discoli, gulosi, adulteri, qui si ab aliquo reprehenduntur, latrant vt canes, mordent vt serpẽtes, deuorant vt leones, dolent vt parturientes, dicentes malum bonum, & bonum malum. Tales aperta facie, viuoq; sermone negare iusticiam præsumunt dicẽtes, Ecce quo modo me persequitur hypocrita, qui iusticiã tenere videtur. Talis denique fratres omnibus peior est, & melius illi fuisset si in seculo remansisset. Et ideo si in nostra congregatione aliquem talẽ inuenerimus, quod deus auertat, qui sic iusticiam calcare voluerit, non tenendus est sed expellendus, tanquam viuere volens in spiritu libertatis suæ. A quibus tamen nos liberet deus sicut hactenus fecit per gratiam suam, vt nostra sancta & immaculata religio de bono in melius semper augmentetur, per Iesum Christum saluatorem nostrum, Amen.

De fide trinitatis à simplicibus non inuestiganda, & septem donis spiritus sancti contra septem vicia,

Sermo XV.

B Scriptum est fratres charissimi, quòd non debemus loqui sublimia, tanquã sapientes mundi gloriantes. Ait enim Propheta, Nolite mul- *1.Reg.2.* tiplicare loqui sublimia. Hoc autem verbum ad vos maxime dirigitur qui rusticani estis in syluis ha- *Ephe.2.* bitantes, licet ciues sanctorum & domesticos dei vos nullatenus dubitare debeamus. Nolite igitur multiplicare loqui sublimia. Quæ sunt ista sublimia de quibus non licet moltum loqui, nisi de dei omnipotentia, de vnigeniti eius coæternitate, de sancti spiritus magnificentia? O fratres mei & læticia cordis mei si volumus scire quantũ pater immensus sit, apprehendere non valemus. Si imaginari cupimus quo modo filius coæternus sit & consubstantialis, mens humana omnis naturalis succumbit. Si scire desideramus qualiter spiritus sanctus omnia continet & non continetur, omnis humana ratio deficit. Ideo hæc omnia discutere nõ curemus. Quare non, nisi quia nullo modo valemus? Propterea fratres mei sciatis, quòd vbicunque quæritur de vnitate trinitatis, magna est adhibẽda cautela, quia nec periculosius alicubi erratur, neque laboriosius aliquid quæritur, nec fructuosius aliquid inuenitur. Veniat igitur contra volentes scire vltra id quàm necesse est, san- C ctus ille Salomon, & reprehẽdendo atque docendo di- *Eccli.3.* cat, Altiora te ne quæsieris, & fortiora te ne scruteris. Surgat etiam Paulus columna fidelium & lumẽ orbis terræ, & sua voce cõfundat omnes philosophantes, nomen Christi portantes, volẽtes sapere plus quàm opor- *Roma.12.* tet sapere. Non tamen dico fratres, quod omnino non quæratis, sed quæstiones in diuinis vos qui grossi estis multiplicare non debetis. Quærite tantum vos qui spiritales estis, quo modo præcepta dei seruare possitis, quo modo diabolum in eremo superare debeatis, quo modo patientiam quã Christus docuit amplecti valeatis. Hæc enim seruus dei semper legere & adimplere debet. Natura deniq; nostra fragilis est, & ea ratione cõprehendi nõ potest. Philosophus etiã Aristodemus annis multis insudauit naturã apis inuestigare, nec finaliter potuit. Quo modo ergo nos trinitatem capere valemus? Cur miramur ô fratres qui lutei sumus, & vẽtrem stercoribus plenum portantes, si nescire possimus dei naturam? Nũquid & angeli ipsam in cœlo inuestigare possunt? Certum est q non. Quid enim sciũt, nisi quòd deus trinus & vnus est, & omnia sine labore & pœna *Ibidem.* creauit & gubernat? Nolite ergo fratres loqui sublimia, nolite sapere plus q̃ oportet sapere. In die enim iudicij non damnabuntur Christiani, nec rationem red- D dent quia philosophiam vel dialecticam, astrologiam vel musicam ignorauerunt, nec de hoc q naturam dei scire non potuerunt, sed ideo damnabuntur, quia deo obedire neglexerunt. Ideo scitote fratres q melius est pie confiteri ignorantiã, quàm temere scientiam vendicare, quia temeritas pœnã habet, sed ignorantia promeretur veniã. Sufficiat nobis scire de mysterio trinitatis tantum quantũ dominus discipulis suis exposuit. Nemo eni nouit sic de natura sua dicere sicut ipse qui ait, Baptizate gentes in nomine patris & filij & spiritus *Matt.28.* sancti. Tres aperte pronunciat personas, sed vnitatem ostendit dicens, in nomine, nõ enim dixit in nominibus. Trinitas enim diuiditur indiuisibiliter, & coniongitur diuisibiliter. Singulariter enim vnaquæque persona deus est & vita vel deitas indiuisa in opere, cõcors in voluntate, par in potentia, æqualis in gloria, nec minoratur in singulis, nec augetur in tribus. Sancta ergo *Roma.11.* trinitas vnus deus est, ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia sunt. Et ne tres deos putaremus esse, ait Apostolus, Ipsi gloria, non ipsis. Ipsi quidem gloria semper sit, qui ait, Faciamus hominem ad imaginem & si- E militudinem nostram. Cum enim singulariter dicit, *Gene.1.* imaginem, ostẽdit vnam esse naturam eius ad cuius similitudinem homo fieret. Cũ vero pluraliter dixit, nostram, demonstrat deum non vnam esse personam, ad cuius imaginem homo fiebat. Si enim essentia patris & filij & spiritus sancti vna esset persona, non dixisset nostram: sed, meam: nec, faciamus: sed, faciam. Si vero in illis tribus personis tres essent essentiæ, non dixisset nostra: sed, nostras. Et ideo cũ dicit ad imaginem nostrã, indicat trinitatem vnitatis, ad cuius imaginem factus est homo noster interior, similitudinem sanctæ trinitatis retinet. Sicut enim pater deus, filius deus, spiritus sanctus deus, non tres deos credimus, sed vnum deum tres personas habentẽ: ita anima intellectus, anima voluntas, & anima memoria, non tamen tres animæ in vno corpore sunt, sed vna anima, quæ licet vnius sit substantiæ & naturæ, tres tamẽ habet dignitates, intellectum, voluntatem, & memoriam. Et sicut ex patre generatur filius, & ex patre filióque procedit spiritus sanctus, ita per intellectum generatur voluntas, & ex his duobus procedit memoria. Sine his trib⁹ anima perfe- F cta esse nõ potest, nec horum trium vnũ sine aliis duobus aliquid integrum consistit. Nec solum sufficit intellectus, nisi sit voluntas in amore: nec hæc duo, nisi addatur memoria, quæ semper in mente intelligentis & diligentis manet eligens. Vniuersitatis enim conditor deus omnes motus animæ ad bonum facit, intellectum vt intelligamus quod iubet, volũtatem vt sit in amore eius, memoriam ne obliuiscamur quod imperat. Eia ergo fratres mei & corona matris meæ nolite discutere nisi quãtum vobis necesse est ad salutem. Nolite sapere *Roma.12.* nisi quãtum oportet sapere. Quid enim oportet sapere nisi quòd de⁹ trinus & vnus est? Quid aliud necesse est nobis, nisi declinare à malo, & facere quod bonum est? *Psal.36.* Quid aliud necesse est nobis, nisi vt bona cognoscam⁹ & mala? Bona, vt sciamus ea rapere: mala, vt sciamus ea deuitare. Nõ est igitur malum scire malum, quia nisi cognoueris, quo modo vitare poteris? Per legem n- *Roma.7.* que peccatum cognoui, ait Apostolus, quia ante legem peccatum non cognoui, sed post legem datam quid tenendum, quid vitãdum erat cognoui. Malum ergo scire non est malum: sed malum operari, malum esse quis Paganorum vnquam dubitauit? Necesse est ergo scire

quòd

G quòd superbia mater est & caput omniũ viciorum. Ab ea enim descendit inanis gloria, inuidia, ira, tristicia, auaricia, voluptas carnis, in qua continetur gula atque luxuria. Ascendit quis fratres mei ad sapientiam huius mundi, & dum considerat honores sibi à discipulis exhibitos, extendit alas suas vsque ad terminos orbis terræ, & de se præsumens gloriatur, & sic superbiendo & præsumendo mox inanis gloria præsumentẽ aggreditur, dum ab aliis quærit gloriosus videri. Et dũ sic quærit, à quibusdam considerat & videt se despici dicentibus, Non est quod à multis creditur. Plures nãque sunt eo acutiores, & plures eo meliores non dubitamus. Inflatus vero ille qui se putat omnia scire vel singula possidere, videns quosdam altiores se, mox eũ inuidia aggreditur, cuius vestigium ira imitatur, & non valens iram opere perficere, tristatur, & quærens consolationẽ tristiciæ, auaricia tangitur vt habeat vnde transcendere valeat omnes. Et ecce dum diuitias congregat & acquisierit, statim in gulæ & luxuriæ foueam cadit. Sed ô

Esa.11. grandis misericordia saluatoris: Spiritus enim pietatis per contemptum mundi ordinauit vt expelleret auari-

H ciam: sed quia abiecta auaricia, sæpe mala cõprimit tristicia, datur spiritus scientiæ, qui ostendit quæ sit bona

2.Cor.7. vel mala tristicia. Si ergo scientia bonam tristiciam adducit, quæ surgit ex dolore peccatorum, expellitur tristicia seculi, quæ mortem operatur. Sed quia multi sunt istis omnibus carentes, sicut sunt iracũdi, ideo datur spi-

Prouer.16. ritus fortitudinis, qui per temperantiam refrænat iracũdiam. Talis fortis est, imò fortior qui vincit animum, quàm qui capit vrbem. Sed quia adhuc inuidet fortius imperanti, datur spiritus consilij, qui per amorem proximi eiicit inuidiam. Sed quia pro tantis meritis sæpius vult laudari, ideo datur spiritus intellectus, per quẽ intelligit quid sit. Sed quia inuenit se nihil esse, ideo ante deum humiliatur, & sic per humilitatem spiritus intellectus eiicit inanem gloriam. Sed quia aliquando non curat extrinsecus, solet tamẽ sæpe de se interius gloriari, ideo datur spiritus sapientiæ, per quem incipit deum cognoscere. Eius autem bonitatem & misericordiam quis cognoscẽs, ipsum toto cordis affectu diligit, & sic sapientia per charitatem expellit superbiam, qua expulsa per gratiam efficimur templum dei & habitaculum spiritus sancti, Amen.

I *De inobedientia, negligentia, patientia & castitate,*

Sermo XVI.

O FRatres mei dilectissimi, in omnibus operibus vestris semper mementote, quòd omnes sta-

2.Cor.5. bimus ante tribunal Christi, vt referat vnusquisque prout gessit in corpore. Cauẽdum est ergo ne ante illud terribile tribunal vacui vel denudati appareamus. Non enim tunc sancti nobis subueniẽt, quia tempus non erit miserendi & misericordiam impetrandi, & iam fugiet à ianua paradisi Maria. Omnes

Gene.22. 31.& 39. enim contra nos tunc erunt, Abraham contra inobedientes, & Isaac contra impatientes, & Iacob cõtra negligentes, & Ioseph contra incontinentes. O quàm durè reprehendentur inobedientes fratres mei per venerabilem patrem obedientiæ Abraham, quàm fortiter, quàm turpiter. Ideo fratres mei attendite, & parati semper estote ad obediẽtiam mandatorũ dei, paratas semper habentes aures auditui, & linguam voci: Pedes ituros festinate, manus ad operam sine mora parate, corde iocundo, serena facie, ore risorio & oculo ornato sanctitatis splendore, non tamen amore seruili vel metu, sed omni charitatis affectu, sanctam obedientiam seruare vos opto. Tunc enim ante tribunal iudicis Abra- K

ham non vos condemnabit sed commendabit, nõ vos à se expellet sed conuocabit, nõ vos maledicet sed sublimabit in æterna patria. Negligentiam etiam omnem deponere vos deprecor fratres, ne Abraham vos commendante contra vos surgat ille sanctus Iacob in die nouissimo. Fugite fratres, fugite negligentiam, nam sicut in vnoquoque opere bono mater est diligentia, ita vniuersæ doctrinæ & disciplinæ nouerca est negligentia. Sed & si habuerimus obedientiam, & negligentia omnino carebimus, adhuc nõ sufficit nisi & cum Isaac patientiam habeamus. Nam sicut per impatiẽtiam omnia destruuntur bona, omniaq; suffocantur optima, sic & per patientiam omnia generantur bona, omnes iniquitates demerguntur in profundum. Qui vero fratres mei patiens non est, monachus non est. Sed & si habuerimus obedientiam cum Abraham, patientiam cum Isaac, diligentiam cum Iacob, & castitatem non seruauerimus cum Ioseph, quid hæc omnia nobis proderũt? Amare ergo debemus summe castitatem, sine qua nostra opera nihil valent. O castitas ornamentum nobilium, exaltatio humilium, nobilitas ignobiliũ, pulchri- L

tudo vilium, solamen mœrentium, augmẽtum pulchritudinis, decus sanctæ nostræ religionis, minoratio criminum, multiplicatio meritorum, dei amica, angelorũ cognata, Patriarcharum vita, Prophetarum corona, Apostolorum cingulum, martyrum auxilium, confessorum vehiculum, virginum speculum, viduarum refugium, & cunctorum bonorum gaudium & solamen. Sed quidam sunt fratres mei qui in iuuentute sua luxuriose viuere volunt, & si ad senectutẽ peruenerint gloriantur dicentes se continentes esse, Tunc enim eligũt seruire castitati, quando libido eos seruos habere contemnit. Nunquid tales continentes dicendi sunt? Absit. Tales enim præmium non habebunt, quia laboris certamen non habuerunt. Sed illos vere expectat sempiterna gloria, qui fortes fuerunt gloriosa certamina supportare, Amen.

De vigilatione, & ociositate vitanda: Sermo XVII.

APostolus Petrus dilectissimi de nostra salute O sollicitus, nos dulciter admonet, & ad vigilandum nos exhortatur inter cætera dicens, Vi- *1.Petri.5.*

gilate fratres, quia aduersarius vester diabolus M quærit quem deuoret, cui resistere debemus per fidem. Sed fides quærit orationem, oratio autem optat prudẽtiam. Quid ergo nisi q͏ prudentes simus in fide fundati & vigilemus in orationibus? Quare in vigiliis fratres orare debemus, nisi quia si non vigilauerimus & ociosi permãserimus, quid aliud quàm tepidi in hac solitudine apparebimus? Et si tepidi fuerimus, incipiet nos euomere saluator de ore suo, de cõsortio suo, de plebe sancta sua, eo quòd nec calidi nec frigidi sumus. Vigilate *Apoc.3.* ergo fratres ociositatem deponentes in cunctis. Quid enim ocium est, nisi viui hominis sepultura, vt ait Paganus ille sanctissimi Apostoli amicus charissimus? Per ociositatem fratres rigorem sanctæ solitariæ religionis *Ociositatis* fastidimus, per hanc eremum sæpe exire tentamur, per *mala.* hanc accendimur frequenter ad luxuriam, per hanc animamur ad superbiam, per hanc ducimur ad mundi gloriam, per hanc tentamur delicate pasci, per hãc suffocamur preciose vestiri, per hãc ad superfluã dormitionem trahimur, per hãc ad verba secularia ducimur libenter audire. Hæc est illa ociositas pessima quæ frequenter sanctorum conuentus destruit, pariẽs in eis luxuriam, nutriens in eis gulam, seminans inter eos zizaniam,

A niam, generãs inter eos homicidia, & omnia quæ sunt opera carnis. Quid ergo dicis ô frater? Quid ociose agere potes, nisi opera carnis? Nunquam quis ciuis cœlorum erit, si ociositatẽ amauerit. Ergo frater qui in eremo habitas, si vis perfectus esse, fuge ociositatem, quia in seruis dei nihil pei⁹ reperitur. Surge ergo si dormis ô rusticane mi chare. Surge tu qui in eremo habitas si clausos mẽtis oculos habes. Surge tu qui nec ad alta virtutum oculos mentis protendis, nec ad vidẽdum quæ necessaria tibi sunt, oculos mentis aperire vales, fuge ociũ, & semper aliquid facere memento. O fratres mei semper occupatos vos esse desidero, vt brauium salutis per gratiam dei recipere mereamini. Hanc fugere cupiens sanctus monachorum pater Antonius, clamauit *Antonius monachorũ pater.* ad dominũ in eremo & dixit, O Samaritane domine deus meus, ô animarum & corporum vere custos, suscita in me gratiam tuam, & infunde seruo tuo misericordiam, vt in eremo collocatus, in tuo conspectu ociosus non maneam. Et audiuit Antonius: Antoni cupis deo placere? Ora, & dum orare non poteris, manibus labora, & semper aliquid facito. Fac quod ĩ te est, age quod potes, & non deficiet tibi auxilium de sancto. Quid er-

B go diffidis ô monache? Nunquid idem deus est? Nunquid & pro te idem crucifixus est? Age igitur quod bonum est. Fuge ociũ, quod mors est, & aperi oculos mentis & corporis, videbisq; singulas creaturas ad officia singula deputatas. Ecce enim sol cursum anni perficit, luna etiam mensibus & vicissitudinibus discurrit, & cæteræ stellæ. Omnia enim sibi deputata officia sine quiete exercent. Nũquid etiam animalia bruta ad suæ naturæ industriam ocium fugiunt? Nunquid etiam semper laborant vt conseruentur in esse? Nũquid in suis necessitatibus deficere & pigrescere ea videmus? Absit. Omnia enim sub obediẽtia sunt, omnia agunt quod agere debent. Solus autem miser homo acedia soporatus à suo officio frequenter recedit, & dei imaginẽ in se deturpans in acedia perseuerat. Erubesce ô Christiane & abscondete à facie saluatoris tui, quoniam insipiẽtior iumẽtis & formicis hodie factus esse comprobaris. Va- *Prouer.6.* de enim ad formicam & considera semitas eius, & disce ab ea miser qui capite eleuato perambulas, & super astra cœlorum iam ascendere credis: Considera semi-

C tas eius, quia cum præceptorem non habeat, tanquã de salute sua solicita, in æstate grana colligere non desistit quibus viuere possit in hyeme. Non enim solum seculares hoc attendere debent, sed & nos qui dei gratia in eremo sumus, & in hac vasta solitudine habitamus, formicarum conditiones debemus attendere, & eas summopere imitari. Laborare enim sine intermissione debemus vt fructũ bonorum operũ acquiramus in æstate pręsentis vitæ tam solicite & sedule, vt tempore hyemali, tempore frigoris & iudicij non fame pereamus, sed bonis cunctis ornati æternaliter reficiamur in patria. Eia ergo fratres mei dilectissimi, corona mea & gaudium meum quod estis, omnem ociositatem expellite, semper aliquid boni facite, & quẽ tædet orare vel psallere non desistat, quem tædet orare vel psallere, laborare manibus non differat, cogitantes quòd quãdiu *2.Reg.11.* Dauid exercitauit se in militia, non insultauit sibi luxuria, sed postquam in domo ociosus remansit, laborauit *Iudic.16.* adulterio, & homicidium commisit. Sampson dũ cum Philistæis pugnauit, non potuit capi ab hostibus, sed postquam dormiuit in sinu fœminæ & ociose cũ ea remãsit, mox capitur & cęcatur ab hostibus. Salomon dũ *3.Reg.11.* occupatus esset in ædificatione templi, non sensit luxuriam, sed mox recedens ab opere persensit insultum lu- D xuriæ, & deficiens fœmina instigãte ad idola, adorauit in thalamo vitulum aureum. Vigilate ergo fratres mei, vigilate & nolite deficere, quia nec sanctiores Dauid, nec fortiores Sampsone, nec sapiẽtiores Salomone vos esse cognosco. Deponatis omnem acediã, quæ sermonem nudum reddit, bonis omnibus vos priuat, virtutũ vestimentis vos expoliat. O fratres mei, honesto opere semper occupatos vos esse desidero, & quod perdidistis in seculo per præteritum, recuperetis laborando in eremo in futuro. Et si aliqui sunt ex vobis qui per annos octoginta & amplius in eremo sunt sanctissime cõuersati, iugo sanctæ obediẽtiæ, paupertatis & castitatis decorati, iam gaudeant expectantes beatam spem & aduentum domini. Isti enim vt videmus qui amplius ieiuniis & orationibus & operibus monasterij insistere non possunt, fecerunt enim dum potuerũt. Propterea filioli mei si modo non faciunt ea quæ facere cõsueuerunt, non sit vobis molestum. Si quiescunt nõ miremini, si venerantur à me vt patres, non tristemini, quia ipsi digni sunt. Non enim dolere debetis, quia charitas nõ E cogitat malum, sed gaudet de alterius bono. Ideo vo- *1.Cor.13.* lumus & in Christi nomine ordinamus, vt & ipsi qui centum annorum & amplius sunt, pater noster sedendo in lectulo dicant, & diligẽter eis sine murmure ser- *Matt.6.* uiatur, vt & ipsi pro nobis intercedãt in cœlis, quorum habitatio iam ibi est, quã obtinere faciat nos ille qui est benedictus in secula, Amen.

De inuidia cauenda, Sermo XVIII.

FRatres mei desiderãtissimi, nolite inuicẽ inuidere, sed studeat vnusquisq; deo in cunctis placere. Inuidia enim omnes virtutes concremat, omnia bona dissipat, omnia mala generat. Sed dicetis, Nos quidẽ grossi sumus, peccare optime scimus, sed vitare peccata vel à peccatis resurgere ignorantes & fragiles sumus: Quo modo ergo inuidiã habentẽ, vel nos ipsam habẽtes cognoscere poterimus? O fratres mei cupitis vosipsos si inuidi estis cognoscere, cupitis & fratrẽ vestrum inuidiam habẽtem cognoscere? Attendite ꝙ ille inuidus est, qui alienum bonum *Inuidus quis?* suũ facit: & si facere non potest, clamat per vicos & plateas & velut canis latrat & ardet, sed primo seipsũ more phœnicis occidit. Quid enim agit phœnix nisi quia F dũ senescit, ad partes calidissimas volat, ligna siccissi- *Phœnicis natura.* ma congregat, & lignis cõgregatis, alis ligna percutit, & sic ignem accẽdit, & in eodem se cõburi permittit? Ex quibus cineribus vermiculus nascitur, & postmodũ phœnix alia efficitur. Sic & hypocrita facit, sic & inuidus agit cunctis diebus vitæ suæ, intus & extra seipsum cõburens, seipsum primo infestans, primo seipsum vulnerans & vexans, O inuide q̃ paucos habes amicos, & forsitan neminẽ habes, de cuius bono non doleas, & de cuius malo non gaudeas. Merito omni amico priuari debes, eo ꝙ de nullo amicorũ bono gaudere probaris. O inuidia omni vicio peior, & omni peste deterior. O inuide qui nunq̃ quiescere potes, an ignoras quòd omnis malicia habet aliquã fœlicitatis vmbrã? Sed tu ipsa inuidia nequissima pestis, tormẽtũ sine refrigerio, morbum sine remedio, laborem sine respiratione, pœnam sine intermissione, famẽ sine saturitate semper habere videris. O inuide vermis mortifere, qui in hedera Ionæ *Iona.4.* quotidie nasceris. O igneus serpens, quo populus Israël *Nume.21.* pungitur. Hic est enim fratres bruchus, quo fructus ter- *Psal.104.* rarũ depascitur. Legimus enim dilectissimi fratres mei quòd filiis Israël manna cœlitus datũ est, quo reseruato *Exo.16.*

G scaturiebat multitudo vermium. Sic ex cœlesti gratia fi-
deli collata, occasionaliter i animo superbi inuidia na-
scitur. Et quáto magis cœlestis gratia fidelis solidatur,
tanto magis superbi mens in inuidię vermē resoluitur.
Legimus etiā vermem ex hedera natum, cuius vmbra
Ionas á calore defendebatur, tādem hedera corruit, &
funditus deuastatur per vermem inuidiæ. Filios etiā Is-
raël in Aegypto peregrinantes, legimus igneos serpen-
tes pupugisse. Sic & vos eremi sacri cultores, veri filij Is
raël, dum inuidos vestros de vobis susurrantes auditis,
exultate quoniā filij dei & sanctorū patrum effici me-
ruistis. Exultate orantes pro eis, vt eos socios habere in
sanctorum collegio mereamini, reprehendentes & o-
stendentes eis, quòd ipsa inuidia est illa pessima tinea,
quæ purpuramenta virtutum demolitur, ęrugo quę the
saurum sapiētiæ deprædatur, bruchus qui terrarum vi-
rentia comburit, quia quicquid boni operis virescit in
Esa 4. homine, penè pestis inuidiæ perdit. Hæc est quæ ange-
Gene. 3. lum de cœlo proiecit, quæ hominem de paradiso exu-
H lauit, quæ filios Israël in deserto percussit, quæ contra
Gene. 37. Ioseph fratres armauit, quæ Danielem in lacum leonū
Daniel. 14 misit, quæ caput nostrum cruci affixit, quæ Iudā suspen-
Matt. 27. di fecit. Scitote fratres mei atque discite, & super tecta
prædicate, quòd inuidia est illa fera pessima, quæ fidem
tollit, concordiam dissipat, tertiam linguam multipli-
cat, iusticiam disperdit, & omnia mala generat. Hęc est
Gene. 4. quæ Abel occidit, Adam onerauit vel exulauit, pastorē
suspendit, Petrū iugulauit dum Christum negauit, Pau
lum decollauit & Ioannem, Stephanum lapidauit, Go
Acto. 7. liam prostrauit, Dauid decepit, muros Hierusalē euer-
tit, Romam depopulauit, Carthaginē destruxit, Troiā
deuastauit, & multa mala per hanc feram pessimam in
orbe terrarum facta esse legimus. O frater mi dilecte,
ô rusticane amande, ô dimidium animæ meæ, cur inui-
diam non deponis? Cur eam diligis? Nunquid mor-
tem diligis? nunquid ad suspēdium pergis? nunquid in
lacum te proiicis? O inuide qui nunquam quiescis, sed
semper cū Saulo seruos dei persequeris, eos ligatos du-
cens ad principes sacerdotum. Ecce enim alios labo-
ras tenere, sed tu teneris ab illis, alios ligare procuras,
Acto. 9. sed ecce tu cadens in terram audis cum Saulo, Cur me
persequeris? Alios tenere solicitas, sed ecce cæcatus te-
neris á cunctis. Alios defrandare procuras, & ecce ne-
I quiter defraudat⁹, mox deportaris ad tartara. Eia ergo
fratres deponite inuidiam, & si quos inuidos inter vos
habere videtis, orate pro eis, quia toties moriūtur, quo-
ties vident vos bonis operibus refulgere. Cupitis ergo
eos torqueri? Nunquam enim melius inuidos torque-
re poteritis, quàm virtutibus & gloriæ seruiendo. Tūc
enim latrant vt canes, deuorant vt leones, facie palle-
scunt, capite minantur, oculis scintillant vt sydera, ma-
nus cancellatas astringunt, dētibus strident, & sic ani-
ma & corpore moriuntur. Vos autem benefacite, non
tamen vt eos ad furorem accēdatis, sed vt deo placea-
Luca. 6. tis, orate pro persequentibus & calumniātibus vos, do-
lentes de malo corporis, sed fortius de animę perditio-
ne. Concedat ergo nobis Christus peccatorum contri
tionem, & proximi amorem infundat, qui est benedi-
ctus in secula, Amen.

De vigilia natiuitatis Christi, Sermo XIX.

ACcingimini filij potentes & estote parati, quia
die crastina delebitur iniquitas terræ, & regna
bit super vos saluator mundi. Crastina die te-
nebrarum caligo minuetur. Crastina die lux
oculis & credentibus reddetur, Crastina die mundua
suam reparationem amplectetur. Crastina die cōditor K
syderum redemptorq; omnium pēditurus est ad vbera
sanctæ Mariæ virginis. Crastina die ille qui æternaliter
præcedit volubilitatem seculorum, ingerere se incipiet
cursibus annorum. Crastina die solutis naturæ legibus,
ex solius diuinitatis potētia virginis Mariæ viscera fœ-
cundantur, & ex riuulo suo fluuius magnus orietur, &
fructus apparebit optim⁹, & ex virgulto suo radix per-
fectorum procedet tanq̄ sponsus da thalamo suo. Cra-
stina die ô monache suscipies infantulum Iesum, qui ta O mona-
mē ante omnia secula factus est. Para igitur te, quia ipse che.
dignatur videre te, osculari te, astringere te, & nunquā Psal. 18.
dimittere te nisi tu primò eum dimiseris. Aspicite ergo
fratres oculis mentis & corporis, & videbitis dei potē
tiam venientem & procedentem à patre tanq̄ spōsum
de thalamo suo, quem aspicietis, quē tenebitis, quē ado
rabitis pura mente & mundo corde. Ipsum fortiter te-
nete, totum in mundo & totum in cœlo. Totū in mun-
do ad iustificationē, totum in cœlo ad glorificationē.
Totum in mundo vt educat peregrinantes, totū in cœ L
lo vt recipiat perueniētes. Totum in solio patris, totum
in gremio gloriosæ matris. Sic enim crastina die pate-
bunt signacula figurarum, fulgebunt oracula Prophe-
tarum, apparebunt miracula naturarū, stillabunt spira-
cula gratiarū, quia nascetur Iesus Christus filius dei vi-
ui in Bethleem Iudæ. Dum enim venerit videbimua ru Luca. 2.
bum ardere sed non consumi, virgā Aaron frondentē Exo. 3.
& fructum facientē. Accingimini ergo filij potentes & Nume. 17.
estote parati, vt videre possimus cum Ezechiele portā Ezech. 44.
sacratissimā perpetuo clausam. Crastina etiā die vide-
bimus etiam eū Daniele puero sancto lapidem angu- Danie. 2.
larem. Crastina die videbimus regem regū mentalibus
oculis, & humanis sub forma panis visibilis panē inui-
sibilem, alimoniā cœlestem, refectionem beatā, cibum
æternæ vitæ, pignus nostræ redemptionis, hostiam salu
tarem, quam die crastina toto affectu māducare debe-
mus. Iste est ille panis & cibus datus Israëlitico populo Exo. 16.
manna dulcissimū habens in se omne delectamentum
& saporis suauitatem. Iste est ille cibus quem vidit Pha
rao, in quo spicæ pulchræ & formosæ erant. Iste est ille Gene. 41.
panis datus Heliæ, in cuius fortitudine ambulauit qua- 3. Reg. 19.
draginta diebus & quadraginta noctibus, & peruenit
vsq; ad montem dei. Iste est ille panis quo cibantur an-
geli, quo saginātur Apostoli, quo reficiuntur martyres, M
quo pascuntur cōfessores, quo nutriūtur virgines & sa
tiantur electi omnes. Panem autem hunc si quis digne
manducauerit non morietur in æternum, quoniā spiri
tus vitæ & ipsa vita est. Hic est panis qui de cœlo descē Ioan. 6.
dit, quem virgo nobis cras præsentabit, quē in gremio
portabit, quem in ventre baiulauit sine grauamine, quē
& peperit sine corruptione. Cuius mater inuēta est vir-
go ante partum, virgo in partu, virgo post partum. Ipsa
quem genuit adorauit, sed prius mente quàm vētre, &
prius quàm filius in vtero cōciperetur. Leuate ergo fra-
tres mei, leuate in hac vasta solitudine capita vestra:
Ecce enim iam est in porta redemptio vestra. O quàm
magna magnalia de⁹ propter nos operatur, ecce enim
quo modo nos amauit. Ipse enim deus fact⁹ est homo,
creator creatura, ditissimus pauper, conditor legis, de-
structor legis propter nos appellatˀ. Amauit enī nos vt
reciperet nos, humiliauit se vt exaltaret nos in se. Incli-
nauit se, vt erigeret nos ad se. Ecce enī quo modo nos
amauit, quia descēdit vt nos exaltaret, exinaniuit se vt
nobis potestatem donaret. Accingimini ergo ô filij po
tētes & estote parati, quia die crastina videbimus irre-
uerberata

A uerberata acie fidei in vno eodemq; deo & homine diuinitatem incarnatã, maiestatem subiugatã, libertatẽ captiuatam, virtutẽ infirmatam, æternitatem terminatam, virginitatẽ fœcundatam, vitam infirmatã. Accingimini ergo & estote parati mente pura, fide integra, charitate syncera, vt dum venerit ille sanctus sanctorũ & pulsauerit, confestim aperiatis ei. Non igitur tædeat vos modico tempore carnẽ vestram domare ieiuniis & abstinẽtia escæ & potus, quia ecce remunerator aduenit, reddens vnicuiq; secundum opera sua. Saluatorem igitur expectantes, sobrie, iuste & caste viuamus in hoc seculo, expectãtes beatam spem & aduentũ domini, vt digne cum eo gloriari possimus in cœlis: Amen.

Roma. 2. *Ad Tit. 2.*

De natiuitate domini: Sermo XX.

FRatres dilectissimi homo non solum per sapientiam dei factus erat vt esset, sed etiam ad sapiẽtiam dei factus erat vt beatus esset, vt ille videlicet frueretur eo sensu, quo percipi sapiẽtia poterat. Sed quia peccãdo sensum amisit, quo sapiẽtia frui debuisset, quia oblitus est comedere panẽ suum, & refectionem illã qua viuunt animæ, in corporalem B cõmutauit delectationem. Terrenis igitur & corporalibus sensu & affectu immersus, nõ potuit se ad spiritalium cognitionem sine amore erigere, sed sola ea quæ carnis sunt agnoscens, spiritalium iocunditatem non agnouit: Ideo ipsa dei sapientia cum sursum esset, deorsum hodie venit vbi homo erat, vt eũ reuocaret vnde ceciderat. Et ecce verbũ caro factum est, vt deus & homo inter homines esset, & sic conuersus est panis ille in lac, vt à paruulis hominibus sumi posset. Sapientia ipsa sursum panis erat, & eadem ipsa sapientia deorsum lac erat. In diuinitate ipsa sapientia panis erat, & in humanitate panis de cœlo descendens hodie lac factum est, vt tanq; infantes per lac nutriti homines roborati ad panẽ deitatis accedere possent, vt idem ipse reficeret, & reficiendo lãguidos ad incorruptionem repararet. Dedit ergo reparandis ad incorruptionẽ alimentũ incorruptionis, paruulis quidẽ immaculatam carnẽ quã sumpserat de virgine matre, perfectis vero incorruptibilem diuinitatẽ quam habuit de æterno patre. Istis ne interim deficerent in via, sed illis vt reficerẽtur & perficerentur in patria. Istis ad consolationem, sed illis ad C glorificationẽ. Propter hoc ergo dei filius pro redẽptione hominum homo hodie factus est, vt caro per carnem liberaretur, & humano generi de suo sumeretur precium redemptionis, vt inde remedium fieret, vnde vicium contractum fuerat, & in eodẽ monstraretur & peritiã medici & iusticia redempti, quãdo de suo & sanãdo inuenitur remedium & preciũ redimendo. Quia vero à corruptione liberandum erat, quia remedium, idcirco precium redemptionis incorruptũ esse debuerat. Propterea Maria mater electa est, & super omnes creaturas prælecta, omnibus gratiis fœcundata, omni virtute & sanctitate in vtero repleta, vt de mũdissima matre mũdissimus filius nasceretur. Et sicut in cœlo filius habuit patrem immortalẽ & æternũ, sic & in terra haberet matrem omni corruptione carẽtem. Igitur in cœlo qualis est pater, talis est filius: & in terra qualis est mater, talis est secũdum carnem filius. In cœlo cum patre æternus est & immensus, & in terra cũ matre temporalis est & mãsuetus, In cœlo cum patre sublimis est & incorruptus, & in terra cũ matre hodie in præsepio humilis & corruptibilis apparet. In cœlo imago patris apparet, & in terra Mariæ filius ostẽditur. In cœlo syderum & cũctorum factor ostenditur, sed in terra hodie per matrem inter bouem & asinum collocatur. Mater D virgo est, & in humilitate exultat, sed eius hodie filius humilitatem facto cõmendat. Per virginem hodie venit ad nos, & per virginẽ præcessit nos. Per incorruptionem venit vt peccatum tolleret, & per incorruptionem præcessit vt virtutem demonstraret. Venit ad nos hodie ille Iesus Nazarenus vt cõferret remedium, præcessit vt daret exemplum. Nõ enim potuit arbor bona malum fructum facere, quoniã omnis arbor ex fructu suo cognoscitur. Radix integra, & ramus fructusq; incorruptus est. Saluatoris igitur nostri aduẽtus Gabriel nuncius missus est, vt nouam in carne natiuitatem filij dei prædicaret, in qua forma serui domino sociata hostem potenter deuinceret, fortis in illo, non tamen violenta ad inferendam iniuriam, sed efficax ad iusticiam obtinendam. Propterea Gabriel missus est vnus de maioribus cœlorũ angelis, sed ideo Gabriel dicitur, quia fortior cunctis erat. Gabriel enim fortitudo interpretatur, quia ipsa etiam infirmitas fortitudo fuit, quoniam in ea superatus fuit inimicus, & capta prǽda à violento reducta est. Tres enim perierant, & subsecutus est quar- E tus, redemptor eorũ deus. Primus sine masculo & sine fœmina, vt Adam. Secũdus de masculo sine fœmina, vt Eua de Adam, quia tulit vnã de costis eius, & repleuit carnem pro ea. Tertios de masculo & fœmina, vt Abel. Quartus de fœmina sine masculo, vt saluator mundi, qui de beata Maria virgine hodie pro nobis nasci dignatus est. Et quia primus author culpę deiectus est per fœminam, ideo authorẽ gratiæ sine masculo cõcepit, & peperit hodie fœmina Maria virgo. Hæc est fœmina totius mundi mater & domina, quæ virgo permanens peperit hodie filiũ, stella protulit solem, creatura genuit creatorem, filia cõcepit patrem & filiũ, simul in vnum diuitem & pauperem. Ipsa filia est, ipsa est & mater, ipsa ancilla & domina, ipsa genitrix & genita, ipsa cum integritate peperit, cum virginitate cõcepit: & post partum, vt suprà diximus, virgo permansit, ipsum quem genuit mox adorauit. Cuius adorationis & gratiæ participes nos faciat ille qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Psal. 101. *Ioan. 1.* *Luca. 2.* *Luca. 1.* *Gabriel, fortitudo.* *Gene. 1.* *Gene. 2.* *Gene. 4.* *Luca. 2.*

De triplici genere monachorum in Aegypto. Sermo XXI.

F VT nobis p literas declarauit sanct⁹ pater Hieronymus fratres dilectissimi, tria sunt in Aegypto genera monachorũ, quorum duo optima sunt, sed tertium omnino tepidũ & omni affectu vitandum. Quæ sunt illa duo quæ optima prædicantur, nisi Eremitarũ atq; Cœnobitarum genus & ordo, quorum vita clarissima & sancta cõgregatio tẽpore prædicationis Apostolicæ sumpsit exordium? Isti sunt illi viri perfecti, quibus frequẽter adhæsi tempore errorum meorũ, per quos etiã illuminari merui, quorum etiam sanctitatis fama ad aures meas perueniens baptizari non diu distuli, Et pia matre me instigante apud Mediolanum, vt ad patriam remearem, & cupiẽs eos habere in visceribus charitatis, & cũ eis pariter vinere, ad vitum illum Simplicianum, qui à iuuentute sua deuotissime deo vixerat in omni charitate perrexi, deprecans eum cum fletu & gemitu, vt mihi quosdam seruos dei de suis donaret. Et donauit eos mihi paternẽ. Quare paternẽ eos mihi donauit? Quia sciebat me velle monasteriũ in Africa ædificare. Et assumptis mecum Anastasio, Fabiano, Seuero, Nicolao, Dorotheo, Isaac, Nicostrato, Paulo, Cyrillo, Stephano, Iacobo & Vitali pauperculo, qui pecunię sacculũ apud Mediolanũ inuenit

De ver. Apost. ser. 19. In li. 50. ho mil. Ho. 9.

G nit & non rapuit, de quo iam sermonem fecimus, quia inuenit & non rapuit, nec post aurum abire voluit. Igitur istis mecum assumptis imitari cupiebam cum charissimis meis amicis Euodio, Alipio & Pontiano, qui diu mecum fuerāt, & cum cæteris duodecim, quos nuper assumpseram, illos quorum famam etiam sanctus presbyter Hieronym⁹ mihi descripserat. Et sic perueni ad Africam pia matre defuncta, & ædificaui, vt videtis, monasterium in quo nunc sumus in solitudine, & à gētibus segregatum. Et placuit deo centenarium numerum fratrum mihi donare, illuminans corda nostra, nō solum sanctissimos patres solitarios imitari, sed etiam *Acto.2. & 4.* in hac solitudine more Apostolorum omnia cōmuniter possidere. Hæc deus nos seruare, & postea docere, & per nos vobis præcipere voluit. Sic eni videtis quia ante me multi fuerunt patres, quos sequi & imitari debemus, non tamen sicut ego secundū Apostolicam vitam alios viuere docuerūt. Caput igitur & principium omnium vestrum secūdum Apostolicam vitam meipsum dicere nō erubesco. Non tamen vos pigeat eos se-

H qui & imitari in omnibus, attēdentes omnia communiter habere & possidere, quia in celsitudine paupertatis viuētibus non licet nisi vt vnum sit cor, vna sit anima, & omnia communiter possideant. Vnde agrorum *Acto.4.* precia ponebātur ante pedes Apostolorū, tanquam pedibus cōculcanda, quia ipsi facti Apostoli & amici dei indigna reputabant agrorū precia manibus contrecta- *Nume. 18.* ri. Vnde etiā in veteri lege Leuitis præcipiebatur, nihil in terra eorū possidere. Non ergo habere debemus temporalia ad possidēdum, nec ego, qui Episcopus sum, ha- *Ecclesiæ bona, pauperū patrimonium* bere debeo, nisi tātum ad dispensandum, quia bona Ecclesiarum patrimonium pauperum sunt. Vnde ego, qui Episcopus summe cauere debeo, ne res pauperum, quas Hipponensis Ecclesia conseruare videtur, diuitibus largiantur, quod bene feci hucusque. Nam consanguineos habeo, & nobiles se esse nō erubescūt, & ad me Episcopum veniunt, aliquando cū minis, aliquando cum blādimentis dicentes, Da nobis aliquid pater, caro enim tua sumus, Et tamē dei gratia, & vestris orationib⁹ mediantibus, consanguineum aliquem meditasse non re- *1.Timo.6.* colo. Chariores enim mihi reputo pauperes quàm diui-

I tes, quia habentes victum & vestitū fideles omnes contenti esse debent, maxime nos clerici, in cuius rei signū *12.q.1.cap. Duo.* capita tonsa & rasa habere debemus, ne diuitiarum capilli occupent mentem seruorum dei. Eia ergo fratres mei estote pauperes, non solum verbo, sed & opere & veritate, attēdentes quid vobis dicat qui nostrum se fecit precium in ara crucis, qui etiam noster est aduocatus in cœlo, & intercessor ad dexteram dei patris. Dicebat enim ille deus deorum discipulis suis, quos de toto mundo prælegerat, vt essent sal terræ, lux mūdi, recto- *Matt.5.* res Ecclesiæ militantis, magistri & senatores Ecclesiæ *Ibidem.* triumphantis. Ait enim, Beati pauperes spiritu. Nō beati qui sub dura & grandi necessitate patiuntur. Tales enim murmurant, detrahūt, & inuident habentibus, rapiunt & furantur: sed si non opere, saltē voluntate hæc adimplere conātur. Ideo tales beatos non appellat saluator, quia non pauperes sed miseri sunt prædicandi. Quare? Quia de angustiis temporalibus educti ad æternas miserias deputati sunt, vbi nō solum beatitudinem habere non poterunt, sed nec guttam aquæ inuenient. Beati ergo pauperes spiritu, sed non paupertatem simulantes. Tales sunt hypocritæ, paupertatem foris prædicantes, nullam tamen necessitatem portare volentes. Tales enim in cunctis operibus suis sperant reuerentiā

honoris, gloriā laudis, à melioribus metui, & venerari K vt deus, sancti ab omnibus vocari desiderant, sola voce paupertatem & abstinentiam prædicant, sed digito suo non cogitant ea mouere: corpora despectis vestib⁹ tegunt foris, sed intus ad carnem purpura induūtur: in cinere prædicant se iacere, sed excelsa palatia nō despiciunt: angelicā faciem foris ostendunt, sed lupina corda eos habere non dubitamus. Tales fuerunt illi Sara- *Sarabaitæ.* baitę, de quibus tertiò nobis scripsit pater Hieronym⁹, quorum genus est omni affectu vitandum, Ipsi denique in Aegypto erant in foraminibus petrarum habitātes, induti porcorum & boum pellibus tātum, cincti funibus palmarum, spinas ad calcanea portantes ad cingulum ligatas, discalciati, & sanguine cruentati, cauernas exeuntes, ad festum scenopegiæ pergebāt Hierosolymam, & sancta sanctorum intrātes, paupertatem & abstinentiam prædicabant omni affectu seruare, barbas postmodum in cōspectu hominum sine redemptione euellere festinabāt, & sic acquisita fama & lucro ad propria remeabant, solitarie gaudentes & epulantes supra id quod explicare possumus. Hos fratres mei & filioli L mei quos quotidie parturio in visceribus charitatis, nolite obsecro imitari, quia non beatos sed damnatos eos esse prædicamus. Amate igitur paupertatē, amate eam *1.Petri.2.* omni affectu, & nolite deficere, vt sitis genus electū nō abiectum, gens sancta non obstinata, populus acquisitionis, sed non perditionis, regale sacerdotium, sed nō venale preciū, Vos estis illa Apostolica forma, sanctaq; congregatio à mundo corde & opere segregata, qui dei virtute iam percussistis duces Moab, satrapas & tyrannos Hierusalem, & Aegyptiorum hypocritas iam vulnerastis ad mortem. Vos estis vinea mea electa in medio Ecclesiæ paradisi plātata, Christi redempta sanguine & irrigata. Ad hanc vineam ego solus dei virtute vos congregaui, & operarios meos vos feci, vt laborātes in ea vsque ad finem dignum fructum recipiatis in tempore suo. Ad hanc vineam vos elegi, ad hāc dei M hæreditatē vos conuocaui, licet fauoratus à sancto Episcopo Valerio, qui de bonis episcopat⁹ vt monasteriū in eremo ædificarem mihi multa donauit. Non enim satis fuit patrimonium meum, nisi etiam ipse me coadiuuasset. Ad hanc igitur cōgregationem vos elegi, non *Ioan.15.* vos me elegistis, sed ego elegi vos. Et ecce postq; Episcopus factus sum, Vitalem, Nicolaū, Stephanū, Dorotheum, Paulum, Iacobum & Cyrillum frequēter rogaui, vt me solum in Episcopatu non dimitterent, quia licet Episcopus essem, non tamen credebam paupertatē despicere, sed cum Abraham, Isaac, & Iacob inter diuitias viuere, & veram paupertatem seruare optabam, vt de numero eorum essem, de quibus ait Apostolus, Tā- *2.Cor.6.* quam nihil habentes, & omnia possidentes. Igitur hos frequenter rogaui vt venirent, non vt essent rebelles eremo, sed vt solitarie etiam in ciuitate viuentes, habitare possemus in palatio sancto. Sed ecce noluerunt venire tanquā de seipsis timentes, ne à seculo caperentur. Noluerunt venire, Quare noluerunt? Non quia non digni, sed quia nō solum pauperes esse voluerūt, sed etiā supra id quod in speculo nostro edidim⁹ facere voluerunt, calcantes per omnia seculum & pompas eius. De quo munere summum gaudiū omnes habere debem⁹, quia facere voluerūt ea quæ deo & mihi facere promiserunt. Et quia solus stare nō poteram Episcopus, ideo rogaui sanctum senem Episcopum Valerium, qui mihi iam potestatē prędicandi & obsecrandi in populo dederat, vt infra domum Episcopi monasterium clericorum

A rum constituerem. Et placuit sancto episcopo mihi cō
descendere, & sic cum eisdem in omni paupertate vi-
uere cœpi, non manducans carnes, nisi dū hospites ve-
niunt, sed tātum olera & legumina absque oleo vel bu-
tyro, sicut antè vobiscum cum gaudio facere consue-
ueram. Igitur fratres mei licet in cathedra episcopali
me videatis, paupertatem tamen mihi charam spon-
sam tenere cōgratulor, quia ipsa est etiam Christi spō-
sa, sanctorum possessio, beatorum vita, fideliū securi-
tas, clericorum ornamentum, monachorum vita, no-
bilium pulchritudo, diuitis magnificentia, Hæc enim
est illa sancta paupertas, quam qui tenet & amat, nulla
indigentia laborare potest. Nec mirum fratres, quia sibi
datur omnium dominum possidere. Ipse est enim spe-
rantibus in se thesaurus in paupertate, solacium in soli-
tudine, gloria in abiectione, honor in contemptu, vm-
braculum in omni protectione. Estote igitur pauperes
fratres mei, quoniam desiderium pauperum exaudiuit
dominus, & præparationem cordis eorū audiuit auris
Psal. 9. sua. Tūc enim vere pauperes eritis spiritu, tūc vere bea-
B ti, tunc benigni, tunc obediētes, tunc veraces, tunc non
ficti, tūc omnis mali ignari, si vero corde & opere pau
peres inueniemini, Quam gratiam nobis impetrare di
gnetur beatus primicerius martyrum Stephanus, qui
pro suis persecutoribus exorauit dominum nostrū Ie-
sum Christum, qui cū patre & spiritu sancto viuit & re-
gnat in secula seculorum, Amen.

De consolatione fratrum in eremo, à quibus sanctus Augustinus recessit, cum exhortatione ad orationem & lachrymas. *Sermo XXII.*

FRatres mei & lætitia cordis mei, tempus est
vt reuertar ad eum qui est, & qui misit me ad
vos, vos vero nolite contristari, nec turbetur
Ioan. 14. cor vestrum. Rogabo enim patrē vt ipse vos
custodiat, & maneat vobiscum in æternum spiritus ve-
Iaco. 5. ritatis. Iterum etiā dico, Nolite de meo recessu amplius
contristari, sed semper orate pro inuicem vt saluemini.
Valde enim seruis dei & solitariis est necessaria ipsa
oratio, per quam deus placatur, per quā deus ad nos in-
clinatur. Adorauerat enim populus Iudaicus vitulū cō-
Exo. 32. flatilem, & ait dominus Moysi, Dimitte vt irascatur fu
C ror meus contra eos. Cui Moyses, Quæso ô domine
quiescat ira tua, & esto placabilis super maliciā populi
tui. Et ecce placatus est dominus. O quàm grandis est
Exo. 17. ipsius orationis causa, ô q̄ grande mysteriū. Ecce Moy-
ses orabat in monte, & Iosue Amalech deuincebat. Per
4 Reg. 20 orationem Ezechias sanatur, & salutem animæ & cor-
Actu. 7. poris adipiscitur, Per orationē Saulus efficitur Paulus,
& doctor gentium, & prædicator orbis terræ. Obsecro
Iaco. 5. ergo fratres vt oretis pro inuicem vt saluemini. Depre
1. Timo. 2. cor fratres mei cum Apostolo, primum omnium fieri
obsecrationes, orationes, postulationes & gratiarum
Luca. 18. actiones. Orate & nolite deficere, & si possibile est la-
chrymas fundatis. O quàm magnum vespertinū sacri-
ficium deo obtulistis, lachrymas cū oratione effunde-
re. Diuina enim scriptura aliquādo nos ad lachrymas,
aliquando ad gaudium nos inuitat. Sæpe enim dicebat
Matt. 5. saluator discipulis suis, Beati qui lugēt in hac vita, quia
gaudebunt in æterna vita. Prius enim dolēdum est, sed
post dolorem gaudium subsequetur, quia beati qui lu-
Ibidem. gēt. Sed postea dicit saluator, Gaudete & exultate, quo-
niam merces vestra copiosa est in cœlis. Quæ quidem
merces per lachrymas & orationes acquiritur. Orate
igitur fratres mei in eremo, orate & nolite deficere. Nā
Luca. 18. sicut proprium est canibus latrare, ita propriū est eremi
cultoribus orare. Bonorum enim oratio locutio est ad D
deum. Quando enim serui dei legunt, deus sine dubio
eis feruenter loquitur, sed dum orant cum deo suauiter
loquuntur. Ipse enim sapiens est, quia sub paucis verbis
multa cōprehendit, & quicquid necesse est, hilariter tri
buit, & abūdantius atq; perfectius quàm homines sciāt
vel valeant cogitare. O fratres mei dilectissimi, clama-
te in eremo, vlulate in hac vasta solitudine, vociferari
non quiescatis, clamate orando & nolite deficere. Cla-
mate non solum voce, sed maxime mente. Ecce enim
semper auditis aues in deserto cantantes, & laudantes
deum factorem suum. Et si cantare non potestis, quia
senes multi iam estis, mente saltem nolite tacere. Nā &
tacentes ore, mente autem orantes exaudiuit dominus.
Nec in oratione locutio tantum quæritur, quātum sen
sus. Ecce enim Hieremias cōfortatur in carcere, Daniel *Hiere. 36.*
inter leones exultat, tres pueri in fornace tripudiāt, Iob *Daniel. 3.*
in sterquilinio nudus triūphat, paradisum de cruce la- *& 6.*
tro inuenit, Susanna inter senes defenditur, Stephanus *Iob 2.*
de torrente in cœlum suscipitur, & inter lapidātes pro *Luca. 23.*
Saulo exauditur. Non est igitur locus in quo orare non *Daniel. 13.*
debeamus, quia deus vbiq; est, vbique nos exaudire di- *Actu. 7.*
gnatur. Orate igitur semper, & in omni loco vt salue- E
mini. Nō solum vnusquisque pro se, sed pro omnibus
orare debemus. Nam vt ait pater Ambrosius, Si pro te *Ambrosius*
tantum rogaueris, solum tuum meritum possidebis: sed
si pro omnibus rogaueris, omnes pro te rogabūt. Ora-
tio sancta, columna sanctarum virtutum, deitatis scala,
viduarum maritus, angelorum cognata, fundamētum
fidei, monachorum corona, cōiugatarum leuamē. Bea-
tus qui te amat, beatior qui te frequentat. Beatus qui te
astringit, sed beatior qui in te perseuerat. Beatus qui te-
cum lachrymas fundit, quoniam holocaustum sanctū
deo & immaculatum offerre non dubitamus. Flete igi-
tur fratres orando & nolite quiescere, vt digni efficia-
mini gratia dei. Sed dicetis, Ecce multi sum⁹, & præter
Euodium, Alipiū & Pōtianum qui de scriptura sancta
multum nouerūt, omnes grossi & idiotæ sumus, igitur
doce nos orare. O fratres mei licet grossi sitis, & subti-
lia non capiatis, non tamen debiliores vos reputo, sed
chariores vos teneo ignaros & humiles, quàm sapiētes
elatos & superbos. Dei tamen gratia pro vestra salute F
sufficit quod habetis. Licet enim medullā scripturatū
non intelligatis, sicut Euodius, Alipius, & Pōtianus, qui
Romæ diu mecum commorati sunt, tamen scriptura-
rum corticem vos intelligere nō dubitamus. Diximus
enim primò vobis, quòd psallere, orare, & manibus la-
borare debeatis, quando necesse fuerit, & si vobis tem-
pus superfuerit, dicere, Pater noster, non differatis. Ipsa *Matt. 6.*
enim dominica oratio appellatur, in qua septē petitio-
nes reperiuntur, in quibus omnes species orationis cō-
prehenduntur, quibus deū interpellamus pro appeten-
dis bonis, & pro vitandis malis, aut pro delēdis com-
missis. Tres enim primæ petitiones pertinent ad æter-
nitatem, Reliquæ vero quatuor ad hanc vitam tempo-
ralem pertinere vidētur, quia & panis quotidianus, sci-
licet spiritalis licet sit sempiternus, ad hoc tamen tem-
pus etiam pertinet, inquantum ministratur animę qui-
busdam siguis dictis vel scriptis. Et ideo panis dicitur,
quia laborando, & differendo discitur, & ita quasi mā-
ducando deglutitur. Nunc quoque peccata dimittūtur
nobis, & nos dimittimus aliis, quę petitio est inter qua-
tuor secunda. Et tentationes quæ nunc nostram vitam
infestant, & ipsa liberatio à malo, ad hanc vitam per-
tinent, quia dei iusticia mortem incurrimus, vnde dei
misericordia

G misericordia liberandi sumus. Quę cũ ita sint, ipsarum
petitionum verba diligentius pertractanda sunt, vt in-
tellecta maiorem generent cordis affectum, & quod pe
titur ad velociorem perducatur effectum. Orate igitur
Matt.6. fratres dicentes, Pater noster, referẽtes gratias largito-
ri omnium bonorũ, qui dulcedo nostra est, vita & re-
surrectio nostra est, spes nostra est, & lumen oculorum
nostrorum, baculus senectutis nostræ, donãs nobis sen
sum vt eum agnoscamus, & secreta secretorum suorũ
intelligamus. Ipse enim nobis dedit efficaciam in ope-
re, gratiam inter electos, effectum in suis, & suorũ præ-
ceptis, solamen & constantiam in aduersis, cautelam in
prosperis & timorem, & quocũque vertimur sua gran-
dis misericordia nos præuenit. O fratres mei non ne-
gligamus orare, non carnem domare, non vigilare. Et
tamen quid ei retribuemus, qui non permisit nos sub-
mergi cum in mari magno essemus? Ecce enim con-
sumpti eramus & nos liberauit. Errantes eramus in se-
culo, & reduxit nos ad viam, Ignorantes eramus, & do-
cuit nos veritatis viam. Non igitur tædeat nos orare,
quia non familiam regere, sed tantum deo placere de-
H bemus. Et vt bene psallere & orare possitis, absque ma-
gno corporis impedimento, de bonis episcopatus Ec-
clesiæ Hipponensis centum & quinquaginta vestimen
ta cum calciamentis vobis dilectis fratribus deportari
præcepi, vt tempore frigoris quantum necesse fuerit
vnusquisque recipiat, reponentes ea & custodientes in
communi vestiario cum omni diligentia & charitate,
scientes quòd vera charitas nõ quærit quę sua sunt, sed
1.Cor.13. quæ dei. Sic autem facientes nõ deficiatis. Deus autem
pacis, qui eduxit de mortuis pastorem magnum ouium
Hebr.13. in sanguine testamenti æterni dominum nostrum Ie-
sum Christum, aptet vos in omni bono, vt faciatis vo-
luntatem eius, faciens in vobis quod placeat coram se
per Christũ Iesum, cui est honor & gloria in secula se-
culorum, Amen. Orate pro nobis fratres, & ante meum
recessum cupio vos salutare osculo sancto, Amen.

De ieiunio. Sermo XXIII.

FRequẽter audistis fratres charissimi, quòd ie-
iunium est res sancta, opus cœleste, ianua re-
gni, futuri seculi forma, quod si quis iuste per-
fecerit dei socius existimabitur, sibi cõiungitur, & spiri
I talis efficitur. Per ieiunium fratres mei prosternuntur
vicia, augmentantur virtutes, humiliatur caro, diaboli-
cæ deuincuntur virtutes. O sacrum ieiunium, tu corpus
refrænas ne surgat, tu virtutes incitas vt resurgant, tu
reum illuminas & sanas vt viuat. O ieiunium tu suaue
es bonis, tu odibile es malis, tu delectabile es sãctis, sed
detestabile prauis. O sacrum ieiunium, tu diuina my-
steria pandis, quæ sapientiæ & prudẽtiæ sunt agnoscis,
recordari præterita facis, ordinare præsentia non ne-
gligis, & præuidere futura festinas. Sed cauete fratres
mei, ne ieiunando superbi efficiamini, ne cupidi, ne a-
uaricia vel hypocrisi pleni. Nam sæpe audistis quòd Ba
bylon ciuitas magna & populosa est inimica Christia-
nis, idolis seruiens, diuersis erroribus mancipata, quam
Gen.11. vt dicunt, aliqui gigantes eam ædificauerunt, sed su-
perbia inflati fecerunt in medio turrem, quæ vocata est
Daniel.4. Babel. Postea vero venit Nabuchodonosor, & amplifi-
cauit eam & ditauit, & inflatus superbia clamauit & di
xit, Nónne hæc est ciuitas Babylon, quam ego ædifi-
caui in domum regni in robore fortitudinis meæ, &
in gloriam decoris mei? Et dũ rex sic exclamaret, vox
irruit super eum dicens, Tibi dicitur rex, Regnum tuũ
transiet a te, ab hominibus eiicieris, & cum bestiis fe-
risque erit habitatio tua, fœnum vt bos comedes, & K
septem tempora super te mutabũtur, donec scias quod
excelsus dominatur in regno hominum. Et sic vides
quod superbiẽdo regnum terrenum amisit & sensum,
quia cum bestiis habitare volebat. Babylon hæc fratres
mei mundus iste est, qui plenus est confusione, plenus
erroribus, iniquitatibus, & veneno maliciæ. Ecce nunc
fratres mei quo modo totus mundus in maligno posi-
tus est, Ecce quo modo diabolus regnat in eo, dum re- 1.Ioan.5.
gnat ambitio, dum dominatur perfidia, dum cõculca-
tur simplicitas. Et ideo fratres hæc omnia agnoscentes
caueamus à cunctis malis, scientes quòd per solam hu
militatem omnia mala vincere valemus, sine qua no-
stra ieiunia nobis non proderunt. Hæc est per quam ad
vitam intrare poterimus. Non ergo extolli debemus, si
bene viuamus, sed humilitatem seruantes semper phi-
losophari non desistamus. Quid enim est philosopha- Philosopha
ri, nisi mortem præmeditari? Ad regnum enim cœlorũ ri quid?
non conducit nos gloria mundi, non multitudo di-
uitiarum, non nobilitas generis, non scientia, non sa-
pientia, non facundia verborum, sed sola gratia Chri-
sti, & virtutes, & opera. Eia igitur fratres considerate L
ad quid huc venistis, & quid eremum cõcupistis, quid
agere voluistis, quod officiũ habere desiderastis. Om-
nes vno ore dicetis, deo seruire optamus. Et quia sic est,
propterea attendere frequenter debetis, quòd vestrum
officium est non solum carnem ieiuniis & abstinentia
escæ & potus affligere quantum valetudo naturæ per-
mittit, sed etiam mundum contemnere, peccata defle-
re, & non doctoris appetere cathedram, sed in cinere
& cilicio perseuerare in eremo vsque ad mortẽ debe-
mus, Adiuuet nos Christus filius dei, quem credimus Matt.4.
ieiunasse quadraginta diebus & quadraginta noctibus,
qui est benedictus in secula, Amen.

*De exhortatione ad solitudinem exemplo sancti Hie-
ronymi, Ac de ieiunio, & quid sit ieiunium:
Sermo XXIIII.*

LEgimus enim fratres charissimi sanctum pa-
trem Hieronymum Cardinalem fuisse in ec-
clesia sancti Laurẽtij martyris, & quia Roma-
nos de auaricia & fœtida luxuria fortiter reprehende-
bat, ab eis per vestem muliebrem, vt iam auditis, eum M
proclamare in populo voluerũt, sed deo auxiliãte san-
ctitatis fama minime diminuta, Romã tandem egres-
sus est, & cũ Paula & Eustochio, quas in fide Christi nu
trierat, earũ patre rogãte, vt nobis per epistolam scrip-
sit, asperrimam vitã sanctus pater Hieronymus duxit,
intantum vt neminem legere audiam filiũ modernorũ
austeriorem fuisse. Itaq; fratres etiã nos, vt vidistis, mũ-
dum deserere voluimus, & ad nemora cum Hierony-
mo fugere concupiuimus, & perseuerare secundũ apo-
stolicam vitam desideramus, propterea diligenter at-
tendamus, vt sancte & iuste in eremo conuiuamus. Sci-
re enim debetis, quòd demorantibus in solitudine ieiu
nium valde necessarium est. Sed primo videamus quid
sit ieiunium. Quid enim est ieiunium, nisi cunctorum
membrorum debita satisfactio? Membra enim satisfa-
cere debent propter peccata quæ commiserunt. Vnde
si quis in gula peccauerit, satisfaciat ieiunãdo: nam qui
solus est sine culpa, solus est & sine pœna. Sed quoniam
nullus est sine culpa, ideo nullus sine pœna viuere de-
bet. Oculus enim meus frequenter peccauit, quia per
eũ mors intrauit in animam meã. Claudatur ergo ocu Hiere.9.
lus, & patiatur ne quod eum delectat videat. Sic enim
de singulis

A de singulis corporis membris faciendũ est fratres. Tũc enim magnum, tunc deo acceptum, tunc sibi deuotum ieiunium reddimus, dum ab iniquitatibus & voluptatibus abstinemus. Hoc est magnum & perfectum ieiunium, Sic enim agentes sancte & iuste & pie viuere dicimur. Pietas enim est cultus deo reddere quod debet. Sic talis iuste viuere dicitur, quando deo reddit quod reddere debet, & Cæsaris quę sũt Cæsari. Impietas quid aliud est quàm idololatriam committere? Multi tamẽ dicunt quòd impietas est, quando pauperibus quis sua nõ elargitur. Propterea fratres mei scire vos volo, quòd aliud est flagitium, aliud facinus, aliud impietas. Flagitium est dum peccando nosipsos offendimus. Facinus quando proximum. Impietas quando idololatriam committimus, Similiter aliud est misericordia, aliud clementia, aliud pietas. Misericordia circa naturam, clementia erga iustitiam, sed pietas erga deum versatur. Et quia grossi estis fratres, veniat verbi gratia, Misericordia est dum si quis videndo aliquem iuste damnatum duci ad suspendium, naturaliter mouetur eique compatitur, & ita motus à suspẽdio eum liberat. Similiter si quis rapuit pauperi aliquid boni, & veniat alius & raptori eripiat ea & pauperi reddat, talem dicimus habere misericordiam. Clementia vero est vt si quis iniuste hominem punitum videat, & obiiciat se periculis vt illum eripiat, talem dicimus clementiam possidere. Pietas autem quid aliud est, quam deum pura mente colere, quæ alio nomine latria nuncupatur? Bene enim tunc dicimur ieiunare, quando pietate, misericordia & clementia refloremus: Adiuuet nos Christus, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

De c.di.5. ca.Ieiunii. *ad Tit. 2.* *Pietas quid.* *Matth. 22.* *Impietas. quid?* *Flagitium* *Facinus.* *Misericordia.* *Clementia.* B

De ieiunio, & vbi fuit institutum: Sermo XXV.

Scire nanq; debetis fratres dilectissimi, quòd hoc solenne ieiunium quod alma mater Ecclesia hodierna die præcipit obseruari, à creatione hominis in ipso mũdi primordio præcepit deus in paradiso Adæ & Euæ vt à fructu arboris abstinerẽt. Hoc etiam ante legem Moyses sanctus obseruauit & legem suscepit. Hoc sub lege Helias astrinxit, & ad cœlum in curru volauit. Eua quandiu abstinuit, virgo fuit, & in paradiso permansit, sed dum ieiunium violauit, in miseriam corruit, libidinis corruptionem persensit, sub domino constituta remansit, & de paradiso expulsa fuit. Moyses etiam post ieiunium cum deo facie ad faciem locutus est, qui ante ieiunium deum nec videre nec ad eum accedere ausus fuerat. Hierosolyma à Sennacherib tempore Ezechiæ regis & Esaiæ per ieiunium liberatur, & centum & octogintaquinq; milia cœlitus interfecti sunt in nocte vna: & ne fœterent eorum corpora, incinerati & in puluerem redacti sunt. Tempore etiam Ionæ ieiunium prædicantis in cinere & cilicio veniam impetrauit. Nunquid & Iosue filius Naue ieiunauit, plus quàm per diem & cursum solis & lunæ temperauit, & hostes superauit? O ieiunium conniuium animarum, beatus qui te amat, sed beatior qui te frequentat. Qui enim ieiunat vt bonus appareat, vt conseruetur, vt sanior fiat, & vt ne corpore nimis impinguescat, non beatus est ille, quia ieiunium quod facit non virtutis est, sed præsumptionis, non virtutis est, sed attenuationis. Ideo non mundo, sed deo ieiunare debemus. Sic enim sancti patres in veteri lege faciebant. Decimas enim deo dabant, & primicias de omnibus bonis suis, sic & nos deo primicias dare debemus. Quas tunc primicias deo damus,

Gene. 2. *Exod. 24.* *3. Reg. 19.* *Gene. 3.* C *Exod. 34.* *4 Reg. 19.* *Ionæ 3.* *Iosue 10.* *Exod. 22.*

quando corpore quidem à cibis eleemosynas etiã dãdo, & mente à vicijs ieiunamus, Et nunc deo tales primiciæ acceptæ sunt. Sed scitote fratres mei quòd antiquitus patres nostri fideles ieiunare consueuerunt, in vigilijs magnarum solennitatum vsque ad noctem, quod laudandum erat & non bonum. Sed hoc non solum, sed etiam vigilabant per noctem, & ad Ecclesiam ludendo & chorizando conueniebãt, quod detestabile erat & malum. Tales non solum Romani erant, non solum Papienses & Rauennates, sed etiam Mediolanenses, De qua turpi consuetudine dolebat Mediolanẽ mater illa, quæ me carne & spiritu in Christo regenerauit, & institutũ est ipsa instigante à patre nostro sancto Ambrosio, vt vigiliæ cessarentur, vel cessarent à cunctis, vt homicidia & fornicationes à fidelibus deponerentur. Solum tamen ieiunium mentis & corporis cum eleemosyna Mediolanensis Ecclesia fidelibus reliquit. Sed dicetis, Nunquid in vita nostra semper ieiunare debemus? O fratres mei legem meam recepistis, & audistis frequenter inter cætera, quòd carnem vestram dometis abstinentia escæ & potus, quantum valetudo permittit. Nolo enim meipsum ligare. Nolui onera vestra portare, sed hoc solum super vos ponere volui, vt ieiunetis & abstineatis, quantum facere deo fauente potestis. Nolo tamen quòd diebus dominicis ieiunetis, hoc enim hæretici & infideles faciunt. Omne autem ieiunium, exceptis diebus dominicis, bonum est & laudandum si bene fit. Aliquod tamen est ieiunium deuotionis, vt ieiunare vigilias sanctorũ Cypriani compatriotæ nostri, & Geruasij & Prothasij, & similia. Aliud est ieiunium institutionis, vt assumptionis Sanctæ Mariæ, & natiuitatis sancti Ioannis Baptistæ, sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, Simonis & Iudæ, Mathæi & Andreæ, & Iacobi maioris. Istorum enim vigilias ieiunare semper debemus, vt sicut ieiunando cum eis patimur, ita in futurum cum eis pariter gloriemur. Sed mox mihi fratres dicetis, Cur festum natiuitatis sancti Ioannis celebramus? Nunquid in peccato conceptus est? Et ideo attendite quòd prius seminatur homo, postea concipitur in vulua, & ibi caro formatur, deinde post dies quadraginta septẽ creatur anima, & corpori infunditur, secundum sanctum patrem & martyrem Cyprianum, cui in omnibus com pellor credere, quia per spiritum sanctum optime locutus est. Celebratur tamen natiuitas sancti Ioannis Baptistæ, non prima sed secunda. Prima enim natiuitas fuit in vtero, quando anima in vtero fuit infusa. Alia vero ex vtero, quando venit ad lucem, & hæc sine peccato fuit, quia sanctificatus fuit in vtero. Hæc autem festiuitas non solum apud fideles, sed apud infideles vigiliam habet. In hoc festo maxime Pagani infideles ad Ecclesiam suam conueniebant vigilantes, vt supra diximus. Sed destructis vigilijs illis, adhuc tamẽ antiquitatis nomen tenemus, quia dum ieiunamus vigiliam nuncupamus. Vel aliter dicamus fratres. Nam dum illa sancta Elizabeth, quæ filia fuit sanctæ Ismaræ, quæ quidem Ismara soror fuit carnalis sanctæ Annæ matris dominæ nostræ, dum grauida esset de Ioanne, ante aduentum virginis sanctificatus Ioannes nõ fuit, sed salutata Elizabeth à virgine, mox Ioannes sanctificatus fuit in vtero. Merito ergo eius natiuitatem celebrare debemus. Sed nunc de Apostolis, quorum vigiliæ non habentur, dicamus. Festum enim Philippi & Iacobi ieiunium non habet, eo quòd inter Pascha & Pentecosten est, quod tempus est gaudij, lætitiæ & exultationis,

D E *Ieiunium deuotionis.* *Institutionis.* *Natiuitas Ioãnis Baptistæ, quare celebretur.* *Cyprianus.* F *Luca 1.*

G tationis, quia salvator surrexit à mortuis. Iacobus etiam Zebedæi Apostolus apud quosdā vigiliam non habet, eo quòd occisus fuerit in diebus azymorum, nec diem mortis eius celebramus, sed potius translationis. Bartholomæus etiam vigiliā non videtur habere, eo quòd

De obser. ieiu. cap. 1. & 2.

vna dierum fuerit decoriatus, & sequēti die obiit, & sic si haberet vigiliam, oporteret quòd esset in tertia die, quod est contra normam aliorū ieiuniorum. Thomas autem vigiliam non habet, eo quòd tempore aduentus venit. Barnabas ieiunium non habet, quia de duodecim non fuit. Matthias ieiunium non habet, eo quòd tempore ieiunij fit. Ioannes Euangelista ieiunium non habet, eo quòd in gloria in excelsis simus, & gloriam in excelsis deo cantare debemus. Rogo tamen vos fratres, licet ieiunia ista seruare non teneamini, pro remissione peccatorum vestrorum, vel pro periculo hostiū ieiunare non desistatis, carnem domantes, quantū portare potestis. Adiuuet nos Christus filius dei, qui pro nobis nasci & mori dignatus est, Amen.

Luca 2.

De murmuratione & detractione, & de pœnis damnandorum: Sermo XXVI.

H

DEmorantibus nobis in eremo fratres dilectissimi, murmuratores, detractores, vel susurrones nullatenus esse debemus, scientes quòd tales regnū dei nō consequentur. Non igitur stulta loquamur lingua dolosa, sed cum dei adiutorio, sine cuius voluntate & nutu foliū arboris non mouetur, omnis murmuratio vel detractio procul sit à nobis considerātes quid Mariæ sorori Aaron & Moysi, quia murmurauit acciderit. Nam murmurauit, quia Moyses vxorem Aethiopissam duxerat, & ea murmurante iratus est dominus valde, eo quòd Moyses esset mitissimus super omnes homines qui morabantur in terra. Et ait dominus Aaron & Mariæ, Egredimini ad tabernaculum fœderis. Quibus peruenientibus ait dominus, Quare non timuistis detrahere seruo meo Moysi, cui loquor facie ad faciem? Seruus etenim meus est, & in domo mea fidelissimus est. Et ecce Maria statim repleta est lepra, cadens super eam quasi nix. Quam videns Moyses exclamauit ad dominum dicens, Deus meus obsecro sana eam. Cui respondit dominus, Separetur septem diebus extra castra, & postea reuocabitur

O barbariē *Gala. 5.* *Num. 12.*

I Maria ad pristinam sanitatem. Ideo attendite fratres quòd Maria hæc quæ peccauit, animam subditorum & discipulorum significat, quādo suo præposito vel presbytero obedire recusat, & recusādo murmurat, & murmurando leprosa efficitur, quod apparet dum culpa eius publicatur. Sed bonus pastor qui omnium vestrum curam gerit, quærens salutem animarum compatitur peccanti, & auxilium diuinæ medicinę precibus postulat infirmanti, clamatq; quotidie indefessa voce pastor bonus, qui animam suam ponere non desistit pro ouibus suis dicens, Obsecro domine sana eam, sana cōtritiones eius, quia cōmota est. Sana eam quia lepra murmurationis plena est. Reuoca eam, quia à consortio fidelium tuorum separata est. Igitur fratres attendite ne murmuratores in eremo sitis. Nam sicut lepra propriū corpus deuorat, & sibi adhærētes inficit: sic & murmurator non solum seipsum destruit, sed etiā cunctos audientes inficit & occidit. Ideo fratres attendite, vt nō murmuratores vel loquaces simus, sed veraces: quia in superfluo eloquio peccatū deesse non poterit, nec omnino veritas adesse. O quàm grande periculum est non solum dicere falsa, sed & vera prædicare pœnosum &

Ioan. 10. *Psal. 59.* *Prouer. 10.* *S. Retra. In præfatione.*

dubium est. Loquaces denique laudare non audeo, sed K tacentes beatos prædicare præsumo. Attendite ô fratres mei, attendite ne simul cum presbyteris meis murmurantibus capiamini. Nam ad vos perueni, & in diebus paschalibus vobiscum in hac solitudine esse volui, quia murmurauerunt, & Augustino detraxerunt presbyteri, & noluerunt diuinis obedire præceptis, ideo leprosi murmurando facti sunt, & immundicia peccatorum percussi sunt, & à domo mea expulsi sunt, quia vocati non fuerunt digni mecum perseuerare. Ideo separati sunt & expulsi, quia non potuerunt sine murmure stare. Vos autem, quorum officium est semper orare, feruentius nunc orare vos deprecor, vt tanquam sanatos ad communionem Ecclesię Hipponensis reuocare gaudenter possimus illos, quos tales inuenire credidi, quales inuenire non potui. Hæc tamen expulsio est ad salutem, non ad perditionem: ad correctionem, nō ad damnationem. Sic enim expulsus est Adam de paradiso, vt in hoc exilio miseriæ corrigeretur, vt in hac pœna temporali per gratiam adipisceretur æternam promissionem. Nam licet Adam peccauerit, dominus tamen eum non deseruit, sed ad pœnitentiā eum & suos L semper inuitauit. Postquam enim Adam peccauit, latere se voluit, & abscondit se à facie domini, quod erat signum doloris & erubescētiæ. Sic enim vos facere cupio fratres. Nam & si aliquando murmurastis vel peccastis, quod est conditio cunctorum viuentium, erubescite & abscondite faciem vestram per humilitatem à facie saluatoris, vt dum visitauerit vos in solitudine paradisi, & vocauerit vos, dicens cuilibet, Adam vbi es, consideretis in quanta peccatorum miseria positi sitis. Per hoc enim quod vos proprio nomine vocat, signum dat quod ad pœnitentiam vocat. Per hoc quod dicit, Vbi es, ostendit quod viā peccatoris ignorat, nō tamē quòd ignoret, sed quod reprobet. Post meridiem apparet, ostendens quòd dominus ab amore peccatorum refrigescit, quia per peccatum in homine refrigeratus est amor charitatis. Hoc enim pensate, & cum Adam vos peccasse cognoscite & dicite, Domine audiui vocem tuā in eremo & timui, eo quòd bonis operibus nudus essem, & abscondi me per humilitatē, cognoscens quod peccaui in cœlū & coram te. Sed & cōtrarium facientes, murmurantes & detrahentes proximo suo, & mala portantes in cordibus suis, expellet eos M dominus de paradiso, sed tamē faciet eis dominus misericordia motus tunicas pelliceas, ne tempore frigoris perpetuo moriātur. O grādis dei misericordia, ô infinita dei clementia, ô magna & admirabilis eius dilectio circa nos. Ecce enim quotidie peccamus, frequēter eum offendimus, & tamen nos derelinquere non vult, sed tunicas pelliceas contritionis & veniæ nobis quotidie donat & largitur. Ecce quāta est misericordia nostri saluatoris. Igitur fratres mei & lætitiæ cordis mei, redeamus ad mentem, & eam diligenter discutiamus, scientes quod nunc in paradiso pœnitentię & deliciarum positi sumus, & in Ecclesia eius positi & collocati sumus. Dedit enim nobis præcepta, vt toto corde & tota mente eum diligamus, & proximum nostrum. Sed quo modo diligere eum possumus, si susurrones & detractores in eremo facti sumus? O quàm pestis misera & mortalis est ipsa murmuratio, ô q̄ venenosa. Hæc enim est quæ conuentus clericorum & ciuitates multas destruxit. Et quia grande periculum est inter murmuratores habitare, ideo expellendi sunt tales, ne cæteri corrumpantur per eos. Tertia enim lingua multa mala

Gene. 3. *Luca 16.* *Matth. 22.* *Murmuratio vitāda.* *Eccl. 28.*

A ta mala committit, ideo si semel correpti non se emendauerint, de vestra sancta & singulari societate expellantur. Nec crudele boc esse credatis, nec illi qui expulsi sunt ad tempus, de hac expulsione dolere debent, sed cum omni humilitate eam suscipiant dolentes tamen & flentes quod oondum intellexerunt Apostolum dicentem, *Iacobi 1.* Si quis se putat religiosum esse non refrænans linguam suam, huius vana est religio. Melius est enim à congregatione præsenti expelli ad tempus, quàm à cœlesti regno perpetuo exulari. Sic enim, vt supra diximus, *Gene. 3.* expulsus est Adam de paradiso, non ad damnationem, sed ad correctionem. Correctus vero & emendatus frater qui peccauerit, & qui proximo detraxerit, volo vt inter vos fraterne recipiatur. Melius est enim vt redarguamur de misericordia, quàm de crudelitate in die nouissimo. Nam pium homioem quando periisse legimus ignoro, sed impium & crudelem frequēter periisse audio. Igitur ô fratres mei & lætitia cordis mei, obsecro vt non peccetis, vt in die nouissimo nec crudeles, nec nimis misericordes inueniri possitis. De-B ponite murmura, claudite infra dentes linguam, ponite custodiam ori vestro & silete, non solum à malis, sed etiam quandoque à bonis silere laudabile est. Ait enim sanctus Propheta, *Psal. 38.* Silui à bonis. Nam bonum vbique proferre non debemus, sed tempus proferendi agnoscamus in cuoctis. Estote igitur fratres non loquaces, sed veraces, Calcate murmurationes, & fugite eas vt mortem. Nam murmurare, detrahere vel despicere hypocritarum conditio est & ignorantium. Murmurare denique & detrahere hypocrita non satiatur, de omnibus maledicens vt ipse solus à cunctis prædicetur beatus. Omnia iudicat, vt nemo sit qui eū audeat iudicare. Omnia despicit, vt ipse solus sit qui ab omnibus aspiciatur. O hypocrita, caue ne ad mēsam meam peruenias, Nam ibi antequā aliquid sumas, lectio mea tibi primo legetur. Quid enim primo in mensa mea descripsi? Quid primo in ea habere vel audire desidero? Quid primo in ea seruare pręcipio, nisi quod, *Augustini dictum notandum.* Quisquis amat dictis absentum rodere famam, Hanc mensam indignam nouerit esse sibi? Quapropter fratres si quis murmurare desiderat, non solum ad nostrā apostolicam congregationem, sed nec ad mensam nostrā C accedere præsumat. Non enim ad eremum peruenimus vt murmuremus, sed vt muodanis omnibus conculcatis, in eremo pie, sancte & iuste viuere valeamus. Quod si non fecerimus, quod deus auertat, melius fuisset quòd nati non fuissemus. Quare fratres mei melius fuisset, nisi quia melius fuisset non esse quàm male esse? Nunquid melius carere esse, quàm esse & perpetuo cruciari? Nam non esse cui possit obesse ignoro, Sed habere esse, & perpetuo cruciari, quid aliud est quàm mortem sine morte semper habere? Verum & iodubitanter verum vobis fratres mei dicere audeo, melius esset non esse, quàm cum esse perpetuo affligi, vel æternaliter cruciari. Studeamus igitur fratres semper bene viuere, vt & semper bene esse possimus, & semper bene nos esse possideamus. Esse enim dei gratia habere nos scimus, sed semper bene esse omnino ignoramus. Propterea taliter lingoam nostram, cæteráque corporis membra restriogamus, vt mediante diuina gratia, ad perpetuum malum esse, non perueniamus. Nec de nobis dicatur, quòd de Iuda proditore discipulo dicitur, *Matth. 26.* Melius ei fuisset, si oatus nō fuisset homo ille. Quare illi melius fuisset si natus non fuisset, nisi quia melius est omni esse carere, quàm in inferno iacere,

Ibi denique & si erit stimulus doloris & pœnitudinis, D nulla tamen erit ibi correctio voluntatis, vt nullatenus à dānatis possit diligi vel desiderari iusticia. Ideo *Luca 16.* illi diuiti qui in inferno cruciabatur, quanuis curam de viuis fratribus gerere videretur, non tamen eidem de iusticia cura erat, quia iusticiam nullatenus diligere possunt qui in inferno sunt. Iacebat tamen diues, & sepultus erat in inferno, & quid de fratribus suis esset igoorabat, & nesciebat omnino, & tamē curam de eis videbatur habere, sicut & nos viuentes de mortuis, quannis quid agant vtique nesciamus. Itaque fratres caueamus ne peccemus, ne ad illam flammam perueniamus. Ipsa denique flamma concremationem habet, sed lumen nullum habet. Quare, nisi quia quos gehennæ flamma cruciat, à visione veri luminis cæcat? Et vt foris eos dolor combustionis cruciet, & intus pœna cæcitatis obscuret, vt qui creatori suo corde & corpore deliquerant, corpore simul & corde puniantur, & vtrobique pœnam sentiant, qui dum viuerent, prauis delectationibus seruiebant. Ecce fratres quo modo puniuntur peccatores, quibus vnus ignis omnibus est, E non tamen vno modo omnes cruciantur, sed quanto quis in deliciis plus permanserit, tanto fortius cruciabitur in æternum. Vnus igitur ignis singulis est & corporeus est, & vti sæuissimos peccatores corporaliter cruciet, nec studio humano accenditur, nec lignis, pice vel oleo nutritur, sed post peccatum semel accensus in æternum durare nullatenus dubitare debemus. O inferne tu latus es, & mensuram non habes. Profundus es, & nullum fundum te habere cognosco. Insatiabilis es, quia omnes tam pauperes quàm diuites te libenter suscipere audio. Plenus ardore incomparabili, plenus fœtore intolerabili, plenus omni dolore inoumerabili. Ibi omnis miseria, ibi teoebræ, ibi nullus ordo, ibi horror æternus, ibi nulla spes boni, nulla desperatio mali, sed omne malum quod existimari potest, damnatis in æternum erit. Ibi ô fratres mei dæmones flere & clamare non cessant, percutere peccatores nunquam desistunt, nunc superbum, nunc elatum, nunc gloria mundi plenum, nunc luxuriosum, nunc proditorem, nunc homicidam, nunc fœneratorem, nunc verbosum, nunc adulatorem, nunc mendaceoi, nunc detractorem. Ecce quo modo clama- F bunt. Sed quid clamabunt, nisi percute, dilacera, in- *Quid soli-* terfice, sine morte occide, velociter spolia, deprædari *dius?* festina, fer prunas, picem para, aurum & argentum liquesce? Et quia dum vixerunt deum intelligere noluerunt, & si in æternum vixissent, semper male facere voluissent, ideo sine redemptione merito in æternum cruciabuntur. Itaq; fratres obsecro, vt non peccetis. Custodite linguam vestrā, seruate eam, claudite eā vecte ferreo, quoniā sermo vanus in vacuū non ibit, sed de omni verbo ocioso in die nouissimo reddituri sumus ra- *Matth. 12.* tionē. Adiuuet nos Iesus Christus deus ooster ad perseuerandū in omnibus bonis, qui cū patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

De filio prodigo. Sermo XXVII.

PAx vobis fratres dilectissimi, qui optimam partem cum Maria elegistis, *Luca 10.* dum mundum & pompas eius contemnere voluistis, Voluistis enim terrena despicere. Saniori enim consilio sanctorum Ambrosij & Simpliciani patrum vitam tutiorem aggressi sumus cum Paulo mundum fu

 giente,

G giente timens ne caperetur ab eo. In eremo denique su
mus iocunditatẽ communicationis & fractionis pa-
Psal.132. nis intelligentes, clamantes cum Propheta, Ecce quàm
bonum & quàm iocundum habitare fratres in vnum.
Tutior enim hæc vita est & dulcior, vbi vnus alium
cohortatur, vbi alter alterius exemplo inflammatur. O
vita sancta eremitica, vita solitaria, vita perfectorum,
vita angelica non humana, vita pœnitentium, vita con
tra mundum pugnantium, vita ad deum fugientium,
vita deifica non humana, vita filiorum qui errauerunt
ad patrem redeuntium. Hæc est domus vbi recõcilia-
tur patri filius, qui portionem substantiæ consumpse-
Lucæ 15. rat luxuriose viuendo. Hanc fratres mei si Ianuarius no
Supra Ser. 5. ster cognouisset, aurum nobis ignorantibus non re-
tinuisset. Hanc si dilexisset, vineam, agrum, & pecuni-
am tenere erubuisset. Quare? Quia paupertatem aspe-
Lucæ 15. riorẽ presbyteris meis vos sponte tenere vidisset. Nam
sicut filius ille, qui peregre profectus est in regionem
longinquam, vbi dissipauit substantiam suam luxurio-
se viuendo, sic & ipse, vel quicunque peccator, dum
carnales voluptates diligit, à domino peregrinatur, &
H quanto peccando fit dissimilior, tanto magis à deo e-
longatur. Substãtia enim hominis est omne quod vi-
uit, cogitat, sapit & loquitur, quæ deus æque diuidit,
Quam substantiam peccator consumit, dum consciẽ-
tiam & vitam & cogitationes & verba in malis actio-
nibus impendit. De filio etiam isto dicitur quòd cœ-
pit egere, & ideo adhæsit vni ciuium regionis, & misit
eum in villam vt pasceret porcos, & cupiebat implere
ventrem de siliquis quas porci manducabant, & ne-
mo illi dabat. Eget enim peccator dum cupit implere
ventrem, non pane vitæ æternæ, sed glandibus, qui
porcorum cibus est. Ideo adhæsit vni de principibus
mundi, sub cuius fauore pascere porcos, id est dæmo-
nes valeat. Porcus enim immundum animal est, & de
Siliqua. sordibus saturatur & delectatur. Siliquæ enim sunt nõ
solum glandes, sed etiam omne turpe & immundum,
quod corpus comedere delectatur. Istæ denique sili-
quæ sunt fornicatio, ebriositas, & gulositas. Isti enim
sunt dæmonũ cibi, quibus peccator repleri desiderat,
sed nemo dat illi ad sufficientiam. Peccator enim sem-
per famescit, semper deuorare quærit, nunc luxurian-
I do, nunc alia faciendo semper delectari desiderat. Sed
visitante domino patre per gratiam passionis suæ pœ-
nitet miser peccator, dolet iam pascere porcos, cogi-
tat, & cogitando surgit, pergens ad patrem & dicens,
Pater peccaui in cœlum, quia assumpsi frequenter no-
men tuum & sanctorum tuorum inuanum. Peccaui e-
tiam coram te, quia in tua humanitate peccaui, quia
Luc. 15. non cognoui opere tuam infirmitaaem, quam pro me
passus es. Peccaui coram te, quia deus & homo es. Pec-
caui in cœlum, quia in patrem & in spiritum sanctum.
Non igitur sum dignus vocari filius tuus. Sed quid fe-
cerit pius pater, audiamus, legamus, prædicemus, non
sileamus. Nam misericordia motus, videns illum ve-
nientem occurrit, videns lachrymantem, lachryma-
tur, videns eum denudatum, stolam iubet parari, vi-
dens eum discalciatum, calciatur, credens eum debi-
lem & famelicum, occidi iubet vitulum saginatum.
O quàm grandis misericordia tanti patris, ô quàm in-
finita eius pietas, ô quàm dulcis, ô quàm pia miseratio.
Ecce enim filius peregre fugit, & tamen patienter ex-
pectat. Omnia bona destruxit, & tamen ad se reuocare
festinat. Porcos pascit, & ei iam vitulum parat. Fame
iam ferè moritur, & epulari iam clamat. Nudus appa-
ret, bonis operibus priuatus, & ecce stola pristinæ gra- K
tiæ saluatoris quam in baptismo recepit induitur, & an
nulus fidei desponsationis datur, ne amplius valeat pa
scere porcos qui ad domum patris fugit, sed tanquam
ciuis sanctorum & domesticus dei fundetur in domo
diuinæ maiestatis in æternũ & vltra. Quod bene osten-
dit ille misericordiæ pater, quia videns illum miseri-
cordia motus est, & occurrit & brachia extendens su-
per collum eius, osculatus est eum, dicens seruis suis,
Adducite vitulũ & manducemus. Hic filius meus mor
tuus erat & reuixit, perierat & inuẽtus est. Similiter hoc
idem fecit Saluator Petro, quando eum negauit, quan- *Matth. 26.*
do illum respexit, quando respexit mentẽ eius, tunc fle-
uit amare. Occurrit peccatori Saluator, quia per se non
potest ad deum accedere, nisi ei subueniat, nisi mentẽ
eius respiciat. Sed postquã eũ respexerit, flectitur super
collũ eius, quia onus eius leue, ponit super collũ eius di
cẽs, Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Tũc *Matth. 11.*
stola induitur, dum anima indumẽto virtutũ vestitur.
Duæ enim stolæ sunt, Vna videlicet quando anima in *Stolæ duæ.*
præsenti indumẽto virtutum vestitur. Altera vero im-
mortalitatis est, quando corpus in fine seculi etiam L
resuscitabitur. Et ideo fratres mei licet in eremo sitis,
scire tamen debetis, quòd duæ stolæ sunt, duæ resurre-
ctiones, quarum vna est animæ, quando resuscitatur
à viciis, in quibus mortua iacebat: altera corporis, quã- *Philip. 3.*
do corpus configuratũ erit corpori claritatis Christi,
quando in die iudicij reformabitur. Eia ergo fratres
mei & corona matris meæ, scitote quòd porcos iam
pauimus cum multo tempore dæmonibus peccando
placuimus. Iam frequenter eorum siliquas deside ra-
uimus, quando mundo placere voluimus, quando in
eo florere concupiuimus, quando delectationibus suis
toto affectu adhæsimus, Sed nunc dei gratia serui Chri
sti sumus, clamare non cessemus, Peccaui domine, *Lucæ 15.*
iam non sum dignus vocari filius tuus. Quorum cla-
morem audiens occurrit nobis osculando, suam pa-
cem donando. Stolam donauit, quando animam vi-
ciis spoliauit. Annulum donauit, quando in fide nos
sua roborauit. Calciamenta donauit, quando memo-
riam mortis nobis impressit. Vitulum occidit, quan-
do in sacramento altaris memoriam passionis eius in
mente renouauit. Tunc nobiscum pater manducat & M
epulatur, quando in operibus suis perseuerando dele-
ctamur. Tunc sic nobis ornatis præcipit angelis deus,
vt conuiuiũ præparent, quia mortui eramus & resurre-
ximus, perieramus & inuenti sumus. Cogitate ergo fra-
tres ad quid venimus. Ecce in solitudine sumus, elon-
gati sumus à seculo, & longo tempore iam mansimus
in solitudine, vt secundũ Apostolicam formam quie-
tius viuere valeamus. Locus enim non facit sanctos,
sed operatio bona locum sanctificabit & nos. Peccauit *Esaiæ 14.*
enim angelus in cœlo, peccauit Adam in paradiso. & *Gene. 3.*
tamen nullus locus sanctior illis erat. Si enim loca ha-
bitatorẽ beare possent, nec homo nec angelus à digni-
tate sua corruissent. Pensate ergo fratres quid vestis ni- *Vestis ni-*
gra, quid zona pellicea, quid corona capitis persuade- *gra, zona*
ant. Nigra enim vestis quæ vilis est, mundi contemptũ *pellicea, ca-*
nobis denunciat, & memoriam mortis. Zona pellicea *pitis coro-*
lumborum refrænationẽ declarat. Capilli rasi de ver- *na quid?*
tice, superfluitatem criminum significant ablatam de
mente. Sic enim mihi sanctus pater Ambrosius, quãdo
me regenerauit in Christo anno ætatis meæ tricesimo
mihi petenti respondit. Cogitate ergo fratres, quàm re-
prehensibile est, si sub tali habitu superbia lateat, vel lu-
xuria.

A xuria. Summè necessaria est igitur nobis in eremo demorantibus ipsa humilitas quæ designatur per vestem, Castitas quæ denotatur per lumborum præcinctionẽ, Obedientia quæ intelligitur per subiectionem. Portamus etiam baculos, per quos intelligitur disciplina, sub qua semper parati esse debemus. Deus autem qui nos de tenebris gentium reuocauit ad gratiam, confirmet etiam in omni bono, vt abundemus in spe & virtute spiritus sancti. Amen. *1. Petri 2.*

In cœna domini. Sermo XXVIII.

Vdiuimus fratres charissimi, quòd cũ dominus intinxisset panẽ vt daret Iudę, quòd post buccellam intrauit in eũ Satanas. Et ait Iesus, Quod facis, fac citius. Cum ergo accepisset ille buccellã, exiuit continuo. Erat autẽ nox. Cum ergo exiisset, ait dominus discipulis suis, Surgite. Et postea ait, Filioli adhuc modicum vobiscum sum. Antequam tamen à vobis recedam, mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. Satis enim nouit charitas vestra, quòd tota perfectio nostrę vitæ & ædificationis ex Euangelio accipitur. Eius verba à summo *Ioan. 13.*

B nostro magistro nobis data sunt, ideo preciosiora sũt, & satis nos hortantur, nósque ædificant quotidie: Et ea vobis modo præsentamus, ad memoriam vobis reducimus, non quia non bene intelligatis, licet in eremo permaneatis & segregati à gentibus sitis, etiam corporaliter antequã essem presbyter Episcopus pariter videre potuistis, sed ideo vobis ad memoriã reduco, non vt doceamus sed vt & me & vos fratres moneamus. In Euangelio quo dicitur, quod ad præsentem diem pertinet, de patientia & dilectione & humilitate instruimur. Ideo fratres vt & ego plenius valeam vna vobiscũ corrigi & doceri, relinquere volui presbyteros meos, quorum vita Apostolica vestra & eorũ vna est: Et sanctum senem Valerium etiam corpore hodierna die relinquere non curaui, cupiens vos docere & à vobis doceri, vt fructum aliquem deo in die tantæ solennitatis offerre digne pariter possimus. Ideo fratres ad expositionem sancti Euangelij accedentes, primo audire & scire vos volo quòd dominus Iesus discipulum Iudam multis modis, minis, sacramentis & exemplis & planctu volens eum corrigere, & prædictis modis ad correctionem inuitare, ad vltimum eum manifestauit in

C damnationem & ruinam iam esse paratum, dum in cœna dixit, Qui intingit mecum manum in paropside, hic me tradet. Cum enim Iudas prauam suam vitã nulli patère putauisset, magistrum audiendo erubuit, sed non pœnituit: multò enim ante passionem dixit, Nónne duodecim elegi sed vnus ex vobis diabol° est? Et post cœnam ait, Vos mundi estis, sed non omnes. Hoc autem magister dicebat, volens discipulum verbo corrigere. Ecce quo modo verbis timoris eum correxit. Sed videns dominus quòd verbis eum corrigere ipso nolente non poterat, studuit eum corrigere, & sibi timorem æternũ incutere, dum ait, Væ homini illi per quem tradar ego, melius ei fuisset si natus non fuisset. Sed dominus cor discipuli nequiter induratum, ad dilectionẽ sacramenti dulciter inuitauit dicens sibi post Petrum & cæteris, Accipite & comedite, Hoc est corpus meum. Sacramentum enim illud ideo hominibus datur, vt corpus in terris capiti coaduncetur. Sicut enim multa grana vnum panem conficiunt, & ex multis racemus vnum vinum extrahitur, sic ex multis hominibus Christi corpus conficitur. Obtulit autem dominus discipulo sacramentum vnitatis, vt cum inuitaret *Matth. 26.* *Ioan. 6.* *Ioan. 13.* *Matth. 26.* *Altaris sacramentum quare hominibus datũ*

ad humilitatem dilectionis. Licet etiam propter alios D discipulos humilitatis exemplũ præbuerit, tamẽ ouem perditam recuperare valde cupiebat. Sed videns eum nequiter obstinatum, surgit à cœna & vestimenta deponit, linteo se præcinxit, & ad principem Apostolorum primo, vt arbitror fratres, peruenit. Ante eum se genu flexit diuinitas incarnata, deus ante hominem, creator ante creaturam, magister ante discipulum, rex ante piscatorem, doctus ante indoctum, sapiẽtia ante ignorantiã, pulchritudo ante deformitatem. Ideo Petrus diuinitatem incarnatam videns ante se incuruari, expauit, exhorruit, & per cœnaculum velut insensatus cucurrit & clamauit, Non lauabis mihi pedes in æternum. Nam, inquit, Petrus, Domine iam dixi quòd tu es Christus filius dei viui, & tu mihi lauas pedes? Sed notare debetis fratres qui in eremo habitatis, cur, inquam, cœna facta dicitur, cum post ablutionem pedũ dicatur buccellam panis Iudæ dominum porrexisse. Non debemus intelligere cœnam finitam, cum dicatur panis esse adhuc super mensam, Adhuc enim cœnabatur quando dominus à mensa surrexit, & tamen cœna iam facta dicitur. Intelligere hoc nanque debetis quòd non facta erat, sed parata, & ad conuiuantium mensæ vsum perducta. Ideo Ioannes aquila grandis istam dicit cœnam, omnia diligenter attendens, prius nostri Saluatoris celsitudinem voluit commendare, dum ait, Sciens Iesus quia omnia dedit ei pater in manus, & quia à deo exiuit, & ad deum vadit: Magnam Christi potentiam exprimit Ioannes, cum omnia patrem ei dedisse affirmat. Magnam celsitudinem Christi prædicat, cum eum à deo exisse asserit: & tamen hodie audiuimus, quòd ille qui habet omnia in manu, vestimenta etiam deponit. Sed quid mirum, si pro discipulis vestimenta deponit, qui etiam carnem pro inimicis suis dedit? Et quid mirum si more famuli præcinxit se linteo, qui formam serui accipiens, habitu inuentus est vt homo? Quid mirum si fudit aquam in peluim, qui dignatus est fundere sanguinem pro nostra redemptione? Et ait Ioannes, Venit ergo ad Simonem Petrum. Videtur denique quibusdam, sicut fuit martyr ille sanctissimus & doctor Cyprianus, ante Petrum Iudam lauasse, volens dominus prædictum discipulum reuocare. Sed non videtur ratio ponderosa, ex quo enim Petrum iam cunctorum caput fecerat, ad eum accessit primo in honore, vt cæteri postea similiter facerent. Ideo sic intelligendum est, cum summam rei bene transcripsisset dicendo, Cœpit lauare pedes & linteo tergere: redit postea ad ordinem rei ostendendo, dicens, Venit ergo ad Simonem. Quid est etiam quod dominus postea dicit, Qui lotus est non indiget nisi vt pedes lauet: sed est inundus totus? Si mundus est totus, quare necesse est vt pedes lauet? Ideo fratres attendere debetis quòd hanc mentionem facit dominus de ablutione baptismatis: qui ergo lotus est in baptismate totus, non est necesse nisi vt pedes venialium peccatorum lauet, quibus humana mens obstare non potest, nec infans cuius vnius diei vita regnat super terram. Peractis denique & consummatis sacræ cœnæ sacramentis, factis & ordinatis in eadem cœna Apostolis, sacerdotibus communicatis, & lotis eorum pedibus, iterum intrauit mensam, & ait, Scitis quid fecerim vobis. Si ergo ego dominus & magister laui pedes vestros, & vos debetis alter alterius lauare pedes. Si sum magister, discite à magistro: si dominus erubescat hæc despicere seruus: si *Ioan. 13.* *Matth. 16.* E *Ioan. 13.* *Philip. 2.* *Cyprianus.* F *Ioan. 13.* *Iob. 25.* *Ioan. 13.*

G iam peperci proditori,& vos parcere studeatis: si ante
eum genu flexi, humiles ante aduersarios estote: si me
Matth.5. ab eo permisi osculari, & vos maxillā præbere digne-
& 26. mini: si proditorē amicū vocaui, & vos inimicū ami-
cum vocare corde & opere non dedignemini, quia
non est seruus maior domino suo. Et post pauca de fi-
lio perditionis dolorem ostendens & dolens, turba-
Ioan.13. tus in spiritu & contristatus,ait, Vnus vestrum me tra-
det.O quàm doluit domin⁹ discipulo perdito, ô quàm
studuit eum ad se reuocare. Doluit quia non potuit
eum corrigere. Doluit quia obstinatum iam eum esse
cum diabolo cognoscebat.Doluit quia super eum sen-
tentiam æternæ damnationis daturus erat.Et videntes
1.Petri.1. discipuli faciem quam angeli aspicere desiderant esse
turbatam, dixerunt, quis esset ille, quærentes quis eo-
rum esset maior.Sed quare hoc, nisi quia arbitrati sunt
vt homines, ille qui maior est vt dominari posśit, ma-
gistrum prodere procurat. Aliqui tamen de Petro
forte suspicabantur, quia plus & plurima se facturum
iam promiserat pro magistro, suspicantes quòd ficto
Matth.16. corde sic totiens loqueretur, Tu es filius dei. Sed quia
H Petrus innocentem se sciebat, innuit Ioanni vt pete-
ret, cui dominus, Cui panem intinctum porrexero,
ille est,sed caue ne Petro dicas, Et cum intinxisset Iesus
panem, dedit Iudæ. Non est ergo credendum quòd
dominus alta voce dixerit, quia si Petrus hoc sciuis-
set,dentibus proditorem dilacerasset. Nec etiam est pu
tandum, quod Iudas tunc Christi corpus sumpsisset,
quia iam dominus omnes discipulos communicaue-
rat & Iudam, sicut Lucas euidenter ostendit, panem
intinctum tamē dominus discipulo porrigere voluit,
vt cor intinctum veneno significaret. Et post buccel-
lam intrauit in eum satanas. Nunquid satanas tamen
antè cor eius intrauerat? Omnino fratres ante buccel-
lam cor Iudæ intrauerat, sed affectu & voluntate tan-
tum, sed post buccellam intrauit satanas effectu & o-
pere: tamen bona fuit buccella quam Christus disci-
pulo dedit. Bonum etiam sacramentum quod ei tri-
buit, sed aliquando bona obsunt, & mala quandoque
prosunt. Corpus enim domini quod bonum est, ma-
Ioan.13. lis malum est. Et carnis stimulus malus est, & tamen
Paulo bonus est, & quod malum est, sibi profuisse co-
I gnoscimus. Sicut supra dixim⁹ fratres, panis iste porre-
ctus à Christo & indigne receptus à Iuda, fecit ex me-
rito Christus, vt maior esset licentia super eum diabo-
lo post manifestationem, ideo grauiorem vindictam
in eum fecit. Subtracta enim gratia eum dominus ad
malum dimisit, & dimisit eum secundū desideria cor-
Psal.80. dis sui, & iuit in adinuentionibus suis. Et permittens
eū in propria volūtate & arbitrio, ait discipulo, Quod
Ioan.13. facis, fac citius: quasi dicat dominus, Quia non pos-
sum te reuocare timore verecundiæ, nec mortis æter-
næ, nec amore, do tibi potestatem vt agas facto quod
iam voluntate fecisti. O Iuda quid facis? Attende an-
tequam facias. Nam post factum forte gratiam pœni-
tendi habere non poteris, quid cupis tradere qui tibi
multa peccata pepercit? Nunquid à morte te sæpe libe-
rauit? Nūquid tui amore patrem tuum sanauit à lepra,
& matrem cum qua concubueras à paralysi etiam libe-
rauit? Nunquid te discipulum constituit? Nunquid te
bursarium fecit? Nunquid in furto te sæpe inuenit, &
semper tibi pepercit? Nunquid te post Petrum vt pluri-
mum honorauit? Nunquid semper Christus iuxta se te
habere voluit? Nunquid ad pacem postquam te prodi-
turum cognouit sæpe reuocauit? Nunquid tibi suum sa
crum corpus donauit? Nūquid ante te genu flexit? Nū- K
quid pedes lauit? Nūquid te osculat⁹ est? Cur ergo pro-
dere vis magistrum, à quo tot bona recepisti? Sed hæc
omnia non considerans, recepta buccella exiuit con-
tinuo. Et bene exiuit, quia vere à deo & à consortio di-
scipulorum dei exiuit. Et erat, inquit Euangelista, nox.
Merito nox discipulo proditori data erat, quia cæcitas
mentem eius caligauerat. Qui discipulus postquam ab
eis recesśit nocte, mox magister vndecim congregauit,
& ait, Filioli modicum tempus adhuc vobiscum sum:
Ideo mandatum nouum do vobis vt diligatis inuicem
sicut dilexi vos. Nouus enim erat homo, quia quatuor
modis generantur homines, aut sine patre vt Eua, aut *Quatuor*
sine patre & matre vt Adam, aut ex patre & matre vt *modis ge-*
homines, aut sine patre ex matre tantum vt Christus. *nerātur ho-*
Bene ergo nouus erat, quia deus & homo erat. Nouum *mines.*
etiam regnum promittebat quod nemo vnquam pro-
mittere ausus erat: ideo nouum mandatū dedit. In le-
ge autem veteri dictum erat, Diliges amicum tuum, & *Leuiti.19.*
odio habebis inimicū tuum. Sed Christus nouum mā-
datum dedit, quia vt amicos inimicos diligere man-
dat. Cæteræ nanque virtutes, fides scilicet, oratio, e- *Matth.5.*
leemosyna, virginitas, & cæteræ virtutes corporis & L
fidelibus & infidelibus communes esse possunt, sed
inimicum diligere tantum Christianorum virtus est:
& ideo magister veritatis dixit, In hoc cognoscent ho- *Ioan.13.*
mines quòd mei estis discipuli, si dilectionem adinui-
cem habueritis. Scitote tamen fratres, quòd talis or- *Dilectionis*
do in diligendo seruandus est. Primo super nos & su- *ordo.*
per omnia deum diligere debemus, deinde animam
nostram quæ nostra proxima est, deinde corpus quia
factura dei est: ideo Apostolus dicebat, Nemo carnem
suam odio habeat. Ideo nutrire debemus corpus, nec
ipsum occidere sed sustentare debemus cibo & potu,
quantum valetudo permittit. Sic enim vult deus, sic
vult Apostolus, sic & vobis fratres mei præcepi. Ideo *Ephe.5.*
fratres hortor vos & moneo atque fieri præcipio, vt
tantum carnem dometis, quantùm natura portare po-
test. Nam cum videam inter vos quosdam sexagena-
rios, quosdam septuagenarios, quosdam centenarios,
videns eos dei amore feruentes, corpora eorum cru-
cifigentes, vinum etiam non bibentes, timeo ne potius M
deum offendant quàm placent: Talibus in Christi no- *Corpora cu-*
mine præcipio, vt saltem diebus dominicis & solenni- *rum.*
bus vinum vel ceruisiam bibant. Iuuenes autem qui for *Ceruisia in*
tes sunt, & iam triumphare de inimico cœperunt, in *Africa.*
Christi nomine pœnitentiā agant ne deuincantur ab
hoste. Sic enim volo, sed sæpe præcepi seruari. Sic non
occidemus corpora nostra, sed seruiant creatori suo.
Deinde diligere debemus proximum sicut fratrē no- *Matth.22.*
strum, amicū nostrū vel inimicum: ideo attende quòd
si inimicum videris esurire, ciba illum, da illi potum, *Roma.12.*
cooperias eum, & carnem tuā ne despexeris. Dilectio *Esaia 58.*
enim spiritalis bonorum est, quia omnis habens eam
bonus est. Nunquid etiam cum odio aliquando paradi
sum quis intrauit? Ad infernum ire odium habentem
sæpe me legisse memoror, sed ad cœlum nunquam vo
lare concedam. Cupimus ergo fratres esse ciues cœle-
stis ciuitatis, seruemus nouum mandatum nouæ ciui-
tatis. Illa inquam ciuitas, habet pacem, præcipit pacem, *Heb.13.*
& diligit diligentes pacem. Sequamur ergo pacem, si-
ne qua deum nemo videre potest. Quæramus pacem,
& postea sequamur pacem. In ipsa deus habitat, in ipsa
quiescit & pausat, quia factus est in pace locus eius. Nō *Psal.75.*
ergo habeamus cor intinctum odio, ne filij Iudæ pro-
ditoris

A toris simus, ne cum eo suspendamur, & à diabolo pariter cum eo trahamur ad tartara. Qui odium in corde portat secundus diabolus est, & qui pacē impedit Antichristus est: & qui pacem ordinat inter fratres, reuera filius dei est. Attendite fratres Mariam, quoniam multū dilexit, dimissa sunt ei peccata multa. Quid etiā Petro dixit dominus, nisi Petre amas me? Et quia amauit, meruit & amari, meruit audire, Pasce oues meas, pasce agnos meos. Quin etiā discipulo ait qui diligebat Christum, & quē Christus diligebat? Dilecte mi veni ad me, quia tempus est vt epuleris. Pacem ergo habeamus fratres, si pacem cum Christo habere volumus. Si vis amari à Christo, ama inimicum propter Christum. Si vis ergo amari, ama. Hanc amplectimini, hāc diligite, hāc pacem & concordiam vsque ad mortem seruate, si vul tis cum deo pacem habere. Pax enim omniū custodia & cura virtutum est. Hāc pacem annunciari in suo ortu angelis præcepit, Pacem annūciauit sæpe apostolis, pacem prædicare præcepit hominibus, pacē pro testamento Apostolis reliquit, pacem in cruce pendens postulauit, pacem in sacrificio totiens in populo pronunciari voluit. Nulla denique dabitur venia, nisi pacifico B viro. Pellite ergo à vobis hoc odij mortiferū venenū, & pacem inter vos habete, quia estis fratres, qui in hac vasta solitudine simul in vnum estis cōgregati. Vno enim pane, vno indumento, vno nigro colore, vna aqua omnes simul participamus. Reducamus igitur fratres ad nostram memoriam, quòd dominus ab inimico osculatus est, & tamen amicum vocat illum proditorem, Amice, inquit, ad quid venisti? Date igitur reconciliationis pacem, sed non osculum proditionis, Qui enim ficte inimicū osculatur, vel verbo blanditur, Iudæ proditoris fratrem & sociū & similem sibi esse quis dubitare poterit? Sed qui amore Christi, verus filius est. Nos enim fratres quorum vita lux mundi est, licet mundus vos non videat, tamen mundi lucem vos appello & sal terræ. Ideo quia lux estis, luceāt opera vestra bona. Nos qui videmur gerere in corporis nostri habitu figuram crucis, & nomen religionis sanctę habemus, nigrā etiā vestem humilitatis portamus, zonis etiā pelliceis præcinctī apparemus, caueam⁹ ne simus sepulchra dealbata, quæ foris pulchra & speciosa apparent, sed intus plena sunt ossibus mortuorū occultis: prouideam⁹ ne nobis dicatur, Væ vobis qui clauditis cœlorū regnum ante homines. Timeo enim satis ne paradisum intremus, nec alios intrare permittamus. Hoc autē quare dico fratres? nō quia credam vos malos esse, sed quia doleo de fratre nostro perdito Simplicio, qui ad hunc locum & ad hanc sanctam congregationem cum tanto feruore peruenit, & audito patrem interfectum esse, à nobis recessit & mundum intrauit, vt patris vindictam vindicare posset. Qui ergo se existimat stare, vigilanter attendat & videat ne cadat, & sic homines videotes illos qui columnæ sanctitatis esse videbātur tam nequiter cadere, non solum ipsis regnum cœlorum claudūt, sed & in seculo demorantibus. Nobis denique fratres qui nomen & habitum sanctæ religionis portamus, vita mala periculosior ostenditur, quàm in seculo demorantibus. Ploremus ergo fratres peccata nostra, & fratris nostri amissi: diligam⁹ & nosinuicē, quia charitas ex deo est. Nō erubescat alter alteri veniam postulare, quia non erubuit Christus inimicos ad pacem in cruce reuocare. Nō erubescat facere seruus quod primùm fecit & dominus. Dominus autem qui habitare facit nos vnius moris in domo, qui est vera pax qui fecit vtraque vnum, nos in vera pace perseuerare faciat.

Luca 7. *Ioan. 21.* *Luca 22.* *Luca 24.* *Matth. 10.* *Ioan. 14.* *Luca 23.* *Matth. 26.* *Matth. 5.* *Matth. 23.* *1. Corin. 10.* *1. Ioan. 4.* *Luca 23.* *Psal. 67.* *Ephes. 2.*

D

De lingua dolosa Sermo XXIX.

Cupio vos scire fratres charissimi quæ sit lingua dolosa, à qua eximius Prophetarū Dauid postulabat à domino liberari, dum dicebat, Domine libera animā meā à labiis iniquis & à lingua dolosa. Et ideo scitote fratres quòd non solū est lingua dolosa illa quæ seminat inter fratres discordias, quæ suscitat lites, quæ incitat furores, quæ etiā conuentus conturbat, sed etiam illam dolosam linguam dicimus, quæ te laudare adulando procurat, dicens in facie te esse quod nō es. A talibus autē deum deprecari debemus, vt nos liberet & liberemur. Quare ab his liberari debemus petere? Quare eos vt mortē fugere debemus, nisi quia adulatores sunt, quia mendacia diligunt & faciunt, quia falsitatis sunt inuentores, quia diaboli fratres, quia veritatis destructores, quia puritatis deuiatores, quia odiorum inuentores, quia diaboli iaculatores, quia Satanæ mediatores, quia dei persecutores, quia animarum inuectores, & omnium malorum inuentores, mel in ore portantes, & venenum aspidum E insanabile in corda hominum conspuētes, Ecce propter quod à domino liberari postulare debemus. O iniqua lingua & dolosa, ô iniqua proditio, ô pessima diaboli astutia, ô grandis malicia, non solum per amara verba, sed etiam per dulcia homines illaqueare procurat, vt secum eos perducat ad tartara. Nam si homo ab homine lęditur, opprobria, contumelias & iniurias patitur, inimicus reputatur ab eo, credo quòd me non diligit, omnino oportet me custodire ab eo dicet homo, sed si deo placere volo, me oportet alteram maxillarū sibi præbere, & totum portare in patientia, vel malum pro malo non reddere. Ecce quo modo ad talia remedium est. Sed si homo beatum me prædicet, & verba adulationis non cognouero, quod remedium habere potero? Ideo fratres non solum lingua dolosa est illa, quæ mala inter fratres cōmittit, sed & illa quæ adulatur. Si quis verbo tamen non offendit, hic perfectus est vir. Sed quia nemo perfectus in via, ideo necesse est vt alter alterius onera portemus. Nemo tamen alterius onera portare potest nisi qui habet charitatem. Sed qui charitatem non habet, non solum onera proximi portare non valet, sed nec etiam sua. Quid enim facere debet qui charitatē non habet? Ecce statim de festuca trabem facit, verbum pro facto reputans factum fuisse putat: Et sic dolet, clamat, tristatur, minatur vitam proximo dilacerare, & sic cōsumitur ille qui charitatem non habet, & onera alterius portare nescit, mori etiam frequenter desiderans, sed mori non potest. Nos vero fratres non sic, sed si verberamini à lingua dolosa, nō turbato animo, nō corde inflato, sed humili & tranquillo dicite, Domine libera animam meam à labiis iniquis & à lingua dolosa. Sic in homine charitatem habente excitatur frequētius amor charitatis. Inflammatur etenim cor & ardet, reuiuiscunt viscera pietatis, & sic clamare non cessant qui tanguntur à lingua dolosa, Defecit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus.

Psal. 119. *Lingua dolosa qua.* *Matth. 5.* *Iacobi 3.* *Gala. 6.* F *Matth. 7.* *Psal. 119.* *Psal. 30.*

De confessione peccatorum.
Sermo XXX.

Dicere solent homines fratres charissimi, Deus cuncta nouit, apud eum nec præteritū nec futurū est, omnia videt, & omnia pōderat, omnia nuda

G nia nuda & aperta ſunt ei. Quare igitur vult vt cõfitea-
mur hominibus peccata noſtra quæ nequiter geſsim⁹?
Nũquid nõ melius eſt cũcta mala tacere, quàm ea præ-
dicare in tectis? Ecce enim quis dicet, peccam ſuper om
nes homines? Sed ſi cũcta hominibus prædicauero, om
nibus hominibus peior reputabor à cunctis, exemploq;
meo multi multa mala cõmittent. Quo modo ergo cõ-
fiteri debet homo alterutrum peccata ſua? O homo an
1 Ioan. 1. ignoras quòd omnes peccatores ſumus? Et ſi dixerim⁹
quòd peccatũ nõ habemus, noſipſos ſeducimus, & ve-
ritas in nobis nõ eſt. Omnes peccamus, omnes cũ pec-
cato naſcimur, omnes in peccatis demergimur, etiam
Iob. 15. infans cuius eſt vnius diei vita ſuper terrã: Cur ergo ti-
memus peccata confiteri? Tamẽ oportet cõfiteri deo,
quoniam bonus eſt, & in æternum miſericordia eius.
Vult enim de⁹ quòd cõfiteamur, nõ quòd ignoret pec-
cata noſtra, ſed vt diabolus audiat quoniam cõfitemur
& pœnitet nos peccaſſe, & peccatis confeſsis cũ dolore
& lachrymis, nõ habeat amplius vnde nos incuſet, Ec-
ce enim fratres diabolus vult vt taceamus, deus vult vt
confiteamur, & cui magis obediendũ ſit, certe cõſtat ꝙ
deo qui ſalutaria præcepit. Non enim ſufficit ceſſare à
H malo, niſi peccata quę fecimus confiteamur cũ dolore.
Nec ſoli deo ſufficit confiteri, ſed alterutrũ peccata no
ſtra confiteri debemus. Nõ igitur tardes confiteri deo.
Nõ tardes cõuerti ad deũ, nec differas de die in diem.
Eccli. 5. Subito enim veniet ira dei, & tẽpore vindictę deſtruet
Iohel. 2. te. O fratres mei qui vſque nunc dormiſtis, cõuertimi-
ni ad deum in toto corde veſtro, in ieiunio, planctu &
fletu. Ecce eni quia dicit, in toto corde, nos docet Pro-
pheta, quòd in corde eſt fons pœnitẽtiæ, fletus vero ad
oculum, planctus autem ad os, ſed ieiunium ad totum
corpus refertur. O bomo ne tardes conuerti ad deum,
diſcute mentem tuam, proſpice ſingula ſecreta cordis,
conſidera antequam ad confeſsionẽ accedas, quòd cor
peccauit mala appetendo, oculus vanitatẽ videndo, os
falſitatem dicendo, auris mendacia audiendo, manus
verbera & homicidia perpetrando, & ſi non opere, ſal-
tem volũtate. Quis ſe excuſare poterit, pedes etiam ve-
loces ad malum? Igitur ô fratres mei ſicut exhibuiſtis
Roma. 6. mẽbra veſtra ſeruire immundiciæ & iniquitati ad ini-
quitatem, illa & nunc exhibete membra veſtra ſeruire
deo in ſanctificatione. Primo enim cor quod mala co-
gitauit & cõcupiuit, pœniteat & doleat, & oculus fleat,
I os ſine intermiſsione oret, aures audiãt verbũ dei, ma-
nus eleemoſynam porrigant, peregrinos ſuſcipiant, in-
firmos foueant, nudos induant, pedes veniant ad Ec-
cleſiam, genua flectantur & laborẽt, quia ſicut nullum
fuit membrũ qnod peccando deo non diſplicuerit, ita
nullum ſit membrum quòd pœnam non patiatur con-
dignam. Dedit enim nobis deus membra, vt ſibi ſer-
uiamus non mundo. Sed heu fratres, cœlorum ciues
& domeſtici dei facti ſunt amatores mundi, fortius di-
ligentes terrena quàm cœleſtia, tranſitoria plus quàm
æterna, res ſuas plus quàm ſeipſos. Non ſic fratres mei
Pſal. 126. non ſic, quia ecce iam tempus prope eſt, ecce iam no-
bis minatur. Surgite ergo qui panem doloris comedi-
tis, & ad Eccleſiã pergere feſtinemus, & flentes pecca-
ta noſtra cum dolore confiteamur. Sed primo talis or-
do tenendus eſt, vt peccata præmeditẽtur, vt proferen
do taliter modum & circunſtantiam peccatorum deo
& ſacerdotibus confiteamur, vt à pedibus ſuis nõ one-
rati ſed alleuiati diſcedere valeamus. Et nolite fratres
mei differre confiteri peccata veſtra, nam qui vſque ad
vltimum diẽ quadrageſimæ vel vitæ ſuæ diſtulerit cõ-

fiteri, dat ſignum quòd hoc libenter nõ facit: Non gra- K
tioſe, non puro corde, ſed coactus hoc facere videtur:
ſed coacta ſeruicia quantum deo vel hominibus place-
ant conſiderate. Non ergo de die in diem differamus
pandere cordis noſtri ſecreta. Promiſit enim deus ve-
niam pœnitenti, ſed non promiſit vſque in craſtinum
differenti. Igitur non differamus, ſed cum ad confeſ-
ſionem acceſſeris tu homo vel fœmina, caue ne rideas,
vel ornate incedas, ne fabulas primo proferas, ſed cum
humiliato capite, & dorſo cinere & cilicio infuſo, con
fiteamini alterutrum peccata veſtra. Sed deprecor te ô Iacobi 5.
homo vt confiteri nõ paueas. Frequenter enim diabo-
lus cor tuum aſtringit, ne confitearis, dicens, Quo mo-
do confitebor hæc & illa? O homo quandocũque hoc
perſenſeris, diaboli tentationem eſſe non dubites, qui
cupit te aſtringere nequiter, vt in peccatis poſitus ſine
magna tentatione ſemper agas quę placita ſunt ei. No-
lite ergo timere peccata confiteri ô fratres, nam illud
quod per cõfeſsionẽ ſcio, minus ſcio quàm illud quod
neſcio. Cur confiteri times peccata? Peccator eſt qui au
dit peccata ſicut & tu & forſitã maior. Homo eſt nihil
differt à me, nihil alienum habet à me. Cur ergo times
ô homo peccator homini peccatori confiteri? Elige L
quod vis, ſi nõ confeſſus lates, inconfeſſus damnaberis.
Ad hoc enim deus exigit confeſsionẽ vt liberet bumi
lem. Ad hoc damnat nõ confitentẽ, vt ſuperbũ puniat
in æternum. Confitemini ô fratres mei & nolite differ
re, ad ſacram meſſem confeſsionis accedere feſtinate.
Hæc eſt enim ſalus animarum, diſsipatrix viciorum, re-
ſtauratrix virtutum, oppugnatrix dęmonum, pauor in-
ferni, obſtaculum diaboli, angelorum tunica, Eccleſia-
rum fiducia, ſalus, dux, baculus, lumen & ſpes omnium
fidelium. O ſancta atque admirabilis confeſsio, tu ob-
ſtruis os inferni & aperis paradiſi portas. O confeſsio
ſine te iuſtus iudicatur ingratus, & peccator mortuus
reputabitur. O confeſsio vita iuſtorum, peccatorũ glo-
ria, tu ſola neceſſaria es peccatori, & nihilominus iu-
ſtus ſi quis reputabitur, te aſtringere & frequentare de-
bet. Nihil denique remanebit in iudicio quod fuerit
per confeſsionem purgatum. O confeſsio illibata, tan-
to pondere appenſum eſt, tantũmque valuit apud de-
um, quod homo nouit appendere latroni qui in cruce
confeſſus eſt dominũ crucifium, quantũ ſi fuiſſet pro Lucæ 23.
domino crucifixus. Ecce quantum profuit breuis con-
feſsio peccatoris. Sed nos qui ſacerdotes ſumus, & vti- M
nam boni ſimus, caute nobis vigilare neceſſe eſt & ſo-
licite, quatenus ſic delinquentium cordibus tanto mo-
deramine verbum timoris & contritionis infigamus,
vt eos nequaquam à verbo cõfeſsionis exterreamus, vt
ſic corda aperiant quòd ora non obſtruamus. Sed nec
abſoluere debemus etiam compunctum, niſi viderim⁹
confeſſum. Quoniamquidem corde creditur ad iuſti-
ciam, ore autem fit confeſsio ad ſalutem. Qui ergo ver- Roma. 10.
bum confeſsionis in ore habet & in corde non habet,
aut doloſus eſt aut vanus. Qui vero in corde & non in
ore, aut ſuperbus eſt aut timidus. Decet igitur ſacerdo
tes eſſe tales, vt cognoſcant & ſciant quam, qualem &
quantam infirmantibus exhibere debeant medicinam:
Adiuuante domino deo noſtro, qui viuit & regnat in
ſecula ſeculorum, Amen.

De fallacia mundi & eius deteſtatione propter
tria præcipue mala quæ in eo ſunt.
Sermo XXXI.

Scriptum

A Scriptum est fratres charissimi, quòd mūdum non diligamus, quoniam mundus transit & concupiscentia eius. O munde immunde qui
1.Ioan.2. homines illaqueare non desinis, quiescere nō permittis, rapere omnes appetis, occidere omnes quæris. Væ qui tibi credit, beatus qui tibi resistit, sed beatior qui à te illæsus recedit. O munde proditor, cuncta bona promittis, sed cuncta mala perfers: promittis vitam, sed donas mortem: promittis gaudiū, sed largiris mœrorem: promittis quietem, sed ecce turbatio: promittis florem, sed cito vanescit: promittis stare, sed cito recedis. Non ergo es diligendus, quoniam omnino transis, & concupiscentia tua velut fumus euanescit. Alloquantur omnes amatores tui ô munde immūde, quibus aliquando florem serenissimæ iuuentutis præstare voluisti, vitam diuturnam, diuitiarum copiam, familiarium abundantiam, pacis amœnitatem, dicant omnes, loquātur cuncti, surgat venerabilis pater Adam cum omnibus filiis suis, & vno ore loquantur, verum in hac vita gaudium habuerint sine dolore, pacem sine discordia, quietem sine metu, sanitatem sine infirmitate, lumen sine tenebris, panem sine dolore, risum sine fletu. Nolite
B igitur fratres mundum diligere, quoniam transit & cōcupiscentia eius. O munde immunde, fallax & proditor. Nunquid non periculosior es blandus quàm molestus? Nunquid non magis timēdus es dum allicis, quàm dum spernis? Nunquid non magis odiendus dum diligere dissimulas, quàm dum odire te ostendis? O munde immunde, in te habitare & non dolere impossibile est. In te sperare & non timere vanum est. In te tua amare & non periclitari impossibile est. O fratres mei nolite ergo eum diligere, quoniam transit & concupiscentia eius. Sed ecce mundus transit & nos turbat & amatur, fallit & fidelis reputatur, occidit & velut vita desideratur, flectit & amplectitur. O munde immunde, & si floreres quid facerent amatores tui? Sed vere non flores, & stabilitatem nullam habes, sed mella tua & dulcedo tua asperitatem habent, iocunditatem falsam, certum dolorem, incertam læticiam, durum laborem, timidam quietem, rem plenam miseriæ, & spem beatitudi-
Ibidem. nis inanem. Nolite ergo diligere mundum, quia omne quod est in mundo, aut est concupiscentia carnis, aut
C concupiscentia oculorum, aut superbia vitæ. Agamus fratres si possumus hodierna die de singulis. Voluptas enim carnis dicitur quam per modum illicitum misera caro appetit, vt gulositas, ebrietas, luxuria, nimia dormitio, & vanus risus. Et quia caro vicinior est, per vicia eius primum nos aggreditur. Mundus enim quanto familiarior est, tanto periculosior est, & multi per vicia e-
Gene.3. ius corruūt, Ecce Adā per gulam, Loth per ebrietatem,
Gene.19. Salomon per luxuriam. Ideo fratres gulositati per absti-
3.Reg.11. nentiam occurrere festinanter debemus. Considerate quòd non propter potum, sed propter pomum homo
Gene.3. primitus mortem inuenit. Esaü non propter gallinam,
Gene.25. sed propter lenticulam primatum suum perdidit. Scio
Gene.9. enim Noë omne genus carnis quod cibo esset visum,
3.Reg.17. manducare concessum esse: Heliā cibo carnis refectum
Matth.3. legimus. Ioānis mirabilem abstinentiam prædicamus.
Gene.25. Sic nos facere debemus, sed non sicut Esaü lenticulæ
2.Reg.23. concupiscentia deceptus, nō sicut Dauid propter aquæ desiderium reprehensus: sed sicut rex noster qui non de carne, sed de pane tentatus, tentatorem superauit teter-
Matth.4. rimum. O magna & admirabilis abstinentiæ virtus, per quam homines filij dei excelsi efficiuntur, per quam vicia expelluntur & dæmones, per quam non solum animarum salus agitur, sed etiam corporum sanitas posi- D
detur. Ecce enim fratres, concupiscentia carnis qualis & quanta est. Ipsa enim fomentum & mater aliarum voluptatum est, quia qui bene comedit, libidines carnis frequenter sentit, dormire quærit, inde verbositas & rixæ quæ sunt opera carnis, inde consumptio pecuniæ. Nolite ergo fratres diligere mundum, quia in eo summa concupiscentia est carnis. Sed quid aliud nisi cōcupiscentia oculorū? O fratres mei, fecit enim nobis deus oculos videntes, qui fecit magnalia, vt toto corde eum laudemus, plorantes si qua mala fecimus. Ecce in miseria sumus, & in miseriis non ridere, sed flere debemus. Cum enim nascitur puer non ridet, sed plorat. Quare plorat, nisi quia voce testatur & confitetur plorando se ad miseriam deuenisse? Nascuntur enim filij Adam ad laborem & dolorem, quia iugum graue positum est super filios Adam à die exitus de ventre matris eorum Eccli.40.
vsque in diem sepulturæ eorum. Non igitur ridere sed flere debemus, attendentes & scientes quòd dominum nunquā risisse sed fleuisse legimus. Sed quo modo fleamus peccata, quo modo eleuemus oculos ad montem vnde veniat auxilium, audiamus Ioannem. Quid enim Psal.120.
dicit, nisi quod omne quod est in mundo est concupi- 1.Ioan.2.
scentia oculorum? Concupiscentia oculorum dicitur, E
quia per oculos desideria auri & argenti, possessionum & cunctorum terrenorum intrinsecus animę intimantur. Ideo summe custodiēdus est oculus, quia ianua cordis est & nuncius. Nam claude oculum, & voluntas habendi non erit: cesset voluntas, & ecce infernus clauditur. Ecce enim fratres quot mala per oculos fiunt, tot bona per eosdem possunt adipisci. Si enim Dauid ocu- 2.Reg.11.
los clausisset, fœminam non vidisset, adulterium non commisisset. Si Iudas pecuniā non vidisset, magistrum Matth.26.
minime tradidisset. Et si Sodomitæ oculos clausissent, Gene.19.
iuuenes non vidissent nec periissent. Claudamus igitur oculos ne videāt vanitatem, custodiamus ianuam cordis nostri ne latro qui quotidie procurat intrare, veniat & cuncta bona valeat deprædari. Claude enim oculum & amittis vicium, claude ianuam & latronem occides, claude oculum & voluntas nō erit habendi, claude oculum & infernum clauseris in æternum. Licet tamen multi cæci mali sint, sed peiores eos fore non dubita- F
mus si hæc quæ mundi sunt viderent. Ipsa enim visio Hiere.9.
causa cupiditatis est & principium appetitus. Claudamus ergo ianuam, ne mors intrare possit per fenestras nostras. Quid enim aliud in mundo esse legimus, nisi superbiam vitæ? O superbia cūctarum virtutum nouerca, quis te creauit, quis te ad nos misit, quis te ad conuentum diuitum & pauperum tam mirabiliter introduxit? Scio quòd deus te non fecit, nec te ad nos misit, nec ad conuentum monachorum pauperum vel diuitum introduxit, nec te dum carnem assumpsit assumere voluit, sed tua inimica humilitate dignatus est habitare inter bouem & asinū, & subditus esse voluit Mariæ & Ioseph. Quid ergo agis inter nos? Nam te natura Luca.2.
non ostendit qua vno modo generantur, vno modo viuunt & moriuntur omnes. Quid ergo agis inter seruos dei? Quid ostendis eis? Cur eos inflas? C.r inflare eos demonstras? Nosti quòd eis æternam vitam præstare non poteris. Quid eis demonstras propter quod ele- Esaiæ.14.
uentur super astra cœlorum, cupientes esse sicut deus, & super eum ascendere vellent si possent? O superbia nouerca virtutum, mater viciorum, porta inferni, magistra erroris, caput diaboli, viciorum principium, quid inter homines facis, quid eis promittis quòd te tantum diligere

G diligere demonstrat? Ecce amatores tui tam cito de altitudine caduot. Ecce enim Nabuchodonosor quem tantum diligere videbaris, & tantum te diligebat, tam fortiter te astrinxit, vt credere ei faceres quia nullus eo maior esset in orbe, & ecce mox deflectitur & cadit, & demergitur in profundum, & quasi bos fœnum comedit. Ecce quid accidit te diligentibus? Sed te non amantes de stercore penitus eleuantur, & collocaotur cum principibus populi domini, solium gloriæ honoris & dignitatis tenentes in scientia. Eia ergo fratres discite humilitatem habere, discite superbiam conculcare, discite & eam deuitare, velut mortem eam conculcare, ô quàm difficile diuitibus, ô quàm pœnosum, ô quàm meritorium. Estote ergo pauperes si vere humiles esse cupitis. Nam destructis diuitiis & conculcatis, faciliter sancta perfectáque humilitas acquiritur, cum quibus vere poterunt habitare. O diuitiæ dulcissimæ & suauissimæ hominibus insipientibus apparetis, sed omni veneno mortaliores estis omnino. Venenum enim quis sumere poterit, nisi fuerit aliqua dulcedine copulatum? Sed commixtum dulcedioi faciliter sumitur: sic

H enim qui recipit moritur. Sic qui diuitias amat, dulcedinem videtur gustare. Sed ecce mors inter diuitias latens, hominem superbum & elatum, diuitem inflatum aggreditur, & aggressus occiditur, & occisus ad infernum perducitur. Ecce quantum prosunt nobis diuitiæ mundi huius per quas occidimur, per quas mutamur quotidie, per quas insidiamur frequenter, per quas eleuamur in vanitatem, per quas veneramur mendaciter, per quas animam superbam ad infernum diabolus semper expectat conducere. Tollite ergo fratres mei diuitias vt facilius tollatis superbiam, tollite diuitias & infernus non erit. Date eleemosynam & omnia munda dabuotur vobis. O fratres mei an ignoratis quòd pauperibus non dare, tulisse est? Et merito quando quis potest esurientibus subuenire si non pascit, merito vitam extinguit & eos mori permittit. Pudeat & erubescat Christianus tollere pauperibus quibus iubemur semper offerre. Vltra omnem iniquitatem est diuitem velle fieri de exiguitate pauperum vel viduarum. Itaque fratres amāda sunt hooesta lucra, sed horreantur damnosa compendia. Nullus audeat inde tollere, vbi de-

I beat collecta dispergere. Addendo perdit qui retinendo collegerit, paupertatem potius ad se trahit qui paupertatem se exigentium pecunia non repellit. O fratres mei veniet dies illa, veniet & non tardabit, quando nobis dicetur, Esuriui & non dedistis mihi manducare: & vltimo dicetur illis, Ite maledicti in ignem æternum. O fratres si in ignem mittentur illi qui non sunt elargiti, nec quæ cum labore lucrati sunt pauperibus donauerunt, quid dicetur illis qui aliena rapere non timuerunt? Cum diabolo ardent, qui nudum non induerunt: vbi putamus arsuros qui viduas & orphanos spoliauerunt? Non ergo spoliare debemus pauperes vt denudati abundemus in superbia vitæ, sed eleemosynas dare vt pauperes & humiles simus, non differamus. Sed hæc non solum facere nobis sufficit, sed & proximum etiam ad hæc inducere festinemus, dicentes potestatem habentibus & terrarum rectoribus quòd non solū eleemosynam porrigant, sed & quòd regna sua in pace custodiant, scientes quòd remota iusticia, regna latrocinia efficiūtur. Multi enim sunt rectores, sed panci iusticiæ amatores inueniuntur. Nam cum quæsitum fuisset à Socrate rideote, cur sic fortiter rideret, respondit, Video magnos latrones ad suspendium duci facere paruos: & alta voce clamasse refertur, O quàm digniores estis suspendi qui in cathedris & donubus habitatis latrocinia maiora committētes, quàm qui in syluis cum tremore quotidie demorari videntur. Quapropter fratres nolite rapere, nolite fœnerari vt abundetis in superbia vitæ. Sed diuitiæ si affluant nolite cor apponere, sed dispergite eas vt humiles sitis, & imitari valeatis illum qui sequentibus se dicet, Venite benedicti patris mei possidete regnum quod vobis paratum est ab origine mundi, Amen.

Danie.4. *Luca.11.* *Matth.25.* *Dictum Socraticum.* *Psal.61.* *Matth.25.*

Ad leprosos vt patientiam teneant:
Sermo XXXII.

FRatres mei dilectissimi scio quòd percussit vos deus, & leprosi facti estis vsque ad diem mortis vestræ: Ideo obsecro vos in domino nostro Iesu Christo cuius precioso sanguine redempti estis, vt non deficiatis in tribulationibus quæ sunt pro gloria vestra, scientes quòd per carnis afflictionē, mentis infirmitatem occidimus. Spiritus enim delectatur, dum misera caro gaudendo quiescit. Ergo si paupertas vr-

L geat, si luctus mœstificat, si stomachus doleat, si pectus vel venter infletur, si totius corporis dolor vos inquietat, si calamitas vos vndique vexat, semper vos lætificet in omnibus laboribus & periculis vitæ huius amor erga deum & pia patientia & certa spes supernorum. Despiciamus ergo diuitias corde, & erimus locupletes. Despiciamus inimicorum supplicia, & erimus semper victoriosi. Despiciamus corporis sanitatem, & æternam quietem & sanitatem recipiemus. Igitur vobis infirmantibus & languentibus patientia summè necessaria est, Nullus enim beatus esse poterit, nullus cœlorum ciuis efficitur, nullus amicus dei constituitur, qui inter mala patiens non inuentus fuerit. O patientia tu omnia vincis aduersa, non colluctando sed sufferendo, non murmurando sed in omnibus gratias agendo. Ipsa enim patientia quæ est quæ fecem totius voluptatis abstergit, ipsa quæ limpidas animas deo reddit, ipsa nauis quæ ad portum cunctos suos amatores perducit. Ipsa est per quam infernus clauditur, & paradisus aperitur suis amatoribus. Ipsa est per quam omnis & sine qua nullus iustificabitur. O si graue vobis est quia lepro-

M si estis, patientiam in cunctis habete. Eleuate capita vestra, & corde aspicite vulnera saluatoris nostri in ligno pendentis, pœnas morientis, precium redimentis, cicatrices resurgentis, quid aliud videre poterimus nisi caput inclinatum ad vocandum & parcendum, cor apertum ad diligendum, brachia extensa ad amplexandum, totum corpus expositum ad redimendum. Hæc quanta sint cogitate vos qui doletis, hæc in statera vestri cordis appēdite, vt totus vobis figatur in corde, qui pro vobis totus fixus fuit in cruce. Et quid plura saluator noster pro nobis sustinuit, quid plura patienter portauit? Tota enim vita sua plena fuit dolore, & tandē ad crucem perueniens per passionem ludibrijs exponitur, qui est vere palma victoriæ. Spinis coronatur, qui spinas peccatorum venit confringere. Ligatur qui sine labore & pœna soluit compeditos. Ligno suspenditur, qui erigit elisos. Aceto potatur fons æternæ vitæ, disciplina cæditur, vulneratur salus, vita moritur. Occidit ad tempus vitam mors, vt in perpetuum ad vitam occideretur mors. Ecce fratres Christi patientia, ecce Christi bonitas & clementia. Et si placet etiam plura audire, possumus & adhuc plura de Christo prædicare. Non igitur tædeat

Ephe.1. *Matth.27.*

A tur tædeat vos audire. Nã & si fatigaremini, vobis non amplius prædicarem. Cupio enim cõsolari vos & non tristari. Nam si tędium est dicite, si vero gaudium audite. Ecce enim venit saluator regẽs sydera, & sugere voluit vbera. Ipse qui panis est, esurire voluit, ipse fons sitire, ipse lux dormire, ipse quies fatigari, ipse veritas occultari, ipse iudex viuorũ & mortuorum à mortali iudice condemnari, ipse iusticia ab iniustis iudicari, ipse vnitas mutari. Nihil enim tam salutiferum nobis est, quàm quotidie cogitare quanta pro nobis pertulit deus & homo. Ecce enim saluator passus est, leprosus in cruce factus est, patiens factus est nobis relinquens exemplum vt sequamini vestigia eius. *1.Petri.2.* Quod si feceritis, non solum infirmitatem non moleste portabitis, sed cũ propheta clamare voce & opere non desistetis, *Psal.30.* Deficiat in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus: sed dicetis, O quàm graue, ô quàm inhumanum, ô quàm forte est inter homines habitare non posse. Ecce enim separati sumus ab vrbibus, gentes nos spernunt, parentes nos odiunt, consanguinei fugiunt, amici nos deserunt, separati sumus à castris ac si ex hominibus nati non essemus. O fratres mei attendite patienter & nolite turbari, B nam verũ est quod dicitis, sed nolo vos ignorare quod legitis: ait enim dominus Moysi, Habitabit in domo mea plenus lepra: Cur ergo turbamini si inter homines habitare non potestis? Nunquid mundi ciues hoc præstare nobis potuerũt? Nunquid domum dei vobis aperire potuerunt? Nunquid per eorum conuersationem efficiemini meliores? An ignoratis quid dictum fuerit sancto viro Antonio, Si cupis saluari fuge homines, fuge mundum & pompas eius? Cur ergo turbamini si inter homines conuersari nõ potestis? Ecce enim sanctus Iob iustus, *Iob.2.* sapiens, diues, rectus & timens deum, & tamen leprosus efficitur, tamen non conqueritur, extra castra proiicitur, ab hominibus despicitur & deseritur. Ab vxore blasphematur, tamen non conqueritur, nec labiis suis contra deum mortaliter locutus est, considerans aliam vitam cito esse venturam. Non ergo turbemini, sed considerate quia propter peccata vestra percussit vos deus, vel vt examinet vos. *Nume.12.* Ecce enim Maria quia murmurauit in fratrem suum Moysem, leprosa est facta. Azarias rex quia præsumpsit, leprosus factus est, & C Giezi quia Simoniam cõmisit, & Naaman quia se glorificauit. *4.Reg.15.* *4.Reg.5.* Vos etiam quocunque modo percussi estis, patientes estote, & gratulanti animo suscipite illam, ne pariter hîc & in futuro æterna tormenta patiamini. Confortamini ergo & nolite timere. Ego vobiscũ esse credidi tertia die paschæ, sed quia Valentinus noster migrauit à seculo, propterea vobiscum esse non potui. Sed nunc fractis argenteis vasis de bonis Ecclesiæ Hipponensis, vobis in necessitatibus & pro captiuis prouidere volui. Consoletur autem nos deus qui suos consolatur in omni tribulatione, Amen.

De detestatione ebrietatis, cum terribilis casus enarratione.
Sermo XXXIII.

NOn miremini fratres charissimi si hodie ter sermonem deo auxiliante perfecero. Accidit hodie terribilis casus, vt omnes audistis, propter quem nũ solum ad Ecclesiam Hipponensem omnes antiquiores habere volui, sed etiam omnes fœminas & infantes in vnum cõgregari præcepi, Quibus congregatis cum dolore & anxietate vobis enarrare intendo, antequam pateat in plebe, quid accidit præclarissimo ciui nostro Hipponensi Cyrillo, D Ecce enim, vt scitis, potens erat inter nos opere & sermone, & ferè dilectus ab omnibus. Filium, vt scitis, habebat, & eum vnicum possidebat: & quia vnicus erat, eum superflue diligebat & supra deum. Ideo superfluo amore inebriatus, filium corrigere negligebat, dans etiam potestatem faciendi omnia quæ placita essent illi. O dolosa libertas, ô grãdis filiorum perditio, ô paternus amor mortiferus. Ecce filios se dicunt diligere, quos iugulari procurant. Dicunt eos amare, quibus iam suspendia parant. Dicunt patres filios se nutrire, sed ecce iam pater & filius ambo in foueam cadunt. *Matth.15.* Quare pater cum filio cadit in foueam, nisi quia pater cæcus est, quia malus, & quia salutem suam & filiorum suorum videtur negligere? Quo & quo modo pater hæc neglexerit, nisi quãdo filio libertatem donauit, quando eum corrigere neglexit, quando virgæ pepercit, quando ei semper serenam faciẽ demonstrauit? *Prouer.13.* Cupitis audire nunc quo modo pater & filius in foueam cadunt? Licet enim sciatis, tamen quia necesse est, vt vos quandiu viuitis timeatis, ideo quæ hodie facta sunt iterum dicere non erubesco. B Ecce enim Cyrillus vester filiũ habebat, vt scitis quem corrigere negligebat, & luxuriose viuendo consumpsit partem bonorum suorum, sed ecce hodie ebrietatem perpessus matrem prægnantem nequiter oppressit, sororem violare voluit, patrem occidit, & duas sorores vulnerauit ad mortem. O magna diaboli dominatio, patrem quem post deum reuereri debebat occidit, matrem à qua portabatur prægnantem oppressit, sorores quas tenerrime diligere debebat voluit violare, & duas vulnerauit ad mortem. O dolorosa ebrietas omnium malorum mater, omnis luxuriæ soror, omnis superbiæ pater. O ebrietas tu mentem cæcas, iudicio recto cares, consilium nullum habes, blandus dæmon es, venenum dulce es, peccatum suaue es. O ebrietas nunquid nõ per te inflatur stomachus? Nunquid nõ per te putrescit anhelitus? Nunquid non oculos cæcas? Nunquid nõ cuncta membra debilitas? Nunquid nõ mortem accelerãs? Nunquid non bursam euacuas? Nunquid non dominium recipis ab homine? Nunquid bestialem & irrationabilem te diligentem tecum ducis? O ebrietas, discant te diligentes agnoscere, discant te deuitare, iterum discant te deuitare, F discãt te velut mortem effugere, quoniam qui te dilexerit, regnum dei non consequetur. Ergo ô fideles abstinete & nolite inebriari vino. *Ephe.5.* Non enim sufficit abstinere, sed abstinentes alios abstinere doceatis. Docentes quo modo Loth inebriatus cum filiabus iacuit. *Gene.19.* Sampson etiã vino repletus per meretricem inimicis traditur: *Iudicũ.16.* audite fideles, audite Esaiam dicentem, Væ qui consurgitis mane ad ebrietatem sectãdam & potandum vsque ad vesperam vt in vino æstuetis. *Esa.5.* In veteri etiam lege præceptũ erat, quòd sacerdotes cum ingrederentur templum ministrare domino, omnino non vinum biberent. *Leuit.10.* Si ergo hoc erat dum templum tantum ingrederentur, & quid nos miseri facere debemus? O quàm plures sunt ex vobis qui prius tabernam visitant quàm templum, prius corpus reficiunt quam animam, prius dæmonem sequuntur quàm deum. O fideles non fideles, quid vobis cum vino? Nunquid vinum factum est vt deficiatis maledicentes nomen domini? Abstinete ergo à superfluo potu ne rebelles efficiamini. Quandiu enim Adam abstinuit, tamdiu obediens fuit, tamdiu bonus, sanctus & iustus permãsit. *Gene.3.* Sic & Helias tamdiu miracula fecit, quamdiu pane & aqua refectus est, sed postquam carnes comedit, & vinũ bibit *1.Reg.17.*

in satu-

G in ſaturitate, miracula non legitur feciſſe. Eia ergo fide-
3.Reg.17. les, caſum ſuperius aſsignatum inter cætera cõſideran-
tes deum timete, & timentes eum feruẽter rogate vt ab
his & ab omnibus malis liberet nos ſemper. Amen.

De duobus generibus hominum mundum derelinquentium, qui in ſancto Loth & vxore ſua deſignantur.

Sermo XXXIIII.

Vdiſtis fratres chariſsimi, quòd Loth nepos
Gene.19. Abrahę inter peſsimos Sodomitas & Gomor
ræos ſancte & iuſte moratus eſt. Quas ciuita-
tes volens ſubuertere dominus, ad ſeruũ ſuum
Loth angelos miſit vt cum malis non periret. Qui cum
exiret, dixerunt ei angeli, Salua animã tuam. Vxor ve-
ro Loth quia retro reſpexit, mox mutata eſt in ſtatuam
Roma.15. ſalis. Igitur fratres mei quæcunque ſcripta ſunt, ad no-
ſtram doctrinam ſcripta ſunt, vt inde fructum aliquem
capiamus. In Loth enim & vxore ſua duo genera ho-
minum deſignantur, ſcilicet mundũ derelinquentium,
quorum vnum perfecte deſerit, aliud quoque tepide, &
reſpiciendo retro venit ad mortem. Sodoma quoque,
quæ cæcitas vel muta vel aſperitas interpretatur, mun-
H dus eſt in quo ſunt homines muti & cæci, ad quos mit-
tuntur ſancti angeli, & ſancti prædicatores, vt dicant,
Salua animam tuam, & in monte te ſaluum fac. Fugere
enim Sodomam quid aliud eſt quàm incendium libi-
Fugere Sodomam quid? dinis, luxuriæ, ſuperbiæ, & auariciæ fugere? Quibus &
præcipimur non retro reſpicere, quia victor mundi &
montem ſanctæ religionis ingreſſus, non debet retro
2.Petri.2. reſpicere. Quare? Quia melius eſſet viam veritatis non
agnoſcere, quàm poſt agnitam retro abire. Quid eſt di-
cere, niſi quòd melius eſſet quòd in vita ſeculari & lai-
cali manſiſſet, quàm poſtmodum ſolitariam vitam de-
ſereret? Apoſtatare enim nequam eſt, mortale eſt, cum
damnatione ſemper viuere eſt. Tales enim fœminæ &
vxori Loth comparautur, quia morientes, retro aſpici-
entes, conuertuntur in ſtatuam ſalis. Loth præcipitur vt
in montem ſe ſaluum faciat, per quem contemplatiua
vita deſignatur. Tu vero homo aſcende in mõtem pœ-
nitentiæ, aſcende in montem diuinæ contemplationis.
In hunc montem te ſaluum fac, in hunc montem vo-
Pſal.10. lando tranſmigra ſicut paſſer, & ibidem ſalua animam
tuam curis & ſeculi dignitate denudatus. Sic enim fe-
Nathanael cit glorioſiſsille adoleſcens Nathanaël, de quo legitur,
I ait enim, Magiſter quid faciam vt habeam vitam æter-
Matth.19. nam? Cui dominus, Si vis ad vitam ingredi, ſerua man-
data: cui adoleſcens, Quę ſunt mandata? Cui dominus,
Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, non
homicidium facies, non adulterabis, nõ facies furtum,
non falſum teſtimonium dices, honora patrem tuum
& matrem tuam, & proximũ tuum ſicut teipſum. Hæc
omnia ad tuam vitam pertinent: cui dixit adoleſcens,
Domine hæc omnia cuſtodiui à iuuentute mea, quid
mihi deeſt? Cui dominus, Si vis perfectus eſſe vẽde om-
nia quæ habes & da pauperibus, & ſequere me, Et ſecu-
tus eſt Ieſum adoleſcens ille, & nunquam retro poſt-
modum reſpiciens, reliquit patrem & matrem & vxo-
rem, filios & ſorores & animam ſuam. Tunc prudens
Gene.19. adoleſcens montem dei aſcendit, Sodomã & Gomor-
ram reliquit, incendium libidinis fugit, curã ſeculi ſuf-
focauit, & montẽ ſummæ contemplationis aſcendens,
emit in agro theſaurum abſconditum, charum enim te-
nens in vita ſua. Similiter hoc idem fecit Petrus, quan-
Matth.13. do voluntarie omnia deſeruit, omnia relinquens & ſe-
Matth.19. cutus eſt Ieſum. Sic & Maria illa Lazari ſoror cum La-
zaro fratre ſuo & Maria virgine prudentiſsima, quan-
do omnia vendiderunt, & precium ante pedes Apoſto- K
lorum poſuerunt. Sic & Heliæ facere placuit, & Ioanni Acto.4.
Zachariæ filio, quando eremum intrauerũt. Sic & Pau-
lus cum Antonio, quãdo annis multis eremum colue-
runt. Sic & fratres mei qui ſanctorum patrum vitam &
exempla imitari & ſequi voluerunt. Nunquid nos etiã
hoc idem optamus? Etenim in ſeculo ſumus, ſemper ta-
men vt incepimus vobiſcum in ſolitudine eſſe deſide-
ramus, & oſtendimus opere quando epiſcopali Eccle-
ſia grati non fuimus. Eia ergo fratres pro deo iugo dei
ſubmiſsi eſtis, vt ſublata licentia peccandi catena obe-
dientiæ in propoſito bono retinere poſsitis. Sed atten-
dite fratres mei & læticia cordis mei, quòd nihil profi-
cit bene operari ex coactione niſi ex voluntate libera
faciatis. Qui enim bene faciunt coacte, deo non ſunt
accepta quæ faciunt, & Simoni Cyrenæo, quem Iudæi Matth.27.
angariauerunt vt crucem Chriſti portaret, optime cõ-
parantur, Ecce enim Simon crucem portat cum dolo-
re, quia non libenter portat, angariatur, ſed non mora-
tur in ea, ideo non perſeuerando fugit, & ſine fructu à
cruce recedit, quia nihil boni dicitur, niſi vſq; ad mor- L
tem in bono perſeueretur. Sic & nos crucifigamus cor-
pora noſtra verberibus, vigiliis, abſtinentia eſcæ & po-
tus. Sed timeo ne coacti hoc agamus, & corpora mace-
rantes mundo ſaltem voluntate viuamus. Ideo fratres
in hunc montem obedientię aſcendamus, & quod deo
promiſimus attendamus. Nihil eſt enim maius obe-
dientia, nihil peius inobedientia. Adam periit quia in- Gene.3.
obediens fuit, Chriſtus reſurrexit quia patri obediuit. Philip.2.
Ionas inobediens à piſce abſorptus eſt. Saül inobediens Ionæ.2.
à dæmone correptus eſt. A qua correptione liberet nos 1.Reg.18.
ipſe Chriſtus, vt digne ad montem contemplationis
volare poſsimus, Amen.

Ad iudices vt caueant ne odio, amore, precio, precibus vel timore corrumpantur, cæteraq́ vicia declinent & iuſticiam ſeruent.

Sermo XXXV.

Ogatus à vobis ô iudices, licet cum Fortuna-
to Manichæorum presbytero longa diſputa-
tione grauatus, ſermonem veſtra dilectione
deuictus facere deo auxiliãte non diſtulimus.
Ecce enim nunc cõgregati eſtis in domo Epiſcopi. Cõ-
ueniſtis omnes in vnum, non vt ſophiſmata audiatis, M
non vt poëtarum curioſitatem intelligatis, non vt bea-
tos vos eſſe prædicem, ſed ſolum vt quid pro veſtra ſa-
lute neceſſarium fuerit audiatis, & audientes operibus
adimpleatis. Vos enim reputati eſtis ab hominibus du-
ces populi, iudices terræ, orphanorũ patres, viduarum
mariti, iuſticiæ zelatores, reipublicæ amatores. Cauete
ergo ne corrumpamini odio, amore, precio, precibus
vel timore. Decet igitur iudices non ſolum quæ dixi-
mus adimplere, ſed cum dei adiutorio calcare ſuper-
biam, abominari luxuriam, abhorrere falſitatem, de-
ſpicere auariciam, quæ nouerca dicitur eſſe & ſumma
inimica iuſticiæ. Ipſa enim eſt quæ patrem neſcit, ma-
trem ignorat, amicos perdit, & ſeipſam relinquit. De-
cet igitur iudices non auariciam ſed largitatem ſecta-
ri, & amare paruulos, puſillis & orphanis faciem ſere-
nam non ſolum verbo ſed opere demonſtrare. Non e-
nim auertere faciem debent à paupere, nec priores de-
dignentur cõſeruare fideles, nec ceruicem erigere de-
bent quoſdã deſpiciendo, ſciẽtes quòd moritur pariter
doctus & indoctus. Decet igitur iudices gratiam quam Eccle.2.
diuinitus receperunt ſolicita mente cuſtodire, fidem
oſtendere, zelum rectitudinis conſeruare. Decet etiam
iudices

A iudices clementiæ esse cultores, detestatores sæuiciæ, cunctis benignos, ad iram tardos, ad misericordiā festinos, in aduersis firmos, in prosperis humiles & cautos, & quibuscunque dignitatibus sublimatos seipsos agnoscant, & caueant ne suos inferiores despiciant. Decet etiam iudices sapientes esse, & in lege doctissimos, ne dicere valeant tanquam legem sanctam ignorantes *Esa.5.* bonum malum & malum bonum. Decet etiam iudices plus deū timere quàm alij homines, plus de salute animarum curare quàm corporis, plus honorē dei quàm marsupia plena diligere. Sed væ vobis ô iudices, væ vobis in æternū & vltra, quia non est in vobis veritas, non misericordia, non pietas, nō iusticia, nec scientia dei in vobis potest inueniri. Quid enim inter vos regnat? Auaricia, mendacium, clamor, apparētia, peruersio sacræ legis, dicentes malum bonum, bonum malum. Ecce ac- *Psal.11.* ceptio personarum. Non est enim veritas in vobis. Diminutæ sunt à vobis veritates. O patres pauperum, ô vere non patres sed prędones. Quare non patres? Quia vbique per vos opprimuntur, nec est qui misereatur pupillis dei, sed si diues locutus fuerit mox tacuistis, causas suas vsque ad nubes perduxistis. O iudices scientiam & B iusticiam mundi amantes, attendite quid agitis. Nam *Mūdi sciētia quid?* scientia mundi pleni estis, & in ipsa moriemini. Quæ est enim scientia mundi, nisi thesaurum congregare, lucrum terrenum acquirere, decipere proximum, mentiri, iurare, iusticiam caute peruertere, & similia in cunctis agere? Ista enim est sapientia huius mundi. In istis ferè quasi tota vestra vita cōsistit, & ideo attendite qui iudicatis terrā, quòd sapientia huius mundi stulticia est *Sapien.1.* apud deum. Sed dicitis, O Episcope hanc scientiā non *1.Corin.5.* amamus, furtum non committimus, proximum nō decipimus nec offendimus. Quare? Quia nihil aliud recipimus, nisi quantum nobis donare voluerit. Ego autem dico vobis, quòd tantum fecistis quantum facere potuistis. Non plus vobis fuit datum, ideo non plus recepistis. Quantum potuistis fecistis, Leues causas magnas fecistis. Nam & si vi non rapuistis, & proximū in via non deprædati fuistis, latrones tamen esse potestis. Latro enim timet malum, & vbi non potest non facit, & tamen latro est. Deus enim cor interrogat & non magnum. Lupus enim frequenter venit ad ouile & quærit rapere oues, quærit lacerare, quærit & deuorare. Vigilant tamen pastores, latrant canes, & sic lupus timendo C fugit. Nunquid non tamen lupum non esse dicimus? Absit. Sic & vos facitis quantum potestis, si plura posseti plura faceretis. Eia igitur ô iudices attendite ne cū falsis iudicibus Susannæ confundamini. Suscitabit e- *Danie.13.* nim dominus spiritum Daniel, & ponet spiritum eius & sapientiam pueri sui Danielis in mentem alicuius iuuenis, & sicut fecit in Susannæ iudicibus cōfundet omnes falsos testes cum iudicibus, & tunc scient quid profuerit sibi sua scientia, Coosiderate ergo ô iudices ter- *Osee.4.* ræ quid per Oseam seruum suum deus loquatur. Ait enim, Visitabo populū meum, & iudices & vias eorum, *Hebr.10.* & cogitationes eorū reddam eis. O quàm horrendum est incidere in manus domini. O quanta vltio, ô quanta miseria malis erit in die nouissimo. Expellētur enim mali mercatores, falsi iudices de domo domini, exula- *Matth.8.* bunt à domo dei, expellentur à paradiso, & ibunt in locum vbi semper erit fletus & stridor dentium. Ideo attendite ad consilium meum, aperite cordis portas. Surgite qui dormistis, legite Esaiam Prophetam, sequimini eam, non cras, sed hodie, non tamen hodie sed & nūc. *Esa.55.* Ait enim Propheta, Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad domi- D num, & miserebitur eius quia misericors est. Currite iudices ne iudicemini ad patrem misericordiæ, quærite veniā, reddite quod recepistis illicite. Quęrite veniam, *Psal.144.* quoniam prope est omnibus inuocantibus eum in veri- *Psal.33.* tate. Ipse est qui sanat contritos corde & humiles spiritu, & corde tribulatos saluabit. Ambulate dum lucē habetis, dum dies est. Ecce ô iudices veniet iam nox quia venit iam mors in qua non erit licitum ambulare. Cogitate quid estis, quò ituri estis. Parētes enim vestri prędicant mortui, sepultura clamat, infernus vlulat, dęmones expectant, sacerdotes prædicant, quid superbis terra & cinis? O iudex qui deum non agnouisti, dum iuxta *Eccle.10.* tumulos patrum tuorum transis, scias quòd mortui clamant, Terra es, & in terram ibis. Homines enim fuerūt *Gene.3.* sicut & vos diuitias possidendo, Vbi modo ipsi sunt, sic & nos erimus. Vbi superbia eorum, vbi scientia, vbi cathedra magistralis, vbi honor discipulorum, vbi indumenta serico & pelle decorata? O cinis & puluis, O iudex quid es & quid eris considera. Non ergo tardes *Eccle.5.* conuerti ad deum, & ne differas de die in diem. Subito enim venit ira eius, quia iuxta est dies perditionis, & ad- E esse quidem necesse est & festinant tempora. Nemo ex *Deut.32.* vobis tamen desperet, nemo diffidat de dei misericordia. Sed attendite quia nulla culpa tam magna est quæ non habeat veniam. Et ne aliquis desperet, Mariam il- *Luca.7.* lam peccatricem, dominam luxuriæ, vanæ gloriæ matrem, sororem Marthæ & Lazari in exemplum assumite, quæ postmodum Apostolorū apostola meruit nuncupari. Adiuuet autem nos ipse deus & homo qui pro nobis nasci & mori dignatus est, Amen.

Ad presbyteros suos malam vitam eorum reprehendens. Sermo XXXVI.

Ratres charissimi vt nouit charitas vestra, oportet manum mundam esse quæ polluti vasis maculas debet purgare, ne polluta deterius possit coinquinare cum sordida sordidū tractat. Propterea sacerdotes altissimi dei vobis dicitur, Mundamini qui fertis vasa domini. Vos enim estis qui *Esa.52.* vasa domini ferre debetis, quibus datū est nosse myste- *Matth.13.* ria regni dei, Vos estis sal terræ, lux mundi, lucerna ac- *Matth.5.* censa, ciuitas in monte posita, columnæ templi, lignum *Gene.2.* scientiæ in medio paradisi positum, patroni & rectores F terræ, angelorum & paradisi ciues, prophetarum filij, patriarcharum cognati, Apostolorū successores. Mundamini ergo vt digne cum patribus ferre possitis vasa domini. Vasa enim non solum aurea & argētea, sed etiam illa pro quibus redimēdis dominus mori dignatus est. Propterea attendat charitas vestra quales esse debetis, vt digne vasa domini portare possitis. Ait enim Apostolus, Oportet Episcopum sine crimine esse, tanquam *ad Titū.1.* dei dispēsatorem, non proteruum, nō iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri appetitorem. Hæc autem non solū ego Episcopus seruare debeo, sed & vos vnà mecū deo auxiliante seruare debetis. Per omnia sine crimine sicut Episcopū, ita iubet esse presbyterum, id est irreprehensibile, vt nō quærat vxores, non diuitias, nō honores, ne secularis dicatur. Non enim debet qui animarum curam gerit transire de domo in domum, non frequentare forū cum rusticis, non mercantias acquirere, non commatres procurare, non ligonizare, non tabernas intrare, nō discurrere, nisi necessitate compulsus. Sic enim facientes irreprehensibiles

G les sunt apud homines. Sic enim vasa domini digne portare poterunt. Sed si contrarium fuerit, quod dominus auertat, quo modo poterit auferre malū de medio ouium, si in delicto similiter simili corruerit vel maiori? Non enim talis dispensator dicitur, sed potius dissipator. Aliud est enim dispensator, & aliud dominus. Dispensator enim seruus est. Non enim licet dispensatori percutere seruos, non occidere, non iracundiam portare, quia dominus eius humilis, benignus & misericors est. Nō ergo licet dispēsatori furiosum esse. Nihil enim fœtidius, nihil damnosius, nihil leuius, nihil turpius in pastore furiositate. Attendat igitur pastor, attendat &
1.Timo.2. dispensator, quid legitur, Seruum dei nō oportet rixari, sed humilem ad omnem esse, patientem, doctorem, in mansuetudine erudientem eos qui contra moueant. Discant ergo pastores si offenduntur, patientes esse, Et vt ego patientiam merear, oportet presbyteros etiam nō solum abstinere à rixis, sed ab ebrietate cauere. Non enim licet clerico extra horam bibere, vel aliquid manducare, vel de domo in domum transire, & prandium vel cœnam ordinare. Attendite presbyteri mei, attendite, & si veritatem dico nolite turbari. Nam valde despi-
H citur clericus qui sæpe vocatus ad prandium non recusat, etiam necessitate aliqua compulsus. Sæpe enim in cœna vel prandio vbi magna existit multitudo, rixæ & ebrietates nascuntur, & ea quæ sunt opera carnis. Ideo summe cauere debet clericus ne extra domū suam vel episcopi prādere audeat, vel in eadem etiam audeat secularibus præparare. Quid enim aliud habere debemus, nisi quòd turpis lucri appetitores non simus? Omne enim lucrum remotū à presbyteris esse debet. Nam nō seculi sed eorum quæ dei sunt negociatores sumus, seculares ad nos venire nō possunt, nunquid vel intelligere? Absit. Sermonē nostrum audire voluistis, & dimisso dentium dolore volui habere vos, non vt bonos vos esse audiatis, sed vt veritatem loquendo vestrā miseriam intelligatis. Quid enim estis? Dicetis, Pastores sumus. Ego autē dico quod pastores estis, & verum est quod dicitis. Sed qui pastores vel quales dicere non audeo, quia simul vobiscum mendax. Omnes peccatores sumus, omnes in peccatis nati & cōcepti sumus, omnes
Ioan.10. in peccatis viuimus. Expedit tamen vt verum dicam, quia episcopus sum, quia pastor sum, quia pro vobis a-
I nimam ponere paratus sum. Tacere igitur non debeo, quia licet peccator sim, animam tamen pro vestra salute ponere iam decreui, iam me paraui, veruntamen dicam, & omne quod verum est à quocunque dictum, à deo est, à patre & filio & spiritu sancto est, dicere expedit non occultare. Nā si verum tacerem, essem vobis si-
Rom.8. milis in cunctis, quod nolo. Si ergo deus mecum quis contra me? Nunquid Fortunatus vel Arrius cum suis insidiis? Nam quia verū eis dixi, ideo in eremo insidias mihi posuerunt, volentes me comprehendere & occidere, & tamen deus me liberauit. Libenter tamen suscepissem martyrium, & etiam pro veritate mori semper paratus sum. Audite ergo rebelles, audite lupi rapaces, audite vos derisores. Veniat etiam ille sanctus Ezechiel qui portam clausam viderat in domo domini, surgat & vobis aperiat visionem quam vidit & palpauit. Dic dic ô sancte Ezechiel, dic presbyteris meis. Ait
Ezechi.34. sibi dominus, Fili hominis propheta de pastoribus Israël, dicque ad eos, Væ pastoribus qui pascebant semetipsos. Nonne greges pascuntur à pastoribus? Lac comedebatis & lanis operiebamini, quod crassum erat occidebatis, gregem autem meum non pascebatis. Quod infirmum erat non consolidastis, & quod ægrotum e- K
rat non sanastis. Quod confractum est non alligastis, & quod abiectum est non reduxistis, & quod perierat non quæsistis, sed cum austeritate imperabatis eis & cum potentia. Et dispersæ sunt oues meæ. Sed ego super pastores, requiram gregem meum de manu eorum. Ecce quo modo de vobis queritur dominus, quia non estis pastores sed lupi rapaces, quia omnia quasi quæ facitis propter lucrum facitis. Non solum quæ Ecclesiarum sunt quæritis, sed & quæ mundanorum. Ecce enim discutiamus mentem, perquiramus veritatē. Nunquid missam cantare, nūquid baptizare, nunquid mortuum sepelire sine precio vel promissione dignamini? Nunquid non citius mortem diuitum, quàm corporis salutem desideratis videre? Ecce quo modo lupi estis, ecce quo modo omni simonia infecti estis. O sacerdotes quid agimus, quid sumus, cur tantum dormimus? Ecce latro semel furatur, semel fœnus proximi tollit vel rapit, sed si capitur blasphematur, verberatur, furtum imponitur, & tanquam latro iudicatur ad mortem. O sacerdotes mei, si fœnus in laico crimen iudicatur, si propter hoc mori debet & condemnatur ad mortem, quid de vobis erit in die nouissimo? Quid de L
nobis faceret mundus, si super nos potestatem haberet?
Quapropter tenete iusticiam, nolite lucrum facere, sed 1.Tim.6.
habentes victum & vestitum contenti per omnia esse debetis, Sed qui celebrat vel prædicat vel baptizat, vt inde lucrum acquirat, bonis cœlestibus de facto se priuat. Ecce enim Romani principes quantum necesse eis fuerat de diuitiis suis tantum recipiebant, aliud quoque pauperibus erogabant, iusticiam mirabilem conseruabant in cunctis, propter quæ & alia bona quæ faciebant & obseruari volebant, meruerunt magnifico imperio sublimari, & timeri à cunctis in orbe. Ecce enim Pagani erant, & stultissimum putabant pro deo colere crucifixum, & tamen deum suum timebant. Et nos qui nomen Christi in fronte portamus, quid aliud quàm simoniam & latrocinia quotidie procuramus? Ego etiam infidelis eram, & non solum à Carthaginensibus sed à Romanis acutissimus reputabar à cunctis. Copiosa turba circundabat frequenter, & me transire videntes & audientes manum ori suo ponebant, ciuem Romanum tribunorum caput me fece- M
rant, & vxorem Pontiani filiam mihi æqualem parauerant. Audeo enim dicere, audeo hoc asserere in nullo me mutatum fuisse, omnia contemnens, cuncta quæ promiserant spernens, diuitias abhorrens, ciuitatem caute relinquens, fugiens Mediolanum, vxorem non quærens, cogitans nihil peius habere quàm consortium mulierum & societatem. Hæc omnia seruus iniquitatum mearum facere nolebam, qui tamen nunc seruus Christi ea quæ diximus & maiora tentor habere frequēter. Nos autem fratres qui in pugna semper sumus, licet tentemur ad mundum redire, vxorari, negociari, delicate viuere, cathedram etiam ascendere, caueamus ne cum mundo damnemur. Vos enim estis dij excelsi, in quorum synagoga deus deorum stare desiderat. Vos estis eius vicarij, quia vicem eius geritis. Vos e- Psal.81.
stis filij excelsi omnes, quibus datur potestas ligandi at- Matth.18.
que soluēdi, aperiendi etiam cœlum & infernum claudendi. Eia ergo sacerdotes dei excelsi, aperite aures
cordis vestri. Quiescite iam agere peruerse, discite be- Esa.1.
nefacere, pascite oues verbo & exemplo, nolite eis cœlum claudere. Clauditis dū nō corrigitis, clauditis dum male viuere ostenditis. Oculus sitis cæco, & pes claudo. Tunc

A do. Tunc enim oculus estis cæco, cum eius tenebras effugatis ignorantiæ. Et pes estis claudo, quãdo viam veritatis demonstratis, vel quando fidem eorum roboratis. Sed si fidem vestrã pro vobis roborare nescitis, quo modo aliorum fidem roborare poteritis? Et ideo attendite nec turbemini si veritatem dico vobis. Scio enim & bene scio quòd vobis amara est veritas. Quare, nisi quia si veritatem dico non creditis mihi & in melius etiam nõ mutamini? Amara ergo est veritas, & qui eam amant vel prædicãt, sæpe replentur amaritudine & dolore. Tacere tamen non audeo, nec vobis placere intẽdo, quia si hominibus malis placerem, seruus dei non essem. Vultis vt placeam, desideratis vt diligam, tamen non vultis vt corrigam. Obsecro tamen vos vt vitam emendetis, conculcantes auariciam, despicientes luxuriam, vitantes superbiam. Simoniam odientes, pauperes amantes, pompas huius seculi renuentes, & pro nobis intercedentes, sine intermissione orantes, vt & ego vnà vobiscum vasa domini digne per gratiam merear portare. Et si quis de me murmurauerit, sciat quòd de patre episcopo murmurauerit, parcatur illi & ore- B tur pro eo.

Ioan. 8.

Galat. 1.

Quòd sacerdotes se debeant exhibere sicut dei ministros, & cauere ne dona sancti spiritus vendere procurent. Patientiam quoque & castitatem seruare, ac de fornicationis detestatione.

Sermo XXXVII.

Fratres charissimi, sicut actuum Apostolorum narrat historia, apostatante Iuda à consortio Apostolorum, diuina prouidentia ad structuram Ecclesiæ prouidens fundamenta quæ secundum Ioannem sunt duodecim nomina Apostolorum, beatum Matthiam vocauit ad apostolatum. Et sicut suscepit Matthias principatum & surrexit loco Iudæ: sic etiam nos suscepimus principatum in Ecclesia dei, & per gratiam suam suos ministros facere voluit, & in palatio suo nos constituit, & elegit vt essemus gens sancta, populus dei, sal terræ, lux mundi, & angelici homines absque peccato. Ministri etiam dei sumus & serui. Serui enim dicuntur non qui ad oculum seruiunt, sed qui volũtati domini in omnibus fideliter obediũt, & tunc in tantam familiaritatem domini mouentur, quòd non amplius serui sed amici vocantur. Ideo tota C mente nos exhibeamus in multa tribulatione, in scientia, in charitate non ficta, in vigiliis, in carceribus & plagis, in verbo veritatis. Et sic nihil habẽtes, omnia Christum possidendo simus possidentes. Hæc est enim beatorum vita, hęc est sacerdotum salus. Hęc est seruorum dei requies. Hæc est amicorum eius voluntas. Hæc est enim sanctificatio nostra, vt in omnibus exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros in multa patientia, in tribulatione, in necessitate, in castitate, in abstinentia, in scientia, in suauitate, in charitate non ficta, in verbo veritatis, nemini dantes vllam offensionem, vt non vituperetur ministerium nostrum, Christi enim serui sumus. Tunc Christianorum ministerium vituperatur, seruitus nostra despicitur, quando ea quæ Christi sunt despicimus, & opere adimplere negligimus. Sed væ nobis fratres mei væ nobis, quia falsum nomen Christi portamus, falsum nomen dei gerimus, quia opere non adimplemus quod adimplere debemus. Discutiamus sacerdotes mentem nostram, & sciamus si serui Christi simus. Sciamus enim quid facere debeamus ne serui inutiles simus. Quid enim? Certe nihil aliud nisi quòd exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros in multa patientia. Sed væ nobis quia nullam patiẽtiam habere vi- D demur. Nam pauperes esse debemus, quia mẽbra Christi sumus & ministri dei. Sed si paupertas aggreditur, vel aliqua corporis necessitate turbamur & affligimur, dona sancti spiritus vendere procuramus. O sacerdotes mei nolite hoc malum facere, sed mementote quòd gratis accepistis, & ideo gratis reddite, ne cum Simone mago damnemini, cui dixit Petrus, Pecunia tua tecum sit in perditionem. Qui etiam precium recipit de sacramentis, Giezita est & plenus lepra. Nam cum Helisæus mundasset Naaman principem Syriæ in Iordane à lepra, rediens Naaman obtulit Prophetæ multa munera, sed ille noluit recipere. Qui cum recessisset, locutus est ei Giezi discipulus Prophetæ, petens à principe Syriæ munera. Quibus acceptis propheta omnia per spiritum nouit, & videns eum redarguit percutiens eum lepra. Sic etiam percutiuntur omnes qui pro sacramentis pecuniam petunt. Sed dicetis, Nunquid non scriptura dicit, Qui altari seruit de altari viuat? O sacerdotes hoc quod dicitis omnino negare non audeo, sed sciatis quòd deus intuetur corda hominum. Nam si sacramentum dare distuleris, etiam si fueris omni pau- E periate vallatus, non pastor es, non minister Christi es, sed mercator. Non igitur petas, non etiam tantum pro baptismo recipias si cum Simone perire nõ velis. Nam facto pacto, sacramentum vendidisti, & saluatorem tuum prodidisti cum Iuda. Spontanea & syncera volunt. te porrige sacramenta, nihil petendo, nihil expectando, nihil de promisso desiderando, sed si tibi datur iuste recipis, iuste possidere potes. Memento tamen quòd pauperem vitam sacerdos gerere debet, & ideo si superbiã habet, si magno beneficio gaudet præter victum & vestitum, quod superest pauperibus dare non differat, quia omnia pauperum sunt. Verbum autem illud quod negare non debet fidelis, Qui altari seruit de altari viuat, verum omnino est, quia non licet sacerdotibus manibus operari, ligonizare, ferrum fabricare, & similia. Hoc autem propter reuerentiam & tanti sacramenti dignitatem. Illud autem magis ad seculares quàm ad sacerdotes pertinet, ne ipsi sacerdotes dei fame pereant vel nuditate, ideo dignum est vt qui altari seruit de altari viuat. Similiter fratres qui sacramentum emit, vel Ecclesiam vel præbendas, vel Ecclesiarum introitus, vel seculari potentia hoc pro se pro- F curauit, sciat quòd cum Giezi & Iuda iam damnatus est, iam leprosus factus est, iam de templo domini expellendus est. Quare sic? Quia qui nõ intrat per ostium in ouile sed ascendit aliunde, fur est & latro. Ideo reprehendendus est, quia ementes & vendentes dominus eiicit de templo: repellendos est, quia leprosi eiici iubentur. Non intrat per ostium ad Ecclesiam, qui per laicalem portam intrat. Non enim laicis spiritalia dona tradita sunt, sed domini vicariis. Vicarij domini sunt, qui vicem Apostolorum tenent. Castella autem & villas suas laici dispensant, bona autem Hipponensis Ecclesiæ vigilanter attendãt ne tangant. Diuites enim raro vel nunquam pauperibus sacerdotibus prębendas procurant, & si procurant non dei amore procurant, sed vt cum vxore & familia de bonis Ecclesiæ gaudere valeant. Et ideo sciat sacerdos qui timore vel amore defraudari à diuite se permittit, quòd impunitus non remanebit, & si non in præsenti saltem in futuro igne æterno non carebit. Redeamus igitur ad propositum fratres, & sciamus quo modo poterimus nos exhibere sicut dei ministros. Cupitis enim scire. Ecce si persecutiones

Act. 1.
Ephe. 6.
Ioan. 15.
2. Cor. 6.
Luca. 17.
Matth. 10.
Act. 8.
4. Reg. 5.
1. Cor. 9.
Act. 8.
Matth. 26.
Ioan. 10.
Matth. 21.
Nume. 5.
2. Cor. 5.

G tiones veniunt, non deficiamus, sed patientiam habeamus. Si necessitas paupertatis contingat, non desperemus sed in domino cōfidamus. Si blasphemamur, non *Matth.5.* respondeamus sed parcamus. Si colaphis vel alapis cædimur, aliam partem parare non differamus. Si verbo vel murmure percutimur, taceamus. Si occidimur, gaudenter ad mortem pergamus. Quare? *Ioan.15.* Quia non est seruus maior domino suo. Si enim me persecuti sunt, & vos persequentur, ait dominus. Ita enim patientia ornari debemus, si ministri Christi esse optamus. Sed quid aliud, nisi quòd in castitate nosmetipsos exhibere debemus? Hæc est illa virtus sine qua quis est factus omnium reus. *Iacobi.2.* Hæc est illa virtus quæ nos deo commendat, quæ nos angelos facit, quæ nos super æthera volando conducit. Hęc est illa virtus sine qua vasa domini ferre non possumus. Hæc est illa sancta virtus, quam astringere non docet Apostolus, *Ephe.5.* Fornicatio & omnis immundicia non nominetur in vobis, ne mens vestra colloquiis malis possit corrumpi. Ideo fratres attendite, quòd non solum à vobis remouēda est fornicatio, sed etiam omnis suspicio falsa. Non decet clericum cum mulieribus sedere vel fabulari vel domum eius frequē-H tare, ne suspicio mala inde progrediatur. O quàm vilis, ô quàm miser & pusillanimis reputatur clericus, qui frequenter cum mulieribus conuersatur. Insipiens valde *Matth.5.* est & inexpertus, qui amicicias mulierum procurat. Et ideo vos qui estis lux mundi & ciuitas in monte situata, sic famam vestram custodire debetis, vt non erubescant de detractoribus laudatores. Attendite etiam fratres, attendite quod dicit Apostolus, *Ephe.5.* Fornicatio & immūdicia. Fornicatio enim est naturalis mulierum concubitus, sed illicitus. Fornicatio est cum meretrice agere. Mulier siue adultera siue concubina meretrix vocatur. Fornicatio enim ideo clericis interdicitur, quia cum simus ministri domini, membra meretricis non *1.Cor.6.* efficiamur. O quàm turpe est clericum à meretrice duci captiuum. Qui enim adhæret meretrici, vnum corpus efficitur. Et ideo scire debemus quòd malum est fornicari. Nam si coniugium sacerdotibus prohibetur, quanto magis crimen fornicationis in nobis æstimabitur. Ecce enim fratres, laicis coniugatis ad tempus abstinere præcipitur vt vacent orationi, & sacerdotes quos corpus domini consecrare omni die oportet, concubi-I nas in domo tenere non erubescunt? Ecce quo modo *1.Thess.4.* vasa vestra possidere in sanctificatione sciatis. Scitis enim fratres quòd die quadam Dauid venit ad Achi- *1.Reg.21.* melech sacerdotem, & ait Dauid esuriens, Da mihi aliquid cibi. Et respondit, Non habeo panes laicales ad manus, sed tantum panem sanctum, & ideo dic mihi ô Dauid, sunt mundi pueri tui à mulieribus, & ait, Sunt ab heri & nudiustertius. Et sic dedit sacerdos eis sanctificatum panem. Si ergo interrogauit sacerdos, vtrū serui Dauid mundi essent propter panes propositionis accipiendos, quid facere nos debemus miseri sacerdotes propter corpus domini accipiendum? O fratres mei, sic & sacerdos Paganorum dum offerre debēt diis suis incensa, ab omni malo vt possunt abstinēt. Ecce ego iam Episcopus Hipponensis eram, & cum quibusdam seruis Christi ad Aethiopiam perrexi vt eis sanctum Christi Euangelium prædicarem, & vidimus ibi multos homines ac mulieres capita nō habentes, sed oculos grossos fixos in pectore, cætera membra æqualia nobis habētes: inter quos sacerdotes eorum vidimus vxoratos, tantæ tamen abstinentię erant, quod licet vxores sacerdotes omnes haberent, nunquā tamen nisi semel in anno eas tangere volebant, qua die ab omni sacrificio ab- K stinebant. Vidimus & in inferioribus partibus Aethiopiæ homines vnum oculum tantum in fronte habētes, quorum sacerdotes à conuersationibus hominum fugiebant, ab omni libidine carnis se abstinebant, & in septimana in qua diis suis thura offerre debebāt, ab omni labe carnis abstinebāt se, nihil sumebant nisi metretam aquæ per diem, & sic contenti manentes digne sacrificium diis suis offerebāt. O grandis Christianorum miseria. Ecce Pagani doctores fidelium facti sunt, & peccatores & meretrices præcesserunt fideles in regno dei. Non ergo sic fratres, non sic, dominū non tantum diligamus ore, sed opere & veritate. Tunc veri eius ministri erimus, si sobrie, & iuste, si caste vixerimus, Qui est benedictus in secula, Amen.

De sacræ scripturæ ingentibus præconiis cum exhortatione ad diligentem ipsius lectionem.

Sermo XXXVIII.

Criptum est fratres charissimi quòd Moyses posuit in tabernaculo labrum æneum in quo *Exod.30.* lauarentur Aaron & filij eius cum ingrederē- L tur sancta sanctorū. Ideo attendite quia quicquid sub lege antiqua in tēplo dei efficiebatur, aliquid futurum præsignabat, quod in Ecclesia nostra sub figura tegebatur, sicut ait Apostolus, Quęcūque scripta sunt *Roma.15.* ad nostram doctrinam scripta sunt. Non enim sancti patres curassent tot & tāta scriptis memoriæ commendare, nisi vt alios legentes, alios per exempla ædificarent. *Matth.15.* Legite ergo fratres mei scripturam sacram, legite eam ne cæci sitis & duces cæcorum. Legite sacrā scripturam in qua quid tenendum, & quid fugiendum sit, plene inuenietis. Legite eam quia omni melle dulcior, omni pane suauior, omni vino hilarior inuenitur. Apprehendite eam & inuenietis quo modo deus deorum sit longitudo propter æternitatem, quo modo sit latitudo propter charitatē, quō modo sit sublimitas propter maiestatem, quo modo sit profundum propter sapientiæ immensitatem. Quærite scripturam sacram & inuenietis quo modo iste deus deorum natus de Maria virgine & homo factus nos amat vt charitas, quo modo nouit vt veritas, quo modo sedet vt ęquitas, quo modo dominatur vt maiestas. Legite scripturam sacram M & inuenietis quo modo Nazarenus ille Iesus regit vt principium, quo modo tuetur vt salus, quo modo operatur vt virtus, quo modo reuelatur vt lux, quo modo assistit vt pietas. Et ideo ô fratres mei quādiu in hac infirma & vana vita fuerimus, hanc sapiētiam discere & sapere tota mēte curemus. Quid enim homo sine literis reputatur? Quid enim est? Nunquid non pecus vel hæ- *Psal.31.* dus? Nunquid nō bos vel asinus? Nūquid non equus vel mulus, quibus non est intellectus? Eia igitur fratres mei qui pastores rationalium ouium nuncupamini, festinate rapere non sophismata paganorū, non carmina poëtarum, non fallacias philosophorū, de quibus doctores & auditores reddituri sunt rationem, sed illam dulcissimam sapientiam sapientiarum, quæ hæreditas dei & filiorum eius chara possessio nuncupatur. Hæc est doctrina super omnia diligenda, quam prophetæ prædixerunt, quam patriarchę diuinitus hauserunt, quam dei filius postquam in terris visus & cum hominibus conuersatus est aperuit & declarauit, & quid tenendum & *Baruch.3.* quid vitandum est apertissime demonstrauit, & per suos Apostolos nos ipsam docēdo illuminauit. Hæc est quæ

A que nos docet amare cœlestia & terrena despicere. Hęc est mater fidelium quæ quotidie docet nos quo modo credamus deum esse omnipotentem, quo modo ipsum videbimus in sede maiestatis venientē, quo modo bonis bona & malis mala tribuentem videbimus. Hæc est lucerna pedum nostrorū & via salutis nostrę, in qua instruimur quo modo primo deum super omnia diligamus, quo modo animam nostram postmodum sicut quid propinquius, quo modo postmodū animā proximi, quo modo postmodum corpus propriū, quo modo postmodū proximi velut nostrū diligamus. Iste est enim perfectus modus, deū, nos & proximum diligēdi.
Eccli.24. Hæc est illa sacra sapiētia quæ ex ore altissimi prodiit, philosophis, sophisticis, astrologis, curiosis ac dialecticis abscondita, sed grossis & rudibus piscatoribus reuelata. Nunquid non & hodie etiā solum paruulis reuelatur? Hæc est omniū sapientiarum & doctrinarū magistra & domina, quæ etiā nos docet exterius blandos, & interius fraudulentos cognoscere. Hæc est sciētia scientiarum, angelorū ferculum, archangelorū pulmentum, Apostolorum gloria, patriarcharum fiducia, prophetarum spes, martyrū corona, virginum fortitudo, monachorum refectio, episcoporum vacatio, sacerdotū cellarium, puerorū principium, viduarū doctrina, coniugatorum pulchritudo, mortuorū resurrectio, viuentiū sempiterna protectio. Hæc est per quam fide ornamur, spe cōfirmamur & charitate roboramur.
B
Prouer.8. Exod.30. Hæc est quam qui inuenerit inueniet vitam & hauriet salutem à domino. Hæc est labrum vel peluis quam Moyses posuit in tabernaculo, in quo lauarentur Aaron & filij eius cū ingrederētur sancta sanctorū. Sed dices, Quid per magnum sacerdotem Aaron intelligere debemus? Dico enim vobis fratres, quòd per Aaron summū sacerdotē intelligere debemus, & per filios eius alios sacerdotes minores: per labrum æneum legē domini intelligo, in qua omnes tam magni sacerdotes quàm parui studere debent & legendo & docendo & opere adimplendo: per mūdiciam corporis, compunctionē intelligamus, qua mūdari debemus, vt ad sancta sanctorum, id est, ad secreta dei & sanctarū scripturarum penetranda per puritatē dignos inueniamur. Et ideo fratres mei attendite & considerate quòd vas paratū habemus in quo oportet mentis fœditatē ablnere, & mundiciā mentis in eo præparare.
C Ecce enim lex sancta & scriptura immaculata parata est, vt virtutibus decoremur. Sed væ nobis, quia debemus esse exemplū correctionis, & ecce iā sumus exemplum erroris. Vnde hoc, nisi quia cæci sumus & idiotæ ignorantes legē, & eā legere fastidimus, & tamē cathedram tenere & animarum curam gerere quotidie procuramus? Quid ergo mirum si cadit sacerdos? Quid mirū si non subleuat delinquentes? Quid mi
Matth.15. rum si dux cæcorū est? Ecce legem domini cōculcauit, despexit eam vt mortem. Sed quid dilexit, quid procurauit, quid toto affectu concupiuit? Vxorē vel concubinam caute tenere, equos velut miles in stabulo possidere, canes pro venatione nutrire, accipitres custodire, &
Psal.31. tamen velut equus & mulus quibus non est intellectus
Matth.23. cupit honorari in cœnis, & ab hominibus vocari Rabbi. Ecce quo modo cadit sacerdos, ecce quo modo viuit. Sed & si cadit qui sibi columna videbatur io tēplo,
Iob.4. quanto magis populus peribit? Si deus in angelis suis reperit prauitatē, quanto magis in his qui habitāt domos luteas & qui terrenū habent fundamentū? Discite ergo legē sacerdotes, ne surdo maledicatis. Tunc surdo maledicitis, quando consilium propter ignorantiam dare nescitis. Tunc cæco offendiculum ponitis, quādo falsa D pro veris ostenditis. Itaq; fratres nolite iam pigrescere, sed legite scripturā. Discite eam filioli, sępe eam legite, quia lenior oleo, sublimior auro, argento purior. Hæc est quæ præcipue in deū prouocat, & deum diligere innitat, corda illuminat, linguam purificat, conscientiam probat, animā sanctificat, fidem confortat, diabolū reiicit, peccatum spernit, animas frigidas calefacit, lumen scientiæ ostendit, tenebras ignorantiæ expellit, tristiciā seculi extinguit, læticiam spiritus sancti accendit, sitiēti potum tribuit. Hæc est scriptura sancta, lex nostra immaculata, quæ de insipientibus sapiētes facit, primos de nouissimis ponit, magnos de minimis efficit, nobiles de ignobilibus cōmutat, naturam frænat, prohibet leuitatem, temperat dolorem, confert spem, coronat senem, docet iuuenē, mitigat dedignantes, instruit errantes, sanat ægros, roborat infirmos, brutos facit sensatos, mentis stabilitatem donat, excitat somnolentos, ociosos increpat, pigros incitat, credentibus gratiam dat, reges humiliat, humiles exaltat, rectas vias indicat, eleemosynam imperat. Hæc est scientia scientiarū, quæ sapientiam dat, gloriam exaltat, honorem multiplicat, humilitatem, charitatem, lenitatem, obedientiā & mansuetudinem docet, & intellectus bonus est omnibus benefacientibus & diligentibus deum. E Hæc est quæ abstinētiam, castitatem, largitatem & voluntariam paupertatem conseruat. Postremo doctrinam omnibus, fœlicitatem, suauitatem, gaudia, stabilitatem cordis, sobrietatem corporis, compunctionem meotis, verani humilitatem donat, charitatem fraternam implet, & timorē domini accendit. Quamobrem fratres mei qui hanc sapientiam diligenter diligit, & diligenter legem implet, Matth.5. maximus vocabitur in regno cœlorum, & principatum Ecclesiæ possidebit, & præmia & munera copiosa recipiet in die nouissimo. Amen.

De vita solitaria & contemplatina.

Sermo XXXIX.

Pax vobis fratres & charitas cum fide vobis nō deficiat. Pax vobis fratres quoniam electi estis ante mundi constitutionem in hac vasta soli- Ephe.1. tudine, vt sitis cū Helia, Paulo, Hilarione, An- F tonio & Ioanne sancti & immaculati in cōspectu dei. Pax vobis quoniā non estis geous abiectum sed electū, 1.Petr.2. non venale sed regale sacerdotiū, non gens obstinata sed sancta, non populus perditionis sed acquisitionis. Pax vobis qui non conuersatione hominū sed angelo- 2.Corin.6. rū in syluis & nemoribus adamatis. Pax vobis & vera Apostolorū charitas, tanquam nihil habētes & omnia possidentes. Pax vobis fratres mei & filij mei dilectissimi, quos quotidie in Christo parturio in visceribus cha- Philip.4. ritatis. Pax vobis illa, inquam, Christi, quæ exuperat omnē sensum, custodiat vt optamus corda nostra & intelligentias nostras. Pax vobis fratres qui seculū calcastis, mundū despexistis, non laudem mundi vsq; nunc adamastis, risum hominū fugistis, vt sanctis agminibus & angelicis colloquiis vacare possitis. Pax vobis quos in filios & fratres elegi, vt consortes & participes vos habeam in tētationibus meis. Ad hanc autem vitam iuxta Acto.2. & 4. apostolicam formam viuere volentes nō me elegistis, sed ego elegi vos. Segregaui vos à seculo isto maligno, Ioan.15. & eduxi vos per singula eremi loca, per speluncas & cellas, vt velut apostoli ipsi modico cōtenti pabulo demo retis. Stemus ergo hîc fratres in bello pugnantes quoti- Luca.12. die cum antiquo serpēte. Stemus fortes in bello restringentes & præcingētes lumbos nostros, tenentēsque In

G cernas ardentes charitatis, iustitiæ, pacis & tranquillitatis. Ad hæc enim non me elegistis, sed ego elegi vos, & posui vos in vineã pœnitentiæ, quam quicunq; dissipare præsumpserit, mordebit eũ teterrimus inferni coluber. Hæc est vinea illa fertilis quam plãtaui anno ætatis meæ tricesimotertio, velut seruus dei Noë, quam cupimus tota mente deo duce sanctis exẽplis & sanctorum documentis ornare, & ornatã taliter custodire, vt à nemine transeuntiũ possit vindemiari, nec aper de sylua possit eã exterminare, nec alieni possint diripere labores eius & fructus. Hæc est illa vinea quã plantaui velut paterfamiliâs, quam sæpe paupertatis, charitatis, obediẽtiæ & castitatis, vt à Simpliciano charissimo viro didici, circundedi, ad quã velut paterfamiliâs exiens primo mane, vos cõduxi in operarios, vt afferatis fructũ quinquagesimum, sexagesimũ & centesimum secundũ abundantiã gloriæ plenitudinis Christi. Hæc est illa religio immaculata, cuius sanctitas per totũ orbem terrarũ diuulgatur, quorũ conuersatio à cũctis miratur, quorum vita non solũ à Christianis, sed à Iudæis & Paganis potius angelica quàm humana reputatur. Hęc est illa amœnissima paradisus, quam deus à principio plãtauerat, in qua posuit per gratiã & donum meritis matris meæ hominem vt operaretur virtutẽ patientiæ, eruditionẽ doctrinæ, corporis castitatem, assiduitatẽ precum, confessionem delictorũ, abundantiam lachrymarum. Hæc est illa paradisus de qua exeunt flumina sapientiæ & veritatis, continentię & castitatis, in qua deus delectatur sicut in omnibus diuitiis. Hæc est illa norma apostolica, virga directionis & æquitatis, quæ tempore apostolicæ prædicationis sumpsit exordium, quorũ anima vna & cor vnũ erat in domino, nec quicquam eorũ quæ possidebant aliquid suũ esse dicebant, sed omnia erãt communia, & distribuebãtur singulis prout cuiq; opus erat. Nunquid nõ & nos fratres mei sic vsq; ad mortẽ viuere promisimus? Hęc est ergo religio apostolica, & à mũdo corde & corpore segregata, quæ percutit duces Moab, interficit satrapas & tyrãnos Hierusalem, & Aegyptiorum hypocritas vulnerauit ad mortẽ. Hæc est vinea serui dei Noë, in medio paradisi situata, Christi sanguine redempta & irrigata, quam Sarabaitarum princeps, hæreticorum pastores velut aper de sylua tẽpore illorum magnorum monachorum & eremitarũ Pauli videlicet & Antonij destruere quęsiuerunt, Cuius sepem cõburere, cuius gyrum lapideum supplantare, cuius fructus vites & flores incidere, cuius planiciem virtutum zizania

I seminare & replere quæsierunt, sed dei virtute circũdata minime potuerũt. Ad hanc autẽ vineam fratres mei vos conduxi, & operarios vos feci meos, vt laborantes vsq; ad finem, dignũ fructum recipiatis in tempore suo. Ad hanc non me elegistis, vt supràdiximus fratres, sed ego elegi vos: sed post annũ factus sum Episcopus, non tamen vos relinquens. Sed compulsus inter gentes habitare, monasterium presbyterorũ & clericorum ordinaui, intraui domum Episcopi, vt communiter cum eis viuerem sicut & vobiscum antea vixeramus. Non igitur me elegistis, sed ego elegi vos. A quo fratres mei maxime hoc dictum sit & scitis, à domino dictũ est, & discipulis domini dictũ est: veruntamen nõ tantum illis, sed etiam nobis dictum est, quos vocauit in partem sollicitudinis & gloriæ eorum. Sicut dignatus est vocare per gratiam, & participes nos fecit exhortationis, sic & vos. Delicatus est enim qui vult vti parte, & administrationem partis dissimulat ex rata: merito se priuat honore, qui honorem affectat sine onere. Vobis ergo qui pastores estis tãtum animarum vestrarum loquitur pastor bonus, qui tertia die vt audistis animã suam posuit pro ouibus suis dicens, Non me elegistis, sed ego elegi vos, non istam tantum desertam habitationem deferendo, sed de virtute in virtutem procedendo fructum afferentes, vt fructus vester maneat. In his quatuor fratres mei attendere debemus, scilicet dignitatem, officium, cautelam & constantiam. Dignitatem, quia dicit, elegi vos. Officium, vt eatis. Cautelam, vt fructum afferatis. Constantiam, quia fructus vester maneat. Est ergo dignitas in electione, officium in fatigatione, cautela in fructificatione, & constantia etiam in fructificatione. Magnum est enim quod elegit qui non fallitur dum elegit. Maius est quod dei est opus ad quod elegit. Sed maximum quod inter electos prælegit. Est enim sensus talis, Non vos me elegistis, sed egistis, sed ego omni modo eligendi elegi vos. Sunt enim tres modi eligendi, electio, subelectio, & prælectio. Electio est quando de multitudine bonorum & malorum eligitur bonum, sicut de torculari oleum separatur. Subelectio est quãdo de bonis electis eliguntur meliores. Postea quando de melioribus optimi eliguntur, prælectio est. In hunc ordinem electus est Aaron & filij eius, vt sacerdotio fungerentur coram domino. Primo enim dominus ex omni natione quæ sub cœlo erat, Israël elegit in populum peculiarem sibi. De his autem subelegit filios Leui, qui tanquam ministri spiritales in tabernaculo domini ritu perpetuo deseruirent, De quibus etiam prælegit filios Aaron in sacerdotes, qui precibus & oblationibus suis indignationem domini in populum placarẽt. Ad hunc sanè modum elegit nos. Subelegit cum in sortem sanctorum vocauit nos & in ordinem clericatus. Sed cum in statum eremitarũ promouit nos, cũ per aquam baptismatis lauit nos, & in dispensationẽ familiæ suæ dispensatores suorum ministeriorum, prælegit nos. Magnũ est enim fratres quòd elegit nos, maius est quòd subelegit, sed maximum quòd prælegit. Vere ergo elegit nos & prælegit nos dominus in hæreditatem sibi. Nam ad eleuationem manuum nostrarum, regum capita inclinantur, munera offerunt, etiam patres nos profitentur, expectantes nos esse cum Helia & Paulo eremita & intercessores apud deum. Væ tamen in eremo habitantibus, si inter malos pisces foras in die nouissimo proiicientur. Væ pastoribus ouium, si inter hædos numerandi sunt. Quid vlterius fratres dicatur audite, Posui vos vt eatis. Nam quatuor sunt hominum positiones, accubitus, sessio, statio & ambulatio. Omnis enim homo sic est in loco positus, quòd aut iacet, aut sedet, aut stat, aut ambulat. Hæc autem tantum inter se differunt in hunc modũ. Nam cum homo iacet, omnes partes corporis quiescunt. Cum vero sedet, inferiores partes corporis quiescunt, quia sedere videntur, sed superiores laborant. Cum autem stat, totus laborat homo erigens se quia generaliter pondere suo laborat. Cum vero ambulat, additur labori grauis ex motu fatigatio. Ad hunc modum fratres quatuor sunt hominum gradus & status in Ecclesia dei. Fidelium enim alij boni, alij mali. Numerum malorum fratres non distinguimus, quoniam muliplicatus est super numerum arenæ maris. Boni vero sicut ordinẽ recipiunt, sic etiam & distinctionẽ. Sanè bonorum aliqui sunt actiui, aliqui cõtemplatiui, aliqui vtriusque prælati. Et sic vnum malorum genus, & tria bonorum genera. Quatuor enim sunt fidelium genera. Mali autem sunt iacentes qui in mundo quiescunt, tales totam spem & fiduciam ponunt in numero

Marginalia (left column): *Ioan.15.* — *Ecclẽs.10.* — *Psal.79.* — *Matth.20. & .13.* — *Gene.2.* — H — *Act.4.* — I
Marginalia (right column): K — *Ioan.10.* — *Ioan.15.* — *Tres modi eligendi.* — L — *Exod.28.* — *Deuter.14.* — *Psal.131.* — *Matth.13.* — M — *Matth.25.* — *Ioan.15.* — *Quatuor hominum positiones.* — *Quatuor hominum gradus in Ecclesia dei.* — *Psal.39.*

mero

A mero diuitiarum,quorũ deus venter eſt. Tales in lecto
Philip.3. iacentes loquuntur animæ ſuæ & ſæpe dicunt,O anima
mea habes multa bona repoſita,epulare & bibe, opprí-
Lucæ.12. me pauperes, deſpice vicinos,renue natos, dilata te,ex-
tende alas,aſcende ſuper ſydera,non ſit pratũ quod lu-
Sapien.2. xuria tua nõ pertranſeat,dic animę tuæ,caſtrũ ſeruat qui
ſeipſum ab omni malo præſeruat.O fratres tales proſtra
1.Theſ.5. ti iacent,nocte dormiunt,ebrij ſunt,& ecce mox eos ia
centes & dormientes aggreditur mors, & ſicut fauilla
ſtatim deficiunt.Talibus autẽ quotidie clamabat Apo-
Roma.13. ſtolus dum dicebat,Fratres ſcientes quia hora eſt iã nos
de ſomno ſurgere. Inter bonos ſunt boni cõiugati,qui
bene vtuntur licitis,ſed tales diuiſi ſunt,quia partim ſer
uiunt deo & partim mundo. De quibus ait Apoſtolus,
1.Cor.7. Honorant deum de ſubſtantia ſua operibus miſericor-
Prouer.3. diæ intenti,tamen ſoliciti ſunt vltra modum de vxore,
poſſeſſionibus,fratrib⁹,filiis & cognatis.Et quia iſti par-
tim delectantur in mundo,ideo ſedere dicũtur,quia in
ſuperioribus laborãt & in infimis quieſcunt.Sunt & alij
Philip.3. cõtemplatiui,quorum vt diximus ſupra conuerſatio in
cœlis eſt,de quorum numero vos eſſe dei gratia credo,
& certus ſum. Tales ſpem omnem in deo ponunt, op-
B probria,famem,nuditatem,preſſuras amore Chriſti ſu-
Philip.1. ſtinere ſemper deſiderant , quibus viuere mori eſt , &
Roma.7. mori lucrum,clamantes cum Apoſtolo dicentes, Quis
me liberabit de corpore mortis huius? Tales ſunt velut
milites, & cœlorum ciues. Iſti laborant ſuper terram &
quotidie ab angelis ſuſtentantur. Sunt & alij qui ambu-
lãt. Iſtis ambulare incumbit,nõ tantum vt & nos de vir-
Pſal.83. tute in virtutem,ſed plus quàm nos inter diuerſa homi
nũ genera ambulare,diſcurrere & examinare quid aga-
tur. Iſti ſunt paſtores & prælati,quibus incumbit nũc ex-
hortari,nunc increpare,nũc minari,nunc cõſolari,nũc
docere,nonc prædicare,nunc legere,nũc orare,quibuſ-
dã ridere,quibuſdam flere,quibuſdã applaudere, quoſ-
dam fugere, quoſdam mente & literis viſitare, quoſdã
præſentia intueri. Tales ſunt prælati vtiq; paſtores,am-
Matth.4. bulantes velut magiſter Ieſus, qui ambulans iuxta mare
Marci.16. Galilææ,vocauit diſcipulos & ait illis , Ite in orbẽ vni-
uerſum,prædicate Euangeliũ omni creaturæ rationali.
Tales ſunt omnes Eccleſiarũ paſtores,quibus à Chriſto
dicitur, Ite quia periculoſum eſt tãtum ſtare paſtoribus
& medicis animarum. Ite ergo quia pernicioſum eſt ſe-
C dere,& peremptorium eſt iacere. Ite excitate iacentes,&
dicite, Iam de ſomno ſurgite, quia diu dormiſtis. Cla-
Roma.13. mate paſtores & prædicatores veritatis,& exaltate vo-
Pſal.18. cem veſtram,vt in omnem terrã audiatur ſonus veſtræ
correctionis, increpationis,charitatis,& ſanctitatis ve-
ſtræ. Nunquid non magiſter quatriduanum mortuum
volens reſuſcitare,voce magna clamauit? Vigilate ergo
Ioan.11. & excitate dormientes,& minas cum terroribus eis ad-
hibete. Deinde ad ſedentes tranſite, & exhortantes eos
vt ad meliora proficiant,dicite, Super flumina Babylo
Pſal.136. nis ſedete & flete dũ recordamini Sion, porrigite ma-
num pauperi,ne obliuioni detur dextera veſtra. Fruſtra
enim manus tendit ad deũ,qui poſſe ſuo manus ad pau
peres non extendit. Si vero qui ſedet, aliquando ſtare
voluerit, apponite manum & dicite, Surge poſtquã ſe-
Pſal.126. deris,qui manducaſti panem doloris. Stantibus autem
dicite quod promiſſum eſt , Sedebitis vos ſuper ſedes
Matth.19. duodecim iudicantes duodecim tribus Iſraël. Iſtis autẽ
neceſſaria eſt conſolatio quia multum laborant. Dicen-
Matth.5. dum ergo eis eſt,Beati pauperes ſpiritu,quoniam veſtrũ
eſt regnum cœlorum. Beati qui nunc fletis,quia ridebi-
Luca.6. tis. Beati qui nunc fameſcitis, quia ſaturabimini. Beati

qui homines fugitis,quia angelis ſociabimini. Beati ſo- D
litarij,quia cœlorum cioes efficiemini. Viriliter ergo a- *Pſal.30.*
gite fratres mei,& cõfortetur cor veſtrum,& expectate
dominum quia veniet & non tardabit. Modicum erit
& videbitis remuneratorem militiæ veſtræ,pro qua pe
nurias & anxietates ſuſtinuiſtis . Regnum enim cœlo-
rum vim patitur, & violenti multi poſſidebunt illud. *Matth.11.*
Hic eſt enim labor officij noſtri. Iſte enim mundus fra-
tres mei mari ſæpe comparatur, per quod multiplex eſt
tranſitus. Nam quidam tranſeunt vado, quidam naui-
gio,quidam ponte,quidã ſubmerſi natant in fluctu. Iſti
ſunt illi quatuor ſtatus quos nominauimus . Iacentes e- *Exod.15.*
enim ſubmerguntur,& deſcendunt in profundũ quaſi
lapis. Coniugati vado mare tranſeunt,& mediis flucti-
bus iſti ſaluabũtur igne purgati. Contemplatiui aquam
maris ponte tranſeunt,ſecuriorem viam eligentes,qui-
bus mundus mortuus eſt. Iſti ſunt mundum deſpicien- *Exod.14.*
tes, qui ſicco pede & veſtigio mare magnum, vt expe-
rientia didicimus & oculata fide probauimus,tranſeũt
in fame & ſiti , nuditate & frigore, in vigiliis multis &
in laboribus plurimis. Vos autem fratres mei eſtis qui *2.Cor.11.*
mecum permanſiſtis in tẽtationibus meis,& mare ma- *Lucæ.22.*
gnum ponte tranſimus . Nobis vere incumbit cæteris E
ſubuenire , ne deſcendant in profundum quaſi lapis.
Subuenite vos omnes orationibus veſtris, omnes ieiu-
nate,hoc mare magnum tranſeuntes,quia omnes in pa
riculo poſiti ſunt , tam nauigantes quàm ſubmergen-
tes,& tam vado mare hoc tranſeuntes in periculo ſunt.
Nunquid etiam & nos qui per pontem trãſimus? Nun-
quid non & pons aliquando cadit? Orandum eſt om-
nino fratres ne de ponte cadamus. Nam ſi de ponte ca
deremus,quod deus auertat,citius moreremur,quia de
loco ſublimiori caderemus . Porrigamus ergo manus
de põte ad ſubmergentes ne moriãtur,& laboremus ne *Pſal.68.*
etiã puteus inferni aperiatur & claudat ſuper nos os ſuũ.
Nunc vero fratres de cautela audiamus,& audiẽtes ad- *Ephe.5.*
uertatis, & videatis quo modo caute ambuletis . Caute
autẽ ambulandum eſt,vt fructũ afferatis. Tres enim fru *Matth.13.*
ctus dominus memorat in Euangelio,trigeſimũ,ſexage
ſimum,& centeſimũ. Centeſimus eſt virginũ,trigeſimus
ſubditorum,ſexageſimus prælatorum,id eſt,fructus du-
plicatus. Non enim prælato ſufficit ſeipſum immacula-
tum ſeruare,ſed expedit vt bonos,quantum in ſe eſt,fa-
ciat vita & exemplũ relucere. Ad hoc enim ſignificandũ F
data eſt nobis tunica talaris,vt bene facientes & lucer- *Gene.37.*
nas bonorum operũ tenentes, perſeueremus vſq; in diẽ *Lucæ.12.*
vocationis noſtræ, ne dicatur nobis , Hic homo cœpit *Lucæ.14.*
ædificare,& non potuit conſummare. Aduertere nanq;
debent canonici noſtri & presbyteri,quòd quanto præ
aliis maior dignitas in honore,tanto maior in redden-
da ratione difficultas,quia quot graduũ culmen aſcen-
dunt,tot rationũ vinculis erunt alligati. Quis enim tot
vinculis alligatur,quot ſacerdos,bos vel aſinus,latro vel
leo captus? O ſacerdos cũ teipſum induis, primo ami-
ctu faucibus circundatis ligaris,albam poſtmodum po
nis,ſubcinctorio vel cingulo renes aſtringis,ac ſi tibi di *Pſal.38.*
catur,aſtringe fauces ponendo cuſtodiã ori tuo,aſtrin-
ge funiculum admixti potus,nec cor tuum mala medi-
tetur: ſtringe renes, crucifige carnem tuam abſtinentia
eſcæ & potus quantum valetudo permittit. Hęc fratres
mei dilectiſſimi facientes viuetis, & bene eritis,& bene *Ioan.15.*
vobis erit. Veruntamen orate illum ſine quo nihil po-
teſtis facere, vt ſicut elegit vos de mundo & conduxit
vos ad hanc ſingularem apoſtolicam vitam & ſocieta-
tem,ſic vos iuuet vt edatis ſuper mẽſam in regno patris

G sui.Pensate tamen fratres mei quòd quãdiu vixerimus, in periculo grãdi positi sumus.Ideo de bonis suis nemo
1.Corin.10. cõfidat, sed cogitet sicut dicit Apostolus,quòd cũ quis existimat se stare caueat ne cadat. Nunquid fratres mei nõ Lucifer sic decoratus cecidit? Nunquid non etiã Petrus:Aut qui inter discipulos Christo familiarior Iudas, & quia de se cõfidendo, nec in bono perseuerãdo permãsit,cecidit & crepuit & mortu' est.Rogate igitur fratres illũ sine cuius voluntate foliũ arboris nõ mouetur, vt vsq; in finẽ taliter vos in hac solitudine regat, & di-
Ioan.15. rigat, vt eatis & fructũ afferatis,& fructus vester maneat. Amẽ. Non turbemini fratres dilectissimi si cõpello vos vinũ bibere, & panẽ tritici cũ betis butyro mixtis simul comedere.Nã hodierna die credimus filiũ homi
Luca.15. nis resurrexisse à mortuis,ideo gaudere & epulari oportet,quia frater noster mortuus fuerat & reuixit,& perierat & inuentus est.Ad mensurã ergo accedentes cũ gaudio epulemini,quoniam ego sum Iacob pater vester.

De obseruantia clericorum. Sermo XL.

Audistis in mẽsa fratres charissimi,qualiter do-
Gene.22. minus præcepit seruo suo Abrahæ, vt tolleret filiũ suum, quẽ super cuncta terrena diligebat
H Isaac,& offerret eũ super vnum montiũ quem monstrauerit sibi dominus,quẽ dicunt nonnulli illum esse montem caluariæ, in quo crucifixus fuit ille deus &
Matth.27. homo.Series historiæ nuper simpliciter intellecta, pri-
Hebræ.4. mo ædificat obediẽtiæ filios, Fidelis enim sermo viuus & efficax,& penetrabilior omni gladio ancipiti.Sed de modo & virtute obediẽtiæ aliquid vobis nunc dicendũ est. Nam sicut obediendũ est libẽter, sic hilariter,sic
Obedientia & velociter.Obediẽtia enim sine mora esse debet.Non
vera quæ. placet deo morosa & disceptatrix obediẽtia,quę quidẽ cũ præcipitur quærit cur, quare,quamobrẽ præcipiatur. Istius obedientiæ exquisitũ nobis hodierna die exemplũ proponitur.Abraham pater noster,sic enim dicitur senex fidelis & prima credendi via . Sanctus igitur pater Abrahã & prima obedientiæ norma, & forma veræ obediẽtiæ apud omnes esse credatur.Ecce fratres præcepit ei deus filiũ immolare,Sed quem filium:Audi & obstupesce qui audis,filium dilectũ, filiom primogenitũ,filium magnæ promissionis,filium magnę generationis.
Gene.21. Dictum enim fuerat Abraham,In Isaac vocabitur tibi semẽ tuum,& in ipso erit semen tuũ sicut stellæ cœli,&
I sicut arena maris in extrema tua senectute.Centenarius enim erat Abrahã dum genuit Isaac de Sara sterili vxore propria, de Agar ancilla Hismaëlem sagittariũ, mirabiliter promissum susceperat, mirabilius susceptũ religiose educauit. Inter hæc tamen nõ contradixit Abrahã,sed nec murmurauit,nec hæsitauit,nec faciẽ conturbauit,imò tanquã pater exurgens pia crudelitate in filiũ se armauit, vt mox obediret.Attendite vos filij obediẽtiæ, qui votum fecistis & professionem. Vade,ô tu frater & fac similiter. Hæc semper adimplere cogita, hoc semper facie læta fac,& viues,& erit semen tuum benedictum vltra semen Abrahæ . Veruntamen quid maius nescio murmurat,quid affectuosius susurrat vox ista in auribus nostris,licet hæc tẽpore, tanto ante nos scripta sint,quæ sunt per allegoriam dicta? Discutiamus ergo
Gala.4. folia vineæ,vt fructum inueniamus spiritalis intelligentiæ,tanquã sub cortice nucleum, tanquã sub palea granum,tanquã sub terra thesaurum. Verum vt hodiernæ Christi solennitati satisfaciamus,consideremus verum ea quæ dicta sũt de tempore Abrahã, inclinare possimus ad me Augustinum patrẽ vestrũ. Tentemus super hoc aliquid dicere ad dei laudem, & ad nostrã aliquãlem ædificationem,Sed secundum Hebræos Abraham K sub tribus tẽporibus tria sortitus est nomina. Primo di- *Abraham*
ctus est Illam,quod ibidem sonat quod excelsus,cũ ad- *trinomius.*
huc esset in Chaldæa in terra & in cognatione sua in domo patris sui.Ascendens autẽ in terrã Chanaam ad vocationem dei,dictus est Abram, quod interpretatur pater excelsus. Tandem in circuncisionis suæ tempore tunc dictus est Abraham, hoc est,pater multarum gentium . Attendatis fratres & vos in patrẽ vestrum, Nam primo vocatus sum excelsus philosophus.Erã enim inter omnes magnos nominatissimus,& liberalium artiũ sagacissimus indagator,Excelsus inquã eram,celsitudi- *1.Cor.8.*
ne scientiæ quæ inflat, nõ charitatis quæ ædificat. Nam cedrum odoriferum vocabant me Romani principes, foliis abundantem, sed nõ habebam fructum. Excelsus eram & impius super omnes coætaneos meos,elatus & superexaltatus super cedros libani . Et ecce accessit ad *Psal.36.*
me mater pietate plena,prædicatio sancti viri episcopi, vita & exempla sanctorum patrum Pauli & Antonij & Simpliciani, & cũ his omnibus vox domini cõfringen *Psal.28.*
tis cedros cõminuit cedrum libani, & hostia præparata ad victimã in odorem suauitatis,& sic factus sum pater excelsus.Deinde ad Africã veni,mecum ducens de- L
cem,& nouem ex fratribus meis simul viuentes in palatio sancto,& cupientes separari à seculo.Sanctus pater Valerius cupiens esse particeps fructuũ & orationũ, locum istum secretum,in quo nũc sumus nobis donauit, & multi nostrum viderunt. Sed loco isto ædificato, in Christi nomine & sanctæ trinitatis pontifex Hipponẽsis factus sum,& vocatus sum pater excelsus multorum. Pontifices enim fratres mei,sicut vocãtur pastores gregis, ita & patres plebis pro cura & patria solicitudine, & tunc factus sum sicut oliua fructifera in domo dei. *Psal.51.*
Præsules enim oliuæ comparãtur propter vim olei triplicem.Nam oleũ primo illuminat,pascit,& fessa membra fouet.Sic & præsules illuminare debent verbo,pascere exemplo, & fouere egentes temporali beneficio. Ego enim fratres non dico me hoc facere, studeo tamen sacram scripturam exponere , turrim Dauidicam clypeis fortissimis munire, munitam declarare,& declaratam ordinare . Nam quid per turrim Dauidicam, nisi sanctorum Ecclesiam intelligo ? Et sic iam ab ortu & occasu , ab aquilone & austro viget nostra doctrina & expositio.Non tamen à me,sed de domo dei procedit,& sic non solum pater gentium dicor,sed etiam vi- M
tis abũdans in lateribus domus dei. Cuius domus sunt *Psal.127.*
latera legentes & orantes,& coniugati legentium & orantium & coniugantium.Nam vobis qui estis legẽtes & orantes abundanter propinauimus doctrinam,quibus disciplinam Apostolicam tradidi . Coniugatis poculum vitæ etiã propinauimus. Vobis tamẽ propinaui vinum feruoris,charitatis & æquitatis,illis vero pacem & patientiam donauimus.Reuertamur ergo ad historiam prætaxatam,quæ insinuat nobis tria,scilicet disciplinam regularẽ,progressum & exitũ.Dicitur enim nobis à domino,Tolle filium tuum,quasi dicat dominus, Tu qui monachus es,tolle filium tuum Isaac, qui interpretatur risus, hoc est, tuã propriam voluntatẽ tolle,in cuius executione homo ridet & delectatur. Et hæc est prima oblatio,quã homo debet deo reddere & offerre super vnum montium quẽ monstrat nobis deus. Nam multa genera montiũ demonstrat nobis dominos.Sed de quatuor nobis mediator dei & hominũ homo Christus Iesus mons dicitur , qui erit in nouissimis diebus *Esaia.2.*
mons domus domini in vertice montium. Et iterum,
Mons

A Mōs dei mōs pinguis & coagulatus. Porrò de hoc mōte descendit rns & vnguentū pro barba Aaron. Omnes (*Psal.67.*) (*Psal.132.*) enim de Christi plenitudine vnguētū recipere possum⁹. Apostoli etiā fratres dicuntur mōtes, quia fundamenta eius scilicet Ecclesiæ in mōtibus sanctis. Angeli nūquid non & ipsi mōtes dicuntur excelsi? Porrò Iesus qui mōs dicitur sedens in mōte Thabor, sermonē discipulis facit, enumerans septē beatitudines spiritus. O fratres attēdite quantū sit impedimentū, quàm graue dispendium inferat sanctæ religioni superfluitas & abundātia rerū, quod longe magis legimus in libro nostræ cōscientiæ quàm possumus explicare sermonibus. Nunquid nō Sodomitarū peccatū fuisse legitur abundantia panis & superbia vitæ? (*Ezech.16.*) (*Esaia.14.*) Nunquid nō angeli videntes se abūdare in pulchritudine & sapiētia superbientes ceciderūt? Nunquid nō & patres nostri quasi ratione eadē expulsi sunt de paradiso? (*Gene.3.*) Nunquid non & mundus submersus fuit, quādo abundantes, & in suis abundātiis deū nō cognoscentes perierunt? (*Gene.7.*) Nunquid nō Aegyptij abundātes iracūdia pleni facti sunt & submersi? Nunquid nō propter abundantiā idola terræ facta sunt? (*Exod.14.*) Nunquid nō Amalech quia abūdabat, id est, inuidia plenus desiuit in manu Saül? B Nunquid nō tēpore Dauid multa milia interfecti sunt? (*1.Reg.15.*) Nunquid nō Saül abundans superbus efficitur & eiicitur? Nunquid nō Herodes Ascalonita iugulatur? Nunquid nō Herodes tetrarcha sperās in sua abundātia populo satisfacere, qui credebat Ioannē esse sanctū & iustum, ipsum tamē decollauit? (*Matth.14.*) Cogitate fratres quid receperit Holofernes, quid Cæsar, quid Nero, quid Valentinus, quid Constātinus, quid Decius, quid Iulianus? Quid ergo valuit Cæsari & Neroni abundātia? Quid Assuero pecunia? Quid Antiocho simulata & palliata pœnitētia? Colamus ergo Christū pauperē in præsenti, vt simus diuites in futuro. Comes enim diuitiarū superbia & luxuria est. Amemus ergo ô fratres summā Christi & Apostolorū paupertatē ne in nostra sancta religione mutetur color optimus, & dispergātur lapides sanctuarij nostri. (*Threñ.4.*) Sanè enim fratres mei ex collatione aliarū paupertatū, cōmendatio paupertatis voluntariæ plenius inter nos relucet. (*Paupertatis quinque genera.*) Sūt enim quinq; genera paupertatis, Prima est infœlicitas, secunda est paupertas cupiditatis, tertia paupertas superfluitatis, quarta dolositatis, quinta paupertas voluntaria. Primā habet mēdicus, secundā habet auarus, tertiā habet prodigus, quarta est paries dealbatus, quintā habet vir cōpeditus. C Prima est flagellū, secūda est venenū, tertia est ventilabrū, quarta est vmbraculū, quinta ædificiū. Prima est miseria, quia cruciat: secunda est venenosa, quia necat: tertia est vētosa, quia inflat: quarta dolosa, quia dissimulat: quinta gloriosa, quia coronat. Nec mirū si Christianus amator sobrietatis, sobrietatē spiritus cōmendat, cū Epicurus præceptor voluptatis eam cōmendauerit dicēs, Quàm fœlix paupertas est si læta est. Super hanc propriā voluntatē offert homo deuotus, quod præcipue fit in professione obediendi. (*Gene.22.*) Sequitur fratres, Strauit Abraham asinū, duos pueros secum ducens: Isaac vero ligna cedrina portabat, Abraham autē ignem & gladium, Venientes autem ad montem ligatur Isaac, super ligna ponitur, & scita à patre dei voluntate, non aperuit os suū. Et extendens manum Abraham, audiuit, Ne extendas manū super puerum, sed pro Isaac tolle arietem vnum de cunctis tuis melioribus, quē inter spinas tibi paraui. Attendamus nunc fratres, nam quid per asinum nisi carnem nostram intellign, quæ velut asinus domanda est virga: onere, & pabulo, & cinere, & cilicio caro domanda est,

ne impinguata, incrassata & dilatata recalcitret, velut asinus qui cū domino velut catellus ludere voluit. D Duo namq; pueri sunt quinq; hominis sensus, quos tamē duos dicimus, quia ad vsum & ad executionē eorū duo intra membrorū mancipata sunt. (*Esaia.9.*) Nā & ego velut Abrahā in vobis & canonicis nostris, ne caro luxuriet, & ne mors per fenestras intret, duobus pueris vos sociaui, paupertati scilicet & orationi, quibus mediantibus quinq; sensus corporis extinguere poteritis. Nam per hæc præterita mala obliuiscemur, cogitationes malæ nō ascendent in corda vestra, affectio cognatorū nō regnabit in vobis. Hæc enim sunt quæ quotidie monachos cribrāt sicut triticum. Istæ sunt mordaces curæ, quæ sanctū viri propositū eneruauerunt. Inter has vir sanctus coquitur & cruciatur. Hęc sunt monachorū muscæ mordaces & morietes quæ perdunt suauitatē vnguēti. (*Eccles.10.*) Hæc sunt volatilia quæ comedūt frumentū in anima seminatū. (*Matth.13.*) Vos autē fratres dū hæc in corda vestra ascēdunt, recurrite ad oratiōnē, vel ad operis occupationes, ne vos serpētinę muscæ degluriāt. Nunquid nō sic fecit sanctus pater Antonius? Qui cū epistolas à charis suis in seculo morātibus recepisset, nullā legere voluit, sed receptas in ignē proiecit dicēs, Chartę fallaces estis, etiā plenę mēdaciis E comburo vos, ne cōburar à vobis. Sequitur fratres, Ligatur Isaac. (*Gene.22.*) Sicut & vos ligamini in hac solitudine tā fortiter, vt cōsuetudines vitæ secularis ignoretis, & suauitatē sanctæ religionis capiatis. Placeat vobis somni sobrietas, mentis tranquillitas, corporis mūdicia, mortis seueritas, & cuncta salutis expectatio. Soluitur Isaac, & iocunde ad matrem reuertitur in Bersabee. Sic & vos vertamini soluti ad matrem quæ sursum est Hierusalem. Cum ergo illuc perueneritis, dabit refrigerij sedē, quietis beatitudinem, & luminis claritatem.

De obseruantia ieiunij quadragesimalis.

Sermo XLI.

CVm ieiunaueris vnge caput tuū & faciem tuā laua, ne videaris hominibus ieiunans. (*Matth.6.*) Ieiunantis officium est, in cinere & cilicio sedere, sordidas vestes non tenere, carnem macerare, faciem attenuate, in pallore permanere, non ipsam lauare, non ad mensam opulentam accedere, non conuiuia & festa visitare, non capite inclinato incedere, sed eleemosynas dare, castitatē seruare, iuste, sancte, & pie viuere, vt Christi sanctam resurrectionē expectans glorietur. F Hæc autem omnia facite, non vt videamini ab hominibus, sed tantū ab illo qui cuncta videt in abscondito. Sed si contingeret quòd fumus ieiuniorum spargeretur inter homines, statim faciem tuam laua, ne videaris hominibus ieiunans. Tria enim fratres proponuntur nobis hodie, scilicet ieiunare, faciē lauare, & caput vngere. Hæc tria sunt, in quibus tota vita nostra cōsistere debet. Quæ sunt ista fratres nisi declinare à malo, & facere bonū, & totum quod habes deo contribuere? (*Psal.36.*) Ecce quicquid continet nostra Christiana sancta religio. Quid enim per ieiunare fratres nisi à malo declinare: per faciem lauare, bonum facere: per caput vngere, totū deo tribuere? Sed dicet quis, Breuis est hæc expositio, sed & aquā viuam vt cupimus nō propinasti. Attēdite ergo fratres. Nā hostis antiquus vestris primis parētibus, primo in paradiso suasit vt dominū offenderet, secundo vt faciē à deo absconderet, post meridiē, tertio vt de ligno vetito comederent. (*Gene.3.*) Nam ibi dicitur vt caput pungeret, sed hîc vt caput vngeret. Ibi abscōndendo faciem latitaret, sed hîc lauaret. Ibi vt comederet, sed hîc vt ieiunaret. Credam⁹ illi qui mōdo hæc præcepit, sed non illi qui contraria

G perſuaſit. Ait enim pater, Hic eſt filius meus dilectus, ip-
Matth.17. ſum audite. Nam ait hodie, Cum ieiunatis. Eſt enim fra
tres quoddã ieiunium cõmendabile, & quoddam dam
nabile. Damnabile quod vidẽt homines, quod fit prop
ter homines. Commẽdabile quod ſolum propter deũ
fit. Sed aliqui ieiunant vt infirmi, aliqui vt faſtiditi, ali-
qui vt auari, aliqui vt hypocritæ. Aegrotus ieiunat vt va
leat, faſtiditus vt appetat, auarus vt parcat, hypocrita vt
appareat. Ieiuniũ ægroti eſt ſanitatis, Ieiuniũ faſtiditi eſt
guloſitatis, ieiuniũ auari eſt parcitatis, ieiuniũ hypocri-
tæ eſt ſimultatis. Hæc autẽ ieiunia etſi nõ ſunt periculo-
ſa vt ægroti, tamen ſunt infructuoſa. Ieiunate ergo fra-
tres propter deũ, frangatis nucem vt accipiatis nucleũ,
Eſaiæ.12. proiiciamus folia vt inueniamus fructũ: purgemus pu-
Eſaiæ.55. teũ, vt hauriamus aquas de fontibus ſaluatoris. Ait enim
Aqua ſal- ſaluator, Sitiẽtes venite ad aquas. Nam triplex eſt aqua
uatoris tri- ſaluatoris fratres, Aqua lachrymarũ, quando fleuit ſu-
plex. per Lazarum, & ſuper ciuitatem. Aqua quam poſuit ad
Ioan.11. peluim, quãdo diſcipulorũ pedes lauit. Aqua quæ de la-
Io.13.&19. tere eius emanauit. Primam oportet nos habere fratres
ſi recte ieiunare cupimus. Eſt ergo prima aqua cõtritio-
nis, ſecunda cõfeſſionis, tertia ſatisfactionis. Prima men
H tem ſanat, ſecũda refrigerat, tertia fœcundat, Ergo fide-
lis ſi cupis recte ieiunare, iſtas aquas recipe, & laua te, &
mundaberis à lepra. Nam niſi habueris has aquas, ieiu-
nium tuũ modicum valebit. Ideo vocati hodie ad nup-
Matth.22. tias magni regis fratres dilectiſſimi, ornemus nos veſti-
mentis, tubis, & cymbalis bene ſonãtibus. Laudemus ip
ſum patremfamiliâs, qui ad ſuas nuptias nos vocare di-
gnatus eſt. Quæ ſunt nuptiæ hodie præparatæ fratres,
niſi iſti dies quos deus cõſecrare dignatus eſt? Iſti enim
ſunt dies quos obſeruare debemus, in quibus legem re-
cipere merebimur. Iſti ſunt dies medicinales, qui animę
& corpori conferunt ſanitatẽ. Iſti ſunt dies nuptiales, in
quibus veſtimentis ornati eſſe debemus, cymbala & tu-
bas, organaq; beneſonantia ſonãtes. Hæc enim ſunt in-
ſtrumẽta quæ in nuptiis quadrageſimalibus ſonare de-
bemus. Nam primò veſtire nos debemus virtutibus ſan
ctis, expoliatis viciis. Secundò cymbalum percutiẽdo
pectora per contritionem ſonare debemus. Tertiò vt
præcones clamare debemus, ſugentes vbera vocando
paruulos vt ieiunare diſcant, ſenes vt ieiunare doceãt,
2.Corin.6. quia ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies gra
I tiæ & ſalutis, ecce dies remiſſionis, ecce dies ſatisfactio-
nis. Tu ergo inique qui longo tempore dormiſti, ſurge,
Apoca.2 memento vnde cecideris, & age pœnitentiã dum tem-
pus habes, dum ſanus es, dum peccare potes, vt nõ ex ti-
more, ſed ex amore videaris pœnitere. Omnis enim fra
tres mei, qui per pœnitentiã deleuerit peccata ſua, iam
angelicæ fœlicitatis particeps eſt. Ipſa nanq; pœnitentia
eſt medicamentum vulneris, ſpes ſalutis, per quam pec-
catores ſaluantur, per quam deus ad miſericordiam in-
clinatur. Dum autem pœnitentiã fratres feceritis, fun-
dite pro peccatis lachrymas cordis & corporis. Nun-
Lucæ.22. quid nõ lachrymando fratres mei, Petrus à Chriſto re-
Lucæ.7. ſpicitur? Nunquid non Maria veniam meretur? Nun-
Matth.15. quid non Martha lachrymis ſanatur? Nunquid nõ Cha
Ioan.11. nanæa exauditur? Nunquid non Lazarus ad vitam re-
Matth.6. uocatur? Laua ergo faciem tu qui hodie incipis ieiuna-
re, lachrymis percute pectus, exalta vocem tuam confi-
tendo, & annunciãdo ſacerdoti peccata tua. Audi fra-
tres quid Dauid per confeſſionem cõſecutus eſt. Quid
ait, niſi peccaui domino? Et Nathan propheta ait, O Da
2.Reg.12. uid tranſtulit deus peccatũ tuum à te. Cauete tamẽ fra-
1.Reg.15. tres, ne confeſſio ſit Saül, qui redargutus à Samuele ſu-

perbiẽdo dixit, Peccaui. Qui ſtatim audire meruit, Trãſ K
tulit deus regnũ tuũ à te. Sic & dixit Iudas, peccaui, nõ *Matth.27.*
dolendo, ſed diffidendo. Sic & Cain, Maior eſt iniqui- *Gene.4.*
tas mea, quàm vt veniá merear. Ergo fratres cũ ieiuna- *Matth.6.*
tis, facies veſtras lauate lachrymis, caput vngite Chriſtũ
qui caput cunctorũ eſt. Ipſum ergo vngite, ſcilicet oleo
miſericordiæ, eleemoſynas dando, & verba cõtritionis
clamãdo, Peccauimus domine, ſed miſerere. Et ſic vn-
cti erimus à Chriſto oleo lætitiæ. Sic vnctũ Dauid legi-
mus, ſic vnctum Petrũ & Mariam proſpicimus, ſic vn-
ctos volẽtes ſemper ſpectauimus fratres. Sed quis dicet,
quo modo vngendus eſt deus? O peccator vade primo *Lucæ.7.*
ad Mariam peccatricẽ. Ipſa enim vnxit pedes, & poſtea
caput, ſcilicet animam, & poſtea accedere potuit ad ca-
put. Nam ſi primo lachrymis Chriſti pedes nõ lauiſſet,
ad caput Chriſti accedere vngẽdo auſa nõ fuiſſet. Ergo
neceſſe eſt primo ad pedes lachrymas fundere, & poſt-
ea ad Chriſti caput accedere. Scitote tamẽ fratres mei,
quòd niſi inimicis veſtris corde peperceritis, omnia
quæ agitis, ſiue ieiunetis, ſiue eleemoſynã detis, ſiue om-
nia quæ bona ſunt agatis, omnia vana ſunt, & ſerui in-
utiles eſtis, niſi proximo peperceritis. Sed dicetis, ego L
parcere inimico non poſſum, ex quo ergo mihi bona
non valent ſine hoc, me affligere ieiunãdo, bona diſtri-
buendo non amplius volo. Ego autem dico vobis, Di- *Lucæ.6.*
mittite vt dimittatur vobis. Nullum tamen malum im-
punitum, nec aliquod bonũ irremuneratum remanebit
apud deum, qui nouit abſcondita cordis cunctorum.

De vita & moribus clericorum. *Sermo XLII.*

FRatres chariſſimi, ſanctus ille Hieremias cõſi- *Thren.4.*
derans ſacerdotũ & prælatorũ negligentiam,
lamẽtabiles voces emittẽs dicebat, Paruuli pe-
tierunt panẽ & non eſt nec erat qui frangeret
eis. Clamat ergo Hieremias, aſpiciens deſtructionẽ ſan
ctæ ciuitatis, plorat & lamẽtatur crudelitatem matrũ,
patrum & paſtorũ, qui deuorãt filios in perditione. Væ
vobis paſtoribus Iſraël, qui quod pingue erat comedi- *Ezech.34.*
ſtis, quod confractũ erat non conſolidaſtis, quod erro-
neũ erat non reuocaſtis, quod infirmũ erat nõ ſanaſtis,
quod nudũ erat nõ cooperuiſtis. O fratres lupi rapaces
hodie facti ſumus iuſticiã poſtponentes, veritatẽ & mi
ſericordiã ignorantes. Cauete ergo ne vobis dominus
hodie dicat, Diſpenſatorẽ te poſui ſuper familiam meã,
& tu panem eis non fregiſti. Non ergo diſpenſator ſed M
diſſipator, nõ ſpeculator ſed ſpiculator. O ſerue nequã *Matth.25.*
mittã te in tenebras exteriores, quoniã pueri tui petie-
rũt tibi panem nec fuit qui frangeret eis. Itaq; fratres di-
ſtribuendus eſt panis, & frangendus ſubditis antequam
fame pereant, nã ſi morientur, de manibus tuis ſanguis
eorũ exquiretur. Diſtribuendus itaque eſt panis omnis
ſanctitatis eſurientibus. Eſt enim fratres panis mundus
qui diſtribuẽdus eſt & frangẽdus filiis, Eſt & alter panis
immũdus, qui diſtribuendus eſt ſeruis. Sunt etiã iſti pa-
nes cõiuncti in domo dei, ſicut in area paleæ cũ granis.
Tres tamen panes legimus in ſcriptura, panes Pharao- *Panes tripli*
nis, oblationis, & propoſitionis. Primi ſunt laici, ſecũdi *ces in ſacra*
ſunt ſacerdotes, tertij vero paſtores. Panes Pharaonis *ſcriptura.*
diuiduntur in tres partes, in cõcupiſcentiam carnis, & *1.Ioan.2.*
concupiſcentiã oculorum, & ſuperbiam vitę. Prima eſt
luxuria quæ eneruat, ſecũda eſt auaricia quę cruciat, ter-
tia eſt ſuperbia quæ velut veſica inflat. Luxuria eſt pro-
ferens immundiciam, auaricia eſt generãs inuidiã, ſu-
perbia parit iniuſticiam. Luxuria eſt premẽs hominem
intra ſe per pollutionem, auaricia extra ſe per vocatio-
nem, ſuperbia ſupra ſe per elationem. Luxuria deprimit
hominem

A hominem intra se, quia cum factus sit ad imaginẽ dei, velut porcus in luto viuere quęrit. Auaricia trahit hominem extra se, quia propter terrena dimittit cœlestia. *Psal.72.* Superbia extollit supra se, vt ponat in cœlũ os suũ. Et sic patres & fratres homo per luxuriã in vanis cupit delectari, per auariciam in transitoriis cõsolari, per superbiã de *Matth.21.* impietate gloriari. Isti sunt pastores quos dominus *4.Reg.1.* eiecit de tẽplo vẽdentes & emẽtes. Isti sunt quinquagena- *Matth.7.* rij, qui per Heliã comburuntur. Isti sunt illi falsi prophetæ vestiti pellibus caprinis, qui etiã intrinsecus sunt lupi rapaces. Ergo nos qui pastores sumus nominati, luxuriã frangamus per abstinentiã, auariciã submergamus per eleemosynã, superbiam fugiamus per humilitatẽ & per patientiam. Nam sicut impossibile est dæmonẽ in malo obstinatũ paradisum intrare, sic impossibile est luxuriosis pastoribus, auaris & superbis subditos castos & humiles & bonos facere, quia necesse est vt talis sit grex, qualis sit & rex. Est & alius panis oblationis, quẽ quidem nõ solum frangere, sed & deo offerre debemus. David di- *Psal.140.* cebat, Intret oratio mea sicut incẽsum in cõspectu tuo. Iste est panis triplex, quia oratio debet esse ampla, deuo B ta & pura. Ampla vt pro omnibus etiã rogetis pro calumniantibus & persequentibus vos. Deuota vt nõ remisse petatis, sed deuote, & dabitur vobis perseuerantibus: sed dicet quis, Qualis debet esse qui petit, quid pe- *Ioan.9.* tat, pro quo petat, & à quo petatur? Si petis qualis esse debeas, dicimus quòd bon⁹, quia scimus quòd deus peccatores non audit. Si dicis quid petere debeas, dico, quod vitam vel meritũ vitæ, vel apprehendentiã meritorũ vitæ. Sed si dicis pro quo petere debeas, dico quòd pro bene & male viuentibus, vt bonus perseueret, & malus *De verbis Apostoli, Ser. 17. 4. sent. di.45. cap. Est quidẽ.* cõuertatur, non pro sanctis, nõ pro damnatis. Nam qui orat pro martyre, iniuriã facit martyri: & qui orat pro damnatis, nullatenus impetrabit. Potens tamen est deus vt de lapidibus istis fiãt panes. Sed si vlterius adhuc petis à quo, dicitur quòd à patre omnia petere in filij no- *Matth.3.* mine debemus, & sic veri pastores erimus. Est & alius panis scilicet propiciationis. Et iste est triplex panis ange- C lorũ de quo mãducat homo in altari, panis filiorum, id est, verborum sanctę doctrinæ. Hic est panis qui cũ pri- *Matth.15.* mo pane de cœlo descẽdit: Hic est panis quem non est bonum sumere & dare canibus hæreticis, quia panis fi- *Luca.11.* liorum est. Hic est panis peritus, amice accõmoda mihi *Ioan.21.* tres patres, scilicet vitæ, doctrinæ & exempli. Hic est panis datus Petro vt pascat agnos, nam ter ait dominus Petro vt pascat oues, vt tu pastor intelligas oues pascere doctrina, vita & exemplo, vel Eucharistia, doctrina & vita sancta. Et sicut dominus ait Petro, ita & cæteris Apostolis suis. Ergo pascamus oues nostras, paruulis nostris panem frãgamus, ne deficiant in via, pascamus pane angelico, pascamus verbo, pascamus exemplo, ne tota gens pereat. Nam capita gentium sumus, cæcorum & ignorantium duces, claudorum baculus, terrarum principes, regum viatores, angelis superiores. Sed dæmonibus peiores, dum hæc negligenter prospiciamus. Fratres pascamus ergo populum ne sint velut oues absque pastore, vt de pascuis solitudinis trahat ad pascua societatis Iesus Christus dominus noster.

De modo quærendi Christum in Epiphania.

Sermo XLIII.

Matth.2. AVdistis fratres mei charissimi sanctissimos reges dominũ diligenter quæsiuisse, & quærendo deũ & hominẽ inuenisse non dubitamus, & sibi preciosa munera obtulisse firmiter credimus & prædicamus. Vos ergo fratres quærite Christum, quærite Nazarenum, quęrite floridum, candidum D & rubicundum. Quærite Christum & hunc crucifixũ, quærite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis, clamate & vocate dilectũ, nunciantes, quia amore languescitis. O vos mundi amatores qui terrena sapitis, quorũ deus *Philip.3.* venter est & vita in cõfusione, quid agitis sine Christo, quid concupiscitis, quid sapitis, quid speratis? Nunquid sine Christo vobis pax esse poterit? Nunquid fœlicitas vel victoria, dignitas vel securitas, fides vel charitas, spes vel fiducia, constantia vel temperantia, prudentia vel scientia, pulchritudo vel fortitudo, olfactus vel tactus, visus vel auditus sine Christo vobis esse poterit? O fratres mei absit. Quærite ergo Christum dum inueni- *Esaiæ.55.* ri potest, inuocate eum dum propè est. In ipso nanque sunt omnes virtutes, & thesauri sapientiæ & scientiæ *Coloss.2.* absconditi, Quærite Christum, & inuenietis Christum, pulsate ad Christum, & aperiet vobis Christus, Dirigite viam Christi, vt dirigat vos Christus. Custodite Christum, vt custodiat vos Christus. Amate Christum, vt amet vos Christus. Quærite Christum pauperem, & inuenietis Christũ diuitem. Pascite famelicos Christi, vt E pascat vos Christus. Visitate infirmos Christi, vt visitet vos Christus. Pacem habete cũ proximo Christi amore, vt vos pacificet Christus. Hunc ergo Christum quæramus, hunc etiam veraciter cupiamus, hunc semper vt possumus agnoscamus, hunc semper quæramus, & inuentum tam fortiter, tã suauiter, tam dulciter teneamus vt eum non amittamus. Quærendus est ergo Christus, sed non in platea vbi est magna vanitas. Quærendus est Christus, sed non in foro, vbi est grandis aduersitas. Quærẽdus est Christus, sed nõ in taberna vbi est summa ebrietas. Quærendus est Christus, sed non in seculari curia, vbi est maxima falsitas. Quęrẽdus est Christ⁹, sed non in scholis mundanorum Philosophorum, vbi est infinita peruersitas. O vos mundani amatores, qui terrena sapitis, & pro terrenis honoribus & põpis discurrere non desistitis transuolãtes montes & alpes, in- *Esaiæ.1.* uestigare volentes alta cœli, & lata terræ, profunda maris, in calore & frigore, fame & nuditate, cur Christum non quæritis, in quo hæc omnia & maiora perfectè reperiuntur? Quiescite iam agere peruerse, discite bene- F facere. O vos qui cœlorum motus quotidie inuestigare curatis, non tamen vt deum perfectius cognoscatis, sed vt mundo florentes appareatis. Sapientes igitur & insipientes quærite Christum, sed non cum luxuria in qua est lata deformitas, non cum superbia in qua iacet *Coloss.3.* æterna calamitas, non cũ auaricia in qua est idolorum seruitus, & æterna infœlicitas. Sed heu fratres, quia non est hodie qui faciat bonum, non est qui Christum adorare opere quærat, nec est qui speret in eo, sed miles in ense, rex in diuitiis, puer in pomo, seruus in domino, vxor in viro, vir in vxore, vetula in parua pecunia, & rusticus in ligone sperat. Ecce fratres, ecce quo modo vnusquisque recedit à deo salutari suo. Ecce quo modo speramus in vanitate, derelinquẽtes deũ factorem nostrum, & recedentes à deo salutari nostro. Nõ sic igitur fratres mei non sic, etiam si diuitiæ & honores affluant nolite cor apponere, sed solum in Christo cor apponi- *Psal.61.* te, in ipso sẽper sperate, quia ipsi cura est de singulis nobis. Quæramus ergo Christũ fratres mei, & nũquã quiescamus quousque Christum inueniamus. Quærite eum *Esaiæ.55.* dum inueniri potest, inuocate eum dum prope est. Sed ò fratres quo modo eum quæremus? Ecce enim quæritur hodie Christus, quærunt eum Pagani, quęrunt eum Iudæi. O Christiane caue ne quæras Christum cum

G Iudæis,sed cũ Paganis regibus perquirere non desistas. Matth.2. Nam Pagani quærunt Christũ adorare,sed Iudæi quærunt Christũ iam supplantare. Pagani hodie ad Christũ veniunt,sed Iudæi Christũ spernunt. Pagani veniendo ad Christum laborãt, sed Iudæi quiescendo Christum ignorãt. Pagani Christo munera offerentes ipsum adorant,sed Iudæi iam Christi mortem procurant, Pagani adorãdo Christum & miracula ibidem vidẽdo, ipsum toto corde magnificant,sed Iudæorum synagoga iam Ioan.11. Christum spinis coronat. Pagani per aliã viam reuertuntur gaudentes, sed Iudæi iã incipiunt esse pauentes, Luca.21. ne forte veniãt Romani & tollant eorum locũ & gentẽ. Erubescite ô perfidi Iudæi erubescite,quia veniet tẽpus quãdo lapis super lapidem in te non remanebit,eo quòd nõ cognoueris tẽpus visitationis tuæ. Erubescite quia ecce iã alieni hæreditatem vestrã aggrediuntur,& ad vestrum regem natum per stellam deducũtur, cuius preciosa natiuitas fuit ante secula prædestinata, à prophetis prænunciata, à pastoribus annũciata & sapientibus regibus reuelata. O Iudæi semper deo rebelles,ô cæci & obstinati,cur nõ consideratis mirabilia, quæ deus operatur in medio terræ vestræ? Cur Christũ non quæ-H ritis? Cur deũ & hominem nõ agnoscitis? Cur eũ vt verum dei filiũ non adoratis? O fratres mei,nõ solum Iudæi,sed & mali Christiani hodie occidere quærũt Christũ. Quando hoc quærunt, nisi quãdo præcepta sua ser Matth.2. uare cõtemnunt? Non sic magi fecerũt,sed mox Christo nato credentes,per viã laborare cœperũt,& sic perseuerantes aliquãdo eum inuenire meruerũt,nõ in preciositate pannorũ,nõ in multitudine seruorum,non in thalamo picto, non in lecto eburneo, nõ in aula regia, sed pro thalamo voluit recliari in stabulo, pro lecto habere voluit fœnũ,pro seruitoribus bouẽ cũ asino saluator habere voluit. Eia ergo fratres mei,quærite Christũ,quærite Nazarenũ,quærite hunc floridũ,candidum & rubicundũ,ad cuius ortũ angeli cantant,sancti exul-Luca.2. tãt,sterilis clamat,vidua prophetizat, Simeõ senex expectat,Ioseph cogitat,Maria mater reclinat,bos cognoscit,asinus portat,stella demõstrat,magus adorat. Iste est deus deorũ in Sion, qui in cherubin apparet terribilis, qui in seraphin apparet mirabilis,qui in virtutibus ostẽditur incõprehensibilis. Iste est qui nuper de Maria virgine natus est & homo factus est,vt nos deos faceret factus est homo. Iste est qui esuriuit vt nos reficeret,qui si-I tiuit vt nobis vitæ æternę pocula ministraret. Iste est qui pro nobis tentatur vt nos a tentationibus liberaret,qui pro nobis ligatur vt nos absolueret,qui pro nobis humiliatur vt nos exaltaret, qui pro nobis expoliatur vt nos tegeret,qui pro nobis coronatur vt nos corooaret,qui felle & aceto potatur vt nobis fontes mellifluos aperiret,qui mortẽ suscepit,vt nobis vitã ęternã donaret,qui sepultus est,vt sepulturã suorum benediceret, Ascendit in cœlum,vt nobis cœlorum portam aperiret: sedet ad dexteram dei patris,vt credẽtium preces & vota exaudiret. Ecce ergo ad quid natus est Christus, ecce ergo ad quid venit Christus,ecce propter quid ad nos descẽdit Christus. Quid igitur agitis ô vos mũdi amatores? Quid vobis cũ carne ô venerabiles senes? O iuuenes delicati, quid agere creditis,cũ nihil sine Christo potestis facere, quibuscunque etiam bonis terrenis ornati sitis? Quærite ergo ô iuuenes Christũ, vt iuuenes maneatis. Quærite vos senes Christum, vt cum omni prosperitate viuere valeatis. Quærite Christũ & nolite quiescere, illum Christum, illum Iesum qui Centurionis seruũ sanauit,paralyticum solidauit, Lazarum resuscitauit,cæcos illuminauit,meretricẽ beatificauit,Chananæam ex- K audiuit,latroni pepercit,& ei paradisum donauit. Hũc Christum quærite fide,spe & charitate. Quærite Christũ, & nolite quiescere. Quærite Christum,& nolite sperare in longitudine vitæ vestræ,quia incertus est exitus. Sed attendite ne decipiamini, quia sub specie boni multa mala fiunt. Non enim desinit hostis antiquus figuram 2.Cor.11. assumere angelorum lucis, laqueos deceptionis vbique prætendens. Nouit enim ipse malignus naturas hominum,& cui adhibeat cupiditatis calorem,gulæ voracitatem,luxuriæ fœditatẽ, inuidiæ calamitatem. Optime nouit quem mœrore cõturbet, quem fallat gaudio,quẽ metu opprimat,quem admiratione seducat. Cunctorũ discutit naturas,ventilare & perscrutari cunctorũ affectus, in nullo desistit,& vbi cognouerit quod delectet, ibi suum exercitum ponit. Tu ergo fidelis cum tẽtationes persenseris, mox Christum quære,mox Christũ inuoca,& mox tibiipsi auxiliabitur,quia fidelis est,& non 1.Corin.10. permittit nos tentari supra id quod possumus portare, Qui est benedictus in secula,Amen.

De pietate,charitate & suffragiis defunctorum.

Sermo XLIIII.

F Ratres mei charissimi nũquam recordor me L legisse mala morte periisse illum qui libenter in hac vita opera charitatis vel pietatis voluit exercere. Habet enim multos intercessores pius homo,& ille qui opera charitatis exercet hilariter. Quid enim aliud de piis hominibus dicere poterimus, nisi id quod frequenter legimus: Opera enim illorũ se- Apoc.14. quuntur illos? Quare,nisi quia multos habẽt intercessores? Ideo impossibile est,vt preces multorum non exaudiantur. Considera ergo ô homo quis est ille qui tibi in via occurrit, animaduerte quòd homo est ad imaginẽ Gene.1. dei factus,& tamẽ pauper est,nudus est,miser est,medicus est,orphanus & pupillus forsitan est. Caue tamẽ ne talem despicias,caue ne eũ percutias,ne expellas. Nam licet pauper, licet nudus,licet famelicus, licet miser appareat,licet doleat,licet erubescat,nõ tamen expellẽdus est pauper. Nolite igitur fratres mei eos spernere,nec expellere etiã si importune petierint,nolite de eis aliquãdo murmurare,quia pauperes & inopes nõ cessant laudare deũ. Cõsidera tu diues,qui vias perambulas & plateas erecto capite & collo,quod tu simul cũ paupere natus es de muliere,& breui viues tẽpore. Et licet diues sis, Iob.14. sæpe tamẽ repleris amaritudine & doloribus,In sordi- M bus generatus es,in tenebris cõfoueris. In doloribus etiã perperit te mater tua,& ante exitum matrẽ grauiter onerasti,& in exitu matrẽ dilacerasti turpiter,fleuisti simul cũ paupere & mendico, quãdo vallem plorationis ingressus es. Pares ergo geniti sumus,pariter viuimus, pariter moriemur & omnes. Cõsidera ergo ô diues,quòd pauper & diues pari modo omnes nascũtur & moriuntur. Noli ergo eos despicere,noli manũ benedictionis auertere ab eis,sed eos facie serena suscipe,eos verbo & exẽplo refice. Misericordia igitur ô fratres mei mater nostra sit. Nã qui esurientẽ pane verbi reficit,qui sitientẽ potu sapientiæ refrigerat,qui errantẽ in domũ patris reuocat,qui innocentẽ protegit, qui infirmũ fide & patientia instruit,qui in tribulatione oppresso cõsolando vel compatiendo subuenit,hic verus pius est,verus misericors est, verus amicus dei est, nec eum mala morte periturum aliquis dicere audeat. O misericordia salutis præsidium,fidei ornamentum, propiciatio peccatorũ, tu iustos probas,tu sanctos roboras,malos ad bonum perducis,& qui sine te cunctis bonis abundare videtur,

A detur, vel castitate apparet decorat*, omnino dicere nō
desistat, Seruus inutilis sum. Sed attēdite etiam fratres
mei, attēdite, quia non solū pauperibus in via misereri
debemus, sed & defunctis cum omni diligētia misere-
ri & subuenire studeamus, attēdētes & quid Iudas Mac
2. Macc. 2. cabæus fecerit. Dixit enim ꝙ sancta esset cogitatio pro
defunctis exorare, vt à peccatis soluātur. Sciebat enim
Prouer. 20. ipse Iudas, ꝙ nemo gloriari poterat castum se habere
cor, coosideraos etiā ꝙ astra non erant munda in cō-
spectu dei. Ceciderunt eoim angeli de cœlo, ideo mū-
Iob. 15. & da astra nō fuerant, nec etiā infaos, cuius vita est vnius
25. diei super terram, sine peccato est. Quid ergo de nobis
Iob. 15. dicemus? Nunquid gloriari poterimus castum habere
cor? Absit omnino, quia omnes peccatores sumus, & in
peccatis concepti sumus & nati, omnes etiam vitā pec
cabilem ducimus, omnes in peccatis viuimus, & forsitā
in venialibus morimur. Ergo misericordia indigemus,
quia de hac vita omnes migraturi sumus. Et licet car-
nem dure maceremus ieiuniis & abstinentia, licet om-
nia mala patienter ob Christi amorē sustineamus, non
Roma. 8. tamen condignæ sunt passiooes huius temporis ad fu-
turam gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Ergo miseri-
B cordia indigemus, quia per nostra merita æteroā vitā
acquirere noo valemus. Cupis autē ô homo vt tui mi-
sereatur deus? Fac vt proximo miserearis. Nā tantum ti
bi miserebitor deus, quantū & tu misereberis proximo.
Tantū recipies in alia vita, quantum facies in præsenti
vita. Ora ergo pro defunctis, vt dum fuerint in æterna
vita, pro te orare nō negligant. Expectant enim nos vt
iuuentur per nos. Tēpus enim operandi iā profugit ab
eis. Clamant igitur quotidie qui iacent in tormētis, cla
mant & pauci sunt qui respondeant. Vlulant, & nō est
qui consoletur eos. O q̃ grandis crudelitas fratres mei,
ô quàm grandis inhumanitas, clamāt ad nos qnotidie,
qui dum vixerunt, multa mala pro bonis sustinere vo-
luerūt, nec eis subuenire curamus. O vere magna inhu-
manitas. Ecce enim infirmus iacet & clamat, & à medi
cis consolatur: clamat porcus, & omnes cū eo clamare
non cessant: cadit asinus, & omnes eum subleuare festi-
nant: sed clamat in tormentis fidelis, & non est qui re-
spondeat. Ecce vestra inhumanitas fratres. Eia ergo nō
2. Mac. 12. sic, sed memētote fratres ꝙ sancta & salubris, pia & fœ-
lix, & suauis deo & angelis est cogitatio pro defunctis
exorare, vt à pœnis quas pro peccatis patiuntur, soluā-
C tur. Sed dicet quis, Ecce patrē bonū, pium & humilem,
misericordem & castū, & omnibus virtutibus plenū &
ornatum habeo, tunc si vera suot quæ lego, eū esse bea-
tum non dubito. Cur ergo orare pro eo volo, cur elee-
mosynā dare, cur ieiunare, cur sanctorū corpora visi-
tare? Nō est ergo necesse pro eo orare, quia fidelis fuit,
pius, castus, humilis, patiēs, & cunctis bonis ornatus, &
Eccli. 31. post aurum oō abiit, nec in pecuniæ thesauris sperauit,
potuit traosgredi, & nō est transgressus, & facere malū
& non fecit. Quid ergo aliud credere debeo oisi quod
lego? Quid enim lego, vel quid prædicare audio, nisi ꝙ
qui bene operatur, bene remunerabitur. O homo hæc
quę dicis, ego nullo modo tibi negare audeo. Quis enī
fideliū dubitat, quàm qui bene fecerit bene recipiet? Cō
sulo tamen vt pro defunctis exorare non desistatis. Di-
Prouer. 20. xi enim suprà, ꝙ nemo sine crimine viuit, nemo gloria-
ri potest castum vel mundum se habere cor. Et quid er
go consulo, quid volo, quid vel deprecor, nisi ꝙ dimit
tas incertum, & accipias certnm? Quid est quod est in-
certū, nisi quòd nescis vtrum pater tuus crucietur, vel
Eccles. 9. vtrū dignus fuerit odio vel amore? Multi enim fuerunt
qui reputati fuerunt sancti, & tamen in conspectu dei D
non boni, sed mali inuenti sunt. Accipe ergo quod est
certum, & dimitte quod est incertum. Certū enim est
quòd peccator fuit, licet bonis operib* ornatus fuerit,
ignoramus tamē vtrum æternam gloriā meruerit pos-
sidere. Lege ergo ô homo, & opere implere festina, ꝙ
sancta & salubris est cogitatio pro defuoctis exorare, 2. Macc. 12.
& eleemosynam dare, & carnē affligere, & opera cha-
ritatis exercere, & peregrinationes facere vt à peccatis
soluantur. Nam & si sunt beati vel damnati pro quibus
rogas, dummodo nescias, & à deo reuelatum tibi non
fuerit, nō beatis vel damnatis iniurias facere potes, vel
deum offendere, tunc bono tuo non indigent, & si dā-
nati obtinere non valent: Ergo dum certus non sis, ꝙ
nec damnati sint, orare pro eis non differas, qnia vt su-
prà diximus, boois tuis non indigent, qui beati suot, &
mali non obtinent quia damnati sunt. Scias tamen, &
indubitāter credas, quòd licet pro defunctis beatis vel
damnatis obsecres, bona quæ facis pro eis non amittis.
Sæpe enim prædicauimus, & sæpe integra fide docui-
mus quòd nullum malū impunitum, & nullum bonum
irremuneratum erit, apud quem nō est acceptio perso- E
narum. Oratio enim tua in sinu tuo conuertetur. Igitur Acto. 10.
pro defunctis semper orandum est, & si non proficiet Psal. 34.
eis quia beati vel dānati sunt, oratio io sinu nostro cō-
uertetur. Sic enim semper booi erimus, sic pij & mise-
ricordes, sic mala morte perire nō poterimus, quia do-
minus custodiet nos in tota vita nostra, quā postea de-
serendo dabit illam quā nec oculus vidit, oec auris au- 1. Cor. 2.
diuit, nec in cor hominis ascendere potuit. Festioemus
ergo ô fratres pro defunctis exorare, vt & ipsi festinent
nos ad se vocare. Vident enim sanctam trinitatem tā-
tum esse vnam, quantum tres simul sunt, nec plus ali-
quid sunt duæ quàm vna vel tres, & in se infinitæ sunt,
& singula sunt in singulis, & omnia in singulis, & singu
la in omoibus, & omnia in omnibus, & vnum omnia
sunt. Et si capere nō potestis, quo modo sancta trinitas
tres & vnum sunt, exemplum accipite, Vnus enim est
sol io cœlo currens, calefaciens & fulgens. Vnus est in F
terra ignis tria similiter habēs, motū, lucem & feruorē,
nec lucē à motu & feruore diuidere potes. Sic est sao-
cta dei trinitas. Et si eius mysterium capere non valea-
mus, bene operari festinemus, vt sicuti est sanctam tri-
nitatem per gratiam videre mereamur. Inhumanum est
nanq; patriam deserere, patriā despicere, vel in ea nolle
habitare. Bene ergo operari non pigeat, vt patriam ha-
bitare, & ad eam redire valeamus. Tanta est eoim pul-
chritudo iusticiæ, tanta iocūditas lucis æternæ, hoc est,
incōmutabilis veritatis & sapientiæ, vt etiam si non li-
ceret in ea amplius manere, quàm vnius diei hora vel
media, propter hoc solō ionumerabiles anni huius vitę
pleni deliciis & circuofluentia bonorum temporalium
recte meritoq; cōtemnerentur hæc omnia. O regnum Mat. 13.
dei gloriosum, ô patria oostra desiderabilis, tātum va-
les quantum habeo, tantū emit de te vidua duobus mi- Matt. 19.
nutis, quantum Petrus qui reliquit omnia, quantū Zac- Lucæ. 19.
chæus dando dimidiam patrimonij partem, quantum
Maria soror Lazari, quæ omnia vendidit, & ante pedes Act. 4.
Apostolorū posiit. Cur ergo bene operari pigri sum*?
Cur pro defunctis exorare oegligimus? Intueamur er-
go fratres patriam nostram, non solum ex homioibus,
sed etiam ex angelis atq; archāgelis, thronis & domi-
nationibus, principatibus & potestatibus cōgregatam.
Ibi etiam sanctam & indiuiduā trinitatem sicuti est bo-
mo videbit, plus tamen vel abundantius, quātum plus
in via

G in via operando meruerit clarius videbit. Non tamen quibuscunq; bonis onerati simus, propter hoc eā emere valemus, nisi per gratiam posſidere. Tūc enim omnes contenti erimus, omnes fœlices, omnes iocundan-
Luca.10. tes. Hæc est enim illa optima pars, quam Maria elegit quiescendo & sedendo ad pedes domini. Contēplabatur enim ipsa deum & hominē, ideo optimam partem elegit. Quare optimam partem dicit, nisi quia per contemplationem æterna vita designatur? Optima vita est enim quia secura est, quia æterna est, quia vera est, quia fœlicitas nostra est, deū habere, deum videre, deum cōtemplari. Ideo optima pars est, quam partem non possu
2.Cor.5. mus hic possidere. Quare? Quia quandiu viuimus peregrinamur à domino, & semper in periculo sumus, & semper in labore in hac vita cū Martha fatigamur. Sumus enim hic cū Martha laborantes, hospites recipientes, & ministrantes seruis dei quæ necessaria sunt. Hāc partē Martha elegit, & bona fuit, sed non optima, quia non æterna. Bona tamē fuit quia perseuerādo in operibus charitatis, sedere ad pedes domini in æterna vita cū sorore meruit. Festinemus ergo opera pietatis exercere, & pro defunctis exorare, vt videre possimus &
H reuerenter salutare prophetas sanctissimos & patriarchas veraces. Isti enim sunt quorū nomina manent in æternū, quia deo digni sunt, fide præclari, hospitalitate præcipui, astuti in sensu, sapiētes in opere, rebus secularibus locupletes, reparatores orbis terrarū atq; recreatores, creduli in promissionibus, angelorum susceptores, facie ad faciem deum videntes, prudētes & victoriosi, quorum imperij potestas nō cessauit, quoadusque Christus ex eorum germine per vterum beatę virginis, quæ est spes omnium gentium, natus in mundo, coruscando in mūdo apparuit. Isti enim sunt sancti viri, cū quibus locutus est deus, & ostendit eis secreta sua, vt ea quæ vētura erant quasi præsentia spiritu sancto illuminati agnoscerent. Festinemus ergo fratres seculum exire, vt etiam salutare & videre valeamus sanctos Apo-
Matt.13. stolos, quorum oculi beati, qui deum in carne viuētem videre meruerūt, quorum fructus in patria in æternum manet. Festinemus etiā fratres mei ingredi sanctasanctorum, vt etiam valeamus videre sanctos dei martyres, qui carnem domuerunt, spiritum roborauerūt, dæmonibus imperauerunt, virtutibus coruscauerunt, præsentia despexerunt, & illam patriam de qua nūc loqui-
I mur voce & moribus prædicauerūt. Festinemus igitur fratres etiam ingredi sanctasanctorū, vt videre valeamus sanctos dei confessores, qui licet persecutorum rabiem nō senserint, tamen per vitæ meritum deo digni præmio martyrij nō priuantur, quia martyriū non tantum effusione sanguinis, sed etiam abstinētia peccatorum, & exercitatione diuinorum pręceptorum perficitur. Festinemus etiā fratres mei ingredi sanctasanctorum, vt videre mereamur & salutare reuerenter sanctā dei genitricē, cum sanctis suis virginibus, quę suis exēplis vtriusque sexus multitudo eius sequitur vestigia, & relictis nuptiarum copulationibus, dimissaq; liberorum propagine, sponso qui in cœlis est perenni, mente, actū, habitu & gestų applicari meruerunt. Istæ enim fuerunt virgines sacræ deo deuotæ, quæ in vita sua fuerūt orationibus instantes, ieiuniis adhærentes, eleemosynas facientes, pauperes recreantes, in tribulatione gaudentes, in bello potentes, in damnis temporalium rerum deo gratias agētes. Festinemus ergo fratres mei istos imitari sanctos. Discamus ab eis opera charitatis sine intermissione exercere valēter, vt per gratiā mereamur deū videre facie ad faciem sicuti est, Quod nobis cōcedat K ille qui est sanctorum omnium virtus & salus, Amen.

De pœnitentia agenda, & detractione vitanda.

Sermo XLV.

Beatus homo cui miserebitur deus. Confiteamur fratres, & miserebitur nobis. Gradia sunt peccata nostra, quia tamen magnus dominus. Sed agamus pœnitētiam, quoniam in seculum misericordia eius. Videte fratres quid dicat, In seculū. In inferno quis cōfitebitur tibi? Nemo est enim qui possit in inferno pœnitentiam agere, infructuosa est enim talis pœnitentia. Hic miseretur pœnitenti, hic porrigit manum cadenti, In cœlo sedet iudex, qui ad conuersionem nos admonet. Bati qui faciūt iusticiam. Iustus septies cadit Prouer.24. in die de cogitationibus suis, aut de sermonibus suis, & iterum surgit. In quacunq; die conuersus fuerit pecca- Ezech.18. tor, & egerit pœnitentiam, miserebitur ei deus. Neq; iustus debet esse securus, nec peccator desperare. In vtroque timor sit & spes. Fœlix est cui hanc vitam Christus notam fecit, Et pater & mater est, Qui sic agit, se liberat, & alios suo exemplo ad vitā æternam pei ducit. Lex enim est quæ cum Euangelio partem habet. Baptizatus homo si peccat & agit veram pœnitentiam, cito ei re- L mittuntur peccata. Impius est qui Christum negat, neq; Matt.12. hic neq; in futuro remittetur ei. Diximus de impietate, dicamus de pietate: Primus gradus est humilitas, & in bono opere perseuerare. Secundus gradus est ieiunare, & eleemosynas facere. Tertius gradus est charitatē sectari, & pœnitētiam habere, Quartus gradus est omnia derelinquere propter Christi amorem. Quintus gradus est vicia dimittere. Maior virtus est vicia dimittere q̃ res. Nihil prodest dimittere terrenas substātias, si vicia non dimittimus. Multi diuitias derelinquunt, vicia nō relinquunt. Bonum est ieiunare, & eleemosynam facere: Ieiuniū sine eleemosyna parum valet, Ieiunia vero cum aliis virtutibus proderūt. Quid mihi prodest cum ieiunio si luxuriosus sum, si iracundus sum, si detractor sum? Maiora vulnera sunt linguę quàm gladij. Gladius corpus interficit, animam autem non interficit. Videte fratres quanta mala habet lingua, in bono magna est, in malo mors est. Diabolus vnde cecidit? Nūquid furtum fecit? Nunquid homicidium fecit? Nūquid adulterium fecit? Diabolus nō propter hoc cecidit, sed propter linguam: quia dixit, In cœlum ascendam, super sydera po Esa.14. nam thronum meum, & ero similis altissimo. Quid di M cit Salomon? In manibus linguæ mors & vita est. De- Prouer.18. tractio grande vicium est. Prophetia dicit, Væ mihi mi- Esa.6. sero, quia immunda labia habeo. Igitur qui immūda labia habet, non potest prophetare. Væ mihi misero si dimisi matrem, si dimisi fratres, si dimisi sorores, si dimisi res perituras, si reliqui seculum, & hic propter res perituras solicitor. Pacem labūs promittimus, & in corde non tenemus. Christianorū arma pax Christi est: Meipsum occido, si aliis detraho. Salomon interpretatur pacificus, sanctæ cōuersationis opere præclarus. Vxor tua dicitur sapiētia, soror & spōsa. Multos habet diabolus laqueos: homicidiū diaboli laqueus est, auaricia diaboli laqueus est, detractio diaboli laqueus est. Quandiu in sanctitate sumus, animæ nostræ in opere dei sunt. Quādiu in peccatis ad peccandum voluntatem dirigimus, animæ noltrę turbantur. Vbi enim maior pœna, maior victoria est. Sed quod aures carneæ non intelligunt, aures Christi in cœlis intelligūt. Iustus & peccator æqualiter habent carnē, æqualem patiuntur naufragium, similes exitus, sed diuersa præmia. Iusti ducūtur ad præmia æterna

A æterna, peccatores ad gehennã sempiternã. Non oportet consentire detrahenti. Tanta enim distantia est inter fornicantem & detrahẽtem, vt ille qui fornicatur, tantum se occidat: ille autem qui detrahit, & se & eum *Hiere. 48.* qui audit perdat. Maledictus homo qui facit opus dei negligenter: sicut dicit Propheta, Filij gehẽnæ, filij perditionis, & filij diaboli, & filij dei, quia vnusquisque cuius opera facit, eius filius appellatur. Et alio in loco dicit, *Psal. 33.* Venite filij audite me, timorẽ domini docebo vos. Declina à malo & fac bonum, inquire pacem, & sequere eam. Oculi domini super iustos, & aures eius in preces eorum: Pręstante domino nostro Iesu Christo, Qui viuit in secula seculorum, Amen.

De angelis & hospitalitate. *Sermo XLVI.*

QVia à naturis angelicis semper defendimur, ne demergamur fratres dilectissimi, ideo de eis ad eorũ honorẽ facere sermonẽ ne pigrescamus. Sed quid de angelicis spiritib⁹ loquemur, cũ de eis loqui immundi simus? Credimus tamen sanè, & indobitata fide tenemus, diuina eos præsentia, & visione beatos sine fine lętari bonis domini, quę nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascẽ B dit. Quid ergo miser peccator puluis & cinis vobis loquar, quia nec ego eorũ gloriã valeo cogitare, nec vos *Matt. 12.* audire sufficitis? Profecto si ex abundantia cordis os loquitur, ad dei laudẽ qui nos dignatur ad amorẽ suum inflammare, dicamus quod possumus. In supernis spiritibus non tantum admirabilis dignitas est, & dignatio amabilis inuenitur, sed tanta gloria est ꝙ lingua vel cor humanũ nullatenus dicere valet vel cogitare. Ipsi enim deo semper assistunt, domestici dei sunt, cœli ciues, principes paradisi, sciẽtiæ magistri, doctores sapiẽtiæ, illuminatores animarum, custodes earum, corporũ zelatores, & defensores bonorum. Quod bene testatur *2. Cor. 12.* ille doctor doctorum, & veritatis prædicator, quando raptus fuit vsq; ad tertium cœlũ, & beatæ illi curiæ interesse meruit, & videre deum sicuti est, atq; super omnes homines meruit nosse secreta. Tunc enim ait, tunc *Hebr. 1.* enim dixit & exclamauit, ꝙ omnes erant administratores spiritus missi in ministerium nostrũ, Ipsi prouinciarum custodes, dignitatesq; nostras tam spiritales q̃ temporales omni diligentia custodientes: Ipsi sunt cõtra fomitem impetrantes, ipsi sunt pro nobis cõtra dæmonem victoriam obtinentes: Ipsi sunt per quos ad fle C tum contritionis pœnitentiæ & orationis inducimur: Ipsi sunt per quos nostra facta vel cogitata ad cœlũ hilariter portãtur: Ipsi sunt fratres nostri qui valde nos diligunt, nos vbiq; instruunt, in cunctis nos protegũt, nostrum aduentum expectantes ad cœlũ, & sedes paradisi per nos repleri affectãt: Isti sunt sanctissimi spiritus, qui nobis dormientibus adsunt custodes, nobis orantibus assunt tripudiantes. Quis ergo fratres angelorũ memoria in mente carebit? Quis eos non diliget? Quis nõ veneretur eos, qui in conspectu dei semper assistunt? Isti sunt per quos sustentamur, per quos in mari & in terra iuuamur, per quos mente & corpore illuminamur, per quos in tribulationib⁹ & angustiis cõsolamur, per quos ab infirmitatibus frequenter liberamur, per quos & à quibus in extremis cõtemplamur, in fide solidamur, & à maligno spiritu defensamur, & obtẽta victoria ad paradisum vel ad purgatorium per eosdem deportamur, & dum purgamur ab eis sæpe visitari & consolari non dubitamus, promittẽtes cœlestem Hierusalem ciuitatẽ ingressuros. Eia ergo fratres studeam⁹ sanctos angelos imitari, & nõ solum ipsos, sed etiam angelorum amicos. Circũspiciamus enim integra mente, perlegamus D scripturas vt possumus, & inueniamus angelorũ amicos, quibus inuentis petamus quid fecerunt, quo modo angelis placuerũt, in quibus eos secuti imitati sunt. Veniat sanctus pater Abrahã, & quid fecit innotescat. Ve *Gene. 18. & 19.* niat & nepos eius Loth, & dicat propter quid vel quo modo à Sodoma per angelos liberari meruit. Veniat & Tobias ducẽs secũ filium, & propter quid per ange- *Tob. 5.* lum illuminari meruit, & filium custodiri doceat. Veniãt & tres pueri, & quo modo actiuis & passiuis appro *Daniel. 3.* ximatis, non sequatur necessariò actio, scribant. Veniat & Petrus, & quo modo per angelũ liberari meruit, au- *Acto. 12.* diamus, vt & audiẽtes magna magnalia quę sancti angeli fecerunt, eos sequi & imitari valeamus. Dic nobis sancte pater Abraham quid fecisti, vel quid facere docuisti vt sanctis angelis tam iocundè placeres? Dic vt à te discamus, doce vt nos à te doceri valeamus: nam pater es, & quia omnes filij tui sum⁹, te decet nos docere. O fratres, quid aliud dicere poterit, quid aliud vel docere, nisi ꝙ hospitalitatẽ semper seruare voluit? O sancta veraq; hospitalitas quæ non solum angelos, sed etiã ipsum deum aliquãdo recipere meruisti. Ecce propter quid Abraham dei angelis placuit. Ecce propter quid E Loth liberari meruit: Ecce propter quid Tobias illuminatur, & filius illæsus reseruatur. Ecce propter quid tres pueri & Petrus illæsus reseruatur in carcere. Discite ergo Christiani, discite hospitalitatẽ exhibere in cunctis, ne forte cui domum clauseritis, cui hospitalitatem negaueritis, ipse sit deus. Obuiam enim iuit Loth angelis tanquam peregrinis, qui ex sua laudabili consuetudine tam Sodomitico vicio liberatus est, & inter pessimos optimus cõseruatur, à periculo ciuitatis eripitur, & corporale euadit incendium, & ad æternũ conseruatus est præmium. Nũquid & Abraham deũ vidit, quando tres vidit & vnũ adorauit? Igitur ô fratres recipere peregrinos festinate. Tu enim nescis an Christus dignetur te visitare, licet Christ⁹ semper in hospite sit. Pateat enim peregrinis ianua tua, suscipe eos alacriter, ablue pedes, laua eorum capita, purga eorum immundicias, & noli auertere manum tuam ab vllo paupere. Et si cũctis sub- *Eccli. 4.* uenire nõ vales, saltem voluntas bona sit circa eos. Suscipite ergo fratres peregrinos, quia qualem mercedem habemus peregrinando talẽ habebimus peregrinos suscipiẽdo. Fiunt enim ambo æquales, & qui propter deũ refrigerat, & qui propter deum laborat. O sancta namq; F hospitalitas angelorum amica, charitatis soror, humilitatis corona. Nam qui habet te, habet veram humilitatem: & qui te ô humilitas habet, veram hospitalitatẽ habet: nã sine te hospitalitas nulla est. Discamus ergo fratres nõ solum à patribus hospitalitatem seruare, sed à Christo humilitatem astringere. Discamus ab eo nõ mundum fabricare, non cuncta visibilia & inuisibilia creare, nõ in ipso mundo miracula facere & mortuos resuscitare, nõ siccis pedibus super aquas ambulare, nõ hæc omnia, sed tãtum quia mitis est & humilis corde. *Matt. 11.* Hoc est perfectum hospitalitatis fundamẽtum. O sancta nãq; humilitas hospitalitatis soror & amica suauis, qui te in cunctis magis indigniorem se aliis arbitratur, nunquam desiderat superior apparere, primatus & cathedras omnes fugit, omne dominium abhorret, solam hospitalitatem amplectitur, solam eam possidere desiderat. Eia ergo fratres excelsa est patria, sed humilis est via. Mensuremus ergo eam, perquiramus eam, ambule- *Gene. 18. & 19.* mus per eam. Sic enim fecit Abrahã & Loth dum peregrinos suscipiebãt: sic Tobias dum mortuos sepelie- *Tob. 2.*

bat,

G bat, Sic enim & angeli de quib⁹ ait saluator, quòd sem-
Matt.18. per vident faciem patris qui est in cœlis, Amen.

De vehementi peccati Sodomitici detestatione:
Sermo XLVII.

udite nō fratres charissimi, sed principes Sodomitarum, percipite auribus legē dei vestri populus Gomorræ. Audite & auditū facite filiis vestris, ô gens plena peccato, graui iniquitate, semini nequā, filiis sceleratis. Ecce dereliquistis deum, blasphemastis sanctum Israël, & alienati estis iā
Esa.1. retrorsum. A planta enim pedis vsq; ad verticem nō est in vobis sanitas, ideo terra vestra deserta, ciuitates vestræ succenduntur igni, regionem vestrā coram vobis alieni deuorant, & desolabitur ciuitas sicut in vastitate hostili. Quare hoc patimini, nisi quia similes Sodomitis iā estis? Audite ergo principes Sodomorum, audite
Ibidem. Esaiam vobis dicentē, Multitudine victimarū vestrarū plenus sum, eo φ indigne mihi offertis. Ne offeratis igitur vltra sacrificium, quia sabbata vestra, incensum vestrū, & solēnitates vestras odiuit anima mea, & omnia facta sunt mihi molesta. Cum extenderitis manus vestras, auertam oculos meos à vobis, & cum multiplicaueritis orationes nō exaudiam, pro eo quòd turpitudi-
H nem operamini. Quę est illa turpitudo, nisi illa quę immundicia per Apostolum appellatur? Illa deniq; est turpitudo, illa summa immundicia, illa summa miseria, à qua angeli fugiunt, quā dæmones vidētes oculos claudunt. Illa est enim immūdicia & miseria quam masculi in masculos operantur. De quibus ait Apostolus, Nō
Roma.1. solum qui faciunt, sed & qui facientibus cōsentiunt digni sunt morte. Hæc est merito immūdicia, quia est ni-
1. Retr.12. mia mentis & corporis spurcicia. Et hæc spurcicia nō
2.Cor 12. solum peccatū est, sed & pœna peccati. Cū enim deus videt omnino se contēnentes, & mandata sua conculcantes, vertit eos in reprobum sensum, vt illam abominationem exerceant, & non intelligant & animaduer-
Roma.1. tant, sicut ait Apostolus, Quia non probauerunt deū habere in noticia, tradidit eos dominus ignominiæ: nam masculi relicto naturali vsu fœmineo, exarserūt in desideriis suis, id est, masculi in masculos turpitudinē operantes. O quàm abominabile viciū, ô quàm detestabile crimē, ô quàm mortiferum dānum, ô quàm pessimum scelus, ô quàm inaudibile malum. Ecce enim mēbrum Christi non solum fornicatur, sed etiam meretrix effi-
I citur. Hæc est enim illa immundicia, quam deus odio summe habet, quā detestantur sancti, quam odiūt beati, quam fugiunt illi qui regnum dei cōsequuntur æternum, quam diligunt illi qui cruciandi & maledicendi sunt cum diabolo & angelis suis. O pessimi Sodomitæ
Gene.13. & veri peccatores, ô pessimi attestante scriptura, Erant
Peccator coram domino quis? Sodomitæ pessimi & peccatores coram domino. Peccator enim dicitur corā domino, cuius peccatum deus non dimittit impunitū, & non differt qui differens est
Gene.18. pœnam. Vnde ait, Clamor Sodomorū & Gomorræorum multiplicatus est, & peccatum eorum grauatū est nimis. Clamor enim dicitur peccatū, quando non solū cogitatur, sed absq; omni timore ad actum perducitur, & in consuetudine multiplicatur. Et tunc dominus gladium furoris sui extendens, pluit ignem & sulpbur de cœlo, & cōbustæ sunt ciuitates & submersæ. Merito igitur per sulphur ciuitates illæ submersæ sūt & destructę, quia tam eorum fœminæ quàm eorum masculi fœtēti luxuria ardebant. O luxuria pessima virtutū destructio, viciorum augmētatio, delectationis combustio, charitatis diminutio, bursarū euacuatio: Dulcis es, sed ecce

omnis dulcedo in amaritudinem grandem mox con- K
uertitur. O luxuria per te pax destructa est, per te homicidium factum est, per te ciuitates cōbustæ sunt, per te regna perdita sunt, per te omnia ferè mala facta sunt, per te Dauid exulat à deo, per te Sampson moritur, per 2.Reg.11.
tē Salomon expellitur, per te Loth patitur, relinquēs patriam & vxorē amittens. Et ideo præuaricatores legis Iudic.16. 3.Reg.11.
attendite, legite legem. O Gomorræorū sequaces quiescite iam agere peruerse, discite iam bene facere, discite Gene.19.
iam deum timere. Fugite Sodomitas vt mortē. Nolite Esa.1.
conuersari cum eis, ne forte cum eis depereatis. Veniet enim tempus & nō tardabit, & insurget ille sanctus Ioseph, qui de hoc crimine pessimo suos fratres incusare patri non timuit. Surgat & nunc hoc castitatis exem- Gene.37.
plum, & interficiat omnes tales operātes iniquitatem. Veniet ille magnus sanctus Paulus, vas electionis, & confundat omnes tales talia diligentes, vt nullus reperiatur in orbe. Veniat ille dilectus dei virginitatis imago sanctus Ioannes, & sua virginali præsentia tales cōfundat. Veniat etiam illa lucerna mundi & præcursor dilectus, & sua grandi audacia omnes tales interficiat spiritu oris sui. Veniat & Loth nepos sancti Abrahæ cū nepotibus suis, & omnes tales expellant de terra viuentium. Veniant omnes sancti angeli, & comburant om- L
nes qui operātur iniquitatem Gomorræorum. Eia ergo quiescite iam agere peruerse, discite cū Loth & Ioseph Esa.1.
bene facere, antequam adimpleātur quæ diximus. Mementote frequenter & nolite obliuisci, quid fecerit illa fœmina Romana Tarpeia. Quid enim fecit? Nam luxuria magna regnabat in ea, tamē ipsa pagana caste viuere volebat. Quid enim fecit? Oculos sibi erui voluit & præcepit, & deliciis cūctis depositis panem tantum cū aqua sumere voluit ad mensuram. O fratres mirabilis conditio mulieris, mirabilis bonitas, mirabilis fortitudo, quia per hoc non paradisum expectat, nec per hoc laudari desiderat, nec beata prędicari affectat, nā propter quid hoc fecerit ignoramus, quia paganam eā fuisse prædicamus: Vnum tamen scio quòd si consilium ab Augustino petisset, ego tanquam fidelis nihil aliud dicere potuissem, nisi quòd tātum panem & aquā sumpsisset determinato pondere & mensura. Nos ergo fratres scire debemus & nullatenus dubitare, quòd castitas cum abundantia & fertilitate stare non potest. Sed si mihi non creditis, Gomorrensibus credite. Abunda- M
bant enim valde in cunctis bonis, & postquam comederant & biberāt, surrexerunt ludere. Sic & vos operā- Exo.32.
tes video, nam fertilitatem habetis, pane, vino & cūctis bonis omnibus quib⁹ indigetis, ideo timeo ne pereatis. Quare? Quia non est malum quod in vobis nō regnet. Nunquid superbi? nunquid auari? nunquid gulosi? nunquid puerorum concubitores? O miseri mēbra diaboli, cur non erubescitis? cur non desistitis talia operari? Confundor ego episcopus talia loqui, confundor & talia enarrare, Sed & si tacuero mors mihi est, & si hoc prædicauero, nō effugiam linguas vestras. Audacter igitur prædicabo, quia & vos publice operari nō erubescitis. Emendate igitur vitā & emendabo verba, quiescite agere peruerse, & ego quiescam mala vestra vobis improperare. Sic etiam dominus facit, quia mutata vita mutat sententiam, bene operantibus promittit gloriam, male vero pœnam æternam. Erudiamus igitur fratres nosmetipsos in scientia & castitate, vt studentes & intelligentes simus, suaues, affabiles & mites in charitate Charitas
non ficta. Nam si luxuriari volueritis, nunquam chari- virtutū cō-
tatē habere poteritis. Charitas enim est virtus quæ cō- summatio.
summatio

A summatio & perfectio aliarum virtutum dicitur, sic & luxuria destructio. Nam nulla virtus, nulla bonitas, nulla sapientia cum luxuria stare potest, nulla iusticia, nulla laus, sed omnis peruersitas, & personarũ acceptio in ea regnat. Ideo attendite, quàm necessaria est ipsa castitas. Nam si caste vixerimus, rixæ inter nos non erunt, non verba mala. Et si mihi non creditis, quid Loth accidérit legite. Nam sancti angeli domum eius intrauerunt, quo facto Sodomitæ domum eius circundederunt, & forsitan non solum per ostium, sed per fenestras intrauerunt. Nunquid & Loth cum nepotibus suis verberauerunt? Omnino vt arbitror non solum verba, sed verbera receperunt. Et forsitan fratres, ideo vxor Loth cõuersa fuit in statuam salis, quia Sodomitis non procurabat resistere. In simili etiam scelere, in eodẽ crimine mulieres etiam erant, & forsitan in maiori, quia principium tanti criminis in illis ciuitatibus mulieres fuerũt, & homines postmodum ipsæ pessime docuerũt. O mulieres luxuriæ matres, nõ sufficiebat primum hominem decepisse? Ideo conuertamur ad dominum, simus pœnitentes, vnanimes in dilectione dei, & vt mẽbra vnita simul laboremus. Nam sicut odium dissipat Ecclesiam, ita vinculum dilectionis ædificat eam. Odium enim generat detractionem & inuidiam, quæ pestilentia & pernicies est Ecclesiæ. Per odium amittitur illa sancta vtilitas & iocũditas, de qua dicitur, Ecce quàm bonum & quàm iocundum, habitare fratres in vnum. Per odium expellitur Christus qui est vera sapientia, quia in maleuolam animam non introibit sapientia. Et ideo rogo vos vt vitam vestram emendetis docentes filios vestros & filias quo modo caste viuant & mature incedant, abstineant à cibo & potu, sit eorum sermo pudicus, incessus honestus, vultus inclinatus, lingua affabilis, mens plena dilectione, manus plena operatione, vt si sic feceritis fratres, cum sancto Loth liberemini de inferno fugientes & volantes per gratiam ad gloriam, Amen.

Luxuria virtutũ destructio. — *Gene.19.* — (B) *Psal.132.* — *Sapien.1.*

De cura animæ, Sermo XLVIII.

ANima humana fratres charissimi omnium creaturarũ naturã participat, ambit & capit, & tãto amplius quãto gloriosius est dei imagine insignita. Omne enim spirituale suũ est, quia cœlum habet ad manendum, angelos ad congaudendum, gloriã ad habẽdum, & trinitatẽ ad fruẽdum. In ipso deniq; homine reposita erat etiam corporalis creatura, & omniũ corporalium naturalium natura in se & ad se & per se, & tanto perfectius quanto mirabilius erat omni corporeo. Omnia enim possidebat, omnia sibi obediebant, quia omnia ei subiecta erant, astra scilicet vt lucerent, elementa vt alerẽt, animalia vt subirent, & cibaria vt nutrirent, oues & boues, leones & aues omnia obediebant homini sine vlla rebellione. Et quid plura? Etiã hoc quod manus est. Quid est quod maius est, nisi quod diuinum est? Quid enim in homine diuinũ est, nisi quod imagine sanctæ trinitatis ipse homo decoratus est? Faciamus, inquit sancta trinitas, hominẽ ad imaginem & similitudinẽ nostram. Quæ est imago dei in nobis, nisi id quod melius reperitur in nobis? Quid est quod melius reperitur in nobis nisi ratio, intellectus, memoria & volũtas? O homo audiuisti tuam gloriã, audi nunc tuam miseriã. O homo natus de muliere, breui viuẽs tempore, repletur multis miseriis, qui quasi flos cãpi egrederis & cõtereris, & fugis velut vmbra, nec in eodẽ statu permanes, nunc diues, nunc pauper, nunc sanus, nũc languidus, nunc gaudẽs, nunc tristis, nunc sciens, nunc ignarus, nunc videns, nunc cæcus, nunc ciuis, nunc exul, nũc bonus, nunc malus: ecce quo modo stabilis, ecce quo modo permanẽs. O homo an ignoras quia potuisses nõ mori? Vtraq; enim potentia in manu tua erat, posse & non posse mori. Contẽpsisti primam & elegisti secundam, contempsisti vitam & elegisti mortem, contempsisti dulce, & elegisti amarum, cõtempsisti vitam æternam, & mortem æternam eligere voluisti. Et vnde hoc homo? Nũquid bonus, rectus, sanctus & deo dilectus creatus es? Et tamen miserrime incrassatus, impinguatus, dilatatus, recalcitrasti cõtra deum factorem tuũ. Et ecce elatus in superbia, ignarus dei gratia, inscius dei iusticia cecidisti in lacũ miseriæ, in luto fecis, & in vmbra mortis. Ideo attende quid sequitur: Putas quòd deus mentiatur, vel vt filius hominis mutetur? Statuit enim ipse & sententiam posuit, vt quotiescũque comederes ex ligno, mori debuisses. Nũquid ludendo hoc edixit, vel ridẽdo hoc asseruit? Omnino hoc tamen mihi non apparet. Quare non apparet, nisi quia experiẽtia didici, & oculata fide probaui? Nunquid experior quòd post peccatum elementa quæ in summa & optima qualitate erãt, mox propter peccatum pugnare cœperũt? Est enim ratio terræ in carne, ratio humoris in sanguine, ratio aëris in spiritu, ratio ignis in calore: & hæc quatuor mox post peccatũ adinuicem præliari cœperunt, & sic nostri primi parẽtes infirmitatibus aggrauantur, & dolore capitis, stomachi, hepatis, omniumq; membrorum vexantur, sicq; moriũtur, sicq; ad sepulchra deducũtur. Sed dicet quis, Quid est homo post mortẽ? Certum est quòd non est homo, & tamen est aliquid quãtum ad duas partes. Quæ sunt illæ partes, nisi anima & corpus, materia & forma? Anima enim nõ moritur, nec succumbit per mortem cum omnino sit immortalis: nec corporis materia cum sit vna numero, quia licet corpus resoluatur, non tamẽ deuenit ad tantam resolutionem quòd omnino nihil sit, & quòd cedat in nõ ens. Manet eadem anima semper & tanquam quid diuinum, deficit tamen homo quantum ad esse. Omnes enim animæ spiritus sunt, & omnia corpora terra sunt, & erunt quousq; anima induet se suo corpore, vt totus homo glorificetur corpore videlicet & anima. Si ergo petis quid est homo mortuus, quid aliud dicere poterimus nisi quod terra, putredo, cadauer & fœtor est? Si petis de suo esse, vides quòd deficit. Si petis de corpore, interroga terram. Euntes vos, ô iuuenes & potentes ad sepulchra patrũ vestrorũ, cõsiderate quid fuerunt & quid sunt. Monumẽta eorum aperiamus & videamus quis dominus & quis seruus, quis pulcher, quis turpis, quis rect⁹, quis curuus inter eos fuerit. Aperiamus oculos mentis & corporis, & nostram grandẽ miseriã frequenter non pigeat considerare. Intremus sepulchra, & quid inueniemus discamus. Quid fratres inueniemus vel quæ? Nam si respexerimus inueniemus mortuorum capita, renes & vẽtrem. Verum & indubitãter verum, mihi experto credite quòd in capitibus inuenietis bufones saltãtes generatos ex cerebro. In renibus serpentes generatos, in lumbis ambulantes. In ventre vermes scaturientes generatos ex visceribus. Ecce quid sumus & quid iã erimus, ecce in quod resoluimur: Quid ergo inflaris, ô diues? Cur nõ attendis quę audis? Cur turbaris cum prospicis? Cur nõ conuerteris cũ hoc quotidie experiris? Mementote fratres hęc omnia, & agite pœnitẽtiam in fletu & lamento, antequam veniant dies illi amari pleni miseriæ & tristiciæ. Audistis iam quid est homo mortuus, restat nũc dicere quid sit de

2.De lib. arbi.ca.4. — (C) *Gene.1.* — *Iob.14.* — (D) *Deut.32.* — *Psal.39.* — (E) *De anima quantitate, cap.1.* — *10.de Gen. ad literã, ca.22.* — (F)

G sit de anima. O fratres mei quid de hoc dicere poteri-
mus nisi concordauerimus cum vetulis nostris? Quid
enim dicunt nisi quòd vel in paradiso cum gaudenti-
bus, vel in inferno cum dolētibus: sed si in purgatorio,
in viam eundi ad patriā sunt, & isti iam bene sunt, quia
securi sunt. Orandum tamē pro eis est, & eis toto affe-
ctu subueniendum est orationibus, eleemosynis, sacrifi-
ciis, ieiuniis & macerationibus. Isti sunt deniq; illi affli-
cti, qui ad dominum quotidie clamant & ad illum re-
currunt, cuius scientia vbique allegatur, cuius sapientia
demonstratur, cuius clementia vbique ponderatur, cu-
ius potentia vbique promulgatur. Isti quotidie clamant
vnusquisque per se suam misericordiam implorātes, &
suam miseriam deplorantes, & dicentes, Domine, scias
quòd vim patior, ideo ad te recurro, non contemnen-
do scientiam tuam, non auertendo tuam sapientiam,
sed interpello tuam clementiam. Nō enim domine in-
iustè patior, quia non pro alieno delicto, sed pro meo
patior, vim tantum domine patior, quia fortiter patior
& iustè patior. Peccaui domine substantias & diuitias
congregando, nec pauperibus vt iusseras sufficiēter tri-
buendo. Sed multa infœlix congregaui cum dolore &
H mœrore, nesciens cui ea dimitterē amico vel proximo.
O infœlix homo considera & diligenter aduerte quid
agis, quid cogitas, dum cunctis diebus vitæ tuæ cōgre-
Prouer. 30. gare nō desinis. O homo auaricia plenus, an ignoras quòd
tria sunt insatiabilia, & quartum nūquam dicit sufficit?
Et quid est quòd nūquam dicit sufficit, nisi animus ho-
minis qui nunquam dicit satis est? O homo an ignoras
Coloss. 3. quòd radix omnium malorum auaricia est, & seruitus
idololatriæ, mater vsuræ, genitrix simoniæ, fomes cul-
pæ, æternæ pœnę via, nutrix gehennæ? O auaricia abys-
sus insatiabilis, quæ nunquā dicis sufficit, semper fame-
scis, semper doles, semper tristaris in cunctis. Nam si sol
quotidie oritur dolēdo dicis, siccitas erit. Si pluuia de-
scendit, omnia periclitari asseris. Si temperiem adesse
prospicis, solem vel pluuiā adesse desiderabis. O pestis
interminabilis, ô famelica rabies: nā omnia suis termi-
nis clauduntur, sola auaricia nullo clauditur fine. Om-
nia in homine senescunt vicia, sola auaricia iuuenescit.
O rabies omni fine carēs. Nunquid terra suis limitibus
terminatur, aqua suis finibus limitatur, aër suo fine cō-
cluditur, cœlū suis terminis arctatur, sola auaricia ter-
minum nescit. O auare si terra tibi cuncta datur, mare
I quæris. Sed si terra & mare, aërē petis. Sed si terrā, ma-
re & aërem possederis, adhuc cœlū ambis, & ipsum pe-
netrare affectas. Et si cœlū penetraueris, adhuc nō quie-
ueris, donec te deo adæquaueris, vel fueris superior al-
Esa. 14. tissimo, O pestis dæmone sæuior, nā dęmon similis al-
tissimo esse voluit, sed auarus super deū si posset ascen-
dere vellet. Merito auaris in die nouissimo loquetur
dominus dicens, O homo sine honore mundū intrasti
in pellicula sanguine cruētatus, sine diuitiis natus, sine
auaricia genitus, & tu in auaricia vixisti & dilatatus es
in auro & argento, & oblitus es dei creatoris tui. Vbi
Deut. 32. enim est fructus & lucrum laborū vestrorum? Ite ergo
Matt. 25. maledicti in ignem æternum, & sicut voluistis, ita fiat.
Ecce sententiam summi regis. Itaq; fratres nolite ama-
re plus corpus quàm animam, & plus filios quàm vos-
ipsos. Ecce enim in ianua dies mortis est. Tunc enim
quilibet à suis excluditur, ab vxore dimittitur, à cogna-
tis separatur, & ab eisdem ad sepulchrū ducitur. O ma-
gna crudelitas. O magna admiratio. O admirabilis in-
fidelitas, ecce maritus dilectus ab vxore dilecta relin-
quitur, filius à matre proiicitur, & pater à filiis, & filij à

patre sub terra recōduntur. Solus ille dimittitur & qui- K
libet ad propria reuertitur, & cito obliuioni traditur, Psal. 30.
tanquā mortuus à corde. Ecce fratres mundi amicicia
quanta vel qualis est. Non enim est aliquis qui tantum
amicum vel cognatum diligat, quòd per noctem vnā
secū morari cupiat. Vide ergo ô homo quales amicos
habes, pro quibus animam perdis, pro quibus deum of-
fendis. Omnes dimittent te, omnes se abscondent, om-
nes cito fugient à te, & in foueā trium brachiorum col
locabunt te. Nā cum essemus apud ostia Tyberina ma-
tre charitatis sociati, expectantes temporis tranquilli-
tatem, causa remeandi ad Africam, & gratia illius cui
terra & mare obediunt, compulsi à Pontiano præfecto
viro clarissimo qui de Roma ad nos videndum vene-
rat, cum eodē iterum reuersi sumus Romam ad intuen-
dum diligētius magnifica ædificia & opera Paganorū,
Et ductus sum cum cæteris ad videndum cadauer Cę- Caesaris cadauer.
saris in sepulchro, & vidi quòd omnino esset liuido co
lore ornatum, putredine circūdatum, ventrem eius di-
ruptum, & vermium per illū cateruas transeuntes pro-
spexi: Duo quoq; famelici in foueis oculorū pasceban-
tur, crines eius nō adhærebant capiti, dentes eius appa-
rebant labiis cōsumptis, & reuelatum erat narium fun- L
damentū. Et intuens matrem Christianissimā dixi: Vbi
nam est Cæsaris corpus præclarum, vbi magnitudo di
uitiarum, vbi apparatus deliciarū, vbi multitudo domi-
norum, vbi caterua baronū, vbi acies militū, vbi canes
venatici, vbi equi veloces, vbi aues cantantes, vbi thala-
mus pictus, vbi lectus eburneus, vbi torus regalis, vbi
thronus imperialis, vbi mutatoria vestimentorum, vbi
capilli solares, vbi facies decora, vbi omnia quę sub cœ
lo sunt? Te nanque verebantur homines, te timebant
principes, te colebant vrbes, te timebant omnes. Vbi nā
quæso sunt hæc omnia, à quo recessit tanta iactantia?
Quò iuit tua magnificentia? Et respōdit mater pietate
plena, Fili, omnia sibi pariter defecerunt quando defe-
cit spiritus eius, & reliquerūt eum captiuatum in sepul-
chro trium brachiorum plenum fœtore & putredine.
Eia ergo fideles Christi considerate quid sumus, ani-
maduertite ad quid venimus, prospicite quid iam su-
mus. Agite ergo pœnitētiam filioli mei quos iterū par- Galat. 4.
turio donec reformetur in vobis Christus. Agite ergo
pœnitentiam antequam mors inimica naturæ vos ag-
grediatur. Statuatis vobis simplicem, humilem, vtilem,
secretam, frequētem, prōptam, amaram, lachrymosam M
& festinam confessionem, cum etiā horam mortis om-
nino ignoremus. Nam cum in extrema ægritudine fue
ritis fratres, ô quàm forte, ô quàm durum, ô quàm pœ-
nosum, ô q̃ lachrymabile erit vobis pœnitere & dole-
re de malis commissis, & de bonis omissis. Quare hoc
erit, nisi quia illic capitur tota intentio mentis, vbi est
vis doloris? Multa enim occurrunt impedimēta cordi.
Nā corpus dolet, pœna affligit quia mors appropinquat,
intrare filios quos patres summè dilexerunt pro quibus
etiam se dānatos existimant, tenebroso oculo aspiciūt,
vxores iam lachrymantes considerant, mundus adhuc
eis fiduciam præstat, diabolus ne de peccatis doleāt fi-
dem tribuit, & chirographum infirmātibus præbet, ca-
ro non deficere adhuc satis sperat, medici vt lucrentur
ipsum confortant, parentes applaudunt, sacerdotes al-
liciunt, & sic diuites moriūtur in inferno. O homo au-
disti quid locutus sum, omnino crede quòd hæc omnia
cito experieris. Obsecro igitur te vt antequam infirmi-
tate graueris, agas pœnitentiam, disponas domū tuam.
Fac quod flendum est, fac testamentum dum sanus es,
dum sa-

A dum sapiens es, dum tuus es: Nam si expectaueris infirmitatem omnino minis vel blandimentis duceris quò tu non vis. O homo dum iuuenescis dispone domum tuam, age pœnitentiam, dilige deum non solum verbo sed opere & veritate. Et si proximū offendisti verbo, placa eum verbo: si facto, placa eum facto, quia eadem mēsura parcetur nobis qua pepercimus aliis. O homo fac pœnitentiam, Memorare nouissima tua vt in æternū non pecces: Reuertere ad teipsum memorans quòd fuisti sperma liquidum, quòd modo es vas stercorum, quòd eris cibus vermiū. Hæc enim sunt nouissima quę cogitare debet quotidie qui fidelis est. O homo memorare nouissima tua, quia post mortem vermis nascetur tibi de lingua pro peccato linguæ, de stomacho p peccato gulæ, de spermate renum scorpiones pro peccato luxuriæ, de cerebro bufones pro peccato superbię. Memorare nouissima tua ô iuuenis, qui floride ambis & pergis capite eleuato cuncta quæ dei sunt despiciēdo. Memorare nouissima tua, quia terra es & in terrā ibis. Memorare nouissima tua quia cōceptus es in culpa, natus in pœna, viuēs in miseria, & necessario morieris in B angustia. O homo cur te iactas fortitudine? Ecce nunc post modicum infirmaris, & deficis: Cur inflaris mūdi sapientia? Ecce quòd stulticia est & eam perdes & tuam prudentiā reprobabo, dicit dominus. Cur inflaris sciētia? Nunquid philosophis obscuratū est cor, & in cogitationibus suis euanuerūt? Nunquid traditi sunt in reprobum sensum? Cur te iactas generis nobilitate? Nūquid omnium nascendi conditio vna est? Nunquid & moriendi vna conclusio? Quis nobilium vnquam natus est sine sanguinis cruentatione? Nunquid nobilis simul cum paupere per eundem dum nascitur meatum transit? A regula etiam mortis nunquid parcitur diuiti? Cur diuitiis te iactas? Ipsæ enim potius insidiæ tibi sunt quàm amicicię. Nā pauper ferè nunquam occidi quæritur, diuiti vero semper insidiatur. Memorare ô homo nouissima tua qui quotidie epularis quo modo nudus de vtero matris venisti, & nudus reuerteris. Eia ergo fratres domos vestras pauperibus aperite, eleemosynas facite, voluptates vestras rationi subiugate, in cunctis memorantes nouissima vestra vt mortaliter non peccetis in æternum. Adiuuet autē nos deus sine cuius voluntate folium arboris non mouetur, ad perficiendum C ea quæ placita sunt ei, qui est benedictus in secula seculorum, Amen.

1.Ioan.3. Eccli.7. Gen.3. 1.Cor.1. Roma.1.

De miseria carnis & falsitate præsentis vitæ.

Sermo XLIX.

Aliatis exordium.

O Vita quæ tantos decipis, de propriis tantos seduxisti, tantos excæcasti: quæ dū fugis, nihil es: dum videris, vmbra es: dum exaltas, fumus es. Dulcis es stultis & amara sapientibus. Qui te amat, non te cognoscit: qui te cōtemnunt, ipsi te intelligunt. Timenda es, & fugienda es. Væ qui tibi credunt, beati qui te contemnunt. Vera non es vita quā te ostendis. Aliis ostendis te longam vt perdas in finē. Aliis breuem vt dum pœnitere volunt, non permittas. Aliis largam vt faciant quid volunt. Aliis angustam vt non faciant bonū. Quare ô sapiens fuge quod fugis. Sic enim est vita nostra quasi homo in domo aliena, nesciēs qua hora vel die patronus dicat, Vade foras, quia nō est tua domus in qua es. O seculum vanum quid nobis tanta promittis, dum decipis? Qui tibi amicus voluerit esse, inimicus dei constituetur. Amicicia seculi, inimicicia dei est. Caro est quæ animam perdit, caro est quæ recipit inimicum cum viciis. Item seminat homicidia, seminat fornicationem, seminat concupiscentiam, semi- D nat rixas, seminat libidinem, seminat furtum, seminat idololatriam, seminat cupiditatem, seminat superbiā & inter fratres discordiam, seminat inuidiam, seminat contra deum blasphemiam, prouocat schismata, irritat hæreses, & intra Ecclesiam dei infert diuisiones, inter populos Christianos ponit offendicula, & inter gentes pugnas, & inter consanguinitatē incātationes, & quod peius est in corda seruorum dei diuersa genera cogitationum immittit, & omnia quæ mala sunt in hoc mundo caduco, pessimo & nefando, & quasi orta sub omni velocitate transit. Carnis etiā potestatem habet diabolus & non animæ, dicente domino ad diabolum de beato Iob, Do tibi illum in potestate, sed non animam eius. Caro misera grauat animam, caro vaga demergit in infernū. Caro inimica est animæ, quę si inimica non esset, non vtiq; dilexisset istius seculi vanitatem, & vita vana non frueretur. O vita atrocissima, quam humores tumidant, dolores æstuāt, aëres morbidāt, esca inflant, ieiunia macerant, ioci soluunt, tristiciæ consumunt, sollicitudo coarctat, securitas hebetat, diuitiæ superbiūt, paupertas eiicit, iuuētus extollit, senectus incuruat, frangit infirmitas, mœror consumit, & super his omnibus E mors atrocissima succumbit vi furibūda. O caro cum deformitate depressa, illam debuisti vitā amplecti quæ in æternitate consistit, vbi vita est sine morte, vbi iuuētus sine senectute, vbi lux sine tenebris, vbi gaudium sine tristicia, vbi nobilitas & volūtas sine iniuria, vbi regnum sine commutatione. Hæc sunt septem quæ cōsequi debueras. O caro miserabilis quare negasti dum viueres? Si perseuerasses bona & quibuslibet bonis priuata non fuisses si bene egisses. Illic enim permāsisses vbi est gaudium sempiternum, vbi immarcessibilis est gloria, vbi incorruptibilis est & incōparabilis delectatio, vbi Christus Apostolorum & Prophetarū & sanctorū omnium est iocunditas necnon & summa lætitia cum sanctis angelis canentibus laudes deo, vbi delectatio omnium bonorum. Hæc omnia bona delectabilia per huius seculi prauitates spreuisti. Ecce post finem quāuis in limo terræ manciperis, habes inimiciciā, id est, corruptionem, fœtorem & vermem, & dissolutionem fœtoris pateris, vt viuentes de te exemplū accipiant, quid fuisti, & quid es quia à vermibus cōsumeris, postremo vero in finē propter nouissima, propter redeūtem ani- F mam, id est, vitam in corpore in quo prius fuisti supplitiis æternis mancipaberis, & simul cum anima damnaberis. O misera anima quā caro persequitur. Caro concupiscit, corpus operatur. Caro autem cum satiatur affluētissimis cibis & potibus & delectationibus, hortatur omnia mala facere. Caro prouocat homicidia, caro perpetrat adulteria, caro committit rixas & scandala, caro infert ebrietatem, caro portat omnem concupiscentiam huius seculi. O caro misera quid habes, quid agis, quid tantum grauas animam quæ nihil desiderat nisi deo seruire? Tu ô caro misera non sufficit tibi perditio tua, quòd adhuc animā infœlicem tecum demergere conaris? Væ tibi anima quæ tibi carnē contrariam accepisti. Caro mala quid quæris, quid desideras? Non enim poterit sine te anima iudicari in die iudicij. Caro misera & putribilis & omni squalore peccatorum plena, quando viua eras, pulchra eras vt sol, splēdida vt luna, & oculi tui micabant vt stellæ, & crines tui lōgæui, & vngebas te preciosis vnguentis, vestibus vtebaris optimis, & in cibis tuis & potibus cōdebas aromatum multitudinem. Et scito anima dū corpus tenebrosum & fœtidum

Iaco.4. Iob.2.

G & fœtidum reficiebas atq; fouebas, escas vermibus præ-
parabas. Memorare debuisti quæ à factore & opifice
tuo audieris cum primum peccatum commisisti: Terra
Gene.3. es,inquit,& in terram reuerteris. Et Iob audi dicẽtem,
Iob.1. Nudus egressus sum de vtero matris meæ, & nudus re-
Esa.40. uertar illuc. Audi etiam Esaiam vaticinantem, Vere fœ
num est populus. Caro misera & nefanda, audi Paulum
1.Timo.6. Apostolum prædicatorẽ egregium dicẽtem, Nihil in-
tulimus in hunc mundum, nec auferre quid possumus.
Nihil aliud caro misera nisi peccatorum sarcinã secũ
portat. Non nisi per carnem anima peccat. Anima quo
10.de Gen. ad literã. modo potest videat. Anima nostra carcerem patitur,
caro eã tenet inclusam. Anima clamat ad dominum,
C.11.& 20. non caro quæ in malicia perseuerat. Anima remedium
aliud non habet, nisi tollatur à carne, & caro redigatur
in puluerem, tollatur ei vinum, & detur ei aqua, aufera-
tur ei sanguis, & detur ei humor terrenus. O caro mise-
ra quid de te agetur quãdo à te egrediar, & vita à te re-
cedet? Tu sola in vtero & sinu terræ iacebis, & aliud
nunquã manciperis, habebis in te hæreditatẽ pessimã,
id est, corruptionem, fœtorem & vermes. Ecce quæ ac-
quisinisti dum viua eras, ecce quid possides dum in se-
H pulchro iaces. Non potuisti te ieiuniis macerare, ac ie-
iuniis in cinere & cilicio humiliare? In perpetuũ cum
anima salua fuisses si ei credidisses, quia nõ bene facere
pntes, nisi aliis benefeceris, hoc est, nisi corpus per absti
nentiã afflixeris, animã saluare non poteris. Audi quid
Gene.2. creator noster dicat ad carnem: O, inquit, mea creatu-
ra, ego te ex limo terræ pulchram & lucidam assumpsi,
imaginem meam in te condidi, spiramen vitæ tribui,
animam inuisibilem tibi concessi, immortalitatis tuni-
ca te indui, in paradiso voluptatis te collocaui, vita an-
gelica perfruebaris, cibos & delectabilia iocũditatis cõ
templabaris, & omnia quæ creaui in tua dominatione
humiliaui, & affluentes diuitias dedi, insuper & omnia
ligna paradisi tibi subdita erãt, & pro vno vetito quod
ibidem comedisti, ecce vbi cecidisti, scilicet de paradi-
so in infernũ, de luce ad tenebras, de amœnitatis & io-
cũditatis loco ad chaos, & ad omnia obscurissima ma
la, pro delectabili odore nũc putredini & putori man-
ciparis, pro esca angelica in cibo vermibus subiacebis,
pro immortalitatis veste corrupto induta es vestimen-
to. Ecce quam concessi vitã abstuli & subtraxi, vt tu mi
sera & putribilis caro in inferno mãciperis, vbi est fle-
I tus & mugitus atq; vlulatus, insuper & stridor dẽtium
& teterrima tormẽta, & quod peius est post mortem in
corruptionem, post vermes & fœtorem & cõsumptio-
nem postea in puluerẽ redacta. O caro quæ igni inex-
1.Retra.c.1.4.& 7. tinguibili manciperis: audi animam dicentem ad cor-
pus, Ego de cœlo veni à deo concessa tibi. Nam tu de
terra es, melius est vt mecum ascẽdas ad cœlum, quàm
tu me trahas ad infernum. Dum viuimus & sumus in
vnum, operemur manibus quod bonum est: id est, elee-
mosynas & ieiunia in castitate & in hospitalitate ege-
norum, & in nuditate pauperum, & in omnibus bonis
operibus, vt per bonam operationem quã agimus ascẽ
dere ad cœlestia valeamus, vbi non iam solutione cor-
poris, sed incorruptionis veste induamur: vbi non iam
fœtor, sed odor suauissimus: vbi non iã tenebrę, sed lux
perpetua micat: vbi non iam vermiũ multitudo, sed ca
terua angelorum, & innumerabilia milia sanctorum &
Prophetarum omniũ chorus cum sanctis angelis hym-
num deo incessanter canũt. Cum ipsis nos faciat æter-
na gaudia percipere Christus, Qui cum patre & spiritu
sancto viuit & regnat, & cætera.

De salute animæ, *Sermo L.* K

QVantum ad animæ nostræ desideriũ pertinet 8
fratres charissimi voluntatis nostræ est vt ad
vos requirendos frequẽter veniamus, sed ne-
cessitate temporis nunc veniendi incolumes
nos venire meruimus: & ideo quia de cõmuni corporũ
sanitate gaudemus, de animarum salute quæ vera salus
est inquãtum dominus dederit, colloquamur. Ideo fra
tres ad imaginem dei facti sumus, vt deo donãte intel
ligamus quæ sit desideranda patria, quæ sit vera beati-
tudo, quę vera vita, quæ perfecta sanitas, quæ sit æterna
fœlicitas. Sed intus in corde deo inspirante cognosca-
mus. Nemo se excusare poterit, vt dicat, nõ noui literas,
ideo dei præcepta intelligere nõ possum: quia qui lite-
ras non nouit, quid sit aut non sit, intelligere debet. In-
terroget homo cõscientiam suã, & alloquatur seipsum,
& dicat sibi suis verbis, O homo, quis es aut vbi es, &
vnde venisti? Et responde tibi, Homo sum, & dei crea-
turã me esse cognosco. Iterũ interroga & dic, Quid in
te habes, aut ex quib[9] rebus te factũ esse cognoscis? Re-
sponde & dic, Ex anima & carne me constare cogno-
sco. Quid in te ex his dúab[9] rebus melius habes? Respõ-
de: Sine dubio animã meliorem habeo quàm carnem. L
Optime & ordine legitimo respõdisti, & dixisti te ani-
mam meliorem habere q̃ carnem. Dic mihi adhuc, Vbi
es, ô homo? Respõdebis in mũdo. Postea vero vbi eris?
in cœlo. Quandiu ibi eris? In secula seculorum. Iustissi-
mè respõdisti & verum dixisti, fac mundo rationem vi-
tæ tuæ, & esto iudex iustus. Ex omnibus rebus quas de-
dit tibi deus, serua carni tuę vnde sustẽtetur in mundo,
& repone animæ tuæ vnde in perpetuũ viuat in cœlo.
Attende diligenter conscientiam tuam, & vide si tãtas
res animæ tuæ reposuisti in cœlo, quãtas habes corpori
tuo in mundo: si tot solidos reposuisti in cœlo, quãtos
tibi seruasti in mundo. Vide si tot modios tritici, si tot
amphoras vini per eleemosynam in paradiso vnde vi-
uat anima tua reposuisti, quantum tibi reseruasti vnde
viuere possit caro tua in mundo. Cum ergo ista diligẽ-
ter attenderis, & considerans sapienter, vides te propè
totam liberam carni tuæ seruasse in mundo, & vnã vn-
ciam reposuisse in cœlo, erubesce & cito ad pœnitẽtiæ
medicamenta confuge, quia inceptũ in teipsum iudiciũ
iudicasti. Aliud verum dixisti, & aliud operibus perfe-
cisti, quia totum carni non solum fideliter, sed etiã infi-
deliter deputasti. Nescio si apud te periclitetur iudiciũ
tuum quando inter animã & carnem tuam iniqua sunt M
iudicia tua. Et vbi te iustum inuenire potero, quẽ in te-
ipsum iniquum esse cognosco? Et tunc certe nutrimus
carnem, ornamus carnẽ, aliquoties inebriamus nos, &
nimium deliciosè pascimus carnem quam velimus no
limus post paucos mẽses aut annos vermes deuoraturi
sunt in sepulchro, & cõtemnimus animam quæ deo ab
angelis præsentatur in cœlum. O quàm dura erit ani-
mæ peccatrici, & quàm intolerabilis hora illa quando
viderit bonam animã requiem recipere in paradiso, se
vero torqueri in æterno supplicio. Ergo cõsiderate fra
tres charissimi, si maiorem certe vel æqualem partem
animæ faciamus. Non enim foris in corpore, sed intus
in interiori homine facti sumus ad imaginẽ dei. Caro
enim nostra de limo terræ formata est. Nũquid iustum
est vt limus terræ imagini præponatur? Caro enim de-
bet seruire, & anima imperare. Ista debet exercere impe
riũ, & illa subiecta seruitiũ. In omnibus Christianis bo-
nis anima dominatur, & caro seruire cõpellitur. In pec
catoribus vero & amatoribus huius mũdi, inuerso imò
peruerso

A peruerso ordine caro erigitur & anima humiliatur. Illa
delicijs pascitur, & ista fame torquetur. Illa luxuriatur
in vestibus preciosis, & ista vix in veteribus inuoluitur
pannis, & si peccatis fuerit obnoxia, æterno iudici præ-
sentatur, & tonc vera eius ignominia apparebit. Nam
cum anima in copore suo caput esse debeat, quicumq;
carnem delicijs aut voluptatibus nimium erigit, nutrit,
fouet & palpat, animam vero despicit & contemnit,
pedes leuat in alto, & caput imprimit in profundo, Et
qualis est in oculis hominum qui inuersis pedibus am-
bularevidetur, talis est in oculis angelorũ, cui caro pro-
pria dominatur. Sicut ergo supra dixi, Fecit nos deus
ad imaginem & similitudinem suam: & cum deberet
in nobis homo interior dominari, in tantum deũ con-
temnimus, vt imaginem Dei miserabili limo seruire fa-
ciamus, & hoc est iniquum iudicium vt carnem nostrã
animæ præponamus. Sed hoc omnes homines recto
iudicio non faciunt. Multi enim sunt honesti, sobrij &
humiles, misericordes, casti, in quibus anima tenet im-
perium, & caro subiecta seruit. Et ideo rogo vos fratres
attendat vnusquisq; conscientiam suam: & si domina-
B tur caro, cito erigat dominam & stimulet ancillam, vt
nõ caro vincat animam, & ad luxuriam trahat, sed ma-
gistra carnem suam regat, & per vias castitatis & iusti-
ciæ ducat. Qui vero in se sentit animam dominari, te-
neat cum dei adiutorio disciplinæ continẽtiam, & per
freta pelagi huius muodi, ita nauigium corporeum ve-
ritate gubernante contendat, ne inter fluctus iusticiæ
naufragium incautus incurrat. Vt enim agnoscatur ꝙ
ex nobis in veritate anima dominetur, de substãtia no-
stra victum nobis sufficienter & vestitum simplicẽ re-
seruemus, & quicquid amplius deus dederit, animæ in
ęternam beatitudinem per eleemosynam pauperum re-
ponamns, ne forte cum carnem nostram oroamentis
componimus, & multis delicijs saginamus, partem cũ
Lucæ.6. illo diuite purpurato & non cum Lazaro habeamus. Sci
tis enim vt in Euangelio frequenter audistis, ꝙ diues il
le qui epulabatur quotidie splendide, & purpura indue
batur & bysso, post de corpore exiit, & sepult⁹ est in in-
ferno, & ibi inter flammas aquæ guttam & locum refri
gerij requisiuit, & inuenire non meruit. Ecce cuius caro
luxuriat & epulatur in seculo, quales diuitias inueniet
C in inferno. Lazarus vero qui nec diuitias nec ornamen
ta habuit in seculo, post mortem in sancti Abrahæ re-
quieuit gremio. Sicut ergo supra dixi fratres charissi-
mi, refręnemus gulam nostram, & victum ac vestitum
simplicem carni nostræ in hoc seculo præparemus, vt
remaneat aliquid quod in futuro seculo animę repona
mus. Quod peritura gula cupit, reseruet eleemosynę. Or
namenta quæ luxuria ac suauitas requirit in mundo, mi
sericordia & veritas reponat in cœlo. Si ornati volum⁹
esse, quæramus ornamenta vnde nemo ornatur indig-
nus. Si delicias concupiscimus, non quæramus carnales
ac transitorias ex quibus stercora conficiuntur in mun
do, sed magis spiritales & ęternas, vnde angeli epulan-
tur in cœlo. Et si forte quæris quæ sint illæ deliciæ, audi
1.Corin.2. Apostolum dicentem, Quod nec oculus vidit, nec au-
ris audiuit, nec in cor hominis ascẽdit, quæ præparauit
dominus diligentibus se. Adhuc quæris & interrogas,
quid sit hoc? Si vis verũ agooscere, deus est deliciæ tuæ
requies tua, sanitas tua, gaudium tuum, fœlicitas tua, re-
frigerium tuum, amœnitas tua, & quicquid sancte pos-
sit desiderare anima tua, totum tibi deus erit. Sic beatus
1.Cor.15. Apostolus dicit, Et erit deus omnia in omnibus. Auare
audi me: Quid tibi sufficit si deus tibi noo sufficit? Si er-
go ista omnia desideratis, paradisi requiem quęrite, pro D
ęterna beatitudine suspirate, vode non exit amicus, vbi
non intrat inimicus, vnde nec bonus potest exire ali-
quaodo, nec malus vllo modo introire. Ad istam ergo
primam ornati bonis operibus festinemus, vt dum elee
mosynã pauperibus dederimus, ad cœlestia regna per-
uenire possimus. Ad quæ ille nos perducat qui est bene-
dictus in secula seculorum, Amen.

Hic sequebatur concio quę habetur inter Homilias quinquagința, 11. nisi quòd hic detraxerat initium.

Hoc loco sequebãtur acta apud populum de disquisitione clericorum Augustini, qua habẽtur inter Epistolas, & stultè mixta sunt Eremiticis, eoq; prætermisimus.

Hic sequebatur sermo cuius initium, Nihil sic deo placet, qui habetur Tomo nono, fo.205.colum.4.

De obitu Valentini Episcopi Carthaginensis.

Sermo LV.

LIber sapientiæ fratres charissimi multis modis E
commendat hominis sapientiam. Primo quia
hominem à periculo liberat, secundo quia cõ
seruat liberatum, tertio quia coronat cõseruatum. Quo Gene. 8.
modo autem liberat, exemplum patet de Noë, quem cũ
aqua deleret terram, liberauit in arca. Quo modo autẽ
conseruat, patet de Iacob, quo modo duxit eũ domious
per vias rectas, & ostendit illi dormienti regnum Dei.
Qui euigilans ait, Verè hic est domus dei, & porta cœli. Gene. 28.
De gloria dei vero quę coronat subditur. Reddet deus Sapien. 10.
mercedem sanctis suis laborum suorũ, & deducet eos
in via mirabili. Isti eoim sunt tres status Ecclesiæ: Sta- Ecclesiæ
tus videlicet pœnitentiæ, iusticiæ & gloriæ. Io primo li tres status.
berat, in secũdo conseruat, in tertio coronat dominus.
In primo afficimur, in secundo reficimur, in tertio per-
ficimur. In primo est labor & dolor, in secundo sapor
& decor, in tertio gloria & honor. Verumtamen quia
de his statibus frequentius fratribus nostris canonicis
frequeos fuit lectio & exhortatio, & in mẽsa quotidia-
na disputatio, fortasse in corde dicetis, Tædium est tan
tum de hoc nobis audire, quia etiam obsequium opor-
tet, vt nos decet, reuerendo Valentino Episcopo exhi-
bere. Sed non pigeat vos fratres me supportare, quod F
si tædium vobis esset, ad fratres meos confugiam, qui
me audire tota mente & toto affectu desiderant. Nam
verbum notum & antiquum, nouum aliquando fieri
potest. Cibus etiam diu masticatus citius digeritur. Vt
ergo fratres distinctio trium statuum clarius elucescat,
conatus eu accommodemus in hunc modum. In statu
pœnitentiæ cæcum reducit dominus per vias duras, &
promittit illi regnum dei patris sui. In statu iusticiæ iu-
stum deducit dominus per vias rectas, & ostendit illi
regnum dei. In statu gloriæ iustum & sanctum educit Sapien. 10.
dominus in via mirabili, & introducit eum in regnum
dei. Ecce fratres quo modo reducitur cæcus de inuio
ad viam, de exilio ad patriam, de mansione ad mansio-
nem, de virtute ad virtutem, de corporis carcere ad æ-
ternam gloriam. Ecce quo modo reducitur cæcu ne sit
sine Christo, deducitur iustus vt sit Christus cum eo, e-
ducitur sanctus, vt ipse sit cum Christo. O fratres mei,
ecce quo modo esse sine Christo miserum est, Christũ
secum esse tutum est, esse cum Christo beatum est. Non
enim existimandum est idem esse, secum esse Christũ,
& esse cum Christo. Apostolus enim habebat secum
Christum dum dicebat, Non ego solus sum, sed gratia 1.Cor.15.
dei mecum est. Nondum erat cum Christo dum dis- Philip.1.

G solui cupiebat & esse cum Christo. Latro secum habe-
Luca. 23. bat Christum, cui promittebat Christus, Hodie mecum
eris in paradiso. Reducitur itaque cęcus per vias duras.
Sanè durū est relinquere consueta, durius aggredi incō
sueta, sed durissimum est in fornace decoqui cōtinua,
in qua necesse est vt decoquatur taliter vt velut carnes
possit amputari, & velut virga ad omnem modum re-
uolui. Istæ sunt viæ peccatoribus duræ super omnia du
ra, amaræ super omnia amara, odiosæ vt mors. Quæ
sunt istę viæ fratres, nisi relinquere quæ mundi sunt? O
quàm durum est, ò quàm mortale videtur, ò quàm a-
marum relinquere quæ mundi sunt. Sed quia dura,
quia amara, quia pœnosa, ideo centuplum accipies, &
Mat. 19. vitam æternam possidebis. Eia milites surgite iam, quia
diu dormistis, armate vos contritione cordis, confes-
sione oris, afflictione carnis, quia ecce veniet saluator
Hebr. 10. & non tardabit. Ecce iam in ianua est, ecce iam te vo-
cat, ecce te venire compellit. Sed dices ò miser: In con-
tritione est dolor, in confessione rubor, in afflictione
labor, quid ergo faciam? Eia ò miles Christi, ciuis cœlo-
rum iam denunciaris ab illo qui super te est, ipse qui la-
H burem & dolorem considerat: Verumtamen quanto
Psalm. 9. duriora tanto vtiliora tibi erunt. Veruntamen certa va
2. Timo. 4. lenter dum potes, quoniam reposita est tibi corona iu-
sticiæ, quā reddet tibi dominus in illa die iustus iudex.
Postquam autem cæcus factus est videns, impius iustus,
tunc deduxit dominus per vias rectas, cantare poteri-
mus fratres. Sunt enim fratres, vt scholares nostri vacui
Rectitudi- non recedant, tres species rectitudinis. Aliud est enim
nistres spe- regi, aliud dirigi, aliud corrigi. Nam propheta dicebat,
cies. Dominus regit me, & nihil mihi deerit. Et iterum, Di-
Psal. 22. rige in conspectu tuo viam meam. Et iterum, In quo
Psalm. 5. corrigit adolescentior viam suam. Et iterum, Mane,
Psalm. 118. inquit Esaias, erigit mihi aurem. Res enim fratres inani-
Esaia. 50. mata proprie dicitur regi, vt currus & nauis. Res sensa-
ta præter rationem dirigitur, vt equus & mulus, quibus
Psalm. 4. non est intellectus. Res rationalis corrigitur, scilicet
Coloss. 3. corde regitur, vt homo. Iustus vero erigit vt sapiat quæ
Hiere. 6. sorsum sunt & quærat. Sic enim volebat Hieremias dū
dicebat, State in viis vestris & considerate quę sit vita
Danie. 10. æterna. Daniel ad maiestatis visionem prostratus audi-
I uit ab angelo, Sta super pedes tuos. Quod tamen si non
Ouid. Me- credis Prophetæ, crede Poëtæ scholaris peruerse, cui
tamorpho. deus os sublime dedit, cœlumq; videre iussit, à quo dū
lib. 1. quæreret tyrannus & diceret, Quare te deus fecit? Res-
pondit vt contempler cœlum & cœlorum numina. Fa
ctus est enim homo in terra, non ad terram, sed ad cœ-
lum: & factus est de terra, non propter terram, sed prop
ter cœlum. Quis fidelium plus dixisset fratres, aut pro-
babiliori argumento? nescio. Nunquid etiam animal
mutum & brutum nouit argumentum ægritudinis suę?
Nūquid leo infirmans animal quod simia dicitur quæ-
rit, qua deuorata mox conualescit? Nūquid etiam simia
ęgrotans quęrit sanguinem canis, vrsus formicas, leo-
pardus capreas, vitus serpentes ferculum? Homo vero
attritus in physica hæc omnia ignorare videtur. Vnū-
quodq; enim fœlicitatem affectat, sed si bomo affectat,
opere tamen affectare nō videtur. Quęre ergo ò homo
cœlum ad quod factus es: Noli quærere philosophiam,
quoniam ad philosophiam factus non es, nec expedit
tibi scire quæ sunt super terram, sed tātum quæ sursum
sunt. Sta igitur super pedes tuos, sta in viis tuis natura-
libus, ad quas factus es, & dirige eas si necesse est in dan
Luca. 6. do & dimittendo. Date & dabitur vobis. Et tunc domi
nus tibi dicet, Amice, ascēde superius, intra in gaudium

domini tui. Sed dicet quis, Quo modo & qualiter egre K
dietur spiritus de corpore? Nunquid Salomon hoc ig- *Prouer. 30.*
norare videtur, dum se dixit penitus ignorare viam a-
quilæ in cœlo? Quo modo ergo deus videt, quo modo
angelum, quo modo seipsum, quo modo spiritum aliū
bonum vel malum? Super hoc hodie ille magnificus *Aristoteles*
philosophus admiratur. Nam in libris de animalibus,
quinq; sensus corporis communes esse nobis ad vsum
cum brutis posuit, non ad oblectamentum. Homo in
omnibus delectatur: pecus vero tantum in duobus de-
lectatur, scilicet in gustu & tactu, in aliis vero mouetur
quandoq; & excitatur, sed non delectatur. Vnde ergo
est qꝫ spiritus egressus à corpore duos quos habet com-
munes cum bestiis penitus amittit. Non enim gustu vel
tactu vtitur, vel oblectatur, sed alios tres ad vsum reti-
net & oblectamentum. Mirabile tamen videtur ei, scili
cet qꝫ spiritus sine corpore sensib⁹ corporis vtał. Quod
tamen philosophus si forte planè non intellexit, verum
est tamen & omnino verum & irrefragabile, quia spiri-
tus liber videt deum, delectatur in deum, ne semper si-
bi dicatur, O anima vbi est deus tuus? Audiet etiam an-
gelos cantantes & iubilantes. Videbit etiam & audiet:
Esto super quinq; ciuitates, id est, beatitudines, & sic v- *Mat. 25.*
nicuiq; secūdum opera sua. Et si dicetur à nobis, Domi- L
ne quid facies, quando hęc omnia meruimus à te largi-
ri? Porrò respondebit ille magnus paterfamilias velut
Alexander militi petenti munus, cui ciuitatem dedisse
fertur, Si tu tamen non es dignus tanta recipere, ego ta
men sum dignus, & potēs tanta donare. Angeli fratres
mirabuntur non modicum de operibus dei in coniun-
ctione animę & carnis in homine, in coniunctione ho
minis & verbi in Christo, in coniunctione hominis &
dei in cœlo. Nam dicturus est dominus, Pater volo vt *Ioan. 17.*
sint vnum nobiscum, sicut ego & tu vnum sumus. De
prima admirantur, vbi vnum vni iungitur: de secunda
plus vbi vnum duobus iungetur: sed de tertia plurimū,
vbi vnum tribus in trinitate iungetur. Hęc autem gene
raliter exposita, spiritaliter tamen ad commemoratio-
nem huius sancti episcopi Valentini trahi possunt: Qui
dum esset catechumenus annorum decem & nouē ad
baptismum peruenit, & sic reduxit eum dominus per
vias rectas, postmodum deduxit eum Episcopū per vias
duras pœnitentię, postmodum eduxit eum per viā ad-
mirationis & gloriæ. Sic ergo post eum curramus fra- M
tres, vt comprehendamus brauium æternæ vocationis
in die illa cum venerit Iesus filius dei, qui cum patre & *1. Cor. 9.*
spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorū, Amen.

De commendatione diuinarum scripturarum cum exhortatione vt diligenter legantur. *Sermo LVI.*

PRopicio Christo fratres charissimi ita lectio-
nem diuinam auido, & sitienti corde accipia-
tis, vt vobis spiritale gaudium de vestra fide-
lissima obedientia faciatis. Sed si vultis vt vo-
bis scripturę sanctæ dulcescant, & secūdum quod opor
tet diuina vobis præcepta proficiāt, subtrahite vos ali-
quibus horis ab occupationibus mūdi, in quibus etiam
in domibus vestris diuina eloquia relegentes, ad inte-
grum vos dei misericordiæ cōsecretis, vt in nobis illud
fœliciter impleatur, quod de beato viro scriptum est, *Psalm. 1*
Quia in lege domini meditabitur die ac nocte: & illud, *& 118.*
Beati qui scrutantur testimonia eius, in toto corde ex-
quirunt eum: & illud, In toto corde meo abscondi elo-
quia tua vt nū peccem tibi. Sicut enim, vt ipsi audistis,
ille qui in corde suo abscōdit eloquia dei nō peccat, ita
& ille q nō abscōdit peccare nō cessat. Si eni negociato
ribus

A ribus non sufficit de vna tantum merce lucra cōquirere, sed plures merces comparant, ex quibus substantias suas augeant, & agricolæ diuersa genera seminum conantur serere, vnde sufficienter sibi & suis cibum valeant præparare: quanto magis in spiritalibus lucris non vobis debet sufficere q̃ in ecclesia lectiones diuinas audiatis, sed in domibus & in conuiuiis vestris, & quando dies breues sunt etiā aliquibus horis in noctibus lectioni diuinę debetis insistere, vt in horreo cordis vestri spiritale possitis triticum comparare, & in thesauris animarum vestrarum scripturarum margaritas recōdere, vt cum in die iudicij ante tribunal æterni iudicis venerimus, sicut dicit Apostolus, vestiti & non nudi inueniamini. *2.Cor.5.* Et illud fratres charissimi diligenter attendite, quia scripturę diuinę quasi literæ de patria nostra nobis trāsmissæ sunt. Patria enim nostra paradisus est, parētes nostri sunt Patriarchæ & Prophetę & Apostoli & martyres, ciues enim sunt angeli, rex autem noster Christus est. Quando enim peccauit Adam, tunc in ipso velut in exilium huius mūdi proiecti sumus, sed quia rex noster plus quā cogitari, vel dici potest pius, & misericors B est, scripturas diuinas ad nos inuitatorias p Patriarchas & Prophetas dignatus est mittere, quibus nos ad æternam patriam inuitaret, Et cū scripturas eius rebelli spiritu fragilitas humana contemneret, dignatus est per se ipsum descendere, & nos de tyrannide, & de superbia diaboli liberare, & ad veram humilitatem exēplo nos suæ mansuetudinis prouocare, de potestate etiam antiqui serpentis per passionis iniuriam liberare, ad inferna descendere, & antiquos sanctos qui originali peccato obnoxij tenebantur eripere, in altum ascendere, spiritū sanctum qui nos contra omnes insidias diaboli cōfortaret de cœlis mittere, etiam Apostolos suos qui regnū dei per vniuersum mundum euangelizarent dirigere. Et licet nos non solum superbos, sed etiam impios, nō solū originalibus, sed etiam in actualibus peccatis obnoxios inuenisset, totum tamen nemine supplicante dimisit: & non solum sicut merebamur multis catenis, vel compedibus oppressos ad exercenda laboriosa opera nos traxit, sed magis pro ineffabili pietate vt cum illo regnemus clementer ac misericorditer inuitauit.

C Cum hæc ita sint fratres charissimi, quid de se cogitant serui, qui ita præsumunt domini sui pręcepta contemnere, vt nec ipsas inuitatorias literas quibus ad regni beatitudinem eos inuitat, dignentur relegere? Quo modo enim si aliquis nostrum ad procuratorem suum literas dirigeret, & ille non solum non impleret quod præcipitur, sed etiam ipsa iussoria relegere dedignaretur, nō indulgentiam, sed pœnam, non libertatem accipere, sed carcerē mereretur sustinere. Ita ille qui diuinas scripturas de patria æterna transmissas dissimulat legere, timere debet ne forte pręmia ęterna non accipiat, sed etiam pœnam perpetuam non euadat. Nam intantum periculosum est nobis diuina præcepta non legere, vt propheta lugubriter clamet, Ideo captiuus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam. *Esaie.5.* Qui autem ignorat ignorabitur. Sine dubio qui deum per diuinam lectionem in hoc seculo dissimulat inquirere, & deus illū in æterna beatitudine dedignabitũ agnoscere. Et timor nobis debet esse, ne clausis ianuis cum stultis virginibus foris exclusis mereamur audire, Nescio vos, nō noui vos, discedite à me operarij iniquitatum. *Matth.25.* Quid est nescio vos, non noui vos? Quo modo eos nescit quos in ignē mittit? Ideo vtrūq;, quia sicut iam dictum est, qui eum in hoc seculo legendo nolunt intelligere, in die iudicij illos Deus dedignabitur agnoscere. Et illud in Salomone quod scriptum est, non negligenter, sed cum grandi solicitudine ac timore debemus audire, Qui obturat, inquit, aurem suam ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis. *Prouer.28.* Debet primus ipse audire deum qui vult exaudiri à deo. Nam qua fronte vult vt deus eū exaudiat, quem intantū despicit, vt eius pręcepta legere dissimulet? Et illud quale est fratres mei q̃ nonnulli Christiani, & quod peius est aliquoties etiam clerici quando iter acturi sunt panem, & vinum, & oleum, & diuersas sibi impensas ordinant præparari. Et cum tanta vnusquisq; in terreno itinere præparat vnde viuat caro sua, quare tantum libellum legere non curat, vnde hic & in æternum reficiatur anima sua? Cum ergo duos quisq; homines habeat, vnum interiorem ad imaginem dei factum, & alium exteriorem de limo terræ formatum, cur tantam solicitudinem pro corpore, quod in sepulchro à vermibus deuorādum est habere videmur, interiorem vero hominem qui ad imaginem dei factus est, tāquam vile mancipium sine pabulo verbi dei fame & siti cruciare permittimus? Intantum enim prauus deum negligit, vt in se imaginem ipsius despiciat & contemnat. *Vnusquisq; duos homines habet.*

E Hæc ergo fratres charissimi sapiēter & vtiliter cogitantes quātum possumus, ociosis fabulis & detractionibus ac scurrilitatibus cunctis finem studeamus imponere, & totis viribus de impedimentis mundi istius fugiēdo, aliquas horas quærere, in quibus pro salute animę nostræ orationi, vel lectioni possimus insistere, vt in nobis impleatur quod scriptum est, Qui docti fuerint fulgebūt sicut stellæ in perpetuas æternitates. *Danie.12.* Quod ipse præstare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat deus, in secula seculorum, Amen.

Sermo de vanitate seculi, qui hoc loco ferebatur, habetur in Tomo nono, fol.204.colum.4.

De vanitate mundanæ gloriæ, Sermo LVIII.

Postolica lectio fratres charissimi hūc sonitū reddidit, Tempus breue est, reliquum est vt & qui habent vxores tanquam non habentes sint, & qui vtuntur mundo tanquā nō vtantur. *1.Cor.7.* Pręterit enim figura huius mundi, & sicut fur dies domini ita veniet. Itaq; ò anima quęcūq; audis & legis, consiliū te iunet sanctissimi Danielis dicentis, Consiliū meū accipe, & peccata tua eleemosynis redime. *Danie.4.* Quod consilium si neglexeris, ad cœlum sine causa pulsas. O anima quæ inter carnis parietes fragiles habitas, vigila, F inquit, & pulsa, pete & roga, pulsanti tibi & petenti aperietur, dicit dominus. Et si transieris per ignem, tecum sum, & flāma non comburet, quę orādo si quæsieris inuenies, cum pulsaueris rogando Christus tibi aperiet ianuas vt possessor paradisi introēas. *Esa.43.* Si adhuc frater de sine mundi putas tibi restare aliquid, vel tuum tibi considera finem: scriptū est enim, Nudus exiui de vtero matris meę, nudus etiam ibo sub terra. *Iob.1.* Ergo frater nihil tecum attulisti quādo ingressus es mundum, nihil tecum tollis quando dimiseris mundum. Audite omnes in populo, & negligentes aliquando cognoscite, Ite ad sepulchra mortuorū, & videte exēpla viuentium. Iacent ossa & perit caro, & tamē causa eius seruaẽ in iudicio Christi. Fuit & ipse nobis similis aliquādo in vanitate viuēs in seculo studens diuitiis, multiplicauit agros, plantauit vineas, implens horrea in thecis multis, & lætatus est in abundātia sua, & ecce subito ablata sunt omnia ab oculis eius. Plaudebatur sibi per schemata multa, sericis vestibus erat indutus, pompas & luxurias sibi adhibens, epularū diuitias exercebat, saltationes & iocos in ebrietatibus

G tatibus exhibebat, prandia sua cum cœna miscebat, & læticiæ suæ vix dabat finem. Et ecce ablata sunt omnia ab oculis eius. Vbi ergo abierunt illa omnia? Vbi pōpa? vbi schemata, vbi exquisita conuiuia? Vbi nam sunt illi qui eum in foro longius ab omnibus conspiciebāt? Vbi ornatus domorū, & preciosa luxuria vestimentorum? Vbi gēmarum ambitio, & argenti pondus immensum? Vbi postremo ipsa cupiditas quæ cum omnia quotidie quę vult agit, nescit quando totum habet amittere? Vbi sapientia illa & foris excogitata disertio? Vbi applausus laudum, & adulatio amicorum assidua? Vbi seruorum subditi greges, & lampadarum radiantia luminis? Vbi antecedentium turba cliētium? Transierunt omnia ab oculis eius, & vltra non erit memoria eius. Iacet in sepulchro redactus in puluerem, defluxerunt carnes eius quas deliciæ nutriebant: Abscesserunt nerui à compagibus suis, sola remanserunt omnia quæ seruātur in exempla viuentium, vt cognoscantur reliquię mortuorū. Putatur requiescere corpus eius, abijt autem anima eius in infernum, & non videbit vlterius lumen. Circūdant enim eum tenebræ multæ, tremor & afflictio apprehen-
H dent eum, vermes & ignis consumēt eum, & fletus non desinet ab oculis eius, stridor dentium frequentat eum, eo quòd pessimi dolores perurgent eō, & non desinunt pœnæ ab anima eius. Pœnitet se modo male vixisse in seculo, & hæc sibimetipsi reputans dicit se pietatem & misericordiam non fecisse, & modo quæret eam & nō inueniet, multas diuitias se possedisse & reposuisse, & nō eas pauperibus erogasse, perdidisse se tempus pœnitentiæ, & non se correxisse ab omnibus malis, dies suos negligendo transisse in quibus habuit spacium bene faciēdi vt non incideret in talibus pœnis. Expectat enim eum resurrectio magna, vt tradatur peiori iudicio secundum quæ gessit. Ibi enim eum conturbabunt multitudo angelorum, qui super pœnas sunt cōstituti, improperantes ei ꝙ taliter egerit, & eleemosynam non amauerit, ideo misericordia ei denegatur. Gehenna ardens eum expectat, quia pauperem & egenum non amauit, ventrem eius perpetuus penetrat vermis, qui esuriētem pauperem non saturauit. O quantum valet apud dominum misericordia quæ in vita huius seculi exhibetur, quæ dum hic exhibendo delectatur, ad recolligendum
I inuenitur: sicut dominus noster Iesus Christus in Euan-
Matth.5. gelio dicit, Beati misericordes, quoniam ipsi misericor-
Ioan.12. diam consequentur. Currite itaque fratres mei dilectissimi dum lucem huius vitæ habetis, ne tenebræ mortis vos comprehendant, facite misericordias in hoc seculo quæ deleant peccata, vt succurrant vobis in die iudicij, quia quod manducatis perditis, & quod laboratis relinquitis, quod vero pauperibꝰ erogatis, hoc firmiter possidebitis. Eleemosyna enim emundat peccata & ipsa interpellat pro nobis dominū. Antecedat igitur nos misericordia nostra ī die iudicij, & ipsa interpellat pro nobis in conspectu domini, vt misericordes misericordiam cōsequantur: Præstante domino nostro Iesu Christo, cui est honor & gloria, in secula seculorum, Amen.

Qui hoc loco sequebatur, habetur Tomo nono, fo.203.colum.4. cuius initium, Audite fratres.

De persecutione Christianorum, Sermo LX.

Requenter diximus fratres charissimi ꝙ sem-
1.Ioan.5. per Christiani persecutionem patiuntur. Mūdus in maligno positus est. Aduersarius noster diabolus regnat in mundo, & nos putamus, quia non patimur persecutionem. Quę enim res non persequitur Christianū? Omnia quæ in mundo sunt persequuntur Christianum. Miramur si nos persequuntur alii, si Chri- K
sto seruire voluerimus, & parētes nostri nos persequuntur. Quicumq; dissimilis nostri est, persequitur nos & odio nos habet. Miramur si alij nos persequūtur, ipsum corpus nostrum nos persequitur. Si comedero paululū & corpusculum meum fuerit robustū, sanitas corporis mei persequitur animam meam. Quocūq; me vertero, persecutio mihi est. Si videro mulierem, oculus meus persequitur me: cupit enim interficere animam meam. Si videro diuitias, si aurum, si argentum, si possessionē, si delicias corporales, si pulchra vestimenta, quodcūq; videro persequitur animam meam. Non putemus tantum in effusione sanguinis esse martyrium, semper martyrium est Christianis & religiosis. Adolescentulum libido persequitur, & vult libido effundere sanguinem. Quando periclitatur anima tua, & quasi in periculo cōstituitur, tūc astat dominus Iesus à dextris patris, & pugnat pro adolescentulo suo. Si ergo sunt martyria in pacis tempore, sunt & negationes. Nemo ergo dicat non esse martyrium negationis. Et martyrium est & nega- L
tio. Ego hodie qui videor monachus, si rupero propositum meum, Christum negaui. Et si in pace Christum nego, in persecutione quid facerem? Non torqueor neque exuror & denego, si torquerer & exurerer quid facerem? Qui in persecutione negat, habet veniam plagæ. Pro illo precantur sancti, Quid enim dicit? Volui pugnare, caro mea in collutatione defecit: Non cessit animus, sed cessit corpus. Aliud mens cogitabat, aliud corpus compellebat, & tamē non habet excusationem. Nulla enim est plaga quæ debeat ab amore Christi separare. Quid enim tibi dicit? Hoc est, in incendio eras, in equuleo pendebas, pro me torquebaris & dicis, non potui sustinere tormenta: & quo modo sustinuit Petrus, quo modo Paulus, quo modo cæteri martyres sustinuerunt, & habuerunt corpus quale & tu habes: O monache qui ieiunium fugis, putas ignem effugere? Hoc ergo dico, quia omni tempore sunt martyria, sunt & persecutiones. Denique apostolus quid loquitur de viduis quæ secundos duxerūt maritos? Quid dicit? Habētes dāna- 1.Timo.5.
tionem, quia primā fidem irritam fecerunt. Viduę quid dicit? O vidua antequam promitteres quòd esses vidua, M
in tua erat potestate vt nuberes. Ex quo tempore cōfessa es vt mihi permaneres, ex eo tempore mea esse cœpisti, si volueris secundum maritum ducere, me contempsisti, adultera es, quia mihi iam iuncta eras. Sic & tu monache, antequam promitteres, in tua erat potestate facere quod volebas. Vox tua ligauit te mihi. Nónne liber eras? In potestate tua erat promittere, nō tibi licet ea licentia dimittere quod promiseras. Promittere fuit tuū, dimittere non est tuum. Si me dimiseris, non habeo te in eo gradu in quo prius habui. Primo liber eras, & eras quidem de familia mea, sed nō eras ante oculos meos, nō eras de ministris meis, sed de familia mea eras: non tamen eras mecum, sed tamen meus eras. Ex quo mihi militare cœpisti si recesseris, nō habeo te quasi de familia, sed quasi fugitiuum. Hoc totum quare dico? quoniā in nostra est potestate promittere seruire deo & obedire, non est in nostra potestate dimittere. Promisisti, pręmium habes: neglexisti, pœnam habes. Non est meum, vtrumq; est tuum, elige quod velis. Habes viam mortis & vitę, ingredere qua volueris. Hoc totum dico fratres charissimi, ne quis de vobis putet se habere liberam potestatē & dicat, Ergo illi qui vxores habent, qui sunt in ciuitatibus, qui militāt, qui negociantur, ergo totus mūdus in periculo est, soli monachi saluantur. Nostra & il-

lorum

A lorum non est æqua conditio. Illi scientes imbecillitatē suam non promiserunt facere quod implere non poterant. Illi quidem Christiani sunt, sed Christianus quasi secularis, & secularis quasi negociator, & Christianus quasi miles, & Cornelius Centurio miles fuit, sed saluatus est. *His fingit Augustinum, monachum quo nomine se nusquā appellat, nec suos clericos.* Ego quidem sum monachus, qui desiui esse secularis, & factus sum monachus, aut monach⁹ saluor, aut aliter non saluor, non est aliud medium. Si voluero dimittere vitam monachi, & sequi secularem, nō habebit me dominus quasi secularem, sed quasi præuaricatorē. Non ergo licet nobis dimittere quod habemus propositum: dicit aliquis, Quid facio si peccaui in isto proposito qui factus sum nec secularis nec monachus? Aliquis peccator peccatum maiori pœnitentia cupit emēdare. Ergo hoc dico, Non nobis licet dimittere quod habuimus propositum, licet dignitatē propositi perdideris. Si peccasti in vita monachi constitutus, esto pœnitens quasi monachus patiens non quasi secularis: aliquis dicit, Fugi dominum meum ne me cædat, semper debeo fugere? Si te pœnitet ꝙ fugisti, debes reuerti ad dominum tuū: nemo dicit, Pœnitet me quia fugi, debeo semper fugere? B Si sanctus es, beatus es & monachus: si peccator es, miser es, & monachus tamen es. Monachus es licet dignitatem propositi perdideris. Siue sancti simus siue peccatores simus, non nobis licet mutare propositum, quia Christus de cœlis à patre misit spiritum suū, *Ioan. 14.* sicut ipse promisit, Nō derelinquam vos orphanos, sed mittam vobis spiritum veritatis qui à patre procedit, ipse docebit vos omnia quæcūq; dixi vobis, & commonebit vos. Hęc quidem in cōmune loquor, mihi quoq; loquor, ne quis se putet habere potestatem mutare propositum. Et iam, vt assolet, si casu quisq; instigante diabolo ac suadente peccauerit, non ei liceat mutare propositum, sed ad pœnitentiam quæ est medicamen lapsorum tota animi auiditate confugiat. Dominus potēs est & pręterita indulgere, & ad pręsens, & me & vos ab omnibus insidiis diaboli tutos saluare, Qui viuit in secula seculorum, Amen.

De obedientia. Sermo LXI.

Si præmia æternæ vitæ volumus promereri, pręcepta dei totis viribus satagamus custodire. Pręcepta nāq; dei nolentibus grauia, volentibus sunt leuia: sicut ipse ait, C Iugū enim meū suaue est, & onus meum leue: *Matt. 11.* audiamus dominum & saluatorem nostrum præcipientem nobis & suo exemplo admonentem, Tollite, inquit, iugum meum super vos, & discite à me, quia mitis sum & humilis corde. *Iugum Dei tollere qd?* Quid est iugum dei super se tollere, nisi sanctæ obediētię præcepto seipsum propter deum subiicere? *Mitis.* Mitis autem est qui omnes iniurias, & cōtumelias quæ sibi illatæ fuerint æquanimiter tolerat, qui eam Apostolicam sententiam opere tenet, *Roma. 12.* qua dicitur, Nō reddentes malum pro malo, vel maledictum pro maledicto, sed ecōtrario benedicentes: & iterum, *Vbi supra.* Noli vinci à malo, sed vince in bono malum. *Humilis.* Humilis vero est qui eligit abiectus esse in *Psalm. 83.* domo dei, & omnes studet sibi præferre, qui se semper puluerem & cinerem esse pensat, & in cunctis quæ agit seruum se indignum, non solum verbo, sed opere, cogitatione, & omni conuersatione sua semper se abiicit & contemnit. Talis proculdubio ad seruandam disciplinam atq; obedientiam est idoneus, nec potest perire à via iusticię, neq; declinare ad dexteram siue ad sinistrā, quia in eo ꝙ mitis est nulla aduersitate frangitur, in eo autem ꝙ humilis est nulla prosperitate, vel gloria eleuatur. Quantus autem sit obedientię fructus ostenditur,

cum subinfertur, Et inuenietis requiē animabus vestris. D Obedientię quidem disciplina modo in labore est, sed *Matt. 11.* in futuro fructum habet pacatissimum. Et sciendum ꝙ quanto modo erimus obedientes patribus nostris, tāto erit deus obediens orationibus nostris, & tanto erit nobis iugum eius suaue, & onus eius leue. Scire quoque oportet, quia superbus & impatiens disciplinę & obediētiæ regulis subiacere non potest. In eo enim ꝙ elate viuit, cęteros despicit, & suis magis quàm alterius definitionibus obedire appetit: In eo autem quòd impatiens est, ipsa parua & leuia; dura & intolerabilia esse diiudicat, idq; solum rectum esse ęstimat, quod obstinato corde conceperit, sensuq; proprio pro omniū vtitur ratione. Isti tales fratres vnanimes sæpe perturbant, lités que mouent, nec volunt ad mensuram aliorum viuere, nec sunt cōtenti his quibus contēta debet esse religiosa paupertas. Et cum negligentius cęteris viuant, plus aliis volunt honorari. Huiusmodi rebelles, & inobedientes animæ frequenter in passionibus suæ carnis decidunt, & vsq; ad turpia opera dilabuntur, & ex his pleriq; à societate fratrum, & à sancto proposito miserabiliter & dānabiliter discedūt: de talibus terribiliter clamat Petrus E Apostolus, Si, inquit, fugientes coinquinationes mundi *2. Petri. 2.* his rursus impliciti superantur, facta sunt eorū posteriora peiora prioribus. Melius enim erat eis non cognoscere viam iusticiæ, q̄ post cognitionem retrorsum reuerti ab eo quod illis traditum est sancto mandato: huic dominus ait, Væ illi per quem scandalum venit. *Matth. 18.* Quisquis ergo talem se esse recognoscit, dum tempus corrigendi habet ad lachrymas, & pœnitētiam cito redeat, superbiam cum humilitate vincat, impatientiam mansuetudine damnet, vicia in virtutes conuertat, ne si in malo perseuerat, ad æterna supplicia perueniat. Debemus ergo eam quam professi sumus obedientiam, & virtute & opere custodire. Quod tūc agimus, cum eum qui nobis præest pro amore dei honoramus, atq; diligimus, & quicquid ab eo nobis pręcipit̃ tāquā ab ipso cœlesti domino fuerit imperatū, libenter implere festinamus. Prælat⁹ enim Christi vices agit in monasterio: vnde ipse suis pastorib⁹ ait, Qui vos audit me audit: & qui *Luc. 10.* vos spernit, me spernit. Sicut enim gaudere debent & magnum à domino præmium expectare, qui libenter obediunt: quia quod ipsi maiorum iussu faciūt, hoc ipsi authori deo impēdunt, sic nimirum magnum à deo iu- F dicium timere & expectare debent, qui pręlatorū suorum iussa despiciunt: quia cum prælatus contemnitur, non ipse, sed is in cuius loco positus est contemptui habetur. Nec potest deus à nobis sine magno fructu honorari, nec despici sine magno detrimento. Debet autem obedientia esse sine mora, non cum murmure neq; cum *2. Corin. 9.* tristicia animi, sed cum gaudio & hilaritate. Hilarem enim datorem diligit deus. Bonum autem quod cum tristicia fit, deo non est acceptabile, quia ipse magis est inspector cordis quàm corporis. Debet quoq; obedientia esse vsque ad mortem, quia vsque ad mortem patri suo propter nos obediuit Christus. Ad hoc sanctū præceptum ipse suo exemplo noster redemptor nos admo *Philip. 2.* ner, dicens, Tollite iugum meum super vos, & discite à *Matt. 11.* me, quia mitis sum & humilis corde.

De timore domini, & auaricia vitanda, Sermo LXII.

Timor domini expellit peccatum. *Eccli. 1.* Per timorem domini nascuntur multa bona: Salomon ait, *Prouer. 1. & 9. & 18* Principium sapientiæ timor domini: & alibi, Beatus homo qui est pauidus. Per timorem enim domini euadunt animæ de pœnis inferni, & per amorē eius

 inuenitur

G inuenitur gaudium ſempiternum, quia timor domini & amor proximi charitas eſt. Qui autem charitatem habet, deum habet: & qui deum habet, ſecularia fugit. Qui Chriſtum diligit, infernum timet, & paradiſum deſiderat, vbi anhelat peruenire, in quo ſperat permanere, in qoo non eſt timor de morte, nec trepidatio de hoſte. Qui deum habet in ſe, diabolum repellit de ſe. Per dilectionem dei & proximi vita acquiritur æterna,
Roma. 13. amor dei in deo permanere facit. Dilectio proximi malum non operatur. Vnuſquiſq; quod ſibi fieri non vult, alteri nequaquam faciat, qui ſic agit peccatum non nutrit. Qui terrenis ſe implicat, cœleſtibus ſe elongat. Gaudet qui acquirit, triſtatur qui amittit. Multi ſunt qui de alienis lachrymis eleemoſynas facere ſe ſperant, vnum expoliant, alterum veſtiunt: vnum inanem faciunt, aliũ alienis reficiunt. Eleemoſyna cum iniquitate acquiſita
Pſalm. 38. abominatio eſt apud deum. Qui de iniquitate miſericordiam facere putat, nihil eſt apud deum. Quid dicemus fratres chariſſimi de illis diuitibus qui congregant & ignorant cui cõgregant ea: acquirunt terrena & perdunt cœleſtia, lucrantur pecunias, & perdunt animas, at
H tendunt quid acquirunt, & non perpendunt quid amittunt. Multi ſunt qui in luce ambulare ſe putant, & foris claros exiſtere ſe exiſtimant, cum peccatorum luto ple
Lucæ. 16. ni, intus tenebroſi perſiſtant. O cæca cupiditas quæ à Chriſto animas ſeparas, vt ille diues qui quotidie epulabatur ſplendide, ante cuius ianuam Lazarus iacebat mẽdicus. Mortuus autem diues, in inferno lapſus, Lazarus vero in ſinum Abrahę legitur allatus. Quare miſeri diuites non expaueſcitis qui terrenas diuitias concupiſcitis, & cœleſtes theſauros perdere non curatis? Qui tale exẽplum ſaluatoris iam dictum non timet, bene cæcus am
Iacobi. 5. bulat: Iacobus enim Apoſtolus dicit, Eia nunc diuites plorate & vlulate in miſeriis veſtris quæ veniũt ad vos. Diuitiæ veſtræ putrefactæ ſunt, veſtimenta veſtra à tineis corroſa ſunt. Aurum & argentum veſtrum ęrugi-nauit, & ęrugo eorum vobis in teſtimonium erit. Vę illis qui tales ſunt. Auarus miſericordiam non habet, cupidus ſimilis eſt inferno. Infernus quantumcumq; plus deuorat, tãto magis cupit & deſiderat: ſic & auarus nunquam ſatiabitur. Creſcit vana potentia, creſcit & pœna.
Sapien. 6. Potẽtes potentiora tormenta patientur. Quanto maior
I honor datur, tanto maius periculum comparatur. Iſti tales ſunt elati, ſuperbi, vanitate pleni, luxurioſi, guloſi, & hominibus magis placentes quàm deo. Hi ſunt ſeipſos amantes, gulæ ſeruientes magis quàm ſpiritalibus intendentes, corpus ornantes, & animam fœdantes, Carnalibus conſentientes, ſpiritalia negligentes. Foris ornati, intus tabefacti. Se ſapientes æſtimantes, veros ſe eſſe ſtultos non conſiderantes, cum ſapientia huius mundi
1. Cor. 3. apud deum ſtulticia eſt. Colligẽtes amicicias ſeculares,
Iacobi. 4. perdentes æternales: dicit namq; Apoſtolus, Quicumq; voluerit eſſe amicus huius ſeculi, inimicus conſtituitur dei. Superbus deum negligit, diabolo ſeruit, verba diuina deſpicit, vana & inutilia diligit, falſas ſuggeſtiones amat, inſtinctiones diuinas recuſat. Dum terrena ſequitur, fugiunt ab eo cœleſtia. Dũ tranſitoria concupiſcit, ęterna amittit. Vanitates concupiſcens diabolicas, perpetuas incurrit pœnas. Væ illis quos in talibus rapuerit infernus, qui dum tempus habent, & in ſua ſunt poteſtate, & nõ corrigunt ſe, nec emendant, cum mors venerit potẽtia illorum vbi remanebit? Et ſola anima miſera nónne in infernum ibit? O fratres chariſſimi, quid dicemus de illis qui vouerunt & non impleuerũt. Me-
Eccleſ. 5. lius eſt non vouere, quàm poſt vota promiſſa ipſa non tenere. Multo & melius eſt non promittere, q̃ fidẽ pro- K
miſſam non adimplere. Peius inſuper fuerit ſi non reddideris quod promiſiſti, q̃ ſi votum nunquam emiſiſſes:
dicit namq; Propheta, Vouete & reddite deo veſtro: & Pſalm. 75.
in ſapientia dicitur, Os quod mentitur, occidit animã. Sapien. 1.
Et Pſalmiſta, Perdes omnes qui loquuntur mendaciũ: Pſalm. 5.
& alibi, Ex verbis tuis, aut iuſtificaberis, aut condemna- Matth. 12.
beris. Multi enim quod peius eſt dei promiſſa dimittũt, diabolica fraude decepti, aliis ſe operibus malis implicantes quæ ſectantur. Conſiderate ergo fratres chariſſimi voſmetipſos, cogitate vbi ſint reges, vbi potentes, vbi amici, vbi parentes. Ecce quo modo de tanta potentia, vel lęticia tanta prouenit miſeria & anguſtia, de tantis diuitiis tot inopiæ, de tantis ſatietatibus tanta fames, de tam breui delectatione tam longa triſticia, de tam breui vita tam longa mors, de tam exigua ſanitate tam longa infirmitas, de tam breui luce tam longę tenebrę, de tam parua ſuauitate odoris vel luxuriæ, tantos recipiẽtes dolores, & fœtores damnationis perpetuę, & de veſtimentorum noſtrorum abundantia, ex qua largiri debuimus eleemoſynam pauperibus tãtam nuditatem
habẽtibus. Rogo vos fratres chariſſimi dum vobis do- L
minus dat intellectum ſpiritalem, vt non ametis omne moriturum, & tranſitorium plus quam oportet, ne vos
confundentes in futurum profundatis: Date parũ, acci- Matt. 19.
pientes multum. Qui enim reliquerit omnia quæ poſſidet propter Chriſtum, centuplum accipiet, & vitam æternam poſſidebit. Et quia licet pauci ſint heu hanc ſa
lutis viam arripere volẽtes, eo q multi ſunt vocati, pau- Matt. 20.
ci vero electi: melius eſt tamen cum paucis ingredi ad vitam æternam, q̃ cum multis perduci ad gehennã. Ex-
inde eſt melius modicum iuſto ſuper diuitias peccato- Pſal. 36.
rum multas: Auxiliante domino noſtro Ieſu Chriſto, cui eſt honor & imperium, in ſecula ſeculorum, Amẽ.

De die iudicij, & pœnis inferni. Sermo LXIII.

O Fratres chariſſimi q̃ metuenda eſt illa dies in qua dominus noſter Ieſus Chriſtus cum flamma ignis aduenire propoſuit, qui in circuitu inimicos ſuos inflãmauit, & omnes qui operantur iniquitatem. In illa die plangent ſe omnes tribus terræ, &
videbunt filium dei venientem in nubibus cœli virtute Matth. 24.
magna & maieſtate excelſa. Commouebitur ante eum
terra & peccatores peribunt. Cœlum plicabitur & ſicca M
bitur mare, & montes ſicut cera ardebunt, & terra vſq;
ad inferos. Sol conuertetur in tenebras, & luna non da Ioel. 2.
bit lumen ſuum: ſtellæ cadẽt de cœlo, & virtutes cœlorum commouebuntur. Tunc apparebit ſignum filij hominis in cœlo, quod eſt crux Chriſti. In cuius lumine
omnium manifeſtabuntur abſcondita cordium. Tunc 1. Theſ. 4.
ſancti obuiã venient Chriſto in aëra, & ſemper cũ domino erunt, peccatores autẽ peribunt & confundẽtur. Et tunc fiet iudiciũ, & veniet dominus Ieſus Chriſtus, & mittet angelos ſuos ad quatuor angulos terræ, & cõgregabũt electos eius à ſummo cœli vſq; ad ſummũ ei9, ſeparabitq; dominus ſãctos ſuos de peccatorib9, & mit
tet eos in caminum ignis ardentis, qui paratus eſt dia- Mat. 24.
bolo & angelis eius. Ibi erit fletus & ſtridor dentium. Vę illis qui ibidem ſuam habebunt manſionem: Hic fu
mus tormẽtorum aſcendet in ſecula ſeculorum: Ibi ver Eſa. 66.
mis eorum non morietur, & ignis non extinguetur: ibi nulla vox niſi gemitus: nulla requies, ſed ardor continuus: ibi nullum in flamma refrigerium, ſed ignis perpetui continuum incendium. Ibi lux nũquam videbitur, ibi tenebris nunquã carebitur, ibi nulla eſt in bono eorũ memoria, ſed obliuio dei ipſorũ æterna. Quorũ cib9

eorum

A eorum cruciatus, quorum mansio non Abrahæ, sed sata nę sious. Ibi oulla amicorum, vel parētum visitatio, sed incessabilis peccatorum tormentatio. Pensa igitur ô humaoa natura quæ regnum Dei possidere desideras, cur tanta mala commisisti, & tot bona omisisti. Emeuda dum potes, ad deū clama dum tempus habes, dum spacium datur luge, dum licentia tribuitur, pœnitere non protrahe. Festioa dum potes, fac bonum quod vales dū anima tua versatur io corpore, dum adhuc viuis futurū tibi acquire remedium. Priusquam dies mortis te pręueniat, ipsum operibus bonis præuenire non tarda. Et priusquam te profundus absorbeat pelagus, priusquam te malignus rapiat infernus, vode nulla datur indulgentia, vbi nullus amplius regreditur ad veniā, lachrymis pœnitentię eruere te accelera, vt sic ęternam euadas pœnā: De qua & nos pius ac misericors deus eripere dignetur. Qui cum patre & spiritu sancto viuit ac regnat in secula seculorum, Amen.

De exhortatione ad sacerdotes, vt doceant quid populum Christianum scire & obseruare oporteat,

Sermo LXIIII.

B Audite filioli mei, & intelligite quo modo scriptura sancta admonet nos, & inuitat ad regna cœlorum, & ostendit viam quo modo mala istius mundi euadere possimus, & ad vitam peruenire æternā Christo adiuuante. Clamat enim dominus per Prophetā ad sacerdotes qui populo præsunt, vt doceant eū & admoneant, & viam veritatis sibi
Esa.58. annuncient: dicit enim, Clama ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorū:
Ezech.3. & iterū, Quòd si non annunciaueris iniquo iniquitatē suam, sanguinem eius de manu tua requiram. In his igitur grandis necessitas est omnibus sacerdotibus, vt viā salutis populo demonstrent, per quam vitam æternam acquirere possint. In primis ipsis explicando quod omnis Christian⁹ scire & in corde suo firmiter tenere de-
Matth.22. bet, ꝙ primum est mandatum domino dicente, Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua, & ex tota mente tua: deinde proximum sicut teipsum. Si ista, id est, amorem Dei & timorem, ac proximi dilectionem in corde tuo posueris, & hęc pręcepta cum summa reuerentia suscipere volueris, tunc ad aliam voluntatem bonam, deo largi-
C ente, facilius poteris peruenire. Promisit enim his qui diligūt eum, resurrectionem post mortem, paradisi delicias, angelorum consortium & vitam sempiternam. Vnde post hęc nec aduersa te molestant, nec infirmitas grauat, nec seoect⁹ occupat, nec mors occurrit, sed pax & securitas perpetua, sanitas animarum & corporum gratissima, iuuentus venustissima & regni cœlestis vita ęterna. Et hæc promissa sunt bona facientibus, & de malis se continentibus. Cogitet ergo vnusquisq; qualiter ad illā bonitatem peruenire possit. Sit beneuolus, pius, benignus, misericors, sobrius, castus, ad omne opus bonum promptus, ad mala tardus. Ocia virtutum fugiat,
Ephe.5. & omni virtutum exercitio deo placere studeat. Non sit detractor, non fornicator, non rapax vel auarus, nō ebrius, non gulosus, vel in scurrilitate quæ ad rem non pertinet constitutus, sed & illa & in ipsis posita quasi serpentem fugiat, ne vicijs & malis huiusmodi animam suam inquinet. Diligat iustitiam, pacem inquirat, amet parentes, dilectionem habeat ad proximum. Cum gaudio peregrinos suscipiat, infirmos visitet. Et inquantū valet, deo adiuuante, ac sibi copiam bonorum temporalium ministrante vt habeat vnde cum summa lętitia pauperibus tribuat, & cum summo gaudio necessitati D eorum subueniat, credat sibi retributorem esse deū qui videt & considerat vniuersa: pro quo & dixit, Quic- Matt.25. quid feceritis vni de minoribus istis, mihi fecistis. Et filioli mei semper cum gaudio & lęto animo pauperibus manum porrigite inquantum præualetis. Et si aliquis est laborator qui terram colat, de fructibus suis & ex eis omnibus quæ dominus ei donat in decima Ecclesiam nō defraudet, & de particula sua pauperibus dare non negligat. Si negociator est & in hoc laborat, & ipse deo non seruit de suo labore, vel decimam reddere noluerit, & de sua particula pauperibus ministrare non curauerit, ad nihilum ipse vnā cum pecunia sua redigetur. Ex quacunq; arte dominus alicui personæ ingenium lucrādi donauerit, vnde se & suos nutrire ac vestire potuerit, & cum hoc superlucrari aliqua post decimam, ex ipsa sua particula quæ sibi remanet, pro redēptione animæ suæ, ac suorū pauperibus hilariter donet. In his autem omnibus caste, sobrie, & pie viuendū est, vt opus bonum quod facitis deo acceptabile fiat. Seculares ad Ecclesiam libenter conuenire, confessiones vestras humili, & puro corde sacerdotibus facite, & illos rogate ꝙ pro peccatis vestris deum vt vobis indulgeat orare dignentur. Oblationes per dies dominicos pro E vobis & vestris secundum status vestri possibilitatem deo offerentes. Dignum namque & acceptabile sacrificium deo est, vt Christiani quod negligenter egerint, per sacras oblationes & eleemosynarum largitionem placare festinent, & per verā, vt præmittitur confessionem, cordis contritionem, ac omnimodam satisfactionem, per orationem puram, per ieiunium & abstinētiam peccata sua abluere velint. Et vos similiter agentes in omnibus vosmetipsos considerate propter quid in hac valle miseriæ, id est, in hoc mundo nati estis. Et cur nisi vt nudulì primorum parentū peccato exigente, de paradiso in præsens exiliū relegati, benefaciēdo ad patriam reuertamur. Si igitur per ignorantiam, vel aliàs contra deum quicquam peccādo egistis, per opera vestra bona id emendare non tardetis. Hoc vobis ad memoriā solicite reduceodo, vt si quis legitimanus sit in domo sua tranquille & pacifice vt bonum decet christianū viuat, parentibus honorē impendat, vxorem diligat, filios, catholicam fidem, & dei legem cū summa disciplina instruat, vt deum diligere, timere & honorare sciāt. Hoc enim beneplacitum est apud deū. Super omnia turpiloquia abstinentes charissimi, proximis vestris detra- F here nolite, sed si alicui aliquid in aliquo displicet, illā Euangelicam sectantes doctrinā, arguite & monete in charitate, & si illum lucrati fueritis, vosinetipsos saluabitis. In omnibus ebrietatem cauete. Hæc enim subuer- Matt.18. sio magna est animę. Sicut enim igois facilè incēdit stipulas, & leuiter siccas exurit paleas, sic ebrietas corpus corrūpit, & animā simul & corpus in graue peccatorū incendiū deiicit, & pręcipue in iuuenibus. Vinum enim & iuuentus, duplex incendium. Propterea qui ab ebrietate non cauet, peccatum non euadet. Ad ecclesiā quando venitis, cum summa reuerentia, & timore maximo intrare debetis, considerantes quia ad dominum & dominatorē vniuersæ creaturæ vaditis, eidem ibidem pro negligentijs vestris veniam deprecaturi. Dum etiam in ecclesia stamus orationes domino pro peccatis nostris fundentes, prius tamen operibus fidei inquantum possibile est iustificati oculos mentis ad deum leuemus, sem per intendentes qualiter de superois à deo consolatio nobis præbetur. Oculi enim domini super iustos, & au- Psalm.33.

G res eius in preces eorum. Ista si frequenter feceris, & præ oculis deū habueris, inimicus fugiet à te. Angelus enim domini bonus adiutor tibi erit si mētem tuam firmam in his existere perspexerit. Considera quia pius & misericors est deus, & pro corde se deprecantes misericorditer recipit, promissiones suas non elongat, & alleuat ac sanat eos qui contriti sunt corde. Hoc etiam charissimi latere nos nō debet, verbis Christi per scripturam sacram nobis nunciantibus, quòd istius mundi finis ap propinquat, & per quotidiana signa quæ per Euangeliū prędicta sunt, & quotidie fiunt, spero in proximo eius esse aduentum, vt per ignem omnem iudicet mūdum.
Matth. 25. Ecce enim dominus veniet, & omnes angeli eius cum eo, & virtutes cœlorum mouebuntur. Tunc sedebit redemptor noster rex omnium in sede maiestatis suæ, & congregabuntur ante eum omnes gentes, & separabit eos ab inuicem sicut pastor segregat oues ab hædis. Qui boni sunt, statuet eos ad dexteram suam, malos vero ad sinistram. Et his qui à dextris eius erunt, dicet, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Esuriui, & dedistis mihi
H mãducare. Sitiui, & dedistis mihi bibere. Nudus eram, & operuistis me. Infirmus eram & in carcere, & visitastis me, &c. Tunc respondebunt iusti, dicentes, Domine, quando te vidimus esurientem & sitientem & nudum & infirmum vel in carcere, & ministrauimus tibi? Tunc respondebit illis, dicens, Quamdiu vni de minimis meis fecistis, mihi fecistis. His vero qui à sinistris eius erunt, dicet, Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui præparatus est diabolo & angelis eius. Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare, & sic de singulis. Et ibunt hi in supplicium æternum, iusti autem in vitam æternam. Considerate igitur filioli magnam dei pietatem, quali nos in peccatis nostris suffert patientia. Pensemus iudiciū illud futurum, vt peccata nostra nobis non improperet. Propterea charissimi hoc nobis in omnibus considerandū est dum vnusquisq; potest, dum tempus habet, dum preciū in manibus tenet, & in quantum præualet redimat se vnusquisq; ne debitor peccati ac in seruitute diaboli persistat. Et exinde vos seculares post pœnitentiam & reconciliationem actam, secundum sacerdotis consilium communicate temporibus præcipue ad hæc ab Ecclesia ordinatis. Prius tamen an
I te plures dies à propriis etiā vxoribus abstinete, vt mundo corde, & casto corpore sanctum sacrificium accipere possitis. Sacerdotibus vestris honorem impēdite, & eis propter deū obedite: ipse nãq; dominus ad ipsos
Luc. 10. dicit, Qui vos audit me audit, & qui vos spernit me spernit. Filij honorēt parentes, similiter & omnes christiani
Roma. 12. inuicem vos honorate: scriptum namq; est, Honore inuicē præuenientes. Esurientes pascite, sitientibus potum porrigite, hospites & peregrinos præcipue pauperes suscipite, humanitatē quam potestis illis impendite, pedes illorum lauate, vestite nudos, in tribulatione positis sub uenite: consolamini dolētes, infirmos visitate, mortuos sepelite, in carcere positos requirite, & de bonis vestris quantum facultas vobis à domino cōcessa suppetit subuenite ac eis ministrate, viduas & orphanos in tribulatiōe positos adiuuate, pauperes & oppressos à prauis hominibus vel iniquo iudicio, inquantum vobis possibile est adiuuate, seu adiutorium præstate, iudicium rectum ac iusticiam seruate, misericordiam in omnibus facite, pacē in vobismetipsis habete, & eos qui discordes sunt ad viā cōcordię reuocate. Symbolū & oratione dominicā tenete, filios & filias vestras docete vt & ipsi teneāt. Filios quos in baptismo recepistis in fide erudite, & sci- K
tote vos pro eis apud deū fideiussores existere. Et ideo semper docete, indesinenter castigate, & corripite illos. Omnes vero subiectos vestros, vt tenemini admonete vt sobrie, caste, pie, & iuste viuant in hoc seculo. Verita- *Ad Tit. 2.*
tem corde & ore dicite, castitatem & continentiam seruate, sobrietatem & parcitatem cibi & potus habete, ieiunium seruate, seniores honorate, iuniores in Christi amore diligite, patiētes estote ad omnes, benefacite his qui oderunt vos, Charitas & gaudiū, patientia, benignitas, bonitas, spes, fides, modestia, mansuetudo, continētia, castitas & dilectio sint ī corde vestro iugiter. Et hæc in cogitationibus sanctis, & eloquiis ac operibus piis conseruate. Humilitatem ante omnia custodite & tenete. Spem vestram totam in domino ponite. Bonum cū *1. Thess. 5.*
aliquod in vobis inueneritis, non vobis ad laudem vestram inanem, sed deo ad sui gloriam, qui hoc vobis *Luca. 6.*
dedit, ascribite. Malū vero quod in vobis videritis, nō dei causa, sed vestra culpa, & negligentiis vestris hoc factū fore sciatis. Diem iudicij timete, gehēnam expauescite, vitā æternam desiderate, cogitationes & opera simul & verba die noctuq; in bonum custodite. Transitū vestrū de hoc mundo qui semper appropinquat omni die sperate. Præcepta dei adimplete, & in eius misericor L
dia nunquā desperate. Quod sibi quis fieri nō vult, alij *Tobia. 4.*
non faciat. Et prout vultis vt faciant vobis homines bo *Luca. 6.*
na, & vos facite illis similiter. Charitatē autē, quæ est dilectio dei & proximi, in omnib⁹ & ante omnia seruate. Nemo se circūueniat fratres, qa omnis homo qui post baptismū mortalia crimina cōmisit, seu homicidium, adulteriū, fornicationē, furtum, falsum testimoniū, periuriū, & his similia peccata mortalia perpetratus fuerit, si pœnitentiam veram nō egerit, eleemosynam iustam non fecerit, & in bonis operibus nō permanserit, nūquā in regnum cœlorū intrabit, nec possidebit gloriam æternam, sed cum luctu in infernum descendet. Nam qui ta *Gala. 5.*
lia agūt, regnū dei non possidebunt: proinde scriptum *Iob. 9.*
est: Nequaquam deus delinquentibus parcet, quoniam peccator aut flagellum temporale habebit, aut purgationem in hoc seculo faciet, aut puniendus relinquitur æterno iudicio, aut quod male admiserit puniendū, punit in hoc seculo: ac proinde est ꝙ delinquentibus non parcet deus: & alibi scriptū est, Nulla peccata deus permittet inulta, hoc est, sine vindicta: quia certe aut nos hic vindicabimus peccata nostra per pœnitentiam, aut M
illa vindicabit deus per seueritatem iudicij & iusticiā. Et illud scitote certissime & firmiter credite, quòd omnis homo quāuis seu quantumcunq; criminosus fuerit, seu peccator extiterit, si veram pœnitentiam egerit, ac iustas eleemosynas fecerit, & in bona deuotiōe cū operibus iustis permanserit, mortem æternā non gustabit, nec vnquam in infernum descendet, sed ab angelis sanctis post vitam præsentem in cœlum leuabitur, & gloriā possidebit æternam: vnde deus dixit, Non iudicabitur *Naum. 1.*
homo bis in idipsum: & Apostolus ait, Si nos iudicare- *sermo. 70.*
mus nos, nequaquam à domino iudicaremur. Hoc est quòd illi qui in hac vita præsenti per veram pœniten- *1. Cor. 11.*
tiā iudicant, in iudicio extremo de his non iudicabuntur, quia sic eorum iudiciū in hac vita terminatur, Vnde & alibi scriptum est, ꝙ si nos perfecte pœnitentiam egerimus, non solum deus culpas nostras remittit, sed post culpas etiam præmia promittit. Ideoq; fatres charissimi, vitā nostram in vita pręsenti emendare festinemus, & quicquid mali contra præcepta dei fecimus defleamus, & vlterius peccare cessemus, ac in volūtate bo-

na,

A na, cogitatione recta, & verbis ac operibus sanctis nos cõseruemus, auxiliante & gubernante domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat deus in secula seculorum, Amen.

De exhortatione ad generalem hominum instructionem pro desiderio vitæ cœlestis, & contemptu præsentis: Ser. LXV.

Fratres charissimi, vnusquisque peccata sua emendare debet inquantum prævalet Deo auxiliante. Omnis enim homo Christianus desiderare debet patrem cœlestem, & deum patrem omnipotẽtem qui in cœlis habitat, vt dicere mereatur, Pater noster qui es in cœlis: Ibi videlicet vbi est pater de cœlis, vbi est patria nostra cœlestis, illuc desiderare debemus vt perueniamus: ibi peruenire speremus, vt & illic permaneamus. Ista namque vita non cœlestis, sed terrena, non patria, sed exilium, nec perpetua, sed transitoria, quia quotidie ad finem prona. Illa vero patria cœlestis in qua Deus cũ sanctis angelis & electis suis habitat, finem non habet. Vere igitur stultus est, qui ad talem patrem talemq; patriam ac talem cœlestium ciuium societatem peruenire non desiderat. Quis est ille qui in captiuitatem ductus vltra ad patriam redire nollet? Quis in carcere tenebroso positus amplius exire nollet & lucem videre? Quis vsque ad mortem famem sustinens, si ei mãducandi possibilitas affuerit, non mãducaret? Quis sitim patiẽs, si facultas bibendi extiterit, non potaret? Nobis charissimi mundus iste vere nõ patria, sed captiuitas Babylonica est, quia multipliciter diuersorum inimicorum nostrorum laqueis irretiti, mundi videlicet carnis, & generis humani inimici, vita etiã præsens non libertas, sed carcer peccatorum nobis est. De hac igitur captiuitate, de hoc tenebrarum carcere eripi laboremus, & non vt serui hunc cibũ & potum vanitatis pręsentis anxium, & laboriosum appetamus, sed vt filij liberi cœlestem desideremus cibum & potum, hunc videlicet qui plena satietas est ciuium supernorũ. Pro hoc cibo, pro hac cœlesti vita creatorem & gubernatorem nostrum rogare debemus & orare, vt in hac valle miserię seu exilio pręsenti nos custodire & gubernare dignetur, vt opitulãte illo, ad portum salutis peruenire valeamus. C Mundus enim iste similitudinem maris habet. Mare fœtet, similiter & mundus. Ex hoc fœtore, auxiliante deo, extrahere nos debemus. Oportet namq; cum humilitate maxima orare deum creatorem nostrum sanctosq; suos precari, vt ex valle lachrymarum nos eruens, ipsorum ciuium supernorum consortes nos efficiat. Illuc enim summo studio properare debemus, vbi sine interruptione manere speram⁹, vbi nullus timor de morte, nulla dubitatio de hoste. Ibi vita sine fine, iuuentus sine senectute, lux sine tenebris, gaudiũ sine tristicia, voluntas sine molestia, requies sine labore, claritas sine nube. Hæc autem vita horrenda est & laboriosa, fragilis & fastidiosa, caduca ac misera, deceptrix atq; dolosa, & ęrũnis ac scandalis plena. In luctu nascimur, in labore viuimus, & in dolore morimur. Et quod peius est & super omnia magis dolendum, quidam peccatis suis exigentibus non confessi nec contriti, de hac vita migrantes, non solum temporali morte plectũtur, sed & in infernum deducti morte moriũtur perpetua. Vitam etenim suam sine omni pietate duxerunt, & ob hoc multa tormenta passuri nunquam vitam consequẽtur æternam. Dum enim tempus habuerunt, vitam suã emendare noluerunt: Plus gulam amantes quàm abstinentiam sectantes, plus luxuriam quàm castitatem, magis terrestria quàm cœlestia, plus creaturam quàm creatorem diligentes. Abstinentia ducit ad castitatem, castitas perducit ad gloriam, & fornicatio demergit ad pœnam. D Castitas ad cœlum subleuat, & luxuria in infernũ profundat. Castitas sanctis angelis vnit, fornicatio autẽ dæmonibus iungit. Sobrietas cogitationes sanctas instituit, ebrietas vero etiam si audit verba sancta, in corde non suscipit. Oportet ergo vnumquemq; verum animæ amatorem, non solum corpus nutriendo diligere, sed & animam nutriendo nutrire. Videmus naturaliter quòd si corpus esurit cibum quærit: si sitit, potum appetit: si nudum est, vestimentum desiderat: Requiem petit cum labore, somnium quærit dum dormire infestat, & sic de cæteris corporis necessitatibus. Anima autem omnibus his indiget. Preceptum domini panis eius est, oratio sancta potus, vestis ei⁹ veritas & iusticia, requies humilitas & obedientia. In hoc etiam conuiuio cęterorum societatis multi sunt vocati, pauci vero electi. Alij accipiunt fructum tricesimum, alij sexagesimum, alij vero centesimum. O quàm beata est illa anima cui dominus deus dignatus est concedere mansionem in æterna requie. Et qui hanc mansionem, regnum videlicet cœleste ingredi voluerit, non superbus neq; auarus, non inuidus nec iracundus, non gulosus nec ebriosus, non cupidus nec luxuriosus, non periurus, nõ homicida, non falsator neq; adulter, & sic de singulis. E Quamuis autem infinita mala perpetrauerit, de dei tamen misericordia desperare non debet, sed spem habere debet de dei misericordia & fiducia recuperandi salutem, per vitæ suæ emendationem & bonorum operum exercitationem. Verba dei libenter audire, ad Ecclesiam diligenter conuenire, sacerdotibus sæpissime cõfiteri, omnibus hominibus charitatem firmam tenere. Qui enim charitatem non habuerit, in vitam æternam introire non valebit. Paruo tempore homo viuit in hoc seculo. Dum igitur tempus habemus operemur bonum ad omnes, & vias domini præparemus bonas. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Salus hominum Christus est. Si parentes nostros & amicos diligere debemus, quanto magis istum diligere tenemur, qui & nos & nostros fecit & creauit parentes. Hũc amemus qui vniuersę dominatur creaturæ, scilicet deum. Diligamus proximum sicut & nos, quia de terra sicut & nos proximi nostri sunt formati, vt per hoc vitam mereamur æternam, ipso adiuuante qui viuit & regnat, &c. F

Mat. 6. Mat. 20. Mat. 13. Gala. 6. 2. Cor. 6.

De agenda pœnitentia, Sermo LXVI.

Pius & misericors deus fratres charissimi ad cõpunctionem & pœnitentiam nos hortatur, dicens, Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio & fletu & plãctu, quia nolo mortẽ peccatoris, sed vt conuertatur & viuat: & iterũ, Noli tardare, inquit Propheta, conuerti ad dominum: Conuertimini ad me in toto corde vestro, id est, ad dominũ deũ vestrũ. Et ne differatis de die in diem: & iterum, Cum conuersus ingemueris, saluus eris. Conuertimini igitur charissimi ad dominum deum nostrum, tanquã boni serui ad fidelem dominum. Humiliemus nos in cõspectu dei, & ploremus ante deũ qui fecit nos. Non dedignemur in hoc seculo agere pœnitentiam, & peccatorum nostrorum precari veniam, vt infernalem euadere possimus pœnã, & ad ęternam peruenire lęticiam. Emendemus ergo nos in ieiuniis, & vigiliis, & cæteris operibus piis, scientes q cor contritum & humiliatum deus nõ spernit: sic enim ait apostolus, Castigo corpus meum & in seruitutem redigo. Si pro carne nostra laboramus, laboremus etiam pro anima nostra quæ dignior

Ioel. 2. Ezech. 33. Eccli. 5. Psalm. 94. Psalm. 50. 1. Cor. 9.

G nior est. Si curam habemus pro satietate miseræ carnis nostræ, quã post paucos annos vermes deuorabunt in sepulchro, quanto magis despicere nõ debemus animã quæ Deo & angelis eius præsentatur in cœlo. Cogitate fratres charissimi, quia abũdantia pabuli luxuriam administrat, cum caro in tam copiosis deliciis satiatur, & mens tantis mulcetur diuitiis, in pinguedine carnium prouidetur esca vermiũ. Iterum rogo vos fratres, quoties iuxta sepulturam diuitis transitis vt diligenter inspiciatis vbi sint eorum diuitię, vel ornamenta, vbi gloria, vbi vanitas, vbi luxuriæ, vbi voluptas, vel vbi eorum sunt spectacula. Considerate diligenter & videte & agnoscite, quia nihil aliud in eis est, nisi cinis & fœtor, & vermis. O homo vide sepulchra mortuorum, & dic tibi tuipse, & loquẽs tecum dicere potes, Ecce nunc ex illo misero qui hic depositus fuit, nihil aliud nisi ossa & puluis euenit. Et vere homo si ipsa ossa arida audire volueris, tibi prædicare poterunt & dicere, O miser quantum pro cupiditate huius seculi discurris, aut quid superbiæ vel luxuriæ infœlicia colla submittis, vt quid te applicasti ad seruiendum crudelissimis dominis, viciis videlicet & criminibus. Attende ad me & intellige, considera me, & vel sic tibi horreat luxuria tua, vel auaricia tua. Hoc quod tu es ego fui, & quod ego sum modo tu eris postea. Si in me permansit vanitas, te nõ consumat iniquitas: si me luxuria polluit, te exornet castitas, vide puluerem meum, & relinque desiderium tuum malũ, &c. Ideo quantum possumus, auxiliante deo, laboremus vt aliorum vulnera nobis conferant medicamenta, & aliorum mors ad vitam nobis proficiat, & hoc optime fieri potest si plus erimus soliciti pro anima q̃ pro corpore, vt cum caro nostra fuerit in sepulchro posita, anima nostra bonis operibus in cœlos eleuetur ornata, O anima si nos deceperit, aut pulchritudo alienæ mulieris, aut concupiscentia carnis, quę est ruina animę, scito q̧ corpus simul cum anima pœnas habebũt, Nam cum caro nostra putruerit in sepulchro, anima nostra torquenda mergetur in inferni baratro. Ecce quales prædicationes ossa & cineres mortuorum quotidie proclamant ad dominũ. Vere dico fratres charissimi quicũq; luxuriosus, vel negligẽs ea quę dico cum magno timore suscipere vnluerit, & cito ad medicamenta pœnitentię confugerit, & in pœnitentia ex hac vita migrauerit, paradisi gaudia possidebit. Quam si non egerit & mors repentina eũ pręuenerit, sine vllo remedio æternæ pœnæ cruciatus habebit. Nos igitur dilectissimi fratres quantum possumus cum dei adiutorio contra carnales concupiscentias viriliter pugnemus, vt deuictis huius seculi voluptatibus ęternum premium consequi mereamur, per infinita secula seculorum, Amen.

H

I

De fuga vanitatis, & virtutum adeptione.
Sermo LXVII.

D Ilectissimi fratres, oportet humilitatẽ nos habere, præcepta dei cũstodire, charitatem tenere, veritatem sequi & fugere vanitatem. Veritas enim mundat, vanitas coinquinat. Veritas Christus est sicut ipse dicit, Ego sum via, veritas, & vita. *Ioan. 14.* Via recta, lux vera & vita perpetua. Veraces filij dei sũt, mendaces vero filij diaboli. Vnusquisq; enim cuius opera agit, eius filius appellatur. Qui sequuntur deum, semper in luce sunt: qui autem imitãtur diabolum, in tenebris ambulant, & lucem nunquam habebunt. O dilectissimi filij q̃ malum & quàm peruersum est dimittere lucem & sequi tenebras, fugere vitam & appropinquare morti, dimittere veritatem & sequi mendacium, delectari in vana gloria & spernere sempiterna, iocundari in præsenti dolore & pœna, & amittere lætiiã & quietẽ sempiternam. Scriptura enim dicit, Non quæras gloriam & non confunderis cum gloriosus fueris. Beati illi qui oculos habent spiritales, & contemplantur cœlestia, & respuunt terrena. Ex hac enim fragili misera & breui vita festinãt ad illam beatam requiem sanctorum quæ nunquã finietur, illuc festinant vbi semper permanere sperant, vbi non est timor de morte, nec pauor de hoste. Ibi est vita sine morte, iuuẽtus sine senectutis expectatione, lux sine tenebris, gaudium absque tristicia, voluntas absq; iniuria, regnum sine commutatione, requies sine labore, satietas sine fastidio, & claritas sine nube. Ibi est vita angelica semper lęta. Lęticia huius seculi licet sæpe gaudium esse videatur, sæpissime tamen in tristiciam vertitur. Regnum dei non habet finem, vita huius seculi horrenda est. Illa vero amanda atq; desiderãda. Hęc enim præsens vita misera & caduca est, immo incerta, deceptrix & insatiabilis. In pœna & luctu nascimur, in miseria & angustia nutrimur, in labore viuimus, in dolore morimur, & in fine quod magis dolẽdum est, si impœnitentes discedimus, perpetua tormenta patiemur. Nam veniam postmodum non consequentur qui dum tempus hic habuerint, & pœnitentiam cõdignam non egerint. Nã qui præcepta Christi non habent, vel etiam habentes non seruant, & promissa cœlestia despiciunt, qui plus amant gulam quàm abstinentiam, magis luxuriam quàm castitatem sectantur, absq; dubio regnum dei non possidebunt. Fornicatio vrget animam ad pœnam, castitas leuat mortalem ad gloriã. Castitas erigit iter ad cœlum, luxuria facit ruere in infernum. Castitas iungit hominem moribundum sanctis & angelis perpetualibus, fornicatio sociat satanę & dæmonibus. Porcus crassus se voluit in volutabro, & si porco margaritas ante ipsum posueris, non aduertens conculcabit in luto. Sic & homo ebriosus, vino repletus ac crapulosus, ferculis satiatus, diuersis in luxuriis se proruit, & in stercore viciorum se volutans, verba sanctæ scripturæ nec ore profert, nec corde suscipit. Dulca illi est fornicari, & continentiam seruare amarum. Illa miser ambulat elatus & superbus, & cupit esse melior quàm cæteri in hoc seculo, cum tamen apud deum deterior sit. Altiorem se cæteris existimant etiam si omniũ inferior existat. Et sic dum melius & firmius se stare putat in pręcipitium cadit, & in æternum barathrum vadit. Ex quo omnipotens deus nos eripiat, qui sine fine viuit & regnat, Amen.

K

L

M

Quo modo per virtutes obuiãdum sit vitiis. Et de miseria infernali.
Sermo LXVIII.

F Ratres satis timere nos oportet propter tres causas, hoc est, gulam, cupiditatem, & superbiam, quia diabolus istis tribus circumuenit patrem nostrum Adam dicens, In quacumque die comederitis ex hoc fructu, aperientur oculi vestri, & eritis sicut dij. *Gene. 3.* Nos autem teneamus mente & timeamus istas tres causas pessimas, ne vt Adam nuduli expellamur de paradiso. Contra gulã & ingluuiem ventris abstinentiam, cõtra cupiditatem & auariciam, paupertatem spiritus & eleemosynarum largitionem, contra superbiam & elationem, veram humilitatẽ & omnimodam subiectionem exerceentes. Hęc scientes quia angelos dei custodes habemus, sicut ipse saluator ait, Amen dico vobis, quia angeli eorum semper vident faciẽ patris mei qui in cœlis est. *Matth. 18.* Quapropter certe credere possumus, quia omnia opera nostra quæ operamur die ac nocte

A nocte, siue bona, siue mala, ab ipsis in conspectu dei nunciata erunt. Nam angelus bonus hortatur nos consilio boni, quia cũ aliquid boni agimus, ipsum à dextris nostris esse credamus. Cum vero malum aliquid cogitamus, aut facimus, siue paruum, siue magnum, hoc nulli dubium quin malignum angelum hortatorem habeamus, qui super hoc nos gaudens irridet, cũ angelus sanctus tristatur & dolet. Et ideo cum verba ociosa dicimus, aut quicquam mali facimus, diabolicum cõsilium est. Cum autem ingemiscimus, & pro peccatis nostris suspiramus, aut opera virtutum facimus, tunc angelum dei sanctum administratorem & consiliatorem habemus. Nam de illis tribus causis quas superius diximus, & quas diabolus in Adã subministrauit per instinctionem mali consilij, solerti custodia nos caueamus. Istæ enim tres, gula videlicet, cupiditas & superbia, multa & infinita generant mala. Occasionantur namq; hæ malę & principales viciorum radices, sacrilegium, homicidium, fornicationem, furtum, auariciam, luxuriam, falsum testimonium, iram, discordiam, periurium, & his similia. Nos igitur fratres charissimi ponamus cõtra superbiã & elationem veram humilitatem, contra gulam
B abstinentiam, cõtra cupiditatem eleemosynam, contra sacrilegium perfectã pœnitentiam, contra homicidiũ dei & proximi dilectionem, contra furtum benignitatem, contra auariciam charitatem, contra luxuriam castitatem, contra falsum testimonium veritatem cordis & oris, contra iram pacem, contra discordiam veram concordiam, & vinculum pacis firmum, contra periuriũ timorem domini. Et super omnibus spem firmam, fidem rectam, charitatem perfectam. Taliter per virtutes viciis obuiando, & contraria contrariis curãdo, corã deo, & hominibus cum iusticia & equitate viuamus.
Ephe.6. Ista enim sunt arma angelica, lorica & arcus virtutum, scutum fidei firmissimum, & galea salutis. Qui hæc arma in fide non hęsitans secum portauerit, nullus ei diabolus nocere poterit. O fratres charissimi contra pessimum hostem, id est, immitissimũ generis humani inimicũ tantum nos armare debemus, vt ipsum viriliter superare valeam*, qui semper paratus est velut latro ad furandum opera nostra bona, consilia mala subministrando.
C Certe multi audacia diabolica decipiuntur, & securitate propria, quam sibi fingunt, decipiuntur. Dicũt enim iuuenis sum, dum est mihi tempus, & interim ꝙ floret in me iuuentus fruar mundo, cum ad senectutẽ venero, & amplius quæ volo exercere nequiuero, tunc pœnitentiam agens abstinebo. Et non cogitat ille miser ꝙ non habet certum vnius horæ vel momenti spacium, seu etiam potestatem de vita sua. Eia charissimi fratres nõ vos decipiat, aut seducat ista pessima securitas, quæ non securitas, sed potius periculum dici potest. Proinde diem mortis semper in memoria habeamus, semper in timore domini stantes, pœnitẽtiam agamus, quia transitus noster, vita videlicet huius seculi breuis est, & caduca ac fragilis ista miseria pręsentis mundi tẽporalis potentia. Dic vbi Imperatores & reges, vbi duces, principes aut barones, vbi aurũ & argentum ac or-
Sapien.6. namenta eorũ? Scriptũ est, Potentes potenter tormenta patientur. Væ tam obscurę mansioni, væ tam languidę foueæ, væ tam tenebrosæ, vę tam profundæ & opacę carinæ. Pensemus charissimi quo modo de tam parua cõsolatione, tam longa calamitas: de tam breui lęticia, tam lõga tristicia: de tam modica luce, tam magnæ tenebrę: de tam exiguo lucro, tam graue damnum: de tã vana securitate, tam forte periculum: de tam parua potentia huius tẽporis, tam longa tormenta sine fine man
D sura: de tam breui iocunditate, tam longæ & tam amaræ lachrymæ: de tam inani huius mundi pompa, dira gehennalis prouenit pœna, de qua non liberabit pater filium, nec pro patre filius fideiubebit, vbi non reperitur amic* qui redimat, nec frater qui succurrat. Vbi qui ibi sunt mori quęrunt, sed mortem impetrare nequeũt, vbi amara pœnitentia tarde agitur, nec ob hoc sic pœnitens adiuuatur. Ibi nulla vita, sed mãsio dura & mors æterna, ibi tenebrosus ignis, & locus horribilis, ibi flamma gehennalis & inextinguibilis, ibi immensa tormenta & suspiria valida, ibi luctuosi gemitus & languor lõgus, ibi miseri cum miseris, superbi cum superbis, homicidę cum homicidis, adulteri cum adulteris, auari cum auaris, fures cum iniquis, falsi prælati cum falsis subditis, dissoluti religiosi cum dissolutis sociis, & sociabus lasciuis, & sic de singulis. Qui omnes simul inenarrabiliter cruciabuntur, & in infernali carcere sine fine torquentur. De quo nos viciis emendatos omnipotens deus eripere dignetur, qui viuit & regnat in secula secu
E lorum, Amen.

De exhortatione ad orandum, cum exemplo cuiusdam defuncti in Aegypto. Et de miseria animæ.

Sermo LXIX.

Fratres dilectissimi quando orare vultis aut peccata vestra plãgere, claudite ostium super vos, & orate dominum deum vestrum in toto corde. *Mat.6.* Tunc respiciens dominus super vos propicius ac pius vobis erit, quasi pia mater filio suo dũ eum dolentem & plorantem reperit. Hæc charissimi in cordibus vestris scribite & intelligite. Et qui non intelligunt, eos qui rationabiliter sapiunt, interrogent. Acquirite vobis dilectissimi thesaurum cœlestem mundi huius postpositis vanitatibus, attendentes & valde timentes quoddam exemplum horribile, quod quidam homo sanctus in excessu mẽtis positus vidit & audiuit de quadam anima de Aegypto exeunte, & contra corpus suum contendente. Erat enim homo iste de cuius anima fit ad præsens mentio, corpore fœcundus valde, & temporalium stipatus plurimum, & in tali corporis & rerum prosperitate positus nihil aliud cogitabat, nisi cuncta quæ poterat perficere mala, nec quicquam de animæ suæ salute tractãs, totus vixit in peccatis. Accidit
F vt infirmitate laborans morti appropinquaret. Et ecce spiritus illius ad ostiũ corporis pulsans terrore ac mœrore permaxime concussus admodum exire tardabat, quia diabolos ante se præparatos videbat, ac inter se mussitare dicentes, Quo modo tardatur? Cur fit hoc? Quare facit tot moras? Festinemus, forsitan Michaël cũ sociis suis oppriment nos, ac animam illam nobis tollent quam per multos annos vinculis nostris constrinximus. Tunc vnus ex diabolis respondens dixit, Nolite timere, nostra est. Ego opera eius scio. Ego semper cum illo diebus ac noctibus fui. Hæc illa anima misera audiens dixit, Heu mihi quare vnquam nata fui aut creata. Væ mihi quare vnquam in hoc corpus intraui. Væ mihi quod vnquam in isto pessimo carcere carnis extiti. Vę tibi corpus miserum, quare alienas rapuisti pecunias. Tu facultates pauperum, & substantias eorum in domum tuam congregasti. Tu cibariis delicatis te nutriebas, & ego salutem nostram esuriebam. Tu vinum bibebas saporosum, & ego fontem vitę sitiebam. Tu te preciosis decorasti vestibus me nuda existente virtutibus. Tu quidem fœcundum eras, & ego macra. Tu rubicundum, & ego pallida. Tu hilare, & ego mœsta. Tu ridebas,

G debas,& ego flebam. Tu gaudebas,& ego dolebam. Tu
semper mihi contraria egisti, modo es esca vermium,
& putredo ac puluis. Requiesces per modicum tẽpus
in terra, & postea mecum in infernum deduceris tor-
menta sicut & ego passurum æterna. His dictis corpus
sudare cœpit ac spiritũ reddere. Tunc ille diabolus an-
gelus satanę, qui non in bono, sed in malo custos, & in-
stinctor eius perstitit, eam apprehendens dixit, Nolite
socij nolite moram facere, sed tridentes acutissimos ap
prehendite, & cum dolore in oculos eius figite. Quic-
quid enim vidit, siue pulchrum, siue turpe, totum cõcu-
piuit. Pungite os eius, quia omnia quæ desiderauit, siue
in comedendo, siue bibendo, vel etiam loquẽdo iustis,
vel iniustis nunquã pepercit. Pungite & cor eius dolo-
rosum & falsum, in quo nec pietas, nec misericordia,
nec charitas, nec bonitas fuit. Pũgite etiam manus eius
rapaces, quæ ad furtum, latrocinium & rapinam prõp-
tę, & ad opera pietatis tardæ fuerunt. Insuper & pedes
eius quæ ad omnem viam malam veloces extiterunt.
Tunc illam miseram animam de corpore eiectam, sic
mẽbratim punientes, leuauerunt super alas suas nigras
tenebrosas & vespertilioneas, ad infernum ipsam dedu
H centes. Et dum sic in itinere esset, vidit anima illa cla-
ritatem magnam & dixit, vbi vel quid est ista claritas?
Responderunt dæmones dicẽtes, non agnoscis patriã
vnde exiuisti quando in hanc peregrinationem venisti?
Tu quondam renunciasti pompis nostris, & per bap-
tismum ac signum crucis nos expulisti. Audisti Prophe
tas & Apostolos, audisti etiam sacerdotes & curatos
tuos, qui non cessabant tibi viam vitæ prędicare, & no
men saluatoris tui laudare. Cor autem tuum à doctrina
eorum longe erat. Modo transis iuxta patriam illã vn-
de prima venisti, non tamen ibi diuertes nec venies.
Choros angelorum audies, non ad tuam cõsolationẽ,
sed ad tuam perpetuam desolationem. Claritatem san-
ctorum videbis, nec tamen ibi habitabis, quemadmodũ
& nos nõ facimus, qui de paradiso eiecti sumus, & sicut
fuimus ac sumus in perditione, sic & tu nobiscum eris.
Vsque modo fuisti in peregrinatione, nunc moraberis
nobiscum in damnatione in qua multos habemus so-
I cios. Tũc cœpit illa misera anima cum dolore & fletu
ac gemitu ingenti dicere, Heu me miseram ꝙ vnquam
creata fui ac nata, seu in hoc corpus maculatum posita.
Heu mihi ꝙ in ista damnatione posita claritatem æter
nã perdidi ex qua olim sine macula exiui. Modo video
spaciosam vitam quæ ducit ad patriam, non tamẽ per-
ambulabo eam. Tunc perduxerunt eam inimici sic flẽ-
tem & gementem ad perditionis portas, vbi diabolus
ad recipiendum eam præparatus erat in similitudine
draconis, & aperiens fauces suas fœtidissimas ac gluti-
ens eam reuomuit in calidissimum locum igneum, vbi
sui consimiles expectant iudicium. Hoc exemplo dile-
ctissimi edocti ac admoniti vt aliorũ fera vulnera no-
bis sint medicamẽta certa, vitam nostram hic dum va-
lemus in melius emendemus, carnalia abdicantes, spiri
talia sectantes, vt sic lætentur ex hoc corpusculo egre-
Psal. 62. dientes dicere possimus, Adhęsit anima mea post te,
quia caro mea castigata pro te deus meus, Ob hoc mi
domine me suscipiat dextera tua. Quod nobis conce-
dere dignetur, qui saluat omnes sperantes in se, ac vi-
uit & regnat deus, in secula seculorum, Amen.

De commendatione humilitatis, ac de compunctione cordis.
Sermo LXX.

Vanta sit veræ humilitatis virtus fratres facile K
ex verbis domini cognoscitur, qui vt superbiã *Luca. 14.*
Pharisæorũ damnaret dixit, Omnis qui se exal
tat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabi-
tur. Humilitatis passibus ad cœli culmina cõscenditur,
quia Deus excelsus non superbia, sed humilitate attin-
gitur. De quo dictum est, Deus superbis resistit, humili- *Iacobi. 4.*
bus autem dat gratiam, Vnde in Psalmo dicitur, Excel- *Psalm. 137*
sus dominus & humilia respicit, & alta à lõge cognos-
cit. Alta posuit pro superbia. Humilia vero respicit vt
attollat: alta, id est, superba cognoscit vt deijciat. Disca-
mus humilitatẽ per quam deo propinquare poterimus,
sicut ipse in Euangelio ait, Discite à me quia mitis sum *Matth. 11.*
& humilis corde. Per superbiam mirabilis angelorum
creatura cecidit de cœlo: per humilitatem dei fragilitas
humanæ naturæ ascendit in cœlum. Honesta est enim
inter homines humilitatis consuetudo, sicut Salomon
ait, Vbi fuerit superbia, ibi erit & contumelia: vbi autem *Prouer. 11.*
humilitas, ibi sapientia. Itẽ alius sapiens. Quanto mag- *Eccli. 3.*
nus es humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies L
gratiam. Item dominus per prophetam, Ad quem respi *Esaia. 66.*
ciam nisi ad humilem & quietum, & trementem verba
mea? Quicumq; humilis & quietus non fuerit non po-
test in eo habitare gratia spiritussancti, Deus humilis fa
ctus est nostræ salutis causa. Erubescat ergo homo su-
perbus esse. Quanta humilitate inclinatur cor ad ima,
tantũ proficit in excelso. Qui enim humilis fuerit exal-
tabitur in gloria, Primus humilitatis gradus est verita-
tis sermonem audire humiliter, memoriter retinere, vo
luntarie perficere, eã quippe quam non inuenit humilẽ
veritas fugit mentẽ. Quanto quis humilior fuerit de se-
ipso, tanto maior erit in cõspectu domini. Superbus ve-
ro quanto gloriosior apparet inter homines, tanto de-
iectior erit ante deum. Qui sine humilitate bona opera *Eccli. 10.*
agit, in vento puluerem portat. Quid superbit terra &
cinis, dum vento superbia dispergitur, quod ieiunijs vel
eleemosynis congregare videtur? Noli ô homo in vir-
tutibus gloriari tuis, Quia iterum habiturus es iudicem
non teipsum, in cuius conspectu teipsum in corde tuo
humiliare debes, quatenus ipse te exaltet in tempore re-
tributionis. Descende vt ascendas, humiliare vt exalte-
ris, ne exaltatus humilieris. Qui enim sibi vilis est, ante M
deum pulcher est: & qui sibi displicẽt, deo placent. Esto
ergo paruus in oculis tuis, vt sis magnus in oculis Dei.
Tanto enim eris apud deũ preciosior, quanto fueris an
te oculos tuos despectior. In summo honore summa sit
tibi humilitas, honoris laus est humilitatis virtus. Com
punctio cordis ex humilitatis virtute nascitur, de com
punctione confessio peccatorum, de confessione pœni
tentia, de pœnitentia vera proueniet delictorum indul
gentia. Compunctio cordis est humilitas mentis cum
lachrymis, & recordatione peccatorũ, & timore iudi-
cij. Ex gemino fonte compunctionis solent profluere
lachrymę, vna dum mens operum suorum mala consi-
derat, altera dum desiderio æternæ vitæ suspirat. Vnde
Propheta ait, Sitiuit anima mea ad deum viuum, quan- *Psalm. 41.*
do veniam & apparebo ante eum. Item, Concupiscit & *& 83.*
deficit anima mea in atria domini. Quatuor sunt qua-
litates affectionum, quibus cogitatio iusti tędio salubri
cõpũgitur, hoc est, memoria prętoritorum facinorum,
recordatio futurarum pœnarum, consideratio peregri-
nationis suæ in huius vitæ miseria, & desiderium super-
næ patriæ, quatenus ad eam quãtocyus valeat perueni-
re. Quando ergo ista in corde hominis fiunt, signũ est
tũc esse deum per gratiam præsentem. Vnde in Psalmo *Psalm. 55.*
dicitur,

A dicitur, Deus vitam meam nũciaui tibi, posuisti lachrymas meas in conspectu tuo, sicut in promissione tua. Promissio indulgentiæ quam habemus à deo, lachrymas pœnitentię excitat in corde nostro, thesaurum desiderabilem in corde hominis compunctionis dulcedo. Anima hominis quæ in oratione compungitur, valde illi proficit ad salutem, cum per orationem compũctio effunditur, spiritus sancti præsentia cordibus nostris illustratur.

De non tardando conuerti ad dominum,

Sermo LXXI.

Eccli. 5. Hæc videntur imitata ex quibusdã Augustini locis, & quæ sequuntur. Legitur in literis diuinitus inspiratis dictũ, Fili ne tardes conuerti ad dominum, quia nescis quid futura pariat dies. Qui tardat conuerti, periculum facit animæ suæ, quia mors non tardat, quæ si tardantem conuerti inueniet, ad tormenta deducit eum. Dissoluta & paralytica cogitatio est de crastina cogitare conuersione, & hodiernam negligere. Quid tu peccator conuerti dissimulas, & nõ metuis ne mors repentina subripiat diem conuersionis? Nonne homi-
B nes subito moriuntur? Si bonum est peccata dimittere & ad deum se conuertere, cito fiat. Deus tibi promittit remissionem conuertendo à peccatis, securitatem tibi
Esa. 55. non promisit diu viuendi. Ideo cõuertat se vnusquisq; citius ad dominum, & derelinquat impius viam suam. Si subito intrat dies extremus, perit dilatio, & restat dãnatio. Perire non vis, redi ad deum & viues. Noli de venia peccatorum, nec de vita longiore confidere. Cõuertere ergo & pœnitentiam age. Cras, inquis, me conuertam. Quare non hodie? Quid male dicam, si cras dicam? Quid male, si hodie? Forte dicis, Longe erit vita mea. Dico, Si longa erit bona sit, si breuis & ipsa bona sit. Prandium & si longum non tamen vis habere malum, & vitam longam vis habere malam? Villam emis, bonam desideras, vxorem vis ducere, bonam quęris, filios tibi nasci bonos optas. Et vt etiam de rebus vilissimis loquar, caligas emis & non vis malas. Quid ergo vitam amas malam? si vitam vis malã, inter omnia bo-
Eccli. 5. na tua eris malus. Ne tardes conuerti ad dominum, &
C ne differas de die in diem. Verba domini sunt, nõ mea, non à me hæc audisti, sed ego tecum audio à domino.
Gene. 8. Forte respondes, cras cras. O vox coruina, coruus non rediit ad arcam, columba rediit. Si tunc vis pœnitentiam agere quando peccare non potes, peccata te dimiserunt non tu illa. Satis alienus est à fide qui ad agendã pœnitentiam tempus senectutis expectat. Metuendũ est ne dum sperat misericordiam, incidat in iudicium. Nõ enim tunc veniam inueniet, qui modo aptum veniç tẽpus perdidit. Ibi à deo nõ potest mereri quod petit, qui hic noluit audire quod iussit. Qui tempus pœnitentiæ datum negligit, frustra ante tribunal Christi preces effundit. Festinare debet ad deum conuertendo dum potest vnusquisq;, ne si dum potest noluerit, omnino cum voluerit non possit.

De morte, Sermo LXXII.

Mors autem vera quam timent homines, est separatio animæ à deo. Et plerumq; cum timent homines mortem istam quæ separat animam à corpore, incidunt in illam vbi anima separatur à deo. Hęc est mors de qua dicitur, Et mors depascet eos. Cu-
Psalm. 48. ius pastor est diabolus. Habemus autem multis locis in scriptura, quia vita est Christus, mors autẽ diabolus, nõ quia ipse mors est, sed quia per ipsum mors introiuit in hunc mundum. Siue enim illa in qua lapsus est Adam
Sapien. 2. ipsius persuasione homini propinata est, siue ista vbi anima separatur à corpore, ipsum habet authorem qui D primum per superbiam cadens inuidit stanti, & morte inuisibili deiecit stantem. Nos ergo qui de futura immortalitate cogitamus, non sine causa in frõte signum crucis portamus, & non habebimus pastorem nisi vitã. Fidelium enim pastor vita est, infidelium autem pastor mors est. Si ergo in inferno sunt oues, quibus pastor mors est, & in cœlo sunt oues, quibus pastor vita est, quid igitur dicam? Iam in cœlo sumus? In cœlo secundum fidem. Si enim non in cœlo, vbi sursum corda? Si non in cœlo, vnde apostolus Paulus dicit, Nostra enim Philip. 3. conuersatio in cœlis est? Corpore ambulemus in terra, corde habitemus in cœlo. Habitam⁹ ibi, si illuc aliquid mittam⁹ quod ibi nos teneat. Nemo enim habitat corde nisi vnde cogitat. Inde autem cogitat vbi thesaurizat. Thesaurizauit in terra, cor ipsius à terra non recedit. Thesaurizauit in cœlo, cor ipsius de cœlo nõ descẽdit, domino aperte dicẽte, Vbi est thesaurus tuus, ibi est Mat. 6. & cor tuum. Ipsi ergo quibus mors pastor est, videntur ad tẽpus florere, & iusti laborare. Sed quare? Quia nox est adhuc. Quid est, nox est? Nõ apparent merita iustorum, & quasi nominatur fœlicitas impiorum. Tãdiu vi- E detur herba lætior, quandiu hyems est. Herba enim per hyemem viget, arbor autem per hyemem quasi arida est, cũ sol exierit feruentior æstatis tempore, arbor quæ per hyemem arida videtur, expletur foliis, profert fructus, herba autem arescit, videbis honorem arboribus, herba autem arida est. Sic & modo iusti laborant antequam veniat æstas, vita in radice est, nondum apparuit in ramis. Radix autem nostra charitas est. Et quid ait Apostolus, vt sursum habeamus cor & vitam in radice, vt pastor noster sit Christus, quia habitatio nostra non debet recedere de cœlo, & in hac terra debemus sicut mortui ambulare, vt sub vmbra viuentes infra mortui simus, nõ vt supra mortui infrà viuamus. Quia ergo nõ debet recedere vita nostra & cor nostrũ desuper: quid ait Apostolus? Mortui enim estis, & vita vestra abscon- Coloss. 3. dita est cum Christo in deo. Ecce vbi est radix nostra. Quando apparebit honor noster tãquam in foliis & fructibus, sequitur & dicit, Cum Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum illo in gloria. Et erit F mane. Nam modo non mane. Tumeant modo superbi aut diuites huius seculi. Impij bonis insultent, infideles fidelibus, & dicant, quid vobis prodest quia credidistis? Respondeant fideles & dicant, si vere fideles sunt, Nox est, nondum videtur quod tenemus, non quiescant manus bonis operibus laborare. Vnde alibi dicitur, In die Psalm. 76. tribulationis meę deũ quæsiui manibus meis, nocte coram eo, & nõ sum deceptus. Apparebit labor noster mane, & erit fructus mane, vt illi qui modo laborant, postea dominentur, & illi qui modo se iactant & superbi sunt, postea subiiciantur. Quid enim sequitur, Sicut oues in inferno positi sunt, mors pastor est eis, & dominabuntur eis recti mane. Puto iam planum esse illud verbum, quia prælocuti sumus, dominabuntur eis recti mane. Expecta mane, desidera mane, ne putes quia nox habet vitam, & mane non habet vitam? Ergo qui dormit viuit, & qui surgit non viuit? Nõnne qui dormit, morte mortuus est? Et qui sunt qui dormiunt? Quos excitat Apostolus Paulus, si tamen velint euigilare. Qui- Ephe. 5. busdam enim dicit, Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Qui ergo illuminantur à Christo iam vigilãt, sed nondum apparet fructus vigiliarum. Mane apparebit, id est, cum seculi huius incerta transierint. Ipsa est enim nox, non titubet, videtur

G tur enim quasi tenebræ. Facit aliquis male, viuit, floret, terret, honoratur: facit autem aliquis bene, reprehenditur, blasphematur, accusatur, laborat, terretur, quasi tenebræ sunt. In radice autem vigor, fructus, opulentia, vita nondum est in ramis. Sed radix non aruit, similis est quidem arescenti, sed tempus venit, vestitur honore suo, fœcundatur fructibus suis. Tunc illi de quibus dictum est vt nō eos zelemus, quid enim addet illis psalmus? Quoniam sicut fœnum cito arescent, & sicut olera prati cito cadent, cum viderint ad dexteram maiestatis iustos, quibus laborātibus insultabāt stare, & dicēt
Sapien. 5. inter se pœnitentiam agentes, Hi sunt quos aliquando in risum habuimus, & in similitudinem improperij. Sed tunc iam pœnitentiam infructuosam agunt: dicentes enim, nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniam. Quia cum cœperit quis deo viuere, mundum cōtēnere, iniurias nolle vlcisci, nolle hic diuitias, non hic quærere fœlicitatem terrenam, omnia contemnere, deum solum cogitare, viam Christi non deserere, non solum ei à Paganis dicitur, insanit, sed quod magis do
H lendum est, quia & intus multi dormiunt, & euigilare nolunt, à suis christianis audiūt, Quid patimini fratres mei? Nomine inuentus secundum viam Christi, qui dicit, quid pateris? puto ideo quod dicit, Horremus Iudæos qui dixerunt domino Iesu Christo, Dæmonium habes.
Ioan. 7. Et quando audimus recitari Euangelium, tundimus pectora dicentes, sceleratam rem dixerunt Iudęi Christo, Dæmonium habes. Age tu Christiane quando videris de corde hominis expulsum diabolum, & inhabitare in eo Christum ne dicas quid pateris. Dictum est quidem, & de ipso domino quod insaniret, quando loquebatur verba quæ illi non capiebant. Et tamen aliqui euigilabant à somno dicentes, Non sunt ista verba dæmonium habentis. Sic & modo fratres mei, quamdiu ista verba audiunt, & gentes, & qui habitant orbem, & terrigenę filij hominum diues & pauper, id est, & qui per-
Ioan. 10. tinet ad Adam, & qui pertinet ad Christum. Alij dicūt, Dæmonium habes. Alij dicunt, Non sunt ista verba dæmonium habentis. Alij enim viam seculi, & ista ad tempus audiunt. Alij frustra audiunt, sed faciunt quod dictum est, Auribus percipite qui habitatis orbem. Et cū
I agunt ista, incertus est fructus. Sed qui male agūt & viā seculi eligūt, mors pastor est eis, Qui autem eligūt viā domini, vita pastor est eis. Veniet ipsa vita iudicatura,
Matth. 25. & damnatura cum pastore suo eos quibus dicitur, Ite in ignem æternum, qui præparatus est diabolo & angelis eius. Illis autem quibus insultatum est & qui irrisi sunt quia credebant, audient ab ipsa vita quem habent pastorem, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratū est ab origine mundi. Dominabuntur eis recti mane. Nemo dicat quia sum Christianus, quare non imperem iniquis. Noli festinare, dominaberis, sed mane, quia auxilium illorum veterascet in inferno à gloria eorum, auxilium de pecunia, auxilium de amicis, auxilium de virtute sua. Sed cum mortuus homo fuerit, in illa die peribunt omnes cogitationes eius. Quantam visus est gloriam habere inter homines cum viueret, tantam vetustatem & corruptionem suppliciorum habebit in inferno.

De illo qui iram diu in pectore retinet, & non vult humiliari.
Sermo LXXIII.

N Mnis homo qui vult de inimico suo vindicari prouocat in se vindictam Dei. Sed hoc facite fratres quod dicit Apostolus, Nulli malū
Roma. 12. pro malo reddentes. Hoc est enim vinci de bono malum. Quando enim vindicari vis, sine dubio K vincere vis: vide ne dum vis hominem vincere, ab ira vincaris. Quia læsit, vis & tu lædere: quia nocuit, vis & tu nocere: & vt tu vincas amplius magis quàm ille nocuit, quo modo vincis malum in malo? Non hoc dixit apostolus, non hoc audistis, Ego nolo vinci à malo audistis? Et forsitan respondebis, Hoc & ego volo. Sed nemo me vincit. Dixit enim Apostolus, Vince in bono malum. Hoc est enim, vt qui te læsit sua iracundia, tu illum vince tua patientia. Qui te læsit sua auaricia, vince illum tua misericordia. Ecce qui te sua auaricia expoliauit, ecce eget, ecce esurit, ecce sitit, ecce mendicat, inimicus tuus est. Sed si esurit, ciba illum: si sitit, potum da illi. Hoc enim faciens carbones ignis congeres super Roma. 12. caput eius. Si hoc cogitas quasi ad maliciam nos hortatus est, tanquam dixerit vt plus ei noceas, vt carbones congeras super caput eius. Si hoc cogitas, in malo vis vincere malum, & ipsam eleemosynam vt facias, amore vindictę vis facere. Sed dico quid est carbones ignis congeres super caput eius? Carbones ignis sunt in quibus vritur vt pœniteat illum contra te inimicicias habuisse. Homo es, homo est, lædere voluit, lædere vis. Ecce duo mali estis. Quo modo ergo dicis & ego odio malum qui auges numerum malorum? Vis vincere inimicum tuum, attende intrinsecus tuos ne ibi habeas quod vincere debeas. Et dum ista consideraueris dicis L tibi, Homo est qui me læsit. Rogem pro illo dominum vt pœniteat eum, & si læsit ex malo factus fuerit bonus. Nec defendi ante dominum serui inuerecunda festinatione properemus, vt cum dies ille vindictæ aduenerit non cum impiis & peccatoribus puniamur, sed cum iustis & deum timentibus honoremur in secula seculorum, Amen.

De futura vita diligenter cogitanda.
Sermo LXXIIII.

F Ratres charissimi, quod audiuimus dici vt sursum cor habeamus, spes sit vt de illa futura vita cogitemus. Hic sic agamus vt illic semper viuamus. Ecce enim quanta dignatio domini nostri qui fecit nos, ipse descēdit ad nos. Si ergo descendit ad nos, leuauit nos, iam in corpore suo leuauit nos. Caput nostrum ibi est, sequantur & membra. Ille est in cœlo, nos in terra quasi longe sit à nobis Si inter- M roges longe, charitatem interroga & nobiscum est. Si enim ille non esset nobiscum, non clamaret de cœlo Saulo persequenti non ipsum, sed seruos eius, & vt familiarius dicā, membra eius, Saule Saule quid me per- Act. 9. sequeris? Ecce ego hic sum in cœlo, & in terra persequeris me. Quare dixit, me, quia quasi de membris suis dicebat. Nonne si aliquis calcet plantam tuam, non clamat lingua tua? Ille ergo per quem factum est cœlum & terra, propter eum quem fecit de terra, sine terra descendit in terram, & in cœlo leuauit terram, id est, carnem quam propter nos dignatus est assumere. Deus factus est homo, vt homo possit esse quod deus est, nam quæ promisit dabit nobis. Securi enim sumus, quia cautionem nobis fecit, quam cautionem euangelium scripsit, & ideo reddidit nobis. Quid putatis fratres non eū nobis redditurum vitā suam, qui pro nobis dedit mortē suam, humilitatem, iniurias, contumelias, passionem in terra suscepit pro nobis? Ergo regnum, fœlicitatem, æternitatē non dabit nobis qui propter nos mala pertulit? Ergo bona sua nobis negabit? Ad hanc spem fratres, quia promissor verax est securi ambulemus. Sed sic viuamus vt semper viuamus, vt cum ante ipsum venerimus,

A rimus, bona fronte dicamus, Redde quod promisisti, quia fecimus quod iussisti, & viuere cum illo valeamus in secula seculorum, Amen.

De diuite, *Sermo LXXV.*

† *Hic sermo habetur supra numero. 58.*

Vdite itaq; qui estis in populo, & stulti aliquando sapite, accedite ad sepulturam mortuorũ, & videte exempla viuentium. Iacent ossa & perit caro, & tamen causa eius seruatur in iudicio Christi. Fuit & ipse similis nobis viuens in vanitate, repletus diuitiis multis, multiplicauit agros, plātauit vineas, implens horrea in thecis multis, lętatus est in abundantia sua, & ecce subito ablata sunt ab oculis eius. Plaudebatur sibi per schemata multa, preciosis vestibus erat indutus, pompas & luxurias sibi adhibens, epularũ diuitias exercebat, saltationes & iocos in ebrietatibus exhibebat, prandia sua cum cœna miscebat, & lætitiæ suę vix dabat finem, & ecce ablata sunt omnia ab oculis eius. Vbi ergo abierunt illa omnia? Vbi pompa, vbi schemata, vbi exquisita conuiuia? Vbi nam sunt illi qui eum in foro longius ab omnibus cōspiciebant? Vbi ornatus domorum & vestis preciosę luxuria? Vbi gemmarum ambitio, & argenti pondus immēsum? Vbi postremum ipsa cupiditas, quę cum omnia quotidie quę agit nescit quando totum possit amittere? Vbi sapientia illa & foris excogitata disertio? Vbi applausus laudum & adulatio amicorum assidua? Vbi seruorum subditi greges & lampadarum radiantia luminis? Vbi antecedentium turba cliētum? Transierunt omnia ab oculis eius, & vltra non erit memoria eius. Iacet in sepulchro redactus in puluerē, defluerunt carnes eius quas delicię nutriebant, separati sunt nerui à cōpaginibus suis, sola remanserunt ossa quæ seruantur in exempla viuentium, vt cognoscantur reliquię mortuorum. Putatur requiescere corpus, abiit autem anima eius in infernum, & nō videbit lumen. Circundant enim eum tenebræ multæ, mœror & afflictio apprehendent eum, vermis & ignis consument eum, & fletus non desinit ab oculis eius, stridor dentium frequentat ei eo ꝙ pessimi dolores perurgent eum, & non desinunt pœnæ ab anima eius. Tunc se pœnitet male vixisse in seculo, & hæc sibimetipsi reputans dicit se pietatem & misericordiam non fecisse vt quærat eam & non inueniat, multas diuitias se possedisse, & non eas pauperibus erogasse, perdidisse se tempus pœnitentię, & non se correxisse ab omnibus malis, dies suos negligēdo transisse in quibus habuit spacium benefaciendi, vt non incideret in talibus pœnis. Expectat enim eum resurrectio magna, vt tradatur peinri iudicio secundum quę vt gessit, Ibi enim eum continebāt multitudo angelorum, qui super pœnas sunt constituti, & quod taliter egerit, & eleemosynam non amauerit, ideo misericordia ei denegatur. Gehenna ardens eum expectat, quia pauperem & egenū non amauit, ventrem eius perpetuus penetrat vermis, qui esurientem pauperem non saturauit. O quantum valet apud dominum misericordia quæ in hoc seculo exhibetur. Sicut dominus noster Iesus Christus in Euangelio dicit, Beati misericordes, quoniā ipsi misericordiam consequentur. Fratres mei dilectissimi exhibete misericordiam dum lucem huius vitæ habetis, ne tenebræ mortis vos comprehendant. Eleemosyna enim emundat peccata, & ipsa interpellat pro nobis dominum, quia quod habemus relinquimus, & quod pauperibus dedimus ipsum integre possidemus. Dies enim domini festinus aduéniet, & misericordes misericordiam consequentur à domino nostro Iesu Christo, qui est benedictus in secula seculorum, Amen.

Matth. 5. *Ioan. 12.*

De cogitationibus *Sermo LXXVI.*

Primum quidem cogitationibus malis repugnandum est, vt cum aliquid carnale, aut sordidum susurrauerit aduersarius, priusquā sauciet mentem sagitta deleatur & excutiatur. Solet enim tristitiam afferre, & dubitationes de proposito, & desperationem bonorum adspirare, & varias cupiditates ingerere, & omnes omnino sagittas acuere, vt sicut in decimo Psalmo scriptum est, Vt sagittent in obscuro rectos corde. Tu ergo mox cum senseris ista, moliere geminato suspirio ad dominum mente conuersa, ne permittas accedere consilium quod sensum possit inquirere. Sicut enim vestimentum candidum si fuerit sanguine aspersum, si mox fuerit lotum cādorem suum recipit, si autem insederit, & incoxerit macula vix lauatur: sic & mens humana, si surgentem cogitationem mox deleuerit, poterit suum retinere candorem: si autē diutius residere permiserit, vix cum magno labore purgatur. Hæc est autem prima victoria secreti certaminis nostri quod dominus expectat & angelus, cum cogitationibus malignis mens humana fideliter occurrit, & bonis operibus malos superat cogitatus. Hinc laus nascitur, hinc crescit gloria, sicut Apostolus ait, Cum venerit, inquit, dominus, & illuminabit occulta tenebrarum, & manifestabit consilia cordis, tunc laus erit vnicuiq; à deo. Manifestum est enim apud fideliores, quia non solum de factis, sed etiam de cogitatis, aut laus, aut vituperatio à deo iudice tribuatur. Item quod inuiti patimur cogitationes frequenter non nos lateat fratres, ꝙ maligni frequenter cogitationes sustinemus, quando autem contingit, de Apostolo dicamus, Non quod volo hoc ago, sed quod odi illud facio, & video aliam legē in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati. Et reuera vnū propriumque studium est satanæ, humanam mentem prauis grauare consiliis. Siquidem hanc iniuriam ab exordio sortiti sumus, vt nos serpentis caput obseruemus, ille autem nostrum calcaneum, vtique non nostrorum pedum calcaneum, sed mentis finem obseruat, vt si quo modo possit currētem ad cœlestia animam morsu suo ad terrestria retrahere. Aduersus has ergo obscuritates malorum, vt synceris mentibus viuere possimus, cordis oculi bene curandi sunt. Et vt vincamus, arma nobis sunt valde necessaria. Arma, inquit, militiæ nostræ non carnalia, sed potentia deo ad destructionem munitionum, malorum consilia destruentes. Amen.

Psalm. 10. *1. Cor. 4.* *Roma. 7.* *2. Corin. 10*

Sermonum ad fratres in eremo, finis.

De vita, conuersatione ac morte sanctæ Monicæ matris beati Augustini, Narratio I.

Onica mater sancti Augustini, cuius historia trahitur ex sententia sancti Augustini ex IX. confessionum, & ex duabus Epistolis quas Augustinus scripsit suæ sorori Perpetuę virgini, Hortor te, inquit Augustinus, dilecta spōsa Christi, vt deo studeas in omnibus placere, sicut & charam matrem nostram perfecisse. Nam dum esset puella, ad ecclesiam fugiebat diu in angulo permanens, & virginales orationes ad Christum fundebat. Dum autem domum tarde rediret ab auia

Hoc opere nihil ineptius, nihil vanius.

G auia sua verberabatur, eo quòd extra domũ sine pedis-
sequa recessisset, & totũ ipsa puella patienter portabat.
In tota autem pueritia sua nunquã cum puellis loden-
tibus se miscuit, sed frequẽter in nocte adhuc in pueri-
cia de lecto surgebat, & genibus flexis orationes quas à
matre nomine Facundia didicerat, domino offerebat.
Ab infantia autem cum ea creuit miseratio, & naturali
affectione pauperes diligebat. Sępe panem de mensa in
sinu collocabat, & de paterna domo fugiens pauperib⁹
tribuebat, hospites & infirmos visitabat, vicinas litigã-
tes reprehẽdebat, pedes infirmorum sæpe lauabat, & eis
vt puella poterat seruiebat. Cum autem parentes eius
more secularium vestibus delicatis eam ornare voluis-
sent, ipsa contristata respuebat. Et cum esset annorum
tredecim, eam nobili patricio Carthaginensi tradide-
runt. Quanto autem timore & honestate, quanta etiam
summa pulchritudine dominus eã dotauerit, quanta e-
tiam pudicicia eam dominus magnificauerit, certe in
breui dici nullatenus posset. Matrimoniũ tamen opti-
me conseruauit, filios in omni timore domini sufficiẽ-
ter erudiuit, totum immaculatum custodiuit, & maritũ
ferocissimũ cum magno labore in fine lucrata est. Cum
H autem vixisset cum viro suo ferè annis duodecim, res-
pexit dominus humilitatem ancillæ suæ, & exaudiuit
lachrymas eius, nam inspirauit dominus maritũ vt de-
inceps vxorem pudicam & castam seruaret. O mira res,
quia cum esset ferocissimus, quãto affectu carnali ab ea
diuisus est, tanto magis matrimonio spiritali & per di-
lectionem coniũctus est. Cum enim vir ei⁹ esset anno-
rum septuaginta duorum, obiit in pace. Quãtis autem
salutaribus monitis & ieiuniis quantisq; lachrymis &
orationibus illam viduam sanctam, castam, sobriam &
piam dominus dotauit, mirum est. Omnia tamen post
mortẽ viri contempsit, omne regnum mundi & omnẽ
ornatum eius respuit propter deum, intantum vt non
solum mater pauperum vocaretur, sed ancilla. Et quia
dum vir eius viuebat, potestatem proprij corporis non
habebat, ideo eleemosynas non ita largiter tribuebat.
Sed postea ita vixit, vt nõ solum eleemosynas largiter
tribueret, sed etiam cicatrices pauperum leniret. Prop-
ter quod ei domin⁹ centuplũ reddidit, dum crucem e-
ius in corde ei⁹ infixit & passionem: Dum autem qua-
dam die præuenta & visitata à te domine, beneficia tua
quæ tu in carne humano generi clemens exhibuisti, an-
I cilla tua consideraret, tantam gratiam tantamq; lachry
marum copiam torculari tuæ crucis expressam in pas-
sione tua adinuenit, ꝙ vestigia eius per ecclesiã lachry-
mæ desuper pauimentum defluentes ostendebant. Et
quanto plus ab effluentia lachrymarum hortabatur de-
sistere, tanto plus fluuius lachrymarũ oriebatur. Tanta
autem gratia ancilla Christi ieiunando alios præcelle-
bat ꝙ diebus quibus ad cœnam vocabatur, tanquam ad
amaram medicinam accedebat. Erat autem ei timor ca
stus in corde tanquam fascia pectoralis, qua cogitatio-
nes constringeret, in ore tanquam frẹnum quo linguã
reprimeret, in opere tanquam stimulus, ne pigricia tor-
peret, in cunctis tanquam regula ne modum excede-
ret. Timor autem iste tanquam scopa purgabat cor vi-
duæ ab omni duplicitate, os à falsitate, opera ab omni
vanitate. Nunquam verbum seculare ab ore eius re-
cordor me audiuisse, sed in omnibus verbis suis & fa-
ctis semper Christum primo nominabat. Tantum ti-
mor domini mentem eius occupauerat, quòd non so-
lum ab omni specie mali sibi cauebat, sed spiritu pieta-
tis ad omne bonum prona erat. Satagebat mirabiliter
opera pietatis pro posse cordialiter implere super om- K
nia infirmis seruire, sepulturã mortuis præbere, orpha-
nos custodire vt filios, viduas & maritatas consolari,
quapropter multa de arcanis cœlestibus domino reue-
lante percepit. Vnde tanta ebrietate spiritus sancti sæpe
rapiebatur, quòd in ea ferè per totum diem quiescens,
dum esset rex in accubitu sui cordis, neque vox neque
sensus in ea audiebatur. Neque mirum quia illa pax quę
exuperat omnem sensum, sepeliebat viduæ sensus cor-
porales intantum vt vix matronæ nostrę & etiam vici-
næ eam pungentes excitare valerent. In die autem bea-
ti Cypriani dum hæc Christi ancilla mereretur accipe-
re sacramenta, dum esset in domo, ferè à terra per cubi-
tum eleuata fuit, clamando quæ quietissima esse consue
uerat dicens, Volemus ad cœlum, volemus ad cœlum
fideles. Quam cum post interrogaremus quid sibi acci-
derat, non respondebat, sed tanto gaudio replebatur
quòd omnes ad festum producebant cantantes cum
Propheta, Cor meum & caro mea exultauerũt in deum
viuum. Dum etiam in die pentecostes esset refecta re-
fectione illius panis qui de cœlo descendit, post sum-
ptionem sacramenti tanta satietate repleta fuit, quòd L
per diem & noctem absque corporali cibo perseuera-
uit. Cum apud ostia Tyberina infirmaretur, & sacra-
mentum à nobis fideliter peteret, nec dolore stoma-
chi vexata valeret retinere, visibiliter infantulus no-
cte media ad lectum dei famulæ venit, eámque in pe-
ctore amplectens, anima illa sancta ad cœlum vola-
uit. Ergo die nona ægritudinis suæ quinquagesimo-
sexto anno ætatis, tricesimotertio anno ætatis meæ, a-
nima illa pia & religiosa carne soluta est die quarta
Maij. Flebam & effundebam tibi domine præces pro
illa famula tua, vt non intrares cum ea in iudicium.
Gratulabar tamen testimonio eius, quia appellabat me
pium, & commemorabat grandem deuotionis affe-
ctum, commemorans nunquam se audisse ex ore meo
verbum durum aut contumeliosum sermonem. Illa fa-
mula tua domine continue satagebat virum suum lu-
crari tibi quem amabilem & reuerentem faciebat sibi.
Expectabat enim ipsa misericordiam tuam super eum,
vt in te credens castigaretur. Erat enim iracundus, sed
illa famula tua nõ tantum facto, sed nec verbo viro tri-
bulato respondebat, sed quieto rationem facti redde-
bat, quem tibi domine in extrema vita corporali lucra- M
ta est. Erat enim serua seruorum domine, & omnes qui
eam videbant laudabant te domine, scientes & creden
tes præsentiam tuam esse in corde eius. Fuerat enim v-
nius viri vxor, & filios totiens parturiebat, quotiens à
te domine deuiare cernebat. Imminẽte autem die quo
ex hac vita erat exitura, nobis ignorantibus domine, ip
sa & ego soli stabamus incumbentes ad quandam fene
stram, & terrena obliuiscentes, loquebamur soli valde
dulciter qualis esset sanctorum vita, quã nec oculus vi-
dit, nec auris audiuit, & inhiabamus ore cordis pariter
in superna fluenta fontis vitæ, vilescebatq; mundus iste
inter verba cũ delectationibus suis. Tũc ait illa, Fili vnũ
esset propter quod in hac vita aliquãtulũ morari cupie-
bã, vt te catholicũ Christianũ viderẽ priusquam more-
rer, & ecce cumulatius mihi deus pręstitit, vt te contem
pta etiã fœlicitate terrena videã dei seruũ. Quid iã am-
modo hic faciam nescio. Quid sibi tũc respũderim, nõ
satis recolo, sed post dies quinque decubuit febribus, &
subtracta à pręsentibus, cucurrim⁹, & post modicũ red-
dita est sensui, & intuens nos ait, Ponetis hìc matrem
vestram. Ego flebam, sed fletum finiebam, frater autem
meus

A meus lætus, quòd non peregre commori, sed in patria
cum viro sepeliri debebat. Quo audito, vultu turbato
reuerberans cum oculis quòd talia dixisset, ait, Ponite
hîc corpus meum, nihilq; cura eius vos conturbet. Ro-
go tamen vos, vt ad altare domini memineritis mei
vbi fueritis. Dominus autem illud resuscitabit vbicun-
que sepultum fuerit in nouissimo die.

Relatio Calixti de conuersione, perseuerantia & quibusdam dictis sancti Augustini: II.

MAgnus ille doctor & egregius Augustinus,
qui vere fuit norma & speculū in natura,
dum esset annorū X X X. matemis oratio-
nibus & Ambrosij prædicationibus medi-
antibus & fama Antonij audita, ab omni
hęresi purgatus est, & apud Liguriā Italiæ aduenientibus
diebus paschalibus baptizatus est. Et nunc exultat Ligu
riēsis Ecclesia, pia eius mater gaudet, Ambrosius deum
laudat, Augustinus iam confitetur, & fideles omnes sibi
tanquā ciui fidelissimo de Babylonica seruitute redē-
pto, vna voce omnes applaudunt. Protinus in fide ca-
B tholica confirmatus, spem omnē quam habebat in se-
culo dereliquit, & Romanorū & Liguriensiū scholas,
& cū Euodio & Alipio socijs, viro præclarissimo soli-
tario Simpliciano se commiserunt, ibiq; cum prædicto
famosissimo viro apostolicam vitā tenere cœperūt, &
simul cum multis erant habitātes in placito sancto. In
diebus autem illis dum fama Augustini crebresceret a-
pud omnes, congregatis fratribus ait, dum in hac valle
miseriæ sumus constituti, vtrū boni siue mali simus de
nobis præsumendum non est, etiam quibuscunque vir-
tutibus cognoscamus dei gratia nos esse ornatos. Nam
si quis nostrum bene operatur, beatus tamen dicendus
nec prædicandus est, cum similes simus nauibus om-
nibus bonis oneratis, de quibus tamen incertum est v-
trum ad portum salutis perueniant. Nunquid Iudas in
apostolatu optime incepit, & pessime finiuit? Nunquid
etiam Paulus male incepit, & tamen vas electionis di-
gne vocatus est? Nolite obsecro laudare me, sed orate
vt valeamus vsque ad mortem perseuerare, quoniam
finem nostrum deus attendit.

Ex Sigeberto in epistola ad Macedonium de ortu, conuersione & vita sancti Augustini: III.

C

TEmpore Theodosij senioris, Augustinus vir
acutissimus nobilibus Carthaginēsibus ortus
natalibus, venit Romam, ibique scholas libe-
raliumartiū annis ferè sex gloriosè rexit. De-
nique Mediolanum venit, & dum esset annorū trigin-
ta, filiusq; eius annorū octo, aduenientibus diebus pa-
schalibus, meritis matris & prædicatione Ambrosij, ma
ter eius regenerauit Augustinum cum filio Deodato &
multis aliis ferè X L I I. Qui baptizatus Augustin⁹ mox
ad virum Simplicianum perrexit, cuius nomen cele-
berrimum apud fideles erat, qui etiam habebat mau-
seolum semotum & à gentibus separatum. Cum quo
Augustinum ferè per annum cum dimidio permansis-
se vidi, & oculata fide probaui. Et quoniam erant in
libertate quasi viuentes, licet probatissimi viri essent
atque perfecti, tandem ex præcepto tanti patris Sim-
pliciani, Augustinus pòst inter eos instituit, vt vitam
apostolicam omnes pariter tenerent, & nihil inter eos
proprium diceretur. Completo vero anno, matre Au-
gustini instigante ad propria reuertitur, & moritur ma
ter Augustini apud ostia Tyberina, filius autem apud

Carthaginem anno ætatis suæ X X I X. Cum autem esset D
Augustinus cum amicis in Africa, meditabatur in le-
ge domini die ac nocte, scribens libros, & docebat in-
doctos. Hoc autem Valerius Hipponensis audiens præ
gaudio lachrymabatur, & statim eum ad se accersiri fe
cit, & hortum secretum & remotum à ciuitate Augu-
stino donauit. Ibique pius pater Augustinus cū cæteris
amicis & fratribus in despecto habitu, & cum incredi-
bili humilitate annis tribus mansit. Deinde cū inquie-
tudinem venientium ferre non posset, duobus ferè mi-
liatibus à prædicto loco secessit, & ad montem quen-
dam altissimum abiit, ad quem per viam valde aridam
& pœnosam adiri potest. Ibique Augustinus habitatio-
nem ex lapidibus cunctis construi fecit, & sic homines
fugiens habitabat. Ibique composuit libros de medici-
na animæ, & de vita monastica, de innocentia Ioannis
Baptistæ & Heliæ. Multi quidem ex fratribus infra saxa
& fissuras montium receptacula sibi fecerāt, & ibi pro-
pe patrem Augustinum per iactum balistæ in omni san
ctitate habitabant. Erant autem ferè C X X I I. qui sub
obedientia Augustini cōcorditer viuebant, omnia re-
putantes esse communia. Vinum nemo nouerat, nisi
quando infirmitas cogeret, aut Valerius Episcopus san E
ctus ad eos visitandos venisset: cum autem appropin-
quaret festum Pentecostes, sanctus Episcopus Valerius
misit pro Augustino & inuitum presbyterum ordina-
uit. Factus presbyter monasterium clericorū instituit
in domo Episcopi, & infra annum ibidem viuere cœ-
pit secundum regulam apostolicam, vt hactenus fece-
rat. Hoc autem Valerius Episcopus fecit, quia ipse Grę-
cus erat & indoctus, maxime in respondēdo hæreticis
in eorum erroribus. Ideo Augustino Episcopo potesta-
tem plenam dedit prædicandi quotiens necessarium
fuisset. Nam multi iam hæretici surrexerunt, contra
quos dominus Augustinum instituit & ordinauit.

De obitu atque commendatione sancti Augustini: IIII.

ANno domini C C C C X X X V I I. Sixtus sedit
annis octo & diebus X X X. eo tempore Valla
rex Gothorum Vandalos odio insectās etiā
in Africa eos persequi disposuit, sed morte
præuentus obiit, eiq; in regnū Theodoricus successit. F
Vandali Africæ omnibus irruētes prouinciā vniuersam
deuastant rapinis, cæde, incendiis, nulli sexui parcētes,
ætati vel ordini. Sub hoc turbine tribulationis beatissi-
mus Augustinus amarissimam & lugubrem præ cæte-
ris diebus suæ senectutis iam penè extremam duxit vi-
tam, videns tantam sæuiciam vbique grassari, videns
alios hostili nece extinctos, alios effugatos, Ecclesias sa-
cerdotibus viduatas, ciuitates cum accolis dissipatas.
Accreuit denique causa mœroris eius quòd sub ipsius
tempore Hipponensem vrbem, cui pontifex præerat
Barbari obsederunt. Sed ecce tertio obsidionis mense
febribus incubuit, sibiq; septem pœnitentiales psalmos
scribi iussit, ipsos quoque quaterniones iacens in lecto
circa parietem positos diebus infirmitatis suæ intuebat
ac legebat, & vberrimè ac iugiter flebat. Et ne à quo-
quam impediretur eius intētio, ante fermè decem dies
migrationis suæ, petiit ad se nullum ingredi, nisi his
tantum horis quibus medici ad inspiciendum ingre-
diebantur, vel eius refectio offerebatur. Obsidionis de-
nique mense X I I I. coram positis fratribus migrauit ad
dominum, anno ætatis suæ L X X V I. episcopatus vero
sui X L. Hispanię lumen pręfulgidum, propugnaculum

G veritatis, errorum excidium, fidei tutamentum. Omnes Ecclesiæ doctores tam ingenio quàm scientia vicit insuperabiliter, florens tam exemplis virtutum quàm affluentia doctrinarum. Etenim tanta scripsit, vt non solum ab aliquo toto vitæ suæ tēpore scribi, sed nec quidem possint lectione percurri. Obiit autē anno domini, quadringentesimo quadragesimosexto. Præmissa habentur ex chronica Bedæ.

De translatione corporis sancti Augustini de Sardinia ad Papiam. V.

ANno Leonis quarto, Limbrandus Longohardorum rex audiēs quòd Saraceni depopulata Sardinia, illa etiam loca fœdassent, vbi ossa beati Augustini ob vastationem Barbarorum olim ab Hippona translata & recōdita fuerant, legatos suos illuc direxit, qui dato magno auro, preciosas illas reliquias secum detulerunt, & ad vrbē Ianuensem regressi sunt, vbi præfatus rex occurrens cum gaudio corpus almificum deuote adorauit & reuerenter accepit. Sanè rex & sui inde progressi cum preciosissimo illo thesauro veniunt ad quandam villam in Terdonensi H episcopatu sitam, & cum ibi corpus sanctissimum tollere voluissent, ita stetit immobile vt nulla vis humana posset illud mouere. Quod videns rex vouit quòd si beatus confessor ex loco illo se tolli permitteret & traduci Papiam, villam cum omnibus appēdiciis suis concederet sibi seruientibus perpetuò possidendam. Voto facto atque firmato, corpus sanctissimum inæstimabili facilitate sustollitur, & Ticinum vsque transuectum, clero & pariter populo concurrente honorifice ac gaudenter suscipitur, & in basilica beati Petri in qua præfatus rex construens cœlū aureum dignisime collocatur. Facta est autem ista translatio anno domini DCCXXI. annis ab eiusdem confessoris transitu iam decursis CCLXXV. Quod autem in prædicta Ecclesia corporis eius preciosus thesaurus sit reconditus, stupendo & euidenti miraculo elucescit. Siquidem in supradicta Ecclesia in qua iacet, puteus est qui aliquot annis in die festi eius superabundās, totā septam perefluxit, in signū quia sicut aqua illa sordes diluit, sic sordes hæreticorū ab Ecclesia effluens eius doctrina abstersit.

I *Ex Antonio archiepiscopo Florentino de habitu & conuersatione sancti Augustini. VI.*

NOtandum etiam quòd beatus Augustinus habitu religioso in triplici suo statu indut⁹ est. Nam primo post conuersionem suam & baptismū, dicit Ambrosius in sermone de baptismo & conuersione Augustini, Hunc scilicet Augustinum in Christo genui, & postquam baptizaui eum, indui cucullam nigram, & ipse ad differentiā monachorum se supercinxit zona pellicea pergens ad Simplicianum qui ci bonus apparebat seruus dei, & vere sic erat, vt scil cet de modo viuendi cum eo conferret. Et ipse Augustinus in quodam suo sermone sic ait, Duodecim fuimus fratres qui induimus cucullam nigram, calciamenta & zonam nigrā desuper cinctam ad differentiam monachorum. Nomina autem istorum duodecim sunt, Augustinus ipse primus, secundus Nebridius, tertius Euodius, quartus Alipius, quintus Pontianus, sextus Adeodatus, septimus Simplicianus, octauus Faustinus Grecus, nonus Cordulius, decimus Valerius, vndecimus Iustus, duodecimus Paulus. Remeās igitur ad Africam post mortem matris in ostiis Tyberinis, K relictis propriis bonis & pauperibus erogando, monasterium in nemore apud Hipponem ciuitatē primùm construxit, vbi cum amicis ieiuniis & orationibus vacans scribebat libros & docebat indoctos: & alios per nemora eremi quæsiuit religiosos siue eremitas, & eos secum in ipso monasterio collocauit. Et cū esset in itinere, reuertens ad Africā, visitauit eremitas qui erāt in monte Pisano, aliquibus diebus cū eis morā trahens, & alios eremitas qui erant Centumcellis prope Romam.

Oratio de passione domini nostri Iesu Christi quam sanctus Augustinus fertur edidisse, pro qua diligentius dicenda, Bonifacius octauus spirituales indulgentias dedisse narratur. VII.

DEus qui pro redemptione mundi voluisti nasci, circuncidi, à Iudæis improbari, à Iuda traditore osculo tradi, vinculis alligari, & sicut agnus innocens ad victimam duci, atque ad conspectus Annæ, Caiphæ, Pilati & Herodis indecenter offerri, à falsis testibus accusari, flagellis & opprobriis vexari, sputis conspui, spinis coronari, colaphis cædi, a- L rundine percuti, facie velari, vestibus spoliari, cruci clauis affigi, in cruce leuari, inter latrones deputari, felle & aceto potari, & lancea vulnerari. Tu domine per has sacratissimas pœnas tuas quas ego indignus recolo & per sanctam crucem ac mortem tuam libera me à pœnis inferni, & perducere me digneris quò perduxisti latronem tecum crucifixum, Qui cum patre & spiritu sancto viuis & regnas deus per omnia secula seculorum, Amen.

†Sequentes duos sermones Erasmus loco suo mouerat, eo quòd inter Epistolas Augustini haberentur, quos quia diligenter quæsitos inter Epistolas non inuenimus, visum est eos qualescūque sunt iterum inserere, sunt enim digni qui vel omnibus eremiticis præferantur.

Ad fratres in eremo, de vita clericorum. Sermo LII.

PRopter quod volui & rogaui hesterna die vt hodie frequentius conueniretis: hoc est quod dicturus sum, Vobiscū hic viuimus: & propter vos viuimus: & intentio votumq; nostrū M est vt apud Christum vobiscū sine fine viuam⁴. Credo autem ante oculos vestros esse conuersationē nostram: vt & nos dicere fortassis audeamus: quamuis multum illi impares qui dixit: Imitatores mei estote sicut & ego *2. Corin. 4.* Christi. Et ideo nolo vt aliquis de vobis inueniat male *11. quæst. 1.* viuendi occasionē. Prouidemus enim bona, vt ait idē *Nolo.* Apostolus, non solum coram deo, sed etiā coram omnibus hominibus. Propter nos conscientia nostra suffi- *Roma. 12.* cit nobis: propter vos fama nostra non polluit, sed pollere debet in vobis. Tenete quod dixi atque distinguite. Duæ sunt res conscientia & fama. Conscientia necessaria est tibi: fama proximo tuo. Qui fidens conscientiæ suæ negligit famam suam, crudelis est: maxime in loco isto positus, de quo dicit Apostolus scribēs ad discipulum suum. Circa omnes teipsum bonorum *Timo. 2.* operum præbe exemplum. Vt ergo vos non diu teneā, præsertim quia ego sedens loquor, vos stando laboratis: nostis omnes aut penè omnes sic nos viuere in ea domo quæ dicitur domus episcopi, vt quantum possumus imitemur eos sanctos, de quibus loquitur liber Actuum

A Actuum Apostolorũ, Nemo dicebat aliquod propriũ
Actuũ 2. & 4. sed erant illis omnia communia. Quia forte aliqui ve-
strum sunt nũ tam diligentes vitæ nostræ scrutatores:
vt hic nouerint quo modo volo vos nosse: dico quòd
supra Ser. 46. & 5. frequenter dixi. Ego quem deo propicio videtis episco
pum vestrum, iuuenis veni ad istam ciuitatem vt mul-
ti vestrum nouerunt, & quærebã vbi construerem mo-
nasterium & viuerem cum fratribus meis. Spem quip-
pe omnem seculi reliqueram, & quod esse potui, esse
Psal. 84. nolui: nec tamen quæsiui esse quod sum. Elegi in do-
mo dei mei abiectus esse magis quàm habitare in ta-
bernaculis peccatorum. Ab eis qui diligũt seculum se-
gregaui me: sed eis qui præsunt populis non me coæ-
quaui: nec in conuiuio domini mei superiorem locum
elegi, sed inferiorem & abiectum, & placuit illi dice-
re mihi, Ascende sursum. Vsque adeo autem timebam
episcopatum, vt quoniam cœperat esse alicuius iam mo
menti inter dei seruos fama mea, in quo loco sciebam
non esse episcopum, nõ illò accederem. Cauebam hoc
& agebam quantum poteram: vt in loco humili salua-
rer, non in alto periclitarer. Sed vt dixi, domino seruus
B contradicere non debet. Veni ad istam ciuitatẽ prop-
ter videndum amicum quem putabam me lucrari pos-
se deo, vt vobiscum esset in monasterio. Quasi securus
perueni, quia locus habebat episcopum. Apprehensus
& presbyter factus, per hunc gradum perueni ad epi-
scopatum, Non attuli aliquid, nec ad veni hanc Eccle
siam nisi cum his indumentis quibus illo tempore ve-
stiebar. Et quia hîc disponebam esse in monasterio cũ
fratribus: cognito instituto & volũtate mea beatæ me-
moriç senex Valerius dedit mihi hortum illum in quo
nunc est monasterium. Cœpi boni propositi fratres col
ligere compares meos nihil habentes, sicut nihil habe-
bam, & imitantes me: vt quo modo ego tenuem pau-
pertatem meam vendidi & pauperibus erogaui, sic fa-
cerent & illi qui mecum esse voluissent, vt de commu-
ni viueremus. Commune autem nobis erat magnum
& vberrimum prædiũ ipse deus. Perueni ad episcopa-
tum, & vidi necesse habere episcopum exhibere huma-
nitatem assiduam quibusque venientibus siue transeũ-
tibus. Quod si non fecissem, episcopus inhumanus di-
ceretur. Si autem consuetudo ista in monasterio permis-
sa esset, indecens esset. Et ideo volui habere in ista do-
C mo episcopi mecum monasterium clericorum. Ecce
12. quæst. 1. Nolo. quo modo viuimus. Nulli liceat in societate nostra ha-
bere aliquid proprium, sed si forte aliquid habẽt, nulli
licet: & qui habuerint, faciunt quod non licet. Bene au
tem sentio de fratribus meis, & semper bene credens
ab hac inquisitione dissimulaui: quia & ista quærere
quasi male sentire mihi videbatur. Noueram enim &
noui omnes, qui mecũ viuerent, nosse propositum no-
strum, nosse legem vitæ nostræ. Venit etiam ad nos
presbyter Ianuarius, qui videbatur sua honeste erogan
do quasi consumpsisse, sed non consumpsit. Remansit
illi quædam pars pecuniæ, id est argentum, quod dice-
ret esse filiæ suæ. Filia ipsius, deo propicio, in monaste-
rio fœminarum & bonæ spei est. Gubernet illam do-
minus vt impleat quæ de ea iam speramus, in illius mi-
sericordia non eius meritis. Et quia infra annos erat, &
de sua pecunia nihil facere poterat: quamuis ei videre-
mus fulgorem professionis, tamen lubricum timeba-
mus ætatis: factum est vt ipsum argentum quasi puellæ
seruaretur: vt cum ad legitimos annos veniret, & face-
ret inde quod virginem Christi deceret, quando opti-
me iam facere posset. Dum hæc expectantur, cœpit ille

morti propinquare, qui diu tanquam de suo, iurãs quia D
ipsius erat non filiæ, testamentum fecit. Testamentum,
inquam, fecit presbyter, socius noster, nobiscum ma-
nens, de Ecclesia viuens, communem vitam profitens,
testamentum fecit, hæredes instituit. O dolor illius so-
cietatis: ô fructus natus non de arbore quam plantauit
dominus: sed Ecclesiam scripsit hæredem. Nolo nume
rare ista: non amo amaritudinis fructum. Ego illum
deo quærebam, deo societatem professus erat, hanc te-
neret, hanc exhiberet, nihil haberet, testamentum non
faceret: habeat aliquid, non se nostrum socium quasi
dei pauperẽ fingeret. Magnus inde mihi dolor est fra-
tres. Dico charitati vestræ propter hunc dolorem sta-
tui hæreditatem ipsam in Ecclesia non suscipere. Filio-
rum ipsius sit quod reliquit, ipsi inde faciant quod vo-
luerint. Videtur enim mihi quia si eã suscepero, in isto
facto quod mihi displicet, & quo doleo, eius particeps
ero. Hoc volui non latere charitatem vestram. Filia
ipsius in monasterio fœminarum est: filius ipsius in mo
nasterio virorum est. Ambos exhæredauit: illam cum
laude, istum cum elogio, id est cũ vituperatione. Com-
mendaui autem Ecclesiæ vt non accipiant ipsas parti- E
unculas quæ pertinent ad exhæredatos, nisi cum ad le-
gitimam ætatem peruenerint. Hoc eis reseruat Eccle-
sia. Deinde litem dimisit inter filios suos, in qua labo-
ro. Puella dicit, meum est, nostis quia hoc dicebat sem-
per pater meus. Puer dicit, credatur patri meo, quia mo
riens mentiri non potuit. Et ista contentio quale ma-
lum est? Sed si pueri isti serui dei sunt: litem hanc inter
illos cito finiamus. Audio illos vt pater, & forte melius
quàm pater ipsorũ. Videbo quid sit iure, sicut deus vo-
luerit, cũ paucis fratribus fidelibus honoratis, deo pro-
picio de numero vestro, id est de plebe ista. Audio in-
ter illos causam: & sicut dominus donauit finio. Ta-
men rogo vos, nemo me reprehendat quia eius hære-
ditatem nolo quòd suscipiat ecclesia. Primò quia factũ
illius detestor: deinde quia institutum meum multi lau
dant quod dicturus sum, sed & aliqui reprehendunt,
vtrisque satisfacere valde difficile est. Audistis modo
cum euangelium legeretur, Cecinimus vobis, & non *Matth. 11.*
saltastis: lamentauimus & non planxistis. Venit Ioan-
nes non manducans neq; bibens, & dicunt dæmoniũ
habet: Venit filius hominis manducans & bibẽs, & di- F
cũt, Ecce homo vorax, potator vini, publicanorum &
peccatorum amicus. Quid ergo facio inter illos qui pa
rant me reprehendere & dentes in me ducere, si susce-
pero hæreditates eorũ qui filios suos irati exhæredant?
Iterum quid sum facturus eis quibus canto & non vo-
lunt saltare: qui dicunt, Ecce quare nemo donat Eccle-
siæ Hipponẽsi aliquid, ecce quare non eam faciunt qui
moriuntur hæredem: quia episcopus Augustinus de bo
nitate sua (laudando enim mordent, labiis mulcent,
dentem figunt) donat totum, non suscipit. Plane susci-
pio, profiteor me suscipere oblationes sanctas. Si quis *13. quæst. 2.*
autem irascitur filio suo & moriens exhæredat eum, si *Si quis ira-*
viueret non eum placarem? non ei filium suum recon- *scitur.*
ciliare deberem? Quo modo ergo cũ filio suo volo vt
habeat pacem: cuius appeto hæreditatem? Sed plane, si
faciat quod sæpe hortatus sum: vnum filium habet, pu-
tet Christum alterum: duos habet putet, Christum ter-
tium: decem habet, Christum vndecimum faciat & su-
scipio. Quia ergo feci hoc in quibusdam rebus: iam vo-
lunt bonitatem meam vel commendationem famæ
meç in aliud vertere: vt in alio modo me reprehendãt,
quia oblationes deuotorum hominum nolo suscipere.

G Considerent quàm multa susceperim,quid opus est ea
numerare?Ecce vnum dico,Filij,Iuniani hæreditatem
suscepi.Quare? Quia sine filiis defunctus est. Bonifa-
cij hæreditatem suscipere nolui, non misericordia,sed
timore. Naoiculam nolui esse Ecclesiam Christi.Mul-
ti sunt quidem qui etiam de nauibus acquiruot: tamen
vna tentatio si esset, iret nauis, & naufragaret. Homi-
nes ad tormenta daturi eramus, & de submersione na-
uis secundum consuetudinem quæreretur: & torque-
rentur à iudice qui essent de fluctibus liberati, sed oon
eos daremus.Nullo enim pacto hoc facere deceret Ec
12. quæst.1. clesiam.Onus ergo fiscale persolueret. Sed vnde per-
Nolo vt. solueret? Entecham nobis habere non licet.Non enim
est Episcopi seruare aurum, & reuocare à se mendicā-
tis manum.Quotidie iam multi petunt, tam multi ge-
muot, tam multi nos inopes interpellant,vt plures tri-
stes relinquamus, quia quid posimus dare omnibus
non habemus. Noo habemus ergo Enthecam,propter
naufragium ergo hoc vitando feci,nō donando. Ne-
mo ibi me laudet, sed nemo etiam vituperet. Planè
quando dooaui filio, quia iratus pater moriens abstu-
H lit, bene feci. Laudent qui volunt, peccant qui laudare
17.quæst.4 nolunt.Quid plura fratres mei?Quicunque vult exhæ-
Quicunque redato filio hæredem facere Ecclesiam, quærat alie-
rum qui suscipiat, non Augustinum, immo deo propi-
cio nullum inueniet.Quàm laudabile factum sancti &
venerandi episcopi Aurelij Carthaginensis,quo modo
impleuit eos omnes, qui sciunt, laudibus dei. Quidam
enim cum filios non haberet,neq; speraret, res suas om
nes retento sibi vsufructu donauit Ecclesiæ. Nati sunt
filij sibi postea,& reddidit Episcopus, nec etiā opinan-
ti illi quæ donauerat. In potestate habebat Episcopus
non reddere, sed iure fori, non iure poli. Sanè etiam
hoc nouerit charitas vestra dixisse me fratribus meis,
qui mecum manent, vt quicunque habet aliquid, aut
vendat & eroget, aut donet & commune illud faciat:
Ecclesiam habet, per quam deos nos pascit. Ego de-
di dilationem vsque ad Epiphaniam, propter eos qui
vel cum fratribus suis noo diuiserunt, & dimiserunt
quod habent apud fratres suos, vel nondum de re sua
aliquid fecerunt, quia expectabatur ætas legitima. Fa-
ciant inde quod volunt, dum tamen sint pauperes me-
12.quæst.2. cum simul expectantes misericordiam dei. Si autē oo-
Certe. luot,qui forte nolunt: certe ego sum qui statueram, si-
I cut nostis nullum ordinare clericum, nisi qui mecum
vellet manere: aut si vellet discedere à proposito,rectè
illi tollerem clericatum, quia desereret sanctæ societa-
tis promissum cœptúmque consortium. Ecce in con-
spectu dei & vestro,muto consilium.Qui volunt habe-
re aliquid proprium,quibus non sufficit deus & Eccle-
sia sua, maneant vbi volunt & vbi possunt, non eis au-
fero clericatum.Nolo habere hypocritas.Malum enim
esse quis nesciat?Malum est cadere à proposito,sed pe-
ius est simulare propositum.Ecce dico audite: Qui so-
cietatem communis vitæ iam susceptam,quæ laudatur
Actuum. in Actibus apostolorum, deserit, à voto suo cadit, & à
2.& 4. professione sancta cadit. Obseruet iudicē scilicet deū,
non me: Ego ei non aufero clericatum. Quantum sit
periculum,aote oculos eius posui,faciat quod vult.No
ui enim quòd si aliquem hoc facientem degradare vo-
luero,non ei deerunt patroni,non ei deerunt suffraga-
tores:& hic & apud Episcopos qui dicant,Quid enim
mali fecit? Non potest tecum tolerare istam vitam.Ex-
tra episcopatū vult manere,& de proprio viuere, ideo
non debet perdere clericatum.Ego scio quantum mali
sit profiteri sanctum aliquid nec implere: Vouete, in- K
quit,& reddite domino deo vestro.Et melius est nō vo Psal.75.
uere quàm vouere & non reddere.Virgo & si nunquā Eccles.5.
fuit in monasterio & virgo sacrata est, illi nubere non
licet, quanuis esse in monasterio non compellitur. Si
aotem cœpit esse in monasterio & deseruit, & tamen
virgo est, dimidia ruit. Sic & clericus duas res profes-
sus est, & sanctitatem & clericatum. Interius sanctita-
tem:nam clericatum propter populum suum deus im-
posuit ceruicibus ipsius, cui magis onus est quàm ho-
nor. Sed quis sapiens & intelliget hæc? Ergo professus Deut.32.
est sanctitatem, professus est communiter viuendi so-
cietatem:& professus est quàm bonum & quàm iocun Psal.132.
dum,habitare fratres in vnum.Si ab hoc proposito ce-
cidit, & extra manens clericus fuerit, dimidius & ipse
cecidit. Quid ad me, non eum iudico. Si foras seruat 12 quæst.1.
sanctitatem, dimidius cecidit. Si vero intus habuerit Certe.
simulationem, totus cecidit. Nolo quòd habeat neces-
sitatem simulandi. Scio quo modo homines ament cle
ricatum, nemini eum tollo nolenti mecum commu-
niter viuere, sed habet deum qui mecum manere vult.
Si paratus est pasci à deo per Ecclesiam ipsius, non ha- L
bere debet aliquid proprium, sed aut erogare pauperi-
bus, aut in commune mittere mecum. Qui hoc non
vult, habeat libertatem, & videat vtrum habere posit
fœlicitatis æteroitatem. Sufficiant hæc interim chari-
tati vestræ. Quod egero cum fratribus meis, annun-
ciabo vobis. Spero enim bona. Omnes mihi libenter
obediunt, nec inuenturus sum aliquos habere aliquid,
nisi aliqua necesitate religioois,non cupiditatis occa-
sione.Quid ergo egero post Epiphaniam, charitati ve-
stræ io domini voluotate, & quo modo litem finiero
inter duos fratres,filios presbyteri Ianuarij, non vobis
tacebo.Multa locutus sum, Date veniam loquaci sene-
ctuti,sed timidę infirmitati. Ego sicut videtis per ętatē
iam seoui,& per infirmitatem corporis olim senex fui.
Tamē si deo placet quod dixi,modo ipse det vires,nō
vos desero.Orate pro me, vt quantum inest anima in
hoc corpore, & qualescūque vires suppetunt, in verbo
dei seruiam vobis, Amen.

Ad fratres in Eremo,De communi vita clericorum.

Sermo LIII.

Haritati vestræ hodie de nobisipsis sermo red
dēdus est:Quia enim, vt ait Apostolus,specta- 1.Corin. 4.
culum facti sumus mundo & angelis & ho- M
minibus: qui nos amant, quærunt quod lau-
deot in nobis:qui autem nos oderunt, detrahūt nobis.
Nos autē in vtroq; medio constituti adiuuante domi-
no deo nostro,& vitam & famam nostrā sic custodire
debemus,vt non erubescant de detractoribus laudato-
res.Quo modo autem viuere velimus, quo modo deo
propicio iam viuamus,quāuis de scriptura sancta mul-
ta noueritis, tameo ad commemorandos vos, ipsa de
libro Actuum Apostolorū vobis lectio recitabitur, vt
videatis vbi descripta sit forma quam desideram⁹ im-
plere. Dum ergo recitatur, vos intentisimos esse vo-
lo,vt post eius recitationem, quod institui loquar do-
mino donante intentiooi vestræ.Et Lazarus diaconus
legit: Cum orassent motus est locus in quo erant con- Acto.4.
gregati, & repleti sunt omnes spiritu sancto, & loque-
bantur verbum dei cum fiducia omni volenti credere,
Multitudinis autem credentium erat anima vna & cor
vnum,oec quisquā eorum,quæ posidebat,aliquid suū
esse dicebat,sed erāt illis omnia communia.Et virtute
magna reddebāt apostoli testimonium resurrectionis
Iesu

A Iesu Christi domini nostri, & gratia magna erat in omnibus illis. Neque enim egens quisquam erat inter illos. Quotquot enim possessores prædiorum vel domorum erant, vendentes afferebant precia eorum quæ vendebant & ponebant ante pedes Apostolorũ. Diuidebatur autem singulis, prout cuique opus erat. Cumq; Lazarus diaconus recitasset, & episcopo eodicem tradidisset: Augustinus episcopus dixit, Etiam ego legere volo. Plus enim me delectat huius verbi esse lectorem, quàm verbi mei disputatorẽ. Cum orassent motus est locus in quo erant congregati, & repleti sunt omnes spiritu sancto, loquebantur verbum dei cum fiducia omni volenti credere. Multitudinis autem credẽtium erat anima vna, & cor vnũ, nec quisquam eorum quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erãt illis omnia communia. Et virtute magna reddebant Apostoli testimonium resurrectionis Iesu Christi domini nostri, & gratia magna erat in omnibus illis. Neque enim egens quisquã erat inter illos. Quotquot enim possessores prædiorum vel domorum erant, vendentes afferebant precia eorum quæ vendebant & ponebãt ante

B pedes apostolorum. Diuidebatur autem singulis prout vnicuique opus erat. Cumq; Episcopus legisset, dixit, Audistis quæ iam velignus, orate vt possimus. Contigit autem quædam necessitas, vt hæc diligentius agerem, quoniam sicut nostis, iam presbyter in nostra societate constitutus, quali societati perhibet testimonium lectio quam modo cum recitaremus audistis, moriens testamentum fecit, quia habuit vnde faceret. Erat quod diceret suum cum in ea societate viueret, vbi nemini licebat suum aliquid dicere, sed essent illis omnia communia. Si quis dilector & laudator noster apud detractorem nostrum prædicaret istam societatem, & diceret, cum episcopo Augustino sic viuunt, omnes cohabitatores eius quo modo scriptum est in Actibus apostolorum: continuo ille detractor caput mouens, dentem promouẽs, diceret, Ita verè sic ibi viuitur, quo modo tu dicis. Quare mentiris? Quare falsa laude honoras indignos? Nõnne ibi modo in eorũ societate positus presbyter testamentum fecit, & quod habuit quo modo voluit disposuit, & reliquit? Certe omnia ibi sunt communia, certe nemo dicit aliquid suum. Sub his verbis quid ageret laudator meus? Nõnne os eius quasi plumbo oplaret ille detractor? Nõnne ille laudasse pœniteret?

C Nõnne reuerentia perfusus, & illius sermone confusus vel nobis vel testatori illi malediceret? Hæc fuit necessitas, vt ad istam diligentiam veniremus. Nuncio ergo vobis vnde gaudeatis, quia omnes fratres & clericos meos qui mecum habitant, presbyteros, diaconos, subdiaconos, & Patricium nepotem meum, tales inueni quales desideraui. Sed sunt qui de sua qualicunque paupertate, quod statuerãt, nondum fecerunt. Hi duo sunt Valens diaconus, & paulo antedictus nepos meus subdiaconus, & matris vita impediebat quæ inde viuebat. Expectabatur in illo etiam legitimæ ætatis accessus, vt quod faceret, firmissimè faceret: nondum autem fecit, quia ipsos agellos habet cum suo fratre communes, & sub indiuiso possidẽt. Si autem diuisi fuerint, eos cupit Ecclesię conferre, vt inde alantur qui sunt in proposito sanctitatis quousque in hac vita degunt. Scriptum est

1. Timo. 5. enim, & hoc Apostolus loquitur, Qui autem suis & maximè domesticis non prouidet, fidem denegat, & est infideli deterior. Hęc autem mancipia sunt ei similiter cum fratre communia, & nondum diuisa. Disponit ea manumittere, sed non potest antequam diuidantur.

Quid enim ad se pertinet, adhuc ignorat. Ad ipsum sa D ne, quia maior est, pertinet diuisio, & ad fratrem eius electio. Et ipse frater eius deo seruit, & subdiaconus est sub sãcto fratre meo, & coëpiscopo Seuero in Ecclesia Mileuitana. Hoc agitur, hoc sine dilatione peragendũ est, vt illi seruuli diuidantur & manumittantur, & sic det Ecclesiæ vt eorum excipiat alimentum. Nepos autem meus ex quo conuersus est, & mecum esse cœpit, impediebatur & ipse aliquid de agellulis suis agere inuita vsufructuaria matre sua, quę hoc anno defũcta est. Inter ipsum & sororem eius sunt quędã causæ in Christi adiutorio cito finiendæ, vt & ipse faciat quod dei seruũ decet, & quod ista professio, & ista exigit lectio. Diaconus Faustinus, sicut penè omnes nostis, hic de militia seculi ad monasterium conuersus est, hîc baptizatus, inde diaconus ordinatus. Sed quia exiguum est quod videtur possidere, sicut iurisperiti loquũtur, iure non corpore reliquerat illud, & ab eius fratribus tenebatur. Nunquam inde cogitauit ex quo conuersus est, nec ipse aliquid quæsiuit à fratribus suis, nec ab illo est aliquid quæsitum. Modo quia ventum est ad hunc articulum temporis, cum consilio meo diuisit ipsam rem, E & dimidiam donauit fratribus suis, & dimidiam Ecclesiæ pauperi in loco eodem constitutæ. Diaconus Seuerus sub qua dei disciplina & flagello sit, nostis, lumen tamen non perdidit mentis. Vnam domum hic emerat propter matrem & sororem suam, quas de sua patria huc desiderabat adducere. Emerat autẽ non de sua pecunia, quam non habebat, sed ex collatione religiosorum virorum, quorum etiam mihi quærenti nomina indicauit. De ipsa non possum dicere quid fecerit, aut quid disponet, nisi quia ipse totum in mea posuit voluntate: vt quicquid ipse vellem, hoc inde fieret. Sed habet quasdam causas cum matre sua, quarum me iudicem posuit, vt cum illæ fuerint terminatæ, fiat de ipsa domo quod ego voluero. Quid autẽ velle potero deo regente, nisi quod iusticia iubet, & pietas postulat? Habet etiã in patria sua aliquos agellos quos disponit sic distribuere, vt etiam illic in ipso loco positæ pauperi largiatur Ecclesiæ. Diaconus Hipponensis homo pauper est, quid alicui conferat, non habet: tamen de laboribus suis antequã esset clericus emerat aliquos seruulos, hodie illos in conspectu nostro manumissurus est episcopalibus gestis. Diaconus Eraclius ante vestros oculos versatur, & opera eius lucent corã oculis vestris. Contra Maximi, ca. 1. De opere eius & expensa pecunia memoriam sancti F martyris habemus. De pecunia sua emit etiam possessionem ex consilio meo: nam ipsam pecuniam voluit per manus meas erogare, sicuti mihi placeret. Ego si pecuniæ auidus essem, aut necessitates ipsas meas quas pro pauperibus habeo, in hac causa curarem, pecuniam acciperem. Quare dicit aliquis: Possessio illa quæ ab illo empta & Ecclesiæ donata est, adhuc nihil præstat Ecclesiæ. Minus habebat ad precium, & quia mutuatus fuerat, hodie eius fructibus redditur. Homo sum senex, quantus mihi de illa possessione potest fructus accedere? Nunquid promitto mihi tot annos esse victurum, donec suum preciũ illa persoluat. Quod ergo vix diu partibus reddit, de proximo haberẽ totum, si accipere voluissem. Non feci, aliud attendi. Fateor enim vobis & ipsi, suspecta mihi adhuc eius ætas fuit, & verebar ne forte vt sunt homines matri eius hoc displiceret, & diceret inductum à me fuisse adolescentem, vt bona eius paterna consumerem, & eum egentem relinquerem. Ideo volui eius pecuniã in illa possessione seruari: vt si

G aliquid, quod deus auertat, aliter quàm volumus euenisset, redderetur villa, ne culparetur Episcopi fama. Scio enim quantum vobis sit necessaria fama mea, nã mihi sufficit conscientia mea. Emit etiam spacium ab ista postea Ecclesia notum vobis, & sua pecunia ædificauit domum. Et hoc nostis. Ante paucos dies priusquam sermonem de hac re haberem vobiscum, eam donauit Ecclesiæ. Expectauit enim vt eam perficeret, & perfectam donaret. Fabricandi autem domum necessitas illi nulla erat, nisi quia cogitauit matrem suam huc esse venturam. Si autem venisset, in re filij sui habitaret: modo si venerit, in opere filij sui habitabit. Testimonium ei perhibeo, pauper remansit, sed in charitatis possessione permansit. Aliqui serui eius reliqui fuerant, iam quidem in monasterio viuentes, quos tamen gestis ecclesiasticis manumissurus est hodie. Nemo ergo dicat, diues est: nemo existimet, nemo male loquatur, nemo seipsum & animam suam suis dentibus laniet. Pecuniam nullam habet seruatam, vtioam quam debet restituat. Cæteri, id est, subdiaconi pauperes sunt de propicio, & misericordiam dei expectant. Vnde ipsi faciant, non habent, & nullas habeotes

H facultates finierunt mũdi cupiditates. Viuunt nobiscum in societate cõmuni, & nemo eos distinguit ab eis qui aliquid attulerunt. Charitatis vnitas præponenda est terrenæ commodo hæreditatis. Restãt presbyteri. Sic enim ad eos gradatim ascendere volui. Cito dixerim, pauperes dei sunt. Nihil ad domum societatis nostræ attulerunt, nisi ipsam, qua nihil charius est, charitatem. Veruntamen quoniam scio natos fuisse rumores de diuitiis ipsorum, oon à me ad aliquid compellẽdi, sed vobiscum meo sermone purgãdi sunt. Vobis dico qui forte nescitis: nam vestrum plurimi sciunt presbyterum Leporium, quanuis seculi natalibus clarum, & apud suos honestissimo loco natum, tamẽ iam deo seruientem, cunctisque quæ habebat relictis, inopem suscepi. Nõ quia nihil habuit, sed quia iam fecerat quod lectio ista persuadet. Hic noo fecit, sed nos scimus vbi fecit. Voitas Christi & Ecclesiæ, vna est. Vbicunque fecit bonum opus, & pertinet ad nos vt sibi congaudeamus. Hortus est vnus vbi nostis, ibi mooasterium suis constituit, quia & ipsi deo seruiunt. Ille hortus ad Ecclesiã non pertinet, nec ad ipsum. Et ad quem dixerit aliquis? Ad illud quod ibi est monasterium. Sed verũ est, quod

I vsque ad hoc tempus curam pro illis ita gerebat, vt sumpticulos quibus sustentantur apud se haberet, & eis ipse vt videbatur impenderet. Sed ne propter hoc daretur locus hominibus, suspiciones suas rodentibus, & ventrem non implentibus, hoc placuit & mihi & ipsi, vt sic se illi transigant, quasi iste iam de seculo exierit. Nunquid enim cum obierit ipse, illis dispensaturus est aliquid: Melius est vt videat illos ibi bene conuersantes, & regente deo in disciplina Christi sic viuentes, vt de illis tantummodo gaudeat, non eorum necessitatibus occupetur. Pecuniam nõ habet quam suam dicere possit. Habebat xenodochium ędificandum, quod modo videtis ædificatum. Ego illi iniunxi, ego iussi. Obtẽperauit mihi libentissimè, & sicut videtis operatus est: quo modo etiã meo iussu basilicam ad octo martyres fabricauit, de his quę per vos deus donauit. Cepit enim de pecunia quæ data erat Ecclesiæ propter xenodochium, & cũ cœpisset ædificare, vt sunt religiosi desiderãtes opera sua in cœlo scribi, adiuuerunt prout quisque voluit & fabricauit. Opus ante oculos habemus. Omnis homo quid factum sit, videt de pecunia, quia non habebat, mihi credant, dentem compescant, non frangant. K

Emerat de ipsa pecunia xenodochij quandã domum in Cararia, quam sibi existimabat propter lapides profuturam, sed lapides eius domus, fabricæ necessarij non fuerunt, quoniam aliunde prouisi sunt. Domus ergo ipsa sic remansit, pensionem præstat, sed Ecclesiæ nõ presbytero. Nemo amplius dicat: In domum presbyteri, ante domum presbyteri, ad domum presbyteri. Ecce vbi est domus presbyteri, vbi est domus mea, ibi est domus presbyteri, alibi non habet domum, nisi vbicunque habet deum. Quid amplius quęritis, nisi quia me illud memini etiam promisisse, vt ad vos perferrem quid egissem inter duos, fratrem videlicet & sororem, filios Ianuarij presbyteri, qoia orta inter illos fuerat controuersia pecuniaria. Sed tamen quia sicut inter fratres saluandos propicia charitate promiseram audire, vt inter illos quicquid esset iudicandum finirem, parueram me iudicem: sed antequam iudicarem, ipsi quod iudicaturus eram finierunt. Nõ inueni vnde iudicarem, sed vnde lætarer. Acquieuerunt omnino concorditer voluntati meæ & consilio meo, vt pares essent in pecunia quam reliquit pater eorum Ecclesia renunciante. Post sermonem meum locuturi sunt ho- L

mines, sed & quodlibet homines loquantur, qualicunque aura flante, perducetur inde aliquid ad aures meas. Et si fuerit tale vt sit iterum necesse vos purgare, respõdebo detractoribus, respondebo maledicis, respondebo incredulis, non vobis credentibus presbyteris suis: respondebo vt potero quod dominus dederit, interim modo non est necesse, quia nihil forte dicturi sunt. Qui nos amant, liberè gaudebunt: qui nos oderunt, tacite dolebunt. Tamen linguas exercuerint, audiẽt deo propicio vobiscum responsionem meam, non litem meam. Non enim hominem nominaturus sum & dicturus, Ille hoc dixit, iste sic detraxit: cum fortasse etiã ad me falsa, quia & hoc potest fieri, perferãtur. Veruntamen quęcunque perlata fuerint, si opportunè videbitur, loquar inde charitati vestræ. Ante oculos vestros volo sit vita vestra. Scio, quia quærentes licentiam malefaciendi, quærunt sibi exempla male viuentiũ & multos infamant, vt socios inuenisse videantur. Ideo quod nostrum est, fecimus: plus quid faciamus, non habemus. Ante oculos vestros sumus. Nullius aliquid desideramus, nisi bona opera vestra. Et vos exhortor fratres mei, si aliquid vultis clericis dare, sciatis quia non M

debetis quasi vicia eorum fouere cootra me. Omnes offerte quod vultis, offerte de voluntate vestra. Quod Act. 2. & 4.

commune erit, distribuetur vnicuique sicut cuique opus erit. Gazophylacium attendite, & omnes bene habebimus, si ipsum fuerit præsepe nostrũ, vt nos simus iumenta dei, vos ager dei. Nemo det byrrum vel lineam tunicam seu aliquid nisi in commune, de communi accipiam mihiipsi, cum sciam commune me habere velle quicquid habeo. Nolo talia offerat sanctitas vestra, quibus quasi ego solus decẽtius vtar. Offeratur mihi: Verbi gratia, byrrum precium forte decet episcopum, quanuis non deceat Augustinum, id est hominem pauperem, de pauperibus natum. Modo dicturi sunt homines, quia inueni preciosas vestes, quas nõ potuissem habere vel in domo patris mei vel in illa seculari professione mea. Non decet. Talem debeo habere qualem possim, si non habuerit fratri meo dare. Qualem potest habere presbyter, qualem potest habere decenter diaconus & subdiaconus: talem volo accipere, quia in commnne accipio. Si quis meliorem dederit, vendo,

A vendo, quod & facere soleo: vt quādo nō potest vestis esse cōmunis, precium vestis sit commune. Vendo, & erogo pauperibus. Si hoc eum delectat, vt ego habeam talē, det vnde non erubescā. Fateor enim vobis de preciosa veste erubesco, quia non decet hanc professionē, hanc admonitionem, hæc mēbra, hos canos. Etiā illud dico: Si forte in nostra societate æger est aliquis, vel post ægritudinē vt necesse sit eū ante horā prandij reficere, nō prohibeo religiosos vel religiosas mittere eis quod eis videtur vt mittant. Prandiū tamen & cœnam extrà nemo habebit. Ecce dico, audistis: Qui habere voluerit proprium & de proprio viuere, & cōtra ista præcepta nostra facere: parum est, vt dicam, non mecum manebit, sed nec clericus erit. Dixeram enim & scio me dixisse, quòd si nollem suscipere socialem vitam mecum, non illis tollerem clericatum, sed seorsum manerēt & seorsum viuerēt, quo modo possent deo viuereot. Et tamē ante oculos posui, quantū mali sit à proposito cadere. Malui enim habere cæcos vel claudos, quàm plangere mortuos. Quis enim hypocrita est, mortuꝰ est. Quo modo ergo quicunque voluisset extra manere & de suo viuere, non tollerem ei clericatum: ita modo, quia placuit B illis deo propicio socialis hæc vita, quisquis cū hypocrisi vixerit, quisquis inuentus fuerit habens proprium, nō illi permitto vt inde faciat testamentum, sed delebo eum de tabula clericorū. Interpellet contra me mille consilia, nauiget cōtra me quò voluerit: sit certe vbi potuerit, adiuuabit me deus, vt vbi ego episcopus sum, illic clericus esse nō possit. Audistis, audierūt. Sed spero in deum nostrum & misericordiam eius, quia sicut dispositionem meam istam hilariter acceperūt, sic eam purè fideliterque seruabunt. Dixi aliquid suum non habere presbyteros cohabitatores meos, inter quos est & presbyter Barnabas. Sed de illo audiui quædā fuisse iactata ante omnia quòd emit villam à dilecto & honorabili filio meo Eleusino. Hoc falsum est: Monasterio donauit ille, nō vendidit. Ego sum testis. Quid ampliꝰ quæratis ignoro. Ego sum testis, donauit ille, non vendidit. Sed dum non creditur donare potuisse, creditus est vendidisse. Beatus homo qui tam bonum opus fecit vt non crederetur. Tamen vel modo credite, & detractores audite libenter desinite. Iam dixi, ego sum testis. Dictū est de illo quòd anno præpositura suæ per induC striam debita fecerit, vt dū ego volo reddi debita, darem illi licentiam poscendi fundum Victorianensem: tanquam dixisset mihi, vt reddam debita mea, da mihi in decē annos fundum Victorianensem. Et hoc falsum est. Si fuit rumor vnde nasceretur, fecit debita reddenda, A nobis reddita sunt partim vnde potuerūt. Remansit aliquid quod non debebatur, etiam monasterio illi quod per ipsum deus instituit. Cum ergo remansisset, cœpimus quærere vnde debitum redderemus. Ad cōductionem ipsius fundi nullus accessit, nisi quadraginta solidos offerēs pensionem. Sed vidimus fundum amplius posse dare, vt celerius debitum redderetur, & commisi fidei eius, vt de ipsa conductione lucra nō requirerēt fratres: sed quicquid daret fundus, de ipsis fructibus imputarent ad debitum. Fide agitur. Paratus est presbyter vt alium constituam, qui de fructibus fratribus reddat. Ex numero vestro sit aliquis, cui hæc cōmittam: ex numero ipsorum, qui ad nos talia pertulerunt. Sunt enim in vobis homines religiosi, qui eum rumorem falsò reprehensum esse doluerunt, & tamen credi derunt factum. Ex ipsis ergo aliquis veniat ad nos, suscipiat possessionem, omnes fructus precij suis fideliter

vendat, vt reddi possit facilius quod debetur, & hodie D recedat inde cura presbyteri. Locus etiam ipse vbi monasterium constitutū est à memorato filio meo honorabili Eleusino, ipsi presbytero Barnabæ donatꝰ est antequā ordinaretur presbyter, in ipso loco monasteriū instituit. Sed tamen quia nomine ipsius donatus erat locus, mutauit instrumēta vt nomine monasterij videatur. De fundo Victorianēsi, ego rogo, ego hortor, ego peto, vt si quis religiosus est, fide agat, & exhibeat ecclesiæ istam operā, vt cito debitum reddam. Quod si nemo de laicis fuerit inuētus, ego propono alium, iste illuc nō accedet. Quid vultis amplius? Nemo laceret seruos dei, quia non expedit laceratibus. Seruis dei quidē merces falsis detractionibus crescit, sed crescit pœna etiam detrahentibus. Non sine causa dictū est, Gaudete Matth. 5. & exultate quando detrahunt de vobis, dicentes falsa, quia merces vestra magna est in cœlis. Nolumus cum detrimento vestro magnam habere mercedem. Minus ibi habeamus, & tamen vobiscum ibi regnemus, Amē.

† *Decem & septem sermones sequentes, nunquam antehac impressos, dedit nobis Carthusia ad muros Parisienses, vetusto exemplari, quos Augustini esse hoc nobis persuasit, quòd inter alios qui sine controuersia Augustini sunt, descripti essent, & non parum phrasin eius redoleant.* E

IN EPIPHANIA SERMO

Augustini, in quo docet stellam biennio apparuisse, & de multiplici interpretatione bienny.

Sicut dies hodiernus anniuersario reditu cōmonet nos, quòd dominum nostrum Iesum adorauerūt magi, tanquam primiciæ gentium: ita huic solennitati de isto tanto mysterio noster etiam sermo debetur. Vnde vestram cōmoneo charitatem, recentem diem pristinum recolite, quo dominus natus est. Et huic hodiernū adiungite, quo à Magis adoratus est, nec eis stella loqui potuit cuius esset, vel cuius excellentiam præfigoaret. Nouum tamen & singulare sydus effulsit, atque illos etiam qui solent sydera diligēter intueri, nouo miraculo exterruit. Nūquam enim tali stella quisquam est significatus, quia nunquam talis est natus. Veruntamen quis esset, vbi esset, quorū rex esset, sydus illud, & si tacebat, lucebat. Sed querēria deus & pul F santia corda non fraudans, alio modo sine dubio petētibus reuelauit, quòd stella indicare non potuit. Quem modum quidem scriptura non dicit, sed intelligendū prudentibus dereliquit, atque in ipsa narratione, vnde hoc intelligere possimus, ostendit. Quum enim Bethleem ciuitas secundum scripturas à Iudæis commemorata esset, vbi Christum nasci oporteret, quia domus latebat vbi dei verbum infans iacebat, eadem stella magos perduxit ad domum, sub cuius tecto erat qui fecerat mundum: & quem nunciauerat cœlum, hucusque patuit præcedentis syderis fulgor. Sed vt illi ad Herodem regem Iudæorum non reuerterentur, qui se velle dixerat adorare quem cupiebat occidere, per somniū leguntur admoniti. Ita quod eloqui stella nō potuit, alia deus reuelatione monstrauit. Sic intelligendum est, non per solam stellam, quamuis oculis suis insolita & inexperta luce fulgentem, magos in Oriente po-

G tuisse cognoscere quisnam esset significatione tanti syderis dignus, cuius testis ille fulgor existeret, quem clarum tanta claritas nunciaret, vbi quæreretur, quò eundum esset vt inuentus adoraretur. Sed alia nimirum reuelatione indicatum est diuinitus, quod luce syderis tacite signabatur. Et cum magna admiratione quærentibus quid sibi vellet, & quò pertineret quod nouũ apparebat in cœlo, non vtique loquẽte ipso sydere, sed aliter intimatum est quis descendisset de cœlo, & diuinitate præsidens cœlo, iaceret in carne sub cœlo. Tunc quippe intelligitur indicatũ cuius esset stella quæ iam diu videbatur, quando natus est qui per illam significabatur. Nam fermè biennio visa est mirantibus quid esset. Sed posteaquam Christo nato reuelatũ est Magis, iam non sydus esse mirandum, sed eũ qui sydere prænunciatus fuerat adorandum, regémque esse Iudæorum, ab Oriente venerunt, & hodierno die adorauerunt, quem ante paucos dies natum esse, atq; illam stellam, quæ sibi per biennium apparuerat, eius fuisse didicerunt. Hic dicit aliquis illam stellam biennio apparuisse, vnde monstratur? Euangelij verba recolamus. *Matth. 2.* Herodes nempe rex Iudæorum quum à Magis fuisset H illusus, quòd in somnis moniti ad eũ redire noluerunt, ne indicaretur vbi Christus fuisset inuẽtus, à bimatu & infra occidit infantes. Hoc autẽ qua causa fecerit, hoc est, quare à bimatu & infra occidi paruulos iusserit, Euangelista non tacens, secundũ tempus, inquit, quod exquisierat à magis. Ecce vnde ostẽditur non tunc primũ apparuisse stellam quando natus est Christus, hoc est, ante paucissimos dies, sed biennij tempore prænunciatione fulsisse syderea, quæ tunc est cognita cuius esset, quando missi sunt adorare in terra quem in cœlo iam viderant præsignatum. Si quis autem quærit, quare biennium prænuncians Christum stella claruerit, possunt videri duobus annis duo significata præcepta: Vnũ di- *Matth. 22.* lectionis dei, Alterum proximi: in quibus duobus præceptis tota lex pendet & prophetę. Sic enim quod infinitè videbatur per multa mandata diffusum, ista est breuitate conclusum. Vt hinc intelligatur dixisse Prophe- *Esaiæ 10.* ta, Verbũ enim consummans & breuians faciet domi- *Roma. 9.* nus super terrã, Ipse igitur duobus præceptis consummauit verbum, cuius duobus annis stella pronunciauit I aduentum. Possunt in his duobus annis etiã duo intelligi testamenta: Vetus & nouum. Nõ enim alius author est legis qua terremur, & alius gratiæ qua iuuamur: quũ ij se dixerit, si crederetis Moysi, crederetis & mihi: de *Ioan. 5.* me enim ille scripsit. Et ipse sit sapientia dei, de qua dictum est, Legem autem & misericordiam in lingua portat. Sed quoniam per duos annos duo tempora significata potius accipi possunt, etiam duos Christi possumus intelligere aduẽtus. Vnum humilitatis, alterũ claritatis: Et duas nostras geneses. Quia ille per quem facta sunt omnia, vtique author ambarum est, Vnam qua *Ioan. 1.* in carne nascimur, aliam qua in fide renascimur. Exultemus ergo, & iocundemur in eo quem panni inuoluerant, & angeli nũciabãt: qui in præsepi iacebat, & inter astra fulgebat. Quem regem sempiternum, gentibus adorandũ, non diadematis gemma, sed cœli stella monstrabat. Qui vbera sugebat, & lactentes martyres faciebat. Agnoscamus lapidem angularem, in quo duo parietes de diuerso venientes, vnus ex circuncisione Iudæorum, alter ex præputio nationum fideli osculo copulãtur. Ipse est enim pax nostra qui fecit vtraque vnũ. Ipse veniens sicut audistis Apostolum, Euangelizauit *Ephe. 2.* pacem his qui longè, & pacem his qui propè. Propè erant pastores, longè erant magi. Vtrique agnouerunt, K vtrique venerunt & secundũ Esaiam prophetam, vtrique in præsepi cibaria sua tanquam bos & asinus inuenerunt. *Esaiæ 1.* Hos enim populos, ex Iudæis & gentibus, Christus glorificatus assumpsit. Quorũ primicias natus accepit. Ad nos ergo maxime huius diei pertinet gratulatio, qui ex gentibus venimus. Protulerunt magi, quando Christum adorauerunt, aurum, thus, & myrrham. Aurum, quia regem viderunt: thus, quia deum intelle- *Matth. 2.* xerunt. Cognouerũt & carnem passuram, nam & myrrham protulerunt ad sepulturã. Hæc illi secundum cõsiderationem suam. A nobis autem aurum accipit, si eleemosynas faciamus: thus, si orationes fundamus: myrrham, si pro illo moriamur. Proinde quia Epiphania manifestationem verbo Græco indicat (Latens quippe Magis domini infantia cupientibus adorare, manifestatur indice stella) nos viam fulgentis Euangelij sequamur, & sanctè adoremus cui manifesti sumus, vt quando deus manifeste veniet, nec infans erit, quia nõ silebit, in dextera eius apparere mereamur.

Dominica infra octauas Epiphaniæ, De Christi parentibus: in quo exemplo virginis Mariæ ad humilitatem fœminas monet, & pueros ad parentum obsequiũ. L

Sermo II.

Vum esset duodecim annorum dominus Iesus Christus secundum hominem, quia secũdum deum est ante tempora & sine tempore, remansit à parẽtibus in templo, & disputabat cum senioribus & admirabantur super doctrina eius. Illi autẽ redeuntes de Hierosolymis, quæsierunt illũ in comitatu suo, inter eos scilicet qui secũ ambulabãt. Et non inuenientes eũ, turbati redierunt Hierosolymam, eumq; disputantẽ in tẽplo cum senioribus inuenerũt, quum esset vt dixi, annorum duodecim. Sed quid mirum? Verbum dei nunquam tacet, sed non semper auditur. Inuenitur ergo in templo. Et dicit ei mater eius, *Lucæ 2.* Quid nobis fecisti sic? Pater tuus & ego dolentes quærebamus te. Et ille, Non sciebatis quia oportet me in his esse quę patris mei sunt? Hoc propterea dixit, quia filius dei erat in templo dei. Templum enim illud non erat Ioseph, sed dei. Ecce, inquit, aliquis, Non se concessit M esse filiũ Ioseph. Attendite aliquanto patientius fratres propter angustias temporis, vt sermone sufficiant. Quũ dixisset Maria, pater tuus & ego dolentes quærebamus te. Ille respondit, Non sciebatis quia in his oportet me esse quæ patris mei sunt. Non enim sic se volebat esse filium illorum, vt non intelligeretur filius dei. Filius enim dei semper filius dei, creans illos ipsos. Filius autem hominis ex tempore natus de virgine, sine semine maritali, parentem tamen habebat vtrunque. Vnde hoc probamus? Iam dixit, Maria, Pater tuus & ego dolentes quærebamus te. Primo non est prætermittenda fratres, maxime propter disciplinam fœminarum sororum nostrarum, tam sancta modestia virginis Mariæ: Christum pepererat, angelus ad eam venerat, & dixerat ei, Ecce concipies in vtero & paries filium, & voca- *Lucæ 1.* bis nomen eius Iesum: Hic erit magnus, & filius altissimi vocabitur. Meruerat pârere filium altissimi, & erat humillima, Nec se marito, nec in ordine nominis pręferebat: vt diceret, Ego & pater tuus. Sed pater tuus, inquit, & ego. Non attendit sui vteri dignitatem, sed attendit ordinem coniugalem. Non enim humilis Christus matrem suã superbire docuisset, Pater tuus & ego

dolentes

A dolentes quærebamus te. Pater tuus,inquit,& ego: quia caput mulieris vir. Quanto minus debent superbire cæteræ fœminæ? Nam & ipsa Maria mulier dicta est,non corrupta virginitate, sed appellatione propria gentis suæ. Dixit enim de domino Iesu Christo & Apostolus,
Galat.4. Factum ex muliere. Non tamen interrupit ordinem & textum fidei nostræ, qua confitemur natum de spiritu sancto & Maria virgine. Illa enim virgo concepit, virgo peperit, virgo permansit. Sed mulieres omnes fœminas illi appellauerunt proprietate linguæ Hebrææ. Audi euidentissimum exemplum, Prima fœmina, quam fecit deus sumptam de latere viri, antequam cum viro concumberet, quod posteaquam de paradiso exierunt scribitur factum: tamen mulier iam vocabatur dicente
Gene.2. scriptura, Formauit eam in mulierē. Quid ergo respondit dominus Iesus Christus? Oportebat me esse in his quæ patris mei sunt. Non sic indicat patrem deum, vt neget patrem Ioseph. Vnde hoc probamus? Secundum scripturā quę sic ait, & dixit ad illos, Non sciebatis quia in his quæ patris mei sunt, oportet me esse? Illi autē non
B intellexerunt quid illis locutus est. Et cum descendisset cum illis, venit Nazaret, & erat subditus illis. Nō dixit, erat subditus matri: aut, erat subditus ei: sed erat, inquit, subditus eis. Quibus subditus erat? Nonne parentibus? Ambo parētes erant, quibus ille subditus erat, ea dignatione qua filius hominis erat. Iamdudum præcepta fœminæ accipiebant, nunc pueri accipiant, vt obsequantur parentibus, eisq; sint subditi. Christo mūdus subditus: Christus parentibus subditus. Videtis ergo fratres quod non ita dixerit, oportet me in his quæ sunt patris mei esse: vt intelligeremus quasi dictum, Vos non estis parentes mei. Sed parentes illi temporaliter, pater ille sempiterne. Parentes illi filij hominis. Pater ille verbi & sapientiæ suæ, pater virtutis suæ, per quam cuncta for-
Sapien.8. mauit. Si per illam formantur vniuersa, quæ attingit à fine vsque ad finē fortiter, & disponit omnia suauiter, per filium dei & illi formati sunt, quibus idē ipse postea filius hominis subderetur.

Matth.8. *In illud Matthæi, Ascendente Iesu in nauiculam &c. Dominica tertia post octauas Epiphaniæ.*

C *De diuersis animæ tentationibus, Et quo modo sint vincenda.*
Sermo III.

DE lectione recentissima sancti Euangelij donante domino, alloquor vos, & in illo exhortor, vt contra tempestates & fluctus seculi huius non dormiat fides in cordibus vestris. Non enim re vera dominus Christus mortem habuit in potestate, somnum non habuit in potestate. Et forte omnipoten-
Ephe.3. tem nauigantem somnus pressit inuitum. Hoc si credideritis, dormit in vobis: si autem in vobis vigilat Christus, vigilat fides vestra. Apostolus dicit, Habitare Christum per fidem in cordibus vestris. Ergo & somnus Christi signum est sacramenti. Nauigantes sunt animæ in ligno seculum trāseuntes, etiam nauis illa Ecclesiam figurabat. Et singuli quique tēpla sunt dei, & vnusquisque in corde suo nauigat, nec facit naufragium si bona cogitat. Audisti conuicium, ventus est: iratus es, fluctus est. Vento igitur flante, fluctu surgente, periclitatur nauis, periclitatur cor tuum, fluctuat cor tuum. Audito conuicio vindicari desideras. Et ecce vindicatus es, & malo alieno cedens fecisti naufragium. Et quare hoc? Quia dormit in te Christus. Quid est, dormit in te Christus? Oblitus es Christum. Excita ergo Christum, recordare D Christum. Euigilet in te Christus, Cōsidera illum. Quid volebas? Vindicari. Excidit tibi, quia ipse quum crucifigeretur, dixit, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt? Luca.23. Qui dormiebat in corde tuo, noluit vindicari. Excita illum, recole illum: Memoria ipsius, verbū ipsius: Memoria ipsius, iussio ipsius. Et dices apud te, si vigilat in te Christus. Qualis ego homo qui volo vindicari? Quis sum ego qui in hominem exero comminationes? Morior forte antequam vindicer. Et quum anhelās ira inflammatus & sitiens vindictā exiero de corpore, non me suscipit ille qui noluit vindicari. Nō me suscipit ille qui dixit: Date, & dabitur vobis: dimittite, & dimittetur vobis. Luca.6. Ergo compescam me ab iracundia mea, & redibo ad quietem cordis mei. Imperauit Christus mari, facta est tranquillitas. Quod autem dixi ad iracundiam, hoc tenete regulariter in omnibus tentationibus vestris. Nata est tentatio, ventus est: turbatus es, fluctus est: excita Christum, loquatur tecum. Quis est hic quando & venti & mare obediunt ei? Quis est hic cui obaudit mare? Ipsius est mare, & ipse fecit illud. Omnia per E ipsum facta sunt. Magis imitare vētos & mare. Obtem- Psal.94. pera creatori, sub iussione Christi mare audit, & tu surdus es? Mare audit, & ventus cessat, & tu sufflas? Quid? Ioan.1. Dico, facio, fingo: quid est aliud nisi sufflare & sub verbo Christi nolle cessare? Non vos vincat fluctus in perturbatione cordis vestri: Sed tamen quia homines sumus, si ventus impulerit, si affectum animæ nostræ mouerit, non desperemus, Christum excitemus, vt in tranquillo nauigemus, & ad patriam veniamus.

In illud Lucæ, Stetit Iesus in medio discipulorum suorum & dixit eis, Pax vobis: &c. tempore paschali. Luca.24.
Sermo IIII.

APparuit dominus post resurrectionem discipulis suis, sicut audistis, & salutauit eos dicēs, Pax vobis. Hæc est pax salutatio salutis. Nam Luca.24. & ipsa salutatio à salute nomen accepit. Sed quid melius quàm vt ipsa salutet hominem? Salus enim nostra, Christus est. Ipse est enim salus nostra, qui vulneratus est pro nobis, & cōfixus est clauis in ligno. Et depositus de ligno, positus in sepulchro. De sepulchro autem surrexit sanatis vulneribus, seruatis cicatricibus. F Hoc enim discipulis suis expedire indicauit, vt cicatrices eius seruarentur, vnde cordis vulnera sanarentur. Quę vulnera? Vulnera infidelitatis. Apparuit enim oculis eorum veram exhibens carnem, & putauerūt se spiritum videre. Non leue vulnus hoc cordis est. Denique hæresim malignam fecerunt, qui in isto vulnere remāserunt. Sed non putamus vulneratos fuisse discipulos, quia cito sanati sunt? Cogitet charitas vestra, si in isto vulnere remansissent, vt putarent corpus sepultum non resurrexisse, sed spiritum imagine corporis humanos oculos illusisse: si in ista fide, immò in ista perfidia remāsissent, non eorum vulnera, sed mora plangi deberet. Sed quid ait dominus Iesus? Quid turbati estis, & cogitationes ascendunt in cor vestrum? Si ascendunt in cor vestrum cogitationes, de terra veniunt cogitationes. Bonum est homini non vt cogitatio ascendat in cor eius, sed, vt sursum ascēdat ipsum cor eius, vbi volebat Apostolus ponere corda credētium, quibus dicebat, Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt sapite, vbi Christus est ad dexteram dei sedens. Col.3. Quæ sursum sunt quærite, non quæ super terram. Mortui enim estis,

G estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in deo. Quum Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos cum illo apparebitis in gloria. In qua gloria? Resurrectionis. In qua gloria? Audi Apostolum dicentē de hoc corpo-
1.Corin. 15. re, Seminatur in ignominia, resurget in gloria. Istā gloriam Apostoli magistro suo, Christo suo, domino suo dare nolebāt, resuscitare eum potuisse corpus suum de sepulchro non credebant, Spiritum eū putabant, & carnem videbant, nec ipsis oculis suis fidem habebant. Et credimus eis nos annunciantibus, & non ostendentibus. Ecce ipsi Christo seipsam ostēdenti, non credebāt. Malum vulnus. Prodeant medicamenta cicatricum. Quid turbati estis, & cogitationes ascēdunt in cor vestrum? Videte manus meas & pedes meos, vbi clauis confixus fui. Palpate & videte. Sed videtis & nō videtis. Palpate & videte. Quid? Quia spiritus ossa & carnē non habet, sicut me videtis habere. Hæc dicens, sic recitatum est, ostendit eis manus & pedes. Et adhuc trepidantibus & mirantibus præ gaudio: Iam gaudium erat, & adhuc trepidatio permanebat. Res enim incredibilis erat facta, sed tamen facta. Nūquid nunc incredibile
H est quia resurrexit caro domini de sepulchro? Totus hoc credidit mundus. Qui non credidit, remansit immundus. Tūc tamen incredibile erat, & persuadebatur nō solum oculis, sed & manibus, vt per sensum corporis fides in cor descēderet. Et in cor fides descendens posset prędicari per mundum non videntibus aut tan-
Luc.24. gentibus, & tamen sine dubitatione credentibus. Habetis hic, inquit, aliquid quod manducetur? Quanta addit ad ædificium fidei instructor bonus. Non esuriebat, & manducare quærebat. Et manducauit potestate, nō necessitate. Agnoscāt ergo discipuli verum corpus, quod agnouit ipsis prædicantibus mundus. Si forte aliqui hæretici sunt, qui adhuc habent in corde quòd exhibuerit se oculis Christus, & vera caro nō erat Christi, iam ponant illud, persuadeat illis Euangelium. Non eos reprehendimus, quia hoc sapiunt: damnabit ille, si hoc sapere perseuerant. Tu quis es qui non credis corpus in sepulchro positum resurgere potuisse? Si Manichæus es, qui nec crucifixum credis, quia nec natum credis, omnia eum falsa ostendisse prædicas. Ille falsa ostendit, & tu verum dicis. Tu non mentiris ore, sed ille mentitus est corpore. Ecce arbitraris apparuisse oculis quod non
I erat, spiritum fuisse non carnem. Audi illum, Ama te, ne damnet te, Audi illum dicentem, Ecce tibi dicit, infœlix, tibi loquitur. Quid turbatus es, & cogitationes ascendunt in cor tuum? Videte, inquit, manus meas & pedes meos. Palpate & videte, quia spiritus ossa & carnē non habet, sicut me videtis habere. Hęc dicebat veritas, & fallebat? Corpus erat, caro erat, quod sepultum fuerat apparebat. Pereat dubitatio, sequatur digna laudatio. Ostendit ergo discipulis se. Quid est se? Caput Ecclesiæ suæ. Ecclesia futura per mundum ab ipso preuidebatur, à discipulis nondum videbatur. Caput ostendebat, corpus promittebat. Quid enim sequutus adiunxit? Hæc sunt verba quæ locutus sum ad vos, dum adhuc essem vobiscum. Quid est hoc, dum adhuc essem vobiscum? Nunquid non tunc cum illis erat, cum illis loquebatur? Quid est, quum adhuc essem vobiscū? Vobiscum eram, quando moriturus eram. Quid est, vobiscum? Cum morituris moriturus. Modo iam non vobiscum, quia cum morituris, nunquam vlterius moriturus. Hoc ergo dicebā vobis: Quid? Quia oportebat impleri omnia quæ scripta sunt in lege & prophetis & psalmis de me. Dixi vobis quia oportebat omnia impleri. Tunc aperuit illis sensum. Veni ergo domine, fac claues, aperi vt in-
K telligamus. Ecce omnia dicis, & nō crederis. Putaris spi- Luc.24. ritus, tangeris, pulsaris, & adhuc trepidāt qui te tāgunt. De scripturis admones, & adhuc nō intelligunt. Clausa sunt corda, aperi, & intra. Fecit, Tūc aperuit illis sensum. Aperi domine, & dubitanti de Christo aperi cor. Aperi ei sensum qui phantasma fuisse credit Christum. Tunc aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas, & dixit eis. Quid? Quoniā sic oportebat, quoniā sic scriptum est, & sic oportebat. Quid? Christum pati, & resurgere à mortuis tertio die. Viderunt hoc, viderunt patientem, viderunt pendētem, videbāt post resurrectionem præsentem viuentem. Quid ergo non videbant? Corpus, id est, Ecclesiam. Illum videbant, illam non videbant. Sponsum videbant, sponsa adhuc latebat. Promittat & ipsam, Sic scriptum est, Et sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertio die. Hoc sponsus est. Quid de spōsa? Et prædicari in nomine eius pœnitentiā & remissionem peccatorum, per omnes gentes, incipientibus ab Hierusalem. Hoc nondum videbant discipuli Ecclesiam per omnes gentes, incipientibus ab Hierusalem nondum videbant. Caput videbant L
& de corpore capiti credebant. Per hoc quod videbāt, quod non videbant credebant. Similes illis sumus & nos, Videmus aliquid quod ipsi non videbant, & non videmus aliquid quod ipsi videbāt. Quid nos videmus quod ipsi non videbant? Ecclesiam per omnes gentes. Quid nō videmus quod ipsi videbant? Christū in carne constitutum. Quo modo illi illū videbāt, & de corpore credebant: sic nos corpus videmus, de capite credamus. Iouicem nos adiuuent visa nostra. Adiuuit eos visus Christus vt futuram Ecclesiam crederent, adiuuat nos visa Ecclesia vt Christū resurrexisse credamus. Impleta est fides illorū, impletur & nostra. Impleta est illorū de capite, impletur nostra de corpore. Totus Christus & illis innotuit, & nobis innotuit. Sed totus ab eis non est visus, nec à nobis totus est visus. Ab eis caput est visum, corpus creditum. A nobis corpus visum, caput creditum. Nulli tamen deest Christus, in omnibus plenus est, & adhuc ei restat corpus. Crediderunt ipsi, crediderūt per illos Hierosolymitani multi: Credidit Iudæa, credidit Samaria: Accedant mēbra, accedat ædificium fundamenti. Fundamentū enim nemo potest po- M
nere, ait Apostolus, nisi quod est positū, quod est Christus Iesus. Insaniant Iudæi, impleantur zelo. Lapidetur 1.Cor.3. Stephanus, Seruet lapidantium vestimenta Paulus, Sau- Act.7. lus futurus Paulus Apostol'. Occidatur Stephanus, perturbetur Ecclesia Hierosolymitana: discedant inde ligna ardentia, accedant & incendant. Ligna enim quodam modo in Ecclesia Hierosolymitana ardebant spiritu sancto quādo erat illis in deum anima vna & cor vnum. Lapidato Stephano passa est illa cōgeries perse- Act.4. cutionē, sparsa sunt ligna, & accensus est mundus. De- Act.8. nique hæc secutus furens Saulus ille accepit epistolas à principibus sacerdotū, & cœpit ire sæuiens, anhelās cędem, sitiēs sanguinē vndecunq; posset quos posset vinctos trahere, ad supplicium rapere, se diffuso sanguine satiare. Sed vbi deus, Vbi Christus, Vbi Stephani coronator? Vbi nisi in cœlo? Videat & Saulū, irrideat sæuientē, clamet de cœlo: Saule Saule, quid me persequeris? Ego Act.9. in cœlo sum, tu in terra, & tamē persequeris me. Caput nō tangis, sed membra mea calcas. Sed quid facis, quid proficis? Durū tibi est cōtra stimulū calcitrare. Quantūcunq; calces mittas, te vexas. Pone ergo furorē, cape sanitatē. Pone malum cōsilium, appete bonum auxilium.

Voce

A Voce illa prostratus est. Quid est prostratus? Persecutor. Ecce victus est vna voce. Quid ibas, quid sæuiebas? quos quærebas, modo sequeris: quos persequebaris, modo pro illis persecutionem pateris. Surgit prædicator qui prostratus est persecutor. Audiuit domini vocem, Excæcatus est, sed in corpore, vt illuminaretur in corde. Perductus ad Ananiam de pluribus catechizatus baptizatus processit Apostolus. Dic, prædica, Prædica Christum, dissemina ô bone aries, iamdudum lupus. Vide illum, attende illum qui sæuiebat. Mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est, & ego mundo: funde Euangelium, Quod corde concepisti, ore dissemina. Audiant gentes, credant gentes, Pullulent gentes, nascatur de sanguine martyrum sponsa domino purpurata. Et ex illa quàm multi accesserunt, quàm multa membra capiti cohæserunt & cohærent nunc, & credunt. Et baptizati sunt isti, & baptizabuntur alij. Et post nos venient alteri, Tunc, inquam, in fine seculi accedent lapides fundamenti, lapides viui, lapides sancti, vt in fine ædificetur totum ædificium ab illa Ecclesia, immò ab ipsa Ecclesia quæ modo cantat canticū nouum, B dum domus ædificatur. Sic enim habet ipse Psalmus, Quando domus ædificabatur post captiuitatē. Et quid? Cantate domino canticum nouum, cantate domino omnis terra. Quàm magna domus, Sed quando cantat canticum nouum? quum ædificatur. Quando dedicatur? in fine seculi. Fundamentum ipsius iam dedicatum est, quia ascendit in cœlum, & non moritur: quando & nos surrexerimus, vt nunquam moriamur, tunc dedicabimur.

Galat. 6. *Psal. 95.*

Marci. vlt. *In die Ascensionis, Homilia in illud Marci, Recumbentibus vndecim discipulis, apparuit illis Iesus, & exprobrauit incredulitatem illorum, & duriciam cordis &c.*

Sermo V.

AVdistis quid dixerit dominus discipulis suis post resurrectionem, Misit eos ad Euāgelium prædicandum, & factum est. Prædicatum est Euangelium, peruenit ad nos, Et ecce in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Ambulando & ambulando Euangelium C peruenit ad nos, & ad fines terræ. Breuiter cōstituit nobis, loquens discipulis suis, quid faciamus, quid speremus, Ait enim sicut audistis quando loquebatur, Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Exigitur à nobis fides, offertur salus, Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Preciosum est quod promittitur nobis: gratis fit quod iubetur, Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Quid enim? Qui hæc audiebāt, salui non erant? Nónne multi salui credunt, salui fiunt & antequam credant? Salui planè, sed vana salus hominum. Qualis est ista salus quę tibi cum iumento tuo communis est? Veruntamen etiam ipsa vndenisi ab illo de quo scriptum est, Homines & iumenta saluos facies domine. Et addidit, Secundum multitudinem misericordiæ tuæ deus. Tanta est enim multitudo misericordiæ tuæ, vt veniat à te salus in istam carnem mortalem hominum, veniat & ad carnem pecorum. Hæc est multitudo misericordiæ tuæ, filius tuis quid? Ecce homines & iumēta saluos facies domine. Nihil nobis amplius? Quod hominibus quibuscunque, quod pecoribus, hoc præstatur & nobis? Nō planè hoc. Sed quid? Audi, Filij autem hominum sub tegmine alarum tuarū sperabūt: Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis D tuæ potabis eos. Quoniam apud te est fons vitæ: Christus est fons vitæ. Habebamus salutem cum iumentis quousque veniret ad nos fons vitæ: fons vitæ venit ad nos, & fons vitæ mortuus est propter nos. Negabit vitam suam, qui nobis erogauit mortem suam? Ipsa est salus quæ non est vana. Quare? Quia non transit. Bene animaduertenda ista distinctio, homines & iumenta saluos facies domine. Homines, pertinentes ad hominem: filij autem hominum, pertinentes ad filium hominis, sub tegmine alarum tuarum sperabunt. Constituite vobis ante oculos duos homines. Erigite fidem, euigilet cor vestrum, recordamini hominem in quo decepti sumus, recordamini hominem à quo redempti sumus. Ille homo nonquid filius hominis? Adam homo erat, filius hominis non erat. Ideo dominus Christus alsidue se dicit filium hominis, vt faciat nos recordari hominem qui non fuit filius hominis. Vt recordemur in illo mortem, in isto vitam. In illo peccatum, in isto remissionem peccatorum. In illo vinculum, in isto libertatem. In illo damnationem, in isto absolutionem. Duo ergo isti homines significati sunt & in his verbis, E homines & iumenta &c. Homines pertinentes ad hominem, & iumenta simul cum iumentis eos saluos facies. Homo enim in honore positus non intellexit, sicut scriptum est, Homo in honore positus non intellexit, comparatus est iumentis insensatis & similis factus est eis. Propterea homines & iumenta, quibus similes facti sunt homines, quia non intellexerunt. Et eis quibus dominari creati sunt, comparati sunt, saluos facies. Nunquid ipsa est salus de qua dictum est, Qui crediderit & baptizatus fuerit saluus erit? Alia est illa salus, longe alia. Angeli hāc habent, nolite eam quærere in terra. Magna est, sed non est hic. Non est ista res de ista regione, non est hic talis salus. Sursum cor. Quid hic quęris in terra salutem hanc? Ipsa salus huc venit, & mortem nostram hic inuenit. Nunquid dominus noster Iesus Christus quando venit ad nos in carne, inuenit hic salutem istam in regione nostra. Magnom quid huc attulit mercator iste de regione sua veniens, inuenit in regione nostra quod hic abundat. Quid hic abundat? Nasci & mori. Plena est terra his mercibus: natus est, & mortuus est. Sed qua via natus est? Ad istam regionem venit, sed non ea via qua & nos. De cœlo enim venit à F patre, & tamen natus est mortalis. Natus est de spiritu sancto ex Maria virgine. Nunquid nos sic de Adam & Eua? Nos per concupiscentiam carnis, ille autem non per ipsam: Maria enim virgo sine virili amplexu, sine concupiscentiæ æstu, quoniam ne pateretur hūc æstum ei dictum est, Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit te. Virgo ergo Maria nō concubuit & concepit, sed credidit & concepit. Natus est enim mortalis mortalibus, Quare mortalis? Quia in similitudine carnis peccati, non in carne peccati, sed in similitudine carnis peccati. Quid habet caro peccati? Mortem & peccatum. Quid habuit similitudo carnis peccati? Mortem sine peccato. Si haberet peccatum, caro esset peccati, Si mortem non haberet, non esset similitudo carnis peccati. Talis venit, saluator venit, mortuos est, sed mortem occidit, finiuit in se quem timebamus, suscepit illam, & occidit illam. Quo modo summus venator leonem cepit & necauit, Vbi est mors? Quære in Christo, iam non est, sed fuit & mortua est ibi. O vita mors mortis, Bono animo estote, morietur & in nobis. Quod præcessit in capite, reddetur in mēbris:

Psal. 18. *Marci. 16.* *Psal. 59.* *Psal. 35.* *Filius hominis quare Christus.* *Psal. 48.* *Marci. vlt.* *Lucæ. 1.*

G bris:morietur & in nobis mors. Sed quando? In fine seculi, in resurrectione mortuorum, quam credimus, & de qua nō dubitamus. Qui enim crediderit & baptizatus fuerit, ipse saluus erit. Sequere quod timeas, Qui autem non crediderit, cōdemnabitur. Ergo mors morietur in nobis, victura est in damnatis. Vbi mors nesciet mortem, sempiterna mors erit, quia æterna tormenta erunt. In nobis morietur & non erit. Vultis nosse? Dico vobis pauca verba triumphantiū, vt habeatis quod meditemini, quod corde cantetis, quod toto animo speretis, quod fide & bono opere requiratis. Audite verba triumphantium quando non erit mors, quando & in nobis sicut & in capite nostro morietur mors, Paulus
1.Cor.15. apostolus dicit, Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem. Tunc fiet sermo qui scriptus est, Absorpta est mors in victoria, Dixi vobis quia morietur mors in vobis, Absorpta est mors in victoria, Ista est mors mortis, Absorbebitur vt non appareat. Quid est vt non appareat? Vt non sit nec intus nec foris. Absorpta est mors in victoria. Gaudeant triumphantes, gaudeant, dicant quod sequitur, Vbi est mors victoria tua? Vbi est mors acu-
H leus tuus? Vbi est? Cepisti, possedisti, vicisti & tibi addixisti, percussisti & occidisti. Vbi est mors victoria tua? vbi est mors aculeus tuus? Nónne confregit illum dominus meus? O mors quando domino meo hæsisti, tūc & mihi periisti. Ista salute saluus erit qui crediderit & baptizatus fuerit. Qui autem non crediderit, condemnabitur. Fugite condemnationem, amate & sperate salutem æternam.

Dominica post Ascensionem domini,
Sermo VI.

Solennitate diei huius admonemus scientes, instruimus negligentes. Ascensum domini in cœlum hodie solenniter celebramus. Dominus enim saluator noster posito corpore, & recepto corpore, posteaquā resurrexit à mortuis, exhibuit se discipulis viuentē, quem desperauerant morientem. Posteaquam se reddidit oculis intuendum, manibus contrectandum, ædificans fidem, exhibēdo veritatem: quoniam parum fuit humanę fragilitati & infirmę
I trepidationi tam magnū miraculum vno die exhibere
Acto.1. & inde subtrahere. Conuersatus est cum eis in terra, sicut audiuimus quum liber Actuum apostolorū legeretur. Cōuersatus est cum eis in terra quadraginta diebus intrans & exiens, manducans & bibēs: vt exhiberet veritatem, non quòd haberet necessitatem. Ipso ergo quadragesimo die, quem hodie celebramus, eis videntibus, & videndo deducentibus, ascendit in cœlum. Tunc ergo postquam id quod videbant ascendere mirabantur: sursum tamen ire gaudebant, Capitis enim præcessio spes membrorum est. Audierunt & angelicam vocem, Viri Galilæi quid statis aspicientes in cœlum? Hic Iesus sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum. Quid est sic veniet? In ea forma veniet, vt im-
Apoca.1. pleatur quod scriptum est, Videbunt in quem pupugerunt, Sic veniet, ad homines veniet, homo veniet, sed deus homo veniet, veniet verus homo & deus, vt faciat homines deos. Ascendit iudex cœli, sonuit præco cœli. Bonā causam habeamus vt futurum iudicium nō timeamus. Ascendit enim, viderunt qui nobis nuncia-
2.Theff.3. uerunt. Qui non viderunt crediderunt, alij credētes irriserunt. Non enim omnium est fides. Et quia non omnium est fides, & nouit dominus qui sunt eius, quid di- K
sceptamus quod ascendit in cœlum deus? Miremur potius quia descendit in infernum deus, Mortem Christi miremur, resurrectionem vero laudemus potius quàm miremur. Perditio nostra, peccatum nostrum, sanguis Christi precium nostrum, resurrectio Christi spes nostra, aduentus Christi res nostra. Ille ergo qui est ad dexteram patris, expectandus est donec veniat. Dicat anima nostra sitiens illi, quando veniet? Et, sitiuit ani- Psal.41.&
ma mea ad deum viuum, quando veniet? veniet. Sed 62.
quando veniet? Optas vt veniat, vtinam paratum te inueniat. Veruntamen ne putemus nos solos habere hoc desiderium de domino nostro, vt dicamus quando veniet? Habuerunt hoc desiderium & discipuli eius. Si possem vobis dicere inhiantibus, expectantibus, suspensis, nosse cupientibus quādo veniat dominus deus noster, si possem vobis dicere: qualis vobis viderer? Sed hoc ex me non vos speratis audire posse: Qui si speratis desipitis, ipsum certe dominum Iesum Christū in corpore præsentem, viuētem, loquētem, si ante oculos vestros, & ante manus vestras haberetis, scio quia præ isto desiderio interrogaretis & diceretis ei, Domine quando venturus es? Discipuli ipsi dominum Iesum Chri- L
stum præsentem interrogauerunt. Non potestis interrogare quod interrogauerunt, audite quod audierunt. Etenim illi tunc erant, nos nondum eramus. Quibus tamen si credamus, & nobis interrogauerunt, & nobis audierunt. Ergo discipuli Christi deducturi aspectu ascensurum Christum interrogauerunt & dixerunt ei, Domine si hoc tempore præsentaberis? Cui dicebant? Quem præsentem videbant. Si hoc tempore præsentaberis? Et quid est illud? Nônne præsentē videbant, nónne præsentem audiebant, nónne præsentem etiam tangebant? Quid est hoc si hoc tempore præsentaberis, nisi quia nouerant præsentia Christi futurum iudicium, vt videretur à suis & ab alienis? Nam quando resurrexit non est visus, nisi à suis. Hoc ergo sciebant & fide retinebant, futurum esse tempus quando iudicatus iudicaret, quando reprobatus probaret & reprobaret, quādo conspicuus vtrique hominum generi alios poneret ad dexteram, alios ad sinistram, dicturus quod vtrique audirent, oblaturus quod non vtrique acciperēt, comminaturus quod non vtrique pertimescerent. Sciebant fu-
turum, sed quando quærebāt, si hoc tempore præsenta- M
beris? Nō vtique nobis. Nam & modo videmus te, sed præsentaberis etiam his qui non crediderūt in te, si hoc tempore præsentaberis dic nobis, & quando regnum Israël: hoc quæsierunt, si hoc tempore præsentaberis, & quando regnum Israël. Quod regnum? De quo dici-
mus, Adueniat regnum tuum. Quod regnum? De quo Matth.6.
audituri sunt ad dexteram positi, Venite benedicti pa- Matth.25.
tris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Quando dicturus est etiam sinistris, Ite in ignem æternum qui paratus est diabolo & angelis
eius. Terribilis vox, tremenda vox. Sed in memoria æ- Psal.111.
terna erit iustus, ab auditu malo non timebit. Istis hoc, illis illud, in vtroque verax, quia in vtroque iustus. Sed quod quærebant si audierunt, audiamus: si non audierunt, quod audierunt teneamus, & quod venturum est non timeamus. Domine si hoc tempore præsentaberis? Et nos æstimantes nos præsentem videre dominum in corpore cōstitutum, dicamus illi, Domine si hoc tempore præsentaberis, & quando regnum Israël? Quando regnum tuorum, quando regnum humilium, quamdiu typhus superborum? Certe hoc est quod quærebatis,

hoc est

A hoc est quod audire desiderabatis. Videamus quid responderit, Non dedignentur audire agni quod audierunt arietes, audiamus quid dicit ipse dominus, Quibus? Petro, Ioanni, Andreæ, Iacobo, cæteris tantis & talibus, tam dignis. Sed quos inuenit indignos, fecit dignos. Quid eis respondit dicentibus, si hoc tempore præsentaberis, & quando regnum Israël? Non est vestrum scire tempora quæ pater posuit in sua potestate. Quid est hoc? Dicitur Petro, non est vestrum: & dicis tu, meum est? Non est vestrum scire tempora, quæ pater posuit in sua potestate. *Act.1.* Quod creditis, bene creditis: quia venturus est. Quando venturum sit quid ad te? Quando venerit, præparate. Non est vestrum scire tempora, quę pater posuit in sua potestate. Curiositas abscedat, pietas succedat. Quid ad te quando veniet? Sic viue quasi hodie venturus sit, & non timebis quum venerit. Videte autem ordinem & disciplinam magistri boni, magistri singularis, magistri solius. Non dixit quod interrogauerunt, & dixit quod non interrogauerunt. Sciebat enim quod interrogauerunt non eis expedire vt nossent, quod autem sciebat eis expedire, etiam non eis interrogantibus dixit, Non est vestrum scire, inquit, tempora. Quò tibi tempora? Hoc agitur vt euadas tempora, & quæris tempora? Non est vestrum scire

B tempora quæ pater posuit in sua potestate. Et quasi diceretur ei, Et quid est nostrum, modo audiamus quid ad nos maxime pertineat, modo audiamus. Quæsitum est quod non oporteat dici, Sed dictum est quod oporteat audiri: Non est vestrum scire tempora, quæ pater posuit in suo potestate. Sed quid est vestrum scire? Sed accipietis virtutem spiritus sancti superuenientem in vos, & eritis mihi testes. Vbi? In Hierusalem. Consequens erat vt hoc audiremus, his enim verbis Ecclesia prædicatur, Ecclesia commendatur, vnitas annunciatur, diuisio accusatur. Apostolis dictum est, Et eritis mihi testes: fidelibus dicitur, Vasis dei dicitur, vasis misericordiæ dicitur, Eritis mihi testes? Vbi, in Hierusalem vbi occisus sum. Et in tota Iudæa & Samaria, & vsque in fines terræ, Ecce quod audite, ecce quod tenete. Spōsa estote & sponsum securi expectate. Sponsa Ecclesia est. Vbi futura prædicata est, quam illi testes annunciarent vbi futura prædicata est? Multi enim dicturi sunt, Ecce hic est: Audirem si non & alius diceret, Ecce hic est. Quid tu dicis? Ecce hic est. Iam ibam, sed reuocat

C alius simili voce, Ecce hic est. Tu ex parte vna, Ecce hic est: alius ex parte alia, Ecce hic est. Dominum interrogemus, dominum interpellemus. Sileant partes, totum audiamus. Dicit vnus ex angulo vno, Ecce hic est: alius ex alio angulo, Non, sed ecce hic est. Tu domine dic, tu assere quam redemisti, ostende quam dilexisti. Ad nuptias tuas inuitati sumus, ostende sponsam tuam, ne vota tua litigando turbemus. Dicit planè, ostendit planè, non deserit inquirentes, non amat litigantes. Dicit discipulis suis, & non quærentibus dicit, quia contendentibus contradicit. Et ideo fortasse hoc ab Apostolis nōdum quærebatur, quia grex Christi nondum à latronibus diuidebatur. Nos experti dolores diuisionis, studiose coagulum quærimus vnitatis. Apostoli quærunt tempus iudicij, & dominus respondet locum Ecclesiæ. Non respondit quod quæsierunt, sed nostros præuidebat dolores. *Vbi suprà.* Eritis, inquit, mihi testes in Hierusalem. Parum est, non pro hoc tantum precium dedisti, vt hoc solum emeres in Hierusalem. Dic adhuc, Et vsque in fines terrę. Venisti ad fines. Quare contentiones non finis? Nemo mihi dicat iam, Ecce hic est, Non sed ecce

hic est. Sileat humana pręsumptio, Audiatur diuina prędicatio, Teneatur vera promissio, in Hierusalem & in tota Iudæa & Samaria & vsque in fines terræ. His dictis nubes suscepit eum: tam non opus erat vt aliquid adderetur ne aliunde cogitaretur. D Fratres pro magno audiri solent verba nouissima parentis ituri ad sepulchrum, & contemnuntur domini verba nouissima ascendētis in cœlum. Existimemus dominum nostrum testamentum scripsisse, & in testamento sua nouissima verba posuisse: præuidit enim malorum filiorum futura litigia, præuidit homines partes sibi conantes facere de possessione aliena. Quare enim non diuidant quod non emerunt? Quare non concidant quo precium non dederunt? Sed ille tunicam desuper textam nusquam consutilem diuidi noluit, sorte prouenit in illa veste, charitas prædicata est: Ipsa est desuper texta, de terra est cupiditas, desuper charitas. Agite fratres testamentum scripsit dominus, nouissima verba posuit. Videte obsecro vos & moueat vos quo modo & nos mouet, si fieri potest. Duæ sunt glorificationes secundum suscepti hominis formam. *Glorificationes Christi duæ secundum hominem.* Vna, qua surrexit à mortuis tertia die. Alia qua ascendit in cœlum ante oculos discipulorum suorum. Duæ sunt istæ quæ commendantur glorificationes eius iam factæ. Restat vna & ipsa in conspectu hominum quum se iudicio præsentabit. E De spiritu sancto hoc erat dictum per Ioannem euangelistam, *Ioan.7.* Spiritus autem nondum fuerat datus, quia Iesus nondum erat glorificatus. Spiritus autem nondum fuerat datus. Quare nondum fuerat datus? Quia Iesus nondum erat glorificatus. Expectabatur ergo vt glorificato Iesu daretur spiritus. Meritóque bis glorificatus, resurgendo & ascendendo bis dedit spiritum. Vnum dedit, & vnus dedit, vnitati dedit, & tamen bis dedit. Primò posteaquā resurrexit, dixit discipulis suis, Accipite spiritum sanctum. Et insufflauit in facie eorum: *Ioan.20.* habes semel. Deinde promittit adhuc se missurum spiritum *Lucæ.24.* sanctum, & dicit, Accipietis virtutem spiritus sancti superuenientem in vos. *Act.1.* Et alio loco. In ciuitate sedete. Ego enim impleam promissionem patris quam audistis, inquit, ex ore meo. Posteaquam ascendit, decem diebus ibi factis misit spiritum sanctum, ipse est solennis futurus Pentecostes. Videte ergo fratres mei. Quærat à me aliquis quare bis dedit spiritum sanctum. Multi multa dixerunt & sicut homines quæsierunt. Et aliqui dixerunt quòd non est contra fidem. F Alius hoc, alius illud. Vtrunque quod non excederet regulam veritatis. Si dicam me scire quare bis dederit, mentiar vobis. Nescio: qui se dicit scire quod nescit, temerarius est. Qui se negat scire quod scit, ingratus est. Ergo fateor vobis, quare bis dederit dominus spiritum sanctum adhuc quæro, ad aliquid certius peruenire cupio. Adiuuet me dominus orantibus vobis, vt quod donare dignatur, & vobis non taceatur. Ergo nescio. Quid tamen existimem nondum sciens, nondum pro certo tenens, sicut certissimum teneo dedisse, Quid ergo existimem, non tacebo. Si hoc est confirmet dominus: si aliud est quod verius appareat, donet dominus. Ergo arbitrór, sed arbitror ideo bis datum esse spiritum sanctum, vt commendarentur duo præcepta charitatis. Duo sunt enim præcepta, & vna est charitas. *Deut.6.* *Matth.22.* Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua. Et diliges proximum tuum tanquam teipsum, in his duobus præceptis tota lex pendet & prophetæ. Vna charitas & duo præcepta. Vnus spiritus & duo data. Non enim alius datus est prius, & alius datus est postea.

G postea. Quia non alia charitas diligit proximum quàm
illa quæ diligit deum. Non ergo alia charitas est. Qua
charitate proximum ipsa charitate diligimus & deum.
Sed quia aliud est deus, aliud proximus, vna charitate
diliguntur, non sunt tamen vnum qui diliguntur. Quia
ergo magna est primitus commendanda dilectio dei,
secunda dilectio proximi. A secunda autem incipitur
1.Ioan.4. vt ad primam perueniatur. Si enim fratrem quem vi-
des non diligis, deum quem non vides quo modo di-
ligere poteris? Ideo forte informans nos ad dilectio-
nē proximi, dedit in terra conspicuus & proximis pro-
ximus spiritum sanctum insufflando in faciem eorum.
Et ab hac maxime charitate, quæ in cœlis est, de cœlo
misit spiritum sanctum. Spiritum sanctū accipe in terra
& diligis fratrem. Accipe de cœlo & diligis deum, quia
& in terra quod accepisti de cœlo est, in terra Christus
dedit, sed de cœlo est qui dedit. Ille enim dedit qui de
cœlo descendit. Hic inuenit cui daret, sed inde attulit
quod daret. Quid est ergo fratres? An forte comme-
moro & hoc quo modo charitas ad spiritum sanctum
Roma 5. pertineat? Paulum audite. Non solum autem, inquit, sed
H & gloriamur in tribulationibus scientes quia tribulatio
patientiam operatur, patientia probationem, probatio
verò spem. Spes autem non confundit, quia charitas
dei diffusa est in cordibus nostris. Vnde charitas dei
diffusa est in cordibus nostris? Vnde? Quid tibi dabas?
1.Cor.4. Quid quasi de tuo præsumebas? Quid enim habes quod
non accepisti? Ergo vnde nisi quod sequitur, Per spiri-
tum sanctum qui datus est nobis? Charitas ista non te-
netur nisi in vnitate Ecclesiæ. Non illam habent diui-
sores sicut dicit Apostolus Iudas, Hi sunt qui seipsos se-
gregant animales spiritum non habentes. Qui seipsos
segregant? Quare segregant? Qui animales spiritum
non habentes, ideo defluunt, quia coagulum non ha-
bent charitatis. Ipsa charitate plena est gallina illa prop-
ter pullos infirmata, cum pullis humiliās vocem suam,
Matth.23. extendens alas suas. Quotiens, inquit, volui colligere
filios tuos? Colligere, non diuidere. Quia habeo, in-
Ioan.10. quit, alias oues quæ non sunt ex hoc ouili. Oportet me
& ipsas adducere vt sit vnus grex & vnus pastor. Meri-
to non audiuit fratrem contra fratrem interpellantem
Luca.12. & dicentem, Domine, dic fratri meo diuidat mecum
hæreditatem. Domine, inquit, dic fratri meo. Quid?
I Diuidat mecum hæreditatem. Et dominus: Dic ho-
mo. Quare enim vis diuidere nisi quia homo? Quum
1.Cor.1. enim dicit alius, Ego sum Pauli, alius autem ego Apol-
lo, nónne homines estis? Dic homo, Quis constituit me
diuisorem hæreditatis inter vos? Colligere veni non
Luca.12. diuidere. Ideo, inquit, dico vobis cauete ab omni cupi-
ditate. Cupiditas enim cupit diuidere sicut charitas
colligere. Quid est autem, cauete ab omni cupiditate,
nisi impleamini charitate? Nos charitatem pro captu
nostro habentes interpellamus dominum contra fra-
trem, sicut & ille contra fratrem, sed non hac voce,
non hac postulatione. Ille enim dixit, Domine, dic fra-
tri meo diuidat mecum hæreditatem. Nos dicimus,
Domine, dic fratri meo teneat mecum hæreditatem.
Videte ergo fratres, quid maximè diligatis, quid forti-
ter teneatis. Glorificatus dominus resurgendo com-
mendat Ecclesiam, glorificandus ascendendo com-
mendat Ecclesiam, Spiritum sanctum mittens de cœlis
commendat Ecclesiam. Resurgens enim, quid dicit di-
scipulis suis? Hæc dicebam vobis, quum essem apud vos
quia oportebat impleri omnia quæ scripta sunt in lege
Luca.24. & prophetis & psalmis de me. Et tunc aperuit illis sen-
sum vt intelligerent scripturas, & dixit eis, Quoniam K
sic scriptum est, & sic oportebat Christum pati, & resur-
gere à mortuis tertio die. Vbi est Ecclesiæ commenda-
tio? Et prędicari in nomine eius pœnitentiam & remis-
sionem peccatorum? Et hoc vbi? Per omnes gentes in-
cipientibus ab Hierusalem hac resurrectione glorifica-
tus. Quid ascensione glorificandus? Quod audistis, Eri- *Acto.1.*
tis mihi testes in Hierusalem, & in tota Iudæa & Sama-
ria, & vsque in fines terræ. Quid ipso aduentu spiritus
sancti? Venit spiritus sanctus, Quos primum impleuit,
linguis omnium gentium loquebātur, Vnusquisque ho
mo loquens omnibus linguis, quid aliud significauit
quàm vnitatem in omnibus linguis? hoc tenentes, in
hoc firmati, in hoc roborati, in hoc inconcussa charita-
te defixi, laudemus pueri dominum & dicamus Hallelu
ia, Sed in vna parte? Et vnde & quousque? A solis ortu *Psal.112.*
vsque ad occasum laudate nomen domini.

Dominica duodecima post Trinitatem.
Sermo VII.

In illud Marci Exiens Iesus de finibus Tyri venit L
per Sidonem ad mare Galilææ. Et adducunt *Marci.7.*
ei surdum & mutum &c.

Odo aures corporis surdæ non aperiuntur.
Sed quàm multi habent clausas cordis aures
quę tamen verbo dei penetrante patescunt, vt
credant qui non credebāt & bene viuant qui
male viuebant, & obediant qui non obediebant. Et di-
cimus ille credit ac miramur quū audimus de his quos
aliquādo duros noueramus. Cur ergo nūc miraris cre-
dentem, innocentem, deo seruientem, nisi quia conspi-
cis videntē quem noueras cæcum: conspicis viuentem
quem noueras mortuum, cōspicis audientem quem no
ueras surdum? Nā videte taliter mortuos de quibus di-
cebat dominus cuidam, ideo tardanti ne dominum se-
queretur, quia patrē sepelire volebat. Sine, inquit, mor- *Luca.9.*
tuos sepelire mortuos suos, Certe mortui sepultores nō
sint corpore mortui, quia si hoc essent, mortua corpora
sepelire nō possent. Tamen dominus mortuos eos vo-
cat, vbi nisi intus & in anima, Sicut enim in domo etiā
plerunque visibiliter integra & salua dominus eiusdem M
domus mortuus iacet, Sic in corpore integro multi
habent animam intus mortuam. Et hos sic excitat Apo-
stolus, Surge qui dormis & exurge à mortuis & illumi- *Ephe.5.*
nabit te Christus. Ipse illuminat excæcatum qui excitat
mortuum, Voce enim eius clamatur per Apostolum ad
mortuum, Surge qui dormis, Cæcus luce illuminabitur
quum resurrexerit. Surdos autem quàm multos ante o-
culos suos dominus intuebatur quum diceret, Qui ha- *Luca.8.*
bet aures audiendi audiat, Quis enim ante illum sine
corporis auribus stabat? Quas ergo alias aures nisi
interioris hominis requirebat? Hoc dico fratres ne for-
te simus strepentes vocibus & muti moribus, A malis
corde semper disiungimini, ad tempus caute corpore
copulamini. Nec tamen negligentes sitis in corrigen-
dis vestris ad curam scilicet vestrā quodam modo per-
tinentibus monendo, docendo, hortando, terrendo.
Quibuscunque modis potestis agite, ne quum inueni-
tis in scripturis & exemplis sanctorum, siue qui ante si-
ue qui post aduētum domini fuerunt in hac vita quòd
mali bonos in vnitate non maculant, efficiamini pi-
gri ad corrigendos malos. Duobus modis non te ma-
culat malus, Si non consentias, Et si redarguas: hoc
est non

A est non communicare, non cõsentire, Communicatur quippe quando facto eius consortium voluntatis, vel approbationis adiungitur. Hoc ergo nos admonens Apostolus ait, Nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum. Et quia parum erat non cõsentire, si sequeretur negligentia disciplinę, magis autem, inquit, & redarguite, Videte quemadmodũ vtrunque complexus est, Nolite communicare, magis autem & redarguite. Quid est nolite communicare? Nolite consentire, nolite laudare, nolite approbare. Quid est magis autẽ & redarguite? Reprehendite, corripite, coërcete. Deinde in ipsa coërcitione vel correptione aliorũ peccatorũ cauendum est, ne se extollat qui alterum corripit, & apostolica illa sententia cogitanda est, Quapropter qui putat se stare, videat ne cadat: foris terribiliter personet increpatio, intus lenitatis teneatur dilectio.

Ephe.5.

1.Corin.10.

In natali beati Vincentij, *Sermo VIII.*

Agnum spectaculũ spectauimus oculis fidei, martyrem sanctum Vincentium vbique vincentem. Vicit in verbis, vicit in pœnis, vicit in
B cõfeßione, vicit in tribulatione, vicit exustus in ignibus, vicit submersus in fluctibus. Postremo vicit tortus, vicit mortuus. Quãdo caro eius in qua erat trophæum Christi victoris de nauicula mittebatur in mare, tacite dicebat, Deiicimur sed non perimus. Quis istã patiẽtiam militi suo donauit nisi qui pro illo prior sanguinem fudit? Cui dicitur in psalmo. Quoniã tu es patientia mea domine spes mea à iuuẽtute mea. Magnum certamen magnam comparat gloriam, non humanam nec temporalem, sed diuinam & sempiternam. fides pugnat & quando fides pugnat carnem nullus expugnat. Quia etsi laniatur, etsi laceratur, quando perit qui sanguine Christi redemptus est? Potens homo non potest perdere quod emit auro suo, & Christus perdit quod emit sanguine suo. Sed hoc totum nõ ad hominis, sed ad dei gloriam referatur. Ab ipso vere est patientia, vera patientia sancta, patientia religiosa, patientia recta, patientia Christiana. Patientia donum dei est. Nam & multi latrones patientißime torquentur, & non cedentes & tortorem vincentes postea æterno igne puniuntur. Merces discernit martyrem à patientia immo à duritia sceleratorũ. Par est pœna, sed dispar est causa. Martyrum voce cantauimus. Dixerat enim ista Vincentius
C in orationibus suis, Iudica me deus, & discerne causam meam à gente non sancta. Discreta est causa eius, quia pro veritate, pro iustitia, pro deo, pro Christo, pro fide, pro Ecclesiæ vnitate, pro indiuidua charitate certauit. Quis ei donauit istam patientiam? Quis? Indicet nobis Psalmus. Ibi enim legitur, ibi cantatur: Nõnne deo subiecta erit anima mea? Ab illo enim patientia mea. Quisquis putat sanctum Vincentium viribus suis ista potuisse, nimis errat. Quisquis enim viribus suis hoc se posse præsumpserit, etsi videtur vincere patientia, vincitur à superbia. Bene vincere, hoc est vniuersas machinas vincere: Illecebras dum ministrat, vincitur per continentiam. Pœnas & tormenta infligit, vincitur per patientiam: errores suggerit, vincitur per sapientiam. Ad extremum quum omnia hęc victa fuerint, suggesserit animæ. Euge euge quãtum potuisti, quantum certasti. Quis tibi comparatur? Quàm bene vicisti? Respondeat illi anima sancta, Confundantur & reuereantur, qui dicunt mihi euge euge. Quando ergo vincit, nisi cum dicit, In domino laudabitur anima mea: audiãt mites & iocundentur? Mites enim sciunt quod dico, quia in illis habitat verbum, in illis habitat exemplum. Nam qui non est
D mitis, nescit quid sapiat: quod dictum est, In domino laudabitur anima mea. Omnis enim non mitis, superbus, asper, elatus, in se vult laudari, non in domino. Qui autem dicit, In domino laudabitur anima mea: non dicit, audiant gentes & iocundentur, Audiant homines & iocundentur: sed, audiant mites & iocundentur. Audiant quibus sapit. Mitis enim erat Christus, sicut ouis ad immolandum ductus est. Propterea mitis, quia sicut ouis ad immolandum ductus est, Audiant mites & iocundẽtur: quia sapiunt quod dictum est, Gustate & videte quàm suauis est dominus, beatus vir qui sperat in eum. Lõgam lectionem audiuimus, breuis est dies longo sermone etiam nos tenere vestram patientiam non debemus. Nouimus quia patienter audistis, & diu stando & audiendo tanquam martyri compaßi estis: Qui audit vos, amet vos, & coronet vos, Amen.

Psal.70.

Psal.42.

Psal.61.

Psal.33.

Psal.33.

De eodem, *Sermo IX.*

Agnum & multum mirandum spectaculum noster animus cœpit, nec inanißimã & perniciosißimam, sicut solet in theatris quarum-
E cunque nugarum, sed planè vtilißimã & fructuosißimã voluptatem oculis interioribus hausimus, quum beati Vincẽtij gloriosa paßio legeretur. Erat videre inuictam martyris animam contra insidias antiqui hostis, contra sæuiciam impij iudicis, cõtra dolores mortalis carnis, acerrima conflictatione certantem, & in adiutorio domini cuncta superantem. Ita planè charißimi, ita prorsus fuit, in domino laudemus hanc animam, vt audiant mites & iocundentur. Quas voces audierit, quas reddiderit, quæ tormenta deuicerit, decursa lectio declarauit, & nobis tanquam in conspectu quæ gesta sunt posuit. Tanta pœna erat in membris, tanta securitas in verbis, tãquam alius torqueretur, alius loqueretur. Et vere alius. Prędixit enim hoc dominus, & promisit martyribus suis dicens, Nõ vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. In domino ergo laudatur hæc anima. Nam quid est homo, nisi quod memor est eius? Aut quę vires pulueris, nisi illo adiuuante qui nos fecit ex puluere, vt qui gloriatur, in domino glorietur? Si enim diabolicus & seductor spiritus plerunque implet, vel fallaces vates, vel falsus
F martyres suos, vt tormenta corporis, vel ipsi sibi ingerant, vel ingesta contemnant, quid magnum est domino deo nostro ad confirmandã prædicationem nominis sui ipsorum prædicatorum, carnem quidem in manus persequentium tradere: mentem vero in arcẽ libertatis assumere, vt etiam dum illa patitur iniquitatẽ, hæc afferat veritatem, scilicet vt victores non tolerantia faciat, sed iusticia, quoniam martyres discernit causa, nõ pœna? Multi enim dolores tolerauerũt pertinacia, non constantia, vicio non virtute, prauo errore non recta ratione, diabolo posside̅nte non persequente. In nostro autem vincente Vincentio, ille quidem vincebat qui poßidebat, sed ille poßidebat qui principe huius mundi miserat foras, vt etiam pugnans extrinsecus superaretur qui iam fuerat superatus, ne intus dominaretur. Ille quippe qui missus est foras, non cessans tanquam leo rugiens circuit requirendo quem deuoret. Sed rum expugnat ille pro nobis, qui eo excluso regnat in nobis. Denique magis diabolus non victo Vincentio, quàm Vincentius persequente diabolo torquebatur. Quanto enim erant illa truculentiora & exquisitiora tormenta, tanto magis tortus de torquente triumphabat, & ex illa carne

Vbi suprà.

Matth.10.

Psal.8.

1.Cor.1.

Ioan.12.

1.Petr.5.

G carne tanquam ex terra suo sanguine irrigata, de qua plus dolebat inimicus, palma crescebat. Sed quia illa latenter sçuit, & latenter victus affligitur, manifeste apparet in præside homine quid in occulto diabolus pateretur. Et ille inuisibilis aduersarius per sui vasculi quod impleuerat, crepantis rimulas prodebatur. Voces enim huius hominis, oculi, vultus & turbulẽtus totius corporis motus indicabant quàm grauiora tormẽta sentiret interius, quàm erant quę martyri infligebantur. Si consideremus perturbationem torquentis, & tranquillitatem tormenta patientis, videre facillimum est quis erat sub pœnis, quis supra pœnas. Quæ gaudia erũt in virtute regnantium, quando tãta sunt pro veritate morientium? Quid erit cum corporis incorruptione fons vitę, quando ros eius inter tormenta tam dulcis est? Et quid faciet impiis æterna flamma, quos ita vastat irati cordis insania? Quid passuri sunt cum iudicabuntur, qui iam cum iudicãt cruciãtur? Iudicia futura sanctorum quid habitura sunt potestatis, quum in hac vita tribunal iudicis catasta torserit martyris? Magnum autem dominus testimonium prębet testibus suis, quum ille qui rexit corda certantium, nec corpora deserit mortuorum, ve-
H lut de huius ipsius beati Vincentij corpore præclarissimum miraculum exhibuit, vt id quod inimicus omnino nõ apparere cupierat, sategerat, fecerat, tam pręsenti nutu diuino proderetur, & religiosius humandum venerandúmque demonstraretur, vt victricis pietatis & deuictæ impietatis pręclara in eo memoria perduraret.
Psal. 114. Vere preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius, quando nec terra carnis vita deserente contemnitur, Et inuisibili anima de domo visibili discedente habitaculum serui cura domini custoditur, & in gloriam domini à conseruis fidelibus honoratur. Quid enim agit deus mira opera faciendo circa sanctorum corpora defunctorum, nisi testimonium perhibet sibi non perire quod moritur, & vt hinc intelligatur in quali honore secum habeat animas occisorum, quando caro exanimis tanto affectu diuinitatis coronatur. Sicut e-
1. Cor. 12. nim de membris Ecclesiæ loquens Apostolus, similitudinem adhibuit de membris corporis nostri, quoniam quæ inhonesta sunt nostra, his abundantiorem honorem circumponimus: Ita prouidẽtia creatoris cadaueribus martyrũ tam præclara miraculorum testimonia
I præstando, abundantiorem honorem exanguibus reliquiis hominum circumponit. Et quod vita emigrante tanquam deforme iam remanet, ibi euidentius præsens vitæ dator apparet.

In decollatione beati Ioannis Baptistæ.

Sermo X.

Qvum sanctum Euangelium legeretur, crudele spectaculum ante oculos nostros constitutum est. Caput sancti Ioãnis in disco feralis missus crudelitatis propter odiũ veritatis, puella saltat, & sæuit mater, & inter lasciuias & delicias cõuiuantium temere iuratur, & impiè quod iuratur, impletur. Factum est Ioanni quod ipse prædixerat. De domino
Ioan. 3. enim Iesu Christo dixerat, Illum oportet crescere, me autẽ minui. Iste minutus est in capite, ille creuit in cruce. Odium peperit veritas, Non potuit æquo animo tolerari quod homo dei sanctus monebat, qui vtique salutem eorum quęrebat, quos sic monebat: Responderunt illi mala pro bonis. Quid enim ille diceret, nisi quo plenus erat? Et quid illi responderent, nisi quo pleni erant? Ille triticum seminauit, sed spinas inuenit. Dicebat regi,
Marci. 6. Nõ licet tibi habere vxorem fratris tui. Vincebat enim regem libido, tenebat apud se prohibitam vxorem fra- K
tris sui. Sed eum tamen sic libebat, vt non sæuiret. Honorabat eum à quo verum audiebat, sed mulier detestabilis odium concipiebat, quod aliquando dato tempore pâreret. Quando parturiebat, peperit filiam, filiã saltantem. Et rex ille qui sanctũ virum habebat Ioannem, qui eum propter dominum timebat, etsi ei non obediebat, posteaquam ab illo petitum est caput Ioannis in disco, contristatus est. Sed propter iurationem & propter conrecumbentes misit spiculatorem, & impleuit quod iurauit. Admonet nos locus iste charissimi, vt propter vitam & mores vestros aliquid vobis de iuramento tractemus. Falsa iuratio, non est leue peccatum, *Iuratio falsa.*
immò tam magnũ peccatum est falsum iurare, vt propter reatum falsæ iurationis dominus prohibuerit omnem iurationem. Ait enim: Dictum est, Non periurabis. *Matth. 5.*
Reddes autem domino iusiurãdum tuum. Ego autem dico vobis, non iurare omnino, neque per cœlum, quia thronus dei est, neque per terram, quia scabellum pedum eius est, neq; aliud quodcunq; iuramentum, neque per caput tuum iuraueris, quia nõ potes facere capillum album aut nigrum. Sit autem in ore vestro est est, non L
nõ. Si quid amplius est, à malo est. Inuenimus autem in sanctis scripturis dominum iurasse, quando ei vsque ad immolationem dilecti filij obediuit Abraham. Locutus est ei angelus de cœlo, Per memetipsum iuro dicit do- *Gene. 22.*
minus, quia obaudisti vocem meam, & non pepercisti filio tuo dilecto propter me, benedicẽs, benedicam te, & implebo semen tuum sicut stellas cœli, & sicut arenam maris. Et benedicentur in semine tuo omnes gentes. Quod videtis totum orbem terrarum Christianos implere, exhibet verax iuratio dei. Itemq; in Psalmis de domino Iesu Christo prophetatũ est, Iurauit dominus, *Psal. 109.*
& non pœnitebit eum, tu es sacerdos in ęternum secundum ordinem Melchisedech. Qui nouerunt scripturas sciunt quid protulerit Melchisedech sacerdos dei excelsi quando benedixit Abraham. Non oportet vt hoc memoremus propter catechumenos. Fideles tamen agnoscunt quemadmodum ante prophetatum sit quod modo videmus impleri. Et vnde hoc? Quia iurauit dominus. Et iurauit dominus & non pœnitebit eum, non quo modo Herodẽ pœnituit quia iurauerat. Quũ ergo dominus iurauerit quare dominus Christus suos iurare prohibuit? Dico quare. Nõ est peccatum verum iurare. M
Sed quia grande peccatum est falsum iurare, longe est à peccato falsum iurandi qui omnino nõ iurat. Propinquat falsæ iurationi qui vel verum iurat. Dominus ergo, qui prohibuit iurare, supra ripã te noluit ambulare, ne pes tuus in angusto labatur & cadas. Sed domin⁹ iurauit, inquit, Securus iurat qui mẽtiri nescit, Nõ te moueat quia dominus iurauit quia forte non debet iurare nisi dominus. Tu enim quãdo iuras quid facis? Testem deum adhibes. Tu ipsum, ipse seipsum. Sed homo, quia in multis falleris, plerunq; adhibes testem veritatem ad tuam falsitatẽ. Aliquando & nolens homo iurat, quum verum putat esse quod iurat. Non est quidem tantum peccatum quãtum eius qui scit esse falsum & tamen iurat. Quãto melior & à peccato isto graui omnino longè fit qui audit dominum Christum & non iurat. Scio graue esse cõsuetudini vestræ. Sed & graue fuit consuetudini nostrę. Timendo deum abstulimus iurationẽ de ore nostro. Ecce vobiscum viuimus. Quis nos audiuit aliquando iurantes? Nunquid non consueueram quotidie iurare? At vbi legi & timui, luctatus sum cõtra consuetudinẽ meam, in ipsa luctatione inuocaui dominũ adiutorem.

A adiutorem. Præstitit mihi dominus adiutorium nõ iurandi. Nihil mihi facilius est quàm non iurare. Hoc ideo admonui charitatem vestram ne dicatis,quis potest?O si deus timeatur,ó si periuri expauescant, lingua frænatur,veritas tenetur,iuratio tollitur.

In eodem festo, *Sermo* *XI.*

PRopter hunc locum quẽ hodie audiuimus cũ Euãgelium recitaretur dico charitati vestræ. Videtis miserũ istum Herodem,Ioãnem sanctum virũ & dei hominẽ dilexisse. Sed quoniam temere iurauit, ebrius lætitia & delectatione saltantis,daturũ se promisit quicquid illa puella, quæ saltando placuerat,poposcisset. At vbi poscit rem crudelem & nefariã,contristatus est quidem. Videbat enim tantũ scelus fieri, sed positus inter iurationem suam & puellæ petitionẽ,vbi videbat cruentum facinus,ibi rursus timebat reatũ periurij.Ne deũ offenderet periurando,deũ offendit sæuiendo.Dicit mihi aliquis, Quid ergo debuit facere Herodes? Si dixero nõ debuit iurare. Quis non videat hoc eũ non facere debuisse? Sed non cõsolor de homine vtrũ iurare debeat, sed quid facere
B debeat qui iurauit:ipsa est magna deliberatio, Temere iurauit.Quis nesciat?Tamẽ lapsus est,iurauit. Ecce puella petiuit caput sancti Ioannis. Quid facere debuit Herodes?Demus illi consiliũ.Si dixerimus,Parce Ioãni ne facias scelus,periuriũ suademus.Si dixerimus,noli periurare:ad scelus implẽdum prouocam*. Mala cõditio, anteq̃ veniatis ergo ad istum bicipitẽ laqueum, tollite de ore vestro temerarias iurationes: anteq̃ veniatis ad istam consuetudinẽ malam,moneo fratres meos, moneo filios meos. Quid opus est vt veniatis ad hunc articulum vbi nõ possumus inuenire consilium? Tamen scripturis diligentius perscrutatis occurrit mihi vnum exemplum vbi video pium hominẽ & sanctum in temerariam iurationem cecidisse,& maluisse non facere quod iurauerat, quàm iurationẽ suã fuso hominis sanguine implere.Cõmemoro ergo charitati vestræ, quãdo Saül sanctũ Dauid persequebatur ingratus,ille cum suis ibat quocũq; poterat, ne inueniretur à Saüle & occideretur. Et quodã die ab homine diuite qui vocabatur Nabal,& tõdebat oues suas, petiuit sustentaculũ victus sibi,& eis qui cũ illo erant: immisericors dare noluit,& quod est grauius,cõtumeliosè respondit, Iurauit sanctus Dauid eum occisurum se esse. Erat enim armatus.Et quod facile fuerat,& iustè se facere ira persuadẽte videbatur,incautus iurationem fudit,& cœpit ire vt faceret quod iurauerat. Occurrit Abigail vxor Nabal, & tulit ei necessaria quæ poposcerat. Suppliciter eũ rogauit,flexit, & à mariti sanguine reuocauit: iurauit temere,sed non impleuit iurationẽ maiore pietate. Proinde charissimi iterũ redeo ad monẽdos vos:Ecce sanctus Dauid,non quidem iratus,sanguinem hominis fudit, sed eũ falsum iurasse negare quis poterit? De duobus peccatis elegit minus, sed minus fuit illud in cõparatione maioris. Nam per seipsum appẽsum,magnum malum est falsa iuratio. Prius ergo laborare debetis,& cõfligere aduersus consuetudinem vestrã malam,malã malã, & valde malã, & tollete iurationẽ de oribus vestris.Si quis autẽ prouocauerit te ad iurationem,vt forte sic sibi æstimet satisfieri posse: si iuraueris de illa re quã putat te cõmisisse aut fecisse, & forsitan nõ fecisti, ne remaneat in illo mala suspicio: si iuraueris tu,nõ sic peccas quo modo ille qui te prouocauit:quia dixit dominus Iesus, Sit in ore vestro est est,non non. Si quid amplius est,à malo est.Loquebatur autem de iuratione,

1.Reg.25.

vbi nos intelligere voluit ipsam iurationem à malo esse.Si ab alio prouocatus fueris,ab ipsius malo erit quod iuras,non à tuo.Et hoc est prope à malo communi generis humani, quoniam corda nostra videre non possumus. Nam si corda nostra videremus, cui iuraremus? Quando à nobis exigeretur iuratio? Quãdo videretur oculis proximi ipsa cogitatio? Scribite in cordibus vestris quod dico, Ille autem qui hominẽ prouocauit ad iurationem,& scit eum falsum esse iuraturũ, vincit homicidam, quia homicida corpus occisurus est,ille animam,imò duas animas, & eius quẽ iurare prouocauit, & suam.Scis verum esse quod dicis,& falsum esse quod ille dicit,& iurare cõpellis? Ecce iurat,ecce peierat, ecce perit,tu quid inuenisti? Imò quia & tu periisti, qui de illius morte te satiare voluisti.Aliquid dicã quod nunquam dixi charitati vestræ in hoc populo, quod contigit in hac Ecclesia. Fuit hic homo quidam simplex,innocens,bene fidelis,à multis vestris,id est,Hipponensibus,imò ab omnibus cognitus, Tutuslymeni vocatus: Tutumlymeni quis vestrum non nouit qui estis ciues? Ab illo audiui quod dico, Nescio quis negauit ei, vel quod ei debebatur,& hominis fidei se commisit.Commotus prouocauit eum ad iusiurãdum, Iurauit ille,iste perdidit, sed isto perdente ille penitus periit. Dicebat ergo iste Tutuslymeni homo grauis & fidelis, ipsa nocte se exhibitum fuisse ad iudicem, & cum magno impetu atque terrore se peruenisse ad præsidentem excelsum quendam & admirabilem virum, cui parebat officium similiter excelsorum, iussum fuisse perturbatũ retro reuocari, & interrogatum fuisse his verbis, Quare prouocasti hominem ad iurationem quem sciebas falsum esse iuraturum? Respondit ille, Negauit mihi rem meam. Respõsum est illi, Et non melius erat vt rem tuam quam exigebas perderes, quàm animam hominis istius falsa iurationẽ perimeres? Prostratus est,iussus est cædi.Cæsus est tam grauiter,vt in dorso euigilantis vestigia plagarum apparerent. Sed dictum est illi:posteaquam emendatus est,Parcitur innocentiæ tuæ,decætero caue ne facias. Fecit quidem ille magnum peccatũ, & emendatus est. Sed multo grauius peccatum faciet, qui post istum meum sermonem,& istam meam admonitionem,& exhortationem tale aliquid fecerit. Cauete à falsa iuratione,cauete à temeraria iuratione. Ab his duobus malis securissimi cauebitis,si cõsuetudinem iurandi à vobis abstuleritis.

D Matt.5.

E

F

In natali beati Cypriani. *Sermo* *XII.*

SErmonem à nobis debitum auribus & cordibus vestris exigit tam grata & religiosa solennitas, qua passionem beati martyris celebramus: Tristis proculdubio tunc Ecclesia fuit,non damno cadentis,sed desiderio recedẽtis semper cupiens videre præsentem tam bonum rectorem atque doctorem. Sed quos afflixerat solicitudo certaminis,consolata est corona victoris. Et nunc non solum sine vlla tristicia, verumetiam cum ingenti lætitia cuncta quæ tunc gesta sunt,legendo recolimus, diẽque isto gaudere nobis concessum est non timere. Neque enim formidamus terribiliter venientem,sed expectamus hilariter redeuntem. Placet itaque vniuersam illam fidelissimi, & fortissimi, & gloriosissimi martyris passionem cum exultatione recordari præteritam, quam tunc fratres, cum solicitudine sustinuere futuram. Primo igitur quòd pro fide confessionis Christi in exilium Curubin missus est, non sancto Cypriano aliquid nocitum, sed multum illi præstitum ciuitati.

S Quò

G Quò enim ipse mitteretur, vbi ille non esset propter cuius testimonium mittebatur. Christus ergo qui ait, Ecce ego vobiscũ sum omnibus diebus vsq; ad consummationẽ seculi, in omni loco membrũ suũ excipiebat, quocunq; furor inimici pellebat. O stulta infidelitas persequentis, si quæris exilium quo Christianus iubeatur ire, prius si potes inueni vnde Christus cogatur exire. De patria sua in alienã te arbitraris excludere hominẽ dei, in Christo nusquã exulem in carne vbiq; peregrinum. Sed iã cõsiderare & cõmemorare delectat post illud quod Cyprianus non senserat, sed inimicus putabat exilium quid ex ordine passionis ipsius cõsecutum sit. Cũ enim Cyprianus sanctus martyr electus à deo de ciuitate Curubitana, in quã exilio præcepto Aspasij Paterni procõsulis missus fuerat, regressus esset, in hortis suis manebat. Et inde quotidie sperabat veniri ad se, sicut ostensum erat illi. Quid iam fremeret persecutoris impetus aduersus cor semper paratum, accedente etiam domini reuelatione firmatũ? Quando enim desereret patientẽ quem non est passus præoccupari nescientem? Iam ergo quod

H ad eum passioni exhibendũ duo missi sunt, qui eum etiã secũ in curriculum leuauerunt, in medioq; posuerunt, & hoc diuinæ admonitionis fuit, vt gaudens recoleret ad eius se corpus pertinere, qui inter iniquos deputatus est. Christus nanq; inter duos latrones ligno suspensus, ad exemplũ patientiæ præbebatur. Cyprianus autẽ inter duos apparitores, ad passionẽ curru portatus Christi vestigia sequebatur. Quid illud quod quum in alium diem dilatus apud custodes esset, atq; illuc se multitudo fratrũ ac sororum cõgregans, pro foribus pernoctaret, custodiri puellas præcepit. Quanta intentione cõsiderandum? Quanta laude prædicandũ? Quãto præconio cõmendandum est? [illegible]ma corporis morte nõ moriebatur in animo pastoris vigilãtia pastoralis, & cura tuẽdi dominici gregis vsq; ad extremum vitæ huius diem mẽte sobria tenebatur. Nec excutiebat ab animo diligẽtiam fidelissimi dispensatoris manus tã proxima cruenti carnificis. Ita se martyrẽ cogitabat futurũ, vt esse non obliuisceretur episcopum, magis curans quam rationẽ pastorũ principi de cõmissis sibi ouibus redderet, quàm quid infideli proconsuli de fide propria responderet.

I Amabat quippe eum, qui Petro dixerat, Amas me? Pasce oues meas. Et pascebat oues eius pro quibus sanguinem fundere illum imitans præparabat. Custodiri puellas præcepit sciens non solum se habere simplicem dominum, sed etiam versipellem aduersarium. Itaque aduersus leonem aperte frementem in confessione virile pectus armabat, aduersus lupum insidiantem gregi sexum fœmineum muniebat. Ita vere sibi consulit qui deum iudicem cogitat apud quẽ causam gestę huius vitæ atque ab illo sibi muneris iniuncti quisq; dicturus est, Vbi omnis homo recipit sicut testatur Apostolus quæ per corpus gessit siue in bonum siue in malum: ita sibi consulit qui ex fide viuens & satagens ne ab extremo præoccupetur die, extremum computat omnẽ diem, & sic deo placitos mores perducit vsq; ad extremum diem. Ita sibi beatus Cyprianus Episcopus misericordissimus & martyr fidelissimus consulebat, non sicut eum lingua subdola diaboli per os possessi à se impii iudicis monere videbatur dicens, Consule tibi: quum enim eius immobilem mentem videret quando ei dixit, Iusserunt te principes ceremoniari. Respondìtq; ille: nõ facio, adiecit & ait, Consule tibi. Ipsa est lingua subdola diaboli: & si non huius qui nesciebat quid loqueretur, illius tamen qui per eũ loquebatur. Loquebatur enim proconsul non tam secundum principes homines quorũ iussa

Ioan. 20.

2. Cor. 5.

K sibimet iniuncta iactabat, quam secũdum principẽ potestatis aëris, de quo Apostolus dicit, Qui operatur in filiis diffidentiæ, quẽ per huius quoq; linguã operari Cyprianus nouerat, quod ipse nõ nouerat. Nouerat, inquã, Cyprianus quũ à proconsule audiret, cõsule tibi, quod caro & sanguis diceret stolide hoc diabolũ dicere subdole: atq; intuebatur in vno opere duos iustum oculis, illum fide: nolebat eum iste mori, nolebat ille coronari, proinde circa istum placidus, circa illũ cautus. Huic aperte respondebat, illum occulte vincebat, Fac, inquit, quod tibi præceptũ est. In re tam iusta nulla est cõsultatio. Dixerat quippe ille, cõsule tibi. Ad hoc responsum est, In re tã iusta nulla est cõsultatio. Consulit enim qui consiliũ vel impertit vel quærit, sed proconsul nõ à Cypriano cõsilium accipere volebat, sed eũ potius vt à se acciperet monebat: at ille, In re, inquit, tã iusta nulla est consultatio. Non adhuc cõsulo quia nõ adhuc dubito, abstulit enim mihi dubitationẽ ipsa iustitia. Iustus autẽ vt securus moriatur in carne, certus viuit in fide. Præcesserant Cyprianum multi martyres quos flagrantissi-

L mis exhortationibus suis ad vincendum diabolum accẽderat, & erat vtiq; iustum, vt quos veridicus loquẽdo præmiserat, patiendo intrepidus sequeretur, ergo in re tam iusta nulla est consultatio. Quid ad hæc dicamus? Quid ad hæc exultemus tanta conceptione gaudiorũ, in quid erumpat cor nostrũ & os nostrum nisi in ipsam venerabilis martyris vltimam vocem? Quum enim Galerius Maximus decretum ex libello recitasset, tacitum Cyprianum gladio animaduerti placet. Respondit ille, Deo gratias. Habentes igitur de re tanta memoriam præsentis loci, festiuitatem solennissimi diei, propositionem saluberrimi exempli, omnibus medullis nostris dicamus & nos, Deo gratias.

Ephe. 2.

In natali beati Mauricij ac sociorum eius:
Sermo XIII.

Admonent nos eloquia diuina quę lecta sunt timendo non timere, & non timẽdo timere. Aduertistis quũ sanctum Euangeliũ legeretur dominũ deum nostrum antequã pro nobis moreretur firmos nos esse voluisse, sed admonẽdo ne

M timeremus, & admonẽdo vt timeremus. Ait enim, Nolite timere eos qui corpus occidunt: animã autem non possunt occidere. Ecce vbi monuit ne timerem*, videte vbi monuerit vt timeremus. Sed eũ, inquit, timete qui potestatẽ habet corpus & animã occidere in gehennã, ergo timeamus vt nõ timeamus. Timor videtur ad ignauiã pertinere. Timor infirmorũ videtur esse nõ fortiũ. Sed videte quid ait scriptura, Timor domini spes fortitudinis. Timeamus ne timeamus: hoc est, prudenter timeamus ne inaniter timeamus, martyres sancti propter quorũ solennitatẽ hoc ex Euangelio recitatũ est timendo nõ timuerũt, quia deũ timendo homines cõtempserũt. Quid enim ab hominibus homini metuendũ est? Et quid est vnde alterũ terreat homo hominẽ? Terret & dicit: occido te, & nõ timet ne quũ minatur prius moriatur. Occido, inquit, Quis dicit? Cui dicit? Duos audio, vnũ terrentẽ, alterũ metuentẽ: quorum duorũ vnus est potẽs, alter infirmus, sed ambo mortales. Quid se ergo extendit in honore inflatior potestas, in carne æqualis infirmitas? Securus minetur mortem qui nõ timet mortẽ, si vero vnde terret, timet, attẽdat se & ei cui minatur comparet se, inueniat in eo cui minatur parem conditionem, & à domino simul cum illo petat miserationem. Homo est enim & homini minatur creaturæ creaturæ:

Matth. 10.

Prouer. 14.

A turæ:sed vna inflata sub creatore,altera fugiens ad creatorem. Dicat ergo fortissimus martyr stans homo ante hominem,nõ timeo quia timeo,tu quod minaris si ille nolit non facis.Quod autẽ ille minatur,vt faciat à nullo impeditur, deinde tu quod minaris & si permitteris quid facis?Vsq; ad carnẽ sæuis,anima tuta est.Nõ occides:quod non vides,visibilis visibilem terres.Habemus ambo inuisibilẽ creatorẽ quem simul timere debeamus, qui hominẽ ipsum ex visibili & inuisibili creauit:visibilem de terra fecit, inuisibilem flatu suo animauit. Substantia ergo inuisibilis,hoc est,anima quæ iacentẽ terrã erexit de terra,non timet quũ percutis terrã:potes ferire habitaculũ,nunquid habitatorẽ?Fugit percusso vinculo colligatus,& erit in occulto coronatus. Quid ergo minaris qui animæ nihil facere potes? Per meritum eius cui facere nihil potes,resurget cui facere aliquid potes: per meritum enim animæ resurget & caro & habitatori reddetur iam nõ ruitura, sed mãsura:ecce verba martyris dico, ecce propter ipsam carnem meam timeo comminantem, caro mea subiacet potestati, sed

Matth.10. etiam capilli capitis mei numerati sunt creatori. Quid

B timeo ne carnẽ perdam qui nec capillum perdo? Quo modo non attendit carnem meã cui sic nota sunt vilia mea?Ipsum corpus quod percuti & occidi potest,ad tẽpus cinis erit, mortale erit.Sed cui hoc? Cui reddetur corpus ad vitam æternam etiam occisum,peremptum, dissipatum,cui reddetur?Ei qui non timuit ponere animam suã quum non timet ne occidatur caro sua. Etenim fratres anima immortalis perhibetur,& est immortalis secũdum quendam modum suũ,quia est quædam vita quæ potest præsentia sua carnẽ viuificare. Per animã quippe caro viuit,hęc vita mori non potest,& ideo anima immortalis est. Quare ergo dixi, secundum suũ modum?Quoniam est quædam immortalitas vera,immortalitas quæ est omnimoda incõmutabilitas,de qua

1.Timo.6. dicit Apostolus loquẽs de deo:Qui solus habet immortalitatem & lucem habitat inaccessibilem, quam nemo hominum vidit,sed nec videre potest,cui est honor & gloria in secula seculorum: amen.Si ergo deus solus habet immortalitatẽ,certe anima mortalis est.Ecce quare dixi immortalem esse animam secundum modum suũ.

C Nam potest & mori: intelligat charitas vestra & nulla quæstio remanebit. Audeo dicere, anima potest mori, potest occidi,certe immortalis est. Ecce audeo dicere, & immortalis est,& occidi potest:& ideo dixi,quoniã est quædam immortalitas, hoc est,omnimoda incommutabilitas, quam solus deus habet:de quo dictum est, Qui solus habet immortalitatem.Nam si anima nõ potest occidi,quo modo dixit ipse dominus,quũ terreret nos,eum timete qui potestatem habet & corpus & ani-

Matth.5. mam occidere in gehennam? Adhuc confirmaui non solui quæstionem. Probaui quia potest anima occidi. Contradici Euangelio nõ potest, nisi ab anima impia. Ecce mihi occurrit & hic & venit in mentẽ quod dicã. Contradici nõ potest vitæ nisi ab anima mortua.Euangelium vita est, impietas & infidelitas mors animæ est. Ecce potest mori & immortalis est. Quo modo ergo immortalis est? Quia semper aliqua vita est quæ in illa nunquã extinguitur. Quo modo moritur? Non vt non sit vita sed amittendo vitam. Et enim anima & vita est alicui rei, & habet etiam ipsa vitam suam. Ordinem attende creaturarũ. Vita corporis anima est. Vita animæ deus est.Sicut adest vita corpori,id est anima ne moriatur corpus: sic debet adesse vita animæ, hoc est deus ne moriatur anima. Corpus quo modo moritur? Anima

deserẽte. Anima,inquã, deserẽte moritur corpus,& iacet cadauer pauloante appetibile,modo aspernabile. D Insunt mẽbra,oculi,aures:sed hę festræ sunt domus,habitator abscessit.Qui plãgit mortuũ ad fenestras habitaculi,frustra clamat.Nõ est intus qui audiat.Quãta dicit plãgentis affectus, quãta enumerat,quanta cõmemorat,& quãta,vt ita dixerim,doloris insania quasi cũ sentiẽte loquitur,quũ loquatur cũ absente.Enumerat mores, enumerat indicia beneuolẽtiæ circa se.Tu es qui mihi illud dedisti.Illud & illud præstitisti,tu es qui sic & sic me dilexisti.Si attẽdas,si intelligas,si insaniã doloris premas, qui te dilexit abscessit:frustra te domus patitur pulsatorẽ,in qua nõ potes inuenire mansorẽ. Redeamus ad causam quã paulo ante dicebã.Mortuũ est corpus.Quare? Quia discessit vita eius,hoc est anima. Viuit corpus,& impius est.Infidelis est,ad credendũ durus,ad corrigendos mores ferreus.Viuente corpore mortua est anima, per quã corpus viuit. Tanta enim res est anima vt idonea sit vitã præstare corpori etiã mortua. Tanta,inquã, res est anima,tã excellẽs creatura,vt idonea sit etiã mortua carnẽ viuificare.Nã ipsa anima impij,anima infidelis,anima peruersi,duri,mortua est: & tamen per ipsam E mortuã viuit corpus. Ideo ibi est. Mouet ad operandũ manus,ad ambulandũ pedes,ad videndũ intẽdit obtutũ,ad audiendum auribus inclinatur,sapores diiudicat, dolores refugit,appetit voluptates. Omnia hæc corporis viuentis indicia,sed ex animæ pręsentia. Interrogo, Corpus an viuat. Respõdet mihi: Vides ambulantẽ,vides operantẽ,audis loquentẽ,cernis appetentẽ & fugiẽtẽ,& nõ intelligis corpus viuere? Per hæc opera animæ intus cõstitutæ intelligo corpus viuere. Et interrogo ipsam animã,an viuat.Habet & ipsa opera sua,per quæ ostendat vitã suã. Pedes ambulãt,intelligo corpus viuere,sed animę pręsentia. Quæro vtrũ viuat anima.Pedes isti ambulãt.Ecce de vno motu. De vita interrogo corpus & animã.Ambulant pedes,intelligo corpus viuere. Sed quò ambulãt?Ad adulteriũ,inquit,Ergo mortua est anima.Sic enim veracissima scriptura dixit,Mortua est *1.Timo.5.* vidua quæ in deliciis viuit.Quũ multũ intersit inter delicias & adulteriũ,quo modo potest anima,quæ in deliciis mortua dicitur,in adulterio viuere? Mortua est.Sed nec sic quidem agẽs mortua est. Loquentẽ audio. Viuit F corpus.Nõ enim lingua in ore moueretur,& percuteret quibusq; locis articulares sonos, nisi intus habitator esset,& quasi ad hoc organũ musicus qui lingua illa vteretur. Prorsus intelligo. Hoc modo corpus loquitur: corpus viuit. Sed interrogo vtrũ & anima viuat. Ecce loquitur corpus,viuit. Quid loquitur? Quo modo dicebam de pedibus,ambulant,Ecce viuit corpus,Quò ambulant? Et quærebã vt intelligerem vtrum & anima viueret. Sic etiã quum audio loquentẽ,intelligo quia corpus viuit. Quæro quid loquatur,vtrum & anima viuat? Mendaciũ loquitur. Si mẽdacium loquitur,ergo mortua est. Vnde hoc probamus. Ipsam veritatẽ interrogemus,quæ ait,Os quod mentitur occidit animam. Quæ- *Sapien.1.* ro, quare mortua est anima? Quod paulo ante dicebã, quæro quare mortuũ est corpus. Quia discessit vita eius anima. Quare mortua est anima? Quia deseruit eam vita eius,deus. Breuiter ergo his cognitis scitote certumq; tenete corpus mortuũ esse sine anima: Animã mortuam esse sine deo. Omnis homo sine deo,mortuam habet animam. Plangis mortuum,magis plange impium,plange infidelem,Scriptum est, Luctus mortui septem dies, *Eccli.22.* fatui autem & impij omnes dies vitæ illorum. An vero non in te sunt viscera christianæ miserationis vt plan-

G gas corpus à quo discessit anima. Et nō plangas animā
à qua recessit deus? Hoc tenens martyr respondeat cō-
minatori. Quid me cogis? Vt negē Christū. Ergo vt ne-
gē veritatē. Si noluero, quid facis? Percutis corpus meū,
vt recedat inde anima mea. Sed ipsa anima mea habet
ad se corpus. Non est imprudens, non est insipiens. Tu
vis ferire corpus meū, vis vt quū timeo ne ferias corpus
meum, & recedat inde anima mea, ego feriā animam
meā & recedat inde deus meus? Nō ergo timeas mar-
tyr gladiū percussoris, linguā tuā time, ne tu percutias
& occidas nō carnē sed animā. Animā time ne moria-
Matth. 10. tur in gehēna ignis. Inde ergo dominus. Qui habet po-
testatē & corpus & animā occidere in gehennā ignis.
Quo modo, quando mittetur in gehennā impius arde-
bit: Ibi corpus, Ibi anima. Mors corporis sempiterna pœ
Aiæ mors. na. Mors animæ, dei absentia. Vis nosse quæ sit mors a-
Eccli. 3. nimæ? Intellige prophetam dicentē, Tollatur impius vt
nō videat claritatem domini. Timeat ergo anima mor
tē suam, & nō timeat mortē corporis sui. Quia si timue
rit mortē suā, & vixerit in deo suo, non eū offendendo
H & à se repellēdo, merebitur in fine recipere corpus suū,
non ad pœnā æternam sicut impij, sed ad vitā æternam
sicut iusti. Illam mortē timentes, & illā vitam martyres
diligentes, promissa dei expectantes, minas persecutorū
contemnētes, & ipsi apud deum coronari meruerunt,
& nobis celebranda ista solennia reliquerunt.

In festo omnium sanctorum Homilia in illud Matthæi,
Beati pauperes spiritu, &c. XIIII.

Matth. 5.

Olennitate sanctæ virginis quæ testimonium
dixit de Christo, & testimoniū meruit à Chri
sto, palā occisæ, occulte coronatæ, admone-
mur charitati vestræ de illa exhortatione lo-
qui quā modo dominus ex Euangelio proferebat, dicēs
multas causas beatæ vitæ quam nemo est qui nō velit.
Nemo quippe inueniri potest qui beatus esse non velit.
Sed ô si homines quo modo desiderant mercedem, sic
opus mercedis nō recusarent. Quis nō alacriter currat,
quū ei dicitur, beatus eris? Libēter audiat & quū dicitur,
si hoc feceris. Nō recusetur certamē, si diligitur premiū,
& accēdatur animus ad alacritatē operis cōmendatio-
ne mercedis. Quod volumus, quod desideramus, quod
petimus, pòst erit. Quod autē iubemur vt faciamus, pro-
I pter illud quod post erit, modo sit. Ecce incipe diuina
dicta recolere & ipsa Euangelica præcepta vel munera:
Ibidem. Beati pauperes spiritu, quoniā ipsorū est regnū cœlorū.
Postea erit tuū regnum cœlorū, modo esto pauper spiri
tu. Vis vt postea regnum cœlorum tuū sit? Vide modo
Pauper spiritu quis? tuipse cuius sis. Esto pauper spiritu, Quæris à me fortasse
quid sit esse pauperē spiritu. Omnis inflatus nō est pau-
per spiritu. Ergo humilis pauper est spiritu. Altū est re-
Lucæ. 14. gnum cœlorū, sed qui se humiliat exaltabitur. Attende
& 18. quod sequitur, Beati, inquit, mites: quoniam ipsi hære-
Matth. 5. ditate possidebunt terram. Iam vis possidere terrā: vide
ne possidearis à terra. Possidebis mitis, possideberis im-
mitis, nec cum audis præmiū propositum vt possideas
terrā, extendas auariciæ sinum, qua vis possidere modo
terram, excluso etiam vtcunq; vicino tuo: nō te ista fal-
lat opinio, Tunc vere possidebis terrā, quando inhæse-
Mitis quis? ris ei qui fecit cœlū & terrā: hoc est enim esse mitem, nō
resistere deo tuo: vt in eo quod benefacis, ipse tibi pla-
ceat, nō tu tibi: in eo quod male, iuste pateris: ipse tibi nō
displiceat, sed tu tibi. Neq; enim parū est quia placebis
ei displicēs tibi, displicebis autē ei placens tibi. Attende
Matth. 5. tertium. Beati lugentes quoniā ipsi cōsolabuntur. In lu-
ctu opus est, in consolatione merces est. Nam qui lugēt
carnaliter, quas cōsolationes habent: Molestias metuen K
das: ibi cōsolatur lugens, vbi timet rursus nè lugeat: ver- *Lugentes.*
bi gratia: Contristat filius elatus, lætificat natus: illū ex-
tulit, hunc suscepit: in illo tristicia, in isto timor: in nul-
lo ergo cōsolatio. Ergo illa erit vera cōsolatio qua da-
bitur quod nō amittatur, vt illi se postea gaudeant con
solari, qui modo se lugēt peregrinari. Accedat ad quar-
tum & opus & munus, Beati qui esuriunt & sitiunt iusti
ciam, quoniam ipsi saturabuntur. Saturari vis. Vnde: Si *Esurientes.*
caro saturitatem concupiscit, digesta saturitate famem *Sitientes.*
iterum patiens. Et qui biberit, inquit, ex aqua hac, sitiet *Ioan. 4.*
iterum: medicamentum quod ad vulnus ponitur, si sa-
nauerit iam non dolet. Quod autem ponitur contra
famem, hoc est, esca, ita ponitur vt ad modicum rele-
uet. Transacta enim saturitate redit fames. Accedit qui-
dem quotidie remedium saturitatis, sed nō ad sanatum
vulnus infirmitatis. Esuriamus ergo, sitiamúsque iusti-
ciam, vt ipsa iusticia saturemur quam nunc esurimus
& sitimus: inde enim saturabimur quod esurimus & si-
timus, interior homo noster esuriat & sitiat, habet enim
cibum suū, habet potum suū. Ego sum, inquit, panis qui L
de cœlo descendi. Habes panem esurientis, desidera & *Ioan. 6.*
potum sitientis, quoniam apud te est fons vitæ. Attēde *Psal. 35.*
quod sequitur, Beati misericordes: quoniam ipsorū mi- *Misericordes.*
serebitur deus. Fac & fiet. Fac cum altero vt fiat tecum,
quia abundas & eges: abundas temporalibus, eges æter-
nis: mendicum hominem audis, mendicus ipse dei es:
petitur à te, & petis. Quod egeris cum petitore tuo, hoc
aget deus cum suo. Et plenus & inanis es. Imple inanem
de plenitudine tua, vt de dei plenitudine impleatur in-
anitas tua. Attende quod sequitur, Beati mundicordes: *Mundicordes.*
hoc est, qui mūdi corde sunt, quoniam ipsi deum vide-
bunt. Hic est finis amoris nostri, finis quo perficiamur
nō quo consumamur. Finitur cibus, finitur vestis. Cibus
quia consumitur edendo. Vestis quia perficitur texen-
do: & illud finitur & illud. Sed finis iste pertinet ad cō-
sumptionē, ille ad perfectionē. Quicquid agimus, quic-
quid bene agimus, quicquid nitimur, quicquid lauda-
biliter æstuamus, quicquid inculpabiliter desideramus,
ad dei visionē quū venerit plus non requiremus. Quid
enim quærat cui adest deus, aut quid sufficiat ei cui non
sufficit deus? Videre deum volumus, videre deum quæ-
rimus, videre deum inardescimus. Quis non? Sed vide M
quid dictum est, Beati mundicordes, quoniā ipsi deum
videbunt. Hoc para vnde videas: vt enim secundum
carnem loquar, quid desideras ortum solis cum oculis
lippis? Sani sint oculi, & erit illa lux gaudium. Non sint
oculis sani, erit illa lux tormentum. Non enim corde
non mundo videre permitteris quod non videtur nisi
corde mundo: repelleris, auferetis, non videbis. Bea- *Matth. 5.*
ti enim mundicordes, quoniam ipsi deum videbunt.
Quoties beatos iā numerauit, quas beatitudinis causas,
quæ opera, quæ munera, quæ merita, quæ præmia? Nus-
quam dictū est, ipsi deum videbunt. Beati pauperes spi-
ritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Beati mi-
tes, ipsi hæreditate possidebunt terram. Beati lugentes,
ipsi consolabuntur. Beati esurientes & sitientes iusticiā,
ipsi saturabuntur. Beati misericordes, ipsi misericordiā
consequentur. Nusquā dictum est, ipsi deum videbunt.
Ventum est ad mundicordes, ibi visio dei promissa
est. Non sine causa, nisi quia ibi sunt oculi vnde videtur
deus. De his oculis Paulus Apostolus loquens ait, Illu- *Ephe. 1.*
minatos oculos cordis vestri. Modo ergo isti oculi pro
sua infirmitate illuminantur fide: postea pro sua firmi-
tate illuminabuntur specie. Quandiu enim sumus in *2. Corin. 5.*
corpore

A corpore peregrinamur à domino. Per fidẽ enim ambu-
lamus nõ per speciem. Quandiu autẽ in hac fide sumus
1.Cor.13. quid de nobis dicitur? Videmus nũc per speciẽ in ęnig-
mate: tunc autẽ facie ad faciem. Nõ hic corporea facies
cogitetur: nã si accensus desiderio videndi deũ, faciem
tuã præparaueris corporalem ad videndũ deum, talẽ fa
ciẽ desiderabis & dei. Si autẽ iam saltẽ de deo spiritali-
ter sapis, vt deum nõ cogites esse corporeũ, Vnde diu-
tius heri egimus, si tamẽ aliquid peregimus, si in corde
nostro tanquã in templo dei formæ humanę fregimus
simulachrũ, si iam nobis bene venit in mentẽ & viscera
nostra interiora possedit, vbi detestatur Apostolus eos,
Roma.1. qui dicẽtes se esse sapientes stulti facti sunt, & immuta-
uerũt gloriam incorruptibilis dei in similitudinẽ ima-
ginis corruptibilis hominis. Si iam tale malum detesta-
mini, si auersamini, si creatori mundatis templum suũ.
Sapien.1. Si vultis vt veniat & mansionẽ apud vos faciat, sentite
de domino in bonitate, & in simplicitate cordis quęri-
B te illum. Videte cui dicatis. Si tamẽ dicitis, si vere dici-
Psal.26. tis, Tibi dixit cor meum quærã faciem tuam. Dicat &
cor tuum, & adde, Vultum tuum domine requirã. Bene
enim requiris, quia corde requiris. Dicitur dei vultus, di
citur dei brachium, dicitur dei manus, dicuntur dei pe
des, dicitur dei sedes, dicitur scabellum pedum eius, sed
noli membra humana cogitare, si vis esse templum ve-
ritatis, frange idolum falsitatis. Manus dei potẽtia dei,
Facies dei noticia dei, Pedes dei præsentia dei. Sedes
dei, si vis, tu es. An forte negare audebis deũ esse Chri-
stum? Nõ inquis, Concedis & hoc, Christum dei virtu-
tem & sapientiã dei? Concedo, inquis. Audi, Anima iu-
1.Cor.1. sti sedes est sapientiæ. Vbi enim sedem habet deus, nisi
Sapien.7. vbi habitat? Vbi autẽ habitat, nisi in templo suo? Tem-
plum enim dei sanctum est, quod estis vos. Vide ergo
2.Cor.6. quo modo excipias deum. Spiritus est deus, in spiritu &
Ioan.4. veritate oportet adorare deũ. Iam in cor tuũ si placet,
intret arca testamẽti, & ruat Dagon. Audi ergo nunc &
disce deũ desiderare, disce vnde deũ videre possis præ-
parare. Beati enim mundicordes, quoniã ipsi deũ vide-
bunt. Quid præparas oculos corporis? Si sic videbitur,
in loco erit quod videbitur, nõ est in loco qui vbiq; to
tus est. Mũda vnde videatur, audi & intellige si ipso iu-
C uãte potero explicare. Adiuuet nos ad intelligendũ om
nia supradicta opera & munera quẽadmodũ congrua
congruentibus apposita sint. Vbi enim dictũ est de præ-
mio quòd nõ congrueret operi & cõsonaret? Quia hu-
miles quasi à regno vidẽtur alieni, Beati, inquit, paupe-
res spiritu, quia ipsorũ est regnum cœlorũ. Quia mites
homines facile excluduntur de terra sua. Beati, inquit,
mites, quoniã ipsi hæreditate possidebunt terrã. Iam cæ-
tera aperta sunt, clara sua sponte cognoscuntur, dispu-
tatore nõ egent, cõmemoratore opus habent. Beati qui
lugent. Quis lugens nõ consolationẽ desiderat? Ipsi, in-
quit, cõsolabuntur. Beati qui esuriunt & sitiunt iusticiã.
Quis esuriens & sitiens nõ satietatem requirit? & ipsi, in-
quit, saturabuntur. Beati misericordes. Qui misericors
nisi qui optat ex ipso opere reddi sibi à deo vicẽ, vt cir-
ca se fiat quod circa pauperem facit? Beati, inquit, mise-
ricordes, quoniã ipsorum miserebitur deus. Quo modo
per ipsa singula singulis propria apposita sunt, & nihil
adhibitũ est in præmio quod non cõgrueret præcepto.
Præceptum est enim vt sis pauper spiritu: præmium est,
vt habeas regnum cœlorum. Præceptum est, vt sis mitis:
præmium est, vt possideas terrã. Præceptum est, vt sis lu
gens: præmium, vt cõsoleris. Præceptum est, vt esurias
& sitias iusticiam: præmium, vt satureris. Præceptũ est,

vt sis misericors: præmium, vt misericordiam cõsequa- D
ris. Sic præceptum est, vt mundes cor: præmium, vt vi-
deas deum: non ergo ita sapias in his præceptis & præ-
miis vt quũ audis, Beati mundicordes, quoniã ipsi deũ
videbunt, putes pauperes spiritu non visuros, aut nõ vi-
suros mites, nõ visuros lugentes, non visuros esurientes
& sitientes iusticiã, non visuros misericordes. Non ar-
bitreris eos tantũ quasi visuros qui mundo sunt corde,
illis à visione separatis. Omnia enim hæc idẽ ipsi sunt.
Ipsi videbunt, sed non ideo videbunt quia pauperes spi
ritu sunt, quia mites sunt, quia lugentes, quia esurientes
& sitientes iusticiam, quia misericordes, sed quia mũdi
sunt corde. Quemadmodũ si corporalia opera mẽbris
corporalib⁹ coaptaret ac diceret, verbi gratia quisquã,
Beati qui pedes habent quia ipsi ambulabunt: beati qui
manus habent, quia ipsi operabuntur: beati qui vocem
habent, quoniam ipsi clamabunt: beati qui os & linguã
habent, quoniã ipsi loquentur: beati qui oculos habent,
ipsi enim videbunt. Sic tanquã spiritalia membra com-
ponens docuit quid ad quid pertineat. Apta est humi- E
litas ad habendum regnũ cœlorum, apta est mansuetu-
do ad possidendam terram, aptus luctus ad cõsolatio-
nẽ, apta fames & sitis iusticiæ ad saturitatem, apta mise-
ricordia ad impetrandam misericordiam, aptum mun
dum cor ad videndum deũ. Si ergo desideramus vide-
re deum, oculus iste vnde mundabitur? Quis enim non
currat, quis non quærat vnde mundet quo videre pos-
sit quem toto affectu desiderat? Expressit hoc diuina te-
statio, Fide, inquit, mundans corda eorum. Mũdat cor *Actor.15.*
fides dei, mundum cor videt deum. Sed quia ipsa fides
aliquãdo ab hominibus, qui seipsos fallunt, talis deter-
minatur, quasi sufficiat tantummodo credere. Promit-
tunt enim sibi quidam etiam cõspectum dei regnumq;
cœlorũ credentes & male viuentes. Contra hos succen
sus & spiritali charitate quodam modo stomachans Ia-
cobus Apostolus in epistola sua dicit, Tu credis quoniã *Iacobi.2.*
vnus est deus. Plaudis tibi de fide, attẽdis enim multos
impios æstimare multos esse deos, & tu tibi gaudes cre-
dendo quòd vnus est deus. Bene facis, & dæmones cre-
dunt & cõtremiscunt. Nunquid & ij deum videbunt?
Videbunt qui mundo sunt corde. Quis autẽ mundicor F
des dicat spiritus immũdos? & tamen credũt & cõtre-
miscunt. Discernenda est fides nostra à fide dæmonũ.
Fides enim nostra mundat cor, fides autem illorũ reos *Fides Christianorum discernitur à fide dæmonum.*
facit. Male quippe operantur & ideo domino dicunt,
Quid nobis & tibi est? Quũ audis hoc dæmones dicere,
putas eos nõ agnoscere? Scimus, inquiunt, qui sis: Tu es
filius dei. Dicit hoc Petrus & laudatur, dicit hoc dæmõ *Luca.4.*
& damnatur. Vnde hoc nisi quia vox par & cor impar? *Matth.16.*
Discernamus ergo fidem nostrã, nec credere sufficiat.
Non est talis fides quæ mundat cor. Fide, inquit, mun- *Acto.15.*
dans corda eorũ. Sed qua fide, quali fide nisi quam defi-
nit Apostolus Paulus vbi ait, Fides quæ per dilectionẽ *Gala.5.*
operatur? Ista fides discernit à fide dæmonũ, discernit
ab hominũ flagitiosis ac perditis moribus. Fides, inquit,
Quæ fides? Quæ per dilectionem operatur, sperat quod *Fides.*
deus pollicetur. Nihil ista definitione propensius, nihil
perfectius. Ergo tria sunt illa. Necesse est vt in quo est fi-
des, quæ per dilectionẽ operatur, speret quod deus pol-
licetur. Comes est ergo fidei spes: necessaria quippe spes *Spes.*
est, quandiu nõ videmus quod credimus: ne forte non
videndo & desperãdo deficiamus. Contristat nos, quia
nõ videmus: sed cõsolatur nos, quia visuros nos spera-
mus. Adest ergo spes, & fit comes fidei. Deinde & cha-
ritas, qua desideramus, qua pertingere conamur, qua in- *Charitas.*

G ardeſcimus,qua eſurimus & ſitimus.Adhibetur ergo &
hæc:& erit fides,ſpes,charitas.Quo modo enim nō erit
ibi charitas, quū nihil ſit aliud charitas quàm dilectio?
Ipſa autē fides definita eſt,quæ per dilectionē operatur.
Tolle fidem,perit quod credis. Tolle charitatem,perit
quod agis. Fidei enim pertinet vt credas:charitati vt a-
gas. Si eoim credis & nō amas,nō te moues ad booum
opus.Et ſi moues,vt ſeruus mones nō vt filius,timendo
pœnā non amādo iuſticiā.Illa ergo Fides,inquā,mun-
dat cor quæ per dilectionē operatur. Et modo ipſa fi-
des quid agit tātis teſtimoniis ſcripturarū,tā multiplici
1.Corin.13. lectione,tā varia copioſaq; exhortatione quid agit niſi
videamus per ſpeculū in æoigmate, poſtea facie ad fa-
ciem? Sed non iterū tu redeas ad iſtā faciem tuam. Fa-
ciē cordis cogita:coge cor tuū cogitare diuina,cōpelle,
vrge. Quicquid ſimile corporis cogitanti occurrerit,
abiice. Nondum potes dicere,hoc eſt,ſaltem dic nō eſt
hoc. Quando enim dices,hoc eſt deus? Nec cum vide-
2.Cor.12. bis quia ineffabile eſt quod videbis. Raptū ſe dicit Apo
ſtolus in tertium cœlum,& audiſſe ineffabilia verba. Si
H ſunt ineffabilia verba,quid eſt cuius ſunt verba? Cogi-
tanti ergo tibi de deo,occurrit aliqua fortaſſe in huma
na ſpecie mira & ampliſſima magnitudo, cōſtituiſti eā
cōſpectu cogitationis tuæ, tanquam magnum aliquid
ampliſſimū,grande,ingentiſſima mole diffuſum, finiſti
alicubi.Si fioiſti,deus nō eſt. Si nō finiſti,facies vbi eſt?
Cogitas molem, & vt membra diſtinguas definis mo-
lem.Aliter enim mēbra diſtinguere non potes,niſi mo
li dederis finem. Quid agis ſtulta & caroalis cogitatio?
Grandem molem feciſti,& tanto grandiorē quanto te
putaſti deum amplius honorare. Addit alius vnum cu-
bitum & facit maiorē. Sed legi,inquis, Quid legiſti qui
nihil intellexiſti? Et tamē dic qoid legiſti? Non repella-
Eſaiæ.66. mus paruulū corde ludentē. Dic quid legiſti, Cœlū mi-
hi thronus eſt,terra autem ſcabellum pedum meorum.
Aio, Legi & ego,ſed tu forte potiorem te putas quia le
giſti & credidiſti. Credo & ego quod dixiſti. Sioul cre
damus. Quid dico? ſimul quæramus. Ecce tene quod le
giſti,& credidiſti. Cœlum mihi thronus eſt,id eſt,ſedes:
thronus enim Græce, Latine ſedes eſt, terra autem ſca-
I bellum pedum meorū. Non legiſti & aliud qui palmo
Eſaiæ.40. menſus eſt cœlum? Puto te legiſſe,cognoſcis, & te cre-
dere confiteris. Ibi enim vtrunque legimus: vtrunq; cre
dimus, modo iam cogita & doce me, adhibeo te do-
ctorem, me paruulum facio, Doce obſecro te. Quis eſt
qui ſedet in palmo ſuo? Ecce figuras, Liniamenta mem-
brorum dei a corpore humano duxiſti. Sed forte ſurre-
pit tibi vt ſecundum corpus putares nos factos ad ima-
Gene.1. ginem dei. Interim accipio conſiderandum, diſcutien
dum,requirendum,diſputādo excutiendum. Si placet
audi me, quia in eo quod tibi placuit, audiui te. Sedet
deus in cœlo,& palmo metitur cœlum. Idem cœlum ſit
latū quum ſedet, & anguſtū quum metitur,an ipſe deus
tantus eſt in ſedendo quantus in palmo? Si hoc ita eſt,
non ad ſimilitudinē ſuam nos fecit. Nos enim palmum
anguſtiorē valde habemus quàm partem corporis qua
ſedemus. Ille autē ſi tam latus eſt in palmo ſuo,quàm la
tus io ſeſſione ſua,diſparia membra nobis fecit:non eſt
iſta ſimilitudo. Erubeſcat ergo tale idolū in corde Chri
ſtiano: proinde cœlū accipe pro omnibus ſanctis: quia
& terra dicitur pro omnibus qui ſunt in terra, Omnis
terra adoret te. Si bene dicimus ſecundum eos qui ha-
Pſal.65. bitant in terra,Omnis terra adoret te: bene dicimus e-
tiam ſecundum eos qui habitāt in cœlo, Omne cœlum
portet te. Nam & ſancti ipſi qui in terra habitant,carne
terrā calcant,corde in cœlo habitāt. Non enim fruſtra K
admonentur ſurſum habere cor, & quū admoniti fue-
rint ita eſſe reſpondent:aut fruſtra dicitur, Si conſurre-
xiſtis cū Chriſto,quæ ſurſum ſunt quærite,vbi Chriſtus Coloſſ.3.
eſt in dextera dei ſedēs, Quæ ſurſum ſunt ſapite,nō quæ
ſuper teram. Inquantū ergo ibi cōuerſantur,& ipſi deū
portant,& cœlum ſunt: quia dei ſedes ſunt. Et quū an-
nunciant verba dei, Cœli enarrant gloriā dei. Redi er- Pſal.18.
go mecum ad faciē cordis: ipſam præpara,intus eſt cui
loquitur deus: aures,oculi,cætera membra viſibilia,in-
terioris cuiuſdā vel habitaculum vel organū ſunt. Inte-
rior eſt homo vbi habitat Chriſtus interim per fidē, ibi
habitaturus præſentia diuinitatis ſuæ quum cognoueri- Ephe.3.
mus quæ ſit latitudo,longitudo,altitudo,profundū,co-
gnouerimus etiā ſupereminentem ſcientiæ charitatem
Chriſti,vt impleamur in omnē plenitudinem dei. Nūc
ergo ſi tibi intellectus,hic non diſplicet,aduocate com
prehēdere latitudinem, longitudioē,altitudinem,pro-
fundum. Non diſcurras imaginatione cogitationis per
ſpacia mūdana,& molis huius tam magnæ incompre-
henſibilem granditatem. In te attende quod dico, Lati- L
tudo eſt in boois operibus,loogitudo in longanimita-
te & perſeuerātia bonorum operum, altitudo in ſuper-
norū expectatione præmiorū. Propter quam alritudinē
tibi dicitur vt ſurſum cor habeas. Bene operare,& in bo
nis operibus perſeuera propter beneficia dei. Terrena
pro nihilo æſtimes,ne quū tibi aliquo ſapiētis illius fla-
gello terra iſta fuerit perturbata, dicas te ſine cauſa deū
coluiſſe, ſine cauſa bona opera feciſſe, ſine cauſa in bo-
nis operibus perſeueraſſe. Faciendo enim bona opera,
quaſi habuiſti latitudinem. Perſeuerando in eis,quaſi ha
buiſti longitudinē. Sed terrena cōquirendo nō habui-
ſti altitudinē. Attende profundū, Gratia dei eſt in oc-
culto voluntatis eius. Quis enim cogoouit ſenſum do-
mini? Aut quis conſiliarius eius fuit? Et iudicia tua ſicut Roma.11.
multa abyſſus. Hanc conuerſationē bene operādi,in ea Pſal.35.
perſeuerandi,ſuperna expectandi, gratiam dei occulte
dandi, ſapientia nō ſtulticia, nec reprehendendi quare
alius ſic,alius autē ſic:nō enim eſt iniquitas apud deum. 2.Para.19.
Haoc ergo cōuerſationē,ſi placet,coapta etiā cruci do- Roma.9.
mini tui. Non enim fruſtra talem mortē elegit,in cuius M
poteſtate erat vel mori vel nō mori, Si in poteſtate erat
mori & nō mori, quare nō in poteſtate ſic vel ſic mori?
Non fruſtra ergo crucē elegit,vbi te huic mundo cruci-
figeret. Nam latitudo eſt in cruce trāſuerſum lignū,vbi
figuntur manus, propter bonorū operū ſignificationē.
Longitudo eſt in ea parte ligni, quæ ab ipſo tranſuerſo
ad terrā tendit. Ibi enim corpus crucifigitur & quodam
modo ſtat:& ipſa ſtatio perſeuerantiā ſignificat. Altitu-
do autē in illo ligno eſt,quod ab eodē trāſuerſo ſurſum
verſus ad caput eminet,& ea ſignificatur ſupernorū ex-
pectatio. Vbi profundū,niſi in ea parte quę terræ defixa
eſt? Occulta eſt enim gratia:& in abdito latet. Nō vide-
tur,ſed inde eminet quod videtur. Poſt hæc ſi compre-
henderis hæc omnia,non ſolū intelligēdo verumetiam Pſal.110.
agēdo,intellectus enim bonus omnibus qui faciūt eum,
tuoc iā extende te ſi potes ad agnoſcendā agnitionem
charitatis Chriſti ſupereminentē ſcientiæ. Quū perue-
neris,impleberis in omnē plenitudinem dei. Tunc erit
illud facie ad faciem. Impleberis autē in omnem pleni-
tudinem dei,non vt tu ſis plenus deus, ſed vt ſis plenus
deo. Quære ibi,ſi potes,faciem corporalem. Iam tollan
tur nugæ à mentis aſpectu. Abiiciat paruulus ludicra,
diſcat tractare maiora. Et nos in multis paruuli ſumus,
& cum plus quàm ſumus eſſemus, à maioribus tolerati
ſumus.

A sumus. Pacē sectamini cū omnibus, & sanctificationē sine qua nemo poterit videre deū. Hac enim & cor mū datur, quia ibi est fides quæ per dilectionem operatur. Hinc beati mundicordes, quoniā ipsi deum videbunt.

Galat. 6.

In festo sanctæ crucis: In illud Apostoli, Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce domini nostri Iesu Christi:

Sermo XV.

HAEC est Christiana doctrina, humilitatis preceptū, humilitatis cōmendatio, vt nō gloriemur, nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Nā non est magnū in Christi sapiētia gloriari, magnū est in cruce gloriari. Vnde tibi insultat impius, gloriatur pius inde. Vnde exultat superbus, inde gloriatur Christianus. Noli erubescere de cruce Christi. Ideo in frōte, tanq̄ in sede pudoris, signū accepisti. Recole frontem tuam, ne linguam expauescas alienā. Signū veteris testamenti circuncisio in latēti carne, signum noui testamenti crux in libera fronte. Ibi occultatio est, hic reuelatio. Illud est sub velamine, hoc in facie. Quādiu enim legitur Moyses velamē super cor eorum positū est. Quare? Quia nō transierunt ad Christū:

Veteris testamenti signum. Noui testamenti signum. 2. Cor. 3.

B cum enim transieris ad Christum, auferetur velamē, vt qui habebas in occulto circūcisionem, in fronte portes crucē. Nos enim reuelata facie gloriā domini speculantes in eandem imaginē, inquit, transformamur de gloria in gloriā tāquam à domini spiritu. Ne tibi tribuas, ne hoc tuum putes, ne ignorans dei iusticiā, & tuā volens cōstituere iusticiæ dei non sis subiectus. Transi ergo ad Christum, ô qui gloriaris de circuncisione. Inde enim vis gloriam habere, quod verecūdaris ostendere. Signum est, verum est. A deo præceptum est, sed occultationis signum est. Nouum enim testamētum in veteri velabatur. Vetus testamētum in nouo reuelatur. Ideo signum ab occulto transeat in manifestū, & incipit esse in fronte quod latebat sub veste. Nā in eo signo Christum esse prænūciatum quis ambigat? Inde cultelli petrini: petra autē erat Christus. Ideo octauus dies circūcisionis, & dominicus resurrectionis. Ideo Apostolus inde transiens, inde veniēs: trāsiens scilicet ad dominū vt auferatur velamen, nouit vnde glorietur, Mihi autē absit gloriari, nisi in cruce domini nostri Iesu Christi.

2. Cor. 3. Roma. 10. 1. Cor. 10. Galat. 6.

C Quid enim prius dixerat? Neq; enim qui circuncisi sunt legē custodiunt, sed volunt vos circuncidi, vt in carne vestra glorientur. Tu quid Apostole transferens signū? Mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Hinc habeo, inquit, quod ignorabā, Venit testamētum nouum, reuelatum est quod occultabatur. Qui sedebant in vmbra mortis, lumen ortum est eis. Reuelatum est eis quod occultabatur, quod latebat in aperto est. Venit ipsa petra, omnes nos spiritu circūcidit, & suæ humilitatis signū in redēptorū frōte defigit, iam gloriatio in cruce sit Christi. Nō nos pudeat humilitatis excelsi. Quādiu discretio ciborum, & carnis circuncisio, quorū deus vēter est, & gloria in pudēdis eorum? Illis futura prænunciabantur, iam facta credātur. Non simus ingrati ei qui venit, si expectauimus vt veniret. Sed vnde Iudęi ab hac gratia extorres, alieni, fugitiui? Quia zelū dei habent, sed non secundum scientiā. Quam scientiā? Ignorantes, inquit, dei iusticiam & suā volentes constituere: non tenentes deū nisi in præceptis, & suis viribus se arbitrantes implere posse præcepta adiutorium deuitarunt. Finis enim legis Christus, perfectio legis Christus ad iusticiā omni credenti. Et quid facit Christus? Iustificat impium. Credendo quippe in eum qui iustificat impium, nō pium, sed impium, faci-

Esa. 9. Philip. 3. Roma. 10.

D ens pium quem reperit impium; Credenti ergo in eum qui iustificat impium, deputatur fides eius ad iusticiam. Si enim Abraham ex operibus iustificatus est; tanquam ipse fecerit, tāquam sibi hoc ipse præstiterit, habet gloriam sed non apud deum. Qui autem gloriatur, in domino glorietur, & securus dicat in tua iusticia erue me & exime me. Eruit enim & eximit in se sperātes, nō suis viribus, quod acceperant, tribuētes. Et hoc ipsum enim est sapiētiæ scire cuius est donum. Quis hoc dixit? Qui rogauit deum vt daret illi continentiam. Quæ iusticia, quæ particula iusticiæ impleri potest sine aliqua cōtinētia? Delectat enim peccare: nam si non delectaret, non fieret. Minus autē delectat iusticia, aut non delectat, aut minus quàm dignū est delectat. Vnde hoc nisi de languoribus animæ? Panis in fastidio est, & delectat venenū. Vnde iste lāguor sanabitur obsecro vos? Ita ne à nobismetipsis & per nosmetipsos, qui omnes idonei fuimus vulnerare nos? Quis nostrū est idoneus curare quod fecit? Sic & in ipsis delictis quis non cum voluerit vulnerat se? Sed non quis cum voluerit sanat se. Sit ergo animus pius, sit fideliter Christianus, sit gratiæ nō ingratus. Agnoscatur medicus. Nunquam se sanat ægrotus. E

Roma. 4. 1. Cor. 1. Psal. 30.

In dedicatione Ecclesiæ, Sermo XVI.

BOna opera fidelium de sua tēporali terrenaq; substantia, cum in thesauris cœlestibus reconduntur, fides hoc videt, quæ pietatis oculū habet in corde. Vnde & ista ædificia, quæ congregandis religiosis cœtibus extruuntur, cum oculo carnis inspexerit, laudat interius quod cernit exteri⁹, & visibili accipit lumine ad quod gaudeat inuisibili veritate. Neq; enim occupata est fides inspicere quā pulchra sunt mēbra huius habitationis, sed de quanta interioris hominis pulchritudine procedāt hæc opera dilectionis. Retribuet ergo dominus fidelibus suis tam pie tam hilariter tam deuote ista operantibus, vt eos quoque ipsos in suæ fabricæ constructione componat, quò currūt lapides viui, fide formati, spe solidati, charitate compacti. Vbi sapiēs ille architectus Apostolus scilicet fundamētum posuit Christum Iesum, summum ipsum lapidem angularem, sicut & Petrus de prophetica scriptura cōmemorat, ab hominibus quidem reprobatum, à deo autem electum & honorificatum. Huic adhærēdo pacantur, huic incūbendo firmamur. Simul enim est & fundamētum, quia ipse nos regit. Et angularis, quia ipse cōiungit. Ipse est petra, super quā vir sapiens, ędificās domum suam, contra omnes huius seculi tentationes tutissimus perseuerat. Nec pluuia irruēte illabitur, nec flumine inundante subuertitur, nec ventis flantibus commouetur. Ipse est & pax nostra, qui fecit vtraq; vnum: in ipso enim neq; circūcisio quidquam valet, neq; præpucium, sed noua creatura. Hi enim duo tanquā parietes ex diuerso venientes, longe ab inuicem fuerant, donec ad illum tanquā ad angulum ducti etiā in illum sibimet copulati sunt. Itaque sicut hoc ædificiū visibile factum est nobis corporaliter congregandis, ita illud ædificiū, quod nos ipsi sumus, deo spiritaliter habitaturo construitur. Tēplum enim sanctum est, inquit Apostolus, quod estis vos, si hoc nō terrenis molibus erigamus. Hoc enim nunc visitātibus nobis, illud in fine seculi domino veniēte dedicabitur, quando corruptibile hoc nostrum induet incorruptionē, & mortale hoc nostrum induet immortalitatem. Quia corpus humilitatis nostræ cōformabit corpori gloriæ suę. Videte enim quid dicat in Psalmo dedicationis: Cōuertisti luctum meum in gaudium mihi, conscidisti saccum meum & accin-

1. Cor. 3. 1. Pet. 2. F Matt. 7. Ephe. 2. Galat. 6. 1. Cor. 3. 1. Cor. 15. Philip. 3. Psal. 29.

[G] accinxisti me læticia, vt cantet tibi gloria mea & nõ cõpungar. Quũ enim ædificamur, gemit ei humilitas nostra. Quum autem dedicabimur, cantabit ei gloria nostra. Quia in ædificatione labor est, in dedicatione læticia. Dum cæduntur de montibus lapides, & ligna de sylnis, dũ formantur, dolantur, coaptantur, labor & cura est. Quum autem perfecti ædificij dedicatio celebratur, gaudiũ & securitas laboribus curisq; succedunt. Sic etiam ædificatio spiritalis, cuius habitator deus non ad tẽpus sed in æternũ erit. Dum ex infideli vita homines segregantur ad fidem, Dum quicquid non bonum atq; peruersum est amputatur & cæditur, dum fiũt aptæ, pacificæ piæq; iuncturæ, quantæ tẽtationes timẽtur, quãtæ tribulationes sustinẽtur? [Matt.25.] Quum vero aduenerit dies dedicationis domus æternæ, cũ dicetur nobis, venite benedicti patris mei, percipite regnũ quod vobis paratũ est ab initio mundi: quæ illa exultatio, quę securitas erit? [Ephe.5.] Cãtabit claritas, nec compungetur infirmitas. Quũ ostẽdet seipsũ nobis qui nos dilexit, & tradidit semetipsum pro nobis. Quũ apparuerit hominibus quod est factus in matre, apparebit eis deus factor quod erat in [H] patre. Quũ ingredietur perfectam & ornatam, vnitate stabilitam, immortalitate vestitam æternus ipse habitator [1.Cor.15.] domum suã, implebit omnia, fulgebit in omnibus, vt sit deus omnia in omnibus. Hanc vnã visionem petiuit à domino quidã. Et ipse quidã, si volumus, nos sumus. [Psal.4.] Huius desiderio laborauit in gemitu suo, hinc lauit per singulas noctes lectũ suum, & lachrymis stratũ [Psal.41.] suũ rigauit. Propter hanc enim fuerũt ei lachrymæ suæ panes die ac nocte dũ diceretur ei per singulos dies vbi [Psal.26.] est deus tuus? Ipse quippe ait, Vnam petij à domino hãc requirã, vt inhabitẽ in domo domini per omnes dies vitæ meæ, vt cõtempler delectationem domini & protegar in tẽplo suo. Ipse habitator, ipse habitatio. Qui enim habitant in domo dei, ipsi sunt etiam domus dei, quæ contẽplatur delectationẽ eius, & protegitur in tẽplo eius, & absconditur in abscõdito vultus eius. Hanc spem tenemus, rẽ nondũ videmus: si autẽ quod non videmus speramus, per patientiã expectamus & per patiẽtiã ædificamur. Eia ergo fratres si resurrexistis cũ Christo quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera dei sedẽs. [Coloss.3.] Quæ sursum sunt sapite, nõ quæ super ter- [I] rã. Ideo enim & Christus fundamentũ nostrũ ibi positus est, vt sursum versus ædificemur. Sicut enĩ terrenis molibus cõstruendis, quarũ grauia corpora nõ vtiq; nisi ad ima deuergunt, in imo ponitur fundamentũ: sic nobis ecõtrario sursum est positus lapis ille fundamentum tale vt sursum nos rapiat etiã põdere charitatis. Alacriter ergo cũ timore & tremore vestram ipsorum salutẽ operamini. Deus enim est qui operatur in vobis volentibus operari per bonam voluntatem. Omnia facite sine mormuratione, & tanq̃ lapides viui coædificamini in tẽplum dei, & tanquã ligna imputribilia de vobis ipsis facite domũ dei. Conquadramini, dolamini: in loboribus, in necessitatibus, in vigiliis, in negociis, ad omne opus bonũ paramini, vt in æterna vita velut cõpage in societate angelorũ requiescere mereamini. Iste enim locus tẽporaliter ædificatus, propter quorundã necessitatẽ, per opera misericordiæ factus est, nec durabit in æternũ, sicut & ipsa nostra corpora nõ sunt vtiq; sem- [2.Cor.5.] piterna, sed tẽporalia atq; mortalia. Habitationẽ autẽ habemus ex deo domõ non manufactã, æternã in cœlis vbi & ipsa nostra corpora cõuersione resurrectionis [1.Cor.3.] cœlestia & sempiterna futura sunt. Et nũc quamuis nõdum per speciẽ, sicut erit facie ad faciẽ, tamẽ per fidem habitat in nobis deus, & ei sic habitanti habitaculũ per [K] bona opera efficimur, quæ opera æterna nõ sunt, sed ad æternã vitam perducũt. Ex quibus est & hoc opus quo ista basilica fabricata est. Nõ enim tales fabricas ibi operabimur. Nullus ibi locus ruiturus ædificatur, quò nullus habitator moritur⁹ ingreditur, Nunc tamẽ sit bonũ tẽporale opus vestrũ, vt æterna sit merces vestra. Nunc inquã, fidei & spei domũ spiritali dilectione cõstruite in omni opere bono, quod tunc nõ erit, quia indigẽtia nulla erit. Fundamẽta ergo in cordibus vestris apostolica & prophetica monita iacite: humilitatẽ vestrã sicut pauimẽtum sine offensione prosternite: salutarẽ in corde vestro doctrinã orationibus & sermonibus tanquam firmis parietibus cõmunite, diuinis eos testimoniis tanquã luminaribus illustrate, infirmos sicut colũnæ sufferte, inopes sicut tecta protegite, vt dominus deus noster pro temporalibus bonis æterna restituat, & vos in æternum perfectos dedicatosq; possideat.

In eodem festo, Sermo XVII.

QVando bona opera, etiam quæ propter deum fiunt, hominibus ostenduntur, quũ ea faciunt boni & religiosi, nõ laudes humanæ appetun- [L] tur, sed imitãda proponũtur. Duplex est enim misericordia quæ fit in bono opere, Corporalis est & spiritalis. Esuriẽtibus, sitientibus, nudis, peregrinis corporali misericordia subuenitur. Eadẽ tamẽ ista cũ ostẽduntur, & ad imitationẽ cæteros prouocãt, etiã spirit⁹ mẽtesq; pascũtur. Alius pascitur opere bono, alius exẽplo bono, ambo enim esuriunt. Ille vult accipere vnde alatur, iste vult videre quod imitetur, Monet nos de hac veritate etiã sancti Euãgelij lectio, Christianis enim dicitur in deũ credentibus, bene operãtibus, spẽ vitę æternæ pro bonis operibus expectãtibus, Vos estis lux mũdi: [Matt.5.] & vniuersæ vbiq; Ecclesiæ diffusæ dicitur, Nõ potest [Esa.2.] ciuitas abscondi supra montẽ cõstituta. Erit, inquit, in nouissimis tẽporibus manifestus mõs domus domini, paratus in cacumine montiũ, Ipse est mõs qui ex paruo lapide creuit, & totum orbem crescẽdo impleuit. In il- [Danie.2.] lo ædificatur Ecclesia, quæ abscondi nõ potest: neq; ac- [Lucæ.11.] cẽdunt lucernam & ponunt eam sub modio, sed super candelabrũ vt luceat omnibus qui in domo sunt. Bene occurrit lectio quãdo candelabra dedicãtur, vt sit qui operatur lucerna posita in cãdelabro. Lucerna est enim [M] homo qui bene operatur. Quod autẽ candelabrum? Mihi autẽ absit gloriari, nisi ĩ cruce domini mei Iesu Chri- [Galat.6.] sti. Qui ergo secundũ Christum facit, & propter Christũ facit, vt nõ glorietur nisi in Christo, candelabrũ est. Luceat omnibus, videant quod imitẽtur, nõ sint pigri, nõ auari, prosit quod vident. Nõ sint oculis videntes & cordibus cęci: sed ne forte occurrat alicui quod dominus bona opera velut iubet abscondi, vbi dicit, Cauete facere iusticiã vestrã corã hominibus vt videamini ab [Matt.6.] eis, alioquin mercedẽ non habebitis apud patrẽ vestrũ qui in cœlis est. Debet quæstio ista dissolui vt nouerim⁹ quẽadmodum domino obtẽperemus, ne obtẽperare illi nõ possimus cũ eum cõtra iubere audimus. Hac dicit, Luceant opera vestra corã hominibus, vt videant bona [Matt.5.] facta vestra. Hac dicit, Cauete facere iusticiã vestrã coram [Matt.6.] hominibus, vt videamini ab eis. Vultis nosse quàm sit ista quæstio dissoluenda? Et nisi dissoluatur, moleste erit si remaneat insoluta. Quidã homines faciunt bene & timẽt videri, & omni studio quantũ possunt, cooperiũt bona opera sua. Captant quando neminẽ videant, Tũc aliquid porrigũt, timẽtes ne offendãt in illud pręceptũ vbi dictũ est, Cauete facere iusticiã vestrã coram hominibus

A hominibus vt videamini ab eis. Non autē deus iussit bona opera abscōdi, sed in bonis operibus laudē humanā non cogitare. Deniq; cum dixit, Cauete facere iustitiā vestrā coram hominibus: vbi finiuit? vt videamini ab eis. Vt ideo faciant vt videātur ab hominibus, hunc fructum boni operis quærant, hunc ferant, nihil aliud expectent, nihil superioris & cœlestis commodi cōcupiscant. Si ideo solum faciat vt laudetur, hoc prohibuit deus, Cauete facere. Quo modo? Vt videamini ab eis. Cauete huoc facere fructum, id est, visionem hominū. Iubet autem videri opera nostra, & dicit, Nemo accendit lucernam & ponit eam sub modio, sed super cādelabrum vt luceat omnibus qui in domo sunt. Et sic luceant opera vestra corā hominibus vt videant, inquit, bona facta vestra. Et nō ibi remansit, sed glorificēt, subiunxit, patrem vestrum qui in cœlis est. Aliud est in bono opere quærere laudem dei. Quando quæris laudem dei, æternā gloriam acquisisti. Sic ergo faciamus vt nō videamur ab hominibus: hoc est, sic faciamus vt visionem hominum pro mercede non quæramus, sed sic faciamus vt videntibus & imitantibus gloriā dei cognoscamus. Quod si nos tales non faceret, nihil essemus.

Luc. 8.
Ca. 11.

B

Sermo de eo quod apparuit dominus in rubo, ex vetusto exemplari: Habetur aliis verbis Tomo. 6. fol. 189. col. 2.

CVM sanctæ lectiones legerentur, in ea quæ scripta sunt in prima lectione quæ nobis recitata est, animo intēdimus, & ea quæ dominus suggerit breuiter cum vestra sanctitate participare curamus, ne carnaliter accipiētes diuina mysteria, non solum non proficiatis, sed & deficiatis. Occurrit enim primò aspectib9 nostris ex illa lectione diuina, quod deus apparuit Moysi. Apparere autem per substantiam suam, sicut est, non nisi mundis corporibus dignatur. Sic enim scriptum est in Euangelio, Beati mundo corde, quoniam ipsi deum videbunt. Oculis autē corporalibus sanctorū si quando deus voluit apparere, non per seipsum, sed per creaturam visibilē atq; sensibilē, quantum ista carne sentiri potest, apparuit: vel per vocem sonantem auribus, vel per ignem oculis, vel per angelum in aliqua visibili specie apparentem, sed personam dei gestātem: sic intelligimus fratres apparuisse Moysi deū. Non enim maiestas illa, quæ fecit cœlum & terram, & quæ regit vniuersum mundū, cui semper inhærent angeli cōtemplando eius pulchritudinē puris oculis mortalibus hominibus potuit apparere, nisi assumpta visibili & sensibili creatura, quæ ad istos oculos visibiles corporis pertinet: quandoquidem & ipsa sapientia dei, per quē facta sunt omnia, humanis oculis nō appareret, nisi humanam carnē assumeret. Quo modo ergo verbum dei, id est, filius dei, vt appareret oculis, carnē assumpsit, sic semper deus vt appareret oculis hominū, in aliqua creatura visibili apparere dignatus est. Nam apertissimè habes in actibus Apostolorū quia angelus apparuit Moysi in rubo, Nunquid ista scriptura vera, & illa falsa est? Aut illa vera, & ista falsa est? Sed quid si Christiani sumus, si bene credimus, ambæ sunt veræ. Si ergo ambæ sunt veræ, quo modo ibi angel9 dicitur apparuisse, nisi quia illa specie. Qui in actibus Apostolorū dixit apparuisse angelum, exposuit hanc lectionē quo modo apparuit deus. Illa declaratio expositio est obscuritatis huius, ne intelligēs deū per seipsum apparuisse, illic tibi expositum est quēadmodum apparuerit deus per creaturam angelum. Sic quid miraris quia dicitur cum appareret angelus, dixit deus. Et vocauit deus Moysem, & accessit ad locum, & dixit dominus ad Moysem, quia non attenditur tēplum angelus, sed inhabitator angeli. Ipse enim angelus tēplum dei erat. Si enim dignatur in homine habitare & loqui, vt quādo Propheta loquitur, dicatur, Dixit deus: quanto magis per angelum. Et cū dicitur, dixit deus per Esaiam, quid erat Esaias? Nōne homo portans carnem, natus de patre & matre sicut omnes nos? Et tamē loquitur, & quid dicimus in eloquiis ipsi? Hæc dicit domin9: quo modo ergo si Esaias nisi quia deus per Esaiam: sic & hic loquente angelo dicitur deus loqui. Quare, nisi quia per angelū deus? Aduertite itaque soluta quæstione etiam istud in cuius rei signum videtur factum quod in rubo apparuit & rubus non comburebatur, nō incēdebatur. Et apparebat tanquam ignis & non incēdebat rubum. Putamus rubum bonum aliquid significare, cum sint spinæ? Si enim cōsumpsisset ignis spinas, significaret quia verbum domini quod dictum est Iudæis, cōsumpsisset peccata illorum, & lex illa finiret iniquitates ipsorum. Si enim sic ignis in rubo quo modo lex in Iudæis, sic sunt spinæ rubi quo modō peccata Iudæorum. Sic enim nō cremauit spinas, quo modo lex nō cremauit peccata. Loquitur autem dominus ad Moysem: Iam illa nostis, & non diutius vos tenere debemus propter angustias temporis: Ego sum qui sum. Misit me qui est. Cum enim quæreret nomē dei, huic dictum est, Ego sum qui sum. Hęc dices filiis Israël, Qui est misit me ad vos. Quid est hoc? O deus, ô domine noster quid vocaris. Est vocor, dixit. Quid est vocor? Quia maneo in æternū, quia mutari non possum. Ea enim quę mutantur non sunt, quia non permanent. Quod enim est manet. Quod autem mutatur fuit aliquid, & aliquid erit, & nō tamē est quia mutabile est. Ergo incommutabilitas dei isto vocabulo se dignata est intimare, Ego sum qui sum. Quid est ergo quod postea iterum aliud nomen sibi dixit cū diceretur, Et dixit deus ad Moysem, Ego sum deus Abrahā, deus Isaac, & deus Iacob: hoc mihi nomen est in sempiternum. Quo modo illa? vocor hic quia sum. Et ecce hac aliud nomen. Ego sum deus Abrahā, & deus Isaac, & deus Iacob. Quia quo modo est deus incōmutabilis, fecit omnia per misericordiam, & dignatus est ipse filius dei mutabilem carnē suscipiendo, manēs id quod verbū dei est, venire & subuenire nobis. Induit ergo se carne mortali ille qui est, vt dici posset, Ego sum deus Abraham, & deus Isaac, & deus Iacob. Signa iam attendite, quæ signa dedit Moysi, cum diceret, si mihi dixerit populus, non te misit deus: quibus signis ostendam quia misisti me? Dictum est, Proiice virgam quam habes in manu tua. Proiecitq; virgam, & factus est serpēs, & exhorruit Moyses. Ait iterum dominus, Apprehēde caudam eius. Apprehendit, & facta est virga sicut erat. Dedit & aliud signum, Mitte manum in sinum, & misit eam: produc eam, & produxit, & facta est sicut nix alba, id est, leprosa. Color enim albus in cute humana vitiosus est. Mitte illam in sinum, iterum misit, & recepit colorem suum. Dedit ei tertium signum. Tolle aquā de flumine, & funde in æqualem locum. Tulit & fudit, & conuersa est in sanguinem. In his signis audiet populus tesi in primo non exaudierit, in secundo autem & in tertio audiet. Nos ea quæ significāt, quantum deus adiuuat, attendamus. Virga regnum significat, serpens mortalitatem. A serpente enim hominis mors propinata est. Ipsam mortem dominus dignatus est assumere. Virga ergo veniens in terram, serpentis speciem habuit: quia regnum dei, quod est Christus Iesus, venit ad terram.

Exo. 3.
Matt. 5.
C
Ioan. 1.
Act. 7.
D
Esa. 45.
Rubus.
E
Exo. 3.
F
Exo. 4.
Virga.
Serpens.

G terram. Mortalitate indutus est, quam infixit in cruce. Nouit autem sanctitas vestra quia quando populus ille in eremo ceruicatus & superbus murmurasset aduersus deum, cœpit morderi à serpētibus, & ipsis morsibus cadere. Misericordia sua dedit deus remediū, quod præsentem quidem sanitatem afferebat, sed futuram sapiētiam prędicabat. Ait Moysi, Suspende serpentē æneum in media eremo in ligno, & dic populo, Quicunq; fuerit percussus, serpentem istum intueatur. Et percussi homines intuebātur serpentem, & sanabantur. Et attestatur dominus in Euāgelio tali signo. Nam cum Nichodemo loqueretur, ait, Sicut Moyses exaltauit serpētem in deserto, ita exaltari oportet filiū hominis, vt omnis qui credit non pereat, sed habeat vitam æternam. Sed hoc est quicunq; percussus fuerit à serpētibus peccatorum, Christum intueatur, & habebit sanitatē in remissionem peccatorū. Ergo fratres ipsa est mortalitas quæ suscepta est à domino, quam necesse est habere corpus eius cuius est caput homo in cœlo, ita Ecclesia mortalitatem habet quod vulnus inflictum est per suasionem serpētis. Debemus enim mortem peccati primi hominis, sed per eam ad vitam perueniemus æternā, per Iesum Christum dominum nostrum, sed quādo venit ad vitam & redit ad regnum in fine seculi. Nam ideo caudam tenuit, vbi finis est, vt ad pristinū reuocaret. Quid illa manus? certum est quia & illa manus populum ipsum significat. Sinus hominis quid est? Sinus Moysi secretum dei. Cum esset homo in secreto dei, incolumis erat, & bono colore exiit à secreto dei, progressus est Adā de paradiso offenso deo & factus viciosus. Facta est ergo manus illa alba, sed rediit ad sinum, per sinum domini nostri Iesu Christi, & recepit colorē. Quid autem illa aqua? Aqua illa significat sapiētiam. Sæpe enim posita est aqua in similitudinem sapientiæ. Et dictū est, Fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam: Sed aqua illa sapientia, quæ in terra sanguis effecta est, non nobis ostendit verbum carnem factum & habitantē in nobis. Vtiq; ostēdit, omnia ergo futuri seculi signa sunt & mysteria de domino nostro Iesu Christo. Et si qua alia sunt in veteribus libris sacramenta, illa siue intelligamus siue non intelligamus, quærētem desiderant nō reprehēdentem. Petamus ergo, quęramus & pulsemus, vt aperiatur nobis. Illis futura prædicta sunt sacramēta, nos præsentia videmus in Ecclesia.

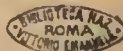
Numer. 21. — *Ioan. 3.* — *Manus.* — *Sinus.* — *Aqua.* — *Ioan. 4.*

† Hic sermo habetur aliis verbis astrictior, hoc eodem tomo, De verbis domini, Pacem meam do vobis: numero 57. & de tempore 167.

Ioan. 14. Domini ista vox est, Pacem meam do vobis, pacem meam dimitto vobis. De pace dicturi, prius quæ sunt pacis commoda audiamus. Est enim pax, serenitas mentis, tranquillitas animi, cordis simplicitas, amoris vinculum, consortiū charitatis. Hęc est enim quæ simultates tollit, bella compescit, comprimit iras, superbos calcat, humiles amat, discordias sedat, inimicos concordat. Placita est cunctis, non quærit alienum, nihil deputat suū. Docet amare, quia odisse non nouit. Nescit extolli, nescit inflari. Humilis omnibus, omnibus mitis est. In ipsa requies, in ipsa tranquillitas. Pax est quæ exercetur in Christiano, cōsummatur in Christo. Hanc qui amauerit, dei hæres est: qui contempserit, Christi rebellis est. Dominus enim Christus ad patrē remeans, hæreditariū bonum, id est, pacē suā suis cultoribus dereliquit dicens, Pacem meam do vobis, pacem meam dimitto vobis. Hāc pacem qui acceperit teneat, qui perdiderit repetat, qui amiserit exquirat: quoniam qui in eadem pace inuentus nō fuerit, abdicatus à patre, exhæredatus à testatore, vt exutus & nudus inuenietur ab eodē domino alienus. Respuet munus oblatum, qui datæ legis contempserit bonum, nec poterit ad hæreditatem peruenire, qui testamēto noluit inseruire. Pacem quam Christus dimisit Christiane amplectere, vt dei hæreditati cultor possis adhærere. Voluntatē domini in te transfusam ostende. Beati, inquit, pacifici, quoniam filij dei vocabūtur. Scriptum est discordibus, scriptum est inimicis. Filius esse, nisi pacificus nō potest. Inimicos abdicauit, qui pacificos filios fecit. Aut enim datam pacem Christiane cōserua, aut gloriā tibi salutis ablatam, si non amaueris pacem, cognosce. Nō potest promissa dei recipere, qui cum fratre noluerit concordare. Non potest concordiam habere cum Christo, qui discors voluerit esse cum Christiano. Si de nobis à Christo vicaria passio peteretur, & filij dei sanguis, qui pro nobis effusus est, ad pēsandum nostro sanguine quæreretur, quanta instantia vel officio fuerat festinandum, vt & iussa tantæ maiestatis expleres, & vicariam passionem deprehendere gauderes, & pro morte vitam acquirere & passione reciproca compensare? Et nunc quo modo poteris pro Christo animam ponere, qui pacem ab eo delegatam nolueris conseruare? Cōtumaciæ crimen est, quod iubetur cōtemnere, quod præcipitur nolle, quod imperatum est declinare. Pax enim Christi est bonum, discordia diaboli malū: authori respondet, qui de vtroque alterutrum eligit. Quid tibi cū discordia Christiane, quę principem suum diabolū interemit? Quid amas simultatē, quæ placere authori non potuit? Quid exerces inimicicias, quas euadere non potuit nec ille qui eas primus inuenit? Inimicicias in protoplasto dum serpens exercet, interficitur: dū homini inuidet, ipse prosternitur: dum Adā decipit, iugulatur. Et contra Christus tantum homini charitate adhæsit, tantum eum vnica benignitate amauit, vt eum commēdaret patri, sociaret sibi, dum carnē propter ipsum descendēs induit. Scriptum est, Inuidia diaboli, mors introiuit in orbem terrarum: imitantur autem illum qui sunt ex parte illius: non quòd tam cadat in Christianum, quàm cadet in diabolum, quia Christianum cōdecet conseruare, quod constat à domino didicisse. Quare Christi charitatē amplecti debemus, vt cum filio in æterna beatitudine viuere possimus.

Pax quid. — H — I — K — L — M — *Ioan. 14.* — *Matt. 5.* — *Sapien. 2.*

Tomi decimi Finis.

Index quaternionum.
a b c d e f g h i k l m n o p q r ſ t v x y z
A B C D E F G H I K L M N O P Q R S.

Omnes sunt quaterni, præter S qui est ternus.